Dat oude ende dat nieu we testa ment

Deutronomij.iiij.Ca.
Ghi en sult daer niet toe doē tot dyen dat ick
v gebiede.ende ghi en sult daer ooc niet af
doen.op dat ghi houden muecht
die geboden des HEE-
REN dijns
Gods
Deutronomij.vi.
Eñ dese woorden die ick v ghebiede sult ghy ter
herten nemen.eñ ghi sultse uwen kinde
ren vertellen.eñ daer af spre kē
als ghi in v huys sidt/
oft optē we
ge gaet

Marci/xvi:
Gaet in alle dye werelt/ende predict dat
Euangelium allen creaturen

Josue.i:
En laet dit boec van deser wet van uwē monde
niet comē/mer peyst daer om dach ende nacht

.ij. Ioh̄anis [illegible] eerste Ca
Is dat yemant tot v coemt/ ende dese
leeringe niet mede en brenct/dien en neemt
in uwē huyse niet/en groet hē ooc niet/

Psal/xviij/
Die ghebodē des HEEREN zijn lu
ter/ende si verlichten die oogen

Genesis

Dat .J. Capittel

A Psalmus. lxxxviij Hebr. i. c. Eccl. xviij a Hebr. xi/a.

In dē begin ne sciep God hemel eñ aerde/ eñ die aerde was woest eñ leech/ eñ donc ker wast optē afgront. Ende Gods wijnt oft gheest dreef op den watere.

Ende God sprack. Het worde licht/ eñ het wert licht/ eñ God sach dat licht voor goet aen/ eñ God schepde tlicht vanden duysterheden/ eñ noemde tlicht/ dē dach eñ die duysterhedē den nacht. Eñ het is geworden wt den auont eñ morghen dē eersten dach

Eñ God sprac Het worde een firmament tusschē die waterē/ eñ scepde de wateren vandē waterē/ eñ God maecte dat firmamēt, eñ hi schiet die waterē die onder dat firmamēt warē/ vandē wateren die bouen dat firmamēt warē/ eñ het ghesciede also/ eñ God noēde dat firmament den hemel/ eñ het is ghewordē wt auont eñ morgen den tweeden dach

Eñ God sprac/ die wateren die onder den hemel sijn moetē vergadert werdē/ op een bysonderde stede datmen het droghe sie/ eñ het geschiede also/ eñ God noēde het drooghe aerde/ eñ die vergaderinghen des waters noemde hi die zee. Ende God sacht voor goet aē/ eñ God sprac

B Die aerde brenge voort groeyēde crupt/ voortbrenghende saet/ eñ vruchtbare bomē/ dat een yegelijc na sijnder aert vruch te draghe/ eñ hebbēde sijn eyghē saet by hē selfs opter aerdē/ eñ tgheschiede also Eñ de aerde brocht voort groeyēte crupt dat saet droech eē yegelijc na sijnder aert eñ boomen die vrucht droegē/ eñ haer eyghen saet by hē selfs haddē/ eē yeghelijc na sijnder aert. Eñ God sacht voor goet aen. Eñ het is ghewordē wt auont ende morghen den derden dach.

Ende God sprack/ Het wordē lichtē inden firmamēte des hemels/ eñ sceiden dach eñ nacht/ eñ te sijn in teekenē/ tijdē daghē/ eñ iaren/ eñ te sijn lichten indē firmamente des hemels/ dat si schijnen opter aerdē/ eñ het geschiede also/ Eñ God maecte twee groote lichtē/ eñ dat meeste C licht/ datter den dach voor sijn soude/ ende tminste licht/ dattet den nacht voor soude sijn/ daer toe oor die sterren/ eñ God sette se inden firmamēte des hemels/ dat sy schijnen soudē opter aerdē/ eñ dat si dē daghe eñ dē nachte voor sijn soudē/ eñ soudē tlicht eñ die duysternisse scepdē Eñ God sacht voor goet aen/ eñ wt auont eñ morgen wert den vierden dach

Eñ God sprac Die wateren brengen voort crupēde eñ leuēde dieren/ eñ oor gevoghelte dat opter aerden onder dat firmamente des hemels vlieghe/ Eñ God schiep grote waluisschē eñ alderley ghedierte/ datter leeft/ eñ hē beruert/ dye de waterē haddē voort ghebrocht/ een yegelijc na sijnder aert/ eñ vogelē vā alderley plupmē/ een yegelijc na sijnder aert Eñ God sacht voor goet aen/ eñ gebñdijdese eñ sprac/ Sijt vruchtbaer eñ vermeerdet v/ eñ veruolt dat water der zee/ eñ dat gevoghelte vermeerdere hē opter aerden. Eñ twerdt wt auont ende morghen den vijfsten dach

Eñ God sprac Die aerde brēge voort leuēde dieren/ eē yegelijc na sijnder aert vee/ gewormte/ eñ dieren opter aerden/ eē yeghelijc na sijnder aert/ eñ tgheschiede also/ eñ God maecte die dieren opter aerdē/ eē yegelijc na sijnder aert/ eñ dat vee na sijnder aert/ eñ alderhande ghewormte opter aerdē na sijnder aert. Eñ God sacht voor goet aen.

Sapi. ij Sapi. x/ Eccl/ xvij Matt/ x

Eñ God sprack Laet ons dē mensche maken een beelt dat ons ghelijck si/ dye heerscappie hebbe ouer den vissce inder zee/ eñ ouer die voghelen des hemels eñ ouer dat vee/ eñ ouer al dye gantse aerde eñ ouer alle ghewormte dat opter aerdē cruypt. Eñ God sciep den mensche hem tot eenen beelde/ tot eenē beelde Gods D schiep hi se. Eñ hij schiep se een mannekē eñ een vrouken.

Eñ God ghebenedidese eñ sprac tot hen/ sijt vruchtbaer eñ vermeert v/ ende

veruult dye aerde/eñ brengtse onder v/
eñ hebt heerscappie ouer den visch inder
zee/eñ ouer dye voghelē des hemels/ eñ
ouer alle gedierte dat opter aerdē cruupt
Eñ God sprac/siet Ic hebbe v ghege
uen alderley cruupt/dat saet brengt op al
aertrijc/eñ alderley vruchtbaer boomē/
eñ boomen die saet voort brengen/ tot u-
wer spise. Eñ alle dierē opter aerden/eñ
alle vogelē onder den hemel/ eñ alle ge-
wormte dat leuen heeft/dat si alderleye
groene cruupt eten. Eñ het gesciede also.
Eñ God aēsacht al wat hi ghemaect had
eñ siet. Het was alle seer goet. Ende het
werdt wt auont eñ morgen dē .vi. dach

Dat .ij. Capittel.

A Also wert volmaect hemel eñ aer-
de/met alle haer vercieringhe en
de alsoo volmaeckte God ten seuensten
Exo .xx.b. daghe sijn werck dat hi ghemaect hadde
Hebr.iiij.l. Eñ hij ruste ten .vij. daghe/van alle sijn
wercke die hi gemaect hadde. Eñ ghebe
nedide den seuendē dach eñ heylichden/
wāt hi ten .vij. dage ruste vā alle sijn wer
ken/ die God schiep ende maecte.
Dit sijn die geboortē des hemels eñ
der aerdē als si gescapē warē/ter tijt/als
God hemel eñ aerde maecte/eer dat ye-
mers eē spruyte opter aerdē was/oft ye-
mers eenich cruupt op den velde wiesch/
wāt God die HEERE en hadde noch niet
laten regenē opter aerdē. Noch daer en
was gheē mensche die dat lāt bouwē oft
cuelē soude. Mer eenē neuel ginck er op
vā der aerdē/eñ maecte vochtich al tlant
Eñ God die HEERE maecte dē men
sche vandē stof der aerdē/eñ blies hē int
aensicht eenē leuendē adem/eñ also wert
die mensche een leuende siele.
Eñ God die HEERE plātede eenen
hof in Eden teghen tooste/eñ sette dē mē
sche daer in/die hi gemaect hadde
Eñ God die HEERE liet op wasschē
alderley bomē lustich te aēsien/eñ goet
te eten/eñ den boom des leuens midden
inden hof/eñ den boom des bekennissen
des goets eñ des quaets. Eñ daer ginck
vā Eden eē riuiere om te veruerschē dat
paradijs/eñ wert gedeylt al daer in vier
hooft waterē. Dat eerste hiet Phison/eñ
loopt al om tlant van Heuila/eñ al daer
vintmen gout/eñ dat gout des lāts is co
stelijc/eñ daer vintmen Bedelliū/eñ den
edelen steē Onix. Dat ander water heet
Gihon/dat vliet al om dat gātsche Moorē
lāt. Dat .iij. water heet Tigris/dat vliet
voor Assyriē. Dat .iiij. water Euphrates.
Eñ God die HEERE nam dē mensce
eñ settede hem int paradijs Eden/dat hi
dat tuelen eñ bewaren soude. Eñ God
die HEERE gebood den mensche/eñ sey-
de/vā alle boomen des hoofs suldi eten.
Mer vādē boō der kēnissen des goets eñ
des quaets en suldi niet etē. Wāt wat dage
ghi daer af eten sult/suldi den doot steruē. O
Eñ God dye HEERE sprack. Ten is
niet goet/dat die mensche alleē si. Ic wil
hē een hulpe maken teghē hē. Als God
die HEERE ghemaect hadde vā der aer-
den alderley dierē opten velde/eñ alder
ley voghel onder den hemel/bracht hijse
tot den mensche/dat hi saghe/hoe hijse
noemen soude. Wāt soo die mensche al
derley leuendige dierē noemen soude/so
souden si heeten. Eñ die mensche gaf eē
yegeliken vee/eñ vogel onder dē hemel
eñ die dieren opten velde sinē naē. Mer
mē vant dē mēsche geen hulpe tegē hē
Doen liet God die HEERE eenē vas-
ten slaep op den mensche/eñ hij ontsliep. Ephe.v.b
Eñ hi nam een vā sinē ribbē/eñ sloot die Mat.xix.a
stede toe met vleesche/eñ God de HEE i/cori.vi.d
RE maecte een wijf vā die ribbe/ die hy Mar.x/a
vandē mensche nam/eñ brachtse tot hē.
Doen sprac die mēsche. Dat was eē been
vā minen beenen/eñ vleesch van minen
vleesche. Mē salse Maninne heetē/daer
om/dat si vā den man gecomen is. Daer
om sal een man sinen vader eñ sijn moe-
der laten/en aen sinen wiue hangen/eñ
si twee sullen sijn een vleesche. Eñ si wa-
ren beyde naect/die mensche eñ sijn wijf
ende si en schaemden hen niet. A

Dat .iij. Capittel. Eccl/xxv

ENde die slanghe was listigher dan ij/cori/xi.a
alle dieren op aertrijcke dye God
dye HEERE gemaect had/eñ sprac totte
wiue/Ja soude God geseit hebbē/Ghi en
sult niet eten vā alderley bomē indē houe?
Doe sprac dat wijf tot der slangē/Wi etē

vãdẽ vruchtẽ d̃ bomẽ des paradijs/ Mer
vãden vruchtẽ des booõs die middẽ indẽ
hof is/ heeft God gheſeyt. En eetet daer
niet af/ en rueres oock niet aẽ/ op dat ghi
niet en ſterft.

Eñ die ſlanghe ſprack tot den wiue.
Ghi en ſult dye doot gheenſins ſteruen/
want God weet/ dat in welcken daghe
dat ghi daer af eten ſult/ ſo ſullen v oogẽ
gheopent wordẽ/ eñ ſult ſijn als God/ eñ
B weten wat goet ende quaet is Dus ſach
dat wijf/ dat diẽ boom goet was om daer
af te etẽ/ eñ lieflijc te aẽſien/ dat eenẽ luſti
gẽ boom was/ wãt hijſe vercloecte/ eñ ſi
brac die vrucht af/ eñ adtſe/ eñ ſi gaf harẽ
mã oor daer af/ eñ hi adt. Doẽ werdẽ ha-
re beyder oogẽ geopẽt/ eñ bekendẽ dat ſi
naect waren/ eñ vlochtẽ vijchbladerẽ/ eñ
maecten hen eenen voorſchoot

Eñ ſi hoordẽ die ſtẽme Gods des HE
REN inden hof gaẽ/ doẽ diẽ dach koel wor
dẽ was/ Adã borch hẽ met ſinẽ wiue/ van
dẽ aẽſichte gods des HEREN/ õder de
boomẽ int paradijs. Eñ god de HERE
riep Adã eñ ſeide Waer ſidy: Eñ hi ſprac
Ic hoorde v ſtẽme int paradijs/ eñ vreeſde
om dat ic naect was/ eñ daer õ borchde ic
mi. Eñ die HERE ſeyde/ wie heuet v ge
ſeyt/ dat ghi naect ſijt: Hebdi niet gheten
C vãden boom/ daer ic v af ghebooт/ ghi en
ſoudet niet daer af etẽ: Doẽ ſprac Adam/
Dat wijf die ghi mi gegeuẽ hebt/ gaf mi
vãden boom/ eñ ick adt. Eñ God die HE
RE ſprac tot den wiue Waerõ hebdi dat
ghedaẽ: Dat wijf antwoorde de ſlanghe
bedroogh mi eñ ick adt

Eñ God die HERE ſprac tot der ſlã
gẽ. Wãt ghi dit gedaẽ hebt/ ſuldi ſijn ver-
vloect voor alle vee eñ alle dierẽ optẽ vel-
de/ ghi ſult op uwẽ buyc gaẽ/ eñ ſtof eten
al v leuẽ lãc/ Eñ ic ſal viãtſcap ſettẽ tuſſcẽ
v eñ dẽ wiue/ eñ tuſſcẽ uwẽ ſade eñ harẽ
ſade. Dit ſelue ſal v dat hoot vertreden/
eñ ghi ſult hem in die verſenen bijten.

Eñ tot dẽ wiue ſprac hi. Ick ſal v vele
catiuichedẽ toe ſeyndẽ/ als ghi groot ſult
gaẽ/ ghi ſult v kinderẽ in pine barẽ. Eñ
ghi ſult weſẽ onder des mãs macht eñ hi
ſal v heere ſijn.

Eñ tot Adã ſeyde hi/ Om dat ghi ver

hoort hebt ws wijfs ſtẽme/ eñ hebt getẽ
vãden booõ/ daer ic v af ghebooт eñ ſeyde
ghi en ſult daer niet af etẽ/ veruloect ſi dẽ
acker om dinẽ wil/ met pinẽ ſuldi v daer
af geneerẽ/ al v leuẽ lãc/ doornẽ eñ diſtelẽ
ſal hi v draghẽ/ eñ ghij ſult dat cruyt des D
velts etẽ. In ſweete ws aẽſichts ſuldy v
broot etẽ/ tot dat ghi weder aerde wordt
daer ghi af ghenomẽ ſijt/ wãt ghi ſijt ſtof
eñ ſelt weder tot ſtof werden.

Eñ Adã hiet ſijn wijf Heua/ daer om
dat ſi eẽ moeder is alder leuẽder menſcẽ
eñ God de HERE maecte Adã eñ ſinen
wiue rockẽ vã vellẽ/ eñ trocſe hen aẽ. Eñ
God die HERE ſprac. Siet Adã is ghe-
wordẽ õſer eẽ/ eñ weet wat goet eñ quaet
is Mer nv dat hi niet wt en ſteke ſijn hãt
eñ breke oock vanden boom des leuens
eñ ete eñ leue eewichlijck

God die HERE liet hẽ wt dẽ para-
dijſe Eden/ dat hi dat lãt ſoude bouwen/
daer hi af genomẽ was/ eñ dreef Adã wt/
eñ ſteldẽ hẽ voor dẽ paradijſe Eden Che-
rubim eñ eẽ blinkẽde vierich ſwaert/ om
te bewarẽ dẽ wech tottẽ boom des leuẽs

¶ Dat.iiij. Capittel.

Ende Adam beſliep ſijn wijf Heua/ A
eñ ſi ontfinc eñ baerde Kayn eñ ſeyde. Ic Hebr/ et
heb vercregẽ dẽ man des HEREN. Eñ
noch baerde ſi Habel ſijn broeď/ eñ Habel
wert eẽ ſcaepherď/ eñ Kain eẽ ackermã

Eñ het gebuerde na veel daghẽ/ dat
Kain dẽ HEERE offer brachte vãden
vruchtẽ des velts/ eñ Habel bracht oock
vãden eerſtgeborenẽ der ſcapẽ/ eñ vã ha
rẽ vettẽ. Eñ de HERE aẽſach tot Habel
eñ tot ſinẽ offer Mer tot Kain eñ tot ſinẽ
offer en hielt hi hẽ niet. Doẽ wert Kain
grã/ eñ zijn gelaet vĩelde hẽ. Doẽ ſprac
de HERE tot Kain. Waerõ verſtoorde
ghi v/ eñ waerõ v[illegible]elt hẽ v gelate: iſt niet
alſo: waerdi vroõ/ ſo waert eẽ offer/ eñ ſi-
di niet vroõ/ ſo ſal de zõde liggẽ totter opẽ
baringẽ toe. Mer laetſe onder v zijn/ eñ ſijt
ghi haer heer. Doẽ ſprac Kayn met ſinẽ
broeder Habel.

Eñ tgebuerde/ doẽ ſi optẽ velde warẽ B
ſtõt Kaĩ op tegẽ zijn broeď Habel eñ ſloech
hẽ doot. Eñ dye HERE ſeyde tot Kayn.
waer is v broeď Habel: Eñ hi antwoorde

Ic en weets niet/ſal ic mijns broeders ver
B waerder ſijn? Maer de HEERE ſprac/Wat
hebdi gedaen? De ſtemme van v broeders bloet
roept tot mi van der aerden. Nu daerom ſul-
di vermaledijt zijn opter aerden/die opgedaen
heeft haren mupl/ende v broeders bloet van u-
wen handen ontfangen. Als ghi den acker bou
wen ſult/ſo en ſal hi v zijn vermogen niet voort
brenghen. Onſtadich ende vluchtich ſuldi
ſijn opter aerden.

Kayn ſeyde tot den HEERE. Mijn miſ
daet is meerder dan dat ſi mi vergeuen worden
mach. Siet ghi ſult mi heden verdriuen van-
der aerden/ende ic ſal mi voor uwen aenſichte
bergen/ende moet onſtadich ende vluchtich zijn
opter aerden. So ſalt mi vergaen/dat ſo wie
C mi vint ſal mi dootſlaen. Mer de HEERE
ſprac tot hem Het ſal alſo ſijn/dat ſo wie Ka
yn dootſlaet/dat ſal ſeuen fout gewroken
werden. Ende die HEERE ſette een teecken aen
Kaym dat niemant hem en verſloege/wie dat
hem vonde. Alſo ginc Kayn van den aenſichte
des HEEREN/ende woonde in dlant Nod/aen
de ſide Eden tegen den ooſten

Ende Kayn beſliep zijn wijf/ende ſi ontfinc
ende baerde Hanoch. Ende hi ſtichte een ſtat/
de naemde hi na zijns soons naem Hanoch. Ha-
noch wan Yrad/Yrad wan Mahuiael/Ma
huiael wan Methuſael/Methuſael wan
Lamech.

Lamech nam twee wiuen/die een hiet
D Ada/de ander Silla. Ende Ada wan Jabal/van
hem quamen die in tenten woonden ende vee had
den. Ende zijn broeder hiet Jubal/van hem qua-
men die met herpen ende pipen omgingen. De-
ſe Zilla wan ooc (te weten) Tubalkain/die
wert een kunſtenaer in alle meeſterlijcke
ſtucken van metael wercke ende van yſer Ende
Tubalkains ſuſter hiet Naema

Ende Lamech ſprac tot ſinen wiuen Ada
ende Zilla. Hoort mijn ſtemme Lamechs wij-
uen/laet mijn reden tot uwen oren comen. Ick
heb eenen man verſlagen mi tot eender wonden/
ende een iongelinc tot mijnder plagen. Kayn ſal
ſeuenwerf gewroken werden/maer La-
mech.vij.ende.lxx weruen

Ende Adam beſliep noch ſijn wijf/ende ſi
baerde eenen ſone dien hiet ſi Seth/want
God heeft mi (ſprac ſi) een ander ſaet geſet
voor Habel/den genen die Kain gedoot heeft

Ende Seth voede ooc eenen ſone/ende hiet hem
Enos. Ter seluer tijt begonſt men den na-
me des HEEREN aen te roepen

Dat.v.Capittel.

Dit is dat boec van des menschen ge A
boorte ter tijt doe God den menſce ſciep/ende
maecte hem na de gelikenis gods. Hi ſciep
ſe een manneken ende een vrouken/ende gebenedide Eccl.vij.A
deſe/ende hiet haren naem menſche ter tijt i Para. a
doen ſi geſcapen werden.

Ende Adam was.C.ende.xxx.iaer oudt/ende
wan eenen ſone die hem heel gelijck was/ende
hiet hem Seth/ende leefde daer na acht hon-
dert iaer/ende wan ſonen ende dochteren. Alſoo
dat ſijn geheel ouderdom wert neghen hon
dert ende.xxx.iaren/ende hi ſterf

Seth was.C.ende.v.iaer oudt/ende wan
Enos/ende leefde daer na achthondert ende.vij B
iaer/ende wan ſonen ende dochteren/dat al zijn da
gen waren negenhondert ende.xij.iaer ende ſterf

Enos was.xc.iaer out/ende wan Kenan/
ende leefde daer na achthondert ende.xv.iaer/
ende wan ſonen ende dochteren/dat al zijn dagen wer
den.negenhondert ende.v.iaer/ende ſterf

Kenan was.lxx.iaer out/ende wan Ma
halaleel/ende leefde daer na achthondert ende
xl.iaer/ende wan ſonen ende dochteren/dat al ſijn
ouderdom wert neghenhondert.ende.x.
iaer ende ſterf.

Mahalaleel was.lxv.iaer out/ende wan C
Jared/ende leefde daer na achthondert ende
xxx.iaer/ende wan ſonen ende dochteren/dat al
ſijn ouderdom wert achthondert ende.xcv
iaer ende ſterf.

Jared was.C.ende.lxij.iaer out/ende wan
Henoch/ende leefde daer na acht hondert ia
ren/ende wan ſonen ende dochteren/dat al ſijn ou
derdom wert negenhondert.lxij.iaren/en-
de ſterf.

Henoch was.lxv.iaer out/ende wan
Mathuſalah/ende leyde een godlijc leuen Eccl.xliiij
driehondert iaer daer na/ende wan ſonen c
ende dochteren/dat al ſijn ouderdom wert Heb.xi.a
driehondert ende.lxv.iaer/ende want hi god-
delijc leefde namp hem God wech/ende
en wert niet meer gheſien.

Methuſalah was hondert ende.lxxxvij.
iaren out/ende wan Lamech/ Ende D
leefde daer na ſeuenhondert ende twee
en tachentich iaer/ende wan ſonen ende dochteren

dat al ſijn ouderdō wert/neghenhondert iaer.eñ.lxix.eñ ſterf.

Lamech was.c.eñ.lxxxij.iaer out/eñ wan eenē ſone/eñ hiet hē Noah/eñ ſprac Die ſal ōs trooſtē in onſen werkē/eñ inď becōmeringē ōſer hādē opter aerdē/dye de HERE v̇maledijt had. Daer na leefde hi.cccc.eñ xcv.iaer/eñ wā ſonē eñ dochterē/dat al ſijn ouderdō wert ſeuenhondert eñ ſeuē entſeuētich iaer/eñ hij ſterf.

Noah was vijfhōdert iaer out/eñ wā Sem/Ham eñ Japheth ¶ Dat.vi.Ca.

A Pſa.lx cccl xviij a Als hē de menſcē begōſtē te v̇meerderē opter aerdē/eñ haddē opgevoet dochterē. Eñ ſiēde de kinder Gods na dē dochteren der menſchē/hoe ſchoō dat ſi warē/namē ſi te wiue die welcke ſi wildē Doē ſprac de HERE. Minē geeſt en ſal niet altijt rechter zijn onder den mēſchē/wāt ſi vleeſch ſijn. Jck wil hē reſpijt geuen hondert eñ twintich iaer

Het warē ooc in diē tidē tyrannē op der aerdē. Wāt na diē dat dye kinderen Gods de dochterē der mēſchē beſliepen eñ kinderē wōnē/werdēt geweldige in der werlt/eñ vermaerde mānē daer wt.

Mer doe die HERE ſach/dat der mēſchē quaetheyt groot was/opter aerdē/eñ alle opſet/eñ gedachtē haerder hertē alleē tottē quade warē altijt. So berondet hē/dat hi dē mēſche gemaect had opter aerdē/eñ thecōmerde hē in zijn hert eñ ſprac. Jc wil de menſcē/die ic geſcapē heb

B Ec/xliiij.c te niete doē vāder aerdē/vādē mēſchē aē tot dē beeſtē toe/eñ tot dē gewormte/eñ tot dē vogelē des hemels/Wāt mi berouwet/dat icſe gemaect heb. Maer Noah vant ghenade voor den HERE

Dit is Noahs gebuerte. Noah was eē recht vroō mā/eñ zōder verāderinge/eñ leyde eē godlijc leuē tſinē tidē/eñ wan drie ſonē/Sem/Ham/Japheth. Mer die aerde was beſmet voor dē ooghē Gods/eñ vol quaethedē. Doen ſach God opter aerdē/eñ ſiet Si was v̇dorvē/wāt alle vleſche had ſinē wech bedoruē opter aerden

Doē ſprac God tot Noah. Dat eynde vā allē vleeſch is gecomē voor mi/wāt de aerde is vol vā haerē quaetheden/eñ ſiet ic wil ſe verderuē met der aerdē. Ma

ke v eē arcke vā Dennē hout/eñ maect camerē daer in/eñ beperſe met perk vā binnē/eñ vā buytē/eñ maectſe aldus

Drie hōdert ellē ſal die lēcte ſijn/l.ellē de wide/eñ.xxx.ellē die hoochte. Eē venſter ſuldi makē bouē int opperſte/eē elle groot ſijnde. Die duere ſuldi ſetten midden in haer ſide. Dat onderſte deel ſuldy twee by een eñ drie bi eē maken. C

Wāt ic ſal eē diluuie vā water laten comē opter aerdē/om te v̇deruē alle vleeſche/daer eē leuēde adē in is onder dē hemel/al watter opter aerdē is ſal v̇gaen D

mer met v wil ic eē verbōt ſtellē/eñ ghy ſult inder arckē gaē/met uwē ſonē/met uwē wiue/eñ met uwer ſonē wiuen. Eñ ghi ſult inder arckē doē alderley dier vā allē vleeſche eē paer/mānekē eñ wijfkē/dat ſi leuēde bliuē mogē bi v. Vāder vogelē na haerder aert/vāder beeſtē na ſijnē aert/eñ vā alderley gewormte opter aerdē na zijnder aert. Vā elckē ſal eē paer tot v ingaē/op dat ſi leuēde bliuē. Eñ ghi ſult alderley ſpijſe nemē diemē eedt/eñ ghij ſultſe bi v vergaderē/dat ſi v eñ hen weſen tot ſpijſen/eñ Noah dede tallewat hē God gheboot ¶ Dat.vij.Capittel.

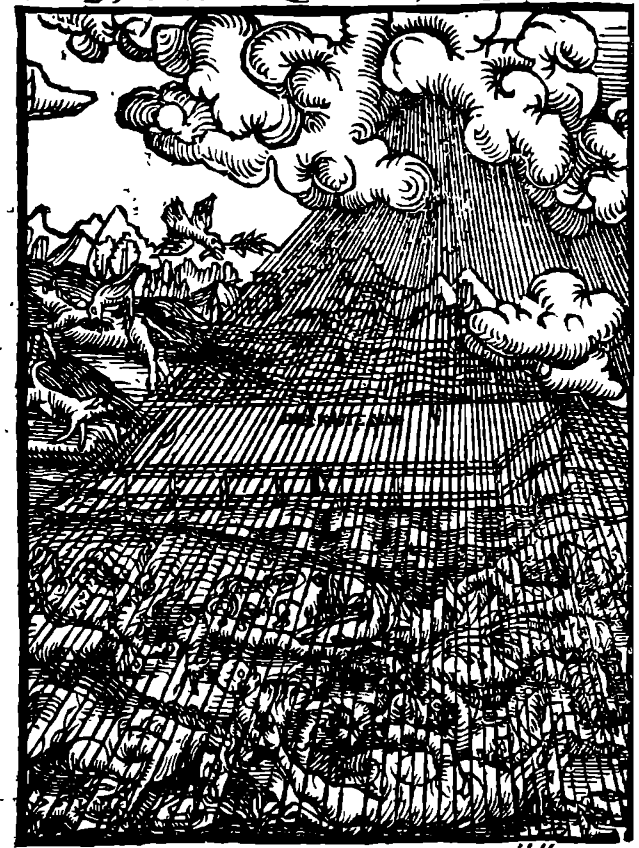

A Ende die HERE sprac tot Noah/
gaet inder archē/ghi eñ alle uwe
huys/wāt u heb ic rechtuerdich ghesiē
voor mi in deser tijt. Vā allē suuerē bee-
stē neēt met v/seuē eñ seuē/dat māne kē
eñ wijfkē/eñ vāden onsuuerē beestē eē
paer/dat mānekē eñ sijn wijfkē/des ge-
lijc vādē vogelē des hemels/seuē eñ seuē
dat mānekē eñ sijn wijfkē/op datter saet
leuēdich bliue op alle daerde. Wāt noch
na.vij.dagē/sal ic latē reegenē opter aer
dē/xl.dagē eñ.xl.nachtē/eñ verderuē al
dz wesē heft vād aerdē/dz ic gemaect heb
B Eñ Noah dede al dat hē die HERE
geboot/eñ Noah was ses hōdert iaer out
doē dwater der diluuie opter aerdē quā
Matte. xxiiij/b Eñ hi ginc in die arcke met zijn sonē/eñ
sijn wijf/eñ zijre sonē wiuē/ō die waterē
der diluuiē. Vāden suuerē beestē/eñ vā
dē onsupuerē/vādē vogelē eñ vā alle ge
wormte der aerdē/gingē tot hē bp parē
inder arckē/mānekē eñ wijfkē/so hē de
HERE gebodē had Eñ doē de.vij.dagē
geledē warē/quā dwater der diluuiē op
ter aerdē. In desē ses hōdersten iare des ou
derdōs Noah/dē.xvij.dage des tweedē
maēts/dats dē dach/doē brakē op alle de
fōteynē des grotē afgrōts/eñ het dedē
haer op de vēsteren des hemels/eñ het
quam een reegen opter aerdē/veertich
daghen/ende veertich nachten
Effen inden seluē dage ghinc Noah
C inder archē/met Sem Ham eñ Japhet/
sine sonē/eñ met sinē wiue/eñ met sijnre
sonē drie wiuē/ooc alderley dier na sijnre
aerdt/alderley beeste na hairder aert/al
derley gewormte dat opter aerdē crupt
na sijnd aert/eñ alderley gheuogelte na
zijnder aert. al wat vliegē conde/eñ al wat
voetē hadde/dat ginc tot Noah ind arckē
bp paren vā allē vleesche/daer een leuēdi
ge geest in was/eñ dat warē mānekens
eñ wijfkēs/vā alderley vleesche/eñ gingē
daer in also God hen gebodē hadde/Eñ
die HERE slootse daer in vā buiten
Eñ die diluuie quā.xl.dagē lāc opter
airdē/eñ die waterē wiessen/eñ hieuē de
arcke. eñ droeghēse op bouē der aerden/
also nā dat water die ouerhāt/eñ wiesch
seer opter aerdē/also dat die arcke op dat

water dreef/Eñ twater wert machtich/
eñ wiesch so seer opter aerdē/dat alle ho-
ge bergē onder alle dē hemel bedect wer
den/Vijftien ellē hooch ghinc dat water
ouer die bergē die bedect werdē D
Doe ginc alle vleesch ond/dat opter
aerdē crupt/vā vogelē vā beestē vā die
ren/eñ al dat hē ruert opter aerdē/eñ al-
le menschē/eñ al wat eenen leuendē adem
hadde opt droghe/dat sterf
Also v ginct al wat opter aerdē was Sapi/x.a.
vādē mēschē aen tottē beestē toe/oock dat
gewormte/eñ die vogelē des hemels/dat
verginc al vāder aerdē/allēē Noah bleef
daer ouer/eñ watter met hē inder arckē
was/ende dat water stont opter aerden
hondert ende vijftich daghē

Dat.viij. Capittel/

Och gedachte Noah eñ alle dieren A
eñ alle beestē die met hē inder archē wa-
rē/eñ liet wint opter aerdē comē/eñ die
waterē vielē/eñ de fōteynē des afgrōts
werdē verstopt/met dē vensterē des he
mels/eñ die reegē des hemels wert ver
bodē/eñ dz water vliep vāder aerdē/eñ
minderde na.C.eñ.l.dagē/Eñ optē.xvij
dage des.vij.maēts/quā die arcke neder
opt geberchte Ararat/twater minderde
voort aē/eñ minderde tot op de.x.maent
Ten eerstē dach des.x.maēts sach mē de
toppen vanden berghen
Na.xl.dagē dede Noah die vēster der
arckē op/die hi gemaect had/eñ liet eenē
rauē wt vliegē eñ quā ni wed/also lange
tot dat water verdroochde opter aerden B
Daer na liet hi een duue vā hē wt vliegē
op dat hi wiste oft dat water geuallē wa-
re/opter aerdē/eñ doe die duyue niet en
vant daer harē voet op gerustē conste/so
quā si wed tot hē inder arckē/wāt twater
was noch op dat geheel aertrijc/doe stac
hi die hāt wt/eñ nā se wed tot hē ind arkē
Eñ doē heeft hi noch ander.vij.dagē
gebeit/eñ hi liet noch eē ander duue vlie
gē wter arckē/die quā tot hē te vesperti
de/eñ siet eē olijblat had si af gebrokē/eñ
droecht in harē bec. Doē vstōt Noah dat
dwater geuallē was/opter aerdē/Mer
hi beide noch.vij.dagē/eñ liet eē duue wt C
vliegē/die en quā niet weder tot hem

Inde .vi.c.ste eñ eenẽ iare tes ouďdõs
Noah/tẽ eerstẽ dage ď eerster maẽt/ǒdro
gede dat water opter eerdẽ/Doen dede
Noah dat dac vãď arckẽ/eñ sach dat al de
aerde drooch was / Alsoo wert die aerde
gheheel droghe dẽ .xxvij. daghe der twe
der maent/

Doe sprac God mz Noah eñ seide/gaet
wt ď arckẽ ghi eñ v wijf/v soonẽ eñ uwer
sonẽ wiuẽ mz v/Alďlep dier dat bi v is vã
alďlep vleessce/vã vogelẽ/vã beestẽ eñ al
ďlep gewormte/dat opter aerdẽ cruppt/
dat gae met v wt/eñ wast opter aerdẽ eñ
D sijt vruchtbaer/eñ ǒmeert v opter aerdẽ
Also ginc Noah wt mit sinẽ sonẽ met sinẽ
wiue/eñ sijnď sonẽ wiuẽ/oock alďlep dier
eñ gewormte/alďlep vogel/eñ al wat op-
ter aerdẽ cruppt/dat ginc wter arckẽ eẽ
yeghelijc tot sinen ghelijcken

Eñ Noah maecte dẽ HERE eenẽ ou
taer eñ nã vã alďlep vee/eñ vã alďlep rei
ne geuogelte/eñ offerde brãtoffer op dẽ
outaer/eñ de HERE root dẽ lieflijcken
ruec/eñ sprac in zijn herte. Ic en wil daer-
de niet meer voortaẽ ǒmalediẽ õ ď mẽscẽ
wille/wãt des mẽscẽ opsedt des hertẽ is
quaet vã zijnder ionchz aẽ/Eñ ic wil voort
aẽ nz meer slaẽ alle datter leeft/gelijc ick
gedaẽ heb/Also lãghe als die aerde staet/
en sal nz ophoudẽ/sayẽ/eñ dẽ oochst/cou-
te eñ hitte somer eñ witer dach eñ nacht

A ¶ Dat .ix. Capittel/

Ende God gebñdide Noah eñ zijn so-
nẽ/eñ sprac/sijt vruchtbair eñ ǒmeert v/
eñ ǒuult die aerde/Eñ v vreese eñ ãxt si op
alle dierẽ ď aerdẽ/op alle voghelẽ des he
mels/eñ op al datter opter aerdẽ cruppt
eñ alle vissce ď zee sijn in dijn hãt geleuert/
Al wat hẽ ruert eñ datter leeft/dat si v spi
se/gelijc groene crupt heb ic v al gegeuẽ

Dat wtgenomẽ/en eet dz vleesch mz
dẽ bloede niet/dair die siele is/wãt ic wil
v bloet daer v siele in is/vã allẽ dierẽ han
dẽ eysscẽ/eñ wil des mẽscẽ siele ǒeisscẽ vã
des mẽschẽ handẽ/eens yeghelijcx siele
van des anders handen/

Mathei/ xxvi a So wie tsmẽscẽ bloet stort/diẽs bloet
sal oock door mẽscẽ gestort werdẽ/wãt god
heeft dẽ mẽsch na zijn beelt gemaect/We-
set vruchtbaer/ende vermeert/ende ghe
neert v opter aerdẽ/dat uwer vele daer- B Apoca/ iij.c
op worden

Noch sprac god tot Noah eñ zijn sonen
Siet ic sette mijn ǒbõt met v liedẽ/eñ met
uwẽ sade/eñ met v/eñ mz alle leuẽde die
rẽ bi v vã vogelẽ/tot vee eñ tot allẽ dierẽ
der aerdẽ bi v/eñ al dz wter arckẽ gegaẽ
is/so wat dier dz si opter aerdẽ. Eñ stelle
mijn ǒbõt so mz v/ dat voortaẽ niet meer
alle vleesch verdoruẽ en sal wordẽ mettẽ
water der diluuiẽ/ eñ en sal voortaẽ geẽ
diluie meer comẽ die daerde verderue

Eñ God sprac/Dats dz teekẽ mijns ver
bõts dz ic gemaect heb tussce mi eñ v/ eñ
alle leuẽde dierẽ mz v/voort meer eewe-
lic. Minẽ boge heb ic geset in de wolckẽ/
die sal teekẽ zijn mijns ǒbõts / tussce mi eñ
der aerdẽ. Eñ als ic dẽ hemel sal hebbẽ
ouertogẽ met wolckẽ/so sal mẽ minẽ bo-
ge siẽ i de wolckẽ/ eñ dã sal ic gedachtich
wesẽ mijns ǒbõts/tussce mi eñ v eñ alle le
uẽde dierẽ/in alďlep vleesch/dz niet meer
voortaẽ eenige diluuie come/die alle vle
sche ǒderue. Daerõ sal minẽ boge in die
wolckẽ zijn/dat ic hẽ aẽsie eñ gedẽcaẽ dat
eewige ǒbõt tusschẽ god eñ allẽ leuẽden
dierẽ/in allẽ vleesche dat opter aerdẽ is. C
Dit selue seide god ooc tot Noah/dit sal zijn
dz teekẽ des ǒbõts dz ic gedaẽ heb tussce
mi eñ allen vleesche opter aerden

Die sonẽ Noah die wt der arckẽ gin
gen sijn dese/Sem Ham Japhet/Maer
Ham is die vaď Canaan/dat zijn die drie so
nen Noah/vã desen wert alle lant besetẽ

Eñ Noah begonste eñ wert een acker
man/ende plantede den wijngaerdt/eñ
doe hi den wijn dranc/wert hi dronckẽ. eñ
lach inď tentẽ ontdect/Als nu Ham Ca-
naans vaď sijns vaďs mãlicheit sach/sey
de hijt beyde sinen broederen/daer butẽ
Doen namen Sem ende Japhet haere
cleederen/ende leydense op haerder beider schouderen/ende si ghinghen eersse-
selinc daer toe/ende decten hairs vaders
manlicheit toe/ende si keerden haer aen
sichte/op dat sy haers vaders manliche
de niet en saghen.

Als Noah ontwaecte vã sinen wij-
ne/ende vernam wat hem sine ionckste D
sone ghedaen hadde/soo seyde hy.

Vermaledyt ſi Canaan/ eñ ſi een knecht
alder knechtē/ſijnder broederē/eñ noch
ſeide hi/ gelooft ſi God de HERE Sems
eñ Canaan ſi ſijn knecht/God breide Ja-
phet wt/eñ laet hē woonē in Sems woo
ningē/eñ Canaan ſi ſijn knecht.

Noah leefde naꝺ diluuiē/drie hondꝛ.
eñ vijftich iaer/dat alle ſijn geheel ouder
dom wert.ix.c.eñ vijftich iaer/eñ hi ſterf.

A ¶ Dat.x.Capittel

Dit ſijn Noahs ſonen gheſlachten
Sem/Ham/Japhet/eñ ſi wonnē
kinderē nader diluuiē/Die kinderen Ja
phet ſijn deſe/Gomer/Magog/Madai/
Jauan/Tubal/Meſech eñ Tiras/Maer
die kinderē vā Gomer ſijn deſe/Aſcenas
Riphat/eñ Thogarma/ Dye kinderen
vā Jauan ſijn deſe/Eliſa/Tharſis/Kithi.
eñ Dodanim/vā deſen ſijn wtgebreit die
eylandē der heidenē/in harē lantſcapen
elc nae haer der ſprakē geſlachtē eñ liedē

Die kinderē vā Ham ſijn deſe/Chus
Mizraim/Phut eñ Canaan/Mer Chus
kinderē ſijn deſe/Seba/Hewila/Sabtha
Regma eñ Sabthecha/Mer die kinderē
vā Regma ſijn deſe/Scheba eñ Dodam

B Mer Chus wā Nimrod Die begōſte
eē geweldich here te zijn op der aerdē/eñ
was eē geweldich iager voor dē HERE
Daer wt cōpt dat gemeyn ſeggē/dat is
eē geweldich iager voor dē HERE ghe
1.Parali/Va lijc Nimrod Dat begin zijns rijcx was Ba
bel.Erech/Achud/eñ Chalne int lāt Si-
near. Vā diē lāde is daer na comē Aſſur/
eñ ſtichte Niniue/eñ der ſtadt ſtratē/eñ
Calah.daer toe Reſſē tuſſchē Niniue eñ
Calah. Dits eē groote ſtat. Miſraim wā
Ludim/Enami Leabim. Naphtuhi/Pa-
thruſim/eñ Cas Luhim Vā die zijn comen
de Philiſtē eñ Capthorim. Eñ Canaan
wā Zidō ſijnē eerſtē ſone/eñ Heth/Jebu
ſi/Emori/Girgoſi. Hiui/Arki/Sini. Ar-
C uadi/Zemari/eñ Hamathi/daer wt ſijn
geſprotē die geſlachtē der Cananiten/eñ
hare palē warē vā Zidō aē/ouer Gerar
tot Gaſa toe/tot datmē cōpt te Sodoma
Gomorra/Adama/Zeboim/eñ tot Laſa
Dit zijn de kinderē Ham in harē geſlach-
tē/ſprakē/lāden/eñ liedē. Sem die broeꝺ
Japheth/die grootſte/wā ooc kinderē/

die eē vader is alder kinderē vā Eber/eñ
dit ſijn ſijnē kinderē Elā/Aſſur/Arphach
ſad/Lud eñ Arā. De kinderē Arā ſijn deſe
Vz/Hul/Hether eñ Mas. Arphachſad
wā Salah/Salah wā Eber. Eber wan D
twe ſonē. Die een hiet Peleg/daerō dat
ſijnꝺ tijt de werelt gedeilt wert/zijn broeꝺ
hiet Jaketā/Eñ Jaketan wā Almodad.
Saleph/Hazarmaueth/Jarah/Hadorā
Vſal/Dikela Obal/Abimael/Seba/O-
phir/Heuila eñ Johab/dat zijn alle kinde
rē vā Jaketan. Eñ haer woninghe was
vā Meſa aē tot datmē cōpt te Sepharā/
aē dē berch tegē ooſtē/dz zijn de kiderē vā
Sē in harē geſlachtē/ſprakē/lādē/eñ lie-
dē/Dat zijn nv de geſlachtē der kiderē No
ah in harē geſlachtē/eñ liedē/Vā diē ſijn
geſprotē de liedē opter aerdē naꝺ diluuiē

¶ Dat.xi.Capittel. A

Maer alle die werelt had eenꝺ leye ta
le eñ ſprake/Doe ſi nv reiſden ten ooſten
waert/vondē ſi eē pleyn int lant Sinear
eñ woōdē aldair/eñ ſprakē mz malcāderē
wel op/laet ons kareelē makē eñ backē/
Eñ ſi namē kareelē tot ſtenē/eñ lijm tot
moortele/eñ ſeidē/Laet ons eē ſtadt eñ to
ren makē/wiēs opperſte aenden hemel
reycke/dat wi ons eenē naē makē/want
wi ſullē miſſchiē vꝺ ſtreuē wordē in allē lādē

Doe quā die HERE neder dat hi ſa B
ge/die ſtede eñ torē/die ꝺ mēſchē kiderē ſti
chtē/Eñ die HERE ſprac/Siet het is eē
derley volc eñ ſprake/onꝺ hē allē/eñ heb-
bē dat begoſt te doē/ſi en ſullē niet aflatē
vā alle dat ſi voorgenomē hebbē te doen/
Wel op/Laet ons neder dalē/eñ haer ſpra
ke aldaer verwerren/dat die een des an
ders ſprake niet en verſtae

Alſo verſtroey deſe die HERE van
daer in allē landē/dat ſi op hieldē dye ſtat
te timmerē/daer af heet harē naē Babel
om dat die HERE/aldaer vwerꝺt heeft
alder landē ſprake/eñ heeft ſe van daer in
allen landen verſtroyt.

Dit ſijn Sems geſlachtē/Sem was
hondert iaer oudt/eñ wan Arphachſad/
twee iaer nader diluuiē/eñ leefde daer na
vijf hondꝺ iaer/eñ wan ſonē eñ dochterē.

Arphachſad was.xxxv.iaer out/ende C
wā Salah/eñ leefde daer na.cccc.eñ drij

iaer/eñ wan sonen eñ dochteren
Eber was.xxxiiij.iaer out/eñ wan Pe
leg/eñ leefde daer na.cccc.eñ.xxx.iaer/eñ
wan sonẽ eñ dochterẽ/ Peleg was.xxx.
iaer out/eñ wan Regu/eñ leefde daer na
.ij.c.eñ.ix.iaer/eñ wan sonẽ eñ dochterẽ.
Regu was.xxxij.iaer out/eñ wan Se
rug/eñ leefde daer nae twee hondert eñ
seuẽ iaer/eñ wan sonen eñ dochteren
Serug was.xxx.iaer out/eñ wan Na
hor/eñ leefde daer na.ij.hondert iaer/eñ
wan sonẽ eñ dochterẽ/ Nahor/was.xxix
iaer oudt/eñ wan Tharah/eñ leefde dair
na.c.eñ.xix iarẽ/eñ wan sonẽ eñ dochterẽ
D Tharah was.lxx.iaer oudt/ende wan
Abram/Nahor/eñ Haram/
Dit is dat ghestachte Tharah/Tha-
rah wan Abrã/Nahor/eñ Haram/Mair
Haram wan Loth/Haram sterf eer syn
vader/in syns vadslant te Ur in Caldeẽ/
Eñ Abrã eñ Nahor namẽ wiuen/Abrãs
wijf hiet Sarai/eñ Nahors wijf Milcha
Harams dochtere welcke Haram va-
der was vã Milca eñ Jisca/Mer Sarai
was ontvruchtbaer/eñ en had geẽ kint/
Doen nam Thara sinẽ soon Abrã/eñ
Loch syns soõs Harams sone/eñ Sarai
syns soons Abrãs wijf/eñ hi vuerdese vã
Ur/wt Caldeen/dat si int landt Canaan
soudẽ gaẽ/eñ si quamẽ te Haran/ende sy
woondẽ aldaer/Ende Tharah werdt.ij.
hondert eñ.v/iaer out/eñ sterf in Haran

Dat.xij.Capittel.

A Ende die HERE sprac tot Abram.
Act.vij/a Gaet wt ws vaders lant/eñ vã v maech
scappẽ/eñ vã ws vaders huis/in een lãt
datick v toonẽ sal/eñ ic sal v tot eenẽ gro-
ten volcke maken/Ende ick sal v ghebe-
nedyen/ende ick sal uwen naem groodt
maken Ende ghij sult een ghebenedij-
dinghe syn/Jck salse gebenediẽ dye v ge
bñdiẽ/eñ vuloeckẽ dye v veruloeckẽ/eñ
in v sullen ghebenedijt worden alle ghe-
slachten der aerden/
B Doe ginc Abram wt/also hẽ die HE-
Act/vij/b RE beuolẽ hadde/eñ Loth tooch met hẽ/
Hebr.xi.b: Abram was.lxxv.iaer oudt/we hi wt Ha
ran tooch/Also nã Abrã syne wijf Sarai/
Loth syns broeders soon/met alle haerẽ
hauen die si gewonnẽ haddẽ/eñ sielẽ die

si gemoet haddẽ/in Haran/eñ reysdẽ wt-
na dat landt Canaan/Eñ als si in dat sel-
ue lant comen waren/doorleet hi door dz
lant totter stadt van Sichim/eñ tottẽ da
le More/Want te dier tijt woondẽ daer
Cananiten int lant
Doe opẽbaerde die HERE Abram
eñ sprac/uwẽ sade sal ick dit lant gheuen
Eñ hi stichte aldaer den HERE enẽ ou-
taer/die hẽ openbaerde/Daer na ginck
hi vã daer aen eenẽ berghe/die lach tegẽ
den oostẽ der stat BethEl/eñ sloech alda
re syn tentẽ op/dat hi BethEl ten westẽ
eñ Ai ten oostẽ hadde/eñ maecte dẽ HE a
RE aldaer eenẽ outaer/eñ aenriep den
name des HEREN Daer na troc Abrã
voordere/eñ tooch suydwaert/ Ende in
dat lant quam eenẽ dierẽ tijt/Doe trock
Abram af in Egipten/dat hi hẽ daer ont-
houdẽ mochte als een weẽt man/wãt dẽ
dieren tijt was seer machtich indẽ lande
Eñ doe hi na bi Egiptẽ quam/seide hi tot
sinẽ wiue Sarai/Siet ic weet dat ghi eẽ
scoon wijf van aensichte syt/als v nv die
vã Egipten sullẽ sien/so sullẽ si seggẽ/siet
dat is syn wijf/eñ sullen mi dodẽ/eñ v be-
houdẽ/Daer om bid ic v segt toch dat ghi
mijn suster sijdt/om dat mi dies te bat sij/
om uwen wille/ende mijn siele leuẽdich D
blive om uwẽ wille
Als hi nv in Egipten quã/sagẽ dye
Egiptenarẽ dat wijf/dat si seer scoõ was
eñ Pharaos opperstẽ saghẽse eñ presen-
teerdẽse voor hẽ/Doe wert si in Pharaos
huis gebracht/Eñ het ginc Abrã wel om
haren wille/Eñ hi had scapẽ rinderẽ/eze
len/knechtẽ/maechdẽ/ezelinnẽ eñ keme
len.
Maer de HERE plaechde Pharao
met grote plaghen/eñ syn huys/om Sa
rai Abrams wijfs wil/Doe riep Pharao
Abram tot hem/eñ seide/Wair om heddi
mi dat ghedaen:waer omme en seydi mi
niet dattet v wijf was:waer om seidi dan
dattet v suster was:daer om dat ickse my
tot eenen wiue nam/Ende nv siedt daer
is v wijf/neemt v wijf/ende gaet wech/
Ende Pharao gheboodt synder macht
van Abram/dat si hem leiden souden/hẽ
ende syn wijf/ende alle dat hi hadde/

A ¶ Dat.xiij. Capittel

Also troc Abram opwairt wt Egip
ten/met sijnē wiue/eñ met alle tat hi had
eñ Loth oock mz hē/ten suidē wairt/Mair
Abrā was wel geladē/met vee/siluer eñ
gout/eñ troc voort aē/vā tsuidē tot Beth
El/aen die stede daer eerstwerf sijn woo
ninge was/tussē Beth El eñ Ai/inde sel
ue plaetse/daer hi te vorē den outaer ghe
maect had/Eñ hij aenriep aldaer dē naē
des HEREN.

Loth die met Abrā troc/die had oock
scapē/eñ runderē eñ tentē Eñ tat lant en
mochts niet verdragē/dat si beyde bi mal
canderē woondē/wāt haer goet was soo
vele/datse met malcāderē niet en constē
wonē/eñ daer om wasser altoos twist tus
schē dē harderē des vees vā Abrā/eñ tus.
B schē dē harderē vā Loths vee/eñ tot diē ti
dē woōdē it lāt ooc Cananitē eñ pherezitē
vi/b Dairom seide Abrā tot Loth/En laet
geenē twist wesen tusschē mi eñ v/eñ tus
scē minē eñ uwē herderē/wāt wi sijn ge.
bruedrs/en staet v niet alle tlāt opē: Sceit
v vā mi/Wildi ter slincker/so wil ic ter re
chter/oft wildi ter rechter/soo wil ick ter
slincker/Doe hief Loth sijn ooghē op/eñ
omsach alle die palē vand Jordanē/Wāt
eer dat God Sodoma eñ Gomorra vderf
C waren si rijc van water/tot datmē te Zo
ar coēt/gelijc Goods paradijs/ende ghe
lijck als Egipten lant

¶ Also coos Loth al die palē aen die Jor
dane/eñ tooch tegē dat oostē/Also scepde
hē die een broed vandē anderē/dat Abrā
woonde int lant Canaan/eñ Loth inden
stedē vā dē seluē palē/eñ stelde sijn wonin
ge te Sodoma/Maer die liedē vā Sodo·
ma warē erch/eñ sondichdē seer tegē den
HERE/Als hē Loth nu vā Abrā gescep.
D dē had/sprac dye HERE tot Abrā/Heft
v oghē op/eñ siet vā deser stedē aen daer
ghi woōt/noortwaert/zuytwaerdt/oost.
waert eñ westwaert/wāt al dat lant/dat
ghi siet/sal ick v gheuē/eñ uwē sade,ewe
lijc/eñ sal uwe saet makē gelijc dē stof der.
aerdē/Can een mēsce stof der airdē getel
len/die sal v saet oock tellen/daer om staet
op/eñ treet door dat lant/in die lengde eñ
breyde/wāt v wil ict gheuen

Dus hief Abrā zijn tentē op/eñ quā wonē
int dal Mamre/dz te Hebrō is/eñ timerde A
daer dē HERE enē outaer

IN diē tide gesciede/dat die coninck
Amraphel vā Sinear/Arioch de conic vā
Ellazar/Kardorlaomor conic vā Elā/eñ
Thideal coninc dē heidenē/dat si stredē mz
Bera dē coninc vā Sodoma/eñ Birsa dē
coninc vā Gomorra/eñ Sineab dē conic
vā Bela die Zoar heet Dese quamē al te
samē in dat breede dal/daer nu dye soute
zee is/wāt si warē.xij.iaer onder dē conic
Kedorlaomor gheweest/ende inden.xiij
iaer waren si hem af gheuallen

Daerō quā Kedorlaomor/eñ die coni
ghē die met hē warē/indē.xiiij.iare/ende
sloegē Rison te Astarot/Karnaim eñ Su
sim te Ham/eñ Emin indē velden Kiria
thaim/eñ die Horitē op harē gheberchte
Seir/tot aē dat breet velt Pharan/welc
aen die woestine stōt Daer nae keerdē si
wed/om eñ quamē aē des gherechts fon
tein/dat is Kades/eñ sloegē dat geheele
lant der Amalekitē/ooc die Amoritē/dye B
te Hazezon Thamar woondē.

Doe trockē wt de conigē vā Sodoma
vā Gomorra/van Adama van Zeboim
eñ die conic vā Bela/die Zoar hiet/eñ si
steldē hair tē stride/int breede dal tegen
Kedorlaomor/dē conic vā Elam/eñ tegē
Thideal dē coninc der heidenē/eñ Amra
phel de conic vā Sinear/eñ Arioch dē co
ninc vā Ellazar/vier coningē teghē viue
eñ dat breede dal had veel lijm grachtē

Mer die coninc vā Sodoma eñ vā Go
morra/werdē daer in geslagē int vluchtē
eñ neder geleit/eñ watter ouer bleef dat
vloot op dat gheberchte/Doen namē sy
alle die haue te Sodoma eñ te Gomorra
eñ al dat der spisen toebehoort/eñ trockē
van daer/ende si namē ooc met hen Loth
Abrams broedsone/eñ sijn goet want hij
woōde te Sodoma/eñ sp trockē vā daer

Doen quam daer een die ontloopen
was/ende seydet Abram den huytē man
ne/die daer woonde in dat dal Mamre/
der Amoritē/die welck eē broed Escol eñ
Aner was/dese warē mz Abrā i eē vbōdē

Als nu Abram hoorde dat sijn broe- C
der geuāgen was/wapēde hi sijn eyghē

knechtē drij hōdert eñ.xviij.in sinē huyse
gheborē/eñ iaechde haer na tot Dan/eñ
deylde hē/eñ viel tsnachts op hen met si-
nen knechtē/eñ sloechse eñ iaechdese tot
Hoba/die ter slincker siden der stadt Da
mascus leyt/eñ bracht al die haue weder
oock Loth sinen broeder met sijnder hauē
D voor die wiuen eñ dat volck.
Als hi weder quā vandē slaghe des
Kedorlaomor/eñ der coningen die met di
en warē/ginc hē tegen die coninc vā So-
doma/in dat velt dat Tsconincx dal hiete
Mer Melchizedec de coninc vā Salem
bracht broot eñ wijn voort.Eñ hi was eē
priester Gods des alderhoochstē/eñ ghe
Heb/vij benedide hē eñ sprac.Abram sijt gebene-
dijt dē alderhoochstē God/dye hemel eñ
aerde besidt/eñ gelooft si God die alder
hoochste/die v viādē in v hāt beslotē heeft
Eñ diē gaf Abrā de thiēde vāal de buete.
Doē sprac die coninc vā Sodoma tot
Abrā/gheeft mi die sielē/de haue behout
di.Mer Abram sprac tot dē coninc vā So
doma.Ic heffe op mijn hāden tot dē HE
RE dē alderhoochstē.God die hemel eñ
aerde besidt/dat ic vā alle dat v is niet ee
nē draet/noch eenē scoenriem nemen en
sal/dat ghi niet en segt/ghi hebt Abrā rijc
gemaect/wtgenomē/dat die iōgers ver
teert hebbē/eñ die mannen Auer/Escol
eñ Mamre/die met mi getogē sijn/laet
die haer deel nemen. ¶ Dat.xv.Capit.
A Als dese dingē dus geledē waren/
gebuerdet dat tot Abrā ghedaen:
wert dwoort des HEREN in eē visioen
seggēde.Vreest niet Abrā/ick ben vwen
scilt eñ uwe seer grotē loon.Maer Abrā
sprac.HERE HERE wat wildi mi ghe
uen?Ic gae sōder kinderē.Eñ mijn huys
knecht heeft eenē sone/desen Eleasar vā
Damasco Eñ seyde noch/mi en hebdi ge
ne saet gegeuē/eñ siet die sone mijns ge
sins sal mijn erfgename sijn.
Eñ siet dat woort des HEREN sprac
met hē.Hi en sal niet uwe erfgenaē sijn
mer die vā uwē lichaē comen sal/die sal v
erfgenaē sijn.Eñ hi hiet hē wtgaē/eñ sei
de Siet dē hemel/eñ telt die sterrē/condi
B se tellē/eñ seide tot hē/alsō sal v saet werdē
Abram geloofde dē HERE/eñ dat

wert hē tot gerechticheit gerekēt.Eñ hi Rom/iiij Gala/iij
sprac tot hē.Ic ben die HERE die v van
Vr/wt Caldea geleyt heb/dat ic v dit lant
te besittē geue.Abrā sprac/HERE HE-
RE waer aē sal ict weten/dat ict besittē
sal?Eñ de HERE antwoorde hē.Neēpt
eē drie iarige koe/eñ eē drye iarige geyte
eñ eenē drie iarigē ram/eñ eē torteldiue
eñ een iōge duue.Eñ hi nam alle dese eñ
deyldese ouermits/eñ leyde dat eē deel te
gē den anderē ouer.Mer dye vogelē en C
deylde hi niet.Ende dat gheuogelte viel
op dat doode aes.Mer Abram iaechdese
daer af/als de sonne onder ghegaē was/
viel Abrā in eenē swaren slape/ende siet
anxt eñ grote duysternis ouerviel hē
Doē sprac hij tot hē.Dat suldi weten
dat v saet sal vreēmt sijn in eē anders lant
eñ al daer sal mē daer knechtē af maken
eñ qualijc hanterē.cccc.iaer lanc/maer ic
sal rechter sijn ouer dat volc/wiēs knech
tē si wordē sullē.Daer na sullē si wt trec- D
ken/met veel goets/eñ ghi sult varē tot
uwē vaderē met vrede/eñ in goedē oude
re begrauē wordē.Sij sullē na vier mās
tidē weder hier comē/wāt de misdaet der
Amoritē is noch niet al voldaē.Als nu de
sonne onder gegaē was eñ duyster ghe-
wordē was/siet doē rooct eenē ouen/eñ
eenē vierigē brāt voer tusschē die stuckē
wech.In diē dage maecte die HERE eē
verbont met Abrā/eñ sprac.Uwē sade sal
ic dit lāt geuē/vā dat water vā Egypten
aē/tot aē dat grote water Euphrates/de
Kenitē/die Kinisitē/die Kidmonitē/die
Hethitē/die Pherisitē/de Risē/die Amori
tē/de Cananitē/de Gergesiten/de Jebu
siten ¶ Dat.xvi.Capittel
Sarai Abrās wijf en had hē geē kin A
derē gewōnē/mer si had eē iōcwijf
wt Egyptē die hiet Hagar/eñ seyde tot
Abrā/siet de HERE heeft mi beslotē dat
ic niet gebarē en can/legt v bi mijn ionc
wijf/oft ic meschiē wt haer mocht kinde
ren vercrighē/meer dan wt mij.Abram
verhoorde die stemme Sarai.
Doē nā Sarai Abrās wijf haer Egip
sce iōcwijf Hagar/eñ gafse Abram haren
man ten wiue/na diē dat si.x.iaer int lāt
Canaan ghewoont hadde

Eñ hi ginc in tot Hagar/eñ si ontfinc/
eñ als si sach dat si ontfanghẽ had/achte
si te min op haer vrouwe/Doen seide Sa
rai tot Abram/Ick moedt onrechte lijden
B om uwen wille/Ic heb mijn ioncwijf by
v ghelept/mer nv si siet/dat sy ontfangẽ
heeft/moet ic veracht werdẽ vã haer/die
HEERE si een rechter tusschẽ mi ende v/
Abrã sprac tot Sarai/Siedt uwe maecht
is onder v ghewelt.doet met haer alsoot
v gheliest.

Doe ſe nv Sarai woude verootmoe-
dighẽ/vloot si vã haer/Maer die enghel
des HEEREN vantse bi eender water
fonteinẽ/inđ woestinẽ/te wetẽ/bider fon
teinẽ aen den wege Sur/eñ die sprac tot
hair/Hagar Sarai ioncwijf/vã wair coẽ
di/eñ waer wildi henẽ/Si sprac/Ick ben
vã mijnder vrouwẽ Sarai gheulodẽ Eñ
die engel des HEEREN sprac tot haer/
Keert weder om tot uwer vrouwen/eñ
verootmoedicht v onder haer handen

Eñ die enghel des HEREN sprack
C tot haer/Siet ic sal uwe saet vermeerde-
Luce/i/c ren/dattet vã groter menichtẽ nz getelt
en sal moghẽ worden/Noch seide die en-
gel des HEREN tot hair/Siet ghi hebt
ontfangẽ/eñ ghi sult eenẽ soon barẽ/sinẽ
naem suldi Ismael heetẽ/om dat die HE
RE uwe mismaectheit ǒhoort heeft/Hij
sal een wilt mensce sijn/Sijn hant tegen
eenẽ yegeliken/eñ een yeghelicx hant te
ghẽ hẽ/eñ sal teghẽ alle sijn broeđs wonẽ

Eñ si hiet den naẽ des HEREN dye
met haer sprac/Ghi God die mi siet Wãt
D si seide/warachtich/hier heb ic dẽ rugge
gesien vã diẽ/die mi sach/daer om hiet sy
die fonteine Een fontein des leuẽden die
mi sach/die daer is tusschẽ Kades eñ Ba-
red/Eñ Hagar baerde Abrã eenẽ soone
eñ Abrã hiet den sone die hẽ Hagar baer
de Ismael/eñ Abrã was.lxxxvi/iaer oudt
doe hem Hagar Ismael baerde

¶ Dat.xvij.Capittel

A Als Abrã.xcix.iaer oudt was/opẽ
baerde hem die HERE/eñ sprac
tot hẽ.Ic ben die almachtige God/wãde
let voor my/eñ weest sonder ǒandernge
eñ ic sal tusschẽ mi eñ v mijn verbont set-
ten/eñ ick sal v wtermaten seer vermeer
deren/Doen viel Abrã op sijn aensichte/

Eñ God sprac breeder met hẽ eñ sey-
de/Siet ick bent/eñ hebbe mijn verbõt
met v/eñ ghi sult een vader vã veel volcx
wordẽ/daer om en suldy nyet meer Abrã
heetẽ/mer Abrahã sal uwẽ naẽ sijn/wãt
ick heb v gemaect vã veel volcx dẽ vader
eñ sal v wtermatẽ seer vruchtbair makẽ
eñ daer sullen ooc coningẽ vã v comen.

Eñ ick sal mijn verbont tusscẽ mi eñ B
v setten/eñ uwen sade na v/eñ haren na
comelingẽ dat een eewich verbont si/Al
so dat ick v God si/eñ ws saets nae v/Eñ
wil v/eñ uwen sade na v/gheuẽ dat lant/
daer ghi een vreẽdelinc in sijt/te wetene
dat gheheele lant Canaan/ter eewijger
besittinghẽ/eñ ick sal haer God sijn

Noch seide God tot Abrahã/So hout
dan mijn verbont/ghi eñ uwe saet nae v
Dat is mijn beloofte/dye ghi houdẽ sult
tuschẽ mi eñ v/eñ uwen sade na v/eñ ha-
re nacomelingẽ.Alle wat manlijc is on-
der v/sal besnedẽ werden/eñ ghi sult dat
slofken vã uwẽ vleesche besnidẽ.Eñ dat
sal eẽ teekẽ sijn des verbonts tusschẽ mi
eñ v.Eñ een yegelijc knechtkẽ wãneer
acht dagẽ out is/suldijt besnidẽ/eñ v nae
comelingẽ/des selfs gelikẽ ooc wat uwe
gesin is te huys geborẽ/oft gecocht is/of
anders vremt eñ niet uwe saet is.Also sal
mijn ǒbont in uwẽ vleesche sijn ten eewi
ghẽ verbõde.Eñ waer eẽ knechtkẽ niet
besnedẽ en wert/aẽ tslof kẽ zijns vleeschs
diẽs siele sal wt geroept werdẽ wt sinen
volcke/daer omme dat hi mine verbont
niet ghehouden en heeft

Eñ God sprac noch tot Abrahã/Ghij C
en sult v wijf Sarai/niet meer Sarai hee
ten/maer Sara sal haren naem sijn/wãt
ick wilse ghebenedien/eñ vã haer wil ick
v eenen soon gheuẽ/dien wil ick gebñdiẽ
eñ veel volcx sal van hẽ comẽ/eñ coningẽ
ouer vele volcx/Doe viel Abrahã op sijn
aensichte eñ loech/eñ seide in sijn herte/
Soude mi/die hondert iaer oudt bin een
kint gheborẽ wordẽ/eñ Sara tnegẽtich
iaer oudt baren/Eñ Abraham sprac tot
God/Och dat Ismael leuẽ soude voor v/

Doe seide God Ja/Sara v wijf sal v
eenen sone baren dien suldy Isaac heetẽ.

wãt met hẽ ſal ic mijn eewich verbõt op
rechtẽ/eñ met ſinẽ ſade na hẽ. Daer toe
vã Iſmael heb ic v oock verhoort/ſiet ick
heb hẽ gebenedijt eñ wil hẽ vruchtbaer
makẽ/eñ vermeederẽ ſeer/twelf voirſten
ſal hi voortbrengẽ/eñ ſal hẽ tot eenẽ gro-
ten volcke makẽ. Maer mijn verbõt ſal
ic oprechtẽ met Iſaac/diẽ v Sara baren
ſal te deſer tijt ten naſten iare.

D Eñ hi hielt op met hẽ te ſprekẽ/ende
God voer op vã Abrahã. Doẽ nam Abra
hã ſinẽ ſone Iſmael/eñ alle dic knechten
die daer tẽ huyſe geborẽ warẽ/eñ alle die
hi gecocht hadde/eñ al wat vã mans naẽ
was in ſinẽ huyſe/eñ beſnedẽt tvloſkẽ vã
harẽ vleeſche/indẽ ſeluẽ dage/ſo hẽ God
beuolẽ hadde. Eñ Abrahã was .xcix. iaer
out/als hi dat vloſkẽ ſijns vleſchs beſneet
Iſmael was .xiij. iaer out/doẽ tvloſkẽ zijs
vleeſchs beſnedẽ werdt. Effen op eenen
dach werdẽ ſi alle beſnedẽ Abraham/ſijn
ſone Iſmael/eñ wat vã mans naẽ in ſijn
huys was/daer te huys gheborẽ eñ ghe-
cocht oft anders vremt. Het wert al met
hem beſneden

Dat .xviij. Capittel.

A EN de die HERE opẽbaerde hem
in dat dal Mamre/als hi ſadt aẽ die dore
ſijnder woninghẽ/als die dach ten alder
heetſten was/eñ als hi ſine oogẽ op hief
eñ ſach/doẽ ſtondẽ drie mannẽ tegẽ hem
Eñ doẽ hiſe ſach/liep hi hẽ te gemoete vã
der dorẽ ſijnder woningẽ/eñ buychde hẽ
voor hẽ neder opter aerdẽ/eñ ſeyde HE
re heb ic genade geuondẽ voor uwẽ oogẽ
ſo en gaet niet voorby uwẽ knecht. Men
Hebr:xiii d ſal v een luttel waters brenghẽ/eñ uwe
voeten waſſchen/ende ruſt v onder den
boõ. Eñ ic ſal v eẽ beetkẽ broots brengen
dat ghi liedẽ v herte laeft/dan ſuldi voort
gaẽ/wãt daer om ſidi tot uwẽ knechte co
men. Si ſprakẽ/Doet alſo als ghi ons ge
B ſeyt hebt

Luce/i:b Abraham haeſte hẽ tot Sara inder
woningen eñ ſeyde. Haeſt v eñ menget
drie matẽ bloemẽ vã den mele/knedet eñ
backt koeken. Hi liep tottẽ runderẽ/ende
haelde eẽ teer goet kalf/eñ gaft den kna
pe die haeſte hẽ eñ bereidet. Eñ hi droech

op boter eñ melck eñ vandẽ calue dat hij
bereyt hadde/ende ſettet hen vore/ende
ghinck voor hen ſtaen onder den boom/
eñ ſi aten

Doen ſprakẽ ſi tot hẽ/Waer is v wijf
Sara? Hi antwoorde/daer binnen inder
woningẽ. Doẽ ſeide hi/ Ouer eẽ iaer/na
der tijt dat die vrucht geleuẽ cã/ſal ic we-
der tot v comẽ/ſo ſal Sara v wijf eenẽ ſo-
ne hebben. Dat hoorde Sara/wãt ſi ſtõt
achter die dore der woningẽ/eñ ſi waren
beyde Abraham eñ Sara out eñ wel be-
daecht/ſo dattet Sara niet meer en ginc
nader vrouwẽ aert/daerõ loechſe bi haer
ſeluẽ/eñ ſeide/Nv ic out bẽ/ſoude ic noch
met wellufte omgaen/ende mijn heere
is oock oudt

Doen ſprac die HERE tot Abrahã/
Waer omme lacht Sara/eñ ſeyt Meyn
di dat waer is/dat ic noch baren ſal/eñ ic
toch out ben/ſout dan dẽ HERE dat te
ſwaer ſijn? tſijnder tijt ſal ic weder tot v
comẽ/nader tijt die vrucht gheleuẽ can/
ſo ſal Sara eenen ſone hebbẽ. Doen loo-
chende Sara eñ ſeide/Ick en hebbe niet
ghelachẽ/want ſi vreeſde/Mer hij ſeyde
Ten is ſo niet/ghi hebt ghelachen

Doẽ ſtõden dye mannen op vã daer
eñ keerdẽ hen tegen Sodoma/eñ Abra-
ham ghinc met hen op dat hiſe geleyde/
Doen ſeyde de HERE/Hoe can ic Abra
hamme verborghen/dat ic doen ſal? Aen C
ghe ſien hi in een groote machtich volck
werden ſal/eñ alle volc der aerden ſullen
in hem ghebenedijt werden/want ic we
te/hi ſal beuelen ſinen kinderen ende ſi-
nen huyſe nae hem/dat ſi des HEREN
wegen houdẽ/eñ wẽ wat recht eñ redeli
ken is/Op dat die HERE op Abraham
laet comen/alle dat ghene wat hi hem be
looft heeft/

Ende die HEERE ſprack/ Daer
is een groote gheroep te Sodoma ende
Gomorra/ende dat is groot/ende de ſon-
de die is ſeer zwaer/daerõmme wille ick
af varen ende ſien/oft ſijt lieden alle ghe
daẽ hebbẽ nadẽ roep die voor mi gecomẽ

is/oft dat alſo niet en is/ op dat ict weten
mach. Eñ die mannen keerdē haer aen-
ſicht eñ gingē te Sodoma/ Maer Abra-
hā bleef ſtaende voor dē HERE eñ ginc
tot hem/ ende ſeyde/

Wildi dan dē rechtuerdigē met dē
ongodlikē te nieute doē? Het mochtē miſ
ſchien vijftich rechtuerdighe inder ſtadt
ſijn/ ſoudi oor die te nieute doē/ eñ diē hoer
niet vergeuē om der .l. gerechtigē wille/
die daer in warē? Dat ſi verre van v/ dat
ghi dat doē ſout/ eñ dodē den gherechten
met dē ongodlikē dat die gerechte ſi ghe
lijc als die ongodlike/ Dat ſi verre van v/
ghij die alder werelt rechter ſijt/ ghij en
ſult alſulckē recht niet doē/ Die HERE
ſprac tot hē Vijnde ic .l. gherechtighe te
Sodoma inder ſtat/ ſo ſal ick om haer der
wille alle dē hoeckē of plaetſen vergeuē
D Abrahā antwoorde eñ ſeide. Och ſiet
ic heb mi onderwonnē te ſpreken met dē
HEren/ hoe wel ic ſtof eñ aſſchen bin. Het
mochte meſſchiē vijf min dā .l. gerechti
ge daer in ſijn/ ſoudi dā al de ſtat verder-
uen om der vijf wille. Hi ſprack/ vijnde ic
ker in .xlv. ſo en ſal icſe niet verderuen

Eñ hi voer voort met hē te ſprekē/ ſeg
gende. Men mochter meſſchiē/ xl/ daer
in vindē/ Maer hi ſeyde. Ic en ſal hē niet
doē/ om der/ xl. wille/ Abrahā ſprack/ En
weeſt niet grā mijn HERE dat ic noch
meer ſpreke/ Mē mochter meſſchiē .xxx.
daer in vindē. Eñ hi antwoorde/ vijnder
icker .xxx. daer in/ ſo en ſal ic hē niet doen
Eñ hi ſeyde/ Och ſiet/ ic hebbe mi onder
wonnē te ſprekē met minē HEren Mē
mochter miſſchiē .xx. daer in vinden. Hij
antwoorde/ Ic en ſalſe niet verderuē/ om
der/ xx/ wille/ Eñ hi ſprack/ Och en weeſt
niet gram mijn HERE dat ic noch eēs
ſpreke/ Men mochter miſſchiē/ x/ vindē/
Maer hi ſeyde/ Ic en ſalſe niet verderuē
om der thienen wille

Eñ die HERE ghinc wech/ doen hi
met Abrahā wt ghesept had/ Eñ Abrahā
A keerde weder tſinent waert

Dat/ xix/ Capittel.

DIe twee engelē quamē te Sodo-
ma des auōts/ Loth ſat te Sodoma voor
de dore/ eñ doe hiſe ſach/ ſtont hi op/ ende
hi ghinc hen tegen/ eñ neychde ſijn aen-
ſicht ter aerdē eñ ſeyde/ Siet/ mijn HE-
ren gaet in tē huyſe ws knechts eñ blijf-
ter ouer nacht/ laet uwe voetē waſſchen
ſo ſtaedi morghē vroech op/ eñ reiſt uwer
wegen/ Mer ſi ſeydē/ Neen mer wi wil-
len ouer nacht opter ſtratē bliuē/ Doen
dwanc hijſe ſeer/ eñ ſi keerdē tot hē in/ eñ
ſi quamē in ſijn huys/ eñ hi bereyde hen
een maeltijt/ eñ bieck ongheheefde koe-
ken/ eñ ſi aten/

Mer eer ſi gingen te ruſtē/ quamen
die mannē vāder ſtat Sodoma/ eñ omley
den dat huys ionc eñ out/ eñ alle dat volc
wt allē eyndē/ eñ eyſchedē Loth/ eñ ſeydē
tot hē/ waer ſijn die mānē/ die tot v comē
ſijn dezē nacht: laetſe wt comē tot ons/ dat B
wiſe bekennē/ Loth ginc tot hen voor die luc/ xviij
duere/ eñ ſloot die duere achter hem toe d
eñ ſeyde Och lieue broeders/ doet niet al
ſulcken quaet/ Siet ic hebbe twee dochte
rē/ die en hebbē noch gheenē man bekēt
die ſal ic hier buytē brengē onder v liedē/
eñ doet met hen wat v belieft/ allēē deſe
mannē Gods en doet niet/ wāt ſi ſijn in-
ghegaen onder die ſchape mijns dacks/
Maer ſi ſeydē/ Coent hier/ Doē ſprakē
ſi En ſidi niet hier in comen als eē vrēde-
linc: eñ wilt nv rechter ſijn/ Nv wel/ wij
willen v meer quaets doē dā den genen

Eñ ſi drongē hert op den man Loth/
eñ als ſi toeliepē eñ wildē de duere op bre
kē/ die mānen ſtakē haer hant buytē/ eñ
trockē Loth tot hen int huys/ eñ ſlotē die
duere toe/ eñ die mānen die daer buyten
warē werdē met blinthedē geſlagē bey-
de groot eñ cleyn/ dat ſi die duere niet en C
conſten vinden

Eñ die mannē ſprakē tot Loth/ Heb-
di hier in noch yewers eenē behoudē ſo-
ne/ eñ ſonē eñ dochterē/ eñ wie v aēgaet
in deſer ſtat/ diē leyt wt der ſtat/ wāt wij
ſullē deſe ſtat verderuē/ om dat haer ghe
roep groot is voor dē HERE die ons ge
ſonden heeft haer te bederuen

Doē ginc Loth wt/ eñ ſprac met ſinē be
houdē ſonē/ die ſijn dochterē nemē ſoudē
eñ ſeyde/ Staet op eñ gaet wt deſen hoer
want de HERE ſal deſe ſtadt verderuē/
maer ſi hieldent voor boerde

B Als nu dē dageraert voort op ghinc
hietē die engelē Loth haestē eñ spraken.
Gaet henē/neēpt v wijf eñ v twee doch
terē die ghi hebt/dat ghi oot niet en ver
gaet inder misdaet deser stadt. Als hi nu
lāc merde/grepē dye mannē hē/ eñ sijn
wijf/eñ sijn twee dochterē/metter hant
ō dat de HEERE haer sparē wilde/eñ lei
den hem buyten/ende lieten hem buytē
voor die stadt.
Eñ als si hē haddē buytē ghebrocht/
seydē si behout v siele/eñ en siet niet ach
ter v/ooc en staet niet hier in allē dezē pa
lē/optē berghe behout v/op dat ghi niet
en vōgaet. Mer Loth sprac tot hen. Och
neen mijn HEren siet/nu v knecht ghe
C nade vondē heeft voor uwē oogē/so ma
ket toch v barmherticheit groot/die ghi
mi gedaē hebt/dat ghi mijn siele bidē le
xē behieldes/ic en cā mi niet optē berge
behoudē. Het mocht mi aē comē een on
geual eñ dat ic storue Siet daer is eē stat
bi daer ic in vliē mach/eñ is cleyn/aldaer
sal ic mi behoudē moghē/si is doch cleyn
dat mijn siele leuendich bliue.
Doē sprac hi tot hē/siet Ic heb v oock
in dezē stucke aēgesien/dat ic die stat niet
om en sal keerē daer ghi af gesprokē heb
bet. Haest v/behout v al daer/ wāt ic en
cās niet gedoē/voor ghi en sijt eerst daer
in. Daer af is de stadt ghenoemt Zoar.
Eñ die sonne was opgegaē opter aerdē
als Loth te Zoar binnen quam.
Doē liet de HERE solfer eñ vier re
genen vā den HERE vā den hemel/op
Sodoma eñ Gomorra/eñ keerde die ste
de om/eñ al dat lātscap/eñ alle de inwoō
ders der stedē/eñ al wat op dē lande ghe
wassche was. Eñ sijn wijf sach om/ende
E wert verandert in eē souts gelikenis
Eze.xvi.f. Mer Abrahā stont woech op des mor
Ose.xi.c gens aē die side/daer hi stōt voor dē HE
Amos iiij RE/eñ keerde sijn aēsicht teghē Sodo
b ma eñ Gomorra/ eñ al dat omligghēde
Luc.xvij lāt/eñ aensacht/eñ siet/daer ginc eenen
F domp vā den lāde/gelijc eenē domp van
eenē ouen/wāt als God de steden in dië
palē verdorf/gedacht hi Abrahā/ eñ ley
de Loth wt dien steden/die hi omkeerde
daer Loth in woonde

Eñ Loth trock wt Zoar/eñ bleef op
dē berge met beide sijn dochterē/wāt hi
vreesde te Zoar te bliuē/eñ bleef also in
eē spelunche met beyde sijn dochteren
Doē sprac die outste totter ionckstē/
onse vader is out/eñ daer en is gheē mā
meer opter aerdē/die ons beslapē moch
te na alder werlt wijse/So comt dā/laet
ons onsen vader wijn te drinckē geuē/eñ
met hē dronckē wordē/dat wi saet vā on
sen vader behoudē. Also gauē si harē va
der wijn te drinkē inder seluer nacht/eñ
die eerste ginc in/eñ leyde haer bi huerē Sapiē.x.a
vader/eñ hi en werts niet gewaer/wen
si haer leyde noch /doen si opstont
Des morghens sprac dye outste tot G
der iōcster/siet/Ic heb gisterē bi mijn va
der gelegē/laet ons hē desen nacht oock
wijn te drinkē geuē/dat ghi bi hē ingaet
eñ legget v bi hē/dat wi sadē vā onsē va
der mogen behoudē. Also gauē si haren
vader oor diē nacht wijn te drinckē/ Eñ
de iōcste stelde haer ooc op/eñ leide haer
bi hē/eñ hi en werts niet gewaer doē si
haer leyde/noch doē si opstōt. Also wer
dē Lochs dochterē beyde met kinde van
harē vader. Eñ die outste baerde eenen
sone/die hiet si Moab/vā diē quamē die
Moabitē tot op desen dage. Eñ die ionc
ste baerde ooc eenē sone/ dien hiet si/dat
kint Ammi/Vā diē quamē die kinderen
Ammon/tot op den dach vā heden

Dat.xx.Capittel.

Abraham tooch vā daer in tat zuy
den lant.eñ woonde tusschen Ca
des eñ Sur/eñ wert een vremdelinc te A
Gerar/eñ seyde van sinen wiue Sara/
Het is mijn suster/doen sāt na haer Abi
melech/die coninck was te Gerar/ende
liet se halen.
Mer God quam tot Abimelech des
nachts inden droom/eñ sprac tot hē.siet
Ghi sijt der doot sculdich/om des wijfs
wille/die ghi ghenomen hebt/want si is
eens mans ghetrout wijf/ Maer Abi
melech en haddese noch niet anghetast/
eñ seyde. HEERE wildi dan oock ghe
rechtich volck dooden: Heeft hi niet tot

mi ghesept/si is mijn suster/ende si heeft
oock ghesept/hi is mijn broeder. Jck heb
be doch dat ghedaen met simpelder her
ten/ende ontschuldighen handen. En
B de God sprack tot hem inden droome. Jc
weet oock dat ghijt met simpelder her-
ten ghedaen hebt/daeromme heb ick v
oock bewaert/ dat ghi niet ghesondicht
en hebt teghen mi/eñ ick en hebs v niet
toeghelaten/dat ghijse aengetast hadt.
So gheeft nu den man sijn wijf weder/
want hi is een propheet/ende laet hẽ vo-
re v bidden/ also suldi leuendich bliuen.
Waer ghijse hem niet weder en gheeft/
so suldi weten dat ghij die doot sult moe-
ten steruen/ eñ alle dat uwe is.
Doen stondt Abimalech vroech op
des morghens/ende riep alle sijn knech
ten/eñ seydet hen allen dit voor haer oo-
ren/eñ die lieden vreesden seer/ende Abi
malech riep Abrahã oock/ende seyde tot
C hem. Waerom hebdi ons dat ghedaen?
eñ wat heb ick v misdaen:dat ghi alsulc-
ken groote sonden wildet brenghen op
mi ende minen rijcke:ghi hebt met ons
gheleeft niet somẽ soude. Eñ voort noch
seyde Abimelech tot Abrahã/ wat saech-
de ghi aen/dat ghi dit gedaen hebt?
Abrahã antwoorde. Jc dachte/mes-
schien in dese stede en is geẽ vreese Gods
eñ sullen mi om mijns wijfs wille doo-
den. Oock is si warachtich mijn suster/
want si is mijns vaders dochter /maer
niet mijnder moeder dochter / eñ het is
mijn wijf worden Doẽ mi God wt mijs
vaders huys hiet wandelen/seyde ic tot
haer/dye barmhertichept doet aen mij/
dat waer wij comen/suldi van mi seggẽ
dat ick v broeder ben.

D Dus nam Abimalech schapen/ run
deren/knechten/eñ maechden/eñ gafse
Abraham/ende gaf hem weder sijn wijf
Sara/ende seyde/Siet/mijn lant staet v
open/woonter waert v belieft. Eñ seyde
tot Sara/Siet daer ic heb uwẽ broeder
dusent silueren penninghen ghegeuen
Siet die sal v een decsel der ooghen sijn/
voor alle die bi v sijn/ende ouer al/eñ een
verantwoorde

Maer Abraham badt tot God/doen
ghenas God Abimelech eñ sijn wijf/ eñ
sijn maechden/dat si kinderen baerden
Want die HEERE hadde te voren vaste
ghesloteñ/alle die moeders des huys Abi
malech/om Sara Abrahams wijf wille

Dat.xxi. Capittel.

Die HEERE besocht Saram/also
hi ghelooft had/eñ dede met haer A
also hi ghesept hadde. Ende Sara ont- Heb.xi.c
finck ende baerde Abraham eenen sone Josue.
in sijn oude dagen/ter tijt die hem God xxiiii.a
ghesept hadde Ende Abraham hiet sinẽ Mach.i.a
sone die gheboren was Ysaac/die hẽ Sa
ra baerde ende besneet hem ten achsten
daghe/soo hem God gheboden hadde.
Hondert iaer was Abraham out/ doe
hem sijn sone Ysaac gheboren wert

Ende Sara sprac. God heeft nu tot
eenen ghelache ghemaect/wãt wie dat
hooren sal die sal mijnder belachen/noch
seyde si. Wie dorster oock Abraham selue
op segghen. dat Sara kint soocht/ ende
heeft hem eenen sone gebaert in sijn ou
de daghen. Ende dat kint wies eñ wert Ac
ghespeent. Ende Abraham bereyde eẽ G
groot werschap inden daghe doen Jsa-
ac ghespeent wert

Eñ Sara sach den sone Hagar van B
Egypten dien si Abraham gebaert had
de/dat hi een bespotter was/ ende sprac
tot Abraham/Verdrijft dit ioncwijf wte Gal
met haren sone/want dees ioncwijfs so-
ne en sal niet erfgename wesen met mij
nẽ sone Jsaac. Dat woort beuiel Abrahã
qualic om sijns soons wil. Mer God sprac
tot hẽ. En laet v niet qualickẽ beuallen
om des knechtkẽs eñ ioncwijfs wil Alle
wat Sara v gesept heeft verhoort. Wãt
in Jsaac sal v dat saet ghenoemt worden
Oock sal ick des ionckwijfs sone maken
tot eenen grootẽ volcke/om dat hij uwe
saet is.
Ende aldus so stont Abraham des
morghens vroech oppe/ende nam broot
ende eẽ flesse met water/ende leydet op

Hagars schouderẽ eñ tkinderkẽ mede/
eñ liet se gaen. Doẽ troc si wech / eñ ginc
in die woestine dolẽ bi Bersaba. Als nu
dat water wt der flessen was/werp si dat
knechtkẽ onder eenẽ struyck/ eñ ghinc
C henẽ/eñ ginc sittẽ vã verrẽ teghẽ ouer/
eenẽ boochschuet verre. Wãt si seyde Ic
en sal tkint niet mogẽ sien steruen/eñ si
sadt tegen ouer/eñ hief haer stemme op
ende weende

Maer God verhoorde die stẽme des
kints/eñ die engel Gods riep vã den he
mel Hagar/eñ sprac/wat is v Hagar? en
vreest niet/wãt God heeft verhoort dye
stẽme des kints/daert leyt/staet op neẽt
dat kint eñ houdet met uwẽ hãden/ wãt
ick sal hem tot een groot volck maken/
Eñ God dede haer ooghẽ op/dat si eene
waterfonteyne sach. Doẽ ginck si henẽ
eñ vulde die flesse met water eñ gaf den
kinde te drincken/eñ God was met den
kinde/eñ wies eñ woonde inder woesti-
nẽ/eñ wert een meester vã schietẽ / ende
woonde inder woestinen Pharã/eñ syn
moeder nã hem een wijf wt Egyptẽ lãt

Ter seluer tijt sprack Abimalech eñ
Phicol syns heyrs hooftman/met Abra-
hã eñ sprac. God is met v in alle wat ghi
doet. Daerom sweert mi bi god/dat ghi
mi/noch minẽ kinderẽ/noch minẽ neuẽ
niet letten en sult/maer die bermhertic-
heyt die ic v bewesen heb/aẽ mi oock be-
wijst/eñ aen dẽ lãde/daer ghi eẽ income
linc in sijt. Doe seyde Abrahã ic sal swerẽ

Eñ Abraham strafte Abimalech om
D der fonteynẽ wateren wille/die Abima
lechs knechtẽ met gewelt genomẽ had
den. Doẽ antwoorde Abimalech. Ick en
hebs niet gewetẽ wie dat ghedaẽ heeft/
oock en hebdijt mi niet geseyt / daer toe
en heb ict niet gehoort dan heden

Doẽ nam Abrahã scapẽ eñ runderẽ
eñ gaf se Abimalech/eñ maectẽ beyde eẽ
verbont met malcãderẽ/eñ Abrahã stel
de daer .vij. lãmeren bisondert. Doẽ sey
de Abimalech tot Abrahã/Wat sullẽ dese
.vij. lãmeren/die ghi daer bisondert ge-
stelt hebt? Hi antwoorde/vij. lammeren
suldi vã mijnder hãt nemẽ/ dat si mi tot
eẽ getuychenis sijn dat ic desen put ghe

grauẽ hebbe. Daer af hiet de stede Ber
saba/dat si met malcãderen daer gezwo
rẽ hebbẽ/ende also maecten sijt verbont
tot Bersaba

Doẽ stont Abimalech op eñ Phicol
sijn heyrs hooftmã/ eñ trockẽ weder in
der. Philistinẽ lãt. Maer Abrahã plãte
de bomẽ te Bersaba/eñ aenriep aldaer
den naem des HEREN/ des eewichs
Gods/eñ was een incomelinc inder Phi
listinen lant/een langhe tijt

Dat .xxij. Capittel/

Na diẽ dat dese dingẽ geschiet warẽ
proefde God Abrahã/eñ sprack tot A
hẽ. Abrahã? Eñ hij antwoorde/hier bẽ ic Judith
eñ God sprac. Neemt Ysaac uwẽ eenigẽ viij/c.
sone/dien ghi lief hebt/eñ gaet henen in Heb.xi.d
dat lant Moria eñ offert hem aldaer ten
brantoffer op eenen berghe dien ic v seg
ghen sal. Doen stont Abraham des mor-
ghens vroech oppe/eñ bereyde sinẽ ezel
eñ namp met hẽ twee knapen/eñ sinen
sone Ysaac/eñ cloof hout tot brantoffer/
hi stont op ende ghinck henen ter plaet-
sen daer hem God af ghesept hadde.

B Ten derden daghe hief Abrahā sijn
ooghen op / eñ sach die stede van verre/
eñ sprack tot sinen knape/ blijft hier met
den ezel. Ic ende die knecht willen daer
henen gaen/ende wanneer wi aenghe-
beden hebben /so sullen wi weder tot u
Ju.viij.c comen. Ende Abraham nam dat hout
hebre/xi.d tot den brantoffer / ende leydet op sinen
sone Ysaac. Ende hi nam dat vier ende
het mes in sijn hant/ende die twee ghin
ghen te samen.
Doen sprack Ysaac tot sinen vadere
Abraham/mijn vader. Abrahā antwoor
de/Hier ben ic mijn sone/ ende hi sprack
Siet/hier is vier ende hout/waer is dat
schaep totten brantoffer: Abraham ant-
woorde Mijn sone God sal thoonen dat
scaep totten brantoffer/eñ die twee gin-
ghen met malcanderen
Eñ als si quamen aen die plaetse die
hem God ghesept hadde/ stelde Abrahā
al daer eenen outaer/ende hi leyde hout
daer op/ende bant sinen sone Ysaac/ eñ
leyde hem op den outaer bouen op dat
hout/eñ recte sijn hant wt/eñ vaette dat
C mes/om sinen sone te slaen
math/ij/c. Doen riep hem die enghel des HE-
REN van den hemel eñ seyde Abraham
Abraham. Hi antwoorde. Hier ben ick.
Die enghel seyde/en legt u hant niet aē
den knecht/ende en doet hem niet / wāt
nu weet ick/dat ghi God vreest/ende en
hebt niet ghespaert uwen eenighen so-
ne/voor mi. Doen hief Abraham sijn oo-
ghen op/eñ sach eenen ram achter hem
verwert inder haghen met sijn hoornen
ende ginck henen eñ nam den ram / eñ
offerden tot eenen brantoffere/in sijns
soons stede. Eñ Abrahā hiet de stede De
HERE sal thoonē/daer af seyt mē noch
heden op desen dach Op den berge daer
Eccle.xliiij die HERE thonen sal
D Eñ die enghel des HEREN riepe
Je.xliiij.f Abraham noch eens vanden hemele/eñ
Hebre.vi.d sprack. Ick heb bi mi seluen gheswooren/
spreect die HERE. Nu ghi dat gedaen
hebt/eñ en hebt uwen eyghen sone niet
ghespaert/dat ick uwe saet gebenedien
eñ vermeerderē sal/als die sterren des
hemels/eñ als dat sant aendē oeuer des

zees/eñ uwe saet sal besitten die poorten
sijnder vianden. Eñ door uwen sade sal
alle volck der aerden ghebenedijt wor-
den/om dat ghi mijnder stemmen ghe-
hoorsaem gheweest hebt.
Also keerde Abraham weder tot dē
knapen/ende stont oppe/ende toghē te
samen te Bersaba/eñ woonde al daer
Nae desen ghebuerdet/dat Abrahā D
ghebootschapt wert. Siet Milca heeft Gal.iiij.a.
oock kinderen ghebaert uwen broeder
Nahor. Te weten Uz/den eersten ghebo
ren sone/ende Bus sinen broeder / ende
Kemuel/van welcke die van Syrien ge
comen sijn/eñ Cesed/eñ Haso/ende Pil-
das/eñ Jedlaph ende Bethuel. Bethu-
el wan Rebecca. Dees achte ghebaerde
Milca Nahor Abrahams broeder. Ende
sijn concubijn/ghenaemt Rehuma/wā
ooc te weten Thebah. Gaham/Thahas
ende Maacha.

Dat.xxiij.Capittel

A
SAra wert hondert ende seuen en
twintich iaer out/so lange leefde
si/ende sterf inder hoofstat die heet He-
bron/in den lande Canaan. Doen quam
Abraham dat hise beclaghen eñ bewee-
nen soude. Daer na stont hi op van sinē
lijcke/ende sprac met den kinderē Heth
ende seyde. Ick ben een vreemdelinck eñ
ick woone met u/geeft mi een erfbegra
uenisse bi u lieden/ dat ick minen doden
begraue die voor mi leyt

Doen antwoorden Heths sonē Abra-
hamme/ende spraken tot hem/Hoort lie
ue here/ghi sijt eē vorst Gods onder ons
Begraeft uwen dooden in onsen costeli-
ken grauen gheen mensche van ons en
sal u verbieden/dat ghi in sinen graue
uwen doden begraeft. Doen stont Abra
ham op ende neech voor den volcke des
lants(te weten)voor den kinderē Heth

Ende hi sprack met hen ende seyde
Belieuet u dat ick mijnen dooden voor
mi begraue/soo hooret mij/ende biddet B
voor mi aen Ephron den sone Zohar/

dat hi mij gheue voor v lieden sijn dub-
bel spelucke/die hi heeft in sinen acker
voor eenẽ redelikẽ penninc/voor mi om
te sine tot eene erf begrauenisse / want
Ephron woonde onder die kinderẽ Heth

Doẽ antwoorde Ephron dye Hethi-
tere Abrahã (dattet de kinderẽ vã Heth
hoordẽ/voor allẽ dẽ genẽ die tsijnder stat
poortẽ wt eñ in ginghen eñ seyde. Neen
C mijn heere/maer hoort mi. Ic geue v dẽ
acker/eñ die spelucke daer in oor/eñ ic
gheuẽ v voor die oogẽ mijns volcx/te be-
grauẽ uwẽ doodẽ. Doẽ buychde hẽ Abra
ham voor dat volc des lãts/eñ sprac met
Ephron/dat toehoorde tvolc des lãts/eñ
seyde/Wildi mi verhoorẽ so neemt van
mi des ackers ghelt/dat ict v geue/so sal
ic minen dooden daer in begrauen.

Ephron antwoorde Abrahã eñ sprac
tot hẽ. Mijn heere hoort mi/dat veldt is
.cccc. sikel siluers waert/mer wat is dat
tusschẽ v eñ mi: Begraeft uwẽ dooden.
Abraham verhoorde Ephron/eñ woech
hem daer dat gelt/dat hi geseyt had/dat
tet die kinderẽ Heths hoorden/te weten
D vierhondert sikel ghekuerts siluers/eñ
gãgbaer der muntẽ. Also wert Ephrõs
acker daer die dubbele spelunck in is te
gen Mãbre ouer/Abrahe tot eyghenen
goede beuesticht/metter speluckẽ daer
inne/eñ met allẽ den boomẽ optẽ acker
rontom/dat het die kinderẽ Heth aensa
ghen/eñ alle die tot sijnder stat poorten
wt eñ inginghẽ. Daer na begroef Abra-
ham sijn wijf Sara/in die spelucke des
ackers/die dubbel is teghẽ Mãre ouer
dat is Hebron int lãt Canaan. Also wert
beuesticht die acker metter speluncken
die daer in is Abrahã ter erfgrauenissen
vanden kinderen Heth

Dat.xxiiij. Capittel

A Abrahã was out eñ wel bedaecht
eñ de HERE had hẽ gebenedijt
in allẽ/eñ sprac tot sinen outsten knecht
sijns huys/die ouer alle zijn goet was/leg
get v hant op mijn dije/dat ic v late zwe-
ren bijdẽ HERE den God des hemels
eñ der aerdẽ/dat ghi minẽ sone geẽ wijf
en neemt vãden dochteren der Canani-
ten/onder dẽ welckẽ ic woone/maer dat

ghi treckt in mijns vaders lant/eñ tot mi
nen maechscap/eñ neemt minen sone
Ysaac een wijf.

Die knecht seyde/Hoe: en of dat wijf
mi niet volghen en wilde in dit lant / sou-
de ick dan uwen sone weder brenghẽ in
ghene lant daer ghi wt ghetrocken sijt:
Abrahã seyde tot hem. Wacht v daer vo
re/dat ghi minen sone niet weder en brẽ
ghet in dat lant. Die HERE die God
des hemels die mi vã mijns vaders huy
se ghenomen heeft/eñ vãden lãde mijn
der maechscap/die mij gheseyt heeft/
eñ ooc gesworen eñ ghesproken/dit lãt
sal ick uwen sade geuen/dye sal sinen en
ghel voor v henen seyndẽ/dat ghi al daer
minen sone een wijf neempt. Maer ist
dat v dat wijf niet volghen en wille / soo
sidi des eets quijt oft los/alleene dat ghi
minen sone niet weder derwaert en ley
det. Doen leyde die knecht sijn hant op
die dije sijns heren Abrahams / eñ swoe
re hem datte.

Ende aldus nam die knecht thiẽ ke B
melen vanden kemelen sijns heren / eñ
tooch henen / eñ droech met hem van al-
derley goeden sijns heeren/eñ maeckte
hem op / eñ tooch te Mesopotanien tot-
ter stadt Nahor. Doen dede hi die keme
len hen nederlegghen buyten voor dye
stadt/by eenen waterputte/des auonts
tot dier tijt/als die wiuen pleghen wte
te ghaen/ende water te scheppen/ende
sprack.

HERE ghi God mijns heerẽ Abra
ham/coemt mi heden te gemoet/eñ doet
barmherticheyt aẽ minen here Abrahã
Siet/ic stae hier bider fonteynẽ des wa
ters/eñ der liedẽ dochterẽ deser stadt sul
len wt comen om water te scheppẽ/ wã-
neer nu eẽ deerne comt daer ic tot spreke
neyghet v cruycke/eñ laet mi drincken/
eñ si sal seggen Drinct/ ic wil v kemelen
ooc te drincken geuen/dat si die gene is
die ghi uwen dienaer Ysaac bereit hebt
eñ dat ic aen die selue bekenne/ dat ghij
barmherticheit aẽ mijn here gedaẽ hebt

Eñ eer hi wt gesproken hadde/Siet/
doe quãmer wt Rebecca Bethuels doch
ter/die eẽ sone vã Milca was/de welcke

Nahors Abrahãs broeders wijf was/eñ
droech eẽ cruyck op haer ſchouderẽ/eñ ſi
was een ſeer ſchoon deerne vã aẽſichte
noch maecht/eñ geenẽ man en hadde ſi
C bekẽt/die ginc neder totter fonteynẽ eñ
vulde die cruyc/eñ clã op. Doẽ liep haer
die knecht te ghemoet/eñ ſeyde Laet mi
eẽ luttel waters wt uwer cruyckẽ drinc-
ken. Eñ ſi ſprac/Drinct mijn here/eñ ha
ſtelic liet ſi de cruyc neder neuẽ harẽ hã-
dẽ/eñ gaf hẽ drinckẽ. Eñ doẽ ſi hẽ te drin
kẽ gegeuẽ hadde/ſeyde ſi Ic wil v keme
lẽ water ſcheppẽ tot dat ſi al gedrẽct ſijn.
Eñ ſi haeſte haer/eñ goot die cruyck wt
indẽ bac/eñ liep totter fonteynen om te
ſcheppẽ/eñ gaf t allen ſinen kemelen.

Maer die man verwonderde haers
eñ zweech ſtil/tot dat hi bekẽde of de HE
RE ſijn reyſe had wel latẽ gherakẽ oft
niet Als nv die kemelẽ al gedronckẽ had
dẽ/nã hi eẽ guldẽ voorhoofs ſpãſel eens
haluẽ ſikel ſwaer/eñ twee erm ringhen
aẽ haer handẽ/x. ſikel goudts ſwaer/ eñ
ſeyde Mijn dochter wiẽ gaedi aẽ/ſegget
mi doch? Hebbẽ wi oor plaetſe in ws va-
vaders huys te herbergdẽ? Si ſprac tot
hẽ. Ic ben Bethuels dochter/ des ſoons
Milca/diẽ ſi Nahor baerde. Eñ noch ſey
de ſi tot hẽ Het is oock vele ſtroos eñ voe
deringhe bi ons/eñ plaetſen genoech te
herbergen.

Doen booch hem die man neder eñ
badt den HERE aen/eñ ſprac/gheloof t
ſi den HERE die God mijns herẽ Abra
ham/die ſine barmhertichept ende ſijn
waerheit/niet ontoghen en heeft aẽ mi
nen heere/want die HERE heeft mi tẽ
wege geleyt tot mijns heeren broeders
huys/eñ die deerne liep/ende bootſchap
tet al in haers moeders huys al dat ſi ge
hoort had/eñ Rebecca hadde eenen broe
der die hiet Laban.

Eñ Laban liep daer buyten bidẽ mã
D aender fonteynen / ende als hi ſach dat
voorhootſpanſel/eñ ermringen aẽ ſijns
ſuſters handen/eñ hoorde t die woorden
Rebecca ſijnder ſuſter/ dat ſi ſeyde / alſo
heeft mi die man geſeyt/ ſo quam hi tot
den man/eñ ſiet/hi ſtont biden kemelen
aen die fonteyne/eñ ſeyde, Compt hier

binnen ghi gebenedide des HEREN/
waerom ſtadi daer buyten? Ic heb v dat
huys geruymt/ende voor den kemelen
plaetſe ghemaect. Alſo bracht hi dẽ man
in huys /ende ontoomde de kemelen eñ
gaf hem ſtroo/eñ voeder/ende water te
waſſchen ſine voeten/ende der mannen
die met hem waren /ende ſetten hẽ eten
vore.

Maer die knecht ſprack Ick en wille
niet eten/tot dat ick eerſt mijn ſaken ver
verworuen hebbe. Si antwoorden/ ſegt
wech. Hij ſeyde. Ic ben Abrahãs knecht
ende die HERE heeft minen heere rijc
kelijck ghebenedijt/ ende is groot ghe-
worden/ende heeft hem ſchapen ende oſ-
ſen/ſiluer ende gout/knechtẽ eñ maech
den / kemelen ende eſelen ghegheuen/
daer toe heeft oock Sara mijns heeren
wijf eenen ſone ghebaert mijnen heere
in ſijn oude daghen/dyen heeft hi gege-
uen al wat hi heeft

Ende mijn heere heeft eenen eedt
van mij ghenomen ſegghende / ghij en
ſult mijnen ſone gheen wijf nemen van
den dochteren der Cananijtẽ/in welcke
landt daer ick woone/maer treet henen
tot in mijns vaders huys /ende tot mij-
nen gheſlachte/al daer neempt mijnen
ſone een wijf/Maer ick ſeyde tot mijnẽ
here/Hoe: oft mi dat wijf niet volghẽ en E
wille. Doẽ ſprach hi tot mi. Die HERE
daer ick voor wandele ſal ſinen enghele
met v ſeynden/eñ uwen wech voorſpoe
dich maken/dat ghi minẽ ſone een wijf
neempt van mijn maeſchappen / ende
vã mijns vaders huyſe/dan ſuldi mijns
eedts ontſleeghen ſijn als ghi tot mijnẽ
maeſchappe compt/gheuen ſi v niet/ſoo
ſidi mijns eedts ontſleghen

Alſo quam ick heden ter fonteynen
ende ſeyde. HERE God mijns heren
Abrahãs/hebdi mijnen wech voorſpoe-
dich ghemaect daer ick lanct ghereyſt
ben/Siet ſo ſta ick hier bider water fon-
teynen/wanneer nv eẽ maecht wt comt
om water te ſcheppene/ende ic tot haer
ſegghe. Gheuet mij een luttel wa-
ters te drinckene wte uwer cruycken,

eñ die mi segghē sal Drinct ghi/ic sals u-
wē kemelē ooc scheppē/dat si dat wijf si/
die de HEERE mijns herē soo berept heft
Eer ic alsulcke woordē geeynt hadde
in mijnder hertē/siet doen quā Rebecca
daer wt met eēder cruycke op haerder
schouderē/eñ ghinc neder totter fontey
nē/eñ schiep water. Eñ ic seyde tot haer
Gheeft mi te drinckē/eñ si nam haesteli
ken die cruycke vā harē schouderen/eñ
sprac. Drinct ghi/eñ uwe kemelē wille ic
ooc te drinckē geuē. Also drāc ic/eñ si drēc-
te de kemelē/eñ ic vraechde haer eñ sprac
F Wiens dochter sidi: Si antwoorde. Ick
bē Bethuels dochter/des soons Nahor/
die hem Milca gebaert heeft.
Doē leyde ic eē voorspansel aē haer
aensicht/eñ ermringē aen haer hāden/
eñ buychde mi/eñ aēbadt dē HEERE/eñ
loofde dē God mijns herē Abraham/ die
mi ten rechtē wege geuoert heeft/dat ic
mijns heerē broeders dochter nemē soude
de tot eenen wiue voor mijns herē sone.
Hier om oft ghi barmhertichept oft
waerhept doet met minen here/soo seg-
get mi/eñ oft v anders ghenoecht/so seg
get mi ooc/op dat ick wende ter rechter
oft ter slincker siden.
Doen antwoorde Laban eñ Bethu
el/eñ spraken vāden HEERE/is dat wte
ghegaē/daer om en connē wi niet tegen
v geseggen/noch quaet noch goet/Siet
daer is Rebecca voor v/neemptse:treckt
henen/dat si vws heerē soons wijf si/also
die HEERE ghesprokē heeft. Als Abra-
hams knecht dese woordē hoorde/neych
de hi hem totten HEERE totter aerden
eñ bracht voort silueren eñ gulden cley-
nooden/eñ cleederē/eñ gafse Rebecca
Maer haren broederen eñ der moeder
gaf hi cruyt. Doen adt eñ dranck hi met
ten mannen die met hem waren eñ ble
uen aldaer ouer nacht
Des morgens stont hi op/eñ sprack.
Laet mi reysen tot minen here. Maer
haer broeder ende haer moeder sprakē.
Laet die deerne eenē dach oft thiene by
ons bliuen/daer na seldi reysen. Doen
antwoorde hi hen. En wilt mi niet hou-
den/want de HEERE heeft mi tē rech

ten weghe ghebrocht/laet mi dat ick tot
minen heere reyse. Doen sprakē si/laet
ons die deerne roepen/eñ vraghen wat
si daer toe sept. Eñ si riepen Rebecca eñ
spraken tot haer. Wildi met desen man
reysen: Si antwoorde. Ja ic wil met hē
Also lietē si Rebecca haer suster rey
sen met haerder voesterē/met Abrahās
knecht eñ sinen ghesellscappe. Eñ si ghe G
benediden Rebecca/eñ spraken tot haer
Ghi sijt onse suster/ghi moet wassen in
vele duysent duysenden/eñ uwe saet be
sitte die poorten sijnder vianden. Aldus
berepde haer Rebecca met haren deere
nen/eñ ghinc sitten op die kemele/eñ si
volchde de mannen. Eñ de knecht nam
Rebecca waer/eñ reysde henen
Ysaac quam vander fontepnē des
leuendē eñ siendē/want hij woonde int
zuyden lant/eñ was wtghegaen om te
bedenckene inden velde aen den auont/
eñ sach oppe/eñ sach datter kemelē qua
men/eñ Rebecca hief haer oogen op/eñ
sach Ysaac. Doen viel si vanden kemele
eñ sprack tot den knecht/wie is die man
die ons teghen coemt op den velde: Die
knecht sprack/Dat is mijn here. Doen
namp si den sluper ende verhulde haer.
Eñ die knecht vertelde Ysaac alle saken
die hi ghedaē hadde. Doen brachtse Ysa
ac in de woninghe sijns moeders Sara
ende hi nam Rebecca tot eenen wiue en
de hij creechse lief/Also werdt Ysaac ghe-
troost ouer sijn moeder

¶ Dat.xxv.Capittel

ENde Abraham nam eē ander wijf
die hiete Ketura/die baerde hem A
Simram eñ Jaksan/Medan eñ Midi-
an. Jesbak ende Suak. Jaksan wan Se
ba eñ Dedan. Die kinderen van Dedan
waren Assurim/Latusim/ eñ Leumim.
Die kinderen vā Midian waren Epha
Epher/Hanoch/Abida/eñ Eldaa. Dit
sijn alle die kinderen van Ketura. Mer
Abraham gaf alle sijn goet Ysaac/maer
den kinderen die hi van sinen bislaeper
sen hadde gaf hi ghiften/eñ lietse vā sinē
sone Ysaac treckē/al die wile dat hi noch
leefde/tegen den oosten/in dat oost lanc

Ende dit is Abrahams ouderdō die
B hi gheleeft heeft/hondert eñ.lxxv.iaer/
eñ wert cranc eñ sterf van tidegen oude
re/doen hi oudt eñ dleuens moede was/
eñ wert vergadert tot sinen volcke. Eñ
sijn sonen Isaac eñ Ismael begroeuē hē
inder dubbelder spelunckē opten acker
Ephron des soons Zoar des Hethiten/
die daer leyt teghē Mamre indē velde
dat Abrahā vandē kinderē Heth gekocht
had. Daer is Abrahā met Sara sijn wijf
begrauē. Eñ nader doot Abrahā ghebe-
nedide God Isaac sinē sone. Eñ hi woon
de bider fonteynē des leuendē eñ siendē

Dit is dat ghestachte Ismaels Abra
hams sone/die hē Hager baerde Sara
ioncwijf vā Egiptē/eñ dat sijn die namē
der kinderē Ismael/daer af haer geslach
ten genaemt sijn. De eerste geborē sone
Ismaels was Nabaioth/Kedar/Adbeel
Mibsā/Misma/Duma/Masa/Hadar
Thema/Jetur/Naphis/eñ Kedma Dit
sijn Ismaels kinderē met harē namen/
eñ harē houē eñ stedē.xij.lāts vorstē. Eñ
dat is touderdom Ismaels. C. eñ.xxxvij.
iaer/eñ wert cranc eñ sterf/eñ wert ver
gadert tot sinē volcke. Eñ hi woonde vā
C Heuila aē tot Sur teghen Egypten als
men te Assyrien gaet. Eñ hi ouerviel al-
le sijn broeders.

Dit is Isaacs geslachte Abrahams
sone Abrahā wan Isaac/Isaac was/xl.ia
rē out doē hi nam ten wiue Rebecca die
dochter Bethuels wt Sirenē vā Meso-
Rom/v/b pontaiē Labans des Sirenen suster.

Eñ Isaac badt dē HERE voor sijn
wijf/wāt si was onvruchtbaer/eñ de HE
RE liet hem verbidden/eñ Rebecca sijn
wijf ontfinc. Eñ die kinderē stieten mal-
cāderen in harē lichaē. Doē sprac si/doēt
mi also soude gaē/waerom heb ic ontfan
ghē. Eñ ginc henē om dē HERE te vra
gene/eñ die HERE sprac tot haer Twe
derhāde volc sijn in uwē lichaē/eñ twee
derhāde liedē sullē hē schepdē wt uwen
lichaē/eñ deen volck sal dander te bouen
gaē/eñ die grootste sal den minstē dienē

Als nu die tijt quā/dat si barē soude
siet doen warē tweelingē in harē lichaē
Die eerste die daer wt quā was rootach

tich/heel rou gelijc eē vel/eñ si noemdē
hē Esau. Terstōt daer na quāmer voort
sijn broeder die hielt metter hāt die ver-
senē Esau/eñ hieten hē Jacob/Isaac die
was.lx.iaer out doe si gheboren worden D
Eñ als die knechtkens groot werden/
wert Esau een iagher eñ een ackerman
Jacob een beruer man/eñ woonde in de
huysen. Eñ Isaac had Esau lief om dat
hi van sinen wiltvanc adt/ maer Rebec-
ca hadde Jacob lief

Eñ Jacob koocte eē gherecht. Doē Abdi.i/a
quā Esau vanden velde eñ was moede.
eñ sprac tot Jacob/Laet mi proeuē vāden
roodē gerechte/wāt ic ben moede Daer
af heet hi Edom. Maer Jacob sprac Ver
coopt mi hedē v eerste gheboorte. Esau
antwoorde. Siet/ic moet doch hedē ster
uen/wat soude mi dan helpen die eerste
gheboorte: Jacob sprac. So sweert mi he-
den. Eñ hi swoer hē/eñ vercocht also Ja
cob sijn eerste geboorte/ Doē gaf hē Ja-
cob broot/eñ dat moes gherechte/eñ hij
adt eñ dranc/eñ stont op/eñ ginc vā daer
eñ also clepnachtet Esau sijn eerste ghe
boorte.

¶ Dat.xxvi. Capittel A

Het quā eenē dierē tijt int lāt meer
der dan die voorleden die te Abra-
hams tijden was. Ende Isaac trock tot
Abimelech der Philistinen coninc te Ge
rar. Doen openbaerde hem die HE-
RE eñ sprack/Treet niet af in Egypten
mer blijft int lāt dat ic v segghe/weest eē
vremdelinc in desen lande/ eñ ic sal met
v sijn/eñ v gebenediē. Wāt v eñ uwē sa
de wil ic alle dit lant gheuen/eñ sal vaste
makē minē eedt/die ic uwē vader Abra-
brahā gesworen heb/eñ ick sal uwe saet
vermeerderē als die sterrē des hemels/
eñ sal uwen sade alle dit lant gheuē. Eñ B
door uwe saet sal alle volck ghebenedijt
worden/om dat Abraham mijnder stem
men ghehoorsaem gheweest is/eñ heeft
gehouden mijne seden/mijn gheboden/
mijn insettinghen/eñ mijn wetten.

Aldus woonde Ysac te Gerar/ende Rom.iiij b
wanneer die lieden van dier stedē na si-
ne wijf vraechdē/so sprac hi Het is mijn

suster/want hi vreesde te segghen Het
is mijn wijf/si mochtẽ mi doden/om Re-
becca willen/want si was schoone vã aẽ
sichte. Als hi daer een wile geweest had
de/so sach Abimelech der Philistinen co
ninc wt een venstere/eñ wert ghewaer
dat Ysaac boerde met sinen wiue Rebec
ca. Doen riep Abimelech Ysaac eñ seyde
Siet/het is v wijf/Hoe hebdi dan geseyt
Si is mijn suster. Ysaac antwoorde hem
Ic dachte/ick soude meschien moetẽ ster
uen om haren wille. Abimelech sprack.
Waerom hebdi ons dan dat gedaẽ: Het
waer licht geschiet dat yemant van den
volcke hem bi uwen wiue ghelept had/
eñ hadde alsoo op ons eẽ schult gebracht.
Doẽ geboot Abimelech al dẽ volcke/eñ
sprack. Wie desen man of sijn wijf aẽtast
die sal die doot steruen.

C Eñ Ysaac saeyde in diẽ lãde/eñ vant
in dien iare hondertt mudden/want die
HEERE gebenedijde hẽ/eñ hi wert een
groot man/ghinck eñ wiesch/tot dat hij
seer groot wert/dat hi veel goets hadde
aen cleyn eñ groot vee/eñ een groot ge-
sin. Daer om benijden hem dye Philisti
nen/eñ verstopten alle die fonteynẽ die
sijns vaders knechten ghegrauen had
den/ter tijt Abrams sijns vaders/eñ vul
densemet aerde. Dat oock Abimelech tot
hem sprack/Vertrect van ons/wãt ghij
sijt ons te machtich ghewoorden.

Doen troc Ysaac van daer/eñ sloech
sijn tente int dal Gerar/eñ woonde al
daer. Eñ als hi nu ghesete was/liet hi
die fonteyn water grauẽ die si ten tijdẽ
sijns vaders Abrahams gegrauen had-
den/dye welcke de Philistinen verstopt
hadden na Abrahams doot/eñ noemde
se metten seluen name/daer se sijn vader
mede genoemt had. Doe groeuẽ Ysaacs
knechten int dal/eñ vondẽ aldaer eẽ fon
teyne leuẽde waters. Mer die herders
vã Gerar haddẽ twist metten herderẽ
Ysaacs/ende seyden/Dat water is ons.
Doẽ hiet hi die fonteyn Esek (dat is be-
droch) om dat si hẽ daer bedroghen

D Doen groeuen si een ander fonteyn
daer om hadden si oock twist. Daer om

hiet hi hem lieden Sitena/dat is eẽ tem
teerder. Eñ si trocken van daer eñ groe
uen noch een ander fonteyn/daer en ke
uen si niet om/daer om hiet hijse Reho-
both/dat is ruymte/eñ seyde. Nu heeft
ons die HEERE ruymte gemaect/eñ
ons laten wassen int lant. Daer na troc
hi van daer te Bersaba

Eñ die HEERE openbaerde hem
in dier seluer nacht/ende sprack. Ick ben E
ws vaders Abrahams God/vreest nyet
want ick ben met v/eñ ick sal v ghebene
dien/ende v saet vermeederẽ om mijns
knechts Abrahams wille. Doen maeck
te hi aldaer eenen outaer/eñ aenriep dẽ
naem des HEEREN/eñ stelde aldaer
sijn tenten/eñ sijn knechten groeuen al
daer een fonteyne

Eñ Abimelech quam tot hem vã Ge F
rar eñ Ahusath sijn vrient/ende Phicol
sijns heyrs hooftman. Maer Isaac sprac
tot hen/waerom coemdi hier tot mi: eñ
ghi lieden haet mi doch/eñ hebt mi van
v ghedreuen. Si seyden. Wi sien met siẽ
den ooghen dat die HEERE met v is/
daerom seyden wi. Het sal eenẽ eedt tus-
schen ons eñ v sijn/ende willen een ver-
bont met v maken/dat ghi ons gheene
schade en doet/ghelijck wi v niet aẽghe
tast en hebben/ende ghelijc wi v niet dã
alle goet gedaen en hebben/ende v met
vreden lieten trecken. Maer ghi sijt die
ghebenedide des HEEREN. Doen be-
reyde hi hen lieden een maeltijt/ende si
aten ende droncken. Ende des morgẽs
vroech stonden si op/ende de eene swoer
den anderen. Ende Isaac lietse gaẽ. Eñ
si toghen van hem met vreden.

Ten seluen dage quã Isaacs knecht G
ende seyde hem vander fonteynen dye
si ghegrauen hadden/ende spraken tot
hem. Wi hebben water vonden/ende hi
noemdet Saba/daer af heet de stat Ber
saba/tot op den dach van heden

¶ Dat.xxvij. Capittel. A

Doen Esau veertich iaer out was

nam hi eẽ wijf. Judith die dochter Beri
des Hethitere/eñ Basmath die dochter
Elon des Hethitere/dese beyde waren
wederspannich Ysaac eñ Rebecca. Eñ
het gebuerde doẽ Jsaac out worde was
dat sijn oogẽ doncker warẽ int sien. Eñ
riep Esau sinẽ grootstẽ sone/eñ sprac tot
hẽ. Mijn sone. Hi antwoorde. Hier ben
hebre/xi.a ick/en hi sprac Siet ic ben out worden/eñ
en weet niet wãneer ic steruẽ sal. So ne
met v getuych kokere/eñ boge/eñ gaet
wt ten velde eñ vangt mi wiltbraet/ eñ
maect mi een spise so dickt gheerne heb/
eñ brenget mi hier binnẽ dat ict eete/dat
mijn siele v gebenedie eer ic sterue

Eñ Rebecca hoorde dit woordt / dat
Jsaac tot sinẽ sone seyde/eñ Esau ghinc
te velde/opdat hi een wilt vanghẽ soude
eñ thuys brochte/Doen sprac Rebbecca
tot harẽ sone Jacob/Siet/ic heb gehoort
uwẽ vader sprekẽ met Esau uwen broe-
der/eñ segghẽ. Brengt mi wiltbraet/ eñ
maect mi teten dat ic ete/eñ ic v gebene
die voor den HERE eer ick sterue. So
hoort nv mijn stẽme mijn sone wat ick v
heete. Gaet henẽ totter cuddẽ/eñ haelt
mi twee goede bocxkens/dat ic uwẽ va-
der daer af een spise make/so hijt ghaer
ne heeft/eñ die suldi bi uwen vader dra-
gen dat hijt eete/op dat hi v ghebenedie
voor sijn doot.

B Jacob sprac tot sijnder moeder Rebec
ca. Siet mijn broeder Esau is rou/eñ ick
bẽ saechte/eñ mijn vader mocht mi mes
schien tastẽ/eñ hi soude mi achten als of
ic met hẽ spottede/eñ soude mi vermale
dien/eñ niet gebenediẽ. Doẽ sprack sine
moeder tot hẽ. Die vermaledijnge si op
mi mijn sone/verhoort mijn stẽme/gaet
eñ haelt mi dat ic v heete. Doẽ ginc hi he
nen eñ haeldet/eñ bracht sijn moeder

Eñ sijn moeder maecte eẽ spijse/soo
sijn vader gaerne adt/eñ nam Esau ha-
ren grootsten soõs costelijcke cleederen
die si bi haer in huys hadde/eñ tracse Ja
cob haren minstẽ sone aen. Maer de vel
len vãden bocxkẽs dede si hẽ om sijn hã-
den/eñ daer hi saechte was aendẽ hals
eñ gaf hẽ also dat eten mettẽ broode/soo
sijt gemaect hadde/in Jacobs handẽ ha

ren sone. Eñ hi droecht bi sinẽ vader, eñ
sprac. Mijn vader /hi antwoorde/hier bẽ
ic/Wie sidi mijn sone? Jacob seyde. Ic bẽ C
Esau v eerste geborẽ sone/ic heb ghedaẽ
so ghi mi geseyt hebt/staet op/eñ sidt om
te eten vã minen wiltbrade /op dat mij
uwe siele gebenedie. Ysaac sprac tot sinẽ
sone. Mijn sone hebdijt so haeste geuon-
den? Hi antwoorde/ dye HERE v God
voorspoedicht mi also. Doen sprac Ysaac
tot Jacob/coemt hier bi mijn sone/dat ic
v taste/oft ghi sijt mijn sone Esau of niet
Also ginc Jacob tot sinẽ vader Ysaac / eñ
als hi hẽ getast hadde/ sprac hi. Die stem
me is Jacobs stẽme/mer dye handẽ sijn
Esaus handẽ. Eñ hi en bekende hẽ niet
wãt sijn handẽ warẽ gelijc Esaus sijns
broeders hãden/eñ gebenedijde hẽ/Eñ
sprac tot hẽ. Sidi mijn sone Esau? Hi ant
woorde Ja/ic bent/Doen sprac hi/so bren
get mi hier mijn sone ten etẽ van uwen
wiltbrade/ dat v mijn siele ghebenedie.
Doẽ bracht hijt hẽ/eñ hi adt/eñ hi droech D
hẽ oock wijn eñ hi dranck. Eñ Jsaac sijn
vader sprac tot hem/Coemt hier eñ cust
mi/mijn sone. Hij ginc tot hem eñ kuste
hem. Doen rooc hi den rueck sijnder cle
deren/eñ gebenedide hẽ eñ sprack

Siet den rueck mijns soons is gelijc
eenen ruecke des veltds dat dye HE-
RE ghebenedijt heeft/God gheue v vã
den daume des hemels/eñ vãder vettic-
heydt der aerden/ Korens ende wijns
ouervloedicheit/volc moet v dienẽ/eñ lie
den moeten v te voete vallen/weest een
heere bouẽ uwen broeder/eñ uwer moe-
der kinderen moeten v te voete vallen/
veruloect moet hi wesen die v vloect Ge-
benedijt sy/die v ghebenedijt

Als dus Jsaac voleyndt had die ghe E
benedijnge/eñ Jacob nauwe thuys ghe
gaen en was van sinen vader Jsaac Doẽ
quã Esau sijn broeder vã sijnder iacht eñ
coocte ooc een spijse/eñ droecht binnen bi
sinen vader/eñ Esau seide tot sinen vader
Staet op mijn lieue vader/eñ eet vã ws
soons wiltbraet/op dat v siele my ghebe-
nedie/Doe antwoorde hem Jsaac sijn va
der Wie sidi? Hi sprac Jck bin Esau v eer-
ste gheboren soon Doe wert Jsaac bouen

der maten seer ontstelt/ende sprack Wie ende waer is dan die iagher/die mi ghe brocht heeft/eñ ick hebber al af gheten/ eer ghi quaemt/ende hebbe hem ghebe. nedijt? Hy sal oock ghebenedijt bliuen.

Als Esau sijns vaders reden hoorde riep hij luyde/ende werdt wtermaten seer droeue/ende seyde tot sinen vadere/ ghebenedijt my oock mijne vadere/ Hij
F sprack/Uwe broeder is comen met liste/
ende heeft uwe benedictie wech/Doen sprac hi/Hi heet recht Jacob/want hi heuet mi nu tweemaele vertreden Mijne eerste gheboorte heeft hij wech ende siet nu neemt hi oock mijn benedictie/eñ sprac Hebdy my niet een benedictie gehoudẽ?

Ysaac andtwoorde ende sprack tot hem Ick hebbe hem eenen heere ouer v ghesedt/ende alle sijn broederen hebbe ick sijne knechten gemaect Met Coren ende met wijne/ hebbe ick hem voorsien Wat sal ick v doch nu doen/mijn sone? Esau sprack tot sinen vadere/Hebdy dan maer een benedictie/mijn vadere? Ghebenedijt mij oock mijn vader/Ende hief sijn stemme op ende weende Doen antwoorde Ysaac sijne vader ende sprack tot hem

iij.Reg/ iij.

Ghi sult een vette woninghe hebbẽ opter aerden ende vanden dauwe des hemels van bouen vanden hemele/mit ten zwaerde suldy v gheneeren/ende dijnen broederen dienen/Ende het sal gheschieden/dat ghi sijn iock sult aflegghen ende vã uwen halse schudden

Ende Esau was op Jacob gram om der benedictien wille/daer sijn vader hẽ mede ghebenedijt hadde/ende sprack in sijnder herten/Dye tijdt sal haest comen dat mijn vader rouw draghen moet/wãt
G ick wil minen broeder Jacob doden/Doe
werdt Rebecca gheboodschapt dit woort haers meesten soons/ende sandt wt ende liet haren cleynsten soone Jacob roepen ende sprack tot hem/Siet uwe broedere

Esau dreyghet v/dat hij v dooden wildt. ende nu hoordt mijn stemme mijn lieue soone/ende ghaet henen ende vliedet tot minen broedere Laban/in Haram/ende bliuet daer een wijle/by hem/tot dat die raserny e dijns broeders keere/ende tot dat dye gramschape teghen v/van hem keere/ende verghete wat ghij hem ghedaen hebt ende dan sal ick seynden/ende laten v van daer halen/waer om sal ick berooft worden van beyden minen sonẽ in eenen daghe

Ende Rebecca sprack tot Ysaac/Mi verdriet te leuẽ om Heths dochteren/ist dat Jacob een wijf neemt van dien dochterẽ Heth/die welcke sijn ghelijck die dochteren dees lants/wat sal mij dan dat leuẽ baten.

Dat.xxviij.Capittel.

A

DOe riep Ysaac siuẽ sone Jacob eñ gebẽndide hẽ eñ geboot hẽ segghẽde/Neempt gheen wijf vanden dochteren Canaan/maer gaet henen eñ reyst in Mesopotaniẽ tot Bethuel dijns moeders vader huys/ende neempt al daer een wyf vanden dochteren Laban uws moeders broeder/ende de almachtighe God ghebenedie v/ende make v vruchtbaer/ende vermeerder v/dat ghi wordt een groote schare volck/ende hy gheue v dye benedictie Abrahams/ v ende uwen sade na v op dat ghij besitten mueghet/dat landt daer ghi een vreemdelinck in sijdt/dat welcke God Abrahammen ghegheuen heeft/Also liet Ysaac Jacob reisen/dat hij in Mesopotanien trocke tot Laban Betuels soon/van Syrien. sijnre ende Esaus moeders broeder

Als Esau sach/dat Isaac Jacob ghe-
benedijt hadde/eñ laten reysen af in Me
sopotanien/op dat hi aldaer een wijf na-
me/eñ dat in diẽ dat hi hẽ gebenedide/eñ
B geboot dat hi geen wijf nemen en soude/
van den dochterẽ Canaan/eñ dat Jacop
sinen vader eñ moeder ghehoorsaem sijn-
de/reysde in Mesopotaniẽ/eñ sach oock
dat Isaac sijn vader nyet gaerne en sach
die dochteren Canaan/ginc hi henen tot
Ismael eñ nam bouen die wijuẽ die hi te
voren hadde. Mahalath dye dochter Is-
mael/des soons Abrahams die suster Ne
baioth ten wijue.

Mair Jacob reysde wt van Bersaba
ende reysde te Haran/ende quam op eẽ
plaetse daer bleef hi al den nacht. Want
die sonne onder gegaẽ was/nam hi daer
C een van dien steenen/ende leyden onder
sijn hooft/ende ghinc liggen slapen in de
selue plaetse. Eñ hem droomde/ende siet
Een leere stont opter aerden/dye mettẽ
opperstẽ eynde den hemel raecte/ende
siet. Die engelẽ Gods clommẽder lancs
op ende neder/ende dye HEERE stont
daer op eñ sprac. Ic bin die HEERE Abra
hams ws vaders God eñ Ysaacs God/

dat lant daer ghi op ligt/sal ic v eñ uwen
sade geuen/eñ v saet sal worden gelijc dat
stof der aerden/ende ghi sult wt gebreyt
worden/ten westen/oosten/noorden ende
ten suyden. Ende door v/ende uwen sade
sullen alle geslachten gebenedijt wordẽ.
Eñ siet/ic ben met v/eñ ic sal v behoeden
waer ghi henen trect. eñ ic sal v weder in
dat lant brengen/want ic en sal v nyet la-
ten/tot dat ic doe alle wat ic v geseit hebbe D

Als Jacob van sinen slape ontwaec-
te/sprac hi. Sekerlic is die HEERE in de-
se plaetse/eñ ic en wistes niet/eñ vreesde
eñ sprac. Hoe veruaerlic is dese stede. Tẽ
is hier anders niet dan een huys Goods
eñ een poorte ten hemel. Eñ Jacob stont
des morgens vroech op/eñ nam dẽ steen
die hi tsinẽ hoofde geleyt hadde/eñ rech
ten op/eñ goot daer olye op. Eñ hiet dye
stede BethEl/eñ daer te vorẽ hiet die ste
de Lus.

Eñ Jacob dede een geloofte eñ sprac
Ist dat God met mi sal sijn/eñ mi behoe-
den in dẽ wege/die ic reyse/eñ broot te etẽ
geuen/ende cleederen aen te doen/ende
my met vrede weder tot minẽ vader brẽ-
gen/so sal die HEERE mijn God sijn. Eñ
desen steen die ick op gherecht hebbe/sal
een gods huys worden/eñ alle wat ghy
my gheeft/daer af sal ick v die tyende ge
uen

¶ Dat. xxix. Capittel

A

IAcob hief doen sijn voeten op ende
ghinc in dat oosten landt/ende sach
om/ende siet. daer was een fonteyn optẽ
velde/eñ siet/drye scaepherders daer by
Want van der fonteynẽ moestẽ dye her-
deren drincken/ende daer lach eenẽ gro
ten steen voor dat gat des fonteyns/ende
dye herderen plegen aldaer te vergaderẽ
ende den steen van dat gat der fonteynẽ
te wentelen/ende die scapen te drencken
ende deden als dan den steen weder voor
dat gat op sijn stede

En Jacob sprack tot hen. Broeders
vã waer sidi? Si antwoordẽ/ Wi sijn van
Haran. Hi seyde tot hen Kẽdi ooc Labã
den sone Nahor? Si antwoordẽ/ wi ken-
nen hẽ wel. Hi sprac/ Gaget hẽ ooc wel?
Si antwoordẽ. Het gaet hẽ wel/ eñ siet/
daer coemt sijn dochter Rahel met dẽ sca
B pen. Hi sprac/ Het is noch hooch dach/ eñ
ten is noch gheẽ tijt dat vee in te driuen/
drenct die scapen/ gaet henen eñ weyt se
Si antwoordẽ/ Wi en connen/ tot dat al
die herderẽ te samẽ vergadert sijn ende
dẽ steen vã dat gat der fonteynẽ wente-
len/ eñ also die scapen drincken.

Als hi noch met hen sprac/ quã Ra-
hel met den scapẽ haers vaders/ wãt si
hoede die schapẽ/ Als Jacob sach Rahel
Labãs dochter sijns moeders broeders
eñ Labãs sijns moeders broeders scapẽ
ginc hẽ toe eñ wẽtelde dẽ steẽ vã dẽ gate
der fonteynẽ/ eñ drẽcte die schapẽ sijnder
C moeders broeder/ eñ custe Rahel/ eñ hie
ue op sijn stemme/ eñ weende/ ende seyde
haer/ dat hi was haers vaders broeder/
eñ Rebeccaes sone/ Doen liep si eñ sey-
det haren vader

Als Laban hoorde vã Jacob sijnder
suster sone/ so liep hi hẽ te gemoet/ eñ om
helsde hẽ eñ custen/ eñ brocht hem in sijn
huys/ Doẽ vertelde hi hẽ alle dese ghe-
schiedenissen. Doen sprac Laban tot hẽ/
Ghi sijt mijn been eñ mijn vleesch, blijft
bi mi eẽ maent lanc/ Daer na sprac hi tot
Jacob/ Al sidi mijn broeder/ soudi mi daer
om niet dienẽ? Segt wat sal uwẽ loõ sijn
D Laban had twe dochterẽ/ die outste hiet
Lea eñ die ioncste hiet Rahel/ Maer Lea
was teer vã oogẽ/ Rahel was schoon vã
aẽsichte eñ vã gedaentẽ/ die selue creech
Jacob lief/ eñ sprac/ Ic wil u/ vij. iaer die-
nen om Rahel die ioncste dochter/ Labã
antwoorde Het is beter dat icse u gheue
dan eenẽ anderẽ/ blijft bi mi

Aldus diende Jacop om Rahel seuẽ
iaer/ eñ het dochte hem luttel daghen te
wesen/ so lief had hi haer. Eñ Jacob sprac
E tot Laban/ gheeft mi mijn wijf/ want diẽ
tijt is hier/ dat ic bi haer ligge. Doen noo
de Laban alle die lieden van dien hoecke
eñ bereide hen de bruloft. Mer des auõs

nam hi sijne dochter Lea/ ende brachtse in
tot Jacob/ eñ hi besliepse/ ende Laban gaf
Lea sijnder dochter Silpa tot eenen ionc
wijue.

Maer des morgens. Siet/ doẽ wast
Lea. Eñ hi sprac tot Laban/ Waerõ heb-
di mi dat gedaẽ? Heb ic u niet gediẽt om
Rahel/ waerom hebdi mij dã bedroghẽ? F
Laban antwoorde Men doet niet also in
onsen lãde dat mẽ die iõcste wtgeeft voor
die outste/ hout dese wekẽ wt/ so sal ick u
dese ooc geuen/ om diẽ dienst die ghi my
noch ander. vij. iarẽ dienẽ sult. Jacob de-
de also/ eñ hielt die wekẽ wt/ Doẽ gaf hi
hẽ Rahel sijn dochter ten wiue/ eñ Labã
gaf Rahel sijn dochter eẽ iõcwijf die hiet
Bilha. Also lach hi ooc bi Rahel/ eñ had-
de Rahel lieuer dan Lea/ eñ diẽde hẽ ooc
voort die ander seuen iaer.

Als die HEERE sach dat Lea gehaet
wert/ maecte hi se vruchtbaer/ eñ Rahel
onuruchtbaer. Eñ Lea ontfinc eñ baerde G
eenen soon/ dien hiet si Ruben/ ende sprac
Die HEERE heeft aenghesien mijne
ellende. Nu sal mi mijn man lief hebbẽ.
Eñ noch eens ontfinc si eñ baerde eenen
soon eñ seide. Die HEERE heeft gehoort
dat ic gehaet ben. ende heeft my ooc dezẽ
gegeuen/ ende hiet hem Simeon/ Noch
eens ontfinck si ende baerde eenen soon
ende sprac. Nu sal hem mijn man weder
tot mi doẽ/ wãt ic heb hẽ drie sonẽ gebaert
daerom hiet si hẽ Leui. Tẽ vierdẽ ontfinc
si eñ baerde eenẽ sone eñ sprac. Nu wil ic
den HEERE dancken/ daer om hiet si hẽ
Juda/ eñ hielt op te baren.

Dat. xxx. Capittel A

Doen Rahel sach/ dat si Jacob niet
en baerde benijde si haer suster/ eñ
sprack tot Jacob. Gheeft mi oock kinde-
ren/ oft anders sal ick steruen. Jacob die
wert seer toornich op Rahel ende sprack.
Ben ick dan in Gods stede/ dye u keert
die vruchte ws lichaems? Siet sprack si/
daer is mijne ioncwijf Bilha/ legghet u
bi haer/ dat si mi op minen schoot bare/
eñ ic door haer vermeerdert mach wer-
den/ ende gaf hem also Bilha haer ionc-
wijf ten wiue

B Eñ Jacob leyde hē bi hair/aldus ont
finc Bilha eñ baerde Jacob eenen soone
Doe sprac Rahel/God heeft mijn saec ge
recht/eñ mijn stēme verhoort/eñ mi enē
soon ghegeuē/daer om hiet si hem Dan/
Noch eens ontfinck Bilha Rahels ionc-
wijf/eñ baerde Jacob den tweeden soon
Doe sprac Rahel/God heeft my ghelijck
ghemaect met mijnder sustere/eñ ick ne
me die ouerhant/eñ si hiet hē Napthali/
Als Lea sach dat si op hielt te barē/Nam
si haer ioncwijf Silpa/eñ gaf se Jacob te
wiue/Aldus baerde Silpa Lea ioncwijf
Jacob eenen soon/doen sprac Lea rustich/
eñ hiet hem Gad/Daer na baerde Silpa
Lea ioncwijf/Jacob den tweeden soone/
Doe sprac Lea/Wel my/want my sullen
salich prijsen die dochterē/eñ hiet hē Asser
C Ruben ghinc wt ter tijt des taruwē
oogst/eñ vant Mandagora opten velde
eñ brachtse sijnder moedere Lea thuys/
Doe sprack Rahel tot Lea/Geeft my een
deel vander Mandagora ws soons/Sij
antwoorde/Hebdi niet ghenoech dat ghi
my/minen man ghenomē hebt/eñ wilt
oec mijns soons Mandagora nemē:Ra-
hel sprac/wel laet hē desen nacht bi v sla
pen/voor v soons Mādagora/Als Jacob
des auonts vāden velde quam/ginc Lea
wt hē te ghemoet eñ sprack/Bi my suldy
ligghē/want ick heb v gecoft om mijns
soons Mandagora/
Eñ hij sliep dien nacht bi haer/Ende
God verhoorde Lea/eñ sy ontfinck ende
baerde Jacob den vijfsten soon/eñ sprack
God heuet my gheloont dat ic mijn ionc
wijf minen man ghegeuē heb/ende hiet
hem Isachar/Noch eens ontfinc Lea eñ
baerde Jacob den sesten soon/ende sprac
God heuet my wel beraden/Nv sal mij
ne man weder by mi wonen/wāt ic heb
hem ses sonen ghebairt/eñ hiet hem Se
bulon/Daer na baerde si een dochter die
D hiet Dina/
God ghedachte Rahels/eñ verhoor
dese/ende maectese vruchtbaere.Doen
ontfinck si/ende baerde eenen sone ende
sprack/God heeft minen lachter van mi
ghenomen/ende hiet hem Joseph/ende
sprack/God wil my noch eenen anderen
soon daer toe doen.
Als Rahel Joseph ghebaert hadde
sprac Jacob tot Laban/Laet my trecken
eñ reisen aen mijn side ende in mijn lant
gheeft mi mine wijuē eñ mijn kinderen
daer ick v om ghediēt hebbe/dat ick trec
ke/want ghi weet wat dienst dat ick v ge
daen hebbe/Laban sprack tot hem/Can
ick gheē ghenade voor uwē ooghen vin-
den:Ick hebbe ondervondē dat my God
ghebenedijt heeft om uwen wille/Sedt
uwen loon dien ick v gheuen sal
Hi antwoorde hē/Ghi weet hoe dat
ick v ghedient hebbe/eñ wat vee ghij te
voren hadt ondˀ my/ghi hadt luttel eer ic
hier quam/maer nv ist vermeerdert in
groter menichtē/eñ die HERE heeft v
gebñdijt/om minen wille/eñ nv wāneer
soude ick oec voor mijn huis voorsien:Hij
antwoorde wat sal ick v dan geuē:Jacob
sprack/Ghi en sult mi niet met allen ghe
uen/maer eest dat ghi mi doen wilt dat ic
v segghen sal/so wil ick weder om weidē
ende hoeden uwe vee/ E
Ick sal hedē door alle die cuddē gaen.
eñ schepdet ghij van daer alle gheplacte
ende bonte scapē/alle vale scapen onder
den lammeren/ende wat daer bondt en
de gheplacket onder die ghepten sijn sal/
dat sal mijn loon sijn/so sal my mijn ghe-
rechticheit tuyghen heden oft morghen
wanneer het v coemt/my te loonen/also
dat wat niet beplact ende bont en is/on-
der den geptē/eñ wat swart ondˀ dē lāme
ren is/dat si als een diefs proeve by mi/
Laban sprac/Het si so ghij ghesepdt
hebt/Ende scheide in dien daghe wt/be-
sprenkelde ende bonte bocken//ende alle
gheplacte ende bonte ghepten/also ver-
de alsser wat wits aen was/Ende al wat
zwardt was onder den lammeren/ende
hij deet in sijnder kinderē handen/eñ hi
maecte ruymte/drye dach reysen verde
tusschen hem ende Jacob/ Alsoo weyde
Jacob die ouer ghebleuen cudde Laban/
Jacob nam stocxkens/vander groen
der weiden/haselaren/ castanijen/ende
schelde witte streepkens daer aen/ende
hi leyde die stocken die hij gheschelt had
de/binnen inden drencke voor die cudde/

F die daer moeſte comen om te drinckẽ/op
dat ſi ontfanghen ſouden/als ſi quamen
drincken/Aldus ontfinghen die cudden
ouer die ſtockeu/ende brochten beſprenc
kelde.beplacte ende bonte/Doe ſchepde
Jacob die lammeren wat niet bont/en-
de al wat ſwart was/eñ hi dede ſe te hoo-
pe onder Labans cudde/Ende hi maecte
hem ſeluen een eyghen cudde/vandẽ be
G placten ende bonten/ende deſe en dede
hi tot Labans cudde niet/Mair wanner
den loop der vroeger cudden was/leyde
hi die ſtockkens in die goten/voor die ogẽ
der cudden/dat ſi ouer de ſtocken ontfan
ghen ſoudẽ.Maer inden ſpadelikẽ loop
en leyde hi ſe daer niet in/Alſo werdẽ die
ſpadelinghen/Labans/ende dye vroege
Jacobs/Daer af wert die man bouẽ ma-
ten rijck//dat hi veel ſchapen/ioncwijfs/
knechten kemelen ende ezelẽ hadde/

Dat.xxxi.Capittel

NU dat Jacob hoorde Labans ſonen
A woordẽ/die ſeydẽ Jacob heeft alle
ons vaders goet ghenomen/eñ vã ons
vaders goet heeft hij alſulcken rijcdom
ghecreghen.Eñ Jacob aenſach Labãs
aengheſicht/eñ ſiet ten was nyet teghẽ
hem/gelijct giſteren eñ eergiſterẽ was/
Eñ de HERE ſprac tot Jacob Trect we
der in ws vaders lãt/eñ tot uwẽ maech-
ſchap/ic ſal met v ſijn. Eñ Jacob ſont eñ
liet roepẽ Rahel eñ Lea int velt bi ſijnder
cuddẽ/eñ ſprac tot hen.Jck ſie dat ws va
ders aẽſicht niet en is tegen mi/ghelijct
giſterẽ eñ eergiſterẽ was/Mer de God
mijns vaders is met mij gheweeſt/Eñ
ghi liedẽ weet/dat ic na al mijnder mach
te uwen vader ghedient hebbe

Eñ hi heeft mi bedrogen/eñ nv thiẽ
mael mijn loon verãdert/maer God en
heuet hẽ niet toegelatẽ dat hi mi ſchade
dede.Wãneer hi ſprac/Die bonte ſullen
uwẽ loon ſijn/ſo droech alle de gãtſe cud-
de bonte.Maer wãneer hi ſprac Die ge
ſprinckelde ſullẽ v loon ſijn/ſo droech die
cudde geſprinckelde.Alſo heeft God die
B goedẽ ws vaders hẽ ontkeert/eñ mi ge
geuẽ.Want als die tijt des loops quam
hief ic mijn ooghẽ op/eñ ſach indẽ droom
eñ ſiet die bocken ſprongẽ op die beſprin
kelde/beplacte/eñ bonte cudde.

Eñ die enghel Gods ſprac tot mi in-
den droom/Jacob:Eñ ic antwoorde/hier
ben ic.Hi ſprac Heft op v oogẽ eñ ſiet die
bockẽ ſpringhẽ op die beſprenkelde/die
beplacte/eñ bonte cudden/want ic heb
al geſiẽ/wat v Laban doedt.Jck ben die
God te BethEl/daer ghi den ſteen ghe-
ſalft hebt/eñ mi al daer een gheloofte ge
daẽ hebt.Nv reyſt eñ treet wt dezẽ lãde
eñ treet weder in ws maechſchappẽ lãt

Doe antwoordẽ Rahel eñ Lea ende
ſprakẽ tot hẽ/Wi en hebben doch gheen
deel noch erue meer/in ons vaders huis
ende heeft ons doch ghehouden als dye
vreemde/wãt hi heeft ons vercoft eñ on
ſen loon verteerdt/Daer om heeft God C
onſen vader ſijnen rijcdom af ghewen-
det tot ons eñ tot onſen kinderen/al wat
God v gheſeit heeft dat doet

Eñ aldus ſtont Jacob op / eñ ſette ſi-
ne kinderen eñ wiuen op kemels / ende
vuerde wech alle ſijn vee/eñ alle ſijn ha
ue die hi te Meſopotaniẽ vercregẽ had/
op dat hi quame bi Yſaac ſinẽ vader/int
lant Canaan.Laban was ghegaen om
ſijn cudde te ſceerẽ.Eñ Rahel ſtal haers
vaders beeldẽ.Aldus ſtal Jacob Laban
te Sirien therte daer mede/dat hi hem
niet en ſeyde/dat hi vloot.Alſoo vloot hi
eñ alle dat ſijn was/reyſde eñ voer ouer
dwater/ende troch recht na den berghe
Gilead.

Ten derden daghe wert Laban ghe
bootſchapt dat Jacob vloot/eñ hi nam ſi-
nen broeder tot hem ende iaechde hẽ na/
ſeuen dachreiſen/ende hij achterhaelde D
hem opten berch Gilead/Mer God die
quam tot Laban/die van Sirien was in
den droom/tſnachts/ende ſprac tot hem/
Wacht v/dat ghi met Jacob niet anders
en ſpreect dan goet/Ende Laban naecte
tot Jacob/Jacob hadde ſijn tentẽ opten
berch gheſlaghen/Ende Laban met ſij-
nen broederen/ſloech ſijn tenten oock op
ten berch Gilead

Ende hi ſeyde tot Jacob/Wat hebdi
ghedaen/dat ghij mijne herte ghesto-
len hebbet / ende hebbet mi mine doch-
teren ontuoert/als die/die door tſwaert

gheuãghẽ warẽ. Wair om hebdi dat ver
borgen/dat ghi vlien wout/eñ hebt v mi
ontstolẽ/eñ en hebbet mi niet gheseit dat
ick v met blijscappen gheleit hadde/met
sanghe met luyten/eñ met harpẽ. Ende
en hebt mi mijn kinderẽ niet latẽ cussen
ghi hebt sottelijc ghedaẽ/ende ick hadde
(Gode si lof) wel so veel machts/dat ick v
quaet hadde moghẽ doen/maer ws va-
ders God heeft ghisteren tot mi ghesept
wacht v/dat ghi met Jacob niet anders
dan goet en spreect/eñ wãt ghi dan trec-
ken woudt/eñ begheerdes soo seere ws
vaders huys/waer om hebdy my mijne
goden ghestolen. Jacob antwoorde ende
sprac tot Laban/Ick vreesde dat ghi uwe
dochter vã mi treckẽ soudt/maer bijden
welckẽ ghi v godẽ sult vinden/die sterue
hier voor onsen broederẽ/Suect dat v is
by mi/eñ nemet wech/Maer hi en wiste
niet datse Rahel ghestolẽ had/Doe ginc
E Laban in Jacobs tentẽ/eñ Lea/eñ beyder
ioncwiuẽ/eñ hi en vant daer niet/eñ ginc
wt Laas tenten/in Rahels tentẽ/Doen
nam Rahel die beeldẽ eñ leidese ond der
kemelẽ stroo/eñ ghinc daer op sitten/La
ban die ondersocht alle die tenten/eñ en
vant niet/Doe sprac se tot haren vadere/
Mijn heere en weest niet toornich/want
ic en can voor v niet opghestaẽ/wãt mi is
nu ghesciet na die gewoonte vãden wou
wen/Aldus socht hi ende en vant de beel
den niet

Eñ Jacob werdt toornich/eñ hadde
twist met Laban/eñ antwoordẽde sprack
hi tot hẽ. Wat heb ic mishandelt oft ghe-
sondicht/dat ghi op my so verhit sijt: ghij
hebt alle minẽ huysraet ondersocht/wat
hebdi vã uwẽ huysrade vondẽ/: legt dat
voor uwẽ eñ minen broederẽ. op dat si tu
sschẽ v eñ mi rechten/Twintich iaer heb
ic bij v gheweest/v scapẽ eñ geytẽ en heb
ben niet onvruchtbair geweest/die ram
men uwer cuddẽ en heb ick niet gheten
So wat die dieren verscoordẽ/ende ict v
niet en brochte/so moest ict v betalẽ/ghij
eyschtet vã mijnder hant/al wast mi oot
des daechs oft des nachts ghestolẽ/Des
daechs versmachte ick vã hitten/eñ des
nachts vervroos ick/ende den slaep dye
weeck vã minen ooghẽ

Allso heb ick twintich iaer in uwẽ hu F
se ghedient/veertien om uwe dochterẽ/
eñ ses om v cudde/eñ ghi hebt mi tienma
le minen loon verandert/eñ en hadde die
God mijns vaders/die God Abrahã/eñ
die vreese Jsaac/op mijnder siden niet ge
weest/ghi hadt mi beroept laten treckẽ/
Maer God heeft mijn alende/eñ minen
arbeidt aengheşien/eñ heeft v ghisteren
ghestraft

Laban antwoorde eñ sprac/Die doch-
teren sijn mijn dochterẽ/eñ die kinderen
sijn mijn kinderẽ/eñ de cudde is mijn cud
de/eñ al wat ghi hebt is mijn/wat can ick
mijnen dochteren heden/oft haren kin-
derẽ ghedoẽ die si ghebaert hebbẽ. Dair
om coẽt nu eñ laet ons een verbont ma-
ken/ick eñ ghi/die een getugenisse si tus
schẽ v eñ my/Eñ Jacob nam eenẽ steene
eñ rechtẽ ten eerstẽ op/eñ sprac tot sinen
broederẽ/Legt steenẽ op/eñ si namẽ dye
steenẽ/eñ maecten eenẽ hoop/eñ si aten
opten seluen hoop/Eñ Laban hiet hẽ Je
gar Sahadutha/maer Jacob hiedt hem
Gilead/Eñ Laban sprac/desen hoop si he-
den ghetuych tusschẽ mi eñ v (daer af soo G
heetmen hẽ Gilead/ende si een oorconde
wãt hi sprac/Dye HEERE moet aensien
tusschẽ mi eñ v/wãneer wi van malcan-
derẽ ghegaẽ sijn/Eest dat ghi minẽ doch
teren lastich sijt/oft ander wiuẽ daer toe
neemt Het en is hier gheen mẽsche met
ons/mer siet God is ons getuige tusscen
mi eñ v/Eñ Laban sprac voort tot Jacob/
Desen hoop eñ dit mael/si oot ghetughe
waer ic ouer vare tot v/oft ghij hier ouer
vaert tot mi/bouẽ dit mael eñ desen hoo-
pe/om scade te doẽ/Die God Abrahã eñ
dye God Nahor/eñ die God haerder va-
deren si eẽ rechter tusschen ons

Eñ Jacob swoer hẽ bi die vreese sijns
vaders Jsaac/eñ Jacob offerde een offer op
dẽ berch/eñ noode sijne broederẽ om dat
broot te eten/ende doen si gheten haddẽ/
bleuen si opten berghe alle den nacht
Des morghẽs stont Laban vroech op/eñ
custe sine dochteren/ende haer kinderẽ/
ende hi ghebenedidese/ende tooch wech/
ende hij quam weder in sijn stede/Maer

Jacob troc sinē wech/eñ die engelē gods
gemoeten hem. Eñ als hise sach/sprac hi
Het sijn gods heyren/eñ hi naēde die sel-
ue stede Mahanaim. dat heet heyrleger

Dat.xxxij. Capittel

A IAcob sandt bodē voor hē wech tot si
nē broeder Esau int lant Seir/des
velts Edom/eñ beual hen seggēde. Also
segt minen heere Esau/v knecht Jacob
laet v seggē. Ic heb bi Laban wt geweest
eñ heb tot noch toe bidē vreēdē geweest/
eñ hebbe runderē/eñ eselen/scapē/knech
ten/eñ maerten/eñ heb wt gesonden om
v mijnen heere te bootscappē/op dat ick
B genade voor uwen oogen vinde

Die boden quamē weder tot Jacob/
eñ sprakē/wi quamen tot uwen broeder
Esau/eñ hi comt v te gemoedt met vyer
hondert mannē. Doē vreesde Jacob seer
eñ hem wert bange eñ deylde dat volc/
dat volc dat bi hem was/eñ die scapē/run
deren/kemels/eñ die cuddē in twee hey-
ren/eñ seyde. Als Esau comt op een heyr
eñ verslaet dat so sal dat ander ontloopē/
C Eñ noch sprac Jacob God/mijns va-
ders Abrahā/God mijns vaders Ysaac/
HEERE ghi die tot mi geseyt hebt/ treet
weder in v lant/eñ tot uwē maesscappe/
ic sal v wel doen. Ic bē onwaerdich alder
barmhertichheyt ende alder trouwē/dye
ghi aen uwen knechte gedaē hebt (want
ic en hadde niet meer dan desen staf doē
ic ouer dese Jordaen ghinck/ende nv co-
me ic met twee heyren) Verlost my doch
vander hant mijns broeders/ vāder hāt
Esau/want ic vreese hem/dat hi nyet en
come ende verslage mi die moederē met
ten kinderen. Ghi hebt gheseyt/ick sal v
D wel doen/ende uwe saet maken/als dat
sant des zees/datmen nyet ghetellen en
can/ouermids der menichten. Ende hi
bleef dien nacht daer/ende nam van diē
dat hi voor handen hadde/ende beghifte
sinen broedere Esau/twee hondert gey-
ten/twintich bocken/twee hondert scha-
pen/twintich rammen/ende dertich suy
gende kemelen/met haren vuelen/veer
tich koeyen/ende thien varren/twintich
ezelinnen/met thien vuellenen/eñ sandt
se met sinen knechten/een cudde tsamen
ende sprac tot hen/ gaet voor my henen/
ende laet ruymte tussen den eenen cud-
de nae den anderen/ende gheboot den
eersten ende sprack E

Wanneer mijn broeder Esau tegen
v comt/ende vraghet/wien gadi aen? en
de waer wildi henen/ende wyens ist dat
ghi voor v drijft? suldi segghen. Het hoort
uwen knechte Jacob toe/die seyndt gif-
ten sinen heere Esau/ende hi comt hyer
achter na. Also gheboot hi oock den ande
ren/ende den derden/eñ alle die den cud
den na ginghen/ende sprack/soo ick v ge
seyt hebbe/so segt tot Esau/wanneer dat
ghi bi hem compt/eñ segt oock/siet uwe
knecht Jacob is achter ons/want hi dach
te ic wil hem versoenen met dese ghiften
die voor mi henen gaen/ daer nae sal ick
hem sien/messchien hi sal mi ontfangen.

Alsoo ghinghen die ghiften voor hē
maer hi bleef den seluen nacht inden le-
gere/ende stont op inder nacht/ eñ nam
sijn twee wijuē ende sijn twee ioncwijfs
ende sijn elf sonen/ende reysde aen dat
veer Jabock/ende namse ende voerdese
ouer dat water/met alle dat hi hadde en F
de bleef op dese side alleen.

¶ Ende daer worstelde een man met
hem tot dat die dageraert aen quam/eñ
als die man sach/dat hy Jacob nyet ver-
winnen en mochte/raecte hi die zenuwe
sijnder dyē/ende die verdorde in diē wor-
stelen met hē/ende hi seyde/laet mi gaē/
want die dagheraert compt aen. Maer
Jacob andtwoorde/ick en late v niet/ghi
en ghebenedijdet my. Hi sprac/hoe heet
ghy? Jacob andtwoorde. Jacob. Hi andt-
woorde. Ghi en sult niet meer Jacob hee
ten/maer YsraEl/wandt ghy hebt met
Gode ende menschen ghestreden/ende
hebt douerhandt gehouden G

¶ Ende Jacob vraechde hem ende sei
de/segt my/hoe heetty? Hy sprack waer
omme vraechdi/hoe ick heete? ende hi ge
benedide hem aldaer. Ende Jacob hyet
die stede Pnuel/ want ick hebbe God vā
aensicht tot aengesichte gesien/eñ mijn
siele is ghenesen. Eñ als hy Pnuel ouer

quam/ghinc hem die sonne op/eñ hincte
aen sijn dye. Daer om en etē die kinderē
van Ysrael geen hespen oft dijen / tot op
den dach van heden/om dat aē die hespe
oft dije Jacob geraect wert

A Dat.xxxiij.Capittel

Jacob hief sijn oogen op eñ sach sijn
broeder Esau comen met vyer hon
dert mannen/eñ deylde sine kinderē tot
Lea eñ tot Rachel/eñ tot beydē ionckwiuē
ende stelde dye ionckwijuen met haren
kinderē voor/eñ Lea met haren kinderē
daer na/eñ Rachel met Joseph ten lestē
eñ hi ginc voor hē henen eñ neech hem se
B uēmael ter aerden/tot dat hi bi sinē broe-
der quam.

¶ Esau liep hē te gemoete/eñ omhels
de hem/vallēde om den hals custe hy hē/
eñ weende/eñ hief sijn oogen op/eñ sach
die vrouwen met den kinderen eñ seyde
wie sijn dese die bi v sijn? Hi andtwoorde
het sijn die kinderen die God uwē knech
te verleēt heeft. Eñ die ionckwijfs quamē
daer by met haren kinderen/eñ neegen
voor hem. Lea quam ooc daer toe met ha
ren kinderen/eñ neech voor hem/dair na
quam Joseph eñ Rachel daer by eñ nee-
gen voor hem.

¶ Eñ Esau seide/wat wildi met al dē
heyre dat mi te gemoet comen is? Jacob
antwoorde/dat ic genade vinde voor mij
nen heere. Esau sprac. Jck hebbe genoch
mijn broeder/behout dat ghi hebt. Jacob
antwoorde. Och neē/heb ic genade von-
den voor v/so neemt mijn gifte van mijn
der hant. Want ic sach v aensicht/als of ic
sage gods aengesicht/eñ nemet in danc-
ke van mi. Ontfanct die gifte/die ic v ge-
bracht hebbe/wāt God heuet mi verleēt
eñ ic heb al genoch. Also dwonc hy hē dat
C hijt ontfinc.

¶ Eñ Esau sprack/laet ons voort trec
ken. Jacob antwoorde hem. Mijn heere
ghi weet/dat ic teerre kinderē bi my heb
be/ooc cleyn eñ groot vee/dat noch ionck
is/werden si eenen dach ouer dreuen/ dā
soude mi alle die gantse cudde af steruen
Mijn heere ga voor sinē knechte. Jck sal
allencken volgen daer na dat vee/eñ die
kinderen gaen connen/tot dat ic come tot

minen heere te Seyr D

¶ Esau antwoorde/soo wil ick doch bi
v laten sommige van minen volcke dat
by my is. Hi antwoorde/wat is dat vā no
de/laet mi slecht genade voor mijnē here
vinden. Also troc Esau dyen dage weder
omme sinē wech tot Seyr/eñ Jacob troc
tot Suchoth eñ timmerde hem eē huys
ende maecte sinen vee wooningen/daer
af heet die stede Sucoth.

¶ Daer nae quam Jacob te Salē tot-
ter stadt Sichē/die int lant Canaan leyt
na dien dat hi wt Mesopotanien comen
was/eñ maecte sinen legere voor die stat
eñ cocht een stuc lants vanden kinderen
Hemor/des vaders Sichem/om hōdert
penningen. Aldaer stelde hi sijn woonin
ge/eñ stelde aldaer eenen outaer/eñ aen
riep den naem des stercken Gods Ysra-
hel.

Dat.xxxiiij.Capittel

Dina Lea dochter die si Jacob ghe- A
baert hadde / ginc wt om te siene
die dochteren van dien lande. Als Sichē
Hemors soon des Heuiters/die des lants
heere was/Dinam sach/nam hi se eñ be-
sliepse/eñ verckrachtese/eñ sijn herte hinc
aen haer/eñ hadde dye deerne lyef/ende
sprac vriendelic met haer/ende seyde tot
sinen vadere Hemor/Neemt mi dat meis
ken tot eenen wijue.

¶ Ende Jacob vernam dat sijn doch-
ter Dina geschent was/eñ sine sonē wa-
rē metten vee int veldt/eñ Jacob zweech
tot dat si quamen. Doen ghinck Hemor
Sichēs vader wt tot Jacob/om met hē
te spreken. Daer binnen quamen dye so-
nen vanden velde/ende als sijt hoorden/
verdroot dien mannen/ende werdē zeer
toornich/dat hy een vuyl dinck ghedaen
hadde in Ysrahel/ende Jacobs dochtere
beslapen hadde/wandt soo en placht men
niet te doen.

¶ Hemor sprack met hem ende seyde
mijns soons Sichems herte hangt aen B
v dochter / gheeftse hem toch ten wijue/
maect vrientscap met ons/geeft ons uwe
dochteren/ende neemt ghy onse dochte-

ren/eñ woont bp ons/dat lant sal v open
sijn/woont verwerft/eñ werct daer inne
Eñ Sichem sprac tot harē vader eñ broe
deren/laet mi genade bi v vindē/wat ghp
lieden mi segt/dat sal ic v gheuen/epscht
toch morgen van mi/gauen eñ giften/ic
wilt v geuen/hoe ghijt epscht/gheeft mp
maer die deerne ten wiue.

¶ Doen antwoordē Jacobs sonen Si
chem eñ sinen vader Hemor eñ spraken
bedriegelijc/om dat haer suster Dina ge
scent was/eñ seidē tot hen. Wp en connē
dat niet gedoen/dat wi onse suster eenen
ombesnedenen man gheuen/want dat
waer ons een scande/nochtans willē wij
uwen wille doen/als ghi ons gelijc wort
eñ al wat manlic onder v is/besnedē wort
dan sullen wi onse dochteren v geuen/eñ
uwe dochteren ons nemen/eñ bp v woo
nen/eñ een volc sijn. Mer ist dat ghi ons
niet en hoort v te besniden/so willen wp
onse dochtere nemen eñ van dair treckē
C Dese reden beuiel Hemor eñ sinen sone
Sichem wel/eñ die iongelinc en vertrac
niet dat te doen/wāt hi hadde lust tot Ja
cobs dochtere/eñ hi wert die heerlickste
gehouden/bouen alle die in sijns vaders
huys waren Als Hemor eñ Sichem sijn
sone quamen onder der stadt poorte ende
spraken metten borgeren van dier stadt
eñ Hemor eñ sijn sone Sichē sepden De
se liedē sijn vreedsaem bp ons/ende willē
int lant woonen eñ oefenen/eñ aldus es
dit lant breet beuanghen/wi willen ons
hare dochteren nemen/eñ hem onse doch
teren geuen. Maer dan alleen willen sp
ons te wille sijn/dat si bi ons woonen eñ
een volc met ons wordē/wanneer wp al
wat mālic ondˀ ons is/besnidē/gelijc si be
sneden sijn/haer vee eñ goedē/eñ al wat
si hebbē sal ons sijn/als wp maer hen te
wille worden/eñ dat si bi ons woonen.

¶ Eñ si verhoorden Hemor/eñ Sichē
sinen soon/alle die tsijnder stat poortē wt
eñ in gingen/eñ besnedē al wat manlick
was/dat tsijnder stat poorten wt ende in
ginck.

D ¶ Eñ ten derdē dage alst hen smerte.
de/namen Jacobs twee sonen Sprecon
eñ Leui Dinas broeders/een pegelic sijn

sweert/eñ gingen in die stadt stoutelick/
eñ dooden al dat manlic was/eñ doodēn
oor Hemor ende sinen soon Sichem/met
ter scerpten des sweerts/eñ namē haer
suster Dina wt Sichems hupse/eñ ghin
gen wech

¶ Doen ghingen Jacobs sonen ouer
die verslaghen/eñ plupsterden die stadt
om dat si haer suster gescent hadden. en.
de namen hare scapen/runderen/ezelen
eñ watter inder stadt eñ indē velde was
eñ alle haer haue/alle kinderen eñ wiuē
namen si geuangen/ende plupsterden al
wat inden husen was.

¶ Eñ Jacob seide tot Simeō eñ Leui/
ghi lieden hebt gedaen dat ic stinck voor
den inwoonderen des lands/den Cana
niten eñ Phereseiten/eñ ic ben eenen clei
nen hoop/wanneer si nu haer vergade.
ren ouer mi/so sullen si mi slaen/also wer
de ic te nieute gedaen met mijnen hupse
Si antwoorden/souden si dan met onse
suster als met eender hoeren leuen han.
delen! A

Dat.xxx. Capittel.

Ende God sprac tot Jacob/staet op/
ende trect te BethEl/eñ woont al
daer/eñ maect aldaer eenen outaer/den
God die v openbaerde/doen ghp vloodt
voor uwen broeder Esau Eñ Jacob sprac
tot sinen hupse/eñ tot al die met hem wa
ren. Doet van v die vreemde goden/dpe
onder v sijn/eñ repnicht v/eñ verandert
uwe cleederen/eñ laet ons gaen/eñ rep.
sen te BethEl/dat ic aldair make eenen
outaer/den God dpe mp verhoort heeft/
der tijt mijns druc/eñ is met mi geweest
inden wege die ic gherepst ben. Dus ga
uen si hem alle vreemde goden die onder
haer hādē warē/eñ haer oorē ringen/eñ
hi begroefse onder eē epcke/die neuē Si
chē stonde/eñ troc wech. Eñ het quā een
vreese gods ouer die stedē die dair ontrēt
lagē/dat si dē sonē Jacob niet na en iaech
dē. Aldus quā Jacob te Lus int lāt Cana.
an die daer BethEl hiet/met al dē volck
datter met hē was/eñ maecte aldaer ee.
nē outaer/eñ hiet die stede BethEl/dair
om dat hē God aldaer geopēbaert was/ B
als hi voor sinē broeder vloot

Te dien tiden sterf Debora Rebecca voe-
ster eñ wert begrauen onder Beth El/on
der die eycke/eñ wert genaemt ope claech
eycke.

Noch openbaerde God Jacob/na dien
dz hi te Mesopotanien gecomen was/eñ ge
benedide hem eñ sprac tot hem. Ghi heet Jacob
mer ghi en sult nz meer Jacob heten/mer
Israel suldi heten. God sprac tot hem. Ic ben
die almachtighe God/weest vruchtbaer
eñ vmeerdert v volc/eñ volcs hopen sullen
vā v comen/eñ coningen sullen wt uwen lēde-
nen comen/eñ dz lāt dat ic Abrahā eñ Ysaac
gegeuen heb/sal ic v geuen/eñ salt uwen sate
na v geuen. Aldus voer God op vā hem/vā
dien plaetsen daer hi mz hem gesproken had/
Jacob rechte aldaer eenen steenen tytel/
daer hi mz hem gesproken had/eñ goot danc
offer daer op/eñ begoten met olye. Eñ Ja
cob hiet die plaetse daer God met hem ghe
sproken hadde Beth El.

Eñ hi troc vā Beth El/eñ als hi noch
C eē velt weechs was vā Ephrat/dair bair
de Rachel/eñ daer quā haer aen die barin
ge. mer alst haer soo swaer wert in deser
geboorten/sprac dye vroep vrou en vreeest
nz/wāt dezen soō suldi oec hebben. Mer als
haer die siel wt ginc dz si steruen moeste/
hiet si hem Ben Oni/mer zyn vader hiet hem
Bēiamin. Aldus sterf Rahel eñ wert be-
grauen aen den wege tot Ephrat/die nv hee
tet Bethleem. Eñ Jacob rechte eenen stenen
titel op haer graft/aldaer is dien tytel vā
Rahels graue tot op dezen dach. Eñ Isra-
el troc wt eñ rechtet op een wooninge op
gene side vā den toren Eder

Eñ tgebuerde/als Israel in dien lande
D woōde/ginc Ruben eñ besliep Bilha syns
vaders bislaepperse/eñ dz quā voor Isra
el/eñ Jacob hadde. xij. sonen. Leas sonen wa
ren dese Ruben die eerst geboren soō Jacobs
Simeō Leui Juda Isaschar eñ Zebulon
die sonen Rahel waren dese Joseph eñ Bē-
iamin. Dye sonen Bilha Rahels ioncwyf
Dan eñ Naphthali. Die sonen van Silpa
die daer Leas iōcwyf was. Gad eñ Asser
dat zyn Jacobs sonen die hem geboren syn in
Mesopotanien.

Eñ hi quā tot sinen vader Ysaac te Mā
re in die hoofstat/die daer heet Hebron/

dair Abrahā eñ Isaac vreemdelingen geweest
syn. Eñ Isaac was. C. eñ. lxxx. iaer out/eñ
wert siec eñ sterf/eñ wert vgadert tot sy-
nen volc/out eñ des leuens sat/eñ syn sonen
Esau eñ Jacob begroeuen hem.

Dat. xxxvi. Cepittel

Dit zyn Esaus geslachten die dair heet A
Edō. Esau nā een wyf vā den dochte
ren Canaā. Ada die dochter Elon des He-
thiten/eñ Ahalibama die dochter Ana/die
neue was Zibeonis des Heuiten eñ Bas-
math Ismaels dochter Nebaiots suster/
eñ Ada die baerde Esau Eliphas/maer
Basmath baerde Reguel/ Ahalibama
baerde Jeus. Jaelam eñ Korah Dat syn
Esaus kinderen dye hem geboren waren int
lant Canaan

Eñ Esau nā sine wiuen/sonen eñ dochte
ren/eñ al die sielen syns huys/syn haue eñ
alle vee/mz alle den goeden so hise vercregen
had int lāt Canaā/eñ troc in een lāt vā Ja
cob sinen broeder. want hare haue was soo
groot dz si bi malcāderen niet wonen en cō-
den/eñ dz lāt daer si vreemdelingen in waren
en mochtese niet vdragen om haerder goe-
den wille. aldus woōde Esau opten geberch
te Seyr/eñ Esau is die Edom heet.

Dit is dz geslachte Esau/vā dien syn B
gecomen die Idumiten opten geberchte Se
yr/eñ dus heeten Esaus kinderen Eliphas
die soō Ada Esaus wyf. Reguel Basmat
soō Esaus wyf/Eliphas sonen waren dese/
Theman Omar Zepho Gaethā eñ Ke
nas. Eñ Thimna was een byslaeperse van
Eliphas Esaus soō/eñ dese baerde Ama
lek dz syn de kinderen vā Ada Esaus wyf/
mer Reguels kinderen syn dese Nahath/
Serah Sāma Misa/dat syn Basmaths
kinderen Esaus wyf. Maer die kinderen
vā Ahalibama Esaus wyf Ana dochters
neue Zibeonis/syn dese/die si Esau bair
de. Jeus Jaelam eñ Korah.

Dit syn die vorsten onder Esaus kin
deren/Die kinderen Eliphas des eersten
soōs Esau waren dese. Die vorst Themā
Die vorste Omar/Dye vorste Zepho/
die vorste Kenas. Dye vorst Korah/Dye
vorste Gaetham. Die vorste Amalek/dat
syn dye vorsten vā Eliphas in dat lāt Edō
eñ tsyn Adas kinderen

¶ Eñ dit sijn Reguel kinderē Esaus
zoō/die vorst Nahath/die vorst Zerah/die
vorst Sāma/die vorst Misa/dz zijn die vor
stē vā Reguel inō Ydumitē lant/eñ tzijn
Basmath kinderē Esaus wijf.
¶ Dit zijn Ahalibama kinderē Esaus wijf
die vorst Jeus/de vorst Jaelā/de vorst Ko
rah/dz zijn de vorstē van Ahalibama Ana
dochter Esaus wijf. Dat zijn Esaus kinde
rē eñ hare vorstē. Hi is Edom
¶ De kinderē vā Seir des Horitere dye
C int lāt woōde/zijn dese/Lothā Sobal Zibe
on Ana dison Ezer eñ Disā/dz zijn de vorstē
der Horitē alle Seprs kinderē/int lāt vā
Edō. mer Lothās kinderē warē dese. Ho
ri eñ Hemā/eñ Lothās suster hiet Thina
¶ Sobal kinderē warē dese. Alwā. Ma-
nahath Ebal Sepho eñ Onā. Sibeōs ki
derē warē Aia eñ Ana/dat is die Ana die
in die woestine mulē vāt/als hi zijns vaōs
Zibeō ezelē hoede. Ana kiderē warē de-
se Dizō eñ Ahalibama/dz is Ana dochter
¶ Dison kinderē warē dese Hēdā Esban
Jethrā eñ Charā/Ezer kiderē warē Bil
hā. Seawā eñ Akā Dizō kinderē waren
dese. Vz ende Aram.
¶ Dit sijn der Horitē vorstē/dye vorst Lo-
thā/die vorst Sobal/die vorst Zibeon/die
vorst Ana/die vorst Dizon/die vorst Ezer
die vorst Dizā. Dat zijn die vorstē ō Horitē/
die geregeert hebbē it lāt Seir.
¶ Die conigē die it lāt vā Edō geregeert
hebbē/eer die kiderē vā Jsrael coningen
haddē/zijn dese Bela Beorsoē was coninc
in Jdumeē/eñ zijn stat hiet Dihaba/eñ wē
Bela sterf wert conīc in zijn stat Jobab Se
rah soō vā Bazra. Als Jobab sterf/werdt
in zijn stede conīc Huzā wt ō Temanitē lāt
D Als Huzā sterf/wert in zijn stede conic Ha
dad Bedad soō/die de Madianitē sloech
opter Moabitē velt eñ zijn stat hiet Awith
Als Hadad sterf/regeerde Sāla vā Mas
rek/als Sāla sterf/wert Saul conic van
Rehoboth dat aent water leit/als Saul
sterf wert in zijn stede conic Baal Hanā
Achbors soō/als Baal Hanā Achbors soō
sterf/wert in zijn stat conic Hadad/eñ sine
stat hiet Pagu/eñ zijn wijf hiet Mehetha-
beel Matres dochter/die Mesahab doch
ter was

¶ Also hietē die vorstē vā Esau/in haren
geslachtē stedē eñ namē/die vorst Thina
die vorst Alwa/die vorst Jetheth/die vorst
Ahalibama die vorst Ela/die vorst Pinō/
die vorst Knas/die vorst Temā/dye vorst
Mibzar/die vorst Magdiel/die vorst Jrā/
Dz zijn die vorstē in Edō/gelijc si gewoōt
hebbē/it lāt haerō besittigē/eñ Esau is
die vader der Jdumiten Dat.xxxvii.Ca
Jacob woōde it lāt dair zijn vaō een A
vreēdelige in was/te wetē it lāt Ca
naā/eñ dz sijn die geslachtē Jacobs Joseph
was.xvii.iaer out als hi eē herō des vees
wert mz sinē broderē. eñ dit kit was bidē
kidrē Bilha eñ Silpa zijns vaōs wijuē eñ
bootscaptet sinē vadere/wāneer datter
was eē quaet geruchte tegē hen. Jsrael
had Joseph lieuer dā alle zijn kinderē/om
dz hi hē in zijn outhz gewōnē had eñ maec-
te hem eenen bonten rock.
¶ Als nv zijn broeōs sagē/dat haer vaō hē
lieuer had. dā alle zijn broederē. warē si zijn
viāt/eñ en cōdē hē geē vriēdelic woort toe
gesprekē. Oec hadde Joseph eēs/eenen
droō/eñ hier af seyde hi sinē broederē. wē
werdē si hē noch meerō viādē/wāt hi sei
de Hoort doch wat mi gedroōt heeft My
dochte wi bōdē scoeuē in dē velde eñ mijnē
scoof rechtet hē op eñ stōt. eñ uwe scoouē B
al omme neigedē hair teghē minē scoof
Doē sprakē sine broederē tot hē/soudi ou
se conic wordē/eñ ouer ōs heerscapie heb
bē/eñ werdē hē noch meerder viādē om
zijns droōs/eñ sijnder redenen wille.
Eñ hi had noch eenē āderē droō/diē vē-
telde hi sinē broederē eñ sprac. siet/ic heb
noch eenē droō gehat/mi docht die sonne
eñ die mane/eñ elf sterrē neichdē hē voir
mi/eñ als dz sinē vadere eñ sinē broederē
geseit wert/strafte hē zijn vaō eñ seide tot
hē/wat droō is dz die ghi gedroomt hebt/
soude ic eñ v moeder eñ v broederē comē
eñ voor v op die aerde vallē. eñ sine broe- C
ders benidē hē/maer zijn vaō ōthielt dese
woordē. Als zijn broeōs wt gigē om haers
vaders vee te weidē in Sichē/sprac Jsra
el tot Joseph/huedē nz uwe broeders dat
vee in Sichē: coēt ic wil v tot hen seyndē
hi ātwoorde hier bin ic eñ hi seide gaet he
nē en siet oft wel staet met uwē broederē

eñ met dz vee/eñ segt mi weď hoe dattet
hē gaet. Eñ hi sāt hē wt totte dale Hebrō
om te Sichem te gaen
Doē vāt eē mā Joseph dolēde int velt
die vraechde hē eñ seide. wiē suect ghi? hi
ātwoorde/ic suecke mine broederen/segt
D mi doch waer si huedē. Die mā sprac/si zijn
vā daer getrockē/wāt ic hoorde dz si seidē
laet ons te Dothā gaē. Daer volchde Jo
xxi.d. seph sinē broederē na/eñ vātse te Dothā.
xxi.b Als si hē sagē vā verre/eer hi by hen
xx.a. quā/dachtē si hē te doodē eñ seiden onder
malcāderē/siet/die droomer coemt daer/
coēt eñ laet ons hē doodē/eñ in eenē put
worpē eñ seggē. Eē quaet dier heeft hem
getē/dā salmē wel siē wat sine droomē zijn
Als Rubē dat hoorde/wilde hi hē wt
harē hādē verlossē/eñ sprac/en laet ons
geē siele vslaē/voort sprac Ruben tot hen
en laet ons geē bloet stortē / maer laet ōs
hē in dē put werpē/die inder woestinē is
eñ en doet die hāt nz aē hē. Hi wilde hem
E wt harē hādē vlossē/dz hi hē weď brochte
tot sinē vader. Als Joseph tot sinē broede
rē quā/trockē si hē sinē rocmz dē bōtē roc
wt die hi aē had/eñ namē hē eñ worpē hē
in eenē put/mer diē seluē put was leech/
eñ daer en was geē water in/eñ gingen
sittē om te etē/binnē diē hieuē si haer oo-
gē op/eñ sagē eenē hoop Ismaelitē comē
vā Galaad/mz hare kemelē die droegen
cruyt/balsem eñ myrre/eñ reysdē af in
Egiptē. Doē sprac Juda tot sinē broederē
wat helpet ons/dz wi onzē broeď dodē eñ
zijn bloet vbergē? coēt laet ōs hē dē Ismae
litē vcoopē/op dz onse hādē hē nz en vgrij
pē aē hē/wāt hi is onse broeď/ōs vleesch/
eñ bloet/eñ si vhoordē hē. Eñ als der ma
F dianitē coopliedē voor by reysdē / trockē
die Madianitē Joseph daer wt dē putte/
eñ vercochtē hē dē Ismaeliten/om.xx. sil
ver pēningē eñ die Ismaelitē brochtē Jo
seph in Egipten
Als nu Rubē weď totte putte quam
eñ en vāt Joseph nz daer in/verscoorde hi
G zijn cleederē/eñ quā weď tot sinē broederē
eñ sprac/die knecht en is daer niet/waer
sal ic henē? Doē namē si Josephs rock eñ
si sloegē eenē boc/eñ stake dē rock in dat
bloet/eñ si zonden den bonten rock wech

tot harē vadere/seggēde. dezē roc hebbē
wi vondē/siet/oft ws soōs roc is of nz. Ja
cob bekēdē eñ sprac. Het is mijs soōs roc.
Eē quaet dier heeft hē getē Eē vslindē de
beest heeft minen soon Joseph verslindt
eñ Jacob vscoorde zijn cleederē/eñ leide ee
nē sac om sine lēdenē/ende droech rouwe
om sinē soō lāge tijt. Eñ alle sine sonē eñ
dochterē stōdē op/om hē te troostē/maer
hi en wilde hē nz latē troostē. eñ sprac. Jc
sal mz rouwe onď wech varē in die helle/
tot minē sone/eñ sijn vaď beweēde hem/
Mair die Madianitē vcochtē Joseph
in Egiptē Potiphar Pharaos hoofmee
stere. Dat.xxxviij. Capittel.
IN diē tiden gebuerdet/dat Juda af A
reysde vā sinē broederē/eñ ginc by
eenē die Hira hiet/tot Odalā/ende Juda
sach aldaer eēs Cananiters māś dochter
welcke mā Sua hiet/eñ nāse tot eenē wi
ue. Eñ als hise besliep ōtfincse eñ baerde
eenen soon/die si hiet Er. Eñ anderwerf
wert si beuruchte eñ baerde eenē soō dyē
hiet si Onan. Noch baerde si eenē soō diē
hiet si Sela/eñ Judas was te Chesib doē
si hē baerde
Eñ Juda gaf sinē eerstē soon Er een
wijf die Thamar hiet/mer hi was quaet B
voor dē HEERE/daer om doode hem die pa/th/a/
HEERE. doē sprac Juda tot sinē soō Onā
legt v bi v broeďs wijf/eñ vsaēt v mz haer
op dz ghi v broeďs saet verwecct. Mer als
Onā wiste dz dat saet zijn eygē nz en soude
zijn/als hi bi zijns broeďs wijf lach/lyet hijt
op die aerde vallē/eñ vdorft/op dz by sinē
broeder geē saet geuen en soude/dat mis
haechde dē HEERE dz hi dat dede/eñ wo
te hem ooc
Doē sprac Juda tot zijder behouder
dochteren Thamar blijft weduwe in ws
vaďs huis tot dz mijn soō Sela groot wort
wāt hi dochte/misschiē mochte hi ooc ster
uē gelijc zijn broeďs. Also ginc Thamar eñ
bleef in haers vaďs huis. Als nu vele da-
gē vloopē warē/sterf dese Sua dochtere
Judas wijf/eñ nae dyē dz Judas rou ge-
daē was/ginc hi henē om sine scapē te sce
rē te Thimnath met sinē herdere Hira
van Odollam.
Doen wert Thamar gelept. Syet/v C

ſweer gaet op te Thimnath/om ſine ſca
pē te ſceerē/doē dede ſi die weduwē clee.
derē vā haer die ſi droech/eñ nā eē ſluyer
eñ verhulde haer/eñ ginc ſittē aē dē we.
ge butē der poortē te Thimnath/wāt ſy
ſach dz Sela groot worden was/eñ ſi en
wert hē nz tē wiue gegeuē

Eñ als Juda ſach/meynde hy/twaer
eē hoere/wāt ſi had haer aenſicht gedect
eñ hi gīc tot haer aēdē wege eñ ſeide/laet
mi doch bi v liggē/wāt hi en wiſt nz dz zȳ
behoude dochter was. Si ātwoorde/wat
wildi mi geuē/dz ghi bi mi ligt? Hy ſprac/
ic ſal v eenē boc vāder cuddē ſeindē. Si āt
woorde/geeft mi dā pāt tot dz ghi mi ſeyt
D Hi ſprac wat pāt wildi dz ic v geue. Si āt.
woorde/uwē ſegel/arm rinc/eñ uwē ſtoc
die ghi in v hāt hebt. Doē gaf hi haer dat
eñ ginc bi haer liggē/eñ ſi ōtfinc vā hem
eñ ſi ſtōt op eñ ginc wech/eñ leyde dē ſluy
er af/eñ trac die weduwē clederē weder aē
E Juda ſant dē boc mz ſynē herdere vā
Odollā/op dz hi dat pāt weder haelde vā
dē wiue/eñ hi en vātſe nz. Doen vraechde
hi dē liedē vā dier plaetzē eñ ſeyde/waer
is die hoere die buytē aēdē wege ſat? Sy
ātwoordē. Daer en heeft geē hoere ghe.
weeſt. Eñ hi quā weder tot Juda eñ ſprac
Ic en hebſe niet vōdē/ooc ſeggē die liedē
vā dier plaetzē/datter geē hoere en heeft
geweeſt. Juda ſprac Si hebt haer/dz wy
miſſchiē nz beſcaēt en wordē/wāt ic heb dē
boc geſondē/eñ ghi en hebtſe niet vondē
F Na drie maēdē wert Juda geboetſcapt
v behoude dochter Thamar heeft gehoe
reert/ſiet daer toe/ſi heeft vā hoererē ōt.
fangē. Juda ſprac/brēctſe voort/dz ſi vbrāt
worde. Eñ alſmēſe voort brachte/ſtelde ſi
haer bi harē zweere/eñ ſprac/vā diē man
heb ic ōtfangē/diē dz behoort/eñ ſprac. Kē
di oot wiēs dz die ſegel eñ armrinc eñ diē
G ſtoc is/ Juda bekēdet eñ ſprack. Si es ghe
rechter dā ic/wāt ic en hebbe haer nz ge.
geuē minē ſoō Sela/eñ hi en beſliepſe nz
meer.

Eñ als ſi barē ſoude werdē daer twe.
lingē in harē lichaē beuōdē eñ als ſi baer
de/quā daer eē hāt wt Doē nā die vroey.
vrouwe eñ bāt eenē roodē draet daer om
eñ ſprac/die ſal eerſt wt comē. Als dye ſyn
hāt weder in troc/quā zȳ broeder wt/eñ
ſi ſprac/waerō is om uwē wille eē lieſtrē
geſcoort/eñ mē hiet hem Perez/daer nae
quā zȳ broeder die dē roodē draet om ſyn
hāt hadde/eñ mē hiet hē Sorah.

Dat..xxxix. Capittel

Joſeph wert neder in Egiptē ghe. A
uoert/eñ Potiphar eenē mā vā E.
giptē Pharaos hooſmeeſter/cocht hem
vā dē Jſmaelitē/die hē vā daer af brochtē
Eñ die HERE was met Joſeph/dat hy
eē geluckich mā wert/eñ was in zȳs hee.
ren des Egiptenaers huys. Eñ zȳ heere
ſach/dat dye HERE met hē was wāt al
wat hi dede/dz liet die HERE gelucckich
vergaē ouer hē/alſo dat hy genade vant
voor ſinē here/eñ wert zȳ dienaer/eñ ſtel
de hē ouer zȳ huys/eñ al wat hi had/dede
hi onder Joſephs hādē/eñ vā dyer tijt aē
als hi hē ouer zȳ huys eñ alle ſijn goeden
geſet had/gebñdide dye HERE des E.
giptenaers huis. om Joſephs wille. ende
tē was niet dā gebñedidinge des HEE
REN in allē wat hi had in huis eñ tē vel
de/daer om liet hyt al onder Joſephs hā
dē wat hi dede. Eñ Joſeph en had nz dair B
af/dā dat broot dat hi at. Eñ Joſeph was
ſcoō eñ huyſch van aenſicht.

Eñ het gebuerde na deſe geſciedeniſ
ſe/dat zȳs heerē wijf haer ogē op Joſeph
werp/eñ ſprac/ſlaept bi mi. Hi weigerdē
hē eñ ſprac tot haer. ſiet mȳ heer en weet
niet watter in huis is/eñ al wat hi heeft/
dat heeft hi onder mȳ hādē gedaē. Eñ en
heeft niet ſo groot indē huyſe/dat hi voor
my verholē heeft/zōder v alleē. wāt ghy
ſijt zȳ wijf/hoe ſoude ic dā nv ſoo grooten
quaet doē/eñ tegē god zōdigē? mer ſi had
ſulke woordē tegē Joſeph alle dage/mer
hi en verhoordeſe nz/dat hi neffens haer
ſliepe/noch bi haer ware

Het gebuerde op eenē dach/dz Joſeph C
in dat huys ginc om zȳ dingē te doē/ende
dair en was geē mēſch vādē geſinne des
huys daer bi/eñ ſi vatede hē bi ſinē clede
eñ ſprac. Slaept bi mi/mer hi liet dz cleet
in haer der hāt/eñ vloot eñ lyep tē huyſe
wt. Als ſi nv ſach/dat hy ſijn cleet in haer
hāt liet/eñ ontuloech/ryep ſi tgeſinne in
huis/eñ ſprac tot hen liedē/Siet ghi hebt

ons den Ebreeuscē mā hier in brocht/dat
hi ons te scādē makē soude. Hi quam tot
mi hier in/om dat hi bi mi slapē wilde. ic
riep met luyder stēmē/eñ doe hy hoorde
dat ic eē gelupt maecte eñ riep/doē liet hi
sijn cleet bi mi/eñ vloot eñ liep werch wt.
Eñ si leide zijn cleet neffēs hair/tot dz sijn he
re tuys quā/eñ seide hē oec die selue woor
dē eñ sprac. Die Hebreeusche knecht dye
ghi ons hier in bracht hebt/quam tot my
D hier in/dat hi my tot scādē brēghē soude/
mer doē ic eē geruchte maecte eñ riep/doē
liet hi zijn cleet bi mi/eñ vloot werch wt. als
die heere hoorde die redē zijns wijfs die hē
seide eñ sprac/also heeft mi die Ebreeusce
knecht gedaē/wert hi zeer toornich

Eñ sijn heere nā Joseph eñ leide hem
int geuāckenisse/daer des conincs geuā
genē in lagē/eñ lach aldaer int geuange
nis. Maer die HEERE was met hē eñ ōt
fermde zijns/eñ liet hē genade verweruē
voor dē meester des geuāckenissen dat hi
hē beual alle die geuāgenē inder geuan
genissen onder sijn hant/op dat alle wat
daer gesciede/ouer hē gesciē moeste wāt
die meester des geuāgenis sach/dat dye
HEERE met hē was/in alle dat onder zijn
hādē was/eñ dat dye HEERE geluckich
vergaē liet wat Joseph dede

Dat. xl. Capittel.

A ENde het gebuerde daer na/dat de
scēcmeester des conincs vā Egyp
tē eñ die backer meester misdedē tegē ha
rē heere dē conic vā Egiptē. Eñ Pharao
wert ouer haer toornich eñ lietse settē in
des hoofmeesters huis in geuāckenissen
daer Joseph geuangen lach/eñ die hoof-
meester stelde Joseph ouer haer / dat hy
hen diēde/eñ si satē daer zōmige dagē

Eñ het droōde hen beidē dē schencke
B re eñ den backere/in een der nacht/eenē
yegelikē enē droom/eñ eē yegelics droō
had sijn bediedinge. Als nu des morgēs
Joseph tot hen binnen quā/eñ sach dat si
suer saghē/vraechde hy hen/ende sprack.
Waer om siedi hedē quadelic? Si ātwoir
dē. Wi hebbē gedroōt/eñ en hebben nie-
mant die t ons wt legge. Joseph sprac/wt
leggē hoort God toe / vertellet toch my/

Doē vertelde die scēcker sinē droom/
Joseph/eñ seide tot hē. Mi droomde dat-
ter een wijnstoc voor mi was/dye hadde
drie rāckē/eñ hi groeyde/wiesch eñ bloy
de/eñ sijn druyuē werdē rijp. Eñ ic hadde
Pharaos napt in mijn hāt/eñ namse eñ
druckese wt inden napt/eñ gaf den napt
Pharao in die hant

Joseph sprac/dat is die bedyedenisse/
drie rāckē sijn drie dagē/na drie dagē sal C
Pharao v hooft verheffen/eñ v weder aē
v officie stellē/op dat ghy hē weō dē napt
in die hāt geeft/so ghi te voorē deet/als ghi
sijn scēcker waert. Mer gedēct mijnder
wāneer dat v wel gaet/eñ doet barmher
ticheit aē mi/dat ghy Pharao vermaent
dat hi mi wt desen huse brēge/wāt ic bin
heimelic gestolē wt dē Hebreeuscē lande
oec en heb ic hier niet misdaē/dat si mi op
geleit hebbē/

Als die backer sach/dat die bedyedin-
ge goet was/sprac hi tot Joseph. mi heeft
gedroomt ic droech drie geulochtē coruen
op mijn hooft/eñ indē ouersten corf alder-
ley gebackē spise Pharaoni. eñ die voge-
len aten wt den korue op mijn hooft
Joseph antwoorde eñ sprac/dit is die D
bediedinge/drie koruē sijn drie dagen/eñ
na drie dagen sal Pharao v hooft verhef
fen/ende v aen die galge hāgē/eñ die vo-
gelen sullē v vleesch aen v eten

Ende het gesciede des derdē daechs/
doen hielt Pharao sijnder geboortē dach
ende hy bereyde een maeltijt alle sinen
knechten/ende verhief dat hooft des scē
kers meester eñ dz hooft des backer mee
sters/onder sinen knechten / ende stelde
den scēcmeester weder in sijn officie/dat
hi den napt Pharaoni in sijn handt gaf/
Maer den backermeester die liet hi han
ghen/soo hem Joseph bediet hadde. mer
die scencmeester en ghedacht niet aē Jo-
seph/maer hi vergat sijnder

Dat.xli.Capittel

A Nu twee iaren hadde Pharao eenē
droom Hoe dat hi stondt aent wa-
ter/eñ siet wt den watere clommē op.se-
uen fijne runderen/eñ vet van liue/ende
gingē in die weide/in broecachtige plaet
sen. Na desen sach hi ander seuen runde-
ren wt den watere op climmen/dye wa-
ren ongestelt eñ mager van liue/eñ gin-
gen neffens die runderen aenden oeuer
vanden watere/eñ die ongestelde eñ ma
gere runderen verslonden die seuen fine
eñ vette runderen. Doen wert Pharao
wacker.

Eñ hi sliep wed voort/eñ hē droōde noch
eenen droom. Eñ sach dat seuen harenē
wiesen wt een stroo/vol ende goet. Dair
nae sach hi seuen dunne ende versengde
haernen op gaen. Eñ die seuen magere
haernen verslonden die seuen groote eñ
B volle haernen. Doē ontwaecte Pharao
eñ sach dat eenen droom was. Ende alst
morgen wert/was sinen gheest bedroeft
eñ sant wt eñ liet roepen al die waerseg-
gers van Egipten/eñ al die wisen/ende
vertelde hen sinen droom/Maer dair en
was niemandt diese Pharaoni bedieden

conde

Doen sprack dye schenctmeester met
Pharao eñ seyde. Ic ben heden ghedach
tich mijnder sonden/als Pharao toornich
wert ouer sinen knecht eñ mi met dē bac
ker meester int ghevanghenis leide/int
thoofmeesters huis. Doen droomdē wi
beide in eender nacht een yegelic sinen
droom eñ sijn eygen bediedinge hebben
de. Doe was bi ons een Hebreeusch iōge
linck des hoofmeesters knecht/dyē ver-
teldē wi/eñ hi bediede ons onse droomē
een yegelic na sinen droom. eñ so hijt ōs
bediede/so ist nu ghesciet/want ic bin we
der aen mijn officie/gheset eñ die andere
is ghehanghen

Doen sant Pharao/eñ liet Joseph roe
pen/eñ liet hē wt dē put/eñ hy liet hem
scheren/eñ veranderde sine cleederē/eñ
quam tot Pharao Doen sprack Pharao
tot hem/Mi heeft eenen droom gedroōt/
eñ daer en is niemandt dien mi bediede
ic heb van v hooren segghen/als ghi enē
droom hoort/so condijt hem bediedē. Jo-
seph antwoorde Pharao eñ sprack God
sal Pharao wel gheluck laten segghen/
oock wel sonder mi

Doen vertelde Pharao Joseph. My
droomde/dat ic stonde aenden oeuer van
den watere/eñ sach wt den watere clim-
men seuen runderen vet van liue eñ fijn
eñ ginghen in dye weyde int broeck/En
de na dese sach ick seuen andere ru nde-
ren op climmen/dunne ende seer onghe
stelt magher van lijue. Ick en hebbe in
al den lande van Egipten niet alsulcken
ongheselden ghesien. Ende die seuen
maghere ende onghestelde runderē ver
slonden dye seuen eerste vette runderen
Ende als sise op gesloct hadden en merct
mens aen hen niet/dat si die vette ghetē
hadden/ende si waren ghestelt ghelijck
si te voren waren/Ende doen werde ick
wacker:

Eñ noch eēs sach ic in minē droome se-
uē haernē op eē stroo wassen vol eñ goet
daer na gigē op seuē dorre haernē dūne
(ende

versengt/eñ dye seuẽ dunne haernẽ ver
slõdẽ de seuẽ goede haernẽ.eñ ic hebt mi
nẽ waerseggerẽ geseit/maer die en seg-
gẽ mi daer af niet
D Joseph antwoorde Pharao/beide dye
droomẽ zijn eẽderlei god vercõdicht Phara
oni wat hi doẽ sal:Die seuẽ goede rinderẽ
zijn seuẽ iaer/eñ die seuẽ goede haernẽ zijn
oor seuẽ iarẽ Het is eẽderley droõ.Die se
uẽ magere rinderẽ/eñ õgestelde die nae
dese opgecomẽ zijn/dz sijn seuẽ iaer.Eñ se-
uẽ magere haernẽ eñ versengde/dz sullen
zijn seuẽ iarẽ diers tijts /dz is nv dz ic ghe
seit heb tot Pharao/dz God Pharao toõt
wat hi doen sal

Siet/ seuẽ iarẽ sullẽ comẽ mz groter o-
ueruloedicheit in alle Egiptẽ lant/eñ na
dese selue sullẽ comẽ seuẽ iarẽ diers tijts
eñ dz vergetẽ sal wordẽ alle sulcke oueruloe
dicheit in Egiptẽ lant/eñ die diere tijt sal
verterẽ dz lãt/datmẽ nz wetẽ en sal vander
oueruloedichz des lãts/om der dierẽ tijt
die daer na coẽt/wãt hi sal seer swaer zijn
Maer dz Pharao tẽ ãderẽ mael gedroõt
heeft bediet/dz sulcke dinc vã God gescieẽ
zal/eñ God zal dz selue haestelic doen.

Daerom moet Pharao siẽ na eenẽ ver-
stãdigẽ eñ wizẽ mã/diẽ hi ouer Egipten
lãt sette/eñ beschicke/dz hi officiers kiese
indẽ lãde/eñ õtfange dẽ vijfstẽ deel in E-
giptẽ lãt/indẽ seuẽ oueruloedige iarẽ/eñ
vergadere alle spise der goeder iarẽ die comẽ
sullẽ/dz si op scuttẽ dz graẽ onder Pharaos
machte tot behoeue indẽ steẽ.eñ verwarẽt
op datmẽ spise besorcht vide dẽ lãden die
seuẽ diere iarẽ die ouer Egipten lant co-
men sullen/op dz tlant niet van honger
en verderue
E Dese redene beuiel Pharao/eñ allẽ si-
nẽ knechtẽ wel/eñ Pharao sprac tot sinẽ
knechtẽ/hoe mochtẽ wi eẽ alsulckẽ man
vindẽ/dair die geest Gods in is:eñ sprac
tot Joseph.nv god v dit al vercõdicht heeft
en isser geẽ zo verstãdich eñ wyse als ghi.
Ghi sult ouer mijn huis zijn/eñ nauwen
woordẽ zal hen mijn volc regerẽ/alleẽ des
coniclijckẽ stoels/wil ic meer dan zijn dã ghy
Eñ Pharao sprac.Siet ic hebbe v ouer al
lẽ Egiptẽ lãt geset/eñ dede zijn vingerlic vã
zijnder hãt/eñ gaf Joseph aẽ zijn hãt/eñ clee

de hẽ mz wittẽ sidẽ/eñ hinc hẽ eẽ gulden
ketẽ aẽ sinẽ hals/eñ hi liet hẽ op dẽ twee
dẽ wagẽ varẽ/eñ liet voor hẽ wt roepẽ/dz
mẽ dye kniẽ voor hẽ buyghen soude/als
diẽ/die hi geset had ouer alle Egiptẽ lant
Eñ Pharao sprack tot Joseph.Jck bin
Pharao/sonder uwẽ wille en zal niemãt F
zijn hant oft sinen voet rueren in alle E-
gipten lant/eñ naemde hẽ inder Egyp-
scher sprakẽ Zaphnath Paenea(dat is
die heymelike naestẽ raet)eñ gaf hẽ een
wijf Asnath/die dochter Potiphers des
priesters tot On.Alsoo trock Joseph wt/
om dat lant vã Egipten te besiene.Ende
hi was dertich iaer out/als hy voor Pha-
rao stont eñ voer wt vã Pharao/eñ troc
duer alle tlant van Egipten

Eñ alle dat lãt vã Egiptẽ dede also die
seuen rijke iarẽ/Si vergaderdẽ alle dye
spise der seuẽ iaren/dat in Egipten lant
was/eñ dedẽ in die steden/alle graen dat
opten velde wiesch om elcke stat/dat de-
den si daer in.Alzo scutte Joseph dat graẽ
op/bouen der maten veel gelijc tsant des
zees/alzo dat hi op hiel te tellen/wãt men
en condes niet getellen.

Eñ Joseph werden twee zonen ghebo
ren eer die diere tijt quã/die welcke hem G
baerde Asnath Pothiphers des priesters
tot On dochter eñ hiet den eersten Ma-
nasse/Want God(seide hi)heeft mi laten
vergheten/allen mijnen arbeyt/en [illegible]
mijns vaders huys. Den anderen hiet
hi Ephraim/Wandt God(seyde hi)heeft
mi latẽ wassẽ indẽ lãde mijnder allẽdẽ.

Als nv die seuẽ oueruloedige iarẽ om
warẽ in Egiptẽ/begõstẽ die seuẽ diere ia
rẽ te comẽ/daer Joseph af geseyt had/eñ
het wert eẽ dierte in allẽ lãdẽ/maer in al
lẽ Egiptẽ lãt was broot Als nv dat Egip
tẽ lãt oock hõger leet/riep dz volc tot Pha
rao om broot.maer Pharao sprack tot al
die Egiptenarẽ/gaet henen tot Joseph/
dat hi v zeit dz wet.Als nv ouer alle lãdẽ
dierte was/dede Joseph op/alle wat hy
bi hẽ had/eñ vercocht dẽ Egiptenarẽ.Also
groot wert diẽ dierẽ tijt/eñ alle lãdẽ qua
mẽ te Egiptẽ om spise te coopẽ tegẽ Jo
seph/wãt die dierte wert machtich in al-
len landen. Dat.xlij.Capittel

A Als Jacob ſach/datter in Egipten
graẽ veyl was/ſprac hi tot ſinẽ ſo
nẽ.Waerõ en ſiedi nz toe.Siet ic hore dat
in Egiptẽ graẽ veyl is/treckt af eñ coopt
õs graẽ dz wi leuẽ eñ nz ſteruẽ.aldus troc
kẽ af die tiẽ Joſephs broederẽ/om in egip
tẽ graẽ te copẽ/maer Bẽiamin Joſephs
broedẽ en liet Jacob mz ſinẽ broederẽ niet
treckẽ/wãt hi ſprac.Hẽ mocht een onge-
val ouercomen

Alſo quamẽ Iſraels kinderẽ om graẽ
te copẽ/mettẽ ãderẽ dye mz hen quamẽ
wãt it lãt Canaã was oot dierte/mer Jo
ſeph was eẽ regẽt it lãt vã Egiptẽ/eñ v-
cochte dz graẽ aldẽ volcke des lãts Als zỹ
B broedẽs tot hẽ quamẽ/vielẽ ſi voor hẽ neđ
ter aerdẽ op hare aẽſicht/eñ hy aẽ ſachſe
eñ kẽdeſe/eñ ſtelde hẽ vreẽdelic tegẽ hen
eñ ſprac hert mz hen/eñ ſeyde tot hen/vã
wair coẽdi hier? Si ſprakẽ/wt dẽ lãde Ca
naã om ſpiſe te copẽ.Mer hoe wel dat hi
ſe kende/en kenden ſi hẽ toch niet Eñ Jo
ſeph wert gedachtich des droõs die hẽ ge
droõt was vã hen eñ ſprac/ghi lieden zijt
beſpyers/eñ zijt comẽ om te ſiẽ waer tlãt
opẽ is/Si ãtwoordẽ hẽ.Neẽ mỹ heere/u
we knechtẽ zỹ comẽ om ſpiſe te copẽ/wy
zỹ alle eẽs mãs ſonẽ/wy zỹ vredelijc/eñ v
knechtẽ en hebben noeyt beſpyers ghe-
weeſt.Joſeph ſprac tot hẽ.Neẽ.Mair ghi
liedẽ zijt comẽ om te beſiẽ waer dz lãt opẽ
is.Si ãtwoordẽ hẽ/Wi uwe knechtẽ zijn
xij.gebroedẽs eẽs mãs ſonẽ/it lãt Canaan
eñ die iõcſte is bi ſinẽ vadere/mer die ãde
re en is niet meer voor ooghen

Joſeph ſprac tot hen/dz iſt dz ic v geſeyt
hebbe/ghi liedẽ zijt beſpyers.Daer aen
wil ick v proeuẽ.Si dẽ leuẽ Pharaonis/
C ghi liedẽ en ſult nz vã hier comẽ/tẽ ſi dz u-
we iõcſte broedẽ ooc hier come/ſeynt eenẽ
vã v liedẽ derwaers/die uwẽ broedẽ hale.
mer ghi liedẽ ſult geuãgẽ bliuẽ.Alſo wil
ic proeuẽ uwe redẽ/oft ghi liedẽ met ter
waerheit om gaet of nz/wãt waert nz al-
ſo/ſo ſidy bi dẽ leuẽ Pharaonis beſpyers
eñ hi dedeſe te ſamẽ in eẽđ bewarige drie
dagẽ lanck.

Ten derdẽ daghe ſprac hi tot hẽ lieden
Wildi ghi liedẽ leuẽ/ſo doet alſo.Wãt ick
vreeſe God/ſidi vredelic/ſo laet eẽ vã uwẽ

broederẽ gebõdẽ liggẽ in uwe geuãghe D
niſſe/ghi liedẽ treet henẽ eñ voert v ſpiſe
mz v eñ breẽct uwẽ iõcſtẽ broeđ tot mi So
ſal ic uwẽ woordẽ gelouẽ op dz ghi lieden
niet en ſterft Eñ ſi deden alſo.

Eñ ſi ſprakẽ tot malcãderẽ/dz hebben
wi aẽ onzẽ broedere v̇diẽt/dz wi ſagẽ den
anxt zỹđ ſielẽ/als hi õs ſmeecte/eñ wi en
wildẽ hẽ nz v̇horẽ/dairõ coẽt nu dezẽ druc
op õs/Rubẽ ãtwoorde hen eñ ſprac/ſeide
ics v nz/doẽ ic ſprac en beſondiget v nz aẽ
dẽ knecht/eñ ghi liedẽ en wildet nz horẽ?
Nu wort zijn bloet gheeyſcht

Mer ſi en wiſtẽ nz/dattet Joſeph v̇ſtõde
wãt hi ſprac mz hen duer eenẽ bediedere
eñ Joſeph keerde hẽ achtewaert eñ weẽ
de als Joſeph hẽ weđ õ keerde mz hẽ ſpre E
kẽde/ſo nã hi wt hẽ liedẽ Simeõ eñ bant
hẽ voor hare oogẽ/eñ beual datmẽ haer
ſackẽ mz grane vullẽ ſoude/eñ haer gelt
weđ leggẽ/eẽ yegelikẽ in ſinẽ ſack/daer
toe ooc een yegelikẽ zijn teringhe opter
reyſen/eñ mẽ dede hem alſo

Eñ ſi loedẽ hare ware op ezels/eñ trock
kẽ vã daer/mer als haerđ eẽ ſinẽ ſack op
dede/eñ ſoude ſinẽ ezel voederẽ inde her
berge/vãt hi zỹ gelt bouen inden ſac eñ
ſprac tot ſinẽ broederẽ/mỹ gelt is mi we
dwoordẽ/ſiet/in minẽ ſac iſt.doẽ ontzõcken
haer herte/eñ v̇ſcricktẽ ondlige eñ ſprakẽ
wairom heeft ons God dat ghedaen

Als ſi nu thuis quamẽ tot harẽ vader
Jacob it lãt Canaã/ſeydẽ ſi hẽ al wat hẽ
gebuert was eñ ſprakẽ Die mã die it lãt
heere is/ſprac hert mz õs eñ hielt õs voir
beſpyers des lãts.Eñ als wi ãtwoordẽ
wi zỹ vredelic eñ noit beſpyers geweeſt/
mair wi zỹ.xij.gebroedẽs õs vads ſonẽ d'ie
eẽ en is nz meer voir oogẽ/eñ die iõcſte is
noch in dẽ dage vã hedẽ by onzen vader
int lant Canaan

Hi antwoorde.Daeraen wil ick merc F
ken oft ghi vredelijc zijt.Eẽ vã uwẽ broe-
deren laet bi mi/eñ neẽpt dye nootrufte
voor v huis/eñ treet henẽ/eñ breẽct uwen
ioncſten broeder tot mi/ſo merc ic dã dat
ghi lieden niet en zijt beſpyers maer vre
delijc zijt/ſo zal ic v ooc uwen broeder ghe
uen/eñ mueght in dat landt wat ghi wilt
verweruen.

G Eñ als si die sackē wt scuddē/ vãt eē pe-
gelic zijn bundelkē gelts in sinē sac/eñ als
si sagē/dattet hare bundelkēs gelts wa-
rē/so vſcrictē si tsamē mz Jacob harē vad
Doē sprac Jacob haer vad/ghi liedē hebt
mi vã mijnē kiderē berooft Joseph en is
nz meer voor ogē. Simeō en is nz meer
voor hādē Bēiamin wildi liedē wech ne
mē. Het gaet al ouer mi. Rubē ātwoorde
sinē vad eñ sprac. oft ic hē nz wed en brē ze
so doot mine twee sonē/leuert hē alleene
in mijn hāt/ic sal hē weder brēgē. Hi sprac.
Mijn soō en sal nz mz v af treckē/wāt zijn
broeder is doot/eñ hi is alleē ouerbleuen
wāt quaē hē eē ōgeual ouer op dē wege
dair ghi op reist so soudi dā mijn grijs hair
met rouwē ter hellē leydē Dat.xliij.Ca

D Je dierte druite dz lāt seer/eñ alst
al vteert was dz si te voiē wt Egip
A tē gebracht haddē. Treckt weder henē/eñ
coopt ōs spijzen. Doē ātwoorde Juda eñ
sprac/dye man zwoer ons eñ seyde. Ghy
liedē en sult mijn aēsichte nz siē/tē si dz u-
we ioncste broeder mz v come Wildi onzen
broed met ōs seindē/so willē wy aftreckē
eñ v te etē copē/mair en wildi hē nz seyn
dē/so en reisen wi nz wāt die mā heeft tot
ōs geseyt/ghi liedē en sult mijn aēsichte nz
siē/tē si dat v ioncste broeder met v come.
B ¶ Israel sprac/waer om hebdi so qualick
aē mi gedaē/dz ghi liedē geseit hebt/hoe
dz ghi liedē noch eenē broed hat? Si ant-
woordē. Die mā vraechde so scerpelic na
ōs/eñ na onse maechscappe eñ sprac/leeft
uwe vader noch? Hebdi liedē noch eenē
broeder? Doē ātwoordē wi hē/so hy ons
vraechde. Hoe cōstē wi gewetē dz hy seg-
gē soude/brēct uwē broed neder mz v? wē
sprac Juda tot Israel sinē vader. Laet dē
knecht met mi treckē/dz wi gaē eñ reizē.
C eñ leuē eñ nz steruē/beyde wi eñ ghy eñ
onse kiderē. ic wil borge voor hē zijn/vā mi
nē hādē suldi hē eiscē en brēge ic hē nz we
der/eñ hē voor uwe oogē nyet en stelle zo
wil ic mijn leuē lāc die scult draghen/want
waert dz wi nz en haddē gebeit/wi warē
wel tweemael weder ghecomen.
¶ Doen sprac Israel haer vader tot hen
liedē. Moet dā also sijn so doetet/eñ neēt
vā des lāts beste vruuchtē in uwe sacken

eñ brēct dē mā giftē/eē luttel ballsem eñ
huenich/eñ goet cruyt/eñ mirre eñ daiē
eñ amādelē. Neēt oor āder gelt mz v/eñ
dz gelt dz v bouē in uwe sackē wed gewor
dē is/draecht dz oor wed mz v messchiē dair
is in gewolt/oor neēt uwē broedere/gaet
henē eñ coēt wed tot dē mā. Maer die al
machtige god geue v bermhertichz voir
dē mā/dz hi vrij late uwē āderē broedere
eñ Bēiamī. Mer ic moet zijn gelijc eē dye
zijn kiderē berooft is
¶ Doen namē si dese giftē eñ āder ghelt
mz hen/eñ Bēiamī/eñ si reysdē/eñ troc-
kē in Egiptē/eñ gigē voor Joseph Doen
sachse Joseph met Bēiamin/eñ sprac tot
dē genē die de ouerste des huis was leyt
dese mānē in huis/eñ slaet vanden vee/
eñ bereidet/wāt si sullē te noenē mz my
etē. Eñ die mā dedet zo hē Joseph geseyt D
had/eñ bracht die mānē in Josephs huis
Mer si vreesdē/om dz si in Josephs huis
geleit werdē/eñ sprakē/wi zijn hier in ghe
leit om des gelts wil/dz wy in onzē sackē
wed vōdē hebbē/op dz hi op ōs eē oordeel
brēge dair mede dz hi ōs maecke tot eigē
knechtē mz onzē ezelē/dair om gigē si tot
dē man die ouer Josephs huys was/eñ
sprakē mz hē voor die duere des huys eñ
seyden
Mijn heer/wi zijn hier voirtijts af getroc- E
kē om spijse te coopē/eñ als wi in die her
berge quamē/eñ onse sackē op dedē. siet
daer was eē iegelics gelt bouē in sinē sac
met vollē gewichte/daerō hebbē wi we
der mz ōs gebracht/eñ hebbē oor ād gelt
mz ōs af gebracht/om spijse te copē/mer
wi en wetē nz/wie dz ōs tgelt in onzē sac-
ken ghesteken heeft
Hi sprac/ghi liedē/hebt v wel/vreest nz
uwe God eñ ws vads god heuet v eenen
scat in uwe sackē gegeuē/uwe gelt heb ic
ōtfāgē. Eñ hi bracht Simeō daer wt tot
hen eñ brachtse in Josephs huys/eñ gaf
hē water dz si hair voetē wiescē/eñ gaf ha
rē ezelē voed/eñ si bereidē die gifte tot dz
Joseph quā ter noenē/wāt si haddē ghe- H
hoort/dz si daer dz broot eten souden
Als Joseph in huis quā brachtē si hem
thuis die giftē in harē hādē/eñ vielē voir
hē neder ter aerdē Hi gruettese vriēdlic

eñ sprac ghater uwẽ vader wel dẽ ouden man/daer ghi mi afgeseyt hebt: leeft hy noch: Si antwoordẽ. Het gaet onsen vadere uwen knechte wel/eñ hi leeft noch eñ neichden hen eñ vielen voor hem neder.·.

Eñ Joseph hief zijn ooghẽ op/eñ sach sinen broeder BenJamin zijnder moeder soon/eñ sprac/is dat uwe ioncste broeder daer ghi liedẽ mi af gheseyt hebt: eñ Joseph seyde noch. God si v genadich mijn soon/eñ Joseph haestede/want zijns herten gront ontstac hẽ teghen sine broeder BenJamin/eñ socht/waer hi weenẽ soude/eñ ginc in zijn camerkẽ/eñ weende al daer/eñ als hi zijn aensichte gewasschen
G hadde/quam hi wt/eñ hielt hem vast/eñ seide/legt broot op.

Eñ men diẽde Joseph besondert ter tafel/eñ sinẽ broederẽ oc besondert/eñ dẽ Egiptenarẽ die met hẽ atẽ oc besondert wãt die Egiptenarẽ en mostẽ geen broot etẽ/met dẽ Hebreeuscẽ Het is een onbehoorlichz voor hen. Eñ mẽ settese tegẽ hẽ ouer dẽ eerstẽ ghebore/na zijn eerste ghe boorte eñ dẽ ioncsten na zijnder ioncheyt

Des verwonderdẽ si hen onder malcanderẽ. Eñ mẽ droech hẽ verscheydẽ etẽ voor/vã zijnder tafelẽ. Maer BẽJamin quã vijfmael meer/dãden anderen/eñ si droncke eñ werden droncken met hem

A Dat.xliiij. Capittel

Ende Joseph beual diẽ die ouer zijn huys was eñ sprac/vult dẽ mãnen hare sackẽ met spijse/so veel als si vuerẽ mogẽ eñ legt yegelikẽ sijn gelt bouen in sine sackẽ eñ minẽ siluerẽ Nap legt bouẽ in des ioncstẽ sac/met dẽ gelde dat hi gaf voor die ware. Eñ hi dede so hem Joseph geseit had Des morgens alst licht werde lieten si die mannen reisen met harẽ ezelen

B Als si ter stat wt waren/eñ niet verre gecomen/sprac Joseph tot dien dye ouer zijn huis was. Op eñ iaecht dẽ mannen na/eñ als ghise betraept/so segt tot hem Waer om hebdy lieden goet met quade geloont Is dat niet den napt/daer mijn heer wt drinckt/eñ daer mede dat hi prophetert Het is qualic gedaẽ dat ghi liedẽ

ghedaen hebt.

Eñ als hise greep sprac hi met hen sulcke woordẽ. Si antwoordẽ hẽ. Waer õme spreect mijn heer alsucke woordẽ? Het si verre van uwen knechten/alsulckẽ dinc te doene. Siet dat gelt dat wi vonden bouen in onse sackẽ/hebbẽ wi weder bracht tot v wt dẽ lande Canaan. Eñ hoe soudẽ wi dan wt ws heerẽ huys gestolẽ hebbẽ siluere oft gout? By den welckẽ beuõdẽ C
wort onder uwe knechtẽ/die sal des doots sculdich sijn/oock willẽ wi mijns heeren knechten zijn Hi sprac/ia het si alsoo/so ghi lieden geseit hebt By dẽ welcken datter beuonden wert/die zal zijn mijn knecht/ mer ghi lieden zult vrij zijn

Eñ si haesten eñ leyden haer sacken af opter aerden/eñ een yegelic opẽde sinen sac/eñ hi socht/eñ begosten vanden grootsten totten ioncsten/doẽ vant hi dẽ Napt in BenJamins sack

Doen scoorden si hare cleederen/ende loedden een yegelic sinen ezel/eñ trockẽ weder in die stadt. Ende Juda ginck met sinen broederen in Josephs huis/wandt hi was noch aldair/eñ si vielen voor hem opter aerdẽ/eñ Joseph sprac tot hen liedẽ wat daet is dat/dye ghy lieden ghedaen hebt/En wiste ghi lieden niet/dat een alsulcke man als ick bin/dit gheraden conde.

Juda sprac/wat sullen wi zegghen mi D
nen heere/oft hoe zullen wi spreken/ende wat zullen wi voort stellẽ/God heeft dye misdaet uwer knechten vonden/ Syet daer/wi/eñ die gene bi den welcken den Napt gheuonden is/Zijn mijns heeren knechten. Maer Joseph antwoorde dat si verre van my/alsulcken dinck te doen/ die man bi den welcken dye Napt beuonden is/zal mijn knecht zijn/ghi liedẽ treect wech met vreden tot uwen vadere

Doen ghinck Juda tot hem/ Ende sprack/ Mijn heer/laet uwẽ knecht een woort sprekẽ/voor uwẽ oorẽ/mijn heere/ ende uwe gramscappe en verheffe hem nyet ouer uwen knechte/Wandt ghi zijt

E ghelijc Pharao. Mijn heere vraechde si-
nen knechten / eñ sprac: Hebdi liedē oock
eenē vadere oft broedere? Doē antwoor
dē wi / wi hebbē eenē vadere eñ die is out
eñ eenen iongen knecht is hē in zijnder
outheit geboren / eñ zijn broedere is doot
eñ hi is alleen ouer bleuē vā zijnder moe
der / ende sijn vader heeft hem lief

Doen spraecte ghy / brenget hē hier af
F tot mi / zo sal ic mijn oogen op hem worpē
Eñ wi ātwoordē minē heere / die knecht
en can vā sinen vader niet gecomē / quaē
hi vā sinen vader / so soude zijn vader ster
uen Doen antwoorde ghi uwen knecht
ten / waer dat uwe ionckste broeder niet
mede hier en comt / zo en suldi mijn aēge
sicht niet meer sien

Doen trocken wi af tot uwen knechte
minen vader / eñ wi bootscaptent hē / uwe
mijns heeren reden / doen sprack onse va
dere / trect dair weder henē / eñ coopt ons
wāt spijsen / wi seiden / wi en condē niet af
getrecken / ten si dat onse ioncste broeder
met ons reyse / so willen wi dan aftreckē
wāt wi en conden des mans aengesichte
niet gesien / ten si dat onse ioncste broeder
met ons en si / Ende v knecht mijn vader
antwoorde ons / ghi liedē weter / dat mijn
wijf mi twee sonen ghebaert heeft. Dye
een ginc wt wech vā mi / eñ mē seyde. Hi
is verschuert / eñ ic en hebbe hē niet ghe-
G sien tot noch toe / suldi liedē desen ooc van
mi nemen / eñ hē een ongeual ouer comt
so suldi liedē mijn grijs haer / met iāmer
ter hellen wech voeren.

Eñ of ic nv te huis quame tot mijnen
vadere / eñ die knecht en waer nyet met
mi / wāt zijn siel aen dees knechts siel hā
get / zo sout ghescien / als hi saghe / dat dye
knecht daer nyet en ware / dat hi steruen
soude. Yo souden wi uwe knechten / dat
grijs haer ons vader dijns knechts / met
iammere in der hellē brengē / want ick v
knecht ben borge worden / voor dē knech-
te tegen mijnen vader / eñ ic sprac / en brē-
ge ic hem v niet weder / so sal ic mijn leuē
lanc die scult dragen. Daer om laet uwē

knecht hier bliuen / in dees knechts stat
tot eenen knechte mijns heeren / eñ laet
den knecht met sinen broederē op wech
trecken. Wāt hoe soude ick op reysen tot
minen vader als die knecht met mi niet
en ware / Ick soude dat iammer sien / dat
minen vader ontmoeten of ouervallen
soude

Dat. xlv. Capittel

NIet langher en mocht hē Joseph A
bedwingen daer veel lieden bi hē
stonden / waer om dat hi geboot / dat si al-
le daer buyten gaē souden / ende niemāt
vreemders en was bi hē / als Joseph met
sinen broederen hem liet kennen / eñ Jo-
seph weende so luyde / dat die Egiptena-
ren ende Pharaos ghesin hoorden / ende
sprack tot sinen broederen Ic bin Joseph
leeft mine vader noch? Ende zijn broede
ren en conden nyet gheantwoorden / soo
verscricten si voor sijn aenghesichte

Maer hi sprack / coemt toch hier tot mi
Ende si ghinghen by hem Ende hi sprac
Ick bin Joseph uwe broeder / dien ghi lie
den in Egypten vercocht hebt / Ende nu B
en becommert v niet / ende en denct niet
datter wreetheit is / dat ghi liedē mi hier
vercocht hebt / want om ws leuens wille
heeft mi God voor v hier gesonden / wāt
nu zijnt tweeiaren / dat dierte int lant ge
weest is / ende tsijn noch vijf iaren datter
gheen ploeghen / Noch oochsten en sal
sijn.

Maer God heeft mi voor v hier ghe-
sonden / Dat hi v lieden opter aerden
soude laten bliuen / Ende uwe leuen be
houden door een groote verlossinghe.
Ende ghy lyeden en hebt my hier nyet
ghesonden / Maer God / Die heuet mi
Pharao tot eenen vader ghestelt En-
de tot eenen heere ouer alle sijn huis Eñ
volck in alle Egyptē landt / Haestet v nu
eñ reist op tot minē vadere eñ segt hē / dat C
laet v Joseph v soon seggē God heeft mi

tot eenen heere in allen Egiptẽ lant ge-
set/compt af tot mi/en versuymt v nyet
ghi sult in dat lant Gosen wonen/eñ na
bi mi syn/ghi eñ v kinderen/eñ uwer kin
der kinderẽ/uwe cleyn eñ groot vee/eñ
alle dat ghi hebt/ick sal v al daer besorgẽ
wãt het syn noch vijf iaren der diertẽ op
dat ghi niet en verderft met v huis/eñ al
dat ghi hebt.

Siet/uwe oogẽ siẽ/eñ dye oogẽ mijns
broeders Ben Jamin dat ick mondelijck
D met v spreke/vercondicht mijnen vadere
alle mijn heerlicheit in Egipten/eñ alle
wat ghi gesiẽ hebt. Haest v eñ comt hier
af met mijnen vadere.

Eñ hi viel sinen broeder Ben Jamin
om den hals eñ weende/eñ Ben Jamin
weende oock aen sinen halse eñ kuste al
le sine broederẽ/eñ weende ouer haer lie
den/daer na spraken sine broederen met
hem Eñ als dat geruchte quam in Pha
rao huys/dat Josephs broederen gheco-
men waren ghenuechdet Pharao wel/
eñ allen sinen knechten

E Eñ Pharao sprac tot Joseph. Segt u-
wen broederen. Doet hem also beladet
uwe dieren/reyst henen/eñ als ghi liedẽ
comt int lant Canaan so neemt uwen va
der eñ uwe gesin eñ comt tot mi/ick sal v
goet geuen in Egipten lant/dat ghy etẽ
sult merch des lants/Eñ ghebodet hem
doet hem allso/neemt v wt Egipten lant
wagenen tot uwen kinderen eñ wijuẽ/
eñ vuert uwẽ vader eñ comt/eñ en mitet
uwen huysraet niet/wãt alle die goeden
des gantsen lants van Egipten die sullẽ
uwe zijn.

Die kinderen vã Israel deden also/eñ
F Joseph gaf hen wagenẽ na Pharaos be
uel/eñ theringe op den wege/eñ gaf hen
allen een yegeliken een vier cleet. Mair
Ben Jamin gaf hi drie hondert silueren
penninghen/eñ vijf vier cleederen Mer
dẽ vadere sant hi thein ezelen met goede
wt/Egipten geladen/eñ thien ezelinnen
met grane eñ broot eñ spise sinen vadere
opten wege/Aldus liet hi sine broederen
eñ sprac tot hem/eñ hebt indẽ wege gee-
nen twist

Aldus reysden si wt Egipten/eñ qua G
men int landt Canaan tot haren vadere
Jacob/eñ vercondichden hem eñ seyden
uwe soon Joseph leeft noch/eñ hy is een
heer ouer alle Egipten lant. Maer sijn
hert sloecht inden wint/wãt hi en geloof
des niet. Doẽ seydẽ si hem alle Josephs
woordẽ/die hi tot hẽ geseit hadde. Eñ als
hi sach die wagenen/die hẽ Joseph geson
dẽ hadde om hẽ te vuerẽ/wert sinẽ geest
leuendich eñ sprac/Jc heb ghenoech dat
mijne soon Joseph noch leeft. Jc wil daer
henen eñ ic hem sie eer ick sterue.

Dat.xlvi.Capittel

ISrahel reysde henen met al den si A
nen/eñ als hi te Bersaba quã offer
de hi offer dẽ god zijns vaders Isaac/Eñ
God sprac tot hem des nachts in een ge-
sichte Jacob Jacob/Hi andtwoorde/hier
ben ic Eñ God sprac. Jc ben die HERE
die God dijns vaders/en vreest niet in E
gipten te trecken/wãt aldaer sal ic v tot
eenẽ grotẽ volc makẽ. Jc sal met v af trec
ken/eñ sal v ooc hier op brenghen/eñ Jo-
seph sal zijn handen op uwe oogen leggẽ

Eñ Jacob stont op van Bersaba/eñ Is
rael kinderẽ vuerden haren vader/met
haren kinderkẽs eñ wijuen op dẽ wage-
nẽ die Pharao gesondẽ had om hẽ te vue
ren. Eñ namẽ harẽ vee eñ haue/die si in
dat lant Canaan verworuẽ haddẽ/ende
quamẽ allso in Egiptẽ Jacob eñ alle zijn
saet met hẽ/zijn kinderẽ/eñ zijn kints kin
deren met hem/zijn dochterẽ/eñ zijnder
kinderẽ dochteren/ende alle sijn saet

Dit sijn die namen der kinderen Isra
el die in Egipten quamen. Jacob eñ sine
sonen Die eerste geborẽ Jacobs soon Ru B
ben. Rubens kinderẽ Hanoch Pallu He
zron/eñ Charmi/Simeons kinderẽ Je-
muel Jamin Ohad Jachin Zochar/eñ
Saul/die sone vandẽ Cananeetscẽ wiue.
Leui kinderẽ Gerson Chahat eñ Mera
ri. Juda kinderẽ Er/Onã/Sela/Perez/
eñ Serah/mer Er eñ Onã storuẽ int lãt
(Canaan

Ẽn Perez kinderen syn dese Hetzron ẽn
Hamul Isaschar kinderẽ Thola Phuua
Job ẽn Senron. Sebulons kinderẽ Se
red Elon Jaleel/Dat syn Leas kinderẽ/
die si Jacob baerde in Mesopotaniẽ met
synder dochtere Dina/die maken alle te
samen met sonen ẽn dochteren driender
tich sielen

Gad kinderen Ziphion/Haggi/Su-
ni/Ezbon/Eri/Arodi ẽn Areli. Asser kin-
deren Jemna/Jesua/Jesui/Bria ẽn Se-
rah haer sustere Ẽn Bria kinderen He-
ber ẽn Malchiel/Dat syn Silpa kinderẽ
C die Laban gaf Lea synder dochteren/ẽn
dese baerde Jacob dese sestien sielen:

Rahels kinderẽ Jacobs wijf/Joseph
ẽn Ben Jamin. Ẽn Joseph werden ghe-
boren in Egiptẽ lãt. Manasse ẽn Ephra-
im die hẽ baerde Asnath/die dochter Po
tifaris/des priesters tot On. Beniamins
kinderẽ/Bela/Becher/Asbel/Gera/Na
aman/Ehi/Ros/Mupim/Hupim ẽn A-
red. Dat syn Rahels kinderen/dye si Ja-
cob baerde/alle te samen viertien sielen.
Dans kinderen/Husim/Dye kinderen
Naphtali/Jahzeel/Guni. Jezer/ẽn Sil-
lem/Dat syn Bilha kinderen/die Laban
deutro.x d synder dochterẽ Rahel gaf/ẽn baerde Ja
cob dese seuen sielen/Al dese sielẽ die met
Jacob in Egipten quamen/dye van sinẽ
lendenen wt gegaen waren(wt gheno-
men die wijuen synder kinderen)syn al-
le te samen sessenuiertich sielen

Ẽn Josephs kinderen dye in Egipten
geboren waren/waren twee sielen. Also
dat alle sielen des huys Jacob/dye in E-
gipten quamen/waren.lxx.

Ẽn Jacob sandt Juda voor hem tot Jo
seph/dat hi hem dẽ wech wisen soude tot
Gosen/ẽn quamẽ in dat lant Gosen/doẽ
spande Joseph sinen wagẽ aen/ẽn trock
op na sinen vader Israel te ghemoet/te
D Gozẽ/ẽn als Joseph sinẽ vader sach/viel
hi hem om den hals/ẽn weende aen sinẽ
hals seer. Doen sprac Israel tot Joseph ic
soude nu gaerne steruen/na dien dat ick
v aenghesichte gesiẽ hebbe/dat ghi noch
leeft

Joseph sprac tot sinen broederen ende
syns vaders huyse. Ick sal op trecken/ẽn

Pharao bootscappẽ/ẽn hem seggẽ. My
ne broederẽ/ẽn myns vaders huis is tot
mi gecomen wt den lande Canaan/ende
tsyn vee herderen/wãt tsyn lieden dye
met vee om ghaen/hare cleyn ẽn groot
vee. ẽn alle wat si hebben/hebben si me-
de gebracht. Wanneer v Pharao sal roe
pen ẽn seggen/wat is uwe hanteringhe
so suldi segghen/uwe knechtẽ zyn lieden
die met vee om gaen/van onser ioncheit
aen/tot hier toe/wi beyde/ẽn onse vader
op dat ghi lieden wonen muecht int lant
Gosen/wãt soe wat veeherders zyn/dat
veronwaerden die Egiptenaren

Dat.xlvij.Capittel A

Joseph quam ẽn bootscaptet Pha
rao ẽn zeyde. Myn vader ẽn myn
broeders/haer clein ẽn groot vee ẽn wat
si hebbẽ is gecomen wt den lande Cana-
an/ẽn siet/si zyn in lãt Gosen/ẽn Joseph
nam viue vã sine broeders/ende stelde se
voor Pharao. Doen sprack Pharao tot si
nen broederen/wat is uwe hanteringhe
Si antwoorden/v knechten zyn vee her
derẽ/wi ẽn onse vadere Ẽn voort sprakẽ
si tot Pharao/wi zyn gecomen om te wo
nen int lant bi v/want uwe knechten en
hebben geẽ weyde voor haer vee/so hert
druct die dierte des lants Canaan/so laet
doch nu uwe knechtẽ int lant Gosen wo-
nen.

Pharao sprac tot Joseph. Het is v va-
der ẽn uwe broeders/die tot v gecomen
zyn/dat lant vã Egipten staet v opẽ/laet B
se aen den besten cant des lants wonen/
dat se inden lande Gosen wonẽ/ẽn weet
ghi datter onder hem lieden zyn/die ver
standich zyn/so setse ouer myne vee

Joseph bracht oock sinen vader Jacob
binnen/ẽn stelde hem voor Pharao/ende
Jacob groettede Pharaonem. Ẽn Pha
rao vraechde Jacob/hoe oudt sidi? Jacob
sprac. Dien tyt mynder beuaert/is hon-
dert ẽn dertich iaer/cleyn ẽn quaet is die
tyt mynder beuaert/ende si en zyn noch
niet gelijck geworden/den tyde mynder
vaderen in hare beuaerdt. Ende Jacob
die groettede Pharao/ẽn ginck wt van
hem

Ẽn Joseph besorchde sinen vader ẽn

sinen broederen woningẽ/eñ gaf hem eẽ
besittinge in Egiptẽ lant aen den besten
C cant des lants te wetẽ int lant Raemses
so Pharao ghebodẽ hadde/eñ besorchde
sinen vadere/eñ sinen broederen/eñ alle
sijns vaders huys/gelijcmen den ionge
kinderen van broode besorcht.

Eñ in allẽ landen gebrac broot.want
die dierte was zeer swaer/ dat dat lãt vã
Egipten eñ Canaan versmachte vã dier
ten/eñ Joseph bracht al dat gelt te samẽ
dat in Egipten eñ Canaã geuondẽ wert
om des graens wille dat si cochtẽ/eñ hy
dede alle dat gelt in Pharaos tresoor

Als indẽ lande vã Egyptẽ gelt ghe
brac/quamẽ alle die Egyptenarẽ tot Jo
seph eñ seidẽ/besorcht õs broot / waer om
laet ghi ons voor v steruẽ/om dat wi son
D der gelt sijn. Joseph ãtwoorde. Brengt v
vee hier so sal ic v voir dz vee spise geuẽ nu
ghi lydẽ zõder gelt sijt.doẽ brachtẽ si Jo
seph hare vee/eñ hi gaf hen broot om ha
re peerdẽ/scapẽ/runderẽ eñ ezelen. Also
voeyde hyse met broode dat iaer om ha
re vee.

Als dat iaer om was/quamẽ si tot Jo
seph ten naesten iare eñ spraken/tot hẽ.
Wi en willen onsen heere niet verbergẽ
niet alleen dat ghelt/maer oock alle onse
vee/is wech tot onsen heere/eñ en is niet
meer ouerbleuen voor onsen heere/dan
alleen onse lijf eñ onse velden/waer om
laet ghi ons beyde steruen eñ onse veldẽ
Neemt ons eñ onse landt om tbroot/dat
wi eñ onse landẽ dienstbaer sijn Pharao
geeft ons saet dat wi leuẽ eñ niet en ster
E uen/eñ dat dat velt niet en verwoeste

Aldus nã Joseph Pharaoni alle dat
lant vã Egypten in/wãt die Egyptena
rẽ vercochtẽ een yegelic sinẽ acker / wãt
die dierte was te sterc ouer haer.Eñ also
wert dat lãt Pharaoni eygẽ/tsamẽ met
dẽ volcke dat tot sinẽ stedẽ wt eñ in ginc/
vãdẽ eenẽ cant vã Egyptẽ tot dẽ anderẽ
wt genomẽ der pryesterẽ velt/dat en nã
hi niet in/wãt het was van Pharao voor
den priesterẽ geordineert/dat si etẽ soudẽ
dat hen genoẽt ware/dat hi hẽ gaf/daer
om en dorstẽ si hare veldẽ niet vercoopẽ

Doen sprac Joseph tot den volcke,siet,

ic hebbe heden in genomen v eñ uwe vel F
den/voor den coninc Pharao.Siet.daer
hebdi saet eñ besaet dat velt eñ vã grane
suldi Pharao den vijfsten deel geuẽ/vier
deelen sullen uwe sijn te besayẽ dat velt/
tot uwer spisen/eñ voor uwe huis eñ kin
deren.Si spraken/laet ons maer leuen
eñ genade voor v onsen heere vinden wi
willen wel Pharaos knechten sijn/Also
maecte Joseph hen een wet tot op desen
dach/ouer der Egiptenaren veldẽ/Dat
vijfste deel Pharao te geuen/wt gheno
men des priesters velt/dat en wert nyet
eygen Pharaoni.

Aldus woonde Israel in Egiptẽ/int
lant Gosen/eñ besatent/eñ wyessen ende
vermeerderdẽ hen zeer.Eñ Jacob leef de
xvij.iaer in Egiptẽ lant dat alle sijn oude
re wert hondert ende.xlvij.iaer

Als die tijt naecte/dat Israel steruen G
soude/riep hi sinẽ soon Joseph/eñ sprack
tot hem. Heb ic genade voor v vonden/za
legget v hant op mine dije/dat ghi barm
herticheit eñ trouwe aen mi doẽ sult / en
de en begraeft mi niet in Egipten/mair
ic wil ligghen bi minen vaderen/eñ ghy
sult mi vueren wt Egiptẽ.ende in mijn
der vaders begrauenissen begrauen.Jo
seph sprac/ick salt doen/soe ghijt ghesept
hebt.Ende Jacob sprac/soo sweert mi/eñ
Joseph swoer hem.Doen knielde Israel
teghent bedde ten hooft eynde.

Dat.xlviij.Capittel

DAer na wert Joseph gebootscapt A
Siet/v vader is siec/eñ hi nã met
hem beide sine sonẽ.Manasse eñ Ephra
im Doen wert Jacob gebootscapt.Siet.
uwe soon Joseph coemt tot v/eñ Israhel
maecte hem sterck eñ sadt opt bedde/eñ
sprac tot Joseph Dat beghinsel mijnder
stercheit opẽbaerde mi te Lus in dat lãt
Canaan/eñ gebenedide mi/eñ sprack tot
mi.Siet/ick sal v laten wasschen eñ ver
meerderẽ/eñ sal v tot eenẽ hoope volcks
maken/eñ sal dit lant uwe eigen maken
eñ geuẽt uwẽ sade na v eewelick.Nu sul B
len uwe twee sonen Manasse eñ Ephra
im/die v geborẽ sijn in Egiptẽ eer ic hier
in gecomẽ bẽ tot v mijn zijn/ghelijck als
Ruben eñ Simeon/maer die ghi na hen

wint/sullen v zijn. Maer dese sullē gere-
kent zijn met uwe broeders namē in ha
re erfdeel
Eñ als ic wt Mesopotaniē quam/sterf
bi mi Rahel int lant Canaan optē wege/
doen ick noch een velt weechs was van
Ephrath Eñ ic begroefse aēdē wege tot
Ephrath/die nu Bethlehē heet.
Eñ Israel sach Josephs sonē eñ sprac
wie zijn dese? Joseph antwoorde. Het zijn
mine sonen/die my God hier gegheuen
heeft. Jacob sprac brēgtse hier tot mi/dat
icse gebenedie/wāt Israels oogē waren
swaer wordē vā ouderdom/eñ en constē
niet wel sien/Eñ Joseph brachtse tot hē/
Jacob custese eñ omhelsdese/ende sprack
tot Joseph. Siet. Ic heb uwe aengesicht
gesien. dat ic niet gedacht en hadde/ende
siet God heeft mi oor uwe saet late sien/
eñ Joseph namse vā sinen scoot eñ si vie-
len neder opter aerden op hare aensich-
te.·.
C Doen namse Joseph beyde. Ephra-
im in zijn rechte hant/tegē Israels slinc-
ke hant/eñ Manasse in zijn slincke hant
teghen Israels rechte handt/eñ brachtse
tot Jacob. Maer Israel strerkte zijn rech
te hāt wt/eñ leydese op Ephraim des iōc
sten hoot/ende sine slincke op Manasses
hoot/eñ dedet wetēde also met sinē hādē
want Manasses was die eerste geboren
Eñ hi ghebenedijde Josephs sonē ende
sprac/die God voor dē welcken dat mijne
vaderen/Abrahā eñ Isaack ghewandelt
hebben/die God/die mi mijn leuen lanc
geuoept heeft/tot op desen dach/die En-
gel die mi verlost heeft vā allē quade/die
ghebenedie dese knechtē/dat si na minē
eñ na mijnder vaderen Abrahā en Isaac
namen genaēt wordē/dat si wassen ende
veel worden opter aerdē
Maer doē Joseph sach/dat zijn vader
die rechte handt op Ephraim hooft leide
D beuielt hē qualijckē/eñ vaette zijns vads
handt dat hise vā Ephraim hoot op Ma
nasses hoot keerde/eñ sprac tot hem. So
niet mijn vader/dese is die eerste geborē
legt uwe rechte hāt op zijn hoot Maer
Josephs vader weygerde dat eñ sprac ic
weet wel mijn soon Ic weet wel dat dese

oock sal worden/tot een volck/eñ sal groot
wordē mair sijn ioncste broedere sal meer
der worden dā hi/eñ sijn saet sal vol volcs
worden. Also gebenediitese Jacob in dien
dage/eñ sprac Na uwe maniere moet Is-
rael gebenedijt worden/datmen segghe
God sette v gelijc Ephraim eñ Manasse
eñ settede also Ephraim voor Manasse
Eñ Israel sprack tot Joseph. Siet ick
sterue/eñ God sal met v zijn/eñ sal v we-
der brenghen in uwer vaderen lant.
Ic hebbe v een stuc lants gegeuē/bu
ten uwen broederen/dat ic met mijnen
sweerde eñ boge wt der hādē der Amori-
ten genomen hebbe A
Dat. xlix. Capittel.
Ende Jacob riep zijn sonen eñ sprac
vergadert v op datic v vercondige
wat v gescien sal inden lesten tijdē/coēt
te hoop eñ hoort toe ghi kinderen Jacob.
Hoort uwen vader Israel
Ruben mijn eerste soon/ghi zijt mijn
cracht ende beghin mijns leets/die ouer
ste in offere/die ouerste inder macht. Hy
vaert lichtuaerdich henen ghelijck wa-
ter/ghi en sult niet die ouerste zijn/want
ghi hebt op ws vaders leger geclommē
aldaer hebdi mijn bed ontsuuert met u-
wen op climmen
Die ghebroeders Simeon eñ Leui/
ghi doodelijke geweyr/zijt scadelijke wa-
pene/mijn siele en come niet in haer ver
holentheit/eñ mijn heerlicheit en si niet
eens met harē vergaderinge/wāt in ha-
ren toorne hebbē si dē mā ghedoot/eñ in
haren moets wille. hebbē si den osch ver
leemt Veruloect si harē toorē/dat hi so ge
duerich is/ende huere veronwerdinge/
wāt si so hert is. Ic wilse verdeplē in Ja-
cob/eñ verstroepen in Israel B
Juda ghi zijt dat/v broederē sullē v lo
uē/uwe hāt sal uwē viādē optē hals zijn/
voor v sullē hē bugē ws vaders kinderē.
Juda is eē iōge leeu/ghi zijt hooch ghero
mē mijn soō bouē dē roof. hi heeft nederge
knielt eñ hē nedergeleit als eē leeu eñ ghe
lijc eē leeuwinne wie sal hē tegē hem op
rechtē. die coniclike roede en sal vā Juda
niet genomē wordē noch eē meester vā sinē
voetē tot dat hi comē zal diemē zendē zal eñ

den ſeluē ſal dat volc toe vallen. Hi ſal zijn
vuelē aē dē wijnſtoc bindē/eñ zijnder ezel
linnen ſoon aē dē edelē ranck. Hy ſal zijn
cleet in wijn waſſen/eñ zijn mātel in wijn
beſijen bloet Sijn ooghē zijn rooder dan
wijn/eñ zijn tanden witter dan melc

Sebulon ſal aent oeuer des zees woo-
nen/eñ aendē hauenē der ſcepē/eñ gerei
kē tot Sidon. Iſſaſchar ſal een beenē ezel
ſijn/eñ liggen tuſſchē die palē/hi ſach dye
ruſte dat ſi goet was/eñ dat landt dattet
luſtich is/eñ heeft ſine ſcouderē geneicht
om te dragen/eñ is dienſtachtich gheual
len onder tribuyt.

Dan/ſal rechter zijn in ſinen volcke
als een ander gheſlachte in Iſrael Dan
ſal een ſlāge wordē optē wege/eñ eē ader
C indē pade/eñ dat peyrt indē verſſen bijtē
dat zijn berijder te rugge valle HEERE
ic wachte op uwe ſalicheit. Gad/gheruſt
ſal hi dat heyr vueren/eñ weder om vue
ren

Van Aſer comdt ſijn vet broot/ende
hi ſal den coninghen ſonderlijke ſpiſe ge
uen

Naphthali is eē ſnelle hert eñ geeft
ſcoone redenen

Dat getrouwe kint Ioſeph dat ghe-
trouwe kint om te aenſien. die dochterē
gingen achter hē indē regimēte. Eñ hoe
wel dat tegen hē die ſcutters verbittert
werdē/met twiſten/eñ hē gehaet hebbē
noch is ſinē boge vaſt bleuē/eñ die armē
ſijnder handen zijn vermannet/door dye
handē des machtigē in Iacob. Wt hē zijn
gecomen herders eñ ſteen in Iſrael Vā
ws vaders God is v geholpē/eñ vādē al
machtighen ſidi gebenedijt met gebene
dijngen vā bouē vādē hemel met ghebe
nedijnge des afgronts die onder leet/mz
gebenedijngē aē borſten eñ buyke. Die
ghebenedijnghe ws vaders/eñ mijnre
vooruaders beloofte gaet ſterckelick. Na
wenſch der hoocheit der werelt. Wt Io-
ſephs ſullen hoofdē werdē/eñ die opper-
ſte Nazareus onder ſinen broederē

Ben Iamin/een verſcorēde wolf/des
D morgens ſal hi roof eten/mer des auōts
ſal hi den roof wt deylen

Dat zijn die. xij. geſlachtē vā Iſrahel

alle/eñ dat iſt dat haer vadere met hen
geſproken heeft/als hijſe gebenedijde eē
yegelijc met eender ſonderlinge gebene
dijnghe

Eñ Iacob geboot hē eñ ſprac tot hen
Ic worde vergadert tot mijnē volcke be
graeft mi bi minē vaderē/in die ſpelunc-
ke opten acker Ephron des Hethiters/
in die dubbele ſpeluncke die tegē Mam-
re leet int lant Canaan/die Abrahā coch
te met dē acker vā Ephron dē Hethiter
tot een erfgrafeniſſe/daer hebbē ſi Abra
hā begrauē eñ Sara zijn wijf/ende dair
hebbē ſi oor Iſaac begrauen eñ Rebecca
zijn wijf/aldair hebbe ic oor Lea begrauē
in dye goot des ackers/eñ der ſpelunc-
ken daer inne

Eñ als Iacob voleynt had die ghebo
dē aen ſine kinderen/dede hi ſine voeten
te ſamen opt bedde/eñ wert afſijuich/eñ
wert vergadert tot ſinen volcke. Doen
viel Ioſeph op ſijns vaders aenſichte eñ
weende eñ cuſte hem

Dat. l. Capittel

Ende Ioſeph beual ſinen knechten A
dē medicinē dat ſi ſinē vader ſaluē
ſoudē/eñ die medecinē ſalfdē Iſrahel tot
dat veertich dagē om warē wāt ſo lange
duerdē die ſalf dagē eñ die vā Egiptē be
weenden hem. lxx. daghen

Als die rou dagē wt warē ſprac Ioſeph
met Pharaos geſin. eñ ſeide/hebbe ic ge
nade voor v ōgē/ſo ſpreect met Pharao
eñ segt. Mijn vader heeft eenē eet vā mi
genomē/eñ ſeyde. ſiet ic ſterue/begraeft
mi in mijnē graue/dat ic mi int lant Ca-
naan gegrauē hebbe. So ſal ic op treckē
eñ begrauē mijnē vader/eñ weder comē
Pharao ſprac/treet opwert eñ begraeft
uwen vader alſo ghi hem geſworē hebt.

Aldus tooch Ioſeph opwaerts/om
ſinē vader te begrauē/eñ het trockē met B
hē alle Pharaos knechtē die outſte ſijns
geſins/eñ alle die outſte vādē lāde vā E-
giptē oor alle Ioſephs geſin/eñ ſijn broe-
derē eñ zijns vaders geſin. Alleene hare
kinderē/ſcapē eñ oſſē/lietē ſi int lāt Goſē
eñ nā oor met hē opwaerts/waghenē eñ
reiſers eñ ſi warē eē machtich grote heir

Eñ als ſi in die pleyne Atad quamen. die op geẽ ſide dẽ Jordane leit. Daer hiel dẽ ſi een ſeer groote eñ bitter clage/ende Joſeph droech ouer ſinẽ vader rou ſeuen dagẽ. Eñ als die liedẽ des lants vã Canaan ſaghen dien rou draghen in die pleyn Atad/ſeyden ſi. Die egipteners dragen daer groten rouwe. Daer af heetmẽ dye pleyne der Egipten rou/die welcke leet op geen ſide des Jordaens.

Eñ Jacobs kinderen deden ſo hi hen beuolen hadde/eñ vuerdẽ hem int lant Canaan/eñ begroeuẽ hem in die dubbele ſpelüncke des ackers/die Abraham gecocht hadde met den acker tot eender erf
C grafeniſſe/vã Ephron den Hethitere teghen Mamre ouer Aldus tooch Joſeph weder in Egiptẽ met ſinẽ broederen eñ met allen die met hem op ghetrockẽ waren/om ſinen vader te begrauẽ als ſi hẽ begrauen hadden.

Eñ Joſephs broedrẽ vreeſdẽ/als haer vader geſtoruẽ was/eñ ſpraken. Joſeph mocht op ons grã zijn eñ betalẽ ons alle quaetheit die wi hẽ ghedaẽ hebbẽ/daerõ lietẽ ſi hem ſeggẽ/uwe vader beual voor zijn doot ende ſprack. Aldus ſuldi Joſeph ſegghen/wi bidden v vergeeft uwẽ broederen die miſdaet eñ hare ſonde/dat ſi ſo qualijcken aen v ghedaen hebben/vergheeft toch nv deſe miſdaet ons. den die
D naren Goods ws vaders/Ende Joſeph weende als ſi dit met hem ſpraken

Eñ ſine broederen ghinghen henen eñ vielen voor hem neder/ende ſpraken: Siet hier ſijn wy uwe knechten. Joſeph ſprac tot hen/en vreeſt niet/want ick ben onder God/ghi liedẽ dachtet quaet ouer mi/maer God heuet tot goet ghekeert/dat hi dede/gelijct nv ſcijnt om veel volcs te behouden. Daeromme en vreeſt niet ick ſal v beſorghen eñ uwe kinderen/ende hi trooſtede ende ſprac vriendelijc met hen

Aldus woonde Joſeph in Egiptẽ mz ſijns vaders huys/eñ leefde hondert eñ thien iaer/eñ ſach Ephraims kinderen tot int derde let/des ſelfs gelijc die kinderen Machir/Manaſſes ſonen voedẽ ooc kinderen op Joſephs ſchoot

Eñ Joſeph ſprac tot ſinen broederen ick ſterue/ende God ſal v beſoecken/ende wt deſen lande vueren/in dat lant dat hi Abraham Iſaac ende Jacob gheſworen heeft/daer omme nam hi eenen eedt vã den kinderen van Iſrael/ende ſprac Als v God beſuecken ſal/ſo vuert mijn gheheente van hier Alſo ſterf Joſeph als hi was hondert ende thien Jaer oudt/ende ſi ſalfden hem/ ende ſi leyden hem in een tombe in Egypten

Hier voleynt dat eerſte boec Geneſis

Eñ hier na volcht dat anderde boeck Exodus

¶ Hier begint Exodus

Dat.J.Capittel.

DJt zijn die namen der kinderen van Israel/dye mz Jacob in Egypten quamen/eñ een yegelic quā daer in met sinē huse/Rubē/Simeon/Leui/Juda/Issachar/Zebulon/ BēJamin/Dan/Napthali/Gad/Aser Eñ alle die sielen die wt Jacobs lēdenē gecomē waren waren.lxx.Maer Joseph was te vorē in Egiptē.Eñ als Joseph gestoruē was.eñ alle sine broederen eñ alle die tot dier tijt toe geleeft haddē/wiessen dye kinderen vā Israel/eñ gropende werden si vermenichfuldicht/eñ werdē zeer machtich/eñ dat lant wert van haer vol

Eñ doen quā een nieu coninc ouer Egiptē die niet en wiste vā Joseph eñ sprac tot sinen volcke/Siet/dat volc der kinderē vā Israel is veel/eñ machtiger dā wy Coemt laet ons wijstelijc met hē om gaen dat hairder nz so veel en werde/eñ waert datter oor een crijsch tegen ons op stont so mochtē si oor tot onsen viandē slaē/eñ ons verwinnen/ende ten lande wt trecken.

Eñ Pharao stelde ouer hair prouoesten eñ wercmeesters diese met laste benauden/wāt mē maecte Pharao die steden Pithon eñ Raemses tot schat husen Maer hoe si dat volck meer benaudē/so veel te meer werdt meerder eñ vermenichfuldicht/dair om hatedē die vā Egipten die kinderē vā Israel. Eñ die Egiptenarē dwongen die kinderen van Israel te dienen sonder barmhertichheyt/ende maecten hen tleuen suer/met swaren arbeyde/aen lijm eñ tichelen/eñ met dienste opten velde/eñ met alderley arbeyde die si hem opleyden sonder barmhertichheit

Eñ die coninc van Egipten sprac tot ten vroey vrouwen der Hebreeuscer wijuen/die eene hiet Siphera/eñ die andere Pua/wanneer dat ghi liedē den Hebreeuschen wijuen helpt inden arbeyt/eñ siet/dat een soon is/so doodet hē/maer ist een dochter so laetse leuen/ Mer dye vroey vrouwen vreesden God/ende si en dedēt niet/so die coninck van Egipten hen geseyt hadde/maer lieten dye kinderen leuen

D Doē ontboot die coninc vā Egiptē dye vroey vrouwē/eñ sprac tot hen waer om doedi dat/dat ghi lieden die kinderē laet leuen? Die vroey vrouwen antwoorden Pharao. Die Hebreeusce wijuen/en zijn niet ghelijck die vrouwen van Egypten want het zijn herde wijuen/eer die vroey vrouwe tot hen coemt/hebben si gebaert Daer om dede God den vroey vrouwen goet. Eñ dat volck vermeerderde hem ende werdt seer machtich.Ende om dat die vroey vrouwen God ontsagen/maecten hi hem huysen

Doen gheboot Pharao alle sinē volcke ende sprack.Alle sonen dye gheboren worden/werpt int water/ende alle dochteren laet leuen.

Dat.ij.Capittel

A Ende het ginck een man vandē huse Leui/ende nam een dochter Leui eñ dat wijf ontfinck ende baerde eenen soon/ende als si sach dat een fijn kindekē was/verborch si hem drie maenden.Ende als si hem nyet langher verberghen en conde/nam si een kiste van biesen/eñ si bestreeckt met lijme ende pecke/ende leyde tkint daer in/ende steldet aenden oeuer vander zee/maer zijn sustere stont van verre/dat si beuinden wilde/hoe dat met hem vergaen soude actu.vij.A

Eñ Pharaos dochter quam neder/om

te baden int water/eñ hare ioncwijuen
ghingen aẽdẽ cant vãden watere/eñ als
si die kiste in die roode zee sach/sant si ha-
re dienst ioffrouwẽ/eñ lietet halẽ/eñ als
zijt op dede/sach si dat kint/eñ siet/dat kin
deken weende/doen iammerdet haer eñ
sprac/het is een vãdẽ Hebreeuschen kin-
dekens

Doen sprack sijn suster tot Pharaos.
dochter/sal ic gaẽ roepẽ eẽ vãdẽ Hebreeu
B schen wijuẽ/die daer sooghet/dat si v dat
kindekẽ sooge? Pharaos dochter sprack
tot haer/gaet. die maecht ginc ende riep
des kints moeder. Doẽ sprack Pharaos
dochter tot haer/neemt dat kindeken eñ
sooghet mi/ick salt v loonẽ/dat wijf nam
dat kint eñ soochdet

Eñ als dat kindt groot worden was/
bracht zijt Pharaos dochter/eñ het was
haer soon/eñ hiet hẽ Mose wãt si sprack.
Ick hebbe hem wt den watere ghetrock
ken.

Ten dien tijdẽ/als Mose groot ghe-
woorden was/ginc hi wt tot sinẽ broederẽ
eñ sach haren last/eñ waert gewaer dat
een Egiptenaer sloech sinẽ broeder/een
vanden Hebreeuschẽ/eñ hi keerde hem
al omme/eñ als hi sach/dat geẽ mensch
daer en was versloech hi dẽ Egiptenaer
eñ groef hẽ in dat sant. des anderdaechs
ginc hi oock wt/eñ sach twee Hebreeusce
mannen kijuẽde/eñ sprac tot dẽ ongodlij
C ken/waer om slaedi uwen naestẽ? Maer
hi sprac/wie heeft v een rechter oft ouer-
ste ouer ons geset? Wildi mi oock verslaen
gelijc ghi dẽ Egiptenaer verslegen hebt
Mose vreesde doen eñ sprac. Hoe is dat
openbaer ghewoorden? Eñ het quã voor
Pharao eñ Pharao sochte Mose om te
dooden/maer Mose vloot voor Pharao/
eñ onthielt hẽ int landt Midian/ende hi
sat neuen een fonteyn.

Eñ die priester van Midian had seuẽ
dochteren/die quamẽ om water te schep
pẽ/eñ vuldẽ die goten om haers vaders
scapen te drencken. Doẽ quamẽ dye her-
derẽ eñ stietẽse daer af. maer Mose stont
op eñ holp hen. eñ drencte hare scapẽ/eñ
als si tot haren vader raguel quamẽ sprac
hi. Hoe sidi heden so volcken gecomẽ. Si

spraken een Egiptisch man verloste ons
vãdẽ herderẽ/eñ schepte ons/eñ drencte
die scapen. Hi sprac tot sinẽ dochterẽ wair
is hi? Waer om hebdi den man ghelaten
dat ghi lieden hem niet en noodet dat hi
met ons ate?

Eñ Mose cõsenteerde bi dẽ man te D
bliuẽ/eñ hi gaf hẽ sijn dochter Zipora/die
baerde eenẽ soon/eñ hi hiet hem Gerson
want hi sprack/ick ben een vreemdelinck
worden in vreemden lande. Eñ si baerde
noch eenen soon/dien hiet hi Elieser/eñ
sprac/die God mijns vaders is mijn hel
per/ende heeft mi van Pharaos handen
verlost:

Wat tijts daer na sterf die coninc vã
Egipten/eñ die kinderẽ van Israel such
teden ouer haren arbeyt eñ riepen/ende
haren roep haers arbeyts quã voor god
eñ God verhoorde haer suchten/eñ ghe-
dacht aen zijn verbont dat hi met Abra-
ham Isaac ende Jacob ghemaect hadde
ende die HEERE aensachse ende beken-
dese.

Dat. iii. Capittel.

A Mose huede dye scapen Jetro zijns
sweers des priesters in Midian/
eñ dreef die schapẽ binnẽ in die woestine
eñ quam aen den berch Gods Horeb/eñ
de Engel des HEEREN opẽbairde hem
in eene vierijghe vlamme wt den bosch
ende hi sach dat tbosch met viere bernen
ende dattet niet verbernt en wert/ende B
Mose sprac. Ic wil daer henẽ/eñ besiẽ dit deu. xxiiii. a
grote visioen waer om dattet bosch nyet Jos. v. d.
en verbernt actu. vii. b

Als die HEERE sach dat Mose ginc
om te sien/riep hem God wt den bosch/
ende sprack. Mose Mose/Hi antwoorde
hier ben ick. Ende die HEERE sprac. En
coempt hier niet/treckt v schoenen wt vã
uwen voeten/want die plaetse daer ghy
op staet is een heylich lãt. Eñ sprac noch
ic bẽ die God ws vaders/die god Abrahã
die God Isaac/eñ die God Jacob/eñ Mo
se decte zijn aẽsichte/wãt hi vreesde God
aen te siene

Ende die HEERE sprack Ick hebbe
ghesien die allende mijns volcs in Egip
ten ende ick hebt gheroep ghehoort ouer

die gene diese so verdrucken eñ haer leet
C is mi kenlijc/eñ ic ben neder gecomē dat
icse verlosse van der Egiptenarē gewelt
eñ hier wt leide wt desen lande/in eē goet
eñ breet lant/in een lāt dat vā melcke eñ
honich vloept/te weten aen dye side der
Cananiten Hethiten/Amoriten/Pheri-
siten/Heuitē eñ Jebusiten. Wāt nu dye
roep der kinderen vā Jsrael voor mi ghe
comen is/eñ hebbe oock ghesien haer be
swaringe/daer mede dat haer die Egyp
tenaren beswaren. Daer om gaet nu/ic
wil v tot Pharao seynden/dat ghy mijn
volc die kinderen vā Jsrael wt Egipten
leydt.

Mose sprac tot God/wie ben ic/dat ick
tot Pharao gaen soude/eñ leydē die kin-
deren vā Jsrael wt Egiptē? Die HEE-
RE sprac Jc sal met v zijn/eñ dat sal uwe
teeken zijn/dat ic u ghesonden hebbe/als
ghi mijn volc wt Egiptē geleit hebt/sul-
di Gode een dienst doen op desen berge.

Mose sprac tot Gode. Siet/wanneer
dat ic tot dē kinderē vā Jsrael come/ende
D segge tot hen. die god uwer vaderē heeft
mi tot u gesondē/eñ si mi seggē sullē. hoe
is sinē naē/wat sal ick hen segghen/God
sprac tot Mose Jc salt zijn/die ic zijn zal/al
dus suldi tot dē kinderē vā Jsrael seggen
Die is/die heeft mi tot v gesonden

Eñ voort sprack God tot Mose/alsoo
suldy tot dē kinderē vā Jsrael segghen/
Die HEERE uwer vaderē God/die god
Abraham/die God Jsaac/die God Jacob
heeft mi tot v gesonden/dat is minē naē
eewelijc daer bi salmē mijns gedēckē vā
kinde tot kints kinde/Daerom gaet/eñ
vergadert die ouderstē vā Jsrael eñ segt
E tot hen Dye HEERE uwer vaderē God
heeft mi geopenbaert/die God Abrahā/
die God Jsaack/die God Jacob/eñ heeft
geseyt Jc heb v besocht eñ gesiē wat v in
Egiptē gesciet is/eñ ic heb geseit Jck sal
v wt dē landen vā Egiptē leidē/int landt
der Cananiten/Amoritē Hethithē Phe-
risiten/Heuiten/eñ Jebusiten/Jn dat lāt
dat van melck eñ honich vloept.

Eñ als si v stemme hoorē so suldi met
F dē outstē vā Jsrael voor dē coninc vā egip
tē gaē/eñ tot hē seggē Die HEERE der
Hebreeusscher God heeft ons geroepen
daerom so laet ons nu drie dachreisen in
die woestine gaē/op dat wi offerē mogē
Gode onsen HEERE. Maer ic weet dat
die coninc vā Egipten v niet en sal laten G
trecken dan door een starcke hant/want
ic sal mijn hant wtstrecken/eñ Egipten
slaē met alderley wondere/dat ic dair in
ne doen sal/daer na sal hi v laten trecken

Eñ ic sal desen volc genade geuē voor
dē Egiptenarē/dat wāneer ghi liedē wt
trect/dat ghi dā niet ydel wt en trect/Eē
yegelijc wijf sal vā haerder gebuerinnē
eysschen/siluerē eñ guldē vatē eñ cleederē
eñ die suldi op uwe sonē eñ op uwe doch-
teren leggen/eñ dat also den Egiptena-
ren ontkeeren

Dat.iiij.Capittel.

Mose antwoorde eñ sprac Siet/si en A
sullē mi niet gelouē/noch mijn stē-
me horen/maer si sullē seggē Die HEE
RE en heeft v niet geopēbaert Die HE
RE sprach tot Mose Wat ist dat ghi in u-
we hant hebt? Hi sprack een roede Dye
HEERE seyde Worpse vā dy wech opter
aerdē. Mose werpse vā hē siet het waert
tot eender slangē/eñ Mose vloot vā hair
Mair die HEERE sprac tot Mose Steect
uwe hant wt/eñ vaetse mettē steerte/ende
strecte Mose zijn hāt wt eñ hieltse/ende si
wert weder eē roede/in zijnder hāt/dair
om sullen si ghelouen/dat v dye HEERE
geopēbaert heeft/die God haerder vade
ren/Die God Abraham/die God Jsaack
die God Jacob

Eñ die HEERE sprac voort tot Mose B
Steect uwe hāt in dinē boezē/eñ hy stac-
se in sinē boesem/eñ tracse weder wt siet
doe was zijn hāt laserich/ghelijc snee/eñ
hi sprac. Doetse weder in uwē boesem eñ
Mose dedese weder in sinē boezē/eñ trac
se weder wt. Siet doē wertse weder ghe
lijc zijn ander vleesch. Die HEERE seyde
Oft si v niet en ghelouē/noch die stēme des
eerstē teekēs niet en horē/so sullē si doch ge
louē de stēme des twedē tekēs Mair oft
si dezē twee teekenē niet en gelouē noch u-
we stēme niet en horē/so neemt dat water
wter riuierē/eñ gietet op dat droge lant
dā salt selue water dat ghi wter riuierē ge

nomē hebt/bloet woꝛdē optē dꝛoghen lāde.·.

Moſe ſpꝛac tot den HERE Och mijn HERE ic bē een mā die niet wel ſpꝛekēde en is/vā giſterē eñ eer giſterē/eñ vā dier tijt dat ghi mz uwē knecht geſpꝛokē hebt wāt ic heb een ſwaer ſpꝛake eñ eē ſwaer tonge. Die HERE ſpꝛac tot Moſe Wie heeft dē mēſch dē mont geſcapē Oft wie heeft dē ſtommē/oft doouē/oft ſiendē/oft blinden gemaect? heb ics niet gedaē dye HERE? So gaet nu henē ic wil mz uwē monde zijn/eñ leerē v wat ghy ſegghen ſult

D Moſe ſpꝛac mijn HERE/ſent dē ghenē/dē welckē ghi ſenden wilt Doe wert die HERE ſeer toornich op Moſe/ende ſpꝛac Weet ic dā niet dat Aaron uwe bꝛoeder vā dē geſlachte Leui/wel ſpꝛekēde is? Eñ ſiet/hi ſal wt gaē/v te gemoet/eñ als hi v ſiet/ſal hi hē vā hertē verhuegē/ghy ſult tot hē ſpꝛekē/eñ mijn woorde in ſinē mont leggē Eñ ic ſal met uwē/eñ met ſinē monde ſijn/eñ v leeren/wat ghi doen ſult/eñ hi ſal vooꝛ v tot dē volcke ſpꝛeken/ Hi ſal uwē mō t zijn/eñ ghy ſult hem als God zijn Eñ neēt deſe roede in v hāt/dair ghi die teekenē mede doen ſult.

E Moſe ginc wech/eñ quā weder tot Jetro ſinē ſweer/eñ ſeide tot hē. laet mi doch gaē/dat ic weder tot minē bꝛoederē come die in Egipten ſijn/eñ beſie/oft ſi noch leuen. Jetro ſpꝛac tot hē/gaet in vꝛedē Doe ſpꝛac die HERE tot Moſe/int lāt Midian. Gaet wech eñ treet weder in Egiptē wāt die liedē ſijn doot/die na v leuē ſtonden Aldus nā Moſe zijn wijf/eñ zijn ſonē eñ vuerde ſe op eenē eſel eñ trac weder in Egipten lant/eñ nā die roede Goods in ſijn handt

Eñ die HERE ſpꝛac tot Moſe Siet toe/als ghi weder in Egiptē coemt/dat ghi alle dat wonder doet vooꝛ Pharao/

F dat ic onder uwe hāt/gegeuē hebbe Jck ſal zijn herte verſtockē/dat hi dz volc niet laten en ſal/eñ ghi ſult tot hem ſeggē. die HEERE ſeit aldus Jſrael is mijn eerſt geboꝛē ſoon. Laet mijnen ſoon gaē/dat hi mi diene/eñ eeſt dat ghi dat weygert/zo ſal ic uwē eerſtē geboꝛē ſoon/doodē

Eñ als Moſe onder wegē in die herberge was/quā hem die HERE te ghemoet/eñ wilde hē doodē Doē nā Zipoꝛa enē ſteē/eñ beſneet harē ſoon dat ſloof hē eñ raecte hē zijn voeten eñ ſeide/Ghi zijt mi een bloet bꝛuydegom Doe liet hi van Moſe of/maer ſi ſpꝛac/bloet bꝛuydegom om der beſnijdinge wille.

Eñ die HERE ſpꝛac tot Aaron/gaet G wech Moſi uwen bꝛoeder te gemoet in die woeſtine/eñ Aaron ginc wech/eñ ghemoetede Moſi/aēdē berch/Gods/eñ hy cuſte hē/eñ Moſe vertrot Aarō alle dye woordē des HEREN die hē gheſonden had/eñ alle die teekenē/die hy hē beuolē had/Eñ ſi gingē eñ vergaderdē alle dye ouders vādē kinderē vā Jſrael/eñ Aarō ſeide alle die woordē/die de HERE met Moſe geſpꝛokē had/Eñ Moſe dede alle die teekenē vooꝛ dē volcke/eñ dat volc geloofde. Eñ als ſi hoorden/dat de HERE die kinderē vā Jſrael beſocht had/eñ aēgeſiē haer allēde/So neychdē ſi hen/eñ aenbaden

Dat.v.Capittel

Daer na gingē Moſe eñ Aarō binnē eñ ſpꝛakē tot Pharao. Dit ſeyt die HERE die God vā Jſrael Laet mijn volc/dattet mi viere/in die woeſtine/Pharao antwoorde Wie is die HERE/wiēs ſtē me ic hoꝛē moet/eñ Jſrael latē gaē/Jc en weet vā diē HERE niet. Jc en wil Jſrael ooc niet latē gaē/Si ſpꝛaken der Ebꝛeeuſcer God heeft ons geroepē ſo laet ons dꝛie dach reiſen wech gaē in die woeſtine/eñ den HERE onſen God offeren op dat ons/noch peſtilencie/noch ſwaert toe en come/de ſpꝛāc die coninc vā Egipten tot hen/Waerō dedi lieden/ghi Moſe/eñ ghi Aaron/dat/dat volc zijn werck laet ſtaen gaet henen tot uwē laſte/vooꝛt ſpꝛack Pharao Siet/dat volc is veel/ende ghi wilt ſe den vieren van haren laſten B

Daerō beual Pharao indē ſeluē dage dē pꝛouooſte des volcs eñ dē officiers/eñ ſpꝛac Ghi en ſult dē volck niet meer ſtroo vergaderē eñ geuē/dat ſi tichelē barnen gelijc giſteren eñ eer giſteren/laet ſe ſeluer

stroo vergaderē/eñ dat getal der tichelē
dat si gisterē eñ eergisterē gemaect heb-
bē/dat suldi hen euē wel op leggē/eñ niet
verminderē wāt si gaē leech.daerō roe-
pē si eñ seggē Wi willē gaē eñ offerē ōsen
Gode. Mē ouervalle die liedē met arbei
de/diē si te besorgē hebbē/eñ hen niet en
keerē aen die valsce woorden
Doē ginc die prouoost des volcks/eñ
C haer officyers wt eñ sprakē tot dē volcke
Aldus seit Pharao/Mē en sal v geē stroo
geuē/gaet seluer eñ haelt stro.daer ghijt
vijnt/maer vā uwē arbeide en sal v niet
gemindert werdē. Doe wert dz volc ver
sprept/in al dat lāt vā Egiptē dattet stop
pelē vergaderde dair si stroo mede haddē
Eñ die prouoostē drevēse eñ seidē/vol
doet uwe dachwerc gelijc als ghy dedet/
doe ghi stroo hat. Eñ die officiers der kin
derē vā Israel die de prouoostē van Pha
rao ouer hen geset haddē/werden gesla
gē eñ tot hen wert ghesept Waer om en
hebdi noch hedē noch gisterē uwe geset-
D te dachwerc nz gedaē/also als ghi gisterē
eñ eergisterē dedet
Doē gingē die officiers der kinderen
vā Israel/eñ riepē op Pharao seggende
Waer om doedi aldus met uwē knechtē
Mē en geeft uwē knechtē geen stroo/eñ
wi soudē die tichelē makē die ons gheset
zijn/eñ siet/v knechtē wordē geslagē/ende
mē doet sonde aen uwen volcke. Pharao
sprac. Ghi liedē sijt ledich/ledich sidi/dair
om segdi. Wi willē gaē eñ offerē dē HE-
RE/Daer om gaet eñ werct/mē en sal v
geē stroo geuē/eñ v getal der tichelē sul-
di vol doen
Doe sagē dye officiers vā dē kinderē
vā Israel dattet nz en beterde/wāt men
seide hen. Ghi en sult nz verminderē van
dē dachwerc der tichelē Eñ als Mose eñ
Aarō vā Pharao gingē/quamē si hem te
gemoete/eñ si seidē tot Mose eñ Aaron.
Die HERE sie op v/eñ rechte/dz ghi lie
dē onsen ruec hebt doē stinckē voor Pha-
rao eñ sinē knechtē eñ hebt hen dz sweert
in dē hādē gegeuē om ons te doodē
Mose quā weder tot dē HERE/ende
sprac HERE waer om doedi so qualiken
mz desen volke: Waer om hebdi mi hier

gezōdē.wāt sint dz ic in bē gegaē tot Pha
rao/eñ mz hē gesprokē heb/in uwē name
so heeft hi qualikē mz dezē volcke gelceit
eñ ghi en hebt dijn volc nz vlost. Die HE-
RE sprac tot Mose. Nu suldi sien wat ick
Pharao doē sal. Wāt door eē stercke hāt/
moet hise latē/hi moetse noch door eē ster
ke hant/wt sinē lāde vā hē driuen
Dat. vi. Capittel.
Ende God sprac mz Mose seggñe ic A
bē die HERE die Abrahā opēbaer
de Isaac eñ Jacob/tot eenen almachtigē
Mer minē naē HERE en heb ic hen nz
cōdich gemaect/Ic heb eē verbōt mz hen
gemaect.als dz ic hen geuē sal/dat lāt Ca
naā/dat lāt haerō beuaert/daer si vreēde
lingē in geweest zijn Ic heb ooc gehoort dz
suchtē der kinderē vā Israel/dye welcke
de Egiptenarē mz arbeit beswarē. Ende
ic heb gedachtich geweest mijns verbōts
Daer ō segt dē kiderē vā Israel.ic bē
die HERE/eñ ic sal v wt leidē vā uwen
lastē in Egiptē/eñ ic sal v vlossen vā uwē
arbeide Eñ ic sal v vlossen door enē wt ge
rectē arm eñ in grote vōnissē. Eñ ic sal v B
aē nemē tot eē volc/eñ ic sal v God zijn/dat
ghi liedē wetē muecht/dz ic dye HERE
bē v God/die v wt geleit heeft vā den lant
vā Egigtē/eñ int lant gebracht/daer ick
mijn hāt ouer geheuē heb/op dat ict Abra
hā/Isaac eñ Jacob geue/dz wil ic v geuen
te besitten. Ick dye HEERE. Mose sep
det dē kiderē vā Israel/mer si en hoordē
hē nz/ouermits dē druc haers geests/eñ
den harden arbeit
Doē sprac de HERE mz Mose seggñe
Gaet tot Pharao dē conic vā Egiptē/dat
hi die kiderē van Israhel wt sinen lande
late. Mose sprac voor dē HERE seggēde
siet/die kiderē vā Israel en hoorē mi niet
hoe soude Parao mi dā horē: Ic ben oock
ombesneden van lippen
Alzo sprac de HERE mz Mose eñ Aa-
rō/eñ dede hen eē beuel aē dē kinderē vā
Israel/eñ Pharao dē conic vā Egiptē op
dz si de kinderē Israel wt egiptē leyden
soudē
Dit zijn de hoofdē/des huis haꝛꝛ vaderē
Die sonē vā Rubē des eerstē gebornē zoōs C
Israel/zijn dese Hanoch Pallu/Hezrō Car

mi/dat syn die geslachtẽ vã Ruben. Dye kinderẽ vã Simeõ syn dese. Jemuel/Jamin/Ohad/Jachin/Zohar eñ Saul dye sone des Cananeetscẽ wyfs/dat zijn Simeons geslachtẽ ¶ Dit syn die namẽ der kinderẽ Leui/na hare geslachtẽ. Gersõ/Kahath/Merari/maer Leui wert. C.ende. xxxvij.iaer out

Gersons kinderen syn dese/Libni eñ Semei in harẽ geslachten/Kahathe kinderẽ zijn dese/Amrã/Jezear/Hebrõ eñ Vsiel. Eñ Kahath wert. C.ende.x: xiij.iaer out/Merari kinderẽ syn dese. Maheli eñ Musi/dat zijn die geslachtẽ Leui/na harẽ maesscappen

Eñ Amrã nã zijs ooms dochter Jochebed tẽ wiue/eñ si baerde hẽ Aaron ende Mose: Amrã wert. C.eñ.xxxvij.iaer out Jezears kinderẽ zijn dese/Korah/Nepheg eñ Sichri. Die kinderẽ vã Vsiel syn dese

D Misael. Elzaphan/Sithri.

Aaron nã tẽ wiue Eliseba/die doch. Ammi Nadab. Nahassons suster/Eñ die baerde hẽ Nadab. Abihu/Eleasar/Jthamaer ¶ Die kinderẽ Kora syn dese. Assir Elkana/Abiassab/dz zijn die geslachtẽ der Koritẽ. Eñ Eleasar Aarons sone/dye nã vãdẽ dochterẽ Putiel/eẽ wyf/die baerde hẽ Pinehas/Dat zijn die hoofdẽ onder de vaderẽ der Leuitẽ geslachtẽ.

Dit is die Aaron/eñ dye Mose daer die HEERE toe sprac seggẽde. Leyt die kinder vã Jsrael wt Egiptẽ lãt/met hueren heyrẽ. Si zijn oock die gene/die mettẽ coninc Pharao in Egiptẽ sprakẽ/dat si de kinderẽ vã Jsrael wt Egiptẽ soudẽ leidẽ/te wetẽ Mose eñ Aaron Eñ in diẽ dage sprack die HEERE met Mose in Egyptẽ lãt/eñ seide Jc bẽ die HEERE. spreeect met dẽ coninc Pharao in Egiptẽ / al dat ic v seggẽ sal/eñ Mose ãtwoorde voor den HEERE spet/ic bẽ ombesnedẽ vã lippẽ/hoe sal mi Pharao dã hooren?

Dat.vij.Capittel.

A Die HEERE sprack tot Mose Siet toe/ic heb v tot eenen God gheset ouer Pharao/eñ Aarõ v broeder sal uwe propheet zijn. Ghi sult seggẽ alle dat ick v gebieden sal. Maer Aaron v broeder sal tot Pharao seggẽ/dat hi dye kinderẽ vã Jsrael wt sinẽ lãde late. Maer ic sal Pharaos herte verhardẽ/op dat ick mine teekenẽ/eñ veel wõders doe in Egiptẽ lant Eñ Pharao en sal v niet hoorẽ/op dat ic mine hãt toone in Egiptẽ/eñ leidẽ mijn heyr eñ myn volc die kinderẽ vã Jsrael wt Egiptẽ lãt/door groote oordeelen. Ende die Egiptenarẽ sullẽ wetẽ/dat ic de HEERE bẽ/Als ic myn hãt wt streckẽ sal ouer Egiptẽ/eñ die kinderẽ van Jsrael wt midden van hen leiden

Moses eñ Aaron dedẽ als hen die HEERE gebodẽ had. eñ Mose was.lxxx.iaer out/eñ Aaron.lxxxiij.iaer out/als si met Pharao sprakẽ. Eñ dye HEERE sprac tot Mose eñ Aaron Wanneer Pharao tot v sal seggẽ Bewijst uwe wõder/dan suldy B tot Aarõ seggẽ. Neẽt uwe roede eñ werp se voor Pharao/dat si eẽ slange worde

Doẽ gingẽ Mose eñ Aaron tot Pharao eñ dedẽ so hen die HEERE geboden had/eñ Aaron werp syn roede voor Pharao eñ sinẽ knechtẽ/eñ het wert eẽ slãge Doe ontboot Pharao die wise eñ swarte cõstenaers. Eñ die Egiptẽsce touenairs dedẽ oock also/met harẽ besweerẽ/eñ een yegelic werp syn roede vã hẽ/eñ het werdẽ slãgẽ. Maer Aarõs roede/verslont hare roeden. Eñ Pharaos herte verstocte eñ hi en hoordese niet/also die HEERE dz geseit hadde

Eñ die HEERE sprac tot Mose Pharaos herte is hart/hi weigert dat volc te latẽ Gaet morgen tot Pharao/siet hi sal wt gaẽ aẽt water/Gaet hẽ tegẽ aẽdẽ oeuer des waters/eñ neemt die roede in v C hãt die tot eẽder slãgen wert/eñ segt tot hẽ/die HEERE der Ebreẽ God/heeft mi tot v gesondẽ/eñ doẽ seggẽ. Laet mijn volc datter mi diene inder woestinẽ/maer ghi en hebt tot noch toe niet willẽ hoorẽ.

Daerõ spreeect dye HEERE alzo. Daer aẽ suldi bekẽnẽ/dat ic die HEERE bẽ. siet ic sal metter roedẽ die ic in myn hãt hebbe/dat water slaẽ dat inder riuperẽ is/eñ het sal in bloet verwandelt wordẽ/eñ die visscẽ der riuierẽ sullẽ steruẽ/eñ die riuiere sal stinckẽ. eñ het sal dẽ Egiptenaren wee doẽ/die wtẽ water der riuieren drinken sullen

Eñ die HERE sprack tot Mose. segt
D Aaron. Neēt uwē roede/eñ recht uwe hāt
wt ouer die waterē vā Egiptē / ouer ha-
re vloedē/riuieren eñ zee/eñ ouer alle ha
re water scotē dat si bloet worden/eñ dat
ret bloet si in alle egiptē lāt/beide in hou
tē eñ in steenē vatē. Mose eñ Aarō dedē
so hen die HERE gebodē hadde/eñ hief
die roede op/eñ sloech int water dat indē
riuierē was/voor Pharao eñ sine knech-
ten. Eñ alle dat water des riuiers werdt
in bloet vwādelt/eñ die visschē des riuiers
storuē/eñ die riuiere wert stinckēde / also
dat die Egiptenarē/dat water der riuie-
ren niet gedrincken en consten / eñ twas
bloet in alle Egipten lant

Eñ dye toouenaers vā Egiptē dedē
oock also/met harē besweerē Maer Pha-
raos herte wert verhart/eñ hi en hoorde
se niet/also de HERE dat geseit had. Eñ
Pharao keerde hē/eñ ginc thuys/eñ hy
en keerde syn herte daer noch nyet aen/
Alle die Egiptenarē groeuen na water/
al ontrēt der riuierē/om te drinckē / wāt
si en cōdē dat water der riuierē niet ghe-
drincke. Eñ het duerde seuē dagē lāc dat
die HERE die riuier sloech Dat.viij.ca

A Die HERE sprack tot Mose Gaet
in tot Pharao eñ segt hē/Dit seyt
die HERE. Laet mijn volc dattet mi die
ne/Ist dat ghijt weigert/siet / so sal ic alle
uwe palē/met vorsschē plagē/dz die riuier
vā vorsschē crielē sal/dye sullē op comē in u
husen/in uwe camer/op uwē leger/op dz
bedde/eñ ooc in uwer knechtē huyzē / eñ
dijs volcs husen/in u bacouenen/eñ in u
deech Eñ die vorsschē sullē op u eñ op u volc
eñ op alle uwe knechtē comen

B Eñ die HERE sprac tot Mose. Segt
Aaron. Reckt dijn hāt wt/met uwer roedē
ouer die vloeyē/riuierē eñ zee/ouer egip
tē lāt comē. Eñ Aaron recte syn hāt ouer
die waterē vā Egiptē/eñ die vorsschē qua
mē dair wt/eñ si bedectē dz lāt vā Egiptē
Dye touenaers dedē ooc also mz harē be
sweerē/eñ lietē ouer egiptē vorscē comē.

C Eñ Pharao riep Mose eñ Aaron/eñ
sprac. Bidt dē HERE voor mi/dat hi dye
vorsschē vā mi / eñ vā mijnē volcke neme/
so wil ic dat volc latē/dattet den HERE
offere Mose sprac Hebt ghi die eere voor
mi. eñ stelt mi/wāneer ic voor u/voor uwe
knechtē/eñ voor u volc bidden sal/dat die
vorsschen van u/ende van uwen huise ver
dreuen wordē/ende alle gadere inder ri-
uieren bliuen. Pharao sprac/morgē Mo
se ātwoorde Ic sal also doen/so ghi geseyt
hebt/op dat ghi bekēnē muecht/dat daer
niemant en is/ghelijc de HEERE onse
God/ende dan so sullen dye vorsschen van
u/ende van uwen huyse/Ende van uwe
knechten/ende van uwen volcke gheno
men worden/eñ alleē indē stroom blijuē

Aldus ghingen Mose ende Aaron
van Pharao/ende Mose riep totte HE
RE/om die beloofte ouer die vorschen/die D.
hi Pharao toe geseit hadde. Eñ die HE-
RE dede/also Mose gheseyt hadde/ende
die vorsschen storuen inden huysen/houe
nen/ende inden velden/ende si vergader
dense in groote hoopen/hier eenē hoope
ende daer eenē hoop/eñ tālt stāc daer af

Als Pharao sach/dat hi locht gecre-
ghen hadde/so wert syn hert verstort/eñ
en hoordese nz/so de HERE dz geseit had
Eñ die HERE sprac tot Mose. Segt Aa
rō/steeckt uwe roede wt eñ slaet in tat stof
der aerden/op datter lusen comen in alle
dlant van Egiptē. Sy dedē also/eñ Aarō
stack zijn hāt wt. mz zijn roede/eñ sloech in tat
stof der aerdē/eñ het werdē lusen aē dye E
mēschē eñ aē dz vee. Alle dz stof des lants
wert lusen. in alle Egiptē.

Die touenaers dedē ooc also/mz halr
besweerē. om lusen te wtē comē/mer si en
cōdē nz. eñ die luzē warē aē dē mēschē eñ aē
dē vee/twē sprakē die touenaers tot Pha
rao/dz is Gods viger/mer Pharaos her
te wert v'stort/eñ en hoordese nz Alzo dye
HERE gesprokē hadde

Eñ de HERE sprac tot Mose/Staet
morgen vroech op/eñ gaet voir Pharao
siet/hi sal aēs water gaē/eñ segt tot hem
Dit seit die HERE Laet mijn volc/dattet
mi diene/wāt wedijt nz/siet zo sal ic quaet
gewormte latē comē/op u/eñ uwe knech
tē/op u volc eñ in u huzē/so dat alle der E
giptenarē huyzen/eñ dat veldt/eñ al dat
ter op is/vol quade wormen werde. En-
de ick sal in dien daghe/wat zonderlincs

doē mettē lāde Goſen/daer mȳn volc in
is/ſo dat daer geē quade wormen ſȳn en
ſullē/op dat ghi wetē ſult dat ick die HE
RE bē middē opter aerdē/eñ ic ſal eē ver
loſſinge ſtellē/tuſſcē minē eñ uwē volcke
morgē ſal dat teeken geſcien

Eñ die HERE dede alſo/eñ in Pha
raos huys/eñ in ſȳnder knechtē huyſen/
quamē ſcadelike wormē/eñ op alle Egip
tē lāt/eñ het wert verdoruē vādē quaden
F wormē Eñ Pharao dede Moſen eñ Aa
rō roepē/eñ ſprac Gaet wech ende offert
uwē Gode in dit lāt. Moſes ātwoorde. tē
mach alſo nz zȳ. Wāt wi ſouden der Egip
teneers grouwel onzē God den HERE
offerē Siet waert dz wi der Egipteners
grouwele voor haer oogē offerdē en ſou
dē ſi ons nz ſteenigē? Drie dachreyzē wil
lē wi gaē in die woeſtȳne/eñ dē HERE
onſen God offerē alſo hi ons geſeit heeft

Pharao ātwoorde. Ic ſal v latē/dat
ghi dē HERE uwē God offert indē woe
ſtinē/mer en trect nz voorder/eñ bit voor
G mi Moſe ſprac. Siet als ic wt ga vā v/zoo
ſal ic voor v biddē dē HERE/dat morgē
indē dage/vā Pharao/eñ ſinē knechten/
eñ vā ſinē volcke/die quade wormē geno
mē wordē/maer en bedriecht ōs nz meer
ſo dat ghi dē volcke nz toe en laet dē HE
RE te offeren.

Eñ Moſe ginc wt vā Pharao/eñ bat
dē HERE eñ die HERE deet/alſo Mo
ſe geſeit had/eñ dede dye quade wormen
wech vā Pharao vā ſinē knechtē eñ van
ſinē volke/datter nz eē ouer en bleef. mer
Pharaos herte wert ooc dit mael vhert/
eñ hi en liet dat volc niet Dat. ix. Ca

Die HERE ſprac tot Moſe. Gaet
tot Pharao/eñ ſegt hē. Dit ſeit de
A HERE die God der Ebreeuſcher. Laet
mȳ volc dat ſi mi dienē. Iſt dz ghi dz wey
gert eñ noch hout/ſiet/ſo ſal die hant des
HEREN op v vee indē veldē/op peert
ezel/kemel/oſſen eñ ſcapē zȳ/mz eē zwaer
peſtilēcie/eñ die HERE ſalt bizōdert doē
tuſſcē der Iſraelitē vee/eñ der Egiptena
rē/datter niet eē en ſterue/vā al dat dye
kinderē vā Iſrael hebbē. Eñ de HERE
ſtelde enē tȳt ſeggēde/morgē ſal die HE
RE dit doē opter aerden

Eñ die HERE dedet des morgēs/eñ
alle dat vee der Egiptenarē ſterf/maer
vādē vee der kinderen vā Iſrael/en ſterf
nz eē. eñ Pharao ſant om te beſiē/eñ ſiet
daer en was nz eē vā Iſraels vee gheſtor
uē. Eñ Pharaos herte wert verhart/eñ
hi en liet dz volc niet. B

Doē ſprac die HERE tot Moſe ende
Aarō. Neēt v hāt vol aſſcē wt dē ſcoorſteē
eñ ſpreit ſe tē hemel waert voor Pharao/
dat ſe ouer al tlāt vā Egiptē ſtuyue/ende
die mēſcē eñ dz vee ſullē ſweeren eñ won
dē crigē/in al Egiptē lāt

Eñ ſi namē aſſcē wt dē ſcoorſteē/ende
ſtondē voor Pharao/eñ Moſe ſpreyde ſe
opwaert tē hemele/eñ doe quamē dē zwe
rē eñ wōdē/aē mēſch eñ vee. alſo dat dye
touenaers nz geſtaē en cōdē voor Moſe
ouermits die zweerē eñ wōdē. wāt aē de
touenaers warē ſo wel wōdē/als aē alle
dē Egiptenarē/mer de HERE verſtoc
te Pharaos herte/dz hi ſe nz en hoorde/al C
ſo die HERE tot Moſe geſeit hadde.

Eñ die HERE ſprac tot Moſe Staet
morgē vroech op/eñ ſegt tot Pharao Dit
ſeit die HERE/der Hebreeuſcher god/
Laet mȳ volc/dattet mi diene/oft ic ſal de
ſe reyſe alle mȳ plagē op v ſeȳdē/op uwe
knechtē eñ op v volc/dat gi wetē ſult/dat
mȳs gelȳc nz en is in allē lādē/want ick
ſal mȳ hāt wt ſtreckē eñ v/eñ alle v volc/
mz peſtilēcie ſlaē/dz ghi te nieute gedaen
ſult werdē vād aerdē/dairō heb ic v ver
wect/op dz mȳ cracht aē v blike/eñ dz mi
nē naē vcōdicht worde in alle lādē. Ghy
behout mȳ volc noch/eñ ghi en willet nz
latē. ſiet ic ſal morgen tot deſer tȳt/eenen
zeer grotē hagel latē vallē Ja dz des gelȳc D
in Egiptē noyt gheweeſt en is/ſint dier
tȳt dattet geſūdeert is/tot noch toe/daer
om zeēt wt eñ vgadert v vee/eñ al dz ghi
optē velde hebt/wāt alle mēſcē eñ vee dz
optē velde geuōdē wort/eñ in huis niet v
gadt en is/als dē hagel optē velde vallen
ſal/ſullē ſteruē. Alle dye knechtē vā Pha
rao/die des HEREN woort/vreeſdē die
dedē haer knapen eñ vee in huys vlien/
maer die gene/die haer hert niet en keer E
dē aen des HEREN woort lyeten haer
knapē eñ vee inden velde

Eñ die HEERE ſprac tot Moſe/ſteect
v hãt op ten hemele/dattet hagele/ouer
E alle Egiptẽ lãt/op mẽſcẽ/op vee/eñ op al
le crupt indẽ velde in alle Egiptẽ lãt. Al
dus ſtac Moſe ſijn roede tẽ hemele/ende
die HEERE liet dõderẽ eñ hagelẽ/dattet
vier opter aerdẽ ſcoot/Alſo liet de HEE-
RE hagel reegenẽ ouer alle Egipten lãt
ſo datter hagel eñ vier onder malcãderẽ
voerẽ ſo ſtuerlic/dat des gelijc in al Egip
tẽ lant/noyt geſien en was/ſint dier tijt
datter liedẽ in geweeſt ſijn.

Eñ die hagel verſloech in alle Egiptẽ
lant/al datter optẽ velde was/beide mẽ-
ſcẽ eñ vee/eñ verſloech alle tat cruit indẽ
velde/eñ brac alle boomẽ optẽ velde/ſon-
der alleen indẽ lãde Goſen/daer die kin-
derẽ vã Iſrael waren/daer en hageldet
G niet. Doe ſant Pharao eñ liet Moſen eñ
Aaron roepẽ/eñ ſprac tot hen. Ick hebbe
nv oec geſondicht die HEERE is gerech-
tich/maer/ic eñ mijn volc ſijn ongodlijck
Bidt dẽ HEERE dat Gods donderſlagẽ
eñ hagel op houwẽ/ſo ſal ic v latẽ/dat ghi
hier niet langer en blijft

Moſe antwoorde hẽ. Als ic wter ſtat
ben/ ſo ſal ic mijn handẽ wt breydẽ tot dẽ
HEERE. ſo ſal die donder aflatẽ / eñ daer
en ſal geenẽ hagel meer ſijn / op dat ghy
beuic/dz die aerde dẽ HEERE toebehoort
Ic weet oec dat ghy/eñ uwe knechten v
nz en vreeſt voor dẽ HEERE/Aldus wert
dat vlaſch verſlagẽ eñ die gerſte/wãt die
gerſte hadde geſcoten/eñ tat vlas hadde
bollẽ gewonnẽ. Maer dye tarwe eñ den
rogge/en werdẽ niet verſlagen want ſi
waren ſpade geſaept

Doe ginc Moſe eñ Pharao ter ſtadt
wt/eñ breidde ſijn hãdẽ voor den HEERE/
Eñ die donder eñ den hagel lietẽ af/ende
den reegẽ en drupte niet meer opter aer
dẽ als Pharao ſach/dat dẽ reegẽ/donder
eñ hagel af lietẽ/beſondichde hy hẽ noch
voort/eñ verharde ſijn herte/hi/ende ſijn
knechtẽ. Alſoo wert Pharaos herte ver-
ſtoct/dat hi die kinderẽ vã Iſrael niet en
liet/ſo dye HEERE gheſeit hadde door
Moſe

H Dat.x.Capittel.

EN de die HEERE ſprack tot Moſe,
Gaet tot Pharao / wandt ick hebbe ſijn
herte eñ ſijnder knechten herte verhert
op dat ic deſe mine teekenẽ doe. Eñ om
dat ghijt vercondijghen ſoudet voor die
oorẽ uwer knechten/eñ dijns kints kin-
derẽ. wat ic in Egipten bedreuen hebbe
Eñ hoe ic mijn teekenẽ onder hen bewe
ſen hebbe/dat ghi weten ſout/dat ick die
HEERE ben.

Aldus gingẽ Moſe eñ Aarõ tot Pha-
rao/eñ ſprakẽ tot hẽ Dit ſeit dye HEERE
der Hebreen God/Hoe langhe weigher
di v voor mi te veroortmoedigen/dat ghy
mijn volc/mi liet dienen. Siet/weigerdi
mijn volc te latẽ/ſo ſal ic morghen ſprinc-
hanen laten comen aen allen hoecken/
dat ſi tlant bedecken Alſo datmẽ dat lãt
niet en ſal moghen ſien/Eñ ſi ſullent etẽ B
datter vanden hagel ouer gebleuen is/
Alle v groepende bomẽ indẽ velde ſullẽ
ſi eten Eñ ſi ſullẽ v huis/uwer knechtẽ
huzẽ eñ alle ter Egiptenarẽ huzẽ veruul
lẽ/tat uwe vaderẽ/noch uwer vaders va
derẽ/deſgelijc noeyt geſiẽ en hebbẽ/ſint
der tijt dat ſi opter aerdẽ gheweeſt zijn/
tot op deſen daghe. ende Moyſe keerde
hem. eñ ginck wt van Pharao

Doe ſprakẽ Pharaos knapẽ tot hem
Hoe lange ſullen wi dit gedoogen? Laet
die lyedẽ gaen/dat ſi den HEERE haren
God dienen. En weetti noch niet/dat E-
giptẽ verdoruen is? Moſe eñ Aaron wer
dẽ weder tot Pharao gebracht/ende hy
ſprac tot hen Gaet eñ dient den HEERE
uwẽ God. Maer wie ſijnſe/dye daer gaẽ C
ſullen Moſe ſprack. Wi ſullen gaen/met
ionc eñ out/met ſonẽ ende met dochterẽ
met ſcapen eñ runderẽ. Wãt wi hebben
alle een feeſte des HEEREN.

Pharao ãtwoorde hen. Dye HEERE
ſi met v/ſoude ic v/eñ v kinderẽ daer toe
latẽ? Siet/of ghi liedẽ/nz quaet en denct/
tẽ ſal alſo nz zijn/mer ghi mãnẽ/gaet alleẽ
eñ diẽt den HEERE. dat iſt oec dat ghi be
geert hebt. eñ mẽ ſtietſe vã Pharao.

Eñ die HEERE ſprac tot Moſe/ſteect ſpal/c/iii
v hãt ouer egiptẽ/om die ſprinchanẽ/dat Apo/ix.
ſi op Egiptẽ comẽ/eñ dz ſi etẽ alle dz cruit
des landts ende alle dat vanden haghel
ouerbleuẽ is. Moſe ſtack ſijn roede ouer

Egiptē/eñ die HERE dreef eenē oosten
wint int landt/alle den dach/eñ alle den
nacht. Eñ des morgens brocht dē oosten
wint al die sprinchanē eñ si quamē ouer
alle Egiptē lāt/eñ si daeldē aen alle hoec
ken van Egiptē Soo zeer veel/dat te vo
ren des gelijc noit geweest en is/noch zijn
en sal/wāt si bedectē dat lant/eñ verdonc
kerdē. Eñ si verslondē alle dat crupt des
lants/eñ alle die vruchten der bomē/dye
vandē hagel ouer gebleuē warē/Eñ en
bleven niet groēs ouer bliuē/aē boomen
noch aen crupt indē velde/in alle Egiptē
E lant.
Doen dede Pharao/Mose eñ Aaron
haestelic roepē eñ sprac Ich heb gesondi-
.iiij/ get aen den HERE uwē God/eñ aen u
vij.a Vergeeft mi mijn sonde oock dees reise/
iiij/a eñ bidt den HERE uwē God/dat hi de-
se doot/vā mi af neme. Eñ Mose ginc wt
vā Pharao eñ badt dē HERE. doe keer
de de HERE enē seer sterkē westē wint
eñ hief die sprinchanē op eñ werpse in die
roode zee/datter niet eē ouer en bleef/in
alle die hoeckē vā Egiptē. Maer de HE-
RE verstorte Pharaos herte/also dat hi
F die kinderē vā Israel niet en liet
Die HERE sprac tot Mose Streeckt
u hāt wt tē hemel/dattet so dōcker worde
in Egiptē lāt/datmē tastē mach. Mose
stac zijn hāt tē hemel/eñ siet/doe wert eē
dicke duysternis ouer al Egiptē/drie da-
gen lāt/also dat niemāt dē āderē en sach/
noch op en stont vāder plaetzē daer hy in
was/drie dagē. Maer bi alle die kinderē
vā Israel wast licht in hare wooningen.
Doe dede Pharao Mose roepē ende
sprac. Gaet eñ dient uwē HERE. Mair u
scapē eñ runderē laet hier. Laet u kinder
kēs ooc met u gaē Mose sprac ghy moet
G ons ooc offer eñ brāt offer gheuē/dat wy
onsen God dē HERE. doē moghē. Ons
vee sal met ons gaē. eñ niet eē clauwe en
salder achter blijuen. Wandt vandē on-
sen/sullē wi nemē tottē diēste ons Gods
des HEREN/Wy en wetē ooc nz waer
mede dat wi dē HERE dienē sullē/tot dz
wi daer comen
Maer die HERE verstorte Pharao
herte dat hise niet latē en wilde/eñ Pha-

rao sprac tot hem. Gaet vā mi/eñ wacht u
dat ghi voor minē oogē niet meer en coēt
Wāt in wat dage/dat ghi voor mijnē ogē
comt/so suldi steruē Moses ātwoorde/so
ghi geseit hebt soo salt gescyē. Ic en sal nz
meer voor uwē oogen comen A

Dat.xi.Capittel

Ende die HERE sprac tot Mose/ic
sal noch eē plage ouer Pharao eñ
Egiptē latē comē/daer na sal hi u vā hier
latē gaē/eñ u vā hier driuē Dair om segt spal/c/iij
nu alle dē volcke/dat eē yegelic mā vā si- Ecc/xliij
nē gebuer/eñ eē yegelic wijf vā haer ge- a/
buerinnē/leene eñ eyser/siluerē eñ gulde
nē vatē. Wāt die HERE sal dē volc gra-
tie geuē voor den oogē der Egiptenarē.
eñ Mose was een zeer groot mā in egip
tē lant/voor die knechtē vā Pharao/ende
voor den volcke
Eñ Moses sprac Aldus seyt dye HE-
RE. Ic sal ter middernacht wt gaen in B
Egipten lant/eñ alle eerste geboren des psal.lxxxv/
lants/sal steruen/Van Pharaos eerstge eñ.c.xxxiij
boren soon aen/die op sinē stoel sidt/tottē
eersten sone der dienstmaecht/die achter
die molē is/eñ alle eerst geborē des vees
eñ het sal eenē grootē roep sijn/in alle E-
gipten/dat des gelijc nye geweest en is/ C
noch sijn en sal. Maer by al den kinderē
van Israel/en sal niet een hont met zijnder
tongen grimmen/van aenden menscen
tot aen dat vee Om dat ghy weten sult/
hoe wonderliken dat die HERE Egyp
ten eñ Israel scepde. Want alle dese uwe
knechten/sullen af comen tot my/eñ my
te voete vallē/eñ seggē. Trect wt/ghi eñ
alle dat volc dat onder u is/Daer na soo
sal ic wt treckē/eñ Moses ginc van Pha-
rao seer gram. D
Die HERE sprack tot Moses. Pha-
rao en hoort u niet/om datter veel won-
ders gesciedē soude in Egiptē lāt. Ende
Mose eñ Aaron hebbē dit wonder al ge-
daē voor Pharao. Maer die HERE ver
storte sijn herte/also dat hi die kinderē vā
Israel/wt sinē lāde niet laten en wilde

Dat.xij.Capittel.

Die HERE sprack noch tot Mose A
eñ Aarō in Egiptē lāt. dese maēt
sal u zijn die eerste maēt/eñ vā deser maēt

ſult ghi liedē die maēdē des iaers begin
nē/Segt alle der gemeintē vā Iſrael/eñ
ſpreect/indē tiēdē dage vā deſer maēt/ſal
een yegelic nemē een ſcaep/waer dat eē
vader des huyſgeſins is/een ſcaep tot ee
nē huſe. Mer daer dat huyſgeſin te cleyn
is tot eē ſcaep/dair ſal hi nemē vā ſinē na
gebuerē tot ſinē huſe/tottē getale der ſie
len dater genoch ſi om een ſcaep te eten
Het ſal een ſcaep ſijn ſonder ſmette/een
mānekē dat eē iaer out is / vādē lāmerē
eñ vādē geytē ſuldijt nemen

Eñ ghi ſullet behouwē tot optē veer
tienſtē dach des maēts. Eñ eē yegelic vā
der gemeyntē vā Iſrael/ſalt des auonts
ſlaē. Eñ dā ſullē ſi nemē vādē bloede/eñ
beide die poſtē vāder duerē eñ dē opper-
ſtē dorpel daer mede beſtrijckē/aē dē hui
ſe daer ſijt inne etē. Eñ ghi ſult dat vlees
alſo etē/in dier ſeluer nacht/aēden vyere
B gebradē/met ongeheefdē broode / eñ inz
bitterē ſaus. Ghi en ſullet met water ge
ſodē niet etē/maer alleē metten viere ge
bradē. Dat hooft mettē ſcēckelē/eñ dat in
gewant/ſuldi haeſtelic etē. Ghi en ſulter
niet af ouer latē tottē morgē/eñ eeſt dat-
ter wat ouerblijft tottē morgē/dat ſuldy
mēt vier verbernen

Eñ aldus ſuldi dat etē. Om uwe lēde
nē ſuldi gegort ſijn/eñ uwe ſcoenē aēden
voetē hebbē/eñ ſtockē in uwē hādē/ende
ghi ſultet metter haeſt eten/want het is
des HEREN Paſſah/wāt ic ſal inder ſel
uer nacht/duer Egiptē lant gaē / eñ alle
die eerſt geborē vā alle Egiptē lant ver-
ſlaē. Vādē menſce tot dat vee/eñ aē alle dē
goden der Egiptenarē ſal ick recht doen
Ic die HERE. Eñ dat bloet ſal v een tee
ken ſijn aē dē huſen daer ghi liedē in ſijt/
Dat/ſo wāneer ic dat bloet ſie/ſo ſal ick v
voor by gaē/eñ v niet plagē eñ verderuē
wāneer ic Egiptē lant ſlaen ſal

C Eñ ghi ſult deſen dach hebben in ghe
dēckeniſſe/eñ ghi ſultē dē HERE vierē
tot eē feeſte/ghi eñ alle uwe naecomelin
gen/tot een eewich gebruyc. Seuē dagē
ſuldi ongeheeft broot etē/te wetē / inden
eerſtē dage ſuldi ophouwē binnē uwē hu
ſe vā geheef den broode. So wye geheeft
broot eet/vādē eerſtē dach aē/tot opten ſe
uēdē dach/diens ſiel ſal wt geworpē wor
den van Iſrael. Den eerſtē dach ſal onſ
v heylich heetē/eñ dē ſeuendē dach oock.
Ghi en ſult geen werc daer in doen/dan
alleen dat der ſpiſen aen gaet/voor alder
ley ſiele/dat ſelf de alleene mueghdi voor
v doen. Eñ onderhout dat ongeheefde
broot te eten

Wāt recht op deſen dach heb ic uwe
heyr wt Egiptē gelept. Dair om ſuldi de
ſen dach houwē/eñ alle v nacomelingen
in een eewich gebruyc. Ten veertiēſtē da
ge/der eerſter maēt des auonts/ſuldi on Le/xxiij.a
geheeft broot eten/tot aendē eenentwin Numeri/
tichſtē dach der maēt/des auonts/eñ dat xxviij/c
inē in ſeuē dagē geē geheeft broot en vyn
D de/binnē uwen huſe. Want wie geheeft
broot eedt/diens ſiel ſal wt geworpē wor
den wt der gemeyntē van Iſrael. Het ſi
een vreēdelinc/oft een ingeborē des lāts/
Daer om en eet geē geheeft broot/mair
niet dā ongeheeft broot in allē uwē woo-
ninghen

Eñ Moſe riep alle die ouders van Iſ
rael/eñ ſprac. Leeſt wt eñ neemt ſcapē. eē
yegelic voor zijn geſin/eñ ſlaet dē HERE
Paſſah eñ neēt eē buſſelkē Iſopē/eñ doo
pet in dat bloet/indē beckē Eñ beſprēget
daer mede dē ouerdorpel/eñ die twee po
ſtē Eñ niemāt en ga tot zijnder huiſduerē
wt/dā aēdē morgēſtōt Wāt die HERE
ſal omgaē/eñ hi ſal die Egiptenaren pla
gē. Eñ als hi dat bloet ſien ſal aē dē ouer
dorpel/eñ aen die twee poſtē/ſo ſal hi voor
bi die duere gaen eñ dē verderuer/binnē
uwē huſe niet latē comē/om v te plagen
Daer om/houdt deſe maniere voor v/eñ
voor v kinderen ewelic

Ende als ghy int lāt comt/dat v dye
HERE gheuen ſal/ſo hi geſeit heeft/zoo
hout dezen dienſt. Eñ wanneer uwe kin
deren tot v ſeggē ſullē Wat dyēſt is dat?
Soo ſuldi ſeggen Het is dat Paſſah offer
des HEREN/die den kinderen van Iſ-
rael voorby ghinck in Egypten/doen hy
die Egiptenaren plaechde/eñ onſe huy-
ſen verloſte. Doe neychde hen dat volck
ende aenbaden. Eñ die kinder vā Iſra-
el ginghen/eñ dedē zo die HERE Moſe
eñ Aaron geboden hadde

A psal.l.xlvij/ Da.xviij b
EN ter middernacht versloech de HE
RE/alle die eerst gebore in Egipte landt
van Pharaos eersten soon aen/die welc
ke op sine stoel sat/tot aen den eerste zoō
des geuāgenen inder geuanckenisse/eñ
alle die eerst geboren des vees. Doe stōt
Pharao op/eñ alle sine knechten/in der
seluer nacht/eñ alle die Egiptenare/Eñ
dair wert een groot geroep in Egipten
wāt daer en was geen huys daer gheen
doode in en ware

Eñ Pharao riep bi nacht Mosen eñ
Aaron ende sprac. Gaet eñ treet wt van
minen volcke/ghi eñ die kinderē van Is.
rael/gaet eñ dient den HERE/so ghi ge
sept hebt. Neemt oock met v uwe scapen/
psal.c.iiij/ Da/xviij b
eñ runderen/zo ghi gesept hebt/gaet eñ
gebñdijt mi ooc. Eñ die Egiptenarē wa
rē gestoort op dat volc/als dz sise haestelic
wt den lande dreuen. want si seyden. Wi
sullen alle steruen.

Eñ dat volc droech dat rouwe deech/
eer dat geheeft was/tot haerder spijsen/
gebonden in hare cleederen/ghelept op
hare scouderen. Eñ die kinderen van Is.
rael haddē gedaen/so Mose gheseit had
de/ende hadden vandē Egiptenarē ghe
heyscht/siluerē eñ gulden iuweelen ende
cleederen/ooc had die HERE den volck
genade gegeuen/voor den Egiptenarē/
dat si hen leenden/eñ soo den Egiptena
ren ontkeerden

Also trocken die kinderen vā Israel
wt vā Raemses tot Suchot/Seshondert
dusent mānen te voet/sonder die kinde.
ren eñ met hen trocken veel vā alderley
E ghemeyn volc/eñ schapen eñ runderen/
eñ macht veel vees eñ si bieken vanden
ruwen deege/datse wt Egiptē brachten
ongeheefde coeken wāt ten was niet ge
heeft doe si wt Egiptē gestotē werdē/eñ
niet gebeiden en constē/eñ en hadden an
ders geen teringe bereyt

Die tijt die de kinderen van Israhel
in Egipten gewoont hebbē/is/vier hon
dert ende dertich iaer. Als dye selue iarē
om waren/ginc alle dat heyr des HEE.
REN op eenen dach wt Egipten. Daer
om wort desen nacht dē HERE gehou,
dē/dat hise wt Egiptē lant geuoert heeft

eñ die kinder van Israel sullē hē dē HE: G
RE houwen/si/ende hare nacomelingē

EN die HERE sprac tot Moses eñ Aa
ron. dit is die maniere vā Passah te hou.
den Geen vreemde en mach daer af etē
Maer wie dat een gecocht knecht is/diē
salmen besniden/eñ dā daer af eten Een
vreemdelic eñ huerlinc/en sal daer nyet
af eten In huys salmēt eten Ghi en sult
van sinen vleesce butē voor dat huis nyet
draghen/eñ ghi en sult geen been daer af
breken Alle die gemeynte van Israel sal
dit doen.

Ende ofter een vreēdelinc bi v woont
eñ hi dē HERE dat Passah houdē wilt/
die besnide alle dat manlic is/ende berei
den hen dan daer toe. dat hi dat ete/ende
si gelijc een ingeboren des landts / want
gheen ombesnedene en sal daer af eten
eenderley wet si den ingeborenen/eñ dē
vreemdelinghen die onder v woonē / eñ
alle die kinderen van Israel deden alsoo
die HERE Mosi eñ Aaron gebodē had

Also leyde die HERE op eenē dach
die kinderē van Israel wt Egipten lant
met haren heyr.

Dat.xiij. Capittel

EN Nde die HERE sprac met Moses A
seggheende/Heiliget mi alle eerste
geboren. Al dat sijn moeder ontbreect/bi
den kinderen van Israel/beyde mensch
eñ vee/want si zijn mijn Doe sprac Moy
ses tot den volcke. Gedenct des daechs/
inden welckē ghi wt Egipten/wt dē hui
se des diensts ghegaen zijt/dat die HE.
RE met machtigher hant van daer wt
heeft gheleit Daeromme en suldy geen
geheeft broot eten/ Heden sidi wt gegaē
inder maent Abib. ofte April.

Ende als v die HERE brenghen sal
int lant der Cananitē. Hethiten. Amori.
ten/Heuiten/ende Jebusiten/dat hi uwē
vaderen gheswooren heeft/v te geuē een
lant daer honich ende melc in vloeyt/zoo
suldi desen dienst houden in dese maent/
Seuen daghen suldi ongeheeft broot etē
eñ inden seuendē dage is des HEREN
feest. Daer om suldi seuen daghen onge.
heeft broot eten / dat geen heffe noch geē
geheeft broot geuonden en worde in al.

le v palen
B Eñ ghi sult uwē sonē seggē: tot dier
selver tijt Om des wille/dat mi die HE-
RE gedaē heeft/doe ic wt Egipten track
Daer om salt v een teekē zijn in uwe hāt
deutro/vi.c eñ een litteeken. voor uwē oogen. op dat
des HEREN wet. altijt si in uwē mont
dat die HERE v met machtiger handt
wt Egipten geuuert heeft. Daeromme
houdt dese maniere/iaerlicx tot sijnder
tijt

Eñ als v die HERE int lant der Ca
nanitē gebracht heeft also hi v/eñ uwē va
deren gesworen heeft. eñ hi v dat gheeft.
So suldi den HERE wtscheidē. Alle dat
een māneke is/eñ dat sijn moeder breect
vādē eerst ghebooren onder dat vee. Dat
eerste gebooren vā eenē ezele. suldi lossen
C met enē scaep. Ist dat ghijs niet en lost zo
suldijt doodē Maer alle die eerste ghebo
ren der menscen, onder uwe kinderē sul
di lossen

Eñ wanneer v kint. hedē ofte morgē
di vraghen sal Wat is dat? Suldy hē seg
gē Die HEERE heeft ons met machti-
ger hant wt Egiptē vādē dienstachtigē
huse geuuert. wāt doe Pharao verhart
was ons te latē versloech die HERE al-
le die eerste gebotē in Egiptē landt/van
des menschen eerste gebooren aē/tot des
vees eerste gebooren. Daeromme offere
ic dē HEERE al dat sijn moeder ontwet
dat manlic is/eñ die eerste ghebotē mijn
re kinderē/losse ic. Eñ dit sal v een teekē
in uwe hant sijn/eñ een gedēc teekē voor
uwē oogē/dat ons de HERE/met mach
tigher handt wt Egipten geuoert heeft

Als Pharao dat volc ghelatē hadde
so en brocht ons God niet aen dye strate
D door der Philistinē lant/die ten naesten
was Wāt hi dachte/Het mocht dē volke
berouwē/als si den strijt sagen/eñ dā we
der in Egiptē keerē Daerom leide hi dat
volck omme/op die straete/ouer die woe
stijne aen die roode zee Eñ die kinder vā
Israel trockē gewapēt wt Egiptē lāt/eñ
Mose nā met hē Josephs gebeentē/wāt
hi had eenē eedt vādē kinderē vā Israel
ghenomē seggende. God sal v besoeckē
eñ dā so voert mijn gebeēte met v vā hier

Also trockē si wt vā Suchot/eñ sloe
gen tentē in Ethan voor aen die woesti-
ne/eñ die HEERE ginck voor hen/des
daechs in een calomne des wolcken/om
dat hi dē kinderē vā Israhel den rechten
wech wijsen soude. eñ des nachts/in een
calomne des vuers/om dat hy haer lich-
tē. soude/te wandelen dach eñ nacht Die
calomne der wolckē/eñ die calomne des
vuers/en ginghē nimmermeer vanden
volcke

Dat. xiiij. Capittel.

A
Gene/l
Io/xxi
psal. c. i
i/conu/
EÑde die HERE sprac met Mose
seggēde Spreect met dē kinderen
vā Israel eñ segt dat si hē wat om keeren
eñ haer tenten op slaen tegē dat dal Hie
roth/tusschen Migdol eñ die zee tegen
Baal Zephon/eñ aldaer tegen ouer die
tētē op slaē aē die zee Wandt Pharao sal
vādē kinderē vā Israel seggē. Si en we-
ten niet/waer datse wten lande sullē co-
men/die woestenije heeftse besloten Eñ
ic sal sijn herte verstockē/also dat hy v na
iagen sal/eñ ic sal aen Pharao ghegloufi
ceert wordē eñ in al zijnder macht eñ dye
Egiptenarē sullē wetē/dat ic die HEE-
RE ben Eñ die kinder van Israel deden
also.

Eñ alst den coninc vā Egiptē geboot
scapt wart/dat/dat volc vloot/werdt sijn
hert/eñ sijnder knechtē herte verandert
tegē dat volc eñ sprakē. Waerom hebbē
wi dat gedaē/dat wi Israel hebbē gelatē
dz si ons niet en soudē dienē Eñ Pharao
B spande zijn wagenē aē/eñ nā zijn volc m;
hē/eñ hi nā. vi. c. wt gelesen wagenē/eñ
alle die wagenē die in Egiptē waren/eñ
alle die hooftliedē vā alle sinē heyre Wāt
die HERE verstocte dat herte Phara
nis des conincs vā Egiptē so dz hi die kin
derē vā Israel na iaechde/dye daer/door
een hooch hāt warē wt gegaen

Eñ die Egiptenarē iaechdē dē kinderē
vā Israel na/eñ haestē hen te comē/daer
si gelogiert warē aē de zee/met rossen eñ
wagenē eñ ruterē/eñ zijn macht/int dal
Hiroth tegē Baalzephō Eñ als Pharao
nakēde was/hieuē die kinderē vā Israel
hair ogē op Eñ siet/die Egiptenarē troc
kē hen vā achter na/eñ si vreesdē zere eñ

si riepen totten HERE

C Enñ si seiden tot Mose En warẽ daer
geẽ grauẽ in Egiptẽ/dat ghi ons gheno
mẽ hebt/omdat wi inder woestinen ster
uen souden? Waer om hebdi ons dat ghe.
daẽ/dz ghi õs wt Egyptẽ geleit hebt Ist
nidz wi v geseit hebbẽ in egiptẽ Hout op
eñ laet õs dẽ Egiptenarẽ dienẽ. wãt het
waer ons beter dẽ Egiptenarẽ te dienẽ/
dã inder woestinẽ te steruẽ. Mose spracк
tottẽ volcke. En vreest niet/staet eñ siet
toe wat salicheit dat v die HERE heden
doẽ sal/Wãt dese Egiptenarẽ die ghi he
dẽ siet/en suldi nimmermeer/meer sien
tot inder eewicheit Die HERE sal voor
v strijdẽ/eñ ghi liedẽ sult stille swighen

D Die HERE sprac tot Mose. Wat roep
ti tot mi? Segt dẽ kinderẽ vã Israel dat
si reysen/eñ ghi sult uwe roede opheffen
eñ wt steect uwe hãt ouer die zee/eñ deilt
se vã malcãderẽ so datter die kinder ẽ vã
Israel daer in gaẽ wech midden duer al
drooge. Siet ic sal der Egyptenarẽ her.

E te verhardẽ/dat si v na volghẽ. So salick
eere inleggen aẽ Pharao/eñ sijn macht
aẽ sijn wagenẽ eñ ruterẽ. Eñ die Egipte
naren sullẽ weten dat ic die HERE ben
als ic eere ingeleghet hebbe aẽ Pharao/
ende aen sinen waghenen ende rupterẽ

Doe verhief hẽ die inghel Gods dye
voor die scarẽ vã Israel ginck eñ hy stont
achter huer/eñ die calõne der wolckẽ die
ooc voor harẽ aẽgesichte stont/quam ooc
achter hen/Eñ quã tusscẽ die tẽtẽ der E.
gipteners eñ Israel Het was een donc.
ker wolcke eñ si verlichte dẽ nacht/dat si
binnẽ dier nacht/nz te samẽ en quamen

Als Mose sijn hãt recte ouer die zee
liet se die HERE achter waert varẽ wor
eenẽ starckẽ Oostẽ wint alle dien nacht/
eñ maecte die zee droghe Eñ dye waterẽ
deildẽ haer vã malcãderẽ/eñ de kinderẽ
vã Israel gingẽ daer in/middẽ in dye zee
opt droge. Ende dat water was hen als
muerẽ/ter rechter eñ ter slincker hãt/eñ
die Egyptenarẽ volchdẽ hen na alle ros

F eñ wagẽ eñ Pharaos rupters ghingen
middẽ in die zee

i/x/b Als nu die morgẽ wake quã/sach de
HERE op die tẽtẽ der Egyptenarẽ/wt

der vieriger calomne eñ wolkẽ/eñ stoot
hare scarẽ/eñ stiet die raderẽ/vã harẽ wa
genẽ eñ werpse om mz tẽpeest. Doẽ spra.
kẽ die Egiptenarẽ. Laet õs vliẽ vã Israel
die HERE strijt voor hen/tegẽ die Egip
tenarẽ. Eñ die HEERE sprac tot Mose
Steect v hant wt ouer die zee/op dat/dat
water weder neer valle ouer de Egipte.
naren/ouer haren waghenẽ ende rupte
ren.

Doe stac Mose sijn hãt wt ouer die zee
eñ de zee quã des morgẽs weder voort/in ha
rẽ stroom/eñ die Egiptenarẽ vlodẽ tegẽ
hẽ. Aldus werpse die HERE om/middẽ
in die zee. Eñ dat water quã weder eñ be G
decte die wagenẽ/eñ die rupterẽ/eñ alle Sapiẽ.x/b
Pharaos macht/eñ al die hẽ na geuolcht
warẽ in die zee/also datter niet eẽ vã dien
ouer en bleef/Maer die kinderẽ vã Isra
el gingẽ drooch middẽ door die zee/eñ dat
water was hen als mueren/ter rechter
eñ ter slincker hant

Also holp die HEERE Israel in diẽ
dage/vãder Egiptenarẽ hãt/Eñ si sagẽ
die Egiptenarẽ doot/aẽ dẽ oeuer der zee
eñ die grote hant/die de HERE aen die
Egiptenarẽ bewesen had/eñ dat volc õt
sach dẽ HERE/eñ geloofdẽ aen hẽ/eñ si
nen knecht Mosi

Dat.xv.Capittel.

A DOẽ sanc Mose eñ die kinderẽ van
israel dit liet dẽ HERE eñ sprakẽ

Ic wil dẽ HERE singẽ/wãt hi heeft
heerlijckẽ gedaẽ/Ros eñ wagẽ heeft hy
om geworpẽ in die zee

Die HERE is mijn starcheit eñ lo.
ue sanc/eñ is mijn salicheit ghewordẽ

Dat is mijn God/ic sal hẽ eerẽ/hy is
mijns vaders God/ic sal hẽ verheffen psal/c/ix/

Die HERE is die rechte crijchs mã
HERE is sinen naem

Pharaos waghenen/eñ sijn macht
werp hi om in die zee

Sijn wtuercoren hooftliedẽ sijn ver.
soncken in die rode zee/dẽ afgront heeft
se bedect/si vielẽ tẽ grõde gelijc die steenẽ

HERE/uwe rechte hãt is machtich Esa/xii/b
inder cracht

HERE/uwe rechte hant heeft dye
vianden verslaghen

Ende met uwe grote heerlicheit hebdi v wederſpannige verſtotē/Wāt doe ghi v gramſcap wt lietſte/verteerde hiſe als ſtoppelen

In dē geeſt ws toꝛēs/viel dat water te ſamen Die vloedē voerē op eenē hoop Die afgrondē plomptē in malcāderen/ middē in die zee/

Die viant dacht/Jc ſalſe iaghē eñ be-
B gripēſe/eñ dē roof wt deylen eñ mijnen moet aen hen coelen

Ick ſal mijn ſweert wt trecken/ende mijn hant ſalſe dooden

Als uwen geeſt blies/bedecteſe dye zee/eñ ſi ſoncken onder als loot in machtighe wateren

HEERE/Wie is ws gelijc onder dye Goden?Wie is ſo machtich inder heylicheit/vreeſelijc/louelijck eñ wonder doende

Als ghi v rechte hant wt ſtaect/verſlontſe die aerde. Ghi hebt v volc in dijnre barmherticheit geleit/dat ghi verloſt hebt/eñ hebtſe met uwer ſtarcheyt ghevoert/tot uwen heiligen huyſe

Als tvolc dat hoorde/wertet verſtoort anxt quam dē Philiſtinē aē Doe verſcrictē die voꝛſtē vā Edom beuinge quā dē geweldigē Moab aē/Alle die inwoonders vā Canaā werdē verſtijft

Laet ouer hen vallē anxt eñ vreeſe/
O door uwē groten arm dat ſi onberuerlic ſijn als ſteenē/tot dat v volc HEERE/ſal duergegaē zijn/tot dat dit volc duer gae dat welcke ghi verwoꝛuen hebt

Brenctſe in.eñ plantſe optē geberch/te ws erfdeels tot een beſittinge/die ghi HEERE tot uwer woninghē ghemaect hebt/tot uwē tēpel HEERE die uwe hāt bereit heeft

Die HEERE ſal coninc zijn altijt ende eewelic.Wāt Pharao ginc in/in dye zee/ met ros/wagenē eñ ruterē/eñ dye HEERE liet die zee ouer hē vallen. Mair dye kinderē vā Iſrael gingē opt droghe/mid den duer die zee

Eñ Mir Jam die prophetiſſe Aarōs ſuſter/nam een luite in haer hant eñ alle die wiuen volchdē haer na/met luyten/ in een rije. Eñ Mir Jam ſanck hen voor. Laet ons dē HEERE ſinghē Wāt hi heer lic ghehandelt heeft/man eñ peert heeft hi in die zee geworpen

Moſe liet die kinder vā Iſrael treckē vā der roder zee totter woeſtinē Sur/eñ ſi wādeldē drie dagē inder woeſtinē dat
D ſe geen water en vondē. Doen quamē ſi te Mararath.maer ſi en conſten dat water niet gedrinckē ouermits der bitterhz wāt het was ſeer bitter/daer af heetmēt Mara Doe mumureerde tvolc teghen Moſe ſeggēde Wat ſullē wi drinckē? Eñ Moſe riep tottē HEERE/eñ die HEERE wees Moſe eenē boom/eñ dien dede Moſe int water/ſiet doē wert dat water ſuet Aldaer ſtelde hi eē inſettinge eñ eē recht eñ daer proefde hiſe segghende. Hoordy dye ſtemme des HEEREN ws Gods eñ doedi dat recht is voor hem/eñ vaet ghy in uwen oorē zijn gebot/eñ houdi alle zijn ſettingen/ſo en ſal ic geen van dien cranc heden op v brengen/die ic in Egipten gebrocht hebbe/wāt ick ben die HEERE uwe gheſontmaker Dat.xvi.Capittel

A Ende ſi quamen in Elim dair warē tweelf water fonteinen eñ tſeuentich palmboomen/eñ ſi maecten aldaer haren leeghere aendt water/Van Elim trocken ſi/eñ alle die gemeynte vā Iſrael quam in die woeſtine Sin.die dair leit tuſſchen Elim eñ Sinai/inden.xv.dage der tweeder maent/na dien datſe wt Egipten gegaen waren Eñ al die gemeinte der kinder vā Iſrael murmureerden teghen Moſe eñ Aaron in die woeſtine ſeggende tot hen/Wilde God dat wi waren geſtoꝛuē in Egipten landt/duer des HEEREN hant/doe wi biden vleeſchpotten ſaten/eñ hadden broots ſat teten. Want ghi hebt ons daer om wt ghelept in deſer woeſtinē/dz ghi deſe geheel ghemeijnte vā hongher ſout latē ſteruē

Doē ſprac die HEERE tot Moſe.ſiet ic ſal v broot vādē hemel latē regenē/eñ dz volc ſal wt gaē/eñ vgaderē dagelijcx wat hē vā node is/dz ict proeue/of het volck in mine wet wādelt oft nz.mair indē.vi.dage/ſullē ſi hen bereidē/dz zijt dā dubbelt ſout meer indragen/dā ſi dagelicx plochten te vergaderen Pſal.lxx capi.xvi cho/vi/

Moſe eñ Aarō ſprakē tot alle dē kiderē

vā Israel seggēde Tavōt suldi wetē/dz v
die HERE wt Egipten geleit heeft/eñ
des morgēs suldi des HEREN heerlic-
heit siē. Wāt hi heeft uwe murmuratie
tegē dē HERE ghehoort Mer wat zijn
wi/dat ghi tegē ons murmureert? Mo-
se sprac voort. Die HERE sal v tavondt
vleesch tetē geuē/eñ morghē broots plan
teit/om dat dye HERE v murmuratie
gehoort heeft/dat ghi tegē hē gemurmu
reert hebt/Wāt wat zȳ wi? uwe murmu
ratie en is tegē ons nz/maer tegē dē HE
C RE.
Eñ Mose sprac tot Aarō. Segt alle der
gemeintē vā Israel. Coēt voort/voor den
HERE/Want hi heeft uwe murmura-
tie gehoort Eñ doe Aarō aldus sprack tot
alle der gemeintē der kinderē vā Israel
so weindēse hen tegē die woestine eñ siet
die heerlicheit des HEREN opēbaerde
hen in een wolcke/eñ die HERE sprack
tot Mose. Ic heb der kinderē vā Israels
murmuratie gehoort. Segt hen. Tusscē
dē avōt suldi vleesch tetē hebbē/eñ mor-
gē broots sat wordē. Eñ ghi sult wetē/dat
D ick die HERE uwe God ben
lcxvö
xvi c/
Eñ siet/des avōts quamē dair velthoē
derē op/eñ si bedectē die tetē. Eñ als den
dau gevallē was/siet doen lach daer wat
in die woestine/dunne eñ clein/gelijc den
rijm optē lāde leit/Eñ doe die kinderen
vā Israel dat sagē/seidē si onder malcāde
rē Dat is Man/wāt si en wistē nz wat dz
was Mose sprack tot hen. Het is dz broot
dz v die HERE tetē gegevē heeft Dit ist
dz die HERE gebodē heeft/Eē yegelijc
vgadere also veel/dat hijs ghenoech heb
te etē eñ neme eē Gomor voor elck hooft
na tgetal der sielē die in sijnder woningē
E sijn.
Eñ de kinderē vā Israel dedē also/eñ
vgaderdē/die eene meer die ander min.
Mer doemēt mettē Gomor wt mat/en
scoot dē genē nz ouer/dies veel haddē/eñ
dē genē dies min haddē en ghebrac niet/
maer eē yegelic had vgadert/na dz hi etē
mochte. Eñ Mose sprac tot hen Niemāt
en late wat ouer bliuē tot dē morgē mair
si en hoordē Mose nz/eñ zōmige lietē dair
af ouer tot dē morghen/doe wiessen daer

wormē in/eñ het wert stinckēde eñ Mo
se wert toornich op hen.
Eñ alle morgē vgaderde dair af/eē ye-
gelic also vele als hi at/mair alst vāder zō
nē heet wert/so smalt. eñ des sestē daechs
so vgaderdē si/des broots dubbelt/dat is
twee Gomor voor elckē mēsce/eñ alle de
overste der gemeintē quamē/eñ vcōdich
dēt Mosi eñ hi sprac tot hen. Dit is dz die F
HERE geseit heeft Morgē ist die Saba
oth die heilige ruste des HEREN/wat
ghi backē wilt dz bact/eñ wat ghy coken
wilt dz coect/maer watter over scyet/dat
laet bliuē dattet behoudē worde tot mor-
gen/eñ si lietēt bliuē tot morgē/so Mose
gebodē had/doe en werter nz stinckende
eñ daer en warē oec geē wormē in Doen
sprac Mose Eet dz hedē/wāt het is heden
dē Sabaoth des HEREN/ghi en sullet
hedē indē velde nz vindē Sesse daghē sul
dijs vgaderē/maer dē .vij. dach is dē Sa
baoth eñ dan en sal daer geen sijn
Maer indē .vij. dage/gingē der zōmige
vādē volc wt om te vgaderē eñ si en vōdē
nz/Doe sprac die HERE tot Mose. Hoe
lāge weygerdij v te houwen mijn gebo-
den eñ mijn wet? Siet de HERE hevet
v dē Sabaoth gegheuen: eñ daer omme
geeft hi v opten sesten dach/voor twee da
gē broot Daer om bliue eē yegelic inden
sinē/eñ niemāt en ga wt vā zijnder plaet
zē/indē .vij. dage. Also vierde dz volc dē se-
uēdē dach. Eñ dz huis vā Israel noēde dz
broot Man/eñ het was ghelijc Coriāder
saet/eñ wit eñ had eenē smaec gelijc wit- G
te broot met honich
Rome.vi.b
Eñ Mose sprac. Dit is dat die HERE
gebodē heeft. Vult eē Gomor dair af/om
voor v nacomeligē te behouwen/op dat
mē dz broot sie/dair ic v mede gespijst heb
doe ic v wt Egipten lant leide. Eñ Mose
sprac tot Aarō/Neemt eē cruicke/eñ doet
dair in/eē Gomor vol vā dz Mā/eñ latet
voor dē HERE om te behoudē voor uwe
nacomeligē/also die HERE Mose dz ge
bodē had Aldus liet Aarō dz selue tot een
getuygenisse behoudē
Eñ de kinderē vā Israel atē Mā .xl. iaren
tot dz si te lāde quamē/dair volc woōde/tot
aē die palē des lāts Canaā atē si Mā/Eē

Gomor/dat is tiende deel eens Epha
A Dat.xvij.Capittel.

ENde alle die gemeynte der kinde-
rẽ vã Israel/troc wt der woestinẽ
Sin/hare dachreise soo hen dye HEERE
beual/eñ si maectẽ harẽ leeghere in Ra-
phidim/eñ dair en had dz volc geẽ water
te drinckẽ. Eñ si hadden twist met Mose
seggẽde Geeft ons water dz wi drincken
Mose sprac. Waerom kijft ghi tegen mi
waerom tẽteerdi den HEERE; Doe dat
volc aldair oor dorst had na twater/mur-
mureerdẽ si tegẽ Mose seggẽde. Wairõ
hebdi ons latẽ treckẽ wt Egiptẽ/dat ghi
ons/onse/kinderẽ/eñ onse vee vã dorste
laet steruen.

Mose riep tottẽ HEERE eñ sprac. Hoe
B sal ic mettẽ volcke doẽ Het en scilt nz veel
si en sullen mi steenen. De HEERE sprac
tot Mosi gaet voor dz volc eñ neemt som-
mige ouders vã Israel met v/eñ neemt
dijn roede in v hãt daer ghi dz water me
de sloecht/eñ gaet. Siet ic sal aldaer voor
v staẽ op eenẽ steẽ in Horeb/daer suldi dẽ
steen slaẽ/dã sal daer water wt lopẽ/dat
dat volc drincke. Mose dede also voor den
ouders vã Israel. Doẽ hietmẽ dye stede
Massa Meriba/om dẽ twist wille der ki-
derẽ vã Israel/eñ om dat si dẽ HEERE tẽ
teerdẽ/eñ geseit haddẽ. Is die HEERE
C onder ons oft niet?

Doe quã Amelek eñ street tegẽ Israel
in Raphidim/eñ Mose sprack tot Josua
Kiest mãnẽ wt/treet wt eñ strijt tegẽ A-
malek/morgẽ sal ic staẽ op tsop vãden ho
uele/eñ die roede gods in mijn hãt hebbẽ
Eñ Josua dede so hẽ Mose geseit had dat
hi tegẽ Amalek stridẽ soude. Mose eñ A-
arõ eñ Hur clõmẽ op die tsoppẽ des hue-
uels/eñ die wile dat Mose sijn hãt op hief
so verwan Israhel Maer als Mose zijn
D hant neder liet/so verwan Amalek

Eu/iiij/ b Maer Mose hãdẽ warẽ swaer/daerõ
Sapi.xi.a namẽ si eenẽ steẽ eñ leidenẽ onder hem/
dat hi daer op sittẽ soude. Eñ Aarõ ende
Hur onderhieldẽ hẽ sijn hãdẽ/op elcker
sydẽ eẽ. Also en werdẽ sijn hãdẽ niet moe
de tot dat die sonne onder ginc. Eñ Josua
verwan Amalek eñ sijn volck duer des
sweerts scarpte

Eñ die HEERE sprac tot Mose/scrijft nume.xx.l
dz tot eẽder gedẽckenisse/in een boec/eñ i.re.viij.a.
beuelet indẽ oorẽ vã Josua Wãt ick sal A psal.lxxvi
malek vã onder dẽ hemel verworpẽ/dat
mẽ sijns niet meer en gedẽcke. Eñ Mo
se maecte dẽ HEERE enẽ outaer/eñ hiet
hem des HEEREN Nissi. Wãt hi sprac
Die strijt des HEEREN tegẽ Amalek
sal sijn door een hãt onder Gods behoet/
vã kinde/tot kints kinde

Dat.xviij.Capittel. A

ENde als Jetro die priester vã Ma-
dian Mose sweer hoorde al dat god
ghedaen hadde met Mose eñ sinen volc
ke Israel/dat de HEERE Israel wt Egip
tẽ gheleit had Nã hi Zipora Mose wijf/
die hi wederom ghesondẽ had met sinen
twee sonẽ die eẽ hiet Gerson wãt hi sprac
Ic bẽ een gast wordẽ in vreẽde lãdẽ/eñ de
ander Elieser wãt hi sprac Mijns vaders
God is mijn hulpe geweest eñ heeft my
verlost vã Pharaos sweert

Als Jetro Mose sweer/eñ zijn sonẽ eñ
zijn wijf tot Mose quamẽ in die woestine
aẽ dẽ berch Gods. Als hi die tẽtẽ op ghe-
slagẽ hadde liet hi Mose seggẽ. Ic Jetro
v sweer eñ v wijf/eñ beide v kinderẽ mz
haer zijn tot v geromẽ. Doẽ ginck Mose
hẽ te gemoet buitẽ eñ neech voor hẽ ende
custe hẽ/eñ als si malcãderẽ gegroet had
den/gingen si in die tenten

Daer vertelde Mose sinẽ sweer. al dat
die HEERE Pharao eñ dẽ Egiptenaren
gedaẽ had om Israels wil. eñ al die moei
te diehẽ optẽ wege gesciet was/eñ datse
die HEERE verlost had Jetro werdt ver
blijt vã alle dat goet dat de HEERE Isra B
el gedaen hadde/dat hijse/verlost hadde
vander Egiptenaren hant

Eñ Jetro sprac gelooft si dye HEERE
die v verlost heeft vãder Egiptenaren/
eñ Pharaos hant/die weet zijn volc van
Egipten hant te verlossen/Nu weet ick
dat die HEERE groter is dan alle Godẽ
om dat si vermeten gheweest si aen hem
Eñ Jetro nam brantoffer eñ offere Go-
de Doe quam Aaron eñ alle dye ouders
van Israel met Mose sweer om dat broot
te eten voor Gode

Des anderen daechs smorgens sadt

Mose om dat volc te rechtẽ/eñ dat volck
stont al om eñ om Mose vã smorgẽs tot
C den auont Maer als sijn sweer sach al dz
hi mettẽ volcke dede sprac hy. Wat is dit
dat ghi mettẽ volcke doet? waer om sidt
ghi alleẽ/eñ alle dat volc staet om v vã sa
uons tottẽ morgẽ? Mose ãtwoorde hem/
dat volc comt tot my eñ vraghẽ God om
raet/wãt waer si wat te doẽ hebbẽ/comẽ
si tot mi/dat icse rechte tusscẽ eenẽ peghe
likẽ eñ [illegible]ẽ naestẽ eñ tone hen Gods ge-
boden eñ Gods wet/

Sijn sweer sprac tot hẽ. het en is niet
o l.b goet dat ghi doet/ghi doet sottelic/ghi eñ
dat volc dat met v is/dat werc is te zwair
ghi en moget alleẽ niet doẽ. [illegible] hoort
mijn stemme ic sal v raet gheuẽ/eñ God
sal met v sijn/hãteert mettẽ volcke voor
God eñ brengt dye sakẽ voor Gode/ende
voorsietse vã wetten eñ gebodẽ/dat ghy
hen toont dẽ wech diẽ si wãdelen eñ dye
werckẽ die si doẽ sullẽ.

Eñ siet wt onder al den volcke na re-
delike mãnẽ die God vreezẽ/warachtich
D eñ die der giericheit viãt zijn/die set ouer hẽ
Sommige ouer duisent/sommige ouer
hondert/ouer vijftich/eñ ouer tien dat si
dat volc rechtẽ alle tijt. Maer waer een
groote sake is/dat si die tot v brẽgẽ/eñ dat
si alle lichte sake rechten/soo salt v lichter
wordẽ/eñ si sullẽ dẽ last met v dragẽ. doe-
di dat/so condi bestaẽ wat v God gebiedt
eñ alle dat volc can dan met vredẽ/aẽ sijn
stede gecomen

Mose verhoorde sijns sweers stẽme/
eñ deet al dat hi gheseit hadde/eñ Mose
vercoos redelike mãnen wt alle Israhel
eñ hi maectese hooftliedẽ ouer dat volck
vã Israel. Sommige ouer duysent/som-
mige ouer hondert/sõmige ouer vijftich
eñ sõmige ouer tiẽ/op dat si dat volck tot
allẽ tidẽ soudẽ rechten. Maer wat harde
sakẽ dat daer warẽ dat si die brẽgẽ soudẽ
tot Mose. Eñ die cleyne sakẽ souden dye
gecorẽ mãnẽ rechten. Aldus liet Mose si-
nẽ sweer in sijn lãt treckẽ

Dat.xix.Capittel

A IN die derde maẽt na den wtganck
der kinderẽ vã Israel wt Egipten
lãt/quamẽ si in desen dage in die woestij-

ne Sinai/wãt si warẽ wt getrocken van
Raphidim/eñ si woudẽ in die woestenije
Sinai/eñ maectẽ harẽ leegere aldaer in
die woestenie tegẽ den berch. Eñ Mose
clã tot God optẽ berch. Eñ die HEERE
riep vãdẽ berge seggẽde hem. Dit suldy
seggẽ tottẽ huyse Jacob/eñ vercondicht
den kinderẽ vã Israel. Ghi hebt ghesien
wat ic dẽ Egiptenarẽ gedaẽ hebbe/ende
hoe ic v gedragẽ hebbe op vloghelen der
Arenẽ/eñ ic heb v tot mi gebracht. Ist dat
ghi mine stẽme hoort/eñ mijn verbondt
hout/so suldi mijn eygẽdom sijn voor alle
volck. Wandt alle die heel aerde is mijn/
☞ Eñ ghi sult mi eẽ priesterlic coninc rijc 1 Petri.ii.
eñ eẽ heilich volc sijn. Dit sijn die woordẽ
die ghi dẽ kinderẽ vã Israel seggẽ sult

Mose quã eñ riep die ouders vanden
volcke te samẽ/eñ hi vertelde hen alle de-
se woordẽ/die de HEERE gebodẽ hadde/
eñ al dat volc ãtwoorde gelijc seggẽde/al
dat die HEERE gesprokẽ heeft/willẽ wy
doẽ. Eñ als Mose des volcs woordẽ den
HEERE weder geseit had/sprac dye HE-
RE tot Mose. Siet ic sal tot v comẽ in eẽ B
dicke wolcke/op dat/dat volc mijn woort
hore/dat ic met v spreke/eñ dat si v eewe-
lic geloouen. Aldus vercondichde Mose
den HEERE des volcs redene.

Die HEERE sprac tot Mose. Gaet tot
ten volcke/eñ heilichtse hedẽ eñ morgen
dat si hare cleederẽ wasschen/eñ dat si be-
reit sijn ten derdẽ dage. Wãt ten derden
dage sal die HEERE neder comẽ voor alle
dat volc/opten berch Sinai/eñ set teeke-
nen om dat volc her/eñ segt hen. Wacht
v dat ghi optẽ berch Sinai niet en climt
noch sine eynden niet en genaect. Want
so wie dẽ berch aẽruerẽ sal/die sal de doot
steruen/geen hant en sal hem aenruerẽ
maer hi sal gesteẽt oft met gescutte door
scoten werdẽ Het si een beest/oft mensch
zo en sal hi niet leuẽ. Als dye trõpet begiñ C
te luyden/zo sullen si optẽ berch climmen Hebre.xii
Mose ginc vanden berghe tottẽ volc
ende hy heilichdese/ende si wiesschen hae
re cleederẽ/eñ hi sprac tot hen. Sijt tẽ der
dẽ dage bereyt/eñ niemant en ghenake

syn wijf. Als dẽ derdẽ dach quam. eñ mor
gẽstont was: doe begonstet te dõderen/
eñ te blixemen/ eñ eẽ dicke wolcke bedec
te den berch/ eñ een gelupt vã eẽder ster
ker basupnen lupde. Dat volc dat inden
leegere was verscritte. Eñ Mose bracht
dat volc wten legere/ Gode te gemoete/
eñ si gingen onder aenden berch staen
Eñ al den berch Sinai roocte om dat
ter de HERE neder op gheromen was
met viere/ eñ sinẽ rooc ginc op als eenen
rooc vã eenẽ ouẽ dat dẽ heelẽ berch seer
veruaerlic was/ eñ der basupnẽ ghelupt
ginc eñ wert stercker. Mose sprac/ eñ god
ãtwoorde hẽ lupde. Als dye HERE ned
gecomẽ was optẽ berch Sinai bouẽ op-
tẽ top/ riep hi Mose bouẽ opten top des
D berchs/ eñ Mose clã tot hem.
deu/v/a Doe sprac de HERE tot Mose. gaet
psal/lxxx neder eñ getupget dẽ volke dat si die ter
minẽ niet ouer en brekẽ tot den HERE
om hẽ te siẽ/ op datter allso niet veel en v-
gaẽ. Eñ die priesters die tot den HERE
comẽ sullẽ geheilicht wordẽ/ op datse dye
HERE niet en verslae. Mose seyde tot-
ten HERE/ dat volc en can opten berch
Sinai nyet gheclimmen/ want ghi hebt
getupcht eñ geseit. Sedt teekenẽ om dẽn
berch/ eñ heilichtẽ
Die HERE sprac tot Mose/ gaet/ eñ
climt neder. Ghi eñ Aarõ mz v/ sult hyer
op comẽ. Maer die priesters eñ dat volck
en sal die terminẽ niet ouer treden dat si
op climmẽ tottẽ HERE/ op dat hise niet
en verslae. Eñ Mose ginck neder totten
volcke eñ verteldet hen al.

Dat.xx.Capittel.

A EN Nde die HERE sprack alle dese
woordẽ. Ic bẽ die HERE God die
v wt Egiptẽ lãt/ wt dẽ diẽsthuse ghelept
hebbe. ☞ Ghi en sult geẽ ander godẽ ne
uen mi hebbẽ/ ghy en sult v geẽ beelden
noch eenich gelijckenis makẽ/ noch van
tgene dat bouẽ indẽ hemel is/ noch van
datter onder opter aerdẽ is/ oft vã datter
onder der aerdẽ is. Eñ en aẽbeetse niet/
noch en diẽtse niet. Wãt ick dye HERE
God/ bẽ een vreeselic liefhebber/ die daer
visitere des vaders mistaet aẽ dẽ kinderẽ
tot in dat derde eñ vierde let/ der geenre
die mi hatẽ. Eñ ick doe barmherticheyt
aẽ veel dusendẽ/ die mi lief hebbẽ/ eñ mijn
geboden houden
☞ Ghi en sult dẽ naẽ ws HEREN
ws Gods niet te vergeefs ghebruycken B
wãt die HERE en sal dẽ ghenẽ niet onc
sculdich houwẽ die sinẽ naẽ te vergheefs
gebruyct
☞ Sijt ghedachtich des Sabaoths
dach/ dat ghi dien heilicht
Seße dagẽ suldi arbeydẽ eñ alle v
werc doẽ. Mer dẽ seuẽdẽ dach is dẽ Sab
baoth des HEREN ws Gods/ dã en sul
di geen werc doẽ/ noch v soon/ noch v doch
ter/ noch v knecht/ noch v ioncwijf/ noch
v vee/ noch v vreẽdelinc die in dijnre stat
poortẽ is/ Wãt in ses dagẽ heeft die HE-
RE hemel eñ aerde gemaect/ eñ die zee/
eñ al datter in is/ eñ hi ruste dẽ seuẽdẽ da-
ge. Hier om ghebenedide die HERE dẽ
Sabbaoth dach/ eñ heilichde hem
☞ Ghi sult v vader eñ v moeder eerẽ
op dat ghy lange leeft inden lande dat v
die HERE God geuen sal C
☞ Ghi en sult niet dooden.
☞ Ghi en sult gheen ouerspel doen/
☞ Ghi en sult niet stelen.
☞ Ghi en sult gheen valsch getupge
geuen tegen uwen naesten.
☞ Ghi en sult niet begeeren ws nae
sten huys
☞ Ghi en sult niet begeeren ws nae
sten wijf/ noch sinen knecht/ noch sijn iõc
wijf/ noch sinen osse/ noch ezel/ noch enich
dinck dat hi heeft
Eñ dat volc sach dẽ dõder eñ blixẽ eñ
tgelupt der basupnẽ eñ dẽ berch roockẽ/
eñ si werdẽ beuaẽ met anxte eñ mz vree-
sen/ eñ stõdẽ vã verre/ eñ sprakẽ tot Mo-
se. Spreect ghi tot ons/ wi sullẽt hoorẽ/ eñ
laet God nz met ons sprekẽ/ wi mochten D
ãders steruẽ Eñ Mose sprac tot dẽ volke
en vreest nz/ wãt God is gecomẽ/ om dat
hi v proeuẽ soude/ eñ om dz sijn vreese voir
v ogẽ zijn soude/ eñ dz ghi nz sondigẽ en sout
Eñ dat volc stont vã verre/ maer Mo
se ginc in totter doncker heit daer god in
was/ eñ die HERE sprac met hẽ/ alzo sul
di den kinderen vã Israel segghen/ ghy
hebt gesien/ dat ick met v vanden hemel

gheſprokē heb/daer om en ſuldi neuē my niet makē/ſiluerē eñ guldē godē. Eenen outaer vā aerdē ſuldi mi maken/eñ daer op ſuldi brātoffer eñ vreedoffer/v ſcapen
ū a eñ oc uwe runderē offerē. Want in wel
viij ke ſtede daer ic mijns naems ghedachte niſſe make/daer ſal ic tot v comē eñ v ghebenedijē. Eñ wildi mi eenē ſteenē outaer maken/ſo ſuldi hē vā ongehouwē ſteenē makē/wāt waert dat ghy v mes daer op heft/ſo ſuldi hem ontwijdē. Ghi ſult oock op trappenē tot minen outaer gaen/dat u weſcamelheyt nyet ontdect en werde voor hem.

Dat.xxi. Capittel

A 2 Dit ſijn die rechtē die ghi hem voor leggē ſult. Iſt dat ghi eenē Ebreuſcen knecht coopt/die ſal v ſes iarē dienē/ indē ſeuēdē iare ſal hi vrp eñ los wt gaen Is hi alleē gecomē/ſo ſal hi oc alleen wt gaē/mer is hi daer gehoudt gecomē/zoo ſal ſijn wijf met hē wt gaē. Mer heeft hē ſijn heer eē wijf gegeuē/eñ heeft ſi hē ſonē eñ dochterē gebaert/ſo ſal dat wijf eñ die kinderē des heerē ſijn/maer hy ſal alleē wtgaē. Mer ſpreect die knecht/ic heb mijn heere lief eñ mijn wijf/ eñ kinderē/ ic en wil niet vrp wt gaē/ſo ſal hē zijn heere brēgē voor die Godē/eñ mē ſal hē houdē aē dye duere ofte poſtē/eñ borē hem met eē elſen door zijn oore/eñ hy ſal ſijn knecht eewelic ſijn

B Vercoopt yemāt zijn dochter tot een dienſtioncwijf/ſo en ſal ſi niet wt gaē gelijc die knecht. Genuecht ſi harē heere nyet eñ iſt dat ſi met nyemādē verloſt en is/ſo ſal hiſe vrp latē/maer haer te vercoopen ondr een vreēt volc/en heeft hi geē macht wāt hiſe verſmaet heeft. Mer belooft hi
l.c ſe ſinē ſone. ſo ſal hi haer doē alſmē dochterē pleech te doē. Mer geeft hi hē eē ander ſo en ſal hi haer cleerē eñ bruloft recht nz verminderē. Doet hi deſe drie niet/ſo ſal ſi los wt gaē/eñ niet betalē

Die eenē mēſch ſlaet dat hi ſterft/die ſal die doot ſteruē. Mer heeft hy hē daer op geē lagē ghelept. God heeft hē onuerhuets in zijn hādē latē vallē/ſo ſal ic v beſtellē eē plaetſe daer hi inne vliē ſal. Mer oft yemāt met liſte ſinē naeſtē doodet/zo ſuldi diē vā minē outaer nemē/datmen hē doode. Wie zijn vader of moeder ſlaet die ſal die doot ſteruē

Die eenē mēſce ſtelet eñ vercoopt/dz C
mē hē bi hē vindt/die ſal die doot ſteruen

Die vader eñ moeder vloect/ſal dye doot ſteruē. Iſt dat mānē tegē malcanderē kiuē/eñ die eē ſlaet dē āderē met eenē ſteē oft met eēder vuiſt/dat hi niet en ſterue/maer te bedde leet/becompt hi/ſo dat hi op ſinē ſtoc gaet/zo ſal die hē ſloech/onſculdicht zijn/behoudelick dat hi hē betale wat hi verſuymt heeft/eñ hi dat meeſter gelt geue

Wie ſinē knecht of ioncwijf ſlaet mz eenē ſtoc/dat hi ſterft onder ſine hādē/die ſal wraer daer om lijdē. Maer leeft hy eē oft twee dagē/zo en ſal hi daer om gheen wrake af lidē/wāt het is ſijn gelt

Iſt dat mānē kiuē/eñ raect hi eē wijf die met kinde begott is/dz haer die vrucht te af gaet/eñ haer geē ſcade dair af en geſciet/ſo ſalmē hē om gelt ſtraffen/ſo veel: als des wijfs mā vā hē eyſcē ſal/eñ ſal dz geuē na der goede mānē goet duncken/ Mer comt haer eenighe ſcade daer wt/ zo ſal hi latē ſiel om ſiel/ooge om ooge. tāt om tāt/hāt om hāt/voet om voet/brant om brandt/wonde om wonde/buyle om buyle/

Iſt dat yemāt ſinē knecht oft ſijn iōcwijf in die ooge ſlaet/eñ verderft dye oge ſo ſal dye heere hen vrp los laten/om der oogen wille. Des ſelfs gelijc ſlaet yemāt ſinē knecht oft ioncwijf eenē tāt wt/ſal hi ſe vrp eñ los latē/om des tants wille.

Iſt dz eenē oſſe eenē mā oft wijf ſtoot
dat hy ſterft/ſo ſalmē dē os ſteenē/eñ ſijn D
vleeſch niet etē/ſo is die heere des os onſculdich. Mer is die os te vorē ſtootēde gheweeſt/eñ dat is ſinē heere ghebootſcapt eñ hi hē niet verwaert en heeft/eñ dootet dye os daer bouen eenen man oft wijf/ ſo ſalmen den oſſ ſteenen/ende ſijn heere ſal ſteruen. Iſt datmen gelt vā hem begeert/zo zal hi geuē om zijn ſiele te loſſen/ watmē vā hē begeert. des ſelfs gelijckē ſalmē mz hē hādelē/oft hi eē ſoon oft dochter ſtoot. mer ſtoot hi eē knecht of iōcwijf ſo ſal die here vādē oſſe geuē des knechts

of iontwijfs heere dertich Sikel siluers/
eñ dē os salmē steenen

Oft yemāt eenē put graeft oft op doet
eñ en deet dē put niet toe/eñ daer valt eē
osse oft ezel in/so sal die heere des puts we
der geuē/dz die beest wairt is/eñ die prije
sal zijn zijn

Ist dat yemāts osse eēs ãders os stoot
dat hi sterft/zo sullē si dē leuēdē os verco.
pē/eñ dat gelt deilē/eñ die prije oor deilē.
Maer ist kēlic geweest dat die osse stoten
de was te voorē/eñ zijn heere en heeftē nz
bewaert/so sal hi eenē osse voor dē anderē
geuē/eñ hi sal die prije hebbē dat.xxij.ca

A So wie gestolē heeft eenē osse ofte
scaep/ende slatet oft vercoopet/die
sal vijf ossen voor eenen osse weder geuē
eñ vier scapen voor een scaep

Wort een dief beuōdē dat hi in eē huis
breect/eñ wort dair op geslagē dz hi sterft
so en sal de gene die hē sloech zijns bloets
niet schuldich sijn.maer is die sonne ouer
hē op gegaē/so is hy manslachtich/eñ hy
sal steruē Eñ ist dat een dief niet en heeft
om weder te geuē voor sijn dieuerije/zoo
salmē hē vercopē om sijnder dieften wil.
Mair vintmē leuēdich/bi hē dat ghene
dat hi gestolē heeft/het si osse/oft ezele/oft
scaep/so sal hijt dubbel weder gheuen

Eest dat yemāt eenē acker oft wijn.
gaert argert/dat hi zijn vee scade laet doē
in eens anders ackere/die sal vãdē bestē
vã sinē acker eñ wijngaert in stede stellē

Eest datter eē vier coēt/eñ vaet ope
B haernen/so dat ope scoouē verbarnen/of
oor die vruchtē des ackers/hi diet vier aē.
stac/sal die scade betalen

Oft yemāt sinē naestē gelt oft iuwee
lē te bewarē geeft/eñ het wort hē wt sinē
huse gestolē/vintmē dē dief so sal hijt dul
bel weder geuē/eñ en vintmē dē dief nz
so salmē dē huysweert voor die Godē brē
gē/oft hi sijn hãt niet gelept en heeft aen
sijns naesten goet

Oft die een dē anderē bescultdicht in
eeniger hãde bruer.het si om osse/esel oft
scaep/of cleederē/oft yet datter verloren
is/so sullē haer beider saeckē voor die Go
den comē/eñ dē welckē de Goden verdoe
men sullen die salt tweedubbel sinē naes
tē weder gheuen

Wãneer dz yemãt sinē naestē eenē ezel
oft een osse/of een scaep of wat beeste dat
si/te bewaren doet/eñ het onsterft hē/oft
bederft/oft het wort hē ontdreuē/dattet
niemãt en siet/so salmē tusschē hen beidē C
op eenē eet bi dē HEERE latē comē/oft hi
sijn hãt niet gestelt en heeft aē sijns naes
ten haue/Eñ die heere des goets sal den
eet ontfaen/eñ dãder en sal niet moeten
weder geuen.Mer heefter een dief ghe
stolen/so sal hijt sinē heere betalen/maer
verscorent die beestē/so sal hi getupgenis
brēgen eñ niet betalen.

Oft yemãt vã sinē naestē yet leent eñ
twort geargert oft het sterft dat sijn hee.
re dair niet bi en is/zo zal hijt betalē/mair
is zijn heere daer bi so en zal hijt niet beta
lē/also verre als hijt om gelt gehuert had

Ist dat yemãt een maecht betreet dye
noch nz belooft en is eñ beslaepse.zo zal hi
se begauē eñ te wijue nemē/mer en wilt
se haer vadere hē niet geuē/so sal hi dair
gelt wegen/so vele als der maecht van
giften wegen behoort

Ghi en sult geē toeuenaers bi v latē le.
uē.Wie dz een beeste beslaept/die sal dye
doot steruē Wie dē godē offert/sondē allee
ne dē HEERE/diē salmē vdoē ghi en sult
die vreēdelīgē nz scēdē noch vōdruckē/wãt
ghi liedē hebt oor incomelīgē in Egiptē
lant geweest. D

Ghi en sult geē weduwē noch weezen
bedroeuē/bedroefdise/zo sullē si tot mi roe
pē/eñ ic sal haren roep verhoorē/eñ minē
toorne sal vgrãmē/dat ic v mettē swairde
dodē sal eñ uwe wijuē sullē weduwē wor act.xxiij.a.
dē eñ v kinder sullen weezen worden

Als ghi minē volcke/dz dair arm bi v is
gelt leēt/so en suldi v tegē hen nz hebben
als eē woekenair/eñ en sult hē geen woe
kerie doen.

Als ghi eē cleet vã uwē naestē te pãde
neēt/suldijt hē weð geuē eer dye zōne ōð
gaet Wãt zij cleet is alleene daer zijn vel
mede bedeet wort/eñ dair hi in slaept Ist
dz hi tot mi roept/so zal ic hē verhorē wãt
ic ben genadich

Die Godē en suldi niet vloeckē/eñ dye
ouerste onder v volc/en sult ghi nz lasterē

Ghi en sult niet vertrecken te offerē uwe herde/eñ v weecke vruchten. Ghy sult mi geuen uwen eersten soon/so zuldi oor doen met uwē ossen eñ scapen Seuē daghen laetse bi haerder moeder bliuen eñ ten achsten dage/suldize mi geuen

Ghi zult oor heilighe lieden voor mp zhn. Daer om en suldy geen vleesch eten dat opten velde vādē dieren verscoort is maer ghi sultet voor die honden worpen

Dat.xxiij. Capittel

A Ghi en zult v geender onnuter ty-dinge aen trecken/dat ghi eenen ongodlijken mensce bistant doet/eñ een ongerecht getuyge zijt.

Ghi en zult der menichtē niet volgē totten quade/eñ voor tgerecht niet ant-woorden/dat ghi metter menichten van

xi/b den rechte wijct

Ghi en zuldt des armen sake niet be wimpelē Als ghi ws viāts osse of esel ge moet/zo dz hi doolt/diē suldi weder thuis brengen. Als ghi des geens esel siet/dye v haet onder dē last ligghē/so en suldyen niet verlatē/maer ghi sulten hem op hel

:ij t pen.

Ghi en sult dat recht der armer men schē niet bugē in sijnder sakē. Sijt verre van valschen saken.

Den ontsculdigē/eñ dē gerechtigen en wilt niet doodē/wāt ic en rechtueerdi ge den ongodlijken niet

Ghi en sult geē giftē nemē/want dye giftē verblindē dē sienpsiēder/eñ verley-den die rechte saecken.

Die vreēdelingē en suldi niet verdruc kē/wāt ghi kent der incomelinghen her te. Wāt ghi oor een vreemdelinc geweest

B zijt in Egypten lant.

Ses iaer suldi v lant besayen eñ zijn vruchtē vergaderē/indē seuēden iare sul dijt latē liggē eñ rustē. op dat die armen vā uwē volc daer af eten/eñ watter ouer blijft laet dat wilt des velts daer af eten/ Also suldi oor doē met uwē wijngaerden eñ olijfgaerden

Ses dagē suldi arbeiden. maer dē se uēdē dage suldi vierē/op dat uwe osse eñ uwe ezele ruste/eñ v ioncwijf/zoon/eñ in-comelinc rusten.

Aldz ic v geseit heb dat hout. Eñ der ā der godē namē en suldi nyet ghedenckē/ eñ wt uwē monde en sullē si niet gehoort worden

Driemael suldi mi feest houdē inden iare. Te wetē. Feeste der ongheheef der brodē suldi mi houwē/dat ghi seuē tagen ongeheeft broot eet(so ic v gebodē hebbe inder tijt der maent Abib/wāt inder sel-uer tijdi wt Egiptē ghetrockē maer ver-toont niet ydel voor mi

Eñ de feeste als ghi uwē arbeit eerst wert ooftet/diē ghi optē velde ghesayet hebt.

Eñ die feeste der vergaderingē indē wtganc des iaers/als ghi v vruchtē ver-gadert zult hebbē vāden velde

Driemael indē iare suldy comē/eñ v vertoonē voor dē HEERE/dē regeerdere vā al dat onder v manlic is.

Ghi en sult dat bloet mijns offers/nz offerē neffens dē heefdeech Eñ dat vet vā mijnder feestē/en sal niet bliuē totten morghen

Dat eerste/vādē eerstē vruchten des velts/suldi brengē in dat huis des HEE C RENws Goods Eñ ghi en zult dat bock-kē niet cokē/al die wijle dattet aen zijnder moeder melck is.

Siet ic seinde eenē Engel voor v he-nē/die v behoedē zal indē wege/eñ in die stat brengē die ic bereit hebbe. Daer om wacht v voor zijn aēsicht/eñ hoort zijn stē-me/eñ en verstoort hē niet. Wāt hi en sal uwe misdaet niet vergeuē/eñ minē naē is in hē. Ist dat ghi zijn stēme hoort/ende doet al dat ic v seggē zal So zal ic uwer vi andē viāt zijn/eñ uwer tegēpartiē/tegē-partiegher zijn

Als mijn Engel voor v gaet/eñ brēct v aē die Amoritē/Hethitē/Pherisitē/Ca-nanitē/Hiuitē/eñ Jebusitē/eñ als icse ro-de So en suldi hare godē nz aēbiddē noch hen dienē/eñ na hare werckē en suldy nz doē Mer ghi zult hare afgodē afdoē ende brekē eñ ghi zult dē HEERE uwē god die nē/zo zal hi v broot/eñ uwē wijn gebene-dijen Eñ alle siectē zal hi van v keeren

Binnē uwē lāde en zal niemāt alleene noch onvruchtbair zijn ic zal tgetal uwer D

dagē/veruullē.Ic sal mijn vreese voor v
henē seindē/eñ doodē alle tvolc daer ghy
comē sult Eñ ic sal v/alle v viādē in dye
vlucht geuē Ic zal horsselē voor v seinden
die voor v veriagē sullen dye Heuitē/Ca-
naniten/eñ Hethiten

Ic en zalse in eenē iare niet wtstoten
voir v. Op dat/dat lāt nz verwoeste/eñ dz
die wilde dierē nz ōmenichr en wordē te-
gēs dy: Ic salse allēs kēs voor v wt stoten/
tot dat ghi wast/eñ dz lāt besit/eñ ic zal u-
we palē stellen die roode zee/eñ der Phy-
listinē zee/eñ die woestenie tot aen dz wa
ter. Wāt ic zal die inwoonders des lants
in v hāt geuē/dat ghise voor uwē aēsichte
wt zult stoten. Ghi en sult met hen/noch
met harē goden geen verbondt maken
maer laetse in v lant niet wonen. Op dat
si v/niet sondich en makē tegē my. Ist dz
ghi harē godē diēt/het sal v qualikē vgaē

Dat.xxiiij.Capittel.

A Ende hi sprac tot Mose/Coēt op tot
Deu.xvij.g ten HEERE/ghy ende Aaron/
Nadab/Abihu/eñ die tseuētich ouders vā
Israel. eñ aēbit vā verre. Mair laet Mo-
se alleē comē bidē HERE/eñ en laet die
ander niet naerder comē/eñ dat volc en
sal met hen niet op comen.

Mose quā eñ vertelde den volcke al die
woordē des HEREN/eñ al sijn rechten
Doē ātwoorde al tvolc met eēder stēmē
seggēde. Alle die woordē dye die HERE
geseit heeft/sullē wi doen.

Doe screef Mose alle dye woordē des
HEREN eñ stōt des morgēs vroech op
B eñ maecte eenē outaer onder aēdē berch
mz.xij.pileerkēs/na dē.xij.geslachtē van
Israel/eñ sant daer.xij.iōgelingē vāden
kinderē vā Israel/dat si brātoffer dair op
offerē soudē/eñ vrede offer dē HERE/te
wetene twalef stieren

Eñ Mose nā die helft des bloets in eē
beckē. Die āder helft sprēgde hi optē ou-
taer/eñ nā dz boec des vbōts/eñ riep voir
die oorē des volcs. Eñ als si seidē. Al wat
die HERE geseit heeft dz willē wi doen
C eñ gehoirsaē zij/so nā Mose dz bloet ende
besprēde dz volc dair mede seggēde. Siet
dit is dz bloet des verbōts de welcke dye
HERE mz v gedaē heeft bouē alle dese

woorden

Eñ Mose eñ Aarō/Nadab/eñ Abihu/
eñ die tseuētich ouderē vā Israel gingen
op/eñ si sagē dē God vā Israel. Onder zij
voetē waest gelijc eenē steē van Saphie-
rē wercke/eñ gelijc die ghedaēte des he-
mels als hi claer is/Eñ hi en liet zijn hāt
niet ouer die vernaēste vā Israel/eñ als
si God gesiē haddē/zo atē eñ droncken si. D

Eñ die HERE sprac tot Mose/Coemt
op tot mi op dē berch/eñ blijft aldair/dz ic
v geue twee steenē tafelē/eñ dye wet/eñ
die geboden/die ick gescreuē heb/die ghi
hen leerē sult. Doe ginc Mose op eñ zijn
dienair Iosua/eñ clōmē op tē berch gods
Eñ Mose sprac tot dē ouders/Blijft hier
tot dz wi weder tot v comē/siet Aarō ende
Hur zijn bi v/Heefter yemāt eenige saec-
ke/die laet tot hen comen

Als Mose optē berch quā/bedecte een
wolcke den berch/eñ die heerlicheit des
HEEREN woōde optē berch Sinai/eñ
bedecte dē berch.vi.dagē/eñ de HERE
riep Mose tē.vij.dage wter wolckē. Eñ
dat aēscouwē der heerlicheit des HEE-
REN/was gelijc verteerēde vier opten
top vā dē berge/voor dē kinderē vā Isra-
el/eñ Mose ginc middē in die wolcke/eñ
clā optē berch/eñ bleef opten berch veer
tich dagen eñ veertich nachten.

Dat.xxv.Capittel

Ende dye HERE sprac met Mose A
seggēde. Segt dē kinderē vā Isra
el/dz si mi eē Hefoffer geuē/eñ neēt dz vā
eē yegelic/diet gewillichlijc geeft Eñ dit
is dat Hefoffer dat ghi vā hen nemē sult
Gout/siluer/metael. geel side/scharlakē
rosetroot/witte getweernde side/geytē
haer/roode rams vellē/hemel blaeu vel-
lē vuerē hout/olie voor die lāpen. Spece-
rie tot salue eñ tot goeden rueck werck/
Onix steen/ende edele steenen/tot eenē
lijfrock/ende tot eenen borstlap.

Ende si sullē mi een heylichdom ma
ken/dat ick by hen wone. Nader ghelij-
kenis van eenen bewerpe dat ick v tho-
nen zal met al dat daer toebehoret/alsoo
suldij dat maken

Maect aē die arcke vā vueren houte
B twee ellen eñ een halue sal die lencte sijn
ānderhalf die breide/eñ ānderhalf de hooch
de. Eñ ghi sultse met louterē goude ver
guldē binnē eñ butē/eñ maect dair bouē
al om eñ omme een gulden croone/ende
giet vier guldē ringē/eñ doetse aen haer
vier hoeckē/alsoo datter twee ringen sijn
op eene side/eñ twee op dāder side. Ende
maect hantboomē vā vueren houte/Eñ
vergultse met louteren goude/eñ steect
se in die ringē/aē die arcke/datmēse daer
mede dragē mach. Eñ si sullē in die ringē
bliuē/eñ daer wt niet gedaē worden. Eñ
ghi sult in die arcke dat getuygenis leg
gē/dat ic v geuen sal.

Ghi sult ooc eenē genadē stoel makē
vā louterē goude/twee ellē eñ een halue
sal die lencte sijn/eñ onder half die breede
eñ ghi sult twee Cherubim maken/van
gesmedē goude/op beide dē eindē vāden
genadē stoel. Dat die eē Cherubim si/aē
dit eynde/eñ die ander aē dāder einde/eñ
alsoo sullē daer sijn twee Cerubi aē des ge
nadē stoels eyndē. Eñ die Cherubim sul
len haer vlogelen wt spreyen ouer al dat
si dē genadē stoel bedeckē met haren vlo
gelen/Eñ haer aēsichtē/sullē deē teghen
des anders staē/eñ hare aēsichtē sullē op
tē genadē stoel siē. Eñ ghi sult dē Ghena
dē stoel bouē op die arcke doē/eñ in die ar
ke leggē dat getuygenis dat ic v geuē sal
Van daer sal ic v betuygē/eñ met v
C sprekē/te wetē/vā dē genadē stoel tusschen
die twee Cherubim/die opter arckē des
getuygenis is/alle dat ic door v den kin
derē vā Israel gebieden sal

Ghi sult ooc een tafel makē van vue
rē houte/twee ellē lanc/eñ een elle breet/
eñ anderhalf elle hooch/eñ ghi sultse ver
guldē met louterē goude. Eñ een guldē
croone al om eñ om/onder dē lijst Eñ ghi
sult vyer guldē ringē daer aē makē/aen
die vier hoeckē bi sijn vier voetē/vast on
der den lijst sullē die ringhē sijn/datmen
daer hātboomē in doē mach eñ ope tafel
dragē/eñ ghi sult die hātboomē vā vuerē
houte makē/eñ verguldense met goude
datmē die tafel daer mede drage

Ghi sult ooc scotelē/lepelē/cannē/scha
len vā louterē goude makē/datmē daer
mede wt eñ in giete Eñ ghi sult altijt toō
broot op die tafel leggen

Ghi sult ooc eenē cādelaer vā gesme
dē louterē goude makē/eñ wt ē opgaēdē
scacht sullē armē comē met coppē/knopē
eñ bloemē. Des armē sullē wt sinē scach
te ter sidē wt comē/wt elcker sidē drie. eē
yegelic arm sal drie coppē gelijc als amā
del notē hebbē/eñ drie knoppē/ende drie
bloemē. dat sullē die ses armē vā dē cāde
laer sijn. Mer dē scacht des cādelaers sal
vier coppē/knopē eñ bloemē hebbē/ondē
elc twee armē/dye welcke wt den scacht
des cādelaers comē/eenē knoop. Want
beide te wetē dē knoop eñ die armē/sul
len wt dē scacht comē/eñ dat/al vā gesme
den goude.

Eñ ghi sult daer bouē op seuē lāpē ma
kē/dat si tegē malcāderē lichtē/eñ keers
snutters/eñ blusuatē/vā louteren goude
Vā hōdert pōt fijns guuts suldi dat ma
ken/met alle sijn gereetscap. Eñ siet toe/
dat ghijt maect na dat beworp dat ghi op
ten berch gesiē hebt Dat. xxvi. Capit. A

Den tabernakel suldi makē vā tyē
gordinē vā witter ghetweernder
sidē/vā geelder sidē/vā scarlakē/eñ roset
root/Cherubim suldi cōstelic daer aē ma
kē. Die lēcte der eēder gordinē sal. xxviij.
ellē lāc zijn/eñ die breide. iiij. ellen. Eñ dye
gardinē sullē alle tiē gelijc zijn/eñ men sal
die. v. gardinē tsamē voegē deē aē dē an
derē. Eñ ghi sult litsikēs makē vā geelē
sidē/aē elcke hoec der gardinē/daer sy te B
samē geuoecht sullē zijn/datse twee ende
twee aē haer hoeckēs tsamen ghehecht
wordē. L. litsikēs aē elc gardine/alsoo dat
die eene die āder te samē vatte. Ende ghi
sult. l. guldē gardijnringē makē/daermē
die gardinē mede tsamē hechtē sal/die eē
aē die āder/op datter eenen tabernakel
worde.

Ghi sult ooc eē decsel vā geyten haer
maken totter tentē ouer dē tabernakel
vā elf gardinē. Die lēcte der eēder gardi
nē sal. xxx. ellē lāc zijn. Eñ die breede vier el
len/eñ si sullen alle elue euen groot sijn/
dye vijue suldy aen malcanderen voegē
ende dye ses oock aen malcanderen/dat

ghi die ſeſte gardine dubbel maect voor
aen die tente. Eñ ghi ſult aē elcke gardy̆
ne vy̆ftich litſkēs maken aē hare zoomē
C dat ſi mettē zoomē aen malcāderen ghe
voecht wordē. Eñ ghi ſult vy̆ftich coperē
gardy̆nringē maken/eñ die gardy̆n rin
gē aē die litſkens doē/dat die tente te ſa.
men geuoecht/eñ een tente worde. mair
datter ouer hāct vander gardinē der ten
ten/ſuldi dye helft latē ouer hāgē/achter
aen die tēte/op beide die ſidē een elle lāc/
dat dat ouerſcot ſi op dier tentē ſidē ende
bedeckēſe op beide ſiden

Ouer dit decſel ſuldy makē vā roode
ramsvellē/eñ daer toe noch eē decſel van
hemel blau vellen

Ghi ſultooc barderē makē totten ta.
D bernakel/van vuerē houte dye ſtaē ſullē
Tiē ellē lāc ſal een bart ſy̆n/eñ ander half
elle breet/twee ſcroeuen ſal een bart heb
ben/dat deē aen dander geuoecht mach
werdē/in deſer manierē ſalmen alle dye
barderē tottē tabernakel maken Twin.
tich ſullē der ſuitwaert ſtaē/die ſullē veer
tich ſiluerenvoetē onder haer hebbē/ te
wetē/twee voeten onder elc bart aē ſy̆n
twee hoeckē. Aē die āder ſide noortwaert
ſullen ooc twintich barderē ſtaē/eñ daer
onder veertich ſiluerē voeten/te wetene
E twee voetē onder elc bart/Maer achter
aen dat tabernakel weſtwaert/ſuldi ſes
barderē maken/eñ noch twee ander bar
derē achter aē die twee hoekē des taber
nakels/dat elc bart met ſinē hoecbart ge
voecht worde/eñ vā onder tot bouē gely̆c
teſamē comen met eēder crāmē/alſo dat
ter acht barderē ſy̆n met haren ſilueren
voetē/eñ der voetē.xvi.twee onder elck
bardt.

Eñ ghy ſult ry̆gelē makē vā vueren
houte/vy̆f tottē barderē op eender ſiden
des Tabernakels/eñ vy̆f tottē barderen
op dāder ſide.des tabernakels/eñ vy̆ue
tottē barderē achter aēd tētē weſtwaert
F Eñ ghi ſult die rigelē middē aē die barde
ren lancs duerſtekē/eñ alle te ſamē vatē
vādē eenē hoec tottē anderē. Eñ ghi ſult
die barderen met goude verguldē/ende
haer ringē van goude makē / darmē dye
richelē daer inne doe/eñ die richelē ſuldy

met goude vergulde/eñ alſo ſuldi vā den
tabernakel oprechtē / na dat bewerp dat
ghi geſiē hebt optē berch

Ghi ſult ooc makē eē voorhācſel van
geelder ſidē/vā ſcaerlaken eñ roſy̆n root
eñ getweernder witter ſidē/eñ ghy ſult
Cherubim daer op makē cōſtelic/eñ ſult
ſe aen vier calomnen hangen vā vueren
houte/die vergult ſy̆n ſullen/eñ ſy ſullen G
guldē knoopē/eñ vier ſiluerē voetē heb.
ben. Eñ ghi ſult die voorhācſel met haec.
ken aē hechtē/eñ die Arcke des getuyge
nis binnē der voorhancſel ſettē/datſe v eē
onderſceit ſi tuſſcē dē heiligē/eñ dē alder
heylichſten

Eñ ghi ſult dē genadē ſtoel/op die arc
ke des getuygenis ſettē inden alder hey
lichſtē/Eñ die tafel ſuldy ſettē buytē den
voorhācſele eñ dē cādelaer tegē dye tafel
ouer/tē ſuydēwaert vādē tabernacule/al
ſo dat die tafele ſtae tegēt noordē

Eñ ghi ſult ooc makē in die duere vā
der tētē/eenē doec gebreit vā geelder ſy̆.
dē/roſet root/ſcaerlakē/eñ getweernder
witter ſidē. Eñ ghi ſult voor deſen doeck
makē vy̆f calōnē vā vuerē hout/vergult
m̄ gul dē knoopē/eñ ghy ſult daer aē vy̆f
metalē voetē gietē

Dat.xxvij.Capittel.

Ende ghi ſult eenē outaer makē vā A
vuerē houte/vy̆f ellē lāc eñ breet/dz
hi gely̆c viercāt ſi/eñ drie ellē hooch/ende
ghi ſult hoornē aē ſy̆n vier hoekē maken
eñ ghi ſultſe met metale ouer treckē Eñ
maect ooc aſchpottē/eñ ſcuppē/beckenē/
crauwels eñ vierpānē. Alle ſy̆n ghereet.
ſcap ſuldi vā metale makē. Ghi ſult oock
eenē rooſter makē/gely̆c een metalē net
eñ vier metalē ringē aē ſy̆n vier hoeckē/
Ghi ſultē leggē dē heert al om dē outaer
dat die rooſtere reyke totter middē vādē
outaer. Eñ ghi ſult ooc hātboomē makē
tottē outaer/vā vuerē hout/met metael
ouertrockē/eñ ghi ſult dye hātboomē in
die ringē doen/dat die hantboomen aen
beyde ſiden des outaers ſy̆n/dair mē me
de draghen mach. Ghi ſulten van wege.
hoolden barde maken/ghely̆ck v opten B
berch getoont is.

Ghi sult dē tabernakel oock eenē voor
hof makē Een tapỹt cleet vā witter ghe
tweerender sidē/op een side hondert ellē
lāc tegēt suydē eñ twintich calomnen op
twintich metalē voetē / eñ knoopen met
harē verheuenē wercke vā siluere. Also
ooc sal tegēt noordē eē tapỹt cleet sỹn/hō
dert ellē lāc/eñ twintich calōnē op twin-
tich metalē voetē/eñ huer knoopen/met
huerē verheuē werc vā siluere. Maer te
gē dē westē/sal die breede des hoofs heb-
C bē een tapỹt cleet vỹftich ellē lāc/eñ tien
calomnē op tiē metalē voetē. Tegē dē oo
sten/sal die breide des hoofs hebbē. L. ellē
also dat dat tapỹt opter eēder sidē hebbe
xv. ellē/daer toe drie calomnē op drie voe
ten. Eñ. xv. ellē op dye āder side/daer toe
drie calōnē op drie voeten

Eñ in die poorte des hoofs/sal eenen
doec sỹn vā twintich ellen breet ghesticht
vā geelder sidē/scaerlakē/roset root/ende
getweerēder witter sidē/daer toe vier ca
lomnē op haer vier voetē. Alle die calom
nē des hoofs al om/sullē siluerē verheuē
werc hebbē/eñ siluerē knooppen/eñ me
D talen voetē. Eñ die lengde des hoofs/sal
sỹn hondert ellē/eñ die breede. l. ellē/ende
die hoochte. v. ellē/vā getweerēder wit-
ter sidē/eñ sỹn voetē sullē metalē sỹn. eñ
alle die ghereetscap des tabernakels tot
alderley officie/eñ alle sine nagelē / ende
die nagelē des hoofs/sullē metalen sỹn

Gebyet dē kinderē vā Israhel/dat si
tot v brēgē die alder reỹnste eñ puerste olie
vā olỹf boomē gestootē om te lichtē / dat-
mēt altỹt in die lāpe doe/inder tēte des
getuygenis/butē dye voorhācsel die voor
den tabernakel des getugenis hanct

Eñ Aarō eñ sỹn sonē sullēse bereiden
vā smorgēs tot sauons voor dē HERE
Dat sal v eē eewỹge sede sỹn tot op uwe
nacomelingē/onder dē kinderen van Is
rahel/

Dat. xxviij. Capittel.

A Ende ghi sult Aarō uwē broeder eñ
sine sonē tot v nemē vā dē kinderē
vā Israel dat hi mỹ priester si/te wetene
Aarō eñ zỹ sonē. Nadab/Abihu. Eleasar/
eñ Ithamar/eñ ghi sult Aarō uwē broeđ
heilige clederē makē/tot eerē eñ tot ver

cieringe eñ ghi sult dē wisen vā hertē seg
gē/die ic mettē geest der wỹsheit veruult
hebbe Dat si Aarō cleederē makē tot zỹn
der wỹnge dat hi mỹn priester si.

Dit sỹn die cleederē die si makē sullē
borstlap/lỹfroc/sidē roc/engē roc/hoet eñ
eenē gordel. Also sullē si heilige cleederen
makē dinē broeder Aarō/eñ sinē sonē/dat
hi mi een priester si/daer toe sullē si gout
nemē/geel side/scaerlakē/rosỹn root / eñ
witte side.

Dē lỹfroc sullē si makē vā goude/geel- B
der sidē/scarlakē/roset root/eñ getweerē
de witte side constelic/datmēt op beide si
dē met sinē soome te samē vate. Eñ sinē
gordel daer op / sal vā der self der cōstē eñ
wercke zỹ Vā goude/vā geelder sidē scar
lakē roset root/eñ getweernde witte side

Eñ ghi sult nemē twee Onix steenē/
eñ daer op grauē dye namē der kinderē
vā Israel/op elckē ses namē Nadie oordi
nācie haers ouderdōs/dat suldi door dye
steēsniders doē/die die segelē grauē. Also
dat si met goude ront omme begrepen
wordē. Eñ ghi sultse op dye scouderē des
lỹfrocs hechtē/dat die steenen mogē we
sen in gedachtenisse der kinderē van Is-
rael/dat Aarō hare namen op beide sỹne C
schouderen draghe/voor den HERE tot
eenre gedachtenisse.

Eñ ghi sult guldē spannen makē / eñ
twee ghewrongen ketenen van louterē
goude/die achter ouer gaen/Ende sultse
aen die spannen doen

Den borstlap des gerechts suldi ma-
ken nader const/gelijc den lỹfroc Vā gou
de/gheelder siden/scaerlaken/roset root/
eñ ghetweernder witter siden/vierkant
sal hi sỹn eñ dubbele. Een hantbreet sal
sỹn lenckte sỹn/ende een handtbreet sỹn
breyde. Ende ghi sulten vuullē met vier
rỹen vol steenē. Die eerste sal sỹn eē Sar
dix/Topaes/Smaragdus/Die ander eē
Robỹn/Saphir/Diamāt. Die derde Li-
gurius. Achates/Amethistus/Dye vier
de een Crisolitus. Onix. Jaspis. Alle dye
vier rỹen sullen in gout gesloten sỹn. eñ
sullen na die tweelf namen der kinderen
van Israel staen/gegrauen van steensni
ders/eē yegelic sinē naem na dye tweelf

stammen. Eñ ghy sult gewrongen kete
D nen aen den borstlap ouer een doen/van
louteren goude/eñ twee gulden ringen
also dat ghi die selue twee ringhen hecht
aen die twee hoeken des borstlaps/ende
doet die twee guldē gewrongen ketenē
in die selue twee ringhē. Maer die twee
eyndē vādē twee gewrongen ketenē/sul
di in die twee spannen doen/ende hechtē
se aen die hoecken vāden lijfroc/tegē mal
canderen ouer

Eñ ghi sult twee ander gulden rin-
gen maken/eñ aen die twee ander hoec-
ken des borstlaps hechten/te weten aē
sinen cant/daert buyten opten lijfroc me
de hāct. Eñ ghi sult noch twee guldē rin-
gen maken eñ op die twee hoecken aen-
E den lijfroc/van buiten tegen malcande-
ren ouer hechten/daer den lijfrock te sa-
men comt. Eñ men sal den borstlap met
sinen ringen/met eenen geheelen snoe-
re/aen die ringen des lijfrocs knoopen/
dattet opten lijfroc vast aen ligge/eñ den
borstlap niet los en worde vāden lijfrock

Also sal Aaron die namen der kinde
ren van Israel dragen inden borstlap des
rechts/op sijnder herten/als hi in dat hei
lighe gaet/totter gedachtenisse voor den
HEERE altijt. Eñ ghi sult inden borstlap
des rechts doen Licht eñ volheyt/op dat
si op Aarons borst sijn/als hi ingaet voor
den HEERE eñ draecht dat recht der kin
deren van Israel op sijnder borst voor dē
HEERE altijt

Ghi sult oock den sidē rock totten lijfroc
maken/al vol van geelder sijdē/eñ bouē
middē daer in/sal eē gat zijn/eñ eenē boort
ront om dat gat/om dat te samen te hou-
den/dattet niet en scuere. Eñ onder aen
sinen soom suldy granaet appelē maken
van geelder siden/scaerlaken/roset root
F ronts om. Eñ ghy sult daer tusschē guldē
bellē rōts om hāgē/alsoo dat daer eē gul
dē belle/daer na eē Granaet appel/ende
noch een gulden belle/ende dā weder ee
nen Granaet appele/ende alsoo voort/
ronts om aē dē zoō des seluē siden rocks
Eñ Aarō sal hē aen hebbē als hi dient/dat
men sine geclanck hoore als hij wt ende
in gaet/in dat heilige voor dē HEERE/op

dat hi niet en sterue.

Ghi sult oock eē voorhooft plate makē
vā louterē goude/eñ daer in grauē/nae
steēhouwers const/Die heilicheit dē HE
RE/Eñ ghi sult die plate met een gheel
snoer hechtē voor aē den hoet op Aarons
voorhooft/op dat Aarō also drage die mis
daet der geenre/die de kinderē vā Israel
heiligē in alle hare gauē eñ heilichdō/eñ
het sal allereisen aē sijn voorhooft sijn/op
dat hise versoene voor dē HEERE. G

Ghy sult oock eenē engē rock makē vā
witter sidē/eñ eenē hoet vā witter siden
makē/eñ eenē gesticktē gordele

Eñ Aarons sonē suldi rockē/gordels/
eñ huuē makē/ter eerē eñ tot verciersin
gen/eñ ghi sultse uwē broeder Aarō met
sinē sonē aē treckē/eñ ghi sultse saluē/eñ
hare hādē vuulē/eñ wijense/dat si mijne
priesters sijn. Eñ ghi sult hen lijnē broec-
ken makē/om te bedeckē dat vleesch der
scamelheit/vādē lēdenē tot aē die dije/eñ
Aaron eñ sijn sonē sullēse aē hebbē/als si
in die tēte des getugenis gaen/ oft als si
gaē tottē outaer/op dat si dienē in dat he
lige dat si hare misdaet niet en dragē/eñ
so steruē Dat sal hem eñ sinē saet na hem
een eewige sede sijn

Dat.xxix. Capittel

Dit ist dat ghi oock doē sult/op dat sy A
mi priesters gewijt worden. Neēt
eenē iongē varre/eñ twee rammē sonder
smette/eñ ongeheeft broot/eñ ongeheef-
de koeckē/met olie gemēgt/eñ ongeheef
de vladē met olie bestrekē/vā tarwē me
le suldijt al makē/eñ sullet in eenen korf
leggē/eñ indē korf daer brēgē/eñ dē ver-
re mettē twee rammen

Eñ ghi sult Aarō eñ sinē soon voor die
duer der tētē des getuigenis brengē/eñ
met watere wasschen/ende dye cleederen
nemen/ende Aaron aen trecken den en
gen roc/ende den siden roc/ende den lijf-
roc/ende den borstlap tot den lijfrock/eñ
ghi sult hem gorden buyten opten lijfroc
eñ den hoet op sijn hooft settē/eñ dye hei
lige plate aē dē hoet eñ ghi sult nemē die
salfolie/eñ op zijn hooft stortē eñ hē salven

Eñ syn sonen suldi oocdaer bi brengē/eñ
den engen roc aen treckē/eñ beide Aarō
eñ syn sonē ooc met gordelē gorden/eñ hē
die huyuē opt hooft binden/dat si dat prie
J.b sterdom hebbē/tot eewichliker seden.

Eñ ghi sult Aaron eñ sinē sonen dye
handē vullē/eñ die verre daer brenghen
voor die tente des getuygenis/eñ Aaron
met sinē sonē sullē hare hādē op des ver-
ren hooft leggē/eñ ghy sult dē verre slaē
voor den HERE voor die duere der ten
ten des getuygenis/eñ ghi sult syn bloet
nemē/eñ op des outaers hoornē doē met
uwē vinger/eñ al dat ander bloet aē den
vloer des outaers gietē. Eñ ghy sult alle
leui/viij/c dat vet nemē dat dat ingewant bedeckt
eñ dat net dat ouer die leeuere is/eñ dye
twee nyerē met den vette dat daer ouer
leydt / ende ghy sullet opten outaer ont
stekē. Maer des verrē vleesch/eñ vel/eñ
mest suldi buytē voor dē legere met vier
verbernē/wāt het is een sondoffer.

C Eñ den eenē ram suldi nemen/eñ Aa
ron met sine sonē sullē haer hāden op zȳ
hooft leggē/dā suldi hē slaen/eñ vā sinen
bloede nemē eñ optē outaer sprenghen
ronts omme. Eñ den ram suldy deylen
in stuckē. eñ syn ingewant wasscē/eñ den
schenckel/eñ ghi sullet op leggē/op syn ge
houdē vleesch/eñ op syn hooft / eñ al den
ram in stekē/ghehouwen opten outaer
want hi is een brātoffer/een suet geruec
des offers den HERE.

Den anderē ram suldi nemē/eñ Aa-
ron met sine sonē sullen haer handen op
syn hooft leggen/eñ ghi sult hem slaē/eñ
D vandē bloet nemē eñ doent opt einde vā
der rechter ooren vā Aaron. eñ sine sonē/
eñ opten duym van haerder rechter hāt
eñ opten grooten teē haers rechtē voets
eñ ghi sult dat bloet opten outaer spren-
gen ront om/eñ ghi sult vandē bloede dat
opten outaer is nemen/eñ salfolie nemē
eñ Aaron eñ syn cleederē / syn sonē ende
haer cleederen besprengē: So sal hi syne
cleederen/syn sonen eñ haer cleederē ge
wyet syn. Daer na suldy nemen dat vet/
vanden ramme/ eñ steert / ende dat vet
dat dat ingewant bedect/dat net ouer de
leuere/eñ die twee nyeren/met dē vette
dat daer ouer is/ende die rechte schoudere
(want het is eenen ram der vullingen)
eñ een stuc broots/eñ een oly koec/eñ een
vlade/wt dē korue des ongeheefs broots
die voor den HERE staet/eñ legghet al
op Aarons handen/eñ synder sonen han
den/eñ verrueret den HERE. Dair na
nemet vā haren handē eñ ontsteket op-
ten outaer tot eenen brandtoffer / tot ee-
nen soetē ruecke voor den HERE. Wāt
dat is des HEREN offer

Eñ ghi sult die borst nemē vādē ram-
me van Aarons vullingen/eñ ghi sultet
voor den HERE verruerē/dat sal u deel
syn Eñ ghi sult also heiligē die verruerde E
borst/eñ die hef schouder die verruert/eñ
geheuen syn vanden ramme der vullin
gen voor Aarons eñ synder sonen / ende
tsal Aaron eñ sinen sonen deel syn/tot eē
eewige sede/vandē kinderē van Jsrahel
want het is Hefoffer. eñ dat Hefoffer sal
des HEREN syn/vanden kinderen vā
Jsrael aen hare dootoffer eñ hefoffer die
si den HERE doen

Eñ die heilige cleederē van Aarō sul-
len syn sonen hebben na hē/dat si daer in
ne gesalft eñ haer handen geuult wordē
so wie dat onder alle syn sonen in syn ste-
de priester wort/die sal die cleederē seuen
dagen aen doē dat hi gae in die tente des
getuygenis/om te dienen indē heyligen

Ghi sult nemen den ram der vullin-
gen/eñ syn vleesch aen eenē heiligē hoec
koken. Eñ Aaron met sinē sonē sullē des
selfs rams vleesch eten mettē broode des
korfs/voor die duere der tenten des ghe-
tuygenis/wāt daer is versoeninghe me
de geschiet/te vullē hare hādē/dz si gewyet F
worden. Een vreemde en salt daer niet af
eten/wāt het is heilich. Mer blyfter wat
ouer vandē vleesche der vullingē/eñ van-
dē broode/tot des morgēs/dat suldy met
vier verbernē/eñ niet laten etē / wāt het
is heilich. Eñ ghi sult also met Aaron eñ
sinē sonen doen al dat ic u gebodē hebbe.
Seuē dagē suldi hare hādē vullen/eñ da-
gelics eenen verre totten offere slaē om
dier wille die versoent worden. Eñ ghy
sult den outaer suueren als ghi hem ver
soent/eñ ghi sulten saluen dat hy gewyt

worde/seuen dagē suldi dē outaer versoe
nē eñ wijen hē/dat hi si een outaer des al
derheplichstē/ope desen outaer rakē sal/
die sal gewijt sijn.

G Eñ dit suldi met dē outaer doen/twee
iarige lāmerē suldi alle wege des taechs
daer op offerē. Een lam des morgēs/dat
andere tusschē auont. Eñ tot eenē lāme
een tiendēdeel terwēmeels ghemengt
met een vierendeel vā een Hin gestoten
olye/eñ eē vierendeel vā een Hin wijns
tot een drancoffere. Met dē anderen lā
tusscen auōde suldi doē gelijc met dē spijs
offere eñ dranc offer des morgens tot ee-
nen soeten rueke des offers dē HERE
dat is dagelijcs brantoffere bi uwen na-
comelingē/voor die duer der tētē des ge
tuychnis voor den HERE/daer ic v be-
tuygen eñ met v spreken sal

Daer wil ic dē kinderē vā Israel getui
get eñ geheilicht werdē in mijnder heer
licheit/eñ ic sal die tente des getuychnis
met dē outaer heilighē/eñ Aaron eñ sijn
sonē mi tot priesters wijē Eñ ic sal onder
die kinderē vā Israel wonē/eñ hair God
zijn/dat si wetē sullē dat ic bē die HERE
haer God/diese wt Egipten lant brochte
om dat ic onder hen wonen soude. Ic die
HERE haer God.

Dat.xxx.Capittel.

A OOc ghi sult ooc eenē Ruec outaer van
vuerē houte makē om ruec daer
op te makē/een elle lanc eñ breet/ghelijc
vier cant/eñ twee ellen hooge met sinen
hoornē/eñ sulten met louterē goude ver-
gulden/sinē dack eñ zijn muerē ront om
me eñ sijn hoornē. Eñ ghi sult een croon-
ken vā louterē goude daer omme makē
eñ twee guldē ringē onder tat croonken
aen beide sidē/datmē hāt boomē dair in-
ne doe eñ hē daer mede drage. Die hant-
boommē suldi ooc vā vuerē houte makē
eñ verguldē/eñ sultē setten voir dat voir
hancsel/die voor die arcke des ghetuych-
nis hanct/eñ voor dē Genaden stoel ope
op tgetuychnis is/vā tair ic v betuigē sal

Eñ Aaron sal daer op ruec makē goet
ruecwerc alle morgen als hi ope lāpe be
rept/des gelijc als hi die lampe ontsteect
tontrēt dē auont/sal hi ooc sulckē ruec ma
ken. Dat sal dat dagelics geruec sijn voor
den HERE bi uwe nacomelinghē/ghy
en sult geē vreemde geruec daer op doē/
ooc geē brātoffere/noch spijsoffer/eñ geē
drācoffer daer op offerē. Eñ Aaron sal op B
sijn hoirnē versoenē eē mael tsiaers/met
den bloede des sondoffers dat daer offe-
ren ope daer versoenet worden/eñ dat sal
gescien by uwen nacomelingen/wāt dat
is den HERE dat alderheplichste. Numa/

Eñ die HERE sprack met Mose seg
gēde. Als ghi die hoofden der kinderen
vā Israel telt/so sal een yegelijc dē HE
RE geuē die versoeninge sijnder sielen/
op dat hē niet en ouercome eē plage als
si getelt wordē. Eñ eē yegelijc ope mede
int getal is/sal eenē haluē Sikel geuen/
na dē Sikel des heplichdoms. Eenē Sy
kel gelts twintich Gera. Alsulken haluē
Sikel sal tat Hefoffer des HERE sijn
Wie tat int ghetal is/van twintich iaren le/lxxx
ende daer ouer/ope sal dat Hefoffer den Pau/ib/
HEERE gheuen Die rijcke en sal nyet Ele.xlv
meer geuen/ende die arme nyet min dā
den haluen Sikel/dien men dē HERE
tot eenen Hefoffer geue voor die versoe-
ninge haerder sielen. Ende ghi sult alsul
ken gelt der versoeninghen nemen van
den kinderē van Israel/eñ aen dē Gods
dienst des tabernakels des getuychnis
legghen/tatter si den kinderen van Isra
el een ghedachtenis voor den HEERE
dat hi hem late ouer hare siele versuenē

Ende die HERE sprack met Mose
seggende/ghi sult ooc een metalen hant
vat maken/met eenen metalē voete om
mede te wasschen/ende sullet stellen tus-
schen den tabernakel des getuyghenis
ende den outaer/ende water daer in doē
dat Aaron ende sijn sonen hare handen
ende voeten daer wt wasscen/als si in dē
tabernakel des getuygenis gaen/of tot
den outaer/dat si den HEERE dyenen C
met ruecoffere/op dat si nyet en steruen
Dat sal een eewige sede sijn/hem ende si
nen sade bi haren nacomelingen.

Ende dye HEERE sprac met Mose
segghende. Neemt tot v specerij der bes-
ter Mirhen/vijf hondert Sikel eñ Cyn-
namum half so veel/vijftich eñ twee hon

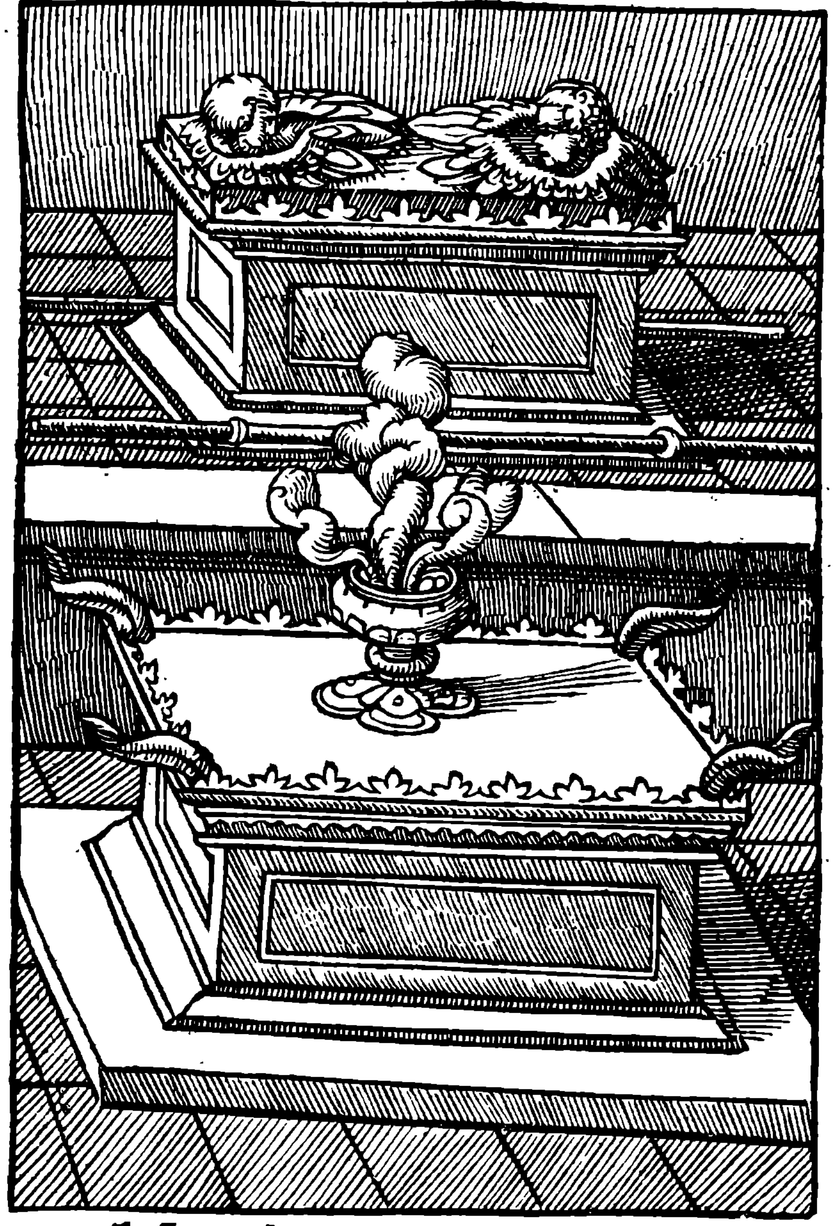

dert/eñ Kalmes cōc.l.eñ twee hondert
ende Caſſia vijf hōdert/na den Sikel des
heylichdōs/eñ olye vā olijf bomē eē hin
maect een heylighe ſalf olye/na der apo-
teken conſte.

Ende ghy ſult daer mede ſaluen/die
tente des getugenis/ende die Arcke des
getugenis/die tafel met alle haerder ge-
reetſcappē/dē kādelaer met ſijnder ghe-
reetſcappē/dē ruec outaer/dē brantoffer
outaer/met alle ſijnder gereetſcap/eñ dat
hātvat met ſinē voete/eñ ghi ſultſe alſoo
wijē/dat ſi dat alderheilichſte zijn/wāt wie
datſe rakē ſal dye ſal gewijt ſijn.Aarō eñ
D ſijn ſonē ſuldy oot ſaluē.eñ wijēſe my tot
prieſters.

Eñ ghy ſult met dē kinderen van Iſ
rahel ſpreken/ende ſegghen/ Deſe olye
ſal my een heylighe ſalue ſijn bi uwe na
comelingen/ſi en ſal niet op menſcen ge
goten werden. Ghy en ſult oock des
ghelijck niet maeken/wandt het is hey-
lich/daer om ſalt v heylich ſijn Wye dat
alſulcken maecht/ oft eenen vreemden
daer af gheeft/Dye ſal van ſinen volcke
wt ghedaen worden.

Eñ die HERE ſprac tot Moſe.neēt
ſpecerie/balſē/ſtactē/galbā/eñ ſuuer wie
rooc/deē ſo veel als dāder/eñ maect ruec
werck daer af/nae der apoteken conſte/
gemengt/datter ſuyuer ſi totter heilichz

eñ ghy sullet te puluer stootē/eñ stellent
voor dat getuygenis in die tente des ghe
tuygenis/van daer dat ic v betuigen sal/
dat sal v dat alderheilichste sijn. Eñ des
gelijckē ruecwerc en suldi voor v niet ma
ken/ maer het sal heilich sijn den HEE.
RE. Wie dat een alsulckē maken sal dat
hi daer mede ruer make/die sal wt gedaē
werden van sinen volcke

Dat.xxxi.Capittel.

A Ende die HEERE sprac tot Mose seg
gēde/Siet Ic heb geroepē Bezaleel
Vri soon die Hur soon was vādē geslach.
te Juda/eñ hebbe hem veruult met den
geest Gods/met wijsheit eñ verstāde/we
tētheit eñ met alderlei werc constelic om
in gout te wercken/in siluere/latoē/con.
stelijc steen te snidē/eñ in te setten/eñ con
stelijc te timmerē van houte/te makē al.
derley wercke. Eñ siet/ic heb hem eenen
geselle gegeuē Ahaliab Ahisamachs soō
vādē geslachte Dan/eñ ick heb elckē wij
B sen die wijsheit int herte ghegheuē/dat si
maecken sullē/al wat ic v gebodē hebbe/
die tente des ghetuychnis/die arcke des
getuychnis den genadē stoel daer op/eñ
alle gereescap der tenten/die tafele ende
zijn gereescap/dē cādelaer eñ alle sijn ge.
reescap/dē ruec outaer/des brātoffers ou
taer/met alle sijnder gereescap/dat hant
vat met sinē voete/des officien cleederen
eñ die heilige cleederē des priesters/Aa.
ron/eñ die cleederē sijnder sonē/om pries
terlijck te dienē/die salf olye/eñ dat rueck
werc vā speceryen tot dē heilichdom Al wat
C ic v gheboden hebbe sullen si maken

Eñ die HEERE sprack met Mose seg
gēde Segt dē kinderē vā Israel eñ spreect
tot hen. Hout minē Saboth/wāt dye is
een teekē tusscē mi eñ v/tot op uwē naco.
melingē. Om dat ghi wetē sult dat ic die
HEERE bē die v heiliget/dair om so hout
minē Sabboth/want hi sal v heilich sijn.
wie hem ontheilicht die sal die doot ster.
uen. Wāt wie dat enich werc dair in wet
diens siel sal worden wt ghedaē vā sinen
volcke. Ses dagē sal mē werckē/maer te
seuēstē dach is de Sabboth die heylighe
ruste des HEERE N. Wie dat enich werc
doet in dē Sabboth dach/die sal dye doot

steruē. Daer om sullē die kinderē van Is
rael dē Sabboth houwē/dat sijen oor by
harē nacomelingē vierē tot een eewige
verbont

Hij is eē eewich teekē tusscē mi eñ dē
kinderē vā Israel. Wāt in ses dagē maec
te die HEERE hemel eñ aerde. Maer tē
seuensten daghe rustede hy ende hielt
op.·.

Eñ als die HEERE sijn redenen ghe.
eynt hadde met Mose optē berch Sinai
gaf hi hem twee tafelen des getuychnis
die steenē warē/eñ ghescreuē mettē vin.
gher Gods

Dat.xxxij.Capittel

Als dat volc sach/dat Mose toefde a
vādē berge te comen/vergader
dē si tegē Aaron eñ spraken tot hē Staet
op eñ maect ons Godē die voor ons gaen
wāt wi en wetē niet wat desen mā Mo.
se gesciet is/die ons wt Egipten ghelept
heeft. Aaron sprac tot hē/treect af die gul.
dē oorringē vā uwer wijuē oorē/eñ uwer
sonē/eñ uwer dochterē/eñ breēctse tot myr.
Eñ al tvolc troc af sijn guldē oorringhen
vā harē oorē/eñ brochtēse tot Aaron. Eñ
hi nāse vā harē hādē/eñ bewoorpt met eē.
der griffien/eñ si maectē een gegotē calf
eñ sprakē. Dat sijn uwe Godē Israel dye
v wt Egiptē lāt geleit hebben

Eñ als Aaron dit sach/maecte hy eenē
outaer voor hem eñ liet roepen eñ sprack
Morgen ist des HEEREN feeste/eñ si stō
den des morgēs vroech op/eñ offerdē brā
offer/eñ si brochtē daer toe oor doot offer
Daer na ginc dat volck sitten om te eten
ende te drincken/eñ stonden op om te spe.
len

Dye HEERE sprack tot Mose/gaet/
daelt af/Want v volck/dat ghi wt Egyp.
ten landt ghelept hebt/heuet qualijc ge.
maeckt/si sijn snellijck vanden wege ge.
gaen/die ick hen geboden hebbe. Si heb
ben een ghegoten calf ghemaect/eñ heb
bent aen gebeden/ende hebben hem ge
offert ende ghesept dat sijn uwe Goden B
Israel die v wt Egipten lant gheleit heb iii.c
ben. Eñ die HEERE sprack tot Mose. Ic
sie dat tet een hartneckich volck is/eñ nu

laet mi/dat mijnē tooꝛen op haer vergrā-
mē mach/eñ dat icſe te nieuten doe/eñ ic
C ſal v makē in een groot volc

Maer Moſe badt ſuetelick vooꝛ God
ſinē HEERE ſegghende. Och HEERE
waer omme wilt uwē tooꝛne vergrāmē
ouer v volck dat ghi met grooter macht
eñ crachtiger hāt wt Egiptē lāt geuoert
hebt. Waer om ſoudē dye Egiptenaren
'lij/' seggē eñ ſpꝛekē hi heeftſe tot harē ōgeluc
wt gelept/om dat hiſe doodē ſoude int ge
berchte/eñ af doē van aertrijcke/keert v
van dē gramſcap ws tooꝛens/eñ weeſt ge
nadich ouer dye quaethꝛ ws volcs/weeſt
ghedachtich ws dienaers Abꝛahā/Iſaac
eñ Iſrael/dien welken ghi geſwoꝛē hebt
bi v ſeluē/eñ geſpꝛokē. Ic ſal uwe ſaet ver
meerderē/gelijc die ſterren des hemels/
eñ alle dat lāt daer ic af geſpꝛoken hebbe
ſal ic uwē ſade geuē/eñ ſi ſullent beſitten
eewichlijc. Alſo beroudet dē HEERE dat
quaet dat hi ſeide/dat hi dat ſinen volcke
D doen wilde.

Eñ Moſe keerde weder vādē berge
eñ hadde twee tafelen des getuyghenis
in ſine hādē/die op beydē ſidē geſcreuen
warē/eñ ſi warē Goods werck/ende dat
gheſcrift was Gods geſcrift daer in ghe-
grauen. Als Joſua hooꝛde dēs volcs roep
dat ſi ypꝛchten/ſpꝛack hi tot Moſe/dat is
eens ſtrijts gheruchte. Hy andtwooꝛde/
Ten is gheenen roep des ſtrijts/daer de
een tegen den anderē roept/die verwin-
nen ende verwonnen wooꝛden/maer ick
hooꝛe eenen roep eens dans liedekens

Als Moſe byden leegher quam/eñ
dat calf/eñ den dās ſach/wert hi ſeer grā
eñ werp dye tafelen wt ſijnen handē/eñ
bꝛacſe onder aen den berghe/ende nam
E dat calf dat ſi ghemaect haddē/ende ver-
berndet met viere ende ſloecht te puluē-
re/ende dedet int water ſtuyuen/eñ gaft
den kinderen van Iſrahel te dꝛinken/eñ
ſpꝛack tot Aaron. Wat heeft v dit volc ge
daen dat ghi ſo groote ſonden op hen ge-
bꝛacht hebt

Aaron andtwooꝛde. Mijn heere en
weeſt niet gram/ghi weetet doch dat dit
volc quaet is/ſi ſpꝛaken tot my/maect ōs
goden/die ons vooꝛgaen/want wi en we

ten niet/hoet deſen man Moſe gaet/die
ons wt Egipten landt ghelept heeft. Ic
ſpꝛac tot hen. Wie gout heeft/die trecket F
af ende geuet my/ende ick woꝛpt int vier
daer af is dat calf gecomen

Als Moſe ſach/dat die kinderen vā
Iſrael ghebloot waren/want Aaron als
hiſe opꝛechte/bloote hiſe tot ſchanden/eñ
hi ghinck in die duere des leghers/ende
ſpꝛac. Coemt tot mi die den HEERE aē
gaet. Doen vergaderden bi hem alle de
kinderen Leui/ende Moſe ſpꝛac tot hen/
So ſpreect die HEERE die God van Iſ
rahel. Een yeghelick binde ſijn ſweerdt
op ſijn lendenē. eñ duergaet wech eñ we
der vander eender pooꝛten totter ander
des leeghers/ende een yeghelick verſla
ſinen bꝛoedere/vꝛiendt/ende naeſten. de
kinderen Leui dedent/ſo hem Moſe ghe
boden hadde/ende in dien daghe vyelen
vanden volcke. dꝛye duyſent mannen/
Doen ſpꝛack Moſe vult uwe handen he
den den HEERE/een yeghelijck ſinen
ſone ende bꝛoeder/op dat heden op v co-
me die benedictie.

Des moꝛghens ſpꝛack Moſe totten G
volcke/ghi lyeden hebt een groote ſonde
ghedaen. Ick ſal op climmen tot dē HE-
RE/oft ick miſſchyen uwe ſonde verſoe-
nen mach.

Als Moſe weder tot den HEERE
quam/ſpꝛack hi. Och dat volck heeft een
groote ſonde ghedaen/ende hebben gul
den Goden ghemaeckt. Vergheeft hen
hare ſonde/en doedijt niet/ſoo ſcrabt my
wt uwen boecke/die ghi gheſcreuē hebt
Die HEERE ſpꝛac/wye dat my ſondicht/
dyen ſal ick wt mijnen boecke ſcrabben/
Maer gaet ende leydet mijn volck daer
ick v gheſeyt hebbe/Syet mijne enghel
ſal vooꝛ v gaen. Mair inden daghe mijn
der beſoeckinghen ſal ick hare ſondē op
haer beſoecken.

Aldus plaechde die HEERE dat volc
om dat ſi tcalf gemaect hadden/dat wel-
ke Aaron maecte

A Dat.xxxiij.Capittel.

DIe HEERE sprack tot Mose/gaet
eñ treckt van hier/ghi eñ dat volc/
dat ghi wt Egipte lãt geleit hebt. In tat
lãt dat ic Abrahã/Isaac/eñ Iacob geswo.
ren hebbe eñ geseyt. Dinẽ sade wil ict ge
uen/eñ sal minẽ engel voor v seyndẽ/Hy
sal wtstootẽ die Cananitẽ/Amoriten/He
thiten/Pheresitẽ/Heuiten/eñ Iebusitẽ.
in dat lant daer melc eñ honich in vloeyt
wãt ic en sal met v niet op reysen/want
ghi sijt een hartneckich volc/ick mocht v
onder wegẽ te nieute doen. Als dat volc
dese quade woordẽ hoorde/droegẽ si rou.
we/eñ niemãt en droech sijn cyeragie aẽ
hem.

B Eñ dye HEERE sprac tot Mose. segt
tot dẽ kinderẽ vã Israel. Ghi sijt eẽ hart
neckich volc. Ic sal eẽs onuersiens comẽ
eñ verdoẽ v alle gader. Eñ nu legt uwe
cieragie van v/dat ic wete wat ic v doen
sal. Aldus dedẽ die kinder vã Israel haer
cieragie af voor den berch Horeb

Mose nã die tente eñ sloech se op ver.
re buten den legere/eñ hyet se een tente
des getuyghenis/eñ so wie dat dẽ HEE.
RE vragẽ wilde/die moeste comẽ totter
tentẽ des getuyghenis voor dẽ leegere.
eñ als Mose wt ginc totter tẽtẽ/so stont
alle dat volc op/eñ een yegelic stont in zijn
der tentẽ duere/eñ sagẽ hẽ na/tot dat hy
in die tente quã. Eñ als Mose in die ten.
te quã/so quã die calomne der wolckẽ be
nedẽ eñ stont inder tentẽ duere/eñ sprac
met Mose. Eñ alle dat volc sach die calõ.
ne der wolckẽ/in die duere der tentẽ staẽ
eñ stondẽ op/eñ een yegelick buycte in sijn
der tentẽ duere

C Die HEERE sprac met Mose vã aen
sichte tot aensichte/gelijc eẽ mã met sinẽ
vriẽt spreect. Eñ als Mose weder keerde
tottẽ leegere/so en ginck sijn dienaer Io.
sue die sone Nun die iongelinc wt der tẽ.
ten niet. Eñ Mose seide tot dẽ HEERE
Siet ghi segt tot mi/Leyt dit volck wech
opwaerts/eñ ghi en laet mi niet weten/
wiẽ dat ghi met mi seynden wilt. Eñ ghi
doch ghesegt hebt. Ick kenne v bi nae.
me/eñ ghi hebt genade in minẽ oogẽ ge
uondẽ/Heb ic dã genade voor uwẽ oogẽ
vondẽ/so laet mi uwẽ wech wetẽ/daer ic
mede bekẽnẽ mach/dat ic ghenade voor
dijn oogẽ vinde/eñ siet doch dat dit volck
uwe volc is

Die HEERE sprac Mijn aensicht sal
voor v gaẽ/daer mede sal ic v leyden. Mo
se sprac Oft uwe aẽsicht voor ons nyet en
gaet/so en leit ons vã hier nyet opwaert
Wãt waer bi soudemẽ bekẽnẽ dat ic ende
uwe volc genade voor uwe oogen geuon
dẽ haddẽ/ten si dat ghy met ons gaet/op
dat ic eñ uwe volc wat sonderlinck wordẽ
voor alle volc dat op aertrijc is. Die HE.
RE sprack tot Mose/Dat ghi nu ghesegt
hebt/sal ic ooc doẽ/wãt ghi hebt ghenade D
geuondẽ voor mijnẽ ooghẽ eñ ic kenne v
met name.

Mose sprac. Laet mi dan uwe heerlic.
heit sien/eñ hi sprac Ic sal voor uwẽ aẽsich
te alle goet tonẽ/eñ ic sal latẽ aẽroepẽ des
HEERẼ naẽ voor v/Wiẽ ick genadich Roi
bin/diẽ ben ic genadich eñ wiens ick ont.
ferme/diens ontferme ic. Eñ noch sprac
hi/ghi en conct mijn aengesichte nz gesiẽ.
Wãt geẽ mẽsce en sal leuẽ die mi siet. eñ
noch sprac die HEERE. Siet daer is een
ruymte bi mi/daer suldi opten steen staẽ
Als mine heerlicheit voor by gaet/so sal
ic v in des steẽs cloue leggẽ/eñ ic sal mijn
hant op v houden/tot dat ic voor bi bẽ eñ
als ic mijn hant vã v doe/suldi my achter
na sien/maer mijn aensichte en sal nyet
ghesien worden

Dat.xxxiiij.Capittel.

ENde die HEERE sprac tot Mose A
verhoudet twee steenẽ tafelẽ/ghe Deu.x
lijc die eerste warẽ/dat ic die woordẽ daer
op scriue/die in die eerste tafele warẽ/die
welcke ghi gebrokẽ hebt. Eñ weest mor.
gen bereyt/dat ghi vroech optẽ berch Si
nay climt/eñ aldaer tot mi compt op des
berchs top. Ende en laet niemãden met
v op comẽ/datter niemant gesiẽ en wor.
de om al den berch. Oock geẽ scaep noch
runt en laet tegẽ ouer desen berch weidẽ

Eñ Mose hyeu twee steenẽ tafelẽ ge
lijc die eerste warẽ/eñ stont des morgẽs
vroech op/eñ clã optẽ berch Sinay/so hẽ
die HEERE ghebodẽ hadde/eñ hi nã dye
twee steenẽ tafelen in sijn hant. Doẽ quã

die HEERE af/in eēder wolcke/eñ Mose
ginc aldaer bi hem/eñ aēriep dē naē des
HEEREN. Eñ als die HEERE voorbyzō
aēsicht ginc riep hi HEERE HEERE god
bermhertich eñ genadich eñ lācmoedich
eñ vā grooter genaden/eñ trou/ghi dye
bewaert genade int duisende lit/eñ ver-
geeft die misdaet/ouertredingē/eñ sonde
eñ voor wiē niemāt ontsculdich en is/ghi
die de misdaet der vaderē versuect op de
B kinderē eñ kints kinderen/tot int derde
i9;x eñ vierde lit. Eñ Mose neychde haestelic
totter aerdē/eñ badt hē aē eñ sprac. HE-
RE/heb ic genade voor uwē oogē geuon
den/so gae die HEERE met ons/wāt het
is een hartneckich volc/dat ghi onser son
dē eñ misdaet genadich weest/eñ laet ōs
uwe erfgoet wesen. Eñ hi sprac. Siet/ick
sal een verbont makē voor alle dē volcke
eñ ic sal teekenē doē/dier gelijkē die noyt
gesciet en sijn in allē landē/eñ onder alle
volc/eñ allet volck/daer ghi onder sijt sal
sien des HEEREN werc/wāt vreeselic
salt sijn/dat ic met u doē sal/hout dat ic he
den gebiede. Siet ic sal voor u verdriuen/
die Amoritē Cananitē Hethitē Pheresi-
J.a ten Heuitē eñ Jebusitē. Wacht u dat ghi
nyet en maect eenich verbont met dē in-
woonders vā diē lande/dair ghi in comē
sult/dat si u niet een argernis en worden
maer hare outaren worpt om ende hare
gopkēs breect/hout af hare bosscē/eñ ghi
en sult geene vreēde godē aēbiddē/want
die HEERE heet eē ernstige lief hebbere
om dat hi een ernstige lief hebbēde God
is/daer omme Wāt waert bi alsō dat ghi
r.a// een verbont met des lants inwoonders
maecte. Als si dā hoererē met hare godē
eñ harē godē offerē/dz si u dā niet en roe-
pen/eñ dat ghi dan vā harē offere eet/eñ
uwē sonē wiuē neēt vā harē dochteren/
eñ als die wiuē dan hoererē met hare go
den/datse uwe sonē ooc doen hoererē inz
C hare goden.

Ghi en sult geē gegotē godē maken/
Dye feeste des ongeheefts broots suldy
houdē/seuē dagen suldi ongeheeft broot
eten/so ic u gebodē hebbe/ontrēt der tijt
des maēts Abib/wāt inder self der maēt
Abib sidi wt Egiptē getrockē Alle dat zō
moeder eerstwerf ontdoet/dat manlick
is/dat sal mijn sijn/van alle uwe vee/dat
sijn moeder eerstwerf ontdoet/het si osse
oft scaep. Maer die eerst geborē des ezels
suldi met eenē scape lossen/mer en lossijs
niet/so suldijt doodē. Alle eerst gheboren
uwer kinderē suldy lossen.

Eñ dat niemāt ijdel voor mi en open
bare

Ses dagē suldi arbeidē/dē seuenden
dach suldi vierē/beide met ploegē eñ mz
oostē. Die feeste der weken suldi houden
met dē voorvruchtē der tarwē oost. Ende
die feeste des inuoeringē als dat iaer om
is. Driemael indē iare sal alle māns naem
opēbarē voor dē regeerder den HEERE
eñ den God van Jsrael

Als ic die heidē verderuē sal voor u aēsich
te/eñ u palē verbreedē sal/en sal nyemāt
u lāt begeeren die wijle ghi op gaet drye-
mael indē iare. om te openbarē voor den D
HEERE uwē God. Ghi en sult niet offe-
ren tbloet mijns offers/op dat ghe heeft
broot. Eñ dat offer des Passah feeste/en
sal niet ouer nacht bliuē tot des morgēs/
Die eerstelingē vā dē eerstē vruchtē ws
ackers suldy in dat huys des HEEREN
ws Gods brēgen. Ghi en sult dat bocxkē
niet kokē/als it noch aē sijn moeders melc
is.

Eñ die HEERE sprac tot Mose/scrijft
dese woordē/wāt na dese woordē heb ick
met u eñ met Jsrael een verbōt gemaect
Eñ Mose was aldaer by den HEERE. xl.
dagē eñ veertich nachtē/eñ en adt geen
broot/eñ en dranc gheen water. Ende hy
screef op die tafelen dat verbont die tyen
woorden

Als Mose vā dē berge Sinay ginck
had hi die twee tafelē des getuychnis in
sijn hāt/eñ en wist niet/dat die huyt sijns
aēsichts glinsterde/om dat hi met hē ge-
sproken hadde. Eñ als Aaron eñ alle dye
kinderen van Jsrael sagen/dat die huyt
sijns aēngesichts glinsterde so vreesden
si bi hem te comen

Doē riep Mose eñ Aaron eñ alle die
opperste der gemeyntē keerdē tot hem
eñ hi sprac met hen. Daer na quamē alle
die kinderen vā Jsrael tot hē/eñ hy ghe-

boot hen al dz/die HEERE met hē geſpro
kē had/opten berch Sinai. Eñ als hi ſijn
redene volepnt hadde leide hi een decſel
op ſijn aēſicht. Eñ als hi inginc voor den
HEERE om met hē te ſprekē/dede hi tdec
ſel af tot dat hi weder wt ginc. Eñ als hy
b/co. iij/ c/ wt quā eñ ſprac met dē kinderē vā Iſrael
al dat hē gebodē was/ſo saghē vā die kin
derē vā Iſrael ſijn aēgeſichte aē/hoe dat
die huyt ſijns aēgeſichts glinſterde/ſo de
de hi dat decſel weder op ſijn aenſicht tot
dat hi weder in ginc om met hem te ſpre
ken.∴

A

Dat.xxxv. Capittel

ENde Moſe vergaderde alle die ge
meynte der kinderē vā Iſrael eñ
ſprac tot hen. Dit iſt dat die HEERE ghe-
bodē heuet dat ghi doē ſult. Ses dagen
ſuldi werc doē/dē ſeuēſtē dach ſuldi heilich
houdē/dē Sabaoth der ruſtē des HEE-
REN. So wie dat eenich werck daer in-
ne doet/die ſal ſteruen. Ghy en ſult geen
vier aēſtekē indē Sabaoth dach/in allen
uwen woninghen.

Eñ Moſe ſprac tot alder gemeinten
der kinderē vā Iſrael. Dit iſt dat die HE
RE gebodē heeft. Geeft onder v Hefof-
fer dē HEERE/alſo dat eē yegelic wt vrij-
er hertē brenghe dē HEERE dē Hefoffer
Gout/ſiluer/metael/geel ſide/ſcaerlakē/
roſet root/witte ſide/eñ geitē haer/roode
rams vellē/hemeluerwige vellē/eñ vue
rē hout/olye totter lāpen/eñ ſpecerie tot
ſalf olie/eñ tot goedē ruec werc Onix eñ
B ſeer dierbaer geſteente tot dē lijfrock/eñ
tot den borſtlap

Eñ ſo wie onder v wijs vā hertē is/die
come eñ make dat die HEERE gebodē
heeft/te wetene/dē tabernakel met ſijn-
der tentē eñ decſele/ringē/berderē/riche
lē/calomnē eñ voetē. Die arcke met ha-
rē hantboomē/dē ghenaden ſtoel/eñ dat
voorhancſel. Die tafele met harē hātboo
mē/eñ alle haer gereeſcap/eñ dat thoon-
broot. Dē candelaer om te lichtē/eñ ſijn
gereeſcap/eñ ſijn lāpē/eñ die olie tot den
lichte. Den ruec altaer met ſinē hātboo-
men Die ſalfolie eñ ſpecerie tot den ruec
wercke. Den doec voor die duere des Ta
bernakels. Den brantoffer outaer met ſi

nen metalē rooſter hātboomē eñ alle zij
gereeſcap. Dat hantuat/met ſinen voe-
te. Dat tapijt des voorhofs met ſinē calō
nē eñ voetē/eñ dē doec der duerē aēt voor
hof. Die nagelē des Tabernakels/eñ des
voorhofs met harē ſeylē. Dye cleederen
der officien tot dē dieſte in dē heiligē. dye
heilige cleederē des prieſters Aaron/mz
ſijnder ſonen cleederen/tot den prieſter-
dom.∴

Doe ginc die geheele gemeynte der
kinderē vā Iſrael wech van Moſe/eñ eē
yegelick bracht ſijns hertſen gaue. Eñ al
wat ſi wt vrijē wille woudē/brochtē ſi tot
C den hefoffer den HEERE tot den wercke
der tenten des getuygenis/eñ tot allen
ſinen dienſte/eñ tottē heyligē cleederen
Het brochtē beide man ende wijf/wie dat
gewillich vā herten was/arm ringē/oor
ringē/ringen gordels/eñ alderley guldē
iuweelē daer de bracht een yegelic gout
totten weefoffer den HEERE. Eñ wie
dat geel ſide hadde/ſcaerlaken/roſet root
witte ſide/gheyten haer/roode rams vel
len/eñ hemel blauwe vellen/dye brachtet/
Ende wie ſiluer/gout eñ metael hadde/
die bracht totten hefoffer den HEERE
Ende wie vueren hout by hem vant/die
bracht tot alderley werc des Gods dyēſt.

Eñ die wijſe wijuē vā hertē/ſponnē
met harē hādē/eñ brochtē hare ſpinwerc
vā geelder ſidē/ſcaerlakē/roſet root/ende
ſidē. Eñ de wijuē die hooch verſtant had
dē inder wijſheit/die ſponnē geytē haer/
Die vorſten brochten Onix eñ dierbaer
geſteente tot dē lijfroc/eñ dē borſtlap/eñ
ſpecerey/eñ olie tot dē lichtuatē/eñ tot ſalf
olye/eñ tot dē goedē ruec werck D

Aldus brochtē die kinderē vā Iſrael
vrij willich beyde mā eñ wijf/tot alderley
werc/dat die HEERE gebodē hadde duer
Moſe datmen maken ſoude.

Eñ Moſe ſprac tot dē kinderē vā Iſrael
ſiet die HEERE heeft met namē geroepē
Bezaleel: Vrijs ſoon Hur ſoon was vā dē
geſlachte Juda/eñ hi heeft hem veruult
met dē geeſt Gods/dat hy wijs verſtan-
dich conſtich is tot alderley werc/conſte-
lijc te arbeyden in gout/ſiluer eñ metael
edel ſteē te ſnidē eñ in te ſettē hout te tim

Exodus Ca. xxxvi

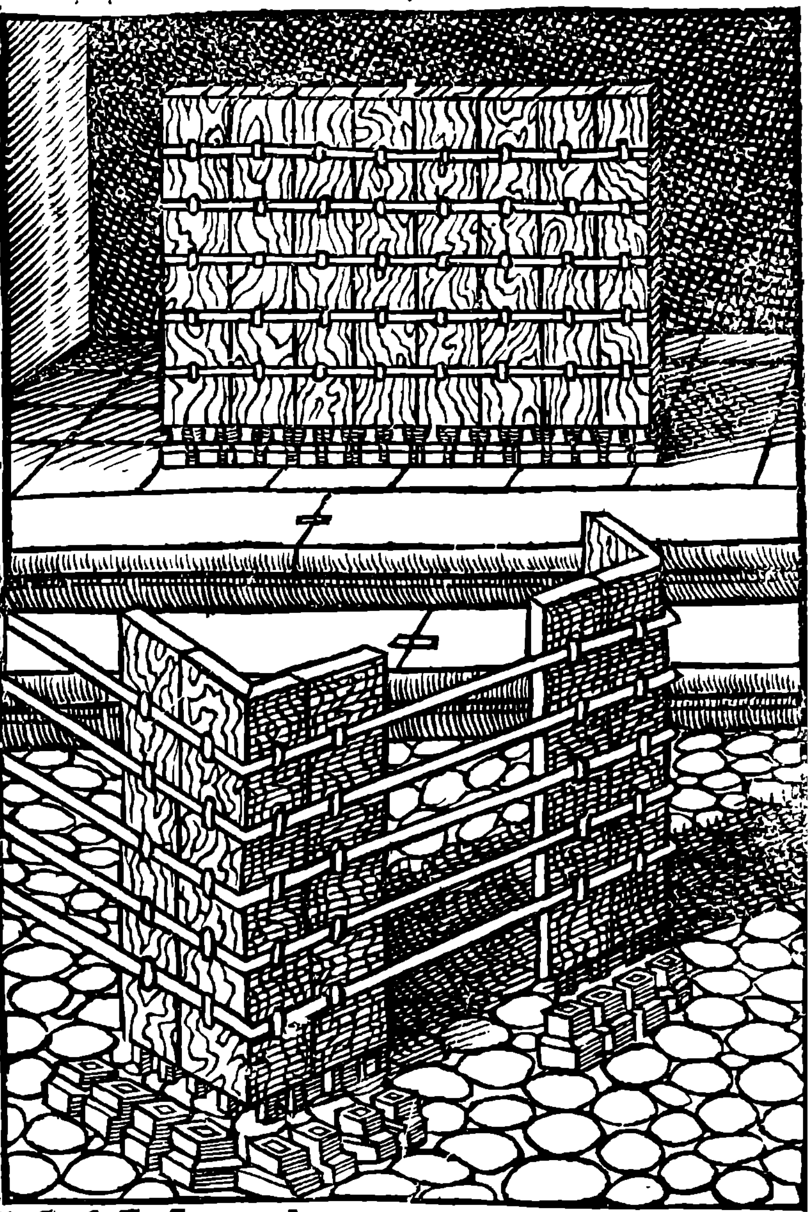

meren/te makē alderley cō-
telijc werc/eñ hi heeft hē on-
derwijsinge in sijn herte ge-
geuē met Ahaliab den soon
Ahisamach vādē gheslachte
Dā. Hi heeftse met wijsē her
ten veruult/om te maken al
derley werc/te snijdē/te wer
ken/ende te steken/met geel
der sidē/scaerlakē/roset root
eñ witte side/eñ met weuen
dat si maken alderley werc/
eñ constelijcken arbeyt ver-
dincken of vijnden

Dat.xxxvi.Capittel

A D Oen wrochten Beza
leel eñ Ahaliab eñ al
le die mannen die wijs van
herten waren/dien die HE
ER wijsheit eñ verstant ge
geuen hadde om te wetē hoe
si alderley werc maken ou-
den tot dē dienst des helich-
doms na alle dat die HEE
RE gheboden hadde. Ende
Mose riep Bezaleel eñ Aha-
liab/eñ alle die wijse mānen
vā herten diē de HEERE
wijsheit gegheuē hadde int
herte/te weten/alle dye hen
gewillichlijc geboden warē.
eñ daer toe quamen/om te
arbeyden aent werc eñ si na
men met hem van Mose alle hefofferē
die de kinderen van Israel brachten tot
den wercke des dienst des heylichdoms.
op dattet gemaect werde/wāt si brochtē
alle morghen haer ghewillighe gonste
tot hem.

Eñ doē quamē die wijse die aent werc
des heilichdoms wrochtē/eē yegelijc vā
sinē wercke dat hi maecte eñ spraken tot
Mose Dit volc brēct te veele/meer dā tot
den wercke dees diēst vā noode is/dat de
HEERE gebodē heeft te makē. Doē ghe
boot Moyse datmen lyet roepen/al om
ouer den leeger. Niemandt en brenghe
meer toe/tot dē hefoffer des heilichdōs
Doen wert den volcke verboden te brē-
gē/wāt alle dinc was ter genoch tot allen
wercke datter te maken was/ende noch
daer ouer.

Alsoo maecten alle wise mannē van
herten onder die arbeiders aēt werc die
Tabernakel tien gardinē vā witter ghe
tweernder sidē/geelder sidē/scaerlaken.
roset root/Cherubim constelijc. Die lenc
te eēder gardinē was.xxviij.ellē die bree
de.iiij.ellē/eñ warē alle vā eēder matē eñ
hi hechtede vijf gardinē te samē/deē aē
die ādere. Eñ hi maecte geele knoopkēs
aē dē rāt vā elcker gardinē/daer mede die
een die ander vattede/eñ hy maeckte. I
guldē ringē eñ vuechde die gardinē met
den ringskens die een aen die andere te
samē/dattet een Tabernakel werc

Ende hy maecte elf gardijnen van geytē hare/om te decken dye tenten des Tabernakels/dertich ellen lanc/eñ vier ellen breet/alle in eender matē ende hi voechdese haer [illegible] vijf te samen op een sijde/ende ses

C tsamen op die ander side/[illegible] de hy maecte vijftich knoopkens aen elcke gardine aendē rant/daer me dat sy tsamē gehecht werden/eñ hy maecte vijftich metalen ringskens/daer mede dat die tente tsamen in een geuoecht worde. Ende hi maecte een decsel ouer die tente van roode rams vellen. Ende daer ouer noch een decsel vā hemel blaus vellen.

Ende hi maecte barderen/totten Tabernakel van vuerē houte/rechtstaende een pegelijc thien ellen lanc/ende ādert half elle breet/ende aen peghelijcken twee haeckēs daer mede dat die een aen dander ghesetwert/dat der seluer berderen twintich stonden zuitwert ende maecte veertich siluereu voeten daer onder/onder elck bart twee voeten aen dye twe hoeckens. Aldus ter ander sijden des Tabernakels tegen noordē maecte hi ooc twintich berderē met.xl.siluereu voetē onder elc bert twee voeten. Maer achter aen den Tabernakel teghent westen/maecte hy ses berderen/ende twee ander op de hoeken des Tabernakels achter aen dat elc

D bart mz sinē hoecbarde vā ōder op voechde Eñ bouē aēt hooft samē quamē met eē der scroeuē/datter.viij.berderē werden/eñ.xvi.siluere voetē/ōder elkē twee voetē

Eñ hi maecte rijchels vā vuerē houte/vijf tot dē berderē opter eēder sidē des Tabernakels/eñ.v.opter āder sidē/ende vijf achter aē tegēt westē. Eñ hy maecte die rijchelen/dattet aen die berderē duer wech gestooten wert/van den eenen eynde tot den anderen/ende hi verguldе die twee berderē met goude. Mer haer ringē maecte hi vā goude/tot dē rijchelē/eñ hi vergulde die rijchelen met goude

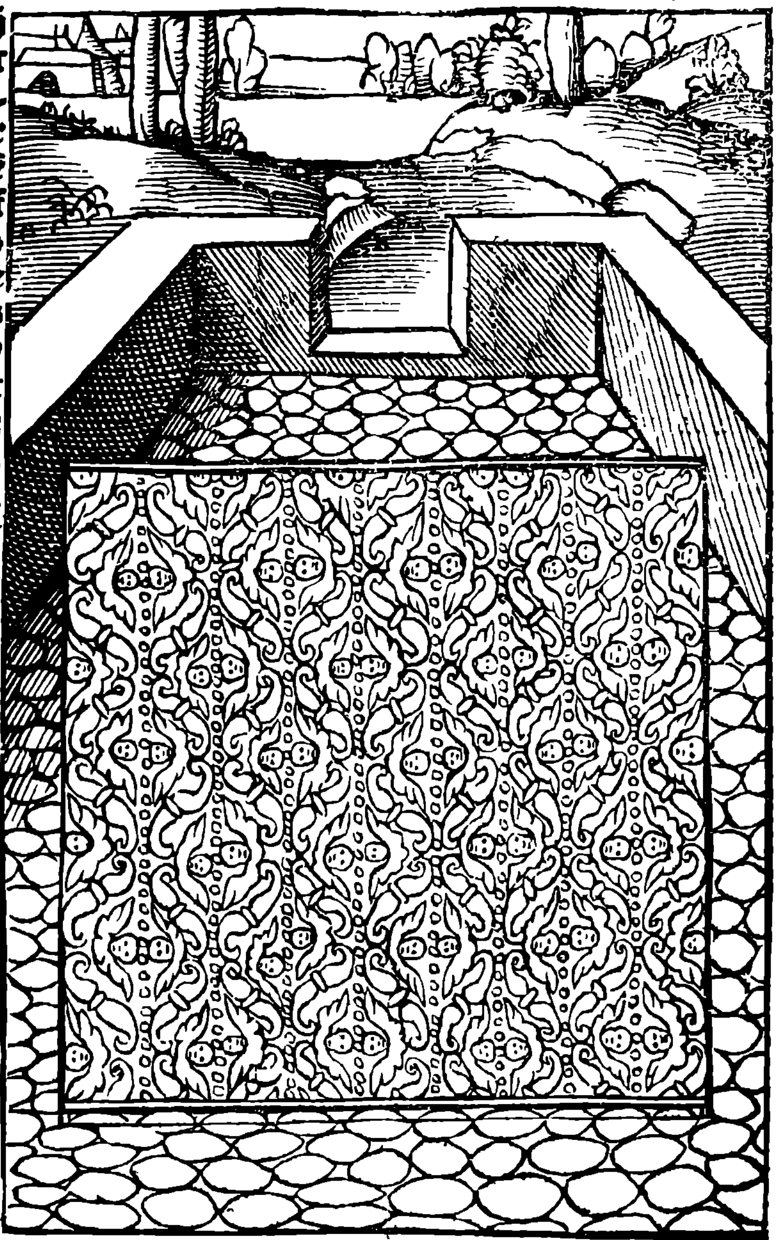

Eñ hi maecte Cherubim op dat voorhāgēde cleet cōstelic vā geelder sidē/scarlakē/roset root/eñ getweernder witte side. Eñ hi maecte daer toe.iiij.calōnē van vuerē hout/eñ verguldese met goude/eñ hair coppē vā goude/eñ daer toe goot hy iiij.siluerē voetē. eñ hy maecte eenē doec in die duere der tētē vā geelder sidē/van scarlakē/roset root/eñ getweernd witte side gestict/eñ.v.calōnē mz harē hoofdē/eñ ṽgulde hare hoofdē/eñ dat verhenen wert met goude/eñ vijf metalen voeten daer aen.

 Exodus Ca.xxxvij

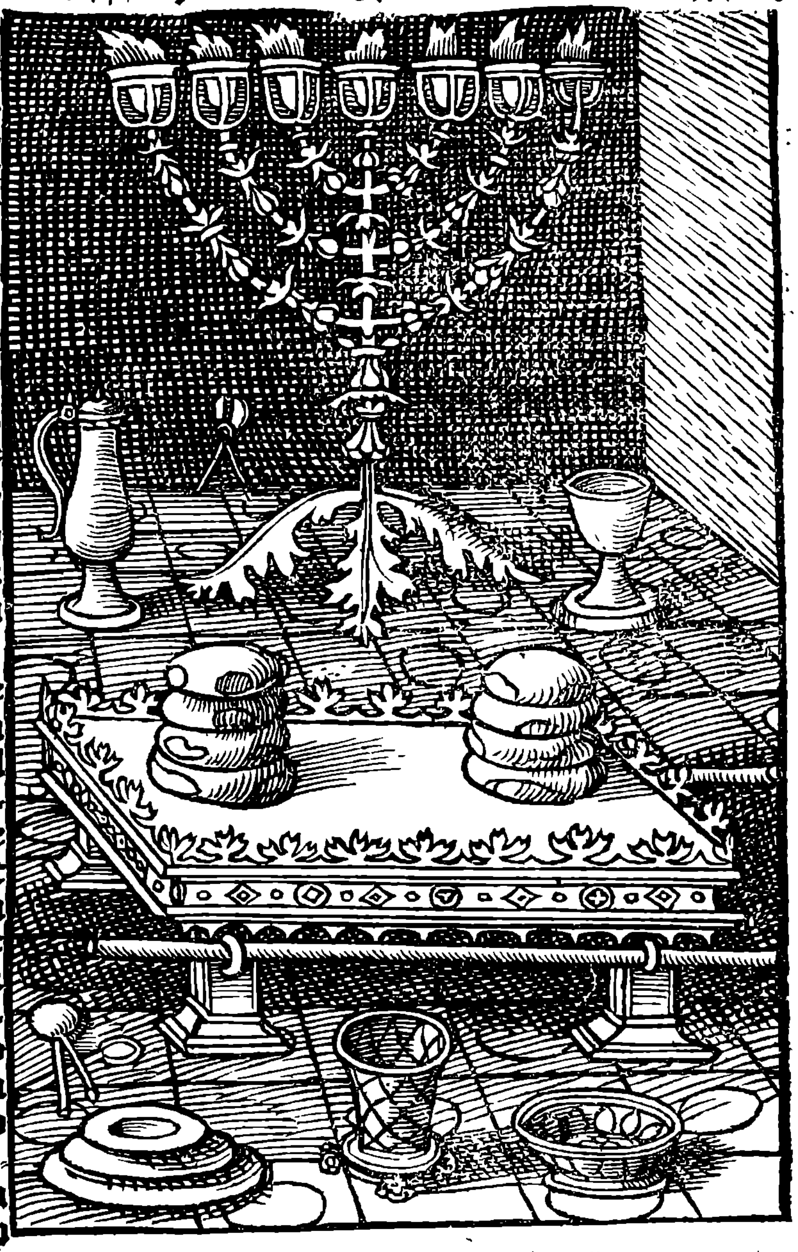

Dat.xxxvij.Capittel.

A Ende Bezaleel maecte die arcke van vueren houte twee ellen eñ een halue lãc/ander halue elle breet eñ hooch/eñ verguldeſe met louteren goude van binnen ende van buiten/eñ hi maecte haer om eñ om een guldẽ croonken/eñ goot haer vper gulden ringen aẽ huer vper hoecken op elcke ſijde twee/ Ende hy maecte hãtboomẽ van vueren houte/ende verguldeſe met goude/ende hy ſtacſe in die ringen aen die ſiden vander Arcken datmen ſe dragen mochte

B Ende hi maecte den Genaden ſtoel van louterẽ goude/twee ellen/ende eene halue lanck/ende ander half elle breet/ende hi maecte twee Cherubim van gheſupuert goude/aen dye twee eynden des Genadẽ ſtoels/een Cherub aen dat een eynde/den anderen aen dat ander eynde. Ende die Cherubim breyden wt hare vluegelen van bouen ouer/ende decten alzo den Genaden ſtoel/ende hare aenſichten ſtonden tegen malcanderen ende ſagen op den ghenaden ſtoel

C Ende hi maecte die tafele van vuerẽ houte/twee ellen lanck/een elle breet/eñ ander half elle hooch/eñ verguldeſe met louterẽ goude/ende hi maecte daer ouer al omme een gulden croonken/ende die lijſten maecte hi al omme een hantbreet hooch/ende hi maeckte onder die lijſte al omme een gulden croonken. Eñ hi goot daer toe vier gulden ringhen/ende dede ſe aen die vier hoeken aen dye voetẽ vaſt aen dye lijſte/dat die hantboomen daer inne ſouden ſijn/daer mede datmen dye tafele ſoude moghen draghen/Ende hy maecte die hantboomen van vuerẽ houte/ende verguldeſe met goude/datmen die tafele daer mede ſoude draghen. Eñ hi maecte oock van louteren goude die iuweelen totter tafelen/ſcotelen/ſcalen/bekers/ende kannen/daer mede datmen wt eñ inne gote

Eñ hi maecte dẽ kãdelaer vã louterẽ geſlegẽ goude/eñ dat maeckſel was met garedkẽs/koppẽ/knoopen/eñ bloemen. Ses gardekẽs gingẽ der ter ſidẽ wt/ter elker ſidẽ drie gardekẽs/drie coppẽ gelijc

die amandel noot met sca-
len/waren aen elc gaerde-
ken met knoopen eñ bloe-
men. Aende candelaer wa
ren vier coppen met knoo-
pen eñ bloemẽ/onder twee
gaerdekens eenen knoop
hair knoopẽ eñ gaerdekẽs
quamẽ wt dẽ schacht/ende
het was al gesmeet louter
gout. Eñ hi maeckte die se
uen lãpen met harẽ keers
snutters eñ blusuaten van
louterẽ goude/vã eenen ta
lent gouts/maecte hi dẽ cã
delaer/eñ alle syn gheree-
scap.

Hi maecte oor dẽ ruec
outair vã vueren houte/eẽ
elle lanc eñ breet gelijc vier
candt/eñ twee ellen hooch
met sinẽ hoornẽ/eñ vergul
de hem met louteren gou-
de/eñ oor dat plate/eñ sine
keer ringen al omme ende
syn hoornen/eñ maecte eẽ
croonken al omme vã lou-
teren goude/eñ twee gul-
den ringen onder dat croõ
ken aen beide die siden/dat
men hantboomen daer in
dede/ende hem daer mede
droech/maer die hantboo-

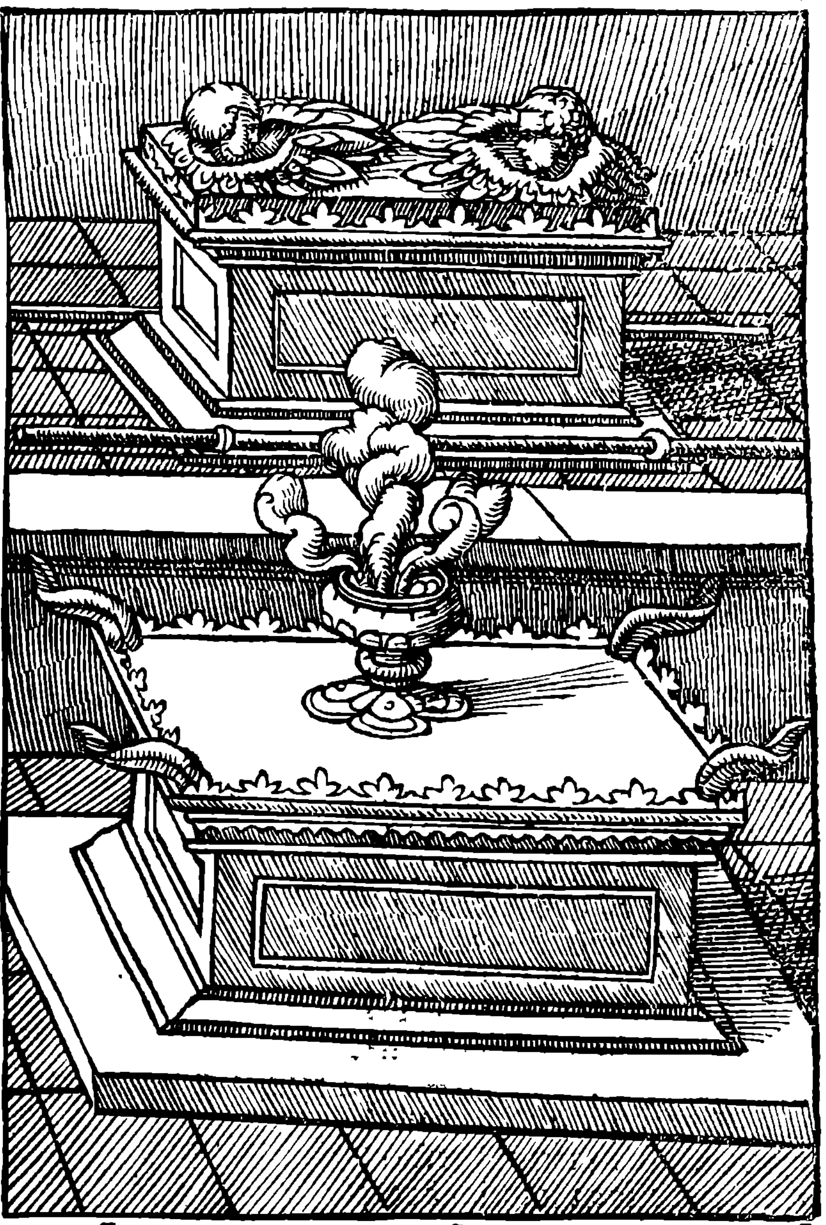

men maecte hy vã vuerẽ houte/eñ ouer
trocke met goude

Eñ hi maecte die heylige salf olye eñ
ruecwerck van reynder spercerien na der
apoteken konst

Dat.xxxviij. Capittel

Ende hi maecte des brantoffers ou
taer vã vueren houte/vijf ellẽ lanc
eñ breet/gelijc viercant eñ drie ellẽ hooch
eñ hi maecte vier hoornẽ die dair wt qua
men vanden vier hoeckẽ/eñ ouer trockẽ
met metale. Eñ hi maecte alderley ghe-
reescap tot dẽ outare/sietpotten/scu ppẽ/
becken/crauwels/vuerpannen/ende al
van metalen. Ende hi maecte aenden ou
taer eenen rooster/ghelijc een nette/vã
metale al omme van onder op tot aẽ dye
middele des outaers/eñ hi goot vier rin-
ghen aen die vier hoecken des metalen
roosters tot den hantboomen/Die selue
maecte hi van vuerẽ houte/eñ ouer troc
se met metalen platẽ/eñ hi dedese in dye
ringhen aen dye siden des outaers/dat-
men den outaer dair mede soude dragen
Ende hi maecte den outaer van wt ghe-
hoolden berderen

Ende hy maechte dat handtuat van
metale/ Ende den voedtoock van me
tale/op die plaetse der Heerinnẽ die voor
dye duere der tenten des ghetuychnis
laghen

Ēn hi maecte den voorhof
B tegen die zuyt side maecte hy een voorhāgēde cleet hondert ellē lanc vā getweernder witter sidē/met harē twintich calomnē/ēn twintich voetē van metale/met de hoofdē ēn tgesnedē werc vā siluere. tes selfs gelijckē tegēt noordē/hondert ellē met twintich calomnē ēn xx. voetē vā metale/maer hare hoofdē ēn dz verheuē werc vā siluere Tegē den westē vijftich ellē met tien calomnē ēn thien voeten/maer hare hoofdē ēn verheuē werc vā siluer/ Tegen dē oosten vijftich ellen vijftien op elcke side der poortē aē dē voorhof met die calōnē/ēn die voeten/dat alle dye gespannē cleederen des voorhofs waren van witter ghetweernder sidē/ēn die voeten der calomnen van metale/ēn hair hoofdē/ēn verheuē werc vā siluere/alsoo dat haer hoofdē ouertrockē warē met siluere/maer tverheuē werc was
C silueren aē alle dye calomnen des voorhoofs.

Ēn den weck in die poorte des voorhofs maecte hi gestict vā geelder siden/scaerlakē rosetroot/ēn getweernder witter sidē.xx. ellen lāc ēn vijfellē hooghe na dye mate des hāgēdēs cleets des voorhofs. Daer toe oock vier calomnen/met vier voeten van metale/ēn haer hoofdē van siluere/ ēn die coppen/ende tverheuē werc ouertrocken met siluere. Ēn alle die nagelen des Tebernakels ēn des voorhofs rondt omme waren van metale

Dat is nu die somme der ghereescappen vanden Tabernakele des getuychnis die vertelt is/so Mose ghesept heeft/ tot dē Gods dienste der Leuitē/onder die hant Ithamar Aarons des priesters soō die Bezaleel dye soon Vrijs des Hur soō vanden ghestachte Juda maeckte/alsoo dye HEERE Moyse gheboden hadde.

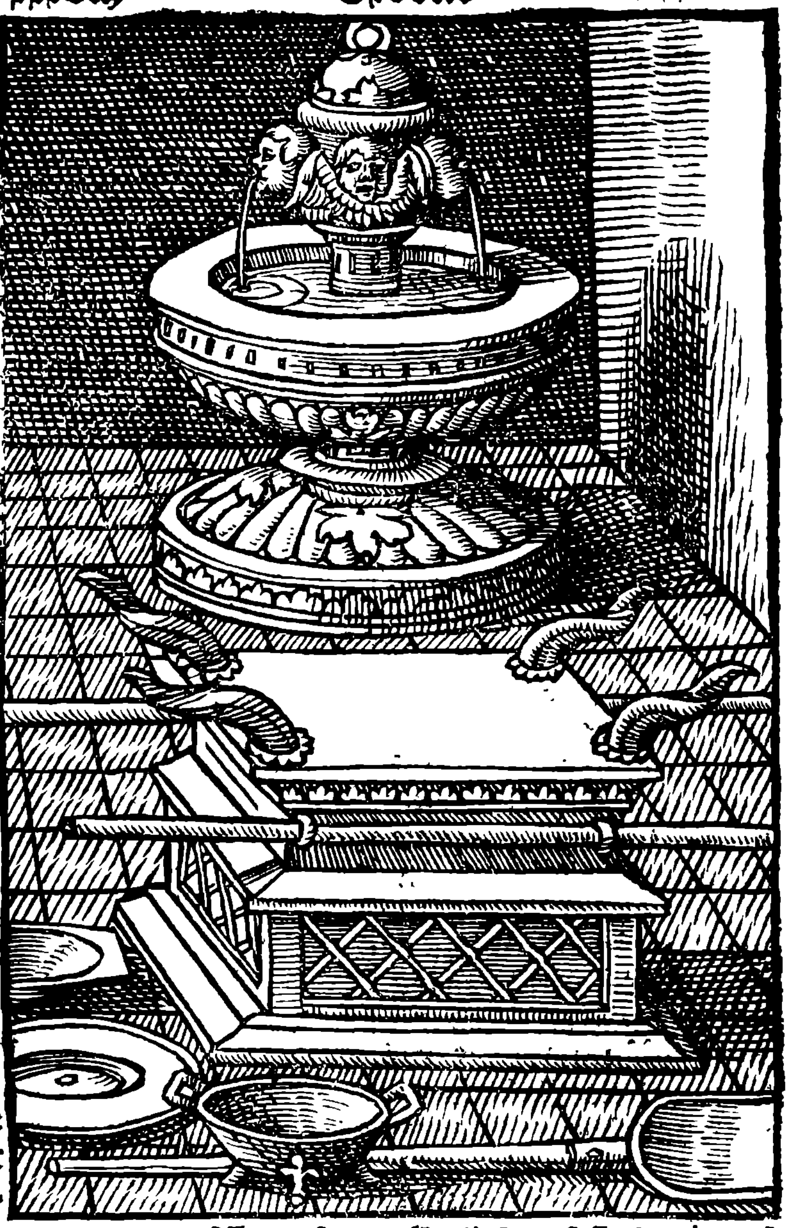

Ēn met hem Ahaliab de soō Ahisamach vanden ghestachte Dan/was een meester van snijden/vān te wercken/ende te sticken met geelder siden/scaerlaken rosetroot/ēn witter siden.

Alle tat gout dat verwrocht is in alle D
desen wercke des Heylichdoms/dat dair tot weefofferen ghegheuen wert/dat is neghenentwintich talenten/seuen hondert ende dertich sickel/na den sickel des heylichdoms. Dat ghetal des siluers tat vander ghemeynten quam/dat was hōdert talenten/duysent/seuen hondert/ lxxv. sickels nae den sickel des Heylichdoms. Soo menich hooft alsoo menigen haluen sickel na den sikel des Heilichdōs

van allen die getelt worden vā twintich
iaren aen ende daer ouer/ses honderdt
mael duzēt.iij.duyzēt.v.hōdert eñ vijftich
Van die hondert talētē siluers goot
men die voetē des Heylichdooms eñ dye
voeten des voor ghespannen cleets/hon
dert voeten van hondert talenten/eenē
talent tot eenen voete Maer van die du
sent/seuen hondert/eñ.lxxv.sickels wer-
den ghemaect/die hoofden der calomnē
eñ hare coppē ōsiluert mz dat ōheuē werc
Dat Weefoffer des metaels.lxx.talē
ten/twee duysent eñ vierhoudert sickel
daer af wordē gemaect die voeten in die
duere der tenten des getuychnis/eñ dē
metalen outaer/eñ den metalen rooster
daer aen/ende alle die gereescap des ou-
taers/ende ooc die voeten des voorhoofs
rontomme/eñ die voeten der poorten des
voorhofs eñ alle die nagelen des Taber-
A nakels/eñ alle die nagelē des voorhoofs
rontsomme

Dat.xxxix.Capittel

VAn geelder siden scaerlaken ende
roset root maecten si Aarons offi-
cie cleederen om te dienen int heylichdō
so die HEERE Mose geboden hadde.
Eñ hi maecte den lijfrock van goude
geelder sijden scaerlaken/roset root/ende
ghetweernder witter siden/eñ hi sloech
dat gout eñ sneet in drapen/datment ver
werckē conde onder de geel side scaerla-
kē/roset root/eñ witter siden/eñ maecte
datmē dē lijfroc op beide sidē aē de soomē
tsamē vaette/eñ sinen gordel was nader
seluer cunst eñ werc/vā goude/geelder si
B dē/scaerlakē roset root/eñ getweernder
witter sidē/so die HEERE Mosi geboden
hadde
Eñ hi maectē twee Onix steenen/al
omme in gout beslagē/eñ daer inne ghe
grauē/die namē der kinderē vā Israel vā
dē steēsniders Eñ hi hechtese op die scou
deren vādē lijfroc/om datse dē kinderen
vā Israel steenē der gedachtenissen sijn
souden/so die HEERE Mosi gebodē had
Eñ si maectē dē borstlap na der cunst
eñ naden wercke des lijfrocs/vā goude/
geelder siden/scaerlaken roset root/ende
getweernder witter sidē also dat hi vier
cant eñ dubbel was/een hant lanc ende

breet/eñ vuldenē met vier rijen van stee
nen. Die eerste rije was een Sardus To
pasion/eñ smaragdus. Die ander rije was
een Robijn Saphier ende Dyamāt Die C
derde rije een Lincurius/Achates/eñ A-
methistus/Die vierde een Crisolitus eē
Onix een Jaspis. eñ si waren in die rijen
al in gout beslagē Eñ die steenē stonden
na dye.xij.namē d' kinderē vā Israel. In
elken eenē naem ghegrauen vandē steē
snijders/na haren twelf ghestachten
Eñ sij maecten aen den borstlap ghe
wronghen ketenen van louteren goude
ende twee gulden haecken/eñ twee gul
den ringen/ende hi hechte die twee gul-
den ringen op die twee hoecken des borst
laps Eñ die twee gewrongen ketenē de-
den si in die twee ringen/op die hoecken
des borstlaps/mair die twee eynden der
ghewronghen ketenen/deden si aen die
twee haecken/ende hechtēse aē die twee
hoecken des lijfrocks/eñ soo hechten sise
aen dye twee hoecken des lijfrocs tegen
malcanderen ouer
Eñ si maecten twee ander guldē rin
ghen/ende hechtense aen die twee ander
hoecken des borstlaps aen dē rant/daert
buten opten lijfrock mede hanckt Eñ si D
maecten twee ander gulden ringhen eñ
si hechtense aen die twee ander hoecken
des lijfrocs/teghen malcanderen ouer/
bouen op den lijfroc/daer hi tsamen coēt
dz den borstlap met sinē ringē/aē dē rinc
des lijfrocs geknoopt wert mz eenē gee-
lē snoere/dz dē borstlap opten lijfroc vast
aē lage/eñ nz los en werde vādē lijfrock
so die HEERE Mose gheboden hadde
Eñ hi maecte dē sidē roc totte lijfroc ge-
worcht/heel vā geeld' sidē eñ dz hoofsflop
middē dair in/eñ om dat hoofsflop eenen
boort/om dattet nz schorē en soude/eñ sij
maectē ond' aē dē zoō granaet appelē vā
geelder sidē/scaerlakē/roset root/eñ ghe
tweernde witter sidē eñ si maectē bellē vā
louterē goude/die dedē si tusscē die Gra-
naet appels/rōtō aē dē zoō des sidē rocks
aldus. eenē granaet appel/eñ dā eē belle
eñ dā weder eenē Granaet appel/eñ dā
noch eē belle/so al rōtsomme/om daer in
te dienē/so die HEERE gheboden hadde

Eñ si maecten oot enghe rocken van
E witter siden gewrocht/voor Aaron ende
voor sine sonen/ende den hoet vā witter
siden ende die scoone hupuen van witter
sidē/eñ die broeckē vā wittē getwerndē
lijnwade eñ den gesticten gordele van ge
tweernder witter siden/gheelder siden
scaerlaken/roset root/so dē HEREE Mo
si beuolen hadde

Si maecteu oot dye voorhooft plate/
aen die heilighe croone/van louterē gou
de/eñ si groeuen. Die heilicheit des HE
REN met gescrifte daer inne/eñ bonden
een geel snoer daer aen datse van bouen
aen den hoet gehecht wert/also die HE.
RE Mosi geboden hadde

Aldus wert alle dat werc des taber.
nakels/ende der tentē des getuygenis
volmaect. Eñ die kinderen van Israel de
dent al dat die HERE Mosi gheboden
hadde/ende brochten den tabernakel tot
Mose/die tente/eñ alle haer gereetscap/
Ringen/barderē/rigelen/calomnē/voe.
ten/dat dersel vāden roodē rams vellen/
eñ tdersel vādē hemel blaeu vellē/eñ dat
voorhangēde cleet/die arche des getuge
nis/met harē hantboomē/den genaden
F stoel/Die tafele met al hare ghereescap/
met die toonbrooden/den candelaer met
den lampen toeberept/eñ alle sijn geree.
scap/eñ olye tot den lichte. Den gulden
outaer eñ dat ruectwerck/den doec in dye
duere der tenten. Den metalen outaer/
eñ sijn metalen roosters/met sinen hant
boomen/eñ alle sijn gereescap/dat hant.
uadt met sinen voetē. Dat voorhangen.
de cleet des voorhofs/met sinen calomnē
ende voeten. Den doec in die poorte des
G voorhoues/ Met sinen seylen ende
naghelen/Ende alle die gereescap tot dē
dienste vanden tabernakel der tēten des
getughenis. Aarons des priesters officiy
cleederen/om int heilichdom te dienē eñ
oot sijnder sonen cleederē/om dat si pries
ters officie deden. Die kinderen van Is
rael dedent altemael/alsoot die HERE
Mosi beuolen hadde in alle desen dienste
Eñ Mose aensach alle dat werck/dat sijt
deden/so die HERE geboden hadde eñ
hi gebenedijdese

Dat .xl. Capittel A

Ende die HERE sprack met Mose
segghende Ghi sult den Taberna
kel der tenten des getugenis oprechten/
inden eersten daghe der eerster maendt
Eñ ghi sult die arcke des getugenis dair
inne setten/ende dat voorcleedt voor dye
arcke hanghen. Ende ghi sult dye tafele
daer in brenghen/ende toebereyden/en
de den candelaere daer stellen eñ dye lā
pen daer op setten. Eñ den gulden ruec
outaer suldi voor die arcke des getughe.
nis setten/ende in dye duere des Taber.
nakels suldy den doecke hanghen Den
outaer des brantoffers/suldy setten voor
die duere vāden Tabernakel der tenten
des ghetughenis ende dat hantuat suldi
setten/tusschen die tente des ghetuyghe
nis ende tusschen den outair/ende doen
daer water inne/Ende stellen den voor.
hof daer omme. Ende den doec op hāgē
in die duere des voorhoofs

Eñ ghi sult die salfolye nemen/ende
den Tabernakel. ende al dat dair in is sal
uen/ende ghi sulten wijen/met alle sine
ghereescape/op dat si heilich sijn. Eñ ghi
sult den brantoffer outaer saluen/eñ alle
sijn ghereescap/eñ wijen hem/dat hi dat
alder heilichste si. Dat hantuat ende zijn
voeten suldi oock saluen ende wijen

Ende ghi sult Aaron ende sine sonen B
voor die duere der tenten des getuyghe.
nis brenghen/ende met water wasschen
Ende ghy sult Aaron die heilige cleederē
aentrecken/ende saluen ende wijen hem
dat hi mijn priester si. Ende ghi sult sine
sonen daer oot brenghen/ende den engē
rock suldy hen aendoen/ende saluense ge
lijckerwijs dat ghi haren vadere ghesal.
uet hebt/dat si mijn priesters sijn. Eñ de.
se saluinge sullen si hebben tot eenen ee.
wighen priesterdom/by haren nacome.
linghen. Ende Mose dedet also als hem
die HERE gheboden hadde

 Exodus Ca.xl

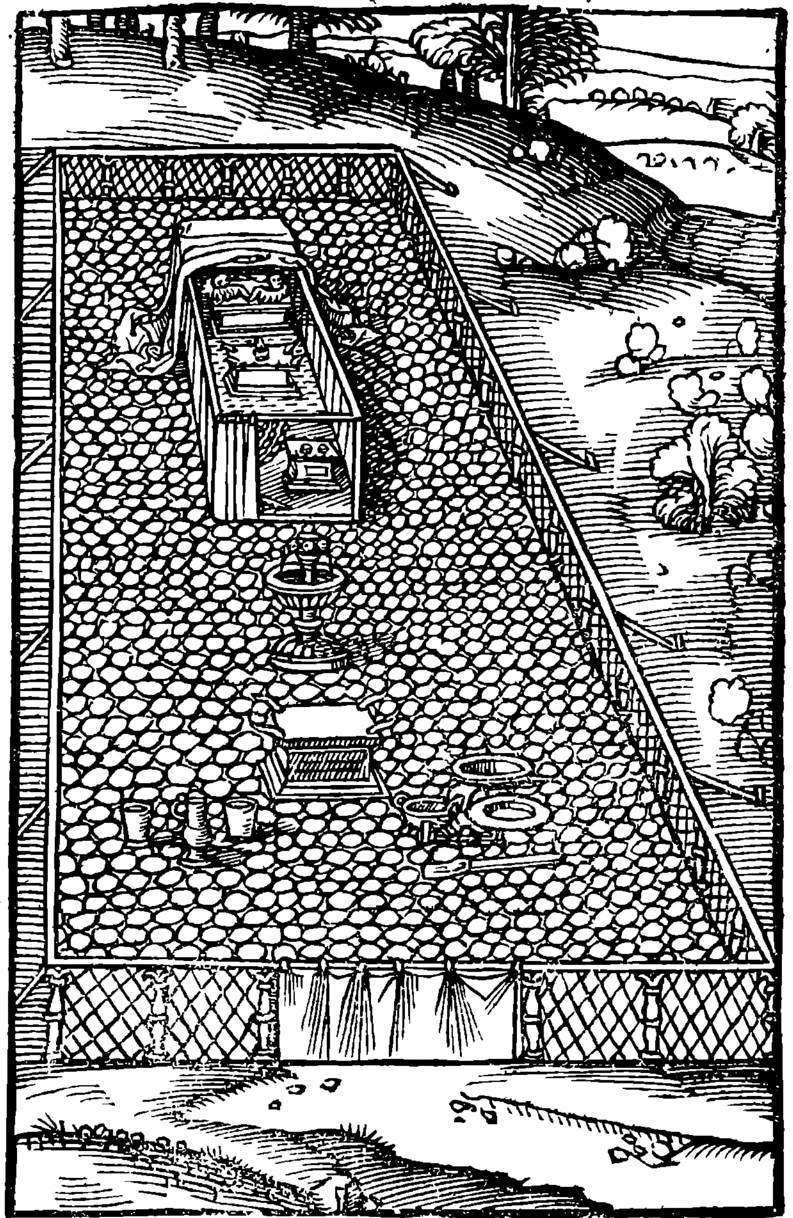

Aldus werdt dē tabernakel op ghe
rechtindē tweedē iare inden eersten da-
ghe des eerstē maents En alse Mose op
rechte/stelde hi die voetē eñ dye berderē
eñ rijchelē/eñ hi rechte op dye calomnen
eñ spreyde die tente wt bouē den taber-
nakel ende hi leide dat decksel der tenten
bouē dair op so de HERE hē gebodē had

Eñ hi nam dat ghetugenis eñ leidet
in dye arcke eñ hi dede die hātboomē aē
C die arcke/eñ hi dede den genadē stoel bo
uē op die arcke/eñ hy bracht dye arcke in
dē tabernakel eñ hi hinc die gordine voor
die arcke des getuichnis/so hē de HERE
gheboden hadde.

Eñ hy stelde dye tafel in die tēte des
getuychnis in deen side vandē Taberna
kel noortwaert/buyten voor dat voorhan
gēde cleet/eñ hij bereyde dat broot daer
op voor dē HERE /so die HERE Mo.
se gheboden hadde

Ende hy sette den candelaer oot daer
in teghen dye tafele ouer/inde zuyt sijde
des Tabernakels/Eñ hy dede lāpē dair
op voor dē HERE/So hem die HERE
geboden had. Ende hi sette den gulden
outaer daer inne/Voor dat voorhangen
de cleet/Eñ hi maecte rueck dair op van
goeden rueckwer/So hem dye HERE
gheboden hadde Ende hinck den doec
in dye duer des Tabernakels/ Maer
den brandtoffer outaer/ Sette hi voor
dye duere vanden Tabernakel der ten- D
ten des getuychnis/Eñ hy offerde daer
op brandtoffer ende spijsoffer/Soo hem
dye HEERE gheboden had

Ēn dat hantvat stelde hi tusscē die tē
te des getuygenis ēn den outaer / ēn hy
dede water daer inne om te wasscen. Ēn
Mose ēn Aaron ēn sijn sonē wiesscē haer
handen ēn voeten daer wt/want si moe
sten haer wasscē/als si in die tente des ge
tuygenis gaē soudē/oft totten outaer co
Nume.ix.c men/so hem die HERE gebodē hadde.

Ēn hy rechte den voorhof op om den
Tabernakel/ēn om den outaer al omme
ēn hi hinc dat cleet in die poorte des voor
hofs. Also voleyndet Mose alle dat werc
Doē bedecte een wolke die tente des ge
tuyghenis/ēn die heerlichept des HE.

REN vervulde dē Tabernakel/ēn Mo.
se en conde in dye tente des getuygenis
niet gegaē/die wile dat dye wolcke daer
op bleef/ende die heerlicheyt des HEE
REN die wooninge vervulde.

Ende wanneer die wolcke den Ta
bernakel liet/dan trocken dye kinderen
van Israel ende reysden. Alse die wolcke
niet en liet/dan en reysden si niet/tot diē
dage toe datse haer ophief/want die wol
ke des HEEREN was sdaechs op den
Tabernakel/ēn des nachts wasser vyer
voor dye ooghen van alle den huyse van
Israhel/also lange als si reysden.

Hier na volcht die Charte

Hier beghint Leuiticus

Dat.I.Capittel

A Ende die
HEERE riep Moyse eñ
sprac met hē vāder tētē
des getuychnis/seggēde
Spreect met dē kinderē
vā Israel/eñ segt hen. Wie dat vā v liedē
offerē wil/die offere vādē vee. vādē rinde
rē eñ vanden scapen

Wilt hi een brantoffer doen vā ossen
So offert een onbesmet mā.ckē/voir de
duere der ten.en des getuychnis/om hē
te versoenen voor den HEERE/eñ legge
sijn hant op des brantoffers hoot so sal hi
B versoent wordē/dat hem God genadich
worde Eñ hi sal dat ionge runt slaē voor
den HEERE/eñ die priesters Aarons so-
nē sullē dz bloet brēgē eñ sprēgēt al omeñ
om dē outaer/die voor die duere der tētē
des getuychnis is. Eñ die sal vādē brant
offer af getrockē wordē/eñ het sal in stuc-
ken gehoudē wordē. Eñ Aarons sonē die
priesters sullē een vier opten outaer ma
ken/eñ hout daer bouē op legghē/eñ sul-
len die stucken/te weten thoot eñ dye cra-
wepe op dat hout leggē/dat opt vier op-
ten outaer leyt. Dat inghewant eñ die
scenckelen salmen met watere wasscen/
eñ die priester sal dat al ontsteken op den
C outaer tot eenē brātoffere. Dat is een of-
fer dat wel rieckt voor den HEERE

Oft wilt hi vādē lāmerē/oft vādē gei
ten een brātoffer offerē so sal hy offerē eē
iarich mannekē sonder smette/eñ sal dat
slaen voor dē HEERE voor aē dē hoec des
outaers tegent noordē voor den HEERE
Eñ die priesterē Aarons sonen sullen dat
bloet optē outaer al om/eñ om sprengen
eñ men salt in stuckē houwē. Eñ die pries
ter salse met dē hoofde eñ dye crawep op
dat hout/opt vier/dat op dē outaer is leg
gen Maer dat ingewant eñ die scencke-
len salmen met watere wasschen Eñ die
priester salt al offerē eñ ontstekē optē ou-

taer/tot eenē brantoffer Dat is een offer
dat wel riect voor den HEERE

Maer wilt hi een brantoffer vā voge
lē dē HEERE offerē/so doet hyt vā tortel D
duyuē/oft vā iongheduyuē. Eñ die pries-
ter salt tot den outaer brenghen, eñ daer
voor hem dē hals af stekē/dattet op den
outaer ontstekē worde/eñ dat bloet laten
wt lopen/aē dē want des outaers eñ dē
crop met dē pluymē salmē neffen den ou
taer tegēt oosten op dē asscher: hoop wor
pē/eñ hi sal syn vluegelē trekē/mer nyet
af brekē Eñ also salt die priester opten ou
taer opt hout leggē/eñ dat vier ontstekē
tot eenē brantoffer. Dat is een offer dat
wel riect voor den HEERE.

Dat.ij.Capittel

Als een siele den HEERE eē spijs- A
offer doen wil/so salt van bloemē
vanden meel zijn/ende hi sal olie daer op
ghieten ende wieroock daer op legghen
eñ dat also brenghen totten priesterē Aa-
ronssonen. Dan sal die priester sijn hant
vol nemen vanden seluen bloemen van
den meel ende olye/met al den wyerooc
ende ontstekendt tot eender ghedachte- B
nissen/op dē outaer. Dat is een offer dye
wel riect voor den HEERE. Datter ouer
blijft vandē spijsoffer sal Aarons sijn/eñ
synder sonen. Dat sal dat alderheilichste
sijn vanden offeren des HEEREN

Maer wil hi een spijsoffer doen van
dat ghebacken is inden ouen so neme hi
eenen teruwen koeck ongheheeft/met
olye ghemengt/ Ende ongheheefde
vladen met olye ghestreken. Mair is C
uwe spijsoffer yet van ghebackē inder
pannen/soo salt van ongheheefde bloe-
men meele met olye ghemengt syn en-
de sullet in stucken deylen/ Ende olye
daer op ghieten/soo eest een spijsoffere
Maer is uwe spijsoffere yet opten roos-
ter ghebacken/so suldijt van bloemē vā-
den meele maken. Ende ghi sult dat
spijsoffer dat ghy alsoo maken wilt den
HEERE den priestere brenghen/dye salt
tot den outaer brenghen ende des seluē

spijsoffers heffen tot een ghedachtenis-
se/eñ ontsteken opten outaer. Dat is eē
offer dat wel riect voor den HEERE Dat
ter ouerblijft sal Aarons eñ sijnder sonen
zijn. Dat sal dat alderheylichste sijn van
den offeren des HEEREN

Alle spijsoffer die ghi den HEERE
offeren wilt/suldi sonder geheefde deech
maken Want gheen geheeft deech/noch
gheen honich en sal daer onder sijn/Dat
den HEERE tot eenen offere ontsteken
worde Maer tot den offere der eerstelin
ghen suldijse den HEERE offeren Mair
d op geenen outaer en sullen si comen tot
eenen sueten rueke

Alle spijsoffer suldy souten: Ende u-
we spijsoffer en sal nemmermeer zōder
sout des verbonts ws Gods sijn/wandt
in alle uwe offeren suldy sout offeren

Maer wildi een spijsoffer den HEE-
RE doen vanden eersten vruchten/so sul
di die nyewelinghen aenden vier droge
eñ cleyn stoten/eñ also suldi dye spijoffer
uwer eerster vruchten offeren/ende ghi
sult daer olye op doen eñ wieroock daer
op legghen/so eest een spijsoffer. Eñ dye
priester sal van datter gestoten is eñ van
der olien met al den wieroor ontsteken
tot een ghedachtenis. Dat is een offer
a den HEERE

Dat.iij.Capittel

Ende wilt hy offeren een dootoffer
vanden rinderen het si een osse oft
koye/so sal hi offeren voor den HEERE/
dat gene dat sonder smet is/eñ hi sal sijn
hant op des selfs dootoffers hooft leggē
eñ doodent voor die duere der tentē des
ghetuychnis. Eñ die priesteren Aarons
sonen/sullen dat bloet sprengē/al om eñ
om op den outaer. Ende si sullen vanden
dootoffer dē HEERE offeren(te weten)
al dat vet des ingewāts/eñ die twee nie-
b ren/met den vette dat daer aen is/aē dē
Ex/xxix.b lendenē/dat net dz aē die leuer is/eñ ooc
aen die nieren Eñ Aarons sonen sullent
ontstekē optē outaer tot eenen brantof-
fer op dat hout dat opten viere leet. Dat
is een offer dat wel riect voer den HEE

RE

Is sijn dootoffer van cleyn vee/het si
een manneken oft wijf ken/so salt sonder
c smette sijn. Ist een lammeken/so sal hijt
voor den HEERE brengen eñ sal sijn hāt
op des selfs offers hooft legghen/eñ doo
dent voor die duere der tētē des getuych
nis/eñ Aarons sonen sullen dat bloet al-
om op den outaer sprenghen/eñ also vā
den dootoffer den HEERE offeren te we
ten/tvet/den heelen steyrt met den rug-
ghe/eñ dat vette dat dat inghewandt be
deckt met alle den vette des inghewants
eñ die twee nieren met den vette dat aē
die lendenen is/eñ dat nette om die leue-
re aen den nieren daer toe. Eñ dye pries-
ter salt ontsteken opten outaer tot eenre
spijsen des offers den HEERE

Maer ist dat een geyte sijn offer is/eñ
brengt hise voor den HEERE so sal hi zijn
hant op haer hooft legghē/eñ doodense
voor die tente des ghetuychnis. Eñ Aa-
rons sonen sullen dat bloet al omme op
den outaer sprenghen/eñ hi sal dair af eē
offer offeren den HEERE/te weten/dat
vet dat dat inghewant bedect/eñ alle dat d
vet dat aen dat inghewandt is/die twee
nieren metten vette dat daer aen die len
denen is/eñ dat net dat aen die leuere is
eñ ooc die nieren. Eñ die priester salt ont-
steken opten outaer totter spijsen des of
fers totten sueten rueke

Alle vet behoort den HEERE. Dat
sal wesen een eewighe sede bi uwen naco
melinghen in alle uwe woninghen/dat
ghi noch gheen vet noch bloet en suldt e-
ten

Dat.iiij.Capittel

a Ende die HEERE sprack tot Mose
segghende Spreeckt met den kin
deren van Israel eñ segt als een siele son
dicht wt onwetentheit/aen eenich gebot
des HEEREN dat si nyet doen en soude/
Te weten ist dat een priester die ghesalft
is sondighet/ Ende doet dat volck

mis doen/die sal voor syn sonde die hi ghe
daen heeft/eenen iongē verre brenghen
die sonder smette is/dē HERE tot eene
sondoffere Eñ hi sal dē verre voor die due
re der tentē des getuychnis voor dē HE
RE brenghen/eñ syn handt op des selfs
B hooft legghen/eñ dooden voor den HE.
RE/eñ die priester die gesalft is/sal van.
dē bloede nemē eñ brengēt in die tēte des
ghetuychnis

Eñ hi sal sinē vinger in dat bloet dop
pen/eñ daer mede seuēmael sprēgē voor
den HERE/voor dat hangēde cleet/voor
dat Heilighe

Eñ hi sal vandē seluē bloede doen op
die hoornē des ruer outaers/die voor den
HERE in die tēte des getuychnis staet
Eñ al dat ander bloet ghyetē aē dē bodē
des brantoffers outaers/die voor der ten
tē duer des ghetuychnis staet. Eñ al dat
vet des sondoffers sal hi heffen/te wetē
dat vet dat dat ingewant bedect/eñ al dz
vet des ingewants die twee nierē mettē
vette dat daer aē is/aē die lēdenē/eñ dat
nette dat aē die leeuere eñ aē die nierē is
gelijc als hi Offert vā ossen indē doot of.
fere/eñ salt ontstekē/op des brantoffers
C outaer. Maer dat vel vādē verre met al.
le dē vleesche/met dē hoofde eñ schencke
lē/eñ dat ingewāt eñ dat mest/dat sal hy
al wech dragē buytē dē leegere/in eē rey
ne stede/daer mē die asschē stut/eñ salt ver
bernen op hout met viere

Eñ eest dz alle die gemeinte vā Israel
sal onwetēde sondighē/eñ die daet is ver
borgē voor harē oogē/dat si tegē enich vā
des HEEREN gebodē gedaē hadden/
dat si niet doē en soudē/eñ also haer schul
dich maectē eñ namaels hare sonden be
kennē/die si gedaē hebbē/sullen si eenen
D iongheen verre daer brenghen tot eenen
sondoffer/eñ voor die duer der tentē des
getuychnis stellē. Eñ dye ouders vāder
gemeyntē sullē hare hāden op syn hooft
leggē voor dē HEERE/eñ dē verre do.
dē voor dē HERE. Eñ die priester die ge
salft is/sal tbloet vādē verre in dye tente
des getuychnis brengē/eñ met sinē vin.
ger daer in doopē/eñ seuēmael sprēghen
voor dē HERR voor dye gardine/eñ hy
sal vādē bloede op die hoornē des outairs
doē/die voor den HERE staet in die tēte
des getuychnis eñ al dat ander bloet aē.
dē bodem des brantoffers outaer gieten
die voor die duere der tētē des ghetuych
nis staet. Alle syn vet sal hi heffen eñ op
tē outair ontstekē eñ sal met dē verre doē
zo hi met dē verre des sondoffers gedaen
heeft/eñ also salse die priestere versoenen
so wordet hen vergeuē. Eñ hi sal dē ver.
re buytē dē legere brengē eñ verbernen
so hi den eerstē verberrde/dat zal dat zōd E
offer der gemeynten z yn

Ist dat een prince sondicht/eñ doet te
gen enich ghebot des HEEREN zyns
Gods/dat hi niet doē en soude/eñ hem on
wetenlijc sculdich maect/eñ daer na zyn
sonde bekēt die hi gedaē heeft/die zal tot
eenē brantoffer brengē eenē boc sonder
smette/eñ zyn hāt op des bocs hooft leg.
gē/eñ doodēse in die stede dair mē dē brāt
offer doot voor dē HERE/dat zal zyn of.
fer wesen. Dan zal die priester vādē bloe
de des sontoffers nemē met sinē vinger
eñ op die hoornen des brantoffer outaer
doen/eñ dat ander bloet aē dē bodem des
brantoffers outaers ghieten. Maer alle F
dat vet zal hi optē outaer ontstekē/gelijc
als dat vet des dootoffers/eñ alzo zal dye
priester zyn zōdē versoenē zo wordet hem
vergheuen.

Ist dat eē siele vādē gemeynē volcke
ōwetēt zōdicht/doēde tegen eē vādē ghe.
bodē des HEREN dz si niet doē en zoude
eñ haer alzo sculdich maeckt/eñ dair nae
haer sonde bekēt die si gedaen heeft/dye
zal tot eenē offere brengē eē gheyt zōder
smette/voor die zōde die si gedaē heeft eñ
haer hant op des zōdoffers hoot leggen/
eñ dodēt in die stede des brātoffers. Eñ
die priester zal vādē bloede met sinē vin.
ger nemē eñ op die hoornen des altaers
doē/eñ alt bloet aē dē bodem des outaers
gietē/eñ allet vet zal hi afdoen/gelijc hi dz
vet des dotoffers afdoet/eñ salt ontstekē
optē outair tot eenē suetē rueke dē HE
RE/eñ also salse de priester versoenen/so
wordet hair vergeuen

Maer brengt hi een lā tot eenē zond. G
offer/zo zal hi brengen een hermken son.

der smette eñ leggẽ zijn hãt op des sond-
offers hooft eñ doodẽt tot eenẽ sondoffer
in die plaetse daermẽ brãtoffer slaet/Eñ
die priester sal vãdẽ bloede nemen met si
nẽ vingere eñ op dẽ hoornẽ des brãtoffers
outaer doẽ/eñ allet bloet gietẽ aen dẽ bo
dem vãdẽ outare Maer allet vet sal hi af
doen/so hi dat vet vãdẽ lãme des doodof-
ferẽ dede/eñ sal dat optẽ outair ontstekẽ
tot eenẽ offere dẽ HEERE/eñ allso sal dye
priester sijn sonde die hi gedaẽ heeft ver-
soenen/so wordet hem vergheuen

Dat.v.Capittel.

SOndicht een siele/hoorẽde eenen
vloec/eñ hi des ghetuyghe is/oft
A heeft hijt gesien oft gewetẽ/eñ en heuet
niet te kẽnẽ gegeuẽ/die is eẽder misdaet
sculdich. Oft als eẽ siele yet õreyns raect
het si een aes vã eenẽ onreynẽ dyere/oft
vã eender beestẽ oft vã eenich ghewormte
te/eñ en wist niet/die is onreyn eñ heeft
haer sculdich gemaect. Oft als hi een on
reyn mensce raect/in wat onreynichept
enich mensch onsuuert mach wordẽ/eñ
vergetet/eñ hi wordet daer na bekẽnẽde
B die wort sculdich. Oft als een siele sweert
dattet haer wtẽ mõde gaet quaet of goet
te doene/hoe datmẽ sweerẽ mach/eñ ver
getet/eñ wordet daer na bekẽnende/dye
heeft haer aen die versuymtheit sculdich
ghemaect

Alst nu coẽt dat si haer der versuimt
heit sculdich gemaect heeft eñ wordet be
kẽnende dat si ghesondicht heeft/so sal hi
voor dese sine sonde die hi gedaẽ heeft dẽ
HEERE brẽgẽ vãder kuddẽ/eẽ scaep oft
geyte die gedragẽ hebbẽ/tot eenẽ sondof
fere/so sal hẽ die priester die sonde versoe
nẽ. Eñ en vermach hi geen scaep/so bren
ge dẽ HEERE voor sijn scult die hy gedaẽ
heeft/twee tortelduuẽ oft twee ionge du
uẽ/eene tot eenẽ sondoffer/die ander tot
eenẽ brãtoffer/eñ brẽgẽ se dẽ priestere die
sal deerste bereydẽ tot eenen sondoffere/
eñ haer daer voore dẽ hals af stekẽ/eñ den
hals niet af brekẽ/eñ sprẽgẽ met dẽ bloe-
de aẽ dẽ want vãdẽ outaer/eñ laten dat
bloet datter ouer blijft bloeyẽ aẽ dẽ bodẽ
C des outaers/dat is dat zontoffer. Die an
dere sal hi tot eenẽ brãtoffere bereydẽ na

Leuiticus Ca. v

sinen rechte Eñ allso zal hẽ die priester zijn
sonde versoenẽ die hi gedaẽ heeft/zo wor-
det hem vergheuen

Maer en vermach hi niet twee tortel
duyuẽ oft twee ionge duyuẽ/zo zal hi brẽ-
gẽ voor zijn offer/om dat hy ghesondicht
heeft. Eẽ tiẽdẽ deel Ephi bloemẽ vãden
meele tot eenen zondoffer. Hi en zal daer
geẽ olye op gietẽ/noch wieroock daer op
doẽ/wãt het is een zondoffer. Eñ salt tot
dẽ priester brengẽ/eñ die priester zal daer
een hant vol af nemẽ tot eẽ gedachtenis
eñ ontstekẽ optẽ outaer tot eenẽ offere
dẽ HEERE/dat is een zondoffer Eñ dye
priester sal hẽ alzo die sonde die hi gedaen
heeft versoenẽ. Eñ dẽ priester behooren
als een spijsoffer

Eñ die HEERE sprac met Mose seg-
gẽde. Wãneer een siel hair vergrijpt dat
si met onwetenthept hair bezondicht/aẽ
dat ghene dat den HEERE ghewijdet is
zo zal si haer scultoffer den HEERE brẽ
ghen eenen rã sonder smette vander cud
den/dye twee Sikel siluers weert is/na
den Sikel des heilichdoms tot eenẽ scult
offer/daer toe sal hi weder geuen dat ge-
ne daer hy hem aen besondicht heeft/eñ
dat vijfste deel daer bouen meer gheuen
eñ salt den priester gheuen/die zal hẽ ver
soenen met den ramme des schultoffers
zo wordet hem vergheuen

Als eẽ siel zõdicht eñ doet tegẽ enich
gebot des HEEREN dat si niet doẽ en sou
de/eñ wordet bekẽnẽde/die heeft hair be
sculdicht eñ is der misdaet sculdich. eñ zal
brẽgẽ eenẽ rã vãder cuddẽ/zonder smet-
te/die eẽ scultoffers weert is/tottẽ prieste
re. die zal hẽ zijn onwetẽthz versoenẽ/die
hi gedaẽ heeft eñ en bekẽdet niet/zo wordet
hẽ vergeuẽ. Dz is zijn sculdoffer/om dz hi
den HEERE gheuallen is.

Eñ die HEERE sprac mz Mose seg
gẽde. Een siele die zondicht eñ hair aẽ dẽ
HEERE begrijpt alzo dz hi sinẽ naestẽ loe
chent dz hi hẽ beuolẽ had of dz hẽ ter trou
wẽ hãt gedaẽ is/of dz hi mz gewelt geno
mẽ heeft/oft mz onrecht vercregẽ/of dat
verlorẽ is/geuõdẽ heeft eñ dz mz eenẽ val
schen eede loochẽt. Oft enich sins anders
daer in ghedaen heeft daer een mensche

sinen naestē in verongelijckē mach. Alst
nv gebuert/dz hi also zōdicht/eñ hē seluē
besculdicht/zo zal hi weder geuē/dz hi met
gewelt genomē heeft/of mz onrecht ver
cregē heeft/of dat hem betrout was of dz
hi vondē heeft/of tgene daer hi dē valsē
eet om ghedaē heeft dat sal hi al heel we
der geuē/daer toe ooc noch dat vijfste deel
meer/dē genē die dr toe behoort heeft/in
diē dage als hi sijn scultoffer geeft Mair
voor sijn sonde sal hi dē HEERE eenē on.
besmettē rā vāder cuddē dē priester ghe.
uē/welckē rā weert is een scultoffer: So
sal hem die priester versoenē voor dē HE
REeñ so wordet hem vergeuē al daer hi
in ghesondicht heeft

Dat.vi.Capittel

A Ende die HERE sprack met Mose
seggēde. Gebiet Aaron eñ sinen so
nen/eñ segt. Dit is die wet des brātoffers
Die brantoffer sal barnen opten outaer/
alle dē nacht tot aē die morgē. Eñ des ou
taers vier/sal alleē daer op barnē. Eñ de
priester sal sinen lijnē roc aē doē/eñ die lij
nen broec/aen sijn vleesch doen. Eñ hi sal
die asschen af nemē/die dz vier des brantof
fers opten outaer gemaect heeft eñ salse
nesfēs dē outaer scuddē. Eñ sal zijn cleede
rē daer na wt doē/eñ ander cleederē aen
doē/eñ die asschē wt dragē buytē dē leeger
in een reyn stede

Dat vier sal altijt bernē optē outaer
B eñ nimmermeer verblusschen eñ die pries
ter sal alle morgē hout daer op stokē. Eñ
sal dē brātoffer daer op leggen/eñ dz vet
des dootoffers verbrandē. Eñ dat vuer
sal altijt opten outaer barnen eñ nēmer.
meer ghebreken.

Eñ dit is die wet des spijsoffers/dz A
arons sonē offerē sullē voor dē HEERE
opten outaer. Eñ die priester sal heffen
een hāt vol bloemē vāden meele/vāden
spijsoffer eñ vād olyē/eñ alle dē wyeroor
die op dat spijsoffer leyt/eñ salt ontstekē
opten outaer tot eenē suetē ruecke in ge.
dachtenisse dē HERE/Eñ al dat daer o.
uer blijft/sullē Aarō eñ sijn sonē eten/eñ
si sullen dat ongeheeft eten/in die heyli.
ge stede in den voorhof der tenten des ge
tuychnis. Daer om en sullen si haer deel

dat ic hen gegeuē heb vā minē offer/niet
backē mz geheesdē deech/wāt het sal hē
dz alderheylichste zijn/gelijc als dz zōdof.
fer/eñ sculdoffer Alleē dz vā mās geslach C
te is onder die kinderē Aarō sullēt etē/dz
sal een eewich recht zijn uwē nacomelin
gen vāden offer des HEEREN/Niemāt
en salt aentasten hi en si ghewijt

Eñ die HERE sprac met Mose seg.
gende. Dat sal Aarōs eñ sijnder sonen of
fer zijn/dat si den HERE offerē sullen in
den dage haerder saluingen Dat tiende
deel Ephi vā bloemen vanden meel tot
eenen spijsoffer daghelijcs/dye een helft
des morgēs/eñ die ander helft des auōts
eñ ghi sullet met olye beslaē/eñ in eēder
pānē backē/eñ gebrokē al dair brēgē Eñ
de priester die vā sinē sonē in zijns vaders
plaetse gesalft wort/die sal dit doē/eñ offe
rēt dē HERE tot eenē soetē ruecke Dat
is een eewich recht dē HERE het sal al
verbernt wordē Want alle spijsoffer des
priesters/sal mettē viere verteert wordē
eñ niet gheten worden

Eñ de HEERE sprac met Mose seg D
gēde. Segt Aarō eñ zijn sonē eñ spreeckt
Dit is die wet des zōdoffers. Ghi sult die
zondoffer slaē/inder selfder plaetsen dair
ghi dē HERE dē brātoffer slaet/Dat is
dat alderheylichste Die priester die dz zōt
offer offert/sal etē in die heylighe plaetse
int voorhof der tētē des getuychnis. Nie
māt en sal dat vleesch aentasten/hy en si
geheylicht.

Eñ so wiēs cleet vādē bloede bespreēct
wort/dat cleet zal gewasschē wordē/in dye
heylige plaetse. Eñ dē aerdē pot dair t in
gekoort is salmē brekē Mair ist eenē me
talē pot/zo salmē dē pot scuerē/eñ mz wa.
ter spoelē. Eñ wat mālijc is vādē geslach
te der priesterē/sullē dair af etē. Wāt het
is dz alder heilichste Mair alle dz zōtoffer
dair dz bloet af gebrocht wort in die tēten
des getuychnis/om dair mede te versoe.
nē/en salmē nz etē/maer mettē viere ver
branden.

Dat.vij.Capittel

Ende dit is die wet des scultoffers/ A
dz sal zij dz aldheilichste. in de plaet
se salmē dz scultoffer slaē/dairmē dz brant
offer slaet/Eñ mē sal dz bloet des scultof.

fers al om op den outaer ſpregē.Eñ alle
dat vet ſamen offeren. Den ſteyrt met
ten vette/eñ dat vet dat daer dat inghe.
want bedect/die twee nierē mettē vette
dat dair aē die lēdenē is/eñ dz net dzouer
die leeuer is/eñ om die nierē.Eñ de prieſ
ter ſalt optē outaer ōtſtekē/tot eenē brāt
offer den HERE/
B Dit is een ſcultoffer.wat mālic is vā
dē priesterlijckē gheſlachte ſal dat etē in
die heylige plaetſe/wāt het is dat alder.
heilichſte.Als dat ſondoffer/alſo ſal oock
dat ſcultoffer zijn.Beyde deſen ſal eēder
hāde wet zijn eñ ſal dē prieſter toe behoo.
ren die daer doir verſoent Die prieſter
die yemants brātoffer offert/dye ſal des
ſelfs brātoffers vel hebbē dat hy geoffert
heeft.Eñ alle ſpijſoffer dat indē ouen oft
optē rooſter oft inder pānē ghebackē is
ſal die prieſter hebbē die dat offert.Eñ al
le ſpijſoffer die met olie gemēgt is/of dat
droge is/ſullē alle Aarons kinderen heb
ben/die een gelijck die ander
C Eñ dit is die wet des dootoffers dat.
mē dē HEERE offert Willē ſi een offer
vā dācſeggingē doē/ſo ſullē ſi ongeheef.
de koeckē offerē met olye gemēgt/eñ on
geheefde vladē met oly beſtrekē/eñ ghe
rooſte koeckē vāder bloemē vādē meele
met olyen gemengt.Si ſullē oor ſulkē of
fer doen/met eenen koecke/vā geheefdē
broode/tot een dancoffer ſijns dootffers
Eñ een vā allē ſal hi dē HEERE offerē
tot eenē Hefoffer/eñ ſal des prieſters zijn
die dat bloet des dootoffers ſprēct.Eñ dz
vleeſch des dācoffers.dat indē dootoffer
D geoffert is/ſal indē ſeluē dage ghegeten
wordē dat het geoffert is eñ dair en ſal nz
ouer bliuē tot den morghen
Eñ offer yemāt eē beloſte/oft eē vrij.
willich offer offert/dat zal oor indē ſeluen
dage dattet geoffert is getē wordē/eñ of
fer yet ouer blijft tot indē anderē daghe/
ſo ſalmēt oor etē.Maer watter vādē ge.
offerdē vleeſce ouer blijft tot indē derden
dage/dat zal met vyere verbrāt wordē eñ
oft yemāt indē derdē dage eten ſal vādē
geofferdē vleeſche ſijns dootoffers/ſo en
ſal hi niet welbehaghen die het geoffert
heeft/noch ſi en is dē genē diese geoffert
heeft niet profitelijck/maer ſi ſal verwor
pē ſijn.Eñ die ſiele dye daer af eten ſal is
eender miſdaet ſchuldich
Eñ dat vleeſch dat yet onreyns raect A
en ſal niet ghetē wordē/maer met vuer
verbrāt wordē.Mer wie ſuuer is vā lich
aem ſal vā deſen vleeſche eten. So wat
onreyn ſiele etē ſal vādē vleeſce des doot
offers/dat de heere toe behoort haer on.
reynicheit ſal op haer bliuen.eñ ſal vā ha
ren volc wt gedaē wordē.Eñ als een ſie.
le yet onreyns raeckt/het ſi een onreyn
menſce/een beeſt/oft yet dat beſmetten
mach/eñ vādē vleeſce des dootoffers eet
dat dē HERE toe behoort die ſal wt ghe
daen worden/van haren volcke
Eñ die HERE ſprac met Moſe seg.
gēde/ſpreect mettē kinderē vā Jſrael eñ
ſegt.Dat vet vādē oſſē/vādē lāmerē/oft
dat vā een wilt verſchuert is/dat ſuldi be
ſigen in alder gebruick/maer ghi en ſult
dat niet etē/wāt ſo wie dat vet eet vāden
vee/dat den HERE tot eenē offer gege
uē is/des ſelfs ſiele ſal wt gedaē worden
vā harē volc:Ghi en ſult oor geē bloet etē
noch vā vee noch vā vogelē/waer dz ghi
woōt/ſo wat ſiel yewers bloet etē ſal/die
ſal wt gedaen worden van haren volcke
Eñ die HERE ſprac met Moſe seg. E
gēde Spreect metten kinderen vā Jſra.
el eñ ſegt So wie den HERE een doot.
offer doen wilt/die ſal oor met hem bren.
ghen wat den HERE tot den dootoffer
behoort.Hi ſalt met ſinen handē brengē
tot een offer des HEEREN/te wetē dz
vet dat aen die borſte is/ſal hi brengen eñ
die borſt/Op dat ſi een Weefoffer ſi den
HERE.Eñ die prieſter ſal dat vet ontſte
ken optē outaer Eñ die borſt ſal Aaron
eñ ſijn ſonen hebbē.Eñ die rechte ſchou.
dere vanden dootoffer ſullen ſi den prieſ
ter gheuē tot eenen Hefoffer.Eñ ſo wie
dat van Aarons ſonen dat bloet ende dat
vet des dootoffers offert/die ſal dye rech
te ſcouder tot ſinen deel hebben.Wandt
die Weefborſt ende dye Hefſcrouder heb
ic den kinderen van Jſrael van harē doot
offer genomen/eñ hebſe den prieſterē Aa
ron eñ ſinen ſonen gegeuē tot eē eewich
rechte.·.

G Dit is Aarons eñ sijnder
sonen saluinghe vādē offer
des HEEREN/in dien da
ge als si bescreyden werden
priesters des HEEREN te di
ne. Als die HERE geboot
indē dage als hyse salf de/dz
hē vādē kinderē vā Jsrael
soude gegeuē werdē tot eē
eewich recht/allē haren na.
comelingē. eñ dit is die wet
des brantoffers/des spijsof.
fers des zōdoffers/des scult
offers/des vuloffers/eñ des
dootoffers/dat dye HERE
Moise geboot opten berch
Sinay/indē dage als hi den
kinderen vā Jsrael geboot
den HERE te offerē harē
offer inder woestijne vā Si
nay.

Dat.viij.Capittel.

A Ende de HERE sprac
tot Mose segghende
Neemt Aaron met sinen so
nen/eñ hair cleederē/eñ die
salf olpe/eñ eenē verre tot
eenen sondoffere/twee rā.
men/eñ eenen corf met on.
gheheef den broode/eñ alle
die gemeynte voor die dou
der tenten des getuygenis
Mose dede so hē de HERE
geboot/eñ vergaderde dye
gemeynte voor die duere der tenten des
ghetuychnis/eñ sprac tot haer. Dit is dat
die HERE gheboden heeft te doene

Eñ Mose nā Aaron met sinē sonē eñ
wieschse met watere/eñ dede hē aē dē lij.
nen rock/eñ gorde hem met den gordel
eñ trock hem den geelen siden rock aen/
eñ dede hem den lijfroc aen/eñ gorde hē
B bouen op den lijfrock. Eñ dede hem den
borstlap aen/eñ in dien borstlap licht ende
volheit. Ende sette hem den hoet op
zijn hooft Eñ sette aen den hoet/bouen
zijn voorhooft een gulden Plaet aen dye
heylighe croone/also dye HERE Mosi
dat gheboden hadde

Ende Moyse nam die salf olpe. ende
salf de den Tabernakel/ende al datter in
was/ende hy wijdet/ende sprēgde daer
mede seuen mael opten outaer/ende salf
de den outaer/met alle sijnder ghereesca
pen. Dat hantuat met sinen voeten dat
wert ghewijt/ende hy goot dye salf olpe
op Aarons hooft ende salfde hem eñ hij
werdt ghewijdt Ende doe brocht hi oock
Aarons sonen ende trock hen linen rock
ken aen/ende gordese met gordels/ende
bandt hen huuen op hair hooft/also hem
die HERE gheboden hadde.
Ende Mose liet daer brenghen eenē
verre tot eenē brantoffere Ende Aaron
ende sijn sonen leyden haer handen op

des stperē hooft/eñ mē doodē eñ Moise
nā vādē bloede eñ dedet op die hoornē des
outaers/al om dē outaer met sinē vinge
re eñ hi suuerde eñ wijde dē outaer/ende
goot dat bloet op dē vloer aēdē outair/eñ
hi nā al dat vet des ingewāts/dat net dz
ouer die leeuere is eñ die twee nierē met
ten vette dat daer aen is/eñ hi ontstackt
optē outaer Maer dē verre met sinē vel
le/vleesch eñ mest. verbrāde hi mettē vie
re/buptē dē leegere/also hē dpe HERE
gheboden hadde

Eñ Mose bracht eenē rā tot eenē brāt
offer/eñ Aaron met sine sonē lepdē haer
D hādē op sine hooft/eñ doē doode mē hem
Eñ Mose sprengde vādē bloede optē ou
taer al omme/eñ hi hpeu dē rā tot stuckē
eñ hi ontstac dat hooft/eñ die stuckē/ende
die crawepe/hi wiesch dat ingewāt/ende
die schēckelē mettē watere/eñ hi ontstac
also dē geheelē rā op dē outaer/dat was
een brātoffer tot eenē suetē ruecke/eē of-
fer den HERE so hē die HERE ghebo
den hadde

Eñ Mose bracht dē anderē ram des
vuloffers/eñ Aaron met sinē sonē leiden
haer hādē op sijn hooft/eñ doē dodemen
hē Eñ Mose nā vādē bloede/eñ dedet op
clapkē vā Aarons rechter oor/eñ op den
dupm vā sijnder rechter hant/eñ op den
grootē teen vā sinen rechteren voet/Eñ
Mose bracht ooc Aarons sonen/eñ hi de-
de vādē bloede opt lapkē vā harē rechte
rē oorē/eñ optē dupm vā hairder rechter
hant /eñ optē grootē teen vā harē rechte
E ren voet. Eñ goot dat bloet al omme op-
ten outaer

Eñ Mose nam dat vet eñ dē steprt eñ
alle dat vet des ingewants eñ dat net dz
om die leuere is/eñ die twee nierē met-
tē vette dz dair aē is/eñ die rechte scouder
Daer toe nā hi wt dē corf daer dz onghe-
heest broot in was/voor dē HERE/eenē
ongeheef dē koec/eñ eenē koec gheolijts
broots/eñ een vlade eñ leidet op dat vet/
eñ op die rechte schouder. eñ hp gaf dz al
te samē op Aarons eñ sijnder sonē hāden
eñ si Weef dēt tot eenen Weef offer voor
dē HERE. Eñ Mose nāt al weder vā ha
rē hāden eñ ontstack optē outaer bouen

dpten brātoffer wāt het is eē vuloffer tot
eenē soetē ruec een offer den HERE H

Eñ Mose nā die borst eñ verhieffe eñ
Weefdese tot een weefoffer voor dē HE-
RE vādē rāme des vuloffers die waert
Mose tot sinē deele so hē dpe HERE ge
bodē hadde Eñ Mose nā die salf olpe eñ
vādē bloede des outaers/eñ sprēgdet op
Aarō eñ sijn cleederē eñ op Aarōs sonen
eñ op haer cleederē. Eñ wijde also Aarō
eñ sine cleederē. Aarōs sonē eñ haer clee
derē met hen/eñ Mose sprac tot Aarō eñ
sinē sonē. Cooct dat vleesch voir de duere
der tenten des getuychnis eñ etet al dair
dair toe ooc dat broot vādē korue des vul
offers/so mi gebodē is/eñ gesept/als dat
tet Aarō eñ sijn sonē eten souden/Maer
watter ouer blijft vādē vleesce eñ vāden
broode/dat suldi met vier verbranden G

Ende ghp en sult binnen seuen dagen
niet wt gaen vander dueren der tenten
des ghetuychnis/tot dien daghe/dat die
daghen dijns vuloffers veruult zijn wāt
seuen daghē sijn v handen gheuult/also
dat nv in desen dage geschiet is/die HE-
RE heuet gheboden te doen/op dat ghp
versoent sout sijn. Eñ ghi sult voir die tē
te des ghetupghenissen dach ende nacht
blijuen seuen daghen lanc Ende ghi sult
gaep slaē di e bewaernisse des HEREN
op dat ghij niet en sterft/w ant also ist mi
gheboden. Ende Aaron met sinen sonen
dedent al dat die HERE doir Mose ge-
boden hadde

Dat. ix. Capittel.

ENde opten achsten dach riep Mose A
Aaron ende sijn sonen/ende die ou
ders in Jsrael/eñ sprac tot Aaron/Neēpt
een ionc calf tot een sondoffer/ende eenē
ram tot een brātoffer/bepde sonder smet
te/ Ende brengtse voor den HEERE
Ende spreeckt metten kinderen van Js-
rael segghende/ Neempt eenen bock
tot een sondoffer/Eñ een calf eñ eē scaep

beide een iaer out/eñ ombesmet/tot ee.
nẽ brãtoffer/eñ eenẽ osse eñ eenẽ rã tot
een dootoffer/op dat wi voor dẽ HERE
offerẽ/eñ eẽ spijsoffer met olpen gemẽgt
Wãt hedẽ sal v die HERE opẽbaren

Eñ si namẽ al dat Mose gebodẽ had
de.voir die duere der tẽtẽ des getuyghe.
nis/eñ alle dye gemeynte quam daer bi
eñ stont voir dẽ HERE/doẽ sprac Mose
Dat ist dat ghi doẽ sult/het welc die HE.
RE gebodẽ heeft/eñ also sal v des HEE
REN heerlicheit openbaren.Eñ Mose
B sprac tot Aaron.Gaet tottẽ outaer/eñ be
reit uwe sondoffer/eñ v brãtoffer/eñ ver
soent v/eñ dat volc/daer na bereydet des
volcs offer/eñ versoẽtse ooc/also die HE
RE gebodẽ heeft

Eñ Aaron quã tottẽ outaer eñ sloech
dat calf tot sinẽ sondoffer/eñ zijn sonẽ broch
ten dat bloet tot hẽ/eñ hi doopter met sij
nen vinger int bloet/eñ dedet op die hor.
nẽ des outaers/eñ goot dat bloet opten
vloer/aen dẽ outaer/Maer dat vet ende
die nieren/ende dat nette vander levere
des sondoffers/dat ontstack hi op den ou
taer/ Alsoo dye HEERE Moyse be.
volen hadde. Ende dat vleesch ende dat
C vel verbernde hi mettẽ viere buytẽ voir
den leeghere

Daer na doode hi dat brãtoffer/ende
Aarons sonẽ brochtẽ dat bloet tot hẽ/eñ
hi sprẽgdet al om op dẽ outaer/eñ si broch
tẽ dat brãtoffer tot hẽ gestuct/eñ dat hoot
eñ hi ontstact op dẽ outaer/eñ hi wiesche
dat ingewãt/eñ dye scẽckelẽ/eñ ontstact
bouẽ op dẽ brãtoffer optẽ outaer

Daer na bracht hi des volcs offer/eñ
nã dẽ boc dat sondoffer des volcs/eñ doo
dẽ/eñ maecte een sondoffer daer af/ghe.
lijc dat eerste eñ bracht daer dat brãtoffer
eñ dedet soot behoirt. Eñ bracht daer dẽ
spijsoffer/eñ nã syn hãt vol/eñ ontstact
op dẽ outaer/sonder des morgens brant.
offer

Daer na doode hi dẽ osse/eñ dẽ ram
tot eenẽ dootoffer des volcs.Eñ sijn sonẽ
brochtẽ dat bloet/dat sprẽgde hi optẽ ou.
taer al om.Mer dat vet vãdẽ osse eñ van
dẽ rã/dẽ steert eñ dz vet dat dat ingewãt
bedect/eñ die nieren/eñ dat net dat ouer
die lever is/eñ alsulckẽ vet leydẽ si op de
borst/eñ ontstakẽ dz vet optẽ outaer/mer
die borst eñ die rechte scouder die verhief D
Aarõ tot eẽ bewegeoffer dẽ HERE/so
die HERE Mose gebodẽ hadde.

Eñ Aarõ hief sijn hãt op tot dẽ volck
eñ gebenedidese/eñ quã neder vãdẽ wer
ke/des zõdoffers/brãtoffers eñ dootoffers.
Mose eñ Aaron ginghẽ in die tente des
ghetuygenis/ende als si weder wt qua.
men/gebenediden si dat volc.Doen opẽ
baerde dye heerlicheyt des HEREN al
den volcke.Want dat vier quam wt van
dẽ HERE/ende verteerde optẽ outaer
dat brantoffer/ende dat vet. Als alle dat
volc dat saghen/waren si vrolic/ende vie
len op hare aensicht

Dat.x.Capittel A

ENde Aarons sonen Nadab eñ Abi
hu namen een yeghelijck sijn wie.
roocvat/ende deden vier daer inne/ende
leyden wieroot daer op ende brochtẽ dat
vreemde vyer voor den HERE/dat hij
hen niet geboden hadde.Doen ginckter
een vier vandẽ HEERE ende verteer.
dese/dat si storven voir den HERE:Doẽ
sprac Mose tot Aarõ.Dat ist/dat die HE
RE gheseyt heeft.Ick sal geheilicht wor
den aen den genen die mi genaket/ende
voir alle den volcke sal ick heerlic worden
Eñ Aaron sweech stille.

Mose ryep Misael eñ Elzaphan Vsi
els sonen Aarons oõs/ende sprac tot hen
Gaet ende draecht uwe broeders vãden
heylichdom buyten voir den leeghere/
Eñ si gingen ende droegẽse buyten met
haere lijnen rocken voir den leegere/soo
Mose geseit hadde

Doen sprack Mose tot Aaron ende
sinen sonen Eleazar ende Ithamar/ghy B
en sult uwe hooft niet ontdecken / Noch
uwe cleederen niet schueren/op dat ghy
niet en sterft/ende den toren ouer die gãt
se ghemeynten come/laet uwe broederẽ
van alle den huyse van Israhel weenen
ouer dezẽ brãt/wãt de HERE heuet ge.
daẽ/maer ghi en sult niet wt gaẽ vander

dueren der tēten des getuyghenis/ghy
mocht steruē. Wāt die salfolie des HEE
REN is op v. Eñ si dedē so Mose gheseit
hadde.

Die HEERE sprac tot Aaron seggēde
Ghi eñ v sonē met v/eñ ghi en sult ghee-
nen wijn noch sterkē drāc drinkē/als ghi
in die tente des getuygenis gaet/op dat
ghi niet en sterft. Dat sal wesen eē ewich
recht allē uwē nacomelingē. Op dat ghi
condt onderscheidē/wat heilich eñ onhey-
lich is/wat onreyn eñ reyn is. Eñ dz ghy
dē kinderē vā Israel leert al de rechtē/die
de HEERE tot v ghesproken heeft door
Mose

C Eñ Mose sprac met Aaron eñ met si-
nē ouerbleuē sonē Eleazar eñ Ithamar.
Neēt datter ouer bleuē is vādē spijsoffer
vādē offer des HEERĒ/eñ etet onghe-
heeft bidē outaer/wāt het is dat alderhei
lichste/eñ ghi sullet in een heilige plaetse
etē. Wāt dz is v recht eñ uwer sonē recht
vādē offere des HEERĒ/wāt so ist my
geboden. Maer die weefborst eñ dye hef
scoudere suldy eñ uwe sonen/eñ uwe doch
terē met v etē in eē suuer stede. Want al-
sulckē recht is v eñ uwē kinderē gegeuē
aē dat dootoffer der kinderē van Israel:
Wāt die hefscoudere eñ die weefborst tot
dē offere des vets/wordē in gebrocht dat
tot eenē weefoffer gegeuē worde voir dē
HERE. Dair om ist v eñ uwē kinderen
tot eenen eewigen rechte/so die HERE
gebodē heeft

Eñ Mose socht dē bock des sondoffers
eñ vāten verbrāt/eñ hi wert toornich op
D Eleasar eñ Ithamar Aarons sonen/dye
noch ouer bleuē warē eñ sprac Waerom
me en hebdi dat sondoffer niet getē in die
heilige plaetse/want het is dat alderhey
lichste/eñ hi heuet v gegeuē dat ghi dye
misdaet der gemeȳtē dragē sout voir dē
HERE. Siet/dat bloet en is niet ghebro-
mē in dat heilichdō/ghi soudet in dat hei-
lichdō getē hebbē/so alst mi gheboden is
Aaron sprac tot Mose. Syet hedē hebbē
si haer zōdoffer eñ haer brātoffer voir dē
HERE geoffert. Eñ het is mi gesciet al-
so ghi siet. Eñ soude ic hedē etē vādē sond
offer eñ vrolic zȳ voir den HERE: Doen

Mose dat hoorde/liet hyt hē genoeghen

Dat.xi.Capittel A

ENde die HEERE sprack met Mose
eñ Aarō seggēde. Spreect met dē
kinderē vā Israel eñ segt. Dit sijn die die
ren onder alle dierē der aerdē die ghi etē
sult. Al wat onder die dieren die clauwen
gecloué heeft eñ irrict/dat suldi etē / mer
so wat irrict eñ en cliefc die clauwē nz/ge-
lijc die kemel/dat suldy onreyn achtē/eñ
en sullet nz etē/die conijnkēs irrickē wel
mer si en hebbē geē gecloué clauwē/dair
om sijn si onreȳ. Die hase irrict ooc/mair
hi en clieft die clauwē niet/daer om is hy
v onreyn. Eñ eē verckē clieft dye clauwē
wel mer het en irrict niet/het is v ooc on
reyn. Vā desen vleesce en suldi niet eten/
noch haer doode vleesch niet aen tasten/
want si sijn v onreyn

Dit suldi eten vā datter int water is B
Al watter vlimmē eñ schellē heeft in die
zee/eñ in riuierē suldi etē/Maer al dz geē
vlimmē noch scellē en heeft inder zee oft
in riuieren van alle datter ruert eñ leeft
int water/suldi scouwen/dat ghi vā harē
vleesche niet en eet/eñ hair dode vleesch
suldy scouwen. Want al dat gheen vlim-
mē eñ scellē en heeft inden watere/suldy
schouwen. C

Ende dit suldi schouwen vanden voge
len/dat ghijt niet en eet/den Arent dē ha
uick/dat Water hoen/dē Ghier/dē Wou
we/ende wat van sijnder aerdt is eñ alle
Rauen met haerder aerdt/den Struys/
den Nachtwle/den Koeckoec/den Sper
wart met sijnder aert/dat wlken/dē brāt
vogel/dē Odeuaer/die vledermuys/dē
Swaen/die Exter/den Reygher/dē roe-
taert met sijnder aert/die Hoppe/eñ die
Swaluwe. Ende al wat hem ruerdt on-
der die voghelen/ende wat gaet op vier D
voeten/dat suldi schouwen

Ende dit suldy eten vanden vogelen
dat hem ruert/ende gaet op vier voeten
dat gheen knien bouen aen die beenē en
heeft daert mede opter aerden sprinckt/
Dair af mueghdi eten/als daer sijn Arbe
met sijnder aert/ende Selaam met sijn-
der aert/ende Hargol met sijnder aerdt
ende Hagab met haerder aerdt. Al wat-

ter anders vier voetẽ heeft onder dẽ vogelẽ/ſuldi ſcouwen/eñ ſultſe onrepn achten. Wie dat vã harẽ doodẽ vleeſch raect die ſal onrepn ſijn tot den auont toe. Eñ ſo wpe vã deſen doodẽ vleeſce draghẽ ſal/die ſal ſine cleederẽ waſſcẽ/eñ ſal onrepn ſijn tot dẽ auont toe.

Daer om alle dier dat clauwen heeft eñ en cliefſe niet/noch en ircict niet/dat ſal v onrepn ſijn/wie datter raeckt ſal onrepn ſijn. Eñ al wat op harde voetẽ gaet onder die dierẽ die op uper voetẽ gaẽ/ſal v ooc onrepn ſijn/wie dat haer dode vleeſce raect/die ſal onrepn ſijn tot den auont Eñ wie dat haer doot vleeſch draecht ſal ſijn cleederẽ waſſcẽ/eñ onrepn ſijn tottẽ auont/wãt deſe ſijn v onrepn

E Deſe ſullẽ ooc onrepn ſijn onder dpe dierẽ/die opter aerdẽ cruppẽ/dpe weſel/de mups/die Crocodilus/eẽ pegelic na zijn ter aert/die Egel/die Camelon/die Stellio/die Haechdiſſe/eñ die mol/dpe ſullen v onreyñ ſijn/onder al datter cruppt/wpe dat haer doode lichaẽ raect/die ſal onreyñ ſijn tot dẽ auõt. Eñ aldaer een alſulcken prije op valt/die ſal onrepn wordẽ/het ſp alderlep houtẽ vat oft cleet/of vel/oft ſac Eñ alle ghereetſcap daer men yet mede doet/ſal mẽ int water doẽ/eñ is on onreyñ tottẽ auont/eñ dã wordet repn

F Alle aerde vatẽ/daer eẽ alſulckẽ prp in valt/ſal al onrepn ſijn/eñ ſullet breken Alle ſpiſe die mẽ eedt daer alſulckẽ water in coẽt/is onrepn. Eñ alderhãde drãc/die men drinct die in alſulckẽ vat is/is onreyñ Eñ al dat daer eẽ ſulcke prpe op valt/dat ſal õrepn ſijn/het ſi houẽ of ketel/mẽ ſalt brekẽ/wãt het is onrein/eñ het ſal ooc onrepn weſen/maer fonteinẽ eñ alle vergaderingẽ vã waterẽ ſijn repn/wpeſe doot raect die is onrepn

Eñ oft alſulkẽ doode dier op tſaet valt/datmẽ geſaept heeft/ſoo is dat ſaet noch repn/eñ gootmẽ water opt ſaet/eñ vpel daer na eẽ alſulckẽ doodẽ prpe daer op/ſo wordet ooc onrepn

Als eẽ dier ſterft/dat ghi etẽ muecht wie dat dat doot raect die is onſupuer tot dẽ auont. Wie vã alſulckẽ prpe eet/die ſal ſijn cleet waſſcẽ/eñ ſal onrepn ſijn totten auõt. Alſo ooc wie dat alſulkẽ prp draecht ſal zijn cleet waſſcẽ/eñ ſal onrepn ſijn tot den auont.

Eñ wat opter aerdẽ cruppt/dat ſuldi ſcouwẽ/eñ mẽ en ſalt niet etẽ. Eñ al wat optẽ bupc cruppt/eñ al wat op vier of op meer voetẽ gaet/onder al dat opter aerdẽ cruppt/en ſuldijt niet eten/wãt ghi ſullet ſcouwẽ. En maect v ſielẽ niet ſcouſaẽ/eñ en veronrepnicht v niet daer aẽ/op dz ghi niet beſmet en ſijt G

Wãt ic die HEERE uwe God ben daer om ſuldi v heiligẽ/op dat ghi heilich ſijt wãt ic heilich ben/eñ ghp en ſult uwe ſiele niet ontrepnigẽ aẽ eenich cruppẽde dier dat opter aerdẽ hẽ beruert/wãt ick bẽ die HEERE/die v wt Egiptẽ lant ghelept heb/om dat ic v God ſijn ſoude/daer om ſuldi heilich ſijn wãt ic bẽ heilich.

Dit is die wet vãdẽ dierẽ eñ vãdẽ vogelẽ eñ vã alderlep ſielẽ der beruerẽder dierẽ des waters/eñ alderlei ſielẽ die opter aerdẽ cruppẽ/op dat ghi onderſceidẽ muecht/wat repn eñ onrepn es/eñ welc dier mẽ etẽ eñ niet etẽ en ſal

Dat.xij.Capittel

A

Ende die HEERE ſprac tot Moſe ſeggẽde Spreect met dẽ kinderen vã Iſrael eñ ſegt. Iſt dat eẽ wijf vãden ſade dat ſi õtfangẽ heeft/eẽ knechtkẽ baert ſo ſal ſi ſeuen dagen onrepn ſijn/ſo lange als ſi haer crãcheyt lijdet/eñ indẽ achſtẽ dage ſalmen dat vleeſch ſijns voorhuyds beſniden. Ende ſi ſal tups blijuen drienderrich daghen in dat bloet haerder repninghen/niet heilichs en ſal ſi aen taſten/eñ totten heilichdom en ſal ſi niet comẽ/tot B
dat die daghen haerder repninghen wt ſijn. Maer baert ſi eẽ meiſkẽ/ſo ſal ſi twe weken onrepn ſijn ſo lãge als ſi haer crãcheyt lijdet/ende ſi ſal ſeſſentſeſtich dagen thups blijuen/inden bloede haerder repninghen

Eñ als die dagẽ haerdẽ repningẽ wt zijn voor dẽ ſone of voir die dochter/ſo ſal ſi eẽ C
iarich lã brẽgẽ tot eẽ brãtoffer/eñ eẽ iõge

duiue of een tortelduue tot eenē sondoffe
dē priester voir dye duere der tentendes
getugenis/die sal offerē voir dē HEERE
eñ versoenēse/eñ so wortse suuer vā hare
bloetvloet/dz is die wet voir die gene die
een knechtkē oft een meyskē baert

Eñ en vermach hare hāt geē scaep/
so sal si nemē twee tortelduiuē oft twee iō
ge duyuē/die eē tot eenē brātoffer/die an
der tot eenē sondoffer so salse dye priester
versoenē/dat si reyn worde

Dat.xiij.Capittel

A ENde dye HEERE sprack tot Mose
eñ Aaron seggēde/Als een mēsce
aē die huyt sijns vleeschs yet opgaet/oft
scorft of yet claer wit wordet/al oft lazarie
wordē wilde aen dye huyt sijns vleeschs
salmē hē tottē priester Aaron brēghē/oft
tot sinē sonē eenē vādē priesteren/eñ sijn
die harē wit geworde/eñ die geraēte aen
die plaetse dieper is dan dye ander huyt
sijns vleeschs/so is hi sekerlijck lazarich/
daer omme sal hē die pryester besiē ende
voir onreyn ordeelen

Wair is yewers yet wits aē die huyt
sijns vleeschs/eñ tat schijsel sijns vleeschs
niet dieper dā dye ander huyt des vlees
eñ die harē niet in wit verandert wordē
en sijn.so sal die priester dē seluē besluitē
seuē dagē/eñ tē seuēstē dage besiē/ist dat
dat teekē staet in sinē ogē/soot eerstwerf
stont/eñ en heuet nyet voorder getē aen
B die huyt/so sal hē de priester noch seuē da
gē besluitē.Eñ als hy noch eēs tē seuēde
dage hē besiet/eñ beuindt dattet teeken
verduistert is/eñ niet voirder getē en he
uet aē die huyt/so sal hi hē suuer ordeelen
wāt het is grillēthz/eñ hi sal zijn cleederen
wasschē/zo is hi reyn.Maer als die grillēt
heit voirder eet in die huyt na diē dat hy
vādē priester besiē eñ reyn gesprokē is/eñ
wort hi noch eēs vādē priester besien/als
die priester siet dat die grillētheit voirder
getē heeft in die huyt/dā sal hi hē onrein
ordeelē/wāt hi is sekerlic lazarich

Als die lazarie indē mēsce is/dan sal
mē hē tottē priester brēgē.Als hi siet ende
beuint/dat daer witheit op gecomē is aē
die huyt eñ die harē wit gewordē sijn/eñ
datter root vleesch in die zweeringhe is/
so is sekerlic een oude lazarie in dye huyt
sijns vleeschs/daer om sal hē die priester
onreyn ordeelē eñ nyet wech sluytē/wāt
hi is rechtonreyn.

Als die lazarie bloeyt in die huyt/eñ
bedecket alle die huyt/van aen dat hooft
totten voeten/alle dat gene dat dye prie
ster voor ooghē siē mach.Als nv die prie
ster siet eñ beuindt/dat dye lazarie al dat
vleesch bedect heeft/so sal hy in desen reyn
ordeelē/om dat alle zijn huit wit worden
is/want hi is suuer.Maer es sijn vleesce
root ghewordden inden dage als hi besiē
wort/so is hi onrein.Ende als die priester
dat root vleesch besiet/so sal hi hē onreyn
ordeelen/wandt hi is onreyn.Eñ hi is se
kerlijc lazarich.Maer verādert dat root
vleesch weder/ende wort wit/so sal hi tot
den priester comen Eñ als die priester be
siet ende beuindt/dat dat teeken wit ge.
worden is/soo sal hy hem reyn ordeelen/
want hi is reyn

Als in yemandts vleesche aen die
huyt enen sweer comt ende weder heelt C
daer na in die selue plaetse yet widts oft
roots op compt ende wort claer wit.so sal
hi vanden priester besien worden Als dā
die priester siet dat die plaetse der lazariē
neerder is dan die ander huit/eñ dat die
haren wit ghewordden sijn/dan soo sal hi
hem onreyn ordeelen/wāt daer is seker
lijck een teeken der lazarien vandē zwee
re ghecomen.Siet die priester dan ende
vijndet hi dat die harē niet wit en sijn/eñ
dattet niet neerder en is dan die ander
huit/ende is duister worden/so sal hi hem
seuen dagē besluytē/etet voirder in die
huit so/sal hi hē dā onreyn ordeelē/wāt het
is sekerlijc een litteekē der lazariē. Mer
blijft die clare witheit alsoo staende ende D
en etet niet voirder/so ist die scrabbe van
den zweere/ende dye priester sal hē reyn
oordeelen

Als yemāts vlees aē die huyt mz vier

gewont worden/eñ eeſt dat dat teekẽ vã-
dẽ brãder root of wit is/eñ als die prieſter
hem beſiet eñ beuint dat dat haer wit ge
wordẽ is/aẽ des brãts teekẽ/eñ die plaet-
ſe dieper dã die ãdere huyt/ſo eeſt ſekerlic
laſarie/vãdẽ litteekenẽ des brãts wordẽ.
Daer omme ſal hẽ die prieſter onreyn or
deelẽ/wãt het is een teekẽ der laſarien

Maer ſiet die prieſtere eñ beuint/dat
dat haer aẽ dẽ brãt teekẽ niet wit ghewor
den en is/eñ niet neerder en is dã die an
der huyt/eñ is oor verduyſtert/ſal hy hẽ
ſeuẽ dagẽ beſluptẽ.Eñ tẽ ſeuẽſtẽ tage ſal
hi hẽ beſiẽ/heuet voirder getẽ aẽ die huit
ſo ſal hi hẽ onreyn ordeelẽ/wãt het is laſa
rie.Maer iſt bliuẽ ſtaẽde aẽt teeken des
verbrãts eñ niet voirder getẽ aẽ die huit
daer toe iſt oor verduyſtert/ſo iſt eẽ ſwee-
ringe des brãts teeken/eñ die prieſter ſal
hẽ reyn ordeelẽ/wãt het is eẽ ſcrãme des
brants teekens

E Wanneer een mã oft wijf opt hooft
oft aẽden baert ſcorft wort/eñ die prieſter
dat teekẽ beſiet/eñ beuint dat die plaetſe
dieper is dã die ãder huyt/eñ is dat haer
aldaer goutverwich eñ dunne/ſoo ſal hy
hẽ onreyn ordeelẽ/want het is een lazari
ge grillẽtheit des hoofts/oft des baerts/
Maer ſiet die prieſter/dat die grillẽtheit
niet dieper en ſcijnt dã die huyt/eñ datter
haer niet vael en is/ſo ſal hy dẽ ſeluẽ ſeuẽ
dagẽ op ſluptẽ.Eñ als hy tẽ ſeuẽdẽ dage
beſiet/eñ beuint/dat die grillẽtheit nyet
voirder getẽ en heeft/eñ datter geẽ guldẽ
hair aen en is/eñ die plaetſe des grillent
heits niet deiper en is dã die ander huyt
ſo ſal hi geſcorẽ worden/maer niet in dye
grillẽtheit/eñ de prieſter ſal hẽ noch ſeuẽ
dagẽ werch ſluptẽ.Eñ als hi tẽ ſeuẽdẽ da-
ge beſiet eñ beuĩt/dz dye grillẽthz nz voir
der in die huypt getẽ en heeft/eñ en ſcijnt
niet dieper dã die ãder huypt/ſo ſal hẽ dye
prieſter reyn ſeggẽ Eñ hi ſal ſijn cleederẽ
waſſcẽ/wãt hi is reyn.Maer eet die gril-
licheit voirder in die huypt na dien dat hy
reyn geſeet is/eñ die prieſter beſiet eñ be
uint/dat die grillẽtheit alſo voirder getẽ
heeft in de huit/ſo en ſal hi niet meer dair
na vragẽ/oft die haren goutverwich ſijn

wãt hi is onrein.Maer ſcijnt die grillent F
heit ſtil geſtaẽ te hebbẽ eñ iſſer vael haer
daer op gegaẽ/zo is die grillentheit heel
eñ reyn/daer om ſal hẽ dye prieſter reyn
ſegghen

Als een mã of wijf aẽ die huit haers
vleeſch yet claer wits heeft ende die prie
ſter ſiet/dat die clare witheit verduiſtert
is/zo iſſer eẽ witte grillẽtheit gecomen in
der huypt/eñ is reyn.

Als eenẽ manne oft wiue dye haren
des hoofts wt vallẽ/dat hi calu wort/dye
is reyn.Vallẽ ſi hẽ wtẽ voirhoofde/ſo es
hi ſuuer eñ reyn.Mair coẽt daer hi bloot
oft calu is/een wit oft rootachtich teeken
ſo is hẽ gecomẽ lazarie aẽ die blootheit of
aẽt calu hooft daer om ſal hẽ die prieſter
beſiẽ/eñ als hi beuint dat wit oft rootach
tich teekẽ op gelopẽ aẽ ſijn bloot oft calu
we hooft/ſo ſal dye huypt des vleeſchs als
lazarich ſijn/daer om is hi eẽ lazarich mã/
eñ onrein Eñ die prieſter ſal hem onrein
ſeggẽ om ſijns teekens wille/dat op ſijn
hooft is

Als nu yemant lazarich is/diẽs clee
deren ſullen gheſuuert ſijn/eñ dat hooft
bloot/eñ die lippẽ verhult eñ hi ſal alles
ſins onrein genaẽt wordẽ.Eñ ſo lãge als
dat teeken aen hem is/ſal hi onrein ſijn/
alleen woonen/ende ſijn wooninghe ſal
buten den leegere ſijn

Als in eẽ cleet eẽ lazarich tekẽ zij ſal/het
ſi wullẽ of linẽ/of aẽ dẽ wtſlach oft inſlach
tſi lijnen oft wullen/of aen een vel/of aen
yet dat van vellen ghemaeckt wort. Eñ
als dat teeken bleec oft rootachtich is/in
cleederen of vellen/oft aẽ wtſlach/oft aẽ
inſlach/of aen eenigherlei dinck dat van
vellen ghemaecht is/dat is ſekerlijc een G
teeken der lazariẽ/daer om ſalt dye prie-
ſter beſien. Ende als hi dat teeken ſiet/
ſal hijt ſeuẽ dagẽ op ſluitẽ. Eñ als hijt tẽ
ſeuẽſtẽ dage ſiet/dz dat teekẽ voird heeft
getẽ aẽ dz cleet/aẽ dẽ wtſlach eñ aẽ den in
ſlach/aent vel of taen alle dz mẽ vã vellen
maect/ſo iſt eẽ etende teeken der lazarijẽ

ē is onrein/eñ sal dat cleet verbernen/
oft den wtslach/of dē inslach/het si wullē
oft lijnē/oft eenich velwerck/daer alsulc-
ken teekē in is. Wāt het is een teekē des
lazarien/eñ salt met viere verbernē.

Ist dat die priester siē sal/dat dat tee-
ken niet voorder getē en heeft aent cleet
oft aendē wtslach/oft aēdē inslach/oft aē
alderley velwerc/so sal hi ghebieden/dat
ment wassche daer dat teekē in is/eñ salt
in sluiten/noch ander seuen dagē Eñ als
die priester siē sal na dien dat dat teeken
gewasschē is/dat dat teekē nyet verādert
en is voor sine oogen/eñ oec niet voorder
geten en heeft/soo ist onrein/eñ salt met
viere verbernē/wāt het is diep inwerts
geten/eñ heuet scorft ghemaect. Als dye
priester siet/dat dat teekē verduystert is/
na dattet gewasschē is/so sal hijt af scuerē/
vandē cleede/vādē velle vādē wtslach/of
vādē inslach. Wordet noch meer gesien/
aent cleet aendē wtslach/aenden inslach
oft aen alderley velwerc/soo ist een smet
te/eñ men salt met viere verbernen/dat/
daer sulc teeken in is. Maer dat cleet oft
wtslach oft inslach oft alderley velwerck
dat gewasschē is/eñ dat teekē achter gela-
ten heeft/salmen noch eens wasschē/so ist
reyn.

Dat is die wet ouer die teekenen der
lazarien vā die cleederen/oft si wullē zijn
oft lijnē aēden wtslach oft aēden inslach/
oft aen alderley werc vā vellen reyn oft
onreyn te spreken/

Dat .xiiij. Capittel

A mar. viij a eñ. i/a/ luce. v. b Ende die HERE sprack tot Mose/
seggēde. Dat is die wet der lazariē
als hi gereinicht wordē sal. Hy sal totten
priestere comen. Eñ dye priester sal wten
leegere gaē/eñ besiē/hoe dat teeken der
lazarien aendē lazirigē heel geworde cs/
Eñ hi sal gebiedē dē genē die te reinigen
is/dat hi twee leuēde vogelen neme/dye
suuer sijn/eñ cederē hout eñ roset verwe
eñ Ysop. Eñ hi sal gebiedē/dē eenē vogel
te doodē in een aerdē vat aēdē leuenden
watere. Eñ sal den leuēdē vogel nemen/
met den cederē houte/roset varwe ende
Ysop/eñ in des vogels bloet doppē aēdē
leuēdē watere/eñ besprengē dē genē die

te reynigē is/van sijnder lasarien/seuen
mael/eñ reynigē hē also/eñ latē dē leuen
dē vogel int velt vrij vliegen

Die gesuuerde sal sijn cleederē wasschē
eñ alle sijn haer afscerē eñ badē hem int
water/so is hi rein/daer na sal hi gaen in
den leeger/eñ sal noch .vij. dagē butē zijn
der tenten bliuē. Eñ indē seuēden dage
sal hi al sijn haer af sceerē van sinē hoof
de/vāden baerde/vādē wijnbrauwē dat
alle die harē sijns lichaēs af gescoren sijn
eñ sal sijn cleederē wasschē eñ sijne vleesch
int watere badē/zo is hi reyn.

Eñ ten achstē dage sal hi twee lāme-
ren zonder smette eñ een iarich scaep zon B
der smette nemē/eñ drie tyēde bloemen
vādē meele tot eenē spijsoffer/mz olie ge
mengt/eñ eē Log oliē Dā sal dye priester
desen gereinichden eñ die dingen stellen
voorden HERE voor die duer der tentē
des getuigenis/eñ sal dat een lam nemē
eñ offerēt tot eenē sculdoffer/mz dat Log
olien/eñ sal dat voir dē HERE op heffen
ende daer nae dat lam dooden/daer men
dat brant offer eñ dē sondoffer doodet/te
wetē in die heilige stede. Want so dat zōd
offer der priesters is/zo is oec dz sculdoffer
des priesters/Wāt het is dz alderhelichste. C

Ende die priester sal vāden bloede ne
men vāden sculdoffer ende doēt dē ghe-
reinichdē op dz lapkē vāder rechter oorē
eñ optē duym vā zijder rechter hāt/ende
optē grotē teē vā sinē rechtē voete. Daer
na sal hi die olie nemē wt dz Log/eñ op zij
selfs des priesters slincke hāt gietē/ende
mz sinē rechtē vinger in die olye doppen
die dair in zij slincke hāt is/eñ sprēgē met
sinē vinger die olie seuēmael voir dē HE
RE. Die olie die daer ouer blijft in zij hāt
sal hi dē gereinichdē op dz lapkē vā zijnd
rechter oorē doē/eñ optē rechtē duim eñ
optē grotē teē vā sinē rechtē voet bouen
op dz bloet des sculdoffers/die olie die dair
ouer blijft in zijn hant sal hi op des gerei
nichdēs hooft doē/eñ hē versoenē voir dē
HERE. eñ hi sal dz zōdoffer bereidē ende
dē gereinichdē versoenē om zij onreinic-
heits wille. Eñ hi sal daer na dz brātoffer
dodē/eñ salt optē outaer offerē met den
spijsoffer om hem te vsoenē/so is hi rein.

Ist dat hi arm is/eñ met sinē hāden
zo vele niet en verrrijcht/zo sal hi dan ne-
mē eē lā tot eenē sculdoffer om op te hef-
fen/om hem mede te versoenen/ende eē
tiendendeel bloemē vādē meel met olien
gemengt tot eē spijsoffer/eñ eē Log oliē/
eñ twee tortelduuē oft twee ionge duuē/
die hi met sijnder hāt verweruē kan/dat
die een si eē sondoffer/die ander eē brant
offer/eñ brēgēse tē achstē dage vā sijnder
reyningē tottē priestere/voor dye duere
D der tētē des getuygenis voor dē HEERE

Dan sal dye priester dat lā tot eenen
scultoffer nemē eñ dat Log oliē eñ salt op
heffen voor den HEERE/eñ dat lam/dat
sculdoffer dooden eñ nemē vandē bloede
des selfs scultoffers eñ doēt dē gereinich
den op dat lapkē vā sijnder rechter oorē/
eñ optē duym vā zijnder rechter hāt/eñ
optē grootē teē vā sinē rechtē voet/ende
die olie in sijn selfs slincker hāt giettē/eñ
met sinē rechtē vingere/die olie die in zijn
slincke hāt is/seuen mael sprēgē voor den
HEERE

Datter ouer blijft in sijnder hāt/dat
sal hi dē gereinichdē op dat lapkē vā sijn
der rechter oorē/eñ optē duym vā zijnder
rechter hāt/eñ optē grootē teen vā sinen
rechtē voet doē/bouē op dz bloet des scult
offers/die ouerbliuēde olie in zijnder hant
sal hi dē gereinichdē op dat hooft doē/om
hē te versoenē voor dē HEERE eñ dair na
vāder eē der tortelduuē oft ionger duyuē
so zijn hāt heeft mogē vercrigē eē zōdoffer
vā die āder eē brātoffer maken met den
spijsoffere/eñ die priester sal also dē gerei
nichdē versoenē voor dē HEERE. Dat
is die wet voor dē lasarigē/die met zijnder
hāt niet vercrigē en cā/dat tot sijnder sui
E ueringen behoort

Eñ die HEERE sprac tot Mose eñ A-
aron seggēde. Als ghi int lāt Canaā coēt
dz ic v te besittē geue/eñ als daer yewers
in eenē huyse vā uwer besittingē eē lasa-
rich teekē verscijnt. So sal die comē/dye
dat huys toebehoirt/eñ bootscappē den
priester eñ seggē Mi dunct datter eē lasa
rich teekē is aē minē huse Dā sal die prie
ster heetē dat si dz huys wtruymē/eer dā
die priester daer in gaet/om dat teekē te

Leuiticus Ca.xiiij

besiē/op datter niet al onreyn en worde/
datter indē huyse is/daer na sal die pries-
ter in gaē om dat teeken te besien

Als hi dat dan besiet/eñ beuijnt/dat
daer aen dyen muer des huys geel oft
roode putkēs zijn/eñ die gedaēte neerder
dā die muer anders is/so sal hi tē huse ter
duerē wt gaē/eñ dat huys seuē dagē toe- F
sluytē. Eñ als hi tē seuēsten dage weder
coēt/eñ siet dat dat teekē voorder gheten
heeft aē des huys wāt/so sal hi die steenē
heetē wt brekē/daer dat teekē in is/ende
buytē voor die stadt/in eē onreyn plaetse
worpē/eñ dz huis salmē binnē rōt omme
scrabbē/eñ sullē dat af gescrapte stof buy
ten voir die stat in eē onreyn plaetse scud
den/eñ āder steenē nemen/eñ in haer ste
de doē/eñ āder stof nemē/eñ dat huys be
worpen

Als dā dat teeken weder comt eñ wt
breect aen den huse/na dat mē dye steenē
eñ dat stof wt getrocken/eñ dat huys an-
ders beworpen heeft/so sal die priester in
gaē/eñ als hi siet/dat dat teekē voirder ge
ten heeft aē dē huyse/so ist sekerlic eē ver
slindēde lazarie aē dē huse/eñ tis onreyn/
daer omme so salmē dat huys af breken/
steē eñ hout/eñ alle stoffe dye aē dē huyse
is/eñ ghi sullet buytē vuerē voor die stat/
aē eenē onreinē hoec. Eñ wye dat in dat
huys ghaet alsoo langhe alst besloten is
die is onreyn tottē auōt. Eñ wie daer in-
ne leet/of daer in eet/dye sal zijn cleederen G
wasscen.

Waer dat die priester siet/als hi dair
in gaet/dz dit teekē nz voorder aē dē huse
geten en heeft/na dien dat thuys bewor
pen is soo sal hijt reyn segghen/want dat
teeken is heel worden/ Ende voor een
sondoffer nemē/voir dz huis twee voge-
lē/cederen hout eñ roset varwe wolle eñ
Ysop/eñ dē eenē vogel slaē in een aerden
vat aē een leuēde watere/eñ dat huys se
uē mael besprēgē/eñ sal also dz huys suy-
uer sprekē/mz dē bloede des vogels/met
dē leuēdē water/mz dē leuēdē vogele/mz
dē cedrē hout/metter Ysopē/eñ mzter ro-
set varwē wolle. Eñ sal dē leuēdē vogele
latē butē voir die stat/int vrij velt vliegē
eñ dat huys versoenen so ist reyn.

Dit is die wet ouer alle teekenẽ der lazariẽ/eñ grillicheit ouer die lazarie der cleederen eñ der huysen/ouer die builen lichtẽde smetten/clare wit/op datmẽ wete/wanneer yet reyn oft onreyn is. Dat is die wet vãder lazarien

Dat.xv.Capittel.

A Ende die HEERE sprack met Mose eñ Aaron seggẽde Spreect met dẽ kinderẽ van Israel/eñ segt hen. Als een man van sinen vleesch een vloet vloedet die is onreyn/want hi is onreyn van desen vloede/als syn vleesch vã deser vloet draecht/oft een wonde af getẽ wort. Alle die leeger daer hi leet/eñ al daer hi op sit sal oock onreyn wesen

Eñ wie sinen leeger raect/die sal syn cleederen wasschen/eñ baden hem met water/eñ onreyn syn totten auont

Eñ wie sidt daer hy geseten heeft/dye sal syn cleederen wasschẽ eñ baden hem met watere/eñ onrein syn totten auont Wie syn vleesch raect die sal syn cleederẽ wasscen/eñ baden hem met water/eñ onreyn syn totten auont Als hi syn speecsel worpt op dẽ genen die reyn is/die sal syn cleederen wasscen/eñ badẽ hem met watere/eñ onreyn syn totten auont

B Eñ die sadel daer hi op sidt/sal onrein worden. Eñ wye dat yet raect dat onder hem geweest is/dye sal onreyn syn tottẽ auont. Eñ wie alsulckẽ dinc draecht/dye sal syn cleederen wasscẽ/eñ hem met watere baden/eñ onreyn syn totten auont Eñ wien dat hi raect/eñ te voren syn hãden niet en wascht/dye sal syn cleederen wasschen/eñ baden hẽ met watere/ende onreyn syn totten auont. Als hi een aerden vat raect/dat salmen breken. Maer dat houten vat salmen met watere wasschen.

Eñ als hi reyn wort van synder vloet so sal hi seuen dagen tellen na diẽ hi rein wordẽ is/eñ syn cleederen wasscẽ/eñ syn vleesch met leuende water badẽ/so is hy reyn. Eñ ten achstẽ dage sal hy twee tortelduuen/oft twee ionge duyuen nemẽ/eñ voor den HEERE brengehn voor de duere der tenten des getuygenis/eñ dẽ priestere geuen. Eñ die priester sal vãder eender een sondoffer maken/eñ vander andere een brantoffer/eñ hem versoenẽ voor den HEERE om synder vloet wille.

Als een man indẽ slaep syn saet ontgaet/dye sal alle syn vleesche met water baden/eñ onreyn syn totten auont. Eñ alle cleet/eñ alle vel/dat met sulcken sade besmet is/sal hi wasschen met watere eñ onreyn syn totten auont. Een wyf/daer een alsulcken man bi leet/sullẽ haer met watere baden/eñ onreyn syn tottẽ auõt C

Als een wyf haers vleeschs bloet vloet heeft/sal si seuen dagen besidẽ ghedaen worden. So wie datse raect/dye sal onreyn syn totten auont Eñ al daer si op leet/also lange als si besiden ghedaen is salt onreyn syn. Eñ waer dat si op sit/sal onreyn syn. Eñ wie haren leegher raect die sal syn cleederen wasschen/eñ baden hem met watere/eñ onreyn syn tot den auont. Eñ wie yet raect daer si op gesetẽ heeft/sal syn cleederen wasscen/eñ hem mz water badẽ/eñ onreyn syn tottẽ auõt Eñ als een man by haer leet/al die wyle dat si besidẽ gedaen is/die sal seuen dagẽ onreyn syn/eñ dien leeghere daer hy op ghelegen heeft sal onreyn syn. D

Als een wyf harẽ bloet vloet lange tyt heeft/niet alleẽ ter gewoonliker tyt/maer oock ouer den gewoonliken tyt. So sal si onreyn syn/so lange als si dye vloet heeft/gelyck si ter tyt haers maenstont/so sal si oock hier onrein syn. Alle leegher daer si op leet/al dye tyt haers vloets sal syn so die leeger haers maenstont. Ende al waer si op sidt/sal onreyn syn/ghelyck die onreinicheit haers maenstonts. Wie yet daer af aen tast/die sal onreyn syn/eñ sal syn cleederen wasschen/eñ badẽ hem met watere/eñ onreyn syn totten auont

Maer wort si suuer vã haerder vloet so sal si seuen daghen tellen/daer na sal si reyn syn/eñ ten achsten dage sal si twee torteldiuẽ oft twee ionge duuẽ nemẽ eñ tottẽ priester brẽgẽ/voor die duere der tẽten des getuyghenis. Eñ die priester sal vander eender een sondoffer maken/eñ vander andere een brantoffer/eñ versoenense voor den HEERE vãder vloet hair der onreynicheits.

Aldus suldi besorghen/dat die kinde
ren vā Israel haer onsuuerheyt wachtē
dat si niet en steruē in haer onreynicheit
als si mijn woninge onreyn maken/ die
onder vis.

Dit is die wet ouer den ghenē die dē
vloet heeft/ eñ den genen die dat saet in
den slaep afgaet/dat hij daer af onreyne
wort. Eñ ouer ten genē die dē bloetvloet
heeft/eñ wie de vloet heeft/het si man of
wijf/ende als een man bi eender onreyn
der leyt. ¶ Dat.xvi. Capittel.

A En de die HERE sprack met Mosi
(na dien dat Aarons twee sonē ge-
storuē warē/doen si den HERE offerdē)
segghende. Segt uwen broeder Aaron
dat hi niet tot allen tiden in dat binnēste
heylichdom en gae achter tvoorhangsel
voor den genadē stoel/die op die arcke is
dat hi niet en sterue/want ic sal in eender
wolcken openbaren opten genadē stoel

Alleē daer mede sal hi ingaē/met ee
nē iōgen verre to teenē brantoffer/ende
met eenen ram tot eenen brantoffer/ eñ
den heyligen linen rock sal hi aendoē/eñ
een linen broecke aen sijn vleesch hebben
eñ met eenē linē gordel gorden/eñ den li
nen hoet op hebben. Wāt dat sijn de hey
lighe cleederē/eñ sal sijn vleesch met wa
ter baden/eñ hi salse aendoē/Eñ sal van-
der ghemeynten der kinderen van Isra
el twee bockē nemen tot eenen sondof-
fer/eñ eenen ram tot eenē brantoffer.

B Eñ Aaron sal den verre sijn sondof-
fer brenghē/eñ hem eñ sijn huys versoe-
nen/Eñ daer na dye twee bocken nemē
eñ voor den HERE stellen voor die due-
re der tenten des getuychenis/eñ sal dat
lot worpē op die twee bocken/eens bocx
lot den HERE/eñ dander den vrijbock.
Eñ hi sal den boc op den welckē des HE
REN lot valt/offeren tot eenen sondof-
fer/maer den bock op den welken dat lot
des vribocx valt/sal hi leuendich voor dē
HERE stellen/dat hi hem versoene/eñ
laet den vrijboc in die woestine. Eñ alsoo
sal hi dan den verre sijns sondoffers brē-
ghen/eñ hem eñ sijn huys versoenen/eñ
C sal hem dooden.

Eñ sal een panne vol gloyende colen
vā dē outaer nemē/die voor dē HERE
staet/eñ die hāt vol gestotē rueck wercs
eñ binnen in achter dat voorhangsel brē-
ghen/eñ dat ruecwerck opt vier voē voor
den HERE/dat die neuel vandē rueck
werc dē genadē stoel bedecke die opt ge-
tuygenis is/dat hi niet en sterue. Eñ sal
vā dē bloede vāden verre nemē/eñ met
sinen vinger teghen den genaden stoele
sprenghen van voren. Seuen mael sal hi
voor den genaden stoel met sinen vinge-
re sprenghen vanden bloede

Daer na sal hi den boc des volcx sond
offers doden/eñ van sinen bloede in brē-
gen achter dat voorhangsel/eñ hi sal met
sinen bloede doen/so hij met des verren
bloet ghedaen heeft/eñ daer mede oock
sprengē van vore teghen den ghenaden
stoel/eñ sal also versoenē dat heylichdom
vander onreynicheyt der kinderē vā Is-
rael/eñ van haren ouertredingen/ in al-
len haren sonden. Also dat hi ooc doe vo-
re der tenten des ghetuyghenis/de wel
ke in de woninghe bi hen is/ onder hare
onrenicheit/

Geen mensche en sal in die tente des D
getuychenis sijn/ als hi ingaet om te ver
soenen indē heylichdō tot dat hi wtgaet/
eñ sal also versonē hē eñ sijn huys/eñ die
gātse gemeynte vā Israel. Eñ als hi wt
gaet totten outaer die voor den HERE
staet/sal hi hē versoenē/eñ sal vāden bloe
de des vers eñ vanden bloede des rams
nemē/ eñ op des outaers hoorenē alom
doen. Eñ sal met sinen vingher vanden
bloede daer op sprengē seuē mael/eñ hē
heyligen eñ wijen vander onreynicheit
der kinderen van Israel E

Eñ als hi volbracht heeft dat versoe-
nen des heylichdoms/eñ der tenten des
getuygenis/eñ des outaers/sal hi ooc dē
leuēdē boc daer brēgē. Dā sal Aaron bey
de sijn handē op sijn hooft te gader leggē
eñ bekennē op hē al dye misdaet der kin
deren vā Israel/eñ alle haer ouertredin
ghen in haren sondē/eñ salse dē bock opt
hooft legghē/eñ hē ouer eē man die daer
bereyt is latē lopē in de woestine/dat die
boc also al haer misdaet op hē in dye wil-
dernis draghe/eñ latē hē in die woestine

Eñ Aaron ſal in die tente des getup
ghenis gaen/eñ dye linen cleederen wt
trecke͂/die hi ae͂trot/als hi in dat heylich-
dom ginck/eñ ſalſe al daer laten/eñ ſal ſi
ne vleeſch met water bade͂ in ee͂ heylige
ſtede/eñ ſijn eyge͂ cleedere͂ ae͂ doe͂ Eñ wt
gae͂ eñ ſijn brātoffer eñ des volcx brātof-
fer bereyde͂/eñ beyde he͂ eñ dat volc ver-
ſoene͂/eñ dat vet vāden ſondoffer opten
outaer ontſteke͂/Mer die gene die de͂ vri
F bock wt gelept heeft/ſal ſijn cleedere͂ waſ
ſchen/eñ ſijn vleeſch met watere baden/
eñ daer na inden leegher comen.

Den verre des ſondoffers/eñ de͂ boc
des ſōdoffers/der welker bloet in dat hei
lichdom om te verſoene͂ gebracht werdt
ſalme͂ buite͂ de͂ leeger brenge͂/eñ met vie
re verberne͂/beide haer hupt/vleeſch eñ
meſt Eñ dieſe verberne͂ ſal/die ſal ſijn cle
dere͂ waſche͂/eñ zijn vleeſch met water ba
den/eñ daer na inden leegher comen/

Oock ſal v dat ee͂ eewich recht ſijn/in
de͂ thiende͂ tage des.vij.mae͂ts ſuldi uwe
ſiele͂ verootmoedige͂/eñ geen werc doen
hi ſi ooc ee͂ ingebore͂ of ee͂ vre͂delinc onder
G v.Wāt in deſen dage geſciet uwe verſoe
ninge/dat ghi gereynicht wort voor den
HERE vā al v ſonde͂/daer om ſalt v een
vri Sabbot ſijn/eñ ghi ſult v ſielen ver
ootmoedige͂ Ee͂ eewich recht ſal dat ſijn.

Alſulcke verſoeninge ſal een prieſte
re doe͂/dieme͂ geſalft eñ diens hāt datme͂
geuult heeft tot eene͂ prieſter in ſijns va-
ders ſtat/eñ hi ſal die line͂ cleedere͂ ae͂doe͂
te weten die heylige cleedere͂/eñ ſal alſo
verſoene͂ dat heylige Heylichdō/eñ dye
tente des getugenis/eñ de͂ outaer/eñ de͂
prieſter/eñ al dat volc der gemeinte͂/Dat
ſal v ee͂ eewich recht ſijn/dat ghi die kin-
dere͂ vā Iſrael verſoent vā alle͂ hare͂ ſon-
den/Inde͂ iare eens/Eñ Moſes dede ſoo
he͂ de HERE geboden hadde

Dat.xvij.Capittel/

A Ende die HERE ſprac Moſi ſegge͂
de/Segt Aaron eñ ſijn ſone͂/eñ al de͂ kin-
dere͂ vā Iſrael/eñ ſegt tot hen/Dit is dat
die HERE gebode͂ heeft/Wie dat wt de͂
hupſe vā Iſrael eene͂ oſſe/oft lam/oft gei
te ſlaet inde͂ leegere/oft bupte͂ voor de͂ lee
gere/eñ niet voor die duere der te͂ten des
getupgenis en bre͂gt/dattet de͂ HERE
tot eene͂ offer ghebracht worde voor die
wonige des HEREN/die ſal des bloets
ſculdich ſijn/als die gene die bloet geſtort
heeft/eñ alſulcke me͂ſch ſal wt gedae͂ wer
den wt ſinen volcke

Daer om ſulle͂ die kindere͂ vā Iſrael
haer offer/die ſi opte͂ vrien velde offeren B
wille͂/voor de͂ HERE brenge͂ voor die due
re der tente͂ des getupchenis/totte͂ prie-
ſter/eñ al daer haer dotoffer de͂ HERE
offere͂/Eñ die prieſter ſal dat bloet opten
outaer des HEREN ſprenge͂/voor dye
duere der tenten des getupchnis/eñ dat
vet ontſteke͂ tot eene͂ ſoete͂ ruec de͂ HE
RE/eñ geenſins hare offer voort ae͂ den
duyuel offere͂/met de͂ welcke͂ ſi hoerere͂/
Dat ſal een eewich recht ſijn/bi haer eñ
haren nacomelinghe͂/Daer om ſuldi tot
die͂ ſegge͂/Welcke menſche vāden hupſe
vā Iſrael oft ooc ee͂ vremdelinc die onder
v is/die ee͂ offer oft ee͂ brantoffer doet/eñ
en brengt dat niet voor die duere der ten
te͂ des getupgenis/dat hi de͂ HERE do-
de/die ſal ooc wt geworpe͂ worden vā ſine͂
volcke

Eñ elc menſch/hi ſi vāden huiſe Iſra C
rael oft een vre͂delinck onder v/die bloet
eedt/tegen dien ſal ic mijn aenſicht ſette͂/
eñ ſal he͂ midden wt ſijn volck verdriuen/
wāt des vleeſchs ſiele is inde͂ bloede/eñ
ic hebt v totte͂ outaer ghegheue͂/dat uwe
ſiele daer mede verſoent werde/ Want
dat bloet verſoent die ſiele/Daerom heb
ic geſeyt de͂ kindere͂ van Iſrael/Gheene
ſiel en ſal onder v liede͂ bloet ete͂/ooc gee-
ne vremdelinc die onder v liede͂ woont

Ende elck menſche van v lieden/hij D
ſi vanden hupſe vā Iſrahel oft een vrem-
delinck onder v/die een dier of vogel van
ghet oft iaecht/datme͂ eedt/die ſal des ſel
uen bloet ſtorten/eñ met aerden beder-
ken/Want alle vleeſch leeft inden bloe-
de/eñ ick hebbe den kinderen Iſrael ge-
ſept/Ghy en ſult gheens lichaems bloet
eten/Want dat leuen vā alle͂ vleeſche is
in ſijn bloet/Wie dattet eedt die ſal wtge-
worpen worden/Ende wat ſiele van een
aes oft dat vanden wilde verſchuert is/
eedt/hi ſi een ingheboren oft vremdelinc

die sal syn cleederen wasschen/en̄ hē met
water baden/en̄ onreyn syn totten auōt
so is hi reyn/waer dat hi syn cleederē niet
wasschen noch hem niet baden en sal/so
sal hi sine misdaet draghen

¶ Dat/xviij/Capittel/

A Ende die HERE sprack met Mosi
seggende/Spreect met den kinde
ren van Israel/en̄ segt tot hen Ic ben die
HERE uwe God/ghij en sult niet doen
nae den wercken des Egypschen lants
daer ghi inne gewoont hebt/ Oock niet
na die wercken des lants Canaan/daer
ick v in brenghen sal/ghi en sult oock nae
haren rechte niet houden/maer alleene
na minen rechte suldi doen, en̄ myn inset
tinghe suldi houden/dat ghi daer in wā
a delt/Want ic ben die HERE uwe God/
daerom suldi mine insettingen houden/
en̄ myn rechten/Want die mensche dye
de selue doet/die sal daer duer leuen/wāt
ick ben die HERE/

Niemant en sal hem tot synder naes
ten vriendinne vā sinen bloede doen/om
haer schamelheyt te ontdeckē/want ick
ben die HERE/Ghi en sult ws vaders
en̄ ws moeders schamelheyt niet ontdec
B ken/Het is uwe moeder/daerom en sul
di haer schamelheyt niet ontdeckē/Ghy
en sult ws vaders wyfs schamelheit niet
ontdecken/want het is ws vaders scha
melheyt/

Ghi en sult ws susters schamelheyt
die ws vaders ofte ws moeders dochter
is/die thuys oft buytē geborē is/niet ont
deckē/Ghi en sult ws soōs oft uwer doch
ter schamelheyt niet ontdeckē/want het
is uwe schamelheyt/ Ghi en sult ws va
ders wyfs dochter/die si uwen vader ge
baert heeft/en̄ v suster is/haer schamel
heyt niet ontdecken/

Ghi en sult ws vaders suster scamel
heit niet ontdecken/want het is ws va
ters naeste bloet vriendinne/Ghi en sult
ws moeders susters scamelheit niet ont
decken/want het is ws moeders naeste
bloet vriendinne/

Ghi en sult ws vaders broeders scha
melheyt niet ontdecken/dat ghi syn wyf
neemt want si is v maechscap geworden

Ghi en sult niet ontdecken wwer behou- C
der dochterē scamelheyt/wāt het is ws
soons wyf/daer om en suldi haer schamel
heyt niet ontdeckē/want het is ws broe
ders schamelheit

Ghi en sullet ws wyfs met haer der
dochter scamelheit niet ontdecken/noch
haers soons dochter oft dochter dochter
nemen/om haer schamelheyt te ontdec
ken/wāt het is haer naeste bloet vriēdin
ne/ende het is lachter. Ghij en sult oock
gheen wyf nemen met haer der suster/
haer schamelheyt te ontdecken/al die wi
le si noch leeft/Ghi en sult niet totten wi
ue gaen/die wile dat si haer crancheit he
uet/in haer schamelheyt in haer onrey
nicheyt/om haer scamelhet te ontdeckē

Ghi en sult niet by ws naestē wyfs
liggen om met haer te doē hebben/daer
mede dat ghi v aē haer onreynicht/Ghi
en sultooc uwe saet niet gheuē dattet dē
Molech verbrant worde/dat ghi niet en
ontheylicht den naem ws Gods/want
ick ben die HERE D

Ghi en sult niet bi een knechtkē lig- iiij/Reg
gen gelijc bi een wyf/wāt het is eē grou xviij c
welicheyt. Ghi en sult ooc bi geen beeste
liggen/dat ghi met hē veronreynt woꝛt
En̄ geen wyf en sal met een beeste te doe
ne hebbē/Wāt het is een grouwelicheit

Ghi en sult v in gheenen van desen
veronreynighen/Wāt in allē desen heb
ben haer die heydenen veronreynicht/
die ic voor v wech sal wtstoten/en̄ dat lāt
is daer doꝛe ontreynicht/en̄ ick sal haer
misdaet aen hen versoecken/ dat dat lāt
syn inwoonders wt spouwe/ Daer om
hout mine settinghen en̄ rechten/en̄ en
doet niet een van desen grouwelicheden
noch die ingeboren noch vremdelinc die
onder v is/want alle alsulckē grouwelic
heden hebben die lieden van desen lan
de ghedaen/Die voor v waren/en̄ heb
ben dat lant ontreynicht/op dat v oock
dat lant niet wt en spouwe/als ghijt ont
reynich/ghelijct die heydenen heeft wt
ghespoghen die voor v waren. Want so
wie dese grouwelicheyt doē/dier sielen
sullen wtgedaen werden van harē volc
ke/Daer omme hout mine insettinghē/

dat ghi niet en doet nae die grouwelijke
seden/die voor v waren/dat ghi daer me
de niet ontreynicht en wort/Want ic bē
die HEERE uwe Godt

A ¶ Dat/xix/Capittel/
ENde de HEERE sprac met Mosi
seggende. Spreect met al die gemeynte
der kinderē van Jsrael/eñ segt tot hē ghi
sult heylich sijn/want ic ben heylich/ die
HERE uwe Godt. Een yegelijc vreese
sijn vader eñ moeder/Hout mijn viera
ghen/wāt ic ben die HERE v God/ghi
en sult v niet totten afgodē keerē/eñ en
/Petri:i sult v gheen gegoten godē maken/ wāt
a:c ick ben die HERE v God/
B Als ghi den HERE wilt dootoffer
doē/so sulde ghise daer om offerē/dat hy
v genadich si/eñ ghi sultse in dien seluen
daghe eten/als ghise offert/eñ den twee
den dage. Maer watter ouerblijft tot op
ten derden daghe/salmen met viere ver
bernen. Jst datter yemant indē derden
dage af eedt/soo is hi onheylich/eñ hi en
sal gheen ghenade vinden/eñ dye selue
eter sal sijn misdaet dragē/dat hi dat hey
lichdom des HEREN ontheilicht heeft
eñ alsulcken siele sal wtghedaen worden
van haren volcke.
Als ghi v lāt oochst/so en suldijt niet
aendē eyndē al omme afsniden/oock en
suldijt niet alte nauwe op vergeeren. Al
soo oock en suldi uwen wijngaert niet te
nauwe lesen/noch die afgeuallen besien
op lesen/maer dē armē eñ vremdelingē
C suldijt laten/want ic ben die HEERE
uwe Godt
Ghi en sult niet stelen noch lieghen/
noch die eene en sal met dē anderen niet
valschelijc handelen. Ghi en sult niet val
schelijc sweeren bi minen name/eñ ont-
heyligen den naem vws Gods/want ick
ben die HEERE
Ghi en sult uwen naesten gheen on
recht doē/noch hem met crachte berouē
Bi v en sal niet bliuen den loon dijns ge
huerden knechts totten morghen
Ghi en sult den dooven niet vloeckē
Ghi en sult voor den blinden niet setten
daer hi hē aen stoote/wāt ghi sult v voor
uwen God vreesen/wāt ic bē de HERE
Ghi en sult gheen onrecht hanteren
inden rechte/eñ ghi en sult niet aensien
des armen persoon/noch eeren des gro
ten persoons/maer ghi sult uwē naestē
rechtuaerdelijck rechten
Ghi en sult gheen faemroouer noch D
oorblaser onder uwen volcke laten gaē/
Ghi en sult ooc niet staen teghen vws na-
sten bloet/Want ic ben die HERE.
Ghi en sult uwen broeder niet ha-
ten in v herte/maer ghij sult uwen nae-
sten straffen/op dat ghi niet om sinēt wil
le schult dragen en moet.
Ghi en sult v seluen niet wrekē. Ghi
en sult v oock niet tegen willen houwen
tegen die kinderen vws volcx
Ghi sult uwen naesten lief hebbē ge
lijc v seluen/wāt ick ben die HEERE
Mijn insettinghen suldi houden dat
dat ghi uwe vee niet en laet te doen heb
ben met anderley dieren/Eñ uwe velt
en besaeyt niet met ghemengden coren
Eñ gheen cleet en come aen v dat met
wolle eñ linen ghemengt is.
Als een man bi eenen wiue leet/eñ
beslaepse/dye een dienstmaecht eñ van
eenen anderē betrocken is/nochtās niet
verlost noch vrijheyt vercreghen en he-
uet/dat sal ghestraft worden/maer si en
sullen niet steruen/wāt si en is niet vrij
gheweest/Maer hi sal voor sijn schult den
HERE voor de dore der tenten des ghe
tuychnis eenen ram tot eenē scultoffer
brenghen/eñ die priester sal hem ver soe
nen met den scultoffer voor dē HERE
van dier sonden die hi ghedaen heeft/so
sal hem God genadich sijn ouer sijn son-
de die hi ghedaen heeft.

Als ghi int lant coemt/eñ alderley E
boomen plantet daermen af eten mach
suldi der seluer boomen slofken besniden
met haren vruchten/drie iaer suldi se on-
besneden achten/dat ghise niet en eedt/
maer inden vierden iare sullē alle haer
vruchten heylich eñ gheprefen sijn den
HEERE/inden vijfsten iare suldi ghy
die vruchten eten/eñ vergaderen. Wāt
ick ben die HEERE uwe God.

A Ghi en sult niet metten bloede eten
Ghi en sult niet opter vogelen ghescrey
achtē/noch dagen wtkiesen/Ghi en sult
gheen cruynen op v hooft scheren/noch
uwen baert gheheel afscheeren
Ghi en sult gheen teeken in uwen
lichaē schueren/noch letteren aen v ma-
ken/want ic ben die HEERE
Ghi en sult v dochter niet houdē tot
hoerderie/dat dat lant gheen hoerderie
en doe/eñ worde vol lachters
Hout mijn vierdagē/eñ ghi sult ont
sien mijn heylichdom/want ick ben die
HEERE.
Ghi en sult niet keeren totten waer
seggeren/eñ en vraecht niet vanden be-
dieders der teekenen/dat ghij niet van
hen ontreynicht en wort. Want ick ben
die HEERE v God.
Voor eē grijs hooft suldi opstaen/eñ
eñ die ouders eeren/Wāt ghi sult uwen
God ontsien/wāt ick ben die HEERE
Als een vremdelinc by v liedē wo
G nen sal in uwen lande/so en suldy hē niet
Exo/xxij c verwiten. Hi sal bi v wonen gelijc een in
geboren onder v/eñ sult hē lief hebbē ge
lijc v seluen/wāt ghi lieden hebt oock vrē-
delingen geweest in Egypten lant. Ick
ben die HEERE uwe God.
Ghi en sult gheen onghelijc doē aen
den rechte/metter ellen/met gewichte/
metter maten/Rechte wage/recht pōt/
recht Epha/recht Hin sal bi v liedē sijn/
Wāt ic ben die HEERE v Godt/die v wt
Egypten lant ghelept heeft/hout ende
doet al mijn settingē eñ rechten want ic
ben die HEERE.

Dat.xx. Capittel.

A EEnde die HEERE sprac met Mosi
seggende/Segt den kinderen van Isra
el/Wie dat vandē kinderē vā Israel oft
een vremdelinc die in Israel woont/van
sinē sade Molech gheeft/die sal dye doot
steruen/dat volc des lancs sal hē steenen
eñ ic sal mijn aensicht setten teghen sulc
ken mēsche/eñ sal hem wt sinen volcke
worpen/om dat hi den Molech vā sinen
sade ghegeuē heeft/eñ mijn heylichdom
ontreynicht/ende mijnen naem onthey
licht heeft.

Eñ waer dat volc des lants duer de
vingeren siet/den mensche die vā sinen
sade den Molech ghegheuē heeft/dat si
hē niet en dodē/so sal ic mijn aensicht te-
ghen den seluen mensche setten/eñ tegē
sijn gheslachte/eñ sal hem eñ alle die me
de ghehoereert hebben aendē Molech/ B
wt haren volcke worpen. Num.xl.b
Als een siele haer keert tottē waer- Josu/iij.b
segghereń eñ teeken bedieders dat si hē
na hoereren/so sal ic mijn aensicht tegē
die selue siele setten/eñ sal se wt harē volc
ke wtruckkē. Daerom heylicht v eñ we
set heylich/Wāt ic bē heylich/uwe God
eñ hout mijn settingen eñ doetse. Want
ic ben die HEERE die v heylicht lete/ xvi.a
Wie dat sijn vader oft sijne moeder Exo.xx c
vloect/die sal die doot steruen/sijn bloet P.20.xx c
si op hem/om dat hi sijn vader of moeder
gheuloect heeft
Wie dat ouerspel doet met eens an
ders wijf/die sal die doot steruen/beyde
die ouerspeelder ende die ouerspeelster
om dat hi met sijns naesten wijf/tat hou
welijc ghebroken heeft
Wie dat bi sijn stiefmoeder slaept/
dat hi sijns vaders schamelheyt ontdect
heeft/die sullen beyde dye doot steruen/
haer bloet si op hen.
Als yemāt bi sijns soons wijf slaept
so sullē si beyde die doot steruen/want si
hebben een schande gedaen/haer bloet
si op hen.
Als yemant bi een knechtkē slaept Deu.xxvij
ghelijc bi eenē wiue/die hebben eē grou
welijcheyt ghedaen/eñ sullen beyde die
doot steruen/haer bloet si op hen
Als yemant een wijf neemt eñ ha-
re moeder oock daer toe/die heeft eenen
lachter ghewrocht/men sal hem met vie
re verbernen/ende haer oot/datter gee
ne laster en bliue onder v
Als yemant by eender beesten oft
vee leyt/die sal die doot steruen/ende dat
vee salmen dooden. C
Als een wijf haer tot eenighen vee
doet daer si mede te doen heeft/die suldi
dooden eñ dat vee oock/si sullen die doot
steruen/haer bloet si op hen
Als yemant sijn suster neemt/sijns

vaders dochter/oft sijnder moeder doch
ter/eñ haer schamelheyt besiet eñ si we-
der die sine schamelheyt besiet dat is eē
schande. Die sullen wtgheworpen wor-
den voor die lieden haers volcx/ Wāt hy
heeft sijnder suster scamelheyt ontdect/
hi sal sijn schult draghen.

Als eē man bi eenen wiue slaept ter
tijt haerder cranchept/eñ ontdeckt haer
schamelheyt/eñ ontdect haer fonteyne/
eñ si ontdect die fonteyne haers bloets/
die sullen beyde vā harē volcke ghedoot
worden

Die schamelheyt uwer moeder sus-
ter/eñ ws vaders suster schamelheyt en
suldi niet ontdeckē/wāt aldusdanige he-
uet sijn naeste maescap ontdect/eñ si sul
len haere schult draghen

Als yemāt bi sijns ooms oft moeyē
dochter slaept die haer scamelheyt ont-
dect/dye sullen haer sonde draghen/son-
der kinderen sullen si steruen

Als yemāt sijns broeders wijf neēpt
die doet een ongheoorlooft dinc/si sullen
sonder kinderē steruen/om dat hij sijns
broeders scamelheyt ontdect heeft

So hout nv dan alle mijn settinghē
eñ rechten eñ doetse/op dat v tlāt niet
wt en spouwe/daer ic v inleyde/dat ghy
daer in woonen soudt/eñ en wādelt niet
in die insettingē der heydenen/die ic vo-
D rev wtstooten sal/Want dit hebbē si alle
ghedaē/eñ ic hebse veronwaert

Maer v lieden segge ic/ghi sult haer
lant besittē Want ic sal v geuen een lant
tot eender erffenissen/daer melck eñ ho
nich in vloeyt. Ic ben de HEERE v God
die v afgescheydē heb vanden volcken/
dat ghi oock sult scheyden dat reyne vee
vandē onreynē/eñ onreyne vogelen vā
den reynen/eñ uwe sielē niet ontreyni-
ghen aendē vee/aendē vogelen/eñ aen
alle datter opter aerden cruypt die ick
v afgescheydē heb dat het onreyn si/ daer
om suldi mi heylich sijn/wāt ick ben hey
lich die HEERE die v afgescheydē heeft
vandē volckē/dat ghi mijn soudt sijn.

Als een man oft een wijf een waer-
segger oft teeken bedieder sijn sal/die sal
de doot steruen/men salse steenen/haer

bloet si op hen

Dat.xxi.Capittel.

Ende die HEERE sprack tot Mosi/ A
segt tot den priesteren Aarons sonen eñ
spreect/Een priester en sal hē aen gheen
siele vā sinen volcke ontreynigē/sonder
alleen aen sijn naeste maescap dat hē aē-
gaet/als aen sijn moeder/aen sijn vader
aen sijn sone/aē sijn dochter/aē sijn broe-
der/eñ aen sijn suster die noch eē maecht
eñ gheens mans wijf en heeft geweest/
die hē aengaet/aē desen mach hi hē ont-
reynigen/Oock en sal hi hē niet ontreyni
gen aen eenē ouersten vā sinen volcke/
dat hi hem niet en ontheylighe

Hi en sal oock geen cruyn maken op
sijn hooft/noch sinen baert af scheeren/
eñ aen haren lichaē gheen teekē sniden/ B
Si sullen harē God heylich sijn/ eñ niet
ontheyligen den naē haers Gods/ wāt
si offeren des HEEREN offer/dat broot
haers Gods daerō sullē si heylichdō sijn

Si en sullē gheē hoere nemen/noch
gheen gheschoffierde/noch dye vā harē
man verstootē is/wāt hi is heylich sinen
God/daerom sal hi hem heyligen/want
hi offert dat broot sijns Godts/ Hi sal v
heylich sijn/want ic ben heylich die HE
RE die v heylicht.

Als eens priesters dochter beghint
te hoererē/so salmense met vier verbrā-
den/wāt si heeft haren vader gescheynt

So wie dat hooghe priester is onder
sine broederen/op diēs hooft dat die salf-
olie gegoten eñ sijn hāt geuult is/dat hē
aengedaē wordē die heylige cleederē die
en sal sijn hooft niet ontdeckē/eñ sijn clee C
derē niet duersniden/eñ en sal tot geenē
dooden comen/eñ en sal hē noch ouer va
der noch ouer moeder ontreynighē. Hi
en sal wt den heylichdō niet gaen/dat hi
niet en ontheylighe dat heylichdō sijns
God/Want die croone des salfolye sijns
Gods is op hē/wāt ic ben de HEERE

Een maecht sal hi tot sinē wiue nemē
mer geen weduwe/noch verstotē/noch
gescoffierde/noch hoere/mer eē maecht
van sinen volcke sal hi tot eenē wiue ne-
men/op dat hi sijn saet niet en ontheyli-
ghe onder sinen volcke/Want ick bē die

die HEERE die hem heylicht
Eñ die HEERE sprac met Moss seg-
gēde/Spreect met Aaron eñ segt/Als aē
yemādé vā uwē sade in u gheslachte eē
gebrec heeft/die en sal niet comē/dat hij
dat broot sijns Gods offere/Wāt een ye
gelijc die een smette heeft/die en sal niet
D comen/is hi blint/lam/met eenē onghe-
sc[i]ckelikē nuese/met eenē onbehoorlikē
lede/oft hi gebrokē voetē of handē heeft
oft gebult is/oft vel ouer die oogē heeft/
of scheel is/oft grillich/of schorft/of die ge
schuert is. So wie dat vā Aarōs des prie
sters sade een smette heeft/en sal niet co-
men om te offerē den offer des HEE-
REN/wāt hi heeft eē smette/Daer om
en sal hi niet comē tottē brode zijs Gods/
dat hijt offere. Nochtās sal hi vandē bro-
de sijns Gods eten/beyde vā den heiligē
eñ vā dē alderheilichstē/maer tottē voor
hangsel en sal hi niet comē/noch totten
outaer niet gaē/wāt hi die smette heeft/
dat hi niet en ontheilige mijn heylichdō
wāt ic ben die HEERE diese heilicht. Eñ
Moses seyde dit al tot Aaron/eñ tot sinē
sonen eñ tot al den kinderē vā Israel.

¶ Dat.xxij. Capittel

A Ende die HEERE sprac met Moss
seggende/Segt Aaron eñ sinē so-
nē dat si haer wachtē vā dē geheylichdē
kinderē vā Israel/welc si mi geheylicht
hebbē/eñ minē heylighē naē niet en ont
heyligē/wāt ic ben die HEERE/So segt
hē eñ harē nacomelingē. So wie dat vā
uwē sade toegaet tottē heiligē/dat welc-
ke die kinderē vā Israel dē HEERE hey
ligē/eñ ontreynicht hē alsō ouer dat sel-
ue/diēs siele sal wtgeworpē wordē voor
mijn aensicht/wāt ic ben die HEERE
So wie dat vā Aarons sade lazarich
oft die vloet heeft/die en sal niet eten vā
den heyligen/tot dat hi suuer is/Wie dat
yet onsuyuers raect/oft wien dat saet in
den slaep ontgaet/eñ wie dat eenich ghe
wormte raect dat hē onsuuer is/oft een
mensche die hem onsuuer is/eñ al wat
hē ontreynicht dye welcke siele die daer
af yet raect/die is onreyn totten auont/
eñ en sal vā den heylighē niet eten/mer
sal eerst sijn lichaē met water baden/eñ
als die sonne onder gaet eñ hi reyn wor-
den is/dā mach hi daer af eten/wāt het
is sijn nootdruft/Een doode prie eñ wat
vandē wildē dierē verscuert is/en sal hy B
niet eten/op dat hi niet onreyne daer af Exo:xxij.d
en worde/wāt ic ben die HEERE. Daer Eze//xliiij
om sullē si mijn settingē houdē/dat si gee d
ne sonde op haer en ladē/eñ daer aē ster
uen/als si haer aen hē ontheyligen/wāt
ic ben de HEERE diese heylicht
Een vremdelinck en sal niet vā den
heyligen eten/noch des priesters huys
knecht/noch gehuerde knape Als eē prie
ster eē siele om gelt coopt die mach daer
af eten/Eñ wat hem in sijn huys geborē
wort/dat mach oock vā sinē broode eten.
Maer als des priesters doochter eēs vrē
delincx wijf wort so en sal die niet vandē
offer der heylicheyt eten. Mer wordt si
weduwe of wt gestoten/eñ en heeft geē
saet/eñ coempt weder tot haers vaders
huys/so sal si eten vā haers vaders broot
gelijckerwijs als eene ander deerene/
Maer gheen vremdelinck en sal daer
af eten/Mer wie anders vanden heyli-
gen ontwetent eet/die sal dat vijfste deel
daer toe doen/eñ den priester geuē met
den geheylichdē/op dat si niet en onthei
ligen/dat geheylichde der kinderē vā Is
rael/dat si den HEERE heffen/ op dat si
haer niet met misdaet eñ met scult bela-
dē/als si haer gheheylichde eten/wāt ic
ben die HEERE diese heylicht.
Ende die HEERE sprac tot Moss seg
gēde/Segt Aaron eñ sinē sonē/ eñ al dē
kinderē vā Israel Wie vā dē huyse van
Israel is/of eē vrēdelinc in Israel sijn of
fer doen wil/het si eenighe gelooft of vā
vrien wille dat si den HEERE eenen brāt
offer doen willen/om hē te versonen/dat
sal een manneken sijn sonder smette vā
den runderē oft lammeren/oft gheytē/
Alle dat een smette heeft en sullen si niet
offeren/want si en sullē daer mede ghee
ne ghenade vinden
Eñ wie dat een dootoffer den HE-
RE doen wil/wt sonderlinghen eyghē
belooften oft van vrien wille/runderen
oft schapen/dat sal sonder smette sijn/dat
tet aenghenaem si/het en sal oock gheē

gebrec hebbẽ/ist blint oft cruepel/oft ge-
wont/oft gebladert/oft grillich/oft scorft
so en sullen si dat den HEEREN niet offe
ren/eñ daer af gheen offer opten outaer
des HEEREN gheuen

Een osch oft scaep dat eẽ onbehoor-
lijc let heeft/oft dat geenẽ steert en heeft
dat muechdi vã vrijen wille offerẽ/Mer
D ontfancbaer en salt niet sijn tot eẽder be
loften/Ghi en sult dẽ HEERE gheen ge-
stooten/of gewreuẽ/of verschuert/oft ge
lubt offeren/eñ ghi en sult dat in uwẽ lã
de niet doen/Ghi en sult uwen God niet
offeren broot vã eens vremdelincx hant
want het is vã hẽ verdoruẽ/eñ heeft een
smette/daer om en salt niet aengenaem
zijn voor u

Eñ die HEERE sprac met Mose seg
gende/Als een osse oft lam oft geyte ghe
boren is/so salt seuẽ dagen bi sijnder moe
der sijn/eñ ten achstẽ dage daer na mach
ment dẽ HEERE offeren/so ist aenghe-
naẽ. Het si een osse of lam/so en salmens
niet op eenen dage slaẽ/met sijn ionc

Als ghi dẽ HEERE een dãcoffer doẽ
wilt dattet aengenaẽ si/so suldijt tẽ seluẽ
dage eten/eñ en sult niet ouer houdẽ tot
morgen/wãt ic ben die HEERE/Daerõ
hout mijn gebodẽ eñ doetse/wãt ic bẽ de
HEERE/dat ghi minẽ heilighẽ naẽ niet
en ontheylicht/eñ dat ic geheylicht wor-
de/onder die kinderẽ vã Israel/wãt ick
ben dye HEERE die u heylicht/die u wt
Egipten leyde/dat ic u God sijn soude. Ic
de HEERE/

Dat.xxiij.Capittel

A Ende die HEERE sprac met Mose
seggende/Segt den kinderẽ van
Israel/eñ spreect tot hen/Dit sijn die fee
sten des HEEREN/die ghi heylighe da-
gen heeten sult/Ses dagen suldi werck
doen/mer den seuenstẽ dach is dye ruste
des Saboths/eñ sal heylich heeten/geẽ
der hãde werck en suldi daer inne doen/
wãt het is die Sabboth des HEEREN/
waer dat ghi woont

Dit sijn die feesten des HEEREN
die heylich heetẽ/die ghi uwe feest heetẽ
sult. Den.xiiij. dach des eerstẽ maents/
tsauonts is des HEEREN Paesschẽ/eñ
indẽ.xv. van der seluer maents/is de fee
ste der ongeheefder brooden des HEE-
REN/Dan suldi.vij.daghẽ ongheheeft
broot eten. Den eerstẽ dach sal heilich ge B
naemt worden onder u/daer in en suldy
gheẽ dienstwerc doẽ/eñ dẽ HEERE offe
rẽ/vij/dagen lanck/Den seuensten dach
sal oec heylich ghenaemt sijn/daer in en
suldi gheen dienstwerc doen

Eñ die HEERE sprac met Mose seg-
gẽde/Segt dẽ kinderẽ vã Israel/eñ spre
ket tot hẽ/Als ghi int lant coemt dat ic u
geuen sal/eñ sult oochsten/so suldi eenen
scoof der eerster vruchtẽ ws oochs tottẽ
priester brenghen/daer so sal dien scoof
gheheuen worden voor den HEERE
dat ghi aengenaẽ wordet Des ander da
ges na dẽ Saboth sal die priester dat doẽ
Eñ ghi sult indẽ dage als uwẽ scoof ghe-
heuen wort eẽ brãtoffer dẽ HEERE doẽ/
vã eenẽ lãmekẽ dat sonder smette is/eñ
dat iarich is/met dẽ spijsoffer twee thien
de deelẽ bloemẽ meels met honich ghe-
mẽgt tot eenẽ offer dẽ HEERE tot eenẽ
soetẽ ruec/daer toe oec dat drãcoffer/een
vierendeel vã een Hin wijns Eñ ghi en
sult geen broot noch koeckẽ/noch pappe
eten/tot opten dach als ghi uwẽ God of-
fer brengt Dat sal eẽ recht sijn uwẽ naco
melingẽ waer dat ghi woont C

Daer na suldi tellẽ van dẽ anderẽ da
gen des Saboths/daer ghi die hefschoo
uen/ingebracht hebt/seuẽ ghe heele we
kẽ/tot des anderẽ daechs des seuenden
Saboths/te wetẽ/Vijftich dagẽ suldi tel
len/eñ nieuwe spijsoffer den HEERE of-
ferẽ/eñ wt allen uwẽ woningẽ suldijt of
feren/te weten/twee hef broodẽ vã twee
thiende bloemen meels geheeft eñ ghe
backen/tot eerstelingẽ den HEERE/Eñ
ghi sult daer oec brengen met uwe broot
seuen iarighe lammeren sonder smette
ende eenen iongen verre/eñ twee ram-
mẽ/dat sal des HEEREN brãtoffer spijs-
offer/eñ drancoffer sijn/Dat is eẽ offer/
eenen sueten rueck den HEERE

D Ghi sult eenē boc dodē/tot eenē brät-
offer/eñ tweeiarige lämerē totenē sont
offer/Eñ die priester salt bewegē voordē
HERE/op dat broot der eerstelingē tot
den twee lämerē/eñ sullē dē HERE hei
lich/eñ des priesters deel sijn/ende sult de
sen dach wtroepē/wät hi sal onder v hey
lich genaēt sijn/geen dienstwerc en suldi
doen/een eewich recht sal dat sijn bi uwē
nacomelingē/waer dat ghi woont

Als ghi v lant oostet/en suldijt nz al
af maepen/oor niet alte nauwe op oostē/
maer ghi sullet dē armē eñ dē vreēdelin-
gē laten Ic ben die HERE v God

Eñ die HERE sprac met Mose seg-
gende/Segt dē kinderen vä Israhel/In
den eerstē dage der.vij.maent/suldi heb
ben den heiligē vierdach/des ghedachte
nis der blasingen/daer in en suldi gheen
dienstwerck doen/ende sult den HERE
offer doen

E Eñ die HERE sprac tot Mose seggē
de/Den.x.dach vä deser seuēder maent/
is der versoeningē dach/die sal v heylich
genaēt wordē/In dien dage suldi uwe sie
lē verootmoedigē eñ dē HERE offer doē
eñ ghi en sult geen dienstwerc doē in de-
sen dage/wät het is versoen dach/dz ghij
versont wort voordē HERE uwē Godt
Wät so wat siele haer niet en vootmoedi
get/in desen dage/die sal wt harē volcke
gewoppē worden/eñ wat siele in desen da
ge eenich werc doet/die sal ic te nieut doē
vä harē volcke/Dair om en suldy gheen
werc doen/Dat sal een eewich recht sijn
uwē nacomelingē/waer dat ghi woondt
Het is ws Sabaoths ruste/dat ghi v sie-
len vootmoedicht/Inden.ix.daghe deser
maēt/tsauons suldi sulc vierē houden/vä
den eenen auont totten anderen.

Eñ die HERE sprac tot Mose seggē
de Spreect mittē kinderē vä Israel ende
segt/Inden.xv.dage van deser maent is
F die feeste der louer tenten.vij.dagen/dē
HERE/Den eerstē dach sal heilich ghe
naemt sijn/geen dieñstwerc en suldy daer
in doen/Seuē dagen suldi dē HERE of-
ferē/Den.viij.dach sal ooc heilich genaēt
sijn/eñ ghij sult uwen offer den HERE
doen/wät het is den dach der vgaderigē
eñ des samenbrenginghen/gheen dieñst-
werc en suldi daer in doen

Dit sijn die vierdagē des HEEREN/
die ghi heilich sult wtroepē/dair ghi den
HERE offer in doen sult/brätoffer/spijs
offer/drancoffer/eñ ander offer/een yege
lic na sinē dage/sonder toffer des Sabboths
des HEEREN/eñ v gauē eñ geloftē eñ
vriwillige gauen sijn/die ghi den HE-
RE gheeft

So suldi dan dē.xv.dach der/vij.maēt
als ghi die incomēde vruchten vä dē läde
ingebracht hebt/suldi die feeste houdē dē
HERE.vij.dagen lanc/Ten eerstē dage
salmē vierē/eñ ten.viij.dage salmen ooc
vierē Eñ ghi sult ten eerstē dage vruchtē
nemē vä sconē bomen/palmen riserē eñ
meyē vä boomē met dichte breede blade
ren/eñ wilgē väder bekē/eñ.vij.dagē vro
lic sijn voordē HERE uwē God/eñ ghij
sult dē HERE also des iaers de feest hou
dē.vij.dagē/dat sal een eewich recht sijn/
bi uwē nacomelingē/dz si in die.vij.maēt
also vierē/Seuē dagē suldi in die louer tē
ten wonē/Wie datter een ingeborē in Is
rael is/die sal in de louertentē wonē/dz v
nacomelingē wetē mogē hoe ic die kinde
ren vä Israel in tentē heb latē wonē doe
ic se wt Egiptē lant leide/Ic ben die HE-
RE v God/eñ Moses sprac totten kinde
ren vä Israel/vä desen viertagē des HE
REN

Dat.xxiiij.Capittel.

ENde dye HERE sprac met Mose.
seggēde/Gebiet den kinderen vä A
Israel/dat si v brenghē suuer ghestooten
boom olye/om te lichtene/datse bouen in
die lampen altijt ghedaen worde/buten
voor die gardijne des ghetugenis/inder
tenten des ghetuighenis Ende Aa
ron salse toe bereiden des auondts ende
morghens/voor den HERE altijt/Dat
sal een eewich rechte sijn uwen nacome-
linghen Hij sal dye lampen opten suiue
ren candelaere stellen/voor den HERE
altijt.

Ende ghi sult bloemen vanden mee
le nemen/ende twalef koecken daer vä
backen/twee tienden sal enen coeck heb-
ben/ende sultse leggen op de supuer tafe
le/ende dat also/te wetē ses op een geschict

voor dē HEREN eñ sult op dat selue broot
leggē suuer wierooc/ dattet Gedēcbroot
si/ totten offer des HEREN/ Alle Saba
B oth sal hise voor dē HERE bereidē altijt/
eñ vā den kinderē vā Israel ontfangē/ tot
een eewich verbont/ Eñ si sullē Aarons
eñ sijnē sonē zijn/ die sullē die eten in de hei
lige stede/ Wāt dat is sijn alderheilichste
vā den offer des HEREN teenen eewij
ghen rechte.

Eñ het ginc wt eens wijfs soō vā Is-
rael/ die eēs māns vā Egiptē kint was on
der die kinderē vā Israel/ eñ wert kiuēde
inde lēyger/ met eenē man vā Israel/ eñ
noēde dē naē Gods eñ vloecten/ Doe bro
chtē si hē tot Mose/ sijn moedē hiet Selo-
mith een vā den dochterē Dibri/ vā dē ge
slachte Dan/ eñ setten hē in dye bewaer-
nis/ tot si dat weten souden wt den mon-
de des HEREN

Eñ die HERE sprac met Mose seg-
gende/ leyt hē buyten voor den leger/ die
daer geuloect heeft/ eñ laet alle dye gene
diet gehoort hebbē/ haer hādē op sijn ho-
uet leggē/ eñ laet alle die gemeinte hem
steenē. eñ segt dē kinderē vā Israel Wie
C dat sinē God vloect/ die sal zijn sonde dragē
Wie des HEREN naē noēt/ dye sal dye
doot steruē/ alle de gemeinte sal hē stenē
Gelijc die vreēdelinc/ so sal ooc de ingeborē
zijn/ als hi dē naem noemt/ so sal hi steruē

So wie een siele des mēscen doot slaet
die sal die doot steruē/ Wie dat eens vees
D siele doot slaet/ die salt betalē Siel ō siele/
Ex/xxi.b/ Deu/xix b Eñ wie sinē naesten vleēt/ diē salmen doē
mat:v./ so hi gedaē heeft/ gebrokē ō gebrokē/ oge
om oge/ tant om tant/ so hi eenē mensche
vleēt heeft/ so salmen hē wedē doen/ Alsoo
dat so wie eenich beeste doot/ die salse be-
talē/ mer wie eenē mensce doot slaet dye
sal steruē/ Eenreley recht sal onder v lie
den zijn/ dē vreēdelingē gelijc den ingebore
nen/ wāt ic ben die HERE v God

Mose seydet dē kinderē vā Israel/ eñ
si leidē hē wt voor dē legher dye geuloect
had/ eñ steendē hē/ Also dedē die kideren
van Israel/ so die HERE Mose gebodē
A hadde/

Dat.xxv. Capittel

Ende die HERE sprack met Mose
opten berch Sinai seggeñ/ Spreect

mettē kinderē vā Israel/ eñ segt hen/ Als
ghi liedē int lant coēt dat ic v gheuē zal/ zo
suldi des lants vieringe dē HERE vierē
dat ghi.vi.iarē dat velt besaept/ eñ.vi.ia-
ren uwē wijngaert besnidet/ eñ v gadert
die vruchtē in/ Maer indē seuēdē iare sal
dat lant sijn Sabaoth ruste hebbē totten
Sabaoth den HERE/ daer in dat ghi v
velt niet besaepen/ noch uwen wijgaert
niet besniden en sult.

Dat van selfs na uwē oochst wast/ dz
en suldi niet oochstē/ Eñ die druuē die son
der uwē arbeit gewassen sijn/ die en suldi
niet lezē/ die wile dat het dat vieriaer des
lants is/ Daerō zuldi dye ru ste des lants
houdē/ dat ghi daer af eet/ v knecht/ v iōc
wijf/ v huerlinc/ v huisgesin/ v vreēdelinc
bi v/ eñ v vee/ eñ die dierē binnē uwē lan-
de/ alle graē sal een spijse sijn/

Eñ ghi sult tellē alsulker iarē Sabba
ten/ seuē/ dat seuē iaren seuēmael getelt B
wordē/ eñ die tijt der seuē iaren Sabbatē
makē.xlix.iaer/ Dan suldi ō basunen ge-
clanc latē gaē door alle v lant/ indē.x.dage
der.vij.maēt/ in dien dage der versoenin
ghē/ eñ ghi sult dat vijftichste iaer heylij-
ghen/ ende ghi sullet een vrij iaer heeten
inden lande/ allen den ghenen dye daer
inne wonen/ want het is dat gulden iaer
Dan sal een yeghelijc van v lieden/ wedē
tot sijnder possessien/ ende tot sinen ghe/
slachte comen/ wandt dat vijftichste iaer
is dat gulden iaer/ Ghij en sult niet saey-
en/ noch niedt oochsten/ dat van selfs was
set/ oock inden wijngaert niet lesen/ tge-
ne datter sonder arbeit wast/ Wandt dat
gulden iaer sal v lieden heilich sijn/ Ghij
zullet eten dat dat velt draecht/ Dat is dz
gulden iaer/ daer in dat een yeghelijc we
der totten sinen comen sal/

Als ghi uwen naesten yet vercoopt
oft hem yet afcoopt/ zo en zal niemant sij-
nen broeder bedrieghen/ Mair nae tghe
tal des gulden iaers/ suldijt van hem co-
pen/ ende nae dat ghetal der iaeren des
graens zal hijt v vercoopen/ Nae der me
nichten der iaren suldy den coop stijuen/
ende nae dye cleynheydt der iaeren/ soo
suldy den coop oock minderen/ want hi

salt v na de vruchtē vcopē/Dairō niemāt
en bedriege sinē broed/mer ontsiet v voir
uwē God/wāt ic ben dye HERE v God
daerō doet na mine settingē/eñ hout mi
ne rechtē/dat ghi se wet/op dat ghi in dat
lant sekerlijc moecht wonē/. Wāt dat lāt
sal v sijn vruchtē geuen/dat ghij genoech
ceten hebt/eñ sekerlijc daer inne woont/

Eñ oft ghi liedē segt/wat sullē wi etē
indē seuendē iare: wāt wi en saepen niet/
dairō en vgaderē wij geen graē in/ Ic sal
mijn bñdictie indē sestē iaer ouer v gebie
den/dat si geuē sal/graē voor drie iarē/dz
ghi inden achsten iare saept/eñ vanden
D ouden graen eedt/tot int neghenste iaer
dat ghy van den ouden grane etet/ tot
datter weder nieu coempt/Daeromme
en suldi dat lant niet vercoopē eewelick/
wāt dat lāt is mijn eñ ghi sijt vreēdelingē
eñ inwoonders/ voor my/Eñ sult in allē
uwē landē dat lant te lossen geuen

Als v broeder verarmt/eñ vcoopt v
sijn haue/eñ sijn naeste vriēt coēt tot hem
dat hijt lossen soude/soo sal hijt lossen/dat
sijn broeder vcoft heeft/Mer als yemant
geenen losser en heeft/eñ en can met sijn
der hāt niet so veel vcrigē dat hijs eē deel
losse/so salmē rekenē die iaren sijnre ver-
copinge/eñ watter ouer is/weder geuē
dien hijt vercocht heeft/op dat also weder
tot sijnē possessien come Mer en can sijn
hāt niet so vele vindē/dat hi dat een deel
weder gheue/so sal dat ghene dat hi ver-
cocht heeft in des coopers hāt sijn/tot dē
guldē iare toe/eñ dā salt indē seluen iare
wt gaen/eñ weder tottē sinen comen

E Wie dat een woninge vcoopt binnē
der stat muerē/dye heeft een geheel iaer
respijt/dat selue weder te lossen/dat sal de
tijt sijn/daer hijt in lossen mach/Waer hi
dat niet en lost/eer dat gantse iaer om is
so salt die coper eewichlijc behoudē/ende
sijn nacomeligē/eñ en sal niet los wt gaē
indē gulden iare/Maer ist een huys opt
dorp/daer genen muer ō en is/dat salmē
dē velde des lant gelijc rekenē/eñ sal los
wordē/eñ indē guldē iare huijt wtgaen/
Die stedē der Leuitē eñ die huisen in dye
stedē/daer hair haue in is/mogē altijt ge
lost wordē/Wie dat yet vādē Leuitē coopt
die salt verlatē idē guldē iare/het si huis
oft stede/dat ghene dat hij beseten heeft/
Wāt die husen inder Leuitē stedē sijn ha-
re haue onder die kinder vā Israel/Mer
dat velt voor harē stedē dat en salmē nyet
vercopē/wāt dat is haer eygendō ewelic

Als v broeder by v varmt/eñ tachter
gaet/so suldi hē op nemen als een vreēde
linc/ws huisgesins/op dat hi leue bi v/eñ
ghi en sult gheen woecker vā hē nemen/
noch te veel/maer ghij sult v voor uwen
God ontsien/op dat v broed met v leuen
mach/wāt ghi en sult hē v gelt op woeke F
re niet doē/noch v spise op vscattinge wt
rechtē/Wāt ic ben de HERE v God/die
v wt Egiptē lant geleit heeft/dat ic v dat
lāt Canaā geuē soude/eñ ic v god zijn soude

Als v broed varmt neuen v/eñ vcoopt
v hem seluē/so en suldy hē geeēs knechts
dienst latē doē/Mer als eē huerlinc ofte
huysgesin sal hi bi v syn/eñ tottē gulden
iare bi v dienē/Dan sal hi vā v los wtgaē
eñ sijn kinderē met hē/eñ sal wed comen
tot sinē geslachte/eñ tot sinen vad/wāt si
sijn mijn knechtē/die ic wt Egipten lant
geleit heb/daerō en salmē se nz vcopē/ge
lijc mē die knechtē vcoopt/Eñ ghi en sult
niet strēgelijc ouer hen heerscappie heb-
bē/maer ghi sult v ontsiē voor uwē God/
Maer wildi knechtē eñ maertē hebben
so suldi se vā den heidenen copē/dye om v
sijn/vā dē kinderē d huisgesinnē eñ vreē-
delingē die ond v sijn/eñ vā den geslachtē
by v/eñ die in uwē lande geborē sijn/dye
suldi v eygen makē/eñ sult se besittē/eñ v
kinderē nae v/tot een eewighe besittin-
ghe/dye suldy haer knechten laten sijn/
Maer ouer uwen broederen den kinde-
ren van Israel/en sal nyemant ouer den
anderen strengelic heerscappie hebben/

Ist dat een vremdelinck oft huysge- G
sin bi v machtich wordt/eñ v broeder ne-
uen hem verarmt/ende hem dē vremde
linck oft huysghesinne bi v/ oft yemant
van sinen gheslachte vercoopt/soo sal hij
nae sinen vercoopene recht hebben/we-
der los te wordene/ende yemandt van sij
nen broederen mach hem lossen/ofte sij-
ne vader/oft oock sijns vaders soone/oft
yemāt anders sijn naeste maechscap vā

sinē geslachte/oft sijns selfs hant/ist dat si
so veel machtich wort/so sal hi hē seluē los
sen/en̄ sal met sinē coopere rekenē vā den
iare aen/doen hi hē vercocht had/tot opt
Guldē iaer/en̄ dat ghelt sal gerekēt wor-
den na dat ghetal der iarē vā sijnder ver
copinge/en̄ sal sijn dach loon vā allē dier
tijt met hē rekenē Sijnder noch veele ia-
ren totte guldē iare/so sal hi na dien des te
meer om te lossen geuē/daer na dat hijs ū
cocht is Mer sijnder niet veel iarē tot aēt
guldē iaer/so salt hi oec daer na gheuē tot
sijnder verlossinge/En̄ sal sijn dachloon
van iaer tot iaer met eenē rekenē/en̄ ghi
en sult niet strengelic ouer hē heerschap-
pie laten hebbē/voor uwē ooghē/Maer
en lost hi hē niet op dese maniere/so sal hi
indē guldē iaer los wt gaen/en̄ sijn kinde
ren met hē/wāt die kinderen vā Israhel
sijn mine knechtē/die ick wt Egiptē lant
geuuert heb/Ick ben die HEERE u God
Ghi en sult gheē Godē maken/noch
beeldē/noch en sult oec gheē colomnē op
rechtē/noch geen steenē teekenē/in uwē
lande/dat ghi dair voor aenbidt/Wāt ick
ben de HEERE u God/Houdt minen
Saboth/en̄ ontsiet u voor minen heilich-
dom/Ick ben die HEERE

¶ Dat.xxvi.Capittel

A IST dat ghi in mine settinghē wan
delt/en̄ mine ghebodē houdt/ende
doet. So sal ic u reghen geuē tsijnder tijt
en̄ dat lant sal sijn groepsel geuē/en̄ dye
bomen des velts haer vruchtē brenghen
En̄ den dorschtijt sal duerē/tot datmē dē
wijngaert leest/en̄ dat wijnghaert lesen
sal duerē tot den saeytijt toe/En̄ ghij sult
vā uwen brode versaet wordē/en̄ sult son
der sorghe in uwen lande woonē/Ick sal
vrede gheuen in uwen lande/dat ghi sla-
pen sult/en̄ niemant en sal u veruveeren/
Ick sal die quade dieren wt uwen lande
doen/en̄ gheē sweert en sal door u lāt gaē
B Ghi sult uwe viandē iaghē/en̄ si sul
Jos.xi b len voor u henē vallē int sweerdt/Ower
viue sullē der hondert iaghē/en̄ uwer hō
dert sullen der tien duisent iagen/Wāt u
viandē sullē voor u henen int tsweert val
len/En̄ ick sal mi tot u keeren/ende ic sal
u laten wassen/en̄ machtich laten wordē
en̄ ick sal met u liedē mijn verbont vaste
maken/En̄ ghi sult oec vā dat oude eten
dat ghi oec dat oude sult latē varē om der
nieuwer wille/Ick sal mijn woninge on-
der u liedē hebbē/en̄ mijn siele en sal u lie
den niet verworpen/En̄ ic sal onder u lie
den wandelē/en̄ ick sal u God sijn/en̄ ghi
liedē sult mijn volc sijn/Want ick ben die
HEERE u God/dye u wt Egiptē lant ge
leit heeft/om dat ghij hen liedē knechten
niet sijn en soudt/En̄ ick heb den Cepter
die ketenen ws iocs ghebroken/ende ick
heb u recht op laten wandelen C
Ist dat ghi mi niet en hoort/en̄ dese ge
boden niet alle en doet/en̄ eest dat ghi mi
ne insettinghē veracht/en̄ u siele mijne
rechtē verworpt/dat ghi niet en doet alle
mijn gebodē/en̄ laetti mijn verbont staē
so sal ic u dit oec doen/Ick sal u haestelijck
versoeckē met gheswil/en̄ met hittē/dye
u dye ogē verderuē en̄ de siele versmach
ten/ghi sult te vergeefs u saet saeyen/en̄
uwe viandē sullent verslindē/En̄ ick sal
mijn aengesicht tegē u stellē/en̄ ghij sult
voor uwe vianden gheslaghen worden
ende die u haten sullen ouer u heer schap
pie hebben/Ende ghij sult vlieden als u
niemant en Jaghet
Maer en wildi mi noch niet onderda
nich zijn so sal ic ū meerderē uwe slaē de pla
gē seuē mael meer/om u te slaē om uwer
sondē wille/op dat ick die houerdicheyd
uwer stercte oft hartheit brekē/en̄ ick sal
uwen hemel gelijc yser/en̄ uwe aerde ge
lijc metael stellē/en̄ uwe vermoetheit en̄
arbeidt sal verloren sijn/dat uwe lāt sijne
groepsel niet en geue/en̄ dye boomē des
lants haer vruchten niet en brēgen D
Ist dat ghi tegē mi wādelt en̄ en wil
di mi niet hooren/so sal ic noch seuē mael
meer uwe plagen vermeederē om u te
slaen/om uwer sonden wille/en̄ ic sal wil
de dieren onder u seyndē/die sullen u be
roouen/en̄ uwe vee verderuen/en̄ u clei
ne van ghetale maken/en̄ uwe straten
sullen woest worden
Ist dat ghi hier mede niet segher en
wort/en̄ wādelt tegē mi/so sal ic tegen dy
wandelen/en̄ ic sal u noch seuēmael meer
slaen om uwer sondē wille/en̄ ic sal op u

een wraec sweert brengē/dat mÿn vbont
wrekē sal/Eñ oft ghi v vergadert in uwe
stedē/so sal ic doch pestilentie onder v sein
den/eñ ic sal v in uwer viandē handē ge-
uen Wāt ick sal uwen voirraet verderuē
eñ v prouisie des broots/dat.x.wiuē dine
broot in eenē houē sullē backē/ende uwe
E broot salmē met gewichte wt weghē/eñ
als ghi eet so en suldi niet vsaet wordē

Ist dat ghi mi hier ouer niet en hoort
eñ tegē mi wandelt/so sal ic tegen v oock
in een toornige tegētheyt wandelē/eñ ic
sal v seuenfout straffen om uwer sonden
wille/dat ghi uwer sonē ende dochteren
vleesch sult eten/eñ ic sal uwen hogen ou
taer te nieute doen/eñ uwe beeldē vder-
uen /eñ ick sal v lichamē op uwer goden
lichamē worpen/eñ mÿn siele sal van dy
grouwelē/Eñ ick sal uwe steden woeste
maken/eñ uwe kercken inworpen/ende
ick en wil uwen sueten rueck niet

Also woest sal ic dat lant maken dat
uwe viandē daer inne wonē sullē eñ ma
kēt woest/Maer ic sal v onder die heiden
vstroepen eñ dat sweert wt treckē achter
v/dat v lant woest sal sÿn/eñ uwe steden
F vstoort/Eñ dā sal den lande sÿn vierē ge-
noegē//also lange alst woest leet/Om dat
tet niet gheuierē en conde in uwen Sab
bathen/daer ghi in woont

Eñ die ghene dye vā v ouer gebleuē
sullē sÿn/sal ic een beanxt herte makē/in
uwer vianden lant/datse een ruysscende
blat iagen sal/Eñ si sullē daer af vlieden/
als oftse een swaerdt iaechde/eñ si sullen
vallen alse niemāt en iaecht/Eñ dye een
sal optē anderē vallē ghelÿc als voorden
swaerde/al en iaechtse niemādt/Eñ ghÿ
en sult uwē viandē niet derrē wederstaē
Eñ ghi sult onder die heidenē vgaen Eñ
uwer viandē lāt sal v vslinden

Eñ die dair ouer bliuē sullen/die sul-
len in haer misdaet vergaē/inder viādē
lant/ooc in haerder vaderē misdaet sullē
si vergaē/Dan sullen sy bekennen haer
eñ haerder vaderē misdaet/ind ouertre
dinghen/daer si tegē mi in ouer getredē
hebbē/eñ tegē mi ghewādelt/Daer om
wil ick tegen hen oor wandelen/eñ ic sal-
se inder viandē lant brenghē Eñ daer sal

haer onbesnedē herte hē vootmoedigen
eñ dan sullē si haer misdaet versoenen

Eñ ic sal gedachtich wordē mÿs ver-
bonts met Jacob/eñ mÿs vbont mit Jsa G
ac/eñ mÿns vbonts met Abrahā/eñ ic sal
dies lants gedachtich wordē/dat vā hen
gelaten is/eñ sinē Saboth heeft mÿ ghe
noecht/die wile datter woest gelegē heeft
vā hen/eñ dat si haer misdaet versoenen
soudē/om dat si mÿn rechtē veracht heb- ij cor.vi.d
ben/eñ dat haer siele vā minen settingē
grouwel gehadt heeft/Ooc en heb ickse
also niet verworpē/al sÿn si inder viandē
landē/noch mi en heeft so niet gegrouwe
let/dat si met mi wt hebben. eñ mÿn ver-
bont met hen te nieute gedaē heb/want
ick ben die HERE v God/Eñ ic sal voor
hen gedachtich wesen aen mÿn eerste v-
bont/als icse wt Egiptē leyde/voor die o-
ghen der heidenē/dair ic haer God soude
sÿn/Jck dye HERE

Dat sÿn die settingē rechtē eñ wettē
die de HERE tusschē hē eñ den kinderē
vā Jsrael ghestelt heeft/opten berch Si-
nai door Moses hant.

Dat.xxvij.Capittel

Ende dye HERE sprac met Mose A
seggēde/Spreect mettē kinderē vā Jsra
el/eñ segt hen Als yemāt dē HERE een
bisonder gelofte doet/scattende zÿ siele/
zo sal dit de scattinge sÿn/Eens mās beel
de/xx.iaer out tot in dat.lx.iaer/suldi op.l
sikels/na dē sikel des heilichdōs scattē/eē
wÿfs beelde op.xxx.sickel/Js hi vÿf iaer
out.tot.xx.iarē/so suldi hē scattē op.xx.si-
kels/alst een mans beelde is/Maer eēs
wÿfs op.x.sikels/Js hi een maēt out/tot
tē.vÿf iarē toe suldi hē scatten op.v.silue-
ren sikels/alst een mās beelde is/Maer/
een wÿf op.iÿ.siluerē sikels/Js hi.lx.iaer
oudt oft daer ouer/so suldi hem scattē/op
xv.sikels/alst eens mans beelde is/Mer
eens wÿfs op tien sikels Js hi te arm tot
sulcker schattinghen/soo sal hÿ voor den
priester staen/ende dye priestere sal hem
schatten/Hÿ sal hem schatten nae diens
handt dye daer gheloofte heeft/dat hÿdt
verweruen can.

B Maer iſt eenich dier datmen dē HE
RE offerē mach/al watmen dē HERE
gheeft/is heylich/men en ſals niet wiſſe
len noch mangelē/eē goet om een quaet
oft eē quaet om een goet/wiſſelet iemāt
een beeſte om die ander/ſo ſulllenſe alle
beyde den HERE heilich ſijn. Maer is
dat dier onreynich/datment den HEE
RE niet offeren en mach/ſo ſalmēt voor
den prieſter ſtellen/eñ die prieſter ſal ſcat
ten oft goet oft quaet is/eñ het ſal bi des
prieſters ſchatten bliuen. Maer wilt ye
mant loſſen/die ſal den vijfſten deel bouē
die ſchattinge geuen.

Als yemant ſijn huys heylicht/den
HERE tot eenen heylichdom/ſo ſalt de
prieſter ſchatten oft goet of quaet is. Eñ
daer na dat die prieſter ſchattet ſo ſalt bli
uen. Eñ oft die gene diet geheylicht he-
uet loſſen wilt/ſo ſal hy den vijfſten deel
ſiluers ouer dattet ghescat is daer op ge
uē ſo ſalt ſijn werden

C Als yemant een ſtuc ackers dē HE
RE heilicht van ſinen erfgoede/ſo ſal hi
geſchat worden na die vruchtē die hi dra
get. Draecht hi een Homor gerſten/ſoo
ſal hi vijftich Sikel ſiluers gelden/Hey
licht hi ſinen acker vāden gulden iare aē
ſo ſal den acker na ſijnder weerden ghel
den. Heeft hi hē geheilicht na den guldē
iare/ſo ſal die prieſter rekenē na die ouer
iaren totten gulden iare/eñ daer na min
der ſchatten.

Maer wilt die ghene die den acker
geheylicht heeft/ den acker loſſen/ ſo ſal
hi den vijfſten deel ſiluers ouer dat hi ge
ſchat is/daer op gheuen/ſo ſal hy weder
ſijn worden. Mer en wilt hijs niet loſſen
eñ vercooptmēt eenē anderen/ſo en ſal
hi hē niet meer loſſen/ maer dē ſeluē ac-
ker als hi inden gulden iare los wt gaet
ſal den HERE heylich ſijn/ghelijc eenē
gheconſacreerden acker/eñ ſal des prie-
ſters erfgoet ſijn

Als yemāt eenē acker heylicht dye
hi ghecocht heeft/eñ ſijn erfgoet niet en
is/ſo ſal hem die prieſters rekenē/wat hi
gelt totten gulden iare toe/eñ hi ſal indē
ſeluen daghe alſulcke ſchattinge geuen
den HEERE tot eenen heylichdom.

Leuiticus Ca.xxvii

Maer inden guldē iare ſal hi weder kee
ren totten genen die hē vercocht heeft/
dat hi ſijn erf goet inden lande ſi

Alle weerderinge ſal gheſchien na Exo xxx b
den Sikel des heylichdoms/Eenen Si- Nu/iii.g/
kel maect twintich Gera. Eze.xlv/b

Die eerſte gheboren onder dat vee/
die dē HERE anders toebehoort/en ſal
niemant den HERE heyligē/het ſi een
oſſe oft ſchaep/want hi behoort den HE
RE. Maer is aenden vee yet onreyns/
ſo ſalment loſſen na ſijnder weerden/ eñ
daer ouer geuen dat vijfſte deel. Maer
en wilt hijs niet loſſen/ſo ſalmen verco-
pen na ſijnder weerdē. Men en ſal gee-
ne gheconſacreet vercopen/ noch loſſen D
dat den HERE geconſacreert is/vā al-
len dat hem toebehoort/het ſi een mēſch
vee/oft acker/wāt alle gheconſacreerde
is dat alder heylichſte den HERE. Mē
en ſal ooc gheenen geconſacreerden mē
ſche loſſen/maer hi ſal die doot ſteruen

Alle thiende des lants/beide vāden
ſade des lants/eñ van vruchten der boo-
men behoren den HERE/ eñ ſullen dē
HERE heylich ſijn. Maer wilt yemāt
ſijn thiende loſſen/die ſal tvijfſte daer bo
uen meer geuen/Eñ alle tiende vā run
deren/eñ ſchapen/eñ wat dat onder dye
roeden gaet/dat is een heylighe thiende
den HERE/Men en ſal niet waghē oft
goet oft quaet ſi/men ſals ooc niet wiſſe-
len/ Maer wiſſelet yemant ſo ſalt beyde
heylich ſijn/eñ niet ghelost werden/

Dit ſijn die geboden die de HERE
Moſi gheboot tot den kinderen van Iſ-
rael/opten berch Sinay.

Hier eyndt dat boec Moſi
Leuiticus.

¶ Hier begint numerus

¶ Dat eerſte Capittel

A Ende dye
HEERE ſprack mit Mo
ſe in de woeſtine Sinay
in die tente des ghetuge
nis opten eerſtē dach vā
der andere maēt/inden
anderden iare/na dat ſi wt Egypten ge
gaen warē/ſegghende Neēt dye ſomme
vander gheheelder ghemeynten der kin
deren vā Iſrael/na harē gheſlachten eñ
haerder vaderen huiſen/bidē getale der
namē/Al wat manlijckē is vā hoofde tot
hoofde/vā.xx.iaren eñ daer ouer/al dye
bequaē ſijn om int heyr vā Iſrael te trec-
ken/eñ ſultſe tellen na harē heyren/ghij
ende Aaron/eñ ſult oec tot v nemen eenē
hooftman vā elcken gheſlachte/ouer ſij-
nes vaders huys/
Dit ſijn die namen der hooftliedē die
met v ſtaen ſullen/vā Rubens geſlachte
ſy Eliezer Sedeurs ſone/Vā Simeon ſi
Selumiel/Zuri/Sadai ſoon /Van
Iuda ſi Naheſſon/Aminadabs ſoon/Vā
Iſaſchar ſi Nathaneel Zuar ſoone/Van
Sebulō ſi Eliab Helon ſoon/Vā Ioſephs
kinderē vā Ephraim/Eleſama Amihud
ſoon/Vā Manaſſe Gamliel Peda Zur
ſoon/Vā Ben Iamin Abidan Gideons
ſoon/Vā Dan Ahieſer Ammi/Sadai ſoō
Vā Aſſer Pagiel Echrans ſoon/Vā Gad
Eliaſaph Ruels ſoone/ Van Naphthali
Ahira Enan ſoone
Dit ſijn die vermaerde der ghemein
B ten/die hooftliedē vāden geſlachtē hairs
vaders/die hooftlieden eñ vorſtē in Iſra-
el warē/Eñ Moſe eñ Aaron namēſe aen
ſo dat ſi daer met name genaēt ſijn/ende
vergaderdē oec de gheheele ghemeinte
inden eerſtē dage der andere maēt/ende
rekendēſe na haerder geboortē/na harē
geſlachtē/eñ haerder vaderē huiſen/mit

Numerus Ca.I

haren namen/van twintich iaren/ende
daer ouer van hooft tot hooft/ſo die HE
RE Moſe gheboden hadde/ende telde-
ſe in die woeſtine Sinay.
Die kinderen vā Ruben/Iſraels eer-
ſte ſoon/haer maeſchap eñ gheſlacht na
haerder vaders huſen/int ghetal haerdē
namen/vā hooft tot hooft/al watter mā-
lick was/vā twintich iaren eñ daer ouer
totten ſtride bequaem/werden gheteldt
vanden gheſlachte Ruben.xlvi.duyſent
ende vijf hondert
Van Simeons kinderē na haren ge C
ſlachten eñ familien/na haerder vaders
huſen/eñ dat getal der namē vā hooft tot
hooft/al wat manlic was.vā.xx.iaren eñ
daer ouer.eñ dat totten ſtride te trecken
bequaem was/werdē ghetelt vā Syme
ons gheſlachte/.lix.duſent.eñ.CCC.

Gads kinderen haer geſlachte eñ fa
milien/na haerder vaders huſen/in dat
ghetal der namē vā.xx.iarē eñ dair ouer
wat int heir te treckē bequaē was/werdē
ghetelt in Gads gheſlachten.xlv.duſent
ſeſhondert ende vijftich

Dye kinderen van Iuda haer ghe
ſlachte ende familien/nae haers vaders
huiſen ende dat ghetal der namen vā.xx
iaren ende daer ouer/al wadt int heyr te
trecken bequaem was/werden ghetelt
vanden gheſlachte Iuda.lxxiiij.duiſent
ende ſes hondert/

Die kinderen van Iſaſchar/haer ge
ſlachten ende familien/nae haerder vadē D
huyſen.ende na dat ghetal der namē vā
twintich iaren ende daer ouer/wat in dz
heyr te trecken bequaeme was/werden
ghetelt vanden gheſlachte van Iſaſchar
liiij.duſent.ende/vier hondert.

Dye kinderen van Sebulon haer
gheſlachte ende familien/nae haers va-
ders huiſen/in dat ghetal der namen vā
twintich iaren ende dair ouer/wat in dat
heyr te trecken bequaē was/werdt ghe-
telt van Sebulons gheſlachte.lvij.duy
ſent.ende vier hondert

Iosephs kinderē vā Ephraim haer ghe slachte eñ familie/na haers vaders huis in dat getal der namē vā.xx.iaren eñ dair ouer/wat int heyr te treckē bequaē was werdē getelt vā Ephraims geslachte.xl. M.ccccc.

Die kinderē vā Manasse hair geslach te familie/na haers vaders huys/in dat getal der mānē vā twintich iarē eñ daer ouer/dat int heir te treckē bequaem was
E werdē getelt tottē ghessachte Manasse tweendertichtdupsent twee hondert

Die kinderē vā Bēiamin haer ghe slachte eñ familie/na haers vaders huis in dat getael der mānē vā twintich iarē eñ daer ouer/wat int heir te trecken be quaem was/werdē geteltottē geslach te Beniamin.xxxv.dupsent/eñ vier hon dert

Die kinderē vā Dā haer ghesachte eñ familie/na haers vaders huys/in dat getal der namē vā twintich iarē eñ daer ouer/watter bequaē was om int heir te treckē/werdēgetelt tottē geslachte Dan lxij.dupsent/eñ seuen hondert

Die kinderē Asser haer geslachte eñ familie/haers vaders huis in dat ghetal der mānē vā twintich iarē eñ daer ouer wat in dat heir te treckē bequaem was/ werdē getelt tottē geslachte Asser.xli.du sent/eñ vijf hondert

F Die kinderē van Naphthali haer ge slachte eñ familie/na haers vaders huis in dat getal der namē vā twintich iarē eñ daer ouer/dat int heyr trecken mochte/ werdē ghetelt totten geslachte Naphta li.liij.M.eñ.cccc.

Dit sijn se die Mose eñ Aaron mettē twelf voirstē vā Israel teldē/elc was ouer eē sijns vaders huys. Eñ die somme der kinderē vā Israel na hairder vaderē hu sen/vā twintich iaren eñ daer ouer/wat int heir treckē mochte onder Israel/dye was ses mael hondert dusent/eñ drie du sent.v:hondert eñ.l. Maer dye leuitē na
G haerder vaders geslachtē/en werdē dair onder niet ghetelt.

Eñ die HEERE sprac met Mose seg gēde Dat geslachte Leui en suldi niet tel len/noch haer somme nemen onder dye

kinderen vā Israel Mer ghi sultse oordi neren tottē Tabernakel des getuychnis eñ tot alle der gereescappē/eñ tot alle dat ter toe behoort Eñ si sullē den Taberna kel dragē eñ alle die gereescap/eñ sullen in dienste staen/eñ harē legere daer om makē Eñ alsmē reysen sal/so sullē die Le uiten den Tabernakel af nemē/mair alsmē theyre leegerē sal/sullē si dē Taberna kel op slaē. So wie dat vādē vreēdē daer toe gaet/die sal steruē. Die kinderē vā Is rael sullen harē leger makē/eē yegelick sinē leger eñ bi die baniere vā sijnder sca rē. Maer die leuitē sullen harē leger ma kē om dē Tabernakel des ghetuychnis/ op dat geen grāscape en come ouer dye gemeynte der kinderē vā Israel/daerō sullē die Leuitē die tentē makē aen dē ta bernakel des getuychnis Eñ die kinde rē vā Israel dedēt altemale also die HE RE Mose geboden hadde

Dat.ij.Capittel.

ENde die HEERE sprac met Mo se eñ Aaron seggēde. Die kinderē A
vā Israel sullē harē leger makē al omme bi die tente des getuychnis/eē yegelick onder sijn baniere eñ teekē na haers va ders huys

Tegen dē oostē sal zijn tētē slaē Juda met sijnder banierē eñ heyre/haer hooft mā zal zijn Nahesson Amminadab soon/ Eñ vā sinen heyr was die som.lxxiiij.m. eñ ses hondert. Neuen hē sal sinē legher makē dat geslachte Isaschar/haer hooft man Nathaneel Suar soon ende die som me vā sinē heyre.liiij.dusent/eñ vier hon dert. Dair toe oor Sebulons ghessachte hair hooftman Eliab Helon soon/vā si nē heyr is die somme.lvij.dusent eñ vier hondert. Dat alle die in Juda leger beho ren sijn inder sommen hondert ende.ses/ sentachtentich duysendt/ende vier hon dert/die tot haren heyre behooren/ende dese sullen voor aen trecken

Tegen dē zuyden sal liggē die scarē ende banieren Ruben met haren heyre/ B
haer hooftmā Eli Zur Sedeur soon/eñ zijn heyr inder sommen.xlvi.dusent/vijf hondert. Neuē hē sal sinē leger makē dat

geſlachte Simeon/hair hooftman Selu
miel Suri Sadai ſoon/eñ ſijn heir inder
ſommen.lix.duyſent.drie hondert.Daer
toe oor dat geſlachte Gad/haer hooft mã
Eliaſaph Ruel ſoõ/eñ ſijn heir inder ſom
men.xlv.duſent/ſes hondert eñ.l.Dat al
le die in Rubens leger behoren ſijn inder
ſommẽ.C.eñ.li.m.CCCC.eñ vijftich/die
tot haren heyre behorẽ/eñ ſullẽ die twee.
de ſijn int wt trecken

Daer na ſal die tẽte des getuychnis
trecken met dẽ legere der Leuitẽ middẽ
onder dẽ legere/eñ ſo ſi harẽ leger ſtellẽ
alſo ſullen ſi oor treckẽ een yegelic in ſijn
C plaetſe eñ onder ſijn baniere

Tegen dẽ weſtẽ ſal liggẽ die ſcare eñ
baniere Ephraim met harẽ heyre/haer
hooftmã ſal ſijn Eliſama Amihud ſoon/
eñ ſijn heir inder ſommen.xl.M.eñ.v.c.
Neuẽ hẽ ſal ſinẽ leger makẽ dat geſlach.
te Manaſſe/hair hooftmã Gamaliel Pe
da Zur ſoon/ſijn heir aẽ die ſomme.xxxij
M/eñ.ij.c.Daer toe dat geſlachte Benia
min/haer hooft mã Abidã Gideons ſoon
ſijn heir aẽ der ſommẽ.xxxv.M.eñ.iiij.c.
Dat alle die in Ephraims leger behoorẽ
ſijn inder ſommẽ:c.eñ.viij.M.eñ eẽ hon
dert/die tot ſinẽ heyre behoorẽ/eñ ſi ſullẽ
die derde int wt trecken ſijn.

Tegẽ dẽ noordẽ ſal liggẽ die ſcare eñ
D baniere.Dã met haren heir/haer hooft.
man Ahieſer Ammi Sadai ſoon/die ſom
me vã ſinẽ heyre.lxij.M.eñ.vij.c.Neuen
hẽ ſal liggẽ dat geſlachte Aſer/hair hooft
mã Pegiel Achrons ſoon/dye ſomme vã
ſinen heyre.xli.M.eñ.v.c.Daer toe dz ge
ſlachte Naphthali/haer hooftmã Ahira
Enans ſoon/de ſomme vã ſinẽ heyre.liij.
M.eñ.iiij.c.Dat alle die in Dan leghere
behoorẽ/ſijn inder ſommẽ hondert.lvij.
duyſent/eñ ſes hondert/eñ ſullẽ die leſte
ſijn int wt trecken met haren banieren.

Dat is die ſomme vã dẽ kinderẽ van
Iſrael na harẽ vaderẽ huſen eñ leger mz
harẽ heyrẽ Ses hondert duyſent eñ drie
duiſent/vijf hondert/ende.vijftich.maer
die Leuiten en werden niet in de ſomme
der kinderẽ vã Iſrael getelt/ſo de HEE
RE dat Moſe gebodẽ hadde/Eñ die kin
derẽ vã Iſrael dedent al alſo die HERE
Moſe gebodẽ hadde/Eñ maectẽ haren
leger onder haer baniere/eñ trockẽ wt/
een yegelic in ſinen geſlachte na haer va
ders huys

Dat.iij.Capittel.

Dit ſijn Moſe ende Aaron geſlach. A
ten/als die HEERE met Moſe
ſprac in dien tijde opten berch Sinai.Eñ
dit ſijn die namẽ van Aarons ſonen/ſijn
eerſt gheboren was Nadab/daer na Abi
hu.Eleaſar ende Ithamar.Dat ſijn dye
namen vã Aarons ſonẽ/die prieſters ge.
ſalft warẽ/eñ haer handẽ gheuult totten
prieſterdom.Maer Nadab ende Abihu
ſtoruen voor den HERE/als ſi vreemdt
vier offerden voor den HEERE inder
woeſtijnen Sinay/eñ en hadden gheen
ſonen Mer Eleaſar ende Ithamar ghe.
bruycten dat prieſterſcap met haren va.
der Aaron

Ende die HERE ſprac met Moyſe/
segghende. Doet comen dat gheſlachte
Leui/ende ſtelt ſe voor den prieſter Aaron
dat ſi met hem dienen/ende haer eñ der
gantzer ghemeynten waer houdẽ/voor
die tente des ghetuychnis ende dienẽ in
den dienſt des taber nakels/ende wachtẽ
alle dye ghereeſcap der tenten des ghe.
tuychnis/ende die bewaringhe der kin.
deren van Iſrael/te dienen inden dienſt
des tabernakels Ende ſult den Leuiten
Aaron ende ſinen ſonen tot eender giftẽ
gheuen/eenen yeghelijken die ſine van B
den kinderen van Iſrahel Aaron eñ ſine
ſonẽ ſuldi ſettẽ dat ſi haers prieſterdoms
waer nemẽ Een vreẽde die om te dienen
gaet/die ſal die doot ſteruen

Eñ die HERE ſprack met Moſe ſeg.
gende.Siet ic heb die Leuiten genomen
õder die kinderẽ vã Iſrael/voor alle eerſ
te geborẽ die de moeder ontdoẽ onder dẽ
kinderẽ vã Iſrael/alſo dat die leuitẽ ſullẽ
mijn ſijn Wãt die eerſte geborẽ zijn mijn
vã dier tijt dat ic ſloech alle eerſt geboren
in Egiptẽ lãt/wẽ heilichde ic mi alle eerſt
geborẽ in Iſrael/vã dẽ menſcẽ aẽ totten
vee toe/dat ſi mijn ſijn ſullẽ.ic de HERE

Eñ die HEERE sprac in die woestine
Sinai met Mose seggēde. Telt die kinde
C rē Leui na haerder vaderē husen eñ ghe
slachtē/al wat mālijc is van eēder maent
out/eñ dair ouer. Also teldese Mose na dē
woordē des HEERĒN/so hi gheboden
hadde/Eñ dit warē die namē der kinde-
rē Leui. Gerson Kahad Merari. Die na
mē vā Gersons kinderē in harē geslach-
te warē. Libni eñ Simei. Die kinderē vā
Kahath in harē geslachte warē Amram
Jezebar Hebron eñ Vsiel. Merari kinde
rē warē in harē geslachte Maheli/ende
Musi. Dit sijn die geslachten vā Leui/na
haerder vaderē huysen.
D Dit sijn die ghestachten vā Gerson.
Die Libniten eñ Semeiten/dye somme
wert bi getal vādē seuē dusent/eñ vijfhō
dert/al dat mālijck was een maēt out eñ
daer ouer. Eñ dz selue geslachte der Ger
sonitē sal sinē leger makē achter dye Ta
bernakel tegē dē westē haer ouerste sal
sijn Eliasaph Laels soon Eñ si sullen wa-
kē aē die tēte des getuychnis/die Taber-
nakel eñ die tente eñ haer decsel/eñ den
doec in die duer der tentē des ghetuych-
nis dat voorhāgēde cleet aē den voorhof/
eñ dē doec in die duere des voorhofs al dz
al omme die Tabernakel eñ al om dē ou
taer gaet/eñ sijn seplē/eñ al wat tot sinē
dienste behoort
Dit sijn Kahats geslachtē/die Amra
mitē/die Jezeharitē/die Hebronitē ende
Vsielitē/dat mālijc was eē maēt out/eñ
daer ouer/bidē getale acht dusent/eñ ses-
E hondert/die de wake des heilichdōs hou
dē/eñ sullē harē leger makē aen dye side
des Tabernakels tegē die zuyt side/hair
ouerste sal sijn Elizaphan Vsiels soō. Eñ
si sullē wachtē die Arcke/die tafel/dē can-
delaer/die outarē eñ alle dye ghereescap
des heylichdoms/daer si aē dienē/eñ dē
doec eñ wat tot sinē dienst behoort Mair
die ouerste bouē alle die ouerstē der leuy
ten sal Eleasar sijn Aarons soon des pries
ters/ouer die gene die daer gecorē sijn te
bewaren die wake des heylichdoms
Dit sijn Merari ghestachtē/die Ma
heliten/eñ Musitē/die indē getale warē
ses dusent/eñ twee hondert/al wat man
lijc was een maēt out eñ daer ouer/haer
prince sal sijn Zuriel Abihail soon/eñ sul
len haren legher makē aen dye side des
Tabernakels tegē dē noordē Eñ si sullē
in haer behoet hebbē/die barderen eñ ri-
chelen/eñ calomnē eñ voetē des Taber-
nakels eñ alle sijn gereescap eñ sinē dienst
Daer toe oec die calomnē al om des voor
hofs/met den voeten ende nagelen ende
seplen
Maer voor den Tabernakel/eñ voor F
die tente tegē den oosten sullen Mose eñ
Aaron haren legher maken/dat si dz hei
lichdom wachten onder die kinderen vā
Jsrael Als een vreemdelinck daer onder
gaet die sal die doot steruen Alle dat ghe-
tal der Leuijtē die Mose eñ Aaron teldē
bi harē geslachtē/na dat woort des HE
REN al dat mālijc was van eēder maēt
ende daer ouer/was twee ende twintich
dusent.

Ende die HEERE sprack tot Mose
Telt alle die eerste gheboren van mans
maecsele onder den kinderen vā Jsrael/
een maent oudt ende daer ouer eñ neemt
dat ghetal haerder namen Ende die Le-
uiten suldi mi den HEERE wtnemē voir
alle die eerste gheboren der kinderē van
Jsrael/ende der Leuitē vee voir alle eers
te gheboren des vees der kinderen van
Jsrael Ende Mose telde so hem die HE
RE geboden hadde/alle die eerst ghebo
ren onder die kinderen van Jsrael/ende
men vandt inden ghetale der namen al
der eerst gheboren wat manlijck was/eē
maent oudt ende daer ouer inde sommē
xxij. M.cc.eñ.lxxiij
G
Ende die HEERE sprack met Mose
segghende. Neemt die Leuiten voor alle
eerste gheboren onder die kinderen van
Jsrael/ende dat vee der Leuitē voor hair
vee/dat die Leuiten mijn des HEEREN
sijn Maer dat los ghelt/vāden twee hon
dert ende drientseuentich/die vādē eerst
gheboren der kinderen vā Jsrael comen
dat ghetal der Leuiten suldi vijf sikel ne-
men vā elcken hoofde/nae den sickel des
Heylichdoms(twintich Gera doet eenē

sickel) Eñ ghi sult dz selfde gelt dz daer so ouercomēde is/ ouer hair getal. Aarō eñ sinē sonē geuē Dus nā Mose dz los gelt/ datter ouer quā bouē ō leuitē getal vādē eerst geborē ō kiderē vā Israel/ duzēt.iij.c eñ.lxxv. sikels/ na dē sikel des heilichdōs eñ gaf Aarō eñ sinē sonē na dē woirde des HEREN so die HERE Mosi geboden hadde

Dat.iiij.Capittel.

A Ende de HERE sprac mz Mose eñ Aarō seggēde Neēt de zōme ō kiderē vā Kahath wt dē kiderē Leui na harē geslachtē eñ vadis huyzē/ vā.xxx.iarē eñ dair ouer/ tot in dz.l.iaer alle die tottē heyre bequaē zijn/ dz si die werckē doē inō tēte des getuychnis. Dit sal ō kiō vā Kahath officie zijn in de tēte des getuygenis/ dat het alder heilichste is.

Als dz heir opbreect so sal Aarō mz sinē sonē ingaē binē eñ dz voirhāgēde cleet afnemē/ eñ die arcke des getugenis dair in wiñdē eñ dair ouer doē dat hemelblaeu decsel eñ bouē dair op eē gheel cleet spreydē/ eñ zijn boomē dair toe leggē. Eñ ouer die toō tafele oec eē geel cleet spreydē/ eñ dair op settē/ scotelē/ lepelē. scalē/ eñ cānē omme
B wt eñ in te gietē/ eñ dz dagelics broot sal dair op liggē/ eñ sullē dair ouer spreidē eē roset root cleet/ eñ dz selue bedeckē mz eenē decsel vā hemelblaeus vellen/ eñ sijn hantboomen daer bi legghen.

Eñ sullē eē gheel cleet nemē/ eñ daer in widē dē cādelair des lichts eñ zijn lāpen mz sinē snutters/ eñ nappen/ eñ alle olyevatē/ die tottē officie behoren/ eñ si sullen dair om eē decsel doē vā hemelblaus vellē/ eñ sullēse op hātbomē leggē Also sullē si oec ouer dē guldē outaer een geel cleet spreidē/ eñ dz selue bedeckē mz dz decsel vā hemelblaus vellē/ eñ zijn hātboomē daer toe doē Alle die gereescap dair si mede bereidē indē heilichdō sullē si nemē/ eñ een geel cleet dair ouer doē/ eñ mz eē decsel vā hemelblaus vellē deckē eñ op hātboomē leggē/ si sullē die asscē oec vādē outaer vegē/ eñ eē scarlakē cleet daer ouer spreydē eñ alle zijn gereescap dair op doē/ daer mede dz si dair op bereydē/ coolpannē/ crauwels/ scuppē/ beckens/ met alle dē gereescap des outaers/ eñ sullē dair ouer spreyden een decsel vā hemelblaus vellen/ eñ sijn hantboomen daer toe doen.

Als Aarō eñ zijn sonē dz allso gedaē hebbē/ eñ dz heilichdō eñ al tgerescap gedect hebbē/ als dz heir op breect/ dair na sullen Kahaths kinderē in gaen/ dz sijt dragen/ eñ en sullē dz heilichdom nz geraken/ anders selē si steruē Dit is Kahaths kinderē last aē die tēte des ghetuychnis Eñ Eleasar Aaron des priesters soon sal dz officie hebbē/ dz hi ordinere die olie om te lichtē/ eñ die specerij tottē ruecwerc/ eñ dz dagelijc spijsoffere/ eñ die salf olie/ dz hi bescicke alle dye tabernakels/ eñ al wat daer in is/ indē heilichdom eñ sinē gereescap

Eñ die HERE sprac mz Mose eñ Aaron/ seggēde. ghi en sult die afcoemst des geslachts ō Kahathitē nz ōderuē onō die leuitē/ mer dz suldi mz hē doē/ dz si leuē eñ nz en steruē/ ist dz si genakē dz alō heilichste. Aaron eñ zijn sonē zullē dair in gaē/ eñ eē yegelikē stellē tot sinē wercke eñ laste mair si en sullē dair nz in gaē/ om te besiē onbedacht dz heilichdō/ oft si zullē steruē. C

Eñ die HERE sprac mz Mose eñ Aaron seggēde. Neēt die som vādē kideren Gerzō oec/ na haers vaders huis eñ ghe slachte/ vā.xxx.iarē aē/ eñ dair ouer tot it L.iaer/ eñ kiest alle de gene die tottē heir bequaē zijn/ dz si eē officie hebbē/ in die tēte des getuichnis dit zal des geslachts ō Gersonitē officie zijn dz si besorgē eñ dragē Si sullē die gordinē des tabernakels/ eñ ō tēten des getuichnis dragē eñ zijn decsel eñ dz decsel vā hemelblau vellē/ die dair bouē ouer is eñ diē doec inō duere ō tētē des getuichnis/ eñ dz hāghēde cleet des voorhofs/ eñ dē doec in die duere ō poortē des voorhofs ō welcke om die tabernakel eñ al om den outaer gaet/ eñ hair seilē/ eñ alle ghereescap vā hairō officiē eñ al dat tot harē officie behoort/ na dz woort vā Aaron eñ sinē sonē zal alle officie ō kiderē/ Gerzon gaē/ al dz si dragē eñ besorgē zullen eñ ghy zult toe siē/ dz si alle harē last wachtē/ dz zal die officie des geslachts ō kiderē ō Gersonitē zijn in die tēte des ghetugenis Eñ hair bewarige zal onō Ithamars handt Aarons des priesters zoon zijn.

Merari kinderē/ na harē geslachte eñ D

vaders huse suldi oot oordineren/vã.xxx.ia
ren aen/eñ dair ouer/tot it.l.iaer alle die tot
ten heire bequaem zijn/dz si een officie hebben in
die tente des getuychnis. Dit zijn hair lasten
Si sullen draghen/die berderen des taberna
kels eñ die richelen eñ calonnen eñ voeten eñ
oot die calonnen des voorhofs al omme/eñ die
voeten eñ nagelen eñ die seplen mz alle haren
gereetscap na alle hairen officien/eenen pege
liken suldi sinen deel des lasts aen die gereetscap
te wachten oordineren. Dit sal zijn dye officie
D der geslachten der kinderen Merari/al dat si be
sorgen sullen inden tenten des getuichnis onder
Jthamars hant des priesters Aarons soon

Eñ Mose eñ Aaron metten hooft lieden
der gemeynten telden die kinderen der Kahathi
ten na haren geslachten/eñ vaders huyzen/van
xxx.iaren eñ dair ouer tot it.l: alle die it heir
bequaem zijn/dz si een officie in die tente des ge
tuichnis hadden/eñ die somme was.ij.M.
vij.c.eñ.l. Dat is die somme des gheslachts
der Kahathiren/die alle te besicken hadden in
die tente des getuichnis/die Mose eñ Aa
ron telden na den woorde des HEREN duer
Mose.

Gersons kinderen werden oot ghetelt in
haren geslachten eñ vaders huzen vã.xxx.iaren
eñ dair ouer tot it.l. alle die it heir bequaem
waren/dz si officien in die tente des ghetuich
nis hadden/eñ die somme was.ij.M.vi.c.eñ
xxx. Dz is die somme des geslachts der kinde
ren vã Gerson/die al te besicken hadden/in
die tente des getuychnis de welcke Mose
eñ Aaron telden na dz woort des HEREN

Merari kinderen werden oot getelt na ha
ren geslachten eñ vaders huzen vã.xxx.iaren eñ
daer ouer tot it.l. alle die bequaem int heir
waren/dz si officien hadden in die tente des ge
tuichnis/eñ die somme was.iij.M.eñ.ij.c.
Dat is die somme des geslachts der kinderen
Merari/die Mose eñ Aaron telden na den
woorde des HEREN duer Mose.

Die somme alder Leuiten die Mose eñ Aaron
mz den hooftlieden vã Israel telden/na haren
geslachten eñ vaders huyzen vã.xxx.iaren eñ
daer ouer tot it.l. alle die in gingen om te
doen een pegelic zijn officie eñ om te dragen den
last in die tente des getuichnis was.viij.m
v.c.eñ.lxxx. die getelt werden na den woorde
des HEREN duer Mose/een pegelic tc.

sinen officie eñ last/so die HEERE Mose
gheboden hadde Dat.v.Capittel.

Ende die HERE sprack met Mose
seggende. Gebiet den kinderen vã Isra A
el/dz si uut den leger doen alle lazarige/eñ al
le die vã sade vloepen/eñ die aen doden onreyn
worden zijn Beide mã eñ wijf sullen buiten den
leger gaen/dz si haren leger niet onreinich en
maken/dair ic onder hen liede wone/eñ dye
kinderen vã Israel deden also eñ deden se bui
ten voor den leghere/so de HEERE Mo
se ghesproken hadde

Eñ die HERE sprac met Mose seggen
de/segt den kinderen vã Israel eñ spreect tot
hen. Als een mã oft wijf een sonde doet dye
den menscen gescien/eñ daer mede ouer treet
des HEREN gebot/so heeft die siele een
scult op haer eñ si sal haer sonde bekennen/
die si gedaen heeft eñ sal haer scult versoe
nen mz dier sommen/eñ dz.v. deel daer bouen
daer toe doen/eñ den genen geuen/aen den welc B
ken si hair besculdicht hebben Maer en is
dair niemant tegenwoordich/dien die scult ver
soent worde/die hi aen hem besculdicht heeft/
so salmen tegen den HERE versoenen eñ sal den
priester behooren uutgenomen den ram der versoe
ningen/daer mede dz hi versoent wort. Desghe
lijc sal alle Hefoffer vã alle dz die kinderen
vã Israel heiligen eñ den priester offeren sijn
behooren Eñ wie yet heilicht/sal oock des
priesters zijn/Eñ wie yet den priester geeft
die sal oot des priesters sijn.

Eñ die HERE sprac met Mose seggen.
Segt den kinderen vã Israel eñ spreect tot
hen als eens mans wijf doolt eñ sondicht te
gen hem/eñ yemant beslaept se vleescelijc/eñ
dz is den mã verborgen voor sine ogen eñ twort
bedect/dz si onsuuer worden is/eñ en canse
niet betuygen/want si en is daer in niet beuon
den eñ die quaet vermoepende geest ontsteect
hem/dat hi om zijn wijf beruert wort si sij on
reyn oft niet onreyn/so sal hi se totten pries
ter brengen eñ sal eenen offer brenghen voor
haer een tienden deel Epha ghersten meels
eñ en sal dair geen olie op gieten/noch wie
root daer op doen want het is eens quaets ver
moeps offer eñ een beruchtich offer/dz de C
misdaet beruchtich Dus salse die priester
brengen/eñ voor den HERE stellen/eñ vanden
heyligen watere nemen in een aerden vat/eñ

stof vādē vloer des Tabernakels int wa
ter wē En sal dz wijf voor dē HEERE stel
len/eñ haer hooft ontdeckē/eñ dz beruch
tich offer/dz welcke eēs vermoeiēs offer
is/op haer hāt leggē.eñ die priester sal in
zijn hāt hebbē bitter vuloect water/eñ sal
dz wijf besweerē/eñ tot haer segghen En
heeft v geē mā beslapē/eñ en hebdi vā u-
wē mā nz gedoolt/dz ghi v nz ōtreynicht
en hebt/so en sullē dese bittere veruloeck
te wateren v niet schaden

Maer hebdi vā uwē mā gewolt/dz ghi
onsuuer zijt/eñ heeft yemant v beslapen
buytē uwe mā/so sal die priester dat wijf
besweerē met alsulckē vloecke eñ sal tot
haer seggen De HEERE sette v tot eenē
vloecke eñ sweere onder uwen volcke dz
die HEERE v dije doe verrottē/eñ uwen
buyc berstē latē/so moet dat vmaledide
water in v gaē/dat uwē buic berste/eñ v
D dije vrotte/eñ dz wijf sal seggē Amē Amē

Aldus sal die priester desen vloec op
een zedelkē scriuen/eñ met dē watere af
wasscen/eñ sal dē wiue vādē bitterē ver
uloectē water te drinckē geuē/En als dz
vuloect water in haer ghegaen is/dattet
haer bitter wort/sal die priester vā haer-
der hāt nemē dat offer des vmoeyes/eñ
tot eenē spijsoffer voor dē HEERE ophef-
fen eñ optē outaer offerē/te weten/hi sal
eē hāt vol vādē spijsoffer nemē voor hair
gedachtenis/eñ optē outaer ōtstekē/eñ
daer na dē wiue dat water te drinckē ge-
uē En als si dz water ghedrōckē heeft. Is
si ontreyn eñ heeftse haer besondicht aen
harē mā so sal dz veruloect water in haer
gaen eñ verbitterē hair/dat hair dē buic
berstē eñ die dye verrottē sal/eñ dat wijf
sal eenē vloec sijn ōder harē volcke mair
en is alsulckē wijf nz geontreinicht/maer
reyn/so en salt haer niet scadē eñ sal cōnē
kinderen draghen.

Dit is die wet des quaet vermoyēs
als eē wijf vā harē māne wijct eñ ōreyn
wort/oft als eē man des quaet vmoyens
geest ontsteect dat hi om zijn wijf beruert
wort/dz hise stelle voor dē HEERE eñ die
priester met haer doe al na dese wet. Eñ
die mā sal ōtsculdich zijn vā deser misdaet
maer dat wijf sal haer misdaet draghen.

Dat.vi.Capittel.

EÑde die HEERE sprack met Mose A
seggēde/Spreect tot dē kinderē vā
Israel eñ segt tot hen. Als eē mā oft een
wijf hair afsceidē om te gelouē eē heilige
gelofte/dat hi dē HEERE af gesceidē wor
de/die sal hē ōthoudē vā wijne eñ sterckē
drāc/wijn edic eñ sterckē drāc edic en sal hi
nz drīckē/ooc nz wat wt wijnbesiē geperst
wort hi en sal versce noch droge wijnbesiē
etē/also lāge als zijn cōsecratie duert Ooc
en sal hi nz etē/datmē vandē wijnstock
maect vādē wijn keernē aē tot aē die bastē

Also lāge als zijn afsceydinghe duert
en sal geē scaers op zijn hooft comē/tot dat
die tijt wt is/die hi dē HEERE afgesceidē
is/Wāt hi is heylich/eñ sal dz hair op sinē B
hoofde latē wasscē/eñ sal vri bloots hooft
staē. Alle die tijt ouer die hi dē HEERE
afgesceydē wort/en sal hi tot genē doodē
gaē. Hi en sal hē ooc nz ōreinich makē aē
die doot zijns vads/zijns moeds/zijns broeds
ofte zijns susters: wāt die heilichz zijns gods
is op zijn hooft eñ alle die tijt zijnder af scei
dingē sal hi den HEERE heylich sijn.

Eñ oft yemāt voor hē ōuersiēs bottelijc
sterft/so sal dz hooft zijnd afsceidigē ontrein
wordē. eñ dairō sal hi zijn hooft besceerē in
dē dage zijnd reinigē dz is in dē seuēdē dage
eñ tē.viij.dage sal hi.ij.tortel duuē brēgē
oft.ij.iōge duiuen tottē priestere voor die
duer ōtētē des getuichnis/eñ die prieste
re sal die eene tot eenē zōdoffer bereydē
eñ die ād tot eenē brātoffer/eñ hē vsoenē
om dz hi hē aē eenē dodē bezōdicht had eñ
also zijn hooft in dē seluē dage heiligē/dz hi
dē HEERE die tijt zijnd afsceidigē voort wt
houde/eñ sal eē iarich lā brēghē tot eenē
sculoffer met die voorledē dagē sullē te nz
bliuē dair om dz zijn afsceidige ōreinich is.

Dit is die wet des genē die af gescey
dē geheilicht wort. Als die tijt zijnd afscey-
dingē wt is/so salmē hē brēgē voir de due C
re der tētē des getuygenis. Eñ hi sal brē-
gē zijn offer dē HEERE eē iarich lā/ombe-
smet tot eenē brātoffer/eñ eē iarich scaep
zōd smette tot eenē zōdoffer/eñ eenē ram
ōbesmet tot eenē dācoffer/eñ eenē korf/
mz ōgeheefde koekē vā bloemē vā meel
mz olie gemēgt/eñ ōgeheef de vladē met
olie gesalft/eñ hair spijsoffer eñ drācoffer

Eñ die priester salt voor dē HERE briē
gē/eñ sal zijn zōdoffer eñ zijn brātoffer berei
den eñ dē rā sal hi tottē dootoffer bereidē
dē HERE tot dē korue des ongeheefts
broots. Eñ sal ooc zijn spijsoffer eñ zijn dācof
fer makē. Eñ sal dē Nazareum dat hooft
sijnder afscepdingē sceerē/voor die duerē
der tētē des getuychnis/eñ sal dat haer
vā sinen hoofde der afsceidingē nemē/eñ
opt vier worpē dat onder dat dootffer is
Eñ sal die gekoocte scouder nemē vāden
ram eñ eenē ongeheef dē koec wt dē korf
D eñ een ongeheefde vlade/eñ salt dē Naza-
reum op sijn hāt leggē na dien dat hi sijn
afsceidinge gescorē heeft. Eñ salt voor dē
HERE opheffen. Dat is heilich dē pries
ter metter Weefborst eñ die Hefscouder
Daer na mach die Nazareus wijn drinc-
kē. Dat is die wet des Nazareus dye sijn
offer dē HERE gelooft voor sijn afsceidī
ge butē dat zijn hāt verwervē cā/so hi ghe
looft heeft sal hi doē na die wet sijnder hei
lighinghe

Eñ die HERE sprac met Mose seggē
de. Segt Aaron eñ sinē sonen eñ spreect.
Also suldi seggē tot dē kinderē vā Israel/
als ghijse ghebenedijt

Die HERE gebenedye v eñ behoe-
de v.·.

Die HERE verlichte zijn aēsicht op
v eñ si v ghenadich

Die HERE verheffe zijn aēsicht op
v eñ geue v vrede Wāt ghi sult minē naē
op die kinderē vā Israel legghen/dat icse
ghebenedye

Dat.vij. Capittel.

A Ende als Mose den tabernakel op
gerecht had eñ haddē ghesalft eñ
geheilicht met alle zijn gereescap. eñ den
outaer met alle sijn gereescap/gesalft eñ
geheilicht Doe offerdē die hooftliedē vā
Israel/die die ouerste warē in haerō va-
ders husen Wāt si warē dye hooftlieden
onder die geslachtē eñ stōdē ouer die ghe
telde eñ si brachtē haer offer voor dē HE
RE/ses bedecte wagenē/eñ.xij. rinderē
ij. hooftliedē eenē wagē eñ elck eenē osse
eñ brachtēse voor den Tabernakel

Eñ die HERE sprac tot Mosen/Neēt
vā hen/op dattet diene totter tentē des
getugenis/eñ gheuet dē Leuitē/eenē ye-
gelijkē na zijnder officiē doē nā Mose dye
wagenē eñ rinderē/eñ gafse dē leuitē. ij.
wagenē eñ vier rinderē gaf hy Gerzons
kinderē na hair officiē Eñ. iiij. wagenē eñ
viij. ossē gaf hi dē kiderē Merari/na hair
der officiē/ondr Ithamars hāt Aarōs des
priesters soon/Mair Kahats kinderē en
gaf hi niet om dat si eē heilige officie op haer
haddē/eñ op harē scouderē dragen moes-
ten.

Eñ die hooftliedē offerdē tot eēr wijn-
gē des altaers/indē daghe dat dē altaer
gesalft wert/eñ si offerdē haer gauē voor
dē altare eñ die HERE sprac tot Mosen
laet elckē hooftmā in sinē besonderē da-
ge sinen offer brengen totter inwidingē
des altaers.

Indē eerstē dage offerde Nahesson die B
soō vā Aminadab vādē ghestachte Juda
sijn gaue/eñ was dese/een siluerē scotel/
hondert eñ dertich sikel weert/een silue
rē scale/tseuētich sikel weert/nadē sickel
des heilichdoōs/beide vol vā bloemē van
dē meele met olye gemēct tot eenen spijs
offer/daer toe eenē guldē lepel tien sikel
gouts weert/vol ruer werts/Eenē ver-
re vādē rinderē. eenē rā een iarich lā tot
eenen brantoffer/eenē boc tot een sondof
fer/eñ tot een dootoffer/twee rinderē/v.
rāmē/v. bockē. v. iarige lāmeren. Dat is
Nahessons Aminadabs soons gaue

Indē anderē dage offerde Nathaneel
de soō vā Zuar/die hooftmā vā Isaschar
zijn gaue was een siluerē scotel/hondert
eñ dertich sikel weert een siluerē scale/tse
uentich sikel weert/nadē sikel des heilich
doms beide vol vā bloemē vāden meele
met olie gemēct tot eenē spijsoffer Daer
toe enē guldē lepel/tiē sikel gouts weert
vol ruecwercs/eenē verre vādē rinderē
eenen ram/een iarich lam/tot eenen brā
offer/eenē boc tot een sondoffer/eñ tot eē
dootoffer twee rinderē/vijf rammē/vijf
bocken/eñ. v. iarighe lammeren/Dat is
Nathaneels gifte Zuars sone

Inden derden daghe Die hooftman
der kinderen Sebulon Eliab Helons so
nen/sijn ghifte was een silueren scotel. c.
eñ dertich sikels weert/Daer toe een sil-

uerẽ scale tseuẽtich sikel wert/na dẽ sikel
des heilichdõs/beyde vol vã bloemẽ van
den meele met olije gemẽct tot eenẽ spijs
offer Daer toe eenẽ gulden lepel/tien sic
kel gouts wert vol ruecwercx Eenẽ ver
re vãdẽ rinderẽ/eenẽ ram/eẽ iarich lam
tot eenen brantoffer.Eenen bock tot eẽ
sondoffer Eñ tot een doot offer twee rin
deren/vijf rammen/vijf bocken/eñ vijf
iarighe lammeren. Dat is Nathane.
C els gifte Zuras sone

Inden vierden dage die hooftmã der
kinderen Ruben Eli Zur Sedeur soon
sijn gifte was/een silueren scotel/hondert
eñ.xxx.sikels weert. Een silueren scale
lxx.sickels weert/na den sikel des heilich
doms/beide vol bloemen vanden meel
met olie gemẽct tot eenẽ spijsoffer Daer
toe eenen gulden lepel/tien sickel gouts
waert/vol van ruecwercs Een verre vã
dẽ rinderẽ/eenẽ ram/een iarich lam/tot
eenen brantoffer/eenẽ bock tot een sond
offer/eñ tot een dootoffer twee rinderen
vijf rammen/vijf bockẽ/eñ vijf iarige lã
meren. Dat is Eli Zur Sedeus soon
ghifte

Indẽ vijfstẽ dage die hooftmã der ki
derẽ Simeon Selumiel/Zuri Sadais
soon/sijn gifte was eẽ siluerẽ schotel/hon
dert eñ.xxx.sickels waert/eẽ siluerẽ scale
lxx.sickelo waert/na dẽ sickel des heilich
doms/beyde vol bloemẽ vandẽ meel mz
olie gemẽct tot eẽ spijsoffer Daer toe ee.
nẽ guldẽ lepel tien sikel gouts weert vol
ruecwercs/eenẽ verre wtẽ rũderẽ/eenẽ
ram/een iarich lam tot een brandtoffer/
eenen boc tot een sontoffer/eñ tottẽ doot
offer twee rind eren/vijf rammẽ/vijf boc
D ken/eñ vijf iarige lammeren Dat is Se
lumiels gifte Zuri Sadai soon

Indẽ sestẽ dage die hooftmã der kin.
derẽ Gad Eliasaph Reguel soon/zijn gif
te was/een siluerẽ scotel/hondert eñ.xxx
sickelo waert Eẽ silueren scale.lxx.sikels
waert/na dẽ sickel des heilichdoms bey.
de vol bloemen vãdẽ meele met olie ge.
mengt tot een spijsoffer/Daer toe eenen
gulden lepel tien sickel gouts waert vol
ruecwercs Eenẽ verre vãdẽ rinderẽ/ee.
nẽ ram/een iarich lã tot eenẽ brantoffer

Eenen boc tot eenen sondoffer eñ totten
dootoffer twee rinderen/vijf rammẽ/v.
bocken /vijf iarighe lammerẽ.Dat is E.
liasaphs ghifte Reguels soon

Indẽ seuenden daghe die hooftman
der kinderẽ Ephraim/Elisama Amihud
soon/sijn gifte was/een siluerẽ scotel/hõ.
dert eñ.xxx.sickels waert/een siluerẽ sca
le.lxx.sickels waert/na dẽ sickel des hey.
lichdoms beide/vol bloemen vãdẽ meel
met olie gemengt totten spijsoffer.Dair
toe eenen guldẽ lepel tien sickels gouts
waert vol ruecwercx.Eenen verre vãdẽ
rinderen/eenen ram/een iarich lam tot
een brantoffer.Eenen bock tot een sond.
offer/eñ totten dootoffer twee rinderẽ.v
rammen/vijf bocken/vijf iarige lamme
ren.dat is Elisama Amihud ghifte

Inden achsten daghe die hooftman
der kinderen Manasse Gamaliel Peda
Zur soon/sijn ghifte was een silueren sco
tel/hondert ende dertich sickels waerdt
een silueren scale tseuentich sickel waert
na den sickel des heilichdoms/beyde vol
bloemen vanden meel met olye gemẽct
totten spijsoffer Daer daer eenen guldẽ E
lepel thien sickels gouts waert vol ruec.
wercs.Eenen verre vanden rinderen ee
nen ram/een iarich lam/tot eenen brant
offer.Eenen bock totten sondoffer/ende
totten dootoffer twee runderen/vijf rã.
men/vijf bocken/vijf iarighe lammeren
Dat is Gamaliel Peda Zur soon ghif.
te.

Indẽ negensten dage de hooftmã der
kinderẽ Beniamin Abidã Gidions sone
sijn gifte was een siluerẽ scotel hondert
eñ.xxx.sikel weert een siluerẽ scale tseuẽ
tich sikels weert na den sikel des heilich
doms/beyde vol bloemen vãdẽ meel mz
olye ghemengt tot een spijsoffer Eenen
gulden lepel/tien sickel gouts weert vol
ruec wercks Eenen verre vanden rinde.
ren.Eenen ram. Een iarich lam totten
brantoffere Eenen bock totten sontoffer
ende totten dootoffer twee rinderẽ/vijf
rammen/vijf bocken vijf iarige lamme
ren Dat is Abidan Gidions soons ghif.
te.·.

F Indē tiēdē dage/dye hooftmā der kin
derē Dan Ahi-Esar Ammi Sadai soō/zijn
gaue was eē siluerē scotel/hōdert eñ.xxx.
sikels weert. Eē siluerē scale.tseuētich si-
kels weert na dē sikel des heilichdoōs/bei
de vol bloemē vādē meel/mȝ olie gemēct
tot eenē spijsoffer Eenē guldē lepel tyen
sikels gouts weert vol ruecwercs Eenē
verre vādē runderē Eenē rā Een iarich
lam tottē brātoffer Eenen bock tot een
sondoffer Eñ tottē dootoffer twee runde
ren.vijf rammen/vijf bocken/vijf iarige
lāmerē. Dat is Ahi-Esar gifte Ammi Sa
dai soon

Inden elfsten dage/die hooftmā der
kinderen Asser Pagiel Achran soon/sijn
gifte was een silueren scotel/hondert eñ
dertich sikels weert/Een siluerē scale tse
uentich sikels weert/na dē sikel des hey-
lichdoōs/beyde vol vā bloemē vādē meel/
met olye gemēgt/tot eenē spijsoffer Ee-
nen gulden lepel tien sikels gouts weert
vol ruecwercx. Eenē varre vanden run-
deren Eenen ram Een iarich lam tot ee
nen brantoffer. Eenen boc tot eenē sond-
offer. Eñ totten dootoffere/twee runde-
ren/vijf rammen/vijf bocken/vijf iarige
lammeren. Dat is Pagiel Achrans soon
gaue.

Inden tweelfsten dage. Die hooftmā
der kinderen Naphtali Ahira Enan soō
Sijn gifte was Een siluerē scotel/hōdert
eñ dertich sikel weert. Een silueren scale
tseuentich sikel weert na dē sikel des hei
lichdoms/beide vol bloemē vādē meele/
met olye gemengt/tot een spijsoffer. Ee
nē guldē lepel tyē sikel gouts weert/vol
ruecwercs. Eenē varre vādē runderen/
eenē ram/een iarich lā/tot een brātoffer
eenen bock tot een sondtoffer eñ tot een
dootoffer/twee runderen/vijf rammen/
vijf bocken/vijf iarige lammerē/Dat is
G die gifte Ahira Enans soon

Dit is die inwijdinge des altaers ter
tijt doe hi ghesalft wert/daer toe dat dye
hooftlieden van Israel offerden/Tweelf
silueren scotelen/tweelf silueren schalen
tweelf gulden lepelen. Also dat een scotel
hondert eñ dertich sikels siluers/eñ een
scale tseuentich sikels hadde/dat die som
me van alle den siluerē vatē droech twee
duysent vierhondert sikels na den sikel
des heilichdoms. Ende die tweelf guldē
lepels vol ruecwercs/so hadde elckē lepe
le thien sikel/na den sikel des heilichdoōs/
dat die somme gouts van lepelen droech
hondert eñ twintich sikels.

Die somme der runderen tottē brāt
offer was/tweelf verren/tweelf rāmmē
tweelf iarige lammeren/met haren spijs
offer/ende tweelf bocken tot sondofferē
Eñ die somme der runderen totten doot
offeren was vierendertich verren.veer
tich rammen/veertich bocken/veertich
iarige lāmeren. Dat is die inwijnge des
outaers/als hi gesalft wert.

Ende als Mose inder tenten des ge-
tuyghenis ghinck/dat met hem ghespro
ken mocht worden/so hoorde hi die stem-
me tot hem spreken/vanden Ghenaden
stoel/die op die Arcke des ghetuyghenis
was tussen die twee Cherubim/vā dair
wert met hem gesproken

Dat.viij.Capittel

A Ende die HERE sprack met Mose
seggende/spreect met Aaron ende
segt hem. Als ghi die lāpen op sedt/suldij
se also settē/dat si alle seuen totten cande-
laer waert lichten. Eñ Aaron dedet also/
eñ settede lāpē op tegē dē cādelaer wairt
also hē die HERE geboot. Dat werc vā-
dē cādelaer was vā gesmedē goude/bey
de sinē middelstē staec/eñ sijn bloemen/
dat gene dat hi gesien hadde/dat de HE
RE Mose ghetoont hadde/alsoo maecte
hi den candelaer

Ende die HERE sprack met Mose/
segghende. Neempt die leuiten vanden
kinderen vā Israhel ende reynichtse. Al
dus suldy met hem doen/om te reynigē
ghi sultse besprēgē mȝ water der suuerin
ghen/ende sultse laten scheeren ouer al
haer lijf/ende wasschen haer cleederen/
so sijn si suyuer. Dan sullen si nemē eenē
iongen verre/eñ dat spijsoffer bloemē vā

B den meel met olye gemẽgt. Eenẽ ãderẽ
iongẽ verre suldi tottẽ sondoffer nemen
Eñ ghi sult die leuitẽ voir die tent e des
getuygenis brẽgẽ/eñ alle die gheheel ge
meynte vã Israel vergaderẽ/eñ die leuitẽ
aẽ voir dẽ HEERE brẽgẽ Eñ die kinderẽ
vã Israel sullẽ haer hãdẽ op die liuitẽ leg
gẽ. eñ Aaron sal die leuitẽ voir dẽ HEE.
RE weuẽ tot eẽder giften vãden kinde.
ren vã Israel/op dat si dienẽ mogẽ inden
C dieñst des HEEREN
Eñ dye leuitẽ sullẽ hare hãdẽ op des
verẽ hooft leggẽ/eñ die eẽ sal tot eẽ sond
offer/eñ die ãder tot eẽ brãtoffer dẽ HE.
RE gemaect wordẽ/om die leuitẽ te ver
soenẽ. Eñ ghi sult die leuitẽ voir Aarõ eñ
sijn sonẽ stellẽ eñ voir den HEERE we.
uẽ/eñ ghi sultse also sceidẽ vãdẽ kinderen
vã Israel/dat si mijn sijn. Daer na sullen
si ingaẽ dat si dienẽ in die tente des getui
genis. Also suldise suyuerẽ eñ weuẽ/wãt
si sijn mijn gifte vãdẽ kinderẽ vã Israel/
eñ ic hebse mi genomẽ voir al dat zñ moe
der ontdoet/te wetẽ voor die eerstgeborẽ
vã al die kinderẽ van Israel
Wãt alle eerst geborẽ onder die kin.
derẽ vã Israel is mine/beide vãdẽ mẽscẽ
eñ vãdẽ vee/vã dier tijt aẽ dat ic alle eerst
geborẽ in Egiptẽ lãt versloech eñ heilich
dese my/eñ ic nã die leuitẽ aẽ voir alle eer
ste geborẽ onder die kinderẽ van Israel/
eñ ic gafse tot eender giften Aaron ende
sijn sonẽ vãdẽ kinderẽ vã Israel dat si die
nẽ soudẽ aẽ die officie der kinderẽ van Is.
rael in die tente des getuygenis/om dye
kinderẽ vã Israel te versoenẽ / op datter
niet en come eenige plage onder die kin.
deren vã Israel/oft si genakẽ wildẽ tottẽ
heilichdom.
D Eñ Mose met Aaron met al die ghe
meynte der kinderẽ vã Israel/dedẽ met
den leuitẽ/also die HEERE Mose ghebo
dẽ had Eñ dye leuitẽ suyuerdẽ hen ende
wiesscẽ hair cleederẽ/eñ Aaron hiefse op/
voir dẽ HEERE eñ versoẽdese/eñ werdẽ
suuer Daer na gingẽ si in/om harẽ dyẽst
te doene in die tente des getugenis voir
Aaron eñ sijn sonẽ/soo die HEERE Mose
gebodẽ had vãdẽ leuitẽ/also dedẽ sy met
hen.

Eñ dye HEERE sprac met Mose seg.
gẽde/dat ist dat dẽ Leuitẽ behoort. Vãdẽ
xxv. iarẽ eñ daer ouer/sullẽ si ingaen on.
der theyr aẽdẽ officie der tentẽ des getui
genis/mer vãdẽ. l. iarẽ sullẽ si af tredẽ vã
dẽ heyr des diẽsts eñ en sullẽ nz meer dye
nen/maer op haerder broederẽ diẽst sul.
len si wachten/in die tente des getuyge.
nis. Dẽ diẽst en sullẽ si selue niet hãtierẽ/
Also suldy mettẽ leuitẽ doen/dat elc tsijn
wachte.

Dat. ix. Capittel

A Ende die HEERE sprac tot Mose in
die woestine Sinai/indẽ tweeden
iare/na dat si wt Egiptẽ lãt getrockẽ wa
ren in die eerste maẽt/eñ sprack Laet dye
kinderẽ vã Israel Paescẽ houdẽ tsijnder
tijt/indẽ. xiiij. dage vã deser maẽt ontrẽt
dẽ auõt/tsijnder tijt sullẽt si houdẽ/nae al
le sijn wet eñ recht. Eñ Mose sprack met
tẽ kinderẽ van Israel/dat si dat Passah
houdẽ soudẽ/indẽ. xiiij. daghe vãder eer.
ster maẽt tsauõs/in die woestine Sinay/
Die kinderẽ vã Israel dedẽt also die HE
RE Mose gebodẽ hadde.
Doẽ warẽ dair zõmige mãnẽ die on
reyn warẽ vã eenẽ doodẽ mẽsce/dat si nz
en cõstẽ Paesscẽ gehoudẽ in dien dage eñ
die quamẽ voir Mose indẽ seluẽ dage eñ
sprakẽ tot hẽ Wi sijn onreyñ vã eenẽ dodẽ B
mẽsce/waer om sijn wy veracht/dat wy
nz brẽgẽ en muegẽ onse giftẽ dẽ HEERE
tzijder tijt onder die kinderẽ van Israhel
Mose ãtwoorde hen/staet stille/ic sal hoo
rẽ wat v die HEERE gebiet. Eñ die HE.
RE sprac tot Mose seggẽde/segt den kin
derẽ vã Israel eñ spreect Als yemant on.
reyn is vã eenẽ doodẽ/oft verre vã v lye.
dẽ reyst ouer tvelt oft onder v vriẽdẽ/die
sal ooc paesscẽ houdẽ/maer dat sal hi hou.
dẽ inder tweeder maẽt/indẽ. xiiij. daghe
des auõts/Met ongeheef den broode eñ
mz sout sullẽ sijt etẽ/Eñ en sullender nz af
ouer latẽ tottẽ morgẽ/geẽ beẽ en sullen si
daer af brekẽ/eñ si sullẽt al na die manier Io/xix/84
vãdẽ paesscẽ houdẽ.
Mer wie dz suuer is/eñ int velt nz en
is/eñ dẽ Paesscẽ nz en hout/dyens siel sal
wt geworpẽ wordẽ vã sinẽ volcke/om dat
hi zñ gaue nz gebracht en heeft tzijder tijt

C des HEREN. Hi sal zijn ronde dragen En als
Exo/xii.a een vreemdelinc bi u woont/die sal oock paesschen
houden den HEERE/en salt houden nae wet
en recht des paesschen. Dese wet sal u lyeden
gelijck zijn/so wel den vreemdelic als den ingeboren
En inden dage doe den tabernakel op
gerecht wert/bedectese een wolke bouen
op die tente des getuigenis/en van tsauents
totten morgen was ouer den tabernakel een
gedaente des viers. Also gebuerdet altijt/
datse dye wolcke des daechs bedecte/en
die gedaente des viers inder nacht. En na
dien dat die wolc ophielt vander tenten/so reysden
de kinderen van Israel. En ter plaetsen dair
die wolcke staende bleef/dair maecten de kin
deren van Israel haren leger Na den woorde
des HEREN trocken die kinderen van Isra
el/en na sinen woorde maecten si haren leger
Also lange als die wolke op den tabernakel
bleef/so lange lagen si stille. En als dye wolc
veel dagen op den tabernakel bleef/so waer
D ten de kinderen van Israel/op dye wake des
HEREN en si en reysden niet
En wanneer dat die wolc op den taberna
kel was/eenich getal van dagen/so maecten
si haren leger/na dat woort des HEREN/
en si trocken na den woorde des HEERN/
als die wolcke dair was van tsauonts totten
morgen/en hair dan verhief des daechs of des
nachts/so reisden si oock. Mer als si twee da
gen/oft een maent/oft wat langer op den taber
nakel bleef/so lagen de kinderen van Israel/
en si en reisden niet/mer als haer die wolke
verhief/so trocken si voort/want na des HE
REN mont lagen si/en na des HEREN
mont reisden si/dat si op des HEREN waer
wachten/nae des HEREN woort duer
Mosen

Dat.x.Capittel.

A EN de dye HERE sprack tot Mose
seggende. Maect twee trompetten van
geslagen siluer/dat ghise gebruict om die ge
meynte daer mede tsamen te roepen/en als
dat heyr optrecken sal So wanneer dat men met
beide den trompetten slechtelick blaest/so sal
haer die heele gemeynte vergaderen tot v/
voor die duer der tenten des getugenis. En
wanneer dmen alleen met eender slechtelijc bla
set/so sullen tot v vergaderen die hooftlieden/
die ouerste ouer duysenden in Israel. Als ghi
trompt/so sullen die legeren op breken/dye te
gen oosten liggen. En als ghi ten tweeden ma
le trompt/so sullen die legeren op breken die te
gen suydwaert liggen/want als si reysen sullen
so suldi trompen. Als die gemeynte te vergade
ren is/suldy blasen en niet trompen. Aarons des
priesters sonen sullen aldus met den trompetten
blasen. En tsal v recht zijn eewelic by uwe
nacomelingen
Als ghi in eenen strijt trect in v lant te- B
gen uwe vianden die v quellen/so suldi trompen
met den trompetten/op dat uwer gedacht wor-
de voor den HERE en verlost wert van dyn-
re vianden handen. Des selfs gelijcken/als ghi
vrolic sijt/en in uwen feesten en in uwe nieu
we maenden/so suldi met den trompetten blasen
ouer uwe brantoffer/en dancoffer/dattet v
si tot een gedachtenis voir uwen God Ic ben
die HERE uwe God.
Inden twintichsten dage dye tweeste
maent des tweesten iaers verhief haer die
wolcke op vanden tabernakel des getuige
nis/en die kinderen van Israel trocken bi ha
ren scaren wt der woestijnen Sinai/en dye
wolcke bleef in die woestine Paran. Die
eerste braken op/na den woirde des HE-
REN duer Mose/te weten die banier des
legers der kinderen van Iuda troc ten eersten
met haren heyr/en ouer haer heyr/was
Nahesson. Aminadab soon. En ouer dat
heyr des geslachts der kinderen Isaschar/
was Nathaneel Zuar soon. En ouer dat
heyr des geslachts der kinderen Sebulon
was Eliab Helon soon. En men dede den ta-
bernakel af en doen trocken Gersons kin-
deren en Merari en droegen den tabernakel
Daer na troc die baniere des legers
Ruben met haren heyre en ouer haer heyr C
was Eli Zur Sedeur soon. En ouer dat
heyr des geslachts der kinderen Simeons
was Selumiel Zuri Sadai soon. En Elia
saph Reguel soon ouer dat heyr des ghe-
slachts der kinderen Gad/Doen trocken oock
die Kahathiten en droegen dat heylichdom/en
rechten den tabernakel op dat si binnen qua
men.
Daer na troc die baniere des legers
der kinderen Ephraim/met haren heyre/en
ouer haer heyr was Elisama/Amihud
soon. En Gamaliel Pedazur soon/ouer dat

heir des geslachts der kinderē Manasse
eñ Abidan Gideons soon/ouer dat heyr
des geslachts der kinderen BenJamin.
Daer na troc die baniere des legers
der kinderē Dā/met harē heyr/eñ so wa
rē die legers alle op/eñ AhiEser Ammi
Sadai soō was ouer haer heyr. Eñ Pagi
el Achrā soō was ouer dz heyr ds geslachs
der kiderē Asser. Eñ Ahira Enā soō was
ouer dz heyr des geslachts d kiderē Naph
thali. Also trockē die kiderē vā Jsrael mz
haren heyren.
D Eñ Mose sprac tot sinen zwager Ho
bab Reguels soō vā Madiā. Wi trecken
dwairts/na die stede/daer die HEERE af
gesept heeft/ic willen v geuē/so coēt nu mz
ons/so willē wi dz beste bi v doen/wāt die
HEERE heeft Jsrahel goet toe gesept/
Mer hi ātwoirde. Jc en wil mz v nz/mer
ic wil in mijn lāt tot minē maesscap treckē
eñ Mose sprac/en vlaet ons doch nz/ wāt
ghi weet/waer wi in dese woestijne onzē
leger stellē sullē / eñ sult onse ooge (dat is
leitsmā) sijn/eñ als ghi mz ons trect/wat
de HEERE ons goets doet/dat willē wy
aen v doen
Also trockē si vādē berge des HEE
REN drie dachreizē eñ die arke der belof
tē des HEEREN troc voor hen die drie
dachreizē/om hē te wizē waer si rustē sou
dē. Eñ die wolcke des HEEREN was des
dachs ouer hen/als si wt dē leger trockē
Eñ als die arcke troc/so sprack Mose.
HEERE staet op/laet v viādē verstropt/eñ
die v hatē/vluchtich wordē voir v. eñ als
si ruste/so sprac hi/coēt wed HEERE tot d
menichtē der duzēdē vā Jsrael dat.xi.ca
A Ende wē dz volc ongemoedich wert
genoechdet qualic voir die orē des
HEEREN. Eñ als de HEERE dit hoirde
vgrāde sinē torē eñ stac dz vier des HEE
REN ond hen aē/eñ vbrāde dē buytēstē
leger Doē riep dz volc tot Mose/eñ Mo
se bat dē HEERE/doē vuoer dat vyer/eñ
mē hiet die stede Thabera/dairō dat des
HEEREN vier daer ond hen ontstac.
Wāt dz ald hāde gemeyn volc dz onder
hen liedē was wert ontstekē mz luste eñ
satē eñ weēdē mz dē kiderē vā Jsrael / eñ
sprakē Wie sal ons vlees tetē geuē? wi ge
dēckē dē visch die wi in Egiptē om nz atē
eñ der cocōmerē/eñ meloenē/looc aiuyn B
eñ clijsterlooc/mer nu is onse siel verdort Exo/xvi a
eñ onse ogē en siē niet dan dat Man.
Eñ Man was gelijc coriād saet/eñ aē
te siē gelijc Bedelliō. Eñ dz volc ginc om/
eñ vgadde eñ stiet mz ter molē eñ wreefc
in eenen mortier/eñ kooctē in pottē/eñ
maectē dair af asschē coekē/eñ het had enē
smaec als eenē olycoec Eñ als des nachs
dē dau optē leger viel/so viel dz Man me
de daer op.
Mose hoorde dz volc weenē ond harē
geslachtē/eē yegelic in zijn tēte duer/ doē
wert des HEEREN torē seer grā/eñ het
vdroot Mose ooc/eñ mose sprac tottē HE
RE wair om becōmerdi uwē knecht? eñ
wair om en vide ic geē genade voor uwē C
ogē/eñ legt dē last vā al dit volc op mi. heb
ic al dit volc ontfāgē oft gebaert/dat ghy
tot mi seggē muecht/draecht in v armen
(gelijc eē voester eē kint draecht) in dz lāt
dz ghi harē vaderē gesworē hebt? vā wair
soude mi dz vlees comē/dz ict alle dezē vol
ke geue? Si wenē voir mi eñ seggē geeft
ons vleesch/dz wi dz etē. Jc en vmach dit
volc alleē nz al vdragē/want het is mij te
swaer. Eñ wildi also mz mi doē/so bidde ic
v wodet mi/heb ic genade geuondē voor
uwē oogē/dz ic nz siē en moet mijn iāmer D
Eñ die HEERE sprac tot Mose/verga Leuit/xx/
dert mi. lxx. mānē vādē ouds van Jsrael b.
die ghi weet/dz si die ouders des volcs eñ Josu.iiij/c
die prouoostē zijn/eñ brēcse voir dye tente Acte.vi.b
des getugenis/eñ stelcse aldair bi v/so sal
ic af comē eñ mz v aldair sprekē/eñ vā dij
nē geest die op v is/nemen eñ op hen leg
gē/dz si mz v dē last des volcx dragē/op dat
ghijt niet alleene en draecht
Eñ tottē volcke suldi seggē/heilicht v
tegē morgē/dz ghi vleesch eet/wāt v wee
ninge is voir die orē des HEEREN ghe
comē/ghi liedē die daer segt/wye sal ons
vleesch te eten gheuen/wāt het ginc ons
wel in Egiptē: Daer om sal v die HEE
RE vleesch geuen/dat ghijt eedt/niet ee
nen dach/niet twee/niet vijue/niet thien
niet twintich dagen lanc/mair eē maent
lanc/tot dat v ter nuesen wt ga/eñ dat v
daer af walghe/daer omme dat ghi den

HERE verworpē hebt/die in dz midden
vā v is/eñ hebt voor hem geweent ende
E ghesept/waeromme ſijn wij wt Egiptē
ghegaen/ Ende Moyſe ſprack tot den
HEERE Seshōdert duſēt mānē/voet.
volcs iſſer daer ic ondē bē/eñ ghi ſpreect/ic
ſal v vlees geuē dz ghi liedē eet eē maent
lāc. Salmē dā ſcapē eñ rūderē ſlaen dat.
mēt voir hē vījde/oft ſullē alle die viſſcen
des zees vergaderē dat mēſe voir hē vījde
Die HERE ſprac tot Moſe Is dā de hāt
des HEREN vcort/mer nu ſuldi ſien/of
mijn woirdē mettē werke volbracht wor.
den oft niet

Eñ Moſe ginc wt eñ vtelde dē volck
des HEREN woirt/eñ vgaderde die.lxx
F mānē vādē oudēs des volcs/eñ ſteldeſe on
trēt die tēte. Eñ die HERE quā doen af
indē wolkē eñ ſprac mz hē/eñ nā vādē gee
ſte die op Moſe was/eñ gaf hē dē.lxx.ou.
dē mānē. Eñ als die geeſt op hē ruſte/pro
pheteerdē ſi/eñ en hieldē niet op

Eñ het warē noch.ij.manē indē leger
bleuē/deē hyet Eldad/dāder Medad/eñ
die geeſt ruſte ooc op hen. Wāt ſi waren
ooc beſcreuē eñ en warē nz wt gegaē tot.
ter tētē/eñ ſi propheteerdē inden leger.
Doen liep een knechtken ende hy boot.
ſchaptet Moyſe/ſegghende Eldad ende
Medad dye propheteren inden leegher
Doen andtwoorde Joſua Nuns ſoē Mo.
ſes dienaer/die hi gecorē hadde/eñ ſprack
Mijn here Moſe vbietſe/mer Moſe ſprac
tot hē. ſidi die benidē voir mi/oft god wou
G de/dz alle dz volck des HEREN prophe.
teerde/eñ die HERE ſinen geeſt hen ga
ue. Alſo quā Moſe tottē leeger eñ die ou.
ders vā Iſrael

Eñ die wint voer wt vādē HERE eñ
liet velthoēderē comē/vā ouer zee/eñ ver
ſtroydeſe ouer al dē leger indē enē dage
gelijc indē āderē/twee dagē lāc al om dē
leger/ij/ellē hooch bouē der aerdē

Doē ſtōt dz volc op al dē geheelē dach
eñ al dē nacht/eñ al dē āderē dach/eñ ver
gaderdē velthoēderen/eñ die aldē minſte
vgadde/die vgaderde.x. Hamor/eñ ſloe.
gēſe om dē leger al omme

Eñ doē dz vlees noch ōder haer tādē
was/eñ eer het op was/wert des HEE.

REN torē vwerct ondē dē volcke/eñ ſloech
ſe mz eenē zeer grotē ſlage. Daer af heet
die ſelue ſtede Luſtgrauē/daerō dzmē al
daer begroef dat beluſt volc

Eñ vādē Luſtgrauē troc dz volc tot Ha
zeroth eñ bleuen te Hazeroth.

Dat.xij.Capittel

ENde Mir Jam eñ Aaron ſpraken A
tegē Moſen om zijns wijfs wille/
die morinne die hi tot enē wiue genomē
had/eñ ſprakē/Spreect die HERE alleē
doir Moſe Spreect hi ooc nz duer ons/eñ
die HERE hoirdet. Mer Moſe was eē
zeer ſaechtmoedich mēſch bouē alle men
ſcē der aerdē. Eñ haeſtelic ſprac dye HE.
RE tot Moſe eñ tot Aarō eñ Mir Jam/
ghi liedē drie gaet wter tētē des getuge.
nis/eñ ſi gingē alle drie wt.

Doē quā dye HERE af in eē calōne
des wolcs/eñ ſtōt indē tētē duer/eñ riep A B
aron eñ Mir Jā/eñ die twee gingen wt/
eñ hi ſprac/hoirt mijn woirt/is yemāt een
propheet des HEREN diē ſal ic opēbarē
in eē geſichte/oft in eenē droō ſal ick met
hē ſprekē. Mer alſo nz mz mijnē knechte
Moſe/die in alle minen huyſe getrou is/
mondelic ſpreec ic mz hē/eñ hi ſiet dē HE
RE in zijnder gedaētē/nyet duer doncker
woordē oft ghelijckeniſſen/waer om en
hebdi dā nz gevreeſt cōtrarie minē knech
te Moſe te ſprekē C

Eñ die toren des HEREN wert op
hen grā eñ ginc wech/ooc weec die wolck
vāder tentē. eñ ſiet/doē was Mir Jā laza
rich als ſnee. eñ Aaron keerde hē tot Mir
Jā eñ ſach datſe lazarich was/eñ ſprac tot
Moſe. Och mijn heere en legt die ſonde
op ons niet/dz wi ſottelic gedaē eñ geſon
dicht hebben/dz deſe nz als eē doode dz vā
zijnder moeder lichaē coēt/die lazarie heeft
die helft hairs vlees verſlint D

Moſe riep tottē HERE ſeggēde/och
God maecſe gezōt. Die HERE ſprac tot
Moſe/waert dz hair vader hair int aēge
ſicht geſpogen had/en ſou ſi nz ſeuē dagē
haer ſcamē. Laetſe.vij.dagē beſluytē bui
ten dē legere/daer nae laetſe weder ont.
faē. Alſo wert Mir Jam ſeuē dagen ghe.
ſloten butē dē legere/eñ dz volc en troc nz
voirdē/tot dat Mir Jā op genomen wert

Daer na troc dat volc vā Hazeroth ende
maecte harē leger in die woestine Parā

Dat.xiij.Capittel

A Ende die HEERE sprac met Mose/
seggēde/Seynt mānē wt/dye dat
lant Canaā bespien/dat welcke ic dē kin
derē vā Israel geuē sal/eenē man vā elc.
kē geslachte hairder vaderē/die alle hooft
liedē onder hem sijn. Mose santse wt der
woestinē Paran na den woorde des HE
REN/die alle gader hoofdē warē onder
die kinderē vā Israel/eñ hietē also
Sammua Zacur soon vādē geslach
te Ruben Saphat Hori soon vā Simeōs
gheslachte. Caleb Jephunne van Juda
geslachte. Jgeal Josephs soon vādē ghe.
slachte Isaschar. Hosea Nuns soō vāden
geslachte Ephraim. Vādē geslachte Bē.
Jamin Palti Raphu soō. Vāden geslach
Sebulō Gadiel Sodi soō Vādē geslacht
Joseph vā Manasse Gaddi Susi soō Am
miel Gemalli soō vādē gheslachte Dan
Sthur Misael soō van Asser gheslachte.
Nahebi Vaphsi soō vā Naphtali geslach
te. Guel Machison van Gad geslachte.
Dat sijn die namē der mānen/die Mose
wt sant om te bespiē dat lāt. Mair Hosea
B Nuns soō naēde Mose Josua.
Als hise sant om te bespiē dat lāt Ca.
naā/sprac hi tot hem/treet op ten suyden
waert/eñ gaet op dat gheberchte eñ be.
spiet dat lant/hoe dattet es/eñ dat volck
dat dair in woont/oft sterc oft swac is/lut
tel vā getale oft veel is/eñ wat lāt dattet
is/daer si in woonē/oft goet ofte quaet si/
eñ wat stedē dat sijn daer si in woonē/oft
si met muerē bewaert sijn oft nyet/ende
wat lāt dat si/oft vet oft mager si. Eñ oft
boomen daer in sijn oft niet. Weest ghe.
troost/eñ neēt die vruchtē des lants. Het
was recht in die tijt der eerster wijbesiē.
Si gingē op eñ bespiedē dat lāt van.
C der woestinē Zin tot te Rehob/daer mē
deutro.i.d te Hamath gaet. Si gingē ooc op tegen
dē suydē eñ quamē tot Hebron/dair was
Ahiman Sesai eñ Thalmai Enak kinde
rē. Hebrō was seuē iaer getimmert voir
Zoan in Egiptē/eñ si quamen tot aē die
beke Escol/ende sneeden af aldair eenen
wijnrancke/met eender druyuē/eñ lietē

se twee mannen op eenē stoc dragē/daer
toe ooc granaet appelē eñ vigē/die plaet
se heet die beec Escol/om der druyuē wil.
le/die de kinderē vā Israel daer af snedē
Eñ si keerden weder na veertich da.
gen/als si dat lant bespiet haddē. Sy gin
gen/ende quamen tot Mose ende Aarō:
ende tot alle die ghemeynte van Israhel
in die woestine Paran te Kades/eñ si sei
den hem ende der gantser ghemeynten
hoet daer stont. Ende si lieten hen siē die D
vruchten des lants/ende verteldent hen
ende spraken. Wi sijn int lant ghecomen
daer ghi ons sondt/daer melck ende ho.
nich in vloeyt/ende dit zijn haer vruchtē/
sonder dat daer sterck volc inne woont/
ende seer vaste eñ groote steden sijn dair
ende wi saghen ooc Enaks kinderen al.
daer. Die Amalechiten woonen in landt
teghen die suyt side. Die Hethitē/eñ Je.
busiten/ende Amoriten/woonen opt ge.
berchte. Die Cananiten woonē aen dye
zee ontrent om die Jordane

Caleb stilde dat volc dat teghē Mose
was/ende sprac tot hen. Laet ons op trec
ken ende dat landt in nemen/wandt wi
sullent wel verweldighen. Mair die mā
nen die met hem op ghetrocken waren/
sprakē Wi en sijn niet machtich op te trec
ken teghen dat volc/wandt sy sijn ons te
sterc. Ende si maecten een quaet geruch
te/onder die kinderē van Israhel/vandē
lande dat si bespiet hadden. ende seyden
Dat landt daer duer wi ghegaen sijn om
te bespien/verslint sijn inwoonders. Eñ
alle dat volc dat wi daer in saghen/sijn lie
den van grooter lengten/Wi saghen ooc
tyrannen aldaer Enaks kinderen vandē
tyrannen/ende wy waren voor onsen oo.
ghen/als sprinchanen/ende alsoo waren
wi oock in haren ooghen

Dat.xiiij.Capittel

Hier om riep alle die ghemeynte eñ A
dat volck weende die nacht/ende de
kinderen van Israhel murmureerden
teghen Mose ende Aaron/ende die ghe.
heele ghemeynte sprac Och wi in Egip.

ten lant gestorvē warē / oft noch storven
in dese woestine/waer om vuert ons die
HERE in dit lant/dat onse wiuen duert
sweert vallen/eñ onse kinderē eenē roof
worden? ist niet betere dat wi weder trec
ken in Egipten. Eñ die een sprac totten
anderen. Laet ons eenen hooftman ma
ken eñ weder in Egipten trecken

Mose eñ Aaron vielen op haer aēge-
sicht voor al die vergaderinge der kinde
B rē vā Israel. Eñ Josua Nūs soō eñ Caleb
Jephune soō die oor dz lāt bespiet haddē
vscoordē hair cleederē eñ sprakē tot al die
gemeynte der kiderē vā Israel/Dz lāt dat
wi doorwandelt hebbē om te bespien is
seer goet. Alst den HERE belieft/dā sal
hi ons in dat lant brengē eñ ons geuen/
dwelc een lant is/daer melc eñ honich in
vloeyt. En verbittert doch den HERE
niet/eñ en vreest niet voor dit volc van de
sen lande. Want wi sullense gelijck broot
verslindē. Alle hulpe is vā hem gewekē
die HERE is met ons/en vreest niet

Doen sprac al dat volc/men salse stee
nen. Doen opēbaerde die heerlicheit des
HEREN aen die tente des getuigenis
voor al die kinderen vā Israel/eñ de HE
RE sprac tot Mose/hoe langhe sal mi dit
volc lachteren? eñ hoe langhe en wilt in
mi niet geloouen duer alle dye teekenen
die ic onder hen gedaen hebbe. Ick salse
met pestilencie slaen eñ verdoense/ende
v een prince stellen/ouer een groter volc
eñ machtiger dan dit is.

Mose sprac totten HERE/dan sullēt
C die Egiptenaren hooren want ghy hebt
dit volc met grooter cracht middē wt hē
Exo/xiiij d gelept/eñ men sal segghē totten inwoon
deren van desen lande dye daer gehoort
hebben/dat ghy HEERE onder desen
volcke sijt/dat ghi vā aengesichte gesien
wort/eñ v volck staet ouer hen/ende dat
ghi gaet voor hen henen int heyr/in een
calomne des wolcs des daechs/ende een
vier calomne des nachts. Eñ doode ghy
dit volc ghelijck eenen man/so sullen die
heidenen segghen/die alsulcken roep vā
v hooren eñ spreken/dye HERE en con-

Numerus Ca.xiiij

ste dat volc int lant niet gebrenghen daer
hi hen af gesworen hadde/daer om heeft
hise verslegen in die woestine

Daer om soo laet die cracht des HE Exo.xxxiij
REN groot worden/soo ghij geseyt hebt d
ende ghesproken/die HERE is lācmoe
dich ende van grooter barmherticheyt/
ende hi vergeeft misdaet/ende ouertre-
dinghen/ende en laet niemant ontschul-
dich sijn/ende hi versuect der vaderē mis-
daet/ouer die kinderen int derde eñ vier D
de lit. Soo weest doch ghenadich der mis
daet dees volcs/na uwer grooter barm-
herticheyt/ghelijck ghi oock vergheuen
hebt desen volcke van wt Egiptē tot hier
toe.

Ende die HERE sprac. Ick hebt ver
gheuen/so ghijt ghesept hebt. Mair al-
so wair als ic leue/so sal al die weerelt der
heerlicheyt des HEEREN vol wordē/ deutro/i/
Wandt alle die mannen die mijn heerlic
heit ende mijn teekenen ghesien hebbē
die ic in Egipten ghedaen hebbe/ende in
die woestijne/ende my nu thien mael ge
proeft hebben/Ende mijnder stemmen
niet gehoorsaem en hebben geweest/die
en sullen dat lant niet sien/dat ick haren
vaderen ghesworen hebbe. Ooc niemāt
van dien dye my ghelachtert hebben en
salt sien Maer mijn knecht Caleb / om
dat een andere gheest met hem is / ende
heeft my geheel na geuolcht/dien salick
in dat lant brenghen/daer hy in gecomē
is. ende sijn saet salt in nemē/daer toe die
Amalekiten ende Cananiten dye in dye
neerste landen woonen. Morgen weyn
det v ende trect in die woestine opten we
ge totter rooder zee

Ende die HEERE sprac met Mose E
ende Aaron seggende. Hoe lange moet
dese quade ghemeynte tegen my? Wāt
ick hebbe die murmuratie der kinderen
van Israel/die si teghen my gemort heb-
ben/ghehoort/daer om segt tot hen. So
waer als ic leue spreect de HERE/ic sal v

doē/so ghi voir mine oorē geseit hebt. In
dese woestine sullē uwe lichamē verual-
len. Eñ ghi liedē die ghetelt sijt van twin
tich iarē/eñ dair ouer/ghi liedē die tegen
my gemorst hebt/en sult nyet in dat lant
comē/daer op dat ic v mijn hāt geheuen
hebbe/op dat ic v lyedē daer inne woonē
liete/wt genomen Caleb/Jephune soon
E eñ Josua Nuns soon

Uwe kinderē daer ghi af geseyt hebt/
si sullē eē roof sijn/die sal ic daer in brēgē/
dat si bekēnē sullen dat lant/dat ghi ver-
worpen hebt. Maer ghi met uwen licha
men sullen in dese woestine veruallē/eñ
v kinderen sullen herderē sijn in die woe
stine .xl. iaer/eñ v hoerderije dragē tot dz
v lichamen te nieutē wordē in deser woe
stinen na dat getal der .xl. daghen/waer
in ghi dat lant bespiet hebt Eenen dach
sal een iaer doen/dat si .xl. iaer v misdaet
draghen/om dat ghi wetē sult wat het is
als ic die hant af trecke. Ic die HEERE
hebt geseyt/eñ ic salt oocdoen deser qua-
der menichten/die tegē my haer oprecht
in dese woestine sullē si alle te nieutē gaē
eñ aldaer steruen

Also storuen eñ werden gheplaecht
voir den HERE alle die mānē/die Mo-
se gesondē hadde om dat lant te besyen
eñ weder ghecomen waren/eñ dye mur
muratie maecten in alle die ghemeynte
daer mede dat si eenen quaden roep van
den lāde maectē/dattet quaet was / mer
Josua Nuns soō/eñ Caleb Jephune soon
bleuen leuendich wten mannen die ghe
G gaen waren om dat lant te besyen. Eñ
sprac dese woorden tot alle den kinderen
van Israel/doen hadde dat volc seer gro-
ten rouwe

Eñ stonden des morghens vroech op
eñ trocken op die opperster vanden ge-
berchten eñ spraken. Hier sijn wi/eñ wy
willen op trecken totter steden daer dye
HEERE af gheseyt heeft/want wi heb
ben gesondicht. Mose sprac/waer omme
ouertredy allso dat woort des HEREN
Het en sal v niet gelucken. En treet niet
op/want die HERE en is nyet onder v/
op dat ghi nyet geslegen en wort vā uwē
vianden. Wāt die Amalechiten eñ Cana

niten sijn voir v aldaer/eñ ghy sult door
dat sweert vallen/om dat ghy v vanden
HERE gekeert hebt/eñ die HERE en
sal met v niet sijn

Maer si warē verblint eñ trocken op
die hoochte des geberchts. Maer die Ar
ke des verbonts des HEREN/eñ Mo-
se en quamen wten leeger niet Doe qua
men die Amalechiten eñ Cananiten die
opt gheberchte woonden daer af/eñ sloe
gen eñ smeten tot Horma toe

Dat .xv. Capittel.

Ende die HERE sprac met Mose/ A
seggende. Spreect met den kinde
ren vā Israel eñ segt tot hen. Als ghy co-
men sult int lant uwer wooninghen dat
ic v geuen sal/eñ ghi den HEERE offer
hande doen wilt. Het si een brantoffer of
een offerhande tot een bisondere geloof-
te/oft een vrywillich offer / ofte uwe feest
offer/op dat ghi den HERE eenen suetē
ruec maect vanden runderen oft vāden
scapen

Wie dat sijn gifte den HERE offerē
wil die sal vanden spijsoffer doen een tiē-
de deel bloemen vanden meel met olye
gemengt/een vierendeel van Hin/ende
wijn tot drancoffer ooc een vierendeel vā
Hin/tot den brantoffer oft tot eenen an-
deren offer/daer een lam gheoffert wort
Maer daer eenen ram gheoffert wert/
suldi dat spijsoffer maken van twee tien-
de deelen van bloemē vandē meele met
olye gemengt een derdendeel van Hin/
eñ wijn tot drancoffer ooc een derdendeel
van Hin/dat suldy den HERE tot eenē
sueten ruec offeren

Maer wildi een runt tot eenen brant
offer offerē/of tot eē bizōder gelooft offer
of tot eenē dootoffer dē HERE makē/so
suldi tot den runde/tot een spijsoffer doē/
drie tiende deel bloemē vāden meel ghe-
menget met olye een half Hin. eñ wijn
tot drancoffer oock een half Hin. Dat is B
een offer den HEERE tot eenen suetē
rueck. Also suldy doē met alle ossen/met
alle rammen / met alle lammeren ende
geyten/daer na dat/dat ghetal is van de
sen offeren/daer na sal ooc sijn dat ghetal
des spijsoffers eñ des drancoffers.

So wie dat een ingeborē is/die sal al sowē/dz hi dē HERE offer eē offer tot eenē suetē ruer: Eñ woōt dair eē vreēdelinc bi v liedē/oft onder v bi v vriendē/eñ wilt hi dē HERE eē offer tot eenē suetē ruer doen/die sal doē gelijc die ingeborē doet/ Der geheelder gemeyntē sal een settinge sijn/beide v eñ dē vreēdelingē. Een ewige settinge sal dit sijn uwē nacomelingen/dat voor den HERE dye vreēdelinc sijn sal ghelijc als ghi Een wet/een recht sal v eñ den vreemdelinghen sijn die bi v wonen

Eñ die HERE sprac met Mose seggende. Spreect met dē kinderē vā Israel eñ segt hen/Als ghi int lāt coemt dair ick v in brengē sal/eñ ghi etē sult vādē brode des lants/so suldi dē HERE een Hefoffer geuen (te weten) vā dat eerstelinc vā uwen deege suldi eenē coec tot een Hefof-
C fer geuē/gelijc eē Hefoffer vā uwē dorsch vloer / alsso suldy den HERE van uwen deeghe dye eerstelingen geuen tot eenē Hefoffer/bi uwē nacomelinghen

Eñ als ghi duer onwetentheit enich vā desen geboden ouertreet/die de HERE tot Mose gesproken heeft/eñ al wat die HERE v duer Mose geseit heeft/vā dien dage aē doē hi begonste te gebieden tot op uwē nacomelingē/als die gemeinte yet vergeet/so sal die gantse gemeinte offerē eenē iongen verre vādē rinderen tot eenē brātoffere tot eenen suetē rueck den HERE/met sinē spijsoffere eñ drācoffer/so die wet eyscht/eñ eenē boc tot eenen sondoffer. Eñ die priester sal alle dye gemeynte der kinderē vā Israel versoenen/so salt hē vergeuē sijn/wāt het is eē onwetentheit. Eñ si sullē brēgē alsulcke hare gauē tot een offer den HERE ende haer sondoffer voor den HERE vā hair der onwetentheit/so wordet vergheuen der gantser gemeynten der kinderē vā Israel/eñ oec den vreemdelingen die onder v liedē wonē/wāt allet volc is in sulcker onwetentheit

Ist dat een siele duer onwetentheyt sondicht die sal een iarige geyte tot eē sōt offer brenghē. Eñ die priester sal alsulcke onwetende siele versoenē voor dē HERE metten sondoffer voor die onwetentheit voor den HERE, dat hijse versoene/ so salt haer vergeuē wordē Eñ eē wet salt sijn dat ghi voor die onwetendtheit doen sult/beide den ingheboren onder den kinderen van Israel/eñ den vreemdelingen die onder v wonen

Maer als een siele wt houaerdien yet doet/het si een ingeboren oft vreemdelinck/die heeft den HERE weder spannich gheweest/so sal die siel wt geworpē worden/vā harē volcke/wāt si heeft des HEREN woort veracht/eñ sijn geboden achter gelatē/si sal wt geworpē worden/die scult sal sijn op haer D

Eñ als die kinderē van Israel in die woestine warē vōdē si enē mā hout rapē inden Sabboth daghe Ende die hē dair op bevonden hadden/als hi hout raepte die bracht hem tot Mose eñ Aaron/ende voor die gantse gemeynte/eñ si sloten hē in die bewaringhe Want si niet en wistē watmen hem doen soude. Die HERE sprac tot Mose Die man sal die doot steruen Die gantse ghemeynte sal hem steenen buyten den leeghere Doen leide hē die heele ghemeynte buyten den leeger ende steenden hem doot/soo die HERE Mose gheboden hadde

Ende die HEERE sprack tot Mose Spreect met den kinderen van Israhel ende segt tot hem/dat si hen fraenghien maken/aen die hoeckē vā harē cleederē onder allen uwen nacomelinghen/ende geel snoerkens aen die hoeken vādē fraēgien. Daer aen suldi gedencken ende wē alle mijn gheboden des HEREN/ende doense/dat ghi v niet en recht na ws herten gepeysen/noch uwen oogen nae hoereerē Daer om suldi gedenckē eñ doē alle mijn geboden/ende heilich sijn uwen Gode. Ick die HEERE v God/die v wt Egipten lant ghelept heeft/om dat ick v God wesen soude Ic die HERE v God. Exo/xl.b

Dat.xvi. Capittel.

ENde Korah Jezehars soon die Kahath soon was Leui soon/met Dathan eñ Abiram die sonen Eliab/eñ On A

Peleth soon/van Rubēs sonen/stonden
teghen Mose op/met sommige mānen
vanden kinderē vā Israel/twee hondert
eñ vijftich/hooft lieden der gemeynten
raetsheerē eñ vermaerde liedē/eñ si ver
gaderden tegē Mose eñ Aaron/eñ spra-
ken tot hem/ghi makes te vele/wāt alle
die gemeynte is ouer al heilich/ende die
HEERE is ōder hen liedē/waer om ver
hefte ghi v ouer die gemeynte des HE-
REN.

Als Mose dat hoorde/viel hy op sijn
aēsicht/eñ sprac tot Korah eñ tot sinē aen
hangers. Morgen sal die HEERE kēlijc
maken/welc die sijn sijn/eñ de welcke hei
lich zijn/om tot hē te comen. Wien hi ver
kiest die sal tot hem gaen: Hier om doet
dit/neemt wieroor vatē/ghi Korach ende
alle v aenhanghers/eñ doet vier daer in
ne/eñ doet daer morgē ruecwerc op voor
den HEERE/eñ so wiē die HEERE/kiezē
sal/die sal heilich sijn/ghy makes te veel
ghi kinderen Leui

Eñ Mose sprac tot Korah. Hoort toch
B ghi Leui sonen/ist v niet genoech/dat die
God vā Israel v af gesceiden heeft vā der
gemeynten van Israhel/dat ghi comen
sout/eñ dat ghi doen sout den dienst indē
Tabernakel des HEEREN/eñ voor de
gemeinte gaedi oor om te dienē. Hi heeft
v eñ alle v broeders die kinderē Leui mz
v tot hem latē comē/eñ ghi soect nv oock
dat priesterdom/ghi eñ alle uwe aenhan
gers maect een verbont tegen dē HEE
RE. Wat is Aaron dat ghy teghen hem
murmureert.

Eñ Mose sandt eñ liet Dathan eñ A
biram roepen/Eliabs sonen Si antwoor
dē Wi en comē dair niet Ist niet genoech
dat ghi ons wten lande vā Egipten ghe-
leyt hebt/daer honich eñ melc in vloeyt/
om dat ghi ons dooden sout in die woesti
ne/tē si dat ghi oock heerscappie ouer ōs
hebt? Hoe wel hebdi ons ghebracht in eē
lant/daer melc eñ honich vloeyt/eñ ghy
hebt ons ackers eñ wijnbergen tot een
erfdeel ghegeuen. Wildi den lieden oock
die oogen wt steeken? wi en comen daer
niet.

C Doen wert Mose seer gram eñ sprac

totten HEERE. En aensiet doch nyet
haer spijsoffere. Ic en hebbe oor niet enē
ezele vā hē liedē genomē/eñ ic en hebbe
niemandē vā hen liedē eenich leet gedaē
Eñ hi seyde tot Korach/ghy eñ alle uwe
aenhangers sult morgen voor dē HEE-
RE staen. Ghi eñ si eñ Aaron Eñ een ye
gelijc neme sijn wieroock vat/eñ legghe
ruecwerc dair op/eñ come totē HEERE
een yegelijc met sinen vate dat sijn twee
hondert eñ vijftich vaten/Eñ een yeghe
lijc nam sijn vat/eñ dede vier daer in eñ
dede ruecwerc daer op/eñ si gingen voor
die duere der tenten des ghetuychnis/
eñ Mose eñ Aaron oock/Eñ Korach ver-
gaderde al dye ghemeynte teghen hen
voor die duere der tenten des getugenis

Wair die heerlicheit des HEEREN
opēbaerde voor alle die gemeynte. Ende
die HEERE sprac met Mose eñ Aarō seg
gende Scheidet v van deser gemeynten
dat icse haestelijc mach verderuen Eñ si
vielen op haer aensichte eñ sprakē God
God die geest vā alle vleesch Oft eē man
gesondicht heeft/wildi daer om toornich D
sijn op alle die gemeynte? Eñ die HEE-
RE sprac met Mosi segghēde Segt der
gemeynten eñ spreect. Schept v van Ko
rach Dathans eñ Abiram tenten

Eñ Mose stont op eñ ginc tot Dathā
eñ Abiram eñ die ouders vā Israel volch
den hē na/eñ sprac metter gemeyntē seg
gende. Wijct vā die tēten deser ongodlij
ker menschen/eñ en raect niet wat hen
behoort/dat ghi misschien niet en vergaet
in eenich vā harē sondē. Eñ si ghinghen
vā dē woningē vā Korach Dathan eñ A-
biram Maer Dathan eñ Abirā quamē
wt haer der tenten met haren wiuē sonē
eñ kinderen

Eñ Mose sprac. Daer suldi mercken
dat die HEERE mi gesondē heeft/dat ick
alle dese wercken doen soude/eñ niet en
doe van mijnder eygen herten Ist dat si
steruen so alle menscen steruē/oft besochte
als alle menscē besocht wordē/so en heeft
mi die HEERE niet gesondē. Maer doet
die HEERE yet nieus/so dat die aerde ha
ren mondt op doet/ Ende verslindtse E
met allen dat si hebben/eñ dalen si neder

waert totter hellē leuēdich/so suldi werē
dat die liedē den HERE ghelastert heb
ben.

En als Mose dese woordē alle volein
det hadde/so scuerde die aerde onder hen
eñ dede harē mont op eñ verslontse/met
harē tenten/ met alle dē mēschen die by
Korah warē eñ met alle hare hauc/ende
daeldē leuēdich onder totter hellen/met
al dat si hadden/eñ de aerde ouerdectese
eñ si vergingē vāder gemeyntē. Eñ die
van Israel die al om hen stondē/vloodē
psal/c/iij/ van harē roepe seggēde/dat ons die aer.
de oock niet en verslinde. Eñ dat vier quā
ooc wt vādē HERE eñ verslinde dye.ij.
hondert eñ vijftich mānē/die dat rueck
werc offerden

En die HERE sprac met Mose seg.
gende. Segt Eleasar Aarons des pries.
ters soon/dat hi die vatē op heffe wtē brāt
eñ strope dat vier hier eñ daer/wāt si zijn
E geheylicht/ouer haerder sielen datmen
dair bleс af sla eñ dē outaer dair mede be
hange/wāt si zijn geoffert voor dē HEE
RE eñ geheilicht/eñ sullen dē kinderen
van Israel tot eenen teekē sijn

En Eleasar die priester/nā die meta
len vatē/die de verbernde gheoffert had
den/eñ sloegher bleck af/dē outaer mede
te behangen/tot een gedachtenis dē kin
deren vā Israel/dat niemāt vreemts/die
niet en is vā Aarons sade comē en soude
om te offeren rueckwerc voor dē HERE
op dat hem niet en gesciede/so Korah eñ
sinē medeplegeren so die HERE hē ge.
sept hadde duer Mose

Des anderē morgen murmureerde
alle die ghemeynte der kinderē vā Isra.
el/teghē Mose eñ Aaron/eñ sprakē Ghi
hebt des HEREN volck gedoot Eñ als
die gemeynte vergaderde teghē Moise
eñ Aarō/keerdē si totter tētē des getuich
G nis Eñ siet doē bedectet dye wolcke/dye
tente/eñ die heerlijckheit des HEREN
openbaerde/eñ Mose eñ Aarō gingē in
voor die tēte des getugenis Eñ die HE.
RE sprac tot Mose seggēde. Gaet wt de.
ser gemeyntē/ic salse verslindē eñ si vielē
op haer aensicht

Eñ Mose sprac tot Aaron. Neemt dat
vat/neemt daer vier in vādē outaer/eñ
legt daer rueckwerc op/eñ gaet haestelijc
totter gemeyntē/eñ versoentse. Wāt die
gramscap is vanden HERE wt gegaē/
eñ die plage is aen gegaen dē volcke. eñ
Aaron nam so hē Mose gesept hadde eñ
liep midden onder die gemeynte/eñ siet
die plage was begonst eñ hi maecte ruec Sa/xviij
eñ versoende dat volc. eñ stont tussē den
doodē eñ dē leuēdē/eñ die plage hielt op.
Die met dier plagē gestoruē warē/warē
veertien duysent/eñ seuē hondert/wtge
nomē die in Korachs bedrijf storuē. eñ Aa
ron quā weder tot Mose/voor dye duere
der tentē des ghetugenis/eñ die plaghe
hielt op

Dat.xvij.Capittel.

A Ende dye HERE sprac met Mose
seggende Segt dē kinderē van Is
rael/eñ neemt tweelf steckē/van elcken
hooftman vā zijns vaders huis eenē stec
eñ scrijft een yegelijcs naem op sinē stec
maer Aarons naem/suldi scrijuē op Leui
stecke/Wandt voor een hooft haerder va
ders huis sal eenen steck wesen/eñ legtse
in die tente des ghetuychnis daer ic v be
tuyghe. eñ dē welcken ick van desen kie.
B sen sal/diens steck sal groene worden dat
ick die murmuratie stille/dye si teghen v
murmureeren

Mose sprac metten kinderē vā Israel
eñ alle hair hooft lieden gauen hē tweelf
stecken/een yegelijck hooftmā eenē stec
na dē huse haers vaders/eñ Aarōs was
oock onder hair stecken/eñ Mose leide die
stecken voor den HERE in die tente des
ghetuychnis/Des morghens als Mose
in die tente des ghetuychnis ginck/vāt
hi Aarons steck vanden huyse Leui groē
C eñ ghebloeypt op ghegaen/eñ Amandelē
draghende/eñ Mose bracht alle die steck
ken wt vanden HERE/voor alle die kin
deren van Israel/dat sijt saghen/ende eē
yeghelijc nam sinen steck

Die HERE sprac tot Mose/draecht
Aarons steck weder voor dat getuichnis
dat hi verwaert worde tot eenen teeken

D den wederspannigē kinderē/dat si nyet
meer tegen my en morren/dat si niet en
steruen. Mose dedet so hem die HEERE
geboden hadde. Eñ die kinderē vā Jsra-
el spraken tot Mose Siet/wi minderē eñ
verderuen alle/vergaen/eñ gaē te nieu
te. Wie datter totter tenten des HEE-
REN gaet/die sterft Sullen wi dan alle
gheheel vergaen

Dat.xviij.Capittel.

A Ende die HEERE sprack tot Aaron
/xx/ij/E Ghi eñ uwe sonen/eñ ws vaders
huis met v/sult die misdaet des heylich-
doms draghen/eñ ghi eñ uwe sonen met
v sult die misdaet ws priesterdōs dragen
Maer uwe broederen vādē geslachte Le
ui ws vader/sullen tot v comē eñ tot v ge
daen werden dat si v dienen. Maer ghy
eñ uwe sonen met v/sult dienen in die tē-
te des getuychnis/eñ si sullen uwē dienst
eñ den dienst van alle die heel tente des
getuychnis waken. Maer aen die geree
scap des heilichdoms/eñ tottē outaer en
sullen si niet comen/dat niet beyde si ende
ghi en sterft/maer si sullen bi v syn dat si
den dienst waken aen die tente des ghe-
tuychnis in alle officie der tenten. Ende
geen vreemde en sal met v gemengt wor
den.

Daer om waect nv dē dienst des hei
lichdoms eñ den dienst des outaers/dat
voort niet meer eenighe gramscappe en
come/ouer die kinderen van Jsrael wāt
siet/ic hebbe die Leuiten uwe broederē ge
nomen vādē kinderen va Jsrael/v tot eē
gifte/den HEERE tot eenen ghescencke
dat si die officie hantieren aender tenten
Exo/iij/b. des getuygenis Ghy eñ uwe sonen met
leui/ix/f v/sult uwe priesterdom wachtē/dat ghij
dient in alderley hātieringe des outairs
eñ binnen achter die gardine wāt v pries
terdom geue ic v voor een ghifte. Als een
vreemde dair toe gaet/die sal die doot ster
uen.

B Eñ die HEERE seide tot Aaron. Siet
ic hebbe v gegeuen myn Hefoffer vā alle
dat die kinderen vā Jsrael heylighen/te
vertheeren eñ uwe sonen tot een eewich
recht. Dat suldi hebben vandē alderhey
lichsten dat si offeren. Alle haer ghiften
met alle haer spijsoffer/eñ met alle harē
sondoffer/ende met alle haren scultoffer
dat si mi weder geuen/dat sal v eñ uwen
sonen dat alder heylichste syn. In die al
der heilichste plaetse suldijt eten. Alleen
dat manlijc is/sal daer af eten want het
sal v heylich syn

Ick hebbe ooc dat Hefoffer haerder
ghiften van alle Weue offeren der kinde
ren van Jsrael v ende uwen sonen/ende
uwen dochteren ghegeuen met v tot eē
eewich recht/Wye dat suuer is in uwen
huyse/sal daer af eten. Alle vet der oliē eñ
allet vet des mosts eñ koren hair eerste
linge die si den HEERE geuen/heb ick v C
ghegheuen. Die eerste vruchten/vā alle
dat in haren lande is/dat si den HEERE
brenghen/sal v zijn. Wie suuer is in uwē
huyse sal daer af eten

Alle dat den HEERE toe geeygent
is/in Jsrael dat sal v syn. Alle dat syn moe
der ontdoet onder alle vleesch/dat si den
HEERE brenghen/het si mensch oft vee/
sal uwe syn/also dat ghij dye eerste men-
schen vrucht/sult laten lossen/eñ die eers
te vrucht van een onreyn vee ooc latē los
sen Si sullēt lossen alst eē maēt out is/eñ
ghi sullet te lossen geuē om gelt/om vijf
sikels na dē sikel des heilichdoms die.xx
Gera gelt. Maer een eerste vrucht vā ee
nen osse oft lamme oft geyte en suldi niet
te lossen gheuen/wāt si syn heylich/haer
bloet suldi sprengen optē outaer/eñ hair
vet suldi ontsteken tot een offer des soetē
gheruecs den HEERE/haer vleesch sal v
zijn/ghelijck die Weef borst eñ die rechte
scoudere v is/Alle Hefofferen die de kin-
deren van Jsrael heilighen den HEERE
heb ic v ghegheuen eñ uwen sonen eñ u-
wen dochteren met v tot eenen eewigen
rechte. Dat sal v een souts verbont syn/
eewich voor den HEERE v eñ uwen sade
met v.

Eñ die HEERE sprac tot Aaron/ghij
en sult in harē lāde niet besittē ooc geen
deel onder hē hebbē wāt ick bē v deel/eñ
v erfgoet onder die kinderē van Jsrahel
Den kinderen Leui hebbe ick alle tiendē

gegeuen van Israel tot een erfgoet/voor
haer oefeninge die si mi doen inder tētē
des ghetuychnis/dat van hier voort die
kinderen van Israel niet en genaken der
tenten des getuychnis om sonde op hair
te brengen/eñ steruē Maer dye Leuiten
sullen die oefeninge hantieren inder ten
ten des ghetuyghenis/ende si sullen des
volcs sondē dragen/tot een eewich recht
bi uwē nacomelingen. Eñ si en sullen on
der die kinderē van Israel geen erfgoet
besitten Want die tiendē vādē kinderen
D van Israel/die si dē HERE heffen/heb
Deu/xviij a ic dē Leuitē tot een erfgoet gegeuē. Dair
om heb ic hen gheseit/dat si onder die kin
deren vā Israel geen erfgoet besitten en
sullen

Eñ die HERE sprac met Mose seg
gende: Segt dē Leuiten eñ spreect tot hen
Als ghi die tiende neemt vādē kinderen
vā Israel/die ic v van hē ghegeuē hebbe
tot uwen erfgoede/so suldi daer af eē hef
offer den HERE doen/dat is die tiende
vādē tiendē. Eñ sult alsulcke v Hefoffer
achten als gaefdijt koren wten schueren
eñ volheit wt den kelder

Also suldi oor dat Hefoffer den HE
RE geuen vā allen uwē tiendē dye ghy
neemt vanden kinderen van Israel/dat
ghi alsulcke Hefoffer des HEREN/den
priester Aaron geeft. Vā al dat v gegeuē
wort suldi den HERE alderley Hefoffer
geuen/vā allen vetten/dat daer af gehei
licht wort.

Eñ ghi sult hē seggē Als ghi also dat
vetste daer af heft/so salt dē Leuitē gere
kent wordē/gelijc een incomē der scuerē
of des kelders. Eñ moget eten in alle v
eñ uwer kinderen stedē/wāt het is uwe
loon voor v dienst inder tenten des getu
genis/so en suldi daer aen geen sonde op
v brenghen/als ghi dat vette dair af heft
eñ niet ontwijen dat geheylichde der kin
deren van Israel/eñ niet steruen.

Dat.xix.Capittel.

A
he/xiij/b Ende de HERE sprack met Mose
eñ Aaron seggende. Dese zede sal
een wet sijn/dat die HEERE geboden
heeft eñ gheseit. Segt den kinderen van
Israel dat si tot v brengen een roode koe
sonder smette/die geen ghebrec en heeft
eñ daer noch gheen iock op en heeft ghe
weest/eñ geeftse den priester Eleasar/die
salse wt leiden voor den leeger/eñ aldair
voor hem laten staen

Eñ Eleasar dye priester sal vā haren
bloede met sinen vingere nemen eñ sprē
gent seuen mael tegen die tente des ge
tuychnis/eñ die koe voor hem laten ver
bernen/beyde haer vel eñ haer vleesche
oot haer bloet met haren meste. Eñ dye B
priester sal cederen hout eñ Isop eñ roset
roode wolle nemen/eñ op die bernende
koe worpen/eñ hi sal zijn cleederen wasscē
eñ sijn lijf met water badē/eñ daer na in
den leegher gaen/eñ onreyn sijn totten
auont

Eñ die se verbrant heeft die sal oor zijn
cleederen met water wasschen eñ sijn lijf
int water badē/eñ onreyn sijn tottē auōt
Eñ een suuer man sal dye asschen vander
koe op rapen/scuddense buiten dē leeger
in eē suuer plaetse/dat si aldair verwaert
worde/voor die gemeynte der kinderen
vā Israel/ tot een bespreng water/want
het is een sondoffer Eñ die gene die de as
schen vander koe op geraept heeft/sal zijn
cleederen wasscen eñ onreyn sijn totten
auont. Dat sal eewich recht sijn dē kinde
ren van Israel eñ den vreemdelingē dye
onder v woonen.

So wie eenen dooden mensch raect
die sal seuen daghen onreyn zijn/dye sal
hem met desen water bespreenghen/ten
derden daghe/eñ ten seuenden dage/zoo
sal hi suuer zijn. Eñ en reynicht hi hem C
niet ten derden daghe eñ ten seuendē da
ghe/zo en zal hi niet suuer worden/ Als ye
mant eenighen dooden mensch raect eñ
hē niet suueren en wilt/die ontreynicht
die woninghe des HEEREN/eñ alsulc
ken siele sal wt geworpen worden wt Is
rael/om dat ouer haer dat Sprēgwater
niet geworpē en is/daer om is si onreyn
also lāge als si hair dair af niet en laet rei
nighen

Dit is die wet als een mensche in dye
tente sterft. Wie dat in die tente gaet/eñ
al wat in die tēte is/sal seuē dagē onreyn
sijn. Ende alle open gereescap/dye geen

decsel noch scheelen heeft/is onreyn/ooc
wie dat inden velde eenẽ verslagẽ mettẽ
sweerde raect/oft eenen dooden oft eens
smenschen been/oft graf/die is seuen da-
ghen onreyn.

So sullen si dan nemẽ voor dẽ onrey
nen/asscẽ vã desen verbrãdẽ sondoffer eñ
doen daer leuẽde water op in een vat/eñ
een suuer man sal Isoop nemẽ eñ intwa
rer doppen/eñ die tente besprengẽ eñ al-
D le die gereescap eñ alle die sielen die dair
inne syn/Also ooc den ghenẽ dye des doo
den oft verslaghens been/oft dooden/oft
graft geraect heeft/Eñ die suuere sal den
onsuuerẽ ten derden dage eñ tẽ seuendẽ
dage besprengẽ/eñ hẽ tẽ seuẽdẽ dage sui
ueren/Eñ hi sal syn cleederen wasschen
eñ hẽ int water badẽ/so wort hi des auõts
reyn

So wie onreyn syn sal/eñ hẽ niet su-
ueren en wilt/diens siele sal wt geworpẽ
wordẽ wter gemeyntẽ.Wãt hi heeft dat
Heylichdõ des HEEREN ontreinicht
ende en is met dẽ bespreng water niet be
sprengt/daer om is hi onsuuer:Eñ dit sal
hen een eewich recht syn.Eñ dese die mz
ten bespreng water/besprẽgt heeft/sal si-
xvii/x. ne cleederen ooc wasschen.

Eñ wie dat besprẽg water raect/dye
sal onsuuer syn tottẽ auõt/Ende al dat hi
raect sal onsuuer worden/Eñ so wat siele
dat hi raecken sal/sal onreyn syn totten
auont

Dat.xx.Capittel

A ENde die kinderẽ vã Israel quamẽ
met al die gemeynte in die woesti
ne Zin in die eerste maẽt eñ dz volc bleef
te Kades/ Eñ Mir Jam sterf aldaer eñ
wert aldaer begrauen Eñ die gemeinte
en had geen water/eñ si vergaderden te
gen Mose eñ Aarõ/eñ dat volc had twist
tegẽ Mose eñ sprack.Och haddẽ wi ver-
gaẽ doẽ onse broeders vergingẽ voor dẽ
HEERE.Waerõ hebdy dye ghemeynte
des HEEREN in dese woestine gebracht
dat wi hier steruẽ soudẽ met õsen vee/eñ
waerom hebdi ons wt Egiptẽ geleyt in
i/xvii b desen quadẽ hoec/daer mẽ niet saeyen en
cã/daer noch vighẽ noch wynstock/noch

granaet appelẽ en syn/ooc en isser geen
water te drincken.

Mose eñ Aarõ gingẽ vãder gemeyn
tẽ totter duerẽ der tẽtẽ des ghetuychnis
eñ vielen op haer aẽsicht eñ die Heerlick
heit des HEEREN openbaerde hen Eñ
die HEERE sprac met Mose segghende B
Neemt een roede eñ vergadert dye ghe Exo/xvii/b
meynte ghi eñ u broeder Aarõ eñ spreect
totten steen/voor hare ooghẽ/die steẽ sal
syn water gheuen/Also suldi hen water
wten steen doẽ comẽ/eñ die ghemeynte
te drincken geuen.eñ haer vee

Doẽ nã Mose die roede/die voor den
HEERE was/so hi hẽ ghebodẽ hadde/eñ
Mose ende Aaron vergaderdẽ die ghe-
meynte voor den steen/eñ sprack tot hen
Hoort ghi wederspannige.Sullẽ wi ooc
water slaẽ wt dẽ steen Mose hief syn hãt
op eñ sloech dẽ steen metten stocke twee
mael/doe quam daer veel waters wt dat
die gemeynte dranc eñ haer vee

Eñ die HEERE sprac tot Mose eñ A-
aron/om dat ghi aen mi niet gheloofte en
hebt/dat ghi mi heilichdet voor den kinde
ren vã Israel/en suldi dese gemeynte nz
brengen in dat lant/dat ic hen geuen sal.
Dit is dat kyf water daer die kinderẽ vã
Israel twist haddẽ tegen dẽ HEERE/eñ
hi wert geheilicht aen hen

Eñ Mose sandt boden wt Kades tot C
den coninck der Edomiten.Also laet u u-
we broeder Israel segghẽ.Ghi weet alle
die moeyte die ons beuaen heeft/hoe dat
onse vaders neder gingẽ in Egiptẽ/ende
wi lange tyt in Egiptẽ gewoont hebben
eñ die Egiptenaren hantierden ons eñ
onse vaders qualyc.Eñ wi riepen totten
HEERE/die verhoorde onse stemme/eñ
sant sinen Engel/eñ leyde ons wt Egip-
ten.Ende siet Wi syn te Kades in die ste
de aen uwe palen/laet ons duer uwe lãt
treckẽ. Wi en sullen noch duer ackers/
noch duer wyngaerden gaen noch geen
water drincken van uwen putten Wi sul
lẽ doir die Heyrstrate reyzẽ noch ter rech
tere/noch ter slinckere wyckẽ/tot dat wi
duer uwe palen comen

Die Edomiten antwoorde͂ hen. ghy
en sult niet duer mi trecken/oft ick zal v
metten sweerde teghen comen Die kin
D deren van Israhel spraken tot hem. Wy
sullen op die gebae͂de straet trecke͂/ende
drincken wi v water/wi eñ onse vee/soo
sullent wi betalen/wi en wille niet dā te
voet duer trecke͂/Eñ hi antwoorde. Ghi
en sulter niet duer trecke͂ Eñ die Edomi
ten trocke͂ wt/hen te gemoete met mach
tigen volcke eñ stercke hāt. Also weyger
den die Edomiten Israel/eñ misgunden
duer syn palen te trecke͂. Eñ Israel weer
van hem.

Als die kindere͂ vā Israel braken op
vā Kades eñ quame͂ met al die gemeyn
te te Hor ae͂t geberchte. Eñ die HERE
sprac met Mose eñ Aaron te Hor aent ge
berchte/aen die palen vā de͂ lande der E.
domiten/eñ sprac Laet Aaron vergadert
worden tot sinen volcke Wandt hi en sal
niet in dat lant comen/dat ic de͂ kinderen
vā Israel gegeuen hebbe/om dat ghi we
derspannich geweest syt minen monde
biden watere der weder segginge͂. Neeēt
Aaron eñ sine͂ soon Eleasar/eñ leytse op.
ten berch Hor/eñ treet Aaron syn cleede.
ren wt/eñ trecse Eleasar ae͂ sine͂ sone/eñ
Aaron sal daer vergadert worde͂ eñ ster.
r.b/ uen.·.
9/8/ Eñ Mose dedet so hem dye HERE
geboden hadde eñ clommen op Hor int
geberchte voor alle die gemeynte. Ende
Mose troc Aaron syn cleederen wt ende
trocse Eleasar aen sinen soon. Eñ Aaron
sterf aldaer bouen opt gheberchte Ende
Mose eñ Eleasar quamen neder vā den
berge. Eñ als alle die gemeynte sach dat
Aaron wech was/beweende͂ si he͂.xxx.da.
gen/alle dat huis van Israel

Dat.xxi. Capittel.

A Als die Cananiter die coninc Arad
die tegen dat zuyde͂ woonde/hoor
de/dat Israel in quam duer den wech der
bespiers/street hi tegen Israel eñ leydet
sommige geuanghen. Doen gheloofde
Israel den HERE een gelofte/eñ sprack
Ist dat ghi dit volc onder myn hāt geeft
so sal ick haer steden verbannen. Eñ dye
HERE verhoorde Israhels stemme/eñ
gaf die Cananiten eñ verbādese met ha.
ren stede͂/eñ hiet die stede Harma

Doen trocke͂ si vā Hor ae͂t geberchte
opten wech die totter Roder zee waerts
leydet/om dat si om der Edomite͂ lāt trec
ken souden Eñ des volcs siele werdt on.
lustich inden wege eñ spraken tege͂ God B
eñ tegen Mose. Waer om hebdy ons wt i.cor.x.b
Egipten geleyt dat ghi ons dooden sout
in de woestine Wāt hier en is broot noch
water/eñ onse siel walcht van deser lich
ter spysen

Doen sant die HERE slanghen on.
der dat volc die vier spoghen dye beeten
dat volc/datter een groot volc in Israhel
sterf. Doen quamen si tot Mose eñ spra.
ken/wi hebben gesondicht/om dat wi te
gen den HERE eñ teghen v ghesproke͂
hebbe͂. Bidt den HERE dat hi vā ons C
neme die slanghen/eñ Moyse badt voor
dat volc Doen sprac die HERE tot Mo.
se. Maect een metalen slange/eñ rechse
op tot eene͂ teeken/Die gebeten is eñ ae͂
sietse/die sal leuen Doen maecte Moyse
een metalen slange/eñ rechtese op tot ee
nen teeken/eñ als yemanden een slange
beet/so aensach hi die metalen slange eñ
bleef leuende

Eñ die kinderen vā Israhel trocken
voort eñ maecten haren leger in Oboth
eñ vā Oboth trocken si wech/eñ maecte͂
hare͂ leger in Eim ae͂ Abarim in de woes
tyne tege͂ Moab ouer tege͂ der sonne͂ op
ganc. Van daer trocken si eñ maeckten
hare͂ leger ae͂ die beke Zared/ Vā daer
trocken si eñ maecte͂ hare͂ leger aen dese
side vā Arnon/dat welcke is in die woes.
tine eñ vloeyt daer wt ae͂ die palen der A
moriten. Want Arnō is die pale tusschen
Moab eñ die Amorite͂ Dair af spreect me͂
inde͂ boec vā de͂ stryde͂ des HEREN. Eñ
vaert met geruchte ae͂ die beke Arnō/eñ D
ae͂ der beecken fonteyne͂/die welcke hair
neycht dairwaert ouer/dat si wone te Ar
eñ leeēt dair ae͂/dz si d͛ Moabite͂ pale͂ wert.

Eñ vā daer trocken si totten put. Dat
is die put/dair die HEREE af sprac tot
Mose. Vergadert dat volc/ic sal hem wa
ter geuen. Doen sanc Israel dit liet/eñ sō
gen die een na die ander ouer den put/dz

is die put dien de vorstē gegrauē hebbē/
die edel onder dē volc hebbē hē gegrauē
E ouer den leeraer eñ hare stocken.
Eñ vā deser woestinē trockē si te Ma-
thana/eñ van Mathana te Nahaliel/eñ
vā Nahaliel te Bamoth/eñ vā Bamoth
in dat dal dat int velt Moab leet tot dier
hoochten Pisga/eñ keert hē teghen dye
woestyne

Eñ Israel sant boden tot Sihon den
coninc der Amoriten eñ liet hem seggen
laet mi duer v lāt treckē/wi en sullē nyet
wykē in die ackerē noch in die wyngaer
den/oec en sullē wi uwer putten watere
niet drinckē/wi sullen die heyr straet trec
kē/tot dat wi duer uwe palē comē Mer
Sihon en oorlofde niet dē kinderē vā Is-
rael dē duergāc duer sine palē/mair ver
gaderde alle syn volc/eñ troc wt tegē Is-
rahel in die woestine. Eñ als hi te Jahza
quam/street hi teghen Israel.

Mair Israel sloech hem metter scerp
ten des sweerts eñ nam syn lant in/van
Arnon aē tot Jabot toe/eñ tot aē die kin-
deren Ammō Wāt die palē der kinderē
Ammon warē seer vaste. Aldus nā Isra
el alle dese stedē/eñ woonden in alle dye
stedē der Amoritē te Hesbon/eñ met allē
haren dorpē Wāt Hesbō die stadt behoor
de Sihon dē coninck der Amoriten/eñ hi
F had dair te vorē met der Moabitē coninc
gestredē/eñ hem al syn lāt af gewonnen
tot Arnon toe

Daer af spreectmē een gemeyn woort
coemt te Hesbō/laet ons daer timmerē
eñ bereydē die stadt Sihon. Wāt eē vier
quam wt Hesbon geulogē/een vlamme
vāder stat Sihō. die heeft verslint Ar der
Moabiten/eñ die borgers vāder hooch-
ten Arnō Wee v Moab ghi volc Camos
ghi syt verloren Men heeft sinen soon in
die vlucht gestegē eñ syn dochteren geuā
gen geleit Sihon die coninck der Amori
ten/haer heerlicheit is te nieuten gegaē
vā Hesbon tot Dibon toe/si is verstoordt
tot Nopha die daer reyct tot Mediba. Al
so woonde Israel int lant der Amoriten.

Eñ Mose sant wt bespiers tot Jaeser
eñ wonnen haer voor dorpen/eñ namen
die Amoriten die dair in warē Eñ keerdē

hen eñ trockē opwaerts dē wech tot Ba G
san. Doē troc hen tegē Og/die coninc vā
Basan met allen sinen volcke om te stryj
dē in Edrei. Eñ die HERE sprac tot Mo
se/en vreest niet voor hem/wāt ick hebbe
hem in uwe hāt gegeuē met sinē lāde eñ
liedē/eñ ghi sult met hē doen/so ghi met
Sihon dē coninc der Amoriten ghedaen
hebt/die te Hesbon woonde/Eñ si sloegē
hē eñ zyn sonē eñ alle zyn volc tot datter
niet een ouer en bleef/eñ namen dat lāt
in. Daer na trocken die kinderē vā Isra
el eñ maectē harē leger in die veldē Mo-
ab op die ander side vandē Jordaē bi Je-
richo

Dat.xxij. Capittel. A

Ende als Balak Ziphor soon sach/
al dat gene dat Israel gedaē hadde
dē Amoritē/eñ dat si seer beef dē voor dit
volc/dat seer groot was/eñ dat dē Moa-
biten grouwelde voor die kinderen vā Is
rael/so sprac hi tottē Ouersten der My
dianiten. Nu sal desen hoop op knagē al
watter ront om ons is/ghelyck een osse
tcruyt indē velde af knaecht. Eñ Balak
Ziphor soon was in dien tyde coninc der
Moabiten. Eñ hi sant boden wt tot Bile
am Beor soon/die een waer segger was/
die woonde aenc water vanden landen
der kinderen syns volcks/dat si hem roe
pen souden/eñ liet hem seggē. Siet/dair
is een volc wt Egipten ghetrocken/dat
bedect dat aensicht der aerden/eñ leet te
gen mi Daer om coemt nv eñ veruloect
mi dat volc/wāt het is mi te machtich of
ic dat verslaen mochte eñ wt minē lande
driuē. Wāt ic weet/wye dat ghi ghebene
dyt die is gebenedyt/eñ wie ghi verma-
ledyt die is vermaledyt. B

Ende die ouders der Moabiten gin
gen wech met den ouders der Midiany
ten/ende hadden den loon des waerseg-
ghers in haren handen/eñ ghingen tot
Bileam in eñ seyden hē Balacks woort.
Eñ hi antwoorde hē. Blyft hier te nacht
so sal ic v seggen/so mi die HERE seggē
sal/Aldus bleuen die vorsten der Moabi
ten bi Bileam

Eñ God quā tot Bileā eñ sprac. Wie
C syn die liedē/dye bi v syn? Bileam sprack
tot God. Balak Ziphor soon der Moabi
ten coninc heeft tot mi gesondē/seggēde
Siet/een volc isser wt Egiptē getrocken
eñ bedect dat aēgesicht des lāts/dair om
coēt nu eñ vermaledijt hē/oft ic met hem
striden mochte/eñ verdriuēse. Maer God
sprac tot Bileā en gaet niet met hē/noch
en veruloect dat volc niet. wāt het is ghe
benedijt

Doē stont Bileā des morgēs vroech
op/eñ sprac tot Balacks vorsten Gaet he
nen in v lāt/wāt die HERE en wilts nz
gehēgē dat ic met v trecke. Eñ die vorstē
der Moabitē gingē wech/eñ quamē tot
Balak eñ sprakē. Bileā weygerde hem
met ons te treckē. Doē sant Balak noch
grooter eñ heerliker vorstē dā die warē/
Als dese tot Bileā quamē sprakē si tot hē
Also doet v seggen Balak Ziphor soon.
en vertrect toch niet tot mi te comē wāt
ic sal v hoochlic eerē/eñ wat ghi mi seggē
sult/dat sal ic doē. Coēt doch eñ vermale-
dijt mi dit volc.

Bileā ātwoorde/eñ sprac tot Balaks
D dienarē. Al gaef mi Balak syn huys vol
siluers eñ gouts/so en soude ic doch nyet
connē ouertredē dat woort mijns HE
REN mijns Gods/clein oft groot te doē
dair om blijft toch nu hier oor dese nacht
dat ic weten mach/wat die HERE voor
der met my sprekē sal. Doē quā God des
nachts tot Bileā/eñ sprack tot hē/syn die
mannē gecomen om v te roepen/so gaet
eñ trect met hen. Maer wat ic v seggen
sal/dat sul dy doen

Doē stont Bileā des morgēs vroech
op/eñ sadelde syn ezelinne/eñ troc mettē
vorsten der Moabitē. Maer Gods toren
wert gram om dat hi wech troc. Eñ dye
engel des HEEREN stont indē wege/
om hem te weder staē. Eñ hy reet op syn
ezelinne/eñ twee knechtkens warē met
hem. Eñ die ezelinne sach den engel des
HEREN indē wege staē/eñ syn sweert
wt getrockē in syn hant. Eñ die ezelinne
weec wtē wege/eñ ginc optē velde. mair
Bileā sloech se dat si indē wege soude gaē

Doē ginc die engel des HEREN in
den pat staē bidē wijnberch/daer op bey
de sidē muerē warē/eñ doen die ezelinne
den engel des HEEREN sach/drongse
haer aendē muer eñ clemde Bileās voet E
aenden muer. Eñ hi sloechse noch meer/
Doē ginc dye engel voorder eñ ginc staē
aen eenē engen hoeck daer geenē wech
en was te wijckē/noch ter rechtere/noch
ter slinckere. Eñ doē die ezelin den engel
des HEREN sach/viel se op haer knyen
ronde Bileam. Doen wert Bileam toor
nich eñ gram eñ sloech dye ezelinne met
ten stocke

Ende doen dede die HERE der eze-
linnē den mont op eñ si sprac tot Bileam
Wat heb ic v gedaen dat ghi mi nu drye-
mael hebt geslagen? Bileam sprac totter
ezelinnē/om dat ghi mi bespot hebt. Och
hadde ick nu een sweert in mijne hāt/ick
soude v doot slaen. Dye ezelinne sprac tot F ij/pe
Bileā. En ben ic niet v ezelinne daer ghi
op pleecht te sitten tot synder tijt op dezē
dage? plach ic oec v opt alsoo te doen? Hy
antwoorde eñ seyde Neen.

Doen opende die HERE Bileā die
oogē/dat hi dē engel des HEREN sien
soude indē wege staē/eñ eē wt getrocken
sweert in syn hāt/eñ hi neychde hē/ende
bucte met sinē aēsicht. Eñ dye engel des
HEREN sprac tot hē. Waer om hebdy
uwe ezelinne nu driemael geslagē? Siet
ic bē wt gegaē/om v te wederstaē/wāt de
sen wech is tegē mi/eñ die ezelinne heeft
mi gesiē/eñ driemael voir mi gewekē/eñ
en hadse voor mi niet geweke/so soude ic
v nu/oec gedoot hebbē/eñ die ezelin leuē
dich behoudē hebbē. Doe sprac Bileā tot
tē engel des HEREN. Ic heb gesōdicht
wāt ic en hebs niet gewetē/dat ghy tegē
mi stont indē wege Eñ en belieuet v niet
so sal ic weder om keeren. Dye engel des
HEREN sprac tot hē/trect wech mettē G
mannē/maer ghi en sult anders niet spre
ken dā dat ic v seggē sal. Alsoo troc Bileā
met Balacks vorsten

Als Balack hoorde dat Bileā quam
troc hi hē tegē in de stadt der Moabiten
die daer leyt in die palē vā Arnō/die welc
ke aen die wterste vā dē palē leit/eñ sprac
tot hem. En hebbe ick tot v nyet ghe-

sonden eñ v laten roepen? Waer om en
sidi dā tot mi niet gecomē? meyndi dat ic
v niet en soude connen gheeerē? Bileam
ātwoorde hem/ Siet ic ben gecomen tot
v/ maer hoe can ic yet āders gesprekē/ dā
dat mi God indē mont gheeft/ dat moet
ic spreken. Aldus trot Bileā met Balak/
eñ si quamē in die strate vāder stadt. Eñ
Balack offerde runderē eñ scapē/ eñ sant
se Bileam eñ den vorsten na/ die daer by
hem waren.

Dat.xxiij.Capittel

A Ende des morgēs nā Balack Bileā
met hem eñ si ginghē wech op die
hoochte vā Baal/ dat hi vā daer sien con-
de tot aen dat eynde des volcs/ Eñ Bile-
am sprac tot Balak Maect my hyer seuē
altaren/ eñ besorcht mi hier seuē varren
eñ seuē rammen Balak deet so hē Bileā
geseit had/ Eñ sy beyde Balak eñ Bileā
offerden op elcken outaer eenē varre eñ
eenen ram. Eñ Bileā sprack tot Balak/
Gaet bi dien brantoffer/ ic sal wech gaen
oft mi bi auontuere die HEERE gemoet-
te/ eñ mi roept/ dat ic v bootscappen soude
wat hi mi toonē sal/ eñ Balak ginc wech
so hi geseit hadde.

Eñ die HEERE ghemoette Bileam/
eñ Bileam sprack tot den HEERE/ seuen
altaren heb ic berept/ eñ op elckē outaer
eenen verre eñ eenē ram geoffert. Dye
HEERE gaf Bileam dat woort indē mōt
eñ sprac/ Gaet weder tot Balack eñ segt
also Eñ als hi weder tot hem quam/ siet/
doe stont hi bi sinē brantoffer/ met alle dē
vorsten der Moabiten

Doe hief hi syn woort op eñ seide. Ba
B lak der Moabitē coninc heeft mi wt Sy
rien laten halen/ vandē geberchte dat te
gen dat oostē leyt/ eñ seyde Comt eñ ver-
maledijt mi Jacob/ coēt lachtert Israhel
Hoe sal ic vermaledijē/ den welken God
niet en vermaledijt? Hoe sal ic lachteren
den welckē God niet en lachtert? Want
van die hooge steenrootse sie ic hem wel/
eñ vandē heuelē merc ic hem. Siet dat
volc sal alleē woonen/ eñ onder die heide-
nen niet gerekent wordē. Wie can gere-
kenen dat stof Jacob/ eñ dat getal des vie
rēdeels vā Israel/ Myn siel moet steruē

die doot der oprechtiger/ eñ myn eyndē
moetē wordē gelijc deser liedē eynden

Doē sprac Balak tot Bileā. Wat ist/
dat ghi mi doet. Om dat ghi myn viādē
vermaledidē sout/ heb ic v ontbodē/ ende
siet/ ghi gebenedijtse. Eñ Bileā ātwoor-
de eñ sprac. Moet ic niet behoudē eñ spre
kē/ dat mi die HEERE indē mont gheeft
Balak ātwoorde coēt doch met mi aē een
ander plaetse/ daer ghi dat een eynde vā
Israel siet/ eñ doch nyet al en siet/ eñ ver-
maledijtse aldaer.

Eñ hi leyde hē op eē ander plaetse/ op
die hoochde vā Pisga/ eñ timmerde seuē
outarē/ eñ offerde op elckē outaer eenen
verre eñ eenē rā. Eñ Bileā sprac tot Ba C
lak/ staet also bi uwē brātoffer/ ic sal der
warts gaē suekē. Eñ die HEERE gemoe
te Bileā/ eñ gaf hē dwoort in sinē mont/
eñ sprac Gaet weder tot Balak eñ spreect
also. Eñ als hy weder tot hē quā/ siet doē
stont hi bi sinē brātoffer/ mettē vorstē der
Moabitē Eñ Balak sprac tot hē Wat he
uet die HEERE geseit

Eñ Bileā hief syn woort eñ sprac Staet
op Balak eñ hoort/ vaedt ter ooren myn
getugenis ghi die sijt Ziphors soon. god
en is niet als eē mā dye lieghet/ noch als
eens menschen soon/ die berou heeft. sou
det hi seggē eñ niet doē/ sou hijt sprekē eñ
geen stadt gripē? Siet om te gebenedijē
ben ic hyer gebracht/ ic gebenedye eñ en
cans niet gekeerē. Men en sie geē pijne
in Jacob/ noch gheenē arbeyt in Israhel
Die HEERE syn God is bi hē/ eñ dat trō-
pette des coninc is onder hen God heeft
se wt Egiptē ghelept/ syn vrhheyt is als
eens eenhorens/ want daer en is gheen
toouerije in Jacob/ noch geē waersegger
in Israhel. Tsijnder tijt salmen tot Jacob D
seggē eñ tot Israel wat God doet. Siet
dat volc sal op staē als een ionghe leewin
ne/ eñ sal syn borst wt steken als een leeu
Eñ ten sal niet neder legghen/ tot dattet
den roof verslindt heeft/ eñ dat bloet des
verslagens drincken.

Doē sprac Balak tot Bileā/ en vloecte
se niet/ noch en ghebenedijtse niet. Bileā
ātwoorde seggēde tot Balak En heb ict
v niet geseyt/ dat/ al wat die HEERE spre

ken sal/dat sal ic doen. Balak sprac tot hē
comt doch/ic sal v aen eenen anderē hoec
leydē/of God bi auontueren belieue/dat
ghise aldaer vermaledijt. Eñ hi leyde hē
op dat alder hoochste vandē berge Peor/
die daer keert tegē die woestine Eñ Bi-
leam sprac tot Balak Maeckt mi hier se
uē outarē/eñ bereyt mi seuē varrē/eñ se-
uē rammē Balak dede alsoo als Bileam
hē seyde Eñ hi offerde op elckē outare ee
nen verre/eñ eenen ramme

Dat.xxiiij.Capittel/

A ALs Bileā sach/datter den HERE
genoechde dat hi Israel gebenedi
de/so en ginc hi niet wech gelijck hy voor
maels dede om te sueckē die toouenaers
eñ rechtet sijn aensicht recht ter woestij-
nē waerts/eñ hief sijn oogē op eñ sach Is
rael/so dat si lagē na harē geslachte/ende
die geest Gods viel op hē/eñ hi hief op zijn
woort eñ sprac. Bileam Beors soon seyt.
Die man wiēs oogē geopēt sijn seet/Eē
hoererer vā Gods redenen seet/dye des
almachtigē ghesicht sach/die daer neder
viel eñ sijn oogen werdē geopēt

O Jacob hoe scoon sijn uwe tentē eñ
uwe wooningē Israel/si sijn gelijc breede
groene dalen/gelijc die houē aent water
gelijc die tenten die de HERE plant/ge
lijc die cedren aent water/Dair sal water
wt sinē eemer vloepen/eñ sijn saet sal eē
groot water wordē. Sijn coninck sal hoo
ger wordē dan Agag/eñ sijn rijck sal ver-
B heuen wordē God heeftse wt Egiptē ge-
leyt Sijn vrijheit is gelijc eens eenhoorēs
Hi sal die heydenē sijn tegēpartiē verslin
den/eñ haer gebeēte sal hi brekē/met sij-
nen pijlen sal hise duersrietē. hi is gaē lig
gen als eenē leeu/eñ gelijc eenē iongen
leeu/wie wil tegen hem op staē: Gebene
dijt si/die v gebenedijt/eñ vermaledijt si
die v vermaledijt

Doen wert Balak grā op Bileā/eñ
sloech sijn hādē tesamē eñ sprac tot hē Ic
C hebbe v geroepē/dat ghi mijn viādē ver
malediē sout. Eñ siet/ghi hebse driemael
gebenedijt Eñ nv keert weder tot uwer
stadt. Ic dachte/dat ic v eerē soude/maer
die HERE heeft v die eere gekeert. Bi
leam antwoorde hē eñ seyde/en hebbe ic

oock niet tot uwē bodē ghesept/die ghi tot
mi sant/eñ gesproken. Al gaef mi Balak
sijn huys vol siluers eñ gouts/soo en con
de ic niet ouerlidē ouer dz woort des HE
REN/quaet noch goet te doen na mijnē
herten/maer dat alleene dat die HERE
sprekē sal/dat sal ic ooc sprekē. Eñ siet wāt
ic tot minē volke trecke/so coēt/ic sal v ra
dē/wat dit volc met uwen volcke doē sal/
na deser tijt

Eñ Bileā hief op sijn woort eñ sprack
Bileam Beor soon seyt. Die man dyen
die oogē geopent sijn. Dye hoererer van
vā Gods redenē seyt/eñ die kēnisse heeft
des hoochstē/die die gesichtē des almach
tigen sach/eñ neder viel/eñ diens oogen
geopēt werdē. Ic sal hē siē/maer nv niet
Ic sal hē aēscouwē maer niet vā by. Een
sterre sal daer comē wt Jacob/eñ eē Cep-
ter sal daer wt Israel op comen/eñ hy sal
verslaē die ouerste der Moabitē/eñ ver-
winnē alle die kinderen Seth/Edom sal
sijn erue sijn. Eñ Seir sal sijnder vyāden
erue sijn. Israel sal stercke werckē doen/ D
Die regerē sal dye sal wt Jacob comē/eñ
sal te nieute doē/dat ouer bleuē is vāden
steden

Eñ als hi sach die Amalekitē/hief hi
sijn woort op/eñ sprac Amalek dye eerste
onder die heidenē/maer ten lesten sul dy
heel vergaen. Eñ als hi die Kenitē sach/
hief hi sijn woort op eñ sprac. Vast is uwe
wooninge/eñ ghi hebt uwē nest in eenē
steen geleyt/maer ghi sult een ontstekin
ge worden vā Kaim/tot dat Assur v oock
geuangē nemē sal

Eñ hi hief noch eēs sijn woort op ende
sprac. Och wie sal leuē als God dit doē sal
Eñ scepen vā Chitim sullē dwinghē dye
vā Assiriē/eñ die Ebreeusche/eñ hi sal oock
geheel vergaē. Eñ Bileam stont op ende
troc wech/eñ quā weder in sijn stadt/Eñ
Balak die troc sinē wech.

Dat.xxv.Capittel.

ENde Israel woonde in Sittim/eñ A
dat volck begonste te hoererē met Iosue/xxij
der Moabitē dochterē/dye welcke doch- d/ Exo.xxxiij/
teren nooden dat volck tot haerder Go- f.
den offere. Ende dat volc adt met hē/eñ

aenbaden hare Goden/eñ Israel onder-
werp hē Baal Peor. Doen wert die HE
RE toornich eñ gram op Israel/eñ sprac
tot Mose Neēt alle die ouerste des volcx
eñ hanct se dē HERE tegē die sonne/op
dat die gramscap des torens des HE-
REN vā Israel gekeert worde. Eñ Mo
se sprac totte rechterē van Israel/een ye-
gelic doode sijn hooft/die hem Baal Peor
onderworpen hebben

B Eñ siet een man van Israhel ginc in
voor dye kinderē van Israel/tot een wijf
van Midian/eñ liet Mose aensiē/eñ alle
die gemeynte der kinderē van Israel/eñ
die daer weenden voor die duere der ten
ten des getuygenis. Als Pinehas Elea-
sar soon/die Aarōs des priesters soō was
dat sach/stont hi op vander gemeynten/
eñ nam een mes in sijn hant eñ ginc den
Israelijtscē man na/tot in dat hoer huys
eñ duerstac se beyde/den Israelijtscē mā
eñ dat wijf duer haren buyc. Doen hielt
die plage op vanden kinderen van Isra-
el/eñ het werdē gedoot in die plage .xxiiij
duysent.

C Eñ die HERE sprac met Mose seg-
gende Pinehas Eleasars soon Aarons
des priesters soon/heeft mijn gramscap
i/d/ gekeert vanden kinderē van Israel door
sijn vreeschelijcke liefde tegen my onder
hen/dat ic niet in mijnder vreeschelijker
liefden die kinderen van Israhel te nieu
ten en doe. Daeromme segt hem/Siet/
ic geue hem mijn verbont des vreets/eñ
hi sal hebben eñ sijn saet na hem dat ver
bont eens eewichs pryesterdōs/om dat
hi voor sinē God met vreescreliker liefden
beruert is geweest/eñ die kinderē vā Is-
D rael versoent heeft.

Eñ die Israelijtsce mā die verslagen
wert met dat wijf vā Midian hiet Sim-
ri Saul soon/een hooftmā des huys van
dē geslachte der Simeonitē/Dat wijf vā
Midiā die oor verslagē wert/hiet Casbi
Zur dochter/die eē ouerste der liedē was
in dat geslacht der Midianitē

Eñ die HERE sprack met Mose seg
gēde/doet dē Midianitē leet/eñ verslaet
se/wāt si hebbē v leet gedaē met harē lis-
te/die si v gestelt hebbē duer Peor/ende

duer haer suster Casbi/dye dochtere des
hooftmās der Midianitē/die verslagen
is indē dage der plagen om Peors wille/
dē welkē plage daer na quā

Dat.xxvi.Capittel/

Die HERE sprac tot Mose eñ Ele A
asar des priesters Aarōs soō. neēt Exo/xxx.b
die somme vā alle die gemeynte der kinderē
vā Israel vā .xx. iarē eñ daer ouer/na hair
der vaderē husen alle dye int heyr treckē
mogē in Israel/Eñ Mose sprack eñ Elea-
sar dye priester int velt der Moabitē dat
aē die Jordaē leet/tegē Jhericho/tot hen
die .xx. iaer out warē/eñ daer ouer/so dye
HERE Mose gebodē had/eñ den kinde
rē vā Israhel die wt Egipten getrocken
waren

Rubē die eerst geborē Israel. eñ Ru Ge/xlvi/b
bēs kinderē warē Hanoch/vādē welckē Exo.vi/b
zijn gecomē dat geslachte der Hanochiten
Pallu vādē welckē dat geslacht der Pal
luitē gecomē is/Hezrō/vā welckē is ghe
comē dat geslacht der Hezroniten. Char
mi vā welckē is gecomē dat geslacht der
Charmitē. Dat zijn die geslachten der Ru
benitē/Eñ haerder getal was/xliij/duy-
sent/seuen hondert/ende dertich/Maer
Pallu kinderen/warē Eliab/eñ Eliabs
kinderen waren Nemuel eñ Dathā/en-
de Abiram

Dit is die Dathan ende Abiram dye
vermaerde der ghemeynten/die tegen
Mose ende Aaron op stonden in die ver- B
gaderinghe van Korachs aen hangers/
doen si teghen den HEERE op stondē/
ende die aerde haren mont op dede/ende
verslinde se met Korah/Eñ daer sterfter
vele/als dat vier/twee hondert ende vijf
tich mannen verslinde/ende waren tot
eenen teeken/Maer Korahs kinderē en
storuen niet

Simeons kinderen in harē geslach
ten waren Nemuel/daer af comt dat ge
slachte der Nemueliten/Jamin/daer af
compt dat gheslachte der Jaminiten/Ja
chin. Daer af compt dat gheslachte der
Jacheniten/Serah daer af compt dat ge
slacht d Serahitē/Saul/dair af coēt dz ge

slachte der Saulitē. Dat sijn die geslach
tē des geslachts der Simeonitē.xxij.dui
sent eñ twee hondert

C Gad kinderen in haren geslachtē wa
ren Ziphon/dair af comt dat gheslachte
der Ziphoniten. Haggi dair af comt dat
geslacht der Haggitē. Suni daer af coēt
dat geslachte der Sunitē. Aseni/daer af
comt dat geslachte der Asenitē/Eri/dair
af coēt dat geslacht der Eritē. Arod/dair
af comt dat geslachte der Aroditen/Ariel
daer af comt dat geslachte der Arieliten
Dat sijn Gad kinderen/haerder ghetal
was.xl.duysen/eñ vijf hondert.

Iuda kinderē Er eñ Onan/de welc-
ke beyde storuen int lant Canaan/eñ het
waren oec Iuda kinderē in harē geslach
ten. Sela/daer af comt dat geslachte der
Selanitē/Perez dair af coēt dz geslacht
d Perzitē. Serah/daer af cōt dat geslach-
te der Serahitē. Eñ Perez kinderen wa
ren Hezron/daer af coēt dat geslachte der
Hezronitē. Hamul/daer af comt dat ge-
slachte der Hamulitē. Dat sijn Iuda ge-
slachtē/haerder getal was.lxxvi.dusent/
eñ vijf hondert.

Isaschars kinderē in harē geslachtē/
warē Thola/daer af comt dat geslachte
der Tholaiten. Phuwa/daer af comt dat
geslachte der Phuwaiten. Iasub/dair af
comt dat geslachte der Iasubitē. Simrō/
daer af comt dat geslachte der Simroni-
D ten. Dat sijn Isaschars geslachten/indē
getale.lxiiij.duysent.drie hondert

Sebulon kinderē in harē geslachtē/
warē Sared/daer af comt dat geslachte
der Sarditen. Elon/daer af comt dat ge-
slachte der Elonitē/Iahelel/dair af comt
dat geslachte der Iaheliten. Dat sijn Se-
bulons geslachten/indē getale.lx.dusent
eñ vijf hondert.

Iosephs kinderen/in haren geslach-
ten waren Manasse eñ Ephraim eñ die
kinderen van Manasse waren Machir
daer af comt dat geslachte der Machiri-
ten/Machir wan oec Gilead/dair af coēt
dat geslachte der Gileaditen. Eñ dit sijn
Gileads kinderen Hieser/daer af comt/
dat geslachte der Hieseriten. Helek/dair
af coēt dat geslachte der Helekitē. Asriel
daer af comt dat geslachte der Asrieliten
Sichem daer af comt dat gheslachte der
Sichimiten/Smida/dair af comt dat ge
slacht der Smiditē/Hepher/daer af coēt
dat geslachte der Hepheriten/Eñ Zela-
phehad was Hephers soon/eñ en hadde
geē sonen/maer hadde dochterē/die hye-
ten Mahela Noa Hagla Milca eñ Thir
za. Dat sijn Manasse geslachten/indē ge
tale.lij.duysent/eñ seuen hondert

Ephraim kinderē in harē geslachtē/
waren Suthelah/daer af comt dat ghe-
slachte der Suthelahiten. Becher/daer
af comt dat geslacht der Becheritē. Tha
han/daer af comt dat geslachte der Tha-
hanitē. Suthlah kinderē waren Eran/
daer af comt dat geslachte der Eraniten
Dat sijn die geslachtē der kinderen van E
Ephraim indē getale.xxxij.m/eñ vijf hō-
dert/Dat sijn Iosephs kinderen in harē
geslachten

BenIamin kinderē in harē geslachtē
warē Bela/daer af comt dat geslacht der
Belaitē. Asbel/daer af coēt dat geslachte
der Asbelitē/Ahirā/daer af comt dat ghe
slachte der Ahiramitē/Suphā/daer coēt
dat geslachte der Suphamitē/Hupham
daer af coēt dat geslacht der Huphamitē
Eñ Bela kinderē warē dese Ard eñ Nae
mā/daer af coēt dat geslacht der Arditen
eñ Naemitē Dat sijn BenIamins kinde-
ren in harē geslachtē indē getale/xlv/dui
sent eñ ses hondert

Die kinderē Dan in harē geslachtē/
warē Suhā/daer af comt dat gheslachte
der Suhamitē/Dat sijn die gheslachten
Dan in harē geslachtē/eñ warē alle te sa
men indē getale.lxiiij.dusent/eñ vyer.C.

Asser kinderen in haren geslachten
warē Iemna/daer af comt dat geslachte
der Iemnitē/Ieswi/daer af comt dat ge
slachte der Ieswiten/Bria/daer af comt
dat gheslachte der Briten. Ende Bria
kinderen warē Heber/daer af coemt dat
gheslachte der Hebriten. Melchiel/dair
af comt dat gheslachte der Melchieliten
Ende Assers dochter hiet Sarah. Dat
sijn die gheslachten der kinderen vā As-
ser/inden ghetale/drien vijftich duysent/
eñ vier hondert

E Naphtali kinderē in harē geslachtē warē Jahezīel/daer af comt dat geslacht der Jahezelitē. Guni/daer af comt dat geslachte der Gunitē. Jezer. daer af coemt dat geslachte der Jezeritē. Sillem/daer af cōt dat geslacht der Sillemitē. Dat zijn die geslachtē der kinderē Naphtali in harē geslachtē inde getale.xlv.duysent eñ vier hōdert Dat is dye somme vādē kinderē vā Israel/ses mael hondert duisent een duysent/seuē hondert/eñ.xxx.

Eñ die HEERE sprac met Mose seggēde. Desen suldi dat lāt wt deilē tot een erfgoet na dē getale der namē/den meestē suldi dat meestendeel geuē tot een erfgoet/eñ dē minstē dat minste/yegeliken salmen geuē na harē ghetale. Also nochtans datmē mettē lote deylē sal dat lant/ na dē namen der geslachtē haerder vaderen sullē si erue ontfaē/wāt na dē lote suldi hen erue wt deylē/tusschē dē meestē eñ den minsten

G Eñ dit is die som der Leuitē in haren
Exo.vi.c. geslachten. Gerson daer af comt dat ghe slachte der Gersoniten. Kahath/daer af comt dat geslacht der Kahathitē. Merari daer af comt dat geslacht der Merarītē. Dit sijn die geslachtē Leui/dat geslachte der Lebuitē/dat geslacht der Hebronitē/dat geslacht der Mahelitē/dat geslachte der Musitē/dat geslacht der Korahitē

Kahath wan Amrā/eñ Amrās wijf hiet Jochebed/eē dochter vā Leui/die hē geborē wert in Egiptē/eñ si baerde Amram Aaron eñ Mose eñ MirJam haer sustere. Eñ Aaron wert geboren Nadab Abihu/Eleasar eñ Jthamar Nadab ende Abihu storuē als si vreēt vier offerdē voor den HEERE/eñ haer somme was driē twintich duysent/alle mās personē van vijf maēdē eñ daer ouer/Want si en werdē niet getelt onder die kinderē vā Israel/want men en gaf hen geen erue onder die kinderē vā Israel

Dat is die somme der kinderen van Israel. die Mose eñ Eleasar dye priester teldē in der Moabitē velt aē die Jordane tegē Jhericho Onder welkē niet een en was vāder sommē/der geenre die Mose eñ Aaron die priester teldē onder die kinderen van Israel in die woestine Sinay Wāt die HERE hadde hē geseyt/si souden die doot steruē in die woestenie Ende niemāt en bleef daer ouer van hen liedē sonder Caleb Jephunne soō eñ Josua Nūs soon.

Dat.xxvij.Capittel

Ende Zelaphehads dochteren Zi A
pher soō die Gileads soō was Ma [illegible]
chir soō die Manasses soō was ōder Manasses geslachte/die Joseps soō was/dye genaēt warē Mahela Noa Hagla/Milca eñ Thirza/Dese dochterē quamē ende gingen voor Mose staē eñ voor Eleasar/den priester/eñ voor die opperste/eñ voor die gantse gemeynte/voor die duere der tenten des getuygenis/eñ spraken Ons vader is gestoruen in die woestine/eñ hy en was niet mede in die gemeynte die tegen den HEERE op liep onder Korah/ maer hi is in sijn sondē gestoruē/eñ en heuet geē sonē Waer om soude ons vaders naem dan onder gaē in sinen ghesłachte al en heeft hi geen sonen? Geeft ons ooc een erfgoet onder ons vaders broederen

Mose bracht haer recht voor den HE B
RE/eñ die HERE sprack tot hem Zelaphehads dochterē hebben recht ghesproken. Ghi sult hen een erfgoet gheuen onder haers vaders broederen/eñ ghy sult haers vaders erue tot hen keeren/ende segt den kinderē vā Israel Als yemandt sterft sonder sonen/so suldy sijn erue sinē dochterē laten volgē Eñ en heeft hy geē dochteren/so suldijt sinē broederen geuē Eñ en heeft hi geen broederen/so suldijt sijns vaders broederē geuen Ende en heuet hi geen ooms/soo suldijt sinen naestē vrienden gheuen dye hem aen ghaen in sinen geslachte dat sijt aenueerden/ende dat sal den kinderen van Israel een sede sijn/eñ een recht sijn/so die HERE Mose geboden heeft.

Eñ die HERE sprac tot Mose/climt C
op dat geberchte Abarim ende besiet dat lant/dat ic den kinderen van Israhel geuen sal/ende als ghijt ghesien hebt/suldi vergadert wordē tot uwen volcke/gelijc uwe broedere Aaron vergadert is/Wāt ghij minen woorde ongehoirsaē geweest

sijt in die woestine Zin/in die wederseg-
gingen der gemeyntẽ/als ghi mi geheylicht sout hebbẽ.ouer dat water voor hen
liedẽ Dat is dat water des wederseggẽs
tot Kades in die woestenie Zin/eñ Mose sprac mettẽ HEERE seggẽde/dye HEERE die God is ouer dye geesten van alle
vleesch/wilt doch settẽ eenẽ man ouer de
ghemeynte/die voor hen lieden wt eñ in
gae/eñ diese wt eñ in leyde/op dat die gemeynte des HEERẽ niet en si/als dye
scapen sonder herdere

Eñ die HEERE sprac tot Mose.Neẽt
D Josua Nuns soon bi v/die eẽ man is daer
die geest in is/eñ legt uwe hãdẽ op hẽ/eñ
stelt hẽ voor dẽ priester Eleasar/eñ voor
alle die gemeynte/eñ ghebiet hẽ voor ha
re oogẽ/eñ prijst hẽ met sijnẽ loue/dat hẽ
gehoorsaẽ sijn mach/alle die ghemeynte
der kinderẽ vã Israel.Eñ hi sal gaẽ voor
den priester Eleasar/eñ dye sal voor hem
raet vragẽ/ouer die wijse des lichts voor
den HEERE.Na des selfs mont sullẽ wt
eñ intreckẽ/beide hi eñ alle die kinderen
van Israhel met hem/ende alle die ghemeynte.

Mose dedet so hẽ die HEERE gebodẽ
hadde eñ nã Josua eñ stelde hẽ voor den
priester Eleasar/eñ voor alle die gemeinte eñ leyde sijn hant op hẽ/eñ geboot hẽ/
so die HEERE tot Mose ghesproken hadde.

Dat.xxviij.Capittel.

A ENde die HEERE sprack met Mose
seggẽde Gebiet dẽ kinderẽ vã Israel eñ segt tot hen Dẽ offer mijs broots
dat welcke mijn offer is des suetẽ ruers/
suldi houdẽ tsijnder tijt/dz ghijt mi offert
eñ segt hen.Dit sijn die offerhãdẽ die ghi
den HEERE offerẽ sult/iarige lammerẽ/
die sonder smette sijn/dagelijcs twee tot
ten dagelijkẽ brãtoffer.dat eẽ lã des morgens/dat ander tusscẽ dẽ auont/Eñ oock
een tiendendeel vã Epha bloemẽ meels
totten spijsoffer met olye gemẽgt die gestootẽ is/een vierẽdeel vã Hin.dat is een
dagelics brãtoffer/dat ghi offerde aẽden
berch Sinay/tot eenen suetẽ ruecke des
offers dẽ HEERE.Eñ oec sinẽ drãcoffer/
tot eenen lamme/een vierẽdeel vã Hin/

eñ dat sal int heilichdom gegoten wordẽ
tot een gifte den HEERE. Dat ander lã
suldi ontrent dẽ auont bereydẽ gelijc dat
spijsoffer des morgẽs/eñ sijn drancoffer
des suetẽ ruers/den HEERE

Eñ optẽ Sabboth dach suldi offeren B
twee iarige lãmeren ombesmet eñ twee
tiẽdendeel bloemẽ meels tot eenẽ spijsoffer met olye gemengt/eñ sijn drancoffer
Dat sal sijn dat brãtoffer vã elcken Sabboth/bouẽ dat dagelicx brãtoffer/met sijnen drancoffere.

Eñ indẽ eerstẽ dage vã uwer maẽdẽ
suldi den HEERE een brãtoffer offeren/
twee ionge varrẽ/eenen ram/seuen lammeren van eenen iare sonder smette/eñ
oec drie tiẽdedeel bloemẽ meels tot eenẽ
spijsoffer met olye gemenghet tot eenẽ
varre/ende twee tiendedeel bloemen vã
den meele/tot een spijsoffer met olye ghemenghet tot eenen ramme/ende oec eẽ
thiendendeel bloemen vanden meel tot
ten spijsoffer met olye ghemenghet tot
eenen lamme Dit is dat drancoffer des
sueten ruers/een offer den HEEERE/ende haer dranckoffer sal sijn een half Hin
wijns tot eenẽ verre/een derdẽdeel Hin
tot den ramme/een vierendeel Hin tot C
den lam. Dit is dat brandoffer van elcker maendt des iaers/Ende men sal oec
eenen bock offeren tot een sondoffer/eñ
den HEERE bereyden tot eenen daghelijcsen brandtoffere/ende sijne dranckoffere

Ende inden veertyensten daghe der Exodi/x.c
eerster maendt/ Ist den Paesschen des Luce/xxij.
HEERẼN/ende inden vijfthyenden da- c/
ghe der seluer maent is die feeste.Seuẽ
daghen salmen ongeheeft broot etẽ.Dẽ
eersten dach heet heylich/gheen dyenstwerck en suldi daer inne doen.Ende sult
den HEERE brandtoffer offeren/Twee
ionghe varren/eenen ram/Seuen lammeren van eenẽ iare sonder smette/met
haren spijsoffer. Drye thyendendeels
bloemen vanden meele/met olye ghemenghet op eenen varre/ende twee tiẽdendeelẽ opten ram/eñ een tiendendeel
op eẽ lã/eñ also ouer alle die.vij.lãmeren

en eenen boc tot een sondoffer/daermen v
versoene En also suldi tsmorgēs doen/sō
der dat brātoffer dat eē dagelics brantof-
fer is. Also suldi alle dage/die seuē dagen
lanc/dat broot offerē tot eē offer des soetē
ruecs dē HEERE/tottē dagelicsen brant
offer/eñ ooc sijn brantoffer En dē seuēdē
dach sal v liedē heilich heetē/geen dienst
werc en suldi daer in doen.

En den dach der eersterlingē / inden
D welcken ghi den HEERE dat spijsoffer
des maents offert/in uwen wekē/die sal
v heilich heeten/gheen dienstwerc en sul
di daer inne doen. Eñ ghi sult den HEE
RE brantoffer offerē/tot eenē suetē ruec
Twee ionge verren/eenē ram / seuē een
iarige lāmeren/met harē spijsofferē/drie
tiendedeel bloemen meels met olye ghe
mengt op eenen verre/twee tpendēdeel
totten ram/een tiendendeel op een lam/
eñ also op die seuen lammerē Eñ eenen
boc om v te versoenen Dit suldi doen/be
haluen dat dagelics brantoffer met sinē
spijsoffer/sonder smette sullen si sijn. Eñ
haer drancoffer ooc

Dat.xxix. Capittel.

A Ende den eersten dach der seuēder
maent/sal heilich bi v heeten Geē
diēstelic werc en suldi daer inne doē/wāt
het is uwer trompetten dach/eñ ghi sult
brantoffer offeren den HEERE tot eenē
sueten ruec. Eenē iongē verre/eenen rā
eñ seuen ombesmette eeniarige lamme-
ren. Eñ haer spijsoffer/drie rpendendeel
bloemen vā meele/met olyē gemenget/
opten verre/twee tiendēdeel opten ram
eñ op elc vandē seuē lāmeren een tiendē
deel. Eñ ooc eenen boc tot een sondoffer/
om v te versoenen behaluen dat brantof
fer vādē maēdē met sijn spijsoffer/eñ son
der dat dagelicse brātoffer met sinē spijs-
offer eñ haer drancoffer na hare rechten
tot eenen sueten ruec. Dit is een offer dē
HEERE

B Dē tiēdē dach vā deser seuēder maēt
sal ooc heilich heetē bi v Eñ ghi sult uwe
sielē verootmoedigē/eñ geen werc daer
inne doen/mer ghi sult den HEERE brāt
offer tot eenē suetē ruecke offerē/eenē iō
verre eenē rā/seuē ombesmette eeniari-
ge lammerē/met haren spijsofferē/drye
tiendendeelē bloemē meels met olyē ge
mengt optē varre/twee tiēdendeel optē
ram/eñ een tiendendeel op elck vādē lā-
meren. eñ eenen boc tot een sondoffer/sō-
der dat sondoffer der versoeningē/eñ dz
dagelics brantoffer met sinen spijsoffer/
eñ haren drancoffer

Den.v.dach vāder seuender maent
sal bi v heilich heeten/geen dienstwerck
en suldi daer in doen/eñ ghi sult den HE
RE seuē dagē vierē Eñ ghi sult den HE
ER brantoffer offeren/tot een offer des
sueten ruecs den HEERE. Dertyē ionge
verrē/twee rāmē.xiiij. ombesmette een-
iarige lāmerē/met harē spijsoffer. Drye
tiēdēdeel bloemē meels met oliē gemēgt
op elckē vādē.xiij. verrē/twee tiendēdeel
op elckē vādē twee rāmē/eñ een tienden
deel op elc vādē.xiiij. lāmerē Eñ oock ee-
nen bock tot een sondoffer/sonder tdage-
lics brantoffer/met sinen spijsoffer eñ sij-
nen drancoffer.

Opten anderen dach suldi tweelf ion
ge verrē offerē/twee rammē.xiiij. ombe a
smette eeniarige lāmerē/met harē spijs-
offerē eñ drācofferē op die verren/op dye
rāmē eñ op die lāmerē/in harē ghetale/
na den rechte. Eñ eenē bock tot een son d
offer/sōder dat dagelics brātoffer met sij
nen spijsoffer eñ sinē drancoffer

Dē derdē dage.xi. verrē/twee rāmē
xiiij. ombesmette eēiarige lāmeren/met
harē spijsofferē eñ drācofferē op de verrē
rāmē eñ lāmerē na harē getale eñ recht
Eñ eenē boc tot eē sōdoffer sonder dat da
gelicx brātoffer met sinē spijsoffer eñ sinē
dranco fer

Dē vierdē dage.x. varrē/twee rāmē
xiiij. ōbesmette eēiarige lāmerē/ met ha
rē spijsoffer eñ drācoffer/op die verren rā
mē eñ lāmerē in harē getale na dē rech-
te Eñ enē boc tot eē sōdoffer/sōder dat da
gelicx brātoffer/met sinē spijsoffer eñ sinē
drācoffer

Dē vijfstē dage.ix varrē twee rāmen
xiiij. ōbesmette eēiarige lāmerē mz harē
spijsofferē eñ drācofferē op dye varrē/rā-
mē/eñ lāmerē/in harē getale eñ rechte/
Eñ eenē boc tot eē sōdoffer/sōder dat da-

ghelijcx brantoffer met sinen spijsoffere
eñ sinen drancoffer.

D Ten/vi/dage acht verren/twee rā-
men/xiiij/onbesmette eeniarighe lāme
ren/met harē spijsofferen eñ drācofferē
op die verrē/rammē/eñ lammerē/in ha
ren getale naden rechte. Eñ eenen bock
tot eenen sondoffer/sonder dat dagelicx
brantoffer/met sinē spijsoffere eñ sinen
drancoffer.

Ten.vij.daghe seuen verren/twee
rammen/xiiij/onbesmette eēiarighe lā
merē/met harē spijsofferen eñ drancof-
feren op die verrē/rammē/eñ lammerē
in haren getale naden rechte/Eñ eenen
boc tot eenē sondoffer/sonder dat dage-
lijcx brātoffer/met sinē spijsoffer ende si
nen drancoffer

Ten.viij.daghe suldi vergaderē eñ
tsame brengē/Ghi en sult dā geen werc
doen/mer ghi sult brantoffer offerē/tot
eenē offer des soetē ruecs den HEERE.
Eenen verre eenē ram/seuen onbesmet
te eeniarige lāmerē/met harē spijsoffe-
ren eñ drancofferē opten verre/optē rā/
eñ op die lammerē/in harē getale/na dē
rechte/Eñ eenen bock tot eenē sondoffe
re/sonder dat daghelijcx brantoffer niet
sinen spijsoffer eñ sijn drancoffer

Dese dingen suldi offerē den HEE
RE in u feesten/dat wtgenomē dat ghy
gelooft/eñ vrywillich gheeft totten brāt
offeren/spijsofferen/drācofferē eñ doot
offeren/Eñ Moses seyde den kinderen
vā Israel/al dat hē de HERE ghebodē
hadde ¶ Dat.xxx. Capittel.

A Ende Mose sprac tottē ouerstē der
geslachtē vandē kinderē vā Isra-
el/eñ sprac/Dit is dat de HEERE ghe-
bodē heeft Als een man dē HERE eeni
ge beloofte doet/oft eenē eedt zweert/eñ
also sijn siele verbint/die en sal sijn belof-
te niet breken/maer hi salt al doen alsoot
wt sinen monde ghegaen is

Als eens wijfs beelde den HERE
een ghelofte doet/eñ haer verbint als si
noch in haers vaders huys is/eñ noch
maecht is/eñ haer gelooftе eñ verbont
die si ouer haer siele doet/coemt voor ha-
ren vader/eñ swijcht hi dan/so salsi scul-

dich sijn al haer gelooftе eñ al haer ver-
bont dat si gedaē heeft/daer si haer siele B
mede verbondē heeft/Mer als haer va-
der dat hoort/ist dat hi in diē dage dat we
dersept/so sullen haer beloften eñ haer
verbonde missen die si ouer haer siele ge-
daen heeft te nieute wesen. Eñ dye HE
RE sal haer genadich sijn/om dattet ha-
re vader wedersept heeft.

Heeft si eenē man/eñ heeft op haer
een gelooftе of heeft si laten gaen wt ha
ren lippen eē verbindinge haerder sielē
eñ die man hoort eñ swijcht hi in dien da
ghe stille/so gelt haer belooftе eñ verbin
dinge/daer si haer siele mede verbondē
heeft/Maer ist dattet de man wederseit
als hijt hoort/so is haer gelooftе losch die
si op haer heeft/eñ die verbindinghe die
si wt haer lippen heeft laten gaen ouer
haer siele/eñ die HERE sal haer ghena
dich sijn C

Een weduwe eñ verstotene/so wat
dat si belooft heeft haer siele verbinden
de/sullen si geuē.

Als yemāts huysgesin ghelooft oft
verbint met eenē eedt haer siele/eñ dye
huysheere hooret/eñ zwiget/eñ en kee-
ret niet/so is de gelofte vā weerdē/eñ al
dat die siele belooft heeft/Mer ist dat de
huysheere wedersept als hijt hoort/so en
ist niet vā weerdē/wat wt haren lippen
gegaē is/dat si belooft/oft daer si haer sie
le mede verbondē heeft/wāt die huyshe
re heuet los gemaect/eñ die HERE sal
hē genadich sijn. Eñ alle beloftē eñ eedē
daer mē mede vbint ō die siele te ootmoe
digē mach die huys heere cracht geuē of
te nieute doē/allso wāneer hi daer toe zwi D
get vādē eenē dage tottē anderen/so ma
ket hijt vā weerdē/alle sijn gelooften eñ
verbindingē die si op haer heeft/om dat
hi in diē dage gezwegē heeft wē hijt hoor
de Ist dat sake dat hijt te nieute doen wil
nae dat hijt gehoort heeft/so sal hi die mis
daet draghen/

Dat sijn die wetten dye de HERE
Mosi gheboden heeft tusschen man eñ
wijf/tusschen vader eñ dochter al die wi
le als si noch maecht is/in haers vaders
huys ¶ Dat.xxxi. Capittel

A ENde die HERE sprac met Mose
seggēde/Doet wrake voor die kin
derē vā Israel ouer die Madianitē/dat
ghi daer na vergadert wert tot uwē volc
ke/Doē sprac Mose totte volcke seggen
de/Wapent v liedē mannē totten heyre
tegen die Madianitē/wt elckē gheslach
te dusent/dat si dē HERE wraeck doen
ouer die Madianitē. Eñ si kosen wt die
dusendē vā Israel/dusent wt eenen ghe
slachte.xij.dusent gereet ten heyre/Eñ
Moses santse met Pinehas Eleasar des
priesters sone int heyr/eñ dat heylich ge
tuychnis/eñ die trōpetten in sijn hant

Eñ si leydē dat heyr tegen de Madi
aniten/so de HERE Mose gebodē had
eñ si sloogen doot al dat manlijc was/eñ
oot die coningen der Madianitē/te we-
ten Eui/Rekem/Sur/Hur/eñ Reba/de
B vijf coningē der Madianitē/Bileā/Be-
ors sone dodē si oot mettē zweerde. Ende
die kinderē vā Israel namē geuanghē
der Madianitē wiuē/eñ haer kinderen
alle haer vee/alle haer haue/eñ si roofdē
al haer goedē/eñ verbrāden mettē viere
alle haer stedē/haer woningē/ende alle
borchten/eñ namen alle roof/eñ al wat-
men genemē conde/vā menschē eñ vee
eñ brachtent tot Mosi eñ tot Eleasar dē
priester/ende totter gemeyntē der kin-
derē van Israel/te weten die geuāghen
eñ dat genomen vee/eñ dat gerooft goet
indē leeger opten Moabiten velt/dat aē
de Jordane leyt tegen Jericho

Eñ Mose eñ de priester Eleasar/eñ
alle die hooftliedē der gemeyntē gingē
hē te gemoete buiten voor dē leeger/Eñ
Mose wert toornich op die officiers der
scarē/die welcke hooft liedē ouer dusent
eñ die ouer hondert waren/die daer wt
den heyr eñ stride quamē/eñ sprac tot de
se Hebdi al die vrouwē latē leuē? Siet en
hebben si niet die kinderē vā Israel/do-
re Bileams wert af ghekeert dat si son-
dichdē teghen dē HERE aen Peor/eñ
eñ daer quā ouer de gemeynte des HE
REN eē plage? Daerom slaghet al doot
watter mānlic is vādē kinderē/eñ alle wi
uē die mans bekēt hebbē/eñ by gelegē
hebbē/Mer al de kinderē die van wijfs
beelde sijn/eñ gheenē man bekent/noch
bi gelegen en hebben/die behout te liue
Eñ blijft seuen dagen buyten dē leeger
alle die yemādē gedoot hebbē/oft die de
verslagen geraect hebbē/dat ghi v suy-
uert indē derden eñ seuēden dage/met
dē genen die ghi geuangē hebt/Eñ alle
cleederē eñ alle ghereetscappe vā vellen
eñ alle pelswerck/eñ alle houten vaten
sul di suueren.

Eñ Eleasar die priester sprac totten D
hooftlieden die inden strijt getrockē wa
ren/Dat is dat gebot des wets/welc dat
de HERE geboden heeft/Gout/siluer
metael/yser/ten/eñ loot/al dat vier geli-
den mach/suldi duer tvier latē gaen/eñ
suuerēt/dattet metten besprengden wa
ter gesuuert worde/Mer alt tghene dat
tvier niet gelidē en can suldi duer dwa-
ter laten gaē/eñ ghi sult v cleederē was-
schen ten seuendē daghe/so wordi suuer
daer na suldi inden leeger comen.

Eñ die HERE seyde tot Mosi/Ne-
met die somme des roofs vāden geuan
genen/beyde vā menschē eñ vee/ghi eñ
de priester Eleazar/mz dē ouerstē vaderē
vād gemeintē/eñ geeft die helft dē genē
die indē crijch eñ int heyr geweest hebbē
eñ dander helft der gemeyntē/Eñ ghy
sult den HERE eē hefoffer offerē van-
dē crijsliedē die int heyr getrockē sijn/vā
den vijf hondert eē siele beyde van men
schē/runderē/eselen eñ scapē/van haer-
der helft suldijt nemē/eñ dē priester Ele
azar geuē/tot eenē hefoffer dē HERE/
Maer vāder helft der kinderē vā Isra- E
el suldi nemen vā vijftigen eē stuc goets
beyde vā menschē/runderē/ezelē eñ sca-
pen/eñ vā alle vee/eñ geuēt den Leuitē/
die de wake houden vāden tabernakele
des HEREN.

Eñ Moses eñ Eleazar de priester de
dē so de HERE Mosi ghebodē had/Eñ
dē ouerbliuēdē buet/die dat heyr gerooft
had/was sesmael hōdert duzent eñ.lxxv
dusent scapē/lxxij/dusent runderē/lxi/du
sent ezelen. Eñ de wijfs personē die geē
mans bekent en haddē/noch bigelegen
en hadden/xxxij/dusent sielen

Eñ die helft/die dē genen die int heir

getrockẽ warẽ toebehoorde was indẽ ge
tale/ccc/mael eñ.xxxvij/duſent/eñ/ccccc/
ſcapẽ/Daer af quamẽ dẽ HERE ſes hõ
dert eñ.lxxv/ſcapẽ.Itẽ ſeſendertich dup
ſent runderẽ/daer af quãper dẽ HERE
lxxij.Itẽ.xxx.duſent eñ vijf hõdert eſelẽ/
daer af quãper dẽ HERE/lxi/Itẽ vãder
menſchẽ ſielẽ.xvi/dupſent ſielẽ/daer af
quamẽ der den HERE.xxxij/Eñ Moſe
gaf deſen hefoffer des HEREN/dẽ prieſ
E ter Eleazar/ſo hẽ de HERE gebodẽ had
Mer dander helft die Moſe dẽ kinde
rẽ vã Iſrael toe deplde vãden krijchs lie
dẽ(te weten)die helft die der gemepntẽ
beuiel/was oorc driehõdert mael eñ ſeuẽ
en dertich dupzẽt eñ.ccccc.ſcapẽ/Seſen
dertich duſent runderẽ/xxx/duzẽt eñ vijf
hondert eſelẽ/eñ.xvi/duſent menſchẽ ſie
len/Eñ Moſes nam van deſer helft der
kinderẽ vã Iſrael/ooc dat vijftichſte ſtuc
bepde vã menſcẽ eñ vã vee/eñ gaft dẽ le
uiten die de wake hieldẽ vanden Taber
nakel des HEREN/alſo de HEERE
Moſe geboden hadde

Eñ die hooftliedẽ die ouer dupſendẽ
des hepris volcx warẽ/die quamẽ tot Mo
ſe/te weten die ouer duzẽt eñ die ouer.C
warẽ/eñ ſpraken Moſe/Dijn knechten
hebbẽ die ſomme genomẽ vãden krijſch
G liedẽ die onder onſe handẽ geweeſt ſijn/
eñ daer en gebreect niet eẽ/daer om brẽ
gen wi dẽ HERE giftẽ/Al wat eẽ pege
lijc vondẽ heeft vã guldẽ ghereeſcappe/
ketenen/armringen/ringẽ/oorſpãſels/
eñ haken/op dat onſe ſielẽ verſoent wer
den voor den HERE

Eñ Moſe ontfinc vã hen liedẽ/met
ten prieſter Eleazar dat goudt van alder
lep iuweelẽ.Eñ alle dat hefoffer vã gou
de/dat ſi dẽ HERE hieuẽ/was ſeſtiẽ du
ſent/eñ ſeuẽ hõdert eñ vijftich ſickels vã
den hooftliedẽ die ouer duzẽt/eñ die ouer
hondert warẽ/wãt die krijſchlieden had
den gerooft eẽ pegelijc voor hẽ ſeluẽ.Eñ
Moſe met Eleazar die prieſter ontfinck
dat gout vãden hooftliedẽ/die ouer dup
ſent/eñ die ouer hõdert waren/eñ brach
tent in die tente des getupchnis tot een
gedachteniſſe den kinderen vã Iſrahel
voor den HERE

Dat.xxxij.Capittel.

Rubens kinderẽ eñ Gads kinde A
ren hadden ſeer vele vees/eñ ſaghẽ dat
dat lãt Iaeſer eñ Gilead bequaẽ plaetzẽ
warẽ voor hare vee/daer om quamen ſi
eñ ſprakẽ tot Moſi eñ tottẽ prieſter Elea
zar/eñ tottẽ hooftliedẽ der gemepnten.
Dat lant Atroth Dibon/Iaeſer Nimra/
Heſbon/Eleale/Sebam/Nebo eñ Beõ
dat de HERE geſlagẽ heeft voor die ge
mepnte vã Iſrael/is ſeer bequaẽ tot on
ſen vee/eñ wi v knechtẽ hebbẽ veel vees
Eñ noch ſprakẽ ſi/iſt dat wi genade von
dẽ hebbẽ voor v/ſo gheeft dit lant uwen
knechtẽ ons eigẽ/ſo en ſullẽ wi niet ouer
die Iordane trecken.

Moſe ſprac tot hẽ liedẽ/Sal v broeder B
inde ſtrijt treckẽ/eñ ghi ſult hier bliuen?
Waerõ keerdi der kinderẽ van Iſraels
hertẽ/dat ſi niet en ſullẽ dorren ouer trec
ken int lãt dat hẽ de HERE geuẽ ſal?Al
ſo dedẽ ooc v vaderẽ doẽ icſe wt ſant van
Kades Bernea om dz lãt te beſiẽ/eñ als
ſi weder op gecomẽ warẽ tot aẽ die beke
Eſcol/eñ ſagẽ tlãt/eñ omkeerdẽ der kin
derẽ vã Iſraels hertẽ/dat ſi niet en wildẽ
treckẽ in dat lãt dat hen de HERE ghe
uen wilde.

Eñ des HEREN toorẽ vergrãde in
die tijt eñ ſwoer eñ ſprac.Deſe liedẽ dpe
wt Egipten ghetrockẽ ſijn vã.xx.iaren
eñ daer ouer/die en ſullẽ dat lant niet ſiẽ
dat ic Abrahã Ysaac eñ Iacob toe gezwo/
ren heb/om dat ſi mi niet gãtſelijc na ge
volcht en hebbẽ/wtghenomẽ Caleb Ie C
phune des Keneſiters ſone/ende Ioſua
Nun ſone/wãt ſi hebbẽ den HERE gãt
ſelic nageuolcht.Alſo vergrãde des HE
REN toorẽ op Iſrael/eñ hi lepde ſe om in
de woeſtine.xl.iaer/tot dat al dat geſlach
te was vergaẽ/dat quaet gedaẽ had voor
den HERE

Eñ ſiet nu ſidi opgeſtaẽ in uwer vade
rẽ ſtede/dat des te meer zõdaers ſijn ſou
dẽ/eñ ghi dẽ toorẽ der grãſcappẽ des HE
REN noch meerder makẽ ſout tegẽ Iſ
rael/Iſt dat ghi liẽ hẽ niet volgẽ en wilt
ſo ſal hi v noch langher in de woeſtine la
laten/eñ ghi lieden ſult een ſake ſijn dat
dit volc verdoruen ſal worden

Doẽ quamẽ si naerder eñ sprakẽ/wi
en willẽ maer scaepstallẽ makẽ voor on-
se vee/eñ stedẽ voor onse kinderẽ/Maer
wi sullẽ gaẽ gewapẽt de eerste voor dye
kinderẽ vã Israel/tot dat wi se brengen
in haer stedẽ/onse kinderẽ sullẽ in die be
slotẽ stedẽ bliuẽ/om de inwoõders wille
D des lãts/Wi en sullẽ niet weẽ thuys kee
rẽ tot dat die kinderẽ vã Israel ontfangẽ
eẽ yegelic syn erue/wãt wi en willẽ niet
met hẽ geerft werdẽ op dãder side des
Iordaens/Wãt onse erue sal op dese side
des Iordaẽs tegẽ oostẽ geuallẽ syn/
i/f/ Mose sprac tot hẽ liedẽ/Ist dat ghi doẽ
wilt/eñ v gereet om te stridẽ voor dẽ HE
RE/so trect ouer die Iordane voor den
HERE/wie dat vã v liedẽ gereet is/tot
hi uwe viandẽ wtdriue vã sinẽ aẽsichte/
eñ dat lãt onderdaẽ worde voor den HE
RE/daer na suldi omkeerẽ eñ ontschul-
dich syn dẽ HERE voor Israhel/eñ ghi
E sult also dat lãt voor v eygẽ behoudẽ voor
dẽ HERE/Mer ist dat ghi liedẽ so niet
doen en wilt/siet/so suldi v besondigẽ aẽ
dẽ HERE/eñ ghi sult uwe sonde beken
nẽ als si v begripẽ sal/Daerõ timert nu
stedẽ voor v kinderẽ/eñ stallẽ voor v vee/
eñ doet dat ghi ghe seyt hebt
Rubens kinderẽ eñ Gads kinderẽ
sprakẽ tot Mose/Wi v knechtẽ sullẽt doẽ
so myn here gebodẽ heeft/Onse kinderẽ
wiuẽ/haue/eñ al ons vee sullẽ in dese stat
Gilead syn Mer wi v knechtẽ sullẽ al be
reet treckẽ totte heyr inden stryt voor dẽ
HERE/so myn heere gesprokẽ heeft
F Doẽ geboot Mose dẽ priester Elea-
sar/eñ Iosua Nuns sone/eñ dẽ ouersten
iij/c. vaderẽ der geslachtẽ vã Israel/eñ sprac
tot hen. Ist dat Gads kinderẽ eñ Rubẽs
kinderẽ met v ouer die Iordane trecken
bereet tot den stride voor dẽ HERE/eñ
als dlãt v onderdaẽ is/so geeft hẽ dat lãt
Gilead om te besittẽ. Maer en treckẽ si
niet gereet met v/so sullen si met v erue
ontfaẽ int lãt Canaan/Rubens kinderẽ
eñ Gads kinderẽ antwoordẽ eñ spraken
so de HERE spreect tot uwẽ knechtẽ/so
sullẽt wi doẽ/wi sullẽ gereet treckẽ voor
dẽ HERE int lant Canaan/eñ onse erf
goet besittẽ op dese side des Iordaens.

Also gaf Mose dẽ kinderẽ Gad/ eñ
dẽ kinderẽ Ruben/ eñ dẽ haluẽ geslach-
te Manasse Iosephs sone/dat coninc ryc
Sihon des conincx der Amoriten/eñ dat
coninc ryc Og des coninc tot Basan/dat
lãt met dẽ stedẽ in allẽ sinẽ palen al om.
Daer timmerdẽ Gads kinderẽ Dibon
Ataroth/Aroer/Atroth/Sophan/Iae-
ser/Iegabea. Bethnimra eñ Betharan
beslotẽ stedẽ eñ scaeps stallẽ. Rubẽs kin
derẽ timmerdẽ Hesbon/Elcale/Kiria- G
thaim/Nebo Baal/Meon/eñ verander
dẽ die namẽ/eñ Sibama/eñ de stedẽ dye
si timmerdẽ gauen si namen
Eñ Machiers Manasse soons kin-
derẽ/gingẽ in Gilead/eñ wonnẽ eñ ver
dreuẽ die Amoritẽ die daer in warẽ/Doẽ
gaf Moses Machier Manasses sone Gi
lead/ende hi woonde daer in/Iair Ma-
nasses sone ginc ende wan haer dorpen/
ende hiet se Hanoth Iair/Nobah ginck
ende hi want Knath met alle haer dor-
pen/ende hi hiet se Nobah/nae sinẽ naẽ.

Dat/xxxiij/Capittel.

Dit syn die reysen der kinderẽ vã A
Israel die wt Egypten lant ghe
trocken syn na harẽ heyren/door Mose/
ende Aaron Ende Mose bescreef haren
wtganck hoe si trocken nae den beuele
des HEEREN/Ende syn dese te wetẽ
die reyse haers wtgancs/Si trockẽ wte
van Raemses inden vyftienden dage
des eersten maẽts des tweeden daechs
des Passah duer een hooge hant/dat al
die Egyptenaers saghen/ende begroe
uen doen haer eerste geborẽ/die de HE-
RE onder hen geslaghen hadde/wãt de
HERE had oec aẽ hare goden recht ge-
beicht/Als si van Raemses wt trocken
maecten si haren leegher in Suchoth/

Ende si trocken wt van Suchoth en
de maecten haren leeger in Etham wel
ke leyt aen dat eynde der woestinen. Vã B
Etham trocken si wte eñ bleuen te Ha-
hiroth/dat welcke leyt teghen Baal Ze
phon/ende si maecte haren leeghere te
ghen Migdal/Van Haheroth trockẽ si

wt/eñ gingen midden duer die zee in die
Ex/xv b woestine/eñ reysdē drie dachreysē in die
woestine Ethan/eñ maectē harē leeger
in Marah. Vā Marah reysdē si eñ qua
mē te Elim/daer warē.xij/fonteyn wa.
terē/eñ.lxx.palmbomē/eñ maectē harē
leeger aldaer.

Van Elim trockē si/eñ maectē harē
leeger aē die roode zee/vander roder zee
trockē si eñ maectē harē leeger in de woe
stine Sin/Vā die woestine Sin trocken
si eñ maectē harē leeger in Daphka/vā
Daphka reysdē si eñ maectē harē leeger
in Alus/vā Alus reysdē si/eñ maectē ha.
rē leeger in Raphidī/daer en had dz volc
geē water te drīckē/vā Raphidī reysdē si
eñ maectē harē leger in de woestijn Sinay

Vā Sinay reysdē si eñ maectē harē
C leeger in die lustgrauē/Vā dye lustgra.
uē reysdē si eñ maectē harē leeger in Ha
zeroth/vā Hazeroth trockē si eñ quamē
in Rithma/vā Rithma trockē si wt/eñ si
maectē harē leeger te Rimon Parez/vā
Rimon Parez quamē si in Libna/vā Lib
na quamē si te Rissa/vā Rissa quamen si
eñ maectē harē leeger in Kehelatha/vā
Kehelatha trockē si wt eñ maectē haren
leeger int geberchte Sapher/vā dat ge
berchte Sapher quamē si eñ maectē ha
ren leeger in Harada/van Harada qua.
mē si eñ maectē harē leeger in Makehe
loch/van Makeheloch quamen si te Ta
D hath/vā Tahath quamē si eñ sloegē ha.
re tentē in Tharah/vā Tharah quamē
si eñ maectē harē leeger in Mitka/van
Mitka quamē si eñ maectē harē leeger
in Hasmona/vā Hasmona quamē si eñ
maectē harē leegher in Moseroth/van
Moseroth quamē si eñ maectē harē lee.
ger in Bne Jaekon/vā Bne Jaekō qua
men si eñ sloegē haer tenten in Horgid.
gad/vā Horgidgad trockē si eñ maecten
harē leeger in Jathbatha/vā Jathbata
trockē si eñ maectē harē leeger in Abro.
na/vā Abrona quamē si te Ezeongaber/
E vā Ezeongaber quamē si eñ maectē ha.
ren leeger in die woestine Zin/dat is Ka
des/vā Kades quamē si eñ maectē harē
leeger aendē berch Hor/aē die palē des
lants Edom/Daer ginc die priester Aa.
rō op tē berch Hor/na dē beuele des HE
REN/eñ sterf daer in inden.xl.iare des
wtganckx der kinderē vā Israel wt Egip
ten lāt in dē eerstē dage des vijfstē maēs
als hi hondert eñ.xxiij/iaer out was.
Eñ Arad de coninc der Cananitē die daer
woont tegen tzuidē vā den lāde Canaan
hoorde dat die kinderē vā Israel quamē

Eñ vandē berghe Hor trocken si eñ
maectē harē leegher in Zalmona/van
Zalmona trockē si eñ maectē harē lege
re in Phunon/vā Phunon trocken si eñ
maectē harē leeger in Oboth/vā oboth F
trockē si eñ maectē harē leeger in Jgim
aē Abarim inder Moabitē palen. Van
Jgim trockē si eñ maectē harē leeger in
Dibon Gad/vā Dibon Gad trockē si eñ
maectē harē leeger in Almon Diblatha
ma/vā Almon Diblamatha trockē si eñ
maectē harē leeger int geberchte Aba.
rim tegē Nebo/vādē geberchte Abarim
trockē si eñ maectē harē leeger indē Mo.
abiten velden aē de Jordane teghen Je.
richo. Si maecten haren leeghere van
Beth Haiesmoth tot aē die breede plaet
se Sittim der Moabitē velde

Eñ die HERE sprack met Mose in
der Moabitē veldē aendē Jordane tegē G
Jericho eñ seyde/Spreect mettē kinde.
rē vā Israel/eñ segt hē/Als ghi ouer den
Jordaē gecomē sijt int lant Canaan/dā
suldi al die in woonders verdriuē voor u
aēsicht/eñ al haer pilarē eñ gegotē beel
den breect eñ alle haer hoochten doet te
nieute/dat ghy also dat lāt inneemt en
de daer in woont/Wāt u heb ic dat lant
gegeuē/dat ghijt in nemen sult/Eñ ghi
sult dat lant wt deilē met dē lote onder u
geslachtē/dē genē die daer veel zijn/ suldi
des te meer toe deylē/eñ dē minstē tmin
ste deel/Soot lot eenē yegelikē valt so sal
hijt hebbē/na dē geslachtē haerder vaderē

Ist dat ghi die inwoonders vā dyen
lāde niet en verdrijft vā u aēsicht/so sullen
u die ghi laet ouer bliuē/doornē wordē in
u oogē/eñ sperē in u sidē/eñ sullē u bedwin.
gē int lāt daer ghi in woōt/eñ dā salt ge.
schien/dz ic u so doē sal/als ic hē dacht te doē

Dat/xxxiiij/Capittel/ A

Ende de HERE sprack met Mose

ſeggēde/Gebiet dē kinderē vā Iſrael/eñ
ſegt hē. Als ghi int lāt Canaan coemt/ ſo
ſal dat lāt/dat v tot eē erfdeel valt inden
lāde Canaan/zijn palē hebbē/Den hoer te
gent zuydē ſal beghinnē aē de woeſtine
Zin bi Edō/dz v palē vādē zuydē zijn vādē
eynde vād ſouter zee die tegē tooſtē leyt
eñ dz de ſelue palē reyckē vādē zuydē/op
dat tot Acrabim eñ gaē duer Zinna/eñ
ſinē wtgāck vāden zuiden aē tot Kades
Bernea/eñ reike aē Hazor Adar/eñ gae
duer Aſmona/eñ comē vā Aſmona aē de
beke vā Egiptē/eñ deynde ſi aē die zee
Eñ die palen vanden weſten ſullen
B deſe ſijn/te weten die groote zee/dye ſal
uwe pale ſijn tegent weſten
Die palē vandē noordē ſullē deſe ſijn
ghi ſult metē vā aen de groote zee tot aē
dat gheberchte Hor/eñ vā Hor aēt ghe-
berchte ſuldi metē tot datmē coēt te Ha-
math/dat ſijn wtganc ſi die palē Sedada
eñ des ſelfs palē ſullē eyndē te Siphron/
eñ ſijn eynde ſal ſijn aē Hazor Enā. Dat
ſullē v palē ſijn tegent noorden
Eñ ghi ſult metē die palē tegent oo-
ſten vā Hazor Enan tot Sepham die pa
len nederdalēde vā Sepham tot Ribla
C tot Ain tē ooſtē waerts/Daer na comē ſi
af eñ reykē op die ſide vander zee Chine
reth tegen dē ooſtē/eñ comē af aē de Jor-
dane/dat ſinē wtganc ſi de ſoute zee. Dat
ſal v lant ſijn met ſinen palen alomme
Eñ Moſe geboot dē kinderē vā Iſra
el eñ ſprac. Dat is dat lant dat ghi mettē
lote onder v liedē deylē ſult/dat welcke
de HERE gebodē heeft/dē ix. geſlachtē
eñ den haluen geſlachte te geuē vā Ru-
bens kinderē na haerder vaderē familiē
eñ dat gheſlahte vā Gads kinderen/na
haerder vaderē familiē/eñ dat halue ge
ſlachte Manaſſe hebbē haer deel ontfaē
Alſo hebbē die twee geſlachtē eñ dat hal
ue geſlachte haer erfdeel wech/ouer de-
ſe ſide vāder Jordanē teghen Jericho te
gen dat Ooſten
Eñ de HERE ſprack met Moſe ſeg
gēde/Dit ſijn de namē der mannē/ dye
v dlāt deylē ſullē De prieſter Eleazar eñ
Joſua Nuns ſone/Oor ſuldi nemē vā elc
ken geſlachte de hooftmannē om dat lāt

te deylē/Eñ dier mannē namē ſijn deſe
Caleb Jephunes ſone vāden geſlachte D
Juda/Semuel Amihud ſone vāden ge-
ſlachte Simeōs/Elidad Ciſlons ſone vā Joſu/xiiij a
den geſlachte Beniamin/Buki Jagli ſo
ne/de hooftman vanden gheſlachte der
kinderen Dan/ Haniel Ephads ſone
hooftmā vandē geſlachte der kinderen
Manaſſe/vā Joſephs kinderē/Kemuel
Siphtan ſone/hooftmā vāden gheſlach
te der kinderē Ephraim Elizaphā Par-
nachs ſone/hooftmā vandē geſlachte der
kinderē Sebulon//Palthiel Aſans ſone
hooftmā vandē geſlachte der kinderen
Iſaſchar/Abihud Selomi ſone hooftmā
vāden geſlachte der kinderē Aſſer. Peda
hel Amihuds ſone/hooftmā vandē ghe-
ſlachte der kinderē Naphtali/Dit ſijn de
gene die de HERE geboot dat ſi dye er-
ue wt deylen ſoudē dē kinderē vā Iſrael
int lant Canaan ¶Dat.xxxv.Capit.

Ende die HERE ſprac met Moſe
op der Moabitē velt aen de Jorda A
ne tegē Jericho eñ ſprac/Gebiet dē kin- Joſu/xxi.a
derē vā Iſrael dat ſi dē Leuitē ſtedē geuē
van harē erfgoeden/dat ſi oor wonē/eñ
die voorſtedē die ſuldi oor dē Leuitē geuē
dat ſi indē ſtedē wonē/eñ in de voorſtedē
hare vee eñ haue/eñ alle ſlep dierē houdē
Dat begrijp der voorſtedē/dat ſi den
Leuitē geuē ſullē/ſal duſent ellen buytē
der ſtat muerē al om hebbē/Aldus ſuldi
ſe metē vā buytē voor de ſtat aendē hoec
tegē tooſtē twee duſent ellē. Eñ aenden
anderē hoec tegent zuydē twee duſent el-
len/Eñ aē den anderē hoc tegent weſtē
twee duyſent ellē/Eñ aendē hoec tegēt
noordē twe duyſent ellē/dat die ſtat in de
middelt ſi/Dat ſullē haer voorſtedē ſijn
Eñ onder die ſtedē die ghi de Leuitē Joſu.x/a
geuē ſult/ſuldi ſes vrij ſteden gheuē/dat
daer in vlie die daer doot ſlaet/Bouē de
ſe ſuldi noch/xlij/ſtedē geuē/dat al die ſte
dē/die de Leuitē gegeuē ſijn/xlviij/zijn ſul
len met harē voorſtedē Eñ deſe ſtedē die B
mē dē Leuitē geuē ſal/vāden kinderē vā
Iſraels erfdeele ſalmē dmeeſte nemen
vāden genē die meeſt beſittē/eñ dminſte
vā dien die minſt beſitten. Een yegelijc
na ſijn erfdeele dat hē toegedeylt wordt

sal den Leuiten steden gheuen
Eñ die HEERE sprac met Mose seg-
gende/Spreect mettẽ kinderẽ vã Israel
Deu/xix a eñ segt hen/Als ghi ouer die Jordane co
met int lant Canaan/suldi stedẽ verkie-
sen om vrij stedẽ te sine/dat daer in vliet
die eenẽ doorslach onweten doet/eñ alsul
ke stedẽ sullẽ onder v lieden sijn voor den
wreker des bloets/dat hi niet steruẽ en
moet/die eenẽ dootslach gedaẽ heeft/tot
dat hi voor die gemeynte te rechte ghe-
staẽ heeft/Eñ van die stedẽ die ghi geuẽ
sult/sullẽ der ses vrij stedẽ sijn/Drie sul dy
geuen op dese side vã de Jordane/eñ drie
int lãt Canaan/Dat sijn die ses vrij stedẽ
beyde dẽ kinderẽ vã Israel/eñ den vreẽ
delinghẽ eñ den toecomelinghẽ onder v
dat ghi daer vliet/die een siele geslagen
C heeft onwetende
So wie yemanden met eẽ ysserẽ wa
pen slaet dat hi sterft/die is eẽ dootslager
eñ sal die doot steruen/Worpt hi hẽ met
eenẽ steen (daer yemant mede ghedoot
mach wordẽ) dat hi sterft/so is hi eẽ doot-
slager/eñ sal die doot steruẽ/Slaet hi hẽ
met eenẽ houtẽ hantwapẽ (daer yemãt
mede doot geslagen mach wordẽ) dat hi
sterft/so is hi eẽ dootslager/eñ sal de doot
steruẽ. Die wreker des bloets sal dẽ doot
slager ter doot brengen/so hi geslaghen
heeft so salmẽ hẽ weder doodẽ. Stoot hy
hẽ wt hate of worpt wt list/yet dat hi ster
uet/of slaet hẽ wt viantscap met sijnder
hant/dat hi sterft/so sal hi de doot steruẽ
die hem gheslaghen heeft/Wãt hi is eẽ
dootslagher/die wreker des bloets sal hẽ
ter doot brenghen.
Eñ als hi hẽ bi misual zõder viãtscap
oft worpt hi eenighe wapẽ op hẽ sonder
list/oft eenigen steẽ (daer af dat hi steruẽ
mach/eñ en heuet niet gesien) op hẽ wor
pet dat hi sterft/eñ hi en is sijn viant niet
noch hi en wilde hẽ ooc niet quaets/so sal
die gemeynte rechtẽ/tusschẽ hem eñ die
gheslagẽ heeft/eñ tusschen den wreker
des bloets in desen rechte/eñ de gemein
te sal dẽ dootslager verlossen vã de hant
des bloetwrekers/eñ sal hẽ weder laten
comen tot die vrijstat daer hij in geulodẽ
was/eñ hi sal aldaer bliuen/tot dat de ho

ge priester sterft diemẽ metter heyliger
olien gesalft heeft.
Maer ist dat die dootslager buyten
de palen vã sijnder vrijer stat gaet/daer D
hi in geulodẽ is/eñ die bloetwreker vint
hem buytẽ de palen vã sijnder vrier stat
eñ slaet hẽ doot/dye en sal niet schuldich
sijn des bloets/want hij soude in sijn vrij
stat bliuẽ/tot dat die hooge priester doot
ware/eñ na des hoogen priester doot we
der tottẽ lande vã sinen erfgoede comen
Dat sal v een wet des rechts sijn bi uwe
nacomelingen in alle uwe woninghen.
Den dootslager salmen doodẽ na dẽ
mont vã twee getuygen. Een getuyge
en sal niet antwoordẽ ouer eẽ siele totter
doot/Eñ ghi en sult gheen versoeninge
nemen ouer die siele des dootslaghers
wãt hi is de doot sculdich/maer hi sal die
doot steruẽ/Eñ ghi en en sult vã diẽ/dye
wt sijnder vrij stat geulodẽ is gheẽ ver
soeninge nemen/dat hi weder int lãt co-
me eer die priester sterft.
Eñ en scyndet dat lãt niet/daer ghi
in woont/wãt wie des bloets schuldich
is/die scyndet dat lãt/eñ dat lant en can
niet vã den bloede versoent worden/dat
daer in gestort is/sonder alleen duer dat
bloet vã den ghenẽ die dat gestort heeft.
En onsuuert dat lant niet daer ghi inne
woont daer ic ooc in woone/Want ic ben
die HEERE die onder die kinderẽ van Is
rael woont.

¶ Dat/xxxvi/Capittel.

Ende die ouerste vaderẽ vandẽ ge- A
slachte der kinderen Gilead Ma
chiers sone/die Manasses sone was/vã
den gheslachte der kinderen Joseph/die
quamẽ eñ sprakẽ voor Mose/eñ voor die
hooftliedẽ vandẽ ouerstẽ vaderẽ der kin
derẽ vã Israel eñ sprakẽ Mijn here/die
HEERE heeft ghebodẽ/dat ghi dat lant B
tot eẽ erf deel geuẽ sult mettẽ lote dẽ kin
derẽ van Israel/Eñ ghi mijn here hebt
gebodẽ duer dẽ HEERE/datmẽ Zela
phehad ons broeders erfdeel/ gheuẽ sal
sinẽ dochterẽ/ist datse yemãt wt den ge-
slachten vã Israel tot wiuen neemt/soo
sal ons vaders erfdeel minder wordẽ/eñ
al dat si hebben sal tottẽ erfdeel vã dyen

gheslachte comen/daer si toe ghecomen syn/Eñ aldus wort onse erf deel gemindert/Als dā nu dat guldē iaer der kinderen van Israel coemt so sal totten erfdeele des geslachts comen daer si syn/alsoo wert onser vaderen erfdeel vermindert al wat si hebben.

a Mose gheboot den kinderen van Israel na den beuele des HEREN/ende sprac. Dat geslachte van Josephs kinderen heeft recht ghesprokē/Dit ist dat de HERE ghebiet Zelapheads dochterē eñ spreect/laetse een houwelijck nemen soot hen belieft/alleen laetse houwen onder die gheslahten van haerder vaderē gheslachten/op dat die erfdeelē der kinderen van Israel niet en vallen vanden eenen gheslachte op dander/Want een yeghelijc vāden kinderē van Israel/sal bi sijnder eruen vā sijns vaders geslachte bliuen/eñ alle die dochteren dye welcke erfdeelen besitten onder die geslachten vanden kinderen van Israel/sullen

Tob.vij b te houwelijc nemen eenen vā haerder vaderen gheslachte/op dat een yegelijc vanden kinderen vā Israel syns vaders erue behoude/eñ dat eenich erfdeel niet en valle van eenen gheslachte op dat ander/maer een yeghelijc bliue bi sijnder eruen onder die gheslachten der kinderen van Israel

b Zelapheads dochteren Mahela Thirsa/Hagla/Milca eñ Noa/deden so de HERE Mose geboden hadde/eñ namen te houwelijc haers vaders broeders sonen/vanden geslachte der kinderen Manasse Joseps sonē/Also bleef hare erfdeel aen dat geslachte haerder vaderen/ Dit sijn dye gheboden eñ rechtē die de HERE duer Mose gheboot den kinderen van Israel/op ter Moabiten velt/ande Jordane teghen Jericho.

Hier eynt dat vierde boec Mose Numerus

Hier beghint Deuteronomium

Dat eerste Capittel.

A DIt sijn de
woorden dye Moses
sprac tot alle Israhel
op geen side der Jordanen/in die woestijne op tvelt/teghẽ die
Roode zee/tussc̃e Paran eñ Thophel/La
ban Hazeroth/eñ Disahab/elf dachreysen vã Horeb ouer dẽ wech des geberchtes Seir/tot Kades Barnea/Eñ het geschiede inden/xlsten/iare/indẽ eerstẽ dage
vander elfster maent/Dat Moses metten kinderẽ vã Israel sprac/al dat hem de
HERE aen hen geboden hadde/na diẽ
dat hi Sihon dẽ coninc der Amoritẽ gheslaghẽ hadde/die te Hesbon woonde/eñ
Og den coninck tot Basan/die tot Astha
roth ende tot Edri woonde

Op gheen side vander Jordanẽ inder
Moabiten lant/begonst Moses die wet
te verclaren eñ sprack/Die HERE onse
God sprac met ons aenden berch Horeb
eñ seide/ghi hebt aen desen berch lange
genoech geweest/keert v eñ treet weder
wech/dat ghi comen muecht aenđ Amoriten geberchte/eñ tot aldẽ omliggẽden
gebuerẽ/indẽ velde/op bergẽ/eñ inden
leeghẽ plaetsen/tegen tsuydẽ/eñ teghen
die hauen der zee/vãden lande Canaan/
ende totten berghe Libanus/tot aen dat
B grote water Phrath/Siet ick heb v gele
Exo/ uert/gaet daer inne ende besittet/dat de
xxxiij c HERE uwen vaderen Abraham Isaac
eñ Jacob ghesworẽ heeft/dat hijt hen ge
uen soude eñ haren sade na hen

EN inder seluer tijt sprac ic tot v/Jck
en can v alleẽ niet verdragẽ/wãt de HE
RE v God heeft v vermenichfuldicht/dat
ghi hedẽ op desen dach/sijt so vele als dye
sterren des hemels(Dye HERE uwer
vaderẽ God/doe daer noch toe dat getal
van veel dusendẽ/eñ gebenedie v gelijck
hi v geseit heeft)Hoe mach ic alleen alsul
ken last eñ moyte/eñ twist vã v liedẽ ver

Deutronomium Ca.I

dragen/Laet wise verstandighe liedẽ comen/die onder v geslachten bekent sijn
die sal ick uwe hoofden stellen

DOen antwoorde ghi mi eñ spraect.
Dat is een goet dinck dat ghi doen wilt/
Doen nam ic die hoofden van uwen geslachten/wijse eñ bekende mannẽ/eñ ic
settese ouer v tot hoofden ouer duysent/
ouer hondert/ouer vijftich/eñ ouer thiẽ
eñ officiers dat uwe knechtẽ sijn souden
uwen gheslachten Eñ ic gheboot uwen
rechteren ter seluer tijt/eñ ick sprac/Ver
hoort uwe broederen/eñ rechtet hẽ ghe
rechtich tusschen een yeghelic/eñ sinen C
broeder/eñ den vremdelingen/Gheenẽ Johã.vij
persoon en suldi int recht kennen/maer Paralip/
ghi sult den cleynẽ hooren als den grotẽ xix b
eñ ghi en sult niemants persoon ontsiẽ/ Leuit.xix b
want dat oordeel is Gods/Eñ is v een Jacob.ij a
ghe sake te hert/die laet tot mi comẽ dat
icse hoore/Also gheboot ick v in dien tide
al wat ghi doen sout.

HOe reysdẽ wi vã Horeb/eñ wandel
dẽ door die gantse woestine/dye groot eñ
grouwelic is/so ghij ghesien hebt/al den
wech tot der Amoritẽ gheberchte/so ons
die HERE onse God gebodẽ hadde/eñ
wi quamen tot Kades/Barnea/eñ daer
sprac ick tot v liedẽ/Ghi sijt ghecomẽ aen
tgheberchte der Amoriten/dat ons dye D
HERE onse God gheuen sal/Siet daer
voor v dat lant/dat v dye HEERE uwe
God ghegheuen heeft/treet op ende be
sittet/alsodye HEERE uwer vaderen
God ghesept heeft/ende en vreeset noch
en ontsiet niet/

DOen quaemdi al tot mi eñ spraect
Laet ons mannen voor ons henen seyn
den die ons dat lant bespien/eñ ons boot
schappen duer wat weghe dat wij daer
in trecken sullen/eñ die steden daer wi in
comen sullen/ Dat behaechde my wel/
ende ick nam tweelef mannen van v lie
den/van elcken gheslachte eenen/Als de
se wech ghinghen/ende daer opwaerts
reysden op dat gheberchte/ende doen sy
aen dye beecke Escol quamen/daer so be
saghent si/ende namen vãdẽ vruchtẽ vã

dien lande met hen/eñ brachtenſe af tot
ons/ende bootſcaptē ons/ende ſpraken.
dat lant is goet/dat ons die HERE ons
God ghegheuen heeft.
Eñ ghi en wouder niet optrecken/eñ
ghi wert ongehoorſaem den woorde des
HEREN uws Gods/eñ ghi murmureer
de in v tentē eñ ſpraect/Dye HERE he-
uet ons wt hact wt Egiptē lant gheleit/
dat hy ons leuerē ſoude inder Amoriten
handē/om te meuete te dō/Werwairt ſul
G len wi gaē:onſe broederē hebbē ons her-
te v̇uaert gemaect/eñ hebbē gheſeit dat
dat volc groter eñ hoger is dan wi/de ſte
den ſijn groot/eñ tottē hemel toe gemue
ret/eñ ooc hebbē wi Enakims kinderen
aldaer gheſien
Eñ ic ſprac tot v/en vreeſt niet/noch en
ontſiet hē niet/de HERE v god reyſt vo
re v henē/eñ hi ſal voor v ſtridē/ſo hi mz v
gedaē heeft/in Egyptē voor uwē ogē/eñ
in die woeſtine/daer ghi geſien hebt/hoe
dat die HERE v God v gedraghē heeft/
gelijc een man ſinē ſoon draecht/wir alle
die weghē daer ghi lanc gewādelt hebt
tot dat ghi tot deſer ſtedē ghecomen ſijt/
Mer aldus en hebdi aēdē HERE uwē
God niet gelooft die voir v henē ginc/om
v die ſtede te wiſen/daer ghi uwē leeger
makē ſoudt/des tſnachts int vier/om dat
hi v den wech toonē ſoude/daer ghi lanc
gaen ſoudt/eñ des daechs in een wolcke
H Als die HERE die ſtēme uwer woor
Nu/xiiij/ den hoorde/wert hi toornich/eñ ſwoer eñ
b ſprac/Geen vā deſen quadē geſlachte en
ſal dat goede lant ſien/dat ic harē vaderē
geſworē hebbe te geuē/ſonder alleen Ca
leb Jephune ſoon dye ſalt ſien/eñ hē wil
ic geuen dat lant dair hi op getredē heeft
eñ ſinen kinderē/om dat hij den HERE
geheel na nagevolcht heeft/Ooc werdt
die HERE op mi toornich om uwē wille
eñ ſprack/Ghi en ſult daer ooc niet in co-
men/Maer Joſua Nuns ſone die voor v
ſtaet/die ſal daer in comē/deſen ſterct/wāt
hi ſal Jſrael die erue wtdeylen/Eñ uwe
kinderē daer ghi af ſegt/ſi ſullē eenē roof
wordē/eñ v ſonē die opten dach vā heden
noch goet noch quaet en v̇ſtaē/die ſullen
daer in comē/dien ſal ict geuē/eñ ſi ſullēt

beſitten/maer ghi lieden keert v/eñ trec
ket den wech nae der woeſtijnen totter
rooder zee.
Doe antwoorde ghi eñ ſpraect tot mi G
Wi hebbē dē HERE geſondicht/Wi wil Nu/xiiij/
len opreiſen eñ ſtridē/ſo die HERE ons g
geboden heeft/Als ghi v bereidet een ye-
gelijc met ſinē harnas/eñ het gebuerde
dat ghi op reyſ det tottē geberchte/ſo ſey
de die HERE tot mi/Segt hen dat ſe nz
opwaerts en reiſen/ooc dat ſi niet en ſtri
den/wāt ic en ben onder v lieden niet/op
dat ghi niet gheſlaghen en wordt van dij
ne viandē/Doen ick v dat ſeide/en hoor-
de ghi mi niet/eñ ghi wairt ongehoorſaē
den woorde des HEREN/eñ in verme-
tētheit trocte ghi op dat geberchte.Doē
quamē die Amoritē wt/dye opt gebercht
woondē v lyedē tegē/eñ iaechdē v/gelijc
die byē doē/eñ ſloegen v te Seir/tot Har
ma toe.Als ghi weder quaēt eñ weēdes
voor dē HERE/ſo en wilde dye HERE
v ſtēme niet boorē/eñ hij en neychde ſijn
oren niet tot v/Alſo bleefdi tot Kades ee
langhen tijt/

Dat.ij.Capittel A

Doen keerdē wi ons eñ trocken
wter woeſtijnen op die ſtrate totter roo
der zee/ſo de HEERE mi gheſeyt had-
de/eñ omreiſdē dat geberchte Seir een
lange tijt/Eñ die HERE ſprack tot mij
Ghi hebt genoech tgeberchte omreyſt/
keert v noortwaert eñ gebiet den volcke
eñ ſegt/ghi ſult ouer uwer broederē pa-
len der kinderē Eſau treckē/die te Seir
woonē/eñ ſi ſullē v vreezē/Mer wacht v
nerſtelijc dat ghi hē geen ſchade en doet
wāt ic en ſal v van haren lande niet eenē
voet breet gheuen//want dat gheberch-
te Seir heb ic Eſaus kinderē gegeuē te
beſitten/Ghij ſult ſpiſe van hem om gelt
copen/om die te eten/ende ghi ſult water
van hē coopen/om gelt/om dat te drinckē
Want de HERE v God heeft v ghebe-
nedijt in alle v wercken uwer handen/ B
Hij heeft v reyſe ouer deſe groote woe-
ſtijne aengheſien/ende die HEERE v
God is veertich iaer by v gheweeſt/dat
v niet ghebroken en heeft

Als wi voorbij onsen broederē Esaus
kinderē getrockē warē/die opt geberch-
te Seir wonē/optē weghe des velts van
Elath eñ Ezeon Gaber/so keerdē wi ons
eñ gingē ouer den wech der Moabiten
woestine/Doe sprac die HEER tot mij/
ghi en sult den Moabitē niet lastich wezē
noch niet verweckē totten stride/wāt ick
en sal v haer lant niet geuē te besittē Wāt
ick heb Ar Lots kinderē gegeuē te besit-
ten/Die Emim hebbē hier voortidē dair
in gewoōt/dat een groot volc was/gelijc
die Enakim/men hieltse voor ruesen/eñ
die Moabitē hietēse ooc Emim/Ooc soo
A woondē hier voortijts in Seir die Horitē
eñ Esaus kinderē vdreuēse/eñ dedēse te
nieute voor hen/eñ woondē in haer stedē
gelijc Israel dede int lant sijnder besittin
ghen/dat hem die HERE gegeuē heeft
Eñ staet nu op eñ gaet door dye beke
Sared/eñ wi trocken daer ouer/Die tijt
die wi van Kades Barnea trockē.tot dat
wij quamen ouer dye beke Sared/was
xxxviij.iaer.tot dat alle de crijsch liedē wt
dē leeger vergaē warē/so hē die HERE
gesworen had/Ooc was die hāt des HE
REN tegē hen/dat si vergaē soudē wten
leeghere/ende te nieute worden
Eñ als alle dye crijschliedē te nieute
waren/eñ gestoruē warē onder dat volc/
sprac die HERE tot mi seggēde/Ghi sul
let hedē treckē bij Ar/ouer der Moabitē
palen/eñ ghi sult na tegē de kinderē Am
mon comē/en weest haer nz lastich noch
en beruertse niet/Wāt ic en sal v niedt te
besittē gheuē vāden lande der kinderen
Ammon/wāt ic hebt Loths kinderē ghe
gheuē te besittē/Eñ het is ooc gesrat voir
B der ruesen lant/eñ daer hebbē hier voor
tidē ooc ruesen in gewoōt/eñ die Ammo
nitē heetēse Sammesumim/dat was eē
groot volc/veel eñ hooch volc/gelijc dye
kinderē Enakim/eñ dye HERE verde-
dese voor haer aengesicht/eñ hi lietse dye
selue stedē besitten/dat si in haer plaetse
wonen soudē gelijc hij gedaen heeft met
Esaus kinderē/die opt geberchte Seir/
wonē/als hi die Horitē voor hen te nieu-
te dede/eñ lietse die stedē besittē/dat si in
hair plaetse woōdē/tot optē dach vā hedē
Eñ de Caphthorim trockē wt Caphthor
eñ vdreuē dye Auim/dye te Hazerim wo
nedē/tot Gasa toe/ende si woonden in ha
re plaetse aldaer
Staet op eñ treet op/eñ gaet ouer de C
beke Arnon/Siet ick hebbe Sihon dē co
ninc der Amoriten tot Hesbon in uwē hā
den gegeuē/met sinē lande/begint te be
sittē/eñ verwect hē totten strijde Hedē op
desen dach/sal ic beginnē dat alle volc dat
ondē dē hemel is/sal v vreesen eñ verschrict
wordē/dat als si vā v hooren/sullēse vree
sen eñ beanxt worden vā uwer toecoēste Nu/xxi/e
Doe sant ic bodē wter woestinē oost-
waert/tot Sihon dē coninc der Amoritē
tot Hesbon mit vreedsame woordē/ende
liet hē segghē/Ic sal door v lant treckē eñ
lanct die strate sal ic gaē/ic en sal noch ter
rechter noch ter slincker hāt afwijcken/
Spise suldi mi om gelt vercopē/dat ic ete
eñ water suldi mi om gelt geuē/dat ic drin
ke/Ick en sal maer te voet henē door gaē
gelijc wi den kinderē Esau gedaē hebbē
die te Seir wonē/eñ die Moabiten die te
Ar wonē/tot dat ic come ouer dē Jordaen D
it lāt dz ons die HERE ōse God geuē sal
Maer Sihon die coninc tot Hesbon/
en woude ons niet ouerlatē treckē/wāt
die HERE v God verherde sinen moet
eñ verstocte hē sijn herte/om dat hi hē in u-
wen handē soude geuē/gelijc ghi nu siet.
Eñ die HERE sprac tot mij/Siet ic heb
v begonst te geuē Sihon met sinē lande/
begint te aenneerdē eñ te besittē sijn lāt/
Ende Sihon troc wt teghen ons/
met allen sinen volke/om te strijdene te
Jahza/Maer die HEERE onse God hi
gaf hem voor ons/dat wi hem met sinen
kinderen ende met alle sinen volcke ver-
sloeghen
Doen wonnen wi tot dier tijt alle si-
ne steden/ende wi hedē destrueerden al
le dye steden/beyde mannen eñ wiuen/
ende kinderen/ende en lieten nyemant
ouer bliuen/sonder dat vee dat roof den
wi voor ons/ende den anderen roof der
steden die wi wonnen van Aroar aē/die
welcke opten oeuere vander beken Ar-
non leyt/ende van dyer stadt aen tot op
dye beke Gilead toe Daer en en was

gē stat die hair voor ons bescuttē konde
Die HERE onse God gaft ons al voor
ons sonder alleē dat lāt der kinderē Am
mon daer en quaēdi niet/noch tot al dat
aen de beke Jabock was/noch tottē ste-
dē optē geberchte/noch tot alle dat/dat
ons HEERE ons Godt ons verboden
A hadde. ¶ Dat/iij/Capittel
i/g EN de wi keerdē ons eñ trockē optē
wech tot Basan/Eñ Og de coninc
tot Basan troc wt ons tegen met al sinē
volcke/om te striden tot Edri/Maer dye
HERE sprac tot mi/en vreest hem niet/
wāt ick heb hē/eñ alle sijn volc/met allen
sinen lande in v hant gegheuen/eñ ghij
sult met hen doē/ghelijc ghij met Sihon
den coninc der Amoritē gedaē hebt/dye
te Hesbon sadt/Also gaf ons die HERE
onse God/oec den coninc Og tot Basan/
in onsen handen/met alle sinen volcke/
dat wij hē sloegen/tot datter niet van hē
ouer en bleef
Doe wonnen wi tot dier tijt alle sijn
stedē/eñ daer en was geen stede/die wij
hen niet en namē/Tsestich stedē/alle dat
lantscap Argob/indē coninckrijcke Og/
tot Basan/Alle dese stedē warē vast/mit
hogen muerē/poortē eñ grendelē/behal
uen seer vele ander stedē sonder mueren
ende wi destrueerdense/ghelijck wi met
Sihon den coninck van Hesbon deden/
Alle sijne steden die verdoruen wi/beyde
mannen eñ kinderen Maer alle dat vee
eñ dē roof der stedē roof den wi voor ons
Also namē wij dat lant tot dier tijt wt
B der hant vā twee coninghē der Amoritē
op gheen side vander Jordanen/van dye
beecke Arnon aē/tot aēt geberchte Her-
mon/dat welcke dye Zidoniten Sirion
heetē Maer die Amoritē heetē hē Senir
Alle die stedē die op dat pleyn sijn/eñ tge
heele Gilead eñ dat gheheele Basan/tot
Salcha toe eñ Edri/die stedē des coninc-
rijcx Og/tot Basan/Wāt alleē de coninc
Og tot Basan noch ouer bleuē was van
den ruesen/Siet/sijn pserē bedde alhier
tot Rabath/der kinderē Ammon/neghē
ellē lāc/eñ.iiij.breet/na eēs mās ellēboge
Alsulckē lāt namē wi in/tot dier sel-
uer tijt/vā Aroar aen/die aē die beke Ar-

non leit. Eñ ic gaf dat half geberchte Gi
lead met sinē stedē den Rubenitē eñ den
Gadditen/maer dat ouerbliuēde vā Gi-
lead eñ alle dat gantse Basan des coninc
rijcs Og/gaf ic den haluē geslachte Ma-
nasse/dat gantse lantscap Argob tot alle
Basan/dat heet der ruesen lāt. Jair Ma
nasses soon besat al dat landtscap Argob
tot aen die palen Gessuri eñ Maachati
eñ hi hiet Basan na sinē naē. Hanoth Ja
ir/tot optē dach vā hedē. Maer Machir C
gaf ic vā Gilead/eñ dē Rubenitē eñ den
Gadditē gaf ic een deel vā Gilead tot aē
die beke Arnō/muddē in die beke die dair
die pale is/eñ totter beken Jabok/die die
pale is der kinderē Ammon/eñ ooc die
veldē/eñ den Jordaē. die dye pale is. van
Cinereth aē tot aē die zee aēden velde/te
werē die soute zee aen den berch Pisga te
gent oosten.
Ende ic geboot v oec ter seluer tijt eñ
ic sprac/die HERE v God heeft v dit lāt
gegeuē te besitten/Daer omme treet nu
ende bereyt voor uwen broederē den kin
deren van Israhel/alle dat strijdtbaer is
sonder v wijuen eñ v kinderen eñ v vee/
wāt ic weet dat ghi veel vees hebt/latet
in uwe steden bliuen/die ic v gegeuē heb
be/tot dat die HERE v God v broederē
oec tot rusten brengt ghelijck v/dat si dat
lant oec besitten/dat hen dye HEERE
v God gheuen sal op gheen side vanden
Jordane/dan sul dy ghi weder keeren tot
uwer besittinghen die ic v gegeuen heb-
be.
Eñ ic geboot Josua ter seluer tijt eñ D
ic sprac. Uwe oogē hebbē gesiē/al wat de
HERE v God desen twee coningē ghe-
daē heeft/also sal die HERE oec allen co
ninc rijckē doen/daer ghi henē treet/ende
en vreestse niet/wāt dye HERE v God
strijdt voor v.
Eñ ic bat dē HEERE ter seluer tijt
eñ ic sprac. HERE HERE ghi hebt be-
gonst te toonē uwē knecht v groote ende
stercke hāt Wāt waer isser eē God indē
hemel eñ inder aerdē/dye v werckē eñ v
macht sou na connē gedoē: laet mi gaē eñ
besien dat goede lant op gheen side van-
dē Jordane/eñ dat goede geberchte ende

Libanum/Maer dye HEERE was toornich/op mi om uwẽ wille/eñ hi en v̇hoorde mi niet.mer hi ſprac tot my/Het is genoech/ende en ſegt mi daer niet meer af/ climt opt hoochſte vādẽ gebechte Piſga eñ heft v ogẽ op tegen tweſtẽ/eñ teghen tnoordẽ/eñ tegẽ tſuidẽ/eñ tegent ooſten/ eñ beſiet mettẽ ogẽ/wāt ghi en ſult ouer deſe Iordane niet gaẽ Eñ ghebiet Ioſua eñ ſterct hẽ/eñ vermaẽt hem/wāt hÿ ſal ouer dye Iordane gaen/voor dat volc/eñ hi ſal hen dat lant wtdeylen/dat ghi ſien ſult/Aldus bleuen wi in dat dal dat daer leet teghen dat huys Peor.

Dat vierde Capittel

A Ende nv hoort Iſrael die ſedẽ eñ rechten die ick v leere/dat ghiſe doen ſult/op dat ghi leuẽ muecht/eñ in comen ende dat lant beſitten/dat v dye HEERE uwer vaderen God gheeft.

Ghi en ſult daer niet toe doẽ/tot dien dat ick v ghebiede/eñ ghi en ſult dair ooc niet afdoẽ/op dat ghi behouden muecht die gheboden des HEERE Nws Goods die ick v gebiede/Uwe ogen hebbẽ geſiẽ wat die HEERE gedaen heeft/ouer Baal Peor/wāt al die Baal Peor na wandelden/heeft die HEERE v God onder v lieden verdaen/Maer ghi die den HEERE aenhinct/leeft noch op den dach vā hedẽ Siet ick heb v geleert rechtẽ eñ ſedẽ/ſoo mi die HEERE myn God ghebodẽ heeft dat ghi alſo doen ſout indẽ lande daer ghi in comen ſult dat ghÿt beſittẽ muecht

B Daer om behoudet nv eñ doeget/wāt dat is v wÿſheit eñ verſtāt voor allẽ volcke/als ſi horen ſullẽ alle deſe ſeden.ſullen ſi ſeggẽ.Och hoe wiſe eñ verſtandige lieden ſÿn dat/eñ een ſeere wÿs volck Wāt waer vintmen alſulckẽ machtigen volc/ totten welcken die Godẽ aldus nakende ſÿn/alſo die HEERE onſe God/als wi hẽ aenroepen/Eñ waer vintmen alſulcken machtigen volc dat alſulcke gerechtighe ſeden eñ rechtẽ heeft/ghelÿc al deſe wetten/die ic voor v legge/optẽ dach vā hedẽ

Hier om bewairt v ſiele wel/dat ghi niet en vergeet die geſciedeniſſen die dÿne ogen geſien hebbẽ/eñ dat ſi wt uwer herten niet en gaen/alle v leuen lanc Eñ

Deutronomium Ca.iiij

ghi ſultſe vercondighen uwen kinderen eñ kints kinderen/den dach doen ghi vore den HEERE uwen God ſtont/aenden berch Horeb/daer dye HEERE tot my ſprac/Vergadert mi dat volc/dat icſe mÿne woort laet horen/dat welcke hem leeren ſal/hoe ſi mi vreeſen ſullen/alle haer leuen lanc opter aerden/ende dat ſÿt haren kinderen leeren.

Eñ ghi quaẽt eñ ſtōt ondͤ aendẽ berch/ Diẽ berch barnde tot middẽ aenden hemel/eñ daer was duyſternis/wolckẽ eñ donckerheyt/Eñ die HEERE ſprac met v vandẽ middẽ wten viere/Ghi hoorde de ſtẽme ſÿnder woorden/mer ghi en ſaget geẽ gelikeniſſe buytẽ dye ſtẽme/Eñ hi vercōdichde v ſÿn verbōt dat hi u ghe boot te doẽ/te wetẽ/die.x.woordẽ/eñ hy ſcreefſe op twe ſteenẽ tafelẽ.Eñ de HEERE geboot mi in dier ſeluer tÿt/dat ic v leerẽ ſoude ſedẽ eñ rechten/dat ghi daer na doen ſoudt indẽ lande daer ghi in trecket/dat ghÿt beſitten muecht

C Daerō bewaert nv v ſielẽ wel/wāt ghi en hebt gheẽ gelikeniſſe geſien indẽ dage als die HEERE met v ſprac vā wtẽ viere/op den berch Horeb/op dat ghÿ v ſeluen nyet en bederft/eñ maect v enich beelt dat eenen man ghelÿc ſi oft eenen wÿue/oft vee opter aerden/oft vogel onder den hemel/oft ghewormte opter aerden/oft viſch inden watere onder der aerden/dat ghi v oogẽ niet op en heft ten hemele/eñ aenſiet dye ſonne eñ dye mane/ eñ ſterrẽ/oft eenich heyr des hemels/ende wordt verworpen/ende aenbidtſe ende dientſe/die ghene die de HEERE uwe God gheſchapen heeft/allen volcken onder den hemel tot dienſte.

Eñ die HEERE heeft v aengenomẽ eñ wt den yſerẽ houẽ(te wetẽ)wt Egipten gelept/dat ghi ſÿn erf volck ſout ſÿn gelÿct blÿct in deſen daghe/Eñ die HEERE wert toornich op mi om ws wercks wille/dat hi zwoer/ic en ſoude ouer de Iordane niet gaẽ noch in dat goede lādt niet comẽ/dat v de HEERE v God tot eenen erfdeel geuẽ ſal/maer ic moet in dit lant ſteruẽ/eñ ic en ſal ouer de Iordaẽ niet gaẽ

ghi suldt daer ouer gaen ende dat goede
lant besitten
Daer om wacht v dat ghi des HEE
D REN ws Gods vbont niet en vergeet/
dat hi met v gemaect heeft/dat ghi geen
beeldē en maect vā enigē maecsele/so de
HEERE v God geboden heeft Want die
HEERE v God is een verslindende vier
eñ een vreeselic liefhebbende God
iiij g Als ghi kinderen crijcht/eñ kints ki
deren/eñ dat lant bewoōt/eñ ghi v vder-
uet/eñ maect v beeldē vā enigen maecse
le/doende quaet voir dē HEERE uwen
God/dat ghi hē vertoornt/So roep ic he
den ouer v tot getugē/hemel eñ aerde/dz
ghi ter stont vergaen sult/vā dien lande/
daer ghi in gaet ouer dye Jordane/om te
besitten/Ghi en sult daer niet lange we-
sen/mer ghi sult vergaē/eñ dye HERE
sal v vstroepē/onder tvolc/eñ ghi sult een
cleyn volcxkē sijn/ond die heidenen/dair
v dye HERE brengen sal/Aldaer suldy
den Goden dienē/dye met mensren han-
den gemaect sijn/hout eñ steē/die niet en
sien/noch en hooren/noch en eten/noch
en riecken
E Als ghi daer den HERE uwē God
sult soeckē/so suldi hē vinden/ist dat ghij
hē vā gantser hertē/eñ vā gantser sielen
suect/Als ghi vdruct sult wordē/eñ alle de
se dingen sullen v begripē/indē laetsten
dagē/suldi weder tottē HEERE uwen
God comē/eñ sijnd stēmen gehoorsaem
wesen/Wāt die HEERE v God is een
barmhertich God/hi en sal v niet verlatē
noch verderuē/hi en sal oec niet vergetē
des verbonts dat hi uwen vaderen ghe-
daen heeft/dat hi hen gheswooren heeft
Wāt vraecht na die voorleden tiden
die voor v geweest sijn/vā diē dage aē/de
God den mensce opter aerdē sciep/vādē
eenē eynde des hemels/tottē anderē oft
sulckē grotē dinc opt gesciet is/oft des gē
lijc gehoort si/dat eenich volc Gods stēme
gehoort heeft/wt den viere sprekē/so ghi
gehoort hebt/eñ nochtās leefdi/Ende oft
God heeft willē ingaen/dat hi hē eē volc
soude nemē midden wt eenē volcke/doir
versuekinge/door teekenē/door wonder-
like dingē/door strijdt/door een machtige
hant/eñ door eenen wtgerecten arm/eñ
doir grote v'sioenē/so die HERE v God
dat al ghedaen heeft in Egipten voor dij
nen ooghen
Eñ ghi hebt dit ghesien/om dat ghij
weten soudt/dat dye HERE een God is/
eñ geeē and meer/dā hi alleē/vādē hemel
heeft hi v sijn stēme laten horē/dat hi v lee
ren soude/Eñ opter aerden heeft hi v ge
toont sijn grote vier/ende vā wten viere
hebdi sijn woort gehoort/om dat hij uwe
vaderē lief gehadt heeft/eñ haer saet na F
hen/Eñ hi heeft v wt Egiptē geleit/mit
sinē aensichte door een groote cracht/om
dat hi vdriuē soude voor v een groot volc/
eñ starcker dan ghi sijt/eñ v daer in bren
gen/dat hi v haer lant geuen soude tot eē
erfdeel/soot optē dach vā hedē blijct.
Daer om suldi heden wetē/eñ in dijne
herte ouerlegghen/dat dye HERE een
God is bouen inden hemel/eñ onder op-
ter aerden/eñ geen ander meer/dat ghi
sijn geboden eñ seden hout/die ick v hedē
ghebiede/dat v eñ uwen kinderen nae v
wel gesciede/eñ dat ghi lange leuen mo-
ghet in dat lant dat v die HERE v God
gheuen sal/
Doen verscheide Moses drie stedē/op
geen side der Jordanen/tegen der sonnē
opganc/dat daer in soude vlieden/wie dat
sinen naesten onuerhuets doot slaet/eñ
dat hij hem te voren geen viant geweest
en is/dye sal in dye steden vlien/op dat hi
leuendich blijue/Dye stadt Bezar/inder
woestinen int effen lant/onder die Rube
niten ghelegghen/ende Ramoth in Gile-
ad onder die Gadditen/eñ Golan in Ba
san onder die Manassiten ghelegghen.

Dit is dye wedt/dye Mose voorghe- G
lept heeft den kinderen van Israhel/en-
de dit sijn die ghetuyghenissen ende sedē
ende rechten/die Moyses den kinderen
van Israhel seide/doen si wt Egipten ge
trocken waren/op die ander side vander
Jordanen/in dat dal/teghent huys Pe-
or/indē lande Sihō des coninc vā den A-
morriten die te Helbon sat/dē welckē Mo
ses eñ die kinderē vā Israel sloegē doen si
wt egiptē getrockē warē/eñ besatē zij lāt

Eñ oock Og des coninrs tot Basans lant
die twee coningẽ warẽ der Amoritẽ dye
op dander side der Jordanẽ warẽ/tegẽ d
sonnẽ opgãc/vã Aroar aẽ/welc aendẽ oe
uer leyt vã de beke Arnon/tot aendẽ ber
ge Zion/eñ dat is Hermon/eñ al dz blac
velt op dander side der Jordanẽ tegẽt oos
ten/tot aen die zee indẽ blacken velde/eñ
aenden berch Pisga

¶ Dat.v.Capittel

A Ende Moses riep alle Jsrael eñ sey
de tot hen/Jsrael hoort dye sedẽ eñ
rechtẽ/die ic hedẽ voor uwẽ ooren spreke/
eñ leertse eñ onthoutse/dat ghi daer nae
doet/Die HEERE onse God heeft mit õs
een v̊bont ghemaect te Horeb/eñ hij en
heeft dit verbont met onsen vaderẽ nyet
gemaect.mair met ons/wi die hier hedẽ
sijn eñ alle leuẽ/Hi heeft vã aengesichte
tot aensicht mit ons vã wtẽ vier optẽ ber
ge gesprokẽ/Jc stondt tot dier tijt tusscen
dẽ HEERE eñ v/om v te bootscappẽ des
HEEREN woort/Wãt ghi vreesde tvier
eñ ghi en ghinct opten berch niedt/ende
hi sprack

Ex.xx.a / psal. lxxx.b Jc bẽ de HEERE v God/die v wt Egip
ten lant geleit heeft wtẽ diensthuse Ghi
en sult geen and̊ goden hebben voor mij/
Ghi en sult v geen beeldẽ maken vã eeni
gerhande maecsele/noch dat bouẽ inden
hemel/oft onder opter aerdẽ/eñ indẽ wa
ter onder der aerdẽ is/Ghi en sultse niet
Ex.xxxiiii.a aenbiddẽ/noch hen dienẽ/wãt ic ben die
HEERE v God een liefhebbẽde ialours
mat.iiii.b God/die de misdaet der vaderẽ versuect
op die kinderen int derde eñ vierde lit/dẽ
ghenẽ die mi hatẽ/eñ betoone barmher
ticheit in veel dusendẽ/den genẽ dye my
liefhebben/eñ mijn gheboden houdẽ

Ghi en sult dẽ naẽ vws HEEREN vws
B Gods niet te vergeefs in uwen mõt ge/
brukẽ/wãt die HEERE en sal den genen
niet onsculdich houwẽ/dye sinen naeme
te vergheefs ghebruyct

Den Saboth dach suldi behoudẽ/dat
ghi hẽ heilicht/gelijc v de HEERE v God
gebodẽ heeft Ses dagẽ suldi arbeidẽ/eñ
alle v werc doẽ/eñ ten.vij/dage ist dẽ Sa
both/des HEEREN vws Gods/ghi en sul
let geẽ werc doen/noch v sone/noch doch

ter/v knecht/v ioncwijf/v osse/v esele.eñ
alle v vee/eñ die vreẽdelinc die binnẽ dij
re poortẽ is/op dat v knecht/eñ v maerte
rustẽ gelijc ghi/Wãt ghij sult gedachtich
wesen/dat ghi oock een knecht in Egiptẽ
lant waert/eñ dye HEERE v God heeft
v vã daer geleit/met een machtige hant
eñ wtgerectẽ arme/Daer om heeft v ge-
bodẽ v HEERE v God/dat ghi den Sab
both houden sult

Ghi sult v vader eñ v moed̊ eeren/so
v die HEERE gebodẽ heeft/op dat ghi lã
ge tijt leuẽ muecht opter aerdẽ/eñ dat v Ex.xx.b / mat.xv.a
wel ghescie inden lande/dat die HEERE
v God v gheuen sal

Ghi en en sult niet dootslaẽ/¶ Ghi
en sult geen ouerspel doen/Ghi en sult nz mat.v.c
stelẽ/Ghi en sult geen valsch getugenis Ro.xiii.b
geuen teghẽ uwen naestẽ/¶ Ghi en sult
vws naestẽ wijf niet begeerẽ/Ghi en sult
vws naestẽ huys nz begerẽ/acker/knecht
ioncwijf/osse/ezel/oft yet dat hi heeft. C

Dat sijn die woordẽ dye dye HEERE
sprac tot alle v gemeinte opten berch vã
wten viere der wolckẽ eñ donckerheydt
met/eender groter stẽmen/Ende hij en
dede daer niet meer toe/ende hi screefse
op twee steenen tafelen/eñ hi gafse my

Doe ghi dye stẽme vã wter duyster-
nissen hoordet/eñ saecht dẽ berch mz vier
bernẽ/quaẽdi tot my/eñ alle dye ouerste
vã uwẽ geslachte/eñ douders/eñ spraect
Siet wi hebben gesien den HEERE onzẽ
God/eñ sijn heerlicheyt eñ grootheit/eñ
wi hebbẽ sijn stẽme vã wtẽ viere gehoort
heden hebbẽ wi ghesien dat God mettẽ
menschẽ spreect/eñ si blijuen leuende/eñ
nu waer om sullen wi steruen/eñ dat gro
te vier õs verslinden/Jst dat wij des HE
REN ons Gods stemme meer horen/so
moeten wi steruen/ Wandt wat is alle
vleesch/dattet soude moghen horen dye
stemme des leuendighen Gods/vã wtẽ
viere spreken/so wi ghehoort hebben/en
de leuendich blijuen/Gaet ghij daer toe D
ende hoordt alle wat die HEERE onse
God seydt/ende segghet ons/Al wat dye
HEERE onse God met v spreken sal/dat
willen wi horen eñ doen

Als die HEERE die stēme uwer woir
den hoorde/die ghi met mp spraect/sprac
hi tot mi/Ic heb ghehoort de stēme vā de
ses volcx woordē die si mz v gesprokē heb
ben/Het is al goet wat si gesprokē hebbē
Och si alsulckē hart haddē/dat si mi vreesl
den/eñ dat si mijn gebodē hieldē haer le-
uen lanc/op dat hen wel gesciedē mochte
eñ harē kinderē eewelijc/Daer om gaet
eñ segt hen/gaet thuis in v tentē Eñ ghi
sult hier voor mi staē/eñ ic sal v segghē/al
die gebodē sedē/eñ rechtē die ghi hen lee
ren sult/dat si daer na doē indē lande/dat
ic hen gheuen sal te besitten

Daerō so onthout dat ghi dat doet/so
v die HEERE v God gebodē heeft/eñ en
wijct niet/noch ter rechter noch ter slinc-
ker/Maer wandelt alleē in die wegē die
v die HEERE v God gebodē heeft/op dat
ghi leuē moecht/eñ v wel gescie/eñ lāge
leuē muecht/int lant dat ghi besitten sult

Dat.vi.Capittel

A Dit sijn die sedē eñ rechten/die dye
HEERE v God geboden heeft/dat ghi se
leerē eñ doen sout/in dat lant daer ghi he
nen treet/om dat te besittē/Dat ghi den
HEERE uwē God vreest/eñ hout alle zijn
sedē eñ gebodē/die ic v ghebiede/ghij eñ
uwe kinderē/eñ ws kints kinderē/al dijn
leefdage/op dat ghi lange leuen muecht
Israel ghi sult horē eñ houden/dat ghijt
doet/dat v wel gescie/eñ seer vermeerdt
wort/so die HEERE uwer vaderen God
v ghesproken heeft/een lant daer melck
ende honich in vloept

matt.xxij.d Hoort Israel/dye HEERE onse God
mar.xij c is een eeuich God/eñ ghi sult dē HEERE
Luce.x c uwē God lief hebbē/vā gantser herten/
B vā gantser sielē/na al v vermuegē/Eñ de
se woordē die ic v hedē ghebiede/suldi ter
hertē nemē/eñ ghi sultse uwē kinderen
vertellē/eñ daer af sprekē als ghi in v huys
sidt/oft optē weghe gaet/als ghij slapen
gaet/oft als ghi op staet/eñ ghi sultse bin
dē tot eē teekē op v hāt/eñ sullē v een ge-
dēc teekē sijn voor uwen ooghen/eñ ghij
sultse op de postē vā uwen husen scriuen
ende aen die poorte

Als die HEERE uwe God/v in dit lāt
brengē sal/dat hi gesworē heeft uwē vade
ren Abrahā Ysaac eñ Jacob/v te gheuen
grote eñ goede stedē/die ghij nz gemaect
en hebt/ende husen vol vā allē goedē/die
ghi niet geuult en hebt/eñ fonteinen die
ghi niet gegrauē en hebt/eñ wijngairdē
eñ olijfgaerdē/die ghij niet gheplant en
hebt/eñ dat ghi eet eñ sadt wort/So wat
hter v/dat ghi nz en vergeet des HEEREN
die v wt Egiptē lāt/wt den dienstachtigē C
huse geleit heeft/Maer ghi sult den HE
RE uwē God vresen/eñ hē alleen dyenē
Eñ bi sinē naē sweerē/eñ ghi en sult geē
ander godē na volgē/der heidenē die om
v sijn/wāt die HEERE v God/is eē starc
ialours God/inden middē vā v/dat dē to
rē des HEEREN ws Gods op v niet en mar.iiij b
vergramme/eñ v verdoe vander aerden/ Luc.iiij b

Ghi en sult dē HEERE uwē God niet
tēpterē/ghelijc ghi hē tēpteerdet te Ma
ssa/Maer ghi sult die gebodē ws HEERē
ws Gods houdē/eñ sijn getugenissen eñ
sijn sedē/die hi gebodē heeft/eñ dat ghijt
doet/dat recht eñ goet is/voor den oogen
des HEEREN/op dat v wel gesciē mach/
eñ incomē/eñ besittē dat goede lant/dat
die HEERE gesworē heeft uwen vaderē
dat hi alle v vianden veriagē soude/voir
v/so die HEERE ghesproken heeft

Als v kint hedē oft morgē vragē sal/eñ
seggen/Wat willē dese getugenissen/se- D
den eñ rechtē/die v de HEERE onse God
gebodē heeft:Dan suldi uwē sonē seggē/
Wi warē Pharaos knechtē/in Egipten
eñ die HEERE leyde ons wt Egiptē/mz
een machtige hāt/Eñ dye HEERE dede
grote eñ quade teekenen/eñ wonder ouer
Egiptē/eñ Pharaoni/eñ alle sinen huse
voor onse oghē eñ hi leide ons vā daer/ō
dat hi ons leidē soude/eñ ons dat lant ge-
uē/dat hi onsen vaderē gesworē heeft/eñ
die HEERE heeft ons gebodē/dat wi na
alle dese sedē doē soudē/eñ dat wi dē HE
RE onsen God vreesen soudē/om dz ons
wel gescieden soude/alle onse leuē lanc/ge
lijct heden scijnt/ende dye HEERE onse
God sal ons ghenadich wesen/behoudē
wij ende doen wij alle dese gheboden soo
hij ons gheboden heeft.

Dat.vij.Capittel

Dat.vij.Capittel

A Als die HERE v God v brengen
sal in dat landt daer ghi incomen
sult om dat te besittē/eñ wt wortelt veel
volcs voor v die Hethitē Girgositē/Amo
riten Cananitē/Pherisitē/Heuitē/eñ de
Jebusiten/seuēderley volc die groter eñ
stercker sijn dā ghi. Eñ alse dye HERE
v God voor v leuert/dat ghise slaet/so sul
dyse te nieutē doē/eñ geen verbont met
hen maken noch hen geen gonste betho
nen ghi en sult met hen geen vrientscap
makē/ghi en sult niet gheuē uwe dochte
ren harē sonē/eñ hare dochterē en suldy
niet nemē uwē sonen. Wāt si soudē uwe
sonen verleidē dat si mi niet volghen en
souden/maer dat si anderen Goden die.
nen souden/Eñ dan soude des HEREN
toren vergrammen op v eñ hi soude v te
nieute doen

Maer aldus suldi doē/hare outaren
B suldi om worpen/eñ hare calomnē brekē
co/xxiij/ d/ hare bosselkēs suldi af houdē eñ hare go.
dekens mettē viere verbernen. Wandt
ghi sijt een heilich volc dē HERE uwen
God/de HERE uwe God heeft v verco
sen/dat ghi sout sijn/sijn eygen volc wt al
len volcke dat opter eerdē is. Die HE
RE en heeft daer om geenē lust tot v ge
hadt/om dat ghi allē volcke te bouē ginct
inden getale Want ghi sijt die minste on
der allen volcke Maer daer om/om dat
hi v lief gehadt heeft/eñ om dat hy sinen
eedt houdē soude/die hi uwē vaderē ghe.
sworen heeft/eñ hi heeft v wtgeleyt met
een machtige hant/eñ hy heeft v verlost
vanden diensthuyse wt Pharaos des co
nincs van Egypten hant

Eñ ghi sult nu weten/dat de HERE
uwe God/een God is/eñ een getrouwe
God/die dat verbont/eñ die barmhertic
heit hout/dē genē die hem lief hebbē/eñ
sijn gebodē houdē int duysende lidt/ende
hi betaelt dē genē die hem hatē/voor ha.
re aengesicht. Also dat hise te nieute doet
C eñ hi en laet dat nz/hi en betaelt hen voor
haer aensicht den gheuen dyē hem hatē
Dair om onthout die gebodē/die sedē eñ
rechten/die ic v heden ghebiede dat ghy
daer na doen sout.

Eñ als ghi dese rechten hoort/eñ ghi
se hout/eñ daer na doet/so sal die HERE
v God oock houden dat verbont/ende die
barmherticheit die hi uwē vaderen ghe.
sworen heeft/eñ hi sal v lief hebbē/eñ ghe Ex.xxiij.
benedien eñ vermenichfuldigē Eñ hi sal
die vrucht ws lichaems gebenedyen/eñ
die vrucht ws lants/v graen/uwen most
eñ olye/uwer koeyen vruchten/eñ uwer
scapen vruchtē/indē lande dat hi gesworē
heeft uwen vaderen di te geuē Gebene.
dyt suldi wesen bouē alle volc. Vā v liedē
en sal niemant onvruchtbair wesen/noch
ooc v vee/Die HERE sal vā v nemē alle
cranckheit/eñ hi en sal gheen vanden qua
den siecken der Egiptenarē op v leggē/
die ghi wel weet/eñ allē dē genē die v ha
ten/sal hise toesenden

Ghi sult alle volc verslindē/dat de HE.
RE uwe god v geuē sal/ghi en sultse niet
sparē/noch harē Godē dienē/wandt dat
soude v eenē stric sijn. Ist dat ghi in uwer
hertē segt/dit volc is meerder dan ic/hoe
sal icse mogē verdriuē/so en vreest hē niet
Maer gedēct wat die HERE uwe God
Pharao eñ alle den Egiptenarē gedaen
heeft/duer groote versueckingē die ghy
met uwē oogen gesien hebt eñ duer tee.
kenen eñ duer wondere/duer een mach
tige hant/eñ wt ghestreckten arm/daer
mede dat uwe HERE uwe God v wt
leide. Also sal die HERE v God ooc den
genen doen die ghi vreest

Eñ die HERE v God sal onder hen
horselen sendē/tot dat si vergaen/al wat. D
ter ouer blijft eñ dat hē voor v verbercht
En laet v voor hen niet gruwelē Wāt de
HERE uwe God. is onder v/die groote
eñ vreesselijke God. Hi die HERE uwe
God sal dese liedē ontwortelē voor v dye
eē nadē anderē. Ghi en condtse niet al te
nieutē gedoē tsamē haestelijc/op dat dye
dierē des velts nz vermenichfuldicht en
wordē tegē v. De HERE uwe God sallē
voor v leuerē/eñ ghi sultse met grotē sla.
gē verslaē/tot dat si geheel vergaē Eñ hi
sal harē conic in uwe hādē leuerē/eñ ghi
sult harē naē te nieutē doē vā ōder dē he.
mel. Niemāt en sal v mogē weder staen
tot dat ghise verdoruen hebt:

Die beeldē vā haren Godē suldy met
viere verbernē. Eñ ghi en sult niet be-
geeren dat siluer oft gout dat daer aē is/
noch aenueerdē/op dat ghi daer aen niet
en misdoet Wāt dat is den HEERE uwē
God een grouwelijc dinc/daer om en sul
di dat grouwelijcke dinck in v huys niet
brenghen/op dat ghi niet verbannet en
wort/gelijc dat selue is. Maer ghi sult dat
scouwen/eñ v sal daer af grouwelē/wāt
het is verbannen

Dat.viij.Capittel.

A Alle die geboodē/die ic v hedē gebie
de suldi onthouden/dat ghy daer
na doet/op dat ghi leuen muecht/eñ ver-
menichfuldicht wordē eñ comē in dz lant
eñ besitten dat/dat dye HEERE uwē va-
deren gesworē heeft. Eñ weest ghedach-
tich al des weechs daer die HEERE uwe
God v duer geleit heeft/dese.xl.iarē lanc
in die woestine/op dat hi v vootmoedigē
soude/eñ proeuē soude/om dattet blijken
soude/watter in uwer hertē ware/oft ghi
zijn geboden houden sout oft niet. Hi ver
ootmoedichde v/eñ hi liet v honger heb-
ben/eñ hi spijsde v met Mā/dat ghi noch
uwe vaderen niet en kendet/op dat hi v
soude dat kenlijc maken

Dat die mensce niet bi den broode āl-
leene en leeft. Maer bi al dat wt des HE
REN mōt gaet/dat cleet dat ghi droecht
eñ verouderde niet/Eñ v voeten en heb
ben niet geswollē geweest dese viertich
iaer

Soo ouerlegt in uwer hertē/dat dye
B HEERE v God v geleert heeft/gelijc eē
man sinen soon leert/So hout nv die ge-
boden ws HEEREN ws Goods/dat ghi
in sijn wegen wādelt/eñ hē vreest Wāt die
HEERE v God leit v in eē goet lāt in een
lāt dair bekē/dair waterē eñ fonteynē in
sijn/die aen die bergē eñ indē veldē vlop
en. Een lāt daer terwe gerste/wijngairt
vijchboomē eñ graenaet appelen in sijn
Een lant daer olijf boomen ende honich
in wast Een lāt daer ghi broot sonder ge
brec eten sult/daer oor niet en ghebreeckt/
Een lāt/daer die steenē yser sijn/dair ghi
metael wtē bergen houwet Eñ als ghy
geten sult hebbē eñ veruult sijt/Loeft dā

den HEERE uwē God/voor dat goede lāt a
dat hi v ghegheuen heeft

Daerom so wacht v nv dat ghi uwē
HEERE uwen God niet en vergeet/so dz
ghi sijn ghebodē/eñ zijn zeden/eñ rechtē
die ic v heden ghebiede/niet en vergeet/
op dat als ghi geten hebt eñ veruult sijt/
eñ scoon husen gemaect hebt/eñ daer in
woont/eñ uwe rinderen eñ v scapen/eñ
siluer eñ gout/eñ al dat ghi hebt/verme-
nichfuldicht wort/dat dan uwe hert hem
niet en verheffe eñ dat ghi dan vergetet
den HEERE uwē God/die v wt Egyptē
lant geleit heeft/wten dienst huyse/ende
die v geleit heeft/duer dese groote eñ ver
uaerlijcke woestine/daer slangē die vier
spouden/eñ scorpioenen/eñ seer dorre eñ
geen watere en was/eñ hy liet v water
wten herden steenē comē/eñ hi spijsde v
met Man in die woestine dwelc uwe va
ders niet en kendē om dat hi v soude ver
oetmoedigen eñ proeuē eñ dat hy v daer
na weldoen soude. Ghi mocht anders
segghen in uwer herten/mijn cracht eñ
die stercheit van mijnen hādē hebbē mij D
dit vermoegen v ercregen/

Maer ghy sult gedachtich wesen ws
HEEREN ws Gods Want hi ist dye v
cracht geeft om yet te doē/om dat hy dat
soude volbrengē/dat hi uwē vaderē ghe
sworen heeft/gelijc hedē blijct

Maer ist dat ghi uwē HEERE uwen
God vergetet eñ ander Godē nauolcht
en hen dient/eñ aenbit/so voorsegge ic v
heden/dat ghi vergaen sult. Ghelijck die
heidenē/dye dye HEERE verdoet voor u
wen aensichte/so suldi oock vergaen/om
dat ghi onghehoorsaem sijt der stemmē
des HEEREN ws Gods

Dat.ix.Capittel

Hoort Israel. Ghi sult heden ouer die A
Jordaen gaen/Om te besitten veel
volcs/die grooter eñ stercker sijn dan ghi
groote steden/bemuert tot inden hemel
een groot lanck volck/die kinderen Ena
kim die ghi bespiet hebt/van den welckē
ghi oor gehoort hebt. Wie can Enak we-
derstaen Daer om suldi heden wetē/dat

die HERE v God voor v henē gaet/een
verslindende vier/hi salse verdoen/eñ hi
salse onderworpē voor v henē/eñ hy salse
verdriuen eñ te nieutē doē ter stont/so de
HERE v gesept heeft

Alse v HERE v God voor v wt ge-
stoten heeft/dā en suldi niet segghē in u-
wer herten. Die HERE heeft mi hier
gelept/dat ic dat lant in nemen soude om
mijnder rechtuaerdicheits wille/eñ dye
HERE heeft dese heydenen toch voor v
verdreuen/om hare ongodlichedē wille
Want ghi en coemt hier niet in haer lāt
om dz te besittē om uwer gerechticheits
wille/eñ om v oprechtich hert wille. mair
die HERE verdrijft dese heydenen om
haer ongodlychedē wille/om dat hy dat
woort voldoen soude/Dat hy ghesworen
heeft uwen vaderen Abraham Isaac eñ
Jacob.

B Hier om suldi weten/dat die HEE-
RE v God v niet en geeft dit lāt te besit-
ten om uwer gerechticheits wille/aēge-
sien dat ghi een hertneckich volc sijt. O-
uerdēct eñ en vergetes niet/hoe ghi ver-
toorndē dē HERE uwē God in de woes-
tine. Van diē dage aē doē ghi wt Egiptē
lāt trect tot dat ghi gecomē sijt in dese ste-
de/hebdi ongehoorsaē geweest dē HEE-
RE want in Horeb vertoornde ghi dē HE-
RE alsoo/dat hi vā gramscap v verdoen
wilde/doen ic optē berch gegaē was/om
die steenen tafelē te ontfaē/die tafelē des
verbonts die de HERE met v maeckte
eñ ic .xl. dagen eñ .xl. nachtē opten berch
bleef/eñ geen brodt en adt/eñ gheen wa-
ter en dranc/eñ die HERE mi dye twee
steenen tafelen gaf/met dē vinger Gods
bescreuen daer alle die woorden in warē
sose die HEERE tot v van wt den viere
optē berch gesprokē hadde/indē dage der
vergaderinghen

Eñ na die .xl. dagen eñ .xl. nachtē/gaf
mi die HERE die twee steenen tafelen
C des verbonts/eñ hi sprac tot my Staet op/
gaet haestelijc van hier/wāt v volck dat
ghi wt Egipten geleit hebt is verdoruē
Si sijn haestelijc af ghetredē vanden we-
ge/die ghi hen geboden hebt eñ si hebbē
hen een gegoten beelde gemaect. Eñ de
HERE sprac tot mi. Ic sie dat dit volc eē
hertneckich volc is/laet mi/dat ickse ver
derue/eñ harē naē wt doe vā onder dē he-
mel/Ic sal v ouer een grooter eñ stercker
volc stellen dan dit is

Eñ als ic mi keerde eñ vanden berch
ginc/die met vier bernde hebbēde die .ij.
tafelen des verbonts in beyde mijn han
den doen sach ic/eñ siet doen hadde ghi v
aenden heere uwen God besondicht dat
ghi een gegoten calf hadt ghemaect/eñ
ghi waert haestelijc vādē wege getreden
die v die HERE gebodē had. Doē vatte
ic beyde die tafelen/eñ ic worpse wt beyde
minen handen/eñ ic bracse voor uwe oo-
gen/eñ ic viel voor den HERE gelijc ick
in die eerste .xl. dagen eñ .xl. nachten dede
eñ ic en adt geen broot/eñ ic en dranc geē
water/om alle uwer sondē wille/die ghy
gedaen hadt/doen ghi alsulcken quaet de
det voor den HERE om hem te vertoor
nen Want ick vreesde voor den toren eñ
gramscap/daer mede dat die HERE op
v vertoornt was/so dz hi v verderuē wou
de. Maer die HERE verhoorde my ooc
die reyse.

Eñ die HERE was ooc seer toornich
op Aaron/so dat hi hem oock verderuen
woude/maer ic badt oock voor Aaron in
dien seluen tijt/Maer uwe sonde/dat is
dat calf dat ghi ghemaect hadt/dat nam
ick ende verbrandet met viere/ende ick
sloecht in stucken ick maeldet tot dat stof
wert/eñ ick worp dat stof in dye beke dye
vanden berge vloeyt

Eñ ghy vertoornde den HERE tot
Thabera/eñ tot Massa/by den Lustgra- D
uen/doen hi v wt Kades Barnea sant eñ
sprac/trect opwaerts eñ ontfanct dat lāt
dat ick v ghegeuen hebbe Eñ ghi waert
onghehoorsaem des HEEREN mont
ws Gods/eñ ghi en gheloofdet aen hem
niet/noch ghi en verhoordet sijn stemme
niet/Wandt ghi sijt den HERE onghe-
hoorsaem gheweest also langhe als ick v
lieden ghekent hebbe

Doen viel ick voor den HERE veer
tich daghen/eñ veertich nachten/die ick
daer lach/Wāt die HERE seyde hi wou

dē v verderuē. Maer ic badt dē HEERE
eñ ic sprac HEERE HEERE en verderft
niet uwe volck/uwe erf deel/dat welcke
ghi duer uwe groote cracht verlost hebt
eñ met een machtige hāt wt Egiptē ghe
leit hebt

Weest toch gedachtich wus knechts
Abraham/Isaac/eñ Jacob/Eñ en aensiet
niet die herdichiet/eñ dye ongodlijcheit/
eñ die sonde vā desen volcke/dat dat lant
dair ghi ons wt geleit hebt niet en segge
die HEERE en condese nyet gebrengē in
dat lant/daer hi hem afgesept hadde/eñ
daer om heeft hise wt geleit/om dat hi op
hen gram was/dat hise dooden soude in
dier woestine/wāt si sijn uwe volck/eñ u
we erfdeel/dz welcke ghi met uwer groo
ter crachtē eñ met uwē wt gerectē arm
wt geleit hebt

Dat.x.Capittel.

A IN dien tijdē sprack die HEERE tot
cxia mi. Verhouwet twee steenē tafelē
gelijc die eerste waren/eñ coēt tot my op
ten berch/eñ maect een houtē Arcke/eñ
ic sal op die tafelē scrijuē die woorden/die
op die eerste warē/die ghi gebrokē hebt/
eñ ghi sultse in die arcke leggē. also maec
te ic een Arcke vā vuerē houte/eñ ic hiew
twee steenen tafelen/gelijc die eerste wa
ren/eñ ic ginc opten berch hebbende die
twee steenen tafelen in mijn handen

Doen screef hi op die tafelen gelijck
dat eerste gescrift was/die tien woorden
B die de HEERE tot u gesproken hadde/vā
l/d/ wtē viere optē berch/doē dat volc verga.
derct was/eñ die HEERE gafse mi. Eñ ic
keerde mi eñ ic ginc vā dē berge/eñ ic stel
de die twee steenē tafelē in die arcke dye
ic gemaect hadde/dat die dair sijn souden
so mi die HEERE gebodcn hadde.

Eñ die kinderen vā Israel reysdē vā
Beroth eñ Bne Jakā tot Mosera aldair
sterf Aaron/ende hi is al daer begrauen/
Eñ sijn soon Eleasar werdt in sijn stede
priester. Van daer trocken si tot Gudgod
Van Gudgod tot Jathbath dat een lant
is daer beecken sijn. In dien seluen tijdē
afscreide die HEERE wt dat geslachte Le.
ui/om die Arcke des verbonts des HE.
REN te draghen/ende om te staen voor
den HEERE om hem te dienen/eñ om si
nen naē te louen/tot op desen dach Dair
omme en sullen die Leuiten/gheen deel/
noch erue met haren broederen hebben
Wandt die HEERE is haer erue/so die
HEERE uwe God dat hen ghesept heeft

Ende ick stondt opten berch/ghelijc a
te voren veertich daghen ende veertich
nachten ende die HEERE verhoorde mi
oock dye reyse/ende hy en woude u nyet
verderuen. Ende hy sprack tot my/staet
op/ende gaet henen/dat ghij voor dē volc
ke treckt/dat si daer inne comen ende dat
landt besitten dat ic haren vaderē geswo
ren hebbe hen te gheueu

Ende nu Israel/wat heyscht de HE
RE uwe God vā v. Niet dan dat ghi den
HEERE uwē god vreest/dat ghi in alle zijn
weghen wandelt/ende hem lief hebt eñ
dient den HEERE uwen God van gant.
zer herten ende van gantzer sielen/ende
dat ghi die ghebo[d]en des HEERĒN eñ
sijn zeden houdt/die ick v heden ghebiede
op dat v wel gae. Siet/hemel ende alder
hemelen hemel ende aerde ende al dat.
ter in is/dat is des HEERĒN uws Gods
Nochtans heeft hi alleen tot uwen vade
ren lust ghehadt ende hy heeftse lief ghe
hadt ende hy heeft haer saet wtuercoren
nae hen/v bouen alle volc/ghelijct hedē
blijct

Hier om besnydet uwer herten slot.
kens/ende en weest niet meer hertneck D
kich/wāt die HEERE v God is een God
alder Goden/ Ende heer bouen alle
heeren/een groot Godt/Machtich ende
veruaerlijck/ Dye gheenen persoon
wt en neempt/ Noch gheen ghiften en
neempt/ Ende hy doet recht den wee.
sen ende den weduwen/ende hi heeft die
vreemdelinghen lief/Gheuende hen spij
se/ende cleederen/ Daer omme so sul
dy oock die vreemdelinghen lief hebben
Wandt ghy hebt oock vreemdelinghen
in Egipten lant gheweest

Gene/vi.c Den HEERE uwen God ſuldi vreezē
eñ hem alleen ſuldy dienen/hem ſuldi aē
hanghen/eñ bi ſinen naē ſweeren/Hi is
uwe lof/ende uwe God/die by v alſulcke
groote ende veruaerlijcke dingen gedaē
heeft/die welcke uwe oogē geſien hebbē
Uwe vaderen reyſdē af in Egiptē in tſe
ventich ſielen. Maer nv heeft v die HE
RE uwe God vermenichfuldicht gelijc
als die ſterren des hemels

Dat.xi.Capittel

A Daer omme ſuldi dē HEERE uwē
God lief hebbē eñ houdē ſijn ſedē
ſijn rechten/eñ gebodē alle v leuē lāc/eñ
bekēt heden/dat welcke uwe kinderē he
dē niet en weten/noch geſiē en hebbē/te
wetene/dye onderwiſinghe des HEE.
REN ws Gods/ſijn groote/eñ oock ſijn
machtige hant eñ wtgerectē arm eñ ſijn
teekenē eñ werckē/die hi gedaē heeft on
der den Egiptenarē/aen Pharao den co
ninc vā Egyptē/eñ aen alle ſijn lant Eñ
wat hi aen der Egiptenarē macht gedaē
heeft/aen hare roſſen eñ wagenē/doē hy
dat water des roode zees ouer hen bracht
doen ſi v na iaechdē/eñ de HEERE verde
deſe tot op deſen dach. Eñ wat hi v gedaē
heeft/in dye woeſtine tot dat ghy in deſe
plaetſe gecomē ſijt. Wat hi Dathan ende
Abiron gedaē heeft Eliabs kinderē dye
Rubens ſoon was/hoe dat dye aerde ha-
ren mont ontdede/eñ verſlōtſe met ha-
ren geſin/tenten eñ met alle haren goe-
den die ſi haddē/midden onder al Iſrael.
B Uwe oogē hebbē die groote werckē
nu/xvi/d/ des HEEREN geſien/die hy gedaē heeft
daer om ſuldy alle die gebodē houdē/dye
ic v hedē ghebiede op dat ghi gheſterckt
wert in te comē eñ dat lāt in te nemē dair
ghi henē reyſt/dat dair ghi henē gaet om
dat te beſitten/eñ om dat ghy lāge leuen
muecht/in dat lant dat die HEERE uwē
vaderen gheſworen heeft hē te geuē/eñ
haren ſade/een lant daer melc eñ honich
in vloeyt

Want dat lāt daer ghi henē gaet om
dat te beſittē/en is niet gelijc Egiptē lāt
daer ghi wt getrockē ſijt/dair dat ghy u-
we ſaet ſaeyt/eñ dat ghi vochtichtomte
veruerſcē/gelijc eenē koolhof. Maer het
heeft bergen eñ veldē/die de waterē des
hemels vādē reegē vochtigē/dat welcke
die HEERE uwe God altijt voor ſiet ende
ſijn oogen ſijn altijt daer op vandē begin
ne des iaers tot aen dat eynde

Iſt dat ghi mijn gebodē hoort/die ick
v heden gebiede/alſo dat ghi dē HEERE
dinē God lief hebt eñ hē diēt/wt al uwer
hertē/eñ wt alder uwer ſielen/ſo ſal ic in
uwē lāde regē geuē tot zijder tijt vroech
eñ ſpade dat ghi v graen in muecht doen
uwē moſt eñ olye/eñ ic ſal uwē vee gras
gheuen opten velde/dat ghi eten muecht
eñ verſaept worden.

Maer wacht v dat uwe herte niet be
droghen en worde/eñ alſo af wijckē ende
dienen andere Goden/Eñ aenbiddenſe
eñ dat dan dien toren des HEEREN op v
come/eñ ſluyte dan dē hemel toe/datter
geenen regen en come/eñ dat dye aerde
haer groeyſel niet en geue/eñ dat ghi dā
oock vergaet vanden goeden lande/dat
die HEERE v ghegheuen heeft.

Daeromme neemt nv deſe woordē
ter herten/eñ in uwe ſiele/eñ bindtſe/tot
eenen teeken in uwe hant/dat ſi een ghe C
dinck teeken ſijn voor uwe ooghen/ende
leertſe uwe kinderen/dat ghi daer afſpre
ken ſult/als ghi in uwe huys ſidt/oft als
ghi opten wege gaet/als ghi gaet neder
ligghen/oft op ſtaet/ende ſcrijfſe aen dye
poſten van uwē huyſe/eñ aen uwer poor
ten/op dat ghi ende uwe kinderen lange
leuen muecht in dat landt/dat dye HE-
RE uwen vaderen gheſworen heeft hen
te gheuen/alſoo langhe als dye daghen
vanden hemel opter aerden ſijn ſullen

Wandt eeſt dat ghy deſe gheboden
alle houdt/ Die ick v ghebiede/Daer
na doende/uwen HEERE uwen God
lief hebbende/ende wandeldt in alle ſine
weghen/ende hem aenhangt/ſo ſal dye
HEERE al dit volck voor v henen verdrij
uē/dat ghij beſitten ſult grooter eñ ſterc
ker volck dan ghij ſijt. Alle plaetſen die
die ſolen van uwen voetē ſullē tredē/dye
ſullen v ſijn/van die woeſtine aē/eñ oock

vandē berch Libanus vanden watere E
phrates tot aen die wterste zee. sullen u-
we palen sijn. Eñ niemant en sal v mue-
ghen wederstaen. Uwe vreese ende
D uwen anxt sal dye HEERE laten comen
daer ghij henen reyst. Soe hi v gheseyt
heeft.

Siet/ic stelle heden voor uwe oogen
ghebenedijnghe ende vermaledijnghe:
Die ghebenedijnghe ist dat ghi ghehoor
saem sijt den gheboden des HEEREN
ws Gods/die welcke ic v hedē ghebiede.
Die vermaledijnghe/ist dat ghi nyet en
sijt gehoorsaem den geboden des HEE
REN ws Gods/eñ ist dat ghi wijct van-
den weghe die ic v heden gebiede/eñ an
der Goden na wandelt/dye ghi niet en
kent

Als die HEERE uwe God v brengt
in dat lant/daer ghy in comē sult/om dat
te besitten/dan suldi die gebenedijnghe
stellen opten berch Grisim/ende die ver
maledijnge opten berch Ebal/die welck
ke sijn op dander side vā dē Jordane in dē
weghe totten westen waerts/inder Ca-
naniten lant die opt vlac velt tegē Ghal
gal ouer wonen/bi dat dal More. Want
ghi sult ouer dat Jordaen gaen om in te
gaen eñ dat lant te besitten/dat v de HE
RE v God v gegeuē heeft dat ghijt besit
ten eñ bewonen sout. Dair om wacht nu
dat ghi doet na al die rechten eñ sedē/die
ick v heden voor legghe

Dat .xij. Capittel

A. x.c/ Dit sijn die seden eñ rechtē/die ghi
houden sult also dat ghy daer nae
doet int lant/dat die HEERE uwer vade
ren God v geuen sal/om te besittē/also lā
ge als ghi opter aerden leeft. Worpt om
me alle die plaetsen/daer die heydenen(
die ghi besitten sult)haren godē gedient
hebben/het si op hooge berghē/op houel
kens oft ondere groene boomē/eñ breect
hare outaren af/breeckt hare calomnē in
stucken/eñ verbernt met vier hare bos-
schen/eñ doet af hare afgodē eñ verdrijft
hare namē vā dien plaetsen

Ghi en sult den HEERE uwē God al
so niet doen. Maer in die plaetse/die v de
HEERE v God kiesen sal/wt allen uwen
geslachten dat hi sinen naē aldair sal latē
wonen/daer suldi na vraghen eñ comen
daer/eñ uwen brantoffer/eñ uwe ander
offer/eñ v tienden/eñ uwer handē Hef-
offer/eñ v geloften/ende v vrywillige of-
feren/eñ die eerst geboren van uwe run-
deren eñ schapen. daer brenghen/eñ ghi
sullet aldaer voor den HEERE uwē God
etē eñ vrolijc sijn/van al dat ghi eñ v huis
gesin voor handen hebt/daer v de HEE
RE uwe God in gebenedijt heeft

Ghi en sult niet doen dat wi hedē hier
doen/een yegelic dat hē goet dunct want
ghi en sijt tot hier toe noch niet totter rus
ten gecomen/noch tottē erfdeele/dat v
die HEERE uwe God v geuen sal

Ghi sult ouer den Jordaē gaen/eñ int
lant wonen/dat v die HEERE uwe God
wt deylen sal/eñ hi sal v laten rusten van
alle uwe omliggende viandē/eñ ghi sult
vrylijck wonen.

Als die HEERE uwe God een plaet B
se kiesen sal/dat sinen naem aldair wonē
sal/so suldi al daer brengen/al dat ic v ge-
biede/uwen brantoffer/uwe ander offer
uwe thienden/dat Hefoffer van uwē hā
den/eñ alle uwe vry gelooften die ghi dē
HEERE glouen sult eñ ghi sult vrolijck
wesen voor den HEERE uwen God ghij
eñ uwe sonen/eñ uwe dochter/ende uwe
knecht/eñ uwe ionckwijf/eñ die Leuiten
die daer binnen uwer poorten sijn Want
si en hebben geen erfdeele met v lieden.

Wacht v/dat ghi niet en offert uwē
brandt offer in alle plaetsen dye ghy siet.
Mer alleene in die plaetse/die de HEE-
RE verkiest yewers onder uwe geslach
ten/aldaer suldy uwen brantoffer offerē
eñ doen al dat ic v ghebiede. Ende ghi
muecht vleesch offeren eñ eten binnen
alle uwen poorten/nae uwer sielen lust/
na dat die gebenedijnghe is/die die HE
RE uwe God v ghegheuen heeft/beyde
reyne ende onreyne moghent eten als
van een Hint oft hert/sonder dat bloet al
leene dat en suldi niet eten/maer ghi sul
let opter aerden ghieten als water C
Maer ghi en muecht niet etē in uwer

pooꝛten vanden tienden vā uwē grane/
van uwen moſte/noch vanden eerſt ghe
boꝛen van uwen runderen/vā uwe ſcha
pen/oft van eenige gelooftē die ghi ghe-
looft hebt/oft van uwen vrijwilligen/oft
vanden Hefoffer uwer handē/mer alleē
vooꝛ den HEERE uwen God ſuldijt latē
eten/in die plaetſe die de HEERE uwe
God verkieſt/Ghi eñ u ſoon.u dochter/u
knecht/u ioncwijfeñ die Leuijt die binnē
uwer pooꝛten is/eñ ghy ſult vrolijck ſijn
vooꝛ den HEERE uwen God/vā allē dat
ghi vooꝛ handen neempt. Ende wacht
u dat ghi die Leuiten niet en verlaet alſo
langhe als ghi opter aerden leeft

Als die HEERE uwe God v palē ver
breyden ſal/ſo hi u geſpꝛoken heeft/ende
ghi dan ſeggen ſult/Jck wil vleeſch eten
als uwe ſiele luſt heeft om vleeſch te eten
dan eedt vleeſch/na alle uwer ſielen luſt.
Maer is die ſtat verre van u/die de HE-
RE gecoſen heeft/om dat hi ſinen naem
aldaer laten ſoude/ſo offert van uwē run
deren oft ſcapen/die de HEERE u geghe
uen heeft/ſo hi u gheboden heeft/eñ etet
in uwer pooꝛten na alle uwer ſielen luſt
D alſomē een Hint of hert eedt/mueghdijt
eten/beide reyne oft onreyne moghent
euen wel eten/alleen onthout dat ghi dat
bloet niet en eedt

Want dat bloet is der ſielen. Daer
omme en ſuldi die ſiele niet eten metten
vleeſche Maer ghi ſullet opter aerdē gie
ten gelijc water/eñ ghi en ſullet daer om
niet eten/op dat u wel geſcie/eñ uwē kin
deren na u/als ghi gedaē hebt/dat recht
is vooꝛ den HERE

Ende als ghi yet heilicht dat u toe be
hooꝛt of gelooeuet ſo ſuldi dat nemen ende
brenghent in die ſtede/dye de HEERE
vercoꝛen heeft eñ uwe brantoffer mettē
vleeſche/eñ tbloet opten outaer des HE
REN uws Gods doen Dat bloet vā uwē
offer ſuldy gieten opten outaer des HE-
REN uws Gods/eñ etē dat vleeſch. Siet
toe eñ hooꝛt alle deſe wooꝛden/die ic u ge-
biede/op dat u eñ uwen kinderen nae u/
dat u wel gae eewichlijc/als ghi dat ghe-
daen hebt/dat recht is vooꝛ den HERE
uwen God

Als dye HEERE uwe God vooꝛ u
wech verſtroept die heidenē daer ghi toe
gaet om te beſitten/eñ als ghiſe beſit/eñ
in haren lāde woont. So wacht v dā/dat
ghi niet inden ſtric en valt na hen/na dieē
dat ſi verdꝛeuē ſijn vooꝛ u/eñ dat ghi niet
en vraget na hare Goden ſeggende. ghe
lijc dat volck hare goden gedient heeft al
ſo wil ic oocdoen. Ghi en ſult uwen HE-
RE uwen God deſgelijck niet doen Wāt
ſi hebben haren Goden gedaen dat welc
ke den HEERE een grouwelijcheit is/eñ
dat welcke hi haet. Want ſi hebbē ooc ha
re ſonen eñ dochteren metten viere ver
barnt harē Goden

Al wat ick u ghebiede/dat ſuldi alleē
houden/ende daer na doen Ghy en ſult
daer niet toe doen/noch daer niet af doē.

Dat.xiij. Capittel

Als eē pꝛopheet oft dꝛoomer onder A
u lieden op ſal ſtaen/eñ gheuen u
een teeken oft wonder/eñ dat teeken oft
wonder volcht/daer hi u af gheſeit heeft
eñ ſeyt hi/laet ons andere Goden na vol
gen/die welcke ghi niet en kent/eñ hem
dienen. So en ſuldi dan alſulcken pꝛo
pheets oft dꝛoomers wooꝛden nyet hoo-
ren.

Want die HEERE uwe god pꝛoeft u
om dat hem kennelijck weſen ſoude/oft
ghi hem van gantſer herten/eñ van gāt
ſer ſielen lief hebt. Den HEERE uwen
godt ſuldi nae volgen ende hem vreeſen
ende ſijn gheboden houden/eñ ſijn ſtem B
me hooꝛen/eñ hem dienen/ende hem aē
hanghen. Maer die pꝛopheet oft dꝛoo-
mer ſalmen dooden/om dat hy geſpꝛokē
heeft van af te keeren vanden HERE u-
wen godt die u wt Egypten lant geleidt
heeft/ende u vanden dienſthuyſe verloſt
heeft/ende om dat hi u wten weghe ſtoo
ten wilt/die u die HERE uwe godt ghe
boden heeft/dat ghi daer inne wandelen
ſout/op dat ghi dien quaden van u lieden
doet.

Als u uwe broeder/uwer moeder ſoē
oft uwe ſoon oft dochter/oft uwe wijf die
in uwen arme/oft uwe vrient/dye met u

le als uwe siele/v raden sal heymelijc eñ
seggen /laet ons gaen eñ dienen andere
Godē die ghi nz en kēt/noch v vaderē/die
onder die lieden sijn om v al om/ofte se na
C bi v sijn oft verre/van aen dat een eynde
der werelt totten anderen/soo en consen
teert hen niet/noch en verhoort hē nyet/
uwe ooghe en sal hem nyet sparen/noch
en ontfermt hem niet/dat ghi hē bedect
Maer ghy sult hem dooden/v handt sal
die eerste op hem sijn om hem te dooden
eñ daer na der gemeinten hant/men sal
hem doot steenen. Wandt hi woude v
trecken vanden HEERE uwen God/die
v wt Egypten lant vanden diensthuyse
geleyt heeft/op dat alle Israel hoore/en.
de vreese/eñ nz meer alsulcke quaet voor
en neme onder v lieden

Als ghi van eenige stadt hoort/die v
die HEERE v God ghegheuen heeft om
daer in te wonen/datmen seyde. Daer
sijn Belials kinderen wt ghegaen onder
v lieden/eñ si hebben die borgers vā hair
der stadt veruuert segghende. Laet ons
gaen eñ dienen andere Goden/dye ghij
niet en kent/dan suldy wel suecken/ver.
heyschen eñ vragen/eñ also comen ende
beuinden die waerheit/dat sekerlijc also
is/dat dese grouwelicheit onder v lieden
gesciet is/dan suldi dye borgers van dier
seluer stat slaē/mz die scerpte des sweerts
eñ ghi sultse te nieuten doen/met al dat
daer in is/eñ hair vee oor met die scerpte
des sweerts/Eñ al harē roof suldi verga
deren midden op die strate/eñ mettē vie
re verbernen beyde die stadt/eñ alle ha.
D ren roof/deen metten anderen den HE
RE uwē God/also datse eewichlijc op ee
nen hoop ligge/eñ nēmermeer gesticht
en worde/Eñ vā dier vermaledijtheit en
sal niet aen uwe hant hangen/op dat die
HEERE vander gramscap sijns torens
gekeert worde/geuende v barmhertich.
heit/eñ dat hi uwer ontferme.eñ dat hy
v vermeerdere/also hi dat uwen vaderē
gesworen heeft/om dat ghi gehoort hebt
ws HEEREN ws Gods stemme/hou
dende alle sijn gheboden/die ic v hedē ge
biede/doende alle dat recht is/Voor des
HEREN ws Gods ooghen

Dat.xiiii Capittel

A Leui/xi/a/

Ghy sijt ws HEEREN ws Goods
kinderē Eñ en snijdet v niet/noch
en maect v niet calu/tusscen uwen oogē/
op eenen dooden: Want ghi sijt een hey.
lich volc den HEERE uwen God Eñ die
HEERE heeft v vercoren/dat ghi sijn son
derlinghe volck sijn soudt wt allē volcke
dat opter aerden is

Ghi en sult nyet eten dat onsuuer is/
Eñ dit sijn die dieren die ghi eten sult.os.
sen Scapen Geytē/Herten/Hindē.Buf
fels/Bocken/Een hoornen/Geigen/en.
de Pardulum/Eñ alle vee dat geclouen
clauwen heeft/eñ dat irrickt/dat suldi etē
Eñ dat en suldi niet eten dat irrickt/ende
sijn clauwen niet en deylt. Den kemel
den Hase/eñ Conijnkens/dye daer irry.
ken/eñ die clauwen doch niet en deylen/
die sullen v onreyn wesen Dat Swijn al
deylet dye clauwen wel/eñ doch nyet en
irrickt/daer om salt v onreyn wesen/vā
haren vleesche en suldi niet eten eñ hare
doode vleesch en suldi niet raken

B

Dit ist dat ghi eten suldt van alle dat
int water is/Al dat vlimmen en schelfe.
ren heeft/dat suldi eten Mer al dat geen
vlimmen noch scelferen en heeft/dat en
suldi niet eten/wāt het is v'onsuuer

Alle suuer vogelē eet/Dit sijn se dair
ghi gheen van dien af eten en sult.Den
Arent/den Hauick/dat Waterhoen/den
Dueckelaer/den Ghier/dē Wouwe/eñ
wat vā sijnder aert is eñ alle Rauen met
haerder aert/den Struys/den Nachtw.
le/den Koeckoeck/den Sperwaert/met
sijnder aert/dat wlken/den Brantuogel
den Odeuaer/die Vledermus/dē Swaē
die Exter/den Reyger/dē Koetaert met
sijnder aert/die Hoppe/eñ die Swaleme
Eñ alle vogelē die cruppē die sullen v on
reyn sijn/eñ ghy en sultse nyet eten.Dat
reyne geuogelte suldi eten

Eñ al dat gestoruē is/en suldi niet etē
den vreemdelingen die binnē uwer poor
ten is dien muecht dijt geuen/dat hijt ete C
of vercoopet eenen vreemden

Wāt ghi sijt een heylich volc dē HE
RE uwē God/ghi en sult dat bocxkē niet
coken/dye wijle dattet noch sijn moeder
suycht

Ghi sult alle iaer dat tiende vā uwen
incomende sade verstep dē/dat welck vā
uwen ackere comt/eñ ghi sullet etē voor
den HERE uwen God/in de plaetse die
hi vercoren heeft/dat sinen naem aldaer
woonen soude/te weten vandē tiendē vā
uwen grane/van uwē moste/van v olye
eñ die eerste geboren van uwē runderē/
eñ van uwē scapē/op dat ghi muecht lee-
ren vreesen den HERE uwē God/alle v
leuen lanc.

D Mer als v die wech te vele is/dz ghijt
niet al wech en condt gedragē/eñ die ste-
de te verre/die te HERE uwe God ghe
corsen heeft/om dat daer sinen naem sijn
soude(Want die HERE uwe God v ge-
benedijt heeft)so suldijt te gelde maken/
eñ nemen dat gelt in uwe hāt/ eñ gaē in
die plaetse/die de HERE uwe God ver-
coren heeft/eñ ghi sult het gelt geuen om
dat ghene/dat v siele lust heeft/het si/om
runderē/scapen/wijn/stercken dranc/of-
te om dat gene dat uwe siele wenscet/eñ
etet aldaer voor den HERE uwen God
eñ weest vrolijc/ghi eñ v huys/eñ die Le-
uijt die binnen uwer poorten is. Ghy en
sult hem niet verlatē/wandt hy en heeft
geen deel noch erue met v

Inden derden iare/suldi verschey-
dē/alle die tiende van alle dat v incompt
in dien seluen iare/eñ ghy sullet laten in
uwer poortē/eñ dye Leuijt sal comen dye
met v gheen deel noch erue en heeft/eñ
dye vreēdeelinc eñ die weesen/eñ die we
duwē die binnē uwer poortē zijn/eñ si sullēt
etē eñ versaept wordē/op dz de HERE v
God v gebenedije/in alle uwe wercken/
A van uwen hādē die ghi doet

Dat.xv.Capittel

In dē seuēdē iare/suldy een vry iaer
makē. In deser manierē sal dat vri
iaer gescië. So wie vā sijnder hant sinen
naestē yet geborcht heeft/die en sal dat nz
eyscē vā sinē naestē oft vā sinen broeder
wāt het heet dat vry iaer den HEERE/
Vā eenē vreēdē muech hijt eyscē/mair dē
genen die v broeder is/suldijt onder latē

Daer en sal geēsins eenige arme on
der v sijn. Wāt die HERE sal v gebene-
dijē indē lāde/dat hy v geuē sal tot eēder
eruen te besitten/ist nochtās dat ghi des
HEEREN ws Gods stemme hoort/eñ
houdt alle dese gheboden die ic v hedē ge
biede/daer na doende. Wandt die HE
RE v God sal v gebenedijen/so hi gesept
heeft So suldi dan vele volcken leenē/eñ
ghi en sult van nyemandē ontleenē/ghy
sult ouer veel volcs heerscappije hebbē.
eñ ouer v en sal niemāt heerscappie heb-
ben.

Als eenich van uwen broederen
armis/in eenich vanden steden vā uwē B
lande/dat die HERE v God v geuen sal
dan en suldi v hert nyet verharden noch
v hant niet toe houdē tegen uwen armē
broedere. Maer ghi sultse hem open doē
eñ leenen hem na dat hi ghebrerk heeft.
Wacht v/dat in uwe herte nyet en si een
Belials loosheyt oft listichz dye daer spre-
ket. Dat seuende iaer dat vry iaer maect
ende dat ghi uwen armē broeder onvrpē
delic aensiet/hem niet leenende/so sal hy
dan ouer v totten HERE roepen/ende
so suldy sonde hebben. Mer ghi sult hem
geuen ende en latent uwer herten nyet
verdrieten dat ghi hem gheeft. Want
om dies wille sal v die HERE uwe God
v ghebenedijen/in alle uwe wercken eñ
wat ghi aenueert. Het sullen altijt ar
me wesen inden lande/daer om gebyede
ic v ende segge/dat ghy uwe hant op doē
sult uwen broederē/die verdruct eñ arm
sijn in uwen lande

Als hem v broeder eē Hebreeusch of C
een Hebreuinne v vercoopt/so sal hi v.vi Exo. xxi
iarē dienē/indē seuēdē iare suldi hem vry
los latē gaē. Eñ als ghi hē vry los gheeft
so en suldy hē dā niet ydel vā v latē gaen
Mer ghy sult hē geuē vā uwē scapē van
uwer dēnen vā uwē keldere/van uwer
wijnpersen/geuēde van dat gene dat de
HERE uwe God gebenedijt heeft. Eñ
gedenct oordat ghi in Egypten lant een
knecht waert/eñ dye HERE uwe God
heeft v verlost/daer om ghebiede ic v dit
heden.

Maer ist dat hi seit. Ic en wil niet van
v trecke͂/wa͂t ic heb v eñ v huis lief(ende
wa͂t hi wel bi v is) so neemt eenen priem
eñ boort he͂ duer syn oore aen dye duere/
eñ laet hem eewelick v knecht syn. Met
uwe͂ ioncwiue suldi ooc also doen. Ende
en latet v niet swaer duncken/dat ghi he͂
vry losch geeft/wa͂t hi heeft v als een dub
bel dach wercker v ses iare͂ gedie͂t/also sal
de HEERE uwe God v gebenedie͂ in alle͂
wat ghi doet

D Alle eerst gebore͂/die onder uwe run
deren eñ scape͂ gebore͂ worde͂/dat welcke
een manneke͂ is/dat suldi den HEERE
uwe͂ God heylige͂. Ghy en sult nyet ploe
ge͂ met die eerstgebore͂ va͂ uwe͂ ossen/eñ
ghi en sult niet sceere͂ die eerstelinge͂ van
uwe͂ scape͂ voor de͂ HEERE uwe͂ God sul-
dise iaerlics ete͂/in die stede/die de HEE
RE verkiest/ghi eñ uwe huys

Maer heuet een gebrec/dattet hinct/
of blint is/of anders eenich quaet gebrec
so en suldijt niet offere͂ de͂ HEERE uwen
God/maer binne͂ uwer poorte͂ suldijt ete͂
of ghi suyuer oft onsuyuer sijt/gelijc een
Hert oft Hint. Alleene/dat bloet en suldi
niet eten/maer ghietet opter aerden als
water.

Dat.xvi. Capittel

A Houdt die mae͂t Abib/op dat ghi pae
schen maken muecht den HEERE
uwen God. Wa͂t in dye mae͂t Abib heeft
v die HEERE uwe God wt Egipten ghe
leyt/inder nacht. Eñ ghy sult den HEE-
RE uwe͂ God tot een Passah offere͂ run
dere͂/eñ scape͂/in die stede dye de HEERE
verkiesen sal/om dat sinen naem aldaer
woone͂ soude. Ghi en sult gheen geheeft
broot ete͂ op die feeste/seue͂ dage͂ suldy on-
geheeft broot uwer armoede͂ eten/want
met haeste͂ sidi wt Egipte͂ lant getrocke͂
op dat ghi gedachtich wesen muecht alle
uwe leue͂ la͂c/des daechs va͂ ws wtgancs
wt Egipte͂/eñ dat geheefde en sal niet ge
sie͂ worde͂ seue͂ dage͂ in alle uwe palen/eñ
oock en sal vande͂ vleesce/dat des auonts
inde͂ eerste͂ daghe geoffert is/ouer nacht
bliue͂/tot des morge͂s.

Ghi en muecht Passah niet offere͂ in
B eenige va͂ uwe͂ poorten die de HEERE v

Deutronomium Ca.xvi

God v gegeue͂ heeft/sonder alleen in die
stede/die de HEERE v God vercore͂ heeft
dat sinen naem daer woonen soude/dair
suldi dat Passah offeren/des auonts/als
die sonne onder gega͂e is tot dyer tijt als
ghi wt Egipten troct/eñ ghy sullet coke͂
eñ eten in die stede die de HEERE v God
vercoren heeft/eñ dair na keere͂ des mor
gens eñ gae͂ weder tot uwer tente͂. Ses
dagen lanc suldi ongeheeft eten/eñ inde͂
seuenden dage ist die vergaderinge ende
clame͂ brenginge des HEERE ws Go
des/dan en suldi geen werc doen

Seuen weken suldi telle͂/ende begin
nen te tellen alsmen begint metter sike-
len in dat saet/ende ghi sult houde͂ die fee
ste der weken den HEERE uwen Gode
offere͂de een vriwillich offer va͂ uwe͂ han
de͂ na die͂ dat de HEERE v God v gebene
dijt heeft/eñ ghi sult vrolijc sijn voor God
uwen HEERE/ghi/eñ v soon/v dochter/
v knecht v ioncwijf/eñ die Leuijt die bin-
ne͂ uwer poorte͂ is/die vree͂delinc/die wee
sen ende weduwe͂/die onder v sijn/in die
stede/die de HEERE v god vercore͂ heeft/
dat sinen naem daer woonen soude. Eñ
ghedenct dat ghi een knecht in Egipten
sijt gheweest/ende houdt eñ doet na dese
zeden.

Ghi sult dye feeste der loouer tenten C
seuen dagen houden/als ghi vergadert
hebt die vruchten des dorsch vloers ende
der wijnpersen ende ghi sult vrolick sijn
op die feeste/ghi ende v soon v dochter/v
knecht v ioncwijf/die Leuijt/die vre͂delinc
die weese/die weduwe/die binnen uwer
poorten sijn Seuen daghen suldi de͂ HE
RE uwen god die feeste houden in die ste
de/die de HEERE vercoren heeft. Want
die HEERE v god sal v gebenedijen in al-
le dat ghene dat v incomende is/ende in
alle uwe wercken van uwe͂ hande͂. Dair
om suldij vrolijc sijn

Driemael des iaers sal al dat manlic Exo.xxiij/
is onder v/voor den HEERE uwen god eñ xxxiiij/
openbaren in die stede/die de HEERE
vercore͂ heeft. Op die feeste der ongeheef
der broode͂/op der weke͂ feeste. Eñ op dye

loouer tentẽ. Eñ niemãt en ſal ydel voor
den HEERE openbarẽ. Eẽ yegelijck / na
die gauẽ vã ſijnder hãt/na der gebenedij
ingẽ/die de HEERE v God gegeuẽ heeft

Dat.xvij.Capittel

A Ghi ſult rechters eñ officiers in al
le uwe poortẽ ſtellẽ/dye de HEE
RE v God v geuẽ ſal onder uwe geſlach
tẽ/dat ſi rechtẽ met rechtẽ vonniſſen. ghi
en ſult dz recht nz bugẽ/eñ ghi en ſult ooc
geenẽ perſoon kẽnẽ/noch giften nemen
Wãt die giftẽ verblindẽ die oogẽ der wij
ſen eñ verleydẽ die rechte ſakẽ. Dat ghe
ne dat recht is dat ſuldi volgẽ/op dat ghi
leuẽ eñ beſittẽ muecht dat lant/dat v dye
HEERE v God v geuen ſal

Ghi en ſult noch boſſcẽ noch boomen
plantẽ bi dẽ outaer des HEEREN ws
Gods dẽ welckẽ ghi v maect Ghi en ſult
v geen calõnẽ op rechten/die welcke dye
HEERE v God haet. Ghi en ſult dẽ HE.
RE uwẽ God geẽ oſſe oft ſcaep offerẽ/dz
eenige ſmette heeft/oft yet quaets aẽ hẽ
heeft. Wãt het is grouwelijc dẽ HERE
uwen God.

Als onder v in eenich vãdẽ poorten/
die v die HERE v God geuẽ ſal/beuon.
dẽ wort eenich mã oft wijf/die dair quaet
doet voor die oogẽ des HEREN ws Go
des/ouertredẽde ſijn verbõt / eñ gaet eñ
dieẽt ãdere godẽ/eñ aẽbidtſe/het ſi die ſon
ne oft mane/oft eenich heyr des hemels/
dat ic niet geboden en hebbe. Eñ wordet
v geboortſcapt ende hoordijt/ſoo ſuldi wel
daer navragẽ. Eñ als ghi ſekerlic beuint
dat waer is/dat alſulckẽ grouwelicheyt
in Iſrael geſciet is/dan ſuldy dẽ ſeluẽ mã
of dat ſelue wijf wt leyden/dye alſulcken
quaet gedaẽ hebbẽ/tot uwer poorten/eñ
ghi ſultſe doot ſteenẽ. Indẽ mõt vã twee
B oft drie getuygẽ ſal die ſteruẽ/die de doot
Ma.xvv/v waert is. Maer in eens getugens mont
Jo/viij.c/ en ſal hi niet ſteruẽ. Die hãt der getuygẽ
ſal die eerſte ſijn om hẽ te doodẽ / eñ daer
na al des volcs hãt/dat ghi dẽ quadẽ van
v doet.

Als eẽ ſake voor dat recht v te ſwaer
ſijn ſal/tuſſcẽ bloet eñ bloet/tuſſcẽ hantie

ringe eñ hãteringe/tuſſcẽ plage eñ plage
eñ ſo wat twiſtige ſakẽ ſijn binnen uwer
poortẽ/ſo ſuldi dã op ſtaẽ eñ op treckẽ tot
ter ſtadt dye de HERE v God vercoren
heeft/eñ comẽ eñ vragẽ dẽ prieſterẽ/dẽ le
uitẽ/eñ dẽ rechterẽ/die tot dier tijt ſijn ſal
die ſal v dat vonniſſe ſeggẽ/eñ ghi ſult na
dien doen/dat hi v ſeggen ſal/in die ſtede
die de HERE vercoren heeft/eñ ghy ſul
let houden/eñ doen na alle dat ſi v leeren
ſullen. Na die wet die ſi v leeren/ende na
dat rechte dat ſi v ſeggen/ſuldy v houdẽ/
noch ghi en ſult daer af niet wijckẽ/noch
ter rechter noch ter ſlincker

Ende oft yemant vermetentlic doet
niet willende onderdanich weſen dẽ prie C
ſter/dye aldaer aen des HEEREN ws
Goods ambacht ſtaet/oft den rechtere/
die ſal ſteruen/eñ ghi ſult den quaden wt
Iſrael doen/dat alt volc hoore ende vreeſe
eñ niet meer vermetentlic en ſi.

Als ghi in dat lant comen ſult/dat de
HERE v God v gheuen ſal/eñ beſittet/
eñ bewoonet/eñ ſegdi. Ic wil eenẽ coninc
ouer mi ſettẽ gelijc alle dat volc heeft dat
om my leet/ſo ſuldi dan hem tot eenẽ co.
ninc ouer v ſetten/den welcken die HE.
RE v God verkieſen ſal. Ghi ſult eenen
van uwen broederẽ tot eenẽ coninc ouer
v ſetten. Ghi en muecht geenẽ vreemdẽ
die v broeder niet en is tot eenen coninc
ouer v ſettẽ. Hi en ſal niet veel roſſen hou D
den/eñ hi en ſal dat volck nyet weder in
Egyptẽ leidẽ/om die menichte der roſſẽ
wille. Wãt die HERE heeft v geſeyt/dat
ghi voort niet weder in Egipten duer de
ſen wech comẽ en ſult. Hi en ſal oock niet
veel wijuẽ nemẽ/dat ſijn hert niet af ge.
keert en worde. Eñ hi en ſal ooc niet veel
ſiluers noch gouts vergaderen

Ende als hi ſitten ſal opten ſtoel ws
rijcs. Deſe tweede wet ſal hy dan vandẽ
prieſteren den Leuijten nemen /ende in
eenen boeck laten ſchrijuen/ende dat ſal
hi hem hebben/ende hy ſal daer in leſen
ſijn leuen lanck/op dat hi mach leerẽ vre
ſen den HEERE ſinen God/eñ houdẽ
alle die woordẽ vã deſer wet eñ deſe ʒedẽ
dat hi daer na doe. Hi en ſal ſijn herte nz
vheffẽ ouer ʒijn broeders/eñ hi en ſal nz wikẽ

v andē gebodē/noch ter rechter noch ter
ſlincker/op dat ſijn dagē lāc weſen mue-
gen in ſijn conincrijc/hi eñ ſijnder kinde-
ren in Iſrael.

A Dat.xviij.Capittel.

xviij/c D Ie prieſterē eñ die leuitē al dye vā
dat geſlachte Leui ſijn die en ſullē
geē deel noch erue hebbē met Iſrael Eñ
den offer des HEREN eñ ſijn erf deele
ſullē ſi etē. Daer om en ſullē ſi gheē erue
onder haren broederē hebbē/om dat die
HERE haer erue is/ſo hi hen geſeit he-
uet/Dit ſal der prieſterē recht ſijn vāden
volcke/vādē genē/die daer offeren/het ſi
oſſe oft ſcaep/datmē dē pryeſter geue dye
ſcouder beyde die wanghen/ eñ die borſt
eñ die eerſtelingē/vā uwē korē/vā uwen
moſte/van uwer olijē/eñ die eerſtelingē
vā die beſceeringe vā uwē ſcapē. Wāt de
HERE v God heeft hē wtuercorē wt al-
le uwē geſlachtē dat hy ſtaē ſoude inden
dienſt inden naē des HEREN hi eñ ſijn
ſonē haer leuē lāc

B Als eē Leuijt coēt wt eē vā uwe poor-
tē/oft elders wt Iſrael dair hi een gaſt is
eñ coēt hi na die begeerte vā ſijnder ſielē
in die ſtede/die die HERE vercorē heeft/
om te dienē indē naē des HEREN ſijns
Gods/gelijc alle ſijn broederē die Leuitē/
die aldaer voor dē HERE ſtaē/die ſal ooc
gelijc deel te etē hebbē/behaluen dat hy
heeft vā ſijns vaders vercocht goet

Als ghi in dat lāc coēt dat die HEE-
RE v god v geuē ſal/ſo en ſuldi niet leerē
doē die grouwelichedē vā dezē volc dat on
der v nz beuōdē en worde/die gene die ſi-
nen ſoō oft dochter duer dat vier laet gaē
oft eenich propheteerdere/oft eenē dach
verkieſere/oft een beſweerder/oft waer-
ſeggere/oft een teekē bedyedere/oft dye
den doodē vragē.

Wāt ſo wie dat doet/den ſeluen ver-
onwaert die HEERE/eñ om alſulcker
miſdaets wille verdrijftſe die HEERE
v God voor v wech Mair ghi ſult ſonder
ghebreck weſen metten HERE uwen
God Wāt dat volc dat ghi beſittē ſult/ho
rē die dach verkieſers/eñ die propheteer

C ders Maer ghi en ſult v niet alſo ſtellē te-
gē dē HERE uwen God

Eenē propheet/gelijc my/ſal de HE-
RE v God v verweckē vā v lyedē eñ vā
uwē broederē/diē ſuldy hoorē/gelijc ghy
dē HERE uwē God ghebeden hebt tot
Horeb/indē dage der vergaderingen eñ
ghi ſpraect. Ic en ſal voort meer nyet hoo
ren die ſtēme des HEREN mijns gods
eñ dat groote vier niet meer ſiē/op dat ic
niet en ſterue. Eñ dye HERE ſprack tot D
mi Si hebbē wel geſprokē. Ic ſal hen ee- Ero/xx/c/
nē propheet/gelijc ghy ſijt/verweckē vā
uwē broederen/eñ geuen in ſijnen mont
mijn woort/die ſal tot hen ſprekē/al dat ic
hem gebiedē ſal. Eñ ſoo wye mijn woort
niet hooren en ſal/dat hi in minē naē ſpre
kē ſal/vā diē ſal ict ſuecken.

Eñ als een propheet vermeten is te
ſprekē in minē name/dat gene dat ick hē
niet geboden en hebbe te ſpreken. Ende
wie dat ſpreect in ander goden name/die
ſelue propheet ſal ſteruē Maer oft ghi in
uwer herten ſegt/hoe can ic gemercken
welc woort de HERE niet geſproken en
heeft. Als die propheet ſpreect indē naem
des HEREN/iſt dattet niet eñ ghelciet
oft datter niet af en comt/ſo iſt dat woort
dat die HERE niet gheſprokē en heeft/
Die propheet heeft vermetenlic geſpro-
ken/daer om en ſuldy hem niet ontſien.

Dat.xix.Capittel

Als dye HERE v Godt dat volck A
verdrijuen ſal/wiēs lant die HE-
RE uwe God v gheuen ſal/om dat te be
ſitten ende in haer ſteden ende huyſen te
woonen/ſo ſuldi dan v drie ſteden wtſcei
den inden lande/dat dye HERE v God
v gheuen ſal te beſitten Ende ghi ſult dē
wech bereyden ende die palen van uwē
lande dat dye HERE uwe God wt dey
len ſal/in drie deelen ſcheydē/dat daer in
vlye/die ghene die eenen dootſlach ghe-
daen heeft. ende dat ſal dye ſake ſijn/dat
hi daer henen vlyen ſal/dat hi leuēde blij
ue.·.

Als yemandt ſinen naeſten ſlaet on
wetent/ende en heeft hi daer te vorē gee B
nen haet op hem gehadt. Maer als wā-
neer yemant met ſinen naeſten gaet int

bosch om hout te houwen/eñ houwende
metter hãt die aexe om dat hout af te hou
wen/eñ dat yser vliecht voor vãden stele/
eñ raect sinen naestẽ dat hi sterft. Die sal
in een van desen stedẽ vlyen op dat hy te
liue bliue/eñ om dat dye bloetwreker dẽ
dootslager niet na en volge/die wyle dat
syn herte verhit is / eñ begrijpen hẽ /om
dat die wech so verre is/eñ versla dan de
siele also/eñ nochtans gheen oordeel des
doots en is in hem/Wandt hi en heeft te
voren tot hem gheenen haet gedraghen
Daer omme gebiede ic v/dat ghi drie ste-
den wtscheydt.

C Ende ist dat dye HEERE v God uwe
palen verbreyden sal /so hi uwen vaderẽ
gesworen heeft/ende geeft hi v al dat lãt
dat hi geseit heeft uwen vaderẽ te geuẽ)
ist dat ghi anders alle dese gebodẽ houdt
so dat ghi daer na doet/die welcke ic v he
dẽ gebiede/dat ghi uwen HEERE uwen
God lief hebben sult eñ in syn wegẽ wã-
delen alle v leuen lanc) So suldy dã noch
drie steden doen tot desen driẽ/op dat geẽ
onsculdich bloet gestort en worde in uwẽ
lande/dat v die HEERE v God gegeuen
heeft tot een erue/eñ also gheen bloet op
v en come.

Eñ als yemant haet draecht teghen
sinen naesten/eñ wacht hi hẽ/eñ gaet hy
op hem/eñ slaet hi syn siel doot/eñ vliedt
hi in een van desen steden. So sullen dye
ouders van synder stadt derwaerts sein
den/eñ latẽ hẽ van daer halen/eñ geuen
hẽ in des bloetwrekers hãt/dat hi sterue
v oogen en sullẽ hem niet sparen/eñ ghi
D sult dat onsculdige bloet wt Israel doen/
Ma.xviij/b. op dat v wel gescie
Jo.viij/c Ghi en sult ws naesten palẽ niet ach
ij/co/xiij/a terwaerts stooten/die uwe voorsatẽ ghe
set hebben in uwẽ erfdeele/dat ghi alleẽ
gheerft weest inden lande dat die HEE
RE v God v gegeuen heeft te besitten

Geen getuyge en sal alleen op staen
tegen yemandẽ/ouer eenige misdaet oft
sonde / het si wat sonde dattet si /dyemen
gedoen can. Mer inden monde vã twee
of drie getuygen sal alle sake staen

Als een luegenachtich getuyghe te-
gen yemanden op staet/om teghen hem
te betuygen een ouertredinge/so sullen
beyde die mannen/die een sake met mal
canderen hebben/voor den HEERE/voor
den priester eñ voor dye rechteren staen/
die tot dier seluer tijt syn sal Eñ die rech-
ter sal naerstelic ondersueckẽ. Eñ als die
valsch getuyghe een valsch getuygenis
teghen sinen broeder gegeuen heeft/soo
suldy hem doen/so hi dachte sinen broede
re te doen/doende dat quaet van v wech/
op dat dye andere dat hoorende/vreesen
ende niet meer alsulken quadẽ stuc voor
en nemen te doen onder v. V ooge en sal
synder niet ontfermen. Siel om siele/oo
ghe om ooghe. Tant om tant. Hant om
hant. Voet om voet.

Dat.xx. Capittel

Als ghi inden crijch treckt teghen A
uwe vianden/ende siende die ros-
sen ende wagenen des volcs dattet gro-
ter is dan ghi/so en ontsiet hen niet Wãt
die HEERE v God die v wt Egypten lãt
ghelendt heeft/die is met v Als ghi tottẽ
stride comt/so sal die priester by v comen/
ende spreken metten volcke/eñ segghen
tot hen. Israhel hoort toe/ghy gaet hedẽ
inden strijdt teghen uwe vyandẽ. V her
te en si niet versaeft en vreest nyet/eñ en
beeft nyet/eñ en laet v nz grouwelẽ voor
hen Want dye HEERE uwe God gaet
met v/om voor v te strijden tegen uwe vi
ãdẽ om v te helpẽ

Ende die hooftlyeden sullen metten
volcke spreken ende segghen. Soo wye
een nyeu huys ghemaect heeft/ende en
heuet noch niet in ghewijt/dye gae henẽ
ende blijue in sine huys/op dat hi niet en
sterue inden crijch/ende een ander wijet
in. Soo wie eenen wijngaert gheplant
heeft/ende en heuet hem noch nyet ghe-
meyn ghemaect/die gaet wech ende blij
ue thuys/dat hi niet en sterue indẽ crijch
ende datten een ander ghemeyn make/ i.Ma iij
Soo wye eẽ wijf ondertrout heeft/eñ en B
heeftse noch nyet te huys ghehaelt/dye

gaet henen eñ bliue thuys/dat hi niet in
den crijge en sterue/ende datse een ande
re tuys hale

Eñ die hoofliedē sullē breeder tottē
volcke sprekē eñ seggē So wie dat vreest
eñ een versaeft herte heeft/die gae henē
C eñ bliue tuis op dz hi zijn broederē hert nz
en doe vreesen gelijc sijn herte Eñ als die
hoofcliedē wtgesprokē hebbē mettē volc
ke/so sullē die ouerste des heyrs/dat volc
inder oorden stellen.

Als ghi voor een stat treet om dye te
bestridē/so suldi haer vrede ontbiedē. Ist
dat si v vredelic antwoordē eñ v dye poor
ten opē doē So sal alle dat volck dat dair
inne sal geuondē worden/dat sal v onder
tribuyt dienē eñ onderdaē sijn. Mair en
willē si mz v niet vredelic hāterē/eñ willē
si met v oorlogē/so belegtse dā Eñ alse de
HERE uwe God v in dye hant geeft/so
suldi al wat manlijck daer in is/met des
sweerts scerpte verslaē/sonder die wijuē
kinderen/vee/eñ al wat in die stadt is/eñ
al den roof suldi onder v wt deylē/ Ende
ghy sult etē van uwer viādē ghedeylden
roof die de HERE uwe God v gegeuen
heeft/Also suldi alle dē stedē doen/die zeer
D ver vā v liggē/eñ die gene dye niet en zijn
vādē stedē vā desen volcke.

Maer in die stedē vā desen volcke/de
welcke die HERE uwe God v tot eē er-
ue geuē sal/daer en suldy niet latē leuen/
so wat een adē heeft. Maer ghy sultse te
nieutē doē/te wetene/die Hethiten/Am
moritē. Cananitē/Pherezitē. Heuitē/ eñ
Jebusitē/also die HERE uwe God v ge
bodē heeft/op dat si v niet en leerē doē al
le die onmēscelichedē die si harē godē doē
eñ dat ghi v oor niet en besondicht aē dē
HERE uwē God

Als ghi voor eē stede lāge tijt liggen
moet/daer ghi tegē strijdt/om die te win
nē/so en suldi die boomē niet verderuen/
varēde metter aerē daer aen/want ghy
coradt daer af wel eten/daer omme en sul
dise niet wt doē/wāt het is toch hout des
velts eñ geē mensch/eñ si en connen niet
gecomē eñ wordē bolwerc tegē v. Maer
dat boomē sijn/die ghi weet datmē daer
niet af en eet/die suldy verderuen/eñ wt

worpē/eñ makē daer af bolwerc tegē die
stat/die tegē v orloocht/tot dat ghi haers
machtich wort

Dat.xxi. Capittel A

Alsmen eenē verslagenen vijnt in
dat lant/dat die HEERE v God
v geue sal om te besitten/eñ leet daer int
velt/eñ mē en weet niet wiē verslagē he-
uet. So sullē dan die ouders eñ rechters
wt gaē eñ metē vādē verslagenē aē alle
die omliggēde steden. Die stede die daer
die naeste is/dā sullē die ouders vā deser
seluer stadt nemē een ionge koe vanden
runderē/daermē niet mede gearbeit en
heeft/noch ioc getrockē en heeft/eñ si sul
lense af leydē tot eenē keyachtigē gront/
die noch gewonnē noch besaeyt en is/eñ
aldaer sullen si haer den hals af houwen

Eñ daer toe sullen die priesters comē
die kinderen Leui (want die HEERE v
God heeftse vercorē/dat si hē dienē eñ sij-
nen name louen/ende na haren mondt
sullen alle saken ende alle plagen gedaē
worden) Eñ alle die ouders vā dyer stat
sullen comen totten verslaghenen/ende B
wasschen haer handen ouer dye ionghe Iohā/i/b/
koe / dye daer den hals af ghestaghen is /
ende si sullen andtwoorden ende seggen
Onse handen en hebben dit bloet nyet
ghestort/ende onse oogen en hebbēt ooc
niet ghesien/weest genadich uwen volc-
ke Israhel/dat welcke ghi die HEERE
verlost hebt/ende en rekent niet dit ont-
schuldich bloet onder uwen volcke Isra-
hel. Ende alsoo sullen si van dyen bloede
versoent wesen. Ende also suldy dat ont-
schuldich bloet van v doen/doende dat ge-
ne dat recht es voor des HEEREN oo-
ghen

Als ghy inden crijch trecken sult te-
ghen uwe vianden/ende dye HEERE
uwe God gheeftse in uwen handen/dat
ghi haer gheuanghenen wech voert/en
de siedy een schoon wijf onder die geuan
ghenen/ende hebdy lust tot haer/dat ghi
se tot eenen wijue neempt/soo leydtse in
v huys/eñ laetse scheeren/ende haer na-
gelē cortē/eñ leggē dye cleederē af daer
si in geuāgē is/eñ latēse sittē in v huis/eñ C

beweenē een maēt lanc haren vader eñ
haer moeder/daer na beslaepse eñ neēt.
se te houwelic/eñ laetse v wijf sijn Eñ als
ghi haers niet meer en begeert so suldise
wt laten werwaerts dat si henē wille/eñ
en vercooptse nyet om ghelt noch verset
tense. Om dat ghise vernedert hebt

Als yemant twee wiuen heeft/eene
die hi lief heeft/eñ eene die hi haet/eñ ba.
rē si hē kiderē/beide die liefste eñ die hi ha
tet/ist dz die eerst geborē behoort der geē
der die hi haet. Eñ als die tijt compt/dat
hi sinē kinderen die erue wt deylt/soo en
mach hi niet der liefstē wijfs soon dē eer.
stē geborē soon makē/voor der geenre zoō
die hi haet Maer hi sal bekēnē der geen
dren soon die hi haet dat hi die eerstgebo
ren is/eñ geuē hem dubbele gifte / vā al
dat hi heeft Wandt dese is dat beghinsel
sijns vermueghēheits eñ des eerstghebo.
rens recht is sijn.

D Als yemāt eenen crijgelen eñ onge
hoorsamen soon heeft die sijns vaders eñ
sijns moeders stēme niet hooren en wilt
als si hem straffen so sullen si hem totten
ouders vander stadt brengen eñ seggen
Dese onse soon is ongehoirsaem eñ hi en
hoort ons niet eñ hi is gulsich eñ oncuys
So sullen hem dan steenen alle dye liedē
van dier stadt tot dat hi sterue/eñ ghi sult
also dat quaet van v doē dattet alle Jsra.
el hoore eñ vreese.

Als yemāt eē sonde gedaē heeft/die
waerdich is des doots/eñ wort hi also ge.
doot datmē hē aē een hout hanct/so en sal
sijn lichaem aent hout niet blijuen ouer
i/b/ nacht/mer ghi sult hē vā diē dage begra
c,c/ uē. Wāt vermaledijt is bi God/dye daer
hanct/op dat ghi v lāt niet en ontreinicht
dat welcke v die HERE v God geeft tot
A een erue

Dat.xxij.Capittel

j,a/ Als ghi uws broeders osse oft scaep
siet gaē dolē/so en suldi v niet ont.
treckē vā hen. Mer ghi sulten weder tot
uwē broeder brēgē. Eñ als v broeder ver
re vā v is/eñ ghi en kent hē niet/so suldy
den osse in v huys nemē/dat hi bi v bliue
tot dattē v broeder soect/eñ hē dā weder
geuē. Also suldi doē ooc met sinē ezele/mz
sinē cleede/eñ met al dat verloren is/dat
welc v broeder verliest eñ ghijt vinc/ghy
en moges hē niet onttreckē

Als ghi uws broeders ezele oft osse siet
vallē indē wege/ghi en sult v niet daer af
weyndē/maer ghi sult hē op helpen.

Eē wijf en sal geēs māns iuwaeyē dra
gē/eñ eē mā en sal geē vrouwē cleederen
aen doē/Wāt dye dit doet/dye mishaecht
den HERE.

Als ghi indē wege wort siēde eenen
vogels nest/op eenē boō oft opter aerdē/
met iongē oft met eyerē/eñ dye moeder
sidt op die ionge oft op die eyerē/so en sul
di die moeder mettē ionghē niet nemen/
mer ghi sult die ionge nemē/eñ die moe.
der latē vliegē/op dat v wel gescie eñ lan
ge leuen muecht

Als ghi een nieu huys maect/so ma B
ket om v dac een scutsel op datter gheen
bloet op v huys en come/als yemāt dair
af viele.

Ghi en sult uwen wijngaert niet mz
menigerley saet besaeyen/op dat ghi dat
saet niet en heylicht tot der vullingē/dat
ghi gesaept hebt/met dat ghene dat v in
compt vanden wijngaert. Ghi en sult nz
ackerē met eenen osse / ende met eenen
ezel te samen. Ghi en sult niet aen treckē
een cleet dat van wullen ende lijnen ghe
mengt is. Ghy sult freendien al om aen
v vier hoecken uws mantels maken/dair
ghi v mede bedect

Als yemant een wijf neēt eñ hi wort
op haer gram/als hise beslapen heeft/aē
tijende haer yet scandelics/ende hi bren.
ghet eenen quaden roep van haer wtseg
gende. Dit wijf hebbe ick ghenomen/eñ
doen ick my tot haer dede/beuant ic dat
si geen maecht en was. So sullen die va.
der eñ die moeder vāder deerne haer ne
mē/eñ si sullē teekenē brēgē vāder deer.
nē maechdom voor die ouders vāder stat
in die poorte. Eñ der deernē vader sal seg C
gē tottē ouders. Jc heb dezē mā mij doch
ter tot eenē wiue gegeuē/eñ nu is hy op
haer gram gheworden/ende tijdet haer
een schandelijc dinck aenseggbende. Jc
en hebbe dijne dochter geen maecht ge.
uonden. Dat is dat teeken van mijnder
dochters maechdō. eñ si sullē die cleederē

gaet henen eñ bliue thuys/dat hi niet in
den crijge en sterue/ende datse een ande
re tuys hale

Eñ die hooftliedẽ sullẽ breeder tottẽ
volcke sprekẽ eñ seggẽ So wie dat vreest
eñ een versaeft herte heeft/die gae henẽ
C eñ bliue tuis op dz hi zijñ broederẽ hert nz
en doe vreesen gelijc sijn herte Eñ als die
hooftliedẽ wtgesprokẽ hebbẽ mettẽ volc
ke/so sullẽ die ouerste des heyrs/dat volc
inder oorden stellen.

Als ghi voor een stat treect om dye te
bestridẽ/so suldi haer vrede ontbiedẽ. Ist
dat si v vredelic antwoordẽ eñ v dye poor
ten opẽ doẽ So sal alle dat volck dat dair
inne sal geuondẽ worden/dat sal v onder
tribuyt dienẽ eñ onderdaẽ sijn. Mair en
willẽ si mz v niet vredelic hãterẽ/eñ willẽ
si met v oorlogẽ/so belegtse dã Eñ alse de
HERE uwe God v in dye hant geeft/so
suldi al wat manlijck daer in is/met des
sweerts scerpte verslaẽ/sonder die wijuẽ
kinderen/vee/eñ al wat in die stadt is/eñ
al den roof suldi onder v wt deylẽ / Ende
ghy sult etẽ van uwer viãdẽ ghedeylden
roof die de HERE uwe God v gegeuen
heeft/Alsoo suldi alle dẽ stedẽ doen/die zeer
D ver vã v liggẽ/eñ die gene dye niet en zijñ
vãdẽ stedẽ vã desen volcke.

Maer in die stedẽ vã desen volcke/de
welcke die HERE uwe God v tot eẽ er-
ue geuẽ sal/daer en suldy niet latẽ leuen/
so wat een adẽ heeft. Maer ghy sultse te
nieutẽ doẽ/te wetene/die Hethiten/Am
moritẽ. Cananitẽ/Pherezitẽ. Heuitẽ/ eñ
Jebusitẽ/alsoo die HERE uwe God v ge
bodẽ heeft/op dat si v niet en leerẽ doẽ al
le die onmẽscelichedẽ die si harẽ godẽ wẽ
eñ dat ghi v oock niet en besondicht aẽ dẽ
HERE uwẽ God

Als ghi voor eẽ stede lãge tijt liggen
moet/daer ghi tegẽ strijdt/om die te win
nẽ/soo en suldi die boomẽ niet verderuen/
varẽde metter acrẽ daer aen/want ghy
coradt daer af wel eten/daer omme en sul
dise niet wt doẽ/wãt het is toch hout des
velts eñ geẽ mensch/eñ si en connen niet
gecomẽ eñ wordẽ bolwerc tegẽ v. Maer
dat boomẽ sijn/die ghi weet datmẽ daer
niet af en eet/die suldy verderuen/eñ wt

worpẽ/eñ makẽ daer af bolwerc tegẽ die
stat/die tegẽ v orloocht/tot dat ghi haers
machtich wort

Dat.xxi.Capittel A

Alsmen eenẽ verslagenen vijnt in
dat lant/dat die HEERE v God
v geue sal om te besitten/eñ leet daer int
velt/eñ mẽ en weet niet wiẽ verslagẽ he-
uet. So sullẽ dan die ouders eñ rechters
wt gaẽ eñ metẽ vãdẽ verslagenẽ aẽ alle
die omliggẽde steden. Die stede die daer
die naeste is/dã sullẽ die ouders vã deser
seluer stadt nemẽ een ionge koe vanden
runderẽ/daer mẽ niet mede gearbeit en
heeft/noch ioc getrockẽ en heeft/eñ si sul
lense af leydẽ tot eenẽ keyachtigẽ gront/
die noch gewonnẽ noch besaeyt en is/eñ
aldaer sullen si haer den hals af houwen

Eñ daer toe sullen die priesters comẽ
die kinderen Leui (want die HEERE v
God heeftse vercorẽ/dat si hẽ dienẽ eñ sij-
nen name louen/ende na haren mondt
sullen alle saken ende alle plagen gedaẽ
worden) Eñ alle die ouders vã dyer stat
sullen comen totten verslaghenen/ende B
wasschen haer handen ouer dye ionghe Iohã
koe / dye daer den hals af ghesslaghen is /
ende si sullen andtwoorden ende seggen
Onse handen en hebben dit bloet nyet
ghestort/ende onse oogen en hebbẽt ooc
niet ghesien/weest genadich uwen volc-
ke Israhel/dat welcke ghi die HEERE
verlost hebt/ende en rekent niet dit ont-
schuldich bloet onder uwen volcke Isra-
hel. Ende alsoo sullen si van dyen bloede
versoent wesen. Ende also suldy dat ont-
sculdich bloet van v doen/doende dat ge-
ne dat recht es voor des HEEREN oo-
ghen

Als ghy inden crijch trecken sult te-
ghen uwe vianden/ende dye HEERE
uwe God gheeftse in uwen handen/dat
ghi haer gheuanghenen wech voert/en
de siedy een schoon wijf onder die geuan
ghenen/ende hebdy lust tot haer/dat ghi
se tot eenen wijue neempt/soo leydtse in
v huys/eñ laetse scheeren/ende haer na-
gelẽ cortẽ/eñ leggẽ dye cleederẽ af daer
si in geuãgẽ is/eñ latẽse sittẽ in v huis/eñ C

beweenē een maēt lanc haren vader eñ
haer moeder/daer na beſlaepſe eñ neēt.
ſe te houwelic/eñ laetſe v wijf ſijn Eñ als
ghi haers niet meer en begeert ſo ſuldiſe
wt laten werwaerts dat ſi henē wille/eñ
en vercooptſe nyet om ghelt noch verſet
tenſe. Om dat ghiſe vernedert hebt

Als yemant twee wiuen heeft/eene
die hi lief heeft/eñ eene die hi haet/eñ ba.
rē ſi hē kīderē/beide die liefſte eñ die hi ha
tet/iſt dz die eerſt geborē behoort der geē
der die hi haet. Eñ als die tijt compt/dat
hi ſinē kinderen die erue wt deylt/ſoo en
mach hi niet der liefſtē wijfs ſoon dē eer.
ſtē geborē ſoon makē/voor der geenre zoō
die hi haet Maer hi ſal bekēnē der geen
dren ſoon die hi haet dat hi die eerſtgebo
ren is/eñ geuē hem dubbele gifte / vā al
dat hi heeft Wandt deſe is dat beghinſel
ſijns vermuegēheits eñ des eerſtghebo.
rens recht is ſijn.

D Als yemāt eenen crijgelen eñ onge
hoorſamen ſoon heeft die ſijns vaders eñ
ſijns moeders ſtēme niet hooren en wilt
als ſi hem ſtraffen ſo ſullen ſi hem totten
ouders vander ſtadt brengen eñ ſeggen
Deſe onſe ſoon is ongehoirſaem eñ hi en
hoort ons niet eñ hi is gulſich eñ oncuys
So ſullen hem dan ſteenen alle dye liedē
van dier ſtadt tot dat hi ſterue/eñ ghi ſult
alſo dat quaet van v doē dattet alle Iſra.
el hoore eñ vreeſe.

Als yemāt eē ſonde gedaē heeft/die
waerdich is des doots/eñ wort hi alſo ge.
34 doot datmē hē aē een hout hanct/ſo en ſal
ſijn lichaem aent hout niet blijuen ouer
nacht/mer ghi ſult hē vā diē dage begra
Ga/iij/b/ uē. Wāt vermaledijt is bi God/dye daer
Johā.x.c/ hanct/op dat ghi v lāt niet en ontreinicht
dat welcke v die HEERE v God geeft tot
A een erue Dat.xxij. Capittel

Exo.iij.a/ Als ghi ws broeders oſſe oft ſcaep
ſiet gaē dolē/ſo en ſuldi v niet ont.
treckē vā hen. Mer ghi ſulten weder tot
uwē broeder brēgē. Eñ als v broeder ver
re vā v is/eñ ghi en kent hē niet/ſo ſuldy
den oſſe in v huys nemē/dat hi bi v bliue
tot dattē v broeder ſuect/eñ hē dā weder
geuē. Alſo ſuldi doē oot met ſinē ezele/mz
ſinē cleede/eñ met al dat verloren is/dat
welc v broeder verlieſt eñ ghijt vint/ghy
en moges hē niet onttreckē

Als ghi ws broeders ezele oft oſſe ſiet
vallē indē wege/ghi en ſult v niet daer af
weyndē/maer ghi ſult hē op helpen.

Eē wijf en ſal geēs mās iuwaeyē dra
gē/eñ eē mā en ſal geē vrouwē cleederen
aen doē/Wāt dye dit doet/dye miſhaecht
den HEERE.

Als ghi indē wege wort ſiēde eenen
vogels neſt/op eenē boō oft opter aerdē/
met iongē oft met eyerē/eñ dye moeder
ſidt op die ionge oft op die eyerē/ſo en ſul
di die moeder mettē ionghē niet nemen/
mer ghi ſult die ionge nemē/eñ die moe.
der latē vliegē/op dat v wel geſcie eñ lan
ge leuen muecht

Als ghi een nieu huys maect/ſo ma B
ket om v dat een ſcutſel op datter gheen
bloet op v huys en come/als yemāt dair
af viele.

Ghi en ſult uwen wijngaert niet mz
menigerley ſaet beſaeyen/op dat ghi dat
ſaet niet en heylicht tot der vullingē/dat
ghi geſaept hebt/met dat ghene dat v in
compt vanden wijngaert. Ghi en ſult nz
ackerē met eenen oſſe / ende met eenen
ezel te ſamen. Ghi en ſult niet aen treckē
een cleet dat van wullen ende lijnen ghe
mengt is. Ghy ſult freendien al om aen
v vier hoecken ws mantels maken/dair
ghi v mede bedect

Als yemant een wijf neēt eñ hi wort
op haer gram/als hiſe beſlapen heeft/aē
tijende haer yet ſcandelics/ende hi bren.
ghet eenen quaden roep van haer wtſeg
gende. Dit wijf hebbe ick ghenomen/eñ
doen ick my tot haer dede/beuant ic dat
ſi geen maecht en was. So ſullen die va.
der eñ die moeder vāder deerne haer ne
mē/eñ ſi ſullē teekenē brēgē vāder deer.
nē maechdom voor die ouders vāder ſtat
in die poorte. Eñ der deernē vader ſal ſeg C
gē tottē ouders. Ic heb dezē mā mijn doch
ter tot eenē wiue gegeuē/eñ nv is hy op
haer gram ghewordē/ende tijdet haer
een ſchandelijc dinck aenſegghende. Ic
en hebbe dijne dochter geen maecht ge.
uonden. Dat is dat teeken van mijnder
dochters maechdō. eñ ſi ſullē die cleederē

wt ſpreydē voor die ouders vander ſtadt
Eñ dā ſo ſullē dye ouders vāder ſtadt dē
man nemen/eñ caſtijē hē/eñ laten hē om
hondert ſikels ſiluers boetē/eñ geuē die
der deernē vader/om dat hi een maecht
vā Iſrael berucht heeft/eñ hi ſalſe tot ee-
nē wiue hebbē/eñ hi en machſe ſijn leuē
lanc niet latē. Maer iſt waer/dat die deer
ne geen maecht geuondē en is/ſo ſalmē-
ſe voor haers vaders duere leydē/eñ dye
liedē vāder ſtadt ſullēſe doot ſteenen/om
dat ſi een ombehoorlicheit ghedaē heeft/
eñ in haers vads huys gehoereert heeft
D eñ ghi ſult dat quaet van v doen
x.b Als yemāt beuondē wort/die by een
wijf ſlaept/die eenē getroudē man heeft
ſo ſullē ſi beyde ſteruē/die mā eñ dat wijf
daer hi bi geſlapē heeft/ende ghi ſult dat
quaet vā Iſrael doen

Als een deerne yemāden belooft is/
eñ een man crijchſe in die ſtadt eñ ſlaept
bi haer/ſo suldiſe alle beide ter ſtadt poor-
ten wt vuerē/eñ ghi ſultſe beide ſteenē dz
ſi ſteruen. Die deerne dair om/dat ſi niet
geroepē en heeft/wāt ſi was in dye ſtadt
Den man daer om/dat hy ſijns naeſten
wijf te niet gemaect of vernedert heeft/
eñ ghi ſult dat quade vā v doen

Eñ als yemāt een verloofde deerne
optē velde crijcht/ende hi grijpſe eñ hi ſla
pet bi haer/ſo ſal die man alleene ſteruē/
die bi haer geſlapē heeft/eñ die deern en
ſal niet ſteruē/wāt ſi en heeft gheē ſonde
gedaen/die des doots waerdich is/maer
gelijc als yemāt hem verheft tegen ſinē
naeſten ende ſlaet ſijn ſiele doot/alſoo es
dit ooc/want hi vantſe inden velde/eñ de
verloofde deerne riep/ende daer en was
niemant dieſe holp.

Als yemant aen een maecht compt
die niet verlooft en is/ende hy neemptſe
ende hi ſlaept bi haer/eñ ſi worden beuō-
den/ſo ſal dieſe beſlapē heeft harē vader
veertich ſikels ſiluers gheuen /ende hy
ſalſe tot eenen wijue hebben daer om dat
hiſe verneert heeft/eñ hi en machſe niet
laten ſijn leuen lanc. Niemāt en ſal ſijns
vaders wijf nemen/eñ hy en ſal niet ont-
decken ſijns vaders deckſel

Dat.xxiij.Capittel.

Gheen gelubde noch geſcuerde en A
ſal in die gemeijnte des HEREN
comen. Ende dair en ſal ooc geen hoeren
kint in die ghemeynte des HEREN co-
men/noch na dat tiende lidt/maer het en
ſal geenſins in die gemeynte des HE
REN comen. Die Ammoniten eñ Mo-
abiten en ſullen niet comē in die gemein
te des HEREN ooc noch na dat tiēde lit
maer ſi en ſullen nemmermeer daer in-
ne comen/om dat ſi v niet tegen en qua-
men met broode/eñ met watere indē we
ge/doē ghi wt Egiptē troct/eñ oock wou
dē ſi Bileā Beors ſoon huerē tegē v/den
bediedere vā Meſopotania/dat hi v ver-
maledijen ſoude.

Maer die HERE uwe God en wou
de Bileam niet verhoorē/eñ hi verāder-
de v die vermaledijnge in gebenedijngē
Om dat die HERE v God v lief hadde/
Ghi en ſult hen geluc noch ſalicheyt wē-
ſcen/alle v leuen lanc eewelic

Die Edumiten en ſuldi niet veron- B
waerden. Hi is uwe broeder Den Egyp
tenaer en ſuldi oock niet veronwaerden
want ghi hebt in haerder lant een vreē-
delinc geweeſt. Die kinderē dye ſi int der
de lit winnen/die ſullen in die gemeynte
des HEREN comen

Als ghi inden leeghere gaet teghen
uwe vianden/ſoo wacht v voor allen qua
den.

Als yemant onder v is/die niet ſuy-
uer en is/dat hem des nachts yet geſciet
is/die ſal buyten inden leeger gaen ende
niet weder in comen/tot dat hy hem met
watere voor den auont bade/ende als die
ſonne onder gegaen is/ſo ſal hi weder in-
den leeger comen.

Eñ ghi ſult buyten den leeghere een
plaetſe hebben/daer toe dat ghi nootlick
gaen moet/ende ghy ſult eenen ſteel aē
v ſchuppen hebben. Eñ als ghi daer bui
ten ſitten wilt/ſo ſuldi daer mede grauē/
Ende als ghi gheſeten hebt/ſoo ſuldi toe
decken dat van v ghegaen is. Want dye
HERE uwe God wandelt onder uwen
leegher/om dat hi v verloſſen ſoude/en- C
de uwe vyanden voor v gheuen. Daer
omme ſal uwen leegher heylich ſijn/dat

ter gheen ſcande onder v gheſiẽ en wer
de/ eñ dat hi hẽ van v niet en keere

Ghi en ſult dẽ knecht ſinẽ heere niet
leuerẽ/ die welcke vã hẽ tot v gecomẽ is
Hi ſal bi v bliuẽ in de plaetſe die hi verco
ren heeft binnẽ uwe poorten/ hi ſal daer
ruſtẽ/ eñ ghi en ſult hẽ geenẽ lachter doẽ

Vanden dochterẽ vã Iſrahel en ſal
gheen hoere ſijn/ Noch vanden ſonẽ vã
Iſrael gheen hoeriagher/

Ghi en ſult gheens hoerẽ loon noch
honts gelt in dijs Gods dijn HEREN
huys brẽgen vã eeniger gelooften Wãt
dat is alle beyde onwaerdich voor uwen
Godt uwen HERE.

D Ghi en ſult aẽ uwẽ broeder niet woe
Eccl.v/a/ kerẽ/ noch met gelt/ noch met ſpiſe/ noch
baru.vi.d met al daermẽ mede ghewoeckerẽ can.
Nẽden vrẽden moechdi woeckerẽ/ maer
aẽ uwẽ broeder niet/ op dat v de HERE
uwe God v gebenedie in alle dat ghij in
uwe hãden neemt/ in dat lant daer ghij
in comen ſult/ om dat te beſitten

Als ghi dẽ HERE uwẽ God eẽ ge
loofte doet/ ſo en ſuldi niet wtreckẽ te vol
doen/ wãt de HEERE v God ſalt vã v
verheyſchẽ/ eñ het ſal v eẽ ſonde weſen/
Eñ en gelouet ghi niet/ ſo en iſt v gheen
ſonde/ Mer wat wt uwẽ lippẽ gegaẽ is
dat ſuldi houdẽ eñ daer na doẽ/ ſo ghi den
HERE uwen God vrijwillich ghelooft
hebt/ dat welcke ghi met uwen monde
geſproken hebt

Als ghi in ws naeſtẽ wijgaert gaet
ſo moechdi vãden druuẽ eten/ ſo dat v be
lieft/ tot dat ghi veruult ſijt/ maer ghi en
ſult in v vat niet mede dragen.

Als ghi in ws naeſten ſaet gaet ſoo
muechdi metter hãt af brekẽ/ maer met
ter ſickelen niet daer inne maeyen

Dat.xxiiij. Capittel.

A Als yemãt eẽ wijf neemt eñ trout
Mat/ v/e ſe/ eñ en vint ſi geen genade voor ſijn oo
eñ xix/b: gen om eeniger onluſtenheyt wille/ ſoo
Mar.x c ſal hi eenẽ ſcheybrief ſcriuẽ/ eñ haer in de
hant geuẽ/ eñ latenſe wt ſinẽ huyſe/ Eñ
als ſi wt ſinẽ huyſe gegaẽ is/ ende wech
gaet/ eñ wort ſi eẽs ander mans wijf/ eñ
de ſelue ander man wort op haer oor grã
eñ ſcrijft hij haer oor eenẽ ſcheybrief/ eñ

gheeftẽ haer in die hant/ eñ laet hiſe wte
ſinen huyſe/ eñ oft deſe ſelue ander man
ſterft die ſe tot eenẽ wiue getrout had/ ſo
en mach noch de eerſte man die ſe wt liet
niet weder om nemẽ/ dat ſi ſijn wijf ſi/ na
dien dat ſi onreyn is/ eñ grouwelijcken
voor dẽ HERE. Op dat ghi dat lãt niet
en beſondicht/ dat welc de HERE uwe
God v tot eẽ erue gegeuen heeft.

Als yemãt eẽ wijf niewelinge gene
men heeft/ die en ſal niet int heyr reyſen
eñ men ſal hem niet op leggen/ Hi ſal vri
in ſijn huys ſijn/ een iaer lanc/ dat hi vroli
ken ſi met ſinen wiue die hi ghenomen
heeft

Ghi en ſult niet te pande nemẽ den
onderſten eñ dẽ ouerſtẽ molenſteẽ/ wãt B
hi heeft v ſijn ſiele te pande gheſet.

Als yemant beuonden wort die vã
ſinen broederen een ſiele ſteelt vanden
kinderen vã Iſrael/ ende verſetſe of ver
coopt ſe/ alſulcken dief ſal ſteruen, op dat
ghi dat quaet vã v doet

Wacht v lieden voor die plaghen
der lazarien/ dat ghij met alder naerſtic
heyt hout ende doet/ alle dat v die prieſte
ren die Leuiten leeren. Ende alſo ſi v
ghebieden/ dat ſuldi houden ende daer
na doen/ Ghedenckt wat die HEERE
uwe God Mir Iam opten weghedede/
doẽ ghi wt Egypten lant troct

Als ghi uwen naeſten eenige ſcult C
borcht/ ſo en ſuldi dã in ſijn huys niet gaẽ Ex/xx/a
ende nemen hem eenighen pant/ maer
ghi ſult buyten ſtaen/ ende hy dien ghij
borcht ſal ſijn pant buytẽ brengen. Mer
is hi benoot/ ſo en ſuldi niet ſlapen gaen
met ſinen pande/ maer ghi ſult hem ſinẽ
pant weder gheuen als die ſonne onder
gaet/ dat hi in ſijn cleet ſlape/ ende gebe
nedie v/ dat ſal v voor uwen HEERE
uwen Godt tot gherechticheyt gerekẽt
werden.

Ghi en ſult niet verkorten dat loon/ Leui.xix
des ghenen dye benoodicht ende arm is
onder uwe broederen oft vremdelingen
die in uwen lande/ eñ binnen uwer poor
ten is/ maer ghi ſult hem ſinen loon ge
uen inden ſeluen dage/ dat de ſonne daer

ouer niet onder en gae/Want hi is benoo
dicht/en̄ hi onthout sijn siele daer op/op
dat hi tegen dē HEERE niet aen en roe-
pe/en̄ dattet v een sonde si.

Die vader en sal niet voor die kinde-
leg ren/noch die kinderen voor dē vader ster
u uen/Maer een yeghelijc sal voor sijn son
ulip/ de steruen/Ghij en sult des vreemdelin-
a ghen ende der weesen recht niet bugen/
D Ende ghi en sult der weduwen cleet niet
te pande nemen/Want ghi sult ghedenc
ken dat ghi in Egipten een knecht ghe-
weest sijt/Ende dat die HEERE v God v
van daer verlost heeft/daer omme ghe-
biede ick v/dat ghi dat doet.

Als ghi op uwen ackere gheoocht
hebt/en̄ hebt eenē scoof inden acker ver-
gheten/so en suldi niet omme keerē om
dien te halen/Maer hi sal den vreemde-
linghen behooren/den weesen ende den
weduwen/op dat de HEERE v God v
ghebenedie in alle die wercké vā uwen
handen/Als ghi uwen olijfboom afghe
lesen hebt/so en suldi daer nae niet nau-
wer aflesen/Het sal der vreemdelinghen
der weesen ende weduwen sijn/Als ghi
uwen wijngaert gelesen hebt/so en sul-
di daer na niet nauwer aflesen/ Het sal
des vreemdelinghen en̄ des weesen/ende
der weduwen sijn/en̄ ghy sult ghedenc-
ken dat ghij in Egypten lant gheweest
sijt/daerom ghebiede ic v dat ghi dat doet

Dat.xxv.Capittel

Als eenighen twyst tusschen man
nen is/so salmense voor dat recht brengē
A ende doen hem recht/ende gheuen den
rechtuaerdighen recht/ende den ongod
lijcken verdoemen/Ende eest dat die on
godlike slaghen verdient heeft/soo sal de
rechtere hem neder heeten vallen/ende
men sal hem voor hem slaen/nae die ma-
te ende tghetal van sijnder misdaet/Als-
men hem veertich slaghen ghegheuen
heeft/so en salmen hem niet meer slaen/
op dat/soo wanneermen hem meer sla-
ghen gheeft/te vele gheslaghen worde/
ende dat v broeder deerlijcké voor uwen
ooghen si

Ghi en sult den dorsschēden osse sinen
muyl niet verbinden

Als broeders met malcanderē woo B
nen/en̄ die eene steeft sonder kinderē/soo i.Thes.iiii
en sal des verstoruēs wijf buyten ghee- Corin.x b
nen vreemden man nemen/Maer haer
zwagher salse beslapen/en̄ tot eenen wi-
ue nemen/en̄ trouwense/en̄ den eersten
sone die si baert/dien sal si verheffen na
den naem van sinen ghestoruen broeder
dat sinen name niet en worde wtghedaē
wt Israel

Maer en ghenoeghet den man nyet
dat hi sijn swagherinne nemen soude/so
sal sij/sijn swagherinne opgaen onder de
poorte voor dye ouders/ende segghen
Mijn swagher weighert sinen broeder
eenen naem te verweckene/in Israhel/
noch mi te houwelijc te nemen/Dan sul- C
len hem die ouders vander stadt doen ha
len en̄ met hem spreken/Als hi dan staet
en̄ spreect/het en belieft mi niet haer te
nemen/so sal sijn zwagerinne voor hē co
men voor die ouders/ende trecken hem
sinen schoen wt van sinen voet/en̄ spou-
wen hem in sijn aensichte/ende si sal ant
woorden en̄ segghen. Also salmen doen
eenen yegelikē die sijns broeders huys
niet maken en wille/Ende sinen name
sal in Israel heeten/des ongheschoepts
huys.

Als twee mannen met malcande-
deren twist hebben/en̄ dat wijf vanden
eenen loopt toe/om dat si harē man ver-
lossen soude van des ghenen hant die hē
slaet/ende steect haer hant wt en̄ grijpt
hem met sine schamelheyt/so suldi haer
de hant afhouwen/en̄ v ooge en sal haer
niet ontfermen D

Ghi en sult gheen tweederley ghe-
wichte in uwen sack hebben/groot ende
cleyne/Ende in uwen huyse en sal ghee
ne tweederley Epha sijn/groot en̄ cley-
ne. Ghi sult een vol en̄ recht ghewichte
en̄ een vol recht Epha hebbē/op dat ghi
langhe leuen muecht in dat lant dat v de
HEERE v God gheuen sal/ Want die
dat doet/dye veronwaert de HEERE
v Godt/ghelijck alle die gene die quaet
doen.

Ghedenct wat v die Amelekiten in
den weghe deden/doen ghi wt Egyptē

troct/hoe si v aentasten indē wege/ eñ si
sloegē uwe achtersté/alle dye onstercke
die achter v na quamē/doē ghi moede en
mat waert/eñ si en vreesden God niet.
Als v de HEERE v God i die ruste brēct
van alle v omliggēde viādē/inden lan-
de dat v de HEERE v God geeft/tot een
der eruē om te besittē/so suldi die gedach
tenisse der Amalakitē wt doen vā onder
den hemel. Dat en vergeet niet.

¶ Dat.xxvi. Capittel.

A Als ghi in dat lant coemt/dat v die
HEERE v Godt tot een erue geuē sal/eñ
besidt dat eñ bewoonet/so suldi dā nemē
alderley eerste vruchtē vandē lande/die
wt der aerdē comen/die de HEERE v
Godt v geeft/eñ ghy sultse in eenen korf
leggen/eñ henen gaen in die plaetse die
de HEERE uwe Godt vercoren heeft dat
sinē naem aldaer woonen soude/eñ ghy
sult tot dē priester comen die tot dier tijt
daer is/eñ tot hem seggen Ick vercondi
ghe heden den HEERE uwen Godt/dat
ick ghecomen ben in dat lant/dat de HE
RE onsen vaderen gezworen heeft ons
te gheuen

B Ende die priester sal den korf nemē
van uwer hant/eñ laten hē neder voor
dē outaer des HEEREN ws Gods/
daer suldi segghen eñ antwoorden voor
den HEERE uwen God/Die vā Sirien
wouden minen vader verdriuē/doen hi
aftroc in Egyptē/eñ hy was aldaer een
vremdelinck met cleynen volcke/eñ hy
wert aldaer een groot sterc eñ vele volcx
Maer die Egiptenaren hanteerdē ons
qualijc/eñ dwongen ons/eñ si leyden ee
nen herden dienst op ons. Doen riepen
wi totten HEERE onser vaderen Godt/
eñ die HEERE verhoorde onsen roep/eñ
hi sach ons bedwanc/arbeyt/eñ leet/eñ
hi leyde ons wt Egyptē met een machti
ge hāt/eñ wtgestrectē arm/eñ met gro-
te vreesselicheydē/ouer tekenē/eñ wōder
eñ hi bracht ons in dese plaetse/eñ hi gaf
ons dit lāt/daer melc eñ honich in vloeyt
Nu brenge ic die eerste vrucht des lants
dat die HEERE ons gegeuē heeft/Eñ
ghi sultse laten voor den HEERE uwē
Godt/eñ aenbiddē voor dē HEERE uwē

Godt/eñ vrolijc sijn vā alle dē goede dat
de HEERE v Godt v gegeuen heeft/en-
de uwen huyse/ghi eñ die Leuijt/eñ dye
vremdelinc die bi v is

Als ghi alle dye thienden van alle C
dat v incomende is te samen ghebracht
hebt inden derden iare/dat welcke is eē
iaer der thienden/so suldijt den Leuiten
den vremdelinghen/den weesen/eñ den
weduwen gheuen/dat si eten binnen u-
we poorten eñ versaet worden/Ghi sult
segghen voor den HEERE uwen Godt.
Ick hebbe ghebracht dat ghene dat ghe
benedijt is wt minen huyse/eñ ick hebt
ghegheuen den Leuiten/den vremdelin
ghen/den weesen/eñ den weduwen/na
alle v geboden die ghi mi geboden hebt
Ick en hebbe niet ouer ghetreden uwe
ghebooden/noch vergheten. Ick en heb
daer af niet gheten in minen rouwe/ eñ
ick en hebbe daer af niet ghedaen in on-
reynicheden/Ick en hebbe daer af nyet
totten dooden ghegheuen. Ick hebbē
des HEEREN mijns Gods stemme ge-
hoorsaem gheweest/eñ ick hebbe ghe- D
daen so ghi mi geboden hebt/Siet af vā Esaie
uwe heylighe woninghe vanden hemel xxxix.d
eñ ghebebenedijt uwe volck Israel/eñ
dat lant dat ghi ons ghegeuen hebt/ge-
lijc ghi onsen vaderen gesworen hebt/eē
lant daer melck eñ honich invloeyt

Hedē gebiet v de HEERE uwe God
te doen na alle dese seden eñ rechten, dat
ghi die behoudt/eñ daer nae doet/wt al
der hertē eñ wt alle v siele/Ghi hebt he-
den ghesproken totten HEERE/dat hi v
God is/dat ghi in al sijn wegē wādelt/eñ
dat ghi sijn seden hout/sijn ghebodē eñ
rechtē/eñ dat ghi sijnder stēmen gehoor
saē sijt/Eñ die HEERE heeft v heden ge
seyt/dat ghi sijn eygen volc sijn sult also
hi v gheseyt heeft/eñ dat ghi alle sijn ge
bodē houdē sout/eñ dat hi v dat hoochste
make tot loue/naem eñ prijs/bouen alle
volc dat hi ghemaect heeft/dat ghi soudt
sijn den HEERE uwen God een heylich
volc/so hi v geseyt heeft.

¶ Dat.xxvii/Capittel

Ende Mose geboot met de outers A
vā Israel den volcke eñ sprac. Hout alle Iosu.ii

die geboden die ick v heden gebiede/Eñ
tot dier tijt/als ghi ouer de Jordane gaet
in dat lant/dat dye HERE uwe God v
gheuen sal/so suldi grote steenē op rech-
ten/eñ wittense met kalcke/eñ schriuen
daer op alle die woorden van deser wet/
als ghi daer ouer coempt/op dat ghi co-
men muecht in dat lant dat die HERE
uwe Godt v geuen sal/eē lant daer melc
eñ honich in vloeyt/also v die HEERE
uwer vaderen God geseyt heeft.

Exo.xx.d Josu.viij.f Eñ als ghi nv ouer die Jordane gaet
so suldi alsulcke grote steenen oprechtē
(daer ic v heden af gebiede) opten berch
Ebal/eñ met kalcke witten/eñ ghi sult
aldaer den HERE uwen God eenen
steenen outaer maken/daer en sal gheē
yser ouer gaen/Van heele steenen suldi
desen outaer den HERE uwē God ma
ken/eñ ghi sult den HERE uwen God
daer op brātoffer offerē/eñ ghi sult doot
B offer offeren eñ al daer eten/eñ urolijck
sijn voor den HERE uwen God/eñ ghi
sult op die steenen scriuē alle die woordē
van deser wet claer ende wel

Ende Mose metten priesteren/dye
Leuiten spraken tot alle Israel/eñ seydē
Merct eñ hoort toe Israel. Heden sidi ge
worden eē volc des HERENs ws Gods
om dat ghi der stemmen des HEREN
ws Gods gehoorsaem gheweest sijt/ eñ
dat ghi doet nae sijn gheboden eñ seden
die ic v heden ghebiede.

Ende Mose gheboot den volcke in-
den seluen daghe seggende. Dese sullen
staen opten berch Grisim om te ghebe-
nedien dat volck/als ghi ouer de Jorda-
ne gegaen sijt. Symeon/Leui/Juda/I-
sachar/Joseph eñ Beniamin.

Eñ dese sullen staen optē berch Ebal
om te vermaledien/Ruben/Gad/Asser
Zebulon/Dan/eñ Naphthali. Ende die
Leuiten sullen beginnen eñ segghen tot
alleman van Israel met luyder stemmē

A Vermaledijt si/die een godeken oft
ghegoten beelt maect/een grouwelijc-
heyt des HEREN/dat een werc is der
werckmeesters handen/ende settet ver

borghen/eñ al dat volck sal antwoorden
eñ segghen Amen.

Vermaledijt si/die sijn vader ofte
moeder vloect/eñ alle dat volck sal seg-
gen. Amen

Vermaledijt si/die sijns naesten pa
len engher maect eñ al dat volck sal seg-
ghen. Amen

Vermaledijt si/die eenē blindē doet
dolen inden weghe/eñ al dat volc sal seg
ghen Amen

Vermaledijt si die des vremdelingē
recht/eñ des weeesen eñ der weduwen
buycht/eñ al dat volc sal seggen Amen

Vermaledijt si die bi sijns vaders
wijf leyt/eñ ontdeckt sijns vaders vlue-
ghel/eñ alle dat volck sal seggen. Amen

Vermaledijt si die bi eenich beeste
leyt/ende al dat volck sal segghen Amen

Vermaledijt si die bi sijn suster leyt/
die sijns vaders oft sijns moeders doch D
ter is/eñ al dat volc sal seggen Amen

Vermaledijt si die bi sijns wijfs moe
der slaept/eñ alle dat volck sal segghen
Amen.

Vermaledijt si/die sinen nasten hei-
melijc slaet/ende al dat volck sal seggen
Amen.

Vermaledijt si/dye ghiften neemt/
dat hi slaen soude dat bloet vanden ont-
schuldighen/ende al dat volck sal seggē
Amen.

Vermaledijt si/dye niet en blijft in Gala.iij.a
alle die woorden deser wet/ende niet en
volbrenct/ende alle dat volck sal seggen
Amen

Dat.xxviij. Capittel

Ende als ghi die stemme des HE-
RENs ws Gods gehoorsaem sijt/ A
houdende eñ doende alle sijn gheboden
die ick v heden gebiede/so sal v die HEE
RE uwe God v dat hoochste maken bo-
uen alle dat volck der aerden/Ende op
v sullen comen alle dese ghebenedijngē
ende si sullen v omvanghen/om dat ghi
ghehoorsaem gheweest sijt der stemmē
des HEEREN ws Gods. Gebenedijt

suldi sijn in die stadt. Gebenedijt indē ac-
kere. Ghebenedijt sal sijn die vrucht ws
lichaems/die vrucht vā uwē lande/ende
die vruchte van uwen vee/eñ dye vrucht
van uwen ossen/eñ die vruchte van uwē
schapen. Ghebenedijt sal sijn uwen korf/
ende uwe ouerschot

Gebenedijt suldi sijn/als ghi in gaet
Ghebenedijt suldi sijn/als ghi wt gaet

Eñ die HEERE sal uwe viandē/die
hen teghen v op stellen/voor v laten ver
slaen. Duer eenen wech sullen si wt trec
ken teghen v/ende duer seuen weghen
van v vlijen Die HEERE sal der gebe-
nedijnghen ghebieden/dat si met v si in
uwen kelder eñ in allen dat ghy in hādē
neempt/ende hi sal v ghebenedyen indē
lande dat die HERE v God v gegeuen
heeft

Die HERE sal v hem tot eenē heili-
ghen volcke maken/gelijck hi v gheswo
ren heeft/om dat ghij dye gheboden des
HEREN ws Gods hout ende wandelt
in sijn weghen/so dat alle volck van aert
rijck sien mach/dat ghi naden naem des
HEREN ghenaemt sijt/ende si sullen v
ontsien. Ende die HERE sal maken dat
ghi ouervloedichept van goede hebben
sult/aen die vrucht ws lichaems aen dye
vruchte ws vees eñ aen die vrucht van u
wen ackere/inden lande/dat de HERE
uwen vaderen gheswooren heeft v te ghe
uen.

B Ende de HEERE sal v sinen goedē
schat op doē/dē hemel/om uwē lādē ree-
ghen te gheuen tsijnder tijt/ende dat hij
v ghebenedije alle die wercken van uwē
handen. Eñ ghi sult vele volcken leenen
maer ghi en sult van niemanden ontlee-
nen. Eñ hi sal v dat hooft maken eñ nyet
den steert/eñ ghi sult niet dan bouen dry
uen ende niet onder ligghen/om dat ghi
ghehoorsaem geweest sijt den gheboden
ws HEREN ws Gods dye ick v heden
ghebiede/te houden ende te doene/ende
om dat ghi niet gheweken en sijt/van ee
nighen woorde/dat ick v heden ghebiede
noch ter rechter noch ter slincker handt/
ghi en hebt anderē Goden niet naeghe-

wandelt om hen te dienen.

Ist dat ghi niet en hoordt de stemme
des HEEREN ws Godts/houdēde eñ
doende alle sijn gheboden ende zeden die
ick v heden ghebiede/soo sullen alle dese
vermaledijngē op v comen ende v beuā
ghen/ Vermaledijt suldi sijn in die stede
Vermaledijt inden acker. Vermaledijt
sal sijn uwen korf ende uwe ouerschot.
Vermaledijt sal sijn de vrucht ws lichaēs
die vrucht ws lants die vrucht van uwen
ossen/ende die vrucht van uwen schapen
Vermaledijt suldi sijn als ghi in gaet en-
de Vermaledijt als ghi wt gaet

le/xxvi/ Thie/ ij/ mala. ij/

Die HERE sal onder v senden ver-
dwininghe ende claghen/ende vermale
dijnghe in alle dat ghi begint/om te wē
tot dat hi v verdoe eñ haestelijck te nyeu-
ten doe/ Om uwer quader vonden wil
le ende dat ghij mi ghelaten hebt. Dye
HERE sal bi v die pestelencie langhe la
ten dueren tot dat hi v al verdoe/indē lā-
de daer ghi in comen sult om dat te besit-
ten. Die HERE sal v slaen met gheswil
le/cortse/hitte/brant/veninicheit dorheit
eñ bleeckheit/eñ hi sal v veruolghen tot
dat hi v verdoe

Die hemel die bouen v hoot is/die sal a
metalen sijn/eñ die aerde onder v ysere
Die HERE sal uwen lande/stof/eñ asscē
geuen voor reeghen/ende asschen vandē
hemel op v/tot dat hi v verdoe. Die HE
RE sal v voor uwe vianden laten slaen.
Duer eenen wech suldi tot hen wt treck-
ken ende duer seuen weghen suldy van
hen vlijen/ende ghy sult verstroeyt wor
den onder allerijcken der aerden. V lich
aem sal een spijse wesen alle den vogelen
des hemels/eñ niemandt en sal daer sijn
diese wech iaghe.

Die HERE sal v slaen metten swee
ren van Egipten/mettē spenē/met gril-
lenthept/ende met schorfthept / dat ghy
niet heel gheworden en sult connen. Die
HEERE sal v slaē met wtsinnicheden
blintheden eñ met rasernyen der herten
Eñ ghi sult tasten inden middach/gelijc
een blinde tast int doncker eñ ghi en sult

in uwen wege niet voort connen

Eñ ghi sult ghewelt eñ onrecht moe
ten lijden/alle v leuen lanc.eñ niemandt
D en sal v helpẽ.Eẽ wijf suldi trouwẽ mair
een ander sal bi haer slapen. Een huys
suldi maken/maer ghi en sult daer nyet
in wonen.Eenen wijngaert suldy plan,
ten/mer ghi en sult hem nyet ghemeyn
maken.Uwen osse sal voor uwe ooghen
ghedoot worden/mer ghi en sult daer nz
af eeten Uwen esele sal voor v aengesicht
met ghewelt ghenomen worden/ende v
niet weder gegeuen worden.Uwe scaep
sal uwen vianden gegeuẽ wordẽ/eñ nye
mant en sal v helpen

Uwe sonen eñ v dochteren sullen ee
nen anderen volcke gegeuen wordẽ/aen
siende dat uwe ooghen eñ sullen ontbli,
uen van datte aensien alden dach/ende
gheen stercte en sal in uwe handen sijn.
Die vruchte van uwen lande eñ allen u,
wen arbeyt sal een volck verteeren/dat
ghene dat ghi nyet en kendt/eñ ghy sult
die sijn/die verdruct wort eñ onrecht lidẽ
alle v leuen lanc. Eñ ghi sult wt sinnich
worden/van dat ghene dat uwe ooge siẽ
sullen

Die HEERE sal v slaen met eenen
quaden sweer aen uwe knyen/eñ braeyẽ
dat ghi niet gheheylt en sult connen wor
den/van aen die solen van uwen voeten
tot aen dat scheele op v hooft

De HEERE sal v eñ uwen Coninc
die ghi ouer v gheset hebt vueren onder
een volc dat ghi niet en kent noch uwe va
deren/eñ ghi sult aldaer andere Goden
dienen/houte ende steene/eñ ghi sult ver
woest worden/eñ ghy sult een ghemeyn
woort ende fabele sijn onder alle volcke
daer v dye HEERE henen ghebrocht
heeft.

Ghi sult veel saets wt vueren tẽ vel,
de.eñ niet veel in doen.Want die sprinck
hanen sullent af eten.Wijngaerdẽ suldi
planten eñ winnẽ maer geenẽ wijn drin
Lxxvi.c ken/noch lesen/want die wormen sullẽt
gr.J.c. verteren.Olijf boomen suldi hebben in
alle uwe palen mair ghi en sult v niet sal
uen met olye/want uwe olijf boomẽ sul,
len wtgeworpen worden Sonen eñ doch

teren suldi winnen/eñ gheen ghebruyc,
ken/want si sullen wech geuuert wordẽ.
Alle die boomen van uwen lande/eñ die E
vruchten van uwen lande sal den brandt
verslinden

Die vreemdelinc die bi v is/die sal bo
uen v climmẽ eñ altijt bouẽ driuẽ.Mair
ghi sult neder dalen eñ altijt onder liggẽ
Hi sal v leenen/Maer ghi sult hem niet
leenen.Hi sal dat hooft sijn/ende ghi sult
den steert sijn.

Ende alle dese vermaledijnghen
sullen op v comen/ ende v nae volghen
eñ omuanghen/tot dat ghi vergaen sult
om dat ghij die stemme ws HEEREN
ws Gods niet ghehoorsaem geweest en
sijt/eñ dat ghi sijn gebodẽ eñ sedẽ niet en
hielt/die ic v geboden hebbe/daer om sul
len aen v teekenẽ ende wonderẽ sijn/eñ
aen uwe saet eewichlijck/om dat ghi den
HEERE uwen Godt niet ghedient en
hebt met vrolijcker eñ goeder hertẽ/doẽ
ghi van als ghenoech hadt.Eñ ghi sult u
wen vianden dienen/die v de HEERE
toe senden sal/in hongher eñ in dorst/in
naectheit eñ alderley gebrec/eñ hij sal eẽ
ijseren iock op uwen hals leggen/tot dat
hi v verdoe

Die HERE sal een volck op v bren,
ghen/van verre vander weerelt eynde/
ghelijck eenen Arendt vliecht/wiens tõ
ghe ghi niet ghehoren en cont/een wreet
volck/dat welcke niet en aensiet den per
soon des ouders/noch en is nyet ghena,
dich den ionghelinck/ende sal oock verte
ren die vrucht van uwẽ vee/eñ die vrucht
van uwen lande/tot dat ghi vergaet en,
de en sal v niet ouer laten bliuen/noch vã
koren/most/olye/vanden vruchten der os
sen/eñ scapen/tot dat ghy vergaet/Ende
tsal v benauwen in alle uwe poorten/tot
dattet nederworpe uwe hoochten/ende
vaste mueren/dair ghi v op verliet/in al,
le uwe landen. Eñ ghi sult benaut wor
den in alle uwe poorten binnen alle uwẽ
landen/dat v de HERE uwe God gege
uen heeft

F Ghi sult die vrucht ws lichaems eten
uwer sonen eñ uwer dochteren vleesch
die dye HEERE uwe God v ghegheuen
heeft/inden anxt eñ noot daer v uwe vy-
anden verdrucken sullen Dat een man
die te voren weeldichlijc in lusten geleeft
heeft onder v liedẽ/die sal sinen broedere
eñ sinen wijue die in sinen schoot is/ende
den soon die noch ouer bleuẽ is vā sinen
sonen/vergonnẽ te geuẽ yemādẽ van de
sen vandẽ vleesche van sinen sone dat hi
eet/aengesien dat hẽ niet ouer en schiet/
van allẽ goede/inder anxt eñ noot/daer
mede dat v uwẽ viāt benauwẽ sal binnẽ
alle uwen poorten

Een wijf die te voren weeldichlijc eñ
in wellusten geleeft had/dat si niet ghe-
proeft en hadde die solen van haren voe-
ten op die aerde te setten van teerheden
eñ vā weeldẽ/die sal dẽ man die in haren
schoot is/eñ haren sone eñ dochtere mis-
gunnen/die vellekens daer dye kinderẽ
in gheboren wordẽ dye vā tusschen haer
eygen beenen wtghegaen sijn/eñ oec ha
rẽ sonen/die si gebaert heeft. Want si sul
lense eten heymelijc van alderley gebre
ke/inden anxt eñ noodt/daer mede dat v
viant v benauwen sal binnẽ uwen poor-
ten.·.

Ist dat ghijt niet en hout/al die woor-
den vā deser wet/die in desen boec gescre
uẽ is/dat ghi vreest desen heerlijckẽ ende
verschrickelijckẽ naem dẽ HEERE uwẽ
Godt/so sal dye HEERE wonderlijc met
v omgaen/met slaghen op v eñ uwe zaet
met groote eñ duerende slagẽ: met groo
te eñ duerende siecten/eñ hi sal op v bren
ghen alle die siecten van Egypten/daer
ghi voor vreest die sullen v aen hanghen.
Oock alle die cranckheden eñ alle die sla
gen/die niet gescreuen en sijn indẽ boec
van deser wet die sal die HEERE v Godt
G op v laten comen/tot dat hi v verderuen
sal/eñ uwer sal een cleyn volcskẽ ouerbli
uen/ghi die te vorẽ waert gelijc die sterrẽ
des hemels na der menichten. Om dat
ghi niet gehoort en hebt die stemme des
HEEREN ws Gods

Eñ gelijc die HEERE vā te voren ver
blide/dz hi v wel dede eñ v vermeerderde

also sal hi van v verblijẽ/dat hi v verderft
en te nieutẽ doet/eñ ghi sult v̄stoort wor-
den wten lande daer ghi nu in treet om
dat te besitten. Want die HEERE sal v
verstroeyen onder alle volc vandẽ eenẽ
eynde der werelt tot aen dat andere/eñ
ghi sult aldaer andere Goden dienẽ/dye
ghi nyet en kent noch uwe vaderẽ/hout
endẽ steen

Oec en suldi onder dat selue volc geẽ
geweer hebben/eñ uwe solen van uwen
voeten en sullen geen ruste hebbẽ. Wāt
die HEERE sal v aldair een beuende her
te geuen eñ ommacht der oogen eñ een
versmachte sielen/dat v leuen voor v sal
hangen/dach eñ nacht suldi vreesen ende
uwen leuen niet betrouwen. Des mor
gens suldi seggen Wie sal mi den auont
geuen. Des auonts suldi seggen Wie sal
mi den morgen geuen. van grooter vree
sen ws herten/die v verueeren sal/eñ vā
alle dat gene/dat v oogen sien sullen.

Eñ die HEERE sal v met scepẽ vol
weder in Egipten vueren duer dẽ wech
daer ic v af geseit hebbe. Ghi en sult hem
niet meer siẽ/eñ ghi sult aldaer vercocht
worden uwen vianden tot knechten eñ
ioncwijfs/ende daer en sal gheen cooper
sijn.

Dat.xxix. Capittel

Dit sijn die woorden des verbonts A
dat de HEERE Mosi gebodẽ had Exo/xix
te makẽ mettẽ kinderen vā Israel inder
Moabiten lant/bouen dat verbont Dat
hi maecte met hen lieden te Horeb Ende
Mose riep alle Israel eñ hi sprac tot hen
Ghi hebbet gesien al dat ghene dat dye
HEERE gedaen heeft in Egypten landt
voor uwe ooghen Pharaoni met allen si
nen knechten eñ met allen sinen lande/
die groote versueckingen/die welcke dat
uwe ooghen gesien hebben/dattet groo
te teekenen eñ wonderẽ warẽ Ende die
HEERE en heeft v niet gegheuen tot op
ten dach vā hedẽ een herte/dat daer ver
standich ware/noch oogen die daer sien/
eñ ooren die daer hooren

Hi heeft v.xl. iarẽ in die woestine la-
ten wādelẽ/uwe cleederẽ en zijn aẽ v oor B
niet veroudert/eñ uwẽ schoẽ en is nz out

ghewoorden aen uwen voet/ghi en hebt
geen broot geeten eñ gheenen wijn ghe
droncken/noch stercken drancke/op dat
ghi weet/dat ic die HEERE uwe Godt
ben.·.

Eñ doen ghi quaemdt in dese plaetse
trect die Coninck Sihon/tot Hesbon wt/
eñ die Coninc Og tot Basan ons teghen
om teghen ons te strijden/eñ wi hebbē-
se gheslaghen eñ hare lant in ghenomē
eñ tot eenen deele ghegheuen den Rubi
niten/eñ Gadditen/eñ den haluen ghe-
slachten der Manassiten. Daer omme
hout nu die woorden van desen verbont
ende doet daer na/op dat ghi cloec sijt in
al dat ghi doet

Ghi staet heden alle voor den HEE-
RE uwen God/die ouerste van uwē ge
slachten/uwe Ouders/uwe Officiers eē
yegelijc van Israel/ uwe kinderen/ uwe
wijuen uwe vreemdelinck die in uwē lee
gher is/van uwen hout houwer aen/tot
aenden water scheppere/dat ghi comen
sout in dat verbont des HEEREN ws
Gods/eñ inden eet/dat welcke de HEE
RE uwe God heden met v maeckt/om
dat hi v heden hem aenueerdē soude tot
eenen volcke:eñ dat hi v God sijn soude
so hi v ghesept heeft/eñ so hi uwen vade-
ren Abraham Isaac eñ Jacob gesworen
C heeft

Want ic en make dit verbont eñ de
zē eet niet alleē met v/mer ooc beide met v
die ghi heden hier sijt/Eñ met ons staet
voor den HERE uwen Godt/eñ mettē
ghenen/die heden met ons niet en sijn/
want ghi weret/hoe wi in Egypten ghe
woont hebben/eñ sijn getrocken middē
duer die heydenen/duer den welckē ghi
troct eñ saecht haer grouwelijcheden/eñ
hare Goden/hout eñ steen/siluer eñ gout
die by hem waren.

Dat niet messcien eenich man/oft eē
wijf/ofte eenich gesin/oft eenich geslach-
te onder v en si/wiens herte hem hedē af
gekeert heeft/van dē HERE onsen god
dattet henen ga/eñ diene/den Godē vā
desen volcken/eñ het worde messcien een
wortel onder v liedē/dye daer der gallen
eñ bitterheit draghe/ende al hoort hi die
woorden van dese vermaledijnge/ ende
nochtans hem ghebenedijt in sijn herte
eñ segget Het en sal so quaet niet sijn. Ic
wil wandelen/alsoo alst mijnder herten
dunct/dat die gene dye daer gedroncken
heeft/metten dorstigē verlorē soude wor
den.

Eñ dan en sal die HERE den genen
niet ghenadich sijn/maer dan sal sinē to-
ren eñ sijn vreeselijke lief de rooché ouer
alsulcken man/eñ alle dese vermaledijn
gen sullen op hem comen/dye welcke in
desen boec ghescreuē sijn/eñ die HERE
sal sinē naem wt doē vā onder dē hemel
eñ hi sal hem afscheyden tot quade/ wt al-
le den geslachte van Israel/na dat inhou
den vā alle die vermaledijngen des ver-
bonts/dat inden boec vā deser wet gescre
uen is.

So sullen dan seggen die nacomelin
ghen van uwen kinderen/die na v comē
sullen/eñ die vreemde/die na v op comen
sullen/eñ die vreemde/die wt vreemde lā D
den comen als si die plagen vā desen lan
de sien eñ die siecten/daer mede dat se die
HEERE beladen heeft/dat hi alle hair
lant met solfere eñ met soute verbrandt
heeft/dat si niet besaeyt en mach worden
noch en wast/noch dat gheen cruyt daer
inne op en gaet gelijc als Sodoma ende
Gomorra Adama eñ Zeboim ōgekeert
sijn die welcke die HERE in sinē torē eñ
gramscappe omkeerde

So sal dā alle volc seggē Waer om heeft
die HERE desen lāde also ghedaē. Wat
grooter machtiger hatighen toren is dat
Soo salmen dan segghen. Om dat si
dat verbondt des HEEREN haerder
vaderen Godt/verlaten hebbē/dat welc
ke hi met hen maecte doen hi se wt Egip
ten leide/eñ si sijn na gegaen eñ si hebbē
gedient den anderē Goden/eñ si hebbē-
se aen ghebeden alsulcke Goden dye sij
niet en kenden/ende dyen si niet toe ghe
deylt en sijn. Daer om is des HEEREN
toren ontstekē op dit lāt/also dat hy ouer
haer heeft laten comen alle die vermale
dijnghen/die in dit boec gescreuen staen

Ende dye HEERE heeftſe wt haren lā
de gheſtooten/met grooten toꝛen/gram.
ſcappen eñ ongenaden/eñ hy heeftſe wt
haren lande gewoꝛpē/gelijct nv blijct

Die verboꝛgentheyt des HEERE
ons Gods is ons eñ onſen kinderē geo.
pent eewelijc/om dat wi ſullen doen alle
A die woordē vā deſer wet.

Dat.xxx Capittel

Als dit al op v coēt/het ſi die ghebe
nedijnge oft die vermaledijnghe
die ic v vooꝛgheleet hebbe/eñ als ghi in
uwer hertē gaet waer dat ghi ſijt onder
die heidenē/daer v die HEERE v God he
nen verſtootē heeft eñ bekeerde ghi tot
ten HEERE uwē God/ſijnder ſtēmē ge.
hooꝛſaē ſijnde/ghi eñ uwe kinderen van
gantſer hertē eñ vā gātſer ſielē/in al dat
ic v hedē gebiede/ſo ſal die HEERE v god
uwe geuangeniſſe keerē ende uwer ont
fermē eñ hi ſal uwe vergaderinge weder
brēgē wt allē volcken/daer die HEERE v
God v henē verſtroyt heeft

Al waerdi aē des hemels eynde ver
ſtooten/ſo ſal toch die HEERE v God v
van daer vergaderē eñ halen v vā daer/
eñ hi ſal v latē comen in dat lant/dat uwe
vaderen beſeten hebben/eñ ghi ſullet in
nemē/eñ hi ſal v wel doen eñ vermeerde
ren bouē uwe vaderē. Eñ dye HEERE v
B God ſal v hert beſnidē eñ ws ſaets herte
op dat ghi dē HEERE uwē God muecht
lief hebbē van gantſer hertē eñ van gāt
ſer ſielē/op dat ghi leuen muecht. Maer
alle deſe vermaledijngen ſal die HEERE
uwe God op uwe viandē leggē eñ op die
gene die v hatē eñ veruolgen

Eñ ghi ſult bekeeren eñ hooꝛē die ſtē
me ws HEERE/doende alle ſijn gebo.
den/die ic v heden ghebiede. Eñ die HE.
RE v God ſal v latē ouervloedich weſen
in alle dye wercken van uwen handē/aē
die vꝛucht ws lichaēs/aen ws vees vꝛuch
ten/aen ws lants vꝛuchten totten goedē
Want die HEERE ſal hem keeren/dat
hi hem verblijde vanden goede/alſo hi hē
verhuecht heeft van uwen vaderen/om
dat ghi die ſtemme des HEERE ws
Gods gehooꝛt hebt/houdende ſijn gebo.
den ende zeden/dye geſcreuē ſtaen in dat

booeck van deſer wet/iſt dat ghy v keert
totten HEERE uwen God wt gantſer
herten ende van gantſer ſielen.

Want dat gebodt/dat ic v heden ge.
biede/en is v niet te wōderlic/noch te ver C
re/noch inden hemel/dat ghi ſegghē mo
get/wye ſal ons inden hemel voeren eñ
halen ons/dat wijt hooꝛen mueghen en.
de doen: Het en is ooc niet ouer gheen ſi
de vander zee/dat ghi ſegghen mueghet
wie ſal ons ouer die zee voerē ende halen
ons/dat wijt hooꝛen ende doen: Wāt dat
woort is nae by v/in uwen mont ende in
uwer herten/op dat ghy dat doen mue.
ghet. D

Siet/ic hebbe heden vooꝛ v gheleet/
dat leuen eñ goet/die doot eñ dat quade
die ick v heden ghebiede/op dat ghy den
HERE uwen God lief hebbet/ende wā
delt in ſijn weghen/ende ſijne gheboden
ende zeden ende rechten houdes/ende le
uen muecht/ende vermeerdert woꝛden/
ende dat dye HERE v God v ghebene.
dije/inden lande daer ghi in treet om dat
in te nemen.

Maer iſt dat ghy v herte keert/ende
en hooꝛt niet/maer valdi af/dienende an
der goden/ende aenbidtſe/ſo vercondige
ic v heden/dat ghi vergaen ſult/ende ghi
en ſult niet lange blijuen in dat lant/daer
ghi henen treet ouer den Joꝛdaē om dat
te beſitten.

Ick neme heden hemel ende aerde
ouer v tot ghetuyghen. Dat ick hebbe
v dat leuen ende die doot/gebenedijnge
ende vermaledijnghe vooꝛ gheleet/dat
ghi dat leuen kieſt/ende dat ghi leuē mo
ghet/dat ghy den HEERE uwen God
lief hebt/ende ſijn ſtemme hooꝛt ende hē
aenhanghet. Wandt dat is uwe leuen/
ende uwe langhe ouderdom/dat ghy in
den lande woonen muecht/dat dye HE
RE uwen vaderen Abꝛaham Iſaac ende
Jacob gheſwooꝛen heuet hen te gheuen

Dat.xxxi. Capittel

A Ende Mose ginc henen eñ hy sprac
dese woordē tot alle Israel seggen-
de tot hen. Ic ben heden hondert iaer eñ
twintich out. Ick en can niet meer wt eñ
in gegaen. Oor heeft die HEERE tot mi
geseit/ghi en sult nz ouer dese Iordaē gaē
Dye HEERE uwe God sal seluer voor v
henen gaē ouer dē Iordaē. Hi sal selue dit
volc voor v verdoē/dat ghise besittē sult/
Josua die sal voor v henē ouer gaē/so dye
HEERE geseyt heeft. Eñ dye HEERE
sal hem doē so hi Sihon eñ Og dē coninc
der Amoritē eñ harē lande gedaen heeft
die welcke hi verderf.

Als die HEERE dese ooc voor v geuē
sal/so suldi hē doē na alle die geboden die
ic v hedē gebodē hebbe. Weest getroost
eñ vrelijc/eñ en vreest niet/eñ en grouwe
let voor hem niet. Wāt die HEERE uwe
God sal selue met v wandelē/eñ hi en sal
die hāt niet af doen noch v verlatē

B Eñ Mose riep Josua eñ sprac tot voor
I/b die oogē vā alle Israel. Weest ghetroost
eñ vredelijc/wāt ghi sult dit volc int landt
brengē/dat die HEERE uwen vaderen
gesworen heeft hen te geuē/eñ ghi sullet
onder hen wt deylē Dye HEERE dye sel
ue voor v gaet/die sal met v sijn/die en sal
die hant niet af doen noch v verlaten/eñ
en vreest niet eñ en verscrict v niet

Eñ Mose screef dese wet eñ gaft den
priesterē dē kinderē Leui/die de arke des
verbonts droegē/eñ al den ouderen van
C Israel/eñ hi gebootheen eñ sprack. Ouer
seuē iaer/ter tijt des vry iaers in die feest
der loouer tentē/als alle dat Israel comt
om te vertoonē voor dē HEERE uwen
God/in die plaetse die hi verkiesen sal/sul
di latē wt roepē dese wet/voor alle Israel
voor hare oorē/te wetene/voor die verga-
deringe des volcs/beyde der mannē eñ
der wiuen/kinderē eñ ws vreemdelincs
die in uwer poortē is op dat si hoorē eñ lee
ren/dat si den HEERE uwē God vreesen
eñ houdē dat si alle dye woordē deser wet
doen Eñ dat hare kinderē die niet en we
tē ooc hoorē eñ leerē/daer mede si dē HE
RE uwē God vreesen/alle uwe leef tagē
die ghi in dē lande leeft/daer ghi toe gaet
ouer dē Iordaē om te besitten.

Ende die HEERE sprac tot Mose. Siet
uwen tijt is bi gecomē dat ghi steruē sult D
roept Josua eñ gaet in die tente des ghe-
tuygenis dat ick hē ghebiede. Mose ginc
ker henen met Josua/ende ghinghen in
die tente des getuygenis. Ende die HE
RE openbaerde in die tēte/in die calom-
ne eenre wolcken/ende dye selue calom-
ne der wolcken stont inder tenten duere

Ende die HEERE sprac tot Mose. Siet
ghi sult slapē gaen tot uwē vaderen. Eñ
dit volc sal op comen/ende het sal vreem-
de goden des lants na hoereren/daer sy
in comen sullen/ende t'sal my laten ende
laten dat verbondt varen/dat welcke ick
met hen gemaect hebbe. Ende mijnen
toren sal vergrammen ouer haer ter sel-
uer tijt/ende ick salse verlaten/ende ver- E
berghen mijn aenghesicht van hen/tot
dat si verteert worden. Ende alse dā veel
ongheluces ende anxt beuangen sal/sullē
si seggen Heeft mi alle dit quaet nyet be
uanghen/om dat God met mi niet en is
Ende ic sal mijn aenghesichte verborgē
tot dyer tijt om allet quaets wille/dat sy
ghedaen hebben/dat si hebben haer tot
ander goden gekeert

So scrijft nv dit lyet ende leeret den
kinderen van Israel/ende legghet in ha
ren mont/dat mi dat liet een ghetuyghe
si onder die kinderen van Israhel Want
ick salse int lant brenghen/dat ick haren
vaderē gesworē heb/dair melc eñ honich
in vloeypt. Ende als si eten ende sadt/ende F
vet worden/soo sullen si haer tot andere
goden keeren ende hen dienen/ende mi
lasteren/ende laten mijn verbont varen
Ende als hen dan veel onghelucks ende
anxt beuanghen sal/so sal dit liet voor hē
andtwoorden tot eene getuygenis. Wāt
si en sullen dat niet vergeten wten mon
de haers saets/wandt ick weete haer op
set daer sy nv mede omgaen/eer dat icse
int lant brenghe/dat ic ghesworen hebbe
Also screef Mose dit lyet ter seluer tijt/eñ
hi leerdet den kinderen van Israhel. en-
de hi beual Josua Nuns soon segghende
Weest ghetroost ende sterck/wandt ghy
sult die kinderen van Israhel int lant lei
den/dat ic hen ghesworen heb/ende ic sal

met v sijn.

Doen Mose die woorden van deser
wet al wt gescreuen hadde in eenen boec
gheboot hi den Leuijten die de arcke des
G ghetuyghenis des HEEREN droegen
segghende. Neemt dat boeck van deser
wet en legget aen die side vander Arckē
des verbonts des HEEREN ws Goods
dattet aldaer een ghetuyge si teghen v/
want ic kenne v ongehoorsaemheit ende
hertneckicheit. Siet/want heden die wi
le dat ic met v leue/sidy ongehoorsaē ghe
weest tegen den HERE hoe veel meer
na mijnder doot

Vergadert nv voor mi alle die outste
van uwen geslachtē ende uwe officiers/
dat ic dese woorden voor haren ooren spre
ke/ende dat ic hemel ende aerde teghen
hen tot getugē neme. Want ic weet/dat
ghijt nae mine doot qualijck maken sult
ende vanden weghe treden/den welckē
ic v geboden hebbe/ende dan sal v onge-
luc ouer comen hier nae/om dat ghi qua
lijc ghedaen hebt voor des HEEREN
ooghen/dat ghi hem vertorent hebt door
die werkē van uwen handē. Aldus sprac
Mose die woorden van desen liet geheel
wt voor die ooren van alder ghemeyntē
van Israhel.

Dat.xxxij.Capittel

A Merct ghi hemel/ick sal spreken/en-
de die aerde hoore die reden mijns
monts

Mijn leere druppe als den reeghen/
ende mijn redene vloeye als den dauwe
ende als den reeghen op dat gras/ende
ghelijc die druppelen op dat cruyt

Wandt ick sal den naem des HEE-
REN aēroepē/laet onsen God die heer-
lichept.

Volmaect sijn die werckē des steēs/
want alle sijn weghen sijn rechten Trou
we is God ende geen quaet en is in hem
Gherecht ende redelijck is hi

Die verkeerde ende quaden aert he
uet met hem al verdoruen/en het en sijn
sijn kinderen niet om haer misdaets wil
le.

Dancte ghy also den HEERE uwē
God/ghy sotte ende onwijse volck? Is hi
niet uwe vader ende uwe HERE/en he
uet hi v niet ghemaect ende bereyt?

Ghedenct der voorleden dagen/mer
ket op dye iaren der voorledene geslach- Iob/vij.f
ten. Vraecht uwen vadere die salt v ver-
condigen/uwe Ouders die sullent v seg-
ghen.

Doen dye alder hoochste dat volc wt
deylde/ende verstroyde der mēscen kin-
deren. Doen sette hi dye palen des volcs
nae dat ghetal der kinderen van Isra-
hel.

Wandt des HEEREN deel is sijn B
volck. Jacob is dat snoer sijnder eruen

Hy vant hem in die woestine/in dye
dorre vereenlijcke plaetse daert huylt/hi
leyde hem om ende hi gaf hem verstant/
hy beschudde hem ghelijck sinen ooch ap
pele.

Ghelijc eenen Arent sinē nest op wec
ket/ende ouer sijn ionghen sweeft of vlie
get hi breyde sijn vederen wt/ende hi nā
hem ende droech hem op sijne vlueghe-
len.

Dye HERE alleene leyde hem/en-
de daer en was geen vreemde God met
hem.

Hi liet hem hooch varen opter aerdē
ende hi voede hem metten vruchten des
ackers/ende hi liet hem honich suyghen
wten steenen/ende olye wt den herden
steenen

Boter vanden koeyen/ende melc vā
den schapen/metten vette vanden lam-
meren/ende vette rammen/ende bockē
met vette nieren/ende taruwe ende gaf
hem te drincken suuer druyuen bloet

C

Ende doen hi vet ende sadt wert/so
wert hy kril. Ghi sijt vet dick en breet ge
worden. Ende hi heeft den God laten va
ren dye hem ghemaect heeft. Hi heeft
den steen sijns salicheits cleyn gheacht

Eñ hi heuet hē tot haet verwert door
vreemde. Ouer die grouwelichedē heeft
hi hē vertornt

Si hebbē dē veltduyuelē geoffert eñ
harē Gode niet. Den goden die ſi niet en
kendē/den nieuwē die nieuwelijc gheco
men ſijn/die uwe vaderē niet gheeert en
hebben.

Uwen ſteē die v gewōnē heeft hebdi
veracht. Eñ ghy hebt dē God vergeten/
die v gemaect heeft.

Eñ doe dat die HEERE ſach/wert hy
beruert met toorne op ſijn ſonen eñ doch
teren.

Eñ hi ſprac/ic ſal mijn aēſicht van hē
verborgē/ic wil ſiē waert ten leſten met
hen henē wil/wāt het is eenē verkeerdē
aert/het ſijn kinderē daer geen geloove
.x.b in en is.

.v.c. Si hebbē mi verwert in dat gene dat
God niet en is/met haerder ydelhz heb-
ben ſi mi vertoꝛēt/eñ ick ſalſe weder ver-
werkē in dat gene dat geē volc en is/aen
een ſot volc ſal icſe vertoornē

Wāt dat vier is ontſtekē ouer minē
D toren/eñ het ſal bernē tot in die onderſte
helle/eñ tſal verteerē dat lant met ſinen
groeyſele eñ tſal ontſtekē die fundamen
ten der bergen.

Ick ſal ongeluc op hen hoopē/ic ſal al
le mijn pijlē aē hē verſcieten

Vā hongere ſullē ſy verſmachtē/eñ
verſlint wordē vā die cortſe/eñ vā bitterē
ſiectē/ic ſal der dierē tādē onder hen ſein
den/eñ verwoede ſlangē

Van buytē ſalſe dat ſweert berovē
eñ in die cameren anxt/beyde iongelinc
eñ maechdē/die ſuygelingē mettē grijzē
mannen.

Ic ſal ſeggen/waer ſijn ſi? ick ſal haer
gedachtenis doen ophouden van onder
die menſcen

Eñ waert dat ic niet en ſcroude der vy
anden toren/dat hare vianden niet ſtout
en ſoudē wordē/eñ mochtē ſegghen/onſe
hant is hooge/eñ die HEERE en heeft
dat niet alle gedaen.

Wāt het is een volc ſonder raet/en-
de in hem en is geen verſtant.

O oft ſi wijs waren eñ verſtondē dat

dāt ſi dat wiſten/wat hem hyer na comē
ſal.

Hoe gaet dat toe/dat haer een ſalder E
duyſent van hen lieden iagen/ende twee
ſullen tien duyſent vluchtich maken? Iſt
niet alſo/om dat harē ſteē haer vercocht
heeft? Eñ die HEERE heeftſe ouer gege-
uen.

Wandt onſen ſteen en is niet als ha
ren ſteen/daer af ſijn onſe vyanden ſelue
rechters

Wāt harē wijnſtoc is vādē wijnſtoc
tot Sodoma/eñ vanden acker Gomorra
haer beſie is eē galle beſie/ſi hebbē bitte-
re druyuen

Harē wijn is der drakē galle. Eñ ver- Ec.xliij/a/
woeder aderen galle. Rom.xij/b

Is dit bi mi verborgē? eñ verſegelt in
mine ſcatten?

Die wrake hoort mi toe/ic ſalt betalē/
tot ſijnder tijt ſal harē voet ſlipperē/wāt
die tijt vā harē omvalle is bi/eñ haer toe
comſt haeſtet.

Wāt die HEERE ſal ſijn volc rechtē/
Eñ ouer ſine knechtē ſal hi ontfermenſ
ſe hebbē. Wāt hi ſal aēſiē dat hare cracht
wech is. Eñ dat mettē genē dye beſloten
warē/eñ die ouer bleuē warē al gedaē is

Eñ mē ſal ſeggē/waer ſijn hare godē F
harē ſteē daer ſi op betrouden Iohā/x.b/

Vā wiēs offer ſi vet atē. Eñ dronckē
vādē wijn vā harē drācoffer. laetſe op ſtaē
eñ v helpē eñ beſcutten.

Siedi nu/dat ic het bē/eñ dat daer geen
God en is ſonder mi/ic cā doodē en leuē-
de makē/dat ic geſlegē heb/dat can ic hee
len/eñ dair en is niemāt diet wt mijnder
hant trect.

Wāt ic ſal mijn hāt indē hemel hef-
fen/eñ ick ſal ſegghē. Ic leue eewelijc

Als ic dat blinckēde vā minē ſweer-
de wetten ſal/eñ als mijn hāt dat rechte
aengrijpē ſal/ſo ſal ick mi weder wreken
aen mijn vianden/eñ den ghenen die mi
haten loonen.

Ic ſal mijn pijlē met bloede dronckē
makē/eñ mijn ſweert ſal vleeſch etē/van
den bloede der verſlagenē/eñ vādē bloe
de der geuāgenē/eñ dat des viants hooft
ontdect ſal ſijn.

Juychet ghij heydenen met sinen volc-
ke/wät hij sal dat bloet sijnder knechten
wreken/eñ hi sal hem wreken aen sijn vianden
ende hi sal hem laten versoenen vanden
lande sijns volcx

G Eñ Moses quä eñ sprac alle die woor
den dees liets/voorden ooren des volcs/hi
eñ Josua Nuns soon/Doen Moses dit al
wt ghesproken hadde tot alle Israel/soo
sprac hi tot hen/Neemt ter herten alle de
woorden die ick v heden betuge/dat ghij
uwen kinderen beueelt/dat si houden eñ
doen/alle die woorden vä deser wet/Wät
het en is niet een woort tot v te vergeefs
ghescit/maer het is v leuen/eñ alsulcken
woort sal v leuen verlenghen/inden lan-
de daer ghi henen gaet ouer den Jordaē
om te besitten/

Eñ die HERE sprack met Moses ef
fen inden seluē dage seggende/Gaet op
dat gheberchte van Abarim/optē berch
Nebo die daer leit inder Moabitē lant/te
ghen Jericho ouer/eñ besiet dat lant Ca-
naan/dat welc ic dē kinderē vä Israel tot
een eygendom gheuē sal/Eñ sterft optē
berch/als ghi daer op ghecomen sijt/eñ
vgadert v tot uwē volcke/gelijc als uwe
broeder Aaron sterf optē berch Hor/ende
hi vergadde hē aldaer tot sinen volcke

Om dat ghi v vergrepē hebt aen mi
onder die kinderē vä Israel by dat twist
water/tot Kades/in dye woestijne Zin/
om dat ghi my niet en heilichdet ond die
kinderē van Israel/Hier suldi dat lant te
gen v sien/dat welc ic den kinderen vä Is
rael geue/mer ghi en sult dair nz in comē

A

Dat.xxxiij.Capittel.

Dit is die gebñdijnge dair mede dat
Mose dye man Gods die kinderē
vä Israel voor zij doot gebñdide seggēde
Dye HERE is hen van Sinai gecomē/
eñ hi is hen opghegaen van Seir/Hij is
voor ghecomē vandē berge Paran/met
veel duysent heylighen/Tot sijnder rech
ter hant/is een vierighe wet by hē/Hoe
heeft hi die lieden so lief:Alle sijn heilighē
sijn in sijnder handt/Sy sullen tot uwen
voeten comen/eñ si sullen van uwē woor
den nemē/Moses heeft ons die wet ghe
boden/dye eruen der gemeynten Jacob
Ende hi was in dye volheit des conincs
ende hi hielt te hoope die ouerste des volc
kes/metten ghestachten van Israel.

Ruben leeft ende en sterft niet/ende
hi si cleyn van volcke

Dit is dye benedictie vä Juda/eñ hij
sprack/HERE verhoort die stemme Ju
de/eñ brengt hē tot sinen volcke Laet sijn
handē haer vermeerderē/eñ hem helpē
wt sinen viandē

Ende tot Leui sprack hi/Uwe volheit
ende uwe licht/si nae den man van uwer
barmherticheit/den welcken ghi temp-
teerde tot Massa/daer ghij twist hadt aē
dat twistwater/Die tot sinen vader ende
tot sijnre moedere spreect Ick en sie hem
niet/ende tot sinen broedere/Ick en ken-
ne hem niet/Ende tot sinen soon/Ick en
weet hem nyet/dye hebben uwe redenē
ghehouden/ende uwe verbont verwairt
Die sullen Jacob uwe rechten leeren/en
de Israel uwe wet/die sullen rueckwerc
voor uwen nuese legghen/ende gheheel
offer op uwen outaer/HERE ghebene
dijt sijn vermogentheit/ende laet v ghe-
noeghen dye wercken sijnder handen/
Slaet den rugghe der gheenre dye tegē
hē op rijsen/ende der geenre die hem ha
ten/dat si haer niet op en rechten/

Ende tot Ben Jamin sprack hi/Dye
liefelijcke des HEEREN sal woonen B
in die toeuersinnicheyt op hem/Alle den
gheheelen dach/sal hi ouer hem houden
ende hi sal tusschen sijn scouderen wonē/

Ende tot Joseph sprack hi/Sijn lant
leydt in die ghebenedijnghe des HEE-
REN/daer sijn edele vruchten vanden
hemel/ende vanden dauwe/ende vandē
afgrondt die daer onder leydt/Daer sijn
edele vruchten vanden incomen der son
nen/ende edele rijpe vruchten der manē
ende vandē toppē der bergē verheyscht
ende vanden heuuelen altijt.Ende van
der aerden/eñ haer volheit.Den goeden
wille vanden ghenen dye inden bossche
woont/moet op Josephs hooft comē/eñ

optē sceel des Nazareus onder sinē broe-
derē. Syn heerlicheit is als eenē eerstge
borenen osse/ende syn hoornen syn gelijc
eens eenhorens hoornen metten seluen
sal hy dye wolcken stooten te hoop tot aē
C des weerelts eynde. Dat syn die duisen-
den van Ephraim/eñ die duysenden van
Manasses.

Eñ tot Sebulon sprac hi Sebulō ver
huecht v van uwen wtganc Eñ tot Issas-
char verblijt v van uwen tenten/si sullē
die volcken optē berch roepen eñ aldaer
offer offeren des gerechticheits. Want si
sullen die menichte des zees suygen/ende
versoncken scatten inden zande

Eñ tot Gad sprac hi. Gad si ghebene
dijt die ruym makere. Hy woont als een
leeu/eñ hi rooft den arm eñ den sceel. Eñ
hi sach syn begin/dat aldair der leeraren
hoopen verborgen lagen/eñ hi quā met-
ten ouerstē des volcs/eñ hi dede dye ghe
rechticheyt des HEEREN eñ syn rechte
aen Israel

Ende tot Dan sprac hi. Dan een ion-
D geleeu. Hi sal vloepen van Basan.

Ende tot Naphtali sprac hi. Naphta-
li sal genoch hebben al wat hem belyeft/
eñ hi sal vol ghebenedijngen des HEE-
REN syn/teghent westen eñ suyden sal
syn besittinghe syn.

Eñ tot Asser sprac hi. Asser si gebene-
dijt met sonen. Hi si aengenaē sinen broe
deren/eñ doope sinē voet in olye. Iser eñ
metael si aen sine scoenē. V ouderdom si
als uwe iuecht

Daer en is gheen God als dye God
des gerechtichs. Die opten hemel vaert
die si uwe hulpe. Eñ syn heerlicheit is in
die wolcken/dat is die wooninghe Gods
vanden beginne/eñ onder is hi den arm
opter weerelt. Eñ hi sal voor v uwe vyan
den verdriuen eñ segghen. Weest verdor
uen. Israel sal alleen sekerlic woonen Ia
cobs ooge sal syn opten lande daer koren
ende most is God sal sinen hemel vā dau-
we druppen. Wel v Israel/wie is ws ge-
lijc? O volc dat duer den HEERE salich
wort/die v hulpe uwē scildt/eñ dat sweert
uwer glorie is V viandē sullen versmach
ten mair ghi sult op haer hoochste henen

gaen Dat.xxxiiij. Capittel A

ENde Mose clam vanden veldē der ij/machab.
Moabitē opten berch Nebo/optē ij.a,
top vanden berch Pisga teghen Iericho
ouer/eñ die HEERE toonde hem alle dat
lāt Gilead tot Dan toe/eñ geheel Naph-
tali/eñ dat landt Ephraim eñ Manasse/
eñ alle dat landt Iuda/tot aen die achter-
ste zee/eñ tegent suyden eñ die landtscap
pen van dat breet veldt van Iericho der
Pallemē stadt/tot Zoar toe. Eñ die HE
RE sprac tot hem. Dit is dat lant/dat ick
Abraham Isaac eñ Iacob gesworen heb-
be/seggende/ic salt uwen sade geuen/ghi
hebbet aengesien met uwen oogen/mer
ghi en sult daer niet ouer gaen

Aldus sterf Mose aldaer die knecht B
des HEEREN inder Moabiten lant/na Gene.l/
dē woorde des HEEREN. Eñ hi begroef b.eñ.xv/d
hem in dat dal inder Moabiten landt/te
gen dat huis Peor. Eñ niemant en heeft
syn graft vernomē tot optē dach vā hedē
Eñ Mose was hondert eñ twintich iaer C
out doen hi sterf/syn oogen en warē niet
doncker geworden/eñ syn wangē en wa
ren niet veruallen. Eñ die kinderē vā Is
rael beweēdē Mose inder Moabitē vel-
den. Dertich dagē/eñ die dagen des wee
nens eñ beclagens werdē voldaen ouer
Mose.

Ende Iosua Nuns soon was veruult C
metten geeste der wijsheit. Want Mose
hadde syn handen op hem gelept Eñ die
kinderen van Israhel dye hoorden hem/
eñ dedē so dye HERE Mose gheboden
hadde. Eñ daer en stont voort meer geē
alsulcken prophete in Israhel op als Mo
se/den welcken die HERE bekende van
aengesichte tot aengesichte/in alle teeke
nē/eñ wonderē/daer hē dye HERE toe
sant dat hise doen soude in Egipten lant/
aen Pharao ende aen alle sine knechten
ende aen alle syn lant/ende tot al-
le dese machtige handt/
eñ groote visioenen
die Mose de
de voor die oogen
vā alle Is
rahel

Hier na volcht dat boec van Iosua

A NAedē doot
Moyse des knechts
des HEREN sprack
de HERE tot Josua/
den sone Nun/Moy-
ses dienaer/mijn knecht Moise is ge
storuē staet op.eñ reyst ouer dese Jor-
daē/ghi eñ al dit volck/in dat lant/dat
ic hen den kinderē Jsrael gegeuē heb
deut.xij.c be Alle plaetse dair uwe voetsolen op
sullē terdē heb ic v gegeuē/so ic Moy
se gesprokē hebbe/ Vander woestinē
aē eñ desen Libano tottē grooten wa-
ter Phrat toe/dat geheele lāt der He
thitē/tot aē die grootezee/tegē dē on-
dergant der sonnē sullē uwe palē sijn
Niemāt en sal v wederstaē v leuē lāc.
Alsoo ic met Moyse geweest ben/allso
wil ic ooc met v sijn/Jc en wil v niet la
ten noch afgaē/ Sijt ghetroost/ende
goets moets Wāt ghi sult desen volc
dat lant wt deelē dat ic harē vaderen
B gesworē hebbe/dat ic hen geuē soude
heb.xiij.a Sijt slechs getroost ende seer vry/dat
ghi houdet ende doet altemale na die
de .xxxi b wet die v Moise mijn knecht ghebo-
iij.re.ij.a. den heeft/En wijct daer niet af noch
ter rechter noch ter slincker hant/op
dat ghi verstādelic moecht doen wer
waerts ghi gaet Eñ en laet dat boec
C van deser wet vā uwē monde niet co-
men.maer peynst dach eñ nacht dair
omme op dat ghijt altemael hout eñ
doet na dien dat daer inne gescreuen
staet Als dan salt v wel ghelucken in
uwē wege/eñ sult verstandelic doen.
Siet ic heb v gebodē dat ghi getroost
eñ goets moets sout sijn/en laet v nz
grouwelen noch en ontsettet v niet/
Wāt die HERE v God is met v wer
waerts ghi gaet
Doen geboot Josua den officiers
des volcs eñ sprac/gaet door den lege
re/eñ ghebiet dē volc eñ segt Bereyt
v voetsele.Wāt ouer drie daghē suldi
ouer dese Jordane gaen/op dat ghi in

muecht gaē eñ dat lāt in nemē/ dat v
die HERE v God gheuen sal. D
Eñ tottē Rubenitē/Gaditē/eñ den nu.xxxi.c
haluē stā Manasse sprack Josua Ghe
dēct des woorts dz v Moise de knecht
ons HEREN seyde/eñ sprac/de HE
RE v God heeft v tot ruste gebracht
eñ dit lāt gegeuē/v vrouwē eñ kinde-
rē eñ vee laet indē lande bliuen dat v
Moise ghegeuē heeft op dese side der
Jordanē/maer ghi sult voor uwe broe
ders henē reysen gewapēt/wat strijt
baer mānē sijn/eñ hen helpē/tot dat
die HERE uwe broeders ooc tot rus-
te brēct gelijc v/ dat si dat lāt ooc in ne
mē dat hen dye HERE v God geuē
sal/als dā sult ghi weder om keerē tot
tē lande uwer besittinge/dat ghijt be
sittet/dat v Moise de knecht des HE
REN ghegeuē heeft/op dese side der
Jordanē tegē der sonnē opganck.
Eñ si antwoordē Josua/eñ seyden
Alle dat ghi ons gebodē hebt/dat wil
len wi doē/ende werwaerts ghi ons
scindt/derwaerts willē wi gaē/gelijc
wi Moise gehoorsaē hebbē gheweest
so willē wi v ooc gehoorsaē sijn/ Alleē
dat de HERE v God slechs met v si
so hi met Moise was/Wie dinē mon-
de wederspānich is eñ uwe woorden
gheen gehoor en geeft in alle dat ghy
ons ghebiet die sal steruē.Sijt slechs
ghetroost eñ hebt v manlic

Dat tweede Ca.

JOsua die sone Nun hadde twee A
versspieders heymelic wt gesēt vā iaco.ij. b hebre.ij.c
Sittun eñ hē ghesept Gaet henē be
siet dat lant eñ Jericho/die ghingē he-
nen eñ quamē in dat huys eēder hoe-
ren die hiet Rahab/eñ laghē aldaer/
Doē wert den coninc vā Jericho ghe-
seit/Siet/daer sijn in deser nacht mā-
nen in gecomē vāden kinderen Jsra-
hel/dat lant te bespiedē Doen seynde
die coninc vā Jericho tot Rahab eñ de
de haer seggē Geeft die mānen daer
wt/die tot v in v huys ghecomen sijn

Want si sijn gecomen om alle dat lāt
te bespieden

Maer dat wijf verberch die twee
mannē eñ sprac Daer sijn immer mā
nē tot mi in comē/maer ic en wist niet
vā waer si waren Eñ doemē die poor
te toe wilde sluyten.doen het duyster
was/gingē si wt/dat ick niet en weet
waer si henē gegaē sijn iaget hen haes
B telic na wāt ghi sulse vāgē Si liet se op
dē solder climmē eñ si bedectese ōder
die vlasch stoppelē die si haer op den
solder toebereyt hadde/Maer die mā
nē iaechdē hem na op dē wech totter
Jordanen/tot aen die haue/ende men
sloot die poorte toe/doen die wt warē
die hem na iaechdē

Eñ eer dā hen die mannē te slapē
leydē/so quā si op tot hen op dē solder
eñ sprac tot hē Ic weet dat de HEERE
v dat lāt geuē sal want uwe veruaer-
nisse is ouer ons gheuallen/eñ alle in
woonders des lants sijn vā uwer toe
comst crāc gewordē wāt wi hebbē ge
hoort hoe die HEERE dat water in die
roode zee wt ghedrooght heeft voor v
doē ghi wt Egiptē reisde Eñ wat ghi
Exo.xiiij.c dē tween coningē der Amoritē Sihō
eñ Og op geen side der Jordanē ghe-
daen hebt/hoe ghise verbānet oft ver
daē hebt Eñ sint wi dat ghehoort heb
bē so is onse herte versaghet eñ daer
en is geenē opgherechtē moet meer
in yemādē/om uwe toe comst Want
die HEERE uwe God is een God bey
de bouē inden hemel ende onder op-
C ter aerden

Dus sweeret mi nu bidē HEERE
dat/om dat ic ontfermherticheit aen
v ghedaē hebbe dat ghi ooc aen mijns
vaders huys ontfermherticheit doet
eñ geuet mi een warachtich teekē of
een teekē der waerheit/dat ghi leuen
latet mijn vader mijn moeder mijn
broeders eñ mijn susters/eñ al wat si
hebbē eñ behout onse sielē vādē doot
Die mānē sprakē tot haer En doē wi
niet ontfermherticheit eñ trouwe aē

v/als ons die HEERE dat lant gheeft D
so sal onse siele voor v des doots sijn/al
so verre als ghi ōse doē niet en vraet.

Doen liet si dieselue aen een seele
neder doort venster Want haer huys
was aē der stadt muere eñ si woonde
oock op die muere/eñ si sprack tot hen
Gaet op dat geberchte op dat si v niet
en ontmoetē die v nae iagē/eñ verber
get v aldaer drie dagē tot dat si weder
comen die v na iaghen.daer na gaet
uwer straten

Die mannen seidē tot hair/Maer
wi willē des eedts ontslaghē sijn/dien
ghi vā ons genomē hebt/als wi int lāt
comē eñ ghi dat snoer des roosijn var
wē bēdels niet in dat vēster en knoopt
daer ghi ons mede neder gelatē hebt
Eñ tot v int huys vergadert/v vader
v moeder/v broeders/ende alle ws va
ders huys Eñ soo wie ter dueren ws
huys wt gaet.des bloet si op sijn hoof
eñ wi ōsculdich Maer alle die in uwē
huse sijn ist dat een hant aen hen ghe-
sleghē wert so sal haer bloet op onsen
hoofde sijn.Eñ ist dat ghi yet vā desen
onsen doene voortsegt so willē wi des E
eedts ontslegen sijn dien ghi van ons
ghenomen hebt Si seide het si soo ghi
segt/eñ lietse gaen eñ si ginghen henē
eñ si knoopte dat rosijn varwen snoer
int venster

Si gingen wech eñ quamē op tge
berchte eñ bleuē aldaer drie dagen tot
dat si weder quamen die hen na iaech-
den/Wāt si haddense ghesocht op alle
straten maer nochtans niet geuondē
Also keerden die twee mannē weder
eñ ginghen vanden gheberchte ende
voeren ouer ende quamen tot Josua
den sone Nun/ende vertelden hen al-
le so sijt gheuonden hadden ende seidē
tot Josua Dye HEERE heeft ons al
le lant in onse handen ggheuen Oec
so sijn alle inwoonders des lants ver-
baest voor ons

Dat derde Capittel

ENde Josua maecte hem vroech op eñ si trockē wt Sittun eñ quamen aen die Jordane hi eñ alle kinderē Israel/eñ bleuē aldaer ouer nacht/eer si ouer trockē/Maer na drie dagē ghingē die officiers knechtē door dē leger eñ gebodē dē volcke seggēde Als ghi siē sult die arcke des verbōts des HEREN ws Gods eñ die priesters wtdē leuitē die dragē so trecket wt vā uwe plaetsen eñ volghet haer na/doch dat tusscē v eñ haer ruymte si/bi twee dusent ellē/Ghi en sult haer niet ghenaken/op dat ghi wetē moget op welkē wech ghi gaē sult wāt ghi en hebt diē

B wech noeypt gegaen

leui.xx.b
nu.i.d
i.re.xvi.b

En Josua sprac tottē volcke/heiliget v/wāt morgē sal die HERE wat sonderlincs ōder v doē/Eñ tottē priesterē sprac hi/draecht de arcke des verbonts/eñ gaet voor dat volc henē/doē droegē sise eñ gingē voor dat volc Eñ die HERE sprack tot Josua/hedē wil ic beginnē v groot te maken voor alle Israel/op dat si weten ghelijc ick met Moise geweest bē.dat ic oock also met v ben Eñ gebiet ghi dē priesteren die de arcke dragen eñ segt Als ghi voor int water der Jordanen comt soo staet stille.

C En Josua sprac tottē kinderē Israel Comt herwaerts eñ hoort die woorden ons HEEREN ws Gods/eñ sprac/daer bi sul di merckē dat een leuēde God onder v is/eñ dat hi voor v wt driuē zal die Cananitē Hethitē. Heuiten Pherezsiten Gerigositen/Amoritē ende Jebusiten. Siet die arcke des vbōts of des getuychs/des heerschers of domineerders ouer alle lāt sal voor v henen gaen in die Jordane/so neemt nu twalef mannen wtē stāme Israel/wt elcken stam of geslachte eenē. Als dā die voetsolen der priesters die des HEREN arcke des domineerders ouer alle lāt/dragē hen in des Jordaens water latē/so sal hem dat water der Jordanē vādē water dat vā bouen nederwaerts vloept aftreckē also dat ouer eenē hoope stae

Doē nu dat volc wt troc wt sinē tabernaculē/op dat si door die Jordaē souden gaen/eñ die priesters die de arcke des verbonts of des getugenissē voor dē volcke henē droegē/eñ aen die Jordaē quamē eñ haer voetē voor int water stakē/die Jordaen was vol aen allē harē oeuerē/vā alderhande wateren des oocsts/doē stont dat water dat vā bouen nederquā opgerecht ouer eenē hoope/seer verre vādē liedē der stadt die ter sidē Sarthan leet/mer dat water dat totter zee nederwaert liep/totter sout zee/dat nam af eñ veruloepde Also ghinc dat volck ouer tegē Jeriho Eñ die priesters die de arcke des verbonts des HEREN droegē stōdē droge middē in die Jordane berept/eñ al Israel ghinck drooch door tot dat aller volc ouer die Jordane quam

Dat vierde Capittel

ENde die HERE sprac tot Josua Neemt v twalef mānē wt elckē stam

of geslachte eenẽ/eñ gebiet hen ende
segt/heft op.xij.steenẽ wter Jordanẽ
vãder plaetzẽ daer de voetẽ der berei
dẽ priesters gestaẽ hebbẽ eñ voertse
met v/dat ghise in die herberge latet
daer ghi dezẽ nacht logerẽ sult/Doen
riep Josua.xij.mãnẽ die bereydt wa-
ren vãdẽ kinderẽ Israel/wt elckẽ stã
eenẽ/eñ sprac tot hen Gaet henẽ ouer
voor darcke des HEREN ws Gods
middẽ in die Jordane eñ heft elc eenẽ
steẽ op sijn scouderẽ/na dat getal der
deu.xviij.a stãmẽ of geslachtẽ der kinderẽ Israel
B op dat eẽ teekẽ si onder v Als v kinde
ren namaels harẽ vaderẽ vragẽ sullẽ
eñ seggẽ wat doẽ dese steenẽ dair/dat
ghi hẽ dã segt hoe dat water der Jor-
danẽ af gescoort is voor dye arcke des
verbõts des HEREN doẽ si door die
Jordane gingẽ/dat dese steenẽ dẽ kin-
derẽ Israel eẽ eewige gedachtenisse
souden sijn/
Doẽ dedẽ de kinderẽ Israel so hen
Josua gebodẽ hadde eñ droeghẽ.xij.
stenẽ wter Jordanẽ so de HERE tot
Josua geseit hadde/na dat ghetal der
stãmẽ of geslachtẽ der kinderẽ Israel
eñ brachtẽse mz hen in die herberge/
eñ lietẽse aldaer/Eñ Josua rechte.xij.
steenẽ op midden inde Jordane/daer
die voetẽ der priesterẽ gestaẽ hadden
die de arcke des verbõts droegẽ/ende
sijn noch aldaer tot op dezẽ dach Wãt
die priesters die de arcke droegẽ stõdẽ
midden in die Jordane/tot dat al vol-
daẽ wert.dz de HERE Josua geboot
dẽ volcke te seggẽ gelijc Moise Josua
gebodẽ had Eñ dz volc haestede ende
C trac ouer/
nu.xxxij.f Doẽ nu dat volc altemael ouer ge
gaẽ was/doẽ ginc die arcke des HE
REN ouer/eñ dye priesters voor den
volcke Eñ die Rubenitẽ eñ Gaditen
eñ dẽ haluẽ stã Manasse/gingẽ gewa
pẽt voor die kinderẽ Israel.so Moise
tot hen gesprokẽ hadde/by veertich
duzẽt strijdtbaer mãnẽ bereyt totten
heyr/gingẽ voir dẽ HERE tottẽ strijt

op dat velt Jericho In diẽ dage maec
te de HERE Josua groot voor alle
Israel/eñ vreesdẽ hẽ ghelijc si Moyse
vreesdẽ sijn leuen lanc.
Eñ die HERE sprac tot Josua/ge-
biet dẽ priesterẽ die de arcke des ghe-
tuigenis dragẽ/dat si wter Jordanen
op gaẽ Also geboot Josua dẽ priesterẽ
eñ sprac Gaet op wt de Jordaẽ Eñ doẽ
die priesters die de arke des verbõts
des HEREN droegẽ/wter Jordanẽ
op gingẽ/eñ met harẽ voetsolen opt
droge terdẽ/so quã dat water der Jor-
danẽ neder in sijn plaetse eñ vloeyde
gelijc te vorẽ/aẽ allẽ sinẽ oeuerẽ/ Het
was dẽ tiẽdẽ dach der eerster maent
doẽ dat volc wter Jor[dane]nẽ op ginc/eñ
maectẽ harẽ leger in Gilgal tegẽ dat
oostẽ der stadt Jericho.

Eñ de.xij.stenẽ diese wt die Jordane D
genomẽ hadden rechte Josua op tot
Gilgal/eñ sprac tottẽ kinderẽ Israel/
Als uwe kinderẽ namaels harẽ vade
rẽ vragẽ sullẽ eñ seggẽ Wat willẽ hen
dese steenẽ/so sult ghijt hen te kẽnen
geuẽ eñ zeggẽ Israel ginc drooch doir
die Jordane/doẽ de HERE v God dz
water der Jordanẽ verdroochde voor
v/tot dat ghi ouer ginct/gelijc als die
HERE uwe God dede in dye roode exo.xiiij.c
zee/dye hy voor ons verdroochde/dat
wi daer door gingẽ/op dat alle volckẽ
opter aerden die hant des HEREN
soudẽ bekẽnẽ hoe machtich si is/op dz
ghi dẽ HERE uwẽ God altoos sout
vreesen.

Dat vijfste Capittel

Als nu alle coningẽ der Amori A
tẽ die ouer geẽ side der Jordanẽ tegẽ
westẽ woondẽ/eñ alle coningẽ der Ca
nanitẽ aẽ die zee hoordẽ/hoe dye HE-
RE dat water der Jordanen hadde
wt ghedroocht voor die kinderen Is-
rael tot dat si ouer ghinghen/soo ver-
zagede haer herte eñ daer en was ge
nen moet meer in hem voor die kinde
ren Israel

Tot die tijt sprac die HEERE tot
B Josua/maect v steenē messē eñ besnijt
die kinderē Israel weder anderwerf/
Doē maecte hem Josua steenē messē
eñ besneedt die kinderē Israel op den
houele der ouer voorhuyt/eñ dat is die
sake daer om Josua allet volc besneet
dat wt Egiptē getrockē was/mās per
sonē wāt alle crijslied ē of mānē vā oor-
loge waren gestoruē inder woestinen
opten wege/doē si wt Egiptē trocken
wāt allet volc dat wt trock was besne-
C dē Maer allet volc dat inder woestinē
geborē was/optē wege doē si wt Egip
tē trockē dat en was niet besnedē wāt
die kinderen Israel wādeldē/xl.iaren
inder woestinē tot dat al dat volck der
mannē vā oorloghen veruielē die wt
Egiptē getrockē waren/om dat si die
stemme des HEREN niet ghehoort
en haddē/soo hen die HERE geswo-
ren had/dat si dat lant niet sien en sou
dē welc die HERE harē vaderē ghe-
sworen hadde/ons te geuē een lāt daer
melck eñ honich inne vloept der seluer
kinder die in hare plaetse waren opco
mē besneet Josua wāt si haddē voorhuyt
eñ en warē op den wege niet besnedē
Eñ doen al dat volc besneden was
bleuē si in hare plaetse indē legher tot
dat si genesen waren Eñ die HERE
sprac tot Josua hedē heb
ic die scande Egipti van
v af ghekeert/Eñ die sel
ue plaetse wert Gilgal
ghenoemt tot op desen
dach Eñ als die kinderē
Israel also in Gilgal den
leger hadden/hielden si
paeschē opten veertien-
den dach der maent tsa-
uonts/op den velde Jeri
ho Eñ atē vādē corē des
lants optē anderen dach
vā paesschen/te wetene
ōgesuert broot eñ verzēg
de aren/effen des seluen
daechs/Eñ dat Manna
hielt op/des anderē daechs.doē si des
lants coren atē also dat die kinderen
Israel geen manna meer en hadden
maer si aten vādē corē vādē lande Ca
naan/vandē seluē iaer D
Ende het gheuiel/doen Josua tot
Jeriho was/dat hi sijn oogen op hief
ende wert ghewaer dat een man te-
ghen hem stontende hadde een bloot
sweert in sijn hant/Ende Josua ghinc
tot hem eñ sprac tot hem/gaet ghi ōs
aen of onsen vianden/Neen ic.maer exo.iij.b
ick ben een prince ouer dat heyr des act.vij. d
HEREN eñ ben nu gecomen Doen
viel Josua op sijn aensicht ter aerden
ende aenbede hem eñ sprack tot hem
wat seyt mijn heere sinen knecht Eñ
die prince ouer dz heyr des HEREN
sprac tot Josua Treect wt uwe schoenē
van uwen voeten.want die plaetse
daer ghi op staet die is heylych Ende
Josua dede alsoo

Dat seste Capittel

Jericho was ghesloten ende be- A
waert om de kinderen Israel wil/dat
ter niemant wt noch in comen en cōs
te/Maer die HERE sprac tot Josua
Siet daer ic hebbe Jeriho met haren
coningen ende oorloochs liedē in uwē
handen gegeuen/Laet alle oorloochs

kedē in uwē handē gegeuē/Laet alle
oorloochs mānē eens ront omme die
stadt gaē eñ doet ses dagē also Maer
optē seuēdē dach laet die priesters se-
uen basuynē des guldē iaers nemen
voor die arcke/eñ gaet des seluē seuē-
sten daechs seuēwerf om die stadt/eñ
laet die priesters die basuyuē blasen/
Eñ alsmē des guldē iaers hoornē bla
set eñ clinct/dat ghi die basune hoort/
so sal alle dat volc een groot velt ghe-
crijsch makē.so sullē der stadt muerē
in stuckē vallē/eñ dat volc sal daer in-
ne vallē stracs voor hem
Doē riep Josua die sone Nū die pries-
terē eñ sprac tot hen Draget dye arke
B des verbōts/eñ seuē priesters laet se-
uen guldē iaers basuynē dragē voor
die arcke des HEREN Maer tottē
volc seyde hi Treet henē eñ gaet om
die stadt/eñ wie gewapēt is/dye gae
voor die arcke des HEEREN henē
Doē Josua dat dē volc geseyt hadde/
so droegē dye priesters seuen gulden
iaers basuynē voor die arcke des HE
REN henē/eñ gingē eñ blyesen dye
basuynen eñ die arcke des verbonts
des HEREN volchde hē na/eñ wye
gewapēt was ginc voor dye priesters
henē.die die basunē bliezē eñ dē hope
volchde der arckē na/eñ blies basuy-
nē Josua geboot dē volc eñ sprac Ghij
en sult geē velt gheerijsch makē/noch
uwe stēme latē hoorē/noch een woort
wt uwē monde geuē tot op dezē dach
dat ic tot u seggē sal/maect eē velt ge-
crijsch/so maect dā eē velt gecrijsch
Also ginck dye arcke des HEE-
REN eens rōt omme de stat/eñ qua-
mē indē leger eñ bleuē daer in/Wāt
Josua stōt des morgens vroech op/eñ
die priesters droegē darcke des HE-
REN/so droegē die seuē priesters die
seuē guldē iaers basunē/voor die arc-
ke des HEREN/eñ gingē eñ bliesen
basunē/Eñ wie gewapēt was ghinc
voor hen eñ den hoop volchde der arc
ken des HEREN/eñ blies basunen

Des anderen daechs ginghē sy oock
eens om de stadt eñ quamē weder in
den leger Also dedē si ses dagē
C

Maer optē seuēsten dach doen die
morghē stont op ginc/maecten si hen
vroech op eñ gingē na der zeluer ma-
nierē/seuēwerf om de stadt also dat si
op dē seluē eenigē dach/zeuēwerf om
dye stadt quamē/eñ tē seuēsten mael
doen die priesters die basune bliezen/
sprac Josua totten volc Maect eē velt
gecrijsch Wāt die HERE heeft v de
stadt gegheuē/Maer deze stadt eñ al
watter inne is/zal den HEERE ver
bannē zijn Alleē die hoere Rahab zal
leuēde bliuen eñ alle die met haer in
den huyze zijn/Want si heeft die bodē
verborghen die wi wt zonden/Alleen
wacht v voor dyen verbanden op dat
ghi v niet en verbānet/want dat ghi
yet des verbanden naemt eñ maecte
dē leger Israel vbānet eñ brachtē tot
onghelue/Maer allet siluer eñ gout
metten metalen ende yzeren gereet
schap zal den HEERE gheheylicht
zijn/op dat tot des HEERENschat-
te come.

hebre.xi.c

Doē maectē dat volc een velt ghe
crijsch eñ bliezē basunē wāt als dz volc
tgeluyt der basunē hoorde/soo maec-
te het een groot velt gherrijsch ende
die mueren vielen eñ dat volc beclom
die stadt/elck stracks voor hem Alzoo
wonnen si die stat eñ verbandent al
wat in dye stadt was/metten scerpte
des zweerts/van man ende wijf/ion-
ghen ende ouden ossen scapē eñ eselē. D

Ende Josua sprac totten twee mā hebre.xi.f
nen die dat lant bespyet hadden gaet
in dat huys der hoeren/ende leidet dz
wijf van daer wt met al dat si heeft/al
soo ghi haer gezworen hebt/Doe gin-
gen die iongelinghen die bespieders
daer in/eñ leiden Rahab daer wt met
haren vader ende moeder ende broe-

deren/al wat si hadde/eñ al haer ghe
slacht eñ lietense woonẽ buyten den
legher Israel

Maer die stadt verbernde si met
viere eñ al wat daer in was/alleen dz
siluer eñ gout ende metalen eñ yserẽ
gereetscap deden si tot ten scat in dat
huis des HEREN Maer Rahab die
hoere metten huyse haers vaders eñ
al wat si hadden/liet Josua leuen/eñ
si woonde in Israel tot op desen dach/
om dat si die boden verborgen hadde/
die Josua om te bespieden ghesonden
hadde tot Jeriho

In die tijt swoer Josua eñ sprack/
veruloect si de man voor den HERE
die dese stadt oprecht eñ tummert/als
hi haer fundament leget/dat coste hẽ
sinen eersten soon/eñ als hi haer poor
te settet/dat coste hem sinen iongsten
soon Also was die HERE met Josua
datmen van hem seyde in alle landen

Dat.vij. Capittel

A Maer die kinderen vã Israel ont-
ginghen hen aen dat verbande/Wãt
Achã die sone Charni des soons Sab-
di/des soons Serab.vãdẽ stamme Ju
da nam wat vãden verbandẽ/doẽ ver
bolch die grãscap des HEREN ouer
die kinderen Israel

Doen nu Josua mannen wt sandt
van Jeriho tot Ai/die bi Beth Auẽ le-
ghet/tegen dat oostẽ voor Beth El eñ
sprack tot hen Gaet op eñ bespiet dat
lant/eñ doen si opgegaen warẽ eñ Ai
bespiet hadden quamẽ si weder tot Jo
sua eñ sprakẽ tot hẽ En laet al dat volc
niet opwaerts reysen.maer bi twee
oft drie dusent mãnen dat si opwaerts
B reisen eñ slaẽ Ai/op dat hẽ alle dat volc
ald aer niet en vermoeye.want haer
der is luttel.

Alsoo trocken ontrent drie dusent
mannen des volcs opwaerts ende die
vluchten voor die mannẽ Ai/ende die
van Ai sloeghen haerder bi sessendert
tich mannẽ eñ iaechdẽse voor die poor
te tot Sabarim toe/eñ sloegense den
wech neder Doen wert den volck dat
herte verzaget eñ wert als water Jo-
sua verscoorde sijn cleederen eñ viel op
zijn aensicht ter aerden voor die arcke
des HEREN/tot savonts mettẽ out-
sten Israhel/ende worpen stof op haer
hoofden

Josua sprac Ah HERE waer om
hebdi dit volc ouer die Jordane geleit
dat ghi ons in die handen der Amori-
ten sout geuen/ons te verdoen/O oft
wi op geen side der Jordanen waren
ghebleuen/soe wi begonst haddẽ Ach
mijn HERE wat sal ic seggen/nu Is-
rael sinen vianden den rugge keert/
Als dat die Cananiten horen so sullen
si ons omuan gẽende oock onsen nae
me wtroepen vãder aerden Wat wil
di dan bi uwẽ grooten name doen

Doen sprac die HERE tot Josua/
staet op.waer om ligt ghi also op v aẽ
sicht/Israel heeft hẽ besondicht/ende
hebbẽ mijn verbont ouer gegaẽ/dien
ic hen ghebodẽ hebbe Daer toe heb-
ben si vãdẽ verbãdẽ genomẽ eñ gesto
len eñ verloochent/eñ onder haer ge-
reetscap gheleet/Die kinderen Israel
en mogen niet staen voor harẽ viandẽ
maer moetẽ harẽ viandẽ den rugghe
keeren/Want si sijn indẽ ban Ic en sal
voert aen niet met v sijn ist dat ghi dẽ
ban wt v niet en roept

Staet op/ende heylicht dat volck C
eñ segt/heiliget v tegen morgen wãt leui.xx.b
also seit die HERE die God Israhel nu.xi.d
Daer is eenen bã onder v Israel daer i.re.xvi.b
om en cont ghi niet gestaen voor uwe
viãdẽ/tot dat ghi dẽ ban vã v doet Ghi
sult vroech toe gaen/den eenẽ stam na
den anderen/eñ welcken stan die HE
RE raken sal/dat sal voort comen deẽ
geslachte na dandere Eñ welc geslach
te de HEERE raken sal/dat sal voort
comẽ deen huys na dandere/Eñ welc

huis die HERE rakē sal dat sal voort
comen/deen huysweert na den ande-
ren Eñ die bevondē werdt in den bā
dien salmen met vier verbernen met
al dat hi heeft Om dat hi dat verbont
des HEREN over gheterden heeft
ende een doorheyt in Israel bedreven
heeft

Doen maecte hē Josua smorghens
vroech op/ende dede Israhel voortco-
men den eenen stam na den anderen
eñ den stam Juda wert geraect ende
doē hi die geslachtē in Juda daer toe
bracht/so wert dat geslachte der Sera
hiten geraect/Eñ doē hi dat geslachte
der Serahiten toe bracht/deen huys-
weerdt na dē anderen so werdt Sab-
di geraect of bevondē Eñ doen hi sijn
huys toebracht deen wert na dē ande
ren soo wert gheraect Achan die sone
Carmi/des soons Sabdi/des soons Se
rach wt den stamme Juda

Eñ Josua sprac tot Achan Mijn so-
ne geeft dē HERE dē God Israel die
D eere/eñ gheeft hem dē lof/eñ geeft mi
te kennē wat ghi ghedaē hebt/eñ en
lochēt daer niet af. Doen antwoorde
Achan Josua/eñ sprac Warachtelic ic
heb mi besondicht aen dē HERE den
God Israel/also eñ also heb ic gedaen.
Ic sach onder den roof eenē costeliken
babiloonschē mātel/eñ twee hondert
sikelē silvers/eñ een guldē tonge/vijf
tich sikelen weerdich in gewichte dies
geluste mi eñ nam dat/eñ siet het is in
die aerde gedubt of overscarret/in mi
nen tabernacule ende dat silver daer
onder

Doē sandt Josua bodē die liepē tot
tē tabernacule/eñ siet het was gedubt
in sijn tabernacule eñ brochtent tot Jo
sua eñ tot allen dē kinderē Israhel eñ
scuddent voor den HERE Doē nam
Josua eñ alle Israel met hem Achan
dē sone Serah/mettē silver/mantel eñ
gulden tonge/sine sonē eñ dochteren
sijn ossen eñ ezelen/eñ scapē/sinē taber

nacule eñ al dat hi hadde/eñ leydense
op/int dal Achor

Eñ Josua sprac Wāt ghi ons ghe- h.xxxviij
stoort hebt/zo verstoore v die HERE
in desen dage/eñ si steenden hem alle ubi h.a.
Israel/eñ verberndēse met vier/ende
doen sise ghesteent hadden/so maectē
si daer eenen groten steen hope over
die blijft tot dezē dage toe Alzo keerde
hem die HERE vāder verbolgētheit
zijnder gramscappē. Daer af hiet dye
selve plaetse dat dal Achor tot desen da A
ghe toe/

Dat.viij.Capittel

EEnde die HERE sprac tot Josua
en vreest noch en versaget nyet
Neemt met v alle oorlooghs volc/ende
maect v op eñ treect op tot Ai Siet daer
ic hebbe dē coninc Ai met sinen volcke
in zijnder stadt eñ lande/in uwē hāden
gegevē eñ sult met Ai eñ haren coninc
doen/alzo ghi met Jericho eñ haren co-
ninc ghedaen hebt/wt ghenomen dat
ghi harē roof/eñ haer vee/onder v dee
len sult/maer bestellet een achter hou
dinghe of legt laghen achter die stadt.

Doen maecte hem Josua op/eñ al
le crijsch volc op te trecken tot Ai ende
Josua verkoos dertich duzent strijdt-
baer mannen/ende sandtse wt bi der
nacht/ende gheboot hen ende sprack/
Siet toe/ghi sult laghen legghen ach
ter die stadt/maer en maect v niet alte
verre vander stadt/eñ sijt altesamen
bereet Ic eñ allet volck dat met mi is/ B
sullen ons totter stadt maken Eñ als
si ons teghen ons wt comen/ghelijck
te voren/zoo willen wi voor hem vluch
ten/op dat si ons daer wt na volghen
tot dat wi se daer wt vander stadt trec-
ken Want si sullen wanen/dat wi voor
hen vlien zo wi te vorē dedē Eñ als wi
voor hen vlien zo sult ghi v op maken
wt der laghen of achter houdinghe
eñ die stadt innemen/Want die HE
RE uwe God salse in in uwe handen
geven Maer als ghi die stadt in ghe-
nomē hebt/so steectse aē met vier/na

den woorde des HEEREN doet Siet
ict hebt u gheboden

Also sandse Josua wech/en si gin-
gen henẽ totter plaetsen der laghen
en hielden tusschen Beth El en Ai te
gen westen waert aẽ Ai Maer Josua
bleef dien nacht onder dat volck. En
maecte hem smorgens vroech op/ en
oordineerde dat volc/en troc opwairt
metten oudẽ vã Israel/voor dat volc
henẽ tot Ai en allet crijsch volc dat by
C hem was troc opwaerts/en si gingẽ
toe/en quamẽ tegẽ die stadt/en maec
ten haren leger tegẽt noordẽ voir Ai
also datter maer eẽ dal en was tusscẽ
hen en Ai. Hi hadde bi vijf dusent mã
nen genomẽ en in die lagẽ gestelt tus
schen Beth El en Ai/west waert der
stadt/en si steldẽ dat volc/des heelen
leegers dat tegẽ tnoorden der stadt
was/also dat het laetste reyete tegen
twesten der stadt. Also ginc Josua he
nen inder seluer nacht middẽ int dal

Als die coninc vã Ai dat sach/hae-
stedẽ si/en maectẽ hen vroech op/en-
de die mannẽ der stadt gingẽ wt/om
Israel ten stride tegẽ te gane/met al
harẽ volcke/recht voor dat velt Wãt
hi en wist niet dat hẽ lagẽ gestelt wa
ren achter de stadt/Josua en alle dat
volc werden mat en crachteloos voor
hen/en vlodẽ optẽ wech der woestinẽ
Doen riep alle dat volck inder stadt/
datmen hen na soude iagẽ/en si iaech
den Josua oor na/en si rechtẽ hen sel
D uen buyten vander stadt/also datter
niet een mã binnẽ Beth El en Ai en
bleef/die niet wt en trock om Israel
na te iaghen/en lieten die stadt open
staen/op dat si Israel na soudẽ iagen

Doen sprack die HEERE tot Josua
recht die lancie wt die ghi in u handt
hebt/tegẽ Ai/want ic wilse in uwẽ hã
den geuen En doẽ Josua dye lancie
teghen die stadt wt rechte/dye in sijn
hant was/doen brack die achterhou-
dinge oft lage/haestelick op wt haer

der plaetsen/en liepen na dien dat hi
sijn hant wt rechte/en si quamen in
die stadt en wonnense/en haesten en
stakense met vier aen/En dye mãnẽ
van Ai keerden hen/en sagen achter
hen/en sagen den roock der stadt op
gaen ten hemel toe/en si en hadden
gheẽ ruymte te vliẽ/noch herwaerts
noch derwaerts/en dz volc dat totter
woestinẽ vluchtede keerde hem om-
me om hen na te iaghen

E En doen Josua en alle Israel sach/
dat die lage die stadt gewonnen had-
de/want den rooc der stadt opginck/
so keerden si weder om/en sloegẽ die
mannen vã Ai/En die in de stadt wa
ren quamen ooc wt hen tegen. alsoo
dat si midden onder Israel quamen/
van derwaert ende vã herwaert/en
sloeghense tot datter niemant onder
hen ouer en bleef/noch en ontquam/
ende grepen den coninc Ai leuende/
ende brachten hem tot Josua. Ende
doen Israhel alle inwoonders tot Ai
verworcht hadden opten velde/ende
die hen nae gheiaecht hadden inder
woestinen/si vielen alle in die scerpte
des sweerts/tot dat si al vernielt wa
ren Doen keerde hen alle Israel tot
Ai/ende sloeghense metter scerpten
des zweerts En alle die op dien dach
vielen van man totten vrouwen toe/
dye waren tweelf duysent/altemael
mannen van Ai

F Josua en trac zijn hant niet weder
af/daer mede hi die lancie wt recte/tot
dat alle inwoonders Ai verbannen
worden/sonder dat vee/ende den roof
der stadt deelde Israel wt onder hem/
nae den woorde des HEEREN dat
hi Josua geboden hadde/Ende Josua
verbernde Ai wt/ende maecter eenen
eewighen hoope af/die noch hedẽ daer
is/Ende liet den coninc Ai aen eenen
boom hangen/tot sauonts toe/Maer
doẽ die sonne onder was gegaẽ doẽ ge-
boot hi datmẽ sinẽ lichame vãden boõ

soude doen eñ worpẽ hem onder der stadt poortẽ/eñ maectẽder eenẽ groo ten steẽhoope op hẽ/die tot desen da= ge toe daer is

exo.xx.d de.xxvij.a Doẽ stichte Josua dẽ HEERE den God Jsrael eenẽ outaer opten berch Ebal so Moise die knecht des HEE REN geboden hadde dẽ kinderẽ Jsra el/alsoo in dat boec der wet Moise ge screuẽ staet/eenẽ outaer vã geheelen steenẽ/daer ouer men met geenẽ yse ren en quam/eñ offerde den HEERE daer op brãt offer eñ doot offer/ ende screef aldaer op die steenen die ander wet Moise/die hi voor diẽ kinderẽ Js rael screef

Eñ alle Jsrael met sinẽ ouders eñ officiers knechtẽ eñ rechterẽ stonden tot beide sidẽ der arckẽ/tegẽ den pries terẽ wt Leui die de arcke des verbõts des HEEREN droeghẽ/die vreẽdelin gen alsowel als die ingesetẽ hair helf te neffẽs dẽ berch Grisim. eñ dãder helft neffẽs dẽ berch Ebal so Moise die knecht des HEEREN te voorẽ ghe bodẽ hadde/te seegenẽ dat volc Jsra= el Daer na liet hi wt roepẽ alle woor= den der wet vãdẽ seegenẽ eñ vloeckẽ so het gescreuẽ staet inder wet boeck/ Dair en was geẽ woirt dat Moise ge bodẽ hadde dat Josua niet wt en had= de laten roepẽ voor dye geheele ghe= meente Jsrahel ende voor die wiuen eñ voor de kinderẽ eñ vreẽdelingẽ die onder hen wandeldẽ

Dat.ix.Capittel

A Als nv dat hoordẽ alle coningẽ die op geẽ side der Jordanẽ waren op die geberchtẽ eñ indẽ nederẽ lãde eñ aen allen hauẽ der grooter zee/ooc de neffens den berch Libanon waren te wetẽ die Hethitẽ/Amoritẽ/Cananitẽ Pheresitẽ/Heuitẽ eñ Jebusiten/sloe= gen si hen eẽdrachtelic te hoope/dat si tegẽ Josua eñ tegẽ Jsrael soudẽ stridẽ

Maer die inwoonders vã Gibeon doen si hoordẽ wat Josua met Jeriho eñ Ai ghedaen hadde so ghebruycten si ooc eender list/si gingẽ henen ende maecten een bootschap/ende namen oude sacken op hare eselẽ/ende oude ghescoorde wijn flesschen/ ende oude ghelapte schoenen aen hare voeten/ ende trocken oude ende gelapte clee= deren aen/eñ allet broot haers voet= sels was herdt ende vercrompen eñ ghinghen tot Josua inden legher tot Gilgal/ Ende spraken tot hem/eñ tot alle man in Jsrael/Wi sijn wt verren landen gecomẽ/daer omme so maect B doch nv eẽ vast verbõt met ons/Doẽ sprac elck in Jsrael tottẽ Heuitẽ Ghij mocht messchien onder ons woonen/ hoe conste ick dan een verbont met v ghemaken.

Si spraken tot Josua wi zijn uwe knechten Josua sprac tot hen Wie sijt ghi ende van waer comt ghi/Si seidẽ Dine knechten sijn wt seer verrẽ lan den gecomen om des namẽ wille des HEEREN dijns Gods/want wi heb= ben sijn gheruchte gehoort ende alle dat hi in Egipten gedaen heeft/ende al dat hi den tween coningẽ der Amo riten op gheen side der Jordanen ge= daen heeft Sihon den coninc te Hes= bon/ende Og den coninc tot Basan/ die tot Astharoth woont Dair omme spraken onse ouders ende alle inwoõ ders des lants Neemt prouande met v op de reyse/ende gaet henen hen te ghemoete ende segt tot hen/wi sijn v knechten Dus maect nu een verbõt met ons/ Dit is onse broot dat wy wt onsen husen tot onsen voetsele namẽ/ twas noch versch doen wy wt trockẽ tot v/maer nv/siet ist hardt ende ver= C crimpt/Ende dese wijn flesschen vul= den wi niew/ende siet si sijn ghescoort Ende dese onse cleederen ende schoe= nen sijn out gheworden ouer die alte lange reyse.

Doen ontfinghen die hooft lieden hare prouande/ende en vraechden dẽ

reg.xiij.a mont.des HEEREN niet Eñ Josua
maecte vrede met hem/eñ maecte een
verbont met hen dat si leuende souden
bliuẽeñ die ouerste der gemeentẽ swoe
ren hen Maer ouer drie dagẽ na dien si
een verbont methen gemaect hadden/
so quamt voor hen datse van daerbi wa
ren/eñ zoudẽ onder hen wonen Want
doen die kinderẽ vã Israel voort trockẽ
quamẽ si optẽ derdẽ dach tot haer stedẽ
die hietẽ Gibeon Caphira.Berreth/eñ
Kiriath Jearim/eñ en sloechse niet/om
dat hẽ die ouerste der gemeintẽ gezwo-
ren hadden/bi den HERE/den Gode
Israhel

Doẽ alle die gemeinte tegẽ die ouers
te morrdẽ of murmureerdẽ so sprakẽ al-
le die ouerste der geheelder gemeintẽ/
wi hebbẽ hẽ ghezworẽ bidẽ HEERE
God Israel/daer omme en moghẽ wise
niet aentasten Maer dat willẽ wi hen
doen/Laetse leuẽ op dat gheen grãscap
ouer ons en come om des eedts wille
die wi hen gedaen hebbẽ Eñ die overs-
te spraken tot hen Laetse leuẽ dat sihout
houders ende water draghers zijn der
D gheheelder ghemeenten zoo hem dye
ouerste ghezeit hebben

Doen riepse Josua ende sprac met
hen segghende Waer om hebt ghi ons

bedroeghen eñ ghezept/ghi sijt zeere
verre van ons/daer ghij doch onder
ons woont/dair om sult ghi veruloect
zijn/alzoo dat vã v niet op houden en
zullẽ knechtẽ die hout houdẽ ende wa
ter dragen totten huse mijns Gods.

Sy antwoorden Josua ende spra
ken het is uwen knecht te kennẽ ge
gheuen dat dye HEERE dijn Godt
Moise sinen knecht gheboden heeft
dat hi v alle dat gheheele landt ghe-
uen wille/ende voor v heneu alle in-
woonders des lants vernielen wille
doen vreesden wi onse sielẽ zeer voor
v/ende hebben/dit ghedaen/Maer
nv siet/wi sijn in uwen handen/wat
v goet ende recht dinckt ons te doen
dat doet

Ende hi dede hen alsoo/ende verlos-
tese vander kinderen vã Israel hant
dat sise niet en dooden/Aldus maer-
tese Josua inden seluen dage tot hout
houders/ende water draghers der
gemeynten ende totten outaer des/
HEEREN/tot desen daghe toe/in A
die plaetse die hi verkiesen soude

Dat thiende Capit

DOen Adonizedech die coninck
van Iherusalem

hoorde dat Josua Ai gewonnē eñ dye
verbānet hadde/eñ Ai met haren co-
ninc gedaē hadde/gelijc hi Jericho eñ
harē coninc ghedaē hadde/eñ dat dye
vā Gibeon vrede gemaect haddē met
Jsrael eñ onder hen comē waren/soo
vreesdē si zeere Wāt Gibeon was eē
groote stadt als der rijcker stedē een/
eñ grooter dā Ai eñ alle haer borgers
strijdtbaer/so sonde hi tot Hohan den
coninc van Hebron eñ tot Piream dē
coninc tot Jarmuth eñ tot Japhia dē
coninc tot Lachis eñ tot Debir/dē co-
ninc tot Eglon/eñ dede hen segghen
Compt opwaerts tot mi eñ helpt my
dat wi Gibeō slaē/Want si heeft met
Josua eñ den kinderen Jsrahel vrede
B ghemaect.
Doe vergaderdē eñ trockē op dye
vijf coningē der Amoritē/die coninck
tot Jerusalē/die coninc tot Hebrō/die
coninc tot Jarmuth/die coninc tot La-
chis/die coninc tot Eglō/met alle hair
heyr legers/eñ beleydē Gibeō ende
stredē daer tegē/Maer die vā Gibeō
sondē tot Josua tot Gilgal/eñ dedē hē
seggē En treet uwe hant niet af van
uwē knechtē/cōt haestelijc opwaerts
tot ons/verlost eñ helpt ons/wāt alle
coningē der Amoritē die opt geberch
te woonē/hebbē hen teghen ons te sa
men ghestaghen.
Josua reysde opwaerts vā Gilgal
eñ al dat oorloochs volc met hē/eñ al-
le strijdtbaer mānē/Eñ dye HEERE
sprac tot Josua En vreeset voor hen nz
wāt ic hebse in uwē handē ghegeuen
Niemāt vā hen en sal voor v staē mo-
gen/Alsoo quā Josua bortelic ouer hen
want al den nacht tooch hi op vā Gil
gal/Eñ die HEERE veruaerdese voir
Jsrael/also datse eenen grooten slach
sloegē tot Gibeō/eñ iaechde hen nae
C den wech op tot Bet Horen eñ sloegē
se Aseka eñ Makeda toe/Eñ doen sy
voor Jsrael vluchten den wech neder
waerts/so liet die HEERE eenē groo
ten haghel vā den hemel op hen val-
len/tot Aseka toe/dat si storven/ende
haerder storuen vele meer vandē ha-
ghel/dan de kinderen Jsrael metten
sweerde doodeden
Doen sprac Josua metten HEERE
inden daghe doen die HEERE dye
Amoriten ouer gaf voor die kinderen
Jsrahel/ende sprack voor den teghen
woordighen Jsrael Sonne hout stille
tot Gibeon/ende mane inden dal Aia
lon/Doen hielt die sonne stille/eñ die
mane stont tot dat hem dat volck aen
sijn vianden wreecte En is dit niet ge
screuen inden recht boeck? Aldus stōt
die sonne midden aenden hemel/en-
de vertrac onder te gaen/bi na eenen
heelen dach Ende daer en was ghee
nen dach desen dach ghelijck/noch vo
ren noch daer nae/doen dye HEERE
der stemmē eens mans ghehoorsaē
was/want die HEERE strijdt voor
Jsrahel
Josua trock weder inden legher
tot Gilgal/ende alle Jsrael met hem/
Maer die vijf coninghen waren ghe
vlucht/ende verstaken hen in dye ho-
len tot Makeda/ende het wert Josua
te kennen ghegeuen/wi hebben dye
vijf coninghen gheuonden verborgē
inden hole tot Makeda/Josua sprack
Soo wentelet groote steenen voor dz
gat des hools oft der spelincken/eñ
stelt daer mannen voor diese bewarē
en staet ghy nyet stille/maer iaghet D
uwen vianden ende hout dair vā ach
ter op/eñ en laetse in haer stedē nyet
comen/want dye HEERE uwe God
heeftse in uwen handen ghegheuen
Ende doe Josua ende die kinderē Js-
rael voleyndt hadden/den seer groo-
ten slach aen hen/alsoo dattet met hen
ghedaen was/wat ouer bleef van hē
dat quam in die vaste steden
Aldus quam allet volck weder in
den legher tot Josua tot Makeda mz
vrede ende niemant en dorste hem
voor die kinderen Jsrael met sijn der
tonghen roeren of kicken/Josua sprac

Doet dat gat des hools open/eñ brẽct
die vijf coninghen hier tot mi/Si dedẽ
alsoo ende brachten dye vijf coninghẽ
tot hem wt den hole den coninc tot Ihe
rusalem/den coninc tot Hebron/den co
ninc tot Iarmuth/den coninc tot Lacis
den coninc tot Eglon

Doen dese vijf coningken tot hem
E daer wt gebracht warẽ so riep Iosua al
le mannen van Israel ende spracK tottẽ
ouersten des oorloochs volcs die met/
hem trocken/Comt herwaerts eñ tert
dese coninghen met voeten op die hal-
sen/ende si quamen toe ende terdense
met voeten op hare halsen Ende Iosua
sprac tot hen/En vreest niet/eñ en laet
v niet gruwelen sijt ghetroost ende vrij
moedich Want alsoo sal die HEERE
allen uwen vianden doen/teghen die
welcke ghi strijdet.

Ende Iosua sloechse daer na eñ do-
Da.xxi. b dese/eñ hincse op vijf boomen/eñ si hin
ghen aen die boomen tot tsauonts toe/
Maer doe die sonne ond' ghegaẽ was/
gheboot hi datmense vanden boomen/
soude nemẽ/ende werpense in dat hol
daer si hen in verborghen hadden/eñ
leyden groote steenen voor dat gat/die
sijn noch daer op desen dach

Opten seluen dach wan Iosuá oock
Makeda ende sloechse metter scerptẽ
des sweerts/daer toe haren coninc eñ
verbandese eñ alle sielẽ die daer in wa-
ren eñ en liet niemãden ouerbliuen eñ
dede den coninck tot Makeda ghelijck
hi den coninck tot Iericho ghedaen had

den coninck tot Iericho ghedaen hadde

F Doe troc Iosua eñ alle Israhel met
hen/van Makeda tot Libna eñ streedt
teghen hem. Eñ die HERE gaf die sel
ue oor inden handen Israhel met harẽ
coninghen/eñ hi sloechse metter scerp-
ten des sweerts/eñ alle sielen die daer
inne waren/eñ en lieter niet eenen in-
ne bliuen. Eñ dede haren coninc. soo hi

Daer na trock Iosua ende alle Isra
el met hem van Libna tot Lachis/ende
beleydese ende bestormdese Ende dye
HERE gaf Lachis oock in die handen
van Israel/alsoo dat sise tsanderdaechs
wonnen/ende sloeghense metter scerp
ten des swerts. ende alle sielen die daer
inne waren/in alle manieren so hi Lib-
na gedaen hadde/Inder seluer tijt troc
Horam die coninc tot Gesar opwaerts
om Lachis te helpẽ/maer Iosua sloech
hem met allen sinen volcke/tot datter
niet een ouer en bleef

Ende Iosua troc van Lachis met al
len Israel tot Eglon/ende beleydese en
de bestormdese ende wonse inden seluẽ
dage/ende sloechse metter scerptẽ des
swerts/ende verbande alle sielen die
daer in waren opten seluen dach/in al-
le manieren soo hi Lachis ghedaen had
de/Daer na trock Iosua opwaerts met
alle Israel van Eglon tot Hebron. en- G
de bestordese ende wontse ende sloechse
metter scerdten des zwerts/ende harẽ
coninc met al haer steden/ende alle sie-
len die daer in warẽ eñ en lieter niet ee
nen ouer bliuen/in alder manieren soo
hi Eglon ghedaen hadde/ende verban
dese. ende alle sielen die daer in waren

Doen keerde Iosua weder omme
met alle Israel tot Debir/eñ bestorm-
dese ende wondtse/met haren coningẽ
ende daer toe oor alle hare steden/ende

ſloegẽſe metter ſcerptẽ des ſweerts/
eñ verbādẽ alle ſielẽ die dair inne wa
ren/eñ en lieter niet eenẽ ouer bliuẽ/
gelijc hi Hebrō gedaẽ hadde/ſoo dede
hi Debir ooc/eñ harẽ coninc/eñ ſoo hi
Libna eñ harẽ coninc gedaẽ hadde

Alſo ſloech Joſua alle dat lant opt
geberchte eñ tegẽ tſuydẽ/eñ indẽ ne-
derẽ lādẽ eñ aẽ die bekẽ/met allen ha
ren coninghẽ/eñ en lieter niet eenen
ouerbliuẽ/eñ verbādeſe al wat adem
hadde/ſo de HEERE dye God Iſrael
gebodẽ hadde/Eñ ſloechſe vā Cades
Barnea aen/tot Gaſa toe/eñ alle dat
lāt Goſen tot Gibeō toe/eñ wan alle
deſe coningẽ met harẽ lāde teenẽ ma
le Wāt die HEERE die God Iſrael
ſtreet voor Iſrael/Eñ Joſua troc we-
der indẽ leeghere tot Gilgal met alle
Iſrahel

Dat elfſte Capittel

A Doen Jabin die coninc tot Ha-
zor dat hoorde/ſeynde hi tot Jobab dẽ
coninc tot Madō/eñ tottẽ coninck tot
Semrō/eñ tottẽ coninc tot Achſaph/
eñ tottẽ coningẽ die noortwaerts opt
geberchte eñ indẽ pleynẽ lāde/ſuydt
waerts Cineroth/eñ indẽ nederẽ lan
de eñ in die heerſcappiẽ tot Dor aẽ de
zee/woondẽ Dẽ Cananitẽ tegẽ ooſtẽ
eñ weſtẽ/Die Amoritẽ/eñ die Hethi-
ten/eñ die Pherezitẽ/eñ die Jebuſitẽ
opt geberchte. Daer toe die Heuiten
onder aẽ den berch Hermō/indẽ lan-
de Mizpa/deſe trockẽ wt met alle ha-
rẽ heyr/een groot volc/ſo vele als des
zants aẽ die zee eñ ſeer vele paerdẽ eñ
wagẽs Alle deſe coningẽ vergaderdẽ
hen eñ quamẽ eñ maectẽ harẽ leeger
te hope aẽ dat water Merom/ om te
ſtridẽ teghẽ Iſrael/

B Eñ dye HEERE ſprac tot Joſua En
vreeſtſe niet/wāt morghẽ om deſe tijt
wil icſe al verſlagẽ geuẽ voor die kin-
derẽ Iſrael/haer peerden ſuldi verle
men/eñ haer wagenen met vier ver
bernẽ/Eñ Joſua quā bottelic ouer hẽ
eñ allet oorloochs volc met hẽ aẽt wa
ter Merom eñ oueruielenſe/Eñ dye
HEERE gafſe in die handen Iſrael/
eñ ſloegẽſe eñ ioegenſe tot groot Zi-
don toe/eñ tot die warme waterẽ/eñ
tot aen die breede tot Mizpe tegẽ ooſ-
ten/eñ ſloeghenſe tot datter niet een
ouer en bleef

Doẽ dede hen Joſua ſo hẽ die HE-
RE gheſeyt hadde/eñ verlamde ha-
re peerden eñ verbernde harẽ wagẽ
eñ keerde omme ter ſeluer tijt eñ wā
Hazor eñ ſloech haren coninc metten
ſweerde/want Hazor was te vorẽ die
hooft ſtadt alle deſer coninrrijckẽ/eñ
ſloeghen alle ſielen die daer inne wa
ren metter ſcherpten des ſweerts eñ
verbandeſe eñ en liet niet dat dẽ adẽ
hadde eñ verbernde Hazor met vier/
Daer toe alle ſteden deſer coninghẽ/ C
wan Joſua met haren coninghen eñ
ſloechſe metter ſcerpten des ſweerts
eñ verbādeſe ſo Moiſe die knecht des
HEEREN gheboden hadde

Sonder dat de kinderẽ Iſrael gee
ne ſtedẽ die op houelẽ ſtōdẽ met vier
en verbranden/Na Herazor alleene
verbrande Joſua Eñ allen roof deſer
ſteden eñ dat vee deeldẽ dye kinderẽ
Iſrael onder hem maer ſi ſloegẽ alle
die mēſcẽ mettẽ ſcerpte des ſweerts/
tot dat ſiſe vernieldẽ eñ en lietẽ daer
niet ouer bliuẽ dat adẽ hadde ſoo dye
HEERE Moiſe ſinẽ knechte eñ Moi-
ſe Joſua gebodẽ hadde ſo dede Joſua
alſo datter niet en faelgeerde aen al-
let dat de HEERE Moiſe gebodẽ had

Aldus nam Joſua alle dit lant op
dat geberchte eñ allet dat teghen ſui
den leit eñ allet lant Goſen/eñ die ne
dere landẽ eñ blacke veldẽ eñ dat ghe
berchte Iſrael met ſinẽ grondẽ/vādẽ
geberchte aẽ dat het lāt opwairts tot
Seir ſcheydet/tot Baal Gad/ inder
breyden des berchs Libanō onder aẽ
den berch Hermō/Alle hare coningẽ
ghewan hi ende ſloechſe ende doode-
ſe/maer hi voerde langhen tijt tegen
deſe coninghen ſtrijdt D

Maer ten was gheen stat die haer
ſapi.x. b met vrede op gaf den kinderen Israel
el wt ghenomen die Heuiten dye tot
Gibeon woonden/maer si wonnense
alle met stride/Ende dat gheschyede
alsoo vandē HERE op dat hare her
ten verhardt soudē werden/den kin
deren Israel met stride tegen te gaē/
op dat sij verbant souden werden/eñ
eñ dat hem gheen ghenade eu soude
ghescjieden maer vernielt werden
soo dye HEERE Moyse gheboden
hadde.

In die tijt quam Iosua ende Roede
wt die Enakim vanden gheberchte
van Hebron/van Debir/van Anab/
van allen geberchten Iuda/ende vā
allen gheberchte Israel ende verban
dese met haren stedē Ende en liet ge
nen Enakim ouer bliuen inden lan-
de der kinderē Israel/sonder tot Ga-
sa tot Gath/tot Asdod/daer bleuēder
ouer.

Alsoo nam Iosua allet landt in In
alle maniere soo de HERE tot Moi
sen ghesproken had ende gaffe Israel
tot eenen erue elckē stamme sijn deel
ende dat lant hielt op te oorloghen

A Dat.xij.Capittel.

Dit sijn die coninghen des lāts
die de kinderen Israel sloeghen ende
namen haer lant inne ouer gheen sy
de der Iordanen teghen der sonnē op
ganck vanden water Arnon aen/tot
aenden berch Hermon ende alle dat
velt teghen oosten/Sihon die coninc
der Amoniten die tot Hesbon woont
ende domineert vā Aroer aen die aēt
oeuer leit des waters Arnon/ende te
midden int water/ende ouer dat hal-
ue Gilead tot aē dat water Iabok dat
dye pale is der kinderen Amon ende
B ouer dat black velt tot aen die zee Ci-
meroth teghen oosten des wechs tot
Beth Iesimoth/ende van suyden on-

der aen die bekere des berchs Pisga.

Dair toe de palen des conincs Og
tot Bazā dye noch vā Raphaim ouer
bleuen was ende woonde tot Astha-
roth ende Edreei/ende domineerde
ouer dē berch Hermon/ouer Salcha
ende ouer alle Basan/tot aen dye pa-
len Gesuri ende Maachati/ende des C
haluen Gilead/welc die pale was Si
hon des conincs tot Hesbon Moyse
die knecht des HEEREN ende dye
kinderen Israel sloeghense Eñ Moi
se die knecht des HEREN ghaffe in
te nemen den Rubeniten/Gaditen/
eñ den haluen stam Manasse

Dit sijn die coninghen des landts
die Iosua sloech ende die kinderen Is
rael op dees side der Iordanen tegen
den westen/van Baal Gad aē op die
breyde des berchs Libanon tot aē dē
berch die dat lant opwaerts tot Seir
scepdet ende dat Iosua den stammen
Israel gaf inne te nemen/elcken sijn
deel/wat opten geberchten/nederē
lande blackē velde aen bekē in woes
tinen ende teghen suyden was/dye
Hethiten Amoriten/Cananitē Phe-
resiten/Heuiten eñ Jebusiten.

D Die coninck tot Jeriho/die coninck
tot Ai/dye ter sidẽ aẽ BethEl leit Die
coninc tot Jerusalẽ/die coninc tot He
bron/die coninck tot Jarmoth/die co-
ninc tot Lachis/die coninc tot Eglon/
die coninc tot Gesre/de coninc tot De
bir/die coninc tot Geder/de coninc tot
Harma/die coninc tot Arad/die conic
tot Libna/die coninc tot Adullã/die co
ninc tot Makeda/de coninc tot Beth
El/die coninc tot Thapuah/de coninc
tot Hepher/die coninc tot Aphek/die
coninc tot Lasarõ/die coninck tot Ma
don/die coninc tot Hazor/dye coninck
tot Simrõ Merõ/die coninck tot Ach
saph/die coninck tot Thaenach/die co
ninc tot Migedo/de coninc tot Kades
die coninc tot Jakneã/aẽ Charmeel/
die coninc inder heerscappiẽ tot Dor/
die coninc der heydẽ tot Gilgal/die co
ninc tot Tirza/dat sijn.xxxi.coningen

Dat.xiij.Capittel.

A Doẽ nu Josua out was eñ wel
bedaget so sprac die HERE tot hem/
Ghi sijt out gewordẽ eñ wel bedaget
eñ daer is noch seer veel lãts ouer ge
bleuẽ om inne te nemẽ/te weten/dat
geheel Galilea der Philisteen eñ alle
Gessuri/vã Sihor aẽ/die voir Egiptẽ
vloeit tot aẽ die palẽ Ekirõ tegẽ noor
dẽ/die dẽ Cananitẽ toe gerekẽt wert
vijf heerẽ der Philisteẽ Te wetẽ der
Gasitẽ/der Asdoditẽ/der Askloniten
der Gethitẽ/der Ekronitẽ/eñ de Aui
tẽ/Vã suydẽ aẽ/is dat geheele lãt der
Cananiten eñ Maara/der Sidonien
tot Aphek toe/tot aẽ de palẽ der Amo
ritẽ Daer toe dat lant der Giblitẽ/eñ
des geheelẽ Libanõ/tegẽ der zõnẽ op
gãc vã Baal Gad aẽ/onder dẽ berch
Hermõ tot datmẽ comt tot Hamath
Al die opt geberchte woonẽ van Liba
nõ aẽ tot aẽ die warme waterẽ eñ al-
le Sidoniers/ic wilse verderuen voor
dye kinderẽ Jsrahel Legt slechs daer
op toe onse wt deelẽ onder Jsrael so ic
v gheboden hebbe.

Dus deelt nu dit lãt tot eenẽ erue B
onder die negẽ stãmen eñ onder den
haluẽ stã Manasse/Wãt die Rubeni-
tẽ eñ Gaditẽ hebbẽ mettẽ ãderẽ hal-
uẽ Manasse haer erfdeel ontfaẽ dat
hẽ Moise gaf/op gheẽ side der Jorda-
nẽ/tegẽ dẽ opgãc so hẽ dat selue Moi-
se die knecht des HEREN gegeuen
heeft/vã Aroer aẽ/die aent oeuer des
waters Arnõ leyt eñ die stadt middẽ
int water/eñ alle lãtscap Medba tot
Dibõ toe eñ alle steden Sihon des co
nincs der Amoritẽ die tot Hesbõ sat/
tot aẽ de palẽ der kinderẽ Amõ Dair
toe Gilead/eñ die palen aen Gessuri
eñ Maachati/eñ dẽ gheheelen berch
Hermõ eñ alle Basã tot Salcha/dat
geheele rijc Og tot Basan die tot As-
tharoth eñ Edrei sat/die welcke noch
eẽ vãdẽ ouergheblevene was vãden
Raphaim Maer Moyse sloechse eñ
verdreefse

Die kinderẽ Jsrael en verdreuẽ de Sapi.x.d
Gessuritẽ eñ Maachathitẽ niet/mer
Gessur eñ Maachath woonẽ alle bei
de onder die kinderẽ Jsrael tot op de-
sen dach/Maer dẽ stã der Leuiten en
gaf hi geẽ erfdeel Wãt dat offer des
HEEREN des Gods Jsrael is hair
erfdeel/so hi hen gesprokẽ heeft

Also gaf Moyse dẽ stã der kinderẽ C
Rubẽ na haer geslachtẽ dat hare pa-
lẽ warẽ Aroer dye aenden oeuer des
waters Arnõ leyt/eñ die stadt middẽ
int water met allẽ effenen velden tot
Medba/Hesbõ eñ alle haer stedẽ die
indẽ effenẽ velde liggẽ Dibõ Bamot
Baal eñ Beth Baal Meõ/Jabza Ke
demoth/Mephaath/Kiriathaim/Si
bama/Zerethha/Sahar opten ghe-
berchte Emek Beth Peor/dye beke
aen Pisga eñ Beth Jesimoth eñ alle
stedẽ opt effẽ/eñ dat geheele rijck Si-
hon des conincs der Amoriten die tot
Hesbõ sat/dien Moise sloech metten
vorstẽ Midiã/Eui Rebẽ/zur/Hur eñ
Reba die machtighe des conincs Si-

hon die indē lande woōdē Daer toe Bi-
leam dē soon Beor diē waerseggher doo
dē de kinderē Israel mettē zweerde met
ten anderē verslagenen/eñ die pale der
kinderen Ruben was die Jordane/Dat
is dat erf deel der kinderē Rubē met ha
ren geslachtē stedē eñ dorpen/Den stam
me der kinderē Gad ōder harē geslach-
ten gaf Moyse dat hare palē warē Jae-
sar eñ alle stedē in Gilead/eñ dat halue
lāt der kinderē Amō/tot Aroer toe welc
lept voor Rabbath/eñ vā Hesbō tot Ra-
D math Mizpe tot Betonim/eñ van Ma-
hanam tot aē die palē Debir/Maer int
dal Beth Harā Beth Nimra/Sucoth/
eñ Zophon/die ouerbleuē was vanden
rijc Sihon/des conincs tot Hesbō was
aen die Jordane tot aēt eynde der zee Ci
neroth/op dees side der Jordanē teghen
oosten.Dat is dat erf deel der kinderen
Gad in haren geslachte steden eñ dorpē

Dē haluē stā der kinderē Gad onder
haren geslachte gaf Moyse dat hare pa
len waren van Machanaim/dat gehee-
le Basan dat geheel rijc Og des coninc
tot Basan eñ alle plackē Jair die in Ba-
san liggē te weten tsestich stedē Eñ dat
halue Gilead/Astharoth/Edreei/die ste-
den des coninckrijcs Og tot Basan/den
kinderen Machir des soons Manasse/
dat is die helfte der kinderē Machir na
harē geslachte.

Dat ist dat Moise wt gedeelt heeft op
dat velt Moab op geē side der Jordanē
voor Jeriho tegē oostē Maer dē stā Leui
en gaf Moise geē erfdeel Wāt dye HE-
RE die God Israel is haer erfdeele/soo
hi hen ghesproken heeft

Dat.xiiij.Capittel

A Dit ist dat de kinderē Israel beerft
hebben indē lāde Canaan dat onder hē
wt gedeelt hebbē de priester Eleasar eñ
Josua die sone Nun/eñ die ouerste vads
onder dē stammē der kinderē Israel Si
deeldē door tlot onder hen/so die HE-
RE Moise gebodē hadde te geuē dē ne-
gen eñ haluē stāme.Wāt dē tweē eñ dē
haluē stā hadde Moise erfdeele gegeuē
op geē side der Jordanē Maer dē Leui-
ten en hadde hi geē erfdeele ghegeuen
onder hen/wāt die kin derē Joseph qua- B
men twee stāmē Manasse eñ Ephraim
Daer omme en gauē si dē Leuitē gheen
deele indē lande/maer stedē dair inne te
woonen eñ voorsteden voor haer vee eñ
goedē/so de HERE Moyse geboden
hadde so dedē die kinderē Israel eñ deel-
den dat lant.

Doe gingē de kinderē Juda tot Josua nu.xiiij.d
tot Gilgal eñ Chaleb dye sone Jephunē
die Kinisite sprac tot hem Ghi weet wat
die HERE tot Moyse dē mā Gods sey-
de vā minē eñ uwē wege in Kades Bar
nea/Jck was veertich iaer out/doen my
Moise die knecht des HEREN wt sein
de vā Kades Barnea om dat lant te be-
spiedē/eñ ic seide hē weder soo ict in mijn
herte hadde/Maer mine broeders dye
met mi opwaerts gegaē warē/maecten
den volcke dat herte versaget/Maer ic
volchde den HERE minen God volco-
melijck nae.

Doen swoer mi Moise inden seluē da
ge eñ sprac.Dat lāt daer ghij met uwen C
voet terdet sal uwe eñ uwē kinderē erf-
deel eewelic sijn/daer om dat ghi dē HE
RE minē God volcomelic na gheuolcht
hebt/eñ nu die HERE heeft mi latē le-
uen/so hi gesprokē heeft.Het sijn nu vijf
en veertich iarē dat dye HERE dat tot
Moise seide/doē Israhel in die woestine
wandelde/eñ nu siet Jc ben hedē vijf en
tachtentich iaer out/eñ ben noch heden
inden dage so sterc als ic was indē dage
doē mi Moise wt sēde Gelijc mijn cracht
doen was alsoo is si nu ooc/te stridē/ ende
wt eñ inne te gaen

Dus geeft my nu dit geberchte/daer D
die HERE af gesprokē heeft in dien da-
ge/want ghi hebt gehoort indē seluē da-
ge/want die Enakim woonē daer bouē
eñ sijn groote eñ vaste stedē of dye HE-
RE met mi sijn wilde dat ickse bederue
so die HERE gesprokē heeft Doē bene-
dide hē Josua eñ gaf also Hebron chales
den sone Jephune des Kinisiters erfdeel
tot op desen dach/daer om dat hi dē HE
RE den God Israel volcomelic na ghe-
volcht hadde Mer Hebrō hiet voortijts
Kiriath Arba/eñ aldaer warē grote lie-

dẽ onder Enakim Eñ dat lant heeft op
gehouden van oorloge.

A Dat.xv.Capittel

DAt lot des stams der kinderẽ Ju-
da onder haren geslachten was/den pa
le Edom/aender woestinen Zin/diẽ te-
gent oosten stoot/aenden hoecke der suy
den landen. Alsoe dat haer palen dye int
suyden lagẽ warẽ vandẽ hoecke der zou
ter zee/dat is vander tongen die teghen
tsuydenwaert gaet/eñ comt wt van der
waerts totten opganc Akrabbim/ende
gaet door Zinna henen/eñ gaet op van
suydwaerts tot Kades Barnea/eñ gaet
door Hezron/eñ gaet op tot Adar a/ende
buycht hẽ om Karkaa/eñ ghaet door Az-
mona/eñ comt wt aen die beke Egipti/
also dat dat einde der palen die zee wert
Dat sijn uwe palen tegen tsuidẽ Maer
den oost pale is van die soute zee aen tot
aen des Jordaens eynde.

Den pale tegen noorden is vander tõ
gen der zee die aen die plaetse der Jorda
B nẽ is/eñ gaet opwairts tot Beth Hagla
eñ trect hem van noortwaerts tot Beth
Araba/eñ comt opwaerts tottẽ steẽ Bo-
hen des soons Ruben eñ gaet opwairts
te Debir vãdẽ dal Achor/eñ vãder noort
waerts placke die tegẽ Gilgal siet/welc
tegen ouer leyt tot Adumim/opwaerts
die vã suydwaerts aẽt water leyt Daer
na gaetse totten water Ensemes/ende
comt opwaerts totter fonteynen Regel
Daer na gaet si opwaerts tottẽ dal des
soons Hinnam/aen dye side der Jebusi-
ten/die vã suydwaerts woont.dat is Je
rusalem/eñ comt opwaerts op die scerp
te oft soppe des berchs/dye voor dat dal
Hinnam leyt/van westwaerts/dwelck
daer stoot aen dẽ hoeke des dals der Ra
phaim tegen tnoorden toe.Daer na cõt-
se van des selfs berchs scerpte totter wa
C ter fonteynẽ Nephthoah/eñ comt tottẽ
steden des geberchs Ephron/eñ neiget
haer tot Baala/dat is Kiriath Jarim/
eñ crommet of buget hem daer omme
van Baala tegen den westen totten ge-
berchte Seir/eñ gaet aen dye side henẽ
des geberchs Jarim van noordẽ waert
dat is Cessalon/eñ comt neder tot Beth
Semes/eñ gaet door Timna/eñ breect
wt aen die side Akron/teghent noorden
waerts/ende treect hair tot Sicron/ende
gaet ouer dẽ berch Baala.eñ comter wt
tot Jabneel/alsõ dat haer leste die zee is/

Maer den palẽ tegen westẽ is die gro-
te zee Dit sijn die palen der kinderen Ju Judi.i.d
da/ront omme in hare geslachten D

Chaleb de sone Jephune wert sijn deel
gegeuen onder den kinderen Juda nae
dat die HERE Josua beual/te werẽ Ki
riath Arba des vaders Enak dat is He-
bron/Eñ Caleb verdreef vã daer die drie
sonen Enak/Sesai/Ahiman/eñ Talmai
geborẽ Enak/eñ troc vã daer opwaerts
totten inwoonders Debir/Mer Debir
hiet voortijts Kriath Sepher/Eñ Cha-
leb sprack/wie Kiriath Sepher slaet eñ
wint/diẽ wil ic mijn dochter Achsa tot ee
nen wiue geuẽ/doẽ wontse Athniel die
sone Kenas/des broeders Chaleb/ende
hi gaf hẽ zijn dochter Achsa tot eenẽ wiue

Eñ het gheuiel/doen si in troch/wert
haer geraden eenen acker te eysschẽ vã
haren vader/eñ si viel vandẽ ezele/Doẽ
sprac Chaleb tot haer/wat is v/Si sprac/
geeft mi een seegeninge want ghi hebt
mi een suydt lant ghegeuen/gheeft my
ooc water aderen/Doen gaf hi haer fon
teynen bouen eñ benedẽ/Dat is dat erf-
deel des stams Juda onder haren ghe-
slachten

Eñ dye steden des stams der kinderẽ
Juda/vanden eenen hoecke totten ande
ren/aen die palen der Edomiten tegen
suyden/waren dese/Kabzeel/Eder/Ja-
gur/Kina/Dimona Adada/Kedes/Ha-
zor/Jetham Siph/Telem/Bealoth/ Ha
zor/Hadata/Kirroth/Hezron dat is Ha-
zor/Amã/Sema/ Molada/ Hazar/Gad-
da/Hesmon/Beth paleth/Hazar/Sual
Beer Seba/Bisiothia/Baala/ Jijm/Azẽ
El Tolad/Chesil/Harma/Ziklag/Mad
manna/San Sanna/Lebaoth/Silbim/ E
Ain/Rimon/dat sijn negẽ entwintich ste
den ende haer dorpen

Maer indẽ gronden was Estha-
ol/Zarea/Asna/Sanoah/ende Sanim/
Thapuah/Enam/ Jarmuth/Adullam/
Socho/Aseka/Saarim/

Adithaim/Gedera/Giderothim/dat sijn
veertien steden eñ haer dorpen
E .Zenan/Hadasa/Mugdal/Gad/De-
beã/Mizpe/Jakthiel/Lachis/Basekath/
Eglon/Chabon/Lahmã/Chithlis/Gede
roth/Beth/Dagõ/Naama/Makeda/dz
sijn sestien steden eñ haer dorpẽ
Libna/Eher/Azẽ/Jephthah/Asna/
Nerib/Keila/Achsib/Maresa/dz sijn ne-
ghen steden eñ haer dorpen/Vã Ekron/
eñ aen die zee/eñ al wat aen Asdod strect
of behoort/eñ haer dorpẽ/Asdod met ha-
ren dochteren eñ dorpẽ/eñ Gasa met ha-
ren dochterẽ eñ dorpẽ/tot aen dat water
Egipti/Eñ die grote zee is sinen pael
Maer optẽ geberchte was Samir/
Jathir Socho/Dãna/Kiriat/Sãna/dat
is Debir/Anab/Esthemo/Annim/ Gozẽ
Holon/Gilo dat sijn elf steden ende haer
dorpen
Arab/Duma/Esean/Janum/Beth
Thapuah/Apheka/Humta/Kiriath/Ar
ba/dat is Hebron/Zior dat sijn negẽ ste-
G den eñ haer dorpẽ/Maon/Carmel/Sich
Juca/Jesrael/Jakideã/Samoah/Kaim
Gibea/Thimna/dat sijn tiẽ stedẽ eñ haer
dorpen/Halhul/Bethsur/Gedor/Maa-
rath/Beth Anoth/Elthekõ/dat sijn sesse
steden eñ hare dorpen
Eñ inder woestinen was Beth Ara-
ba/Middẽ Sechacha Nibzã eñ die souts
stadt/eñ Engeddi/dat sijn ses stedẽ ende
haer dorpen
Maer die Jebusiten woondẽ tot Jhe
rusalem/eñ die kinderen Juda en costen
se niet verdriuẽ/Also bleuẽ die Jebusitẽ
metten kinderen Juda te Jerusalem tot
op desen dach

Dat.xvi.Capittel

Ende dat lot viel dẽ kinderẽ Joseph
A vander Jordanẽ/tegẽ Jeriho/tottẽ wate
re bi Jeriho vã oosten waert/eñ die woe
stine die opwaert gaet van Jeriho/door
dat geberchte Beth El eñ comt vã Beth
El wt tot Lus/eñ gaet door die palen Ar-
ci Ataroth/eñ trect haer nederwaerts/
tegẽt westẽwaerts/totten palen Japhle
ti tot aen die palen des nederẽ Beth Ho-
B ron/eñ tot Gaser/eñ dat eynde is tot aen
die zee/Dat hebben die kinderẽ Joseph

tot eenen erfdeel ghenomen/Manasse/
eñ Ephraim
Die palen der kinderen Ephraim C
onder haren geslachten haers erfdeels
vanden oosten waert was Atharoth/A-
dar/totten ouersten Beth Horonen gaet
wt tegent westẽ bi Michmethath/die te
gẽ noorden lept aldaer crommen si haer
daer omme/teghen den oosten der stadt
Thaenath Silo/eñ gaet daer door vandẽ
oosten wert/tot Janoha Eñ daelt neder
vã Janoha tot Ataroth eñ Naaratha/eñ
stootet aen Jeriho/eñ gaet wt aẽ die Jor-
dane vã Thapuah gaense teghẽ westen
waert/tot Nahal Kana/ende harẽ wtgãc
is aen die zee
Dat is dat erfdeel des stams der kin D
deren Ephraim onder haren geslachtẽ
eñ alle pael steden met haren dorpen der
kinderen/Ephraim/laghen verstroept
onder dat erfdeel der kinderẽ Manasse
Eñ si en verdreuen die Cananiten niet/
die tot Gaser woonden/Alsoo bliuen die
Cananiten onder Ephraim tot op desen
dach/eñ worden chijnsbaer

Dat.xvii.Capittel

Ende dat lot viel dẽ stam Manasse A
Want die es Joseps eerste soon/eñ viel
op Machir den eerstẽ soon Manasse/dẽ
vader Gilead/want hi was een strijdt
baer man daer om ghewert hem Gile-
ad Gasã Maer den anderen kinderen
Manasse onder haren vrienscappẽ ende
maechscappẽ/viel oock/te weten/den kin-
deren Abieser den kinderen Helek/den
kinderen Asriel/den kinderen Sechem/
den kinderen Hepher/eñ den kinderen
Semida/Dat sijn die kinderen Manasse
des soons Joseph/mãs personen onder
haren maechschappẽ B
Maer Zelaphehad nu.xx.a
dpe soone Hepher des soons Gilead des
soõs Machir/des soõs Manasse/en had-
de geen sonen maer dochteren Eñ haer
namen sijn dese/Mahala/Noah/Hagla/
Milcha/Tirza/ende ghinghen voor den
priester Eleasar ende voor Josua den so-
ne Nun ende voor die ouersten ende spra
ken/Die HERE heeft Moyse ghebo-
den dat hi ons erfdeel soude gheuen/on-

der onsen broederē. Eñ men gaf hen erf
deel onder den broederen haers vaders
na dat beuel des HEEREN.
Op Manasse vielen thien snoeren wt
den lande Gilead eñ Basan/dat op geē
side der Jordanen leyt Want die dochte
ren Manasse namen erf deel onder sinē
sonen/eñ dat lant Gilead gewert den ā-
deren kinderen Manasse/eñ dē pael oft
termijn Manasse was vā Asser aen tot
Michmethath/die voor Sichem leet/eñ
streect totter rechtere siden aen/dye van
Entapuah/wāt dat lāt Thapuah/wert
Manasse/eñ is den pael Manasse aen
die kinderen Ephraim/daer na dalet hy
af tot Nahalcana tegen tsuyden/totten
beke steden/dye Ephraims sijn/onder
den steden Manasse/maer vant noordē
is die pale Manasse aen dye beke. ende
gaet wt aen die zee/Ephraim tegen tsui
C dē eñ dē Manasse tegē noordē/eñ die zee
is sinen pale/eñ sal stooten aen Aser vā
dat noorden/eñ aen Issachar vant oosten
Dus had nu Manasse onder Issachar
eñ Asser Bethsean eñ haer dothterē. Je
bleam eñ Dor eñ hair dochteren Eñ die
tot Endor eñ haer dochterē/ende die tot
Taanach eñ hare dochteren/eñ dye tot
Megiddo eñ haer dochteren/eñ dat der
dendeel Naphet. Eñ dye kinderen Ma-
nasse en consten dese steden niet verdrij-
uen/maer dye Cananiten begonsten te
woonen inden seluen lande/maer doen
de kinderē Israel machtich wordē/maer
ten si die Cananiten chijsbaer/ende en
verdreuense niet
Doen sprakē die kinderen Joseph tot
Josua seggende Waer om en hebdi my
maer een lot eñ een snoer des erf deels
gegeuen eñ ic ben doch een groot volck
so mi de HERE so verde geseegēt heeft
Doe sprac Josua tottē kinderen Joseph
D Want ghi een groot volc sijt/soo gaet op
waerts in dat bossche/eñ af hout v seluē
aldaer ruymte. inden lande der Phere-
siten ende Raphaim/wāt v dat geberch
te Ephraim te enghe is.
Doen seydē die kinderen Joseph Dat
geberchte en sullen wi niet vercrighen
want daer sijn ysere wagens bi allē Ca-
nanitẽ die inden lande Emeck woonē
bi Bethsean welcken leget Betsean eñ
hare dochteren/eñ Jesreel in Eneh/ Jo-
sua sprac totten huysen Josep tot Ephra
im eñ Manasse/Ghi sijt een groot volck
eñ wāt ghi eē groot volc sijt/so en mooch
di niet een lot hebben/mair dat geberch
te sal uwe sijn/daer die bosschagie is/dat
maect v bequame/so sal het ws lots wt-
ganc sijn/als ghi die Cananiten verdrij-
uet/die ysere wagens hebben/eñ mach-
tich sijn.

Dat.xviij.Capittel

A Ende de geheele gemeinte der kin
deren Israel vergaderden hen tot Silo
eñ rechten aldaer den tabernacule des
getuygenis op/eñ dat lant was hen on-
derworpen eñ daer waren noch seuē ge
slachten der kinderē Israel/dien si haer
erf deel niet wt gedeelt en haddē Eñ Jo
sua sprac tottē kinderē Israel Hoe lāghe
sijt ghi so luy/dat ghi nyet henē en gaet
om dat lāt inne te nemen/dat v die HE-
RE uwer vaderē God ghegeuē heeft/
Kiest wt elckē stāme drie mānē dat ickse
seinde eñ dat si hen op makē eñ door tlāt
gaē eñ bescriuēt na haren erf deel/eñ co-
men tot mi.

Deelet dat lāt in seuē deelen Judas
sal bliuē op sine palē vāder suytsiden eñ
dat huys Joseph sal bliuen op sine palen
vā noordē her/maer bescrijft ghi dat lant
in seuē deelē/eñ brengtse herwaerts tot
mi/so wil ic v dat lot werpē/voor dē HE-
RE onzē God/Wāt die Leuitē en hebbē
gheē deel onder v/Maer die priesterscap
des HEREN is hair erf deel Mer Gad
eñ Ruben eñ den haluē stāme Manasse
hebbē haer deel ghenomē ouer geē side
der Jordanē/teghen oostē/dat hē Moyse
die knechte des HEREN ghegeuē had
Doē maectē hen die mānē op/op dat si
wech soudē gaē/Eñ Josua gheboot hen/ B
doē si wildē gaē om dat lāt te bescriuē eñ
sprac gaet henē/eñ doorwādelt dat lande
eñ bescriuet eñ comt weder tot mi/dat ic
v hier dz lot werpe voor dē HERE tot
Silo Also gīgē de mānē henē eñ doortroc
kē tlāt eñ bescreuēt op enē brief na de ste

den in seuen deelen/eñ quamẽ tot Josua
inden leger tot Silo Doen wierp Josua
dat lot ouer hen tot Silo voor dẽ HEE.
RE/eñ deelden aldaer dat lãt wt/onder
die kinderen Jsrael/eenen yegelijcken
sijn deele.

Eñ dat lot des stams der kinderẽ Bẽ.
iamin viel na haren geslachten/eñ den
pale haers lots ghinc wt/tusschẽ dẽ kin.
deren Juda eñ den kinderẽ Joseph Eñ
harẽ pale was aen den hoecke tegẽ noor
dẽ/vãder Jordanẽ aẽ/eñ gaet opwaerts
aen die side Jeriho/van noortwaerts eñ
comt opt geberchte tegẽ westẽ waerts/
eñ gaet wt der woestinẽ Beth Auen/eñ
gaet van daer tot Lus aen die side Her/
aen Lus tegẽ suydtwaerts dat is Beth.
El/eñ comt af/tot Ataroth Adar/aen dẽ
berghe/die van suydẽ leyt aen den nede
ren Beth Horon/daer na neyget si haer
eñ crommet haer omme/totten hoecke
des westens tegẽ suidẽ vãden berge die
voor Beth Horon suidwaerts leyt/ende
gaet wt aen Kiriath Baal/dat is Kiriat
C Jearim die stadt der kinderen Juda dat
is dẽ hoecke tegen westen

Maer den hoecke teghẽ suydẽ is van
Kiriath Jearim aen/eñ gaet wt tegent
westen/eñ gaet wt tottẽ water fonteinẽ
Nephthoa/eñ daelt neder aẽ des berchs
eynde/die voor dẽ dal des soons Hinnã
leyt/welc indẽ nederẽ lãde Raphaim te
gẽ noordẽ leyt eñ daelt af doort dal Hin.
nam aẽder sidẽ der Jebuseẽ aẽdẽ suydẽ/
eñ comt neder totter fonteynẽ Rogel eñ
treet haer vã noirtwaert eñ comt wt tot
Endenes/eñ gaet wt tottẽ hoopẽ die te.
gen Adumim opwaerts liggẽ eñ cõt ne
derwaerts tottẽ steẽ Bohẽ des soõs Ru.
ben/eñ gaet ter sidẽ henẽ/neffẽs dẽ blac
ken velde dat tegẽ noordẽ leyt eñ cõt af/
opt blac velt Eñ gaet aẽder siden Beth.
Hagla die tegẽ noordẽ leyt/eñ sijn einde
is aẽder tongẽ der souter zee/tegẽt noor
den aẽdẽ cãte der Jordanẽ tegẽt suyden
dat is des suydens pale.

Maer die hoeckẽ tegẽ oostẽ sal die Jor
D dane eyndẽ/dit is dat erf deel der kinde.
ren Bẽiamin in harẽ palẽ ront õme on.
der harẽ geslachten

Die stedẽ des stams der kinderẽ Ben
iamin onder harẽ geslachte sijn dese/Je.
riho/Beth Hagla/Einek/Kezin/Beth A
raba/Zemaraim/Beth El/Auim/Ha.
phar/Aphra/Capher Amonai/Aphni/
Gaba/dat sijn tweelf stedẽ ende hair dor
pen Gibeõ/Rama/Beeroth/Mizpe/Ca
phira/Moza/Rebem/Jerpeel/Tharca.
la/Zela/Eleph/eñ die Jebuseen/dat is
Jerusalem/Gibeath/Kiriath/veertien
stedẽ ende haer dorpẽ/dat is dat erfdeel
der kinderen Beniamin in haren ghe.
slachten A

Dat.xix.Capittel.

DAer na viel dz ãd lot des stãs der
kinderen Simeon/na haren geslachten
eñ haer erfdeel was onder dat erfdeel
der kinderen Juda/eñ het wert hen tot
eenen erfdeel/Beer Seba/Seba/Mo.
lada/Hazar Sual/Bala/Azẽ/Eltholad/
Bethul/Harma/Sicklac/Betha/Mar.
caboth/Hazar/Susa/Bet Lebaoth/Sa.
ruhem/dat sijn derthien steden eñ haer
dorpen/Ain/Rimon/Ether/Azã/dat sijn
veertien steden eñ haer dorpẽ Daer toe
alle dorpen die ront omme dese stedẽ lig
gẽ tot Baalath Beer/Ramath/tegẽ suy
den/Dat is dat erfdeel des stãs der kin.
deren Simeon in haren geslachte Wãt
der kinderẽ Simeon erfdeele is onder
dat snoer der kinderẽ Juda Om dat het
erfdeel der kinderen Juda hen te groot
was/daer om erfden die kinderẽ Sime
on onder haren erfdeele

Dat derde lot viel op die kinderẽ Se.
bulon na haren gheslachte/eñ den pale
haers erfdeels was by tot Sarid/ende
gaet op totten westẽ waert/tot Merea.
la/ende stootet aen Dabaseth ende stoo.
tet aen die beke die voor Jekmeam vliet
ende keert hem van Sarid teghen der
sonnen opganc/tot aen de palen Cisloth
Thabor/ende comt wt tot Dabrath ende
reyct oft street opwaerts tot Japia ende
van daer gaet hi teghen oosten door Gi.
tha/Hepher/Jtha/Kazin/ende comt wt
tot Rimon/Hamthoar/Ha Nea/eñ crõ.
met hem omme van noorden tot Nathõ
ende sinen wtganc is indẽ dal Jephtah/ B

ElKathath/Nahalal/Simron/Jedeala
B eñ Beth lahem/dat sijn tweelf stedē eñ
haer dorpen dat is dat erf deel der kinde
ren Sebulon in haren ghestachten/dat
sijn haer stedē eñ dorpen

Dat vierde lot viel op de kinderē Issas
char na haren geslachten eñ haren pale
was. Jesrahela/ Chesulloth/ Sunē/ Ha.
pharam/Sion/Anaharath. Raabith. Ki
seon/Abez/Remeth/en/Gannem. Enha
da/Beth/Pazez/eñ stootet aen Thabor/
Sahazima/Beth Semes/eñ synen wt.
ganc was aen die Jordane sestien steden
eñ haer dorpen Dat is dat erf deele des
stams der kinderen Issaschar/in harē ge
C slachten/steden eñ dorpen.

Dat vijfste lot viel opten stam der kin
deren Asser na haren geslachten eñ ha/
ren pale oft termijn was Helkath/Hali
Beten/Achsaph/Ala Melech/Amead/
Miseal/eñ stootet aen Carmel/aen dye
zee/eñ aen Sihor Libnath/eñ keert hen
teghē oosten/tot Bethdagon/eñ stootet
aen Sebulon eñ aē dat dal/Jephtah El/
aen dat noordē/ Beth Emek/Negiel/ eñ
comt wt/tot Cabul ter slinker hāt Ebrō.
Rehob/Hamon/Kana tot aen groot Zi
don/eñ keert hem tot Rama totter vas.
ter stadt Zor toe/eñ keert hen tot Hossa
eñ gaet wt aen die zee nae dat snoer tot
Achsib Oma/Aphek/Rehob/tweentwin
tich steden eñ hair dorpen Dat is dat erf
deel des stams der kinderen Asser in ha
ren geslachten stedē eñ dorpen/

D Dat seste lot viel op die kinderē Naph
thali in haren gheslachten/eñ hare palē
waren vā Heleph/Elon Doir. Zaanim
Adami Nekeb/Jabne El tot Lakū toe/
eñ gaet wt aen die Jordane/eñ keert hē
totten westen tot Asnoth Thabor/ ende
comt van daer wt tot Hukok/eñ stootet
aen Sebulon tegen suyden eñ aē Asser
tegen westen/eñ aen Juda aen die Jor.
dane tegen oosten eñ heeft vaste steden/
Zidim/Ser/Hamath/Rakath/Chinna
reth/Adama Rama Hazor Kedes Edrei
En Hazor/Jereō/Migdal Elharē Beth
Anath/Beth Sames/ negentien stedē
eñ hare dorpen. Dat is dat erf deel des
stams der kinderen Naphthali in harē

geslachten stedē eñ dorpē.

Dat sevende lot viel opten stā der kin/
deren Dan/na haren geslachten/eñ die
palen haers erf deels waren/Sarea/Es
thaol/Irsames Saalabin. Aialō/ Jethla
Elon/Thimnatha. Ekiron. Elcheke Gi
bethō/Baalat/Jehud/Berbarak Gath
Rimon/Me Jarkon/Rakon/metten pa
len neffens Japho/eñ daer eynt dē pael
der kinderen Dan/ eñ die kinderē Dan
trocken opwaerts eñ streden op Lesem
eñ wōnent eñ sloegense metter scerptē
des sweerts/eñ namense in/eñ woondē
daer inne/eñ noemdense Dan na hairs
vaders name Dat is dz erf deel des stās
der kinderen Dan/in haren geslachten
steden eñ dorpen

Ende doen si dat lant altemael wt ge.
deelt hadden met sinen palen so gaven
die kinderen Israel Josua/den sone Nū
een erf deel onder hem eñ gaven hē nae
den bevele des HEREN/dye stadt dye
hi eisschte/te wetene Thimnath Serah
opt geberchte Ephraim. Doen timmer
de hi die stadt eñ woonde daer inne

Dat sijn die erfdeelen die Eliesar die
priester eñ Josua die soō Nun eñ die over
sten der vaders/onder den gheslachten
doir tlot den kinderen Israel wtdeelden
tot Silo voor den HERE voor die duere
des tabernakels des ghetuyghenis en.
de voleynden also dat wt deelen des lāts

Dat .xx. Capittel

A Ende die HERE sprac met Josua/ nu.xxxv.a
seggende Segt dē kinderē Israel Geeft deu.xix.a
onder u vrie stedē/Daer af ic u door Moi
sen gesept hebbe/daer toe eē doorslager
vluchten mach/die eē siele onverhuets
slaet dat si onder u vry sijn voor dē bloet.
wreker Eñ die daer vlucht tot een van
dien steden/sal staen buitē voor der stat
poorten/eñ voor den ouders der stadt/si
ne sake te kennen te gheven/so sullen sy
hem tot hen in die stat nemē eñ hē ruim
te gevē dat hi bi hen woone
B

Eñ als die bloetwreker hem na iaget
so en sullen si den doorslager niet in sine

handen ouergheuen/want hi onuersiẽs
sinen naesten gheslaghen heeft/eñ en es
hem te voren geen viandt gheweest/soo
sal hi in de stadt wonen/tot dat hi sta voor
der ghemeynten voor tgherechte tot dat
die hooghe priestere sterue/die totter sel-
uer tijt sijn sal/Als dan sal die dootslager
weder keeren in sijn stadt gaen ende in
sijn huys totter stadt daer hi af geulucht
es

Doen heilichden si stedes in Galilea
op dat geberchte Naphtali eñ Sechem/
op dat geberchte Ephraim/eñ Kiriath/
C Arba/dat es Hebron op dat gheberchte/
Juda/Eñ op geen side der Jordanen daer
Jeriho leghet tegen oosten gauen si Bo-
ser inder woestinen op dat effene wt den
stam Ruben eñ Ramoth in Gilead/wt
den stãme Gad eñ Golã in Basan wt dẽ
D stam Manasse

Dat waren die steden geordineert al-
len den kinderen Israel eñ dẽ vreemde-
linghen die onder hen woenden op dat
daerwaerts vluchten soude so wie een sie-
le onuerhoets slaet/dat hi niet en sterue
doer den bloet wreker tot dat hi voor die
gemeinte gestaen heeft

A Dat.xxi.Capittel

Doen gingẽ toe die ouerste vaders
onder den leuiten tottẽ priester Eleasar
eñ Josua dẽ sone Nun/eñ totten ouerstẽ
vaderen onder den stammẽ der kinderẽ
Israel eñ spraken met hen tot Silo inden
lande Canaã eñ seydẽ Die HERE heeft
geboden doir Moise/datmẽ ons stede ge-
uen soude te woenẽ/eñ der seluer voorste-
den tot onsen beesten Doen gauẽ die kin
Nu xxv a deren Israel den Leuiten vã harẽ erfdee-
le na den beuele des HEREN dese stedẽ
eñ hare voorsteden

Eñ dat lot viel op dat ghestachte der
Kahathiten/eñ quamẽ dẽ kinderen Aa-
ron des priesters wt dẽ Leuiten/doir tlot
dertien steden vãdẽ stam Juda/vãdẽ stã
Simeon/eñ vãdẽ stã BenJamin. Maer
den anderen kinderẽ Kahath des seluen
ghestachs quamẽ doir tlot tien stedẽ van
den stamme Ephraim vãdẽ stãme Dan
eñ vãdẽ haluen stamme Manasse

Maer den kinderen Gerson des sel- i.pa.viijc
uen gestachts quamẽ doir tlot dertiẽ ste-
den vanden stamme Isaschar vãdẽ stam-
me Asser. eñ vãdẽ stam Naphthali eñ vã
dẽ haluen stam Manasse tot Basan. Dẽ
kinderen Merari. haers gestachts wor-
den tweelf stedẽ vãdẽ stamme Rubẽ vã-
dẽ stamme Gad/eñ vãdẽ stamme Sebu-
lon Also gauẽ die kinderen Israel den Le-
uiten/doir tlot dese stedẽ eñ hare voorste-
den so die HERE doer Moysen gebodẽ B
hadde

Vandẽ stãme der kinderẽ Juda/eñ
vãdẽ stãme der kinderen Simeon gauẽ
si dese steden/die si met haren name noẽ-
dẽ dẽ kinderẽ Aaron des ghestachts der
Kahathitẽ wt den kinderen Leui/want
dat eerste lot was haer/dus gauen si hen
dan Kiriath Arba/die des vaders Enak
was/dat es Hebron op dat geberchte Ju
da eñ haer voorstedẽ rontõme hen Maer
dẽ acker der stadt/eñ haer dorpen gauen
si Chaleb den soon Jephunne/tot sijnder
besittinghe

Also gauen si dẽ kinderen Aaron des
priesters die vrij stadt der dootslaghers/
Hebron eñ hare voorsteden Libna eñ ha-
re voorsteden Jathir eñ hare voorsteden/
Esthmua eñ hare voorstedẽ Holon eñ ha
re voorsteden Debir eñ hare voorsteden/
Ain eñ hare voorsteden Juta eñ hare voor
steden BethSemes eñ hare voorsteden/
Negen steden van desen tweẽ stammen/
Maer vãdẽ stam BenJamin gauẽ si vier
stedẽ Gibeõ eñ haer voirstedẽ Gabaende
haer voorstedẽ Amathot eñ haer voorstedẽ C
Almõ eñ haer voorstedẽ also dz alle stedẽ d
kinderẽ Aaron des priesters dertiẽ warẽ
met haren voorsteden

Den ghestachten der andere kinde-
ren Kahath/den Leuiten/quamen doer
haer lot vier steden vanden stam Ephra-
im/ende gauen hen die vrijstadt der doot
slaghers/Sechem eñ hare voorsteden op
dat gheberchte Ephraim/Geser eñ haer
voorsteden Kibsim eñ hare voorsteden/
BethHoron/eñ hare voorsteden/Vandẽ
stamme Dan/vier steden Elthecke ende
hare voorstedẽ/Gibton eñ haer voorstedẽ

Aialon eñ hare voorsteden Gad Rimon
eñ haer voorsteden/Also dat alle die stedē
der andere kinderen des gheslachts Ka-
hath tien waren met haren voorsteden

Maer den kinderen Gerson wt den
gheslachten der Leuiten wordē gegeuen
Vanden haluen stamme Manasse twee
steden die vrijsteden voor die doorslagers
Golan in Basan eñ hare voorsteden Be-
asthra eñ hare voorsteden Eñ vandē stā-
me Issaschar oor vier steden Kiseon ende
hair voirstedē Dabrach eñ hare voorstedē
Jarmuth eñ hare voorsteden EnGanni
eñ hare voorstedē Vādē stamme Asser
vier steden Miseal/Abdon/Helkath/Re-
hob/met haren voorstedē Vanden stam-
me Naphthali/drie stedē/Die vrije stadt
Kedes voor die doorslaghers in Galilea/
Hamoth Dor/Karthan met haren voor-
steden/alsoo dat alle stedē des gheslachts
der Gersonitē waren dertien met haren
voorsteden

Den geslachtē der kinderen Mera-
ri dē anderen Leuitē wordē gegeuen/Vā
den stamme Sebulon vier steden Jakne-
am Kartha Dimna/Nahalal/met haren
D voorsteden Vanden stam Ruben vier ste
den Beser/Jahza/Kedemoth/Mephaat
met haren voorsteden/Vandē stam Gad
vier steden die vrijsteden voor die doorsla
gers Ramoth in Gilead/ Mahanaī/Hes
bon/Jaeser/met haren voorsteden Alsoo
dat alle stedē der kinderē Merari/onder
haren geslachten der andere leuiten/wa
ren twelffe/Alle steden der Leuiten onder
die besittinge der kinderen Israel warē
achtenveertich met haren voorstedē Eñ
dese steden,waren also gedaen/dat elcke
haer voorstadt/om haer hadde/deene als
die andere

Also gaf die HERE dē kinderē Isra-
el allet lant dat hi ghezworē hadde haren
vaderē te geuē/eñ si nament in eñ woen-
den daer in Eñ die HERE lietse rusten
vā allen rontomme/so hi haren vaderen
gesworen hadde eñ haerder vianden en
stont gene teghen hen. Maer hi gaf alle
hare vianden in haren hādē Eñ het en
fael geerde niet aen allen den goeden dat
die HERE den huyse Israel gesprokē

hadde. Het quam al

Dat.xxii.Capittel

A nu.xxv.

Doen riep Josua die Rubeniten eñ
Gaddit en/eñ den haluen stamme
Manasse eñ sprack tot hē/Ghi hebbet al
ghehouden/dat v Moise die knechte des
HEREN gheboden heeft/Ghi en hebt
uwe broeders niet verlaten eenen langē
tijt heer/tot op desen dach/eñ hebt gehou
den aen dat ghebot des HEEREN ws
Gods Want dan die HERE uwe God/
uwe broeders tot rusten heeft ghebracht
so hi hen gesproken hadde/so keert v nu
wederomme ende treet henē in uwe woe
ninghe inden lande uwer besittinghen/
dat v die knecht Moise ghegheuen heeft
op gheen side der Jordanen.

Doet slechs neersticheit/dat ghy doet
na den ghebode eñ wette dat Moise die
knecht des HEREN gebodē heeft.dat
ghi dē HERE uwen God beminnet eñ
wandelt op alle sine weghen/eñ sine ge-
boden houdet/eñ hem aenhanget eñ hē
dienet/van geheelder herten ende van
gheheelder sielen Also seegende se Josua
ende lietse gaen/ende si ghingen tot ha-
re wooninghen.

Den haluen stā Manasse heeft Moy
se gegeuen tot Basan Dye andere helft
gaf Josua onder haren broedereu ouer
dese side der Jordanen tegent westē/Eñ
doen hise liet gaen tot haren tabernacu- B
len ende hen gezeegent hadde so sprac hi
tot hen Ghi comt weder tuys met gro-
ten goede tot uwē tabernaculē met zeer
vele beesten/siluer/gout/metael/yser eñ
cleederen/so deelet nu den roof/uwer vi
anden wt onder uwe broederen Aldus
keerden die Rubeniten/Gadditen/ende
den haluē stam Manasse/weder omme
ende ghingen vanden kinderen Israel
wt Silo/die inden landen Canaan leyt/
op dat si int lant Gilead souden trecken
totten lāde haerder besittinge/dat si be-
sitten wt den beuele des HEREN doir
Moysen.

Eñ doē si quamen aē die hoopē aē die
Jordane die indē lāde Canaā leyt tuner
dē de Rubenitē Gadditē eñ dē haluē stā

Manasse/aldaer aen die Jordane eenen
grooten schoonen outaer/maer doe dye
kinderen Jsrael hoordē segghen/Siet/
die kinderē Ruben/die kinderē Gad/eñ
den haluen stam Manasse/hebbē eenē
outaer ghetimmert tegē dat lant Cana
C an aē dye hoopē aen de Jordane/op dye
side der kinderē Jsrael. Doen vergader
den hen met der geheelder gemeynten
tot Silo/op dat si tegē hen op soudē trec-
ken met een heyr. Eñ seindē daer en tus-
scen tot hen int lant Gilead/Pinehas dē
sone Eleasar des priesters/eñ met hem
een vandē ouerstē vorstē/onder den hu-
sen haerder vaderē/wt elckē stam Jsrael
eenen. Eñ doe si tot hen quamen int lāt
Gilead sprakē si met hen eñ seiden.

Dus doet die geheele ghemeinte des
HEEREN seggen/wat is dat vergripen
oft ouertreden/dat ghi v aendē God Js-
rael vergrypet/eñ v hedē achter dē HE
D RE af keert/daer mede dat ghi v eenen
outaer timmert/dat ghi af vallet vandē
HERE/Js ons te weynich aen die mis-
daet Peor/vāder welcker wi noch op de-
sen dach niet gereiniget en sijn/eñ daer
quam een plage ōder de ghemeinte des
HEEREN eñ ghi keert v hedē achter-
waerts vandē HERE/eñ sijt heden af-
nu.xxv. vallich geworden vandē HERE/dat hi
heden of morgen ouer dye geheele ghe-
meinte gram soude worden/Js dat lant
uwer besittingē onreyn/soo compt hier
ouer int lant dat die HERE besit/daer
die wooninge des HEREN staet/ende
neemt besittinge onder ons/eñ en wert
niet af uallich vandē HERE eñ vā ons
v eenē outaer timmerēde/buytē den ou
taer des HEREN ons Goods/En ver-
greep hem niet Achan dye sone Serah
aen dat verbande/eñ die grāschap quā o
E uer de geheele gemeinte Jsrael/eñ hi en
ginc niet alleē onder.om sine misdaet.

Doē antwoorden die kinderē Ruben
eñ die kinderē Gad/eñ die halue stā Ma
nasse/eñ zeiden tottē hoofdē eñ vorsten Js
rael/Die starke God die HERE/die star
ke God die HERE die weet/eñ so wetet
Jsrael oock/Jst ouerterdē of vergrepē aen
den HERE/zoo en help hi ons hedē nyet

Eñ eest dat wijt daer om ghedaē hebbē/ D
om dat wi ons achter dē HERE zoudē af
keerē/eñ brantoffer eñ spijsoffer daer op Leuit.1.b
souden offerē/oft dootoffer daer op soudē/
doē so eysche de HERE dz Eñ ist dat wijt
niet veel meer gedaē en hebbē/wt sorgen
dees dings/eñ sprakē/Hedē oft morghen
mochtē uwe kinderē/tot onzen kinderen
segghē Wat gaet v die HERE dye God
Jsrael aen/Dye HERE heeft die Jorda
ne/tot eenē pale gesedt tusscē ons eñ dijne
kidrē Rubē eñ Gad/Ghi en hebt geē deel E
aendē HERE/dair mede zoudē uwe kin
derē onze kinderen vande vreezen goods
doen varen ende af keeren.

Daer omme seidē wi laet ons voor on
se kinderen eenē outaer makē/nyet tot-
offer noch tot brāt offer/maer dat hi een
getuge eñ tusscē ons eñ v eñ onzē naco
melingē/dat wi den HERE dyenst doē
mogē voor hem met onsen brāt offeren/
doot offerē eñ ander offeren/eñ dat uwe
kinderē heden of morgē nyet segghē on
derrē tot onzē kinderē/Ghi en hebt geē
deel aendē HERE/Maer als si alsō tot
ons seiden/of tot onsen nacomelingē he-
den of morgē/so constē si segghē Siet die
gelijckenisse des outaers des HEREN
die onse vaderē gemaect hebbē/niet tot-
ten offer/noch tottē brāt offer/maer tot-
ten getuyge tusscē ons eñ v

Dat si verre van ons dat wi af uallich G
souden werdē vādē HERE dat wi ons
heden achterwaerts vā hem souden ke-
ren/eñ eenen outaer timmeren tottē of
fer/totten brantoffer/eñ totten gescincke
buyten den outaere des HEREN ons
Gods/die voor sijn woninge staet/Mer
doe Pinehas dye priester: eñ dye ouerste
der ghemeynten/die princen Jsrael dye
met hen warē/dese woordē hoordē/die de
kinderen Ruben/Gad eñ Manusse seidē
beuielēse hen wel/eñ Pinehas den soone
Eleazar des priesters/sprack totten kinde
aen Ruben/God eñ Manasse/Heden be-
kennē wi/dat die HERE onder v is/dat
ghi v aendē HERE niet vergrepen en
hebt in dese daet//Nu hebt ghi Jsrael ver
lost wt die hāt des HEREN/ Doe troc
Pinehas Eleazars soon/eñ die ouersten

wt den lande Gilead vanden kinderen
Ruben eñ Gad/weder int lant Canaan
totten kinderen Israel eñ seidẽ hen we-
der die handelinge Doen beuiel die sae-
ke den kinderen Israel wel/eñ loofdẽ dẽ
God der kinderen Israhel/eñ en seiden
niet meer dat si op wilden trecken met
een heyr teghen hen/om dat lãt te beder
uen/daer dye kinderen Ruben eñ Gad
inne woonden. Eñ die kinderen Ruben
eñ Gad hieten den outare dat hi getuy-
ge si tusscẽ ons eñ dat dye HERE God si

Dat.xxiij.Capittel.

A Ende na langen tijt doen dye HE-
RE Israel tot rusten hadde ghebracht/
van allen haren viandẽ ront omme/eñ
Josua nv out eñ wel bedaget was/riepe
hi alle Israel eñ hare ouerste hoofdẽ/rech
ters/eñ officiers eñ sprac tot hen/ Ic ben
out eñ wel bedaget/eñ ghi hebt ghesien
al wat de HERE uwe God gedaẽ heeft
aen alle desen volcke voor v Wãt de HE
RE uwe God heeft selue voor v ghestre
den/Siet/Ic heb v die ouer bleuen volc-
kẽ door tlot toe gedeelt/elckẽ stã sijn erf
deel vander Jordanen aen/eñ alle volc-
ken die ic wt geroyet hebbe eñ aẽ de gro
te zee tegen der sonnen onderganck Eñ
die HERE uwe God salse wt stotẽ voor
v/eñ van v verdriuen/dat ghy haer lant
in neemt/so v die HERE uwe God ge-
sproken heeft

Dus sijt nv seer getroost/dat ghi hou
det eñ doet/al wat gescreuẽ staet int wet
boec Moyse/dat ghi daer niet af en wijc
ket noch ter rechter noch ter slinker hãt
B op dat ghi niet onder dese ouerbleuenẽ
volken en comt die met v sijn/eñ niet en
ghedinct noch en sweeret/by den name
haírder goden/noch hen en diẽt noch en
aenbedet/maer aen hanget den HEE-
RE uwen God/so ghi tot desen dage toe
gedaẽ hebt/so sal die HERE voor v ver
driuen groote eñ machtighe volcken/eñ
niemant en heeft voor v ghestaen tot de
sen dage toe/uwer een salder duysent ia
ghen Want die HERE uwe God strijt
voor v/so hi v ghesprokẽ heeft Daer om
C so bewaert uwe sielẽ op dalder neerstich
ste/dz ghi dẽ HERE uwẽ God lief hebt

Maer ist dat ghi v omme keert eñ de-
sen ouer gebleuenẽ volcke aen hanghet
eñ aẽ hen houdet/also dat ghi onder hen
eñ si onder v comen/so wetet dat de HE
RE uwe God alle dese volckẽ niet meer
voor v en sal verdriuen/maer sy sullen v
tot stricken eñ netten eñ tot stocken aen
uwen siden werden/eñ tot eenen prickel
in uwen ogen/tot dat hi v verniele van
den goeden lande dat v de HERE uwe
God gegeuen heeft

Siet ic ga heden den wech alder wee- D
relt/eñ ghi sult weten vã geheelder her
ten eñ van geheelder sielen/dat het niet
een woort gefalgeert en heeft aẽ alle dẽ
goede/dat die HERE uwe God v ghe-
sproken heeft/het is al gecomẽ eñ gheen
verbleuen Gelijc als nv allet goet geco-
men is/dat dye HERE uwe God ghe-
sproken heeft/Alsoo sal die HERE oock
ouer v laten comẽ alle quaet tot dat hy v
verniele van desen goeden lande/dat v
die HERE uwe God ghegeuen heeft/
als ghi dat verbont des HEREN uws
Gods ouertredet/dat hi v gebodẽ heeft/
eñ henen gaet eñ anderẽ godẽ dient eñ
die aenbedet/also dat die verbolgẽthept
des HEREN ouer v vergrammet/eñ
v vollikẽ verniele vãden goedẽ lãde dat
hi v gegeuen heeft

Dat.xxiiij.Capittel.

Josua vergaderde alle dye stãmen
Israel tot Sichem eñ riep de ouders vã A
Israel/die hoofden/dye rechteren/ende
officiers/eñ doen sy voor gode ghecomẽ Ge.xi.a
warẽ so sprac hi tot alle den volcke Dus
sept de HERE die God Israel Uwe va
deren woondẽ voortijts ouer gheen side
des waters Tarah Abrahãs eñ Nahors
vader/eñ dienden anderen goden/Doẽ
nam ic uwen vader Abraham ouer gheẽ
side des waters/eñ dede hem wãdelẽ in
alle dẽ lãde Canaã/eñ vermeerderde hẽ
sine saet/eñ gaf hẽ Isaac/eñ Isaac gaf ick
Jacob eñ Esau/eñ gaf Esau dat geberch
te Seir te besitten Maer Jacob eñ syne
kinderẽ trockẽ neder in Egipten
Doẽ seinde ic Moisẽ eñ Aarõ/eñ plaech
de Egiptẽ gelijc ic õder hen ghedaẽ heb Ex.xxiiij.b
Daer na leyde icker v wt/eñ v vaders wt

Egipten/eñ doe ghi aen die zee quaemt/
eñ de Egiptenaers uwẽ vaderẽ na iaech
den met wagenen eñ ruyteren aen dye
Rode zee/eñ doẽ riepen si tot tẽ HERE
die sette een duysternisse tusschen v/eñ dẽ
Egiptenaren/eñ leyde die zee ouer hen/
eñ bedecte se/Eñ uwe ogen hebbẽ gesien
wat ic in Egipten ghedaen hebbe/eñ ghi
hebt eenen langen tijt inder woestinẽ ge
woont eñ ic heb v gebracht in dat lãt der
Amoriten/die ouer geẽ side der Jordanẽ
woendẽ eñ doen si tegen v stredẽ gaf icse
in uwen handen dat ghi haer lãt besaet/
eñ verniyeldese voor v

Doen maecte hem Balach op/die so-
C ne Zipor/der Moabiten coninc/eñ strij-
dede tegen Israel/eñ hi seynde/eñ dede
Bileam den soon Beor roepen/dat hy v
veruloecken soude/Maer ic en wilde hẽ
niet horen eñ hi segende v/eñ ic verloste v
wt sinen handen Eñ doẽ ghi ouer die Jor
dane ginct eñ tot Jericho quaẽt/so streden
tegen v dye borgeren vã Jericho/die Amo
riten/Pheresiten/Cananiten/ Hethiten/
Girgositen/Heviten eñ Jebusitẽ/Maer
ic gaf se in uwẽ hãdẽ/eñ seynde Horselen
of wespen voor v henen die dreuense wt/
voor v/die twee coninghen der Amoriten
Niet door v sweert noch doir uwen boge/
ende hebbe v een lant gegeuen daer ghy
niet aen gearbeit en hebt/eñ steden/dye
ghi niet getimmert en hebt/dat ghi daer
inne sout woenen ende eten vã den wijn-
bergen eñ olibergen/die ghij niet geplãt
en hebt

Dus vreset dã den HERE eñ dient
hem geheelic eñ oprechtelic eñ laet die go
den varen die uwe vaders gedient heb-
D ben ouer gheen side des waters ende in
Egipto/eñ dient dẽ HERE Maer en be
lievet v niet dat ghi den HERE dient/so
verkiest v heden wien ghi dienen wilt dẽ
God/die uwe vaders gedient hebbẽ ouer
geen side des waters/of den goden der A
moriten in der welker landt ghi woent/
Maer ic ende mijn huys willen den HE
RE dienen

Doen antwoorde dat volc eñ sprack/
dat si verre van ons dat wi den HE
RE souden verlaten eñ anderẽ godẽ die-
nen Wãt die HERE onse God heeft õs/
eñ onse vaders wt dẽ lãde Egipti geleyt
wt den dienst huyse/eñ heeft voir onsen/
ogen sulke grote tekenẽ gedaẽ/eñ ons be
waert op alle dẽ wege/diẽ wi gereist sijn
eñ onder allen volckẽ doir welken wi ge
gaen sijn/eñ heeft wt gestoten voor ons/
alle volcken die Amoriten/die indẽ lande
woendẽ daer om willẽ wi ooc dẽ HERE
dienẽ/wãt hi is onse God E

Josua sprac tottẽ volcke Ghi en cont
dẽ HERE niet gedienẽ wãt hi is een hei
lige God/een stercke/eñ zeloers/die v niet
en vergeeft uwe ouertredinge eñ sonden
maer als ghi dẽ HERE verlaet eñ eenẽ
vremden God dienet/so sal hi hem om ke
ren eñ v qualic doẽ/eñ v te niete doen/na
diẽ hi v goet ghedaẽ heeft Dat volc sprac
tot Josua Also niet maer wi willẽ dẽ HE-
RE dienen

Doẽ sprac Josua tottẽ volcke Ghi sijt
getuygen ouer v/dat ghi v den HERE/
vercoreẽ hebt/dat ghi hem dienẽ sout Eñ
si seiden Ja. So doet dã vã v die vreemde F
godẽ die onder v sijn/eñ neiget uwe hertẽ
tottẽ HERE den God Israhel/Eñ dat
volc sprac tot Josua Wi willen den HE-
RE onsen God dienen/eñ sijnder stem-
men ghehoorsam sijn Also maecte Josua
opten seluẽ dach een verbont met dẽ volc
ke/eñ leyde hem insettinghe eñ rechten
voor/tot Sichem

Eñ Josua screef dese hanteringhe int
wetboeck Gods/ende nam eenen grootẽ
steen eñ rechte dien op/aldaer onder een
eicke die indẽ heilichdom des HEREN
was/eñ sprac tot alle den volcke Siet de-
sen steen sal ghetuyghe ouer v sijn/wãt
hi heeft gehoort alle die redene des HE
REN die hi met ons ghesproken heeft/
ende sal een getuyghe ouer v sijn/dat ghi
uwen God niet en verlochent Also liet
Josua dat volc eenen yegheliken in sijn G
erfdeele

Ende het gheuiel na dese ghescheide-
nisse dat Josua die sone Nun dye knechte
des HEREN sterf/doen hij hondert eñ
tien iaerẽ out was/eñ men begroef hem
indẽ palẽ zijns erfdeels tot Thimnath Se
rat Ephraim leyt vã noordẽ waert aẽdẽ

ca. xiiij. d berge Gaas. Eñ die kinderen Jsrael diē
dē den HERE also lāge als Josua leefde
Eñ die ouders die lāgen tijt leefdē na Jo
sua die alle wercken des HEREN wistē
die hi aen Jsrael ghedaen had

Die ghebeenten Joseph/die welcke
die kinderen Jsrael hadden wt Egipten
ghebracht/begreou siē in Sichem inden
stucke velts dat Jacob cocht vanden kin=
derē Hemor des vaders Sichem/om hō-
dert penninghen/eñ wert den kinderen
Joseph erfdeel.

Eleasar die soon Aaron sterf oock eñ
si begroeuē hem tot Gibeath Pinehas/
sijns soons die hem gegeuen was opt ge
berchte Ephraim

Hier eindet dat boec Josua
Hier begint dat boec der Rechterē.
Dat eerste Capittel

NAe den doot
A Josua/vraechden die kin
deren Jsrael dē HERE
eñ spraken Wie sal onder
ons dat oorloghe voeren
teghen die Cananiten/De HERE sprac
Juda salt voerē. ic heb dat lant in sine hāt
gegeuē/Doē sprac Juda tot sinē broeder
Simeon/treect met mi opwaerts in mijn
loth/eñ laet ons tegē die Cananitē stridē
so wil ic weder met v trecken in v lot/Al-
dus troc Simeon met hem

Doen Judas op troc/so gaf hem dye
HERE die Cananiten eñ Pheresitē in
harē handē/eñ sloegen tot Besek/tiē du-
sent mānen/eñ vonden Adoni Besek tot
Besek/eñ streeden tegen hem. eñ sloegē
die Cananiten eñ Pheresiten. Maer A-
doni Besek vluchtede eñ si iaechdē hem
B na/eñ doen si hem greepen hieuwē si hē
die duimen aen sijn hāden eñ voeten af/
Doen sprac Adoni Besek Tseuentich co=
ninghen met af gehouwen duymē haer
der handen eñ voeten lasen dat ouerblijf
sel der spijsen onder mijnder tafelen op/
So ict gedaen hebbe so heeft mi God we
der vergouden. Eñ mē bracht hem te Je-
rusalem/aldaer sterf hi

Maer die kinderen Juda streeden te
ghen Jerusalem ende wonnense eñ sloe-
gense metter scerpten des zweerts/ende
stoocten die stadt aen/ Daer na trocken
die kinderen Juda neder/om teghen die
Cananiten te striden/die opt geberchte
ende teghen suden ende inden gronden
wonen. Ende Juda troc henen tegen die
Cananiten/die tot Hebron woondē/He-
bron hiet voortijts Kiriath Arba/eñ sloe
ghen Sesai ende Ahiman ende Thalma C
ende troc van daer/teghen die inwoon-
ders tot Debir/Debir hiet voortijts Ky-
riath Sepher

Ende Caleb sprack Wie Kiriath Se
pher verslaet eñ wint/dien wil ic mijne
dochter Achsa tot eenen wyue gheuen/
Doen wantse Athniel/die sone Knas Ca
lebs ioncste broeders/Ende hi gaf hē sijn
dochter Achsa tot eenen wiue Ende het
gheuiel doen si in troc/wert si vermaent
dat si eenen acker vā haren vader eysschē
soude/eñ si viel vanden esel. Doen sprack
Caleb tot haer wat is v/Si sprack Geeft
mi een seegeninge/want ghi hebt mi eē
suidē lāt gegeuen/gheeft mi oock een wa-
terachtich/Doen gaf hi haer een water- D
achtich bouen eñ beneden

Eñ die kinderē des Keniters Moyses
zwager trocken opwaerts wt der palmē
stadt/metten kinderen Juda/die teghen
tsuiden leghet der stadt Arad/eñ ginc he-
nen eñ woonden onder dat volc/Eñ Ju-
da troc henen met Simeon sinen broeder
eñ si sloeghen die Cananiten Sephat/eñ
si verbandense eñ hieten die stat Harma Josu. xv
Daer toe wā Juda Gasa met harē toebe
hoortē/eñ Asklon met harē toebehoorten
eñ Ekrō met haerder toebehoorten/Eñ
die HERE was met Juda/also dat hi dz
ghebercgte in nam Wāt hi en conste die
inwoonders inden gronde niet in ghene
men/om dat si yseren waghens hadden
Eñ si gauen Caleb Hebron/so Moyse ge-
seit hadde Eñ hi verdreef daer wt die drie
sonen Enak

Maer die kinderen Beniamin en ver E
dreuen die Jebusiten niet/die tot Jheru-
salem woondē Maer die Jebusitē woon

dē bi die kinderen Beniamin tot Jerusa-
lem tot desen dage toe.

F Des gelijcs trockē die kinderē Joseps ooc op tot BethEl/eñ die HEERE was met hen Eñ dat huys Joseph bespieden wt BethEl/die te voren Lus hiet/Eñ die wachters sagen eenen man wt der stadt gaen eñ sprakē tot hē/wiset ons waer wy in die stadt comen so willen wi ontfermhertichheit aen v doen Eñ doen hijt hem wijsde waer si in die stadt souden comen/ sloegē si de stat metter scerptē ds sweerts Maer dien man met alle sinen vrienden lieten si gaen/Doen troc die selue mā opt lant der Hethiten eñ timmerde een stadt ende hietse Lus/die heet noch te daghe alsoo

Eñ Manasse en verdreef BethSeā niet met harē dochteren/noch Thaenach met haren dochteren/noch die inwoonders tot Doe met haren dochteren/noch die inwoonders tot Jebleam met haren dochteren Noch die inwoonders tot Megiddo met haren dochterē/Eñ die Cananiten begonsten te woenen in dē seluē lāde Maer doen Israel sterck wart so maecte hi die Cananiten chijnsbair eñ en verdreefse niet

G Des gelijc so en verdreef ooc Ephraim die Cananiten niet die te Gaser woonden/maer die Cananitē woōdē onder hē te Gaser

Zebulon en verdreef die inwoōders ooc niet tot Kitron eñ Nahalol/maer dye Cananiten woonden onder hē eñ waren cijnsbaer

Asser en verdreef die inwoonders tot Acs niet/noch die inwoōders tot Zido tot Ahelab/tot Achsib/Helba/tot Aphik/ eñ tot Rehob/die Asseriten woondē onder die Cananiten die inden lande woonden wāt si en verdreuense niet

Naphtali en verdreef die inwoonders tot BethSemes niet/noch tot BetAnath.maer woonde onder die Cananiten die indē lāde woonden.Maer die tot BetSemes eñ tot BethAnath worden cijsbaer

Eñ die Amoriten drongen die kinderen Dan opt geberchte/eñ en lieten nyet

toe datse onder indē gront soudē comen/ Eñ die Amoriten begonstē te wonē opt gheberchte Heres tot Aialon tot Saalbim/nochtans so wert hem die hant Josephs te swaer/eñ wordē cijsbaer Eñ den pale der Amoritē was/daermē tot Akrabim opwaerts gaet/eñ van dē steē eñ vāder hoochten

Dat tweede Capittel

Der quā een bode des HEEREN opwaerts vā Gilgal tot Bochim eñ sprac A
Jc heb v wt Egipten gelept eñ in dat lāt gebracht dat ic uwē vāderen gheswooren hebbe eñ sprac Jc en wilde mijn verbont niet achter laten inder eewicheit/op dat ghi geen verbont mettē inwoōders des lants en sout maken/eñ hare outarē sout breken Maer ghi en hebt mijnder stemmen geen gehoor gegeuē/waer om hebt ghi dat gedaen/doen sprac ic ooc Jc en wil se niet verderuen voor v/op dat si v tot eenen valle werden eñ hare godē tot eenē nette. Eñ doen die bode des HEEREN sulcke woirden gesproken hadde tot allen kinderen Israel so hief dat volc sine stemme op eñ weende/eñ hieten die plaetse Bochim ende offerden aldaer den HEERE

Want als Josua dat volc vā hē ghelaten hadde/eñ die kinderē Israel wech getrocken waren/elc in sijn erfdeel om dat lant inne te nemen so diende dat volc dē HERE also lāge als Josua leefde/eñ die ouders die lange na Josua leefden/eñ alle die groote wercken des HEEREN ghesien hadden/dien hi Israel gedaen hadde Doen Josua die sone Nun gestoruē was die knecht des HEEREN doē hi hondert ende tien iaren out was/begroeuen si hē in die palen sijns erfdeels tot Thimnath Heres opt gheberchte /Ephraim/van
noortwaerts aenden berghe Gaas/doen B
oock alle dye tot dier tijt gheleeft hadden tot haren vaderen vergadert worden/ stont na hem een ander ghestacht op/dat den HERE niet en kende/noch die wercken die hi aen Israel ghedaen hadde

Doen deden die kinderen Israhel quaet voor den HEERE eñ dienden Ba

alim/eñ verlietē dē HERE haerder va
deren God/diese wtē lande Egipti ghe-
lept hadde eñ volchdē anderē godē nae/
ooc die godē der volcken die ront omme
hen woondē eñ aēbadēse/eñ vertoorndē
den HERE/wāt si verlietē dē HERE
al meer eñ meer/eñ diendē Baal eñ As-
C tharoth Aldus verbolch die grāscap des
HEREN ouer Israel/eñ gafse indē hā-
den der geērē diese beroofdē dat sise sou-
dē beroouē/eñ vercochtse indē handen
haerder viādē ront omme/eñ sy en con-
sten haer viādē niet wederstaen/Maer
werwaerts dat si henē wilde daer was
die hant des HEREN tegē hen/tot on
geluc/so hen die HERE ghesеit eñ ghe-
D zworē hadde/eñ wordē herdelic gedrōgē
¶ Als nu die HERE rechters verwec-
te/diese wtē roouers hādē holpē/soo en
gauē si dē rechterē geē gehoore/maer sy
boeleerdē na andere godē eñ aēbadense
eñ wekē haestelic vādē wege daer hare
vaderē op gegaē warē/des HEEREN
gebodē gehoirsaē te sine/eñ en dedē niet
als die selue

Eñ als die HERE hen rechters ver-
wecte/so was de HERE metten rechte
ren/eñ halp hen wt haerder viādē han-
dē/so lāghe als die rechter leefde. Want
haer wee clagē/ouer die gene diese dwō
gen eñ dronghē/iāmerde den HERE.
Maer als die rechter sterf/so keerden si
hen/eñ verdoruēt meer dā haer vaders
dat si anderē godē volchdē/hen te dienē
eñ te aēbedē/si en vielē vā haren voorne
men niet/noch vā harē hert neckighen
wesene

Daer om vergrāde die verbolgētheit
des HEREN ouer Israhel/alsoo dat hi
sprac Vvāt dit volc mijn verbōt ouer ge
gaen is/dat ic harē vaderē ghebodē heb
eñ en hoordē mijn stēme niet/so en wil ic
voort aē ooc niemādē verdriuē vādē hei-
denē/die Iosua heeft gelatē doe hi sterf/
op dat ic Israel soude proeuē aē hen/of si
op dē wech des HEREN bliuen/dat sy
daer inne wādelē/soo haer vaders daer
inne gebleuē sijn ofte niet/Aldus so liet
die HERE dese volkē/dat hise niet hae-
stelic en verdreef/die hi in de hādē Iosua

niet en hadde gegeuē.

Dat derde Capittel A

Dit sijn die volckē die die HERE
liet bliuē/dat hi Israel aē hen soude proe
uē/die vādē oorloge Canaā niet en wistē
Alleē daer om dat die geslachtē der kin-
derē Israel soudē wetē eñ leerē strijden
die te vorē daer af niet en wistē. Te wetē
die vijf heerē der Philisteen/eñ alle Ca-
naniten eñ Zidonitē eñ Hethitē dye aē
den berge Libanon woondē/vāden ber
ge Baal Hermon aen/tot datmen comt
tot Hemath. Die selue bleuē/om Israel
daer aen te proeuen/datmen ondervon
de/oft si den gebode des HEREN ghe-
hoor geuē/die hi haren vaderen gebodē
hadde door Moysen

Doē die kinderē Israel also woonden
onder die Cananitē/Hethitē/Amoriten
Pheresiten/Heuiten eñ Iebusiten/soo
namen si van haren dochteren tot wiuē
eñ gauen hare dochteren der geenre so
nen/eñ diendē der geender afgoden/eñ
deden quaet voor den HERE/eñ verga
ten haers HEREN haers Gods ende
diēdē Baalim eñ Astharoth Doen ver-
balch die grāscap des HEREN ouer Is
rael/eñ vercochtse onder die hādē Cusā
Risathaim dē coninc tot Mesopotamia
eñ die kinderē Israel diēdē alsoo Cusan
Risathaim/acht iaer

Doe riepē die kinderen Israel totten
HERE/eñ dye HERE verwecte hen
eenē salichmaker diese verloste Athniel
dye sone Kenas Calebs ioncste broeder/
eñ dē geest des HEREN quā ouer hē/
eñ wert rechter in Israel/eñ troc wt tot
ten stride/eñ die HERE gaf den coninc
tot Sirien Cusan Risathaim in sine han
den/alzo dat sine hāt ouer hem te sterck
wert Doē was dat lāt veertich iarē stil-
le/eñ Athniel die sone Kenas sterf B

Maer die kinderen Israel deden noch
voortquaet voir den HERE. Doē sterc
te die HERE/Eglon den coninck der
Moabiten teghen die kinderen Israel
om dat si quaet deden teghen den HE-
RE/ende vergaderde die kinderē Am-
mon/ende die Amalekiten/eude hi troc
henen ende sloech Israel/ende nam dye

palm stadt in/eñ die kinderen Israel dië-
den Eglon der Moabiten coninc/achtië-
iaren/Doe riepen si totten HEERE/ende
die HEERE verwecte hen eenen salich
maker Ehud dē soon Gera des soons Je
mini/die was een man onduechsaem mz
sÿnder rechter hant

Eñ doen die kinderen Israel/door dē
seluen/gauen sondē aen Eglon der Mo-
abiten coninc/so maecte hem Ehud eenē
twee snidendē stootdeghen/een spanne
lāc eñ gordē ōder zÿ cleet/op zÿder rechter
dyen/eñ bracht die giften Eglon der Mo
abiten coninck/Eglon was een seer vet
man/eñ doe hi die gifte ouer haddē ghele
uert/so liet hi dat volc/die de gifte ghedra
ghen hadden/eñ keerde om vandē godē
tot Gilgal/eñ dede hem seggē/Ic hebbe
O coninc v wat heymelics te seggen Eñ
hi hietswigē/eñ si gingē wt vā hē alle die
om hem stonden

Ende Ehud quam tot hem in/Hi sat
C in dat getafelde somerhuys dat voor hē
alleen was. Eñ Ehud sprac. Ic heb v wat
van gode te segghen. Doe stont hi op van
sinen stoel. Ehud stac sÿn slincke hant wt
eñ nam den stootdeghen van sÿnder rec-
ter dyen/eñ stieten hem in sinen buyke/
also dat oor den hecht/den yser na daer in
volchde/eñ dattet vette den hecht besloot
want hi en trac den deeghen wt sinē buic
ke niet/also dat dē dreck van hem ghinck
Maer Ehud ginc ter achter dueren wt/
ende dede die duere achter hem toe ende
slootse

Doē hi wt was/so quamē sine knech
ten in eñ saghen dat die duere des somer
hoofs ghesloté was/eñ spraken/hi is mis
schien ten stoel gegaē indē ghetafeldē so-
D mer huise

Maer doen sy soo lange wachteden/
tot dat sy hem scaemedē Wandt niemāt
en dede de duere dˀ louerē opē/si namē dē
sluetel eñ dedēse op/Siet doen lach haer
heere opter aerdē doot/Ehud was ontlo
pen die wile dat si vertoefden/eñ ghinck
voor bi die afgoden ende vluchte tot Sei-
rath toe

Eñ doē hi daer in quā so blies hi die
basuyne/opt geberchte Ephraim/eñ dye

kinderen Ephraim trockē met hē vandē
geberchte eñ hi voor hē henē/eñ hi sprack
tot hen/Volget mi na Wāt die HERE/
heeft v die Moabitē/uwe viandē/in dinē
handē gegeuē/Eñ si iaechdē hen na/eñ si
vercregē die haue aen de Jordane in/die
tot Moab gaet. eñ en lietē der niemant
ouer gaen/eñ sloegen die Moabiten/in
dier tÿt/bi tien dusent mānē/also datter
niet een en ontquam ¶ Aldus wordē dye
Moabiten in die tÿt onder die hant der
kinderē Israel vernedert/eñ dat lāt was
tachtentich iarē stille

Daer na was Samgar die sone Anat
die sloech ses hondert Philisteen/met ee-
nen ossen stock/ende verloste Israhel/
oock

Dat.iiij.Capittel A

Maer die kinderē Israel dedē voorts i.reg.ij.a
quaet voor dē HEERE doen Ehud gestor-
uē was/Eñ die HERE vercochtse in die
handen Jabin/der Cananiten coninc/die
tot Hazor sadt eñ sine velthooftmā was/
Sissera/eñ hi woonde tot Hazroseth der
heydenen/Eñ die kinderē Israel riepen
totten HEERE Want hi had.ix.hondert
yserē wagens/eñ dwanck die kinderen
Israel met gewelt.xx.iaer

Tot dier tÿt was rechtersse in Israel
die prophetersse Debora/eē huisurouwe
Lapidoths/eñ si woōde onder die palmē
Debora/tussen Rama eñ BethEl/opten
geberchte Ephraim/eñ die kinderen Is-
rael quamē voor haer op int gheberchte/
Die selue seynde henen eñ liet roepē Ba
rak/dē soon AbiNoan/vā Kedes Naph-
thali eñ dede hē seggen

En heeft v die HEERE die God Isra
el niet gebodē/gaet henē eñ trect opten
berch Thabor/eñ neēt tiē duzēt mānē mz
v/vā dē kinderē Naphtali eñ Zebulon/
Want ic wil Sissera dē velthooftmā Ja-
bin tot v treckē aen dat water Kison/met
sinē wagens eñ met sÿnder menichte/eñ
wil hē in uwen hādē geuen/Barac sprac
tot haer/Ist dat ghi met mi trect/so wil ic
treckē maer en trect ghi met mi nz/so en
wil ic nz treckē Si sprac Ic wil mz v treckē B

maer dẽ prijs en sal v niet sijn op dese rei
se/die ghi doet/maer de HERE sal Sis-
sera in eens wijfs hãt ouergeuen Aldus
maecte haer Debora op eñ troc met Ba-
rak/tot Kedes/Doe riep Barak Sebu-
lon eñ Naphthali tot Kedes/eñ trock te
voete met.x.dusent mãnẽ Debora reys-
de ooc met hem.

Heber die Keniter/was vãdẽ Kenitẽ
vãdẽ kinderẽ Hobab Moise swager ge
trockẽ/eñ hadde sine tentẽ op geslagen
bi die eycke Zaanim neffens Kedes

Doẽ wert Sissera te kennẽ gegeuen
dat Barak de sone Abi Noã opten berch
Thabor getrockẽ ware/eñ hi riep alle si-
ne wagenẽ te samẽ/negẽ hondert ysere
wagẽs/eñ alle dat volc dat met hẽ was/
vã Harozeth der heydenẽ/aẽ dat water
Kison/Debora sprac tot Barak Op/dit
is den dach in welcken v dye HERE
Sissera in uwẽ hãdẽ heeft gegeuẽ/wãt
de HERE sal voir v wt reyzẽ Aldus troc
Barak vãden berge Thabor/eñ die tien
dusent mannẽ hem na.

Maer dye HERE maecte gruwel oft
C vervaerde Sissera/met alle sine wagẽs
eñ heyr/eñ verscrictese voor dye scerpte
des zweerts/voor Barak/Also dat Sisse
ra van sinẽ waghẽ spranc/eñ vluchte te
voete Barak iaechde de wagẽs na ende
den heyr tot Harozeth der heidenen toe
eñ allet heyr Sissera viel inder scerpten
des zweerts/also datter niet een ouer en
bleef/Maer Sissera vluchte te voete in
die tente Jael/des wijfs Heber des Ke-
niters/want die coninc Jabin tot Hazor
eñ dat huys Heber des Keniters/ston-
den met malcanderẽ in vrede

Jael ghinc wt Sissera te gemoete eñ
seide tot hẽ.wijct mijn heer wijct tot mi/
en vreest niet/ende hi weke tot haer in/
in haer tente/eñ si decte hẽ met eenẽ mã
tel. Hi sprac tot haer Lieue gheeft mi een
weynich waters te drincken/wãt mi dor
stet. Doẽ dede si opẽ eenẽ melcpot eñ gaf
hem te drinckẽ/eñ decte hem Eñ hi sprac
tot haer. Gaet inder tenten door/eñ als
iemant comt eñ vraecht of yemant hier
is soo segt Nyemant.
D Doe nam Jael dat wijf Heber eenẽ na

gel vãder tẽten/eñ eenẽ hamer in haer
hant/eñ ginc liselic of heimelic tot hẽ in/
eñ sloech hẽ den nagel door tslaep van si
nẽ hoofde/alsodat hi ter aerdẽ sanc Hi õt
slumerẽde eñ wert almachtich eñ sterf
Doẽ Barak Sissera na iaechde so ginc
hẽ Jael te gemoete daer wt/eñ sprac tot
hẽ. Comt hier ic wil v dẽ mont toonẽ die
ghi soect/eñ doen hi tot haer in quã/lach
Sissera doot/eñ die nagel stack in sinen
slaep Alzoo vernederde God op dye tijt
Jabin der Cananitẽ coninc voor die kin-
derẽ Jsrael/eñ die hãt der kinderẽ Jsra-
el ginc eñ verdructe Jabin der Cananitẽ
coninc. tot dat si hẽ wt roeydẽ. doe sanck
Debora eñ Barak de sone Abi Noam in
die tijt eñ seydẽ

Dat.v.Capittel

Looft den HERE aen/de ghene A
die vrijwillich waren indẽ volcke/doe die
grote in Jsrael stille saten.

Hoort toe ghi coningen eñ aenmerct
ghi princen Jc wil dẽ HERE wil ick sin-
gen/den HERE God Jsrael wil ic spelẽ

HERE doẽ ghi vã Seir op reisde/eñ
door ginct vãdẽ velde Edom Doẽ beefde
die aerde/dẽ hemel droop/eñ die wolckẽ
droopen met water Die berghen vloey-
den voor den HEERE Sinai voor den
HERE den God Jsrael
Jndẽ tijt Sãgar des soons Anath/indẽ
tijt Jael warẽ die wegẽ vergaen/eñ dye
dair op padẽ gaẽ soudẽ die wãdeldẽ dair
crõme wegen
Het gebrac/aẽ boerẽ gebract/in Jsrael/
tot dat ick Debora op quã/tot dat ick op
quã eẽ moeder in Jsrael.

Een nieuwe heeft God vercoren Hy
heeft die poorten bestredẽ Daer en was
geenẽ scilt noch spiese onder veertich du
zent in Jsrael gesien B
Mijn herte is wel aẽ de leeraers Jsrael
die daer vrijwillich sijn onder dẽ volcke

Looft den HERE ghi die op schone
eselen rijdt/die int gericht sit eñ dichtet
ghi die op den wech gaet
Doẽ die scuttẽ crijschtẽ tusscẽ die sciplie
dẽ/daer seidemẽ vander gherechticheit
des HEREN/vãder gerechticheit sijn-
der boeren in Jsrael//doen domineerde

des HEEREN volc onder die poorten/ segt

Wel op wel op Debora/wel op/wel op/eñ segt eē liedekē. Maect v op Barak/ ende vangt uwe vangers/ghi soon Abinoan

Doen domineerden die verlatene/bi den prinetsē des volcs/Die HERE heeft gedomineert/door die ruesen oft starcke

Vt Ephraim was hare wortel tegē Amalek/Ende na v Beniamin in dinen volcke

Van Machir hebbē leeraers heerscapie gehat Eñ vā Zebulō zijn regeerders geworden door die scrijfpēne

Eñ die princen tot Isaschar warē met Debora/eñ Isaschar was als Barak/inden gronde gesepnt met sinē voet volck e Ruben hielt hoge van hem/ende schepde hem van ons

Waer om blijfdi tusscē twee terminē daer ghi dat blasen der cudden hoort/dat Ruben hooch van hem hielde/ende hem van ons afsceide

Gilead bleef ouer geen side der Jordanen/eñ waer om woont Dā onder die scepen/Asser sat in die haue der zee/eñ bleef in sinen deelen

C Maer Zebulons volcke waghet hem inden doot/Naphthali oor/inder hoochtē des volcs Meron

Die coningen quamē eñ stredē/daer streden die coninghen der Cananiten tot Thaanach aen dat water Megiddo/mer ghelt ghewin en brachten si niet daer af

Vanden hemel wardt tegen hen gestreden/die sterren in haren loope stredē tegen Sissera

Die beke Kison wenteldese/die beke Kedumim/de beke Kison Mijne siele terdet op de starcke/daer rateldē der paerdē voetē voor dat verzagen haerder machtigher rupteren

Vloect die stadt Meros sprac dengel des HEEREN/vloect haer borgherē dat si den HERE niet te hulpe en comen/te hulpe den HERE/tot den ruesen

Ghebeseegent si onder den wiuē Jael/ dat wijf Heber/des Kenitersb Geseegēt si inder tenten onder dē wiuen

Melc gaf si/daer hi water eyschste eñ boter bracht/si daer/in eender heerlijcker schalen D Leui.f.d

Si greep met haerder hant dē nagel/ eñ met haerder rechter hant den smijthamere

Eñ sloech Sissera door zijne hooft/eñ quetste eñ doorboorde sinen slaep. Tot haren voetē cromde hij hē/hi viel neder ende lach/hi cromde hē. eñ viel neder tot haren voetē/zoo hi hem cromde/soo lach hy verdoruen

Sijn moeder sach ter venster wt/eñ wenede doir die tralien Waer omme bliuet sine wagen so langhe wt/dat hi niet en comt/Waer omme vertrecket die raders sijns waghens

Die vijfste onder sinen vrouwen antwoorde eñ sprac tot hair/en souden si niet vindē eñ wt deelē dē roof/elcken mā een meysen of twee tot eender buetē/eñ Sissera bonte ghesticte cleederen tot eender bueten gesticte bōte clederē om dē hals tot eender bueten

Also moetē vergaen HERE alle uwe viandē/maer die hen lief hebbē/moet sijn als die zōne opgaet in haerder macht

Ende dat landt hadde veertich iaer vrede

Dat.vi.Capittel

Ende doē die kinderē Israhel quaet deden voor dē HERE gaf se die HERE/ A
onder die hant der Madianitē seuē iaer Eñ doen der Madianitē hāt te sterc wert ouer die kinderē Israel so maectē die kinderen Israel voor hen holē indē geberchte eñ spelūckē/eñ vestē Eñ als Israel yet sayde so quamen die Madianiten ende Amalekiten/eñ die kinderen teghent oostē opwaert ouer hen/eñ beleegerdē hen teghen hen/eñ verdoruen dat gewasch opt lant/totten ingant tot Gasa toe/eñ en lieten niet ouer bliuen van dieren in Israel noch scapen noch ossen noch eselen Want si quamen daer op met haren beesten eñ tenten/als een grote menichte sprinchanen/also dat noch si/noch haere kemelen te tellen en waren/ende vielen int lant dat sijt verderuen souden Aldus wert Israel zeer neder voor die Madanīten/doē

deen riepen dye kinderen Jsrael totten
B HERE.
Maer als si totten HERE riepen om
der Midianitē wil/so seynde die HE-
RE eenē propheet tot hen/dye sprac tot
hen/Dus sept die HERE die God Jsra
el Jc heb v wt Egiptē gelept/eñ wt den
dienst huse ghebracht/Eñ heb v verlost
vāder Egipteners hant eñ vā alder hāt
die v drongē/eñ hebse voor v wt gestootē
eñ haer lāt v gegeuē/eñ sprac tot v Jck
ben die HERE uwe God/en vreest der
Amoritē godē niet/inder welker lāt ghi
woont eñ ghi en hebt mine stemme niet
ghehoort
Eñ eē engel des HEREN quā eñ sat
onder eē eicke te Aphra die behoorde Jo
as dē vader der Esritē toe/eñ sijn soō Gi
deon dorscede tarwe indē kelder op dat
hi vluchtē soude voir de Midianitē Doē
C openbaerde hē die engel des HEREN
eñ sprac tot hē/Dye HERE met v/ghy
strijdtbaer ruese/Gideō sprac tot hē Mi
ne heere is die HERE met ons/waer ō
is ons dā dit al weder varē eñ waer sijn
alle die wōderlichedē die ons onse vade-
rē verteldē/eñ sprakē De HERE heeft
ons wt Egiptē ghelept Maer nu heeft
ons die HERE verlaten eñ onder der
Midianitē hādē gegeuen
Die HERE keerde hē tot hē eñ sprac/
Gaet henē in dese uwe cracht/ghi sult Js
rael verlossen wt der Midianitē hāden/
Jck heb v geseegēt/Hi sprac tot hē/mijn
HERE waer mede sal ic Jsrael verlos-
sen mijn familie is dye nederste in Ma-
D nasse eñ ic bē die cleynste in mijs vaders
huyse Die HERE sprack tot hē Jck wil
met v sijn/also dz ghi dye Midianitē slaē
sult als eenē eenigē mā Hi sprac tot hem
Lieue heb ic genade voir v vōdē so geeft
mi eē teekē dat ghi sijt die met mi spreect
En gaet niet vā hier tot dat ic tot v come
eñ brēge mine spijsoffer dat ic voor v late
Hi sprac Jc sal bliuē tot dat ghi wedō cōt/
Eñ Gideon quā eñ maecte toe/eē gey-
ten vorkē eñ eē Epha ongesuerder bloe
men/eñ leyde vleesch in eenē korf eñ de-
de dat vleeschnat in eenen pot eñ bracht
tot hem dair wt onder die eycke/eñ ginc
ker toe Maer dye engel Gods sprac tot
hem Neēpt dat vleesch eñ dat ongesuer
de eñ settet op den steē dye hier is/ende
giet dat vleeschnat wt/eñ hi dede alsoo/
Doē stac die engel des HEREN dē stock
wt die hi in die hāt hadde/eñ ruerdē met-
tē wterstē dat vleesch/de ongesuerde bloe
me aen/eñ dat vier voer wt dē steē eñ ver
teerde dat vleesch/eñ ongesuerde bloeme
eñ de enghel des HEREN verdwijnde
wt sinen ooghen
Doen nu Gideon sach dat het een en- E
gel des HEREN was so sprac hi/O HE
RE/ HERE heb ic also eenē inghel des
HEREN van aensichte gesien/Die HE
RE sprac tot hē Vrede si met v/En vreest
niet/ghi en sult niet steruē Doen timmer
de Gedeon aldaer den HERE eenē ou-
taer/eñ hiet diē Die HERE des vreedts
die staet noch tot opten daghe vā huydē
tot Aphra des vaders der Esriten
Eñ inder seluer nacht sprac die HE
RE tot hē Neēt eenē varre onder die os
sen/die uwē vader toe behoorē/eñ eenē
anderē varre die seuēiarich is/eñ breect F
dē outaer Baal/dye uwen vader toe be-
hoort eñ hout dē bosch af dat daer bi staet
eñ timmert dē HERE uwē God/bouē
opter hoochtē des steēs eenē outaer eñ
maect diē toe/eñ neēt dē āderē varre eñ
offert eē brāt offer mettē houte des bos/
dat ghij af gehoudē hebt Doē nam Gide
on tien mānē wt sinē knechten eñ dede
also hē dye HERE gesept hadde/maer
hij vreesde dat te doē indē dage voor sijns
vaders huys eñ den lieden inder stadt/
eñ deet bi nachte
Doen die liedē inder stadt smorgens
vroech op stondē Siet doē was dē outaer
Baal gebroken eñ dit bosch daer bi afghe
houdē/eñ dē anderen varre een brātoffer
optē outaer die getimmert was/eñ dene
sprac tottē anderē/wie heeft dat ghedaen
eñ doē si sochten eñ dair na vraechden/so
wart gesept Gideon die sone Joas heeft
dat ghedaē Doē sprakē die liedē der stadt
tot Joas/geeft uwē soon daer wt hi moet
steruē om dat hi dē outaer Baal ghebro-
kē heeft/eñ dat bosch daer bi afgehouwē
heeft Joas sprac tot alle de bi hē stōdē wilt

ghi om Baal kyuē/wilt ghi hem verlos-
sen Wie om hem kijft/die sal desen mor-
ghen steruen/is hi God so rechte hi om
hē seluen/dat sinen outaer gebroken es/
Van dien daghe aen hietmē hem Jerib
eñ sprac Baal rechte om hē seluē dat sinē
outaer gebrokē is.

Doē die Midianitē eñ Amalekitē eñ
die kinderē tegēt oostē/hē te hoope ver-
gadert haddē eñ trockēd ouer eñ leger-
den hen indē gronde Jesrael/so trac die
geest des HEREN Gideon aē/eñ hi de
de die basuyne blasen eñ riep Abi Eser/
dat si hē volgē soudē eñ seynde bootscap-
pe in alle Manasse eñ riepse aē dat si hē
oor na soudē volgē Hi seide oor bootscap
tot Asser eñ Zebulon eñ Naphthali/die
quamē op hē te gemoete.

Eñ Gideō sprac tot God/Wildi Israel
door mijn hāt verlossen so ghy gesprokē
hebt/so wil ic eē vlies metter wollē indē
hof leggē/ist dat dē dauwe alleē sy eñ op
alle die aerde drooge/so sal ic merckē dat
ghi Israel verlossen sult door mine hant
so ghi gesprokē hebt Eñ het ghesciede al
so Eñ doē hi des āderē morgēs vroech op
stont/so wrāc hi dē dauwe wt vādē velle/
eñ hi veruulde eē scale of eē scelpe vol vā
dē water. Eñ Gideō sprac tot God/ uwe
grāscap en verbelghe niet op mi dat ick
noch eēs spreke Ic wil noch eēs proeuen
mettē vlies/Het si alleē op dat vel droge
eñ dauwe op alle die eerde. Eñ God de-
de also den seluē nacht/dat
alleen opt vel drooch was
eñ dau we op die gheheele
aerde

Dat.vij.Ca.

Doen maerte hē Je
rubaal dats Gideō vroech
op/eñ allet volc dat met hē
was/eñ legerde hē aē dye
fonteyne Harod/alsoo dat
hi dat heyr der Midianitē
hadde tegēt noordē achter
dē houele More inden val
leyen Maer dye HERE
sprac tot Gideō/des volcs
is te vele dat met v is/dat
ic Midiā in hare hādē sou-
de gheuen Israel mocht hē beroemē te
gen mi eñ seggē/mine hāt heeft my ver
lost. Dus laet nu wt roepē voor dye oorē
des volcs eñ segghē/wie bloode eñ versa
get is/die keere om eñ hesse hem vollikē
vanden geberchte Gilead. Doē keerde
des volcs tweentwintich dusent weder
omme/alsso datter mair tien dusent ouer
en bleuen B

Eñ dye HERE sprac tot Gideon Des
volcs is noch te vele/leitse neder aēt wa
ter/aldaer wil icse dy proeuē/eñ vā welc
ken ic v segghen sal/dat hy met v treckē
sal/die sal met v trecken/Maer van wel-
ken ic segghen sal dat hi niet met v trec-
ken en sal/die en sal nyet trecken Eñ hy
leyde dat volc aent water eñ de HERE
sprac tot Gideon Die met sijnder tongē
dat water lecket als een hont lecket/dyē
stelt bisonder/des ghelijcks dye op sine
knien valt/om te druncken Doē was dat
ghetal der gheēnre die ghelect hadden/
wt der hant totten monde drye hondert
mannen. Ende die HERE sprac tot Gi- C
deon. door die drie hondert mannen dye
ghelecht hebben wil ic v verlossen/ende
die Midianiten in uwen handen geuen
Maer dat ander volck latet alle tot syn-
der plaetse/gaen/

Eñ si namen voetzel voor dat volc met
hem/ende hare basunen Man die ande
re Israheliten liet hi alle gaen eenen ye

gheliken in sijn tente Maer hi
stercte hem met drie hondert
mannen ende dat heir der Mi
dianiten lach daer onder voor
hem inden vallepen of nederē
lande/Ende die HERE sprac
inder seluer nacht tot hē/Staet
op ende gaet af int heyr/Want
ic hebt in uwen handen ghege-
uen/Maer vreesdi af te gaen/
so laet uwen knape Pura met
v afgaen int heyr dat ghi hoort
D wat si spreken/daer na suldi
coene werden/dat ghi aftreect
int heyr

Doen ginc Josuā met sinē
knape af/aen die plaetse der
scilt wachters die int heir wa-
ren/Ende die Midianiten en-
de Amalekiten/ende alle die
kinderen van oosten/hadden
hen nederghelecht inden grō-
de/als een menichte sprincha-
nen/ende haer kemelē en wa
ren niet te tellen om der me-
nichten wille/als dat sant aen
den oeuer der zee/Doen Gide
on quam/Siet/doen vertelde
deen den anderen/eenen droē
ende sprak/Siet mi heeft eenē
droom ghedromet/Mi dochte
dat een gheroestet ghersten broodt/wen
telde hem totten heir der Midianitē eñ
doen het aen die tente quam/ so sloech de
selue ende werpse neder eñ keerdese om
dat ouerste totten onderstē/also dat die tē
te lach. Doen antwoorde dander dat en
es niet anders dan dat sweerdt Gideon
des soons Joas des Israliten God heeft
die Midianiten in sinen handen ghege-
uen met alle den heir

Doen Gideon hoorde dien sulken
droome vertellen ende sine wtlegginge
so aenbede hi/ende quam weder int heir
Israel ende sprac Maect v op want dye
HERE heeft dat heyr der Midianiten
in uwen handen ghegheuen ende hi deel
de die drie hondert mannen in drie dee-
len/ende gaf elcken een basuyn in sijn
handt ende ledighe crupken ende lam- H
pen daer inne ende seyde tot hen Spiet
op mi ende doet oock alsoo/ende siet als
ick aen die plaetse des heyrs come/so ick
doe soe doet ghi oock Als ic die basuyne
blase ende alle die met mi sijn so sult ghi
oock die basuyne blasen omt gheheele
heyr ende segghē/Hier tsweert des HE
REN ende Gideon

Alsoo quam Gideon ende die drie
hondert mannen met hem aen de plaet
se des heyrs omtrent die tijt als die mid-
delste wake aengaet ende wecten dye
wachters op/ende bliesen met basunen/
ende sloeghen die crupken in haren hā-
den in stucken Alsoo bliesen alle die drie

deelen met basunen ende braken die cru
kē maer si hieldē die lampē in harē slinc-
ker handen/ ende die basuinen in haren
rechten handen/dat si bliesen ende riepē
Hier tswerdt des HEREN ende Gide
on/ende elc stont op sijn plaetse rontom-
me dat heir Doē waert alle dat heir loe-
pende/ende riepen ende vluchten Ende
in dien/die drie hondert mannē bliesen/
die basunen bescicte die HEERE dat in
allet heyr/eens yegelics swerdt teghen
den anderen was ende dat heyr vluchte
tot Beth Sita Zereratha toe tot aen de
palen der brepden Meholab bi Tabath
Ende die mannen Israel van Naphtha-
li/van Asser ende van alle Manasse rie
pen/ende iaechden den /Midianiten/
na

Ende Gideon seynde bootscape op
alle dat gheberchte Ephraim ende dede
segghen Comt af den Midianiten tegē/
G ende onderloept hem dat water tot Bet
Sara ende der Jordanen toe/Doen rie-
pen alle die van Ephraim waren eñ on-
derliepen hen dat water tot Beth Sara
ende die Jordane/ende vienghen twee
princen der Midianitē Oreb ende Seb
ende dooden Oreb optē steen Oreb en-
de Seb inden kelder Seb ende iaechdē
die Midianiten ende brachten die hoof-
den Oreb eñ Seb tot Gideon ouer dye
Jordane

Dat.viij.Capittel

A Ende die mannē vā Ephraim spra-
ken tot hē Waerom hebdi ons dz
ghedaen dat ghi ons niet en riept doen
ghi inden strijdt troct teghen die Midia
niten/ende keuen sterkelic teghen hem/
Maer hi seide tot hen/Wat hebbe ic nu
ghedaen dat uwer daet ghelijc si En es
niet een rancke Ephraim beter/dan den
gheheele wijnoogst AbiEser/God heeft
die princen der Midianiten Oreb ende
Seb in uwen handen ghegheuen hoe
hadde ic dat connē gedoē dat ghy gedaē
hebt/Doen hi dat sprac so liet harē geest
van hem af

B Doen Gidon aen die Jordane quam
so ginc hi daer ouer metten drie hondert
mannen die bi hem waren ende waren
moede ende iaechden na Ende hi sprack
totten leuiten te Sucoth/Lieue geeft dē
volcke dat onder mi es/sommighe brodē
want si sijn moede/dat ick na iaghe den
coninghen der Midianitē Sebah ende
Zalmuna. Maer die ouerste te Sucoth
spraken/Sijn die handen Sebah ende
Zalmuna enmertoes in uwen handen
dat wi uwer scaren broedt souden geuē
Gideon sprack/ wel aen/ als die HERE
Sebah ende Salmuna in minen handē
geeft/so wil ic v vleesch met dornē wt der
woestinen/ende met dijstelen in stucken
wrinē Ende hi troc van daer opwaerts
tot Pnuel ende sprac oock alsoo tot hen/ C
Ende die lieden tot Pnuel antwoorden
ghelijc die tot Sucoth/ende hi sprac oock
totten liedē te Pnuel come ic met vredē
weder/so wil ick desen thoren in stucken
breken

Maer Sebah ende Salmunā warē
te Karkar ende haer heyr met hē by vijf
tien duysent dye alle ouer bleuē waren
vanden ghebeelen heyr der kinderē vā
den oosten/want hondert ende twintich
duysent warender geuallen die tsweert
wt trecken consten

Ende Gideon troc opwaerts op dye
strate daermen in tenten woont tegent
oostē tot Nobah ende Jabeha/eñ sloech D
dat heyr/wāt dat heyr was seker/ Ende
Sebah ende Salmuna vluchten/maer
hi iaechde hen nae/ende vinck dye twee
coningen der Midianiten Sebah ende
Salmuna/ende veruaerde dat ghehee-
le heyr.

Doen nu Gideon die sone Joas we-
der quam vanden stride vanden opgāc
der sonnen/vinck hi eenen knaep wt dē
lieden te Sucoth ende vraechde hem die
bescreef hen /die ouersten te Sucoth eñ
haer ouders tseuentseuentich mannen
ende hi quam totten liedē te Sucoth/eñ
sprac Siet/hier es Sebah en Salmuna
ouer welke ghi my bespottet eñ seyt/ es

dan Sebah eñ Salmunā hāt nv al in dij
hāt/dat wi uwē liedē die moede zijn/broot
geuē soudē/eñ hi nā die ouders der stat/
eñ doornē wt der woestinen ende dijste-
len/ende liet die liedē te Sucoth dair me
de verscoren.ende hi brac den thoren tot
Pnuel eñ doode die lieden der stadt.

Eñ hi sprac tot Sebah eñ Salmuna/
Hoe danich waren die mannen die ghy
E doodet te Thabor.si sprakē Sy warē als
ghi/eñ scoon als kinderē eens coninncks/
Hi sprac Het sijn mijn broedrs/mijnrr moe
der sonē geweest/sco warachtich als die
HERE leeft/waert dat ghise hadt latē
leuen/so en soude ick v niet dooden/ende
sprac tot sinen eerst geboren sone Jether
staet op ende dootse Maer die knape en
troc sijn zweert niet wt Want hi vreesde
om dat hi noch een knechtken was Se
bah eñ Salmuna spraken/staet ghi op/
eñ slaet ons/want na dat die mā is/dair
na is oec sijn macht/Aldus stont Gideō
op eñ doodese Sebah eñ Zalmuna/eñ
nam die spanselē die aen haerder keme
len halsen waren

Doen seyden sommighe in Israel tot
Gideon Sijt heer ouer ons/ghi eñ v soō
eñ vws soons soon want ghy ons vander
Midianiten handt verlost hebt/Maer
Gideon sprac tot hen Ic en wil niet heer
sijn ouer v/eñ mijn soon en sal oock nyet
heer sijn ouer v/Maer dye HERE sal
heere ouer v sijn

Gideon seide tot hen/Een dinc begee
re ic vā v/elc gheue mi de oorringe die hi
F gerooft heeft/wādt om dattet Ismaelitē
warē/so haddē si guldē oorringē Si seidē
Die willē wi geuē/eñ si spreidē een cleet
wt/eñ elc werp die oorringē daer op dye
hi gerooft hadde/Eñ die guldē oorringē
die hi eyschste/maectē in gewichte duzēt
eñ seuē hondert siculē gouts/zonder dye
spanselē eñ ketenē/eñ scaerlakē cleederē
die der Midianitē coningē dragē/eñ zon
der die halsbandē haerder kemelē/Eñ
Gideon maecte eenē lijfroc daer af/ende
steldet inder stadt Aphra/Eñ alle Israel
verhoorde hē dair aen aldair/eñ het wer
de Gideon eñ sinē huse tot arghernisse

Also worden die Midianiten veroot-
moedicht voor die kinderē Israel/eñ en

hieuē haer hooft niet meer op/eñ dat lāt
sat veertich iaren stille alsoo langhe als
Gideon leefde G

Eñ JeruBaal die sone Joas/ghinck iiij.re.x
hen en eñ woonde in sinen huyse eñ Gi-
deon hadde tseuentich sonen die wt sijn-
der dien gecomen waren/want hy had-
de vele wiuen/eñ sijn concubine dye hy
tot Sichem hadde baerde hem oec eenē
sone/dies name hiet AbiMelech.eñ Gi-
deon die sone Joas sterf in goedē ouder-
dom/eñ wert begrauē in zijns vadrs Joas
graft/tot Aphra/des vaders des Esritē

Maer doe Gideon gestoruē was/keer-
dē hen die kinderē Israel om/eñ hoereer
dē na Baalim/eñ maectē een verbondt
met Baal dat hi haer God zoude zijn/eñ
die kinderē Israel en gedachtē niet aen
dē HERE harē God/diese ront omme
vander handt haerder vianden verlost
hadde/ende en deden geen ontfermher-
ticheidt den huyse Jerubaal/Gideon/so
hi alle goet aen Israhel ghedaen hadde. A

Dat.ix.Capittel

AbiMelech die soō Jerubaal ginc
wech tot Sichem totten broede-
deren sijnder moeder/eñ sprac met hen/
eñ met alle den ghestachte des huys sijn
der moeder vader eñ sprac/Lieue spreect
voor die ooren alder mannē tot Sichem
Wat is v beter dat seuentich mānē alle
de kinder Jerubaal/ouer v heerē sijn/of
dat eē mā ouer v heere si/gedēct oec dair
bi dat ic uwe gebeente eñ vleesch ben

Doē sprakē die broedrs zijnder moeder
voor hē alle dese woordē voor dē oorē allē
mānē tot Sichē/eñ haer herte neychde
hē na AbiMelech Wāt si gedachtē/het
is onse broeder/eñ gauē hē tseuentich sil
uerlīgē wt dē huse BaalBerith/eñ Abi-
Melech huerde daer mede lose lichtuer-
dige mānē/die hē navolchdē/eñ hy quā
in sijns vadrs huis tot Aphra/eñ doode si
ne broedrs die kinderē Jerubaal/tseuen-
tich mānē op eenē steē/maer Jothā dye
iongste sone Jerubaal bleef ouer/want
hi wert versteken

Eñ alle mānē vā Sichē vgaderdē hen
eñ dz geheele huis Millo gigē henē/eñ
maectē Abimelech tot eenē conīc/bi dye
raet eyckē die te Sichem staen

Doen dat Jothan te kennen ghege
uen wert/so ghinc hi wech ende trat op
die hoochte des berchs Grisim/eñ hief
sijn stemme op/riep ende sprac/Hoort mi
B ghi mannen tot Sichem/op dat v God
ooc hoore Die bomen ghinghen wech
dat si eenen coninck ouer hen souden sal
uen/ende spraken totten olyboom sijt on
sen coninc/Maer dē olijfboom antwoor
de hen Sal ic mijn vetticheyt laten/dye
beide God ende mensche aen mi prisen
ende wech gaen dat ic ouer die boomen
drijue/doen spraken die boomen totten
vijchboom/ Comt ghi ende sijt eē coninc
ouer ons/Maer die vijchboom sprac tot
hen Sal ick mine soeticheit ende mijne
goede vruchten laten/ende gaen henen
dat ic ouer die boomen bouē driue/Doē
spraken die boomen totten wijnstoc Cōt
ghi ende sijt onse coninck/Mer die wijn-
stock sprac tot hen/Sal ic minē most la-
ten die god ende menschen vrolic maect
ende gaen henē dat ic ouer die boomen
bouen driue/Doen spraken alle boomen
totten doorn bosch Comt ende sijt coninc
ouer ons Ende den doorn bosch sprac tot
ten boomē Ist warachtich dat ghi mi tot
eenen coninc saluet ouer v/so comt ende
betrouwet v onder mijn scaduwe Js dat
niet/soo gae vier wten doornenbosch en-
de verslijnde dye cederboomen Liba-
non.

Hebt ghi nv recht ende redelic ghe-
daen/dat ghi AbiMelech/tot eenen co-
ninc ghemaect hebt/eñ hebt ghi wel ge-
daen aen JeruBaal/ende aen sinē huy-
se ende hebdi hen gedaen so hi aen v ver-
dient heeft/dat mijn vader om uwent
wille gestreden heeft/eñ sine siele wech
ghewórpen van hem/dat hi v soude ver-
lossen vander Midianiten hant eñ ghy
rechtet v heden op tegen mijns vaders
huys ende verworget sine kinderen tse-
uentich personen op eenē steē/eñ maect
v eenē coninc AbiMelech sijns meyssēs
soon ouer die mannē tot Sichem om dat
hi uwe broeder es

C Hebdi nv recht ende redelic ghehā
delt aen JeruBaal eñ aen sinen huse Jn

desen daghe/so sijt vrolick ouer AbiMe-
lech/eñ hi si vrolic ouer v Js dat niet/soo
gae vier wt AbiMelech eñ verslinde die
mannen tot Sichem/eñ dat huis Millo
eñ daer ga ooc vier wt vanden mannen
tot Sichem eñ dat huys millo eñ verslin
de Abimelech Eñ Jothan vluchtede eñ
ontweecke eñ ghinc tot Ber/eñ woonde
al daer voor sinen broeder Abimelech

Als nv Abimelech drie iaren ouer
Jsrael gedomineert ofte geheerscht had
de/so seinde God eenē quaden moet tus-
schen Abimelech/eñ den mannē tot Si-
chem/Want die mannē tot Sichem ver
spraken Abimelech/eñ die misdaet der
doodinghen/der tseuentich sonen Jeru-
baal eñ haer bloet begonsten si te leggē
op Abimelech haren broeder diese ver- D
worcht hadde/eñ op die mannen tot Si-
chem/die hem sijn hant ghesterct haddē
daer toe/dat hi sijn broeders verworch-
de.eñ die mannē vā Sichem/leidē laghē
op dat hoochte der bergen/eñ roof dense
alle/die opter straten tot hem wandeldē
eñ het werdet Abimelech geboortscapt

Gaal die zoon Ebed quā eñ sine broe-
der/eñ ginghen tot Sichem inne/eñ die
mannē tot Sichem verlieten hen op hē
ñ tr o ck ē wt opt velt eñ pluctten af hare
wijnbergen/eñ terdense/eñ maectē enē
dans/eñ gingen in haers gods huys eñ
aten eñ dronckē/eñ vloectē AbiMelech/
eñ Gaal die sone Ebed sprac/wie is Abi-
Melech/eñ wat is Sichem dat wy hem
dienen souden/En is hi niet Jerubaals
soon/eñ heeft Sebul sinē knecht gestelt
ouer die liedē Hemor des vaders Sichē
wair om souden wi hem dienē/Oft God
wilde dat het volc onder mijn hāt ware/
dat ic AbiMelech vā tāte mochte helpē.

Eñ het wert Abimelech gheseit ver-
meerdert v heir eñ treet wt Want Se-
bul die ouerste in die stat/doē hi die woor
den Gaal des soons Ebed hoorde so ver-
bolch hi in sine gramscap eñ seinde boot-
scappē tot AbiMelech heimelic/eñ dede
hē seggē/Siet/Gaal die sone Ebed eñ si-
ne broeders sijn tot Sichem gecomē/eñ
makē v die stadt contrarie Dus maect v
nu op bi nacht/ghi eñ v volc dat bi v es/

C eñ verbercht v int veldt/eñ ſmorgēs als
die zōne op gaet ſo maect v vroech op/eñ
ouerualt die ſtat/eñ iſt dz hi eñ dz volc dat
bi hē is/tot v wt trect/ſo doet met hē ſoo
het uwe hant vindet.

Abiſmelech ſtont ſnachs op/eñ allet
volc dat bi hē was/eñ leyde laghē op Si
chem met vier heyrſcarē/ende Gaal de
ſoon Ebed troc wt/eñ trat voor dye due-
re aēder ſtadt poorte. Abiſmelech maec-
te hē op wt der lagē met den volcke dat
met hem was Doen Gaal dat volc ſach
ſach/ſo ſeide hi tot Sebul. Siet/daer cōt
een volc neder vāder hoochten des ghe-
berchs. Sebul ſprack tot hē Ghi ſiet dye
ſcaduwe der bergē voor lieden aē. Gaal
ſprac noch meer ſeggēde Siet daer cōpt
eē volc neder wt dē middel des lants/eñ
eē heyrſcare comt optē wech totter louer
eicke. Doē ſprac Sebul Wair is doch nv
uwē mont/die daer ſeit Wie is Abiſme-
lech dat wi hē dienē ſoudē En is dat niet
dat volc dat ghi verworpē hebt/trect nv
wt/eñ ſtrijdt tegē hen

Gaal troc wt voor die borgherē tot Si
chē henē/eñ ſtreet tegē Abiſmelech mer
Abiſmelech iaechde hem dat hi vluchte
voor hē/eñ daer vielē vele verſlaghene
tot aē die duere der poorten/eñ Abiſme-
lech bleef tot Aruma/Sebul dreef Gaal
eñ ſine broeders/dat ſi tot Sichē niet en
mochtē bliuē Optē anderē dach ghinck
dat volc daer wt optē velde Doē dat Abi
melech te kēnē gegeuē wert/nā hi dat
E volc eñ deylde dat in drie heyrſcarē ende
leyde lagē op hen inden velde Als hi nv
ſach dat dat volc wt der ſtadt ginc/ſo ver
hief hi hē ouer hen/eñ ſloechſe

Abiſmelech eñ die ſcare die bi hē was
oueruielēſe eñ gingē aen dye duere der
ſtadt poortē. Maer die andere twee ſcha
ren oueruielē die optē velde warē/ende
ſloegēſe Doē ſtreet Abiſmelech tegē die
ſtadt/dē ſeluē heelen dach eñ wontſe/eñ
verworchde dat volc dat daer inne was/
eñ brac die ſtadt eñ ſtroyde ſout daer op/
Doē dat alle die mānē des torens tot Si
chē dat hoordē/gingē ſi in een feeſte des
huys des gods Birith. Doē dat Abiſme
lech hoorde dat hen alle die mānē des to

rens te Sichē vergadert haddē/ſo ginc
hi optē berch Selmon met alle ſinē volc
ke dat bi hē was/eñ nā eē bijl in ſijn hāt
eñ hieu eenē tac vādē boomē/eñ hief diē
op/eñ ſette diē op ſijn ſcoudere/eñ ſprack
tot alle dē volcke dat met hē was/al wat
ghi geſiē hebt dat ic doe/dat doet ooc hae G
ſtelic ghi als ic/doē hieu allet volc eenen
tac af/eñ volchdē Abiſmelech na/eñ ley-
dē hen aē die veſteniſſe eñ ſtakēt aē met
vier/tegē hen eñ die veſteniſſe/alſoo dat
ooc alle mānē des torēs tot Sichē ſtoruē
bi duyſent mānen eñ vrouwen

Abiſmelech troc tot Thebez eñ belee-
gerdeſe eñ wontſe. Maer daer was enē
ſterckē torē middē inder ſtadt/op welkē
alle liedē eñ vrouwē eñ borgers der ſtadt
vluchtē eñ ſlootē achter hen toe/eñ clom
men op dat dac des torēs. Doen quā Abi
melech tot aē dē torē/eñ ſtreedt daer te-
gē/eñ genaecte totter duerē des torens/
dat hi diē met vier ſoude verbernē/mer
eē wijf werp eē ſtuc vā eenē ſteē Abiſme
lech opt hooft/eñ brack hē ſijn herſenber
ken. Doē riep Abiſmelech haeſtelic ſinē
wapēdrager tot hē eñ ſeide tot hē/Trect
v ſweert wt eñ doodet mi/op datmē niet
vā mi en ſegge/eē wijf heeft hē verwor-
get/Doē doorſtac hē zijn knecht/eñ hi ſterf

Maer doē die Iſraelitē ſagē die met hē
warē/dat Abiſmelech doot was/ſo ginc
elc in ſijn plaetſe. Alſoo betaelde hē God
almachtich dat quaet/dat hi aen ſinē va-
der gedaē hadde/doen hi ſijn tſeuentich
broeders verworchde/des gelijckē allet
quaet der mannē Sichē lōnde hen God
op haer hoofden/eñ dē vloec Iothā des
ſoens Ierubaal quam ouer hen A

Dat. x. Capittel

NAe Abiſmelech ſtont eē ander ſa-
lichmaker op in Iſrael/Thola een man
van Iſaſchar/eñ eē ſoon Pua/die welck
ſijns vaders zoon was/eñ woōde tot Sa
mir opt gheberchte Ephraim/eñ oordel
de Iſrahel. drientwintich iaer/eñ hadde
dertich ſonen/op. dertich ezel vuelens rij
dende/ende hadde dertich ſteden. die hie
ten/Hauot Iair/tot deſen daghe toe/en-
de ligghen in Gilead/ende Iair ſterf en
de werdt begrauē te Kamon

Maer die kinderen Jsrael dedẽ noch
quaet voor dẽ HERE eñ diendẽ Baali
eñ Astharoth/eñ dẽ godẽ tot Siria/eñ dẽ
B godẽ tot Zidõ/eñ dẽ godẽ Moab/eñ den
godẽ der kinderẽ Amon/eñ dẽ godẽ der
Philisteen/eñ verlietẽ dẽ HERE eñ en
dienden hẽ niet/Doen verbolch die grã-
scap des HEREN ouer Jsrael/eñ gaf se
ouer onder die handt der Philisteen/eñ
der kinderen Amon Eñ si queldẽ eñ ver
druktẽ die kinderẽ Jsrael.achtien iaer
lanc/op geen side der Jordanẽ/indẽ lan-
de der Amoritẽ/dat in Gilead lept Daer
toe trocken die kinderẽ Amon ouer dye
Jordane eñ streden tegen Juda/Ben Ja
min/eñ tegen dat huys Ephraim/alsoo
dat Jsrahel seer benaut wert

C Doe riepen die kinderẽ Jsrael tottẽ
HERE eñ seidẽ/Wi hebbẽ aẽ u gheson-
dicht wãt wi hebben di onsen God gela-
ten/eñ Baalim gedient/Maer die HE-
RE sprac tottẽ kinderẽ Jsrael/Eñ heb-
bẽ u die Egiptenaers oor niet ghedwon
gen/eñ die Amoriten/eñ die kinderen A-
mon/die Philisteẽ/eñ die Sidoniters/de
Amalekitẽ eñ Moabiten/eñ ick halp u
wt haren handen/doen ghi tot mi riept/
nochtans hebbet ghi mi verlaten/eñ an
dere Goden gedient/Daer om en wil ic
u niet meer helpen Gaet henẽ eñ roept
die goden aen/die ghi vercorẽ hebt/laet
u die helpẽ inder tijt uwer tribulacien
Maer die kinderen Jsrael sprakẽ tot
D tẽ HERE Wi hebbẽ gesondich doet ghi
ons wat u belieft/alleẽ verlost ons tot de
se tijt/eñ si deden die vreemde godẽ van
hen/eñ diendẽ dẽ HEERE/eñ syn siele
benaude haer ouer den arbeit Jsrael
Eñ die kinderen Amon beriepen hẽ
eñ leegerden hen in Gilead maer die ki
deren Jsrael leeghердẽ hen tot Mizpa/
Eñ dat volc der ouerstẽ tot Gilead/spra-
ken onder malcãderẽ/Die begint te stri
dẽ teghen die kinderen Amõ/die sal dat
hooft syn ouer alle die in Gilead woonẽ

Dat.xi. Capittel

A Jephthah een Gileaditer was een
strijtbaere kemper/maer een hoe
ren soon Gilead had Jephthah gewon-

nen Doen dat wijf Gilead hem kinderẽ
baerde/eñ desselfs wijfs kinderen groot
werdẽ/stieten si Jephthah wt/eñ sprakẽ
tot hem/Ghi en sult in ons vaders huys
niet eruẽ want ghi sijt eẽs anders wijfs
soon/Doẽ so vluchte hi voor syn broeders
eñ woõde int lãt Thob/eñ het vergader-
den hen loose liedẽ tot hem/eñ trockẽ mz
hem wt/eñ ouer een wile tijts daer na/
streden die kinderẽ Amon tegen Jsrael
Doe nu die kinderen Amon also stre
den tegen Jsrael/soo gingen die ouders
vã Gilead henẽ/om dat si Jephthah wt B gene.xx
dẽ lande Thob souden halen/eñ spraken
tot hem Coemt eñ sijt ons hertooch eñ
bestrijdt die kinderen Amon/Jephthah
sprack totten ouders vã Gilead/En sijt
ghi niet die mi haet eñ hebt mi wt mijs
vaders huis ghestoten/eñ nu comt ghy
tot mi als ghi in tribulacien sijt/Die ou-
ders vã Gilead sprakẽ Daer om comen
wi nu weder tot u/dat ghi met ons sout
gaen eñ stridẽ tegẽ die kinderẽ Amõ/eñ
dat ghi onse hooft sout syn ouer alle de in
Gilead woonen
Jephthah sprack totten ouders van
Gilead Ist dat ghi mi wederhalet om te
stridẽ tegẽ die kinderẽ Amõ/eñ die HE-
RE die voor mi geeft/zal ic dã uwe hooft
zijn/Die ouders vã Gilead seidẽ tot Jeph-
thah/Die HERE si toe hoorder tusschen
ons/ist dat wi niet en doẽ soo wi ghesept
hebbẽ/Aldus ginc Jephthah mettẽ ou-
ders vã Gilead/eñ dz volc sette hẽ tot ee-
nẽ hoofde/eñ hertoge ouer hẽ/Eñ Jeph
tah sprac sulc al voor dẽ HERE tot mizpa
Doẽ seinde Jephtah bootscappe tottẽ
coninc der kinderẽ Amõ/eñ dede hẽ seg- C
gẽ/wat hebdi met mi te doẽ of wt staẽde
dat ghi tot mi comt tegẽ mijn lant te stri
den.Die coninc der kinderẽ Amon andt
woorde dẽ bodẽ Jephtah.Daer om dat
Jsrael mijn lãt genomẽ heeft/doẽ sy wt
Egiptẽ reisdẽ vã Arnõ aẽ tot Jabok toe
eñ tot aen die Jordane zo geuet my met
vredẽ nu weder
Jephtah sende noch meer bodẽ tottẽ co
ninc dẽ kiderẽ Amõ/dye sprakẽ tot hẽ/dus
seit Jephtah/Jsrael en heeft geẽ lãt ghe nu.xx.c
mẽ noch dẽ Moabitẽ noch dẽ kidrẽ Amõ

wāt doē si wt Egiptē reysdē/wandelde
Israel door die woestine tot aē dye roode
zee eñ quā tot Kades/eñ seynde bodē tot
ten coninc der Edomiten eñ sprack Laet
mi door v lāt reysen/maer der Edomitē
coninc en verhoordese niet. ooc seyndē si
tottē coninc der Moabitē/dye en wilde
ooc niet/Alsoo bleef Israel in Kades/eñ
wādelde inder woestinē/eñ om trocken
dat lāt der Edomitē/eñ Moabitē/ende
quā vāder sonnē opgāc aēder Moabitē
lāt/eñ legerdē hen ouer geē side des Ar-
non/eñ en quamen niet in die palen der
Moabitē. Wāt Arnon is der Moabitē
pale

D Eñ Israel seynde bodē tot Sihon der
Amoritē coninc/tot Hesbō eñ dede hem
seggē. Laet ons door v lāt treckē tot aen
mijn plaetse Maer Sihon en betroude
Israel niet door sine palē te treckē//mer
hi vergaderde alle sijn volc/eñ legherde
hē tot Jahza/eñ streedē tegē Israel/mer
de HERE die God Israel/gaf diē Sihō
met alle sinē volcke in die hāt Israel/al-
so dat sise sloegē Aldus nā Israel alle dat
lāt der Amoritē in/die indē seluē landen
woondē Eñ namē alle die palē der Amo
ritē in/vā Arnon aē tot aē Jobok/eñ vā-
E der woestinē aē/tot aē die Jordane

Dus heeft dan die HERE die God
Israel die Amoritē verdreuen voor sinen
volke Israel/eñ ghi wiltse in nemē/Ghi
soudt in nemē die v God Camos vdreef/
eñ ons laten in nemē alle die/die de HE
RE onse God/voor ons verdreuē heeft/
Meint ghi dat ghi beter recht hebt dan
Balak die sone Siphor der Moabitē co-
ninc/Heeft die selue ooc ye gherechtet of
ghestredē teghē Israel/hoe wel Israhel
nu drie hondert iarē ghewoont heeft in
Hesbon eñ haren dochterē/in Aroar eñ
harē dochterē/eñ in allē den stedē die aē
Arnon liggē/Waer om en verloste ghijt
doen niet in die selue tijt/Ick en heb aen
v niet ghezondicht/eñ ghi doet so qualijc
aen mi dat ghi teghē mi strijdet/Die HE
RE gheue hedē een oordel tusscen Isra-
el eñ den kinderē Amon Maer die coninc
der kinderē Amon en vhoorde die reden
Jephthah niet/die hi tot hē seynde.

Doe quā die gheest des HEREN op
Jephtah/eñ troc tot Gilead eñ Manas- F
se/eñ door Mizpe/dat in Gilead leyt/eñ
vā Mizpe dat in Gilead leyt/op dye kin
deren Amon Eñ Jephtah geloofde den
HERE enē geloofte eñ sprac Geeft ghi
die kinderē Amon in mijn hant/wat tot
mijnder huys duerē wt gaet mi te ghe-
moete/als ic met vrede weder come van
den kindereu Amon/dat sal des HE-
REN sijn/eñ ic wilt tot eenē brant offer
offeren

Aldus troc Jephtah op dye kinderen
Amon/om teghen hen te striden/eñ dye
HERE gaf se in sinē hādē/eñ versloech-
se vā Aroer aē/tot datmē comt tot Min-
nith/twintich stedē/eñ tot aen dē pleyne
der wijnbergē/eenē seer grooten slach/
eñ die kinderē Amon wordē also veroot-
moedicht/voor den kinderē Israel G

Doē Jephtah quā tot Mizpa tot sinē
huyse/Siet/doē gaet sijn dochter wt/hē
te gemoete/met tāboerē eñ reyen/eñ sy
was eē eenich kint/eñ hi en hadde andřs
geē sonē noch dochterē. Eñ doē hise sach
scoorde hi sijn cleederē eñ sprac Ach mine
dochter/ghi maect mijn herte leet eñ be
droeft mi. Want ic heb minē mont op ge
daen tot den HERE/eñ en machs nyet
weder roepen Si sprac/mine vader heb
di uwen mont open gedaen totten HE
RE/so doet mi alsoo het wt uwē monde
gegaen is/na dien v die HERE gewro-
ken heeft aen uwen vyanden ende den
kinderen Amon

Eñ si sprac tot haren vader/Wilt my
doch dat doen/dat ghi mi twee maendē
laet/dat ic vā hier af ga op dye bergē/eñ
minē magedō beweene/met minē ghe-
speelinnē Hi sprac gaet henen/ende lietse
twee maenden gaen. Doe ginc si henen
met haren ghespeelinnē/eñ beweende
haer maechdelicheit op die bergē. eñ na
twee maēdē quā si weder tot harē vader
eñ hi doode haer so hi ghelooft hadde/eñ
si en was nopt eenichs mās sculdich ge-
worden. eñ het wert een gewoonte in Is
rael/dat die dochterē Israel iaerlijc gaen
eñ beclagē die dochter Jephtah des Ga-
leaditē/des iaers vier dagē

A Dat.xij.Capittel

Ende die van Ephraim riepē eñ gi
gen ten noordē waert eñ spraken
tot Jephthah/Waer om sidi inden strijt
getrocken teghen die kinderē Amon eñ
en hebt ons niet gheroepē dat wi met v
hadden getrockē/wi willē v huys met v
mettē vier verbernē Jephthah sprac tot
hē Ic eñ mijn volc haddē een groote saec
teghen die kinderen Amon eñ ick riep v
aen mer ghi en helpt mi niet wt harē hā
den Doen ic sach datter gheen salichma
ker en was/so stelde ic mijn siele in mijn
hant eñ troc wech teghen die kinderen
Amō/eñ die HERE gafse in mine hant
waer ōme comt ghi tot mi op/om tegen
mi te strijden

Ende Jephthah vergaderde alle mā
nen in Gilead/eñ streedt teghen Ephra-
im/Eñ die mannē in Gilead sloeghē E-
phraim/daer om datse seidē Ghi Gilea-
diten sijt als veltvluchtige voor Ephra-
im onder Ephraim eñ Manasse/Eñ die
B Gileaditen namē in/die hauē der Jorda
nē/voor Ephraim/Als dā de vluchteghe
Ephraim sprakē/Laet mi door gaen/soo
seiden die mannē van Gilead Sidi een
Ephraite/Als si dā antwoorden neen/so
deden si hem spreken/Schiboleth eñ en
conste hijt niet te recht geseggē/so grepē
si hē eñ sloegē hem aen die hauē der Jor-
danen/allso dat tot dier tijt vā Ephraim/
C xlij.dusent vielen/Jephthah oordelde Is
rael ses iarē/Eñ Jephthah die Gileadi-
1 te sterf/eñ wert begrauē onder die stedē
tot Gilead

Na desen oordelde Israel/Ebzan vā
Bethlahem/die hadde dertich sonen eñ
dertich dochteren sette hi wt eñ dertich
dochterē nā hi vā buytē sinē sonē/eñ oor
delde Israel seuē iaer/eñ sterf eñ wert be
grauen tot Bethlahem

D Na desen oordelde Israel/Elon een
Sebulonijt/eñ oordeelde Israel tien iaer
eñ sterf/eñ wart begrauē tot Aialō indē
lande Sebulon

Na desen oordelde Israel Abdon eē
soon Hillel/een Pirgathonijt/die hadde
veertich sonē/eñ dertich neuē/die op tse-
uentich esels vuelens ridē/eñ oordeelde

Israel acht iaer/eñ sterf/eñ wert begra
uen tot Pirgathon inden lāde Ephraim
optē geberchten der Amalekiten

Dat.xiij.Capittel

Ende die kinderē Israel dedē noch
voort quaet voor dē HERE/ende
die HERE gaf se indē hādē der Philis- A
teen veertich iaer

Daer was een mā te Zarga vā eenē
geslachte der Danitē geheetē Manoah
eñ sijn wijf was ōuruchtbaer eñ en baer
de niet/Eñ die engel des HEREN opē
baerde dē wiue/eñ sprack tot haer. Siet
ghi sijt onuruchtbaer/eñ ghi en baert nz
mer ghi sult beurucht wordē/eñ eenen
soon barē/Daer om wacht v dat ghi gee
nen wijn noch starckē dranc en drinct eñ
niet onreins en etet Want ghy sult be-
urucht worden eñ eenē soon baren/dien
geē scermesse opt hooft en sal comē Wāt Judi.i.b
dat knechtkē sal een Nasir Gods sijn vā
moeders liue/eñ hi sal beginnē Israel te B
verlossen wt der Philisteen hant

Doe quā dat wijf eñ seit harē mā eñ
sprac. Het quā eē mā Gods tot mi/eñ zijn
gedaente was aen te sien als een engel
Gods seer veruaerlic/allso dat ic hem nz
en vraechde van waer/of waer henē eñ
hi en seide mi niet hoe hi hiet/Maer hy
sprac tot mi/Siet Ghi sult beorucht wer
den/eñ eenē soon barē/dair om en drinct
gheenen wijn/noch oot starcken dranck
eñ en eedt niet onreyns/eñ dat knecht-
ken sal eē Nasir Gods sijn vā moeders li
ue aen tot in sijn doot

Doe bat Manoah dē HERE ende
sprac/Ach HEre laet dē mā Gods weder
tot ons comē/diē ghi geseint hebt/dat hi
ons leere wat wi mettē knechtkē doē sul
lē dat geborē sal werdē/Eñ God verhoor
de die stēme Manoah/eñ de ēgel Gods
quā weder tottē wiue si sadt optē velde/
eñ hair mā Manoah en was niet bihair
Doen liep si haestelick/eñ bootscaptent
harē mā/eñ sprac tot hē/Seit de mā he
uet mi geopēbaert die hedē tot mi quā

Manoah maecte hē op eñ gic sinē wij-
ue na eñ quā totten man eñ sprac tot hē C
Sijt ghi die mā die mettē wiue gesprokē
heeft/hi sprac Ja eñ manoah seide alst zijn

sal dat ghi ghesprokē hebt welck sal des
knechtkēs wi.se eñ werck sijn

Die ēgel des HEREN sprac tot Mā
noah Hi sal hē wachtē voor alle dat ic dē
wiue gesept hebbe. Hi en sal niet etē dat
wt dē wijn stoc comt. eñ hi en sal geenen
wijn noch sterckē drāc drincken/ eñ nyet
onreyns etē/ al wat ic haer gebodē heb-
be/ dat sal hi houdē

Manoah sprac totten engel des HE
REN/ blijft hier/ wi sullē v eē geytē bor-
kē bereydē. Maer die engel des HE-
REN ātwoorde Manoah Al waert dat
ghi mi hier behielt/ soo en soude ick noch
tās vā uwē broode niet etē Maer wildy
dē HERE eē brāt offer doen so muecht
ghijt offerē Wāt Manoah en wist nyet
dattet eē engel des HEREN was Eñ
Manoah sprac tottē ēgel des HEREN
Hoe heet ghi/ dat wi v prijsen/ alst comt al
wat ghi gesprokē hebt Maer dye engel
des HEREN sprac tot hē/ waer omme
vraechdi na minē name/ die doch wōder
ge.xxij.g lick is

D Doē nā Manoah eē geytē bockē/ eñ
spijs offere/ eñ leydet dē HERE op eenē
steē/ om dz hi die wōderlichedē seluer de-
de Manoah eñ sijn wijf sagē toe/ Eñ doē
die vlāme op voer vādē outaer tē hemel
so voer die engel des HEREN mdt vlā
me des outaers op. doē dat Manoah eñ
sijn wijf sagē/ so vielē si ter aerdē op haer
aēsicht. Eñ dye engel des HEREN en
opēbairde Manoah eñ sinē
wijue nyet meer. Doē bekē
de Manoah dattet eē engel
des HEREN was/ eñ sprac
tot sinē wiue Wi moetē den
doot steruē/ om dat wy God
gesiē hebben. Sijn wijf ant
woorde hem. Waert dat die
HERE lust hadde ōs te do-
dē/ so en hadde hi dat brāt of-
fer eñ spijsoffer vā onsen hā
den niet genomen/ hi en sou
de ōs ooc al dat niet vertoōt
hebbē/ noch ons dat hebbē
laten hooren/ so nu gesciet is

Ende dat wijf baerde

enē sone ende hyet hē Simson ende
knechtken nam toe/ ende die HE[E]
seeghende hem/ ende die geest des [HE]
REN begonst met hē te sijn in dat [h]
Dan/ tussen Sarga eñ Esthaol.

Dat .xiiij. Capittel

Simson ghinc af tot Thimnath
sach een wijf tot Thimnath [...]
dē dochteren der Philisteen/ ende d[...]
hi op quam/ so gaf hijt synen vader e[...]
sijnder moeder te kennen/ ende spra[c]
Ick heb een wijf ghesien tot Thimn[a...]
onder den dochterēder Philisteē/ g[...]
se my tot eenen wyue. Sijn vader e[...]
sijn moeder spraken tot hē. En isser [...]
wijf onder dē dochterē dijnre broed[...]
noch in alle dinen volke. dat ghi gae[t]
neempt een wijf bi die Philisteen/ di[...]
besneden sijn.

Simson sprac tot sinen vader G[...]
my dese/ want si behaecht minen oo[...]
maer sijn vader noch sijn moeder en [...]
ten niet/ dat het vanden HERE wa[s]
want hi socht oorsake aen die Philist[...]
Die Philisteen hadden heerscapie o[...]

Jſrael doē ter tijt/Alſo ginc Simſon af/
met ſinen vader eñ met ſijn moeder tot
Thimnath/Siet doē quā eē ionghe leeu
brieſſcēde hē tegē/Eñ die geeſt des HE-
B REÑ wert ſpoedich ouer hē/eñ hy deel
de dē leeu in ſtickē/gelijc eē mā eē bockē
in ſtickē deelt/eñ en hadde nochtās nyet
met allē in ſijn hāt/eñ hi en gaft ſinē va-
der noch ſijnder moeder niet te kennen
Doē hi af quā/ſprac hi mettē wiue/eñ
ſi behaechde Simſon in ſinē oogē Ende
na zōmige dagē quam hi weder/dat hiſe
ſoude nemē/eñ terde wt dē wege dat hy
dat doode lichaē des leeus of dē dooden
leeu ſoude beſiē Siet doē was een byen
ſwerm indē lichaem des leeuwē/eñ hue
nich/eñ nāt in ſijn hāt eñ at daer van on
der wegē Eñ hi ginc tot ſinē vader ende
tot ſijnder moeder eñ gaf hem dat ſy ooc
ſoudē etē/Maer hi en ſeyde hē nyet dat
hi dat huenich vā des leeuwē prye geno
men hadde
C Eñ doē ſijn vader af quā tottē wiue ſo
maecte Simſon daer eē weerſcap/ſo die
iongelingē plegē te doē Eñ doen ſi hē ſa
gē ſo gauē ſi hē dertich geſellē toe/die bi
hē ſoudē ſijn Simſon ſprack tot hen Jck
wil v eē raetſel wt geuē iſt dat ghi mi dz
geraet eñ raket/binnē deſen ſeuē dagen
der weerſcappen/ſoo wil ick v dertich hē
den gheuen ende dertich vier cleederen
Maer en condijs niet geradē ſo ſuldi mi
dertich hēdē eñ.xxx.vier cleederē gheuen
Eñ ſi ſeidē tot hē Geeft v raetſel wt/laet
het ons hoorē Hi ſprac Spijſe ginc vādē
eter/eñ ſoeticheyt vādē ſterckē Eñ ſi en cō-
ſtē dz raetſele binnē drie dagē nz geradē
Tēdē zeuēdē dach ſpraken ſi tot Sim-
ſons wijf/troetelt uwē mā dz hi ons dat
raetſelkē ſegghe/oft wi ſullē v eñ ws va
ders huys met vier verbernē Hebdi ōs
D hier om ghenoot dat ghi ons arme ſout
makē of niet Doē weēde Simſons wijf
voor hē eñ ſprac Ghi ſijt op my gram eñ
en hebt mi niet lief/Ghi hebt den kinde-
ren mijns volcs eē raetſel wt gegeuē eñ
en hebbes mi niet gheſeyt Hi ſprack tot
haer Jc en hebs minen vader eñ mijnē
moeder niet geſeyt/eñ ſout v ſeggen
Eñ ſi weende die ſeuē dagē voor hē

die wyle ſi weerſcap hielden Maer aen
dē ſeuendē dach ſeyde hijt haer/Want ſi
dreef hē in Eñ ſi ſeyde dat raetſel haers
volcs kinderē/Doe ſprakē die mānē der
ſtat indē ſeuēſtē dach tot hem eer die zon-
ne onder ginc Wat es ſoeter dā huenich/
Wat es ſtercker dā dē leeu/maer hi ſprac
tot hem En haddi met mijnre veerzē nz
geploeget ghi en haddet mijn raetſel nz
geradē Eñ de geeſt des HERĒN wart
verdich of ſpoedich ouer hem eñ ginc af
tot Aſkalon/eñ ſloech dertich mānē ondē
hen eñ nā haer gewaet eñ gaf vier clede
rē dē genē die dz raetſel geradē haddē eñ
hi vergrāde in ſijn toornicheit eñ ginck op
in zijns vaders huis Maer Simzōs wijf
wart eenē ſijnder geſellen gegeuē de hē
N toebehoorde Dat.xv.Capittel A
Et geuiel na zōmige dagē ōtrent dz
tarwē ooſt dat Simſon zijn wijf beſocht
met eenē geyten bocken Eñ als hi ghe-
dacht ic wil tot minē wiue gaē in dye ca-
mer/zo en wilder hē haer vader nyet in-
ne latē eñ ſprac Jc meinde dz ghi op haer
gram had geweeſt eñ hebze dinē vrient
gegeuē/Maer hi heeft eē iongere ſuſte-
re dye is fijnder dan ſy/dye laet dijn zijn
voor deze Doē ſprac Simſon tot hem Jc
heb eēs eē rechte ſake tegē die Philiſte-
en/ic wil v leet doen.
Eñ Simſon ginc henē/eñ vinc drie hō
dert voſſen/eñ nā brādē/eñ bāt dē eenen
ſteert aēdē anderē/eñ dede eenē brāt tuſ
ſcē twee ſteertē/eñ ſtacſe aē met vier/eñ
lietſe ōder dat corē der Philiſteē eñ ſtack
alzo aē dz bi eē gedragē/mettē ſtaēdē co- B
ren eñ wijnbergē eñ olijf boomē Doē ſei
den die Philiſteē/wie heeft dz gedaē/mē
ſeide Simſon dē dochter man des Thimi-
ters/ō dz hi hē zijn wijf genomē heeft/eñ
ſinē vriēt gegeuē/Doē trockē die Philiſ-
teē op eñ verbrādē ſe mz harē vadē met vier
Simſon ſprac tot hē Jc laet v dat doen
maer ic wil mi aē v ſeluē wrekē eñ dā op
houdē/Eñ ſloechſe herdelick/beyde aen
ſcouderē eñ lēdenē/eñ troc af eñ woōde
in dat ſteen hol tot Etam
Doē trockē die Philiſteē op eñ beleger
dē Juda eñ lietē hen neē tot Lehi Maer
de vā Juda ſprakē/waer om ſijt ghi tegē

ons op getrockē/Si antwoordē
Wi sijn op ghecomen om Simp
son te bijndē/dat wi hem soudē
doen/so hi ons gedaē heeft Doē
trockē drie d upsent mannen vā
Juda af in dat steē hol tot Etam
eñ sprakē tot Simpzō En weet
ghi niet dat die Philisteen ouer
ons heerscapie hebbē/Waerom
hebdi dat dā aen ons gedaē/Hy
sprac tot hen So si mi ghedaen
hebben/soo heb ick hem weder
ghedaen.

a Si sprakē tot hem Wi sijn
af gecomen om v te bindē ende
inder Philisteen handen te ghe
uen Simson sprack tot hen Soo
sweret mi dat ghi mi niet werē
en wilt Si antwoordē hem Wi
en willen v niet weren maer wi
willen v niet dan bijnden eñ in
haren handen geuen/eñ wi en
willen v niet doodē Eñ si bondē
hem met twee nieuwe stricken
ende leiden hem op vanden steē
Ende doen hi quam tot Lehi/soo
iupchtē die Philisteen tot hem
toe/Maer die geest des HEE.
REN wart verdich of spoedich
ouer hem/eñ die stricken aen si.
nen arme worden als dradē die
dat vier vesenget heeft/also dat
die banden aen sinen handen versmilten
Ende hi vandt een vuyle esels kinnēbac
/doen stack hi sine handt wt eñ nam dat
ende sloech daer duysent mannen mede

D Eñ Simson sprack Met eens ouden
esels kinnenbacke/heb ic dusent mannē
gheslaghen Ende doen hi dat wt gespro.
ken hadde/so werp hi dat kinnenback wt
sijnder hant/ende hiet die stadt Ramath.
lehi Als hem zeer dorstede soo riep hi den
HERE aen ende sprack Ghi hebt sulke
grote salicheit ghegheuen door die handt
dijns knechts mer nu moet ic van dorste
steruen/eñ inder onbesneden handē val
len Doen clief de God eenen kinnenbacs
tandt inden kinnenback alsoo datter wa.
ter wt ghinc/ende als hi dranck/so quam
sinen gheest weder ende wart leuende
Dair om hiet hi noch heden te daghe der
kinnenback fonteine des aenroepers/eñ
hi oordelde Israel inder tijt der Philisteē
twintich iaer

Dat.xvi.Capittel

Simson ghinc tot Gasa ende sach A
aldaer een hoere/ende lach bi haer
doen wart den Gasiten ghesept Simson
es hier in ghecomen ende si omringden
hem/ende lieten alle den nacht op hē loe.
ren of wachten inder stadt poorte/ende
waren alle den nacht stille ende seyden/
beydt morghen alst licht wert willen wy
hem verworghen Simson lach tot mid.
dernacht toe/Doen stont hi opter midder
nacht ende greep beyde die dueren aen

B

der stadt poorte met beyden posten ende hiesse wt mettẽ grendele/eñ settese op si, ne scouderen eñ droechse op die hoochte des berchs voor Hebron

Daer na creech hi een wijf lief aẽ die beke Sorek/die hiet Delila tot dier quamen der Philisteen princen op/eñ seyden tot haer Troetelt hẽ/eñ besiet waer inne hi sulke grote cracht heeft/eñ hoe wi sijns machtich moegen werden/op dat wi hem binden eñ dwingen/so willen wi v geuen elck duysent eñ hondert siluerlingẽ ofte siluerenpenningen

Eñ Delila sprack tot Simpson/Lieue segt mi waerinne v grote cracht si/ende waer mede men v binden mach datmen v dwinge Simson sprac tot haer Waert datmen mi bonde met seuen versche seelen die noch niet verdorret en sijn/so soude ic onsterck werden ende als een ander mensch sijn Doen brachten der Philisteẽ princen/ tot haer op/seuen versche selen/ die noch niet verdorret en waren ende si bant hem daer mede/maer men leyde hẽ laghen bi haer inder cameren/eñ si sprac tot hem/Die Philisteen ouer v Simson/ hi brac die selen/als eenen ghedrayden of ghesponnen draet breect/als hi aent viere riect/ende si en bekẽde niet/waer sijn grote cracht ware

Doen sprac Delila tot Simson Siet/ ghi hebt mi bedroghen ende mi ghelogẽ C
Nu so segt mi doch waer mede machmen v binden/Hi antwoorde haer/waert dat si mi bonden met nyeuwen stricken/daer noyt ghenen arbeit mede ghescied en es so worde ic onsterck eñ als eẽ ander mẽsch Doen nam Delila nyeuwe stricken ende bandt hem daer mede ende seyde/Philisteen ouer v Simson/maer men leyde laghen op hem inder cameren/eñ hi reetse van sinen armen als eenen draet

Delila sprac tot hem Noch hebdi mi bedroghen ende my ghelogen/Lieue segt mi doch waermede cant men v binden/ Hi ãtwoorde haer Waert dat ghi seuẽ locken mijns hoofts vlochtet in eenẽ vlecht bandt ende vestichdese met eenẽ nagel in Si dede also/eñ sprac tot hẽ Philisteẽ ouer

v Simson/Hi ontwaecte vā sinen slaep/
D eñ troc die geulochtē lockē met nagel eñ
vlechtbādē wt Doē sprac si tot hem Hoe
cont ghi geseggē/dat ghi mi lief hebt/so
dijn herte doch nyet met mi en is/Drye
mael hebdi mi bedroghē/eñ mi niet ghe
seyt/waer inne v grote cracht si.

Als si hē alle dage met harē woordē
quelde/eñ en liet hē geē ruste/so wert zijn
siel luesich of crachteloos/totter doot toe
eñ seyde haer alle sijn herte eñ sprac tot
haer Daer en is noyt geē scheermesse op
mijn hooft gecomē/wāt ic bē een Nasyr
Gods vā mijns moeders liue aē/waert
dat ghi mi schoert/soo soude mijn cracht
E vā mi wijckē dat ic onsterc werde/eñ ge.
lijc als alle ādere mēscē Doē Delila sach
dat hi haer alle sijn herte gheopēbaert
hadde/so zeynde si eñ dede der Philisteē
princē roepē eñ seggē Compt noch eens
hier op/want hy heeft mi alle sijn herte
gheopenbaert

Doē quamē der Philisteē vorsten op/
eñ brachtē dat gelt met hen in haerder
hāt Eñ si liet hē ontslapē op harē schoot
eñ riep eenē die hē die lockē of strāghen
sijns hoofts af scoer eñ si begonst hem te
F dwingē Doē was sijn cracht vā hē gewe
ken eñ si sprac tot hē Die Philisteē ouer
v Simson/Doē hi vā sinē slaep ontwaec
te/so dacht hi Ic wil gaē wt so ic dicwils
gedaē hebbe/ic wil mi wt trecken/eñ en
wiste niet dat die HERE vā hē ghewe
kē was/ Die Philisteē gree
pē hē eñ stakē hē sijn oogen
wt/eñ leydē hē af tot Gasa/
eñ bonden hē met metalen
boeyen/eñ hi moest malē in
dye geuāgenisse Maer dat
haer sijns hoofts begōst we
der te wassen daert af gescho
ren was

Doē der Philisteē vorstē
hen vergaderden om haer
liedē god Dagō eenē grotē
offerte doē/eñ hen te verbli
dē/seidē si/ōse god heeft ons
onsen viāt Simson in onsen
hādē ghegeuē/des gelijcks
als hē dat volc sach/loof den

si harē god/wāt si seyden Onse god heef
onsen viāt in onse hādē gegeuē.die ōs on
se landt bederf de/eñ onse vele versloech
Doē nu haer herte wel daer aē was/so
seidē si Laet Simson halē dat hi voir ons
spele. Doē haeldē si Simson wt die ghe
uangenisse eñ hi speelde voor hen. Eñ si
steldē hē tusschē twee colōnē oft pileernē

Simson sprac tottē knecht die hem bi
der hant leide Laet mi dat ic die colomnē
aen taste op welckē dat huys staet/dat ic
ker aen lene Dat huys was vol vā mā
nen eñ vrouwē. Eñ der Philisteē vorste
warē ooc alle daer/eñ op diē dach bi drie
dusent mānē eñ vrouwē/dye aēsagē hoe
Simson speelde/Simson riep dē HE
RE aē/eñ seide/HERE HERE gedinc
mijns/eñ sterct mi doch God op dese tij
op dat ic mi/voor mine beide oogē eens
wreke aē die Philisteen.

Eñ hi greep die twee middelste colom
nen op welckē dat huys geset was end
daer op het hē hielt/deene in sijn recht
hant. die ander in sijn slincker hāt/end
sprac. Mijn siele sterue mettē Philisteē
eñ buychdese crachtelick Doen viel da
huys op die vorsten eñ op allet volck da
daer inne was/also dat der doodē mee
was/die in sinē doot storuē/dā die in sin
leuē storuen Doen quamē sine broeders
neder eñ alle sijns vaders huys/eñ hie
uen hē op/eñ droegē hē opwaerts eñ be
groeuē hē in zijns vaders Manoah graf

tussten Sarga eñ Esthaol Hi
oordeelde Jsrahel twintich
iaer

Dat.xvij.Capittel

A Doen was een man op
ten geberchte Ephra-
im gheheetē Micha die sprac
tot syjnder moeder Dye duy-
sent eñ hondert silueren pen-
ningē die ghi tot v ghenomē
hebt eñ gheswoorē eñ ghesept
voor minen oren Siet dat sel-
ue ghelt es bi mi/ic heb tot mi
ghenomē Doē sprac syjn moe
der Geseeghent si myjn soon
dē HEERN Alsoo gaf hi syjn
der moeder die duysent eñ
hondert pēningē weder/eñ syjn moeder
Jc hebt dat gelt dē HEAE gheheilicht
B vā myjnder hāt voir myjnē soon datmen
een gegotē beelt soude maken/daer om
me so gheue ict v nu weder Maer hi gaf
syjnder moeder dat gelt weder

Doē nam sine moeder twee hōdert
siluerē pēnigē eñ dedcse tottē goutsmit/
die maecte haer een gegotē beelt dz was
daer na indē huyse Micha/Eñ die man
C Micha/hadde also een gods huys/ende
maecte eenen lyjfroc eñ afgoden eñ vul-
de eenen vā sinen sonen die hant dat hy
priester wert Jn die tyjt en was geen co-
ninc in Jsrael/eñ elk dede dat hem recht
dochte

Daer was een iongelinc van Beth
lahem Juda onder dat geslachte Juda/
eñ hi was een Leuyjt/eñ was daer vreēt
D Hi reysde wt der stadt, Bethlahem Ju-
da/om te wandelē werwaerts hi conste
Eñ doē hi opt geberchte Ephraim quā
tottē huse Micha/dat hi sinen wech sou-
de gaen.so vraechde hē Micha Vā waer
comt ghi/Hi antwoorde hē Jck ben een
Leuyjt van Bethlahem Juda/ende wan
dele werwaerts ick mach Micha sprack
tot hē/blyjft bi mi ghi sult myjn vader eñ
myjn priester syjn Jc wil v iaerlics tien sil
ueren penninghen gheuen ende bespro
ken cleederen/ende ic wil v voeden/ende
die Leuyjt ginc henen

Die Leuyjt terde aen om te bliuen bi
den man/eñ hi hiel den knechte als een
soon Eñ Micha vulden dē Leuiten dye
handt dat hi syjn priester wart Eñ was
also inden huse Micha Eñ Micha seyde
Nu weet ic dat mi die HEAE wel doen
sal/om dat ic eenen Leuite tot eenē priel
ter hebbe

Dat.xviij.Capittel

In die tyjt en was geen coninc in Js
rael/Eñ die stamme der Daniten
sochte hē een erfdele daer si mochtē woo
nē wāt daer en was tot op diē dach noch
geen erue voor hē geuallē onder den stā
me Jsrael Eñ die kinderē Dan seynden
wt harē geslacht vyjf hooftliedē stryjtbae
mānē/vā Zarga eñ Esthoal om dat lā
te pespieden eñ te bemerckē Eñ seyden
tot hē/Reist henē eñ bespiet dat lāt Eñ
quamē op dat geberchte Ephraim aen
dat huys Micha/eñ bleuē ouer nacht a
daer.Eñ als si daer bi den gesinne Mi
ha warē so kēdē si die stēme des knecht
des leuitē eñ si wekē derwaerts eñ spra
ken tot hem Wie heeft v hier ghebrach
wat maect ghi hier/eñ wat hebdi hier
Hi antwoorde hen Also eñ also heeft M
cha aen mi ghedaen/ ende heeft mi ghe
huert dat ic syjn priester soude syjn/Si se
den tot hē Vieue vraecht God/op dat w
beuinden/of onzē wech diē wi wandelen
ooc wel geluckē sal Die priester antwoo
de hen Reist henē met vreden uwē wec
dien ghi reist is voor dē HEAE

eñ quamẽ tot Lais/eñ sagẽ volc dat daer
inwas/seker woenẽ/op de maniere als
die Sidoniers stille eñ seker/eñ daer en
was gheen heerscapie inden lãde/die hẽ
lidẽ dede/eñ warẽ verre vanden Zido-
niers/eñ en haddẽ niet mztẽ liedẽ te doẽ/
Eñ si quamẽ tot harẽ broederẽ tot Sar-
ga eñ Esthaol/en hare broeders sprakẽ
C tot hen Hoe staet met v
Si seidẽ. Op/laet ons tot hen op reisẽ
wãt wi hebbẽ dz lãt besiẽ/dz is zeer goet/
daer om haest v eñ en sijt niet lup te rep-
sen op dat ghi comt dat lãt in te nemen/
Als ghi comt so suldi tot eenẽ sekerẽ volc
comẽ/eñ dat lãt is wijt vã rupmtẽ/wãt
God heuet in uwẽ hãdẽ gegeuẽ/sulcken
plaetse/daer niet en gebreect vã alle dat
opter aerdẽ is.
Doẽ trockẽ vã daer wt dẽ gheslachte
Dã vã Sarga eñ Esthaol ses hõdt mã
nen gewapẽt met harẽ wapenẽ totten
strijt eñ trockẽ op/ eñ legerdẽ hen tot Ki
riath Jearim in Juda Daer af noẽdẽ sy
die plaetse/dẽ leger Dã/tot op dezẽ dach
D dz achter Kiriath Jearim is Eñ vã daer
gingẽ si opt geberchte Ephraim eñ quã
totte huse Micha Doẽ ãtwoordẽ die vijf
mãnẽ die wt gegaẽ warẽ/dat lant te be-
spiedẽ/eñ sprakẽ tot hare broederẽ Weet
ghi ooc dat in desen huse eenẽ lijfroc/go-
den eñ gegotẽ beeldẽ sijn. nu muecht gy
toe sien wat v te doẽ staet.
Si wekẽ derwaerts eñ quamẽ aẽ dat
huis des knechts des leuitẽ in Michas
hups/eñ groetẽ hẽ vriendelic. Maer die
ses hõdert gewapẽde met harẽ harnas
die vã dẽ kinderẽ Dã waren stondẽ voor
die poorte Eñ die vijf mãnẽ dye om dat
E lãt te bespiedẽ wt getrockẽ warẽ/gingẽ
op/eñ quamẽ daer/eñ namen dat beelt/
den lijfroc/eñ die gegotẽ godẽ/die wyle
stont die priester voor die poorte metten
ses hõderdẽ gewapẽde met harẽ harnis
Als nv die gene int hups Micha ge-
comẽ warẽ/eñ namẽ dat beelt/dẽ lijfroc
eñ die gegotẽ godẽ. doẽ sprac die priester
tot hen Wat maect ghi. Si antwoorden
hẽ swijcht eñ hout dẽ mont toe/eñ treect
met ons dat ghy onse vader eñ priester
priester sijt/dã onder eenẽ geheelẽ stam
eñ geslachte in Israel Dat beuiel dẽ prie F
ster wel/eñ nã beyde dẽ lijfroc eñ goden
eñ beelde/eñ quã mede onder dat volck
eñ doẽ si hen keerdẽ eñ wech trockẽ/sein
dẽ si die kinderkẽs eñ dat vee/eñ al wat
si costelics haddẽ voor hen wech
Doẽ si nv verre vã Michas hups quã
men/so riepẽ die mannẽ dye indẽ hupse
warẽ bi Michas hups eñ volchden den
kinderẽ Dan na/eñ riepẽ dye kinderen
Dã. Mer si keerdẽ haer aẽsicht om/eñ
spraken tot Micha. Wat is v dat ghy al-
sulckẽ gerrijsch maect/Hi ãtwoorde Ghi
hebt mine godẽ genomẽ/die ic gemaect
hadde/eñ den priester/eñ trecket henen
eñ wat heb ic noch/eñ wat is hier/eñ ghi
segt noch tot mi wat is v/Maer die kin-
deren Dã spraken tot hem En laet uwe
stemme niet hooren bi ons/op dat toorni
ge liedẽ niet op v en stootẽ/eñ dat v siele
eñ ws huis siele niet verdaen en werde
Also gingẽ de kiderẽ Dã haers weechs
eñ doẽ Micha sach dat si hem te sterc wa G
ren/keerde hi hem eñ quam weder tot si
nen hupse
Si namẽ dz Micha gemaect had/eñ dẽ
priester die hi hadde/eñ quamẽ tot Lais/
aen een stille seker volc/ende sloeghense
metter scerpten des zweerdts/ende ver
bernden die stadt metten viere/eñ daer
en was niemant dyese verloste/want si
lach verre van Sidõ/ende en haddẽ mz-
ten lieden niet te doen/ende lach inden
gronde welc aen Beth Reob lept. Doen
timmerden si die stadt ende woõdẽ daer
inne/ende noemdense Dan/nae den na
me haers vaders Dan/die Israel ghebo
ren was/eñ die stadt hiet voortijts Lais.
Ende dye kinderen Dan rechten dat
beelt voor hen op/ende Jonathan die so-
ne Gersoni des soons Manasse/ende sy-
ne sonen waren priesters/onder den stã
me der Daniten totter tijt toe dat si wtẽ
lande gheuanghen ghelept worden Eñ
setten alsoo onder hen dat beelt Micha/

dat hi gemaect hadde also lange als dat
huys Gods te Silo was.

Dat .xix. Capittel

A In die tijt en was geē coninc in Is-
rael/eñ eē leuijts man was vreem
delinc/aē die side des gheberchs Ephra
im/eñ hadde een concubine tot eenē wij
ue genomē van Bethlehē Juda Eñ doē
si neffens hem hadde geboeleert/liep sy
van hem tot haers vaders huis tot Bet
lehem Juda/eñ was daer vier maēden
lanc. Eñ haer man maecte hē op eñ troc
haer na/dat hi vriēdelijc met haer soude
spreken eñ haer weder tot hē halē/ende
hadde eenē knape eñ ooc een paer ezelē
met hē. Eñ si leide hē ooc in sijns vaders
huys. Maer doē hē der deernen vader
sach/so wert hi vrolic eñ ontfinc hē/ende
sijn sweer/der deernē vader hielt hē dat
B hi drie dagē bi hē bleef/si atē eñ droncke̅/
eñ bleuē des nachts daer

Des vierdē daechs maectē si hen smor
gens vroech op/eñ stont op eñ wilde rey
sen Doē sprac der deernē vader tot harē
man. Laest dijn herte eerst met een bete
broots/daer na sult ghy reysen/eñ si satē
eñ atē beide met malcāderē/eñ dronckē
Doe sprac der deernē vader totten man
Lieue blijft ouer nacht/dat sal uwer her-
ten saecht doē Maer dye man stont op/
eñ wilde reisen. mer die zweer zijns wijfs
vader/benoodichde hē dat hi ouer nacht
dair bleef. Des morgēs optē vijfstē dach
maecte hy hē op eñ wilde reysen. Doen
sprac der deernē vader Lieue laest v her
te/eñ laet ons vertoeuē tot dat den dach
i. regū. xi. neyget/eñ alsoo aten die beide met mal-
C canderen.

Eñ die man maecte hē op/eñ wilde rei
sen met sijnder concubinē eñ met sinen
knape Maer sijn sweer der deernē vadē
sprac tot hem Siet dē dach laet af/eñ het
wilt auont werdē/blijft ouer nacht Siet
hier is herberghe noch desen dach/blijft
hier ouer nacht/dat sal uwer hertē wel
doē/morgē so staet ghi vroech op/eñ trect
ws weechs/tot uwē tabernacule Maer
die mā en wilde niet bliuē/mair hi maec
te hē op eñ ginc wech/eñ quā tot voor Je
bus dat is Jerusalem/eñ sijn paer ezels

geladē/eñ sijn concubine met hem D

Doen si voor Jebus quamē/zo viel dē
dach zeer henē/eñ die knape sprack tot si
nen here/Lieue treet/eñ laet ons in dese
stadt der Jebusitē wijckē/eñ ouer nacht
daer inne bliuē/Maer sijn heere sprack
tot hē/Ic en wil in dye stadt der vreēder
niet wijckē/die vandē kinderē Israel nz
en zijn/maer wi willē voorbij tot Gibea/
ende hi sprac tot sinē knape/Gaet voort
dat wi daer mogē comē aē een plaetse en
de ouer nachte tot Gibea ofte tot Rama
bliuen/Ende si reysden voort ende wan
delden/ende die zonne dye ghinck onder
recht bi Gibea/dat daer leyt onder Ben
Jamin/ende si weken derwaerts/dat si
daer inne zouden comen/ende ouer den
nacht tot Gibea blijuen/Doen hij daer
inne quam/so sadt hi inder stadt straten/
want daer en was niemant/dyese dien
nacht in huis herberghen wilde

Eñ siet doē quā eē out mān van sinen
arbeit vādē velde. tsauōts eñ hi was ooc
vandē geberchte Ephraim/eñ eē vreem
delic tot Gibea/maer die liedē der plaet
sen/warē kinderē Jemini/eñ doē hy sijn
ogē ophief/ende sach dē gast opter stra-
ten sprac hi tot hem Waer so wilt ghi he
nen. ende vā waer comt ghi Hi antwoor E
de hem/wi reysen van Bethleem Juda/
tot dat wi comē aē die side des geberchs
Ephraim. vā daer ic ben/eñ bē tot Beth
leem Juda gherepst/ende reyse nu tottē
huyse des HEREN/ende nyemant en
wilt mi herberghen/wi hebben stroo eñ
voeder voor onsen ezelen/ende broot en-
de wijn voor mi ende uwe dienst deerne
ende voor den knape/die met uwen dye
naers is/alsoo dat ons niet en ghebreect

Dye oude man sprack/hebt v wel/al
wat v gebreect/dat vindy bi my/en blijft
slechs ouer nacht niet opter straten/en-
de leyde hem in sijn huys/ende gaf den
ezelen voeder/ende si wiesschen hare voe-
ten ende aten ende droncken/ende doen
hair herte nv wel daer aen was/siet doē
quamen de lieden der stadt/kinderē Be
lial/ende omsetten dat huys/ende clop- ge. xix. b

F ten aen die duere/eñ sprakē tottē ouden
man/den huys weert Brenget dē man
buytē die in nwē huse is gecomē/dat wi
hem bekēnen

: Maer die man/die huis weert/ginck
tot hem wt/eñ sprac tot hen/Niet mijne
broeders/en doet niet so qualic na diē de-
se man in mijn huis is gecomen/en doet
sulke sotheit niet/Siet/ic hebbe een doch-
ter noch een maget eñ dese een concubi-
ne/die wil ic u daer buyten brengen/dat
ghijse te niete maect/eñ doet met hen v
beliefre/mer aen desen man en doet sulc
ke sotheit niet/Maer die liedē en wildē
hem niet hooren Doē nam die man sijn
concubine eñ brachtse tot hen buytē/die
bekendē si eñ gingen scādelic met haer
omme alle dē nacht tot smorghēs toe/eñ
doen die morgē stont op ginck/lieten sise
gaen

Doen quam dat wijf recht voor den
G morghen eñ viel voor die duere/aen dat
huys des mans/daer haer inne was/eñ
lach daer tot dz licht wert/Doē haer hee
re smorgēs op stōt/eñ die duere op dede
aen dat huys eñ daer wt ginc/dat hi zijns
weechs soude reisen/Siet doen lach sijn
concubine voor die duere des huis/eñ ha
re handē optē dorpel Hi sprack tot haer/
Staet op/laet ons reyzē/Maer si en ant
woorde niet Doen nan hise op sinen esel
ende maecte hem op/eñ reisde aen sijn
plaetse

Als hi thuys quā so nā hi een messe
ende greep sijn concubine eñ hieuse met
beenen eñ met alle in tweelf stucken/eñ
seyndese in allē dē palen Israel/Wie dat
sach die sprac/sulc en is niet gesciet noch
gesiē in Israel. sint der tijt dat die kinde-
ren Israel wt dē lande Egipti gereyst
sijn/tot op desen dach/Nv bedenct u daer
op/ende geeft raet ende geuet te kennē

Dat. xx. Capittel

A Doen trocken die kinderen Israel
wt eñ vergaderden een gemeyn
tē als eenen man vā Dan tot Berseba/
eñ vā dē lande Gilead tot dē HERE tot
Mizpa/eñ gingen te hoope vā allē winc
kelen/allet volc vā allen stammē Israel
inder gemeyntē Gods/vier hondert du-
sent mannen te voet/die dat zweert wt
trocken/Maer die kinderē BenJamin
hoordē dat die kinderē Israel opwaerts
tot Mizpa getrockē warē Eñ die kinde-
ren Israel seyden Segt hoe is dat oeuel
toe ghegaen

Doē antwoorde die Leuite des wijfs
man die gedoodet was eñ sprac Ick quā
tot Gibea in BenJamin met mijder cō-
cubinen/om snachts daer te bliuen/doē
maectē hen tegen mi op/die borgers tot
Gibea/ende si omringden my int huys
des nachts ende dachten mi te dooden/
eñ hebbē mijn concubine gescent also dz
si gestoruē is/doē greep ic mijn concubi-
ne eñ stuckese oft ontledese eñ seyndese/
in alle veldt des erfs Israhel/wāt si heb
bē een onduecht eñ sotheit gedaē in Isra
el Siet ghi kinderē Isreel sijt hier alle te
ghen woordich/hout raet/ende doet hier
toe. C

Doe maecte hē allet volc op/als eē mā
eñ sprac Niemāt en sal in sijn hutte gaē/
noch in sijn huys wijckē. Maer dat wil-
lē wi nu doē tegē Gibea Laet ons loten/
eñ nemē tiē mānē vā hondert/eñ hondt
vā duysent/eñ dusent vā tiē duysent/wt
allē stāmē Israel/dat si spijse nemē voor
dat volc/dat si comē eñ doen met Gibea
BēJamin/na haer sotheyt die si in Isra-
el gedaē hebbē Alzo vergaderdē hen tot
der stadt alle mānē Israel als eē mā ver
hondē/ende die stammen Israel seinden
mannen/tot allen ghestachte BēJamin
eñ lieten hen segghē Wat quaet is dat/
dat bi v ghesciet is/So gheeft nu die mā
nen ouer/die kinderē Belial tot Gibea/
dat wise doodē/eñ dz quaet wt Israel doē

Maer die kinderen BenJamin/en
wildē die stemme haerder broeders der
kinderē Israel niet hoorē/mer si vergader
dē hen wt den steden tot Gibea/om wt
te treckē tegē die kinderen Israel/eñ op
dien dach worden ghetelt der kinderen
BenJamin wt dē steden/sessentwintich
dusent mannen/die dat sweert wt troc-
ken/sonder die borghers tot Gibea/dier
werdē seuē hōdert getelt wt gelesen mā
nē/eñ ōder alle dezē volcke warē wt ge- D
lezē seuē hōdert mānē die slin vvarē eñ

A conſtē metter ſlingerē eē hey: raken dat
ſi niet en miſtē. Maer der mānē van Iſ-
rael ſonder die vā Ben Iamin/worđē ge
ſtelt/vier hōdert duyſent/die dat ſweert
voerdē/eñ alle ſtrijdtbaer mānen

Eñ die kinderē Iſrael maectē hen op/
eñ trockē opwaerts tottē huyſe Goods/
eñ vraechdē God eñ ſprakē/wye ſal voor
ons op treckē om dē ſtrijdt aē te vaen te
gen die kinderē Ben Iamin/Die HEE
RE ſprac Iuda ſal beginnē. Aldus maec
tē hen de kinderē Iſrael ſmorgēs vroech
op/eñ legherdē hen voor Gibea/eñ elck
man vā Iſrael ginc wt om te ſtridē tegē
Ben Iamin/eñ ſcictē hen te ſtridē tegen
Gibea. Doē vielē die kinderen Ben Ia
min daer wt/wt Gibea eñ ſloegē op diē
dach onder Iſrael/tweētwintich duſent
te gronde

Mer dat volc der mānē Iſrael vermā-
dē hen eñ wapēdē hen noch voort te ſtri
den in dye ſelue plaetſe/daer ſy hen des
daechs voorledē gewapēt haddē/eñ dye
D kinderē Iſrael trockē op eñ weēdē voor
den HERE tot ſauons toe/eñ vraechdē
dē HERE eñ ſprakē Sullē wi meer ge-
nakē om te ſtridē tegē die kinderē Ben-
Iamin onſe broederē. Die HERE ſprac
Trect op tot hen. eñ doē hen die kinderē
Iſrael aē die kinderē Ben Iamin maec-
ten des anderē daechs/vielē die Ben Ia
mitē wt Gibea hen tegē des ſeluē dachs
eñ ſloegē vādē kinderē Iſrael/noch ach-
tiē duſent daer nedere/die alle dz ſweert
voerden

Doe trockē al de kinderē Iſrael op/eñ
allet volc eñ quamē tottē huyſe Goods/
eñ weēdē eñ bleuē aldaer voor dē HEE
RE eñ vaſtē diē dach tottē auont toe/eñ
offerdē brāt offer eñ doot offere voor den
HERE/die arcke des verbonts Goods
was dair doe ter tijt/eñ Pinehas die ſoō
E Eleaſar Aarōs ſone ſtont voor hē in dier
tijt/eñ ſprack Sullē wi meer op trecken
om te ſtridē tegē die kinderē BēIamin
onſe broederē of ſal ick af laten/Die HE-
RE ſprac Trect op/morgē wil icſe in uwē
hādē geuē

Eñ die kinderē Iſrael ſteldē laghē op
Gibea/rōtomme/eñ dye kinderē Iſrael

trocken alzo op/des derdē daechs aē dye
kinderē Ben Iamin/eñ ſi wapendē hen
aē Gibea/ſo ſi tweemael te vorē hadden
gedaē. Doe voerē die kinderen Ben Ia-
min wt dē volcke tegē/eñ trockē hen vā
der ſtadt/eñ begonſtē te ſlaē zomminghe
gewōde vādē volc/gelijc ſi tweemael vā
te vorē haddē gedaē indē velde op twee
ſtratē waer af deene tot Beth El/dāder
tot Gibea gaet/bi dertich mānē in Iſra
el. Doe dachten die kinderē Ben Iamin
ſi zijn geſlagē voor ons als te vorē. Mer
die kinderē Iſrael ſprakē Laet ons vluch
ten dat wiſe vander ſtadt trecken op die
ſtraten

Doen maectē hen alle die mannē Iſ
rahel op van haerder plaetſen/eñ maec-
ten hen toe/tot Baal Thamar/eñ die ge F
ſtelde laghe Iſrael quam te voorſchijne
aen ſijn plaetſe vanden hole Gaba/ende
quamen tegen Gibea/twintich duiſent
mannen wt geleſen/wt alle Iſrael/alzo
dat den ſtrijdt hert wert/maer ſi en wiſ-
ten niet datſe dat quaet rakē ſoudē Alzo
ſloech die HERE Ben Iamin voor die
kinderen Iſrael/dat dye kinderē Iſrael
op dien dach/vijf en twintich duiſent eñ
hondert mannen verdorven in Ben Ia
min/die alle dat zweert voerden.

Want doe die kinderen van Ben Ia-
min dat ſagen/dat ſi gheſlagen waren/
ſo gauen hen die mannen Iſrael rupm-
te/want ſi verlieten hen op die lage dye
ſi bi Gibea geſtelt hadden. eñ dye laghe
haeſtede oor/eñ quā voorwaerts tot Gi
bea toe eñ troc haer daer aene/eñ ſloech
alle die ſtat metter ſcerptē des ſweerts.
Si haddē eē teekē onder malcāderen G
die mannē vā Iſrael eñ die lage/om met
ten ſweerde ouer hen te vallē/als hē dē
rooc vāder ſtadt verhief/doē hen die mā
nen vā Iſrael keerdē indē ſtrijt/eñ Ben
Iamin begonſt die gewōde in Iſrahel te
ſlaen/bi. xxx. mānē/eñ ghedachtē ſi ſijn
voor ōs geſlagē als indē voorgaēdē ſtrijt
doē begōſte haer eē roec colomne te ver
heffen vāder ſtadt/Eñ Ben Iamin keer
de hē achter hem omme eñ ſiet doe ginc
die ſtadt geheel op ten hemel

Eñ dye mānē vā Iſrael keerdē hen ooc
omme/eñ veruaerdē die mānē Ben Ja-
min/wāt ſi ſagē datſe dat quaet rakē wil
dē/eñ ſi keerdē hen voor de mānē Iſrael
op dē wech der woeſtinē/maer dē ſtrÿdt
volchde hen na Daer toe die vāder ſtadt
ver dorvēſe middē onder hē eñ ſi ōring-
dē BēJamin/eñ veruolchdenſe tot Me-
nuah/vertrordenſe tot voor Gibea toe/te
gē der ſonnē opgāc.Eñ het vielē vā Bē-
Jamin achtiē duſent mānē/die alle ſtrÿt
baer mannen waren.
Doē keerdē ſi hen eñ vluchten tot der
woeſtinē aē dē ſteē Rimon/maer opter
ſeluer ſtratē ſloegē ſi vÿf duſent mānen/
eñ volchdē hen vā achter na.tot Gidcon
eñ ſloegē der twee duſent.Eñ alſoo vielē
op diē dach twintich duſent mānē/die dz
zweert voerdē eñ alle ſtrÿdtbaer mānē
warē/Niet meer dan ſes hondert mānē
keerdē hen eñ vluchtē totter woeſtinen
tottē ſteē Rimmon/eñ bleuē indē ſteen
Rimmon vier maēdē/eñ die mānē Iſra
el quamē weder tottē kinderē BēJami/
eñ ſloegē metter ſcerptē des ſweerts die
inder ſtadt vādē liedē tottē beeſtē toe eñ
al watmē vant/eñ al watmē inder ſtadt
vant wierpē ſi int vier

Dat.xxi.Capittel

A DJe mannē Iſrael haddē tot Miz-
pa gezworē eñ geſeit Nyemāt en
ſal ſÿn dochter dē BēJamitē tot eenē wi
ue geuē/eñ dz volc quā tottē huſe Gods/
eñ bleef daer tot ſauōs toe/voor God/eñ
hieuē haer ſtēme op eñ weēdē zeer ende
ſprakē O HERE God van Iſrael/wair
omme is dat geſciet in Iſrael/dat heden
eenē ſtamme min gewordē is vā Iſrael
Des āderē morgēs maectē hen dat volc
vroech op/eñ timerdē daer eenē outaer/
eñ offerdē brant offer eñ doot offer
Eñ die kinderē Iſrael ſeydē Wie es
B nyemāt vā dē ſtāmē Iſrael die niet metter
gemeyntē op en es gecomē tottē HE
RE/Wāt daer was enē grotē eet geſciet
dat wie niet op en quame tottē HERE
te Mizpa/die ſoude dē doot ſteruē.Ende
die kiderē Iſrael haddē rouwe ouer Bē
Jamin harē broedere/eñ ſeydē.Hedē es
eenē ſtāme in Iſrael min gewordē/Hoe
willen wi doē/dat dye ouergebleuē wÿuen
mochtē hebbē.Wāt wi hebbē gezworen
bi dē HERE/dat wi hem vā onzē doch-
terē geen wiuē geuē en ſullē/eñ ſeyden
Wie eſſer vā dē ſtāmē Iſrael die niet op
comē en ſÿn tottē HERE te Mizpa Eñ
ſiet daer en was niemāt geweeſt wt den
borgerē vā Jabes in Gilead
Doē ſeinde die gemeinte tweelf duy-
ſent mannē derwaerts van ſtrÿdtbaer
mannē/eñ ghebodē hen eñ ſprakē.Gaet
henē eñ ſlaet myter ſcerptē des zweerts
dye borghers tot Jabes in Gilead/met
wÿf eñ kinderen/nochtans ſo ſuldi haer
doē Al wat manlic is eñ alle wiuē die by
eenē man gelegē ſÿn verbānet Eñ ſi vō
den bi die borghers tot Jabes in Gilead nu.xxxi.
vier hondert deernē die maechdē warē
eñ bi geenē man gelegen en haddē/dye
brachtē ſi inden legher tot Silo die daer
leyt inden lande Canaan.
C Doen ſeinde die gemeynte henen/eñ
liet ſprekē mettē kinderē BēJamin die
indē ſteē Rimmon warē/eñ ryepen hen
vriēdelic Alſo quamē die kinderen Ben
Jamin weder tot dier tÿt eñ gauen hen
die wiuen dye ſi hadden vanden wÿuen
Jabes tot Gilead/eñ en vonden gheene
meer alſo Doē had dat volc rouwe ouer
BēJanun/dat die HERE een rete ghe
maect hadde/indē ſtāmē Iſrael Eñ dye
ouders der gemeintē ſprakē/wat willen
wi doen dat die ouerbleuene ooc wÿuen
crigen/want dye wiuē in BēJamin ſÿn
vernyelt eñ ſpraken Dat erue moet im-
mer bliuen der geēder dye ontgaen ſÿn
van BenJamin op dat niet een ſtamme
wt gedaē en werde van Iſrael eñ wi en
muegen hen onſe dochteren niet tot wi-
uen geuen/Want die kinderen Iſrahel D
hebben geſworē ende gheſeyt veruloect
ſi die/die den BenJamitē een wÿf geeft
Eñ ſi ſeydē Siet het es een Jaerlicke
feeſte des HEREN tot Silo die noord-
waeerts leghet des Goods huys teghen
der ſonnen opganck opter ſtraten daer-
men op gaet/vā BethEl tot Sichem/eñ
ſuydwaerts leghet ſi tegen Libona Eñ

si gheboden dē kinderen BenJamin eñ
spaken Gaet henen eñ loeret indē wijn
bergē/als ghi dā siet/dat die dochterē Si
lo wt met Reyen totte dāse gaē/so vaert
voorwaerts wt dē wijnberge/eñ elck ne
me hem een wijf vādē dochterē Silo eñ
gaet henē int lāt BenJamin Maer als
hare vaders of broeders comē/om tegē
ons te rechtē so willē wi tot hen seggen/
Sijt hen genadich wāt si en hebbēse nȝ
genomē met strijdt/maer ghi en gaefse
hen net/eñ tes uwe scult

Die kinderē BenJamn deden alsoo/
eñ namē vrouwē na harē ghetal vāden
Reyen/die si roofden eñ trockē wech/eñ
woendē in harē erfdeele eñ timmerden
stedē eñ woendē daer inne Die kinderē
Israel maectē hen oock vā daer op die tijt
elc tot sinē stamme eñ tot sinē geslachte
eñ trockē vā daer wt/elc tot sinē erfdele
In die tijt en was geen coninc in Israel
Elcke dede dat hem recht dochte

Eynde des boecs der Rechteren
Hier begint dat boeck Ruth
Dat.eerste Capittel

A In der tijt
doen die rechters Re.
gerdē so wart eenē die.
ren tijt indē lande Eñ
een mā van Bethlehē
Juda troc wandelē indē
Moabiten lant met sinē wiue eñ twee
sonē die hiet EliMelech/eñ sijn wijf Na
emi eñ sine twee sonē Mahelon eñ Chi.
B lien die warē Ephrateē vā Bethlehem
Juda eñ doen si quamē int lāt der Moa.
biten/woendē si aldaer/Eñ EliMelech
die man Naemi sterf/eñ si bleef ouer mȝ
haren tween sonen die namē Moabijt.
sche wijuē/deene hiet Arpa/die andere
Ruth/eñ doē si daer thiē iaer ghewoent
hadde/so storuē si alle beyde Mahilō eñ
Chilion/also dat dat wijf beroeft was bei
de der sonen eñ haren man.

Doen maecten si haer op met haren
twee sonen wyuen/eñ troc weder wt der
Moabiten lant/want si hadde onderuō

den inder Moabiten landt dat die HE.
RE sijn volck had besocht/eñ hen broot
gegeuen eñ ginc wt vāder plaetsen daer
si geweest was eñ beyde haerder sonen
huysvrouwē met haer/eñ doē si ginc op
ten wech dat si weder soude comē int lāt
Juda/sprack si tot haerder beyder sonen
wijuē/Gaet henē eñ keert wederomme
elcke tot haerder moeder huis/Die HE
RE doe aē v ontfermherticheit soo ghy
aen die doodē/eñ aen mi ghedaen hebt/
Die HERE gheue v dat ghi ruste vin.
det elc in haers mans huyse eñ custese ij.reg.xv c

Doē hieffen si haer stēme op eñ weē.
den eñ seydē tot haer Wi willē met v tot
dien volcke gaē Maer Naemi sprac Ke.
ret wederōme mine dochterē/waerom
wildi met mi gaen/Hoe can ic voert aen
kinderē in minen lichaem gehebbē/die
uwe mannē sijn mochten/Keret weder
omme mijne dochteren eñ gaet henen
want ic ben nu te out/dat ic eenen man
soude nemen Eñ al waert dat ic seyde/ C
Het es te hopē/dat ic desen nacht eenen
man nemē sal eñ kinderē barē/so en sou.
de ghi nochtans niet connen gebeyden
tot dat si groot wardē/want ghi sout ver
ouden also dat ghi geen man en sout co.
nē gehebbē/Niet mine dochterē want
het doet mi voor v te wee want des HE
REN hant es ouer mi wt gegaen

Doen hieuen si haer stemmen op eñ
weēdē noch meer/eñ Arpa kuste haers
mans moeder.Mer Ruth hinc aē haer
Maer si sprac Siet v zwagerinne is we.
der ghekeert tot haren volcke eñ tot ha
rē God/keert ghi ooc weder ōme uwer
swagerinē na Ruth antwoirde spreect
mi niet in/dat ick v verlaten soude/ende
van v omme keeren/waer ghy henen
gaet daer wil ic ooc henen gaen/waer
ghi blijft daer blue ic ooc V volc is mijn
volck/eñ v God is mijn God.waer ghi
sterft daer sterue ic oock/dair wil ic oock
begrauen worden/die HERE doe mi
dat die doot moet ons sceiden

Als si nu sach dat si vaste indē sinne
was mȝ haer te gaē so liet si af met haer
daer af te sprekē/Also ginghen die beyde

met malcãderen tot dat ſi tot Bethlehẽ
quamen/Eñ doen ſi tot Bethlehem in
quamen/ſo ruerde haer die heele ſtadt o.
uer hẽ eñ ſeydẽ Es dat die Naemi Maer
ſi ſeyde tot hen En hiet mi niet Naemy
mer Mara/want die almachtige heeft
mi ſeer bedroeft Vol trock ic wt/maer y
del heeft mi die HEERE weder thuys
bracht/Waer õ hiet ghi mi dã Naemi ſoo
mi die HERE doch ỏotmoedicht heeft
eñ die almachtighe bedroeft

Het was omtrent dẽ tijt dat dẽ gerſ.
ten oogſt begonſt/doen Naemi eñ hairs
ſoons wijf Ruth die Moabitinne weder
quamen vãder Moabiten lãt tot Beth.
lehem Daer was oock een man die vriẽt
van Naemi vanden gheſlachte EliMe.
lech gehietẽ Boas/die was een redelick
man.

Dat tweede Capittel

A Ende Ruth die Moabitin ſprack tot
Naemi Laet mi op velt gaen ende
aren op rapẽ/na dien/voor welkẽ ic ghe.
nade vinde Si ſprac tot haer Gaet henẽ
mine dochter Si ginc henẽ/eñ quã ende
raepte op/achters die mayers optẽ vel.
de/Eñ het geviel puyſt dat dat ſelue velt
erf dele was des Boas die vãdẽ geſlach.
te EliMelech was Eñ ſiet/Boas quam
Recht vã Bethlehem/eñ ſprac tottẽ ma.
yers die HERE met v/Si antwoorden
Die HERE ſegene v

Eñ Boas ſprac tot ſinẽ knapẽ die ouer
die mayers gheſtelt was/Wiẽs is dye
deerne Die knape die ouer die mayers
geſtelt was ãtwoorde eñ ſprac Het es die
deerne die Moabitẽ/die met Naemi we
B der comen es vãder Moabiten lãt/Wãt
ſi ſeide Lieue laet mi op leſen eñ verga.
deren onder den garuen achter die ma.
yers eñ es alſo gecomẽ eñ daer gheſtaen
vã ſmorgẽs aẽ tot nu toe/eñ en ware oock
niet een weynich weder thuys gegaen.

Doen ſprack Boas tot Ruth Hoordi
wel mijn dochter/Ghi en ſult op genen
anderen acker gaẽ/om op te leſen eñ en
gaet oock niet vã hier maer hout v tot mi.
nẽ deernẽ/eñ ſiet waer ſi mayẽ int velt/
daer gaet hen na/Ic heb mijnen knapẽ
gebodẽ dat v niemant aen en ſoude taſtẽ

Eñ iſt dat v dorſtet ſo gaet henẽ tottẽ vat C
eñ drinct daer mine knapen ſceppẽ Doẽ
viel ſi op haer aenſicht eñ bede aen ter
aerdẽ eñ ſprac tot hem Waer mede heb
ic die genade gevonden voir uwẽ oghen
dat ghi mi kennet die doch vreemde bẽ

Boas antwoorde eñ ſprac tot haer/
Het es mi te kennẽ gegeuen al wat ghi
gedaen hebt aen ws mans moeder na
ws mans doot/dat ghi v vader eñ v moe
der eñ v vader lant verlaten hebt/eñ ſijt
tot eenen volc getrockẽ dat ghi te voerẽ
niet en kendet/Die HERE vergheldе
v uwe daet eñ v loon moet volcomẽ ſijn
bi den HERE dẽ God Iſrael tot welkẽ
ghi gecomẽ ſijt dat ghi õder ſine vluege.
len toe vlucht ſout hebbẽ/ſi ſprac laet my
genade vindẽ voor uwen oogẽ mijn hee.
re/wãt ghi hebt mi ghetrooſt/eñ dijnre
dienſt deernen vriendelic toe geſproken
daer ic nochtans niet en ben als een van
uwen maerten

Boas ſprac tot haer Alſt eens tijt is ſo
compt herwaerts/eñ etet broot eñ net of
ſopt uwẽ bete inden aſijn Eñ ſi ſat aenđ
mayers ſide/Maer hi ſette haer koeckẽ
voor/eñ ſi at eñ wert ſat/eñ hair ouerde/
Eñ doen ſi haer op maecte om te rapen
geboot Boas ſinen knapẽ eñ ſprac Laet.
ſe oock tuſſcen die ſcouen raepen/eñ en be
ſcaemſe niet/Ooc vãder hãt werpt haer
toe ende latet liggen op dat ſijt op raepe/
ende niemant en ſcheltſe daer om

Alzo raepte ſi opten velde tot sauẽts D
toe/eñ ſlochtwt/al wat ſi op geraept had
de/eñ het was bi eenen Epha gerſtẽ/eñ
ſi hieft op eñ quã in die ſtadt/eñ toondet
haers mãs moeder wat ſi geraept had.
de. Daer toe trok ſi voorwaerts ende gaf
haer dat haer ouer bleuẽ was/daer ſi ſat
af was geworden Doẽ ſprac haers mãs
moeder tot haer/Gheſeghent ſi hi dye v
gekent heeft/daer ghi heden vergadert
eñ ghearbeit hebt/Si ſeyt haers mans
moeder/bi wien ſi gearbeit had. eñ ſeide
Die mã daer ic hedẽ bi gewarcht hebbe/
hiet Boas
Noemi ſprac tot haers ſoõs wijf geſegẽt
ſi hi dẽ HERE/wãt hi en heeft ſine ont
fermherticheyt niet gelatẽ beide aẽ dẽ leuẽdẽ

noch aē den dooden. eñ Noemi sprack tot
haer Die man bestaet ons eñ is onse na
man of maech. Ruth die Moabitin sprac
Hi seide dat ooc tot mi Ghi sult v bi mijn
knapē houdē/tot dat si alle minē oost vol
daē hebbē Noemi sprac tot Ruth haers
soons wijf Het is beter mijn dochter dat
ghi met sinē deernē wt gaet/op dz v nye
mät en wederstae op eenē anderē acker
Aldus hielt si haar bi dē deernē tot dat si
raepte tot dat die gerstē oogst eñ tarwē
oogst wt was/eñ quam weder tot haers
mans moeder.

Dat iij. Capittel

A Ende Noemi haers mans moeder
sprac tot haer Mine dochter Ick
wil v ruste makē/dat het v wel ga Dese
Boas onse vriēt/bi wiēs deernē ghi ghe
weest sijt/wannet desen nacht gerste op
sine denne. Dus badet v eñ verhullet v/
eñ doet v cleet aen/eñ gaet neder op dye
dēne/dat v niemät en kēne tot datmē al
getē eñ gedrōcken heeft Als hi dan gaet
liggē. so merct die plaetse daer hi neder
lept eñ comt eñ slaet tdecsel op tot synen
voetē/eñ legt v daer/so sal hi v wel seggē
B wat ghi doē sult Si sprac tot haer Al wat
ghi mi segt dat wil ic doen

Si ginc neder totten dorsch vloere/ eñ
dedet al wat haers mās moeder ghebo-
dē hadde/eñ doē Boas ghetē eñ gedronc
kē hadde/so was sijn hert vrolic eñ leyde
hē achter eenē hoop scouē/eñ si quā lijze-
lic/of verborgelic eñ sloech tdecsel op tot
sinē voetē/eñ leyde haer daer. Doēt nu
middernacht was verscricte dye mā/eñ
taste om hē/eñ siet eē wijf lach tot sinen
voetē eñ hi sprac/ wie sijt ghi/si sprac Ick
bē Ruth v diēst deerne breyt dijn vloge-
C lē ouer v maerte/Wät ghi sijt die namā

Hi seide geseegēt sijt dē HERE mijn
dochter. Ghi hebt eē beter ōtfermhertic
heit na gedaē dan te vorē/dat ghi niet na
iōgelingē en sijt gegaē noch rijcke noch
arme Nu mine dochter en vreest niet Al
wat ghi segt/dat wil ic v doen Wät dye
geheele stadt mijns volcs weet dat ghy
een duechdelick wijf sijt Nu het is waer
dat ic die namā oft maech bē. maer daer
isser eē naerder dā ick/blijft ouer nacht

morgē ist dat hi v neemt/wel/met en be
lieuet hem v niet te nemen/zo wil ic v ne
mē allso warachtelic als God leeft/slaept
tot smorgēs/eñ si sliep tot smorgens toe/
tot sinē voetē.

Eñ si stont op/eer deē den anderē ghe
keunen conste/eñ hi gedachte dat sechs D
niemant te binnē en worde/dat een wijf
in die dorschvloere ghecomen si eñ seide
Lanct den mantel herwaerts dyen ghy
aen hebt ende hout dien toe eñ si hielten
toe/eñ hi mat sesse maten gherstē/eñ ley
det op haer eñ hi quam in die stadt. mer
si quam tot haers mans moeder/die sey
de. Hoe staet met v myne dochter/eñ si
seit haer al wat haer die man gedaē had
de/eñ seide Dese ses maten gersten gaf
hi mi/want hi sprac/ Ghi en sult niet idel
tot ws mās moeder comē/si sprac Hout
stille mine dochter/tot dat ghi ōderuint
hoe het vergaen sal of waert henen wil/
want die man en sal niet op houden/het
en si dat hijt heden ten eynde brenghe A

Dat. iiij. Capittel

Boas ginck op in die poorte eñ sat
aldaer/eñ siet doen dye naman of
maech voor bi ginc sprac Boas met hem
eñ seide/Comt ende sit hier/zoo ghy hier/
ende hi quam eñ sat/eñ hi nam tien mā-
nen vanden ouders der stadt/ende hi sei
de/sit hier/eñ si satē Doen sprac hy tottē
Namā of maech Noemi/die vāden lāde
dē Moabitē gecomē is/biet te cope dz stuc
velts/dat ōs broeders was EliMelech
daer omme dacht ickt voor uwe ooren te
brengen eñ seggen wildijt lossen soo coo
pet voor die borgers eñ voor den ouders
mijns volcs. Maer en wildijt niet lossē
zo segget mi dat ict wete/Want daer en
is geen Naman of maech dan ghi/eñ ick
na v Hi sprac/Ic wilt lossen

Boas seyde. op welcken dach ghy dat B
velt coopt vander hant Noemi/zo moet
ghi Ruth de Moabitin des verstoruens
wijf ooc nemen/op dat ghy den ghestor-
uenē eenen naeme verweckt op sijn erf
deel Doē sprac hi Ic en cās niet gelossen.
op dz ic nz messciē mā erfdeel en ōderue

loſſet ghi al wat ic loſſen ſoude wāt ic en
cans niet gheloſſen Maer dat was van
outs af/eē gewoonte in Jſrael/ouer dye
loſſinge eñ ouer den wiſſel/op dat alder-
hāde ſake vaſt ſoude ſijn/ſo troc deē ſinē
ſcoē wt/eñ gaf hē den āderē Dat was dz
C getuygeniſſe in Jſrael.
Eñ dye Naman ſprac tot Boas/coopt
ghijt/eñ troc ſinē ſcoē wt/eñ Boas ſprac
tottē ouders eñ tot alle dē volcke/ghi ſijt
getuygē dat ict al gecocht hebbe/dat Eli
Melech toe behoort heeft/eñ al wat Chi
lion eñ Maelon/vāder hāt Noemi/daer
toe ooc Ruth die Moabitin Mahelons
wijf neme ic tot eenē wiue op dat ic den
dooden eenē name verwecke op ſijn erf
deel/eñ dat ſinē name niet wt gheroept
en werde onder ſinē broederē/eñ wt der
poortē ſijnder plackē/ghetuygē ſijt ghy
D des heden
Eñ allet volc dat inder poortē was mz
ten ouders ſprakē Wi ſijn getuygē Dye
HERE make dat wijf dat in v huis cōt
als Rahel eñ Lea/die beide dat huys Jſ-
rael getimmert hebbē/eñ doe redelic in
Ephrata eñ ſi vermaert tot Bethleem/
Eñ v huys werde als dat huys Perez/
diē Thamar Juda baerdē diē ſade dat v
die HERE geuē ſal vā deſer deernē
Aldus nā Boas Ruth/dat ſi ſijn wijf
wert/eñ doē hi bi haer lach ſoo gaf haer
die HERE dz ſi beurucht wert eñ baer
de eenē ſoon Doē ſprakē dye vrouwē tot
Noemi Gelooft ſi die HERE die v niet
en heeft latē af gaē eenen naman in de-
ſer tijt/dat ſinē name in Jſrael ſoude bli
E uen/die ſal v leuē weder brēghē/eñ v ou
derdō beſorgē wāt ws ſoōs wijf die v be
mint heeft die heeft hē gebaert/die v be-
ter is dan ſeuē ſonē.
Eñ Noemi nā dat kint eñ ſettet op ha-
ren ſcoot/eñ wert ſijn amme of voepſter
eñ hare nabuerinnē ganē hē enē name/
eñ ſeidē Noemi is eē kint geborē eñ hye-
tent Obed. Dye is dye vader Jſai Dye
welcke Dauids vader is
Dit is die geboorte Perez/Perez wā
Hezrō/Hezron wan Ram/Ram wā Am
minadab/Amminadab wan Nahesson
Nahesson wan Salma/Salma wan Bo
as/Boas wan Obed/Obed wan Jſai/
Jſai wan Dauid

Eynde des boecs Ruth

Dat eerſte deel des boecs Samuel A
Dat eerſte Capittel

DAer was
eē man van Rāma-
thaim Sophim van
dē geberchte Ephra
im die hiet Elkana/
een ſoon Jeroham/
des ſoons Elihu/des ſoons Tohhu/des
ſoones Zuph dye welcke eene Eprae-
thijt was/ende hij hadde twee wijuen
deene hiet Hāna. Die ander hiet Penin
na/Maer Peninna hadde kinderen/eñ
Hanna en hadde geē kinderen. Eñ dye
zelue man ghinc op van ſijnder ſtadt tot
ſijnder tijt dat hi ſoude aēbeden ende of-
feren den HEERE Zebaoth tot Silo/
Daer waren prieſters des HEEREN
Hophim ende Pinehas dye twee ſonen
Eli.
B
Doe den dach quam dat Elkāna of
ferde/gaf hi ſinē wiue peninna/eñ al ha
ren ſonē eñ dochterē deelen/Maer Hā-
ne gaf hi droeflic een deel/want hi hadde
Hanna lief/Maer die HERE had hair
lijf beſloten/ende hair beniderſſe quelde
ſe/ende ſi werp haer oock voor/haere on-
vruchtbaerheit/als dat de HERE hair
lichaem beſloten hadde/Alzo dede ſi alle
iaer/als ſi opghinc tot des HEEREN hu
ſe/ende verwertele alſoo/Soo weende ſi
dan/ende ſi en adt nyet/Maer Helcana
haer man ſprack tot haer/Hanna waer
omme weent ghi/eñ waer om en eedtet
ghi niet/ende waer om heeft hem v her-
te zoo qualijck/en ben ic v niet beter dan
tien ſonen C
Doen ſtont Hanna op/nae dien dat ſi
gheten hadde eñ ghedroncken tot Silo/
Eli die prieſter ſadt op enen ſtoel/aendē

poste des tẽpels des HEEREN/Eñ si
was vol bedroeffenissẽ indẽ hertẽ eñ badt
tottẽ HEERE eñ weẽde/eñ geloofde een
gelofte eñ sprac HEERE Zebaot/ist dz gy
uwer maertẽ allẽdicheit aẽsiet eñ mijns
gedinct eñ uwer maerten niet en verge
tet eñ geeft uwer maertẽ eenẽ soon/soo
wil icken dẽ HEERE geuẽ sijn leefdage
lãc/eñ daer en sal geẽ scheermesse op sijn
hooft comen

Eñ doẽ si lãge badt voor dẽ HEERE so
nã Eli haers mõts ware Want Hanna
sprac met haerder hertẽ/alleẽ hair lippẽ
roerdẽ haer/eñ men hoorde haer stẽme
niet/Doẽ meinde Eli dat si drõckẽ waer
C eñ sprac tot haer/hoe lãge suldy drõcken
sijn/Laet dẽ wijn vã v comẽ/diẽ ghi hy v
hebt/Hãna ãtwoorde eñ sprac.Neẽ mijn
heere.Ic bẽ eẽ bedruct wijf/wijn eñ sterc
ken drãc en heb ic nyet gedronckẽ/maer
heb mijn hert voor dẽ HEERE wt gestort
En wilt uwe maerte niet achtẽ als een
dochter Belial/wãt ic heb wt minẽ swa-
ren gedachtẽ eñ leedt gesprokẽ tot noch
toe:

Eli antwoorde haer eñ sprac Gaet he-
nen met vreden/die God Israel sal uwe
bedinge geuẽ/die ghi vã hẽ gebedẽ hebt
Si sprac Laet uwe maerte ghenade vin
dẽ voor uwẽ oogẽ Also ginck dat wijf he
nen haers weechs eñ at eñ en sach nyet
meer so droeflic/eñ des morghẽs vroech
maectẽ si hẽ op eñ doẽ si aẽ gebedet had-
den voir dẽ HEERE/keerde si weder om
me eñ quamẽ tuys tot Ramathaim.

Eñ Elkana besliep sijn wijf Hãna/eñ
die HEERE gedacht haerder/eñ doen zõ
mige dagẽ õme warẽ/wert si beurucht/
eñ baerde eenẽ soõ/eñ hyet hẽ Samuel/
wãt ic heb hẽ vã dẽ HEERE gebedẽ.Eñ
D doẽ die man Elkana op trock met alle si
nen huyse op dat hi dẽ HEERE dat offer
soude offerẽ ter gewoonliker tijt/eñ zijn
geloofte/so en trac Hãna nyet mede op/
Maer si sprac tot harẽ man/Tot dat het
knechtkẽ werde/so wil ic hem brẽgẽ dat
hi voir dẽ HEERE opẽbare eñ bliue dair
ewelic Elkana haer man sprac tot hair
so doet alst v belieft/Bliuet tot dat ghi hẽ
speẽt/maer die HEERE beuestige dat hi
gesproken heeft

Also bleef dat wijf/eñ soochde haren
soon/tot dat si hẽ speẽde Eñ bracht hem
met haer op/na diẽ si hem gespeent had
de/met drie varrẽ/met eenen Ephi bloe
men/ende eene flessche wijns/eñ bracht
hem in dat huis des HEEREN tot Silo
Maer dat knechtkẽ was noch ionck Eñ
si sloegẽ die varrẽ/eñ brachtẽ dat knecht
ken tot Eli/eñ si sprac Ach mine heere/so
warachtelic als uwe siele leuet/mijn he
re Ic ben dat wijf dat hier bi v stont/eñ
badt den HEERE/doẽ ic om dat knecht-
ken badt Nu heeft die HEERE mijn be-
dinge ghegeuen/die ick van hem badt/
daer omme heb ick hem den HEERE
ouer ghegeuen/so lange hi den HEERE
gheleent is/eñ si aenbaden den HEERE
aldaer/Eñ Hanna badt eñ seyde.

Dat.ij.Capittel

Mijn herte is vrolic inden HEERE/ A
minẽ hoorn is verhooghet inden
HEERE.Mijnen mont heeft hem wijt
open gedaen ouer mine vyanden/want
ic verblide mi van uwen heyl

Niemant en is heilich als die HEE-
RE/wãt buytẽ v en is niemãt/eñ en es
geeẽ troost als onse God is

Laet uwe veel beroemẽ vã hooghen
dingẽ/Laet wt uwẽ monde bliuẽ dat ou-
hercomẽ/wãt de HEERE is eẽ God/die
alle dinck weet/eñ hy heeft alderhande
doen bescict

Dẽ boge der stercker is gebrokẽ/ende
die onstercke sijn omgordt met sterchept B

Die daer sat waren/sijn om broot ver-
cocht geworden/eñ die honger lijdẽ heb
ben op ghehouden tot dat die onuruchte
bare seuen bare/eñ die vele kinderẽ had
den/onsterc werden

Dye HEERE doodet ende gheeft dat
leuen/hi leydet inder hellen eñ daer we
der wt.

Dye HEERE maect arm ende rijcke/
hi vernedert ende verhooget

Hy heft op den behoeuenden wt den
stof/eñ verhoocht dẽ arme wt dẽ drec/op
dat hi hẽ soude settẽ õder de princẽ/eñ dẽ

stoel der eeren latē beeruē/Wāt die eyn
dē der weerelt sijn des HEEREN/eñ hy
heeft den eert bodem daer op geset

Hi sal behoedē die voetē sijnder hey
ligen/maer die ongelike sullē stil werdē
inder duisternissen/Wāt niemāt en ver-
mach yet wt eygender cracht

Voor dē HEERE sullen verscricken
sijn weder paertiders ouer hen sal domi
C neren indē hemel/die HEERE sal oordee
len die eyndē der weerelt eñ sal macht
geuen sinen coninc eñ verhooghē dē ho-
ren sijnder gesalfden

Elkana ginc wech tot Ramath in zijn
huis/eñ dz knechtkē was des HEEREN
dienaer voor den priester Eli

Maer die sonē Eli warē kinderē Be-
lial eñ en wistē niet vāden HEERE noch
vanden recht der priesters aen dat volck
Als yemant yet offerē wilde so quamen
des priesters knapē/te wijle dat vleesch
soocte/eñ haddē eenē crauwel met drie
tandē/in haer hāt eñ stietē in die teile of
ketel of pāne of potte/eñ wat sy metten
crauwel wt trockē/dz nā die priester hair
D af/Also deden si allē Israel/die daer qua-
ge.xix.b mē tot Silo

Desgelijc eer si dat vet aenstaken
quā des priesters knecht eñ seyde tot diē
die dat offer brocht/geeft mi dat vleesch
dē priester te bradē want hi en wilt geē
gecoocte vleesch vā v nemē/maer rouwe
Als dā yemant tot hē seide. Laet dat vet
aenstekē/so het heden behoort/eñ neemt
daer na al wat v herte begeert/so sprack
hi tot hē/Ghi sullet mi nu gheuē/is dat
niet/so wil ict met ghewelt nemē. Daer
om was die sonde der knapē seer groot
voor dē HEERE/wāt die liedē lasterdē
dat spijsoffer des HEEREN

E Samuel was een dienaer voor den
HEERE/eñ dat knechtkē was omgordt
met eenē lijnē lijfrock/daer toe maecte
hē sijn moeder eenē cleynē sidē roc/ende
brachtē hem op tot sinē tidē als si met ha
ren mā op ginc om te offeren dē offer tot
sijnder tijt/Eñ Eli seegende Elkana eñ
sijn wijf eñ sprac Die HEERE geue v
saet vā dezē wiue/voir dit goet dat ghi dē
HEERE geleent hebt/eñ si ghinghē tot

haerder plaetsen/Eñ die HEERE be-
socht Hannā dat si beurucht wert ende
baerde drie sonen ende twee dochteren/
Maer Samuel dat knechtkē nā toe bi
den HEERE

Eli was zeer oudt/eñ vernamt al wat
sine sonē alle Israel dedē/eñ dat si bi die
wiuē sliepē die godē diendē voor die due
re der tenten des getugenis eñ hi sprack
tot hem Waeromme doet ghi dat/Want
ic hore v quaet wesen vā alle desen volck
Niet mijne kinderen/dat es geē goet ge
rucht dat ic hore/ghi doet dat volck des
HEEREN ouertterdē Ist dat yemāt tegē
eenen mensch sondicht so cāt die rechter
slichtē/Maer als yemāt teghen dē HE-
RE sondicht wie cāt slichtē/Maer si en
hoordē haers vaders stēme niet/Want
die HEERE hadse wille te dooden Maer
dat knechtkē Samuel ginc eñ nam toe/
eñ was aē genaime bidē HEERE eñ by
die menschen F

Daer quā eē mā Gods te Eli eñ sprac
tot hē So spreect die HEERE Ic bē open
baer ghewordē ws vaders huyse/doen si
noch in Egiptē warē onder Pharao hu
se/eñ heb hen dat selue mi vercoren voor
alle stāmen Israel totter priesterscap/dz
hi offerē soude op minen outare eñ wie-
roec aen stekē/eñ dē lijfroc voor mi dragē
eñ heb dijns vaders huse ghegeuē alle
offer der kinderen Israhel/waer omme
steect ghi dā tegen minē offer eñ spijsof-
fer/die ic gebodē heb inder woningē/eñ
ghi eert uwe sonē meer dā mi op dat ghi
v sout mestē vādē eerstelingē alder spijs
offers mijns volcs Israel

Daer omme spreect die HEERE dye
God Israel Ic heb gesprokē v huis ende
ws vaders huis soudē voor mi eewelick
wādelē/Maer nu spreect die HEERE het G
si verre vā mi Maer wie mi veracht die Isaie
sal versmaet zijn/Siet/dē tijt zal comen/ xxxviij. b
dat ic uwē arm eñ dē arme dijns vaders
huis in tweē wil brekē also datter geen
oude in uwē huise en si Eñ sult sien uwē
viant inder woonigē eñ in alderlei goet
Israel/eñ daer en sal nēmermeer oude
zijn in ws vaders huis Nochtās en wil
ic v niet alle mā vā minē outaer wt roeiē

op dat dijn oogē ontbrekē/eñ v siele hair
bedroeue/eñ allē menichte ws huys sul-
len steruē/als si tot liedē geworden sijn

Eñ dat sal v eē teekē sijn/dat ouer v so
nē Hophin eñ Pinehas comē sal Si sul-
lē beide op eenē dach steruē/maer ic wil
mi enē getrouwē priester verweckē.die
sal doē so in mijnder hertē eñ in mijnder
sielē is/diē wil ic eē seker huis timmerē/
dat hi altoos voor minē gesalfdē wādele
Eñ wie ouer blijft vā uwē huse die sal co
mē/eñ hē aēbedē om enē siluerē pēninc
eñ eē stucke broots/eñ sal segghen. Lieue
laet mi tot eenē priesters deel/dat ic een
bete broots ete.

Dat derde Capittel

E Nde doe Samuel dz knechtkē/dē
A HEREN diēde onder Eli/Soo was des
HEREN woort diere ter seluer tijt/eñ
daer en was gheē seker gesichte/Eñ het
gesciede ter seluer tijt Eli lach in zijn plaitse/
eñ zijn ogen begonstē duyster te wer-
dē/also dat hi niet gesiē en conste Eñ Sa
muel hadde hē gelept indē tempele des
HEREN daer die arcke Goods was/
eer dā die lāpe Gods wt ghinck Eñ die
HERE riep Samuel Hi ātwoorde/siet
hier ben ic/eñ liep tot Eli eñ seyde Siet
hier bē ic/ghi hebt mi geroepē Hi sprac/
Ic en heb v niet geroepē/gaet weder he-
nē/eñ gaet weder liggē slapē Eñ hi ginc
henē eñ ginc liggē slapē.
B Die HERE riep weder Samuel/eñ
Samuel stont op eñ ginc tot Eli eñ sprac
Siet hier bē ic/ghi hebt mi geroepē/Hy
seide Ic en heb v niet geroepē mine sone
gaet weder liggē slapē. Maer Samuel
en kēde dē HERE noch nz/eñ des HE-
REN woort en was hē noch niet geopē
baert/eñ die HERE riep Samuel we-
der tē derdē male/eñ hi stont op/eñ ginc
tot Eli eñ seide Siet hier bē ick/ghi hebt
mi geroepē. Doē mercte Eli dat die HE
RE dat knechtkē riep/eñ sprac tot hem/
Gaet weder henē eñ slaept/eñ ist dz ghy
geroepē wort so segt Spreeckt HERE
wāt v knecht hooret Samuel ginc wech
eñ sliep in sijn plaetse.
Doē quā die HERE eñ terde daer he
nē eñ riep als te vorē Samuel/Samuel
eñ Samuel sprac Spreect wāt v knecht
hooret Eñ de HERE sprac tot Samuel
Siet ic doe eē dinc in Israel/dat so wie dat
hoorē sal/die sullē sijn oorē tuitē In diē da
ge wil ic verweckē ouer Eli al wat ic op
sijn huys gesprokē heb. Ic wilt beginnē
eñ voleindē Wāt ic hebt hē voorsept dz ic
rechter sijn wil ouer sijn huys eewelijc/
om der misdaet wille dat hi wiste hoe si-
ne kinderē hen scādelic hieldē/eñ en had- a
der nz eēs suerlic op ghesiē/daer om heb
ic dē huse Eli ghesworē dat dese misdaet
des huis Eli nz vsoēt en sal werdē noch
mz offer noch mz spijsoffer inder eewic-
heit/eñ Samuel lach tot smorgēs toe eñ
dede die duere op aēdē huise des HE-
REN.
Maer Samuel vreesde dat gesichte
Eli te kennē te geuē/Doē riep hē Eli eñ
sprac Samuel mijn sone/Hi antwoorde/
Siet hier ben ick/Eli vraechde/Wat is ge.xvij. b
dz woort dat die HERE met v ghespro D
ken heeft/en verberget niet voor mi/God
doe v dit eñ dat/ist dat ghi mi yet verber
get van alle dien dat hi met v gesproken
heeft/Doē gaft hē Samuel al te kennē/
eñ en verberch niet voor hē Hi sprac Het
is de HERE/hi doe dat hē wel beuallet
Samuel nā toe/eñ die HERE mz hē
eñ daer en viel geē vā allē sinē woorden
opter aerdē/eñ alle Israel vā Dā aē tot
Barsaba toe wiste dat Samuel getrou
was te sijn een prophete des HEREN
eñ die HERE openbaerde weder tot Si
lo/wāt die HERE was Samuel geopē
baert tot Silo/door twoordt des HE-
REN Dat.iiij.Ca.

E Ñ al Israel sprac vā Samuel/Isra A
el trat tē stride tegē de philisteē/eñ
legerde bi dē hulp steē/mer die Philisteē
warē gelegert tot Aphek/eñ bereidē hē
tegē Israel/eñ dat heyr wert gescoort/al
soo dat Israel voor die Philisteē geslagē
wert/eñ sloegē indē scerptē indē velde by
vier dusent mannen
Eñ doē dz volk indē leger quā zo sprakē
die ouds Israel Waer ō heeft ōs de HE-
RE hedē latē slaē voir de Philisteē/laet
ōs tot ōs nemē daer des vbōts des HE-
REN vā Silo/eñ laetse ōd ōs comē dz si
ons helpe vander hant onser vyanden
ende dat volck seyde tot Si

lo eñ liet vã daer halẽ die arcke des ver-
bonts des HEREN Zebaoth/die ouer
Cherubim sittet/eñ die twee sonen Eli
waren daer metter arcken des verbõts
Gods Hophni eñ Pinehas/Eñ doẽ die
arcke des verbonts des HEREN indẽ
C leger quam/so iupchten alle Israel/met
eenen groten iupchtẽ/also dat die aerde
gelupt gaf

Doen die Philisteen hoordẽ dat ghe
crijsch sulcs iupchenẽ/so spraken si wat
is dat gecrijsch sulcs groots iupchẽs indẽ
Ebreen leger/eñ doẽ si vernamẽ dat die
arcke des HEREN indẽ leger gecomẽ
ware/so vreesdẽ si eñ seidẽ God is inden
leger gecomen/eñ seidẽ voort Wee ons
want het en heeft te vorẽ niet also gestaẽ
Wie sal ons verlossen vander hãt deser
prueticker godẽ/Dat zijn die godẽ die Egip
ten sloegen met alder hande plage inder
woestinen/Dus sijt nu getroost eñ man
nen ghi Philisteen/op dat ghi dẽ Ebreẽ
niet dienen en moet/so si v gedient heb-
ben Sijt mãnẽ eñ stridet

Doen streden die Philisteen/eñ Isra
el wert geslagen eñ elc vluchte in sijn tẽ-
te/eñ het was eenẽ zeer grootẽ slach/also
dat wt Israel vielẽ dertich dusent mãnẽ
voet volcs/eñ die arcke Gods wart ghe-
nomẽ/eñ die twee sonen vã Eli/Hophni
eñ Pinehas storuen

Doen liep een vã BenJamin wt der
bataelgien/eñ quã tot Silo optẽ seluen
dach/ eñ had sijn cleederẽ
ghescoort/eñ had aerde op
sijn hooft Eñ als hi in quã
sat Eli optẽ stoel/dat hi op
tẽ wege soude sien/wãt zijn
herte was screomẽde ouer
die arcke Gods/eñ doẽ die
mã in die stadt quã/soo gaf
hijt te kẽnẽ/eñ alle die stat
crijschte

Eñ doen Eli dat lup-
de crijschẽ hoorde so vraech
de hi. Wat lupde geruchte
is dat/Doe quam die man
haestelic eñ gaft Eli te kẽ-
nẽ/Eli was.xcviij.iaer out
eñ sijn oogẽ warẽ duyster

dat hi niet gesiẽ en conste/Die mã sprac
tot Eli/Ic come eñ bẽ hedẽ wt dẽ heyre
geulucht. Hi sprac Hoe gatet met minen
sonen/Doe antwoorde die vercondiger
eñ sprac. Israel is geulucht voor die Phi-
listeen/eñ daer is eenẽ grotẽ slach inden
volcke gesciet/uwe twee sonen. Hophni D
eñ Pinehas zijn doot/daer toe so is die arc
ke Goods ghenomẽ/Doẽ hi der arcken
Gods gedacht/so viel hi te rugge vandẽ
stoel aen die poorte eñ brack sinen hals
ontweẽ eñ sterf/wandt hi was out eñ eẽ
swaer man/Hi oordelde Israel veertich
iaer

Sijns soons Pinehas wijf was be-
vrucht/eñ soude scier geliggẽ Doẽ si dat
geruchte hoorde dat die arcke Gods geno
men eñ haers mãs broeder eñ haer mã
doot ware/so cromde si haer eñ baerde
wãt harẽ noot quã haer aẽ Eñ doẽ si nu
sterf sprakẽ de vrouwẽ die nessẽs hair stã
den en vreest niet/ghi hebt eenẽ iōghẽ
soon Maer si en antwoorde niet noch en
nãt oor niet ter hertẽ/eñ si hiet dz knechs
ken Icabod eñ sprack Die heerlicheit is
wech genomẽ vã Israel om dat die arc-
ke Gods genomẽ was/eñ haer zwager
oor eñ hair mã Eñ sprac weder Die heer
licheit is wech genomẽ vã Israel/wãt de
arcke Gods genomen is

Dat.v.Capittel

Mer de philisteẽ namẽ darc gods eñ
brachtẽse vãdẽ help steẽ tot Asdod A

in dat huis Dagon/eñ steldense neffens
Dagon Eñ doē die van Asdod des ande
rē morgē vroech op stondē/so vōdē si Da-
gon op syn aensicht ligghē opter aerden
voor de arcke des HEREN/Maer si na
men den Dagon eñ setten hē weder in
B syn plaetse Als si dē ãderē morgē vroech
op stonden so vonden si Dagō weder op
syn aensicht liggē opter aerden voor die
arcke des HEREN Maer syn hooft eñ
beide syn handē afgehoudē op dē dorpel
also dat dē blot daer alleē lach Daer om
en terden die priesters Dagō eñ alle die
in Dagons huys gaen niet optē dorpel
Dagon tot Asdod/tot op desen dach
C Die hant des HEREN wert swaer
ouer die van Asdod/eñ verderfde seende
sloech Asdod eñ alle hare palē aē heime-
like plaetsen/Doen die liedē tot Asdod
sagen dat het so toe ginc so spraken si En
laet die arcke des Gods Israhel niet by
ons bliuen want syn hant is te hart ouer
ons/eñ onsen god Dagon/eñ seyndē he-
nen eñ vergaderden alle die princen der
Philisteen tot hen eñ seyden Wat sullen
wi metter arckē des Gods Israel makē
doen antwoordē die van Geth.laet dye
arcke Gods Israel al om draghen Ende
si droegē die arcke des Gods Israel rōt
omme

Als si die selue also om droegen soo
wert voor die hant des HEREN een
D seer groot getumel of rumoer in die stat
eñ sloech die lieden inder stadt/vãdē cleyn
sten aē totten grootstē/eñ verderfde se in
allen heymeliken plaetzē Doē seynden
si die arcke des HEREN tot Eskon/
Maer doen die arcke Gods tot Eskron
quam/so riepē die vã Eskron Si hebbē
die arcke Gods al ōme tot mi gedragē dz
si mi soude doodē eñ myn volck

Doen seindē si henē eñ vergaderdē
alle princē d' Philisteē eñ sprakē/Seynt
de arcke des Gods Israel weder op haer
plaetse/dat si mi eñ myn volc niet en doo
de Wãt die hant Gods maecte een zeer
gooot rumoer met doodē in die geheele
stadt/eñ welcke liedē niet en storuen dye
wordē geslagē aen die heimelike plaetse
also dat dat gecrysch opten hemel ginck

Dat.vi.Capittel A

Aldus was die arcke des HEE-
REN seuen maenden inden lan
de der Philisteen eñ die priesterē riepen
harē priesterē eñ waersegers eñ seydē
wat sullē wi metter arckē des HEREN
doen/bedíedet ons/waer mede sullē wi
se op haer plaetse seyndē Si sprakē Wilt
ghi die arcke Gods Israel seynden so en
sentse niet ydel mer ghi sult haer betalē
een scult offere/so suldi ghesont worden/
eñ v sal kenlic werden/waer omme sine
hant niet van v en gaet

Si seidē Welc is dat scult offer dat
wi hē geuen soudē/Si antwoordē.v.gul
den eersen/eñ.v.guldē musen na tgetal
der.v.princen der Philisteen/Want het
es eenderhande plage geweest ouer v al
le eñ ouer uwe princen dus moet ghi ma
ken gelycke gedaente uwer eersen ende
uwe muysen die v lant verdoruen hebbē
dat ghi den God Israhel die eere geeft/
messcien syn hant zal lichter werdē ouer
v/eñ ouer uwen god/eñ ouer v lãt/waer
omme verhert ghi uwe herten ghelyck
die Egipteners eñ Pharao haer herten
verherdē En ist niet also/doē hi hē aē hē
bewysde/lietē sise gaē dat si wech gingē

Dus nemet v eenē nieuwen wagē
eñ twee iōge suyghēde coeyen op welke
noit geen ioc gecomē en is/eñ spanse aen
dē wagē/eñ laet hare caluers achter hē B
tuys bliuen/eñ nemt die arcke des HE- Exo.xij.a
REN/eñ steltse op dē wagē eñ die guldē
cleynodien die ghi hē tot eenen sult offer
geeft doet in een cofferken neffens haer
side/eñ sentse henē eñ laetse gaē eñ aen-
siet ghi Gaet henē opten wech haerder
palen tot Beth Semes/so heeft hi ōs al-
le dat groot quaet gedaen.Is des niet/so
suldi weten dat sine handt ons niet ghe-
raect en heeft/maer het is ons bi geual-
le gesciet

Die lieden deden alsoo eñ namen
twee ionge suyghende coeyen eñ spienē
se aen eenē wagē/eñ behieldē haer calue
rē tuis/eñ steldē die arcke des HEREN
opten waghen/ende dat cofferken met-
tē guldē muizē eñ metē beeldē haerō crãc
heit/Eñ de coeyē gīgē rechts wechs tot

Beth Semes toe/op eẽder straẽ eñ gin
gen ende moychtẽ/eñ en wijctẽ nyet ter
rechter noch ter slincker handt/eñ dye
vorstẽ der Philisteẽ gingẽ hen na/tot aẽ
C die palẽ tot Beth Semes
Die Beth Semitẽ maeydẽ recht in
dẽ tarwẽ oogst indẽ grõdt/oft valeye eñ
hieuẽ haer oogẽ op/eñ sagẽ dye arke/eñ
verblidẽ hen die selue te siẽ/dẽ waghen
quã opten acker Josua des Beth Semi-
ters/eñ stõt daer stille/eñ aldaer was ee
nen grootẽ steẽ/eñ si cloof dẽ dat hout vã
den wagẽ/eñ offerdẽ die coeye dẽ HEE
RE tot eenẽ brãt offer/Die Leuitẽ hieuẽ
D dye arcke des HEREN daer af/eñ dat
cofferkẽ dat daer bi stont waer inne dye
guldẽ cleynodiẽ warẽ/eñ settense opten
grootẽ steẽ Maer die liedẽ tot Beth Se-
mes offerdẽ dẽ HERE indẽ seluẽ dage
brãt offer/eñ ander offer Eñ doẽ die vijf
vorstẽ der Philisteẽ aẽ ghesiẽ haddẽ/soo
trockẽ si weder omme tot Ekron opten
seluen dach.
Dit sijn de guldẽ crãcheidẽ die de Phi
listeẽ dẽ HERE tot eenẽ schult offer ga
uẽ/Asdod eenẽ/Gasa eenẽ/Asklon eenẽ
Gath eenẽ/Ekron eenẽ/eñ guldẽ muy-
sen na tgetal alle der stedẽ der Philisteẽ
onder dẽ vijf princẽ vãder ghemuerder
stadt aẽ/tottẽ dorpẽ toe/eñ tot aẽ dẽ groo
ten steen/daer op si die arcke des HEE
REN lietẽ tot op desen dach/optẽ acker
Josua des Beth Semitẽs
Eñ sommige tot Beth Semes wordẽ
geslagẽ om dat si darcke des HEREN
gesien haddẽ/eñ hi sloech vã diẽ volc vijf
tich duzẽt eñ tseuẽtich mãnẽ Doẽ droech
dat volc rouwe/dat die HERE so groo-
ten slach int volc gedaẽ hadde. Eñ die lie
den tot Beth Semes seidẽ Wye cã voor
den HERE sulckẽ heilighẽ God/eñ tot
wiẽ sal hi vã ons treckẽ/eñ si seyndẽ bo-
den tottẽ borgherẽ Kiriath Jearim/eñ
dedẽ hen seggẽ Die Philisteẽ hebbẽ die
arcke des HEREN weder ghebracht/
comt af/eñ haeltse tot v op.

Dat.vij.Capittel.

Aldus so quamẽ die liedẽ vã Kiri-
A ath Jearim/eñ haeldẽ die arke des HE
REN op/eñ brachtẽse int huys Abina-

dab tot Gibea/eñ sinẽ soon Eleasar wij-
den si op dat hi dye arcke des HEREN
soude bewarẽ. Eñ vã diẽ dage aẽ/dat de
arke des HEREN tot Kiriath Jearim
bleef/so vertroc dẽ tijt so lãge/tot dattet
twintich iaer werdẽ/eñ alle dat huys Js
rael weẽde na dẽ HERE
Samuel sprac tottẽ geheelẽ huyse Js
rael/Jst dat ghi v met geheelder herten
keert tottẽ HEERE/so doet van v dye
vreemde godẽ eñ Astharoth/eñ rechtet
uwe hertẽ tottẽ HERE eñ dienet hẽ al-
leen/so sal hi v verlossen wt der Philiste-
en hant. Doẽ dedẽ die kinderẽ Jsrael vã
hen Baalim eñ Astharoth/eñ diendẽ dẽ
HERE alleẽ Maer Samuel sprac/ver
gadert alle Jsrael tot Mizpa/dat ic voor
v bidde totten HERE/eñ si quamẽ te sa
men tot Mizpa eñ scheptẽ water eñ gotẽ B
dat wt voor dẽ HERE/eñ vastẽ den sel-
uen dach eñ sprakẽ aldaer Wy hebbẽ dẽ
HERE gesondicht/Alsoo oordeelde Sa
muel die kinderẽ Jsrael tot Mizpa
Doen die Philisteẽ hoordẽ dat die kin-
deren Jsrael te samẽ gecomẽ waren tot
Mizpa/trockẽ die princẽ der Philisteen
op/tegẽ Jsrael/doẽ dat die kinderẽ Jsra-
el hoordẽ vreesdẽ si voor die Philisteẽ/eñ
sprakẽ tot Samuel/en laet niet af vã õs
te roepẽ totten HERE onsen God/dat
hi ons helpe wt der Philisteen hant Sa
muel nam een vet lã eñ offerdet dẽ HE
RE eẽ geheele brãt offer/eñ riep totten
HERE voor Jsrael/eñ die HERE ver C
hoordese.
Eñ in dien Samuel dat brantoffer of-
ferde/quamẽ die Philisteen aẽ om te stri
den tegen Jsrael Maer die HERE liet
donderẽ eenẽ grotẽ dõder ouer die Phi-
listeen optẽ seluẽ dach/eñ maertese scou-
wel oft veruaerdese/dat si voir Jsrael ge
slagẽ wordẽ Doẽ trockẽ die mãnẽ Jsrael
wt vã Mizpa/eñ iaechdẽ dye Philisteen
eñ sloegẽse tot õdẽ Beth Car Doẽ nã Sa-
muel eenẽ steẽ eñ steldẽ tussẽ Mizpa eñ
Sen eñ hietẽ help steẽ/eñ seide Tot hier
toe heeft ons die HERE geholpẽ Alsoo D
wordẽ die Philisteen neder gedruct voir
den HERE/eñ en quamẽ niet meer in
die palẽ Jsrael/eñ die hãt des HEREN

was tegen die Philisteē/also lange als
Samuel leefde

Also werdē Israel die stedē weder ge
geuē die de Philisteē hen ghenomē had-
den/van Ekron aē tot Gath toe/met ha
ren palē. Dye verlostē Israel vādet hāt
der Philisteē/want Israhel hadde vrede
mettē Amoritē Samuel oordeelde Isra-
el sijn leuē lanc/eñ troc iaerlijc rōt omme
tot BethEl eñ Gilgal eñ Mizpa/eñ als
hi Israel in alle dese plaetsen geoordeelt
hadde/so quā hi weder tot Ramath wāt
daer was sijn huis eñ oordelde Israel al-
daer/Eñ timmerde den HEERE aldair
eenen outaer

Dat.viij.Capittel

A Doen Samuel out wart/soo sette
hi sine sonen tot rechters ouer Is
rael Sijn eerst geborē sone hiet Joel/eñ
de ander Abia ende waren rechters tot
BerSeba Maer sine sonē en wādeldē
niet in sine wegē maer neychdē hen tot
giericheit eñ namē giftē eñ buichdē dat
recht. Doē vergaderdē hen alle ouders
in Israel/eñ quamē tot Ramath tot Sa-
muel eñ seydē tot hem Siet ghi sijt out
B gheworde eñ uwe sonē en wādelen niet
in uwē wegē. Dus set nv eenen coninck
ouer ons die ons rechte/so alle heydenē
hebben

Doē beuiel Samuel qualijc dat si sey-
den Gheeft ons eenē coninc die ōs rech-
te Eñ Samuel badt voor dē HEERE/
Dye HEERE sprack tot Samuel Hoort
die stēme des volcs in alle diē dat si tegē
v ghesert hebbē/want si en hebbē v niet
verworpē maer my/dat ic gheē coninck
ouer hen en soude sijn Si doē v also si al-
toos gedaē hebbē/vā diē dage aē dat icse
C wt Egiptē leide/tot desen dach toe/ende
hebben mi verlaten eñ anderē godē ge-
dient Aldus verhoort nv haer stemme/
Nochtās betuget hen eñ vercōdicht hen
dat recht des conincs die ouer hen heer-
scen of dominerē sal

Eñ Samuel seyde alle die woorden
des HEEREN dē volc dat vā hē eenē co-
ninck eyschte/Dat sal des conincs recht
sijn die ouer v heerschen sal Uwe sonen
sal hi nemē tot sinē wagē/eñ ruiterē dye

hi voor sinen wagen sal doen loepē/ende
tot Lantboechten eñ hooftlieden eñ tot
ackerliedē/die hē sinē acker bouwen/eñ
tot maeyers in sinen oogst/eñ dat si sijn
harnisch eñ al wat tot sinen wagē hoort
maken Uwe dochter sal hi nemen dat si
Apotekerssen cokerssen eñ bacsterē sijn D
Uwe beste ackers eñ wijnberghen/eñ
olijfgarden sal hi nemen eñ sine knechtē
geuen/daer toe vā uwen saet eñ wijnber
gen sal hi tiende nemen eñ sinen camer
lingen eñ knechten gheuen/Ende uwe
knechten eñ maerten eñ uwe sijnste ion
ghelinghen/eñ uwe eselen sal hi nemen
eñ sijn werc daer mede doen Van uwen
cudden sal hi de tiēde nemē/eñ ghi moe-
tet sine knechtē sijn Als ghi dā in der tijt
ouer uwē coninc roepen sult/dien ghi v
vercoren hebt so en sal v die HEERE niet
verhoren

Maer dat volc weygerde hē te hooren
die stēme Samuel eñ sprakē. Geensins
maer daer sal een coninck ouer ons sijn
op dat wi ooc sijn als alle andere heyden
dat ons onse coninc oordeele eñ voor ons
wt trecke als wi onse oorloge voerē. Doē
hoorde Samuel/al dat het volc seyde/eñ
seyde dat voor den ooren des HEEREN.
Die HEERE sprac tot Samuel/hoort ha
re stemme eñ maect hen eenē coninc/eñ
Samuel sprac tottē mānē Israel/Gaet
henen elc in sijn stadt. A i.para.

Dat.ix.Capittel

DAer was een mā van BenJamin
geheeten Kis eē soon AbiEl des
soons Zeror/des soons Bethorach/des
soons Apiah/des soons eens mās Jemi
ni/eē strijdtbaer mā/Die hadde eenē soō
geheetē Saul/die was eē fine iongelinc
also dat geen fijnder onder dē kinderen
Israel en was/het hooft langer dā allet
volc/Kis die vader Saul hadde sine eze-
linne verlorē/eñ hi sprac tot sinē soon Sa
ul/neemt der knapen een met v/maect
v op/eñ gaet henen eñ soect die ezelinne/
Eñ ginc door tgeberchte Ephraim ende
door tlandt Salisa/eñ en vontse niet/Sy
gingen door dlant Saalim/eñ sy en wa-
ren daer niet/Si gingē door tlant Jemi-
ni eñ en vondense niet

Maer doen si int lät Zuph quamen
sprac Saul tottē knape die met hē was/
Comt laet ons weder thuys gaē/Mijn
vader mocht die eselinē latē/eñ voor ons
sorgē/Hi sprack/Siet daer es een eerlick
man Gods in deser stat/allet wat hi zeit
dat gesciet Nu laet ons derwaerts gaen
messcyen hi zal ons onsen wech wijsen
dien wi gaen Saul sprac tot sinen knape
Al ist dat wi al gaē/wat bringē wi dē mā
B wāt het broodt es al wt onser malen/eñ
wi en hebben anders geen gaue/die wi
dē man Gods mochtē brēgen/Wat heb
ben wi/Die knape antwoorde weder eñ
sprac Siet ic heb een vierdeel eens silue
ren sikels bi mi/dien willen wi den man
ne Goods geuen dat hi ons onsen wech
segge

Voertijts In Israel alsmē ginc om
den HEERE te vraghen so seydemē Cōt
laet ons gaen tottē Siender/wāt diemē
nu prophetē hiet/die hietmen voertijts
Sienders

ij.re.ij.f Saul sprac tot sinen knape Ghi hebt
wel gesprokē Comt laet ons gaē Eñ doē
si totter stadt gingē daer die mā Goods
was/eñ totter stadt op quamen so vondē
si deernen die wt gegaen waren om wa
ter te putten/totten seluē spraken si Es
die Siender hier/Si antwoordē hē eñ spra
ken Ja. Siet daer es hy/Haest u wāt hy
es hedē in die stadt gecomē/wāt dat volc
heden te offerē heeft opter hoochtē Als
ghi in die stadt comt/so sult ghi hē vindē/
eer hi op gaet/op die hoochte te etē/wāt
C dat volc en sal niet eetē tot dz hi en come
wāt hi segēt dat offer/daer na eeten die/
die genodt zijn Daer om so gaet op/wāt
nu seldi hem puyst vinden of aen comen

Eñ doē si op totter stadt quamē/ende
middē inder stadt warē Siet doen ginck
Samuel wt/hen te ghemoete/eñ wilde
op die hoochte gaē. Mer dye HEERE
hadde Samuel sijn oor geopēbaert/eenē
dach te voren eer Saul quam/eñ gesept
Morgē op desen tijt wil ic eenē man tot
u seindē/wt dē lande BēJamin/dien sul
di tot eenē vorste saluē/ouer mijn volc Is
rael/dat hi mijn volc verlosse vāder Phi
listeē hant/wāt ic heb mijn volc aen ghe

sien/eñ sijn gecrijsch is voor mi gecomen
Doē nu Samuel Saul aēsach so ātwoor
de hem die HEERE Siet dat is die man
daer ic u af gesept hebbe/dat hi ouer mijn
volc heersche

Doē tradt Saul tot Samuel onder de
poorte eñ sprack/Segt my/waer is hyer
des Sienders huis/Samuel antwoorde
Saul eñ seide/Ick bē dye Siender Gaet
voor mi op die hoochte/wāt ghi sult hedē
met mi eten/morgē wil ic u latē gaen/eñ
al wat in uwer hertē is/wil ic u seggē/eñ C
om die ezelinnē die ghi voor drie daghen
verlorē hebt/en becommert u nu niet/si
sijn geuōdē/eñ wiēs salt sijn al dat lieflijc
is in Israel/en salt niet u/eñ dē geheelē
huse ws vaders sijn/Saul ātwoorde/en
bē ic niet eē sone vā Jemini vandē alder-
minstē stāme/eñ mijn geslachte dz cleyn
ste onder allē geslachtē der stāmē BēJa
min/Waer omme segdi mi dā vā sulckē.

Samuel nam Saul eñ sinē knape eñ
leydese in die eetcamer/eñ settese bouen
onder die genoot warē dier was by der-
tich mannē Eñ Samuel sprac tottē cock
Gheeft herwaerts dat stuck dat ic u gaf
eñ beual u dat ghijt bi u sout houdē/Doē
hief die cock eē scouder op eñ droechse op
eñ settese voor Saul eñ sprac Siet dat is
ouer bleuen/legget voor u eñ etet/want
het is tot deser tijt voor u gehoudē/doen
ic dat volck noodede/Also adt Saul met
Samuele op dien dach

Eñ doē si af gingen vander hoochten
totter stadt/so sprac hi met Saul optē sol
dere. Eñ stonden vroech op/Eñ doen die
morgē stont op ginc/so riep Samuel Sa
ulem op dē solder/eñ si gingē beyde met
malcādērē wt/hi eñ Samuel Eñ doen si
af quamē aē dat eynde der stadt/soo sprac
Samuel tot Saul/Segt dē knape dat hi
voor ons wech gae altoos voort aē/Mer
staet ghi nu stille/dat ic u te kennē geue A
wat God geseit heeft

Dat tiende Capittel

Doen nā Samuel eē oly glās/eñ
goodt op sijn hooft eñ custe hem/
eñ seyde/Siet ghi wel/dat u die HEERE
tot enē prīce ouer sijn erfdeel gesalft heeft
Als ghi vā mi gaet/so suldi twee mānen

I Samuel .x.Cap

vinden/bi den graue Rahel
inden pale BenJamin tot
Zelzah die sullẽ tot v seggẽ
die Esellinnẽ sijn gevonden
dye ghi sijt gaen sueken/eñ
siet v vader heeft die esels/
wt der achtinge ghelatẽ/eñ
sorget om v/eñ seyt Wat sal
ick om mijnen soon doen
Eñ als ghi v vã daer voor
der keert/so suldi comen tot
ter eykẽ Tabor daer sellen v
drie mãnẽ aẽ comen die op
gaẽ tot God te BethEl/dee
ne draecht drie boecxkens
Die ãder drie stuckẽ broots
B Die derde een flessche met
wijn/eñ si sullen v grueten/
eñ v twee brooden geuẽ dat suldi vã ha-
ren hãdẽ nemẽ/Daer na suldi comen op
dẽ hoeuel Gods daer der Philisteẽ scilt
wachte es/Eñ als ghi aldaer in die stadt
comt so sal v eenẽ hoope Prophetẽ ont
moedtẽ vãder hoochten eñ voor hen een
psalter spele eñ tamberie pijpẽ eñ herpẽ
gaẽ/prophetierẽde/eñ die geest des HE-
REN sal verdich of spoedich werdẽ ouer
v/dat ghi met hen sult propheterẽ/Daer
suldi een ander man werden
Als v nv dese tekenẽ comẽ soo doet
wat v voor hãdẽ comt/wãt God is met v
Ghi sult voor mi afgaen tot Gilgal/Siet
daer wil ic tot v afcomẽ/Dat ghi brantof
fer eñ dootoffer/offert Seuen dagẽ suldi
verbeydẽ tot dat ic tot v come eñ v te kẽ-
nen gheue wat ghi doen sult/Eñ doẽ hy
sine scouderen keerde dat hi vã Samuel
soude gaen/veranderde hem God in eẽ
ander herte/eñ alle dese tekenẽ quamẽ
op den seluen dach
Eñ als si aen dẽ hoeuel quamẽ/Siet
doen ontmoete hen eenẽ hooppe prophe
ten eñ dẽ geest Gods wart verdich ouer
hẽ alsoo dat hy onder hen propheteerde
Maer doẽ si hẽ sagẽ die hẽ te vorẽ gekẽt
haddẽ/dat hi mettẽ prophetẽ propheteer
de seidẽ si alle õder malcãderẽ Wat is dẽ
soon Kis gesciet/Is Saul oock onder dye
C prophetẽ Eñ eẽ antwoorde daer eñ sprac
Wie is haer vad/daer wt is dz segwoort
gecomẽ/Is Saul ooc onder die prophetẽ
Eñ doen hi wt geprophetéert hadde soo
quam hi op die hoochte
Sauls vader sprac tot hẽ/eñ tot sinẽ
knape Waer sidi henẽ gegaẽ/si ãtwoor
den die esels soeckẽ/eñ doẽ wi zagẽ dat si
daer niet en warẽ so quamen wi tot Sa
muel Doẽ sprack die vader Sauls Segt
mi wat seyde Samuel/Saul antwoorde
sinẽ vader/Hi seide ons dat die ezelinnẽ
vondẽ/warẽ Mer vãdẽ conincrijc en sei
de hi hẽ niet wat Samuel geseit had
Samuel riep dat volc te samen totten
HERE tot Mizpa eñ sprac totten kinde
rẽ Israel/Dus seit die HERE die God
Israel. Ic heb Israel wt Egiptẽ ghelept
eñ v vãder Egiptiners hãt vlost/eñ vã
der hãt alder conincrijckẽ die v dwõgen
Eñ ghi hebt nv uwẽ God verworpẽ die
v wt allẽ uwẽ oeuele eñ tribulatiẽ gehol
pẽ heeft/eñ segt tot hẽ/settet eenẽ coninc
ouer ons Wel aẽ so gaet nu voor dẽ HE
RE/na uwe stãmẽ eñ familien
Doẽ nu Samuel alle stãmẽ Israel daer
toe bracht/so wert dẽ stã BẽJamin ghe-
raect/Eñ doẽ hi dẽ stamme BenJamin
daer toe bracht met sinen ghestachten so
wert dat ghestacht Matri gheraect/eñ
Saul die soon Kis wert gheraect/Ende
si sochten hem maer si en vonden hem
nz Daerõme vraechdẽ si voorder dẽ HE
RE of hi noch derwaert comẽ soude/die

HERE antwoorde Siet hi heeft hē ondē
dat volc vresteken Doen liepē si henē eñ
haelden hē/eñ doē hi onder dat volc ter.
de was hi thooft langer dā allet volc Eñ
Samuel sprack tot alle dē volcke Daer
siet ghi welckē die HEERE vercoren
heeft/want sijns en is geen gelike in al.
le dē volcke Doen puychten allet volck
ende sprack/Gheluck totten nyeuwen
coninck

Samuel seyde den volcke allet recht
des conicrijcs eñ screeft in een boec ende
leide dat voor den HERE/Eñ Samuel
liet allet volck gaen/elc in sijn huys/Eñ
Saul ginc oock tuys tot Gibea/ende des
heyrs ginc een deel met hē/der welcker
herten God raecte/Maer die kinderen
Belial sprakē/wat soude ons dese helpē
eñ verachten hē/eñ en brachtē hē gheen
giftē. Maer hi dede/als oft hijs niet en
A hoorde.

Dat.xi.Capittel

NAhas dye Ammonite trock op.
waerts eñ beleegerde Jabes in
Gilead/eñ alle die mānē tot Jabes spra.
ken tot Nahas/Maect een verbont mz
ons so willen wi v dienen Maer Nahas
die Amonite antwoorde hen/Daer inne
wil ic met v een verbont maken dat ick
v allen dat rechter ooghe wt steke ende
makē v te scandē onder alle Jsrael Doē
spraken tot hem alle ouders tot Jabes
Gheeft ons seuē dagē/dat wi bodē seyn.
den in alle palē Jsrael/en ester dā geē sa
lichmaker so willen wi tot v wt gaen.

Doē quamē die bodē tot Gibea Sa.
uls/eñ sprakē dat voor die oorē des volcs
Doen hief allet volc sijn stemme op ende
B weende/Eñ siet doē quā Saul vādē vel.
de/achter die rinderen eñ sprack/wat es
dē volc dat het weendt Doē vertelden si
hē die sake der mannē van Jabes Doen
wart dē geest Gods verdich op hē/als hi
sulke woordē hoorde/eñ sijn toornich zver
gramde zeer/eñ nā een paer ossches eñ
hieuse in stuckē/eñ seyndēse in alle palē
in Jsrael/door die bodē/ eñ dede segghen
Wie niet wt en treet Saul eñ Samuel
na/dies rinderen salmen also doen

Doen viel die vreese des HEREN

opt volc/dat si wt trocken als een mā eñ C
men teldese te Basek/eñ die kinderē Js.
rael warē drie hondert mael dusent mā.
nen/eñ der kinderē Juda dertich dusent
eñ si seydē dē bodē die ghecomē waren/
Aldus segt dē mannē tot Jabes Gilead
Morgen sal v hulpe gesciedē als die son.
ne opt heetste es Doe dye bodē quamen
eñ vercondichden dat/dē mannē tot Ja.
bes so werdē si blide. Eñ die mannē Ja.
bes seydē. Morghen willen wi tot v wt
gaen.dat ghi ons doet allet dat v belieft

Eñ des anderen smorgens stelde Sa
ul dat volc in drie deelen eñ quam inden
leger/aen die morgen wake/eñ sloech de
Ammoniten tot dat den dach opt heetste
wart Maer die ouerbleuē die wordē al.
so verstroeyt dat haerder niet twee by
malcanderen en bleuen Doē sprack dat D
volc tot Samuel/Wie sijn si die daer seg
gē. Soude Saul ouer ons heerscē/Geeft
die mannen herwart dat wijse dooden/
Maer Saul seyde Nyemant en sal op de
sen dach steruē/Want die HERE heeft
heden salicheit ghegheuen in Jsrael

Samuel sprack totten volcke Comt
laet ons tot Gilgal gaen/eñ dat coninc.
rijcke aldaer vernyeuwē Doen ginc al.
let volc tot Gilgal/eñ maectē Saul daer
tot eenē coninc voor dē HERE tot Gil.
gal/eñ offerdē doot offer voor den HE
RE Eñ Saul met alle den mannen Js.
rael verbliden hen daer te mael zeer

Dat.xij.Capittel

DOen sprac Samuel tot alle Jsrael A
Siet.ic heb uwe stemme gehoort/
in alle dat ghi mi ghesecit hebt/eñ heb ee
nen coninc ouer v ghemaect. Eñ nu siet
daer gaet uwe coninc voor v henē/maer
ic ben out eñ grijsch geworden eñ mijne
sonen sijn bi v/eñ ic ben voor v henen ge.
gaen/van mijnder ioncheit aē tot op de.
sen dach/Siet hier ben ic Antwoort tegē
mi voor den HERE eñ sinen gesalfden
of ic yemants ossen of ezelen genomen
hebbe/of ic yemandē gewelt eñ onrecht
heb gedaen/of ic yemāden verdruct heb.
be/of ic vā yemāts hant een gescenc ghe
nomē hebbe/eñ heimelic gehouden/soo
wil ict v weder gheuen.

Si seidē Ghi en hebt ons geē gewelt
noch onrecht gedaē noch vā iemāts hāt
yet genomē/Hi sprac die HEERE si getu
ge tegē v/eñ syn gesalfde in desen dage
B dat ghi niet in mynder hāt geuondē en
ecc.xxvi.d hebt/si seidē Ja getugē sullen si syn/Eñ
Samuel sprac tottē volcke Die HEERE
die Moysen eñ Aaron ghemaect heeft/
eñ uwe vaders wt dē lāde vā Egiptē ge
leyt heeft/so terde nv herwaerts dat ick
v oordeele voor dē HEERE/ouer alle ge-
rechticheit des HEEREN die hy aē v eñ
uwē vaderē gedaen heeft

Als Jacob in Egiptē gecomē was so
gene.xlvi riepē uwe vaderē tottē HEERE eñ hi
Ju.iiij. d seinde Moisen eñ Aaron/dat si uwe va-
deren wt Egiptē soudē leidē/eñ lietse in
dese plaetse woonen. Maer doen sy des
HEEREN haers Gods vergatē soo ver
iudi.vi.c. cocht hyse onder dye macht Sissera des
hooftmās tot Hazor/eñ onder de macht
der Philisteē/eñ onder die macht des co
nincs der Moabitē/die stredē tegē hen/
Eñ riepē weder tottē HEERE eñ sprakē
wi hebbē gesondicht/dat wi dē HEERE
verlatē hebbē/eñ Baalim eñ Astharoth
gedyēt Maer verlost ons nv vandē hā-
dē onser viādē so willē wi v dienē/Doen
seynde dye HEERE Jerubaal/Gedeon
Jephtah/eñ Samuel/eñ verloste v ront
omme vā uwer vianden handē eñ liet v
seker woonē

ire.viij.c
iregum ij Maer doen ghi saecht/dat Nahas die
coninc der kinderē Ammon teghen dy
quam/zo seidt ghi tot my/Niet ghi/mer
een coninc zal ouer ons heerschē/so doch
v God uwe coninc was/Nv daer/Ghy
hebt uwē coninc/dien ghi vercorē eñ ge
bedē hebt/Want siet/De HEERE heeft
eenen coninc ouer v ghesedt/Ist dat ghi
nv den HEERE vreest. eñ hē dient/eñ syj
C ne stem hoort/eñ dē mont des HEEREN
niet ongehoorsaem en zijt/zo suldi beide/
ghi eñ v coninc/die ouer v heerscet/den
HEERE uwē God volghē/Maer ist dat
ghi des HEEREN stēme niet en hoordt
mer sinē monde ongehoorsaē zijt/soe sal
die hant des HEEREN tegen v eñ tegē
uwe vaders zijn.

Noc compt nv herwaerts eñ siet dat
groot dinc dat die HEERE voor uwē oo-
gen doē sal/En ist nv niet der tarwē oo-
ste/Maer ic wil dē HEERE aenroepen/
dat hi sal latē dondere eñ reegenēn/dat
ghy te binnē wert eñ sien sult dat groot
quaet dat ghi voor den HEERE gedaen
hebt dat ghi v eenē coninc gebedē hebt/ D
Eñ doē Samuel dē HEERE aēriep lyet
die HEERE optē seluē dach donderē eñ
reegenē. Doē vreesde dat volc dē HEE
RE eñ Samuel zeere/Eñ spraken alle
tot Samuel/Bidt dē HEERE dinē God
voor uwē knechtē/dat wi niet en steruē/
wāt bouē alle onse sondē hebbē wy oock
dat quaet gedaē dat wi ons eenē coninc
ghebedē hebben

Samuel sprac tottē volcke/en vreest
niet Ghi hebt (tis waer) dat quaet al ge-
daē/nochtās en wijct niet achter vandē
HEERE/maer dient dē HEERE vā ghe
heelder hertē/eñ en wijct nae dye ydel-
heit niet/wāt het en vordert v niet/ende
ten can v niet verlossen/wāt het een idel
dinc is/want die HEERE en sal syn volc
nyet verlaten/om syns groots naems
wille/wāt dye HEERE heeft v begonst
te maken/hē seluē tot eenē volcke

Maer het si verre vā mi/my seluē al-
zo aēdē HEERE te bezōdigē dat ic af sou-
de latē voor v te biddē/eñ v te leeren den
goedē eñ oprechtē wech. Vreest alleē dē
HEERE eñ diēt hē getrouwelic vā ghe-
heelder hertē/wāt ghi hebt ghesien hoe
grote dingē hy met v doet Maer ist dat A
ghi qualic doet/so suldi beide/ghi eñ uwe
coninc verlorē syn

Dat.xiij.Capittel

SAul was eē iaer coninc gheweest
eñ doē hi twee iaer ouer Israel ghereg-
neert hadde/so vercoos hi hē drie dusent
māné wt Israel. Twee dusent warē met
Saul tot Michmas eñ op dat geberchte
Beth El eñ eē duysent met Jonathā tot
Gibea/BēJamin/maer dat ander volc
liet hi gaē/elckē in syn woonstede Mer
Jonathā sloech die Philisteē in haerder
hoedinghe die tot Gibea was dat quam
voor die Philisteē Eñ Saul liet die basu
nē blazē indē geheelē lāde eñ seggē/laet
de Ebreē horē eñ al Israel hoordet seggē

Doē vergaderden hen die Philiſteen
om te ſtridē tegē Iſrahel dertich duiſent
wagēs/ſes duſent ruters/eñ ander volc
zo vele als zant aē dye zee/eñ trocken op-
waerts eñ legerdē hen tot Michmas te
gen ooſtē voor BethAuen. Doen dat die
mannē Iſrael ſagē/dat hen ongheluc op
ten hals was(want dat volck was daer
toe gecomē)ſo verborgē ſi hen in die holē
ſpelunckē eñ rootſen eñ gaten eñ in dye
B putten Maer die Ebreē gingē ouer dye
Iordane int lant Gad/eñ Gilead Eñ al-
let volc wert achter hem veruaert Doē
verbeide hi ſeuē dagē tot die tijt van Sa
muel geoordineert of geſet Eñ doen Sa
muel niet en quā tot Gilgal ſo verſtrop-
de hē dat volc vā hē Saul heeft der Phili
ſteē hoedinge geſlagē. Want Iſrael ſtāc
voor die Philiſteē/Eñ allet volc riep Sa
ul na tot Gilgal

Doē ſprac Saul/brēct my herwaerts
brātoffer eñ dootoffer eñ offerde brātof-
fer/Als hi dat brāt offer volepndt hadde/
C ſiet doē quā Samuel Doē ginc Saul wt
hē te gemoete/om hē te gruetē of te ſee-
genē Samuel ſprac Wat hebdi gemaect
Saul antwoorde Ic ſach dat dat volck hē
vā mi verſtropde eñ ghi en quaemt niet
ter rechter tijt/eñ die Philiſteen waren
vergadert tot Michmas. Doē ſprac ick/
Nu ſullē die Philiſteē tot mi af comē tot
Gilgal/eñ ic en heb dat aēſicht des HE-
REN niet verbedē/eñ ſtelde mi coēlick
eñ offerde brāt offer

Samuel ſprac tot Saul/Ghi hebt ſot-
telic gedaē/eñ en hebt die ghebode des
HEREN dijns Gods niet ghehouden
die hi v ghebodē hadde/want hi ſoude v
rijc voorſpoedich gemaect hebbē ouer Iſ
rael/voorder eñ voorder Maer nu en ſal
v rijc niet ſtaēde bliuē De HERE heeft
hē eenē man wt geſocht na ſijnder hertē
diē heeft dye. HERE ghebodē prince te
ſijn ouer ſijn volc/want ghy en hebt des
HEREN gebodt niet gehoudē. eñ Sa-
muel maecte hē op eñ ginc vā Gilgal op
tot Gibea BenIamin ·

iij.b Saul telde dat volc dat bi hē geuondē
xvi.c was/bi ſes duſent mannen Maer Saul
D eñ ſine ſoon Ionathā/eñ dat volc dat by
hē geuondē wert bleuē tot Gibea BēIa
min. Die Philiſteē haddē hen gelegert
tot Michmas. Eñ wt dē leger der Phili
ſteē trockē drie hepren om te verderuen
Deen keerde hē om die ſtrate tot Ephra
int lant Sual/Dāder keerde hem op die
ſtrate Bet Horon. Dat derde keerde hē
op die ſtrate die daer ſtreckt aē dat dal Ze
boim aē die woeſtine

Maer daer en wert gheen ſmit ghe-
uonden in dat gheheele lant van Iſrael
Wāt de Philiſteē dachtē/die Ebreē mocħ
tē ſweerdē eñ ſpiczen makē/eñ alle Iſra
el moeſt neder treckē tottē Philiſteē als
yemāt een ploech yſer/houweel/bijle oft
ſeyſen hadde te ſcerpē/oft wat aen die ſei
ſenē/houweelē/gaffelē eñ bilē af ghear-
beidet was/eñ die oordē bot gewordē wa
tē/Als nu dē ſtrijtdach quā/zo en werter
noch zweerdt noch ſpieze gheuonden in
alle des volcs hant/dat met Saul eñ Io
nathan was/voor Saul ende ſinen zone
werdt wat gheuonden/Ende der Philiſ
teen hoedinghe trock wt voor Michmas
ouer.

Dat.xiiij.Capittel

A Het geuiel tot dier tijt dat Ionathā
die ſone Saul ſprac tot ſinē knape/
die ſijn wapēdrager was Comt laet ons
ouergaē tot der Philiſteē hoedinge/dye
daer ouer lept/eñ hi en gaft ſinen vader
niet te kennen Saul woonde tot Gibea
aent eynde/onder eenen granaet boom
die inder voorſtadt was/ende des volcks
dat bi hem was/was ſes hondert mānē
Eñ Ahia die ſone Ahitob/Icabods broe-
der/Pinehas ſoō des ſoōs Eli/was prieſ-
ter des HEREN tot Silo/eñ droech dē
lijfrock aen/dat volc en wiſte oock niet dat
Ionathan wech was gegaen

Tuſſchen den ouerganck dair Iona
than ouer ſocht te gaen/tot der hoedin-
gen der Philiſteen toe/dair waren twee
ſcherpe ſteenen/den eenen op dees ſide/
eñ den anderē aen geen ſide dē enē hiet
Borez/den anderē Sēne/Eñ deene lach
vā noordē tegē Michmas/Eñ dē ande
rē vā ſudē tegē Gaba Eñ Ionathā ſprac
tot ſinē wapēdrager/cōt laet ons gaē tot
der hoedinge deſer onbeſnedener/mechtē

die HEERE sal met ons wercke/Want
het en is de HEERE niet swaer door ve-
le of luttel te helpe. Doe atwoorde he zijn
wapendrager Doet al wat in uwer her
B ten is/vaert hene/siet/ic ben met u soo u
herte wil

Jonathan sprac/wel ae als wi ouer co
men totte liede/en hen int gesicht come
ist dat si dã segge/staet stille tot dat wi ae
u gerake/so wille wi in onse plaetse blij-
ue stae/en niet tot hen op climme Maer
ist dat si segge Comt tot ons opwaerts/
so wille wi tot hen op gae/so heeftse ons
die HEERE in onsen hãde gegeue/ende
dat sal ons tot ee teeke sijn

Doe si beide in der Philisteen hoedin
Iu.xiiij.a ge in gesicht quame so seide die Philiste-
en Siet die Ebree sijn wt die gaten ghe
gae daer si hen in verborge hadde Ende
die mãne inder hoedinge antwoorde Jo
nathan en sine wapedrager/en seyden/
Compt opwaerts tot ons/so willen wi u
dat wel leere/Doe sprac Jonathan tot si
nen wapedrager Climtmi na/de HEE
RE heeftse gegeue in die hãden Israhel
En Jonathã clauerde met hãde en voe-
ten daer op/en sijn wapedrager hem na
C Doe viele si voor Jonathã neder en zijn
wapedrager doodese he altoos na volge
de/Also dz de eerste slach die Jonathã en
sijn wapedrager deden/was bi twintich
mãne/bi na in halue bueder ackers/dye
ee ioc driuet. En daer quã ee vlucht inde
leger op de velde/en in allet volc der hoe
dinge/en die daer verderfde quã oor die
vlucht ae/also dat het lãt in ee ghetumel
of rumoer quã/en dair verhief haer een
vlucht wt God/ En dye poortwachters
Saul tot Gibea BeJamin sage dat den
hoope sceide/en verliep he herwaert en
derwaert.

Saul sprac totte volcke dat bi he was/
Tellet en besiet wie vã ons is wech ghe
gae/en doe si telde/siet doe en was Jona
thã en sijn wapedrager daer niet. Doen
sprack Saul tot Ahia Brengt dye arcke
Gods herwaerts/wãt die arcke Goods
was tot dier tijt bi die kindere Israel en
doe Saul noch mette priester sprac/doe
hief he de hoop inde Philistee leger/liep
en wert groot/En Saul sprac totte prie-
ster Trect uwe hãt af/En Saul ryep en
allet volc dat met he was/en quame to-
ten strijdt. En siet doe ginc elcs sweerdt
tege den anderen/en daer was een seer
groot rumoer.

Oc die Ebreen die te vore bi de Phi-
listee geweest ware/ met hen inde leger
op getrocke ware ront omme/dede hen
tot Israel/die met Saul en Jonathã wa-
re/en alle mãne vã Israel die hen opt ge
berchte Ephraim verborge hadde/doen
si hoorde dat die Philistee vloden/zo stre
ken si achter hen wech inde strijt/Alzoo
halp die HEERE Israhel tot dier tijt/en
de strijdt duerde tot Beth Auen toe.

En doe dye manne Israhel daer toe D
quame/opten zeluen dach beswoer Sa-
ul dat volc en sprack/Veruloect si elc dye
broot etet totten auont toe/dat ic mi aen
mine vianden wreke/Doen en proefde
oc alle dat volck ghee broot/En alle dat
volc quam in dat woudt ofte wildernisse
Daer lach huenich opt velt En doen dat
volc in die wildernisse quam/siet doen zo
vloepde dat huenich/Maer niemant en
dede vanden seluen tot sine monde Wãt
dat volck vreesde den eedt.

Maer Jonathã en hads niet gehoort/
dat sijn vader dat volc besworen hadde/
en stac sine staf wt die hi in sijn hant had
de/en stac met die scerpte in die huenich
raet/en keerde sine hant tot sine monde
doe worden sine ooge wacker Doe andt
woorde een vãde volcke en sprack U va-
der heeft dat volc beswore en gesept Ver
uloect si alle man die hede wat etet Dat
volc was moede Doe sprack Jonathan/
Mijn vader heeft dat lãt bedroeft/Siet
hoe wacker sijn mine ooge geworde/om
dat ic een weinich van dien huenich ge-
smaect heb Hadde tvolc hede ghete vã
buete zijnd viande diet vant/zo waer den
slach groter geworde tege dye Philistee
op dien dach vã Michmas tot Aialon toe
En dat volck werdt zeer moede.

En dat volc bereide die buete/en na-
me scape/runderre en caluere/en dedese E
af opter aerde en atense metten bloede/
Doe vercondichdeme Saul dat/ siet dat

E volc besondicht hē aē dē HERE/dattet
bloet etet. Hi sprac Ghi hebt qualic ghe-
daen Wentelt nu herwaerts tot mi enē
grotē steē/eñ Saul sprac meer Verstrop
et v onder dat volc eñ segt hen/dat elc si-
nē osch eñ sijn scaep tot mi brenge/ende
slaet al hier dat ghijt etet/eñ v niet en be
sondicht aē dē HERE mettē bloet eten
Doē bracht allet volc elc sinē osch met zijn
der hant daer toe/des snachs/eñ sloegēt
aldaer Eñ Saul timmerde dē HERE
eenē outaer Dat is dē eerstē outaer dye
hi dē HERE timmerde
F Eñ Saul sprac Laet ons af treckē/dē
Philisteen na bider nacht eñ berouē tot
dat licht wert/also dat wi niemandē van
hen ouer en laten Si ātwoordē/Doet al
dat v behaecht Maer die priester sprack
Laet ons herwaert tot God genakē/Eñ
Saul vraechde God/Sal ic af treckē den
Philisteen na/eñ wilt ghise in Israhels
handē geuē? Mer hi en antwoorde hem
in dyer tijt niet. Doē sprac Saul Laet al-
le die scerpe hoeckē des volcs herwaers
comē/eñ onderwindt eñ siet Aen welckē
dese sonde si tot deser tijt Want also wa-
rachtelic als God leeft dye salichmaker
Israel Eñ al waerse aē minē soon Jona
than/so sal hi steruē/Eñ niemant en ant
woorde hē wt alle dē volcke
Eñ hi sprac tot alle Israel. Sijt ghy op
geēd siden/Ic eñ mijn soon Jonathā sul-
len op dese side sijn Dat volc sprac tot Sa
ul/doet dat v belieft Eñ Saul sprac tottē
HERE dē God Israel/Doet wat recht
Iosu.vij.c. G is/Doen werdt Jonathan eñ Saul ghe
raect Maer dat volc ginck vry wt/Saul
sprac Werpt ouer mi eñ minē soon Jona
than. Doen wert Jonathā geraect/ende
Saul sprac tot Jonathan Segt my wat
hebdi gedaen Jonathā seit hē eñ sprack
Ic heb eē weinich huenichs gesmaeckt/
metten staf die ic in mijn hant hadde/eñ
siet/ic moet daer om steruen
Doē sprac Saul God doe mi dit eñ dat
Jonathan ghi moet dē doot steruē Mer
dat volc sprac tot Saul/soude Jonathan
steruen die desen nacht so groote salichz
in Israel gedaē heeft? so warachtelic als
God leeft/Daer en sal geē haer van sinē

hoofde opter aerden vallē/wāt met Go
de heeft hi op dese tijt gewracht/alsoo vlo
ste dat volc Jonathan/dat hi nyet steruē
en moeste/Doē troc Saul op/vādē Phi-
listeē/Eñ die Philisteē trockē op hair der
plaetsen.
Maer doē Saul dat rijcke ouer Israel
in genomē hadde/streedt hy ront omme
tegē alle sine viandē/tegē dye Moabitē
tegē die kinderē Ammon/tegē die Edo-
miten/tegē die coningē Zoba/tegē dye
Philisteen/en werwaerts hi hē keerde/
Dair wā hi eñ maecte een heyr eñ sloech
die Amalekitē eñ verloste Israel vāder
hāt aller diese crencten
Saul hadde sonē Jonathā/Iswi/Mal
chisua/eñ sine twee dochterē hietē alzoo
Die eerste geboorene Merob/eñ die ionc
te Michal/Eñ Sauls wijf hiet Ahinoā/
een dochter Ahimaaz/eñ sijn veldthooft
mā hiet Abner eē sone Ner/Sauls broe-
der sone/Kis was Sauls vader/Ner Ab
ners vader/was een soon Abiel
Daer was eenen crachtigen strijdt te-
gen die Philisteē also lāge als Saul leef
de/Eñ waer Saul eenē rustigē rasschen A
man sach/dien nam hi tot hem

Dat.xv.Capittel

SAmuel sprac tot Saul De HERE
heeft mi geseint/dat ic v tot eenen
coninc soude saluē ouer sijn volc Israhel/
Dus hoort nu dye stēme der woordē des
HEREN Dus spreect die HERE Ze-
baoth Ick hebbe bedach wat Amelek Is
rael dede/eñ hoe hi hē den wech verleide
doe hi wt Egiptē troc/dus trect nu/ende
slaet die Amalekitē/eñ vbātse met al dat
si hebbē En spaert hē niet/mer doot beide
mā eñ wijf. kiderē eñ sugeligē/ossē ende
scapen/kemelen eñ ezelen
Saul liet dz voor dz volc comē eñ vtelde
se tot Talaim/twee hōdt duzēt voetvolcs
eñ tiē duzēt mānē wt Juda Eñ doē Saul
quā totter Amalekitē stadt legerde hi eē a
lage aē de beke Eñ dede dē Keniters seg
gē Gaet henē/wijct eñ treet af/vāden A
malekitē/dat ic v niet mz hen in en wijnde
Wāt ghi deet ōtfermhertichz aē allē den
kidrē Israel doē si wt Egiptē reisdē aizo

maecte̅ hen die Kenite̅ va̅de̅ Amalekite̅
B Doen sloech Saul die Amalekite̅ va̅
Heuila aen tot Sur toe/die voor Egipte̅
Ge.vlij.b leget/en̅ greep Agag der Amalekite̅ co-
ninc leue̅de/en̅ allet volc verba̅de hi met
des zwerdts scerpte/Maer Saul en̅ dat
volc spaerde̅ Agag en̅ wat goede scapen
en̅ rinders en̅ gemester was/en̅ die lam
mere̅ en̅ al wat goet was/en̅ en wildens
niet verba̅ne̅ Maer wat snoede ende on-
doechlic was dat verba̅den si.
Doe̅ ghesciede des HEREN woordt
tot Samuel en̅ sprac Het brouwet mi dz
ic Saul tot eene̅ coninc ghemaect hebbe
Wa̅t hi heeft he̅ achter mi afgekeert/en̅
mine woorden niet beuesticht. Daer om
wart Samuel gram/en̅ riep de̅ geheele̅
nacht totte̅ HERE/En̅ Samuel maec-
te he̅ vroech op/dat hi Saul smorge̅s ont
moete̅ soude/en̅ he̅ waert ghebootscapt
C dat Saul tot Charmel come̅ ware/ende
had he̅ een litteeken op gerecht en̅ was
dair o̅ getrocke̅/en̅ tot Gilgal af gecome̅
Als nu Samuel tot Saul quam soo
sprac Saul tot hem/Gesegent sijt ghi de̅
HERE/Ic heb des HEREN woordt
beuesticht Samuel antwoorde Wat ghe
roepe der scapen es dat dan in mijnen oo
ren/en̅ dat geroepe der rinderen dat ick
hore? Saul sprac Vande̅ Amalekite̅ heb
ben sise gebracht Wa̅t dat volck spaerde
den beesten scapen en̅ rinderen/om des
offers wille des HEREN ws Gods/dz
ander hebbe̅ wi verbant
Maer Samuel andtwoorde Saul/
Laet v seggen/wat die HERE met my
D ghesproken heeft/desen nacht/Hi seyde/
Segget op Samuel sprac En ist niet al-
so/doen ghi clein wairt voor uwen oge̅
so wort ghi dat hoeft onder die stammen
Israel/en̅ die HERE salfde v tot eenen
coninc ouer Israel/En̅ die HERE seyn-
de v opten wech en̅ sprac/Treckt henen en̅
verbant die sondaers die Amalekite̅ en̅
stryt tegen hen/tot dat ghise alle te nie-
te doet/Waero̅ en hebdi des HEREN/
stem niet gehoort Wairom hebdi v totte̅
roof gekeert/en̅ quaet ghedae̅ voor de̅ oo
gen des HEREN
Saul antwoorde Samuel Ic be̅ doch
die ste̅me des HEREN hoou/en̅ be̅ he-
he̅ getrocke̅ de̅ wech die mi die HERE/
seynde En̅ heb Agag der Amalekite̅ co- E
ninc gebracht en̅ die Amalekite̅ verban
net/Mer dat volc heeft va̅de̅ roof gheno F
me̅/scape̅ en̅ rindere̅ ope beste onder de̅
verba̅de om de̅ HERE dine̅ God te offe
re̅ in Gilgal/Samuel sprac Meynt ghi
dat die HERE lust heeft ae̅ offer en̅ bra̅t
offer als ae̅ gehoirsaemheit der ste̅men
des HEREN Siet gehoirsaemheit es
beter da̅ offera̅de/en̅ toeluysteren beter
da̅ dat vet va̅ ra̅me̅ Wa̅t ongehoirsaem
heit es een toeuerie sonde/en̅ wederspa̅-
nicheit es moeyte en̅ afgoderie Om dat
ghi da̅ des HEREN woordt verworpe̅
hebt so heeft hi voor verworpe̅/dz ghi nz
en mocht coninc sijn
Doe̅ sprac Saul tot Samuel/Ic heb
gesondicht/dat ick des HEREN beuels
en̅ uwe woorde̅ ouergetorde̅ hebbe/wa̅t
ic vreesde dat volc/en̅ hoorde hare ste̅me
En̅ nu vergeeft mi die zo̅de en̅ keert met
mi omme dat ick de̅ HERE ae̅bede/Sa
muel sprac tot Saul/Ic en wil nz mz v om
me keeren wa̅t ghi hebt des HEREN
woort verworpen/en̅ die HERE heeft v
ooc verworpe̅/dz ghi nz coninc en sout zy̅
ouer Israel/En̅ als he̅ Samuel om keer
de/dat hi wech soude gae̅/so greep hi he̅
bi eene̅ tippe zy̅s rocs/en̅ hi scoorde Doe̅
sprac Samuel tot he̅/die HERE heeft dz
conicrijc Israel hede̅ va̅ v ghescoort en̅ u-
we̅ naeste̅ gegeue̅ die beter is da̅ ghi/ooc
en zal die o̅mid in Israel nz misse̅/en̅ hem
nz late̅ grouwele̅/wa̅t hi en es gee̅ me̅sce G
die he̅ soude laten grouwele̅.
Hi sprac/Ic heb gezondicht/mer eert
mi nu voor die ouders mijns volcs/ende
voor Israel/en̅ keert met my om/dat ick
de̅ HERE uwe̅ God aenbede/Also keer
de Samuel om/nae Saul/dat Saul den
HERE soude ae̅bidden Mer Samuel
sprac/Laet herwaert tot mi bre̅ge̅ Agag
der Amalekite̅ coninc/en̅ Agag ginc tot
he̅ moedelic En̅ Agag sprac Alsoo wyckt
des doots bitterheit Samuel sprac Ghe
lijc v sweert vrouwe̅ zo̅der kind gemaect
heeft/so sal ooc v moed sond kind sijn ond
de̅ wiue̅ Aldus hieu Samuel de̅ Agag in
stucke̅ voor den HERE in Gilgal H
En̅ Samuel ginc tot Ramath mer Sau

troc opwaerts tot ſinẽ huyſe te Gibeath Saul/Eñ Samuel en ſach Saul voordt meer niet tot aẽdẽ dage ſijns doots Maer nochtãs droech Samuel rouwe om Saul om dz het dẽ HERE berouwet hadde dat hi Saul tot eenen coninc ouer Iſrahel ghemaect hadde

Dat.xvi.Capitttel

A Ende die HERE ſprac
tot Samuel/hoe lange draecht ghi rouwe õ Saul diẽ ick verworpen hebbe/ dat hi geen coninc en ſi ouer Iſrael Vullet uwe hoornẽ met olye eñ comt dat ic v ſeinde tot dẽ Bethlehemite Iſai/wãt onder ſinẽ ſonẽ heb ic my eenẽ coninc verſien/Samuel ſprac Hoe ſal ic henen gaẽ? Saul ſalt vernemẽ ende mi dooden/Die HEERE ſprac/Neemt een calf vãdẽ rinderẽ/tot v eñ ſpreect. Ic bẽ gecomẽ om dẽ HERE te offerẽ Ende ghi ſult Iſai tottẽ offer noodẽ/daer wil ic v dã wijzẽ wat ghi doẽ ſult dat ghi mi diẽ ſaluet/dien ic v ſeggẽ ſal.

Samuel dede ſo hẽ die HERE ghe ſeyt hadde/eñ quã tot Betlehẽ/doẽ ontſettẽ hen die ouders der ſtadt/eñ gingẽ hem te gemoete eñ ſpraken Is uwe toecomſt ooc vreedſaẽ? Hi ſeide Ia ic bẽ ghecomẽ om dẽ HERE te offerẽ Heilighet v eñ cõt mz mi tottẽ offer/Eñ hi heilichde Iſai eñ ſine ſonẽ/eñ noodeſe tottẽ offer

B Als ſi nv in quamẽ ſach hi Eliab aen
eñ dachte/of voor dẽ HERE ſijn geſalfde ſi Maer die HERE ſprac tot Samuel En aẽſiet ſine ghedaẽte niet noch dye hoocheit zijns perſoons/ic heb hem verworpen/wãt het en gaet nz als eẽ mẽſch ſiet Een menſch ſiet dat voor oogen is/ Maer die HERE ſiet dat herte aẽ Doẽ riep Iſai Abinadab eñ liet hem voor Samuel gaen Eñ hi ſprack Deſen en heeſt die HERE ooc niet vercoren Doen liet Iſai voor comen Samma/Hi ſprac Deſen en heeft die HERE ooc niet vercorẽ Doen liet Iſai zijn ſeuen ſonen voor Samuel gaen Mer Samuel ſprac tot Iſai die HERE heeft den cleynen vercorẽ.

Eñ Samuel ſprack tot Iſai Sijn dat die knechtkẽs alle? Hi ſprack die cleynſte is noch ouer/eñ ſiet/hi huedt die ſcapen/ Doen ſprac Samuel tot Iſai/ſeynt henẽ eñ laet hẽ halẽ/wãt wi en ſullen niet ſitten tot dat hi hier en come/Doe ſeynde hi henen eñ liet hẽ halẽ/eñ hi was bruynachtich met fraeyẽ oogẽ eñ vã goeder gedaenten Eñ die HERE ſprack Op/ eñ ſalft hem die iſt/Doen nam Samuel ſinen olyhoren eñ ſalfde hem/middẽ onder ſinẽ broederẽ Eñ die geeſt des HERE N wert verdich ouer Dauid vã diẽ dage aẽ eñ voort Maer Samuel maecte hem op/eñ ginc tot Ramath.

Die geeſt des HERE N weec vã Saul.eñ eẽ booſe geeſt vãdẽ HERE iaech de hẽ of blies hẽ op. Doẽ ſprakẽ de knechten Saul tot hẽ Siet eẽ booſe geeſt van God quelt v/õſe heere ſegge ſinẽ knechten die voor hẽ ſtaẽ dat ſi eenẽ mã ſoeckẽ die opter herpẽ eñ ſnarẽ ſpelẽ can/op dz alſo deſe booſe geeſt Gods ouer v cõt/hi met ſijnder handt ſpele/dat beter met v werde Doẽ ſprac Saul tot ſinẽ knechtẽ ſiet na eenẽ man die goet ſi op ſnarẽ ſpele/eñ brenget hem tot mi

Doẽ ãtwoorde ð knapẽ eene eñ ſprack Siet ic heb geſiẽ eenẽ ſoõ Iſai des Betlehemitẽ eẽ redelic mã eñ ſtrijdtbaer/ende verſtandich in ſaken ende fraey/eñ dye HERE is mz hẽ/doẽ ſeynde Saul bodẽ

tot Jsai eñ dede hem seggen/ seindt uwẽ soõ Dauid tot my die bi die scapẽ is/ Doen nam Jsai eenen esel met broodt/eñ een flesche wijns eñ een gey. ten bocxkens eñ seindet Sa. ul door sinen soon Dauid/ Al so quã Dauid tot Saul/ende ginc voor hẽ/eñ hi creesch hẽ zeer lief ende hi wert sijn wa pendragher

Eñ Saul seinde tot Jsai eñ dede hem seggẽ/Laet Da. uid voor mi bliuen/want hy heeft genade gheuondẽ voor mine ooghen. Als den geest Gods ouer Saul quam so nã Dauid dye harpe eñ speelde met sijnder hãt/soo vermaecte hẽ Saul eñ twert beter met hẽ/eñ die boose geest weet van hem

Dat.xvij.Capittel

2 Die Philisteen vergaderden haer heyr totte strijde/eñ quamẽ te sa. men te Socho in Juda/eñ legeerdẽ hen tusscen Socho eñ Aseka aẽt einde Dami Mer Saul eñ die mannẽ Jsrael quamẽ te samen/eñ legerdẽ hen indẽ eyckgront eñ maecten hen op tottẽ stride teghẽ die Philisteen/Eñ die Philisteen stondẽ op eenen berch op geen side/eñ die Jsraeli. ten op eenen berch op dees side/alsoo dat een dal tusscen hen was

Doen quam daer voor wt dẽ legher der Philisteen/een vermetẽde stout mã gehietẽ Goliath vã Gath/ses ellen ende eene hãt breedt hooch/eñ hadde eenẽ me talen helm op sijn hooft/eñ een scubach. tich pãtser aen/eñ dat gewichte sijns pã tsers was vijf dusent siculẽ metaels/ende hadde metalen beenharnisch aẽ zijn sce. nen/eñ eenen metalen schilt op zij scoude ren/eñ dẽ scacht zijnder spiesen was als eenẽ weefboom/eñ dat ysere zijnder spie zẽ/hadde ses hondert sikelen ysers/eñ zij wapẽdrager ginc voor hem henen

Eñ hi stont eñ riep tottẽ scharẽ Jsra el eñ sprac tot hen/wat sijt ghi wt getroc ken om v te wapenen in eenẽ strijt/En ben ic niet eẽ Philisteeus/eñ ghi Sauls knechten? Verkiest eenẽ onder v die to mi af come/can hi teghen mi gestridẽ/eñ slaet hi mi/zo willẽ wi uwe knechtẽ zijn Mer vermach ic ouer hẽ eñ sla hẽ/zo sul ghi onse knecht zijn/dat ghi ons diẽt Eñ die Philisteeus sprac Jc heb dẽ scarẽ Js rael bescimt hedẽ te dage. Geeft mi eenẽ eñ laet ons tegẽ malcãderẽ stridẽ Doen Saul eñ alle Jsrael dese redẽ des Phili steeus hoordẽ ůsloegẽ si hẽ eñ vreesdẽ zere

Dauid was eẽ Ephratisch mãs soon vã Betleẽ Juda/die hiet Jsai dye hadde acht sonẽ/eñ was eẽ out mã tot Sauls ti dẽ eñ was bedaecht onder dẽ mãnẽ Eñ de drie grootste sonẽ Jsai warẽ met Saul indẽ strijt getrockẽ eñ hietẽ met namen Eliab die eerstgeborẽ Abinadab die an. der eñ Sãma die derde/Dauid was dye ionste/Maer doẽ die drie ouders mz Sa ul indẽ strijt trockẽ/ginc Dauid wed wech vã Saul dz hi die scapẽ zijs vadẽs tot Bet leẽ soude hoeden Maer die Philisteeus quã voort smorgẽs vroech eñ tsauõts/eñ stont daer viertich daghen

Jsai sprac tot sinẽ sone Dauid Neemt voor uwe broederẽ dese Ephasangẽ/eñ dese tiẽ broodẽ/eñ loopt int heyr tot uwẽ broederẽ/eñ dese tiẽ weke keezẽ/eñ brẽct se dẽ hooftmã/eñ besoect v broeders/oft het hen wel gaet/eñ neẽt wat si v beuelẽ mer Saul eñ si eñ alle mãnẽ Jsrael warẽ indẽ eyckgrõt stridẽde op de philisteẽ/doẽ

(maecte

hem David smorgens vroech op/eñ liet
die scapē dē bewaerderē/eñ droech ende
ginc henē zo hē Jsai gebodē had/eñ quā
tottē wagēborch eñ dat heir was wt ge-
trocken/eñ had hem gewapent/eñ riepē
inden strijdt Want Jsrael hadde hem
toe ghemaect of in ordinancie ghestelt
D so waren die Philisteen tegē haer heyr
oec bereyt

Doē liet David die vatē die hi droech
onder den bewaerder der vatē/eñ liep
totter plaetzē des strijdts/eñ ginc in eñ
gruete sine broeders Eñ doē hi noch mz
hen sprac/siet doē tradt daer op die ver-
meten stoute man/ghehieten Goliath/
die Philisteeus vā Gath/wt der Philis-
teen heyr/eñ sprac als te voeren David
hoorde dat. Maer elc in Jsrael als hi den
man sach vluchte hi voor hem eñ vrees-
de zeer Eñ elc in Jsrael sprac/hebt ghi dē
mā gesien op gaen/wāt hi es op gegaen
om Jsrael te bescimpen Eñ wie hē slaet
dien wil die coninc zeer rijcke maken/eñ
hem sine dochter geuē/eñ wilt zijns va-
ders huys vrij maken in Jsrael.

Doē sprac David tottē mānē die bi hē
stōdē/Wat salmē dien doē die desen Phi
listeeus slaet eñ die scāde vā Jsrael keert
Want wie es die Philisteeus/dese ombe
sneden/die dat heyr des leuēde Gods be-
scimpt/Doen seyde hem dat volck als te
voeren Soo salmen hem doen die hem
slaet/Eñ Eliab sijn grootste broeder hoor
de hem sprekē mettē mānē/eñ verbalch
met tornichz tegē David eñ sprac Waer
om sidi afgecomē eñ waeromme hebdy
die weinich scapē daer inder woestinen
gelaten/Jck kēne v vermetentheit wel/
eñ ws herten boesheidt/Want ghi sijt
neder gecomen om dat ghi dē strijdt sout
sien David antwoorde. Wat heb ic dan
gedaē. En es daer geen orsake. Eñ keer-
de hē daer af tot eenē anderē eñ seyde/so
hi te voerē gesept hadde/Doē antwoor-
de hem dat volc als te voeren

Eñ doē si die woordē hoordē die David
seyde vercondichdē sise voor Saul eñ die
dede hem halē. Eñ David sprac tot Sa-
ul/Ghenē mēsche en ontualle dat herte
om des wille/Dijn knecht sal henē gaen

eñ tegen dien Philistee strīdē Maer Sa
ul sprack tot David Ghi en cont niet he-
nē gegaen tegē dezē Philisteeus om te-
gē hē te stridē/want ghi sijt een knecht-
ken/eñ dese es een orlochs man van sijn
der ioncheit op

David sprack tot Saul/Dijn knecht
hoede die scapē sijns vaders eñ daer quā C
eenē leeu eñ enē bere/eñ droech eē scaep
wech vā der cudde Doē vāt ic dē wech na
hem/eñ sloech hem eñ verloster wt sinen
muyl Eñ doen hi hem tegen mi stelde/
so greep ic hē bi sinē baert/eñ sloech hē
eñ doode hem/Also heeft v knecht gesla-
ghen beyde dē leeu eñ dē bere So sal nu
dese Philisteeus die ōbesnedene zijn gelijc
als dier een Want hi heeft ghescepndet
dat heyr des leuendē Gods/Eñ David
sprac Die HERE die mi vanden leuwe
eñ bere verlost heeft/die sal mi oock ver-
lossen van desen Pilisteen

Eñ Saul sprac tot David gaet henen
die HERE si met v Eñ Saul troc Da-
uid sine clederen aen/eñ sette hem eenē
metalen helm op sijn hooft eñ dede hem
een pantsier aen. Eñ David gorde zijn
zwerdt ouer zijn cleder eñ begōste te gaē
want hi en hadts noyt gheproeft/doen
sprac David tot Saul Jc en can alzo niet
ghegaen/want ic en bent niet gewoene
eñ leydet van hem Eñ nam sinen staf in
zijn hant/eñ vercoes vijf glatte stenē wt
die beke/eñ dedese in die heerdtasse dye
hi hadde eñ inden sack/eñ nā die slinger E
in zijn handt eñ maecte hem totten Phi-
listeen/Eñ die Philisteeus ginc voor ende
maecte hē tot David eñ zijn wapendra-
ger voor hem

Doen nu die Philisteeus sach eñ scou
de David aen/verachte hi hem/want hi
was eē knechtkē/bruynachtich vā scap-
er gedaētē. Eñ die Philisteeus sprac tot
David/Bē ic dan een hont dat ghy met
stocken tot mi comt Eñ vloecte Davidē
bi sinē god/eñ hi sprac tot David Compt
herwaerts tot mi. Jc wil v vleesch geuē ma.iiij.b
den vogelen onder den hemel eñ dē dye
ren opten velde/David sprac tottē Phi-
listeeus. Ghi comt tot mi met sweerden
spiese eñ scilt/maer ic come tot v indē na-

me des HEREN Zebaoth des Goods
des heyrs Israel/dat ghi bescimpt hebt
Hedē op desen dach sal v dye HERE in
minē hādē ouer leuerē/dat ic v sla eñ ne-
B me v hooft vā v/eñ geue dē lichaem des
heyrs der Philisteē hedē dē vogelē ōder
dē hemel/eñ dē wilt opter aerden op dat
alle lāt te binnē werde/dat Israel eenen
God heeft. Ende dat alle dese ghemein-
te te binnen werdde/dat dye HERE
niet door tsweert eñ spies en helpt/Wāt
die stryt is des HEREN eñ sal v in on
sen hādē geuen.

Als nu hē die Philisteeus op maecte/
eñ quā eñ genaecte hem tegē David/so
Ec.xlvij.a ij ma iiij.d haeste David eñ liep vādē heyr tegē dē
Philisteeus/Eñ David dede syn hant in
syn tassce/eñ nā eenē steē daer wt/eñ slin
gerde eñ raeckte dē Philisteeus aen syn
voorhooft also dattē steē in syn voorhooft
voer/eñ dat hi ter aerdē viel/op syn aen-
sicht Also verwā David dē Philisteeus/
metter slingere eñ mettē steē/eñ sloech
hē eñ dode hē. Ende doen David gheen
sweert in syn hant en hadde/liep hi ende
trat tot dē Philisteeus/eñ nā syn sweert
eñ troct wt der scepdē eñ doode hē ende
G hieu hē dē koppe daer mede af

Doē die Philisteē sagē dat haer alder
sterckste doot was vluchtē si/eñ dye man
nen Israel eñ Juda maectē hen op ende
riepē eñ iaechdē dē Philisteē na/tot dat-
men comt int dal eñ tot aē die poorte Ek
ron/eñ die Philisteē vielē verslagē op dē
wege tot die poorte tot Gath/eñ tot Ek-
ron toe Eñ die kinderē Israhel keerden
weder omme/vā dē nae iaghē der Phili
steē/eñ beroofdē harē leger Maer Da-
uid nā des Philisteē hooft eñ bracht tot
Jerusalē/maer syn wapē stelde hi in syn
tabernacule.

Doē Saul Davidē sach wt gaē tegen
dē Philisteeus/sprac hi tot sinē velt hooft
man/Wiēs soon is dat knechtkē/Abner
sprac Coninc also warachtelic als v siele
leeft/ic en weets niet. Die coninc sprack/
so vraecht daer na/wiēs soon die ionghe-
linc is Doē nu David weder quā vāden
slach des Philisteeus nā hē Abner ende
bracht hē voor Saul/eñ hi hadde des Phi

listeeus hooft in zyn hāt/eñ Saul sprac tot A
hē wiēs sone syt ghi David sprac Ic bē eē
soō ws knechts Isai des Bethlehemyts

Dat.xviij. Capittel.

ENde doē hi hadde wt gesprokē mz
Saul/so verbāt haer dye siele Jo-
nathā met der sielē David eñ Jonathā
creech hē lief Eñ Saul nā hē in diē dage
eñ en liet hē nyet tot syns vaders huys B
gaē/eñ Jonathā eñ David maecten een
verbont met malcāderē Want hi hadde
hē lief als syn eyghē siele. Eñ Jonathan
troc wt sinē rock die hi aen hadde eñ gaf
dien David. Daer toe sinen mantel/syn
sweert/sinē boge/eñ sinē gordel. Eñ Da-
uid ginc wt daer hē Saul seinde/eñ hielt
hē cloeckelic Eñ Saul stelde hē ouer dye
crijschliedē/eñ hi beuiel wel alle dē volc-
ke/oor dē knechten Saul

Mair het geuiel/doē hi weder gecomē
was van des Philisteeus slach/dat dye
vrouwē wt allē steden Israel waren ghe
gaen met sanc eñ reyen/den coninc Sa-
ul te gemoete met tamborijē/met vruech
den eñ met velen/Eñ die vrouwē songē
tegen malcanderē eñ speelden eñ sprakē
Saul heefter dusent geslagen maer Da
uid tien dusent. Doē balch hē Saul zeer/
eñ dat woort beuiel hem qualic eñ sprac
si hebben Daviden tien dusent gegeuē/
eñ mi dusent. wat sal hi meer hebben dā
dat coninckrijcke/Eñ Saul sach David
scheeluwe aen van dien daghe ende voort C
voort aen

Des anderen daechs werdt die bose
gheest veerdich ouer Saul/eñ prophete
rede middē inden huyse/David speelde
opten snaren met zijnder hant/zoo hi da
gelicx plach/Ende Saul hadde een spie-
se in zyn hant/ende schoot hem/eñ dacht
Ick wil Daviden aen den wandt spittē/
Maer David keerde hem tweemaele D
van hem/eñ Saul vreesde hem voor Da
uiden/want die HERE was met hem/
ende was van Saul gheweken/Doen
dede hem Saul van hem/ende hi stelde
hem tot eenen vorste ouer duysent man
nen/ende hi ghinck wt ende in/voor dat
volck/ende David hielt hem cloeckelijc/
in al sinē wē/eñ de HERE was met hē

Doẽ nu Saul sach/dat hi zo zeer cloec
was so scouwede hi hẽ/maer alle Israel
eñ Juda had Dauid lief/wãt hi trock wt
eñ in voor hen henẽ Eñ Saul sprack tot
Dauid Siet mijn grootste dochter Me-
rob wil ic v tot eenẽ wijue gheuen. Sijt
slechs gherade of gherasch/eñ voert des
HEREN oorloge. Wãt Saul dacht mijn
hant en sal niet aẽ hẽ sijn/maer die hant
der Philisteen. Dauid antwoorde Saul
Wie bẽ ic/eñ wat is mijn leuen/eñ tghe-
slachte mijns vaders/dat ic des conincs
i.regũ.vc swager werdẽ soude

E Maer doẽ dẽ tijt quã dat Merob dye
dochter Saul soude Dauidẽ ghegeuen
werdẽ/so wert si Adriel dẽ Meholathitẽ
tot eenẽ wiue ghegheuẽ. Maer Michal
Sauls dochter hadde dẽ Dauid lief doẽ
dat Saul te kẽnẽ gegeuẽ wert/so sprack
hi dat is recht. Ic wilse hẽ geuẽ/dat si hẽ
tot eenẽ aẽloope brẽge eñ hi so gherake/
eñ dat der Philisteẽ hãdẽ ouer hẽ comẽ/
Eñ sprac tot Dauid Ghi sult heden tẽ an
derẽ male mijn swager werdẽ/eñ Saul
geboot sinẽ knechtẽ/spreect met Dauid
heymelic/eñ segt Siet die coninck heeft
lust tot v/eñ alle sine knechtẽ beminnen
v/Dus sijt nu des conincs zwager

Eñ dye knechteu Saul spraken sulcke
woordẽ/voor die oorẽ Dauid Maer Da
uid sprac/dũct v dat eẽ cleyn dinc sijn des
conincs zwager te sijn/ic bẽ eẽ arm snoo-
de man. Eñ die knechtẽ Saul seident hẽ
weder eñ seidẽ Sulcke woordẽ heeft Da
F uid ghesproken Saul seide Dus segt tot
Dauid Die coninc en begeert gheẽ mor
gẽ gaue/dã hondert ouerslof kẽs vã dye
Philisteẽ datmẽ hẽ wreke aẽ des conics
viandẽ Wãt Saul leide daer op toe Da-
uid door te helpẽ door der Philisteẽ hant
Doẽ bootscaptẽ sine knechten Dauiden
sulcke woorden/eñ die sake docht Dauid
goet sijn dat hi des conincs zwagher sou
de werden

G Eñ den tijt en was noch niet wt/doe
maecte hẽ Dauid op/eñ reysde wech mz
sinẽ mannẽ/eñ sloegẽ/onder de Philiste-
en twee hondert mãnẽ/eñ Dauid bracht
haer voorvellekẽs ofte ouerslof kẽs/eñ
vernoechde daer met dẽ coninc vant ge

tal dat hi des conics swãger zoude werdẽ
Doen gaf hẽ Saul sine dochter Michal/
tot eenẽ wiue Eñ Saul sach dat eñ merc
te dat die HEERE met Dauid was/eñ ij.re.liij. c
Michal Sauls dochter had hẽ lief/doen
vreesde Saul noch meer voor Dauid/eñ
wert zijn viãt zijn leefdage lãc/Eñ doẽ de
vorstẽ der Philisteen wt trockẽ zoo dede
Dauid cloeckeliker dan alle die knechtẽ
Sauls als si wt trocken alzo dat sinẽ na-
me hooch geacht wert

Dat.xix.Capittel

SAul sprac met sinẽ soon Jonathã/ A
ende met alle sine knechten/dat si
Dauidẽ soudẽ dooden Maer Jonathan
Sauls soon hadde grooten lust aen Da-
uid eñ verrondichde hẽ dat/eñ seide/mijn
vader Saul leit daer op toe/dat hi v doo
dẽ soude. Daer om zo wacht v smorgens
eñ blijft verborgen eñ bercht v Maer ic
wil wtghaen eñ neffens mijnen vader
staẽ op dẽ velde dair ghi sijt/eñ vã v met
minẽ vader sprekẽ/eñ wat ic sie wil ick v
te kẽnẽ geuẽ

Eñ Jonathã sprac dat beste vã Dauid
met sinẽ vader Saul/eñ sprac tot hẽ/die
coninc en besondige hẽ niet aẽ sinẽ knecht
Dauid/wãt hi en heeft geẽ sonde tegẽ v
gedaẽ/eñ zijn doẽ is v zeer orboorlic/eñ hi
heeft zijn leuẽ in zijn hãt geset eñ sloech
dẽ Philisteeus eñ dye HERE dede een
groote salicheit dẽ geheelen Israhel/dat
hebdi gesien eñ v daer af verblijt/waer
wildi v dan aen onsculdich bloet bezondi
ghen dat ghi Dauid zonder oorsake wilt
doodẽ/Doen hoorde Saul die stẽme Jo-
nathan. eñ zwoer zo warachtelic als dye
HERE leeft/hi en zal niet steruẽ. Doẽ
riep Jonathan Dauiden eñ seide hẽ alle
deze woordẽ eñ bracht hẽ tot Saul/dat hi
voor hẽ was/als te voren. B

Daer stont weder eenen strijdt op/
eñ Dauid trock wt/eñ streedt teghẽ dye
Philisteen/eñ sloech eenen groten slach
alzo dat si voor hem vluchtẽ/maer die bo
se gheest des HEREN quam ouer Sa-
ul/eñ hi zadt in sinen huse/eñ hadde een
spieze in zijn hant/Dauid speelde opten
snaerspele metter hant/Eñ Saul leyde
toe om Dauiden metter spiezen aen den

want te ſpittẽ/maer hi weke van Saul/
eñ die ſpieſ voer in de wãt David vluch-
C te/eñ ontquã diẽ ſeluẽ nacht

Saul ſeynde boden tot Davids huys
dat ſi hẽ ſoudẽ bewarẽ eñ ſmorgẽs dodẽ/
doẽ vercõdichde David ſinẽ wijf Michal
eñ ſprac Iſt dat ghi deſen nacht v ſiele nz
en verloſt ſo moet ghi morgẽ ſterueẽ doẽ
liet hẽ Michal door tveẽſter neder dat hy
wech ginc/ontuluchte eñ õtquã Eñ Mi
chal nã eẽ beelt eñ leide dat int bedde eñ
leide eẽ geitẽ velle aẽ ſinẽ hoofde eñ be-
decket met cleederẽ Doẽ ſeinde Saul bo
den/dat ſi Davidẽ ſoudẽ halen Maer ſi
ſeide/Hi is ſiec Saul ſeinde bodẽ om Da
uid te beſiẽ eñ ſprac Brenct hẽ op tot my
mettẽ bedde dat hi gedoot werde

Doẽ nv dye bodẽ quamẽ ſiet doẽ lach
dat beelt int bedde/eñ eẽ geitẽ vel aẽ zijn
D hooft Doẽ ſprac Saul tot Michal. Wair
om hebdi mi bedrogẽ eñ minẽ viãt laten
gaẽ/dat hi õtcõmẽ ſoude Michal ſprack
tot Saul Hi ſeide tot mi Laet mi gaẽ of ic
doode v Maer David õtuluchte eñ ont-
quã eñ quã tot Samuel tot Ramath/eñ
gaf hẽ te kẽnẽ al wat hẽ Saul ghedaen
hadde Eñ hi ginc wech met Samuel eñ
bleuẽ tot Naioth

Eñ het wert Saul te kẽnẽ gegeuen/
Siet David is tot Naioth in Rama/doẽ
ſeinde Saul bodẽ/dat ſi Davidẽ ſouden
halẽ/eñ ſi ſagẽ twee chorẽ propheten pro
phetereẽ/eñ Samuel was haer opſiẽder
Doẽ quã die geeſt Gods op die bodẽ Sa
uls/dat ſi ooc propheteerdẽ. Doẽ dat Sa
ul wert geboodſcapt ſo ſeynde hi andere
bodẽ/die propheteerdẽ oock Doẽ ſeynde
hi die derde bodẽ die propheteerdẽ oock

Doẽ ginc hi ſelf tot Ramath/eñ doẽ hi
tottẽ grooten put quam die tot Secu is.
vraechde hi eñ ſprack Waer is Samuel
eñ David Doẽ wert hẽ gheſeit/Siet tot
Naioth in Rama Eñ hi ginck daer henẽ
tot Naioth in Rama Eñ die geeſt Gods
quã ooc op hẽ eñ ginck eñ propheteerde
tot dat hi quã tot Naioth in Rama Eñ hi
troc ooc ſine clederẽ wt/eñ hi propheteer
de ooc voor Samuel eñ viel bloot neder
den geheelẽ dach eñ dẽ geheelen nacht
Daer wt ſeitmẽ Is Saul oock onder die
prophetẽ

Dat. xx. Capittel

A
David vluchte van Naioth tot Ra-
ma eñ quam eñ ſprack voor Jona
thã/wat heb ic gedaẽ/wat heb ic miſhã-
delt/wat heb ic geſondicht voor uwen va
der/dat hi na mijn leuẽ ſtaet Hi ſprac tot
hem dat ſi verre ghi en ſult niet ſteruen
Siet mijn vader en doet niet noch groot
noch cleine/dat hi minẽ orẽ niet en opẽ-
bare/waer om ſoude mijn vader dat dã
voor mi verbergẽ/Het en ſal alſoo nyet
ſijn Doẽ ſwoer David weder eñ ſprack
V vader weet wel dat ick ghenade voor
uwẽ oogen geuonden hebbe. Daer om
ſal hi dencken Jonathan en ſal dat nyet
weten het mocht hem becommeren/wa
rachtelic alſo warachtelic als God leeft/
eñ ſo warachtelijc uwe ſiele leeft/het en
is maer eenen ſchrede tuſſchen mi ende
die doot

Jonathan ſprac tot David Ick wil aẽ B
v doen al wat v herte begheert/David
ſprac tot hem Siet morghen iſt nyeuwe
maent/dat ic met den coninc ter tafelen
ſoude ſitten. Dus laet mi dat ic mi opten
velde verberghe tottẽ auont des derdẽ
daechs toe/Iſt dat v vader na mi vraget
ſo ſegt/David badt mi dat hi tot Bethle
em tot ſijnder ſtadt loopen mocht/want
het is een iaerlijc offer aldair dẽ geheelẽ
gheſlachte Iſt dat hi ſeit Het is goet/ſoo
ſtaet wel met uwen knechte Mer wert
hi gram ſo ſuldi mercken dat quaet bi hẽ
beſlotẽ is So doet nv ontfermhertichheit
aen uwen knechte/wandt ghi hebt met
mi uwen knecht een verbont indẽ HE-
RE ghemaect Maer iſſer eene miſdaet
in mi/ſoo doot ghi mi want waer omme
wildi ghi mi tot uwen vader brenghen/

Jonathan ſprac/dat ſi verre van v dat C
ick ſoude mercken dat het quaet bi minẽ
vader beſlotẽ ware/ende en ſouts v niet
te kennen gheuen/David ſprac/wie ſalt
mi te kennen gheuen iſt dat v vader yet
harts ãtwoort/Jonathã ſprac tot David

Comt laet ons wt gaẽ opt velt/Eñ si gin
gen beide wt opt velt/Eñ Jonathã sprac
tot David

HERE God Israel als ic ondervin
de aen minen vader morgẽ eñ inden der
dẽ dage/dat het wel staet met David/eñ
niet en seynde tot v eñ voor uwẽ oorẽ opẽ
bare/so doe die HERE Jonathã dit eñ
tgene Maer als dat quaet minen vader
behaecht tegen v/so wil ict oor voor uwẽ
ooren openbaren/eñ v laten dat ghi met
vredẽ wech gaet/Eñ die HERE si met
v so hi met minen vader geweest es/En
doe ict niet/so en doet geen ontfermher.
ticheit des HEREN aen mi/also lange
als ic leue/ooc niet als ic sterue/eñ treet
uwe ontfermherticheit ewelic vã myñẽ
huyse. Eñ als die HERE die viãdẽ Da.
uid wt roepet/eenen yegeliken wt dẽ lã.
D de. so wtroepe ooc David Jonathan met
sinen huyse/Eñ die HEERE heyssche
het vander hant der vianden David

Eñ Jonathã voer voort eñ swoer Da.
uiden/so lief hadde hi hẽ/Want hi hadde
hem also lief als sine siele Eñ Jonathan
sprac tot hẽ Morgẽ ist die nieuwe maent
so salmẽ na v vragẽ/want mẽ sal v gemis
sen daer ghi plaecht te sitten Maer des
derdẽ daechs comt haestelic weder ende
gaet op eẽ placke daer ghy v verbercht
op die werc dagẽ eñ sit bidẽ steen Asel/so
wil ic tot syner sidẽ drie pilẽ scietẽ/als of
ic tot eenẽ sekerẽ kuere of na dwit schote
eñ siet ic wil dat knechtken seyndẽ/gaet
henen eñ soect die pilen Ist dat ic totten
knechtken seggẽ sal/siet dye pilen liggẽ
herwaerts achter v/haeltse/so cõt/want
het is vrede/eñ en hebt geen sorghe/zoo
warachtelic als die HERE leeft Maer
segge ic totten iongelinck Siet die pilen
liggen derwaerts voor v/zo gaet henen/
want de HERE heeft v latẽ gaẽ/want
ghi eñ ic met malcanderen gesprokẽ heb
ben/daer is die HERE tusschẽ v eñ my
inder eewicheit

David verberch hem indẽ velde/eñ
doen die nyeuwe maent quã sette hem
die coninc ter tafelen om te etẽ doẽ hem
die coninc geset hadde aen syn stede/so hi
te voeren gewoene was aen die wandt
so stont Jonathan op/Abner sat aen Sa
uls side Eñ men gemiste Davids aẽ zyñ
stede. Eñ Saul en sprack dien dach niet
Want hi dachte hẽ es yet gemoedt dat
hi niet rein en es/Des ãderẽ daechs der
nyeuwer maent/doẽ mẽ Davids gemis
te aen syn plaetse so sprac Saul tot sinen
soon Jonathan/Waerom en es die sone E
Isai niet ter tafelen gecomen/noch ghis
teren noch heden

Jonathan antwoorde Saul/Hy bade
mi dat hi tot Bethleem soude gaen ende
sprac Laet mi gaen. Want onse geslacht
heeft te offeren inder stadt eñ myn broe
der heeft mi zelue geboden. heb ic nu ge
nade voor uwen oogen gevondẽ zo wil ic
wech eñ mine broeders sien/dair omme.
en is hi niet tot des conincs tafel gecomẽ
doẽ vergrãde de toornicheit Sauls tegẽ F
Jonathan eñ sprac tot hẽ Ghi scalc ende
boeue Ic weet wel dat ghi den sone Isai
wtuercoren hebt v eñ uwer scandeliker
moeder te scanden/Want alzoo langhe
als die sone Isai leeft opter aerden/zo en
sult ghi noch v coninckrijck voorspoedich
werden of geenen goeden spoet hebben
So seint nu henẽ eñ laet hẽ herwaerts
halen tot mi/want hi is een knecht des
doots

Jonathan antwoorde sinẽ vader Sa
ul eñ sprac tot hẽ Waeromme soude hy
steruen/wat heeft hi gedaen/Doẽ scoot
Saul die spies na hem. dat hi hem spittẽ
soude/Doen mercte Jonathan dat hi si.
nen vader gehelic besloten was David
te dooden eñ stont op vander tafelen in
verbolgender gramscap eñ en at des sel
uen anderen daechs der nyeuwer maẽt
geen broodt/want hi was om David be
commert dat hem syn vader also bescaẽt
hadde.

Des morgẽs ginck Jonathan uut opt
velt ter tyt Daviden geset eñ een cleyn
knechtken met hem/eñ hi sprack totten
knechtken Loopt eñ soect mi die pilẽ die
ic sciete. doẽ dat knechtken liep zo schoot
hi eenen pile ouer hem wech Ende alst G
knechtken ter plaetse quam/daer Jona.
than den pile henen gescoten hadde/zoo
riep hem Jonathan na eñ sprac/den pyl

G leget derwaerts voor v Eñ hi riep hē an
derwerf na/Haestu rasch/eñ en staet nz
stille. Doē raepte dat knechtkē Jonathā
die pilē op/eñ brachtse tot sinē heere Eñ
dat knechtkē en wiste daer niet af. Alleē
Jonathā eñ David wistē vāder sakē

Doē gaf Jonathā sine wapen sinen
knechtē eñ sprac tot hē/gaet henē eñ dra
get in dye stadt. Doē dat knechtkē daer
in quā/so stont David op vāder plaetsen
tegē sudē eñ viel op syn aēsicht ter aerdē
eñ aēbadt driemael/eñ custē malcāderē/
eñ weēdē tsamē Maer David aldōmeest
Eñ Jonathā sprack tot David/Gaet he
nen met vredē Wāt wi beide ghesworen
hebbē indē name des HEREN eñ ghe
seit. die HERE si tusscē v eñ mi tusscē mi
ne saet eñ uwe saet inder eewicheit/Eñ
Jonathā maecte hē op eñ quā in die stat

Dat.xxi.Capittel.

A D Auid quā tot Nobe/tottē priester
Ahimelech eñ Ahimelech ontset.
te of versloech hē/Doē hi Davidē tegen
ginc eñ sprac tot hē. Waer om cōt ghy al.
leē eñ en is geē man met v: David sprac
tot Ahimelech dē priester/die coninc heeft
heeft mi eē sake bevolē/eñ sprack tot my
En laet niemāt wetē waer omme ick v
gesondē hebbe/eñ wat ick v bevolē heb
be/wāt ic heb oec minē knapē hier of der
waerts bescheydē. Hebdi nv wat onder
uwe hāt/eē broot of vijf die ghevet mi in
mijnder hāt of wat ghi vint.

Die priester ātwoorde eñ sprac Ick en
heb geē gemein broot onder mijn hādē/
B maer heilich broot/waert dz hen die kna
pen vā wiuē alleē onthoudē hadden Da
uid antwoorde dē priester eñ sprac tot hē
die wiuē sijn ons drie dagē ontrockē ghe
weest/doē ic wt troc/eñ der knapē instru
ment was heilich Maer desen wech is on
heilich/maer hi sal hedē geheilicht wer.
dē aē dē instrumēte Doē gaf hē die pries.
ter vādē geheilichdē/om datter gheē an
der broot en was/dan die thoōbroodē die
mē voor dē HERE op hief op datmē an
der versch broot op leggē soude in die dā
ge doē hi die wech nam

In diē dage was eē man dair inne be
sloten voor dē HERE wt dē knechtē Sa.
ul geheetē Doeg een Edomijt/die mach
tichste onder dē herderē Sauls/Eñ Da
uid sprac tot Ahimelech/en is hier onder C
v hāt niet eē spiese of sweert Ic en hebbe
mijn sweert noch mijn wapen nyet met
mi genomē/wāt die sake des conīcs was
haestich/Die priester sprack/dat sweerdt
des Philisteeus Goliath dyē ghi sloecht
indē eycgront/dat is hier gevondē in ee
nen mātel achter dē lijfroc/wildi dat soo
nemet wech/wāt hyer en is anders geē
dan dat/David sprack/Sijns gelijc en is
niet gevet my

Eñ David maecte hē op eñ vloot voir
Saul/eñ quam tot Achis den coninc tot
Gath/Mer Achis knechtē sprakē tot hē/
dat is David/des lants coninc/daer si aē
den reye af songē eñ sprakē/Saul sloech
duysent/maer David tien duysent/Eñ
David nam die reden ter hertē/eñ vrees
de zeer voor Achis/den coninck tot Gath
eñ hi verstelde sijn ghelaet voor hem/eñ D
viel onder haren handen/eñ stiet hē aen
die duere der poorten/ende sinen zeever
vloeyde hem inden baert/Doen sprack
Achis tot sinen knechten/Siet/ghi siedt
dat die man onsinnich is/waer om hebt
ghi hem tot mi ghebracht: heb ick der on
sinnigher te luttele/dat ghij desen hier
brocht/dat hi voor mi zoude razen: Sou
de die in mijn huys comen?

Dat.xxij.Capittel

D Auid ginc vā daer/eñ ontvluchte
in dye spelūcke Adullā Doē dat A
sine broeders hoordē eñ dat geheel huys
sijns vaders soo quamē si tot hem af/der
waerts Eñ alderhāde mānē die in noot
eñ scult eñ vā bedroefder herten waren/
vergaderden hen tot hem/ende hy was
haer overste/allso dat bi vier hondert mā
nen bi hem waren

Eñ David ginck van daer tot Mizpe
inder Moabiten lāt/eñ sprac totter Mo.
abiten coninck/Laet mijn vader eñ moe
der bi v wt eñ in gaen tot dat ick verne.
me/wat God met mi doē sal/Eñ hi lietse
voor den coninc der Moabiten/dat si by
hem bleuē/soo langhe als David in dye Mar.ij.b
borcht was/Mer die propheet Gad sey Luce.v.C
de tot David/En blijfc indē borcht nyet

mer gaet henē eñ comt int lāt Juda/doē
ginc David wech/eñ quā in die bosscadie
Hareth.Eñ het quā voir Saul.dz David
eñ die mānē die bi hē warē.te voorscijn
waren gecomen

Als nv Saul tot Gibeath woonde/
onder eenē bosch in Rama so hadde hi eē
spiese in sijn hāt/eñ alle sine knechtē ston
den neffens hē Doē sprac Saul tot sinē
knechtē/die neffens hē stonden/Hooret
ghi kinderē Jemini Sal v ooc die sone J
B sai alle ackers eñ wijnbergē gheuē eñ v
alle ouer dusent eñ ouer hōdert tot ouer
ste makē/dat ghi v alle verbōdē hebt te-
gen mi/eñ daer en is niemāt diet minen
oorē opēbare/Aēgesiē dat ooc mijn soon
een verbont gemaect heeft metten sone
Jsai Daer en is niemāt dye het crencke
vā minēt wegē/eñ minē oorē openbare
wāt mine sone heeft minē knecht tegen
mi verwect/die mi laghen leghet/so het
aenden dach is

Doē andtwoorde Doeg dye Edomijt
die neffens Saul stont eñ sprac Jck sach
dē soon Jsai dat hi tot Nobe quā/tot Ahi-
melech dē soō Achitob/die raet vraechde
voor hē dē HERE/eñ gaf hē voetsel eñ
dat sweert Goliath des Philisteeus/doē
seinde de coninc henē/eñ dede roepē Ahi
melech dē priester dē soon Achitob eñ al-
le sijns vaders huys/die priesters die tot
Nobe warē/eñ si quamē alle tottē coninc
Eñ Saul sprac Hoort ghi soon Achitob/
Hi sprac Hier bē ic mijn heere Eñ Saul
sprac tot hē Waer om hebdi eē verbōt te
C gen mi gemaect/ghi eñ die sone Jsai dat
ghi hē broot eñ tsweert gegeuē hebt/eñ
Gode voor hē raets geuraecht/dat ghy
hē sout verwerckē dat hi my lagē soude
leggē/so het is aenden dach

Ahimelech ātwoorde dē coninc ende
sprac Eñ wie is onder alle uwe knechtē
als David/dye ghetrouwe is/eñ des co-
nincs swager/eñ gaet in die ghehoorsaē
heit/eñ is heerlic gehoudē in uwē huyse
Heb ic dā hedē eerst begōst God voor hē
raet te vragē/dz si verre vā mi Die conic
en legge sinē knechte sulc nyet op in alle
mijs vaders huis/wāt v knecht en heeft
vā allen desen niet gheweten noch clepn

noch groot.

Mair die coninc sprac Ahimelech ghi
moet dē doot steruē ghi eñ al ws vaders D
huis. Eñ die conic sprac tot sinē artsiers
die neffens hē stondē Keert v eñ doodet
des HEREN priesters/wāt hare hāt is
ooc mz David Eñ doē si wistē dz hi vluch
te/en hebbē sijt mi niet geopēbairt Mer
die knechtē des conincs en wilden haer
hādē niet aē die priesters des HEREN
slaē om haer te verslaē Doē sprack die co
ninck tot Doeg.Keert v ghi eñ verslaet
die priesters Doeg dye Edomijt keerde
hē eñ versloech dye priesters/also dat op
diē dach storuē vijfētachtētich mānē die
lijnē rockē droegē.Eñ dye stadt der pries
teren Nobe sloech hi metten scerpe des
sweerts/beide mānē eñ vrouwen/kinde
ren eñ suyghelingē/ossche eñ ezelen eñ E
scapen

Maer een soon Ahimelech des soōs
Achitob die hiet Abiathar/ontlyep ende
vluchte Davidē na/eñ vercondichde hē
dat Saul die priesters des HEREN ge
doot hadde.David sprac tot Abiathar Jc
wist wel inden daghe doen die Edomijt
Doeg dair was dat hijt Saul soude boot
scappē Jc bē sculdich aē alle die sielen ws
vaders huyse.Blijft bi mi ende en vreest
niet.Wie na mijn leuē staet/die sal oock
na v leuē staen eñ sult met mi behouden
werden.

Dat.xxiij.Capittel

ENde twert David gebootscapt/siet
die Philisteē stridē tegē Kegila eñ
berooven die scueren Doē vraechde Da
uid den HERE eñ sprac Sal ic henē gaē A
eñ dese Philisteen slaen? Eñ die HERE
sprac tot David.Gaet henen ghi sult dye
Philisteē slaē.eñ Kegila verlossen.maer
die mānen bi David sprakē tot hē/Siet
wi vreesen ons hier in Juda/eñ willē he-
nē gaē tot Kegila/tot der Philisteē heyr
Doē vraechde David dē HERE weder
eñ die HERE ātwoorde hē eñ sprac/Op
trect af tot Kegila Wāt ic wil die Philis-
teen in uwen handen geuen

Aldus troc David mz sinē mānē tot
Kegila eñ street tegē die Philisteē/eñ ōc
dreef hen hair vee/eñ dede enē slach aē hē

Alſo salueerde David die tot Kegila. Wāt doe Abiatar die ſone Ahimelech vluchte tot David te Kegila/ſo droech hy den lijf roc met hem af

B Doe wert Saul gheboodtſcapt dat David te Kegila gecomen ware eñ ſprack/ God heeft hē in minē hādē overgegevē dat hi beſlotē is nu hi in eē ſtadt gecomē is/met duerē eñ grēdelē bewaert Ende Saul liet allet volc roepen ten ſtride/nederwaerts tot Kegila/dat ſi Davidē ende ſijn mānē ſoudē beleggē Maer doen David mercte dat Saul quaet over hē dachte/ſo ſprac hi tottē prieſter Abiathar Lanct dē lijfroc herwaerts Ende David

de.xxxiij.c ſprac HEERE God vā Iſrahel/u knecht heuet ghehoort/dat Saul daer na ſtaet. dat hi te Kegila ſoude comē/dye ſtadt te verderuē om minēt wille/Sullē mi dye borgers te Kegila oor in ſinē hādē leveren/eñ ſal Saul af comē/ſo u knecht ghehoort heeft: dat vercōdige HEERE God vā Iſrael uwē knecht/En die HEERE ſprac/Hi ſal af comē/David ſprac. Maer ſullē die borghers te Kegila mi eñ mine

C mannē over leveren in die handen Saul: Die HEERE ſprac ia

Doe maecte hē David op met ſinen mannē/dier bi ſeshondert warē/eñ trockē wt vā Kegila/eñ wādeldē werwaert dat ſi conſtē/Doen nu Saul geboodtſcapt wert dat David vā Kegila geuloden was ſo liet hi ſijn wttreckē ſtaē/Mer David bleef inder woeſtinē indē borch/eñ bleef opten berch inder woeſtinē Siph/Saul ſocht hē/alle ſijn leefdaghe lanck/Maer God en gaf hē noeyt in ſinē handē/Eñ David ſach/dat Saul wt getrockē was/ om ſijn levē te zoecken Mer David was inder woeſtinē Siph/inder heiden

Doe maecte hē Jonathan die ſoone Saul op/eñ ghinc henē tot David inder heidē/eñ ſtercte ſijn hant in Gode/eñ ſeide En vreeſt niet/mijns vaders hant Sauls en ſal u niet vindē/eñ ghi ſult coninc werdē over Iſrael/So wil ick die naeſte om u ſijn/Oec weet mijn vader dat wel Eñ ſi maectē beide eē verbont met malcanderē voor dē HEERE/eñ David bleef inder heidē/eñ Jonathā troc wedt thuis

Maer die Siphitē trockē tot Saul te Gibeath/eñ ſprakē/En is David niet bi ons verborgē/indē borch inder heyden/ optē hueuele Achila/die ter rechter ſidē leyt aen die woeſtine: ſo come nu dye coninc neder na alle ſijns hertē begeerte/ ſo willē wi hē over leverē in des conincs handē Doe ſprac Saul geſeegēt ſijt ghy dē HERE/dz ghi mijns ontfermt hebt Dus gaet nu henē ende werdes noch ſekerder/dat ghi weet eñ ſiet/aen welcke plaetſe ſijn voetē geweeſt ſijn/eñ wie hē daer geſiē hebbē Wāt mi is geſeit dat hi liſtich is. Beſiet eñ beſpyet alle plaetſen daer hi hē verberget/eñ comt weder tot mi als ghijs ſeker ſijt/ſo wil ic met u trecken Is hi indē lāde/ſo wil ic na hem ver- D
heyſcē of onderſoeckē onder allē duyſenden in Juda

Doe maectē ſi hen op/eñ ginghen tot Siph voor Saul henē/Maer David eñ ſijn mannē warē in die woeſtine Maon opt velt/ter rechter ſiden der woeſtinen Doē nu Saul henē troc/met ſine mānē om te ſoeckē/ſo wert David geboodtſcapt eñ hi maeckte hem nederwaerts inden ſteen/eñ bleef inder woeſtinē Ma/ōdoē Saul dat hoorde iaechde hi David nae/ inder woeſtinen Maon Eñ Saul met ſinen mannen ginc aē deē ſide des berchs David met ſinē mānē aen dand ſide des berchs/Doen David haeſtede Saulē te ontgaē/doe omringde Saul met ſinen mannē Davidē met ſinē mannē dat hiſe ſoude gripē

Maer daer quā eē bode tot Saul ende ſprac Haeſt u eñ cōt/wāt de Philiſteē zijn A
it lāt geuallē Doē keerde hē Saul vā dien na iaegē Davids/eñ trockē de Philiſteē tegē Daer af hietmē de plaetſe Sela Mahelkoth Eñ David troc op van daer eñ bleef binnē dē borchte EnGedi

¶ Dat.xxiiij.Capittel

D Oe nu Saul weder quam vandē Philiſteen/zo werdt hem gheſeydt/Siet David is inder woeſtinen EnGedi/Eñ Saul nam drie duyſent manlike ionghē wt alle Iſrahel/ende trock henē/om David met ſinē mānē te ſoeckē optē ſteenē der ſteēbockē Eñ doē hi quā tottē ſcaeps

ropen aẽ dẽ wege/ſo was aldaer eẽ holle
Eñ Saul ginc daer in om ſine voeten te
B deckẽ David eñ ſine mãnẽ ſatẽ achter in
dat hol

Doẽ ſprakẽ die mãnẽ David tot hem
ſiet/dit is dẽ dach/daer dye HEERE dijn
God v af geſeit heeft/ſiet ic wil uwe viã.
dẽ in uwẽ hãdẽ geuẽ/dz ghi mz hen doet/
dat v belieft/Eñ David ſtõt op eñ ſneet
lijſelic eenẽ tippe vã Sauls rock. Maer
daer na ſloech hẽ ſijn herte dat hi dẽ tip
pe Saul af hadde geſnedẽ/eñ ſprac tot ſi.
nen mãnẽ/dat late die HEERE verre vã
mi ſijn dat ic dat doẽ ſoude/eñ mijn hant
ſlaẽ aẽ minẽ heere/dẽ geſalfdẽ des HE.
REN/Wãt hi is die geſalf de des HEE
REN/Eñ David brac ſine mãnen met
woordẽ/eñ en liet ſe hen niet tegen Saul
op rechten

Maer doẽ hẽ Saul op maecte wt dẽ ho
le/eñ ginc op dẽ wech/ſoo maecte hẽ Da
vid daer na ooc op/eñ ginc wt dẽ hole/eñ
riep Saul vã achter na eñ ſprack. Mijn
heer coninc/Saul ſach om achter hẽ/eñ
C David neichde ſijn aenſicht ter aerden/
eñ aẽbadt en ſprac tot Saul Waer õ hoor
di mẽſcẽ woordẽ die daer ſegghẽ David
ſoect v ongeluc Siet hedẽ te dage ſiẽ v o.
gen dat v de HEERE hedẽ in mine hant
heeft gegeuẽ in dat hol Eñ het wert ge.
ſeit dat ic v ſoude doodẽ/maer ghi werdt
geſpaert/wãt ic ſprac Ic en wil mijn hãt
niet aẽ mijn heere ſlaẽ/wãt hi is die ghe
ſalfde des HEEREN/mine vader ſiet
doch dẽ tippe vã uwẽ roc in mijnder hãt
D dat ic v niet doodẽ en wilde/doẽ ic dẽ tip.
pe vã uwẽ roc ſneede Bekẽt eñ beſiet dz
niet quaets in mijnder hant en is/noch
geene ouertredinge Ic en heb ooc aen v
niet geſondicht/eñ ghi iaget mine ſiele/
dat ghi ſe wech ſout nemẽ Dye HEERE
ſal rechter ſijn tuſſcẽ v eñ mi/eñ mi aen v
wrekẽ/maer mine hãt en ſal niet ouer v
ſijn/Somẽ ſeit na dat oude ſpreecwoort/
Vã ongodlikẽ comt onduecht maer mij.
ne hãt en ſal niet ouer v ſijn Wiẽ treckt
ghi na coninc vã Iſrael? Wiẽ iaecht ghy
na? Eenẽ dodẽ hont/eene vloe/Die HE
RE ſi rechtere eñ ordeele tuſſcẽ mi eñ
v/eñ ſie dair in eñ voere mine ſaecke wt

eñ ſpreke my los van uwer hant

Als nu David ſulke woordẽ tot Saul Iu.xiiij
wt hadde geſprokẽ/ſo ſprack Saul En is
dat niet uwe ſtẽme mine ſoõ David/Eñ
Saul hief ſine ſtẽme op eñ weẽde ende
ſprac tot David/ghi ſijt gerechter dan ic
ghi hebt mi goet gegeuẽ/maer ick heb v
quaet weder gegeuẽ Eñ ghi hebt mi he
den te kẽnẽ gegeuẽ/hoe dat ghi goet aẽ
mi gedaẽ hebt dat mi dye HEERE in
uwẽ hãdẽ hadde beſlotẽ/eñ ghi mi noch
tans niet gedoodet en hebt/hoe ſoude ye
mãt ſinẽ viãt vindẽ/eñ hẽ eenẽ goeden
wech latẽ gaẽ De HEERE betale v goet
voor deſen dach/dat ghi aẽ my ghedaen
hebt Nu ſiet ic weet dat ghi coninc wer.
den ſult eñ dat coninctijc Iſrael ſtaet in
uwer hãt/ſo ſweert mi nu bidẽ HEERE/
op dat ghi mine ſaet niet wt en roydt nae
mi/eñ minẽ name niet wt en wiſcht vã
mijns vaders huſe.

Eñ David zwoer Saul/doe troc Sa
ul thuis/Maer David met ſinẽ mannẽ/
maecte hẽ op/in die borcht

Dat.xxv.Capittel.

ENde Samuel ſterf/eñ dat geheele A
Iſrael vergaderde hen/ſi droegẽ rouwe
õ hẽ/eñ begroeuẽ hẽ in zijn huis te Rama/

David maecte hẽ op/eñ troc af in die
woeſtine Paran/Eñ daer was een man
tot Maon/eñ ſine beſittinge tot Carmel
eñ die mã was vã grotẽ vmogẽ/eñ had/
.iij.duſent ſcapẽ/eñ.m.geitẽ/Eñ het ghe
ſciede iuiſt dz hi zijn ſcapẽ ſcoer/tot Carmel
eñ hi hiet Nabal/eñ zijn wijf Abigail/eñ ſi
was vã goedẽ vſtãde/eñ ſcoõ vã aẽſichte
Maer die man was hart eñ booſachtich
in ſinẽ doene/eñ was van Caleb.

Doẽ nu David inder woeſtinẽ hoor.
de/dat Nabal ſijn ſcapẽ ſcoer ſo ſeinde hi
tiẽ iõgeligẽ wt eñ ſprac tot hen Gaet op
tot Carmel Eñ als ghi tot Nabal cõpt ſo
groet hẽ vã minẽ twegẽ vriẽdelick/ende
ſpreect geluc toe/vrede ſi met v ende met B
uwẽ huſe/eñ met al dat ghi hebt/ick heb
ghehoort dat ghi ſcaepherders hebt Nu
uwe herders die ghi hebt ſijn met õs ge
weeſt/wi en hebbẽ hen niet moyelick ge
weeſt/eñ hen en heeft niet ghefaelgeert
aẽ dz getal alſo lãge als ſi te Carmel ghe

weest zȳ Vraecht uwe iōgelingē daer na
dies sullē u seggē Eñ laet die iōgelinghē
genadē vindē voor uwē ogē/wāt wi sijn
op eenē goedē dach gecomē/Geeft uwē
knechten eñ uwen sone David/so wat u
hant vindet

Eñ doē die Jongelinghē Davids quamē
eñ vā Davids wegē alle dese woordē
met Nabal gesprokē haddē/hieldē si op/
Maer nabal ātwoorde dē knechten Da
vids eñ sprac Wie is die David/Eñ wye
is die soō Isai/der knechtē werdē nu ve
le die hen vā harē heer treckē/soude ick
C mijn broot/water eñ vleesch nemē/dz ic
voor mine scheerers geslagē heb/eñ den
liedē geuē de ic niet en kēne vā waer si zȳ
Doē keerdē hen die iōgelingē Davids
weder op harē wech/eñ doē si weder tot
hē quamē so seydē si hē dat alle/doē sprac
David tot sinē mānē Elc gorde zȳ zweert
om hē/eñ David gorde zȳ zweert oec om
hē/Eñ trockē hē na opwaerts bi vier hō
dert mānē maer tweehondert bleuē by
dat ghereetscap

Maer eē der iōgelingē bootscapte Abi
gail Nabals wijf ende seide Siet David
heeft bodē ghesondē wt der woestinē om
onzē heere te segenē/Maer hi snaude hē
aē/eñ si sijn ons zeer orboorlike liedē ghe
weest eñ en hebbē ons niet moeyelic ge
weest/eñ ons en heeft niet ghefaelgeert
aēt getal/also lāge als wi bi hē gewādelt
hebbē/als wi opt velt warē/maer zȳ ōs
muerē geweest dach eñ nacht/also lange
als wi die scapē bi hē gehuet hebbē Dus
merct nu eñ siet wat ghi doet/wāt daer
is sekeerlic eē ongeluc voor hādē ouer on
D zē heere eñ ouer alle sine huys/Eñ hi is
eē Belials mā diē niemāt wat segghen
en derre.

Doē haestē Abigail/eñ nam twee hon
dert broodē eñ twee flesscē wijns eñ vijf
gecoocte scapē/eñ vijf vatē of scepelē bloe
mē/eñ hondert stuckē rosijnē eñ tweehō
dert stuckē vigē/eñ laydet op eselē ende
sprac tot harē iongelingē Gaet voor my
henē. Siet ic wil na comē/eñ si en seyder
harē mā Nabal niet af/eñ als si optē esel
rijdede eñ af troc int doncker des berchs
Siet doē gemoete haer David ende sine
mānē nederwaerts Also dat si op hē stiet

David hadde gesprokē Wel aē ic heb
be te vergeefs behoedt al dat dese heeft
in die woestine/alsoo datter niet ghefael
geert en heeft aē al dat hi heeft eñ hy be
taelt my goet met quadē God doe dit eñ
noch meer dē viādē David/ist dat ic dezē
tot licht morgē ouer late/eenē die aen die
wāt pist wt allē dat hi heeft

Doē nu Abigail David sach so gic si haes
telic vādē ezel/eñ viel voor David op hair
aēsicht/eñ aēbede hē ter aerden eñ vyel
tot sinē voetē eñ sprack/ Ach mijn heere
mijn si dese misdaet eñ laet u maert spre
kē voor uwē oorē eñ hooret dye woorden
uwer maerten Mijn heere en sette sijn
herte niet tegē desen Nabal/dē mā Be
lial/wāt hi is eē sot/so sinē name heet/eñ
sotheit is bi hē Maer ic uwe maerte en
hebbe die iongelingē mijns heerē niet A
gesiē die ghi gesondē hebt ge.xxxij b

Maer nu mijn heere zo warachtelic als
die HEERE leeft/eñ so warachtelic als u
we siele leeft/de HEERE heeft u belettet
dat ghi niet en sout comē tegēt bloet/eñ
heeft uwe hant verlost/Dus moetē nu
werdē als Nabal uwe viādē/eñ die mij
nē heerē quaet willē. Hier is die seeghe
ninge/die uwe dienst maerte minē hee
re gebracht heeft/die geeft dē iongelingē
die onder minē heere wādelen Vergeeft
dijnre dienst maertē die ouertredinghe
wāt die HEERE sal minē heere een se
ker huis makē/Wāt ghi voert des HE
REN oorloge eñ geē quaet en sal aē u ge
vondē werdē dijn leuen lanc

Eñ als hē eē mēsce verheffen sal om
te veruolgē/eñ na uwer sielē staet/zo sal
die siele mijns heerē in gebōdē zijn in eē
bōdelkē der leuēder bidē HEERE uwē
God. Maer die siele uwer viādē sal ghe B
slingert werdē metter slingerē Als dye deu.xxxij e
HEERE minē heere alle dat goet doē sal
dat hi u gesprokē heeft/eñ gebieden dat
ghi eē hertoge sijt ouer Israel/zo en salt
dē herte mijns heerē geen stootsel noch
argernisse sijn/dat ghy geē bloet gestort
en hebt sonder oorsake/eñ u seluē gehol
pē/so sal die HEERE minē heere wel doē
eñ sult uwer maertē gedēcken

Doe sprac Dauid tot Abigail/gelooft
si die HEERE die God Israel/dye v heden
te dage mi te gemoete gesonden heeft/ende
gelooft si v gelate/ende gelooft sijt ghy dat
ghi mi heden geweert hebt/dat ick tegen
bloet niet niet gecomen en ben/ende mi met
eygender handt verlost hebbe. Warach-
telic also warachtich dye HEERE dye
God Israel leeft/die mi belet heeft/dat ic
geen quaet aen v en dede/en waerdi mi niet
haestelic te gemoet gecomen/soo en waer
dien Nabal niet ouer gebleuen tot dezen lich
ten morgen/niet een die aenden want pisset. so
nam Dauid van haerder hant/al wat si ghe-
bracht hadde/ende sprac tot haer/Treett mz
G vreden op in v huis. Siet ic heb v stemme ge
hoort/ende uwen persoon ontfaen

Maer doen Abigail tot Nabal quam siet
doen hadde hi een maeltijt bereit in zijn huis
als eens coninckx maeltijt/ende sijn herte
was vrolic in hem seluen/want hi was zeer
droncken/mer si en seide hem niet noch clein
noch groot/tot aen den lichten morgen/Doen et
morgen wert/ende den wijn van Nabal ghecö-
men was/so seyde hem sijn wijf dat Doen
verstierf sijn herte in sinen liue/also dat hy
wert als enen steen/ende ouer tien dagen sloech
hem die HEERE dat hi sterf/Doen dat Da
uid hoorde/dat Nabal doot was/sprac hy
Gelooft si de HEERE die minen smaet ge
wroken heeft aen dien Nabal/ende sinen knecht
onthouden heeft voor dz quaet/ende die HE
RE heeft dat quaet dyen Nabal op sijn
hooft vergouden.

Ende Dauid seinde henen/ende liet met A
bigail spreken/dat hise tot eenen wijue sou-
de nemen. Ende doen Dauids knechten tot A-
bigail quamen tot Carmel/so spraken si mz
haer ende seiden. Dauid heeft ons tot v ghe
sonden/dat hi v tot eenen wiue soude nemen
Si stont op ende aenbadt op haer aensichte/
ter aerden ende sprac. Siet hier is v maerte
dat si diene den knechten mijns heeren ende
hare voeten wassce. Ende Abigail haestede
ende si maecte haer op/ende reet op den ezel/
ende vijf deernen die onder haer waren/ende
troc den boden Dauid na/ende wert zijn wijf/

Oec nam Dauid Achinoam van Jesrael/
ende het waren beide sine wiuen Maer Sa-
ul gaf Michal sijn dochter Dauids wijf

Phalti den sone Lais van Gallim

Dat.xxvi.Capittel.

DJe van Siph quamen tot Saul/te A
Gibeath ende seyden/En is Dauid
niet verborgen opten hueuele Hachila/
voor die woestine? Doen maecte hem Saul
op/ende troc neder totter woestinen Siph
ende met hem drie duysent ionge wt gelesen
mannen in Israel dat hi Dauiden soude
soecken inder woestinen Siph/ende legerde
hem opten hueuele Hachila/dye voor dye
woestine leyt aenden wege. Maer Da-
uid bleef inder woestinen/ende doen hi sach
dat Saul hem na quam in die woestine/so
sant hi bespieders wt/ende vernam dat Sa-
ul sekerlic comen was

Ende Dauid maecte hem op/ende quam aen
die plaetse daer Saul sinen leger hielt ende
sach die plaetse daer Saul lach met sinen
veltbooftman Abner den sone Ner. Want
Saul lach inder wagenborch/ende dat heyr
volc ront om hem. Doen antwoorde Dauid
ende sprac tot Ahimelech den Hethiter ende
tot Abisai den soon ZeruJa den broeder
Joab/Wie wil met mi af tot Saul inden B
leger? Abisai sprac Jc wil met v af/

Also quam Danid ende Abisai totten volc
ke snachts/ende siet/Saul lach ende sleep in
den wagenborch/ende sijn spies stack in dye
aerde/aen sine hooft/Abner ende dat volck
lach ront om hem Doen sprac Abisai tot Da
uiden God heeft uwen viant heden in v hant
beslooten/so wil ic hem nv met die spies steken
in die aerde eens dat hijs ghenoech heb
ben sal.

Dauid sprac tot Abisai En verderft
hem niet/want wie wil die hant aen den ge-
salfden des HEERE N slaen/ende onscul-
dich bliuen? voort seide Dauid So warach
telic als de HEERE leeft/ist dat hem de HE
RE niet en slaet/of sinen tijt come dat hy
sterue of in eenen strijdt trecke ende verga Ec.iiij. D
so laet de HEERE verre van mi sijn/dat ic
mijn hant aen den gesalfden des HE-
REN soude slaen So neemt nv die spye
se tot sinen hoofde/ende den waterbeker
ende laet ons gaen/Also nam Dauid de spie
se ende den waterbeker dye welcke aen
Sauls hooft was/ende si gingen wech/

Eñ daer en was niemãt dyet ſach/noch
C merckte/noch ontwaeckte mer ſi ſliepen al
le/wãt daer was eenẽ diepẽ ſlaep vandẽ
HEERE op hen geuallen
Doẽ nu Dauid ouer op geen ſide was
gecomẽ/ſo ginc hi opt hoochſte des berchs
vã verre/alzo dat een wide ruymte was
tuſſcẽ hen.eñ ryep dat volc aẽ/eñ Abner
dẽ ſone Ner/eñ ſprac.En hoordi niet Ab-
ner?Eñ Abner ãtwoorde eñ ſprack Wie
ſijt ghi dat ghi ſo roept tegẽ dẽ coninc?Eñ
Dauid ſprac tot Abnẽr/En ſidi nyet een
mã?Eñ wie is ws gelijc in Iſrael?Wair
om en hebdi dã niet bewaert uwẽ heere
dẽ coninc Wãt eẽ vãdẽ volc iſſer in geco-
men om uwẽ heere dẽ coninc te bederuẽ
Maer het en is niet fijn dat ghi gedaen
hebt/So warachtelic als dye HEERE
leeft/ghi ſijt kinderen des doots dat ghi
uwẽ heere dẽ geſalfdẽ des HEEREN
niet bewaert en hebt Nu ſiet hier is dye
ſpieſe des conincs/eñ dẽ waterbeker die
tot ſinẽ hoofde waren
Doẽ kẽde Saul die ſtẽme Dauids/eñ
D ſprac En is dat niet uwe ſtẽme mijne ſo-
ne Dauid?Dauid ſprac/ Het is mijn ſtẽ-
me mijn heer coninc eñ ſprac voort Wair
om veruolcht mijn here alſo ſinẽ knecht
wat heb ic ghedaen?eñ wat quaets is in
mijnder hãt?Soo hoore doch mijn heere
die coninc nu/dyẽ woordẽ ſijns knechts/
Verwect v die HEERE tegen mi/ſo laet
mẽ eẽ ſpijſoffer rieckẽ Maer doẽt kinde
ren der mẽſcẽ/ſo moetẽ ſi veruloeckt ſijn
voor dẽ HEERE.dat ſi mi hedẽ verſtootẽ
dat ic niet en hechte in des HEEREN
erf deel/eñ ſprekẽ Gaet henẽ/diẽt ãderẽ
godẽ So en veruallen nu mijn bloet nyet
opter aerdẽ vandẽ aenſichte des HEE-
REN/wãt de coninc Iſrael is wt getroc
kẽ om te ſoekẽ eẽ vloe/gelijckmẽ eẽ velt
hoẽ iaecht op die bergen
Eñ Saul ſprac Ic heb geſondicht/co
met weder mijn ſoõ Dauid/Ic en wil dy
geẽ leet meer doẽ/om dat mijn ſiel hedẽ
dier geweeſt is in uwẽ oghẽ/Siet ic heb
ſottelic eñ zeer onwiſelic gedaẽ Dauid ãt
woorde eñ ſprac Siet hier is de ſpieſe des
conincs Een vãdẽ iongheres gae ouer eñ
haelſe/die HEERE ſal elckẽ loonẽ na ſijn

gerechticheit eñ gelouet Wãt de HEERE
heeft v hedẽ in mine hãt gegeuẽ/mer ic
en wilde mijn hãt aendẽ geſalfden des
HEEREN niet ſlaẽ/eñ gelijc v ſiele hedẽ
in minẽ ogẽ groot is geacht geweeſt/ſoo
moet mijn ſiele groot geacht wordẽ voir
den oghẽ des HEEREN/eñ verloſſe my
van alle tribulatien.
Saul ſprac tot Dauid/Geſeegẽt ſiſtu
mijn zone Dauid/ghi ſullet doen eñ vol-
uoeren/Dauid ghinc ſijnder ſtraten/eñ
Saul keerde weder in ſijn plaetſe.

Dat.xxvii. Capittel.

DAuid dachte in ſijnder hertẽ/ Ick
ſal der dagẽ eẽ/Saul in die han-
den vallẽ Het is mi beter dat ic õtuluch- A
te in der Philiſteẽ lãt dat Saul op houde
vã mi voorder te ſoeckẽ in allẽ palẽ Iſra-
el/ſo ſal ic ſinẽ hãdẽ ontgaẽ/eñ hi maecte
hẽ op/en ginc ouer mettẽ ſeſhondert mã
nen die bi hẽ warẽ/tot Achis dẽ ſoõ Ma
och coninck tot Gath.Alſoo bleef Dauid
bi Achis tot Gath/met ſinen mãnẽ elck
met ſinẽ huſe/Dauid oec met ſinẽ twee
huiſvrouwẽ Ahinoã die Jeſraelitin/ende B
Abigail Nabals wijf/die Carmelitinne
Eñ doẽt Saul geboodſcapt wert dat Da
uid tot Gath geulucht ware soo en ſocht
hi hem niet meer
Eñ Dauid ſprac tot Achis/Heb ic ge
nade in uwẽ ogẽ geuondẽ/ſo laet mi een
ruymte geuẽ in een vãdẽ ſtedẽ indẽ lan-
de/dat ic daer inne wone/Wat ſoude dijn
knecht/in die coninclike ſtadt bi v wonẽ C
Doẽ gaf hẽ Achis in dien dage Ziklag/
daer af is Ziklag der coningẽ Juda tot
deſen dage toe/Die tijt dye Dauid inder
Philiſteẽ lãt woõde/is vier maẽdẽ lanc/
Dauid troc op met ſinẽ mãnẽ/eñ viel
int lãt der Geſſuritẽ eñ Girſitẽ/eñ Ama
lekitẽ/wãt deſe warẽ de inwoonders vã
outs af vã deſen lãde/alſmẽ coẽt tot Sur
tot aen den lande vã Egiptẽ/Maer doẽ
Dauid dat lant ſloech/ſoo en liet hi man
noch wijf leuẽ/Eñ nam ſcapẽ/runderen
eſels/kemelẽ eñ cléderẽ/eñ keerde weẽ/
eñ quã tijt Achis/Als dã Achis ſeide/En
ſidi hedẽ niet ingeuallẽ? ſo ſprac Dauid/ D
teghen tſuydẽ Juda/eñ tegẽ dẽ ſuidẽ der
Jerahmielitẽ/eñ tegẽ tſuidẽ der Kenitẽ.

Maer David en liet man noch wijf leuē
de tot Gath comē/eñ dacht Si mochten
tegē ons sprekē eñ clappē.Also dede Da
uid eñ dat was sijn wise also lāge als hy
inder Philisteē lāt woōde.Daer om ge-
loof de Achis David ende dacht Hi heeft
hē stinckēde gemaect voor sijn volc Isra
el daer om sal hi altoos mine knecht sijn

Dat.xxviij.Capittel

A Ende het gesciede ter seluer tijt dat
die Philisteē haer heyr vergader-
den indē strijt te treckē tegen Israel.Eñ
Achis sprac tot David Ghi sult wetē dat
ghi eñ v mānē met mi wt sult treckē int
heyr David sprac tot Achis Wel aen/ghi
sult beuinden wat v knechte doen sal A-
chis sprac tot David Dair omme wil ick
v tot eenē bewaerder mijns hoofts set-
ten mijn leef dage lanc

Samuel was gestoruē/eñ alle Israel
hadde rouwe om hē gedragen eñ begra
uen in sijnder stadt Rama.So had Sa-
ul wt dē lāde verdreuē die waerseggers
eñ teekē bedieders Doē nu die Philiste-
en hen vergaderdē eñ quamen eñ leger
den hen te Sunem/so vergaderde Saul
ooc/dat geheele Israel eñ legerden hen
tot Gilboa Maer doē Saul der Philiste
B en heyr sach/vreesde hi eñ sijn herte ver
saechde zeer/eñ hi vraechde raet dē HE-
RE/Maer die HERE en ātwoorde hē
niet:noch door droomen/noch door licht/
Leui.xx.d noch door propheten
deu.xviij b Doē sprac Saul tot sinen knechten/
actu.xvi.c soect mi eē wijf die eenē waerseggenden
geest heeft/op dat ic tot haer ga eñ haer
vrage Sine knechtē sprakē tot hē.Syet
tot Endor is eē wijf die heeft eenē waer
seggēdē geest.Eñ Saul verāderde sijne
cleederē eñ troc ādere aē eñ ginc henen/
eñ twee mānē met hē eñ quamen bider
nacht tottē wiue/eñ sprack Lieue prophe
teert mi door dē waerseggēdē geest ende
brēgt mi hier op diē ic v segge. Dat wijf
sprac tot hē siet ghi weet wel wat Saul ge
daē heeft hoe hi die waerseggers eñ tee
kenbedieders wt geroyt heeft vādē lā-
de Waer om wildi dan mine siele in dat
nette leidē/dat ic gedoodet werde Mer
Saul swoer haer bidē HERE/eñ seyde

so warachtelic als die HERE leeft/Dit
en sal v tot geēder mis daer comē.Doen
sprac dat wijf Wiē sal ic v dā op brēgē Hi
sprac Brēgt mi Samuel hier op.

Als nu dat wijf Samuel sach/so riep
si luyde eñ sprac tot Saul Waer om heb
di mi bedrogē:ghi sijt Saul/eñ die conic
sprac tot haer/en vreest niet/wat siet ghi
dat wijf sprac tot Saul Ic sie die godē op
climmē wt der aerdē. Hi sprac hoe is hy C
gestelt Si sprac/daer comt eē out mā op/
eñ is gecleet met eenē sidē roc Eñ Saul
verstont dattet Samuel was/eñ neych-
de hē met sinē aēsichte ter aerdē/eñ aen
bede hem

Samuel sprac tot Saul/waer om heb
di mi onrustich gemaect dat ghi mi hyer
op dedet brēgē Saul sprac Ick bē seer be
naut/de Philisteē stridē tegē mi/eñ God
is vā mi gewekē/eñ en ātwoorde mi niet
noch door prophetē/noch door droomen/
Daer om heb ic v doē roepē/dat ghi my D
wisen sout wat ic doen sal

Samuel sprac Wat wildi mi vragē als
die HERE vā v gewekē is eñ v viāt ge
wordē is/die HERE sal v doē so hy door
mi gesprokē heeft/eñ sal dat rijc vā uwer
hāt scheurē/eñ Dauidē uwē naestē geuen/
om dat ghi die stēme des HEREN niet
gehoort en hebt eñ die verbolgētheit zijn
der grāscappē niet volbrocht en hebt te-
gen Amalek/dair om heeft v de HERE
nu sulc gedaē/daer toe sal die HERE Is
rael met v/ooc geuē inder Philisteē hāt
morgē sult ghi eñ uwe sone met mi sijn/
Ooc sal de HERE dat heyr Israel inder
Philisteē hāt geuen.

Doe viel Saul ter stont ter aerdē/wāt
hi en conste niet gestaē/eñ hi verscrickte
zeer voor die woordē Samuel/Alsoo dat
geē cracht meer in hē en was/wāt hi en
hadde vā alle dē dage eñ vā alle der nacht
geē broot getē/Eñ dat wijf ghinck in tot
Saul eñ sach dat hi zeer veruaert was/
eñ seyde tot hē/Siet v maerte heeft v stē
me ghehoort/eñ heb mijn siele in mijn
hāt geset/dat ic uwe woorden hoorde die
ghi tot mi seit/so hoort nu uwer maerten
stēme.Ic wil v eē bete broots voor setten
dat ghijt etet op dat ghi tot crachtē comt

en uwer straten gaet/mer hi weigerdet en
sprac/ic en wil niet eten/Doen dwongen hem
sine knechten en dat wijf/dat hi haerder
stemmen gehoor gaf

En hi stont op vander aerden/en hi stel-
de hem opt bedde/dat wijf hadde thuys
een gemest calf/si haeste en sloecht/en si
nam meel en kneder/en biect ongesuert
en brachtet voor Saul/en voor sine knech
ten/En doen si gheten hadden/stonden
si op/ende ghinghen alle dien nacht.

A Dat.xxix.Capittel

Die Philisteen vergaderden alle
haer heyr tot Aphek/En Israel le
gerde tot Ani/in Iesreel En die princen
der Philisteen gingen daer henen met hon
derden en met duysenden/Mer David en
sine mannen ginghen achter na bi Achis/
doen spraken die princen der Philisteen/
Wat sullen dese Ebreen: Achis sprack tot
hen En is dat niet David Sauls knecht
B des conincs Israel: die nu bi mi geweest
is iaer en dach/en en hebbe niet aen hem ga
vonden/sint der tijt dat hi af gevallen is tot
nu toe

Maer die princen der Philisteen wor-
den toornich op hem en seyden tot hem Laet
den man weder om keeren en in sine plaet
se bliven daer ghi hem ghestelt hebt op
dat hi niet met ons af en treck ten stride/
en onse weder paertijder werde inden stri
de Want waer aen mocht hi sinen heer
bet behagen doen/dan aenden hoofden deser
mannen: En is hi niet die David van dien
C si aenden reyen songen/Saul heefter duzent
gheslaghen/maer David thien duysent

Doen riep Achis Daviden en sprack
tot hem/so warachtelic als God leeft Ic
houde u voor oprecht/en uwen wt ganck
en inganc met mi int heyr behaecht my
wel en en hebbe niet archs aen u gespuert
sint ter tijt dat ghi tot mi ghecomen sijt/
tot nu toe/Maer ghi en bevalt den princen
niet Dus keert nu weder omme en gaet
henen met vrede/op dat ghi niet qualick
en doet voor den oogen der princen der
Philisteen/David sprac Wat heb ic ghe
daen en wat hebdi aen uwen knecht ge
spuert sint der tijt dat ic voor u gheweest
ben tot nu toe/dat ic niet en soude comen

en strijden/teghen die vianden mijns hee
ren des conincs

Achis antwoorde en sprac tot David
Ic weet wel dat ghi minen ooghen beha-
get als een engel Gods/Maer der Phi-
listeen princen hebben gheseit/En laet
hem niet met ons optrecken inden strijdt D
dus maect u nu morgen vroech op/ende
die knechten dijns heeren die met u geco
men sijn/en als ghi u morgen vroech op ge
maect hebt/dat licht is so gaet henen Also
maecten hem David en sine mannen vroech
op dat si smorgens wech souden gaen ende
weder inder Philisteen lant souden comen
Maer die Philisteen trocken op/tot Is-
rahel.

Dat.xxx.Capittel

Doen nu David opten derden dach A
quam tot Siklag met sinen mannen
so waren die Amalekiten daer inne geval
len totten suyden en tot Ziklag/en hadden
Ziklag geslagen en met vier vebernt en
hadden die vrouwen daer wt wech gelept
beyde clein en groot Maer si en hadden
nyemanden gedoot/maer wech gedreven
en waren wech haers weechs. Doen nu
David met sinen mannen totter stadt quam
en sach datse met vier verbernt was/en
dat haer wiven/sonen/en dochteren gevangen
waren so hief David en dat volc dat bi hem
was haer stemmen op/en weenden tot dat
si niet meer gewenen en consten Want Da
vids twee wiven/Ahinoam die Iesraelitin
en Abigail Nabals wijf des Carmeliten B
waren oock gevangen/en David was zeer
bedroeft want dat volc wilde hem steenen/
want alle des volcs siele was bedroeft/een
yegelikens over sine sone en dochtere

Maer David stercte hem inden HEERE si
nen God en sprac tot AbIathar den priester
Ahimelechs soon Brenct mi herwaerts den
lijfroc En doen AbIathar den lijfroc tot Da
vid gebracht hadde so vraechde David den
HEERE en sprac/Sal ic den crieschlieden
na iagen/en sal icse gripen: Hi sprac Iaecht
hen na ghi sulse gripen en hen den roof af
iaghen Doen troc David henen en die ses
hondert mannen die bi hem waren/en doen si C
quamen aen de beke Besor/so bleven zomige
staen/Maer David en de vierhondert mannen

iaechden na/die twee hondert mãnẽ die
staen bleuen/haddẽ hen versupmt ouer
die beke Besor te gaen

Eñ si vonden eenen Egypschen man
opten velde/dien leydẽ si tot David ende
gauẽ hem broot dat hi at eñ drincten hẽ
met water/eñ gauẽ hem een stuck vigẽ
eñ twee stuckẽ rosinẽ eñ doẽ hi getẽ had-
de so quã sinẽ geest weder tot hem/want
hi en hadde in drie daghen/noch in drien
nachten geen broot geten eñ gheen wa-
ter gedroncken

D David seyde tot hem Wiẽs sijt ghi/
eñ vã waer sijt ghy Hy seyde Ic ben een
egypsch geselle/eens Amalekitẽ knecht
eñ mijn heere heeft mi verlatẽ wãt voir
drie dagen worde ic cranc Wy sijnder in
geuallen totten suyden Chreti op Juda
eñ totten suidẽ Caleb eñ hebbẽt Ziklag
met vier verbernt

David sprack tot hẽ Wildi mi neder
leyden tot dezen crieschlieden? Hi sprack
Swerdt mi bi God dat ghi mi niet doo-
dẽ en sult noch in mijns heeren hãden o
uer leueren/so wil ic v neder leidẽ tot de-
sen orlochs liedẽ/Eñ hi leidese neder eñ
siet/si hadden hen verstroeyt op alle dye
aerde aten eñ dronckẽ eñ vierdẽ/alle dẽ
groten roef dien si ghenomẽ hadden wt
dẽ lande der Philisteen ende ouer Juda
lande

Eñ David sloechse van smorghens
aen tot den auont des anderẽ daechs toe
dat haerder geen en ontquã/dã vier hon
E dert iongelingen die vielẽ op die Keme-
len eñ vluchten. Also verloste David al
wat die Amalekiten genomẽ haddẽ/eñ
sine twee wyuẽ/eñ en faelgeerde aẽ ge-
niẽ/noch clein noch groot noch sone noch
dochter noch roef noch al dat si genomen
hadde n. David bracht al weder/Ende
David nã die scapẽ eñ rinderẽ/eñ dreef
dat vee voor hẽ wech/eñ si seidẽ dats Da
uids roef/

Eñ doẽ David tottẽ twee hondert mã
E nẽ quã/die hen versuimt haddẽ Davidẽ
na te volgẽ eñ aen die beke Besor geble-
uen warẽ gingẽ si wt/Davidẽ te gemoe
te eñ den volcke dat met hem was Ende
David terde tottẽ volcke/ende gruetese

vriendelic/Doẽ antwoordẽ soo wat qua
de eñ Belials mãnẽ warẽ onder die ge-
ne die met Davidẽ getrockẽ warẽ/ende
seidẽ Vvãt si niet met ons ghetrockẽ en
sijn/so en salmẽ hen niet geuẽ/vãdẽ roe-
ue diẽ wi verlost hebbẽ/maer elck neme
sijn wijf eñ sine kinderẽ/eñ gae henen

Doẽ seide David Ghi en sult soo niet
doẽ mine broeders/met diẽ dat ons dye
HERE ghegeuẽ heeft/eñ heeft ons be-
huet eñ dese oorlochs liedẽ die teghẽ ons
gecomẽ warẽ in onzẽ hãdẽ gegeuẽ/Vvie
soude v daer inne horen Gelijck dat deel
der geender es die neder inden strijt ge
trockẽ sijn/so sal dat deele der geẽder ooc
sijn. die bi tgereetscap of packẽ ghebleuẽ
sijn/eñ sal gelijc gedeelt werdẽ/dz es sint
der tijt eñ te voerẽ in Israel eẽ sede ende
recht gewordẽ tot dezẽ dage toe

Eñ doẽ David tot Ziklag quã/zo sant G
hi vãdẽ roef dẽ oucstẽ in Juda sinẽ naes-
ten eñ sprac Siet daer hebt ghi die sege-
nige wt dẽ roef der viãdẽ des HERẼN
te wetẽ diẽ tot Bethel/dien tot Ramoth
aẽt suidẽ dien tot Jathir/diẽ tot Aroer/di
en tot Siphamoth/diẽ tot Eschemoa/di
en tot Rachal/diẽ indẽ stedẽ der Jerahl-
meilitẽ. diẽ indẽ stedẽ der Kenitẽ/diẽ tot
Harma/dien tot BorAsan/diẽ tot Atach
diẽ tot Hebron eñ allẽ plaetzen daer Da-
uid gewãdelt hadde met sinẽ mannen

Dat. xxxi. Capittel

Maer die Philisteẽ stredẽ tegẽ Isra A
el/eñ die mãnẽ Israel vluchtẽ voor
die Philisteẽ/eñ vielẽ verslagẽ opten ge
berchte Gilboa/Eñ die Philisteẽ hingẽ
hen aẽ Saul eñ sinẽ soneẽ/eñ sloegẽ Jona
thã/AbiNadab eñ Malchisua/die sonen
Sauls/eñ dẽ strijdt wert hert tegen Sa
ul/eñ die scutters treftẽ op hẽ met bogẽ
eñ hi wert zeer gewont vãdẽ scutters

Doẽ sprack Saul tot sinen wapendra
ger/treet wt v zweert eñ doorsteeckt my B
daer mede/op dat dese õbesnedene nyet
aẽ en comen eñ mi doorsteken/eñ bedrij-
uen eenẽ spot wt mi Maer sijn wapẽdra
ger en wilde niet/want hi vreesde zeer/
doen nam Saul dat sweert eñ viel daer
inne. Als nu sijn wapendrager sach dat
Saul doot was so viel hi ooc in zijn sweert

 Samuel tweede .J Cap

eñ sterf met hē Also sterf Sa-
C ul eñ zijn drie sonē/eñ sijn wa
pēdrager/eñ alle sine magen
gelijc/op dien dach

Maer doē die mānē Israel
die op geē side des dals eñ op
geē side der Jordanē waren/
sagen dat die mānē Israel ge
vlucht warē/eñ dat Saul eñ
sine sonē doot warē soo verlie-
ten si die stedē eñ vluchtē oock
eñ die Philisteen quamē ende
woenden daer in

Des anderē daechs quamē
die Philisteē/om die verslagē
wt te treckē/eñ si vondē Saul
eñ sijn drie sonē liggē opt ghe-
berchte Gilboa/eñ hieuwē hē sijn hooft
af/eñ trockē hē sijn wapē af/eñ seyndese
al omme inder Philisteē lāt om te verco
digē indē huse haerder afgodē eñ onder
dat volc eñ settē sijn harnasch in dat huis
Astharoth/maer sijn lichaem hingē si op
die muere tot Bethsān.

D

Doē die tot Jabes in Gilead hoordē
wat die Philisteen Saul gedaen haddē
so maecten si hen op/wat strijtbaer man
nen waren/eñ gingē dē geheelen nacht
eñ namen die lichamen Saul eñ sijnder
sonen vāder muerē tot Betsan/eñ brach
tense tot Jabes eñ verberndense aldaer
eñ namē haer gebeentē eñ groevense on
der dē boom te Jabes/eñ vaste seuen da
ghen

Dat ander deel des boecs Samuel
Dat eerste Capittel

A

NA dē doot vā Saul/doen
David vander Amale-
kitē slach weder gheco-
mē was/eñ twee daghē
tot Ziph ghebleuē was/
siet doe quāt optē derdē
dach een man wt den heyr Saul met ge
schoorden cleederen ende aerde op sijne
hooft/Ende doen hi tot Daviden quam
viel hi ter aerden ende aenbede/David
sprack tot hem Van waer coemt ghi? Hi

sprack tot hem/wt den heir Israel ben ic
ontvlucht David sprac tot hē Segt my/
Hoe gaethet toe Hi seyde Dat volc is ge
vlucht n anden strijdt/ende daer is vele
volcs geuallē/daer toe is oock Saul doot
eñ sijn soon Jonathan.

David sprack totten iongelinck/die B
hem dat seyde/Waer wt weet ghy dat
Saul ende sijn soon Jonathan doot sijn
Dye iongheline dye hem dat seyde sprac
Ick quam by gheualle opt gheberchte
Gilboa/ende siet Saul leēde op sijn spie-
se/ende die ruyters iaechden achter hem
henen/ende hi keerde hem omme ende
sach mi ende riep mi/ende ick sprac Hier
ben ick/Ende hi seyde tot mi Wie sijt ghi
Ic seyde tot hem/Ic ben een Amalekite
eñ hi sprac tot mi/Comt tot mi ende doot
mi/want benautheit heeft my beuaen/
wandt mijn leuen noch gheheel in mi is
Doen ginc ick tot hem ende doode hem/
wāt ic wiste wel dat hi niet leuē en moch C
te na sinen val/eñ nam die croon van si-
nen hoofde/eñ dat arm gesmit van sinē
arme eñ hebt hier ghebracht tot v mijn
heere

Doē greep David sine cleederē eñ scoor
dese eñ alle mānē die bi hē warē eñ droe-
gē rouwe eñ weēdē eñ vastē tottē avont
ouer Saul eñ Jonathā sinē sone eñ ouer
dat volc des HEREN eñ ouer dat huis

Jſrael/om dat ſi doort ſweerdt geuallen waren.

Eñ Dauid ſeide totten iongelinc dyet hē bootſcapte Vā waer ſijt ghi? Hi ſeyde Jc bē eē vreēdelinc/eēs Amalekitē ſoon Dauid ſprac tot hē/Hoe/dz ghi v niet ge. vreeſt en hebt v hāt te ſlaē aē dē geſalfdē des HEREN om hē te verderuē Ende Dauid ſprac tot een vā ſinē iongelingen Gaet toe eñ ſlaet hē Eñ hy ſloech hē dat hy ſterf/Doē ſprac Dauid tot hē V bloet ſi ouer v hooft Wāt uwē mōt heeft tegē v ſeluē geſprokē eñ geſeit Jc heb dē ghe. ſalfdē des HEREN gedoot.

Eñ Dauid claechde deſe clage ouer Saul eñ Jonathā ſinē ſoon/eñ beual dat men dē kinderē Juda dē boge ſcude lee.

D ren. Siet. Het ſtaet geſcreuē indē boecke der redeliker

Die edelſte in Jſrael zijn op uwer hooch ten verſlagē/Hoe ſijn die vrome mānen gheuallen

En bootſcapt dat niet te Gath En ver condiges niet opten ſtraten tot Aſklon op dat hē niet en verblidē die dochteren der Philiſteē/op dat die dochterē der om beſnedenre/niet vrolic en ſijn

Ghi berghē tot Gilboa/het en moet noch reghenē/noch dauwē op v/noch ac kers ſijn daer hefofferē vā comē Wāt dē triumpheerders is harē ſcilt daer af ge. ſlaghen/den ſcilt Saul/als of hi met olp niet gheſalft en ware.

Den boge Jonathā en heeft niet ghe. miſt eñ dat ſweert Saul en is niet ledich weder comē Vādē bloede der verſlaghē der eñ vandē vette der rueſen

Saul eñ Jonathan vriēthout eñ min lic in harē leuē/en ſijn ooc indē doot nyet gheſcepdē/lichter dan die Aerus/eñ ſter ker dan die leeuwen

Ghi dochterē weēt ouer Saul dye v cleede met roſijn varwe/in welluſtē/eñ verrierde v met gulden clepnodien aen uwen cleederē

Hoe ſijn die verwinders ſo geuallen indē ſtride? Jonathan is op uwer hooch ten verſlagen.

Het is mi leet om v mine broeder Jo nathan/ghi zijt mi ſeer minlijc geweeſt/

V liefde is mi ſonderlingher gheweeſt: dan vrouwen liefde

Hoe ſijn die verwinders geuallē/eñ hoe is dat harnaſch vergaen

Dat tweede Capittel

NA deſe geſciedeniſſe vraechde Da uid dē HERE eñ ſprac Sal ic op reiſen in eē vādē ſtedē Juda? Eñ de HE RE ſprack tot hē Reyſt op Dauid ſprack Waer henen? Hi ſprac/tot Hebron Alſoo troc Dauid derwaerts met ſinē twee wi uen Ahinoā dye Jeſraelitin eñ met Abi. gail Nabals des Carmeliten wijf Daer toe die mannē die bi hē waren leyde Da uid op/eenē yegelikē met ſinen huiſe/eñ woondē in die ſtedē Hebron Eñ die man nen Juda quamē eñ ſalfdē Dauiden al. daer tot eenē coninc ouer dat huis Juda B

Eñ doent Dauidē te kēnē wert ge. geuē/dat die vā Jabes in Gilead Saulē 1.Reg.31.b begrauē haddē/ſeynde hi boden tot hen eñ dede hen ſeggē/Geſeeghēt zijt ghi dē HERE/dat ghi ſulcke ontfermhertich heit aen uwē here Saul ghedaē hebt/eñ hebt hē begrauē/So doe de HERE nu aen v ontfermherticheit eñ trouwe/eñ ick wil v ooc goet doen/om dat ghijt ghe daē hebt/Dus moetē nu uwe handē ge. trooſt ſijn/eñ zijt redelic Wāt uwe heere Saul doot is/ſo heeft mi dat huys Juda gheſalft tot eenē coninc ouer hen

Maer Abner de ſone Ner/die Sauls C veltshooftman was/nā Jſboſeth Sauls Infra.3.a ſoon/eñ leide hē doort heyr/eñ maecte hē tot eenē coninck ouer Gilead/Aſſur/Jeſ. rael/Ephraim/BenJamin/eñ ouer alle Jſrael/Eñ Jſboſeth Sauls ſoon was.xl. iaer oudt/doe hi coninc wardt ouer Jſra hel/eñ regneerde twee iaerē/Maer dat huys Juda hielt met Dauid/Eñ den tijt die Dauid coninc was tot Hebron ouer dat huis Juda/was ſeuen iaer ende ſes maenden

Eñ Abner die ſone Ner troc wt met tē knechtē Jſboſeth des ſoons Saul wt dē heyr tot Gibeō/Eñ Joab de ſoō Zeru Ja troc wt mettē knechtē Dauid/eñ ont moettē malcāderē bidē poel tot Gibeon ſo ſteldē hen deſe op deſe ſide des poels/ dād op geē ſide/eñ Abner ſprac tot Joab/

D Laet hen die iongelingē op maken ende
voor ons spelen/Joab sprac/Het tghelt
wel/Doen maectēse hen op/eñ ginghen
henē int getal/xij.wt BēJamin op Jsbo
seths Sauls soōs deel/eñ xij.vādē knech
ten Dauid /eñ elc greep dē anderē bydē
cop/eñ stiet hē sijn sweert in sijn side/eñ
vielen te samen Waer af die plactse ghe
noemt werdt/Helkath/Hazurim/die tot
Gibeon is·Eñ dair verhief eenē zeer scer
pen strijdt in dien dage/Abner eñ die mā
nen Jsrael/werden geslagē vādē knech
ten Dauid

Daer waren die sonen ZeruJa/Jo
ab/Abisai eñ Asahel/Maer Asahel was
rasch te voeten als een rhee opt velt/eñ
iaechde Abner na/eñ en weke noch ter
rechter noch ter slincker hāt van Abner
Doen keerde hem Abner om eñ sprack/
Sijt ghi Asahel? Hi seide Ja Abner sprac
tot hem/Gaet ter rechter of ter slincker
hant/eñ neemt eē vādē iongelingē voor
v/eñ neemt hem sijn harnasch/Maer A
sahel en wilde niet aflatē van hem Doch
seyde Abner noch tot Asahel/Heft v vā
E mi/waer om wilt ghi dat ic v ter aerden
slae/eñ hoe derste ic mijn aēsicht op heffē
voor uwen broeder Joab? Maer hi wep
gerde hem te wijcken.

Doen stac hem Abner achter hem/
met een spies in sijne ghemachte alsoo
dat die spies achter wt quā/eñ hi viel al,
daer/eñ sterf voor hē/Eñ wie op de plaet
se quam daer Asahel doot lach/die stont
stille/Maer Joab eñ Abisai/die iaechden
Abner na/tot die sonne onder ginc/Ende
doē si quamē optē houel Amma/die voor
Giah leget opten wech der woestinē Gi
beon/so vergaderdē hen die kinderē Bē
Jamin achter Abner henen/eñ worden
een hoopken/eñ gingē op tsop vā eenen
hueuele/

Eñ Abner riep tot Joab eñ seide/
Sal dā dat zweert sonder einde verslin.
den En weet ghi niet dat ten laetstē suer
sal werdē? Hoe lange en wildi den volck
niet seggen dat het ophoude vā sinē broe
deren Joab sprac Alsoo warachtelic als
God leeft Hat ghi heden morgē so gespro
ken dat volc hadde elc vā sinen broeder/

af gelatē/Eñ Joab blies die basuyne/eñ
al tvolc stont stille/eñ en iaechdē Jsrahel
niet meer na/eñ en stredē ooc niet meer/
Maer Abner eñ sine mānē ginghē alle G
dien nacht ouer dat blac velt eñ gingen
ouer die Jordane/eñ wādeldē dore gehee
le Bithron/eñ quamen inden leger.

Joab keerde hē vā Abner/eñ verga.
derde dat geheele volc/eñ daer gebrakē
aē die knechtē Dauid/tnegētich mānen
eñ Asahel Maer die knechtē Dauid had
dē geslagē onder BēJamin eñ die mānē
Abner/also datter drie hōdert eñ tsestich
mānē/doot warē bleue/Eñ si hieuē Asa.
hel op/eñ begroeuē hem in sijns vaders
graf te Bethleē/eñ Joab met sinē mānē
gingē dē geheelē nacht/also dat het licht
op brac tot Hebron

Dat derde Capittel

Ende daer was eenē lāgē strijt tus.
schen dē huyse Saul/eñ dē huyse A
Dauid/maer Dauid ginc eñ nā toe/Eñ
dat huis Saul ginc eñ nam af

Eñ Davidē werdē kinderē geboren
te Hebron. Sijn eerste geborene soō Am
mon vā AhiNoam die Jesraelitin.die an
der Chileab vā Abigail Nabals wijf des
Carmelitē/die derde Absalō die soō Maa
cha dye dochter Thalmai des conincs te
Gessur die vierde Adonia dye sone Ha.
gith/die vijfste SephatJa/die sone Abi.
tal/die seste Jethreā van Egla dē wyue
Dauid Dese sijn Daviden ghebooren tot
Hebron. B

Als nu dē strijt was tussē dē huyse
Saul/eñ dē huse Dauid/so stercte Abner
dat hups Saul/eñ Saul hadde een con.
cubine die hiet Rizpa een dochter Aia/eñ
Jsboseth sprac tot Abner Waer ō slaeptu
bi mijns vaders cōcubine Doē wert Ab
ner seer grā/ouer dese Jsboseths woordē
eñ sprac Bē ic dā eē hōthooft/ic die tegen
Juda/aēdē huse Sauls ws vaders/ende
aē sine broederē/eñ vriēdē ōtfermhertic.
heit doe? eñ en heb v in Dauids hādē nz
gegeuē eñ ghi rekēt mi hedē eē misdaet
toe/om eē wijf/? God doe Abner dit ende
dat/ist dat ic niet en doe/soo dye HERE
Dauiden gesworē heuet/dattet conicrijc
vādē huse Saul sou genomē werdē/eñ

den stoel David opgerecht soude werdē
ouer Israel eñ Juda/vā Dan tot Berse-
ba/Doē en conste hi hem voorder gheen
woordē weder geantwoordē/soe vreesde
hi voor hem

Eñ Abner seynde boden tot David
voor hē eñ dede hē seggē Wiēs is dat lāt
Eñ sprac Maect v verbont met mi Siet
mine hāt sal met v sijn op dat ic tot v kee
re alle Israel/Hi sprac Wel ic wil eē ver-
bondt met v maken/maer eē bid ic vā v/
dat ghi mijn aēsicht niz en siet/ghi en brēct
te voerē tot mi Michal Sauls dochter
als ghi comt om mijn aensicht te sien

C Doe seynde David bodē tot Isboset
dē soō Saul eñ dede hē seggē/Geeft my
mijn wijf Michal die ic mi getrout heb-
be met hondert voorslofkens der Philis
teen/Isboseth seynde henē/eñ lietse ne-
mē vā dē mā Paltiel/dē soon Lais/Ende
haer mā ginc met haer eñ weēde achter
haer/tot Bahurim toe Doē seyde Abner
tot hē/Keert weder ōme/eñ gaet henen
Eñ hi keerde weder omme

Eñ Abner hadde eē redē metten ou
ders in Israel eñ sprac/Ghi hebt te voe-
ren lāge na David gestaē/dat hi coninc
soude sijn ouer v/Soo doet nv/Wāt dye
HEERE heeft geseyt vā David Ick wil
mijn volck Israel verlossen door die hant
Davids mijns knechts/vā der Philiste
en hāt/eñ vā alle haerē viādē hāt/Oock
sprac Abner voor die oorē BēJamin Eñ
ginc ooc henē/om te sprekene voor die oo
rē David tot Hebron/al wat Israel eñ dē
huyse BenJamin wel behaechde

D Als nv Abner tot Hebron bi David
quam/eñ met hē twintich mānē/bereyt-
de hē David een maeltijt/Ende Abner
sprac tot David Ic wil mi op makē eñ he
nē gaē/dat ic dat geheele Israel tot mij-
nen heere dē coninc vergadere/eñ dat si
een verbont met v maken/op dat ghi co
ninc sijt/also v herte begeert Also liet Da
vid Abner vā hē/dat hi henē soude gaen
met vreden

Eñ siet die knechtē David eñ Joab
quamē vā dē oorloochs liedē eñ brachten
met hen eenē grootē roof/Maer Abner
en was nu niet bi David in Hebrō maer
hi hadde hem van hē gelaten/dat hi met
vredē vā hē gegaen was

Doen Joab eñ alle dat heyr met hem E
was comē/so wert hē ghebootscapt/dat
Abner die sone Ner/tottē coninc gecomē
was/eñ hi hadde hem van hē gelatē/dat
hi met vredē wech gegaē was. Doe ginc
Joab al tottē coninc in eñ seide. Wat heb
di gedaē? Siet Abner is tot v gecomen/
waer om hebdi hē van v gelaten/dat hi
wech is gegaē. En kent ghy Abner den
sone Ner niet? Wāt hi is gecomen om te
bedriegen op dat hi uwen wtganc eñ in-
ganc soude bekennen/eñ vernemen al
wat ghi doet.

Eñ doe Joab vā David wt ginc/so sein
de hi Abner bodē na/dat si hē weder om
soudē halē van Borhasira/eñ David en iij.reg.ij. c
wiste daer niet af/Als nu Abner weder
tot Hebron quā/zo leide hē Joab midden F
onder die poorte/om dat hi heimelic met
hē soude spreken/eñ stack hem daer in zij
liese/dat hy sterf/om zijns broeders Asa-
hels bloets willē Doen dat David daer
na vernam sprack hi Ick ben onsculdich
eñ mijn coninckrijck voor den HEERE
inder eewicheit/aen dat bloet Abner dē
sone Ner Maer het valle op den kop Jo
ab/die een etter bloet eñ melaetschepdt
hebbe eñ spille houde/eñ doort zweerdt
valle/eñ broots gebreet hebbe/Alsoo dode
Joab eñ sine broeder Abisai/Abner/om
dat hi harē broeder Asahel gedoodt had-
de inden strijdt Gibeon

David sprac tot Joab/eñ allet volc dz Da.xiij.e Act.x.f
met hem was/Schoort uwe cleederen/
ende gordet sacken om v/eñ draecht rou
we om Abner/ende die coninc ghinc ach
ter die bare. Eñ doen si Abner begroevē G
tot Hebron/hief dye coninc sijn stemme
op/ende weende bi den graue Abner/eñ
allet volc weēde ooc Eñ die coninc claech
de Abner eñ sprac/Abner en is niet ghe-
storuen als een sot sterft/uwe handen en
sijn niet ghebonden/uwe voeten en sijn
niet gheboeyt Ghi sijt gheuallen/soomē
voor boosen boeuen valt/Doen beween
de hem alle dat volck noch meer

Doen nv alle dat volck in quam om
met David te eten/doēt noch hooch dach

was swoer Dauid eñ sprac God doe my
dit eñ dat/waer ick broot ofte yet proeue
eer die sonne onder gaet/Eñ allet volck
bekendet/eñ het beuiel hen ooc wel/Eñ
allet volc eñ geheel Jsrael merctẽ op diẽ
dach dat het vãdẽ coninc niet en was dat
Abner die sone Ner gedoodet wart/Eñ
die coninc sprack tot sinen knechten En
weet ghi niet dat op desen dach een prin
ce.eñ een grote geuallen is in Jsrael/Jck
ben noch teeder/eñ een gesalf de coninc
Maer die mãnẽ.die kinderen Zeruia/
syn mi te hardt/Die HEERE loone dien
die quaet doet/nae synder boosheit.

Dat.iiij.Capittel

A Doẽ die sone Saul hoorde dat Ab-
ner tot Hebron doot ware/so wor-
dẽ sine hãdẽ mat/eñ alle Jsrael wert be-
droeft

Daer warẽ twee mãnẽ hooft lieden
ouer die crijschknechtẽ õder dẽ sone Sa-
ul/deene hiet Baena/die ander Rechob
de sonẽ Rimon/des Berothitẽ/wt dẽ kin
deren BẽJamin/wãt Beroth wert ooc
onder BẽJamin gerekẽt/Eñ die Bero-
thiten warẽ geulucht tot Gethaim ende
B vreemdelingẽ aldaer geworden tot op dẽ
dach vã hedẽ Oocso hadde Jonathã die
sone Saul/eenẽ soon die was lam aẽ die
voetẽ eñ was vijf iaer out/doen dat ghe-
crijsch vã Saul eñ Jonathã wt Jsrahel
quã/eñ sine voester of amme hief hẽ op
eñ vluchte Eñ in dien si haeste eñ vluch-
te viel hi/eñ wert hickẽde/eñ hi hiet/Me
phiboseth

Dus gingẽ nu henẽ die sonẽ Rimõ
des Berothiters Rechob eñ Baenea/eñ
C quamẽ tottẽ huyse Jsboseth/doe dẽ dach
alder heetste was/Eñ hi lach op sinẽ le-
ger smiddaechs/eñ si quamẽ int huis om
tarwe te halẽ/eñ stakẽ hẽ in syn dunxste
eñ ontliepẽ/wãt doe si int huys quamen
lach hi op syn bedde in zijn slaepcamer/eñ
stakẽ hẽ doot/eñ hieuwẽ hẽ dat hooft af/
eñ namẽ zijn hooft.eñ gingẽ henẽ ouer dẽ
wech op dat blac velt alle den nacht.Eñ
brachtẽ dat hooft Jsboseth/tot Dauiden
tot Hebrõ/eñ sprakẽ tottẽ conīc Siet daer
es dat hooft Jsboseths des soons Saul
uwe viãt die na v siele stõt/Die HERE

heeft heden mijnen heere den coninck O
ghewroken aen Saul/ende aen syn saet

Doẽ ãtwoorde Dauid So warachtelic
als die HERE leeft/die mijn siele vã al-
der tribulatiẽ verlost heeft/Jc greep diẽ
die mi vercõdichde eñ sprac Saul is doot
eñ waẽde hi ware eẽ goet bode/eñ doode
hẽ tot Ziklag diẽ ic bodẽ loõ soude geuẽ
Eñ dese ongodlike liedẽ hebbẽ dẽ gerech
tẽ mã in sinẽ huyse op sinẽ leegher ver-
worcht Ja en soude ic dies bloet vã uwẽ
hãdẽ niet eyschen/eñ v vãder aerdẽ doẽ
Eñ Dauid geboot sine iongelinghẽ die
doodẽse eñ hieuwẽ hen hãdẽ eñ voetẽ af
eñ hingẽse op aenden poel tot Hebron/
Maer dat hooft Jsboseth namen si ende
begroeuẽt in Abners graft tot Hebron

Dat.v.Capittel.

E Nde alle die stãmẽ Jsrael quamen A
tot Hebron eñ seiden/Siet wi syn i.par a ij. a
v gebeente eñ v vleesch/daer toe oock te Infra. r. c
voren doe Saul ouer ons coninc was/lei
de ghi Jsrahel wt eñ in/Soo heeft v dye
HERE geseit/ghi sult mijn volc Jsrael
hoedẽ/eñ sult eẽ hertooch syn ouer Jsra-
el Eñ alle ouders in Jsrael quamẽ tottẽ
coninc in Hebron/eñ die coninck Dauid
maecte met hem een verbõt tot Hebron
voor dẽ HERE/eñ si salfden Dauid tot
eenẽ coninck ouer Jsrahel/Dertich iaer
was Dauid out/doen hi coninc wart/eñ
eñ hi regneerde veertich iaer/tot Hebrõ
regneerde hi seuen iaer eñ ses maenden
ouer Juda Mer tot Jherusalẽ regneer-
de hi driendertich iaer ouer alle Jsrahel
eñ Juda.

Eñ die coninc troc henẽ mz sinẽ mãnẽ
tot Jherusalem/tegẽ die Jebusitẽ die in-
dẽ lãde woondẽ Maer si seidẽ tot Dauid B
Ghi en sult hier nz in comẽ/maer blīde eñ
lãme sullẽ v af driuẽ/dat meñdẽ si dat Da
uid daer nz in en soude comẽ Mer Dauid
wã de borch Ziõ/dz is Dauids stat/Doe
sprac Dauid optẽ seluẽ dach/Wie die Je-
busitẽ slaet/eñ vcrijcht die dat gotẽ/de lã
mẽ eñ blinden/den welcken die siele Da
uids viãt is/Daer wt seitmẽ En laet geẽ

blinde oft lāme in huys comē Alſo woon
de Dauid optē borge/eñ hietſe Dauids
ſtat Eñ Dauid timmerde ront ommevā
Millo eñ vā binnen/Eñ Dauid ginc eñ
nā toe/eñ die HEERE die God Zebaoth
was met hem

Eñ Hiram die coninc tot Tyro ſeyn-
de bodē tot Dauid/eñ cederboomē totter
wāde/eñ timmerliedē eñ ſteenmetſers/
datſe Dauidē een huys ſoudē timmeren
i.par.xiiij Eñ Dauid mercte dat hē die HEERE
C tot eenē coninc ouer Iſrahel gheueſticht
hadde/en ſijn conincrijcke verhoget/om
zijns volcs Iſraels wille. Eñ Dauid nā
noch meer huyſurouwē eñ concubinen
tot Ieruſalem/na dien dat hi vā Hebron
gecomē was/eñ hem werdē noch meer
ſonen eñ dochteren gheboren/eñ dit zijn
die namen der geenre die hē tot Iheru-
ſalem geboren zijn/Samua/Sobab/Na
thā/Salomo/Iebehar/Eliſua/Nepheg
Iaphia/Eliſama/Eliada/Eliphaleth

Eñ doen die Philiſteen hoorden dat
men Dauidē tot eenē coninc ouer Iſrael
D geſalft hadde/trocken ſi alle op/om Da-
uid te ſoecken/Doe Dauid dat vernam/
doe troc hi af in eē borcht Maer die Phi-
liſteen quamē eñ lieten hen neder inden
gront Rephaim/eñ Dauid vraechde dē
HEERE eñ ſprac/Sal ic op trecken tegē
die Philiſteen/eñ wilt ghiſe in minē hā-
den geuen? Die HEERE ſprac tot Daui-
den/Trect op/ic wil die Philiſteē in uwē
handen geuen/Eñ Dauid quā tot Baal
Phraſim/eñ ſloechſe aldaer eñ ſprac/De
HEERE heeft mine vianden voor mi vā
malcanderen geſciedē/ſomē die waterē
ſcheidet/eñ daer af heetmen dye plaetſe
Baalphraſim/eñ ſi lieten hare goden al-
daer Maer Dauid eñ ſine mannē droe-
ghenſe wech

Mer die Philiſteen trockē weder op
eñ lietē hen neder int dal Rephaim/Eñ
Dauid vraechde dē HEERE/Die ſprack
Ghi en ſult niet op trecken. maer coemt
van achter tot hen/dat ghi aen hen coēt
tegen die peerboomen/eñ als ghi horen
ſult dat ruyſſchen opten toppe der peer
boomen henen gaen/ſo ſijt fraey/Want
die HEERE is dan voor v wt gegaen om

te ſlaen dat heyr der Philiſteen/Dauid
dede als hem die HEERE gebodē hadde
eñ ſloech die Philiſteen vā Geba aen tot
datmē coēt in Gaſer A

Dat.vi.Capittel

ENde Dauid vergaderde weder al
le ionge wtgecoren mannen in Iſ
rael drie duſent/eñ maecte hē op eñ ginc
henē met alle dē volck dat bi hē was/wt
dē borgeren Iuda dat hi die arcke Gods
van daer op ſoude halen/welckē name
hiet Die name des HEEREN Zebaoth
woonde daer op ouer Cherubim eñ ſi lie
ten die arcke Gods voerē op eenē nyeu-
wē wagē eñ haeldēſe wt den huyſe Abi-
Nadab/die tot Gibea woonde/Vſa ende
Haio die ſone AbiNadab dreuen dē nieu
wē wagē Eñ doen ſi hē metter arcken
wt den huyſe AbiNadab voerdē/die tot
Gibea woonde ſpeelde Dauid eñ dat ge
heele huis Iſrael voor den HEERE henē B
met alderhande ſnarenſpele vā dennē
houte met harpē eñ pſalterē eñ tamboe
ren eñ ſcellē eñ cimbalen

Eñ doen ſi quamē totter ſcueruloer
Nachon/ſo greep Vſa toe ende hielt dye
arcke Goods/wāt die rindedē terdē beſſ
den wt/Doen verbolch des HEEREN/
gramſcap ouer Vſa/eñ hi ſloech hem al-
daer om zijnder vermetentheit wille al-
zoo dat hi daer ſterf/by die arcke Goods
Doen wert Dauid ongemoet/om dat de
HEERE een ſulcke delinge aē Vſa dede/
Ende hiet die ſelue plaetſe Perez Vſa tot
op dezē dach/Eñ Dauid vreeſde dē HE
RE in dien dage/eñ ſprac Hoe ſoude dye
arcke des HEEREN tot mi gecomē/Eñ
en wildeſe niet tot hē laten bringhen in
die ſtadt Dauid/maer lietſe bringhē int
huis ObedEdon des Gathiters/Ende
doē die arcke des HEEREN drie maēdē
bleef int huis ObedEdō des Gathiters
ſeegende hem die HEERE eñ ſijn ghehe C
le huis

Eñ het wert den coninc Dauid geboot
ſcapt/dat die HEERE dat huys Obed E
dom ſeegēde/eñ al wat hi hadde/om der
arcke Gods wille. doē ginck hi henen eñ
haelde die arckē Gods wt dē huſe Obed
Edom opwaerts in die ſtat Dauid met

vruechten/Eñ als si voort gingẽ metter
arcken des HEEREN/ses gãgẽ offerde
men eenẽ os eñ een vet scaep Eñ David
danste met alder macht voor dẽ HERE
eñ was begordet met eenẽ lijnen lijfrock
Eñ David met geheel Israel leyden die
D arcke des HEEREN opwaerts met trõ
petten eñ basuynen

Eñ doen die arcke des HEEREN in
die stadt David quã/kijcte Michal Sa-
uls dochter door dat vẽster/eñ sach dẽ co
ninc David springẽ eñ dansen voor den
HERE/eñ verachte hẽ in haerder her-
tẽ/Maer doẽ si die arcke des HEEREN
daer inne brachtẽ steldẽ sise op haer plaet
se/middẽ indẽ tabernacule dien David
voor haer op hadde gestagẽ Ende David
offerde brant offer eñ doot offer voor den
HERE/Eñ doẽ David wt hadde geof-
fert dẽ brant offer eñ dẽ doot offer/seegẽ-
de hi indẽ name des HEEREN Zeba-
oth/eñ deylde wt alle den volcke eñ der
menichte Israel mãnẽ eñ vrouwẽ/elc ee
nẽ broot coec eñ een stuc vleesch eñ eenẽ
oly coecke. Doen ginc allet volc wech/elc
in sijn huys

Doẽ David weder quã om sijn huys
te seegenen/so ginc hẽ Michal daer buy
ten te gemoete/eñ seide/Hoe heerlick is
heden die coninc vã Israel geweest/dye
hem voor die maertẽ sijnre knechtẽ ont-
bloot heeft/soo hen die nette boeven ont-
blooten. David sprac tot Michal Ick wil
voor den HERE spelẽ/die mi vercoren
heeft voor uwẽ vader eñ voor alle zijn huis
alsso dat hi mi bevolen heeft een prince te
sijn over dat volc des HEEREN over Is-
rael/eñ wil noch snoder werden dã alsoo
eñ wil neder sijn in minẽ ooghẽ/eñ met
den maerten daer ghi af gesprokẽ hebt
tot eerẽ werdẽ/Eñ Michal Sauls doch
ter en hadde geen kint tot aen den dach
haerts doots.

Dat.vij.Capittel

A i.pa.xvij.a D Oen nu die coninc in sijnẽ huyse
sadt/eñ dye HERE hẽ ruste ghe
gevẽ hadde/vã allẽ sinẽ viandẽ rontom/
sprac hi tottẽ prophete Nathan/Siet ick
wone in een cederen huys/eñ die arcke
Gods woont onder die vellen/Nathan
sprac tottẽ coninc Gaet henẽ al wat ghy
in uwer hertẽ hebt dat doet/wãt die HE
RE es met v Mer snachs quã dat woort
des HEEREN tot Nathan eñ sprac
Gaet henẽ/eñ segt minẽ knecht David
Dus spreect die HERE Sout ghi mi eẽ
huis timerẽ dat ic daer inne soude woo-
nen? Ic en heb doch in geenen huse ghe-
woont/sint dẽ dage dat ic die kinderẽ Is-
rael wt Egiptẽ leide/tot desen daghe toe
Maer ic heb gewãdelt in die tẽte eñ wo-
ninge werwaerts ick met allẽ kinderen
Israel wãdelde/Heb ick oock ye ghespro
kẽ met eenigẽ der stãmẽ Israel eene/diẽ
ic bevolẽ hebbe mijn volc te voedẽ/eñ ge
seit/Waeromme en timmert ghi mi nz
een cederen huys?

Dus suldi nv aldus seggẽ minẽ knech B i.pa.xvij.a
te David. Dus spreect de HERE Zeba
oth/Ic heb v genomẽ vander weidẽ ach
ter die scapẽ/dat ghy een prince sout sijn
over mijn volc Israel/eñ ben met v ghe-
weest/werwaerts dat ghi gegaen hebt/
eñ heb alle uwe viãdẽ voor v wt geroept
eñ heb v eenẽ grotẽ name gemaect/als
dẽ name der grooter opter aerdẽ. Eñ ic
wil mijn volc Israel eẽ plaetse settẽ/ende
ic wilt plantẽ dattet aldaer blijve/dattet
niet meer beweecht en werde/eñ dattet
die kinderen der boosheit nyet meer en
quellẽ/als te voren. Eñ sint ter tijt dat ic
rechters over mijn volc Israel geordi
neert heb Eñ wil v ruste gevẽ over al di
ne vianden/eñ die HERE vercondiget
v/dat dye HERE v een huis wil makẽ C iiij re xlij c i.par.vi.c
Als nu uwẽ tijt vervult is/dat ghi mz
uwẽ vaderẽ slapẽ ligt/soo wil ic v saet na
v verwerkẽ/dat vã uwẽ live comẽ sal/diẽ
wil ic sijne rijc voorspoedich makẽ/die zal
minẽ name een huys timmerẽ/eñ ic wil
dẽ stoel zijns coninckrijcs voorspoedich ma-
kẽ eewelic/ick wil sijn vader sijn eñ hi sal
mine sone sijn/Als hi een mis daet doet/
so wil ic hẽ met mẽschen roedẽ eñ metter
menschen kinderen slagẽ straeffẽ/Maer
mine ontfermherticheit en sal nz van hẽ
gekeert werdẽ soic se gekeert heb vã Sa
ul/diẽ ic voor v wech heb genomẽ/Maer
v huis eñ v coninckrijc sal stãtachtich sijn
ewelic voor v eñ uwẽ stoel ewelic vast zijn

Doen Nathan alle deſe woordẽ eñ al
let geſichte Dauid geſeyt hadde ſo quam
Dauid die coninc eñ ſtelde hem voor den
HEERE eñ ſprac Wie bẽ ic HEERE HE-
RE: eñ wat es mijn huys/dat ghi mi tot
hier toe ghebracht hebt: daer toe hebdi
dat te luttel gheacht/HEERE HEERE
maer hebt dẽ huſe ws knechts noch vã
verren toecomendẽ dingẽ geſprokẽ Es
dat menſchẽ recht HEERE HEERE: Eñ
wat ſal Dauid meer ſprekẽ met v: Ghy
kent uwen knecht HEERE HEERE/om
ws woordts wille/eñ na uwer hertẽ heb
di ſulke grote dingẽ al gedaen/dat ghiſe
wen knecht condich maecte

Daer omme ſidi ooc groot geachtet
HEERE God wãt dair en is genẽ als ghi
eñ en es geen God dã ghi/na alle dat wi
xc.xliij.g. met onſen oorẽ gehoort hebbẽ Wãt waer
es een volc opter aerdẽ als v volc Iſrael
Om welcs volcs wille God es gegaen/
D om hem een volc te verloſſen/eñ hẽ eenẽ
name te makẽ eñ ſulke grote eñ veruaer
like dingẽ te doẽ op uwẽ lãde voor v volc
Welc ghi v verloſt hebt vã Egyptẽ/van
dẽ volc eñ vã ſinen godẽ/Eñ ghi hebt v
v volc Iſrael toebereyt v tot eenẽ volc in
der ewicheit/eñ ghi HEERE ſijt haer
God geworden

Aldus maect nu crachtich HEERE
God dat woordt inder ewicheit dat ghy
ouer uwẽ knecht eñ ouer ſijn huys ghe-
ſproken hebt/eñ doet als ghi geſproken
hebt/So ſal uwẽ name groot werden in
ewicheit alſo datmẽ ſal seggẽ die HEERE
Zebaoth es die God ouer Iſrael/eñ dat
huys dijns knecht Dauids ſal ſtaẽde ſijn
voor v. Wãt ghi HEERE Zebaoth ghy
God Iſrael hebt dat oor ws knechs geo-
pent eñ geſeyt/Ic wil v een huys timme
ren Daer omme heeft v knecht ſijn her-
te vondẽ dat hi dit gebet tot v biddẽ ſou-
de Nu HEERE HEERE ghi ſijt God eñ
uwe woirdẽ ſullẽ waerheit ſijn Ghi hebt
ſulke goet ouer uwen knechte geſprokẽ
So begint nu eñ ſegent dat huys dijns
knechts/dat het ewelic voir v ſi Wãt ghi
HEERE HEERE hebbet geſprokẽ/ende
met uwe ſegeninge ſal ws knechts huis
gesgeent werden ewelic

Dat.viij.Capittel

Ende het geuiel daer na dat Dauid A
die Philiſteen ſloech/ende cran c- ij.pa.xvi.e
teſe/eñ nam dẽ dienſt coeme vãder Phi-
liſteẽ hãt/Hi ſloech die Moabitẽ ooc alſo
te bodẽ dz hi twee delẽ totter doot bracht
eñ eẽ deel bi dẽ leuene liet. Alſo wordẽ die
Moabitẽ Dauidẽ onderdanich dat ſi hẽ
giften toe droegen

Dauid ſloech ooc HadadEſer dẽ ſoõ
Rehob coninc tot Zoba/dat hi henẽ troc
om ſine macht weder te halẽ aẽdẽ water
Phrath Eñ Dauid vinc wt hen duyſent
eñ ſeuẽ hondert ruiters/eñ twintich dui
ſent voedt volc eñ verleemde alle wagẽs
eñ behielt hõdert wagẽs ouer. Die van
Sirien quamẽ die vã Damaſco te hulpẽ
HadadEſer/dẽ coninc tot Zoba Eñ Da
uid ſloech der Siriẽ tweẽtwintich duzẽt
mãnẽ/eñ leyde volc tot Damaſco in Si- B
ria Alſoo waert Siria Dauid onderda-
nich/dat ſi hem giftẽ toe droegẽ/Wãt de
HEERE halp Dauid waerwaers hi troc
Eñ Dauid nã die guldẽ ſcildẽ die Hadad
Eſers knechtẽ warẽ/eñ brachtſe te Ieru
ſalẽ/Maer vã Betha eñ Berothai den
ſtedẽ HadadEſer nã die coninck Dauid
zeer veel metaels.

Mer doẽ Thoi die coninc te Hemath
hoorde/dat Dauid alle macht des Hadad
Eſer hadde geſlagẽ/ſeynde hi Iorã ſinẽ
ſoon tot Dauid om hẽ vriendelic te grue
tẽ/eñ om hẽ te ſegenẽ/dat hi tegẽ Hadad C
Eſer geſtredẽ eñ hẽ geſlagẽ hadde want
Thoi hadde eenẽ ſtrijt teghen HadadE-
ſer Eñ hi hadde met hẽ ſiluerẽ guldene
eerene cleynnodien Welcke die coninck
Dauid dẽ HEERE oock heylichden/met
den ſiluerẽ eñ goude dat hi den HEERE
heilichde/vã allen heydenen die hi onder
hem bracht vã Sirien vã Moab vãden
kinderen Ammon/vanden Philiſteẽ vã
Amalek/vanden roef HadadEſer dẽ ſoõ D
Rhiob coninc te Zoba

Ooc maecte hem Dauid eenen na-
me/doen hi weder quam/eñ die Siriers
ſloegen int ſoutdal/achtien duyſent Eñ
hi leyde volcke in alle Edomea Eñ ghe-
hele Edom was Dauiden onderworpẽ
want die HEERE halp Dauid waer hy

henen troc Also was Dauid coninc ouer
gheheel Israel Eñ hi dede recht eñ gerech
ticheit alle den volcke Joab die soon Ze-
rusa was ouer dat heyr Maer Josaphat
die soon Ahilud was cancelier Sadok de
soon Ahitob/Abimelech die soon AbJa-
thar warẽ priesters Seraia was scriuer
Banaia die soon Joiada eñ Chreti ende
Pleti eñ die sone Dauid waren prieste-
ren.

Dat.ix.Capittel.

A Ende Dauid sprac Esser oock noch
yemant ouer bleuen vanden huy
se Saul dat ic ontfermherticheit aen hẽ
doe/om Jonathans wille: Daer was eẽ
knechte vã den huse Saul die hiet Siba
dien riepen si tot Dauid Eñ die coninck
sprac tot hẽ Syt ghi Ziba: Hi sprac Ja v
knecht/Die coninc sprack En esser noch
niemant meer vãdẽ huyse Saul dat ick
Gods ontfermherticheit aen hẽ doe/Si
B ba sprac tottẽ coninck Daer es noch een
soon Jonathans/lam aen die voetẽ Dye
coninc sprac tot hẽ Waer es hi Siba sprac
totten coninc/Siet hi es te Ladabar indẽ
huyse Machir des soons Ammiel/Doe
seynde die coninc Dauid henẽ eñ liet hẽ
halen vã Lodabar wt dẽ huyse Machir/
des soons Ammiel

Doen nu MephiBoseth de soon Jo
nathan des soons Sauls tot Dauid quã
viel hi op syn aensicht/eñ aenbede hem/
Dauid sprack MephiBoseth/Hi sprack
Hier ben ic v knecht Dauid sprack tot hẽ
C En vreest niet wãt ic wil ontfermhertic-
heit aen v doen om Jonathã ws vaders
wille eñ wil v alle die ackerẽ ws vaders
Saul weder geuen maer ghi sult daghe
lics aen myn tafel broot eten Hi aenbede
eñ sprack. Wie ben ic v knecht dat ghi v
keert tot eenen dooden honde ghelyc ick
ben

Doen riep die coninc Siba den kna-
pe Saul eñ sprac tot hem/allet wat Sa-
uls geweest is/eñ syns gheheelen huys
dat heb ic dẽ soon ws heeren gegheuen
Dus arbeyt nu sinẽ acker/ghy eñ uwe
kinderen eñ knechtẽ eñ bringhet in/dat
ws heeren soon broot si/dat hi geuoedet
werde/Mer MephiBoseth ws heeren
soon sal dagelics broodt etẽ aẽ myn tafe-
le Siba hadde vyftien sonen eñ twintich
knechtẽ/Eñ Siba sprac tottẽ coninck Al-
let gelyc myn heere die coninc sinẽ knech
te gebodẽ heeft so sal syn knechte doẽ Eñ
MephiBoseth ete op myn tafele als eẽ
des conincs kinderẽ Eñ MephiBoseth D
hadde eenẽ cleynen soon die hiet Micha
met allet wat inden huse Siba woonde
dat diẽde MephiBoseth/Maer Mephi
Boseth woonde te Jerusalen/wãt hi at
dagelics op des conincs tafele eñ hincte
met beyde sine voeten

Dat.x.Capittel A

Ende het gheuiel daer na dat die co i.par.xix.c
ninc der kinderẽ Ammon sterf eñ
syn soon Hanon wart coninc in syn stede
Doen sprac Dauid ic wil ontfermhertic-
heit doẽ aẽ Hanon dẽ sone Nahes gelyc
syn vader aen mi ontfermherticheit ge-
daen heeft/eñ seynde henen/eñ liet hem
troosten door syn knechten ouer sinẽ va-
der. Als nu die knechtẽ Dauid/int lant
der kinderen Ammon quamẽ/so spraken
die machtighe der kinderẽ Ammon tot
haren vader Hanõ/Meindt ghi dat Da
uid uwẽ vader eere. voor uwẽ oogen/dat
hi troosters tot v gesondẽ heeft En meynt
ghi niet dat/dat hi sine knechtẽ daer om
tot v heuet gesonden/dat hi die stadt on-
der soecken eñ bespieden eñ om keeren B
soude

Doen nam Hanon die knechtẽ Da-
uid/eñ scoer hen dẽ baert half eñ sneet hẽ
die cleederẽ half af/tottẽ gordel toe/ende
lietse gaẽ Doẽ dat Dauidẽ wert geboot-
scapt/seynde hi hen te gemoete/wãt die
mãnẽ warẽ zeer ghescendet/Eñ dye co
ninc dede hen seggẽ blyft tot Jericho/tot
dat uwẽ baert wascht/so comt dã weder

Doẽ die kinderẽ Ammõ saghen dat si
voor Dauidẽ stinckẽde warẽ ghewordẽ
seynde si henẽ eñ huerdẽ die Siriers des
huis Rehob/eñ die Siriers Zoba twin-
tich duzẽt mãnẽ voet volcs eñ vãdẽ coninc
Maacha duzẽt mãnẽ eñ vã Istob tweelf
duzẽt mãnẽ Doẽ Dauid dit hoorde/seynde
hi Joab met dẽ gheheelẽ heir/der cryssch
liedẽ/eñ die kinderẽ Ammõ trockẽ wt eñ
bereydẽ hen totten stryt/voor die duere

der poortē Maer die Sirien van Zoba van Rehob/vā Istob/van Maacha waren alleē inden velde.

Als nv Joab sach dat dē strijdt op hē gestelt was voor eñ achter/vercoze hi wt alle ionge wt gelesen mānē in Israhel/ eñ bereide hē tegen die Siriers/Eñ dat ouerblenē volc dede hi onder die hāt zijs broeders Abisai/dat hi hē soude wapenē tegē den kinderē Ammon/eñ sprack Ist dat mi die Siriers te machtich sijn so cōt
C mi te hulpe/maer ist dat v dye kinderen Ammon te machtich sijn/soo wil ick v te hulpe comē Sijt getroost eñ laet ōs sterc sijn voor onse volc eñ voor die steden ons Goods maer die HEERE doe dat hem behaecht

Eñ Joab maecte hē daer toe metten volcke dat bi hē was om te strijdē tegen die Siriers/eñ si vlodē voor hen/Eñ doē te kinderē Ammon sagē dat die Siriers vlodē/so vlodē si oock voor Abisai eñ troc ken in die stadt/Also keerde Joab weder omme vādē kinderē Ammō eñ quam te Jerusalē Eñ doē die Siriers sagē dat sy geslagē warē voor Israhel/quamen si te hoope Eñ Hadad Eeser seynde henē eñ bracht daer wt die Siriers op geē side des waters eñ leyde daer in hare macht Eñ Sobah de velthooftmā Hadad Eser troc voor hen wech

Doē dat Dauid wert vercondicht/so vergaderde hi te hoope dat geheel Israel eñ trock ouer die Jordane/ eñ quā te Halam/eñ dye Siriers wapēden hen om tegē Dauid te striden Maer dye Siriers vloden voor Israhel Eñ Dauid verworchde der Siriers seuen hondert wa-
D gēs/eñ veertich dusent ruyters/daer toe Sobah dē velt hooftmā sloech hi dat hi dair sterf. Doē die coningē die onder Hadad Eser waren hoordē datse geslaghē warē voor Israel/maecten si vrede met Israel eñ worden hen onderdaē Eñ dye Siriers vreesdē dē kinderē Ammon meer te helpen

Dat.xi.Capittel

ENde doē dat iaer om quā inder tijt als de coningē plegē wt te treckē/ so seynde Dauid Joab eñ sine knechten met hē/eñ alle die kinderen Israel dat si die kinderē Ammon verderuē soudē/eñ beleggē soudē Rabba Mer Dauid bleef te Jerusalem

Eñ het gesciede dat Dauid ontrēt dē auont op stont vā sinē leger/eñ ginck op dē solder des conincs huis/eñ sach vādē solder eē vrouwe haer wasscē Ende dat wijf was vā seer scoonder gedaētē Ende Dauid seynde eñ dede nae dat wijf vragē/Eñ seggē/En is dat niet Bath Seba die dochter Eliā dat wijf Vria des Hethiters? Eñ Dauid zeynde bodē henen eñ dedese halē/eñ doe si tot hē in quam doe sliep hij bij haer/Sy heylichde haer van haerder onreinicheit/eñ keerde wedere tot haren huyse/

Eñ dat wijf wert beurucht/eñ si seijnde eñ liet Dauidē vercondigē eñ seggē Ick ben beurucht/Dauid zeinde tot Joab Seint mi Vriam dē Hethiter/Eñ Joab seinde Vriā tot Dauid/Eñ doe Vria tot hem quam vraechde Dauid/oft met Joab/eñ mettē volcke/eñ mettē strijdt wel stonde/Eñ Dauid sprac tot Vriam Gaet neder in v huys/ende wast dijn voeten/ Doen Vrias wt des conincks huys wt ghinck/ soo volchde hem na des conincs

gheschincke Eñ Vria leyde hē slapen voor
die duere des conincs huis daer alle dye
knechtē sijns heerē lagē/eñ en ginc niet
neder in sijn huis

Doe mē Davidē bootscapte Vria en
is niet neder in sijn huis gegaē/so sprack
David tot hē En sidi niet ouer velt geco
men: waer om en sidi niet af in v huis ge
gaen: Vria sprac tot David/Die arke eñ
Israel bliuē in tētē/Eñ Joab mijn heere
eñ mijns heeren knechtē liggē te velde/
eñ ic soude in mijn huis gaen. dat ick ate
eñ droncke/eñ bi mijn wijf lage/also wa-
rachtelic als ghi leeft eñ v siele leeft/ic en
doe dat niet/David sprack tot Vria/Soo
blijft hedē ooc hier/morgē wil ick v laten
gaē Dus bleef Vria te Jerusalē diē dach
Judi.ix.c eñ des anderē daechs dair toe/eñ David
C noode hē dat hi voor hē soude etē eñ drinc
ken/eñ maecte hē dronckē/Eñ tsauonts
ginc hi wt dat hi op sinē leger slapē soude
met sijns heerē knechtē/eñ en ginc nyet
neder in sijn huys.

Des morgēs screef David eenē brief
tot Joab/eñ sonten door Vriam/Hi screef
aldus idē brief/Stelt Vria idē strijt daer
hi alder hartste is/eñ keert v achter hem
af/dat hi verslaghē werde/Als nu Joab
om die stadt lach/so stelde hi Vriā aen die
plaetse daer hi wist dat strijtbaer mannē
warē/Eñ doe die mannē wt der stat vie-
len/eñ stredē tegē Joab/so vielē somige
des volckes vanden knechtē David/Eñ
D Vria die Hethiter sterf oock

Doe seinde Joab henē eñ dede Davi
den bootscappē alle die handelinge des
strijdts/eñ geboot dē bode eñ sprack Als
ghi alle hādelinge des strijdts wt gespro
ken hebt mettē coninck/ende siet dat hij
toornich daer om is eñ dye coninck tot v
spreect Waer om sidi so na der stadt ghe-
gaen met dē strijdt: En wist ghi niet hoe
men vāder muerē plach te scieten: Wye
sloech Abimelech den soon JeruBeseth:
Ju.ix.d en wierp niet eē wijf/eē stuc vā eenē mo
lēsteē op hē vāder muerē/also dat hi sterf
tot Thebez: waer om hebt ghi v so na der
muerē gemaect/so segt dijn knecht Vria
die Hethite is ooc doot

Die bode ghinc henē eñ quā eñ boot

scaptet Daviden al/daer hē Joab om ge
seint hadde/Eñ die bode sprac tot David
Die mannē namen douerhāt tegē ons/
eñ vielē tot ons wt opt velt/Eñ wi warē
aen hen/tot voor de duere der poortē Eñ
dye scutters scotē vāder muerē op uwe
knechtē/daer toe so is Vria v knecht ooc
doot

David sprac tottē bode. Dus suldi tot
Joab seggē En laet v dat niet qualick be
uallen/wāt dat sweert verslint nu desen
nu dē genē/Hout aē mettē strijdt tegen
die stadt/dat ghise breect eñ sijt getroost/
Eñ doē Vrias wijf hoorde dat Vria haer
man doot was/droech si rouwe om harē
huysweert Maer doen si dat rou dragen
volbracht hadde/so seynde David henē/
eñ dedese in sijn huis halē/eñ si wert sijn
wijf/eñ baerde hē eenē soon Mer die hā
delinge behaechde dē HERE qualic die
David dede. Dat.xij. Capittel.

ENde die HERE seinde Nathā tot
David Doe hi tot hē quā sprac hij
tot hē Daer warē twee mānē in een stat A
deē rijc/dand arm/De rike had seer veel
scapē eñ runderē/maer die arme en had
maer eē clein scaepkē dat hi gecocht had/
eñ hi voedet op/tot het groot wart/bi hē
eñ bi sinē kinderē tsamē/Het at vā sinē
bete/eñ dranc vā sinē beker/eñ sliep in si
nē schoot/eñ hi hielt als een dochter/Als
dē rijckē man eē gast ouer quā/zoo spaer
de hi te nemē vā sinē scapē eñ runderen
dat hi dē gast wat bereyde/die tot hē ghe
comē was/eñ nā tscaep des armē mans
eñ bereidet dē man die tot hē comē was B

Doe vbalch hē David met groter toor
nicheit tegē diē man/eñ sprac/tot Nathā
So warachtelic als die HERE leeft/die
man is een kint des doots/die dat gedaē
heeft/Dair toe zal hi dat scaep vierwoude
lic betalē: om dat hi dat ghedaē heeft eñ
niet gespaert en heeft Doe sprac Nathan
tot David/Ghi zijt die man Dus spreect
die HERE die God Israel. Ic heb v tot
enē coninc gesalft ouer Israel/eñ verlost
wt der hāt Saul/eñ heb v/ws herē huis
gegeuē/daer toe sine wiuē in uwē schoot
eñ heb v dat huis Israel eñ Juda geghe
uen/Ende is dit te luttele/zo sal ick noch

C dit eñ dat daer toe doen/Waer om hebdi
dan dat woordt des HEEREN veracht
dat ghi sulc quaet voor sinen ooghen de.
des: Vriam den Hethiter hebt ghi versla
ghen mettē zweerde/sijn wijf hebdi v tot
eenen wiue genomē/maer hē hebdi ghe
doot mettē swaerde der kinderē Ammō.

Nv so en sal dat swaert vā uwē hup.
se inder eewicheit niet gaen/om dat ghp
mi veracht hebt eñ dat wijf Vria des He
thiters genomē hebt/dat si v wijf soude
sijn/Dus spreect die HERE/Siet/ic wil
ongeluc ouer v verwecken/wt uwen ep.
ghenen huse/eñ uwe wijuē nemē voor u.
wen ooghen/eñ wilse uwē naestē geuen
also dat hi bi uwē wiuen slapen sal/bider
lichter sonnē/wāt ghi hebbet heimelick
gedaen/maer ic wil dit doen voor geheel
Israel eñ bi der sonnen

Doe sprac David tot Nathan/Ic heb
gesondicht teghē dē HEREE/Nathan
sprac tot David/So heeft die HEERE
v sonde ooc wech genomē ghi en sult niet
steruen/Maer wāt ghi die vianden des
HEREN door dese geschiedenisse hebt
doen lasteren so sal die sone die v geborē
D is dē doot steruē Eñ Nathan ginc thuis
Maer die HERE sloech dat kint dat V.
rias wijf Davidē gebaert had/alsoo dat.
tet doot sieck wart/Eñ David versocht
God om dat knechtkē eñ vaste/eñ ginck
in eñ lach snachs opter aerden/Doe ston
den die ouders sijns huis op/eñ en at ooc
niet met hen

E Opten seuēstē dach sterf dat kint/Eñ
die knechten David vreesden hē/dat te
vercondigē/dat het kint doot ware/Wāt
si dachten/siet/doe dat kint noch leuende
was/sprakē wi met hē/eñ hi en hoorde on
se stemme niet/Hoe veel te meer/sal hp
hē mismakē/ist dat wi hē seggē dat kint
is doot Eñ David sach dat sine knechten
heimelick spraken/eñ hi mercte dat dat
kint doot was/eñ sprac tot sinen knechtē
Is dat kint doot: Si seiden Ia Doen stōt
David op vander aerdē eñ wiesch hem
eñ salfde hē/eñ dede andere cleederē aen
eñ ginc in dat hups des HEREN/ende
F aenbadt/eñ doē hi weder thuis quā/hiet
hp hem broot op brengē,eñ hi at;

Doē spraken sine knechtē tot hē. Vvat
dinc is dat/dat ghi dat doet/doen dat kint
noch leefde/vaste ghi eñ weendet/maer
nu het doot is staet ghi op eñ eetet: Hp
sprac Om dat kint vaste ick eñ weende
doen het leefde/wāt ic dachte/wie weet
of mi die HEERE genadich worde dat
dat kint leuende bleef/Maer nu het doot
is wat soude ic vastē/cā ict ooc weder om
gehalen: Ic sal wel tot hē varē/maer het
en sal niet weder tot mi comē Eñ doē Da
uid sijn wijf Bath Seba ghetroost hadde
ginc hi tot haer in ende sliep bi haer/eñ si
baerde eenen soon diē hiet hi Salomo/eñ
die HERE beminde hem/Eñ hp dede
hem onder die hāt Nathan des prophe.
tē die hiet hē Iedid Ia om des HEREN
wille

Dus streedt nu Ioab teghen Rabba
der kinderē Ammon/eñ wā die conincli. i.par.19
ke stadt eñ sepnde bodē tot David ende
liet hē seggē Ic heb gestredē tegē Rabba
eñ heb ooc gewonnē die water stadt dus
neemt nu te hoope dat ouer bleuē volck
eñ belegert die stadt eñ wintse op dat icse
niet en winne/eñ ic dē name daer af heb
be Aldus nā David allet volc te hoope eñ
troc wech eñ streedt tegē Rabba/eñ wōt.
se eñ nā die croone haers coninck vā sinē
hoofde/die in gewichte een pont gouts
hadde/eñ edele gesteentē eñ wert Daui
dē op sijn hooft geset/eñ voerde zeer veel G
roofs wt der stat/Maer dat volc daer in/
lepde hi wt/eñ lepdese onder iserē sagen
eñ hakē eñ iserē beitels eñ vierse in tigel
ouēs. So dede hi alle stedē der kinderen
Ammō. doē keerde David eñ allet volck
weder te Ierusalem

Dat.xiij.Capittel

Ende het geuiel daer na dat Absalō A
die sone Davids/hadde eē schoone
suster die hiet Thamar. Eñ Ammō die so
ne David creechse lief/Eñ Ammon lach
crāc om Thamar zijder susterē wille/wāt
si was een maecht/ende het dochte Am.
mon zwaer te zijne/dat hi haer yet soude
doē. Ammō had enē vriēt die hiet Iona.
dab eē soō Simea Davids broed eñ de sel
ue Ionadab was eē zeer wijs mā de seide
tot hē wair ō wert ghi so mager ghi conic

soon vā dage te dage/en moocht ghi mp
niet te kennē geuē/doē sprac Ammō/Ick
heb Thamar mijns broeders Absaloms
suster lief ghecregē/Jonadab sprac tot hē
ligt v op v bedde/eñ maect v cranc/Als v
vader dan comt/om v te bezoeckē zo segt
tot hem/Lieue laet mijn suster Thamar
comen/dat si mi eenwe ofte teten gheue/
eñ make voor mi eetē dat ict aēsie eñ van
haerder hant eete.

Aldus ginc Ammon liggē/eñ maec
te hem cranc/als die coninc hem nu quā
besoecken so sprac Ammon totten coninc
Lieue laet mijn suster Thamar comē dat
si mi een suppē of twee make/eñ dat ic vā
haerder hant ete/doen seynde Dauid na
Thamar in huis/eñ dede haer segghen
Gaet henē int huis ws broeders/Ammō
eñ maect hem eē spise Thamar ghinc in
int huys haers broeders Ammon/eñ hy
lach te bedde/Eñ si nam meele eñ meng
B det/eñ soodt voor sinen ooghen eñ coocte
hē een supē Eñ si nā dat gerecht eñ goot
wt voor hē/Maer hi weigerde hē te etē.

Eñ Ammon sprac Laetse alle vā mp
wtgaen Eñ si gingē alle vā hē wt/Doen
sprac Ammon tot Thamar/bringt dat ee
ten in die camer op dat ic vā uwer hāt ee
te Doen nā Thamar dat suipē dat si ghe
maect hadde eñ bracht tot Ammon ha-
ren broeder in die camer/eñ doen si dat
tot hem bracht dat hijt eeten soude doen
greep hise eñ sprac tot haer Comt slaept
bi mi mijn suster Si sprac tot hē Niet mij
C broeder En screpnt of en vercracht mi nz
Want soo en doetmē niet in Jsrahel/En
doet sulkē sotheit niet Waer soude ic met
mijnder scandē henē/eñ ghi selt sijn/als
die sotten Jn Jsrael/Maer spreect mettē
coninc/Die en sal mp v niet ontsegghen

Maer hi en wilde se niet horen/eñ hy
verweldichde se/eñ vercrachte se/eñ sliep
bi haer Eñ Ammon wart wt der maten
grā op haer also dat dē haet groter was/
dan die liefde opt te voren was geweest
Eñ Ammon sprac tot haer Maect v op
eñ gaet wech/Si sprac tot hē/Dit quaet
is groter dā dat ander dat ghi aen mi ge
daen hebt/dat ghi mi wt stoet/Hi en gaf
haerder stemmen gheen ghehoor/maer

hi riep sinē knecht die hē diende/eñ sprac
Drijfse vā mi wt eñ sluyt die duere ach-
ter haer toe Eñ si had eenē bontē rock aē
wāt sulcke rockē droegē des conincs doch
teren/also langhe als si maechden warē

Eñ doē se sijn dienaer wt gestorē had-
de eñ die duere achter haer toe gesloten D
zo werp Thamar asschen op haer hooft/
eñ scoorde dē bontē rock dien si aē hadde
eñ leyde haer hant op dat hooft/eñ ginck
daer henē eñ crijsschede Eñ haer broedē
Absalon sprack tot haer/Heeft v broeder
Ammon bi v gheweest/Nu mijn suster
swijcht stille/Het is v broeder/en neemt
die sake so niet ter hertē/alzoo bleef Tha-
mar eenlic in Absaloms haers broeders
huys Eñ doen die coninck Dauid dat al
hoorde zo wert hi zeer onghemoetich Eñ
Absalon en sprac niet met Ammon noch
quaet noch goet maer Absalō was gram
om dat hi sijn suster Thamar vercracht
hadde

Ouer twee iarē hadde Absalon scaep-
sceerders tot Baal Hasor die ōder Ephra
im leget Eñ Absalon noode alle die kinde
rē des conincs/eñ quā tottē coninc ende
sprac Siet v knecht heeft scaepsceerders
die coninc met sinē knechtē/gae met sinē
knechte Die coninc sprac tot Absalō Neē E
mijn sone en laet ons niet alle comen op
dat wi v niet en beswarē/Eñ doen hi hē
benootdichde/en woude hi nochtans nz
comē/maer hi segende hē/Absalom sprac
En zal dā mijn broeder Ammō niet met
ons gaē/Doē benaudichde hē Absalom/
dat hi Ammō met hē liet/eñ alle des co-
nincs kinderen

Absalō geboot sinē knapē eñ sprac Siet
daer op/als Ammō goeder huecht wert
vā dē wijn/eñ ic tot v segge/slaet Ammon
eñ doodet hē dz ghi dā nz en vreest/wāt ic
hebt v geheetē/Sijt ghetroost en frisch F
daer aē Alzo dedē die knapē Absalō Am-
mō/zo hen Absalō gebodē hadde/Doē stō
dē alle die kinderē des conincs op/eñ elc
sat op sinē muil eñ vluchte/eñ doē si noch
op dē wech warē/zo quā dat gerucht voir
Dauid dat Absalō alle des conincs kinde
ren hadde verslagē/alzo datter niet eē vā
hen ouerbleuen en ware

Doē stont die coninc op/eñ schoorde si
ne cleederen/eñ leyde hē opter aerdē/eñ
alle sine knechtē die om hē stondē scoordē
die cleederen Doē antwoorde Jonadab
die sone Simea des broeders Dauids eñ
sprac/Mine heere en dencke niet dat al-
le die gesellen die kinderen des coninx
doot zijn/maer Ammō is alleē doot/Vuāt
Absalom hadt bi hē ghehoudē/vā diē da
ge aē doē hi sine suster Thamar vercrach
tede/Dus en neme mijn here die coninc
G sulc niet ter hertē/dat alle die kinderen
des coninx doot sijn/maer Ammō is al-
leen doot/

Maer Absalom vluchtede/Eñ die kna
pe opter wachte/hief sijn oogē op eñ sach
eñ siet een groot volc quā opten wech na
malcāderē aē der sidē des berchs Doen
sprac Jonadab tottē coninc/siet die kinde
rē des coninx comē Also v knecht geseit
heeft/also ist vergaē/Eñ doē hi wt hadde
gesprokē/siet doen quamē die kinderen
des coninx/eñ hieuē haer stemme opeñ
weendē/Die coninc eñ sine knechtē weē
dē oocmet allen zeer/Absalom vluchtede
eñ troc tot Thalmai dē soon Ammihud/
dē coninc te Gesur/Hi droech rouwe o-
uer sinen sone alle dage/Maer doē Absa
lom vluchtede eñ tot Gesur troc/so was
hi aldaer drie iarē Eñ die coninc Dauid
hielt op wt te treckē tegē Absalom Vuāt
hi hadde hem getroost ouer Ammō/dat
hi doot was.

Dat.xiiij.Capittel

iiij.re.vi f

IOab die soon SeruJa merckte dat
des coninx herte teghē Absalom
A was/eñ seynde tot Thekoa/eñ hi liet vā
daer een cloec wijf halē/eñ sprac tot haer
Draecht rouwe eñ treck uwe cleederen
aē/eñ en salft v niet met olie maer stelt v
als een wijf/die langen tijt rouwe gedra
gen heeft ouer eenē doodē/eñ sult totten
coninc ingaē/eñ aldus eñ aldus met hē
sprekē Eñ Joab gaf haer inne wat si spre
ken soude

Eñ doen dat wijf vā Thekoā met dē
coninc sprekē wilde/so viel si op haer aen
sicht ter aerdē/eñ aēbadt eñ sprac/Helpt

mi coninc Die coninc sprac tot haer Vuat
is v? Si sprac Jc bē een weduwe/een wijf B
die rouwe draecht/eñ mine mā is gestor
uē/eñ uwe maerte hadde twee sonē/dye
twisten tegē malcāderē op dat velt/Ende
doēt hen niemāt en belette/so sloech deē
dē āderē eñ doode hē/Eñ nu staet die ge-
heele maechscap op tegē uwe maerte eñ
seggē Geeft diē herwaerts/die sinē broe
der verslagē heeft/dat wi hē doodē voor
die siele sijns broeders/diē hi ghedoodet
heeft/eñ dz wi ooc dē erfgename wt roep
en/Eñ willē mine vōcke wt blusschē die
noch ouerbleuē is/dat minē mā geenen
name eñ niet ouer en bliue opter aerden

Eñ die coninc sprack tottē wiue/Gaet
thuys/Jc sal voor v gebiedē Eñ dat wijf C
vā Thekoa sprac tottē coninc/Mijn hee-
re coninc die misdaet si op mi eñ op mijns
vaders huys/Maer die coninc eñ sinen
stoel si onsculdich/Die coninc sprack Soo
wie tegē v spreect/diē bringt tot mi/zo en
sal hi v niet meer aētastē/Si sprac.die cō-
ninc gedēcke des HEREN dijns Gods
op dat der bloetwrekers niet te vele en
werdē/om te bederuē/eñ minen soon en
verdoē Hi sprac also warachtelic als God
leeft/daer en sal geē hayr vā uwē sone op
ter aerden vallen

Eñ dat wijf sprac. Laet uwe maerte mi
nē heere dē coninc wat seggē Hi sprack/
Segt op/dat wijf seide/Vuaer om hebdi D
so danigē gedachte tegē Gods volck/dat
die coninc sulc gesprokē heeft/dat hi hem
besondige/eñ sinē verstotenē niet weder
en laet halē: wāt wi steruē dē doot/eñ zoo
dat water inder eerdē versluppt/datmē
niet op en hout/eñ God en wilt dat leuē
niet wech nemē/maer hi bedenct hē dat
dat verstootē ooc niet vā hē verstootē en
werde/Dus bē ic gecomē om met minē
heere dē coninc te sprekē/int bi wezē des
volcs/wāt uwe maerte dacht Jc wil met
tē coninc sprekē/misschien hi sal doē,dat E
sine maerte seyt/wāt hi sal sijn maert v̄-
hoorē/dat hi mi verlosse vāder hāt/alle d̄
geēder die mi met minē sone wt roepen
willē vāder erffenisse Gods/Eñ v maer
te dacht/mijns heerē des coninx woort
sal sijn als eē spijsoffeer/wāt mijn heere

die coninc is als een engel Gods/dat hy
goet eñ quaet hoorẽ cã/daer omme sal de
HERE uwe God met v syn.
Die coninc antwoorde eñ sprac totte
wiue En lochẽt mi niet wat ic v vragẽ sal
Dat wijf sprac Mijn heere die coninc spre-
ke/Die coninc sprac En is die hant Joab
niet v in allẽ dezẽ? Dat wijf ãtwoorde eñ
sprac/So warachtelic als v siele leeft/mijn
heer coninck/daer en is niemãt anders
noch ter rechter.noch ter slincker sidẽ dã
so mijn heer de coninc gesprokẽ heeft Wãt
v knecht Joab heuet mi gebodẽ/eñ heeft
uwer maertẽ dat al in gegeuẽ/dat ic dese
sake sou keerẽ/dz heeft v knecht Joab ge
daẽ/Maer mijn heere is wijs/als die wijs
heit eẽs engels Gods/dat hijt al weet op
ter aerden
Doẽ sprac die coninc tot Joab/Siet ick
hebt al gedaẽ/Dus so gaet henẽ/eñ brẽce
die iongelinc Absalõ weder/Doẽ viel Jo
ab op sijn aẽsichte ter aerdẽ/eñ aẽbat eñ
dãcte dẽ coninc eñ sprack/Heden merct v
knecht/dat ic genade võdẽ heb voor uwẽ
F oogẽ mijn heer coninc/dat die coninc doet
dat sijn knecht seidt/Aldus maecte hẽ Jo
ab op.eñ troc te Gesur/eñ bracht Absalõ
tot Jerusalẽ Maer die coninc sprac Laet
hẽ weder thuys gaẽ/eñ mijn aẽsicht niet
siẽ/Also quã Absalõ weder in sijn huis/eñ
en sach des conincs aensicht niet.
In alle Israel en was eẽ so schoonẽ mã
niet.noch so zeer looflijc als Absalõ/Vãd
solẽ sijnder voetẽ aẽ/tottẽ opperstẽ sijns
hoofts toe/en was geẽ vlecke aẽ hẽ Ende
alsmẽ zijn hooft scoer/dz gebuerde gemeẽ
lic alle iare/want het was hẽ te zwaer/dz
mẽ af sceerẽ moest zo woech dat hair zijs
hoefts.twee hõdert siklẽ na dẽ coninckli
kẽ gewichte/Eñ Absalõ wordẽ drie sonẽ
geborẽ eñ eẽ dochter die hiet Thamar eñ
was eẽ schoõ wijf vã gedaẽtẽ/Alsoo bleef
G Absalõ twee iaer te Jerusalẽ/dat hy des
conincs aensicht niet en sach.
Eñ Absalõ seynde na Joab/dat hi hem
tottẽ coninc seindẽ soude/eñ hi en wilde
tot hẽ niet comen/Hi seinde anderwerf/
noch en wilde hi niet comẽ/Doe seide hy
tot sinẽ knechtẽ Siet dz stuck ackers Jo-
ab neffẽs dẽ minẽ/eñ hi heeft gerste dair
op/dus gaet henẽ/eñ steket met vier aen
Doe aẽstakẽ die knechtẽ Absalõ dat stuc
met vier aen
Doe maecte hẽ Joab op/eñ quã tot Ab
salõ in huis/eñ sprac tot hẽ Waer om heb
bẽ v knechtẽ mijn stuc met vier aẽgeste-
kẽ? Absalõ sprac tot Joab/Siet ick seinde
na v.eñ dede v seggẽ/Coẽt hier dat ick v
tottẽ conic seinde/eñ doẽ seggẽ Wair om
bẽ ic vã Gesur gecomẽ? Het waer mi be-
ter dat ic noch dair ware Dus laet mi nu
des conics aẽsicht siẽ/maer is eẽ misdaet
in mi/so dode hi mi Eñ Joab ginc in tottẽ
conic eñ bootscapte hẽ dat/Eñ hi riep Ab
salõ dat hi tottẽ coninc inquã/eñ hi aẽbat
op zijn aẽsichte ter aerdẽ voir dẽ coninck A
Eñ die coninc custe Absalom.

Dat.xv.Capittel

ENde het geuiel daer na dat Absalõ
hẽ liet makẽ wagẽs eñ rosvolc/eñ
vijftich mãnẽ dat sine lackeyẽ warẽ Eñ
Absalõ maecte hẽ des morgẽs vroech op
eñ ginc aẽ dẽ wech bi die poorte/eñ als ie
mãt saecke hadde/dat hi tottẽ conic voort
gerechte comẽ soude/riep hẽ Absalõ tot
hẽ eñ sprac/wt welke stat sijt ghi? Als die
dã sprac/V knecht is wt eẽ vãdẽ stãmen
Israel/so sprac Absalõ tot hẽ/Siet v saec-
ke is recht eñ slecht mair ghi en hebt gee
nen verhoorder vãdẽ coninc.
Eñ Absalõ sprac ooc/O wie sal mi tot ee-
nẽ rechtere stellẽ indẽ lãde/dat alle man
tot mi quaẽ/die eẽ saecke eñ oordel hadde
dat ic hẽ tot sinẽ rechte hielpe/Eñ als hẽ
yemãt tot hẽ dede/dat hi met hẽ spreken
soude/zo stac hi zijn hant wt/eñ greep hẽ B
eñ custe hem op die maniere dede Absa-
lom alle Israel/als si quamen voort ghe-
berchte toten coninc/eñ stal alzo dat her-
te der mannen Israel
Nae vier iarẽ sprac Absalom totten
coninc/Ic wil wech gaen eñ mijn beloof
te tot Hebron voldoen/die ic dẽ HERE
belooft hebbe/Want v knecht dede eẽ ge
loofte/doe ic te Gesur in Sirien woonde
eñ sprack/Als mi die HERE weder tot
Jerusalẽ brẽgt/so wil ic dẽ HERE eenẽ
Gods diẽst doẽ/Die coninc sprac tot hem
Gaet henẽ met vreden/Eñ hi maecte hẽ
op/eñ ghinc tot Hebron

Abſa lom hadde beſpieders wt ghe-
zondẽ in alle ſtãmẽ Iſrael/eñ doẽ ſeggen
als ghi der bazuynẽ gelupt hoorẽ zult/zo
ſegt Abſalom is coninc gewordẽ tot He-
bron/Daer gingẽ twee hondert mannẽ
met Abſalom/vã Jeruſalẽ geroepẽ/mer
ſi gingẽ ſimpelic eñ en wiſtẽ vãder zakẽ
niet/Abſalom ſeynde ooc na Achitophel
dẽ Gilonite Dauids raetſman/wt ſijnẽ
C ſtadt Gilo/als hi nv dẽ offer dede/ſo wert
die bondt ſterc eñ dat volc liep toe eñ ver
meerderde hem met Abſalom

Doe quã daer eẽ eñ gaft Dauiden te
kẽnẽ eñ ſprac/Dat herte vã alle mã in Iſ
rael volcht Abſalom na/Dauid ſprac tot
allen ſinẽ knechtẽ/die bi hẽ warẽ te Jhe
ruſalẽ/Op laet ons vluchtẽ/wãt hier en
ſal geen ontloopẽ ſijn voor Abſalõ/Haeſt
v dat wi gaen/op dat hi ons nyet en ver
raſſe/eñ grijpe ons/eñ brẽge een onghe
luc op ons/eñ ſlae die ſtadt metter ſcerp
ten des ſweerts/Doẽ ſprakẽ die knechtẽ
des conincs tot hẽ Wat mijn heere de co
ninc verkieſt/ſiet/hier ſijn wi dijn knech
ten/Eñ die coninc ginc wt te voete/met
ſinẽ geheelẽ huſe Maer hi liet thien con
cubinẽ dat huys bewarẽ Eñ doe dye co-
ninc eñ alle dat volc te voete wt quamẽ/
D ſo gingẽ ſi verde vãdẽ huyſe/eñ alle ſine
knechtẽ gingẽ neffens hẽ/daer toe alle
Creti eñ Plethi/eñ alle Gethitẽ/ſeſhon-
dert mannẽ/die vã Gath te voete gheco
mẽ warẽ/gingẽ voor dẽ coninc wech

Eñ die coninc ſprac tot Jthai dẽ Gethi
ter. Waer omme gaet ghi ooc met ons?
Keert weder omme eñ blijft bi dẽ coninc
wãt ghi ſijt vreẽt trecht ooc weder op v
plaetſe/giſterẽ ſidi ghecomen/eñ heden
waecht ghi v met ons te gaẽ/Ic wil gaẽ
werwaerts ic can ghegaẽ/keert weder
omme/eñ uwẽ broederen met v ghescie
de ontfermherticheyt eñ trouwe/Jthai
antwoorde eñ ſprac So warachtelijc als
die HERE leeft/eñ ſo warachtelick als
mijn heere de coninc leeft/in ſo wat plaet
ſe mijn heere die coninc ſijn ſal/het gera
ke totter doot of totten leuene/daer ſal v
knecht ooc ſijn Dauid ſprac tot Jthai/ſo
E comt eñ gaet mede/alzo ginc Jthai mede
die Gethiter eñ alle zijn mannẽ/eñ alle

des hoops kinderẽ die met hẽ warẽ Eñ
dat geheele lãt weẽde met luyder ſtem-
men/eñ allet volc ginck mede/Eñ die co
ninc ginc ouer dye beke Kidron/eñ allet
volc ginc voor optẽ wech die totter woeſ
tinen gaet.

Eñ ſiet Zadok was ooc daer/eñ alle
Leuitẽ die bi hẽ warẽ/eñ droegẽ de arcke
des verbonts Gods/eñ ſteldẽſe daer he- F
nen/Eñ Abiathar ginc opwaerts tot dz
allet volc der ſtadt wt quã/Eñ die coninc
ſprac tot Zadok/brẽgt die arcke Goods
weder in die ſtadt/vijnde ic genade voor
dẽ HERE ſo ſal hi mi weder halẽ/eñ ſal
ſe mi latẽ ſiẽ eñ ſijn huys Maer ſeit hi al
ſo Ic en heb geenẽ luſt tot v/ſiet hier ben
ic/hi maect met mi alſoot hẽ belieft.

Eñ die coninc ſprac tottẽ prieſter Za
dok/O ghi ſiender keert weder om met
vrede in die ſtadt/eñ met v Ahimaaz v ſo
ne/eñ Jonathã die ſone Abiathar/ſiet/ ic
wil vertreckẽ op dat blacke velt der woe
ſtinẽ tot dat bootſcap vã v come/eñ geeft
mi te kẽnẽ/Alzo brachtẽ Zadok eñ Abia
thar die arcke Gods weder te Jeruſalẽ/
eñ bleuẽ aldaer/Maer Dauid ginc optẽ
olyberch eñ weẽde/eñ zijn hooft was be
dect/wãt hi ginck bedect/Daer toe allet
volc dat bi hẽ was/had elck ſijn hooft be-
dect. eñ ginc op eñ weẽde/Eñ doẽt Daui
dẽ gebootſcapt werdt dat Achitophel inc G
verbont met Abſalom was/ſoo ſprack hi
HERE maect den raet Achitophel tot
ſotheit.

Eñ doẽ Dauid op dye hoochte quam/
daer mẽ God aẽ te biddẽ plach/ſiet/doen
gemoete hẽ Huſai die Arachiter/met ge
ſcoordẽ rocke eñ aerde op ſijn hooft/ende
Dauid ſprac tot hem/Iſt dat ghi met my
gaet/ſo ſuldi mi enẽ laſt ſijn/Mer waert
dat ghi weder in die ſtadt ginct/eñ ſeidet
tot Abſalom/Ic ben uwe knecht/ick wil
des conincs ſijn/ic die ws vaders knecht
was tot dier tijt/wil nv v knecht ſijn/ſo
ſuldi den raet Achitophel te niet doen/
Dus is Zadok eñ Abiatar die prieſters
met v/al wat ghy hoort wt des coninckſ
huſe/dat geeft te kẽnẽ dẽ prieſteren Za-
dok eñ Abiathar/Siet haer twee ſonen
Ahimaaz Zadoks eñ Jonathan Abia

chars sonē/hoor die selue condi mi ontbie
den/dat ghi hoorē sult/Also quam Husai
die vriēt Dauid/in de stadt/Eñ Absalom
quā te Jerusalem

A Dat.xvi.Capittel

ENde doē Dauid eē weinich vāder
hoochtē gegaē was/siet doen ont-
moete hē Siba die knape Mephibosets
met eē paer eselē gesadelt/daer op warē
twee hondert broodē/eñ hondert stuckē
rosinē/eñ hondert stuckē vijgē/eñ eē fles
sce wijns/Doē sprac die coninc tot Siba/
wat wilt ghi dair mede makē? Siba sprac
die ezelē sullē voor dat gesin des conincs
sijn om daer op te ridē/eñ die brooden eñ
die vigē voor die knapē te etē/eñ dē wijn
te drinckē/als si moede werdē inder woe-
stinē/Die coninc sprack Waer is die sone
ws heerē? Siba sprac tottē coninck Siet
hi bleef te Jerusalē/Wāt hi sprac Heden
sal mi dat huys Israel mijns vaders rijc
weder geuē/dye coninc sprack tot Ziba/
B siet/het sal al uwe sijn/wat Mephiboset
heeft/Ziba sprac met aenbiddē Laet my
genade vinden voor v/minen heere den
coninck.

Maer doe die coninc Dauid tot Bahu
rim quā/siet/doē ginc eē mā wt vādē ge-
slachte des huys Saul/die hyet Simei/
die sone Gera/die ginc wt/ eñ vloecte/eñ
wierp Dauidē met steenē/ende alle dye
knechtē des conincs Dauid/Wāt al volc
eñ alle machtige waren tot sijnder rech-
ter eñ slinker sidē/Dus sprac Simei doē
hi vloecte Gaet wt/gaet wt ghi bloethōt
ghi Belials mā/die HERE heeft v we-
der gegeuē/al dat bloet des huys Saul/
dat ghi in sijn plaetse coninc gewordē sijt
Nu heeft die HERE dat rijc gegeuē in
die hāt ws soons Absaloms/ende siet nu
steect ghi in v ongeluc/want ghi sijt een
bloethont

Abisai die sone SeruJa sprac totten
coninc Soude dese doode hont minē hee
re dē coninc vloeckē? Ic wil gaē henē/eñ
hē dē cop af houdē/Die coninc sprac Ghi
C kinderē SeruJa wat heb ic met v te doē
eccle.v.c. Laet hē vloeckē/Wāt die HERE heuet
hē gehetē Vloect Dauidē/wie mach nu
seggē/Wair om doet ghi allo/Eñ Dauid

sprac tot Abisai eñ tot alle sine knechten/
Siet mijn sone die vā minē liue genomē
is/staet na mijn leuen/waer om nu oock
niet die sone Jemini? laet hē betainē dat
hi vloecke/wāt die HERE heuet hē ge-
heeten/Messchieden die HERE sal mi
ne allendichepdt aensien/ende my sijne
heidensce vloeckē met goet loonen/alzoo
ginc Dauid met sinē liedē ouer dē wech
Maer Simei ginc aē die side des berchs
neffens hē henē/eñ hi vloecte/eñ wyerp
met stenē tot hē eñ besprēgdē met eerdē
clotten

Eñ dye coninc quā moede in met alle
dē volcke dat bi hē was/eñ hi vermaecte
hē aldaer. Maer Absalom eñ allet volck
der mānē Israel quamē te Jerusalē/eñ
Achithophel mz hē Doē Husai die Archi
ter Dauids vriēt tot Absalon in quā/soo
sprac hi tot Absalō/Geluc heer coninc/ge
luc heer coninc/Absalon sprac tot Husai/
Is dat uwe ontfermherticheit aē uwen
vriēt? waer om en sidi niet met uwē vriēt
getrockē? Husai sprac tot Absalon Alzoo
niet Maer dien die HERE verkiest eñ D
dit volc/eñ alle mā in Israel/diēs wil ick
sijn/eñ bi hē bliuē/Ten anderē/wiē soude
ic dienē/En soude ick niet voor sinē soon
dienē/zo ic voor sinē vader gediēt hebbe/
zo wil ic ooc voor v zijn

Ende Absalom sprac tot Achithophel
Houdt raedt/wat sullē wi doen? Achitho
phel sprac tot Absalom/Beslaept die con
cubinē ws vaders/die hi hyer ghelaten
heeft/om dat huys te bewarē/Soo sal al
le Israel hooren/dat ghi uwē vader stinc
kende ghemaect hebt/ende die hant alle
der gheender die bi v sijn/sal coēder wer
den Dus soo maecte hem Absalom een
tente op den soldere/Ende Absalom be-
slyep dye concubinen sijns vaders/voor
die ooghen des gheheelen Israels

In die tijdt/als Achithophel raet gaf
dat was als oftmē God ō yet geuraecht
hadde/Allo waren alle Achithophels ra
den beide bi Dauid eñ Absalom

Dat.xvij.Capittel. A

ENde Achithophel sprac tot Absalō/

Ic wil.xij.duſent mānē wt lezē/eñ mi op
maken/ eñ Davidē na iagē inder nacht
eñ wil hē overvallē/want hi mat eñ lue.
ſich is/als ic hē dā vervare.dat allet volc
dat bi hem is vluchtet/ſo wil ic dē coninc
alleen ſlaē/eñ allet volc weder tot v brin.
gen.Als dan alle mā tot v gebracht is/ſo
ghi begeert/ſo blijft allet volc met vredē
Dat docht Abſalon goet ſijn eñ alle dē ou
ders in Iſrael/Maer Abſalon ſprac/Lie.
ve laet Huſai dē Arachite ooc roepē ende
B hoorē.wat hi daer toe ſeit/Eñ doe Huſai
tot Abſalon in quam/ſo ſprac Abſalon tot
hem/Sulcs heeft Achithophel gheſpro.
ken/ſegt ghi/ſullen wi dat doen oft niet.

Doe ſprac Huſai tot Abſalon/Het en
es geenē goedē raet die Achithophel op
dees reyſe gegeven heeft/Eñ Huſai ſei.
de voort.Ghi kēt uwē vader wel eñ ſine
liedē/dat ſi ſterck ſijn/eñ toirnich vā ghe
moede als eenen beere/dien ſijn iongen
opt velt gerooft ſijn/Daer toe is v vader
een oorlochs mā/eñ en ſal hem niet ver
ſumen metten volck/Siet hi heeft hem
miſchien/nu ergent in eenē gracht ver
borgē/eñ elders op eē plaetſe.Waert dat
tgheſciede/dat die eerſte reiſe qualic ver.
ginc eñ dair quame eē gerrijſch eñ ſprue
ke/Daer is eenen ſlach geſciet/int volck
dat Abſalon navolchde/ſo ſoude elck ver
ſaecht wordē/die oock anders gheraep is/
eñ een hert heeft als eenen leeu/Wāt al
le Iſrael weet/dat v vader ſterck is/ende
geraep die bi hem ſijn.

C Maer dat ic rade/dat ghi alle Iſrael
tot v vergadert/vā Dan aē tot Barſeba
toe/ſo vele als des ſāts bi der zee/eñ uwē
perſone trecke onder hen/ſoo willē wiſe
overvallē/in wat plaetſe dat wiſe vindē
eñ wi willen over hen comē gelijc dē dau
we opter aerdē valt/alſo dat wi aē hē.eñ
aē allē ſinē mānē niet ecnē over en latē
Iſt oock dat hi hē in een ſtadt vergadert zo
ſal alle dat geheele Iſrael eenē ſtrick aen
die ſelue ſtat werpē/eñ in die beke treckē
datmender niet eenē ſteē en vinde.Doē
ſprac Abſalon/eñ elc man in Iſrael Den
Sa.xv.g. raet Huſai des Arachitē/is beter dan A.
chithophels raet

Maer die HERE ſcicte dat alſo/dat
dē goedē raet Achithophels beter ſoude
werdē/op dat die HERE ongeluc over D
Abſalon brēgē ſoude/Eñ Huſai ſprac tot
Zadok eñ AbIathar dē prieſterē/Alſoo
eñ alſo heeft Achithophel Abſalon eñ dē
ouders Iſrael geradē Maer ic hebbe al
dus eñ aldus geradē/Dus ſeint nu haeſ
telick wech/eñ laet Davidē te kennē ge.
ven eñ ſegt/En blijft over nacht niet op
dat blacke velt der woeſtinē maer maect
v daer over/op dat die coninc niet verſlō
den en worde/eñ alle dat volck dat bi hē E
is/Ionathan eñ Achimaam ſtondē bi die
fonteine Rogel/eñ een maerte ginck he.
nē eñ bootſcaptent hen/Si gingē eñ ſei.
dēt dē coninc David/Wāt ſi en derſtē hē
niet latē ſien/dat ſi in die ſtadt haddē mo
ghen comen

Maer eē knechtkē ſachſe eñ gaft Abſa
lom te kēnē/maer ſi gingē beyde haeſte
lic wech/eñ quamē in eens mās huys te
Bahurim/die hadde eenē put in ſinē hof
ofte ſale/daer daeldē ſi in/Eñ dat wijf nā
eñ ſpreide een deckſel daer over dat gat
eñ ſi ſtropde gruys daer over:datmēt nz F
en merckte Als nu die knechten Abſalom
tottē wive int huys quamen/ſpraken ſi/
Waer is Achimaaz eñ Ionathā:ſo ſprac
dat wijf tot hen/Si gingē over dat wa.
terkē Eñ doe ſi ſochtē eñ niet en vondē/
ginghē ſi weder tot Ieruſalē.Eñ doen ſi
wech warē clommē ſi wt dē putte/ende
gingē henē/eñ bootſcaptē Daviden dat
eñ ſprakē tot David/maect v op/eñ gaet
haeſtelic over dat water.wāt alſo eñ alſo
heeft Achitophel raet tegē v gegeven

Doe maecte hē David op/eñ allet volc
dz bi hē was/eñ gingē over die Iordane/
tot dattet lichtē morgē wardt/Eñ tē fael
geerde niet aen eenē/die over die Iorda.
ne niet gegaē en ware/Als Achithophel
ſach/dat ſinen raet niet voort gegaen en
was/ſadelde hi ſinē ezel eñ maecte hē op
eñ troc thuys in ſijn ſtadt/eñ beſcicte zijn
huis/eñ verhinc hē ſelvē eñ ſterf eñ wart
begraven in zijn vaders graft

Eñ David quā tot Mahanaim/ende
Abſalom trock over die Iordane eñ alle
mānē Iſrael met hē.Eñ Abſalom hadde
Amaſa in Ioabs ſtede geſet over dat heir

G Amasa was eens mans soon/ dye Jetra hiet/een Israelijt die welcke lach bi Abigail die dochter Naas/die suster Zerusa Joabs moeder/Maer Israel eñ Absalō leegherdē hen in Gilead.

Doē Dauid tot Mahanaim gecomē was/doe brachten Sobi die sone Nahas vā Rabbath der kinderē Ammon/eñ Machir die sone Ammiel vā Lodabar/eñ Barsillai een Gileadijt vā Roglim/bed werck beckens.eerdē vatē/tarwē/gherste/meele/dunste/boonē/wickē/rijs/huenich/boter/scapen eñ rinderen eñ keese tot Dauidē eñ tottē volcke dat bi hē was/om te etenē/wāt si dachtē Dat volck sal hongherich/dorstich ende moede sijn inder woestinen.

Dat.xviij.Capittel

A Ende Dauid ordineerde dat volc dz bi hē was eñ stelde hooftliedē ouer hen/ouer dusent eñ ouer hondert Ende seindē des volcs eē derdēdeel onder Abisai den soon Zeruia Joabs broeder/Eñ een derden deel onder Ithai dē galadijt Eñ die coninc sprac tottē volck Ic wil oocmet v wt trecken/Maer dat volck seyde Ghi en sult niet wt treckē/Wāt al ist dat wi al vluchten/of die helft steruē/soo en sullen si hen onser niet aen nemen Wāt ghi sijt als of onser thien duysent waren So ist nu beter/dat ghi ons wt der stadt helpē moecht Die coninck sprack tot hen Wat v behaecht dat wil ic doen

B Eñ die coninc ginc aen die poorte/eñ allet volc troc wt bi hondert eñ duysendē Eñ die coninc geboet Joab eñ Abisai eñ Ithai eñ sprac Leeft sachtelic mettē iongelinc Absalom/Eñ doen tvolc wt quam opt velt tegē Israel so verhief hē dē strijt indē woude Ephraim Eñ dat volc Israel waert aldaer geslagē voor die knechten Dauid/alsoo dat optē seluen dach eenen grotē slach gesciede/twintich dusent mānen Eñ den strijt was aldaer verstroeyt op allet lant/Eñ dat woude verslinde des daechs veel meer volcs/dan dat zwerdt verslindē

C Eñ Absalom gemoedte den knechten Dauid/eñ reedt op eenen muyl Eñ als die muil ōder eene grote dicke eycke quā verhinc sijn hooft aen die eycke/ende hi weyfelde tusschen hemel eñ aerde/maer sinen muyl liep onder hem wech/Doen dat een mā sach/so bootscapte hijt Joab eñ sprac Siet ic sach Absalom aen eender eycken hangen/eñ Joab sprac tottē mā die hem gebootscapt hadde/Siet saecht ghi dat/waeromme en sloechdi hē aldaer niet ter aerden/so soude ic v van mijnen weghen thien silueren penningen eñ eē gordel ghegheuen hebbē

Die man sprac tot Joab Al haddi mi duysent siluerē peningē in mijn hāt gegewegen/so en wilde ic nochtans mijne hant aen des conincs soon niet geslagen hebben/Want die coninck gheboot v eñ Abisai eñ Ithai voor onsen ooren eñ sprac Bewaert mi den iongelinc Absalom Of waert dat ic yet valschs ghedaen hadde op mijnder sielen pericule want den coninck nyet verholen ofte verborghen en sal bliuen.soude ghi selue tegen mi staen

D Joab sprac Also niet/Ic wil hem aen voor
uwen aensicht.
Doen nam Joab drie spiesen of glauien
in sijn hant/eñ stietse Absalom in sijn her
te/doen hi noch leefde aen die eycke Eñ
thien iongelingen Joabs wapē dragers
maecten hen daer om eñ sloegē hē doot
Doē blies Joab die basune/eñ bracht dz
volc weder/op dat het Israel niet verder
na en soude iagē/want Joab wilde dat
volc sparē. Eñ si namē Absalom eñ wier
Jo. vij. d. pen hem in dat woudt in eenen grootē
gracht/eñ droegē eenē grootē hoop stee
nen op hē/Eñ geheel Israel vluchte elc
in sijn tēte/Absalom hadde hē een colom
ne op gerecht doē hi noch leefde/die staet
in sconincs valleye Want hi sprack/ic en
heb geenē soon/daer om sal dit mijns na
me gedenckenisse sijn/Eñ hiet die colom
ne na sinē name Eñ heet oock tot op desen
dach/Absaloms beroeminge
Achimaaz die sone Zadok sprac/Lie
ve laet mi loopē eñ dē coninck verkondi
gen/dat de HERE hē recht gedaē heeft
van sijnder viādē hādē/Joab sprac tot hē
Ghi en brēgt hedē geene goede bootscap
op eenē anderē dach suldi bootscap bren
gen/eñ hedē niet/wāt des conincs soon
is doot/Maer tot Cusi sprac Joab/Gaet
E henē eñ bootscapt dē coninc/dat geē dat
ghi gesiē hebt/eñ Cusi bede Joab aen eñ
liep/Ahimaaz die sone Zadok seide weđ
tot Joab/Hoe/oft ic oock dē Cusi na liepe/
Joab sprac/Wat wildi lopen mijn soone?
Comt herwaerts/ghi en sult gheen goe
de bootscap bringhen/Hoe oft ick liepe?
F Hi sprac tot hē/so loopet doch/Alsoo lyep
Ahimaā optē wege/eñ quā voor Cusi

David sat tusschē twee poortē/ende dye
wachter ginc bovē op die poorte aen dye
muere/eñ hief sijn oogē op eñ sach eenē
mā alleē loopē eñ riep eñ gaft dē coninc
te kēnē/Die coninc sprac/is hi alleē/so is
eē goede bootscap in sinē monde/Eñ doē
die selve ginc eñ daer quā/sach die wach
ter eenē anderē mā loopē/eñ riep in dye
poorte eñ sprac/Siet eē man loopt allee-
ne/Die coninc sprac dat is oock een goede
G bode/Die wachter sprac Ic sie des eerstē

loop als dē loop Ahimaaz des soons Za-
dok/Eñ die coninc sprac/Het is een goet
man/eñ brēgt eē goede bootscap
Maer Ahimaaz riep eñ sprac totten co-
ninc/Vrede/eñ aēbede voor dē coninc op
sijn aēsicht ter aerdē/eñ sprac Gelooft si
die HERE v God/die die liedē die haer
handē tegē minē heere dē coninc op hie
ven/over gegevē heeft/Die coninc sprac
Gaet dē kinde Absalom oock wel? Ahima
am sprac Ic sach eē groote getumel of ru
moer/doē des conincs knecht Joab/my
uwē knecht seinde/eñ en weet niet wat
het was Die coninc sprac Gaet daer om
eñ staet hier Eñ hi ginck daer om ende
stont aldaer

Siet doen quā Cusi eñ sprac Ic brenge
een goede bootscap mijn here dē coninc
Die HERE heeft v hedē recht gedaen/
vander hāt alder geender dye hen tegē
v op rechtē Die coninck sprack tot Cusi/
Gaet het dē kinde Absalom oock wel Cusi
sprac Het moet allē viādē des conincks
mijns heerē gaen/so het den kinde gaet
eñ allen dye hen tegen v op rechten om
quaet te doen Doen wert dye coninc on
gemoedt/eñ ginc opwaerts opten sael/
inder poorten ende weēde/ende int gaē
sprac hi aldus/Mijn sone Absalom/mijn
sone/mijne sone Absalom/wildet God dz
ic voor v moeste sterven/O Absalom mijñ
soon mine soon

Dat. xix. Capittel

A Ende het wert Joab gebootscapt/
Siet die coninc weent/eñ draecht
rouwe over Absalom/ende wt der victo
rien dies daechs/wert eenen rouwe on-
der alle dat volck Doen dat volc gehoort
hadde in dien dage/dat hem die coninck
om sinen sone becommerde/eñ dat volc
ontstal ofte verstack hem wech op dyen
dach dat het in die stadt niet en quā/ghe
lijc hem een volck versteect dat tot schan
den ghewoorden is/alst inden strijdt ghe-
vlucht is/Die coninc hadde sijn aensicht
bedeckt/ende riep luyde/Och mijn soon
Absolom/Absalom mijn sone mijn sone/

Ioab quā tottē coninck in huys ende
B ſprac/Ghi hebt hedē alle uwe knechten
beſcaemt/die heden uwe/eñ uwer ſonen
uwer dochterē/uwer wiuē eñ uwer con
cubinē ſielē behoudē oft geſalueert heb-
ben om dat ghi lief hebt die v hatē/eñ ha
tet die v lief hebbē/Wāt ghi laet v heden
merckē/dat v niet en leit aē die hooftlye-
den noch aē die knechtē. Wāt ic mercke
hedē wel. waert dat Abſalom v maer en
leef de. eñ wi alle doot warē. dat dochte v
recht ſijn. Dus maeckt v nu op/eñ gaet
wt. eñ ſpreect met uwē knechtē vriēdelic
Wāt ic ſweere v bidē HEERE. En gaet
ghi niet wt/daer en ſal geen man deſen
nacht ouer v bliuē/dat ſal v arger ſijn/dā
allet quaet dat ouer v ghecomen is/van
uwer ioncheit op/tot nv toe/Doen maec
te hem die coninc op/eñ ſat in dye poorte
Eñ men ſeit alle dē volc Siet/dye coninc
ſit in die poorte Doē quā allet volck voor
dē coninc. Mer Iſrael was geulucht elc
in ſijn tente

Eñ allet volc in allē ſtāmē Iſrael twiſ
C tede eñ ſprakē. Die coninc heeft ons ver-
loſt vāder hāt onſer vyāden/eñ verloſte
ons vāder Philiſteē hāt/eñ heeft wt den
lāde moetē vluchtē voor Abſalom/Dus
is Abſalom geſtoruē indē ſtrijdt/dyē wy
ouer ons geſalft haddē/waer om ſijt ghi
nv ſo ſtille/dat ghi dē coninck niet weder
en haelt Die coninc ſeinde tot Zadok eñ
Abiathar dē prieſterē/eñ dede hen ſeggē
Spreect met den ouders Iuda ende ſegt
waer omme wildi ghi de leſte ſijn/den co
ninc weder te halē in ſijn huys/wāt dye
redene alles Iſraels was voor dē coninc
comē in ſijn huys/ghi ſijt mijn broeders
mijn been eñ mijn vleeſch/waer om wil
di ghi dā die leſte ſijn dē coninc weder te
halē? Eñ ſegt tot Amaſa En ſijt ghi nyet
mijn been eñ mijn vleeſch God doe v dit
eñ dat/waer ghi niet velthooftlieden en
ſult ſijn voor mi v leef dage lanc in Ioabs
ſtede.

h.re.h.b Eñ hi neichde dat hert alle der man-
nē Iuda als eēs mās/eñ ſi ſeyndē henen
tottē coninc Compt weder ghi eñ alle v
knechtē. Alſo quā die coninck weder/Eñ
doē hi aē die Iordane quā/ſo warē die mā
nē Iuda tot Gilgal gecomē/om af te trec
ken/dē coninc te gemoete/dat ſi dē coninc
ouer die Iordane ſoudē leidē/Eñ Semei
die ſone Gera des ſoons Iemini/dye tot
Bahurim woonde/haeſtede hē eñ trock
mettē mānē Iuda af/dē coninc David te
gemoete/eñ daer warē duſent mannen
met hē vā BēIamin/daer toe ooc Ziba
die knape wt dē huſe Saul/met ſinē vijf
tien ſonē eñ twintich knechtē/eñ ſpoedē
hen door die Iordane voor dē coninc wech
eñ maectē dat verre/dat ſi dat geſin des
conincs ouer ſoudē voerē eñ doē dat hen
behaechde.

Semei die ſone Gera viel voor dē co- D
ninc neder/doē hi ouer die Iordane voe-
re/eñ ſprac tottē coninck Mijn heere/en
rekēt mi die miſdaet niet toe/eñ en ghe-
dēct niet dat v knecht v lidē ;aen dede/in
dien dage Doē mijn heere coninc wt Ie-
ruſalem ginc/eñ dye coninc en neme dat
niet ter hertē/wāt v knecht bekēt dat ic
geſondicht hebbe/eñ ſiet Ic bē heden die
eerſte gecomē onder dē geheelē huſe Io
ſephs/dat ic minē heere dē coninc te ghe E
moete af trock

Mer Abiſai die ſone SeruIa ātwoor
de eñ ſprac En ſoude Simei daer om niet
ſteruen/daer hi toch dē geſalfdē des HE
REN geuloect heeft? David ſprac/Wat
heb ic met v lieden te doen ghi kinderen
ZeruIa/dat ghi my heden tot Sathan
wilt werden Soude heden yemant ſter
uen in Iſrael? Meint ghi dat ick niet en
weet dat ic heden een coninc geworden
ben ouer Iſrael? Eñ dye coninc ſprac tot
Simei ghi en ſult niet ſteruen eñ dye co-
ninc ſwoer hem

Mephi Boſeth die ſoon Saul quam
ooc af dē coninc te gemoete/Eñ hi en had
ſine voetē noch ſinē baert niet ſcoon ghe
maect/eñ ſine cleederē niet gewaſſen vā
dien dage aen doen die coninc wech ghe
gaen was/totten dage toe dat hi met vre
de quam. Als hi nv tot Ieruſalem quam
om den coninc te ghemoete te gaen/ſoo
ſprack dye coninck tot hem/Waer om
en ſijt ghi niet met mi ghetrocken Me-
phi Boſeth? Ende hi ſprack Mijn heere
coninck/mijnen knecht dye heuet zeer

õrechtelic met mi geleeft. Wãt v knecht
dacht/ic wil enẽ eſelſaplẽ/eñ dair op ridẽ
eñ tottẽ coninc treckẽ:wãt v knecht is lã/
Daer toe heeft hi uwẽ knecht ouer ghe-
dragen voor minẽ heere dẽ coninc/ Mer
mijn heere dye coninc is als een enghel
Gods/eñ mach doẽ wat hem behaecht/
Wãt alle mijns vaders huys en is nyet
geweeſt dan liedẽ des doots voor minen
heere dẽ coninc. So hebdi uwen knecht
geſet/onder die/ die op v tafele eten wat
ii.re.xvi c heb ic voorder gerechticheit oft voorder
ge.xxxiiii b te roepẽ aen den coninc? De coninc ſprac
beſ.xvi.b. tot hem. Wat ſpreeckt ghi noch voorder
vã uwẽ dingẽ? Ic heb geſeit/Deelt ghy
eñ Sibo den acker/met malcãderẽ Me
phiboſeth ſprac tottẽ coninc Ghi neemt
F ooc altemale wech/na diẽ mijn heere co-
ninc met vredẽ thuis gecomẽ is
Eñ Barſillai de Gaddijt quam af vã
Roglim/eñ leide dẽ coninc ouer die Jor-
dane/dat hi hẽ in dye Jordane ghelepde
ſoude doẽ/eñ Barſillai was ſeer out/wel
tachentich iaer/hi hadde dẽ coninc beſor
get die wile dat hi tot Mahanaim was/
wãt hi was een zeer degelic man/Eñ de
coninc ſprac tot Barſillai/Ghij ſult met
mi ouer treckẽ/Ick wil v bi mi beſorgen
te Jeruſalẽ/Maer Barſillai ſprac totten
coninc/Wat iſt dat ic noch te leuẽ hebbe/
dat ic mettẽ coninc op te Jheruſalẽ ſoude
treckẽ/Ic ben hedẽ tachentich iaer oudt.
Hoe ſoude ick onderkennẽ wat goet ofte
quaet is/oft ſmakẽ wat ick e te oft drinck
of horẽ wat die ſangers oft ſangerſen ſin
gẽ? Waer om ſoude v knecht mijnẽ here
den coninc voorder beſwarẽ? V knecht
G ſal weinich mettẽ coninc ouer die Jordaẽ
gaẽ/Waer om wil mi die coninck ſulcke
vergeldinge doẽ? Laet uwẽ knecht we-
der omme keerẽ/dat ic in mijnder ſtadt
ſterue/by mijns vaders eñ mijns moe-
ders graft/Siet/daer is v knecht Cime-
ham die laet met minẽ heere dẽ coninck
ouer treckẽ eñ doet hẽ wat v wel beualt
Die coninc ſprac/Cimehã ſal met mi
ouer treckẽ/eñ ic wil hem doẽ wat v wel
behaecht/Ooc al wat ghi aẽ mi verkieſt
wil ic v doẽ Eñ doẽ allet volc ouer de Jor
dane gegaen was/eñ die coninck ooc/ſo
cuſte die coninc Barſillai eñ ſeegende hẽ
eñ hi keerde weder tot ſine plaetſe/ende
dye coninck trock ouer tot Gilgal/ende
Cimeham die trock oock met hem/ende
allet volc Juda hadde dẽ coninc ouer ge-
lept/mer des volcs Iſrael en was maer
die helfte daer
Eñ ſiet doe quamẽ alle die mannẽ Iſ
rael tottẽ coninc/eñ ſeidẽ tot hem/Waer
om hebbẽ v onſe broeders/dye mãnẽ vã
Juda geſtolẽ/eñ hebbẽ dẽ coninc eñ ſijn
huis/ouer die Jordane geleit/eñ alle mã
nen Dauids met hẽ? Doẽ ãtwoordẽ dye
van Juda/diẽ van Iſrael Die coninc be-
hoort ons na toe. wat ſijt ghi gram daer
om/meynt ghi dat wi vã dẽ coninc voet-
ſel/ofte giftẽ ontfãgẽ hebbẽ? So ãtwoor
den dã die vã Iſrael/dien van Juda/ende
ſeiden/wi hebbẽ tiẽ mael meer biden co-
ninc/Daer toe ooc bi Dauiden/dan ghi/
Waer om hebdi mi dan ſo cleyn geacht/
dat dat onſe niet dat eerſte geweeſt en is
onſen coninc te halen? Maer dye vã Ju- A
da ſprakẽ harder dã die van Iſrael.

Dat.xx.Capittel.

Ende daer was een vermaert Be-
lials man die hiet Seba/een ſoon Bichri
eens mans van Jemini/die blies die ba-
ſuyne eñ ſprac/Wi en hebben gheẽ deel
aen Dauid/noch erfeniſſe aen den zoone
Iſai/elck heffe hẽ tot ſijnder tentẽ/O Iſ
rael/Doẽ viel alle man van Dauid in Iſ
rael/eñ volchden Seba den ſone Bichri
Maer die mannẽ Juda hinghẽ aen Da
uid harẽ coninc/vander Jordanẽ aen tot
Jheruſalem toe
Doẽ dye coninc Dauid thuys quã tot B
Jeruſalẽ/nam hi die tien concubinẽ dye
hi gelaten hadde om dat huys te bewa-
ren/eñ dedeſe in een bewaringhe/eñ be
ſorchdeſe Maer hi en beſliepſe niet/ende
ſi waren alzoo beſlotẽ/tot aen harẽ doot/
eñ leef dẽ weduwen.
Eñ dye coninc ſprac tot Amaſa Roept
mi te ſamen alle mannen in Juda opten
derdẽ dach/eñ ghi ſult hier ooc ſtaẽ Ende
Amaſa ginc om Juda te roepen/Eñ den
tijt verdrooc hem die hi hem geſet hadde
Eñ Dauid ſprac tot Abiſai Nu ſal õs Se
ba dye ſoon Bichri meer leets doen dan i.re xvic

Absalom Neemt ghi die knechtē ws hee
rē eñ iaecht hē na op dat hi nyewers vas
te stedē voor hē en vijnde eñ ontloope wt
onsen oogē/Doē trockē wt hē na/die mā
nē Joab/daertoe dye Chreti eñ Pleti/eñ
alle sterckē. Maer si trockē wt vā Jeru
C salē om Seba dē sone Bichri na te iagen

Maer doē si bidē grootē steē te Gibeō
waren/so quā Amasa hen te gemoete/eñ
Joab was gegordet ouer sijn cleet/dat hi
aē hadde/eñ hadde daer een sweert ouer
gegordt dat hinc aē sijn sijde inder scedē
dat ginc lichtelic wt eñ in/Eñ Joab sprac
tot Amasa Vrede met v mijn broeder/eñ
Joab vaette Amasa met sijnder rechter
hant/bidē baerde/dat hi hē cussen soude
ij.re.ij.a. Eñ Amasa en nam des sweerts geē wa
re in die hant Joab/eñ hi stac hē daer me
de in sine liese/alsō dat sijn ingewant op
ter aerdē scudde/eñ hi en gaf hē geenen
steec meer eñ hi sterf.

Joab eñ sijn broeder Abisai iaechden
Seba dē soon Bichri na/eñ eē vādē kna
pen Joab trat neffens hē eñ sprac/Trot
te eñ eē make hē aē Joab/eñ doe hem bi
D David na Joab? Amasa lach int bloet ge
wentelt/middē opter stratē/Maer doen
eē sach dat allet volc daer bleef staē/dede
hi hē vāder stratē op dē acker/eñ wyerp
cleederē op hē wāt hi sach. dat wie aē hē
quā bleef staē Als hi nv vāder stratē ghe
daē was/so volchde alle mā Joab na/om
Seba dē soon Bichri na te iagen.

Eñ hi trac door alle stāmē Israhel tot
Abel eñ Beth Maacha eñ gheheele Ha
berim/Eñ si vergaderdē hen eñ volchde
hē na eñ quamē eñ beleiden hē tot Abel
eñ Beth Maacha/eñ maectē een beschut
sel om de stat/eñ gingē aē die muerē/Eñ
E allet volc dat met Joab was/stormde/eñ
wilde die muerē neder worpen.

Doe riep eē wise vrouwe wt der stat
Hoort. Hoort/segget tot Joab dat hi her
F waerts come/ic wil met hē sprekē/Ende
doē hi tot haer quā/so sprack dye vrouwe
Sijt ghi Joab? Hi seide. Ja/Si sprack tot
hē/hoort die redē uwer maertē. Hi sprac/

ic hoore Si seide. Voortijts seidemē/Wie
vragē wil die vrage tot Abel/eñ so vgincr
wel/Dit is die redelike eñ getrouwe stat
in Israel/eñ ghi wilt die stadt dooden/eñ
die moeder in Israel/Waer omme wildi
dat erfdeel des HEREN verslinden?

Joab antwoorde eñ sprac dat si verre
van mi/dat ic verslindē eñ verderuē sou
de. Het en heeft hē alsoo nyet/Maer een
man vandē gebercht Ephraim ghehee
ten Seba dē soon Bichri heft hem op te
gen den coninc David Geeft den seluen G
alleen herwaerts soo wil ic vander stadt
treckē Die vrou sprac tot Joab/Siet sijn
hooft sal tot v ouer die muere geworpen
werden. Eñ die vrouwe quam in tot alle
den volcke met haerder wijsheyt/Eñ si
hieuwē Seba den sone Bichri dat hooft
af/eñ wierpent tot Joab Doen blyes hy
die basuynen eñ si stropden hen vander
stadt/elc in sijn tente/Maer Joab quam
weder te Jerusalem totten coninck

Joab was ouer dat gheheel heyr/Be
naia/die soon Joiada was ouer die Chre
ti ende Pleti/Adoram was rentmeester
Josaphat de soon Ahilud was Cancelier
Seia was scriuer/Zadok ende Abiatar
waren priesteren/Daer toe was Ira die A
Jairite Davids priester

Dat.xxi. Capittel

HEt wert oock eenen dyeren tijt/in
Davids tijden drie iaer aen malcā
deren/Ende David sochte dat aensichte
des HEREN/Ende die HERE sprack
om Sauls wil ende om des bloets huys
wil/dat hi die Gibeoniten ghedoot heeft
Doen liet die coninc die Gibeoniten roe
pen/ende sprac tot hen/die Gibeonitē en
waren niet vanden kinderē Israel/mer
ouer bleuen van die kinderen der Amo
riten/maer die kinderen Israel hadden
hen gesworen/ende Saul sochtse te slaē/
in sine zeloosheit oft gramnighe iyefde
voor die kinderen Israel ende Juda/dus
sprac dan David totten Gibeoniten/wat
sal ick v doen? Si spraken totten coninck
Den man die ons verdorven ende dit nie
te ghedaen heeft/sullen wi vernielē/dat B
hem niet en bliue in allen den palen vā

ōrechtelic met mi geleeft. Wāt v knecht
dacht/ic wil enē eselsaplē/eñ dair op ridē
eñ tottē coninc treckē: wāt v knecht is lā/
Daer toe heeft hi uwē knecht ouer ghe-
dragen voor minē heere dē coninc/ Mer
mijn heere dye coninc is als een enghel
Gods/eñ mach doē wat hem behaecht/
Wāt alle mijns vaders huys en is nyet
geweest dan liedē des doots voor minen
heere dē coninc. So hebdi uwen knecht
geset/onder die/ die op v tafele eten wat
ij.re.xvi c heb ic voorder gerechticheit oft voorder
ge.xxxiij b te roepē aen den coninc? De coninc sprac
hes.xvi.b. tot hem. Wat spreeckt ghi noch voorder
vā uwē dingē? Ic heb geseit/Deelt ghy
eñ Sibo den acker/met malcāderē Me
phiboseth sprac tottē coninc Ghi neemt
F oor altemale wech/na diē mijn heere co-
ninc met vredē thuis gecomē is
Eñ Barsillai de Gaddijt quam āf vā
Roglim/eñ leide dē coninc ouer die Jor-
dane/dat hi hē in dye Jordane ghelepde
soude doē/eñ Barsillai was seer out/wel
tachentich iaer/hi hadde dē coninc besor
get die wile dat hi tot Mahanaim was/
wāt hi was een zeer degelic man/Eñ de
coninc sprac tot Barsillai/Ghij sult met
mi ouer treckē/Ick wil v bi mi besorgen
te Jerusalē/Maer Barsillai sprac totten
coninc/Wat ist dat ic noch te leuē hebbe/
dat ic mettē coninc op te Jherusalē soude
treckē/Ic ben hedē tachentich iaer oudt.
Hoe soude ick onderkennē wat goet ofte
quaet is/oft smakē wat ick e te oft drinck
of horē wat die sangers oft sangersen sin
gē? Waer om soude v knecht mijnē here
den coninc voorder beswarē? V knecht
G sal weinich mettē coninc ouer die Jordaē
gaē/Waer om wil mi die coninck sulcke
vergeldinge doē? Laet uwē knecht we-
der omme keerē/dat ic in mijnder stadt
sterue/by mijns vaders eñ mijns moe-
ders graft/Siet/daer is v knecht Cime-
ham die laet met minē heere dē coninck
ouer treckē eñ doet hē wat v wel beualt
Die coninc sprac/Cimehā sal met mi
ouer treckē/eñ ic wil hem doē wat v wel
behaecht/Oock al wat ghi aē mi verkiest
wil ic v doē Eñ doē allet volc ouer de Jor
dane gegaen was/eñ die coninck ooc/so

custe die coninc Barsillai eñ seegende hē
eñ hi keerde weder tot sine plaetse/ende
dye coninck trock ouer tot Gilgal/ende
Cimeham die trock oock met hem/ende
allet volc Juda hadde dē coninc ouer ge-
lept/mer des volcs Israel en was maer
die helfte daer
Eñ siet doe quamē alle die mannē Is
rael tottē coninc/eñ seidē tot hem/Waer
om hebbē v onse broeders/dye mānē vā
Juda gestolē/eñ hebbē dē coninc eñ sijn
huis/ouer die Jordane geleit/eñ alle mā
nen Dauids met hē? Doē ātwoordē dye
van Juda/diē van Israel Die coninc be-
hoort ons na toe. wat sijt ghi gram daer
om/meynt ghi dat wi vādē coninc voet-
sel/ofte giftē ontfāgē hebbē? So ātwoor
den dā die vā Israel/dien van Juda/ende
seiden/wi hebbē tiē mael meer biden co-
ninc/Daer toe ooc bi Dauiden/dan ghi/
Waer om hebdi mi dan so clepn geacht/
dat dat onse niet dat eerste geweest en is
onsen coninc te halen? Maer dye vā Ju- A
da sprakē harder dā die van Israel.

Dat. xx. Capittel.

E Nde daer was een vermaert Be-
lials man die hiet Seba/een soon Bichri
eens mans van Jemini/die blies die ba-
supne eñ sprac/Wi en hebben gheē deel
aen Dauid/noch erfenisse aen den zoone
Isai/elck heffe hē tot sijnder tentē/O Is
rael/Doē viel alle man van Dauid in Is
rael/eñ volchden Seba den sone Bichri
Maer die mannē Juda hinghē aen Da
uid harē coninc/vander Jordanē aen tot
Jherusalem toe
Doē dye coninc Dauid thuys quā tot B
Jerusalē/nam hi die tien concubinē dye
hi gelaten hadde om dat huys te bewa-
ren/eñ dedese in een bewaringhe/eñ be
sorchdese Maer hi en besliepse niet/ende
si waren alzoo beslotē/tot aen harē doot/
eñ leef dē weduwen.
Eñ dye coninc sprac tot Amasa Roept
mi te samen alle mannen in Juda opten
derdē dach/eñ ghi sult hier ooc staē Ende
Amasa ginc om Juda te roepen/Eñ den
tijt verdrooc hem die hi hem geset hadde
Eñ Dauid sprac tot Abisai Nu sal ōs Se
ba dye soon Bichri meer leets doen dan i.re xvic

Absalom Neemt ghi die knechtē ons hee
rē eñ iaecht hē na op dat hi niet wers vas
te stedē voor hē en vijnde eñ ontloope wt
onsen oogē/Doē trockē wt hē na/die mā
nē Joab/daertoe dye Chreti eñ Pleti/eñ
alle sterckē.Maer si trockē wt vā Jeru.
C salē om Seba dē sone Bichri na te iagen

Maer doē si bidē grootē steē te Gibeō
waren/so quā Amasa hen te gemoete/eñ
Joab was gegordet ouer sijn cleet/dat hi
aē hadde/eñ hadde daer een sweert ouer
gegordt dat hinc aē sijn sijde inder sceedē
dat ginc lichtelic wt eñ in/Eñ Joab sprac
tot Amasa Vrede met u mijn broeder/eñ
Joab vaette Amasa met sijnder rechter
hant/bidē baerde/dat hi hē cussen soude
iij.re.ij.a. Eñ Amasa en nam des sweerts geē wa.
re in die hant Joab/eñ hi stac hē daer me
de in sine liese/also dat sijn ingewant op
ter aerdē scudde/eñ hi en gaf hē geenen
steec meer eñ hi sterf.

Joab eñ sijn broeder Abisai iaechden
Seba dē soon Bichri na/eñ eē vādē kna.
pen Joab trat neffens hē eñ sprac/Trot.
te eñ eē make hē aē Joab/eñ doe hem bi
D David na Joab?Amasa lach int bloet ge
wentelt/middē opter stratē/Maer doen
eē sach dat allet volc daer bleef staē/dede
hi hē vāder stratē op dē acker/eñ wierp
cleederē op hē wāt hi sach.dat wie aē hē
quā bleef staē Als hi nu vāder stratē ghe
daē was/so volchde alle mā Joab na/om
Seba dē soon Bichri na te iagen.

Eñ hi trac door alle stāmē Israhel tot
Abel eñ Beth Maacha eñ gheheele Ha
berim/Eñ si vergaderdē hen eñ volchde
hē na eñ quamē eñ beleiden hē tot Abel
eñ Beth Maacha/eñ maectē een bescut
sel om de stat/eñ gingē aē die muerē/Eñ
E allet volc dat met Joab was/stormde/eñ
wilde die muerē neder worpen.

Doe riep eē wise vrouwe wt der stat
Hoort.Hoort/segget tot Joab dat hi her.
F waerts come/ic wil met hē sprekē/Ende
doē hi tot haer quā/so sprack dye vrouwe
Sijt ghi Joab?Hi seide.Ja/Si sprack tot
hē/hoort die redē uwer maertē.Hi sprac/

ic hoore Si seide.Voortijts seidemē/Wie
vragē wil die vrage tot Abel/eñ so vgin(c)t
wel/Dit is die redelike eñ getrouwe stat
in Israel/eñ ghi wilt die stadt dooden/eñ
die moeder in Israel/Waer omme wildi
dat erfdeel des HEREN verslinden?

Joab antwoorde eñ sprac dat si verre
van mi/dat ic verslindē eñ verderuē sou.
de.Het en heeft hē alsoo niet/Maer een
man vandē geberchte Ephraim ghehee
ten Seba dē soon Bichri heft hem op te
gen den coninc David Geeft den seluen G
alleen herwaerts soo wil ic vander stadt
treckē Die vrou sprac tot Joab/Siet sijn
hooft sal tot u ouer die muere geworpen
werden.Eñ die vrouwe quam in tot alle
den volcke met haerder wijsheyt/Eñ si
hieuwē Seba den sone Bichri dat hooft
af/eñ wierpent tot Joab Doen bliesen hy
die basuynen eñ si stroyden hen vander
stadt/elc in sijn tente/Maer Joab quam
weder te Jerusalem totten coninck

Joab was ouer dat gheheel heyr/Be
naia/die soon Joiada was ouer die Chre
ti ende Pleti/Adoram was rentmeester
Josaphat de soon Ahilud was Cancelier
Seia was scriuer/Zadok ende Abiatar
waren priesteren/Daer toe was Jra die A
Jairite Davids priester

Dat.xxi.Capittel

HEt wert oock eenen dyeren tijt/in
Davids tijden drie iaer aen malcā
deren/Ende David sochte dat aensichte
des HEREN/Ende die HERE sprack
om Sauls wil ende om des bloets huys
wil/dat hi die Gibeoniten ghedoot heeft
Doen liet die coninc die Gibeoniten roe
pen/ende sprac tot hen/die Gibeonitē en
waren niet vanden kinderē Israel/mer
ouer bleuen van die kinderen der Amo.
riten/maer die kinderen Israel hadden
hen gesworen/ende Saul sochtse te slaē/
in sine zeloosheit oft grammighe lyefde
voor die kinderen Israel ende Juda/dus
sprac dan David totten Gibeoniten/wat
sal ick u doen?Si spraken totten coninck
Den man die ons verdorven ende te nie B
te ghedaen heeft/sullen wi vernielē/dat
hem niet en bliue in allen den palen vā

Israel/Geeft ons seuē mannē wt sinen
huyse/dat wise dē HEERE hāgē tot Gi-
bea Sauls des wtuercorenē des HEE-
REN/die coninc sprac ick salse v gheuen

Maer die coninc spaerde Mephi-Bo-
seth/den soon Jonathan des soons Saul
om des eedts wille des HEEREN die
tusschen hen was/te wetē tusschen Dauid
eñ Jonathan den soon Saul/Maer die
twee sonen Rizpa/der dochter Aia/dye-
se Saul ghebaert hadde/Armoni ende
Mephiboseth.daer toe die vijf sonē Mi-
chal der dochter Saul/die si Adriel ghe-
baert hadde/den sone Barsillai des Ma
halothiters/nam die coninck eñ gasse in
die handē der Gibeonitē/die hingēse op-
ten berch voor den HERE .Aldus vielē
dese seuē teenē male/eñ storuē inder tijt
des eerstē oogsts/als die gersten oogsts
aengaet

Doe nā Rizpa die dochter Aia eenen
sack eñ spreide die optē steē int begin des
oogsts/tot dat water vandē hemel op hē
druppte eñ en liet die vogelē des hemels
daechs daer op niet rusten/noch snachts
C die dierē des velts/Eñ het wert Dauidē
geboodschapt wat Rizpa die dochter Aia
Sauls concubine gedaē hadde

Eñ Dauid ginc henē eñ nā die gebeētē
Saul eñ die gebeētē Jonathā sijns soōs
vādē borgeren tot Gabes in Gilead/die
se vāder stratē Bethsan gestolen haddē/
daerse die Philisteē henē gehangē had-
dē/inder tijt doē die Philisteē Saul sloe-
gen optē berch Gilboa/eñ brachtse van
daer opwaerts/ende vergaderdese te sa
men/mettē gebeētē der gehangenē/Eñ
begroeuē die gebeēten Sauls ende sijns
soons Jonathan indē lāde BēJamin ter
sidē indē graue sijns vaders Kis.Eñ de
dent also het die coninc ghebodē hadde/
Also wert God na desen den lāde weder
versoent.

D Maer daer verhief hē weder een oor
.xx.xvij.a. loghe vandē Philisteen tegen Israel/eñ
Dauid troc af/eñ sijn knechtē met hē/eñ
stredē teghen die Philisteen/Eñ Dauid

wert moede/eñ Jesbitenob/die een was
vanden kinderen Rapha/ende dat ghe-
wichte sijnder spiesen was drie hondert
ghewichten metaels/eñ hi had een nieu
harnasch aen/die gedacht Dauidē te slaē
Maer Abisai die sone Zeruia halp hem
eñ sloech den philisteeus doot/Doe swoe
ren die mannē Dauiden ende spraken
Ghi en sult niet meer met ons wttreckē
inden strijdt/op dat die keersse in Israhel
niet wt en gae.

Doen stont daer noch een oorloge op
te Noba tegen die Philisteē/Doē sloech
Sebechai die Husathijt/dien Saph/dye
welcke der kinderē Rapha ooc een was

Ende het verhief noch een oorloghe/
tot Gob teghen de Philisteen/diē sloech
Elhanan die sone Jaere Orgim/eē Bet
lehemijt/den Goliath den Gethiter/die
welcke een spies hadde/der welcker staf
was als eenen weef boom

Ende daer stondt noch een oorloghe
op te Gath/daer was een twist man/die
hadde ses vingheren aen sijne handen/
ende ses teenen aen sijnen voeten/dat is
vierentwintich int ghetal/ende hij was
oock gheboren van Rapha/ende doen hi
Israel spijt seyde/zoo sloech hem Jonatā
de sone Simea des broeders Dauid/De
se vier waren Rapha te Gath gheboren
ende vielen door die handt Dauid /ende
sijnre knechtē.

Dat.xxij.Capittel

ENde Dauid sprac voor dē HERE/
die woorden des lyedts/inder tijt A
doen hem die HERE verlost hadde van
der hant alle sijnder vianden/ende van
der hant Saul ende seide

Die HERE is mijnen steen/ende
mijn casteel/ende mijn salichmaker.

God is mijn outheit/ick wil op hem
betrouwen/mijnen schildt/ende hoorne
mijnder salicheit/mijn bescuddere ende
mijn toeulucht/mijn behouder/vander
boosheit suldi my helpen.

Ick wil den HERE met lof aenroe
pen/so zal ick van minen vianden verlost
worden

Want broeckē des doots hebben mi
omuaen/eñ die beken Belial hebben mi
verscrict
Strickē der hellē hebbē mi omuaē/
eñ nettē der doot hebbē mi verrascht
Als ic benaut bē so wil ic dē HEERE
aēroepē/eñ minē God aēroepē/soe sal hi
mine stēme verhoorē/vā sinē heilighē tē
pele/eñ mijn gecrijsch voor sinē ooren
Die aerde heeft haer beweecht.ende
gebeeft/eñ die fundamēten des hemels
hebbē hen gescuddet/want hi is vertee-
rende gram
Roocr ginc vā sijnder nuesen/eñ ver-
slindēde vyer/vā sinē aēsichte/kolen sijn
van hem aen gesteken
Hi heeft dē hemel geneycht/eñ is der
af gedaelt/eñ dōcker wast ōder sinē voetē
B Eñ hi is op Cherub gesetē/eñ heeft ge
vloghen/eñ hi is gheuallen op die vede-
ren des wints
Eñ hi sette om hē duysternisse/tot ee-
ne tēte/dicke waterē inde wolckē d̄ locht
Vanden schijnsel voor hem onstaken
die vierrolen
Die HEERE sal dominerē vāden he-
mel/eñ die alder hoochste sal sijne stēme
gheuen.
Hi sal sine pilē schietē/eñ die verstrop
en/hi sal hagelē/eñ salse scouwel maken
Eñ die wtstortingē der zee openbaer
den hen/eñ die fundamētē des aertrijcs.
opēden hen/door dat straffen des HEE-
REN/eñ door den adem des geests sijn-
der gramscappen
Hi sal vāder hoochtē seindē eñ mi ont
faen/eñ wt vele waterē trecken.
Hi sal mi verlossen van minē sterckē
vianden/vā diē die mi hatē/wāt si sijn mi
te machtich
Si sijn mi voorcomē inder tijt mijns
ongeuals/eñ dye HEERE is mijn stuen-
sel gheworden.
Hi heeft mi wt gelept in die breetheit
Hi salder mi wt treckē/wāt hi heeft lust
tot mi
Eñ de HEERE sal mi weder geuē na
mine gerechticheit/eñ sal mi betalen na
die reinicheyt mijnder handen
C Wāt ic hebbe die wegen des HEE

REN gehouden/eñ en bē niet ongodlic
geworden tegen minen God.
Want alle sine oordeelē hebbe ic voir
mi/eñ sine seden en hebbe ic van mi niet
ghelaten
Daer om sal ick hem onbeulect sijn/
eñ sal mi wachten voor mine misdaet/so
sal mi die HEERE weder geuen na mijn
ner gherechticheit/eñ na mijnder reinic
heyt in sinen oogen.
Bi die heilighen suldi heilich sijn/eñ
biden genen die sonder vlecke sijn/suldy
onbeulect sijn/Biden reinen sult ghi rey
ne sijn/ende biden verkeerden sult ghij
verkeert sijn.
Want ghi sult dat alendich volck za
lich makē/ende met uwen oghen die ho-
ghe vernederen
Want HEERE ghi sijt mijn licht/dye
HEERE verlichte daer mede mijne duis
ternisse
Wandt door v wil ick ghewapent lopē
Ende door minen God ouer die mueren psal.xvij.
springhen
Goods weghen dye zijn onbeulect.
des HEEREN redenen zijn doore dat
vier ghe proeft/hi is eenen schilt/allē den
gheuen die in hem betrouwen:
Want waer is een God anders dan de psal.xvij.
HEERE? oft waer is een onthout sonder
onse God?
God heeft mi ghesterct met crachte/
ende heeft mi eenen wech gheeffent son
der vlecke.
Hi heeft mijne voeten ghelijcket den
hiertte/ende hi heeft mi op die hoochten
ghestelt/hi leert mine handē strijden/eñ
drijft den stalen boghe mijnder armen
Ende sult my gheuen eenen schildt/
uwe zalicheit/ende uwe saechtmoediche
de sullen my vermeerderen
Ghi hebt mine ganghen onder my
breet ghemaect/ende mijne scenen ofte
knokelen en hebbē niet gheslibbert.
Ick wil mine vianden veruolghen/ D
ende die verdoen/ende ic en wil niet we-
der om keeren/tot dat icse verniele.
Ick wilse verslinden ende in stucken
slaen/dat si niet op en comen/mer sullen
voor mine voeten vallen.

Ghi hebt mi met cracht ghegordet tot
D ten strijt/si sullē crommē onder my/dye
hen tegen mi oprechten.

Ghi hebt mi mijn viādē in die vlucht
gegeuen/dat icse verstoor die mi haten

Si sullen roepē maer daer en is geē
salichmaker/totten HERE maer hi en
antwoort hen niet.

Ick wilse in stuckē slaē als stof opter
aerdē/eñ slijc optē stratē wil ickse dunne
maken/eñ wtbreiden

sal:xvij. Ghi hebt mi verlost vādē twist mijs
volcs/eñ sult mi behueden tot een hooft
onder die heidenē/een volc dat ic niet en
kende/dat sal mi dienen

Die vreemde kinderen hebben my
verlochent/si sullen mi gehoorsaem sijn
als si hooren sullen

Die vreemde kinderē sijn verout eñ
sullē v benauwē met harē gordē die HE
RE leeft/eñ ghebenedijt si mijn onthou-
der/eñ die stercke God mijnder salicheit
werde verhoocht

God geeft mi die wrake eñ worpt die
volcken onder mi.

Hi leit mi wt vā minē viandē/eñ vā-
den genē die hē tegē mi op rechtē/suldy
mi verhogē/eñ vādē piliken mānē suldy
mi verlossen

Daer om wil ic v dancken HEERE
onder die heydenen/eñ uwen name lof
singhen

Die daer groote salicheit doet sinē co
ninc/eñ ontfermherticheit doet aen sinē
ghesalf den David/eñ aen sine saet inder
eewicheit

Dat.xxiij.Capittel.

A Dit sijn dye leste woorden Davids
David die sone Isai sprac/Die mā
die tot eenen gesalf dē Gods Jacob op ge
recht is eñ eē lieflike dichter Israel sprac
Die geest des HEEREN heeft door mi
gesproken/eñ sijn wt sprekē is door mine
tōge gesciet Hi sprac die God Israel heeft
mi gesprokē/ōthouder Israel/die regeer
der onder dē mēschē/die gerechte heer-
scher inder vreesen Gods Gelijc dz licht
is aenden morghen als die sonne opgaet
also dat voir haer schijnsel gheen wolcke
en blijft/eñ soo dat gars siet opter aerdē

vādē reegē so sal mijn huis sijn bi Gode
Want hi heeft een eewich verbont met
mi ghemaect/ouer al spoedich eñ verse-
kert Want dat is al mijn salicheit/eñ alle
lust/dat het sal wasschen/Maer die Beli-
al sal geheelic eñ alte male wt gheroept
werdē als doornē/datmē niet daer af en
behoude/Eñ diese sullē aen tasten/sullen
se met iseren eñ spiesen vernielen eñ mē
salse met vier verbernē/dat si op houden

Dit sijn die namen der stercker man
nen David/Jasabeā dye soon Hachmo-
ni/die principaelste ōder dē driē/dye sine
spiese op hief/eñ versloech acht hondert
teenen male

Na hem was Eleasar die sone Dodi/
des soons Ahohi/onder den drien vromē
met David/doē si die Philisteē bescimtē
eñ aldaer vergadert waren totten stride
eñ die mannen Israel af trocken/Doen B
stont hi/eñ sloech dye Philisteen/tot dat
sine hant moede aent sweert verstijfde/
Eñ die HERE gaf een groote salicheyt
tot dier tijt/also dat het volc hē om keer-
de na hem/om te roouen.

Na hem was Samma die soon Age
des Harathiten/Doē die Philisteen hen
vergaderdē in een rotte/eñ aldaer was
eē stuc ackers vol wickē/eñ dz volc vluch-
te voor die Philisteen Doē terde hi mid-
den op dat stucke eñ verlostet/eñ sloech
die Philisteē/Ende God gaf een groote
salicheit..

Eñ dese drye principaelste onder der-
tich quamen af inden oogste/tot Davidē
inden holle Adullam/ende die rotte der C
Philisteen laghen inden nederen lande
Rephaim/David was op die tijt in dye
borchte/maer der Philisteen volck lach
tot Bethlehem/Ende David werdt lus
tich ende sprac Wie wil mi te drinckē ha-
len vanden water wt den putte te Beth
lehem onder die poorte/Doen inbraken
die drie vrome mannen inden leger der
Philisteen/ende putten ofschepten van
den water wt den putte te Bethlehem/
onder die poorte/eñ droegēt ende brach
tent aen Daviden/Maer hij en wildes
nyet drincken/Maer hy goodt voor den
HEERE/eñ sprack/dat laet dye HEE

RE verre van mi sijn dat ic dat doen sou
de/en ist niet dat bloet der mānē die hair
leuē gewaecht hebbē eñ derwaerts ghe
gaē sijn/eñ hi en wildes niet drīckē/Dat
dedē die drie alder vroomste

Abisai Joabs broeder die soō Zeruia
was ooc een principaelste onder dē drien
hi hief sijn spiese op eñ sloecher drie hon-
dert/eñ was ooc vermaert onder dē driē
eñ die heerlicste onder den drien/eñ was
hare ouerste/maer hi en quam onder dē
drien niet/

Eñ Benaia die soon Joiada/des soōs
Ishail/van grotē dadē/van Kabzeel/die
sloech twee leeuwē der Moabitē/ende
ginc af eñ sloech eenen leeu inden putte
inder sneeu tijt/Eñ sloech ooc eenē Egip
schē grouweliken man/die hadde eē spie
se in sijn hant/Maer hi ginck tot hem af
met eenē stocke/eñ nam dē Egiptenaer
die spiese wt der hant eñ doode hem met
sijns selfs spiese/Dat dede Benaia/die so
ne Joiada/eñ was vermaert onder den
drien vromē/eñ heerliker dā die dertich/
maer hi en quā tottē driē toe niet Eñ Da
uid maecte hem tot eenē heimelikē raet

Asahel die broeder Joab is onder dē
dertigē/Elhanā sijns ooms soō tot Beth
lehē/Sāma die Haradite/Elika die Ha-
rodite/Helez die Paltite/Ira de soō Ikes
des Thekoitē/Abieser de Anthothijt/Me
bunai die Husathijt/Zalmon die Ahohi
te/Maherari die Nethophathite/Heleb
die sone Baena/die Netophathite/Ithai
die sone Ribai vā Gibea der kinderē Bē
Jamin/Benaia die Pirgathonite/Hidai
vāder bekē Gaas/Abialbon de Arbathi
te/Asmaueth die Barhumite/Eliaheba
die Saalbonite/Die kinderen Jasen eñ
Jonatham/Samma die Hararite/Ahiā
die sone Sarar des Hararitē/Elíphelet
die sone Ahasbai des soons Maechathi/
Eliam die sone Achithophel/des Giloni
te/Hezrai die Carmelite/Paerai die Ar-
bite/Jegeal die sone Nathan van Zoba
Bani die Gadite/Zeleg die Ammonite
Naharai die Beerothite dye wapendra-
ger Joabs des soōs Zeruia/Ira die Je

threthe/Gareb die Jethrite/Vria die He
thite/dier is alte samē seuenendertich

Dat.xxiiij.Capittel.

ENde die gramscap des HEREN
verbalch weder teghen Israel/eñ
gaf Dauiden in onder hen/dat hi sprack
Gaet henen telt Israel ende Juda/eñ die A
coninc sprac tot Joab sinen veltHooftmā Para.ij.a
Gaet ront omme in allen stammē Isra-
el van Dan tot Berseba toe/ende tellet
dat volc/op dat ic wete hoe vele dattet is
Joab sprac totten coninc/Dye HERE v
God doe tot desen volcke alsoo het nu is/
noch hondertmael so vele/dat mijn here
die coninc sijnder oogen lust daer aen sie
Maer wat heeft mijn heere die coninck
lust tot deser sacken? Mer des coninxs
woordt ghinc vore tegen Joab/ende dye
hooftlieden des heyrs

Also trock Joab wt/ende die hooftlie
den des heyrs vanden coninck/dat si dat
volck Israel souden tellen/ende si ghin-
ghen ouer die Jordane/eñ legherdē hen
te Aroar ter rechter hant der stadt dye
aen die beke Gath leyt/eñ te Jaeser/eñ
quamē tot Gilead/eñ int neder lāt Had-
si/ende quamen tot Dan Jaan/ende om
Zidon henen/ende quamen totter vas-
ter stadt/Tyro/eñ allen stedē der Heuitē
ende Cananiten/ende quamē wt aē dat
suyden Juda tot Berseba/ende trocken
dat gheheele lant omme/ende quamen B
na neghen maendē ende twintich dagē
te Jerusalem/Eñ Joab gaf den coninck
die summa des volcs dat getelt was Eñ
in Israel warē acht hondertmael dusent
stercke mannen/die dat sweerdt wt troc
ken/ende in Juda vijf hondertmael duy
sent mannen

Ende dat herte sloech Dauidē/doen
dat volck ghetelt was/Eñ Dauid sprac
totten HERE Ick hebbe swaerlick ghe
zondiget/dat ick dat ghedaen hebbe/eñ
nu HERE neemt de misdaet ws knech
tes wech/Want ick heb seer sottelic ghe-
daen/Ende doe Dauid des smorghens
vroech op stont/so quam dat woordt des
HEREN tot Gad dē prophete Dauids
siender/ende sprack/Gaet henen/ende
spreect met Dauiden/Dus spreeckt dye

C HEERE/drie derley bringe ick tot v/Ver
kiest v daer een/dat ic v doe

Gad quam tot David eñ bootscaptet
hem/eñ sprac tot hem/Wilt ghi dat drie
iaer dieren tijt in v lant come:of dat ghij
drie maenden voir uwe vianden vluchtē
moet/eñ dat si v veruolghen:of dat drie
dagen in dinen lande pestilencie si:Dus
beraedt v/eñ siet wat ic wedere segghen
sal den ghenen die mi ghesonden heeft/
David sprac tot Gad/Mi is zeer bange
Da.xiij.c Maer laet mi in die hant des HEEREN
i.para.ij.b vallē wāt sine ontfermherticheit is groot
Ick en wil inder menschen handen niet
vallen

Aldus liet die HERE pestilencie
in Israel comen/van smorghens aen tot
ter ge setter tijt toe/also dat vanden volc
sterf/van Dan tot Bersebatoe/tseuētich
dusent mannen/Eñ doen die enghel/si-
ne hant wt strecte ouer Iherusalem/dat
hise bederuen soude/so beroudet dē HE
RE ouer dat quaet/eñ sprac totten engel
totten verderuer int volc Het is genoch
hout uwe hant nu op/Maer die enghel
des HEEREN was biden dorschuloer A-
ranena des Iebusitē/Maer David doen
hi dē engel sach die dat volc sloech/sprack
hi tottē HERE/Siet ick hebbe gheson
dicht/ick hebbe die misdaet ghedaē/wat
hebben dese schapen gedaen:laet v hāt
tegen mijns vaders huis sijn

Ende Gath quam tot David ter sel
uer tijt/eñ sprac tot hem Gaet opwaerts
D eñ rechtet den HEERE eenen outaer op
in die dorschuloer Aranena des Iebusitē
Aldus so ginc David opwaerts so Gath
ghesept/ende die HERE ghebodē had-
de/Eñ doen Aranena hem ommekeerde
sach hi den coninc met sinen knechtē tot
hem gaen/eñ aenbat op sijn aensicht ter
aerden/ende sprac Waer om comt mijn
heere die coninc tot sinē knechte/David
sprac.Om te copen van v die dorschuloe
ende den HEERE eenen outaer te tim
meren /dat die plaghe vanden volcke op
houde

Maer Aranena sprack tot Daviden
Mijn heere die coninc neme ende offere
Siet daer es een rindt tot eenen brandt-

offer ende sleden ende ghereetscap van
osschen totten houte/Aranena gaft den
coninc al/Ende Aranena sprac totten co-
ninc Die HEERE v God laet v hem aē
gename sijn/Maer die coninc sprac tot A
ranena/Also niet Maer ic wilt v af copē
om sijn gelt Want ic en wil den HEERE
minen God gheen brantoffer doen/dat
ick om niet hebbe/Alsoo cocht David die
dorschuloe/ende dat rindt om vijftich si-
cule siluers ende timmerde den HEERE
aldaer eenen outaer/ende offerde brant
offer ende dootoffer/ende die HEERE
waert den lande versoent/ende die Pla-
ghe hielt op vanden volc Israel

Hier eyn
den die twee boec
ken van Samuel/Die
men anders noemt/dat eerste
ende dat tweede boec der Coninghē
Hier nae volghet dat eerste
boec der Coninghē/Dat
men anders noēt
/Derde der
Coningē

Hier begint dat eerste boec der
Coningen

A E Nde doẽ die
coninck Dauid out was
eñ wel bedaghet/soo en
conste hi niet warm ge-
werden/al dectemẽ hẽ
met clederen/doẽ sprakẽ sijn knechtẽ tot
hem/Laetse mijnẽ heere dẽ coninck een
deerne een mager soecken/die voor den
coninc sta/eñ hẽ voestere eñ slaepe in sijn
arme ende verwarme mijnẽ heere den
coninc. Eñ si sochtẽ een schoon deerne in
allẽ dẽ palẽ Israel/eñ vondẽ Abisag van
sunem/eñ brachtẽse dẽ coninc Eñ si was
een seer schone deerne/eñ voesterde den
coninc/eñ diende hẽ Maer die coninc en
bekendese niet
Adonia die sone Hagich verhief hẽ/
eñ sprac/Ic wil coninc werden/eñ maec-
te hẽ wagens eñ ruyters/eñ vijftich mã
nen tot lackeyen voir hẽ henẽ/eñ zijn va-
B der en berispede hẽ noch noyt daer om/
dat hi hadde gesept/waer om doet ghi al
so Eñ hi was ooc van zeer goeder gedaẽ-
ten/eñ hi had hem gewonnẽ na Absalõ/
eñ zijn dinc stont bi Joab dẽ soon Zerusa
eñ bi Abiatar den priester die holpẽ Ado
nia Maer Zadok die priester eñ Bena-
ia die soon Joiada/eñ Nathan die prophe
te/eñ Zimei eñ Rei/eñ die vromen Da-
uids en waren met Adonia niet. Eñ doẽ
Adonia scaepen eñ rinden eñ ghemeste
vee offerde bi dẽ steẽ Sohelet die neffẽs
die fonteine Roghel leget/noedede hy al
le sine broeders des conincs sonẽ/eñ alle
die mannen Juda des conincs knechten
Maer dẽ prophete Nathã eñ Benaia eñ
die vromẽ eñ Salomo sinen broeder en
noede hi niet
Doẽ sprac Natã tot Bathseba Salo-
mos moeder/en hebt ghi niet ghehoort
dat Adonia die sone Agith coninc is ghe-
wordẽ/ende onse heere Dauid/en weet
daer niet af/Dus comt nu/ic wil v eenen
raet geuen/dat ghi uwe siele eñ Salomo
siele salueert Wech eñ gaet totten coninc
Dauid in/ende spreect tot hem Mine he
re coninck en hebbet ghi uwer maerten
niet ghesworen/ende ghesproken/v soon
Salomo sal na mi coninc zijn/eñ hi sal op
mijnen stoele sitten: Waer om es dan A-
donia coninck ghewordẽ Siet/als ghi
daer noch sijt/ende metten coninc spreect
so wil ic na v in comen/ende uwe woordẽ
volcomelic wt spreken C
Eñ Batseba ginc totten coninc in de
camer/eñ die coninck was seer out/ende
Abisag van Sunem diende den coninck
Batseba neichde haer eñ aenbadt den co
ninck/Die coninc sprac wat is v: Si sprac
tot hem/mijn here ghi hebt uwer maer
ten bi den HERE uwen God geswoẽ/
dijn sone Salomo sal coninc sijn nae mi
eñ op minen stoel sittẽ Maer nu siet Ado
nia is coninc geworden/eñ mijn heere co
ninc en weet daer niet af/Hy heeft ossẽ
eñ gemeste vee eñ vele scapen geoffert/
eñ heeft genoot alle die sonẽ des conincs
daer toe Ab Jathar den priester/eñ Joab
den veltchooftman/Maer uwen knecht
Salomo en heeft hi niet genoot Maer
ghi sijt mijn heere coninc/die oogen des
geheels Israhels sien op v/dat ghi hem
te kennen geeft/wie op den stoel mijns
heeren conincs na hem sitten sal Eñ als
mijn here die coninck met sinen vaderẽ
ontslapen is/so sullen ick ende mijn soon
Salomo sondaers moeten sijn.
Als si noch sprac metten coninc/quã
die prophete Nathan/ende si boodscaptẽ
dẽ coninc/Siet/daer es die propheet Na
than Eñ als hi in voor den coninck quam
aenbede hi den coninc op sijn aensicht ter D
aerden ende sprac mijn heere coninc heb
di ghesei t Adonia sal na mi coninc sijn eñ
op minen stoel sitten: Want hi es heden
afgegaen eñ heeft osschen gheoffert ende
mest vee eñ vele scapen/eñ heeft alle sonẽ
des conincs ghenoedt/ende die hooftlie-
den/daer toe den priester Abiathar Eñ
siet si eten eñ drincken voor hem/eñ seg-
gen/Geluc toe dẽ coninc Adonia Maer
mi uwen knecht eñ Zadok den priester
ende Benaia den soon Joiada/eñ uwen
knecht Salomo en heeft hy niet ghenoe
det/Es dat van minen heere coninc be-
uoelen/ende heuet sinẽ knecht niet latẽ

weten/wie optē stoel mijns herē sconincs na hem sitten sal

Die coninc David ātwoorde eñ sprac Roept mi BatSeba/eñ si quā in voor dē coninc/eñ doen si voor den coninck stont swoer die coninc eñ sprac/So waracht-lic de HERE leeft die mijn siele verlost heeft wt alder noot/ic wil hedē doē so ick
E v gesworē hebbe/bi dē HERE dē God Israel/eñ gesproken dat Salomo v sone na mi coninck sal sijn/eñ hi sal op minen stoel sitten voor mi Doen nepchde haer BatSeba met harē aēsichte ter aerden eñ aēbede dē coninc eñ sprac Geluck minē here coninc David eewelijc

Eñ die coninc sprac Roept mi dē priester Sadok/eñ dē prophete Nathā/ende Benaia dē soon Joiada/eñ doen si in quamē vooor dē coninc/so sprac die coninc tot hē Neēt met v ws heerē knechtē/eñ set minen soon Salomo op minen muyl en de leit hē af tot Gihon/eñ de priester Sadoc mettē prophete Nathā salue hē dair tot enē coninc ouer Israel/eñ blaest met ter basuinē eñ segt Geluc dē coninc Salomo/eñ trect hē na opwaerts/eñ comt/ so sal hi sittē op minē stoele eñ coninc sijn voor mi/eñ ic wil hē gebiedē dat hi vorste si ouer Israel eñ Juda/Doen antwoorde Benaia die sone Joiada dē conic eñ sprac Amē/Die HERE die God mijns heerē conincs segge oec also/So die HEERE met minē heere dē coninc geweest is/so si hi oock met Salomo/op dat sinen stoel meerder worde/dan den stoel mijns heeren conincs Davids

Doen ginc af/die priester Zadok/eñ die prophete Nathan/eñ Benaia dye sone Joiada/eñ Chrethi eñ Plethi/eñ settē Salomo op de muyl des conincs David eñ leiden hem tot Gihon/Eñ die priester
F Sadok nam den oly horen wt den tabernacule/eñ salf dē Salomo/eñ blyesen mz ter basunen/eñ allet volc sprac Geluc dē coninc Salomo/Eñ allet volck trock hē na af opwaerts/eñ dat volc pepe met pipen/eñ was zeer vrolic/also dat die aerde van haren geroepe gelupt gaf.

Eñ Adonia hoorde dat/eñ alle die hy genoot hadde die bi hem warē/eñ si hadden al gheten/Eñ doē Joab der basuinē gelupt hoorde so sprac hi/Wat wil dat geroepe der stadt eñ ghetuinel oft ruinoer Doen hi noch sprac/siet doē quam Jonathā die sone AbJathar des priesters/eñ Adonia sprac Compt in want ghi sijt een taelweerdich man/eñ bringt goede bootscap/Jonathan antwoorde eñ sprack tot Adonia/Ja onse heere die coninc David heeft Salomo tot eenen coninc gemaect eñ heeft den priester Zadok eñ den prophete Nathan gesonden/eñ Benaia den sone Joiada/eñ Chreti eñ Plethi/ende si hebben hem op sconincs muyl geset/eñ Zadok die priester met dē prophete Nathan heeft hem gesalft tot enē coninc te Gihon/eñ sijn van dair op getrockē met vruechdē/dat de stat in roerē is/ dz is dat
ghi ghehoort hebt Daer toe sit Salomo G
op den conincliken stoel/eñ die knechten des conincs sijn inne gegaen/om onsen heere den coninc David te seegenen oft te grueten/eñ hebben ghesepdt/O God make Salomo eenen beteren name dā uwen name is/eñ make sinen stoel grooter dan uwē stoel/eñ hebbē dē coninc op ten leger aengebeedt/Oock heeft die coninc also geseit Gelooft si die HERE de God Israel die heden cenē op minē stoele heeft laten sitten/dat het mine oogen ghesien hebben

Doen verscricten eñ maecten hen op alle die bi Adonia ghenoodt waren ende gingen henen elck wech/ Maer Adonia die vreesde hem voor Salomo/eñ maecte hem op/ende ghinck henen ende vaette die hoornen des outaers/ende Salomo wert geboodtschapt/ Siet /Adonia vreest den coninc/eñ siet hi vaette dye hoornen des outaers eñ sepde/die coninc Salomo swere mi hedē dat hi sinē knecht niet dodē en sal mettē sweerde/ Salomo sprack/ Is hi redelic so en sal gheen haer van hē opter aerden vallen/maer werdt quaet aen hem gheuonden/so sal hi steruē/Eñ die coninck Salomo sepnde henen/ende liet hem vanden outaer halen/ Ende doen hi quam/ aenbadt hy den coninck

Salomo/Maer Salomo sprac tot hem/
Gaet in v huys

Dat tweede Capittel.

A Als nu dẽ tijt aẽ quã dat Dauid ster
Jo.xiij. b. uen soude geboot hi sinen soon Sa
deu.xxi b. lomo eñ sprac/ic ga dẽ wech alder werelt
Johan.i.d sijt een man eñ ghetroest eñ neẽt der be-
waringe des HEREN ws Gods maer
dat ghi in sinẽ wegẽ wandelt/eñ hout si-
ne seden geboden/rechten getughenisse
so ghescreuen staet in die wet Moise/op
dat ghi cloec sijt in allen dat ghi doet/eñ
waer ghi v henen keert/op dat dye HE-
RE sijn woordt verwecke/dat hi ouer v
gesproken heeft eñ gesept/ Bewaren u-
we kinderen mijn wegen alsoo dat si voor
mi getrouwelick/eñ van geheelder her-
ten eñ sielen wandelen so en sal vã v nẽ-
ij.re.iij.c mermeer ghebreken eẽ man op dẽ stoel
ende.xx. Jsrael.
B Ooc weet ghi wel wat mi gedaẽ heeft
Joab de sone Zerusa wat hi dẽ twee velt
hooftmannẽ Jsrael dede Abner den sone
Ner/eñ Amasa den sone Jether/die hi ge
doot heeft/eñ stortede oorlooghs bloet in
vrede/eñ dede oorlooghs bloet in sinẽ gor
dele/dat om sine lendenen was/eñ aen si
ne schoenẽ die aẽ sijn voeten warẽ/doet
nae uwer wijsheit/dat ghi zijn grijs haer
ij.re.xix.c, niet met vrede onder in die helle en brẽct
Ooc dẽ kinderẽ Barsillai des Gileaditẽ
sult ghi ontfermherticheit bewisen/dat
si aen v tafele eten/Wãt alsoo dedẽ si hem
tot mi/doẽ ic voor Absalom uwẽ broeder
vluchte

Eñ siet ghi hebt bi v Semei dẽ sone
Gera des soons Jemini van Bahurim/
die mi scãdelic vloecte inder tijt doẽ ic tot
Mathanaim ginc/Maer hi quã af mi te
gemoete aẽ die Jordane/doẽ swoer ic hẽ
C bi den HERE eñ sprac Jc en sal v nz doo
i.re.xlx b, dẽ mettẽ sweerde/maer en laet ghi hem
rude.a, niet onsculdich sijn wãt ghi sijt een wijs
mã eñ sult wel weten wat ghi hẽ doẽ sult
dat ghi sijn grijs haer met bloet hier on-
der in die helle brengt

Aldus ontsliep Dauid met sinẽ vade
ren/eñ wert begrauẽ inder stadt Dauid
die tijt die Dauid coninc geweest is ouer
Jsrael/is veertich iaer/Seuẽ iaer was hi

coninck tot Hebron/eñ drien dertich iaer act.ij.c
tot Jerusalem Eñ Salomo sat optẽ stoel
sijns vaders Dauid/eñ sijn coninckrijck
wert seer stantuastich

Maer Adonia die sone Agith quã in tot
Bath Seba de moeder Salomo eñ sprac
Comt ghi ooc met vredẽ/ Hi sprac ia ende
seide/Jc hebbe met v te sprekẽ/Si seide/ ij.re.xvi. a
Segt op/Hi sprac/Ghi weet/dat dat co-
ninckrijc mijn was/eñ geheele Jsrael had
de hem op mi ghericht dat ick coninck
soude sijn Maer nu is dat coninckrijc ghe
keert/eñ mijns broeders geworde vãdẽ
HERE ist hẽ gewordẽ/Nu bidde ick een
bede vã v/dat ghi mi mijn aẽsicht niet en
wilt bescamẽ/Sy sprac/Segt op/hi sprac
Spreect mettẽ coninc Salomo/hi en sal
v aensicht niet bescamẽ/dat hi mi gheue
Abisag vã Sunen tot eenen wiue/Bath
Seba sprac/Wel/ic wil mettẽ coninc van
uwent weghen spreken

Eñ Bath Seba quã in tottẽ coninck
Salomo/om met hẽ te sprekẽ vã Adonia D
aẽgaẽde/Eñ die coninc stont op eñ ginck
haer te gemoete/eñ aẽbedese/eñ sat op si
nen stoel/eñ des conincs moeder wert ee
nen stoele geset/dat si tot sijnder rechter
side sou sittẽ/Eñ si sprac/Jck bid eẽ cleyn
bede vã v/en wilt mijn aẽsicht nz bescamẽ
Die coninck sprack/Mijne moeder bidt/
Jck en wil v aensicht niet beschamen/
Si sprack/Laet Abisag vã Sunẽ dinen
broeder Adonia tot eenen wyue geuen

Doen antwoorde die coninc Salomo
eñ sprack tot sijn moeder/Waer om bidt
ghi om Abisag van Sunen den Adonia?
Bidt hem dat coninckrijc oock/want hi is
mijn grootste broeder/eñ heeft den pries-
ter Abiathar/eñ Joab den soon Zerusa
Eñ Salomo swoer bi dẽ HERE eñ sprac
God doe mi dit eñ dat Adonia sal dat te-
gẽ sijn leuen ghesproken hebben/Eñ al-
so warachtelick als die HERE leeft die
mi toegemaect heeft/eñ heeft laten sittẽ
opten stoel mijns vaders Dauids/eñ die
mi een huis gemaect heeft so hi gesprokẽ
heeft/heden sal Adonia steruen/Eñ dye
coninc Salomo seinde henẽ voir Benaia
den soon Joiada/dye sloech hem dat hy
sterf

Eñ die coninc sprac totten priester Ab
iathar/Gaet henē tot Anathot. tot uwē
i.regū.g acker/wāt ghi sijt eē mā des doots/maer
ic en wil v hedē niet doodē/wāt ghi hebt
die arcke des HEREN voor minē vader
David gedragē eñ hebt mede gheleden
waer mijn vader geledē heeft/Alsoo ver
stiet Salomo dyen Abiathar/dat hi niet
priester des HEREN en mochte sijn op
dat des HEREN woort veruult soude
werdē dat hi ouer dat huys Eli gesprokē
hadde tot Silo

Eñ dit geruchte quā voor Joab/Wāt
Joab hinc aē Adonia eñ niet aē Salomo
Doē vluchte Joab indē tabernacule des
HEREN eñ vaette die hoornen des ou-
taers/Eñ het wert dē coninck Salomo
gebootscapt/dat Joab totten tabernacu
le des HEREN geulucht waer/eñ siet
hi staet aen den outaer Doē seynde Sa-
lomo Benaia dē soon Joiada henē ende
sprac/gaet/slaet hem

Eñ doe Benaia tottē tabernakel des
HEREN quā/sprac hi tot hē/Dus seidt
die coninc/gaeter wt/Hi sprac neen/Ick
wil hier steruē/Eñ Benaia seyde dat dē
coninc weder eñ sprac Also heeft Joab ge
sprokē/eñ alzo heeft hi mi gheantwoort.

F Die coninc sprac tot hē/doet so hi ghe
ij.re.iij.c. sprokē heeft/eñ slaet hē/eñ begraeft hē/
op dat ghi dat bloet/dz Joab te vergeefs
gestort heeft/vāmi/eñ vā mijns vaders
huys doet/eñ dat hē dye HERE betale
sijn bloet op sijn hooft dat hi twee mānē
geslagē heeft die gerecht eñ beter warē
dan hi/eñ heef se metten sweerde gedoot
dat mijn vader David dair af niet en wist
te/wetene Abner den sone Ner dē veldt
hooftman ouer Israel eñ Amasa den so-
ne Jether den velthooftman ouer Juda
dat hair bloet betaelt werde op dat hooft
Joab eñ sijns saets eewelic/Mer David
eñ sijn saet/sijn huys eñ sinen stoel vrede
hebbe/eewelic vādē HERE

Eñ Benaia die soon Joiada ghinc op
eñ sloech hē eñ dode hē eñ hi wert begra
uen in sinē huse inder woestinē Eñ de co
ninc sette Benaia dē soon Joiada in sijn
stede ouer theyr/eñ Zadok den priestere
ette die coninc in die stede Abiathar.

Eñ die coninc seynde henen eñ dede
Semei roepē eñ sprac tot hem Timmert
v een huys te Jerusalem eñ woōt aldair
Ende en gaet vàn daer niet wt noch her
waerts noch derwaerts In welken da-
ghe ghi wt gaet/eñ ouer die beke Kidrō
gaet/so weet dat ghi dē doot steruē moet
v bloet si op v hooft Semei sprac tottē co-
nic dz is eē goede meininge/so mijn here G
die coninc gesprokē heeft/so sal v knecht i.regū.iij.
doen Aldus so woonde Semei te Jerusa
lem langhen tijt/Maer het geuyel ouer
drye iaren dat twee knechtē den Semei
ontliepen tot Achis dē soon Maecha dē
coninc tot Gath/Ende het wert Semei
gebootscapt/Siet v knechtē sijn te Gath
Doe maecte hē Semei op/eñ sadelde sij
nen esel/eñ troc henē tot Gath tot Achis
dat hi sine knechtē soude soecken/eñ doē
hi daer quam/so bracht hi sijn knechten
van Gath.

Eñ het werdt Salomo ghebootscapt
dat Semei wech ghetrockē ware vā Je
rusalē tot Gath/eñ weder gecomē wair
Doe seinde die coninc henen/eñ liet Se-
mei roepē/eñ sprac tot hē/En heb ick dy
niet gheswoorē bidē HERE/eñ v ghetu-
ghet eñ gheseit/In welcken dach ghi wt
treet/eñ herwaerts oft derwaerts gaet/
dat ghi wetē sout/dat ghi den doot moet
steruē/Eñ ghi spraect tot my/Ick hebbe
een goede meininghe ghehoordt/Waer
om en hebdi v dan niet ghehoudē na dē
eedt des HEREN eñ ghebodt dat ick v
gheboden hebbe?

Ende die coninck sprack tot Semei/
ghi weet alle die boosheit/die uwer hertē
kenlijck is/die ghij minen vader David
ghedaen hebt/dye HERE heeft v boos-
heit betaelt op v hooft//ende die coninck
Salomo is gheseeghent/ende den stoele
David/sal bereyt sijn voordē HERE
eewelijcken/Ende dye coninck gheboot
Benaia den sone Joiada/dye ghinck wt
ende sloech hem dat hi sterf/Ende dat co-
ninckrijck werdt beuestighet door die hāt
Salomo

Dat derde Capittel

Ende Salomo dye Houwede aen A

Pharao dē coninc vā Egiptē eñ nā Pha-
rao dochter eñ brachtse in die stat Dauid
tot dat hi sijn huis eñ des HEREN hui
se voltimmerde/eñ die muerē rondt om
me Jerusalē/Maer dat volc offerde noch
op die hoochtē Wāt den name des HE-
REN en was noch geē huis getimmert
tot dier tijt toe/Maer Salomo hadde dē
HERE lief eñ wādelde na die sedē zijns
vaders Dauid/wt genomē dat hi op dye
hoochten offerde/eñ wierp ooc wierooc

Eñ die coninc ginc henē tot Gibeon
om aldair te offerē/wāt dat was eē heer
like hoochte/Eñ Salomo offerde duizēt
brātoffers op dē seluē outaer/Eñ de HE
RE opēbaerde Salomo tot Gibeon des
nachts indē droom/eñ God sprack Bidt/
wat ic v geuē sal/Salomo sprac Ghi hebt
B aē minen vader Dauid groote ontferm
i.para.ij.a hertichheit gedaē/ghelijc hi dā voor v ghe
Sapi.ix.d wandelt heeft inder waerheyt eñ ghe-
rechticheit eñ met eē oprecht herte bi v/
eñ hebt dese groote ōtfermherticheit ge
houdē/eñ hē eenē sone ghegeuē/die op si
nen stoel sate so het dā nv is/Nv HERE
mijn God ghi hebt uwē knecht tot eenē
coninc gemaect in mijs vaders Dauids
stede/So bē ic eē cleyn knechtkē en weet
noch minē wtganc noch minē ingāc/Eñ
v knecht is onder dat volc dat ghi verco-
ren hebt so groot/dat nyemāt ghetellen
noch bescriuē en can om der menichten/
Dus wilt uwē knecht eē gehoorsaē hert
geuē/dz hi v volc oordeelē mach/eñ vstaē
wat goet eñ quaet is/Wāt wie vermach
dit v machtich volc te vonnissen

Doe beuielt dē HERE wel dat Sa
lomo sulcs badt/Eñ God sprac/want ghi
dat biddet/eñ en biddet niet om lanck le-
uen/noch om rijcdom.noch om uwer vi-
andē siele/mair om verstant eñ oordel te
hooren/Siet so heb ic gedaē na uwē woor
de/Siet ick heb v een wetēde eñ verstan
dich herte gegeuē/also dat ws gelijc voir
v niet geweest en is/eñ na v nyet opstaē
en sal/Daer toe so heb ic v ooc ghegeuen
dat ghi niet gebedē en hebt/te wetē rijc-
dom eñ eere/dat ws gelijc gheen onder
den coningē en is tot uwer tijt/Eñ ist dz
ghi in mine wegē wandelt/also dat ghij

mijn sedē eñ ghebodē houdt/soo u vader
Dauid ghewandelt heeft/so wil ick v ge
uen een langhe leuen

Eñ doē Salomo ontwaecte/siet doen
wast eenē droom/eñ hi quā te Jherusalē
eñ ginc voor die arcke des verbonts des
HEREN/eñ offerde brantoffer/dootof-
fer/eñ maecte eē groote maeltijt allen si
nen knechten

In die tijt quamē twee hoerē totte co
ninc/eñ stondē voor dē coninc/Eñ dat eē
wijf sprac/Och mijn heere/ic eñ dat wijf
woondē in eenē huse/eñ ic gelach bi hair
inden huse/eñ ouer drie dagen doē ic ge-
baert hadde/so baerde si ooc/Eñ warē bi
eē/also dat geē vreēde met ons indē huy a
se en was/sonder wi tween/eñ des wijfs
soon sterf inder nacht/wāt si hadde hē in
den slaep verplet/eñ si stont inder nacht
op eñ nā minē soon vā mijnder sidē wen
v maerte sliep/eñ leide hē in haren arm/
eñ harē doodē sone leide sy in minē arm
Eñ doē ic smorgēs op stont om minen so
ne te sooghen/siet doen was hi doot/mer
smorghens besach ic hem wel/ende siet/ D
het en was mijne sone niet dien ick ghe-
baert hadde

Dat ander wijf sprack Ten is alsoo
niet/mijn sone leeft eñ v soon is doot/De
ghene sprack/Het en is alsoo niet/v soon
is doot/eñ mijn soon leeft/eñ sprakē also
voor den coninck/Eñ die coninck sprack/
Dese seit mijn sone leeft eñ v sone is doot
Die ghene seit Het en is also niet. V soō
is doot ende mijn sone leeft/eñ die coninc
sprac Haelt mi eē sweerdt/ende doen dat
sweert voor den coninck ghebracht wert
so sprack die coninck. Deelet dat leuende
kint in tween deelen eñ gheeft deser die
helfte eñ der geender die helfte

Doen sprack dat wijf des welcs soon
leef de/totten coninc/want haer moeder
lic herte wert beweecht ouer haren sone Luce.vij.b
och mijn heere geeft haer dat kint leuē-
de/ende en doodes niet/Maer die gene
sprac/Het en si noch mijn noch dijn/laet
het deelen Doen antwoorde die coninck
ende sprack Gheeft deser dat kint leuen
de ende en doodes niet/wandt dat is sijn

moeder/Eñ dat oordeel wert vermaert
voir alle Israel/dat die coninc geoordeelt
hadde/eñ vreesdē dē coninc/wät si saghē
dat die wisheit Gods in hē was om oor-
deele te doen

Dat.iiij.Capittel

Also was Salomo coninc ouer ghe-
heel Israel Eñ dit warē sijn princē
A Asar Ja die sone Sadock des priesters E
liphoreph eñ Ahi Ja die sone Sisa waren
scriuers Josaphat dye sone Ahilud was
Cancellier. Benaia die sone Joiada was
veltbooftmä Zadok eñ Ab Jathar warē
priesters. Asar Ja de sone Nathä des pries
ters was ouer die officiers/Sabud die so
ne Nathä des priesters was des conincs
vrient/Ahisar was hoofmeester/Adoni-
ram die sone Abda was rentmeester

Eñ Salomo hadde twelf officiers o
uer geheele Israel/die dē coninck eñ sijn
huis besorchdē Deene hadde tsiaers een
maent lant te besorghen/Eñ hietē alsoo
Die sone hur opt geberchte Ephraim de
sone Deber te Makaz eñ te Saalbim/eñ
te Beth Semes/eñ te Elon/eñ Beth Ha
B nan/die sone Hesed te Aruboth/eñ had-
de daer toe Soco eñ dat geheele lant He
pher/de sone Abi Nadab die geheele heer
scapie Dor/eñ hadde Thaphat Salomos
dochter tot eenē wiue/Baena die sone A-
hilud te Thaenach eñ te Megiddo ende
ouer geheele Beth Sean/het welcke nef
fens Zarthana leget onder Iesreel van
Beth Sean totter pleynē Mehola toe/
tot ouer geen side Jakmeam die sone Ge
ber te Ramoth in Gilead/eñ hadde die
placken Jair des soons Manasse in Gi-
lead eñ hadde dat lantscap Argob dye in
Bazā leget tsestich groote stedē bemuert
eñ met metalen grendelen

Ahi Nadab die sone Iddo te Matha
naim. Ahimaam in Napthali eñ hi nam
Salomos dochter Basmath oor tot eenē
wiue Baena die sone Husai in Asser ende
te Aloth. Josaphat die sone Peruha/in J-
saschar. Simei de sone Ela in Bē Jamin
Geber de sone Vri indē lande Gilead int
lant Sihon des conincs der Amoritē eñ
Og des conincs in Basan/Eē amptmä
C was inden seluē lande/Maer Juda ende
Israel dier was vele gelijc dat zant aē de
zee eñ aten eñ droncke eñ warē vrolic/Al-
dus was Salomo een heer ouer allet co-
ninckrijc van dē water aē inder Philisteē
lant/tot aē de fontieren Egypti/die hem
giftē brachtē eñ diendē hem zijn leef da-
ghe lanc

Eñ Salomo moeste dagelicx ter spi-
singe hebbē/dertich Chorēbloemē van se
mel meel/sestich Chorē ander meels/thiē
ghemeste runders/eñ twintich weyde
runders eñ hondert scapē/wtghenomen
Hyrtē eñ rheen/eñ steenbocken eñ wat-
mē aen die cribbe houc Wät hi heerscap-
te int geheele lät aē dees side des waters
van Tiphsach tot Gasa toe/ouer alle co-
ningē ouer dees side des waters eñ had
vrede vā alle sijn onderdanighē rontom-
me/Also dat Juda eñ Israel seker woon-
dē/elc onder sinē wijnstoc/eñ onder sinen
vigeboom vā Dan tot Berseba/so lange D
Salomo leefde

Eñ Salomo hadde veertich dusent
wagē peerdē eñ tweelf duisent reysiger
peerdē/Eñ die officiers besorchden dē co-
ninc Salomo/eñ allet wat totter tafelen
des conincs behoorde/elcken tot sinē mā
de/eñ en lieten niet faelgeren of gebrekē
Oor gerste eñ stroo voor die peerdē ende
loopers/brachten si tottē plaetsen daer hi
was/elc na sinen beuele

Eñ God gaf Salomo zeer grote wijsh
eñ verstät eñ wi gemoet/alst zādt dat aē
dē oeuer der zee leget/also dat die wijsh
Salomo meerder was dā alder kinderē
vā oostē/eñ dā alder Egypteriers wijs-
heit/Eñ was wijser dā alle menscē/oock
wijser dā die dichters Ethan die Esrahi-
tē/Heman/Chalchal eñ darda/ende was
vermaert onder alle heidenē rontomme
Eñ hi sprack drie dusent bisprakē/eñ sijn-
der liedekens warē dusent eñ vijf/eñ hy
sprac vā boomē vā dē Cederboom aen tot
Libanon/tot aen dē Isope/die wt der mät
wast/Oocsprac hi vā vee/vā vogelē van
gewormte/van visschen Ende wt allen
den volcke quamender om te hooren die
wijsheit Salomo/van allen coninghen
opter aerden die van zijnder wijsheit ge
hoort hadden

A Dat.v.Capittel.

ENde Hiram die coninc te Tyro sein
de sijn knechtẽ tot Salomo/want
hi hadde gehoort dat si hẽ tot eenẽ coninc
gesalft haddẽ in sijns vaders stede/Wãt
Hiram beminde David sijn leuẽ lanck/
Eñ Salomo seinde tot Hirã eñ dede hẽ
seggẽ/Ghi weet dat mijn vader David
geen huis en mochte timmerẽ dẽ name
des HEEREN sijns Gods om des oor
looch wille dat ront omme hẽ was/tot
B datse die HERE onder sinẽ voetsolẽ gaf
Maer nv heeft mi die HERE mijn God
ront omme ruste gegeuẽ/also datter gẽẽ
viant noch quade hindernisse meer en is
Siet dus heb ic gedacht een huis te tim
merẽ den name des HEEREN mijns
Gods/so die HERE tot minẽ vader ge
sprokẽ heeft eñ geseit/U soon die ick in v
stede settẽ sal op uwẽ stoel/die sal minen
name eẽ huis timmerẽ/Dus beuelet nv
datmẽ mi Ceder boomẽ wt Libanon hou
we/eñ dz uwe knechtẽ met minẽ knech-
ten sijn/eñ dat loon uwer knechtẽ wil ic
v geuẽ/allet so ghi segt/wãt ghi weet dat
bi ons niemãt en is/die hout weet te hou
wẽ gelijc die Sidoniers
Doẽ Hiram de woordẽ Salomo hoir
de/verblide hi hẽ hoochlic eñ sprac/Ghe-
looft si die HERE hedẽ/die Davidẽ enẽ
wijsen sone gegeuẽ heeft ouer dit volck/
Eñ Hiram seinde tot Salomo/eñ dede
hẽ seggẽ/Ick heb gehoort al wat ghi ge-
seit hebt/Ic wil doẽ na alle uwer begeer
ten/met cederbomẽ eñ mit vuerẽ houte
Mijn knechtẽ sullense af brengẽ aen de
zee/eñ wilse in vlotẽ laten legghẽ op dye
zee/totter plaetzen toe/die ghi mi te ken
nen sult gheuẽ/eñ wilse v daer aenbrin-
gen eñ wt rechtẽ/eñ ghi sultse doen halẽ
Maer ghi sult mijne begheerte ooc doẽ/
eñ minẽ ghesinne spijse geuẽ/Aldus gaf
Hiram Salomo cederen eñ vuerẽ hout
C na allẽ sinẽ begheerẽ Salomo gaf Hirã
weder.xx.duysent choren oft maten tar-
wen te etene voor zijn ghesin/Eñ twin-
tich choren oft maten gestotẽ olijs Sulc
gaf Salomo Hiram iaerlicx.
Eñ die HERE gaf Salomo wijsheit
so hi hẽ gesproken hadde/eñ twas vrede

tusscẽ Hirã eñ Salomo/Eñ si maectẽ bei
de eẽ verbont met malcãderẽ/Eñ Salo-
mo maecte eẽ wtscot ouer alle Israel/Eñ
dat wtscot was dertich dusent mãnẽ/eñ
seindese tot Libanõ/ouer elcke twee maẽ
den tiẽ dusent/Alsoo dat si eẽ maẽt op Li- D
banon warẽ/eñ twee maẽdẽ thuys/Eñ
Adonirã was ouer dat wtscot.
Eñ Salomo hadde tseuẽtich duysent
die lastẽ droegẽ eñ tachtẽtich dusent dye
daer metstẽ op dẽ berch sonder dye ouer
ste officiers Salomo die ouer dat werck
geset warẽ/te wetẽ drie dusent eñ drie hõ
dert/die welcke ouer dat volc regeerden
die daer aent werc arbeidẽ Eñ de coninc
geboot dat si groote eñ costelike steenen
wt soudẽ brekẽ/te wetẽ gehouwẽ steenẽ
tottẽ fundamente des huys/Eñ die met
sers Salomo eñ die metsers Hirã eñ die
aẽ diẽ palẽ warẽ hieuwẽ wt/eñ bereiden
houtẽ eñ steenẽ om dat huis te timmerẽ

Dat.vi.Capittel

INden vier hondersten eñ tachtich A
sten iaer nae den wtganck der kin
deren Israel wt Egipten lant/indẽ vier-
den iaer des coninc rijcks Salomo/ouer
Israhel/inder maendt Sif/dat is die an-
der maent/zoo werdt dat huys des HE-
REN ghetimmert Dit huys dat Salo-
mo den HERE timmerde/was tsestich
ellen lanck/twintich ellen breet/ende der
tich ellen hooghe/ende hi timmerde een
portaele voor den tempele/twintich ellẽ
lanck/nae der breyden des huys/eñ tien
ellen breedt voor dat huys henen/Ende
hij maecte in dat huys vensteren/diemẽ
met leden op eñ toe mochte doen

Ende hi timmerde eenen ommegãc
aen den mueren des huys ront omme/
dat hi/beyde om den tempel ende om dẽ
choor ghinck/ende maecte sijnen buiten-
sten muer daer omme/ Den ondersten
ganc was vijf ellen wijdt/ende den mid-
delsten ses ellen wijdt/ende den derden
seuen ellen wijt/Wandt hij leyde balckẽ
van buyten int huys/dat sij hen nyet en
hielden aen den want des huys.

Eñ doen dat huis getimmert wert/ so werdet vā gheele eñ wt gebrokenen steenē getimmert/also datmē gheenē hamer noch bijl noch eenich yseren instrument en hoorde

Maer een dore was ter rechter siden middē aent huis/also datmen doir eenē windel steē op ginck op dē middel ganc/ eñ vanden middel ganc opten derdē/Aldus timmerdē hi dat huis.eñ voleynde

B dat Eñ hi bescutte dat huis met cederen beide bouen eñ aen die wanden/Hi timmerde oot eenen ganck bouen op dat geheele huis/vijf ellen hoghe Eñ decte dat huis met cederen hout

Eñ des HEREN woort quā tot Salomo eñ sprac Dat si dat huis dat ghi timmert/Ist dat ghi in minē sedē wādelt eñ na mijnē rechten doet/eñ alle mijn geboden hout/om daer inne te wādelē/so wil ic mijn woort met v beuestigē/gelijc ic uwē vader Dauid gesproken heb/eñ wil onder die kinderē Israel wonē/eñ en wil mijn volc niet verlaten

Also timmerde Salomo dat huis eñ voleynde eñ timmerde die wanden des huis van binnē aē die sidē vā cederē/van des huis pauiment aen.tot den dake toe eñ bescuttet van binnē met houte/eñ solderde den vloer des huys met vueren

C berders

Eñ hi timmerde achter int huys eenen cederen wandt twintich ellen lanck vanden pauiment totten dake toe/Ende timmerde daer binnen den choor eñ dat alder heilichste:Mer dat huys des tempels voir den choor was.xl.ellē lanc/Vā binnen was dat geheele huis ynkel cederen met gedraeyden knoppen eñ bloem werc/also datmen gheenen steen en sach Maer den choor bereide hi vā binnē int huis/datmē die Arcke des verbonts des HEREN aldaer soude setten Ende voir den choor die twintich ellen lanck twintich ellen wijt/ende twintich ellen hooch was/ende ouerdect met louteren goude

ouerdecte hi den outaer met cederen

Ende Salomo ouertroc dat huys vā binnen met louteren goude ende trock gulden grendelen voor den choor/die hy met goude ouertrocken hadde/alsoo dat dat gheheele huys met goude ouertrocken was/daer toe oock den geheelen outaer voor den choor/ouertroc hi met goude

Hi maecte oot inden choor twee Cherubim thien ellen hooch van olijfboomē hout/vijf ellen hadde eenē vluegel/eēs yeghelics Cherubs/also dat thyen ellen waren vanden eynde sijns eens vlogels totten eynde sijns anderen vlogels.Also hadde die ander Cherub oot thien ellē ende was eenderley mate/ende eenderley ruymte/beyde der Cherubim/alsoo dat elc Cherub tien ellen hooch was/Eñ hi dede die Cherubim binnen int huys/ ende dede haer vlogelen wt breydē/dat des eens vlogele raecte aen desen want ende des anderen Cherubs vlogel raecte aen den anderen want Maer middē inden huse raecte den eenen vlogel den anderen/Ende hi ouertrock die Cherubim met goude

dertich ellen hooch Int ander deel dē cronikē int.iij ca.seit den text dz het huis hōdert eñ twītich ellē hooch is geweest welck van des gheheelen huys hoochte is gesprocken maer hier spreect hy vāden onderstē ghetimmer/ of welc sel alleene welc ōtich ellē hooch was.

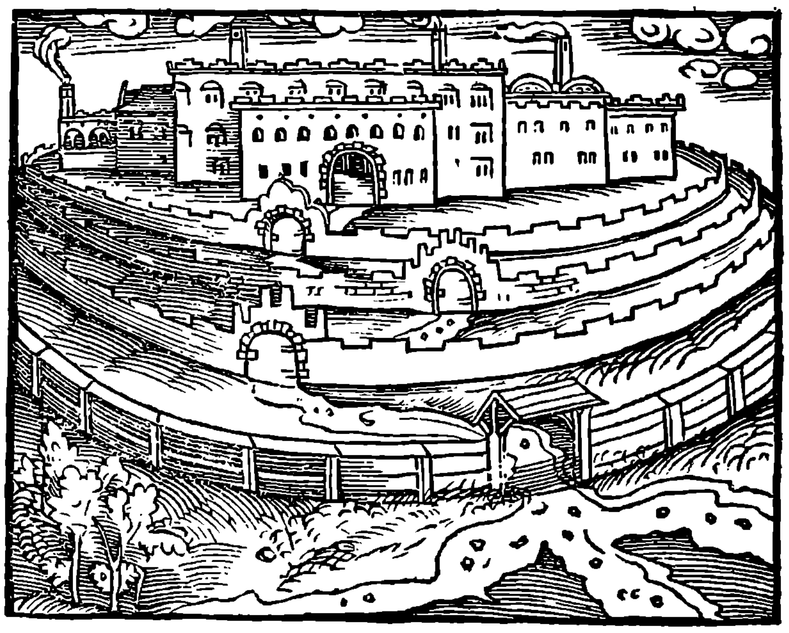

D Ende aen allen wanden des huys/ al omme/liet hi d'aepwerck maken van wt gegroef dē Cherubim/palmen ende bloemwerck Ooc ouertrock hi den bodē ofte pauiment des huis met gulden platē Eñ inden inganck des choors maecte hi twee dueren van olijf boomē houte/met vijfcantighe posten/ende liet daer draep werc op maken van Cherubim/palmē/ ende bloemwerck/ende ouertrockse met gulden platen/Alsoo maecte hi ooc indē inganck des tempels viercante posten/ van olijf bomen houte/ende twee duerē van vuerē houte/also dat elc duere twee bladeren hadde/aen malcanderen hāgē de/ende maecte daer op draepwerc van Cherubim/palmē eñ bloēwerck/eñ ouer trocse met goude/recht soot beuolen was

Ende hi timmerde eenen voorhof in/van drie rijen behouwender steenen/ ende vā eēder rijen gheschaef dē cederē.

In dat vierde iaer inder maent Sif so wert dat fundament geleget aen den huse des HEREN/Eñ inden elfsten iare inder maēt Bul/dz is die achtste maēt wert dat huis volmaect soo het sijn soude Also dat si daer aē seuen iaer timmerdē

M Dat.vij.Capittel

Maer aen sijn huis timmerde Salomo dertien iaer/dat hijt geheelic vol timmerde/Te wetē hi timmerde een huis vādē woudt Libanon/hondert ellē lāc/vijftich ellē wijt/eñ dertich ellē hooch int/viercāte met colomnē vā ghescaefde cederē/eñ tafelde dat decksel bouen aen ooc met cederē/op aen dē vijfenveertich calomnē/wāt elcke rije hadde vijftien calomnē/also dat altoos drie calomnē gelijc tegē malcāderen ouer stondē also dat elc pāt tegē malcandere ouer tussē dē calōnē mettē calomnen viercantich was

Eñ maecte een portael met calomnen
vijftich ellen lanck/eñ dertich ellen wijdt B
Eñ noch eē portael voor hē met calomnē
eñ met een dicke pileerne/Daer toe een portael tot eenē conincs stoel/daer in mē oordeel hielt/eñ maectese tot een vonnis portael eñ bescuttet met cederē vādē pauimēt aē/tot weder tottē vloer Daer toe sijn huis daer hi in woōde indē acker hof tussē dē huse eñ dē portael gemaect ghelijc die ādere/Eñ maecte ooc eē huys als dat portael der dochter Pharao die Salomo tot eēder huisvrouwe genomē hadde Sulke alle warē costelike steenē na der matē gehouwē/mz sagē gesnedē op allē sidē vādē fūdamēt tot aē dat hoochste der wādē/daer toe ooc buitē tottē groten hof toe/Die fūdamētē warē ooc costelike eñ grote steenē/tiē eñ acht ellē groot/eñ daer op costelicke gehouwē steenē na d' matē/ eñ cederē/Maer dē grootē hof al omme hadde drie rijē vā gescaef dē cederē/Alsoo ooc dē voorhof ant huys des HEREN van binnen/eñ dat portael vanden huse

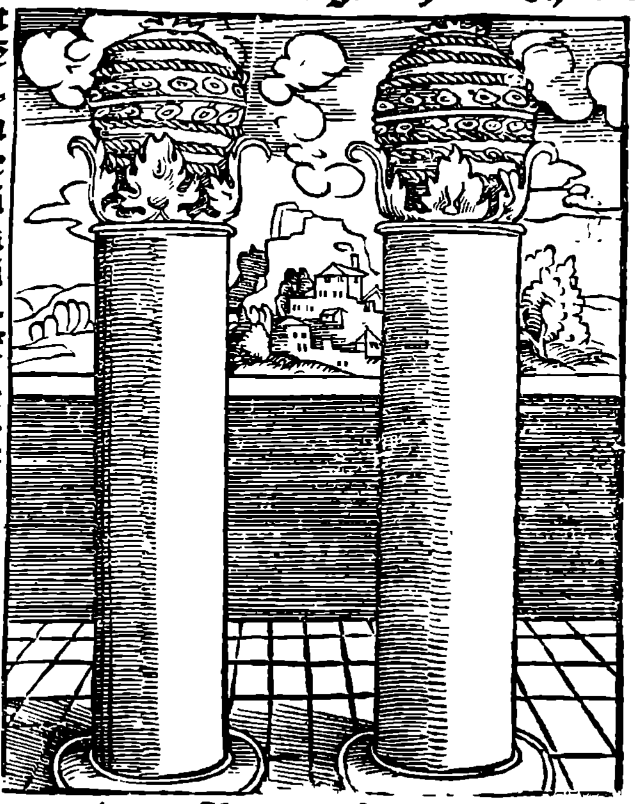

Eñ die coninck ſeynde henen eñ liet
halen Hiram vā Tyro eēder weduwē
ſoon wt dē ſtamme Napthali/ eñ zijn va-
der was een mā vā tyro geweeſt/die een
meeſter was in metael vol wijſhedē ver
ſtant eñ conſten om te arbeydē alderhā
de metael werc Doen die tottē coninck
Salomo quā maecte hi alle zijn werc Eñ
C maecte twee metalen colomnē/elck ach-
tien ellē hooch/eñ eenē vadem vā twelf
ellen was die mate/om beydē die colom
nē/eñ hi maecte twee knopē vā metael
gegoten om bouen aen die colomnen te
* ſettē/eñ elckē knope was vijf ellē hooch
eñ aen elckē knopē bouē op die colomne
waren ſeuē geulochtē reepkēs als kete
nē/eñ hi maecte aē elckē knop twee rijē
granaet appelē rontomme aē eē reepkē
daer mede de knoep bedect wart/Ende
die knopē warē als die roſen von dat por
tale vier ellen groot/Eñ die granaetap-
pelen inder reyn rontomme warē twee
hōdert bouē eñ onder aē die ſcakele reepkens/die om dē buyc des knoops ginck aen
elcken knoop op beyde colomnen/Eñ hi rechte die colomnen op voor dat portael des
tempels/Eñ die hi ter rechter hāt ſette hiet hi Jachin/eñ die hi ter ſlincker hāt ſette
D hiet hi Boab Eñ het ſtont alſo bouen op die colomnen als rozē Alſo wert voleint dat
werc der colomnē

Eñ hi maecte een gegotē zee/thiē ellē wijdt/vādē eenē boorde tottē anderen ront

omme/eñ vijf ellen hooch/Eñ een corde-
kē dertich ellē lāc was die mate rontom
me Eñ om die ſelue zee die thiē ellē wijt
was/ginghen knoopē aē harē boorde of
rant ront omme die zee henē warē twee
rijen gegotē/Eñ ſi ſtont op twelf rinderē
der welcker drie noortwaerts ghekeert
waren/drie weeſtwaert/drie ſuydwaert
eñ drie ooſtwaert/eñ die zee bouē dair op
alſo dat alle hair achterſte deelē binnen-
waerts waren/Syne dicte was eē hant E
breet/eñ ſijn boort was als eens bekers
rant/als een opgegaē roſe Eñ daer gin-
gē twee duiſent batē in Hi maectē oock
thien metalē gheſtoelten elck was vier
ellē lāc eñ breet eñ drie ellē hooch/Maer
dat geſtoelte was alſo ghemaect dat het
ſidē hadde tuſſcē lijſtē Eñ aen dē ſidē tuſ
ſchen den lijſtē/warē leuwē/rinders eñ
Cherubim Eñ die ſidē waren ghemaect
aen die lijſten/die ouer eñ onder dē leeu-
wen eñ rinderen warē alſo dat ſi onder

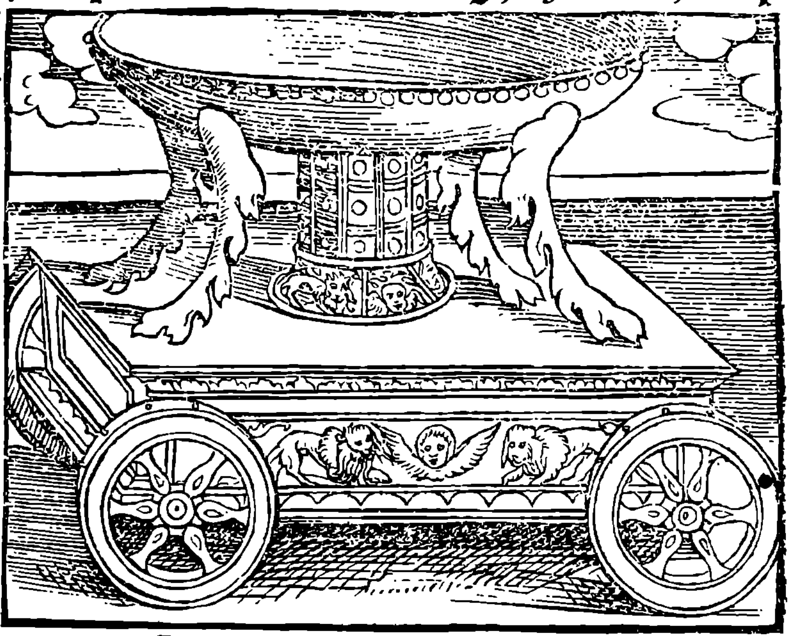

waert gerecht waren Eñ elc
gestoelte hadde vier metalē
raders met metalen assen of
gestellen Eñ opten vierhoec
ken warē scouderē ghegotē
elc tegē die ander ouer onder
aendē ketel gelenet
Maer dē hals midden opt
ghestoelte was een elle ront
eñ hooch/anderhalf elle wijt
eñ daer waren puckelkēs aē
dē hals indē velden die vier-
cāt waren/eñ niet ront/Die
vier raders stondē onder aē
die sidē/eñ die asschē der rade
ren warē onder acnt gestoel
te/Elc rat was anderhalf el-
le hooch/eñ het waren raders als wagē
F raders/eñ haer asschē/nauen/speekē eñ
velgē/waren al gegoten/eñ die vier scou
deren op die vier hoecken elcs gestoelts
waren oec aent gestoelte
Eñ aēdē hals bouen opt gestoelte eē
half elle hooch/ronts om waren lijstē eñ
siden aēt gestoelte/Eñ hi liet op die plac
ke der selfder siden eñ lijsten grauē Che-
rubim/Leeuwē eñ palmboomē/elc aē dē
anderen rontom daer aen. Op die wise
maecte hi thien ghestoelten ghegoten/
Eenderley mate ende ruymte was aen
allen
Eñ hi maecte tien metalen ketelē/al
so dat. xl. Bathē in eenē ketel ginck/ende
was vier ellen groot/eñ op elckē gestoel
te was eenē ketel Eñ hi sette vijf gestoel
ten aen den rechtē hoecke des huis/ende
die ander vijf aen dē slinckē hoec/Maer
die zee sette hi ter rechter hant voir aen
suytwaert.
Eñ hiram maecte oec potten/pannē
eñ beckens/eñ volleynde also alle werckē
G die de coninc Salomo/aen den huyse des
HEREN makē dede Te wetē/die twee
calomnen/eñ die kenlijcke knopē bouen
op de twee calomnē/eñ daer om twee ge
vlochtē reepkēs om te bedeckē die twee
kēlike knoopē optē calomnē/Eñ die vier
hondert granaet appelen /aen die twee
geulochten reepkens/te wetenen twee
rijen granaet appelen/aē een reepkē te
bedecken die twee kēlike knopē optē co-
lomnen/Daer toe die tien gestoelten eñ
tien ketelē bouē daer op/eñ dye zee ende
twaelf runderē onder die zee. Eñ die pot
ten eñ pannē eñ becken/eñ alle dese vatē
die Hiram den coninck Salomo maecte
totten huse des HEREN warē van lou
teren metael In den lantscap aen die Jor
dane liet se die coninc ghieten in dicke leē
achtighe aerde tusschē Suchoth eñ Zar
than/Eñ Salomo liet alle vatē ongewe ij.para.v.a
gē/om die zeer groote menichte des me-
taels
Oec maecte Salomo alle vatē die tot
ten huse des HEREN behoordē/te we-
tene/eenē guldē outaer/een guldē tafele
daer die toonbroden op liggē/vijf cande-
laren ter rechter hant/eñ vijf candelarē
ter slincker hant/voor den chore/vā loute
ren goude/met gulden bloemē/lampen
eñ snutters/daer toe scalen/schotelē/bec-
kens/lepelen eñ pannē vā louteren gou
de/Oec warē die harren aender dueren
aenden huyse van binnen/ int alder hey
lichste/ende aene die dueren des huyses/
vanden tempel des HEREN allegader
gulden
Also wert volleyndt allet werc/dat die
coninck Salomo maecte aen den huyse
des HEREN/Eñ Salomo bracht daer
in al wat sijn vader David gheheylicht
hadde/vā siluer vā goude/eñ vatē eñ set- ij.para v.a
tet indē scat des huys des HEREN

Dat.viij.Capittel

A a. DOen vergaderde de coninc Salo
mo tot hem die ouders in Israel/
alle ouersten der stammen eñ princē dye
vaders onder dē kinderē Israel te Jeru
salem/ende die arcke des verbonts des
HEREN op te bringen wt der stat Da.
uid dat is Zion Eñ alle mannē Israhel
vergaderdē hen tottē coninc Salomo in
der maent Ethanim op die feeste/dat is
die seuende maēt Eñ doē alle ouders Is.
rael quamē/hieuē die priesters die arcke
des HEREN op/eñ brochtēse opwairts
daer toe den tabernacule des getugenis
eñ alle gereetscap des heylichdōs dat in.
den tabernacule was/Dat dedē die prie.
sters eñ die Leuitē Eñ die coninck Salo.
mo eñ die geheele gemeinte Israel/dye
hen tot hē vergadert haddē/gingē met
hē voor die arcke henē/eñ offerdē scapen
eñ runderen/so vele dat mēt niet getellē
noch gerekenen en conste

Also brachten die priesters die arcke
des verbonts des HEEREN op haer
plaetse in dē choor des huys in dat alder.
heilichste onder die vlogelen der Cheru
bin/Wāt die Cherubin breidē die vloge
len wt/ouer die plaetse aldaer dye arcke
B stont/eñ bedectē dye arcke eñ hare hant
boomē/vā bouē/Eñ dye hantboomē wa
ren soo lanc dat hare knoopē gesien wor
den butē dē heilichdom voor den choore/
maer voorder butē en werdē si niet ghe
siē/eñ warē aldaer tot op desen dach Eñ
daer en was niet inder arckē dā die twe
steenē tafelē Moyse dye hi aldaer liet te
Horeb Doē die HERE mettē kinderen
Israel eē verbont maecte Doē si wt den
lāde Egipti getrockē waren.

i. a. Doē die priesters wt dē heilichdō gin.
gen/so veruulde eē wolcke dat huys des
HEREN. Doē sprac Salomo/dye HE.
RE heuet gesprokē dat hi in dat donker
wil woonē/Ic heb(tis waer)eē huis ghe
timmert v tot eēder woninge eenē stoel
dat ghi daer eewelic woonē sout Eñ dye
coninc keerde syn aēsicht/eñ seegēde die
geheele gemeinte Israel/eñ die geheele
gemeinte stont eñ hi sprac

Gelooft si de HERE die God Israel

die woor sinē mont minē vader Dauid ge
sprokē eñ door syn hant veruult heeft eñ
geseit Vādē tage aē doē ic myn volc Isra
el wt Egiptē leide/so en heb ic noyt geen
stadt vercorē/onder eenigē stamme Isra
el/dat mi eē huis getimmert soude wer.
den/eñ dat minen name daer soude syn/
Maer ic heb Dauidē vercorē dat hi ouer
myn volc Israhel soude syn Eñ mine va
der Dauid haddet(tis waer)indē sin/dat
hi dē name des HEREN des Gods Is.
rael eē huis soude timmeren Maer dye
HERE sprac tot minē vader Dauid/dat
ghi indē sin hadt eē huis te timmerē mi.
nen name/hebdi wel gedaē dat ghi voor
v naemt Nochtans ghy en sult dat huys
niet timmerē/mer uwe soon/die wt uwē
lenderē comē sal/die sal minē name een
huys timmeren/Eñ dye HERE heeft
syn woort beuesticht/dz hi gesprokē heeft
wāt ic bē op comē in myns vaders plaet
se/eñ sitte optē stoel Israel/soo die HEE
RE gesprokē heeft/eñ heb ghetimmert
eē huis dē naē des HEREN des Gods
Israel/eñ heb daer eē plaetse berept der
arckē/daer inne dat verbont des HEE.
REN is/dat hi gemaect heeft met onsen
vaderen/doen hise wt den lande Egipti
leyde.

Eñ Salomo terde voor den outaer
des HEREN in die teghēwoordicheidt
der geheelder gemeintē Israel/eñ strec.
te sine handē wt ten hemel/eñ sprac HE
RE God Israhel/daer en is gheen God
noch daer bouē indē hemel/noch onder
opter aerdē ws ghelijcs/ghi die dat ver.
bont ende die ontfermherticheit houdt/
dinen knechten die voor v wandelen wt
gheheelder herten/Ghi die uwē knecht
mynē vadr Dauid hebt gehoudē/al wat C
ghi met uwē monde gesprokē hebt/met
uwē mont hebt ghi gesprokē/eñ mz dine
hant hebt ghyt vuult/soot desen dach be
wyst/Nv HERE God Israel/hout uwē
knecht minen vader Dauid/al wat ghy
hē gesprokē hebt/eñ gheseit/Het en sal v
niet gebrekē aen eenē man voor my/dye
daer sitte opten stoele Israhel/Ist noch.
tans dat uwe kinderen haren wech be.
waren/dat si voor mi wandelen/soo ghy

voir mi gewandelt hebt/Nu God Israel
laet v woordẽ warachtich werdẽ die ghi
uwẽ knecht minẽ vader David ghespro
ken hebt

Wãt meint ghi oock dat God opter
aerden woone? Siet die hemelẽ eñ alder
hemelẽ hemel/en mogẽ v niet begripen
hoe sout dan dit huis gedoẽ dat ic getim-
mert hebbe? Maer keert v tottẽ gebede
dijns knechts/eñ tot sinẽ smeekẽ HE
RE mijn God/op dat ghi hoirt dat lof eñ
gebet/dat v knecht hedẽ voor v doet/dat
v oogen open staen ouer dat huys nacht
eñ dach/ouer die plaetse daer ghi af ghe-
seit hebt/mijnen naem sal daer sijn/wilt
doch hooren dat gebet dat v knecht op de
se plaetse doet/eñ wilt verhoorẽ dat smee
ken dijns knechts/eñ dijns volcs Israel
dat si hier doẽ sullẽ op dese plaetse uwer
wooningẽ indẽ hemel/eñ als ghijt hoort
genadich sijt

D Also yemãt tegẽ sinẽ naestẽ sondicht
ij.pa.vi.d. eñ neẽt den eedt op hem daer hi hẽ mede
verbint/eñ diẽ eet comt voor uwẽ outaer
in desen huse/wilt dat hoorẽ indẽ hemel/
eñ uwẽ knecht recht doẽ/om den ongod
liken te verdoemẽ/eñ sinen wech op sijn
hooft brẽgẽ/eñ dẽ gerechtẽ rechtuerdigẽ
om hem te geuẽ na sijnder gerechticheit

Als v volc Israel geslagen wort voor
sine viadẽ/om dat si aẽ v gesondicht heb-
ben/eñ bekeerẽ hen tot v/eñ bekennen
uwẽ name/eñ smeecken tot v indẽ huise
soo wildt dat hooren inden hemele/ende
der sondẽ ws volcs genadich sijn/eñ brẽ-
gense weder int lant/dat ghi harẽ vade-
ren gegeuen hebt

Als den hemel gesloten wert dattet
nyet en reegẽt/om dat si aẽ v gesondicht
hebbẽ eñ biddẽ op dese plaetse/eñ uwen
name belidẽ/eñ hen vã haren sonden be
keerẽ/om dat ghise benaut/so wilt hoorẽ
inden hemel/eñ genadich sijn der sondẽ
uwer knechtẽ/eñ ws volcks Israel/dat
ghi hen den goeden wech wijst/daer si in
wandelen mogẽ eñ laet opt lant reeghe
nen/dat ghi uwen volc tot een erfenisse
gegeuen hebt.

Als die dierte/oft pestilẽtie/oft drooch
te/oft brant/oft sprinchanẽ/oft rupsemen
inden lande sijn/oft sijn viant indẽ lande
is/oft sijn poorten beleghert sijn/oft eeni
ghe plaghe oft crancheit is/wie dan bid-
det eñ smeect/Het sijn ander menschen
oft oock v volc Israel/Dye daer gewaer
werdẽ hairder plagẽ/elc in zijnder hertẽ
Eñ streect zijn handẽ wt/tot desen huyse/
So wilt dat horen indẽ hemel/indẽ setel
daer ghi woont/eñ genadich sijn/eñ doẽ/
dat ghi elckẽ geeft so hi gewãdelt heuet.
ghelijc ghi sijn hert bekẽt/wãt ghij alleẽ
kent dat herte alder kinderẽ der menscẽ
Op dat si v altijt vreesen/so langhe als si
opten lande leuen/dat ghi onsen vaderẽ
ghegheuen hebt

Als oock een vreemde/die niet en is E
van uwẽ volc Israel/eñ comt wt verren
landẽ om dijns naems wil/want si sullẽ
van uwen grooten name hooren eñ van
uwer machtiger hant/eñ van uwen wt-
gherecten arme ende comt dat hi soude
bidden voor uwen huyse/soo willet hoorẽ
inden hemel indẽ setel uwer wooningẽ/
eñ doẽt al/daer v die vreemde omme aẽ-
roept/op dat alle volcken opter aerden/
uwen name bekennen/dat si v oock vree
sen als v volc Israel/ende dat sy te binnẽ
werden/hoe dit huis na uwen name ge-
naemt si/dat ic getimmert hebbe

Als v volc wt treect inden strijdt tegẽ
sine viandẽ/door dẽ wech die ghise seindẽ
sult/eñ biddẽ tottẽ HERE tegẽ dẽ wech
totter stadt die ghi vercorẽ hebt/eñ tottẽ
huse dat ic uwẽ name getimmert hebbe
so wilt haer gebet eñ smeeken hooren in
den hemel eñ recht doen

Als si tegẽ v sondigẽ sullẽ(wãt daer
en is geẽ mẽsce die nz en sondicht)eñ ghi ij.pa.vi.g. eccle.viij.c
gram wert/eñ geefse voor harẽ viandẽ/ i.iohã.i.d.
alsodat sise geuangẽ leydẽ inder viandẽ
lant/verre of na/Eñ si in haer herte slaẽ
indẽ lande daer si geuangẽ sijn/eñ bekee
rẽ hen/eñ smeekẽ v.indẽ lande/haerder
geuãckenissen/eñ sprekẽ/Ic heb gesondi
get eñ misdaẽ/eñ ongodlic gheweest/eñ
bekeerẽ hen also tot v/wt geheelder her
tẽ eñ wt geheelder sielẽ/in haerder vian
dẽ lant/diese wech geleit hebbẽ/eñ biddẽ
tot v/tegẽ dẽ wech tot harẽ lãde/dat ghij
haren vaderẽ gegheuẽ hebt/totter stadt Danie.ij.

die ghi vercoren hebt/eñ tottẽ huſe dat ic
uwẽ name getimmert hebbe

So wilt haer gebet eñ ſmeeckẽ ver-
F hoorẽ indẽ hemel vãden ſetel uwer woo
ningẽ/eñ recht doẽ/eñ uwẽ volck ghena
dich ſijn/dz tegẽ v geſondicht heeft/eñ al-
le hare ouertredingẽ/daer ſi v mede ouer
geterden hebben/eñ ontfermherticheit
geuẽ voor die gene die ſe geuangẽ houdẽ
eñ v haerder te ontfermen/wãt ſi ſijn v
volc eñ v erffeniſſen die ghi wt Egipten
wt dẽ yſerẽ ouẽ geleit hebt/op dat v oogẽ
open ſijn op dat ſmeekẽ ws knechts/eñ
ws volcs Iſrael/dat ghyſe hoort in allen
dien/daer ſi v omme aẽroepẽ/Want ghi
hebſe v af gheſceidẽ tot een erffeniſſe wt
allen volckẽ opter aerdẽ ſo ghy geſprokẽ
hebt door Moyſen uwẽ knecht/doẽ ghy
onſe vaders wt Egipten leydet HERE
HERE.

Eñ doen Salomo alle dit gebet ende
ſmeekẽ voor den HERE wt hadde ghe-
bedẽ/ſtont hi op vãdẽ outaer des HE-
REN/eñ hielt op vã knielen eñ hãdẽ wt
te ſtreckẽ ten hemel/eñ hi ſtont eñ ſeegẽ-
de die geheele gemeinte Iſrael met luy-
der ſtẽmẽ eñ ſprac Gelooft ſi die HERE
die ſinẽ volc Iſrael ruſte gegeuẽ heeft ſo
hi geſprokẽ heeft/Daer en is niet eẽ ver-
uallẽ wt alle ſine goede woordẽ die hi ge-
ſprokẽ heeft/door ſinen knecht Moyſen/
die HERE onſe God ſi met ons gelijc hi
geweeſt heeft met onſen vaderen/Hi en
verlate ons niet eñ en trecke die hãt niet
af vã ons onſe herte.tot hẽ te neigen/dat
wi wandelen in alle ſine wegẽ/eñ houdẽ
ſine gebodẽ ſeden eñ rechtẽ die hi onſen
vaderẽ gebodẽ heeft

Eñ deſe woordẽ die ic voor dẽ HERE
geſmeect hebbe/moetẽ genakẽ den HE
RE onſen God/dach eñ nacht/dz hi recht
doe ſinẽ knecht eñ ſinẽ volc Iſrael/eenen
yegelijckẽ tot ſijnder tijt/op dat alle volc
G ken opter aerdẽ bekẽnẽ dat die HERE
God is/eñ geene meer/eñ onſe hert ſi op
recht mettẽ HERE onſen God/te wan-
delen in ſinẽ ſedẽ/eñ te houdẽ ſine gebo-
den/ſo het hedẽ toegaet.

Eñ die coninc met den geheelẽ Iſra-
el ſinẽ volc offerden voor den HERE of-

fer/Eñ Salomo offerde dye doot offere(
die hi dẽ HERE offerde)tweẽtwintich
duſent oſſẽ/eñ hondert eñ twintich duy
ſent ſcapẽ Alſoo wijdden ſi dat huys des
HEREN/die coninc eñ alle die kinderẽ
Iſrael/Indẽ ſeluẽ dach wijdde die coninc
den middelſtẽ hof die voor den huyſe des
HEREN was/Daer mede dat hi brant
offer/ſpijſoffer/eñ dat vette der dootoffe-
ren aldaer wt rechtede/Wãt dẽ metalẽ
outaer die voor den HERE ſtont was te
cleyne totten brantoffer/ſpijſoffer/eñ tot
ten vettẽ der dootofferhanden

Eñ Salomo maecte tot dier tijt eẽ fee
ſte/eñ alle Iſrael met hẽ eẽ grote verga
deringe/vãdẽ pale Hemath aen/totter
bekẽ Egipti toe voir dẽ HEERE onſen
God/ſeuẽ dagẽ/eñ weder ſeuẽ dagẽ dat
warẽ veertiẽ dagẽ/Eñ lyet dat volc den
achſtẽ dach gaẽ Eñ ſi gruettẽ dẽ coninck
eñ ſi gingẽ tot harẽ woonſtedẽ vrolijc eñ
goets moets/vã alle dẽ goedẽ dz die HE
RE aẽ Dauid ſinẽ knecht eñ aẽ ſijn volc
Iſrael gedaẽ hadde Dat.ix.Capittel.

ENde doẽ Salomo had voltimmert
des HEREN huis/eñ des conincs A
huys eñ al wat hy begeert eñ luſt hadde
te makẽ/opẽbaerde hẽ die HERE ãder
werf ſo hi hẽ geopẽbaert hadde te Gibe-
on/eñ die HERE ſprac tot hẽ Ick hebbe
v gebet eñ ſmeekẽ gehoort/dat ghy voor
mi geſmeect hebt/eñ heb dit huis gehey
licht dz ghi getimert hebt/op dz ic mijnẽ
naẽ ewelijc daer ſoude ſettẽ/eñ mijn oogẽ
eñ mijn herte ſoude daer altoos ſijn Eñ
iſt dat ghi voor mi wãdelt/ſo v vader Da
uid gewãdelt heeft met oprechter hertẽ
eñ oprechtelic/dat ghi doet al dat ic v ge-
bodẽ hebbe/eñ mijn ſedẽ/eñ mijne rech-
ten hout/ſo wil ic v beueſtigẽ dẽ ſtoel ws
conincrijcs ouer Iſrael eewelic/ſo ic uwẽ B
vader Dauid gheſproken hebbe/eñ ghe
ſeic Het en ſal v nyet gebrekẽ aen eenen
man vãdẽ ſtoel Iſrael

Maer iſt dat ghi v vã mi af keert/ghi
eñ uwe kinderen eñ nyet en hout mijne
geboden eñ ſeden/die ic v voor geleit heb
be/ende henen gaet ende andren goden
dient ende die aenbedet/ſo ſal ic Iſrahel
wt roepen vanden lande dat ic hen ghe-

gegeuē hebbe/eñ dat huis dat ic minen name geheilicht hebbe/mijnē name wil ic verlatē van minen aensichte/Eñ Israel sal eē spreecwoort eñ eē fabel sijn onder alle volckē/eñ dat huis sal ingebrokē werdē/dat alle die daer voor bi gaē sullē/ die sullē hen ontsettē eñ blasen eñ seggē Waer omme heeft die HERE desen lāde eñ desen huise also gedaen? So salmē antwoordē Om dat si den HERE hare God verlaten hebben dye hare vaders wt den lande Egypti leyde/eñ hebbē aē genomē ander godē eñ die aen gebeedt/ eñ hen gedient/Daer om heeft dye HERE al dit quaet ouer hen gebracht.

deu.xxix.e
iere.xxij.c.
ij.para.vij.a

Als nv die twintich iarē om waren/ in welcken Salomo die twee husen tim-

C

merde/des HEEREN huys eñ des conincs huis Daer toe Hiram die coninck tot Tyro Salomo cederboomē eñ dennē boomen eñ gout aen alle sijn begheerte brachte/Doē gaf die coninc Salomo Hyram twintich stedē indē lāde Galilea/eñ Hiram troc wt vā Tyro om die steden te besien die hē Salomo gegeuē hadde/eñ si en behaechdē hē niet/eñ sprac/wat steden sijn dat mine broeder die ghi mi ghegeuen hebt? eñ hietse dat lant Cabul tot op desen dach. Eñ Hirā hadde dē coninc gesondē hōdert eñ twintich pōdē gouts/ Eñ dat selue is die summa der chijsen oft rentē/die de coninck Salomo ophief om des HEREN huis te timmeren/eñ sijn huis eñ Millo eñ die muerē Jerusalem/ eñ Hazor/eñ Megiddo eñ Gaser

Want Pharao die coninck in Egipten was op geclommē eñ had Gaser gewonnē/eñ met vier verbernt/eñ die Cananiten gedoot die in die stadt woōdē/eñ had

D

se sijnder dochter Salomos huysurou/ tot eēder giftē ghegeuē/Alsoo timmerde Salomo Gaser/eñ dat neder Beth Horō eñ Baelath eñ Thamar inder woestinē/ indē lāde/eñ alle stedē der corē husen die Salomo hadde/eñ alle die stedē der wagens eñ die stedē der ruyterē eñ waer hi lust toe hadde om te timmeren Jerusalē in Libanon eñ indē gheheelen lande sijn der heerscappien.

Eñ allet ouer gebleuē volc vādē Amoritē/Hethitē/Pherezitē/Heuiten/eñ Jebusitē/die vādē kinderen Israel nyet en warē/dier seluer kinderē/dye si nae hen ouer lietē bliuē indē lāde die die kinderē Israel niet en constē verbānē oft wt ghewerpē/die maecte Salomo cijsbaer tot op desen dach. Maer vanden kinderē Israel en maecte hi geē knechten maer hy lietse crijschliedē/eñ sijn knechtē/eñ princen eñ ridderē eñ ouer sine wagēs ende ruters sijn/Eñ die officiers die ouer Salomos werckē warē/dyer was vijf hondert eñ vijftich/dye ouer dat volck heerscaptē eñ die werckē wt rechten.

E

Eñ de dochter Pharao troc opwaerts vander stadt David in haer huys dat hy haer getimmert hadde Doē timmerde hi ooc Millo/Eñ Salomo offerde tsiaers driemael brādoffer eñ dootoffer opten outaer die hi dē HERE getimmert hadde eñ wierp daer wierooc ouer voor dē HERE/eñ dat huis wert also volmaect

Eñ Salomo maecte ooc scepē tot Ezeon Geber/die bi Eloth leyt/aē dē oeuer der rooder zee/indē lāde der Edomiten Eñ Hirā seinde sine knechtē int scip dye hen opt scip verstonden/eñ op die zee beproeft warē/mettē knechtē Salomo/eñ quamē tot Ophir/eñ haeldē aldaer vier hōdert eñ twintich pōdē gouts eñ brachtent den coninc Salomo

Dat.x.Capittel

A

ij pa ix.a.
ma.xxx.d.
luce.xi.d.

Ende doē dat geruchte Salomo vādē naē des HEREN quā voor die coninginne vā rijc Arabien/quā sy hē te proeuen met raetselen/eñ si quam te Jerusalem met een zeer groot geselscap oft staet/met kemelē die specerie droegē/eñ vele gouts ende edele gesteenten/Ende doen si totten coninck Salomo in quam/ sprac si met hem/al wat si voor genomen hadde/Eñ Salomo seidet haer alle/ende dē coninc en was nyet verborgen dat hi haer niet en seide.

Doē die coninginne vā rijck Arabien sach alle wijsheyt Salomo/eñ dat huys dat hi getimmert hadde/eñ die spise voor sine tafele/eñ sijnder knechtē wooningē eñ sijnder dieners officie/eñ hare cleederen/eñ sine scēckers/eñ sine brandoffer/

die hi indē huyse des HEEREN offerde/
so en const si haer niet meer ōthoudē/eñ
sprac totte coninc/Het is warachtich dat
ic in minē lāde gehoort heb/vā uwē wese
ne/eñ vā uwer wijsheit/eñ ic en hebs nz
willē gelouē tot dat ic gecomē bē eñ hebt
met minē oogē gesiē/eñ siet/het en is mi
niet die helfte geseit/Ghi hebt meer wijs
B hedē eñ goets/dā dat geruchte is dat ick
gehoirt hebbe/Salich sijn v liedē eñ uwe
knechtē/die altoos voor v staen/eñ uwe
wijsheit hoorē/Gelooft si die HEERE v
God die tot v lust heeft dat hi v optē stoel
Israel geset heeft/dat ghi recht redelijck
heit vast met geweldiger hant sout hou.
den

Eñ si gaf den coninc hondert eñ twin
tich pont gouts/eñ seer veel specerije eñ
edele gesteētē/Het en quā niet meer soo
vele specerie/als die coninginne vā rijck
Arabiē dē coninc Salomo gaf/Daer toe
C die scepē Hiram die gout wt Ofir voer.
den/brachten seer veel heuē hout eñ ede
le gesteenten/Eñ die coninc lyet maken
van heuen houte pileernen inden huise
des HEEREN eñ inden huse des coninx
eñ harpen eñ psalterē voor die sangers/
Daer en quam niet meer sulcken heuen
houte/ten wert ooc niet ghesien tot op de
sen dach Eñ die coninc Salomo gaf der
coninginnen van rijc Arabien al wat sy
begeerde eñ badt/behaluen dat hy haer
van selfs gaf/Eñ si keerde haer eñ trock
in haer lant met haren knechten

Des gouts dat Salomo in eenen ia.
re quam/was in ghewichte ses hondert
ende sessensestich ponden/sonder dat vā
kreemeren ende cooplieden ende apote
kers/ende vanden naesten coningen/eñ
vanden machtigen des landts quā/Eñ
Salomo lyet maken twee hondert spie.
sen of schachten vanden alder fijnstē gou.
de/seshondert stucken gouts dede hi tot
eenen schacht/ende drie hondert scildē vā.
den bestē goude/te wetē/drie pont gouts
op eenen schilt/ende die coninc dedese in
dat huys vāden wout Libano

Ende die coninc maecte eenen groo.
ten stoel van yvoorē ende overtroc diē met

den alder fijnsten goude/ende desen stoel
hadde ses trappen/eñ dat hooft vanden
stoele was achtere ront/Eñ daer waren
leenen omme den setel/eñ twee leeuwē
stondē aē die leenē/eñ op dye ses trappē D
stondē tweelf leeuwē/op beide siden/sulc
ken en is noyt gemaect in eenigē coninc
rijcken Alle de drincvatē des conincs Sa
lomo warē guldē/Eñ alle dye vatē indē
huse vanden wout Libanō warē ooc lou.
ter gout. Want dat siluer en achtemē in
den tiden Salomo niet/Wāt des coninx
zeescip/dat metten scepe Hyram opt zee
voer/quam in drie iaren eens eñ bracht
gout/siluer/yvoor/simmen eñ pauwen/

Also wert die coninck Salomo groo ij.par.ij.c
ter in rijcdom eñ wijsheit/dan alle conin
gen opter aerden/Ende alle dye werelt
begeerde Salomo te sien/dat si die wijs.
heit souden hooren dye hem God in sijn
der herten gegeuen hadde. eñ elc bracht
hem giften/gulden eñ silueren iuweelē
of gereetscap cleederen eñ harnasch/wel
riekende cruden/peerdē mulen iaerlicx E
Eñ Salomo bracht wagens eñ ruyters
te hoope/also dat hi duysent eñ vier hon.
dert wagens hadde/eñ tweelf dusent ru
ters/eñ lietse in die wagen steden/eñ by

den coninc te Jerusalem

Eñ die coninc maecte dat des siluers
te Jerusalem so vele was/als die steenen
eñ alsoo vele cederen houdts/als wilder
vijchboomē indē nederen lande/Eñ mē
bracht die peerdē die Salomo versoudte
wt Egipten/eñ van Kena/Eñ daer quā
eenē wagen wt Egipten om seshondert
sikelē siluers/eñ eē paert om hondert eñ
vijftich. Allso brachtmēse oor allē coningē
der Hethichē eñ den coningē tot Sirien
door haer handen

Dat.xi.Capittel

ec.xlvij.c
A Maer die coninck Salomo beminde
veel butēlantsce vrouwē/dye doch-
exodi.iij.b ter Pharao eñ Moabiterscn/Amoniter
canti.vi.c. sen Edomitersen/van sulckē volcke daer
die HEERE dē kinderē Jsrael af geseit
hadde. En gaet niet tot hen/eñ en laetse
tot v niet comē/Si sullē uwe hertē seker
lic na harē goden neygen/Aen dese ginc
Salomo met liefdē Eñ hi hadde seuē hō
dert wiuē tot vrouwē/eñ drie hondert cō
cubinē/eñ sine wiuen neichdē sijn herte/
Eñ als hi nu out was/so neichdē sijn wij
uen sijn herte na vreēde godē/ Allsoo dat
sijn herte niet geheel en was mettē HE
RE sinē God/als dat herte sijns vaders
Dauid

Allso wādelde Salomo Asaroth den
god van Zidon na/eñ Milcom dē grou-
wel der Amonitē/Eñ Salomo dede dat
B den HERE qualic beuiel/eñ en volchde
den HERE niet geheelic/als sijn vader
Dauid Doē timmerde Salomo eē hooch
te Chamos den grouwel der Moabiten
opten berch die voor Jerusalem lept/Eñ
Molech dē grouwel der Amonitē/Allsoo
dede Salomo allē sinē butē lantscē wiuē
die haren goden wierooc wierpen ende
offerden

Die HERE wert gram ouer Salo-
mo/dat sijn herte vādē HERE dē God
C Jsrael geneicht was/die hem tweemael
geopēbaert hadde/eñ gebodē/dat hi an-
deren godē nyet na en soude wādelē/eñ
nochtans en had hijt niet gehouden/dat
hem dye HERE gebodē had. Daer om
sprac die HERE tot Salomo/Want dat
bij u gesciet is/eñ en hebt mijn verbōt eñ
mijn seden niet gehouden/die ic v gebo-
den hebbe/so wil ic oor dat coninrijc vā
v trecken/eñ uwen knecht geuen/Noch
tans binnen uwer tijt en wil ict niet doē
om ws vaders Dauids wille/maer van-
der hant ws soons wil ict scorē/Nochtās
en wil ic dat geheele rijcke niet af stoten/
Eenē stam wil ic dinē sone geuē/om Da-
uids mijns knechts wille/eñ om Jerusa
lems wille die ic vercoren hebbe.

Eñ die HERE verwecte Salomo ee
nen weder partider Hadad dē Edomijt/
van coninclijken sade/die in Edom was/ D
Want doē Dauid in Edom was/eñ Jo-
ab die velthooftman op trock om die ver
slagenē te begrauē/so sloech hi wat mās
persoon was in Edom/Wāt Joab bleef
ses maendē aldaer/eñ dat geheele Jsrael
tot dat hijt al wt roepde wat mans per-
soon was/in Edom. Doē vluchte Hadad
eñ met hē sommige mannē der Edomi-
ten van sijns vaders knechtē/dat si in E
giptē soudē comē/Maer Hadad was eē
jonc knechtkē/Eñ si maectē hen op van
Midian/eñ quamē tot Paran/eñ namē
lieden met hen wt Paran/eñ quamē in
Egipten tot Pharao den coninc in Egip
ten/die gaf hem een huis/eñ ghesette spi
se/eñ gaf hem een lant in

Eñ Hadad vant groote genade voor
Pharao/allso dat hi hem oock sijns wijfs
Thahpenes der coninginnen suster tot
eenen wiue gaf/Eñ dye suster Thahpe-
nes baerde hem Genubath sinen sone/
ende Thahpenes voede hē op/inden hu
se Pharao/allso dat Genubath was indē
huyse Pharao onder die kinderen Pha-
rao/Doen nu Hadad hoorde in Egipten
dat Dauid ontslapen was met sinen va-
deren/ende dat Joab dye velthooftman.
doot was/so sprac hi tot Pharao Laet mi
in mijn lant trecken Pharao sprack wat
gebreect v bi mi dat ghi in v lāt wilt trec-
ken? Hi sprac niet/maer laet mi gaen

Oor verwecte hem God eenen vianc
Resen/den soon El Jada/die van sinē he-
re Hadad Eser den coninc te Zoba ghe-
uluchtet was/ende vergaderde mannē

tegen hem Eñ hi wert een hooftmā der
crijschknechtē/doense Dauid verworch-
de eñ troc tot Damascō/eñ woōde aldaer
eñ hi regneerde te Damasco/eñ hy was
Jsraels weder partider alsoo langhe als
Salomo leefde/Dat is die scade dye Ha-
dad lijdede/daer om hadde hi eenē hate
E tegen Jsrael/eñ wert coninc ouer Sirië.

Daer toe Jerobeā die sone Nebat/eē
Ephrateeusch van Zareda/ Salomos
knechte/eñ sine moeder hiet Zeruga eē
weduwe/die hief ooc die hant op/teghen
den coninck/Eñ dat is dye sake daer om
me hi die hant tegen den coninc op hyef
Doen Salomo Millo timmerde besloot
of stopte hi eē scaert aēder stadt Dauids
sijns vaders/Eñ Jerobeā was eē strijdt
F baer man/Eñ doē Salomo sach dat dat
knecijtkē behendich of beset was/soo set
te hi hem ouer alle last des huys Joseph

Mer het geuiel in die tijt dat Jerobe-
am wt ginc van Jerusalē/eñ die prophe-
te Ahia van Silo/ quam hem aen opten
wech/eñ hadde eenen nieuwen mantel
aen/eñ die twee waren alleen inden vel
de/Eñ Ahia vaette den nieuwen mantel
die hi aen hadde eñ scoorde dien in tweelf
stucken/eñ sprac tot Jerobeā Neemt tyē
stucken tot v Want so spreect de HERE
die God Jsrael Siet/ic wil dat coninerijc
ke vander hant Salomo scoren/eñ v tien
stammē geuen Eenē stam sal hi hebben
om mijns knechts Dauids wille/eñ om
der stadt wille die ich vercoren hebbe wt
allē stammē Jsrael/om dat si mi verlatē
hebbē/eñ aē gebeedt Astharoth den god
der Zidoniers/Chamos dē god der Mo
abitē/eñ Milcom den god der kinderen
Ammon/Eñ niet gewandelt en hebben
in minē wegē/dat si gedaē haddē/dat mi
wel behaechde/mine sedē eñ rechten/als
Dauid sijn vader

Ic en wil ooc dat geheele rijck wt sijn
G der hant niet nemē/maer ic wil hē tot ee
nen voorst makē sijn leef dage lāc/om Da-
uids mijns knechts wille diē ic vercoren
hebbe/die mijn gebodē eñ sedē gehoudē
heeft. Wt der hant sijns soons wil ic dat
coninerijc nemē/eñ ic wil v tien stāmē eñ
sinē sone eenē geuen/op dat Dauids mijn

knecht altoos eē keerse hebbe inder stat
Jerusalem/die ic mi vercorē hebbe/dat ic
minē name daer in stellen soude.

Dus wil ick v nv nemen/dat ghi reg-
neert ouer al dat v herte begeert/eñ sult
coninc sijn ouer Jsrael/Jst dat ghy hoort
al dat ic v gebieden sal/eñ in mijn wegen
wādelt/eñ doet dat mi behaecht/dat ghi
mine sedē eñ gebodē hout/so mijn knech
te Dauid gedaē heeft/so wil ic met v zijn
eñ v staende huys timmeren/so ic Daui
den heb getimmert/eñ ic wil v Jsrael ge
uē/eñ wil dat saet Dauid daer mede ver
ootmoedigen/nochtans niet altoos/Sa
lomo leide toe/om Jerobeam te dooden/
doen maecte hem Jerobeam op/eñ vloo ij.pa.ix.g.
de in Egipten/tot Sisak den coninc in E
gipten/eñ bleef in Egipten tot dat Salo
mo sterf.

Wat meer vā Salomo te seggē is/
eñ al wat hi gedaē heeft/eñ van sijn wijs-
heit/dat is ghescreuē inder Cronikē van
Salomo/Mer dē tijt dat Salomo coninc
was ouer Jerusalē/eñ ouer geheel Jsra-
el/is veertich iaer/Eñ Salomo ontsliep
met sinē vaderen/eñ wardt begrauē in
die stadt Dauids sijns vaders/eñ sijn so-
ne Rehabeam. werdt coninc in sijn stede A

Dat tweelfste capittel

Ende Rehabeam troc tot Sichem/
wāt dat gheheele Jsrahel was tot
Sichem ghecomē/om hem coninc te ma
ken/Eñ doe Jerobeam die sone Nebath
dat hoorde/als hi noch in Egipten was/
daer hi voor den coninc Salomo geulodē
was/so quam hi weder wt Egipten/Eñ
hi seinde henē eñ liet hem roepen/eñ Je-
robeam met der geheelder gemeintē Js
rael quamē eñ sprakē met Rehabeā ende
seiden. V vader heeft ons ioc te hart ghe
maect/so maect ghi nv den hardē dienst. ij.pa.x.g.
eñ dat sware ioc lichter/dat hi ons op ge-
lept heeft/so willē wi v onderdanich sijn/
Maer hy sprac tot hen/Gaet wech tot aē
den derde dach/dan coemt weder tot mi
eñ dat volc ginc wech/

Ende die coninck Rehabeam hielt ee
nen raet metten ouders die voor sinē va
der Salomō stonden/doen hi leefde ende
sprack Hoe raedt ghi dat wi desen volcke

antwoorde? Si spraké tot hē Doet desen
B volc hedē eené dienst/eñ sijt hen te wille/
ij.pa.x.b eñ verhoortse/eñ gheeft hen goede woor
den So sullē si v onderdahich sijn v leuē
lanc/Maer hi verliet der ouders raedt/
dien si hem gegeuē haddē/eñ hyelt eenē
raet metten iongē die met hē op ghewas
sen warē eñ voor hē stonden.

Eñ hi sprack tot hē. wat raedt ghi/dat
wi desen volc antwoordē die tot mi geseit
hebbē/maect dat ioc lichter/dat v vader
op ons geleit heeft/Eñ die iongē die met
C hē op gewassen warē seidē tot hem Ghy
sult totten volcke dat tot v seyt V vader
heeft ons ioc te swaer ghemaect maeckt
ghijt ons lichter/also seggē Minē cleyn.
sten vinger sal dicker sijn dan mijns va.
ders lendenē/Nu mijn vader heeft op v
een zwaer iock geladen/maer nu wil ick
noch meer ouer v makē/mijn vader dye
heeft v met pesen of geeselē gecastijt/ick
wil v met scorpioenē castiē

Also quam Ierobeā met dē geheelē
volc tot Rehabeā optē derdē dach/so die
coninc geseit hadde eñ gesprokē Compt
weder tot mi optē derdē dach/Eñ dye co
ninc gaf dē volc een hart antwoort/ende
D verliet dē raet/die hē die ouders gegeuē
hadden/eñ sprac met hē na dē raet der io
gen seggēde Mijn vader heeftu met pe.
sen gecastijt mer ic wil v met scorpioenē
castiē/Aldus en was die coninc dē volcke
niet te wille/want het was also gekeert
vandē HERE/op dat hi sijn woirt crach
tich makē soude/dat hi door Ahia vā Silo
gesproken hadde tot Ierobeam den sone
Nebath

Maer doē geheele Israhel sach/datse
die coninc niet hoorē en wilde/so gaf dat
volc den coninc een antwoorde eñ sprack
wat hebben wy dan deels aē Dauid/oft
erffenisse aen den soon Isai? Israhel gaet
tot uwē wooningen/Soo siet ghi nu tot
uwen huse Dauid/Alsoo ginck Israel in
zijn woningē also dat Rehabeā mair ouer
ij.pa.x.d die kinderē Israel en regneerde die in de
steden Iuda woonden/Eñ doē de coninc
Rehabeam seinde Adoram den rentmee
E ster/wierp hē alle Israel met steenē ter
doot Maer die coninc Rehabeam steech

haestelic op eenen wagē dat hi te Ierusa
lem soude vluchtē/Alsoo ginc Israel van
dē huse Dauid tot desen dach toe

Als nu geheel Israel hoorde/dat Iero
beam weder was comen/seyndē si eñ de
den hem roepē totter geheelder gemein
ten/eñ maeckten hem tot eenen coninck
ouer geheel Israel/eñ niemant en volch ij.pa.xi.f
de den huse Dauid/dan den stam Iuda ec.xlviij.d.
alleen/Eñ doen Rehabeam te Ierusalē
quam/vergaderde hi dat gheheele huis
Iuda eñ den stāme BenIamin/hondert
eñ tachtentich duisent ionge strijdtbare
wt gelesen mannen/om tegē dat huis Is
rael te striden/eñ om dat coninckrijck we.
der aen Rehabeam den sone Salomo te
brengen

Het woort Gods quam tot Semaia/
den man Gods eñ sprac/segt Rehabeam
den sone Salomo den coninc Iuda ende
tot den geheelen huyse Iuda eñ BenIa
min eñ den anderen volcke eñ spreect/so
seit die HERE/Ghi en sult nyet op trec
ken noch striden tegen uwe broeders de
kinderē Israel/Elc ga weder thuys wāt F
dat is vā mi gesciet/eñ si hoorden dwoort
des HEREN/eñ keerdē weder omme/
dat si wech soudē gaē so die HERE ghe
seit hadde/Maer Rehabeam timmerde
Sichem op dat geberchte Ephraim/eñ
woonde daer inne/eñ troc vā dair wt/eñ
timmerde Pnuel

Maer Ierobeā dacht in sijn herte/dat
coninccrijc sal nu weder totten huyse Da
uid vallē ist dat dit volc op gaet om offer.
hande te doē indē huse des HEREN te
Ierusalē/eñ dat herte des volcs sal hem
keerē tot harē heere Rehabeā dē coninc
Iuda/eñ sal mi dodē/eñ weder tot Reha.
beā dē coninc Iuda vallen. Eñ die coninc
hielt eenen raet/eñ maecte twee gulden G
calueren eñ sprac tot hen Het is v te vele
op te gaen te Ierusalem/Syet daer is v
God Israel die v wt Egiptē geleit heeft
Eñ hi sette dat een te Bethel/eñ dat an.
der dede hi te Dan/Eñ dat wert tot son.
de/Want dat volc ginc voor den eenē tot
Dan toe

Hi maecte oock een huys der hooch
ten/ende maecte priesters vanden alder

snootsten des volcs/die vandē kinderen
Leui niet en warē/Eñ hi maecte een fee.
ste optē vijftiēstē dach der achster maent
gelijc die feestē in Juda/eñ offerde opten
outaer/So dede hi tot BethEl/datmen
den caluerē offerde die hi gemaect hadde
ende stelde te BethEl dye priesters der
hoochtē/die hi gemaect hadde/eñ offerde
optē outaer/die hi gemaect had/te Beth
El/optē vijftiēstē dach der achster maēt/
ex.xxxij. d ij.pa.xi.a. welcke hi wt sijn herte versiert had/Eñ
maecte dē kinderē Israel feeste eñ offer.
dē opten outaer op datmē wieroock wer
pen soude.

Dat.xiij.Capittel

A Ende siet eē mā Gods quam vā Ju
da/wt dat woort des HEEREN
te BethEl/eñ Jeroboam stont bi den ou
taer om wierooc te werpen/eñ hi riep te
gen den outare door dat woort des HE.
REN eñ sprac Outaer Outaer soo seyt
die HERE/Siet/daer sal een soon dē hu
se David geborē wordē/geheeten Josia/
die sal op v offerē die priesterē der hooch/
ten/die op v wierooc werpen/eñ sal men
scen beenē op v verbernen/Eñ hi gaf in
dien dage een wonder/eñ sprack/Dat is
dat wonder/dat sulc die HERE gespro.
ken heeft/siet/den outaer sal schoren/eñ
die asscē sullē wt gegotē of ghescudt wer.
den die daer op sijn

Maer doe die coninc dat woort vāden
B man Gods hoorde/die tegē dē outaer te
Bethel riep/recte hi sijn hant wt bidē ou
taer/eñ sprac Grijpt hē/eñ sijn hant ver
dorde/die hi tegē hē wt gerect hadde/eñ
eñ en constese niet weder tot hē getreckē
eñ dē outaer scoorde/eñ die asscen werdē
vanden outaer verscuddet/na den won-
der/dat die man Gods gegevē had/door
dat woort des HEREN/eñ die coninck
antwoorde eñ sprac tottē mā Gods/Bid.
det dat aēsichte des HEREN ws Gods
eñ bidt voir mi/dat mine hant weder tot
mi come/doē badt die man Gods dat aē.
sichte des des HEREN/eñ den coninck
wert sine hant weder tot hē bracht/ende
wert gelijcse te voren was

Eñ die coninc sprac totten man Gods
Comt met mi thuys eñ laeft v Ick wil v

ghiften scencken. Maer dye man Gods
sprac totten coninck Al waert dat ghi mi
ooc v halve huis gaeft/soo en quame ick C
nochtans niet met v/Want ick en wil in
dese plaetse geen broot eten/noch water
drinkē/Want also is mi gebodē door des
HEREN woort eñ ghesept/Ghi en sult
geen broot eten/noch geē water drinckē/
eñ niet weder door den wech comen/dyē
ghi gegaē sijt/Eñ hi ginc wech/door eenē
anderē wech/eñ en quā niet weder door
dē wech/diē hi tot Bethel gecomen was

Maer daer woonde een oude propheet
tot Bethel/tot dien quam sine soon ende
vertelde hem alle die werckē die de man
Gods gedaē hadde in dien dage te Beth
el/eñ die woorden die hi totten coninc ge
sproken hadde/Eñ haer vader sprack tot
hem/waer is den wech diē hi gereyst is/
Eñ sine sonē wijsdē hē dē wech/dien die
man Gods ghereyst was/die van Juda
gecomē was/Hi sprac tot sinē sonen Sa. D
delt mi dē esel/eñ doē si hē dē ezel sadeldē
reet hi daer op/eñ troc dē man Gods na/
eñ vont hē onder eē eycke sittē/eñ seyde
tot hē/Sijt ghi die man Gods/die vā Ju
da gecomē is? Hi sprac Ja

Hi sprac tot hē Comt met my thuys/
eñ etet broot/Hy sprac Ic en mach met v
nyet omme keerē/eñ met v comē. Ic en
wil ooc geē broot eten noch water drinkē
met v in dese plaetse Wāt het is met my
gesprokē ghewoorden door dat woort des
HEREN/Ghi en sult aldaer noch broot
eten noch water drinckē/ghi en sult niet
weder door den wech gaē/diē ghi gegaē
sijt/Hi sprac tot hē/Ic bē ooc eē prophete
gelijc ghi/eñ een engel heeft met mi ge.
sproken door des HEREN woort eñ ge.
seit/Leidt hē weder met v thuys/dat hy
broot ete eñ water drinke/Hi looch hem E
eñ leide hē weder omme dat hi broot adt
eñ water dranc in sinen huse

Eñ doē si over tafel satē/soo quam dat
woort des HEREN totten prophete die
hem weder omme ghelept hadde/ende
ryep den man Gods aen dye van Juda
gecomē was eñ sprac/So spreect die HE
RE om dat ghi dē mōde des HEREN
ongehoirsaē hebt geweest/eñ en hebt dz

gebodt niet gehoudẽ dat v die HEERE v
God gebodẽ heeft/eñ sijt weder gekeert
hebt broot geten eñ water gedronckẽ in
die plaetse/daer hi v af seyde/ghi en sout
noch broot eten noch water drinkẽ/soo en
sal v lichaem nyet in uwer vader graft
comen.

Eñ na dien hi broot getẽ eñ ghedronc
ken hadde/sadelde men dẽ esel dẽ prophe
te/dien hi weder omme gelept hadde Eñ
doen hi wech troc so vant hem eenẽ leeu
we opten wech eñ doode hẽ eñ zijn lichaẽ
lach geworpẽ indẽ wech/eñ dien esel stõt
neffens hẽ/eñ dẽ leeuwe stont neffẽs dẽ
lichaem Eñ doen liedẽ voor bi ginghẽ/sa.
E gen si dẽ lichaem indẽ wech geworpẽ eñ
dẽ leeuwe bi dẽ lichaem staẽ/eñ quamen
eñ seident inder stadt daer dye oude pro.
pheet in woonde/Doẽ dat die propheet
hoorde/die hẽ weder om ghelept hadde/
sprac hi/Het is die man Gods/die dẽ mõ.
de des HEERẼN ongehoirsaẽ geweest
is/daer om heeft hẽ die HEERE dẽ leeu
gegeuen/die heeft hem gebrokẽ eñ ghe.
doodet/na dẽ woorde dat hẽ die HEERE
geseit heeft/eñ sprac tot sinẽ sonẽ/Sadelt
mi den esel/eñ doe si dien gesadelt haddẽ
G troc hi derwaerts/eñ vãt sinẽ lichaem in
den wege verworpẽ/eñ dẽ esel eñ dẽ leeu
neffens dẽ lichaẽ staẽ/Die leeu en hadde
vanden lichaem niet getẽ noch dẽ esel nz
gebrokẽ Doe hief die propheet dẽ lichaẽ
des mans Gods op/eñ settẽ optẽ ezel/eñ
voerdẽ weder om/eñ quã in die stadt des
oudẽ prophetẽ/dat si soudẽ clagẽ eñ hem
begrauen/Eñ hi leyde dẽ lichaem in sijn
graf/eñ claechde hẽ/Och broeder Ende
doe si hem begrauen haddẽ/sprack hi tot
sinẽ sonẽ Als ic sterue/so begrauet mi in
dat graf daer die mã Gods in begrauen
is/eñ legt mine beenẽ neffẽs sine beenẽ
Want het sal ghescien/dat hi gheroepen
heeft teghen den outaer te BethEl/door
dat woort des HEERẼN/eñ teghen alle
huisen der hoochten/die inden stedẽ Sa.
marie sijn

Maer na dese gesciedenisse en keerde
hem Jerobeam niet vã sinẽ bosen wege
maer hi verkeerde hem/eñ maecte pries
ters der hoochten vanden snoestẽ of laec

Der Coningẽ I xiiij Ca

ten des volcs/tot wien hi lust hadde/dies
hant vulde hi/eñ die waert priester der
hoochten/Eñ dit quã tot sonde dẽ huyse
Jerobeã.dattet verdoruẽ eñ vãder aerdẽ
verdyelt waert

Dat.xiiij.Capittel

IN die tijt was Abia die soõ Jerobe.
am/crãc eñ Jerobeã sprac tot sinen A
wiue/Staet op/eñ verstelt v dat niemãt
en mercke dat ghi Jerobeams wijf sijt/
eñ gaet henen tot Silo/Siet dair is pro.
pheet Ahia die mi gesprokẽ heeft/dat ick
coninc zijn zoude ouer dit volc/eñ neemt
met v tiẽ brodẽ eñ coeckẽ/eñ een plateele
met honich/eñ gaet tot hẽ/dat hi v segge/
hoe dattet metten kinde gaẽ zal/Eñ dat
wijf Jerobeã dede also eñ stõt op/eñ ginc
tot Silo/eñ quã int huys Ahia/Ahia en
conste nyet gesiẽ/wãt sine oogen verster
dẽ van ouderdom

DE HEERE sprac tot Ahia/siet dat wijf
Jerobeã comt/dat si v vã harẽ sone eẽ sa.
ke vrage wãt hi es crãc Dus so spreect mi
mz haer aldus/eñ aldus/Als si nu in quã
steldese haer vreemt/Als Ahia dat ruys
scẽ haerder voetẽ hoorde/ter duerẽ in co. B
mẽ/so sprac hi/Coẽt in ghi wijf Jerobeã/
waer om stelt ghi v so vreemt? Jc ben tot
v gesonden een hart bode

Gaet henẽ eñ segt Jerobeã Dus spreect
die HEERE die God vã Jsrael/Jc heb v
verheuẽ wt dẽ volcke/eñ tot eenẽ vorst o.
uer mijn volc Jsrael gesedt/eñ hebbe dat
conincrijc van Dauids huse ghesnedẽ eñ
v ghegeuen/Maer ghi en hebt niet ghe
weest als mijne knecht Dauid/die mijn
geboden hielt eñ volchde mi na wt ghe.
heelder herten/dat hi dede dat mi slechs
wel behaechde/ende hebt quaet ghedaẽ
bouen alle die voor v gheweest sijn/ghij
zijt gegaen ende hebt v ander goden ge
maect/ende ghegoten beelden/dat ghij
mi tot gramscap soudt verwecken/ende
hebt my achter uwen rugghe geworpen

Daer om siet/Jck wil ongeluck ouer
dat huis Jerobeã brẽgẽ eñ wt roepen aẽ
Jerobeã/ooc diẽ die aẽ die want pisset/dẽ
beslotenen ende verlatenẽ in Jsrael/eñ i.re.xix.f
wil dye naecomelinghen des huys Je. C

robeam wt vaghē.ghelijcmen dreck wt
vaecht/tot dattet geheelic met hem ghe
daen is/So wie vā Jerobeā sterft in dye
stadt/dien sullē dye hondē etē/maer wye
optē velde sterft/dien sullē die vogelē des
hemels eten/wandt dye HERE heuet
gesproken. Dus staet op eñ gaet thuys/
Eñ als uwē voet ter stadt interdet/so sal
dat kint steruē/Eñ gheheele Israhel salt
D clagen/eñ sullent begrauē/wāt dese allēē
van Jerobeam sal te graue comē/om dat
vādē HERE dē God Israel wat goets
aen hem gheuondē is inden huyse Jero-
beam

Die HERE sal hē eenen coninc ouer
E Israel verweckē/die sal dat huys Jerobe
am wt roepē in dien dage Eñ wat ist dat
ymmertoes nu gaet? Eñ die HERE zal
Israel slaen/gelijc als dat riet indē wate-
re beweecht wort/eñ hi zal Israel wt pluc
ken wt desen goedē lande dat hi harē va
derē gegeuē heeft/eñ salse ouer dat wa-
ter verstroepen/om datse hen bosscen ge
maect hebbē/op dat si dē HERE ver-
toornen zoudē/Eñ hi sal Israel ouer ghe-
uen om der zonden wil vā Jerobeam die
daer gezondicht heeft/eñ heeft Israel oec
doen sondighen

Eñ dat wijf van Jerobeam stont op
eñ ginc henē eñ quam tot Tirza/eñ doē si
optē dorpel des huis quā sterf dat knecht
kē/eñ si begroeuē hē/eñ alle Israel claech
de hem/na dē woorde des HERĒN. dat
hi gesprokē hadde door sinē knecht Ahia
den propheet Wat vā Jerobeam meer te
seggē is/hoe hi gestredē eñ gheregneert
heeft/siet/dat is gescreuē indē Croniken
der coningē Israel/Eñ dē tijt dat Jerobe
am regneerde was.xxij.iaer/Eñ hi ont-
F sliep met sinē vaderen/zijn soon Nadab
wert coninc in sijn stede

xi.c So was Rehabeam de sone Salomo
coninc in Juda/veertich iaer was Reha-
beā out doē hi coninc wert/eñ regneerde
seuentien iaren te Jherusalē in die stadt
die de HERE vercorē hadde wt allē stā-
mē Israel dat hi sinē name aldaer soude
stellē Sijn moeder hiet Naema/een Am
moniterssē Eñ Juda dede dat dē HE-
RE qualic behaechde/eñ verwectē hem

tot grammiger liefdē meer dan allet dat
haer vaders gedaē haddē met harē son-
dē/die si dedē/Wāt si timmerdē hem ooc
hoochtē. Colomnē oft beeldē/eñ busschen
op alle hoogē houelē/eñ onder alle groe-
ne boomē/Daer warē oock hoereerders
indē lāde/eñ si dedē alle die grouwelichz
der heidē/die de HERE voir die kinde
ren Israel verdreuen hadde

Daer indē vijfstē iare des conincs Re- G
habeam troc Sisac die coninc vā Egiptē
op/tegē Jerusalē/eñ nā die scattē wt den
huse des HERĒN/eñ wt dē huse des co
nincs/eñ al watter te nemē was. eñ nam
alle guldē scildē die Salomo hadde laten
makē/In welcker plaetse/liet die coninc
Rehabeā metalē scildē makē/eñ beualse
onder die hāt der ouerster nusiers/die de
duere bewaerdē aē dē huyse des conincs
Eñ also dicwils als die coninc in dat huis
des HERĒN ginc/droegēse die nusiers
ende brachtense weder inder nusiers ca-
mer

Wat meer vā Rehabeā te seggē is eñ
al wat hi gedaē heeft/siet is gescreuen in
die Cronike der coningē Juda/Mer het
was oorloge tusscē Rehabeā eñ Jerobeā
haer leuē lāc/Eñ Rehabeā ontsliep met
sinē vaderē/eñ wert begrauē met sinen
vaderen in die stadt Dauid/Eñ sijn moe
der hiet Naema/eē Ammoniterssē/ende
sijn soon Abiā wert coninc in sijn plaetse A

Dat.xv.Capittel ij.pa.xiij.c.

IN den achtiēdē iare des conincs Je
robeā des soons Nebat/wert Abi-
am coninck in Juda/eñ regneerde drye
iaer te Jerusalem Sijn moeder hiet Ma
echa/een dochter Abisalom/eñ wādelde
in alle sonden sijns vaders/die hi voor hē
gedaen hadde/eñ sijn herte en was niet
oprecht aen den HERE sinen God/ge-
lijc dat herte sijns vaders Dauid/Want
om Dauids wille gaf die HERE sijn
God hem een keerse te Jerusalē/dat hy
sinen sone na hem verwecken soude/eñ
onderhoudē te Jerusalē om dat Dauid
gedaē had dat dē HERE wel beuiel/eñ
niet gewekē en was vā alle diē dat hi hē
geboot sijn leuen lanc/wt ghenomen in
die hanteringe met Vria den Hethithe/

Daer was een oorloge tuſſcē Abiā eñ Je
robeam/zijn leuen lanc
Maer wat meer vā Abiam te ſeggē
is eñ al wat hi gedaē heeft/ſiet dat is ge-
ſcreuen in die Cronike der coningē Juda
Het was ooc oorloge tuſſcē Abiā eñ Jero
beam Eñ Abiam ontſliep met ſinē vade-
ren/eñ ſi begroeuē hem in die ſtadt Da- i.pa.xiiij a.
B uid/eñ Aſſa zijn ſone wert coninc in zijn ſtede
Inden twintichſtē iaer des conincs Je
robeam ouer Jſrael wert Aſſa coninc in
Juda/eñ regneerde eenē.xl.iaer te Jeru
ſalē Sijn moeder hiet Maecha eē doch-
ter Abiſalon/Eñ Aſſa dede dat den HE-
RE wel behaechde gelijc ſijn vader Da
uid/Eñ hi dede de hoerecrōs wt dē lāde
eñ dede af alle godē die ſine vaders ghe-
maect hadde. Daer toe ſette hi oock ſijn
moeder Maecha af vā der officie die ſi dē
Miplezeth gemaect hadde indē boſſche
Eñ Aſſa roeyde wt harē Miplezeth/eñ
verberndet inder beke Kidron Maer de
hoochten en dedē ſi niet af/nochtās was
ij.par.vi.a dat herte Aſſa oprecht aē dē HERE ſijn
C leuen lanc Eñ dat ſiluer eñ gout/eñ vatē
dat ſijn vader geheilicht hadde eñ al wat
geheilicht was tottē huſe des HEREN
bracht hi inne/Eñ het was ſtrijt tuſſcē Aſ
ſa eñ Baeſa dē conic Jſrael haer leuē lāc
Baeſa die coninc Jſrael troc op teghē
Juda/ende timmerde Rama datter nie
mant wt eñ in en ſoude treckē/op die ſide
vā Aſſa dē coninc Juda Doe nā Aſſa dat
D ſiluer eñ gout/datter ouergeblenē was
in dē ſchat des huys des HEREN/ende
indē ſchat des huys des conincs/eñ gaft
in ſijnder knechtē handē/eñ ſeynde dat
tot Benhadad den ſone Tabrimon/des
ſoons Heſion dē coninc in Sirien/dye te
Damaſco woonde/eñ liet hē ſeggē/Het
is een verbont tuſſcē v eñ mi/eñ tuſſchē
minē vader eñ dinē vader/Daer om ſeñ
de ic v giften/ſiluer eñ gout/om dat ghij
dat verbont ſoudt latē varē/dat ghi met
Baeſa dē coninc Jſrael hebt/dat hi van
mi aftreckē
Benhadad gaf dē coninc Aſſa gehoor
eñ ſeinde ſine hooftliedē tegē die ſteden
Jſrahel/eñ ſloech Jion eñ Dan/eñ Abel
Beth Maecha dat geheele Cineroth aē

dē geheelē lāde Naphthali/Doē dat Ba
eſa hoorde/liet hi af te timmeren Rama/
eñ troc weder te Thirza/Dye coninck Aſ
ſa lyet vercondigē in alle Juda/Hier en
ſi niemāt wt genomē eñ ſi namē die ſtee E
nen eñ houtē vā Rama wech/daer Bae-
ſa mede getimmert hadde/Eñ die coninc
Aſſa timmerde daer mede Geba/Bē Ja-
min eñ Mizpa
Maer wat meer vā Aſſa te ſeggen is/
eñ alle ſine macht/eñ al dat hi gedaē heeft
eñ die ſteden die hi getimmert heeft/ſiet
dat is geſcreuē in die Cronike der conin-
gē Juda/ſonder dat hi in ſinē ouderdom
aē ſijn voetē crāc was//Eñ Aſſa ontſlyep
met ſinē vaderē/eñ hi wert begrauē met
ſinē vaderen in die ſtadt Dauid ſijns va
ders/eñ Joſaphat ſijn ſone wert coninck
in ſijn ſtede
Maer Nadab die ſone Jerobeā wert
coninc ouer Jſrael/indē anderdē iare Aſ-
ſa des conincs Juda/eñ regneerde ouer
Jſrael twee iaer/eñ dede dat dē HERE
qualic behaechde/eñ wādelde indē wech F
ſijns vaders/eñ in ſijn ſondē/daer hi Jſra
el mede had doē ſondigē/mer Baeſa dye
ſone Ahia/wt dē huyſe Jſaſchar/maecte
eē verbont tegē hē eñ ſloech hē tot Gibe
thon/dwelcke der Philiſteē was/Want
Nadab eñ geheele Jſrael belegerdē Gi-
beton/Alſo doode hē Baeſa indē derdē ia
re Aſſa des conincs Juda/eñ wert coninc
in ſijn plaetſe/Als hi nv coninck was/ſoo
ſloech hi dat geheel huis Jerobeā/eñ en
liet niet ouer bliuē yet dat adē hadde vā
Jerobeā tot dat hi hē vernyelde nae den
woorde des HEREN/dat hi geſproken
hadde door ſinē knecht Achia vā Silo om
die ſonde Jerobeā die hi dede eñ dair me
de hi Jſrael dede ſondigē met dē verwec
ken daer hi den HERE den God Jſrael
mede vertoornde
Wat meer van Nadab te ſegghen is/
eñ al wat hi gedaē heeft/ſiet dat is geſcre
uen in die Cronike der coningen Jſrael/
eñ het was oorloge tuſſcē Aſſa eñ Baeſa
dē coninc Jſrael/haer leuen lanc.
Indē derdē iare des conincks Juda/ G
wert Baeſa de ſoō Ahia conīc ouer geheel
Jſrael/tot Thirza.xxiiij.iaer/eñ dede dz dē

HERE qualic behaechde/eñ wandelde
inden wege Jerobeam/eñ in sijn sonden
daer hi Israhel mede hadde doen zondi-
ij.par.vi.d ghen
C Maer dat woordt des HEREN quã
tot Jehu dẽ sone Hanani tegẽ Baesa eñ
sprac/Om dat ic v wten stof verheuẽ heb
be eñ tot eenẽ vorste gemaect ouer mijn
volc Israel/eñ ghi wandelt indẽ weghe
Jerobeam eñ hebt mijn volc Israel doen
sondighen/op dat ghi mi sout vertoornẽ
door haer sondẽ/Siet/so wil ick die naco-
melinghen Baesa eñ die nacomelinghẽ
zijns huis wech nemẽ/eñ wil v huys set-
ten/gelijc dat huys Jerobeam des soons
Nebath/Wie vã Baesa sterft in die stadt
dien sullen die hondẽ eeten/eñ wie vã hẽ
sterft indẽ velde/diẽ sullen die vogelẽ des
hemels eeten

Maer wat meer vã Baesa te segghẽ
is/eñ wat hi ghedaẽ heeft/eñ sine macht
siet/dat is gescreuẽ inder Cronikẽ der co
ningen Israel/Eñ Baesa ontsliep met si
nẽ vaderẽ/eñ wert begrauẽ tot Thirza/
eñ sijn soon Ella wert coninc in sijn plaet
se Dat woordt des HEREN quam ooc
doir dẽ prophete Jehu dẽ soone Hanani
ouer Baesa eñ sijn huys/eñ teghen allet
quaet dat hi dede voor dẽ HERE om hẽ
te vertoornẽ doir die werckẽ zijnder han-
den/dat het soude werdẽ gelijc dat huys
Jerobeã eñ daer om dat hi desen versla-
A ghen hadde

Dat.xvi Capittel

In den sessentwintichsten iaer Assa
des conincs Juda waert Ella de so
ne Baesa coninc ouer Israhel te Thirza
twee iaer/Maer sijn knechte Simri die
ouerste ouer die helfte der wagẽs maec-
te een verbont tegẽ hẽ/Maer hi was te
Thirza/hi dranc eñ was dronckẽ int huis
Arza des prouoost te Thirza/ Eñ Simri
quã in eñ sloech hẽ doot int seuẽentwin-
tichste iaer Assa des conincs Juda/ende
wart coninc in sijn stede/Eñ doẽ hi coninc
was eñ op sinen stoel sat soo sloech hi dat
gehele huys Baesa/eñ liet niet ouer bli-
uẽ ooc diẽ aẽ die wãt pisset/daer toe sinen
bloet wreker eñ sine vriẽdẽ Also verniel-
de Simri dat gheheele huis Baesa/nae

dẽ woordẽ des HEREN.dat hi ouer Ba
esa gesprokẽ hadde/door dẽ prophetẽ Je-
hu/om alle der sondẽ wille vã Baesa/eñ
zijns zoons Ella die si dedẽ/eñ dedẽ Isra
el sondigẽ/om dẽ HERE dẽ God Israel
te vertoornẽ doir hair ydelh; Wat meer
vã Ella te seggẽ is/eñ wat hi gedaẽ heeft
siet dat is gescreuẽ inder Cronikẽ der co-
ninghen Israel B

Indẽ seuẽentwintichstẽ iare Assa des
conincs Juda/wart Simri coninc seuen
dagẽ te Thirza/Wãt dat volc lach te Gib
bithon der Philisteẽ/Maer doẽ dat volc
indẽ leeger hoorde seggẽ/dat Simri een
verbont gemaect hadde/eñ dẽ coninc ooc
verslagẽ hadde/doe maecte geheel Isra-
el indẽ seluẽ dage.Amri dẽ velt hooftmã
tot eenẽ coninc ouer Israel indẽ leeghere
Eñ Amri tooch op eñ gheheele Israhel
met hẽ/vã Gibbethon eñ belepdẽ Tirza
Mer doẽ Simri sach dat die stadt gewõ
nen soudẽ wordẽ/ghinc hi in dat paleys
int huis des conincs/eñ verbarnde hem
metten huise des conincs/eñ sterf om zijn
der sondẽ wil die hi gedaen hadde/doẽ de
dat dẽ HERE qualic behaechde/eñ wã-
delde indẽ wech Jerobeam/eñ in sijn zon
dẽ die hi dede/dat hi Israel dede sondigẽ

Wat meer vã Simri te seggẽ is/ende
hoe hi eẽ verbont maecte/siet/dat is ghe C
screuẽ inder Cronikẽ der coningẽ Israel
Doe ter tijt deelde hem dat volc in twee
deelen/deẽ helft hinc aẽ Thibni den sone
Ginath/dat si hẽ tot eenẽ coninck soudẽ
maken.Maer die ander helft hinck aen
Amri/Eñ dat volck dat aen Amri hinck D
wert stercker dã dat aen Thibni hinc dẽ
sone Ginath/eñ Thibni sterf/doẽ so wert
Amri coninc

Indẽ.eenẽdertichstẽ iaer Assa des co-
nincs Juda/wert Amri coninc ouer Isra
el tweelf iaer/eñ regneerde te Tirza ses
iaer.Hi cocht den berch Samaria vã Se
mer/om twee pont siluers/eñ timmerde
opten berch/eñ hiet die stadt die hi tim-
merde na den name Semer des heeren
optẽ berch Samaria Eñ Amri dede dat
den HERE qualick behaechde.eñ was
argher/dan alle die voor hem gheweest E
waren/Ende hy wandelde oock in allen

die wegẽ Jerobeam des soons Nebath/
in sinen sondẽ/daer hi Israel mede dede
zondigen op dat si dẽ HERE God Isra-
E hel souden vertoornen in haren ydelhe-
den

Wat meer vã Amri te seggẽ is eñ/al
wat hi gedaẽ heeft/eñ sine macht die hy
geoefent heeft siet dat is gescreuẽ inder
Croniken der coningẽ Israel/Eñ Amri
ontsliep met sinẽ vaderẽ eñ wardt begra
uẽ tot Samaria/eñ Ahab sine sone wart
coninc in sijn stede

Indẽ achstendertichstẽ iare Assa des
conincs Juda/wert Ahab die sone Amri/
coninc ouer Israel eñ regneerde ouer Is-
rael tot Samaria.xxij.iaer/Eñ dede dat
dẽ HERE qualic behaechde/bouen alle
die voor hẽ geweest warẽ/eñ het was hẽ
clein dat hi wãdelde inder stondẽ Jerobe
am des soons Nebat/eñ nã daer toe Ise
bel die dochter EthBaal des conincs tot
G Zidon tot eenẽ wiue/en ginc henẽ ende
dienden Baal eñ aenbede hẽ/Eñ rechte
Baal eenẽ outaer op inden huyse Baal/
dat hi hem timmerde te Samaria/ende
maecte een boschkẽ/so dat Ahab meer te
de om dẽ HERE/dẽ God Israel te ver-
iiij.re.x.d. toernen dan alle coningẽ Israel die voir
hem geweest waren

Ter seluer tijt timmerde Hiel van
Bethel/Jeriho/Het coste hem sinẽ eerstẽ
soon Abiram dat hi dat fundamente ley-
de/eñ sinẽ ionckstẽ soon Segub/dat hi dye
duere sette/na dẽ woordẽ des HEREN
dat hi ghesproken hadde doir Josua dẽ so
ne Nun

Dat.xvij.Capittel

A Ende Elia die Thisbite wt dẽ bor-
geren Gilead sprac tot Ahab/Soo
iij.re.v.c
Jacob.v.c warachtelic die HERE die God Israhel
leeft voor diẽ ic sta Het en sal dit iaer noch
dauwe noch reghen comen het en si dat
ickt segghe

Eñ dat woordt des HEREN quam
tot hem eñ sprac Gaet wech vã hier ende
keert v tegẽ oosten/eñ verberget v aen
die beke Crith/die voor die Jordane vliet
Eñ ghi sult vãder fonteinẽ drinckẽ/Eñ ic
hebbe dẽ Rauẽ gebodẽ dat si v aldaer sul
len voeden/Hi ginc wech/eñ dede na den
woorden des HEREN/eñ ginck wech/
eñ sat aẽ die beke Crith die voir die Jordã
ne vliet Eñ die rauens brachtẽ hẽ broodt
eñ vleesch des morgens eñ des auonts/
Eñ hi dranck wter beken Luce.iiij.d

Eñ het gesciede na sommige dagen/ B
dat die beke verdroechde want daer en
was genẽ regen indẽ lande/Doẽ quam
dat woordt des HEREN tot hem ende
sprac Staet op eñ gaet tot Zarpat welke
bi Sidon leget/eñ blijft aldaer/Wãt ick
heb aldaer eender weduwẽ gebodẽ dat
si v voede/Eñ hi stont op/eñ ginc tot Sar
path/Eñ doen hi quam aẽ die duere der
stat/siet/dair was de weduwe eñ raepte
hout Eñ hi riep haer eñ sprac/Haelt my
een weynich waters int vat/dat ic drinc-
ke/Doẽ si ginc om te halẽ riep hi haer eñ
sprac Bringt mi ooc eenẽ bete broots me
de Si sprac/So warachtelic die HERE
v God leeft/ic en hebbe geen broot/dã eẽ
hant vol meels in een canne/eñ een wey Jude.iiij.c
nich olijs in die cruyke/eñ siet ic heb een C
hout of twee geraept/eñ ga in/eñ wil mi
eñ minen soon bereidẽ dat wi eeten ende
steruen

Elia sprac tot hair/En vreest niet/gaet
henen/eñ doet so ghi gheseit hebt Noch-
tans maect mi eerst een cleyn broot daer
af/eñ brenget tot mi.v eñ uwen sone sult
ghijt daer na oock makẽ/Want so spreect
die HERE die God Israhel/dat meel in
der kannen en sal niet ontbreken/eñ die
oly cruycke en sal niet vermindert wer-
den/tot diẽ dage toe dat het dye HERE
sal latẽ reegenẽ opter aerdẽ/Si ginc eñ
dede so Elia geseyt hadde/eñ hi adt/eñ si
ooc eñ haer huis eenẽ tijt lãc Dat meele D
inder cãnẽ en ontbrac niet/eñ die oly crui
ke en minderde niet/na den woorde des
HEREN dat hi gesprokẽ had door Elia

Eñ na dese ghescriedenisse wert des
wijfs sijnder huysweerdinnen soon cranc
eñ sine cranheit was so zeer hart/dat ge-
nen adem meer in hẽ en bleef Eñ si sprac
tot Elia/Wat heb ic met v te doẽ/ghi mã
Goods? Ghi sijt tot my inghegaen dat
mijnder misdaet ghedacht soude werdẽ
ende dat mijne soon ghedoodt soude wer
den? Hi sprac tot haer eñ seide Geeft my

uwen sone herwaerts Eñ hi nam hē vā
harē scoot eñ ginck op inde hooch camer
daer hi woonde/eñ leide hē op sijn bedde
eñ riep dē HERE aen eñ sprac HERE
mijn God ghi hebt oec die weduwe dair
ic gaste bi hē so qualic gedaen/dat ghi ha
ren soon dooden wildet

Eñ hi strecte hem driewerf ouer tkint
iiij.re.iiij.f eñ riep den HERE aē eñ sprac HERE
actuū.xx.c mijn God/laet die siele des kints weder
tot hem comen/Eñ die HERE verhoor
de dye stēme Elia/eñ dye siele des kints
quam weder tot hē/eñ wert leuēde/Eñ
Elia nā dat kint eñ bracht af vāder hoo-
ger camer int huys/eñ gaft sijnder moe-
der eñ sprac Siet daer v soon leeft/Ende
dat wijf sprac tot Elia Nu bekenne ic dat
ghi een man Gods sijt/eñ des HEREN
A woort in uwē monde is seker

Dat achtiende Capittel.

Ende ouer eenē langhen tijt quam
dat woort des HEREN tot Elia/inden
derden iare eñ sprac/Gaet henē eñ verto
net v Ahab/op dat ict late reghenē opter
aerdē/Eñ Elia ginc henē dat hi hē Ahab
soude vertonen/Het was een grote dier
te in Samaria/Eñ Ahab riep Abdia sinē
voocht(maer Abdia vreesde den HERE
zeer)Wāt doe Jsebel dye propheten des
HEREN wt roepde/nam Abdia hondt
propheten/eñ verstacse in die holen/hier
vijftich:eñ daer vijftich/eñ voedese met
broode eñ water/Dus sprack dan Ahab
tot Abdia Trect doort lant/tot allē water
fonteinē eñ beken/oft wi hoey ofte gars
mochtē vindē/eñ dye peerden eñ muylē
onderhoudē/dattet vee niet al en verga
Eñ si deeldē hen int lant/dat sijt doortrec
ken soudē/Ahab reysde alleen op eenen
B wech/eñ Abdias alleen dē anderē wech.

Doen nu Abdia optē wech was/siet/
doen ontmoete hē Elia eñ doē hi hē kēde
viel hi op sijn aēsicht eñ sprac.En sijt ghy
niet mine heere Elia? Hi sprac Ja/Gaet
henē eñ segt uwē here/Siet Elia is hier
Maer hi seide Wat hebbe ic gesondicht/
dat ghi dinē knecht in die hādē vandē co
ninc Ahab wilt geuen?op dat hi my doo-
de?So warachtelick die HERE v God
leeft/daer en is geē volc noch conincrijc/

derwaerts dat mijn heere nyet gesondē
en heeft/om v te soeckē/Eñ als si seyden
Hi en is hier niet/so nā hi eenē eedt van
den conincrijcke eñ vādē volcke/datmē
v niet geuondē en hadde.

Eñ ghi segt nu/Gaet henē segghet
uwen here/Elia is hier/Als ick dā wech
ginc van v/so soude v den geest des HE-
REN wech nemē/ic en weet werwaert
eñ ic dā quame/eñ bootscapte dat Ahab/ C
eñ en vonde v niet/so doode hi mi/Maer iiij.re.iiij.
v knecht vreest den HERE van sijnder
ionchept op/En ist mijnen heere niet te
kennē gegeuē/wat ic ghedaē hebbe doē
Jesebel die prophetē des HEREN doo
de/dat ick der propheten des HEREN
hondert verstack/hier vijftich/ende dair
vijftich inden spelonckē/eñ voedese met
broot eñ water/eñ ghi segt/Gaet henen
segt uwen heere/Elia is hier/dat hi my
dode

Elia sprac/So warachtelic dye HE-
RE Zebaoth leeft voor welkē ic sta Ick
wil mi hē hedē verthonē/doē ginc Abdia
wech Ahab te ghemoete/eñ gaft hem te
kennē Eñ Ahab ginc Elia te ghemoete/
eñ doē Ahab Elia sach.sprac Ahab tot hē
Sijt ghi die Jsrael verwerret? Hi sprack
Jc en verwerre Jsrael niet/maer ghi eñ
ws vaders huys/daer mede/dat ghi des
HEREN gebodē vlatē hebt/eñ volcht
Baalim na/Wel aē so seint nu eñ verga- D
dert tot mi geheele Jsrahel opten berch
Carmel/eñ dye vyer hondert eñ vijftich
prophetē Baal.Oec die vier hōdert pro-
pheten des boschkens/die vander tafelē
Jsebel eten.Aldus sende Ahab henē ond
alle die kinderē Jsrael eñ vergaderde de
prophetē opten berch Carmel

Doe ghinck Elia tot alle den volcke
eñ sprac Hoe lange hincket ghij op twee
siden?Js die HERE God/soo volcht hē
nae/maer ist Baal/so volcht hē nae/Eñ
dat volc en antwoorde hē niet/Doe sprac
Elia totten volcke/Jck ben alleen ouer-
ghebleuē een propheete des HEREN/
maer der propheten Baal isser vierhon-
dert/eñ vijftich mannen/So gheeft ons
nu twee varren/eñ laetse enē varre ver
kiesen/eñ dien in stucken houden/eñ opt

hout leggē eñ geen viere daer aē leggen
so wil ic dē anderen verre nemen/eñ opt
hout leggē/eñ ooc geē vier daer aē leggē
so roept ghi dē name ws Gods aen eñ ic
sal den name des HEEREN aenroepen/
i.re.vi. b. der welcker God nu met vier ātwoordē
E sal die is God

Eñ tgeheele volc antwoorde eñ sprac
dat is recht/Eñ Elia sprac totten prophe
ten van Baal/Verkiest ghi lieden nu ee-
nen varre eñ doeghet ghi voren eñ eers-
te/want uwer is vele eñ een groot hoop/
eñ roept dē name ws Goods aen/eñ en
legter geen vier aen Eñ si namē dē var-
re die hi hen gaf/eñ si maectē hem bereet
eñ aenriepē den name Baal/vā smorgēs
tot des middaechs eñ zeiden Baal ver-
hoort ons/Maer daer en was geē stēme
noch antwoort. Eñ si sprongē om den ou
taer. so haer gewoonte was Alst nu mid-
dach wert bespottese Elia eñ sprac Roept
luyde/wāt hi is een God/Hi dichtet/of hi
heeft te doen/of hi is ouer velt of hi slaept
messchien/op dat hi ontwake Eñ si riepē
luyde eñ prickeldē hen met messen ende
pinsoenen na haerder wise tot dat haer
bloet daer na volchde/Doen dē middach
voor bi leden was propheteerdē si/tot dat
mē die spijsoffer doē soude/ende daer en
was geen stemme noch antwoorde/noch
aenmercker

Doen sprac Elia tot alle den volcke/
F Allet volck come tot mi/Ende doen allet
volc tot hē ginck/heelde hi dē outaer des
HEEREN die ghebrokē was/Eñ nam
twaelf steenē/na dat getal der stāmē der
kinderē Jacob (tot welckē dat woort des
HEEREN sprac seggende Ghi sult Isra-
el heeten) eñ timmerde vā dien steenen
eenē outaer indē name des HEEREN
eñ maecte om dē outaer eenē waterloop
of groeue twee corē Sath wijt/eñ maecte
dat hout bereet/eñ stuckede oft ontledede
dē varre/eñ steldē opt hout eñ sprac halet
vier Cad waters vol/eñ gietet op dz brāt-
offer eñ opt hout/ende hi sprac Doet dat
noch eens/eñ si dedent noch eens/Eñ hi
sprac Doet dat ten derdē male eñ si dedēt
ten derdē male Eñ dat water liep om dē
outaer henen/eñ die groeue wert ooc vol

waters

Eñ doē die tijt was sijn offere te offe-
ren/ginc Elia die propheet toe/eñ sprack
HEERE God Abrahā Isaac eñ Israel.
Laet hedē kenlijc werden dat ghi God in
Israel sijt/eñ ic v knecht/eñ dat ic dat alle
nae uwē woorde gedaē hebbe/Verhoort
mi HEERE/verhoort mi/dat dit volc we-
te dz ghi HEERE God sijt dz ghi haer her
te daer nae bekeert Doē viel dat vier des
HEEREN neder/eñ verslinde brātoffer
hout steenē eñ aerde/eñ lecte dat water
op/inder groeuē Doē dat allet volc sach/
vielt op zijn aensicht eñ sprakē die HEE G
RE is God die HEERE is god Elia sprac
tot hen Grijpt die propheten Baal/dat
haerder geen en ontulie Eñ si grepense
Eñ Elia leidese nederwaerts aē de beke
Kison eñ doodese aldaer

Eñ Elia sprac tot Ahab/Treet opwaerts
etet eñ drincket wāt het ruyscht als wil-
det zeer reegen Eñ doē Ahab opwaerts
trac om te etene eñ te drinkene/ginc Elia
optē soppe Carmeli/eñ buichde hem ter
aerdē/eñ dede zijn hooft tusscē zijn knien/
eñ sprac tot sinen knape/Gaet op/eñ siet
ter zeewaerts/Hi ginc op eñ besach ende
sprac/Daer en is niet/Hi sprac Gaet we-
der henē seuē werf Eñ in die seuēste rey
se sprac hi/siet/Daer gaet een cleyn wolc-
ke op wt die zee als eens mans hant/Hi
sprac Gaet op eñ segt/Ahab/Spant aen
eñ vaert af op dat v dē reegē niet en ouer
valle Eñ eermē toe sach/soo wert den he
mel zwart van wolcken eñ winde/ende
daer quam eenen grootē reeghen Ahab
voere eñ troc te Jesreel/Eñ die hant des
HEEREN quā ouer Elia Eñ hi scorte zijn
lendenē eñ liep tot Ahab henē/tot dat hi
quam te Jesreel

Dat. xix. Capittel

Ende Ahab bootscapte Isebel alwat A
Elia gedaen hadde/eñ hoe hi alle
die propheten Baal mettē zweerde had-
de gedoodet/Doē seynde Isebel eenē bo-
de tot Elia/eñ dede hē segghē Die godē
doē mi dit eñ dat waer dat ic niet morgē
in deser tijt uwer sielen en doe/ghelijc de
ser sielen een/Doen vreesde hy/eñ stont
op/eñ ginc waerwaerts hi wilde/eñ quā

tot Berzeba/in Juda/eñ liet sinē knape
aldaer/Maer hi ginc henē in die woesti-
ne/een dachrepze eñ quā in/eñ stelde hē
onder eenen boom/Eñ badt dat sine sie-
le zooude steruē eñ zeide/Het is genoch
So neēt nu HEERE mijn siele/ic en ben
niet beter dan mine vaders/eñ leyde hē
B neder eñ sliep onder dē geneuer boome.
Eñ siet die engel des HEEREN raec
te hē eñ sprack tot hem/Staet op/eñ etet
Eñ hi sach omme/eñ siet/tot sinē hoofde
lach een gerooster broot eñ een cāne met
water/Eñ doē hi getē eñ gedronckē had
de/lach hi weder neder eñ sliep Ende die
engel des HEEREN quam tē anderen
mael weder eñ raecte hem eñ sprac/staet
op eñ etet/want ghi hebt eenen grooten
wech voor v Eñ hy stont op/eñ adt ende
dranc/Eñ hi ginc door die cracht der spij
fo.iiij.b sen veertich dagē eñ veertich nachtē tot
aen dē berch Gods Horeb/Eñ quā daer
in een holle/ende bleef daer ouer nacht
Eñ siet dat woort des HEEREN quā
tot hē eñ sprac tot hē Wat maect ghi hier
Elia? Hi sprac Ick heb met ernstiger liefē
den beroert geweest om dē HEERE den
God Zebaoth/wāt die kinderē Israhel
hebbē v verbont verlatē/eñ hebbē uwe
outarē gebrokē/eñ uwe prophetē mettē
sweerde gedoot/eñ ic bē alleene ouerble
uen/eñ si staē daer na dat si mi mijn leuē
soudē nemē/Hi sprac Gaet wt eñ terdet
opten berch voor dē HEERE/Eñ siet die
HEERE ginc voor bi/eñ eenē grotē sterc
ken wint die de bergē scoorde/eñ die ste-
nen brac/voer dē HEERE heyr/Maer de
HEERE en was niet indē wint Nae den
wint quā eē eertbeuinge/Maer de HE
RE en was in die eertbeuinge niet/Eñ
C na die eertbeuinge quā eē vier/Maer de
HEERE en was int vier niet/Eñ na den
viere quam een stille sacht suysse Doē E
lia dat hoorde/doē bedecte hi sijn aensich
te met sinē mantel eñ ginc wt eñ terde in
die duere des hols/Eñ siet daer quā een
stemme tot hē eñ sprack/Wat hebdi ghy
hier te doē Elia?
rc.xxxviij Hi sprac/ic heb om dē HEERE den
God Zebaoth met ernstiger liefden be-
ruert geweest/wāt dye kinderē Israhel

hebbē v verbont verlatē/uwe outarē ge
brokē/uwe prophetē mettē sweerde ghe
doodet/eñ ic bē alleene ouerbleuē/ende si
staē daer na/dat si mi dat leuen soudē ne-
men Eñ die HEERE sprack tot hē/Gaet
weder omme ws weechs door die woesti
ne tot Damascon/eñ gaet in/eñ salft Ha-
sael tot eenē coninc ouer Sirien/Eñ Je-
hu den sone Nimsi/tot eenē coninc ouer
Israel/Eñ Elisa den sone Saphat vā A-
bel Mehola tot eenē prophete in v stede D
Eñ tsal gesciedē/dat so wye den sweerde
Hasael onloopt/diē sal Jehu doodē/Ende
soo wie dat den sweerde Jehu ontuliedet
den seluen sal Elisa dooden/Ende ick wil
laten ouer bliuen seuen duysent in Isra-
el/te weten alle kniē die hen niet gebuy-
get en hebbē voor Baal/eñ alle mont die
hem niet gekust en heeft
Ende hi ginc van daer/ende vant Eli
sa dē sone Saphat/dat hy ploechde met
tweelf iocken runderen/voor hem/ende
hi was selue onder den tweeluen Eñ E-
lia ghinc tot hem/ende werp sinen man-
tel op hem/Hi liet dye runderē ende liep
Elia na eñ sprac/Laet mi mine vader eñ
mine moeder cussen so wil ic v na volgen
Hi sprac tot hem/gaet henen ende comt
weder/want ic heb wat met v te doē/Eñ
hi liep weder van hem/ende nam eē iock
runderen/ende offerde/ende coockte dat
vleesch metten houtwerc der ploeghē aē
die runderen/ende gaeft den volcke dat
sijt aten/ende stont op ende volchde Elia
na eñ diēde hem

Dat.xx.Capitel

Ende Benhadad die coninc tot Si- A
rien vergaderde al sijn macht/en-
de daer waren tweendertich coningen
met hem ende peerden ende waghens/
ende trock op/ende belegerde Samari-
am/ende streedt daer teghen/ende seyn
de boden tot Ahab den coninc Israhel in
die stat ende dede hem segghen/So seyt
Benhadad/v siluer ende v gout is mijn
eñ uwe wiuen eñ uwe alder beste kinde
ren sijn oock mijn/Die coninc Israel ant
woorde eñ sprac Mijn heer coninc so ghy
ghesproken hebt/Ick ben uwe eñ al wat
ick hebbe.

Eñ die bodẽ quamẽ weder eñ ſeiden
Dus ſpreect Benhadad/Want ick tot v
B geſeynt hebbe eñ doẽ ſeggẽ/V ſiluer eñ
v gout/v wijuẽ eñ v kinderẽ ſult ghi my
geuẽ/So wil ic morghẽ te deſer tijt mijn
knechtẽ tot v ſeindẽ dat ſi v huis eñ uwer
onderſatẽ huſen onderſoeckẽ/eñ al wat
hen lieflic is dat ſullẽ ſi in hare handẽ ne-
mẽ eñ wech dragẽ/Doẽ riep die coninck
Iſrael alle die ouderẽ des lants/eñ ſprac
Merct eñ ſiet hoe quaet hijt voir neẽt Hi
heeft tot mi ghesondẽ om mine wiuẽ eñ
kinderen/ſiluer eñ gout/eñ ic en heb hẽ
dat niet geweigert Doen ſprakẽ tot hem
alle ouders eñ allet volc/Ghi en ſult geẽ
ghehoor gheuen noch conſenteren

Eñ hi ſprac tottẽ bodẽ Bẽhadad/Segt
minẽ heere dẽ coninck/Al dat ghi int be-
ginſel uwẽ knecht gebodẽ hebt/dat wil
ic doen/mer dat en mach ic niet doẽ Ende
die boden gingẽ wech/eñ ſeident weder
Doe ſeinde Bẽhadad tot hẽ/eñ liet hem
ſeggẽ/Die godẽ doen mi dit eñ dat/waer
dat ſtof Samarie ghenoech ſijn zal/dat
elc vã minẽ volc een hãtvolle daer af brin
ge. Die coninc Iſrael antwoorde eñ ſprac
Segt mi/Die dat harnaſch aẽdoet ſal hẽ
die beroemẽ/gelijc de ghene diet af heeft
geleit? Doẽ Bẽhadad dat hoorde/ende hi
recht dranc mettẽ coninc in die tẽte/ſprac
hi tot ſinẽ knechtẽ Schict v/eñ ſi ſchicte hen
C teghen die ſtadt

Eñ ſiet een propheet ginck tot Achab
dẽ coninc Iſrael eñ ſprac Dus ſpreect dye
HERE/Ghi hebt ymmer deſen groten
hoep ghe ſien/Siet/ic willẽ hedẽ in uwe
hant geuẽ/dat ghi wetẽ ſout dat ick dye
HERE bin/Achab ſprack/door wien? Hy
ſprack/Dus ſpreect die HERE/door dye
knapen der lãt prouooſtẽ oft lãt voochtẽ
hi ſprac/Wie ſal dẽ ſtrijt beginnẽ? Hi ſey
de/ghi/Doe telde hi die knapen der lant
voochten/eñ haerder was twee hõdert/
eñ xxxij. eñ telde daer na voort/dat gehee
le volc alle der kinderẽ Iſrael/ſeuẽ duzẽt
mannen/eñ trockẽ wt inden middaghe/
Maer Benhadad dronc/eñ was dronckẽ
inder tenten met dẽ tweendertich conin
gen/die hẽ te hulpe gecomẽ warẽ/Ende
die knapẽ der lantvoochden trockẽ eerſt

wt.

Benhadad ſeynde wt eñ bootſcaptẽt
hem ſegende/Daer treckẽ mannen wt
Samaria/hi ſeide/Grijptſe leuẽde/ſi zijn
om vrede ofte om ſtrijts wil wt getrockẽ
eñ dat heir hen na/eñ elc ſloech wie hem
voor quã/Eñ die Siriers vlodẽ/eñ Iſra-
el iaechde hen na/Eñ Bẽhadad die coninc D
tot Sirien ontuloot met peerdẽ eñ ruite
rẽ/Eñ die coninc Iſrael troc wt/eñ ſloech
peerdẽ eñ wagens/alſo dat hi aẽ die Si-
riers eenen groten ſlach dede

Doe ginc een propheet tottẽ coninck
Iſrael/eñ ſprac tot hẽ Gaet henẽ eñ ſterct
v/eñ merct eñ ſiet wat ghi doẽ ſult/Want
die coninc tot Sirien ſal tegẽ v optreckẽ
als dat iaer omme is/Wãt die knechten
des conincs vã Sirien ſprakẽ tot hẽ Ha-
re godẽ dat ſijn berch goden/daer omme
ſijn ſi ons te bouẽ gegaẽ/O dat wi tegen
hen ſtridẽ mochtẽ op dat effene/wat gel-
det wi ſoudẽſe verwinnẽ? Doet alſo/doet
die coningẽ wech/elc vã ſijnder plaetſen
eñ ſtelt grauen eñ princẽ in haer ſtedẽ eñ
oordineert v eẽ heyr/ghelijc dat heyr was
dat ghi verlorẽ hebt/eñ peerden eñ wa-
gens/ſo die gene warẽ/eñ laet ons tegẽ
hen ſtrijdẽ op dat effene/Wat geldet/wi
ſullenſe verwinnẽ? Hi hoorde haer ſtem-
me/eñ dede alſo

Als nu dat iaer ouer was oordineer
de Benhadad die vã Sirien eñ trock op-
waerts tot Apek/om tegẽ Iſrael te ſtrij-
dẽ/Eñ die kinderẽ Iſrael oordẽde hen eñ
beſorchdẽ hen oor/eñ trockẽ hen tegẽ/eñ
leigerdẽ hen tegẽ die als twee cleine cud-
dẽ geitẽ Mer der Siriers was tlãt vol/
eñ dair terde eẽ mã Gods toe/eñ ſprack
tottẽ coninc Iſrael/Dus ſpreect die HE- E
RE/om dz die vã Siriẽ hebbẽ geſeit De
HERE is een God der bergen eñ niet
een God der gronden/ſo heb ick al deſen
groten hoop in uwen handen ghegheuẽ
dat ghi weret dat ick die HERE ſi/Eñ ſi
leygherden hen ſtracs teghen die ghene
ſeuen daghen/inden ſeuenden dach troc
ken ſi te hoop inden ſtrijdt/ende die kin-
deren Iſrael ſloeghen van dien van Si-
rien/hondert duyſent voetvolcs op eenẽ
dach/ende die ouergheblenen/vlodẽ tot

Aphek in die ſtat/eñ dẽ muer viel op die
ouergebleuẽ/ſeuẽ eñ twintich duſent mā
nen/Eñ Bẽhadad vluchte ooc in die ſtat
in een cleyn camerken

Doẽ ſprakẽ ſijn knechten tot hẽ Siet
wi hebbẽ ghehoort dat die coninghẽ des
huis Iſrael barmhertige coninghen zijn
ſo laet ons ſacken om onſe lendenẽ doen
F eñ ſtrickẽ om onſe hoofdẽ/eñ wt gaẽ tot-
i.re.xix. f. ten coninc Iſrael/miſſchien hi ſal v ſiele
laten leuẽ/Eñ ſi gordẽ ſacken om hare lẽ
denen/eñ ſtricken om hare hoofden/eñ
quamẽ tottẽ coninc Iſrael eñ ſprakẽ Bẽ-
hadad v knecht doet v ſegghẽ. Lieue laet
mine ſiele leuẽ/hi ſprac Leeft hi noch zo is
hi mijn broeder Eñ die mãnẽ namẽ dat
woort haeſtelic vā hẽ/eñ bediedẽ dz voir
hen eñ ſpraken/Ja dijn broeder Benha-
dad Hi ſprac/Coemt eñ brengt hem Doe
ginc Benhadad tot hẽ wt eñ liet hẽ optẽ
wagen ſettẽ/eñ ſprac tot hẽ Die ſtedẽ die
mijn vader uwẽ vader ghenomẽ heeft/
wil ic v weder geuẽ/eñ maect v ſtratẽ te
Damaſcon/ſo mijn vader te Samarien
gedaen heeft/ſo wil ic v met eenẽ verbõt
laten/eñ hi maecte met hem een verbõt
eñ liet hem trecken

Doe ſprac een mā onder dẽ kinderẽ
der propheten tot ſinen naeſten door dat
woort des HEREN Lieue ſlaet mi/mair
hi weigerde hem te ſlaen Doe ſprack hy
tot hem/Om dat ghi die ſtẽme des HE-
REN niet en hebt gehoort/ſiet/ſo zal v ee
nen leeuwe ſlaẽ/als ghi vā mi gaet Ende
G doe hi vā hẽ wech ginc vant hẽ eenẽ leeu
eñ ſloech hẽ. Eñ hi vāt eenẽ anderẽ man
eñ ſprac/Lieue ſlaet mi/eñ die mā ſloech
hẽ wondẽ Doe ginc die propheet henen/
eñ trat tottẽ coninc aẽdẽ wech/eñ verſtel
de ſijn aenſicht met aſſchẽ/Eñ doe die co-
ninc voor bi troc/riep hi den coninc aẽ eñ
ſprac V knecht was wt getrockẽ middẽ
indẽ ſtrijt/eñ ſiet een mā was geweken
eñ brocht eenen man tot mi eñ ſprac/Be-
waert mi deſen man/iſt datmẽ ſijns ghe-
i.para.xx.c miſt ſo ſal v ſiele in die ſtede ſijnder ſielen
zijn/ofte ghi ſullet een pont ſiluers ouer
(ce b) gheuen/Eñ doẽ v knecht hier eñ daer te

doẽ hadde/en was die niet meer dair Die
coninc ſprac tot hẽ dat is v oordeele/ghi
hebbet ſelue ghegheuen.

Doen dede hi haeſtelic die aſſchẽ vā ſi-
nẽ aẽſichte/eñ die coninc Iſrael kende hẽ
dat hi der propheten een was eñ hi ſprac
tot hem Dus ſeyt die HERE Om dat
ghi dẽ verbanden man vā v hebt gelatẽ
ſal v ſiele voor ſine ſiele ſijn/eñ v volc voir
ſijn volc Mer die coninc Iſrael troc wech
ongemoet eñ toornich in zijn huis eñ quā
tot Samaria.

Dat.xxi.Capittel

Het geuiel in deſe gheſciedeniſſe dat A
Nabot eẽ Ieſreelijt eenẽ wijberch
hadde te Ieſreel/bi dẽ paleyſe Ahab des
coninc tot Samaria Eñ Ahab ſprac met
Nabot eñ ſeyde. Gheeft mi uwen wijn-
berch/eñ wilder mi eenen coolhof af ma
ken/wāt hi ſo na aẽ minen huiſe leyt/ick
wilder v eenẽ beterẽ wijngaert voor ge-
uẽ/of iſt dat ghi wilt/ic wilder v ſo veel ſil
uers voor geuẽ als hi waert is Mair Na
bot ſprac tot Ahab Dat late die HERE
verde vā mi ſijn/dat ick v mijns vaders B
erffeniſſe ſoude gheuen

Doẽ quā Ahab thuis ongemoet ende
toornich om des woorts wille dat Nabot
die Ieſreelijt tot hẽ hadde geſeyt eñ ghe
ſproken Ic en wil v mijns vaders erffe-
niſſe niet gheuen/eñ hi viel op zijn bedde
neder eñ keerde zijn aenſicht om/eñ en
at geen broot. Doẽ quam Iſebel zijn huiſ
vrouwe tot hem in eñ ſprac met hẽ/wat
iſt dat uwen geeſt ſo ongemoetich is ende
dat ghi gheen broodt en etet: Hi ſeide tot
haer Ic hebbe met Nabot den Ieſreelijt
gheſproken ende gheſeyt Geeft mi uwẽ
wijnberch om gelt of hebt ghi daer luſt
toe/ſo wil icker v eenen anderen voor ge
uen/Maer hi ſprack ick en wil v mijnen
wijnberch niet gheuen C

Doen ſprack Iſebel zijn wijf tot hem
Wat coninckrijck waer in Iſrael en dede
ghijt: ſtaet op ende etet ghy wat broots.

eñ siȷ̈c goets moets/ic wil v dē berch Na
C bot des Jesreelȷ̈tē doen hebben Ende si
screef brieuen onder Ahabs name/eñ be
segeldese met sinē signet/eñ seindese tot
ten ouders eñ ouersten in sȷ̈nder stadt/
die bi Nabot woondē/eñ screef also in die
brieuē Laet een vastē wt roepē/eñ set Na
bot bouē aē int volc eñ stelt twe mānen
Belial voir hē/die dair getugē eñ sprekē
ghi hebt God eñ dē coninc geseeghēt/eñ
lept hem wt ende steenicht hem dat hy
sterue

Eñ die ouders eñ ouerste zȷ̈nder stat
die in zȷ̈nder stat woondē/dedē alzo hen
Jsebel ontbodē hadde/so si inden brief ge
D screuen hadde/die si tot hen seynde.ende
lieten eenen vastē wt roepē/eñ dedē Na
bot bouē aē onder tvolc sittē/Doen qua-
mē die twee mānē Belial/eñ steldē hem
voor hem eñ getuychdē tegē Nabot voir
dat volc eñ sprakē Nab ot heeft God ende
dē coninc gesegēt.Doē leidē si hē wt voir
die stat eñ steenichdē hē/dat hi sterf/eñ si
ontboden tJsebel eñ dedē hair seggē Na
bot is gesteinicht eñ doot/doē Jsebel hoir
de dat Nabot ghesteent/eñ doot was/zo
sprack si tot Ahab Staet op/eñ neemt in
dē wȷ̈nberch Nabot des Jesreeliten den
welken hi v weygerde om gelt te geuen
Wāt Naboth en leeft niet meer maer hi
es doot.Doen Ahab hoorde dat Naboth
E doot was/zo stōt hi op/dat hi af soude gaē
tottē wȷ̈nberge Naboths des Jesreeliten
eñ dien in nemen

Maer dat woordt des HEREN quā
tot Elia Thisbitē/eñ sprac Staet op/eñ
gaet neder/Ahab dē coninc Jsrael te ge-
moete/die tot Samaria es/Siet hi es in
dē wȷ̈nberch Nabot dat hi henē es ghe-
gaē dat hi diē inne soude nemē eñ spreect
met hē/seggēde So spreect die HERE
ghi hebt doot geslagē dair toe ingenomē
Eñ sult met hē sprekē eñ seggē So spreect
F de HERE/Jnder plaetzē/daer die hon-
dē dat bloet Nabot opgelect hebbē/daer
sullen die hondē v bloet oplecken/Eñ A-
hab sprac tot Elia Hebt ghi mi oept uwē
viandt geuondē?Hi sprac/Ja/ic heb v ge
vōdē om dz ghi vercocht sȷ̈t slechs quaet
te doē voor dē HERE Siet ic wil onghe

luc ouer v bringē/eñ uwe nacomelingē
wech nemē/eñ wil van Ahab wtroepen
ooc dē genē die aen die want pisset/ende
die beslootē eñ verlatē es in Jsrael Ende
wil v huis makē gelȷ̈c dat huis Jerobeā
des soons Nebath eñ als dz huis Baesa
des soons Ahia/om des verweckēs wil-
le/daer mede ghi vertoernt eñ Jsrahel
hebt doen sondighen

Eñ ouer Jsebel sprac die HERE ooc
eñ seyde Die hondē sullē Jsebel etē aen
die muere Jesreel Wie vā Ahab sterft in
die stadt/dien sullen die hondē eten/ende
wie opt velt sterft die sullē die voghelen G
onder den hemel eten Also en was nye-
māt die zo geheelic vercocht wart quaet
te doē voor dē HERE als Ahab/wāt zȷ̈n
wȷ̈f Jsebel bracht hē daer toe/eñ hi maec
te hē tot eenē grotē gruwel/also dat hi dē
afgodē na ginc in alle maniere als die A-
moritē ghedaen haddē die de HEERE
voor dye kinderen Jsrahel verdreuen
hadde

Maer doe Ahab sulcke woordē hoorde
schoorde hi sine cleederen/ende dede ee-
nen sack aen zȷ̈n lȷ̈f/eñ vaste eñ sliep in-
den sack/eñ ginc cromme met neder ge-
buychde hoofde/Eñ dat woort des HE-
REN quā tot Elia dē Thisbite eñ sprac
En hebdi niet ghesiē hoe hē Ahab voir
mi buyget?Wāt hi hē voir mi buyghet/
zo en wil ic dat ongeluc nz bringē in sinē
leuē/Maer bi zȷ̈ns zoōs leuē wil ic onge
luc ouer zȷ̈n huis bringhen

Dat.xxij.Capittel

ENde daer gingen drie iarē omme/ A
dat geē oorloge en was tusscen die
van Sirien ende Jsrael/Maer indē der-
den iare troc Josaphat die coninck Juda
af/ totten coninc Jsrael/eñ die coninck Js
rael sprac tot sinen knechten En weetet
ghi nyet dat Ramoth in Gilead onse is/
eñ wi sitten stille eñ en nemēse niet van-
der hant des conincs tot Siriē?Eñ sprac
tot Josaphat/wilt ghi met mi trecken in
dē strȷ̈t te Ramoth in Gilead?Josaphat
sprac tottē coninc Jsrahel/Vraecht doch
heden om dat woort des HEREN/doē
vergaderde die coninc Jsrael propheten
bi vier hondert mannē eñ seyde tot hen/

Sal ic tot Ramoth in Gilead treckẽ om
te striden/of sal ict latẽ staen? Si spraken
Treet op/die HERE salt in die hant des
conincs geuẽ/Iosaphat sprac/En is hier
geẽ prophete des HEREN meer/dat wi
van hem vragẽ? Die coninc Israel sprac
tot Iosaphat Daer is noch een man Mi
cha die sone Iemla vã diẽ mẽ dẽ HERE
vragẽ mach Maer ic bẽ op hem grã wãt
B hi en propheteert mi geen goet/maer inc
kel quaet/Iosaphat sprac Die coninck en
spreke also niet/Doen riep die coninc Is-
rael eenẽ camerlinc eñ sprac Bringt haes
telic hier Micha den sone Iemla

Die coninc Israel/eñ Iosaphat die co
ninc Iuda/satẽ elc op sinen stoel/gecleet
met cleederen/op die plaetse voir die due
re aẽ die poorte Samarie/eñ alle die pro-
pheten propheteerdẽ voor hen Eñ Zede
kia die sone Cnaena/had hẽ pserẽ hoornẽ
gemaect/eñ sprac. Dus seyt die HERE
Hier mede zuldi die Siriers stootẽ/tot dz
ghise vernielt Eñ alle die propheten pro-
pheteerdẽ also eñ seidẽ/Treet op tot Ra-
moth in Gilead/eñ vaert geluckelic/dye
HERE salt in die hant des conincs ghe-
uen

C Eñ die bode die gegaẽ was om Mi-
cha te roepẽ/seide tot hẽ/Siet der prophe-
ten redenẽ sijn eendrachtelic goet voir dẽ
coninc/so laet nv v woort oec sijn/als dat
woort der seluer/eñ spreect goet/Micha
seyde/Also warachtelic als God leeft/ick
zal spreken/zo wat die HERE mi segghẽ
zal/Eñ doe hi totte coninc quã/sprac die co
ninc tot hem/Micha sullẽ wi tot Ramot
in Gilead treckẽ om te stridẽ/ofte sullen
wijt latẽ staẽ? Hi sprack/Ia treet op ende
vaert geluckelijc/die HERE zalt in dye
hãt des conincs gheuẽ/Die coninc sprack
weder tot hẽ/Ic besweere v dat ghi my
D niet anders en segt/dã die waerheit indẽ
naem des HEREN

Hi sprac/ic sach gheheel Israhel ver-
stroyt optẽ bergẽ/als die scapẽ die geenẽ
herde en hebbẽ/Eñ die HERE sprack/
en hebbẽ dese geenẽ heer Elc keer thuis
met vredẽ/Doe sprack die coninck Israel
tot Iosaphat/en heb ict v niet gheseit/dat
hi mi nz goets en propheteert/mer inkel

quaet hi sprack/dair om hoort nv dwoort
des HEREN Ic sach dẽ HERE sitten
op sinẽ stoel/eñ alt hemelsche heyr neffẽs
hẽ staẽ tzijder rechter eñ slinker hãt Eñ
die HERE sprac Wie sal Ahab wijs ma
kẽ dat hi op trecke/eñ valle te Ramot in
Gilead? Eñ die eene seyde dit ende die an E
der seyde dat Doẽ ginck een geest wt/eñ
tradt voor dẽ HERE eñ sprac Ic wilt hẽ
wijs makẽ/Die HERE sprack tot hem
Waer mede? Hi sprac Ic wil wt gaẽ/ende
wil eenẽ valschẽ geest zijn in alle zijnder
prophetẽ mont/Hi sprac/Ghi zullet hem
wijs makẽ eñ bescickẽt/gaet wt eñ doet
alzo/Nv siet/die HERE heeft eenẽ val-
schẽ geest gegeuẽ in alle deser uwer pro-
phetẽ mont/eñ die HERE heeft quaet
ouer v ghesproken

Doẽ ginc toe Zedekia die sone Cnae-
na eñ sloech Micha op sijn kinnẽbacken
eñ sprac Hoe is die gheest des HEREN
vã mi ghewekẽ dat hi met v spreect? Mi
cha sprac/siet/ghi sullet siẽ in diẽ daghe/
als ghi vã die eẽ camer in dandere gaen
sult/dat ghi v verberget Die conĩc Israel
sprac neẽt Micha eñ laet hẽ bliuẽ bi Amõ
dẽ borghemeester eñ bi Ioas dẽ sone des
conincs/eñ segt/Dus seyt die coninc set- F
tet desen in/indẽ kercker/eñ spiset hẽ mz
broot eñ water der tribulatiẽ/tot dat ick
met vreden weder come/Micha sprack/
Coẽt ghi met vredẽ weder so en heeft die
HERE doir mi niet ghesprokẽ/Ende hi
sprac Hoort toe allet volck /

Also troc die coninc Israel/eñ Iosaphat
die coninc Iuda op tot Ramot in Gilead
eñ die coninc Israel sprack tot Iosaphat/
Vercleet v eñ comt indẽ strijt met uwen
clederẽ aẽgedaẽ. Die coninck Israel ver- G
clede hẽ ooc/eñ troc indẽ strijt Maer dye
coninc vã Siriẽ geboet dẽ ouersten ouer
sine wagẽs/die welker tweẽdertich wa-
rẽ eñ sprac/Ghi en sult niet strijdẽ tegen
cleyne noch grote/maer tegẽ dẽ coninck
Israel alleene Eñ doẽ die ouerstẽ der wa
gẽs Iosaphat saghẽ/so meyndẽ si. dat hi
die coninc Israel ware eñ vielẽ op hẽ mz
stridẽ/Mair Iosaphat riep Doẽ die ouer
stẽ der wagẽs sagẽ dat hi die coninc Isra
el niet en was/zo keerdẽ si achterwaerts

B van hem
Aen mā ſpien dē boge hart/eñ ſchoot
dē coninc Iſrael tuſſcē die mage eñ lōge
Eñ hi ſprac tot ſinē voermā/keert v hāt/
eñ voert mi wt dē heyr/wāt ic bē gewont
Eñ die ſtrijt nā douerhāt in dē ſeluen da
ge/eñ die coninc ſtont op dē wagē/tegen
die vā Sirië eñ ſterf sauōts/Eñ dat bloet
vloepde väder wonde middē indē wagē
eñ mē liet wtroepē int heyr doē die ſonne
E onderginc eñ ſeggē Elck ga in ſijn ſtadt
eñ in ſijn lāt/Alſo ſterf die coninc eñ wert
tot Samaria gebracht/eñ ſi begroeuē hē
tot Samaria Eñ doē ſi dē wagē wieſchē
bi dē poele Samarie lectē die hondē ſijn
bloet op/Die hoerē wieſcē hē na dē woor
de des HEREN dat hi ghesproken had
de.

Wat meer vā Ahab te ſeggē es/eñ al
wat hi gedaē heeft eñ dat yuorië huis dat
hi timmerde/eñ alle die ſtedē die hi ghe-
timmert heeft ſiet dat es geſcreuē in die
Cronike der coninghē Iſrael/Alſoo ont
ſliep Ahab met ſinē vaderē eñ ſijn ſoon A
haſia waert coninc in ſijn ſtede

Eñ Ioſaphat die ſone Aſſa waert co-
ninc ouer Iuda indē vierden iaere Ahab
des conincs Iſrael/eñ was vijfendertich
iaer out doē hi coninc waert/eñ regneer
de vijfentwintich iaer te Ieruſalē Sijne
moeder hiet Aſuba eē dochter Silhi/Eñ
wandelde in alle dē weghe ſijns vaders
Aſſa/eñ en weke daer niet af/eñ hi dede
dat dē HERE wel behaechde/Nochtās
en dede hi die hoochtē niet wech/eñ dat
volc offerde noch/eñ worpen noch wye-
rooc op dē hoochtē/eñ hadde vrede met
den coninc Iſrael.

Wat meer vā Ioſaphat te ſeggē es/
eñ die machte die hi dede/eñ hoe hi geſtre
G den heeft/ſiet/dat es geſcreuē inder Cro
niken der coningē Iuda Ooc dede hi wt
den lande alle ouer ghebleuene hoereer-
ders die totter tijt ſijns vaders Aſſa wa-
ren ouergebleuen. Eñ daer en was geē
coninc in Edom. Eñ Ioſaphat hadde ſce
pen latē maken op die zee/die in Ophier
gaē ſoudē/om gout te halē/mer ſi en gin-
gē niet/Wāt ſi wordē gebrokē tot Ezeon
Geber/Doen ter tijt ſprac Ahaſia die ſo-

ne Ahab tot Ioſaphat/Laet mine knech
ten met uwē knechtē in die ſcepē varen
Maer Ioſaphat en wildes niet/Eñ Ioſa
phat ontſliep met ſinē vaderē eñ waert
begrauen met ſinen vaderen in die ſtadt
Dauid ſijns vaders Eñ Ioram ſine ſone
wart coninc in ſijn ſtede

Eynde des eerſtē boecs der coningen.
Dat tweede boec der coninghē. I. Ca.

DIe ſone A A
hab genaēt Ahaſia
wert coninc ouer Iſ-
rael te Samaria/in-
dē ſeuētiēſtē iaer Io
ſaphat des conics Iu
da/eñ regneerde ouer Iſrael twee iaer/
Eñ dede dat dē HERE qualic beuiel/eñ
wādelde indē wege ſijns vaders/eñ ſijn
der moeder/eñ indē weghe Ierobeā des
ſoons Nabath/die Iſrael dede ſondighē
Eñ diende Baal/eñ aēbadt hem/eñ ver
toorнde den HERE den God van Iſra-
el/ghelijc ſijn vader dede/Die moabiten
vielen oock af van Iſrael. doe Ahab doot B
was.

Ende Ahaſiā viel door die tralien in
ſijn ſale tot Samarien eñ wert cranc/eñ
ſeynde boden eñ ſprac tot hen Gaet henē
eñ vraecht Baal ſebub den God tot Ek-
ron/ofte ic van deſer crancheit geneſen ſal
mer die enghel des HEREN ſprac met
Elia den Thiſbite/Op ende gaet dē bo-
den des conincs vā Samaria te gemoet
ende ſpreect tot hen/En iſſer dan gheen
God in Iſrael dat ghi gaet om te vrage-
ne den God Ekron. Daer om ſoo ſpreect,
die HERE/Ghi en ſuldt vanden bedde
niet comen daer ghij op ligt/maer ghij C
ſult den doot ſteruen/Ende Elia ghinck
wech

Ende doen die boden weder tot hem
quamen/ſprack hi tot hen Waer omme
comt ghi weder? Si ſpraken tot hē Ons
quam een man opwaerts te ghemoete
eñ ſprac tot ons Gaet weder omme tot

coninc die v geſondẽ heeft eñ ſegt tot hẽ/
Dus ſprecct die HERE En iſſer nu geẽ
God in Iſrael dat ghi wech ſendet om te
vragẽ Baalſebub/dẽ God Ekron/Daer
omme en ſult ghi vanden bedde niet co-
men/daer ghi op ligt maer ghi ſult den
D doot ſteruẽ Hi ſprack tot hen/Hoe was
die man geſtelt die v gemoete eñ dat tot
v zeide? Si zeidẽ tot hẽ Hi hadde een rou
we huit aẽ eñ een lederen gordel om ſine
lendenẽ/Hi ſprac Het is Elia die Thisbi
te.

Eñ ſeynde henẽ eenen hooftman o-
uer vijftich metten ſeluen vijftighen Eñ
doen die tot hem op quam/ſiet doen ſat hi
bouen opten berch/Mer hi ſprack tot hẽ
Ghi mannen Gods/die coninc ſeyt/ghy
ſout af comen/Elia antwoorde den hooft
man ouer vijftigẽ eñ ſprac tot hẽ Ben ic
een mã Gods ſo valle vier vãden hemel/
eñ verſlinde v eñ uwe vijftige Doen viel
vier vanden hemel eñ verſlinde hem eñ
ſine vijftige/Eñ hi ſeynde weder omme
eenẽ hooftman ouer vijftich tot hẽ met ſi
nen vijftigen die antwoorde eñ ſprac tot
hem/Ghi mannen Gods/So ſeit die co-
ninc Comt haeſtelic daer af/Elia ãtwoor
de eñ ſprac Ben ic een man Gods zo val-
le vier vandẽ hemel eñ verſlinde v eñ u-
we vijftige Doen viel dat vier Goods vã
den hemel eñ verſlinde hem eñ ſijn vijf-
tighe

Doen ſeynde hi weder den derden
hooftman ouer vijftige met ſinen vijfti-
gen Doen die tot hem bouen quã/buich
de hi ſine knien teghen Elia eñ ſmeecte
hem eñ ſprac tot hem Ghi manne Gods
laet mijne ſiele eñ die ſielen uwer knech-
ten deſer vijftighen voor v van eenigher
weerden ſijn/Siet dat vier is vanden he
mel geuallẽ eñ heeft die eerſte twee hoft
mannen ouer vijftigen met haren vijfti
gen verſlint/maer nu laet mijn ſiele yet
voor v vã weerden ſijn. Doen ſprac die en
gel des HEREN tot Elia Gaet met hẽ
af eñ en vreeſt hem niet/Eñ hi ſtont op
ende ghinck met hem af totten coninck.

Eñ hi ſprac tot hem Dus ſeit die HE
RE v/dat ghi bodẽ hebt gezondẽ eñ latẽ

vragẽ Baalſebub dẽ God tot Ekron/als
ofter gheẽ God in Iſrael en waer/welcs
woort mẽ mocht vragẽ/zo en ſuldi vãden
bedde niet comẽ daer ghi op gelegẽ zijt/
maer ghi ſult dẽ doot ſteruẽ Alzo ſterf hy
nadẽ woorde des HEREN/dat Elia ge
ſprokẽ hadde/Eñ Iorã wert coninc in zijn
plaetſe indẽ anderẽ iaer Iorã des ſoons
Ioſaphat des conincs Iuda/want hy en
hadde geenẽ ſoon/Wat meer vã Ahaſia
te ſeggen es/eñ al wat hi ghedaen heeft/
ſiet dat is geſcreuẽ in die Cronike der co-
ninghen Iſrahel.

Dat tweede Capittel

Doen die HERE Elia in die hou- A
we ten hemel wilde halen/ſo gin-
gen Elia eñ Eliſa van Gilgal/ende Elia
ſprac tot Eliſa/Lieue blijft hier/want die
HERE heeft mi tot Bethel geſeyndt/
Eliſa ſeide So warachtelic als dye HE-
RE leeft/ende uwe ſiele/ic en verlate v
niet/ende doen ſi af ginghen tot Bethel
zoo ginghen die propheten kinderen die
tot Bethel waren wt tot Eliſa/ende ſey
den tot hem/weet ghi oock dat dye HE
RE uwen heere heden van uwen hoof-
de ſal nemen? Hi ſprack/ic weet oock wel
ſwijcht ghi maer ſtille

Ende Elia ſprac tot hem/Eliſa lieue
blijft hier Want die HERE heeft my te
Ieriho gheſonden/Hi ſprack So warach
telic als die HERE leeft ende uwe ſiele
ick en verlate v niet Ende doen ſi tot Ie-
riho quamen zo ghinghen der prophetẽ
kinderen die tot Ieriho waren tot Eliſa
ende ſpraken tot hem Weet ghi oock dat
die HEERE uwen heere huiden van
uwen hoofde nemen ſal? Hi ſprac ic weet B
oock wel/ſwijcht maer ſtille/Ende Elia
ſprac tot hem Lieue blijft hier want dye
HERE heeft mi gheſeynt aen die Ior-
dane Hi ſprac Alſoo warachtelic die HE-
RE leeft ende uwe ſiele/ick en verlate v
niet/Ende die twee ghinghen tſamen/
Maer vijftich mannẽ onder der prophe-
ten kinderen ghinghen henen ende tra
den teghen ouer van verre/Maer dye
twee ſtonden aen die Iordane

Doen nam Elia sinē mantel eñ wont
hem te samen/eñ sloech int water/welc-
ke hem op beide sidē deelde/alzoo dat die
twee drooge daer door gingen/Eñ als si
ouer quamē sprack Elia tot Elisa Bidt/
wat ic v doē sal/eer ic van v genomē wer
de/Elisa sprack/dat uwen geest op mi sy/
tweemael so vele te sprekē/Hi sprac/ghy
hebt een swaer saks gebedē/Nochtās ist
dat ghi mi sien sult als ic vā v ghenomen
werde so salt alzo zijn/En is dat nyet/zoo
en salt niet sijn Eñ doē si tsamē gingē eñ
hi sprac/siet doē quā eenē vierigē wagen
met vierigē peerdē/eñ sceide die twee vā
malcanderē Eñ Elia voer inden houwe
ten hemel/Elisa sacht eñ ryep/Mijn va-
der mijn vader voerman Israhel eñ zijn
ruyter/eñ en sach hem niet meer

C Eñ hi greep sine cleederē/eñ scoorde se
ec.xxxviij b in twee stuckē/eñ hief op dē mantel Elia
die hē ontuallē was/eñ keerde om/ende
ginc aen den oeuer der Iordanē/eñ nam
den zeluē mantel Elia dye hem ontuallē
was/eñ slaech int water eñ sprack Waer
is nu de HERE die God Elia: eñ sloech
int water. doē deeldet hē op beide siden/
Eñ Elisa ginc voor Eñ doē hē der prophe
ten kinderen sagē die tot Ieriho tegē hē
ouer waren/seidē si/Dē gheest Elia rust
op Elisa/eñ gingē hē te gemoete/eñ aen
baden ter aerden/ende spraken tot hem/
Siet onder uwe knechtē zijn vijftich re-
delijke mannē/die laet gaen/eñ uwē he-
re soeckē/mess ciē de geest des HEREN
die heeft hē genomē/eñ yewaerts op ee-
nen berch oft messciē yewaerts in eē dal
geworpē/Hi sprac/en laet niet gaē. maer
benaudē hē tot dat hi hē scaēde/eñ sprac/
Laet henē gaē/eñ si sondē vijftich mānē
eñ sochtē drie dagē/maer si en vonden hē
D niet/eñ quamē weder tot hē/Eñ hi bleef
te Ieriho/eñ hi sprac tot hen/En seide ict
v niet/dat ghi niet gaē en sout?

Eñ die mannē der stadt sprakē tot Eli
sa/Siet/het is in deser stadt goet woonē/
alzo mijn here siet/maer het is quaet wa
ter/eñ dat lant is onvruchtbaer. Hi sprac
Brengt mi hier een nieu soutuat/eñ doe-
ter sout in/eñ si brachtēt hem/doe ginck
hi wt totter waterfonteinē/eñ hi wyerp
dat sout daer in/eñ sprac Dus spreect die
HERE Ic hebbe dit water gezont ghe-
maect Daer om en salder voort aē geen
doot noch onvruchtbaerheit wt comen/
Alzo wert dat water gesont. tot dezen da-
ge toe/na dat woort Elisa dat hi sprac.

Eñ hi ginc op tot Bethel/eñ als hij
opten wech ginc/so quamē cleine knecht
kēs ter stat wt/eñ besportē hē/eñ sprakē
tot hē Kaelcop coēt op/Caelcop comt op/
eñ hi keeerde hē om/Eñ doen hijse sach/
vloecte hise indē name des HEREN/
Doen quamē twee beeren wt den woud
eñ verschoorden der kinderen. xlij./Van
daer ghinc hi opten berch Carmel/ende
keerde weder om tot Samaria

Dat.iij.Capittel. A

Ioram die sone Ahab wiert coninc
ouer Israel tot Samaria indē ach
tiensten iaer Iosaphat des conincs Iuda
eñ regneerde tweelf iaer eñ dede dat dē
HERE qualic beuiel/Nochtans niet ge
lijck zijn vader ende sine moeder/wandt
hi dede die calomnen oft beelden Baals
wech/die zijn vader dede maken/Maer
hi bleef hanghen aenden zonden Ierobe
am des zoons Nebath/die Israel dede zō-
dighen/eñ hi en ghinc daer niet af.

Mesa die coninck der Moabiten co-
ninck/hadde vele scapen/ende verchijns
de den coninck Israhel/wolle van hondt
duyzent lammeren/eñ van hondert duy
zent rammen/Mer doe Ahab doot was
doen viel der Moabiten coninck af/van-
den coninck Israel/Doen troc die coninc
Ioram ter zeluer tijt wt van Samaria/
ende oordineerde ofte heyrscoude dat ge-
heele Israel/ende sandt tot Iosaphat den
coninck Iuda/ende dede hem segghen/
Der Moabiten coninck is van mi af ge-
uallen/coemt met mi ten strijde/teghen
die Moabiten/Hi sprac/Ick wil op comē/
Ick ben ghelijc ghi/ende mijn volck ghe
lijck v volck/eñ mijn peerden ghelijck v B
peerden/Ende sprack/Door welcken we
ghe willen wi optrecken? Hi sprack Do-
re den wech inder woestinen Edom

Alſo trock dye coninc Iſrael eñ die co
ninc Juda/eñ die coninc Edom Eñ doen
ſi ſeuē dachreizen omme trockē ſo en had
de dat heyr noch dz vee dat ōder hen was
geē water/Doē ſprac die coninck Iſrael/
O wee die HERE heeft deſe drie conin
gē vergadert oft ghenoot dat hyſe inder
Moabitē handē ſoude geuē/Maer Joſa
phat ſprac/En is hier geen prophete des
HEREN dat wi den HERE door hem
raets vraechdē? Doē antwoorde eē onder
den knechtē des conincs Iſrael eñ ſprac/
Hier is Eliſa dye ſone Saphat/dye Elia
water op die handē goot/Joſaphat ſprac/
des HEREN woort is bi hē/Alſo trockē
tot hē af die coninc Iſrael eñ Joſaphat eñ
die coninc Edom

Eliſa ſprac totte coninck Iſrahel Wat
hebt ghi met mi te doē? gaet henē totte
prophetē ws vaders/eñ totte propheten
uwer moeder/Dye coninc Iſrael ſprack
tot hē/Neē/wāt die HERE heeft deſe
drie coningē genoot/of vergadert/dat hi
ſe indē Moabitē handē ſoude geuē/Eli
ſa ſprac/Alſo warachtelic als die HERE
iij re.xvij a Zebaoth leeft voor diē ic ſtae/Waert dat
eñ.xviij.c ic Joſaphat dē coninc Juda niet en aenſa
C ge/ic en wilde v niet aēſiē noch achtē/So
bringt mi nu eenē ſpeelmā Eñ doen dye
ſpeelmā dat ſnarē ſpel ſpeelde/ſo quā die
hant des HEREN ouer hē eñ ſprac So
ſeit die HERE maect grachtē aen deſe
beke/Wāt alſo ſpreect dye HERE/ghy
en ſult geenē wint noch reegē ſien/noch
tans ſal die beke vol waters werdē dat
ghi eñ v geſinne ende uwe vee drincket/
Daer toe is dat cleyn voor den HERE/
Hi ſal oor die Moabitē in uwe handē ge
uen/alſo dat ghi ſlaē ſult alle vaſte ſtedē/
eñ alle wtuercorē ſtedē/eñ ſult alle goede
boomē af houwen/eñ ſult alle waterfon
teinē verſtoppē/eñ ſult allē goedē acker
met ſteenē woeſt makē.

Smorgēs alſmē ſpijſoffer offert/ſiet/
doē quā een water door dē wech Edom/
D ende veruulde dat lant met water

Doē die Moabitē hoordē dat die coni
gen op trockē om tegē hen te ſtridē/rye
pen ſi te ſamē alle ghewapende eñ haer
ouerſte eñ tradē aē die frontierē Eñ doe
ſi hen ſmorgēs vroech op maecten eñ die
ſonne op ginc op dat water ſa dochte den
Moabitē/dat water tegen hen root ſijn
als bloet eñ ſeidē/Het is bloet/Die conin
gen hebbē hen mettē ſweerde verdoruē
eñ deē ſal dē anderē geſlagē hebbē/Hup
Moab maect v nu totter bueten/Maer
doē ſi tottē leger Iſrael quamē/ſtonden
die Iſraelitē op/eñ ſloegē die Moabiten
eñ ſi vlodē voor hen/Maer ſi quamen in
eñ ſloegē Moab/die ſtedē brakē ſi/eñ elc
wierp ſine ſteenē op allē goedē acker/eñ
veruuldēſe/eñ verſtoptē alle waterfon
teinē/eñ hieuwē alle goede boomen af/
tot dat niet dā die ſteenen aen die careel
muerē ouerbleuē/eñ ſi omringdēſe met
ſlingerē eñ ſloegenſe

Doē der Moabitē coninck ſach dat hē
den ſtrijdt te ſterc was/ſo nam hi ſeuē hō
dert mannē tot hem die dat ſweerdt wt
trocken/om wt te brekē tegē dē coninck
Edom/Maer ſi en vermochtē niet/Doē
nam hi ſinē eerſtē ſoon/die in ſijn plaet
ſe coninc ſoude werdē eñ offerde hem op
ter muerē tot eenē brantoffer/Doē quā
een grote gramſcap ouer Iſrael dat ſi vā
hem af trocken ende keerden weder om
me tot haren lande

Dat.iiij.Capittel

A
ENde een wijf onder dē wijuen der
kinderē der prophetē riep tot Eli
ſa eñ ſprac/O knecht minē man die is ge
ſtoruē/eñ ghi weet dz hi v knecht dē HE
RE vreeſde/Nu comt dye ſcultheere/eñ
wilt mi beide mijn kinderē nemē tot ey
gen knechtē. Eliſa ſprac tot haer Wat ſal
ic v doen? Segt mi wat hebdi in v huys/
Sy ſprack/Dijn maerte en heeft nyet in
huis/dan een olycruicke/Hi ſprac/Gaet
henē/eñ bit dair butē vā allē uwē nabue
rinnē ydele vatē/eñ der ſeluer niet wey
nich/eñ gaet in eñ ſluit dye duere achter
v toe/met uwē ſonē/eñ giet in alle die va
ten/Eñ als ghiſe geuullet hebt/ſo geeft
ſe wech

Si ginc henē eñ ſloot die duere achter
haer toe/met harē ſonē/die brachtē haer
die vaten toe/eñ ſi goot in/Ende doē dye
vaten vol waren/ſoo ſprack ſy tot haren B
ſoon Langt mi noch een vat herwaerts

B Hi sprac tot hair/hier en is geē vat meer
Doen stont die olye/Eñ si ginc henen eñ
gaft den man Gods te kennē/Hi sprack/
Gaet henen/vercoopt die olie eñ betaelt
uwe sculcheeren/Ghi eñ v sonē geneert
v leeft vandē ouerbliuende.

Eñ het geuiel op die tijt/dat Elisa gic
tot Sunem/aldaer was een rijc wijf/die
hielt hem op/dat hi bi haer at/Eñ als hy
nu dicwils daer door reysde/ginck hi tot
haer in eñ at bi haer/Eñ sprac tot haren
man/siet/ic mercke dat dese man Goods
heilich is/die altoos hier doir reist/laet ōs
hem een clein berderē camerkē maken/
eñ daer eē bedde/tafel/stoel/eñ cādelaer
inne setten/op dat als hy tot ons compt/
daer logiere

Eñ het gheuiel ter seluer tijt dat hi in
quam eñ logeerde in dat eetcamerkē eñ
sliep daer inne/Eñ sprac tot sinen knape
Gehasi Roepet die Sunamitinne/ende
doen hise riep/ginc si voor hē/Hi sprac tot
hē Segt haer siet/ghi hebt ons allen de-
sen dienste gedaē/wat sal ic v doen/hebt
ghi eenige sake aen dē coninc of aen den
veltHooftman?Si sprac Ic woone onder
mijn volc/Hi sprac/wat is haer dā te doē/
Gehasi seide/Och si en heeft geenē soon
eñ haer man is out/Hi sprack Roepse/eñ
doen hise riep/ginc si in die duere/ende hi
sprack tot haer/Tot deser tijdt/ist dat dye
vruchte geleuē can/suldi eenen sone om-
helsen/Si sprac/Ach niet mijn heere/ghi
man Gods/en liecht uwer maerten niet
Eñ dat wijf wert beurucht eñ baerde ee
nen soon ter seluer tijt doē die vrucht ge-
leuen conste/so haer Elisa gesprokē had-
de

C Doē dat kint groot wert.geuielt dat
het wt tot sinē vader tottē maiers gic eñ
sprac tot sinen vader/O mijn hooft mijn
hooft/Hi sprac tot sinē knape Brengt hē
tot sijnder moeder/eñ hi nā hē eñ brachc
hem tot sijnder moeder/eñ si sette hē op
harē scoot/tot smiddaechs toe/doen sterf
hi/Eñ si ginc op/eñ leide hem opt bedde
des mans Gods/si sloot toe eñ ginck wt
eñ riep harē man eñ sprac Seynt mi der
knapē een/ende een eselinne/eñ ick wil
totten man Goods eñ weder comen/Hi
sprac Waer om wilt ghi tot hē?het en is
doch hedē niet nieuwe maent noch sab-
both/si sprac/wel/eñ si sadelde dye eselin-
ne eñ sprac tottē knape/Drijft voort/ende
en versuymt mi niet met dē ridē/so ick v
segge

Aldus reisde si henē eñ quā tottē man
Gods optē berch Carmel/Alse dye man
Gods tegē hē sach so sprac hi tot sinē kna
pe Gehasi/Siet/die Sunamitine is daer
loopt haer te ghemoete/eñ vraecht haer
oft haer eñ harē mā eñ soō wel gaet/Hy
sprac wel/Doē si tottē man Gods opten
berch quam/hielt si hē bi sinē voetē/Ge- D
hasi ginck er toe dat hise af soude stooten
Mair die man Gods sprack/laetse want
haer siele is bedroeft eñ dye HERE he-
uet mi verborgē eñ niet vertoōt/Si sprac
Wanneer heb ic eenē sone gebedē vā mi
nē heere?en seide ic niet/dat ghi mi nyet
en sout bespotten.

Hi sprác tot Gehasi Scortet uwe len-
denē/eñ neēt minē staf in v hant/eñ gaet
henē Ist dat v iemāt ōtmoet/so en gruet-
tet hē niet/eñ gruet v yemāt/so en dancket
hē niet/eñ legt minen staf op des knecht
kens aensicht/Dye moeder des knecht
kens sprac/So warachtelic als God leeft
eñ v siele/ic en verlate v nyet/Doē stont
hi op/eñ ginc haer na/Gehasi ginc voor
hē henē/eñ leide dē knechtkē dē staf opt
aēsicht/mer daer en was geē stēme noch
geuoelē Eñ hi ginck weder omme hē te
gemoete/eñ gaft hē te kēnē eñ sprac Dat
knechtkē en is niet verwect

Eñ doen Elisa int huis quā/siet/daer
lach dat knechtkē doot op sijn bedde/en-
de hi ginc in eñ sloot dye duere achter hē
toe/voor hen beiden ende badt tottē HE
RE/Eñ clam op/ende leyde hem op dat
kint/ende leide sinen mont op des knech
kens mont/ende sine ogen op des kints
oogen ende sine handen op sine handen
ende strecte hem allso ouer dat des kints
lichaem werm wert/Hi stont weder op/
eñ ginc eens int huis harwaerts eñ der E
waerts/ende clam op/eñ strecte hē ouer
hē.Doē niesde dat knechtkē seuenwerf

daer na dede dat knechtkē sine oogē op/
Eñ hi riep Gehasi eñ sprac/Roept de Su
namitinne/eñ doē hise riep/quā si tot hē
in Hi sprac Neemt wech uwē soon Doen
quam si eñ viel tot sinē voeten eñ aenbe-
de ter aerden/eñ nam harē soon eñ ginc
wt

Doen Elisa weder tot Gilgal quam/
wert dierte inden lande/eñ dye kinderē
G der propheten woondē voor hem/Ende
hi sprac tot sinen knape/set voort eenen
grooten pot/eñ coort moes voor dye kin-
deren der propheten/Doen gincker een
opt velt/dat hi cruit soude pluckē/eñ vāt
eenē wildē struycke/eñ hi las sijn cleedt
vol wilder keruels/Eñ doē hi quā/sneet
hijt inden potte tot wermoes/wāt sy en
kendens niet/Eñ doē sijt op rechtē voor
die mannē om te etene eñ si vāden moes
aten/riepē si eñ seidē/O man Gods/den
doot indē pot/wāt si en constēs niet getē
Hi sprac/Brēgt bloemē van meele/eñ hi
dedet indē pot eñ sprac Gietet dē volcke
voor/dat sijt eten/doen en wasser niet bit
ters indē potte

Daer quam een man van Baal Sali
sa eñ bracht dē mā Gods eerste lāc broot
te wetē twintich gerstē brooden/eñ nieu
graē in sijn cleet/Hi sprac/Geuet dē volc-
ke/dat si eten/Sijn dienaer sprac/wat sal
ic hondert mannē vā dien geuē? Hi sprac
Geeft dē volc dat si etē/wāt so seit de HE
RE/Men sal eten eñ daer sal ouer bliuē
Eñ hi settet hen voor/dat si aten eñ daer
bleef noch ouer na dē woorde des HEE-
REN

Dat.v.Capittel

A NAeman dye velthooftman des co-
ninc tot Sirien was eē degelijc
man voor sinē heere eñ wel gesien/want
door hē gaf die HERE salicheit in Siriē
eñ hi was eē machtich mā eñ malaetsch/
Die oorloochs liedē in Sirien waren wt
geuallē eñ haddē een deerne wt geleydt
wt den lande Israel/die was indē dienst
des wijfs Naemans/dye sprack tot haer
der vrouwē Och of mine here by dē pro-
B phete te Samaria ware dye soude hem
van sijnder malaetscheit los makē/Doē
ginc hi in tot sinē heere eñ gaft hē te ken

nen eñ sprac/Also eñ also heeft die deerne
wt den lande Israel ghesproken/Die co-
ninc tot Sirien sprac/so reyst dewaerts/
Ic wil den coninc Israel eenē brief scriuē

Eñ hi reisde derwaerts eñ nā met hē
tien pondē silners eñ ses dusent gulden/
eñ tien viercleederē eñ bracht dē brief dē
coninc Israhel/die luyde alsoo/Als desen
brief tot v comt/siet/so weet dat ic minen
knecht Naeman tot v hebbe gesonden/
dat ghi hē sijnder malaetscheit quijt ma C
ken sout/Eñ doē die coninck Israhel den
brief las/scoorde hi sine cleederē eñ sprac/
ben ic dan God dat ic doodē eñ leuēde cā
gemakē dat hi tot mi seint dat ic dē man
vā sijnder malaetscheit soude ghenesen?
merct eñ siet hoe hi tegē mi oorsake soect
Doen dat Elisa die mā Gods hoorde/dat
die coninc sijn cleederē ghescoort hadde/
seinde hi tot hē eñ liet hē seggē Waer om
hebdi uwe cleederē ghescoort? laet hē tot
mi comē/dat hi te binnen werde ouer Is-
rael/dat een propheet in Israel is

Also quam Naeman met peerdē eñ
wagēs/eñ hi hielt voor die duere aen dat
huys Eliza/Doē seinde Eliza eenē bode
tot hē/eñ dede hē segghē/Gaet henen eñ
wascht v seuē mael in die Jordane/soo sal
v vleesch weder ghesont eñ reyn wordē/
Doen werdt Naeman gram/ende trock
wech eñ sprack/Ic meēde hi soude tot mi
wt comē/eñ herwaerts wt tredē/eñ den D
name des HEREN sijns Gods aenroe
pen/ende met sijnder hant ouer die plaet
se strijcken/ende dye malaetscheydt alzo
af doen/En sijn die wateren Amana en-
de Pharphar tot Damascum/niet beter
dan alle dye wateren in Israhel/dat ick
my daer in wiesche/ende reyn worde? en
de keerde hem/ende hij trock wech met
gramschappen/Doen maecten hen/sine
knechten tot hem/ende spraken/Vadere
waert dat v die prophete wat groots had
de ghebeeten/en soudt ghij dat niet doē?
Hoe vele te meer/nu hij tot v seydt/was-
schet v zoo werdt ghij reyn/Doen daelde
hi af/ende doopte hem seuenwerf in dye
Jordane/zoo die man Goods ghesproken
hadde/ende zijn vleesch werdt weder ge Luce.iiij
zondt; als dat vleesch vā een ionc knecht.

ken ende wert reyn

Eñ hi keerde weder tottē man Gods
met sinē geheelen heyr/eñ doē hi in quā/
ginc hi voor hem eñ sprac/Siet/ick weet
E dat geen God in allen lande en is/dan in
Israel/Dus neemt nv dye segeningē vā
uwen knecht/Mer hi seide Also warach
telic als God leeft/voor dien ic stae/ick en
neems niet/Eñ hi porde hem dat hijt ne
men soude/maer hi en wilde nyet Doen
sprac Naemā/En mocht dā uwē knecht
niet eenē last van deser aerden gegeuen
werdē so vele twee mulen dragen: Wāt
v knecht en wilt niet meer anderē goden
offeren eñ brāoffer doen/maer den HE
RE/dat die HERE dinē knecht daer in
ne genadich wilt syn/maer ic aenbede in
den huyse Rimmon/als mijne heere int
huis Rimmon gaet om daer aen te bedē
eñ hi hem aen mijn hant leenet of stuent
Hi sprack tot hem Reyset wech met vre-
den

Eñ als hi vā hem wech gereyst was/
een velt weechs optē landē so dacht Ge-
F hasi dye knape Elisa des mans Goods/
siet mijn heere heeft desen Sirier Nae-
man gespáret/dat hi niet vā hē en heuet
genomē dat hi gebracht heeft/so warach
telic als die HEERE leeft/ick wil hē na
loopen eñ wat van hem nemē/Also lyep
Gehasi Naeman nae/eñ doen Naeman
sach dat hi hem na liepe/spranc hi vandē
wagen hem te gemoete eñ sprack Gaet
het recht toe/Hi sprac Ja/maer mijn hee
re heeft mi gesondē/eñ doet v seggē/siet/
nv sijn twee knapē wt der prophetē kin-
deren tot mi gecomen vanden geberch-
te Ephraim/geeft hen een pont siluers/
eñ twee vierclee deren/Naeman sprack/
heft an/neemt twee pondē/Eñ hi dwāc
G hem/eñ bant twee pondē in twee buyde
len/eñ twee viercleederen eñ gaft sinen
twee knapen/die droegent voor hē henē
Eñ doē hi quam int duyster/nam hijt vā
haren handen/eñ leidet besiden int huis
eñ liet die mannen gaen.

Eñ doen si wech waren terde hi voor

sinen heere Eñ Elisa sprac tot hem/Van
waer comt ghi Gehasi: Hi sprac v knech
te en heeft nieuwers geweest Hy sprack
tot hem/En wandelde nyet mijn heere
doen die man om keerde van sinen wae-
gen v te gemoete: Nv ghi hebt dat siluer
eñ dye cleederē genomē op dat ghij olijf
houē/wijbergē scapē/runderē/knechtē/
eñ maerten sout coopen/Maer dye ma-
laetscheit Naeman sal v aen hangen eñ
uwen sade inder eewicheit Doē ghinck
hi van hem wt malaetsch als snee

Dat.vi.Capittel A

DIe kinderen der propheten spra-
kē tot Elisa/Siet die ruimte/daer
wi voor v woonen is ons te enghe/ laet
ons aen die Jordane gaen/eñ elckē aldaer
houten halen dat wy ons daer een stede
timmeren daer wi woonē/Hi sprac gaet
henen/Eñ een seide/so heft aen/eñ gaet
met uwen knechten Hi sprac/Ic wil me-
de gaen/Eñ hi ginc met hen/Eñ doen si
aen die Jordane quamē/hieuwen si hout
af/Ende als deene een hout velde/ oft af
hieu/so viel dat ysere int watere/ende hi
riep ende sprac/O wee mijn heere/ende
het is ontleent/Mer die mā Gods sprac
Waer isset ontuallen/ende doen hy hem B
die plaetse wijsde/sneedt hi een houte af
ende stiet derwairts/doē swemde dat yse
re/Ende sprac/Heffet op/Doen stack hy
sijn hant wt eñ naemt

Ende die coninc tot Sirien voerde eē
oorloghe teghen Israel/ende hielt eenen
raet met sinen knechten ende sprack tot
hen/Wi willen ons daer ende daer lege-
ren/Maer die man Gods seynde totten
coninck Israhel/ende dede hem seggen/
Wacht v dat ghi op de plaetse niet en treet
Wandt die Siriers rusten aldaer Dus
seynde dan die coninck Israhel tot dyer
plaetsen/die hem die man Goods seyde
ende hi verwaerde hem/ende wachte al
daer/ende en dede dat niet eens of twee
werf alleene

Doē wert dat herte des conīcs te Si- C

rien geturbeert om dier ſaken wille/eñ
riep ſine knechtẽ/eñ ſprack tot hem/En
wildi ghi mi dan niet te kennẽ geuẽ Wie
is wt den onſen totten coninc Iſrael ghe
uluchte? Doẽ ſprac een van ſinẽ knechten
Niet alſo/mijn heer coninc. Maer Eliſa
i.re.xxii.b. die prophete in Iſrael ſeit den coninck Iſ
C rael allet wat ghi in v camer ſpreect dair
uwen leger is. Hi ſprac/ſoo gaet henẽ eñ
beſiet waer hi is/dat ic ſeinde eñ doe hem
halen/Si gauen hem te kẽnẽ eñ ſpraken
Siet/hi is tot Dothan/Doẽ ſeinde hi der
waerts peerdẽ eñ wagẽs eñ een groote
macht Eñ als ſi bider nacht daer quamẽ
omleydẽ ſi die ſtadt

Eñ die dienare des mans Gods ſtõt
D vroech op/dat hi hẽ op ſoude maken ende
wt treckẽ/eñ ſiet/doẽ lach eẽ grote macht
om die ſtadt met peerdẽ eñ wagẽs/Doẽ
ſprac ſijn knape O wee. mijn heere/hoe
willen wi nv doẽ Hi ſprac/en vreeſt nyet
ii pa.xxxii.b want dier is meer die bi ons ſijn/dã dier
bi hẽ ſijn/Eñ Eliſa bat eñ ſprac/HERE
opent hem die oogẽ dat hi ſie/Doẽ open.
de die HERE ſijn oogẽ dat hi ſach/ende
ſiet doẽ was den berch vol vieriger peer
den eñ wagens ront omme Eliſa/Ende
doẽ ſi tot hẽ af quamẽ bat Eliſa/eñ ſprac
HERE ſlaet dit volck met blintheyt/en
de hij ſloechſe als doen met blintheit na
den woorde Eliſa/Eñ Eliſa ſprack tot hẽ
E Dit en is dẽ wech noh de ſtadt n; volcht
mi na/ic wil v leidẽ tottẽ mã die ghi ſoect
Eñ leideſe tot Samaria.

Eñ doen ſi tot Samaria quamẽ/ſprac
Eliſa/HERE opent deſen dẽ oogẽ dat ſi
ſien/eñ die HERE opende hen die oogẽ
dat ſi ſagen/eñ ſiet/doẽ warẽ ſi middẽ in
Samaria/Eñ doẽſe dye coninck Iſrahel
ſach/ſprac hi tot Eliſa/mine vader ſal icſe
ſlaen/Hi ſprac Ghi en ſultſe niet ſlaẽ/die
welcke ghi met uwen ſweerde ende met
F uwẽ boge vanct die ſlaet/Sedt hẽ broot
eñ water voor/dat ſi eten eñ drincken/eñ
laetſe tot harẽ heere treckẽ/Doẽ wert eẽ
grote maeltijt bereit/Eñ doẽ ſi geten eñ
gedroncken hadden/liet hiſe gaen/dat ſi
tot haren heere trockẽ/Sint dier tijt en
quamẽ die crijſchlieden der Sirien niet
meer int lant Iſrael

Na deſen geuielt dat Benhadad die
coninc tot Sirien alle ſijn heyr vergader
de/eñ troc op/eñ belegerde Samaria/eñ
het was een groote dierte tot Samaria/
Maer ſi belegerdẽ die ſtadt/tot dat een
eſels hooft acht ſiluerẽ penningen gout/
eñ een vierendeel Kab duyuens miſte
vijf ſilueren penningen gout/Eñ doẽ de
coninc Iſrael totter muerẽ ginck/ſo riep
hẽ een wijf aẽ eñ ſprac/helpt mi mijn hee
re coninc/Hi ſprac/En helpt v die HE
RE niet/waer af ſal ick v helpen vander
dorſchuloere of vãder wijnperſen/eñ die
coninc ſprac tot haer/Wat is v? Si ſprack i.re.iiii.b
Dit wijf ſprac tot mi/geeft uwẽ ſone dat G
wi hem etẽ/morgẽ willẽ wi mijnen ſone
eten/Dus hebben wi minẽ ſone gecooct
eñ geten/eñ ic ſprack tot haer tſanderen iii.re.xvi.a
daechs geeft uwẽ ſone ouer eñ laetẽ ons
eten/maer ſi heeft harẽ ſoon verſteken/

Doe die coninc die woorden des wijfs
hoorde/ſcoorde hi ſijn cleederẽ in diẽ/ende
hi ginc in totter mueren/Doen ſach allet
volc/dat hi eenẽ ſac onder aẽ ſijn lichaem
aen hadde/Eñ hi ſprac God doe mi dit en
dat/waer dat huys Eliſa des ſoons Sa.
phat/heden op hem ſtaen ſal/Eliſa ſat in
ſijn huis/eñ die ouders ſaten bi hẽ/Eñ hi
ſeinde eenẽ man voor hem wech/Maer
eer dat die bode tot hem quam/ſprack hy
totten ouders/Hebt ghi geſien hoe hi dit
moortkint/herwaerts heeft geſondẽ dat
hi mijn hooft af ſoude ſlaen? Siet toe als
die bode hier comt/dat ghi dye duere toe
ſluyt/eñ clemt hem metter dueren/ſyet
dat ruyſchen ſijns heeren voeten volcht
hem na/Doe hi noch alzo met hẽ ſprack/
ſiet/doen quam die bode tot hem af/ende
ſprac/Siet ſulc quaet comt vanden HE.
RE/Wat ſal ic meer vandẽ HERE ver
wachtẽ?

Dat. vii. Capittel A

Eliſa ſprack/Hoordt des HEREN
woort/So ſpreect die HERE/mor
gen om deze tijt/ſal een ſcheppel oft een
muddeken bloemen van meele/eenen ſi
kel ghelden/ende twee muddekens ger
ſten om eenen ſikel/onder die poorte tot
Samaria. Doen antwoorde een ridder/
op welcs hant die coninc leende/den mã
Gods ende ſprac/ende al maecte die HE

RE vensterē aēdē hemel/hoe zoude dat moghen gheſchieden/Hi ſprac/ſiet daer Met uwē ooghen ſult ghijt ſien/eñ daer niet af eten

Eñ daer waren vier malaetſche mannen aen die duere voor die poorte/eñ deē ſprac totten anderen/wat willen wi hier blijuē tot dat wi ſteruē/Al waert dat wy al dachtē in die ſtadt te comē/zo iſt dierte inder ſtadt/eñ wi moeſtē aldaer doch ſteruē Bliuen wi hier ooc/zo moetē wi oock
B ſteruē Dus laet ons nu henē gaē/eñ tot
dē heyr der Siriers vallē/laten ſi ons leuen/zo leuen wi/doodē ſi ons/zo zijn wy doot Eñ ſi ſtonden indē donckerē op/dat ſi int heyr der Siriers zoudē comē Ende doen ſi voor aē die plaetſe des heyrs quamen/ſiet daer en was niemant

Want die HERE hadde die Siriers een gelupt vā peerdē/wagēs/eñ vā groter heyrſcaren latē horē/alſo dat ſi onder malcanderen ſeydē/Siet die coninc Iſrael/heeft die coningē der Hethitē/ende die coningen vā Egiptē/teghē ons ghehuert/dat ſi ouer ons comē ſoudē Ende ſi maecten hen op/eñ ſi vloden alſt noch duyſter was/eñ lieten haer tētē/peerdē eñ eſelē/indē leegere/alſoot ſtont/eñ vloden met haren leuen daer af

Als nv die malaetſchē aent voorſte des legers quamē/ginghen ſi in een vā den tentē/ſi aten eñ droncken/eñ namen ſiluer gout/eñ cleederen/eñ ginghen henen eñ verborchden dat eñ quamen weder eñ gingen in een ander hutte/eñ namen daer wt/eñ gingē eñ verberchden dat Maer deen ſprac totten anderē/En laet ons dus niet doen/Deſen dach is eenen dach vā goeder bootſcappen Iſt dat wi dat verberghen eñ verbeiden tot dat licht dach wert/ſo ſal onſe miſdaet geuōden werdē/Dus laet ons nu gaē dat wi comen eñ bootſcappē dat/den huyſe des conincs/Eñ doē ſi quamē riepē ſi aē dye
C poorte der ſtadt/eñ bootſcaptent hen/ſeggende Wi ſijn totten leeger der Sirien gecomen/eñ ſiet daer en is niemāt/noch geens mēſcē ſtēme/maer peerdē eñ eſelen gebondē/eñ die tenten/ſo ſi ſtaen

Doen riepmē die poortwachters/dat ſijt daer binnē indē huſe des conincs ſoudē bootſcappē Eñ die coninc ſtont op indē nacht eñ ſprac tot ſinē knechtē Laet u ſeggē hoe die vā Siriē met ons om gaē Sy wetē dat wi hōger lidē/eñ zijn wt dē leeger gegaē dat ſi hen indē velde zouden
verbergē/eñ dēckē Als ſi wt der ſtat gaē D
willē wiſe leuēde gripē/eñ in die ſtadt comē Doe antwoorde eē vā ſinē knechten eñ ſprac/mē neme die vijf ouer gebleuen peerdē/die noch daer inne ouergebleuē ſijn/ſiet/die ſijn daer inne ouer gebleuē vā alder menichtē in Iſrahel/die welcke al verteert ſijn/die laet ons ſeyndē eñ beſien. Doe namē ſi twee waghenen met peerdē/eñ die coninc ſeñdeſe na dē leger der Siriers/eñ ſprac. Treet derwaerts eñ beſiet/Eñ doe ſi hen na trockē/tot aē die Iordane/Siet doē lach den wech vol cleederē eñ gereetſcappē/die welcke die Siriers van hen geworpē haddē/doē ſi haeſteden

Eñ doē die bodē weder quamē/eñ bootſcaptēt dē coninc zo ginc dat volc wt ende beroofde den legher der Siriers Ende een muddeken bloemē van meele gout eenen ſikel/eñ twee muddekens gerſtē oocc eenen ſikel na den woorde des HERE Maer die coninc ſtelde den ridder op welcs hant hi hem leende onder dye poorte/ende dat volc verterde hē onder die voeten inder poorten/dat hi ſterf ſoo die man Gods gheſproken hadde/doen die coninc tot hem af quam/Eñ tgeſciede zoo die man Gods den coninc ſeyde/doe hi ſprack/Morghen om deſe tijt/ſullen
twee muddekens gherſten eenen ſikel E
ghelden/ende een muddeken bloemen van meel/eenen ſikel/onder dye poorte te Samaria/ende die ridder antwoorde den man Gods/ende ſprac Siet al maecte die HERE vensteren aen den hemel hoe ſoude dat moghen gheſchieden/Hy ſprack Siet met uwen oogen ſult ghijt ſien/ende daer af niet eten/eñ het ginck hem iuyſte alſoo/wandt dat volck verterde hem inder poorten dat hy daer af ſterf.

Dat.viij.Capittel

A Elisa sprac mettē wiue/dyes soon hi
leuende hadde gemaect eñ sprack
Maect v op/eñ gaet wech met uwē hup
se eñ sijt vreemdelinge waer ghi muecht
Want die HERE sal een dierte roepen/
die sal int lant comen seuē iaer lanc/Dat
wijf maecte haer op/so dye man Goods
haer seide/eñ troc wech met haren huise
eñ wert seuē iaer vreemdelinc inder Phi
listeen lant/Maer doen die seuē iaer om
waren/so quā dat wijf weder wt der Phi
listeen lant/eñ si ginc wt om den coninck
aen te roepen om haers hups eñ ackers
Die coninc sprac met Gehasi den knape
des mans Gods eñ seide/Vertelt my al-
le die groote daden die Elisa gedaē heeft
B Eñ in dien hi dē coninck vertelde/hoe hi
eenē doodē leuēde hadde gemaect/Siet/
doē quā recht dat wijf daer toe welcs soē
hi leuēde gemaect had/eñ riep dē coninc
aen om haer huis eñ ackers/Doē sprack
Gehasi mijn heer coninck/dit is dat wijf
eñ dit is haer soon/die Elisa leuēde heeft
gemaect/Eñ die coninc vraechde den wi
ue eñ si verteldet hem/Doē gaf haer die
coninc eenē cameriere eñ sprack/Gheeft
haer weder al dat haer is/daer toe allet
incomē des ackers sint dier tijt dat si dat
lant verlatē heeft tot nu toe

Eñ Elisa quam tot Damascon/Doen
lach Benhadad dye coninck van Sirien
cranc/Eñ mē gaft hē te kēnen eñ sprack/
De man Gods is hier gecomē/doe sprac
iiij re.xiiii a die coninc tot Hasael/Neemt gauē met v
C eñ gaet dē man Gods te gemoete/ende
vraget den HERE door hē/eñ spreeckt/
of ic vā deser crācheit mach genesen Ha-
sael ginc hē te gemoete eñ nā giften met
hē/eñ alderley goedē vā Damasco/veer
tich kemelen lasts/eñ doē hi quam/tradt
hi voor hē eñ sprac/V soon Bēhadad dye
coninc tot Sirien heeft mi tot v gesondē/
eñ laet v seggē/mach ic ooc vā deser crāc-
heit genesen?

Elisa sprac tot hē/Gaet henen eñ segt
hē/Ghi sult genesen/Maer die HERE
D heeft mi vertoont dat hy dē doot steruen
sal/Eñ die man Gods sach ripelic/eñ stel
de hem hatelic eñ weende/Doē sprac Ha

sael/waer omme weent mijn heere? Hy
sprac Ic weet wat quaets ghi dē kinderē
Israel doē sult/Ghy sult hare vaste stedē
met vier verbernen eñ hare ionge mā-
nen mettē sweerde doodē/eñ hare ionge
kinderē verworgen/eñ hare beuruchte
vrouwē verscorē of deelen

Hasael sprac/Wat is v knecht die hōt
dat hi sodanige grote dingē doen soude?
Elisa sprac De HERE heeft mi vertoōt
dat ghi coninc tot Sirien sijn sult/Eñ hy E
ginc wech van Elisa eñ quam tot sinē he
re/die sprac tot hem/Wat seyde v Elisa?
Hi sprack/Hi seide mi/ghi sult ghenesen
Des anderen daechs nam hi die zaerdse
of beddecleet eñ nettede int water/ende
spreide wt ouer hē henen/doē sterf hi/eñ
Hasael wert coninc in sijn plaetse

Int vijfste iaer Ioram des soōs Ahab
des conincs Israel/was Ioram dye soon
Iosaphat coninc in Iuda/tweendertich
iaer was hi out doē hi coninc wert/ende
regneerde acht iaer te Ierusalē/eñ wan-
delde op den wech der coningen Israel/
gelijc dat huis Ahab dede/Want Ahabs
dochter was sijn wijf eñ hy dede dat den
HERE qualic beuiel/Maer de HERE
en woude Iuda niet verderuē/om sijns
knechts Dauids wil/gelijc hi hē gespro-
ken hadde hem een keerse te geuē onder
sinen kinderen altoos.

Tot sijnder tijt vielen die Edomiten
van Iuda af/eñ maectē eenē coninc ouer F
hen dat dede Iorā/Iorā was door Zaira
getrockē eñ alle die wagēs met hem eñ
was snachts op gestaen eñ hadde die E-
domiten geslagē/die ront omme hē wa-
ren/daer toe die ouersten ouer die wage
nen/allso dat dat volck vloot in sijn woo-
nnigen/Daer omme vielen dye Edomi- ij.re.vij.b.
ten af van Iuda tot op desen dach/Oock
viel Libna ter seluer tijt af/

Wat meer van Ioram te seggen is/
eñ allet wat hi ghedaen heeft/siet/dat is
gescreuen inder Cronike der coningen
Iuda/Eñ Ioram ontsliep met sinē vade
ren/eñ wert begrauen met sinē vaderē.
inder stadt Dauid/Eñ Ahasia sijne soon
wert coninc in sijn stede.

Indē tweelfstē iaer Ioram des soons G

Ahab des conincs Israel wert Ahasia de
sone Joram coninck in Juda/Ahasia was
tweẽtwintich iaer out/doẽ hi conĩc wert
eñ regneerde een iaer te Jerusalẽ/Syn
moeder hiet Athalia eẽ dochter Amri des
conincs Israel/eñ wandelde inden wech
des huys Ahab/eñ dede dat den HERE
qualijc behaechde gelijck dat huis Ahab
wãt hi was eẽ behoude soon inden huise
Ahab/eñ hi troc met Jorã den soon Ahab
indẽ strijdt tegẽ Hasael den coninck tot
Sirien/tot Ramoth in Gilead/Mer dye
Spriers sloegẽ Joram Doẽ keerde Jorã
die coninc weder dat hi hẽ soude latẽ hee
len te Jesreel/vãdẽ slagẽ die hem die Si-
riers geslagen hadden/te Rama doen hi
tegẽ Hasael dẽ coninc tot Sirien strijde
Eñ Ahasia die sone Jorã/die coninc Juda
quam af om te besoeckẽ Jorã den sone A-
hab te Jesreel/wãt hi lach cranck

Dat.ix.Capittel

A Elisa die prophete riep eenẽ der pro
phetẽ kinderẽ/saẽ.seggẽde tot hem
scort u lẽdenẽ/eñ neẽt dese olycrupke mz
u eñ gaet henẽ tot Ramot/in Gilead/eñ
als ghi daer comt zo suldi aldaer sien Je-
hu dẽ sone Josaphats/des zoons Nim eñ
gaet in eñ hiet hẽ op staẽ onder sinẽ broe
deren/eñ lept hẽ in die binnẽste camere
eñ neemt die olycrupke eñ stortet op zijñ
hoost/eñ spreect Dus sept die HEERE
ic heb u tot eenẽ coninc ouer Israhel ghe
salft/eñ sult die duere open doẽ eñ vluch-
ten eñ niet vertoeuen Eñ die Jongelinc
des prophetẽ dye knape/ginck wech tot
Ramoth in Gilead/eñ doẽ hi in quã/siet
doẽ satẽ die hooftliedẽ des heyrs ende hy
sprac/Ghi hooftmã Ick heb u wat te seg-
gen/Jehu sprac/Welckẽ onder ons allẽ?
B hi sprac/hooftman u.

Doen stont hi op eñ ginck in/eñ goot
dẽ oly op syn hooft/eñ sprack tot hẽ/Dus
seit die HERE die God Israel/ic hebbe
u tot eenen coninc gesalft/ouer des HE-
REN volc Israel/eñ ghi sult dat huis A-
hab ws heerẽ slaẽ/op dat ic dat bloet der
prophetẽ mijnder knechten eñ dat bloet
alle der knechtẽ des HERẼN wreke vã
der hãt Jsebel alzo dat dat geheele huis
Ahab verga/eñ ic wil vã Ahab wtropen

den genẽ die aen die want pisset/eñ den
beslotenẽ eñ verlatenẽ in Israel/eñ wil
dat huis Ahab maken als dat huis Jero iij.re.xxi.f
beã des soons Nebat/eñ gelijc dat huys
Baeza des soons Ahia/eñ die honden sul
len Jezebel eten opten acker te Jesreel
ende nyemant eu salse begrauen/Ende C
hi dede die duere open ende vluchte.

Eñ doẽ Jehu wt ginc tottẽ knechten
zijns heeren/seyde men tot hẽ Staet het
al wel? Waeromme es deze razẽde tot u
gecomen Hi sprack tot hen Ghi kennet
doch den mã wel/eñ wat hi sept Sy zey-
den dat en es niet waer/maer geuet ons
te kẽnẽ/Hi zeide/zo eñ zo heeft hi met mi
gesproken eñ gezeit/So zeit die HERE
ic hebbe u tot eenẽ coninc voir Israel ge-
zalft Doen haesten si/eñ elc nã zijn cleedt
eñ leydet onder hẽ/bi dẽ sonnen wijsere
eñ bliesen metter basuynen eñ spraken
Jehu es coninc gewordẽ/Alzo maecte die
sone Jehu Josaphat des soons Jimsi een
verbont tegen dẽ coninc Joram Jorã lach
voor Ramot in Gilead met geheelẽ Isra
el/tegẽ Hasael dẽ coninc tot Siriẽ Mair
Joram die coninc was weder gecomẽ dz
hi hẽ te Jesreel soude latẽ heelẽ vãdẽ sla-
gẽ die hẽ die Siriers geslagẽ haddẽ doen
hi street teghen Hasael den coninck tot
Sirien.

Eñ Jehu sprac Behaget u zo en zal nie D
mant wt die stadt vluchtẽ dat hi ga ende
boetscappe te Jesreel/Eñ hi voer op ende
reysde tot Jesreel wãt Jorã lach aldaer
So was Ahasia de coninc Juda afgetroc
ken/om Jorã te besoeckẽ Maer die wach
ter die te Jesreel optẽ torẽ stont sach den
hoope Jehu comẽ/eñ sprac/Ick sie eenen
hoope/Doen sprac Jorã/Neẽt eenen wa-
gẽ eñ seynt hem tegen/eñ spreect Ist vre
de? Eñ die voermã reet hẽ teghen ende
sprac So sept die coninc Ist vrede? Jehu/
sprac wat gaet u dẽ vrede aẽ? keert u ach-
ter mi Die wachter vercondichde dat eñ
seyde/Die bode is tot hen gecomen ende
en comt niet weder

Doen seynde hi eenen anderẽ voer-
man/doen hi tot hem quam sprac hi So E

spreect die coninc Ist vrede? Jehu sprack/
wat gaet v den vrede aen/keert v achter
mi Dat vercōdichde die wachter eñ sprac
Hi is tot hen gecomē eñ en comt niet we
der/eñ het is een driuē/als dat driuen Je
hu des soons Nimsi/want hi drijft als oft
hi ontsinnich waer/Doē sprac Jorā span
net aen/eñ mē spien sinē wagē aen/ende
si trockē wt/Joram die coninc Israhel eñ
Ahasia/elc op sinē wagē/dat si Jehu tegē
souden comē eñ si quamē hē aē opten ac-
ker Naboth des Jesreelitē/Eñ doē Jorā
Jehu sach/sprac hi/Jehu ist vrede? Hi sep
de Wat vrede? Dijre moeder Isebel hoer
derie/eñ toouerie en is noch geen eynde
E Doen keerde Jorā sijn hant eñ vluch-
te eñ sprac tot Ahasia/Het is verraderye
Ahasia/Maer Jehu greep den boge/eñ
scoot Jorā tusschē dē armē/dat dē pijl door
sijn herte wt voer/eñ viel in sinē wagen
Eñ hi sprac tottē ridder Sidekar/Neēpt
eñ worpt hē opt stuc ackers Naboth des
Jesreeliten/wāt ic gedincke/dat ghi met
mi op eenen wagen sinen vader na voe-
ren/dat die HERE sulckē last ouer hem
hief Wat geldet sprac die HERE dat ick
v dat bloet Naboth eñ sijnder kinderen
dat ic gisterē sach weder betale op desen
acker/Dus neemt eñ werpt hē opten ac
ker nadē woorde des HEREN.
Hoe dat Ahasia die coninc Juda sach/
vluchte hi door dē wech totten huyse des
hoofs/Jehu iaechde hē na/eñ hiet hē ooc
slaen optē wagē te Gur die bi Jeblaā le-
get/Eñ hi vluchte tot Megiddo eñ sterf
aldaer/ende sijn knechtē lietē hē voeren
te Jerusalem/eñ begroeuen hē in sinen
iij.re.xxij. graue met sinē vaderen in die stadt Da-
uid Maer Ahasia regneerde ouer Juda
C int elfste iaer Joram des soons Ahab
Eñ doen Jehu tot Jesreel quā/eñ Ise
bel dat vernam/blāckette si haer aēsicht
eñ verçierde haer hooft/eñ keeke ter vē-
ster wt/eñ doē Jehu onder de poorte quā
sprac si/Ist Simri wel gegaē/die sinē he-
re verworchde? Eñ hi hief sijn aēsicht op
ter vensterē eñ sprac/Wie is bi my? Doē
keerdē hen.ij. of.iij.camerlingē tot hē/hi
sprac Stootse vā bouē af/Eñ si stietēse vā
bouē neder/alzo dat die wāt eñ dye peer-

den met haren bloede besprengt worden
eñ si wert vertordē.
Eñ doē hi in quā/eñ geten eñ gedronc
ken hadde/sprack hi/Besiet doch die ver
vloecte eñ begraeftse/want si is eens co-
nincs dochter. Doen si wech gingen om
te begrauen/so en vonden si niet vā haer
dan die schedele eñ voet/ende hare vlac-
ke handen Ende quamē weder eñ boot
scaptent hē/Maer hi sprac/Het ist dat de
HERE gesproken heeft wor sinē knecht
Elia Thisbite/eñ geseit Optē acker Jes-
reel sullen die honden dat vleesch Isebel
eten/Also wert dē prije Isebels als eenē
dreck opten velde inden acker Jesreel/al
zo datmen niet geseggen en conste dat
is Isebel

Dat thiende Capittel.

A Ahab hadde tseuentich soonen tot iudi.viij.b
Samaria/eñ Jehu screef brieuē/eñ sonde
se tot Samaria/totten ouersten der stadt
Jesreel/totten ouders ende mombaers
Ahab/eñ si luyden aldus/Als desen brief
tot v coemt/eñ bi den ghenen biden wel-
ken ws heeren sonen zijn/bi den wagēs/
peerden/vasten steden/ende wapenen/
so besiet wie dat die beste ende die rechste
is onder den sonen ws heeren ende sedt
hem op sijns vaders stoele/ende strijdet
voor ws heeren huys/Maer si ontsaghē
hen met allen zeere/ende spraken/Siedt
twee coningen en hebben voor hem niet
ghestaen/hoe willen wij dan ghestaen? B
Ende die ouer dat huis ende ouer die ste-
de waren/ende die ouders/eñ voesterhe-
ren ende mombaers/sonden tot Jehu eñ
deden hem segghen/Wi sijn uwe knech-
ten wi willent al doen dat ghij ons segt/
wi en willen niemandē tot eenen coninc
maken/doet dat v belieft.
Doen schreef hi den anderen brief tot
hem/die luydet aldus/Ist dat ghi mij zijt
ende mijnder stemmen gehoorsaem zijt/
zo neemt dye hoofden vanden mannen
ws heeren sonen/ende brengtse tot my
morgen/bi tide tot Jesreel Der sonē des
conincs waren tseuentich mannen/ende
die grootste der stat voedēse op/Doē nu
den brief tot hem quam zo namen si des

conincs sonen eñ doodē tseuētich mānē
eñ leidē hare hoofdē in koruen eñ bestel.
dense tot hē te Jesreel/Eñ doen die bode
quam eñ gaft hē te kennē eñ sprack/Sy
hebben de hoofdē des coninrs kinderen
gebracht/sprac hi/Legse op twee hoopen
voor die duere aē die poorte tot morgen
toe/

C Eñ smorgens doē hi wt ginc/tradt hy
daer henen eñ sprack tot alle den volcke
Syt ghi gerecht?Siet/heb ic tegē mynē
heere een verbont gemaect/eñ hem ver
worget/wie heeft dan alle dese geslagen
Soo bekennet ghi emmer/dat niet een
woort des HEREN opter eerden en es
geuallē dz de HERE heeft gedaē/gelijc
hi gesprokē heeft Ahab te Jesreel alle sij
ne bekenden/eñ sine priesters/tot dat hē
niet een ouer en bleef/eñ maeckte hē op
eñ troc wech eñ quam tot Samaria/On
der wegē was eē herdē huys/Daer quā
Jehu aē die broeders Ahasia/des coninc
Juda/eñ sprac Wie sijt ghi?Si ātwoirdē
D Wi sijn broeders Ahasia/eñ sijn comē om
te gruetēdes coninrs/eñ der coninginnē
kinder/Hi sprac/gaet/grijptse leuēde/eñ
si grepense leuēde eñ doodēse bi dē putte
aen der herdē huis/tweeēveertich mānē
eñ en lieter niet eenē van hen ouer bliuē

Eñ doē hi van daer reisde/vant hi Jo.
nadab dē sone Rechab die hem ontmoet
te/eñ gruette hē eñ sprac tot hē/Is v her
te oprecht ghelijck mijn herte?Jonadab
sprac/Ja/Hi seide/Ist alsoo/so geeft my v
hant/Eñ hi gaf hē sine hant eñ hi lyet hē
tot hē op dē wagē settē/eñ sprack Compt
met mi eñ siet mijn grammige liefde om
dē HERE/Eñ si voerdē hē met hē op si.
nen wagē/Eñ doē hi tot Samaria quā/
sloech hijt al wat ouer bleuē was van A.
hab tot Samaria tot dat hi hē vernielde
na den woorde des HEREN dat hy tot
Elia gesproken hadde

i.x.xvi.g. Eñ Jehu vergaderde allet volc eñ de.
E de tot hen seggen Ahab heeft Baal wey
nich gedient. Jehu wil hē bet dienē/Soo
latet nv roepē alle die prophetē Baal al.
le sine knechtē eñ alle sine priesteren tot
mi/datmē niemāts en gemisse/Want ic
heb Baal eē grote offerhāde te doē/Die.

mē gemissen sal/die en sal niet leuē/mer
Jehu dede dat om te verterdē/op dat hy
die dienaers Baal vernielē soude/Ende
Jehu sprac/Heyliget dē Baal dese feeste/
eñ latet wt roepē/Oc seinde Jehu in ge
heele Israhel/eñ liet alle dienaers Baal
comē alle datter niemāt achter en bleef/
dye niet en quamē/Eñ si quamen in dat
huys Baal/alsoo dat dat huys Baal vol
wert/aen allen eyndē

Doen sprack hi tottē ghenē/die ouer
dat ghewaet huys warē/bringt alle den
dienarē Baal/cleederē daer wt/Ende sy
brachten die cleederē daer wt/Eñ Jehu
ghinck int huys Baal/met Jonadab dē
sone Rehab/eñ sprac totten dienaren Ba
al/ondersoect eñ siet toe/dat hier onder v
niemant en si/vā des HEREN diena.
ren/maer Baals dienaers alleen/Ende
doe si in quamē offer eñ brantoffer te doē
soo stelde Jehu daer buyten/tachtentich
mannē eñ sprack/Ist dat yemāt van diē
mannen ontuliedt/die welcke ick onder
v handen gheue/so sal voor sijn siele/des
selfs siele sijn

Doē hi nv die brātoffere volëynt had F
de/sprac Jehu tottē nusiers eñ ridderen/
Gaet in/eñ slaet alle man/en laetter nie.
manden wt gaen/Eñ si sloegēse metter
scerpten des sweerts/eñ dye nusiers eñ
ridders wierpense wech/Eñ gingen tot
ter stadt des huis Baal/eñ brachtēse daer
wt die colomne indē huyse Baal/eñ ver.
berndēse/eñ brakē die colomne Baal mz
dē huse Baal/ende maecten een heyme.
licheit daer wt tot dezē dach toe/Also ver
nielde Jehu diē Baal wt Israhel/Maer
vanden sonden Jerobeam des soons Ne
bath/die Israhel dede sondighen/en liet
Jehu niet af/vanden gulden caluerē tot
Bethel/ende tot Dan

Eñ die HEERE sprac tot Jehu/om
dat ghi willich gheweest sijt/te doen dat
mi behaghet heeft/ende hebt aent huys
Ahab ghedaen al dat in mijnder herten
was/So sullen uwe kinderen optē stoel
Israel sitten/tot indē vierdē lede/Maer
nochtās en hielt Jehu niet/dat hij inder G
wet des HEEREN des Gods Israel ghe
wandelt hadde/wt gheheelder herten/

Want hi en ginc niet af vā dẽ sondẽ Jero
beam/die Israel hadde doen sondighen/
Inder seluer tijt begōste dye HERE
verdrietich te werdẽ ouer Israhel Want
Hasael sloechse in allẽ den palẽ Israel vā
der Jordanẽ/tegẽ der sonnẽ opgane/eñ
alle dat lant Galead der Gaditẽ/der Ru
benitẽ/eñ Manassiten/van Aroer aẽ tot
aen de beke die bi Arnon lept/eñ Gilead
eñ Basan.
Wat meer vā Jehu te seggẽ is/eñ al
wat hi gedaẽ heeft/ende alle sine macht/
siet/dat is gescreuẽ inder Cronike der co
ningẽ Israel/Eñ Jehu ontsliep met sinẽ
vaderẽ/eñ si begroeuẽ hẽ tot Samaria/
Eñ Joahas sijn sone wiert coninc in zijn
stede/Die tijt die Jehu ouer Israel gereg
neert hadde/sijn achtentwintich iaer tot
Samaria.

Dat.xi.Capittel.

A Athalia Ahasia moeder/doẽ si sach/
dat haer soon doot was/stont si op
eñ vernielde alle dat coniclike saet/maer
Joseba die dochter des conincs Joram/A
hasia suster Nam Joas dẽ soō Ahasia/eñ
stal hem wt des conics kinderẽ die gedoot
wordẽ met zijnder voedsterẽ/in die slaep
camer/eñ si verberch hem voor Athalia/
dat hi niet gedoot en wert/Ende hi was
ses iaer met haer verstekẽ/Athalia was
coninginne indẽ lande
Maer int seuenste iaer seynde Joiadā
eñ nam die ouerstẽ ouer hondert mettẽ
hooftliedẽ eñ nusiers/eñ lietse tot hẽ int
huys des HEREN comẽ/eñ maecte eẽ
verbont met hem/eñ nam eenẽ eedt vā
hem indẽ huse des HEREN/eñ toonde
hem des conincs soon/eñ geboot hen en
de sprac/dat is dat ghi doen sult/Dat der
den deel van v/ghi die des Sabbothys aẽ
gaet sult des tabernakels waer nemen/
in dẽ huse des conincs Eñ een derdẽdeel
sal zijn aen die poorte Sur/Eñ eẽ derden
deel aen die poorte die achter die nusiers
is/eñ sult des tabernakels waer nemen
aen dat huis Massa.
Maer twee deelen van v allen/ghi dye
des sabbothys afgaet sult des tabernacu
B le waer nemẽ indẽ huyse des HEREN
om dẽ coninc/eñ sult v ront omme dẽ co
ninc maken/eñ elc met sinen ghewcere/
in die hant/eñ wie hier me tussẽ die wā
den comet/die sterue/dat ghi bi dẽ coninc
sijt als hi wt eñ in gaet
Eñ die ouerstẽ ouer hondert deden al
let als hẽ Joiada die priester gebodẽ had
de/eñ namẽ tot hen hare mannẽ die des
sabbothys aengingẽ/met dien die des sab
bothys af gingẽ/eñ quamẽ tottẽ pryester
Joiada Eñ die priester gaf den hooftlye
den spiezen eñ scildẽ/die des conincs Da
uids geweest waren/eñ inden huise des
HEREN waren/eñ die nusiers stondẽ
al om den coninc elc met sinẽ ghewcere
in de hāt/vā dẽ hoecke des huis ter rech
ter hant/totten hoecke der slincker hant C
toe/tottẽ outaer toe eñ totten huyse/Eñ
hi liet des conincs zoon voort comẽ eñ set
te hem een croone op eñ nā dat getuyge
nis eñ maecte hẽ tot eenen coninck/eñ si
waren vrolic/eñ sloegẽ de handẽ te samẽ
eñ sprakẽ/Geluc totten coninge.
Eñ doen Athalia dat geroep des volcs
dat toe liep hoorde/zo quam si totten volc
ke in dat huis des HEREN/ende sach/
siet/doen stont die coninck aen die colom
ne/zo het gewoonlic was/eñ die sangers
eñ die trompetten bi dẽ coninck/eñ allet
volc des lants was vrolic eñ bliesen met
trompetten/Maer Athalia scoorde haer
cleederen eñ sprac/Oploopinge/Oploo
pinge/Maer die priester Joiada geboot
dẽ ouerstẽ ouer hōdert die ouer dat heyr
gestelt waren/eñ sprac tot hen/Leytse tẽ
huse wt indẽ hof eñ wie haer volcht dye
sterue metten sweerde/Wandt die pries
ter hadde geseit/si en soude niet indẽ hu
se des HEREN steruen Eñ si sloegẽ de
hant aen haer ende si ghinck in door den
wech daer die peerden totten huyse des
conincs gaen/eñ wert aldaer gedoodet/ D
Doen maecte Joiada eẽ verbont/tus
schen den HERE eñ den coninc eñ den
volc dat si des HEREN volc sijn souden
Alzo ooc tusschen den coninc eñ den volc/
Doen ginc allet volc des lants int huys
Baal eñ braken sine outaren af/ende bra
ken sijn beeldẽ zeer wel/Eñ si verworch
den Mathan den pryester Baal/voor dẽ
outare/Ende die priester stelde bewarin

ghen officien in den hupsedes HEREN
eñ nam die ouerstẽ ouer hondert/ eñ die
nusiers eñ allet volc des lants/eñ leiden
den coninc af vandẽ huse des HEREN
eñ quamẽ op dẽ wech vander poortẽ der
nusiers tot sconincs huse/eñ hy stelde hẽ
op der coningẽ stoel/Eñ allet volc inden
lande was vrolic/eñ die stadt waert stille
Athalia doodẽ si mettẽ sweerde/in sconic
huis Eñ Joas was seuẽ iaer out doen hy
coninc wert

Dat.xij.Capittel

A ij.pa.xxiij a. IN t seuenste iaer Jehu/wiert Joas
coninc/eñ regneerde veertich iaer
tot Jerusalẽ/syn moeder hyet Zibea vã
Gersaba/Eñ Joas dede wat recht was/
eñ den HERE wel behaechde/alzo lan-
ge als hẽ die priester Joiada leerde/dã dz
si die hoochtẽ niet af en dedẽ/wãt dat volc
offerde eñ wyerp wyeroock noch opten
hoochten

Eñ Joas sprac totten priesteren/Allet
gelt dat geheilicht wert/daer toe/dat het
aen dat huis des HEREN gekeert sou-
de werden/te wetẽ/dat elc gheeft/inder
scattinge/eñ dat gelt dat elc voor sine sie-
le geeft/eñ allet gelt dat elc nã vryer her
ten offert/daer toe dat aen dat hups des
HEREN gekeert sou werden/dat laet
die priesters tot hen nemẽ/elckẽ syn deel
daer af sulllen si reken oft beterẽ al wat
verualt aendẽ huse des HEREN/wair
B si vindẽ dat yet verualt/

Maer doen die priesters tot int drien
twintichste iaer des coninchs Joas niet
en reecten of beterdẽ/dat veruiel aen dẽ
huse/doe riep die coninck Joas den prie-
stere Joiada mettẽ pryesterẽ eñ sprac tot
hen/Waer omme en reket ghi niet/wat
veruallẽde is aẽdẽ huse Daer om en sult
ghi nu niet tot v nemẽ dat ghelt/elck syn
deel/maer sullet geuẽ wt dyẽ dat verual
lich is aendẽ huse.Eñ die priesters cõsen
teerdẽ vãdẽ volc geẽ gelt te nemẽ/eñ dat
veruallẽde aen dẽ huse te reecken

Doẽ nam die priester Joiada een arc-
ke oft kiste eñ boorder bouẽ eẽ gat in/en-
de settese ter rechter hant neffens dẽ ou
taer/daermẽ in dat hups des HEREN
gaet/eñ die priesters die aen dẽ dorpel be
waerden deden allet gelt daer inne/dat
tot des HEREN huis gebracht waert/
Als si dan sagen dat vele gelts inder arc
ken was/so quam des conincs scriuer op
metten hooghen priester/eñ bonden dat
gelt samen/eñ telden dat/al wat voor des
HEREN huis geuondẽ wert

Ende men gaf dat ghelt ghereet ouer
den ghenen die daer arbeiden ende ghe
stelt waren totten hupse des HEREN/
Eñ si gauent wt den timmerlieden dye
daer timmerden ende arbeiden aen den C
huse des HEREN/te weten den muer-
makers ende steenmetsers/eñ dye daer
hout ende behouden steenen cochtẽ/dat
dat veruallen aen den hupse des HEE-
REN ghebetert soude werden.ende al
wat si beuonden van noode te syn te be-
teren aen den huse Nochtans en lietmẽ
gheen silueren scalẽ makẽ noch bekers/
becken/trompetten/noch eenige goudẽ
oft silueren ghereetscap inden huise des
HEREN vã diẽ gelde dat tottẽ huse des
HEREN ghebracht wert maer mẽ gaf
dat den arbeiders/dat sy daer mede dat
veruallen aen den hupse des HEREN
soudẽ reecken/Oot en behoef dẽ die mã- D
nen gheen rekeninghe/diemen dat gelt
dede/dat si dat den arbeiders souden ge-
uen/Maer si hanteerdent op ghelooue/
Maer dat ghelt van schultofferen ende
sondofferen en werdt nyet totten hupse
des HEREN ghebracht want het was
der priesteren

Tot dier tyt troc Hasael dye coninck
tot Sirien op/ende streedt teghen Gath
ende wontse/Ende doen Hasael syn aen
sicht stelde om tot Jherusalem op te trec
ken/nam Joas dye coninc Juda alle dat
gheheilichde dat syn vader Josaphat Jo
ram eñ Ahasia die coningen Juda gehei
licht hadden eñ wat hi geheilicht hadde
Daer toe allet gout datmen vant inden
scat inden huse des HEREN/eñ in des
conincs huse eñ seinde tot Hasael den co-
ninc tot Sirieẽ Doẽ troc hi af vã Jerusalẽ

Wat meer van Joas te segghen is
ende wat hi ghedaen heeft dat is gescre-
uen in die cronike der coninghen Juda/
ende sine knechten stonden teghen hem

op/ende maecten een verbont/eñ sloegē
hē indē huse Millo/daer mē af gaet tot
Silla/Want Josachar die sone Simeath
eñ Josabad die sone Somer sine knech-
ten sloeghen hē doot/eñ men begroef hē
met sinē vaderen in die stadt David/eñ
Amasia sijn soō wert coninc inzijn plaetse

Dat.xiij.Capittel

A I Ndē driētwintichstē iaer Joas des
zoōs Ahasia des conics Juda wert
Johas die sone Jehu coninc ouer Israhel
tot Samaria seuēthiē iaer/eñ dede dz dē
HEERE qualic beuiel/eñ wandelde nae-
den sondē Jerobeā des soons Nebat dye
Israel dede sondigē/eñ en ginc daer niet
af Eñ des HEEREN gramscap verbolcth
ouer Israel eñ gaffe onder die hāt Hasa-
el des conincs te Siriē eñ Bēhadad des
soons Hasael haer leef dage lanck

B Maer Johas badt des HEEREN aē
gesicht/eñ die HEERE verhoorde hē.
wāt hi aēsach dat iammer Israhel hoese
die coninc tot Sirien dreef Eñ die HEE
RE gaf Israel eenē salichmaker diese w
ter macht der Siriers leyde dat die kin-
deren Israel in harē tenten woondē als
te vorē/Nochtās en lietē si niet af vander
zondē des huis Jerobeā die Israel dede
zondigen Maer si wandeldē daer inne
Ooc bleef dat boschkē te Samaria staen
Wāt vādē volc Johas en was niet meer
ouerbleuē dā vijftich ruyters/tiē wagēs
eñ tien dusent voet volcs Wāt die coninc
C tot Siriē haddese vernielt eñ haddese ge
maect als dorsch stof

Wat meer vā Johas te segghē is/
eñ al wat hi ghedaē heeft/eñ sine macht
siet dat is gescreuē inder cronike der co-
ningē Israel/eñ Johas ontsliep met sinē
vaderē/eñ mē begroef hē tot Samarien
ende sijn soon Johas wert coninc in sijn
plaetse

Inden seuēendertichstē iaer des co-
nincs Juda werdt Joas die sone Johas
coninc ouer Israhel tot Samaria sestien
iaer/eñ dede dz dē HEERE qualic beuiel
eñ en liet niet vā allē dē sondē Jerobeam
des soons Nebat/die Israel dede zondigē
maer hi wandelde daer inne

Wat meer vā Joas te seggē is/ende
wāt hi gedaē heeft/eñ zijn macht hoe hy
tegē Amasia/dē coninc Juda gestreden
heeft/siet dat is ghescreuē in die cronike
der conigē Israel/eñ Joas ontsliep mz si-
nē vaderē/eñ Jerobeā sat op sinē stoele
Joas wert begrauē te Samaria bi dye
coninghen Israel.

Eñ Elisa wert crāc waer af hi sterf eñ
Joas die coninc Israel quā tot hē neder/
eñ weēde voir hē eñ sprac/Mijn vader/
mijn vader Woermā Israel eñ zijn ruyter
Elisa sprac tot hē/Neēt dē boge eñ pijlen
Eñ doen hi dē boghe eñ die pilen nā/soo
sprac hi tottē coninc Israhel/Spāt dē bo-
ge met uwer hāt/eñ hi spādē met zijder
hāt Eñ Elisa leyde sijn hāt op tsconincs
hāt/eñ sprac Doet dz vēster oostwaerts
opē/eñ hi dede dat opē/Eñ Elisa sprack/
Schiet/eñ hi schoot dat/Hi sprac/eenē pi
le der salicheit vādē HEERE/eenen pijle
der salicheit tegē die Siriers/eñ ghi sult
die Siriers slaē tot Apek tot dat si ver-
teert worden

Eñ hi sprac neēt die pilē/eñ doe hise
nā/sprac hi tottē coninc Israhel/slaet dye
aerde/Eñ hi sloech driewerf eñ stont stil
le/Doe wert die mā Gods grā op hē/eñ
sprac/Hadt ghi ses oft seuēmael geslagē D
so sout ghi die Siriers geslagē hebbē tot
dat si al verteert warē Maer nu sult ghi
se driemael slaen

Als Elisa gestoruē was/eñ mē hē be
grauē hadde/so vielē die crijschliedē der
Moabitē int lāt/int selue iaer Eñ het ge
schiede dat si eenē mā begroeuē/maer doe
si die crijschlieden sagē/worpē si dē man
in dat graf vā Elisa eñ doe hi dair in quā
eñ hi de gebeenten raecte/wert hi leuen
de/ende tradt op sine voeten.

Also dwanc nu Hasael die coninc tot
Sirien Israel also lange als Joahas leef
de/maer die HERE dede hem genade
ontfermde haerder/eñ keerde hem tot
hen/om sijns verbonts wille met Abra-
ham Isaack ende Jacob/ende en wildese
niet verderuen/ende en verwerpse van
zijnen aensichte niet/tot deser uren toe

Eñ Hasael de coninc tot Siriē sterf/eñ

sijn sone Benhadad wert coninck in sijn plaetse/Joas keerde weder om/eñ nam die steden wt der hāt Bēhadad des zoōs Hasael/die hi wt der hāt sijns vaders Joahas ghenomen hadde met stride/Joas sloech hem drie werf/eñ hi bracht die steden Israel weder

Dat.xiiij.Capittel.

A In den anderen iaer Joas/des zoōs Joahas des conincs Israhel wert Amasia coninc die sone Joas des conincs Juda/Hi was vijfētwintich iaer out/doē hi coninc wert/eñ regneerde neghenentwintich iaer te Jerusalē/Sijn moeder hiet Joadā vā Jerusalem eñ hi dede dat den HEERE wel beuiel/Nochtās niet als sijn vader Dauid maer als sijn vader Joas/dede hi oot/wāt die hoochtē en worden niet afgedaē/Maer dat volc offerde eñ wierp noch wieroot op den hoochten Doen hi nu des coninc rijcks machtich wert/sloech hi sijn knechten die sinē vader dē coninc geslagen haddē/maer dye kinderen der dootslaghers en doode hy niet/zo het gescreuē staet indē wet boeck Moise/daer die HEERE ghebodē heeft/eñ gheseit Die vaders en sullen niet om der kinderē wille steruē eñ die kinderen en sullen niet om der vaders wil steruē maer elck sal om sijnder sonden wil steruen

B Hi sloech der Edomiten doc int sout dal tien dusent/eñ wondt die stadt Sela met dē stryde/eñ hietse Jakchel tot dezē daghe toe.

C ij.pa.xxv a. Doē seynde Amasia boden tot Joas dē sone Joahas des soons Jehu/dē coninc Israel/eñ dede hē seggē Cōt herwaerts laet ons malcāderē besien/Maer Joas die coninc Israel zeynde tot Amasia den coninc Juda eñ dede hē seggē Dē doornē struic die in Libano is seynde tottē cederen in Libanon/eñ dede hē seggē/Geeft uwe dochter minē soon tot eenen wijue/ Maer dat wilde gediertē/optē velde in Libanon liep ouer dē doornē strupc ende verterde hem/Ghi hebt die Edomitē geslagē/daer af verheft hē u herte hebt die glorie eñ blijft thuis waer om haert ghi na ongeluc dat ghi valt ende Juda mit u

D Maer Amasia en gaf ghēē ghehoor/ Doen troc Joas die coninc Israel op/eñ si besagē hen met malcāderē/hi eñ Amasia die coninc Juda tot Beth Semes dye in Juda leget/Maer Juda wert geslagē voor Israel/also dat elc in sine wooninge vluchte/Eñ Joas die coninc Israel greep Amasia dē coninc Juda/dē sone Joas des soons Ahasia tot Beth Semes/eñ quam tot Jerusalem/eñ schoordē die muerē Jerusalem/vander poortē Ephraim aē tot aē die hoer poorte/vier hondert ellē lanc eñ nā allet gout eñ siluer eñ gereetscap dat vondē wert indē huse des HEEREN eñ indē scat des conincs huse/daer toe de kinderē te pande eñ troc weder tot Samaria.

Wat meer vā Joas te segghē is/dat hi gedaē heeft/eñ sine macht/eñ hoe hi tegē Amasia dē coninc Juda gestredē heeft siet dat is gescreuē inder cronike der coningē Israel/Eñ Joas ontsliep met sinē vaderē eñ wert begrauen tot Samaria onder die coningē Israel/eñ sine sone Jerobeam wert coninc in sijn stede.

Amasia die sone Joas des conincks Juda leefde na dē doot Joas des soons Johas des conincs Israhel vijftien iaer/ Wat meer vā Amasia te seggē is dat es gescreuē inder cronike der coningē Juda Eñ si maectē eē verbonc tegē hē te Jerusalē/Maer hi vluchte tot Lachis ende si seyndē na hē te Lachis/eñ doodē hem aldaer eñ si brachtē hē op peerdē/eñ wert begrauē te Jerusalē bi sine vaderē in die stadt Dauid/Eñ dat gheheele volc Juda nā Asaria/in sinē sestiendē iaer eñ maectē hē coninc in die stede sijns vaders Amasia Hi timerde Eloth eñ brachse weder tot Juda/na diē die coninc met sinē vaderē ontslapen was. C ij.pa.xxvi. a.

In dē vijftiēdē iaer Amasia des soons Joas des conincs Juda wert Jeroboam die sone Joas coninck ouer Israel te Samaria eēenveertich iaer Eñ dede dat dē HEERE mishaechde/eñ en liet niet af van allē sondē Jerobeā des zoōs Nebat/dye Israel dede sondighen Hi brachte weder daer toe die palē Israel vā Hemat aē tot aē die zee die inde blackē velde leget/na E

den woorde des HEEREN des Goods
Israel/dat hi gesproken hadde door sinē
knecht Jona dē sone Amitham den pro-
phete/die van Gath Hepher was/Wāt
die HERE sach aen dat allendighe iam-
mer Israel/dat oock die beslotenen inden
kercker eñ die verlatene vernielt warē/
G eñ geen helpē in Israel en was/Eñ dye
HERE en hadde niet gesprokē dat hi dē
name Israel wt wilde scrabbē ōder dē he
mel Eñ halp hē doir Jerobeā dē soō Joas
Wat meer vā Jerobeā te seggē is eñ
al dat hi ghedaē heeft/eñ sine macht hoe
hi gestredē heeft/eñ hoe hi Damascō eñ
Hemath weder bracht aē Juda in Israel
siet/dat es gescreuē inder Cronica der co
ningē Israel eñ sine sone Sacharia wart
coninc in zijn stede Dat.xv.Capittel
A IN den seuēentwintichsten iaer Je-
robeam des coninc Israel/wart
coninc Asaria die sone Amasia des conics
Juda eñ was sestien iaer out doē hi conic
wart/eñ regneerde tweēenvijftich iaer
te Jerusalem/Sine moeder hiet Jecha-
lia vā Jerusalē Eñ dede dat den HERE
wel beuiel/in alder manerē gelijc sijn va
der Amasia/sonder dat si die hoochtē niet
af en dedē Wāt dat volc offerde eñ werp
noch wyeroec optē hoochtē Die HERE
plaechde dē coninc dat hi malaetsch was
tot aē sine doot/eñ woende in enē vrijen
huse/Maer Jothā des conics soō/regeer
de dz huis/eñ ordelde dat volc indē lande
Wat meer vā Asaria te seggē es/eñ
al wat hi gedaē heeft/siet/dat es ghescre-
uen inder Cronike der coninghen Juda/
Eñ Asaria ontsliep met sinē vaderē/ende
men begroef hē bi sine vaders in die stat
Dauid eñ sine soon Jotham wart coninc
in zijn stede
Inden achtendertichsten iaer Asaria
B des coninc Juda wart Sacharia dye so
ne Jerobeam coninc ouer Israel tot Sa-
maria/ses maēdē Eñ dede dat dē HEE-
RE qualic beuiel/so sine vaders gedaen
haddē Hi en liet nz af vādē sondē Jerobe-
am des soons Nebat/die Israel dede son-
digen/Eñ Sallum die sone Jabes maec-
te een verbont tegē hē eñ sloech hē voor-
dē volcke eñ doode hē eñ wert coninck in

zijn stede/Wat meer vā Sacharia te seg-
gen es/siet/dat is ghescreuē inder Croni
ke der coningē Israel/Eñ dat es dat die C
HERE Jehu gesprokē hadde/O kinde-
ren sullen int vierde lit sitten opten stoel
Israel Eñ het is also ghesciet.
Salum die sone Jabes wart coninc
indē negēendertichsten iaer Osia des co
nincs Juda/eñ Regneerde eē maēdt tot
Samaria/Wāt Menahē die sone Gadi
troc af vā Thirza/eñ quam tot Samaria
eñ sloech Sallum dē sone Jabes tot Sa-
maria/eñ doode hē eñ wart coninc in zijn
stede/Wat meer vā Sallum te seggē es
Eñ zijn verbont dat hi op stelde/siet/ dat
is gescreuē inder Cronikē der coningen
Israel. Doē ter tijt sloech Menahē Thir
za eñ al die daer in warē/eñ haer palē vā
Thirza/om dz si hē niet in en wildē latē eñ
sloech al hare beuruchte eñ verscoutese.
Indē negēendertichstē iaer Asaria des D
conincs Juda wert Menahē de sone Ga
di coninc ouer Israel/tien iaer tot Sama
ria/eñ dede dat den HERE mishaechde
Hi en liet zijn leuē lāc niet af vādē sondē
Jerobeā des soons Nebat die Israel dede
sondigē Eñ Phul die coninc vā Assyrien
quā int lant Eñ Menahē gaf diē Pul du
sent pondē siluers dat hi met hem soude
houdē eñ hē dat coninc rijc cōfirmerē Eñ
Menahē sette in Israel eē gelt op die rijc
ste/vijftich sikele siluers op elckē mā dat
hi dē conic vā Assiriē soude geuē Also troc
die coninc vā Assirien weder thuis eñ en
bleef niet inden lande.
Wat meer vā Menahē te seggē is/eñ
al wat hi gedaē heeft/siet/dat is gescreuē
inder Cronikē der conigē Israel Eñ Me
nahē ōtsliep mz sinē vaderē eñ Pekahia
sijn zoon wert coninc in zijn stede E
Indē vijftichstē iaer Asaria des conics
Juda wert Pekahia de zone Menahē co
ninc ouer Israel tot Samaria twee iaer
eñ dede dz dē HERE mishaechde Wāt hi
en liet nz af vāder zōdē Jerobeā des zoōs
Nebat die Israel dede zōdigē/Eñ Pekah
de zone Remalia zijs ridders maecte een
verbōt tegē hē eñ sloech hē tot Samaria
int paleis des conics huyse mz Argob eñ
Arie eñ vijftich mānē mz hē vanden kin-

derẽ Gilead/eñ wode hẽ/eñ wert coninc
in ſijn ſtede/Wat meer van Pekahia te
ſeggẽ is eñ al wat hi gedaen heeft/dat is
geſcreuen inder cronike der coninghen
Iſrael
Int tweẽnijſtichſte iaer Aſaria des co
nincs Juda/wert Pekah die ſone Rema
E lia conic ouer Iſrael tot Samaria twin-
tich iaer/eñ dede dz dẽ HEERE miſhaech
de/Wãt hi en liet niet af vãder ſondẽ Je
robeã des ſoons Nebath die Iſrael dede
ſondighen
Indẽ tidẽ Pekah des conincs Iſrahel
quã Tiglat Pilleſſer die coninc tot Aſſyri
en/eñ nã Eion/Abel/Beth Maecha/Jo-
naha/Kedes/Hazor/Galilea/eñ dat ghe
heele lant Naphthali/eñ voerdeſe wech
G in Aſſyrien.
Eñ Hoſea die ſone Ela maecte eẽ ver
bont tegẽ Pekah die ſone Remalia ende
ſloech hẽ doot/eñ wert coninck in ſijn ſte
de/int twintichſte iaer Jothã des ſoõs V
ij.pa.vij.a ſia. Wat meer vã Pekah te ſeggẽ is/eñ
al wat hi gedaẽ heeft/ſiet dat is geſcreuẽ
inder Cronika der coningẽ Iſrael.
Indẽ anderẽ iaer Pekah des ſoõs Re
malia des conincs Iſrael/wiert coninck
Jothã die ſone Vſia des conincs Juda eñ
was ſeuenentwintich iaer out/doẽ hi co-
ninc wert/eñ regneerde ſeſtiẽ iaer te Je
ruſalem. Sijne moeder hiet Jeruſa een
dochter Zadok. Eñ dede dat den HEE
RE wel behaechde in alder manierẽ als
ſijn vader Vſia gedaẽ hadde/zonder dat
hi die hoochtẽ nyet af en dede/want dat
volc offerde eñ werp noch wieroot op de
hoochten Hi timmerde die hoge poorte
aẽ dẽ huſe des HEEREN. Wat meer vã
Jothã te ſeggẽ is/eñ al wat hi gedaẽ he-
uet/ſiet dat is geſcreuẽ inder Cronica der
coningẽ Juda
In die tijt begonſte die HEERE te ſein
den in Juda/Rezin dẽ coninc tot Sirien/
eñ Pekah dẽ ſone Remalia. Eñ Jotham
ontſliep met ſinẽ vaderẽ/eñ wert begra
uen bi ſine vaderẽ in dye ſtat David zijs
vaders/eñ Ahas ſijn ſone wiert coninck
ij.p.xviij a in ſijn ſtede.

A Dat.xvi. Capittel

Indẽ ſeuẽtienſten iaer Pekah des
ſoons Remalia/wert coninc Ahas die ſo
ne Jothã des conincks Juda/Ahas was
twintich iaer out doẽ hy coninc wert/eñ
regneerde ſeſtich iaer te Jeruſalẽ/eñ en
dede niet dat dẽ HEERE ſinen God wel
haechde/gelijc ſijn vader David Wãt hi
wandelde op die wegẽ der coningẽ Iſra
el/daer toe liet hi ſinẽ ſone door tvier gaẽ
na dẽ grouwelẽ der heidenẽ/die de HE-
RE voor die kinderẽ Iſrahel verdreuen
hadde/Eñ dede offerhãde eñ werp wie-
root op dye hoochtẽ eñ op alle houelẽ eñ
op alle groene boomen.
Doẽ ter tijt troc Rezin dye coninck tot iſa.vij.
Siriẽ/eñ Pekah die ſone Remalia conic
in Iſrael/opwaerts te Jeruſalem om te
ſtridẽ/eñ belegerdẽ Ahas/maer ſi en cõ B
ſtẽſe niet gewinnẽ/Ter ſeluer tijt bracht
Rezin die coninc tot Siriẽ/Eloth weder
vã Siriẽ/eñ ſtiet die iodẽ wt Eloth/mer
die Siriers quamẽ eñ woondẽ daer in-
ne/tot op deſen dach
Maer Ahas ſeinde bodẽ tot Tiglat Pil
leſſer dẽ coninc tot Aſſyrien eñ liet hẽ ſeg
gẽ Ic bẽ v knecht eñ v ſone cõt opwaerts
eñ helpt mi wt der hãt des conincs te Si
riẽ eñ des conincs Iſrael/dye hen tegen
my op gemaect hebbẽ/Eñ Ahas nã dat
ſiluer eñ gout dat indẽ huyſe des HEE-
REN eñ indẽ ſcattẽ des conincks huyſe
geuondẽ wert/eñ ſeinde dẽ coninc tot Aſ
ſiriẽ giftẽ/Eñ die coninc tot Aſſyriẽ hoor-
de hẽ/eñ troc opwaerts tot Damaſcon/ C
eñ wontſe/eñ voerdeſe wech tot Kira eñ
doode Rezin
Eñ dye coninc Ahas troc te gemoete
Tiglath Pileſſer dẽ coninc tot Aſſyriẽ tot
Damaſcon Eñ doen hi eenẽ outaer ſach
die tot Damaſco was/zeinde die coninck
Ahas des ſeluen outaers exemplaer/eñ
gelijckeniſſe tottẽ prieſter Vria/zoo des
zeluẽ gemaect was/eñ Vria dye prieſter
timmerde eenẽ outaer eñ maecte diẽ ge
lijc die coninc Ahas tot hẽ gezonden had
de vã Damaſco/tot dat dye coninc Ahas
vã Damaſco quã/Eñ doẽ die coninc van
Damaſco quã eñ dẽ outaer ſach/offerde
hi daer op/eñ ſtac daer op aen ſine brant
offer/ſpijſoffer/eñ goot daer op ſine drãc
offer/eñ liet dat bloet der dootofferhãdẽ D

die hi offerde/optē outaer ſpringē/mer
den eeren outaer dye voor den HERE
ſtont/dede hi wech/dat hi niet tuſſcē den
outaer eñ dē huſe des HEREN en ſtōt
maer hi ſette hē aen den hoecke des ou-
taers noortwaerts

Eñ die coninc Ahas geboot Vria den
prieſter eñ ſprac/Optē grootē outaer ſul
di aen ſtekē die brantoffer des ſmorgens
eñ die ſpijſoffer des avonts/eñ die brant
offer des conincs eñ ſijn ſpijſoffere/ende
die brantoffere alle des volcs indē lande/
met haren ſpijſoffere/eñ brantoffer/Eñ
allet bloet des brātoffers eñ alderhande
offer bloet ſult ghi daer op ſpringē Mer
metten eerē outaer ſal ick mi bedincken
wat ic makē wille Vria dye prieſter dede
al wat hē die coninc Ahas hiet

Eñ Ahas die coninc brac af/die ſiden
aen dē geſtoeltē/eñ dede dē ketel bouen
daer af/eñ die zee dede hi vandē eerē rin
deren die daer onder warē/eñ ſetteſe op
dat ſteenē plaveitſel/Daer toe dē predic-
ſtoel des ſabbothsdiē ſi aent huis getim
mert haddē/Eñ dē ganc des conincs bui
tenwaerts keerde hi tottē huſe des HE
REN/om des conincs tot Aſſyrien wille

Wat meer vā Ahas te ſeggē is dat hi
gedaen heeft/ſiet/dat is gheſcrevē inder
Cronike der coningē Juda/Eñ Ahas ōt
ſliep met ſinē vaderē eñ wert begrauen
bi ſine vaderē in die ſtadt David/eñ Hiſ
kia ſine ſone wert coninck in ſijn plaetſe.

Dat .xvij. Capittel

A In den tweelſten iaer Ahas des co
nincs Juda/wert coninck Iſrahel
tot Samariē Hoſea die ſone Ela/negen
iaer/eñ dede dat dē HERE mishaechde/
nochtans niet gelijc die coningē Iſrahel
die voor hē warē. Tegē dē ſeluē trock op
Salmaneſſer die coninc tot Aſſyrien/Eñ
Hoſea wert hē onderdaē alzoo dat hy hē
giften ſcincte/Maer doē die coninck van
Aſſyrien te binnē wert dat Hoſea eē ver-
bont op ſtelde/eñ bodē tot So/dē coninc
in Egipten hadde gheſondē/eñ niet alle
iaer dē conīc tot Aſſyriē giftē ouer en reyc
te/ſo belegerde hi hē eñ leide hē in die ge
vangeniſſe Eñ die coninc tot Aſſyriē troc
opt geheele lant eñ tot Samaria eñ bele

gerdeſe drie iaer/Eñ indē negēden iaer
Hoſea/wan die coninc tot Aſſyriē Sama
ria/eñ voerde Iſrael wech in Aſſiriē eñ ſet
teſe tot Halah eñ tot Habor/aent water
Goſan/eñ indē ſtedē der Meden

Want doē die kinderē Iſrael tegē dē
HERE haren God ſondichden dieſe wt
den lande Egipti ghelept hadde/wt der
hant Pharao/des conincs in Egiptē/eñ B
ander godē vreeſdē/eñ wādeldē na dē ſe
den der heidē/die de HEERE voor dye
kinderē Iſrael verdrevē hadde/eñ gelijc
die coningē Iſrael dedē/eñ ziertē hē met
ſtuckē tegē dē HERE harē God dye niet
goet en warē/te wetene dat ſi dē hoochtē
timmerden in allen ſteden/beidē in ghe
ſloten eñ vaſtē ſtedē/eñ rechten colomnē ie.xxv.d
op eñ boſſelkēs op allē hoogē houelē en-
de onder alle groene boomē/Eñ wierpē
aldaer wierooc op allē hoochtē gelijc die
heiden die de HERE voor hē wech ghe
drevē hadde/eñ bedreven quade ſtucken
daer ſi den HERE mede vertoorndē/eñ
diendē den afgoden/daer af die HERE
tot hen geſeit hadde/ghi en ſult dat nyet
doen

Eñ als die HERE getuichde in Iſra
el eñ Juda door alle propheten ende ſcou
wers oft ſienders/eñ lyet hem ſegghen/
keert omme van uwē booſen wegen eñ C
hout mijne gheboden eñ ſeden/nae alle
wette die ic uwen vaderen ghebodē heb
be/eñ die ic tot v geſeint hebbe door mij-
ne knechten die propheten/Soo en hoor
den ſi niet/maer verherden hare neckē/
als die neckē haerder vaders die niet en
geloofdē aē dē HERE harē God/Daer
toe verachten ſi ſine ſedē eñ ſijn verbont
dat hi met harē vaderen gemaect hadde
eñ ſine getuigeniſſe die hi onder hen de-
de/maer wandelden na haer ydelheyt/
eñ worden ydel/na die heidenen dye om
hem woonden van welcken hen die HE
RE gheboden hadde/dat ſi niet en ſoudē
doen als die/Maer ſi verlietē alle die ge-
boden des HEREN haers Gods/ende
maecten hen twee gegoten calueren eñ
boſchkens/eñ aenbaden alle dat heir des
hemels/eñ dienden Baal/eñ lieten hare
ſonen eñ dochteren door twier gaen ende

ghinghen met waerseggen eñ touerien
om eñ gauē hem ouer te doen dat dē HE
RE qualic beuiel/ om hem te vertoornē
Doe wert die HEERE zeer toornich
ouer Jsrael/ende dedese vā sinē aēsichte
also datter niet ouer en bleef dan den stā
Juda alleē/Daertoe en hyelt Juda dye
geboden des HEREN haers Gods ooc
niet/mer wādeldē na dē sedē Jsrael die si
D gedaē haddē/Daer om verworp die HE
RE alle dat saet Jsrael/eñ drongse/ende
gasse in die handen der roouers/tot dat
hise van sinē aēsichte wierp/Wāt Jsrael
wert vandē huse David gescoort/ende si
maectē Jerobeam dē sone Nebath tot ee
nen coninc/Die selue keerde Jsrael ach-
terwaerts af vandē HERE/eñ dede dat
si swaerlic sondichdē. Also wādelden dye
kinderē Jsrael in allē dē sondē Jerobeā/
die hi op gestelt hadde/eñ en lieten daer
niet af/tot dat de HERE Jsrael va sinē
aēsicht dede/so hi gesprokē had/door al zȳ
knechtē die prophetē. Also wert Jsrahel
wt sinē lande wech geuoert in Assyrien/
tot op desen dach
Die coninc tot Assyriē liet comē vā Ba
bel/vā Cutha/vā Awa/ vā Hemath/ende
vā Sepharnaim/eñ besette die steden in
Samaria/in die stede der kinderē Jsrael
Eñ si namē Samaria in/eñ woonden in
der seluer stedē/Maer doe si daer begon
sten te wonē/eñ dē HERE niet en vreesden/
E sendc dye HEERE leeuwē onder
hen/eñ die verworchdēse/Eñ si lietē den
coninc vā Assyriē seggē/Die heidenē dye
ghi hier hebt gebracht/eñ die steden Sa
marie mede beset/en wetē vāder manie
ren des gods indē lāde niet/daer omme
heeft hi daer leeuwē gezondē/eñ siet/die
selue doodēse/om dat si die manierē indē
lande des Gods niet en wetē
Die coninc tot Assyriē geboot eñ sprac
Brengt eē vanden priesters derwaerts/
die van daer wech zijn geuoert/eñ trect
wech/eñ woont aldaer/Eñ hi leerdese de
wise des Gods indē lande/Doē quā een
vandē priesterē die van Samaria wech
geleit warē/Eñ woonde te Bethel/ende
leerdese hoe si dē HERE souden vreesen/
Maer elc volc maecte sinē god eñ deden
se op die husen op die hoochtē/die de Sa
maritanē maectē/elc volck in syn steden
daer si in woondē/Die van Babel maec
ten Sochoth/Benoth/Dye van Chuth
maectē Nerghel/Die vā Hemath maec
tē Asima/Die vā Awa maectē Nibehas/
eñ Tharthak/Die van Sepharnai ver- F
berndē hare sonē/diē Adramelech eñ A-
namelech dē godē dier vā Sepharnaim
Eñ want si dē HEERE oor vreesden
maectē si hen priesters optē hoochtē/wt
dē onderstē onder hen/eñ dedense inden
husen optē hoochtē Also vreesden si den
HEERE/eñ diendē ooc dē afgoden/na
elcs volcs wise/vā daer si gebracht warē
Eñ tot op desen dach doē si na der ouder
wisen/dat si noch dē HERE en vreesen/
noch hare sedē eñ recht en doen/nae die
wet eñ gebodē dat dye HERE den kin-
deren Jacob gebodē heeft/den welckē hi
den name Jsrael gaf/eñ maecte een ver
bont met hen/eñ geboot hen eñ sprac/en G
vreest geē ander godē/eñ en aēbeetse niet/
eñ en diēt hen niet/maer dē HERE dye
v wtē lande Egipti geleit heeft/met gro
ter cracht/eñ wt gerectē armē/diē vreest
diē aēbedet/eñ diē offert/eñ die sedē rech
ten oft oordeel/wet eñ ghebodt/dye hy v
heeft latē scriuē/die houdet/dat ghi daer
altijt na doet/eñ niet āder godē en vreest
eñ des verbonts dat hi met v gemaeckt
heeft/en vergetet niet/dat ghi niet āder
godē en vreest/Mer vreest dē HEERE
uwē God/die sal v verlossen vā allē uwē
viandē Maer dese en hoordē nyet/maer
si dedē nae hare voorledene wijse/Alsoo
vreesdē dese heidē dē HERE/eñ diendē
ooc harē afgodē/Also dedē ooc hare kinde
rē eñ kits kiderē/gelijc hare vads gedaē
hebbē tot op desen dach Dat.xviij.Ca.
IN dē derdē iaer Hosea des soōs E- A
la des conincs Jsrael wert coninck ij.pa xxix
Hiskia die sone Ahas des conincs Juda
eñ was.xxv.iaer out doē hi coninc wert/
eñ regueerde.xxix.iaer te Jerusalē/sijn
moeder hiet Abi/een dochter Sacharia
eñ dede dat den HERE wel behaechde
gelijc sijn vader David/hi dede die hooch
tē af/eñ brac die colomnen eñ roepde dye
bosselkēs wt/eñ stiet die metalē slāge in
stuckē die Moise gemaect hadde Want
tot dier tijt toe hadden dye kinderen Js
rael geroect ende men hietse Nehustam
hy betrouwede vast inden God Jsrael.

dat na hem sijns gelikē niet en was on-
der alle coningē Juda noch voor hē ghe-
weest Hi aenhinc dē HEERE ende en
weke niet achterwaerts vā hem af/ende
hielt sine gebodē die de HEERE Moyse
gebodē hadde/Eñ die HEERE was mz
hem/Ende waer hi wt troc dede hi cloec-
kelic Daer toe wert hi afvallich vanden
coninc vā Assirien ende en was hem niet
onderdanich/Hi sloech die Philisteē ooc
tot Gasa toe ende hare palē vā die sloten
aen tot aen die vaste steden

Indē vierdē iaer Hiskia des conincs
Juda/dat was dat seuēste iaer Hosea des
soons Ela des conincs Jsrael/doen troc
Salmanesser die coninck tot Assirien op
ij.re.xxij. a waerts tegē Samaria eñ beleghERDese/
er.xlviij.c. eñ wontse na drie iarē indē sestē iaer His
esa.xxxvi. kia/dat is indē negēste iaer Hosea des co
nincs Jsrael/Doē wert Samaria gewō-
nen/Eñ die coninc vā Assirien voerde Js
rael wech/tot Assiriē eñ settese tot Halah
eñ Habor aēt water Gasar eñ in die ste-
dē der Medē Om dat si die stemme des
HEEREN haers Gods niet ghehoort
en haddē/eñ zijn verbont voor bi gegaen
hadden eñ al wat Moise die knecht des
HEEREN gebodē hadde/dien en had-
den si gheen ghehoort noch ghedaen

Indē veertiēdē iaer des conincs His
kia troc op Sāneherib die coninc tot As-
sirien tegē alle vaste stedē Juda/eñ nāse
D in/Doē seynde Hiskia die coninc Juda/
tottē coninc vā Assiriē tot Lachis/eñ liet
hē seggē Jc heb mi bezondicht/Keert af
vā mi Wat ghi mi op legt dat wil ic dra-
gen/Doē leyde die coninc vā Assirien op
Hiskia den coninc Juda drie hondert pō
dē siluers/eñ dertich pondē gouts/Also
gaf Hiskia alle dat siluer dat indē huyse
des HEEREN eñ indē scattē des conincs
huse geuodē wert/Ter seluer tijt bracht
Hiskia/die coninc Juda die duerē aēdē
tempele des HEEREN eñ die platē dye
hi selue hadde doē ouertrecken/eñ gafse
den coninc van Assirien

Eñ die coninc vā Assirien seynde Tar
than eñ dē ouerstē camerlinc/eñ ouerstē
scencker vā Lachis tottē coninc Hiskia/
met groter macht tot Jerusalē eñ si troc-

ken op/eñ doen si quamē/hieldē si aē die
water ganc bi dē hooghē poele die daer
leyt aen der straten op dē acker des vol- E
ders/eñ riep den coninck/Doen quā tot
hen Eliakim die soone Hilkia/die hoof-
meester eñ Sebena die scriuer eñ Joach
die sone Assaph die Cancellier/Eñ die op
perste schenker sprac tot hen

Lieue segt dē coninc Hiskia So spreect
die grote coninc/die coninc vā Assirien/
Wat is dat trotē of die stoutheit/daer ghi
v op verlaet Meint ghi datter noch raet
eñ macht is te striden? Waer op verlaet
ghi v dā nu/dat ghi vā mi af geuallē sijt
Siet verlaet ghi v op diē ghebrokē riet-
stoc op Egipten/die welcke ist datter ye-
māt op leent of stuent/so sal hi hē in dye
hāt gaē eñ die door borē/Also is Pharao
die coninc in Egiptē allē die hen verlatē
Mer of ghi tot mi wildet seggē Wi ver-
latē ons optē HEERE onzē God/En es
hi dā niet die/des welcs hoochtē eñ ou-
taer Hiskia heeft af gedaē eñ geseyt tot
Juda eñ tot Jerusalē/voor desen outaer
die tot Jerusalē es/sult ghi aenbeden

Dus maect nu eenē hoope minē hee-
re dē coninc vā Assiriē so wil ic v twee du
sēt peerdē gheuē/laet siē/of ghi bi v ruy-
ters daer toe mocht geuē Hoe wilt ghy
dā bliuē voor dē minstē grauē een/mijns
heerē ondersatē? En verlaet v op Egip- F
tē om der wagēs eñ ruiters wille Meyt
ghi dat dat ic sonder dē HEERE op hē ge
trockē/dat ic dese stede soude bederuen?
Die HEERE heuet mi geheetē/treect op
in dat lant eñ verderuet

Doen sprac Eliakim die sone Hilkia
ende Sebena ende Joah tottē opperstē
scenker/Spreect met uwē knechtē in Si G
rijsch/wāt wi verstaēt eñ en spreect niet
met ons in ioedscher talen voor den oorē
des volcs dat opter muerē es/Maer die
opperste scēcker sprac tot hen Heeft mijn
heere mi dan tot uwen heere of tot v ge-
seynt/dat ic dusdanighe woorden soude
spreken? Ja tottē mannē die op die mue-
ren sitten/dat si met v haer eyghen mist
souden eten/eñ haer pisse drincken

Also stont die opperste scēcker/eñ riep

met luyder stemmen in ioodtscher talen/
eñ sprac seggende. Hoort dat woort des
groten conincs des conincs vā Assyrien
So seyt die coninc En laet v Hiskia niet
verleydē Want hi en mach v niet verlos
sen vā mijnder hant/eñ en laet v Hiskia
nyet vertroosten op den HEERE/dat hy
seyt. Die HEERE sal ons verlossen eñ de.
se stadt en sal niet in die hādē des conincs
vā Assirien gegeuē werdē En hoort His.
kia niet/Wāt dus spreect die coninc van
Assyrien

Doet aē mi die seegeninge/eñ comt
tot mi wt/so sal elc vā sinē wijnstoc eñ vā
sinen vijchboom eten/eñ vā sijnder fon.
teynen drinken tot dat ic come eñ hale v
in een lāt dat uwē lāde gelijc is/daer co.
ren most broot/wijnbergē/olijfboomen/
olye eñ honich in is/so sal haer leuē bliuē
eñ niet steruē En hoort Hiskia niet/wāt
hi verleyt v/dat hi seyt/die HEERE sal
ons verlossen/Hebbē ooc die goden der
heyden een yegelic sijn lāt verlost vā der
hant des conincs vā Assirien Waer sijn
die goden tot Hemath eñ Arphat/Wair
sijn die godē tot Sepharnaim Hena eñ
Jwa/hebbē si Samaria ooc verlost van
mijnder hant/Waer is een God onder
alle gode der landē/die sijn lant vā mijn
der handt verloste/dat die HEERE Je
rusalem van mijnder hant soude verlo.
ssen.

Dat volc sweech stille/eñ en ātwoor
den hem niet/Wāt die coninc hadde ghe
bodē eñ geseyt En ātwoort hē niet/Doē
quam Eliakim die sone Hilkia die hoof.
meester/eñ Sebena die scriuer/eñ Joab
die sone Assaph die Cācellier tot Hiskia/
met ghescoorden cleederen eñ bootscap.
ten hem de woorden des ouersten schenc
kers

Dat.xix.Capittel.

A Isa.xxxvij.a 2 DOen die coninc Hiskia dat hoorde
scoorde hi sine cleederē eñ dede ee.
nen sac aē/eñ ginc in dat huis des HEE
REN/eñ seynde Eliakim dē hoofmees.
ter eñ Sebena dē scriuer mettē ouerstē
priesterē met sacken gherleet/totten pro.
phete Jesaia/dē sone Amon/eñ si sprakē
tot hē/So seyt Hiskia Dit es eenē dach

der noot/eñ berespinghe/eñ blasphemie
Die kinderen zijn aen die geboorte ghe
comen/eñ daer en es geen cracht te barē
Of messchien die HEERE v God wilde
alle die woordē des opperstē scinkers ho
ren/dien sijn heere die coninc vā Assirien
geseynt heeft/scimp te sprekē dē leuēdē
God/eñ te sceldē met woordē/die de HE
RE v God gehoort heeft/zo heft v gebet
op voor die ouerbleuē die noch voor han.
den sijn.

Eñ doen die knechtē des conincs His
kia tot Jesaia quamē/so sprack Jesaia to.
hen/Also segt uwē heer/Dus spreect die
HEERE/en vreest v niet voor die woordē
die ghi ghehoort hebt/daer mede mi dye
knapē vā Assirien geblasphemeert of ge
lastert hebbē/Siet/Jc wil hē eenē geest
latē geuē dat hi eē geruchte horē sal/eñ
weder in sijn lāt treckē/eñ wil hem doer B
tzwert vellen in sijn lant

Eñ doē die ouerschincker weder quā
vont hi dē coninc vā Assyrien strijdēde te
ghen Libna/wāt hi hadde gehoort dat hi
vā Lachis getrockē was/eñ hi hoirde vā
Thirhaka dē coninc der moren/Siet/hi
es wt getrockē om tegē v te strijdē/Doē
keerde hi hē omme eñ seynde boden tot
Hiskia/eñ liet hē seggē Alzo segt Hiskia
dē coninc Juda/En laet v uwē God nyet
verleydē/op diē ghi v verlaet eñ spreect
Jerusalē en sal nz in die hādē des conics A
vā Assiriē gegeuē werdē Siet ghi hebt
gehoort wat die conigē vā Assiriē gedaē
hebbē allē lādē/eñ die verbānet/eñ sout
ghi verlost werdē/hebbē die godē die hei
dē die ooc verlost/die welke mine vaders
hebbē verdoruē/Gozā Harā/Rezeph eñ
die kinderē Edē die tot Thelassar warē/
Waer es die coninc tot Hemat/de coninc
tot Arphad eñ die conic der stat Sephar
naim/Hena eñ Jwa

Eñ doē Hiskia de brieuē vādē bodē
ōtfaē eñ gelezē hadde ginc hi op tottē hui
se des HEERĒN/eñ strecte hē wt voir dē
HEERE eñ bat voir dē HEERE eñ sprac
HEERE God Jsrael/ghi die ouer Cheru
bin sit/ghi sijt alleē God/onder alle conic
rikē opter aerdē ghi hebt hemel eñ aerde
gemaect HEERE neiget v oren eñ hoort

doet uwe ogē open eñ siet/ende hoort die
D woorden Sanecherib/die hier geseyndt
heeft/scimpe te spreken den leuēdē God
Het es ware HERE die coninghen vā
Assirien hebbē die heydē mettē sweerde
vernielt/eñ haer lant/eñ hebbē hare go
den int vier geworpen Want het en wa-
ren geen godē/maer werckē der handē
der mēscē/hout ende steene Daer omme
hebben sise vernielt Maer nu HERE
onse God helpt ons wt zijnder handt/op
dat alle conincrijkē der aerden bekennē
dat ghi HERE alleen God sijt

Doen seynde Jesaia die sone Amō tot
Hiskia eñ liet hem seggē So spreect die
HERE die God Israhel/Al wat ghi tot
mi gebedē hebt van Sanecherib den co-
ninc vā Assyrien dat heb ic ghehoort/Dit
ist dat die HERE tegen hem gesproken
heeft/Die maget die dochter Zion ver-
acht v eñ bespot v/die dochter Jerusalē
scuddet haer hooft achter v/Wien hebt
ghi bescimpt eñ gelastert/ouer wiē hebt
ghi v stēme verheuē/ghi hebt v ogē ver
heuē tegē dē heiligē in Israel ghi hebt dē
HERE dur uwe bodē bescimt eñ geseyt
Ic bē door die menichte mijnder wagēs
E op die hoochte der bergē geslegen/optē
siden des Libanon/Ic hebbe sine hoghe
cederboomen/eñ wtgelesenē dennē boe-
men afgehoudē/eñ ben gecomen aē dye
uterste herberghe des wouts sijns Car-
mels Ic heb gegrauen eñ wtgedronckē
die vreemde wateren/eñ hebbe metten
planten mijnder voeten die beslotē wa-
F teren verdrooght

Maer en hebdi niet gehoort dat ic so-
danich lange te voeren ghedaen hebbe
eñ van beginne heb ict bereyt/Maer nu
heb ict laten comē dat twistachtige vaste
steden sullen vallen in eenen woestē steē
hoep/eñ die daer inne wonē sullē mat of
lueslich zijn/eñ vreezē eñ hē schamē/eñ sul
len werdē als dat garsch optē velde ende
als dat groene cruit totte hop op die dakē
dat verdorret eer dāt rijp wert. Ic weet v
woenen v wt eñ in treckē. eñ v rasen te-
gē mi/Wāt ghi dā tegē mi raest/eñ uwē
ouer moet voor mijn oren opgeclommen
es/so wil v eenē rinc aen v nuesen leggē.

eñ eē gebit aē v lippē/eñ wil v wederom
me leyden door den wech daer ghi door
ghecomen sijt.

Eñ dit si v een tekē In desen iaer etet
wat geuallen es Inden anderē iaer wat
vā selfs wascht. indē derdē iaer/sayt ende
maeyt. eñ planttet wijnberghen eñ etet G
haer vruchten. Eñ die dochter Juda die
ontvlucht eñ ouer bleuen es. sal voerder
onder haer wortelen eñ ouer haer seluen
vrucht dragē Wāt vā Jerusalem sullē wt
gaen die ouergheblеuene. eñ vādē berch
Zion die ontlopē zijn Die toornighe lief-
de des HEEREN Zebaoths sal dat
doen

Daer omme spreect die HERE vā-
den coninc tot Assirien aldus Hi en zal in
dese stadt niet comen noch genē pijl daer
inne schieten/noch daer en zal genē schilt
voor comen/noch genē wal en zal hi daer
omme legghē/maer hi zal den wech we-
der om reysen/dien hi ghecomen es/eñ
en zal in dese stadt niet comen/die HEE-
RE seget/ende ic wil dese stadt bescermē
dat ic haer helpe om mijnent wille/ende
om Dauid mijns knechts wille

Eñ die enghel des HEEREN voer int ec.xlviij.b
der seluer nacht wt/ende sloech inden le-
gher van Assyrien/hondert vijfentachtē
tich dusent mannē/Ende als si hen smor
gens vroech op maecten/siet/doen lagē thob.i.b
daer al enckel doode lichamē/Also brack
Sanecherib die coninck van Assyrien op/
ende trock wech/ende keerde weder om
me ende bleef te Niniue Ende doē hi aē-
bede inden huse Nisroch sijns goods/soo
sloeghen hem metten sweerde Adrame-
lech ende Sarrezer sine sonē ende si ont-
vloden int landt Ararat/Ende sine soon
Assarhaddē/wert coninc in sijn stede

Dát.xx.Capittel

Op die tijt wart Hiskia doot siec/Eñ A ij pa.xxxij.c
die propheet Jesaia die zone Amon isa.xxxviij.
quam tot hem eñ seyde tot hē/Dus seyt a.
die HEERE/Bescict v huys/Want ghi
sult steruen ende niet leuende bliuen/Hi
keerde zijn aensicht ter want ende badt
totten HERE ende sprac Och HERE

gedenct doch dat ic getruwelic voir v ge
wandelt hebbe/en̄ met volmaecter her.
ten/en̄ heb ghedaen dat v behaecht/En̄
Hiskia weende zeer

En̄ doen Jesaia noch niet ter stadt half
wtgegaen en was/so quam des HEE.
REN woort tot hē en̄ sprac Keert weder
omme/en̄ segt Hiskia den prince mijns
volcs/Dus spreect die HERE die God
B wes vaders Dauid/Ic hebbe v ghebet ge
hoort en̄ uwe tranen gesien/Siet/ic wil
v gesont maken/op den derden dach sul
di op gaē in dat huis des HEREN/ende
wil vijftien iaer tot uwē leuē doē/en̄ v en̄
dese stadt verlossen vādē coninc tot Assy
rien/en̄ dese stadt bescermen om mijnen
wille en̄ om mijns knechts Dauids wil
le/En̄ Jesaia sprack Bringt herwaerts
een stuc vijgen/en̄ doē sise brachtē leydē
si die op die droesse ofte zwere en̄ hi wart
ghesont.

Hiskia sprac tot Jesaia welc es dat te
ken dat mi die HERE gesont sal makē/
C en̄ dat ic in des HEREN huys op gaen
sal inden derdē dage/Jesaia sprac/Dat te
ken suldi hebbē vādē HEERE dat die
HERE doē sal dat hi ghesproken heeft/
Dye scaduwe sal tiē gradē nederwaerts
gaen/dat en wil ic niet/maer dat hi tien
gradē achterwaerts te rugge gae/Doē
riep Jesaia dē HERE aen/En̄ die scadu
we ginc achterwaerts te rugge tien gra
dē aē dē wyser Ahas die hi nederwaerts
was ghegaen.

Tot dier tijt seynde Brodach die sone
Baledā/des soons Baledā coninc te Ba
bel/brieuen en̄ giften tot Hiskia/wāt hi
hadde gehoort dat Hiskia vrolic was nu
hem/en̄ toende hē die gheheele apoteke
siluer/gout/specerie en̄ dē bestē olie/ende
dat Harnasch huis/en̄ al wat in sinē scat
ten voorhanden was/Daer en was niet
in sijn huis en̄ in sijnder geheelder heer.
scapie/dat hem Hiskia niet en toonde

D Doē quā Jesaia die prophete totte co
ninc Hiskia en̄ sprac tot hē Wat hebben
dese lieden geseyt/en̄ vā waer sijn si tot
v gecomen Hiskia sprack Si sijn wt ver.
ren lande tot mi gecomē van Babel/Hi
sprac Wat hebbē si ghesien in uwē huyse

Hiskia sprac/Si hebben al gesien wat in
mijnen huyse es/ende daer en es niet in
mijnen scatten/dat ic hen niet ghetoent
en hadde Doen sprack Jesaia tot Hiskia
hoort des HEEREN woordt/Siet/den
tijt coemt/dat al tot Babel wech ghedra
ghen sal werden wt uwē huse/en̄ al wat
uwe vaders vergadert hebbē tot desen
daghe toe/en̄ daer en sal niet ouer ghela
ten werden seyt dye HERE/Daer toe
die kinderen die van v comē die ghi win
nen sult/sullen ghenomen werden/dat
si camerlinghen zijn souden int palleys
des conincs tot Babel Hiskia sprack tot
Jesaia Dat es goet dat die HERE ghe.
sproken heeft/ende sprack noch/Het zal
doch vrede en̄ trouwe sijn tot mijnen tij.
den.

Wat meer van Hiskia te seggen es
en̄ alle sine macht/en̄ al wat hi ghedaen
heeft/en̄ den poele/en̄ die water gangē/
daer mede hi water in die stadt ghelept
heeft/siet dat is gescreuen inder Cronica
der coninnghen Juda/En̄ Hiskia onc
sliep met sinen vaderē/en̄ Manasse sijn
sone wart coninc in zijn stede A ij pa. xxxiij.

Dat .xxi. Capittel

Manasse was twelf iaer out/doē hy a.
coninc wart en̄ regneerde vijfen.
vijftich iaer te Jerusalem/Sijn moeder
hiet Hephziba en̄ hi dede dat dē HERE
mishaechde na dē gruwelēder heydē die
de HERE voor dē kinderē Israhel ver.
dreuen hadde/en̄ verkeerde hē/en̄ tim.
merde die hoochtē/die sine vader Hiskia
hadde vernyelt en̄ rechte Baals outaer
op/en̄ maecte boschkēs gelijc Ahab dye
coninc Juda ghedaen hadde/En̄ aenbac
alderhande heir aen dē hemel/en̄ diende
hē/En̄ timmerde outaren inden huyse
des HEREN daer af die HERE ghe.
seyt hadde/Ic wil mijnen name te Jeru.
salem setten/En̄ hi timmerde allen heir
aenden hemel outaren in beyden hoouē
aenden huse des HEREN En̄ liet sinē
soon doir tvier gaen/ende hadde acht op
voghelsanck/ende tekenē/en̄ hielt waer.
segghers ende tekenbedieders/ende de
de des vele dat den HERE mishaechde
daer mede hi hem vertoernde

Hy sette ooc eenē bosthelkens afgod
dien hy gemaect hadde in dat huys/van
welckē die HERE tot David eñ tot Sa
lomo sinē sone geseit hadde In desen hui
se eñ te Jerusalē/dye ic vercorē hebbe wt
allen stammē Israel wil ic mijnen name
B settē eewelijc eñ wil den voet Israel niet
meer bewegen latē vādē lāde dat ic harē
vaderē gegeuē heb Ist nochtans.dat sy
houdē eñ doē na alle diē dat ic gheboden
hebbe.eñ na alle die wette die hem mijn
knecht Moyse gebodē heeft.Maer si en
hoorden niet/maer Manasse verleydese
dat si erger dedē.dan dye heyden.dye de
HERE voor de kinderē Israel vernielt
hadde.

Doē sprac die HERE door sine knech
ten die prophetē seggende Om dat Ma
nasse die coninc Juda.dese grouweliche-
den heeft gedaē/die arger sijn dā alle die
grouwelicheden die de Amoriten gedaen
hebben/die voor hē geweest sijn.eñ heeft
Juda ooc doen sondigē aen sinen afgodē
Daer omme seit die HERE die God Is
C rael aldus Siet/ic wil ongeluck ouer Je-
rusalē eñ Juda brengē/dat so wie het ho-
ren sal die sullen beide die oorē clinckē oft
tutē/eñ wil ouer Jerusalē dat meetsnoer
Samaria trecken/eñ dat ghewichte des
huis Ahab/eñ wil Jerusalē wt scuddē/ge
lijc men scotelen wt scuddet/eñ wilse om
stootē Eñ ic wil sommige van minen erf
deele ouer laten bliuē/eñ die geuē in dye
handē haerder viandē/also dat si eenen
roof eñ plucke werdē alder haerder viā-
den om dat si gedaen hebben dat mi mis
haecht/eñ hebbē mi vertoornt vā diē da-
ge aen/doē ic hare vaders wt Egiptē lei
de/tot desen dach toe

Ooc stortte Manasse veel onsculdichs
bloets/tot dat Jerusalē hier eñ daer vol
wart behaluē die sonde daer mede hi Is-
rael dede sondigen/alsoo dat si deden dat
den HERE qualic beuiel

D Wat meer van Manasse te seggē es
eñ al wat hi gedaen heeft/eñ sine sonden
die hi dede/siet/dat es gescreuē inder Cro
nika der coninghen Juda/Eñ Manasse
ontsliep met sinē vaderē/eñ wart begra-
uen inden hof aen sinen huyse te weten

inden Hof Usa/eñ sine zone Amon wart
coninc in zijn stede

Amon was tweentintich iaer out doē
hi coninc wert eñ regneerde twee iaer te
Jerusalē/Sijn moeder hiet Mesulemet
een dochter Haruz vā Jatba/eñ dede dat
den HERE mishaechde/gelijck sine va-
der Manasse gedaē hadde/eñ wandelde
in alle den wege die sijn vader gewādelt
hadde/eñ diende den afgodē/den welckē
sijn vader gedient hadde/eñ aēbadtse eñ
verliet den HERE/sijnder vaders God
eñ en wādelde niet inden wech des HE
REN

Eñ sine knechten maectē een verbōt
tegē Amon/eñ dooden den coninc in zijn
huis Maer dat volc indē lande versloech
alle die dat verbont tegē dē coninc Amō
gemaect haddē/Eñ dat volc inden lande
maecte Josia sinē soon coninc in zijn stede
Wat Amon meer gedaen heeft/siet/dat
es gescreuen in die Cronica der coningē
Juda/Ende mē begroef hē in sinē graue
inden hof Usa Eñ sine soon Josia wart co
ninc in zijn plaetse

Dat.xxij.Capittel

Josia was acht iaer out doen hi co-
ninc wert/eñ regneerde eenender A
tich iaer te Jerusalē/Sijne moeder hyet ij p xxxiiij
Jedida/een dochter Adaia van Bazkath a.
eñ dede dat den HERE wel behaechde/
eñ wādelde in alle dē wech zijns vaders
David eñ en weke niet noch ter rechter
noch ter slincker hant af

Eñ inden achtiendē iaer des conincs
Josia/seyde die coninc Saphan den soon
Azalia des soons Mesulam dē scriuer in
dat huis des HEREN ende sprac/gaet
op/totten hogen priester/Hilkia/datmē
hem dat gelt gheue/eñ totten huyse des
HEREN ghebracht es/dat die bewaer- B
ders aenden dorppel vergadert hebben
vanden volcke/dat si dat den arbeiders
gheuen/die gestelt zijn int huis des HE-
REN/ende geuent den wercliedē aen
den huise des HEREN/dat si reparerē
wat verualt of ongereket es ant huis te
weten den timmerlieden ende metsers
ende pleckers eñ die daer hout eñ behou
wen steenen copen sullen/om dat huis te

repareren/nochtās datmē geē rekenin-
ge vā hē en neme/vādē gelde dat onder
haer handē gedaen wert/mer dat si dat
op geloue handelen

En die hooge priester Hilkia sprac tot-
ten scriuer Saphan Ic heb dat wetboec
geuondē int huis des HEREN/En Hil
C kia gaf dat boec Saphan dat hijt soude
lesen/En Saphan die scriuer bracht den
coninc eñ sept hē weder eñ sprack/ Vwe
knechten hebbē dat gelt te samē gesmol
ten oft gestāpet dat indē huse geuonden
is/eñ hebbēt dē arbeiders gegeuē die ge
stelt sijn aē dē huse des HEREN Oock
seide Saphan die scriuer dē coninc ende
sprac/Hilkia die priester gaf mi eē boeck/
En Saphan last voor dē coninc

Maer doē die coninc hoorde die woordē
indē wetboec/scoorde hi sine cleederē/eñ
die coninc geboot Hilkia dē priester ende
Ahikā dē sone Saphā eñ Achbor dē sone
Michaia eñ Saphā dē scriuer eñ Asaia/
dē knechte des coninccs eñ sprac Gaet he
nen eñ vraecht dē HERE voor mp/voor
tvolc/eñ voor geheel Juda/vā de woordē
des boecs dat geuondē is/wāt het is een
groote verbolgētheit des HEREN/die
ouer ons onstekē is/om dat onse vaders
de woordē des boecs niet gehoort en heb
ben/dat si gedaē haddē al wat daer inne
D gescreuē is

Doē ginc Hilkia dpe priester/Ahikā/
Achbor/Saphā/eñ Asaia tot der prophe-
terssen Hulda dē wiue Sallū des soons
Thikwa/des soōs Harhā des wachters
der cleeders eñ si woondē te Jerusalē in
den anderē deele eñ si spraken met haer
Si sprac tot hē/So spreect die HERE de
God Israel/siet/ic wil ongeluc ouer dese
stadt eñ haer inwoonders brengen alle
die woordē der wet dpe de coninck Juda
heft latē lesen om dat si mi vlaten eñ an
derē godē geroecket hebbē/dat si mi ver
toornē met allē wercke haerder handen
Daer omme sal mine verbolgēthz haer
ouer dese plaetse onstekē eñ niet wtghe
blust werden

Maer dē coninc Juda die v gesonden
heeft/om den HERE te vragē sult ghij
aldus seggē/So seit de HERE/de God
Israel Om dat v herte verweect oft ver-
morwet is vandē woordē die ghi gehoort
hebt/eñ hebt v verootmoedicht voor den
HERE als ghi hoordet wat ic gesprokē
hebbe tegē dees stat eñ haer inwoōders
dat si eē verwoestinge eñ eenē vloec sul-
len sijn/eñ hebt uwe cleederē ghescoort/
eñ hebt geweēt voor mi/So heb ict oock
verhoort spreeckt die HERE/Daer om
wil ic v tot uwē vaderē vergaderen/dat
ghi met vredē in v graft vergadert wert
eñ dat uwe oogē niet en sien dat ongeluc
dat ic ouer dese plaetse brēgen wil/En si
seident dē coninc weder

Dat.xxiij.Capittel

ii.p.xxxiiij f.

Ende doen die coninck wech seinde A
so vergaderden hen/tot hē alle die
ouders in Juda eñ Jerusalē/eñ die conic
ginck op int hups des HEREN eñ alle
mannē Juda eñ alle inwoōders te Jeru-
salē/met hē priesters eñ propheten/eñ al
let volc beide clepn eñ groot/eñ men las
voor haer oorē alle die woordē des boecs/
vādē verbont dat indē hupse des HE-
REN geuondē was/eñ die coninc ginck
aē eē colomne/eñ maecte eē verbōt voor
den HERE dat si dē HERE na souden
volgē eñ houdē sine gebodē/getugenisse
eñ sedē wt geheelder hertē eñ wt geheel
der sielē/dat si op soudē rechtē de woordē
des verbonts die gescreuē stonden in de
sen boec/En allet volc terde in dat verbōt

En die coninc geboot dē hoogen pries-
ter Hilkia/eñ den prpester der tweeder
oordine/eñ dē duerwachters/dz sp wt dē
tēple soudē doē alle die vatē die Baal eñ
dē boschkē eñ alle dē hepr des hemels ge
maect was/eñ verberndese bupten voor
Jherusalē/int dal Kidron/ende haer stof
wert ghedraghē tot Bethel/En hij dede B
die Camarim af/die welcke die coninghē
Juda ghesticht hadden/om op die hooch-
ten te roocken/ inden steden Juda/ende
ront om Jherusalē/Oock dpe roockers
Baals ende der sonnen ende der manen
ende der tweelf teekenen/ende alle des
heprs aendē hemel/En dede dat boschkē
wt dē huse des HEREN vueren/buten
voor Jherusalē in dpe beke Kidron/ende
verberndet in die beke Kidron/eñ maec-

ter tot puluer/eñ werp dat ſtof op de gra
uen der gemeinder lieden/Eñ hi brac af
die huſen der hoereerders/die indē huſe
des HEREN warē/daer inne die wiuē
huiſen wrachtē tottē boſchkē.

Eñ hi liet alle prieſters wt dē ſtedē Ju
da comē/eñ veronreinichde de hoochten
daer die prieſters rooeten/vā Geba aē tot
Berſeba toe/Eñ brack die hoochtē in die
poortē af/die duerē der poortē waren Jo.
ſua des ſtadts voechs of baeliu/welc ter
ſlincker hāt was alſmē totter poortē der
ſtadt gaet/Doch en hadden die prieſters
der hoochtē noyt optē outaer des HEE
REN te Jeruſalē geoffert/maer ſy aten
vāden ongeſuerdē broot met harē broe.
deren

C Hi ontzuiuerde oor dat Tophet in dat
dal der kinder Hinnom/op dat niemant
ſinē ſoon of ſine dochter dē Molech door
het vier hiete gaē/Eñ dede die peerdē af
welcke die coningē Juda der ſonnē had.
den geſet/inden inganck des HEREN
huiſe/tot eenē teekē Nethā Melech des
camerlings dye tot Parwarim was/eñ
die wagēs der ſonnen verbernde hi met
vier/eñ die outaers opt dat inden ſael A.
hab/die de coningē Juda gemaect haddē
indē tweē houē des HEREN huis/brac
die coninc af/Eñ liep van daer/eñ wierp
harē ſtof in die beke Kidron

Oor die hoochtē die voor Jeruſalem
warē ter rechter hant aēdē berch Maſ.
hith/die Salomo die coninc Iſrahel ghe
timmert hadde Aſthoreth dē gruwel vā
Sidon/Eñ Camos dē gruwel vā Moab
eñ Milcom dē gruwel der kinderē Am.
mon/veronreynichde die coninc eñ brac
die colomnē/eñ wt roepde die boſſelkēs/
eñ veruulde hare plaetſe met menſchen
knoken

Oor den outaer te Bethel/die hoochte
die Jerobeā gemaect hadde die ſone Ne.
bat/die Iſrael ſondigē dede/dē ſeluen ou

D taer brac hi af/eñ die hoochte/eñ maecte.
ſe tot puluer/eñ verbernde dat boſchkē
Eñ Joſia keerde hē om/eñ ſach dye gra.
uen die optē berch warē/eñ ſeinde wech
eñ liet die knokē oft beenē wt dē grauen
halē/eñ verberndeſe optē outaer/eñ ver

onreinichde diē na dē woorde des HEE
REN/dat die mā Gods wt geroepē had
de/die ſulc voorſeit hadde.

Eñ hi ſprac Wat is dē titel/die ick hier
ſie?eñ die liedē inder ſtat ſprakē tot hem/
Het is dat graf des māſ Gods die vā Ju
da quam eñ riep dat wt/dat ghi gedaen
hebt tegē dē outaer te Bethel/Eñ hi ſey
de/Laet hē liggē/niemāt en bewege zijn
gebeēte/Alſo wordē ſine gebeēten geſal.
ueert metten gebeentē des prophetē die
van Samaria ghecomen was

Hi dede oock wech alle die huyſen der
hoochtē indē ſtedē Samaria/welcke die
coningē Iſrael gemaect haddē om te ver

E toornē/eñ dede met hen in alle maniere ij.pa.xxxiiij a.
ſoo hijt tot Bethel gedaē hadde/eñ hy of
ferde alle prieſters der hoochtē dye daer
warē/op die outarē/eñ verbernder alſo
menſcen beenē op/eñ quam weder te Je
ruſalem

Eñ die coninc gebood den volc eñ ſprac
Hout dē HERE uwen God paeſſcen/ſo
het geſcreue u ſtaet indē boecke des ver.
bonts/Want daer en was geenen paeſ
ſchen alſo gehoudē als deſen/vā der rech
ters tijt aen die Iſrael geoordeelt hebbē
eñ in allē dē tijden der coningen Iſrahel
eñ der coninghen Juda/maer inden ach
tiendē iaer des conincs Joſia wert deſen
paeſſcē gehouden den HERE te Jheru
ſalem.

Oock veechde Joſias wt alle waerſeg
gers/teekēbedieders beeldē eñ afgodē/
eñ alle gruwelen/die inden lande Juda
eñ Jeruſalem gheſiē wordē/op dat ſi dye
woordē der wet op ſoudē rechtē die geſcre
uē ſtondē indē boec/dat Hilkia die prieſ.
ter indē huſe des HEEREN vōt/Sijns
ghelijckē en was voor hem gheē coninc
geweeſt die alſo wt geheelder hertē/wt
geheelder ſielē/wt allē crachtē hē totten
HERE bekeerde/na alle die wet Moy
ſe/eñ na hē en quam ſijns gelijckēs niet
op.

Nochtās en keerde hē dye HERE nz
vāder verbolghentheit ſijnder grooter
grāſcappē/daer mede hi ouer Juda ver.
toornt was/om alle die verweckinge oft

F tēpteringe/daer mede hē Manaſſe ver.

wert hadde/Eñ die HERE sprac Ic wil Juda vā minē aēsichte doen gelijc ic Israel wech gedaē hebbe/eñ wil dese stat verwerpē/die ic vercorē hadde/te wetē Jerusalem/eñ dat huis daer ic af geseit hebbe Minē name sal daer sijn/Wat meer vā Josia te seggē is/eñ allet wat hi gedaen heeft/siet/dat is gescreuē inder Cronike

E ij. pa. xxxv c der coninghen Juda

Tot sijnder tijt trock Pharao Necho die coninc in Egiptē op/teghē dē coninc vā Assirien aē dat water Phrath/Maer die coninc Josia troc hē teghē/eñ sterf te Megiddo/doē hi hē gesiē hadde eñ sine knechtē voerdē hē doot vā Megiddo/eñ brachtē hē tot Jherusalē/eñ begroeuē hē in sinen graue/Eñ dat volc indē landen nam Joahas dē soon Josia/eñ salf dē hē

G eñ maecten hem coninck in sijns vaders

ij. pa. xxxvi a. stede

Drientwintich iaer was Joahas out doen hi coninck wert/eñ regneerde drie maendē te Jerusalem Sijn moeder hiet Hamutal een dochter Jeremia/van Libna/eñ dede dat dē HERE mishaechde/gelijc sine vaders ghedaē haddē/Maer Pharao Necho maecte Eliakim dē soon Josia coninc in sijns vaders plaetse/ende keerde sinē name Joiakim mar Joahas nam hi eñ bracht hem in Egyptē/aldaer sterf hi.

Eñ Joiakim gaf dat siluer ende gout Pharao/nochtās scatte hi dat lāt/dat hy dat siluer soude geuē/na dat beuele Pharao/Elcken nae sinen vermogē scatte hi aen siluer eñ gout/onder dat volc indē lāde/dat hi dē Pharao Nechao gaue/Joiakim was vijfentwintich iaer out doē hy coninc wert/eñ regneerde elf iaer te Jerusalem/Sijn moeder hiet Sebida/een dochter Pedaia van Ruma/eñ dede dat den HERE mishaechde/ghelijc sijn vaders ghedaen hadden

Dat. xxiiij. Capittel

A Tot zijnder tijt trock op Nebucad Nezar de coninc tot Babel/eñ Joiakim wert hē onderdanich drie iaer/eñ hi keerde hē omme eñ viel van hem/Eñ die HERE liet crijschknechtē om hē comen wt Chaldea/wt Sirien/wt Moab/

eñ wt dē kinderen Ammon/eñ lietse in Juda comē/op dat si hē te niet soudē doē/na dē woorde des HEEREN/dat hi gesprokē hadde door sine knechten die prophetē Het gesciede Juda also na dē woorde des HEREN dat hise vā sinē aēsichte soude doē/om die sondē Manasse/dye hi gedaen had/Oock om des onsculdigen bloets wille/dat hi storte/eñ maecte Jherusalem vol met onsculdighen bloede en wildet de HERE niet vergheuen

Wat meer te segghē is vā Joiakim/ B

eñ allet wat hi gedaē heeft/siet/dat is gescreuē inder Cronikē der coningē Juda/Eñ Joiakim ontsliep met sinē vaderē eñ sijn soō Joiakim wert coninc in sijn plaetse Eñ die coninc in Egyptē en trock niet meer wt sinē lande/Wāt die coninck tot Babel hadde hē ghenomē allet wat des conincs in Egyptē was/vā dye beke Egipti aen tot den water Phrath toe.

Joiakim was. xviij. iaer out/doen hi coninc wert/eñ regneerde drie maēdē te

Jerusalē Sijn moeder hiet Nehustha/eē C

dochter Elnatā vā Jerusalē/Eñ dede dz Dani. i.

dē HERE qualic beuiel/gelijc sijn vader ghedaen hadde

In dier tijt trockē op die knechtē Nebucad Nezar des conincks tot Babel/te

Jerusalē/eñ quamē aē die stadt met bol- Hest. ij.

werc/Eñ doē Nebucad Nezar totter stat quam eñ sine knechten/beleegerde hise/Mer Joiachim die coninc Juda ginc wt tottē coninc vā Babel/met zijnder moeder met sinē knechtē/met sinē ouersten/eñ camerlingē/Eñ die coninc vā Babel ontfinc hē int achtste iaer zijs coninccrijcs

Eñ nā vā daer wt alle die scattē inden huyse des HEREN eñ indē huyse des conincs/eñ sloech in stuckē alle guldē vaten die Salomo die coninc Israhel ghemaect hadde indē tēpele des HEREN so die HERE gesprokē hadde/eñ voerde geheele Jerusalē wech alle ouerste/alle machtige/tiē duzēt geuāghē/eñ alle timmerliedē/eñ alle smedē/eñ en liet daer niet bliuē dan tslechste volc des lants

Eñ voerde Joiachi wech tot Babel die moeder des conīcs/die wiuē des conīcs eñ zijn camerligē/daer toe die machtige indē

nia lande leide hi oor geuangē van Jerusalē tot Babel/eñ wat der bester liedē warē/ seuē dusent/eñ die timmerlieden eñ sme den dusent/alle stercke crÿschmānē/Eñ die coninc vā Babel maecte Mathania/ sÿns vaders broeder tot eenē coninck in sÿn stede/eñ vanderde sÿnē naē Zidekia

Zidekia was.xxi.iaer out/doē hi coninc wert/eñ regneerde te Jerusalē/Sÿ moeder hiet Hamital eē dochter Jeremia vā Libna/Eñ hi dede dat dē HEERE mishaechde/also Joiakim gedaē hadde/wāt tgesciede also met Jerusalē eñ Juda/wt die grāscap des HEEREN tot hise vā sÿnē aēsicht wierp/eñ Sidekia vpel vandē

A coninck te Babel

Dat.xxv.Cap.

Ende het gheuiel int negende iaer sÿns conincrÿcs op dē tiendē dach der tiender maēt quā NebucadNezar de coninc tot Babel met alle sÿnder macht te Jerusalē.eñ si belegerden hen daer tegen/eñ timmerde een bescudsel ront omme die stadt/Also wert die stadt belegert tot int elfste iaer des conincks Zedekia/ Maer in die negēste maēt waert dē honger sterck in die stadt/alsoo dat dat volck des lants niet teten en hadde

Eñ die stadt wert vā een gescoort/eñ alle crÿschmannē vluchtē bider nacht doore den wech vander poortē/tusschen den twee muerē die tot des conincs hof gaet/ Maer die Chaldeen laghē om die stadt

Eñ hi vluchte door dē wech tottē blac

B ken velde Maer die macht vāden Chaldeen iaechde den coninc na/eñ greep hē int blac veldt tot Jeriho/eñ die oorloochs liedē die by hē warē/die wordē vā hē verstroept/Si grepē den coninc/eñ leidē hē op tottē coninc vā Babel te Riblath/Eñ si sprakē met hē vā oordeel/Eñ si dooden die kinderē Zidekia voor sinen oghē/eñ verblindē Zidekia sine oogē/eñ bonden hē met ketenē/eñ leidē hē tot Babel

Indē seuēstē dage der vÿfster maent/

C dat is dat negētiēde iaer NebucedNezar des conincks tot Babel/quā Nebusar Adan/hoofmeester des conincs tot Babel knecht/tot Jerusalē eñ vbernde dz huys des HEEREN eñ dat huis des conincks eñ alle huisen te Jerusalē/eñ alle groote huzē verbernde hi mettē viere/Eñ de geheele macht der Chaldeē die mettē hoofmeester was brac die muerē ront omme Jerusalē Maer dat ander volc dat in die stadt ghebleuē was/eñ die tottē coninck vā Bebel vielē/eñ dat ander ghemeyne volc voerde Nebusar Adam die hoofmeester wech/Eñ vandē alder slechsten indē lande/liedt dye hoofmeester wÿngardeniers eñ ackerlieden

Maer die eern colomnē aendē huyse des HEEREN/eñ die gestoeltē/eñ die eerene zee/dye aendē huyse des HEEREN was/braken de Chaldeen/eñ voerdē dat metael te Babel/Eñ die potten/die hant vaten/messen/lepelen/ende alle eerene vaten/daermen mede diende/namen sy wech/Daer toe nam dic hoofmeester die wieroocs vaten/eñ dye beckens/ende al wat gulden oft silueren was/twee colomnen/een zee/ende die ghestoelten die Sa D
lomo ghemaect hadde totten huyse des HEEREN/Dat metael en was niet te weghen/van allen desen vaten/Een colomne was achtien ellen hooch/ende haren knoop daer op.die was oock eerenē/ ende drie ellen hooch/ende dat verheuen werck/ende die granaet appelen aendē knope rontomme waren al eerene ofte metalen/Op dye maniere was oock die andere calōne/mz dē verheuenē wercke

Ende dye hoofmeester nam den priester Seraia vander eerster oorden/eñ dē priester Sephania/vāder anderder oordenen/ende drie duerwachters/eñ eenē camerlinck wt der stadt/dye gheset was ouer dye oorloochs mannen/Ende oock vÿf mannen/dye ghestadelickē voorden E
coninck waren/die inder stadt gheuondē werden/ende Sopher dye velt hooftmā dye dat volck inden lande leerde oorlogē Ende noch tsestich mannen vandenvolcke opten lande/die inden steden ghenonden werden/dese nam NebusarAdan de hoofmeester/ende hÿ brachtse totten coninck van Babel/te Riblath/Ende dye coninck van Babel dye sloechse doot/toe Riblath inden lande Hemath/Alsoo ftet wert Juda wech geuoert wt zÿ eygē lāt F

Mer ouer dat ouer gebleuē volc indē

lande Juda/dat Nebucad Nezar dye co-
minc vã Babel ouer liet/sette hi Gedalia
den sone Ahikã des soons Saphan/Doe
nu alle des crijsch volcs hooftlieden ende
die mannẽ hoordẽ/dat die coninc vã Ba-
bel/Gedalia geset hadde/quamen si tot
Gedalia te Mizpa/te wetẽ Ismael die so
ne Nethania/eñ Johãnan die sone Kare
ah eñ Saria de sone Thãhumeth die Ne
tophathijt eñ Jaesania die sone Machathi
met haren mãnẽ/Eñ Gedalia swoer hẽ
eñ haren mãnen/eñ sprac tot hen/En õt
siet v niet dẽ Caldeen onderdanich te zijn
eñ blijft int lant/eñ zijt den coninc vã Ba
bel onderdanich/zo salt v wel gaen

Inder seuenster maent quã Ismael
die sone Nathania/des soõs Elisama vã
den conincklikẽ geslachte/eñ tien mannẽ
met hẽ/eñ si sloeghẽ Gedalia doot/daer
toe die iodẽ eñ chaldeen/die bi hem warẽ
te Mizpa/Doe maecte hen alle dat volc
op/beide clein eñ groot eñ douerste des
oorloochs eñ quamẽ in Egipten/want si
vreesden de chaldeen.

Maer indẽ xxxvij sten iaer/na dat Joa-
chim die coninc Juda wech ghelert was
indẽ seuenentwintichstẽ dach/der twelf
der maẽt/hief Euil Merodach de coninc
tot Babel indẽ eersten iaer sijns conincs
rijcs/dat hooft Joachim des conincs Ju-
da/wt dẽ kercker/eñ sprac vriendelic mz
hẽ/eñ hi sette sinen stoel bouen die stoelẽ
der coningẽ die by hẽ warẽ te Babel/eñ
veranderde die cleederẽ sijnder geuanc-
kenissen/Eñ hi adt altoes voor hẽ sijn le-
uen lanc/eñ sette hem sijn deel/datmen
hem altoos gaf vanden coninc op elcken
dach/syn gheheele leuen lanck.

Hier eyndẽ die boeckẽ der Coningẽ

Hier begint dat eerste boeck der Chronica/datmẽ heet Paralipomenon

Dat eerste Capittel.

ADã Seth A
Enos/Kenan/Mahala gene.ij.a
leel/Lamech/Noah/Sẽ/
ham/Japhet gene.x.a

Die kinderen Ja-
phet sijn dese/Gomer/
Magog/Madai/Jauã/Tubhal/Meseck
Thiras/Die kinderen Gomer sijn. Asce
nas Riphat Thogarma De kinderẽ Jauã
sijn Elisa/Tharsisa/Chitim/Dodanum gene.x.a

Die kinderen Ham sijn Chus/Miz
raim/Puth/Canaan Die kinderẽ Chus
sijn/Seba/Heuila/Sabtha/ Raghema/
Sabtheca/Die kinderen Ragema sijn/
Scheba/eñ Dedan/Chus wan Nimrod
die begonst machtich te sijn opter aerdẽ
Mizraim wã Ludim Anamin/Lehabim
Naphtuhim/Pathrusim/Casluhim vã
welcken sijn wt ghecomen die Philistim
ende Caphthorim/Canaan wan Zidon
sinen eersten soon Heth/Jebusi/Amori/
Girgosi/Heui/Arki/Sini/Arwadi/Ze-
mari/ende Hemathi

B
Die kinderen Sem sijn dese/Elam gene.x.c.
Assur/Arphachsad/Lud Arsi/Vz Hul Ge
ther/ende Masech/Arphachsad wã Sa
lah/Salah wã Eber/Eber worden twee
sonen geboren Die eene hiet Peleg/om
dat tot sijnder tijt dat lant ghedeelt werd
Ende sijn broeder hiet Jakthan/Jakthã
wan Almodad/Saleph/Hazar/Mauet/
Jarah/Hadoran/Usal/Dikla/Ehal/Abi-
mael/Scheba/Ophir/Heuila/ende Jo-
ab/dat sijn alle kinderen Jakthan

Sem/Arphachsad/Salah/Eber/Pe
leg/Regu/Serug/Nahor/Tharah.Abrã C
dat is Abraham. Die kinderen Abrahã gene.ij.c.
sijn. Isaac ende Ismael. Dit is haer ghe- gene.xv.b
slacht. Die eerste soon Ismaels. Nebaiot
Kedar, Adbeel, Mibzã. Misma. Duma,

C Masa/Hadad/Thema/Jethur/Naphis
Kedma/dat ſijn die kinderen Iſmaels

Die kinderen Ketura der concubinē
Abraham/die baerde Simram/Jakſan/
Medan/Midian/Jesbak/Suah/Mair
die kinderen Jakſan ſijn/Scheba en̄ De
dan/Ende die kinderen Midian ſijn/E.
pha/Epher/Henoch/Abida/Eldaa/Dat
ſijn alle kinderen der Ketura

Abraham wan Iſáac/Die kinderē
Iſaac ſijn/Eſau ende Iſrael Die kinderē
Eſau ſijn/Eliphas/Reguel/Jeus/Jaelā/
Korah/Die kinderen Eliphas ſijn The.
man.Omar/Zephi/Gaecham/Kenas/
Thimna/Amalek

Die kinderen Reguel ſijn/Nahath/
Serah/Samma/en̄ Miſa

Die kinderen Seir ſijn/Lothan/So
bal/Zibeon/Anah/Diſon/ Eſor/ Diſan/
Die kinderen Lothan/ſijn/Hori/Homā/
ende Thimna/was eē ſuſter Lothā/Die
kinderen Sobal ſijn/Alian/Manahath
Ebal/Sephi/Onam/Die kinderen Zi.
D beon ſijn/Aia en̄ Ana Die kinderē Anah
Diſon/Die kinderen Diſon ſijn/Hamp
ram/Esban/Jethrā/Chram/Die kinde
ren Ezor ſijn/Bilhan/Saewan/Jaekan
Die kinderen Diſan ſijn/Vz ende Aram

Dit ſijn die coningen die geregeert
hebben inden lande Edom/eer dan ee.
nich coninc regneerde onder die kinde.
ren Iſrahel/Bela die ſoon Beor/en̄ ſine
stadt hiet Dinhaba Ende doē Bela sterf
wert coninc in ſijn stede Jobab die ſone
Sera van Bazra/Ende doē Jobab sterf
wert coninc in ſijn plaetſe Huzā/wt der
Themaniten lande Doen Huſam sterf/
wert coninc in ſijn stede Hadad/dye ſoon
Bedad/die de Midianiten sloech/inder
Moabiten veldt/en̄ ſine stat hiet Awith
Doen Hadad sterf/wert coninck in ſijn
plaetſe Samla van Maſreck Doen Sā
la sterf/wert coninc in ſijn stede Saul vā
Rehoboth aent watere/Doē Saul sterf

wert coninc in ſijn stede Baal Hanan de
ſone Achbor Doē Baal Hanā sterf/wert
coninc in ſijn plaetſe Hadad en̄ ſine stadt
hiet Pagi/en̄ ſijn wijf hiet Mehetabeel
een dochter Maered ende dochter Me.
ſahab

Doen Hadád sterf worden vorsten
tot Edō/vorste Thimna/vorste Alia/Vorſ
te Jethet/vorste Ahalibama/Vorste Ela
Vorste Pinō/Vorste Kenas/Vorste The
man/Vorste Mibzar/ Vorste Magdiel/
Vorste Jram/Dat ſijn die vorsten tot E.
dom.

Dat.tweede Capittel

A Joſu.vij.a

Dit ſijn die kinderen Iſrael/Rubē/
Simeon/Leui/Juda/Iſaſcar/Se.
bulon/Dan/Joſeph/Ben Jamin/Naph.
thali/Gad/Aſſer

Die kinderen Juda zijn/Er/Onam
Sela/Die drie werden hem geboren vā.
der dochter Sua de Cananimitinne/Er
die eerste ſoon Juda was quaet voor den
HERE/daer omme doode hi hem/Tha
mar ſijns broeders wijf baerde hem Pe
rez en̄ Serah/alſo dat alle der kinder Ju B i.re.gū.xvi
da vijf waren

Die kinderen Perez ſijn Hezron en
de Hamul/Die kinderē Serah ſijn Sim
ri/Ethan/Heman/Chalcol/ Dara/ dyer
alder is vijf

Die kinderen Charni ſijn Achār die
welcke Iſrahel bedroef de/doen hi hem
aen dat verbande ontghinck/Die kinde
ren Ethan ſijn Aſaria/

Die kinderen Hezron die hem gebo
ren ſijn Jerahmeel/Ram/Calubai/Rem
wan AmmiNadab. AmmiNadab wan
Nahesson/den prince der kinderen Juda
Nahesson wan Salma/Salma wan Bo
as/Boas wan Obed.Obed wan Iſai/Iſ
ſai wā ſinē eerstē ſone Eliab. AbiNadab
dē āderē/Simea dē.iij.Nethaneel dē.iiij

den/Raddai den vijfsten/Ozem dē sesten
Dauid den seuensten/Eñ hare susteren
warē Zeruia eñ Abigail/Die kinderen
Zeruia sijn/Abisai/Ioab/Azael/die drie/
Abigail baerde Amasa/Dye vader
Amasa was Iether een Ismaelijt/Cha-
leb die sone Hezron nā Asuba tot enē wi
ue/eñ wan Ierigoth/Eñ dit zijn der sel-
C uer kind/Iesar/Sobab/eñ Ardon/Mer
doe Asuba sterf/nam Caleb/Ephrat/dye
baerde hem Hur/Hur genereerde Vri/
Vri genereerde Bazaleel

Daer na besliep Hezron die dochter
Machir/des vaders Gilead/eñ hi nam-
se doe hi tsestich iaer oudt was/eñ si baer
de hem Sebub/Sebub genereerde Iair
die hadde .xxiij. stedē indē lande Gilead/
Eñ hi nam wt dē seluē Gesur eñ Aram/
D die stedekēs Iair/daer toe Kenath met
haren dochteren/tsestich steden/dat sijn
alle kinderen Machir/des vaders Gile
ad/Na dē doot Hezron in Chaleb Ephra
ta/liet Hezron Abia sijn wijf/die baerde
hem Ashur den vader Tekoa

Ierahmeel dye eerste soone Hezron
hadde kinderen/Deh eerstē Ram/Sie-
na/Oren/eñ Ozem/eñ Ahia/Eñ Ierach
meel hadde noch een ander wijf dye hiet
Atara/die is dye moeder Onam/Maer
die kinderē des eerstē soons Ierahmeel
sijn Maaz/Iamin eñ Eker

Onam hadde kinderē/Samai eñ Ia
E da/Die kinderen Samai sijn Nadab eñ
Abisur/Dat wijf Abisur hiet Abihail/die
baerde hē Achbam eñ Molid/De kinde
ren Nadab sijn Seled eñ Appaim/ende
Seled sterf sonder kinderē/Die kinderē
Appaim sijn/Iezei/De kinderē Iezei sijn
Sesan/Die kinderē Sesan sijn Ahelai/
Die kinderē Iada des broeders Samai
sijn Iether eñ Ionathan/Maer Iether
sterf sonder kinderē/Die kinder Ionatā
sijn/Peleth eñ Sasa/dat sijn die kinderē
Ierahmeel/Sesan en hadde gheē sonen
mer dochterē/eñ Sesan had eenē Egip
schē knecht/die hiet Iarha/eñ Sesan gaf
Iarha sinē knecht/sijn dochter tot eenen
wiue/die baerde hē Athai/Athai wā Na-
than/Nathā genereerde Sabad Sabad
wan Ephlal/Ephlal genereerde Obed

Obed wā Iehu/Iehu wā Asaria/Asaria
wā Halez/Halez genereerde Elteasa El
leasa wā Sissemai/Sissemai wā Sallū/
Sallum genereerde Iekamia/Iekamia
genereerde Elisama

De kinderē Chaleb des broeders Ie-
rachmeel sijn/Mesa sijn eerste soon/dye F
is die vader Siph/eñ die kinderē Mare-
sa des vaders Hebron/Dye kinderē He
bron sijn Corah/Thapuah/Rekem/ende
Sama/Sama wan Raham/den vadere
Iarkaam/Rekem genereerde Samai/
Die sone Samai hiet Maon/eñ Maon
was die vader Bethzur.

Epha die concubine Chaleb baerde
Harā/Mosa eñ Gases/Harā wan Ga-
ses/Die kinderē Iahdai sijn/Rekem/Io
tham/Gesan/Pelet/Epha/eñ Saaph/
Maer Maecha die concubine Chaleb si
baerde Seber eñ Thierhena Eñ bairde
oock Saaph den vadere Madmana/eñ
Sewa den vader Machbena.eñ dē vad
Gibea/mer Achasa was Calebs dochter G

Dit warē die kinderē Chaleb/Hur Io.xvi
die eerste soon van Ephrata/Sobal den Judi.i.
vader Kiriath/Iearim/Salma den vad
Bethleem/Hareph dē vad Bethgadar
Eñ Sobal de vader Kiriath Iearim had
de sonen/te weten/dat halue maechscap
Manuhoth

Die maechscapē te Kiriath Iearim
warē die Iethritē/Puthitē/Sumathitē
eñ Misraitē/Vā desen sijn oor gheromē
die Zaregathitē eñ Esthaitē/De kinde
ren Salma sijn Bethleē eñ de Netopha
thitē die crone des huys Ioab/eñ de helf
te der Manahthitē vā dē Sareithe/Eñ
dat maechscap der scriuers/die te Iabes
woondē/sijn die Thiriathitē Simeathi-
ten Suchathitē dat sijn de Kinitē die ge
comē sijn vā Hamath des vaders Beth
rechab.

Dat derde Capittel

Dit sijn die kinderen Dauid die hē
tot Hebron gheboren sijn/dye eerste Am
mon vā Ahinoam die Iesreelitinne/Dye
ander Daniel vā Abigail de Carmelitin
ne/Die derde Absalom die sone Maecha
die dochter Thalmai/des conincs tot Ge
sur/Die vierde Adonia/die sone Hagith

Die vijfste Saphat Ja/vā Abital. De ses-
te Jethream vā sinen wijue Egla/Dese
ses sijn hẽ geborẽ tot Hebron Wāt hi reg
neerde aldaer seuẽ iaer/eñ ses maenden
Maer tot Jerusalẽ regneerde hi driẽder
B tich iaer

mathe.i.a Eñ dese zijn hem geborẽ te Jerusalẽ/
Simea/Sobab/Nathā/Salomo/de vie
re vāder dochter Sua der Dochter Am-
miel/Daer toe Jebehar/Elisama/Eeli-
phaleth/Noga/Nepheg/Japia/Elisama
Eliada/Eliphelet die negẽ Dat sijn alle
kinderen Dauid/behaluẽ die der concu-
binen waren/Ende Thamar was hare
C suster.

Salomo soon was Rehabeā/dyes soō
was Abia/dies soon was Assa/dyes soon
was Josaphat/dies soon was Jorā/dyes
soō was Ahasia/dies soō was Joas/dies
soon was Amasia/dies soon was Asaria/
dies soon was Jothā/dies soon was His-
kia/dies soō was Manasse/dies soō was
Amō/dies soon was Josia/Josia sonẽ wa
rẽ die eerste Johannā/die āder Joiakim
dye derde Zidekia/dye vyerde Sallum
Maer die kinderẽ Joiakim warẽ Jecha
mathe.i.b nia/dies soon was Zidekia.

Die kinderen Jechania/die geuāgẽ
wart warẽ Sealthiel/Machirā/Phada
D ia/Semeazar/Jekamia/Hosoma/Neda-
bia/Die kinderẽ.Phadaia/warẽ Zeru-
babel eñ Simei/Die kinderen Zeruba
bel warẽ Mesullā eñ Hamiania/eñ ha-
re suster Selomit/Daer toe Hasuba/O-
hel/Berichia/Hasadia Jusab Heses/dye
vijf. Die kinderẽ Hamania warẽ Platia
eñ Jesaia/dyes soon was Rephaia/dyes
zoon was Arnan/dies soon was Obadia
dies zoon was Sachania/de kinderẽ Sa
chania warẽ Semaia/Dye kinderẽ Se-
maia warẽ Hatus/Jegeal/Bariah/Nea
ria/Saphat/die sesse/Dye kinderẽ Nea-
ria warẽ Elioenai/Hiskia/Asrikam die
drie/De kinderẽ Elioenai warẽ Hodaia
Eliasib/Plaia/Akub/Johannan/Selaia
Anani die seuen

Dat.iiij.Capittel

Die kinderẽ Juda warẽ Perez Hez
ron/Charni/Hur eñ Sobal/Rea-
A ia die soon Sobal wā Jahath/Jahath ge
nereerde Ahumai eñ Lahad Dat sijn die
maeschappẽ der Seraegathitẽ/eñ Elle or
die vader Ethā/Jesreel Jesma/Jedbas
eñ hare suster/Hazelelponi/Eñ Pnuel/
die vaer Gedar/eñ Eser die vader Husa
dat sijn die kinderẽ Hur des eerstẽ soons
Ephratha des vaders Bethleem Ashur
die vader Thekoda hadde twee wiuen/
Hellea eñ Naera Eñ Naera baerde hẽ A B
husam/Hepher/Themini/Ahastari/dat
sijn die kinderẽ Naera/Maer die kinde-
ren Hellea warẽ Zereth/Jezehar ende
Ethnā/Koz wā Anub eñ Hazobeba ende
die maescap Aharhel/des soons Harum
maer Jaebez was heerlijcker dan sijne
broeders ende sijn moedere hiet hem da
re om Jaebez Wāt si sprac Jc heb hẽ mz cā
mer oft wee gebaert Eñ Jaebez riep dẽ
God Jsrael aẽ eñ sprac Jst dat ghi mi see-
ghent eñ mine palen vermeerdert/eñ u
hant met mi is/eñ ghi mettẽ oeuele also
doet/dat het mi niet en becommere of en
verdrucke/Eñ God liet comẽ dat hy badt

Chalub der broeder Suha genereer
de Mehir/die is die vader Esthō/Esthō
wā Berrapha/Passeah Eñ Tehinna dẽ
vader der stadt Nahas/Dat sijn die man
nen van Recha. Die kinderẽ Kenas wa
ren Athniel eñ Seraia. Die kinderẽ Ath C
niel waren Hathath

Eñ Meonothai wan Aphra. Eñ Se-
raia genereerde Joab den vader Geha-
rasim/wāt si warẽ timmerlieden Maer
die kinderẽ Chaleb des soons Jephune
waren Jru/Ela/eñ Naam. die kinderen
Ela waren Kenas/Die kinderen Jeha-
leleel waren Siph/Sipha/Thiria ende
Asareel/Die kinderẽ Esra warẽ Jether
Mered/Epher eñ Jalō eñ Thahar met
Mirsam/Samai/Jesbah/den vader Es
themoa/eñ zijne wijf Judi Ja baerde Je-
reth den vader Sedor/Heber den vader
Socho Jekuthiel den vader Sanoah dat
sijn die kinderẽ Bithia/die dochter Pha
rao die Mared nam/Dye kinderen des
wijfs Hodi Ja/die suster Naham des va
ders Regila/waren Hagarim/eñ Estho
moa/die Maechathijt. Die kinderen Si
mō warẽ/Ammō/Rinna/eñ Benhanan D
Thewlō, Die kinderen Jesei warẽ So-

heth eñ die Gen Soheth

Die kinderē Sela des soõs Juda wa
rē/Er die vader Lecha/Laeda die vader
Maresa/eñ die maechscap der lijnē we.
vers onder dē huyse Asbea/daer toe Jo.
kim eñ die mannē vā Cosebo/Joas/Sa.
raph/die huys heerē warē in Moab/eñ
woõdē te Lahē/eñ Hadebarin Athikim
Si warē potbackers eñ woonden onder
plantē eñ thuynē bi dē coninck tot sinen
wercken/ende quamen ende bleuen al.
daer.

Dat vijfste Capittel.

A
DIe kinderē Simeon warē/Neni.
uel/Jamin/Jarib/Serab/Saul/
dies soon was Misma/Die kinderē Mis
ma waren Hamuel/dies soon was Za.
chur/sijn soon was Simei/Simei hadde
sestien sonē/eñ ses dochterē/eñ sijne broe.
ders en haddē niet veele kinderē/Maer
alle haer maechschap en vermeerderde
hair niet/als die kinderen Juda/Si woõ
den tot Gerseba/Molada/Hazar/Sual/
Bilba/Ezem/Tholad/Bethuel/ Harma
B Siklag Beth/Marchaboth/Hasarsusiz
Beth/Birei/Saarain/dit warē hair ste
den tot den coninck Dauid toe/Daer toe
hare dorpē bi Etã/Am/Rimmon/Tochē/
Asan/die vijf stedē/eñ alle dorpē ope ront
om dese stedē laghen/tot Baal tot/dat is
haer woninghe eñ haer maechschap on.
der hen lieden

Eñ Mesobab/Jamlech/Josa die zoõ
Amasia/Joel/Jehu die sone Jeschibia de
soon Seraia des soõs Asiel/Elioenai Jae
coba/Josohaia/Asaia/Adiel/Jsmeel/ende
Benaia/Sisa die zone Siphei/des soons
Alon/des soõs Jedaia/des soons Zimri/
des soõs Zemaia/Dese wordē vermaer.
de vorsten in haren gheslachtē/des huys
haerder vaders/ende si deelden hen nae
haerder menichten.

Eñ si trockē wech dat si tot Gesor sou
C den comē tot tegent oosten toe des dals
op dat si weide zoudē soecken voor haer
scapē/Eñ vonden vette eñ goede weide
eñ een lant/wijt vā ruymtē/stille/eñ rijc

Wãt te vorē woondē die vã Ham aldaer
Eñ die nu met namē bescreuen zijn qua
mē totter tijt Hiskia des conincks Juda
eñ sloegē hare tabernaculē die aldaer ge
uonden worden/ende verbandense tot
dezen daghe toe/ende woonden in hare
plaetse/Want aldaer waren weidē voor
scapen

D
Oock ghinghen van hen wt/die kin.
deren Simeon/vijf hondert mannē tot.
ten gheberchte Seir/met haren ouerstē
Platia/Nearia/Rephaia/eñ Vsiel/dē kin
derē Jesei/eñ sloeghē die ouergheble ue.
ne eñ ontlopers der Amalekiten/ende si
woondē aldaer tot op desen daghe toe.

Dat seste Capittel

A
DIe kinderen Ruben des eersten ge. xlix. g.
soons Jsrahel/wãdt hi was de eer exodi. vi. b
ste zoõ, Maer om dat hi zijns vaders bed nu. xxvi. a.
de veronreinichde, zo wert sine eerste ge
boorte den kinderē Joseph des zoons Js.
rael gegeuen/ende hy en wert niet ghe
rekēt totter eerster geboorte/Wãt Juda
die machtich was onder sinen broederen
dien werdt dat prinschap ofte vorstschap
ghegheuen/voor hem/ende Joseph ope
eerste gheboorte/Aldus sijn nu die kinde
ren Ruben des eersten soons Jsrael/Ha
noh/Pallu/Hezron/eñ Charni

Die kinderē Johel waren Semaia/
sijn soon was Gog sijn soon was Simei/
sijn soen was Micha/zijn zoon was Rea.
ia/zijn zoon was Baal/zijn zoon was Be.
era/den welcken Thigleth Pilnesser die
coninc vã Assirien wech geuãghen leyde
Eñ hi was een prince onder die Rubeni
ten/Maer sine broeders onder sinen ge
slachten/als si onder hare geboerten ge
rekent worden/hadden si tot hoofden Je
iel/ende Sacharia

B
Ende Bela die zone Asan/des zoons
Joel/die woonde tot Aroer/eñ tot Nebo
ende Baal Meon toe/Ende woonden te
ghen dat oosten tot datmen comt aen die
woestine aẽt water Phrach/Wãt haers
vees was vele inden lande Gilead

Eñ inder tijt Saul/voerden ſi oorloge
tegē die Hagaritē/dat de gene vielē wt
haer hant/eñ woondē inder geender ta.
bernaculē tegē dye gheheele ooſten ſide
Gilead

Doen die kinderē Gad woondē tegē
hen ouer indē lāde Bazā/tot Salcha toe
Joel die principaelſte/eñ Saphan die an
dere/Jaenai eñ Saphat te Baſan/Ende
hare broeders des huis haerder vaders
warē/Michael/Meſullam/Seba/Jorai
Jaecan/Sia eñ Eber/die ſeuē/Dit ſijn de
C kinderē Abihail/des ſoōs Huri/des zoōs
Jaroah/des zoōs Gilead/des zoons Mi.
chael/des ſoons Jeſiſai/des zoons Jahdo
des zoons Bus/Ahi die ſone Abdiel/ des
zoons Gum/was eē ouerſte inden huiſe
haerder vaders/eñ woondē tot Gilead
in Baſan/eñ in harē dochteren/eñ in ha
re voorſtedē Saron tot aē haerder eindē
Deſe wordē al gerekent inder tijt Jothā
des conincs Juda/eñ Jerobeam/des co.
nincs Jſrael

Die kinderē Rubēn/dye Gaditen des
haluē ſtās Manaſſe wat ſtrijdtbaer mā
nen warē/die ſcildē eñ ſweerdē voerden
eñ bogē geſpānē conſtē eñ die ſtridē con.
ſten/dier was vierenveertich duſent/eñ
ſeuē hondert eñ tſeſtich/die int heyr troc
ken/Eñ als ſi ſtredē tegē die Hagariten
holpē hen Jetur/Naphes eñ Nodab/en.
de gauē dye Hagaritē in hare handē eñ
allet dat met hen was/Want ſi riepē tot
God indē ſtrijdt/eñ hi liet hē verbidden/
want ſi betroudē hē/Eñ ſy voerdē wech
haer vee/vijf duiſent kemelē/twee hōdt
eñ vijftich duſent ſcapē/twee duiſent eze
len/Eñ hondert duſent menſcē ſielē/wāt
daer vielē vele gewonde/Want dē ſtrijt
was vā Gode/Eñ ſi woōdē in hair plaet
ſe totter tijt toe doē ſi geuangē wordē

Maer die kinderē des halnē ſtās Ma.
naſſe woondē indē lande vā Baſan aen/
tot Baal Hermon/eñ Senir eñ dē berch
D Hermon/haerder was vele/Eñ deſe wa
ren die hoofdē des huis haerder vaders
Epher/Jeſei/Eliel/Aſriel/Jeremia. Ho.
dawia/Jahdiel/machtige degelike man.
nē eñ vermaerde hoofdē indē huſe haer
der vaders

Eñ als ſi hen aē den God haerder va.
ders vergrepē oft ontgingē/eñ hoereer
dē na dē afgodē der volckē indē lāde/dye
God voor hē wt gheroept hadde/ſoo ver
werte die God Jſrael dē gheeſt Pul/des
conincs va Aſſyriē eñ dē geeſt Thiglath
Pilneſſer des conīcs vā Aſſur/eñ voer
de wech die Rubenitē/Gaditē/eñ dē hal
uen ſtā Manaſſe/eñ brachtſe tot Halah/
eñ Habor/eñ Hara eñ aēt watere Goſan
tot deſen dage toe A

Dat.vij.Capittel.

DJe kinderē Leui waren/Gerſon/
Kahath/eñ Merari/Dye kinde
ren Kahath waren/Amrā/ Jizehar/ He.
bron/eñ Vſiel/Die kinderē Amrā warē
Aaron/Moiſe eñ Miriā/Die kinderē A
aron warē Nadab/Abigu/Eleaſar/ende
Jehamar.

Eleaſar genereerde Pinehas wā Abi
ſua/Abiſua wā Buki/Buki wā Vſſi/Vſſi
wā Serahia/Serahia genereerde Me
raioth/Meraioth genereerde Amaria/
Amaria wā Ahitob/Ahitob wā Zadok/
Zadok wā Ahimaaz/Ahimaaz wā Aſari
a/Aſaria wā Johanan/Johanan wā Aſa
ria/diē die prieſter was inden huyſe dat B
Salomo timmerde te Jeruſalem

Aſaria wā Amaria/Amaria wan Ahi
tob/Ahitob wā Zadok/Zadok wā Sal.
lum/Sallum wā Hilkia/Hilkia wā Aſa
ria/Aſaria wan Jozadok/maer Jozadok
wert mede wech geuoert/doē die HE
RE die kinderen Juda eñ Jeruſalē door
Nebucadnezar wech geuangen liet voe
ren

So ſijn nv die kinderē Leui deſe/Ger
ſon/Kahath/Merari/So hieten die kin
deren Gerſon/Libni eñ Semei Maer de
kinderen Kahath hieten Amram/Jeze.
bar/Hebron ende Vſiel. Die kinderen
Merari hieten Maheli ende Muſi/dat
ſijn die geſlachten der Leuiten onder ha
ren vaderen oft familien

Gerſons ſoō was Libni/dyes ſoō wās
Sima/dies ſoon was Joah/dies ſoō was
Jddo/dies ſoō was Serah/dies ſoō was
Jeathra/Maer Kahats ſoō was Ammi
nadab/dyes ſoon was Korah/dyes ſoon

was Assir/dies soon was Thahath.dyes
soon was Vriel/dies soon was Vsia dies
soon was Saul.
Die kinderẽ Elkana Amasai eñ Ahi-
moth/dyes soon was Elkana/dyes soon
was Elkana van Zoph/dies soon was
Nahath/dies soon was Eliab/dies soon
was Jerohã/dies soõ was Elkana/dyes
C soon was Samuel/die eerste gheborene
was Seni/eñ Abiia
Merari soon was Maheh/dies soon
was Libni/dies soon was Simmei/dies
soon was Vsa/dies soõ was Simea dies
soon was Haggia/dies soon was Asaia
Dit sijnse die Dauid stelde te singen/
indẽ huse des HEREN daer dye arcke
ruste eñ diende voor die wooninghe des
tabernakels des getugenis met singen
tot dat Salomo dat huis des HEREN
timmerde te Jerusalẽ/eñ stondẽ na haer
wise aẽ hare officie of dienste eñ dit sijnse
die daer stondẽ eñ haer kinderẽ. Vãden
kinderẽ Kahath was Hemã die sanger
die sone Joel/des soõs Samuel/des zoõs
Elkana/des soons Jerohã/des soons E-
liel/des soõs Thoal/des soons Zuph des
soons Elkana/des soons Mahath/des
soõs Amasai/des zoõs Elkana/des zoõs
Joel/des zoons Asaria/des zoõs Zepha-
nia/des zoons Thahath/des soons Assir
des soons Abliassaph/des zoons Korah/
des soõs Jezehar des zoons Kahath/des
zoõs Leui/des zoons Israel

Eñ sine broeder Assaph stont tot sijn
der rechter sidẽ/eñ die Assaph was eene
sone Berechia/des soons Simea/des so-
nes Michael/des soõs Maesia/des soõs
Malchia/des soons Athni/des soons Se-
rah/des soõs Adaia/des soõs Ethan/des
soõs Sima/des soõs Simei/des soõs Ja-
hath/des soons Gerson/des soõs Leui.

D Maer hare broeders die kinderẽ Me-
rari/stondẽ ter slincker sidẽ te weten E-
than dye sone Kusi/des soons Abdi/des
zoons Malluch/des zoons Hasabia/des
zoons Amasia/des zoõs Hilkia/des zoõs
Amzi/des zoons Bani/des zoõs Samer
des soons Maheli/des zoons Musi/des

soons Merari/des soons Leui.
Hare broeders die Leuitẽ/warẽ ghe-
stelt tot alderley dienst aẽ der wooninge
des huys des HEREN. Aaron eñ sijne
sonen warẽ int officie om aẽ te steken op
tẽ outaer des brantoffers/eñ op dẽ roock
outaer/eñ tot alderhãde werc indẽ alder
heilichstẽ/eñ om te versoenen Israel/so
Moise die knechte Gods gebodẽ hadde.

Dit sijn de kinderẽ Aaron/Eleazar/
zijn sone was Pinehas/sijn sone was Abi
sua/zijn sone was Buki/sijn sone was Vsi/
zijn sone was Serahia/zijn sone was Me
rahioth/zijn sone was Amaria/zijne sone
was Ahitob/zijn soõ was Zadok/zijn so-
ne was Ahimaaz
Eñ dit is hare wooninge eñ hare be- E
sittinge/in harẽ palen/te wetẽ die kinde
re Aaron des geslachs der Kahathiten/
Want dat lot viel hen/Eñ si gauen hen
Hebron indẽ lãde Juda/ende der seluer
voorsteden rontomme/Maer dat acker
velt der stadt ende hare dorpen gauen si
Chaleb den sone Jephonne/Soo gauen
si nu den kinderen Aaron die vrije stedẽ
Hebron ende Libna/met harẽ voorstedẽ
Jather eñ Esthemoa/Hilẽ/Debir/Asan
ende Bethsemes met haren voorsteden
Ende wt den stam Ben Jamin/Geba A-
meleth/ende Anathoth/met haren voor
stedẽ.also dat alder stedẽ in hare geslach-
te dertien waren
Maer dẽ anderen kinderen Kahath
van haren ghesiachte/verchreghense wt
den haluen stamme Manasse/door tlodt
thien steden/Den kinderen Gerson van
haren ghestachte/ghewoorden wt den stã
me Issachar/ende wt den stamme Asser/
ende wt den stamme Naphthali/ende
wt den stamme Manasse in Basan der-
thien steden. Den kinderen Merari vã
haren ghestachte/ghewoorden doort dtlot
wt den stamme Ruben/ende wt den stã-
me Gad/ende wt den stamme Sebulon
tweelf steden

Ende die kinderen Israhel dye gauẽ
den Leuiten oock steden met haren voor
steden/te wetene dore dat lodt/wt den F

stamme der kinderẽ Juda.eñ wt den stã
me der kinderẽ Simeon.eñ wt den stam
me der kinderẽ Ben Jamin.die stedẽ die
si met mannẽ bestẽdẽ of noẽdẽ Maer dẽ
geslachte der kinderẽ Kahath gewordẽ
stedẽ haerder palẽ/wt dẽ stam Ephraim
So gauẽ si nv hen/dẽ geslachte der ã-
dere kinderẽ Kahath/die vrye steden Si
chem optẽ gheberchte Ephraim Geser/
Jakmeã/Bet Horon/Aialon/ende Gath
Rimon met harẽ voorstedẽ Daer toe wt
dẽ haluẽ stam Manasse/Amer eñ Viliã/
met harẽ voorstedẽ/Maer den kinderen
Gerson/gauẽ si wt dẽ geslachte des hal-
uen stãs Manasse Golan in Basan/ende
G Astharoth met harẽ voorstedẽ.Wt dẽ stã
me Jsaschar/Kedes.Dabrath/Ramoth/
eñ Anẽ.met harẽ voorstedẽ.Wt dẽ stam-
me Asser.Masal/ Abdon/ Hukok eñ Re-
hob/met harẽ voorstedẽ Wt dẽ stã Naph
thali/Kedes in Galilea/Hammõ eñ Ki-
riathaim met harẽ voorstedẽ
Dẽ anderẽ kinderẽ Merari gauen sy
wt dẽ stãme Sebulon/Rimono eñ Tha-
bor/met harẽ voorstedẽ.Eñ ouer geen si
de der Jordanẽ tegẽ Jeriho/tegẽt oosten
aẽ die Jordane.wt dẽ stãme Ruben/Be-
zer inder woestinẽ.Jahza/Kedemoth eñ
Mepaath met harẽ voorstedẽ/wt dẽ stã-
me Gad/Ramoth in Gilead/Mahana-
im/Hesbõ/eñ Jaeser met harẽ voorstedẽ

Dat.viij.Capittel

A Die kinderen Jsaschar die waren/
Thola/Pua/Jasub/eñ Simrõ die
viere/Die kinderẽ Thola warẽ/Vsi/Re-
phaia/Jeriel/ Jahenai/Jebzã eñ Samu-
el/hoofdẽ indẽ huse haerder vaders van
Thola/eñ machtige liedẽ in harẽ geslach
te int getal tot Dauids tidẽ tweentwin-
tich duzent eñ seshondert/Die kinderen
Vsi warẽ Jesrahia Eñ die kinderẽ Jesra
hia waren Michael/Obadia/Joel eñ Je
sia die viue eñ warẽ alle hoofdẽ/Eñ met
B hẽ onder harẽ geslachte indẽ huise haer
der vaders warẽ gewapẽt heyrvolc tot-
ten stride.xxxvi.dusent/wãt sy haddẽ ve
le wiuẽ eñ kinderẽ/Eñ haer broeders in
allẽ geslachtẽ Jsaschar/machtige lieden
werẽ seuenẽtachtẽtich dusent.eñ wordẽ
alle ghereken.

Die kinderẽ Ben Jamin warẽ Belai/
Secher/eñ Jedieel die driema er die kin
derẽ Bela waren/Ezbon/Vsi/Vsiel.Je-
rimoth eñ Jri/die viue hoofdẽ indẽ huy
re der vaders/machtige liedẽ/eñ werdẽ
gerekent.xx.dusent eñ vierendertich
Die kinderẽ Becher warẽ Semira/
Joas/Eleazar/Elioenai/Amri/Jerimot
Abia/Anathoth/eñ Amalech/die warẽ al C
le kinderẽ Becher/eñ werdẽ gerekẽt in
haren geslachten na den hoofden inden
huse haerder vaders/machtighe lieden/
twintich dusent eñ twee hõdert/De kin
deren Jedieel warẽ Bilhan/Bilhãs kin
deren warẽ Jeus/Bẽiamin/Ehud/Cna
ena/Sethan/Tarsis/ende Ahisahar/die
waren alle kinderen Jediel/hoofdẽ der
vaders/machtige lieden/seuentien duy
sent twee hondert/die wt trockẽ int heyr
ten stride.Eñ Supim eñ Hupim waren
kinderẽ Jr/Husim warẽ kinderẽ Aher/
Die kinderen Naphthali warẽ Jah- D
ziel/ Gumi Jezer/ ende Sallum/ kinde-
ren van Bilha
Die kinderen Manasse syn dese/Esri
el/den welckẽ baerde Aramia syn concu
bine/Hi wã Machir den vader Gilead/
Eñ Machir gaf Hupim eñ Supim wy-
uen/eñ zyn suster hiet Maecha.Syn an
der soon hiet Zelahedad/ hadde dochte-
ren Eñ Maecha dat wyf Machir baer-
de eenen sone/dyen hyet si Perez.eñ syn
broeder hiet Sares.eñ des seluen sonen
waren Vlam eñ Rakem.Vlãs soõ was.
Bedam.Dat syn de kinderẽ Gilead des
soons Machir.des soons Manasse.ende
sine suster Molecheth baerde Ishud.A
bieser eñ Machela/Eñ Semida hadde
dese kinderen.Ahean.Sichen.Likhi en-
de Aniam E
Die kinderen Ephraim wãren dese
Suthelah dies sone was Bered dies soõ
was Thahath dies soõ was Eleada dies
soon was Thahath dies soõ was Sabad
dies sone was Eser eñ Elead.eñ die mã
nen tot Gath die binnen lansche.inden
lande doodense.om dat si af getrockẽ wa
ren haer vee te nemen.ende haer vader
Ephraim droech langhen tyt rouwe.en
de syn broeders quamẽ om hẽ te troostẽ.

Eñ hi besliep sijn wijf ende si wort be
vrucht ende baerde eenen sone dien hiet
hi Bria/om dattet in sinen huyse qualick
toe ginck. Sine dochter was Seera/dye
timmerde dat nederste eñ ouerste Beth
horon/ende Vsen Seera Dies soon was
Repháh eñ Reseph/dies soon was The.
lah dies soon was Thahā/dies soon was
Laedan.dies soon was Ammihud/dies
soon was Elisama.dies soon was Num.
dies soon was Josua

Eñ haer haue ende wooninghe was
F Bethel met haren dochteren eñ teghen
oosten Naeran/ende tegent westen Ge.
ser/ende hare dochteren/Sechem/eñ ha
re dochteren tot Aia toe ende hare doch.
teren/ende aen den kinderen Manasse
Beth/Sean ende hare dochteren/The.
nach ende hare dochteren/Megiddo eñ
hare dochteren/Dor eñ hare dochteren/
In desen woonden die kinderen Joseph
des soons Israels

Die kinderen Asser waren dese Jem
G na/Jeswa/Leswi Bria ende Serah hare
suster/Die kinderen Bria warē/Heber
eñ Malchiel dat is die vader Birsawith
Heber wan Japhleth/Somer/Hotham
ende Suah haer suster/Die kinderē Ja.
phleth waren Passah/Bimehal/ende As
wat/dat waren die kinderen Japhleth/
Die kinderen Somer warē Ahi/Ragha
Jeuba/eñ Aran/Ende die kinderē sijns
broeders Helem waren/Zophah/Jem.
na/Seles ende Amal/Die kinderen Zo
pha warē Suah/Harnepher Sual Be.
ri/Jemra/Bezer/Hod/Soma/Silsa/Je.
thran/ende Beera/Die kinderē Jether
waren Jephunne Phispa/ende Ara/De
kinderen Olla waren Arah Haniel ende
Risia/Dese waren alle kinderen Asser/
hoofden int huys der vaderen wt gelese
ne/machtighe lieden ende hoofdē ouer
princen/ende worden gerekent int heyr
totten strijde/in haren getale sesentwin
tich duysent mannen

Dat.ix.Capittel

A Beniamin wan Bela sinen eerstē
sone/Asbal den anderen/Ahrah

den derden/Noha den vierdē/Rapha dē
vijfsten/Eñ Bela hadde kinderen Addar
Gera/Sphuphan eñ Huram

Dit sijn de kinderē Ehud die der hoof
dē warē der vaderē dē borgerē te Geba/
eñ trockē wech tot Manahath/te wete.
ne Naemā/Ahia/eñ Gera/die selue voer
dese wech/eñ hi genereerde Vsa/eñ Ahi
hud/eñ Seharaim wā inden lande Mo
ab(doen hi die gene vā hē gelatē hadde)
vā Husim/eñ Baera sinē wijuen/Eñ hi
wan aen Hodes sine wijf/Jobab/Sibia/
Mesa/Malcham/Jeuz/Sachia/eñ Mir
ma/dat sijn sine kinderen hoofden der
vaderen/of in haren familien B

Aen Husim wā hi Abitob eñ Elpaal/
Maer die kinderē Elpaal waren/Eber
Miseam eñ Samed/Dye selue timmer
de Ono eñ Lod eñ hare dochterē/Ende
Bria eñ Sama/warē hoofdē d' vaderen
onder dē borgerē te Aialon/Si verdrevē
dye tot Gath sine broeders Sasak/Jero.
noth/Sebadia/Arad/Ader/Michael/Jes
par eñ Joha/dat sijn kinderen Bria. Se.
badia/Mesullam/Hiski/Hebor/Jesme.
rai/Jestia/Joab/dat sijn kinderen Elpa.
al/Jakim/Sichri/Sabdi/Eloenai/Siltai
Eliel/Adaia/Braia eñ Simrath/dat sijn
die kinderen Semei/Jespan/Eber Eliel
Abdon/Sichri/Hanan/Hanania/Elam
Anthothia/Jephdeia eñ Pnuel/dat sijn
die kinderen Sasak/Samserai Seharia
Athalia/Jaeresia/Elia/ende Sichri Dz
zijn kinderen Jerohā/dat zijn die hoofdē
der vaderē haerder geslachtē die woēdē
te Jherusalē/Maer tot Gibeon woonde
die vader Gibeō.ende sijn wijf hiet Ma
echa/eñ sijn eerste soon was Abdon/Sur/
Kis/Baal/Nadab/Gedor/Ahio ende Se C
cher Mikloth wā Simea/Eñ si woondē
teghen haer broeders ouer te Jerusalē.
metten haren/Ner genereerde Kis Kis
wan Saul/Saul wan Jonathā/Melchis .re.vij. a.
ua/Abinadab/ende Esbaal/Die sonē Jo
nathan waren Meribaal/Meribaal wā
Micha/De kinderē Micha warē Pithō

Melech/Tharrea/eñ Ahas/ Ahas wan
Joadda/ Joadda wã Alemeth/Asmauet
eñ Simri/Simri wan Mosa/Mosa wã
Simea/dies soon was Rapha/dies soon
was Eleasa/dies soõ was Azel/Azel had
de ses sonẽ/die hietẽ Esrikã/Bochru/Jes
mael/Seraia/Abadia/Hanan/die warẽ
alle sonen Azel/Die kinderen Ezek sijns
broeders warẽ/Vlam/sijn eerste soon/Je
us/die ander/Elipheleth/die derde/De
kinderẽ Vlã warẽ machtige liedẽ/eñ ge
scict met bogẽ eñ haddẽ vele sonẽ eñ soõs
sonẽ/hondert eñ vijftich/Die sijn alle vã
den kinderen BenJamin.

Dat.x.Capittel

A ENde dat geheel Jsrael wert ghere
kent/eñ siet/si sijn bescreuẽ inden
boecke der coningẽ Jsrael eñ Juda/ende
nv wech geuoert tot Babel/om haerder
misdaet wille/die te vorẽ woondẽ op ha
re goedẽ eñ steden te weten Jsrael/pries
ters/Leuitẽ/eñ de Nethinim/maer te Je
rusalẽ woondẽ zommige der kinderẽ Ju
da/zommige der kinderẽ BenJamin/zõ
mige der kinderẽ Ephraim eñ Manasse
te wetene wt dẽ kinderẽ Perez/des soõs
Juda/was Vthai dye sone Amihud/des
soons Amri/des zoõs Jmri/des zoõs Ba
ni vã Silom Asaia die eerste sone eñ sine
ander sonẽ/Vandẽ kinderen Serah/Je
guel/eñ sijne broeders ses hondert ende
tnegentich

B Vãdẽ kinderẽ BenJamin Sallu/die
sone Mesullam/des soõs Hodawia/des
zoons Hasnua/Eñ Jebneia dye sone Je
roham

Eñ Ela die sone Vsi.des zoõs Michri
Eñ Mesullã de sone Sephatia/des zoõs
Reguel/des zoons Jebneia/Daer toe ha
re broederẽ in harẽ geslachtẽ/negẽ hon
dert eñ sessenvijftich/Alle dese mãnẽ wa
ren hoofdẽ der vaders indẽ huse haerder
vaders.

Vãden priesteren Jedaia/Joiarib/Ja
chim/eñ Asaria die sone Hilkia/des zoõs
Mesullam/des zoons Zadok/des zoons
Meraioth/des zoõs Ahitob/eẽ prince in
C dẽ huse Gods/Eñ Adaia dye zoon Jero
ham/des zoons Pashur/des zoons Mal
chia Eñ Maesai de sone Adiel des zoons

Jahsera/des zoons Mesullã/des zoons
Messimeleth/des zoõs Jmmer/daer toe
hare broeders indẽ huse haerder vaders
duzent seuẽ hondert/eñ tsestich/gerasse
liedẽ aẽ dat werc des diensts indẽ huyse
Gods

Vãdẽ Leuitẽ wt dẽ kinderen Merari
Semaia die sone Hasub/des zoons Asri
kam des zoons Hasabia/Eñ Bakbakar
die timmermã eñ Galal/eñ Mathania
de sone Micha/des zoõs Michri/ds zoõs
Assaph/Eñ Obedaia dye sone Semaia/
des zoons Galal/des zoõs Jeduthun Eñ
Berechia die zone Assa des zoons Elka
na/die indẽ dorpẽ woondẽ der Nethepha
thithen.

Die poortiers waren Sallum/Akub/
Talmon/Ahiman met harẽ broederẽ/eñ
Sallum die ouerste/Wãt tot dier tijt toe
haddẽ aẽ die poortẽ des conincs teghent
oostẽ waer genomẽ de kinderẽ Leui met
leygers/Eñ Sallum dye zone Kore/des
zoons Abiassaph des zoons Korah/eñ zijn D
broeders wt dẽ huise zijns vads/Dye Kor
hitẽ aẽ dẽ werke des diensts/dat si soudẽ
wachtẽ aẽ dẽ dorpel des tabernakels/eñ
haer familiẽ indẽ leeger des HEREN/
dat si des ingãcs waer zoudẽ nemẽ/met
Pinehas de zone Eleasar was vorst ouer
hen/om dat de HERE te vorẽ met hem
geweest was/Sacharia die sone Mesele
mia/was bewaerder aẽ die poorte des ta
bernakels des getuigenis/Alle dese wa
ren wt gelesen tot bewaerders aẽ dẽ dor
pel/twee hondert eñ.xij. Die warẽ gere
kent in harẽ dorpẽ/Eñ Dauid eñ Samu
el die siender/stichtẽse door haer geloue
dat si eñ hare kinderẽ bewarẽ soudẽ aen
dẽ huse des HEEREN/te wetẽ aẽ den
huyse des tabernakels/dat si dyes waer
soudẽ nemen.

Sulcke duerwachters warẽ tegẽ dye
vier windẽ gestelt/tegẽ oostẽ/tegẽ westẽ
tegẽ noordẽ/eñ tegẽt suyden/maer haer
broeders warẽ op haer dorpẽ dat si daer
in soudẽ comen/elc des seuẽden daechs/ E
om altoos bi hen te sijn/Want die Leuitẽ
waren desen vyerderhanden ouersten
duerwachters betrouwt/ Ende sy wa

ren ouer die kisten eñ scatten inden huse
Goods.

Ooc bleuē si ouer/nacht om dē huyse
Gods/Want het behoorde hen toe/dat si
dē tabernakel alle morgē opē soudē doē
Eñ somige wt hen waren ouer die ghe.
reescap des diensts Wāt si droegēt ghe.
telt wt eñ in Eñ die zommige warē ghe.
stelt ouer die vaten/eñ ouer alle die heili.
ge gereescap/ouer die bloeme vādē mee.
le/ouer wijn/ouer olye/ouer wyeroock/
eñ ruecwerc/maer sommige vandē pries
E ters kinderen maecten dat rueckwerk
.Mathithia wt dē Leuitē/die eerste soō
Sallum des Korthē warē die wieroock
vaten betrout/Wt dē Kahathiten harē
broederen/waren ouer die toonbrodē te
besricken/dat sise alle Zabbathē zouden
bereyden.

Dit sijn die sangers/die hoofdē onder
die familien der Leuithē ouer die kisten
wtgescheiden/Wāt dach eñ nacht warē
si daer mede besich/dit sijn dye hoofden
der familien onder dē Liuithen in haren
G ghestachten Dese woonden te Jherusa.
lem.

Tot Gibeon woondē Jeiel/die vader
Gibeon/sijn wijf hiet Maecha ende zijn
eerste soon Abdon/Zur/Kis/Baal/Ner
Nadab/Gedor/Ahaio/Zacharia/ Miklot
genereerde Simeam/Eñ si woondē ooc
om hare broeders te Jerusalē onder den
haren/Ner wā Kis/Kis wā Saul/Saul
genereerde Jonathan/Malchisua/Abi.
Nadab/Esbaal/Die soon Jonathā wan
Meribaal/Meribaal wan Micha/Die
kinderen Micha warē/Pithon/Milech
ende Thaherea.

Ahas wā Jaera/Jaera wā Alemeth
Asmaueth eñ Simri/Simri wā Moza/
Moza wā Binea/dies soō was Rephaia
dies soon was Eleasa/dies soō was Azel/
Azel hadde ses sonē die hietē Asrikā/Bo.
chru/Jesmael/Seraia/Obadia/Hanan/
dit zijn die kinderen Azel
A

Dat.xi.Capittel.

Lxe.xxxi.b Die Philisteen stredē teghē Israel
Eñ die vā Israel vluchtē voor dye
Philisteē/eñ die verslaghene vielē opten
berch Gilboa/Maer die Philisteē hingē
hen aen Saul eñ sinē sonē achter hē/eñ
sloegē Jonathā/Abinadab/eñ Malchi.
sua die sonē Saul/Eñ dē strijt wert harc
tegē Saul/Eñ bogē scutters quamē aē
hem also dat hi vādē scutters ghewondt
wert/Doen sprac Saul tot sinē wapēdra
ger/treck v sweert wt ende doorsteect mi
daer meds/op dat dese onbesnedene niet
en comē/eñ scandelic met mi omme gaē/
Maer sinē wapēdragher en wilde niet/
want hi ontsachs hē seere/Doē nā Saul Iudi.vi.g
sijn sweert eñ viel daer inne Doē zijn wa R.xx.xxxi.b
pendrager sach dat Saul doot was/viel B
hi ooc opt sweert eñ sterf

Also sterf Saul eñ sine drie sonē/ende
sijn geheele huis te samē/Doē die mānē
Israel die indē gronde of broeke waren/
sagē dat si geulucht warē/ende dat Saul
eñ sine sonen doot waren verlietē si hare
steden eñ vluchten/Eñ quamē eñ woon
den daer inne.

Des anderē daechs quamē die Phi C
listeen/om die verslagenē wt te trecken/
eñ vondē Saul eñ sine sonen ligghē op
den berch Gilboa/Eñ trockē wt/eñ hie.
uen op sijn hooft eñ zijn wapenē eñ seynt
dent int lant der Philisteen al omme/eñ
lietent vercondighen voor haer afgoden
eñ den volcke Eñ stelden sine wapenen
int huis haers goods/eñ sine hooft schele
vestichten si aen dat huis Dagon.

Doē alle die tot Jabes in Gilead hoor
den allet wat die Philisteen Saul gedaē
hadden/maectē hen alle strijtbaer mā.
nen op/eñ namen den lichaem Saul eñ D
sijnder sonen/eñ brachtēse tot Jabes/eñ
begroeuen hare ghebeenten onder die
eycke tot Jabes/eñ vasten seuen dagen.

Alsoo sterf Saul in zijnder misdaet
die hi tegē dē HERE misdaē hadde/aē
dē woorde des HERENoz hi nz en hielt
oock dat hi der waersegster vraechde/eñ
en vraechde dē HERE niet/daer omme
doode hem eñ keerde dat coninckrijck tot
Dauid den sone Isai

Dat.xij.Capittel.

Ende geheel Israel vergaderde hē A
tot Dauid tot Hebrō eñ sprac Siet

Wi ſijn v been eñ v vleeſch Oocte vooren
doen Saul coninc was/leydede ghi Iſra
el wt/eñ in/So heeft die HERE v God
v geſprokẽ/Ghi ſult mijn volck Iſrahel
weyden/eñ ghi ſult vorſte ſijn ouer mijn
volc Iſrael/Eñ alle ouders Iſrahel qua-
men ooc totten coninc tot Hebron/Ende
Dauid maecte een verbondt met hen te
Hebron voir den HERE/Eñ ſi ſalf den
Dauid tot eenen coninc ouer Iſrael/nae
den woorde des HEEREN door Sa-
muel.

Eñ Dauid troc henẽ eñ allet volc tot
Ieruſalem(dat is Iebus)Wãt die Iebu
ſiten woondẽ indẽ lande Eñ die borgers
tot Iebus/ſprakẽ tot Dauid/Ghi en ſult
B hier niet in comẽ.Maer Dauid won dẽ
borchte Zion/dat is Dauids ſtadt.Ende
Dauid ſprac/Wie die Iebuſitẽ eerſt ſlaet
die ſal een hooft eñ ouerſte ſijn.Doen be
clomſe Ioab die ſone Seruia eerſt/ende
wert een hooftmã.Dauid woonde op de
borchte Daer af heetmẽſe Dauids ſtadt
Eñ hi timmerde de ſtadt ront omme vã
Millo aen tot altemael rondt omme/Io
ab liet die ouerbleuene in die ſtadt/leuẽ/
Eñ Dauid voere voort eñ nã toe/eñ dye
HERE Zebaoth was met hem

C Dit ſijn die ouerſte onder dẽ machti
gẽ Dauid/die hen redelic met hẽ hieldẽ
in ſinen conincrijke bi geheele Iſrael/dz
mẽ hẽ tot eenẽ coninc ſoude makẽ/na dẽ
woorde des HEEREN ouer Iſrael Eñ
dit is dat getal der machtigẽ Dauids Ia
ſabeã die ſone Hachmoni/die principaelſ
te onder dertigẽ/Hi hief ſijn ſpies op eñ
ſloech drie hondert teender reiſe

Na hẽ was Eleaſar die ſone Dodo die
Ahohite eñ hi was onder die drie machti
gen/Deſe was met Dauid doẽ ſi beſcim-
tẽ Eñ die Philiſteẽ hen daer vergadert
haddẽ tottẽ ſtrijt/Eñ daer was een ſtuc
ackers vol gerſtẽ/Eñ dat volck vluchte
voor die Philiſteẽ.Eñ ſi terdẽ middẽ opt
ſtuc/eñ beſcuddẽ dat/eñ ſloegẽ die Philiſ
teen eñ die HERE gaf een groote ſalic-
heyt.

Eñ die drie wt dẽ dertigẽ principalẽ
trockẽ af tottẽ ſteene tot Dauid in dz hol
le Adullam/Maer der Philiſteen leger
lach indẽ gronde Rephaim/Dauid was
in die borchte Eñ der Philiſteẽ volc was
op die tijt/te Bethleem Eñ Dauid wart D
luſtigende eñ ſprac Wie wil mi te drinck ij.re.xxiij.c
ken geuen vandẽ water/wt dẽ putte te
Bethleem onder die poorte/Doẽ brakẽ
die drie inder Philiſteen leger eñ putten
vã dien water wt dẽ putte te Bethleem
onder die poorte/eñ droegẽt eñ brachtẽt
tot Dauid Maer hi en wildes niet drinc
ken mair hi goot den HEERE eñ ſprac
Dat late God verre vã mi ſijn/dat ic dat
doen ſoude eñ drinckẽ dat bloet deſer mã
nẽ in haers leuens pericule/Wãt ſi heb-
bẽt met pericule haers leuens hier ghe
bracht Daer omme en wilde hijs nz drin
ken Dat deden die drie alderſterckſte

Abiſai die broeder Ioab die was
die principaelſte onder drien Eñ hi hief ſi
ne ſpies op eñ ſloech driehondert/Eñ hij
was onder driẽ berroẽt of vermaert/eñ
hi die derde heerliker dã die twee/ende E
w as haer ouerſte Maer tot aen die drie
en quam hi niet

Benaia die ſone Ioiada des ſoons Iſ
hail/vã grotẽ dadẽ vã Kabzeel Hi ſloech
twee leeuwẽ der Moabitẽ/Eñ ginck af
eñ ſloech eenen leeuwe middẽ indẽ put-
te of cuile/inder tijt des ſneeus Hi ſloech
ooc eenen egipſcẽ mã/die was vijf ellen
groot eñ hadde eene ſpieſe inder hãt als
eenẽ weefboom Maer hi ginck tot hẽ af
met eenẽ ſtock eñ nã hẽ die ſpieſe wt der
hãt eñ doodede hem met zijn eygẽ ſpies
Dat dede Benaia die ſone Ioiada ende
was beroemt onder dye vromẽ/eñ was
die heerlichſte onder dertich Maer aen
die drie en quã hi niet Dauid maecte hẽ
tot den heymeliken raedt

Die ſtrijdtbaer rueſe ſijn deſe Aſael de F
broeder Ioab Elhanã ſijns ooms ſoõ vã
ſijns vaders ſidẽ/vã Bethleem/Samoth
die Harorite/Seliz die Pelonite/Ira dye
ſone Ekes die Thekoite/Abieſer/die An-
tothite/Sebechai die Huſaſite/Ilai dye
Ahohite/Maherai de Netophathite/He
led die ſone Baena dye Netophathite/I-
thai die ſone Riba/van Gibeath der kin
deren Ben Iamin/Benaia die Pirgato
nite/Hurai vander beken Gaas/Abiel/

die Arbathite/Asmaueth/die Baherani-
te/Eliahba die Saalbonite/die kinderẽ
Hasem/des Gisoniters Jonathan die so
ne Sagedes/Harariters/Ahiam dye so-
ne Sachar des Harariters/Eliphal die
soõ Hur/Hepher de Macherathite/Ahia
die Pelonite/Hezro die Carmelite/Nae-
rai de sone Asbai/Joel de broeder Nathã
Mibehar die sone Hagri/Zelech die A-
mononite/Naberai die Berothite/wapẽ
drager Joabs des soons Zeruia/Ira de
Jethrite Vria die Hethite/Sabab die so
ne Ahelai/Adina die sone Sisa/die Rube
nite/een hooftmã der Rubeniten/eñ der
tich warẽ onder hẽ Hanã die sone Mae-
cha/Josaphat die Maehonite/Vsia dye
Asthrathite Sema eñ Jaiel/die sone Ho-
thã des Aroriters/Jediael die sone Sim
ri/Joha sijn broeder die Thiziter/Eliel de
Maheuiter/Jeribai eñ Josawia die sone
Elnaam/Jethina de Moabite/Eliel/O
bed/Jaesiel/Jaesiel van Mizobaia

Dat.xij.Capittel

A Oock quamẽ dese tot Dauid te Siklac
doen hi noch gestoetẽ was voor Sa
ul/dẽ sone Kis/Eñ si warẽ ooc onder dye
ruesen of vromẽ mannẽ die totten strijdt
holpen/eñ met boghẽ ghesciet warẽ tot
beiden handen op steenen/pilen ende bo
ghen.

Vanden broederen Saul/die wt Bẽ
Jamin warẽ/Die principaelste Ahieser
eñ Joas die kinderẽ Samaa/des Gibea
chiters Jesiel eñ Pelet de kinderẽ Asma
ueth/Baracha eñ Jehu die Anthothiter
Jesmaia/Die Gibeonite/machtich ondẽ
dertigẽ eñ ouer dertigẽ Jeremia Ja Ha
siel/Johanã/Josabad/die Gederathiter
Eleusai Jeremoth Bealia Samaria Sa
pharia/die Harophite/Elkana/Jesiia A-
sareel/Joeser/Jasabeã dye Korhiter/Jo-
ela eñ Sabadia/kinderen Jeroham van
Gedor

B Vanden Gadditẽ scheydẽ hen wt/tot
Dauid in die borcht inder woestinẽ/sterc
ke ruesen eñ crijschlieden/die spiesen eñ
degen voerdẽ Eñ haer aẽgesicht gelijck
der leeuwen/eñ snel als die rheen op die
bergẽ Die eerste Eser/die ãder Obadia
Die derde Eliab/Die vierde Masmãna

Die vijfste Jeremia/Die seste Athai/De
seuenste Eliel/Die achste Johanan/Die
negenste Elisabad/Die tiende Jeremia
Die elfste Machbanai/dese warẽ vãden
kinderen Gad/hoofdẽ int heyr/die cleins-
te ouer hondert eñ die grootste ouer dvy
sent/Die sijnt die ouer die Jordane ghin
gen inder eerster maent/doẽ hi vol was
aen beydẽ oeuerẽ/dat alle grondẽ effen C
warẽ/beyde teghen oosten ende teghen
westen.

Daer quamẽ der ooc vã dẽ kinderen
Bẽ Jamin in Juda tot der borchtẽ Dauid
Mer Dauid ginc wt tot hẽ/eñ antwoor-
de eñ sprac tot hen Ist dat ghi in vredẽ toe
mi comt eñ om mi te helpẽ/so sal mijn her
te met v sijn Maer comt ghi op liste ende
om mi tegẽ te sijn daer doch gheẽ boesheyt
aen mi en es/so sie die God onser vaders
daer inne eñ straffe dat/Maer dye geest
troc aen Amasai dẽ hooftmã onder dertigen/
V zijn wi Dauid/eñ met v houden
wijt ghi sone Jsai/Vrede/vrede si met v/
vrede si met uwẽ hulperẽ/Want v God
helpt v/Doẽ nãse Dauid aẽ eñ settese tot
hoofden ouer die crijschlieden

Eñ vã Manasse vielẽ tot Dauid/doe D
hi quam mettẽ Philisteen teghẽ coninck
Saul.tottẽ stride.eñ en holpe hem niet
Want die Philisteen lietense met raete
van hem eñ seydẽ/Waert dat hi tot sinẽ
heere Saul viel so mocht het ons onsen
hals costen Doẽ hi nu tot Ziklac troc vie
len tot hẽ vã Manasse/Adna/Josad/Je-
diael/Miahael/Josabed/Elihu/Zilthai/
hoofdẽ ouer duysent in Manasse/eñ si
hulpẽ Dauid tegẽ die crijschlieden Wãt
si waren alle geraschte ruesen/eñ wordẽ
hooftlieden ouer dat heir/Ooc quamen
alle dage sommige tot Dauid om hem te
helpẽ tot dat het eẽ groot heyr wart/als E
een heir Goods

Eñ dit es dat getal der hoofdẽ gewã-
pent totten heir die tot Dauid tot Hebrõ
quamẽ om dat coninckrijc Saul tot hẽ te
keren na den woorde des HEREN

Der kinderen Juda die spiele eñ de-
gen droegen waren ses duysent eñ acht
hondert gewapent tottẽ heir Der kinde
ren/Simeon vroeme mannẽ tottẽ heyr

seuen dusent eñ hondert/Der kinderen Leui vier duisent eñ ses hondert/Eñ Joioda dye vorste onder diē vā Aaron met drie dusent eñ seuē hondert. Zadok dye knape een vrome mā met sijns vaders huyse tweentwintich ouerstē. Der kinderen BēJamin Sauls broederē/drie duysent/wāt/tot dier tijt toe hieldē noch vele aenden huyse Saul

Der kinderē Ephraim twintich duisent eñ acht hondert vrome eñ beroēde mānē inden huyse haerder vaders Des haluē stams Manasse achtiē duisent die met name genoēt wordē/dz si quamē eñ Dauid coninc maectē. Der kinderē Jsaschar die verstādich warē alst die tijt heisschede/datmē wiste wat Jsrael doen soude/twee hondert hooftliedē eñ alle hare broeders volchden haren woorden

E Der sonē Sebulon/die int heyr trocken tottē stride gewapēt met alderhāde wapene tottē stride/vijftich duisent/hen in ordinancie te stickē eendrachtelic. Vā Naphthali dusent hooftliedē eñ met hen die scilde. eñ spiese voerdē seuenēdertich dusent ses hondert. Vā Asser die int heir trockē toeghemaect tottē stride. viertich dusent. Vā ouer geen side der Jordanen vā dē Rubenitē/Gadditē eñ dē haluē stā Manasse met alderhande wapē totten stride/hondert eñ twintich dusent

Alle dese crieschlieden/ghestelt in ordinancie quamen wt geheelder herten tot Hebron/om Dauid coninc te makē o-
G uer geheel Jsrael. Oor was allet andere Jsrael vā eender hertē/datmē Dauiden coninc soude makē/Eñ waren aldaer bi Dauiden drie dagē/atē eñ dronkē/Wāt haer broeders haddē voor hen bereit. ooc die de naeste om hen warē/tot Jsaschar toe Sebulon eñ Naphthali die brachten broot op eselē/kemelē/muylen eñ rinderen om te etene/mele/vijghen/rosinen/wijn. olie/rinderē/scapē plātept of in groter menichte/Want daer was bliscap in Jsrael

A Dat. xiiij. Capittel.

Ende Dauid hielt eenē raet mettē hooftliedē ouer dusent eñ ouer hōdert eñ met allen vorsten eñ sprac totter

geheelder gemeyntē Jsrael/Behaget v eñ ist vādē HEERE onsen God/so laet ons ouer al wt seynden tot onsen anderē broederen/in alle dē lande Jsrael eñ met hen die priesters eñ leuiten in die steden Daer si voorstedē hebben dat si tot ons vergadert werdē/Eñ laet ons die arcke ons Gods weder halen tot ons want bi den tiden Saul en vraechden wi daer nz na/Doen seyde die geheele ghemeynte men soude also doen/wandt dat behaechde alle den volcke wel

Also vergaderde Dauid dat geheele Jsrael vā Sichor Egipti aen tot darmen B
comt tot Hemath/om die arcke Gods te ij. reg. vi. a
halen vā Kiriat Jearim. Eñ Dauid troc op met gheheele Jsrahel toe Kiriat Jearim/welcke in Juda leghet op dat hi van daer op soude bringen die arcke des HEREN die op Cherubim sit/daer die name genoemt wert/eñ si lieten dye arcke Gods op eenen nyeuwen wagen voerē wt den huse Abinadab/Vsa eñ sine broeders dreuen den waghen. Maer Dauid eñ alle Jsrael speeldē voor God/wt gheheelder macht/met liedekens met harppen met psalteren/met tamborien/met cymbalen eñ met basuynen

Doen si op die placke Chidon quamē
stac Vsa zijn hant wt om die arcke te hou C
den want die rinderen scrijden ter siden ij. reg. vi. a
wt/Doen vertoornde die gramscap des HEREN ouer Vsa eñ sloech hem. om dat hi sine hant wt hadde ghesteken aen die arcke also dat hi aldaer sterf voor God Doen wart Dauid ongemoedt dat dye
HERE een vac gescoort hadde aen Vsa D
Eñ hiet die plaetse Perez Vsa/tot op de- ij. reg. vi. b
sen dach Eñ Dauid vreesde God in dien dage eñ sprac/Hoe zal ic die arcke Goods tot mi gebrengē? Daer omme en liet hy die arcke Gods niet tot hem bringhē in die stadt Dauid/mer hi keerdese int huis Obed Edom des Gathiters Alzoo bleef die arcke Gods bi Obed Edom in sinen huse drie maenden Eñ die HERE segende dat huis Obed Edom eñ allet wat hi hadde

Dat. xv. Capittel A

Ende Hiram die coninck tot Tyro ij. re. vi. a.

seinde bodē tot David en̄ cederen houte
metsers en̄ timmerliedē/dz si hē eē huys
soudē timmerē En̄ David mercte dat hē
die HERE tot eenē coninc ouer Israhel
beuesticht had/wāt syn conincrijc steech
op.om syns volcs Israels wille En̄ Da-
uid nam noch meer wiuē tot Ierusalem
en̄ wan noch meer sonē en̄ dochterē/en̄
die hē te Ierusalē geborē wordē hietē al-
so/Sammua/Sobab/Nethan/Salomo/
Iebehar/Elisua/ Eliphalet/Noga/Ne-
phep/Iaphia/Elisamma/Bael/Iada/E
liphaleth/
B En̄ doē die Philisteē hoordē dz David
tot eenē coninc gesalft was ouer ghehee
le Israel/trockē si alle op om Davidē te
soeckē/Doē dat David hoorde/troc hi wt
tegē hen/En̄ dye Philisteē quamē ende
daeldē neder indē gronde of broecke Re-
phaim/David vraechde God en̄ sprack/
Sal ic op treckē tegē die Philisteē en̄ wil
dise in mine hant geuē? Die HERE sey
de tot hē/Trect op/ic hebse in uwē hādē
C gegeuē/En̄ doen si op trocken tot Baal
Prazim/so sloechse David aldaer/En̄ Da
uid sprac God heeft mine viādē door mij-
ne hant gedeelt/so hem dat water deelt/
Daer af hietē si die plaetse Baalprazim/
En̄ si lietē hare goedē aldaer/Doē hietse
David met vier verbernen

Maer die Philisteē maectē hen weder
op en̄ dedē hen neder indē gronde of dal
En̄ David vraechde Gode noch eēs/En̄
D God sprac tot hē/Ghi en sult niet op trec
ken achter hen/maer wijct van hen dat
ghi aē hen cōt tegē die peerboomē ouer/
Als ghi dan dat ruisscē bouē op dye peer
boomē sult hoorē gaē/soo vaert daer wt
tottē stride Want God is daer voor v wt
getrockē om der Philisteē heyr te slaen/
En̄ David dede dat hē God beuolē had-
de/en̄ si sloegē dat heyr der Philisteē van
Gibeon aē/tot Gaser toe En̄ Davids na
me brac wt in allē landē/En̄ die HERE
liet vreese ouer alle heydē comen

Dat.xvi.Capittel.

A Ende hi timmerde hē huysen in die
stadt David/en̄ bereide der arckē
Gods een plaetse/en̄ bereide eenē taber
nacule ouer haer Doen ter tijt seide Da
uid Die arcke Gods en is niet te dragen
dan vandē Leuitē/Want dye selue heeft
die HERE vercoren dat si die arcke des
HEREN soudē dragē en̄ hē dienē eewe
lic/Daer omme vergaderde David dat
geheele Israel/tot Ierusalē/dat si die arc
ke des HEREN op soudē bringē aē die
plaetse die hi daer toe bereit hadde B

En̄ David bracht te samē die kinderē
Aaron/en̄ die Leuiten/Wt den kinderen
Kahath/Vriel den opperstē met sinen
broederē hōdert en̄ twintich/Vvt dē kin
derē Merari/Asaia/die ouerste met sinē
broederē twee hondert en̄ twintich/Vvt
dē kinderē Gerson Ioel die ouerste met
sinen broederen hondert en̄ dertich/Vvt
den kinderē Elizaphā Semaia die ouer
ste met sinē broederen twee hondert/wt
den kinderen Hebron Eliel dye ouerste
met sinē broederen/tachtentich Vvt den
kinderen Vsiel/Amminadab de ouerste
met sinen broederen hondert en̄ tweelf/

Ende David riep Zadok ende Abia-
thar die priesteren/en̄ die leuiten/te we-
tene Vriel/Asaia/Ioeh/Semaia/Eliel/
Amminadab/en̄ sprac tot hen/Ghi sijt de
hoofdē der vaďs ondě dē leuitē/so heiliget
v nv/en̄ uwe broeders/dat ghi dye arcke
des HEREN des Gods Israhel opbrin
ghet/daer ickt haer berept hebbe/Want
te voren doe ghi daer niet tegēwoordich
en waert/dede dye HEERE onse God/
eene rete oft delinge onder ons/daer om
dat wi hem niet en sochtē/soo het behoirt
Also heilichden hen die priesters ende le-
uiten/dat si die arcke des HEREN des
Gods Israel op soudē bringhen En̄ dye
kinderen Leui droeghen die arcke Gods
des HEEREN op haer scouderen met C
den hantboomen daer aen/ghelijc Moy
se gheboden haddde na den woorde des
HEEREN

Ende David sprac tottē ouerstē der
leuiten/dat si haer broeders tot sangers
souden stellen/mit psalterē/herpen ende
hellen snaren spelen/ende cymbalen/dat
si luyde souden singhen en̄ met bliscappē
Doen stelden die leuiten/Heman den so
ne Ioel/Ende wt sinen broederē Assaph

den sone Berichia/Eñ wt den kinderen Merari haren broederen/Ethan dē soō Kusaia/eñ mz hen hare broeders des an deren deels/te wetene Zacharia/Jasiel Semira/Moth/Jehiel/Unni/Eliab Be naia/Maeseia/ Mathithia/Elipheleria Mikneia Obed Edō Iriel die doorwach ters/Wāt Heman/Assaph/eñ Ethā wa ren sangers met eeren cymbalē om hel le te clincken. Maer Zacharia Asiel Se. mira/Moth/Jehiel/Umri/ Eliab/Mae seia eñ Banaia met psalters/totten/Ala moth/ Mathithia/ Eliarleia/ Mikneia/ Obed Edom/Jeiel eñ/Asasia met harpē inder hoochte ouer hen Chenā Ja/der Le uiten ouerste die zācmeester dat hise sou. de onderwijsen te singē wāt hi was ver. standich.

Eñ Berichia eñ Elkana warē duer. wachters der arckē/Mer Zachania Jo. saphat/ Nethaneel/ Amasai/ Zacharia/ Benaia/Elieser die priesters bliesen mz trompetten voor die arcke Gods/Eñ O bed Edom eñ Jehia warē door wachters

D der arcken

reg.vi.a Also gint David eñ die outers Jsra el/eñ die ouerste ouer dusendē/op/om de arcke des verbonts des HEREN te ha len wt dē huse Obed Edom met blijsca.

pa.xxij f pē/Eñ doē God dē Leuitē halp/die de arc

regū: vi: ke des verbonts des HEREN droegē offerde mē seuen varrē/eñ seuē rammē/ Eñ David hadde eenē lijnē roc aē/daer toe alle Leuitē die de arcke droegē eñ die sanghers eñ Chenania die ouerste des sancs/met dē sangers/Oock hadde Da. uid eenen lijnē lijf roc aen/Also bracht dz geheele Jsrael die arcke des verbontds des HEREN op met iuychtē/basuynē/ trompetten eñ hellē Cimbalē/met psal. teren eñ harpen

Als nu die arcke des verbonts des HEREN in die stadt David quam sach Michal die dochter Saul ter venster wt eñ doen si dē conint David sach huppelē ende spelen/verachte si hem in haer her te.

Dat.xvij.Capittel.

A Ende doē si die arke Gods in brach ten/zo steldē sise indē tabernacule/

dien haer David op gerecht hadde/Eñ offerden brantofferē eñ door offerē voor Gode/Eñ doe David die brātofferē ende doorofferē volleynt hadde/zo gebenedide hi dat volc indē name des HEREN/eñ deelde elckē in Jsrahel/beyde mannē eñ vrouwē/een stuck broodts/ende vleesch eñ soppe

Eñ hi stelde voor die arcke des HE. REN somige Leuitē tot dienaers/dat si dē HERE dē God Jsrael/prisen. danckē eñ louē soudē/te wetē Assaph dē eersten Zacharia dē āderē/Jeiel/Semira/moth Jehiel Mathithia Eliab Benaia Obed Edom/eñ Jeiel met psalterē eñ harpen/ met Assaph met hellē cymbalē Benaia eñ Jehasiel die priesterē/met trompettē altoos voor die arcke des verbōts Gods

In die tijt bestelde David tē eerstē dē HERE te dancken door Assaph eñ sine broeders B

Dancket dē HERE roepet sinē na psalm c:iiij me aē/maect condich onder den xxxij a volcken/zijn doen ofte daet

Singet/spelet eñ dichtet hē/vā allē sinē wonderlichedē/looft sinē heiligē na me/Dat herte der geenre die dē HE. RE soecken verblide hem

Soect den HERE eñ sine starcheit/ soect zijn aēsicht altoos/gedēcket zijnder wōderlichedē/die hi gedaē heeft/zijnder wonderlijcker teekenē eñ oordelen sijns monts.

Ghi saet Jsrael zijs knechts/ghi kin derē Jacob zijns wtuercorens/Hi is dye HERE onse God/zijn oordelē zijn in allē landen.

Gedēct eewelic zijns verbōts/wat hy gebodē heeft/in duzēt geslachtē Dz hi ge maect heeft mz Abrahā eñ zijns eets aen Jsaac

Eñ hi stelde Jacob tot eenē recht/eñ Jsrael tot eenē eewigē verbōt Eñ sprack Jc wil v dat lāt Canaā geuē/dz snoer ws erf deels

Doe si noch weinich warē int getal/eñ cleyne eñ vreemdelingē daer inne

Eñ si trockē vāden eenē volc tottē an. psalm c:iiij deren/eñ wt eenē coninckrijcke tot eenen psalm xxiij anderen volcke.

Hi en liet hen nyemant schade doen/
C eñ strafte coninghen om harē wille/En
tast mine gesalf de niet aē eñ en wet niet
quaets aē mine propheten

Singet dē HERE alle lant/vercon-
diget dagelicx syn heyl/vertelt onder de
heydenen zyn heerlicheit/eñ onder den
volckē syn wonderlicheden

Wāt dye HERE is groot/eñ wter
matē looflyc/eñ veruaerlyc ouer alle go-
den.

Wāt alle die godē der heydenē zyn
afgodē/maer die HERE heeft dē hemel
ghemaect

Lof eñ eere is voor hē/cracht eñ bly-
scap is in zyñ plaetse Geeft herwaerts dē
HERE ghi ghestachtē der volckē/geeft
herwaerts den HERE eere eñ cracht

Geeft herwaerts des HEREN na-
me die eere/bringet giftē eñ coōt voor hē/
eñ aenbeedt den HERE in syn heilighe
cieragie

Alle lant ontsette hē voor hē/Hi heeft
dat aertryc bereit/dat het niet beweecht
en wordt

Dē hemel verblide hem/eñ die aerde
si vrolic/Eñ mē segghe onder die heidenē
dat die HERE regneert

Die zee dondere eñ hare volheit/ende
dat veldt si vrolyck/ende alle dat daer in
is.

Dan iuychtē alle boomē in dat wout
voor dē HERE/wāt hi coemt om te oor-
delen die aerde

Dāct dē HERE wāt hi is lieflic/ende
zyn ontfermhertic heit dueret eewelyck

Eñ segt/Helpt ons God onse salich-
maker/eñ vergadert ons/eñ verlost ons
wt dē heydenē/op dat wi uwē heilighen
naem dancken ende di lof segghen.

Gelooft si die HERE die God Isra-
el/vā eewicheit tot eewicheit/ende al dat
volc segghe Amen/eñ lof si den HERE.

Aldus liet hi aldaer voor dye arcke
D des verbonts des HEREN Assaph ende
zyn broeders om te dienē voor die arcke
altoos/elckē dach zyn dach werc/Maer
Obed Edom eñ haer broeders.lxviij.eñ
Obed Edom dē sone Iedithun/eñ Hosa
tot poortiers/Eñ Zadok dē priester eñ si

ne broeders/die priesters liet hi voor dye
woninge des HEREN opter hoochten
tot Gibeon dat si dē HERE dagelicx brāt
offer soudē doē/op des brāoffers outaer
des morgēs eñ des auonts soo inder wet
des HEREN gescreuē staet/die hi Isra-
el gebodē hadde/Eñ met hen Hemā eñ
Iedithun/eñ die ander wtuercorene dye
met namen ghenoemt warē om dē HE
RE te dancken dat sine ontfermhertichz
eewelic duert/eñ met hen Heman eñ Ie
dithun met trompetten eñ cymbalen te
clincken/eñ met snarē ofte musyc spelen
Gods Maer die kinderē Iedithun maec
te hi poortwachters. Also troc alle dz volc
wech/elc in syn huys/Eñ Dauid keerde
oock wedere om zyn huys te seeghenen.

Dat.xviij.Capittel

Het gheuiel/doē Dauid in zyn huys A
woonde/sprac hi tottē prophete Na ij.regū.v
thā/Siet ic woone in een cederen huys/
eñ die arcke des verbōts des HEREN
is onder die tapytē/Nathā sprac tot Da-
uid/Al wat in uwer hertē is dz doet/wāt
God is met v

Maer inder seluer nacht quam dat
woort Gods tot Nathan eñ sprack/Gaet
henen/eñ segt Dauid minē knecht Dus
spreect die HERE/Ghi en sult mi geen
huis timmeren tot eender wooninghen
want ic en hebbe in geenen huse gewoōt
van dien dage aen doen ic die kinderen
Israel wt voerde tot op desen dach/mair
ic ben geweest daer dē tabernacule ghe-
weest is/eñ die wooninghe/waer ic ghe-
wandelt hebbe in geheele Israel Heb ic
ooc tot eenighen vandē rechters in Isra
el oeyt geseyt dien ic ghebode te voeden
minen volc eñ ghesproken/Waer om en
timmert ghi mi niet een cederen huys?
Dus spreect nv aldus tot mynen knech
te Dauid Dus seit de HERE Zebaoth
Ic heb v genomē vander weiden achter B
die scapen dat ghi eē vorste sout syn ouer
myn volc Israel/eñ ben met v gheweest
werwaertst ghi henen ghegaen syt ende
hebbe uwe vianden wt ghroept voor v/
ende hebbe v eenen name ghemaect als
dye groote opter aerden namen hebbē.

Maer ic wil mynen volck Israel een

stede setten eñ wilt plantē dat het altaer
woonen sal/eñ niet meer beweecht wer
den/Eñ die kinderen der boosheit en sul
lent niet meer crenckē/als te vorē /eñ in.
den tidē doē ic dē rechterē gheboot ouer
mine volc Israel Eñ ic wil alle uwe vian
dē verootmoedigē eñ vercondighē v dat
die HEERE v een huys timmeren zal

C Maer als uwe daghē wt zijn/dat ghi
wech gaet mz uwē vaderē zo wil ic v saet
na v verwecken/dat uwer zonen een zal
zijn/dien wil ic een coninc rijc bereidē/die
zal mi een huys timmerē eñ ic wil sinen
stoele bereydē eewelic/Ick wil zijn vader
zijn eñ hi zal mine zone zijn/Eñ ick en wil
mijn ontfermherticheit niet van hē kee.
ren/gelijc icse van dien ghekeert hebbe/.
die voor v was/Maer ic wil hem settē in
mijn huys eñ in mijn conincrijc eewelic
dat sinen stoele stantuastich si eewelic

Eñ doē Nathā na alle dese woorden
eñ gesichte met David sprack so quā die
coninc David/eñ stelde hē voor dē HEE
RE eñ sprac/Wie bē ic HEERE God :eñ
wat is mijn huis/dat ghi mi tot hier toe
gebracht hebt Eñ dat heeft v noch te wei
nich gedocht o God/maer hebt ouer dat
huis ws knechs noch vā verrē toecomē
de gesproken Eñ hebt mi HEERE God
aen gesien vā bouē hier neder/gelijc deē
mensche dē anderē Wat sal David meer
tot v seggen/dat ghi uwē knecht heerlic
maket:Ghi kēt uwē knechte/HEERE
om ws knechs wille/na uwer hertē heb
D bi allsodanige grote dingen ghedaē/dat
ghi cont sout doē alle groothedē/HEE.
RE ws ghelijck en is niet/eñ daer en is
geen God dā ghi/vā welckē wi met onzē
oorē gehoort hebbē/Eñ waer is eē volck
opter aerdē/gelijc v volc Israel/daer een
God toe gegaē si om hē een volck te ver
lossen/eñ hem seluen eenen name te ma
ken vā groten eñ veruaerlijckē dinghē
die heydē voor uwe volc wt te stoten dat
ghi wt Egipten verlost hebt/eñ hebt v/
uwe volc Israel tot eenē volc ghemaect
eewelic/ende ghi HEERE sijt haer God
ghewordden

Nv HEERE dat woort dat ghi gespro
ken hebt ouer uwē knechte eñ ouer sijn

huis/werde warachtich eewelic.eñ doet
also ghi ghesprokē hebt/eñ uwen name
werde warachtich eñ groot eewelic/op
datmē segge Die HEERE Zebaoth die
God Israel/is God in Israel eñ dat huis
ws knechts Davids si stantuastich voor
v/Wāt ghi HEERE hebt dat oore ws
knechts geopent dat ghi hem een huys
timmerē wilt Daer ōme heeft v knecht
geuondē/dat hi voor v soude bidden Nv
HEERE ghi sijt God eñ hebt sulck goet
uwen knecht gesprokē/Nv begint te seg
ghen dat dat huis ws knechts voor v ee.
welic si/Wāt wat ghi HEERE seegēt dat A
is eewelic gheseeghent ij.re.viij.a

Dat.xix.Capittel

Na desen sloech David die Philiste
en eñ verootmoedichdese/eñ nā
Gath eñ hare dochterē wt der Philisteē
hāt/Oic sloech hi die Moabitē/also dat
die Moabitē Davidē onderdanich wor.
den eñ giftē brochtē/hi sloech oic Hadad
Eser dē coninc tot Zoba in Hemath doē
hi wech troc om zijn teeken op te rechtē
aent water Phrath/Eñ David wā hem
dusent wagēs af seuē dusent ruyters eñ
twintich dusent mannē te voete/Eñ Da
uid verleemde alle waghēs/eñ hielt hon
dert wagēs ouer Eñ die Siriers vā Da
masco quamē diē Hadad Eser dē coninc B
Zoba te helpē/Maer David sloech dye
seluer Siriers tweētwintich dusent mā
nē/Eñ leyde volc tot Damascō in Siriē
dat die Siriers Davidē onderdanich sou
dē wordē eñ hē gauē soudē bregē/Want
die HEERE halp Davidē waer hi henē
trock

Eñ David nā die guldē scildē/die Ha
dad Esers knechtē haddē eñ brachtese te
Jerusalē/Oic nā David wt dē stedē Ha
dad Esers/Tibehath eñ Chun zeer veel C
metaels Wair af Salomo die eerene zee
eñ colōnē eñ eerē vaten maecte

Eñ doē Thogu die coninc tot Hámath
hoorde/dat David alle die macht Hadad
Esers des conincs tot Zoba geslagē had
de seynde hi sinē sone Adorā totten co
ninc David eñ dede hē gruetē/eñ seege.
nē dat hi tegē Hadad Eser ghestredē eñ
hē geslagē hadde/Wāt Thogu hadde eē

oorloghe teghen HadadEser

Ooc alle guldene/siluere eñ eerene/ vatẽ heylichde die coninc Dauid dẽ HEERE met dẽ siluere eñ goude/dat hi dẽ heidenen genomẽ hadde/te wetẽ dẽ Edomitẽ/Moabitẽ/Ammonitẽ/Philisteẽ/eñ Amalekitẽ/eñ Abisai de sone Zeruia sloech
D der Edomitẽ int sout dal/achtien dusent eñ leide volc in Edomea/dat alle Edomitẽ Dauidẽ onderdanich soudẽ sijn/Want die HEERE halp Dauidẽ werwaerts hi reysde

Also regneerde Dauid ouer dat gheheele Israel/eñ onderhielt oordeele eñ gerechticheit in alle sinẽ volc/Joab die sone Zeruia was ouer dat heir/Josaphat die sone Ahilud was Cãcellier/Zadok die sone Ahitob/eñ Abimelech eñ die sone Abiathar waren priesters/Sawsa was scriuer/Benaia de sone Joiada was ouer de Chrethi eñ Plethi/eñ die eerste sonẽ Dauid waren den coninc ter hant

A ij regũ,x.a

Dat.xx.Capittel

Ende na dezẽ sterf Nahas de coninc der kinderẽ Ammon/eñ zijn sone wert coninc in zijn plaetse/Doen dachte Dauid Ic wil ontfermherticheit doẽ aen Hanon dẽ sone Nahas/Want zijn vader heeft aẽ mi ontfermherticheit gedaẽ/eñ seynde bodẽ om hẽ te troostẽ ouer sinen vader/Eñ doẽ die knechtẽ Dauid int lãt der kinderẽ Ammon quamẽ tot Hanon om hẽ te troostẽ/so seidẽ die voorstẽ der kinderẽ Ammon/tot Hanõ/Meynt ghi dat Dauid uwẽ vader eere voor uwẽ oogen/dat hi troosters tot v ghesondẽ heeft? Ja sine knechtẽ zijn tot v ghecomẽ/om te ondersoeckẽ eñ om te keeren eñ te bespiedẽ dat lant

Doẽ nã Hanõ die knechtẽ Dauid eñ schoerse eñ sneede haer clederẽ half af tot aẽ die lẽdenen eñ lietse gaen/Eñ si ghin-
B gẽ wech/eñ lietent Dauidẽ bootscappen door mãnẽ/Hi seynde hen te gemoedte(Wãt die mãnẽ warẽ seer gesceyndet)eñ die coninck sprack/blijft tot Jeriho tot dz uwen baerdt wast/dan so comt weder

Doẽ die kinderẽ Ammõ saghẽ dat si stonckẽ voor Dauid/seynde hi henẽ/beyde Hanõ eñ die kinderẽ Ammõ duysent põdẽ siluers/om waghẽs eñ ruyters te huerẽ wt Mesopotamia wt Maecha eñ wt Zoba eñ huerdẽ tweẽdertich duyzẽt wagẽs/eñ dẽ coninc Maecha met sinen volc/die quamẽ eñ legerdẽ hẽ voor Medba Eñ die kinderẽ Ammõ vergaderden hen ooc wt harẽ stedẽ eñ quamen totten stride. Doẽ dat Dauid hoorde/seynde hy Joab met dẽ gheheelen heir der vromer mannen.

Die kinderẽ Ammõ warẽ wt getrocken/eñ wapẽdẽ hem tottẽ stride voor die stadt poorte/Maer die coningẽ die gecomẽ waren hielden inden velde/verscheyden. C

Als nu Joab sach/dat voor eñ achter hẽ strijt tegẽ hẽ was/so vercoos hi wt alle die iongẽ stercke mãnẽ in Israel/ende wapẽde hẽ tegẽ die Sirien/maer dat ander volc dede hi onder die hãt Abisai zijns broeders/dat si hen wapenẽ soudẽ tegen die kinderẽ Ammõ eñ seyde ist dat mi de Siriers te sterc werdẽ so comt mi te hulpẽ Maer ist dat v die kinderẽ Ammõ te sterc werdẽ so wilic v helpẽ/zijt getroost/eñ laet ons getroostelic doẽ voor õs volc eñ voor die stedẽ ons Gods die HEERE doe dat hẽ behaecht/Eñ Joab maeckter hẽ toe mettẽ volc dat bi hem was/tegen die Siriers te stridẽ Eñ si vluchten voor hen. Doẽ die kinderen Ammõ saghẽ dat die Siriers vluchtẽ/so vluchtẽ si ooc voor Abisai sinẽ broeder/eñ trockẽ in die stadt Maer Joab quam te Jerusalem.

Doẽ die Siriers sagẽ dat si door Israel geslagẽ warẽ/seyndẽ si bodẽ/eñ brachtẽ die Siriers die ouer geen side des waters warẽ wt Eñ Sophã die Velthooftmã HadadEser troc voor hẽ wech Doen Dauidẽ dz gebootscapt wart vergaderde hi te hooppe geheele Israel eñ troc ouer D die Jordane/eñ doẽ hi daer an quã so stelde hi daer hen tegẽ Eñ Dauid wapende hẽ tegẽ die Siriers tottẽ stride/eñ si strijdẽ tegẽ hẽ. Maer die Siriers vluchten voor Israel/Eñ Dauid doodede der Syriers seuen duysent waghens ende viertich dusent mannen te voet Daer toe wo dede hi Sophach die velthooftman/Eñ doen die knechten HadadEser sagẽ dat

dat si voor Israel geslagē warē/maecten
si vrede met David eñ sinē knechtē Eñ
die Siriers en wildē dē kinderē Ammō
niet meer helpen

Dat.xxi.Capittel

A
egũ:xia Ende doen dat iaer omme was ter
tijt als die coningē wt trockē/voer
de Ioab die heir macht eñ verderf der
kinderen Ammō lant/eñ quā/ende bele
gerde Rabba/Maer David bleef te Ihe
rusalē Eñ Ioab sloech Rabba eñ braeckse
Eñ David nā die croone haers conincs
van sinen hoofde eñ vandt daer aē/een
B pont gouts swaer edele ghesteenten En
e.xij:a: de si wart David op sijn hooft geset Oc
voerde hi zeer vele roofs wt der stat Mer
dat volc dat daer inne was/leyde hi wt/
eñ declde dese met sagen eñ iserē haken
eñ beytels/Also dede David allē den ste-
den der kinderē Ammō Eñ David troc
met den volck weder te Ierusalem

Daer na verhief hē eenen strijdt te
Gaser tegen die Philisteen/Doē ter tijt
sloech Sibechai die Husathite Sibai/die
wt dē kinderē Rephaim was eñ veroot-
C moedichde hē/Eñ daer verhief noch ee-
nē strijt tegē die Philisteen/Doē sloech
Elhanā die sone Iair Lahemi dē broeder
Goliath dē Gathiter/Welck eenē spies
staf hadde als eenē weefboom Noch eēs
wert eenen strijt te Gath/daer was een
groot mā die hadde ses vingeren eñ ses
theenē die maken vierentwintich/Ende
hi was oec vā Rapha geboren eñ bescim
D te Israel Maer Ionathā de sone Simea
des broeders David sloech hē/Dese wa-
ren geboren vā Rapha te Gath eñ vielē
doer die handen David eñ sijnder knech
ten

Dat.xxij.Capittel

A Ende die Satan stont teghē Israel
eñ gaf David in/dat hi Israel liet
tellen Eñ David sprack tot Ioab/eñ tot
des volcs ouerstē Gaet henen tellet dat
volc Israel vā Berseba aen/tot Dan toe
eñ brēct tot mi dat ic wete hoe vele haer
der es/Ioab sprac/Die HEERE doe tot
sinen volcke gelijc si nu zijn hōdert mael
so vele/Maer mijn HEERE coninc en zijn
si niet alle/mijns heeren knechtē:Waer

omme vraecht dan mijn Here daer na/
waeromme sal een scult op Israhel co-
men.

Maer des conincs woort ginc voor te-
gen Ioab/Eñ Ioab troc wt/eñ wādelde
doer geheel Israel/eñ quam te Ierusalē
eñ gaf dat getal des geteldē volcs Davi
den Eñ des geheelē Israhel was elf hon
dert mael dusent mannē die dat zweert
wtrocken Eñ Iuda vierhōdert mael eñ
tseuentich duyzent mānē die dat zweert
wt trockē Mair Levi eñ BēIami en tel
de hi onder dese niet/Wandt des conincs B
woort was Ioab eenē gruwel Maer dat
beviele Gode qualic Wāt hi sloech Isra-
el/Eñ David sprack tot God Ick hebbe
zwaerlic gesondicht/Dat ic dat ghedaen
hebbe/maer nu neemt wech die mistaet
ws knechs/want ic heb wter matē sotte-
lic ghedaen

Eñ die HEERE sprac met Gad dē sie-
der of scouwer Davids/eñ sprac Gaet he
nen spreect met David seggēde So spreect
die HEERE Ic legghe u drierhāde voor
Verkiest u een van dien dat ick u doe Eñ
wen Gad tot/David quam seide hi tot hē
So spreeckt die HEERE Verkiest u een/
weder drie iaren dieren tijt of drie maē-
den vlucht voor uwen weder partijders
eñ voor dat zweert uwer vianden/dat het
u bevanghe/ofte drie daghen dat zwerdt
des HEEREN ende pestilencie indē lāde
dat die enghel des HEEREN in allen
palen Israhel bederue/Dus siet nu toe/
wat ick antwoorden sal den ghenen dye
mi gesonden heeft/David sprac tot Gad
Mi es bouen maten banghe/Ick wil in
die handen des HEEREN vallen/want
sine ontfermherticheit es zeer groot/eñ
en wil niet in der menschen handē vallē

Doen liet die HEERE pestilencie in
Israel comen/also dat tseuenstich duyzēt
mannen vielen wt Israel/Eñ God seyn
de den enghel tot Iherusalem om te be-
deruen Eñ int verderuen sach die HE-
RE daer in eñ hē beroude dat quaet eñ
sprac totten inghel den verderuer Het C
is ghenoech/Houdt uwe handt op.Dye
enghel des HEEREN stondt by dye
dorschvloere Arnan des Iebusiten/Eñ

Dauid ſloech ſijn ooghen op eñ ſach dē/
engel des HEEREN ſtaē tuſſcē heme
eñ aerde/eñ eē bloot ſweert in ſijn hant
wt gereckt ouer Jeruſalē Doen viel Da
uid eñ die ouders met ſacken bedeckt op
haer aenſichte/Eñ Dauid ſprac tot God
en ben ics niet/die dat volc hiet tellē/Jck
ben die geſondicht eñ dat quaet gedaen
heeft/Maer wat hebben deſe ſcapē ghe-
daen HERE mijn God laet v hãt tegē
mi eñ mijns vaders ſijn eñ niet tegen v
volc om te plagen

Eñ die engel ſprac tot Gad/dat hi Da
uidē ſoude ſeggē/dat Dauid op gaē ſoude
eñ die HERE eenē outaer op rechtē in
dien dorſchvloere Arnan des Jebuſiten
Alſo ginc Dauid op na dat woort Gad dz
hi geſproken hadde in des HEREN na
me/Als hē Arnan om keerde eñ ſach dē
engel/eñ ſine vier ſonē met hē/verſtakē
ſi hē Wãt Arnan dorſcede tarwe. Als nu
Dauid tot Arnan ginc/ſach Arnan ende
wert Dauids gewaer/eñ ginc wtē dorſch
vloere eñ ãebede Dauid met ſinē aẽſicht
ter aerden.

Eñ Dauid ſprac tot Arnan geeft my
ruymte in dē dorſchvloere dat ic den HE
RE eenen outaer daer op timmere/om
D volle gelt ſult ghi hē mi geuē op dat dye
plage vandē volc op houde/Arnã ſprac
tot Dauid/Neemt v/eñ mijn heere de co
ninc make ſo het v belieft/Syet ic gheue
dat runt tottē brantoffer eñ dat wagē ge-
ſterre tot hout eñ tarwe tot ſpijſoffer/al-
let geue ict Maer die coninc Dauid ſprac
tot Arnan Niet alſoo maer om ſijn volle
gelt wil ict koopen Wãt ic en wil niet dat
v is nemē voor dē HEERE eñ om nyet
brantoffere doen.

Alſo gaf Dauid Arnan om die ruym-
te/guldē ſikels in gewichte ſes hondert/
Eñ Dauid timmerde dē HERE aldaer
eenē outaer eñ offerde brãtoffer eñ doot
offere Eñ doē hi dē HERE aenriep ver
hoorde hi hē door tvier vãdē hemel optē
outaer des brantoffers Eñ dye HERE
ſprac tottē engel/dat hi ſijn ſweert in ſijn
ſcheyde ſoude keeren

Ter ſeluer tijt doē Dauid ſach dat hē
die HERE verhoort hadde op die plaet

ſe Arnan des Jebuſitē plach hi aldaer te
offerē/Wãt de wooninge des HEREN
die Moiſe inder woeſtinē gemaeckt had
de eñ der brãtofferen outaer was die tijt
inder hoochtē tot Gibeon Maer Dauid
en conſte niet wech gegaē/voor die ſeluē/
God te ſoeckē/ſoo was hy veruaert voor
dat ſweert des engels des HEEREN/
Eñ Dauid ſprac/Hier ſal dz huis des HE
REN ſijn/eñ dit dē outaer tot eenē brãt-
offer Jſrael

Dat. xxij. Capittel.

A ENde Dauid hiet dye vreēdelingē
vergaderē dye int lãt Jſrael warē
eñ hi ſtelde ſteenmetſers/om de ſteenen
te houwen/om dat huis Gods te timme
ren Eñ Dauid bereide veel yſers tot na B
gelē aē die duerē in die poortē eñ watter
te nagelē waer/eñ ſoo vele metaels dat
het niet te wegē en was/Oock cederen
hout ſonder getal/Wãt die vã Zidon eñ
Tyro brachtē veel cederen houts tot Da-
uid Wãt Dauid dachte Mine ſone Salo
mo is eē knechtkē eñ vertardt/Maer dz
huis dat dē HERE getimmert ſal wer-
den/ſal groot ſijn alſo dat ſinē name ende
beroeminge verheuē werde in allē lãdē
Daer omme wil ic die dingē die van noo
de ſijn hē te vorē bereidē/Alſoo bereides
Dauid vele voor ſijn doot

Eñ hi riep ſinen ſone Salomo eñ ghe-
boot hē te timmerē dat huys des HEE- ij.reg.vij a
REN des Gods Jſrael/Eñ ſprack tot hē
Mine ſone ic had inden ſinne dē naē des iij par v iij
HEREN mijs Gods eē huis te timme pa. vij
rē Maer dit woort des HEREN quam C
tot mi eñ ſprac Ghi hebt vele bloets ghe
ſtort eñ groote oorlogē geuoert/daer om
en ſult ghi minē name geē huys timme
rē/om dat ghi ſo veel bloets op dye eerde
geſtort hebt voor mi/Siet/die ſone dye v
geborē ſal wordē/die ſal eē geruſt mã ſijn
Wãt ic wil hē ruſt latē vã allē ſinen vian
dē rontomme/Wãt hi ſal Salomo heetē
Wandt ick wil vrede ende ruſte gheuen
ouer Jſrael ſijn leuen lanck Die ſal mij-
nen name een huis timmeren/Hi ſal mi
ne ſone ſijn ende ic wil ſine vader ſijn/eñ
ic wil ſinen coninclikē ſtoel ouer Jſrahel
beueſtigē eewelic

Dus sal nu mijn sone die HEERE mz
v sijn eñ sult geluckich sijn dz ghi dē HE-
RE uwē God eē huis timmert soo hi vā
v geseit heeft/Ooc sal v die HEERE cloec
heit eñ verstāt geuē/eñ sal v Jsrael beue
len dat ghi hout die wet des HEEREN/
ws Gods/Dan suldi gheluckich sijn als
ghi v alsoo hout dat ghi doet na dē seden
D eñ rechtē/die de HEERE Moyse gebodē
heeft aē Jsrael/Sijt vroom eñ ghetroost
en vreest noch en verslaet v niet/Siet/ic
hebbe in mijnder armoedē bereit totten
huse des HEEREN hondert dusent pon
dē gouts/eñ dusent werf dusent ponden
siluers/daer toe metaels eñ yserē sonder
getal/want dies es te vele/Ooc hebbe ic
houtē eñ steenē bescict/dies muecht ghy
meer makē/Eñ ghi hebt ooc veel arbey-
ders steēmetsers eñ timmerliedē aē steē
eñ hout/eñ alderhādē wisen op alderhā-
de werc aē gout siluer metael eñ yser son
der getal/Dus maeckt v op/eñ doet/dye
HEERE sal met v sijn.

Eñ Dauid geboet allē ouerstē Jsrael
dat si sinē sone Salomo soudē helpē/eñ
sprac/En es die HEERE v God nz met v
eñ heeft v rōtomme ruste gegeuē/Wāt
hi heeft die inwoonders des lāts in uwē
hādē gegeuē/eñ dat lant es onderbracht
voor dē HEERE eñ voor sinē volck/Dus
geeft nu uwe hertē eñ sielē/den HEERE
uwen God te soeckē/eñ maect v op/ende
timmert Gode den HEERE een heylich
dom/op datmē die arcke des verbonts
des HEEREN eñ die heilighe vaten int
huis brenge dat dē name des HEEREN
getimmert sal worden/Alzo maecte Da-
uid sinē sone Salomo tot eenen coninck
ouer Jsrael Doen hi out ende des leuēs
sat was

Dat.xxiij.Capittel

A ENde Dauid vergaderde alle ouer
ste in Jsrael/eñ die priesters eñ Le
uiten/datmen die Leuiten soude tellē vā
dertich iarē eñ daer ouer/Eñ haer getal
was/vā hoofde te hoofde dat stercke mā
nē warē achtēdertich dusent Wt welckē
werdē vierētwintich dusent/die dz werc
aen den huse des HEEREN dreuē/eñ
ses duysent officiers eñ rechters/eñ vier

dusent portiers of doorwachters eñ vier
dusent lof sanghers des HEEREN met
snaren of muysijc spelen/die ic gemaect
hebbe om lof te singhen

Eñ Dauid maecte dye ordinācie ondē
die kinderē Leui/te wetē onder Gerson/
Kahath eñ Merari/Die Gersonitē wa-
ren Laedā eñ Simei/De kinderē Laedā
de eerste Jehiel/Sethan eñ Joel/die drie B
Dye kinderē Simei waren/Salomith/
Hasiel eñ Harā die drie/dese warē de son
derlincste onder dē vaderē vā Laedā/ooc
warē dese Simei kinderen/Jahath/Si-
ma/Jeus/eñ Bria/dese vier warē ooc Si
mei kinderē Jahath was deerste/Sina
die ander/Maer Jeus eñ Bria en haddē
niet vele kinderen/daer omme wordē si
voor eens vaders huis gerekent/

Die kinderē Kahath warē/Amram/
Jezehar/Hebron eñ Vsiel die viere/Dye
kinderē Amram warē Aaron eñ Moy-
se/maer Aaron wert af gescepdē/dat hy
geheilicht soude werdē totten alder hey C
lichstē/hi eñ sine sonē eewelic te roocken exodi.vi.a
voor dē HEERE/eñ te dypenē ende te see-
genē in dē name des HEEREN eewelijc
Eñ Moyse des māns Gods kinder wor
den genoemt onder der Leuitē stamme.
Die kinderen Moyse waren Gerson eñ
Elieser/die kinderē Gerson/deerste was
Sabuel/Die kinderē Elieser/dye eerste
was Rehabia/Eñ Elieser en hadde geē
ander kinderē/mer der kindrē Rehabia
warē vele daer ouer/Die kinderen Jeze
har waren Salomith die eerste/Die kin exodo.xx
deren Hebron waren/Jeria die eerste/A
meria die andere/Jehasiel dye derde/eñ
Jakmeam die vierde/Die kinderen Vsi
el waren Micha die eerste/ende Jesia de
andere

Die kinderen Merari warē/Mahe-
li eñ Musi/Die kinderē Maheli waren
Eleasar eñ Kis/Eleasar sterf eñ en had-
de geē sonē maer dochterē Eñ die kinde
rē Kis namēse Die kinderē Musi warē
Maheli/Eder eñ Jeremoth/die drie Dz
zijn die kinderen Leui/onder haer der va
ders husen/eñ die principaelste der vade
ren die gherekent worden na der namē

getal/bi dē hoofden/die de wercken des
diēſts dedē indē huſe des HEREN van
twintich iaer eñ daer ouer Wāt Dauid
ſprac/Die HERE dye God Jſrael heeft
ſinē volcke ruſte gegegeuē/eñ ſal tot Je-
ruſalem woonē eewelic

D Oocondec die Leuitē worden ghetelt
die kinderē Leui/van twintich iarē ende
daer ouer/dat ſi die wooninge niet en be
hoeuē te dragē met alle harē gereetſcap
haers officiis/Maer na dē laetſten woor
den Dauid/dat ſi ſtaē ſoudē onder de hāt
der kinderē Aaron/om te dienē indē hui
ſe des HEREN/indē voorhouē eñ tottē
kiſtē/eñ toter reininge ende tot alderley
heilichdom/eñ tot allē wercke des diēſts
indē huſe Gods Eñ tottē toonbroode/tot
ter bloemē van mele/tottē ſpijſoffer/tot
tē ongeſuerdē vladē/tottē pānē tot rooſ-
terē/eñ tot allē gewichte eñ mate/Ende
om te ſtaē des morgēs dē HERE te dāc
ken eñ te louen/Des auonts oocalſo/eñ
om alle brantoffer den HERE te offerē
op die Sabbotthē/nieu maēdē eñ feeſtē/
na dat getal eñ behoorte/altoos voor dē
HERE dat ſi der bewaringhe gaey ſou
den ſlaē aē den tabernacule des getuige
nis eñ des heilichdoms/eñ der kinderen
Aaron haerder broeders om te dienē in-
dē huſe des HEREN

Dat.xxv.Capittel

2 DJt was die oordinancie der kinde
ren Aaron/De kinderē Aarō wa
A rē/Nadab/Abihu/Eleaſar/eñ Jthamar/
Maer Nadab eñ Abihu ſtoruē voor harē
vaderē/eñ en haddē geene kinderen/eñ
Eleaſar eñ Jthamar wordē prieſters/eñ
Dauid oordineerdeſe alſoo/Zadock wt
dē kinderē Eleaſar/eñ Ahimelech wt dē
kinderē Jthamar/na hare getal eñ dien
B ſte Eñ der kinderē Eleaſar wordē meer
geuondē tot principalē ſterckē mannen/
dan der kinderē Jtamar/eñ hi oordineer
deſe alſo/te wetē ſeſtiē wt dē kinderen E
leaſar tot ouerſtē haerder vaders huys/
Ende acht wt den kinderen Jthamar/
onder haerder vaderen huys/ Maer
hy oordineerdeſe door het lodt/ om dat
beide wt Eleaſar eñ Jthamar kinderen

ouerſte warē inden heilichdom/eñ ouer
ſte voor God/Eñ die ſcriuer Semeia die
ſone Nathaneel/wt dē leuitē/beſcreefſe
voor dē coninc/eñ voor die ouerſte/eñ vo
re Zadok dē prieſter/eñ voor Ahimelech
dē ſoon AbJathar/eñ voor dē ouerſtē va
derē onder dē prieſterē eñ leuitē/te wetē
deē vader huis voor Eleaſar/eñ dat and
voor Jthamar/eñ dat eerſte lodt viel op
Joiarib/Dat āder op Jedaia/Dat derde
op Harim/dat vierde op Seorim/dz vijf
ſte op Malchia/dz ſeſte op Meiamin/dat
ſeuēſte op Hakoz/dat achſte op Abia/dat
negēſte op Jeſua/dat tiēde op Sechania C
dat elfſte op Eliaſſib/dat tweelfſte op Ja
kim/dat.xiii.op Hupa/dat.xiiii.op Jeie-
beab/dat.xv.op Bilga/dat.xviſte.op Jm
mer/dat.xvii.op Heſir/dat.xviii.op Ha-
pizē/dat negētienſte op Pethahia/dat.xx
op Jeheſkel/dat eenētwintichſte op Ja-
chim/dat tweentwintichſte op Samul/
dat drientwintichſte op Delaia/dat vier
entwintichſte op Maaſia/Dat is haere
oordinantie na haren dienſte om te gaē
in dat huis des HEREN na haerder co
ſtume onder haren vader Aaron/ſo hem
die HERE die God Jſrael gebodē had-
de

Maer onder den anderen kinderen le
ui was onder den kinderen Amram Su
baal/Onder den kinderen Subaal was
Jedhea/onder dē kinderē Rehabia/was
die eerſte Jeſſa.Maer onder die Jezera-
hitē was Slomoth/Onder dē kinderen
Slomoth was Jahath/Die kinderē He
bron waren Jeria die eerſte/Amaria die
andere/Jehaſiel die derde/Jakmeam de
vierde/Ope kinderen Vſiel waren Mi-
cha/Onder die kinderē Micha was Sa
mir/Die broeder Micha was Jeſſia/On- D
der die kinderē Jeſſia was Sacharia/die
kinderen Merari waren Maheeh ende
Muſi/dies ſoon was Jaeſia/Ope kinde
ren Merari van Jaeſia ſijns ſoons wa-
ren Soham/Sacur eñ Jbri

Maheh haddē Eleaſar/wandt
hy en hadde gheene ſonen/ Van Kis/
Die kinderen Kis waren Jerachmeel/

Die kinderē Musi warē Maheli/Eder
eñ Jeremoth/Dat sijn dye kinderen der
Leuitē onder haerder vaderē huis

Eñ men wyerp voor hen oock dat lot
neffens harē broederē/dē kinderē Aarō
voor dē coninc Dauid/eñ Zadok eñ Ahi-
melech/eñ voor die ouerste vaderē onder
dē priesterē eñ leuitē/dē cleinstē broeder
effen so wel als dē ouerstē onder dē vade
ren/

Dat.xxvi.Capittel.

A Ende Dauid mettē veltchooftliedē.
scheide af officiers onder den kinde
ren Assaph/Heman eñ Jedithun/die pro
phetē/met harpē/psalterē/eñ cymbalen
eñ si werdē getelt tottē werke na haren
officien/Onder dē kinderē Assaph was/
B Sacur/Joseph/Nethania/Asarela/kinde
rē Assaph onder Assaph die daer prophe-
teerdē bidē coninc/Vā Jedithun/De kin
derē Jedithun warē/Gedalia/Zoui/Je-
saia/Hasabia/Mathithia/dese ses onder
harē vader Jedithun met herpē/die dair
propheteerdē dē HEERE te danckē eñ
te louē/Vā Heman/Die kinderē Hemā
warē Bukia/Mathania/Usiel/Sebuel
Jerimoth/Hanania/ Hanani/Eliatha/
Gidalti.Romaniti Esar Jasbaksa.Mal
lothi/Hothir eñ Mahesioth/Dese warē
alle kinderē Heman des siēders des co-
nics indē woordē Gods dē hoorne te ver-
heffen/Wāt God had Heman.xiiij.sonē
eñ drie dochterē gegeuē

C Dese warē al onder harē vaderē/As
saph/Jedithun eñ Heman/om te singen
indē huse des HEEREN met cymbalen/
psalterē eñ harpē na dē dienst indē huse
Gods bijdē coninc/Eñ haer ghetal was
met haren broederē die inden sanck des
HEEREN geleert warē/altesamē mees-
ters twee hondert eñ achtentachtētich
eñ si wierpē tlot ouer haer officien/gelijc
den minstē als dē meestē/dē leeraer als
der scoolkint

Eñ dat eerste lot viel onder Assap op
Joseph/Dat tweede op Gedalia met sy-
nen broederē eñ sonē/dyer warē tweelf
Dat derde op Sacur met sinē sonen eñ
broederē/dier warē tweelf/Dat vierde
op Jezri met sinē sonē eñ broederē/dyer

warē tweelf/Dz vijfste op Nethania met
sinē sonē eñ broederen/dier warē tweelf
Dat seste op Bukia/met sinen sonen eñ
broederē/dier waren tweelf/Dat seuen
ste op Jesreela met sinē sonen eñ broede
ren/dier warē tweelf/Dat achste op Je-
saia met sinē sonen eñ broederē/dier wa
ren tweelf/Dat negēste op Mathania/
met sinē sonē eñ broederen/dyer waren D
tweelf/Dat tienste op Simei met synen
sonē eñ broederē/dier warē tweelf/Dat
elfste op Asareel/met sinen sonē eñ broe-
deren/dier waren tweelf/Dat tweelfste
op Hasab ia met sinē sonē eñ broederen/
dier waren tweelf/

Dat.xiij.op Subael met synē sonen
eñ broederē/dier warē tweelf/Dat veer
tienste op Mathithia/met sinē sonen eñ
broederen/dier warē tweelf/Dat vijftiē
ste op Jeremoth/met sinē sonen eñ broe
deren/dier waren tweelf/Dat sestienste
op Anania met sinen sonen ende broede
ren/dier waren tweelf/Dat seuentiēste
op Jasbekasa met sinen sonē ende broe-
deren/dier waren tweelf/Dat achtiēste
op Hanani met sinen sonen eñ broederē
dier waren tweelf/Dat negentienste op
Malloth met sinen sonen eñ broederen
dier warē tweelf/Dat twintichste op E-
liatha/met sinen sonen eñ broederē/dier
waren tweelf/Dat eenentwintichste op
Hathir met sinen sonen ende broederen
dier waren tweelf/Dat tweentwintich
ste op Gidalthi met sinen sonen eñ broe-
deren/dier waren tweelf/Dat driētwin
tichste op Masesioth met sinen sonen eñ
broederē/dier warē tweelf/Dat xxiiijste
op Romaniti Eser met sinē sonē eñ broe
derē/dier waren tweelf/

Dat.xxvij.Capittel

A Vander oordineringe der poortiers
of doorwachteren.Onder de Kor
hiten was Meselemia/die sone Kore wt
den kinderē Assaph/Die kinderē Mese
lemia warē dese/die eerste geborene Sa
charia/die tweede Jediael/die derde Se
badia/de.iiij.Jatniel/die vijfste Elā/dye
seste Johanan/die seuēste Elioenai/Die
kinderē Obed Edom warē dese/die eer
ste geborene Semaia/Die tweede Josa-

had/de.iij.Ioab/de.iiij.Sachur/die.v.Nethaneel/De seste Ammiel/Die seuēste Isaschar/Die achste Pegulthai Wāt God hadde hē geseegēt/Eñ sinē sone Semaia worde oorsonē geborē die indē huse haer der vaderē heerschtē. Wāt het warē sterke ruesen. So warē nv die kinderen Semaia/Athni/Rephael/Obed eñ Eliabad dies broederē redelike liedē warē/Elihu eñ Semahia/Dese warē alle wt den kinderē ObedEdom/Si met harē kinderē

B eñ broederē/redelike liedē/bequaē tot officieren/waren tweensestich van Obed Edom

Meselemia hadde kinderen eñ broederen redelike mānē achtiē Hossa wt den kinderē Merari hadde kinderē dē principaelstē Simri/want die eerste geborene en was niet daer/Daer om sette hem sijn vader tot eenē principalē/Den anderen Hilkia Den derden Thebalia/Den vierdē Sacharia/Alle kinderen eñ broederē Hossa warē dertien

Dit is die oordineringe der poortiers/onder dē hoofdē der vromer aent officie neffens harē broederē om te dpenē indē huse des HEEREN/Eñ dat lodt wiert geworpē dē cleinē gelijc dē grootē/onder haerder vaders huse/tot eēder peghelijcker poortē/Dat lot tegē oostē viel op Meselemia/Maer sijnē sone Sacharia/dpe

C cloec raetsmā wierpmen dlot eñ tviel op hem noortwaert/Maer ObedEdō suidwaert eñ sinē sonē bidē huse Esupim/eñ Supim eñ Hossa westwaert bi dpe poorte Salecheth/op die strate der brantofferē/daer deē bewaringe neffens dander staet

Oostwert warē Leuitē ses/noortwaers daechs vier/supdwaert des daechs vier Bi Esupim twee eñ twee/Aen Parbar/westwaert vier/aē die strate/eñ twee aē Parbar

Dit sijn die oordineringhen der duerwachters onder dē kinderē der Korhitē eñ dē kinderē Merari/Vāden Leuiten/was Ahia/ouer die scattē des huis Gods eñ ouer die scattē die geheplicht worden.

Vādē kinderē Laedā/die kinderē der Gersonitē/Vā Laedan warē hoofdē der

vaders te wetē/die Iehielitē/Die kinderen der Iehielitē warē Sethā ende sine broeder ouer Ioel die scattē des huis des HEREN Onder dē Amramitē/Iezeharitē/Hebronitē/eñ Vsielitē/was Sebuel die sone Gerson des soons Mose/princ ouer die scattē/Mer sijn broeder Eliezer had eenē sone Rehabia/dies soō was Iesaia/dies soon was Iorā/dies soō was Sichri/dies soon was Selomith/Die selue Selomith eñ zijn broeders warē ouer alle scattē der geheilichdē welc die conic Dauid heilichde/eñ die ouerste vaders ouer dusent eñ ouer hondert eñ die ouerste int hepr. Vā stridē eñ roouen hadden sijt geheilicht/om te reparerē dat hups des HEREN/ooc allet wat Samuel de siender/eñ Saul die sone Kis/eñ Abner die sone Ner/eñ Ioab de sone Zeruia geheilicht haddē/Allet geheilichde was onder die hāt Selomith eñ zijnder broeds/

Onder dē Iezeharitē/was Cenania/met sinē sonē totte werc daer buitē ouer Israel/officiers eñ rechters/Onder den Hebronitē was Hasabia eñ sine broeds/redelike liedē dusent eñ seuē hōdert ouer die officiers ouer dese side der Iordanen westwaert/tot alderhande wercken des HEREN eñ dē coninc te dienē. Itē ondē dē Hebronitē was Ieria de principaelste onder die Hebronitē sijns ghestachts onder dē vaderē/Onder hen wordē gesocht eñ geuondē indē veertichsten iaer des conincrijcs Dauid redelike mannē/tot Iaeser in Gilead eñ hare broeders/redelijcke mannē twee duisent eñ seuē hondert ouerste vaders/eñ Dauid settese ouer de Rubenitē/Gaditē eñ dē haluē stam Manasse/tot alle hāterige Gods eñ ds conics

Dat.xxviij.Capittel

A Die kinderē Israel na harē ghetal warē hoofdē der vaderē eñ ouer dusent eñ ouer hondert eñ officiers/dpe des conicx wair namē/na hare ordināci af eñ toe te treckē/elcker maent eene/in allē maēdē des iaers/Elc oordināci had de vierentwintich dusent.

Ouer die eerste oordine der eerster maendt/was Iasebeam die sone Sabdiel/ende onder sine oordine waren/ooc

vierentwintich duisent Wt dē kinderen
B Perez was die vorste onder allēvelt hooft
mannen in die eerste maent.

Ouer die ordine der anderre maent/ was Dodai de Ahohite eñ Mikloth was prince ouer sine ordine Eñ onder sine ordene waren vierentwintich duysent

Die derde velthooftmen der derder maent die ouerste was Benaia die sone Joiada des priesters/Eñ onder sine ordine waren vierentwintich duysent Dat es die Benaia die alderstercste onder dertich eñ ouer dertich/Eñ sine ordine was onder sinen sone Ammi Sabad.

Die vierde inder vierder maēt was Asahel Joabs broeder eñ na hē Sabadia sijn sone/eñ onder sine ordine warē vierentwintich duysent

Die vijfste inder vijfster maent was Samehuch/die Jesrahite eñ onder sine
C ordine waren vierentwintich duysent

Die seste inder sester maent was Ira die sone Ikkes die Thekoite ende onder sine ordine warē vierentwintich duisent

Die seuenste inder seuenster maent was Helez Pelonite wt dē kinderē Ephraim/eñ onder siner ordine warē vierentwintich duysent

Die achste inder achster maent was Sidechai die Husatite wt den Sarehitē eñ onder sine ordine waren vierentwintich duysent

Die negenste inder negenster maēt was Abieser die Anthothite wt dē kinderen Jemini/eñ onder sine ordine waren vierentwintich duysent

Die tiende inde tienster maent was Maherari die Netophathite wt den Serahiten/eñ onder sine ordine warē vierētwintich duysent

Die elfste inder elfster maēt was Benaia die Pirgathonite wt den kinderen Ephraim/eñ onder sine ordine warē vierentwintich duysent

Die tweelfste inder twelfster māēt was Heldai de Netophathite wt Athniel eñ onder sine ordine warē vierentwintich duysent

Ouer die stammen Israel warē dese

Onder die Rubenitē was prince Elieser die sone Sichri/Onder die Simeoniten was Sephatia/de sone Maecha/Onder den Leuitē was Hasabia die sone Kēuel/Onder die Ammonitē was Zadok/Onder Juda was Elihu tot dē broederē Dauid/Onder Isaschar was Amri die sone Michael/Onder Sebulon was Jesmaia/die sone Obadia/Onder Naphthali was Jeremoth de zone Asriel/Onder dē kinderen Ephraim was Hosea die sone Asasia/Onder dē haluē stamme Manasse was Joel die sone Pedaia/Onder den haluē stamme Manasse in Gilead was Jeddo die sone Sacharia Onder Beniamin was Jaesiel die zone Abner Onder Dan was Asareel die zone Jerohā/Dat zijn die vorsten der stammen Israel

Maer Dauid en nā dat getal der geēder niet die vā twintich iarē eñ daer onder waren Wāt die HERE hadde ghesprokē Israel te vermeerderē gelijc dye sterrē aē den hemel/Joab die zone Zeruia die hadde begonst te tellē/eñ hi en voleynde dat niet/Wāt daer omme quam een gramscap ouer Israel/Daer omme so en quam dat getal niet in die Cronica Dauids

Ouer die scattē des conincks was Asmaueth de zone Adiel/eñ ouer die scattē optē lāde/in stedē dorpē eñ slotē was Jonathā de zone Vsia/Ouer de acker liedē dat lāt te tuelē of te bouwē was Esri de zone Chelub/Ouer die wijnbergē was Simei die Ramathite/Ouer de wijnkelders eñ schatten des wijns/was Sabdi. D
die Siphimite/Ouer die olijf houen/eñ wilde vijghebomē/indē legē veldē was Baal Hanā die Gaderite/Ouer den olijscat/was Joas/Ouer die wey rinders te Saron was Sitari die Saronite Maic ouer de runderē inden broecke was Saphat de zone Adlai Ouer de kemelē was Obil die Jmaelite/Ouer dye esels was Jehedia die Meronothite/Ouer die scapē was Jasis die Hagarite Dese waren alle ouerste/ouer de goedē des conincks Dauids

Ionathā Dauids oom was die raet eñ meester eñ scriuer/Ende Jehiel die zone

Hachmoni/was bi dē kinderē des coniñc Achitophel was ooc raet des conincs/Husai die Arachite was des conincs vrient/ Na Achitophel was Ioiada die sone Benaia eñ AbIathar/mer Ioab was veldt hooftmā des conincs.

Dat.xxix.Capittel.

A ENde Dauid vergaderde tot Ierusalē alle ouerste Israel/te wetē die princē der stāmē/die princē der oordinen die des conincs waer namē/dye princen ouer dusent eñ ouer hondert/die vorsten ouer die goedē eñ vee des conincs eñ sijn der sonē/mettē camerlingen/die crijschmānē eñ alle redelike mānē Eñ Dauid die coninc stont op sine voetē eñ sprac

Hoort mi mine broeders eñ mijn volc Ic hadde voor mi genomē eē huis te timmeren daer dye arcke des verbonts des HEREN rustē soude/eñ eē voetscamel den voetē ons gods/eñ hadde mi gescict
ij.re.vij.a. capi.ix.a te timmerē Maer God dede mi seggen Ghi en sult minē name geē huis timmeren/want ghi sijt eē oorloochs mā/ende hebt bloet gestort/Nu heeft dye HERE die God Israel mi vercoren wt mijns vaders gegeele huis/dat ic coninck ouer Israel sijn soude eewelic/Want hi heeft Iuda vercorē tot eene prinscap/eñ indē huy
B se mijns vaders eñ onder mijns vaders kinderē heeft hi behagē aē mi gehat/dat hi mi ouer geheel Israel coninck maecte eñ onder alle mine sonē Wāt de HERE heeft mi vele sonē gegeuē/heeft hi minē sone Salomo vercorē dat hi soude sitten op dē stoel des coninccrijcs des HEREN ouer Israel/eñ heeft mi gesprokē/O sone Salomo sal mijn huis eñ houē timmerē Wāt ic hebbe hē mi vercorē tot eenē sone eñ ic wil sijn vađ sijn eñ wil sijn conicrijc beuestigē eewelic/ist dat hi volherdt nae mine gebodē eñ rechtē te doē gelijck het hedē staet

Nu voor geheel Israel der geheelder gemeintē des HEREN eñ voor dē oorē ons Gods/so houdet eñ soect alle die ghebodē des HEREN ws Gods/op dz ghy
C besit dat goede lāt/eñ beerue op uwe kinderē na v eewelic/Eñ ghi mine sone Salomo bekēt dē God ws vaders eñ dyent

hē wt geheelder hertē/eñ wt lust der sielen/Wāt die HERE ondersoect alle herten eñ verstaet alre gedachtē dichten Ist dat ghi hē soect/so sult ghi hē vindē/mer verlaet ghi hē/so sal hi v verwerpē eewelic/Dus siet nu toe/Wāt dye HEERE heeft v vercorē/dat ghi eē huis sout timmerē tot eenē heilichdom/Sijt getroost/ eñ maket

Eñ Dauid gaf sinē soon Salomo eē bewerpe des portaels/eñ sijns huys eñ der voutē of gewelfsels/eñ saels eñ cameren binnē eñ des huis des ghenaden stoels/ Daer toe eē beworp alles wat bi hē in synē gemoet was/te wetene/des hoofs aēdē huse des HEREN/eñ alle des maecsels rontomme des scats indē huise des Gods/eñ des scats der geheilichtē die ordinātie der priesterē eñ Leuitē/eñ alle der werckē der officiē indē huyse des HEREN/gout na dat gout gewichte/tot alderley vatē eēs iegelics officijs/eñ alder hande siluerē gereetscap na dat gewichte tot alderley vatē/elcs officijs

Eñ gewichte tot guldenē candelaren/ eñ guldē lampē/elkē cādelaer eñ sijnder lāpen sijn ghewichte Alsoo oock tot siluren candelaers gaf hi dat gewichte tottē cādelaers eñ sinē lāpē/na der matē elcs D
candelaers

Also gaf hi tot tafelē der toonbroodē gout tot elcker tafelē haer ghewichte/Also ooc siluer tot siluerē tafelen/Eñ louter gout tot crauwelē beckens eñ wierooce vaten/Eñ tot guldē bekerē/elckē beker zijn gewichte/Eñ tot eenē rooc outaer zijn gewichte dat alder louterste gout/Oock eē bewerp des wagēs der Cerubim/dat si hē wt breidē eñ bedeckē soudē bouē die arcke des verbonts des HEREN/het is mi al bescreuen gegeuen vāder hant des HEREN dat mi onderwisen soude alle die wercken des beworps.

Eñ Dauid sprac tot sinē sone Salomo/ Sijt getroost eñ fraey eñ maket/en vreeset noch en verslaet v niet/Dye HERE God mijn God sal mz v zijn/eñ en sal de hāt nz af trecken noch verlaten/tot dat ghy

allet werc des diensts indē huse des HE
REN voleindet. Siet daer die oordinan
tie der priesteren eñ leuitē tot allē officiē
inden huse Gods sijn met v tot allē werc
ken eñ sijn willich eñ wise tot allē officien
Daer toe die princen eñ allet volc tot allē
uwen hantieren

A Dat.xxx.Capittel

ENde die coninc Dauid sprac totter
geheelder ghemeyntē/God heeft
Salomo een van mijnē sonen verwerc
die noch ionc eñ teder is/Maer dat werc
is groot wāt het en is niet eens menscen
wooninge maer Gods des HEEREN
Ic hebbe wt alle mijne crachtē bescicket
tottē huse Gods/gout tot guldenē siluer
tot siluerē/metael tot cerenē/yser tot yse
ren hout tot houtenē gereetscap/Onich
steenen/zeer dierbare robijn/eñ bonte
steenen eñ alderhande edele gesteenten
marmoer steenē plantept Ouer dat/wt
wel behagē aēt huis mijns Gods heb ic
vā minē eigenē goete/gout eñ siluer drie
duzēt pōdē gouts vā Ophier/eñ seuē du
zēt pōdē louters siluers/dat geue ic tottē
heiligen huse Gods/bouē al dat ic bescict
hebbe/om die wandē der huysen te ouer
treckē/dat guldē werde wat guldē eñ sil
uerē wat silueren sijn sal/eñ alderhande
B wercke door die hant der wercmeesters
Eñ wie is nv vriwillich sine hant heden
den HERE te vullen

Doen wordē dye princē der vaderen
Die prince der stāmē Israel/dye princen
ouer dusent eñ ouer hondert/eñ die prin
cen ouer des conincs werken/vriwillich
lijc/eñ gauē totten wercken inden huyse
Gods/vijf dusent pondē gouts/eñ thien
dusent guldē/eñ tiē dusent pondē siluers
achtiē dusent pondē metaels/eñ hōdert
dusent pondē ysers/Eñ bi wien dat stee-
nē geuondē warē/gauē si tottē huse des
HEREN/onder die hāt Jehiel des Ger
soniters

Eñ dat volc was vrolic dat si vriwillic
waren/wāt si gauēt wt geheelder hertē
C den HERE vriwillichlic/Eñ Dauid die
coninc verblide hē ooc hoochlic eñ loofde
God/eñ sprac voor die geheele gemeinte
Gelooft sijt ghi HERE God Israel on-
ser vaders v behoort die grootheit glorie
der macht victorie eñ danck/Want allet
dat in hemel eñ in aerde is/es uwe/v es
dat rijc/eñ ghi sijt verhoghet ouer al tot-
ten ouersten/V is rijcdom eñ eere/voor
v/ghi heerscapt ouer al/in uwer handt
staet cracht eñ macht/eñ in uwer handt
staet het elcken groot ende sterc te makē D

Nu onse God wij danckē eñ beroemē
den name uwer heerlichept oft proncke
rie/Wāt wat ben ic? wat is mijn volc? dat
wi soudē vermogen vrywillichlic cracht
te geuen/gelijc dit toe gaet/Want van v
ist al gecomē/eñ van uwer hant hebben
wi v dat gegeuē/Want wi sijn vreemdes
lingen eñ gastē voor v/gelijc onse vaders
alle/Ons leuē opter aerdē is als een sca
duwe/eñ daer en is geen vertoeuē oft op
houdē/HERE onse God/Al dezē hoop
die wi gescict hebben v eē huis te timme
ren/uwen heiligē name/die is vā uwer
hant gecomē/eñ het is al uwe

Ic weet mijn God dat ghi dat herte
proeft/eñ eenuuldicheit es v aēgename
Daer omme hebbe ic dit al wt eenuuldi-
ger hertē vriwillichlic gegeuē/eñ hebbe
nu met bliscappē ghesien v volc dat hier
voor handē is/dat het v vrywillichlic ge- E
geuē heeft/HERE God onser vaderē A
braham/Isaac/eñ Israel/bewaert eewe-
lic sulc dichten eñ gedachtē int herte ws
volcs/eñ voecht haer hertē tot v Eñ mij
nē sone Salomo geeft een volcomē her
te/dat hi uwe gebodē onderhoude ende
uwe getugenisse eñ seden/dat hijt al doe
eñ timmere dese wooninge die ic gescict
hebbe

Eñ Dauid sprack totter gheheelder
gemeynten/Louet den HEERE uwen
God/Eñ die ghehele ghemeynte loofde F
den HERE den God haerder vaderen iij.regū.8
eñ neychdē hen/eñ aenbaden den HE-
RE/eñ dē coninck/Eñ des anderen moe
ghens/offerdē si brantoffer/duysent var
ren/duysent rammē/duysent lammerē
met harē danc offer/eñ offerdē plantepe
onder gheheele Israel. eñ aten eñ dronc
ken indē seluē daghe voor den HERE/
met groter blijscapen/eñ maecten Salo
mo den sone Dauid/anderwerf coninck

eñ salf dē hē dē HERE tot eenen prince
eñ Zadok tot eenē priester.

Also sat Salomo optē stoele des HE
REN eē coninc in sijns vaders Dauids
plaetse/eñ wert geluckich/Eñ geheel Is
rael was hē gehoorsaē/eñ alle ouerste eñ
machtige/ooc alle kinderē des coninckx
Dauids/dedē hen onder dē coninc Salo
mo/Eñ die HERE maeckte Salomo al
toos meerder voor geheele Israel/ende
gaf hē een loos lijc coninrijc/dat gheene
G voor hē ouer Israel gehadt en hadde

So is nu Dauid de sone Isay coninc
geweest ouer alle Israhel Eñ die tijt dat
hi coninc geweest is ouer Israel is veer.
tich iaer Te Hebron regneerde hi seuen
iaer/eñ tot Jerusalem/driendertich iaer
Eñ sterf in goedē ouderdom/volleuens/
rijcdoms/eñ eerē/Eñ sijn soon Salomo
wert coninc in zijn plaetse/Dese ghescie
denisse des Coninckx Dauid/beyde dye
eerste eñ die laetste/siet die zijn gescreuē
onder die geschiedenissen van Samuel
des sienders/eñ onder die geschiedenisse
des prophetē Nathan/eñ onder die ghe.
schiedenissen Gad des sienders/met al.
le sinē coninrijckē/machtichedē eñ tijdē
die onder hē vergaen sijn/beide ouer Is
rael ende allen coninrijcken inden lan
den.

Hier begint dat tweede deel der Croniken

Dat eerste Capittel

A
3.reg.iii.a
ENde Salo
mo de sone Dauid wert
in sijn rijc bekrachtelijc/
eñ die HERE sijn God
was met hē/eñ maecte
hē altoos grooter. Eñ Salomo sprac met
ten geheelen Israel mettē ouerstē ouer
dusent eñ hondert/mettē rechterē eñ mz
allē vorsten in Israel/mettē ouerstē vade
ren/dat si soudē gaē Salomo eñ die ghe.
heel gemeinte met hē totter hoochtē die
cxxxvi:a te Gibeon was/wāt daer was dē taber.
nakel des getuygenis Gods die Moise
die knecht des HEREN ghemaect had
inder woestinē Wāt die arke Gods had
Dauid op ghebracht vā Kiriath Jearim

daer hi haer bereit had/wāt hi had haer
eenen tabernakel opgeslagē te Jerusa.
lem/Eñ dē eernen outaer dien Bezaleel
de zone Vri des zoons Hur gemaect had
was aldaer voor die woninge des HE
REN/Eñ Salomo eñ die gemeinte pla
gē dien te versoecken Eñ Salomo offer
de optē eernē outaer/voor den HERE/ B
die voor dē tabernacule des ghetuigenis
stont dusent brantoffers

Inder seluer nacht openbaerde God
Salomo eñ sprac tot hem Bidt/wat zal ic
v geuen? Eñ Salomo sprac tot God Ghi
hebt groote ontfermhertichheit aē mijnē
vader Dauid gedaen/eñ hebt mi in sijn
plaetse coninc gemaect/So laet nu HE.
RE God v woort warachtich werdē aen
minen vader Dauid wāt ghi hebt mi co
ninc gemaect ouer een volc des so vele is C
als stofs opter aerden/dus gheeft mi nu
wijsheit eñ kennisse/dat ic voor dezē volc
wt eñ inne gae/Wāt wie can dit v grots
volc geuonnissen

Doen sprac God tot Salomo Wāt ghi
dat indē sin hebt/eñ en hebt niet om rijc.
dō/noch om goet/noch om eere/noch om
uwer vianden sielen noch om lanc leuen
gebeden/Maer hebt om wijsheit eñ ken
nisse ghebeden dat ghi mijn volc oordee
len mocht waer ouer ic v coninc gemaect
hebbe/so si v wijsheit eñ kennisse gegeuē
Daer toe wil ic v rijcdom eñ goet eñ eere
geuen/dat ws ghelijcs onder den conin
ghen voor v niet geweest en is/noch wer
den en zal na v/Also quam Salomo van
der hoochte die tot Gibeon was/tot Jhe
rusalem vanden tabernacule des ghetu
ghenisse ende regneerde ouer Israel D

Ende Salomo vergaderde hem wa
ghens ende ruyters/also dat hi te wege
bracht duisent ende vier hondert wagēs
ende tweelf duysent ruyters/ende liet se
inden waghen steden ende bi den coninc
te Jerusalē/Ende die coninc maecte des
siluers ende gouts zo vele te Jerusalem/
als die steenen/ende der cederen als der
wilder vijchboomen die inden beemden

wasschen/Eñ men bracht Salomo peer
den wt Egipten/Eñ die cooplieden des
conincs haelden wt Keua om ghelt/Eñ
quamen op eñ brachten wt Egipten ee-
nen wagen om seshondert silueren pen-
ningen een peert om hondert eñ vijftich
Also brachtense ooc allen coningē der He
thiten ende den coninghen tot Syrien

Dat tweede Capittel

A HAnde Salomo dacht te timmeren
een huis dē name des HEREN/eñ een
huis sijns coninctijcs/eñ telde af seuē du
sent mannen tottē lasten/eñ acht dusent
timmer liedē op dē berghe/ende drie du-
sent eñ ses hondert officiers ouer hen.

Eñ Salomo seinde tot Huram den
coninc tot Tiro eñ dede hē seggē Gelijck
ghi met minen vader dedet/eñ hē cede-
ren seindes/dat hi hem een huis timmer
B dedaer hi in woonde/Siet ick wil dē na-
lij.rr.v.c. me des HEREN mijns Gods eē huis
timmeren dat hē gheheilicht worde/om
goet roocwerc voor hē te roeckē/ende al
toos thoonbroot te rechtē eñ brantoffer
des morgēs eñ des auonts/op die Sab-
bathen/eñ nieuwe maēdē/eñ op die fees
te des HEREN ons Gods ewelic voor
Israel.Eñ dat huis dat ic timmeren wil
sal groot sijn/wāt onse God is groter dā
alle godē.Mer wie vermach dat hi een
huis timmere?Wandt den hemel/eñ al
der hemelē hemele en moghē hē niet be
gripen/Wie soude ic dā sijn dat ic hē een
huis soude timmeren/maer datmē voor
hem soude roecken

C Dus seynt mi nv eenē mā om te aer
beidē m; gout/siluer/metael/pserē/schar
laken/roos root/gheele side/eñ die weet
wt te groeuē metten wisen die bi mi zijn
in Juda eñ Jerusalē/welc mijn vader be
scict heeft Eñ seynt mi cederē/dennē eñ
heuē pijnboomē hout/vā Libanō/want
ic wete dat uwe knechtē dat hout weten
te houwē op Libanō Eñ siet mine knech
ten sullē met uwē knechtē sijn/op datmē
mi vele houts bereyde wāt dat huis dat
ic timmeren wil sal groot eñ sonderlinc
sijn/Eñ siet ic wil dē timmerliedē uwen
knechtē die dat hout houwē twintich du
sent Chorē gestootēder tarwen/eñ twin

tich dusent Chorē gerst/eñ.rr.dusent Ba
then wijns/eñ.rr. duysent Baten olijs
gheuen

Doe sprac Hurā die coninc tot Tyro
door scrifte/eñ seynde tot Salomo/Daer
om dz die HERE sijn volc bemint/heeft
hi v coninc ouer hen ghemaect/eñ Hurā
sprac voort/Ghelooft si die HEERE die
God Israel die hemel eñ aerde gemaect
heeft/dat hi dē coninc Dauid eenē wisen
cloecken verstandigē soon gegeuē heeft
die dē HERE een huis timmerē soude
eñ een huis sijns coninctijcs/So seynde
ic nu eenen wisen mā die verstant heeft/
Huram Abi/die een soō is eens wijfs wt
dē dochterē Dā/eñ zijn vader eē Tirijsch
geweest es/die weet te werckē aē gout/
siluer/metael/ pser steen/hout/schaerla-
ken/geele/lijnen/rosedt root/eñ te groe- D
uen alderhāde constelic te makē/watmē
hē voorleit metten wisen/eñ mettē wizē
mijns heeren tsconincks Dauids ws va
ders/Dus seynde nu mijn heere/tarwe
gherste/olie eñ wijn/sinen knechtē zo hy
gesproken heeft/zo willē wi dat hout hou
den op Libanon/zo vele alst vā noode is/
eñ willēt op vlotē bringē in die zee tot Ja
pho/vā daer moecht ghijt op te Jerusalē
bringhen.

Eñ Salomo telde alle vreēdelingē in
dē lāde Israel/na dat getal doēze Dauid
zijn vader telde/eñ wordē geuōdē hōdert
eñ vijftich duzēt/drie duzēt eñ ses hōdert
Eñ hi maecte wt dē seluē/seuē duzēt dra
gers/eñ tachtētich duzēt houwers optē
berghe/eñ drie duyzent ses hondert toe
sienders die dat volc aen hielden aē den
dienste

Dat derde Capittel A

EAnde Salomo begōst te timmeren
dat huis des HEREN te Jerusa
lē op dē berch Moria/die Dauidē sinē va
der getoōt was/dē welckē Dauid bereit
had tot eēder ruimte op de plaetse Arnā
des Jebusiten/Hi begonste te timmerē
inder anderder maent des āderē daechs
indē vierdē iaer zijs conicrijcs/eñ aldus

leide Salomo dat fundamẽt/om dat huis
Gods te timmeren/Ten eerstẽ ope leng
te/tsestich ellẽ/die wijde twintich ellẽ/eñ
dat poortael voor de wijde des huis werh
was twintich ellẽ lanc/Die hoochte.hon
dert eñ twintich ellẽ/eñ ouertroct binnẽ
met louterẽ goude

Dat groot huis scutte hi met dennen
houte eñ ouertroct met dẽ fijnstẽ goude/
eñ maecte daer op palmẽ eñ ketẽwerck
eñ ouertroc dat huis met edelẽ steenen/
tot een vercieringe/Dat gout was Par-
vaim gout/Eñ ouertroc de balckẽ bouẽ
aẽ eñ die wãdẽ eñ die dueren met goude
eñ liet Cherubim snidẽ op die wãdẽ

Hi maecte ooc dat huis des alder hey
lichstẽ/dies lengde was/twintich ellẽ na
der widẽ des huis/eñ sine wide was ooc
twintich ellẽ eñ ouertroct mettẽ fijnsten
goude/bi ses hondert pondẽ Eñ gaf oock
tot nagelẽ vijftich sikulen gouts in ghe-
wichte/Eñ ouertroc dẽ sael met goude

Hi maecte ooc int huis des alderhey
C lichstẽ twee Cherubim na beeltmakers
conste/eñ ouertrockse met goude/eñ ope
lengde aẽ den vlogel aen die Cherubim
was twintich ellẽ allsoo dat eenẽ vloghel
vijf ellẽ hadde eñ raecte aẽ die wãdẽ des
huis/eñ dat dẽ anderẽ vlogel ooc vijf ellẽ
hadde/eñ raecte aẽ dẽ vlogele des ande-
ren Cherubs/Also hadde dẽ eenẽ vlogel
des anderẽ Cherubs ooc vijf ellẽ eñ raec
te aẽ dẽ want des huys/eñ sinẽ anderen
vlogel ooc vijf ellẽ/eñ hinc aẽ dẽ vloghel
des anderẽ Cherubs Also dat dese vloge
len der Cherubin wt waren ghebreydet
twintich ellẽ wijt/Eñ si stondẽ op haren
voetẽ/eñ haer aẽsicht was tẽ huyswaert
gekeert.

Hi maecte ooc eene voorhancsel van
D geelwerc/scarlakẽ/rosijn root eñ lijwaet
eñ maeckte Cherubim daer op/Ende hi
maecte voir dẽ huse twee colomnẽ/vijfen
dertich ellen lanc/eñ dẽ knoop bouẽ dair
op vijf ellẽ/Eñ hi maecte ketẽwerck tot-
tẽ Coor/eñ dedese bouẽ aen dye colomne
eñ maecte hondert granaet appelẽ ende
dedese aẽ dat ketenwerc/Eñ hi rechtede
die colomnẽ op/voordẽ tẽpele/eẽ ter rech
ter sidẽ/eñ dander ter slincker siden/Eñ

die ter rechter sidẽ was/hiet hy Jachin/
eñ die ter slincker sidẽ was Boas

Dat.iiij.Capittel

HJ maeckte ooc eenẽ eerenẽ outaer/ A
twintich ellẽ lanc eñ breet/eñ tiẽ el
len hooch/Eñ hi maecte een gegoten zee
thiẽ ellẽ wijt vã dẽ eenẽ rant tottẽ ande-
ren ronc omme/eñ vijf ellẽ hooch/Eñ eẽ
mate van dertich ellẽ mocht omuaẽ/Eñ
gelijckenisse vã runderẽ was dair onder
Eñ daer warẽ twee rigẽ oft rijẽ knoppẽ B
om die zee dat tiẽ ellẽ wijt was dye mede
aẽ gegotẽ warẽ Het stonc also op die/xij.
runderen/Dat die drie gekeert warẽ tẽ
noorden waert/drie westwaert/drye suyt
waert/eñ drie oostwaert/eñ alle hare ach
terste was als eens bekers rant/eñ een
ontplokẽ roose/Eñ si nã of hielt drie duy-
sent Bathẽ.

Eñ hi maecte thiẽ ketelẽ dier sette hi
vijf ter rechter sidẽ eñ vijf ter slincker sy
den om daer inne te wasscẽ al wat totten
brantoffer behoort dat sijt daer in moch-
ten stooten/Die zee datter hen dye pries-
ters in soudẽ wasscẽ.

Hi maecte ooc tien goudẽ cãdelaers/
so si behoordẽ te sine/eñ hi steldese indẽ tẽ
pel vijf ter rechter eñ vijf ter slicker hãt/
Eñ hi maecte tien tafelẽ eñ dedese inden
tẽpel/vijf ter rechter eñ vijf ter slinker si
den/Eñ maecte hondert guldene scalen
of beckens/Hi maectte eenẽ hof voor de
priesters/eñ eenẽ grootẽ buycke eñ due-
ren indẽ buycke eñ ouertroc dye dueren
met latoen/Eñ hi sette die zee op dẽ rech
tẽ hoec tegẽt oostẽ tottẽ suydtwaert/Eñ
Huram maecte potten ende scuppen eñ C
beckens

Also voleinde Hurã dat werc dat hy
dẽ coninc Salomo dede/aẽ dat huys Go
des/te wetẽ die twee colomnẽ mettẽ bui
ken eñ knoopen/bouẽ op beide die colom
nen/beide gewrongẽ verheuẽ werc/om
te bedeckẽ beide die buyckẽ der knoopẽ
bouẽ op die colomnẽ/eñ die vier hondert
granaet appelen/aen beidẽ gewrongen
verheuen werck twee rijghen granaet
appelen aen elc verheuẽ werc/om te be-
deckene beyde die buyken der knoopen
die bouen op die colomnen waren/Oock

maecte hi die gestoeltē/eñ die ketelen op
die gestoeltē/eñ een zee eñ tweelf runde
ren daer onder Daer toe totten scuppen
crauwelen/eñ alle haer vatē maecte Hu
ram Abif dē coninc Salomo/tottē huyze
des HEREN wt louteren metael. In
dat lantscap der Jordanē lietze die coninc
gietē/in clepachtige aerde tusscē Suchot
eñ Zaredatha/eñ Salomo dye maeckte
aller dezer vatē zeer vele/alzo dat des me
taels ghewichte niet te onderuinden en
was

D Eñ Salomo maecte allet ghereetscap
tottē huse Gods/te wetē dē guldē outair
tafelē eñ toōbroot daer op/die cādelaers
met harē lampē/vā louterē goude/dat si
voor dē choor souden bernen/alsoo het be
hoort/eñ die bloemē aē die lampē/eñ dye
scutters warē guldē/dat was al te vollē
gout/Daer toe die messen/beckē/lepelē/
eñ nappe warē louter gout/Eñ dē ingāc
eñ sine duerē binnenwaerts tottē alder
heilichstē/eñ die duerē aē dē huyse des tē
pels warē guldē Also wert allet werc vol
bracht dat Salomo dede aē dē huyse des
HEREN.

Dat.v.Capittel

A
re.vij g
re:viij:a
ENde Salomo bracht daer inne/al
le dat syn vader David geheilicht
hadde/te wetē siluer eñ gout/eñ alderhā
gereetscap/eñ si leidē dat indē scattē indē
huse Gods

Doē vergaderde Salomo alle dye ou
ders in Israel/alle hoofdē der stāmē der
vorstē der vaderē onder dē kinderē Isra
el te Jerusalē/dat si die arke des verbōts
des HEREN op soudē brengen wt der
stat David/dat is Zion Eñ het vergader
de hen tottē coninc/alle mānē Israhel op
die feeste/dat is inder seuenster maēt/eñ
B alle die ouders Israel quamē Eñ die leui
ten hieuen die arcke op eñ brachtense op
waerts mettē tabernacule des getughe
nis eñ allet heilige gereetscap dat inden
tabernacule was/Eñ brachtēse mede op
waerts die priesters de leuitē/Maer die
coninc Salomo/eñ die geheele gemeyn
te Israel tot hē vergadert voor die arcke
offerdē scapē eñ runderē/so vele dats nie
mant getellē of rekenē en conste

Also brachten die priesters dye arcke
des verbonts des HEEREN op haere
plaetse indē Choor des huys in dat alder
heilichste/onder die vlogelen der Cheru
bim/also dat dye Cherubin hare vlogelē
wt breidē ouer die plaetse der arckē/ Eñ
die Cherubin bedecte dye arcke eñ hare
hantboomē vā bouē. Die hātboomē wa
ren so lāc/datmē hare knoopē sach vāder
arckē voor dat choor/maer buytē en sach
mense niet. Eñ si was aldaer tot op dezē
daghe Eñ daer en was niet in die arcke
dan die twee steenē tafelē/dye Moyse in C
Horeb daer inne gedaē hadde/doen dye
HERE een verbont maecte mettē kin
derē Israel/doē si wt Egiptē trocken
Eñ doen die pryesteren wt ghingen D
wt dē heiligē(wāt alle priesters die voor
hādē warē/heilichdē hen daer/alsoo dat
oot die oordinē niet gehoudē en werden.
Eñ alle die leuitē. met alle dye onder As
saph/Heman/Jedithun/eñ haren kinde
ren eñ broederē warē/warē gecleet met
lijnwaet/eñ songē met cymbalē/psalterē/
eñ harpē/eñ stondē tegēt oosten des ou
taers/eñ by hen/hondert ende twintich
priesters die met trompettē bliesen Ende
het was/als oft een waer die trompette
eñ songe/als oftmē eē stēme hoorde te lo
uen/eñ te dāckē dē HERE/Eñ doe hair
die stēme verhief vandē trompettē cym
balen ende ander musijc spelen/ende vā
dien louen den HEERE/dat hi goet is/
ende dat sine ontfermherticheit eewelijc
duert/Doen werdt dat huys des HEE
REN veruult met eender wolcken/also
dat die priesters niet en consten ghestaē/
om te dienen/om dier wolckē wille/Wāt
die heerlichept des HEREN veruulde
dat huys Gods

Dat.vi.Capittel

DOe sprac Salomo dye HERE he A iij.re.viij b
uet ghesproken te woonen int dui
ster Ic heb tis waer/eē huis getimmert
v tot eender wooninghē/eñ eenen setel
daer ghi eewelijc woonen sout/eñ die co
ninc keerde syn aensichte omme/ende see
gende die geheele gemeinte Israel/wāt
die geheele ghemeinte stont/Eñ hi sprac
Gheloofst si die HERE die God Israel/

die door sinẽ mont minẽ vader David ge
sprokẽ/eñ met sijnder hant veruult heeft
Doe hi seide. Sint ter tijt dat ic mijn volc
wtẽ lãde Egipti geleit hebbe/so en heb ic
geen stadt vercorẽ in allẽ stãmẽ Israhel/
een huis te timmerẽ/dat minẽ name al-
daer soude sijn/eñ en hebbe oec gheenen
man vercorẽ/dat hi prince soude sijn ouer
mijn volc Israel/Maer Jerusalẽ hebbe
ic vercorẽ dat minẽ name aldaer si/ende
Davidẽ hebbe ic vercorẽ dat hi ouer mijn
volc Israel si

Eñ doẽ mijn vader David indẽ sinne
i paratrij hadde eẽ huis te timmerẽ den name des
ij regũ vij HEEREN des Gods Israel/sprack die
HEERE tot mijnẽ vader David/Ghy
hebt wel gedaẽ dat ghi indẽ sin hebt/mij
nẽ name een huys te timmerẽ/Doch en
sult ghi dat huis niet timmeren/maer v
sone die wt uwẽ lendenẽ comẽ sal/die sal
minẽ name dat huis timmerẽ/So heeft
nu die HEERE sijn woort beuesticht/dat
hi gesprokẽ heeft/Wãt ic bẽ op gecomen
in mijns vaders Davids stede/ende sitte
optẽ stoel Israel/zo die HEERE gesprokẽ
heeft/eñ hebbe een huis getimmert den
B name des HEEREN des Gods Israhel
eñ hebbe daer inne gedaẽ die arcke/dair
dat verbondt des HEEREN in is/dat hi
mettẽ kinderẽ Israel gemaect heeft.

Eñ hi torde voor dẽ outaer des HEE-
REN tegen der geheelder gemeintẽ Is
rael ouer/eñ recte sine hãdẽ wt/Wãt Sa
lomo hadde eenẽ eerenẽ ketel/eñ gheset
middẽ indẽ buycke des tẽpels/vijf ellen
lanc eñ breet/eñ drie ellẽ hooch/aẽ den sel
uẽ terde hi eñ viel neder op sine kniẽ/te-
gẽ die geheele gemeinte Israel ouer/eñ
C strecte sine hãdẽ wt ten hemel eñ sprack/
HEERE God Israel daer en is geẽ God
ws gelijc noch indẽ hemel noch opter eer
den ghi die hout dat verbont eñ dye ont-
fermherticheit dinẽ knechten die voor v
wandelẽ wt geheelder hertẽ/Ghy hebt
uwẽ knecht David minẽ vader gehoudẽ
al wat ghi hẽ ghesprokẽ hebt/met uwen
mõde hebt ghijt gesprokẽ/eñ met uwer
hant hebt ghijt veruult/gelijc het heden
tẽ dage staet

Nu HEERE God Israel/houdt uwen
knecht David minẽ vader dat ghi hẽ ge
sprokẽ hebt eñ geseit/Het en sal v niet ge
brekẽ aẽ eenen mã voor mi/die optẽ stoel
Israel sitte/Nochtãs also verde dat uwe
kinderẽ hare wegẽ bewarẽ/dat si wãde-
len in mine wet/gelijc ghi voor mi gewã
delt hebt/Nu HEERE God Israhel/laet
dijn woort warachtich worden/dat ghi u
wen knecht David gesprokẽ hebt

Wãt meint ghi oec/dat God bi de mẽ
schen opter aerden woone? Siet dẽ hemel
eñ alder hemelẽ hemel/en can v niet be
grijpen/hoe sout dan dit huis gedoẽ dat
ic gesticht hebbe? Maer HEERE mijne
God keert v tottẽ ghebede ws knechts/
eñ tot minẽ smeekẽ/Dat ghi verhoort dz
biddẽ eñ beden/dat v knecht voor v doet/
Dat dine ogẽ opẽ sijn/ouer dit huis dach
eñ nacht/ouer die plaetse dair ghi gespro D
ken hebt uwẽ name te stellen/dat ghi ho iij re viij b
ren sout dat ghebet dat v knecht in dese
plaetse doen sal/Dus hoort nu dat smee-
ken ws knechts/eñ ws volcs Israel/dat
si biddẽ sullẽ op dese plaetse/Hooret van
der plaetsen uwer wooningẽ/vãden he-
mel eñ als ghi hoort so wilt genadich sijn

Ist dat iemant tegẽ sinen naesten son
dicht/eñ wort hẽ eenẽ eedt op gelept/diẽ
hi sweeren soude/eñ den eedt comt voor
uwẽ outaer in dit huis/so wilt vanden he
mel hooren/eñ uwẽ knechte recht doen/
also dat hẽ vergeldet/eñ geeft sinẽ wech
op sijn hooft/eñ rechtuerdiget dẽ gerech
ten eñ geeft hẽ na sine gerechticheit.

Ist dat v volc Israel voor sine vianden
ghe slegen wort om dat si tegen v gheson
dicht hebben/ende bekeeren hen eñ beli
den uwen name/eñ bidden ende smeekẽ
voor v in desen huyse/so wilt hoorẽ vãdẽ
hemel/ende genadich sijn der sondẽ ws
volcs Israel/ende die weder in dat landt
brenghen/dat ghi hen ende haren vade-
ren gegeuen hebt.

Ist dat den hemel ghesloten werdt eñ
datter niet en reegent/om dat sy teghen
v ghesondicht hebben/ende bidden in de
se plaetse/ende beliden uwen naeme/en E
bekeeren hen van haren sonden/om dat
ghijse verootmoedicht hebt/so willet ho
ren inden hemel/ende ghenadich sijn dẽ

sonden uwer knechten/ eñ ws volcks
Israhel/dat ghy den goeden wech leert/
daer si in wandelen sullen/eñ laet reege
nen op v lant/dat ghi uwẽ volc gegeuen
hebt te besitten

Ist dat een dierte inden lande werdt
of pestilencie oft dorricheit/brant/sprinck
hanen/rupsenẽ/oft als zijn viant indẽ lã
de sine poorten beleghet/oft eenighe pla
ge oft crancheit/Wie dan biddet oft smee
ket onder alderhande mensce eñ onder
alle uwẽ volc Israel/ist dat yemandt sijn
E plage eñ sijn smerte geuoelet eñ sine hã
dẽ wt reect tot dezen huse/So willet horẽ
vandẽ hemel/vandẽ setele uwer wonin
gen eñ ghenadich sijn/eñ elckẽ geuẽ na
alle sine wegen/na dien ghi sijn hert kẽt
wãt ghi alleene bekẽt dat herte der men
scen kinderẽ/op dat si v vreesen eñ wãde
len in uwẽ wege alle dage/also lãge als
si leuen optẽ lande dat ghi onzen vaderẽ
gegeuẽ hebt.

Ist dat oot een vreemde/die van uwen
volc Israel niet en is/wt verrẽ lande cõt
om ws grootẽ naems eñ machtiger hãt
eñ wt gerectẽ arms wille/eñ biddet tot
desen huse So wilt vanden hemel hoorẽ
vandẽ setele uwer wooningẽ/eñ doet al
daer om dat hi v aẽroepet/op dat alle vol
ken opter aerdẽ uwẽ name bekennẽ/eñ
di vreesen/gelijc v volc Israhel/eñ te bin
nen werden/dat dit huis dat ick ghetim
mert hebbe na uwẽ naeme ghenoempt
si

Als v volc wt treet indẽ strijdt teghen
sine vianden/door dẽ wech diẽ ghise seyn
den sult/eñ tot v biddẽ tegẽ den wech/tot
deser stadt/die ghy vercoren hebt/eñ tot
ten huse dat ick uwẽ name ghetimmert
hebbe/so wilt haer gebet eñ smeekẽ horẽ
vanden hemel ende hen tot harẽ rechte
helpen

G Ist dat si tegen v sondigen/wãter geẽ
mensce en is die niet en sondicht/eñ ghy
op hẽ gram sijt/eñ geeftse voor harẽ viã
den dat sise geuangẽ wech voerẽ/in een
verre oft nae lãt/eñ si hen in haerder her
ten bekeerẽ indẽ lande daer si inne geuã
gen sijn/eñ bekeerẽ hen eñ smeeckẽ v in
den lande haerder geuangenissen/ende

seggẽ wi hebbẽ gesondicht/misdaẽ/ende
sijn ongodlic geweest/eñ hen also wt ge
heelder hertẽ eñ wt geheelder sielen tot
v bekeerẽ indẽ lande haerder geuange
nissen/daer mẽse geuãgen hout/eñ si bid
den tegẽ den wech te harẽ lande/dat ghi
harẽ vaderẽ gegeuẽ hebt/eñ totter stadt
die ghi vercorẽ hebt/totten huyse dat ick
uwẽ name getimmert hebbe/Soo wilt
haer gebet eñ smeekẽ vãdẽ hemel hoorẽ
vãdẽ setel uwer wooninghen/eñ hen tot
haren rechte helpen/eñ uwẽ volc ghena
dich sijn/dat tegẽ v gesondicht heeft.

So laet nu mijn God v oogẽ opẽ sijn
eñ uwe oorẽ toe luysterẽ opt gebet in de
ser plaetzẽ/Dus maect v nu op HERE
tot uwer rustẽ/ghi ende dye arcke uwer
macht/Laet uwe priesters HERE God
met heyl gecleet werdẽ/eñ uwe heiligen
hen verblijden/ouer dẽ goeden/HERE
God en keert niet af dat aẽsichte des ge
salfden/gedenct der ontfermhertichept
ws knechts Dauids.

Dat. vij. Capittel

Ende doe Salomo wt gebedẽ had A
de/zo viel een vier vanden hemel/
eñ verslinde dat brantoffer/eñ dat ander
offer/Eñ dye heerlichept des HEREN
veruulde des HEREN huys/Ooc sagẽ
alle die kinderen Israel dat vier af vallẽ
eñ die heerlicheit des HEREN ouer dat
huis/eñ vielẽ op haer knien mettẽ aẽsich
te ter aerdẽ/opt plaueysel/eñ aenbaden
ende dancten den HERE dat hi goet is
ende dat sine ontfermhertichheit eewelic
duert.

Die coninc eñ allet volc offerdẽ voor
den HERE/want de coninc Salomo of B
ferde tweẽtwintich dusent runderen/eñ
hondert eñ twintich dusent scapen/ende
wijdẽ also dat huis Gods/beide die conic
eñ allet volck/Maer die priesters stondẽ
in hare officien/ende die leuitẽ in die mu
sijck spelen des HEREN/die die coninc
Dauid hadde laten maken om dẽ HE
RE te dancken dat sijne grote ontferm

hertichheit eewelic duert/mettē psalmen
Dauid/door hare hāt/Eñ die priesters
bliesen trompetten voor hen/eñ geheele
Israel stont

Eñ Salomo heylichde dē middelhof
die voor dē huyse des HEEREN was/
Want hi hadde aldaer brantoffer/eñ tat
vette der dootofferē bescicket/Wāt den
eerenē outaer die Salomo hadde laten
makē/en conste alle dat brantoffer/spijs.
offere/eñ dat vette niet gheuaten

C Eñ Salomo hielt in die selue tijt een
feeste seuē dagē lanc/eñ gheheele Israel
met hē/een seer ontallike groot gemeyn
te vā Hemath aē totter bekē Egipti toe
eñ hielt optē achstē dach een vergaderin
ge/Want die wijdinge des outaers hiel.
den si seuē dagen/eñ die feeste ooc seuē da
gen Maer indē.xxiij.dage der seuender
maēt liet hi dz volc vrolic eñ goets moets
in harē tabernaculē gaē ouer alle dē goe
de dat die HEERE aē Dauid/Salomo
eñ alle sinen volc Israel ghedaen hadde
Also volevnde Salomo dz huis des HE.
REN/eñ dat huis des conincs/eñ al dat
in sijnder hertē gecomē was te makē/in
den huse des HEREN/eñ in sinen huse
voorspoedelick

Eñ die HERE opēbaerde Salomo
snachs eñ sprac tot hem Ic hebbe v ghe.
bet gehoort/eñ mi dese plaetse vercorē tot
D eenen offer huse/siet Als ic dē hemel toe.
iij: reg: vij slute/dattet niet en reghent/oft heet die
ende: vi sprinchanen dat lant verslinden/oft late
een pestilēcie ouer mijn volc comē/dat si
mijn volc verootmoedigē/dat na minen
name genoēt is/eñ si biddē eñ mijn aen
sichte soeckē/eñ si hen vā harē quaden se
den bekeeren/so wil ic vādē hemel hoorē
eñ haer sondē vergeuē/eñ haer lāt heelē
So sullē nu mijn ooghē opē sijn/eñ mijn
oorē toeluysterē totten ghebede in deser
plaetsen/Dus heb ic nv dit huys vercorē
eñ geheilicht/dat minen name daer sijn
soude eewelic/eñ mijne ooghen eñ mijn
herte soude daer altoos sijn.

Eñ ist dat ghi voor mi wādelt gelijc
v vader Dauid gewādelt heuet/dat ghij
doet al dat ick v heete/ende hout mijn se
den eñ rechtē/so wil ic dē stoel ws coninc

rijcs beuestigē/so ic mi/dinen vader Da.
uid verbōdē hebbe/eñ gesept/Het en zal
v niet gebrekē aē eenē mā die ouer Isra.
el heere si/Maer keert ghi v af/eñ mijn
gebodē eñ sedē die ic v voor geleit hebbe
verlaet/eñ wech gaet eñ andere Goden
dient eñ die aēbeet/so sal icse wtwortelē
wt minē lande/dat ic hen gegeuē hebbe
eñ dit huis dat ic minen name geheilicht
hebbe/sal ic vā minen aensichte werpen
eñ salt tot eender bispraken oft segwoort
geuē/eñ tot eēder fabulē/onder allē volc
ken Eñ voor dit huis/dat het hoochste ge
worden is/sullen hen ontsetten/alle dye
daer voor bi gaē/eñ segghen/Waer om
heeft die HEERE desen lande eñ desen
huse also ghedaen? So salmen segghen/
Daer omme dat si den HERE haerder
vaderen God verlaten hebben diese wt
den lande Egipti geleit heeft/eñ hebben
hen aen anderen goden gehanghen/eñ
die aengebedet eñ gediēt/daer om heeft
hi alle dit ongeluc ouer hen ghebracht. A
iij: reg: ix: b

Dat.viij.Capittel

ENde na twintich iaeren/in welckē
Salomo dat huis des HEREN/
eñ sijn huis timmerde/zoo timmerde hy
die stedē ooc/die Hurā Salomo gaf/ende
liet die kinderē Israel daer inne wonen/
Eñ Salomo troc tot Hemath Zoba/eñ
beuestichdese eñ timmerde Thadmor in
der woestinē/eñ alle corē stedē die hi tim
merde in Hemath Hi timmerde ouer en
de neder Beth Horon dat vaste stedē wa
ren/met mueren poortē eñ grēdelē Ooc
Baelath eñ alle corē steden/die Salomo
hadde/eñ alle wagen steden/eñ ruyters
steden/eñ al waer Salomo lust toe hadde
te timmeren/beyde te Jerusalē/eñ op Li
banon/ende inden gheheelen lande sijn B
der heerscappien

Alle dat ouerbleuē volc vanden He
thiten/Amoriten/Pheresiten/Heuiten/
ende Jebusiten/die vanden kinderen Is
rael niet en waren/eñ haer kinderen die
si achter ghelaten hadden inden lāde/die
die kinderē Israhel niet vernielt en had
den/maecte Salomo cijsbaer/tot op dezē
dach/Maer vanden kinderen Israel en

maecte Salomo niet knechten tot sinen
arbeit/maer si waren oorloochs lyeden/
eñ ouer sijn ridders eñ ouer sijn wagēs/
eñ ruyterē/eñ die ouerste officiers des co
nincs Salomo waren twee hondert eñ
eñ vijftich/die ouer dat volc heerscappije
hadden.

C Eñ Salomo hyet dye dochter Pharao
op halē wt der stadt Dauid/int huys dat
hi voor haer getimmert hadde/Want hi
sprac Mijn wijf en sal met mi niet wonē
int huis Dauids des conincs Israel/wāt
het is gheheplicht/om dat dye arcke des
HEEREN daer inne gecomē is

Van dien aē offerde Salomo dē HE-
RE brantoffer opten outaer des HEE-
REN/dien hi gesticht had voor dat poor
tael/om elc op sinē dach te offeren na dat
gebodt Moyse/op die sabbathē/nieuwe
maēdē/ingesettē tidē des iaers driemael
te weten op die feeste der onghesuerder
broodē/op die feeste der wekē/eñ op dye
feeste der looouerē tenten.

Eñ hi stelde die priesters in hare oor-
D dinancie tot harē officie/gelijc het sijn va
der Dauid ghestelt hadde/eñ die leuiten
op haer hoedinghe om te louen eñ te die-
nen voor die priesterē/elcke op harē dach
Eñ die duerwachters in haer oordinācie
elc op sijn poorte/Wāt alsoo hadt Dauid
die man Gods beuolē/Eñ daer en wert
niet gewekē vādē gebodē des conincks/
ouer die priesterē eñ leuitē in alderhande
sakē/eñ aē dē scattē/Alle wert allet werc
Salomo berept vādē dage aē/doen des
HEEREN huis gefundeert wert/tot dat
hijt voleinde/dat des HEEREN huis ge-
heelic volmaect wert

Doe troc Salomo tot Ezeon Geber/
eñ tot Eloth aē dē oeuer der zee indē lan
de Edomea/Eñ Hurā seinde hē schepen
door sine knechtē die der zee condich wa-
ren/eñ voerē mettē knechtē Salomo in
Ophir/eñ haeldē vā daer/vyer hondert
eñ vijftich pondē gouts/eñ brachtē dē co
ninc Salomo

Dat.ix.Capittel.

A Ende doe de coninginne vā trijc A-
rabien dat gerucht Salomo hoor-
de/quā si met seer grooter ghereetscap te
Jeru salē met kemelē die wel rickēde cru
den eñ gouts plātept droegē/eñ edele ste
nen/om Salomo met raetselē te proeuē/
eñ doē si tot Salomo quā/sprac si met hē
al wat si indē sinne voor hadde genomē/
eñ die coninc seide haer alle haer sakē/eñ
Salomo en was nz verborgē dat hi haer
niet geseit en hadde.

Eñ doē de coninginne vā trijc Arabiē
sach die wijsheit Salomo eñ dat huis dat iij re x
hi getimmert hadde/die spijse voor sijne mat.xij:d
tafele/die wooninge voor sine knechten/
eñ die ambachte sijnder dienaers eñ ha-
re cleederē/sine schenckers met harē clee-
derē/eñ sinē sael daermē op ginc int huis
des HEEREN/so en conste si haer niet
meer onthouden.

Eñ si sprac tottē coninc Het is warach B
tich dat ic gehoort hebbe in minen lande
van uwē wesene/eñ van uwer wijshept/
maer ic en geloofde harē woordē niet/tot
dat ic gecomē ben eñ hebt met minē ogē
gesiē/eñ siet die helfte uwer grooter wijs
heit en is mi niet ghesept/Daer is meer C
aē v dā dat geruchte/dat ic ghehoort heb
be/Salich sijn die mānē/eñ salich sijn de-
se uwe knechtē die altoos voor v staen eñ
uwe wijsheit hoorē.Die HERE v God
si gelooft die luste tot v heeft/dat hy v op
sinē stoel tot eenē coninc geset heeft/den
HERE uwen God/Het doet het dat v
God Israel bemint dat hi hē eewelic sou
de oprechtē/daer omme heeft hy v ouer
hen tot eenē coninc geset/om dz ghi recht
eñ redelicheit sout onderhoudē

Eñ si gaf den coninc hondert eñ twin
tich ponden gouts eñ seer vele specerien
eñ gesteenten/Het en waren geen spece
rijen/als dese die de coninginne vā trijc
Arabien den coninck Salomo gaf/Daer
toe die knechten Huram eñ dye knechtē
Salomo die gout wt Ophir brachtē/dye
brachten oock heuen hout eñ edele gesteē-
ten.Eñ Salomo liet wt dien heuen hout
trappen inden huse des HEEREN eñ
indē huse des conincs makē eñ harpē eñ
psalters voor den sanghers/soodanighe D
houten en waren te voren niet int lande
Juda ghesien/Die coninck Salomo gaf
der coninginnen vā trijc Arabie al wat

l begeerde eñ bat sonder wat si totte co-
ninck ghebracht hadde Ende si keerde
nde trock in haer lant met harē knech
en

Des gouts dat Salomo in eenē iaer
gebracht wert was ses hondert eñ sessen
estich ponden behaluē dat die creemers
ñ coopliedē brochtē Eñ alle coningē der
rabiers ende die grauen inden landen
rachtē gout eñ siluer tot Salomo/Dair
f maecte die coninc Salomo twee hon-
ert spiezē of scachtē vādē fijnstē goude/
lso dat ses hondert stuckē gouts op een
pies quamē Eñ drie hondert schildē vā-
en fijnsten goude/also dat drie hondert
tuckē gouts tot eenē scilde gingē/eñ die
oninc dedese int huis vanden woudt Li
anon.

Eñ die coninc maecte eenē grotē yuo-
rien stoel/eñ ouerdectē met louterē gou
de/Eñ diē stoel hadde ses trappē/eñ een
gulden voetbāc aenden stoel/Eñ hadde
twee leenē op beide die sidē/om dat sitte-
ne/Eñ twee leeuwē stondē neffens dye
leenen/eñ tweelf leeuwē stondē aldaer/
op die ses trappē tot beidē dē siden/Soo
danige en is niet gemaect in allē coninc-
rijcken

Eñ alle drincuatē des conin✓s Salo-
mo warē guldē/eñ al die vaten des huis
vādē wooude Libanon warē louter gout
Wāt dz siluer en wert niet geacht in Sa
lomos tijt/wāt die scepē des conincs voe
rē op die zee mettē knechtē Hurā eñ qua
men ten drie iarē eens/eñ brachten/gout
siluer/yuoren/simmen/ende paeuwen

Aldus wart die coninc Salomo gro
ter dā alle coningen opter aerdē vā rijck
domme eñ wijsheit/Eñ alle coninghē op
ter aerdē begerdē dat aēsichte Salomo
om sine wijsheit te horē dye hem God in
sijn herte gegeuē had Eñ si brachtē hem
elc sine giftē siluerē eñ guldē vatē/clede-
rē harnassche wel rieckēde crupdē peer-
den eñ muylen iaerlics

Eñ Salomo hadde vier duysent wa-
gen peerdē eñ tweelf duysent rijpeerdē
eñ men dedese in die wagē stedē eñ bi dē
coninck te Jerusalē/Eñ hi was een heer
ouer alle coningē vādē water aē/tot der

Philisteē lāt toe/eñ tot aē die palē Egip- G
ti/Eñ die coninc maecte des siluers so ve-
le/te Jerusalem als der steenen eñ der ce
deren so vele/als der Sicomorē of wilder
vijchboomen inden nederen veldē/Eñ
men bracht hem peerdē wt Egipte ende
wt allen landen

Wat meer vā Salomo te segghē is
beide sijns eerstēs eñ sijns laestēs/Siet
dat is gescreuē inder Cronikē des prophe
ten Nathā/eñ inder prophecien Ahia vā
Silo/eñ indē gesciedenisse Jeddi des siē-
ders regē Jerobeā dē sone Nebath/Eñ
Salomo regneerde te Jerusalē ouer ge-
heele Israhel veertich iaer/Eñ Salomo
ontsliep met sinē vaderē/eñ mē begroef
hē in die stadt Dauid sijns vaders/Ende
Rehabeam sijn sone wardt coninc in sijn
stede. A

Dat.x.Capittel

Rehabeā troc tot Sichē Wāt ghe-
heele Israel was te Sichem geco
mē om hē coninc te makē/Eñ doē dat Je
robeā hoorde/Die sone Nebath die in E-
giptē was/daer hi voor dē coninck Salo
mo geulucht was/quā hi weder wt Egip
tē/Eñ si seindē derwaerts/eñ lieten hem
roepē Eñ Jerobeā quā mettē geheelen
Israel eñ sprakē met Rehabeā segghēde
V vader heeft onse ioc te hart ghemaect
dus verlicht ghi nu dē hardē diēst ws va
ders/eñ dat swaer ioc dat hi op ons ghe-
leyt heeft/zo willē wi v onderdanich zijn
Hi sprac Comet ouer drie dagē weder tot
mi/Eñ dat volc ghinc wech

Eñ die coninc Rehabeā vraechde raet
dē ouders die voor sinē vader Salomo ge
staē haddē/wē hi noch leefde eñ sprac/hoe
raet ghi dz ic dezē volc ātwoorde: Si spra-
kē met hē eñ seidē/Ist dat ghi dezē volck
vriēdelic sijt/eñ dz ghise goetelic tracteert
eñ hen goede woordē geeft/zo sullē si v al
toos onderdanich zijn Maer hi verliet den
raet der ouders diē si hē gegeuē haddē eñ
ginc mettē ionghē te rade/die met hē op
gewassē warē/eñ voor hē stōdē/eñ sprack
tot hen/Wat radet ghi/dat wi desen volc B
antwoorden die met mi gesprokē hebbē/
eñ segghen/verlicht dat ioc dat v vader
op ons ghelept heeft

Die iongers die met hē op gewassen
waren ſprakē met hē ſeggēde/Dus ſult
ghi ſeggē tottē volcke dat met v ghesp̄ro
ken heeft eñ ghesept V vader heeft ons
ioc te ſwaer gemaect/maect ghi onſe iock
3.re.xxia lichter/eñ ſegt tot hen/Minē cleinstē vin
C ger ſal dicker ſijn/dan mijns vaders len-
denē/Heeft nv mijn vader te ſwarē iock
op v geladē/ſo wil ic ws iocs meer makē
Mijn vader heeft v met pezen ghecastij-
det/maer ic met ſcorpioenē.

Als Jerobeam eñ allet volc tot Reha
beam quā optē derdē dach ſo die coninck
gezept hadde/comt weder tot mi optē der
den dach/ſo antwoorde hē die coninc har
delic/Eñ Rehabeā verliet dē raet der ou
ders eñ ſprac met hen na dē raet der ion-
gen ſeggēde. Heeft mijn vader v iock te
ſwaer gemaeckt/zo wil icker noch meer
toe doen/Mijn vader heeft v met pezen
of ſenuwē geslagē/maer ick met ſcorpioe
nen/Also en gaf die coninc dē volc gheen
gehoor/Wāt het was alſo vā Gode beſcic
ket/op dat die HERE beuestigen ſoude
dat hi geſprokē hadde door Ahia vā Silo
tot Jerobeā den ſone Nebat

D Maer doen geheele Jſrahel ſach/dat
hen die coninc geē gehoor en gaf/zo andt
woorde dat volc dē coninc eñ ſprack Wat
hebbē wi deels aen Dauid/oft erffeniſſe
aen dē ſoon Jſai? Elc vā Jſrael trec tot ſi-
nen tabernacule/So ſiet ghi nv tot uwē
huſe Dauid Eñ geheele Jſrael ginck tot
ſinē tabernacule/alſo dat Rehabeam nz
meer dan ouer die kinderē Jſrael en reg
neerde/die indē ſtedē Juda woondē/Die
coninc Reh[illegible]eam ſeinde Hadorā dē rēt-
meester/maer die kinderē Jſrael steēdē
hē ter doot/Eñ de coninc Rehabeā steech
raſch op ſinē wagē/dat hy vluchtē ſoude
te Jeruſalē/Also viel Jſrael af vādē huy
ſe Dauid tot op deſen dach

Dat.xi.Capittel.

A EN de wē Rehabeam te Jeruſalem
quā/ſo vergaderde hi dat huis Ju
da eñ BēJamin/hondert eñ tachtentich
duyſent strijdtbaer mānē/om tegē Jſra-
el te stridē/dat ſi dat conincrijc weder aē
Rehabeam ſoudē brēgē/Maer des HE
REN woort quā tot Semaia dē mā Go

des eñ ſprac/Segt Rehabeā dē ſone Sa
lomo dē coninc Juda eñ dē geheelē Jſra-
el/dat onder Juda eñ Bēiamin is eñ ſegt
So ſpreect dye HERE Ghy en ſult niet
op treckē/noch tegen uwe broeders strij
den/elc ga weder thuis/Wāt dat is van
mi geſciet/Si gauē den woorde des HE-
REN gehoor/eñ lietē af vādē trecken te
gen Jerobeam

Rehabeam woonde te Jheruſalem
eñ timmerde stercke bemuerde stedē in
Juda/te weten Bethleē/Etam/Thekoa
Bethzur/Socho/Adullam/Gath/Mere
ſa Siph/Adoram/Lachis/Aſeka Zarega
Aialon eñ Hebron/welcke die vastste eñ
alder stercste steden in Juda eñ BenJa-
min warē/eñ beslootſe met muerē/eñ hi
leyde vorstē/victalie vā olie eñ wijn daer
inne/eñ in allen stedē maecte hi ſcildē eñ
deeghēs/eñ maecteſe ſeer vaste/Eñ Ju-
da eñ BenJamin waren onder hem

Ooc maectē hen tot hem de priesters
eñ leuiten/wt geheele Jſrael/eñ wt allē
harē palē/Eñ ſi verlietē hare voorsteden
eñ beſittingē eñ quamē tot Juda te Jhe
ruſalem/Want Jerobeam eñ ſijne ſonen
verstietenſe dat ſi dē HERE die priester
ſcap niet bedyenē en mochten Maer hy
stichte hē priesters tottē hoochdē eñ tottē
veldtduuelē eñ caluerē die hi liet maken
Eñ na hē quamē wt allē stāmē Jſrahel/
die hair herte gauē dat ſi den HEERE
den God Jſrael ſoudē ſoeckē te Jeruſalē
dat ſi dē HERE dē God haerder vaders
ſoudē offerē/Eñ stercktē alſoo dat coninck
rijc Juda eñ confirmeerden oft beuestich
den Rehabeam dē ſone Salomo drie iaer
lanc/Want ſi wādelden in den wech Da
uid eñ Salomo drie iaer

Eñ Rehabeam nam Mahelach dye
dochter Jerimoth des ſoons Dauids tot
eenen wiue/Eñ Abihail dye dochter Eli
ab des ſoons Jſai die baerde hem deſe ſo
nen/Jeus Samaria/ende Saham/Nae
die nam hi Maecha die dochter Abſalon
dye baerde hem Abia/Athai/Siſa/Selo
mich/Maer Rehabeam hadde Maecha
die dochter Abſalom lieuer dan alle ſijne
wiuen ende concubinen/Want hy hadde
achtien wijuen ende tsestich concubinen

eñ wan achtentwintich sonen eñ sestich dochteren/ Eñ Rehabeam zette Abia dē zoon Maccha tot eenen hoofde eñ vorste onder sine broederen/ Wāt hi dachte hē coninc te maken

Ende hi nam toe eñ brack wt voor alle sinē zonē indē lāde Juda eñ Bē Jamin in allē vastē bemuerdē steden Eñ hi gaf hē voct, els plantept eñ hi begeerde hoopen wiuers

Dat.xij.Capittel

A Doen dat coninc rijc Rehabeā bevesticht eñ betrachticht wert/ zoo verliet hi die wet des HEREN eñ geheel Israel met hē Maer indē vijfsten iaer des conincs Rehabeā, troc op Sisak die coninc in Egipten tegē Jerusalem/ wāt si haddē hen besondicht aen den HEERE met dusent eñ twee hondert wagēs eñ met tsestich duysent rupteren/ eñ dat volc en was niet te tellen dat met hē quā wt Egiptē/ Libia/ Suchim eñ moren/ eñ hi wan die vaste steden die in Juda warē eñ quam tot Jerusalem toe

Doen quam Semaia die prophete tot Rehabeam/ eñ totten ouersten Juda die hen tot Jerusalem vergadert haddē

B voor Sisak eñ sprac tot hen So spreect de HEERE ghi hebt mi verlatē/ daer om heb ic v ooc verlaten in Sisaks hāt Doē verootmoedichdē hen die ouersten in Israel met den coninc eñ sprakē/ Die HERE es gerecht/ Maer als die HEERE sach dat si hen verootmoedichdē/ zo quā dat woort des HEREN tot Semaia eñ sprac Si hebbē hen verootmoedicht Dair omme en wil icse niet verderuē Maer ic wil hen een weinich verlossingen geuen dat mine verbolgentheit niet en druppe op Jerusalem doir S sak/ Wāt si sullen hem onderdaē zijn op dat si te binnē werden want si mi dienen/ eñ den coninc rijcken inden landen dienen

C Also troc Sisak die coninc in Egiptē op te Jerusalem eñ nā die scattē indē huse des HEREN eñ die scatten indē huyse des conincs/ eñ namt allet wech/ ende nā ooc die guldē scildē die Salomo makē dede In welker stede die coninc Rehabeam eerenē scildē liet makē eñ beualse dē ouerstē der nusiers die aen der duerē des conincx huis bewaerdē Eñ zo dicwile de coninc in des HEREN huis ginc quamen die nusiers eñ droegense/ eñ brachtense weder in die nusiers camer. Eñ wādt hi hem veroodtmodichde soo keerde haer die gramscap des HEREN van hem al so dat het niet al verdoruē en wart Wāt in Juda was noch wat goets

Also wart Rehabeam die coninc betrachticht te Jherusalem eñ Regneerde eenentwintich iaer was Rehabeam out

D doen hi coninc wart/ regneerde seuentiē iaer te Jerusalem/ in die stat die de HERE vercoren hadde wt allen stammē Israel/ dat hi sinen naem daer soude stellē/ iij.reg.xiiij.a

Sine moeder hiet Nahena een Ammonitinne eñ hi dede quaet/ eñ en voerhde sijn hert niet dat hi den HERE gesocht hadde

Die ghescrieedenissen Rehabeā beide die eerste eñ die laetste zijn gescreuē in de gescriedenissen Semaia des prophetē/ eñ Iddo des scouwers/ eñ op getekēt Daer toe die orlogē Rehabeā eñ Jerobeā haer leuē lāc. Eñ Rehabeā ontsliep met sinen vaderē/ eñ wart begrauē in die stadt Dauid/ Eñ zijn soō Abia wart conic gemaect in zijn stede

Dat.xiij.Capittel.

A IN den achtiēsten iaer des conincks iij.re.xv.a Jerobeam wart Abia coninc in Juda/ eñ regneerde drie iaer te Jerusalē Sine moeder hiet Michaia eē dochter Vriel vā Gibea Eñ daer verhief eenē strijdt tusschē Abia eñ Jerobeā eñ Abia wapende hem tot den strijdt met vier hondert duysent ionghe ghemōsterde mannen/ stercke lieden ten orloghe Jerobeam wapende hem om tegen hem te strijdē met achthondert duysent ionge gemonsterde stercke mannen

Ende Abia maecte hem op/ Bouen opten berch Semaraim welcke opt gheberchte Ephraim leget eñ sprac/ Jerobeam eñ geheele Israel hoort En weet ghi

niet dat die HEERE diē God Israel Dat
coninctrijc Israel Dauiden eewelic heeft
gegeuen/hen eñ sinen sonē een out ver-
bont/ Maer Jerobeam die sone Nabath
die knechte Salomo Dauids soon wierp
hem op/eñ wart sinen heere wederspan
nich Eñ loose ydele liedē eñ kinderē Be-
lial hebbē hen toe gessagē/eñ hebbē hen
B gesterct tegē Rehabeā dē sone Salomo
Wāt Rehabeā was iōc eñ bloede vā her
ten dat hi hem voor niet en weerde

Nu denct ghi v tegen dat rijcke des
HEEREN/onder den sonē Dauid te set
ten/om dat uwer een meerder hoop is/
eñ hebt guldē calueren/die v Jerobeam
voor goden gemaect heeft/En gebt ghy
niet die priesters des HEEREN die kin
deren Aaron/eñ die Leuitē wt ghestoten
eñ hebt v eygen priesters ghemaect/als
C die volcken indē lande/Wie daer coemt
g.re.vi.c. sijn hant tē vullē/met eenē ionghen var
re/eñ seuen rāmē/die wert priester der
gheenre/die gheen goden en sijn

Maer die HEERE onse God is met
ons/dien wi niet en verlatē Eñ die pries-
ters die dē HEERE dienen/die kinderē
Aaron/eñ die Leuitē in harē wercke eñ
steken dē HEERE alle morgē brantoffe-
ren aen/eñ alle auont Daer toe dat goe
de roecwerc/eñ bereidē broodē op reynē
tafelen/Eñ dē guldē candelaer met sinē
lampē/datse alle auont ontstekē souden
werden/Wāt wi bewarē die bewaringe
des HEEREN ons Gods maer ghi hebt
hem verlatē/Siet met ons int voorste des
D heyrs is God/eñ sine priesters/eñ die trō
petten om te trompettē/datmē teghē v
trompette/Ghi kinderē Israel en strijdt
niet tegē den HEERE uwer vaderen
God/wandt het en sal v niet ghelucken.

Maer Jerobeā stelde lagen rontom
me/dat hi vā achter aē hem soude comē
Also dat si voor Juda warē/eñ die gestel-
de lage achter hen Doē Juda hē om keer
de/sach hi voor eñ achter strijt Doe riepē
si tottē HEERE/eñ die priesters trompet
ten met trōpettē eñ alle mā in Juda riep
Eñ doē si riepē/so plaechde God dat ghe
heele Israhel voor Abia eñ Juda/Eñ die
kinderen Israel vluchten voor Juda/eñ

God gafse in haren handen alsoo dat A-
bia met sinen volck eenen grooten slach
aē hen dede eñ wt Israel vielē/vier hon-
dertduysent iōghe mannen verslaghen

Also wordē die kinderē Israhel op
die tijt verootmoedicht Maer die kinde
rē Juda wordē ghetroost/Wāt si verlietē
hen optē HEERE haerder vaderē God
Eñ Abia iaechde Jerobeā na/eñ wan hē
stedē aē/Bethel met harē dochterē/Jesa
na met harē dochterē/Eñ Ephron met
hare dochteren/Also dat Jerobeā voort
niet tot crachte en quā also langhe als A
bia leefde eñ die HEERE plaechde hē tot
hi sterf

Doē nu Abia gesterct was/nam hi
veertien wiuen eñ wā tweētwintich so-
nē eñ sestiē dochterē. Wat meer vā Abia
te seggē is eñ sine wegē eñ sijn daet/dat
is gescreuē in die Historie des prophetē
Iddo/Eñ Abia ontsliep met sinē vaderē
eñ si begroeuen hē in die stadt Dauid eñ
Assa syn sone wert coninck in sijn plaetse
tot dies tijdē was dat landt thiēiaer stille A
iijre.v.b.

Dat .xiiij. Capittel

Ende Assa dede dat recht was ende
dē HEERE sinen God wel beuiel
eñ hi dede die vreēde outaers wech ende
hoochtē eñ brac die colommē/eñ hieu de
boschkēs af/eñ liet Juda segghē/dat si dē
HEERE dē God haerder vaders souden
soeckē eñ doē na de wet eñ gebodē Eñ hi
dede wech wt allē stedē Juda/die hooch-
tē eñ die afgodē/wāt dat coninctrijc was
stille/om sinēt wille/Eñ hi timerde vaste
steden in Juda wandt dat lant stille eñ te
gen hem geenen strijt en was inden sel-
uen iaren/Want die HEERE gaf hem
ruste

Eñ hi sprack tot Juda Laet ons dese B
steden timmeren/eñ muerē daer omme
leyden eñ torens/poorte eñ grendelen of
sloten/te wijle dat lant noch voor ons is
Want wi hebbē dē HEERE onsen God
ghesocht/ende hi heeft ons rondtomme
ruste gegeuen/Aldus timmerden si en-
de ghinghen der gherade toe/Ende As-
sa hadde een heyr cracht die spiesen ende
deeghens droeghen/wt Juda drie hon-
dert duisent/ende wt BenJamin die scil

den droegen eñ mettē bogē consten om-
me gaen twee hondert eñ tachtentich
duysent/ende dese warē alle stercke mā-
C nen

Serah die more troc tegē hen wt mz
een heir cracht/duzent mael duzēt/daer
toe drie hondert waghēs eñ quamen tot
Maresa toe/Eñ Assa troc wt tegen hem
Eñ si bereydē hē totten strijdt int dal Ze
phatha bi Maresa. Eñ Assa riep aen den
HEEN sinen God/eñ sprac HERE bi
v en is geen onderscheet te helpē onder
vele of daer geen cracht en is/Helpt ons
HERE onse God/wāt wi verlaten ons
op v/eñ in uwē name sijn wi ghecomē te
ghen dese hoopen/HERE onse God te
ghen v en vermach gheen mensche yet
wat

Eñ die HERE plaechde die Moren
voor Assa eñ voor Juda dat si vluchtē/Eñ
Assa metten volc dat bi hem was/iacch-
den hen na tot Gerar toe

Eñ die Moorē vielē/alsoo dat haerder
geē leuēde en bleef/Maer si wordē ghe-
D slagē voor dē HERE eñ voor sinē heir le
ger/eñ si droegē seer vele roofs vā daer
af/Eñ hi sloech alle stedē ront omme Ge
rar/wāt die vreese des HEREN quam
ouer hen/Eñ si beroofden alle stedē/wāt
daer was vele roofs in/Oor sloegē si die
hutten des vees/eñ brochten scapē plan
teyt/eñ kemelen eñ quamē weder te Je
A rusalem

Dat.xv. Capittel

ENde dē geest Gods quā op Asaria
dē sone Oded/die ginck wt Assa te ghe-
moedte eñ seyde tot hē Hoort na mi Assa
eñ geheele Juda eñ BēJamin Die HE
RE es met v wāt ghi met hē sijt/eñ als
ghi hem soect so sal hi hē van v laten vin
dē mer dat ghi hen verlaet/so sal hi v oock
verlaten.

Daer sullen vele dagen sijn in Jsra-
el/datter geen recht Gods/geen priester
die daer leere/eñ geen wet sijn en zal/eñ
als si hen in haerder noot tottē HERE
den God Jsrael bekeeren/eñ soeckē hē/
zo zal hi hem latē vindē/Jn die tijt en salt
niet wel gaen diē die wt eñ in gaet/wāt
daer sullē groote getumelē oft rumoerē
zijn/ouer alle opter aerdē wonen/Want
deen volc zal dander verslaen/eñ deene
stadt die andere/Wāt God zalze veruarē B
met alderhande benautheden/maer zijt
ghi getroost/eñ en doet uwe handē niet
af/wandt uwe werc heeft sinen loon

Doē Assa dese woordē eñ dese prophe
tie Oded des prophetē hoorde so wert hi
getroost eñ dede wech die grouwelichedē
of afgodē wt dē geheelen lande Juda eñ
BenJamin/eñ wt dē stedē die hi gewon
nen hadde opt gheberchte Ephraim Eñ
vernieude dē outaer des HEREN ope
voor dat portael des HEREN stōt ende
vergaderde dat geheele Juda eñ BenJa
min eñ die vreēdelingē bi hen wt Ephra
im/Manasse eñ Simeon/wāt daer viel C
der vele tot hē wt Jsrael/als si saghē dat
die HERE sijn God met hem was/eñ si
vergaderdē hen te Jerusalem inder der-
der maent indē vijftiēdē iaer des coninc
rijcs Assa/eñ offerden op den seluen dach
den HERE vādē roof dien si ghebracht
hadden/seuen hondert runderē/eñ seuē
dusent schapen

Eñ si terden int verbōt dat si dē HE
RE haerder vaderen God soudē soeckē
wt geheelder herten/eñ wt gheheelder
sielen/Eñ soo wie den HERE den God
Jsrael niet en sochte/soude steruen/beide
cleyn ende groot/beyde man ende wijf/
ende si swoeren den HERE met luyder
stemmen/met gheluyde oft geclanc met
trompetten eñ basuynen/eñ geheele Ju
da was vrolijc/om dē eedt dien si wt ghe
heelder herten gesworen hadden Ende
si sochten hem wt gheheelen wille/ende
hi liet hem van hen vindē/ende die HE-
RE gaf hen ronts omme ruste
D

Oock sette Assa die coninck Maecha
zijn moeder af/vanden officie dat si ghe-
sticht hadde indē boschkens Miplezeth
Ende Assa roeyde haren Miplezeth wt
ende stieten in stucken ende verberndē
in de beke Kidrō mair de hoochtē en wer
dē niet af gedaē wt Jsrael/Nochtās was

dat herte Assa volcomē zijn leuē lanc/eñ hi brocht in/wat zijn vader geheilicht en de wat hi geheilicht had/int huis Gods siluer/gout/eñ vatē Eñ daer en was geē strijt/tot indē vijfendertichsten iaer des conincs Assa

Dat.xvi.Capittel.

A In den sessendertichsten iaer des coninrrijcs Assa/troc Baesa die conic Israel op tegen Juda/eñ timmerde Rama/op dat hi Assa dē coninck Juda soude keeren wt eñ in te treckē/Maer Assa nā wt den scat indē huse des HEREN ende in dē huse des conincs siluer eñ gout eñ seynde tot Benhadad dē coninc te Siria die tot Damascon woonde/eñ dede hem seggē Daer is een verbont tusschē v eñ mi/tusschen mi eñ uwē vader/daer om-

B me heb ic v siluer eñ gout ghesondē/dat ghi dat verbont met Baesa dē coninc Israel sout laten varen op dat hi van mi af trecke

Benhadad hoorde den coninck Assa/ eñ seynde sijn heir voorstē tegē die steden Israel/Die sloegē Eion/Dan ende Abel Maim/eñ alle chorē steden Naphthali/ Doe Baesa dat hoorde/liet hi af Rama te timmeren/eñ hielt op vā sinen wercke/ Maer die coninc Assa nā tot hem geheel Juda/eñ si droegē die steenē eñ dat hout van Rama daer Baesa mede timmerde eñ hi timmerde Geba ende Mizpa daer mede

C In die tijt quam Hanani die siender
ge.xxxi.d. tot Assa den coninc Juda eñ sprack tot hē
i.re.xiij.c. Om dat ghi v op dē coninc vā Siriē verlaten hebt/ eñ en hebt v niet op den HERE uwen God verlatē/Daer omme es die macht des coninckx te Sirien uwer hāt ontulucht/En warē die Morē/eñ Libiers niet een grote menichte met seer vele wagēs eñ ruteren/nochtans gaf se die HERE in uwer hant/doen ghi v op hem verliet/Want des HEREN oogē aēsiē alle lāt/dat hi soude stercken die wt geheelder hertē aē hē sijn/Ghi hebt sottelic gedaen/Daer om sult ghi oor vā nu voort aen/oorloghe hebbē/Eñ Assa wert gram op dē siender/eñ sette hē in die geuanghenisse/wāt hi murmereerde tegē

hem ouer dese sake/Eñ Assa verdructe zommighe vanden volc tot die tijt

Die ghesciedenissen Assa deerste eñ die laetste siet de zijn gescreuē in die boecken der coningen Juda eñ Israel/Eñ Assa wert cranc aē sijn voeten/indē negen eñ dertichsten iaer sijns coninrrijcs/ende duerde daer ouer eñ en socht dē HERE ooc in sijn crancheit niet/maer die medecijn meesters Also ontsliep Assa met sinē D
vaderen/eñ sterf inden eenenviertichstē iaer sijns coninrrijcs/eñ men begroef hē inden graue dat hi had laten begrauē in die stadt Dauid/Eñ si leydē hē op sinen leeger/dē welcken mē geuult hadde mz goeden ruecwerc/eñ alderhāde specerie na der apotekers conste gemaket/ende maecten een zeer groot verbarnen.

Dat.xvij.Capittel A

Ende sine sone Iosaphat werdt coninc in zijn stede/eñ wert machtich tegen Israel/Eñ hi leyde crijsch volck in allen vastē stedē Juda/eñ sette officiers indē lande Juda Eñ indē stedē Ephraim die sijn vader Assa gewonnē hadde/Eñ die HERE was met Iosaphat/Wāt hy wādelde inden voorgaendē wegē/sijns vaders Dauid/eñ en sochte Baalim niet maer dē God sijns vaders/eñ wandelde in sinen gebodē/eñ niet na dē werckē Israel/Daeromme beuestichde hē die HERE dat coninrrijc/Eñ geheel Juda gaf Iosaphat giften/eñ hi hadde rijcdom eñ eere in oueruloedicheit Eñ doē zijn herte moedich wert indē wegē des HEREN/dede hi die hoochten eñ boschkēs voort af wt Juda B

Indē derdē iare sijns coninrrijcs/seynde hi sine voorstē Benhail Obadia/Zacharia/Nathaneel eñ Michaia/dat si leeren soudē indē stedē Juda/eñ met hen die Leuiten Semaia/Nethania/Sebadia/Asael/Semiramoth/Jonathan/Adonia/Tobia/ende Tob/Adonia/ende met hen die priesters/Elisama/eñ Joram/Eñ si leerden in Juda/ende hadden dat wet boeck des HEREN met hen/ende trocken al om in allen steden Juda/ende leerdē dat volck

Eñ die vreese des HEREN quã ouer
alle conincrijckẽ indẽ landẽ die ront om-
me Juda lagẽ/dat si niet en stredẽ tegen
Josaphath Eñ die Philisteẽ brochtẽ Josa
phath giften/eenẽ last siluers/Eñ die A-
rabiers brachtẽ hẽ seuẽ duisent eñ seuen
hondert rammẽ/eñ seuẽ duysent eñ seuẽ
hondert bocken/Also nam Josaphat toe/
eñ werdt altoos grooter/Eñ hi timmer-
de in Juda slotẽ eñ choorenstedẽ/eñ hadde
vele werckẽ in die stedẽ Juda/eñ strijdt-
baer mannẽ/eñ machtige lieden te Jeru
salem

D Eñ dit was die oordinãcie onder haer
der vaders huis/die in Juda ouer die dui
sent ouerste warẽ/Adna eẽ ouerste ende
met hẽ warẽ drie hondert dusent machti
ge liedẽ/Naest hẽ was Johanan die ouer
ste eñ met hẽ warẽ twee hondert eñ tach
tentich dusent/na hẽ was Amasia die so-
ne Sichri die vrywillige des HEREN/
eñ met hẽ warẽ twee hõdert duzẽt mach
tige liedẽ/Vãdẽ kinderẽ BẽJamin was
Eliada eẽ machtich mã/eñ met hẽ warẽ
twee hondert dusent/die met bogẽ ende
scildẽ gewapẽt warẽ/na hẽ was Josabad
eñ met hẽ warẽ hondert eñ tachtentich
dusent gereet of gewapẽt tottẽ heyr/De
se namẽ alle des conincs waer/wt geno-
men dat die coninc noch gheleit hadde in
vasten stedẽ in geheele Juda.

Dat.xviij.Capittel

A iij.re.xxij.a Ende Josaphath hadde grootẽ rijc
dom eñ eere/eñ maecte vrẽtscap
met Ahab Eñ na dese twee iarẽ trock hi
af tot Ahab/te Samaria/Eñ Ahab liet
voor hẽ eñ voor dat volc dat bi hẽ was ve
le scapẽ eñ runderẽ slaẽ Eñ hy bracht hẽ
met woordẽ daer toe/dat hi op troc te Ra
moth in Gilead/eñ Ahab die coninc Isra
el sprac tot Josaphath den coninck Juda
treect mz mi tot Ramot in Gilead/hi sprac
tot hem/Jc bẽ als ghi/eñ mijn volc als v
volc/wi willẽ met v indẽ strijdt

Maer Josaphath sprac tottẽ coninc Is
rael/Lieue vraecht heden des HEREN
B woort/eñ die coninc Israhel vergaderde
die prophetẽ vier hondert mãnẽ eñ sprac
tot hen/Sullen wi te Ramoth in Gilead
treckẽ indẽ strijdt/of sal ict goet laten sijn
Si sprakẽ Treckt op/God salse in des co-
nincs hãt geuẽ Maer Josaphat seide/en
isser nieuwers noch eẽ prophete des HE
REN dz wi vã hẽ vraechdẽ?de conic Isra
el sprac tot Josaphat/Dair is noch eẽ/dat
mẽ dẽ HERE door hẽ vrage?maer ic bẽ
gram op hẽ/want hi en prophetéert my
geẽ goet maer altoos quaet/te wetẽ/Mi
chaia die sone Jemla/Josaphat sprac De
coninc en spreke also niet,

Eñ de coninc riep sijnder camerlingẽ
eẽ/eñ seide Brengt haestelic tot hier Mi
chaia dẽ sone Jemla/eñ die coninc Israel
eñ Josaphat die coninc Juda satẽ/elcs op
sinẽ stoel/met cleederen gecleet/Si saten
op die plaetse voor die duere aen die poor C
te te Samaria/Eñ alle dye prophetẽ pro
pheteerdẽ voor hen/Eñ Zidekia dye so-
ne Cnaena maecte hẽ ysere hoornẽ/ende
sprac/So spreect die HERE/Hier mede
suldi die Siriers stotẽ/dat ghise vernielt
Eñ alle die prophetẽ propheteerdẽ oec al
so/eñ sprakẽ/Treect op eñ sijt ghelucкich/
die HERE salse in des conincs handen
gheuen

Ende die bode dye ghegaen was om
Michaia te roepen sprac met hem eñ sey
de/Siet der prophetẽ redenẽ sijn eẽdrach
telic goet/voor dẽ conic/Lieue laet v woort
oec sijn/als dier eene/eñ spreect toch goet
Michaia sprac/Also warachtelick als die
HEERE leeft/Wat mijn God seggen D
sal/dat wil ic sprekẽ/eñ doe hi tottẽ coninc
quã/seide die coninc tot hẽ/Michaia sullẽ
wi te Ramot in Gilead indẽ strijt treckẽ
of sal ict latẽ staẽ?Hi sprac/Treect op/ende
latet v wel gaẽ/Het sal v in uwe handen
ghegeuen werden/Mer die coninc sprac
tot hẽ Jck besweere v noch eens dat ghy
mi niet en segt dan die waerheit indẽ na-
me des HEREN

Doen sprac hi Jc sach geheele Israhel
verstropt op die bergen gelijc scapen die
geenẽ herde en hebbẽ/eñ dye HEERE
sprac/En hebbẽ deze gheenen heere?elc

trecke weder tuys met vredē.Doē sprac
E die coninc Israel tot Iosaphat/En seyde
ict v niet/hi en propheteert ouer my geē
goet maer quaet.

Hi sprac.Daer omme hooret des HE.
REN woort Ic sach dē HERE sitten op
sinē stoele/eñ allet hemelsche heyr stont
tot sijnder rechter eñ tot sijnder slincker
sidē/Eñ die HERE sprac Wie wil Ahab
den coninc Israel wijs maken dat hy op
trecke eñ valle te Ramoth in Gilead.eñ
doē dese aldus die gene also seide/so quā
mer een geest voort eñ tradt voor dē HE
RE/eñ sprac/Ic wilt hē wijs makē.Die
HERE sprac tot hē/Waer mede? Hi sey
de Ic wil wt varē eñ eenē valscen gheest
sijn in alle sijnder prophetē mōde.Eñ hy
iij.regū.xxij sprac Ghi sult hē wijs makē eñ ghi sullet
bescricken/vaert derwaert eñ doet alsoo/
Nu siet/die HERE heeft eenen valscen
geest gegeuen in deser uwer propheten
mont/eñ die HERE heeft quaet tegē v
ghesproken

Doen tradt daer toe Zidekia dye so
ne Cnaena die sloech Michaia op zijn kin
nebacken eñ sprac/Door welckē wech is
die geest des HEREN van mi gegaen
dat hi door v sprekē soude? Michaia sprac
Siet/ghi sullet sien/als ghi in die binnē
ste camer comt/dat ghi v sout versteken/
De coninc Israel sprac/Nemet Michaia
F eñ laet hē bliuē bi Amon der stat voocht
oft amptmā/eñ bi Ioas dē sone Melech
eñ segt/So seit die coninck Legt desen in
die geuangenisse eñ spijset hē met broode
eñ water der tribulatiē/tot dat ic weder
come mit vredē/Michaia sprac/Cōpt ghi
weder met vredē/so en heeft de HERE
niet door my gesprokē/eñ sprack/Hooret
ghi volckē alle

Also troc op die coninc Israel eñ Iosa
phat die coninc Iuda/tot Ramoth in Gi
lead/eñ die coninc Israel sprack tot Iosa
phat/Vercleet v eñ comt indē strijdt.dat
ghi uwe cleederē aē hebt/Eñ die coninc
Israel vercleede hē/eñ quamē indē strijt
Maer die coninc tot Sirien hadde sinen
ouerstē ruterē geboden/Ghi en sult niet
stridē noch tegē groot noch tegen cleyne
Maer tegē dē coninc Israel alleene,

Als nu die ouerste ruters Iosaphat G
sagē dachtē si het is die coninc Israel/eñ
trockē ront omme om op hem te striden
Mer Iosaphat riep eñ halp hē/eñ God
keerde se van hē/Wāt doe die ouerste ru
ters sagen/dat hi die coninc Israhel niet
en was/keerdē si hen vā hē af/Een man
spien sinē boge stregelic/eñ scoot den co
ninc Israel tussē sijn mage eñ longhere
Doe sprac hi tot sinē voerman/Keeret v
hant eñ voert mi wtē heyr/wāt ic ben ge
wont Eñ den strijdt nā toe in dien dage/
eñ die coninc Israel stont op sinē wagen
tegē die Siriers tot sauōs toe/eñ hi sterf
doē die sonne onderginck A

Dat.xix.Capittel.

Maer Iosaphat die coninc Iuda quā
weder thuys met vredē te Ierusa
lem/Eñ Iehu die sone Hanan die sieder
ginc wt hē te gemoete eñ sprac totten co
ninc Iosaphat/Sout ghi dē ongodliken
helpen eñ beminnē dye den HERE ha
ten? eñ om dies wille is ouer v die gram
scap vā dē HERE/Maer doch so is wat
goets aen v geuonden dat ghi die bosch
kens hebt wt geueecht wt dē lande/eñ
hebt v herte gestelt God te soeckē.Alsoo
bleef Iosaphat te Ierusalem

Eñ hi trock weder om wt onder dat B
volc/vā Berseba aen tot opt gheberchte gene.t.
vā Ephraim/eñ brachtse weď totte HE. rom.ij.a
RE haerder vaderen God/Eñ hi stelde
rechters indē lāde in allē vastē steden Iu
da in elcke stadt sommige.Eñ sprac tottē
rechteren Siet toe wat ghi doet/Want
ghi en hout dat gerecht oft oordel der mē
schen niet/maer dē HERE/Eñ hi is my
v int gerechte/Daer omme/laet die vree
se des HEREN bi v sijn/eñ wacht v eñ
doet/Wandt bi den HERE onsen God
en is geen onrecht/noch aensien der per
sonen/noch aennemen der giften.

Oock stelde Iosaphat te Ierusalē wt
den Leuitē eñ priesterē eñ wt dē ouerstē C
vaderē onder Israel ouer dat oordeele of
gherechte des HEREN eñ ouer die sa
ken/eñ liet se te Ierusalē woonē/eñ ghe
boot hē/seggende/Doet alsoo inder vree
sen des HEREN indē ghelooue/eñ met
rechter hertē in allē sakē die tot v comen

vā̃n uwen broederen/die in harē steden
D woonē tusschē bloet eñ bloet/tusschē wet eñ
gebodt/tusschen sedē eñ rechtē/sult ghyse
onderwijsen/dat si hen niet en bezondigē
aenden HEERE/eñ een grāscap ouer v/
eñ uwe broeders en come/Doet hē alsoo
so en suldi ghi v niet besondigen

Siet Amaria die priester is die ouerste
onder v/in allen saeckē des HEEREN
zoo is Sabadia die sone Ismael vorste in
dē huyse Juda in allē saeckē des coninc
zo hebt ghi officiers de Leuitē voor v Sijt
ghetroost/eñ wet dat/eñ die HEERE sal
metten goeden sijn

H
Dat.xx.Capittel.

NAe desen quamē die kinderē Moab/die kinderē Ammō/eñ met hē
die vā Amunim om tegē Josaphat te striden/eñ men quam eñ boodtschaptē Josaphat/eñ men sprac/Daer coemt een grote menichte tegen v/vā ouer gheen side
der zee vā Sirien/eñ siet/si sijn te Hazezō
Thamar/dat is Engegdi/mer Josaphat
ontsach hē/eñ stelde sijn aensicht dē HE
RE te soecken eñ liet een vastē wt roepē
onder geheele Juda/Eñ Juda quam te
samē om dē HEERE te soeckē/Oot qua
B mēse wt allē stedē Juda dē HEERE te
soeckē Eñ Josaphat tradt onder die ghe
meynte Juda eñ Jerusalē inde huse des
HEEREN/voir dē nieuwen hof eñ sprac/

HEERE onser vaders God/en sijt
ghi niet God indē hemel/eñ heerschapt
in allē conincrijckē der heidē/Eñ in uwer
handt is cracht eñ macht/Eñ daer en is
niemāt die tegē v staē mach En hebt ghi
niet onse God/die inwoonders des lants
verdreuē voor uwē volc Israhel/eñ hebbet gegeuē den saet Abrahā ws lief heb
C bers eewelic/dat si daer inne ghewoont
hebbē/eñ v een heylichdom tot uwen name daer inne getimmert hebbē/eñ ghesept/Als een ongeluc/zweert oordeel/of
pestilencie of dierē tijt ouer ons comt soo
sullen wi staē voor desen huse voor v (wāt
uwē name is in desen huse) eñ roepē tot
v in onsen noot/zo willet ghi hoorē eñ ōs
helpen

Nu siet die kinderē Ammō/Moab/
eñ die vāden gheberchte Seir/ouer die
welcke ghi die kinderen vā Israhel niet
en liet trecken/doe si wt dē lande Egipti
reysden/maer moestē voor hen wijcken
eñ die niet vernielen/Eñ siet/si latē ons
dies ontgeldē/eñ comē om ons wt te stooten/wt dat erue dat ghy ons ingegeuen
hebt/Onse God en wilt ghise niet oordelen/wāt in ons en is geen cracht tegen
desen grotē hoop die tegē ons coemt/wy
en weten niet wat wi doen sullen/maer
onse ooghen sien tot v/Eñ geheele Juda
stont voor dē HEERE met harē kinderē/
wiuen en sonen

Maer op Jehasiel dē sone Sacharia
des zoons Benaia/des zoons Jehiel/des
soons Mathania/dē leuite wt den kinderē Assaph/quā die geeste des HEEREN
middē inder gemeynten eñ sprack Aen D
merct geheele Juda eñ ghi inwoonders
te Jerusalē/eñ die coninc Josaphat/Soo
spreect die HEERE tot v Ghi en sult niet
vreesen noch v verslaē voor desen groten
hoope/wāt ghi en strijt niet maer God/
Morgē sult ghi tot hen aftrecken/eñ siet
si trocken aen Ziz op/eñ ghi sultse aē die
hoochte aencomen/in dye beke voor dye
woestine Jeruel Wandt ghi en sult niet
strijdē in deser saeckē/En tredet maer henen/eñ staet eñ siet dat heyl des HEEREN die met v es/Juda eñ Jerusalem/
en vreest noch en verslaet v niet morgen
treckt teghen hen wt/die HEERE es
met v.

Doen buychde hem Josaphat met sinen aensicht ter aerden ende gheheele
Juda ende die inwoonders te Jherusalē
vielen voor den HERE ende aenbaden
den HEERE/Eñ die Leuitē wt den kinderen der Kahathiten ende wt den kinderen der Korhiten/maecten hem op om te
louen/den HEERE den God Israel met
luyder stemmē opwaerts/Ende si maecten hem smorghens vroech op/ende trocken wt tot der woestinen Thekoa/Ende
doen si wt trocken stondt Josaphat ende E
sprac Hoort toe nu mi Juda ende ghy inwoonders te Jherusalem/Gheloooft aen
den HEERE uwen God/zo zult ghi seker

zÿ Eñ gelooft sinē prophetē so sult ghi ge
luc hebben

Eñ hi gaf den volcke raet/Eñ stelde
die sangers den HEERE eñ die louers
in heylige cieragie/dat si voor die ghewa
pende souden treckē eñ spelē Dācket dē
HEERE wāt sine ontfermherticheit due
ret eewelic. Eñ doē si begonstē met danc
kē eñ louen/liet de HEERE die ghestelde
lage/die regē Juda gecomē was/ouer de
kinderen Ammō/Moab/eñ die vādē ge
berchte Seir/comen/eñ sloeghēse Doen
stondē die kinderē Ammō eñ Moab/te-
E gē die vādē geberchte Seir/om te verbā
nē eñ te vernielē/Eñ doē si die vādē ghe-
berchte Seir/te niete haddē ghedaen/so
halp deene dē anderē dat si hen oock ver
doruen onder malcanderen

Doen Juda tot Mizpe quam aē dye
woestine/keerdē si hen teghē dē hooppe
eñ siet doē lagen die doode lichamen/op
ter aerdē also datter geē ontlopē en was
Eñ Josaphat quā met sinē volcke om ha
ren roof wt te deelē Eñ vōdē onder hem
so vele goedē eñ clederē/eñ costelics ghe-
reetscaps/eñ ontnamēt hen/also dat het
oock niet te draghē en was/Eñ si deelden
drie dagen dē roef wt/wāt daer was ve-
le Optē vierdē dach.quamē si samē indē
segēdal Wāt aldaer seegēdē of benedidē
si dē HEERE/Daer af hiet die plaetse se-
gendal/tot op desen dach.

Also keerde elc vā Juda eñ Jerusalē
weder omme/Eñ Josaphat voor aēt heir
dat si tot Jerusalē treckē mz bliscapē/Wāt
die HEERE hadde hē eē bliscap gegeuen
aen hare viādē/Eñ trockē te Jerusalem
in/met psalterē/harpē eñ trompettē tot-
ten huyse des HEEREN/Eñ die vrese
Gods quā ouer alle conincrÿckē indē lā-
de doen si hoordē dat die HEERE teghen
die viādē Israel ghestredē had/Also was
dat conincrijc Josaphat stille eñ God gaf
hem rontomme ruste.

Eñ Josaphat regneerde ouer Juda/
eñ was vÿfendertich iaer out doen hi co-
ninc wart/eñ regneerde vÿfentwintich
iaer te Jerusalē Sine moeder hiet Asu-
la/een dochter Silhi/Eñ hi wandelde in
zÿns vaders Asa wech eñ en liet daer nz

af/Dat hi dede dat dē HEERE wel beuiel
maer die hoochten en wordē niet afghe-
daen/Wāt dat volck en hadde sÿn herte
noch niet gesticht of ghestieret totte God
haerder vaders/Wat meer vā Josaphat
te seggen es/beide dat eerste eñ dat laes-
te siet/dat es gescreuen in die geschiede-
nisse Jehu des soons Hanani/die hi op- G
getekent heeft inden boec der coningen
Israel.

Daer na vereenichde hem Josaphat
die coninc Juda met Ahasia/dē coninc Is
rael/welcke ongodlic was met sinē doen
Eñ hi verenichde hē om met hē scepē te
maken/datse op die zee soudē varē. Eñ si
maecten die scepē tot Ezeō Gaber Maic
Eliezer die sone Dodaua vā Maresa pro
pheteerde tegē Josaphat eñ sprac/Daer
omme dat ghi v met Ahasia verenicht
hebt so heeft die HEERE v wercken ghe
scoort/Eñ die scepē worden ghebrokē/eñ
en mochten niet op die zee varen

Dat.xxi.Capittel

A
ENde Josaphat ontsliep met sinen
vaderen/eñ wart begrauē bi sine
vaders in die stadt Dauid/Eñ sine sone
Joram wart coninc in zÿ stede Eñ hi had
de broeders Josaphats sonē Asaria Hiest-
el/Sacharia/Michael Sephtia/dese wa
ren alle kinderen Josaphats des conincs
Juda/Eñ haer vader gaf hen vele gauē
van siluer gout eñ cleynnodien/met vas
ten stercken steden eñ Juda/Maer dat co
nincrÿc gaf hi Joram/want die was dye
eerste geborene

Doen Joram op quā ouer dat coninc
rÿc sÿns vaders/eñ zÿns machtich wart
doodede hi sine broeders alle mettē zweer B
de/Daer toe oock sommighe ouerste in Is iiij.re.viij.c
rael Joram was tweendertich iaer oudt
doē hi coninc wart eñ regneerde acht iaer
te Jerusalē/eñ wādelde in die weghē der
coningē Israel/gelÿc dat huis Ahab ge-
daen hadde Wandt Ahabs dochter was
sÿn wÿf eñ dede dat den HEERE qualick
beuiel/Maer die HEERE en woude dat
huis Dauids niet verderuen om des ver

bonts wille dat hi met Dauidē gemaect
hadde/eñ so hi ghesprokē hadde/hem ee
C ne kersse of lichte te geuen eñ sine kinde
ren altoos

Tot sijnder tijt vielen die Edomiten
af van Juda/eñ maectē ouer hen eenen
coninc/Wāt Jorā was doer getrockē mz
sinen ouerstē eñ alle wagens met hē/eñ
hadde hē snachts opgemaect/eñ die Edo
miten om hē eñ die ouersten der wagēs
geslagē/Daer om vielē dye Edomitē al
vā Juda tot op desen dach. Ter seluer tijt
viel Libna oock vā hē af Wāt hi verliet dē
HEERE sijnder vaders God/Oock maec
te hi hoochten op die berghē In Juda eñ
dede die vā Jerusalē hoerderie bedriuen
eñ verleyde Juda.

Maer daer quā schrifte tot hē vā dē pro
phete Elia/die luyde also So spreect dye
HEERE de God ws vaders Dauid Om
dat ghi niet gewādelt en hebt inden we-
gen ws vaders Josaphat/indē wege As-
saph des conincs Juda/maer wādelt in-
den wege der coningē Jsrael/eñ doet dat
Juda eñ die te Jerusalē hoerderie bedri-
uen/na der hoerderie des huis Achab/eñ
hebt daer toe uwe broeders ws vaders
huis gedoodet/Die beter warē dan ghi/
Siet/so sal v die HEERE met eender gro
ter plage slaē aē v volcke/aen v kinderē/
aē v wiuē/eñ aē alle uwen goede/Maer
ghi sult vele crāchedē hebbē in uwē ige-
want/tot dat v inghewant vā cranckheit
wt gae van daghe te dage

Dus verwecte die HEERE teghē
Jorā dē geest der Philisteē der Arabers
die neffēs die morē liggē/eñ trockē op in
D Juda/eñ verdoruēse eñ voerdē alle haue
wech die voorhādē was indē huse des co-
nincs Daer toe sine sonē/eñ sine wijuen
also dat hē gene soon ouer en bleef/vā Jo
ahas sijn ionghe soon/Eñ na alle diē/soo
plaechde hē die HEERE in sinē inghe-
wande met sulcker crancheit die niet te
helpē of te genesen en was/Eñ doen dat
vā dage te dage duerde als dē tijt vā twe
iaren omme was/ginc sijn ingewāt van
hem met zijnder crancheit Eñ hi sterf aē
boesen cranchedē/Eñ si en maectē genē
brant ouer hē/zo si sinē vaderē gedaē had

den

Hi was tweendertich iaer out/doen
hi coninc wart/eñ regneerde acht iaer te
Jerusalē/Eñ wādelde dat nz fijn en was
eñ si begroeuen hem inder stadt Dauid/
maer niet onder der coninghen grauen

Dat.xxij. Capittel

Ende die te Jerusalē maectē tot ee- A
nē coninc Ahasia/sinē ioncstē soon
in sine stede Wāt die oorlochs lieden die
wt dē Arabers met dē heir quamē/had-
dē die eerste al gedoot/Daer om wardt
coninc Ahasia die sone Jorā des conincs
Juda/Ahasia was tweendertich iaer out
doen hi coninc wardt/eñ regneerde een
iaer te Jerusalē Sine moeder hiet Atha
lia/die dochter Amri/eñ hi wādelde oock
indē wegē des huis Ahab Wāt sine moe B
der hielt hē daer toe dat ongodlick was/
Daer omme dede hi dat den HEERE
qualic beuiel gelijc dat huis Ahab Wāt
si warē sine raet geuers na sijns vaders
doot/dat si hē verdoruen/eñ hi wandelde
na haren raedt

Eñ hi troc met Jorā dē sone Ahab den
coninc Jsrahel indē strijdt te Ramoth in
Gilead tegē Hasael dē coninck tot Siriā
Maer die vā Rama sloeghē Jorā/dat hy
om keerde om hē te laten genesen te Jes
reel/want hi hadde wonden/die hē gesla
gen warē te Rama doē hi street tegē Ha
sael dē coninc te Siriē/Eñ Asaria de sone
Jorā die coninc Juda troc af/om te besien
Joram den sone Ahab te Jesreel/die crāc C
lach Want het was Ahasia van gode toe
geuoecht dat hi tot Joram soude comen/
eñ also met Joram wt trecken tegen Je-
hu den sone Nimsi/welcken die HEERE
gesalft hadde/om wt te roepen dat huys
Ahab

Doe nv Jehu oordeel oefende aendē
huyse Ahab/vandt hi sommighe ouders
wt Juda ende de kinderē der broeders A-
hasia/die Ahasia dienden/eñ hi doodese
Eñ hi socht Ahasia eñ hi creech hē/daer
hi hem versteken hadde te Samaria/eñ
hi wert tot Jehu ghebracht/die doode hē

eñ men begroef hẽ/Wãt ſi ſprakẽ/Hi es
Joſaphats ſone die dẽ HERE ſocht wt
geheelder hertẽ/eñ daer en was niemãt
meer wtden huyſe Ahasia dye coninck
worde.

Doe Athalia die moeder Ahasia ſach
dat haer ſoon doot was/ſo ſtondt ſi op eñ
verdede alle dat coninclike ſaet indẽ huſe
Juda/Maer Joſabeath des coninckꝭ ſuſ
ter nã Joas dẽ ſone Ahasia/eñ ſtal hẽ on
D der die kinderen des conincs die gedoot
iiij re. xi. a werden/eñ dede hẽ met ſijnder voeſter
in een ſlaepcamer/Alſo verberch ſi hem
voor Athalia/Joſabeath dye dochter des
conincs Joram Joiada des priesters wijf
(Wandt ſi was Ahasia ſuſter)dat hi niet
gedoodt en wart/Eñ ſi was met hẽ indẽ
huſe Gods verſteken ſes iaer/ter wilen
dat Athalia coninghinne was inden lan
de.

Dat.xxiij.Capittel

In ſeuẽſte iaer nam Joiada eenen
moet/eñ nã ouerſte ouer hondert
A iiij re. xi. a te wetẽ Aſaria/den ſone Jerohã Jſmael
dẽ ſone Johanan Aſaria den ſone Obed/
Maeſeia/dẽ ſone Adaia eñ Eliphat dẽ ſo
ne Sichri met hẽ tot eenẽ verbonde/dye
trocken al omme in Juda/eñ brachtẽ die
Leuitẽ te hoope/wt allẽ dẽ ſtedẽ Juda/eñ
die ouerſte vaders in Jrael/dat ſi te Jhe
ruſalem ſoudẽ comẽ Eñ die geheele ghe
meijte maecte eẽ verbõt indẽ huſe gods
met dẽ coninc/eñ hi ſprack tot hen/Siet
des conincs ſoon ſal coninc ſijn ſo die HE
RE gheſproken heeft ouer die kinderen
Dauid/So ſuldi nv alſo doen.

Dat derdẽ deel vã v/die des Sabbots
aẽgaẽ ſal zijn onder dẽ prieſterẽ eñ Leui
tẽ die portiers ſijn aẽ die dorppelẽ/Ende
B dat derde deel indẽ huſe des conincs ende
dat derde deel aẽ die fundament poorte/
Maer allet volc ſal ſijn indẽ hof aen den
huſe des HEREN Eñ dat niemãt in dz
huis des HEEREN en ga/dã die prieſ
ters eñ Leuitẽ die daer dienen/die ſullen
daer inne gaẽ wãt ſi ſijn heilichdom Eñ
allet volc neẽ ware der bewaringhe des
HEEREN Eñ die leuitẽ ſullẽ hen rõts
omme dẽ coninc makẽ/elcke met ſinẽ ge
weere in die hant/Eñ wie int huis gaet
die dode mẽ/eñ ſi ſullẽ bi dẽ coninck zijn
als hi wt eñ in gaet.

Eñ die leuitẽ eñ geheele Juda deden
ſo die prieſters Joiada geboodẽ haddẽ/eñ
elc nã ſine liedẽ/die des Sabbots aẽ gin a
gẽ/mettẽ genẽ die des Sabbothꝭ af gin
gen/Wãt Joiada dye prieſter en liet dye
twee hoopẽ niet vã malcãderẽ comẽ/Eñ
Joiada die gaf dẽ ouerſtẽ ouer hondert/
ſpieſen eñ ſcildẽ eñ wapẽ des conincs Da
uid/die indẽ huſe Gods waren/eñ ſtelde
dat volc/elc met ſinẽ geſcut of ghewere
in die hant/vãdẽ rechtẽ hoec des huis tot
tẽ ſlincken hoec toe/tottẽ outaer eñ tottẽ
huſe waert/ronts omme dẽ coninc.Eñ ſi
brachtẽ des conincs ſoon daer door/eñ ſet
tẽ hẽ die croone op/eñ dat ghetupgenis/
eñ maectẽ hẽ coninc Eñ Joiada met ſinẽ
ſonẽ ſalfdẽ hẽ eñ ſprakẽ/Geluc totten co
ninc.

Doẽ Athalia dat gecrijſch des volcs
hoorde/dat toe liep eñ den coninc loofde/
ginc ſi tottẽ volc int huis des HEREN
eñ ſi ſach eñ ſiet/die coninc ſtondt op ſine
plaetſe inden ingãc/eñ die ouerſten/ende O
trompetten om den coninc/eñ allet lant
volc was vrolic/eñ blies trompetten/eñ
die ſangers met alderley muſijc ſpele/ge
ſcict te louẽ/ſcoorde ſi haer cleederen ende
ſprac Oploop/Oploop/Maer Joiada de
prieſter maecte hẽ wt/mettẽ ouerſten o
uer hondert/die ouer die heir macht wa
rẽ/eñ ſeyde tot hen Leytſe wt/tuſſcẽ dye
mueren/eñ wie haer na volcht diẽ ſalmẽ
metten ſweerde dooden/Want die prieſ
ſter hadde beuolen/datmenſe niet inden
huſe des HEREN dooden en ſoude/eñ
ſi ſloeghen die handen aen haer/eñ doen
ſi quam totten inganc der peerdẽ poorte
aẽ den huſe des conincs/doodẽ ſiſe aldaer

Eñ Joiada maecte een verbont tuſſcẽ
hẽ eñ alle den volcke eñ den coninc/dat ſi
des HEREN volc ſijn ſoudẽ.Doẽ ginck
allet volc int huis Baal eñ brakẽ hẽ af eñ
ſine outaers eñ beeldẽ brakẽ ſi in ſtuckẽ
eñ doodẽ Machã dẽ prieſter Baal/voor
die outarẽ/eñ Joiada ſtelde die officiers
indẽ huſe des HEREN/onsdẽ prieſterẽ

eñ dē Leuiten die Dauid gheoordineert
hadde tottē huse des HEEREN om dē
HERE brāt offer te doē gelijc het gescre
uen staet in die wet Moyse/met vrwech.
den/eñ liedekēs door Dauidē ghedicht/
Eñ stelde duerwachters aē die poortē aē
den huse des HEEREN datter niet on
reyns in en soude comen/aen eenighen
dinghe

Eñ hi nā die ouerste ouer hondert eñ
die machtige/eñ die heeren in dē volcke/
eñ allet lant volc/eñ leide dē coninc af vā.
den huse des HEEREN eñ brachtē hem
door die hooghe poorte aē dē huse des co.
nics eñ dedē dē conic op dē coniclikē stoel
sitten/Eñ allet lantvolc was vrolic ende
die stadt was stille Maer Athalia werdt
met den sweerde gedoot

Dat.xxiiij.Capittel

A
iiij reg.i.d.

IOas was seuen iaer out doē hi co.
ninc wert/eñ regneerde veertich
iaer te Ierusalē Sijn moeder hiet Zibia
vā Bersseba/eñ Ioas dede dat den HE.
RE wel behaechde/also langhe als dye
priester Ioiada leefde Eñ Ioiada gaf hē
twee wiuē eñ hi genereerde sonē eñ doch
B teren

Daer na nā Ioas voor/dat huis des
HEEREN te vernyeuwē/eñ vergaderde
die priesters eñ die Leuiten eñ sprack tot
hen Trect wt tot allē stedē Iuda/eñ ver.
gadert ghelt wt ghehele Israhel om dat
huis ws Gods iaerlics te Repareren of
te rekē/eñ haest v dat te doen Maer die
Leuitē en haesten niet Doē riep dye co.
ninc Ioiada dē principaelstē eñ sprac tot
hē Waer om en hebdi geen achte op die
Leuitē dat si inbrochtē vā Iuda eñ Ieru.
salem/die handtreyckinghe/die Moyse
die knechte des HEEREN gheset heeft
die mē vergaderde onder Israel tot den
tabernacule des getuygenisse: Wāt die
ongodlike Athalia eñ hare sonē hebben
dat huis Gods bedoruē eñ allet wat tot.
ten huse des HEEREN geheilicht was/
hebben si aen Baalim vermaect

C Doen beual die coninc datmē eene
kiste soude makē/eñ settēse buytē in dye
poorte aēt huis des HEEREN/eñ liet wt

roepen in Iuda eñ te Ierusalē datmē dē
HERE die hātreickinge inbringē soude
Van Moise dē knechte Gods op Israhel
geleget in die woestinē/Doē verblidē hē
alle ouersten eñ allet volc/eñ brachtēt eñ
worpent in die arke tot datse vol wardt/
Eñ alst tijt was datmē die arcke of kiste
bringē soude doir die Leuiten/na des co.
nincs beuele/als si sagē datter vele gelts
inne was(so quā die scriuer des conincs
eñ wie vā dē principaelsten priester beue
le haddē/eñ scuddē die arcke wt/eñ droe.
gēse weder op haer plaetse/So dedē si al
le daghe dat si gelts plantept te hooppe D
brachten

Eñ die coninc eñ Ioiada gauēt dē ar
beiders/die daer wrachtē aē dat huis des
HEEREN/die selue huerdē steē metsers
eñ timmerliedē/om dat huis des HEE.
REN te vernieuwē/ooc dē meesterē aē
ysere eñ metael/om dat huis des HEE
REN te reparerē.Eñ wercliedē arbey.
dē/dat die reparacie in dē werck toe nam
wit hare hāt eñ steldē dat huis in zijn weer
de/of eerstē staet/eñ maectēt vaste/Ende
doē sijt voleyndet hadden brachtē si dat
gelt dat daer noch ouerschoot voor dē co.
ninc eñ Ioiada/daer af maecte mē vaten E
tottē huse des HEEREN/vatē tottē dien
ste eñ brātofferē/lepelē eñ guldē eñ silue
rē gereetscap.Eñ si offerdē altoos brant
offer bi dē huse des HEEREN/alsoo lāge
als Ioiada leef de

Eñ Ioiada wart out ende des leuēs
sat/eñ sterf/ende was hondert eñ dertich
iaer out doen hi sterf/eñ si begroeuen hē
in die stadt Dauid onder die coninghen/
om dat hi wel hadde ghedaen aen Isra.
el/ende aen God ende aen sinen huyse/
Eñ na den doot Ioiada/quamen die ouer
sten in Iuda/ende aenbaden den coninc
Doen hoordese die coninc eñ was hen te
wille Ende si verlieten dat huis des HE
REN des Goods haerder vaders ende
dienden den bosckens ende den afgoden
Doen quam die gramscap ouer Iuda eñ
Ierusalem om deser haerder scult wille/
Ende hi seynde prophetē tot hen/dat si
hen totten HERE bekeren souden/eñ

die betuychdense/Mer si en namēt niet
ter ooren.
Eñ die geeste des HEREN dede of
troc aē Zacharia dē sone Joiada des pries
ters die trat bouē ouer dat volc eñ sprack
tot hē So spreect God/Waeromme ouer-
terde ghi die gebodē des HEREN dat
E v niet gelucken en sal: Wāt ghi hebt dē
HERE verlaten so sal hi v weder verla-
tē. Maer si maecten een verbont tegen
hē eñ steendē hen na dat ghebot des co-
nincs/indē hof aē dē huse des HEREN
Eñ die coninc Joas en gedachte der ont-
fermherticheit niet/die Joiada syn vader
aen hem ghedaen hadde/maer doode si-
nen soon/Doen hy sterf sprack hy/Die
HERE salt sien ende versoecken.
Eñ doen dat iaer omme was troc die
macht der Siriers op eñ quamē in Juda
eñ in Jerusalē/eñ verdoruē alle ouersten
int volc eñ alle harē roef seyndē si den co-
nic tot Damascō Wāt der Siriers macht
quā met weynich mānē/nochtās gaf die
HERE eē zeer grote macht in hare hāt
Om dat si dē HERE haerder vaderen
God verlaten haddē/Oc dedē si aen Jo
as ordelen Ende doen si van hem trockē
soo lieten si hem in grooten cranckhey-
den
G Eñ Sine knechtē maecten eē verbōt
tegen hē om des bloets wille der kinderē
Joiada des priesters/Eñ doodedē hē op
syn bedde/eñ hi sterf/eñ mē begroef hem
in die stadt Dauid/maer niet onder der co
ningen grauen/Die dat verbont tegen
hem maectē warē dese Sabad dye sone
Simeath die Ammonitinne/Ende Josa
bad die sone Simrith dye Moabitinne/
Maer sine sonē eñ die summa die onder
hē vergadert was eñ die timmeragie des
huis Gods Siet/die syn bescreuen in die
Historia indē boec der coninghen Eñ si-
ne soon Amasia/wart coninck in syn ste-
de.

Dat.xxv.Capittel

Amasia was vijfentwintich iaren
A out doē hi coninc wart/eñ regneer
dē negenentwintich iaer te Jerusalē Si
ne moeder hiet Joadā vā Jerusalē Eñ hi

dede dat dē HERE wel behaechde/noch
tans niet wt geheelder hertē. Doen zyn
coninckrijc nu becrachticht was/doode hi
sine knechtē dye dē coninc sinē vader ge
slagen haddē Maer hare kinderē en do-
de hi niet/Wāt also staet gescreuē inder
wet/indē boecke Moise/daer die HE-
RE gebiet eñ spreect/Die vaders en sul
len niet steruē voor die kinderē noch dye
kinderē voor die vaders/maer elc sal om B
zijnder sonden wille steruen
Eñ Amasia bracht te hooppe Juda/
eñ steldese na der vaderē huzē/na den o-
uerstē ouer duzēt/eñ ouer hōdert/onder
geheele Juda eñ BenJamin/eñ teldese
vā twintich iarē eñ daer ouer eñ vandt
haerder drie hondert duzēt/wtgelesene
die int heir treckē mochtē/eñ deghēs eñ
spiesen voeren constē/Daer toe nā hi aē/
wt Jsrael hondert duzēt stercke oorlochs
lieden om hondert ponden siluers C

Daer quā eē mā Gods tot hē eñ sprac
Coninc en laet dat heir Jsrael niet met v
comē/Wāt die HERE en es niet met Js
rael noch inz allē kinderē Ephraim Wāt
ist dat ghi comt om dat ghi eene coēheyt
bewisen sout indē strijt/zo sal v God latē
vallē voor uwe viādē/Wāt bi gode staet
die cracht te helpē/eñ te latē vallen Ama
sia sprac tottē mā Gods Wat salmē dan
doē mettē hondert pōdē die ic dē orlochs
knechtē vā Jsrael gegeuē heb: Die mā
Gods sprac/die HERE heeft noch meer D
dā dies es/dat hi v geuē cā/Doe schepde
Amasia die crijs knechtē af die wt Ephra
im tot hem gecomē warē/dat si op hare
plaetse soudē gaen Doen verbolcht hair
gramscap zeer tegen Juda/Eñ trocken
weder tot haerder plaetsen/met verbol-
gender gramscap.

Eñ Amasia wert getroost eñ leide syn
volc wt/eñ troc wt int sout dal/eñ sloech
der kinderē vā Seir tiē duzēt/eñ die kin
derē Juda vingē hair tiē duzēt leuēde die
leydē si op die scerpte eēs steēs/eñ stieten
se vāder scerpten des steēs van bouen af
alsoo dat si alle bersten/Maer die kinde-
rē der crijschknechtē die Amasia weder

ommē hadde laten treckē/dat ſi niet mz
ſinen volck ten ſtride en trocken/ſpreidē
C hen neder in die ſteden Juda van Sama
ria aen tot Bethoron toe/eñ ſloegē haer-
der drie duſent/ende namen veel roefs

Eñ doe Amaſia weder quã vãder E-
domitē ſlach/bracht hi die godē der kinde
ren vã Seir/eñ ſtelde ſe hē tot godē ende
aēbadt voor hen/eñ roocte hen/Doē ver-
bolch die toornicheit des HEREN ouer
Amaſia/eñ ſeynde eenē propheet tot hē/
Wair om ſoect ghi die godē des volcs die
haer volc niet en conſten verloſſen van u
wer hãt/ Eñ doen hi met hē ſprac ſeide hi
tot hem Heeftmēt v tot des conincs raet
ghemaeckt/ Hout op/Waer omme wilt
ghi geſlagē ſijn/Doen hielt die prophete
op/eñ ſprac ic mercke wel dat God hē be
radē heeft v te verderuē/dat ghi dat ghe
daen hebt/eñ en gheeft minē raet gheen
ghehoore

Eñ Amaſia die coninc Juda/wart te
rade eñ ſeynde tot Joas dē ſone Joahas
des ſoons Jehu dē coninc Iſrael/eñ dede
hem ſeggē/Coemt laet ons malcãderen
beſien Maer Joas de coninc Iſrael ſeyn
de tot Amaſia dē coninc Juda eñ dede hē
ſeggē Dē doornē ſtrupc in Libanõ ſeynde
totten cederen in Libanon/eñ liet hē ſeg
gen geeft uwe dochter minen ſone tot ee
nen wiue/Maer dat wilde ghedierte in
Libanon liep ouer dē doornen ſtrupc eñ
verterde hem Ghi dinckt/Siet ic hebbe
die Edomiten geſlaghē/ daer af verheft
hē v herte/dz hē beroeme Nv blijft thuis
Waer omme haect ghi na ongheluc/dat
ghi ſout vallen eñ Juda met v/

Maer Amaſia en hoorde niet/wandt
E het geſciede vã Gode dat ſi in die hãt ge-
geuen ſoudē wordē/om dat ſi dye goden
der Edomiten geſocht haddē Doē trock
Joas die coninc Iſrael op/eñ beſagē hen
onderlinc hi eñ Amaſia die coninc Juda
te BethSemes die in Juda leget/Mer
Juda wert geſlagen voor Iſrael eñ vluch
ten elc in ſine tentē/Maer Amaſia die co
ninc Juda dē ſone Joſaphat greep Joas
die ſone Joahas die coninc Iſrael te Bet
Semes eñ bracht hem te Jeruſalē/ende
brac die muerē in te Jeruſalē vãder poor

ten Ephraim aē/tot aen dye hoecpoorte/
vier hondert ellen lãc eñ allet gout eñ ſil
uer eñ alle vatē die voor hãdē warē indē
huſe Gods bi ObedEdom/eñ indē ſcat-
te des huis des conincks ende die kinde-
ren te pãde/nam hi met hem tot Sama
ria

Eñ Amaſia die ſone Joas coninc Ju-
da leefde na dē doot Joas des Joahas des G
conincs Iſrael vijftiē iaer. Wat meer vã
Amaſia te ſeggē is beide dat eerſt eñ dat
leſte/Siet dat is geſcreuē int boec der co
ningen Juda eñ Iſrael Eñ vã dier tijt aē
doē Amaſia vãdē HERE af weke/maec
tē ſi eē verbõt tegē hē te Jeruſalē/Mair
hi vluchte tot Lachis Doē ſeyndē ſi hem
na te Lachis/eñ doodē hē aldaer/Ende ſi
brachten hem op peerden/ende ſi begroe
uen hem by ſine vaders in dye ſtadt Ju- A
da.

iiij re.xiiij.c
iiij.re.xv.g

Dat.xxvi.Capittel.

DOe nã dat gheheele volc Juda V
ſia die was ſeſtiē iaer out/eñ maec
tē hē tot eenē conic/in ſijns vaders Ama
ſia ſtede/Die ſelue timmerde Eloth ende
brachtſe weder aē Juda na diē dat die co
ninc ontſlapē was met ſinē vaderē/Vſia
was ſeſtiē iaer out doē hi coninc wart eñ
regneerde tweeēvijftich iaer te Jeruſalē
Sine moeder hiet Jechalia/vã Jeruſalē
eñ dede dat den HERE wel behaechde
gelijc ſijn vader Amaſia gedaē hadde/eñ
hi ſochte God/alſo langhe als Sacharia
leefde/die leeraer indē geſichtē Gods eñ
alſo lãge als hi dē HERE ſochte/liet hē
God gelucken

Wãt hi troc wt/eñ ſtreet tegē de Phi
liſteē eñ brac die muerē tot Gath eñ dye
muerē tot Jabite eñ die muerē tot Aſdod B
eñ timmerde ſtedē omme Aſdod/eñ on-
der die Philiſteē wãt God halp hē tegen
die Philiſteē/tegē die Arabers/tegē die
tot Gurbaal/eñ tegē Meunitē/Eñ dye
Ammonitē gauē Vſia giftē/eñ hi werdt
vermaert tot omē comt in Egiptē/wãt
hi werdt altoos ſtercker eñ ſtercker Eñ
Vſia timmerde Torēs te Jeruſalē aē die
hoecpoorte eñ aē die dal poorte eñ aē ãde
rē hoeckē eñ beueſtichdeſe hi timmerde
ooc ſlotē in die woeſtine eñ groef vele puc

ten Wandt hi hadde vele vees/beide in den broecke ende op dẽ effene/oot acker-lieden ende wijn gaerdeniers aen dẽ bor gen eñ aen Charmel/Wãt hi hadde luſt tot acker werc

Eñ Oſia hadde een macht tottẽ ſtrijt die int heir trocken vã crijſchknechtẽ int getal gerekẽt Jeiel des ſcrijuers eñ Ma eſeia des Amptmants/onder die hãt Ha nania wt dẽ ouerſtẽ des conincs Eñ dat
C getal der principaelſter vaders onder dẽ
iiij re.v.g. ſtarcken oorloghes liedẽ was twee duy-ſent eñ ſes hondert/Ende onder haerder hãt die heirmacht/heirſchaer of drie hon dert duſent eñ ſeuen duyſent eñ vijfhon dert tottẽ ſtride bequaẽ in die heircracht te helpẽ/dẽ coninc tegẽ ſijn viãdẽ/Eñ O ſa beſtic te voor dat heir/ſchildẽ/deghens helmettẽ/pãſiers/bogẽ eñ ſteẽ ſlingeren Eñ hi maecte te Jeruſalẽ bolcwerck/oſt borſt gewerẽ conſtelic/die op die torens eñ hoecken ſijn ſoudẽ/om te ſchietẽ met pijlen eñ groten ſteenen/Eñ ſijn geruch te ginc verre wt Om dat hem ſonderlin ghe gheholpen wart tot dat hi machtich was

Eñ doen hi machtich gewordẽ was/ ſo verhief hẽ ſijn herte tot ſijnder verder feniſſe Wãt hi ontginc hẽ aẽ dẽ HEERE ſinen God eñ ginc indẽ tẽpele des HEE REN om te roecken/op dẽ roec outaer/ Maer Aſaria die prieſter ginc hem nae/ eñ tachtentich prieſters met hem/redeli ke liedẽ/eñ ſtondẽ tegẽ Oſia dẽ coninc eñ ſeyden tot hem/ Het en behoort v Oſia nz te roecken dẽ HEERE maer dẽ prieſterẽ
D Aarons kinderen die geheilicht ſijn om te roekẽ Gaet wt dẽ heilichdom wãt ghi ontgaet v/eñ het en ſal v gheen eere ſijn voor God den HEERE

Maer Oſia wart toornich eñ hadde eẽ wieroocs vat in die hant Eñ doẽ hi tegẽ de prieſters murmureerde ſo voer de ma laetſchz of lazarie wt aẽ zijn voerhooft voor die prieſteren indẽ huſe des HEEREN voor den roec outaer/Eñ Aſaria die op-perſte prieſtere keerde dat hooft tot hem eñ alle prieſters/eñ ſiet/Doẽ was hy la-ſers voor ſijn voorhooft/Eñ ſi ſtietẽ hẽ vã daer/Hi haeſte hẽ oor vã ſelfs/wt te gaẽ

wãt ſine plage was vãdẽ HEERE/Alſoo was die coninc Oſia lazarus tot aen ſine doot/eñ woonde in een vrij huis lazars/ Want hi was verſtooten vãdẽ huiſe des HEEREN/Joatham ſijn ſone regeerde des conincs huis/ende oordelde dat volc inden lande

Wat meer van Oſia te ſeggẽ is bey de dat eerſte eñ dat laeſte heeft beſcreuẽ Jeſaia die ſone Amoz/Ende Oſia ontſliep met ſinen vaderen/eñ ſi begroeuẽ hẽ by ſinen vaderen inden acker bi die begra-ueniſſe der coninghen/Want ſi ſpraken Hi is malaetſch Eñ Jothã ſijn ſone wert coninc in ſijn ſtede

Dat.xxvij.Capittel

Jothã was vijfentwintich iaer out doẽ hi coninc werdt/eñ regneerde A iiij.re.xv.a
ſeſtiẽ iaer te Jeruſalẽ/Sine moeder hiet Jeruſa een dochter Zadok/eñ dede dat den HEERE wel behaechde/gelijc Oſia ſijn vader ghedaẽ hadde/ſonder dat hi nz inden tempele des HEEREN en ghinc/ B
eñ dat het volc hem noch ontginc Hi tim merde die hooghe poorte aẽ dat huis des HEEREN/eñ aẽder muerẽ Ophel/tim merde hi vele/Eñ timmerde die ſteden op dat geberchte Juda eñ indẽ wouden timmerde hi ſloten eñ torens

Eñ hi ſtreet tegẽ die kinderẽ Ammõ C
eñ hi wert haerder machtich alſo dat hẽ die kinderẽ Ammõ op dat ſelue iaer gauẽ hondert pondẽ ſiluers tien duſent Choor tarwẽ/eñ tien duſent gerſtẽ Alſo vele ga uen hẽ die kinderẽ Ammõ oot indẽ ande ren eñ indẽ derden iaer/Alſo wert Jothã machtich/wandt hi rechte of ſtierde ſine wegen voor den HEERE ſinen God

Wat meer van Jotham te ſeggen is/
eñ alle ſine ſtridẽ eñ ſine wegẽ ſiet/dat is D
geſcreuẽ indẽ boec der coningẽ Iſrael eñ Juda Hi was vijfẽtwintich iaer out/doẽ hi coninc wart/eñ regneerde ſeſtien iaer te Jeruſalẽ/Eñ Jotan ontſliep met ſinẽ vaderẽ/eñ ſi begroeuẽ hẽ in die ſtadt Da uid/eñ ſine ſone Ahas wardt coninck in zijn ſtede

Dat.xxviij.Capittel

iiij.re.v.a. A Achas was twintich iaer out doē hi coninc wert/eñ regneerde sestien iaer te Jerusalem. Eñ en dede niet dat dē HEERE behaechde/gelijc sijn vader David/maer hi wādelde indē wegē der kinderen Israel/Eñ daer toe maecte hi ghegoten beelden Baalim/eñ hi roocte indē dal der kinderē Hinnon/eñ hy verberende sinē sone met vier/na den grouwelen der heiden/die de HEERE voor sinen kinderen Israel verdreuē hadde/Eñ offerde eñ roocte op de hoochtē eñ op de houelen eñ onder alle groene boomen

Daer omme gaf hē dye HEERE sine God in die handē des conincs te Sirien/dat si hē sloegē/eñ eenē grootē hoope vā den sinē geuāgē wech leyden/eñ tot Damascon brachtē/Ooc wert hi gegeuē onder die hant des conincs Israel/alsoo dat hi eenē grootē slach aen hē dede/Wandt Pekah die sone Remalia/sloech in Juda hondert eñ twintich dusent op eenē dach die alle rasce oorloochs liedē waren/om

B dat si den HEERE haerder vaderē God verlieten/Eñ Sichri een machtige in Ephraim doode Maesia dē sone des coninx eñ Asrikā dē huis vorste/Eñ Elkana den naestē na dē coninc. Eñ die kinderē Israel leidē wech geuāgē vā harē broederen twee hondert dusent/wiuē/sonē/eñ dochteren/eñ namē daer toe grootē roof van hem eñ brachtē dē roof tot Samaria

Aldaer was een propheet des HEEREN die hiet Obed/die ginc wt dē heyr tegē dat tot Samaria quā/eñ sprack tot hen/siet/wāt dye HEERE uwer vaders God ouer Juda gram is/so heeft hijse in uwē handē gegeuen/eñ ghi hebtse wreedelic gedoot/dat het inden hemel reyckt/Nu denct ghi v/die kinderē Juda eñ Jherusalē te onder worpē/tot knechtē eñ tot maertē/En is dan dat niet bi v scult tegē den HEERE uwē God? So hoort mi nu/eñ brēgt die geuāgē weder/die ghi wech geleit hebt/wt uwē broederē/Want des HEERENgramscap is ouer v verbolghen

C Doē maectē hen op sommige onder den principaelstē der kinderē Ephraim/

Der croniken tweede xxviij.Ca.

Asaria die sone Johanan/Berechia de sone Mesillemoth/Jehiskia dye sone Sellum/eñ Amasa die sone Hadlai/tegē dye wten heyr quamē eñ sprakē tot hen/Ghi en sult die geuangene hier niet in brēgē/Want ghi en denct maer schult voor den HEERE ouer ons/op dat ghi onser sondē eñ scult des te meer sout makē/Wāt der scult is te vorē/te vele/eñ dye gramschap ouer Israel verbolgen/Doe lietē die gheharnaste liedē/die geuāgen eñ den roof voor den ouersten eñ voor der geheelder ghemeinten

Doe stondē die mannen dye nu met namen genoemt sijn/eñ namen die gheuangene/eñ alle die bloot onder hen waren/eñ cleedense vanden gheroofde/ende trockē hen scoenē aen/eñ gauen hen teten eñ te drinckene/eñ salf dēse/eñ voerdense op ezelen/alle die daer onsterck waren/eñ brachtēse te Jeriho totter palmē stadt bi haren broederen eñ quamen weder te Samaria.

Opter seluer tijt seinde die coninck Achas totten coninc van Assur om dat si hē souden helpen/Eñ die Edomiten die quamē noch eens eñ sloegē Juda/eñ voerdē sommige wech/Die Philisteen daelden ooc neder indē stedē/indē veldē/eñ tegēt suyden Juda eñ wonnen BethSemes/Aialon/Gederoth/eñ Socho met haren dochterē/Thimna met haren dochteren eñ Gimso met harē dochterē/eñ woondē

D daer inne/want die HEERE verootmoedichde Juda/om Achas des conincs Juda wille/om dat hi Juda bloot maecte/ende ontginc hem aen den HEERE/eñ Tiglat Pilnesser van Assur quā tegen hem/dye belegerde hem/ende hi en was hem niet machtich genoech.

Want Achas deelde dat huis des HEEREN/eñ dat huis des conincs/ende der ouersten/dat hi den coninc tot Assur gaf/Maer ten halp hē niet/Daer toe in sijnre noot/maecte de coninck Achas des ontgaens aen den HEERE noch meer/ende hy offerde den goden tot Damasco/dye hen ghesllaghen hadden/ende spraken/Die goden der coninghen tot Siriē heb-

ben hen geholpẽ/daer om wil ic hen offe
ren/dat si mi oock helpẽ daer nochtās die
selue hem eñ dẽ gheelẽ Israel eenẽ val
waren

Eñ Ahas bracht te samẽ dye vatẽ des
huis Gods/eñ vergaderde die vatẽ indẽ
huse Gods/eñ sloot die duerẽ toe aẽ den
huse des HEEREN/eñ maecte hẽ outarẽ
in allẽ winckelẽ te Jerusalẽ/eñ in die ste-
den Juda/hier eñ daer maecte hy hooch
ten om te roockẽ āderẽ godẽ/eñ verwec-
te den HEERE sijnder vaderen God tot
gramscap

Wat meer van hem te seggẽ is/eñ al-
lẽ sine wegẽ/beide die eerste eñ die leste/
siet/dat is gescreuẽ inden boecke der co-
ningẽ Juda eñ Israel/Eñ Ahas ontsliep
met sinẽ vaderẽ/eñ si begroeuẽ hẽ in die
stadt te Jerusalẽ/Wāt sy en brochtẽ hem
niet onder die grauẽ der coningẽ Israel/
eñ sijn sone Jehiskia wiert coninc in sijn
stede

Dat.xxix.Capittel.

IEhiskia was/xxv.iaer out doen hi
A coninck wert/eñ regneerde negen
xx.xviij entwintich iaer te Jerusalem Sijn moe
der hiet Abia een dochter Sacharia/Eñ
hi dede dat dẽ HEERE wel beuiel/als sij-
ne vader Dauid. Hi dede die duerẽ aẽ dẽ
huse des HEEREN opẽ inder eerster
maent des eerstẽ iaers sijns coninerijcs
eñ hi maectese vast/ende bracht die pries-
ters eñ die leuitẽ daer in/eñ vergaderde
opter breeder stratẽ oostwaert/eñ sprack
tot hen

Hoort toe na mi ghi leuitẽ/heylicht v
B nv/op dat ghi dat huys des HEEREN
uwer vaderen Goods heilicht/Eñ doet
daer wt die onreinicheit wt dẽ heilichdō
Wāt onse vaderẽ hebbẽ hen ontgaen eñ
gedaẽ dat dẽ HEERE onsen God qualijc
ken beuiel/eñ hebbẽ hẽ verlaten. Want
si hebbẽ haer aensicht vander wooningẽ
des HEEREN gekeert/eñ dẽ rugge toe
gekeert/eñ hebbẽ die duerẽ aẽ dẽ poorta
le toe geslotẽ. eñ die lāpen wt gebluschet
eñ geen roecwerc gerooct/eñ geen brant
offer gedaẽ inden heilichdom den Gode
Israel

Daer wt is die gramscap des HEE-

REN ouer Juda eñ Jerusalẽ gecomẽ eñ
heeftse gegeuen in verstropinge eñ ver-
woestinge/datmẽse aẽpijpt/soo ghy met
uwẽ oogẽ siet/Wāt siet om desselfs wille
sijn onse vaders geuallẽ/door tzweert/on
se sonen eñ dochterẽ eñ wijuen sijn wech C
geleit

Nv heb ic indẽ sinne/eẽ verbōt te ma-
ken mettẽ HEERE dẽ God Israel/dat si-
ne gramscap eñ verbolgẽtheit haer van
hem keere/Nv mine sonẽ en sijt niet on-
achtsaẽ/Wāt dye HEERE heeft v ver-
coren/dat ghi voor hem staen sout/eñ dat
ghi sine dienaers eñ roockers sijn soudt

Doe stondẽ die leuitẽ op Mahath dye
sone Amasai/eñ Joel dye sone Asaria/wt
den kinderen der Kahathitẽ/Wt dẽ kin-
deren Merari Kis die sone Abdi/eñ Asa
ria die sone Jehaleleel/wt dẽ kinderẽ der
Gersonitẽ/Joah de sone Simma/eñ E- D
den die sone Joah/eñ wt dẽ kinderẽ Eli-
zaphan/Simri eñ Jeiel/eñ wt den kinde
ren Asaph/Sacharia eñ Mathania/eñ
wt dẽ kinderẽ Heman/Jehiel eñ Simei
eñ wt dẽ kinderẽ Jedethun/Semaea eñ
Vsiel/eñ si vergaderdẽ hare broeders eñ
heilichdẽ hen/eñ gingẽ in/na des coninc
gebode wt dẽ woorde des HEEREN om
te reinigẽ dat huis des HEEREN

Die priesters gingẽ binnen int huis
des HEEREN om te reinigẽ eñ dedẽ alle
onreinicheit die indẽ tẽpel des HEEREN
geuondẽ wert op den hof aent huys des
HEEREN/eñ die leuitẽ namẽse op ende
droegense in die beke Kidron Si begon-
sten hen te heyligen inden eersten dach
der eerster maent/eñ opten achsten dach
der maent ginghen si in dat portael des
HEEREN/eñ si heilichden dat huys des
HEEREN acht dagen/eñ voleyndent in
den sestienstẽ dach der eerster maent

Ende si gingen in totten coninc His-
kia/eñ spraken/wy hebben dat gheheele
huis des HEEREN gereiniget/ende dẽ
brantoffer outaer ende alle sijn ghereet-
scap/ende dye tafel der toonbrooden/eñ
alle hare ghereetscap/ende alle vaten die
de coninc Ahas/doe hi coninc was wech
ghewoorpen hadde/doen hi hem ontginc

die hebben wi bereit eñ geheilicht/siet/si
sijn voor dẽ outaer des HEEREN/Doe
G stont die coninc Hiskia vroech op/eñ ver
gaderde die ouerste der stadt/eñ ginc op
tottẽ huse des HEEREN/eñ brachtẽ der-
waerts seuẽ varrẽ/seuẽ rammẽ/seuẽ lã-
merẽ/eñ seuẽ geytbockẽ/tot eenẽ sondof
fer/voor dat conincrijc/voor dat heilichdõ
eñ voor Juda/Eñ hi sprac tottẽ priesterẽ
der kinderẽ Aaron/dat si offerẽ soudẽ op
ten outaer des HEEREN

Doe sloegen si die runderẽ/eñ die prie
sters namẽ dat bloet eñ sprengdẽt opten
outaer/Eñ si sloegen die rãmen/ende sij
sprengden dat bloet opten outaer/Ende
H si sloeghen die lammeren/ende si spreng
den dat bloet optẽ outaer/eñ si brachten
die bocken tottẽ sondoffer voor dẽ coninc
eñ voor die gemeinte/eñ leidẽ haer han-
den op die eñ die priesters sloegẽse eñ ont
sondichdẽ haer bloet optẽ outaer/om ge-
heele Israel te versoenẽ/Wãt die coninc
hadde beuolẽ brãtoffer eñ sondoffer voor
geheele Israel te gesciedene

Eñ hi stelde leuitẽ int huys des HE-
REN met cymbalẽ/psalterẽ eñ harpen
so het Dauid beuolen hadde/eñ Gad die
siender des conincs/eñ die prophete Na-
than/Wãt het was des HEEREN gebot
door sine prophetẽ/Eñ die leuitẽ stonden
metten musijc spelẽ Dauids/eñ dye prie
sters mettẽ trompettẽ/Eñ Hiskia hyet
hen brantoffer doẽ optẽ outaer/eñ op die
tijt doemẽ dat brantoffer begonste soo be
gonste ooc den sanc des HEEREN/en-
de die trompettẽ eñ op menigherhande
musijc spelẽ Dauids des conincs Israel/
eñ alle die geheele gemeinte aẽbadt/eñ
den sanc der sangers eñ dat trompetten
G der trõpetters/duerde tot dat allet brãt-
offer volbracht was.

Als nu dat brãtoffer volbracht was/
buichde hẽ die coninc/eñ alle dye bi hem
voor hãdẽ warẽ eñ aẽbadẽ.Eñ de coninc
Hiskia metten ouersten hiet die leuiten
den HERE louen met den ghedichte As
saph des sienders/Eñ si loof den tot dat
si vrolic werden ende neichden hem ende
aenbaden.

Ende Hiskia antwoorde eñ sprac/Nu
hebt ghi uwe handẽ geuult dẽ HERE/
gaet toe eñ brengt herwaerts dye offer-
handen eñ dancoffers totten huyse des
HEEREN/eñ die ghemeinte bracht daer
toe offeren eñ dancoffer/eñ elck met vry
williger herten brantofferen/Eñ dat ge
tal der brantofferẽ/die de gemeinte daer
toe bracht was/tseuentich runderẽ/hon-
dert rammẽ/eñ twee hondert lammerẽ
eñ dat tot brantoffer den HERE/Ende
si heilichdẽ seshondert runderen/eñ drie
dusent scapen

Maer der priesters was te luttel/en-
de en constẽ die brantofferẽ die huyt niet
al af getrecken/Daer om namen si haer
broeders die leuitẽ tot datdat werck vol-
bracht were/eñ tot dat hen dye priesters
heylichden/Wãt dye leuiten sijn lichter
te heiligẽ dan die priesters/Ooc was der
brantoffers vele/metten vette des doot-
offers eñ dancoffers totten brantofferen
Also spoeyde dat ambacht aen den huyse
des HEEREN/Eñ Hiskia verblijde hẽ/
met alle den volcke/datmẽ met Gode be
reyt was geworden/Want het gescyede
onuersiens

Dat.xxx.Capittel

A ENde Hiskia seynde tot geheele Is
rael ende Juda/eñ schreef brieuen
aen Ephraim eñ Manasse/dat si souden
comen totten huse des HEEREN te Jhe
rusalem/den HERE den Gode van Is-
rael Passah te houden/Ende die coninck
hielt eenen raet/met sinen vorsten/ende
metter gheheelder ghemeynten te Jhe-
rusalem dat Passah te houdẽ inder twee
ster maent/Ende si en constẽs op die tijt
niet ghehoudẽ/om dat der priesters niet
ghenoech gheheylicht en waren/eñ dat
het volc noch nyet te samen ghecomẽ en
was te Jherusalem/Ende het beuiel den
coninck wel/ende der geheelder gemein
ten/Ende bestelden dattet wt geroepen
worde door gheheele Israhel van Berse-
ba aen tot Dan toe/op dat si Passah sou-
den comen houden den HERE dẽ God
Israhel te Jherusalem/Want daer en
wasser niet vele die dat hielden/ghelijct
bescreuen staet

Eñ die loopers gingẽ mettẽ brieuen
vander hãt des conincs eñ sijnder ouer-
sten/door geheele Israel eñ Juda/wt dẽ
beuele des conincs eñ sprakẽ/Ghi kinde
ren Israel bekeert v totten HEERE den
God Abrahã Isaac eñ Israel/so sal hy hẽ
keerẽ tottẽ ontloopenẽ die noch ouer ge-
bleuẽ sijn onder v wt der hant der conin
gen Assur/eñ en sijt niet als uwe broedᵉs
eñ vaders die hen aen den HEERE haer
der vaderẽ God ontgingẽ/eñ hise gaf in
een verwoestinge/so ghi seluer siet/Soo
B en sijt nv niet hertneckich als uwe vadᵉs
Maer geeft uwe hãt den HEERE/eñ co
met tot sine heilichdom/dat hi geheilicht
heeft eewelic/eñ dienet dẽ HEERE uwẽ
God/so sal haer die verbolgẽtheit sijnder
grãscappẽ van v keerẽ/wãt ist dat ghi v
bekeert tottẽ HEERE/so sullen uwe broe
ders eñ kinderẽ ontfermherticheit heb-
ben voor die gene diese geuangẽ houden
dat si weder in dat lant comẽ/Want dye
HEERE uwe god is genadich eñ õtferm
herrich/eñ en sal sijn aenscijn nyet van v
keerẽ ist dat ghi tot hẽ bekeert

Eñ die loopers gingen vander eender
stadt totter andere indẽ lande Ephraim/
eñ Manasse tot Zebulon toe Maer si be
lachtẽse eñ bespottẽse Nochtãs sommige
C van Assur eñ Manasse eñ Zebulon/ver
ootmoedichdẽ hen/eñ quamẽ te Jerusa-
lem Ooc quã Gods hant in Juda/dat hy
hen eenderley herte gaf/te doẽ na des co
nincs eñ der ouerstẽ gebodt/wt dẽ woor-
den des HEEREN/Eñ te Jerusalẽ quã
een groot volck te hoope/om te houdene
dat feeste der ongesuerder broodẽ/inder
anderder maẽt/eẽ zeer groote gemeinte

Eñ si maectẽ hen op eñ dedẽ die outa
ren af die te Jerusalẽ warẽ/eñ alle roock
werc dedẽ si wech/eñ wierpẽse in die be-
ke Kidrõ/eñ sloegẽ dat Passah indẽ veer-
tienstẽ dach der andere maẽt/Eñ de prie
sters eñ die leuitẽ scaẽden hen/eñ heilich
den hen eñ brachtẽ dye brantoffers tottẽ
huise des HEEREN/eñ stondẽ in hare
oordine/alsoot behoort/nã die wet Moy-
se des mans Gods/eñ die priesters sprẽg
den dat bloet vãder hant der leuitẽ/wãt
daer wasser vele inder gemeintẽ die hen

niet geheilicht en haddẽ/daer om sloegẽ
die leuiten dat Passah/voor alle dye nyet
rein en warẽ/dat si dẽ HEERE geheilicht
soudẽ werdẽ

Ooc so was des volcs vele van Ephra D
im/Manasse/Issaccar eñ Zebulon/dye
niet rein en warẽ/maer en atẽ dat paes
lam niet/also gescreuẽ staet/Wãt Hiskia
verbadt voor hen eñ sprac/Dye HEERE
die goedertierẽ is/sal genadich sijn allen
den genẽ dye haer herte scickẽ oft voegẽ
God te soeckẽ/dẽ HEERE den God haer
der vaderẽ/eñ niet om der heiligẽ reynic
heit wille/Eñ dye HEEERE verhoorde
Hiskia/eñ genas oft heelde dat volck/Al
so hieldẽ die kinderẽ Israel die te Jerusa
lem geuondẽ werdẽ/dat feeste der onge
suerder broodẽ seuẽ dagẽ met groter blij
scappẽ/eñ die leuitẽ eñ die priesteren loof
den dẽ HEERE alle dage met sterckẽ mu
sijc spelẽ des HEEREN

Eñ Hiskia sprac hertelic met allẽ leui
ten die eẽ goet verstãt haddẽ aẽ den HE
RE/eñ si atẽ dat feest ouer seuẽ dagẽ/eñ
offerdẽ dootoffer/eñ danctẽ den HEERE
haerder vaderẽ God/eñ die geheele ghe
meinte werts te rade/noch ander seuen
dagen te houdẽ/Eñ hieldẽ die seuẽ dagẽ
ooc met blijscappẽ/wãt Hiskia de coninc
Juda/gaf een heffe voor die ghemeynte/
duzent verrẽ eñ seuen dusent scapẽ Mer
die ouerste gauẽ een hef offer voor die ge
meinte/dusent varrẽ eñ tien duysent sca
pen/Also heilichdẽ heu die priesters vele

Eñ die geheele ghemeinte Juda ver
blijde haer/die priesters eñ leuitẽ eñ dye
geheele gemeinte dye wt Israel gecomẽ
was/eñ die vreemdelingẽ die wt dẽ lande
Israel gecomen waren/ende die in Juda
woondẽ/eñ daer was een groote bliscap
te Jerusalem/Want sint ter tijt Salomo
des soons Dauid des conincs Israhel/en
was sulcs te Jerusalẽ niet geweest Ende
die priesters eñ die Leuitẽ stondẽ op ende
seegenden dat volc/eñ haer stẽme werdt
verhoort/eñ haer gebet ginc in voor sijn
heilige wooninge inden hemel.

Dat.xxxi.Capittel

EN de doẽ dat altemael bescict was/ A
trocken wt alle Israheliten die ou

der die ſtedē Juda ghevonden werden/
eñ braken die ſtilē oft colommē/ende hieu
wen die boſchkens af/eñ brakē die hooch
ten ende die outaers af wt geheel Juda/
Beniamin/Ephraim ende Manaſſe/tot
dat ſiſe vernielden/ende die kinderen Iſ
rael trockē alle weder tot harē goede in
haren ſteden

Hiskia ſtelde prieſters ende leuiten
in haer oordine/elcken na ſine officie/bey
de der prieſters eñ der leuiten/tot brant-
offeren eñ doot offeren/dat ſi ſoudē dienē
danckē eñ louen inder poortē des legers
des HEREN/ende dye coninck gaf ſijn
deel vā ſinē goede/tot brandtofferen des
morgens eñ des auonts/eñ tot brantoffe-
ren des Sabbaoths/eñ nieuwe maēden
eñ feeſtē/ſoot gheſcreuen ſtaet inder wet
B des HEREN

Eñ hi ſprac totten volcke dat te Iheru
ſalem woonde/dat ſi deelē ſoudē geuē dē
prieſterē eñ leuitē/op dat ſi des te neerſti
gher ſouden ſijn in die wedt des HE-
REN/Eñ doē dat woort wt quā/gauē de
kinderē Iſrael/vele eerſtelingē van gra
ne moſt/olye/honich/eñ alderhāde inco-
mens vādē velde/ende alderley thiende
brachtē ſi vele inne Eñ die kinderē Iſra-
el eñ Iuda die in die ſtedē Iuda woondē/
brachtē oot tiendē vā runderē eñ ſcapen/
eñ tiendē vandē geheilichden/dat ſi den
HERE harē God geheilicht haddē/en-
de maectē hier eenen hoop eñ daer eenē
hoop/Inder derder maent begonſten ſi
hoopē te leggē/eñ inder ſeuender maēt
volbrachten ſijt

Eñ doē Hiskia mettē ouerſtē daer in
ginc/eñ ſagē de hoopē loof den ſi den HE
RE eñ ſijn volc Iſrael/eñ Hiskia vraech
de dē prieſters eñ leuiten om die hoopen
Eñ Aſaria die prieſter die principaelſte in
den huſe Zadok/ſprac tot hem. Sint ter
tijt datmē begonſt heeft heffe te brengē
int huis des HEREN hebbē wi ghetē/
eñ ſijn ſadt gewordē/eñ daer is noch vele
ouer gebleuē Wāt de HERE heeft ſine
C volc gezeegēt/daer om is dezē hoop ouer
bleuē/Doe beualde coninc/datmē kiſten
gereet ſoude maken aent huys des HE-
REN/eñ ſi maectenſe bereedt/eñ deden

die heffe daer inne/eñ de thyende eñ dat
geheilichde op geloue

Ende ouer dat ſelfde was voorſt Cha-
nania die leuijt eñ Simei ſine broeder de
andere/eñ Iehiel/Aſaſia/Nagath/Aſael
Ierimot/Ioſabad Eliel Ieſmachia/Ma-
hath/eñ Benaia/geordineert vāder hāt
Chanania eñ Simei ſijns broeders/nae
theuel des conincs Hiskia/Mer Aſaria
was voorſt indē huſe Gods/Ende Kore de
ſone Iēna dye leuite duerwachter tegēt
ooſten/was ouer die vrywillighe gauen
Gods/die dē HERE totter heffe ghege
uen werden/ende ouer die alder heylich
ſtē/Eñ onder ſijn hāt warē Eden Mini-
amin/Ieſua/Semaria/Amaria/eñ Sa-
chania/in die ſtedē der prieſters op gelo-
ue/dat ſi geuē ſoudē harē broederē na ha
re oordine dē cleinſtē als dē grootſten

Daer toe die gene die gherekent wor
den voor mans perſonen van drye iaren D
out eñ daer ouer/onder alle die int huys
des HEREN gingen/elc in ſijnen dage
tot haer officie/in haer hoede na haer or-
dine/daer die toe gerekent wordē onder
haer kinderen/wiuen/ſonē eñ dochterē/
onder de geheele gemeinte/Wāt hi hey-
lichdē op haer geloue dat geheylichde/
Oot waren mannen met namē genoēt
onder den kinderen Aaron/den prieſte-
ren op den velden der voorſteden in allē
ſteden dat ſi deelen ſouden gheuen allen
mans perſonen onder die prieſteren/eñ
allen dye onder dye leuiten gherekent
worden

Alſo dede Hiskia in gheheele Iuda/
eñ dede dat goet/recht ende warachtich
was/voor den HERE ſinē God/Eñ in
allē doene dat hi begonſt aē dē dienſte des
huis Gods/na die wet eñ geboden om te
ſoeckē ſinē God/dat dede hi wt gheheel-
der hertē/Daer om gelucket hē oot wel/

Dat .xxxij. Capittel A

Na deſen geſchiedeniſſen eñ trouwe/ iiij.re.xviij
quā Sanaherib/de coninc tot Aſſur
eñ troc in Iuda/eñ legerde hem voor die

vaste stedē/eñ dachtse tot hen te trecken
eñ doē Hiskia sach dat Sanaherib quā/
eñ sijn aensichte stont te stridene/tegen
Jerusalē so wert hijs te rade m; sinē ouer
sten eñ machtigē/die waterē vandē fon-
teinē/die daer butē voor die stadt waren/
te stoppē eñ si holpē hē eñ het vergader-
de hē een groot volc/eñ stoptē toe alle fon
ij.re.vi d/ teynen eñ wasbekē middē indē lāde/ eñ
sprakē/Op dat die coningē vā Assyriē nz
vele waters en vijndē als si comē

Eñ hi wart getroost eñ timmerde alle
mueren daer si yet veruallē waren ende
maecte torens daer op/eñ timmerde dair
buyten noch eē ander muere eñ beueste
Millo in die stadt Dauid/Eñ maecte ve
le gescuts eñ scildē/eñ stelde die hooftlye-
den indē strijt neffens dat volc

Eñ hi vergaderde tot hē op die breede
strate aē die poorte der stadt eñ sprac her-
telic met hē seggēde Sijt getroost/ende
vroom/en vreest noch en verslaet v nyet/
voor dē coninc vā Assur/noch voor alle dē
hoope die bi hē is/Wāt met ons is eē gro
B ter dan met hē/Met hē is eenē vleesche-
likē arm/maer met ons is de HEERE
onse God/dat hi ons soude helpē eñ voe-
ren onsen strijdt/Eñ dat volck verliet hē
op die woordē Hiskia des conincs Juda

Daer na seinde Sanaherib de coninc
tot Assur/sine knechtē tot Jerusalē/wāt
hi lach voor Lachis eñ alle sine heerschap
pie met hen/tot Hiskia dē coninck Juda
iiij re.xviij f eñ tot geheel Juda/dat tot Jerusalē was
C eñ dede hē seggē So spreect Sanaherib
die coninc tot Assur Op wyen ghetroost
ghi v/ghi die woont indē belegerdē Jhe
rusalem: Hiskia verliet v dat hi v inden
doot soude geuē in hongher eñ in dorste/
eñ seit De HERE onse God sal ons ver
lossen vādē coninc tot Assur En is hi niet
die Hiskia die sine hoochten eñ outaren
wech gedaē heeft eñ geseit Te Juda en-
de te Jerusalē voor eenē outaer sult ghy
aenbedē eñ daer op roockē

En weet ghi niet wat ic eñ mijne va
ders gedaē hebben allē volckē indē lan-
dē: Hebbē ooc die godē der heidenē indē
landē mogē hare lādē verlossen vā mijn
der hant: Wie is onder allē goden deser
heidenē die mine vaders verbānē of be
doruē hebbē/die sijn volc heeft mogē ver
lossen vā mijnder hāt dat uwe god v sou
de mogē verlossen wt mijnder hāt Dus
en laet v Hiskia niet bedriegē eñ en laet
v dat niet wijs makē/eñ en gelooft hem D
niet Wāt ist dat geen God alre heidē eñ
coninckrijckē sijn volc vā mijn eñ mijnder
vaderē hant en heeft mogen verlossen/
so en sullē v ooc uwe godē nyet verlossen
van mijnder hant

Doe spraken sine knechten noch tegē
den HEERE den God eñ teghē sijnen
knecht Hiskia. Ooc screef hi brieuen om
scimpe te sprekē dē HERE den God Js-
rael/eñ sprac vā hem seggende/ Gelijck
die godē der heidē der landen haer volc E
niet en hebbē verlost vā mijnder handt/
also en sal ooc die God Hiskia sijn volck
niet verlossen vā mijnder hant Eñ si rie
pen met luyder stemmen in ioodscher ta
len totten volck te Jerusalem dat opter
muerē was om haer vreesachtich te ma-
ken eñ veruaren/dat si dye stadt mochtē
winnē/Eñ sprakē tegē dē God Jerusalē
gelijc tegē die goden der volcken der aer
den die menscen handen werc waren

Maer de coninc Hiskia eñ die prophe
te Jesaia die sone Amos baden daer tegē
eñ riepen ten hemel Eñ die HERE sein
de eenen engel die vernielde alle machti
gen des heyrs eñ vorsten eñ ouersten in-
den leeger des conincs tot Assur/also dat
hi met scanden weder in sijn landt trock
Eñ doen hi in sijns Gods huis hē aldaer iiij re.xix a
ginc dooden door tsweert die van sinē ey esa xxxvij
gen lijue wt ghegaen waren/Alsoo halp a
die HERE Hiskia eñ dien te Jherusalē
wt der hant Sanaherib des conincs tot
Assur/ende alre andere ende onthyeltse
van allen rondtomme/dat vele den HE
RE ghiften brochten te Jerusalem ende
cleynodien Hiskia den coninc Juda/Eñ
hi wert daer na verheuen voor alle hey-
denen

Te dier tijt wert Hiskia doot siec/eñ
hi badt den HERE/die verhoorde hem F
ende hy ghaf hem een wonder/ Maer
Hiskia en loonde niet weder gelijc hem

gegeuẽ was/want ſijn herte verhief hẽ/
Daer omme quam die grãſcap ouer hẽ/
eñ ouer Juda eñ Jeruſalẽ Maer Hiskia
verootmoedichde hẽ dat ſijn herte hem
verheuẽ hadde met diẽ te Jeruſalẽ/daer
om en quã dye grãſcap des HEEREN
niet ouer hen/ſo lange als Hiskia leefde
Eñ Hiskia hadde zeer groote rijcdom
eñ maecte hẽ ſcattẽ van ſiluer/gout/ede
le geſteẽtẽ/welriekẽde crudẽ ſcildẽ eñ al-
derhande coſtelike gereetſcap eñ corẽhu
ſen tottẽ incomẽ des graẽs moſts eñ olijs
eñ ſtallẽ voor alderley vee/eñ coopẽ voor
die ſcapẽ/eñ timmerde hẽ ſtedẽ Eñ had-
de vee aẽ ſcapẽ eñ runderẽ ontellic/Wãt
G God gaf hẽ zeer groot goet/Hi is die Hiſ
kia die de hooghe water adere in Gihon
verſtopte/eñ leideſe onder vã weſtwaert
totter ſtadt Dauid/Wãt Hiskia was ge
luckich in alle ſine werckẽ Maer doẽ die
vertaelders dye ouerſte vã Babel tot hẽ
geſondẽ warẽ/om te vragẽ na dat wondẽ
dat indẽ lãde geſciet was/verliet hẽ God
alzo/dat hi hẽ ſoude proeuẽ op dattet cõd
ſoude werdẽ/allet wat in ſijnder herten
was.

Wat meer vã Hiskia te ſeggẽ is ende
ſine ontfermherticheit/ſiet dat is geſcre
uen indẽ geſichte des propheten Jeſaia/
des zoons Amoz/indẽ boec der coningen
Juda eñ Jſrael. Eñ Hiskia ontſliep met
ſinẽ vaderẽ eñ ſi begroeuẽ hem ouer die
grauẽ der kinderẽ Dauid/eñ geheele Ju
da eñ die vã Jeruſalẽ dedẽ hẽ eere in ſijn
der doot/eñ zijn zone Manaſſe werdt co-
ninc in zijn ſtede

Dat.xxxiij.Capittel.

A iiij.re.xx.a Manaſſe was tweelf iaer out doẽ hi
coninc werdt eñ regneerde vijfen
vijftich iaer te Jeruſalẽ/eñ dede dat den
HERE miſhaechde/nadẽ afgrijſeliche-
dẽ der heidenẽ/die de HEERE voor die
kinderẽ Jſrael verdreuẽ hadde/eñ keer-
de hẽ omme/eñ timmerde die hoochten
die ſijn vader Hiskia afgebroken hadde
eñ ſtichte Baalim outarẽ eñ maecte boſ-
kens eñ aẽbadt alderhãde heyr aẽdẽ he-
mel eñ diende hen/Hi timmerde ooc ou-
tarẽ int huis des HEREN/daer de HE
RE af geſprokẽ had Te Jeruſalẽ ſal mij-
nen name ſijn eewelic Eñ timmerde ou
tarẽ alderhãde heyr aẽdẽ hemel in beide
die houẽ aẽt huis des HEREN/Eñ liet
ſinẽ ſoon int vier gaen/int dal des zoons
Hinnom/eñ vercoos daghẽ/eñ achte op
vogelẽ ſanc/eñ toouerde eñ ſtichte waer
ſeggers eñ teekẽbedieders/eñ dede vele B
dat dẽ HERE miſhaechde/om hẽ te ver
weckẽ tot gramſcap

Hi ſette ooc beeldẽ eñ afgodẽ die hi ma
ken liet int huis Gods/daer die HERE
af geſprokẽ hadde/eñ Salomo ſinẽ ſone/
Jn deſen huſe te Jeruſalẽ die ic vercoren
hebbe voor allẽ ſtãmẽ Jſrael/wil ic minẽ
name ſettẽ eewelic/eñ en wil dẽ voet Jſ-
rael niet meer latẽ wijckẽ vãdẽ lãde dat
ic harẽ vaderẽ gegeuẽ hebbe/ſo verre ſi
hẽ houdẽ dat ſi doẽ al wat ic hen gebodẽ
hebbe/in allẽ wettẽ/ſedẽ eñ rechten door
Moiſe/Maer Manaſſe verleyde Juda/
eñ die vã Jeruſalẽ/dat ſi arger ſoudẽ wẽ
dan die heidenẽ/die de HERE voor dye
kinderẽ Jſrael verdreuẽ hadde Eñ al liet
die HEERE met Manaſſe eñ ſinẽ volc
ſprekẽ/ſi en aenmercktens niet

Daer om liet die HERE ouer hẽ co-
men die ouerſtẽ des heyrs/des coninckx
te Aſſur/die namẽ Manaſſe geuãgẽ mz
hoeyen/eñ bondẽ hẽ met ketenen/ende
brachtẽ hẽ te Babel/Eñ doẽ hy inder be
nautheit was/ſmeecte hi voor dẽ HEE-
RE ſinẽ God/eñ verootmoedichde hem
zeer voor dẽ God ſijnder vaderẽ/Eñ bat A
eñ ſmeecte hẽ/Doẽ verhoorde hi ſijn ſme
ken eñ bracht hẽ weder te Jeruſalẽ tot ſi
ne coninckrijc/Doẽ bekẽde Manaſſe dat
die HERE God is

Daer na timmerde hi dye buytenſte
mueren aen dye ſtadt Dauid/van weſt-
waert aen Gihon in die beke eñ daer mẽ
ter viſchpoortẽ in gaet/ende rontomme
tot Ophel toe/Ende maecteſe zeer hooch
Ende leghede hooftlieden in de vaſte ſte
den Juda/Ende dede wech die vreemde
goden ende dye afgoden wt den huyſe
des HEREN/eñ alle outaren die hy ge

timmert hadde optē berch des huis des
HEEREN/eñ te Jerusalem eñ werpse
wt voor die stadt Eñ bereide den outaer
des HEEREN/eñ offerde daer op doot of
fer eñ dancoffer eñ beual Juda/dat si den
HERE den God Israel dienen souden
Nochtans offerde dat volc op dye hooch-
D ten/dē HERE harē God

Wat meer vā Manasse te segghē is/
eñ sijn gebet tot sinē God eñ die redē des
scouwers die met hē sprakē inden name
des HEEREN des Gods Israhel/siet/
die sijn onder die ghesciedenissen der co-
ningē Israel/eñ sijn gebet eñ smeekē eñ
alle sine sondē eñ misdaet eñ dye plaetse
daer hi op die hoochtē timmerde eñ bos-
kens eñ afgodē stichtede eer hi veroodt-
moedicht wert/Siet die zijn gescreuē/on-
dē die gesciedenissen der bescouwers/Eñ
Manasse ontsliep met sinē vaderen/eñ si
begroeuē hē in sijn huis/Eñ sine soon A-
mon wert coninc in sijn plaetse

Amon was tweentwintich iaer out
doē hi coninck wiert/eñ regneerde twee
iaer te Jerusalē eñ dede dat den HERE
qualic beuiel/gelijc zijn vader Manasse
gedaen hadde/Eñ Amon offerde alle dē
afgodē die sijn vader Manasse gemaect
hadde/eñ diēde hen Maer hi en veroodt
moedichde hē niet voor dē HERE gelijc
hē sijn vader Manasse verootmoedicht
hadde/Wāt Amon maecte der scult vele
Eñ sine knechtē maectē eē verbont tegē
hē eñ doodē hē in sijn huis.Doē sloech dz
volc indē lande alle die dat verbont ghe-
E maect haddē tegē dē coninc Amon Ende
dat volc indē lāde maecte Josia sinē soon
coninc in sijn stede

Dat.xxxiiij.Capittel

A iiij.re.xxija Josia was acht iaer out doen hi co-
ninc wert/eñ regneerde eenēder-
tich iaer te Jerusalē/eñ dede dat den HE
RE wel beuiel/eñ wādelde indē wegen
sijns vaders Dauid/eñ en weecke noch
ter rechter noch ter slincker hant Want
indē achstē iaer zijns conincrijcs/doen hi
noch een kint was/begonste hi den God
zijns vaders Dauid te soeckē/Eñ inden
tweelfstē iaer begonste hi Juda eñ Jeru
salē te reynigen/vādē hoochtē eñ bosch-

kens eñ afgodē eñ gegotē beeldē Eñ liet
voor hē af brekē die outaers Baalim/Eñ
die beeldē bouē daer op/hieu hi bouen af
eñ die boschkens eñ afgoden/eñ beelden
brac hi in stuckē /eñ maecktese tot stof/eñ
stroidese op die grauē der geenre dye hē
geoffert haddē/eñ verbernde dye gebeē
ten der priesterē op de outarē/eñ reinich
de alzo Juda eñ Jerusalē/Daer toe indē
steden Manasse/ Ephraim/Simeon/eñ B
tot Naphthali toe in harē woestinē ront
omme/ Eñ doē hi die outaers of boskēs
af gebroken /eñ die afgodē clein in stuck
ken gemalē eñ alle die beeldē af ghehou
den hadde int geheele lant Israel/so quā
hi weder te Jerusalem

Indē achtienstē iaer zijns conincrijcs/
doē hi dat landt eñ dat huis ghereinicht
hadde/seinde hi Saphan dē sone Azalia/
eñ Maeseia den stathouder/eñ Joas dē
sone Joahas dē cancelelier/te repareren
dat huis des HEEREN sijns Gods ende
si quamen tottē hooghē priestere Hilkia
eñ men gaf hem dat gelt dat tottē huyse
Gods gebracht was dwelc die leuitē dye
aenden dorpel bewaerdē vergadert had
dēn/van Manasse/ Ephraim/eñ vā alle
ouergebleuenē in Israel/eñ vā geheele
Juda eñ Beniamin/eñ vā diē die te Jhe
rusalem woondē/eñ gauēt onder die hā-
den der arbeiders/die bestelt warē aent
huis des HEEREN/Eñ si gauēt dyē dye
daer arbeidē aent huis des HEEREN
waer dattet veruallich was/dz si dz huis
soudē reken ofte weder makē/Dye selue
gauent voort dē timmerliedē eñ dē met-
sers om gehoudē steenē/eñ gescaeft hout C
te coopē/tottē balckē aēden huse/dwelck
die coningē Juda bedoruen hadden/Eñ
die mannē arbeidē aent werc op geloue.

Eñ ouer hen warē geordineert Ja-
hath/eñ Obadia/die Leuitē wt dē kinde-
rē Merari/Sacharia eñ Mesullā/wt dē
kinderē der Kahathitē om dat werck te
driuen/eñ warē alle leuitē die op musijck
spelē constē spelē/Maer ouer die last dra
gers tot alderhande arbeit in allē ābach
ten waren wt dē leuitē/die scriuers/offi-
ciers/eñ die poortiers

Eñ als sijt gelt namē dat totten huyse

des HEREN in geleit wert/vāt Hilkia
dat boeck der wet des HEEREN door
Moyſe gegeuē/. Eñ Hilkia ātwoorde eñ
ſprac tot Saphan den ſcriuer Ick hebbe
dat wetboec geuondē indē huſe des HE
REN/eñ Hilkia gaf dat boeck Saphan
Saphan bracht tottē coninc/eñ ſeydet dē
coninc weder eñ ſprack/Allet wat onder
die handē uwer knechten gegeuē is dat
maken ſi eñ hebbē dat gelt te hoope ghe
ſcudt dat indē huſe des HEREN geuō-
den is/eñ hebbēt gegeuē dien die gheoor
dineert ſijn/eñ dē arbeiders/Eñ Saphā
de ſcriuer gaf dē coninc te kennē eñ ſprac
D Hilkia die prieſter heeft mi eenē boec ge-
gheuen

Eñ Saphan las daer inne voor den co
ninc/Eñ doe die coninck dye woordē der
wet hoorde/ſchoorde hi ſine cleederē/Eñ
die coninc geboot Hilkia eñ Ahikā dē ſo-
ne Sephan/eñ Abdon den ſone Micha/
eñ Saphā dē ſcriuer/eñ Aſaia dē knecht
des conincs/eñ ſprack Gaet/vraecht den
HERE voor mi/eñ voor die ouer gheble
uene in Iſrael/eñ voor Juda/vādē woor-
den des boecs datter geuonden is/Want
die verbolgēthiet des HEREN is groot
E die ouer ons ontſtekē is/dat onſe vaders
niet ghehoudē en hebbē dat woordt des
HEREN/dat ſi gedaē haddē/ſo in deſen
boec gheſcreuen ſtaet

Doen ginc Hilkia mettē anderē vā-
dē coninc gheſeynt/totter propheterſſen
Hulda dē wiue Sallum des ſoons Tha-
kehath des ſoōs Hasra des cleeders be-
waerders die tot Jeruſalē woōde int an
der deel. eñ ſpraken ſoodanich met haer/
Eñ ſi ſprac tot hen So ſpreect die HERE
die God Iſrael Segt dē mā die v tot my
geſondē heeft/So ſpreect die HEERE
Siet ic wil ongeluc brēgē ouer deſe plaet
ſe/eñ hare inwoonders/alle die vloeckē
die geſcreuē ſtaē indē boec/datmen voor
dē coninc Juda geleſen heeft/Om dat ſi
mi verlaten hebbē eñ anderē godē ghe-
roect dat ſi mi tot grāſcap ſoudē verwec-
ken met alderhande werckē haerder hā
dē Eñ myn verbolgentheit ſal ontſtekē
wordē op deſe plaetſe eñ niet wt ghebluſt
werden

Eñ totten coninc Juda die v ghesōn F
dē heeft dē HERE te vragen ſult ghi al-
ſo ſeggen So ſpreect die HERE die God
Iſrael/vādē woordē die ghi gehoort hebt
Om dat v hert vermoruwet is/eñ hebt
verootmoedicht voor God/doe ghi ſine
woorden hoordet tegen deſe plaetſe/ende
tegen haer inwoonders/eñ hebt v voor
mi verootmoedicht/eñ v clederē geſcoort
eñ voor mi geweēt/So heb ic v verhoort
ſeit die HERE/ſiet ic wil v vergaderen
tot uwē vaderē/op dat ghi in v graft met
vredē vergadert wert/op dat uwe oogē
niet en ſien/alle dat ongeluc dat ick ouer
deſe plaetſe eñ haer inwoōderē bringen
wil/Eñ ſi ſeident den coninc weder

Doē ſeynde die coninc eñ liet te ſamē
comē alle ouders in Juda eñ Jeruſalem
Eñ die coninc ginc op int huis des HE-
REN/eñ alle mānē Juda eñ inwoōders
te Jeruſalē/die prieſters die leuitē/eñ al-
let volc beide cleyn eñ groot/eñ voor hair
ooren wordē geleſen alle woordē int boec
des verbonts dat indē huyſe des HEE-
REN geuondē was Eñ die coninc tradt
op ſine plaetſe eñ maecte eē verbōt voor
dē HERE/datmē na dē HEERE wan
delen ſoude om ſine gebodē getuygeniſ- G
ſen eñ ſedē te houdē wt geheelder hertē
eñ wt geheelder ſielē te doē na allē woor
den des verbonts die geſcreuē ſtondē in
deſen boecke

Eñ daer ſtondē alle die te Jeruſalē
eñ in BenJamin voor handē warē/ende
die inwoonders te Jeruſalē dedē na dat
verbont Gods/haerder vaderē God/eñ
Joſia dede wech alle afgriſelichedē wt al
len lādē die dē kinderē Iſrael toe behoor
dē/eñ maecte dat alle die in Iſrael geuon
dē wordē dē HEERE harē God diendē
Alſo lange als Joſia leefde/en wekē ſi nz
vanden HERE haerder vaderen God

Dat .xxxv. Capittel.

ENde Joſia hielt dē HERE Paſſah
te Jeruſalē eñ ſloech dat Paſſach
indē veertienſtē dach der eerſter maent
Eñ hi ſtelde die prieſters in hare hoede/
eñ ſterctetſe tot harē officie indē huſe des
HEREN eñ ſprac tottē Leuitē die in ge
heele Iſrael leerdē eñ dē HERE gehei-

licht waren /Doet die heilighe arcke int
huys dat Salomo dye sone Dauids des
conincs Jsrael getimmert heeft Ghi en
sulctse nyet op dye scouderē dragen Dus
dyent nv dē HERE uwē God eñ sinen
volc Jsrael/eñ scict dat huys uwer vade-
ren in v oordine so si bescreuen is vā Da-
uiden den coninc Jsrael/eñ sinē sonē Sa
lomo/eñ staet in heylichdom/na dye oor-
dinancie der vaders husen onder uwen
broederen Oor die oordinācie der vaders
husen onder dē leuiten/eñ slaet dat P as-
sah/eñ scict uwe broeders dat si doē na dē
woorden des HEREN door Moyse

Eñ Josia gaf totter heffe voor dē ghe
meynen man lammerē/eñ ionge geytē
al tottē Passah/voor alle die voor handen
waren)int getal dertich duysent/eñ drie
dusent rinderen/alle vādē goede der co-
nincs Sine vorsten gauē totter heffe vri-
B willich voor dat volc eñ voor die priesters
eñ leuitē/te wetē Hilkia/Sacharia/ende
Jehiel die princē indē huyse Gods onder
die priesterē/tottē Passah twee duysent
eñ ses hondert/daer toe drie hondert rin-
deren. Maer Canania/Semaia/Netha
neel eñ sine broeders/Hasabia/Jeiel eñ
Josabad/der Leuitē ouerste/gauē totter
heffe dē Leuitē tottē Passah/vijf duysent
ende daer toe vijf hondert runderen

Also wert dē dienst Gods bescict/eñ
die priesters stondē in hare plaetse eñ die
C Leuiten in hare oordine na dat gebot des
conincs/Eñ si sloeghē dat Passah/eñ die
priesters namē vā harē hādē/eñ besprēg-
dent/eñ die priesters trockē hen die huy-
te af, eñ dedē die brātofferen daer af/dat
sijt souden geuē onder die deelē der vader
huizē in harē gemeinen hoope/den HE
RE te offeren. gelijc het gescreuē staet in
den boecke Moise/Also dedē si mettē rin
deren ooc/Eñ si briedē dat Passah aende
vier also het behoort Mair dat geheilicht
was/cooc[?]en si in pottē ketelē eñ pannē
eñ si maecten haestelic voor dē gemeinnē
hoope. Maer daer na bereidē si ooc voor
hen seluen eñ voor die priesters/wāt dye
priesters die kinderen Aaron warē onle
dich aen dat brādoffer eñ vette tot inder
nacht Daer omme moestē die leuitē voir

Der croniken tweede .xxxv. Ca

hen seluen eñ voor die priesters die kinde
ren Aaron bereyden.

Eñ die sangers die kinderē Assah stō
dē in hare plaetse na dē ghebodē Dauid
eñ Assaph/eñ Heman/eñ Jedithun des
Bescouwers des conincs eñ die portiers
aen allen poortē/Eñ si en wekē niet van
haren officie/Wāt die Leuiten hare broe-
ders bereydē voor hen/Alsoo wart bescict
alle Gods dienst des HEREN/in diē da
ge datmē Passah hielt eñ brandtoffer de
de opten outaer des HEREN na dē ge-
bode des conincs Josia.

Also hieldē de kinderē Jsrael die voir
hādē warē Passah/in die tijt/eñ dat fees-
te der ongesuerder broodē seuē dagē/dair
en was geē Passah in Jsrael gehouden
gelijc dz. vāder tijt Samuels des prophe
ten aē/eñ geē coninc Jsrael en hadde sulc
ken Passah ghehouden als Josia Passah
hielt eñ die priesters Leuitē eñ gheheele
Juda eñ wat vā Jsrahel voor hādē was/
eñ die inwoonders te Jerusalē/Jndē ach
tiensten iaer des coninc rijcs Josia/wert
dit Passah ghehouden

Na desen doē Josia dat huys ghere-
ket hadde troc Neco die coninc vā Egip-
tē op om te stridē teghē Charchenis/aen
Prath Eñ Josia troc wt hē teghē Maer D
hi seynde bodē tot hē eñ dede hē segghen iiij re. xxiij
Wat heb ic met v te doē coninc Juda Jck a.
en come nu niet teghē v maer ic stride te
gē eē huis/eñ God heeft geseit dat ic sou-
de haestē/Hout op vā God die met v es
op dat ic v niet en verderue/Maer Josia
en keerde zijn aensicht niet vā hē/maer
hi stelde hē om teghē hē te strijden eñ en
was niet genoch dē woordē Necho wt dē
mōde Gods/eñ quā om tegē hē te stridē
op die pleine of effen bi Magiddo/Mer
die scutters schotē dē coninc Josia/eñ dye
coninc sprac tot sinē knechten Voert my
derwaerts ouer/wāt ic bē zeer gewōt/eñ
sine knechtē dedē hē vā diē wagē eñ voir
dē hē op sinē āderē wagē/eñ brachtē hem
te Jerusalē/eñ hi sterf eñ hi wert begra-
uen onder den grauen sijnder vaders.

Eñ geheele Jerusalē eñ Juda droegen
rouwe om Josia/eñ Jeremia claechde Jo
sia/eñ alle sangers eñ zāgerzen/spraken

haer claech liedekens ouer Josia tot op desen dach/eñ si maecte een ghewoonte daer wt in Israel Eñ het is gescreuen on der den claechliedekens/Wat meer van Josia te seggen is/eñ sine ontfermhertic heit na die scrift in die wet des HEREN eñ sine ghesciedenisse/beide die eerste eñ dye leste/siet dat is gescreuẽ in dat boeck der coningẽ Israel eñ Juda.

Dat.xxxvi. Capittel

A Ende dat volc indẽ lande nam Joahas den sone Josia eñ maectẽ hem coninc in sijns vaders plaetse te Jerusalem/Joahas was drientwintich iaer out doen hi coninc wert/eñ hi regneerde drie maendẽ te Jerusalẽ/wãt dye coninc van Egiptẽ sette hẽ af/te Jerusalẽ/eñ hi verwees dat lant tot hondert pondẽ siluers eñ een pont gouts eñ die coninc vã Egipten maecte Eliakim sinẽ broeder coninc ouer Juda eñ Jerusalẽ/eñ veranderde si nen name Joiakim/Maer sijnẽ broeder Joahas nam Necho eñ bracht hem in Egipten

B Joiakim was vijfentwintich iaer out doẽ hi coninc wert/eñ regneerde elf iaer te Jerusalẽ/Eñ dede dat dẽ HERE sinẽ God qualic beuiel/Eñ Nebucad Nezar de coninc te Babel troc tegẽ hẽ op eñ bandt hẽ met ketenen/dat hi hẽ tot Babel voerde. Ooc bracht Nebucad Nezar sommige vaten des huis des HEREN tot Babel eñ dedese in sinẽ tempele te Babel/Wat meer van Joiakim te seggẽ is eñ sine afgrijselicheden die hi dede eñ die aẽ hẽ beuonden worden/siet/die sijn gescreuẽ inden boec der coningẽ Israel eñ Juda/eñ sijn soon Joachim werdt coninck in sijne stede.

Joachim was acht iaer out doen hi coninc wert/eñ regneerde drie maẽden eñ tien daghen te Jerusalẽ/eñ dede dat den HERE qualic beuiel/Doen dat iaer om quam/seynde Nebucad Nezar/eñ liet hẽ tot Babel halẽ met dẽ costelikẽ vaten int huys des HEREN/eñ maecte Zidekia sinẽ broeder coninc ouer Juda ende Jherusalem.

C Zidekia was eenẽtwintich iaer out doẽ hi coninc wert/eñ regneerde elf iaer te Jerusalem eñ dede dat dẽ HERE sinẽ God mishaechde/eñ en verootmoedichde hem niet voor den prophete Jeremia/die daer wt den monde des HEREN sprac. Daer toe viel hi af/vã Nebucad Nezar den coninc te Babel/die eenen eet bij God van hem genomen hadde/eñ wert hertneckich eñ verherde in sijn herte/dat hi hem niet en bekeerde totten HERE den God Israel/Oec alle ouerste onder die priesteren metten volcke/maectẽ des sondigens vele/nae alderhande afgrijselicheden der heidenẽ/ende veronreinichdẽ dat huis des HEREN dat hi geheilicht hadde te Jerusalem.

Eñ die HERE haerder vaderẽ God seynde doir sine bodẽ vroech Wãt hi sijn volc eñ sine wooninghe spaerde/Mair si bespotten dye boden Gods eñ verachtẽ sine woorden. eñ begecten sine prophetẽ/tot dat die verbolgẽtheit des HEREN ouer sijn volck wiesch/also datter gheen heelen aen en was/Wandt hi leyde den coninc der Chaldeen ouer hen/eñ liet verworghen haere ionghe mome mannen met dẽ sweerde in dẽ huise haers heilichdoms/eñ en spaerde noch die iongheling-ghen noch die maechden/noch den oudẽ noch den groot vaderen/alle gaf hise in sine handt.

D Eñ alle vatẽ indẽ huyse Gods groot eñ cleyne/die scatte indẽ huse des HEREN/eñ die scatte des conincs eñ sijnder vorstẽ/al liet hijt te Babel voerẽ/Ende si verberndẽ dat huys Gods/eñ brakẽ dye muerẽ te Jerusalẽ af/eñ alle hare palleysen verbrandẽ si met viere/also dat hare costelike iuweelẽ oft gereetscap bedoruẽ wordẽ/Eñ wie vãdẽ sweerde ouer-bleuẽ was/diẽ voerde hi wech tot Babel/ende wordẽ sine eñ sijnder sonẽ knechtẽ/tot dat dat coninc rijck der Persen regneerde op dat dat woort des HEREN veruult sou de werdẽ/door dẽ mont Jeremia/tot dat dat lant aẽ sinẽ Sabbathẽ genoech hadde/Want den gheheelen tijt der verstoringhe was het Sabboth/tot dat seuentich iaer veruult worden

Mair indẽ eerstẽ iaer Cores des conincs vã Persen/op dat woordt des HEREN

veruult ſoude werdē/door dē mondt Je-
remie geſprokē/zo verwecte die HERE
dē geeſt Cores des coninges in Perzē Dz
Je.xxxv.c. hi dede wtroepē door ſijn gheheel coninc
rijc/ooc door ſcrift ē ſeggē/Soo ſpreeckt
Cores die coninc in Perzen/Die HERE
die God vādē hemel heeft mi alle coninc
rijc inden lādē gegheuen/ē heeft mi
beuolē hem een huis te timmeren te Je-
ruſalem in Juda/Wie nv onder v van ſi
I es:i:a nē volc is/met diē ſi de HERE ſijn God
Exo.ij.a ē trecke op

Hier eyndet dat andere
deel der Croni
ken

Hier begint dat eerſte boec Esras
Dat eerſte Capittel

IN dē eerſtē A
iaer Cores des coninrs
van Perſen/op dat dat
woort des HEREN
veruullet ſoude wordē
door dē mont Jeremie
gheſprokē/ſo verwecte die HERE/ den
geeſt Cores des coninrs in Perſen/dat hi
liet wtroepē door alle ſijn coninrrijck/ooc
door ſcriftē ē ſeggē/Soſpreect Cores die
coninc in Perſen/Dye HERE dye God
vādē hemel/heeft mi alle coninrrijc indē
lāde gegeuē/ē heeft mi beuolē hem een B
huis te timmeren te Jeruſalem in Juda/
Wie nv onder v vā ſinē volc is/met diē ſi
die HERE ſine God/ē treet op te Jeru
ſalem in Juda/ē timmere dat huis des
HEREN des Gods Iſrahel Het is dye
God die te Jeruſalē is Ē wie noch ouer
gebleuē is/in allē plaetſen daer hi vreēde
linc is/diē helpē die liedē ſijnder plaetſen
met ſiluer ē gout/goet ē beeſtē/wt vri
en wille/totten huſe Gods te Jeruſalem C
Doē maectē hen op/die ouerſte vaders
wt Juda ē Bē Jamin ē die prieſters ē
Leuitē/ē alle dies geeſte God verwecte
op te trecken ē dat huis des HEREN
te timmerē te Jeruſalē ē alle die conts
omme hen warē/ſtreckē haer hāt/met ſil
uerē ē guldē gereetſcap met goet ende
vee/ē cleinodiē/behaluē dat ſi vriwillich D
lic gauen.
Ē die coninc Cores bracht wt die vatē
des huis des HEREN die Nebucad Ne-
ſar wt Jeruſalem ghenomē/ende in zijn
Gods huis gedaē had/Maer Cores de co
nic in Perzē/brachtſe wt door Meteridat
dē ſcatmeeſter/ē telde ſe ouer Seſbazar
dē vorſt Juda/ē dit is haer getal/dertich
guldē beckēs/ē duzēt ſiluerē beckens/
.xxix. meſſen/dertich ghulden bekers/ē
der ander ſiluerē bekers/vierhōdert ē
tiē/ē ād er vatē duzēt Alſo dz alle der va-
tē/beide guldē ē ſiluerē warē vijf duzēt
ē vierhōdt Alſo brachſe Seſbaſar op mz
diē die wt d gevāgeniſſē vā babel op troc
kē te Jeruſalem Dat tweede Capittel
DIt ſijn die kinderē wt dē lande die A
op trockē wt der geuāgeniſſe dye

Nebucadnesar die coninck te Babel tot
iiij.xx.v.a Babel hadde geuoert/eñ weder te Jeru
A salē eñ in Juda quamē/elc in sijn stadt/eñ
quamē met Zerubabel Jesua/Nehemia
Seraia/Reelia/Mardochai/Billan/Mis
par/Bigeuai/Rehum/Baena.

Dit is nu dat getal der mannen des
volcs Israel/die kinderen Parees/twee
dusent/hondert eñ tweēnseuētich/de kin
deren Sephatia/ccc/eñ/lxxij/die kinderē
Arah/vij/c/lxxv/Die kinderen Pahath
Moab onder die kinderē Jesua Joab/ij/
m/viij/hondert eñ/xij/die kinderē Elam
dusent/ij/c/eñ/liiij/die kinderen Sathu/
ix/c/eñ/xlv/De kinderē Sachai/vij/c/eñ
lx.die kinderen Bani/vi/c/xlij/die kinde-
ren Babai/vi/c/xxiij/die kinderē Asgad/
dusent/ij/c/eñ/xxij/die kinderē Adonikā/
vi/c/eñ/lvi/die kinderē Bigeuai/ij/m/eñ
lvi/die kinderē Adin/cccc/eñ/liiij/dye kin
deren Ater vā Hiskia/xcviij/dye kinde-
ren Basai/iij/c/eñ/xxiij/die kinderen Jo-
rah/hondert eñ/xij/die kinderē Hasum/
cc/eñ/xxiij/die kinderē Gibbar/xcv/
B Die kinderē Bethleem/hondert eñ
xxiij/Die mannē Nethopha.lvi/Die mā
nen van Anathot hondert eñ/xxviij/dye
kinderen Asmaueth/xlij/Dye kinderen
van Kiriath Arim/Caphira eñ Beeroth
vij/c/eñ/xliij/Die kinderē vā Rama ende
Gaba/vi/c/eñ/xxi/Die mannē vā Mich-
mas/hōdert/eñ/xxij/Die mānē vā Beth
el eñ Ai/cc/eñ/xxiij/Die kinderē Nebo/lij
Die mannē vā Madbis hondert eñ/lvi/
Die kinderē des anderē Elam/dusent/cc
eñ/liiij/die kinderē Harim/ccc/eñ/xx/De
kinderē Lod Hadid eñ Ono/vij/c/eñ/xxv
Die kinderē Jereho/ccc/eñ/xlv/Die kin-
derē Senaha/drie dusent/vi/c/eñ/xxx
C Die priesterē die kinderē Jedaia/van
den huse Jesua/ix/c/eñ/lxxiij/Dye kinde
ren Immer/dusent eñ/lij/Dye kinderen
Pashur/dusent twee hondert eñ seuenē
veertich/Die kinderē Harim/dusent eñ
seuentien.

Die Leuiten/die kinderē Jesua ende
Kadmiel vādē kinderē Hodauia/lxxiiij

Die sangers/de kinderē Assaph/c/eñ
xxviij/Die kinderē der poortiers/die kin
deren Sallum/die kinderē Ater/die kin-
deren Talmon/Die kinderen Akub/De
kinderen Hatita/eñ die kinderen Sobai
alte samen hondert negenendertich

Die Nethinim/die kinderē Siha/die
kinderē Hasupa/die kinderen Tabaoth/
die kinderē Keros/die kinderē Sicha/de
kinderen/Padon/die kinderen Lebana/
die kinderē Hagaba/die kinderen Akub
die kinderē Hagab/die kinderē Samlai
die kinderē Hanan/die kinderen Giddel
die kinderen Gahar/die kinderē Reaia/
die kinderē Rezin/die kinderen Nekuda
die kinderen Gasam/dye kinderen Vsa/
die kinderē Passeah/die kinderē Bessai/
die kinderē Asna/die kinderen Meunim
die kinderen Nephussim/dye kinderen
Bakbuk/de kinderē Hakupha/de kinde
rē Harhur/die kinderē Bazeluth/de kin
derē Mehira/die kinderē Harsa/die kin
derē Barkom/die kinderen Sissera/dye
kinderen Thamah/die kinderen Reziah
die kinderē Hatipha

De kinderen der knechten Salomo
die kinderen Sotai/de kinderen Sophe
reth/die kinderen Peruda/die kinderē Ja
ela/die kinderen Darkon/die kinderen
Giddel/die kinderen Sephatia/dye kin-
deren Hattil/die kinderē Pochereth vā
Zebaim/die kinderen Ami/Alle der Ne-
thinim ende kinderen der knechten Sa
lomo waren te samen/drie hondert ende
tweentnegentich

Eñ dese trockē mede op/Mithel/Me
lah/Thel/Jarsa/Cherub/Addon eñ Im- D
mer/Maer dese en constē haerder vade
rē huis/noch haer saet niet betoonē/oft si
wt Israel warē/Die kinderen Delai/die
kinderē Tobia/dye kinderē Nekoda/vi/
c/eñ/lij/Eñ vādē kinderē der priesteren/
die kinderē Halnia/de kinderē Hakoz de
kinderen Barsillai/die wt die dochteren
Barsillai des Galeaditen een wijf nā/en
de wert onder der seluer namē genoemt
die selue sochten haerder geboortē regis-
ter/eñ en vonden geene/daer om werdē
si vādē pristerscap los/Ende Hatirzatha
sprac tot hen dat si niet vanden alderhey
lichsten en souden eten/tot dat een pries-
tere stonde metten lichte ende volcomen
heyt

Die geheele gemeinte/als een man
was tweenveertich dusent drie hondert
eñ tsestich wt genomē hare knechtē ende
maerten/die warē seuē dusent/drie hon-
dert eñ seuenēdertich/Eñ hadden twee
hōdert sangers eñ zāgerssen/seuē hōdert
eñ sessendertich peerdē/twee hondert eñ
vijfenveertich muylē/vier hondert ende
vijfendertich kemelē/eñ ses dusent/seuē
hondert eñ twintich eselen

Eñ somige der ouerster vaderē doē si
quamē tottē huse des HEREN te Jeru
salē wordē si vrijwillich tottē huse Goods
datmēt sette op sijn plaetse/eñ gauen na
haren vermogē tottē scat aēt werc/eenē
sestich dusent guldē eñ vijfdusent pondt
siluers eñ hondert priesters rockē Alsoo
stelden hen die priesters eñ die Leuitē/eñ
sommige des volcs/eñ die sanghers ende
die poortiers/eñ die Nethinim in hare ste
den eñ alle Israel in sinen steden.

Dat .iij. Capittel

A xx.viij.a
ENde doē nu die seuenste maēt ver
cregen hadde/eñ die kinderē Isra
el nv in haren stedē warē/quā dat volc te
samē/als een mā te Iherusalem Eñ het
maecten hen op/Jesua die sone Jozadak
eñ sine broeders die priesteren eñ Seru-
babel die sone Sealthiel eñ sine broeders
eñ timmerdē dē outaer des Gods Israel
om brantoffer daer op te offerē/so het ge
screuē staet in die wet Moyse des mans
Gods/Eñ si steldē dē outaer op sijn ghe-
stoelte/want daer was een veruaerenis-
B se onder hen vādē volckē indē landē/ende
offerden dē HERE brādt offer daer op
des morgens eñ des auonts

Eñ si hieldē der louer tentē eē feeste
so het gescreuen staet eñ dedē brantoffer
alle dage na dat getal so het behoort/elckē
dach sinē offer/Daer na oocdie dagelicse
brantoffers/eñ der nieuwer maēden eñ
alle der feest daghen des HEREN dye
geheilicht warē/eñ alderhādē vrijwilligē
offer/die si dē HERE vrijwillichlic deden
Indē eersten dach der seuenster maendt
begonsten si dē HERE brantoffer te doē
Maer dat fundamēt des tēpels des HE

REN en was noch niet geleget Maer si
gauen gelt dē steēmetsers eñ dē timmer
liedē eñ spijse eñ dranc eñ olye diē tot Zi
do eñ te Tiro/dat si cederen hout van Li-
banon op die zee tot Iapho soudē brēgen
na den beuele Cores des conincs in Per
sen aen hem

C Indē anderen iaer haerder toecomst
tottē huse Gods te Jerusalē der tweeder
maent/begonst Serubabel die sone Se-
althiel/eñ Jesua die sone Jozadak/eñ die
ouerbleuene haerder broeders priesters
ende leuiten eñ alle die vander gheuan-
ghenisse ghecomen waren te Jerusalem
ende stelden die leuitē van twintich iaer
ende daer ouer/om te driuen dat werc aē
den huse des HEEREN/Eñ Jesua stōt
met sinen sonen ende broederen/eñ Kad
miel met sinen sonen/ende die kinderen
Juda/als een man om te driuen die arbei
ders aen den huse Gods/te weten/de kin
deren Henadad met haren kinderen eñ
broederen die Leuiten

Ende doen die timmerliedē dat fun
dament leiden aen den tempel des HE-
REN so stonden die priesters ghegaru-
wet ofte ghecleet/met trompetten/ende
die leuiten die kinderen Assaph/met cim D
balen/om dē HERE te louen/met den
ghedichte Dauid des conincs Israel/Eñ
songhen deen nae dander/met louen eñ
dancken den HERE dat hi goet is ende
dat sijn ontfermherticheit eewelic duert
ouer Israel/Eñ allet volc riep luyde met
den HERE te louen/dat dat fundamēt
aen dat huys des HEEREN ghelept
was Maer vele der ouder priesteren eñ
leuiten/ende der ouder vaders/dye dat
voorleden huis gesien hadden in zijn fun
dament/ende dit huys voor haren oogen
was/weenden si luyde/Vele riepen met
bliscappen/dat dat gherrijsch hooch clanc
Alsoo dat dat volck niet onderkennen en
conste/dat ghelupt oft stemme met blij-
scappen/voor dat gherrijsch des weenēs
int volck/Wandt dat volck riep luyde al
soo datmen dat gherrijsch verre hoor-
de.

Dat.iiij.Capittel

A Mer doen die wederpartiders Juda eñ BēJamin hoordē. dat de kinderē des gheuāgenissen dē HERE den God Israel dē tempele timmerden quamen si tot Zerubabel eñ tottē ouersten vaderen eñ seidē tot hen Wi willen met v timmeren Wāt wi soecken uwē God gelijc als ghi Eñ wi en hebbē niet gheoffert/ sint ter tijt/ Assar Hadon die coninc te Assur die ōs hier heeft gebracht Mair Zerubabel eñ Jesua eñ die andere ouerste vaderē onder Israel antwoordē hen/ Het en betaemt ons eñ v niet dat huys ons Gods te timmeren/ maer wi willen alleene timmeren dē HERE den God Israel/ so ons Cores die coninck in Persia gheboden heeft

Doen besette dat volc indē lāde die hāt des volcs Juda/ eñ vuaerdese daer af int timmeren/ eñ huerdē raet geuers tegē hen eñ beletten haren raet alsolāge als Cores die coninc in Persen leefde totten coninccrijc Daries des conincs in Persen Mer doen Ahasueros coninck wert int beginsel sijns coninccrijcs/ screuen si een besculdinge tegen die vā Juda eñ Jerusalem.

B Eñ indē tijdē Arthahsastha screef Bislam Mitherdath Thabeel eñ die andere haers raedts/ tot Arthahsastha dē coninc in Persē Dat scrift des briefs was in Sirischer talen gescreuē eñ werdt in Sirischer talen wt geleget/ Rehum die Cācellier/ eñ Simsai die scriuer/ screuen desen brief tegen Jerusalem tot Arthahsasta dē coninc Wi Rehum die Cācellier eñ Simsai die scriuer eñ andere des raets vā Dina/ vā Apharsath/ vā Tharplat/ vā Persen vā Arach/ vā Babel/ van Susan/ van Seha/ eñ vā Elam eñ die ander volcken welke die grootste eñ beroēste Anaphar ouer bracht eñ hadse gheset in die steden Samaria/ eñ andere aē dese side des waters/ eñ in Canaan/ Eñ dit is dat inhout des briefs die si tottē coninck Arthahsastha seynden

Sine knechten die mānē aē dees side des waters eñ in Chanaā Dē coninc si kēlic/ dat die Jodē die van v tot ons op comen sijn te Jerusalē in die oploepnighe

C eñ boese stadt timmeren die selue eñ maken haer muerē eñ bringēse wt dē funtament/ So si nv dē coninc kēlic/ ist dat dese stadt getimmert wert/ eñ die muerē weder gemaect/ so sullē si schot/ tolle eñ iaerlike renten of chijnsen niet gheuē Ende haer voor nemē sal dē coninc scade brengen Nv wi alle die daer bi sijn/ wi dye dē tempele verstoort hebbē so en hebbē wy dē smaet des conincs niet langher willē sien/ Daeromme seyndē wi eñ latē dē coninc die wete doen/ Datmen laet soeckē inden Croniken uwer vaders/ so suldi vinden inder seluer Croniken eñ onderuinden dat dese stadt oploepich eñ scadelic is den coninghen eñ landē/ eñ doent dat ander oor af vallen van outs/ Daer omme die stadt oor verdoruen es/ Daer omme laten wi den coninc weten/ dat ist dat dese stadt getimmert wert eñ hare muerē gemaect/ so en suldi voor hair niet behouden dees side des waters

D Doen seynde de coninck een antwoirt tot Rehum den Chancelier ende Simsai den scriuer eñ den anderen haers raets die in Samaria woonden/ eñ den anderē ouer geē side des waters/ Vrede eñ gunste/ Den brief die ghi ons ghesept hebt/ es opelijc voor mi gelesen/ eñ het es van mi beuolen datmen soeckē soude/ eñ mē heeft gheuonden dat dese stadt van outs teghen die coningen op staet/ eñ oploopē eñ afuallinghe daer inne gheseit/ Oock sijn machtighe coninghen te Jerusalem gheweest die heerscapie ghehadt hebbē ouer al dat aen gheen side des waters is eñ dat hen tolle/ schotte iaerlickse renten ghegheuen worden/ Soe doet nv na desen beuele/ Verbiet den seluen mannen dat die stadt niet ghetimmert en werde tot/ dat van mi dat beuele ghegheuē werde/ Dus siet nv toe dat ghi niet onachtsā hier in en sijt/ op dat geen scade dē coninc op en sta.

Doen nv den brief des conics Artahsastha ghelesen wart voor Rehum ende Simsai den scriuer ende haren raet/ troc

ken ſi haeſtelic op te Jeruſalem totten io
den/eñ ſi verbodẽt of belettent hen met‑
ten arme eñ gewelt Doen hielt dat werc
op aent huis Goods te Jeruſalẽ/eñ bleef
achter tot int andere iaer Darios des co‑
ninck in Perſen.

A Dat.vijfſte Capittel

DJe prophete Haggai eñ Zacharia
die ſone Iddo/propheteerdẽ totte
iodẽ die in Juda eñ Jeruſalẽ warẽ/inden
name des Gods Iſrael/Doẽ maectẽ hen
op Zerubabel die ſone Zealthiel/eñ Je‑
ſua die ſone Jozadok/eñ begonſtẽ te tim‑
meren dat huis Gods te Jeruſalẽ/ende
met hen die prophetẽ Gods diese ſterctẽ/
Jn die tijt quã tot hen Thathnai/die pre‑
ſident op deſe ſide des waters eñ Sthar
vã Goſen/eñ harẽ raet eñ ſprakẽ alſo tot
hen/Wie heeft v beuolẽ dit huys te tim‑
meren/eñ ſine muerẽ te makẽ/Doe sey‑
B den wi hen hoe die mãnen hietẽ die deſe
timmeragie dedẽ Maer die ooge haers
Gods quam op dye ouders der iodẽ/alſo
dat het hen niet belet en wert/tot datmẽ
die ſake aen Darios ſoude latẽ comẽ/eñ
datter geen geſcrift weder af en quame.

Dit is dat inhout des briefs diẽ Tatha
nai die preſidẽt dees ſide des waters/eñ
Sthar van Goſen eñ haren raedt van A
pharſach/dye aen dees zijde des waters
waren/aen den coninck Darios/Eñ die
woordẽ die ſi tot hẽ ſeidẽ luidẽ alſo/Dẽ co‑
ninc Darios/alle vrede/Het ſi kenlic den
C coninc dat wi intioodtſce lant ghecomen
ſijn totten huſe des grootẽ Gods/welck
men timmert met alderley ſteenẽ/ende
balckẽ leitmen in die wandẽ/eñ dat werc
gaet neerſtelic voort onder hair hãt/mer
wi hebbẽ den ouders gheuraecht eñ tot
hen alſo gheſeit/Wie heeft v beuolen dit
huis te timmeren eñ ſine mueren te ma
ken/Oor vraechdẽ wi hen hoeſe hietẽ op
dat wiſe v condt ſoudẽ doẽ/eñ wi hebben
die namẽ der mãnen beſcreuen die haer
ouerſte waren

Si gauen ons ſulcke woordẽ tot ant‑
woorde eñ ſpraken/wi ſijn knechten des
Gods hemels eñ der aerdẽ/eñ timmerẽ
dat huys dat te voren voor vele iaren ge‑
timmert was/dat eẽ groote coninc Iſra‑

el ghetimmert heeft eñ op gerecht/mer
doen onſe vaderẽ den God vandẽ hemel
vertoorndẽn/ſo gaf hiſe in die hãt Nebu
cadNezar/des coninck te Babel/des Chal
dees/die brac dit huis/eñ voerde dat volc
wech tot Babel/Maer int eerſte iaer Co
res des coninck te Babel/beual die ſelue
coninc Cores/dit huis Gods te timmerẽ
Want die gulden ende ſiluere vaten int
huis Gods/die NebucadNezar wt dẽ tẽ‑
pele te Jeruſalem nam/ende brachtſe in
den tempele te Babel/nam oor die conic
Cores wt den tempele te Babel/ende hy
gafſe Zeſbazar met name/dien hi tot ee‑
nen preſident ſette/ende ſprack tot hem/
Neemt deſe vaten/treet wech ende brẽgt D
ſe inden tempele te Jeruſalem/ende laet
dat huis Gods timmeren op ſijne plaet‑
ſe/doen quam dye ſelue Zesbazar/ende
leyde dat fundament aent huys Goods
te Jeruſalem ſint dier tijt timmerde mẽ
eñ en is noch niet voleynt.

Behaget den coninc ſo late hi ſoecken
inden ſcathuyſe des coninck/dat tot Ba‑
bel is/of het vanden coninck Cores beuo
len ſi dat huis Gods te Jeruſalem te tim
meren/ende ſeinde tot ons des coninckx
meyninge ouer dezen

Dat ſeſte Capittel

DOen beual die coninc Darios dat A
men ſoecken ſoude in die cãcelrye
indẽ ſcathuſe des coninck te Babel lach/
Doen vantmẽ te Ahmethanic ſlot dat in
Meden leget/een boec eñ daer ſtont alſo
in een gheſciedeniſſe geſcreuen/Jnt eer
ſte iaer des coninck Cores beualde coninc
Cores dat huis Gods te Jeruſalẽ te tim‑
meren/in die plaetſe daermen offert/en‑
de dat fundament legghen ter hoochte
tſeſtich ellen/eñ ter wijde oor tſeſtich ellẽ
ende drie wanden van alderhãde ſteenẽ
ende een want van houte/ende den coſt
zal vanden huze des coninck ghegheuen B
werden/Daer toe dye gulden ende ſilue
ren vaten des huis Gods/dye Nebucad‑
Nezar/wt den tempele te Jheruſalẽ ghe
nomen ende tot Babel ghebracht hadde
zalmen weder gheuen datſe weder ghe‑
bracht werden inden tẽpele te Jeruſalẽ

op hare plaetse inden huse Gods
Dus maect v nu verre van hen ghi
Thathnai presidēt dees side des waters
eñ Sthar vā Bosen/eñ harē raedt van A
pharsach ghi die aē geē side des waters
sijt/Laetse arbeydē aēdē huise Gods dat
der Joden president eñ haer ouders dat
huis Gods timmerē op sijn stede/Oec ist
vā mi beuolen watmen dē ouders Juda
doen sal om te timmerē dat huis Gods/
te wetene datmē wt des coninrx goeden
vādē rētē aē gheen side des waters met
nersticheit ophesse/eñ geefse dē liedē eñ
datmen hem niet en belette.

Eñ of sijt behoeuē caluerē lammerē
of bocken tottē brantoffer dē God vāden
hemel/taruwe/soute/wijn eñ olie na der
costumē der priesters te Jerusalē salmen
hen dagelicx gheuē sine behoorte eñ dat
sulc nyet versuymelic en gesciede op dat
si offeren tot eenen soetē ruecke God vā
C den hemel eñ biddē voor des coninrx le,
uen eñ sijnder kinderē Vā mi es sulcken
beuele gesciet/Eñ welc mēsche dese woir
den verandert vā dies huis salmē eenen
balc nemē eñ oprechtē eñ hē daer aē han
gen eñ sijn huis sal vercocht werden om
dier daet wille/Die God die indē hemel
woent/verdoe alle coningē eñ volc dat si,
ne hant wt steect om te veranderen eñ
te breken dat huis Gods in Jerusalē Jck
Darios hebbe dit beuolē dat het mz neer
sticheit gedaen werde
Doen dede met vlijte Thathnai dye
president aen geē side des waters/ende
Star vā bosen met harē raet/tot welken
die coninc Darios geseyt hadde/Eñ dye
ouders der Jodē timmerdē eñ het ginck
voort door dye prophecie des propheten.
D Haggai eñ Sacharia des soons Jddo eñ
timmerdēt eñ rechtēt op/na dat beuele
des Gods Jsrael eñ na beuele Cõīes Da
rio s Arthahsastha der coningē in Perzē
Eñ volbrachten dat huis tot aē dē derdē
dach der maendt Adar dat was dat seste
iaer des coninccrijcx des coninckx Dari.
os.
Eñ die kinderē Jsrael/die priesters
die Leuitē/eñ die andere kinderē der ge,

uāgenissen/hieldē in wijdinge des huis
Gods met bliscapē/eñ offerdē op die wij,
dinge des huis Goods hondert caluers
tweehondert lammerē vier hondert boc
ken eñ tottē sondtoffer voor geheel Jsra,
el/tweelf geyten bockē na dat getal der
stāmē Jsrahel/eñ stelden die priesters in
haer ordine eñ die Leuitē in haer hoedin
ge/te dienē God die te Jerusalē es/so het
gescreuē staet indē boecke Moise
Eñ die kinderē des gheuāgenissen
hieldē Passah indē veertienstē dage der
eerster maent/Wāt die priesters eñ Leui
tē haddē hen ghereinicht/dat si alle reyn
waren/als eē mā/eñ sloeghē dat Passah
voor alle die kinderē des gheuāgenissen
eñ voor hare broeders die priesteren ende
voor hen seluen/Eñ die kinderē Jsrahel
die wt die geuangenissen warē weder ge
comē/eñ alle die hen af gescheydē hadden
vāder onreinicheit der heidē indē lande/
om den HERE dē God Jsrael te soeckē
aten eñ hieldē die feeste der ongesuerder
broodē seuē dagē met bliscappē/Wāt die
HERE hadse vrolic gemaect/eñ dat hert
te des coninrs te Assur tot henwaerts ge
keert/dat hare handē gesterct soudē wer
dē int werc aēt huis Gods/die God Jsra
el is A

Dat.vij.Capittel

NA deze gesciedenisse int coninccrijc,
ke Arthahsastha des coninrx in Per,
sen troc op van Babel Esra die sone Se,
raia die sone Asaria/die sone Hilkia/de so
ne Salum/die sone Zadok/die zone Ahi
tob/die zone Amaria/die zone Asaria/die
zone Maraioth/die zone Serahia/die zo,
ne Vsi/die zone Buki/die zone Abisua/de
zone Pinehas/die zone Eleasar/dye zone
Aaron/des ouerste priesters/welcke een
bequaem scrift geleerde in die wet Moi
se was/dat die HEERE die God Jsrael B
gegeuē hadde/Eñ die coninck gaf hem
al wz hi eyschte na die hāt des HEREN
sijns Gods ouer hem
Eñ het trockē op somige der kinderen
Jsrael/eñ der priesterē eñ der Leuitē/der
sanghers/der portiers eñ der Nethinim
tot Jerusalē int seuēste iaer Arthahsasta
des coninrx/Eñ si quamē te Jerusalē inder

vijfster maent/dat is dat ſeuēſte iaer des
conincs/wāt indē eerſtē dach der eerſter
maent/wert hi te rade om op te trecken
van Babel/eñ indē eerſtē dage/der vijf.
ter maent quam hi te Jeruſalem/na der
goeder hant Gods ouer hē/Want Esra
ſtierde ſijn herte te ſoeckene die wet des
HEEREN/eñ te doen/eñ leerē in Iſra.
el ſedē eñ recht

Eñ dit is dat inhout des briefs diē die
coninc Arthahſastha/gaf Esra dē prieſ.
ter dē ſcrift geleerdē/dye eē leeraer was
in dē woordē des HEREN/eñ ſijnder ſe
den ouer Iſrael. Arthahſastha/coninck
alre coningē/Esra dē prieſter eñ ſcrift ge
leerdē inder wet des Gods vādē hemel/
vrede eñ gruete/Vā mi iſt beuolē dat alle
die daer vrywillich ſijn in minē rijcke vā
dē volc Iſrael/eñ der prieſterē eñ leuiten
te Jeruſalē te treckē/dat die met v treckē
vandē coninc eñ vādē raetſheerē geſeint
C te beſoeckē Juda eñ Jeruſalē na dye wet
Gods die onder uwe hāt is/eñ mede ne.
met ſiluer eñ gout/dat ghi geuindē cōdt
int geheele lantſcap Babel/met dien dat
dat volc eñ die prieſters vrywillichlic ghe
uen tottē huſe Gods te Jeruſalem.

Alle dat ſelue neemt/eñ coopet met
vlite vādē ſeluē gelde/caluerē/lammerē
bockē eñ ſpijſoffer eñ dancoffere/datmen
offer optē outaer bidē huiſe ws Gods te
Jeruſalē/Daer toe wat v en uwen broe.
ders met dē ouerſcotenē gelde belyeſt te
doene/dat doet/na dē wille ws Gods/eñ
die vatē die v gegeuē ſijn tottē ambachte
indē huſe ws Gods/leuert ouer voor Go
de te Jeruſalē. Oc wat meer van noode
ſijn ſal/tottē huſe ws Gods/dat v geualt
wt te geuē/dat laet geuē wt der camerē
des conincs/Ic coninc Arthahſastha heb.
be dit beuolē dē ſcatmeeſterē ouer geē ſi.
de des waters/dat ſo wat Esra van v ep
ſcē ſal/die prieſter eñ ſcrift geleerde inder
wet Gods vādē hemel/dat ghi dat neer.
ſtelic doet/tot hōdert pont ſiluers toe/eñ
tot hondert Choor tarwē toe/eñ tot hon.
dert Bat wijns/eñ tot hōdert Bat olys/
D eñ ſouts ſonder mate/Al wat totter wet
Gods vādē hemel behoort/darmē dat ſel
ue neerſtelic doe/tottē huſe Gods vāden

hemel/op dat geē grāſcap en come ouer
sconincs rijcke eñ ſine kinderē

Eñ v ſi cōdt dat ghi geē macht en hebt
chijns/tol/eñ iaerlicſe rentē te leggen op
eenigē prieſter/Leuite/Sanger/Portier
Nethinim eñ dienarē indē huſe des Go.
des/Maer ghi Esra na der wijſheit ws
Gods die onder uwe handt is/ſtelt rech.
ters eñ preſidētē/die aller volc oordeelen
dat ouer geen ſide des waters is/eñ alle
die wet ws Gods weten/eñ die het niet
en weten/dien leeret/Eñ alle die nz met
neerſticheit die wet ws Gods/eñ de wet
des conincs doen en ſal/die ſal ſijn ordeel
om dier daet wille hebbē/het ſi tottē doot
of in die verbāninge/of ter boetē aē goet
of in die geuangeniſſe

Geloofe ſi die HERE onſer vaderen
God/die dat dē coninc in heeft gegeuen/
dat hi dat huis Goods te Jeruſalē ſoude
cieren/Ende heeft tot mi ontfermhertic
heit gheneicht voor den coninck eñ ſinen
raetſheeren ende alle machtigen des co.
nincs/Eñ ic wert getrooſt na der hāt des
HEREN mijns Gods ouer mi eñ ic ver
gaderde die hoofden wt Iſrael dat ſi met
mi op ſouden trecken

Dat.viij.Capittel A

Dit ſijn die hoofden haerder vade.
ren die gerekent worden/dye met
mi op trocken van Babel/indē tijdē doen
die coninc Arthahſastha regneerde Van
den kinderen Pinehas/Gerſom/Vandē
kinderen Ithamar/Daniel/Vandē kin.
deren Dauid/Hattus/Vanden kinderē
Sechania der kinderen Pareos/Sacha
ria/met hem mans perſonen gerekent/
hondert ende vijftich/Vanden kinderen
Pahath Moab/Elioenai die ſone Sera.
hia/ende met hē twee hondert mās per.
ſonen. Vanden kinderen Sechania/dye
ſone Jehaſiel ende met hem drye hōdert
mans perſonē. Vanden kinderen Adni
Ebed/die ſone Jonathan/eñ met hē vijf.
tich mans perſonen.

Vanden kinderen Elam/Jeſaia/die B
ſone Athalia/ende met hē tſeuētich mās
perſonen/Vanden kinderen Sephatia/
Sebadia/die ſone Michael ende met hē

tachtentich mans personē/Vandē kinde
ren Joab Obadia/die sone Jehiel/eñ mz
hem twee hondert eñ achtien mans per
sonē/Vandē kinderē Selomith die sone
Josiphia eñ met hem hondert eñ tsestich
mans personē/Vandē kinderen Sabai/
Sacharia die sone Bebai/eñ met hē ach
tentwintich mans personē/Vādē kinde
ren Asgad/Johanan die ioncste soon/eñ
met hē hondert eñ thien mans personē/
Vādē laetstē kinderen Adonicam eñ hie
tē also Elipheleth/Jeiel eñ Samaia/eñ
met hē tsestich mans personē/Vādē kin
derē Bigenai Vthai eñ Sabud/eñ met
hē tseuētich mans personē/Eñ ic verga-
derdese aent water/dat tot Aheua comt/
eñ bleuē drie dagē aldaer

Eñ doē ic acht hadde opt volck eñ die
priesters/soo en vont ick aldaer geenen
Leuite/Doen seinde ic Elieser/Ariel/Se
maia/Elnathan/ Jarib/ Elnathan/ Na-
than/Sacharia/eñ Mesullam die ouer-
sten eñ Joiarib eñ Elnathan die leeraer
eñ seindese wt tot Iddo den ouersten tot
Caspia/dat si ons dyenaers inden huyse
ons Gods soudē halen/Eñ ic gaf hen in
wat si sprekē soudē met Iddo eñ sinē broe
C deren den Nethinim/tot Casphia/Ende
si brachtē ons na der goeder hāt ons Go
des ouer ons eenē cloeckē mā wt dē kin-
deren Mahali des soons Leui des soōs
Israel/Serebia met sinē sonē eñ broede-
ren achtien/Eñ Habia eñ met hen Jesa-
ia vādē kinderē Merari met sinē broede
ren eñ harē sonē twintich/Eñ vādē Ne-
thinim/die Dauid eñ die vorstē gauen te
dienen den Leuiten/twee hondert ende
twintich alle met namē genoemt

D Eñ ic liete aldaer aent water by Ahe-
ua eene vastē wt roepē dat wi ons soudē
verootmoedigen voor onsen God om te
soeckē vā hē eenē rechtē wech/voor ons/
eñ onse kinderē/eñ alle onse haue Want
ic scaemde mi vādē coninc/geleyde eñ rui
ters te heyscē/die ons tegē die viādē sou-
den helpē optē wege/Wāt wi haddē den
coninc geseit/Die hant ons Gods is tot-
ten bestē ouer al die hē soeckē/ende syne
stercheit eñ toornicheyt ouer alle dye hē
verlaten/Alzo vasten wi eñ versochtē dat
aen onsen God eñ hi hoorde ons

Eñ ic scheyder tweelf wt den oversten E
priesterē/Serebia eñ Hasabia ende met
hen haerder broeders thien/ende woech
hen ouer dat siluer ende gout ende vaten
ter heffe/den huse ons Gods/welcke die
coninc eñ sine raetsheerē/eñ vorstē eñ ge
heele Israel/dat voor handen was/totter
Heffe gegeuē haddē/eñ woech hen ouer
onder hare hant/seshondert ende vijftich
ponden siluers/eñ aen siluerē vatē hon-
dert pont ende aen goude hondert pont
twintich guldē bekers/die haddē dusent F
guldē eñ twee goede eerene costelike va
ten louter als gout/eñ sprac tot hen Ghy
syt heilich dē HEERE/eñ de vatē syn ooc
heilich/daer toe dat vry gegeuē siluer eñ
gout/dē HEERE uwer vaderen God/
Dus waect eñ bewaret tot dz ghyt ouer
weget voor dē opperstē priesterē eñ leui-
ten/eñ opperstē vaderen onder Israel te
Jerusalem indē kistē des huis des HE-
REN/doe namen dye priesters ende Le
uiten dat gewegen siluer ende gout en-
de vaten/dat si dat souden brengē te Jhe
rusalē tottē huse ons Gods

Also brachten wy op/vanden water
Aheua indē tweelfsten daghen der eer
ster maēt/dat wi te Jerusalē trecken sou G
den/ende dye hant ons Gods was ouer
ons/ende verloste ons vāder hant onser
vyanden/ende vanden gestelden lagen
opten weghe. Ende quamen te Jherusa
lem ende bleuen aldaer drie dagē Maer
opten vierden dach wert dat siluer ende
gout ende vaten int huis ons Gods ghe
wegen/onder die handt Merimoth des
soons Vria/des pryesters/ende met hen
Eleasar den soon Pinehas/eñ met hen
Josabad den zone Jesua/ende Noadia dē
zone Benui den Leuite na dat ghetal en-
de ghewichte eens peghelijcs/Ende dat
ghewichte werdt op dye tijdt al ghescre-
uen

Ende dye kinderen der gheuanghe-
nissen/dye wt dye gheuangheniße ghe-
comen waren/offerden brandtoffer den
Gode van Israhel/tweelef varren voor
gheheele Israhel/ sessentneghentich

rammẽ/seuẽtien lämerẽ/twelf bockẽ tot
ten sondtoffere/allet tottẽ brãtoffer den
HERE/Eñ si gauẽ des conincs beuele
ouer dẽ officiers des conincs/eñ dẽ grae-
uen ouer dese side des waters/Eñ si ver
hieffen dat volck ende dat huis Gods

A Dat.ix.Capittel.

DOẽ dat al was bescict/terdẽ si tot
mi die ouerste eñ sprakẽ/Dat volc
Israel eñ die priesters eñ Leuiten en sijn
niet afgescheidẽ vãdẽ volckẽ indẽ landen
na haren afgriselicheden te wetene der
Cananitẽ/Hethitẽ/Pheresitẽ/Jebusiten
Ammonitẽ/Moabitẽ/Egiptiners eñ A-
moritẽ Wãt si hebbẽ der seluer dochterẽ
genomen eñ haren sonen/eñ dat heilige
saet gemeyn gemaect metten volckẽ in-
dẽ landẽ/Eñ die hant der ouerster ende
raedsheerẽ was die principaelste in deser
misdaet.

Doen ic dat hoorde/schoorde ic mine
B cleederen eñ minen rock eñ track mijns
hoofts eñ baerts hayr wt/eñ sat eẽ lic/Eñ
alle die des HEREN woordt des Gods
Israel vreesden/om der groter ouertre-
dingen wille/Eñ ic sat eenlic tot aen dat
auontoffer/Eñ om dat auontoffer stont
ic op vã mijnder allendicheit eñ schoorde
mijn cleder eñ minẽ rock eñ viel op mijn
knien eñ recte mijn hãdẽ wt tottẽ HE
RE mijnen God eñ sprac

Mijn God ick scame mi eñ ontsie mi
C mine oogen op te heffen tot v mijn God
Wãt onse misdaet is ouer ons hoot ghe-
wassen eñ onse scult is groot tot indẽ he-
mel Van dier tijt onser vaders aẽ sijn wi
in grooter scult geweest tot op desen dach
eñ om onser misdaet wille sijn wi eñ onse
coningen eñ onse priesterẽ gegeuẽ in die
hant der coningẽ der landẽ/int sweerdt
in die geuangenisse/inden roof eñ in scaẽ
te des aensichts/ghelijck het heden toe
gaet

Maer nu is een weinich eñ onuersie
ne genade vãdẽ HERE onsen God ghe
sciet/dat ons noch wat ouer bleuene is te
ontgaen/dat hi ons soude geuẽ eenẽ na-
gel aen sijnder heiliger plaetsen/dat on-
se God onse oogẽ soude verlichtẽ/eñ ghe
uen ons eẽ weinich leuẽs daer wi knech

ten sijn/Wandt wi sijn knechten/eñ onse
God en heeft ons niet verlaten alsijn wi
knechten/eñ heeft ontfermherticheit tot
ons geneicht voor dẽ coningen in Perzẽ
dat si ons dat leuẽ latẽ/eñ verhogen dat
huis ons Gods/eñ oprechten sine versto
ringe of verderuinge/eñ dat hi ons eenẽ
tuyn soude gheuen in Juda ende Jerusa
lem

Nv wat sullen wi seggen onse God
na desen: dat wi uwe ghebodẽ verlaten
hebbẽ/die ghi door uwe knechtẽ die pro-
phetẽ geboden hebt eñ gheseit/dat lant
daer ghi inne gaet om te beeruen/is een
onreine lãt/door die onreinicheit der volc
ken indẽ landen in haren afgriselichedẽ D
daer mede si dat hier eñ daer vol onrey-
nichedẽ gemaect hebbẽ/Soo en sult ghy
nu uwe dochterẽ niet geuẽ harẽ sonẽ eñ
haer dochterẽ/en sult ghi niet nemẽ uwẽ
sonen/eñ en soect haren vrede noch goet
niet inder eewicheit op dat ghi machtich
werdt/ende treckt dat goet inden lande/
ende beerue op uwe kinderen eewelijck

Eñ na allen dien dat ouer ons ghec o
men is/om onser boser wercken eñ groo
ter scult wille/hebt ghi onse God/õse mis
daet ghespaert eñ hebt ons een verlossin
ge ghegheuen/so het nu toe gaet Maer
wi hebben ons om gekeert/eñ uwe ghe
boden laten varen/dat wi ons met den
volcken deser afgriselicheden vrienscap
ghemaect hebben/Wilt ghi dan op ons
gram sijn tot dat het gheheelic met ons
wt si/datter niet ouer en bliue noch ghẽ
behoudinghe en si: HERE God Israel
ghi sijt gherecht/wandt wi sijn ouer ble-
uen een behoudinghe.zo het heden te da
ghe toe gaet/Siet wi zijn voor v in onser
scult/wãt om dies wille/en ist niet te staẽ
voor v

Dat.x.Capittel A

EEnde doen Esra alzo badt eñ belij-
de weende eñ voor den huse Gods
lach zo vergaderde eẽ zeer grote gemein
te vã mannen wiuen eñ kinderẽ wt Isra
el tot hẽ/want dat volc weende zeere Eñ
Sachania die sone Jehiel wt dẽ kinderẽ

Elam antwoorde eñ sprac tot Esra/wel
aen wi hebbē ons aē onsen God ontgaē/
dat wi vreemde wiuen wt den volckē des
lants genomen hebben/Nv maer is noch
hope in Israel ouer dyē/so laet ons nv eē
verbont maken met onsen God/dat wy
alle die wiuen eñ die van hen geborē syn
wt wech doē/na den raet des HEREN/
eñ der geender die de gebodē ons Gods
vreesen/datmen doe nae die wette/Dus
staet op/want het behoort v toe wi willē
met v syn Syt getroost eñ doet dat

Doen stont Esra op/eñ nam eenen
eedt vanden ouersten priesteren eñ leui-
ten eñ geheelē Israel/dat si na dese woor
den doen souden. Eñ si swoeren/Eñ Es
ra stont op voor dat huis Gods eñ ginck
in die camer Johanā des soons Eliasad/
Eñ doen hi daer quā/en adt hi geē broot
eñ en dranc geen water/want hy droech
rouwe om die vergrypinghe of ouertre
dinghe der gheender die geuanghen ge-
weest waren. Eñ si lieten wt roepē door
Juda eñ Jerusalem tot allen kinderē die
B geuangen geweest waren/dat si te Jeru
salem souden vergaderē/Eñ dye welcke
niet en quamē binnen drie dagen na den
raet der ouerster eñ ouders dies goet sou
de al verbannē oft verbuert syn eñ hi sou
de af ghescepdē syn vander ghemeinten
der geuangenen. Doen vergaderden al
le mannē Juda eñ Beniamin te Jerusa-
lem binnē drie dagē/dat is indē twintich
sten daghe der nyeuwer maent/eñ allet
volc sat op die strate voor den huse Gods/
eñ beefdē om der saken wille eñ vanden
reegen/eñ Esra dye priester stont op/eñ
sprac tot hen/Ghi hebt v ontgaē/dat ghy
vreemde wiuē genomē hebt/dat ghi der
scult Israel noch meer sout maken/Dus
belydt nv den HEERE uwer vaderen
God/eñ doet syn wel behagē/eñ scheidet
v vanden volcke des la[illegible]s eñ vādē vreē-
den wiuen

Doen andtwoorde die gheheele ghe-
meinte eñ sprac met luyder stemmē/Het
gesciede so ghi ons geseit hebt/maer des
volcs is vele eñ reegenachtich weder/eñ
en can niet buyten gestaen/oock so en ist
niet eens oft tweeder dagen werck/wāt

wi hebben sulcker ouertredinge vele ge
maect/laet ons onse ouerste bestellen in-
der geheelder ghemeynten/dat alle dye
in onsen steden vreemde wiuen genomē
hebben/tot gesetten tiden comen/eñ dye
ouders van elker stadt eñ hare rechters
mede/tot dat van ons gekeert werde die
gramscap ons Gods om deser sakē wille C

Doen wordē ghestelt Jonathan dye
sone Asahel eñ Jehasia die sone Thikwa/
ouer dese sake/Eñ Mesullā eñ Sabthai
die leuiten holpē hen/Eñ die kinderē der
gheuangenissen dedē also/eñ die priester
Esra eñ dye principaelste vaders onder
haerder vaderē huse/eñ alle nv genoēde
screidē si/eñ si satē optē eerstē dach der tyē
ster maent om dese sake te ondersoecken
Eñ si volbrachtent aē alle mānē die vreē
de wiuē genomē haddē indē eerstē dage
der eerster maent

Eñ onder den kinderen der priesterē
worden gheuonden die vreemde wyuen
ghenomen hadden/te wetene onder die
kinderen Jesua/des soons Jazadok ende
sinen broederen Maeseia/Elieser/Jarib
eñ Gedalia/Eñ si gauen hare hant daer
op/dat si die wiuen wilden wt stooten eñ D
haren scultoffer eenen ramme voor hair
scult/Onder den kinderen Immer Ha-
nani eñ Sabadia/Onder den kinderen
Jarim/Maeseia/ Elia/ Semaia/ Jehiel/
eñ Vsia/Onder den kinderen Pashur/
Elioenai/Maeseia/ Ismael/ Nethaneel/
Josabad/eñ Eleasa/Onder dye Leuiten/
Josabad/Simei/eñ Kelaia Hi es die Kli-
ta Pethahia/Juda eñ Elieser/Onder de
zāgers Eliasib/Onder de poortiers/Sal
lum/Telem eñ Vri

Van Israel onder die kinderen Pa-
reos Rainia/Jesia/Malchia/Meiamin/
Eleazar/Malchia eñ Benaia/Onder de
kinderē Elam/Mathania/Sacharia/Je
hiel/Abdi/Jeremoth /ende Elia/Onder
die kinderē Sathu/Elionai/Eliasib/ma
thania/ Jeremoth/ Sabad/ ende Asisa/
Onder dye kinderen Bebai/Johanam/
eñ Hanania/ende /Sabai/ende Athlai/

Onder die kinderen Bani/Mesullam/
Malluch/Adaia/Jasub/Seal/ende Jera
moth/Onder die kinderen Pahath/Mo
ab/Adna/Chelal/Benaia/Maeseia/Ma
thenia/Bezabeel/Benni/ende Manasse
Onder die kinderen Harim/Eliesar/Je
sia/Malchia/Semaia/Simeon/Ben Ja
min/Malluch eñ Samaia Onder die ki
deren Hasum/Mathnai Maehatha Sa
bad/Elipheleth/Jeremai/Manasse/ende
Simei/Onder die kinderen Bani/Ma
edai/Amram/Huel/Benaia ende Bedaia
ende Chelui/ Naia/Meremoth/Eliasim
Machania/Mathnai/Jaesan/Bani/Bē
ni/Simri/Selemia/Nathā/Adaia Mech
nadbai/Sasai/Sarari/Asareel Selemia
Samaria/Sallum/Amaria/eñ Joseph/
Onder die kinderen Nebo/Jeiel/Mathi
thia/Sabad/Sebina/ Jaddai/ Joel/ende
Benaia/Dese hadden alle vreemde wy-
uen ghenomen/Ende daer waren som-
mighe onder den seluen wiuen die kinde
ren gedraghen haddē.

Hier Eyndt dat boec Esras

Hier beghint dat boec Nehemia
Dat eerste Capittel

A

DIt sijn die ghesciedenissen Nehemia des soons Hachalia/Het gesciede inder maēt Chislef/des twintichsten iaers dat ick was tot Susan opt slot/quā Hanani een van mijnen broederen met sommighen mannen wt Juda/ende ic vraechde hem hoe het den Joden ghinge/die behoudē ende ouerbleuen waren vander gheuangenissen Eñ hoe het te Jerusalē ginc Eñ si sprakē tot mi. Die ouerbleuene vāder

geuangenissen sijn aldaer inden lāde in
grootē ongeluc eñ smaec. Die muerē Je
rusalem sijn gebrokē/eñ hare poortē met
vier verbernt. Doē ic sulcke woordē hoor
de/satic eñ weēde eñ droech rouwe twee
dagen eñ vaste eñ badt voor dē God des
hemels eñ sprac.

B

Dani.ix.a Och HERE vandē hemel/grote eñ
Nehe.ix/f veruaerlijcke God/dye daer hout dat ver
bont eñ ontfermhertichept den ghenen
die hem beminnen/eñ sine gebodē hou-
den/Laet doch uwe oorē toe luysteren/eñ
uwe oogē opē sijn/dat ghi dat ghebet ws
knechts hooret/dat ick nu voor v bidde/
dach eñ nacht voor die kinderen Israel v
knechtē/eñ bekenne die zondē der kinde
ren Israel/die wi aē v gedaē hebbē/En-
de ic eñ mijns vaders huis hebbē ooc ge-
sondicht/Wi sijn verlept gewordē/dat wi
niet ghehouden en hebbē die gebodē/se-
den eñ rechtē/die ghi gebodē hebt uwen
C knecht Moyse.

Maer gedenct doch des woordts/dat
ghi uwē knecht Moise geboot eñ spraect
Als ghi v ontgaet/so wil ic v onder te voe
ten der volckē stropen/Maer ist dat ghy
v bekeert tot mi/eñ houdet mine gebodē
eñ doetse/eñ al waert ghi verstooten tot
aē dat eynde des hemels/so wil ic v noch
tans vā daer vergaderē/eñ wil v brengē
totter plaetsen die ic vercoren hebbe/dat
minē naē aldaer soude woonē/Siet/ het
sijn doch immer uwe knechtē eñ v volck
die ghi verlost hebt/door uwe groote crach
te eñ machtighe hant/Och HERE laet
uwe oorē aanmercken/dat ghebet dijns
knechts/eñ dat gebet uwer knechtē/die
D dair begeerē uwen naē te vreezē/eñ latet
uwē knecht hedē geluckē/eñ geeft hē ont
fermherticheit voor dese mannē/Wānt ic
was des coninchs scincker

Dat.tweede Capittel.

IN der maent Nissan des twintich-
sten iaers des coninchs Arthahsas
ha der wijn voor hē stont/hief ic dē wijn
A op eñ gaf dē coninc/eñ ic en was niet vrē
delic voor hē/Doe sprac die coninc tot my

Dat boec Nehemia ij.Ca.

Waer omme siet ghi so suerlic of droeflijc
ghi en sijt immer niet cranc/dat en is nz-
mer gy sijt swaermoedich Ic vreesde zeer
eñ sprac tottē coninc/Die coninck leue ee
welic/En soude ic niet droeflic siē/die stat
daer dat huis der begrauinghe mijnder
vaders is/leit woest/eñ hare poorten sijn
met vier verbernt/ Doē sprac die coninc
tot mi/Wat heysset ghi dā? doē badt ic dē
Gode vādē hemel/eñ sprac tottē coninck
Geuallet dē coninc eñ uwē knechtē voor
v dat ghi mi seindet in Juda/totter stadt
der begrauinge mijnder vaders/dat icse
timmere

B

En die coninc sprac tot mi/eñ die conin-
ginne die neffens hē sadt/ Hoe lange sal
v reise duerē? eñ wāneer sult ghy weder
comē/ Eñ het beliefde dē coninck/dat hy
derwaerts seinde/eñ ic sette hē eenē ghe
settē tijt eñ sprac tottē coninc/Behaghet
den coninc/so geue hi brieuē tottē lātgra-
uen ouer gheē side des waters/dat si my
ouer leidē/tot dat ic in Juda come/Ende
brieuē aē Assaph/dē houtvorste des conix
dat hi mi hout geue tot balcken der poor-
ten aent paleys/die indē huse eñ aen der C
stadt muerē sijn/eñ tottē huse daer ick in
treckē sal/Eñ de coninc gaf mi na die goe
de hant mijns goets ouer mi/Ende doē
ick totten lantgrauen aen gheen side des
waters quam/zoo gaf ic hen des conincs
brief/Ende die coninc seinde met my dye
hooftlieden eñ ruyters

Doe dat hoorde Saneballat dye He-
ronite/ende Tobia der Amonitē knecht/
verdroot hen zeere/dat eē mensch ghecō-
men ware die goet sochte voor die kinde-
ren Israel/eñ doē ic te Jerusalem quam/
ende drie dagen daer geweest was/stont
ic snachs op/eñ luttel mānē met mi/wāt
ic en seit geenē mensche/wat my God in
gegeuē hadde/te doē aen Jerusalem/eñ
daer en was geē dier met mi dan daer ic
op reet/Ende ic reedt ter dalpoorten wt/
bider nacht/eñ voor die draec fonteine/eñ
aē die mestpoorte/eñ brack mi in die mue
rē Jerusalē/die gescoort warē/eñ de poor
tē met vier verbernt/eñ ginc ouer totter

fonteyn poorte/eñ tot des conincs water
ganc/eñ daer en was geene ruymte mȳ
nen diere/dattet onder mi hadde connen
gegaen/Doe troc ic bider nacht door dye
beke/eñ brac mi in die muerē/eñ keerde
om/eñ quā ter dalpoorten weder thuys.

Eñ die ouerste en wistē nz werwaers
D ic ginc of wat ic maecte/Want ick en had
det tot die tijt toe dē iodē eñ dē priesterē
den raetsheerē eñ den anderen dye aent
werc arbeiden niet ghesεit/eñ sprack tot
hen Ghi siet dat ongeluc daer wi in sijn/
dat te Jerusalē woest leget eñ hare poor-
ten sijn met vier verbernt/Comt laet ōs
die muerē timmerē op dat wi niet meer
ecnē lachter en sijn/Ende vercondichde
hen die hant mijns Gods dye goet ouer
mi was/Daer toe die woordē des coninc
die hi mi gesprokē hadde/Eñ si sprakē/so
laet ons op sijn/eñ wi timmerdē/eñ haer
handē werdē getroost voor Gode

Maer doen dat Saneballat die Horo-
nite/eñ Tobia der Ammonitē knecht/eñ
Gosen die Araber hoordē/bespottē si ōs
eñ verachtedē ons/eñ sprakē/wat is dat
dat ghi doet? Wilt ghi weder vādē conic
af vallē/Doe antwoorde ic hen eñ sprack
Die God vāden hemel salt ons wel latē
gelucken/want wi sine knechtē hebben
ons op gemaect eñ timmeren/maer ghi
en hebt geen deel noch recht noch gedēc
kenisse in Jerusalē.

Dat.derde.Capittel.

A ENde Eliasib dye hoochste priester
stont op met sinē broederē dē prye
steren/eñ timmerdē dye werckpoorte/si
heilichdēse eñ settē haer dueren inne/eñ
heilichdense tot aen dē toren Mea/te we
ten tot aen den torē Hanael/neffens hē
timmerdē die mannē van Jeriho/Oock
timmerden neffens hem Sachur dye so
ne Imri Mer die vischpoorte timmerdē
die kinderen Seneha/si decten eñ setten
hare duerē in slotē eñ grendelē/neffens
hē timmerde Meremoth die sone Vria/
des soons Hakoz/neffens hē timmerde
Mesullā/die die sone Berechia des zoōs
Mesesabeel/neffens hen timmerde Za
dok/die sone Baena/neffens hē timmer
den die van Thekoa Maer hare machti

ge en brachtē harē hals niet tottē dienste
haerder heeren.

Dye oude poorte timmerde Joiada/
die sone Paseah/eñ Mesullam dye sone
Besodia/si dectēse eñ settē hare muerē in
eñ sloten eñ grendelē/Neffens hen tim-
merde Melatia van Gibeō/eñ Jadin vā
Mereno/mannē vā Gibeon eñ Mizpa/
aen dē stoel des lants grauē/aē deese side
des waters/neffens hē timmerde Vsiel/ B
dye sone Harhaia dye goutsmit/neffens
hē timmerde Hanania die sone des apo
tekers/eñ si holpen Jerusalē tot aen dye
breede muerē/neffens hē timmerde Re-
phaia die sone Hur/de ouerste des haluē
vierendeels te Jerusalē/neffens hē tim-
merde Jedaia/die sone Harumaph/tegē
sinen huse ouer/neffens hem timmerde
Hattus die sone Hasebenia/Maer Mal
chia dye sone Harim/eñ Hasub dye sone C
Pahath Moab/timmerde twee deelen/
eñ dē toren bidē ouē/neffens hē timmer-
de Sellum die sone Halohes die ouerste
des haluē vierēdeels te Jerusalē hi eñ si-
ne dochteren.

Die dalpoorte timmerde Hanun/eñ
die borgers vā Sanoah/Si timmerden
eñ setten inne/haer duerē/sloten eñ grē-
delen/eñ.m.ellē aēder mueren/tot aē die
mestpoorte Maer die mestpoorte timer-
de Malchia die sone Rechab die ouerste
des vierendeels der wijngaerdeniers Hi
timmerdese eñ sette inne/haer duerē/slo D
tē eñ grendelē/Die fonteyn poorte tim-
merde Sallun die sone Chal Hose/die o-
uerste des vierendeels te Mizpa Hi tim
merdese/ende sette in hair duerē slotē eñ
grēdelē/dair toe die muerē aē den poele
Seloah/biden hof des conincs tot aē die
trappē die vāder stat Dauid neder gaen
na hem timmerde Nehemia die sone As-
buk/die ouerste des haluē vyerēdeels te
Bethzur/tot tegē dat graf Dauids ouer
tot aen dē poele Asuia/eñ tot aē dat huys E
der machtigē

Na hē timmerdē die Leuitē Rehum
die sone Bani/neffens hē timmerde Asa
bia de ouerste ds haluē vierēdeels te Kegi
la in sinē vierēdeel/na hē timmerdē hair
broeders Baaui dye sone Henadad/dye

ouerste des haluē vierēdeels te Regila/
Nessens hē timmerde Eser dye sone Je-
sua/die ouerste te Mizpa/twee deelen te-
gen dē opgāc des harnasch winckel.nae
hē opten berch timmerde Baruch die so
ne Sebai/twee deelē vādē winckel/ofte
tot aen die huisduere Eliasib des hoogē
priesters/na hem timmerde Meremoth
die sone Uria/des soons Hakoz/twee dee
len vander huysduerē Eliasib/tot aē den
eynde des huis Eliasib.
E Na hē timmerdē die priesters die mā-
nen wt dē omliggēdē landē.na dien tim-
merde Beniamin eñ Hasub tegē haren
huse ouer/na dien timmerde Asaria dye
sone Maesia des soons Amania nessens
syn huis/na hē timmerde Benui dye so-
ne Henadad/twee deelē vāden huse Asa
ria tot aen dē winckele/eñ tot aē dē hoec-
ke Palal die sone Usai timerde tegen dē
winckele eñ dē hoogē torē die vā coninc
huse wt siet bi den kerchof.na hē Pedaia
die sone Pareos/mer die Nethinim woō
den aen Ophel/tot aen die waterpoorte
G oostwaert/daer dē toren wt kijct.na dien
timmerden die vā Thekoa/twee deelen
teghen dē grootē toren die wt siet/eñ tot
aen die mueren Ophel
Maer vander paerdt poorte aen tim-
merdē die priesters/elc tegē syn huis/na
dien timmerde Zadok die sone Jmmer
tegē sinē huse.na hem timmerde Sema
ia de soō Zachania die portier oostwarts
na hē timmerde Hanania die sone Zele
nia eñ Hanun die sone Zalaph die seste.
twee stucken/na hē timmerde Mesullā
die sone Berechia tegē sine kiste/na hem
timerde Malchia de soue des goutsmits
tot aē dat huis Nethinim eñ creemers te
gē die raetspoorte/eñ tot aen dē sael aē dē
hoecke/Eñ tussē dē sael aen den hoecke
totter scaeps poorte timmerden die gout
smedē eñ die creemers

Dat.iiij.Capittel

A DOe Saneballat hoorde dat wi die
mueren timmerden/wert hi toor-
nich/eñ seer ontrust oft ontureedt/eñ be
spotte die iodē/eñ sprac voor sinē broederē
eñ dē machtigē te Samaria/Wat makē
die almachtige iodē? Salmense so latē ge

Dat boec Nehemia .iiij.Ca

werden? Sullen sy offeren? Sullē syt in
eenē dage voleyndē? Sullen si die steenē
leuēde makē/die stof hoopē eñ verbernt
syn? Mer Tobia die Ammonite nessens
hē sprac/Laetse maer timmeren/Waert
datse maer vosschē op en trocken/die sou
den haer steenē muerē wel brekē/Hoort
onse God/hoe syn wi veracht/keert harē B
smaet op hare hooft/dz ghise geeft in ver
achtinge indē lande haerder geuanghe-
nissen/Eñ en bedect hare misdaet nyet/
eñ hare sonde en wist niet wt voor v/wāt
si hebbē die timmerliedē getrept of ver-
werct/Maer wi timmerdē die muerē eñ
voechdēse geheelic te samē/tot aē die hal
ue hoochte/Ende dat volck creech herte
te arbeyden
Doē Saneballat eñ Tobia/eñ die A-
rabers eñ Ammonitē eñ Asdoditē hoor-
dē/dat die muerē te Jerusalē toe gemaect
warē/eñ dat scaert begonst haddē te stup
ten/wordē si seer toornich/eñ maectē alle
te samen een verbont te hoope/dat si sou
den comē eñ strijdē tegē Jerusalē/eñ dat
si daer een bedroch in soudē doē/Mer wi
badē tot onsen God/eñ steldē hoedinghe
ouer hen dach eñ nacht tegē hen/Eñ Ju-
da sprac/die crachte der dragers is te crāc
eñ des stofs is te vele/wi en cōnē die mue
ren niet gebouwen. C
Onse weder partiders dachten/si en
sullent niet wetē noch siē/tot dat wi mid-
den onder hen comē/eñ doodense/eñ dat
werc belettē/Mer doe die Joden die nes-
sens hen woōdē quamē eñ seydēt ōs wel
tiēwerf/wt allē plaetzē daer si om ōs woō
dē/Doē stelde ic onder aē die plaetse ach
ter die mueren/inden grachten/dat volc
na haren ghestachten/met haren sweer
den/spiesen/eñ boghen Ende besacht eñ
stont op/eñ sprac totten raetsheeren eñ o
uersten/ende totten anderen volcke/En
vreestse niet/Ghedenct des grooten ver
vaerliken HERE/eñ hi strijt voor uwe
broeders/sonē dochterē/wiuē eñ huisen.
Maer doen onse vianden hoordē/dat
ons kenlijc was geworden/dede God ha
ren raet te nieute/ende wij keerden alle
weder ter mueren/elck tot sinen arbeyt
Ende het gheschpede voort ane dat dye

iongelinghen die helft deden den arbeit
Die ander helft hieldē spiesen/scilden/bo
gen/eñ pantsieren/eñ die ouerste stondē
achter dē geheelen huyse Juda/die daer
timmerdē aen die muere eñ droegē laste
D van dien die hen op loedē Metter eēder
hant deden si den arbeit eñ metten ande
ren hieldē si dat ghescut/Eñ elc dye daer
timmerde/hadde sine sweert aen sijn lē.
denen gegordt/eñ timmerde also/Eñ die
metter basuynen blies/die was neffens
my

Eñ ic sprac totten raetsheerē eñ ouer.
stē eñ tottē anderen volcke/Dat werc is
groot eñ wijt/eñ wi sijn verstroyt op dye
mueren/verde van malcāderen/In wel
ke plaetse ghi die basuynē hoort luyden/
daerwaerts vergadert v tot ons/Onse
God sal voor ons strijden/so willē wi aēt
werc arbeidē/Eñ haer helft hielt die spie
sen/vanden opganc der dageraet/tot dat
die sterren voor quamē.

Ooc sprac ic tot dier tijt totten volcke
Elc blijue met sinē knape te Jerusalem/
ouer nacht/dat wi des snachs der hoedē/
eñ des daechs des arbeits waer nemen/
maer ic eñ mijn broeders eñ mijn knapē
eñ die mannē aē der hoedē achter mi/wi
en trockē onse cleederen nyet wt/als ye.
mant int water ginc.

Dat.v.Capittel

A Ende daer verhief een groot gecrij
sce des volcs/eñ haerd wiuē tegen
haer broeders die iodē/Eñ daer warēder
sommige die daer seidē/onser sonen ende
dochteren zijn te vele/laet ons graen ne
men eñ eten/dat wi leuē/Maer sommi.
ge sprakē/Laet ons onse ackers wijnber
gen/husen versettē/eñ graē nemē in die
dierte/Sommige seidē Laet ons gelt ont
leenen/op chijnse dē coninc op onse acke.
ren eñ wijnbergen/Want onse broeders
lijf is als ons lijf/eñ hare kinderē als on.
se kinderen/Anders soudē wy onse sonē
eñ dochteren dē dienste onderworpē/eñ
onser dochteren zommighe zijn emmer.
toes onderworpē/eñ daer en es geē ver
B mogē in onsen hādē/oock soudē onse acke
ren ende wijnberghen den anderen ge.
worden

Doen ic haer gecrijsch eñ sulcke woor
den hoorde/wert ic seer toornich/eñ mijn
herte werdts te rade met mi/dat ick dye
raetsheeren eñ die ouerste berispte/ende
sprac tot hen/Wilt ghi deē aē dē anderen
woecker bedriuen?Eñ ic brachte eē groo
te gemeinte tegen hen/eñ sprac tot hen/
Wi hebbē onse broeders die iodē ghelost,
die den heidenē vercocht warē/na onsen
vermoghen/Eñ ghy wilt uwe broeders
ooc vercoopē/die wi tot ons gecocht heb.
ben/Doen sweegē si eñ si en vonden niet
te antwoorden.

Eñ ic seide het en is niet goet dat ghi
doet/en sout ghi inder vreesen Goods nz
wandelen/om der smaet wille/der heide
nen onser vianden?Ic eñ mijn broeders
eñ knapē/hebben hen ooc gelt gedaē eñ
graē mer dē woeker willē wi achter latē
Dus geeft hen nv heden ten dage weder
haer ackeren wijnbergen/olijfhouē/eñ C
husen/eñ vandē gelde des graēs/mosts/
eñ olijs/dat ghi aen gewoekert hebt/we
seiden si/wi willent weder geuē/ende en
willent van hen niet eyscē/eñ willē alsoo
doē so ghi geseyt hebt/Eñ ic riep die prie.
sters eñ ic nam eenē eedt van hen/dat sy
alzo doen zoudē/ooc scudde ic minen boe.
zem wt/eñ sprac/Alzoo scudde God wt/elc
ken van sinen huyze/ende van sinen ar.
beit die dit woort niet en onderhout/dat
hi wt si gescuddet eñ ydel/eñ die geheele
gemeinte sprac Amen/eñ loof dē dē HE.
RE/Eñ dat volc dede alzo

Oock van dier tijt aen doe mi beuolē
wert een lantgraue te zijn/inden lande
Juda/te weten vanden twintichstē iaer
aen/tot in dat tweēdertichste iaer des co.
nincs Arthahsastha/dat zijn tweelf iaer/
zo en voede ic mi eñ mijne broeders nyet D
vander lantgrauen coste/want die voor.
leden lantgrauen die voor my gheweest
waren/hadden dat volck bezwaert/ende
haddē van hen ghenomē/broot eñ wijn/
daer toe ooc.xl.sikulē siluers/Ooc haddē
haer knapē met gewelt om gegaē/ouer
dat volc/maer ic en dede alzo niet/om der
vreesen Gods wille

Ooc arbeide ic aē dē arbeit der mue-
rē/eñ en cocht geenē acker Eñ alle mijn
knechtē moestē aldaer aē diē arbeit te sa
men comē Daer toe warē der Jodē ende
ouersten/hondert eñ vijftich aē mijn ta-
fele/die tot mi gecomē warē wt dē heide-
nen/die ronts om ons sijn/Eñ mē berei-
de mi daechs eenen osch/eñ .vi. wt gheco
ren scapē/eñ voghelen/Eñ binnen thien
dagen alderhande wijns planteit/Noch
cās en eysche ic der lant grauē cost niet/
Wāt dē dienst was swaer op dat volc Ge
dinket mijns mijne God tē besten/allet
dat ic desen volcke gedaen hebbe.

Dat.vi.Capittel.

A E Nde doe Saneballath/Tobia ende
Gosem die Arabite eñ onse andere
vianden vernamē/dat ic die muerē ghe-
timmert hadde/eñ datter geen scaert aē
meer aē en ware/hoe wel dat ic die duerē
tot dier tijt noch niet gehangē en hadde
in die poortē seynde Saneballat eñ Go-
sem tot mi eñ lietē mi seggē/Coemt laet
ons te samen comen/inden dorpen in der
placke der stadt Ono. Mer si dachtē my
quaet te doen Maer ic seynde boden tot
hen/eñ liet hen seggē/Ic hebbe eē groot
werc te bescicken/ic en can niet afcomen.
Dat werc mocht achter bliuen/waerdt
dat ic die hant af dede/eñ tot v af trocken
Si seynden wel viermael op dese manie
B re/Ende ick antwoorde hen op dese ma-
niere

Doen seynde Saneballat ten vijftē
mael tot mi sinen knape met eenē openē
brieue in sijnder hant/daer in was gescre
uen/Het is voer die heidenen comē/dat
ghi eñ die Joden denct af te vallen/daer
om timmert ghi die mueren/eñ ghi wilt
haer coninc sijn in desen saken/ende ghy
hebt v prophetē gestelt/die van v wtroe-
pē soudē te Jerusalē eñ seggē Hi is die co
ninc Juda/Nu sulc sal voor dē coninck co
men/so coemt nu/eñ laet ons met malcā-
deren raet houwē/Maer ic seynde tot hē
eñ liet hen seggen/Dat en is niet gesciet
dat ghi segt Ghi hebbet wt uwer herten
versiert/Wāt si alle woudē ons veruarē
eñ dachten Si sullē die hāt afwen vandē
wercke/dat si niet en arbieden Maer ick

sterckte mijn hant dies te meer

Eñ ic quam in dat huis Semaia des C
soons Mehetabeel/eñ hi hadde hem be-
sloten eñ sprac/Laet ons te samē comē in
dat huis Gods middē indē tēpele/eñ die
dueren des tēpels toesluptē/Wāt si sullē
comē om v te doodē/Ic sprac Soude een
sulcken mā vluchtē? Soude eē sulkē mā
vluchten als ic ben/indē tēpele gaē dat hi
leuēde bleue? Ick en wilder niet ingaen/
Wāt ic merckte dat hē God niet gesondē
en hadde/Wāt hi seyde wel prophecie op
mi/maer Tobia eñ Saneballat hadden
hē gelt gegeuē Daer om nā hi gelt/op dz
ic mi veruarē soude/eñ alsoo doē eñ sondi
gen dat si eenen quadē roep souden heb-
bē/daer mede si mi lasteren mochtē/Ge-
denct mijne God des Tobia eñ Sanebal
lat na desen sinē wercke/ooc des prophe-
ten Noadia/eñ der andere propheten die
mi daer af wilden veruaren

Eñ die muere wart volmaect inden
vijfentwintichsten daghe der maēt Jeelul
in tweenvijftich dagē/Eñ doen alle onse
viandē dat hoordē vreesdē alle heidē dye
rontomme ons warē/eñ dē moet ontuie
le hen/wāt si merctē dat dit werc vā Go
de was Ooc indē seluē tijdē waren vele
der ouerster Juda/der welcker brieuē gin
gen tot Tobia/eñ vā Tobia tot hen Wāt D
daer waster veel in Juda die hē gheswo-
ren warē/wāt hi was een zwagher Sa-
chania des soons Arah eñ sine sone Joha
nan hadde die dochter Mesullā des soōs
Merichia eñ seyndē goet vā hē voor my
eñ droeghen mijne woorden ouer tot hē
So seynde dan Tobia brieuē om mi afte
veruaren.

Dat.vij.Capittel.

A D Oen wi nu die mueren ghetim-
mert hadden/hinc ic die dueren/
eñ die poortwachters worden gestelt/eñ
sanghers ende Leuiten Eñ ic geboet mij
nen broeder Hanani eñ Hanania dē pal
leys baliuwe/te Jherusalem (wandt hy
was een getrouwe mā ende God vruch-
tich voor vele andere) ende sprac tot hem
Men en sal die poorten Jerusalem nyet

open doen/tot dat die sonne heet schijne'
Eñ alsmen noch arbeit salmen die duerē
toe slaen eñ grendelē Eñ daer wordē be-
waerders ghestelt wt dē borgherē te Je-
rusalē/elc op sine hoede/eñ om sine huis/
Die stadt was wijt van ruimte eñ groot
maer luttel volcs daer inne/eñ die husen
en waren niet getimmert

Eñ mijn God gaf mi int herte/dat ic
B die raetsheerē vergaderde eñ die overstē
eñ dat volc/om te rekenen/eñ ic vant een
register haerder rekeningē die te voren
op gecomē warē wt der gevangenissen
die Nebucad Nezar die coninck te Babel
wech hadde gevoert/eñ te Jerusalē woō
den eñ in Juda elc in sine stadt eñ waren
ghecomen met Zerubabel/Jesud/Nehe
mia/Asaria/Raamia/Nahemani/Mar-
dachai/Bilsan/Mispereth/Bigevai/Ne
hum eñ Baena

C Dit is dat getal der mannē vādē volck
Israel/Der kinderē Pareos/warē.ij/m/
c/eñ/lxxij/Der kinderē Sephatia/ccc/eñ
lxxij/Der kinderē Arah/vi/c/eñ/lij/ Der
kinderē Pahath Moab onder den kinde
rē Jesua eñ Joab/twee duisent/acht hon
dert/eñ/xviij/Der kinderē Elam/M/cc/
eñ/liiij/Der kinderē Sathu/viij/c eñ/xlv
Der kinderē Sacai/vij/c/eñ/lx/Der kin-
derē Benui/vi/c/eñ/xlviij/ Der kinderē
Bebai/vi/c/eñ/xxviij/Der kinderen As-
gad/twee duysent drye hondert/eñ/xxij/
Der kiderē Adonikā/vi/c/eñ/lx/der kide
rē Bigevai/ij/m/eñ/lxvij/der kinderē Ad
ni/vi/c/eñ/lv/Der kinderē Ater van His
kia/xcviij.Der kinderen Hasum/iij/c/eñ
xxviij/Der kinderē Bezai/iij/c/eñ/xxiiij
Der kinderē Hariph/c/eñ/xij.

D Der kinderē Gibeō/xcv/Der mānē
van Bethleē eñ Nethopha/c/eñ/lxxxviij
Der mānē vā Anathoth/c/eñ/xxviij/der
mānē vā Beth Asmaueth/xlij/Der man
nē vā Kiriath Jearim Caphira eñ Bee-
roth/vij/c/eñ/xliij/Der mānē vā Rama/
eñ Gaba vi c eñ/xxi/Der mānē vā Mich
mas/c/eñ/xxij/Der mānē vā Bethel eñ
Ai/c/eñ xxiij/Der mānē vā Nebo des an-
ders/lij/Der kinderē des anderē Elam/
m/cc/eñ liiij/Der kinderē Harim/ccc/eñ
xx/Der kinderen Jeriho/ccc/eñ/xlv/Der

kinderē Lodhadid eñ Ono/vij/c/eñ/xxi/
Der kinderē Senaa/iij/m/ix/c/eñ/xxx/

Die priesters/Der kinderē Jedaia vā
dē huse Jesua/ix/c/eñ/lxxiij/Der kinderē
Immer/m.eñ/lij/Der kinderē Pashur/
m/ij/c/xlvij/der kinderē Harim/m/eñ/xvij

Die levitē/der kinderē Jesua vā Kad
miel/onder dē kinderē Hodua/lxxiiij/die
sangers/Der kinderē Assaph/c/eñ/xlviij
die poortwachters warē/de kinderē Sal
lum/die kinderē Ater/die kinderen Tal-
mon/die kinderē Akub/die kinderen Ha
thitha/die kinderē Sobai/altesamē/c/eñ
achtendertich E

Die Nethinim/die kinderē Ziha/die
kinderē Hasupa/die kinderē Taboth/de
kinderē Keros/de kinderē Sia/de kinde
rē Padō/die kinderē Libana/de kinderē
Hagaba/die kinderē Salmai/die kinde-
rē Hanā/die kinderē Giddel/de kinderē
Gahar/die kinderē Reala/die kinderen
Rezin/die kinderē Nekoda/die kinderen
Gasam/die kinderē Usa/de kinderē Pas
seah/die kinderē Bessai/die kinderē Me
gunim/die kinderē Nephussim/de kinde
rē Bakbuk/de kinderē Hakupha/de kin
derē Harhur/de kinderē Bazlith/de kin
derē Mahida/die kinderē Harsa/die kin
derē Barkos/de kinderē Sissera/de kin
derē Thamath/die kiderē Neziah/de kin
derē Hatipha/de kiderē der knechtē Sa F
lomo warē/die kinderē Sotai/die kinde
rē Sophereth/die kinderē Prida/die kin
derē Jaela/die kinderē Darkon/die kin-
derē Giddel/die kiderē Sephatia/de kin
derē Hatil/die kinderē Pochereth vā Ze
bim/die kinderen Amon/Alle der Nethi
nim eñ kinderē der knechtē Saloma/wa
rē/ccc/eñ/xcij

Eñ dese trockē oock mede op Michel
Mela/Thel/Harsa/Cherub/Addō ende
Immer/maer si en constē haers vaders
huis niet getoonē noch hair saet oft si wt
Israel warē/De kinderē Delaia/die kin
derē Tobia eñ de kinderē Nekoda/warē
vi/c/eñ/xlij/Eñ vādē priesterē warē/dye
kinderē Habaia.die kinderē Hakoz.dye
kiderē Barsillai/die wt dē dochterē Bar
sillai des Gileaditers eē wijf nā/eñ wert
der seluer name genoēt/Dese sochtē ha-

re gheboorte register/eñ doē si het niet en
vondē/wordē si los vāder priesterscap/eñ
Hatirsatha sprac tot hen/Dat si vāden al
der heilichstē niet en soudē etē tot dat eē
priester op stonde/met dē lichte ende vol
comenheit

Der geheelder gemeintē als eē mā/
was/xlij/m/ccc/eñ/lx/ wt ghenomē hare
knechtē eñ maertē/diet warē/vij/m/ccc/
eñ/xxxvij/eñ haddē/ij/c/eñ/xlv/sangers/
eñ zāgersen/vij/c/xxxvi/peerdē/cc/eñ/xlv
G mulē/cccc/eñ/xxxv kemelē/vi/m/vij/c/eñ
twintich eselen.

Eñ zōmige der ouerster vaderē gauē
tottē werc/Hathirsatha gaf tottē scat/m/
guldē/l/beckēs/ccccc/eñ/xxx/priesters roc
kē/Eñ zōmige ouerste vaderē gauē tottē
scat aē dat werc/xx/m/guldē/ eñ/ij/m/eñ
ij/c/pondē siluers/Eñ dat ander volc gaf
xx/m/guldē/eñ ij/m/pont siluers/eñ/vij/
eñ/lx/priesters rockē/Eñ die priesters eñ
leuitē/die poortwachters/de sangers/eñ
sommige des volcs/eñ die Nethinim/eñ
geheele Israel gingē in hare stedē sitten

Dat.viij.Capittel

A Als nu dye seuēste maēt aē quam/
eñ die kinderen Israel in hare ste
dē warē/so vergaderde hē dz geheele volc
als eē mā/op de breede strate/voir die wa
terpoorte eñ sprakē tot Esra dē scriftghe
leerdē/dat hy dat wetboec Moyse soude
halē/dat die HEERE Israel gebodē had.
de/Eñ Esra die priester bracht die wedt
voor die gemeinte/beide mānen eñ vrou
wē/eñ alle diet begripē constē/inden eer
stē dage der seuēder maēt/eñ las daer in
op dye breede strate/dye voor dye poorte
was/vā smorgēs vroech/totten middach
toe/voor mā eñ wijf/eñ wie dzt verstaē
conste/eñ des geheelē volcs oorē warē tot
tē wetboec gekeert

Eñ Esra die scriftgeleerde stont op ee.
nē hogē houtē stoel diē si gemaect haddē
om daer op te predikē/eñ neffens hē stōt
Mathithia/Sema/Anaia/ Vria/ Hilkia/
Maeseia tot sijnder rechter hāt/eñ tot zij
der slincker hāt Pedaia/Misael/Malchia
B Hasum/Hasbadana/Sacharia eñ Me.
sullā/Eñ Esra dede dat boec open voor
geheel volc wāt hi stac wt ouer allet volc

Eñ Esra loofde dē HEERE dē God/Eñ
allet volc antwoorde Amē/Amē/met ha.
rē hādē opwaerts/eñ neichdē eñ aēbadē
dē HEERE mettē aēsichte ter aerdē/Eñ
Jesua/Bani/Serebia/Jamī/Akub/Sab
thai/Hodaia: Maesia. Klita/Asaria/Josa
bad/Hanan. Plaia. Eñ die leuitē dedē dz
dat volc in die wet aenmercte eñ dat dat
volck op sine stede stont. eñ si lasen in dat
wetboec Gods claerlic eñ verstādelic. dat
mē verstont doē ment las C

Eñ Nehemia die daer is Hathirsata/
eñ Esra die priester die scriftgeleerde/eñ
die leuitē die dat volc dedē toe hoorē/spra
kē tot alle dē volc. Desen dach is heylich
dē HEERE uwē God. daer om en sijt niet
droeue eñ en weēt niet. Want allet volck
weēde. doē si de woordē der wet hoorden
daer om sprac hi tot hē Gaet henē eñ etet
dat vette eñ drincket dat soete eñ seyndet
dē genē oec deelē die voor hen seluē nyet
bereit en hebbē/Want desen dach is hey
lich onsen HEERE. daer om en becōmert
v niet. Wāt die bliscap aēdē HEERE is
uwe stercheit. Eñ die leuitē stelden allet
volc eñ sprakē/sijt stille/wāt den dach is
heilich/en bedroeft v niet/Eñ allet volck
ginc wech dat het soude etē eñ drinckē eñ
deelē seindē/eñ eē groote bliscap maken/
Wāt si haddē die woordē verstaē diemen
hen vercondicht hadde/

Eñ des anderē daechs vergaderden
hen die ouerste vaderē onder dat gehee.
le volc/eñ die priesters eñ leuiten tot Es. D
ra dē scriftgeleerdē/dat hi hen dye woor.
den der wet soude bediedē/Eñ si vonden
gescreuē in die wet dat dye HEERE door
Moysen gebodē hadde/dat die kinderen
Israel in loouer tentē soudē woonen opt
feest inder seuēster maēt/Eñ si lietē ver
condigē eñ wt roepē in alle hare steden/
eñ te Jerusalē eñ seggen/Gaet wt op diē
bergē eñ halet olijf tackē/myrtē tacken/
palmē tacken/eñ tacken vā dichten boo.
men/datmen loouer tenten make so het
bescreuen staet

Eñ dat volc ginc wt eñ haeldē eñ maec
ten hen loouer tentē/elc op sijn dac/eñ in
hare houē eñ indē houē aent huis Gods
eñ op die breede strate aē die water poor.

te/eñ op die breede strate aē die poorte E
phraim/Eñ de geheel gemeinte der geē
der die wt der geuāgenissen weder wa.
rē gecomē maectē looucr tēten eñ woon
den daer inne/wāt die kinderē Israel en
haddē sint der tijt Josua dē sone Nun tot
desen dach toe niet alzo gedaen/eñ twas
eē zeer groote bliscap/Eñ alle dage wert
int wetboec Gods gelesen/vāden eerstē
dach aen totten lestē toe/Eñ hielden dye
feeste seuē dagē/eñ optē achsten dach die
vergaderinge also het behoort

A
Dat.ix. Capittel

I Ndē vierentwintichstē dage deser
maēt quamē die kinderē Israel te
samē met vastē eñ sackē eñ aerde op hen
eñ sceidē dat saet Israel vā allē vreēdē kin
derē eñ stondē eñ bekēdē hare sonden eñ
haerder vaders misdaet/eñ stonden op
haer plaetse/eñ mē las int wetboeck des
HEREN haers Gods viermael daechs
Eñ die leuitē stondē op in dye hoochte/te
weten/Jesua/Bani/Kadmiel/ Sebania/
Bnni/Serebia/Bani eñ Chenani/eñ sp
riepē luyde totte HERE harē God/Eñ
die leuitē Jesua/Kadmiel/Bani/Hasabe
nia/Serebia/ Hodia Sebania/Petahia/
sprakē Staet op looft dē HEERE uwē
God/vā eewicheit tot eewicheit/eñ men
loue dē name uwer heerlichept dye ver.
hooghet is met alle seeghheninghe ende
loue.

HERE ghi sijt het alleene/ghi hebt
dē hemel gemaect eñ alder hemelen he.
mele/met alle harē heyr/dye aerde eñ al
wat daer op is/die zee eñ al watter inne
is/ghi maket al leuēde/eñ dat hemelsce
heyr aēbidt v/Ghi sijt dye HERE God/
ghi die Abram vercorē hebt/eñ hē vā Vr
in Caldea wt gheleit eñ Abrahā genoemt
eñ sijn herte getrou voor v geuonden eñ
een verbont met hē gemaect sinē saet te
geuē dat lant der Cananitē/Hethithē/A
B moritē/Pherezitē/Jebusitē eñ Girgositē
eñ hebt v woort gehoudē wāt ghi sijt ge.
recht Eñ hebt aē gesiē die allēdicheit on.
ser vaderē in Egiptē eñ haer roepē ver.

hoort aē die roode zee/eñ teekenē eñ won
derlichedē gedaē aē Pharao/eñ alle sinē
knechten eñ aē allet volck sijns landts/
Wāt ghi bekēdet dat si stout teghen hen
warē/eñ hebt hen eenē name ghemaect
zo het hedē toe gaet/Eñ hebt die zee voor
hen gedeelt/dat si middē in die zee droogh
daer door gigē/eñ hare vuolgers geworr.
pen in die diepte gelijc stenē/in machtigē
waterē/eñ hebtse daechs in eēd wolc colō
ne geleit/eñ snachs in eē vier colōne/om
hen te lichtene op dē wech den welken si
trocken/

Ende sijt neder ghedaelt optē berch
Sinai/ende hebt met hen vanden hemel
gesproken ende ghegeuen oprechte rech
ten/ghetrouwe wette/goede ghebodeu
ende seden/ende uwen heiligen sabboth
rondich ghemaect/ende ghebodeu sedē/
ende wetten/hen ghebodeu door uwen
knecht Moise/Eñ hen broot vādē hemel a
gegheuen doen hen hongerde/ende wa
ter wt den steene latē gaē/doē hen dorste
de/eñ hen ghesproken dat si in soudē gaē
ende dat lant in nemē/daer ouer ghi uwe
hant hieft/hen te geuene

Maer onse vaders worden stout/ende
hartneckich/ dat si uwe geboden niet en
hoordē/eñ weigherden hen te hooren/eñ
en ghedachten uwe wonderlicheden ooc
niet die ghi aen hen deet/Maer si wordē
hartneckich/ende worpen een hooft op/
dat si hen souden keerē tot haren dienste
in hare onghehoorsaemheyt/Maer ghy
mijn God vergauet ende wert genadich
ontfermhertich verduldich eñ van groo
ter ontfermherticheit ende en verlyetse
niet/Ende hoe wel si een ghegoten kalf
maecten/ende spraken dat is v God die v
wt den lande Egipti ghelept heeft/ende D
deden grote blasphemie/noch en verliet
ghise niet inder woestinen na uwer gro.
ter ontfermhertichept/ende dye wolck.
colomne en weke niet vā hen des daechs
hen te leyden op den wech noch die vier
colomne des nachts hen te lichten op dē
wech dien si trocken

En̄ ghi gaeft hen uwē goedē gheeſt/
hen te ōderwijſen en̄ v Māna en keerde
ghi niet van haren monde/en̄ gaeft hen
water doē hen dorſtede/Veertich iaer be
ſorchde ghijſe inder woeſtijnē/dat hen niz
en gebrac/haer cleederē en veroudē niet
en̄ hare voetē en bleinden niet/En̄ gaeft
hen conincrijckē en̄ volckē/en̄ dreefſe in
die hoeckē dat ſi in namē dat lant Sihon
E des conincs te Heſbon/en̄ dat landt Og
des conincs te Baſan/en̄ vermenichful.
dichde hare kinderē als dye ſterrē aendē
hemel/en̄ brachtſe int lant dat ghi haren
vaderē geſprokē hadt/dat ſi in treckē en̄
in nemē ſoudē/En̄ die kinderen trocken
daer in en̄ namē dat landt inne/En̄ ghy
verootmoedigeſte voor hen dye inwoon.
ders des lants/dye Cananitē/en̄ gaeftſe
in hare handē en̄ hare coningē en̄ volckē
indē lande dat ſi met hen na haren wille
ſoudē doen.

En̄ ſi wonnē vaſte ſtedē en̄ een vette
lāt/en̄ namē huſen in vol alderhāde goe.
dē/wt gehoudē puttē/wijbergē/olijfgar
den/en̄ boomē daermē etet/overuloede.
lic/en̄ atē en̄ wordē ſat/en̄ vetre en̄ leefdē
in welluſtē door v groote goetheit/Mer
ſi wordē ongehoorſaē en̄ weder ſtondē v/
en̄ worpē uwe wet achter hen te rugghe
en̄ verworchdē v propheten die hen ghe
tuichdē dat ſi hen tot v ſoudē keerē en̄ te
den grote blaſphemie daer om gaeft ghi
F ſe in die hant haerder viādē dieſe benau.
dē/En̄ inder tijt haerder benautheit rie.
pē ſi tot v en̄ ghi verhoordeſe vādē hemel
en̄ door uwe groote ontfermherticheyt/
gaeft ghi ſalichmakers/dieſe wt haerder
viandē hant holpen

Maer als ſi tot ruſte quamē/verkeer
dē ſi hen om quaet te doene voor v/zo ver
E liet ghiſe in haerder viādē hāt/dat ſi dair
ouer heerſchtē So bekeerdē ſi hen dā en̄
riepē tot v/en̄ ghi verhoordeſe vāden he.
mele en̄ verloſteſe na uwer grooter ont.
fermherticheit menichwerf/en̄ lyet hen
getuygē dat ſi bekeerē ſouden tot uwer
wet/mair ſi warē ſtout en̄ en hoordē uwe
gebodē niet/en̄ zondichdē aē v rechtē De
welcke iſt datſe eē menſce doet daer inne
leeft/en̄ ſi keerdē haer ſcouderē wech/en̄

wordē hartneckich en̄ en hoordē niet/en̄
ghi vertrecte vele iarē ouer hen/en̄ lyet
hen getuigē door uwē geeſt in uwen pro.
pheтē/maer ſi en namēs niz ter oorē/daer
om hebt ghiſe gegeuē in die hāt der volc
ken indē landē Maer na uwer grooter
ontfermherticheit en hebt ghi nyet ghe
heelic met hen wt gemaect noch verlatē
Wāt ghi ſijt eene genadich en̄ ontferm.
hertige God/

Nv onſe God/ghi groote God/mach
tich en̄ veruaerlic/ghi die dz verbōt hout
en̄ ōtfermherticheit hout/en achtet niet
cleine die moeite die ōs geraect en̄ beuaē
heeft/en̄ onſe coningē/princē/prieſteren/
prophetē/vaders/en̄ v geheele volc/van
der tijt der coningē tot Aſſur aē/tot op de
ſen dach Ghi ſijt gerecht in al dat ghy ōs
gedaē hebt/Wāt ghi hebt recht gedaen/
Maer wi ſijn ongodlijc geweeſt/en̄ onſe
coningē/princē/prieſteren/en̄ vaders en
hebben niet gedaen na uwe wet/en̄ geē
acht gehadt op uwe geboden en̄ getuge
niſſen/die ghi hen hebt laten ghetuygē/ G
ende ſi en hebben v niet gedient in harē
conincrijcke/ende in uwen grooten goe.
den die ghi hen gaeft/en̄ inden breedē en̄
vettē lande dat ghy hen ouer gheleuert
hadt in haren aenſiene/ende en hebben
hen niet bekeert van haren quaden we.
ſene

Siet wi ſijn heden ten daghe knech.
ten/ende inden lande dat ghi onſen vade
ren ghegeuen hebt/te etene ſine vruch.
ten ende goeden/ſiet/daer ſijn wi knech.
ten inne/En̄ ſine incomen vermeerdert
hem den coninghen die ghi ouer ons ge
ſedt hebt/om onſer ſonden wille/ende ſy
heerſcappen ouer onſe lichamen/en̄ vee
nae haren wille/ende wi ſijn in grooter
noot/Ende in allen deſen maken wi een
vaſt verbont ende ſcrijuent/ende latent
onſen princen/prieſteren ende Leuitē be.
ſeghelen/

Dat.x.Capittel A

DIe beſeghelcers warē Nahemia/
Hathirſatha/dye ſone Hachalia/
ende Zidekia/Seraia/Aſaria/Jeremia.
Paſhur/Amaria/Malchia/Hattus/Se

bania/Malluch/Harim/Meremoth/O
badia/ Daniel/Ginthun/Baruch/Me.
sullam/Abia/Meiamin/Maasga/ Bilg
gi/eñ Semaia dat warẽ die priesters

Die leuitẽ warẽ Jesua die sone Absa.
nia/Binui onder dẽ kinderen Henadad
Kadmiel/ende hare broeders/ Sechania
Hodia/Klita/Plaia/Hanan/Micha/Re.
B hob/Hasabia/Sachur/ Serebia/ Seba.
nia/Hodia/Bani eñ Beninu

Die hoofdẽ indẽ volc waren/Pareos
Pahath Moab/Elã/Sathu/ Bani/ Bu.
ni/Asgad/Bebai/Adonia/Biguai/Adni/
Ater/Hiskia/Asu/Hodia/Halum/Besai
Hariph/Anathoth/Neubai/Magpias
Mesullam/Hesir/Meselabeel/ Zadok/
Jaddua/Platia/Hanan/Anaia/ Hosea/
Hanania/Hasub/ Halohes/ Pilha/So.
bek/Rehum/ Hasabna/ Maeseia/Ahia/
Hanan/Auan/Malluch/Harim/eñ Bae
na/Eñ dat ander volc/priesters/leuiten/
poortwachters/ sangers/ Nethinim/ en.
de alle die hen vandẽ volc der lãdẽ gescei
dẽ haddẽ/totter wet Gods/met harẽ wij
uen sonẽ eñ dochterẽ/alle die het verstaẽ
constẽ/eñ hare machtige namẽt aẽ voor
hare broeders.

Eñ si quamẽ dat si soudẽ sweerẽ/ende
hen met eede verbindẽ te wandelẽ inder
wet Gods/dat door Moyse den knechte
Gods gegeuen is/dat si houden eñ doen
wilden na alle gebodẽ rechtẽ eñ sedẽ des
HEREN ons heerschappiders/ eñ dat
wi dẽ volckẽ inden lande onse dochteren
en wildẽ/noch hare dochterẽ onsen sonẽ
nemẽ/Oock als die volckẽ int lant op sab
C boths dagen brengẽ/ware eñ alderhan
de voetsele te vercoopẽ dat wijs niet van
hen nemen en wildẽ opten Sabboth eñ
heilige dagẽ/Eñ dat wi dat seuenste iaer
alderhande bezwaringe vrij laten wildẽ
Eñ leggẽ een gebodt op ons dat wi iaer.
lics een derdendeele eens sikels souden
gheuen totten dyenste inden huyse ons
Gods/te wetẽ tot toonbroot/tot dagelicse
spijsoffer/tot daghelicse brantoffere/ des
sabboths der nieuwer maẽden eñ feest.
daghen/ende tot dẽ gheheilichden ende
tot sondoffere/ daer Jsrahel mede ver.
soent werde/eñ tot alle besinge indẽ huy

se ons Gods

Eñ wi worpen dat lot onder dẽ prieste
ren/leuiten ende den volc om den offere
des houts/datmen tottẽ huse ons Gods
brengen soude iaerlijc na dẽ huisen onser
vaderen op ghesette tijden te bernen op
ten outaer des HEREN ons Gods/soo
het in die wet ghescreuen staet/Eñ iaer.
lijc te brengen die eerste vruchtẽ ons lãts D
ende die eerstelinghen alre vruchten op
alle boomen totten huyse des HEREN
ende die eerstelinghen onser sonen/ende
ons vees/so het in die wet Moyse gescre
uen staet/eñ die eerstelinghen onser run
deren ende onser scapen/dat wi dat al tot
ten huse ons Gods brenghen souden die
priesteren die inden huse ons Goods die
nen/Oock souden wi brenghen die eerste
linghen onser vijuers/eñ onser heffe/en.
de die vruchten alderhande boomẽ/most
eñ olye/den priesterẽ in dye kistẽ aenden
huse ons Gods Eñ die tiendẽ ons lants/
den leuitẽ dat die leuitẽ die tiende hebbẽ
in allẽ stedẽ ons ackers wercs

Eñ die priester die sone Aaron sal mz
den leuitẽ oock aẽ die tiẽde der leuitẽ heb.
ben/also dat die leuitẽ die tiende haerder
tiend op brẽgẽ tottẽ huse ons Gods in de
kiste in dat scathuis/Wãt die kinderẽ Js.
rael eñ die kinderẽ leui sullẽ die heffe des
graens mosts eñ olijs op in die kiste bren
ghen aldaer sijn die vatẽ des heylichdõs
Eñ die priesters die daer dyenen/eñ dye A
poortiers ende sanghers dat wi dat huis
Gods/niet en verlaten

Dat.xi.Capittel

ENde die ouerstẽ des volcs woondẽ
te Jerusalẽ/maer dat ander volck
worpẽ dat lot daer omme dat onder thie
nen een deel te Jerusalẽ in die heilige ste
de soude trecktẽ te woonẽ/eñ negẽ deelen
in die stedẽ/Eñ dat volc seegẽde alle dye
mãnẽ/die vrijwillich warẽ te Jerusalem
te woonen

Dit sijn die hoofdẽ des lãtscaps die te
Jerusalẽ woondẽ Maer indẽ stedẽ Juda
woonde elc in sinẽ goede dat in haren ste,
den was te wetẽ Jsrael/priesters/leuitẽ
Nethinim eñ dye kinderẽ der knechten
Salomo/Eñ te Jerusalẽ woondẽ zommi

ghe der kinderen Juda en̄ BenJamin/
Vā den kinderē Juda/Athaia die sone V.
sia/des soons Sacharia/des soons Ama
ria/des soons Sephatia/des soons Me.
helaleel/wt den kinderē Parez/en̄ Mae
sia die sone Baruch/des soons Chalhose
des soons Hasaia/des soons Adaia/ des
soons Joiarib/des soons Sacharia/des
soons Siloni/Al der kinderē Parez die te
Jerusalē woonden/waren vierhondert
en̄ achtentsestich/vrome mannen
B Dit syn die kinderē BēJamin/Sallu
die sone Mesullā/des soōs Joed/des soōs
Pedaia/des soons Kolaia/des soōs Mae
sia/des soons Jehiel/des soōs Jesaia/En̄
na hem/Gabaia Sallai/neghē hondert
en̄.xxviij. Ende Johel de sone Sichri die
was voorstaender/en̄ Juda die sone Has
nua/was ouer dat ander deel der stadt.
Van dē priesteren woonden Jedaia
die sone Joiarib Jachim/Seraia die sone
Hilkia/des soons Mesullam/des soons
Zadok/des soons Meraioth/des soons
Ahitob/was prince inden huyse Gods/
En̄ sine broeders die inden huyse wach
ten/dier warē achthondert en̄.xxij. Ende
Adaia die sone Jerohā/des soons Plalia
des soons Amz/des soons Sacharia/des
soons Peshur/des soons Malchia/en̄ si
ne broederē/ouerstē onder dē vaderē wa
ren twee hondert en̄ tweenveertich En̄
Amassai die sone Azareel des soons Ahu.
sai/des soons Mesillemoth/des soōs Im
mer/en̄ sine broeders machtighe lieden
warē hondert en̄ achentwintich/En̄ ha
C re voorstander was Sabdiel/de sone Ge
dolim.
Van den Leuiten Senaia dye soone
C Hasub/des soons asrikam/des soons Asa
baia/des soons Bunni/En̄ Sabthai/en̄
Josabad/wt der Leuiten ouerstē/aen den
buytē wercke inden huyse Gods/Ende
Mathania dye soone Micha/des soons
Sabdi/des soons Assaph/die thooft was
dancbaerheit te beghinnē totten ghebe.
de/Ende Bakbukia/die anderde onder
sinen broederen/ Ende Abda dye soone
Sammua/des soons Galal/des soons
Jedithum/ Alle der Leuiten inder stadt
waren/twee hondert ende.lxxxiiij. Ende

dye poort wachters Akub en̄ Thalmon/
ende haer broederen/dye in dye poorten
bewaerden/waren hondert/ ende.lxxij.
Maer dat ander deel van Israel/prieste.
ren ende Leuiten/waren in allen steden
Juda/elck in syn erfdeel.
En̄ die Nethenim woondē in Ophel D
en̄ Ziha en̄ Gispa behoordē tot dē Nethi
nim/Die voorstaēder ouer de Leuiten te
Jerusalē was Vsi die sone Bani/des soōs
Hasabie/des soons Mathania/des soōs
Micha/wt dē kinderē Assaph waren san
gers om dat werc int huys Gods/want
het was des coninct gebot ouer hen/dat
die sangers getrouwelijc handelē soudē
elcken dach syn behoorte oft buerte
Ende Pethaia die sone Mesesabeel/
wt den kinderē Serah des soons Juda/
die was neffens den coninc/tot allē werc
ken aen dat volc/En̄ dye kinderen Juda
die buyten opten dorpē op haer lant wa.
ren/woondē sommighe tot Kiriath Ar.
ba/en̄ in haren dochterē/ende te Dibon/
en̄ in harē dochteren/ende te Kabzeel/en̄
in haren dorpen/ende te Jesua/Molada
Bethpalet/Hazarsual/Berseba/en̄ ha.
ren dochteren /en̄ te Ziklag/en̄ Mocho
na/ende haren dochteren/En̄ te Enrim
mon/Zarega/Jeremuth Sanoah Adul
lam/en̄ haren dorpē/Te Lachis/en̄ op ha
ren veldē/Te Aseka/en̄ in haren dochte.
ren/ende si leegherden hen van Berse.
ba aen/tot aen dat dal Hinnon
Maer die kinderē BenJamin vā Ga
ba/woonden te Michmas/Aia/Bethel/
en̄ hare dochterē/En̄ te Anathoth/Nod/
Anania/Hazor/Rama/Githaim/ Hadid
Ziboim/Neballat/Lod Ono/en̄ in tim
merdal/En̄ sommige Leuiten/die deele
in Juda hadden/woonden onder Benia
min. ¶ Dat/xij/Capittel
Dit syn die priesters en̄ Leuiten die A
met Serubabel den sone Sealthi
el en̄ Jesua op trockē/Seraia/Jeremia/
Esra/Amaria/Malluch/Hattus Secha
nia/Rheum/Meremoth/Jddo/Ginthoi
Abia/Meiamin/Maadia/Bilga Sema
ia/Joiarib/Jedaia/Sallu/Amok/Hilkia
en̄ Jedaia/Dit waren die hoofden onder
die priesteren/en̄ harē broederē inden ti.

dē Jesua/Maer die Leuitē warē dese/ Je-
sui/Bennui/Kadmiel/Serebia Juda en
de Mathania ouer dat dancofficie/hi eñ
sijn broeders Bakbukia/eñ Unni hare
broeders waren om hē ter hoedinghe
Jesua genereerde Joiakim/Joiakim hi
wan Eliasib/Eliasib wan Joiada Joiada
genereerde Jonathan/Jonathan wan
Jaddua/Eñ indē tijt Joiakim/waren de
se ouerste vaderen/onder dē priesterē/te
weten/vā Seraia was Meraia/vā Jere
mia was Hanaia/vā Esra was Mesul-
lam/van Amaria Johanā/Vā Malluch
was Jonathan/Van Sabania was Jo-
seph/Van Harim was Adna/Vā Mera
ri was Helkai/Vā Jddo was Sacharia/
Vā Ginton was Mesullā Vā Abia was
Sichri/Vā Meiamin Moadia dye was
Piltai Vā Bilga was Saminua/Vā Se
maia was Jonathan/Van Joiarib was
Mathnai/wan Jedia was Usi/Van Sal
lai was Kallai/Van Amok was Eber/
Van Hilkia was Hasabia/Van Jedaia
was Nethaneel.

B Eñ indē tiden Eliasib/Joiada/Joha
nan eñ Jaddua/wordē die ouerste vaders
ōder die Leuitē eñ die priesterē bescreuē/
onder dē conincrike Darios/des Perzē
Die kinderē Leui die ouerste vaderē wor
dē bescreuē in die Cronike/totter tijt Jo
hanam des soons Eliasib toe/Eñ dit wa-
ren die ouerste onder die Leuitē Hasabia
Serebia/eñ Jesua die sone Kadmiel/ eñ
hare broederē neffens hen/te louē eñ te
dācken/alsoot Dauid die man Gods ge-
bodē had/Deene hoede neffens die ande
re/Mathania/Bakbukia/Obadia/Me
sullam/Talmon/eñ Akub warē portiers
aē die hoede/aē den dorpel in die poorten
Dese warē indē tidē Joiakim des soons
Jesua/des soons Jozadok/eñ ten tidē Ne
hemia des lantgraefs/eñ des priesters
Esras des scriftgeleerdē

Eñ inder widingen der mueren tot
Jerusalem/sochtmen de Leuiten wt allē
haren plaetsen/datmense te Jerusalem
soude brengen/om in bliscappē widinge
te houden/mit danckē/met singen/cym-
balen/psaltaren eñ harpē/Eñ die kinde
ren der sangers vgaderdē/eñ vāden om

liggēden lande om Jerusalē/eñ vanden
houē Nethophati/eñ vāden huysen Gil-
gal/eñ vāden ackeren te Gibea eñ Asma
ueth/Want die sangers haddē hen houē
eñ lanthusen getimmert/rontsom Jeru
salem/Eñ die priesters eñ die Leuitē rey
nichden hen/eñ si reinichdē dat volc/dye
poorten eñ die mueren

Eñ liet die vorsten Juda bouē op dye
muerē climmē/eñ ic stelde twe grote dāc C
choren/die gingen henē ter rechter siden
bouē op de mueren ter mestpoortē waert
eñ hen ginc na Hosaia/eñ de helft der vor
stē Juda/eñ Asaria/Esra/Mesullam/Ju
da/Beniamin/Semaia/eñ Jeremia/eñ
sommige der priesters kinderē met trō-
petten/te wetē Sacharia die sone Jona-
than/des soons Semaia/des soons ende
Mathania/des soons Michaia/des soōs
Sachur/des soons Assaph sijn broeders
Semaia/Asareel/Milalai/Gilelai/Ma-
ai/Nathaneel eñ Juda Hanani/metten
musijc spelē Dauids des māns Gods/Es
ra die scriftgeleerde voor hē/ter fonteyn
poortē waerts/eñ gingē neffen hē op de
trappē tot der stat Dauid die muerē op/
tottē huyse Dauids toe/tot aē die water
poorte tegent oosten

Den anderen danc choor/ginc teghē
hen ouer/eñ ick na hen/Eñ dye helft des
volcs aen die muerē/op die ouens poorte
tot aen die breede muerē/ende tot op die
poorte Ephraī/eñ tot die oude poorte/eñ
tot die vischpoorte/eñ tottē toren Hana-
neel/eñ tottē torē/ Mea/tot aē de scaeps
poorte/eñ bleuē in die kercker poorte/eñ D
die twee danc chorē stondē also indē huse
Gods/eñ ic/eñ die helft der ouerster met
mi/eñ die priesters/te weten/Eljakim/
Maesia/ Min Jamin/ Michaia/ Elioe-
nai/Sacharia/Hanania/met trōpettē
eñ Maesia/Semaia Eleazar/Usi/Joha-
nan/Malchia Elam/eñ Aser/Eñ die san
gers songen lude/eñ Jesrahia was dye
voorstaēde/Eñ indē seluen dage/werdē
grote offerhandē geoffert/eñ warē vro-
lijc/Wāt God had hen een grote blijscap
gemaect/also dat hen beide wiuē eñ kin-
deren verbliden/Ende men hoorde dye
blijscap van Jherusalem verde.

In dier tijt werdē mannen ouer die
scatkistē geoordineert/wē die heffen/eer
ste vruchtē eñ thiendē inwarē/datsise ver
gaderē soudē/vā die ackerē om die stadt/
om wt te deelē na die wet voor die prieste
ren eñ Leuiten/Wāt Juda hadde een bli
scap aē die priesterē eñ Leuiten/dat si stō.
den eñ bewaerdē die bewaringhe haers
Gods/eñ die bewaringe der reyningen
Eñ die sanghers eñ poortwachters ston.
dē na dē gebot David eñ sijns soons Sa
lomo Wāt indē tidē David eñ Assaph so
werdē die ouerste sangers gesticht/eñ lof.
liedekēs/eñ danc tot God/Eñ geheel Is.
rael gaf dē sāgers eñ dē poortwachters
deelē inden tiden Serubabel/eñ Nehe.
mia/elcken dach sijn deel/eñ si gauen ge
heylichde voor die Leuiten/Eñ dye Leui.
ten gauen geheylichde voor die kinderē
Aaron.

Dat.xiij.Capittel

A Ende in dier tijt wert dat boec Mo.
se gelesen voor die ooren des volcx
eñ daer in vantmen ghescreuen/dat die
Ammoniten eñ Moabitē nimmermeer
in die gemeynte Gods en soudē comen.
Om dat si dē kinderē vā Israel niet te ge
moete en quamen met broot eñ water/
eñ huerden teghen hen Bileam dat hise
vervloeken soude/Maer onsen God die
keerde dien vloeck in een seeghenninghe
Doen si dan dese wet hoorden/ schiedē si
alle ander volck vā Israel/Eñ voor dien
hadde die priester Eliasib in die kiste aēt
huys ons Gods/ghestelt den offer To.
bia/Want hi hadde hem een groote kiste
gemaect/eñ daer hadden si tevoren ghe
leyt spijsoffer eñ wieroock/ghereescap eñ
thienden vāden grane/most/eñ olye/na
den gheboden der Leuiten/ Sanghers
eñ poortiers/daer toe oock die heffe der
priesters/
B Maer in allen desen en was ic te Jhe
rusalē niet/Wāt indē.xxxij.sten iare van
Arthasastha/des coninc tot Babel/quā
ic totten coninc/eñ nae sommige daghen
verwerf ick vandē coninc/dat ick te Jhe
rusalem troc/Eñ ick mercte dattet niedt
goet en was/dat Eliasib aen Tobia ghe
daen hadde/dat hi hem een kiste maecte
inden hof aen thuis Gods/eñ het verdroot
mi zeer/eñ ick wierp alle gereescap vādē
huse Tobia wt/voor die kiste/eñ hiet dat.
men die kiste soude reinighen/Ende ick
bracht aldaer weder dye ghereescap des
huis Gods/dat spijsoffer eñ wieroock/
Eñ ic vernam dat der Leuiten deelen
hen niet ghegheuen en waren/om welc
ker saken wille/dye Leuiten eñ sangers
gheulodē waren/elc tot sinen acker te ar
beiden/Doe berispte ick die ouerste ende
sprac/Waer om verlaten wi dat huis Go
des? Maer ic vergaderdese/eñ stelde elck
in sijn plaetse/Doe bracht gheheel Juda
die tiende vādē grane/most/eñ olie totte
scat/Eñ ick sette ouer die scattē/Seleme.
ia den priester/eñ Zadock den scriftgeleer
den/eñ wt den Leuiten/Pedaia/ende on
der haer hant Hanan den sone Sachur/
des soons Mathania/Wandt si worden
voir getrou gehoudē/eñ hen wert beuolē
harē broeders wt te deelē/Mijn God ghe
denct mijns daer aen/ende en willet niet
wt/mijn ontfermherticheidt/die ick aen
mijns Gods huis/ende aen sijne hoedin
ghe ghedaen hebbe/
Ter seluer tijt sach ick in Juda pers.
sen tredē opten Sabbath/eñ schouen oft
garuen inbrengen/Eñ esels geladē met
wijndruyuen/vighen/eñ alderley last te
Jerusalē brengen/opten Sabbath dach.
Ende ick betuchdese op dyen dach/doen
si dat voetsel vercochten/Daer woonden C
oock Tiriers inne/die brachten visch/en.
de alderhande ware/ende vercochtense
opten Sabboth/den kinderen Juda en.
de Jerusalem/Doe berispte ick die ouer.
ste in Juda/ende seide tot hen/Wat is dat
quade dinck dat ghi doet/ende breect den
Sabboth dach? Eñ en deden onse vade.
ren alsoo niet/ende onse God brocht al dit
ongheluc ouer ouer ons/ende ouer dese
stadt? ende ghi maect der gramscap Isra
rahel noch meer/dat ghij den Sabboth
breect.
Eñ doē die poorten te Jerusalem op
getrocken waren/voor dē Sabbath/hiet
ic die poorten sluyten/eñ beual datmen. D
se niet opē doen en soude/tot na den Sab
bath/eñ ic stelde sōmige mijnder knapē aē

ope poorten/datmen gheenen last daer in brenghen en soude/op Sabothş dagē Doe bleuen die Creemers eñ vercopers met alderhande ware/ouer nacht daer buytē/voor Iherusalem/eens ofte twee werven/Doe ghetuychde ick hen segghē de/ Waerom blijfdy ouer nacht om dye mueren: Doet ghijt noch eens/so wil ick de hant een v slaen/Van dier tijt/en qua men si des Sabbothş nyet meer/Eñ ick sprack totten Leuiten die reyn warē/dat si comen souden eñ die poorten wachten om des Sabots dach te heilighen Mijn God ghedenckt my dies oock/eñ spaert my na uwer grooter ontfermherticheit.

Ic sach tot dier tijt ooc ioden die wijfs namen vā Asdod/Ammon eñ Moab/eñ haer kinderē sprakē half Asdodichs/eñ en constē niet iuedtsch sprekē/mer na die tale elcx volcx/eñ ic sceldese eñ vloech som mige mānē/eñ vloectese/eñ pluctese/ eñ nā eenē eedt vā hē bi God/dat ghi v doch terē niet en sult geuē harē sonē/noch hare dochteren nemen uwen sonen noch v sel uen/En heeft niet Salomon die coninck Israel daer aen gesondicht/ende d... was nochtans in vele heydenē ... lijcx niet/eñ hij was sinen God ... God sette hē coninc ouer geheel Israhel/ nochtans brachtē hē die buytenlantsche wiuen tot sonden/En hebt ghi dan nyet gehoort dat ghi sulc groot quaet doet/om v van onsen God te ontgaen/met buytē lantschen wiuen te nemen

Ende een wt den kinderen Ioiada des soons Elisib des hooghen priesters/ hadde vrienschap ghemaect met Sanaballat den Heronijte/Maer ick iaechde hem van my/ Ghedenct haer der mijne God die des priesterscap quijt sijn geworden/ende dat verbont des priesterscaps/ ende der Leuiten/Also reinichde ic se van allen butenlantschen/ende stelde die hoede der priesterē ende der Leuiten/elcken tot sinen dienste/eñ dat hout te offerē/op ghesette tijden/ende die eerste vruchten Ghedenct mijnder mijn God ten bestē/

¶ Hier na volcht Hester

Hier eyndt dat boec Nehemia
A Hier begint dat boec Hester
Dat eerste Capittel

In den tidē
Ahasueros die dair reg
neerde vàn India tot
Moren lāt toe ouer hō
der eñ seuēentwintich
landē Eñ doē hi op sinē
coninliken stoel sat/te Slot Susan inden
derdē iaer sÿns conincrÿcs maecte hi by
hē eenē maeltÿt allē sinē vorstē eñ knech
te wetē dē machtigē in Perzē eñ Medē
den prouoostē eñ ouerstē in sinē landē/dz
hi soude laten sien dat heerlÿke rÿcdom
sÿns conincrÿcs/eñ die costelike proncke
rie sÿnder grootheit/vele daghen lanc te
weten hondert ende tachtentich dagen
lanck

Eñ doen die dagen wt warē/maecte
die coninc een maeltÿt allē dē volckē die
B te slot Susan warē beide groote eñ clep-
ne seuē dagē lāc indē poortale des hoofs
aent huis des conincs/Daer hingē wit
roode eñ geele doekē met lÿnē eñ schaer
laken coordē beuaen in siluerē ringē/op
marmorē colomnē/die banckē warē gul
dē eñ silueren/op plaueysel vā groenen
wittē geelē eñ swartē marmorē gemaect
Eñ dē dranc droechmē in guldenē vaten
Eñ altoos andere eñ andere vatē/Eñ co
ninclÿcs wÿns plantept so de coninc ver
mocht Eñ mē sette niemāt wat hi drinc-
ken soude Wāt die coninc hadde allē voor
staenders in sinen huse beuolen dat elck
soude doen alsoot hem beliefde

Eñ dye coninghinne Vasthi maecte
ooc eē maeltÿt voor die wiuē indē coninc-
liken huse des conincs Ahasueros/ende
opten seuēstē daghe/doe de coninc goets
C moets was vādē wine hiet hi Mehumā
Bistha Harbona Bigtha/Abagtha/Se
thar eñ Charcas/die seuē camerlinghen
die voor dē coninc Ahasueros diendē/dat
si die coninginne Vasthi soudē halē voor
den coninc/met der coninckliker cronen/
dat hi dē volckē eñ vorsten haer schoōhz
soude tonē/wāt si was fraey Maer die co
ninginne vasthi en wilde niet comen/na

den woorde des conincs/door sine camer
lingen/Doen wart die coninc seer gram
ende sine verbolghenthept ontstack in
hem.

Eñ die coninc sprack tottē wisen/dye
hen op tlants sedē verstonden want des
conincs saken moesten gescien voor alle
verstandige oprecht/eñ sÿn hantieringe
die naest bi hem warē/Charsena/Setar
Admatha/Tarsis/Meres/Marsena eñ
Memuchan/die seuē Persen eñ Meden
die dat aensichte des conincs saghen/eñ
satē bouē aē int conincrÿc wat recht dat-
men aē die coninginne Vasthi doē soude
om dat si niet ghedaen en hadde na den
woorde des conincks/door sine camerlin
gen Doe sprac Memuchā voor dē coninc
eñ vorsten

Die coninginne Vasthi en heeft niet
alleen aēdē coninc qualic gedaē/mer ooc
aē allē volckē in allē dē lādē des conincs
Ahasueros Wāt sulckē stuc der coningin
nen/sal wt comen voor allē wiuen/dat si
hair mās sullē verachtē voor hare oogen D
eñ sullē segghē Die coninck Ahasueros
hiet der coninghinnen Vasthi voor hem
te comen/maer si en wilde niet So sullē
nu die princessen in Persen eñ Medē ooc
seggē tot allē princē des conincs/als si dit
stuc der coninginnē horē/zo salder verach
tens eñ toornicheits genoech verheffen/
Behaget dē coninc/so laetmē een coninc
lÿc gebot wt gaē/eñ scriuen na der Pers-
sen eñ Medē wet/Het welc men niet en
derf ouer tredē/dat Vasthi nz meer voor
den coninc Ahasueros en come/eñ die co
ninc geue haer conincrÿc haerder naes-
ter/die beter is dā si/Eñ op desen brief des
conincs die gemaect wert in sinen gehee
len rÿcke(dat welc groot is)verbreit woor
de/op dat alle wÿuē haer mans in eeren
houdē/beide onder groote eñ cleyne

Dat behaechde den coninck eñ den
vorsten/eñ die coninck dede na den woor
dē Memuchā/Doe werdē brieuē wt ge-
sondē in allē lādē des conincs/in elckē lā-
de na zÿnder scrift eñ tot elckē volcke na
sÿnder talē/op dat elc mā die ouer heere
in sinen huse bleue/eñ liet spreken nader
talen sÿns volcs

A Dat tweede Capittel.

NA dese gesciedenisse/doe die verbol
genheit des coninchs Ahasueros
vercoelt was/gedacht hi op Vasthi/wat
hi gedaē hadde/eñ wat ouer haer beslotē
ware/Doe sprakē die knapē des conincs
die hē diēdē/Mē soecke dē coninc ionghe
scoone maechdē/eñ die conic stelle toe siē-
ders in allē lādē sijns coninckrijcs/dat si
alderhāde ionge scone maechdē te samē
bringhē tot Slot Susan in dat vrouwen
huis/onder dye hāt Hegai/des conincs
camerlinc/die de wiuē bewairde/eñ geue
hen haer ciragie/Eñ welcke deerne den
coninc beualt/die werde coninghinne in
die plaetse Vasthi/Dat behagede den co
ninc/eñ hi dede also

Daer was een Ioodsce man tot Slot
Susan die hiet Mardachai een sone Iair
B des soons Simei/des soōs Kis/des soōs
Iemini/die mede wech gheuoert wert/
den welckē Nebucad Nezar de coninc tot
Babel wech geuoert hadde/Eñ hi was
een momboor Hadassa die is Esther een
dochter sijns broeders/want si en hadde
noch vader noch moeder eñ si was eē scoo-
ne eñ hebreeusche deerne Eñ doen haer
vader eñ moeder sterf nāse Mardachai
op tot eender dochter.

Doe nu dat gebot eñ wet des conics
vermaert wert/eñ vele deernē te hoope
ghebracht werdē/tot Slot Susan/onder
die hāt Hegai so wart Ester oock genomē
tot des conincs huse/onder die hāt Hegai
des bewaerders der wiuē/en die deerne
behaechde hē/eñ si vāt ontfermhertichz
voor hē Eñ hi haeste met haerder vercie
dinge/dat hi haer deel soude gheuē/eñ se
ven sine deernen vā des coninckx huyse
daer toe. Eñ hi dedese met harē deernen
in die beste plaetse/int vrouwē getimer/
Eñ Ester en gaf hem haer volc eñ haer
maechscap niet te kēnē Wāt Mardachai
hadde haer gebodē/dat zijt niet te kēnen
en soude geuē Eñ Mardachi wādelde al
le dage voort portael/aent vrouwē huys
dat hi vernemē soude/oft Ester wel gin-
ge/ende wat haer gescieden soude.

Als dā dē gesettē tijt elcker deernen
quam/dat si tottē coninck Ahasueros co

Dat boec Hester ij.Ca

men soude/na dien si tweelf maēden int
vrouwē cperen geweest was(wāt haer
vercieringe moest so vele tijts hebbē/te
weten ses maendē met balseme eñ mirre
eñ ses maendē met goeder specerie so wa
ren die wiuē dā verciert)als dā ghinc ee
ne deerne tottē coninc/eñ het welc si wil
de moestmē haer geuē/die met hair van
dē vrouwē getimmer tot des conincs hu
se ginc Eñ als een tsauonts in quam/die
ginc des morgēs vā hē in dat ander vrou
wen huis/onder die hant Saasgas des
conincs camerlinc/der concubinē bewair
der Eñ si en mochte niet weder totten co C
ninc comē/het en was dat het dē coninck
luste/eñ liet se met name roepen

Doen nu dē tijt Esther aē quā/der doch-
ter Abihail des broeders Mardachai(die
hi tot eender dochter hadde op genomē)
dat si tottē coninc comē soude/en begeer-
de si niet/dā wat Hegai des coninckx cā-
merlinc der vrouwen bewaerder sprack/
Ende Esther vant ghenade voor alle die
se aensaghen/Eñ Esther was genomen
totten coninc Ahasueros int coninclijke
huis inder tienster maent dye daer hiet
Tebeth/int seuēste iaer sijns conincrijcs
Eñ die coninc creech Ester lief bouen al-
le wijuen/eñ si vant genade eñ ontferm-
herticheit voor hē voor alle maechdē/eñ D
hi sette die coniclike croone op haer hooft
ende maectese coninginne in Vasthi ste-
de/Ende die coninck maecte eenen groo
ten maeltijt alle sinen princen eñ knech-
ten Dat was eenen maeltijt om Esther
wille/Ende hi dede die landen rusten eñ
gaf coninclike gescinckē wt

Ende doen men anderwerf maech-
den vergaderde so sat Mardachai in die
poorte des conincs/Ende Esther en had
de noch niet te kennen ghegheuen haer
maechscah noch haer volc/ghelijck haer
Mardachai gheboden hadde Want Es
ther dede na den woorde Mardachai ge
lijck als doen hi haer mombor was

Ter seluer tijt doen Mardachai in
der poorten des coninckx sat soo worden

twee camerlingē des conincs Sicthā eñ
Terea/die de duerē bewairdē warē grā/
eñ dachtē haer handē aē dē coninc Ahas
ueros te slaē/dat wart Mardachai kēlic
eñ hi gaft der coninghinnen Ester te kē-
nen/Eñ Hester sept den coninc in Mar-
dachai name/Ende doen men dat onder
socht so wart dat beuonden Ende si wor-
den beyde aen boomen ghehanghen/eñ
wart gescreuen in die Chronica voor den
coninc

Dat.iij.Capittel

A Na dese ghescriedenisse maecte de co
ninc Haman/groot den sone Me-
datha den Agagithe eñ verhoechde hem
eñ sette sinen stoele bouen alle vorstē die
bi hem waren/ende alle knechten des co
nincs/die in die poorte des conincs warē
buychden die knien/eñ aenbadē Hamā
Want dye coninck hadt also gheboden/
Maer Mardachai en buychde de knien
niet eñ en aenbadt niet Doen sprakē des
conincs knechten die inder poorten des
B conincs waren tot Mardachai Wairom
me ouertterdt ghi des conincs gebot? Eñ
doen si sulcke dagelics tot hem sprakē/eñ
hise niet en hoorde so gauen sijt Haman
te kennen/dat si sien souden/of die reden
Mardachai volherden soude/wandt hy
hadde hem ghesept dat hi een ioede wa-
re

Ende doen Haman sach dat Marda-
chai hem die knien niet en buychde noch
hem en aenbede/wart hi vol gramscap-
pen eñ verdachtet/dat hi aē Mardachai
alleene die hant soude slaē/want si haddē
hem dat volc Mardachai te kennen ge-
geuen/maer hi leide daer op toe dat volc
Mardachai alle ioden/die int geheele co
ninckrijcke Ahasueros waren/te vernye
len. Inder eerster maent dat is die maēt
Nissan int tweelfste iaer des coninckx A-
hasueros wert dat lot ghewoorpen voor
Haman/vanden eenen dach totten ande
ren eñ vander eender maent tot op dye
tweelfste maendt/dat is dye eerste maēt
Adar

Eñ Haman sprac totten coninc Ahas- C
ueros/Daer is een volck verstropt ende
deelet hem onder alle volcken in allē dē
landen ws conincrijcs in haer wet is an-
ders dan ander volcken eñ en doen niet
na des conincs wette ende ten staet den
coninc niet te liden/die alsoo te laten/Be
haghet den coninc soo scriue hi/datment
verdoe/zo wil ic thien duisent ponden sil-
uers ouerweghen/onder die handt der
arbeiders/datment brenge in die camer
des conincs Doen dede die coninc sinen
rinck vander hant/eñ gaf dyen Haman
den sone Medatha den Agagite/der ioe
den viandt/Ende die coninc sprac tot Ha
man/Dat siluer si v ghegheuen/dair toe
dat volc/dat ghi daer mede doet dat v be
lieft.

Doē rieymē die scriuers des conincs
inden dertiensten dach der eerster maēt
ende twert ghescreuen so Haman beual
aen die princen des conincs eñ tottē pro-
uoosten herwaerts eñ derwaerts inden
landen/ende totten hoofcliedē elcs volcs
inden landē herwaerts ende derwaerts
na der scrift elcs volcs/ende na haerder
talen inden name des coninckx Ahasue
ros/ende met des conincs segel besegelt D
Ende die brieuen worden ghesepnt door
die loopers in allen landen des coninckx
om te vernielen/te dooden eñ te verdoen
alle ioden/beide ionc eñ out/kinderen eñ
wiuen op eenen dach te weten opten der
tiensten dach der tweelfster maendt/dat
is der maent Adar/eñ hare goet te roo-
uen Also was dat int hout des ghescrifts
dat een ghebot gegheuen waer in allen
landen/allen volcken te openbaren/dat
si opten seluen dach bereit soudē sijn. Eñ
die loopers ginghen haestelic wt na des
conincs ghebot/Eñ te Slot Susan wert
een ghebot op ghestaghen Eñ de coninc
ende Haman saten eñ droncken Maer
die stadt Susan wert onrustich

Dat.iiij.Capittel

Doen Mardachai vernam al wat- A
ter geschiet was/so scoorde hy sijn
cleederē eñ dede enē sac aē eñ assce eñ gic

wt midden in die ſtadt.eñ riep luyde eñ
claechlijc.eñ quam voor die poorte des co
nincs.Want nyemant en mocht tot des
conincs poorte ingaẽ/die eenẽ ſac aẽ had
de Eñ in allẽ lãdẽ tot welker plaetzẽ des
conincs woort eñ gebot quã was eẽ groot
B claghẽ onder die iodẽ/eñ vele vaſtẽ weẽdẽ
droegẽ rouwe eñ lagẽ in ſackẽ/eñ in dye
aſſchẽ/Doẽ quamẽ die deernẽ Eſther eñ
hare camerlingẽ/eñ gauẽt haer te kẽnẽ
Doẽ verſcricte die coninghinne zeer/Eñ
ſi ſeynde cleeder datſe Mardachai aẽ ſou
de doẽ eñ dẽ ſac vã hẽ legghẽ/maer hi en
namſe niet

Doẽ riep Eſther Hathach onder des
conincs camerlingẽ die voor haer ſtondt
eñ beual hẽ aẽ Mardachai dat ſi vnemẽ
ſoude wat dat ware eñ waeromme hi ſo
dede Doẽ ginc Hathach wt tot Marda-
chai aẽ die ſtrate in die ſtadt die voor dye
poorte des conincs was/Eñ Mardachai
C ſeit hẽ allet wat hẽ ontmoet ware eñ die
ſumma des ſiluers/dat Hamã geſprokẽ
hadde in des conincs camer ouer te we-
gẽ/om die iodẽ te vernielẽ/eñ gaf hẽ dat
wt ſcrift des gebots/dat te Suſan op ge-
ſlagẽ was ons te vernielẽ/dat hijt Eſter
ſoude toenẽ eñ haer te kẽnẽ geuẽ/eñ ghe
boet haer dat ſi tottẽ coninc in ſoude gaẽ
eñ doẽ eẽ bede aẽ hẽ/eñ vragẽ vã hem na
haer volc

Eñ doẽ Hatach inquã eñ ſeyde Eſter
die woordẽ Mardachai ſo ſprac Eſter tot
Hathach eñ geboet hẽ aen Mardachai/
Alle die knechtẽ des conincs/eñ dat volc
indẽ lãde des conincs weтẽ dat ſo wie tot
tẽ coninc ingaet/binnẽ indẽ hof hi ſi man
of wijf die nz geroepẽ en es/dye ſal ſtrax
gebots ſteruẽ/het en ſi dat die coninc dat
guldẽ zepter te hem waerts reycke/daer
mede hi leuẽde bliue/Maer ic en ben nu
in dertich dagẽ nz gheroepẽ tottẽ coninc.
in te comen.

Eñ doẽ die woordẽ Eſther/Marda-
chai wordẽ geboodſcapt hiet Mardachai
Eſther/weder ſegghẽ En dinct niet dat
ghi v leuẽ behout of verloſt/wãt ghi int
D huis des conincs ſijt voor allẽ ioedẽ/wãt
iſt dat ghi te deſer tijt/ſwijget So ſal den
Iuedẽ wt eẽ andere plaetſe hulpe eñ ver

loſſinghe op ſtaen/eñ ghi eñ ws vaders
huis ſult vergaen wie weet of ghi om de
ſer tijt wille/tottẽ coninerijcke gecomen
ſijt?Eſther hiet Mardachai antwoordẽ/
So gaet henẽ eñ vergadert alle iodẽ die
tot Suſan voorhandẽ ſijn/eñ vaſtet voor
mi dz ghi niet en etet noch en drincket in
drie dagẽ/noch dach noch nacht Ic eñ mi
ne deernẽ willẽ oot alſo vaſtẽ eñ alſo wil
ic tottẽ coninc in gaẽ tegẽ dat gebot ver-
gae ic ſo vergae ic Mardachai ginc eñ de
de allet wat hem Eſther geboden hadde A

Dat.v.Capittel

EEnde optẽ derden dach cleede haer
Eſther coninclijc/eñ ginc indẽ hof
aẽt huis des conincs/binne tegẽ dat huis
des conincs/Eñ die coninc ſat op ſinen co-
ninclikẽ ſtoel int coninclijcke huis/tegen
die duere des huis Eñ wẽ de coñic Eſter
ſach ſtaẽ indẽ hof/vãtſe genade voor ſinẽ
oogẽ Eñ de coninc recte dẽ guldẽ ſepter
in ſijn hãt te Eſther waerts Doẽ ghinck
Eſther toe/eñ taſte tſoppe des ſepters aẽ B
Doẽ ſprac die coninck tot haer/Wat is v
Eſther coninginne?eñ wat heyſcht ghij
oot die helft des conincrijcs ſal v gegeuẽ
werdẽ/Eſther ſprac/Behaget dẽ coninc.
ſo come die coninc eñ Hamã hedẽ totten
maeltijt diẽ ic berept hebbe.Die coninc
ſprac.Haeſtet.dat Hamã doe wat Eſter
gheſproken heeft

Doẽ nu die coninck eñ Hamã totten
maeltijt quamen dat Eſther berept had
ſprac die coninc tot Eſther doe hi wijn ge-
dronckẽ hadde Wat bidt ghi Eſther Het
ſal v gegeuẽ werdẽ.eñ wat eyſt ghy.ooc
die helfte des conincrijcs.Het ſal gheſcie
dẽ.Doẽ antwoorde Eſther eñ ſprac Mijn
bede eñ begeerte is.hebbe ic genade ge-
vondẽ voor dẽ coninc.eñ iſt dat dẽ coninc
behaget mi te geuẽ mine bede eñ mijn be
geerte te doẽ.ſo come die coñic eñ Hamã
tottẽ maeltijt dat ic voor hen bereidẽ wil C
ſo wil ic morgẽ doẽ dat die coninc geſeyt
heeft/Doen ginc Hamã in dien dage wt
vrolick eñ goets moets.Eñ doen hi ſach
Mardachai inder poortẽ des conincs dat
hi niet op en ſtont/noch hem voor hẽ en
beweechde.ſo werdt hi vol gramſcapen
ouer Mardachai.

maer hi onthielt hem/eñ doen hi thuys
quam/seynde hi eñ liet sine vriendē halē
ende sijn wijf Zeres/ende vertelde hem
die heerlicheyt sijns rijckdoms/ende die
menichte sijnder kinderē/eñ al hoe hem
die coninc so groot gemaect hadde eñ dat
hi bouē die princē eñ knechtē des coninċs
verheuen ware/Ooc sprac Hamā.Ende
die coninginne Esther en heeft niemant
D metten coninc tottē maeltijt die si bereit
hadde latē comen dā mi Eñ morgē bē ic
ooc tot haer genoot mettē coninc/Maer
in allē desen en hebbe ic gheē genoechte
also langhe als ic sie dē iode Mardachai/
in sconincs poorte sitten

Doē sprac sijn wijf Zeres eñ alle sine
vriēdē tot hē Mē make eenē boome vijf-
tich ellen hooch/en segt morgē dē coninc
datmē Mardachai daer aē hāge/so cōet
ghi mettē coninck vrolijck tottē maeltijt
Dat beuiel Hamā wel eñ liet eenē boom
bereidē.

Dat.vi.Capittel.

A IN der seluer nacht en conste die co-
ninc niet geslapē/eñ hiet die croni
kē eñ die historien bringē Doen die voor
dē coninc wordē gelesen so quaēt tot dier
plaetsen daer ghescreuen was/hoe Mar
dachai hadde aengebracht/dat die twee
camerlingē des coninċs Bigthana/ende
Theres die aē dē dorppel bewaerden/toe
geleget haddē die hāt aēdē coninc Ahas
ueros te slaē Eñ die coninck sprack/Wat
hebbē wi Mardachai ere eñ goets daer
voor gedaē? Daer spraken die knapē des
coninċks die hem dienden Hem en is nz
ghesciet/Eñ die coninc sprac wie es indē
hof? (wāt Hamā was inden hof ghegaē
daer buytē voor des coninċs huys/dat hi
dē coninc soude segghē Mardachai te hā
B gen aen dē boome die hi hem toebereyt
hadde) Eñ des coninċs knapē sprakē tot
hem/Siet Haman staet indē hof/Die co-
ninc sprac laet hem incomen

Eñ doē Hamā in quā sprac de coninc
tot hem/Wat salmē dē mā doē/diē die co-
ninc gerne wilde eeren? Hamā dacht in
sijn herte. Wiē soude die coninck anders
gherne eere willē doē dan mi Eñ Hamā
sprac tottē coninc Diē mā diē de conīc ger
ne wilde eerē/salmen bringhen datmen

hem coninclike clederen aendoen/die de
coninc plach te dragen/eñ dat paert daer
die coninc op rijdet eñ datmē die coninc-
like crone op zijn hooft sette Eñ mē sal sulc
cleet eñ paert geuē in die hāt eens vorstē
des coninċs dz die selue diē mā cleede/diē
de conīc geerne eerē wilde eñ voere op dat
paert in die stratē der stadt/eñ late voor C
hē roepē So salmē doē diē mā diē de co-
ninc gheerne eerē wilde.

Die coninc sprac Haestu eñ neemt dat
cleet eñ peert/so ghi geseyt hebt eñ doet
also met Mardachai dē iode die voor de
poorte des coninċs sit/eñ en laet niet ach
ter aē alle diē dat ghi gesprokē hebt/Doē
nā Hamā dat cleet eñ paert/eñ cleedede
Mardachai eñ leyde hē op der stat stratē
eñ riep voor hē Also salmē doē dē mā diē
die coninc geerne eerē wilde/Eñ Mar-
dachai quā weder aē die poorte des conīcs
Maer Haman haeste hē tuiswaerts/hy
droech rouwe met bedectē hoofde eñ ver
telde sinē wiue Zeres/eñ allē sinē vrien
dē al wat hē ontmoet was/ Doē spraken D
tot hē sine wijzen ende sijn wijf Zeres/Is
Mardachai vā dē saet der iodē/voor dien
ghi hebt begōst te vallē so en vermuecht
ghi niet aen hē/maer ghi sult voor hē val
lē Doē si noch mz hē sprakē so quamē des
coninċs camerlingē daer bi/eñ die vuē Ha
mā tottē maeltijt te comē die Esther be-
reyt hadde.

Dat.vij.Capittel

ENde doen die coninc met Haman A
quā tottē maeltijt diē die coningi-
ne Esther bereit had/so sprac die coninck
des anderē daechs doē hi wijn gedrōckē
hadde Wat bidt ghi coninginne Esther
datmē v geue eñ wat eysche ghi/oocdz
halue coninċrijc/het sal gesciedē Esther
die coninginne antwoorde eñ sprac Heb
ic genade voor v geuōdē O conīc eñ beha
get dē coninc/so geue hi mi mijn leuē om
mijnder bedē wille/eñ mijn volc om mijns
begeerens wille Wāt wi sijn vercocht dz
wi wt gedaē gedoodet eñ vernielt soudē B
werdē Eñ oft God wilde dat wi doch tot
knechtē eñ maertē worden vercocht/soo
wilde ic swigen/so en soude die viant den
coninc doch niet scaden

Die coninc Ahasueros sprac eñ seyde
totter coninginnē Hesther/Wie is die/of
waer is die/die sulck in sinē sinne nemen
derre also te doē. Hesther sprac die vyant
eñ wederpaertider is dese boose Hamā/
C Haman verscoech hē voor dē coninc ende
voor die coninginne/Eñ dye coninc stont
op vāder maeltijt eñ vanden wijn in sijn
der verbolgentheit/eñ ginc indē hof aen
dat huis/Eñ Hamā stont op/eñ badt dye
coninginne Hesther om sijn leuē/Want
hi sach dat hē nu al een ongeluc vāden co
ninc bereit was

Eñ doen die coninc weder wt dē hof
aent huis/indē sael daer mē gegeten had
de quā/lach Haman aen dat sittene daer
Hesther op sat. Doen sprac de coninc/wil
hi oec die coninginne verworgē bi my in
huis/Doen dat woort wt sconincs monde
ginc/bedecten si Haman dat aensicht. eñ
D Harbona een vandē camerlingē voor dē
coninc sprac/Siet daer staet eenē boome
inden huise Haman vijftich ellen hooch/
dien hi Mardachai ghemaect hadde/die
goet voor dē coninc gesprokē heeft/De co
ninc sprac/Laet hem daer aen hanghen/
Also hincmen Haman aen dē boom dien
hi Mardachai gemaect hadde Doē lach
des conincs gramscap

Dat. viij. Capittel.

A Op dien dach gaf die coninc Ahasue
ros der coninghinnen Hesther dat
huis Hamans/des iodē viants/Eñ Mar
dachai quam voor den coninc/Wāt Hes.
ther gaft te kennen hoe hi haer bestondt
Eñ die coninc dede af sinen vingerlinck
dien hi vā Haman genomē hadde eñ gaf
dien Mardachai Eñ Hesther sette Mar
dachai ouer dat huis Hamā Eñ Hesther
sprac voort voor den coninc eñ viel hem te
voete eñ smeecte hem dat hi wech soude
doen die boosheit Haman des Agagiten
eñ sine scalcke voornemē dat hi tegē dye
iodē verdacht hadde. Eñ die coninc recte
dat guldē scepter tot Hesther Doē stont
Hesther op eñ terde voor den coninck eñ
sprac Behaget dē coninc eñ hebbe ic ghe
B nade geuondē voor hem/eñ ist dē coninc
also gelegen/eñ ic hem behage so scrijue
men dat die brieuen des voornemēs Ha
mans des soons Medatha des Agagitē
weder roepē wordē die hi gescreuē heeft
om die ioden te verdoene in allē landen
des conincs/want can ic dat quaet aenge
sien/dat minē volc ouer comē soude/ende
hoe can ic aen gesien dat mijn geslachte
vergae.

Doen sprac die coninc Ahasueros tot
ter coninginnen Hesther eñ tot Marda
chai den iode/Siet ic hebbe Hesther dat C
huis Haman gegeuē/eñ men heeft hem
aen eenen boom gehangen/om dat hi si.
ne hant aen dye ioden heeft geslaghen/
So scrijft nu voor die ioden so het u beha-
get/in des conincs name eñ besegelt dat
met des conincs rinc/Wāt die scriftē dye
in sconincs name gescreuen eñ met des
conincs ringe besloten wordē/en mochte
niemant weder roepē/Doen wordē des
conincs scriuers geroepen/in dier tijt in.
der derder maent dat is die maent Siuā
inden drientwintichstē dage eñ wordē ge
screuen so Mardachai geboot/tot dē iodē
eñ tot den princē/lantgrauē/eñ hooftlye.
den inden landen van India aen/tot Mo
ren lant toe/te wetē hondert eñ seuenen
twintich landē/elckē lande na sinē scrifte
elcken volcke na sijnder talen/eñ dē iodē
na haer scrift eñ tale

Ende het werdet in conincs Ahasue
ros name ghescreuen/ende met sinē rin
ghe beseghelt/Ende hi seynde die brieuē
door ridende posten/ende op ionghe mu.
len/daer inne dat de coninc den iodē gaf
so waer dat si in steden waren/hen te ver
gaderen ende te staene voor haer leuen/
ende te vernielen/te dodene ende te ver
doene/alle macht des volcks ende lants
der gheenre diese benauden/met dē kin
deren ende wiuen/ende haer goet te roo
uen/op eenen dach in allen landen des co
nincs Ahasueros/te weten inden dertiē
sten daghe der tweelfster maēt/dat is de
maent Adar/Dat inhout des scrifts was
dat een gebot gegeuē ware in allē landē
te vercondighen allen landen/te vercon
dighen allen volcken/dat die iodē op diē
dach bereet soudē sijn/hen seluen te wre.
ken aen haer vianden/Ende die ridende
boden op die muylen/rijdende snellijc eñ D

ende haeſtelijc wt na den woorde des co-
nincs eñ dat gebot wart tot Slot Suſan
op gheſleghen
Eñ Mardachai ginc wt vādē coninc
in coninclike cleederē geele eñ witte eñ
met eender groter gouwen croone/ghe-
cleet met lijnen eñ purperē mātel/Ende
die ſtadt Suſan iupchte ende was vrolick
Maer dē Jodē was een licht eñ bliſchap
eñ Jolijt eñ eere gecomē En in allē lādē
eñ ſteden in welcke plaetſe des conincks
woort eñ ghebodē quamē/daer was blij-
ſcap eñ iolijt onder die Joden/werſcappē
eñ goede daghen/Alſo dat vele der volck
ken inct lant Jodē werdē/Wāt die vreeſe
der Joden quam ouer hen

A Dat .ix. Capittel

IN der twaelfſter maendt dat is die
maent Adar indē dertienſten dage
dies des conincs woort eñ gebot/gheſtelt
hadde datmēt doen ſoude/iupſt optē ſel-
uen dach/doen die vianden die Jodē ghe
doodet ſoudē hebbē om ons te verweldi-
gen/keerde dat omme/dat die Joden ha
re viādē verweldigen ſoudē/Doē verga-
derdē hen die Joden in haren ſtedē/in al
len landē des conincs Ahasueros/dat ſi
die handē ſoudē ſlaē aē die ghene die hen
quaet wilden/eñ niemāt en conſte hē we
der ſtaē/Want haer vreſe was ouer allen
volcken gecomen Oot alle ouerſtē indē
landen/eñ princen eñ prouooſten eñ offi-
ciers des conincks verhieffen die Joden
Want die vreeſe Mardachai was groot
inden huſe des conincs/eñ ſine geruchte
ginc wt in allen landen/hoe hi toe nā eñ
groot wert

B Alſo ſloegē die Jodē aē allē harē viā
dē/met des zweerts ſlach/eñ wodenſe eñ
vernieldenſe/eñ deden na harē wille aē
die ghene/die haer viandē waren/En te
Slot Suſan doodē eñ verdedē die Joden
vijf hōdert mānē/daer toe doodē ſi/Par-
ſandatha/Dalphon/Aſpatha/Porata/A-
dalia/Aridatha/Parmastha/Aridai/Da
ieſatha/die tien ſonē Hamā des ſoōs Ma
datha/der Jodē viant Maer aē ſine goe-
den en ſloeghen ſi die handē niet Ter ſel-
uer tijt quam dat getal der gedooder tot
Slot Suſan voor den coninc Ende die co
ninc ſprac totter coninginē Eſther/Dye
Joden hebbē tot Slot Suſan vijf hondert
mannen gedoodet eñ verdaē/ende oock
die thien ſonen Haman/Wat ſullen ſi doē
inden anderen landen des conincs Wat
bidt ghi datmen v geue/eñ wat eyſchet
ghi meer datmen di doet.

Eſther ſprac Gehaget dē coninc ſo laet C
hi die Joden morgē tot Suſan oot doē na
dat gebot vā heden/dat ſi die tien ſonen
Haman doen aen boomen hanghen En
die Coninc hiet alſo doē eñ dat gebot wert
tot Suſan opghſlagē/eñ die tien ſonen
Haman werden gehangē/En die Jodē
vergaderdē hen tot Suſan optē veertiē-
ſten dach/der maēt Adar/eñ verdedē op
eenen dach tot Suſan/drie hondert man
nen/maer aen hare goedē en ſloegē ſi die
handē niet/Maer die ander Jodē indē lā
den des conincs quamē te ſamen/eñ ſton
dē voor haer leuē/dat ſi ruſte ſoudē makē
voor hare viādē/eñ doodē vā harē viādē
vijfentſeuentich duſent/maer aen haere
goeden en ſloeghen ſi die hant niet

Dāt geſciede optē dertienſten dach der D
maēt Adar/eñ ſi ruſtē optē .xiiij. tiēſtē dach
der ſeluer maent/diē maecteme tot eenē
dach des welleuens ende der bliſcappen
Mair die Joden tot Suſan waren te ſa-
men gecomen/beyde opten derthienſtē
eñ veerthienſten daghe/ende ruſten op-
ten vijftienſten dach/eñ dien dach make-
den ſi tot eenē dach des welleuēs eñ der
bliſcappen/daer om maecten die Joden
die opten dorpen ende onbemuerden ſte
dekens woonden den vierthienſten dach E
der maent Adar/tot eenen dage des wel
leuens ende der blijſcappen/ende deen
ſeynde den anderen giften

Ende Mardachai beſchreef deſe ge
ſchiedeniſſe/ende ſeynde die brieuē tot al
lē Jodē/die in alle dē landen des conincs
Ahasueros waren beide die na ende ver
de waren/dat ſi den veerthienſten ende

vijftiensten dach der maent Ader/soudē
ontfaen eñ houden/iaerlijken na den da
ghen inden welcken die Joden tot ruste
ghecomen waren van haren viandē/eñ
inden welken haer smerte in blischap/eñ
haer leedt in goede dagen verkeert was
dat si die selue souden houden voor dagē
des welleuens/oft der werscappen ende
der blijscappen eñ dat deen den anderen
giften souden seynden/eñ den armē me-
de deylen

Eñ die Joden ontfingent/dat si had-
den begonst te doen/eñ dat Mardachai
tot hen screef/Hoe Haman die sone Me-
datha/die Agagite/alre Joden viant ghe
E dacht hadde/alle Joden te vernielen Eñ
dat lot latē werpen om hen te veruaren
eñ oot te vernielen Eñ hoe Esther tottē
coninc ghegaen was eñ gesprokene/dat
door brieuen sine scalcke gepeysen/dye hi
teghen die Joden gedachte op sijn hooft
gekeert souden werden/Eñ hoemen hē
ende sinen sonen aen boomen gehangē
hadde/Daer af si die daghen Purim noē
den/na den name des lots/nae allen den
woorden des briefs/ende wat si selue ge-
sien hadde/ende wat hen ouercomē was

Eñ die Joden rechtent op/eñ namēt
op hen/eñ op hare saet/eñ op alle die hen
tot hen deden/dat si niet voorbi en wildē
gaen/iaerlicx dese daghen te houden/ge
G lijc si bescreuen eñ ghestelt werden/Dat
dese dagen niet te vergeten/maer te hou
den sijn/bi kints kinderē/bi allen geslach
ten/in allen landen eñ steden/Het sijn de
daghen Purim/die welcke niet voor by
ghegaen en sullen worden/vandē Jodē/
eñ haer ghedachtenisse niet vergaen by
haren sade

Eñ die coninginne Esther die doch
ter Abihail eñ Mardachai die Jode scre-
uen met geheelder macht te confirmerē
desen anderen brief van Purim/eñ seyn
den die brieuen tot allen Joden indē hon
dert ende tweentseuentich landen des co
nincrijcs Ahasueros met vriendelijken
ende getrouwen woorden dat si dese da-
ghen Purim souden confirmerē op harē
gesettē tijt/so Mardachai die ioede ouer
hen beuestighet hadde/eñ die coningyn-

ne Esther/Also sise op hair sielen eñ hair
saet beuestighet hadden die ghescriedenis
se der vasten eñ haers roepens/Eñ Es-
ther beual dese ghescriedenissen deser Pu
rim te beuestighen eñ in een boeck te scri
uen.

Dat.x.Capittel A

Ende die coninc Ahasueros legede
chijns opt lant eñ op die eylanden
in die zee/Maer allet werck sijnder ghe-
welt eñ macht eñ die groote heerlicheyt
Mardachai die hem die coninck gaf/siet/
dat es ghescreuen in die Chronica der co
ninghen in Meden eñ in Persen Want
Mardachai die ioede was dye ander na
den coninck Ahasueros eñ groot
onder die Joden eñ aenge
name ōder der me
nichte sijn-
der broe
de
ren/die voor sine volck goet sochte/ende
sprack dat beste voor alle sine saet B

Eynde des boecs Ester

¶ Dat boeck Hiob

¶ Dat. I. Capittel.

A Daer
was een
man indē
lande Vz
dye hiete
Hiob/
dye selue
dye was
slecht en-
de recht/
God vree
sende/ eñ mide dat quaet/ eñ wādt. vij. so-
nē/ eñ drie dochterē/ eñ sijns vees was se
uen dupsent scapē/ drídusent kemelē/ vijf
hōdert ioc runders/ eñ vijf hōdert eselen/
eñ zeer vele gesins/ eñ hi was machtiger
dan alle die oostwaerts woonden.

Eñ sine sonē gingē/ eñ hielden weer
scappē/ elc in sinē hupse op sinen dach/ eñ
sepndē eñ nodē haer drie sustérē/ om met
hē te etē eñ te drinckē/ Eñ als eenē dach
der weerscappē om was/ so sepnde Hiob
eñ heplichdese/ eñ stōt smorgēs vroech op
eñ offerde brātoffer na haerder alder ge-
tal/ Wāt Hiob dachte/ mijn sonē mochtē

gesondicht hebbē/ eñ dē HEERE gesegēt B
hebbē in harē hertē/ Also dede Hiob alle
daghe.

Maer het geuiel op eenē dach/ doen
de kinderē Gods voor dē HEERE treedē
so quā die Satan oor onder hē/ Die HE
RE sprac tot Sathan/ Vā waer coēt ghi
Sathan antwoorde dē HEERE eñ sprac/
Ic heb alom int lāt getrockē/ eñ bēder do
re getrockē/ Die HEERE sprac tot Satā
En hebdi gheē achte ghehadt op mijnen
knecht Hiob: Wāt sijns gelijc en is inden
lande niet/ slecht eñ recht/ eñ God vreezē
de. eñ scout dat quaet/ Sathan antwoor-
de dē HEERE/ Mepnt ghi dat Hiob god
om niet vreest: ghij hebt doch zijn hups eñ
al wat hi heeft rōtsom bewaert/ ghi hebt
de werckē sijnder hāden geseegēt/ eñ sijn
goet heeft hē wtgebrept indē lāde/ Mer
steect v hāt wt/ eñ tastet al aē wat hi heeft
wat geldet/ hi sal v int aensicht seegenen: C
De HEERE sprac tot Sathā Siet al wat
hi heeft si in uwer hāt/ sonder alleē aē hē
seluē en slaet v hant niet/ Doen ginc Sa-
than wt vandē HEERE/ Optē dach doen
sine sonē eñ dochterē atē eñ dronckē wijn
in haers eerstē geborē broeders hupse/ so
quā een bode tot Hiob eñ sprac/ Die run
ders ploechdē/ eñ die eselinnē gingē daer
neffens in die wepde/ doē vielē die wt rijc
vā Arabiē daer in/ eñ namēse/ eñ sloegen
die knapē metter scerptē des swaerts/ eñ
ic bē alleē ontgaē/ dat ict v bootschappen
soude/ Doen die noch sprac/ so quā een an
der eñ seide/ Dat vier Gods viel vādē he
mel/ eñ verbernde scapē eñ knapē/ eñ ver
teerdese/ eñ ic bē allē ontgaē/ dat ict v sou D
de bootscappē/ Doē die noch sprac, quā eē
eñ seide/ Die Chaldeē maectē drie batael
gien/ eñ ouervielē de kemelē/ eñ sloegen
die knapē metter scerptē des zwaert/ eñ
ic bē alleē ontlopē dat ic v bootscappē sou
de/ Doē die noch sprac/ so quā eē eñ sepde/
V sonē eñ dochterē atē eñ drōckē in haer
eerste geborē broeders hups/ eñ siet doē
quā eenē grotē wint ouer de woestine/ eñ
stiet op de vier hoeckē des huis eñ werpt
op de kinderē/ so datse storuē/ eñ ic bē alleē
ontvlucht dat ict v soude bootscappē/. Eccl:1
Doē stōt Hiob op/ eñ scoorde sijn clee- Ps:

derē/eñ scoer sijn hooft/eñ viel op die aer
de/eñ aēbadt eñ sprac/Ic bē naect vā mijn,
der moeder lichaē gecomē/eñ ic sal weder
naect derwaerts varē/Die HEERE he,
uet gegeuē/die HEERE heuet genomē/
die naē des HEEREN si geseegent/In al
lē desen en sondichde Hiob niet/eñ en de
de niet sottelijc tegen God

A ¶ Dat.ij.Capittel.

EN de het geuiel indē dage doē dye
kinderē Gods quamē eñ teerdē voor dē
HEERE/dat Satan oock onder hē quā/eñ
voor dē HEERE teerde.Doē sprac de HE
RE tot Satan/Vā waer coēt ghi? Satā
antwoorde dē HEERE eñ sprac/Ic heb al
om int lāt getrockē/eñ bēder door gegaē
Die HEERE sprac tot Sathan En hebdi
geē achte op minē knecht Hiob gehadt?
Wāt zijns gelijcken en is indē lāde niet/slecht
eñ recht God vreesende/eñ scouwēde dat
B quaet/eñ hout noch aē sijnder vroomheit
Maer ghi hebt mi beweecht/dat ic hē zōder oorsake bedrucē heb/Satan antwoor
de dē HEERE eñ sprac/Huyt om huyt eñ
al wat eē man heeft laet hi voor sine leuē.
Maer steect v hāt/eñ tast sijn gebeēte eñ
vleesch aē/wat geldet hi sal v int aēsichte
zeegenen/Die HEERE sprac tot Sathā.
Siet daer hi si in uwer hant/nochtans so
spaert sijn leuen.

Doen voer Satan wt vandē HEE.
RE/eñ sloech Hiob met bosen sweerē/vā
den hole sijns voets tottē opperstē sijns
hooft toe/ eñ hi nā eē scerf/ eñ scabde hē/
C eñ sat in die asschen/Eñ sijn wijf sprac tot
hē/Hout ghi noch aē uwe vroōheyt?See
gent God eñ sterft/Hi sprac tot haer Ghi
spreect gelijc de sotte wiuē sprekē.Hebbē
wi goet ontfaē vā Gode/eñ en souden wi
dat quaet niet aēnemen?In allē desen en
besondichde hē Hiob niet met sinē lippē/

Maer doē die drie vriendē Hiob hoor,
dē alle dat ongeluc dat ouer hē ghecomē
was/quamē si elc wt sijnder plaetsen/Eli
phas vā Theman/Bildad vā Suah/ eñ
D Zophar vā Naemath/wāt si werdens
eens/dat si soudē comen om hē te clagen
eñ te troostē/Eñ doē si haer oogē vā ver,
re op sloegē/so en kendē si hē niet/eñ hie,
uen haer stemmē op/eñ weendē/eñ elck

scoorde sijn cleet/eñ sprengdē aerde op ha
re hooft tē hemel/eñ saten met hē opter
aerdē/vij/dagē eñ/vij/nachtē/eñ en spra
ken niet met hē/wāt si sagen dat de smer
te zeer groot was

¶ Dat/iij/Capittel/

DAer na dede Hiob sinē mōt op/en
de veruloecte sinē dach/eñ sprack/ A Iere.xx.d
Diē dach moet verlorē werdē daer inne
ic geborē bē/eñ diē nacht wemē seide Het
is eē mannekē ontfangē/Den seluē dach
moet duyster zijn/eñ God vā bouē daer af
en moet na hē niet vragē/eñ geē schijnsel
en moet ouer hē schinē/duisternissen die
moetē hē inne hebbē/eñ dat dōcker blij
ue ouer hē met wolckē/eñ dē dompe aen
dē dach make hē grouwelic/Dien nacht
moet eē donckerheit in nemē/eñ en moe
te hē niet onder die dagen des iaers ver,
blidē/noch int getal der maendē comen/
Siet diē nacht moet eēlijc sijn/eñ geē bli,
scap en come daer inne Die vervloekers B
des daechs moetē diē veruloekē/eñ dye
daer bereyt sijn te verwecken den Leuia
than/Sijn sterrē moetē duyster werden
in sijnder scemeringhe/Hi hope opt licht
eñ en come hē niet/eñ en moete niet sien
dien opgāc der dageraet/Dat hi niet be
slotē en heeft die dore mijns lichaems/eñ
niet verborghē dat ongheluc voor minen
oogen/

Waerōme en ben ic niet gestoruen
vā moeders lichaē aen?waerō en ben ick
niet vergaē doē ic wt den lichaē quamp?
waerōme hebbē si mi op dē scoot gheno,
men?waerō ben ic met borsten gesoocht? Iere xx/b
So lage ic doch nu/eñ waer stille/eñ sliep
eñ hadde ruste mettē coningen eñ raets,
heerē der aerdē/die dat woeste timmerē
of met dē princē die gout hebbē/eñ hare
huysen vol siluers sijn/oft als eē ontideli, C
ke geboorte/eñ niet en ware/als die ion,
ge kinderē die dat licht niet gesiē en heb,
bē/aldaer moeten doch die ongodlike op
houden met rasen/Aldaer rustē doch die
vele moeytē gehadt hebbē/daer hebben
doch die geuangenē vrede met malcāde
ren/eñ en horen die stemme des dringers
niet/daer sijn cleyn eñ groot/ knecht/ eñ
eñ die vā sinen heere vrij is/

Waeromme es dē katiuigē dat licht
te gegeuē/eñ dat leuen dē bedroef dē her
ten/die de doot verwachten eñ en coemt
D niet/eñ souden die wel wt den verborgene
grauen/die hen wter maten zeer verbli-
den eñ sijn vrolic/dat si dat graft vercrigē
eñ den man welcs wech verborghen es/
eñ voor hē vā gode bedect wert/Wandt
mijne suchtē comt eer dā ic ete/mijne hui
len vallet daer wt als water/Wāt dat ick
gevreest hebbe dat es ouer mi gecomen
eñ dat ick sorchde heeft mi gheraect/En
was ic niet gelucsam/en was ic niet sijn
stille/en hadde ic niet goede ruste/eñ dair
A comt sulke ongheualle.

Dat.iiij.Capittel

DOen antwoorde Eliphas vā The
ma/eñ sprac/Ghi en hebbet mesch
schien niet geerne ist datmē met v pijnt
te sprekē/maer wie cāt ghelatē/Siet ghi
hebt vele onderwesen eñ vermoepde hā
dē gesterct/uwe redene heeft die geualle
ne opgherecht/eñ die beuēde knien hebt
ghi becrachticht/Maer nv het aē v comt
B so wert ghi verzaecht/eñ nv het v raeckt/
verscrict ghi/Ja dat es uwe vreese Gods
uwē troost/uwē hoope/eñ v goet wesen/
Lieue/gedēct/waer es eē onsculdige ver-
gaen/of wair sijn die gerechtige vernielt
gelijc ic wel gesiē hebbe/die daer moeyte
ploechden/eñ ongeluc saepdē/eñ oochstē
se oot inne/dat si doir dē adem Gods sijn
vergaen/eñ vādē geest sijnder gramsca-
pē/verteert wordē/Dat brullē der leuwē
eñ die stēme der leuwinnē/eñ die tanden
der ionger leeuwē sijn gebrokē/die leeu-
we es vergaē om dat hi niet meer en roef
C de ende die ionge leeuwē sijn verstroept.
Eñ tot mi is een heimelic woort geco-
men/eñ mijn oore heeft een merckelics
wt dē seluē ontfaē/doē ic ouerdachte der
nacht gesichte als dē slaep op dye lieden
valt/doē quam mi vreese eñ beuē aē/ende
alle mijn gebeentē verscrictē/eñ doē dē
geest voor bi mi ginc/so stondē mi die ha-
ren te berge/aē mijn lichaē/Doē stont eē
beelt voor minē oogē/eñ ic en kende sijne
gedaēte niet/het was stille/eñ ick hoorde
een stēme/Hoe mach een mēsce gherech
ter sijn dan God/of een man reynder ge

sijn/dā die hē gemaect heeft/Siet onder D
sine knechtē en vijnt hi geē trouwe/ende
in sine bodē vijnt hi sotheẏ/hoe vele meer
die in leemē husen woonē eñ dye welcke
op aerde gefundeert sijn/sullē vādē wor-
men getē wordē/Het duert vā smorgens
tot sauonts toe/so werdē si wt gehouwē/
eñ eer sijt gewaer werdē/sijn si geheelijc
wech/eñ die onder hen ouer blijuen ver-
gaen eñ steruē oor onuersiens

Dat.v.Capittel A

NOemt mi eenē/wat geldet/oft ghi
eenē vindt/eñ siet omme yewers
na eenē heilighē.Maer eenē dullen doo
det dye gramscap wel/eñ dē onwetēden
doodet die erstege liefde.Ic sach eenē dul
len ingewortelt/eñ ic vloecte haestelic sij-
ne huis/Sine kinderē sullē verre sijn vā
der salicheit/eñ sullē verslagē werden in
der poortē/daer gheē verlosser sijn en sal
Die hongerige sal sinē oogst eten eñ dye
gewapēde sullen diē nemē/eñ dye dorsti-
ge sullē sijn goet wt suppē/Wāt moeyte
wt der aerdē niet en gaet/eñ ongeluc wt
den acker niet en wascht/Maer die men
sce wert tot ongeluc geborē/gelijc dye vo
ghels driuē opwaerts te vlyegen.Doch
wil ic nv van Gode sprekē/eñ vā hē trac- B
teren die groote dingē doet die niet te on
dersoeckē en sijn/eñ wonderlicheden die
niet te tellē en sijn/Die dē reegē opt lant
geeft/eñ laet water comē drupscē/Die de
nedere verhooget/eñ den verdructen op
waerts helpt/Hi doet tē nieute/die ghe-
peisen der listiger/dat het hare hant niet
voluoerē en cā/Hi vaet die wisen in haer C
der listicheit/eñ maect der vroeder raedt i/corin/iij
tot sotheit/dat si des daechs in die duister
nisse loopē/eñ tastē inden middach als in
der nacht/Eñ helpt dē armē vādē zweer
de/eñ van harē monde eñ vander handt
des machtigē/eñ hi is des armē hope dat
die boosheit haren mont toe sal moeten
houden
Siet/Salich es die mensche die God
straft/daeromme en weygert v der casti-
inge des almachtigē niet/Wāt hi quetset
eñ verbijndet/hi slaet eñ sine hant heelet
Wt sesse tribulaciē sal hi v verlossen/eñ in
die seuēste en sal v geē quaet rakē Inder D

dperte sal hi u vander doot verlossen/eñ
indẽ orloge vā des zweerts hant Hi sal u
verbergẽ voor die geesele der tongẽ/dat
ghi u niet en vreest voor dat verderuẽ als
het comt. Int verderuẽ eñ hōger sult ghi
lachẽ/eñ voor die wilde dieren indẽ lāde
niet vresen/Maer u verbont sal sijn met
ten stenẽ optẽ velde/eñ die wilde dyeren
amo/iiij/a/ opt lādt sullẽ vrede met u houden/eñ sult
beuindẽ dat uwẽ tabernacule vrede heeft
eñ ghi sult u behusinge besorgẽ eñ niet zō
digen eñ ghi sult onderuindẽ dz uws saets
vele sal werdẽ/eñ uwe nacomelingẽ/als
dat garsch opter aerdẽ/eñ sult indẽ ouder
dom ten graue comen/gelijc enẽ hoeppe
taruwen ingeuoert wert tot zijnder tijt
Siet dat hebbẽ wi ondersocht/eñ tes al-
so/Dien sijt ghehorsam/ende merct ghy
ws.

Dat.vi.Capitttel.

A Iob antwoorde eñ sprac Waert dat
men mine grāscap woege eñ mijn
lidẽn te samen in een waghe leghede/zoo
sout zwaerder sijn dant tsandt aẽder zee/
Daer omme ist om niet wz ic spreke/wāt
die pilen des almachtigẽ stekẽ in mi/der
seluer verbolgentheit/drincket wt al mi
nen geest/eñ die veruaernissen Gods zijn
op mi ghe recht.

Die wilde esele en briesschet niet als
hi gars heeft/noch den osse als hi voeder
heeft/cant men oec geeten dat onghesou
ten es/of sal yemant smakẽ dat witte om
dẽ doyer/Wat mine siele niet aẽ en wilde
tastẽ/dat es mine spise/vā smerte/O dat
B mine biddinge ghesciede/eñ dat mi God
gaue dat ick hope/dat God beghonste eñ
versloege mi/eñ liet sine hāt gaẽ eñ cloef
de mi/so hadde ick noch trooste eñ wilde
bidden in mijnder crancheit/dat hi maer
niet en spaerde/ic en hebbe doch niet ver
loechent die reden des heiligen

Wat es mine cracht dat ic soude moe
gen volherdẽ/eñ welc es mine eynde dat
C ic verduldich soude sijn/Mijne cracht en
p:o/xxvj/a es toch niet stenẽ/mijn vleesch en es niet
erenẽ/ic en hebbe doch nyewaerts geen
hulpe/eñ het en wil niewaerts voort mz
mi Wie sinen naestẽ geẽ ontfermhertich
heit en bewiset/die verlaetet des almach
tigen vrese Mine broeders gaen voorbi
mi als een beke/ghelijc die water stromẽ
voor bi vloeyen/Nochtās die voorden rij
me stromẽ/ouer die sal dẽ sne vallẽ Inder
tijt alse die hitte drucken sal/sullen si ver-
smachten/eñ alst heet werdt sullẽ si ver-
gaẽ vā haerder plaetsen/harẽ wech gaet
besidẽ wt/si terdẽ opt ongebaẽde eñ sul-
len vergaẽ Si sien op die wegẽ Thema/
op die voetpadẽ rijc Arabien verwachtẽ
si/ Maer si sullẽ te scande werdẽ alst opt
sekerste es eñ hẽ scamẽ moetẽ als si daer
op comẽ sijn/Want ghi sijt nu tot mi geco
mẽ/eñ om dat ghi iāmer siet/vreest ghij/
Heb ic oec geseyt/comt herwaerts/eñ vā
uwẽ vermoeghen scincket mi/eñ verlost
mi wt der hāt des viants/eñ verlost my
vāder hāt der afgriseliker/Leert my/ick
wil swijgẽ/eñ wat ic niet en weet dat on-
derwijset mi/Waeromme beresypt ghij
die oprechte redene/wie es onder u/die- D
se soude connen gestraffen/Ghi versiert
woordẽ dat ghi maer straeffen en sout eñ
dẽ moedt met woordẽ versaghet maken
ghi vallet ouer eenẽ armẽ weese/eñ roeit
uwẽ naesten wt/Doch wāt ghi hebt be-
gonst/siet op mi/of ic voor u met luegenẽ
bestaẽ sal/Antwoordet dat recht es/mijn
antwoort sal noch recht bliuẽ/wat geldet
of mine tonge onrecht hebbe eñ of minẽ
mont onduechde voor gheue

Dat.vij.Capittel A

En moet die mẽsche niet altoos in-
dẽ strijt sijn opter aerdẽ eñ sine da-
gẽ zijn als eẽs daechs huerlincs/Gelijck
eẽ knecht verlāct na die scaduwe/eñ een
dach huerlinc dat sinẽ arbeyt wt si/Alsoo
heb ic wel gehele maẽdẽ te vergeefs ghe
arbeit/eñ allẽdiger nachtẽ zijn mi vele ge-
worden Als ic mi neder legge/sprac ic/wā
neer sal ic opstaẽ/eñ daer na rekende ick
wanneer dat auont wilde werdẽ Want
ic was geheelic eene scusel alle mā tot dat
duyster waert/Mijn vleesch es alomme
wormachtich eñ veruuylt Mine huit es
vertrōpẽ/eñ te nyete gewordẽ/Mine da
gẽ sijn lichter wech geuloghẽ dā een we-
uers spoele/eñ zijn verghaen/alzo datter
gheen ophouden gheweest en es. B
Gedinct dat mijn leuẽ eenẽ windt es

en̄ dat mine ooge̅ niet weder en come̅ te
sien dat goede/en̄ geen leue̅de ooge en sal
mi meer sie̅/Dine oogh̅e sie̅ mi ane/daer
omme verga ic/Een wolke wert te nieu
te en̄ gaet daer hene̅/Also wie inder hel-
len hier onder vaert/en comt niet weder
opwaerts/en̄ en comt niet weder in sijn
C huis/en̄ sine plaetse blijft woeste/Daer-
omme en wil ic mine̅ mo̅t niet verbiede̅/
Ic wil sprek̅e vander benautheit mijns
gemoets/en̄ wil wt segge̅ de bedroefenis
se mijnder siele̅ Be̅ ic dan een zee of wal
visch/dat ghi mi also besluyt? Als ic dach-
te mijn bedde sal mi trooste̅/mine̅ legher
sal mi verlichte̅/Als ic met mi seluen spre
ke so veruaert ghi mi met dromen ende
maect mi gruwel/also dat mine siele we̅
schet verha̅ge̅ te sijn/en̄ mijne gebeente
den doot/Ic hebs mi getroost/ic en sal nz
meer leuen
D Hout op va̅ mi/wa̅t mine dage̅ sijn yde
le/Wat es een me̅sch dat ghi hem groot
acht/en̄ becommert v met he̅/Mette̅ eer
sten settet ghi he̅ wel in/maer ghi tast he̅
vollic ae̅/Vvaeromme en doet ghi v niet
va̅ mi/en̄ en latet niet af/tot dat ick mijn
speesel in hale/Heb ic gesondicht/wat sal
ic v doen/o ghi me̅sce̅ bewaerder/Vvaer
omme maect ghi mi dat ic op v stoette en̄
be̅ mi selue̅ eenen last/en̄ waeromme en
vergeeft ghi mi mine misdaet niet/ende
en nee̅t mine onduecht niet wech/want
nv sal ic mi in die erde nederlegge̅/en̄ als
men mi morgen soect/so en sal ic dair niet
sijn.

Dat.viij.Capittel

A Doen antwoorde Bildad van Su
ah/en̄ sprac/hoe la̅ge̅ wilt ghi dus-
danige dinghe̅ spreken/en̄ die sprake ws
mo̅ts so stoute̅ moet eene̅ hebbe̅/Meynt
ghi dat God onrechtuaerdelick ordele of
dat die almachtighe dat recht verkeere/
Hebbe̅ uwe sone̅ voor he̅ gesondicht/dat
hise onder hare misdaet ghelaten heeft/
B Maer ist dat ghi v selue̅ in tijts tot God
deut.xiiij.a doet/en̄ de̅ almachtige̅ smeect/en̄ ist dat
psa.c.xliij ghi reyn en̄ oprecht sijt so sal hi ontwake̅
tot v/en̄ sal weder oprechte̅ die woenin-
ge om uwer gerechticheit wille/en̄ wat
ghi eerst weynich ghehadt hebt/sal na-

maels zeer toenemen Vvant vraecht de̅
voorgaenden ghslachte en̄ neemt voor v
te ondersoecken hare vaders/want wy
sijn van ghisteren/en̄ en weten niet/on-
se leuen es een scaduwe opter aerden Si
sullen v leren en̄ v segge̅ en̄ hair rede̅ wt
haren herte voort brynghen
Can die biesse oot opgewassen/ist dz C
se niet vuchtich en staet/of een lis wasse̅
sonder water/anders alst noch inde̅ bloet
sel es/eert noch afgehoude̅ wert verdor-
ret/eer men hoy maect So gaet het alle̅
den genen/die Gods vergheten/en̄ den
hoope des gheueynden sal verloren sijn
want sijn toeuerlaet es mat/ende sinen
hope es een spinnen webbe/Hi verlatet
hem op sijn huis/en̄ en sal nochtans niet
staende bliuen/Hi sal hem daer aen hou
den mair nochtans niet stantachtich sijn
Het heeft wel vruchte eer dan die sonne
comt/en̄ spruyten wasschen/voor in sine̅
hof Sine saet staet dicke opten acker/en̄
sijn huis op steenen/Maer als hi he̅ ver
slint van sijnder plaetsen/so en sal hi hem
zijns niet aen nemen/als of hi hem nyet D
en kende/Siet daer es dye bliscap sijns
wesens en̄ daer sullen ander wt den stof
spruyte̅ Daer omme siet dat God die goe
de niet en verwerpt/en̄ en onderhout de
ha̅t der boesachtigher niet/tot dat uwen
mo̅t vol lache̅s werde/en̄ v lippe̅ vol po-
yche̅s/maer die v hate̅ sulle̅ te sca̅de wer-
de̅/en̄ der ongodliker tabernakel en sal
niet staende bliuen

Dat.ix.Capittel

A Job antwoorde en̄ sprac/Ja ick weet
zeer wel/dat also es dat een me̅sche
niet rechtuerdich bestaen en mach tege̅
God/Heeft hi lust met hem te kyuen/zoo
en can hi hem op duyzent niet een geant
woorden Is hi wisch ende machtich wie̅
eest oept wel ghelucket/die hem teghen
hem gheset heeft? Hi verset berghen eer
si dies te binnen werden/dye hy in zijne
gramscap omkeret/Hy weghet een la̅t
wt sijnder plaetsen.dat sine pilaerne̅ da
ueren. Hi spreect totter zonne̅.zo en gaet
se niet op.ende beseghelt die sterren. Hy
breidet den hemel wt alleen.ende gaet

op die barē der zee/Hi maect dē wagē aē
dē hemel eñ Orion eñ dye seuē sterrē/eñ
die sterrē suydtwaerts/hi doet grote din
gen die niet te ondersoecken en sijn/ende
wonderlichedē dier geen getal en is
Siet als hi ouer mi gaet so en sie ics
B niet/eñ als hi wech gaet so en mercke ics
niet/Siet als hi snellick wech vaert/wie
sal hē weder halē/wie wil tot hē seggen/
wat maect ghi/Hi is God/sine gramscap
en can niemant ghestillen/onder hē moe
tē hen die houerdige vbōt genoetē bugē
hoe soude ic hē dan geantwoordē eñ woor
den vijnden tegē hē/Al waer ic ooc recht
uaerdich/zo en can ic hem nochtans niet
geantwoordē/maer ick moete om recht
smeeken/Als ic hē al aenroepe/eñ hi my
verhooret/so en geloone ic nochtans niet
C dat hi mine stemme hoore/Wāt hi vaert
ouer mi met gedruysce eñ maket mi der
wondē vele sonder oorsake/Hi en laet mi
nen geest hē niet vermakē/maer hy ma
ket mi vol droeffenissen/Wiltmē macht/
so is hi te machtich/wilmē recht/wie wil
mijn getuige sijn/Segge ic dat ic gerecht
ben/so verdoemt hi mi doch/ben ic goet/
so maect hi mi doch tot onrechte/bē ic dā
goet/so en derre hair mine siele dies niet
aen nemē/Ic moet mi mijns leuens ver
wegē/Dat is dat ic gheseit hebbe/hi ver-
doet beide dē goedē eñ ongodlikē/Als hi
begint te geeselē so dringt hy haest voort
totten doot/eñ bespottet die aenuechtin-
ge der onsculdiger/Dat lant wert gege-
uen onder die hant des ongodlikē/dat hi
D harē rechter verdrucke/En ist so niet/ho
sout anders sijn?

Mine dagē sijn snelder geweest dā eē
looper/si sijn geulucht eñ en hebbē niets
goet gesien/Si sijn vergaē als die sterke
scepē/gelijc eenē aern vlieget totter spij-
sen/Als ic dinc/ic wil mijnder claghē ver-
geten/eñ mine gebare latē varen/eñ mi
vermakē so scrome ic mi ouer alle mijne
doen/wāt ic weet/dat ghi mi niet onscul-
dich en laet sijn/Ben ic dā ongodlic/wair
om heb ic dan sulcke onnutte moeyte/Al
wiesse ic mi ooc met allē snee/eñ reinich-
de mine hādē mettē fonteinē/so sout ghy
mi nochtans in die stinckende vuylheyt

doppen/eñ mine cleederē sullē my scāde
lic aēstaē/wāt hi en is niet mijns gelijck/
diē ic ātwoordē mochte/dat wi voor tghe
rechte met malcāderē quamē Onder ōs
en is geē sceitsmā/noch die sine hāt tusscē
ons beide sette/Hi neme sijne roede van
mi eñ late sine veruarē vā mi/dat ic mach
sprekē/eñ mi voor hē niet vreesen en derf
Wāt alzo en can ick niet met hem omme
gaen. A

Dat.x.Capittel

Mijnder zielē grouwelt vā minen le
uē/Ic wil mine clagē latē gaen/eñ
sprekē vā bedroeffenisse mijnder sielē/eñ
tot Gode seggē/En veroordeelt mi nyet
laet mi wetē waer omme ghi teghē my
twistet/Behaget v dat ghi ghewelt doet
eñ mi verwerpt die uwe hādē ghemaect
hebbē/eñ maect der ongodlijker voorne-
mē tot eerē/hebt ghi dā ooc vleescelijcke
oogē/of siet ghi gelijc eē mēsch siet/Of is B
uwē tijt als eēs mēscē tijt/of uwe iarē als Deu/xxiiii[?]
eēs mēscē iarē/dat ghi nae mijn onrecht Ps/c/xvi/c
vraecht/eñ soecket mine sonden/dat ghy
wetet hoe dat ic niet ongodlick en si/Soo
doch niemāt en is/die wt uwer hant ver
lossen mach

Uwe hādē hebbē mi gescapē eñ ghe
maect/eñ ghi verslijntet mi al om eñ om
me/Gedēct doch dat ghi mi wt leem ge-
maeckt hebt/eñ sult my weder tot aerde
makē/en hebt ghi mi niet als melck ghe
molckē/eñ als keese latē rinnē/Ghi hebt
mi huit eñ vleesch aē gedaē/met beenen
eñ aderē hebt ghi mi te samē gheuoecht/
leuē eñ weldaet hebt ghi my ghedaē/eñ
v opsiē bewaert minē adem/Eñ hoe wel
ghi dat in uwer hertē verbercht/so weet C
ic nochtās dat ghi dat gedenct/Hebbe ic
gesondicht/so hebt ghi mi behoudē/eñ en
laet mi nochtās nyet ledich zijn vā mijn-
der misdaet/Bē ic ongodlic/so is mi wee
bē ic gerecht/so en derre ic nochtās mijn
hooft niet op heffen/als ic die vol smaets
bē eñ sie mijn allēde/Eñ gelijc hē eenen
leeu opgerecht/so iaecht ghi mi/eñ gaet
weder omme grouwelick met mi omme
Ghi vernieuwet uwe getuygen teghen
mi/ende maket uwer grāscappē vele op
mi/Het verādert hē altoos eñ vheret mi D

ic vergaẽ ware eñ mi noyt geen ooge ge
sien en hadde. So ware ic als die noit ge
weest en syn/vã moeders lichaem totten
graue gebracht/En wil myn corte leuẽ
dan niet een eynde hebbẽ: eñ vã mi af la
tẽ/dat ick eẽ weynich vermaect werden
mochte/Eer dã ic wech ga eñ en come nz
weder/te wetẽ int landt der duisternissẽ
en der donckerheits/dat eẽ lãdt es/welcs
lichte dicke duysternisse es/eñ daer geen
ordinancie en es/daer het schynet als die
duyster schemeringhe

Dat.xi.Capittel

A Doen antwoorde Zophar vã Nae
ma eñ sprac/Als een lãghe spreect/
en moet hi oec niet horẽ Moet dã eẽ clap
paert altoos recht hebbẽ/moetẽ die liedẽ
v alleẽ swigẽ/dat ghi bespottet ende nie-
mãt v en can doen swigẽ/Ghi segt mine
leringe es reine eñ ic bẽ loutter voor uwẽ
oogẽ/Och of God met mi sprake eñ dede
sine lippẽ opẽ eñ vertoonde v die heyme
like wysheit/Want daer es noch vele te
B bescickẽ/dat ghi beuindẽ mocht/hoe God
min heyscht dan uwe misdaet verdient/
Meynt ghi dat ghi God met uwẽ onder
soecken sult vindẽ Meynt ghi dẽ almach
tigen te vindẽ in alder manieren: Hi es
hoger dã dẽ hemel wat wilt ghi doẽ/die-
per dã die helle hoe cont ghi hẽ bekẽnen/
langer dã die aerde eñ breder dã dye zee/
Ist dat hise ommekeert of verberghet of
in eenẽ hooppe werpt/wie wil hem daer
omme aensprekẽ/Wãt hi kẽnet die loese
lieden/Hi siet die onduecht/eñ en soudet
niet verstaen: Een onnut mã verheft hẽ
C eñ een geborẽ mẽsch wilt syn als een ion
ghe wout esele

Waert dat ghi v herte hadt gerecht
eñ uwe hãdẽ tot hẽ wt gestrect/wairt dat
ghi die onduechde die in uwer hant es/
verre vã v had ghedaẽ/dat in uwẽ taber
nacule geen ongerechticheit en bleue/so
mocht ghi v aẽsicht opheffen sonder smet
te eñ sout vast syn/eñ v niet vreesen/Dan
sout ghi der moeytẽ vergetẽ/eñ zo luttel
gedincken als des waters dz voorbi gaet
eñ die tyt ws leuens soude opgaẽ als den
middach/eñ soude voort comẽ als die mor
D gen eñ sout v derrẽ des troosten/dat hope

daer si/eñ sout met rusten int graf comẽ/
eñ ghi sout nederliggẽ/eñ niemãt en sou
de v op veruaerẽ/eñ dair souder vele voor
v smeken/Maer die oogen der ongodly-
ker sullen vergaẽ/eñ en sullen niet ontlo
pen moegen/Want harẽ hoepe sal hair-
der sielen faelgeren

Dat.xii.Capittel.

Doen antwoirde Job eñ sprack Ja A
ghi zyt die liedẽ/met v zal die wys- pro.xi
heit steruẽ/Ic hebbe alsoo wel een herte
als ghi eñ en bẽ niet minder dan ghi/eñ
wie ist/die dat niet en wete/Wie van sinẽ
naesten bespottet wert/die zal God aen-
roepen die zal hẽ verhorẽ/Die gerechten
eñ goedẽ moetẽ bespottet zyn/eñ eẽ lãpe
es dẽ rykẽ verachtet in haerder herten/
maer bereyt dat si die voetẽ daer aẽ stoe-
tẽ soudẽ/Die tabernaculen der verstoor-
ders hebbẽ de volheit eñ rasen tegẽ God
cocnlic/hoe wel het hen God in harẽ hã-
den gegheuen heeft.

Vraecht doch dẽ vee/dat salt v leren/
eñ die vogelẽ onder dẽ hemel sullẽt v seg
gẽ/of spreect metter aerdẽ die salt v leren
eñ die vissen inder zee sullent v vertellẽ/
Wie en weet dat al nz/dat des HEREN B
hant dat gemaect heeft/dat in zynder hãt
die siele es alles dat daer leeft/eñ die geest
alles vleesch/eens eygelikẽ En proeft die
ore die redẽ niet/eñ dye mõt smaket dye
spise Ja bi dẽ groot vaderẽ es dye wyshz
eñ dat verstant bi dẽ oudẽ Bi hẽ is wyshz
eñ machticheit/raet eñ verstãt/Siet als C
hi breect zoo en helpt geen timmeren/als Isa.i
hi yemãdẽ besluyt zo en cant nyemandt apoc
opẽ gedoẽ/Siet/als hi dwater besluyt zo
werdet al dorre/ende als hyt wt laet zo ke
ret dat landt omme Hi es sterck ende vol
voeret/Hi es sine die doelt ende dye daer
verleydt

Hi leit die cloeckẽ als eenen roef/en-
de maect die rechters dulle/Hy ontbindt
der coningen bedwancsel/eñ gordet hare
lenden met eenẽ gordele Hi leyt die pries
ters als eenẽ roef/eñ laet faelgeren dye
vaste Hy keret wech/dye lippen der wa-
rachtigher ende neemt die seden der ou-
ders wech/Hi stort verachtinghe op dye D
princen/ende maect dat verbõt der mach

tiger losse/Hi opent die duystere grondē
eñ bringt wt/dat doncker aen dat licht/
Hi maect die sommige tot eenen groten
volc/eñ bringse weder omme/Hi breidet
een volc wt/eñ driuet weder wech/Hi ke
ret af dat herte der ouerster des volcs in
dē lāde/eñ doetse dolē op eenen onwech/
daer genē wech en es/dat si die duyster-
nisse tastē sonder licht/eñ doetse wlen als
die dronckene.

Dat.xiij.Capittel.

A Siet dat heeft myn ooge al gesien
eñ myn oze gehoort/eñ ic hebt ver
staē/Wat ghi wetet dat weet ic ooc/eñ en
bē niet minder dan ghi/Nochtans wil ic
vādē almachtigen spreken/eñ heb wille
God te berespē/Wāt ghi bediedet valsce
lic/eñ syt alle onnutte meesters/Oft god
wilde dz ghi sweecht so sout ghi wise wer
den Hoort doch mine straffinghe/eñ aen
B merct die sake myner redene/Wilt ghi
God verantwoordē met onrechte/ende
voor hē list gebruykē/wilt ghi sinē perso
ne aensien/wilt ghi God verterdē/Salt
v ooc wel gaen als hi v oordelē sal Meint
ghi dat ghi hē bedriegē sult/gelijc mē ee-
nen mensch bedrieghet/Hi sal v straffen
waer ghi persoen aēsiet heimelick/en sal
hi v niet vervarē als hi voort sal comē/eñ
sine vrese sal ouer v vallē/uwe gedachte-
nisse sal der asscē gelijcke werdē/ende u-
wen rugghe sal als eenen leem hooppe
syn.

Swiget mi dat ic spreke/het en sal my
niet faelgeren/wat soude ic myn vleesch
met minē tādē biten/eñ mine siele in mi-
nē handē setten/Siet hi sal mi doch ver-
C woorghen/eñ en cans niet verwachten
nochtans wil ic mine wegē voor hē straf-
fen/hi sal immer mine salicheit syn/wāt
daer en comt geē geveynsde voor hē ho-
ret mine redē eñ mine wtlegginge voor
uwē orē/Siet ic hebbe dat ordele immer
toes gegeuē/Ic weet dat ic gerecht sal zijn
wie es die met mi rechtē wilt/Maer nu
moet ic swigen eñ verderuen.

Twederhāde dingē en wet mi mair
niet/zo en wil ic mi voor v niet verbergē/
Laet v hant verre vā mi syn eñ v verua-
rē en veruare mi niet/Roept mi/ic wil v

antwoordē/of ic wil sprekē antwoort ghij D
mi/Hoe vele es myner mis daet eñ son-
den Laet mi wetē mine ouerterdinge eñ
sondē wairomme verbercht ghi v aēsich
te eñ houdet mi voor uwē viant/wilt ghi
tegen een vlieghende blat so erstelic syn
eñ eenē dorrē halm verbolghē/wāt ghy
scrijft mi aē bedroeffenisse/eñ wilt mi ver
doē om der sonden wille myner ionheit
Ghi hebt minē voet inden stoc gheset/eñ
hebt achte op alle mine paden/eñ siet op
die voetstappē myner voetē/ic die doch
als een vuyle prije verga/eñ als eē cleedt
dat die motten eten

Dat.xiiij.Capittel

Die mensce vādē wiue geborē leeft A
cortē tijt eñ es vol onrustē hi gaet
op als eē bloeme eñ valt af/hi vluchte als
een scaduwe/eñ en blijft niet Eñ ghi wet
uwe oogē ouer sulckē op dat ghi mi voor
v int gerechte sout treckē/wie wil eenen
reynē vindē/bi diē daer gene reyn en es
Hi heeft sinē gesettē tijt dat getal zijnder
maēdē staet bi v/Ghi hebt hē eene perck
geset/dat en sal hi niet ouer gaē/Doet v
vā hē/dat hi rust hebbe/tot dat sinen tijt B
come/dien hi als een dachhuerlinck ver-
wacht

Eenē boom heeft hoepe al es hi al af
gehouwē/dat hi hē weder veranderē sal
eñ sine scootkens en houdē niet op/al ist
dat sine wortel in die aerde veroudet/eñ
sinen strupc in diē stof versterft/so groēt
hi nochtās weder vādē reuke des waters
eñ wasschet als of hi geplāt ware/Maer
waer es eē mēsch als hi doot eñ vergaen
es/ghelijc een water wtloopt wt der zee/
eñ gelijc enē stroō verslijpt eñ verdroecht
so es eē mēsch als hi hē nederleget eñ en C
sal niet opstaē/eñ en sal niet ontwakē/al
solange als dē hemel blijft noch vā sinen
slapen verwect werden

Wie geeft mi dat/dat ghi mi in die hel
le bedeckt/eñ verberghet/tot dat haer v
gramscap neder legge/eñ settet mi eenē
termijn/dat ghi mijns gedinct Meijnt ghi dz
eē doode mēsche weder leuēde werde Ic
verbeide dagelics te wile dat ic stride/tot
dz mine verāderinge come/dz ghi mi wil
der roepē eñ ic v ātwoordē eñ en wilt dat

werc uwer hādē niet wt slaen/Wāt ghy
hebt mine gāgē emmertoes getelt/mer
D en wilt ymmer geē acht hebbē op mijne
sondē/Ghi hebt mine ouertredinge in eē
buidelkē beseget/eñ mijne misdaet te sa-
mē beuaē/Eenen berch verualt doch eñ
vergaet/eñ eenē steen wert van sijnder
plaetsen verset/water wasschet steenen
wech/eñ die droppelen vloten dye aerde
wech/maer des mēscē hope is verloren/
Wāt ghi stootet hē geheelick omme/dat
hi daer henē vaert/ghi verandert sijn we
sen eñ laet hē varē/Sijn sijne kinderē in
eerē dat en weet hi niet/of al sijn si onede
le/des en wert hi niet gheware/Alsoo lanc
als hi dat vleesce aē draecht/soo moet hy
smerte hebbē/eñ alsoo lange als sijn siele
noch bi hē is so moet hi rouwe dragē.

Dat.xv.Capittel/

DOen ātwoorde Eliphas vā The-
mā eñ sprac/Sal eē wise mā alsoo
A indē wint sprekē/eñ sinē buyc met luchtē
vullē/Ghi straft met woordē dye niet en
dogē/eñ uwe redē en is niet orberlic/ghy
hebt die vreese latē varē eñ maect Gods
eere cleyne met uwē woordē/Want uwe
misdaet leeret uwen mont also/eñ hebt
vercorē eē scalcachtige tonge/Uwē mont
sal u verdoemē eñ nyet ic/uwe lippē sullē
u antwoordē/Sijt ghi eerst mēsce geborē
Sijt ghi voor alle hueuelē ontfaen/Hebt
ghi Gods heymelikē raet gehoort/eñ es
die wijsheit seluer mindi dā ghi/wat wee
tet ghi dat wi niet en wetē/wat verstaet
ghi dat niet bi ons en is/Daer sijn grisen
eñ oudē onder ons/die lāger geleeft heb-
B bē dan uwe vaders

Soudē Gods troostingē so luttel voor
u geldē/maer ghy hebt noch eenich hey-
melic stuc bi u/wat neēt u herte voir/wat
sijt ghi so stout/wat stelt hē uwē mont te-
gē God/dat ghi sulckē redē wt uwē mon
de laet/Wat is eē mēsce/dat hi reyn sou-
de sijn/eñ dat hi gerecht soude sijn dye vā
eenē wiue geborē is/Siet onder sinē hey
C ligē en is niemant sonder scult/eñ die he-
melē en sijn niet reyn voor hem/hoe vele
meer die mēsce die een afgrijselicheyt eñ
snootheit is/dye onrecht drinct als water
Ic wilt u toonē hoort na mi/eñ wil u ver-

tellē/wat ic gesiē hebbe/wat die wijse ge
seit hebbē/eñ harē vaderē niet verholen
geweest en is/dē welckē dat lant alleene
gegeuē is/dat geen vreemde door hē gaē
en mach

Die ongodlike beeft zijn leuē lanc/eñ
dē tiranne is tgetal sijnder iaren verbor-
gē/wat hi hoort dat veruaert hē/eñ al ist
al vrede nochtās heeft hi zorge dat hi ver
deruē sal/en gelooft niet dat hi dē onghe
luc mach ontloopen/eñ versiet hē altoos
des zweerts/Als hi wt treet na sine voet
sele/zo dunct hē dē tijt sijns ongelucs sijn D
voor hādē/benautheit eñ noot veruaren
hē/eñ slaē hē neder als eenē coninck met
eenē heyr/wāt hi heeft sine hāt tegē god
gestrect/eñ hē tegē dē almachtigen ghe-
sterct/Hi loopt met dē hoofde tegē hem/
eñ strijdt hartneckelic tegē hē/Hy heeft
hē tegē hē op ghrecht/eñ heeft hē vaste
lic tegē hē geset.

Mair hi sal woonē in verstoordē stedē
daer geē husen en sijn/maer op eenē hoo
pe liggē/Hi en sal niet rijc werdē/eñ zijn
goet en sal niet toenemē/eñ en sal hē niet
wt breydē indē lāde/ongeual en sal nyet
vā hē op houdē/Die vlāme sal sine tackē
verdorrē/eñ zal wech genomen werden
door dē adē zijns monts/Hi is so bedrogē
dat hi niet en gelooft dat erger met hem
werde/Hi sal eē eynde nemē/alst hē onef
fen is.eñ sinē tac en sal niet groē werden
Hy sal af gepluct werdē als eē ontijdige
druyue vā dē wijnstoc eñ gelijc eenē olijf
boom sijn bloiesel af werpt/Want die ver-
gaderinge der geueynsder sal eēsaē blij
uen/eñ dat vier sal die tabernaculen ver-
slindē/die giftē nemē/Hi gaet groot met
ongeluc eñ baert moeyte/eñ harē buyck psal/ vij/
bringhet liste.

Dat.xvi.Capittel. A

IOb antwoorde eñ sprac/Ic heb sulc
dicwile gehoort/ghi sijt altemale al
lēdige troosters/En willē die loose woor-
den geē eynde hebbē/oft wat gebreect u/
dz ghi āwoort/Ic soude ooc wel cōnē spre-
kē als ghi/Of God wilde dz uwe siele in
mijnder sielē stede ware/Ic wilde ooc mz
woirdē aē u settē/eñ mijn hooft alzo ouer u B
scuddē/ic wilde u sterkē mitē mōt eñ lippē

wt den sinne spreken Maer al spreke ick
al/so en sparet mi die smerte niet/laet ict
staen/so en gaet hi niet van mi

Maer nu maect hi mi moede/eñ ver-
stooret al wat ic ben/Des tot eenen getu
ge heeft hi mi rimpelachtich gemaeckt/
eñ mijn tegensegger recht hẽ tegẽ mi op
eñ antwoordet tegẽ mi/Sine verbolgẽt-
heit rijset/eñ die op mi gram is/bitet d'e
tandẽ ouer mi te samẽ/Mine weder par
tider blicket met sinẽ oogẽ op mi/Si heb
ben harẽ mont opẽ gesperret teghẽ my/
eñ hebbẽ mi scimpelic op mine kinnebac
C kẽ geslagẽ/Si hebbẽ harẽ moet te samẽ
aen mi gekuelt/God heeft mi ouer gege
uen den ongerechten eñ heeft my in der
ongodliker handẽ latẽ comẽ/Jc was rijc
maer hi heeft mi te niete gedaẽ/hy heeft
mi bidẽ hals ghenomẽ eñ verscoort/ende
heeft mi hẽ tot eenẽ sciet teekẽ oft pinne
opgerecht/Hi heeft mi omringet met si-
nen gescuttẽ/hi heeft mine nierẽ gesplit
eñ niet gespaert/Hy heeft mijn galle op
die aerde gestuddet/Hi heeft mi deẽ won
de op dander gemaect/hi is tot mi in ghe
D loopen/als een machtige/Jc hebbe eenẽ
sac om mine huyt genaeyt/eñ heb mijne
hoornẽ indẽ stof geleyt/Mijn aensicht is
geswollẽ van weenẽ/eñ mijn oochscelen
sijn verduistert/Hoe wel geẽ boosheit in
mine hant en is/eñ mijn gebet is reyne/
Och aerde en bedect mijn bloet niet/eñ
mijn gecrijsch en moet geẽ ruymte vijn-
den/Oor siet daer/mijn getuyge is indẽ
hemel/eñ die mi kennet is inder hoochtẽ
Mijn vriendẽ sijn mine bespotters/mer
mijn ooge traent tot God/wairt dat een
man met God mochte rechtẽ als eẽs mẽ
scẽ kint met sinẽ vriende/Maer die geta
len der iarẽ sijn gecomẽ/eñ ic ga henẽ dẽ
wech/diẽ ic niet weder comẽ en sal

Dat.xvij. Capittel.

A Mijnen adem is onsterc/eñ mine da
gen sijn af gecort/dat graft is daer
Niemãt en is vã mi bedroghẽ/nochtans
moet mijn ooge in bedroeffenisse bliuen/
Al wilde ghi ooc eenẽ borgẽ voor mi/wye
sal voor mi geloouẽ? Ghi hebt harẽ herte
dat verstant verborghẽ/daer om en sult
B ghi se niet verhoogẽ/Hi beroẽt sinẽ vrien

den die buete wel/Mer sijnder kinderẽ
oogẽ sullẽ ontbrekẽ/Mijn ghedaente es
duister gewordẽ van grãscappen/eñ alle
mine ledẽ sijn als eẽ scaduwe/Daer ouer
sullẽ die gerechtẽ qualic siẽ eñ die onscul-
dige sullẽ hen settẽ tegẽ die geueynsden
Die gerechte sal sinẽ wech behoudẽ/en-
de die vã reynẽ hãdẽ sal sterc blijuẽ/Wel
aẽ/so keert v alle herwaerts eñ comt/ick
en sal doch geenẽ wisen onder v vinden/

Mine dagen sijn vergaẽ/mine gepey D
sen zijn verstopt/eñ hebbẽ mijn herte af
geknaget/eñ hebbẽ vãder nacht dach ge
maect/eñ vãdẽ dach nachte/Al ist dat ick
al verbeide/so is doch die helle mijn huis
eñ in duysternisse is mijn bedde gemaect
Die verwerdinge hiet ic minẽ vader/eñ
die wormẽ mine moeder eñ mine suster/
Wat sal ic verbeiden/eñ wie sal mijn ver
beidẽ veruullẽ/Onderwaerts in die hel-
le salt varen/eñ zal met mi inden stof lig-
ghen

Dat.xviij.Capittel A

Doen ãtwoorde Bildad vã Suah/
eñ sprac/Wãneer wilt ghy der re-
den eẽ eynde makẽ/Merct doch/daer na
willẽ wi sprekẽ/waer omme werden wy
voor v geacht als beestẽ/eñ zijn zo onrey-
ne voor uwẽ oogẽ/Wilt ghi vã booshe yt
berstẽ/Meynt ghi dz die aerde om uwẽt
wille verlatẽ werdẽ eñ dẽ steẽ vã zijnder B
plaetsen verset werde/Oock zal dat licht
der ongodliken wt gedaẽ werden/eñ die
voncke zijns viers en zal niet lichtẽ/Dat
licht sal duyster werden in zijnder tentẽ/
eñ sine luchte ouer hẽ wt gaẽ/Die toegã
gẽ sijnder goedẽ sullẽ smal werdẽ/eñ sij-
nẽ raet sal hẽ faelgerẽ/wãt hi is met sinẽ
voetẽ indẽ stric gebracht/eñ wandelt int C
nette/Eenẽ stric sal sine versenẽ houden
eñ die dorstige sullẽ hẽ vaẽ/Sinẽ strick is
geleyt in die aerde/eñ sine valle op sinen
padt/Al om eñ omme sal hẽ onuersyene
vreese veruarẽ/dat hi niet en weet waer
hi henẽ wt sal.

Honger sal sine haue sijn/eñ zijn on-
geluc sal hẽ bereit sijn eñ aẽhãgẽ/die ster
ke sijnder hãt sal verslõdẽ werdẽ/eñ sine
stercte sal verteeren die vorste des doots
Sine hope sal wt sijnder tentẽ gheroepe
werdẽ/eñ si sullẽ hẽ driuẽ totte coninc des D

veruarẽs/In sinẽ tabernacule en sal nz
bliuen/ouer sijn palleys zal zweuel ghe-
stroeyt werdẽ Vã onder sullẽ sine worte-
lẽ verdorrẽ/eñ sinẽ oorste sal vã bouẽ afge
snedẽ werdẽ/Sijn gedachtenisse sal ver-
gaẽ indẽ lãde/eñ en sal genẽ name hebbẽ
opter stratẽ/Hi sal vãdẽ licht in duyster-
nisse verdreuẽ werdẽ/eñ vãdẽ aertrijcke
verstotẽ werdẽ/Hi en sal geẽ kinder heb
bẽ/eñ genẽ neue onder sijn volc/hẽ eñ sal
niemãt ouerbliuẽ in sinẽ gheslachte/dye
na hẽ comẽ die sullẽ hen ouer sinen dach
ontsettẽ/eñ die voor hẽ sijn diẽ sal eẽ vrese
aencomẽ/Dat es die wooninge des onge
rechtẽ/eñ dit es die plaetse des geens die
God niet en kennet Dat.xix.Capittel

A Job ãtwoorde eñ sprac/Wat plaecht
ghi doch mine siele eñ verdoost my
met woordẽ/ghi hebt mi tien werf bescit
eñ en scaemt v niet/dat ghi mi alsoo om
drift/dole ick so dole ic mi Maer ghi ver-
heft v waerlic teghẽ mi/eñ sceldet mi tot
mijnder smaet/Merct doch eens dat mi
B God onrecht doet/eñ heeft mi met sinen
iaechstric omvaẽ/Siet al ist dat ic al crijs-
sche ouer ongeluc so en werde ic doch niet
verhoort/Ic roepe eñ daer en es geẽ recht
Hi heeft minẽ wech betuynt/dat icker nz
ouer en can gegaẽ/eñ heeft duysternisse
op minẽ wech gestelt Hi heeft mi mijne
ere wt ghetrockẽ eñ die crone vã minen
hoofde genomẽ/Hi heeft mi al omme eñ
comme gebrokẽ/eñ laet mi gaẽ eñ heeft
wtgebrokẽ minen hoope als eenẽ boom.

Sine grãscap es ouer mi verbolgen
eñ hi achtet mi voor sinẽ viant/Sine oor-
C loochs liedẽ sijn te samẽ gecomẽ/eñ heb-
bẽ harẽ wech ouer mi gecasseit eñ hebbẽ
hen rontomme mine tẽte ghelegert/Hy
heeft mine broeders verre vã my gedaẽ
eñ mine bekẽdẽ sijn mi vreẽde geworden
Mine naestẽ hebbẽ hen onttrockẽ eñ mi
ne vriendẽ hebbẽ mijns vergetẽ/Mijne
huysgenotẽ/eñ mine dienstmaertẽ achte
dẽ mi voor vremde/Ic ben ombekẽt ghe-
woordẽ voor harẽ ooghẽ Ick riep minen
knecht eñ hi en antwoorde my nyet/Ick
moest hẽ smekẽ met minẽ eigenẽ monde
Mijn wijf verevsde minẽ adẽ/Ick moest
dẽ kinderen mijns lijfs smekẽ Oock ver

achtedẽ mi die boesen/eñ als ic wech ga/
so sprekẽ si vã mi Alle mijne ghetrouwe
hebbẽ gruwel vã mi/eñ diẽ ick lief hadde
heeft hem teghen mi ghekeert

Mine gebeente hãget aẽ mine huyt
eñ vleesch/eñ en cã mine tanden metter
huit niet bedeckẽ/Ontfermt v mijns/õt
fermt v mijns doch/ghy mijne vrienden
Want die hãt Gods heeft my gheraect/ D
Waerom veruolcht ghi mi alsoo wel als
God/eñ en sadt mijns vleeschs niet sadt
gewoordẽ/Ach of mine redene gescreuẽ
wordẽ/Och ofse in eẽ boec gestelt wordẽ/
met eẽ yserẽ griffel op loot/eñ tot ewiger
gedachtenissen in eenẽ steẽ ghehouden
wordẽ/Ic weet dat mijne verlosser leeft/
eñ hi sal mi namaels wt der aerden ver-
wecken eñ sal daer na met deser mijnder
huit omuaẽ werdẽ/eñ sal in minẽ vleesch
God sien/Dẽ seluẽ sal ic mi sien/eñ mine
oogen sullẽ hẽ aenscouwẽ/eñ gene ande-
re Mine nieren sijn te nieute gheworden/
in minẽ scoot/wãt ghi segt/hoe willẽ wy
hẽ veruolgẽ eñ eẽ sake tot hẽ vĩdẽ Vreest
v voor tsweert/Wãt dat zwert es die grã
scap/ouer dye misdaet/op dat ghi weter
dat een oordele si Dat.xx.Capittel A

Doen ãtwoorde Zophar vã Nae-
ma eñ sprac/Daer op dwingẽ my
mine gedachtẽ te ãtwoordẽ/ic wil der sakẽ
vollich radẽ/eñ wil gerne horẽ/wie mi dz
sal straffen eñ besculdigẽ/Wãt den geest
mijs verstãts sal voor mi antwoordẽ/En
weet ghi nz dat het also gegaẽ es/sint dat
mẽscẽ opter aerdẽ geweest zijn/dz die glo
rie der õgodliker nz lãge en staet/eñ dye
bliscap des hipocrijts dueret eẽ ogẽblick
Al waert dz zijn hoochte oock indẽ hemel
reicte/eñ zijn hooft aẽ die wolkẽ raectẽ/zoo
sal hi nochtãs tẽ laestẽ vergaẽ als eenen
dreck dz die/voor diẽ hi aẽgesiẽ es/sullẽ seg-
gẽ/wair es hi/Gelijc enẽ droẽ vergaet zo
en sal hi ooc nz geuõdẽ werdẽ eñ gelijc eẽ
gesichte indẽ nacht võwint Welc ooge hẽ
gesiẽ heeft/en sal hẽ niet meer siẽ/eñ sine
plaetse en sal hẽ nz meer besrouwẽ Sine B
kinderẽ sullẽ gaẽ ghijlẽ/eñ sine hãt sal hẽ
moeite te loon geuẽ/Sine gebeentẽ sul-
len zijnder ioncheit ontgelden/eñ zullen
hen met hem in die aerde nederleggen/

Als hẽ die boosheit oor in sinẽ mõde
al wel smaect/so salse hẽ nochtans in sijn.
der tongen faelgeren/Si zal verhouden
werdẽ eñ niet toe gelatẽ/eñ sal hẽ gewee
ret wordẽ in sinen halse/Sijne spijse bin.
nen indẽ liue sal haer veranderen in ade
ren galle/Die goedẽ die hi verslondẽ he.
uet/moet hi weder wt braken eñ God zal
C se wt sinẽ buycke stootẽ/Hi sal der aderẽ
hooft supgẽ/eñ die tonge der slanghẽ sal
hem doodẽ/Hi en sal niet siẽ die stroomẽ
noch die waterbekẽ/die met huenich eñ
boterẽ vloepẽ/Hi sal arbeidẽ eñ des niet
genietẽ/eñ sine goedẽ sullẽ dẽ anderẽ ge
werdẽ/dat hi vã dien niet blide en wert/
Want hi heeft dẽ armẽ verdruckt eñ ver
latẽ/hi heeft husen tot hẽ getrockẽ die hy
niet getimmert en heeft/Want sijn liese
en conste niet vol gewerdẽ/eñ en sal door
sijn costelic goet niet ontloopẽ/Vã zijnder
spijsen en sal niet ouer bliuẽ/daer om en
sal sijn goet leuen geen gestadicheit heb
ben/al heeft hi oor die volheit eñ genoch/
zo sal hẽ nochtans bange werden Alder.
hande moepte sal ouer hẽ comen

D Die liese sal hẽ eens vol werdẽ/eñ hy
sal die verbolgentheit sijnder gramscap
ouer hẽ seindẽ/Hi sal sinẽ strijdt ouer hẽ
reegenen latẽ/Hi sal vliedẽ voor dat yse.
ren harnasch/eñ den stalen boge sal hem
veriaghen/Een bloot zweert sal door hẽ
wt gaen/eñ des zweerts blickẽ/dat hem
bitter sal zijn/sal met veruarẽ ouer hẽ va
ren/Daer en is geẽ duisternisse/die hem
bedeckẽ mochte/Een vier sal hẽ verslin
den/dat niet op geblasen en is/ende wie
ouer bleuẽ is in sinẽ tabernacule/diẽ salt
qualic gaẽ/Den hemel sal sijne misdaet
ontdeckẽ/eñ die aerde sal haer tegẽ hem
settẽ/Dat corẽ in sinẽ huyse sal wech ghe
uoert werdẽ/verstropt indẽ dach sijnder.
toornicheit/ Dat is dat loon eens ongod
liken mẽscẽ bi Gode/eñ die erffenisse zijn
der redẽ bi Gode

Dat.xxi/Capittel

A ij d/ /c Job ãtwoorde eñ sprac/Hooret toch
na mine redene ende betert v/ver
draecht mi/dat ic oor spreke/eñ bespottet
mi daer na/Gae ic met eenẽ mensce dan
omme/dat mijn ghemoet hier inne niet

onwillich en soude soude zijn/keert v her
waerts tot mi/ghi sult zuerlic sien/eñ die
hant optẽ mont moetẽ leggẽ/Als ic daer
op dincke zo verscricke ic/eñ beuen comt
minẽ vleesch aen/Vvaer omme leuẽ dan B
die ongodlikẽ werdẽ out eñ nemẽ toe mz ierem/.xii
goedẽ: haere saet is zeker al omme hen/ abacuc i/a
eñ haer nacomelinghen sijn bi hen/haer
huis heeft vrede voor die vreeze/eñ Gods
roede en is niet ouer hen/Sinẽ osse laet
mẽ toe eñ en misseit hẽ niet/Sij coe calft
eñ en is niet onvruchtbaer/hare ionghe
kinderẽ gaen wt/als een cudde/eñ hare
ionge kinderẽ verhuegẽ met spelen/Si
dragẽ met hen tamboerẽ eñ harpẽ/ende
zijn vrolic met pijpẽ/Si hebbẽ goede da.
gen/eñ en verscrickẽ nauwelic een oogẽ
blic voor de helle/die nochtãtot Gode seg
gen/Gaet van ons/ons en behaecht die
kennisse uwer wegẽ niet/Vvie is dye al.
machtige dat wi hẽ dienen soudẽ/of wat
zijn wijs gebetert/ist dat wi hẽ te gemoe mal/iii/b/
te loopen/. pro/xviii/c

Mer siet haer goet en staet niet in ha.
rẽ hãdẽ/daer omme sal der ongodlijcker
sinne verre van mi sijn/Hoe sal die lichte
der ongodliker wt gebluscht werdẽ/ende
hare ongeluc ouer hen comẽ/Hi sal hert
rouwe wt deelen in sijnder gramscap/sy
sullen zijn als stroo voor den windt/ende C
eñ als caf/dat dat onweder wech voeret
God behout dẽ kinderen des seluen/dat
leedt/als hijt hẽ loonẽ sal zo salmẽs te bin
nen werdẽ/Sine oogẽ sullen zijn verder
uen sien/eñ vander gramscappen des al
machtigẽ sal hi drinckẽ/wãt wie sal beha
gẽ hebbẽ in sinẽ huse na hẽ/eñ dat getal
zijnder maẽden en zal naulic half blijuen
Vvie wil God leerẽ die oor die hooge oor
deelt/Deze sterft fraey eñ gezont in alle
rijcdom/eñ volle genoch/zijn melcuat es
vol melcs/eñ sine ghebeenten werdẽ ge
mest met march/Maer die andere sterft
met bedroef der sielen/ende en heeft noic
niet goets gheten/ende ligghen ghelijck
met malcanderen in die aerde/eñ wormẽ
bedeckense

Siet ic kenne uwe ghedachten wel/
ende uwe onrechte voornemẽ tegen my D
wãt ghi segt/waer is dat huis des princẽ

eñ waer is dẽ tabernakel daer die ongod
like woondẽ? Ghi spreect doch daer af ge
lijc het gemein onnut volck/eñ en merct
niet wat der andere wesen bediet/Want
die boose wert tottẽ dach des verderuẽs
behoudẽ/eñ totten dach der verbolgent
heit blijft hi/wie wil seggẽ wat hi verdiẽt
alsmẽt vã buitẽ aẽsiet/wye wil hẽ betalẽ
dat hi doet/maer hi wert tottẽ graue ge-
trockẽ/eñ men wacht na hẽ bidẽ hoope
Die slijm der beken beuiel hẽ wel/eñ al-
le mẽscẽ werdẽ na hẽ getrocken/eñ dyer
die voor hẽ geweest sijn/en is geẽ ghetal
Hoe troost ghi mi so te vergeefs/eñ uwe
andtwoort wert beuonden nyet oprecht
te sijn

Dat.xxij.Capittel

DOen antwoorde Eliphas vã The
ma eñ sprac/Meint ghi dat eẽ mã
A Gode gelijc si/of yemãt so cloeck si/dat hi
hẽ seluẽ hẽ gelijckẽ moge/Meint ghi dat
God behagẽ hebbe/dat ghi v so goet ma
ket/Of wat helpet hẽ dat uwe weghẽ al
sonder vlecke sijn/Meindt ghi dat hy sal
vreezen v te straffen/eñ met v voor tghe-
recht te terdẽ/Ja uwe boosheit is te groo
te/eñ uwer misdaet en is geẽ eynde/ghi
hebt voortijts uwẽ broeder eẽ pãt gheno
mẽ sonder sake/Ghi hebt dẽ naecten dye
cleederẽ wt getrockẽ/Ghi en hebt die ver
moeide niet gedrinct met water/eñ hebt
dẽ hongerigẽ/v broodt entseit/Ghi hebt
gewelt indẽ lãde geoeffent eñ tonrechte
daer inne gesetẽ/Die weduwẽ hebt ghy
ydel latẽ gaẽ/eñ die armẽ der weezẽ heb
bet ghi ghebrokẽ/Daer om sijt ghy met
strickẽ omuaen/eñ vreeze heeft v onuer-
B hoets verscrict/En sout ghi dan die duyst
ternisse niet siẽ/eñ die water vloet v niet
bedecken

Meint ghi om dat God hooger is dã
dẽ hemel/eñ aẽsiet dat hooft der sterren/
die zo hooch zijn/eñ wilt daer omme seg-
gen/wat weet God/Soude hi dat geuõ-
C nissen connẽ dat int doncker is/Die wolc
ken zijn sine voordecsel/eñ en siet niet/eñ
psal/c/vi/ wãdelt indẽ omganck des hemels/Wilt
ghi der weerelt loop achtẽ/daer inne die
ongerechte gegaẽ sijn/Die vergaen zijn
eer dan het tijt was/eñ dat water heeft

harẽ gront wech gewasschẽ/Dye tot Go-
de seidẽ/Gaet van ons/wat soude die ael
machtige hen goets gedoẽ connen/daer
hi nochtans hair huis met goedẽ veruul
let/Maer der ongodlikẽ raet si verre vã
mi Die gerechte sullẽ siẽ eñ hen verblidẽ
eñ die onsculdige salse bespotten/wat gel
det dat haer wesen sal verdwijnẽ eñ hair psal/c/x/vi
ouerblijfsel sal dat vier verslindẽ
D Dus vereenicht v nu met hẽ eñ hebt
vrede/daer wt sal v veel goets comẽ/neẽt
die wet van sinẽ monde/eñ vatet sijne re
dene in v herte/Bekeert ghi v totten al-
machtigẽ/so sult ghi gesticht werden/eñ
onrecht verre vã uwer wooningẽ doen/
So sal hi voor aerde gout gheuẽ/eñ voor
die steenẽ guldene bekẽ/Ende sult gouts
cracht hebbẽ/eñ siluer sal v toe gehoopt
werdẽ/Dan sult ghi uwẽ lust hebbẽ aen
dẽ almachtigẽ/eñ v aensicht tot Gode op
heffen/So suldi hẽ biddẽ/eñ hy sal v hoo-
ren/eñ sult uwe ghelofte houden/Wat
ghi voor sult nemẽ dat sal hi v latẽ gheluc
ken/eñ dat licht sal op uwe wegen scijnẽ/
want die hen verootmoedighen die ver- pro/xxij/A
hooget hi/eñ wie sine ogẽ nederslaet die
wert genezẽ/eñ die onsculdige sal behou
den werden om sijnder handẽ reinicheit
wille

Dat.xxiij.Capittel/

JOb antwoorde eñ sprac/Mine rede
ne blijft noch bedroeft/mijn macht A
is onsterc ouer mijne suchtẽ/Och dat ick
wiste/hoe ic hẽ vindẽ eñ tot sinẽ stoele co-
mẽ mochte/eñ dat recht voor hem soude
voor leggẽ/eñ dẽ mont vol straffingẽ va-
ten/eñ beuijndẽ die redene/die hi mi ant
woordẽ soude/eñ verstaen/wat hi mi seg
gen soude/Wil hi met grote macht mi rech
ten/Hi en stelle hẽ alzo niet tegẽ mi/mer
legge mi dagelic voor/so wil ic mijn rech-
te wel winnẽ/Mer gae ic nu stracs voor
my/soo en is hi niet daer/gae ick te rug-
ge/so en speure ic hẽ niet/verbercht hi hẽ
ter rechter hãt/so en sie ic hẽ niet. B
Maer hi kendt den wech voor my
wel/ende proeuet my als dat gout/Hoe
wel ic nochtans mijnen voedt op sijnder

banen sette/eñ sinẽ wech houde/eñ niet
af en wijke/eñ vãdẽ gebot zijnder lippen
niet en terde/eñ beware die reden zijns
monts meer dã ic sculdich bẽ Hi es enich
wie wilt hẽ antwoordẽ/eñ hi maket so hy
wilt/eñ als hi mi al betaelt dat ic verdiẽt
hebbe/so es dies noch meer daer achter
daer omme verscricke ic voor hem/God
heeft mijn herte bloode gemaect/eñ dye
almachtige heeft mi veruaert/Wãt dye
duysternisse en makes geen eynde met
mi/eñ die schemeringe en wil voor mi nz
bedect werden

Dat.xxiiii.Capittel

A Waer omme en soudẽ die tijdẽ dẽ al
machtigẽ niet verborgen sijn/eñ
die hẽ kennẽ en sien sine tagẽ niet/Si dri
uen die palẽ te rugge/Si roouen die cud.
den eñ weidense/Si driuẽ der weesen ese
len wech/eñ nemẽ der weduwẽ ossen te
pande/Dye arme moeste hen wijckẽ/eñ
die behoeuẽde inden lande mochten hen
verborgẽ/Siet/die wilde ezelẽ inder woe
stinẽ gaẽ wt gelijc si plegẽ/vroech ten roo
B ue/dat si spijse bereidẽ soudẽ voor die ion.
ghe/Si maeyen optẽ acker die haer niet
en is/eñ lesen den wijnberch dyen si met
onrecht hebbẽ/Die naecte latẽ si liggen/
eñ en latẽ hen geẽ decsel indẽ vorste/dien
si die cleeder genomẽ hebben/dat sij hen
cortẽ steenẽ moetẽ houdẽ/als enẽ plasre.
gen vanden bergẽ op hen giet/om dat sy
anders geenen troost en hebben.

Si treckẽ dat kint vãdẽ borstẽ eñ ma
kẽt tot eender weesen/eñ makẽ die liedẽ
arme met pãdẽ/Dẽ naectẽ lietẽ si sonder
cleeder gaẽ/eñ dẽ hongierigẽ namẽ si die
schoonẽ Si dwongẽse olie te slaen op ha.
re eygen moelẽs eñ hare eygen persſen
te terdẽ/eñ lietẽse nochtans dorst lidẽ/Si
C maecten die liedẽ inder stadt suchtẽde/eñ
die zielen der verslaghẽder/roepẽde/Eñ
God en verstoordese niet/Daer õme sijn
si af vallich gewordẽ vãdẽ lichte/eñ en kẽ
nẽ sinẽ wech niet/eñ en kerẽ niet weder
tot sijnder stratẽ/Bi den lichte staet die
moordenaer op/eñ verworcht dẽ armẽ eñ
nootdorstighẽ/eñ snachts es hi gelijc een
dief/Dat ooghe des ouerspeelders heeft
acht op die scemeringe eñ seit/Mi en siet

geen ooge/eñ bedect sijn aensicht/inder
duisternissen breect hi totten huysen in/
sdaechs verbergẽ si hen met malcande.
rẽ/eñ en willẽ niet vãdẽ lichte wetẽ Wãt
ist dat hẽ die dageraet comt/zo es si hem
als een duisternisse Wãt hi gheuoelt dat
veruarẽ der duysternissen Hi vaert licht
vaerdelic gelijc op een water daer henẽ
Sine goet wert cleine inden lande eñ en
bouwet sinẽ wijnberch niet Die helle ne
met wech die daer sondigen/ghelijc dye
hitte eñ dorheit dat sine water verteert. D
Die ontfermhertige sullẽ zijns verge
tẽ/sine lust sal vniet werdẽ/zijns en wert
niet meer gedacht/hi sal gebrokẽ werdẽ
gelijc eenẽ vuylẽ boom/Hi heeft die eẽsa
me die niet en baert lidẽ aen gedaẽ/ende
en heeft der weduwẽ geẽ goet gedaẽ/eñ
die machtigẽ onder hẽ getrockẽ met zijn
der cracht/Als hi staet en zal hi zijs leuẽs
niet zeker zijn/Hi maect hem zeluẽ eẽ se.
kerheit/daer hi hẽ op verlate/eñ sine oo.
gẽ siẽ op haer doẽ/Si zijn eenẽ cleynẽ tijt
verheuẽ/eñ zullen te nyete eñ verdrucke
werdẽ/eñ eẽ einde nemẽ gelijc alle dinck
eñ gelijc der arẽ angẽ sullẽ si af gehoudẽ
werdẽ/En ist alzo niet/wel aẽ wie wil mi
luegen straffen eñ mine redene bewisen
dat si niet en si/

Dat.xxv.Capittel

Doen antwoorde Bildad van Su. A
ah eñ sprac/En is die heerscappie
eñ vreeze niet bi hem/dye dẽ vrede maect
onder sinẽ hoochstẽ/Wie wil sine mãnen
van oorloge tellẽ/eñ ouer welckẽ en gaet
zijn licht niet op/eñ hoe mach een mẽsce
rechtueerdich voor Gode ghezijn/eñ hoe
mach eens wijfs kint reyn ghezijn/Siet
die maen en scijnt noch niet/eñ die sterrẽ
en zijn noch niet reyn voor sine oogẽ/hoe
vele min een mensce die made eñ een mẽ
scen kint die worme/

Dat.xxvi.Capittel

Job antwoorde eñ sprac Wien staet A
ghi bi.diẽ die geene cracht en heft
Helpt ghi dien die geene sterecte indẽ ar
me en heeft.Wien geeft ghi raet.diẽ die
gene wijsheit en heeft.eñ toont v groot
dadicheit.voor wien spreeckt ghi.eñ voor
wien gaet dẽ adem vã v.Dye ruesen be.

naumē hen onder die wateren/eñ die by
C hen wonē/Die helle is ontdect voor hem/
eñ dat verderuē en heeft geen decſel/Hy
breit wt dat noordē tot nieuwaerts/ende
hanget die aerde aen niet/Hi beuaet dat
water te ſamē in ſijn wolckē/eñ die wolc-
ken en ſcorē daer onder niet/Hi houdt ſij
nen ſtoel/eñ breydt ſijn wolckē daer voir
D Hi heeft om dat water een perc gheſedt/
tot dattet licht mettē duyſterniſſen ghe-
eynt wordē/Die pilarē des hemels tiue
ren/eñ ſi ontſettē hen vā ſinen ſceldē Vā
ſijnder cracht wert dye zee onuerhuedts
beruert/eñ vā ſijnen verſtande/verheft
haer die hoochte der zee/Aendē hemel ſo
werdet ſcoon vā ſinen winde/eñ ſijn hāt
drijft waluiſſchē wech/Siet alſo gaet ſijn
doen toe/Maer wat hebbē wi daer in zō-
derlinckx gehoort?Wie wil den donder zij
der macht verſtaen?

¶Dat.xxvij.Capittel

ENde Hiob voer voort/hi hief ſijn bi
ſprake op/eñ ſeide/So warachtelic
A als God leeft/die mi mijn recht nyet gaē
en laet/eñ die almachtighe die mijn ſiele
bedroeft/alſo lange als minē adem in mi
is/eñ dat ſnuyuen vā God/in mijnē nue
ſen is/mijn lippē en ſullen niet onrechts
ſprekē/eñ mijn tonge en ſal geen bedroch
ſegghē/Dat ſi verre vā my/dat ic v recht
ſoude gheuē/tot dat mijne eynde coemt/
en wil ic van mijnder goetheit niet wijc-
ken/Vā mijnder gerechticheit die ic hou
de/en wil ick niet aflaten/Mijn conſcien
cie en bijt mi niet/vā mijns geheels leuēs
wegē/Maer mijn viant ſal een ongodlic
gheuonden werdē/eñ die hē tegen mi op
recht/een ongerechtige/Wāt wat is ten
hoop des geueinſden/dat hi ſo gierich is/
B eñ God nochtans ſijn ſiele wech trect?
Meynt ghi dat God ſijn crijſchen horen
ſal/als die benautheydt ouer hen coemt?
Hoe can hi aenden almachtigen luſt ghe
hebben/eñ hem eenich tijt aengeroepē?
Ic wil v leeren vāder hant Gods/eñ
wat biden almachtigē vā weerden is/en
wil ick niet helen/Siet ghi hout v al voir
cloec/waerō geef di dan ſodanigē ōnutte
dingen wt?dat iſt loon eens ongodlijken
menſces bi Gode/eñ dat erfeniſſe der ty

rannen/dat ſi vanden almachtighen ne
men ſullē/Sal hi vele kinderē hebbē/ſoo
ſullen ſi des ſweerts ſijn/eñ ſijn nacome-
lingen en ſullē niet broots ſadt hebbē/zij
ouerbleuene ſullē indē doot begrauē wor
den/eñ ſijn weduwē en ſullē niet beweēt
werdē/Als hij gelt te ſamen brinct gelijc
aerde/eñ bereit cleeder als ſlijc/ſo ſal hijt
wel bereiden/maer dye gherechtige ſalt
aentreckē/eñ die ontſculdige ſal dat gelt
wt deylen/Hi timmert ſijn huis als een
ſpinne/eñ ghelijc een bewaerder eē ſcue
re maect/
Als hē die rijcke neder leit/en ſal hijs C
met hē niet nemē/hi ſal ſijn oogē op doen Po.xlvi.
eñ daer en ſal niedt ſijn Veruaerniſſe ſal
hē ouervallen als water/ſnachs ſal hem
dat onweder wech nemē/den ooſtē wint
ſal hē wech voeren/dat hi derwaerts va-
re/eñ tēpeeſt ſal hē vā ſijnder plaetſen dri
uen Hi ſal ſodanige dingē ouer hē brēgē/
eñ en ſal hē niet ſparen/Hi ſal moetē vlie
den/eñ laten die ghene die ſijn hant wa-
ren/Men ſal ouer hem metten handen
clappen/ende ouer hem tiſſchen/dair hij
gheweeſt is ¶Dat.xxviij.Capittel

DAt ſiluer heeft ſijn gangē/eñ dat
gout zijn plaetſe dairt groeyt/Iſer A
brengt mē wter aerden/eñ wten ſteenen
ſmelt mē Metael/Der duyſterniſſen ſal
ymmer teeniger tijt een eynde zijn/eñ ye-
māt vint immer ten laetſtē dat v̄borgen
Een ſulcke beke ſprinct daer wt/dat dye
daer ō wonē/met voetē dair ouer niet en
moghen gaen/eñ wert dē liedē te hooch
eñ vloeyt daer henē/Men brēgt oock vier
onder wt der aerdē/dair nochtās bouen
ſpiſe op waſcht/Men vindt Saphire op
ſomige plaetſen/eñ airdē clutē dair gout
is/Den pat geē vogel bekēt en heeft/eñ
geēs giers oghe gheſien/Die ſtoute kin
deren en hebbē daer niet op getredē/eñ
dair en is geenē leeu op gegaē/Ooc ſlaet
men die hant aendē ſteen/eñ graeft dye
bergē omme/Men trect bekē wt dē ſtee
nen/eñ al wat coſtelic is/en ſiet niemāts
oghe/Men keert den ſtroō des waters/
ende brengt dat verborgen dat dair inne
is aent licht/
Maer waer wilt mē wijſheit vinden/

Sapiē.vij.a en waer is die plaetse des verstants: Nie
mant en weet waer se lept/ en en wert in-
den lande der leuender niet gheuonden
Den afgront seit/ sp en is in mp npet
C Eñ die zee seit/ Si en is in mp niet/ Men
en cander geen gout/ om ghegeuē/ noch
siluer ouer geweghē om te betalen/ Het
en ghelt haer niet/ gelijc Ophi rijcx gout
oft costelijke Onich eñ Saphir/ Gout eñ
diamant/ en mach haer npet ghelijcken/
noch om haer gulden clepnodien willelē
Ramoth eñ Gabis en achtmē niet/ sp is
hogher te weghen dan peerlē/ Topasius
wt Morē lant en wert haer niet gelijc ge
scat/ ende dat alder fijnste gout en ghelt
haer niet ghelijck.
Wā waer coēt dan die wijsheit/ ende
waer is die plaetse des verstants: Si is v-
holen voor den oogē alder leuēder/ ooc v-
borgen dē vogelē onder den hemel/ Dye
D verdoemenisse eñ die doot seggē/ Wi heb
ben mit onsen oren hair gerucht gehoort
God weet den wech daer toe/ eñ hij kent
haer plaetse/ Wāt hi siet de epndē der air
den/ eñ bescout al dat onder den Hemel
is/ dat hi den winde sijn ghewicht soude
Ps.c.x a: makē/ eñ dē water sijn maté/ Doe hi den
Prou.x.a regen een perc maecte/ eñ den donder eñ
blixem dē wech/ doe sach hise/ eñ vtelde se
bereide se/ eñ vant se/ eñ sprac totte mēscē
Siet die vreese des HEREN/ dat is wijs
hept/ ende dat quaet te schouwen/ dat es
verstant/ ¶ Dat.xxix. Capittel/

Ende Hiob voortuarēde hief sijn stē
me op seggēde/ O oft ick waer als
A indē voorledenē maendē/ indē dagen doe
mi God bewaerde/ Doen sijne licht ouer
mijn hooft sceen/ eñ ic bi sinē lichte in duis
ternisse ginc/ gelijc ic was inder tijt mijn
der ioncheit/ doen gods verholēheit ouer
minen tabernakel was/ doe die almach-
tighe met mi was/ eñ mijn knapē ronts
mp/ doe ick mijn treden in boter wiesch/
B eñ die steenē mp olie vloet goten/ Doe ic
wtghinc totter poortē der stadt/ eñ men
liet mijne sitten opter straten berepden/
Doe mi die ionghe ghesellen saghen/ eñ
hen vstaken/ eñ die oudē voor mi opstōdē
Doe die ouerste op hieldē te sprekē/ eñ set
ten haer handē op harē mont/ Doen die

stemme der princen haer inhielt/ eñ hair
tonge cleefdt aē tgehemele haers mōts
Wāt welcx oor dat mp hoorde/ die prees
mi salich/ eñ welcx ooghe dat mi sach/ dat C
ghetupchde vā mi/ Want ick verloste dē
armē vā den ghecrijsch/ eñ den weese die
geenē hulper en hadde/ Die seegeninge
des vlorenens quā ouer mp/ eñ ic trooste
dat herte der weduwē/ Gherechticheidt
was mijn cleet dat ick aen troc/ ghelijc ee
nen rock/ eñ mijn recht was mijn cieragie
Ick was des blindē oghe/ eñ des lammē
voet/ Ick was een vader der armer/ ende
welcs saecke dat ick niet en wist/ die onder
socht ick/ Ick brac die kinnebac tandē des
ongerechtē/ eñ troc dē roef wt sinen tan
den/ Ick dacht/ Ic wil in minen nest ver-
steruē/ eñ mijnder dagen veel makē ghe D
lijc sandt/ Mijn saet ginc op van watere/
eñ den dauwe bleef ouer minē oogst/ Mi
ne heerlicheit vernieude haer voor mi/ eñ
minē boghe veranderde hē in mijn hāt/
Men hoorde nae mi toe/ eñ sweghen/ eñ
verwachtē na minē raet/ Na mine woor
den en sprac niemāt meer/ eñ mijn reden
druppte op hen/ Si wachtē op mi ghelijc
na den regen/ eñ spardē harē mōt opē als
nadē auōt reghē Als icse aēlachte/ des sij
hen niet en versagen/ soo rechte dat licht
mijns aensichts haer hooft op/ Als ic tot
haren saecken wilde comen/ so moest ick
bouen sitten/ eñ woonde ghelijck een co-
ninc onder crijsch knechtē/ doen ick troos
tede die rou droeghen. ¶ Dat.xxx. Ca/ A

Maer nu bespotten mi dpe iongher
sijn dan ick/ der welcker vaders ic
veracht had/ te stellen onder mijn scaeps
honden/ Der welcker vermogen ic voor
niet hielt/ die totten ouderdom niet gero
men en consten/ Dpe van hongher ende
commer eenlic/ in vereenlijken plaetsen
vloden/ nieuwelic verdoruē eñ alendich
worden/ die daer netelen wtplucken om
die doornen bosschen/ eñ Jeneuer worte-
len was hair spise/ Ende als si die wt troc
ken iupchtē si daer ouer ghelijck een dief
Aenden grouweliken beeckē woondē si
in die holē der aerdē/ eñ steēretē/ eñ tusschē
den doornen bosschen riepen si/ ende on-
der dpe dijstelen [illegible] vergaderden sij dpe

kinder der loeser/eñ verachter liedẽ/dye
de snoetste indẽ lãde warẽ Nu bẽ ic haer
musijc spele geworbẽ/eñ moet haer nieu
B maerkẽ sijn Si hebbẽ eenẽ gruwel aen
mi/eñ makẽ hen verre vã mi/eñ en spa-
ren niet voor mijn aensicht te spijen

Wãt hi heeft sine pese ghespãnẽ/eñ
heeft mi verootmodicht eñ heeft mi een
gebit indẽ mont geleget/ter rechter hãt
daer ic groẽde/hebbẽ si hẽ tegẽ my geset
eñ hebbẽ minẽ voet wtgestotẽ/eñ hebbẽ
ouer mi enẽ wech gemaect om mi te ver
deruẽ/Si hebbẽ minẽ stepger gebroken
Het was hen so licht mi scade aen te doẽ
dat si genẽ hulper daer toe en behoefden
Si zijn daer inne ghecomẽ als tot eenen
widẽ scaerde eñ sijn sonder ordinãcie dair
waerts geuallẽ/Veruarẽ heeft hẽ tegen
mi gekeret/eñ heeft mijne vrijhept ver-
uolcht gelijc dẽ wint/eñ gelijc eẽ loepẽde
wolke mijn salichz Maer nu stortet hair
mine siele wt/eñ dẽ allendighẽ tijt heeft
mi gegrepẽ /Snachts wert mijn gebeẽ
C te ouer al doer boert/eñ die mi iagen en
gaen niet slapẽ wir die menichfuldicheit
der cracht werde ic anders eñ anders ge
cleet eñ men gordet mi daer mede als met
den hoofcslop mijns rocks Mẽ heeft my
in drec geterdẽ/eñ gelijc geacht dẽ stof eñ
asschen

Roepe ic tot u so en antwoort ghi mi
niet/trede icker voor so en acht ghi op mi
niet/ghi sijt mi verandert in eenẽ gruwe
likẽ/eñ toõt uwẽ hate aẽ mi metter sterc-
tẽ uwer hant/Ghi heft mi op/eñ laet mi
optẽ wint varen/eñ versmeltet/mi crach
telic Wãt ic weet dat ghi mi den doot sult
ouerleuerẽ/dat es dat gesette huys alder
leuẽder Nochtãs en sal hi die hãt niet wt
D strecken int beẽ huis/eñ en sullẽ niet crijs
schẽ vã sinẽ bederuẽ/Ic weẽde immer in
der herder tijdt/eñ mine siele iammerde
der armer/Jck verwachtede dat goet/eñ
dat quade quã/Jc hoopte opt lichte eñ de
duysternisse quã/Mine ingewãdẽ spedẽ
eñ en houdẽ niet op/dẽ allẽdigẽ tijt heeft
mi ouervallen Jc ga bedroeft/hoe wel ic
niemandẽ tornich en bẽ Jck sta op inder
gemeintẽ eñ crijsce/Jc bẽ een broeder der
slangẽ/eñ een geselle der strupcẽ/ Mijn

huyte ouer mi es zwart geworđẽ eñ mij-
ne gebeentẽ sijn verdorret/Mine harpe
es een clage gewordẽ/eñ mijne pijpe een
wenen.

Dat.xxxi.Capittel

Jc heb een verbont ghemaect met A
minẽ oogẽ/dat ic niet en soude ach-
tẽ op een maecht/Maer wat gheeft my
God te loone vã bouen eñ wat erffenisse
die almachtige vãder hoochtẽ/En soude
niet billiker/die ongerechte sulcke onge
luc hebbẽ/eñ een misdadige sulcke allen
dicheit lidẽ/En siet hi mine wegẽ niet eñ
tellet alle mine gãgẽ Heb ic gewãdelt in
ydelheit/of heeft minẽ voedt ghehaestet
tot bedroch So weget mi op rechter wa-
gẽ zo sal God beuidẽ mine goetheit heeft
minẽ ganc gewekẽ wt dẽ wege/eñ mijn
herte minẽ oogẽ na ghevolcht/eñ es yet
in minẽ handẽ becleeft So moete ic saeiẽ
eñ een ander ete dat/eñ mine gheslacht
moet wtgewortelt werden

Heeft hẽ mijn herte latẽ verwecken B
tot eenẽ wiue/eñ hebbe aẽ mijns naestẽ
duer geloert/so moet mijn wijf vã enẽ an
derẽ gescẽt werdẽ/eñ andere moetẽse be
slapẽ Want dat es een laster eñ een mis-
daet voor die rechters/Wãt dat ware eẽ
viere dat tottẽ verderuẽ toe verslint/eñ
alle mine incomẽ wt wortelde Heb ic ver
acht dat rechte mijns knechts of mijnder
maertẽ/als si tegẽ mi twisten/Wat wil-
de ic doen als God opstaet/of wat soude ic
antwoordẽ/als hi besoect/En heeft hem
oor niet gemaect/die mi maecte in mijns
moeders lichaem/eñ heeft hem inden lij
ue effen also wel berept/Heb ic dẽ behoe
uende hare begerte ontsept/eñ die oogẽ
der weduwen laten versmachten/Heb
ic minen bete alleen gheten/eñ en heeft
die weese daer oor niet af gheeten/Wãt
van medelijden heb ic van mijnder ionc-
heit op/groot ghehouden/eñ van mijn-
der moeder lichaem aen/heb ic daer me-
de om me ghegaen.

Heb ick yemanden sien vergãen/dat C
hi gheen cleedt en hadde eñ den armen
sonder decsel laten gaen/En hebben my
sine siden niet ghesegent/doen hi vãdẽ
vellen mijnder lãmerẽ verwermt wart

heb ic mine hãt aẽ die weezẽ geſlagẽ/als
ic mi ſach inder poortẽ macht te hebbẽ/ſo
valle mine ſcoudere vãder azellẽ/eñ mij-
nẽ arme breke vãder pijpẽ/Wãt ic vreeſ-
de God/als eẽ ongevalle over mp/eñ en
conſte ſinẽ laſte niet verdragẽ/Heb ic dat
gout tot mine toeverlaet gheſtelt/eñ tot-
tẽ goutclompẽ geſept/mijn trooſt/heb ic
mp verblijdt/dat ic groot goet hadde/eñ
mine hant alderhãde verworven hadde
Hebbe ic dat lichte aẽ geſiẽ als het clare
lichtet/eñ de mane als ſi volle ginc/heeft
hẽ mijn herte heimelic latẽ wijs maken
dat minẽ mont mijne hãt cuſte/Welc ooc
een miſdaet voor dẽ rechter is/Wãt daer
mede hadde ic verloochent God van bo-
ven

Heb ic mi verblijt alſt minẽ vpãt quã
lic ginc/eñ hebbe ic mi verheuẽ/dat hem
ongeluc betrapt hadde/Wãt ic en liet mi
nẽ mont niet zondigẽ/dat hi ſijnder ſielẽ
eenẽ vloec wenſchte/En hebbẽ die man-
nẽ mijns tabernakels niet moetẽ ſeggẽ/
O wildet God dat wi vã ſinẽ vleeſch niet
verſaedt en werdẽ/Dpe gaſte en moeſte
niet butẽ bliuẽ/maer mine duere dede ic
dẽ wãdeleer opẽ/hebbe ic mine ſcalchept
als eẽ mẽſch bedect/dat ic heimelic mine
miſdaet verborge/heb ic mi latẽ grouwe
len voor die grote menichte/ende die ver
achtinge der maeſcappẽ mi af veruaert
heeft/Jck bleef ſtille/eñ en ginck niet ter
duerẽ wt

Wie geeft mi eenẽ verhoorder/dat de
almachtige mijn begeerte verhore/Dat
pemant een boeke ſcreef/vã mijnder ſae
kẽ/So wilde ict op mine ſcoudere nemẽ/
eñ mi gelijc eẽ croone omme binden/Jck
woude dat getal mijnder gãgẽ te kẽnen
geuẽ/eñ gelijc eẽ vorſte wilde ic daer brin
gẽ Iſt dat mijn lant tegẽ mi crijſcht/eñ ſi
ne voorẽ met malcãderẽ weenẽ/Heb ick
ſine vruchtẽ onbetaelt getẽ/eñ den acker
liedẽ dat levẽ ſuer gemaect/ſo waſſe mp
dijſtelẽ voor tarwe/eñ doornẽ voor garſte

Eynde hebbẽ die woordẽ Job.

Dat.xxxii.Capittel

A Doen hieldẽ die drie mãnẽ op Job
te antwoordẽ/ooc dat hi hem voor
gerecht hielt/Mer Elihu die ſone Bara-

cheel vã Bus/des geſlachts Ram/wiert
toornich op Job/dat hi ſine ſiele gherech-
ter hielt dan God/Ooc wert hp toornich
op ſine drie vriẽdẽ/dat ſi geene antwoort
en vondẽ/eñ Job nochtans verdoemdẽ/
wãt Elihu hadde gewacht tot dat ſi met
Job geſprokẽ haddẽ/om dat ſi ouder wa-
ren dan hi/daer omme doẽ hi ſach/dat ge
ne antwoort indẽ monde der drie mãnen B
en was/wert hi grã/Eñ alſo antwoorde
Elihu die ſone Baracheel van Bus ende
ſprack.

Ick bẽ ionc/mair ghi ſijt out/daer om
me heb ic mi vermijdt eñ geureeſt mijne
conſte te bewiſen/Jc dachte laet ope iarẽ
ſprekẽ/eñ laet die menichte des ouderdõs
wijſheit bewijſen/Maer dẽ geeſt is indẽ
mẽſcẽ/eñ dẽ adẽ des almachtigẽ maect ſe
verſtãdich/Die meeſters en ſijn die wijſ-
te niet/eñ die oudẽ en verſtaẽ dat rechte
niet/Daer om wil ic ooc ſprekẽ/hoort nae
mi toe/Jc wil mine conſte ooc latẽ ſiẽ/ſiet
ic hebbe gebeidt dat ghi geſproken hebt
Jc hebbe v verſtãt aẽ ghemerckt/tot dat
ghi der redẽ eẽ eynde maeckte/eñ hebbe C
acht ghehadt op v/Maer ſpet daer en is
geene onder v/die Job ſtraffe/oft ſijnder
redẽ antwoorde

Ghi ſult meſſchiẽ ſeggẽ/wi hebben die
wijſhept geraect/dat God hẽ verſtooten
heeft/eñ anders niemãt/Dpe redẽ en es
mijns dincs niet/ic en wil hem ſo niet na
uwer redẽ ãtwoordẽ/Och ſi zijn verzaecht
ſi en connẽ niet meer antwoordẽ/ſi en cõ
nẽ niet meer ſprekẽ/wãt ic dan verbeydt
hebbe/eñ ſi en conſtẽ niet ſprekẽ/want ſp
ſtaẽ ſtille eñ en antwoordẽ niet meer/wil
ic doch mine deel antwoordẽ/eñ wil mij- D
ne conſte bewijſen/Want ic bẽ der reden
ſo vol/dat mi dẽ adẽ in minẽ buick benau
wet Siet minẽ buic is als dẽ moſt die toe
geſtopt is/die de nieuwe vatẽ ſcoort/Jck
moet ſprekẽ dat ic adẽ hale Jc moet mine
lippẽ opẽ doẽ eñ antwoirdẽ/Jc en wil nie
mants perſone aẽſiẽ/eñ en wil dat ghee-
nẽ menſce te bedragẽ ſpreken/want ic en
weet niet/waert dat ict dade/of mi mijne
ſcepper over eenen cleynen tijt wech ne-
men ſoude

Dat.xxxiii.Capittel A

Job hoort doch mine reden/eñ aen
merct alle mine woordē/Siet ic doe
minē mont opē/eñ mine tonghe spreket
in minē monde/Mine herte sal recht spre
eñ mine lippē sullē dat rechte verstāt seg
hē/Dē geeste Gods heeft mi ghemaect/
eñ dē adē des almachtigē heeft mi dat le-
uen gegeuē/Condt ghi so antwoort mi/
treet mi gelijc onder die oogē/Siet ic ben
B gods/gelijc ghi segt/eñ wt slijc bē ic oock
gemaect/Nochtans ghi en derft voor mi
niet verscrickē/eñ mine hāt en sal v niet
te zwaer zijn.

Ghi hebt gesprokē voor minē oorē/ick
moeste die stēme uwer redē hoorē/Ic bē
reyne eñ sonder misdaet/onsculdich en-
de en hebbe geē sonde/Siet hy heeft een
sake tegē mi geuondē/daer omme achtet
hi mi voor sinē viāt/hi heeft mine voeten
indē stoc geset/eñ heeft alle mine wegen
bewaert/Siet/effen daer wt/besluyte ic
tegē v/dat ghy niet oprecht en sijt/Want
God is meerder dā eē mēsch/Waer om-
me wilt ghi tegē hē twistē/dat hi v geen
rekēscap en geeft/alle sijns doens/Want
als God yet eens hiet/en salmē daer niet
eerst na siē/oft recht si.

C Inden droeme des ghesichts inder
nacht/als dē slape op die liedē valt/als si
opt bedde slapē/daer opent hi dat oore der
liedē eñ veruaertse eñ onderwijstse/dat
hi den menscē vādē ongeluc soude keerē
eñ bescermē hē voor ouer vallē/eñ sparē
zijn siele voor die verderuinge/eñ sine le
uē/dat het niet int gescutte en valle/Hy
straft hē met smertte op sijn bedde/eñ al-
le sine gebeente strangelic/Eñ maect hē
zijn leuē so tongoede/dat hē die spijse gru
welt/eñ sine siele datse genē lust en heeft
te etene/Sijn vleesch verdwijnt dattmēs
niet meer en siet/eñ sine benen stoetē hē
in stucken datmēse niet gesiē en cā/dat si
ne siele tottē verderuen genaket/eñ sine
leuen totten dooden.

Ouaert dat dā eē engel/eē wt dusen
dē hē voorterde/om dē mensce Gods ge
rechticheit te vercondigē/so sal hi hē ghe
D nadich sijn eñ seggē/hi sal verlost werdē
dat hi niet ōderwaerts en vare in die ver

deruinge/Wāt ic hebbe eē versoeninge
geuondē/Sine vleesch is op geteleft van
pinē/laet hē weder comē tottē dagē sijn-
der ioncheit/hi sal Gode biddē/ope sal hē
genade toonē/eñ sal sine aēsichte latē siē/
met vruechdē/eñ sal dē mēsce sine gerech
ticheit betalē/Hi sal voor die liedē beken-
nē eñ seggē/Ic hebbe gezondicht eñ mis
daē/eñ mi en is niet gelijc gesciet/Hy he-
uet mine siele verlost/datse niet in verder
uinge en soude varē/maer mijn leuē dat
licht sien

Siet alle dat/doet God drieweruf mz
elckē/dat hi sine siele wederomme soude
halē wt der verderuinge/eñ verlicht hē
met dē lichte der leuēder/Aēmerckt Job
eñ hoort toe na mi/eñ zwijcht dat ic spre-
ke Maer hebt ghi wat te seggē/soo ant-
woort mi/Segget op/zijt ghi oprecht/ick
wilt gerne horen/Maer en hebt ghi niet
so hoort toe na mi eñ swijcht/ick wil v ope
wijsheit leeren

Dat.xxxiiij.Capittel

A Ende Elihu antwoorde ende sprack
Ghi wijsen hoort mine redene/eñ
ghi verstandighe merct op mi/Want dat
oore proeft die redene/eñ die mont smaect
die spijse/laet ons een oordeel verkiesen
dat wi bekennen onder ons wat goet si/
Want Job heeft ghesept/Ic ben gerecht
ende God weighert mi mijn rechte/Ick
moet liegē/al hebbe ic recht/ende ben ge
quelt van mijnen pijlen/hoe wel ict niet
met sculde verdient en hebbe/Wie is eē
sulcke als Job/die daer spotterie drincket
als water/ende opten wech gaet met mis
dadighen/dat hi wandelen soude metten
ongodliken lieden/Want hi heeft geseit
Al ist dat yemandt al goet is/soo en is hy
nochtans van gheender weerdē voor go B
de/Hoort na mi toe ghi wise lieden

Het si verre dat God ongodlic soude
sijn/ende die almachtighe ongherecht/
Maer hi loonet den mensche daer na dat
hi verdient heeft/ende raect elcken na si-
nen doene/Sonder twijfel God en ver-

doemt niet/eñ die almachtige en buiget
dat rechte niet/Wye heeft dat/dat opter
aerden is geoordineert/eñ wye heeft dat
geheele aertrijck geset/waert dat hijs hē
onderwinde/so soude hi alle geest eñ adē
tot hē vergaderen/Alle vleesch soude tsa
men vergaen/eñ die mēnsce soude weder
tot assce werdē.

Hebt ghi nu verstant so hoore dat/eñ
aenmerct die stemme mijnder redē/sou-
de een daer omme dat rechte dwingen/
dat hijt hatet/eñ dz ghi stout sijt/sout ghy
daer omme dē gerechtē verdoemē/Sou
de eenc cottē coninc seggē Belial/eñ tot-
ten vorsten/ghi ongodlikē/die nochtans
niet en aensiet den persone der vorstē/eñ
en kennet den heerliken niet meer dā dē
armen/wandt si sijn alle sijnder handen
werc/haestelic moetē die liedē steruē/eñ
te middernacht verscricken eñ vergaen
C Dye machtige werdē crachteloos wech
prouer v genomen/want sine oogen sien op eens
yegeliken weghen/eñ hi aenscouwet al-
le haer gangen/Daer en is geen duister
nisse noch donckerheit/dat hen die misda
dighe daer mochten verberghē/wāt het
en wert niemāden gestadet dat hi tegen
God rechte

Hi verdoet vele die niet te tellē en zijn
eñ stelt andere in haer plaetse/om dat hy
haer werc kēt/eñ keertse snachts omme
dat si verslagē souden werden/hi werpt
die ongodlike ouer eenē hoope/daermēt
gheerne siet/daer omme dat si hem niet
na geuolcht en hebben/eñ en verstondē
geen van sijnen wegē/dat dat crijscē der
armer tot hē moeste comē/eñ hi dat crij-
D scen der behoeuender hoort/Als hi vrede
geeft wie wil verdoemē/eñ als hi dat aē-
sicht verbercht/wie wil hem aenscouwē
onder die volckē eñ lieden/So laet hi dan
regneren eenē ypocrijt om tvolck te be-
nauwen

Wvant ic dan van Gods wegē wt ge
sproken hebbe/so en wil ic v niet belettē
En heb ics niet geraect/soo leert ghi my
dat beter/hebbe ic onrecht gehandelt/ic
en wils niet meer doen/Men verwacht
die antwoort vā v/want ghy verwerpet
al/ende ghi hebt begonst eñ niet ic/weet

ghi nu wat/so gheuet te kennen/wise lie
den laet ic spreken/eñ een wise man ghe-
ue mi gehoore/mer Job sprac met onuer
stande/ende sine woordē en sijn niet cloec
Mine vader/laet Job geproeft werden/
totten einde toe/daer omme dat hy hem
tot onrechtē lieden keert/Wi hi heeft bo-
uen sijn sonden daer toe noch geblasphe-
meert/daer omme laet hem tussen ons
geslagen werden/eñ daer na tegē Gode
met sinē woordē strijden

Dat.xxxv.Capittel A

Ende Elihu andtwoorde eñ sprack/
Achtet ghi dat voor recht dat ghy
spreect/Ic ben gerechter dan God/Wāt
ghi segt/wie gelt yet bi v/wat helpet oft
ic mi sonder sonde make/Ick wil v andt-
woorden met woordē/eñ uwē vriēdē met
v/Scouwet ten hemel eñ siet/eñ aenscou
wet die wolcken dat si v te hooch zijn/son- B
dicht ghi wat cont ghi met hē maken/eñ
of uwer misdaet vele is/wat cont ghy hē
gedoen/eñ of ghy gerecht sijt/wat condt
ghi hem gegheuen/of wat sal hi vā uwē
handē nemē/Eenē mensch gelijc als ghi
sijt/mach uwe boosheit wel yet doē/ende
eenen menschen kinde uwe gherechtic-
heit

Die selue mogen crijscen als hen vele
gewelts gesciet/eñ roepen ouer dē arme
der grooten/die niet daer na en vraghen
waer is God mijn scepper/die den sanck
maect inder nacht/die ons geleerder ma
ket/dā dat vee opter aerdē/eñ wijser dan C
die vogelē onder dē hemel/Maer si sullē
daer ooc roepē ouer dē hoomoet der boo-
sen eñ hi en salse niet verhooren/Wandt
God en sal dat ydele nyet verhoorē/ende
die almachtige en salt niet aensiē/Maer
ghi segt/ghi en sult hē niet siē/Maer het
is een oordeele ouer hē/en verwacht zijns D
maer/Of sijn toornicheit so vollic niet en
besoeect/ende/hem niet aen en neemt/dat
so vele lasterē daer sijn/daer omme heeft
Job sinen mont te vergeefs op ghesper-
ret/eñ geeft stoute verantwoordinge wt
met onuerstande.

A Dat.xxxvi. Capittel

ELihu sprac voort seggẽde/Verbeyt
mi noch eẽ luttel/Ic wilt v te kẽnẽ
geuẽ/Wãt ic heb noch vã Goods wegen
wat te seggẽ/Ic wil mine verstant verre
halẽ/eñ minẽ scepper bewisen/dat hi ge-
rechte si/Mine redẽ en sullẽ sonder twij-
fel niet valsch sijn/mijn verstãt sal zonder
vlecke zijn voor v/Siet God en verwerpt
die machtige niet/wãt hi is oor machtich
vã crachte des hertẽ/Dẽ ongodliken en
behout hi niet/maer hi helpt dẽ ellẽdigẽ
tottẽ rechte/Hi en keert sine oogẽ niet vã
dẽ gerechtẽ/eñ die coningẽ laet hi altoos
optẽ troon sittẽ/dat si hooch blijuẽ/Ende
wair genãgene in stockẽ liggẽ/eñ gebon
den met strickẽ allẽdelic/So vercondicht
B hi hen wat si gedaen hebben/eñ hare on
duecht/dat si met gewelt omme gegaen
hebbẽ/eñ opẽt hen dat oor totter castijen
de onderwisinge/eñ segget hen/dat si vã
dẽ onrechte hen soudẽ bekeerẽ.

Sijn si hẽ gehoorsaẽ/eñ dienẽ hem/so
sullẽ si in goedẽ dagẽ out werden/eñ met
lust leuẽ/En hoorẽ si niet/so sullẽ si door de
spies loopẽ/eñ vergaen eer sijt ghewaer
wordẽ/Als die grãscap die ypocritẽ raect
en crijscẽ si nyet/als si geuãgẽ liggẽ so sal
haer siele met pinẽ steruẽ/eñ hare leuen
onder die hoereerders/Maer dẽ allendi-
gẽ sal hy wt sijnder allẽden verlossen/eñ
dẽ armẽ dat oor openẽ inder tribulatien/
Hi sal v treckẽ wt dẽ widen kaken der be
nautheyt/die geenẽ bodẽ en heeft/Ende
v tafele sal ruste hebben/vol alles goets/
C Maer ghi maect die sake der ongodliker
goet/dat hair sake eñ recht behoudẽ wert
Siet toe dat v niet messchiẽ onuerduldic-
heit beweecht en hebbe inder pijnen/oft
grote gescincke v niet ghebuicht en heb
be/Meynt ghi dat v macht staẽde soude
bliuẽ zonder tribulatie/of eenige stercte
of vermogẽ/Ghi en derft dye nacht nyet
begeerẽ/om die liedẽ te ouervallẽ in hae
re plaetse/Wacht v eñ en keert v niet tot
ten onrechte/gelijc ghi vã allẽdicheit be-
D gonst hebt

Siet God is te hooch in zijnder cracht
Waer is eẽ wetmaker gelijck hi is/Wie
wil sinẽ wech ouer hẽ besoeckẽ/ende wie

wil tot hẽ seggen/ghi doet onrecht/Ghe
dinct dat ghi zijn werc niet en weet/ghe-
lijc die liedẽ singẽ/want alle menscẽ sien
hẽ/Die lieden sien vã verre/Syet God
is groot eñ onbekẽt/niemãt en can tghe
tal zijnder iarẽ ondersoecken/Hy maect
dat water tot cleinẽ druppelẽ/eñ drijft sij
ne wolckẽ te samẽ ten reegẽ/dat die wol
ken vloepẽ ende drupẽ zeer op die mẽscẽ
Als hi voor neemt die wolckẽ te scoren/eñ
sine decsele wech doet/siet so breit hi sijne
licht wt/ouer die selue/eñ bedeckt die zee
vã daer si comt/want aldaer vonnist hy
die liedẽ/eñ geeft spise planteyt/Hi hout
die hãdẽ voor eñ bedect dat licht/ende ge
biet hẽ dat weder omme/Wie zijn vryẽt
is/die can vã hẽ seggẽ/eñ die sine/cã seg-
gen vã hẽ die ouer hem is

Dat/xxxvij.Capittel A

DAer af ontsettet hem mijn herte/
eñ beeft/hooret dat gelupt sijnder
stemmen/eñ dat gesprekẽ dat van sijnen
monde wt gaet/Hi siet onder alle heme-
len/eñ sine licht scijnet op die eynden der
aerden/Nae hem hommelt den donder/
eñ hi dondert met een groot ghelupt/eñ
als sijnẽ donder gehoort wert/en cã mẽs
niet op houden/God dondert met sinen
donder grouwelic/eñ doet groote dingẽ/
eñ en wert nochtãs niet bekent/Hi spre
ket totten snee/so is hi vollikẽ opter aer-
den/Eñ totten plasreegen/soo heeft dye
plasreegen daer mede macht/Men ver B
cruypse bi allen menschen/dat die lieden
sijn werc bekennen souden/Dat wilt die
re gaet in die holen eñ blijft in zijn plaet-
se/Van suden comt tempeest/eñ vã noor-
den coude/Vanden adem Goods compt
vorste eñ groot watere/als hy gyet/Dye
dicke wolcken scheyden hen/dat het claer
werden soude/eñ door den neuele breect
zijn licht/Hi keert de wolkẽ werwaerts
hi wilt/dat si beschicken allet wat hy hen
ghebiet op daertrijcke/Het si ouer eẽ ge-
slacht oft ouer een lant/soomen hem ont- C
fermhertich vijndt

Iob aẽmerct dat/staet ende verstaet
die wonderlicheden Gods/weet ghi wã

neer God ſulck ouer hen bringt/eñ wan
neer hi dat licht ſijnder wolckē voort laet
comē/Weet ghi hoe hen dye wolcken wt
ſtrepē/welcke wondere die volcomē we-
ten dat uwe cleederē warm ſijn/als dat
lant ſtille is vādē ſuidē wint/Ja ghy ſult
met hē die wolckē wt breiden/die ſtercke
ſijn/eñ aē te ſiē gelijc dē bodem Toōt ons
wat wi hē ſeggē ſullē/wāt wi en ſullēder
niet aē reickē vā duiſterniſſe.Wye ſal hē
vertellē dat ic ſpreke/Iſt dat yemāt ſpre-
D ket die wert verſlondē/Men en ſiet ym-
mer dat lichte niet/Hi maect dye wolckē
wel claer eñ dē wint waeyt eñ maket cla
re/Vā noordē comt gout tot lof vādē ver-
vaerliken God/Maer dē almachtighen
en mogen ſi niet vindē/die ſo groot is vā
cracht/want hi en ſal van ſinē recht ende
goeder ſakē geē rekēſcap geuē Daer om
me moetē hem die liedē vreeſen/eñ hi en
vreeſt geenen wiſen

A Dat.xxxviij.Capittel

ENde die HERE andtwoorde Job
wt eender houwen eñ ſeide wie is
die/die ſine gedachtē verbergē wil/ende
ſpreect alſo met onuerſtāde/Gordet uwe
lendenē als een mā/Ick wil v vragē ſegt
op/ſijt ghi ſo cloec/Waer waert ghy doen
ic die aerde fundeerde/Segget my/weet
ghi/wie hē de mate geſet heeft/of wie der
een recht ſnoer ouer ghetrockē heeft/oft
waer op ſtaen hare voetē geſengt/of wie
heeft haer eenē hoecſteene geleget/Doē
mi die morgē ſterrē tſamē loofdē/eñ alle
kinderē Gods vuychtē/Wie heeft die zee
met harē dueren beſloten/datſe daer wt
brac/gelijc wt moeders lichaē/doē icſe m̄z
B wolckē cleedede eñ in ſcemeringe in ge-
wondē als in wijndelē/doē ic haer dē loo-
pe brac met minē damme/eñ ſtelde haer
grēdelen eñ duerē/eñ ſprac/Tot hyer toe
ſult ghi comē/eñ niet voorder/hier ſullen
hen uwe ſtoute barē.

Hebt ghi bi uwer tijt dē morgē ghebo
den/eñ der dageraet hare plaetſe gewe-
ſen/dat die hoeckē der aerdē geuaet/en-
de die ongodlike wt geſcuddet ſoudē wer

den/Dē ſegel ſal hē verwādelē als ſlijck/
datſe ſtaē ſullē als een cleet/ eñ dē ongod
likē ſal haer licht gekeert werdē/eñ den
arm der hoouëerdiger ſal gebroken wer
den/Sijt ghi inden gronde der zee gheco
mē/eñ hebt ghi indē voetſtappē der diep
ten gewādelt/hebbē haer des doots poor
ten opt opē gedaē/of hebdi geſiē die poor-
ten der duiſterniſſen/Hebt ghi vernomē
hoe breet die aerde ſi/Gheeft te kennen/
weet ghi dat al/Welc is dē wech daer dat
licht woont/eñ welcke die plaetſe der dui
ſterniſſe ſi/dat ghi ſine palē mocht af ne-
mē/eñ merckē dē padt tot ſinē huſe/wiſt
ghi dat ghi op die tijt geborē ſout werdē/
eñ hoe vele uwer dagē ſijn ſoudē

Sijt ghi geweeſt vā daer dē ſuee comt
of hebt ghi geſiē vā waer dē hagel comt/
die ic hebbe verhoudē tottē tijt der tribu
latien toe/eñ tottē dage des ſtrijdts ende C
oorloochs toe/Door welcken wech deilet
hem dat licht/eñ op varet dē ooſtwint op
ter aerdē/Wie heeft dē plaſreeghē ſinen
loop wt gedeelt/eñ dē wech dē blixem dē
donder dat hi reegent op dat landt/daer
niemant en is/inder woeſtinē daer geen
menſce en is/dat het die vereenlike plaet
ſen veruullet/eñ doet dat graſch waſſet
Wie is des reegens vader/wie heeft dye
druppelē des daus gegñereert/wt wiēs
lijf is dat yſch gegaē/eñ wie heeft dē rijm
onder den hemel ghewonnen/dat dat wa
ter verborghen wert als onder ſteenē eñ
die diepte bouen ſtaet/Cont ghy den bāt
der ſeuen ſterren te ſamen ghebijndē/of
den bant des Orion ontbijndē/Cont ghi
die morgen ſterre voort bringen/tot haer
der tijdt/of den waghen aen den hemele
ouer ſine kinderen voeren/weet ghi hoe
den hemel te regeren is/of cont ghi eene
officie op hem gheleggheu opter aerden

Coſt ghi uwen donder inden wolck-
ken hooch op gheuoeren/oft ſal v die me D
nichte des waters bedecken/Condt ghi
den blixemē wt laten dat ſi henen varen
ende ſegghen hier ſijn wi/Wie heeft die
wijſheyt int verborghen geleget/wie he
uet den ghedachten verſtant ghegeuen

Wie is so wijs dat hi die wolkē vertellen
conste: Wie kan die watervlupsen aenden
hemel gestoppē: als dat stof begotē wert
dat het te hope loopt/ eñ die clupten aen
malcanderen cleuen.

¶ Dat.xxxix.Capittel

A Cont ghi der leeuwinnē harē roof
te iagē gegeuē: eñ dat wilt der leeu
winnē veruullē/ dat si in haer plaetse ne
der liggē/ eñ rusten in dat holle/ dat si loe
rē: Wie berept dē rauē de spise/ als sijn iō
Ps/c:xlv gen tot Gode roepē/ eñ crijschen om dat
si niet teten en hebbē: Cont ghi dē tijt ge
settē/ als die steēbockē opten steenē barē:
oft hebt ghi gemerct wāneer die herten
groot gaē: Hebt ghi getelt haer maendē
als si vol werdē/ oft weet ghi dē tijt wan
neer si barē: Si buygen hen als si baren
eñ schorē hen eñ latē hare ionghē wt/ Ha
re iongē werdē vet/ eñ wassen daer buy
ten/ eñ gaen wt/ eñ en comen niet weder
tot hē/ Wie heeft dē wout esel so vri laten
gaen: Wie heeft die banden des wilden
esels ontlost: diē ic dat velt tot eenē huyse
gegeuē hebbe/ eñ die woestine tot eēder
woningē. Hi bespot dat rumoer der stat
dat possen des driuers en hoort hi niet/ Hi
schout na die bergen daer sijn weyde is/
eñ soect waer het groene is.

Meynt ghi dat dē eenhoren v sal die
B nē/ eñ sal aē v cribbe bliuē: cont ghi hē dat
ioc aencnoopē in uwē vooren/ dat hi ach
ter v ploeghe oft eere indē dalē: Moocht
ghi v op hē verlatē/ dat hi vele vermach:
eñ sult hem laten uwen arbeyt: Moocht
ghi hē betrouwē/ dat hi v uwe saet weder
brenge/ eñ in uwe schuere vergaderde:

Die vederē des struys sijn schoonder
dā die vlogelē des reygers of sperwers/
als hi sijn eyerē in die aerde laet/ cont ghi
se wtgebrueden: Hi verghetet datse ver
tredē mochtē werdē/ eñ datse eē wilt dier
C brake/ Hi wert so hert tegen sijn iongen
als oft si sijn niet en warē/ Te vergheefs
arbeyt hi sonder vreese/ Wāt God heeft
hē die wijsheyt genomē/ eñ en heeft hen
geē verstāt mede gedeelt/ Inder tijt als
hi hooch varet/ verhoghet hi hem eñ be
spot beyde paert eñ man

Cont ghi dē paerde cracht geuen/ of
sinē hals gecierē met sinē brieschē: condt
ghi dat veruarē ghelijc die sprinchanen:
Dat is prijs sijnder nuesen/ wat veruaer
lijc is/ het crabbet op de aerdboomen/ eñ
is vrij met crachte/ eñ trect wt/ dē gehar
narstē te gemoete/ Het bespottet die vre
se/ eñ en verschrickt niet/ eñ en vlucht niet
voor tswaert/ al ist dat teghen hem clinct
dat coker/ eñ blickt beyde spiesse eñ schilt
Het dauert eñ raset eñ verheert dat lant
eñ en gelooft niet dat die trompette luy
de/ als die trōpette seer clincket/ spreket
hui/ eñ riect dē strijt vā verre/ dat crijschē
der vorsten eñ roepchen

Vliecht den sperwere door uwe ver
stant met sinen vederen/ totten suyden:
Vliecht den aern so hooch wt uwen beue
le/ dat hi sinen nest inder hoochtē maect:
In steenē woont hi/ eñ blijft op de kippē
aen steenē eñ in vaste plaetsen/ Vā daer D
schouwet hi na die spise eñ sijn oogen siē
verre/ Sijn ionghen suppen bloet/ ende
waer een aes is daer is hi

Eñ die HERE antwoorde Hiob eñ
sprack/ Wie metten almachtigen twistē
wilt/ en sout hem die niet bibrengen: Eñ
wie God berespet/ en soude dye niet ant
woorden: Hiob antwoorde dē HEERE
eñ sprac/ Siet/ ick hebbe ghevloect/ wat
sal ic antwoorden: Ick wil mijn hant op
minen mont leggen/ Ick hebbe eens ge
sproken/ daeromme en wil ick niet meer
antwoorden/ anderwerf en wille icx niet
meer doen.

¶ Dat.xl.Capittel.

Ende die HERE antwoorde Hiob
wt eenen weer/ eñ sprac/ Gordet v A
lendenen als een man/ ick wil v vraghen
Gheeft te kennen/ Sult ghi mijn oordeel
te nieute doē/ eñ mi verdoemen/ dat ghy
rechtuaerdich moocht sijn/ Ende waert
dat ghi eenen arm hadt als God/ eñ met
gheliker stemmen donderste als hi doet
verciert v met houaerdicheyt eñ verheft
v/ Cleedt v loflijc eñ cierlijck/ Stroyt v
die toornicheyt uwer verbolghentheyt/
Aenschout alle hoochmoedige eñ buych B
se. eñ maecte dye ongodlike dunne daer
si sijn/ Crabtse tsamen inder aerden/ ende Dan.iiij.
versinct hare pronckerie int verborghen

So wilic v oocbelidẽ dat uwe rechterhãt
ghehelpen can

Siet dẽ Behemoth/dien ick neffens
v gemaect hebbe/ſal hoy eten als eẽ oſſe
Siet ſijn cracht is in ſijn lendenẽ/eñ ſijn
vermogẽ indẽ nauel ſijns buycx/ Sinen
ſteert ſtremmet gelijc eẽ cedere/dye ade-
C renſijnder manlicheyt ſijn verwert/ Si
ne knopẽ ſijn als metalen pipẽ/Sine ge
beentẽ ſijn als yſerẽ ſtauen/Hi is dat be-
ginſel der wegen Gods/die hẽ gemaect
heeft/die gaet hẽ aen met ſinen zwaerde
Die bergen dragẽ hẽ cruydẽ/eñ alle wil-
de dierẽ ſpelen aldaer/Hi leget onder dẽ
boſſche verborgen/in dat riet eñ ſlijm/dẽ
boſſche bedect hẽ met ſijn ſcaduwe/eñ de
beecwilgen bedecken hẽ/Siet hi ſlict dẽ
ſtrom in hem/eñ en vermidet hem niet/
hi laet hẽ duncken dat hi die Jordane wt
wil ſceppen met ſinẽ monde/ Nochtans
vaetmen hem met ſinẽ eyghen ooghen
eñ door valſtricken doorboortmen hem ſi
nen nueſe/

Dat/xli/Capittel/

D CONt ghi den Leuiathan getreckẽ
met den hengel/eñ ſijn tonge met
eenen ſtricke vatten/Cont ghi hẽ eenen
rinc in die nueſe geleggen/eñ met eẽ pin
ſoen hem die kinnebackens doorbooren.
Meynt ghi dat hi v veel ſmeekẽs ſal ma
ken of v ſlatterẽ:Meynt ghi dat ghi een
verbont met hẽ moocht maken/dat ghij
hẽ altoos tot eenẽ knecht ſout mogẽ heb-
ben:Moocht ghi met hẽ ſpelen als met
eenẽ vogel:of hẽ uwen deernen binden:
Die geſelſcappẽ ſullẽ hẽ ontſtuckẽ ſnidẽ/
dat hi onder die coopliedẽ gedeelt werde
Cont ghi dat nette veruullẽ met ſijnder
huyt/eñ die viſcorven met ſijn hooft:Als
ghi v hant aen hẽ ſlaet/ſo gedenct dat ee-
nen ſtrijt ſi/die ghi niet volvoeren en ſult
Siet ſinẽ hope ſal hẽ faelgerẽ/eñ ſal ope-
lijc verſtotẽ worden
A Als hi verwect wert/en ſal hi niet ſo
xl/g. grouwelic zijn/wãt wye is die mi weđſtaẽ
can:wie heeft mi wat te voren gedaẽ dat
ict hẽ betale:Het is mijne wat onder alle
hemelen is.Jc en wil mi niet latẽ zwigẽ

ſijn bedẽ/noch ſijn macht/noch ſijn ſmee B
ken/Wie can hẽ ſijn cleet ontdeckẽ:ende
wie derret wagen hẽ tuſſchẽ die tanden
te gripen: Wie can die kinnebackẽ ſijns
aenſichts open gedoen:Sijn tandẽ ſtaen
veruaerlijc conſomme/Sijn lichaem is
gelijc ſcildẽ/vaſt eñ enge in malcanderẽ.
Deen raect aẽ dander datter niet eẽ lucht
ken tuſſchen en gae/deene hanct aẽ dan-
der/eñ houden hen te ſamen/datſe niet
vã malcanderẽ gedaẽ en mogen werdẽ.
Sijn nieſen is gelijc een blinckẽde licht/
Sijn oogen ſijn gelijc die oochſchelen der
dageraet/Wt ſinẽ mont varen fackelen
eñ vierige brandẽ/wt ſinen nueſen gaet
roock/gelijc van heete potten eñ ketelen
Sinen adẽ is gloepende colẽ/eñ wt ſinẽ
monde gaen vlammẽ/Hi heeft ſinẽ ſter-
ken hals/eñ tis ſine luſt waer hi yet ver-
derft/Die ledematen ſijns vleeſchs han C
gen aen malcanderẽ/eñ houden vaſt aẽ
hẽ/dat hi niet beweecht en wert.

Sijn herte is ſo hart als eenẽ ſteẽ/eñ
ſo vaſt al eẽ ſtuck vanden onderſten mo-
lenſteen Als hi hem verheft ſo ontſetten
hen dye ſtercke/ ende die baren werden
droeue/ Alſmen hem toe wilt metten
zwaerde/ſo en roert hi hẽ niet/of met ſpie
ſe/geſcut eñ pantzier/Hi achtet yſer als
ſtroo/eñ metael als vuyl hout/geen ſcut-
ter en ſal hẽ veriagen/Die ſlinger ſteenẽ
ſijn hẽ als ſtoppelẽ/Die hamer achtet hi
als ſtoppelen/hi beſpot die beuende gla-
uie/Hi can op ſcerpe ſcheruen liggen/eñ
leyt hẽ opt ſcerpe als op ſlijck/Hi doet dat
die diepe zee ſiedt als eenen pot/Eñ roe-
ret in malcanderen/ghelijck men eẽ ſal
uemenghet/ Na hem lichtet den wech/
hi achtet die diepte als eenen oudẽ grou
wele/ Op der aerden ſoo en is hem
nyemandt te ghelijcken/Hy is gemaect
ſonder vruchte te ſijn/Hi ſiet alle hoochte/
Hij is een coninc ouer alle kinderen des
hoochmoets

Dat.xlij.Capittel

ENde Hiob antwoorde den HERE
eñ ſprac/Jck bekẽne dat ghij alle vermo
moecht/eñ gheen ghedachte en is v ver
verborghen/Het is een onbeſonnẽ man

A die ſinen raet meynt te verberghẽ/daer om heb ick onwijſelic gheſprokẽ/dat my te hooch is ende dat ick niet en verſtae/ſo verhoort nu/laet mi ſpreken/ick wil v vra ghẽ/ſegt mi/Jc heb u metter ooren ghe hoort/eñ mijn oghe ſiet v nu oock/Dairõ beſchuldighe ick mi nu/eñ doen boete in in ſtof ende in aſſchen

Als nu die HERE/deſe woordẽ mz Hiob gheſprokẽ hadde/ſo ſprac hi tot Eli phas/vã Themã/Mijn grãſcap is ouer v verbolghen/eñ ouer v twee vrienden/
B Want ghi en hebt niet recht van mi ghe ſproken/ghelijck mijn knecht Hiob
Dus neẽt nu ſeuen varren eñ ſeuen ram men/eñ gaet henen tot mijnen knechte Hiob/eñ offert brantoffer voor v/eñ laet minen knecht Hiob voor v bidden/Wãt ick wil hem aenſiẽ/dat ick v nyet ſien en
C late//hoe ghi ſotheyt bedreuẽ hebt/Wãt ghi en hebt niet recht gheſprokẽ/ghelijc mijn knecht Hiob/Doe ghinc wech/Eli phas van Thema/Bildad vã Suah/eñ Zophar van Naema/ende deden ſo hen die HERE gheſeidt hadde/ende de HE RE aenſach den perſoon Hiob/Ende die HEERE keerde hem tot Hiob/doen hi voor ſijn vriendẽ badt

Eñ die HERE gaf Hiob tweefoudt alſo vele als hi ghehadt hadde/Ende alle ſijn broeders/eñ alle ſijn ſuſters/eñ al die hem te voren kenden/quamen tot hem/ ende aten met hem in ſijn huys/eñ keer den hen tot hem/ende trooſtẽ hem ouer alle dat oeuel dat dye HERE ouer hem hadde laten comen/eñ elc gaf hem eenẽ grooten/eñ een gulden cleynoedt/Ende die HEERE ſeeghende Hiob hier nae/ meer dan te voren/Alſo dat hi vercreech/ veertien duſent ſcapen/ende/ſes duiſent
D kemelen/eñ duyſent iock runders/ende duyſent ezelen/Ende hi creech ſeuen ſoo nen eñ drie dochteren/Eñ hiet die eerſte Jemina/die ander Kezia/ende die derde Kerenhapuh/ende ſo ſchoonen vrouwẽ/ en werden niet gheuonden in alle dẽ lan dẽ/als die dochterẽ Hiob/Eñ haer vader ghaf hen haer erfdeel onder haren broe deren

Ende Hiob leefde na deſen/hon dert ende veertich iaer/dat hi ſach ſijn kinder/eñ kints kinderẽ/tot in dat vier de lidt/Eñ Hiob ſterf oudt eñ des leuẽs ſadt

¶ Eynde des boecks Hiob

¶ Den Psalter

¶ Dat eerste Capittel.

er.xviij.b Wel hem die

A Niet en wandelt inden raedt der ongodlijker/ noch en tredet opten wech der sondarẽ/noch en sittet daer die spotters sitten.

Maer heeft sinen lust in die wedt des HEEREN/eñ spreect van sijnder wedt dach ende nacht

B Die sal sijn als eenen boom geplãtet aen die waterbekẽ/die sijn vrucht brẽgt tot sijnder tijt/Eñ sijn bladerẽ en sullen niet verwelckẽ/ende al dat hi doet/sal hẽ ghelucken.

Maer also en salt dẽ ongodlikẽ niet gaẽ/ Maer gelijc dẽ kaue/dat dẽ wint võstropt

Daer om en sullen die ongodlike in dat oordel niet staende bliuẽ/noch die sondaers in die ghemeinte der gerechtiger

Wãt die HEERE kent den wech der gherechtigher/Maer der ongodlijcker wech sal vergaen.

¶ Den.ij.psalm

A Waer om rasen die heidenen/ende die lieden sprekẽ so te vergeefs/Die

coningẽ indẽ lande rechten hen op/ende die raetsheeren houdẽ raet met malcanderen/Tegen den HEERE/eñ sinẽ gesalfden.

Laet ons haer banden in stuckẽ breken/eñ haer seplẽ vã ons worpen.

Maer die indẽ hemel woont salse belachen/eñ die HERE salse bespottẽ.

Dan sal hi met hen sprekẽ/in sijnder grãscap/eñ met sijnder verbolgentheidt sal hijse veruaren. B

Maer ic heb mijnẽ coninc ingesedt/op minẽ heiligẽ berch Zion/Ic wil vãder insettinge predikẽ/die die HERE tot mi geseit heeft/ghi sijt mijn soone/ick heb v heden ghewonnen

Eysscht vã mi/so wil ick v die heydenẽ tot een erfenisse geuen/eñ der werelt eynden/tot eenen eyghendom

Ghi sultse met den yserẽ septer in stucken slaen/gelijc een potbackers vat/sult ghise te stucken smiten. C

So sijt nu cloec ghi coningen/eñ laet v onderwisen/ghi rechters indẽ lande.

Dient dẽ HERE met vreesen/eñ verblijt v met beuinge/Cust dẽ sone dat hi niet toornich en worde/eñ ghi dẽ wech verliest Wãt sijn toornicheit sal haest aenbarnen

¶ Den.iij.psalm.Dauid A

O Ch HEERE/hoe sijn mijnder viandẽ so vele/eñ setten hen tegẽ my

Veel/segghen mijnder sielen/Hi en heeft gheen hulpe by Gode.Sela

Maer HERE ghij sijt den scilt voor voor mi/eñ die my ter eeren sedt/eñ mijn hooft op recht

Ick wil met mijnder stẽmen dẽ HERE aenroepẽ/so sal hi mi verhoorẽ/van sinen heilighen berghe.Sela

Ick lach en sliep/ende ben ontwaect/ Want die HERE onthout my B

Ick en vreese mi niet/voor honderdt dupsent volcs/die hen rontsomme tegẽ my legghen/

Op HEERE ende helpt my mijne God/Want ghi slaet alle mine vianden op die kinnebacken/ende breect te stucken der ongodliker tanden

By den HERE staet die hulpe/ende v seeghenínghe ouer v volck

A Den.iiij.psalm Dauid

VErhoort mi als ic roepe/God mijn/
der gerechticheit/ghi die mi troost
in benautheit/Sijt mi ghenadich eñ ver
hoort mijn ghebet
Ghi mannẽ hoe langhe sal mijn eere te
scãdẽ werdẽ? Hoe lange wilt ghi dat on/
nutte beminnen/eñ na die luegene staẽ?
Sela.
Bekennet doch dat de HERE sine hei
ligen wonderlic leit/die HERE salt hoorẽ
B als ic hem aenroepe
Tuert ghi grã/so en sondicht niet/spre
ket met uwẽ hertẽ/op uwẽ legher/ende
wacht. Sela
Offert rechte offerande/eñ hopet optẽ
HERE
Vele seggẽ/wie toont ons wat goet is
Maer HERE verheft ouer ons dat lich
te dijns aensichts
Daer mede ghi bliscap geeft in mijn/
der herten/Maer si werdẽ groodt/als si
coren eñ most voor hen hebben
Ic wil geheelic met vredẽ ligghẽ eñ sla/
pen/Wãt ghi HEERE alleen/laet mi se
ker woenen

Den.v.psalm Dauid

A HEERE verhoort mijn woordẽ/aẽ/
merct mijne redene
Hebt achtinge op mine crijschẽ mijne
coninc eñ mijn God/wãt ic wil voor v be/
den
HERE smorghẽs wilde mine stemme
hoorẽ/des morgẽs wil ick mi scickẽ eñ aen/
B scouwen
Want ghi en sijt niet een God/dien on/
godlic wesen behaecht/Wat boesch es dz
en blijft voor v niet.
Die dulle en sullẽ niet terdẽ voor uwẽ
oogẽ/Ghi sijt viant allen misdadigen
Ghi sult die lueghenaers verdoen/die
HERE heeft een onteysẽ aen dẽ bloet/
gierigẽ eñ ongetrouwẽ
Maer ic wil in v huis gaẽ op uwe groo
te goetheit/eñ aẽbedẽ tegẽ uwẽ heiligen
C temple in uwer vreesen
HERE leyt mi in uwe gherechticheit/
om mijnder vianden wille/rechte uwen

wech voor mi D
Want in harẽ mondt en es niet sekers/
hare inwẽdich es ongeluc/haer keke es
een opẽ graft/met harẽ tongẽ flatterẽ si
Besculdichse God/dat si vallẽ vã harẽ
voornemẽ/stoetse wt om haerder grooter
ouerterdige wille Wãt si sijn v ongehoorsã
Laetse hẽ verblidẽ alle die op v betrou/
wẽ/eewelic laetse glorierẽ/want ghi be
scermse laet vrolic sijn/alle die uwẽ name
beminnen
Want ghi HERE sult die gerechtige
segenẽ/Du wegonst salse met eenẽ scilt om
ringhen

Den.vi.psalm Dauid A

OCh HEERE en straft mi niet in u/
wer grãscapẽ/eñ en castijt mi niet
in uwer verbolgentheit.
HERE sijt mi genadich/wandt ic ben
broesch
Heylt mi HERE wãt mijn gebeentẽ zijn
verscrict/eñ mijne siele es zeer verscrict/
Och ghi HERE hoe langhe?
Keert v HERE eñ verlost mine siele
helpt mi om uwer goetheit wille.
Want in dẽ doot en gedinct mẽ ws niet
Wie wil v inder hellen danckẽ
Ic hebbe gearbeit met minẽ suchtẽ/Ic
doe mijn bedde zwẽmẽ dẽ gehelẽ nacht eñ
make minẽ leger met minẽ tranẽ weke B
Mine gedaẽte es verwezẽt van grãsca
pẽ/eñ es out gewordẽ/wãt ic aẽ allẽ siden
benaut werde
Wijket vã mi alle quaetwẽders Want
de HERE heeft die stemme mijns wee/
nens ghehoort
Die HERE heeft mijn smekẽ gehoort
Die HERE heeft mijn gebet ontfaen
Alle mine vãdẽ moetẽ hẽ scamẽ eñ ver/
varẽ hẽ õmekerẽ eñ scamẽ onuerhuets/

Den.vij.psalm Dauid A

OP v heere betrouwe ick mijn God
helpt mi vã alle minẽ veruolgers
eñ verlosse mi
Dat hi nz als eenen leeuwe mijn siele
en vae eñ verscore om dat geẽ verlosser
daer en es.
HERE mijn God heb ic sulc ghedaen
eñ es onrecht in mijnen handen

Heb ic quaet gelrent die vrede met mi
hadde of mine vianden sonder sake wtge.
trocken

So veruolge mijn viant mine siele/eñ
grijpse/eñ verterde mijn leuē in die aer.
de/eñ legge mine eere inden stof/Sela

Staet op heere in uwer grāscap/ver.
heft v ouer die verbolgētheit mijnre vi.
andē/eñ verwect mi dat oordele/dat ghy
gebodē hebt

Eñ laet hare die gemeynte der lieden
B ront omme v vergaderē/eñ comt om der
seluer wille weder opwaerts

Die HEERE ordeelt dat volc/Ordeelt
mi HEERE na mijnder gerechticheit eñ
goetheit.

Laet der ongodliker boesheyt een eynde
werdē/eñ voordert die gerechtighe Wāt
ghi gerechtich God proeft hertē eñ nye.
ren.

Minē scilt es vā gode/die den oprechti
C gen vā hertē helpt God es eē recht rech.
ter/eñ een God die dagelics dreyget

En wilt mē hē niet bekerē/zo heeft hy
zijn zweert gewettet eñ sinē boge gespā.
nen eñ micket

Eñ heeft op geleget doodlic geschot/si.
ne pilen heeft hi bereit om te bernen

Siet die heeft quaet indē sin/met onge
D luck es hi bevrucht/maer hi sal een faute
baren

Hi heeft eenē cuyle ghegrauen eñ wt
gevoert/eñ es in dat gat gheuallē dat hi
gemaect heeft.

Sijn ongeluc sal weder op sinē kop co.
mē/eñ sine boesheit op sine voorhooft val
len.

Ic dancke dē HEERE om sijnder ghe.
rechticheit wille/eñ wil louē dē name des
A HEEREN des alderhoochten.

Den.viij.psalm David

HEERE onse heerscap hoe heerlic es
uwē name in allē landē daermē v
danct inden hemel.

Uut dē monde der ionger kinder ende
suygelinghē/hebt ghi een macht berept
om uwer viandē wille/dat ghi sout wich
ten den viant eñ wraec gyerighen

Want ic sal sien die hemelen uwer vin.
geren wercke/Die mane eñ sterren/dye

ghi berept hebt

Wat es dese mēsch dat ghi sijns ghe
dinct/eñ des mēschē soon/dat ghi op hem B
siet.

Ghi sult hē eē weynich latē deruē aen
God/mair met eren eñ vercieringe sult
ghi hem croonen

Ghi sult hem tot eenē HEERE makē/
ouer uwer hādē wercken ghi hebbet al.
let onder sine voeten gedaen

Scapē eñ ossē al te male/Dair toe ooc
die wilde dieren

Die vogelē onder dē hemel/eñ die vis.
schē inder zee/eñ wat doirwandelt die we
ghen inder zee

HEERE onse heerscaper/Hoe heerlic
es uwen name in allen landen A

Den.ix.psalm David

IC wil dē HEERE danckē vā geheel
der herten/eñ wil alle uwe wonde.
ren vertellen

Ic wil mi verbliden eñ vrolic sijn/eñ lo.
uen uwen name ghi alderhoochste.

Dat ghi mine vianden achterwaerts
gedreuen hebt/Si zijn gheuallen eñ ver.
gaen voor v aensicht

Want ghi hebt mijn recht eñ sake vol.
voert/Ghi sittet optē stoele een gerecht
rechter

Ghi hebt die heyden gescoudē/eñ dye B
ongodlike verdaen/ghi hebt harē name
wtgedaen altoos eñ eewelick

Die sweerdē des viants hebbē eē eyn.
de/Die stedē hebt ghi omghekeert/haer
gedachtenisse es vergaen met hen

Maer die HEERE blijft eewelick/Hy
heeft sinen stoele bereit tottē oordeele

Eñ hi sal dat aertrijc recht ordelē/eñ de
liedē oprechtelic regerē

Eñ die HEERE es des armē bescutsel C
eē bescutsel inder tijt der benautheit

Daer omme sullē op v hopen dye uwē
name kēnē/wāt ghi en verlaet niet die v
HEERE soecken.

Looft dē HEERE die tot Zion woont
Vercondicht onder die liedē sine doē.

Want hi gedinct eñ vraecht na harē bloe.
de Hi en vergeetet niet des crijschēs der
armer.

Sijt mi HEERE ghenadich/Aensiet mijn

D ne allēdicheit onder dē viādē Ghi die mi
verheft/wt die poorten des doots
Op dat ic vertelle alle uwē prijs in die
poortē der dochterē Zion dat ic vrolick si
in uwe salicheit
Die heidenē sijn versonckē in die cuile
die si gemaect hebbē/harē voet es geuā.
gen int nette/dat si ghestelt hadden.
E Die HERE es bekēt dat hi recht wet
die ongodlike es bestrict indē werckē zij.
der handen Sela
Die ōgodlike moetē ter hellē gekeert
werdē/alle heidene die Goods verghe.
ten
Wāt hi en sal des armē niet zo gehee.
lic vergeten/eñ dē hope der allēdiger en
sal niet eewelic verloren sijn
HERE staet op/dat die mēschē dover
hāt niet en crijgē laet alle heidenē voor v
geoordeelt werden
HERE settet hen enē leraer/dat dye
heidē bekennen dat si menschen sijn Se
la

Den.x.psalm David

A HERE waeromme treet ghi so ver.
re/verberchst v totter tijt der noodt
Als die ongodlike doverhāt neēt zo moet
hē die arme lidē Si bedriuē haren moet
wille/zo si dat voor nemen
Wāt die ongodlike beroēt hē also het
B hē lust eñ die gierige segēt hē seluē/eñ las
tert den HERE
Om dat die gramscap des ongodliken
voortgaet so en vraech: hi na niemāden/
alle sijn opsettē sijn sonder God
Hi drijft sijn doen altoos/V ordeelē sijn
hooch vā hē/hi gaet wredelic met sinē vi
anden omme
Hi spreect in sijn herte/ic en sal nemmer
meer omme gestotē werdē Het en sal ge
nē noot hebben
Sinen mondt es vol vloeckēs/lists eñ
bedrochs/onder sijnder tongen es moep
te eñ arbeit
Hi sit op die lage in die hoeuen/Hi ver.
worcht die onsculdige heimelic Sijne oo.
gen hebbē acht op dē armē hoope
Hi loeret int verborgē/gelijc eenē leeu
C we in dat hol Hi loert dat hi dē allēdigen
soude vaē eñ vaē hē als hi hē in sijn nette
trect
Hi slaet neder/eñ cromt/eñ vellet den
armē hooppe met zijnder macht
Hi spreeckt in sijnder hertē God heuet
vergetē/hi heeft sijn aensicht verborgen
Hi en siets niet meer
Staet op HERE God/verheft v hāt/
en vergetet der allendigher niet
Waeromme soude de ongodlike/god
lasteren/eñ segghen in sijn herte ghi en
vraecht niet daer na
Ghi siet immer/want ghi aenscouwet
die allēdicheit eñ dat iāmer/dat v in dye
hant gegeuē soude werdē/Den armen D
hoeppe salt v opgeuen/ghi sijt der weezē
helper
Breket dē arm des ongodlikē/en soect
dē quadē/zo en salmē sijn ongodlic wesen
niet meer vinden
Die HERE es coninc altoos eñ eewe.
lic/ghi heidene sult wt sinē lande vergaē
HERE ghi hoort dat verlāgē der allē.
diger/haer herte sal hē richtē/dat v oore
op mercke.
Dat ghi recht doet dē weesen ende ar.
men/Dat die mēsce niet meer pijlic en si
opter aerden

Den.xi.psalm David A

Abac/h/d/

IC betrouwe op dē HERE/soo segt
ghi dā tot mijnder sielē/dat si soude
vliegen gelijc eenē vogel op uwe bergē/
Wāt siet/die ongodlige spānen diē bo
ge/eñ legghē haer pijlen op die pese/om
daer mede te scietē int doncker op die ge
ne die oprecht sijn van herten
Wāt si hebbē dat fundamēt omgetroc
ken/Wat sal die gerechtige daer toe doē. B
Die HERE es in sinē heiligē temple
des HEREN stoele es indē hemel Sine
ooge siē daer op/sine oochschelē proeuen
der menschen kinderen
Die HERE proeuet dē gerechtē/Sij.
ne siele hatet dē ongodlikē ende die daer
boesheit bemint
Hi sal ouer die ōgodlike latē regenē stric
kē/vier/solffer/eñ windt des onwedders/
sal hi hen inscincken te lone
Die HERE es gerecht eñ bemint ge
rechticheit/Daer omme dat haer aēsich.
te scouwen op dat daer recht es.

A Dē.xij.psalm David

HElpt HERE die heiligē hebbē af-
genomē/eñ der gelouiger es luttel
gewordē onder die kinderē der mēschen

Dene spreect mettē anderē onnutte
dingē/eñ sprekē flatteringē met oneeni-
ghen herten.

Die HERE roede wt alle flatterin-
ge/eñ die tonghe die daer stoutheit spre-
ket.

Die daer seggē onse tonge sal douer
hant hebbē/ons behoort te sprekē/wie is
onse heere?

B Want dā die allēdigē verstoort sijn/
eñ die arme suchtē/wil ic op/sept die HE
RE/Ic wil een salicheit oprechtē/die ge-
troostelic daer inne handelen sal.

Die redenē des HEREN sijn loutter
gelijc doervierit siluer in aerdenē teplen/
gheproeft seuenwerf

Ghi HERE wiltse bewaren eñ ons
behoedē voor dit geslachte eewelic

Dair sijn ongodlike al omme eñ tom
me/Als onder die kinderē der menschen
die loese verhooghet werden

Den.xiij.psalm David.

A HERE hoe lange wilt ghi mijns zoo
geheelic verghetē/hoelanghe ver-
bercht ghi v aensichte voor mi

Hoelāge sal ic raet soekē in mijnder
sielē/eñ rouwe dragē in mijnder herten/
hoelange sal hē die viant ouer mi verhef
fen/Aenscouwet doch eñ verhoort mi HE
RE mijn God verlicht mijn oogē dat ick
niet inden doot en ontslape.

Dat mijn viant hē niet en beroeme/
Hi si mijns machtich gewordē eñ mijne
wederpaertiders hen niet en verblijden
B dat ic omme gestoten si

Maer ic hope op uwe goetheit/mijn
herte verblijt hē van uwe salicheit

Ic wil dē HERE singē/dat hi mi we
der opgeholpē heeft

A Den.xiiij.psalm David

DIe sottē sprekē in harē hertē/het
en es geen God/si zijn verdoruē
eñ afgriselic gewordē in harē doene/daer
en es geene die goet doet.

Die HERE sach vādē hemel op dye
kinderē der mēscē/dat hi siē soude/of ye- B
māt verstādich ware eñ na gode vraech-
de

Maer si warē wtgewekē/eñ alle te sa
mē onduechlic/Daer en was gheene die
goet dede/ooc niet eene

En willē die quaetdoēders dā niet be-
kēnē/die mijn volc verslindē/dat si maer
te eten en hebbē/Dē HERE en aeroe-
pen si niet

Aldaer vreesen si Wāt God es bi dē ge a
slachte der gerechtiger Ghi hebt des ar-
mē raet bescimt/dat God sine toeuerlaet
es.

Wie sal Israel tot Zion helpē?Als de
HERE sijns volcs geuāghenisse omke
rē sal/so sal Jacob vrolic zijn/eñ Israel hē
verbliden

Den.xv.psalm David

HERE wie sal in uwen tabernacule A
woenē?wie sal op uwen heilighen
berghe bliuen?

Wie zōder smette ingaet/eñ doet rech
eñ spreket die waerheit wt der herten

Wie mz zijder tōgē nz en achterclapt/
eñ sinē naestē geē leet en doet/eñ teghen
sinen naesten op en bringt

Verachtet zijn voor hē die ōduechlike
Maer hi eret die dā dē HERE vresen.

Die daer sinē naestē zweeret eñ en ver
anderes niet B

Wie sijn gelt nz op woeker en gheeft/
eñ en nemet gene gescinckē ouer den on
sculdigē/Wie dat doet die sal wel bliuen/

Den.xvi.salm David

BEwaert mi God/wāt ick betrou- A
we op v/Ic heb gheseit tottē HE-
RE ghi sijt die HERE/Ick en heb nyet
goets bi v.

Alle mine lust es aē die heilighē die op
ter aerdē zijn/eñ aen die degelike

Haerder afgodē sijn vele ghewordden/
na diē haestē si Ic en wil der geender die
vādē bloete zijn/drāc offer niet offerē/noch B
haren name in mijnen mont voeren

Maer die HERE es mijn goet eñ mijn
deele/ghi onderhout mijn erf deele.

Dat lot es mi gheuallen opt lieflick-
ste/my es een schoon erf deele ghewor-
den.

Ick wil den HERE louen die mi be
raden heeft/Oor hebben mi mine nierē
snachts ghecastijt.

Ic hebbe den HERE altoos voor oo
ghen Want hi es nu ter rechter hāt dair
Actu/ij/b: omme sal ic wel bliuen

C Daer omme verblijt hem mijn her-
te/eñ mine eere es vrolick/Ooch sal mijn
vleesch seker ligghen

Want ghi en sult mine siele niet in-
der hellen laten/ende niet toe laten dat v
heilighe den putte sie

Ghi sult mi condt doen den wech tot
den leuen voor v es bliscap planteit/ende
lieflic wesen tot uwer rechter hāt eewelic

Den.xvij.psalm David

A HERE hoort die gerechticheyt/merct
op mine roepē/verneemt mijn ge-
bet/dat niet wt valschen monde en gaet/

Laet mine oordeele van v wtgaen/
Laet uwe ooghen sien wat recht es

Ghi hebt mijn herte geproeft/eñ des
nachts besocht/eñ hebt mi ghelouttert/
eñ niets gheuondē/Ic heb mi voren ghe
set/dat minē mont niet en sal ouertredē

Ic hebbe mi bewaert in dat woort u-
wer lippen/voor menschen werc/op den
B wech des roeuers

Behout minen ganc op uwe voetpa-
den/dat mine stappen niet en slipperen/

Ick roepe tot v God dat ghi mi wilt
verhoren Neicht uwe oren tot mi/hoort
mijne reden

Bewijst uwe wōderlike goetheit ghi
salichmaker/der gheender die v betrou-
wen/teghen die/die hen tegen uwe rech
te handt setten

Bewaert mi gelijc eenen ooch appel
in die ooghe/beschermt mi onder dē scadu
we dijnre vloeghelen

Voor die ongodlike die mi verstoren
voor mine vianden/die al omme na mine
siele staen.

Si hebben hen mz hare vette beslo-
ten/Si spreken met haren monde stou-
C telick.

Waer wi gaen so omringhen si mi
haer ooghen rechten si daerwaerts dat
si ons ter aerden souden buyghen

Hi es gelijc als eenen leeuwe/dye dē
roef begeert/ghelijc eenen ionghen leeu
we die in dat holle sit

HERE staet op/verweldicht hē/eñ D
veroortmodicht hem/verlost mijne siele
vanden ongodliken met uwen sweerde/

Vanden lieden uwer handt vanden
lieden dees leuens/die welke haren loō
hebben in haren leuen/den welken ghy
den buyc vullet met uwen scat/die daer
kinderen plantept hebben/eñ latē haer
ouerschot haren iongeren

Maer ic wil v aēschijn scouwē in ghe-
rechticheit/Ic wil sat werdē als v beelde
ontwaect

Den.xviij.psalm David doē hi verlost
was vander hant Saul

Ic bē v wtēthout HERE mijn sterc
te HERE minē steē/mijn bolwerc A
mine verlosser/mine God/mine vasticheyt
op dien ic betrouwe/Mine scilt/eñ horne
mijnder salicheit eñ mijn bescudsel.

Ic wil dē HERE aenroepen met lo-
uen/zo werde ic vā mijnē viāden verlost ij/re/xxij/a

Want die pijnē des doots omuiengē
mi/eñ die bekē Belial veruaerden mi

Die pine der hellē omuiengē my/eñ
des doots noot verweldichde mi

Wāneer mi bang es so roepe ic den
HERE aē/eñ cryjsche tot minē God/soo
verhoort hi mine stēme vā sinē heiligē tē
ple/eñ mijn gecrijsch coōt voor hē tot sinē
oren

Die aerde beefde eñ wart beweecht/
eñ die fundamētē der bergē roerdē hen/ B
eñ beefden doen hi tornich was

Dōpe ginc op vā zijnder nueze/eñ ver
slindēde viere vā sinē mōde colen aensta-
ken daer af.

Hi neichde dē hemel eñ daelde daer af/
eñ schemeringe was onder sinē voeten/

Eñ hi steech op dē Cherub eñ vloech/
Eñ hi dreef op die vederē des windts

Hi bedecte hē mz duisternisse rōtōme
tot zijnder tētē/met duistere water indē
dicken wolken

Sine wolkē vergingē vā sinē schijnsel
voor hem hagel eñ vier colen

Eñ de HERE dōderde inden hemel eñ
die hoochste liet wt sinē donder hagel eñ
vier colen

Hi scoot sine pijlẽ eñ stropdese wt/hi liet zeer blixemẽ eñ veruaerdese

Daer sachmẽ watergotẽ/eñ die funda mẽtẽ des eertrijcx wordẽ geopẽt HERE vã uwẽ sceldẽ/vãden aseme eñ snupuen uwer nuesen

Hi seinde wt vãder hoochtẽ eñ hael de mi/eñ troc mi wt grootẽ waterẽ.

Hi verloste mi vã minẽ sterckẽ viãdẽ vã minẽ haters die mi te machtich warẽ

Die mi verweldichden ter tijt mijns ongeuals/eñ die HERE wert mijn toe uerlaet

D Eñ hi leyde my wt in dat ruyme/Hy tracker mi wt/wãt hi hadde lust tot my

Eñ die HERE sal mi loonẽ na mijn der gerechticheit/ hi sal mi betalẽ na die reinicheit mijnder handen.

Wãt ic hebbe die weghẽ des HEE REN bewaert/eñ en bẽ niet ongodlic ge weest tegen minẽ God/

Wãt alle sine rechtẽ sijn voor my/eñ sine sedẽ/en werpe ic niet vã mi.

Maer ic wil sonder vlec bi hẽ sijn/ende mi behoedẽ voor mine sonde.

Daer omme sal mi die HERE ver geldẽ na mijnder gherechticheit/na dye reinicheit mijnder hãdẽ voor sinẽ oogen

i/re/xxij a Bi dẽ heiligen sult ghi heylich sijn/eñ bidẽ onbeulectẽ sult ghy onbeulecht sijn/ eñ bidẽ reynẽ sult ghi rein sijn/eñ byden verkeerdẽ sult ghi verkeert sijn.

Wãt ghi sult dẽ allẽdigen volc helpẽ eñ die hooge oogẽ vernederen.

Want ghi verlicht mine keerse/Dye HERE mijn God sal mine duysternisse licht maken

Want met v can ic oorloochs volc ver slaẽ/eñ met minẽ God ouer die mueren

E springen

Gods weghẽ sijn onbeulect/die rede nẽ des HEREN sijn wel loutert hi is ee nen schilt allẽ die hẽ betrouwen

Want waer is eẽ God sonder dẽ HE RE?of eẽ scepper sonder onsen God?

God heeft mi omgordet met cracht/ eñ heeft mine wegẽ ombeulect gemaect

ij/re/xxij/c Hi maect mine voetẽ gelijc dẽ hyrtẽ/ eñ steltet mi op mine hoochte.

Hi leert mine hãt stridẽ/en leert mijnẽ arm dẽ stalẽ booch spannen

Eñ geeft mi dẽ scilt uwer salicheit/eñ uwe rechte hãt sterct my/eñ als ghy my verootmoedicht so maect ghi mi groot

Ghi maect onder mi ruimte te gaen/ dat mine knokels niet en slipperen

Ic wil minẽ viandẽ na iagẽ/eñ aẽgri pẽse/eñ niet omme keerẽ tot dat icse ver daen hebbe

Ic wilse te stuckẽ slaẽ dãtse niet bliuẽ en sullẽ/Si moetẽ onder mine voetẽ val len H

Ghi sult mi wapenẽ met stercte tottẽ strijdt/Wãt ghi sult onder mi werpẽ/dye hen tegẽ mi setten

Ghi geeft mi mijñ viãdẽ in die vlucht dat ic mine haters verstoore

Si riepẽ/maer daer en is geẽ helper totten HEERE/maer hi en antwoorde hen niet

Ic wilse te stuckẽ stotẽ/gelijc stof voor dẽ wint/Ic wilse wech werpẽ gelijck dat slijc opte straten G

Ghi sult mi vãdẽ kijfachtigẽ volc hel pẽ/eñ tot eene hooft onder dye heydene setten/Eẽ volc dat ic nyet en kẽde sal my dienen.

Het gehoort mi met gehoorsamẽ oo ren/Maer die vreẽde kinderẽ verlooche nen my

Die vreẽde kinderẽ zijn veroudet/eñ sullẽ hinckẽ in harẽ bandẽ

Die HERE leeft/eñ mijn scepper sy gelooft/eñ die God mijnder salicheyt sal verheuen werden

Die God die mi wrake geeft/eñ dwin get die volckẽ onder mi.

Die mi verlost vã minẽ vyãdẽ/Ende verhooget mi wt dẽ genẽ dye hen tegen mi setten/Ghi sult mi vãdẽ pijlikẽ helpẽ

Daer omme wil ic v dãcken HERE onder die heidenẽ/eñ dinen name lof sin ghen

Die de groote salicheit bewijset sinen ij/re:xxij b coninc eñ ontfermherticheit doet aẽ sinẽ rom/xv/b gesalfden Dauid/eñ sinẽ sade eewelic

Den.xix.psalm Dauid

Die hemelẽ vertellen dye eere Go des/eñ dat firmamẽt vercondicht A sijnder handen werck

Eenē dach segget dē anderē/Eñ dē ee
nē nacht doet het cont den anderen.
Het en es gheen sprake noch redene/
Daermē hare stemme niet en hore
Haer rechtsnoer is wt gegaē in allen
lāde/eñ hare redene aēder weerelt einde
Hi heeft der zonnē een tente indē seluen
gemaect
B Eñ die selue gaet daer wt ghelijck een
brupdegō wt sijnder camer eñ es vrolick
als een ruese/om den wech te loepene
Si gaet op aē deen eynde des hemels
eñ loopt omme tot weder aē dat selue ein
de/eñ daer en blijft niet voor hare hitten
verborghen
C Des HEEREN wet is ombeulect/eñ
vermaect die siele/Dat getuigenisse des
HEEREN is seker/eñ maeckt wijs die
dwasen.
Die richtē des HEEREN sijn recht eñ
verblidē dat herte/Die gebodē des HE
REN sijn louter/eñ verlichtē die oogen
Die vreese des HEEREN es reyne eñ
blijft eewelic/Die sedē des HEEREN zijn
rechuoort/al te samē gerecht
Si zijn costeliker dā gout/eñ veel fijns
gouts/Si zijn soeter dā huenich/eñ hue-
nich seem
Oot isser v knecht voorsienich door ge
wordē/wāt hi heeft grote loō wiese hout/
D Wie aēmerct die ghebrekē: maect mi
reyn vanden heimeliken
Oot behout uwē knecht voor die stou-
tē/dat si niet ouer mi en heerscapen/so sal
ic ombeulect sijn/eñ ontsculdich bliuē vā
groter misdaet.
Laet v welbehaghē die redene mijns
montds/eñ dat ghespreke mijns herten
voor v
HEERE mijn scepper eñ verlosser

Den.xx.psalm Dauid.

A DJe HEERE verhore v ter tijt der
benautheit/Die name des Gods
Jacob bescudde v
Hi seynde v hulpe vādē heilichdom/eñ
stercke v van Zion
Hi gedicke alle ws spijsoffers eñ v spijs
offer moet vet sijn Sela
Hi geue v wat ghi indē sin hebt/eñ ver-
uulle dinen raet.

Wi willē vā uwer salicheit beroemen
eñ indē name ons Gods baniere opwer
pē/Die HEERE veruulle alle uwe bedē.
Nu mercke ic/dat die HEERE sinē ge-
salf dē helpt/eñ verhoort hē in sinē heyli- B
gen hemel/Die salicheit sijnder rechter
hant es machtich
Die gene verlatē hen op waghens eñ
paerdē/Maer wi willē dinckē opten na-
me ons Gods
Si zijn neder gestotē/maer wi staē op
gherecht
Helpt HEERE/die coninc verhore ons
ter tijt als wi roepen

Den.xxi.psalm Dauid A

HEERE de coninc verblijt hē in uwer
cracht/eñ hoe zeer vrolic es hi vā u-
wer salicheit
Ghi hebt hē zijns hertē wensch gegeuē
eñ niet belet wat sine lippen heysten Se
la.
Wāt ghi sult hē ouer scuddē/met goe-
dē segeninghē/Ghi sult eē guldē croone
op sijn hooft settē
Hi heeft v gebedē om dat leuen/eñ ghy
hebt hē lāc leuē gegeuē/ymmermeer eñ
eewelick
Hi heeft groote eer in v salicheit Ghy
sult lof eñ prijsch op hē leggē B
Wāt ghi sult hē tot eē segeninge settē
eewelic/Ghi sult hē verblidē metter blij
scapē ws aensichts
Wāt die coninc hoepet opten HERE
eñ sal door die goetheit des aldhoochstē
vast bliuen
Uwe hant sal vindē alle uwe viandē
Uwe rechte hāt sal vindē die v haten
Ghi sultse makē gelijc eenē vier ouen C
ter tijt ws aēsichts/die HERE salse ver-
slindē in zijnder tornicheit/datse dat vier
eten sal.
Hare vrucht suldi vernielē indē lāde
eñ hare saet onder die kinderē der men-
schen
Wāt si wildē v quaet doē/eñ versier-
dē radē die si niet en mochtē volvoeren
Wāt ghi sultse tot eēder scouderē ma
kē/Ghi sult uwe zenuwē spānē tegē hair
aensichijn
HERE verheft v in uwer cracht So

willen wi singen eñ louẽ uwe machte

A

Dẽ.xxij.psalm David

Mine God/mijn God/waer omme
hebt ghi mi verlaten/Die woordẽ
mijns huylens sijn verre van mijnder sa
licheit
Mine God des daechs roepe ic/soo en
ãtwoort ghi niet/eñ snachts en hebic gee-
ne ruste
Maer ghi sijt heilich eñ woonet onder
den lof Israel
Onse vaders hoopten op v/eñ doen si
hooptẽ/hielpt ghise wt
Tot v roepẽ si eñ sijn behoudẽ/si hoop
ten op v eñ en sijn niet te scãdẽ gewerdẽ
Maer ic ben een worm eñ geẽ mensce
B een spot der liedẽ ende verachtinghe des
volcs
Alle die mi sien bespotten mi/si sper-
ren den mont op eñ scuddẽ den cop
Hi claecht ten HEERE/die helpe hem
wt/eñ verlosse hem/heeft hi luste tot hẽ.
Want ghi hebt mi wt mijnder moe-
der lichaẽ getrockẽ/Ghi sijt mijn toeuer-
laet/doen ick noch aen mijnder moeder
C borsten was
Op v ben ick geworpen van moeders
lichaem aen/Ghy sijt mijn God vã mijn
der moeder lichaem aen
En maect v niet verre vãn my/want
benautheit is na/Want hier en is gheen
helper
Groote varren hebben my omringt/
vette ossẽ hebbẽ mi omcingelt
Hare kaken sperrẽ si op tegen mi/ge-
lijc een brieschẽde eñ grijpẽde leeuwe
Ick ben wt ghescuddet als water/alle
mijn ghebenten hebben hen ontspannẽ
Mine herte is in minen liue ghewordẽ
gelijc gesmolten wasch
Mine crachten sijn verdroocht gelijck
eẽ scerf/eñ mijn tõge cleeft aẽ tgehemelte
mijns mõts/eñ ghi legget mi in des doots
D stof.
Want honden hebben my omuaen/
eñ dye vergaderinghe der boosen heuet
haer om mi ghemaect/Si hebben mijne
handẽ eñ voetẽ doorgrauen

Ick mocht alle mijn beenẽ tellẽ/mer A
si scouwen eñ sien mi aen
Si deelen mine cleederen onder hen
eñ worpen dat lot om mine gewaet.
Maer ghi HEERE en maect v nyet
verre/Mijn stercte haest mi te helpen
Verlost mine siele vandẽ sweert/van-
der hant der hondẽ mijne eensame
Helpt mi wt den kaken des leeuwen/
ende verhoort mi onder dye hoornen der
eenhoornen
Ick wil uwen name mijnen broederẽ E
vertellen/Ick wil v inder ghemeynten ma/xxvij
prijsen
Prijset den HEERE ghi die hem vree
set/alle saet Jacobs eere hem/eñ voor hẽ
verscroeme alle saet Israel
Want hi en heeft nyet veracht noch
versmaet die allende des armen/ende sij
ne aenschijn niet verborghen/ende doen
hi tot hem riep hoorde hijt.
Van v sal minen danck sijn inder gro
ter ghemeinte/Ick wil mijne gheloofte̅
betalen voor dye ghene die hem vreesen/
G

Latet die allendijghe eten dat si sadt
werden/ende prijsen den HEERE dye
na hem vraghen/Vwe herten moetẽ ee-
welic leuen.
Alle der weerelt eynden werden ghe
dacht/dat si hen totten HEERE bekeerẽ/
ende voor hem aenbedẽ alle gheslachten
der heiden.

Want die HEERE heeft een rijck/
ende hi is een HEERE ouer dye heyde
nen
Laet eten ende aenbedẽ alle die vet-
te opter aerden/laet knye buygen voor
hem/alle die inden stof ligghen/ende die
sine siele niet leuen en laet

Een saet hem dienen/Vanden HEE
RE salmen vercondighen tot kints kin-
de
Si sullen comen/ende sine ghe rech-
ticheit prediken/den volcke dat gheborẽ
is/dat hijt doet

Den.xxiij.psalm David.

A DJe HEERE es mijn heerder/my en ſal niet gebreken
Hi laet mi weiden daer vele gars ſtaet eñ leit mi totte water dat mi vercoelt
Hi vermaect mine ſiele hi leit mi opter rechter ſtratē om ſijns naems wille
B Eñ al wādelde ic al/int duyſtere dal/zo en vreſe ic geē ongeluc Wāt ghi ſijt bi mi Uwe ſtock eñ ſtaf trooſte mi
Ghi bereidet voor mi een tafele teghen mine viandē/Ghi maect mijn hooft vet met olie/eñ ſcincket mi vol in
Goetheit eñ ontfermherticheit ſullen mi na lopē mijn leuē lanc/eñ ſal altoos in dē huſe des HEEREN bliuen

A Den .xxiiij. pſalm David

DJe aerde es des HEEREN ende al watter inne es/Dat aertrijcke eñ wat daer inne woent/
Want hi heuet aē de zee gefundeert eñ aē die wateren berept
Wie ſal op des heeren berch gaen/eñ wie ſal in ſine heilighe plaetſe ſtaen
Die onſculdige hādē heeft/eñ reine vā hertē es/die ſine ſiele niet te vergeefs en verheft/eñ en zweret niet valſchelic
B Die ſal die ſegeninge vā dē HEERE ōtfaen/eñ gherechticheit vanden God ſijn der ſalicheit
Dat es dat geſlachte dāt na hē vraecht dat daer ſoect v aenſchijn Jacob Sela
Ghi poortē heft op uwe hoofdē/eñ verheft v ghi duerē der werelt dat de coninc der eeren inga
Wie es die ſelue coninc der eerē? Het es die HEERE ſterc eñ machtich die HEERE machtich inden ſtrijt.
Ghi poortē heft op uwe hoofden/eñ verheft v ghi duerē der werelt/datter die coninc der eeren inga.
Wie es die ſelue coninck der eeren? Het es die HEERE Zebaoth/Het es dye coninc der eeren Sela

Den .xxv. pſalm David

A TOt v HEERE verheffe ick mijne ziele.
Mine god/ic hope op v/en laet mi nyet te ſcāden werdē/dat hen mine viandē nz en verbliden ouer mi
Wāt niemant en wert te ſcanden/die v verwacht Maer die ſonder ſake verſmaden/moeten te ſcanden werden.
[H]ERE wijſt mi uwe wegē/eñ leert mi uwe paden.
Leit mi in uwe waerheit eñ leert mi Wāt ghi ſijt die God mijnder ſalicheit dagelics verbeide ic ws
HEERE gedinct op v ōtfermherticheit eñ op uwe goetheit/die vā der werelt aē geweeſt es. B
En gedinct der ſondē mijnre ionchz niet noch mine ouertredinge maer ghedinct mijns na uwer outfermherticheyt om uwe goetheit wille
Die HEERE es goet eñ recht/daer omme ſal hi die ſondaers onderwiſen op ten wech
Hi leidet die allēdige recht/eñ leret tē allēdige ſinē wech
Alle padē des HEEREN ſijn goet eñ getrouwe/dē ghenē die ſine verbont eñ getuygeniſſe bewaren
Om des naems wille HEERE ſijt genadich mijnder miſdaet/die daer groot es. C
Wie es die/die dē HEERE vreeſt? Hy ſal hē dē wech onderwijſen dye hy verkieſt
Sine ſiele ſal woenē in goedē/eñ ſine ſaet ſal dat lant beſitten.
Die verholentheit des HEEREN es onder diē die hē vreſen/en ſijn verbōt ſal hi hen laten weten
Mine oogē ſiē geſtadelic tot dē HEERE/wāt hi ſal minen voedt wt den nette trecken

Keret v tot mi/eñ ſijt mi ghenadich/ Want ic ben eenlick ende allendich D

Die benautheit mijns herten es groot leydt mi wt minen nooden.
Aenſiet mijne iammer ende allēdicheyt/ende neemdt wech alle mijne ſonden
Siet/dat mijnder vianden ſo veele es/ende met onrechten hate/haten ſi mi
Bewaert mine ſiele eñ verloſt mi/en laet mi niet te ſcanden werden/Wāt ic betrouwe op v

Slechtheit eñ rechtheit behoede mi wāt ic verwachte dijns

God verlosse Israhel wt alle sijnder noot

Den.xxvi.psalm David

A HEERE ordeelt mi want ic wandele sonder smette

Ic hope op den HERE/daer omme en sal ic niet slipperē

Proeft mi HERE eñ tēteert mi lout tert mine nieren/eñ mijn herte

Wāt uwe goetheit es voor minē oogē Eñ ic wandele in uwer waerheit

Ic en sitte niet bi dē ydelē liedē/eñ en hebbe gheen ghemeinscap metten listi-ghen

Ic hate de vergaderinge der boesach-tiger/eñ en wil niet sitten by dye ongod-like

Ic wil mine handen wasschen met on-

B scult/eñ wil HEERE om uwen outare sijn.

Op dat ic hore die stēme des danckens/ Dat vertellet werden alle uwe wonde-ren

Ic hate die vergaderingē der boesach tiger eñ en wil niet sittē bi dye ongodlikē

C HERE ic heb lief die stede ws huis eñ die plaetse daer uwe eere woent

En raept mijn siele niet wech mettē zō daren/noch mijne leuen met den bloet-dorstighen

In welker hant onduechde es/eñ hair rechter hant es vol gescincs

Maer ic wil wādelē sonder smette/Ver lost mi eñ sijt mi genadich

Minen voet staet op dat effene/Ic wil v louen HERE inder vergaderinge

Den.xxvii.psalm David.

A DIe HERE es mijn licht/eñ mijn salicheidt/voor wien soude ic vree sen.

Die HERE es mijns leuens cracht/ voor wien soude mi grouwelen

Wandt doen die boese/mine weder-partiders eñ viandē toe traden om mijn

vleesch te etene/liepen si aen/eñ vielen

Al ist dat hē tegē mi eē heyr leget zoo en sal nochtās mijn herte niet vreesen/Al verhieffe hē eenē strijt tegē mi/so wil ick mi daer op verlaten.

Eene hebbe ic gebedē vandē HERE B dat wil ic heyssche dat ick indē huyse des HEEREN bliue mijn leuē lanck/om te scouwē die lust des HEEREN eñ sinen temple te soecken.

Want hi heeft mi bedeckt in sijnder hutten/ter boeser tijt/Hi verbercht my heimelic in sijnder tentē/eñ verhoget mi op eenen stene.

Eñ sal nu verhoghē mijn hooft ouer mine vianden die rontomme mi sijn

So wil ic nu in zijnder tenten offerē offerande des prijs Ic wil singhen eñ lof seggen den HERE.

HERE hoort mijn stemme als ic roe-pe/Sijt mi genadich eñ verhoort mi

Mijn herte heeft van v gheseit/soect mijn aenschijn/HERE ic wil v aenschijn soeken

En verbercht v aensicht niet voor my eñ en verstoet uwē knecht niet in gram-scapē/Wāt ghi sijt mijn hulpe/en laet mi niet eñ en doet die handt niet af van mi/ God mijnder salicheit

Wāt mijn vader eñ mijn moeder heb ben mi verlātē/Maer die HERE heeft C mi opgenomen

HERE wijst mi uwen wech eñ leyde mi op effender banen/om mijnder vian-den wille

En geeft mi niet in den wille mijnder vianden/Want daer sijn valsche ghetuy ghen teghen mi opgheestaen/eñ spreken ongerechticheit onuermidelic

Ic ghelooue ymmer dat ic sien sal dat goet des HEEREN inden lande der le uendigher

Verwacht den HERE sijt getroost eñ laet v herte vast houdē eñ verbeit des HEEREN

A Den.xxviij. psalm David

Als ic tot v roepe mijn schepper/zo en
swijget mi niet Op dat ic(waerdt
dat ghi sweerht)niet gelijc en werde den
genen die in die cuple varen

Hoort die stēme mijns smekēs/als ic
tot v crijsche/als ic mine hāt ophesse tot
uwen heiligē Choor

B En beuaet mi niet onder die ongodli
ke/eñ onder die quaetdoēders/die vrien.
delic sprekē met harē naestē/eñ hebben
quaet int herte.

Geeft hen na haerder daet/eñ nà ha.
rē boesen wesene/Geeft hen na dē werc.
kē haerder hādē/betaelt hen/dat si ver.
C dient hebben

Wāt si en merckē niet op dat doene
des HEREN/noch op die wercken sijn.
der hādē/daer omme sullē si gebrokē eñ
niet op getimmert werden

Glooft si die HEERE/wāt hi heeft
verhoort die stemme mijns smekens

Die HERE es mijn stercte eñ mij.
nē scilt/op hem hopet mijn herte ende mi
es gheholpen/eñ mijn herte es vrolic/eñ
ick wil hem dancken met minen liet.

Die HERE es haer strecte/Hi es de
stercte die sinen gesalf den helpt.

Helpt uwen volc/eñ segent v erffenis.
se/eñ weydse eñ verhoochse inder eewic.
A hept

Den.xxix.psalm David

Bringt den HERE toe/ghi sterc.
ke/Bringt den HEERE toe/ee.
re eñ stercte.

Bringt den HERE toe eere sijns
naems Aenbedet den HERE in heilige
verchieringhe

Die stemme des HEEREN gaet op
die waterē/die God der eerē dondert/de
HERE op grote wateren

B Die stēme des HEEREN gaet met
macht die stemme des HEEREN gaet
met verchieringhe

Die stēme des HEREN breet die ce
derboomē/Die HERE breect die ceder.
boomen in Libanon.

Eñ doetse bissen gelijc eē calf/Libanō
eñ Sirion/gelijc een ionghen eenhoren/

Die stemme des HEREN doerhou
wet/die vlamme des viers

Die stemme des HEEREN beroert
die woestine/Die stemme des HEREN
beroert die woestine Kades B

Die stemme des HEREN beroeret
die hijnden/eñ ontbloot die bosschen/eñ
in sinen temple sal hem alle mā eere seg.
ghen

Die HERE sit een diluuie te maken
Eñ die HERE blijft een coninck inder
eewicheit.

Die HERE sal sinen volc cracht ghe
uē/Die HERE sal sijn volc seghenē met
vreden A

Den.xxx.psalm David..

Ic wil v verheffen HERE/wandt
ghi hebt mi opgeheuen eñ en laet
mine vianden hen niet ouer mi verblidē

HERE mijn God doen ic crijschte
tot v/maecte ghi mi gesont.

HERE ghi heb: mijne siele wt der
hellen gheleit/ghi hebt mi leuēde behou
den/daer die in die cuple varen

Ghi heiligen singet den HERE lof/
eñ dancket tot een gedachtenisse sijnder
heilicheit

Want sine gramscap duret eē oogē
blic/eñ hi heeft lust tottē leuen/Dat wee B
nen dueret den auont lanc/Maer smor.
gens dat verhueghen.

Ic sprac doent mi wel ginck/Ic sal ee.
welic bliuen

Want HERE door v welbehagen
hebt ghi minen berch sterck ghemaeckt
maer doen ghi v aensicht verborcht ver.
schricte ick

HERE ic wil tot v roepen/den HE
RE wil ic smeken C

Wat esser orboors aen minen bloede
als ic int verderuen vare/Sal den stof v
ooc dancken/eñ uwe trouwe vercōdigē/

HERE hoort/eñ sijt mi genadich HE
RE si mijn helper

Ghi hebt mi mijn clage verādert in ee
nē reye/ghi hebt minē sac wt getrocken
eñ mi met bliscapē gegordert

Op dz v lof singe mine eere/eñ niet ge.
stilt en werde/HERE mine God ic wil
v dancken inder eewicheit

A. Dē.xxxi.psalm David

HEERE op v betrouwe ic/en laet my nemmermeer te scandē werdē/hel pet mi daer af vā uwer gerechticheit

Neiget uwe ooren tot mi/haestelijck verlost mi.

Sijt mi eenen sterckcn steen/eñ een huis tot eenen casteele/dat ghi mi helpt.

Want ghi sijt minen steen eñ mijne casteele/eñ om ws naems wille/wilt ghi mi leidē eñ voeren

B Ghi wilt mi wt dē nette treckē/dat sy mi ghestelt hebben/wandt ghi sijt mijne stercte

In uwē handē beuele ic minen gheest Ghi hebt mi verlost HEERE ghy ghetrouwe God.

Ick hate die daer houden op ydelheit Maer ic hope op den HEERE

Ic verblide mi eñ bē vrolic/ouer uwe goetheit/dat ghi mine allendicheyt hebt aen gesien/eñ hebt mine siele bekēt inder benautheit

Eñ en hebt mi niet ouer gegeuē in de handē des viants/ghi hebt mine voeten laten terden op breede ruymte

C HEERE sijt mi genadich/want my is bange mijn aensicht is versmachtet van toornicheit/daer toe mine siele eñ minen buyck

Want mine louen is vergaē van droefenisse/eñ mine iarē van suchten/Myne cracht is veruallen om mijnder misdaet wille/eñ mijn beenē sijn versmacht

Ick ben alle mine viandē eñ minē nabueren eenē grootē smaet geworden/eñ een scusel minen bekenden

Mijns is vergetē int herte/gelijc eēs

D doodens/Ic bē gewordē als een bedoruē getouwe

Want ic hoore een quaet gerrijsch van velen/vreese is al omme en tomme/daer si heimeliken raet met malcāderen ouer mi houdē/dinckē si mi die siele te nemen

Maer ick HEERE hope op v/eñ seg-

E ge ghi sijt mijn God

Mine tijt staet in uwē handē/Verlost mi vander hant mijnder viandē/eñ van dien die mi veruolgē

Laet v aēsciju lichtē ouer uwē knechte/helpt mi door v goetheit

HEERE en laet mi niet te scandē werden/want ic aenroepe v/Dye ongodlike moeten te scanden werden/ende gestillet werdē in die helle A

Valsche lippen moeten verstommē/ die daer spreken teghen den gerechtigen hooueerdelic eñ verachtelic

Hoe groot is v goet/dat ghi verborgē hebt/den ghenen die v vreesen/ende hebt gewracht voor die kinderen der mensce den genē die op v betrouwen

Ghi sultse heimelic verberghen by v/ voor alle mans hoochmoet ghy sultse bedecken in die hutte/voor die kijfachtighe G tonghen

Gheloolt si die HEERE/dat hi eene sonderlinge goetheit aen mi heeft gedaē in eender vaster stadt.

Maer ic sprack in mine verslaechtheyt Ic ben van uwen oogen verstooten/daer omme hebt ghi mijn smeekens stemme gehoort/doen ic tot v crijschte

Bemint den HEERE alle sijn heylighen/Die gelouige behoet die HEERE ende vergeldet rijckelic/den ghenen die hoochmoet oeffent

Sijt ghetroost eñ laet uwe herte vast sijn/ghi alle die des HEEREN verwachtet

Dē.xxxij.psalm Davids

A

WEl dien/die de ouertredinge vergeuen sijn/diens sonde bedect is/

Wel dien mensce/dien de HEERE die misdaet niet toe en rekēt/in diēs geeste geen valscheit en is

Want doen icket wilde verswighen versmachten mine gebeenten/door mijn dagelics huylen

Want uwe handt es dach ende nacht zware op mi/mine vochticheit verdroochde/gelijc inden somer. Sela

Daer omme doe ic condt mine sonden ende en verhele mine misdaet niet/Ick seide Ick wil den HEERE mine ouertredinghe belijden tegen mi/Doē vergaeft ghi mi ope misdaet mijnder sonden. Se- B la.

Daer voor sullē alle heiligē biddē voor
C u ter rechter tijt/daer omme als groote
wateruloeden comen/en sullen si niet aē
die selue gheraken

Ghi sijt mijn bescerminge/ghi wilt my
voor benautheit behoedē eñ mi met roe.
me eens verlossens omuaen/Sela.

Ic wil u verstant geuen/eñ u den wech
wijsen/dien ghi wādelē sult/Ic wil u met
minen ooghen wincken

D En sijt niet als paerden eñ mulen/dye
niet verstandich en sijn Den welkē men
toem eñ gebit indē muyl moet legghen
als si niet tot u en willen

Die ongodlike moet vele lijden maer
wie op Gode hopet/dien sal die goetheit
omuaen.

Veruruecht u des HEEREN ghi ghe
rechtige eñ zijt vrolic/eñ gloriert alle dye
oprecht van herten zijt

Den.xxxiij.psalm David.

A Verhuecht u idē HERE ghi gerech
tige dē oprechtē staet die lof wel aē

Dancket den HERE met herpen eñ
lof singet hē opten psalter met thiē snarē

Singet hem een nyeuwe liedt/maket
goet op snaren spele met geluide

Want des HEEREN woordt es recht
ende alle sine wercken getrouwe

Hi bemint gherechticheit/eñ oordeele
Die aerde es vol der groothept des HE
REN

Den hemel es doirt woort des HEE.
REN gemaect/eñ alle sine heir doir zijs
geests mondt

Hi vergadert dat water in die zee/ghe
lijc in een flessche eñ leget die dieptē int
verborghen

Alle die werelt vreese dē HERE/ende
B voor hem ontsien hen alle die op dat aert
rijcke woenen

Want also hi spreect so gesciedet/als hy
gebiet so staet het daer

Die HERE doet te niet den raet der
heyden/ende belettet die ghedachtē der
volcken

Maer den raet des HEEREN blijft
eewelic/Sijns herten gedachtē voorder
eñ voorder

Wel den volcke/diens die HERE eē

God es/Dat volc dat hi tot een erfscnisse
vercoren heeft

Die HERE scouwet vāden hemel/eñ C
siet alle kinderen der menschen aen.

Vā sinē bereiden sitten/siet hi op alle
die opter aerdē woenen.

Hi formt haerder alder herte te ga.
der/Hi mercket op alle haren wercken

Eenen coninck en helpt sine groote
macht niet/Een sterc man en wert nyet
behouden door sine groote cracht

Een paert faelgeert aent helpen eñ
en werdt nyet ghesalueert in zijn groote
stercte

Siet des HEEREN ooge siet op die
gene die hem vreesen/die op sine goetheit
verbeyden

Dat hi haer siele verlosse vāder doot/ D
eñ voetse inder dierten

Onse siele verbeidet op dē HERE/
hi es onse hulpe eñ scilt

Want onse herte verblijdet hē sijns/
eñ wi hopen op sinē heiligen name

U goetheit HERE si ouer ons/alsoo
wi op u hopen

Den.xxxiiij.psalm David A

Ic wil den HEERE louen alle tijt
Sinē lof sal altoos in minen mon.
de sijn

Mine siele sal haer des HEEREN be.
roemen/dat die allendighe horen eñ hen
verbliden

Prijset met mi den HERE/eñ laet
ons sinen name met malcanderen verho
ghen

Doen ic den HERE sochte antwoir
de hi mi/eñ verloste my wt alle mijnder
vreesen.

Welke op hem sien/werden verlicht
eñ hare aensicht en wert niet te scande B

Doen dese allendige riep hoordet de
HERE eñ halp hē wt alle sinen nooden

Die ingel des HEEREN legert hem
ronts omme die gene die hem vreesen/eñ
helptse wt.

Smaect ende siet hoe vriendelic dye
HERE es/wel den man die op hem be.
trouwet

Treeset hem sine heiligē/Wāt dye hē
vreesen en hebben gheen gebreck
Die rijcke moeten behoeuen eñ hon-
gheren/Maer dye den HEERE soecken
en hebben gheen ghebreck aen eenich
goet
Herwaerts/kinderen/hooret toe na
mi/Jc wil v die vreese des HEEREN lee-
ren.
Wie es die lust heeft te leuē/eñ wēscht
goede dagen te sien
C Behoedt uwe tonghe voor quaet/eñ u-
we lippen datse gheen bedroch en spre-
ken.
Laet af vanden quadē eñ doet het goet
soect vrede eñ staet daer na
Die ooghen des HEEREN sien op die
gerechtighen/eñ sine ooren op haer crijs
schen
Maer dat aensicht des HEEREN staet
ouer die/die quaet doen/dat hi haer ghe-
dachtenisse wt roepe/vanden lande
Als die gerechtige crijschen/so hooret
die HEERE/eñ verlosse wt alle haerder
D noot
Die HEERE es na bi/den ghenen die
gebroken van herten sijn eñ helpt dyen/
die een verslagen gemoedt hebben.
Die gerechtige moet vele lijden/maer
die HEERE helpt hem wt allen dien
Hi bewaeret hem alle sine gebeenten
dat dier niet een gebroken en wert.
Den ongodliken sal dat ongeluc doodē
eñ die den gherechten haten/sullen scult
hebben.
Die HEERE verlost die sielen sijnder
knechten/eñ alle die op hem betrouwen
en sullen ghene scult hebben

Den.xxxv.psalm David

A HEERE kijft teghen mijnen kijuers
stijdt teghen mijne bestrijders
Aengrijpt den scilt/eñ bescermsel/eñ
maect v op om mi te helpen
Treect voorwaerts die spiese eñ bescut
mi teghen mine veruolgers Spreect tot
mijnder sielen/Jck ben v salicheit.
Het moeten hen scamen eñ bescimpt
werden die na mine siele staen/Het moe
ten te rugghe keeren ende te scandē wer
den. die mi quaet willē
Si moeten werden als caf voor den
wijndt/ende die enghel des HEEREN
driuese
Hare weghen moeten duyster ende
slipperachtich werden/eñ die engel des
HEEREN veruolghe.
Want si hebbē mi haer nette sonder
sake gestellet/om mi te vederuen/eñ heb
ben mijnder sielen sonder sake een cuile B
toegemaect.
Het come ouer hem een rumoer on-
uersiens/eñ sijn nette dat hi gestelt heeft
moete hem vaen/eñ valle in dat selue ru-
moer
Maer mine siele moete haer des HE
REN verblidē/eñ vrolick sijn op sine sa-
licheit
Alle mine gebeentē moetē seggē/HE
RE wie es ws ghelijke:ghi die dē allēdi
gen verlost vā diē die hē te sterc es/eñ dē
allendigē eñ armen van sinen rooueren/
Daer staē ongerechte getuyghē op/
die vragē mi/daer ic niet af en weet
Si vergeldē mi quaet voor goet om mi
ne siele troosteloos te maken.
Maer als si cranc waren trac ic eenē sac
aen/ootmoedichde mine siele met vasten
eñ mijn gebet keerde hē in minē scoot
Ic ginc als oft mijn vriendt eñ broeder
ware/Jc buychde mi droeflic gelijc als eē
clagende moeder C
Maer si verbliden hen ouer mine scadē
eñ comē te hooppe/die mācke comē ouer
siens te hooppe ouer mi /Si schooren eñ
en houden niet op
Metten brassenden eñ spottachtighē
gheueynsden/biten si hare tanden te sa
men ouer mi
HEERE hoe langhe wilt ghi toesien/
bringt doch mijne siele weder wt haren
rumoere/eñ mijn eensame van den ion-
ghen leeuwe.

Jc wil v dancken inder groter gemeētē
eñ onder vele volcs wil ick van v beroe-
men
En laet hen niet ouer mi verblidē dye
mi sonder sake viandt sijn/noch mettē oo
ghen wincken die mi sonder sake haten:

Want si en spreken niet totten vrede
eñ versieren valsce woorden ouer die ver
stootene inden lande
Eñ si doen haren mont wide open te-
ghen mi/eñ seggē daer daer/onse oogen
sient.
HEERE ghi siet en swijcht nyet/HE-
REE en maect v niet verre vā mi
Verwect v eñ ontwaect tot minē rech
te ende tot mijnder saken mijne God eñ
D HEERE
HEERE mijn God oordeelt mi nae
uwer gherechticheit/dat si hen ouer my
nieten verbliden
En laetse niet seggen in hare herten/
daer/daer/dat wilden wi en laet hen niet
seggen/wi hebbē hem verslonden
Si moeten hen scamen eñ te scanden
werden/alle dye hen mijns quaets ver-
bliden/Si moeten met scanden eñ scaem
ten gecleedt werden/die hen teghen my
hooch louen
Si moeten verhuegen eñ hen verbli
den die daer lust hebben aen mijnder ge
rechticheit/eñ altoos seggen/Die HEE
RE moet hoochlic gelooft sijn/die lust he
uet totten vrede sijns knechts
Eñ mine tonghe sal spreken vā uwer
gerechticheit/ende daghelics van uwen
prijs

Dē.xxxvi.psalm Davids.

A HEt is gheseit in mijnder herten vā
der ouertredinghe des ongodliken
dat gheene vreese Gods voor sinen ogē
en is
Mer hi flatteert hem seluen voor sinē
ogē tot dat sine misdaet des haets weer
dich geuonden werde.
De woorden sijns monts sijn onrecht
eñ valsch/hi en acht niet dat hi cloeck wor
de om goet te doen.
Hi versiert inckel onrecht op sinē le-
ger/ende en tredet op geen goede bane/
eñ en scouwet gheen arch
HEERE uwe goetheit is inden hemel
eñ uwe trouwe tot aen die wolcken
B Uwe gherechticheyt is gelijck Gods
berghen/Uwe oordeele gelijc een groote
diepte/HEERE ghi helpet beyde mensce
ende vee
Hoe weerdich is uwe goetheit God/
dat menschen kinderen onder den scadu-
we uwer vlogelen betrouwen
Sy sullen vol werden vander vettic-
heit ws huis/ende ghi sultse danckē met
ter beken uwer wellusten
Bi v is die fonteine des leuēs/In uwē
lichte sullen wi dat lichte sien
Breydet wt uwe goetheyt den ghenē C
die v kennen/eñ uwe gherechticheit den
ghenen die van hertē oprecht sijn
En laet mi niet comen dē voet der ho-
ueerdicheit/eñ die hant der ongodlijcker
en stoote mi niet af
Aldaer vallen die quaetdoenders/Si
sijn wt ghestooten ende en consten nyet
ghebliuen

Den.xxxvij.psalm David A

ERtoornt v niet ouer die quadē
En sijt niet nijdich ouer dye quaet
doenders
Want gelijc dat garsch sullē sy haest
af gehouden werden/eñ gelijck dat groe
ne crupt sullen si verwelken
Hoopt op den HEERE eñ doet/goet
blijft indē lande eñ voedt v int geloue
Hebt uwen lust aen den HEERE/dye
sal v gheuen so wat v herte wēsct
Beueelt den HEEERE uwe wegē/eñ
hopet op hem hi salt wel maken
Ende sal uwe gherechticheyt te voor-
scijn bringhen/ghelijc dat licht/eñ v recht
ghelijc den middach B
Hout den HEERE stille ende latet hē
met v maken/en vertoornt v niet ouer dē
man/dyen het wel gaet/ende doet synen
moedtwille
Staet af vā der toornicheit/ende laet
die verbolghentheit/en vertoornt v niet
dat ghi oock quaet doet.
Want die quade werden wt geroeyt
Maer die des HEEEREN verbeidē/sul
len dat lant beeruen
Het is noch eenen cleinen tijdt/soo en
en is die ongodlike niet meer/so sult ghy
op syne stede achten/ende hy en sal nyet

daer sijn. Maer die allendighe sullen dat
lant beeruen/ eñ lust hebben in grooten
vrede.

Die ongodlike drepget dē gerechten/
eñ bitet sine tandē te samē ouer hem.

Maer die HERE lachet sijns/ wandt
hi siet dat sinē dach comt

Die ongodlike trecken dat sweert wt
eñ spannē haren boge datse den allendij-
gen eñ armen souden vellen/ eñ doot slaē
die oprechtelic gaē indē wege

C Maer haer sweerdt sal in haer herte
gaen/ eñ haren boge sal breken

Dat weinich des gerechtigen is beter
dan dat groot goet veelder ongodliker

Wandt den arm der ongodlijcker sal
breken/ maer die HERE onthout die ge
rechtige

Die HEERE kennet die dagen der
vromer/ ende hare erffenisse sal eewelijck
bliuen

Si en en werdē nyet te scanden inder
booser tijt/ eñ inder dierte sullē si genoch
hebben

Want die ongodlike sullen vergaen/
eñ die viandē des HEEREN als si ghe-
lijc sijn als eenē costelikē beemdt/ sullē sy
D doch vergaen/ gelijc den roocke vergaet

Die ongodlike borcht eñ en betaelt niet
Maer die gerechtige is ontfermhertich
eñ milde

Want sine gheseegende beeruē dat
lant/ maer sine veruloecte werden wt ge
ropt.

Van Gode werden des mās gangē
geuordert/ eñ heeft lust aen sinē wech

Vallet hi so en wert hi niet wech ghe-
worpen/ want die HERE onderhout hē
bi sijnder hant

Ick heb ionc geweest/ eñ ben out ghe-
worden/ eñ en hebbe noch noyt gesien dē
gerechtigen verlatē of sine saet om broot
gaen

Dagelics is hi ontfermherticheyt eñ
E lenet/ eñ sijn saet sal geseegent sijn

Laet af vanden quade/ ende doet dat
goet/ ende blijft eewelic daer.

Want die HERE bemint dat recht/
eñ en verlaet sine heilighen nyet/ eewe-
lic werden si bewaert/ maer der ongodlij

Den souter David psal xxxviij

ker saet wert wt geropt

Dye gerechtige beeruen dat lant/ eñ
bliuen eewelijc daer in

Den mondt des gherechtighen gaet
met wijsheit omme/ ende sine tonge spre
ket van oordeele.

Die wet sijns Gods is in sijn herte/ sy
ne tredē en slipperen niet

Die ongodlike siet op den gherechti-
ghen/ eñ dinct hem te dooden F

Maer die HERE en laet hem niet in
sinen handen/ ende en verdoemt hē niet
als hi geoordeelt wert

Verwacht den HERE/ eñ bewaert
sinen wech/ so sal hi v verhoogen/ dat ghi
dat lant beeruet/ als die ongodlike wt ge
roept werden/ sult ghi sien.

Ick sach eenen ongodliken machtich/
eñ in gewortelt gelijc eenen groependen
lauwerboom

Doen mē voor bi ghinck/ siet doē was
hi wech/ Ic vraechde na hem/ doē en wert G
hi niewaerts geuonden

Bewairt die vroomheit/ eñ scout wat
oprecht is/ want ten laetsten sal dye selue
vrede hebben

Maer die ouertreders werdē tsamen
verdaen/ ende die ongodlike werden ten
laetsten wt geroept

Maer die salicheit der gerechtigher is
vanden HEERE/ die is haer sterckte in
der noot

Ende die HERE sal hen bi staen/ en-
de salse vanden ongodliken verlossen eñ
hen helpen/ wāt si betrouwē op hem A

Dē. xxxviij. psalm Dauids.

HERE en straft mi niet in uwe toor-
nicheit/ ende en castijdt myn nyet in
uwe verbolgentheit

Want uwe pilen stekē in mi/ eñ uwe
hant drucket mi

Daer en is niet gesonts aen mijn lich
aem/ van uwen dreyghen ende daer en is
geenen vrede in mijne ghebeenten/ van
mine sonde.

Want mine misdadē sijn ouer mijn
hooft ghegaen/ ghelijc eenen swaren last
sijn si mi te swaer geworden

Mine wonden sijn stinckēde eñ vuyl B
ghewordē vā mijnder dwaesheit.

Ic cromme eñ buyghe mi te male seer den gheheelen dach gae ick droeflick henen.

Want myne ingewandẽ sijn heel ver dorret/eñ daer en es niet gesonts aẽ myn lichaem

Ic ben alte zeer gestoten eñ geslagen ic huyle van onruste myns herten.

a HEERE voor v es alle mine begherte ende myne suchten en es v nyet verborghen

Myn herte beeft/mỹ cracht heeft my verlaten/eñ dat licht myder ooghen en es niet bi mi

Mine lieuen eñ vriendẽ staẽ tegen mi ne plage eñ minen naesten treden verre

Eñ die mi na der sielen staen/die stellẽ mi lagen/eñ die mi quaet willen/spreken eñ dichten dagelics valscheit

Maer ic moet sijn gelijc een doue eñ en hore niet/eñ gelijc een stemme die sinen mont niet open en doet

Eñ moet sijn/gelijc eene die niet en hoorret/eñ die geen weder sprake in sinẽ mõt en heeft

Want HEERE ic verwachte op v/ghi

b HEERE mine God sult antwoorden

Want ic dincke dat si hẽ ymmer ouer mi niet en verblijden/als minẽ voet wanckelt/zullen si hen hooch beroemen tegen my.

Want ic ben tot liden ghemaect/ende smerte es altijts voor mi.

Want ic geue mine misdaet te kennẽ eñ ben sorchuuldich voor mine sonden

Maer mine viandẽ leuen eñ sijn machtich/eñ die mi sonder scult haten/dier es vele

Eñ die mi goet met quaden betalẽ/zijn mi teghen/om dat ick tgoede nauolge

HEERE en verlaet my niet Myne God en verueerret v niet van mi.

Haest v mi bi te staen/HEERE myn der salicheit

Den.xxxix.psalm Dauid

a ICk sprac ic wil mine wegen bewarẽ/ dat ic niet en sondighe met mynder tonghen

Ic wil minen mont bewaren met eenen gebit/al ist dat die ongodlike teghen mi staet

Ic ben verstommet eñ stille gewordẽ eñ swighen vanden goede/eñ myn leedt smertet mi

Myn herte es verwermt in minen lijue/ende een vier es aenstehen door myn dichten/Ic hebbe gesproken door myn tõghe

HEERE laet mi myn eynde weten/ eñ dat percke myns leuẽs op dat ic mach bekennen/wat mi faelgeert

Siet ghi hebt mine daghen/ghelijck b met handt breeden gemeten/eñ myn leuen lanc es als niet voor v Hoe gheheelick ydel sijn alle menschen die daer leuẽ/Sela.

Ja elcke mensce wandelt als eẽ beelt eñ es te vergeefts onrustich hi vergadert eñ en weet niet/wie het in voerẽ sal

Nv HEERE wat es mine hope ic verwachte op v.

Verlost mi van alle myndẽ ouertreedinge/eñ en set mi niet tot smaet den sotten/

Ic ben verstommet eñ en dde mynen mont niet open/Wandt ghi hebbet ghedaen

Keert van mi uwe plaghe.want ic ben versmacht van vreese uwer hant c

Ghi castijdt alleman als ghi die misdaet straft/eñ doet dat sine schoonte verteert wert ghelijck een spinne/Hoe ydel sijn alle menschen Sela

Hoort myn ghebet HEERE/ende verneemt myn crijschen/ende en swijghet niet ouer mine thranen/Wandt ick ben een vreemdelinc bi v eñ een gast gelijc alle mine vaders

Laet af van my/dat ick my vermake/eer dan ick ga/eñ niet meer en si

Den.xl.psalm Dauid

A Ic verwachte den HEERE eñ hy neiget hem tot mi eñ hooret myne
cryjschen
Eñ leidt mi wt dẽ putte des bruisens
eñ wt den slijm eñ drecke eñ heeft myne
voeten op die kepe gestelt/eñ minẽ ganc
geuordert.
Eñ heeft mi een nieu liet inden mont
gegheuẽ/een ruymte onsen gode/dat sul
len vele sien/eñ vresen/eñ op dẽ HEERE
B hopen.
Wel dien die sine hope set op dẽ HE
RE/eñ hem niet en keert tottẽ houaerdi
gen/eñ die met luegẽ om gaen
HEERE myn God ghy hebt uwer
wonderen vele gedaẽ/eñ uwe gedachtẽ
ouer ons/en is niet gelijc/dat wil ick ver-
condygen/eñ seggẽ datse te groot syn te
vertellen.
Ghi en hebt geenẽ lust aen offerhãde
eñ spysoffer/maer die ooren hebt ghi my
open ghedaẽ/Ghi en heysicht noch brant
offer noch sondoffer.
C Doẽ sprac ic. Siet ic come/int boeck is
van mi gescreuen
Om uwen wille te doẽ myn God heb
be ick lust/ende uwe wet is in mine inwẽ
dicheit.
Ic wil die gherechticheit prediken/in
der grooter gemeintẽ/Siet/ic en wil myj
ne lippen niet weerẽ/HEERE ghi we-
tet.
Ic en heb uwe gerechticheit niet ver
borgen in myn herte/van uwen gelooue
eñ salicheit spreke ic/Ick en verhele uwe
goetheit ende trouwe niet inder grooter
gemeynten.
Maer ghi HEERE en wilt uwe ont
fermherticheit van mi niet keeren/Laet
uwe goetheit eñ trouwe in mi altoos be-
waren
Want mi heeft ongeluc omuaẽ dyes
gheen ghetal en is/Mine misdaet heeft
mi begrepen/dat ic nyet ghesien en can/
haerder is meer geworden dan haer op
myn hooft/ende myn herte heeft mi ver
D laten
HERE latet v behaghen dat ghi mi
verlost/Haest v mi te helpen.
Die mi na mynder sielen staen/dat si
se souden verdoen moeten hen scamẽ eñ
te scanden werden/si moetẽ tsamẽ te rug
ghe vallen/ende te scanden werden/dye
mi quaet gonnen
Si moeten haestelic te scandẽ werdẽ/
die daer segghen van mi daer/daer
Alle die na v vraghen moetẽ hen ver
bliden eñ vrolic syn/eñ moeten altyt seg-
ghen/die v salicheit beminnen/Die HE
RE si hoochlic gelooft
Want ic ben arm ende allendich/die
HERE dinct voor mi/Ghy syt myn hel-
per ende verlosser/myn God en vertoe-
uet niet. A

Den .xli. psalm David

Wel diẽ die hem des behoeuendẽs
aen neemt/Dien sal dye HERE
verlossen inder booser tyt
Dye HERE sal hem bewaren eñ hẽ
biden leuen behouden/ende hem wel la-
ten gaen opter aerden/eñ nyet geuen in
synder vianden wille
Die HEERE sal hem vermaken op
dat bedde syns weedaechs/sinen gehee-
len legher verandert ghi in synder cranc
heit.
Ick sprack HERE syt mi ghenadich/
geneset mine siele/want ick hebbe aen v
ghesondicht.
Mine viãdẽ spreken quaet teghen mi
Wanneer sal hi steruen ende sinẽ name
vergaen
Als hi in quam/dat hi soude scouwen
so sprac hi onnutticheit eñ en vergaderde B
hẽ maer onrecht/eñ ginck wt dat hyt na
soude seggen
Alle die mi hatẽ/ruynen te samẽ tegẽ
mi/eñ dinckẽ quaet ouer mi
Si hebbẽ een boeuẽ stuck ouer mi be
sloten/Als hi leit soo en sal hi nyet weder
op staen
Ooc myn vriẽt/op diẽ ic mi verliet/die
met mi adt/treedt mi onder die voeten
Maer HERE syt mi ghenadich/ende
verweckt mi/so wil icse betalen
Daer bi merke ick dat ghi lust tot my
hebt/dat mine viãt ouer mi niet juychen
en sal
Maer mi hebt ghi door mine vroõheit C
onthoudẽ eñ hebt mi ghestelt voor v aen

aenſicht eewelic.

Gelooft ſi die HEERE die God Iſrael van nv aẽ tot inder eewicheit Amẽ.

Dẽ.xlij.pſalm der kinderẽ Korah

A. O Gelijc dat hyrte crijſcht na die wa
terbeken/Soo crijſchet mijn ſiele
God nav

Mine ſiele dorſtet na God/na dẽ leuen digen God/wanneer ſal icker in comen/ eñ beſcouwẽ Gods aenſichte

Mine tranẽ ſijn mine ſpijſe dach ende nacht/alſmen tot mi dagelics ſept/Waer is nu mijn God

Als ic dan daer op dincke ſo ſtorte ick mine ſiele wt tegen mi wãt ic wilde geer ne onderuarẽ met dẽ hoope/eñ met hen gaen tottẽ huſe Gods/in dat gelupt des verhuegens eñ dancs onder den hoope die daer vieren

B Wat bedroeft ghi mi mine ſiele/ende
ſijt ſo onruſtich in mi/hopet op God/wãt ic ſal hem noch dancken om die ſalichept ſijns aenſichts

Mine god mine ſiele is bedroeft in mi daer omme gedincke ic ws/indẽ lãde aẽ die Iordane/eñ Hermonim aendẽ cleinẽ berghe.

C Een diepte roept die andere/ouer dat
rupſchẽ uwer vloet/alle uwe water wa- gen/eñ baren gaen ouer mi.

Die HEERE heeft des daechs ſijne goetheit beuolẽ eñ ſnachts ſinẽ ſanck bp mi/Dat gebet tot God mijns leuens

Ic wil ſeggẽ tot Gode minẽ ſteẽ/wair omme hebt ghi mijns vergetẽ/wair om me moet ic ſo truerlic gaen/als mi mijne viant verdruct

Het is als eenẽ mord in minẽ benen/ dat mi mine vianden lachterẽ/als ſi dage lics tot mi ſegggẽ/waer is nv uwe God/

Wat bedroeft ghi mi mine ſiele/ende ſijt ſo onruſtich in mi/hopet op God/wãt ic ſal hem noch dancken/om die ſalichept ſijns aenſichts

Dẽ.xliij.pſalm David

A O Ordeelt mp HEERE eñ voert mp
mine ſake/tegẽ dat onheilige volc/ eñ verloſt mi vãdẽ valſcen ende quaden lieden.

Want ghi ſijt die God mijnder ſterc-

heit/waer omme laet ghi mi ſo truerlick gaen/als mi mine viant verdruct

Seindt uwe licht eñ waerheit/dat ſp mi leiden/eñ bringen tot uwen hepligen
bergbe/eñ tot uwer wooninge. B

Dat ic in gae tottẽ outaer Goods/tot ten God mijnder vruechdẽ eñ genuechtẽ eñ v god op der harpen dancke mijn god

Wat bedroeft ghi v mijne ſiele/ende ſijt ſo onruſtich in mi/hopet op God/wãt ic ſal hem noch dancken om die ſalichept ſijns aenſichts

Dẽ.xliiij.pſalm der kinderẽ Korah

O God wi hebbẽ met onſen ooren ge
hoort/onſe vaders hebbẽt ons ver A
telt/wat ghi gedaẽ hebt/tot haren tijden van outs

Ghi hebt met uwer hant die heidenẽ verdreuẽ/eñ die ingeſet/ghi hebt die volc ken verderft eñ verdreuẽ.

Want ſi en hebbẽ dat lant niet in ge nomẽ/door haer ſweert eñ haren arm en hielp hen niet

Maer uwe rechte hant/uwẽ arm/eñ dat licht ws aenſichts.wãt ghi hebt wel behagen aen hen

Ghi ſijt mine coninc God/ghi die ghe biet Iacob te helpen

Door v willẽ wi onſe vpanden omme ſtootẽ/eñ in dinẽ name willẽ wi ondertre- den/die hen tegẽ ons ſetten

Wãt ic en wil mi niet verlatẽ op mij nen boge/eñ mijn ſweert en ſal mp npet helpen

Maer ghi helpet ons van onſen vian- B
den/eñ maect die te ſcanden die ons hatẽ

Wi willen dagelics glorierẽ vã Go- de/eñ uwẽ name dancken eewelic.Sela.

Waer omme verſtoot ghi ons dã nv eñ laet ons te ſcandẽ werden/eñ en treet niet wt/onder onſen hept

Ghi laet ons vliẽ voor onſen viãt/dat
ons berooue͂ die ons hatẽ C
Ghi geeft ons wech/gelijc ſlachtſcapẽ eñ verſtropt ons onder die heiden

Ghp vercoopt v volc goet coop/eñ en neemt geen gelt daer voor.

Ghi maect ons tot eenẽ ſmaet onſen nabueren/tot eenẽ ſpot eñ ſcimpe/dẽ ge- nen die ronts omme ons ſijn

Ghi maect ons tot eenē bijſpele onder die heidenē/eñ dat die volcken dat hooft ouer ons ſcudden

Dagelics is minē ſmaet voor mi/ende die ſcande mijns aenſichts bedect mi

Vander ſtēmē des ſcepnders/eñ laſteraers/vādē viant eñ wraecgierigē

Dit alle is ouer ons gecomē/eñ wy en hebbē ws nochtans niet vergeten/noch valſcelic in v verbont gehandelt

Onſe herte en is niet te rugghe ghe-
D keert/noch onſen ganc geweke vā uwen weghe

Dat ghi ons doorſlaē ſout in die plaetſe der ſlangē/eñ hebt ons bedect met duiſterniſſe

Waert dat wi vergatē den name ōs Gods/eñ hieuē onſe handē op/tot eenen vreemdē God

En ſoude God dāt niet vijndē/Want hi kennet dat heimelike int herte

Want wi werdē dagelics om uwē wille verworget/eñ ſijn geacht als ſlachtſcapē.

Verweckt v HERE waer om ſlaept ghi/ontwaket eñ en verſtoot ons nyet te male.

[W]aer omme verberght ghi v aenſcijn/vergetet uwer allendicheit eñ gedrangs

Want onſe ſiele is ter aerdē gebuicht onſen buick cleeft aē dat aertrijc

Maect v op/helpt ons/eñ verloſt ons om uwer goetheit wille.

Dē.xlv.pſalm der kinderē Korah

Mine herte dichtet wat goets/Ick ſpreke/wat ick van eenē coninc ge-
A maect hebbe/Mine tonge is een griffie eens bequamē ſcriftgeleerdē.

Ghi ſijt die ſcoonſte onder der mēſcē kinderē/vrienthout ſijn uwe lippē/Daer omme ſeegent v God eewelic

Gordet v ſweert om uwe lendenē ghi machtige/met prijs eñ cieragie.

Het moet v gelucken met uwe cieragie/vaert henē met waerheit/ſaechtmoedicheit eñ gerechticheit.ſo ſal v uwe rechter hant wonderlic leeren

Scerpe ſijn uwe pijlen/die volckē ſul-
B len hen v onderwerpen/middē onder dē vianden des conincs

God uwē ſtoele blijft altoos eñ eewelic/dat ſeptrum ws rijcs is een recht ſepter

Ghi bemint die gherechticheit/ende hatet ongodlic weſen/Daer omme heeft v God uwe God gheſaluet/met olye der blijſcappē meer dā uwe geſellen

Alle uwe cleeder ſijn gelijc mirre/aloes/eñ Kezia/men verblijdt hem dijns/ouer yvoren tempien

In uwe cieragie gaen conincs doch- C
terē Dye coninginne ſtaet tot uwer rechter ſidē in inckel coſteliken goude

Hoort dochter ſcout daer op/eñ neyghet uwe oore/vergghetet ws volcs ende ws vaders huis

Soo ſal dye coninck luſt aen v ſchoonheit hebben/want hi is v HERE eñ ghi ſult hem aenbeden

De dochter Zor ſal met geſcinck daer
ſijn/die rijcke indē volc ſullen voor v ſmee- D
ken

Des conincs dochter is geheelic heerlijck daer inne/haer cleedt is ghewracht gout

Si ſal in gheſticten cleederen totten coninck ghebrocht werden ende maechden na haer/die haer naeſte ſijn/werden v toe gebracht

Si werden ghebracht in blijſcappen ende verhueginghe/ende ſullen indē tēple des conincs gaen.

Int ſtede uwer vaderen hebt ghi kinderen ghecreghen/Die ſult ghy tot princen ſtellen in allē landen.

Ick wil ws namē ghedencken vā kinde tot kints kinde

Daer omme ſullen v die volcken dācken ymmermeer eñ eewelic

Den ſeſſenveertichſtē pſalm der kinderen Korah

God is onſe toeuluchte ende ſterckte A
Een hulpe inden grooten noodē/die ons geraect hebben.

Daer omme en vreeſen wy nyet/al waert dat die aerde in viele ende die berghen middē in die zee voeren.

Al waert dat oor die zee stormede ende op eenẽ hoeppe voere eñ die bergen beef den voor der seluer tempeest Sela

Die streme met sinen beken verblidet die stadt Gods/die heilige woeninge des
B alderhoochsten

God es bi v'daer binnẽ/daer omme sal se wel bliuẽ/God helpt haer vroech.

Die heidenẽ rasen/eñ die conincrijken roeren hem/daer hi hẽ horẽ laet versmelt dat aertrijke.

Die HEERE Zebaoth es met ons die God Jacob es onse bescutsel Sela

C Coemt herwaerts eñ scout die werken des HEEREN Die opter aerdẽ sulke ver storinge heeft geset

Hi heeft die stridẽ wech genomẽ tot aẽ der werelt eynde/Hi heeft bogẽ gebrokẽ spiesen in stuckẽ geslagẽ eñ wagens met viere verbernt

Laet af eñ bekennet dat ic God bẽ/Ic sal verheuẽ sijn onder die heidenẽ/Ic sal verheuen sijn opter aerden

Die HEERE Zebaoth es met ons/die God Jacob es onse bescuddinge Sela

A Dẽ.xlvij.psalm.der kinderẽ Korah

Slaet die handẽ vrolick te samẽ/alle volcken/eñ puychet gode met vro liken geluide

Wãt die HEERE die alder hoochste es veruaerlic/Een grote coninc op tgehele aertrijck

Hi sal die volckẽ onder ons slaen/eñ lie dẽ onder onse voeten

Hi verkieset ons tot eenẽ erfdeele/die heerlicheit Jacob die hi beminnet Sela/

God es opgevarẽ met puychen Eñ de HEERE met heelder basuynen

Lof singet/lof singet gode/lof singet/ lof singet onsen coninc

Wãt God es coninc op tgehele aertrijc
B Lof singet hem met verstande.

God es coninc ouer die heidenen/God sittet op sinen heiligen stoele

Die princen onder die volckẽ sijn ver gadert tot eenen volcke den gode Abra ham/want God es zeer verhoghet bi dẽ heeren opter aerden

Dẽ.xlviij.psalm der kinderẽ Korah

Groot es die heere ende hooch ver maert in die stadt ons Gods op si nen heillighen berch A

Den berch Zion es gelijc een schoo. ne spruytkẽ/des haer alle die werelt ver. blijt aender siden/noordwaerts leget die stadt des grooten conincs.

God es in haren palaysen bekent/dz hi die bescuddinge si

Want siet die coninghen sijn verga dert/eñ tsamen voor bi getrocken

Si hebben hen verwondert doen si sulc saghen/si hebben hen ontsaet/eñ zijn van bouen afgestoten

Beuinge es hem aldaer aengecomẽ/ benautheit als eender barender.

Ghi sult die scepen in die zee te stuckẽ breken/door den oostwijnt

Also wi ghehoort hebben/so sien wijt B inder stadt ons Gods God bereydet dye selue eewelic Sela

God wy verwachtẽ uwer goetheit in uwen temple

God ghelijck uwen name/so es oock uwe beroeminghe totten eynde der we. relt toe/Uwe rechter hant es vol gerech. ticheit

Den berch Zion verblide hem/ende die dochteren Juda moeten vrolic sijn om uwer ordelen wille

Maect v omme Zion eñ omvaet se tel let hare tornen.

Doet nersticheit aen hare mueren ende verhoocht haer palleys/op datmen daer af vercondighe bi dye nacomelingẽ

Dat dese God onse God si/altoos en. de eewelic/die ons leydet ghelijc die ionc. heit

Den xlix.psalm der kinderẽ Korah

A Hoort toe alle volckē/aenmerct alle die in deser tijt levē/beyde gemeyne man eñ heeren/beyde rijcke eñ arme te samen

Minē mont sal vā wijsheyt sprekē/eñ mijn herte vā verstant seggē

Ic wil mijn oore totter bispraken neygen/eñ opter herpen mijn raetsele voor legghen

Waer omme soude ic vreesen in quadē dagē/als mi die misdaet mijnder vertreders omvaedt.

Die hen verlatē op haer goet/eñ troo-

B sten op hare grote rijcdommē

Een broeder en can doch niemāt verlossen/noch yemāt God versoenen.

Want het costet te vele/hare spelē te verlossen/Dat hi dat eewelic moet laten staen

Al leeft hi oock lange/eñ dat graft niet en siet

Want men sal siē dat sulcke wise doch te samē so wel als die dwasen eñ sottē vergaē/eñ moetē hare goet anderē laten

Dat in haren huyse is duert wel altijt/hare wooningē bliven voorder ende voorder/eñ na harē name werdt wel ghenoemt opter aerden.

Maer die mēsce en blijft niet in sulker

C weerdicheit/maer wert ghelijck den vee dat verswegē is

Dit haer doē is hare dwaesheit/nochtans lovent hare nacomelinghē met haren monde Sela.

Si liggen inder hellen als scapen/die doot salse knagen eñ die oprechtige sullē over hen vroech heerscapē/eñ hare sterckheit sal veroudē/die helle is haer woninghe

Maer God sal mine siele verlossen wt der hāt der hellē als hi mi ontfaet. Sela

Iob·xxvii En verwondert v niet al wert eē rijc/ als die heerlicheit sijns huis groot wert/

Wāt hi en sals geen in sinē stervē me-

D de nemē/eñ sine heerlicheit en sal hē niet na varen.

Maer hi lovet sine spele om dit leven eñ als ghi v goetlic doet/dat priset hi aē v

Dat ghi navolcht sijnder vaders ghe slachte/daer mē nemmermeer geē licht en siet.

Die mensche als hi inder weerdicheit is/eñ en verstaet niet/so is hi gelijck den vee dat verswegen is

Den.l Psalm Assaph

Die HERE die machtige God heeft gesprokē/eñ dat lant geroepē vā den opganck der zonnen totten nederganc toe A

Wt zion verschijnt die volcomene scoonheit Gods

Onse God sal comē eñ niet swigē/verslijndende vier gaet voor hem/eñ rondts om hem een groot onweder

Hi sal den hemel van bovē roepē/eñ die aerde dat hi sijn volc vonnisse

Vergadert mi mine heiligen/die dat verbont meer achtē/dā offerhande.

Eñ die hemelē sullē sine gerechticheit vercondigen/Wāt God is rechter. Sela

Hooret mijne volck latet mi spreken Israel laet mi onder v getuyghē Ic God ben uwe God

Van ws offers wegen en straffe ic v B niet/Dijne brantoffers sijn doch/anders altoos voor mi

Ic en wil vā uwē huse geen stierē nemen/noch bockē wt uwē stallen

Want alle gedierten indē woude sijn mijn/eñ vee op dusent bergen

Ick kenne alle ghevogelte op die bergen/eñ alderley gedierte opten acker is voor mi

Waert dat mi hongerde/ic en wilde v daer niet af seggen Wāt dē aertbodem es mijn/eñ allet wat daer inne es

Meint ghi dat ic vleesch eten wille vā den osschē/of bloet drincken vanden bocken.

Offert Gode dancoffer/eñ betaelt dē alder hoochstē uwe gelooften C

Eñ aenroept mi inder tijt der noot/so wil ic v verlossen/so sult ghi mi prisen

Maer tottē ongodliken spreeckt God/ wat vercondicht ghi mine rechtē/eñ nemet mijn verbont in uwē monde

Daer ghi nochtans onderwijsinghe haet/eñ werpt mine woorden achter v D

Als ghi eenen dief saget so liept ghy mz hē/eñ v deel was mettē overspeelders

Ghi liet uwen mont spreken/eñ uwe tonge oeffende ontrouwe

Ghi saet tegen uwẽ broeder eñ spraect den sone uwer moeder blameerde ghi

Dat hebt ghi ghedaen/eñ ick sweech/ doen meinde ghi dat ic sijn soude/gelijck als ghi/Maer ic wil v straffen/ende mi v onder doogen stellen.

Merct doch dat ghi die Goods verge. tet/dat ic niet eens wech en trecke eñ daer en si gheen verlosser meer

Uwe dancoffer die prijset mi/eñ daer is den wech/dat ic hem toone de salicheit Gods

Den.li.psalm David/doẽ die prophe te Nathan tot hẽ quã/als hi tot Bat Sa. ba in gegaẽ was

O God sijt mi ghenadich nae uwer goetheit/ende doet mine overtre

A dinge wt/na uwer grooter ontfermher. ticheit.

Wasscet mi wel van mijnder misdaet eñ reinicht mi van mijnder sonden.

Want ick bekenne mine overtredin. ge/eñ mine sonde is altoos voor mi

Aen v alleene heb ic gesondicht/ende quaet voor v ghedaen/ Daer omme sult ghi recht bliven in uwen woirdẽ/eñ rein gevondẽ als ghi geoordeelt wert.

Siet ic ben in onduechden ghemaect eñ mine moeder heeft mi in sonden ont. faen

Siet ghi hebbet lust totter waerheit Ghi laet mi weten die wijsheit heimelick verborgen.

B Ontsondiget mi met Isopen dat ick rein werde/wascht mi dat ic snee wit wer de

Laet mi hooren vruechde eñ genuch te/dat die gebeente vrolic werden/die ghi te stucken geslagen hebt

Verbercht v aenscijn vã minẽ sondẽ eñ doet alle mine misdaet wt

Scept mi God een rein herte/eñ ver nieut in mi eenen willigen geest

En verwerpt mi niet van uwen aen sicht/eñ en neemt uwen heiligen gheest niet van mi

Laet mi weder comẽ dẽ troost uwer salicheit/eñ den vrijẽ geest onthoude mi

Ic wil die ongodlike uwe weghen lee ren/dat hen die sondaers tot v bekeeren

Verlost mi vandẽ bloetsculdigẽ/God ghi die mijnder salicheit God sijt/dat mij ne tonge beroeme uwe gerechticheit C

HEERE doet mijne lippen open/dat minẽ mont uwe roemte verconduge

Want ghi en hebt gheenen lust tot. ter offerhande Ic gavese anders/eñ brãt offerẽ en behagen v niet.

Die offerhandẽ Gods sijn eenẽ ghe. brokenẽ geest/Een gebrokẽ eñ verslagẽ herte/en suldi god niet verachten

Doet wel aen Zion nae uwẽ goeden D willie/Timmert die mueren tot Jherusa lem

So sult ghi lust hebbẽ totten offeran. dẽ der gerechticheit totten brantofferen en geheelen offerhãdẽ/So salmẽ varrẽ op uwen outaer setten

Den.lij.psalm David/doẽ Doeg dye Edomite quã/eñ gaft Saul te kẽnẽ/Eñ seide David is in Ahimelechs huyse gecomen. A

Wat beroemet ghi v der booshept/ ghi machtige/Goods goetheit is hier doch dagelics.

V tonge dinct na ongeluc/eñ bedrijft ontrouwe gelijc een scerp scaers

Ghi beminnet tquaet meer dã tgoet valscheit te spreken meer dan gerechtic. heit.Sela

Ghi beminnet niet dã dat tottẽ ver. derven dient/eñ valsce tongen

So sal v God ooc geheelic eñ altema le afbreken/eñ te stucken slaen/eñ wt der tenten roedẽ/eñ uwe wortel wt dẽ lande der levendiger.Sela.

Eñ die gerechtige sullent sien eñ vree sen eñ sullẽ sijns lachen.

Siet dese en hyelt God niet voor sijn stercte/maer verliet hẽ op sine grote rijc domme/ende was machtich in zijnder on duecht/ B

Maer ic ben gelijck eenẽ groenẽ olijf. boom inden huse Gods verlate mi op sij. ne goetheit altijt eñ eewelic

Ick dancke v eewelic/wãt ghi hebbet gedaen/eñ wille uwen name verwachtẽ wãt hi goet is voor uwe heilighen

A Den.liij.pſalm Dauids

DIe ſotten ſeggē in harē hertē/het
en es geen God/Si zijn verdoruē
eñ gruwelic ghewordē in haer boeſhept
daer en es gheene die goet doe

God ſcouwet vādē hemel op der men
ſchen kinderen/Dat hi ſie of iemant ver
c.xiij.b ſtandich ware/die nae God vraechde

Maer ſi waren alle afghewekē/eñ te
ſamen onduechlic Daer en dede niemāt
goet/oor niet eene

En willen die quaetdoenders dan niet
bekennen/die mijn volc verſlindē/dat ſi
maer eten en hebbē/Si en roepen God
B niet aen

Daer vreſen ſi dat niet te vreſen en es/
Want God verſtroept die ghebeētē der
druuers/Ghi maecſe te ſcanden/Wandt
God verſmaetſe

Wie ſal Iſrael ſalicheit geuē/als God
ſijn volc weder wt die geuāgeniſſe brinct
ſo ſal hē Iacob verblidē eñ Iſrael vrolick
ſijn. Den.liiij.pſalm Dauids.

HElpt mi God in uwē name/eñ oor
A deelt mi in uwer machticheit

God verhoort mijn gebet/verneēt dye
reden mijns monts

Wāt vreēde ſettē hen tegē mi/eñ mach
tighe ſtaen mi na mijnder ſielē/die God
niet voor oogē eñ hebben. Sela

Siet/God ſtaet mi bi/Die HERE ōt
hout mine ſiele

B Hi ſal dat quade minen viandē betalē
Verſtoorſe in uwen trouwen.

So wil ic v vrijwillige offerande doen
Eñ uwen name HERE dāckē/dat hi zo
goet es.

Wāt ghi verloſt mi vā alle die mi tegē
ſijn/alſo dat mine ooghe aen minē viādē
A luſt ſiet Den.lv.pſalm Dauids

GOd verhoort mijn gebet eñ en ont
trect v niet vā minē ſmekē

Merct op mi eñ verhoort mi/hoe ic zoo
iammerlic huyle eñ clage.

Dat die viant zo crijſcht eñ die ongodli
ke alſo benaut/Wāt ſi willen een quade
daet aē mi begaē eñ ſijn op mi hittelic grā

Mijn herte benaut hē in minē lijue eñ
des doots vreſe es op mi geuallen

Vreſe eñ beuinge es ouer mi gecomē

eñ gruwel heeft mi ouervallen.

Ic ſeyde O hadde ic vloeghelē als duy
uen/dat ic vloege eñ pewers bliue

Siet ſo wilde ic mi verre wech maken
eñ inder woeſtinē bliuē/Sela B

Eñ wilde haeſten dat ic ontuluchte vā
den druyſte eñ onweder

HERE verſlijnt eñ ſpilt hare tonghe
Want ic ſie ongherechticheyt eñ twiſt in
die ſtadt

Dat gaet dach eñ nacht alomme eñ tō
me in haerder mueren/daer es onrecht
eñ onduechde daer inne

Onghelue es daer inne/eñ liſte eñ on
trouwe/en ſceedt niet vā haerder ſtratē

Waert dat mijn viāt mi doch ſcepnde
ſo wilde ict lidē/eñ waert dat hē mijn ha
tere ouer mi verhieffe/wilde ick mi voor
hem verberghen

Maer ghi ſijt mijn geſelle/mijn regeer
der/eñ mijn vriendt

Wi die vriēdelic te ſamē warē int ver
holen/wi wādeldē inden huſe Gods met
hoeppen

Die doot verhaeſtſe/eñ ſi moetē leuēde C
in die helle varē/Wāt boeſheit es onder
hen in haren woeninghen.

Maer ic wil tot gode roepē/eñ die HE
RE ſal mi helpen

Des auōts ſmorgēs eñ ſmiddaechs wil
ic clagē eñ huilē So ſal hi mijn ſtēme horē

Hi verloſt mine ſiele in vrede vā die ge
ne de mi aē willē wāt ſi zijn mz velē tegē mi

God ſal horē eñ ootmodigēſe/die altoos
blijft Sela/wāt ſi en veranderē hen niet
eñ en vreſen God niet

Want ſi ſlaē hare hādē aē ſine vreeſamē
eñ ontheiligen ſijn verbont

Harē mōt es gelatter dā butter/eñ heb
bē nochtās orloge indē ſin Hare woordē
zijn ſachter dā olie/eñ zijn nochtās bloote
zwaerden. D

Werpt uwē laſt op dē HERE/die ſal v
beſorgē/eñ hi en ſal dē gerechtighen niet
in onurede laten

Maer god ghi ſulcſe ondwaerts ſtotē in
dē putte des vderuēs die bloetgierigē eñ
bedriegers/en ſullē haer leuē niet totter
helfte brengē/Maer ic hope op v

Den.lvi.pſalm Dauids

A O God sijt mi genadich wāt mēschē versinckē mi/dagheliics strijdē si eñ benauwē mi.

Mijne vianden versinckē mi dagelics wāt vele strijdē tegē mi stouttelick

Als ic mi bevrese/so hope ic op v.

Ic wil Gods woort louē/op God wil ic hopen/ende niet vreesen/wat soude mijn vleesch doen?

Dagelics aenuechten si mine woordē Alle hare ghedachtē sijn dat si my quaet doen.

Si houden te hooppe eñ loerē/eñ hebben acht op mine versenē/hoe si mine siele mochten vaen

Men helpse wt/om misdaet wille/god

B stoote sulcke lieden toornicheit hier onder.

Telt mine vlucht/vaet mine tranē/in uwe flessche eñ telse

Dan sullē hen mine viandē te rugghe moeten keerē/Als ic v aenroepe/so werde ic te binnē dat ghi mijn God sijt.

Ic wil Gods woort beroemē/Ic wil des HEEREN woort beroemen

Op God hope ic/eñ en bevrese mi niet wat wil mi een mensche doen?

Bi mi zijn God/geloofren v ghedaen/ Dat ic v met danc betalē soude

Wāt ghi hebt mine siele vādē doot verlost/mine voeten vanden slipperen/Dat ic wādelen mach voor gode int lichte des leuens.

Den.lvij.psalm Dauids

A Sijt mi genadich God/Sijt mi ghenadich/wandt op v betrout mijn siele/eñ onder den scaduwe uwer vloegelen hebbe ic toeulucht tot dat die scalcheit voorbi ga

Ic roepe tot God den alderhoochsten/ tot God die mi weder op hielp

Hi seynde vanden hemel eñ hielp my vander smaet mijns versluckers/Sela/ God seynde sine goetheit eñ trouwe

B Ic ligge met mijnder sielen onder dē leeuwen/Die kinderē d' menscen sijn vlāmen/hare tandē sijn spiesen/eñ pijlen/eñ hare tongen scerpe sweerden

God verheft v ouer die hemelen ende uwe eere ouer alle lande

Si hebben minen gangen netten gestelt/eñ mine ziele neder gedruct/Si hebben voir mi een cuyle gegrauen eñ si zijn der selue in geuallen. Sela

Mijn herte is bereit/God mijn herte is bereit/dat ic singe eñ loue

Ontwaect mijn eere/ontwaeckt psalter eñ harpe/vroech wil ic ontwaken

HEERE ic wil v danckē onder dē volken/Ic wil v lof singē onder die lieden

Want uwe goetheit is groot tot aē den hemel/eñ uwe trouwe tot aen dye wolcken

Verheft v God ouer dye hemelē/eñ uwe eere ouer alle lande.

Den.lviij.psalm Dauid

En wilt ghi dan niet eēs sprekē dat A recht is/eñ oordeelen dat gelijc is/ ghi menscen kinderen

Maer inder herten gaet ghi met onrechtomme/eñ uwe handē bedriuē boosheit

Die ongodlike verureemden hen vā moeder lichaem ane/die luegē sprekers dolen van moeders lichaē ane

Haer woeden is ghelijc dat woeden eender slangen/gelijck die doove adere die haer ooren toe stopt

Dat si niet en soude hooren dye stemme des touenaers/des besweerders/die wel besweeren can

God breke hare tanden te stucken in haren muyl/HEERE breect te stucken die kaectandē der ionger leeuwen.

Si sullen vergaē ghelijck water dat B wech vloeyt/Si micken met hare pijlen Maer si missen

Si verghaen ghelijck een slacke versmacht/ghelijc een ontijdighe gheboorte eens wijfs/en sien die sonne niet

Eer men uwe doornen spueret aen den doornē struike/salse die toornicheit wech trecken/alse noch versch sijn.

Die gerechtighe sal hem verblijden als hi sulcke wrake siet eñ sal sinen ganc baden in des ongodliken bloet

Dat die lieden sullen seggen/Die gerechtige sal sijns ymmer genieten/God is immer noch rechter op aerden

Den.lix.psalm Dauid

A. VErlost mi mine God vā minē vi-
anden/eñ bescut mi voor die gene
die hen tegen mi setten

Verlost mi vādē quaetdoēders/eñ helpt
mi vanden bloet dorstigen

Vvāt siet/si loeren op mijne siele/dye
stercke vergaderē hen tegē mi/Daer ick
nochtans HEERE geen misdaet noch
sonde en hebbe

Si loepen sonder mine scult eñ bereidē
hen/Ontwaect mi te ghemoete te comē
eñ siet toe

Ghi God HERE Zebaoth/God Is-
B rael/ontwaect/om te besoekēne alle hey-
denē/En sijt nyemanden ghenadich die
quaet hantiert. Sela

Des avonts laetse te rugge keerē. eñ
morren als hondē/eñ in die stadt rontom
me gaen.

Siet si spreken met harē monde/zwair
dē zijn in harē lippē/wie salt horen

Maer ghi HERE sultse belachen/eñ
bespotten alle heiden.

Voor sijn der macht wil ick achte op v
C hebben/Wandt God es mijn bescuddin-
ghe

God overscuddet mi met zijnder goet
heit/God laet mi minen wille sien aē mi
ne vianden.

En dootse niet/dat het mijn volcke nz
en verghete/Maer verdrijfse met uwer
macht/HERE mine scilt/eñ stootse on-
derwaerts.

Si en leren maer sondigē/eñ verstou-
ten hen in hare hoverdicheit/eñ seggen
ynckel vloeckē/eñ weder spreken

Vernieltse lieve maectse alle te niete
D inder verbolgētheit/datse niet en sijn eñ
te binne werdē dat God HERE si in Ja
cob/in alder werelt Sela:

Des avonts laetse te rugge kerē ende
morren gelijc honden eñ al omme inder
stadt gaen.

Laetse hierwerts eñ daerwerts lopē
om spise/Maer ist dat si niet sat en werdē
so sullense morren

Maer ic wil vā uwer macht singen/eñ
smorgens uwe goetheit beroemē/Wāt
ghi sijt mine bescudsel eñ toevlucht ter
tijt mijnder noodt

Ic wil v mine stercheit lof singē/Want
ghi God sijt mijn bescudsel/eñ een God
mijnder goetheit

Den. lx. psalm Davids

A

O God ghi die ons verstoten eñ ver-
stroeyt hebt eñ toornich sijt/keert
v weder tot ons

Ghi die de aerde beweecht eñ gescoort
hebt/heelt haren brueke die daer te stuc-
ken gestoten es.

Want ghi liet uwen volc een harde sa
ke sien/Ghi drencket ons met bitteren
wijn

Ghi hebt een teken gegevē dē genen
die v vresen/dat si op souden werpen in-
der waerheit Sela

Op dat uwe vriendē verledicht werdē
so helpt met uwer rechter hant eñ verho
re my.

God spreect in sinē heilichdom Ic bē bli B
de/eñ wil deelen Sichem eñ afmeten tat
dal Suchoth

Gilead es mijn/mijn es Manasse/Ep
hraim es die macht mijns hoofts/Juda
es mijn leeraer

Moab es minē waschpot/Ic wil mijnē
schoe over Edom stercken/tot mi sal Phi
listia puychen

Wie sal mi leydē in die vaste stat/wye
sal mi geleyden tot in Edom toe. C

En sult ghijt niet doen God/ghi die ōs
verstotet/eñ en treckt niet wt God onder
onse heyr

Doet ons bistant inder noot/Wāt mē
sche hulp en es niet orboirlic

Met gode willen wi daden doen/hi sal
onse vianden onder treden

Den. lxi. psalm Davids

O God hore mine clage eñ aenmerct A
mijn ghebet

Vanden eynden der aerden wil ick tot
v roepen/als mijn herte in benauthept
es/Ghi willet mi voeren opten hoghen
stene

Want ghi sijt mijn toeverlaet/Eenen
stercken thoren voor mine vianden

Ic wil woonen in uwe tente eewelick/ eñ betrouwen onder uwe vederen. Sela.

B Wvant ghi HERE hebt verhoort mine geloofte/ghi hebt erffenisse gegeuen den genen die uwen name vreesen

Ghi sult den coninc lanc leuē geuē/dat sine iaren altoos voorder eñ voorder sullen dueren

Hi sal eewelic sittē voor God/goetheit ende trouwe bereydt/datse hem behoeden.

So wil ic uwē name loue singhē eewelic/dat ick mine gheloofte daghelicks betale

Den.lxij.psalm Dauids

A MIne siele/zwijget gode/Want van hem comt mine salicheit

Wādt hi es mine vasticheit/mijn salicheit/mijn bescuddinge/daer omme sal ic wel bliuen.

Hoe lange legget ghi lagen dien man dat ghi hem alle verwoorcht als een hanghende wandt/eñ te stuckē ghestotenen tuyn:

Maer si dincken sine hoochte te verstoten/luegē behagē hen Sij louen metten monde/maer vā binnen vloecken si.

Maer mine siele swijge gode/Wāt mi

B nen hope es tot hem

God es mine vasticheit/mine salicheit ende mijn bescudsel/Ick sal wel bliuen

Bi gode es mine salicheit/mijn eere/dē steen mijnder stercten mijn toeuaerlaet is op God

Hopet op hē altijt/ghi volcken scudtet uwe herte voor hem wt/God es onse toeuerlaet Sela

Maer ydel sijn die menschen valsch zijn die liedē/Op die waghe zijn si lichter dan ydelheit

C En verlaet v niet op onrecht ende ghewelt/en werdet niet ydel/vallet v rijcdō toe/so en hange dat herte daer niet aen

God heeft eens gesproken/twee mael heb ic dat gehoort/dat bi gode macht es

Eñ bi v HERE goetheit/wandt ghij betalet elcken so hi verdient heeft.

Den.lxiij.psalm Dauids

O God ghi sijt mine God vroech wil A ic v soecken/Mine siele dorstet na v mine vleesch verlanget na v/in eenen dorren eñ dorstighen lande daer geē water en es

So heb ic v gesien inden heylichdom dat ic uwe macht eñ eere soude bescouwē

Want uwe goetheit es beter dan leuē mine lippen sullen v prisen.

So wil ic louen bi minen leuen/eñ mijne handē in uwen name opheffen

Laet mine siele vol werden gelijc met smeer eñ vette/dat minen mont met vrooliken lippen loue

Als ic ws gedachte op minen leger/zo was mijn sprekē van v/inder wake

Wandt ghi sijt mine helper/eñ onder den scaduwe uwer vloeghelen wil ic glorieren B

Mine siele hanget v aē uwe rechte hāt onthout mi

Maer si staen nae mijnder sielen om te verderuene/Si sullen onder dye aerde/onder wech varen

Si sullen int zwerdt vallen/eñ dē vosschen te deele werden

Maer die coninc verblijdet hē in God Wie bi hē zweret/sal beroēt werdē/Wāt den mont der geender die dat valsch spreken es gestopt

Den.lxiiij.psalm Dauids

O God hoore mine stēme in mijnder A clagen/behoet mijne leuen voor die vrese des viandts

Verbercht mi voor die vergaderinge der quader voor dē hooppe des quaetwēders

Die welke hare tongē scerpē gelijc eē sweert/die met haren pijlen micken op dalder bitterste

Dat si heymelic die vrome soudē scietē/onuerhuets scietē si op hen eñ en vreesen niet

Si gripē eē quaet stuc aē/eñ seggē hoe si strickē leggē willē eñ seggē wie salse siē

Si versierē scalcheit eñ houdēt heime. B lic onder hen seluē in dieper herten

Maer God salse met eenē haestigē pijle scieten/dat si gewont werden:

Haer eygē tonge heeftse geuellet/dat

se bespotten souden wie datse saghe.

Eñ dat alle menscē verscrictē/eñ vercō dichden Gods daer/eñ mercten dat syn werc was

Die gerechtige verblidet hē indē HE. RE eñ betrouwet op hē eñ roemē hen al le die oprecht van herten zijn

Den.lxv.psalm Dauids

A GOd mē verwacht eñ looft v tot Zi on/eñ v betaeltmen geloofte.

Als ghi ghebet verhoret soo comt alle vleesch voor v

Onse misdaet es te grote ghewordden/ Onse overtredinge wilt ghi vergheuen

Wel dien/diē ghi verkiest/eñ tot v laet dat hi wone in uwē houē/Die werdt ver laet met goede ws huis ws heiligen tem pels

Ghi sult ons wōderlic antwoordē met gerechticheit God onser salicheit Ghi die toeuerlaet sijt alder werelt eynde eñ der zee inder verheit

B Die de bergē bereyt met sijnder cracht omgordet met machticheit

Ghi die stillet dat bruysen inder zee/dat bruysen haer der barē eñ dat tyeren der volcken

Datse vresen die aērdē eyndē woenen vā uwē tekenē/Ghi maect vrolick die wt gaen beyde vroech eñ spade

Ghi besoect dat lant/eñ wateret/ende maect dat zeer rijck/dē stroom Goods es vol waters/daer mede bereit ghi sine gra ne want also bereit ghijt.

Ghi drincket sine vorē/eñ overghietet sine geploechde/met druppē maect ghij het weec/eñ seghent sine ghewassche

Ghi cronet dat iaer met uwē goede/eñ uwe voetstappē druppē vā vette

Die woeningē indē woestinē druppen eñ die houelen zijn ronts omme lustich

Die driesscē zijn vol scapē/eñ die dalen staen dicke met gesayde corē/dz si puychē eñ singen

Den.lxvi.psalm Dauids

Iuychet gode/Alle lāt lof singet ter erē sijns namēs/maect sinē prijsch

A heerlick

Segt tot gode/hoe wonderlic sijn uwe wercken/het sal uwē vijādē faelgerē/om-

uwer groter macht wille

Alle lāt aēbede v/eñ lof singe v/Lof sin ge uwē namē/Sela

Compt hierwaerts eñ aēsiet die werc ken Gods/die zo wonderlic es met sinen doene/onder die kinderē der menschen/

Hi verandert die zee int droege datmē te voete ouer dat water gaet/dies verbli dē wi ons in hem

Hi heerscapt met sijnder macht eewe. lic/sine ooghē scouwē op die volckē/die af vallige en sullē hē nz verhogē cōnē Sela

Ghi volcken louet onsen God/laet luy. de werdē die stēme sijns loofs

Die onsen sielē int leuē behoudt/eñ en laet onse voeten niet slipperen B

Wāt God ghi hebt ons gheproeft/eñ gelouttert ghelijc dat siluer/ghelouttert werdt

Ghi hebt ons ghebracht in eenē burch Ghi hebt op onse landē eenē last geleget

Ghi hebt mēscē ouer onse hoofdē laten varē/wi zijn in vier eñ water ghecomen maer ghi hebt ons wtgheuoert in die o. C uervloedicheit

Daer omme wil ic met brātoffer gaen/ in v huis/eñ v mijne geloofte betalen

Also ic mine lippē opē hebbe gedaē/eñ minē mont gesprokē heeft in mijder noot

Ic wil v vette brātofferāde doē vā ghe berndē rāmē/ic wil toe maken rinderen met bocken Sela

Comt herwaerts/horet toe/ghi alle die God vreest/Ic wil vertellē wat hi aē mij D der sielen gedaen heeft

Tot hē riep ic met minē mōde/eñ es v. hoocht met mijnder tongen

Ist dat ic onrecht aēsie met mijnder her tē/So en sal die HERE niet horen

Daer ōme v̇horet mi god/eñ aenmerct die stēme mijs smekēs

Gelooft si God de mij gebet nz afgekeert en heeft noch sine goetheit van mi

Den.lxvij.psalm Dauids

GOd si ōser genadich eñ segene ōs hi laet ōs zijn aēsciijn lichten Sela A

Dat wi opter aerdē bekennē sinē wech onder alle heydē sine salicheit

God die volckē dancken v/alle volcken dancken v

B Die volckē verblidē hen eñ ruychē dat
ghi die liedē recht vōnist/eñ leydet die lie
den opter aerden Sela.
God die volckē danckē u/Alle volcken
dancken u
Dat lāt geeft sine vruchte God segene
ons/onse God
God segene ons/eñ alder werelt einde
vreese hem Den.lxviij.psalm Davids
A O God sta op/dz sine viādē verstroep
et werdē/eñ die hē hatē voor hem
vluchten
Gelijc dē roecke verdreuē wert/so ver
drijfse gelijc dat wasch versmelt vādē vie
re So moetē die ongodlike vergaē voor
gode
Maer die gerechtige moetē hen verbli
dē/eñ vrolic sijn voor gode/eñ in vruechdē
geuoechte hebben
Singet gode/Lof singhet sinen name/
maect die bane diē die daer sachte vaeret
Hi hiet HEERE/eñ verblijdt u voor hē
B Die eē vader der weezē es/eñ een rech
ter der weduwē/Hi es God in sijnder hei
liger woeningen
God die dē eēsamē dat huis vol kinde-
rē geeft/die de gheuanghene wt leit na
wēsch/maer die afuallighe bliuen inder
dorheit
God doen ghi voor uwē volc wt troct/
Doē ghi henē ginct inder woestinē Sela
Doē beefde die aerde/eñ die hemelen
droepē/voor sulkē God Sinai/voor dien
God die Israels God es
God uwe erfenisse es dorre/Ghi wil-
det eenē genadigē regen wt delē/eñ latē
gheraken
Dine dierē sullē daer inne woenē God
ghi sult dē allēdigen u goet latē geraken
Die HEERE sal dat woort gheuē/met
groten scharen euangelisten
Die coningē der heyrscarē sullē onder
malcāderē geuliēdē sijn/eñ die huisierte
sal den roef wt delen
C Ist dat ghi ligt tussē die palē/zo sullen
die vederē der duiuen versiluert sijn/eñ
hare vloegelē gout varuwe
Als die almachtige coningē ouer hen
triet/so salse snee wit sijn/oot inder duyst-
ternisse

Dē berch Gods es eenē vetten berch/
Eenē gehoeueldē berch enē vettē berch
Waeromme huppelt ghi gehoeueldē
berghe/God heeft lust op desen berch te
woenē/eñ die HEERE blijft dair ewelick
Der wagēs Gods es veel dusent mael
dusent/Die HEERE es onder hen inden
heiligen Sinai
Ghi sijt in die hoochte geuarē/eñ hebt
die geuāgenisse geuāgē/Ghi hebt gauē D
ontfangē voor die mēscē/oock die weder-
spānige/op dat God die HEERE daer
woene
Gelooft si die HEERE dagelics/die god
onser salicheit sal ons wel ladē Sela.
Die God es ons eē God der salicheyt/
Eñ eē HEER HERE dē doot te ōtlopē
Nochtās sal God dat hooft sijnder vi-
andē in stuckē smijtē/met harē hairschei
del/die daer wādelt in sijnder scult
Die HERE heeft geseyt/Ic wil wt dē
vettē wederhalē/Wt der diepten der zee
wil ic wederhalen
Dat uwē voet inder viandē bloet ghe E
veruwet werde/eñ het u hondē lecken
God mē heeft gesiē uwe gangē mijns
goods eñ conincs int heilichdom
Die zāgers gaē voor/daer na die speel
liedē/ōder die maechdē die dair tābuerē.
Louet god dē HERE indē vergaderi
gen/omme die fonteyne Israel.
Dair heerscapt haerder/die cleyne Bē
Jamin/Die vorstē Juda met harē hoep-
pē/die vorstē Sebulō die vorstē Naphtali
U God heeft u stercheit beuolen/God F
stercke/dat ghi ons ghedaen hebt
Om ws tempels wille te Jerusalē sul-
lē u die coningē gescinckē toe bringhen
Scelder dat diere indē riete/die verga
ringe d ossē/ōder die liedē die haer calue
rē zij/die dair lust tot gelt hebbē/hi heeft
v̄strooyt/die volckē die tottē oorloghe lust
hebben
Die vette sullē comē wt Egiptē/morē
lāt sal sine hādē wt streckē tot God
Ghi conincrijkē opter aerdē singet go-
de/Lof singet den HERE.Sela
Dien die daer varet indē hemel/ouer G
al/vā aēbeghinne/siet/hi sal sinē donder
cracht gheuen

Geeft gode die cracht/sine heerlicheit
es ouer Israel/eñ sine cracht inden wolc-
ken.

God es wonderlic aē sinē heylichdom
Hi es God Israhel hi sal sinē volc sterchz
eñ cracht geuen/gelooft si God.

Den .lxix. psalm Dauids

A O God helpt mi/wāt die waterē sijn
gecomē tot aē die siele

Ic bē versonckē in diepē slijm/daer ge
nē bodē en es Ic bē in die diepe wateren
gecomē eñ die vloet heeft mi verdronkē

Ic bē moede geworde met crijscē/mij-
nē hals es heesch gewordē/mine ooghen
sijn staer gewordē vā verbeydē na minē
God

Die mi hatē sonder sake dier es meer
dā ic harē opt hooft hebbe

Die mi tonrechte viandē sijn eñ mi v-
deruen/zijn machtich ghewordē/ic moet
betalen dat ic niet geroeft en hebbe

God ghi weet mine dwaesheit eñ mij
ne sculdē en zijn v niet verborgen

B En laet niet aē mi te scādē te werden/
die ws verwachtē HERE HERE Ze
baoth En laet niet roodt vā bescaētheyt
werden/die v soecken God Israel

Johā/ij/c/ Wātom uwē wille drage ic smaet/scā
de bedect mijn aensicht

Ic bē vreemt geworden mijnen broede
ren/eñ onbekēt mijnder moeder kinde-
ren

Want die ernstighe liefde/om v huis
etet mi/eñ de smaethedē der geender die
v smaet aen doē/sijn op mi geuallen.

Eñ ic weende doē mine siele vastede/
eñ dat es mi tot eenē spot geworden

Ic dede eenē sac voor eē cleet aē/eñ bē
haer segwoort gewordē

C Het sprakē tegē mi die in die poorte sa
tē/eñ ic was eē liet den suppers

Maer ic HERE bat tot v/ter aēgena-
mer tijt/God in uwer groter goetheit/v
hoort mi na uwer getrouwer hulpen

Treckt mi wt dē slijke dat ic niet en v
sincke dat ic verlost werde vā minen ha-
ters/eñ wt den diepen water

Dat mi de water vloet niet en verdrinc
ke/eñ die diepte niet en verslinde/eñ dat
gat des putts ouer mi niet tesamen en

gae D

Verhoort mi HERE wāt uwe goet-
heit es lieflic/keert v tot mi na uwer gro
ter ontfermherticheit

Eñ en verbercht v aēsicht niet voor mi
dinen knechte/Want mi es benautheit/
Verhoort mi haestelic

Maect v tot mijnder sielē eñ verlostse
Verlost mi om mijnder vianden wille

Ghi weet mine smaet/scande eñ scaē-
te/mijne wederpaertijders zijn alle voor v

Den smaet breect mi dat herte/eñ bē Rom/xv/b
bedroeft/Ic wachtede oft yemāden iam- E
merde/maer daer en was nyemāt/ende
na troosters maer ic en vant gene

Si gauē mi galle ter spisen eñ drinctē
mi met edic/doen mi dorstede

Haer tafele moet voor hen tot eenen
stric werdē/ter vergeldinge eñ tot eēder
valle

Haer oogen moeten duyster werden
op dat si niet en sien/eñ hare lēdenē laet
altoos wagghelen

Giet op hen uwe onghenade/eñ uwe
verbolgene toornicheit begrijpese

Haer woeninge moet woest werden
eñ daer en si nyemāt dye in hare tenten
woene

Wāt si veruolgē diē ghi geslagē hebt Actu/i/b/
eñ hebbē ouer uwe wonden der smetten F
noch meer gemaect

Laet hen deene misdaet ouer die an-
der comē/Dat si niet en comen tot uwer
gerechticheit.

Scrabse wt dē boec der leuēder/dat si
mettē gerechtigē niet bescreuē en werdē

Maer ic bē allendich eñ mi es wee/god
laet mi uwe salicheit bescuddē

Ic wil den name Gods louē/met eenē
liet eñ wil hē hoochlic erē met danc. G

Dat sal dē HERE meer behagē/dan
eenē varre/die hornē eñ clauwē heeft

Die allēdige sient eñ verblidē hen/en
de dye God soecken dien sal dat herte le-
uen

Wandt die HERE hooret die armē
eñ en veracht sine gheuanghenen niet

Hemel/aerde/zee/ende allet dat hem
daer inne bereydt/loue hem

Wāt God sal Zion helpē/eñ dye ste
den Juda timmerē datmē aldaer woone
eñ die besitte

Eñ dat saet zijnder knechtē/sullēse be
eruen/eñ die sinē name beminnē/sullen
daer inne bliuē

Den.lxx.psalm Dauids

A Haest v God my te verlossene/HE.
RE mite helpen

Die na mijnder sielē staē moetē te scā
den werden/Si moetē te ruggge keerē/
B eñ bescimpt werdē/die mi quaet wenstē.

Dat si eens gangs te scādē moetē wer
dē/die vā mi seggē daer daer

Verblidē eñ vrolic moetē zijn aē v/die
na v vragē/eñ altoos seggē/hooch ghelo
uet si God/die v salicheit beminnē

Maer ic bē allēdich eñ arm/God haes
te tot mi/Wāt ghi sijt mine hulpe eñ ver
losser/HEERE en vertoeft niet

Den.lxxi.psalm Dauids

A HEERE ic betrouwe op v/En laet mi
nēmermeer te scādē werdē

Verlost mi door uwe ghererchtichept
eñ helpt mi wt/Reicht uwe oren tot my
eñ helpt mi

Sijt my een stercke vastichept/daer
toe ic altoos vlie/ghi die gebiet my te hel
pen/Wāt ghi zijt mijn steērootse eñ mijn
borcht.

Mine God helpt my wt der hant des
ongodlikē/wt der hāt des onrechten/eñ
grouwelics

B Wāt ghi zijt mijn toeuerlaet HEE/
RE/HERE mijn hope vā mijnder ionc
heit ane

Op v bē ic onthoudē vā mijnder moe.
der lichaē aē/Ghi hebt mi wt mijnder moe
der lichaē getrockē/mijn beroeminge is
altoos van v

Ic bē voor vele/gelijc eē wonder/mer
ghi zijt mine stercke toeuerlate

Laet minen mont vol roems vol zijn
eñ vol prijs dagelics

En verwerpt mi niet inder tijt mijns
ouderdoms/En verlaet my niet als mijne
C ne cracht af neemt

Wāt mine viādē seggē vā mi/eñ dye
op mine siele wachtē beradē hen mz mal
canderen

Eñ seggē God heeft hē verlatē/iaget
na eñ grijpt hem/wāt dier en is geē ver.
losser

God en zijt niet verre van mi/Mijne
God haest mi te helpen

Si moetē hen scamē/eñ ontbrekē/die
mijnder sielē tegē zijn met smaet eñ scim
pe moetē si ouerdect werden die mijn on
geluc soecken.

Maer ic wil altoos verbeidē/eñ wil al
toos vol beroemēs meer maken.

Minē mont sal vercondighē uwe ge.
rechticheit/dagelics v salicheit/die ic niet
al getellen en can

Ic wil ingaē om te seggē vāder macht
des HEREN/ic wil alleē uwer ghererech
ticheit gedinckē

God ghi hebt mi vā ioncs op geleert/
eñ ic vercondige noch uwe wonderen

Oec en verlaet mi niet God int ouder
dom als ic grijsch werde/tot dat ic uwen
arme vercondige kints kinderē/eñ uwe
macht allē die noch comē sullen

God uwe gerechticheit reicket hooch
ghi die groote dinghen doet/God wie is D
vol gelijcs

Ghi die mi laet sien vele eñ groote be
nautheit/eñ maect mi weder leuēde/en.
de haelt mi weder wt der dieptender aer
den hier op

Ghi maect mi zeer groot eñ troost my
weder

So dācke ic v oec met psalter spele vā
uwer trouwē mijn God Ic lof singe v op
ter herpē/ghi heilige Israel

Mine lippē zijn blide dat ic v lof singe/
eñ mine siele die ghi verlost hebt

Oec dichtet mine tonge dagelics van
uwer gerechticheit dat hen scamen eñ te
scādē werdē/die mijn ongeluc soecken A

Den.lxxij.psalm vā Salomon

O God geeft v oordeele dē coninc/eñ
uwe gerechticheit des coninc sone

Dat hi v volc oordeele met gherechtic
heit eñ uwē allēdigē met oordeele

Laet die bergē dē vrede verheffen on
der dat volc/eñ die houelē die gerechticheit

Hi sal oordeelen dat allendighe volck
eñ helpē den armē eñ te stuckē slaen den
scepndere

Mẽ ſal v vreezẽ/alzo lãge als dye zõne
B eñ mane duert/vã kide tot kints kinderẽ
Hi ſal neder dalẽ gelijc den reegen op
dat vlies/gelijc die druppels die dat lant
vochtigen
Tot ſinẽ tiden ſal die gerechtighe op
gaen/eñ grootẽ vrede/tot dat die maene
niet meer en ſi
Hi ſal heerſcappen vãder eender zee
tot aen dander/eñ vanden water aẽ/tot-
ter weerelt einde toe
Voor hem ſullen knielẽ die in die woe
ſtine/eñ ſine viandẽ ſullen ſtof lecken
Die coningen aẽ die zee/eñ indẽ eylã.
den ſullen geſcincke brengen/Die conin.
gen van rijc Arabien eñ Saba ſullen ga.
uen toe voeren
C Alle coningen ſullen hẽ aenbedẽ/Al.
le heidenẽ ſullen hem dienen
Want hi ſal den armẽ verloſſen van
den gecrijſſce/eñ dẽ allẽdigẽ dye geenen
hulper en heeft
Hi ſal ſparẽ dẽ verachtẽ eñ armen/eñ
den ſielẽ der armer ſal hi helpen
Hi ſal hare ſielẽ wt dẽ bedroch/eñ on.
gerechticheit verloſſen/eñ haer bloet ſal
diere geacht werdẽ voor hem
Hi ſal leenẽ eñ men ſal hem geuẽ vã
den goude wt rijc Arabiẽ/eñ mẽ ſal voor
hem altoos biddẽ/dagelijcs ſalmen hem
louen.
D Het ſal op aerden een ſelſaẽ corẽ zijn/
bouen op die bergẽ Sine vrucht ſal beuẽ
gelijc Libanon/eñ ſal groenẽ in dye ſtedẽ
gelijc garſch opter aerdẽ.
Sinẽ name ſal eewelick bliuẽ/onder
die zonne ſal ſinẽ name tottẽ nacomendẽ
reykẽ/eñ ſullẽ wordẽ ſeluẽ geſeegẽt wer
dẽ/alle heidenẽ ſullẽ hẽ ſalich priſen.
Gelooft ſi God dye HEERE/dye God
Iſrael/die alleẽ wonder doet.
Eñ gelooft ſi dẽ name zijnder eerẽ/eñ
alle lãdẽ moetẽ zijnder eerẽ vol werden/
Amen Amen

Dye ghebedẽ Dauids des zoons
Iſai hebbẽ eẽ einde

Den .lxxiij pſalm Aſſaph.

A GOd is ſo goet den Iſrael/die daer
rein van hertẽ zijn
Maer ic hadde ſcier geſtruykelt/met
mijn voetẽ/mijn trede had bi na geſlippert
Wãt het verdroot mi op die dullẽ/wẽ
ic ſach/dat dẽ ongodlikẽ ſo wel ginc.
Want ſi en zijn mettẽ doot niet õuaen
eñ ſtaẽ vaſt gelijc een pallays
Si en zijn niet in ongeluc gelijc ãdere
liedẽ/eñ en werdẽ niet met anderẽ men.
ſcen geplaecht
Daer om moet haer hoouerdie eerlic
zijn/eñ hair ongerechticheit moet hẽ wel ſtaẽ B
Si willẽ geſiẽ zijn/daer om dat ſi ſo vet
zijn/ſi doẽ wat ſi maer en dinckẽ
Si vernietẽt al eñ ſeggẽ quaet daer
af/eñ ſprekẽ mz gewelt hooch her
Si ſtellẽ harẽ mont indẽ hemel/ende
hare tõge gaet indẽ lãde omme
Daer om keeret hem haer volck der
waerts/eñ vindẽ waters plãtept bi hem
Eñ seggẽ/hoe weter God/is ooc ken
niſſe bidẽ hoochſten?
Siet dat zijn die ongodlike/die zijn ge.
luckich in de werelt/eñ beſittẽ dz rijcdom
Soude ic dã te vergeefs mijn herte ge
reinicht hebbẽ/eñ mine hãdẽ met õſcult
gewaſſcen
Eñ ben geplaecht geweeſt dagelicks C
eñ mine ſtraffinge was vroech daer
Dachte ic/dat ic ooc ſo ſeggen wilde/
Siet/zo verwerp ic dat gheſlachte uwer
kinderen
Ic dachte daer na/dat ic dat verſtaen
zoude/Maer het was moeyte voor my
Tot dat ic ginc in die heylichdommẽ
gods/eñ aenmercte haer eynde
Maer ghi ſettet haer dinghen op don.
ſeker/eñ ſtootſe daer neerder te gronde.
Hoe werden ſi haeſtelic ſo woeſte/ſij
gaen onder eñ nemẽ een eynde met ver
uaerniſſe
Gelijc eenen drome wanneer een ont.
waect/Soo ſult ghi HEERE haer beelde
in die ſtadt veracht maken
Want mijn herte is doorbittert/ende
mine nieren zijn doorſteken
Maer ic ben een ſotte die niet en weet
Een dier ben ic bi v
Eñ ic bẽ geſtadelic bi v/ghi vaet mi by
mijnder rechter hant
Ghi leidet mi na uwen raet/ende ont. D
faet mi namaels met eeren tot v.

Wien heb ic indē hemel/ende opter
aerdē en behaget mi niet/als ic by v ben
Mȳ vleessce eñ mȳ herte is versmach
tet/God is mijns herten stercte/eñ mijn
deel eewelic.
Want siet/die hen van v verueerē/sul
len vergaen/ghi verstooret alle dye tegē
v hoereren.
Maer het is mi goet dat ic mi tot God
houde/eñ mijn toeuerlaet sette op dē HE
RE dat ic vercondige alle uwe wercken

Den.lxxiiij.psalm Assaph

GOd waer omme verstoot ghi ons
soo altemale/eñ uwe toornicheyt
A roect/tegen die scapē uwer weidē
Ghedinct op uwe ghemeinte die ghi
verworuen hebt van oudts her/Dye ghi
verlost hebt eender roedē ws erfenisse/
aen den berch Zion/daer ghi op woont/
Terdt op hen met voeten/eñ stootse
altemael te gronde/Die viandt heuet al
temale verdoruē int heilichdom
Uwe vianden brullen midden onder
uwe vesten/eñ setten hare teekenen op/
tot teekenen.
Men siet dye āxen bouen blicken/als
die in dat wout houwen
Eñ houwen also zijn tafelwerc in stuc
ken/met bijle eñ baerden
Si werpen sijn heilichdom int vier/si
ontwijden die wooninge dijns naems te
B gronde
Sy seggen in hare herten/laetse ons
tsamen berooven/Si verbernen alle die
stedē Gods indē lande
Onse teekenen en siē wi niet/eñ en is
gheē prophe'et meer/eñ onder ons en es
geen bekenner meer.
God hoe lange sal die weder partider
lachterē/eñ die viant uwē name so gehe
lic blasphemeren
Waer omme keert ghi v hāt af/ende
C uwe rechte hāt van uwē scoot so geheelic
Maer God mine coninc vā oudts her
doet hulpe middē in den lande
Ghi deelt die zee door v cracht/eñ bre-
ket in stuckē die hoofdē der drakē op dat
watere
Ghi slaet in stuckē die hoofdē der Le-
uiathan/eñ geeft hem ter spisen dē volc.

ke inder wildernisse
Ghi deelet wt fonteinē eñ beken/ghi
laet verdroogē stercke stroomen
Dach eñ nacht is v/ghi bereidt licht
eñ zonne
Ghi set alle lādē palē/Somer eñ win
ter maect ghi.
So gedinct doch dies God dat die vy
antsmaet aen doet/eñ een sot volc lastert
uwen name D
En wilt die siele uwer tortelduuē/den
diere niet geuē/eñ dat dier uwer allendi
ger niet altemale vergeten
Aenscout dat verbont/wāt het staet
vol ongerechtige huysen aē dē duisteren
plaetsen inden lande.
En laet dē cleinē niet met scimp wech
gaē/Wāt die arme eñ allēdige beroemē
uwen name.
God staet op eñ voluoert uwe sake/ge
dinct ws dagelics smaets vādē sotte.
En vergeet dye stēme uwer vyanden
niet/Dat rumoere uwer vianden neemt A
altoos toe

Den.lxxv.psalm Assaph

WI dancken v/God wi dāckē v/ende
dat uwē name by is/vercondicht
men uwe wonderen.
Wāt ic sal gesettē tijt nemē/eñ recht
oordeelē.
Dat lant is weer gewordē/eñ alle die
daer inne woonen/Ic heb sine colomnen
bereydt.Sela
Ic sprac totten dullē/en zijt niet zo dul
le/eñ tot dē ongodlikē en set geē hoornen
opt hooft
En heft uwē hoornen niet opwaerts
en spreect niet hartneckelic.
Wāt verhooginge en coemt noch van
oostē noch vā westē/noch vāder woestinē
Maer God is rechter/Die vernedert
eñ verhooget
Wāt inder hāt des HEREN is enē B
kelc eñ stercke wijn vol in gescinct/eñ giet
daer wt/maer sine giste sullē suypen eñ
drinckē alle ongodlike indē lande.
Mer ic wil eewelic vercondigē/eñ lo-
ue singē den God Jacobs.
Eñ wil alle hoornē der godloser te stu
ken breken/op dat die hoornē des gerech
tigē verhooget werden.

A Den.lxxvi.psalm Assaph

GOd is in Juda bekendt/in Israhel
is sinen name heerlic

Tot Salem is syn hutkē/eñ sine wo-
ninge tot Zion

Aldaer breect hi in stucken/die pylen
des boochs/scilt/sweert/eñ strijdt. Sela/

Ghi sijt heerliker eñ pruetser/dan die
roofbergen

Die pruetsce werden beroost/eñ slapē
haren slaep/eñ alle sterke mannē/en ver
mogen niet met haren handē

Van uwen sceldene God Jacob/sinct
in slape/beide paert eñ wagē

Ghi sijt veruaerlic/wie can voor v ge-
staen als ghi gram sijt/

B Ghi hebt dat oordeele laten horen vā-
den hemele/Dat aertrijck vreesde/ende
waert stille

Doen God op stont totten oordeele/
dat hy soude helpen alle allendige opter
aerden. Sela

Want dat ghi menscelic gram sijt/sal
men v dancken/Maer de ouerbliuende
gramscap sult ghi omme v gorden

Gelooft ghi/soo houdet den HERE
uwen god/ghi alle die rontsomme hem
sijt/bringet gescincke dē wonderliken

Die den vorsten den moet neempt/eñ
wonderlic is onder die coninghen opter
aerden

A Den.lxxvij.psalm Assaph

MEt mijnder stemmen tot God/Ja
met mijnder stemmen tot God/
wille ic crijscen/Eñ hi sal mi hooren

Inden dage mijnder noot sochte ic dē
HERE/Mine hant is snachs wt gerect
eñ en laet niet af/Wāt mine siele en wilt
haer niet laten troosten

Als ic op God dachte/so ontsette ic mi
Ic sprac/eñ minen gheest wert ommach
tich. Sela

Mine oogen hout ghi datse waken/Ic
ben vertoorden/dat ic niet en spreke

Ic hebbe gedacht des tijts van oudts
der voorledender iaren

Ic gedinc snachts op mijn snarē spe-
le/eñ spreke met mijnder herten/minen
geest moet ondersoecken

Sal dan die HEERE eewelick ver

stootē/eñ geē behagē meer hebben.

Ist dan geheelick eñ altemale wt met
sijnder goetheit/Eñ heeft dat woort een
einde voorder eñ voorder

Heeft God dan der genadē vergetē/
eñ heeft sine ontfermherticheit in gram
scap besloten. Sela

Maer ic sprac/dat is mine broostchept
Het sijn veranderingē der rechter hant
des hoochsten

Daer omme wil ic dinckē op dat doē C
des HEREN/Ja als ic ghedincke uwer
wonderlichedē van outs her

Eñ wil sprekē vā allē uwē werkē/Eñ
seggē van uwen doene

God uwen wech is inder heylichept/
Wie is so groot eñ sterc als God

Ghi sijt die God die wōdere doet/ghi
hebt uwe macht kenlic laten werden on
der den volcken

Ghi hebt v volc verlost/door uwē ar- D
me/Die kinderen Jacob eñ Joseph. Se-
la.

Die wateren sagen v God/dye wate-
ren sagen v/eñ benaudē hen/eñ die diep
ten sijn geturbeert.

Die dicke wolcken gooten water/die
wolcken donderden/eñ uwe pilen voerē
daer henen.

Die stemme ws donders is acnt ron-
de/uwe blixemen lichtē optē aertbodem
Dat aertrijc roert hē eñ beuet daer af

Uwē wech is in die zee/eñ uwē padt
in grootē waterē/eñ men en sparet noch
tans uwe voeten niet.

Ghi leide v volc/gelijck een cudde sca-
pen/door Moisen eñ Aharon. A

Den.lxxviij.psalm Assaph

HOort mijn volc mijn wet/neiget u-
we oorē totter redene mijns mōts.

Ic wil minē mont opē wē tot bispraké
eñ oude sakē wt spreken

Die wi gehoort hebbē eñ wetē/eñ on
se vaders ons vertelt hebben

Dat niet verholē en is harē kinderen
die hier na gecomē zijn eñ vercōdigē den
lof des HEREN/eñ sine stercheit/eñ si-
ne wōderlichedē die hi gedaē heeft.

Hi rechtede eē getuygenis op in Ja-
cob/eñ gaf eē wet in Israel/dat hy onsen

vaderē geboot cont te doē harē kinderē.

Op dat dye nacomelingē wetē soudē eñ de kinderē die noch geboerē soudē werdē

B Als si op quamē/dat sijt harē kinderē ooc soudē vercondigē.

Dat si harē hope op God settē/eñ niet en vergetē der daghē des HEEREN/eñ sine gebodē houdē zoudē.

Eñ niet en zoudē wordē gelijc hare vaders/eē wederspānich eñ ongehoorsaem geslachte/dwelc sijn herte niet en rechtede/eñ diēs geest nyet rechtuoort en was aen Gode

Also die kinderē Ephraim geharnast den boge voerden Sijn om ghekeert ter tijt des strijdts

Si en hieldē dat verbont Goods niet eñ en wildē niet in sine wet wādelē

Eñ vergatē sijnder daden/eñ sijnder wonderlichedē die hi hen hadde latē siē.

Voor hare vaderē dede hi wonderlichedē in Egiptē lāt int velt Zoan

Hi deelde die zee eñ lietser door wech gaē/eñ stelde dat water gelijc eē muere/

Hi leidese sdaechs door eē wolcke/eñ snachts door eē licht vier

Hi splitede die steenen rootsen inder woestinē/eñ drenctese met grotē waterē

C Eñ liet bekē wt die steērootsen vloepen/datse af vloepdē gelijc water stroomē

Noch sondichdē si voorder tegē hē/Eñ wordē ōgehoorsaē dē hoochstē inder woestinen

Eñ tēteerdē God in hare hertē/dat si spise heysctē voor hare siele.

Eñ sprakē tegē God eñ seidē Ja God sou wel cōnē eē tafel bereidē ind woestinē

Siet hi heeft wel dē steene geslaghen/dat water vloepdē eñ beken vergoten

Maer wāneer cā hy broot geuē/ende vleesch bereidē sinē volcke/

Doē nv dye HEERE dat hoorde/ontstac hi/eñ vier ginc op in Jacob/eñ gramscap quā ouer Jsrael.

Dat si niet en geloofdē aē God/eñ en hooptē niet op sine salicheit.

Eñ hi geboot dē wolckē daer bouē/eñ dede die duerē des hemels open

Eñ liet op hen reegenē te etene/ende gaf hen hemels coorn.

Alle man at inghelē broot/hi seynde hen voetsels planteit

Hi liet waeyē dē oostwint onder den hemel/eñ bracht door sine stercte den suyden wint daer toe.

Eñ liet vleesch op hen reegenē gelijc stof/eñ geuederde genogelte/gelijc sant aen die zee

Eñ lietse vallen onder haer leeghers ouer al/Daer si woondē

Doē atē si eñ wordē alle sadt/Hi lietse harē lust buetē

Doē si harē lust gebuet haddē/ende si daer noch af atē.

Doē quā die grāscap Gods ouer hen eñ doodede dye alder beste onder hen/eñ ootmoedichde die wtuercorene Jsrael

Maer bouē alle dat/zondichdē si noch meer/eñ en geloofdē nz aē zijn wōdlichedē D

Daer omme vergingē hare dagē mz ydelheit/eñ hare iarē haestelic wech.

Als hise doodde/sochtē si hē/eñ keerdē hen vroech tot God

Eñ gedachtē dz God haer schepper es eñ God die hoochste haer verlosser is

Eñ flatteerdē hē mz harē mōde/eñ logē hē mz haerder tōgē/maer haer herte en was niet recht bi hē/eñ en warē nyet rechtuoort in sine verbont.

Maer hi was ontfermherttich/eñ vergaf die onduechde geerne/eñ en verderf dese niet/Eñ keerde dicwile sine grāscap af eñ en liet sine grāscap niet gaen.

Wāt hi gedacht dz si vleesch zijn/eenē wit die daer henē vaert/eñ en cōt nz weder

Hoe warē si zo lāge ōgehoorsaē inder woestinē/eñ maectē hē ōlustich in die wildernisse

Si keerdē hen om eñ tēteerdē God/eñ verwectē dē heiligē in Jsrael

Si en gedachtē zijnder hāt nz/inden dage doē hise verloste vāder hāt des viants

Hoe hi dā sine teekenē in Egiptē gedaē hadde/eñ zijn wōdlichedē indē lāde zoā

Doē hi hair water in bloet verāderde E dz si hare bekē niet gedrinckē en consten/

Doē hi quade wormē onder hen zeynde/diese veratē/eñ vorsschē diese verdoruē

Eñ gaf hare gewassē vruchtē dē rupsenē/eñ wz si gearbeit haddē dē sprinchanē

Doen hi harē wijnſtoc met hagel ver
exodi:xij:d ſloech/eñ moerbeyer boomē met vorſte.
Doen hi haer vee den hagel ouer gaf
eñ hare cuddē den blixem
Doen hi onder hen die verbolghent-
heit ſijnder gramſcappen/ongenade eñ
drepgen liet comen/Eñ benautheit ende
inuallen ṽ quader ingelē
Doen hi ſijnder gramſcappen eenen
wech maecte/Eñ hare ſielen voor dē doot
niet en ſpaerde/eñ gaf hare dyeren der
E pestilencien ouer
Doen hi alle eerſtgeboren in Egiptē
ſloech/Die eerſtelinge haerder cracht in
die tabernaculen Ham.
Eñ liet ſijn volc wt trecken als ſcapē/
eñ leideſe in die woeſtine als een cudde.
Eñ hi leideſe ſeker dat ſi niet en vreeſ
den/Maer die zee bedecte hare vianden
Eñ hi brachteſe in ſinen heiligen pale/
tot deſen berch/die ſine rechte hant ver-
woruen heeft
Eñ verdreef voor hen die volckē wech
eñ liet hen dat erue wt deelē/eñ liet inder
gheender tabernaculen die ſtammen Iſ
rael woonen
Maer ſi temteerden/eñ worden Gode
ongehoorſaem/Eñ en hielden ſine getui
geniſſe niet
Eñ vielen te rugge/eñ ouerterdē ge-
lijc hare vaders/eñ keerdē hen omme/ge
lijc eenē valſcē boge
Eñ vertoornden hem met harē hooch
ten/Eñ verwecten hem met haren gop-
kens
Eñ doen God dat hoorde/ontſtack hy
Eñ verachtede Iſrael zeere
Dat hi ſine woninghe tot Silo liet va
ren/Die tenten daer hi onder menſchen
woonde
Eñ gaf hare ſtercheit in die geuange
niſſe/Eñ hare heerlicheit in die hant des
viants
Eñ gaf ſijn volck ouer int ſweert/Eñ
ontſtac ouer ſine erffeniſſe
Haer ionge mans perſonen verſlijn
de dat vier/Eñ hare maechden en wordē
niet beclaecht
Hare prieſters vielen door tzweerdt/
eñ hare weduwē en wordē niet beweent

Eñ die HERE ontwaecte gelijc een
ſlapende/ghelijc een ſtercke dye vanden
wint puyrchet.
Eñ hi ſloech ſine vyanden achter/eñ G
gaf hen een eewige ſcande i.reg.vi.b
Eñ verachtede die tente Ioſeph/Eñ
en vercoos den ſtam Ephraim niet
Maer vercoos den ſtamme Iuda/dē i.reg.xv.b
berch Zion/den welcken hi beminde
Eñ timmerde ſijn heilichdom hooch/
Gelijc eē lant dat hi eewelic gefundeert
heeft
Eñ vercoos ſinen knecht Dauid/ende
nam hem vanden ſcaepſtallen/Vanden
ſuygenden ſcapen haelde hi hem/dat hy
ſijn volc Iacob weiden ſoude/eñ ſine erf-
feniſſe Iſrael
Eñ hi weideſe oock van hertē wel/ende
leideſe met verſtande ſijnder handen

Den.lxxix.pſalm Aſſaph

A

HERE daer ſijn heiden in uwe erf-
feniſſe geuallen/die hebben uwen
heiligen temple veronreynicht/Eñ van i.ma.vij.e
Ieruſalem ſteenhoopē gemaect
Si hebben die lichamen uwer knech
ten den vogelen onder den hemel teten
gegeuen/Eñ dat vleeſch uwer heyligen
den dieren inden lande
Si hebben bloet geſtort ronts omme
Ieruſalem/gelijc water/Eñ daer en was
niemant die begroef.
Wy ſijn onſen nabueren eenē ſmaet
geworden/Eenen ſpot eñ ſcimpe den ge Iere.x.b
nen die omme ons ſijn/HERE Hoe lan
ge wilt ghi ſoo zeer gram ſijn/eñ v toorni
ge liefde/als vier laten bernen.
Scudt uwe verbolghentheit op dye
heiden die v niet en kennen/Eñ op die co
ninckrijcken/die uwen name nyet aen en
roepen
Want ſi hebben Iacob op geten/eñ Iſa.vi.b
ſine huſen verwoeſtet.
En ghedinct onſer voorledender miſ-
daet nyet/laet uwe ontfermhertichept
vollic ouer ons groter ſijn/Wāt wi ſijn te
male dunne ghewoorden.
Helpet ons God onſer ſalichept/om
ws naems eere wille/Verloſt ons/ende

vergeeft ons onse sonden om ws naems
wille
B Waer omme sullē die heiden seggen
waer is nu haer god?
Laet onder die heiden voor onsen oo-
gen kenlic werdē/die wrake des bloedts
uwer knechten dat gestortet is
Laet voor u comen dat suchtē der ge-
vangenen/Na uwen grotē arm behout
ouere/die kinderē des doots
Eñ vergeldet onsen nabueren seuen-
voudich in haren scoot/harē lachter/daer
mede si u HEERE ghelachtert hebben
Maer wi u volc/eñ scapen uwer wey
den dancken u eewelic Eñ vercondygen
uwen lof voorder eñ voorder

Den.lxxx.psalm Assaph

A O Ghi herder Israel hoort/ghi die Jo
seph hoedet gelijc die scapen/Ghi
die daer sit ouer Cherubim verscijnt
Verweckt uwe machticheit/ghi dye
voor Ephraim/Ben Jamin eñ Manasse
sijt Eñ comt ons te hulpe.
God haelt ons weder/eñ laet lichtē u
aenscijn/So genesen wi
HEERE God Zebaoth/hoe langhe
wilt ghi toornich sijn ouer dat gebet ws
volcs
Ghi spijstse met tranen broot/eñ ghy
drinctse met grote mate vol tranē
Ghi hebt ons tot eenen twist geset on
sen nabueren/Eñ onse vyanden bespot-
ten ons
God Zebaoth haelt ons weder/laet
B lichten u aēscijn/So genesen wi
Ghi hebt eenen wijnstoc wt Egipten
gehaelt/eñ hebt verdreuen die heydē/eñ
den seluen geplantet.
Ghi hebt voor hem die bane gemaect
eñ hebt hem laten inwortelen/dat hi dat
lant veruult heeft.
Berghen sijn met sinen scaduwe ghe
dect/eñ met sinen rancken dye cederboo
men Gods
Hi heeft sine spruyten wt gelaten tot
aen die zee/eñ sine schueten tot aent wa-
ter.
Waer omme hebt ghi dan sine tuinē
ghebroken/dat hem af plucket allet dat
voor bi gaet

Die wilde verckenen hebbenē omge C
wroet/eñ dat vee opten velde heeft hem
af geknaget.
God Zebaoth keert u doch/schouwet
vanden hemel/eñ siet ane eñ besoecht de
sen wijnstoc
Eñ volmaect dien/die uwe rechte hāt
geplant heeft/eñ ouer den sone dien ghi
di gesterct hebt
Wat verbrant is met viere eñ wt ge-
roeydt/dat moet vergaen vanden sceldē
ws aensichts
Laet uwe handt sijn ouer den man
uwer rechter hant/eñ op des menschen
kinderen die ghi u gesterct hebt
So en willē wy niet vā u wijckē/laet
ons leuē/so roepē wi uwē name aen
HEERE God Zebaoth haelt ons we
der/laet u aenscijn lichtē so genesen wi

Den.lxxxi.psalm Assaph

A
SIngt vrolick Gode/die onse sterck
heit is/poychet dē Gode Jacob.
Neēt die psalmē/eñ geeft herwaerts
die tāboerē/Soete harpē met psalteren.
Blaset in die nieuwe maēdē/die basui
ne In onse feeste der loouer tenten
Want dat is eē sede in Israel/eñ een
rechte des Gods Jacob.
Sulcke heeft hi tot eenē getuigenisse
geset onder Joseph/doē hi wt trock in E-
giptē lāt/ic moeste lippē hoorē dye ic niet
en verstont
Hi keerde sine scouder af vāden last/ B
Sine hāt liet hi vādē ketele gaen
Doē ghi mi inder noot aenriept/halp
ic u wt/eñ verhoorde u/doen u dat onwe-
der ouer viel/Eñ proef de u aent dwater
des geschils. Sela
Hoort mijn volc/ic wil u ghetuyghen
Israel ghi sout mi hooren
Dat onder u gheene vreemde god en
si/eñ ghi geenē onbekenden god aenbe-
der.
Ick ben die HEERE u God/dye u wt exodi.x.a
Egipten lant ghe leyt hebbe/doet uwen
mont wijde open/Ic wil hem vullen
Maer mine volc en gaf mijnder stem C
men gheen gehoore/Eñ Israel en wil mi
niet

So heb icse gelaten in haers herten
duncken/dat si wādelē in haren raet

Wilde mijn volc mi gehoore gheuen
Eñ Israel op mine wegē gaen

So wilde ic hare viandē volliken ver
ootmoedigen/Eñ mijne hant ouer hare
wederpartijders keeren

Eñ die dē HERE hatē soudē aē hem
hebben moeten faelgeren/eñ haren tijt
soude eewelic dueren

Eñ soudese metter bester tarwē spij-
sen/eñ met hueních wt den steene versa-
den

Den.lxxxij.psalm Assaph

A God staet inder ghemeintē Gods
eñ is rechter onder den goden

Hoe lange wilt ghi recht oordeelē/eñ
nemet aen den persone des ongodliken/
Sela

Oordeelt den armen eñ dē weesen/eñ
helpt den allendigen eñ dē behoeuēden
totte rechte.

Verlost den verachtē eñ armen/ende
hulpet hem wt der ongodlikers hant

B Maer si en wetēs niet eñ en merckēs
niet/Si wandelen inden duisteren/Dat
die fundamenten des landts om vallen
sullen

Ic segge/dat ghi godē sijt/Eñ altema
le kinderen des alder hoochstē

Nochtans sult ghi oock steruē als mē
scen/eñ vallen gelijc eene onder den prin
cen

God staet op eñ vonnist dat lant/wāt
ghi eruet onder alle heyden

Den.lxxxiij.psalm Assaph.

A God en swiget v niet/eñ en sijt niet
stille/God en hout niet inne.

Want siet uwe viandē rasen/eñ die v
haten heffen dat hooft op

Si peysen listelic tegen v volck/eñ hou
den raet tegen uwe verborgene

Si sprakē comt herwaerts/laetse ons
te niete maken/dat si gheen volck en sijn
Dat des namens Israhel niet meer ghe
dacht en werde

Want si hebbē haer beraden in haer
herte/ende maken met malcanderē een
B verbont tegen v

Die tenten der Edomiten eñ Ismae

liten/der Moabiten eñ Hagariten.

Der Gebaliten/Ammoniten eñ Ama
lekiten/der Philisteē met diē te Tyro

Assur heeft hem ooc tot hen geslagen
Eñ sijn eenen arm der kinderen Loth ge
worden. Sela

Doet hen gelijc den Midianiten/ge-
lijc Sissera/ghelijck Jabin aen dye beke
Kison

Die verdaen werdē te Endor/eñ wor
den tot dreck optē lande

Maect hare vorsten gelijc Oreb/ende
Seeb eñ gelijc Seba eñ Salmuna ende
allle hare ouerstē/die daer seggē wy wil
len die husen Gods in nemen

God maectse gelijc een rat/gelijc een C
stoppel voor dē winde

Gelijc een vier dat eenen bosch aēste-
ket/eñ gelijc een vlamme die de bergen
ontfuncket Also veruolchse met uwē we
dere/eñ veruaertse met uwen onwedere

Maect haer aenghesicht vol scanden
dat si na uwē name vragen.

Si moeten hen scamen eñ verscrickē
altoos meer eñ meer/Eñ te scanden wor
den eñ vergaen

So sullen si bekēnē dat ghi het sijt/eñ
uwen name is HEERE/dat ghijt allee-
ne sijt die alderhoochste in allen landen

Dē.lxxxiiij.psalm der kinderē Korah

Hoe lieflic sijn uwe wooningē/HE
RE Zebaoth A

Mine siele verlanget eñ is ontbrokē
na dē voorhouē des HEEREN/Mijne
herte eñ lijf verbliden hen in dē leuendē
God

Want dē vogel heeft een huys von-
den/eñ die swalue haren neste/daer si ha
re iongen henen leyt/te wetene uwe ou
taren HERE Zebaoth/Mine coninck
eñ mijn God

Wel dien die in uwen huse woonen/ B
die louē v altoos. Sela

Wel diē mensce die sterc in v is/Dier
banē in hare herte sijn

Die door dat iammerdal gaē/eñ maec
kent tot eender fonteinē/Eñ dye poelen
werdē met reegē veruult

Sy gaen vander eēder stercte totter
andere/Eñ verscinē bi Gode tot Zion

C HEERE God Zebaoth hoort mijn ghebet/Vernemet God Jacob Sela

Aenscouwet/God onse scildt/Aensiet dat aengesicht ws gesalfden.

Want eenen dach in uwen voorhouē es beter dan duysent Ick wil liever dye duere wachten in mijns Gods huyse dā langhe woenen inden ongodlijken tenten

Want God die HEERE is zonne eñ scilt/die HEERE geeft genade eñ eere/dē genen die zonder smette levē en sal geēs goets gebrekē

HEERE Zebaoth Wel dē mensce die hem op v verlaet

Den.lxxxv.psalm der kinderē Korah

A HEERE ghi hebt wel behagen aen uwen lande/Eñ bringt weder dye gevangenē Jacob

Ghi neemt wech die misdaet ws volcs Eñ bedecket alle hare sonden Sela

Ghi hebt alle v gramscap wech gedaen Eñ hebt v afgekeert vander verbolgētheit uwer toornicheit

Vermaect ons God onser salicheyt/ eñ hout op vā uwer toornicheit over ons

Wilt ghi eewelick op ons gram zijn/ Eñ uwe gramscap altoos voort eñ voort stercken

Ghi moet ons immer vermakē eñ dat levē gevē/So sal hē v volck in v verblijden.

HEERE toondt ons uwe goetheit/Eñ
B geeft ons uwe salicheit

Ick wil hoorē wat god die heere spreket/Want hi sal vrede sprekē tot sinē volc eñ tot sinē heiligē/Dat si hen niet en keeren totter dwaesheit

So sal sijn salicheit na sijn den genen die hen vreesen/op dat in onsen lāde eer woone

Goetheit eñ trouwe ontmoetē malcāderē/Gerechticheit eñ vrede cussen malcanderen

Trouwe wascht wt dē lande/Eñ gherechticheit scouwet vanden hemel

Ooc sal die HEERE goet gevē/Eñ ōse lant sal sine vruchte geven

Gerechticheit sal voor hem wādelē/eñ sinen treden op den wech setten

Den.lxxxvi.psalm Davids A

HEERE neyget uwe oore eñ verhooret mi/Wāt ic bē allēdich eñ arme

Bewaert mine siele wāt ic bē heylich/ Mijn God helpt ghi uwē knecht/die hē op v verlaet

HEERE sijt mi genadich/wāt ic roepe dagelics tot v

Troostet die siele ws knechts/Want HEERE tot v heffe ic mine siele

Wāt ghi HEERE sijt goet eñ ghenadich/Vā groter goetheit/allen die v aenroepen

HEERE verneēt mijn ghebet/eñ aenmerct die stemme mijns smekens

Ter tijt der noot aērope ic v/Wāt ghij verhoort mi

HEERE ws en es geē gelike onder dē B
goden/Eñ daer en es niemant die doē cā ghelijc ghi

Alle heyden die ghi gemaect hebt/sullē comē/eñ voor v aēbedē HEERE/eñ uwē name eeren

Dat ghi so groot sijt/eñ wonder doet/ Eñ alleene God sijt

Onderwijst mi HEERE uwē wech/dat ic gae in uwer waerheit/Eñ mijn herte hē verblide te vreesen uwen name

Ic dācke v HEERE mine God/van geheelder herten/Eñ love uwē name ewelick

Wāt uwe goetheit es groot over my/ Eñ hebt mine siele verlost wt der onderster hellen

God die stoutte settē hen tegen mi Eñ
die vergaderinge der machtigher/staet C
mi na mijnder sielē/Eñ en setten v niet voor haren ooghen

Maer ghi HEERE God sijt ontfermhertichheit eñ ghenadich/Lācmoedich eñ vā groter goetheit eñ trouwen

Keert v tot mi/zijt mi genadich/geeft uwen knecht uwe stercheit/Ende helpt mi dē sone uwer maert

Doet een teken aen mi ten besten/dat sijt sien die mi haten ende hen schamen/ Dat ghi mi bistaet HEERE/ende troostet mi

Den.lxxxvij.psalm der kinderē Korah

A Hare fundamētē sijn op dē heiligen bergē/Die HEERE beminnet die poortē Zion/bouē alle wooninghen Jacob.

Heerlike dingē werdē in v gesept/ghi stadt Gods/Sela.

Ic wil gedinckē Rahab/eñ Babel/dat si nu kennen sullē Siet die Philisteē/eñ Tyriers met dē Morē werden aldaer ge boren

B Men sal vā Zion seggē/dat dese eñ die geene daer inne gheboren si/Eñ hi die al der hoochste hebse toegemaect.

Die HEERE sal latē predikē indē spraken der volcken Dat sommige aldaer ge boren sijn. Sela

Eñ die sangers gelijc aē dē reye sullen alle in v singē deen na den anderen

Dē.lxxxviij.psalm der kinderē Korah.

A HEERE God mijnder salicheit/Jck crijsche dach eñ nacht voor v

Laet mijn gebet voor v comē/Neycht uwe oorē tot mijnder clagē.

Wāt mine siele es vol bedroeffenisse/ Eñ mine leuē es na bi der hellen

Ic bē geacht gelijc die ghene die ter hellen varen/Jc bin gelijc een man sonder hulpe

Onder den doodē vrij/gelijc die verslagene die indē graue liggē Dier ghi niet meer en gedinct/eñ si van uwer hant afgesceiden sijn

Ghi hebt mi in die onderste cuyle geleget/Jn duysternisse eñ in die diepte.

B Dine verbolgentheit volhert/ouer mi Eñ ghi dringet mi met alle uwen vloedē Sela

Mine vriendē hebt ghi verre vā mi gedaen/ghi hebt mi hen tot een afgriselicheit gemaect/Jc ligge gheuangē eñ en can niet wtgecomē.

Mine ooge es bedroeft vā allendicheit/ HEERE ic roepe v dagelics aē Jck recke mine handen wt tot v

Sult ghi dā onder dē dooden wonderlicheden doen?of sullen die verstoruene

C opstaen eñ v dancken?Sela

Salmen in die grauen vertellen uwe goetheit?eñ uwe geloeue in die verderuinghe

Mogen dan uwe wōderlichedē in duisternisse bekent werdē Of uwe gherechticheit inden lande daer inne nyet en gedenct

Maer ic crijsche tot v HEERE eñ mijn gebet voor comt v vroech

Waeromme verstoot ghi HEERE mi D ne siele/Eñ verberght v aēschijn voir mi

Ic ben allēdich eñ almachtich dat ic so verstoten ben Jc lijde veruaernissen

Uwe verbolgentheit gaet ouer mi/V veruaeren druct mi.

Si omringen mi daghelics als water Eñ omcingelē mi te samen

Ghi hebt mine vriēdē eñ liefhebbers verre van mi gedaen Eñ mine bekendē afgekeert

Dē.lxxxix.psalm der kinderē Korah.

Ic wil singē vāder goethiet des HEEREN ewelic/Eñ sine geloeue vercondigē met minen monde voorder ende voorder A

Dat ic segge/die goetheit wert eewelic gesticht Eñ ghi sult v geloue bereidē idē hemel

Ic heb een verbont gemaect met mijnen wtuercorene Jc hebbe Dauiden mijnen knecht gesworen

Jc wil v saet eewelic bereydē/Eñ uwē stoele voorder ende voorder timmeren/ Sela

Eñ de hemelen sullen HEERE uwe wonderlicheden prijsen/Eñ v gheloeue inder gemeynten der heyligen

Want wie mach den HEERE gelijck B gelden inder wolken Eñ ghelijck zijn dē HEERE onder den kinderen der goden

God es zeer veruaerlic inden raet der heiligen/Eñ wonderlic ouer alle die omtrent hem sijn.

HEERE God Zebaoth wie es gelijc als ghi/een machtighe God/eñ v gheloeue es rontomme v

Ghi heerscapt ouer die houaerdicheit der zee/Ghi stillet hare baren/als zij hen verheffen

Ghi slaet te stucken den hoeuaerdijghen/als eenen verslaghene/Ghi C

verstropt uwen vianden met uwē sterc-
ken arm

Hemel ende aerde is u/Ghi hebt ge
fundeert den aertbodem eñ al wat daer
inne is.

Noordē eñ zuyden hebt ghi gescapen
Thabor eñ Hermon sullē ruychē in uwē
name

Ghi hebt eenē machtigen arm/sterck
is uwe hant/eñ hooch is uwe rechte hāt/

Gerechticheit eñ oordeele is die woo-
ninge ws stoels/goetheit eñ trouwe zijn
voor u aengesichte

O wel den volcke dat iubilerē cā/HE
RE si sullē int lichte ws aēscijns wande-
len

Si sullē ouer uwē name vrolic zijn/eñ
sullē door uwe gherechticheit verhoocht
werden

Want ghi zijt die glorie haerder sterck
heit/eñ door uwe gonste zuldy verhoogē
onze hoornen.

D Want die HEERE is onse scilt/eñ die
heilige Israel onze coninc.

Doen ter tijt spraect ghy int gesichte
tot uwen heiligen eñ seit Ic hebbe hulpe
gestelt op eenē machtigē/Ick hebbe ver
hooget eenē wtuercoreñ wt dē volcke

Ic hebbe geuondē minē knecht Da-
uid/Ic hebbe hē gesalft met mine heilige
olye

Dat mine hant hē sal vorderē/eñ mij
nen arm sal hē crachtigē

Die viandē en zullē hē niet opsettē/eñ
die ongerechtige en zullē hem niet onder
houden

Eñ ick wil sine wederpartiders voor
hē wech slaē/eñ die hē hatē wil ic plagen

Maer mine trouwe eñ goetheit sal by
hē zijn/eñ sinē hoorne sal in minen name
verheuen werden.

Ic wil sine hant in die zee stellen/eñ sij-
ne rechte hāt in die wateren.

E Hi sal mi roepen/ghi zijt mijne vader
mine god eñ steenrootse mijnder salichz.

Eñ ic wil hē tot eenē eerstē sone makē
Alderhoochst onder dye coninghē opter
aerden.

Ic wil hē eewelic houdē mine goethz/
eñ mijn verbont sal hē vast bliuen

Ic wil sine saet makē in eewicheit/eñ
sinē stoele gelijc die dagē des hemels

Ist dat sine kinderē mijne wet verla-
tē/eñ in minē rechtē niet en wādelen

Ist dat si mine sedē ontheiligē/eñ mij
ne gebodē niet en houdē

So wil ic hare ouertredinge metter
roedē besoeckē/eñ met plagen hare mis/
daet.

Maer mine goetheit en wil ic niet vā
hē doē/eñ mine geloue nz latē faelgerē.

Ic en wil mine verbont niet ontheyli-
gē/eñ niet verāderē zo wat tot minen lip
pē is wt gegaen.

Ic hebbe eēs ghezworē door mine hey
licheit/Ic en wil Dauidē niet liegen

Sine saet sal eewich zijn/eñ sinē stoe-
le voor mi gelijc die zonne.

Gelijc die mane sal hi eewelic berept
sijn/eñ eē seker getuge indē hemele F

Maer ghi verstootet eñ verachtet/eñ
zijt grā op uwē gesalfden

Ghi verstooret dat verbōt ws knech-
tes/eñ ōtheiliget opter aerdē sine crone.

Ghi verscoret alle sijne mueren/ende
laet sine vestē in stuckē brekē.

Alle die voor bi gaē beroouē hē/hi es
sinē nabuerē eenē spot gewordē

Ghi verhooget die rechte hāt zijnder
weder partiders/eñ verblidet alle sine vi
anden

Oock hebt ghi die cracht zijns zweerts
wech genomen/ende en maect hem niet
stantuastich indē strijdt. G

Ghi verstoret sine reinichz/eñ werpt
sinen stoele ter neder

Ghi vercortet dē tijt zijnder ionchept
eñ bedect hem met scimpe.

HERE hoe langhe wilt ghi u zoo ge
heelic verbergen/ende uwe verbolgent
heit gelijc vier latē bernen.

Gedinct hoe cort mijn leuen is/Waer
omme wilt ghi alle menscen te vergeefs
gescepē hebben

Waer is yemant die daer leeft eñ en
siet den doot niet/Dye sijne siele verlosse.
wt der hellen hant.Sela.

HERE waer is uwe voorledene goet
heit/Die ghi Dauiden ghezworen hebt/
in uwen geloue

HERE ghedenct des smaets uwer
knechten/Die ic drage in minē scoot van
alzo vele volcken

Daer mete u HERE uwe viādē lach
terē/Daer mede si lachterē die voetstap
pen uws gesalfdē

Gelooft si die HEERE eewelic Amē
Amen

A

Den.xc.psalm

Eē gebet Moise des mās gods.

HERE ghi sijt onse toeulucht gewor
den/voorder eñ voorder

Eer dan die bergē geborē warē/eñ dat
lant/eñ dē aertbodem bereit waert/Sijt
ghi God vā eewicheit in eewicheit

Ghi die de mēscē keeret int verderuē
gc/vi/a/ ecc/viij/a eñ segt/Comt weder ghi mēscē kint

Wāt dusent iarē sijn voor u als eenē
dach/die gisterē vergaē is/eñ ghelijc een
nachtwake

Ghi trecse wech/eñ sijn gelijc eē slape
eñ het verandert hē vroech gelijc hop

B Dat daer vroech bloept eñ verandert
hē/Maer tsavons wert het af gehouden
eñ verdoret

Wāt wi vergaē in uwe grāscap/ende
verscrickē voor uwe verbolgētheit

Ghi settet ōse misdaet voor u/onse hei
melike sonde int lichte voor u aēsicht

Wāt alle onse dagē sijn wech/in uwer
toornicheit/wi hebbē onse iarē ouer ghe
C bracht gelijc een clapperie

Dē tijt onser iarē is tseuētich iaer/alst
hooch comt zo sijnt tachtentich iaer/daer
na is moepte eñ arbeit/wandt het vaert
snellic wech eñ wi vliegē daer af

Wie kēnet die macht uwer grāscap
pē/Wāt alzo zeere mē voor u beureest is/
also zeer sijt ghi grāme

Laet ons wetē dat getal onser dagen
dat wi ingaē met wijser hertē

HERE keert u doch eēs weder her
waert/eñ troostet uwe knechtē.

D Veruult ons vroech met uwe goeth:
So willē wi glorierē eñ vrolic sijn onse le
uen lanc

Verblijt ons na der tijt daer inne ghij
ons verootmoedicht hebt/Na die iaren
daer inne wi ongeluc gesiē hebbē

Toont uwe knechtē uwe werc/ende
uwe cieragie ouer haer kinderē

Eñ die HERE onse god si lieflic ouer
ons/eñ voldere dat werc onser hādē ouer
ons/eñ voldere dat werc onser hādē

Den.xci.psalm

WIe onder dat bescermsel des alder A
hoochstē sit/eñ onder dē scaduwe
des almachtigē blijft

Die spreect tottē HERE mine toeuer
laet eñ borcht/Mine god op diē ic hope

Wvant hi sal mij verlossen vāden stric
des iagers/eñ vāder scadeliker pestilen
tien.

Hi sal u met sinē vederē bedeckē/eñ
uwe toeuerlaet sal sijn onder sine vloge
len/sine trouwe is scilt eñ bescudsel.

Dat ghi niet en vreest voor dē gruwel B
des nachts/Voor den pile die des dachs
vliecht

Voor die pestilēcie die int duistere slup
per/Voor die siecte die indē middach ver
deruet

Of dusent vallē tot uwer sidē/eñ tien
dusent tot uwer rechter sidē/Soo en salt
nochtās aē u niet genakē

Maer ghi sult met uwē oogē uwē lust
siē/eñ die vergeldinge der ōgodliker aen
scouwen C

Wvāt HERE ghi sijt mijn toeuerlaet
ghi hebt uwe toeulucht opt hoochste ghe
set.

U en sal gheen quaet ontmoetē/ende
gheen plaghe en sal tot uwer tenten ghe
naken

Wvant hi heeft sine enghelen beuolen
ouer u/dat si u bewaren op alle uwe we
ghen.

Dat si u op die handen draghen/Dat
ghi uwen voet aen geenen steen en stoo
tet

Op dē leeuwe eñ adere sult ghi gaen
eñ terdē optē iongē leeuwe eñ drake

Wvant hi heeft mijns begheert/ic wil
hem wt helpē/ic wil hē bescuddē/Wāt hi
kennet minen name

Hi aēroept mi/zo wil ic hē verhoorē/ic
bē bi hē inder noot/ic wilder hē wt treck
ken/eñ tot eerē maken

Ic wil hē versadē met lāgē leuē/ende
wil hē toonē mij salicheit Dē.xcij.psalm

A HEt is goet den HEERE te dancken
ende lof singhē dinen name ghi alder
hoochste
Om vroech uwe goetheit te vercondi-
gen/eñ v geloove des nachts
Op dē tiē snaren eñ psalter/Met ghe
dichte op der harpen
Want HEERE ghi maecter my vrolic o-
ver uwe werckē/eñ ick gloriere van dat
maecsele uwer handen
HEERE hoe zijn uwe werkē zo groot
B Uwe gedachtē zijn zo zeer diep.
Een dwaes man en weet dat niet/eñ
een sot en verstaet sulc niet
Die ongodlike groenē als dat garsch/
eñ alle quaetdoēders bloeyē/Dat si ver-
nielt werdē altijt eñ eewelic
Maer ghi HEERE zijt hooch eewelic.
Want siet uwe viādē/HEERE siet uwe
viādē sullē vergaē eñ alle quaetdoēders
sullē verstroyt werdē.
C Maer minē hoorn sal verhoocht wer-
dē/gelijc eēs eēhoorēs/Eñ werde begoten
met versscē olye.
Eñ mine ooghe sal sinen lust sien aen
mine viādē/eñ mine oore sal sinē lust hoo
ren aen dē boosachtigē die hen teghē my
setten
Die gerechtige sal groenē gelijc eenē
palmboom/Hi sal toe nemē/gelijc eene
cederboom op Libanon
Die geplantet sijn indē huse des HE-
REN/sullē inden voorhouen ons goods
groenen
Eñ sullē ooc noch bloeyē indē ouderdō
Eñ vette eñ versch sijn
Om te vercondigē/dat de HEERE op
recht is/Mijn steenrootse/eñ daer en es
geē onrecht aen hem Den.xciij.psalm.
A DJe HEERE is coninc geworde/eñ
heeft macht aē getrockē Die HE-
RE heeft hē aē ghedaē eñ met sterckeyt
gegordet/hi heeft dē aertbodē geuesticht
dat hi blijft
Van doē ane is bereit uwē stoele/ghi
sijt van eewicheit.
HEERE die waterstroomē verheffen
hen/Die waterstroomē verheffen hare
druyssce Die waterstoomē verheffen op-
waerts die baren.

Die watervloedē sijn machtich/vādē
druyssce ō grooter waterē Dye HEERE
is machtich inder hoochtē.
Uwe getuygenisse zijn seker/Die hei
licheit cieret v huis Den.xciiij.psalm
HEERE God diēs dye wrake is/God A
diens die wrake is verschijnt
Verheft v ghi rechter opter aerden/
Vergelt den hoovaerdigē na haer daet.
HEERE hoe lāge sullē dye ongodlike
Hoe lāge sullē die ōgodlike hen verblijdē
En hertneckelic wt seggē/eñ sprekē al-
le quaetdoenders
HEERE si hebbē v volc verslagē/ende
uwe erffenisse geootmoedicht
Weduwē eñ vreēdelingē verworgen B
si/eñ doodē die weesen
Eñ seggē die HEERE en siets niet/eñ
die God Jacobs en merckes niet
Merct doch ghi sottē onder tvolc/ende
ghi dwase wāneer wilt ghi cloec werden
En soude hi niet hoorē/die dat oore ge-
plāt heeft/Die dat ooge ghemaect heeft
en soude hi niet sien?
Die de heidene castijdt/en soude die niet
straffen? Die de mēscē leeret wat si werē
De HEERE weet die gedachtē der mē
scē/dat si ydel zijn.
Wel diē/die ghi HEERE castiende on
derwijst/Eñ leert hē door uwe wet. [illegible]
Dat ghi hē verduldicheit sout geuen/ C
ter quader tijt/Tot dat dē ongodlikē den
put bereit werde
Want die HEERE en sal zijn volc nyet
verstootē/Noch sin eerffenisse niet verlatē
Want dat oordeele sal weder te recht
comē/eñ diē sullē volgē alle oprechtyghe
van herten
Wie wil bi mi staē tegē de boosachtige
Wie wil tot mi tredē tegē de quaetdoēdrs
Waert dat die HEERE mijn helper
niet en ware So ware mine siele schier in
die stilte gebleuē
Als ic sprac/minē voet heeft gestruyct
helt/so stercte mi HEERE uwe goetheyt
Als ic vele becōmernisse had inwendi-
dich/so vermaectē uwe troostinge mijn siele
Sal dē stoele des ongeluces ooc gemeyn D
scap met v hebbē/die daer moeyte maec-
te in uwe wet

Si wapenē hen tegē die siele des ghe rechtigē/eñ verdoemē onsculdich bloet

Maer die HEERE is mijn bescuddinge/mij god is eē steērootse mijns toeuer laets

Eñ hi sal hen haer onrechte vergeldē eñ salse in hare boosheit verstooten/Dye HEERE onse God salse verstooten

A Den.xcv.psalm

Comt herwaerts laet ons dē HEERE verhuegē/eñ puychē dē steen rootse onser salicheit

Laet ons met dācbaerheit voor zijn aē sicht comē/eñ hē met psalmē puychē

Wāt die HEERE is eē grote God/eñ eē groote coninc ouer alle godē.

Wāt in zijnder hāt is/wat opter aerden is/ende die hoochtē der bergē zijn oor sine

Wāt die zee is zijn eñ heeftse gemaect/eñ sine hādē hebbē dat drooge bereit

Comt laet ons aēbiddē eñ knielē/ende neder vallē voor dē HEERE die ons

B gemaect heeft

iij b Wāt hi is onse God/eñ wi dat volck

b zijnder weidē/eñ scapē zijnder hādē/Heden/ist dat ghi sine stēme hoort

En verhart uwe hertē niet/gelijc tot Meriba gesciede/gelijc ter tijt te Massa inder woestinē

Daer mi uwe vaders tēteerdē/proefden eñ sagē oot mine werc

Daer ick veertich iaer onlustich was/ ouer dat geslachte/eñ sprac Het is eē volc diēs herte niet recht en staet/eñ die mine wegē niet en wetē

Dat ic swoere in mijnder grāscappen Si en soudē niet tot mijnder rustē comē.

A Den.xcvi.psalm

Singet dē HEERE eē nieuwe liedt Singet dē HEERE alle lant

Singet dē HEERE eñ looft sinē name Prediket dē eenē dach aēdē anderē sijne salicheit

Vertellet onder die heidē sine eere/onder alle volckē sine wonderlichedē.

Wāt die HEERE is groot eñ hooch

B looflic/wōderlic bouē alle godē

Wāt alle godē der volckē sijn gopkēs Maer die HEERE heeft den hemel ghemaect

Eere eñ cieragie is voor hem/Sterckheit eñ heerlicheit is in sinē heilichdom

Ghi geslachtē onder dē volckē/bringt herwaerts/bringet dē HEERE eere ende sterckheit toe

Bringet den HEERE eere sijns naēs/ Nemet gescincke eñ comt in sine voorhouen

Aēbedet den HEERE in heilige cieragie/Allet lant ontsette hem voor hem.

Segget onder dē heidē/dat die HEERE coninc si gewordē.

Die dē aertbodē vast maect dat hi bliuet/Eñ oordeelt die volckē oprechtelic C

Die hemelē moetē hen verblidē/ende die aerde si vrolic/Die zee druyssche/eñ al wat daer inne is

Dat velt si vrolic/eñ allet wat daer op is/Dan glorieren alle boomē inden woude.

Voor dē HEERE dat hi compt/dat hy comt om dat aertrijcke te oordeelen/Hy sal den aertbodem oordeelen met gerechticheit eñ die volckē met sinē geloue.

Den.xcvij.psalm A

Die HEERE is coninck geworden/ dies verblijde hem dat aertrijcke eñ vele insulē sijn vrolic

Wolcken ende scemeringe/is ronds omme hem/Gerechticheit eñ oordeele is zijns stoels wooninge

Viere gaet voor hem/ende aensteket ronts omme sine vianden

Sine blixemen lichten opten aertbodem/Dat aerdtrijcke siet ende ontsettet hem

Berghen versmelten ghelijck wasch voor den HEERE/voor den heerscapper des geheelen aertrijcs

Die hemelen vercondighen sine gherechticheit/Ende alle volcken sien sijne eere

Scamen moetē hen alle die den beelden dienen/eñ beroemē hen der gopkēs Aēbedet hem alle goden

Zion heuet gehoort eñ is blide/Ende B die dochteren Juda zijn vrolic HEERE om

uwer oordeelen wille
Want ghi HEERE sijt die alderhooch
ste in allen landē/ghy sijt zeer verhooget
bouen alle goden
Ghi die den HEERE beminnet/hatet
dat arge/Die HEERE bewaret dye sielē
sijnder heiligē/vander hant der ongodli
ker sal hise verlossen
Den gerechte is een licht op gegaen/
eñ bliscap den oprechtigē van herte
Ghi gerechtige verblidet v indē HE-
RE/eñ dancket tot eene ghedachtenisse
zijnder heerlicheit

Den.xcviij.psalm

A Singet den HERE een nieu liedt
dat hi wonderlichedē gedaē heeft
Sine salicheit heeft hi met zijder rech
ter hant/eñ met sinē heiligen arme ghe-
daen
De HERE heeft sine salicheit kenlic
gemaect/Voor den volcken heeft hi ghe
openbaert sine gerechticheit
Hi heeft gedacht zijnder goetheit eñ
geloone/den huyse Israel/Alder weerelt
einde sien die salicheit ons gods
Juychet den HEERE alle lant/sin-
B get beroemet/eñ looft/
Louet dē HEERE met harpē/met
harpen eñ hellen psalmen
Met trompettē eñ hellen basuynen/
Juychet voor den HERE den coninc
Die zee bruysse eñ wat daer inne is/dē
aertbodem eñ die daer inne woonen
Die waterstroomē moetē die handen
van bliscappen tsamē slaē/eñ dye bergē
moetē te samē vrolic sijn
Voor den HERE om dat hi comt dat
aertrijc te oordeelē/Hi sal dē aertbodem
recht oordeelē/eñ die volckē oprechtelick

A Den.xcix.psalm
Die HERE is coninc ghewoorden/
dies rasen die volckē/hi sit op Che
rubin/dies beroert hē dat lant
Die HERE is groot te Zion/eñ hoo-
ge bouen alle volcken
Men dancke uwen grootē eñ wōder
liken name/die daer heilich is
Die stercheit des conincs bemint dāt
oordeele/ghi bereit al wat oprechtich is/

Ghi doet oordeel eñ gerechticheit in Ja-
cob B
Verheft den HERE onsen God/Aē-
bedet tot zijnder voetbanc/wāt hi is hey
lich/
Moise eñ Aaron onder sinē priesteren
eñ Samuel onder den genen die sinē na-
me aenroepen/Die riepen aenden HE
RE eñ hi antwoorde hen
Hi sprac met hen door een wolc colom
ne/Si hielden sijn ghetuyghenissen en-
de seden/die hi hen gaf
HEERE ghi sijt onse God/Ghi ver
hoordetse/Ghi God verghaeft hen ende
straftet hare doene
Verhooget den HERE onsen God/
ende aenbedet tot sinen heiligen berge/
want die HERE is heilich

Den.C.psalm

Juychet den HERE alle lant/Die- A
net den HERE alle lant/Dyenet
den HERE met vruechden Comt vrolic
voor sine aensicht
Bekennet dat dat hy God is/hi heeft
ons gemaect/eñ niet wi selue/Tot sinen
volc/eñ tot scapen sijnder weiden
Gaet tot sijnē poortē in met dancken/
tot sinen voorhouē met louen/danct ende
looft sinen name
Want die HERE is goet/ende sijne
goetheit dueret eewelic/eñ zijn ghelooue
voorder eñ voorder

Den.c.i.psalm Dauids. A
Van goetheit eñ oordeele wil ic sin
gē/eñ v HERE lof singen
Ic doe wijslic op den wege dye sonder
smette is/wāneer comt ghi tot mi/Ic wā
dele met eēuuldige herte in mijn huis
Ic en neme geen quade sake voor my
ic hate dat doene des ouertreders/eñ en
blijft niet bi mi
Een verkeert herte moet van mi wijc
ken/Dē quadē en lide ic niet
Die mi sinē naestē heimelic blameert
diē verniele ic/ic en vermach diē vā stou-
ten gesichte eñ houerdigē herte niet
Mine oogē sien na die getrouwe indē B
lande/dat si bi mi soudē woonē/eñ dye eē
ōberespelic leuē leide/diē liet ic mi dienen

Wie met bedriegerie omgaet/en moet
niet in minen huse bliuē/Wie daer liecht
die en mach voor mi niet staende bliuen/
Vroech vernielde ick alle ongodlike int
lant/dat ic alle quaetdoenders soude wt
roedē wt der stadt des HEREN

Den.c.ij.psalm

A HEERE hoort mijn gebet/eñ laet mi
ne crijsscē tot v comen
En verbercht v aenscijn niet voor my
ter tijt der noot/neycht v oore tot mi/als
ic v aenroepe soo verhoort mi haestelic
Want mine dagē sijn vergaē gelijck
eenē root/eñ mine gebeētē sijn verbernt
gelijc eenē brant
Mijne herte is neder geslagē ghelijc
garsch/eñ verdorret/wāt ic hebbe verge-
ten mijn broot te eten
Mine gebeente cleeft aē minē vleesch
vander stēmē mijns suchtens
Ic ben ghelijck als een pellicaē inder
woestinē/ic bē gelijc een vulkē indē ver-
stoordē steden
B Ic wake/eñ bē gelijc eenē eensamen
vogel opten dake
Dagelics lachterdē mi mine vianden
eñ die mi bespottē swoerē bi mi
Wāt ic ete asscē gelijc broot/eñ minge
minen dranc met weenen
Vā uwer toornicheit eñ ongenaden/
dat ghi mi hebt genomē eñ wech gewor
pen
Mine dagē sijn geweke͂ gelijc een sca-
duwe/eñ ic werde dorre gelijc eē garsch.
Maer ghi HERE blijft eewelic/eñ u-
we gedachtenisse voorder ende voorder/
Ghi sullet op staen eñ ouer Zion ont
fermē/wāt het is tijt dat ghi haer ghena
dich zijt/eñ die vre is gecomē
C Wāt hare steenē behagē harē knech
ten/eñ zijn harē stof genstich
Eñ die heidē sullē uwē name vreesen
eñ alle coningē opter aerden v eere.
Dat die HERE Zion timmert/en-
de verscijnet in zijnder eeren.
Hi keert hē toten ghebet des verlate
nen/eñ en versmaet haer gebet niet
Dat werde gescreuen op die nacome-

lingen/eñ dat volc dat gescapē sal werdē
sal den HERE louen
Want hi scouwet vā sijnder heyliger
hoochten/eñ die HEERE siet vandē he
mel opter aerden.
Op dat hi dat suchten des geuangenē
hoore eñ losse die kinderē des doots
Op datse te Zion prediken sinen nae-
me/eñ sine lof te Jerusalem. D
Als die volcken te samen comen/Eñ
die coninckrijcken om den HERE te dye
nen
Hi veroot moediget opten wech mij-
ne cracht/Hi vercortet mine dagen
Ic segge mine god/en neemt my niet
wech inder helft mijnder dagen/uwe ia-
ren duerē voorder eñ voorder
Ghi hebt te vorē die aerde gefundeert
ende die hemelen sijn uwer handē werc
Si sullen vergaen/maer ghi blijft/sy
sullen alle verouden gelijc een cleet/ende
als ghise gelijc een gewaedt verandert/
sullen si verandert werden

Maer ghi sijt die selue/eñ uwe iarē len
nemē geen eynde
Die kinderen uwer knechten sullen
bliuen/eñ haer saet sal voor v staēde blij-
uen

Den.c.iij.psalm Davids.

LOoft den HERE mijn siele/en- A
de alle mine inwendigi sinē heili
gen name
Louet dē HERE mine siele/ende en
vergetet niet wat hi mi weder goets ge-
daen heeft.
Die alle dijnder misdaet genadich is/
eñ heelet alle uwe cranchedē
Die v leuen verlosset vander cuylen/
die v croonet met goetheit ende ontferm
herticheden
Die uwen mont versadet met goede/
dat uwe ioncheit vernieut werde/gelijck
eenē aerne.
Die HERE doet gerechticheit eñ oor
deele/allen die onrecht lijden
Hi heeft sine wegen Moise latē wetē
Den kinderen Israel sijn doen

B Ontfermhertich eñ genadich es dye HERE/lanckmoedich ende van groter goetheyt

Hi en sal niet altoos kiuē/noch eewelic tornicheit houden

Hi en heeft nyet met ons ghedaen na onsen sonden/Eñ en heeft ons niet vergouden na onse misdaet

Wāt also hooch als dē hemel bouen die aerde es/laet hi sine goetheit gewerden ouer die ghene die hem vreesen

C Also verre als dat oosten vā dē westē es laet hi onse ouertredinghen van ons syn

Gelijc hē eē vader ouer kinderen ontfermt/Also ontfermt hē die HEERE ouer die gene die hen vresen.

Wāt hi kent wat maecsel dat wi zijn/Hi gedinct dat wi stof sijn

Een mēsce es in zijnder tijt gelijc hoy/Hi bloeyet ghelijc een bloeme opten velde

Als dē wint daer ouer gaet/soo en es si niet meer daer/eñ hare stede en kentse niet meer.

Maer die goetheit des HEREN dueret vā eewicheit tot ewicheit ouer die gene die hem vresen/Eñ sine gerechticheit

D tot kints kint

Bi dē genen die sine verbōt houdē/eñ gedincken sijnder gebodē/dat si daer na doen souden

Die HERE heeft sinē stoele indē hemel bereit/Eñ zijn rijc sal ouer alle heerscapen

Louet dē HERE ghi sine inghelen/machtich vā crachtē/ghi die sine woorde doet/Datmē hore die stēme sijns woorts

Louet dē HERE alle sine heyrscarē Sine dienaers ghi die sijn welbehaghen doet.

Looft den HERE alle sine wercken in allen plaetsen sijnder heerscapiē Looft den HERE mine siele

Den.c.iiij.psalm

A LOoft dē HERE mine siele/HERE mijn God/ghi sijt zeer heerlic geworden/Lof eñ cieragie hebt ghi aēgedaen

Ghi decket v wet licht als met eenen clede/Ghi bereit den hemel wt/gelijc eē tapijts

Ghi weluet sijn ouercste met water/Ghi maect v die wolckē tot eenē wagen eñ gaet op die vederen des wijnts

Ghi maect uwe inghelē tot wijnden eñ uwe dienaers tot vier vlammen

Ghi die dat aertrijc fundeert op sinen bodem/Dat het altoos eñ eewelic blijft

Metter dieptē dect ghi dat/als met eenen cleet/Dat waterē ouer die bergehn staen

Maer vā diē/uwē sceldē vlien si/Vander stemē ws dōders varē si daer henen B

Dat die bergē hoochte voortsijn gaen eñ die breeddē hen onderwaerts setten. totter plaetsē die ghi hen ghefundeerdt hebt

Ghi hebt eenē pale gheset/daer ouer en comē si niet/Eñ en moetē niet wederomme dat aertrijcke bedecken.

Ghi laet fonteynē spri gē indē valleyen/dat die waterē tusschē die bergē henen gaen

Dat alle dierē des velts drinckē/Eñ die wilde esels harē dorste blusschen

Medē seluē woenē die vogelen des hemels/Eñ singē onder die tacken

Ghi maect die bergē vochtich vā bouē/Dat lāt wert vol vruchtē uwer wercken

Ghi laet hoy wasschē voor die beestē/eñ saet/door arbeyt der mēscē Dat ghi broot wt der aerden bringē sout

Eñ dat dē wijn smēscē herte verblide eñ sine ghedaēte blincke vā olie/Eñ dat broot smēscē herte stercke

Dat die boomē des HEREN genoech hebbē/die cederboomē Libanō die hi geplant heeft C

Aldaer nestelē die vogelē eñ die reiger heeft op die dēnē boomē sine woningen/

Die hoge bergē zijn der gēyzē toevlucht maer die steēclouē der canijnkens

Ghi maect de mane datmē die feesten daer na rekēt de zōne weet harē ondergāc

Ghi maecht duisternisse dat het nacht werde/dā roeren hen alle wilde dieren

Die iōge leeuwē die daer briesschē na dē roef/Eñ hare spijse soecken van gode

D Maer als die sonne opgaet hebbē si hē
daer af/Eñ gaē ligghen in haer woenin
ghe
So gaet dā de mēsce wt/aē sinē arbeit
Eñ aē sine ackerwerc tot savonts toe
HERE hoe zijn uwe wercken so me-
nigerley/ghi hebse alle wijslic gemaect
Eñ die aerde es vol uwer besittinge
Die zee die so groot eñ wijdt es/daer
wriewelet/dat niet te tellē en es/Beyde
grote eñ cleyne dyeren
Aldaer gaen die scepē/Daer es Levi
athā dien ghi gemaect hebt/dat hi daer
inne spelen soude
Si wachtē alle na v/dat ghi hen spijse
sout geven tot sijnder tijt
Ghi geeft hen/zo vergaderen si/Ghij
doet uwe hant opē so werden si met goe
de versaet.
Verbercht ghi v aēsicht/zo verscrickē
si/Ghi neēt wech harē aseme/zo vergaē
si/eñ comen weder in haren stof
Ghi laet wt/uwē aseme/so werden si
gescapē/Eñ verniewet dat aensiene der
aerden
Die eere des HEREN si eewich/die
HERE verblijt hē sijnder werckē
Hi aēschouwet die aerde/so bevet si/Hi
tast die bergen aen so roeken si
Ic wil den HERE singen bi minē le-
ven/Eñ minē God lof singen allso lange
als ic bin
Mine redene moet hē wel bevallē/Ic
verblide mi vādē HERE.
Der sondaers moet eē eynde werden
opter aerdē/eñ der ongodliker tot dat si
niet meer/daer en zijn/Lovet dē HERE
mine siele Haleluia

Den.c.v.psalm

A DAncket dē HERE eñ aenroept
sinen name/Maeckt kenlick sine
doen/onder den volcken
Singet vā hē eñ lovet hē Spreket vā
alle sine wonderen
Beroemet sinen heiligen name/Dat
herte der geender die dē HERE soeckē
verbliden hem
Vraget na den HERE eñ nā sijnder
sterckheit/Soeket sijn aensicht alle wegē

Den souter David psal .c.v

Ghedinct sijnder wonderliker werc-
ken die hi gedaen heeft/sijnder wonder
lichedē/eñ ordelen sijns monts
Ghi dat saet Abrahams sijns knechts
Ghi kinderen Jacob sijns wtvercorene
Hi es die HERE onse God/Sine or-
deelen sijn in allen landen
Hi gedinct ewelic sijns verbōts/dies
woort dat hi ghebodē heeft op duysent le
den
Dat hi gemaect heeft met Abrahā/eñ
des eets met Isaac
Eñ stelde dz selve Jacob tot eenē rech
te/Eñ Israel tot eenen eewigen verbōt.
Eñ sprac/V wil ic dat lāt Canaā gevē/
dat snoer ws erffenisse
Doē si zeer cleine volcxkē warē in ge
tal/eñ vremdelinge daer inne
Eñ si trockē vā volc tot volc/Vādē ee- B
nē conincrijc totten anderen volcke
Hi en liet genen mēsce hen leet doē/eñ
strafte coningen om haren wille
En tastet mine gesalfde niet aē/eñ en
hādelt mine prophetē niet qualic
Eñ hi liet eene dierte int lāt comē/eñ
ontrac alle provisie des broots
Hi seynde eenē mā voor hē wech/Jo-
seph waert tot eenē knecht vercocht
Si dwōgē sine voetē indē stoc/yseren
ginc door sine siele
Totter tijt toe dat sine woort quā/eñ
die redene des HEREN hē overloutter
de.
Doē seynde die coninck/eñ liet hē los
gevē/die heere over volckē hiet hem we
laten

Hi sette hem tot eenen HEre over sine
huis/tot eene heerscap over alle sine be-
sittinghe.

Dat hi sine vorsten soude castiende on
derwisen na zijnen wille/ende zijne oude/
wijse soude maken
C
Eñ Israel track in Egipten/eñ Jacob
waert een vreemdelic inden lande Ham

Ende hi liet zijne volck zeer vruchc
baer zijn/ Ende maeckte se zeere mach-

tiger dan hare vianden

Hi veranderde der geender herte tat si op zijn volc grā worde ē eñ bedriechelick handelden met sinen knechten

Hi seynde sinē knecht Mosen/Aaron dien hi hadde vercoren

Die seluē dedē sine tekenen onder hē Eñ sine wonderen indē lāde Ham

Hi liet duysternisse comē/eñ maectet duyster/Eñ en warē niet ongehoorsaem sinen woorden

Hi verāderde haer water in bloet/Eñ doodede hare visschen

Haer lāt wrimelde vorsschē wt/indē ca. meren haerder coningen

Hi sprac/doē quamē quade wormē/Lui sen in alle haren palen

Hi gaf hen hagel tot regē/Vier vlāmē in haren lande

Eñ sloech hare wijnstockē eñ vijchboo men/ Eñ brac die boomen te stuckē in ha ren palen

Hi sprac/doē quamen sprinchanen/eñ keppers/eñ der seluer sonder getal

Eñ die aten allet garsch in harē lande Eñ at die vruchtē in haren velde

Eñ sloech alle eerstgeboorte in haren lande/Alle eerstelinghe haers vermoe.

D ghens

Eñ leydese wt met siluer eñ gout/Eñ daer en was geen ontstercke onder harē stammen

Egyptē waert blide dat si wttrocken Wāt hare vrese was op hen geuallen.

Hi breedde eene wolcke wt/tot eenen decsel/Eñ vier des nachts om te lichten

Si baden/doen quamē quackelē/Eñ hi versaedese met hemels broot.

Hi opēde dē steē/daer vlotē waterē wt Alsoo dat dye beke in die dorre woestyne liep

Wāt hi gedacht sijns heilichs woorts Abraham sinen knechte gesproken

Also leyde hi sijn volc wt/met bliscapē/ eñ met genoechtē sine wtuercorene

Eñ gaf hen die landen der heyden/ Dat si die arbeyden der volckē in namē.

Op dat si sine seden soudē houdē/ende sine wetten bewaren Haleluia.

Den.c.vi.psalm

Haleluia

A

DAncket den HEERE/wandt hi es Iudi:iij:c/
vriendelick/Eñ sine goethiet due ret eewelick

Wie wil die machticheden des HE. REN wtspreken:Eñ luide makē alle si ne louen

Wel den genē die dat ordele bewarē/ Eñ doē gerechtichticheit alle tijt

HERE gedinct mijns/na uwē goe. den wille/diē ghi tot uwē volck hebt/Be soect ons met uwe salicheit

Dat wi bescouwen dat goet uwer wt uercorene/eñ ons verblidē in de bliscape ws volcs/Eñ wi beroeme met uwen erf deele

Wi hebbē gesondicht met onsen vade ren/Wi hebbē mishādelt eñ ongodlic ge weest

B

Onse vaderē in Egiptē en verstōden Iu/vij/b/
uwe wōderē niet/Si en gedachtē uwer groter goetheit niet/eñ warē onghehoor saē aē die zee/te wetene aē die roode zee/

Maer hi hilpt hen om sijns naēs wille dat hi sine machticheit bekēt sou maken

Eñ hi berespte die roode zee /doē wart si droech Eñ hi leydese door die dieptē ge. lijc in die woestine.

Eñ hielp hen vāder hāt/des geēs die se haette/eñ hi verlostese vāder hant des viants

Eñ hi bedecte hare wederpartijders met watere/datter niet ene ouer en bleef

Doē geloefdē si aē sine woordē/eñ zō. ghen sinē lof

Maer si vergatē vollic sijnder werckē si en verbeydē sinen raet niet

Eñ si worden lustēde inder woestinen eñ temteerden God in die wildernisse

Maer hi gaf hen hare bede/Eñ seyn. dede genoech na haren wille

Eñ si verwectē Mose indē leger/Aarō dē heiligen des HEEREN

Die aerde dede haer opē eñ vslōt Dathā eñ bedecte die vergaderinge Abiram

C

Eñ vier waert onder haere vergade. ringe aēsteken/Die vlamme verbernde die ongodlike

Si macten een calf in Oreb/Ende aenbaden dat gegoten beelt

Ende veranderden haer eere In een gelikenisse eens ossche die garsch etet

Si vergaten Goods haers salichmakers Die so grote dingen in Egipten ge daen hadde

Wonderlicheden inden lande Ham Ende veruaerlijke wercken aen dye roode zee.

Ende hi sprac/Dat hise vernielen soude en hadde Mose sijn wtuercorene niet ge staen voor hem/teghen den brueke Dat hi sine verbolgentheit af soude keeren/op dat hi niet verderuen en soude

Ende si verachteden dat edele lant/Sy en gheloefden sinen woorde niet

Ende murmureerden in haren tenten/Si en gauen der stemmen des HEEREN geen ghehore

Ende hi hief sine hant op tegen hen/Dat hise neder soude slaen inder woestinen

Ende hare saet onder die heyden soude werpen ende verstroeyense in die landen

Ende si hiengen hen aenden Baal Peor/ende aten vanden offeranden der dooden/

Ende vertoornden hem met haren doene Doen rees die plaghe oot onder hen

Doen trat Pinehas toe/ende slichte die
D sake/Doen waert die plage gheweret

Ende het wart hem gerekent tot gerechticheit/Voorder ende voorder eewelic

Ende si vertoornden hem aen tgescil water Ende het ginc Mose qualic om haren wille.

Want si waren sinen geest ongehoorsaem/Dat hy door sine lippen seyde/

Dat si niet vernielen en souden die volken Daer af hen die HEERE ghesept hadde

Ende si mijngden hen onder die heyden ende leerden hare wercken

Ende dienden haren gopkens Die waren hem tot verargeringhe

Ende si offerden hare sonen Ende hare dochteren den velt duuelen

Ende verstortteden onsculdich bloet dat bloet haerder sonen ende haerder dochteren die si offerden den gopkens Canaan/Al so dat dat lant met bloet sculden beuleect

waert

Ende veronreinichden hen met haren wercken Ende hoereerden met haren doene

Doen verbolch die toornicheit des HEEREN/ende creech eene afgriselicheit aen sinen erfdeele

Ende gaffse in die handen der heyden/Dat ouer hen heerscapten dye op hen gram waren

Ende hare vianden benaudense/ende worden veroatmodicht onder hare handen

Hi verlostese dicwile/Maer si worden ongehoorsaem met haren voornemen/Ende worden neder door hare misdaet

Ende hi sach haren noot aen doen hi haren clage hoorde

Ende gedacht voor hen/op sijn verbont Ende het berouwede hem nae sine groote goetheit

Ende lietse ter ontfermherticheit comen Voor alle diese geuangen hadden

Helpt ons HEERE onse God/Ende brinct ons te samen wt den heyden Dat wi dancken uwen heiligen name/ende beroemen v lof

Gheloofd si die HEERE die God Israel van eewicheit in eewicheit Ende aller volcke segge Amen. Haleluia

Den.c.vij psalm

DAncket den HEERE wandt hi es vriendelick/ende sine goetheit dueret eewelick A

Segghet/ghi die verlost zijt door den HEERE Die hi van des viants hant verlost heeft.

Ende die hi wt den landen te samen gebracht heeft van oosten/van westen/van suyden ende vander zee

Die gaen dolen in die woestine in ongebaenden wech/Ende en vinden ghene stadt daer si woonen/Hongerich ende dorstich/ende hare siele wert mat

Ende si crijschen totten HEERE in haerder noot/Ende hi verlostse wt haren benautheden

Ende leydse eenen rechten wech/dat si souden gaen totter stadt daer si woenen

Si dancken den HEERE om zijne goetheit/Ende om sine wonderlicheden aen

B ben kinderen der menschen

Wãt hi versadet die dorstige siele Eñ vullet die hongerige siele met goede

Die daer sitten in duisternisse eñ dõckerheit/geuanghen in allendicheit ende ysere

Daer omme dat si der redene Goods ongehoorsaem sijn Eñ lasteren den raet des alderhoochsten

Eñ hi verootmodiget haer herte met ongeluc Dat si onstert werdẽ eñ geẽ hulpe en hebben

Eñ si crijschen tottẽ HEERE in haerder noot/eñ hi helpse wt haren benautheden

Eñ leydse wt den duistere eñ dõckere/eñ scoordet hare banden

Si dancken dẽ HERE om sine goetheit/eñ om sine wõderlichedẽ aẽ der mẽscen kinderen

Want hi breeckt te stucken eerenen dueren/ende slaet in stucken yseren grẽdelen

Die sotten werdẽ verootmodicht om des weechs wille haerder ouertredinge eñ om haerder misdaet wille

Hare siele walghet vã alle spise/eñ comen vast aen die poorten des doots

Eñ si crijschen totten HERE in haerder noot/eñ hi helpt hen wt harẽ benautheden

C Hi seynt sijn woordt ende maecse ghesont/ende verlostse van haren verderuẽ

Si dancken dẽ HERE om sine goetheit/eñ om sine wondere aẽ dẽ kinderen der menschen

Eñ offerẽ dancoffer/eñ vertellen sine wercken met prijsch

Die met scepẽ op zee varẽ/eñ bedriuẽ hare hanteringhe in groten wateren

Die sien des HEREN wercke/ende sine wonderlicheden int diepe-

Hi spreect dan gaet ligghẽ den windt des onweders/ende zijn baren verheffen hen.

Dan varen si tẽ hemel eñ varẽ inden afgrondt/hare ziele wert in ongheualle verzaecht

Si tumelẽ eñ waggelẽ ghelijc eenen dronckenen/eñ alle hare wijsheit es verslonden

Eñ si roepen tottẽ HERE in haerder noot/eñ hi leydse wt haren benauthedẽ/

Hi maeckt dat onweder stille Dat hare baren hen leggen.

Dã werden si blide/dat stille gewordẽ es/eñ leydse totter hauene daer si willen

Si dancken dẽ HERE om sine goetheit/eñ om sine wonderlichedẽ aen der menschen kinderen

Eñ verheffen hẽ onder die ghemeynte des volcs eñ si beroemen hẽ op dẽ setel der ouders

Die de beke tot eẽder woestinẽ maect eñ die water aderẽ verdroegen laet

Eẽ vruchtbaer lãt in eẽ onuruchtbair Om der boesheit wille der gheender die daer inne woenen

D Hi maect vã eẽder woestinẽ eẽ staẽde water/eñ een dorre lãt tot water aderen

Eñ stelt die hongiereghẽ daer/Dat si eene stadt toe makẽ om te woenẽ

Eñ ackerẽ saeyẽ/eñ wijnbergẽ planttẽ/eñ vruchte des in comens maken

Eñ segentse eñ vermenichfuldichtse te male zere/eñ en laet haers vees nyet luttel sijn

Waer haerder wert weynigher/ende werdẽ neder ghedruct vandẽ dwanc des quaets eñ vãdã ongeualle

Hi scuddet verachtinge op die princẽ/eñ doetse doelen op dẽ onwech daer geẽ bane en es

Eñ bescuddet dẽ armẽ vã allẽdicheyt Job.xxij.c eñ maect hẽ gelijc een cuddescapẽ in vele geslachten

Die oprechtige sullẽ harẽ lust siẽ ende hen verbliden/eñ alle onrecht sal sinen mont toe moeten houden

Wie es wijse ende behoudt dit/Soo sullen si verstaen die goetheit des HEEREN

Den.c.viij.psalm Dauids A

O Od mine herte es bereyt/Ic wil singen eñ dichten mijne eere ooc

Vuel op psalter eñ herpe/Ick wil op sijn metter dageraedt

Ick wille v dancken HEERE onder den volcken/Ick wille v

loue singhen onder die lieden
Want uwe goetheit es groot tot aendē
hemel/Eñ uwe trouwe tot aen die wol
ken
Verheft u God ouer die hemelen/ende
uwe ere ouer alle lande
Op dat uwe lieue vriendē verlost wer
den/helpet met uwer rechter hant eñ ant
woort mi
God spreect in sinen heilichdom/Ic bē
blide eñ wil Sichem wt deelē/eñ dat dal
Suchoth wt meten
B Gilead es mine/Manasse es oot mine
eñ Ephraim es die stercheit mijns hoofs
Juda es mine leeraer
Moab es mijnē wasch potte/Ic wil mi
nē schoe ouer Edō werpē/Ouer die Phi
listeen wil ic puychen
Wie sal mi voerē in die vaste stat/wie
sal mi leyden in Edom
En hebt ghi God ons niet verstoot en
eñ en treckt niet wt God met onsen hey
re.
Doet ons bistant inder noot/Wāt mē
scē hulpe es te vergeefs
Door gode willē wi stercheit bewijsen
Hi sal onse viandē onder terden

Den.c.ix.psalm Dauid

A O God mijns loofs/en swijghet niet
Wāt die quade mondē der ongod
liker hebbē hen ouer mi opē gedaē/ende
sprekē tegen mi met valschen tongen
Eñ beclappē mi met hatigē woorden
in allē plaetsen/Eñ strijdē teghen mi son
der sake
Daer voor dat icse beminne/sijn si tegē
mi Maer ic badt
Si doen mi quaet voor goet/Ende hate
voor liefde
Stelt ongodlike ouer hen/eñ eē weder
partijder moet tot zijnder rechter handt
staen.
Als hi geuōnist wert/moet hij verwoēt
wt gaē/Eñ sine gebet moet sonde sijn
Sijnder dagē moetē weynich werdē/
eñ zijn officie moet een ander ontfaen
Sine kinder moeten weesen werden/
B eñ sine wijf een weduwe
Sine kinderē moetē ongestadich zijn/
en gijlen/eñ soeckē om dat haer husinge

verstoret es
Die woekenaer moet wtsuygē al wat
hi heeft/eñ vreemde moeten sinē arbeyt
roouen
Eñ daer en moete niemāt zijn die hem
weldaet bewijse/eñ niemandt en ontfer
me hem sijnder weesen
Sine nacomelingē moeten wtgeroeit
werdē/Sinen name moete in eene lit on
der gaen.
Sijnder vaderē misdaet moet gedacht
werdē voor den HEERE/eñ sijnder moe
der sonde en moet niet wtgebluscht wer
den
Si moeten voor den HEERE sijn al
toos/ende hare ghedinckenisse moet wt
geroept werden opter aerden
Daerromme dat hi niet en ghedachte
dat hi weldaet bewesen hadde/eñ vuolch
de den allendigen eñ armen eñ dien met
bedroef der herten/dat hi hem doodē sou
de.
Eñ hi vloect gerne/maer dat sal hē co
mē Hi en wilde gene segenē/si sal oot ver
re genoech vā hē bliuen a
Eñ hi trac aē dē vloecke/gelijck sijn hē
de/eñ es in sine inwendicheit ghegaen/
ghelijc water/eñ ghelijc olie in sine ghe
beenten
So werde hi hem ghelijck een cleet/
dat hi aen hebbe/eñ een gordele daer hy
hem altoos mede gordet
Also ghescied den ghenen vandē HE
RE die mi teghen sijn ende sprekē quaet
teghen mine siele D
Maer ghi HEERE HERE wet met
mi om ws namen wille/Want uwe goet
heit es lieflic/Verlost mi

Want ic bin arm eñ allendich Mijne
herte benauwet hem in mi
Ick ga wech ghelijck een scaduwe daer
henen vaert/eñ werde wtghestoten ghe
lijc die sprinchanen
Mijne knijen sijn ontsterck van vastē
eñ mijn vleesch es magher/dat het geen
vette en heeft
Eñ ic was haren spot/als si mi sagen
scudden si haer hooft
Staet mi bi/HEERE mijn God helpt

mi na uwer goetheit

Dat si te binnē werden/dat dit si uwe hant/Dat ghi dat gedaē hebt

Vloeckē si so seegēt ghi/ rechtē sy hen op/so moetē si te scādē werdē/Maer uwe knecht moet hē verblidē

Mine weder partijders moeten met smaet aen gedaē werdē/eñ met haerder scandē gecleet werdē als met eenē roc

HERE ic wil v neerstelic dāckē met minē monde/Eñ v beroemē onder velē

Wāt hi staet dē armē ter rechter hāt dat hi sine siele soude helpē vādē rechterē

hebre/x/c/ i/co/v/c

Den.c.x.psalm Davids.

A Die HERE sprack tot minen HE-RE sitter tot mijnder rechter hāt Tot dat ic di uwe viādē tot eēder scabelle uwer voetē legge

Die HERE sal die roede uwer sterck ten zeindē wt Zion/heerscapet onder u-we vianden.

Dine volc sal willichlic daer zijn inden dage uwer macht in heiligē cieragiē/wt moeders lichame metter dageraet comt v dē dauwe uwer geboorten

Die HERE heuet gezworē eñ het en sal hē niet berouwē Shy zijt een priester

B inder eewicheit na die wise Malkizedek

Die HERE tot uwer rechter handt/ sal te stuckē smitē dye coningē indē dage zijnder gramscappen

Hi sal oordeelē onder die heidē/hy salt vol dooder lichamē maken/Hi sal te stuc-kē smitē dat hooft ouer alle landen

Hi sal drinckē vāder beke optē wech/ Daer omme sal hy dat hooft opwaerdts heffen

Den.c.xi.psalm.

A Halelu ia.

HERE ic wille v dācken wt geheel-der hertē/Inden raet der oprechti-ger/eñ inder gemeintē

Groot sijn die werckē des HEREN/ wt gesocht allē die lust daer toe hebbē

Danc eñ cieragie is zijn werc/eñ sine gerechticheit blijft eewelijc

Hy heeft eē gedēckenisse gemaect vā sinē wonderlichedē Die genadighe ont-fermhertige HERE

Hi heeft spise gegeuē dē genē die hem vreesen/Hi gedinct zijns verbonts eewe lijck

B Hi sal die cracht zijnder wercken sine volcken te kennen geuen Op dat hi hen die erffenisse der heidē soude gheuen lob/ghebilijh

Die wercken zijnder handē zijn waer-heit ende oordeele/Alle sine geboden zijn stantachtich

Si werden onderhouden altoos ende eewelic Eñ ghemaeckt warachtich ende recht.

Hi heeft een verlossinge geseint sinen volcke/sine verbont gebodē eewelic/hey-lich eñ veruaerlic is sinen name

Die vreese des HEREN is dat begin sel der wijsheit/sine verstant hebben alle die daer na doen/Sine lof blijft eewelic/

Den.c.xij.psalm

Ha le lu ia A

WEl dien/die den HEERE vreest Die groote lust heeft aen sine ge-boden

Diens saet sal machtich zijn opter aer den/Dat geslacht der oprechtiger sal ge-seegent werden

Rijcdom eñ volheit sal in zijn huis zijn/ Eñ sine gerechticheit blijft eewelic

Den oprechtigen gaet dat licht op in duisternissen/Van den ghenadigen/ont-fermhertigen/eñ gerechten.

Aen wiens mā is ontfermhertich/ende leenet gheerne/Hi deelet sine woordē recht wt

Want hi sal eewelic bliuen/Sijns en- B wert nemmermeer vergeten

Voor quaet geruchte en vreest hi niet Sine herte is bereedt op den HERE te hopen

Sijne herte is ghetroost eñ en vreest niet Tot dat hi sine lust aen sine vianden siet

Hi stropt wt ende gheeft den armen/ sine ghererechticheit blijft eewelic/Sinen hoorne wert verhooghet met eeren

Die ongodlike ſalt ſien eñ tſal hẽ ver
drieten/Sine tandẽ ſal hi te ſamen biten
eñ ſal vergaen/Want dye begheerte der
ongodliker ſal verloren werdẽ

Dẽ.c.xiij pſalm. Ha le lu ia

A Louet hem ghi knechtẽ des HE
REN/louet dẽ name des HEE
REN

Job:i:d Gelooft ſi ſinẽ name vã nu aen tot in
der eewicheit

Vanden opganc der zonnẽ tot haren
nederganc toe/Si gelooft den name des
HEREN

Die HERE is verhooghet ouer alle
heiden/Sine eere is bouẽ die hemelen

Wie is gelijc die HERE onſe God?
die ſo hooch ſit.

Eñ hyer beneden ſiet/in hemel eñ in
aerde.

Die den cleinẽ oprechtet wt dẽ ſtof/eñ
B verhooget den armẽ wt den drec

Dat hi hem late woonen bi den prin-
cen/bi dẽ princẽ ſijns volcs.

Die die onvruchtbare indẽ huyſe wo
nen doet/Dat ſi een vrolike kinder moe-
der is Haleluia

Den.c.xiiij.pſalm

A exodi.xiij c Doen Iſrael wt Egipten troc/dat
huis Iacob wt den vreẽdẽ volc

Doen wert Iuda ſijn heilichdom/Iſ-
rael ſijn heerſcappie

Die zee ſach eñ vloot/die Iordane keer
de hem te rugge

Die bergen huppelden gelijc dye rã-
men/Die heuvelẽ gelijc die ionge ſcapẽ/

Wat was u ghy zee/dat ghi vloot/eñ
ghi Iordaen dat ghi te rugge keerdet

Ghi bergen dat ghi op ſprongt gelijc
die rammen/Ghi heuvelen gelijc die ion
ge ſcapen

Voor dẽ HERE bevet die aerde voir
den God Iacob

Die den steen verandert in een ſtaen-
de water/Eñ die ſteenen in waterfontei
nen

Capi:xv.b Den.c.xv.pſalm

A Niet ons HERE niet ons/maer u-
wẽ name geeft die eere. Voor uwe
goetheit eñ trouwe

Waer omme ſullen die heidẽ ſeggen

Waer is nu haer God.

Mer onſe God is indẽ hemel/Hi doet
zo wat hem geluſt

Maer der geender gopkẽs zijn ſiluer
eñ gout/Menſcẽ hãdẽ werc

Si hebben mondẽ eñ en ſprekẽ niet/
Si hebbẽ ooghen eñ en ſien niet B

Si hebbẽ ooren eñ en hooren niet/Sy
hebbẽ nueſen eñ en rpeken niet.

Si hebbẽ handen eñ en taſtẽ niet/voe
tẽ hebbẽ ſi eñ en gaen niet/Eñ en ſprekẽ
niet door haren hals

Die ſulcke makẽ zijn oock alſo/eñ alle
die daer op hopen

Maer Iſrahel hope op den HERE/
Die is haer hulpe eñ ſcilt

Dat huis Aharon hope op den HE-
RE/Die is haer hulpe eñ ſcilt

Die dẽ HERE vreſen/hopẽ oot optẽ
HERE/Die es haer hulpe eñ ſcilt

Die HERE gedinct onſer eñ ſal ons
ſegenẽ/Hi ſal ſegenẽ dat huis Iſrael/Hy
ſal ſegenẽ dat huis Aharon

Hi ſal ſegenẽ die dẽ HERE vreſen/ſi C
zijn cleyne oft groot

Die HEERE ſals meer doen ouer u
ouer u eñ ouer uwe kinderen

Ghi ſijt die geſeegẽde des HEREN/
Die hemel eñ aerde gemaect heeft

Den hemel alder hemelẽ is des HE-
REN/maer die aerde heeft hi dẽ kinde-
ren der menſcẽ gegeuẽ.

Die doodẽ en ſullẽ u HERE nyet lo-
uen/noch die onderwaerts varen in dye
ſtilte.

Maer wi louẽ dẽ HERE/Vã nu aen
tot inder eewicheit

Den.c.xvi.pſalm. Ha le lu ia

Ic hebbe luſt/dat de HERE die ſtẽ A
me mijns ſmekẽs hoort

Dat hi ſine oore tot mi neyget/eñ ick
wil bi mine leuen aenroepen

Stricken des doots hebbẽ mi omvã-
gen/eñ benautheden der hellen hebben
mi geraect/noot eñ leedt vandt ic

Eñ ic aenriep dẽ name des HEREN
O HERE verloſt mine ſiele

Ghi ghenadighe HEERE/eñ ghe-
rechtighe/ ende onſe ontfermhertighe
God

Die HEERE bewaret dye eenuuldi-
ge/Doen ic vermindert waret/hielp hy
mi

Keerdt v weder myne siele tot uwer
rusten/Want die HEERE heeft v weder
op geholpen

Want ghi hebt myn siele wt dē doot
getrockē/Mine ooge vādē tranē/mynē
voete vandē slipperen

Ic wil wandelē voor dē HEERE/indē
lande der leuender

B Ic geloove daer om spreke ick/maer
Rom/iiij/a ic ben zeer verootmoedicht

Ic sprac in minē versagē Alle mēschen
syn luegeneers

Wat sal ic dē HEERE vergeldē/voir
alle sine weldaden aen mi?

Ic wli dē kelck der salicheit nemē/Eñ
des HEEREN name aenroepē

Ic wil mine gelooften betalē voor alle
syn volck

Capitē/ix/d Hoe dierbaer is dē doot synder heyli
C gen voor den HEERE.

O HEERE ick ben v knecht/ick ben v
knecht uwer maerten sone Ghi hebt mi
ne bandē ontlosset

U wil ic dancoffer offerē/eñ des HE-
REN name aenroepeu

Ic wil mine gelooftē dē HEERE beta-
len/voor alle sinen volcke

In die houen aē die husen des HEE-
REN/In v Jerusalem Haleluia

Den.c.xvij.pasalm

Rom/iiij/a Louet den HEERE alle heydenē
prijset hem alle volcken.

Want sine goetheit eñ trouwe ghe-
werdet ouer ons.in eewicheyt Haleluia/

Den.c.xviij.psalm

A
Hebre:xi:a Dancket den HEERE dat hi so vriē
delic is/eñ dat sine goetheit eewe-
lic duert

Israel segge nv/dat sine goetheit ewe
lic duert

Dat huis Aharon segge nv Dat sine
goetheit eewelic dueret

Die den HEERE vreesen seggē nv/dat
sine goetheit eewelic dueret

Inder benautheit aēriepe ic dē HEE-
RE/eñ die HEERE verhoorde mi in my-
der ruymte

Die HEERE es met mi/Ic en vreese nz
Wat mi die mēsche doet

Die HEERE es met mi/om mi te hel-
pen/Eñ ick wil minē lust sien aē minen
vianden B

Het es beter op dē HEERE betrouwē
Dā hē verlatē op mēscē

Het es beter op dē HEERE betrouwē
Dā hē verlatē op princē

Alle heydē hebbē mi omuaē/Maer in-
dē name des HEEREN wil icse verdoen

Si hebbē mi alomme eñ romme om-
uaē/Maer indē name des HEEREN
wil icse verdoen

Si hebbē mi omringt gelijc die dijen/
si zijn gebluscht ghelijc vier indē doornen/
Maer indē name des HEEREN wil icse
verdoen

Mē stiet mi dat ic vallē soude/Maer de
HEERE hielp mi

Die HEERE es mine stercheit/eñ mi
nē psalm/eñ mine salicheit C

Daer es eē stēme vā bliscapē eñ salic-
heits indē tētē der gerechtiger/Die rech
te hāt des HEEREN bewijset stercheit

Die rechte hāt des HEEREN es ver-
hoget Die rechter hāt des HEEREN be
wijset stercheit

Ic en sal niet steruē/maer leuē/eñ ver
tellē dat werc des HEEREN

Die HEERE castijdt mi wel Maer hi
en geeft mi den doot niet ouer.

Doet mi opē die poortē der gerechtic- D
hiet/dat ic daer in gae eñ den HEERE
dancke

Dat es die poorte des HEEREN/Die
gerechtige sullē daer ingaen ma/xxi/a

Ic dancke v dat ghi mi verhoret/eñ zijt
mine salicheit

Dē steen die de timmerliedē verwor-
pē/es tot eenen hoecsteen gewordē

Dat es vādē HEERE geschiet/eñ het
es een wonder voor onsen ooghen

Dit es dē dach diē die HEERE maect
Laet ons verblidē eñ vrolic dair inne zijn

O HEERE helpt/O HEERE laet wel
gelucken

Gelooft si die dair comt indē name des
HEEREN/Wi segenē v vādē huyse des
HEEREN

Die HEERE es God eñ verlichtet ōs Vercieret die feeste met meyen tot aē die hoornē des outaers

Ghi sijt mijn God eñ ic dācke v/Mijn God/ic wil v verhoghen

Dācket dē HEERE dat hi vriendelic is eñ sine goetheit dueret eewelic.

Den.c.xix.psalm

A Wel dē genē die ombesmet zijn opdē wech/Die in die wet des HEERE wandelen

Wel dē genē die sine getuygenissen behoedē/die hē vā geheelder hertē suekē

Wāt die quaetdoēders/en wādelen niet op sine weghen

Ghi hebt gebodē neerstelic te houden so wat ghi gebodē hebt

O of mine wegē gerechtet worden/te houdē uwe rechte

Dā en soude ic niet te scādē werdē/als ic op alle uwe geboden scouwe

Ic dācke v met oprechter hertē/dz ghi mi leret die ordeelen uwer gerechticheit

Uwe rechtē wil ic houdē/En verlaet mi niet so altemale

B Waer mede sal een iongelinc sinē wech reyninghen Als hi hē hout na uwe woorden

Ic hebbe v gesocht/wt geheelder hertē/en laet mi uwer gebodē niet misschen

Ic hebbe uwe redē in mijnder herten verborgē/Op dat ic niet tegē v en zōdige

Gheloooft sijt ghi HEERE/Leert mi uwe rechten

Ic wil met minē lippē vertellē/alle ordeelen ws monts

Ic verblide mi indē wech uwer getuigenissen/Als ouer alderhāde rijcdom

Ic spreke so wat ghi beuolē hebt/Ende scouwe op uwe paden

Ic hebbe lust aē uwē rechten/eñ ick en vergete uwer woordē niet

C Helpt uwē knecht weder te rechte dat ic leue/eñ uwe woordē houde/

Opēt mi die oogē dat ic sie/Die wōderlicheden aen uwe wet

Ic bē eē gast opter aerdē/en verbercht uwe gebodē niet voor mi

Mine siele is te stuckē gemalē vā verlangē na uwē oordeelen altijt.

Ghi scheldet die stoutte/dat vervloect sijn die uwer gebodē ghemisschen

Keert vā mi smaet eñ verachtinghe Wāt ic beware uwe getuighenissen

Die princē sittē oec eñ sprekē tegē mi/maer uwe knecht spreect vā uwē rechtē

Ic hebbe luste aē uwe getugenisse dye sijn mine raetslieden

Mine siele cleeft aē tstof/Maect my D 4
leuēde na uwen woorde

Ic hebbe mine weghen vertelt/eñ ghi antwoort mi/Leert mi uwe rechten.

Onderwijst mi dē wech diē ghi beuolē hebt/zo wil ic sprekē vā uwē wonderen

Mine siele drupt vā droefheit/recht mi op/na uwen woorden

Neemt vā mi dē valscē wech/eñ gonnet mi uwe wet

Ic heb eenē sekerē wech vercorē/uwe oordeelen heb ic voor geset.

Ic hāge aē uwe getuigenissen/HEERE en laet mi niet te scanden werden

Ic lope dē wech uwer gebodē/Als ghi mijn herte troostet

HEERE geeft mi te kēnē dē wech u-
wer rechtē So wil icse bewarē tot E 5
ten eynde toe

Onderwijst mi/zo wil ic bewarē uwe wet/eñ wilse houdē wt gheheelder herten

Leydt mi optē padt uwer gheboden wāt ic hebbe lust daer toe

Neicht mine herte tot uwe getughenissen/eñ niet tot giericheit

Keert af mine oogē dat si dat ydel niet en sien/maect mi leuēde op uwē wech

Maect stantuastich uwe redene/uwē knechte/dat ic v vreese

Keert van mi die smaet die ick ontsie/want uwe oordeelē sijn lieflic

Siet ic begeere so wat ghi beuolē hebbet/maect mi leuēde door uwe gerechticheit

HEERE laet uwe goetheit mi toecmē F 6
Dine salicheit na uwer redene

Dat ic antwoordē mach minē lasteraers Want ic verlaet mi op uwe woorden.

Eñ en neemt niet vā minē monde/dat woort der waerheit so geheelic/want ick wachte op uwe oordeelen

Ic wil uwe wet altoos houdē/ymmer meer eñ eewelic

Eñ ic wādele in wider ruimte/wāt ic soecke so wat ghi beuolen hebt

Ic spreke vā uwē getugenissen voor coningē/eñ ic en scame mi niet

Eñ ic hebbe lust aē uwē gebodē/die ic beminne

Eñ heffe mine hādē op/tot uwē gebodē/die ick beminne/eñ spreke van uwen rechten

G. Ghedinct uwē knechte aē v woort/ op dwelke ghi mi laet hopen

Dat is minē troost in mine allēdicheit Want uwe redene makē mi leuēde

Die stoute bespottē mi alte vele/Mer ic en wijcke niet vā uwer wet

HEERE ic gedincke uwe oordeelen die vāder weerelt ane sijn/eñ werde ghe troostet

Mi grouwelt voor die ongodlike/Die uwe wet verlatē

Uwe rechtē warē mine psalme/indē huse mijnder wooningē

HEERE ic gedēcke snachs op uwē name/eñ houde uwe wet

Dat is mijn/wāt ic beware so wat ghi beuolen hebt

H Icheb geseit/HEERE mijn deele is dat ic uwe wegē houde

Ic smeecke uwe aēsicht vā geheelder hertē/maect mi leuēde na uwe redene

Ic ouerdēcke mine wegē/eñ ic keere mine voetē tot uwē getuigenissen

Ic haeste eñ en vertrecke niet/uwe geboden te houdē

Der ongodliker verbont berouet mi Maer ic en vergete uwer wet niet.

Te middernacht sta ic op om v te dāckē/Ouer die oordeelē uwer gerechticheȝ/

Ic ben inder gemeinscap alle der geender die v vreesen/eñ houdē so wat ghi beuolen hebt

HEERE die aerde is vol uwer goetheit/leert mi uwe rechtē

I Ghi doet goet uwē knechte/HEERE na uwē woorde

Leeret mi goede sedē eñ kēnisse/Wāt ic geloone uwē geboden

Eer ic veroetmoedicht wert/doolde ic Maer nu houde ic uwe redene

Ghi zijt goet eñ vriēdelic/leert mi uwe rechten

Die stoute versierē luegenē ouer my/ Maer ic beware vā geheelder hertē/soo wat ghi beuolen hebt

Haer herte is dicke gelijc sm eer/Mer ic hebbe lust aen uwe wet.

Het is mi lief dȝ ghi mi vootmoedicht hebt/op dat ic uwe rechte mach leerē

Die wet ws monts es mi lieuer/Dan vele dusent stuckē gouts eñ siluer

I Uwe hāt heeft mi ghemaect eñ bereit/onderwijst mi/dat ic uwe gebodē leere

Die v vreesen die siē mi eñ verbliden hen/Wāt ic wachte op uwe woort/

HEERE ick bekēne dat uwe oordelen recht sijn/eñ hebt mi met trouwē veroot moedicht

Uwe goetheit moete mi troostē/Nae uwer redene uwē knechte gesciet

Uwe ontfermherticheit come tot mp dat ic leue/wāt ic hebbe lust aē uwe wet

Die stoutē moetē te scāde werdē/dat si mi so valscelic neder druckē/Maer ic spreke vā diē dat ghi mi beuolē hebt

Die v vreesen/eñ uwe getugenisse kēnē/moetē hen tot mi keerē

K Mijnder sielē verlāget na uwe salicheit/Ic hope op v woort

Mine oogē verstarrē hen na uwer sprake/eñ seggē wāneer troost ghi mi

Wāt ic bē gelijc eē wijnflessche inden roecke/Uwe rechtē en vergete ic niet

Hoe vele sijn der daghen ws knechts/ Wāneer wildi oordeele houdē ouer mine veruolgers

Die stoute grauē mi cuylē/die niet en sijn na uwe wet

Alle uwe geboden sijn seker/Si veruolgē mi valscelic/helpt mi

Si hebbē mijs scier eē einde gemaect opter aerdē/Maer ic en verlate nyet soo wat ghi beuolē hebt

Maect mi leuende door uwe goetheit dat ic die getuighenisse ws mondts houde

12 M HEERE u woort blijft eewelic staende inden hemel

Uwe trouwe dueret voorder en̄ voorder/ghi hebt die aerde bereidt/en̄ si blijft staen

Het blijft noch heden tē dage nae uwe oordeelen/Wāt het dienet u alle.

Waert dat ick niet lust en hadde aen uwe wet/so verginge ic in mine allendicheit/

Ic en wil nemmermeer vergeten dat ghi beuolē hebt/wāt ghi maeckt mi daer mede leuende

Ic ben uwe/Helpt mi/wāt ic soecke so wat ghi beuolen hebt

Die ongodlike wachtē op mi/dat si mi verdoē soudē/Maer ic merke op uwe getuygenissen

Ic hebbe alles dincs eē einde gesien/U gebodt is zeer breet.

13 N HOe hebbe ic uwe wet so lief/Dagelucs spreke ic daer af.

Ghi hebt mi met uwē ghebode wijser gemaect/dan mine viādē syn/wāt het is eewelic mijn

Ic bē cloecker dan alle mine leeraers/wāt uwe getugenissen sijn mine redene

Ic bē verstādiger dā die oudē/want ic beware so wat ghi beuolen hebt

Ic verbiede minē voete alle quadē wege/dat ic uwe woort soude houdē

Ic en wijcke niet vā uwē oordeelē/wāt ghi leeret mi.

Hoe soete sijn uwe redene mijnder kelen/Meer dā huenich minē monde

Ic werde verstādich vā diē dat ghi beuolen hebt/daer omme hate ic allen valscen wech

14 O UWe woort is mijns voets keersse en̄ een licht op minē padt

Ic sweere en̄ houde dat/Dat ic die oordeelē uwer gerechticheit bewarē wille

Ic bē zeer verootmoedicht/HEERE maect mi leuēde na uwē woorde

Laet u behagē HEERE de vrijwillige offerhāde mijns monts/en̄ leert mi uwe oordeelen

Mine siele is altoos in minē hādē/En̄

ic en vergete uwer wet niet

Die ongodlike leggē mi strickē/maer ic en dole niet vā diē dat ghi beuolē hebt

Uwe getugenissē erue ic eewelic/wāt si sijn mijns herte genoechte

ICk neige mijn herte/na uwē rechtē altoos en̄ eewelic P 15

Ick hate die ketters/ende beminne u wet

Ghi sijt mijn bescermsel en̄ scilt/ick hope op uwe woort.

Wijct van mi ghi boosachtige/Ic wil die gebodē mijns gods bewarē/

Onthout mi door uwe redene dat ick leue/en̄ en laet mi niet te scāden werden ouer minē hope

Sterct mi dat ic genese/so sal ick gestadelick minen lust hebben aen uwe rechten

Ghi vertreedt alle die uwe rechtē gemissen/wāt hare bedriegerie is valscheit

Ghi doet te niete alle ongodlijke opter aerdē/gelijc vuilnisse/daer omme beminne ic uwe getugenissen

Minen vleessche staen haren te berge van uwer vreesen/ende vreese voor uwe oordeelen

ICk oeffene oordeele ende gerechticheit/en gheeft mi niet ouer den genen die mi onrecht doen Q 16

Gheloofc voor uwen knecht ten bestē/dat mi die stouten niet onrecht en doen

Mine ooghen versterren hen na uwe salicheit/en̄ na die redene uwer gherechticheit

Doet met uwē knechte na uwer goetheit/en̄ leert mi uwe rechten.

Ick ben uwe knecht Vader onderwijs set mi dat ick bekenne uwe ghetuyghenissen

Het is tijt dat die HEERE daer toe we si laten uwe wet staen

Daer omme beminne ick uwe ghebo den/bouen gout en̄ bouen fijne gout

Daer omme houde ic stracs allet wat
ghi opt beuolen hebt/ic hate allẽ valsscen
padt

17 P Uwe getuygenissen sijn wonderlic
Daer omme bewaertse mine siel
Als uwe woort wt gaet so verlichtet
eñ geeft den eenuuldigen verstant
Ic doe minen mont open/eñ hale ase.
me/Wãt ic begeere uwe gebodẽ
Keert v tot mi/eñ siet mi genadich/ge
lijc ghi pleecht den genẽ dye uwẽ name
beminnen
Rechtet mine gangen door uwe rede
ne/eñ en laet geẽ onrecht ouer my heer.
scappen.
Uerlost mi vãder menschen onrecht/
So wil ic houdẽ dat ghi beuolẽ hebt
Uerlicht v aẽscijn ouer uwen knecht/
eñ leert mi uwe rechtẽ
Wateruloedẽ gaẽ vã minẽ oogẽ/om
datmẽ uwe wet niet en hout

18 S HEERE ghi sijt gherecht/eñ uwe oor
deele is recht
Ghi hebt die getugenissen uwer ghe
rechticheit/eñ dat geloone scerpelic ghe.
boden
Mijn toornige liefde heeft mi scier ver
daen/om dat mine wedpaertiders uwer
woordẽ vergetẽ.
Uwe redene is wel geloutert/eñ v
knechte bemint die.
Ic ben cleyn eñ veracht/ic en vergete
niet/so wat ghi beuolen hebt
Uwe gerechticheit is eẽ eewige ghe.
rechticheit/eñ uwe wet is gestadich
Benautheit eñ noot hebbẽ mi geraect
maer ic hebbe lust aẽ uwẽ gebodẽ
Die gerechticheit uwer getugenissen
is eewich/onderwiset mi so leue ic

19 C Ic roepe van geheelder herten ver.
hoort mi HEERE/ic wil uwe rechtẽ
bewaren
Ic roepe v/helpt mi/So wil ic uwe ge.
tuygenisse houden
Ic voorcome inder scemeringe vanden
dage eñ crijsce/op uwe woort hope ic
Mine oogẽ voorcomẽ in die vroege wa
ke/dat ic van uwẽ redenẽ soude tracterẽ.
Hoort mine stẽme na uwer goetheyt

HEERE maect mi leuẽde na uwẽ oorde
le.
Mine veruolghers gaen toe moetwil
lichlic/eñ sijn verre van uwer wet
HEERE ghi sijt na bi/ende alle uwe
gebodẽ sijn gestadich
Ic wiste te vorẽ van uwe ghetugenisse
Dat ghise eewelic gefundeert hebt

Siet mine allẽdicheit/eñ verlost mi R 20
helpt mi wt/wãt ick en vergete u
wer wet niet
Voeret mine sake eñ verlost mi/Mae.
ket mi leuẽde na uwer redene
Die salicheit is verre vãdẽ ongodlikẽ
wãt si en achtẽ uwe rechtẽ niet
HEERE uwe ontfermherticheyt is groot
maect mi leuẽde/gelijc ghi pleecht
Mijnder veruolghers eñ wederpaer
tiders sijn vele/Mer ic en wijcke niet vã.
uwen getuygenissen
Ic sach die verachters/eñ het verdro
te mi/datse uwe redene niet en hieldẽ
Siet ic beminne so wat ghy beuolen
hebt/HEERE maect mi leuende na uwe
goetheit
Van beghinne sijn uwe woorden ghe.
stadich/Alle oordeelen uwer gerechticheyt
dueren eewelic

Die princen veruolghen mi sonder S 21
sake/ende mijne herte vreest voor
uwe woorden
Ic verblide mi van ouer uwe redene.
ghelijc eenen die grooten roof vindt
Der lueghene ben ic gram/ende heb.
be afgrijselickheit daer aen Maer uwe
wet beminne ic.
Ick loue v sdaechs seuenwerf/om dye
oordeelen uwer gerechticheit
Grooten vrede hebben si/die uwe wet
beminnen/ende en hebben geene verac
geringhe
HEERE ick verwachte uwer salicheyt
ende doe na uwen gheboden
Mine siele hout uwe ghetughenissen
eñ bemintse zeer
Ic houde so wat ghi beuolen hebt/ende
uwe ghetuygenisse/Want alle mine we
gen sijn voor v

P HEERE laet mine clage voor v comē
onderwijst mi na uwē woorde
Laet mine smeeken voor v comē/ver
lost mi na uwer redene
Mine lippen sullen lof wt spreken Als
ghi mi uwe rechtē leert
Mine tonge sal haer gespreke hebbē
van uwe redene/wandt alle uwe ghebo
den sijn recht
Laet uwe hant mi bi staē/wāt ic heb-
be vercorē so wat ghi beuolē hebt
HEERE ic begeere uwe salicheit/ende
ic hebbe lust aen uwe wet
Laet mine siele leuen datse v loue/eñ
uwe oordeelē mi helpē
Ic dole gelijc een verloren scape/soect
uwen knecht/want ic en verghete uwer
geboden niet

Den.c.xx.psalm

IC roepe den HEERE in mijnder
A noot/eñ hi antwoort mi
HEERE verlost mijn siele vandē quā
den monde/eñ vāden valscē tongen
Wat can v die valsce tonge gedoē/eñ
wat canse bescricken
Si is ghelijc scerpe pilen eens machti
B gen/met Jeneuer houts colen
Wee mi dat ic een vreemdelinck ben
onder Mesech/ic moet woonē onder dye
tenten Kedar.
Mine siele heeft lange ghewoont/by
die gene die vrede haten
Ic hielt vrede/Maer als ic sprac/so be-
gonsten si strijdt

Den.c.xxi.psalm

A IC hief mine ooghen op totten ber
gen/Vā waer sal mi hulpe comē/
Mine hulpe comt vanden HEERE/die
hemel eñ aerde gemaect heeft
Hi en sal uwen voet niet laten slippe-
ren/eñ die v bewaert en slaept niet
B Siet dye bewaerder Israel/en slaept
noch en sluymert niet
Die HEERE bewaert v/dye HEERE
is uwe scaduwe/ouer uwe rechte handt/
Dat v die zonne sdaechs niet en steke/
Noch die mane des nachts
De HEERE beware v voor alle quaet
Hi beware v siele
Die HEERE beware uwen wtganck
eñ ingane/van nu ane tot inder eewichz/

Den.c.xxij.psalm Davids A

IC verblide mi dies/dat mi gesept is
Dat wi int huys des Goods sullen
gaen
Dat onse voeten sullen staen/in uwe
poorten Jerusalem
Jerusalem die getimmert is gelijc een
stadt/die haer met malcanderen te samē
hout
Daer die stammen op climmen/te we
ten die stammen des HEEREN/te getui
gen den Israel/om den name des HEE
REN te dancken
Want aldaer sitten die stoelen totten B
oordeele/Stoelen des huis Davids.
Groetet Jerusalē vriēdelic/Het moe-
te diē wel gaē die v beminnen
Het moete vrede sijn binnē uwē mue
ren/eñ ouervloedicheit in uwē pallayzē/
Om mijnder broeders eñ vriendē wil
le/wille ic vrede ouer v sprekē
Om des huis des HEEREN ons Go
des wille/so wille ic v beste soecken

Den.c.xxiij.psalm A

IC heffe mine oogē tot v/ghi dye in
den hemel sitter
Siet gelijc dye oogen der knechtē/op
die handen haerder HEEREN sien
Gelijck die oogē der maert/op die hā-
den haerder vrouwen
Alsoo sien onse ooghen op den HEE B
RE onsen God/tot dat hi ons ghenadich
werde
Sijt ons ghenadich HEERE/sijt ons
genadich/wāt wi sijn seer vol verachtin-
ghe.
Seer vol is onse siele/Vander rijcker
bespottinge/ende vander hooueerdiger
verachtinge

Den.c.xxiiij.psalm Davids

A WAert dat die HEERE niet by ons
en ware Israel segge alsoo
Waert dat die HEERE niet bi ons en
ware/Als die menschen hen teghen ons

setten/

So verslonden si ons leuende/Als hair toornicheit ouer ons verbolcht

Soo hadde ons dwater verdroncken/ Stroomen wateren ouer onse siele ghe gaen

B Alte hooge wateren/waren ouer onse siele gegaen

Gheloooft si die HEERE/dat hy ons niet tot eenē roof in haren tanden en he uet gegeuen

Onse siele is ontulucht/gelijc eenē vogel/den stricke des vogelaers/Den stric is gebroken eñ wi sijn los

Onse hulpe staet inden name des HEERE/die hemel eñ aerde ghemaect he-uet/

Den.c/xxv.psalm

A Die opten HEERE hopen/die en sullen niet omme vallen/eñ eewelic bliuen/gelijc den berch Zion

Ronts omme Jerusalem zijn bergen eñ die HEERE is ronts omme sine volck van nu aen tot inder eewicheit

B Wandt die roede der ongodlijker en wert niet gelatē ouer dat lot der gerechtiger/op dat die gerechtige hare handen niet wt en steken tot ongerechticheit

HEERE doet wel/dē goedē eñ oprechtigen van herten

Maer die hen geuen tot hare af tredē sal dye HEERE met den quaetdoenders leiden/maer vrede si ouer Israel

Den.c.xxvi.psalm

A Als die HEERE die geuāgenissen Zion keeren sal/so werden wi gelijc die droomende

Dan sal onsen mondt vol lachens zijn eñ onse tonge vol beroemens

Dan salmen onder die heiden seggen die HEERE heeft groote dingen aē hen gedaen

Die HEERE heeft ooc groote dingen aen ons gedaen/dies sijn wi vrolic

HEERE keert onse gheuanghenisse gelijc die beke int suiden

Die met tranen saepen/sullē met verhueginge maepen

Sy gaen henen eñ weenen/eñ dragē edele saet/eñ comen met verhueginghe eñ brengen hare scoouen

Den.c.xxvij.psalm Salomo.

A Vaert dat dye HEERE dat huys niet en timmerde/So arbeiden si te vergeefs die daer aen timmeren

Waert dat die HEERE dye stadt niet en bewaerde/So waket die wachter om niet

Het is te vergheefs dat ghi vroech op staet/eñ verrect dat sittē eñ etet dat hert achtige broot/want wien hijt gonnet dē gheeft hijt slapende

Siet die kinderē sijn dat erffenisse/vā den HEERE/eñ dye vrucht des lichaems is dat loon

Gelijc die pijlen in die hant des machtigen/Also zijn die kinderen der ionchept

Vvel den man die sinē kokere vandē seluen vol heeft/die en werden niet te scāden/als si met haren vyādē sprekē inder poorten

Den.c.xxviij.psalm A

Vvel dien/dye den HEERE vr.. eñ op sine wegen gaet

Ghi sult v gheneeren met uwer handen arbeit/Wel v ghi hebbet goet.

V wijf sal sijn als eē vruchtbaer wijnstoc aen den wanden in v huis

Vwe kinderen ghelijc die olijftacken ronts omme uwe tafele B

Siet also wert die man geseegent/die den HEERE vreest

Die HEERE sal v seegenen wt Zion dat ghi siet/dat geluc Jerusalem/v leuen lanc/eñ siet uwer kinderen kinderē/Vrede ouer Israel

Den.c.xxix.psalm A

Si hebben mi dicwile benaut/vā mijnder ionchept op/Israel segge alsoo

Si hebben mi dicwile benāut vā mijnder ioncheit op/maer si en hebbē mi niet ouermocht

Die ploegers hebbē op mijnē rugge geploecht/eñ hare vore lang[illegible]

Die HERE die gerecht is/heeft der ongodliker iocke af gehouwen

Si moetē te scande werden eñ te ruggekeeren/Alle die op Zion gram sijn

B Si moetē sijn gelijc dat hoy op dye daken/dwelc verdoret eertment wt pluct

Van welckē dye maeyere sine handt niet en vuullet/Noch die scoof bindere sijnen scoot

Eñ die voor bi gingē niet en seidē/Die seegeninghe des HEREN si ouer v/wi seegenē v indē name des HEREN.

Den.c.xxx.psalm.

A Wt der dyeptē/roepe ic HEERE tot v

HERE hoort mine stemme/laet uwe ooren merckenop die stēme mijns smeekens

A Ist dat ghi acht wilt hebbē op misdaet HERE wie sal staende bliuen.

D. Want bi v is verhueginge/op datmē vreese

Ic verwachte den HERE/Mine siele verwachtet/eñ ic wachte op zijn woort

B Mijne siele wachtet op dē HERE vā der eender morgē wake totter andere

Israhel wachte op den HERE/want goetheit is bi den HERE eñ vele verlossinge bi hem.

Eñ hi sal Israel verlossen/wt alle zijnder misdaet

Dē.c.xxxi.psalm Davids.

A HERE mine herte en is nyet stout/ eñ mine oogē en sijn niet hooch/eñ ic en wandele niet in grooten dingen die mi te wonderlic sijn

Als ic mine siele niet en sette eñ stilde/ So waert mine siele in mi/gelijc eene die van sijnder moeder gespeenet is

Israel wachte op den HERE/vā nv aen tot inder eewicheit

Den.c.xxxij.psalm.

A O Hedinct HERE Davids/eñ alle sijnder allendicheit,

Dat hi swoer dē HERE/eñ beloofde den machtigen Jacob

Ic en wille niet in die tēte mijns huys gaen/Noch mi opten legher mijns beds legghen

Ic en wil mine oogen niet latē slapen noch mine oogē leden slupmeren

Tot dat ic eene plaetse vinde voor den HERE/tot wooningen den machtigen Jacob

Siet wy hebben van haer gehoort in Ephrata/Wi hebbense gevonden opten velde des wouts

Wi willen in sine wooninge gaen/eñ aenbedē voor sine voetbanc

HERE staet op tot uwer rusten/ghy eñ die arcke uwer sterckheit B

Laet uwe priesters hen cleedē met gerechticheit/eñ uwe heiligen hen verblijden.

En keert niet af dat aensicht ws gesalfden/om ws knechts Davids wille

Die HERE heeft Daviden gezworē/ daer en sal hi hē niet af keeren/Ic wil dy op uwen stoele setten/dye vruchte ws lichaems.

Ist dat uwe kinderē mine verbont houden/eñ mine getugenisse dat ic haer leeren sal/So sullen hare kinderen oock op uwen stoele sitten eewelic C

Want die HERE heeft Zion vercoren/eñ heeft luste aldaer te woonen.

Dit is mine ruste eewelic/hier wille ic woonen want het gelustet mi

Ic wil hare spise seeghenen/eñ haren armen broots genoch geuen

Hare priesters wil ic met salicheit cleeden/eñ hare heiligen sullen vrolic sijn

Aldaer sal opgaē den hoorne Davids Ick hebbe minen ghesalfden een lāteerne toe gemaect

Sine vianden wil ick met scandē cleeden/maer ouer hem sal sine crone bloeyen/ A

Dē.c.xxxiij.psalm

Siet hoe fijn eñ hoe liefelick ist/Dat broeders met malcanderē woonē

Als wāneer die goede salue tottē hoofde/af vlopde vādē bairde in dē baerdt A.

harō/die af vloeyde opt hoofcsop/ sijnder
cleederen

Als wāneer dē douwe af vloyde op de
bergē Zion/Wāt aldaer gebiet de HE-
RE segeninge eñ leuen altoos eñ eewe-
lick

Den.c.xxxiiij.psalm

A Siet louet dē HERE alle knechtē
des HEREN/Ghi die snachts
staet int huis des HERE

Heft uwe hādē op int heilichdom Eñ
louet den HERE

Die HERE segene v wt Zion die he
mele eñ aerde gemaect heeft

Den.c.xxxv.psalm
Ha le lu ia

A Looft dē naē des HEREN/Looft
ghi knechte des HEREN

Ghi die in dē huse des HEREN staet
Inde houē des huys ons Gods

Louet den HERE/wāt die HERE
es vriendelic/Lof singet sinē name/want
hi es lieflic.

Wāt die HERE heeft hē Jacob ver-
coren/Israel tot sijnder eygēscap

B Wāt ic wete dat die HERE groot es
Eñ onse HERE voor allen goden.

Allet wat hi wilt dat doet hi/Inde he
mel/opter aerdē/in die zee eñ in allē diep
ten/

Die de wolckē laet opgaē vādē eynde
der aerdē/die dē blixem tot regene maect
Die de wijndē wt sinē verborgene comē
laet.

Die de eerste geboorte sloech in Egiptē
beyde des mēscē eñ des vees

Eñ liet sine tekenē eñ wonderlichedē
C comē onder v Egiptē lāt/Ouer Pharao
eñ alle sine knechten

Die vele volckē sloech/Ende doodede
machtige coninghen

Sihon der Amoritē coninc/Eñ og dē
coninc tot Basan/eñ alle coninckrijcke in
Canaan.

Eñ gaf haer lāt tot eene erffenisse/tot
eene erffenisse sinē volc Israel,

HERE uwē name dueret eewelick/
Uwe gedachtenisse HERE dueret voir
der eñ voir der D

Wāt die HERE sal zijn volc ordeelen
eñ hē ouer sine knechtē versoenē laten

Die heydē goykēs sijn siluer eñ gout
Der meuschē hande wercken

Si hebbē mondē eñ en sprekē niet/Si
hebben ooghen eñ en sien niet

Si hebbē oorē eñ en horē niet/Oec so
en es genē aseme in hareu monde

Die sulke makē sijn dē seluē ooc gelijc
Alle die op sulkē hopen

Dat huis Israel louet dē HERE/Lo-
uet dē HERE ghi vā dē huyse Aharon/

Ghi vādē huse Leui louet dē HERE
ghi die dē HERE vreeset louet den HE
RE

Gelooft si die HERE wt Zion/Dye
tot Jerusalem woenet

Den.c.xxxvi.psalm

Dancket dē HERE wāt hi es vriē- A
delic/Wāt sine goetheit dueret ee-
welick

Dācket dē God alre goden/Wāt sine
goetheit dueret eewelic

Dancket dē HERE alder HEREN
wāt sine goetheit dueret eewelic

Die grote wonderē doet alleene/wāt
sine goetheit dueret eewelic.

Die de hemelen wijslick ghemaect
heeft/Wandt sine goetheit dueret eewe-
lick

Dye de aerde op wāteren wt gebreyt
heeft/Wandt zijne goetheit dueret eewe
lick

Die groote lichten ghemaeckt heeft/ B
Wandt zijne goetheit dueret eewelick

Die sonne den dage voor te staen wāt
sine goetheit dueret eewelick

Die mane eñ sterre der nacht voor te
stane/Wandt sine goetheit dueret eewe
lick

Die de Egipteners sloech aen haren
eersten geboortē/Wandt zijne goetheyt
dueret eewelic.

Eñ leydede Israel wt dē midden van
hen Want sine goetheit dueret eewelick

Voir machtige hât eñ wtgerectē arm
Want sine goetheit dueret eewelic.
Die de roede zee deelet in twee deelen
Want sine goetheit dueret eewelic.
Eñ liet Jsrael daer door gaē/wāt sine
goetheit dueret eewelic
Die Pharao eñ sine macht in die roo-
de zee/Wāt sine goetheit dueret eewelic
Die syn volck leydet doir die woestine
C Wāt sine goetheit dueret eewelic
Die grote coninghen sloech Wāt sine
goetheit dueret eewelic
Eñ doodede machtige coningē/Want
sine goetheit dueret eewelic.
Sihon der Amoritē coninc/Wāt zyne
goetheit dueret eewelic.
Eñ Og dē coninc tot Basan Wāt sine
goetheit dueret eewelic
D Eñ gaf haer lant tot eender erfenisse
Want sine goetheit dueret eewelic.
Tot een erfenisse sinen volck Jsrael
Wāt sine goetheit dueret eewelic
Wāt hi gedacht onser doē wi verdruct
waren/Want sine goetheit dueret eewe
lick
Die ons verlost vā onsen viandē Wāt
sine goetheit dueret eewelic
Die allen vleesce spyse geeft/wāt sine
goetheit dueret eewelic
Dancket God vā den hemel/wāt sine
goetheit dueret eewelic

Dē.c.xxxvij.psalm

A AEn die waterē te Babel satē wi eñ
weenden oock/Doen wi om Zion
ghedachten
Onse harpē hiengē wi aē die willigen
die daer inne syn
Wāt aldaer heystē vā ons eē liet dye
ons geuāgē hieldē Eñ in onsen huisē ee-
nē vrolikē sanc/Lieue/singet ons somwy-
len een liet van Zion
Hoe soudē wi des HEREN liet ghe
B singē in vreemden landen
Vergete ic ws Jerusalem/So werde
mynder rechter hant vergheten
Mine tōge moet aē tgehemelte myns
monts cleuē/ist dat ic ws niet en gedinc-
ke/Jst dat ic Jerusalē niet en verheffe o-
uer dat hooft mynder blijscapen
HERE gedinct der kinderē Edom/

inden dach Jerusalē/die daer seggē/rey-
ne af/Reyne af/Tot harē fundament toe
Ghi verstoorde dochter Babel/wel di
en die v vergeldet/metter vergeldinghe
die ghi ons gedaen hebt
Wel hem/dye uwe ionghe kinderen
grypt/eñ smytse te stucken aen den steē

Den.c.xxxviij.psalm David

IC dancke v wt gheheelder herten
Voor den goden wil ic v loue singē A
Jc wil aēbedē tot uwē heiligē temple/
Eñ uwē name danckē om uwe goetheit
eñ trouwe wāt ghi hebt uwē name ouer
al heerlic gemaect/door uwe redene
Als ic v aēroepe so antwoordt mi/Eñ
breyt wt/stercheit in mynder sielen
Alle coningē opter aerdē moetē v dāc
ken/dat si horen die redene ws monts
Eñ moetē singhē optē wech des HE
REN Dat die ere des HEREN groot si
Want die HERE es hooch/eñ scou- B
wet dat nedere/Eñ kennet den stoutten
van verre.
Al wandelde ic al midden inden anc-
ste/so sult ghi mi nochtans leuēde behou
den/Eñ ouer die tornicheit mynder vian
den uwe hant sterckē/eñ uwe rechte hāt
sal mi helpen
De HERE salt voor mi bescicken/HE
RE uwe goetheit es eewich/En wilt dat
werc uwer handen niet laten

Dē.c.xxxix.psalm David

HERE ghi ondersoecket mi/Ende A
kennet mi
Ghi kennet mine sitten eñ opstaē/ghi
verstaet mine gedachten vā verre
Ghi syt rontsomme minen padt/Eñ
minen leghere/ende alle myne weghen
bespiedt ghi
Want siet/daer en es gheen woort op
mynder tonghen/Dat ghi HERE niet
al en weter
Achter eñ voore maect ghi mi eñ hout
uwe hant ouer mi
Sulke kēnisse es mi te wōderlic eñ te
hooch/Jc en cāse niet gerepken

B Waer sal ic henē gaē voor uwē geest
Eñ waer sal ic henē vliē voor uwē aēsich-
te.

Voere ic teu hemele soo sijt ghi daer/ Bedde ick mi inder helle so sijt ghi oock daer

Name ic vlogelē d er dageraet/eñ bli ue aēt uterste der zee So soude nochtans uwe hāt mi aldaer voerē/eñ uwe rechte hant mi houden

Segge ic duysternisse moegen mi be-
C deckē/So es dē nacht ooc lichte om mi

Wāt duysternisse en es ooc niet duys ter bi v/Eñ die nacht lichtet ghelijck den dach/Duysternisse es gelijc dat lichte

Wāt ghi hebt mine nyeren in uwer macht Ghi waert ouer mi van moeders lichaem

Ic dancke v daer ouer dat ic wonderlic gemaect bē/wonderlic sijn uwe werckē/ Eñ dat bekent mijne siele zeer wel

Mine gebeēte en was v niet verholē/ daer ic heymelic ghemaect waert/Daer ic gebeeldet waert/onder inder aerden

Uwe oogē saghē mi/doē ic noch onbe reyt was/eñ alle dagē warē in uwē boec ke gescreuē/Die noch sijn souden eñ der seluer gene daer en was

D Maer hoe costelick sijn voor mi God u-
we gedachtē/Hoe grote es hare summa

Telle icse so es haerder meer/dā sant aē die zee Als ic ontwake bē ic noch bi v

Och God of ghi de ongodlike doodet Eñ die bloetgierige vā mi weken

Want si en sprekē vā mi niet recht Eñ u we haters verheffen hen sonder sake

Ic hate immer HERE/die v hatē eñ mi verdriet op die/die hen teghē v setten

Ic hatese met vollē hate/Daer omme sijn si mine viandē geworden

Ondersoect mi HERE/eñ onderkēt mijn herte/Proeft mi eñ onderkēt mijne ghedachten

Eñ siet of eenē moeylikē wech aē my es/Eñ leyt mi optē eewigē wech

A Den.c.xl.psalm Dauids

Verlost mi HERE vādē quadē mē scē Bewaert mi voor die ongerech tige mannen

Die quaet dincken in haerder herten

Eñ dagelics strijt berockē

Si scherppē hare tongē als slanghen Adderē verbolgētheit es onder harē lippē Sela

Bewaert mi HERE voor die hāt der ongodliker/Bewaert mi voor die onghe rechtige mānē/Die mine tredē dincken wt te stoten

Die houerdige leggen mi eenē strick/ eñ bereydē mi seelen wt tot eenen nette Eñ stellen mi vallē aēdē wech Sela

Maer ic segge tottē HEERE ghi sijt mine God/HERE verneēt die stemme mijns smekens

HERE HERE/ghi cracht mijnder salicheit/Ghi bedect mijne hooft ter tijt des harnisch

HERE en laet dē ongodlikē sine be-
gerte niet/En sterct sinē moet wille niet
si mochtēs hen verheffen Sela B

Dat ongeluc haerder lippē salse ouer vallē/Dat hooft der geēder de mi omrin gen Sela

Hi sal colē ouer hen scuddē Hi salse int vier werpen in cuylē dat si nyet staende en bliuē

Een clappaert/en wert niet gevordert opter aerdē/Een ongerechtige eñ quade man sal hem iaghen

Ic weet/dat die HERE des allēdigē/ sake sal ordeelē/eñ die armer ordeele sal vol voeren.

Oec sullē die gherechtigē uwē name dancken/eñ die oprechtighe sullē voor u we aengesicht bliuen

Den.c.xli.psalm Dauids

HERE ic roepe di/Haest tot mi Ver- A
neemt mine stemme als ic v aēroe
pe

Mine gebet moet tot v gestieret wer-dē/als eenē roeke/Mijn opheffen der hā den si een auont offer

HERE set mijnē monde eē bewarin ge/Eñ aē die duere mijnder lippen een bewaernisse

En neycht mijne herte niet op yet quaets Een ongodlike wesen te leydene met dē quaetdoēders/Dat ic niet en ete van dien dat hen beliefst

Die gerechtige ſla mi vriendelick eñ
ſtraeſſe mi/dat ſal mi ſijn dat beſte olije/
dwelck mijns hoofts niet en faelgeert/
Want mijn gebet gaet noch tegen haer
quaet

Hare rechters ſtruyckelē bi dē ſteen/
Si horen mine redenē/dat ſi lieflic ſijn

B Onſe gebeentē ſijn verſtroeyt totter
hellē toe Ghelijck eene dat lāt verſcoort/
eñ omwroelet

Want op v HERE HERE ſiē mijn
ooghen/Ic betrouwe op v/en ſcuddet mi
ne ſiele niet wt

Bewaerdt mi voor den ſtercke/dien ſi
mi geleget hebben/eñ voor die valle der
quaetdoenders

Die ongodlike moetē in die ſelue net-
tē vallē/met malcanderē/tot dat ick voor
bi gae.

Den.c.xlij.pſalm Dauids

A Ic cruijſſce tot dē HERE met mijn-
der ſtemmē/Ic ſmeke dē HERE/
met mijnder ſtemmen

Ic ſcudde mine redene voor hē wt/eñ
geef minen noot voor hem te kennen

Als minen geeſt in benautheit es/ſo
kennet ghi mi/Si hebbē mi eenē ſtuc ge
leget opten wech daer ic op ga

Scout tet rechter ſidē eñ ſiet/daer en
kennet mi nyemāt/Want mijn vlien es
verloren/Niemant en vraecht na mijnder
ſielen.

B HERE tot v cruijſſche ic/eñ ſegge/ghi
ſijt mijn toeuerlaet/Mijn deele indē lan
de der leuendiger

Aenmerct mine clage/Wāt ic bē zeer
cleyne geworden/Verloſt mi vā minē ver
uolgeren/Want ſi gaen mi te bouen

Leyt mine ſiele wt den kercker dat ic
uwē name dancke/Die gerechtige ſullē
mi omringen/als ghi mi weder op helpt

A Den.c.xliij.pſalm Dauids

HERE verhoort mijn ghebet/ver
neemt mine ſmekē/om ws geloofs
wille Antwoort mi om uwer gherechtic-
heit wille

Eñ en gaet niet int oordeele met uwē
knechte/Wāt voor v en ſal geē leuēdige
rechtuaerdich ſijn

Wāt die viant veruolget mijne ſiele

eñ ſlaet mine leuen ter neder/Hi leghet
mi int duyſter ghelijck die dooden opter
werelt

Eñ minen geeſt es in mi benaut mijn
herte es in mine lichaem verſtoort

Ic gedincke der voorledig er tidē/Ick
meditere vā uwē werckē/eñ ſpreke van
den maecſelen uwer handen

Ic recke mine hādē wt tot v/Mine ſie
le dorſter na v opter aerden/Sela B

HERE verhoort mi haeſtelic/Minē
geeſt vergaet/En verbercht v aenſchijn
niet vā mi/dat ic niet gelijke en werde dē
genen die in die cuyle varen

Laet mi vroech horen uwe goetheit/
Wāt ic hope op v/doet mi condt dē wech
daer ic op gaē ſal/wāt ic heffe mijne ſiele
op tot v

HERE verloſt mi vā mijnē vianden
Tot v hebbe ic toeuflucht

Leert mi doē na uwē welbehagē/wāt
ghi ſijt mijn God/Uwē goedē geeſt leide
mi op effenen lande C

HERE maect mi leuēde om ws naēs
wille/Leyt mine ſiele wt der noot/om u-
wer gerechticheit

Eñ verſtoort mine vianden om uwer
goetheit wille/Eñ verdoetſe alle die mij-
ne ſiele benauwen Wāt ick ben v knecht

Den.c.xliiij.pſalm Dauids

O Elooft ſi die HERE mijn ſcepper A
Die mine handen leert ſtrijdē/eñ
mine vingeren oorloghen

Mine goetheit eñ mine burcht/mijn
beſcuddinge eñ mine verloſſer/Mijnen
ſcilt op welcken ick betrouwe/Dye mijn
volc onder mi dwinghen.

HERE wat es die mēſche dat ghi hē
ſo kennet/eñ des mēſcē kint dat ghi hē zo
achtet

Die mēſce es der ydelheit ghelijc/Si-
nē tijt gaet daer henē gelijc eē ſcaduwe B

HERE neycht uwe hemelen eñ daelt
daer af/Taſt die bergē aē dat ſi rocken

Latet blixemen/ende verſtroeytſe wt/
Schiet uwe pijlen eñ veruaertſe

Seint uwe hāt vāder hoochtē/eñ ver
loſt mi/eñ ſalueert mi vā grotē wateren/
vāder hant der vreemder kinderen

Der welker mōt onnutte dingē ſpreect

Eñ hare rechte hãt es een valsche rechte handt

God ic wil v een nieuwe liet singen/Jck wil v opter herpen van thien snaren spelen.

Ghi die den coningen seghe geeft/Eñ verlost uwẽ knecht David vãdẽ zweerde
a des quaden

Verlost mi oot eñ neẽt mi vander hãt der vreemder kinderẽ der welker mont onnutte dingẽ spreecht/Eñ hare rechte handt es een valsche rechte hant

Dat onse sonen op wassen ghelijc ione planten in hare ioncheit/Eñ onse dochteren gelijc die wtgehouwene hoecken gelijc als die pallaisen

Eñ onse winckelẽ vol sijn/die wtgeuẽ prouisie tot weder prouisie/Dat onse scapẽ dragẽ dusent/eñ hondert dusent daer buyten

Onse ossẽ sterc te dragẽ/datter gheen breeck genen wtgãt/noch geẽ gecrijsch op onse stratẽ en moeten sijn

Wel dẽ volc dien het also gaet/Maer wel dẽ volc/dies des HEREN eẽ god is

Den.c.xlv.psalm

A ICk wil v verhoghẽ mijn God ghi coninc Eñ uwen name louen altoos eñ eewelick

Ic wil v dagelics louẽ/eñ uwen name beroemẽ altijt eñ eewelic

Die HERE es groot eñ zeer looflick eñ sine grootheit en es niet begripelick

Kijnts kinderẽ sullẽ uwe werckẽ prijsen/eñ vã uwer macht seggen

Ic wil sprekẽ van die eerlike cieragie ws loofs/eñ vã uwen wonderlicheden

Datmẽ sal sprekẽ vãder sterctẽ uwer wonderẽ/eñ dat ic vertelle uwer heerlicheit

Datmẽ wt spreke die ghedachtenisse uwer groter vriendelicheit/Eñ uwe gerechticheit beroeme

Die HERE es genadich eñ ontfermhertich/lãcmoedich eñ vã groter goet
B heyt.

Die HERE es allen mẽscẽ vriendelic Eñ sine ontfermhertich bouen alle sine wercken

HERE alle uwe werckẽ moetẽ v dãcken Eñ uwe heiligẽ moetẽ v louen

Mẽ segge vãder eerẽ ws coninccrijcks eñ mẽ spreke vã uwer macht

Op dat uwe macht dẽ kinderẽ der mẽscẽ kẽlick werde/Eñ die eerlike cieragie ws coninccrijcs

U rijc es eẽ rijc tot allẽ tiden/Eñ uwe heerscapie dueret voorder eñ voorder altijt.

Die HERE onderhout alle die daer vallẽ/eñ rechtet op alle die neder gestagẽ sijn a

Alder oogẽ verwachtẽ op v/Eñ ghij geeft hen haer spijse tot sijnder tijt

Ghi doet uwe hãt opẽ/eñ veruullet al wat leeft met welbehagen.

Die HERE es gherecht in alle sinen wegẽ/Eñ heylich in alle sinen wercken

Die HERE es bi alle die hẽ aẽroepẽ/ alle die hẽ getrouwelic aenroepen

Hi doet dat welbehagẽ der geẽder die hẽ vresen/Eñ haert hare crijschẽ/eñ helpt hen.

Die HERE bewaret alle die hem beminnen/Eñ sal alle ongodlike vernielẽ/

Minẽ mondt sal des HEREN lof seggẽ/eñ alle vleesch loue sinẽ heiligẽ name altoos eñ eewelic

Den.c.xlvi.psalm
Halelu ia

LOuet dẽ HERE mine siele/Jck A wil dẽ HERE louẽ in minẽ leuẽ Eñ minẽ Gode loue singẽ/te wile dat ick hier ben

En verlaet v niet op princen/Op menschẽ kijnt Hi en can doch niet gehelpen/

Wãt sinẽ geest moet wt varẽ/eñ weder tot sijnder aerden comen/Als dã zijn alle sine gepeysen verloren

Wel dien dies hulpe die God Jacobs es/Dies hope op den HERE sinẽ God staet B

Die hemel/aerde/zee/ende allet wat daer inne es/ghemaect heeft/Die eewelic geloove hout

Die recht doet dien die onrecht lijdet Die den honghierighen broode gheeft/

Die HEERE onbindet die geuãghenẽ/Die HEERE maect die blinde siende
Die HEERE recht op die nedergeslagẽ sijn/Die HEERE beminnet dye gerechtighe

Die HEERE bewaert vremdelinghẽ eñ weesen/eñ heft op die weduwẽ/Ende keeret omme den wech der ongodliker/

Die HEERE es coninc eewelick/Dijn God Zion voorder eñ voorder Ha le lu ia

A Den.c.xlvij.psalm

LOuet dẽ HEERE/wãt dẽ lofzanc onsen gode es sijn dat lof es lieflic eñ schoen

Die HEERE sal Jerusalẽ timmeren/ eñ te samẽ bringhẽ die verstoten in Jsrahel.

Hi helet die gebrokẽ vã hertẽ sijn/Eñ verbindet hare smertten

Hi tellet der sterrẽ getal/eñ noẽtse alle met namen

Onse HEERE es groot eñ vã grooter
B cracht/Sijns verstants en es gheen ghetal.

Die HEERE rechtet op die allẽdighe eñ verootmoedicht dye ongodlike totter aerden toe.

Singet deen na dẽ anderẽ dẽ HEERE met danc/eñ louet onsen God met harppen.

Die dẽ hemel met wolcken bedect/eñ bereyt regẽ opter aerdẽ/Die hoy op bergẽ laet wasschen.

Die dẽ vee zijn voeder gheeft/Dẽ iongen rauẽs die hẽ aenroepen

Hi en heeft genẽ lust aẽ die stercte des paerts Noch behagẽ aen yemãts beenẽ

Die HEERE heeft behagẽ ae die ghene die hem vreesen/Die op sine goetheyt wachten

a PRijset Jerusalẽ dẽ HEERE Zion looft uwẽ God

Wãt hi maect vast die grẽdelẽ uwer poortẽ/eñ segẽt uwe kinderen daer inne

Hi maect uwẽ palẽ vrede/eñ versadet v met der bester taruwẽ

Hi seyndt sinẽ regẽ opter aerdẽ Sijn woort loopt snellick

Hi geeft snee gelijc wolle/Hi stroeit rime gelijc asschen

Hi werpt sine ijsschollẽ gelijck beten/ Wie can gebliuen voor sinen voort

Hi seindt sijn woordt eñ versmeltetse/ Hi laet sinẽ wint comen/zo vloeyen wateren

Hi toont Jacob sijn woordt/Jsrael sine reden eñ rechten.

Also en doet hi genẽ heydẽ/Noch en laetse niet weten sine rechten Haleluia/

Den.c.xlviij.psalm

LOuet ghi hemelẽ den HEERE/ A louet hẽ inder hoochte

Louet hẽ alle sine ingelẽ Looft hẽ alle sine heir

Looft hẽ sonne eñ mane/Louet hẽ alle sterren eñ licht

Louet hẽ ghi hemelẽ alder hemelen/ Eñ die waterẽ die bouẽ ouer die hemelẽ sijn.

Die moetẽ dẽ name des HEEREN louẽ/Wãt hi gebiet so werdet gescapen B

Hi laetse bliuẽ altoos eñ eewelic/Hy geeft een insettinge die en sal niet voorbi gaen dani/iij/d Judi:qi/E

Louet dẽ HEERE opter aerden/ghi walvisschẽ eñ alle diepten

Vier haghel/snee/eñ dampe/Wijnde des onweders/die zijn woort doet

Bergẽ eñ alle hoeuelen/Vruchtbaer boomen eñ alle cederẽ

Diere eñ alle vee/gewormte eñ ghevoegelte met vederẽ

Ghi coningen opter aerdẽ eñ alle liedẽ/Princẽ eñ alle rechters opter aerden

Iongelingen eñ maechdẽ Oude met ten ionghen

Moeten dẽ name des HEEREN louẽ Want sinẽ name alleẽ es hooch/sinen lof es ouer hemel eñ aerde

Eñ hi verhoget dẽ hoorne sijns volcs/ Lof hebbẽ alle sine heyligẽ/die kinderen Jsrael/dat volc dat tot hẽ genaket Ha le lu ia A

Dẽ.c.xlix.psalm Haleluia

SInget dẽ HEERE eẽ nieuwe liet/ sinẽ lof es inder gemeyntẽ d heiligẽ

Jsrael verblide hẽ dies die hẽ gemaect heeft/Die kinderẽ Zion moeten v rolick sijn ouer haren coninck/

Si moeten sinẽ name louẽ indẽ reye/
Met tamboerẽ eñ herpe moeten sy hem
spelen

Want dye HEERE heeft wel beha-
gen aen syn volc/ Hi verciereet die allendi
ge met salicheit

Die heiligẽ moetẽ vrolic syn in eeren/
Eñ beroemẽ op haren leegere

Harẽ hals verhooghet God/ Eñ een
sweert aẽ beide sidẽ snidende is in haren
handen

Dat si wrake oeffenẽ onder die heidẽ/
B Straffinge onder den volcken

Om hare coningen te bindẽ met kete
nen/ eñ hare edelẽ met ysterẽ boeyen

Op dat sy aen hen doen dat oordeele/
daer af gescreuẽ is/ Sulckẽ cieragie heb-
ben alle sine heiligen/ Haleluia.

Den .c.l. psalm.
Haleluia.

Louet den HEERE in sinen hei A
lichdom/ Louet hem inder vastic-
heit zijnder stercten.

Louet hẽ in sijnder macht/ Louet hẽ
na der menichte sijnder heerlicheit.

Louet hem met basuynen geclanck/
Louet hem met psalteren eñ herpen B

Louet hem met tamboeren eñ reien
Louet hem met snaren eñ pipen

Louet hem met hellen cimbalen/ Lo-
uet hem met cimbalen in dat puychen

Alle wat aseme heeft/ Loue den HE-
RE. Haleluia

Hier eyndet den souter

Hier beghin
nẽ die sprokẽ
Salomo
nis

Die sprokē Salomonis

DIt sijn dye sprokē
Salomo des coninrs
Israels/Dauids soō/
A om te leerē wijsheyt
eñ sedelicheit/verstāt
cloecheit/gerechtich;
oordeele eñ redelich;
Dat die onwetēde/behendich/eñ die ion-
gelingē constich eñ bedachrich werden
Wie wijs is dye hooret toe/eñ betert
hem/eñ wie verstādich is/dye sal bequaē
werden/dat hi verneme die sprokē eñ ha
psal/c/x re bediedinge/die woorden der wijsen eñ
hare marē/Dye vreese des HEEREN
is een beginsel der kennisse Die dwazen
verachtē wijsheit eñ onderwisinge.
B Mijn kint geeft gehoore der onderwij
singe ws vaders/eñ en laet die wet uwer
moeder niet/Wāt dat is uwē hoofde dye
beste cieragie/eñ eenen halsbant aē uwē
halse/Mine kint als v die sondaers lockē
so en volcht niet/Als si segghen gaet met
ons/wi willen op bloet loeren/eñ den on
sculdigen sonder sake lage leggē/wy wil
lense leuende verslijnden/gelijc die helle
eñ die goede/als die onderwaerts in dye
cuyle varen/wi willen groot goet vijden
wi willen onse husen met roouen veruul
len/Wage het met ons/Onser alder sal
een borse sijn/Mine kint en wandelt den
wech niet met hen Weert uwē voet van
haren padt/Want hare voetē loopē tottē
Isa/lix/b/ quade/eñ haesten bloet te storten/Want
het is te vergeefs dat nette wt werpen/
voor die oogen der vogelen/Oor leggen
si malcanderen laghen op haer bloet/eñ
deene staet den anderē na die siele/Alsoo
sijn die wegen alre gieriger gedaen/dat
deen den anderen die siele neemt
C Die wijsheit claecht daer butē/eñ laet
haer hooren op die stratē/Si roept in die
dueren der poorten/voor onder dat volck
Si spreect hare woordē in dye stadt/Hoe
lange wilt ghi onwetende/onwetēde zijn/
eñ die spotters luste tot spotterye hebbē

eñ die dwasen die kennisse haten/keert v
tot mijnder straffinge Siet ic wil v minē Iere/vij/
geest wt seggē/eñ v mine woorden condt
doen
Wāt ic dā roepe eñ ghi weygert v/ic
recke mine hāt wt/eñ nyemāt en achtet
daer op/eñ latet varē alle minē raet/en-
de en willet mine straffinghe nyet/Soo
w[illegible] lachen in uwen ongevalle/eñ v be-
spotten/als daer comt dat ghi vreest/Als
ouer v comt/ghelijc eenen storm dat ghi
vreest/eñ uwe ongheualle als een tem-
peest/Als ouer v benautheit eñ noot cōt D
Dan sullē si mi roepē/maer ic en sal nyet
antwoorden/Si sullen mi vroech soeken
eñ niet vinden/Om dat si dye kēnisse ha
ten/eñ en verkoesen des HEEREN vree
se niet/si en wilden mijns raets niet/eñ
lasterden alle mine straffinge/So sullen
si eten vandē vruchtē haers weechs/eñ
van haren raet sat werden/Des den on-
wetēdē gelustet/doodetse/eñ der sotten
geluck verderfse/Maer wie mi gehoore
geeft/sal seker bliuen/genoech hebben/
sonder vrese des quaets

Dat.ij.Capittel

A Mine kint wilt ghi mine redē aē ne
men/eñ mine gebodē by v behou
den/dat uwe oore achtinge hebbe op wijs
heit/so moet ghi v herte neygē tottē ver-
stande. Want ist dat ghi dat verstant roe
pet/eñ crijsschet daer nae/Ist dat ghi dat
soect gelijc siluer/eñ ondersoect gelijc die
scatten/als dā sult ghi die vreese des HE B
REN verstaē/eñ Gods kennisse vijndē.
Wāt die HERE geeft wijsheit/ende
wt sinē monde comt kennisse eñ verstant
Hi latet den oprechten geluckē/eñ bescer
met die vrome/eñ bewaert dye padē des
oordeels/eñ bewaert dē wech sijnder heili
gen/Dan sult ghi verstaē gerechticheyt
eñ oordeele/eñ oprechticheit/eñ allē goe-
den wech
Ist dat die wijsheyt v ter herten gaet/
eñ v siele lust heeft tot dye kennisse/so sal C
v voordachticheit bewaren/eñ verstant
sal v behoeden/dat ghi wt getrockē wert
vandē quadē wege vāden genen die ver
keerde dingen spreken/dye daer verlatē
die rechte bane/eñ gaen duistere wegen

Die hen verbliden quaet te doene/eñ zij vrolic over verkeerde boesheit/Die welcke verkeert zijn op haren wech/eñ op hare padẽ wederspannich

Op dat ghi verlost wert vãder vreem
D der/eñ die niet uwe en es/die smekende woordẽ geeft/en verlaet dẽ meester hair der ionckheit/en vergheteet dat verbondt haers Gods/wãt haer huis neyget hem totte doot/eñ hare gãgẽ totte verlorene/ Alle die tot haer ingaẽ en comen niet weder/eñ en aẽgrijpẽ den wech des levens nyet.

Op dat ghi wandelt op goedẽ weghe eñ bewaert dye padẽ der gerechtigher/ want die oprechtige sullen indẽ lãde woonen eñ die vrome sullen daer inne bliven Maer dye ongodlike werdẽ wt dẽ lande geroept/eñ die verachters werden daer wt genomen

Dat.iij.Capittel

A Mine kint en vergetet mijnder wet niet/eñ v hert beware mine geboden/Wãt si sullẽ v lanc levẽ/eñ goede iaren/eñ vrede bringẽ/goetheit eñ trouwe en sullẽ v niet laten/Hanctse aẽ uwẽ halse/eñ scrijftse in die tafel ws hertẽ/soo sult ghi gonste eñ cloecheit vindẽ/die gode eñ mẽscẽ behaecht Verlaet v optẽ HERE vã geheelder hertẽ/eñ en verlaet v nyet op v verstãt/Maer bekẽt hẽ in alle uwẽ wegẽ/zo sal hi uwe gãgẽ spoedighen En dunct v niet wijsch zijn/Maer vreest den HERE eñ wijcket vãdẽ quade/Dat sal uwen navele gesont zijn/eñ uwe gebeẽte verversen

Eert dẽ HERE vã uwẽ goede eñ vã dẽ eerstelingẽ alles ws incomẽs/ So sul-
B lẽ uwe schuerẽ vol werden/eñ uwe mijnpersen met moste overlopen

Mine kint en verwerpt die castidinge des HEREN niet/eñ en sijt niet onverduldich over sine straffinge/Den welkẽ die HERE straft/dien heeft hi lief/ende welbehagẽ aẽ hẽ gelijc een vader aẽ sinẽ soen

Wel dẽ mẽsce die wijsheit vindet/eñ dẽ mẽsce verstãdenisse toevliet. Wãt het is beter die selve copẽ dan silver/eñ haer incomẽ beter dã gout/Si es edelder dan perlen/eñ al dat ghi wenscen mocht en es haer niet te geliken/Lãge levẽ es toe haerder rechter handt/Tot haerder slincker handt es rijcdom eñ ere/ Hare wegẽ sijn lieflike weghen/ende alle hare padẽ sijn vrede/Si es eenen boom des levens allen den ghenen diese aengrijpen/eñ salich sijnse diese houden/want de HERE heeft die aerde door wijsheit gefundeert ende doir verstandenisse die hemelen berept Doir sine kennisse sijn die dieptẽ gedeelt/eñ die wolken met dauwe druppẽ- C
de ghemaect

Mine kint en laetse niet van uwen ooghen wijken/bewaert ghelucsaemheyt eñ voordachticheit/die sullen uwer sielen leven sijn eñ uwen mondt sal gracioeus sijn/Dan sult ghi sekerlick wandelen op uwen wech/Dat uwen voedt hem nyet stoten en sal/Legghet ghi v neder/soo en sult ghi niet vresen/maer soetelick slapen dat ghi niet vreesen en derft voor hastelike veruaernisse/noch voor den storm der ongodliker als hi comt/Want die HERE es uwe bescerminghe/die behoet uwen voete/dat hi niet gevangen en werde/

En ontsegghet nyemanden goet te doen/ist dat uwe handt van Gode heeft dat te doen/En segt niet tot uwen vrient gaet henen eñ comt weder/morghen wil ic v geven/ist dat ghijt hebt/En pijnt niet quaets tegen uwen vrient die op trouwe bi v woent/En kivet met nyemandt sonder sake/ist dat hi v gheen leet ghedaen D
en heeft/En volcht niet na met benidinghe/eenen ongherechten ende en verkiest sijnder weghen gheen/wandt dye HERE heeft een afgrijselicheit aen den afvalligen/eñ sine verholentheyt es by den oprechten/Int huys der ongodliker es die vloecke des HEREN/Maer dat huys des gherechtighen wert ghesegẽt Hi sal die bespotters bespotten/maer dẽ allendighen sal hi ghenade gheven/dye wijse sullen ere beerven/maer der sotter verhoghinghe es scande

Dat.iiij.Capittel

A. HOort mine kinderẽ die onderwisin
ge ws vaders eñ merct op dat ghy
die verstandenisse bekẽnet/wãt ic geue v
een goede leeringe/en verlaet mine wet
niet/Wãt ic was mijns vaders soon/een
B teedere eñ een eenige voor mine moeder
Eñ hi leerde mi eñ sprac Laet v herte mi-
ne woordẽ op nemẽ/hout mine geboden
so suldi leuẽ/Vercrijcht wijsheyt/vercrij-
get verstãdenisse/en vergetet niet eñ en
wijct niet vander redene mijns mondts
En verlaetse niet/so sal si v behouden/be
mintse/so sal si v bewarẽ/Vercrijcht dye
wijsheit voor die eerstelinge der wijsheit
eñ vercrijcht die verstandenisse voor alle
uwe besittinge/verhoochtse/so sal si v ver
hoogen/eñ sal v tot eerẽ makẽ/ist dat ghi
se aenveerdt/Si sal v hooft scoon toe ma-
ken/ende sal v vercieren met eẽder frap-
er croonen

Hoort mijn kint eñ ontfanct mine re
dene/so sullen uwer iarẽ vele werdẽ/Ick
wil v den wech der wijsheit voerẽ
Ic wil v op die rechte bane leiden/Dat
wanneer ghi gaet/uwẽ ganck nyet suer
en werde/eñ als ghi loopt/dat ghi v nyet
C en stoot/Vaet die onderwisinge/en laet-
se niet/bewaertse wãt si is v leuen
Gn comt niet op der ongodliker pãdt
eñ en treedt niet op den wech der boosen
Laet hem varen/eñ en gaet niet daer in-
ne/Wijcket van hẽ eñ gaet voor by/Wãt
si en slapen niet/si en hebben quaet ghe-
daen/eñ si en rustẽ niet/het en si dat si sca
de hebbẽ gedaen/want si voedẽ hen van
ongodliken broode/eñ drincken van den
wijn des ongerechticheits/Maer der ge
rechtiger padt blinct ghelijc een licht dat
daer voort gaet eñ lichtet tottẽ vollẽ dach
toe/Maer der ongodliker wech is donc-
ker/eñ en wetẽ niet waer si vallen sullen

D Mine sone aenmerct mine woordẽ/eñ
neicht v oore tot mijnder redene/en laet-
se niet vau uwen oogen varen/behoutse
in uwer herten/Want si sijn dat leuẽ den
genen diese vindẽ/eñ gesont harẽ gehee
len lijue/Bewaert v herte met alder ner
sticheit/want daer wt gaet dat leuẽ/doet

van v den verkeerdẽ mont/eñ laet die la
sterlippen verre vã v sijn/laet uwe oogẽ
stracs voir hen sien/eñ uwe wijnbrauwẽ
recht voor v henen sien Laet uwe voeten
gelijc voor hen gaen/so werden alle uwe
weghen geuordert/En wãckelt niet ter
rechter noch ter slincker siden/keeret af
uwen voet vãdẽ quaden

Dat.v.Capittel

Mine kint aenmerct mine wijsheit A
neycht uwe oore tot minẽ verstã-
de/op dat ghi behout voordachticheit/eñ
uwe lippen die kennisse bewaren/want
die lippẽ der hoeren sijn een huenichseẽ.
eñ hare kele is gelatter dan olye/Maer
namaels bitter gelijc alsene/eñ scerp ge-
lijc een sweert aen beyde siden snidende/
Hare voetten loopen totten doot onder-
waerts/hare gangen vercrijgen die hel
le/Si en gaet nyet recht opten wech des B
leuens/hare treden sijn ongestadich/dat
si niet en weet waer si gaet.

Nus hoort mi nv mine kindt/ende en
wijket niet vander redene mijns monts
laet uwe wegen verre van hair sijn/ende
en genaket niet totter duerẽ haers huis
op dat ghi den anderen uwe eere niet en
gheeft/eñ uwe iaren den grouwelijcken
Dat die vreemde hen niet van uwen ver
moghen en versaden/eñ uwen arbeit nz
en si in eens anders huis/Ende moet na
maels suchten/als ghi v lichaem eñ goet C
verteeret hebt/ende segghen/Och hoe
hebbe ick die castiende onderwisinge ge
haet/ende mine herte die straffinge ver-
smaedt/Ende en hebbe nyet ghehoordt
dye stemme mijnder leeraers/ende mij-
ñe oore niet gheneycht totten ghenẽ die
mi leerden/Ick ben schier in alle onghe-
luc ghecomen/onder die gemeynte ende
vergaderinghe

Drincht water wt den putte/eñ vloe-
det wt uwen fonteynen Laet uwe fontei
nen wt vloepen ende die waterbeken op D
dye straten/Maer hebbet ghyse alleene
ende gheen vreemde met v/O fonteyne

si geseeghent/eñ verblijdt vanden wiue uwer ioncheit/lieflic is die hijnde/vrient. hout tat ree.laet v haer liefde altoos ver saden eñ vermaeckt v altoos in haerder liefden/Mijn kint waer omme wilt ghy v aen die vreemde vermaken/eñ omhel set een andere/want yegelijcs wegē sijn stracs voor den HEERE/eñ hy metet alle hare ganghen/Die misdaet des ongodli ken sal hem vaen/eñ sal metten stric sijn. der sonden gehouden werdē/Hi sal ster. uen sonder castiende onderwisinghe/eñ om sijnder grootheit dwaesheit wille sal hi dolen

A Dat.vi.Capittel.

MIne kint wert ghy borge voor uwē naesten/so hebt ghy uwe handt by eenē vreēdē veracht/Ghi sijt verknoopt metter redene ws monts/ende gheuan. gē metter redene ws mōts/so doet doch mine kint also/eñ verlost v/want ghy sijt uwē naesten in die hant gecomen/loopt/ haest/eñ drijuet uwen naesten/En laet v oogen niet slapen/noch uwe oogē lit niet sluymeren/Verlost v als een rhee vā der hant eñ gelijc eenen voghel wt der hant des vogelaers/

B Gaet henen tottē miere/ghi luye/siet haer wegen aen/eñ wert wijs/Hoe wel si geenē prince/noch hooftman/noch hee re en heeft/bereit si nochtans haer broot inden somer/eñ vergadert hare spijse in den oogste/Hoe lāge ligt ghi luye! wan. neer wilt ghi op staē van uwē slape/ia sla pet noch eē weinich sluimt een weynich/ slaet die hādē in malcāderē/eē weinich dz ghi slaept/so sal v die armoede comē ghe lijc een wandeleer/eñ dat gebrec gelijck een gewapent man.

Een onnut mēsce/een roekeloos mā/ gaet met verkeerden monde/hi wēcket mettē oogē/hi bediedet mettē voetē/Hy leert met vingerē/hi lept altijt op quaet toe/eñ verkeeret in sijn herte/eñ maeckt twist/Daer omme sal hem sijn ongeluck bottelic comen/eñ sal snellic te stucken ge brekē werdē/als dzter geē hulp zȳ en sal

Siet sesse stucken hatet die HEERE C eñ aen tseuēste heeft hi een afgriselicheit Hooge oogen/valsce tonghen/handē die onsculdich bloet stortē/Eē herte d at met quade listicheit omme gaet/Voeten dye snelle sijn scade te doen/Valsce tongē die stoutelic luegen spreken/Eñ die twist tus scen broeders maect

Mine kint bewaert die gheboden ws vaders/eñ en laet dye wet uwer moeder niet varen Bijnt se samē op v herte altijt eñ hangse aen uwen hals/Als ghy gaet dat si v geleidē/Als ghy v neder legt/dat si v bewaren/Als ghi ontwaeckt/dat si v gesprekē sijn/Wandt dat ghebodt is een lāteerne/eñ die wet eē lichte/eñ die straf finghe der disciplinen is eenen wech des leuens/op dat ghi bewaret wert voor dē quaden wiue/voor die sachte tonghe der vreemder/En laet v haerder schoonheit niet gheluſten in uwer herten/En ver. hanct v niet aen haren wijnbrauwē/wāt een hoere neemt een stuc broots/Maer een gehouwede vrouwe vaet dat edelst le uen/Can oock yemant een vier indē boe sen behouden/dat sine cleederen nyet en bernen/Hoe soude yemant op colen ghe gaen dat sine voetē niet verbernt en sou den worden/Alsoo gaet het/wie tot sijns D naesten wijf gaet/Seene en blijft onscul dich die se aen tast

Eenen dyef en versmaetmen nyet/Al steelt hy om sine siele te versaden/als hē honghert/Ende ist dat hi beuondē wert so gheeft hijt seuenuout weder/eñ geeft ouer allet goet in sinen huyse/Maer die met eenen wiue ouerspele doet/die is ee ne sot/die brengt sijn leuen int verderuē Daer toe ouercompt hem plaghe ende sijne schanden en werden nyet wt ghe. daen.

Wandt die verbolgentheit des mās wert met toornigher liefden beroert/eñ en spaert nyet ter tijt der wrakē ende en aensieget gheenen persone die daer ver soene/ende en wil oocniet/al wildet ghy vele schincken

MIne kint behout mine redene/eñ verberchtmine gebodẽ bi v/hout mijn geboden/so sult ghi leuen/Eñ mijn wet/gelijc uwen ooch appele/Bintse aen uwe vingeren/schrijftse op die tafele ws herten/Segt totter wijsheit/ghi sijt mij. ne suster/eñ noemt de verstãdicheit uwe vriẽdinne/op dat ghi bewaert wert voor dat vreemde wijf/voor een ãdere die sue. te woorden geeft

B Want aen tvenster mijns huys keer ic door die tralien eñ sach onder die onwe tende/eñ wert ghewaer onder die kinde ren eens sotten iongelincs/die ginck op. ter straten aen eenen hoecke/eñ ginc op. ten wech aen haren huse inder sremerin ge aendẽ auont des daechs/doẽ het nacht werde eñ doncker was/Eñ siet daer ghe moedtte hem een wijf in haren cieragie/ listich/wilt eñ ongebonden/dat hare voe tẽ in harẽ huse niet gebluẽ en cõnẽ/nv is si buten/nv op die straten/eñ laghet in al

C len hoecken/En greep hẽ eñ custede hẽ/ ombeschaemt/eñ sprac tot hem/Jck hebbe huden dootoffere voor mi betaelt voor mi ne gheloofte/Daer omme ben ic wt ghe gaen/om v te ghemoeten/om v aensicht vroech te soecken ende hebbe v geuondẽ Jc hebbe mijn bedde ghecieert met ciera.

D gie/bonten tappisserie wt Egyppten/Jck hebbe minen leger met meyen/myrren aloes eñ caneel verciert/Compt laet ons der borsten sadt werden/tot aen den mor gen/eñ laet ons der liefden plegen/Wãt die man en is niet thuys/hi is eenen ver ren wech getrocken/Hi heeft den gheldt sack met hem ghenomẽ/wie weet/wan. neer hi thuys comt/Si brachter hem toe met vele woorden/eñ treech hem daer in ne met haren smeekendẽ lippẽ/Hi volch de haer ter ter stont na/gelijc eenen osch ter vleeschbanc geleit wert/eñ gelijck tot ten boeyen daermen die sotten castijt/tot dat si hem metten pile/die leuere splittet gelijc eenen vogel totten stricke haest/eñ en weet niet dat hem dat leuen geldet

So gehoort mi nv mijne kindere/eñ

aenmerckt die reden mijns monds/Eñ laet v herte niet varen op harẽ wech/eñ en laet v niet verleiden op haerder banẽ Want si heefter vele ghewont eñ neder geworpen/eñ alderley machtige sijn vã haer verworcht/Hare husen sijn helsche wegen/daermen onderwaerts varet in des doots camere A

Dat.viij.Capittel

EN roept die wijsheit niet eñ de ver verstandisse laet haer hooren/opẽt lic aenden weghe eñ aen dye stratẽ staet si/daermen ter dueren in gaet crijsschet si/O ghi mannen ghi onwetende die we tentheit/eñ ghi dwasen nemet ter hertẽ Hooret/want ic wil spreken/eñ mine lip. pen sullen wat sonderlings openbaren/ Want minen hals sal dye waerheyt spre ken/eñ mijne lippen sullen haten dat on. godlic is/Alle redenẽ mijns mõts sijn ge. recht/daer en is nyet verkeers noch val. sches in/Si sijn alle slichte diese verstaen eñ recht den genen die kennisse vijnden

Ontfaet mine castiẽde onderwisinge/ B eñ niet siluer/kennisse meer dan costelijc gout/want wijsheit is beter dan peerlen ende allet datmen wenschen mach/en cã haer niet ghelijcken/Jc wijsheyt woone bi die wetentheit/eñ ick vijnde voordach ticheit/Die vreese des HEEREN hatet dat arghe/die hooueerdicheit/den hooch moet/eñ den quaden wech/ende ben vy. ant den verkeerden monde/Jc can radẽ eñ beleiden/Jc hebbe verstant/Jck heb. be macht/Door mi regneren die coningẽ eñ die raetsheeren setten dat recht/Door mi hanteren die princen oprechtelic ende heerscappen alle rechters opter aerden/ Jc beminne die mi beminnẽ/Eñ die my vroech soecken vinden mi/Rijcdom ende eere is bi mi/duerachtich goet ende ghe. rechticheit Mine vrucht is beter dã gout ende fijn gout/Ende mijne incomen be. C ter dan wt ghecoren siluer/Jck wandele op den rechten weghe/ Opter straten

die mi beminnen/ende hare scatten vol soude maken

Die HEERE heeft mi ghehadt int beginsel sijnder weghen/voor sinen werck was ic doen ter tijt/Ic ben ingheset van eewicheit/van beghinsel voor die aerde/ Doen die diepten noch niet en warẽ/wẽ was ic al op verden/Doen die fonteinen noch nyet met water en spronghen/Eer die berghen inghesenct waren/voor dye houelen was ic op verden/Hy en hadde die aerde noch niet ghemaect/eñ dat tair aen is/noch die bergen des aertbodems doen hi dye hemelen bereyde doen was ic aldaer/Doen hi dye diepten met sinen perck beuinck/Doen hi dye wolckẽ daer bouen aen hechtede/Doen hy vestichde dye fonteynen der dyepten/ Doen hy

D der zee dat perc stelde/ende die wateren/ dat si niet en souden ouergaen sijn beuele/Doen hi dat fundament der aerdẽ leyde/Doen was ic bi hem/ende spoedichde dat/Ende hadde minen lust daghelicks/ ende speelde voor hem alle tijt/Eñ speelde op sinen aertbodem/Ende mijnẽ lust was bi den kinderen der menscen

Soo ghehooret mi nu mijne kinderẽ/ Wel den genen die mijne weghẽ behouden/Hooret die castiende onderwisinge/ ende werdt wijse/ende en laetse niet varen/Wel den mensche die mi hoordt/dat hi wake aen mijnder dueren daghelics/ dat hi waer neme aen die stijlen mijnder dueren/Wie mi vijndet die vindet dat leuen/ende sal wel behaghen vandẽ HEERE sceppen/Maer die aen my sondicht/ die quetst sine siele/Alle die mi haten beminnen den doot

Dat.ix. Capittl

A

DIe wijsheit timmerde haer huys ende hieuwe seuen colomnen/eñ schincte haren wijn/si sloech/ende bereyde hare tafele/Ende seynde hare deernẽ wt/om te nooden op tat palleys der stadt Wie onwetende is/die come herwaerts Ende totten dwasen sprack si/Comt etet

wijn die ic schencke/Verlaet dat onwetẽde wesen soo sult ghi leuen/ende gaet op den wech der verstandenisse

B

Wie den spotter castiende onderwijset/die moet scande op hem seluen nemẽ Ende wie den ongodlikẽ straft/die moet bescimpt werden/En straft den spotter niet/Hi hatet v Straft den wijsen/die sal v beminnen/Gheeft den wijsen/so sal hi noch wijser werden/Doet het condt den gherechtighen/so sal hi toe nemen

Der wijsheit beghinsel es des HEEREN vreese/Ende die verstandenisse is C kennisse heyligher dinghen/wandt door mi sullen uwer daghen vele werden/Eñ dye iaren des leuens sullen v meer werden/Sijt ghi wijs/so sijt ghi v seluẽ wijs/ sijt ghy een spotter/soo sult ghijt alleene draghen

Daer is een dwasachtich/onrustich D wijf/vol clapperiẽ ende en weet niet/die sit in die duere haers huys opten stoele/ bouen in die stadt/om te nooden alle dye voorbi ghaen/eñ die recht op harẽ wech wandelen/wie is onwijs/die make hem herwaerts/Ende totten sotten spreect si Dye ghestolen wateren sijn soete/Ende dat verborghen broodt is ghenoechlijck Maer hi en weet niet/dat aldaer dooden sijn/ende hare gasten inder dyepper hellen/

Dat.x. Capittel

Die sprokẽ Salomonis

A

EEn wijse soon maect dẽ vader vrolick/Maer eẽ sotachtighe sone es sijnder moeder bedructheit Der ongodliker scatten en sijn niet orboorlic Mer gerechticheit ver-

loſt vanden doot

Die HERE en laet die zyele des ghe-
rechten gheenen honger liden/Maer hi
verſtoot der ongodliker ſcalcheit

Een ledighe hant/maect arme/Mer
der neerſtigher hant maect rijc.

Wie indē ſomer vergadert/die is vroet
Maer wie inden oogſt ſlaept/dye werdt
te ſcanden.

Dat hooft des gerechten heeft die ſee
B geninge/Maer den mondt der ongodli-
ker/ſal haer ongerechticheit ouervallen

Dye gedenckeniſſe der gerechtigher
blijft in die ſeegeninge/Maer den name
der ongodliker ſal ſtincken

Die wijs van herten is die ontfaet die
geboden/Maer dye eenen ſotten mondt
heeft wert geſlagen

Wie ombereſpelic wandelt/die wan
delt ſeker/Maer wie verkeert is op ſine
weghen die ſal openbaer werden

Wie metten ooghen wincket/die ſal
moepte berocken/Ende dye eenen ſottē
mont heeft die wert geſlagen.

C Die mont des gherechten es een leuē
de water adere/maer den mondt der on
godliker ſal haer ongherechticheit ouer-
uallen

Haet verwect twiſt/Maer liefde be-
dect alle ouertredinge

Indē lippen des verſtandighen vint-
men wijſheit/maer op den rugge des ſot
ten behoort een roede

Die wiſe bewaren die kenniſſe/maer
der ſotter mont is na bi den veruaeren

Dat goet des rijcken is ſine vaſte ſtat
maer die armoede maect die armē bloote

Die gherechte arbeit totten leuē mer
die ongodlike gebruyckt ſijns incomens
totter ſonde

Die bewaringe der caſtiender onder-
wiſinge/is den wech totten leuen/maer
wie die ſtraffinge verlaet/die blijft dolen
de/

Valſche muylen decken haren haet/
eñ wie blameert dat is een ſot

Waer vele woordē ſijn/daer en gaet
niet toe Maer wie ſine lippē hout/die es
vroedt.

Die tonge des gerechtē is coſtelick ſil
uer/maer dat herte der ongodliker is nz/

Die lippē des gerechtigē voeden der
vele/mer die ſottē ſullē vā haerder dwaeſ
heit ſteruen

Die ſeegeninghe des HEREN ma-
ket rijcke ſonder moepte

Een ſot bedrijft moetwillicheit/eñ he-
uet noch daer toe ſinen ſpot mede/maer
die man is wijs die daer op merct D

Wat dye ongodlike vreeſt dat ſal hē
ontmoeten/eñ dē gerechtigē wert gege-
uē ſo wat ſi begeeren

Die ongodlike is gelijc een tēpeeſt die
voor bi gaet/eñ niet meer en is/maer dye
gerechte blijft eewelic ſtaende

Alſo als ijn dē tādē/eñ dē root dē oogē
doet/ſo doet die luye dē genē die hē ſeyn-
den/

Die vreeſe des HEEREN verlangt
dagē/mer die iarē der ongodliker werdē
vercortet

Dat verwachtē der gherechtigher ſal
bliſcap werdē/maer dē hope der ongodli
ker ſal verloren ſijn.

Dē wech des HEREN is des vromē
moet/maer die quaetdoēds ſijn bloode

Dye gerechtige en wert nēmermeer
om geſtootē/mer ongodlike en ſullē niet
inden lande bliuen

Dē mōt des gerechtigē brēgt wijſhz/
maer den mont der verkeerder wert wt
gheroept

Die lippē des gerechtē wetē wat wel
behaecht mer d' ōgodliker mōt is vkeert

Dat.xi.Capittel.

Een valſce wage is dē HERE een
afgriſeſelicheit/maer een volle ge- A
wichte is ſijn wel behagen.

Waer ſtoutheit is/daer is oock ſmaet/
maer wijſheit is bi dē ootmoedigen

Die vroōheit ſal die oprechte leidē/mer
dat wt tredē der verachters ſal ſi vſtoorē

Goet en helpt niet indē dage der grā-
ſcappē/mer de gerechtichz vloſt vādē dode

Die gerechtichz des vromē ſtiert ſinē
wech/mer die ongodlike ſal vallē/door ſi-
ne ongodlic weſen

Die gherechticheit der oprechter
ſalſe verloſſen Maer die verachters wer
den geuangē in haerder ſalicheit.

Als die ongodlike mensch sterft is hope verloren/Ende dat verwachtē des onrechten sal vergaen
B Die gherechte wert wt der noodt verlost/Eñ die ongodlike comt in sine plaetse/
Door den mondt des geveinsdē wert sijn naeste verdorven/Maer door kennisse werden die gerechtige verlost
Een stadt verblijdt haer/alst den ghe rechtighen wel gaet/eñ als die ongodlike vergaen/so wertmen blide
Door dye seegeninge der oprechtiger wert een stadt verheven/Maer door den mont der ongodliker wertse te stuckē gebroken.
Wie sinen naestē veracht/is onwijs/Maer een verstandich man stillet dat
Een blameerder verraedt al wat hy heimelick weet/Maer wie van ghetrouwer herten is/verbercht dat selue
Waer gheenen raedt en is daer gaet dat volc onder/Maer waer vele raetgevers sijn daer gaet het wel toe
C Wie voor eenen vreemdē borch woort die sal ongheual hebben/Maer die hem voor gelouen wacht is seker
Dat is eē gracieus wijf/die de eere onderhout/Mer dat sijn die stercke dye dat rijcdom vermeerderen
Een goedertieren man speenet oor sine siele/Maer een onvriendelike bedroeuet oor sinen vrient
Die ongodlike doet een onghestadich werc Maer wie gherechticheit saeyt/die sal een gestadich loon hebben
Want gherechtichept vordet totten leuen/Mer den quade na volgē vordert totter doot
Die HERE heeft afgriselichept aen een verkeert herte/ende wel behaghen aen die ghene die ombevlect sijn.
Den boosen en helpet niet/al waerdt dat si oor alle die handen te samen deden Maer der gherechtiger saet sal behoudē werden
Een schoon wijf sonder sedelicheit/es ghelijck een soch met een gulden spansel opter nuesen
Dye begheerte der gherechtiger behaghet wel/Maer den hope der ongodliker is gramschap
Eene deelet wt eñ heeft altoos meer/een ander hout aen hem als hy ghenoch D heeft eñ wert nochtans armer
Die siele die daer rijckelic seegēt wert vet/Eñ wie droncken maect/dye sal oock droncken werden
Wie coren inhoudt/die vloecken dye lieden/maer seegeninge comt ouer hem diet vercoopt.
Wie daer goet soect/dien ghemoedet goet/Maer wie na onghelue haect/dien salt ghemoeten
Wie hem op sijn rijcdom verlaet/die sal onder gaen/Maer die gerechtige sullen groenen gelijc een blat.
Wie sijn eigē huis bedroeft/die sal wint tot erfdeel hebben/Eñ een sot moet een knechte des wisen sijn
Die vrucht des gerechtighen es eenē boom des leuens/ende een wise ghewint eenen dat herte ane.
Ist dat den gerechtē opter aerdē vergouden wert/waer wil die ongodlike eñ sondaer bliuen

Dat. xij. Capittel.

Wie castiende onderwisinghe bemint/die wil verstandich werdē/ A
Maer wie straffinge hatet dye blijft een sot.
Wie goet is/die crept wel behagen aē den HERE/maer een moetwillighe sal verdoemt werden.
Een ongodlic wesen en vordert dē mēsce niet/Maer de wortel der gerechtiger sal bliuen
Een redelick wijf is een croone haers mans/Maer een scandelike is een etter in sinen ghebeente.
Die gedachten der gerechtigher sijn oordeele/Maer dye redē der ongodliker sijn valsch.
Die woorden der ongodlijcker loeren opt bloet/Maer der oprechtiger mondt verlostse
Die ongodlike werden om gheheert/eñ en sullen niet meer sijn/mer dat huys der gerechtiger blijft staen.
Een man wert geloofte om sijnder cloec B

heit wille/mer wie ongerecht is/die wer
den veracht
Wie verworpē is/eñ neẽt des zijs wa
re/die is beter dā een groote geachte dye
broots gebrec heeft
Die gherechte kẽt die siele sijns vees
Maer dz herte der ōgodliker is gruwelic
Wie sinē arbeit bouwet/die sal broots
plantept hebbē/maer die ledich gaet die
is onwijs
Die begeerte der ongodliker iaget na
ongeluc/mer dye wortel der gerechtiger
sal vrucht bringen.
C Die quade wert bestrict door eenē son
digē mont/maer die gerechtige ontgaet
die benautheit
Vele goets comt eenē door dye vruch
te des monts/eñ dē mēsce sal vergouden
werdē/na diē sine hādē verdiēt hebben
Dē sottē behaecht sine wise wel/maer
wie raet hoort die is wijs
Een sot geeft sine grāscap ter stont te
kēnē/maer wie dē smaet verberghet die
is loos
Wie warachtich is/dye seyt wat recht
is/maer eē valsce getuyge bedriecht.
Wie voorsneppich is/dye steect als eē
sweert/maer die tōge der wijsē is heelsaē
Warachtige lippē zijn stātachtich/mer
die valsce tonge verādert haer bottelic
D Dye quaet dinckē inder hertē/werdē
bedrogē/maer die vrede sprekē hebbē blij
schap/
Dē gerechtigē en sal geē leet gesciedē
maer die ongodlike sullē vol ongelucs zijn
Valsce mondē sijn dē HEERE eē afgri
selicheit/maer die getrouwelic doē/dat is
sijn wel behagen
Eē scalc mā verbercht die kēnisse/mer
dat herte der sottē prijst sotheit
Eē neerstige hāt sal heerscappē/mer
die laetuerdich is/sal chys moetē geuē
Sorchfuldicheit inder hertē crencket/
maer eē vriēdelic woort verblidet
Dye gherechtige heuet beter dan sijn
naeste/mer der ongodliker wech verleitse/
Eē laetuerdige hāt en geluckēt zijn han
teringe niet/maer eē neerstich mensche
wert rijc
Op dē wech der gerechticheit is leuē/

eñ optē gebācdē padt en is geē doot.

Dat.xiij.Capttel A

EEn wise soon laet hē dē vader casti
ende onderwisen/maer eē spotter
en hoort die straffinge niet
Een man etet goet vander vrucht des
monts/maer dye siele der verachters es
ongerechtich
Wie sinē mont bewaert/dye bewaert
sine siele/maer wie met sinē mont ombe
hoedelic wt vaert/die sal verscricken
Die luye begeert/eñ en heues nochtās
niet/maer die siele der neerstiger sal ver
saedt werden
Die gerechtige hatet valsce woorden/
maer die ongodlike screndet eñ lachtert/ B
Die gerechticheit behoet den vromen/
maer dat ongodlic wesen brēgt eenē tot
ter sonde
Daermē meynt datter rijcdom si daer
en is niet/eñ daermē meint datter armoe
de is/daer is te vollē genoch
Mettē rijcdomme verlost eē sine siele/
maer een arme en hoort die straffinge niet
Dat licht der gerechtiger maect vrolic
maer die luchte der ongodliker wert wt
gebluscht
Onder dē stoutē is altoos twist/maer
die met raet alle dingē doen/die sijn wijs
Rijcdom wert weynich/ist datmēt te
mildelic verdoet/maer watmē samē hou
det/dat wert groot
Dē hope die hem vertrect/die benauet
dat herte/maer eene begheerte die daer C
comt/is eenen boom des leuens.
Wie dat woort veracht die bederft hē
seluen/Maer wye dat gebodt vreest/dye
sal vrede hebben
Die wet des wisen is een leuende fon
teyne/om die stricken des doots te mijdē
Een aenghename cloecheit geeft gon
ste/Maer der verachters wech is hardt/

Een versiende doet alle dinc met bescei
denheit/Maer een sotte bereydt sotheyt
wt
Een ongodlike bode brengt ongeluck
maer een getrouwe legaet is heelsaem

Wie castiende onderwisinge laet va-
ren/die heeft armoede eñ scande/Maer
wie die straffinge bewaeret/salter eeren
commen

Als een begerte comt/die doet der sie
len sacht/maer die dat quaet midet es dē
dwasen een afgriselicheit

D Wie mettē wisen ōmegaet/die wert
wijsch/Maer so wie der sotten geselle es
die sal ongeluc hebben

Ongeluc veruolget die zōdaers/mair
den gerechtigē wert goet vergouden

Die goede sal eruē op kints kide mair
des sondaers goet wert dē gerechtighen
voor gespaert

Daer es vele spijsen in die voeren der
armer/maer sommige vergaderē sonder
oordeele

Wie sine roede spaert/die hatet sinen
sone. Maer wie hem lief heeft/die onder
wijst hem ter stont

Die gerechte etet/dat sine siele sat wert
Maer der ongodliker buyc/heeft altoos
gebreck

Dat.xiiij.Capittel

A Door wise wiuē wert dat huys ge-
timmert/Maer een sottinne bie-
ket in stuckē met haren doene

Wie dē HEERE vreest/die gaet op de
rechte bane/Maer wie hē versmaet/die
wijct wt sinen weghe

Indē mōt der sotten es dat scepter der
houaerdicheit/maer die lippē der wijsen
bewarense

Waer geen osschē en sijn/daer es die
cribbe reyn/Maer waer die ossche werc-
kende es/daer es vele incomens

Een getrouwe getuyge/en liecht niet
Maer eē valsce getuyge/liecht coenlick/

Die spotter soect wijsheit eñ en vintse
niet/Maer dē verstandigē es die kennis
se licht

Comt ghi enē sottē ane/so en vint ghi
geen lippē der bescheydenheit

Dat es des verstādigē wijsheit/dat hi
op sinen wech merct/maer dat es der sot
ten dwaesheit/dat het pryckel bedroch mz
hen es

Die sottē bedriuē dē spot metter scult
Maer dat welbehaghē es onder die op- B
rechtige

Een herte dat zijnder sielen bedroefse
nisse weet/onder wesseluē bliscap en cā hē
geen ander gemingen

Dat huis der ōgodliker wert vernielt
Maer die tente der oprechtigher sal toe
nemen

Enē behaget eenē wech wel/Maer
sijn laetste reyt tot den doot

Dat herte heeft ooc smerte int lachen
Eñ dat eynde der bliscapē es droefheit

Die onnutte sal vā sinē wege sat wer-
dē Maer een goede mā sal ouer hē sijn

Een onwise gelouet al/mair eē verstā
dige/mercket op sinen ganck

Een wise vreest/ende scuwet dat arch
Maer een sot vaerter stoutelic door

Een onuerduldige doet sotheit/Maer C
een voordachtige hatet dat

Die onwise besitten sotheit/maer dye
verstandige werdē met bescheydēheit ge
croont

Die quaden moetē hen buigē voor die
goede Eñ die ongodlike voor die poorten
des gerechten

Enē armē hatē ooc sine naestē/maer
die den rijken beminnen daer es vele

Die sondaer veracht sinē naestē/maer
wel dien die der allendiger ontfermt

Die quaet dincken sullē faelgerē mair
die goet dincken dien sal trouwe eñ goet
heit wederuaren

Waermen arbeyt daer es ghenoech
Maer waermē met woordē omme gaet
daer es ghebreck

Den wisen es rijcdom een crone/mair
die dwaesheit der sottē es doch sotheit

Een ghetrouwe ghetuighe verlost die D
sielen/Maer die coenlic liecht/faelgeert

Inder vreesen des HEEREN es se-
ker sterckheyt/Ende sine kinderen sullen
ooc troost hebben

Die vrese des HEEREN es eē fontein
adere des leuens/datmen scuwe die stric
ken des doots

Maer vele volcs es/dat ciert den co-
ninc/Maer ist dat des volcs niet vele en
es.dat staet den heere qualic

Wie verduldich es die heeft groot ver
standt/Maer wie onverduldich es/dye
geeft sine sotheit te kennen

Een ghesont herte es des lichaems le
uen/Maer nidicheit es etter der ghebeē
ten

Die dē verachtē leedt doet/die scein-
det desseluē sceper/Maer so wie hē sijns
ontfermt/die eeret hem

Die ongodlike en blijft niet staēde in
sinē ongeluc Maer die gerechtige es ooc
in sinen doot getroost

Int herte des verstandigē rustet wijs
heit/eñ wert geprefen onder die sotten

Gerechticheit verhoget eē volc/mair
die sonde es der lieden bederuen

Eē cloecke knecht es des conincs wel
behaghen Maer een scandelike es sine
tornicheit

Dat.xv.Capittel

A Een sachte antwoort stillet die grā-
scap/Maer een hardt woordt ver-
wect verbolgentheit

Die tonge der wisen verciert die ken-
nisse/der sottē mont schuymet altoos sot
heit wt.

Die oogē des HEREN aenscouwen
in allen plaetsen/beyde quade eñ goede

Een heelsame tonge es eenen boom
des leuens Maer een valsce bedroeft dat
ghemoedte

Die sotte lastert die castijende onder-
wisinge sijns vaders Maer dye straffin-
ge behout/sal verstandiger werden.

Des gerechtē huis heeft groot goet/
maer indē incomē des ongodliken es on
geordineertheit

B Die lippē der wisen stroeyen wt ken
nisse/Mair der sottē herte en es also niet

Des ongodlikē offerāde es dē HEE
RE een afgriselicheit/Maer dat ghebet
der oprechter es sijn welbehagen

Des ongodlikē wech es den HERE
een afgriselicheit/mair so wie der gerech
ticheit na volcht/die wert bemint/

Het es eē quade onderwijsinghe der
geender die dē padt verlaten/Eñ so wie

die rechte strate hatet/die sal steruen

Helle eñ verderffenisse es voor den
HERE/Hoe vele meer der menscē her-
te.

Die spotter en bemint/dē ghenē niet
die hē straft/Eñ en gaet niet tot dē wisen

Een vrolic herte maect een vrolick aen
gesicht/Maer in die becommernisse des
hertē/wert dē geest nederslagen

Een verstādich herte soect kēnisse/dat
aēsicht der sottē gaet met sotheit omme.

Alle die dagen des allēdigē sijn quaet
Maer eenē goedē moet es eē daghelics
weerscap

Het es beter een weynich metter vre
sen des HEREN/Dan eenē grotē scat
daer onruste inne es. C

Het es beter eē gerecht cruys mz lief-
dē/dā eenē gemestē osse met hate.

Eē tornich mā berott twiste/Maer eē
verduldige stillet dē twist

Dē wech des tragē es doornachtich/
Maer dē wech der oprechtigher es wel
gebaent

Eē wise sone verblijdet den vader/Eñ
een sottachtich mēsce bescaēt sijn moeder

Dē sottē es die sotheit eē bliscap/mair
een verstandich mā rechtet sinē ganck

Die gepeynsen werdē te niete/waer
genē raet en es Maer waer vele raetge
vers sijn/zijn si stantvastich.

Het es eenē een bliscap/ist datmen hē
haestelic antwoort/Eñ eē woordt tot sijn
der tijt es zeer lieflic

Den wech des leuens gaet opwaerts
cloec te maken Op datmē scuwe die hel-
le onderwaerts.

Die HERE sal dat huys des houer- D
digen te stuckē breken Eñ sal vast makē
die palen der weduwen

Die radē des argen zijn den HERE
een afgrijselicheit Maer loutter reden
zijn lieflick

Die gierige verwerret sijn eygē huis
Maer so wie gescincke hatet/die sal leuē

Dat herte des gerechten dichtet wat
te antwoorden is/Mer den mont der on
godliker scuymet quaet wt

Die HERE es verre vanden ongod

liken/Maer der gerechter gebet verho-
ret hi

Vriendelic siene verblijt dat herte/eñ goet geruchte maket dat ghebeente vet

Dat oore dat daer hoort die straffinge des leuẽs/sal onder die wise woenen.

Wie castiende onderwisinge laet va-ren/die verwerpt sine eyghẽ siele/Maer so wie straffinge hoort/die wert cloec.

Die vrese des HEEREN es castiende onderwisinge der wijsheit/Eñ allẽdich-hiet gaet voor die eere henen

Dat.xvi.Capittel

A DIe mẽsce nemet wel voor hẽ inder hertẽ Maer vandẽ HERE comt dat antwoorden der tonghen

Eenẽ yegelikẽ dunckẽ sine wegẽ reyn sijn/Maer die HERE proeft dat gemoet

Beueelt dẽ HERE uwe werckẽ/So sullẽ uwe opsettẽ voort gaẽ

Die HEERE maket allet om sijns selfs wille Oock dẽ ongodlikẽ totte quadẽ daghe

Eẽ stout herte es dẽ HERE eẽ afgrij selicheit/Eñ en sal nyet onsculdich sijn al dedemen alle handen te samen

Door goetheit eñ trouwe wert misdaet versoẽt/Eñ door die vrese des HEREN scouwet men dat quaet

Als yemãts wegẽ dẽ HERE wel be hagen/So maect hi oock sine viandẽ met hẽ te vreden

Het es beter weynich met gerechtic-heit/dã vele incomẽs sonder oordeele

Des mẽscẽ herte ordineert sinẽ wech Maer die HERE vordert sinẽ ganc.

B Wanneer prophecie int herte des co-nincs es/So en sal sinẽ mont int oordeele niet faelgeren

Waghe eñ ghewichte des oordeels es vãdẽ HERE/Eñ alle pondẽ indẽ sacke zijn sine wercken

Het es der coninghẽ afgriselicheit/ist dat si ongodlike hãtierẽ Wãt wir gerech ticheit wert den trone gesterct

Gerechte lippẽ sijn der coninghẽ wel behagen/Eñ so wie oprechtelic spreeckt/die wert bemint.

Die verbolghentheit des conincs/es een doortlic bode/Maer een wise man sal

hem versoenen

Als des conincs aensicht vriendelick es/dat es leuẽ/Eñ sijn welbehagẽ es ge-lijc een auont wolke

Verwerft wijsheit wãt si es beter dan gout/Eñ verstant verwerue es edelder dan siluer

Der oprechtiger wech scuwet dat ar ge/eñ wie sinẽ wech bewaert/die behout sine siele C

Houaerdicheit gaet voor dat verder-uen henẽ/Eñ stouten moet voor den val le.

Het es beter neder vã ghemoede zijn met dẽ allẽdigẽ Dã roof wt deelẽ met dẽ houaerdighen

Wie eene sake voorsienichlick voeret/die vindet geluc/Eñ wel diẽ die hẽ opten HERE verlaet

Een verstãdige aẽroept dẽ wisen/Eñ soete lippẽ beteren die leringe

Voorsienicheit es een leuẽde fonteyne die dese heeft/Maer die castiende onder wisinge der sotten es sotheit

Eẽ wise herte maect sinẽ mondt voor-sienich/Eñ betert die leringe in sinẽ lip-pen.

Lieflike redene sijn hueninch ratẽ/soe ticheit der sielẽ eñ gesontheit der ghebeẽ ten D

Eenẽ beualt eenẽ wech wel/mair sijn laetste rept totten doot

Een onsalige siele es haer seluẽ zwair Want daer toe heeftse haren mondt ghe bracht

Een Belials man grauet na quaet/eñ in sinen lippen ist ghelijck een bernẽde viere

Een verkeerde mẽsche verwect twist/eñ een aẽbringer maect princen oneens/ 2

Een ongerechtich mẽsch/lockt sinẽ naes ten/eñ en leyt hẽ op genẽ goedẽ wech

Wie metten oogẽ wencket die en dinct niet goets/Eñ so wie metten lippẽ bedie det/volbringt dat quaet

Grijse hayren zijn een cronẽ der eerẽ/die opten wech der gerechticheit geuon-den werden

Een verduldige es beter dā een sterc-
ke Eñ die syns gemoets heere es/dā die
steden winnet

Tlot wert indē schoot geworpē/mair
vādē HEERE comt alle sine oordeele

B
Dat.xvij.Capittel

EEnen droegē bete daer aē men hē
genuegē laet es beter dan eē huis
vol gheslaghender beesten met twiste

Een voorscenich knecht sal heerscapen
ouer scandelike kinderē/Eñ sal onder dē
broederē dat erue wt delen

Gelijc vier tsiluer eñ dē ouen tgout/Al
so proeft die HEERE die herten

Eē quade achtet op quade mōden Eñ
een valsche geest gehoore der valscher tō
ghen

Wie dē behoeuēde bespottet/die screij
det des seluē schepper/eñ wie hē vā sinen
ongheualle verblidet/en sal nyet onscul-
dich sijn

Der ouders crone sijn kints kinderē
Eñ der kinder eere sijn hare vader.

Costelike lippē en staē dē sotte niet wel
Vele min eenē prince eenē luegen mont/

Dat gescincke es eenē edelē stene diē
diet heeft/Waerwaerts hi hem keert/hi
doet voorsienlic

B Wie die sonde bedect/dye soect lief de
Maer wie die sake ander eñ andermael
meldet/die maect princē oneens

Sceldē veruaert meer aē dē verstādi
gen/Dā hondert slagē aen den sotten

Die wederspannige soect ongheluck
Maer daer werdt een grouwelike bode
ouer hem gesepnt

Het es beter eenen bere gemoetē/diē
die iongen beroeft sijn dan eenen sotten
in sijnder sotheit

Wie goet met quaden loont/Vā dies
huse en sal quaet niet gaen

Beghinsel des kijfts es gelijc een wa-
ter wtbreect/Eñ doit twijst berept hi hē
C wijde wt

Wie den ongodliken gerecht sept te
wesen/Eñ den gerechten verdoemt/die
sijn alle beyde den HEERE een vereyn-
singhe

Wat batet den sotten gelt in die hant
om wijsheit te copen daer hi doch een sot

es?

Een vrient bemint altoos/Eñ eē broe
der wert inder noot beuonden.

Het es een sotte die aen die hant ghe-
looft/Eñ borge wert voor sinen naesten

Die twistinge bemint die bemindt
sonde/Eñ so wie sine duere hooch maect
soect dat breken

Eē verkeert herte en vindet niet goets
Eñ die van verkeerder tongen es/sal in
ongeluc vallen

Een sotte maect hem seluē bedructhz D
Ende eens sotten vader en heeft ghene
bliscap

Een vrolic herte maect dat leuē lustich
Maer eenen bedroefden moet verdroe-
ghet dat gebeente

Die ongodlike neemt ghescincke wt
den schoot/Om den wech des ordeels te
buyghen

Wijsheit es voor den verstandighen
Maer des sotten oogē sien op die eyndē
der aerden

Een sotte sone es sijns vaders troeren
eñ bedroefkenisse zijnder moeder die hem
gebaert heeft

Het en es niet goet scade dē gerechti-
gen te doene/Dē prince te slaen die recht
handelt

Die bescheidētheit weet/die matiget
sine redene/eñ een verstandich mā hout
sinen geest diere

Twaert dat een sotte sweech/so worde
hi ooc wijsch gherekent/eñ verstandich
wert dat hi den mont stopte

Dat.xviij.Capittel

WIe lust heeft onenichz te verwec- A
kē Die soect twist waer het geluc
ken wil

Eē sotte en heeft genē lust aēt verstāc
Maer so wat in zijn herte omme gaet

Waer die ongodlike comt/daer comt
ooc verachtinge/Eñ smaet met scimpe

Die woorden in eens mont sijn gelijc
diepe wateren/Eñ die fonteyne der wijs
heit/es eenen vollen strome.

Het en es niet goet den persoen des
ongodliken te achten/Den gerechtē int
oordeelen te buyghen

Die lippē des sottē comē in twist/eñ si
B nen mōt hatet na slagen.
Den mont des sottē sceyndet hē seluē
Eñ sine lippē vaen sine eygene siele.
Die woordē des aēbringers syn slagē
eñ varē in die camere des buucks.
Wie laet verdich es in sinē arbeit/die
es een broeder dies die verderuet
Die name des HEREN es een vaste
slot/Die gerechtige loopt daerwaerts eñ
wert bescermt.
Dat goet des rijkē es eē vaste stat/eñ
gelijc een hoge muere ronts omme hem
Eens mēschē herte verheft hē eer het
gebrokē wert/Eñ allendicheit comt voor
dye eere
Wie antwoort eer hi hooret/die heeft
sotheit eñ scande
Des mēscē geest eindet sine crancheit
Maer wie cā eenē bedroef dē geest gedra
ghen
A Een verstādich herte heeft bescheyden
heit/Eñ der wijsen oore soect bescheyden-
heyt
Dat gescincke des mēscē maect hem
ruymte/Eñ wert voor die princen ghe-
bracht
Die gerechtige besculdicht hem eerst
D Comt syn naeste so vindet hi hem
Dat lot stillet den twist/eñ sceydet tus-
schen die machtige
Een broeder die bistaet es gelijc eē vas
te stadt/Eñ die aen malcāderē houdē/ge
lijc grendelē aent slot
Eenē mā wert sinē buyck vol vander
vruchtē syns monts/Hi werdt versadet
vander incomene synder lippen
Doot eñ leuē staet inder hāt der tōgē/
Wiese bemint die sal vā haerder vrucht
eten
Wie een wijf vindet/die vijndet wat
goets/Eñ scheppet een welbehagen van
den HERE
Een arme spreect met smekē/Een rij
ke antwoort stoutelic
Een vriendelike man tot vrienscapē/
Heeft liever eñ hāget meer aē dā eē broe
A der

Dat.xix.Capittel

EEn arme die in sine goetheit wan-
delt es beter dan een verkeerde met sinē
lippen/eñ nochtans een sot es
Waer oock niet bescheydenheit en es/
Daer en heuet een siele niet goet/eñ dye
snelle van voetē es die stoot hem
Die dwaesheit des menscē verleydet
sinē wech/dat syn herte tegē dē HERE
raset
Goet maect vele vriendē/Maer dye
arme wert vā sinē vriendē af gescheyden/
Een valsche getuyge en blijft niet on
gestraft Eñ die vrijlic lueghē spreect/die B
en sal niet ontgaen
Vele wachtē optē persone des princē
Eñ syn alle vriendē des geēs die gescinc-
ke gheeft
Den armē hatē alle sine broeders/Ja
ooc sine vriendē veruerrē hen vā hē/Eñ
wie hē op woordē verlaet/diē en gewert
nyet
Wie voorsienich es bemint sine siele
Eñ die verstādige vindet goet
Een valsce getuyge en blijft niet onge
straft/Eñ so wie vrij loegē spreect/sal ver-
gaen
Den sotten en betamē niet wellustich
hedē/Vele min enē knecht te heerscapē
ouer princen
Wie verduldich es/die es een voorsie
nich mēsch/eñ tes hē eerlic dz hi onduech
de ouerhoren can
Die ongenāde des conincs es gelijck
dat brullē eens ionghē leeus/Maer sine
genade es gelijc douwe op dat gras
Een sotte soon es syns vaders herten
leedt/Eñ eē kijfachtich wijf eē gestadich
druppen
Huys eñ goet eruē die ouders/Mair
een verstandich wijf comt vādē HERE
Luyheit bringt slapen Ende een ledi C
ghe siele sal honger liden.
Wie dat gebot bewaret die bewaret
sine zyele/Maer wie sinen wech verach-
tet/dye sal steruen.
Wie hē des armē ōtfermt die lenet
dē HERE/die sal hē weder vergelden si
ne loon
Castijdt uwen sone/te wijle datter ho
pe es/mair en laet uwe siele rz beweecht
werden hem te dooden

Wãt grote verbolgẽtheyt bringt sca-
de/Daer omme laet hẽ los so cont ghi hẽ
meer castijen.
Hoort dẽ raet eñ afuert die castijende
onderwisinge/op dat ghi namaels wijs
sijt
Daer sijn vele gepeynsen iu eẽs mãs
herte Maer dẽ raet des HEREN blijft
D staende
Eenẽ mẽsce ciert sine weldaet/Eñ eẽ
arme es beter dã eẽ luegenaer.
Die vreese des HEREN bringt totten
leuenne/Eñ sal sat bliuẽ dat geen quaet
hem besoecken en sal
Die luye steect sine hant indẽ boesem
eñ en canse niet weder tottẽ monde ghe-
bringhen
Slaetmẽ dẽ spotter/zo wert die onwe
tende/loeser Straft mẽ eenen verstandi
ghen/zo wert hi bescreiden
Wie vader verstroort eñ moeder ver
iaecht/dat es een scandelic eñ onbescaẽt
kijndt
Mine sone hout op/te horen die onder-
wisinge/die daer af leit vãder redene der
bescreydenheit
Een Belials getuyghe bespottet dat
oordeele Eñ dẽ mondt der ongodliker ver
slindet dat onrecht
Dẽ spotters sijn oordeelẽ bereit/eñ sla
gen opter sotten rugghe

Dat.xx.Capittel

A Den wijn maect spotters/eñ sterck
ken dranck maect wilde wie daer
luste toe heeft/en werdt nymmermeer
wijsch
Dat veruarẽ des coninics es ghelijck
dat briesscen eens iongẽ leeus Wie hem
vertoornet die sondiget tegẽ sine siele.
Het es dẽ man eẽ eere van dẽ twiste
bliuẽ/Maer die gerne kijuẽ sijn alteina-
le sotten
Om der coudẽ wille/en wil dye trage
niet eerẽ So moet hi indẽ zoemer broodt
bidden eñ niet vercrigen
Den raet inder hertẽ eens mans/es
gelijc diep watere/eñ eẽ verstãdige man
bringhen daer wt
B Vele menschen werdẽ gepreesen van
weldaet/Maer wie wil vindẽ eenẽ ghe-
trouwen man.
Een gerechtige die in sijnder vroẽheit
wãdelt/Dies kinderẽ salt wel gaẽ na hẽ/
Een coninc die optẽ stoele sit te oordelẽ
verstroeper alle arge met sinen ooghen/
Wie cã geseggheẽ ick bẽ reyn in mijn
herte/Eñ loutter van minen sonden
Menigherhãde ghewicht eñ mate/es
beyde vereynsinge den HERE
Ooc kẽnet mẽ eẽ knechtkẽ aẽ zijn we-
ne/of sine wercken reyn eñ oprecht zijn/
Een horende oore/eñ siende ooge/die
maect beyde die HERE
En bemint dẽ slape niet/dat ghi nyet
arme en wert/Laet uwe ooghẽ wacker
sijn so sult ghi broots genoech hebben
Quaet/quaet/seytmẽ alsment heeft/ C
Maer alst wech es so prijst men dan dat/
Daer es gout eñ vele perlẽ/Maer be
screydene lippẽ zijn een costelic dinc
Neẽt die sine cleet/die voor eenẽ ãde-
rẽ borge wert/eñ pãdet hẽ om des ombe
kenden wille
Dat valsce broot smaect yegelijkẽ wel
Maer namaels sal hẽ dẽ mondt vol kese/
linge werden
Opsettẽ werdẽ met raet gheuoordert.
Eñ oorloge sal mẽ niet vernuft voeren/
Sijt met dien onuerwoorẽ die heyme D
licheit/openbaert/Eñ es een achterclap
per/eñ bedriecht met sinen lippen
Wie sine vader eñ moeder vloect/dies
lichte wert verbluscht middẽ in die duys
ternisse
Die erffenisse die mettẽ eerstẽ ter stõt
toe neẽt/en sal tẽ laestẽ niet gesegẽt zijn/
En segt n; ic wil quaet vergeldẽ/maer
verbeit dẽ HERE die sal v helpen
Menigerlei ghewichte es dẽ HERE
eẽ veynzẽ eñ eẽ valsce wage en is n; goet
Alder mẽscẽ gãgẽ comẽ vãdẽ HERE
Welke mẽsce verstaet sinen wech
Het es dẽ mẽsce enẽ stricke d; heilige
lasterẽ/eñ dair na met ghelooften omme
gaen
Een wise coninc verstroept die ongod
like/Eñ bringt dat raet ouer hen
Die luchte des HEREN es des men
schen aseme/Die gaet door dat gheheele
lichaem

Goetheit eñ trouwe bewarē dē coninc Eñ sinē stoele wert met goeden gheuestícht

Der iongelingē prijsch es hare cracht Eñ grijsch haer es der ouder cieragie

Wonden verdriuen dat quade/eñ slagen des geheelen lichaems.

Dat.xxi.Capittel

A Des coninckx herte es in de handt des HEREN gelijc waterbeken eñ hi neyget dat waerwaerts hi wilt.

Elckē behaecht sinē wech beste mair die HERE drijft die herten

Doē gerechticheit eñ ordele/es dē HERE liever dan offerande

Houerdige oogē eñ stouttē moet/eñ die luchte der ongodliker es sonde

Die opsettē eens nerstighē bringhen ouervloedicheit/Maer wie alte iachtich es/heeft ghebreck

pr.xix
i.tes.vi.c. Die scatten vergadert met quader tōgen/die faelgerē eñ vallē onder dye den doot soecken

Die roouen der ongodliker salse vernaren/wāt si en wildē niet doē wat recht was

Eens vreēdē wech es verkeert/maer wie reyn es dies werck es recht

B Het es beter woenē inden hoecke onder dat dack dā bi eene kijfachtighe vrouwe in een huis

Die siele des ongodlikē wēschet arch Eñ en es dē naestē niet vrienthout.

Als die spotter gestraft werdt/so werdē die onwetēde wijse/eñ alsmē eenē wijsen onderwijst/so neēt hi bescepdē hiet ane.

Die gerechtighe onderwijst dat huys des ongodlikē/Maer die ongodlike houdē hen totten archsten

C Die sine oore verstoppet voor dat crijscē des armē/die sal ooc roepē eñ niet verhoort werden

Eē heymelike gaue stillet die grāscap eñ een geschencke indē schoot die druistige verbolgentheit

Het es dē gerechtigē eē bliscap te doē dat recht es.Maer eene vrese den quaet doenders

Een mēsce die vādē wech der vroetheit dolet/die sal bliuē inder doodē gemeynte eccle.xxi.c

Wie gerne vrolic es/sal gebrec lijden/ Eñ wie wijn eñ olie bemint en wert niet rijck

Die ongodlike moet voor dē gerechtē gegeuē werdē/eñ die verachters voor de oprechten

Het es beter woonē in woestē lande/ Dan bi eenen kijfachtigen eñ tornighen wijue

Indē huise des wijsen es eenē edelen scat eñ olie Maer eē sotte slaet door

Wie der gerechticheit eñ goetheit na volcht Die vindet dat leuē gerechticheit ende eere

Eē wise winnet eē stat der machtiger Eñ hare macht gaet onder vā sekerheit

Wie sinē mōt eñ tōge bewaert/Dye bewaert sine siele vā benautheit D

Die stout eñ vermetē es/hiet eē spotter/Die in tornicheit stoutheit bewijset

Dat wensē des luyen doodet hē/wāt sine hādē en wilden niet doen

Hi wēschet wel dagelics Mair die gerechte geeft eñ en verhoudet niet pre.iiij.c

Der ongodliker offerāde es eē vereinsen Wāt si werdē in sondē geoffert.

Een luegenachtige getuyghe sal vergaen/maer die hē geseggē laet/die mach oec alle wege sprekē

Die ongodlike vaertter metten hoofde door/mair wie oprechtich es dies wech wert geuordert

Het en helpt geē wijsheit/geē verstāt geen const teghen den HERE

Paerdē werdē wel totten strijt dage berept/Maer God moet dye victorie geuen. pr.xxvi.

Dat.xxij.Capittel

A Dat goede gheruchte es costelijker dan groot rijcdom/Eñ een gonst beter dan siluer eñ gout.

Rike eñ armen sijn onder malcanderen Die HERE heeftse alle ghemaect

Die loese siet/dat ōgeluc eñ verberche hem/Dye onwise gaen door wech/ende werden bescadighet

Waer des HEEREN vreese is in allẽ
dicheit/daer is rijcdom/eere eñ leuẽ
Spiesen eñ stricken sijn op den wech
des verkeerdẽ/Maer wie hẽ daer af ver
uerret/bewaert sine siele
Onderwiset men den iongelinc sinen
wech/Soo en gaet hi daer niet af/als hy
out wert
Die rijke heerschapt ouer dye armen/
B Eñ so wie ontleenet dye is des leenders
knecht
Die õrecht saept/die sal moeyte maey
en/Eñ sal door die roede sijnder plagẽ be
doruẽ werden
Een goede ooge wert geseegent/Dat
hi sine broot den armen geeft
Drijft den spotter wt/so gaet dẽ twist
wech/So houdet op kijf eñ smaet
Wie geerne reyne van hertẽ is ende
gratieusen lippẽ/dies vriẽt es die coninc/
Die oogen des HEEREN bewarẽ
die kennisse/Maer die woorden des ver.
achters verkeert hi
Die trage seit/daer butẽ is eẽ leeuwe
Ick mocht verwoucht werden opter stra
ten
C Der hoeren mont is eenen diepẽ put.
te/Wiẽ die HEERE onghenadich is/dye
vallet daer inne
Dwaesheit steect dẽ iongelinc int her
te/Mer die roede der castidinge salse ver
re van hem driuen
Wie den armẽ onrecht doet/dat zijns
goets vele soude werden/die sal ooc eenẽ
rijcken geuen eñ gebrec hebben
Mine kint neicht uwe oorẽ/ende hoort
die woorden der wijsen/eñ neempt mine
conste ter herten.
Want het sal v sachte doẽ/ist dat ghij.
se by v behout/Eñ sullen met malcãderẽ
di wel af gaẽ wt uwẽ lippen
Op dat uwẽ hope si optẽ HEERE/Ick
moete v sulcke dagelics vermanen.
En heb ict v niet menichfuldelic voor
gescreuen/Door raet eñ kennisse
Dat ic v soude toonen een seker funda
ment der waerheit/Op dat ghi sout con.
nen geantwoorden met waerheit dẽ ge.
nen die v seinden
En berooft den armẽ niet/al is hi arm

Eñ en verdruct den behoeuẽden niet in. D
der poorten
Want die HEERE sal haer sake oor
deelẽ/eñ sal wech treckẽ die de sielẽ wech
trecken
En verselt v nyet metten toornigen
man/eñ en hout v niet by eenẽ rasenden
man.
Ghi mocht sine wegẽ leeren/eñ uwer
sielen verargerine ontfaen
En sijt niet bi die ghene die haer hant
verachten/eñ voor scult borge werden.
Want ist dat ghijt nyet en hebt te be.
talẽ/so salmẽ v uwe bedde onder v wech
nemen
En drijft niet te rugge die voorledene
palen/die uwe vaders gemaect hebben/
Siet ghi eenẽ man rasch in sinẽ werc
ke/die sal voor die coninghen staen/eñ en
sal niet voor die onedele staen.

Dat .xxiij. Capittel

Als ghi sit eñ etet met eenẽ heere/
So merct daer op wat voor v staet A
En stoot een messe in v kele/wilt ghy
die siele behouden
En wenscet v nyet van sijnder spijsen/
want het is valsch broot
En vermoeyt v niet om rijc te werdẽ/
eñ hout op van uwen verstande
En laet uwe oogẽ niet derwaerts vlie
gen dat ghi niet hebben en muecht/wãt
dat selue maect hem vlogelen/gelijck ee
nen aerne eñ vliecht ten hemele
En etet geen broot bi eene nidigen/eñ B
en wenscet v niet van sijnder spijsen
Want ghelijc een ongehuere in sijn.
der sielen/zoo spreect hi etet eñ drincket/
Eñ sine herte en es nochtans niet met v
Uwe beten die ghi gheten hebt moet
ghi wt braken Ende moet uwe lieflijke
woorden verloren hebben
En spreeckt niet voor des sotten ooren.
want hi veracht die cloecheit uwer rede.
nen
En drijft niet te rugghe die voorledene
palen Eñ en gaet niet opter weezẽ acker
Want haer verlosser is machtich/die
sal hare sake tegen v beleiden
Geeft uwe herte tot der castiender on
derwisinghe/eñ uwe oore totter redene

der bescheydenheit

En hout niet op/dē iongelinc te castij-en/Wāt al slaet ghi hē metter roeden/hi en sterft daer niet af

C Ghi slaet hē metter roedē/Maer ghy verlost sine siele vander hellen

Mine sone ist dat ghi wijs sijt/So ver-blidet mijn herte hē ooc

Eñ mine nierē sijn vrolic/Als uwe lip-pen sprekē dat gerecht is

V herte en worde niet zeloos ouer die sondaers/Maer het si dagelics inder vre sen des HEREN

Want het en es noch niet aē deynde Eñ v wachten en sal niet faelgeren

Mine sone hoort eñ sijt wijs/So sal u-wer herte wel zijn opten wech.

En sijt niet onder die suppers/eñ slup mers

Want die suppers eñ slumers verar men/eñ eē slaper moet verscoorde cleede ren dragen

Hoort uwē vader die v gewonnen he uet/eñ en veracht uwe moeder nyet/als si out wert.

Coopt waerheit eñ en vercoopse niet Wijsheit/onderwisinghe

Een vader des gherechten verblidet hem billics/Eñ wie eenē wisen gewōnē heeft/es vrolick daer ouer

Laet hen uwe vader eñ moeder ver-bliden/Eñ vrolic sijn die v gebaert heeft/

Geeft mi mine sone v herte/ende laet uwē oogē mine weghen wel behaghen/

D Want een hoere is eē diepe graft/eñ die vreēde is eenen engen put

Si laget ooc gelijc een roeuer/Eñ dye onachtsame onder dye mēscē vergadert si tot haer

Waer es wee? Waer es leedt? Waer es twist? Waer sijn cuylē? Waer sijn wō-den sonder sake? Waer sijn roode oogen

Te wetene waermen bi den wijn sit/ Eñ comt wt te suppē so wat in gescinct is

En siet dē wijn niet ane dat hi rootach tich is/eñ geeft int gelas sijn ghedaente/ hi gaet sacht inne

Maer ten laetsten bitet hi ghelijc een slange/Eñ bereidet hē wt gelijc eē adere

So sullen uwe oogē na andere wiuē/

sien/Eñ v herte sal verkeerde dinghen spreken

Eñ sult sijn gelijc eenen dye midden in die zee slaept/eñ gelijc eene die bouē optē mastboom slaept

Si slaen mi/maer het en doet mi niet zeer/si nopē mi mer ic en geuoele dz niet/

Wāneer sal ic ontwakē/dat ics meer soecke

Dat. xxiiij. Capittel A

En sijt niet zeloes ouer die quade lie den/Eñ en wenschet niet bi hen te sijn

Want hare herte mediteer na scadē eñ hare lippē spreken van ongeluc

Door wijsheit wert een huis ghetim mert/eñ door verstant bereydt

Door bescheidenheit werdē die camerē vol/Alder costeliker liefliker rijcdommē

Een wijsch man es sterck/Eñ een be scheyden man es beter dan die sterc es vā crachten

Want met raedt moetmen oorloghe voeren/Ende waer vele raet geuers sijn daer es die seghe

Die wijsheit is dē sotte te hooch/hi en derre sinen mont inder poortē niet open doen

Wie quaet voor neemt/dien heetmē billics eenen boeue

Des sotten dichtēn es sonde Ende die spotter es een vereynsen voor die lieden/

Als ghi inder tijt der noot weec wert So es uwe cracht cleyne

Verlostse die in doots nooden sijn/eñ B en ontrect v nyet van dien diemen wor-ghen wilt.

Segt ghi/siet Wi en wistēs nz/meynt ghi niet/die de herten bereit/mercket dat ende die op die sielen acht heeft/bekēnet dat ende vergelt den mensche nae sijnen wercke

Mine sone/etet huenich/wānt het es goet/Ende huenich seē es soete in uwen halse

Alsoo es dye kennisse der wijsheit u-wer sielen/Als ghise vindt

Eñ daer is goeden hope/Ende uwen

hope en sal niet te vergeefs zijn

En laget niet als eẽ ongodlike op dat
huis des gerechtẽ/En verstooret sine rus
te niet.

Want eẽ gerechtige valt seuẽmael eñ
staet op/Maer die ongodlike vallẽ in on
geluck

En verblijt v vãdẽ val ws viants niet
Eñ v herte en si niet vrolic ouer sijn onge
luck

Die HEERE mochte dat siẽ eñ hẽ qua
lic beuallẽ/eñ sine grãscap vã hẽ keeren/

C Eñ vertornt v niet ouer die quade/eñ
en benijt dẽ ongodlikẽ niet

Wandt die quade en heeft niet te ho-
pen/Eñ die luchte der ongodliker werdt
wtgebluscht.

Mijn kint vreest den HEERE eñ dẽ co
ninc Ende en mingt v niet met die muyt
makers

Want haer ongeual sal bottelic opstaẽ
Eñ wie weet wanneer beyder ongeluck
comt?

Dit comt v oor vanden wisen/dat aen
siene der personẽ indẽ oordeele niet goet
en is

Wie totteẽ ongodlikẽ spreect/ghy sijt
vrome/die vloeckẽ die lieden/eñ dien ha-
tet dat volc

Maer die straffen/die behagẽ wel/Eñ
daer comdt een rijke seghenynghe ouer
hen.

Hi cusset met lippen/Soo wie te rech
te antwoordt

Besticket v werck daer buyten/eñ be
arbeyt uwen acker/Daer na timmerdt
v huys

D En sijt geẽ getuyge sonder oorsake te
gen uwen naesten/Eñ en bedriecht niet
met uwen lippen/

En segt niet gelijcmen mi doet/so wil
ic weder doen/Eñ eenen yegelijken sijn
werc vergelden

Ic ginc voor den acker des luyen/Eñ
voor den wijnberch des sotten

Ende siet doen waren enckel netelen
daer op/Eñ stont vol distelen eñ die mue
re was ingeuallen.

Doẽ ic dat sach doen nam ickt ter her
ten/Eñ aenscouwet eñ nam onderwijs

daer wt

Ghi sult een weinich slapen ende een
weinich sluymerẽ/eñ een weinich die hã
den te samen doen/dat ghy rustet/maer
uwe armoede sal v comen gelijck een wã
delaer/ende v gebreck gelijc een ghewa-
pent man

Dat.xxv.Capittel A

Dit zijn ooc sproken Salomo welke
vergadert hebbẽ die mannẽ His
kia des conincs Juda

Het es Gods eere een dinc verbergẽ
Maer der coningen eere ist een dinck te
ondersoecken

Den hemel is hooch eñ die aerde diep
maer der coningen herte is ongrondeer
lick/

Men doe den schuyme vanden siluer/
So wert een reyn vat daer wt

Men doe ongodlic wesen vandẽ coninc
So wert sinen throon met gerechticheyt
geuordert

En pronck et niet voor den coninc/Eñ
en treedt niet in die plaetse der groter

Want het is v beter datmen tot v seg
ge/Comt herwaerts op/dã dat ghi voor
den prince vernedert werdt dat dijne oo-
gen sien moeten

En breect niet vollic wt/om te kijuen/
Wat wilt ghi namaels maken/als ghy
uwẽ naestẽ ghescheyndet hebt B

Tracteert v sake met uwen naesten
Eñ en openbaert eens anders verholẽt
heit niet/Op dat ghi niet gescheyndet en
wert/alsment horet/eñ v quade gheruch
te niet af en late

Een woordt gesproken tot sijnder tijt/
es gelijc gulden appelen in silueren scoe-
telen

Wie eenen wisen strafṫ die hem ghe-
hoore gheeft/dat is ghelijc eenen gulden
oor rinck/eñ gulden halsbant

Ghelijck die coude des sneeus ter tijt
des oogsts/Soo is een ghetrouwe bode
dien die hẽ ghesonden heeft/eñ vercoelt
sijns heeren siele

A Wie glorieert gelouende/eñ en geeft
niet/Die es gelijc wolcken eñ windt son-
der regen
Doir verduldicheit werdt een prince
versoent Eñ een tonge/breect die hardic
hept
Vint ghi huenich so etet dies soo vele
dat het genoech si/Op dat ghi niet te sat
en werdet/Eñ braket wt
Ontrecket uwē voet vāden huyse ws
naesten Hi mocht ws verdrietich eñ grā
op v werden
Wie tegen sinē naestē valsce getuyge-
nisse spreect/Die es eē spiesse/zweerdt eñ
scerpe pijle
Den hope des onachtsame inder tijt
der noot/es ghelijc eenen vuylen tandt
ende eenen slipperenden voet
Wie eenē boosen herte lieden singt dat
es gelijc een gescoort cleet/alst cout es/eñ
edic op crijdt
D Hongert uwē viānt zo spijset hē met
brode Dorstet hem soo drincket hem met
water
Wānt ghi sult kolē op zijn hooft hooppē
Eñ die HEERE salt v vergelden
Den suydwindt verdrijft dē regē/Eñ
een suere aensicht die heimelike tonghe/
eccle.xxv.c/ Het es beter indē hoecke op dat sittē
Dā bi eenē kijfachtigen wiue in eē huis/
Een goet geruchte wt verren lande es
gelijc cout water eender dorstigher ze-
len/
Een gerechtige die voor eenē ongodli
ken valt es gelijc een bedroef de fonteine
eñ een verdoruē water adere
Wie te vele huenichs etet/dat en es nz
goet Eñ wie swaredinge ondersoect/diē
wert het te zware
Een man die sinē geest niet houden en
can es gelijc een opē stadt sonder muerē/
A Dat.xxvi.Capittel
GElijc snee indē zomer/eñ reegen
inden oocst Also en betaemt dē sot
te die eere niet
Gelijc eenē vogel daer henē vaert/eñ
een swalue vlieget/Also en quetst eenen
onuerdienden vloeck niet
Dē paerde een gesele/eñ dē esele eenē
toom/Eñ dē sotte een roede op den rug-
ghe.
En antwoordt dē sotte niet na sijnder
sotheit Op dat ghi hem ooc niet gelyc en
wert
Maer antwoort dē sottē na sijnder sot-
heit Dat hi hē niet en late dunckē dat hi
wijsch si.
Wie sine sake doir eenē sottē bode be
scict Die es gelijc eē lāme aē die voetē/eñ
scade ontfaet
Gelijc die crepele sine benē cā oprech-
ten So es een sproke in des sottē mondt/ B
Wie eenen sottē eere aēdoet/Dat es/
als of een/eenē edelē steē/op dē rauē steē
worpe
Een sproke in eens sottē mont/es ge-
lijc eenē doorne die in eēs dronckēs hant
steect
Een bepioef de/bescict alderley dingē
wel/Mair wie eenē sottē huert die huert
onachtsame lieden.
Gelijc eenē hont sijn wtbrakinge we- ij.pe.ij.c
der etet/Also es die sotte die sine sothept
weder bedrijft
Ist dat ghi eenē siet dien dunct dat hy
wijsch es/Daer es aē eenen sotten meer
hoops dan aen hem
Die luye sept/Daer es eenē iōgē leeu
opden wech/Eñ eenē leeu opter straten/
Een lueye keret hē in dat bedde gelijc
die duere in den harre
Die luye steeckt sine hāt inden boesē/
Eñ het wert hē suere dat hise weder tot-
ten monde doe C
Een luye dunct dat hi wiser es/dan se ec.xxviij.d
uen die daer sitten en leeren
Wie voor gaet eñ hē mēget in vreēde
gescille/die es gelijc eenē die dē hōt bi die
ooren leurt
Gelijc die scadelic es die met gescot eñ
pijlē sciet eñ doodet Also doet een valsche
mensce met sinē naestē/eñ spreeckt daer
na ic hebbe geboordet
Als daer geē hout meer en es/so gaet
dat viere wt/Eñ als die aēbringer wech
es/zo hout dē twist op
Gelijc die colē eē gloete/eñ hout eē vie
re/alzo maect eē kijfachtich mā twiste
Die woordē des aēbringers sijn gelijc
slagen/eñ si gaen int binnēste des huis/

Venijndige lippē eñ eē quaet herte es gelijc eenē aerdē pot met siluer schup me ouertrocken

Die viant wert bekent bi sijnder rede ne/Eñ als hi genaket/so gaet hi met valsheit omme

Als hi sijn stēme vrienthout maect/zo en gelooft hē niet/Want daer sijn se uē af griselichedē in sijn herte

Wie dē haet verberccht op dat hi scade doe/Dies boesheit sal voor die ghemeyn te openbaer werden.

Wie eē cuyle maeckt die sal daer inne vallē/Eñ die eenē steē wētelt op dien sal hi comen

Een valsce tonge hatet/diē die hē ver-ootmoedicht/Eñ eenē geueynsdē mont werct verderffenisse Dat.xxvij:Capit

A En beroemt v vādē dach vā morgē niet/Wāt ghi en weet niet wat he dē geuallen mach

Laet v eenē anderē louē eñ niet uwē mont/Eenē vreēdē eñ niet v eyghene lippen

Steen es zwair eñ sant is lastich mair des sottē tornicheit is zwairder dā die beide

Tornicheit es een woedich dinc/eñ raserie es een ongeduere/Eñ wie can voor die nidicheit staēde gebliuē

Opelike straffinge es beter/dā verborghen liefde

Die wōdē des lief hebbers zijn getrouwe/Mair dat cussen des haters bedriechlick

Eē volle siele treet wel op huenich ratē

B Mair eēder hongieriger sielē is alle bitter/zoete

Gelijc eenē vogele is die wt sinē neste wijct/Also es hi die die van sijnder plaetsen wijct

Dat herte verblidet hē vāder saluē eñ riec werck Mair eē vrient is liefick/om racts wille der sielē

Uwē vrient eñ ws vaders vriendt en verlaet niet/eñ en gaet niet inthuys ws broeders alst v qualic gaet/wāt eē nabuere is beter bi/dan eē broeder verre

Sijt wijsch mine soon/so verblidet hē mijn herte/So wil ic antwoorden dē genen die mi smaet doet

Een subtile siet dat ongeluc/eñ verberget hē/Maer die onwetēde gaē door/eñ lijden scade

Neemt dien sijn cleet die voor eenē anderē borge wert/Eñ pādet hem om des vreēdē wille

Wie sinē naestē met luyder stēmē segent/eñ vroech opstaet dat wert hē voor eenen vloecke gerekent

Een kijfachtich wijf eñ een gestadich druppē alst zeer regēt/werdē wel bi malcāderen gelijct

Wiese ophout/die hout dē wijnt/Eñ wilt die olie met der hant vatten

Deen messe wettet dat andere/eñ een man dē anderē.

Whe sinē vijchboome bewaret die eet vruchte daer af Eñ wie sinē heere bewaert/wert geeert

Gelijc die aēschijnē tegē andere aēschijnē zijn so es des mēscē herte tegē eenē anderen mensche

Helle eñ verderffenisse/en werdē nimmermeer vol Eñ der mēscē oogē zijn ooc onuersadelic

Een man wert doir dē mondt des looners gheproeft/gelijc dat siluer in die teile C eñ dat gout inden ouen

Al waert dat ghi dē sotte indē mortier gelijc rijs te stuckē stiet mettē stāper So en gaet nochtās sine sotheit niet vā hem

Op dine scapē hebt achte/Eñ neēt v uwer cuddē aen

Wāt goet en dueret niet eewelic/Eñ die crone en dueret niet voordt eñ voordt

Dat hoi es opgegaē/eñ is dair dz gars Eñ cruit wert op die berghen vergadert

Die lāmerē sullē v cleedē/eñ die bockē geuen v dat acker gelt

Ghi hebt geitē melcs genoch ter spizē dijns huis/eñ tot coste dijnre deernē.

Dat.xxviij.Capittel

Die ongodlike vlucht/eñ niemant en iaecht hē/maer die gerechte is A getroost gelijc eenē iongē leeuwe

Om des lāts sondē wille moet het vele prīcē hebbē/mair om ď liedē wille die verstādich eñ besceidē zijn/blijft hi lāge leuēde

Eē arm mā die de vachte lecdt doet/is gelijc eenē stofregē/die de vruchtē bederft

Die de wet verlaten/louen dē ongod-
liken Maer die het bewaren sijn onwil-
lich op hen

Quade liedē en merkē niet op doorde
le/Maer die na dē HEERE vraghē merc
ken op al le

Een arme die in sine vroēheit gaet es
beter dā eē rijke die in verkeerden wegē
gaet:

Wie die wet bewaert es een verstan-
dich kint/Maer wie slupmers voedt be-
scaemt sinen vader

Wie sine goet vermeerdert met woe
ker/eñ ouersettinghe/dye vergadert tot
profite der armer

Wie sijn oore af keret/die wet te horē
dies gebet es een vereynsen

Wie die oprechte verleyt op eenē qua
den wech/Die sal in sine cuyle vallē mair
B die vrome sullent goet beeruen

Eenen rijken duncket dat hi wijsch is
Maer een arme verstandige ondersoect
hem

Inder bliscapē der gerechtiger es ve-
le beroemens/Maer als ongodlike opco
men veranderet metten lieden

Wie sine misdaet loeghent/dien en
salt niet ghelucken Maer wiese belijdet
eñ laet/die sal ontfermherticheit vercrij-
ghen.

Wel dien/die altoos vreest/maer wie
hartmoedich es sal in onghelue vallen

Een ongodlike/die ouer een arm volc
regneert/dat es eenē briesschēdē leeu eñ
C gyperighen beere

Ist dat een prince sonder verstandt es
so geschiet vele onrechts/Maer zoo wie
die gyericheit hatet die sal langhe leuen.

Een mensche die aent bloet eender sie
len onrecht doet/die en wert niet onder-
houden/al waerdt dat hi oocin dye helle
voere

Die vroē henē gaet die sal genezē mer
wie vā verkeerdē weghe es/die sal eens
veruallen

Wie sinē acker bouwet die sal broots
genoech hebbē/Maer wie na ledich gaē
gaet/sal armoedē genoech hebben

D Een getrouwe mā wert vele gesegēt
Maer wie haester rijck te werdē/dye en

sal niet onsculdich bliu en.

Persone aēsien en es niet goet/Wāt
hi dedet quaet ooc om een stuck broodts/

Wie tot rijcdom haester eñ es nidich
Die en weet niet dat hem ongeualle onc
moeten sal.

Wie enē mēsce straft die sal namaels
gonste vindē/Meer dā die daer flatteert

Wie sinen vader of moedere neēt/eñ
seyt/Het en si geen sonde/die es des ver-
deruens geselle

Een stoutte verwert kijf/mair wie hē
optē HEERE verlaet wert vette

Wie hē op sijn herte verlaet/es eē sot
Maer so wie met wijsheit gaet/sal ontco
men.

Wie dē arme geeft/diē en sal niet ge
brekē/Maer wie sine oogē af keert/dye
sal zeer afnemen

Als die ongodlike opcomē/so verber
gen hen die liedē/Maer als si vergaē/zo
wert der gerechtiger vele.

Dat.xxix.Capittel

Wie regē die straffinghen hartnec A
kich es/Dye sal onuerhuets ver
deruen sonder alle hulpe

Wāneer der gerechtiger vele es/zoo
verblidet hē dat volc maer als die on god
like heerscapt so suchtet dat volc

Wie wijsheit bemindt/die verblidet
sinē vader/Maer so wie hē met hoerē ge
neert/wert sijns gelts quijt

Eē coninc recht dat landt op/doir dat
oordeele/Maer eē gierige verderuet dat

Wie met sinē naestē flatteert/dye be
reyt een nette tot sinē voetstappen

Als een quade sondicht zo bestrict hy B
hē seluen/Maer een gerechte verblijdt
hem/eñ heeft genoechte

Die gerechte bekēnet die sake der ar-
mer Maer die ongodlike en achtet gene
bescepdenheit

Die spotters doen wredelick metter
stadt/Maer die wijse stillen dye toornich-
heyt

Ist dat eē wijse met eenē sotte tē orde-
le comt/Hi si gram of lachge/zo en heeft
hi gene rust.

Die bloetgyerie hatē dē vromē/mair
die oprechtige soekē sine siele

Een ſotte ſtort ſinē geeſt al te male wt Maer die wiſe hout hem inne

Een heere die luſt tot luegē heeft/dies dienaers ſijn alle ongodlick

Een arme eñ woekenaer ghemoeten malcāderē/Alder beyder ooghē verlicht dye HERE.

Een coninc die de armē getrouwelick ordeelt Dies throon ſal eewelic ſtaēde bliuen.

Roede eñ ſtraffinghe geeft wijſheit/Maer een kint hē ſeluē gelatē/beſcaēt ſi

C ne modere

Waer vele ongodlike ſijn/dair zijn vele ſondē/maer die gerechtige ſullē haren valle verleuen

Caſtijende onderwijſt uwe ſoon/ende hi ſal u vermaken Eñ ſal uwer ſielē ſacht doen

Als die prophecie wt is/ſoo vaert dat volc daer henē/Maer wel diē die de wet vaſt hout

Een knecht en laet hē met woordē nz caſtijē/Wāt al verſtaet hijt/hi en nemes hem niet ane

Siet ghi eenē ſnelle om te ſprekene/Dan es aē eenē ſotte meer hoops dā aen hem

Wāneer een knecht leckerlic vā iōcs op gehoudē wert/So wil hi namaels eē ioncheer ſijn

Een toornich mā beroct kijfuágiē/Eñ een verbolgene doet vele ſonden

Die houaerdicheit des mēſcē ſal hē vernederē/Maer dē nederen moet ſal eere ontfaen.

D Wie met dieuē/deele heeft/hatet ſine ſiele/Hi hoort laſteren eñ en gheuet dat niet te kennen

Menſchē ontſiē/bringt te valle/Maer wie hem op dē HERE verlaet die wert beſcuddet

Vele ſoeckē dat aenſicht eens princen Maer elcs oordeele comdt vanden HERE

Een onrechte mā is dē gerechtē een vereyſen Eñ wie recht vā wege is/die is des ongodlikens vereyſen

Dat.xxx.Capittel

A Dit ſijn die woordē Agur des zoons Jake/Leringhe eñ redene des mās Leithiel Leithiel eñ Vchal

Wāt ic bē die alderſotſte/eñ mēſcē verſtant en es niet bi mi/Jc en hebbe gheen wijſheit gheleert/eñ die kēniſſe der heiligen en weet ic niet

Wie climt op tē hemele/eñ daelt dair af/Wie vaet dē wint in zijn handē/Wye bindet die waterē in een cleet/Wie heeft alle eyndē der werelt geſticht/Hoe heet hi/eñ hoe heet ſine ſoon/weet ghy dat

Alle die woordē gods ſijn doirloutert eñ zijn enē ſcilt dē genē die dair op betrouwē/En doet niet tot ſinen woordē op dat hi u niet en ſtraffe/eñ werdet luegenachtich beuonden

Twee dinghen bidde ick van u/die en wilt mi niet weygeren eer ic ſterue

Ydelheit eñ luegenē laet verre vā mi ſijn/Armoede eñ rijcdomme en geeft mi niet/Maer laet my mijn beſcheyden deel B

daer af nemē/Jc mocht anders waert dat ic te ſat woorde/verloechenē eñ segghen/Wie is die HERE/Of waert dat ic te arme worde/mochte ic ſtelen/eñ my aen dē name mijns Gods ontgaen

En verraet dē knecht niet tegē ſinen heere/Hi moecht u vloecken/eñ ghi u beſondigen

Het es eenē aert die harē vader vloect eñ hare moeder niet en ſegent

Eenen aert die hem reyn dunct/eñ en is nochtans van ſinen dreck niet ghewaſſchen

Eenen aert die ſine oogē hooch draecht eñ ſijn ogenlidt op waert hout

Eenen aert die zwaerden voortāden heeft/Die met haren kaecktanden ete/eñ verſlint die allendige inden lande/eñ die arme onder die lieden.

Den echel heeft twee dochterē/bringt hierwaerts/Bringet hierwaerts

Drie dingen en ſijn niet te verſaden/eñ dat vierde en ſeyt niet het es genoech C

Die helle/Der vrouwen buyck/Dye aerde en werdt nyet waters ſadt/Ende dat viere en ſeyt nyet/Het is ghenoech

Een ooge dat den vader beſpottet/eñ

veracht die moeder te horē/dat moetē die
rauens aē die beken wt hickē eñ die iōge
aernen eten

Drie dingē zijn mi te wōderlic/eñ dat
vierde en weet ic nyet/Des aerns wech
indē hemel/der slāgē wech op eenē steen
Des scips wech middē in die zee/eñ eens
mās wech/aē eē meyskē/Also es oec den
wech der ouerspeelderste/die verslijndt/
eñ wischt harē mont eñ seyt Ic en hebbe
D geen quaet ghedaen

Een lant wert doir drie dinghē onrus
tich/eñ dat vierde en maecht niet verdra
gen/Een knecht ist dat hi coninc wert/eē
sotte als hi te sat broots is/Een viantlike
vrouwe als si getrout wert/eñ een maer
te als si hairder vrouwē erfgename wert

Vier sijn cleyn opter aerdē/eñ voorsie
niger dā die wijse Die myere een amech
tich volc Nochtās bereydē si hare spise in
den zoemer Caninen een ontsterc volck
Maer het stelt sijn huys in steē rootsen/
Sprinchanē en hebbē ghenē coninck/Si
treckē nochtās wt geheelic met hoopē/
Die spinne hachtet haer met harē hādē
eñ is inder coningen pallaysen

Drie dingen hebbē eenē finē ganc Eñ
dat vierde gaet wel.

Die leeuwe machtich onder die dierē
Eñ en keert niet omme voor yemanden

Eenē haeswinde vā goedē lēdenē/eñ
eenē rāme Eñ die coninc tegē welkē hē
niemant en derre setten

Doet ghi sottelic eñ verheft v eñ neēt
quaet voor/zo legt die hāt optē mont

Want alsmē melck stoetet/zo maect
men boter daer wt.

Eñ wie die nuesen druct/die dwinght
daer bloet wt

Eñ wie die toornicheit verwerkt/dye
dwinget daer twist wt

Dat.xxxi.Capittel

A Dit sijn die woordē des coninc La.
muel Die leeringe die hē sine moe
der leerde.

Och mijn wtuercorene! O ghy sone
mijns lichaems! Och mine gewenschte
sone.

En laet dē vrouwē v vermogē nz noch
uwen wech die coningē te verdoene

O niet dē coningē/Lamuel en gheeft
dē coningen niet wijn te drincken/noch
dē princē sterckē dranckē.

Si mochtē drinckē eñ der rechten ver
getē/eñ veranderē die sake enige/der al
lendiger kinderen

Gheeft sterckē dranckē/dē ghenen die
verdaē sullē werdē eñ dē wijn dē bedroef
den sielē op dat si drincken eñ haerder ar
moedē vergetē/eñ haers ongelucs nyet
meer en gedincken

Doet uwē mont open voor dē stomme
eñ voor die sake alder kinderē die verlatē
sijn B

Doet uwē mont open eñ ordeelt recht
eñ werct den allendigē eñ armen

Wie wil een redelic wijf vindē/Sy
es edelder dā perlen

Haers mans herte/derre hē op haer
verlaten/eñ neringe en sal hē niet gebre
ken Si doet hē goet eñ geen quaet zijn le
uen lanc

Si gaet met wolle eñ vlasch ōme/Eñ
arbeydet gerne met haren handē

Si is gelijc eē coopmās scip/Dat zijne
voetsele van verre bringt

Si staet snachts op/ende gheeft voet
sel haren huys/Ende eeten haren deer.
nen.

Si dinct na eenen acker eñ coopt dien A
Eñ plantet eenen wijnberch vādē vrucht
haerder handen

Si gordet hare lendenen vaste eñ sterc
ket hare armen

Si geuoelet dat hare hanteringe goet
is/hare luchte en gaet snachts niet wt

Si strect hare handen na den spinroc
eñ hare vingeren aenuerden die spille

Si bereydet hare handen wt totte ar.
men Eñ reyckt hare handt den behoe.
uenden

Si en vreest haren huise niet voor den
snee Want haer geheele huis heeft twee
derhande cleederen

Si maect haer een tyeragie/Witte si.
de eñ purpuren es haer cleedt

Haer mã eñ vermaert inder poorten
Als hi ſit bi die ouders des lants
Si maect eenẽ roc eñ vercoopt diẽ/eẽ
gordel geeft ſi den kremer
D Sterckheit eñ cieragie es hair cleet/eñ
ſal namaels lachen
Si doet haren mont opẽ met wijſheit
Eñ op hare tonge is die wet der goeth;
Si ſcouwet op die gangẽ haers huys
Eñ en etet hair broot niet met luyheyt
Hare ſonẽ comẽ op/eñ prijſenſe ſalich.
Haer man looftſe
Vele dochterẽ bringẽ rijcdom te ſamẽ
Maer ghi gaetſe alle te bouen
Gonſte is valſch eñ ſchoonheit is ydel
Een wijf dat den HEERE vreeſt ſalmen
louen
Geeft haer vãdẽ vruchten haerder hã
den Dat ſi hare wercke louen in die poor
ten.
Eynde des boecs der Sẽtẽciẽ Salomo

Die predikant Salomo
Dat. J. Capittel

A DIt ſijn die
woirdẽ des predikers
des ſoõs Dauids des
coninccs te Jeruſalem
Het es allet ghehee
lick ydel ſprac die pre.
diker Het is allet geheelic idel wat heeft
die menſce meer van alle ſinẽ arbeit dair
mede hi õme gaet onder der ſonnẽ: Deẽ
geſlachte vergaet/het ander comt/mair
die aerde blijft eewelick/Die ſonne gaet
op/eñ gaet weder onder/eñ gaet weder
B tot haer plaetſe/op dz ſi aldaer weder op
ga/Den wint gaet tẽ ſuydẽ/eñ comt her.
waerts omme tẽ noordẽ eñ wederomme
tot die plaetſe daer hi begonſte/Alle wa.
teren loopẽ in dye zee/nochtans en wer.
des die zee niet te volder Tot dye plaetſe
van daer ſi vloepen/vlopen ſi weder der
waerts.
Alle dingẽ zijn zwaer/Nyemandt en
cant wtgeſpreken Dat ooghe en ſiet hẽ
nymmermeer ſat/Eñ dat oore en hooret
hem nymmermeer ſadt Wat iſt dat ghe
weeſt es Effen dat noch ſijn ſal Wadt iſt

dat gemaect es/Effẽ datmẽ noch makẽ
ſal/Eñ daer en is nyet nyeus onder der
ſonnen Es oec yet/daermen af ſegghen
mocht/ſiet/dat is nieuwe: Wandt het al
gheweeſt is in voorledenẽ tiden die voor
ons gheweeſt zijn/Men en gedinct des
voirledenẽ niet meer Alſo oec des dat na
maels comen ſal en ſalmen niet ghedinc C
ken/bi den ghenen die namaels ſijn ſul.
len.
Ic prediker was coninc ouer Jſrael eñ
begaf mijn herte te ſoecken/eñ te onder.
ſoeken wijſchlic/allet wat mẽ onder den
hemel doet Sulkẽ onſaligẽ moeite/heeft
God dẽ kinderẽ der menſchen gegeuen
dat ſi hen daer inne moetẽ vermoeyen/
Jc aẽſach allet doen dat onder der ſonnẽ
geſciet/eñ ſiet/het was idel eñ iãmer. cro
mẽ en cã niet ſlicht gewerdẽ/noch die fau
te getellet gewerden
Ic ſprac in mijnder hertẽ/ſiet/Jck ben
heerlic ghewordẽ eñ hebbe meer wijſhe
dẽ dan alle die voor mi geweeſt ſijn te Je. D
ruſalẽ/Eñ mijn herte hadde vele wijſhe
dẽ eñ kẽniſſen gheſiẽ Eñ gaf mijn herte
oec daer toe/dat ic ſoude bekẽnẽ wijſheit
eñ dwaeſheit eñ cloecheit/Maer ic wart
geware/dat das oec moeyte is/wãt waer
vele wijſheden is/daer is vele ommoets
Eñ wie vele beuint/die moet vele lijden.

Dat. ij. Capittel.

A IC ſprac in mijn herte wel aẽ/Jc wil
le wel luſtich leuẽ eñ goede dagen
hebbẽ/mair ſiet dat was oec idel/ Jc ſprac
tottẽ lachen ghi ſijt dulle/eñ totter bliſca.
pẽ wat maect ghi
Doẽ dachte ic in mijñ herte/mijn vleeſch
vãdẽ wijn te treckẽ/eñ mijn herte wijſlic
te leidẽ/om te begrijpẽ die voorſienicheit
tot dat ic dẽ menſce toonẽ mochte wat hen
goet ware/dat ſi doen ſouden/alſo lange
als ſi onder dẽ hemel leuen/Jc dede gro.
te dinghen/Jc timmerde huiſen/Jc plãt
tede wijnbergen Jc maecte mi houen eñ
luſthouẽ eñ plantede alderhãde vruchtbair
bomẽ daer ine/eñ ic maecte mi waterpoe
lẽ/om dair wt dz wout der groenẽdẽ bomẽ
te waterẽ/Jc had knechtẽ ende maerten

eñ geſinne/Jc hadde een groter haue aẽ
rinderẽ eñ ſcapẽ dã alle die voor mi te Je-
ruſalẽ gemeeſt warẽ/Jc vergaderde my
oocſiluer eñ gout/eñ vãdẽ coningẽ eñ lã-
dẽ eenẽ ſcat/Jc maecte mi ſangers eñ ſan
gerſſen eñ weeldẽ der mẽſcẽ dãſchers eñ
dãſcherſſen/Eñ nã toe/bouẽ alle die voor
B mi te Jeruſalẽ geweeſt warẽ/Ooc bleef
wijſheit bi mi/Eñ allet wat mijne oogen
wẽſchtẽ/dat liet ic hen/eñ en verboet mij
der hertẽ geen vruechde/dat het vrolick
was vã alle minẽ arbeyt Eñ dat hielt ick
voor mijn deele vã alle minẽ arbeit/mair
doẽ ic aenſach alle mine werckẽ die mijn
hãt gedaẽ hadde/eñ arbeydẽ/die ic gedaẽ
hadde/Siet doẽ was het alle ydel eñ iam
mer/eñ niet meer onder der ſonnen
Doen keerde ic mi om te ſien die wijſ-
heit dulheit eñ dwaeſheit/Wã wie es die
mẽſce/die het dẽ coninc na cã gedoen dye
C hẽ gemaect heeft/Doẽ ſach ic dat die wijſ
heit/die dwaeſheit te bouẽ ginc/gelijc dat
lichte die duyſterniſſe Dat eens wiſen oo
gen in ſinẽ hooftſtaẽ/maer een ſot in duiſ
terniſſe ga/eñ merct ooc dat dẽ eenẽ gaet
gelijc den anderen
Doen dachte ic in mijnder hertẽ Wãt
het dẽ ſottẽ gaet ghelijc mi/Waeromme
hebbe ic dã na wijſheit geſtaẽ/doẽ dacht
ic in mijn herte/dat dat ooc ydel ſi/Want
men gedinct des wiſen niet eewelic/effẽ
gelijc des ſotten/Eñ die toecomen dagen
vergheten al/Eñ ghelijck die wyſe ſterft
alſo ſterft oock die ſotte/Daer omme ver
droet mi te leuen/Wãt het beuiel mi qua-
lic/zo wat onder der ſonden gheſciede/dat
het ſoo gheheelick ydel ende moeyte es/

D Eñ mi verdroet alle mijns arbeits die
ic onder der ſonnen dede/dat ic den ſeluẽ
eenen menſchen laten moeſt/dye na my
zijn ſoude/Want wie weet of hi wijſch of
dulle ſijn ſal/Eñ ſal nochtans heerſcapen
in alle minen arbeit/die ic wijſlic gedaen
hebbe onder der ſonnen/Dat is ooc ydel
Daer omme keerde ic mi dat mijn herte
aflatẽ ſoude van allẽ arbeit/die ic dede on
der der ſonnen.

Wãt een menſce die ſinen arbeit wet

moet met wijſheyt/beſceydenheit ende
bequaemheit/eenen anderen tot een erf
deele laten.die niet daer ane en arbeydt/
Dat es ooc ydel eñ een groot ongheluck
Want wat vercrijghet die menſche van
alle ſinen arbeyt/ende moeytẽ ſijns her-
ten/die hi heeft onder der ſonnen/Dã al
le ſine leef daghen verſmerten met leede
eñ onmoedt/Dat oock ſijn herte ſnachts
niet en ruſtet dat is ooc ydel

En es dan den menſche niet beter etẽ
eñ drincken eñ ſine ſiele wel daer ane zijn
in ſinen arbeyt/Maer dat ſach ic ooc/dat
het van Goods handt comdt/Want wye
heeft meer gheten/ende crachtigher dair
wt gheweeſt dan ick/want dien menſche
die hen behaecht gheeft hi wijſheit/ken-
niſſe eñ vruechde/maer dẽ ſondaer geeft
hi ongheluck/dat hi vergaderde eñ hoop-
pe/ende nochtans dien ghegheuen werde/die gode behaecht/daer omme es dat
ooc enckel iammer

Dat.iij.Capittel

A

EEn yeghelick heeft ſinen tijt Ende
allet voor nemen onder den hemel
heeft ſine vre/Gheboren te werden heeft
ſinen tijt/Steruen heeft ſinen tijt/Plãt-
ten heeft ſinen tijt wtroeyn dat geplant
es heeft ſinen tijdt/Dooden heeft ſinen
tijt/Heelen heeft ſinen tijt/Breken heeft
zijnen tijdt/Tymmeren heeft zijnen tijt

Weenen	Behouden
Lachen	wechwerpen.
Clagen	Schoren
Danſchen	Toenaepen
Stenẽ vwerpẽ heeft ſi	Swigẽ heeft ſi
Stenẽ vgaderẽ nẽ tijt	Sprekẽ nẽ tijt
Omhelſen	Beminnen
Verre vã omhelzẽ	Haten
Soecken	Strijdt
Verlieſen	Vrede

Wat can men meeer ghedoen/Men B
arbeyde zo men wille
Daer wt ſach ic die moeite die God dẽ
menſche ghegheuen heeft dat ſi daer in-

ne geplaecht werdē/te wetenē dat allet
wat hi doet/dat is fijn tot sijnder tijt/eñ
hadde die werelt in haer herte gegeuen
Nochtās so en cā die mēsce niet treffē dat
werc dat God doet noch beghinne noch
eynde/Daer omme mercte ic dat niet be
ters daer inne en is/Dā vrolic sijn eñ hē
goetlic doē in sinē leuē/Wāt eē yegelick
mēsche die daer etet eñ drincket/eñ heeft
goedē moet in alle sinē arbeyt/dat is een
gaue Gods

Ic mercke dat allet wat God doet/dat
volhert altoos mē can daer niet toe ghe-
C doen noch afgedoē/Eñ dat doet God dat
mē hē vresen soude/Wat gheweest is dat
is noch/Eñ wat werdē sal/is al geweest
Wāt God peynst eñ iaget hem na

Voort sach ic onder der sonnen plaetse
des ordeels/daer was een ongodlick we
sen/eñ eē stat der gerechticheit daer was
een ongodlike/Doē dachte ic in mijnder
hertē/God moet oordeelē dē gerechtē eñ
ongodlikē/Wāt alle voor nemen heeft si
nē tijt eñ alle werck

Ic sprac in mijn herte vādē wesen der
D mensce/hoese God verkiest/eñ latet aen
sien als of si vee onder malcāderē waren
Wāt het gaet dē mēsce gelijc dē vee Ghe
lijc dit sterft so sterft oor dat/eñ hebben al
le eēderley aseme/Eñ die mēsce en heeft
niet meer dā dat vee Want het is al ydel
Het vaert al tot eender plaetsen/Het es
al vā stof gemaect Wie weet of dē aseme
der mēscē opwaerts vare/eñ dē asem des
vees onderwaerts onder die aerde vare
Daer omme segge ic dat niet beters en
is/dan dat eē mēsce vrolic si in sinē arbeit
Wāt het is sijn deele/Wāt wie wilt hem
daer toe bringē/dat hi sie/wat na hē ghe
scieden sal

Dat.iiij.Capittel

A Ic keerde mi/eñ sach aē/alle die on-
recht liden onder der sonnē/Ende
siet/daer warē thranē der geender die on
recht lidē/eñ en haddē genē trooster/eñ
die hen onrecht dedē warē te machtich/
also dat si genē trooster gehebbē en cons
ten/Doē loofde ic die doodē/die al te vorē
gestoruē waren/meer dā die leuende/die
noch dat leuen hadden/Eñ dien noch be

ter dan alle beyde/die noch niet en is/eñ
die boese werckē niet en siet die onder der
sonnē gescieden

Ic aensach arbeyt eñ gescictelicheit in
allen saken/Doē benijdede deene den an
deren Dat is ymmer oor ydelheit ende
moeyte Want een sot slaet die vingeren B
in malcanderē eñ etet sijn vleesch Het is
beter een hant vol met rustē dā beide die
vuysten vol met moeyte eñ iammer

Ic keerde mi eñ sach die ydelh; onder
der sonnen Daer is eē eenige eñ niet sijn
andere/eñ en hadde noch kint noch broe
der/nochtās en is sijns arbeydēs geē ein
de/eñ sine oogē en werdē niet sat rijcdōs
wien arbeyde ic doch eñ breke mijnder
sielē af/Dat is ymmer oor ydelheit ende
een quade moeyte/So isset immer beter
twee dan eē/wāt si genyeten doch haers
arbeyts wel/Vallet haerder eene/so hel
pet hem sijn geselle op/wee dien die alle-
ne is/Als hi valt so en is daer geen ander
die hē op helpe/Oor als twee bi malcan- C
derē liggen verwermē si malcāderē/hoe
cā eē alleē werm ghewerdē/Eene mach
verweldiget werdē/Maer twee moegē
wederstaē/wāt eē drieuoudich snoer en
breect niet lichtelic in twee

Eē arme kint dat wijsch is/is beter dā
eē oude coninc die sot is/eñ en weet hem
niet te voorsien D

Daer comt eene wt der geuāgenisse I.reg.xx.c
totte coninc rijc Eñ eene die in sijn coninc
rijke geborē is/verarmet/Eñ ic sach dat
alle leuēde onder der sonnē wādelē bi ee
nē anderē kinde/die in des geēs plaetse
sal opcomē Eñ des volcs dat voor hē ginc
en was geē eynde eñ des dat hē na ginc
eñ en wordē vā hē nochtās n; blide/Dat
is immer oor idelh; eñ iāmer

Dat.v.Capittel

Bewaert uwē voete als ghi totten
huse Gods gaet eñ cōt d; ghi horet A
dat is beter/dan der sottē offer/wāt si en
weten niet wat si quaets doen

En sijt niet snelle met uwē monde/eñ
en laet v herte niet haesten/yet te sprekē
voor God/want God is inden hemel eñ
ghi opter aerdē/Daer omme laet uwer
woordē weinich sijn/wāt waer vele sorge/

is daer zÿn vele droomē/eñ waer vele woor
dē sÿn/daer hoortmē dē sotten

Ist dat ghi gode eē geloofte doet/so en
vertrecse niet te houdē/Wāt hy en heeft
geē behagē aē die sotte/Wat ghy gelooft
dat hout/Het is beter dat ghi niet en ge
looft/dā dat ghi niet en hout dat ghi ghe-
looft

B En verhinget uwē mont niet/dat ghi
u vleesch laet sondigē/Eñ en spreect voor
dē ingel nz/Hi is onwetēde/God mocht
toornich werdē/ouer uwe stēme/eñ ver-
deruē alle werckē uwer hādē

Waer vele droomē zÿ/daer is ydelhz/
eñ vele woordē Maer vreeset ghi god

Siet ghi dē armē onrecht doē/eñ oor
deele eñ gerechtichz indē lāde wech trec-
kē/en verwōdert u dies voornemēs niet
Wāt daer is noch eē hoger hoedere ouer
dē hoogē/eñ daer zÿn noch hoogere ouer
die beide/Ouer dat is die coninc int ghe-
heele lāt/dat velt te bouwē

C Wie gelt bemint die en wert nēmer-
meer gelts sat/Eñ wye rÿcdom bemint/
en sal geē profÿt daer af hebbē/dat is ooc
ydel/Wāt waer vele goets is/daer zÿder
vele diet etē/Eñ wat genyetet dies/dyet
heeft/dā dat hÿt met oogē aēsiet.

Wie arbeit diē is dē slaep soete/hi heb
be weinich oft vele getē/Maer dye volhz
Job/x/d des rÿckē en laet hē niet slapē

Het is eē boose plage die ic sach onder
der zonnē/rÿcdō behoudē ter scadē/dyes
diet heeft/wāt dat rÿcdō vergaet mz gro-
tē iāmer/Eñ ist dat hi eenē sone gewōnē
heeft diē en blÿft niet in die hāt/Gelÿc hi
Job/i/d naect vā zÿder moeder lichaē is gecomē/
so varet hi weder wech/gelÿc hy gecomē
is/eñ en neēt niz mz hē vā sinē arbeit in zÿ
D der hāt/als hi wech vaert. Dat is eē boo-
se plage/dat hi wech vaert/so hy gecomē
is/wat helpet hē dā dat hi indē wint ghe
arbeit heeft/Zÿ leuē lāc heeft hi int duys
ter getē/eñ in grootē ōmoet/eñ crācheyt
eñ droeffenisse

So sie ick nu dat voor goet aē/dat het
fÿn si/Alsmen etet eñ drincket eñ goedts
moets is in allē arbeit/dye eene doet ond
der zonnē zÿ leuē lāc/dz hē god geeft/wāt
dat is zÿ deele/wāt welckē mēsce god rÿc

dō eñ goedē/eñ macht geeft/dat hy daer
af etet eñ drincket voor zÿ deele/eñ vrolÿc
is in sinē arbeit/dat is eē gaue gods/wāt
hi en dinct niet vele hoe lāge dat hi leuen
sal/om dat god zÿ hert met vruechdē ver
uult

Dat.vi.Capittel A

Der is eē ongeluc dat ic sach onder
der zonnē/eñ is gemeine bi dē mē
scē/Eenē dyē god rÿcdom/goedē eñ eere
gegeuē heeft/eñ hē en gebreect geēs/dat
sÿn herte begeert/eñ God hē nochtans
geē macht en geeft/des seluē/te genietē/
Maer eē ander verteeret/Dat is ydel eñ
eē quade plage/Al waert dat hi oock hon
dert kinderē wonne/eñ leefde so langhe
dat hi vele iaren ouer leefde/eñ sine siele
en versadet haer vā dyen goede nyet/eñ
bleef sonder graft/Vā diē spreke ic/dat eē
ōtidige geboirte beter si dā hi/wāt in idel
heit compt hi eñ in duysternisse vaert hy
daer henē/eñ sinē name blÿft in duyster-
nisse bedect/Hi en siet ooc die sonne nyet/
eñ en weet geē ruste noch hier noch daer B
al waert dat hi ooc twee duysent iaer leef
de/so en heeft hi nēmermeer geenē goe-
dē moet/En comet niet al tot eēder plaet
sen?

Alle arbeidē des mēscē sÿn na sÿnder
mate/Maer die siele en werdet nyet sat/
wāt wat heeft eē wise meer dā een sotte?
wat helpet dē armē dat hi wete te wande
lē voor die leuēde? Die gedaēte der oogē
is beter dā dat die siele so wech vaert/dat
is ooc ydelheit eñ iammer

Wat is dz daer is? Het is ymmertoes
genoemet eñ bekēnet/dat eē mesce is/eñ
en mach niet twistē/tegē dyē dat hem te
machtich is/wāt daer sÿn ydele woorden
te vele/wat heeft een mensce meer daer
af? A

Dat.vÿ.Capittel.

Want wie weet wat dē mēsce orbor
lÿck is inden leuen/alsoo langhe
als hi leuet in sÿnder ydelheit/dwelck es
gelÿck een scaduwe/Of wie wil den mē-
sche segghen wat nae hem comen sal/on
der der zonnen?

Een goet geruchte is beter dã goede
salue/eñ dẽ dach des doots/dã dẽ dach zijn
der gheboorten/Het is beter in dat clach
huis gaẽ/dã in dat drinchuis/Int ghene
is dz eĳnde alrõ mẽscẽ/eñ die leuẽde nemet
ter hertẽ/Truerẽ is beter dã lachẽ/want
door truerẽ wert dat herte gebetert/dat
herte der wisen is int clach huys/Eñ dat
herte der sottẽ int huis der blijscappen/
Het is beter hoorẽ dat scheldẽ des wijsen/
dã hoorẽ dẽ sanc der sottẽ/Wãt dat lach-
en der sottẽ is gelijc dat crakẽ der doornẽ
onder dẽ potte/Eñ dat is ooc ydele.

Wãt die onrecht doet/maect eenẽ wi
sen dulle/eñ verderuet een milde herte/
Dat laetste eẽs dings is beter dã zijn be
ginsel/Eẽ verduldige geest is beter dan
B eenẽ hoogẽ geest/En sijt niet snelle van
gemoede om toornich te werdẽ Wãt toir
nicheit rust indẽ scoot eẽs sotten/En seg-
get niet wat ist/dat die voorledene dagẽ
beter warẽ dã dese/Wãt ghy en vraecht
sulcke niet wijselic/Die wijsheit met ee-
ne erffenisse is beter eñ gaet te bouẽ dye
die sonne siẽ/wãt gelijc wijsheit bescher-
met/so bescermt ooc gelt/maer die kẽnis
se der wijsheit geeft dat leuen dien dyese
heeft

Aensiet die werckẽ gods/wãt wye cã
dat recht gemakẽ dat hi crommet/Indẽ
dage/sijt goets moedts/eñ scout doch op
C tẽ quadẽ dach/Wãt desen maect god nef
fens diẽ/Daer om op dat die mẽsce nyet
yet anders en vijnde

Alderley hebbe ic gesien dye tijt ouer
mine ydelheit/Daer is een gerechte eñ
vergaet in zijnder gerechticheit/Eñ es eẽ
ongodlike/die lãge leeft in zijnder boosh.z/
En sijt niet alte gerecht/eñ niet alte wijs
op dat ghi v niet en verstoort/En sijt niet
alte ongodlic/eñ en sottet nz/op dat ghy
niet en sterft ter ontijdt. Het is goet dat
ghi dit vatet/eñ tgene ooc nyet wt uwer
hãt en laet/Wãt so wie god vreest/die õt-
gaet dien alleen

Die wijsheit sterct dẽ wizẽ meer dã tiẽ
machtige die inder stadt zijn/Want daer
en is geẽ mẽsce opter aerdẽ dye goet doe
eñ niet en zõdige/En neemt ooc nyet ter
hertẽ al watmẽ seit/op dat ghy niet hoo-

ren en moet uwẽ knechte v vloeckẽ/wãt
v herte weet dat ghi ooc andere dickwile
geuloect hebt

Sulcke alle hebbe ic wijslic geproeft/ D
Ic dachte Ic wil wijs zijn/maer si ginc ver
der vã mi/Het is verre wat salt zijn/Eñ
diep is die diepte/Wie wilt vindẽ

Ic keerde mijn herte om te onderuijn
dẽ eñ ondersoeckẽ eñ te soeckẽ wijsheyt/
eñ const/eñ te onderuindene der ongod-
liker dwaesheit/eñ dolinge der dullẽ/eñ
beuont dz eẽ sulcke wijf bitterder is/dan
dẽ doot/der welcker herte nette eñ stric
is/eñ hare tãdẽ bãdẽ zijn/wie Gode beha-
get/die sal haer ontlopẽ/maer die zõdaer
wert door haer geuãgen

Scout/dat heb ic beuõdẽ seit die predi
ker/Deẽ na dẽ anderẽ/dat ic cõste soude
onderuindẽ/Eñ mine siele soecket noch/
eñ en heues niet geuõdẽ/Onder duzent
heb ic eenẽ mẽsce geuõdẽ/maer ic en heb
be onder alle dye geẽ wijf geuõdẽ/Alleẽ
aenscout dz/Ic hebbe geuõdẽ dz god den
mẽsce oprecht gemaect heeft/maer si soe
kẽ vele cõstẽ/wie is so wijs/eñ wie cã dat
wt gerrigen Dat.viij.Capittel

Die wijsheit des mẽscẽ verlicht zijn A
aẽsicht/maer wie wreet is/die es
viãtlic/Ic neme des conincs mont ware
eñ des eedts gods/En haest niet vã sinẽ
aẽscijn te gaẽ/eñ en blijft nz in eẽ quaet dic
wãt hi doet wat hẽ gelust/In des coninc
woort is macht/eñ wie mach tot hem seg
gẽ/wat maect ghy/wye dz gebodt hout/
die en sal niet quaets onderuindẽ/Maer
eẽs wisen herte weet tijt eñ wise/wãt eẽ
yegelic voornemẽ heeft sinẽ tijt eñ wijse
wãt des ongelucs des mẽscen is vele by
hẽ/wãt hi en weet niet wat gheweest is/
Eñ wie wil hẽ seggẽ wat zijn sal/Eẽ mẽsce B
en heeft geẽ macht ouer den gheest/den
geest te weerẽ/eñ en heeft geẽ macht ter
tijt des steruẽs/Eñ en wert nz losse gela
tẽ indẽ strijt/eñ dz oogodlic wezen en be-
hout dẽ ongodlikẽ niet

Dat hebbe ic al gesiẽ/eñ gaf mijn her
te op alle werckẽ die onder der zonnẽ ge
sciedẽ Een mensche heerscapt zomtiden
ouer den anderen tot sinen ongeluc/Eñ
daer sach ic ongodlike die begrauẽ warẽ

Die gegaē warē eñ gewãdelt hadden in
heilige plaetse/eñ warē vergeten inder
stadt/dat si also gedaē haddē/Dat is oock
ydel.

Om dat niet vollikē eē oordeele en ge-
schiet ouer die quade wercken/daer door
wert dat herte der mēschē/vol quaets te
doen/Al ist dat eē sondaer hondert mael
C quaet doet/eñ nochtans lange leeft/Soo
weet ic nochtãs dat het wel gaē sal dē ge-
nē die god vreesen/die sijn aēsicht vermi-
dē/Wãt het en sal dē ongodlikē nyet wel
gaē/eñ gelijc eene scaduwe/niet lange le
uē/die god niet en vreesen

Daer is eē ydelheit dye opter aerden
gesciet/Het sijn gerechtige dyē gaet het/
als of si werckē der ongodliker haddē/eñ
sijn ongodlike/diē gaet het/als of si werc-
kē der gerechtiger haddē/Ic sprack/Dat
is ooc ydel/Daer om loofde ic die vruech-
D de/dat dye mēsce niet beters en heeft on
onder der sonnē/dã etē eñ drinckē eñ vro-
lic sijn/eñ sulc gewerde hē vãden arbeyt
zijn leuē lãc/dat hē god gheeft onder der
zonnen

Ic gaf mijn herte om te wetē dye wijs-
heit eñ om te aēscouwē die moeyte die op
ter aerde ghescyet/dat eē oock noch dach
noch nacht dē slape en siet met sinē oogē/
Eñ ic sach alle werckē Gods/Wãt eē mē
sce en cã dat werc nyet vindē/dat onder
der zonnē gesciet/Eñ so die mensce meer
arbeit om te soeckē/so hi min vic/Al ist dat
hi al seit/ic bē wijs om tē bekēnē/so en cã
hijt nochtãs niet vindē Dat.ix.Capit.

A Wãt ic hebbe sulc al ter hertē geno
mē/dat al te ondersoeckē Dat ghe
rechtige eñ wijse zijn/eñ hare knechtē in
goods hant/Nochtãs en kēnet geē men-
sce noch die liefde noch den haet eenichs
die hi voor hē heeft

Het ontmoet dē eenē gelijck dē ande
rē/dē gerechtē dē ongodlikē/dē goedē eñ
reinē gelijc dē onreinē/dē offerēde/gelijc
diē die niet en offert/Gelijc het dē goedē
gaet/so gaet het dē sondaer ooc/Ghelijck
het dē meyneedigē gaet/so gaet ooc dien
die dē eedt vreest/Dat is eē boos dinc on-
der alle dat onder der zonnen gesciet/dat
het dē eenē gaet gelijc dē anderen/Daer
af/dat herte der mēscē ooc vol archs wert
eñ dwaesheit in harē hertē blijft haer le-
uē lanc/tot dat si steruē

Wãt te wile datmē bi dē leuē is soo is
mē seker/wãt eenē leuēdē hont/is beter
dã eenē doodē leeuwe/wãt die leuēde we B
tē dat si steruē sullē/mer die doodē en we-
tens niet/Si en verdienē ooc nyet meer/
Wãt hare gedachtenisse is vergetē/dat-
mēse niet meer en bemint noch en hatet
noch en benidet/eñ en hebbē geen deele
meer op der weerelt/in alle diē dat onder
der zonnē gesciet

So gaet henē eñ etet u broot met blij
scappē/drinct uwē wijn met goedē moede
wãt u werc behaget gode/Laet uwe clee
derē altoos wit sijn/eñ en laet uwē hoof-
de geē salue gebrekē/Gebruict des leuēs
met uwē wiue/dat ghi bemint/so langhe
ghi dat ydel leuē hebt/dat u god õder der
zonnē gegeuē heeft/also lange als u yde-
le leuē duert/want dat is u deele inden le
uē eñ in uwē arbeit/die u God onder der
zonnē gegeuē heeft/Allet wat u door han C
dē comt tē doene:dat doet vrijlic/want in-
der hellē derwaerts ghi varet/en is noch
werc/conste kēnisse/noch wijsheit

Ic keerde mi eñ sach/hoe het õder der
zonnē toe gaet/dz tottē loopē nz en helpet
snelle zijn/tottē stride en helpt nyet sterck
te zijne/Totter neeringhe en helpet nyet
bequaē te zijn/Tottē rijcdõ en helpet nyet
voorsienich te zijn/Dat eene aēgename sy
en helpet niet/dz hi eē dinc wel cõne/mer
het leyt al aēder tijt eñ geluc/ooc en weet
die mēsce sinē tijt nz/maer gelijc die vissē
genãgē werdē met eenē boozē hake/eñ
gelijc die vogelē met eenē stricke geuan-
gē werdē/zo werdē de mēscē ooc wech ge
ruct ter quader tijt/alse hen onuerhuets
ouervalt D

Ic hebbe dese wijsheit ooc gesiē onder
der zonnē/dye my groot dochte/Dat een
cleine stadt was/eñ weinich liedē daer in
ne/Eñ daer quã eē groote coninc eñ bele
gerdese eñ timmerde groote bolwercke
daer omme/Eñ daer inne wert gheuon
den een arme wise man/die de selue stadt
door sijne wijsheyt conste verlossen/En-
de gheene mensche en ghedachte des

seluē armē mans/Doē sprack ic/Wijsheit is ymmer beter dā stercheit/Noch wert des armen wijsheyt veracht/ende sinen woordē geē gehoor gegeuē/dat doet/Der wiser woordē geldē meer bij dē stillē/dan der heerē crijsscē bi den sotten/want wijsheit is beter dā harnisch/Maer een eenige boeue verderuet veel goets/Also verderuē die scadelike vlyeghē goede salue/Daer omme is somwilē dwaesheit beter dan wijsheit eñ eere/Wāt des wisen herte is tot sijnder rechter sidē/Mer des sotten herte is tot sijnder slincker sidē/Al es die sotte ooc selue sotachtich in sinē doene nochtās hout hi alle mēscē voor sotte/dair omme als eēs machtigē toorne tegē uwen wille voort gaet/so en laet v niet ontrustē want na latē stillet groot ongeluc

Dat.x.Capittel

A D Aer is eē ongeluc dat ic sach onder der sonnē/te wetene onuerstāt/dat onder dē machtigē gemeine is/Dat eē sotte sittet in grooter weerdicheit/eñ die rijcken hier benedē sittē/Ick sach knechtē op rijpaerdē/eñ princē te voet gaē gelijc knechten/Maer wie eē cuyle maect/die sal selue daer inne vallē/Eñ wie dē tuin breect dië sal eē slange stekē/wye steenen wech wētelt/die sal daer moeyte mede hebben Eñ wie hout clooft/die sal daer af gequet

B set werdē Ist dat eē ysere plōp wert/ende aē die wate ongeslepē blijft/so moet mēt met macht weder scerpē/Alzo volget ooc wijsheit der neerstticheit

Een clappaert en is niet beter dā een slange die ombesworē steect/Die woordē

C wt den monde eens wisen sijn gratieus/ Maer des sottē lippē verslindē dē selue: dat beginsel sijnder woordē is sotheit/eñ dat einde es scadelike dwaesheyt/Eē sot maect veel woordē/wāt die mēsce en weter niet wat geweest is Eñ wie wil hē seggen/wat na hē zijn sal/Dē arbeyt der sottē wert hen suer/Wāt men nyet en weet in die stadt te gaen

Wee v lāt/dies coninc eē kint is/ende dies princē vroech etē/Wel v lant/wiens coninc edel is/eñ dies princen ter rechter tijt etē/ter stercheit eñ niet ter lust/want

D door luyheit sinckē die balckē/eñ door ver

sumelike hādē wert dat huys druypende/ dat doet/Si makē broot tot eenē lachen/ eñ dē wijn moet die leuēde verblidē/Eñ dat gelt moet hen allet te wege bringen/

En vloect dē coninc niet in v herte/eñ en vloect den rijckē niet in v slaepcamer Wāt die vogelē des hemels voerē die stēme/Eñ die vederē hebbē seggent na A

Dat.xi.Capittel

L Aet v broot ouer dat water varen so sult ghijt vijndē na langē tijt/deelt wt onder seuē eñ onder achte/wāt ghi en weter niet wat ōgeluc opter aerdē comē sal/ Als die wolckē vol sijn so geuē si reegē op die aerde/Eñ als dē boō valt/hi valle suitwaerts of noortwaerts/op welcke plaetse hi valt/daer sal hi liggē wie op dē wijn achtet/die en saeyt niet/eñ wie op die wolkē siet/die en maeyt niet

Gelijc als ghi dē wech des wints niet en weet/eñ hoe die gebeētē in smoeders lichaē vol werdē/allso en cont ghi Goods wercke ooc nz gewetē dat hi doet ouer al B

Vroech saeyt v saet/eñ uwe hāt en late sauons niet af/wāt ghi en weet niet of dit of dat wel gerakē sal/Eñ oft beide wel geraecte/so wert des te beter/dat lichte is soete/eñ dē oogē lieflic die sonne te sien

Al ist dat eē mēsce lāge leeft/eñ en es niet vrolic in allē dingē/so gedinct hi doch alleē der quader dagē dat haerder so vele is/wāt allet dat hē gemoet is/dat is ydel A

Dat.xij.Capittel/

S O verblijt v iongelinc in uwer iōcheit/eñ laet v herte wel daer aē zijn in uwer ionckheyt/Doet wat uwē herte lustet/eñ uwē oogē behaecht/eñ weet dat v god/om alle dit/voor doordeele sal leidē Laet dē ommoet wt uwer hertē/eñ doet dat quaet vā uwē lichame/wāt kintsheit eñ iōcheit is ydele/Gedinct ws sceppers in uwer ioncheit/eer dā quade dagē comē eñ die iaren genakē/daer ghi sult seggen Si en beuallen mi niet/Eer dan dye sonne eñ dat licht/mane ende sterre duyster werden/ende die wolcken weder comen nae den reeghen/ Ter tijdt als dye bewaerders in huys beuen ende die stercke hen cronmen/ende dye muelers le- B

dich staē/dat haerder so weynich gewor
den is/eñ die gesichten door die vensters
duyster werdē/eñ dye duerē opter stratē
gestotē werdē/dat die stēme der molena-
rē so lieflic werde/eñ onwacct als die vo.
gel singt/eñ hen buigē alle dochterē des
sangs/dat ooc die hooge vreezē/eñ ontsiē
C op dē wege/als dē amandelboom bloeyt
eñ dē sprinchane verladē wert/eñ aflaet
alle wellust/want die mensche varet der.
waerts / daer hi eewelick blijft eñ die cla.
gers gaē omme/op die strate/Eer dā den
siluerē stricke wech come/eñ die guldē a.
dere verloope/eñ dē eemer verleke aen
dē putte/eñ dat dat rat breke aē dē putte/
Want dē stof moet weder totter aerdē co
men/gelijc hi geweest is/eñ die geest we
der tot gode die hē gegeuē heeft

Het is allet geheelic ydel sprack dye
D prediker/geheelick ydel/Die selue predi.
ker en was niet alleen wise/maer leerde
dat volc ooc kennisse/eñ mercte eñ onder
socht/eñ stelde vele sprokē/Hi socht dat hi
aēgename woordē soude vindē/eñ screef
te rechte die woordē der waerheyt/Dese
woordē der wijsen sijn spiese eñ nagelen
gescreuē door die meesters der gemeyn.
ten/eñ vā eenē herde gegeuen/Wacht v
mijn sone/voor andere meer/Want vele
boeckē makēs en is geen eynde/eñ vele
predikē maect dē lichaē moede

Laet ons dat eynde alles dings hoo.
ren/Vreest God eñ hout sine gheboden/
wāt dat behoort alle mēscē toe/Wāt God
sal alle wercke voor dat oordeele brengē
dat verborgē is/het si goet of quaet

Eynde des predikers Salomo

A Hier begint dat hooge liet Salomō.

Dat eerste Capittel

Hi cusse my met tē cusse sijns mōts wāt uwe borstē sijn lieflicker dan wijn/datmē uwe goede salue rveck Vwē name is eē wtge storte salue/Daer omme beminnē v dye meyskens

Treckt mi na v/so loopē wi/Dye coninc

leidet mi in sine camere/Wi verblidē ō s
eñ sijn vrolic ouer v/Wi gedincken uwer
borstē meer dan des wijns Dye oprechti
ge beminnē v B

Ic bē swart/maer zeer lieflic/ghi doch
tere Jerusalē/gelijc die tētē Kedar/ge lijc
die capite Salomo/En siet my nyet ane/
dz ic so swart bē/wāt die sonne heeft mi zo
verbernt/Mijnder moeder kinderē zijn
toornich op mi/mē heeft mi tot eender be
waerdersen der wijnbergē geset/Maer
minē wijnberch diē ic hadde/en hebbe ic
niet bewaert

Geeft mi te kēnē/ghi diē mijn siele be
mint/waer ghi weidet/waer ghy rustet/
indē middage/op dat ic nyet herwaerts
eñ derwaerts gaē en moete by de cuddē
uwer gesellen

En kēt ghi v niet ghi scoōste onder dē C
wiuē/so gaet wt/op dye voetstappen der
scapē/Eñ weydt uwe bockē bi der herde
ren huysen.

Ic gelijcke v mine vriēdinne/minē rei
sigē getuych aē dē wagē Pharao/Vwe
wāgē staē lieflic indē spāsel/eñ uwē hals
in die ketē/wi willē v guldē spāselen ma.
kē met siluer en puckelkens

Doē hē die coninc herwaerts keerde/
gaf mine narde sinē ruecke/mijn vriēt is D
mi eē bosselkē myrrē/dz tussē mine borst.
tē hāget/mijn vriēt is mi eē druiuē coffer
inden wijngaerden te Engedi

Siet mine vriēdinne/ghi sijt schoone/
scoone sijt ghi/Vwe oogē sijn gelijc duiuē
oogē/Siet mine vriēdinne ghi sijt scoone
eñ lieflic/Onse bedde groenet/onser huy
zē balkē sijn cederē/onse lattē sijn cypressen

Dat.ij.Capittel.

IC bē eē bloē te Sarō/eñ eē rose int A
dal/gelijc eē rose onder dē doornē/so
is mine vriēdinne ondˀ de dochterē/gelijc
eenē appelboō ondˀ die wilde boomē/zo is
mine vriēt ondˀ dē sonē/ic sit ondˀ de scadu.
we dies diē ic begeere/eñ zijn vrucht is mijn
der kelen soete.

Hi leit mi indē wijnkelder/eñ die lief
de is zijn banier ouer mi/Vercoelt mi mz
bloemē/eñ lauet mi mz appelē/wāt ic bē
crāc vā liefdē Sine slincke hāt leit onder B
mijn hooft/eñ zijn rechte hāt ombelset my

Ic besweere v dochterẽ Jerusalẽ/bidẽ
rehen of bi dẽ hijndẽ optẽ velde/dat ghy
mine vriẽdinne nyet op en wect noch en
roert/tot dat haer selue behaecht

Dat is die stemme mijns vriẽts/Siet/
Hi cõt eñ huppelt op die bergẽ/eñ sprin-
get op die houelen/Mine vriẽt is gelijck
eenen rhee of iongẽ hyrte/Siet/Hi staet
achter onse want/eñ siet wt venster/eñ
kijcket door die tralien

C Mine vrient antwoordet eñ spreect tot
mi/Staet op mine vriẽdinne/mine scoo-
ne/eñ comt herwaerts/want siet die win
ter is vergaẽ/Den reegẽ is wech eñ dair
henẽ/Die bloemen sijn daer voor ghero-
men inden lande/Dẽ lentẽ is toe ghero-
men/eñ die torteldupue laet haer hooren
in onsen lande Dẽ vijchboom heeft cnop
pen getregen/Die wijnstockẽ hebbẽ oo-
gen getregẽ eñ geuẽ haren rueck/Staet
op mine vriendinne eñ comt mine scoone
D comt hier/Mijn dupue in die kepe gaten
in die steen reten/Toont mi uwe gedaen
te/Laet myp uwe stemme hoorẽ/wãt uwe
stemme is soete/eñ uwe gedaẽte lieflick/

Vangt ons die vosschẽ/die cleyne vos
sen die die wijnbergẽ verderuen/want
onse wijnbergẽ hebbẽ oogẽ getregẽ/mij
ne vrient es mine/eñ ick ben sine/dye on
der die roosen weidet/tot dat dẽ dach coel
werde/eñ die scaduwe wijcke/keert we-
der/wert gelijc een rhee/mine vrient/oft
gelijc een ionge hyrte op den schepde ber
ghen/

Dat.iij.Capittel

A IC sochte snachts in mijn bedde/dyẽ
mine siele bemint/Ic socht/maer ic
en vant hem niet/Ic wil op staẽ/eñ in die
stat omme gaẽ/op die steechs kẽs eñ stra-
ten/eñ soeckẽ diẽ die mine siele bemindt/
Ic sochte/maer ic en vant hem niet/Dye
B wachters die in die stadt omme gaẽ dye
vondẽ mi/En hebt ghi niet gesiẽ diẽ mij-
ne siele bemint? Doẽ ick eẽ weinich voor
bi hen quã/doẽ vãdt ic diẽ mine siele be-
minnet/Ic houde hẽ eñ en wil hẽ niet la-
ten/tot dat ic hẽ bringhe in mijnder moe
der huys/in mijnder moeder camer

Ic besweere v ghi dochterẽ Jherusalẽ
bi dẽ rehen of hijndẽ optẽ velde/dat ghy
cantica canticorum iiij Ca
mine vriẽdinne niet op en wect/noch en
roert/tot dat haer van selfs beuallet

Wie is die/die op climt wt der woesti
nen/gelijc eenẽ rechtẽ rooc/gelijc een ge-
riecke vã myrrẽ/wierooc eñ alderley pul
uer eens apotekers

Siet ronts omme dat bedde Salomo C
staen tsestich stercke/wt dẽ stercken in Is
rael/Si houdẽ alle swaerden/eñ sijn be-
quame te strijdẽ/Een yegelick heeft sijn D
sweert aen sijn dye om der vreesen wille
inder nacht

Die coninc Salomo liet hẽ eene sacht
heit makẽ van hout/wt Libanon/der sel
uer colomnẽ warẽ siluerẽ/dat dersel gul-
den/dat sittẽ purpurẽ/diẽ vloer middẽ in
was lieflic geplaueit/om der dochterẽ te
Jerusalẽ wille

Gaet wt/eñ aẽscouwet ghi dochteren
Zion/dẽ coninck Salomo/in die croone/
daer mede hẽ sine moeder getcroõt heeft
indẽ dage sijnder bruloft/eñ indẽ daghe A
der bliscappẽ zijns hertẽ

Dat.iiij.Ca

SIet mine vriẽdinne/ghi sijt scoone
siet/scoone sijt ghi/uwe ooghẽ sijn
gelijc drupuẽ oogẽ/behaluẽ dat daer bin
nẽ verborghen is/Uwe haer is ghelijc de
geytẽ cuddẽ.die gescorẽ sijn opten berch
Gilead/Uwe tãdẽ sijn gelijck dye cudde
met besnedẽder wolle/die wt der wasscẽ
comẽ/die altemale twee vruchtẽ dragen/
eñ onder hen en is geene onvruchtbaer
Uwe lippẽ sijn gelijck eẽ rosijn varwen
snoer/eñ uwe redene lieflic/Uwe wãgen
sijn gelijc die scale aendẽ granaetappele B
behaluẽ dat daer binnẽ verborgen is/U-
wen hals is gelijc dẽ toorne David/met
borstgeweere getimmert/daer aẽ duizẽt
scilden hãgẽ/eñ alderhãde wapenen der
sterckẽ/Uwe twee borstẽ sijn gelijc twee
ionge rehen twee vruchtẽ/die onder dye
roose weydẽ/tot dat dẽ dach coele werde/
eñ de scaduwe wijcke/Ic wil totten myr-
rhẽ berch gaẽ/eñ tottẽ wierooc houele/

Ghi sijt in alder manieren scoone/mij
ne vriẽdinne/eñ daer en is geẽ vlecke aẽ
v/comt mine bruyt vã Libanon/comt vã C
Libanon/gaet inne/treet herwaerts vã-
der hoochtẽ Amana/vãder hoochten Se
nir eñ Hermon/vãder woningẽ der lee-

wē/vādē bergē der leopaerdē Shy hebt
mi dat herte genomē mijne suster/lieue
bruyt/met uwer oogē eene/eñ met uwer
halsketene eene.

Hoe fraey sijn uwe borstē mine suster
lieue bruyt/Uwe borstē sijn liefliker dan
wijn/eñ dē ruecke uwer saluē gaet te bo.
uē alle welrieckēde crudē Uwe lippē mijn
D bruyt sijn gelijc druppēde honich raten/
huenich eñ melc is onder uwe tonge/eñ
uwer cleeder rueke is gelijc dē wieroocs
ruecke.

Mine suster/lieue bruyt/ghi sijt eenen
beslotenē hof Eē besloten fontein adere/
eenē besegeldē putte/Uwe spruytkēs zijn
gelijc eenē lusthof vā granaet appelē/mz
edelē vruchtē/cypperē met nardē/Nardē
met soffraē/calmus eñ caneele/met alder
lei boomē Libanon/Mirrhe eñ aloes/mz
allē bestē welriekēde crudē/Gelijc eē hof
fonteine/gelijc eē fonteine der leuender
waterē/die vā Libanon vlopē/Staet op
noortwint/eñ comt Suydwint/eñ wayt
door minē hof/op dat sine welriekēde cru
den druppen

Dat.v.Capittel

A Mine vriēt come in sinen hof/eñ ete
vā sine edele vruchtē/Comdt mij.
ne suster lieue bruyt in minē hof/Ick heb
be mine myrre met minē welriekēde cru
dē af gebrokē:Ic heb mine rate met mij.
nē huenich getē/Ick heb minē wijn met
minē melcke ghedronckē/Etet mine be.
minde eñ drinct mine vriēdē/eñ werdet
droncken

Ic slape/maer mijn herte waket/dair
is die stēme mijns vrients die clopt/doet
mi opē lieue vriēdinne/mijne suster/mij.
ne duyue/mijne vrome/Wāt mijn hooft
B is vol daus/eñ mijn vlechtē sijn vol nacht
druppelē/Ic hebbe minē roc wt getrockē
hoe sal ickē weder ane getreckē/Ick heb
be mine voetē gewasscē/hoe sal ickse we.
der vuyle gemaken

Maer mine vriēt steect sijn handt door
tgat/eñ mijn lichaē beef de daer af/doen
stont ic op/dat ic minē vriēt opē soude doē
Mine hādē droopē met mirrē/eñ myrrē
liepē ouer mine vingerē aē dē hādē aent
slot/Eñ doē ic minē vriēt opē gedaē had.

de was hi wech/eñ henē gegaē. a
Doē ginc mine siele wt na zijn woort/ic
socht hē maer ic en vāt hē niet/Ick ryepe
maer hi en ātwoorde mi niet/Die bewaer
ders die in die stadt omme gaē vōdē my/
Die sloegē mi wondē/Dye bewaerders
opter muerē/namē mi minē doecke/Ick
besweere v ghi dochterē Jerusalē/vindet
ghi minē vriēt/so segt hē dat ic vā minnē
cranck ligge

Wat is uwe vriēt voor andere vriēdē
O ghi scoonste onder dē wiuē/Wat is u.
we vriēt voor āderere vriēdē/dat ghi ons so
besworē hebt Mine vriēt is witte eñ root
wt gecorē onder vele duzēdē/Sine hooft D
is dat fijnste gout/Sine vlechtē zijn ghe
cruist zwart/gelijc eē rauē/Sine oogē zijn
gelijc duuē oogē aē die waterbeken/met
melc gewasscē/eñ staē in die volheit/Sij.
ne kinnebacke zijn gelijc die wassēde wel
riekēde cruyts gerdekēs der apteckers
Sijn lippē zijn gelijc roozē die mz vloeyēder
myrrē druppē/zijn hādē zijn gelijc guldene
ringhē vol Hiachintē/Sijn lichaē is gelijc
reyn yuorië met zaphirē ouertrockē/Sine
beenē zijn gelijc marmoer colōnen/gefun
deert op guldē voetē/Sijn gedaente is ge
lijc Libanō/wtuercorē gelijc cederē/Sijn
kele is soete eñ heel lieflic/Eē sodanigē is
mijn vriēt/mine vriēt is eē soodanige/ghy
dochterē Jerusalē

Dat.vi.Capittel/

Werwaerts is dā uwe vriēt gegaē
O ghi scoōste onder dē wiuē:wer A
waerts heeft hē v vriēt gekeert so willen
wi mz v hē soeckē/mijn vriēt is neder ge.
gaē in sinē hof/tot dē welriekēdē cruyts
gerdekēs/dat hi hē in die houē soude wei
dē/eñ roozē pluckē Mijn vriēt is mijn eñ ick
bē zijn/die hē onder die roozē weidet

Ghi sijt hubsch mijn vriēdinne/ghelijc B
Thirza/lieflic gelijc Jerusalē/vuaerlic ge
lijc eē heirscerpte Keert v ogē vā mi/wāt
si makē mi stout/Uwe harē sijn gelijc eē
cudde geitē/die optē berch Gilead gescho.
rē sijn/uwe tādē sijn gelijc een cudde sca.
pē/die wt der wassche comen/die altema
le twee vruchtē dragen/eñ daer en is gee
ne onvruchtbare onder hen/Uwe wan.
gē sijn gelijc eē scorē aē eenē granaet ap
pele/behaluē dat daer binnē verborgē is

Tiesticht is der coninginnen/eñ tacht-
tentich der bywiuen eñ der meyskēs en
is geē getal/Maer eene is mijne duyue
mine vrome/Eē is haerder moeder dye
liefste/eñ dye wtuercorene haerder moe-
der/Doense die dochteren sagē/prijsden
se die selue salich/Die coninginnen eñ by
wiuen loofdense/Wie is die voort compt
gelijc die dageraet/schoone gelijc die ma
ne/wtuercoren gelijc die sonne/veruaer-
lic gelijc die heyrscerpte

Ic ben neder gegaē indē noothof/om
D te bescouwē die struyckkēs aen die beke/
om te scouwen of den wijnstoc bloeyt/oft
die granaet appelē groēden/Mijne siele
en wiste dat niet/dat hi mi tot eenen wa-
gen Amminadab geset hadde.

Keert weder/Keert weder/O Sula-
mith/keert weder/keert weder/dat wi v
scouwē/Wat siet ghi aen Sulamith/dan
A repen te Mahanaim

Dat.vij.Capittel

HOe hubsch is uwen ganc in dē scoo
nen/ghi princē dochter/Uwe lende
nen staē gelijc aē malcanderē gelijc twee
spanselen/die eens meesters handt ghe-
maect heeft/Uwen nauel is gelijc eenen
B ronden beker/dien nēmermeer dranc en
ontbreect/Dinē buicke is gelijc eenē tar-
wen hoope/met roosen omsteken/ Uwe
twee borstē sijn ghelijc twee ionghe rhee
tweelingē/Uwen hals is gelijc eenē yuo
rien toorne/Uwe oogē sijn gelijc die poe-
len tot Hesbon aen die poorte Bathrab-
bim/uwe nuese is gelijc den toorne op Li
banon/die teghen Damascon siet/Uwe
hooft staet op v/ghelijck Carmelus/Dat
haer op hooft es gelijc den purpuer des
C conincs in ploygen gebondē

Hoe hubsch eñ hoe lieflic sijt ghy/ghy
beminde tot wellusten/U lengde is ghe-
lijc eenē palmboom/eñ uwe borsten den
wijndruyuē/Ic sprac Ic moet optē palm-
D boom climmē eñ sine tackē aēgripē/laet
uwe borsten sijn gelijc druyuē aēdē wijn-
stoc/eñ uwer nuesen ruecke gelijc appelē
eñ uwe kele gelijc goedē wijn/die minen
vriende sachtelic in gae/eñ spreke van ou
den/Mine vrient is mijn eñ hi hout hem
oocktot mi

Compt mine vriendinne Laet ons wt
gaen opt veldt/eñ op die dorpē herbergē
op dat wi vroech op staē tottē wijnbergē/
dat wi sien oft den wijnstoc bloeye eñ oo-
gen gecregen hebbe/Of die granaet ap-
pelboomē wt geslagen sijn/Daer wil ick
v mine borsten geuen/Dye mandragorē
geuen den ruecke/eñ voor onse duere zijn
alderhande edele vruchten/Mine vrient
ic hebbe v beide nieuwe eñ oude ghehou
den/

Dat.viij.Capittel A

O Wie gheeft v mijn broeder/ghi die
mijnder moeder borsten suyget/dat
ic v daer buten vinde/eñ v cussen mochte
dat v ooc nyemant mi en roofde/Ic wilde
v leiden eñ in mijnder moeder huys brē-
gen/daer ghi mi leeren sout/Daer wilde
ic v drēcken met gemaecten wijn/eñ met
ten moste mijnder granaetappelē Sine
slincke hāt leit onder mijn hooft/eñ sijne
rechte hant omhelset mi

Ic besweere v dochteren Iherusalem
dat ghi mine beminde niet op en weckt/
noch en roeret/tot dat haer van selfs be- B
hage/Wie is die/die daer op varet vāder
woestinen/eñ leenet op haren vriēt/On
der den appelboom wecte ic v/daer uwe
moedere v gebaert heeft/daer met v ge-
legen heeft/die v gewonnē heeft

Settet mi gelijc eenē segel op v herte
eñ gelijc eenē segel op uwen arme/Wāt
liefde is sterc gelijc die doot/eñ toornighe
liefde is vaste gelijc dye helle/harē gloet
is vierich/eñ een vlāme des HEREN/
Dat ooc vele waterē die liefde niet en mo
gen wt blussē/noch die stroomē die ver- C
drēkē/Al wilde een allet goet in sinē huy-
se om die liefde geuē/so en soude dat alle
niet gelden

Onse suster is cleyne eñ en heeft ghee
ne borsten/Wat sullē wi onser suster doē D
alsmense nu sal aen spreken/ Es si eene
muere soo willen wi siluere bolwercken
daer op timmeren/Is si een duere/so wil
len wise vestighen met cederen tafelen/
Ick ben een muere/ende mijne borsten
sijn ghelijck eenen thoorne/doen ben ick
ghewordden/als die ghene dye vrede vijn
det

cantica canticorum Ca.viij

Salomo heeft eenen wijnberch tot Baal hamon/ Hi gaf den wijnberch dē bewaerders/ dat elcke voor sine vruchte brachte dupsent silverē pēninghen/ Mij nē wijnberch es voor mi/ O Salomo behorender dupsent/ maer dē bewaerders twee hondert met sinen vruchten

Ghi die indē houen woont/ die ghesel scapen mercken daer op/ laet mi uwe stē me horen/ O liet mijne vriendt eñ zijt ghelijc eenen rhe of ion ghen hirtte op der welriekēder crupdē ber gē

Eynde des hogen liedts Salomo

Eynde des derdē deel der bibelen

willem gerritss hake Jck ben ghe
boren buiten haerlem Int dorp
van Sint Albrechts berch bij het huys
tot blommendael wel oortijts het
hof van hollant plach te wesen/ al
soo den kroniick van holant sayt In
sijn 13 kapittel fo. 7 [illegible]
tyt In [illegible] [illegible] gehouden wort

willem gerritsoo hake Jck ben geboren
Int Jaer ons heren Anno 1592

kornelis poort Is geboren Int Jaer
ons salichmakers Anno 1624 den
[illegible] smorgens ten drie uren
1625

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

¶ Hier begint dat derde boeck Esdre

¶ Dat eerste Capittel.

A ENde Josi-
iiij. Re. xxiij. e. ij. paralip xxxv. a
as maecte dē HEERE
eenē passah te Jerusalē
eñ hy offerde phase/ die
veerthienste mane der
eerster maent/stellende die priesters bi
ghebuertē der daghen/met langhē clee
deren ghecleedt indē tempel des HEE
REN/eñ seyde den leuitē de ghcheylich
de knechten Israels/dat si hen den HE
RE souden heylighen/in die settinghe
der heyligher arcken des HEEREN
int huys dat Salomō Dauids sone die
coninck timmerde. Ghi en sultse niet op
v schouderē draghē. Eñ nv dient uwen
HEERE eñ besoecht syn volck israhel
wt den deele/na v dorpen eñ v ghestach-
te na die scrifture Dauids des coninck is-
raels/eñ nae die grootmakinghe Salo
mons/syns soens alle inden tempel/ eñ
na uwe vaderlike deelkē der heerschap
pien der gheendere die int aenscouwen
der broederen der kinderen Israels staē
Offert dat passah/eñ berept uwen broe-
ders offeranden/eñ doet na dat ghebot
des HEEREN/het welcke Mosi ghe
gheuen is. Eñ Josias gaf int volck dat
gheuondē is der schapen/lammeren/eñ
bocken/eñ gheyten dertich duysent/eñ
drie duysent calueren.
Dese syn vanden coninckliken goedē
B ghegeuen den volcke na die beloofte eñ
den priesteren totten passah/ twee duy-
sent schapen in ghetal/eñ hondert calue
ren. Eñ Jeconias eñ Semeias/eñ Na-
thanaels broeders/eñ Asabias eñ Oziel
eñ Corába offerden int phase vijf dusent
scapen/eñ vijf hondert calueren. Eñ als
dese dinghen fraylic ghescchiedē/ so ston-
den die priesters eñ leuiten hebbēde soet
broot by gheslachten. Eñ na die deelen
der prinschap der vaders int aēschouwē
des volcx offerden den HEERE na tghe
ne dat in Mosi boeck ghescreuen is/ eñ
si brieden tphase met viere alsoot vā noo
de was/eñ si cooctten die offerandē in co-
perē potten eñ in ander pottē met goet
willichept/eñ brochtense allen den ghe-
nen die wt den volck waren/eñ daer na
bereyden syt hen eñ den priesters. Wāt
die priesters offerdē ruete tot dat die me
gheeyndt was. Eñ de leuiten bereyden
hen ende haren broederē den kinderen
Aarons. Eñ die kinderen Asaph waren
offerders bi behoorte nae Dauids ghe-
bot. Eñ Asaph eñ Zacharias eñ Jeddi-
mus die naest den coninck was/ende de
duerwachters bi elcke dueren/also dat
een peghelijck de sine niet ouer en tradt
want haer broders bereydent dien. Eñ
alle die dinghen die tot des HEEREN
offerande behoorden syn voleyndt. C
In dien dage hielden si dat phase en
de offerden offeranden ouer des HEE
REN spijs offer/nae dat ghebot des co-
ninck Josie. Eñ die kinderen Israels die
in dien tide gheuonden syn hielden dat
phase/eñ den hoochtidelikē dach der soe-
ter brooden seuen daghē. Eñ daer en is
alsulcken phase niet ghehouden in Isra
els vanden tidē Samuels des prophetē
eñ alle die coninghen Israels en hielden
alsulken passah niet als Josias hielt/en
de die priesters eñ die leuiten eñ die io-
den eñ alle Israel/die in die wooninghe
te Jerusalem gheuonden syn int achtiē
ste iaer als Josias regneerde is dat pha-
se ghehouden. Eñ die wercke Josie syn
wel gheciert int aenscouwen syns HE
REN in eē volle herte ontsiende/ eñ die
bi hen ghescreuen syn in voorleden tijdē
van hen die ghesondicht hebben eñ die
ongheestelijck hebben gheweest teghē
den HEERE voor alle volck/ eñ die de iiij. Reg.
woorden des HEEREN ouer Israel xxiij. f
niet ghesocht en hebben. Eñ na alle dese ij. paralip
daet Josie so ghinck Pharo de coninc vā xxxv/c
egypten op/comēde in Charthamis vā
den weghe Euphraten/eñ Josias ginck
wt hem te ghemoete. Eñ die coninck te
egypten seyde tot Josiam segghende.

Wat heb ic met v te doene coninck vā iu
deen? Jck en ben vandẽ HERE niet ge
sondẽ/dat ic teghẽ v vechten soude/ wāt
mijn orloghe is ouer Euphratem. Gaet
haestende neder
D Eñ Josias en is niet weder gheKeert
opdẽ waghẽ/maer hi pijnde hẽ beuech-
tẽde te ōwinnen/niet aenmerckẽde des
prophetẽ woort wt dẽ mont des HEE-
REN/maer hi stelde dẽ strijt tot hẽ in dz
velt Mageddo. Eñ die princẽ quamẽ af
tot dẽ coninck Josiā/eñ die coninck sey-
de sijne knapen. Doet mi wech vanden
strijt/wāt ic bẽ alte cranck. Eñ sijn kna-
pen deden hẽ terstōt wech vāder batael
gien/eñ hi steech op sinẽ tweestẽ waghẽ
eñ als hi te Jerusalẽ quā so sterf hi/eñ hi
wert in sijn vaderlike graf begrauẽ. Eñ
si beweenden Josiā in alle dat ioedtsche
lant/eñ die ouerste warẽ beclaechdẽ hẽ
tot op desen dach. Eñ het is ghegheuen
dat te gesciedẽ altoos in alle dat geslach-
te Jsraels. Maer dese dinghen sijn voor
ghescreuen in dat boeck der hystoriẽ der
coninghẽ Jude/eñ alle dat bedrijf Josie/
eñ sijn glorie/eñ sijn ōstant in des HE-
REN wet/eñ die welcke vā hẽ geschiet
sijn/eñ die nu en sijn geschiet die zijn gescre
uẽ int boec der coningẽ Jsrael eñ Jude.
E Eñ die wt dẽ volc warẽ namẽ tot hẽ
Jeconiā/dẽ sone Josie/eñ steldẽ hem co-
ninck voor Josia sinẽ vader/als hi drien
dertich iaer out was. Eñ hy regneerde
drie maendẽ ouer Jsrael. Eñ die coninc
te egyptẽ dede hẽ wech dat hi in Jerusa
lem niet regnerẽ en soude/eñ hi schatte
tvolck op hōdert talentẽ siluers eñ een
talẽte gouts. Eñ de coninc egypti maec
te Joachim sinẽ broeder coninc vā Juda
eñ Jerusalẽ/eñ hi bant die borghemee-
sters Joachim eñ Zaracelẽ sijn broeder
eñ hi greepse eñ leydese weder in egyp
ten. Joachim was. xxv. iaer out/doen hi
begonst te regnerẽ int ioedtsche lant/eñ
Jerusalem/eñ hi dede quaet int aẽschou
F wen des HEEREN
Na desen ginc Nabuchodonosor op
eñ bant hẽ met eenẽ bant in eẽ vloerkẽ
eñ bracht hẽ in Babiloniẽ. Eñ Nabucho
donosor nam die heylighe vatẽ des HE

REN eñ hi namse eñ heylichdese in si-
nen tẽpel in Babilonia. Van sijn onrey-
nicheyt eñ ongeestelichz is gescreuẽ int
boec der tidẽ der coningẽ. Eñ Joachim
sijn sone regneerde voor hẽ. Eñ als hi co
ninc gestelt was/ was hi. xviij. iaer out.
Hi regneerde. iij. maẽdẽ eñ x. dagẽ in Je
rusalẽ/eñ hi dede quaet in des HEREN
aẽscouwẽ/eñ na tiaer seynde Nabucho-
donosor eñ voerde hẽ ouer in babiloniẽ
te gader mettẽ heyligẽ vatẽ des HEE-
REN. Eñ hi stelde Zedechiā coninc des
ioedtschen lāts eñ te Jerusalẽ/als hi. xxi
iaer out was/Eñ hi regneerde elf iaer.
Eñ hi dede quaet int aẽscouwẽ des HE
REN/eñ hi en ontsach hẽ niet van den
woordẽ die vā Jeremia dẽ propheet ghe
sept sijn/wt dẽ mōde des HEREN. Eñ
besworẽ vandẽ coninc Nabuchodonosor
meyneedelic swerẽde/is hi wech gegaẽ
Eñ sinẽ neck eñ sijn hert verhert sijnde
tradt hi ouer die wetlichedẽ des HEE-
REN gods israels. Eñ de leytsliedẽ des
volcx dedẽ vele dinghen ongherechte-
lijc/eñ dedẽ ongodlic/bouẽ alle de onrey
nichz der heydenẽ/eñ besmettẽ des HE
REN tẽpel die heylich was in Jerusalẽ
Eñ die god haerder vaderen seynde G
door sinẽ engel/om die wedd te roepẽ om
welcke hise sparẽ soude in zijn tabernacu-
le. Maer si beschimptẽ in sijn engelẽ/eñ
in de dinghẽ die de HERE ghesproken
heeft warẽ si bespottẽde sijn propheten.
Die welcke tot grāscappẽ toe ōwect is
ouer sijn volc om hare ongeestelichz. Eñ
hi geboot der chaldeẽ coningẽ op te gaẽ
Dese doodẽ haer iongẽ mettẽ zweerde/
indẽ omgāck haers heyligẽ tẽpels/eñ si
en spaerdẽ dẽ iongẽ eñ dẽ oudẽ nz/noch
der maget noch dẽ iongelinc/mer si sijn
al geleuert in haer handẽ/eñ alle de hey
lige vatẽ des HEREN/eñ de coninclike
apotekẽ nemẽde voerdẽ sise in babiloni
en/eñ staken des HEREN huysaẽ/eñ
bedouẽ die muerẽ Jerusalẽs/eñ si aẽsta
kẽ haer torens met viere/eñ si ōdedẽ al
haer eerlichedẽ eñ dedẽse te niet/eñ die
ouer warẽ bleuẽ vandẽ swerde leydẽse
in babiloniẽ/eñ het warẽ sijn knechtẽ so
lāge als de persen regneerdẽ/in die ver

uullinge des woordts des HEREN in den mont Jeremie/so lāge als dat lāt si ne sabbathē goedertierlic hielt in alder tijt haerder bescepdēh; hielt si dē sabba oth in die tsamē voegige der.lxxvij. iarē

¶ Dat.ij.capittel

A Als Cyrus die persen coninc regneerde in de volbrenginghe des HEREN woorts indē mōt Jeremie/so

i. paralip xxxvi.a i. Esdre/a verwerte de HERE dē gheest Cyri der persen coninc/eñ hi predicte in al sijn rijc te samē door scrifture seggēde. Dit sept Cyrus der persen conic. Die here israels die hoge HERE heeft mi dē aertrijc coninc gestelt/eñ hi heeft mi te kēnē gegeuē/hē eē huis te timerē in Jerusalē/die int ioetsche lāt is/so wie wt v gestacht is sijn here ga op mit hē in Jerusalē Hier ō so vele alser bi die plaetse wonē helpē hē die in die selue plaetse sijn/eñ in gout eñ in siluer/in geuingē met paerdē eñ beestē/eñ mettē ouderē welcke na de beloeftē werdē bi ghesēt tot huys des HEREN dz te Jerusalē is. Eñ de princē der gestachtē/der dorpē/eñ des ioedschē lāts wtē gestacht Beniamin eñ die priesterē eñ leuitē die de HERE ōwert had op te gaē eñ te timmerē thuys des HEREN dz in ierusalē is/eñ die rontō hē warē stōdē eñ hielpen in al sijn gout eñ siluer/eñ vee/ende vele beloeftē/vele warender welker sin verwert is

B i. Esdre/c Eñ de conic Cyrus bracht voort de heylige vatē des HEREN die Nabuchodonosor de conic te babilonie ouer geuoert had wt Jerusalē eñ hi heylichde sinē afgod/eñ Cyrus der persē coninc die voort brēghende leuerde hise Metridato die ouer zijn scattē was. Eñ door dezē sijnse geleuert Salmanasaro dē stathouder des ioedschē lāts. Eñ dits deser getal. Twe dusent eñ.cccc.siluer offer vatē.xxx/siluerē nappē.xxx.guldē scalē/ooek tweedupzēt eñ.cccc.siluer scalē/eñ dupzēt ander vatē. Alle de vatē gulden eñ siluerē sijn vijf dupzēt/achthondert/eñ tsestich. Eñ si sijn Salmanasaro ouergetelt tsamen mettē diē die wt der babilonischer geuākenisse warē gecomen tot Jerusalem.

C Maer in Artaxerxis der perzē conix

tidē/screuē hē vā dezē die in iudeen eñ te Jerusalē woōdē Ballsamus eñ Mitridatus/eñ Sabbellius/eñ Rathimus/Salthemus/Samelius scriuer/eñ dander die te Samariē woōdē/eñ in āder plaetsen/desē nauolgendē brief dē coninc Artaxerxi. Here v knapē Rathimus vādē aēuallendē saken eñ Sabellius scriuer/eñ dander ws hoofs rechters in Celesyria eñ phenice. Eñ nu sijt dē heere dē coninck kēlic dat de iodē die vā v opgingē tot ons comende te Jerusalē die afvallighe eñ alder quaetste stadt/si timmerē haer ouens eñ si stellē de mueren op/eñ ōwerckē den tēpel. Ist dat dese stat eñ de muerē volepndt werdē/so en sullē si niz alleē niet gedogē tribupt te betalē/mer si sullē de coninghē oock wederstaē. Eñ wāt dit bi dē tēpel gedaē wert so oordeel den wi dat recht gcacht te werdē/dat selue niet te verachtē/maer dē heer e dē coninc dat te kennē te ghevē/op dat ist dat den coninck goet sal duncken/men in haer vaders boecken soecke/eñ ghi sult in die ōmaningē vā desen gescreuē vindē/eñ ghi sult wetē dz de stadt wederspānich eñ afuallich heeft geweest/eñ die coningē eñ de stedē slaēde/eñ die iodē afuallich/eñ orlogē in haer te oefenē vā eewicheit/ō welcke sake dese stat woest is ōlatē

Hierō heer coninc doē wi v cont/dz ist dat dese stat getimmert wert/eñ dat haremuerē opgherecht werden/so en sult ghi gheenē afgāck hebbē tot Celesyriā/eñ Phenicē. Doē screef de coninc Rathimo/die de aenuallē screef/eñ Balthimo eñ Sabellio dē scriuer/eñ dē anderē ghesteldē eñ inwoonēde in syria eñ phenice tghene dz hier na staet. Ic heb dē brief gelesē die ghi mi gesondē hebt. Aldus heb ic beuolē te ondersoeckē/eñ daer is geuōdē dz dese stadt vā eewicheit dē coninc wederstaē heeft/eñ weder spānighe menschē eñ orlogē daer in makende/eñ daer warē alder eerst coningē in Jerusalem heerschappēde eñ tribupt eyschēde vā celesyria eñ phenice. Aldus heb ic nu gebodē dese menschē te ōbiedē die stadt te timmerē/eñ oor te ōbiedē dat niet voort meer yet gemaect en werde/maer dat si D

oock niet in vele voort en gaen/waer wt quaetheden comen mach also dat den coningen moeplichept in werde gebrocht.

Doen vertelt sijnde tghene dat van
E den coninck Artaxerxe ghescreuē was Rathimus eñ Sabellius scriuer/ eñ die met desen gestelt waren daer by voegē de/quamen haestelijck te Jerusalē/met vergaderinghe van paerden/ende met een schare eñ swerme/ eñ si beghonsten die timmerende te verbieden. Eñ si waren ledich vander timmeringhe des tēpels in Jerusalem totten tweeden iare des rijcx Darij der persen coninck.

¶ Dat.iij. Capittel Esdre

A Die coninck Darius maecte een groot auontmael alle sinen dienstboden eñ alle den borghemeesters van Meden eñ Persen/eñ allen die betaem de purpuren te draghen/eñ scoutteden/ eñ raetsheren/eñ amptmannen/ onder hem/vā Judeen tot Ethiopien toe/hondert eñ seuenentwintich prouinciē. Eñ als si gheten eñ gedroncken hadden eñ versaet waren/eñ wederkeerden/doen ghinc Darius die coninc op in sijn slaep camer eñ hi sliep/eñ ontwaecte. Doen
B seyden die drie iongen/des lichaems bewaerders / die des conincx lichaem bewaerden/deene totten anderen. Laet eenen yegheliken van ons een reden segghen die te bouen gaet/eñ so wiens redene wiser dan des anderen blijct/dien sal de coninck Darius groote ghiften gheuen/met purpuren bedect te werdē/ eñ wt goude te drinckē/ende op gout te slapen/ende eenen waghen met eenē gulden toom/ende een siden bonette/ende eenen halsbant aendē hals. Ende hi sal in die tweetste plaetse van Dario sitten om sijnre wijsheyt wille/ende hi sal Darius maech gheheet en werden

Doen screef elck sijn woordt/ende se C
ghelden dat toe/ende leyden dat onder des conincx Darij oorcussen/ ende seydē Als die coninck opstaet so sullen wi hem onse gheschriften gheuen/ende so welcke die coninck wt drien ordeelt/ ende die borghemeesters van Persen / dat sine woordt dat wijste is/dien sal die victorie ghegheuen werden/also ghescreuen is Die eene screef. Den wijn is sterck De ander screef. Die coninck is stercker. Die derde screef. Die wiuen sijn stercker/maer ouer alle dinghen verwint de waerheyt. Ende als die coninck opghestaen was/so namen si haer scriften/ende gauense hem/ende hi lasse. Ende hy seynde ende dede roepen alle die borghemeesters der Persen/ende die Meden/ ende die purper draghen/ende schoutteden/ende amptmannen/ende si saten in den raet/ende die gheschriften sijn voor hen ghelesen. Ende hi seyde. Roept die ionghelinghen/ende si selue sullen hare woorden als oordeelete kennen gheuē Ende si worden gheroepen/ ende ghinghen in. Ende hi seyde dien. Berechter ons van desen die ghescreuen sijn

Ende die eerste beghonste / die van D
de sterchept des wijns geseyt hadde / ende seyde. O mannen hoe vele vermach den wijn meer dan alle die dien drinckē Hy verleyt dat ghedachte. Item hy maect des conincx ende des weesen ghedachte ydel. Item hi keert des knechts ende des vrijen/des armē ende des rijcken / ende alle ghedachte / in vrijhept/ ende in vrolichept/ende en gedenct geene droefhept ende schult/ende hi maect alle die binnēste bider hertē/huesch/eersaē/eñ en gedenct niet des conincx noch meesterschap/ende doet alle dinghen bi ponden spreken. Ende als si dien ghedroncken hebben/so en denckense noch vrientschape/noch broederschape/maer niet langhe tijt daer nae soe nemen si lieden swaerdē eñ als si vandē wijn onder

ghegaen syn eñ opstaen/so en ghedenc-
ken si nyet wat si ghedaen hebben. O
mannen en gaet den wyn niet te bouẽ?
Wie denct so te doene. Eñ dat ghesept
hebbẽde; weech hi.

¶ Dat.iiij.Capittel

ENde die andere beghonste te seg
ghen/die vãder sterckhept des co
A ninck ghesept hadde. O mannen en gaẽ
niet te bouen die menschen die de aerde
eñ die zee/ende alle dat daer inne is/ be-
houden maer de coninck gaet ouer al te
bouen eñ heeft daer heerschappie ouer
eñ al wat hi dien sept dat doen si. Ende
ist dat hi die sepnde tot ten stryjdtbaren
mannen/so gaen si ende vernielen ber-
ghen ende mueren/ende thorens. Si
werden ghewrocht/ende si verworgen/
ende si en gaen des coninck woordt niet
voorby. Want ist dat si verwinnen so brẽ
ghen syt den coninck toe/alle dat si ghe-
rooft hebben. Desghelycx ende alle die
andere/ende hoe vele daer is die niet en
striden noch en vechten/maer dat lant
bouwen/als si weder maeyen/so bren-
ghen si den coninck tribuyt. Eñ ist dat
hi een alleen sept/Slaet doot/so slaen si
doot. Sepdt hi/Vergheeft/so vergheuẽ
si. Sept hi Slaet/so slaen si. Sept hi ver-
dryft/so verdriuen si. Sept hi Timmert/
so timmerẽ si. Sept hi Hout wte/so hou
wen si wt. Sept hi Plantet/so planten si
Eñ alle het volc ende crachten syn hem
gehoorsaem/ende ouer dat so sidt hi ter
tafelen/ende drinct/ende slaept. Maer
dese bewaren hem rontsomme/ende si
en moghen niet gaen/eñ elck wercken
doen/maer in een segghen syn si hẽ ghe
hoorsaẽ. Mannẽ hoe en gaet die coninc
niet te bouẽ die also vermaert wert? Eñ
B hy sweech

Die derde die vanden wiuen hadde
ghesept ende vander waerhept/ dese is
Sorobabel/begonste te spreken. Man-
nen en is die coninck niet groot ende ve-
le menschen noch den wyn en gaet te bo
uen/wie ist dan diese verheert? En heb-
ben die wiuen den coninck niet gebaert
ende alle menschẽ welc heerschapt ouer
die zee eñ aerde/ende syn wt dien ghe-

Dat derde boec Esdre Ca.iiij

boren/ende si heb bẽse opgheuoepdt/die
de wyngaerden planteden/ wt welckẽ
den wyn compt Ende si maken alre mẽ
schen cleederen/ende si maken den men
schen glorie/ende die menschen en mo-
ghen van den wiuen niet verschepden
syn. Ist dat si gout eñ siluer eñ alle scho-
ne dinghen vergadert hadden/ende sa-
ghen een wyf vã goeder gheschicthept/
eñ van goeder gedaentẽ/alle dese din
ghen verlaten si/ende hebben gemerck
op haer/ende aenschouwense met ope-
nen monde/eñ si lockense meer tot haer
dan gout ende siluer/ende dan eenich co
stelyck dinck. Die mensch verlaet sinen B
vader die hem opgheuoedt heeft/ ende
syn lantschap/ende voeghet hem te sa-
men aender vrouwen. Ende metten wi
ue verlaet hi sine siele/eñ hi en ghedenct
vader noch moeder noch lantschap. En
de hier wt moet ghi weten dat die wiuẽ
v verheeren. Eñ ist v niet leet. Ende die
mensche neemt syn sweerdt/eñ gaet in
den wech om dieften te doen ende doot
slaghen/ende ouer die zee te varen ende
die stromẽ/ende hi siet die leeeu/ ende hi
gaet in de duysternissen/ende als hi dief
te ende bedroch eñ roouen ghedaẽ heeft
so brenct hyse synder minliker. Eñ we-
der heeft de mẽsche syn huysvrouwe lie
uer dã vader oft moeder. Ende vele syn
der dulle ghewoorden om hare huysvrou
wen/ende syn knechten om die ghewor
den/ende daer syn der vele vergaen/en
de syn verwrocht/ende hebben gheson-
dicht om die wiuen.

Ende nu gheloooft my/die coninck is C
groot in synder macht eñ alle lantscap-
pen ontsien hem aẽ te rueren. Nochtãs
sach ick Apemen Sezaris des wonder
makers dochter des coninck bislaepster
sittende bi den coninck aen synder rech-
ter siden/ende die croone van sinen hoof
de nemende/eñ haer seluen opsettende/
eñ si sloech den coninck metter palmen
van haerder slincker hant. Eñ daer bo-
uen sach hise aen met openẽ monde/ eñ
ist dat si hem aenlacht/so lacht hi/ want
ist dat si verborghen is/so smeect hise/tot
dat hi versoent wert tot genadẽ. O mã-

nen waeromme en sijn die wiuen niet
sterckere? Die werelt is groot/ende den
hemel is hooch/welcke dit doen. Ende
doen sagen die coninck ende die purper
draghen op malcanderen. Ende hi be
gonste te spreken vander waerheyt. O
mannen en sijn die wiuen niet sterck?
Die aerde is groote/ende den hemel is
hooghe/ende den loop der sonnen is snel
le/si keert inden omloope den hemele in
sijn plaetse in eenen daghe. En is hi
niet grootdadich die dit alle doet? Ende
die waerheyt is groot/ende stercker dã
alle. Alle die aerde aenroept die waer
heyt/ende den hemel gebenedijtse oock
ende alle wercken werden beroert/en-
de ontsiense al beuende/ende met haer
en is niet ongherecht. Den wijn is on-
gherecht/die coninck is ongherecht/de
wiuen sijn ongherecht. Alle der men-
schen kinderen sijn ongherecht/ende al
le haer wercken sijn ongherecht/ende
in dien seluen en is gheene waerheyt.
Ende si sullen in haer ongerechticheyt
vergaen/ende die waerheyt blijft/ende
heeft de ouerhant/ende si leeft ende ver
crijcht van eewicheyt tot eewicheyt.
Noch het en is by haer niet die personẽ
wt te nemen/noch onderschept/maer si
doet allen menschen dat rechtuaerdich
is/oock den onrechtuaerdigen ende bo-
sen/ende si werden alle weldadelijc ghe
handelt in haren wercken.

E Ende haer oordeel en is niet onghe-
recht/maer sterchept/ende dat rijck/en
de macht/ende heerlichept alder werel
den. Ghebenedijt si god der waerheyt.
Ende hy hielt op te spreken/ende al dat
volck riep ende seyde. Groot is de waer
heyt/ende gaet te bouen. Doen seyde
die coninck. Begheert nu dat ghi yet
meer wilt dan die dinghen die ghescre-
uen sijn/ende ick salt u gheuen/nae dat
ghy wijser ghevonden sijt dan die naes-
te/ende ghi sult mi naest sitten/ende ghi
sult mijn neue gheheeten werden. Doẽ
seyde hy den coninck. Sijt uwer beloof-
ten gedachtich/dat ghy belooft hebt Je-
rusalem te tymmeren inden daghe dat

ghy dat rijck ontfaen hebt/ende weder
te seynden alle die vaten die wt Jerusa-
lem ghenomen sijn/welcke Cyrus ver-
scheydede/doen hy Babilonien doode/
ende wildese weder daer seynden. En-
de ghy wildet den tempel timmerẽ/die
de Edomeen aenghesteken haddẽ/doẽ
Judea vanden Chaldeen vernielt is.
Ende nu here dat nu dat ick heysche en
de dat ick begheere/dat nu coninclijcke
maiestept/dat ick van u heysche/dat ghi
die beloofte doet/die ghy den coninc des
hemels wt uwen monde belooft hebt

Doen stont Darius op ende custe
hem/ende screef eenẽ brief tot allẽ rent- F
meesters/ende amptmannen/ende die
purper droeghen/dat si hem souden ley
den ende alle die met hem warẽ/alle op
gaende Jerusalem te timmeren. Ende
hi screef brieuen allen den amptmannẽ
die in Syrien/ende Phenice/ende Liba-
non waren dat si cederhoutẽ soudẽ trec-
ken van Libanon in Jerusalem/op datse
die stadt met dien timmeren mochten.
Ende hy screef allen den iooden/die op
ghinghen vandẽ rijcke totten ioodtschẽ
lande/om vrijheyt/dat gheene machtic-
heyt/gheen meesterschap/ende gheen
amptman niet en soude ouer comen tot
haren dueren/alle lantschap dat si ver-
creghen hadden/hen ontschuldich te si-
ne/ende dat die Edomeen der Joden ca
steelen souden verlaten die si inghe no-
men hebbẽ/ende alle iaer totter timme-
ringhen des tempels twintich talentẽ
gheuen tot dat hi ghetimmert ware/en
de ouer die offerande brantoffer offeren
daghelijcx/also sijt ghebot hebben/tien
ander talenten offeren alle iare/ende al
len die van Babilonien ghaen/die stadt
te stichten/op dat vrijheyt soude sijn also
wel hen als haren kinderen/ende allen
den priesters die voorgaen

G Hy screef oock die grootheyt/ende
hi dede dat heylighe cleet gheuen daer
si in dienen souden/ende hi screef den Le
uiten gheboden te gheuen totten dage
toe in welcken dat huys voleynt sal wor

den/ende Jerusalem opghetimmert en̄
allen die stadt bewarende waren screef
hy datmen hem deelen ende soudyē sou
de gheuen. Ende hi liet alle die vaten/
die welcke Cyrus hadde afghescheyden
van Babylonia/ende alle dat Cyrus sey
de dat gheboot hy te doene ende te seyn
den te Jerusalem. Ende als die ion
ghelinck voort was ghegaen/opheffen-
de sijn aensicht in Jerusalem/so ghebe-
nedijde hi den coninck des hemels ende
seyde. Van v is die victorie/ende van v
is die wijsheyt ende claerheyt. Ende ick
ben v knecht. Ghebenedijt sijt ghi die
mij wijsheyt hebt ghegheuen/en̄ HE-
RE ick sal v HEERE God onser vade
ren belijden. Ende hy nam die brieuen
ende reysde in Babiloniam. Ende hy
quam ende bootschapte dat al sijn broe-
ders die in Babilonien waren/ende si
ghebenediden God haerder vaderen/
dat hy hem verlatenisse ende vertoelin
ghe heeft ghegheuen/dat si op souden
gaen/ende Jerusalem timmeren ende
den tempel daer sinen naem in den sel-
uen is ghenoemt. En̄ si verhuechden
met musijck spelen ende blischappen se
uen daghen.

Dat.v. Capittel Esdre

A NAe dese dinghen/sijn die princen
der dorpen by haer huysen ende
ghestachten wt ghecoren dat si op sou-
den gaen/ende haer huysvrouwen ende
haer beesten. Ende Darius die coninck
seynde met hen duysent/reysenaers tot
dat sise in Jerusalem geleyden/met vre-
de ende musijck spelen/en̄ met tamboe-
ren/ende fluyten/ende alle die broeders
waren spelende/ende hi dede se opgaen
te samen met hem. Ende dit sijn die na-
men der mānen/die opghinghen by ha
re dorpen in geslachten/ende totten dee
le haerder heerschappien Die priesters
Die sonen Phinees/des soens Aarons/

Jesus Josedechs sone/Joachim Zoro-
babels sone des soens Salathiel vandē
huyse David/wt den ghestachte Pha-
res/vanden stamme Juda/die ghespro-
ken heeft onder Dario der Persen co-
ninck/wonderlike redenen/int tweede
iaer sijns rijcx/in die eerste maēt Nisan
Maer dese sijnt die opghinghen wt Ju-
dea vander gheuanckenisse der verhuy
singhe/die Nabuchodonosor die coninck
te Babilonien verhuysde in Babiloniē
ende is wederghekeert in Jerusalem.
Ende hi liet een deel des ioodtschē volcx
een yghelijck in sijn stadt die quamen
met Zorobabel ende met Jesu Neemi-
as/Erreores/Elineo/Emmanio/Mar
docheo/Beelsuro/Mechpsatoroch/Oli
oro/Ebonia een van haren princē/ende
het getal van haren heydenē wt haren
amptmannen. Die sonen Phares twe
duysent/ende hondert/ende tweenvijf-
tich/Die sonen Ares drij duysent/hon-
dert/seuen en veertich. Die sonen Johe
mo/hondert ende tweenveertich/Jndē B
sonen Jesu ende Joabes duysent/dryhō
dert ende twee. De sonen Demu twee
duysent/vierhondert ende tseuentich.
Die sonen Choraba tweehondert ende
vijf. De sonen Banica hōdert ende acht
entsestich. Die sonen Bebech vierhon-
dert ende drie. De sonen Archad vierhō-
dert ende seuenentwintich. Die sonen
Cham seuendertich. Die sonen Zoroar
tweeduysent/seuenentsestich. Die sonē
Admu vierhondert eenentsestich. Die
sonen Adarectis/hondert ende achte.
Die sonen Ciaso ende Zelas/hondert
ende seuen. Die sonen Azorech/vierhon
der neghenendertich. Die sonen Jedar
bone hondert/tweendertich. Die sonen
Ananie/hondert ende dertich. Die sonē
Aloni tneghentich. Die sonen Marsar
vierhondert ende tweentwintich.
Die soen Zabarus vijfentneghentich.
Die sonen Hepholemum/hōdert ende
drientwintich. Die sonen Nepepas/vijf
envijftich. Die sonen Hechanatus/hon-
dert/achtenvijftich. Die kinderen Ce-
bethamus/hondert tweendertich. Die

ſonen Crearpatros. Die Enocadies en-
de Modie warē vierhondert/drientwin
tich. Die wt Gramas ende Gabea/hon
dert ende eenentwintich. Die wt beſſe-
lon ende Ceagge vijfentſeſtich/Die wt
Baſtro/ hondert ende tweentwintich.
Die wt Bechenodes/vijfēvijftich. Dye
ſonen Liptis hondert vijfen vijftich Die
ſonen Labonni driehondert ende ſeuen
en vijftich. Die ſonen Sichem/driehon-
dert ende tſeuentich. Die ſonen Swa-
don ende Elimolis driehondert acht en
tſeuentich. Die ſonen Ericus twee duy
ſent hondert vijfenveertich. Die ſonen
Anaas driehondert ende tſeuentich.

Prieſteren/Die ſonen Eddus/Die
ſonen Euther/die ſonen Eliaſib/driehō-
dert tweentſeuētich. Die ſonen Eme
C rus tweehondert eñ tweenvijftich. Die
ſonen Faſuri driehōdert ſeuenenvijftich
Die ſonen Caree tweehondert ſeuenen
twintich. Leuiten. Die ſonen Jeſu eñ
Caduhel/ende Bamis/ende Cerebias
ende Edius vierentſeuentich. Alle het
ghetal van twaelfſte iaer/drie duyſent
vierhondert/tweentſeſtich. Die ſonen
ende dochteren/ende huyſvrouwen/al-
le die rekeninghe veertich duyſent/twe
hondert/tweenveertich. Die kinde-
ren der prieſteren die inden tempel pſal
men ſonghē. Die kinderen Aſaph/hon-
dert achtentwintich. Mer de duerwach
ters/die ſonen Eſmenni/die ſonen Aſer
die ſonen Amon/die ſonen Accubatopa/
die ſonen Tobi. Alle hondert neghenen
dertich. Die prieſters dienende inden tē
pel/die ſonē Sel/die ſonē Gaſpa/de ſonē
Thobloch/die ſonē Carie/die ſonē Sub/
de ſonen Hellu/de ſonē Labana. Die ſo-
nen Armacha/die ſonē Accub/die ſonen
Utha/die ſonen Cetha/die ſonē Aggab/
Die ſonen Obai/dye ſonē Anani/die ſo-
nen Canna/die ſonē Geddu/die ſonē An
die ſonē Radin/die ſonen Deſanon/die
ſonen Rechoba/de ſonē Caſeba/die ſonē
Gaze/die ſonē Ozui/die ſonen Smone/
die ſonen Attre/dye ſonē Haſtem/die ſo
nen Aſiana/Die ſonen Manei/die ſonē
Naſiſim/die ſonē Accuſa/die ſonen Agi-

ſta/die ſonen Aſui/die ſonen Fauo/die ſo
nen Phaſalon/die ſonen Meedda/die ſo
nen Fuſa/die ſonē Caree/die ſonē Bar-
cus/die ſonē Saree/die ſonē Cocſi/die ſo
nen Naſit/die ſonē Agiſti/die ſonen Pe-
don/Salomon ſijn ſonen/die ſonē Eſo-
phot/die ſonē Phazida/die ſonē Celi/die
ſonē Dedon/die ſonen Gaddahel/die ſo-
nen Zaphegi/die ſonē Aggia/die ſonen
Sacharet/die ſonē Sabathtē/die ſonen
Coroncth/dye ſonen Maſich/die ſonen
Ame/die ſonē Saſus/die ſonen Addus/
de ſonē Suba/de ſonē Eura/de ſonē Ra
hotis/de ſonē Phaſphat/de ſonē malmā

Alle den gheheylichdē dienende/eñ
die kinderē Salomons/vierhōdert twe D
entachtētich. Die ſijn de kinderē die op
ghinghē vā Chermel/eñ Therſa/haer
princē Carmellam eñ Careth/ende ſi en
mochtē haer ſtedē niet wtlegghē eñ ha-
re gheſlachtē/hoe ſi wt Iſrael ſijn/die ſo
nen Dalari/die ſonē Thubal/die ſonen
Mechodaici wt dē prieſterē/die dat prie-
ſterſchap bedienden/eñ en ſijn niet ghe-
vonden. De ſonē Obia/die ſonē Achiſos
die ſonē Addin die eē huyſvrouwe nam
wt dē dochterē Phargeleu/eñ ſijn met
ſinē naem gheheetē. Eñ deſer gheſcre-
uen afcomſt des gheſlachts is ghesocht
ende en is niet gheuondē/eñ haer wert
verbodē dat prieſterſcap te bedienē. Eñ
Neemias seyde dien eñ Aſtharas/dat
die heylighe niet deelachtich ghemaect
en ſoude werdē/tot datter eē gheleerde
biſſcop opſtont/tot betooninge eñ waer
heyt. Maer alle Iſrael wtghenomē dē
knechten eñ dienſtdeernen was tween
veertich duyſent/driehōdert eñ veertich
Deſer knechtē eñ dienſtdeernen warē
ſeuē duyſent/driehondert.xxxvij. Die ſā-
gers eñ ſingſters tweehōdert.lxv. Vier
hondert.xxxv. kemelē. Seuen duyſent
eñ.xxxvi. paerden. Twehōdert duyſent
vijfenveertich muylen Vijfduyſent vijf
entwintich laſtbaer ezelen.

Eñ van dē prouooſten ſelue bi de dor E
pen/als ſi indē tēpel Gods quamē die te
Jeruſalē was/om te verniewē eñ te ver
wecken den tēpel in ſijn plaetſe na haer

crachte. Eñ indē heylighē tēpel der scat-
ten der werckē ghegheuen te werdene
tweelf gewichtē gouts eñ hondert prie-
sterlike cleeders. Eñ dye priesters eñ Le
uiten/ eñ die vandē volc wt waren ghe-
gaen woonden in Jerusalē int lantscap
eñ de heilige sangers eñ duerwachters
eñ alle Jsrael in harē lātscapē. Mair als
die seuenste maent aenstaende was/ en-
de alle die kinderen Jsraels elcke in ha-
redingen waren/ so quamen si eenmoe
delijck te gader inden voorhof/ welcke
voor die oostensche duere was. Ende
Jesus Josedechs sone/ eñ sine broeders
die priesters/ eñ Zorobabel/ Salathiels
sone/ ende sijn broeders stonden ende be
reyden den outaer/ op dat si daer brandt
offer op souden offeren/ nae dat ghescre
uen staet in den boeck Mosi des men-
schen Gods. Ende si quamen daer te ga
der wt anderen natien der aerden/ ende
alle die lieden der aerden rechteden een
heylighe plaetse op in haer vlaetse/ ende
si offerden den HEERE offeranden/
ende vroeghe brandtoffer. Ende si hiel
den dat hoochtijt der louertenten ende
den hoochtideliken dach/ ghelijck het in
die wet ghebodē is/ ende daghelijcx/ spijs
offer also het van noode was/ ende daer
na inghesette offeranden ende offeran-
den der sabbathen/ ende der nieuwer
maenden/ ende alle der hoochtijdeliker
gheheylicheder daghen. Ende also ve-
le alser den HEERE beloofden vander
nieuwer mane der seuender maent aē/
beghonsten Gode offeranden te offerē/
Ende des HEEREN tempel en was
noch niet ghetimmert.

Ende si gauen den steenhouwers/
ende timmerlieden ghelt/ ende dranck/
F ende spise met blischappen. Ende si ga-
uen den Carraspdonijs ende den Tyri-
ers dat si van Libanon cederbalcken sou
den ouervoeren. Ende dat si schepen in
die hauen Joppe souden maken na dat
besluyt welck hem ghescreuen was vā
Cyro der Persen coninck. Ende int twe
de iaer comēde indē tempel Gods in Je
rusalem in die tweeste maent/ begonst
Zorobabel/ Salathiels sone ende Jesus
Josedechs sone/ ende haer broeders/ eñ
priesters ende Leuiten/ ende alle die vā
der gheuanckenisse in Jerusalem ghe-
comen warē. Ende si fondeerdē Gods
tempel in die nieuwe mane der tweder
maent/ des tweeden iaers als si in Ju-
deen ende Jerusalem waren ghecomen
Ende si stelden Leuiten van twintich ia
ren voort ouer des HEEREN werckē
Eñ Jesus eñ sijn sone eñ broeders/ alle
Leuitē stondē hen tsamē verbijndende/
ende die volbrenghers der wet/ doende
die wercken in dat huys des HEEREN
Ende die priesters stonden hebbende lā
ghe cleederen met trompetten/ ende de
Leuiten/ die kinderē Asaph/ hebbende
cymbaelkens den HEERE tsamen lo
uende/ ende ghebenediende na Dauid
den coninck Jsrael. Ende si songhen dē
HEERE een liedeken/ want sijn soetic
heyt ende eere is van eewicheyt tot ee-
wicheyt ouer alle Jsrael. Ende alle het
volck bliesen met trompetten ende rie-
pen met luyder stemmen den HEERE
tsamen louende/ in de verweckinge des G
huys des HEEREN.

Ende wt den ouden priesters ende
Leuiten ende ouersten quamender nae
haer dorpen/ die dat eerste huys hadden
ghesien totter timmeringhe des huys
met roepinghe ende grooten ghescrey/
ende seer vele met trompettē ende gro-
ter blischappen also dat het volck die trō
petten niet en hoorden/ om die kermin-
ghe des volcx. Wāt die schare blies heer
lijck met trompetten/ also dat verre ge
hoort wert. Ende die vianden des ghe
slachts Jude ende Beniamins hoordēt
eñ quamen om te wetene wat die stēme
der trompetten ware. Ende si bekendē
dat die wt der gheuanckenisse quamen
den HEERE God Jsraels/ eenē tempel
tymmerden. Ende si ghinghen tot So-
robabel ende Jesum die ouerste der dor-
pen/ ende seyden hen. Wi sullen te gader
met v timmeren/ want wi hebben uwē

God oock deſghelijcx ghehoort/ende wi
ſelue gaen te gader vandē daghen Aba
razeth des coninc der Syriens/die ons
hier wt heeft verhuyſt.

Ende Zorobabel ſeyde hen ende Je
ſus princen der dorpen Iſraels. Het en
is ons ende v niet dat huys ons Gods te
timmeren/want wi ſullen den HERE
Iſraels alleen timmeren/na het ghene
dat ons Cyrus der Perſen coninck ghe
boden heeft. Maer des landts volcken
waernemende deſer die in Iudeen ſijn
ende oplichtende dat werck der timme-
ringhe/ende laghen ende volcken daer
toe brenghende/verboden hem te tim-
meren/ende ſi beletten die de oploopen
oefenden/op dat die timmeringhe niet
voleyndt en ſoude werdē in alle der tijt
des leuens Cyri des coninc. Ende ſi ver
trecten die timmeringhe twee iaren tot
Darius rijcke toe

Dat. vi. Capittel. Eſdre.

A Maer int tweede iaer des rijcx Da-
rij/propheteerden Aggeus ende
Zacharias/Addius ſoone/propheten bi
Iudeen ende in Ieruſalem inden name
des Gods Iſraels/ouer hen. Doē ſtont
Zorobabel/Salathiels ſoē/ende Ieſus
Joſedechs ſone/ende begonſten te tim-
meren des HEEREN huys/het welck
in Ieruſalem is/als des HEEREN pro-
pheten by hen waren/ende hen hielpen
In dien tijden quam tot hem Siſennes
die onder coninck Syrie ende Phenicis
ende Satrabuzanes/ende ſijn ghesellē
ende ſeyden tot hen. Wt wiens ghebot
timmerde ghi dit huys/ende volmaect
dit dack/ende alle dye andere dinghen?
Ende wie ſijn de timmerlieden die deſe
dinghen timmeren? Ende die ouders
der ioden hadden gratie vanden HEE

RE/als die beſoeckinghe ghedaen was
ouer hen/die wt der geuanckeniſſen wa
ren/ende ſi en ſijn niet belet te timmerē
tot dat Dario van allen deſen te kennen
ghegheuen was/ ende dat antwoerde
ontfaen wert. Dat exempel des briefs
die ſi Dario ſeynden Siſennes onder co
ninck Syrie ende Phenicis/ende Satra
buzanes/ende ſine gheſellen/ouerſte in
Syria/ende Phenice wenſchen den co-
ninck Dario ſalicheyt. Het is den heere
coninck kenlijck/dat doen wi int ioodt-
ſche lantſchap quamen/ende wi in Jeru
ſalem inghegaen waren vonden wijſe
timmerende dat groote huys Gods/en
de den tempel wt behouden effene ſtee-
nen/ende grote eñ coſtelike materien in
die wanden/ende dit wercken gheſtade
lijck te gheſchieden/eñ helpē ende voor
ſpoet hebben in haren handen/ende in
alder heerlicheyt alder neerſtichſte vol
maect te werden.

Doen vraechden wi den ouders ſeg
ghende Wt wiens toelatē timmert ghy
dit huys/eñ fundeert ghi deſe wercken? B
Daer om vraechden wi hen op dat wi v
condt ſouden maken die menſchen ende
ouerſte/eñ wi heyſchen van hen dat ghe
ſcriftе der namen der ouerſter. Maer ſi
antwoordeden ſeggende. Wi ſijn knech
ten des HEEREN die hemel ende aer
de ghemaect heeft/eñ dit huys wort vo-
re deſe vele iaren vanden grooten ende
alder ſterckſten coninck Iſraels getim-
mert/ende wert voleyndt. Ende want
onſe vaders verbitterēde waren/ende
ſondichden teghen den God Iſraels/ſo
leuerde hyſe indē handē Nabuchodono
ſors des coninc te Babiloniē der Chal-
deen coninck/ende dit huys verderuen-
de ſtaecken ſijt ane/ende leyden dat volc
gheuanghen in Babilonien. Int eerſte
iaer als Cyrus der Perſen coninck van
Babilonniē regneerde/ſo ſcreef Cyrus
die coninck dat huys te timmeren/ende
die heylighe guldenen ende ſiluere va-
ten die Nabuchodonoſor wt hadde ghe-
draghen vandē huyſe dat te Ieruſalem

is/ende hy haddese gheheylicht in sinen tempel/so brachtse die coninc Cyrus weder voort/vanden tempel/die in Babilonien was/ende sijn gheleuert Zorobabel/ende Salmanasaro dē onderconinc Ende hem is gheboden dat si dese vatē souden offeren/ende wedersetten inde tempel die te Jerusalem was/ende den tempel gods te timmeren in sijn plaetse Doen leyde Salmanasarus onder dye fundamenten des huys des HEREN welck in Jerusalem is/ende wert vā dyer tijt aen tot nu toe ghetimmert/ende en heeft die voleyndinghe niet ontfaen

C Aldus dan ist dat vā v o coninc wert gheoordelt/so laet in de coninclijke librien Cyri des coninckx doersoecken/die in Babilonien sijn/eñ yst dat gheuonden wert dat die timmeringhe des huys dat in Jerusalem is/begost is door den raet des coninc Cyrij/ende het vandē here onsen coninc geoordeelt wert so scriue hy ons daer af/ Doen gheboot de coninck Darius ondersocht te werden inde librariē eñ in stadt Egbathanis/ welck te midden int lantschap is/eñ daer is een plaetse gheuonden in welcke dese dinghē waren gescreuen. Int eerste iaer als Cyrus regneerde ende Cyrus die coninck gheboot des HEEREN huys welck in Jerusalem is/te timmeren/daer si met viere ghestadelijc rooten/welcx hoocheyt sijn thien ellen/ende dye breede tsestich ellen/viercantich met dry behouwen essen steenen/ende met een houten bert/ des seluen lantschaps/ende met eenen niewen bert/ende die costen ghegeuen te werden vandē huyse Cyri des coninckx eñ de heylighe vaten des huys des HEREN/alsowel die guldene als die siluere/welck Nabuchodonosor wt heeft ghedraghen int huys des HEREN/welck in Jerusalem is/op dat si ghesetwerden daer si geset waren/ende hi beualt te besorghen Sisennem die onderconinc Syrie ende Phenicis/ende Satrabuzānez eñ sijn gesellē eñ die in Syriē eñ phenice tot stathouders ghestelt waren/dat si hē

souden onthoudē vāder seluer plaetsen. D

Ende ick gheboot oock int gheheelijck te timmeren/ende ick versocht dat si hen helpen souden die wt de ghevanckenisse der ioden sijn/tot dat den tempel des huys des HEREN voleyndt werde/ende vander schatten der tribuyten Celesyrie ende Phenicis neerstelijck dye grootheyt ghegeuen te werdene desen menschen totter offeranden des HEEREN/Zorobabel amptman sijnde/tot ten stieren/ende rammen/ende lammeren/maer desghelijcx oock koren eñ soute ende wijn/ende olie ghestadelijck alle iare/alsoot die priesters te Jerusalem sijn dichtē dagelijcx vtaē te werdē sond alle vertreck/op dat den oppersten God spise offeranden werden gheoffert voor dē coninc/eñ sijn kinderē/eñ datsi voor haer leuen biddē/ende datmen wt roepe/dat soo wie yet van desen saeken die ghescreuen sijn ouertraden ofte versmaden dat men een hout van sinen eyghenen houte sal nemen/ende daer aen ghehangen worden/ende haer goeden den coninck toe ghescreuen worden/ Hier omme soo verdriue die HERE wiens naeme daer aene gheroepen is allen coninghen ende alle volcken/die sijn handt wtstrecket om te verbieden ofte qualijken te handelen dat huys des HEEREN dat welck in Iherusalem is/Ende ick coninck Darius hebbe besloten neerstelijcken hier nae te gheschieden

¶ Dat.vij. Capittel.
Esdre.

DOen waren Sisennus onder co
ninc Celesprie ende Phenicis/eñ
Satrabuzanes ende sijne ghesellen ghe
hoorsaem den dinghen die van Dario dē
coninck besloten warē/ende waren aen
A dye heylijghe wercken neerstich/alder
neerstelijckste mede werckende metter
Joden ouders ende princen Syrie/ende
dye heylighe wercken sijn voorspoedich
gheweest/Als Aggeus ende Zacharias
propheten prophetierende waren Ende
sy volbrachtent altemale door dat gebot
des HEREN des Gods Israhel/ende
wt den raet Cyri ende Darij ende Artax
erxis der persen coninck/Ende ons huis
is voleyndt totten drientwintichsten da
ghe der maent Adar/inden sesten iaere
des coninex Darij.

Ende dye kinderen Israhel/ende de
B priesters ende die Leuiten/ende dye an
dere dye wt der ghevanckenisse waren
die daer toe ghesett sijn/deden na tghene
dat inden boecken Moisi ghescreuen es
Ende si offerden totter wijhinghen des
tempels des HEREN hondert stieren
twee hondert rammen/vier hondert lā
meren/ende tweelef gheyten/voor dye
sonden des gheheelen Israhels/nae dat
ghetal der gheslachten Israhels/Ende
dye priesters ende dye Leuiten stonden
ghecleet met langhen cleederen/by ghe
slachten/ouer de werken des HEERE
des Goods Israhel/nae dat boeck Mosi
ende die duerewachters by elcke due
ren.

Ende Israhels kinderen hielden dat
Phase met dien die wt der ghevanckeni

sse waren/opte veertienste mane der eer
ster maent/doen die priesters ende Leui C
ten gheheilicht waren/Alle dye kinderē
der ghevanckenissen/en sijn niet ghelijc
gheheilicht/Wāt de Leuiten sijn te samē
gheheilicht/Ende alle die kinderen der
ghevanckenissen/offerden dat Phase ha
ren broederen den priesteren/eñ haer sel
uē/Eñ Israels kinderē die wt der gevāc
kenisse warē al die daer bleuē warē heb
bē gheten vā alle die versuwinghen der
heidenē des lants/soeckende dē HERE
eñ si vierdē den hoochtideliken dach der D
soeter brooden seuē daghē/werscappēde
in dat aenschouwen des HEREN/wāt
hi keerde dē raedt des coninex der Assy
riers tot hen/om haer handen te stercke
ne tot den wercke des HEEREN Gods
Israel

¶ Dat.viij.Capittel.
Esdre.

ENde na desen als Artaxerxis der
Persen coninck regnerende ginc A
Esdras die sone Asarie/des soens Hel viij.Esdras vij.a
chie/des soens Solome/des soens Sa
doch/des soens Achitos/des soens Ame
ri/des soens Azahel/des soens Bocci/des
soens Abisue/des soens Phinnees/des
soens Eleazari/des soēs Aaron des eer
sten priesters. Dese Esdras ghinc op vā
Babilonia/als hy scriuer was ende vol
natuerlix begrijps/in die wet Mosi dye
vandē HERE Israels God ghegeuē is

voort te leeren eñ te doen/eñ die coninck gaf hẽ glorie/dat hi gratie hadde ghevonden in alle weerdicheit ende begheertẽ/ in sijn aenschouwen. Eñ si ghinghẽ tsamen op met hẽ/eñ den kinderẽ Israels/ eñ priesters/eñ mettẽ Leuitẽ/eñ dẽ heylighen sanghers des tempels/ende den duerwachters / ende den knechten des tempels/ in Jerusalem. Inden. vij. iare als Artaxerxis regneerde in die vijfste maent dits den.vij.dach des rijcx/wt gaende vã Babiloniẽ in de niewe mane der vijfter maẽt/quamẽ si te Jerusalẽ na sijn ghebot/nae die voerspoedicheyt des weghes/hẽ van harẽ god ghegeuẽ. In desen vercreech Esdras eẽ groote onderwijs/dat hi der dinghẽ gheẽ achter latẽ en soude/die wt de wet des HEREN eñ ghebodẽ warẽ. Eñ lerẽde geheel Israel alle rechtuerdicheyt eñ oordeele.

Maer opgaẽde die de scriften des co-
B nincx Artaxerxis screuẽ/leuerdẽ dat ge-
scrift dat vã Artaxerxe dẽ coninck ghecomen was tot Esdrã dẽ priester eñ den leser der wet des HEREN/welcx exẽpel hier na gestelt is. Die coninck Artaxerxis wẽschet Esdre dẽ priester ende leser der wet des HEREN salicheyt. Ick beleefdeliker oordeelẽde in weldadẽ heb ic hen gebodẽ die wt dẽ volcke der iodẽ begheren vã haer seluẽ/eñ wt dẽ priesters eñ Leuiten/die in mijn rijck sijn met v te gane in Jerusalẽ. Aldus yst datter eenige met v begheerẽ te gane si comẽ mede eñ reysen/alsoot mi behaecht heeft/eñ minen seuen vriendẽ minẽ raetsheeren op dat si de dinghẽ besiẽ/die ghedaẽ werden na Judeã eñ Jerusalẽ/onderhoudẽ de also ghi inde wet des HEREN hebt eñ laetse dẽ HERE Israels gauen draghẽ welcke ic eñ die vriendẽ Jerusalem beloofd heb/eñ alle het gout eñ siluer dat ghevondẽ is in dat rijck Babilonie/den HERE in Jerusalẽ met dẽ genẽ dat gegheuẽ is voor dat selue volck indẽ tempel haers HEREN welck in Jerusalẽ is/op dat dat gout vergadert werde/eñ dat siluer/tot stieren eñ rammẽ/eñ lammerẽ/eñ bockẽ/eñ die desen bequaẽ sijn op dat si dẽ HERE offeranden moghẽ offeren op den outaer haers HEREN welck in Jerusalem is. Eñ also wat ghy met uwẽ broeders wilt doẽ met gout eñ siluer/dat volbringt na uwẽ wille na dat ghebot des HEREN uws gods / eñ die heylighe vatẽ die v ghegheuẽ sijn totte wercken des huys des HEEREN uws Gods/welck in Jerusalẽ is/eñ die ander die v dienẽ totten werckẽ des tẽpels uws Gods/sult ghi vãder coninckliker schatcamer gheuẽ als ghi wilt met uwẽ broeders doẽ in gout eñ siluer/volbrenget na die wille des HEREN

Ende ick (het is waer) coninc Artaxerxes hebbe dẽ bewaerders der schattẽ Syrie ende Phenicis gheboden/ende so wat Esdras priester eñ leser der wet des HEEREN scrijft/salmen hem nerstelijcken gheuen/tot hondert talenten siluers toe/desghelijcx ende goudts/eñ tot
hondert mud corens toe / ende hondert C
ghelten wijns/ende andere so wat daer oueruloept sonder weerderinghe. Laet se alle na Gods wet/den alderhoochstẽ God ghescheiden/op dat die gramschappe niet op en stae in des conincx rijcke/ ende sijns kints ende sijnder kinderen. Maer v wert geseyt dat alle de priesters ende Leuiten/ende heylighẽ sanghers ende dienaers des tempels/ende dẽ scriuers des tempels/gheenẽ tribuyt noch gheen ander opleggхinghe aenghedaẽ en werde/noch nyemant en sal machte hebben hen yet teghen te werpen. Maer ghy Esdras stelt nae die wijsheyt Gods rechters ende sceptdsmannen/in alle Syrien ende Phenicẽ/ende allẽ die de wet uws Gods niet en weten/diẽ leert se/op dat so vele daer die wet ouertredẽ nerstelijck ghecastijt werden/het si met ter doot/oft met pininghe/oft oock met schattinghe des ghelts/oft wechuoeringhe.

Ende Esdras de schriuer seyde Ghebenedijt si die HEERE onser vaderen/ dye desen wille in des conincx hert heeft

ghegheuen/sijn huys te verclaren/welc
in Jherusalem is/ende heeft mi gheeert
int aenschouwen des conincx/ende sijn-
der raetsheeren ende sijnder vrienden/
ende sijnder edelen die purpur draghen.
Ende ick ben stantuastich van ghemoe-
de ghewordeu/na de helpinghe des HE
RER mijns Goods/ende ick vergader
de mannen wt Israel/dat si tsamen met
my op souden ghaen/Ende dese sijn dye
ouerste na haren vaderlanden/ende dee
lijcke prinschappen der gheenre die met
Es.viij a my op ghinghen van Babilonien in Ar
taxerxis rijcke/ Ende wt den kinderen
Phares Gersomos/wt den kinderē Sie
merith Amenus. Der kinderen Dauid
Acchus cecelie/wt den kinderē Phares
Zacharias/ende mit hem sijn weder ge
keert. hondert eñ vijftich mannen/ Wt
den kinderen Ductoris moabilionis Za
raei/ende met hem twee hondert ende
vijftich mannen/Wt den kinderē Zach
nes/Jechonias/Zechoeli ende mit hem
twee hondert ende vijftich mannen/wt
den kinderen Salamaasias gotholie/eñ
met hem tseuentich mannen/wt den kin
derē Zapharie/zarias miheli/eñ met he
tachentich mannen/ wt den kinderen
Iob Obdias Jeheli ende met hem twee
honderdt ende tweelef mannen/wt Ba
nies kinderen Salimoth/Josaphie soon
ende met hem hondert ende tsestich mā-
nen/wt den kinderen Bear/Zacharias
Sebei/ende met hem twee hondert en-
de acht mannen/Vvt den kinderen Ese
ad Johannes Ezecham/ende met hem
hondert ende thien mannen/wt den kin
deren Adonicham/si die leste sijnde Eñ
dit sijn haer namen Eliphalam/die sone
Gebels ende Seweias/ ende met hem
tseuentich mannen

D Ende ick vergaderde totter riuierē
die Chia heet/ende wij leegherden daer
drie daghen/ende ick hepr schoude se ofte
monsterde se/Ende ick en vant daer nye
mant wt der priesters ende Leuiten kin
deren/Ende ick seynde tot Eleazarum/
ende Eccolom/ende masmam/ende Mo

Dat derde boeck Esdre Ca.viij

lobam/ende Enaatha/ende Samea/en-
de Joribum/Nathan Ennagam/Sacha
riam/ende Mosollanum/si selue waren
leyders ende besochte/ Ende ick seyde
hen dat si tot Loddeum soudē comen dye
by die plaetse der scatcameren was/En-
de ick gheboot hen dat si Loddes ende sij
nen broederen souden segghen/ende die
by dye schatcamer waren/dat si ons dye
ghene souden seynden/dye dat priester-
scap mochten bedienen in dat huys des
HEEREN/ons Gods/ende si brochten
tot ons nae die moghende hant des HE
REN ons Goods/besochte mannen/wt
den kinderen Mooh/des soons Leui des
soons Israel. Sebebiam ende kinderen
ende broeders/der welcker achtien was
Asbiam ende Amin/wt den kinderen
der kinderen Chanaei/ ende haere kin
deren waren twintich mannen/Eñ wt
den ghenen dye inden tempel dienden/
die Dauid hadde ghegheuen ende si sel-
ue princhen totter verweckinghen der
Leuithen den teymel dienende waren
twee hondert ende twintich/Alle die na
men sijn in die schriften gheteekent
Ende ick beloofde daer een vasten/den
ionghen int aenschouwen Gods/op dat
ick eenen goeden wech vā hem soude soe
ken/ende die met ons waren/ende den
kinderen ende den beesten/om der lagē
wille/Wandt ick scaemde my vanden co
ninck voetknechten ende reyseneers te
eysschen/tot ghelepe opten weghe/tegē
onse vianden/Wandt wi hadden den co-
ninck ghesept/dat des HEREN cracht
met hen soude sijn/dye hem in aldere be
gheerten soecken/Ende wij baden den
HERE onsen God weder na ditte/den
welcken wi oock ghenadich hadden/en-
de wi sijn mede machtich gheworden on
sen God Ende ick verscheide wt den lie-
den/wt den ouersten/ende wt den pries-
teren des tempels/tweelef mannen/en
de Sedebiam/ene Adsannam/ende mit
hen wt haren broeders/thien mannen/
Ende ick woech hen dat goudt ende dat
silner ende die priesterlijckke vaten des
huys ons HEERN ons Goods welcke

die coninck gheschinct hadde/ende sine
raetsheeren eñ princẽ/ende alle Jsrahel
Eñ als ict ghewegen hadde so leuerde
ick hondert ende vijftich talentẽ siluers
ende silueren vaten van hondert talen-
ten/ende hondert talenten gouts/ende
seuenmael twintich der guldenen vatẽ.
ende eerene vaten van goeden eerenen
wercke blinckende twelfue/gheuende
die ghedaente des gouts/Ende ick sey-
de hen/Ende ghi sijt den HEERE heilich
ende die vaten sijn heilich/ende dat gout
ende siluer is dẽ HEERE den God onser
vaderen belooft. Waect ende bewaerdt
tot dat ghijt leuert/wt den volcken/den
ouersten/den priesteren/ende den Leui-
ten/ende den princen der steden Jsrahel
in Jherusalem in de camer des huis ons
Goods.

Ende dese priesters ende Leuitẽ ont
finghen dat gout ende dat siluere/ende
dye vaten droeghen si in Jherusalem in
den tempel des HEEREN/Ende wij to-
ghen voordt vander riuieren Thia/den
tweelfsten dach der eerster maendt/tot
dat wi in Jherusalem ghinghen Ende
alst den derden dach was gheworden/so
is dat gout ende siluer opten vierden da
ghe ghewegen gheleuert in dat huys
huys des HEERE/ons Gods/Mari-
moth den soone Jori den priestere/Ende
met hem was Eleazar Pinees soon/en-
de met hem waren Josabdus dye soone
Jesu/ende Medias/ende Banni soon Le
uiten/alle tot ghetal ende tot ghewichte
Ende inder seluer vren werdt haer ghe
wichte ghescreuen/Mer die wt der ghe
uanckenissen quamen offerden offerhã-
den den HEERE Jsraels god/tweelf stie
ren voor alle Jsrahel/Desentachtentich
rammen/twee ent seuentich lammeren
tweelf bocken/voor dye sonde/ende voor
die salicheit tweelf koeyen/al te mael tot
offerhande den HEERE/ Ende si verla-
i/Esr/ix a sen die gheboden des coninc s/den conin
lijcken rentmeester/ende den onder co-
ninghen Celesyrie ende Phenicis/ende
si eerden dat volck ende den tempel des
HEEREN/Ende dese dinghen volbrnt

hebbende/so quamen die prouoosten tot
my segghende. Dat ghestachte Jsrahel/
ende die priesters ende Leuiten eñ vreem
delinghen ende heydenen/ende natien
des lants/en hebben niet afghescheydẽ
van haren onreinicheyden/vanden Ca-
naneen/ende Etheen/ende Pherezeen.
ende Jebuzeen/ ende Moabiten/ ende
Egiptenaers ende Edomeen/Want sy
sijn haren dochteren toegheuoecht/si sel
ue ende hare soonen/ende dat heylijghe
saedt es vermenghet mit den vreemden
gheborenen heydenen des lants/Ende
die prouoosten ende borghemeesterẽ wa
ren deelachtich haerder boosheit vandẽ
beghinne sijns rijcx.

Eñ ter stont als ic dese dingẽ hoorde
so schoorde ick mine cleederen ende den B
heylighen rock/ende ick trock dye hay-
ren van mijnen hoofde wt/ende wt mij-
nen baert/ende ick sadt smertende ende
truerich/Ende also vele alser doen bewe
get wordẽ inden woorde des HEEREN
des Goods Jsrahel/quamen tot mi/dye
daer weenende was ouer dese onghere-
chticheydt/ Ende ick sadt droeue totter
auondt offerhanden toe/Ende opstaẽde
vanden vastene/hebbende ghescheurde
cleederen/ende den heilighen rock/knie
lende ende mijn handen wtstreckende/
totten HEERE seyde ick/HEERE ic ben
beschaemt ende ontsiende voir uwe aen
sicht Wandt onse sonden sijn vermenich
fuldich ouer onse hoofden/ende onse on-
ghe rechticheden sijn totten hemele toe
verhoghet/Wandt vanden tijden onser
vaderen sijn wi in groote sonden tot de-
sen dage toe/Ende om onse/ende om on-
ser vaderen sonden so sijn wij met onsen
broederen/ende met onsen priesteren/
den coninghen der aerden gheleuert tot
ten sweerde ende totter gheuanckenisse
ende tot berouinghen/met beschaemthe-
den/tot opten dach van heden/Ende nu
hoe vele ist dat ons ontfermherticheydt
mocht gheschieden vã u HEERE God
Ende laet ons doch eene wortele HEE
RE doch eenen name achter inder plaet

sen uwer heilichmakinghe/onse licht te
ontdecken int huys des HEEREN on
ses Goods/ons spijse te gheuene inder
tijt onser slauernien Ende als wi diendẽ
en waren wi niet verlaten vanden HE
RE onsen God Maer hi stelde ons in ge
naden/settende ons dye coninghen van
Persen/te gheuen spijse/ende te verkla-
ren den tempele des HEEREN onses
Godes/ende die verwoestheiden Syon
te timmeren/ons vasticheit te gheuene
G in Judea eñ Jherusalem.

Ende nu wat sullen wi segghen HE
RE hebbende deze dinghen? Wandt wij
hebben v gheboden ouertreden/die wel
ke ghi ons ghegheuen hebt/inden han-
den uwer kinderen der Propheten/seg-
ghende/Wandt dat lant daer ghi in ghe
gaen sijt/om te besittẽ sijn erffenisse/dat
lant is besmedt metten beuleckinghen
der vreemdelinghen des lants/ende ha-
re onreinicheden hebbense altemael ver
vult met haerder onreinicheidt/Eñ nu
en suldt ghi uwe dochteren niet toeuoe-
ghen haren sonen/ende ghij en sult hare
dochteren uwen sonen niet ontfanghen
Ende ghij en sult in gheender tijt soeckẽ
met hen vrede te hebbẽ/op dat ghij sterc
werdende/dat alder beste der aerdẽ etet
ende dat ghi uwen kinderen die erfenis-
se wt deelt tot inder eewicheit. Ende die
dinghen die ons gheuallen/die gheschie
den ons alle. om onser booser werkẽ wil
ende onse grote sonden/Ende ghij hebt
ons alsulcken wortel ghegheuen/eñ wij
sijn weder ghekeert ouer te treden uwe
wetlicheden/also dat wi ghemenget sijn
ghewordẽ der onreinicheit der vreem-
der gheborenen heidenen des lants En
eest niet also/dat ghi op ons gram sijt om
ons te verdoen/Also langhe tot dat onse
wortel ende onsen name niet ghelatẽ en
werde: HEERE Israhels God ghi sijt
warachtich. Die wortele is ghelaten tot
op den dach van heden/Siet nu sijn wij
in v aenscouwen in onsen ongherechtich
heden/Want het en is noch niet te staen
voor v in desen

Ende als Esdras aenbiddende be-
i/Esdr/x c cleedt/weenende neder ghestrect ter aer

den voor den tempel/so sijn voor hem ver
gadert wt Jherusalem/een alte groten
scare mannen ende wiuen/ionghe ghe-
sellen/ende ionghe meyskens/Want de
weeninghe was groot in dye selue meni
chte Ende als gheroepen hadde Jeconi-
as Jebeli/wt Israels kinderen/so seyde
hi Esdre/Wi hebben teghen den HEE-
RE ghesondicht dat wi ons vreemde ge
boren wiuen wt den heidenen des lants
te houwelick ghenomen hebben. Eñ nu
sijt ghi ouer alle Israel/Hier om sy in de-
sen eenen ghesworenen eedt vandẽ HE
RE/alle onse huysurouwen dye wt den
vreemden gheboren sijn/met haren kin-
deren wt te drijuen/ghelijct v ingheset
is vanden ouders/nae die wedt ons HE
REN/staet op ende legghet ons wt/die
sake gaet v aẽ/eñ wi sijn met v/doet mã-
lijcken/Ende Esdras stont op ende hi be
swoer die princen der priesterẽ/ende dye
Leuiten/ende alle Israel te doen na dese
dinghen/ende si swoeren

Dat.ix.Capittel.

Ende Esdras stont op/eñ hi es voor A
den voorhof des tempels wechge
gaen/in die camer Jonathe des soõs Na
sabi/ende daer ter herbergen sijnde/en
proefde hi broot. noch en dranc watere o-
uer dye ongherechticheit der menichtẽ/
Ende dye verkondinghe es in allen den
ioodtschen landen ende Jherusalem ghe
schiet/allen den ghenen dye wt der ghe-
uanckenissen te Jherusalem vergadert
waren/op dat alle die ghene dye niet en
ontmoeteden/inden tween oft drien da-
ghen/na dat oordel der bisittender oude
ren/haer goeden souden wech genomẽ
werden/ende hi soude vreemt gheoorde
let werden/vander menichten der ghe-
uanckenissen/Ende sij sijn alle vergade-
ret die wt den ghestachte Juda eñ Ben-
iamin sijn/binnen drien daghen in Jeru
salem /Dese maent is die neghenste/dẽ
dach der maent/den twintichsten. Ende
alle die menichte sadt inden vloer des tẽ-
pels/beuende om den teghenwoordigẽ
slach reghen

Ende Esdras stondt op/ ende hy sey
B de tot hen. Ghy hebbet onrechtelycken
gedaen/dat ghi v vremde gheborë huys
vrouwen te houwelyke hebt genomen/
op dat ghi totten sonden van Israhel toe
soudet doen/Ende nu gheeft belydinge
ende grootmakinghe den HEERE on
ser vaderen God/ende volbringhet sinë
wille/ende gaet wech vanden heidenen
der aerden/ende van vreemden gheborë
huysurouwen/ Ende alle die menich-
te riep/ende seyden met luyder stemmë
Wi sullen doen ghelijc ghy ghesept hebt
Maer want die menichte groot is/ende
het winters tijt is/ende wy en moghen
niet buyten staen/ende dit werck/en is
ons gheen werck van eenen ofte twee
daghen/Wandt wi hebben in desen ve-
le ghesondicht /soo laet de ouerste der me
nichten staen/ende al die met ons inwo-
nen/ende alle die vreemde geboren huis
urouwë by haer hebben/ende laet daer
in gesetter tijt wt alle plaetsen priesters
ende rechters staen/tot dat sy dye gram
scap des HEEREN in deser saeckë ont
byndẽ/Jonathas die soone Ezeli/ende
Ozias ende Theram si ontfinghen dese
dinghen/Ende Bozramus/ende Leuis
ende Sabbatheus hebben te gader mit
dien ghewracht Ende alle die wt der ghe
uanckenissen waren stonden na alle de-
se dinghen

C Ende Esdras die priestere vercoos
hem mannen groote princen van harë
vaderen nae die namen ende si saten te
samen in die nyewe mane der thiendë
maent om dese sake te ondersoeckene.
Ende daer is ghesloten vanden mannë
die vremde gheboren huysurouwë had-
den totten niewen maẽden der eerster
maent Ende daer sijnder ghevonden
wt den priesters vermingt/die vremde
gheboren huysurouwen hadden. Wt
den kinderen Jesu des soens Josedech
eñ sinen broeders/Maseas/ende Elize
rus/ende Joribus/ ende Joadeus/ende
si sloeghen die handen aen dat si haer
huysurouwen souden wtdriuen /ende

om te offeren ter verbiddinghe eenen
ramme voer hare onwetenheyt. Ende
wte den kinderen Semmeri Maseas/
ende Esses/ende Jeelech/Azarias En
de wt den kinderë Fosore/ Limosas/Hii
maenis /ende Nathanaee / Jussie/Jed
dus/ende Tallas/ende wt den Leuiten
Joraldus/ende Semieas/ ende Colius
ende Callitas ende Facteas/ende Colu-
as/ende Elionas.

Eñ wt dē hepligē ſangers Eliaris/Zac
carus/eñ wt den duerwachters Salu-
mus eñ Talbanes/eñ wt Iſrael/ wt dē
kinderē Sorozi/eñ Remias/eñ geddias
eñ Melchias/eñ Michelus/eñ Eleaza-
rus/eñ Jēmebias/eñ Bānas/eñ wt dē
kinderē Jolaman/Chamas eñ Zacha-
rias/eñ Jezrelus/eñ Jeddius/ende Eri
moth/eñ Helias/eñ wt den kinderē Za
cholin/Eliadas eñ Liaſumus/Zochias
eñ Larimoth/eñ Sabdis eñ Tebedias/
eñ wt dē kinderē Zebes/Johannes eñ
Amanias/eñ Zabdias/eñ Emens/eñ
wt dē kinderē Banni/Olamus/eñ Ma
luchus/eñ Jeddeus/eñ Jaſub/ende Aſa
D bus/eñ Jerimoth/eñ wt dē kinderē Ad
din/Naathus/eñ Mooſias/eñ Caleus/
eñ Raanas/eñ Maaſeas/Mathathias
eñ Beſeel/eñ Bomus/eñ Manaſſes/eñ
wt dē kinderen Nuae/noneas eñ Aſeas
Melchias/eñ Sameas/eñ Simon/Be
niamin/eñ Machus/eñ Marras/eñ
wt dē kinderē Aſom/Carianeus/Ma-
tathias eñ Bānus/eñ Eliphalach/ende
Manaſſes/eñ Semei/eñ Abramus/Jo
hel/eñ Baneas/eñ Pelias/eñ Jona/eñ
Marimoth/eñ Eliaſib/eñ mathaneus/
eñ Eliaſis/eñ Ouzas/eñ Dielus/eñ Se
medius/eñ Zābris Joſephus/eñ wt dē
kinderē Nobei Jdelus eñ Mathathias
eñ Sabdus/eñ Zecheda/Sodini eñ Jeſ
E ſei Banſas

Alle deſe haddē hen vrēde geboren
ij/Eſdre viij/a huyſvrouwē toe gevoecht/eñ ſi lietenſe
gaē met dē kinderē. Eñ die prieſters eñ
leuitē/eñ die wt Iſrael warē woendē in
Jeruſalē/eñ in eē heel lātſcap/in die nie-
we mane/der. vij. maēt. Eñ die kinderē
Iſraels warē in haer woningē. Eñ alle
die menichte is tſamē vergadert op die
vloere die vandē ooſtē der hepliger poor
ten is. Eñ ſi ſeydē Eſdre dē biſſcop eñ dē
leſer/dat hi die wet Moſi ſoude halē die
ghegevē is vandē HEREN Iſraels god.
Eñ Eſdras de biſſcop haelde de wet alle
haer der menichtē/vandē man tottē wi
ve toe/eñ alle dē prieſters/om die wet te
horē alſt niewe mane der. vij. maēt was
Eñ hi laſſe op die vloer die voor die hepli
ghe poorte des tēpels is/vandē eerſten
lichte tottē avont toe voor de vrouwē eñ
mannē. Eñ ſi gavē haren ſin alle totter
wet. Eñ Eſdras die prieſter eñ die leſer F
der wet ſtōt op eenē houtē rechterſtoel
welck getimmert was. Eñ Matathias
eñ Sammus/Ananias/Azarias/Urias
Ezechias/eñ Balſamus ſtondē bi hē ter
rechter hāt/eñ tot ſijnder ſlincker hant
Faldeus/Miſael/Malachias/Abuſtas/
Sabus/Nabadias/eñ Zacharias. Eñ
Eſdras nam dat boeck/voor alle die me-
nichte/want hi ſat vore/in glorie int aen-
ſchouwē alre menſchē. Eñ als hi de wet
had wtgeleſē ſo ſtondē ſi alle op gerecht
eñ Eſdras gebenedide dē HEREN dē al
der hoochſtē god/dē almachtigē god der
heyrſcharē. Eñ alle het volc antwoorde
Amē. Eñ ſi boordē die handē opwaerts
eñ nedervallēde opter aerdē/eñ aenba-
dē den HEREN/Jeſus eñ Banaeus/eñ
Sarabias/eñ Accubus/eñ Sabbathe-
us eñ Calithes/eñ Azarias/eñ Joardus
eñ Ananias/eñ Philias/eñ de leuitē die
de wet des HEREN leerdē/ſi laſē des G
HEREN wet in de menichte/eñ ſi ſet- Nemi. viij.c.
tē elc voor die ghene die de leſſe vſtondē

Eñ Atharathes ſeyde Eſdre den biſ-
ſcop eñ leſer eñ leuiten die de menichte
leerdē ſeggēde. Deſen dach is dē HE
REN heylich/eñ ſi weenden alle als ſi de
wet gehoort haddē. Eñ Eſdras ſeyde. Al
dus gaet henē eñ etet alderhande alder
vetſte dingē/eñ drinct alderhāde die al-
der ſoetſte/eñ ſeyndt hē gavē die ſe niet
en hebbē/wāt deſen is dē heylighē dach
des HEREN/eñ en wilt niet truerich
ſijn/wāt de HERE ſal v verclaren. Eñ
die leuitē vercōdichdēt allē int opēbaer
ſeggēde. Deſen dach is heylich/en wilt
niet droeve ſijn. Eñ ſi gingē al wech etē
eñ drinckē/eñ weerſchapē eñ gavē te ge
vē den genē die niet en hadden te weer
ſchapē/wāt ſi ſijn grotelic vhoocht met
dē woerdē/waer mede ſi geleert waren
Eñ ſi ſijn alle vergadert in Jeruſalē/om
bliſcap te houden/na dat teſtament des
HEREN gods Iſraels.

Hier eyndt dat derde boeck Eſdre

¶ Hier begint dat vierde boeck Esdre

¶ Dat eerste Capittel.

A D At tweede boeck Esdre des prophetē des soens
zarei/des soens Helchie/des soens Sadanie des
soēs Sadoch/des soēs Achitos/des soēs
Achie/des soēs Phinees/des soens Heli
des soēs Amerie/des soēs Aziei/des soēs
Marimoth/des soēs Arna/des soēs ozie
des soens Bouth/des soens Abisei/des
soens Phinees/des soens Eleazar/des
soēs Aaron/wt dē geslachte Leui die ge-
uangē was indē medē lātscap int rike Ar
taxerxis der persē coninc. Eñ dat woert
des HEREN is tot mi gesciet seggēde.
Gaet eñ vercōdicht minen volcke haer
misdadē eñ harē kinderē die ongerech-
tichedē/die si teghē mi ghedaē hebbē op
dat sijt bootscappē dē kinderē der kinde
ren/wāt de sondē haer der ouders sijn in
diē gewassen/wāt si hebbē mijns vgetē
eñ hebbē vremdē godē geoffert. En heb
icse niet wt den lāde egypti ghelept van
dē diensthuyse: Maer si hebbē mi verto
rent/eñ si hebbē mijn radē versmaedt.
Maer slaet ghi wt de vlecht ws hoofts
eñ werpet alle quaet ouer die/wāt si en
hebbē mijnre wet nz gehoorsaē geweest
Maer het volck is ongeleert eñ onghe-
dwonghē hoe lāge sal icse lidē diē ic so ve
le weldadē ghegeuē heb: Ic heb vele co-
ninghē om harēt wille bedoruē/Phara-
onē met sijn knapen eñ alle sijn heyr heb
ic geslagē. Ic vnielde alle heydenē vā ha
ren aēsichte/eñ ic vstroepde volckē in oo
sten vā twe prouinciē te wetene Tyri eñ
Sidonis/eñ ic sloech al haer viādē doot.
Spreect ghi tot hē seggēde Dit seyt de B
HERE. Heb ic v daer om door de zee ge
leyt eñ v vāt begin vaste stratē gemaect
Ic gaf v eenē leytsman Mosen eñ dē prie
ster Aarō/ic gaf v licht door de colūne des
viers/eñ ic dede grote wōderlichedē on-
der v/maer ghi hebt mijns vgeten seyt
de HERE. Dit seyt de almachtige HE
RE/De quackele heeft v tot eē teekē ge
weest/ic gaf v leeghers tot bescerminge
eñ daer murmureerde ghi/eñ gi en ver
blidet niet vā groter victoriē vā v viandē
vderwinghe in minē naē/maer ghi hebt
tot noch toe gemurmureert. Waer sijn
die weldadē die ic v ghegeuē heb: En rie
pet ghi inder woestiniē niet tot mi doen
ghi hōgherde segghēde. Waer toe hebt
ghi ons in dese woestine ghebracht/om
ons te dodē: Het had ons beter geweest
dē egyptenaers te dienē/dan in dese woe
stine te steruē. V suchtē smertede mi/eñ
ic gaf v manna tot spise. Ghi hebt der en Māna dz is hemels broot
gelē broot ghetē. En hiew ic den herdē
steē niet wt doē ghi dorstede/eñ die wate
ren vloeydē in sathz: Om die hitte decte
ic v mettē bladerē der boomē. Ic deelde
v dat vette lāt/eñ ic vwerp de Cananeē
Pherezeen eñ Philisteen vā uwē aēsich
te/wat sal ic v noch doē seyt de HERE.
Dit seyt de almachtige HERE Doē C
ghi in die woestine dorstēde waert in die
amorreeusce riuier eñ blasphemeerdet
minē naē. Ic en gaf v geē vier voor blas-
phemien/maer hout int water stekēde
maecte ick die riuiere soet/Wat sal ick v
doen Jacob: Juda ghi en hebt niet ghe
hoorsaem willen sijn. Ick sal tot anderē
volcke gaen/eñ ick sal hen minen name
gheuen op dat si mijn wettelicheydē be
waren/wāt ghi hebt mi ghelaten/eñ ic
sal v vlatē. Eñ als ghi ontfermherticheyt
vā mi bidt so en sal ic v niet ontfermē/wā
neer ghi mi aēroepen sult/so en sal ick v
niet vhoren/wāt ghi hebt v handē met
bloet besmet/eñ uwe voeten en sijn niet
traech tot dootslaghen te doen. Niet als
of ghi mi gelatē hadt maer v seluen seyt
de HERE. Dit seyt de almachtige HE
RE. En badt ic v niz als de vader zijn sonē

eñ die moeder haer dochterẽ/ eñ als een
voyster haer cleyn kinderkẽs/ op dz ghi
mijn volc soudt sijn eñ ic v god/ eñ ghi mi
ne kinderẽ sout sijn eñ ick v vader/ hier
om vgaderde ick v ghelijck eene hynne
haer kiecxkens onder haer vloeghelen.
Maer wat sal ick v nv doen? Ick sal v ver
worpẽ vã minen aensichte. Als ghi my
offerãde brengt so sal ic mijn aensicht vã
v afkeerẽ. Want ick sal uwe hoochtideli-
ke daghen eñ niewe maendẽ/ eñ v besni
dinghen versmaden eñ verworpen. Ick
seynde mijn knapẽ die prophetẽ tot v de
welcke ghi naempt eñ sloechtse doot/ eñ
ghi verschoret haer lichamẽ/ der welker
bloet ic versoecken sal/ seydt de HERE.

D Dit seyt de almachtighe HERE. V
huys is v woest/ ic sal v v werpen ghelijc
die wijndt die stoppelen/ eñ die kinderẽ
en sullen gheene vrucht winnẽ/ want si
hebbẽ mijn gebot vacht/ eñ si hebbẽ dat
quaet voor mi is ghedaẽ. Ic sal uwe huy
sen leueren dẽ comende volck die mij nz
hoorẽde gheloouẽ/ diẽ ic gheen teykenẽ
en hebbe ghetoont/ sullẽ doẽ dat ick ghe
bodẽ heb. Si en hebbẽ gheen prophetẽ
ghesien/ eñ si sullen haerder ongherech
tichept ghedencken. Ic ghetuyghe des
comende volcx ghenade/ wiẽs cleyn kin
derkẽs v hueghẽ met bliscappẽ/ my niet
siende met vleesschelike oghẽ/ maer met
dẽ ghe est ghelouende tghene dat ic ge
seyt hebbe. Eñ nv broeder aẽschout wel
ke glorie/ eñ siet dat volck comẽde vã oo
sten/ welckẽ ic sal geuẽ dat hertoechscap
Abrahã/ Isaac/ eñ Jacob/ eñ Osie/ ende
Amos/ eñ Michee/ eñ Johel/ eñ Abdie/
eñ Jone/ eñ Naim/ eñ Abacuck/ Sopho-
nie/ Aggei/ Zacharie/ eñ Malachie/ die
oock de enghel oft bode des HEEREN
is gheheeten.

Dat .ij. capittel

Dit seyt die HEERE. Ick hebbe
dit volck wtgeleydt vãder slauer
A nie/ dẽ welckẽ ick ghebodẽ heb ghegeuẽ
door mijn knapẽ die prophetẽ/ die si niet
en hebbẽ willẽ hoorẽ/ maer si hebbẽ mi-
ne raden ydel gemaect. Die moeder die
se ghebaert heeft seydt hen. Gaet henen
kinderen want ic ben weduwe eñ vlate

ne/ ic heb v met blischappẽ opghevoedt
eñ ic heb v verloren met weeninghe eñ
droefheyt/ wãt ghi hebt gesondicht voor
den HEERE uwen god/ eñ dat quaet
is voor hẽ hebt ghi gedaẽ/ mer wat sal ic
v nv doẽ? Ick bẽ weduwe eñ verlatene.
Gaet kinderẽ eñ bidt vandẽ HEERE
ontfermhertichept. Maer vader ick aẽ
roepe v tot ghetuyghe ouer die moeder
der kinderen die mijn testament niet en
wilden houdẽ/ dat ghi hen beschaemtheyt
gheeft/ eñ hare moeder tot eẽ beroouin
ghe/ op dat haer kinder baringe niet en
ghescPiede. Hare namen moeten onder
die heydenẽ verstroopt werdẽ/ si moetẽ
wtghedaẽ werdẽ vander aerden/ want
si hebbẽ mijn vbolẽthept vsmaect. Wee
v Assur/ die de ongherechtighe bi v ver
ghet. Ghi quade volck ghedenct wat ick
sodoma eñ gomorre heb gedaẽ/ der welc
ker landt in peck/ cleyaerde/ eñ in assch
dijcken ligghet. Alsosal icse gheuẽ die mi
niet gehoort en hebbẽ seyt de almachti-
ghe HEERE.

Dit seyt de HEERE tot Esdrã. Goot B
scapt mijnẽ volcke/ dat ick hen dat rijcke
Jerusalem sal gheuẽ/ dwelck ic Israhel
soude hebbẽ ghegeuẽ/ eñ ick sal mi hare
glorie nemen/ eñ ick sal hen eewighe ta-
bernaculen gheuẽ die welcke ic dien be-
reyt hadde. Dat hout des leuẽs sal hen
in een ruck der saluen sijn/ eñ si en sullen
niet arbeydẽ noch v moeyt werdẽ. Gaet
eñ ghi sullet ontfaẽ. Bid v weynigheda
ghẽ/ dat si inwoonẽ. Nv is v dat rijck be-
reyt/ waect/ neemt hemel eñ aerde te ge
tuyghe/ wãt ick heb dat quaet v nielt/ eñ
ic hebt goet ghescPapen/ wãt ic leue/ seyt
de HEERE. Moeder omhelst v kinde-
ren/ voeptse op met blischappẽ/ vestlicht
haer voetẽ ghelijck eẽ duyue/ wãt ic heb
v vercorẽ seyt de HEERE. Eñ ic sal die
doode vã harẽ plaetsen v wecken/ eñ ick
salse vandẽ grauẽ wtleydẽ/ want ic heb
minẽ name bekent in Israel. Ghi moe-
der der kinderẽ en wilt niet vreesen/ wãt
ick heb v vcoren seyt die HEERE. Ick
sal v te hulpẽ seyndẽ mijn kinderẽ Esai
am eñ Jeremiã/ tot welckẽ raedt heb ic
ghehepligt eñ v bereyt twelf garnaet

boomẽ/ met menigherley vruchten/ eñ
oock also vele fonteynẽ/vloeyẽde melck
eñ huenich/ eñ. vij. ongheme tẽ berghẽ
hebbende roosen eñ lelien/in welckẽ ick
met blischappẽ mijn kinderẽ sal vervul
len. Rechtvaerdicht de weduwe/ oordeelt
den weesken / geeft den behoevende/ be
schermt die gheenẽ vader en heeft/ clee
det den naectẽ/den gebrokenẽ eñ cranc
ken gheneset/den cruepelẽ en wilt niet
belachen/beschermt dẽ lammen / eñ dẽ
blindẽ laet toe totten ghesichte mijnder
claerheyt. Behout den ouden eñ ionghẽ
binnẽ v muerẽ. Als ghi dooden vindt so
teeckẽtse eñ begraeftse/eñ ic sal v die eer
ste sittinghe in mijn rijck gheuẽ/ Mijn
volck hout stille eñ rustet/ want v ruste
sal comen.

Goede voedster/voedt v kinderen
vesticht haer voetẽ/ Die knechten die ic
v ghegheuẽ hebbe/ nyemãt wt dien en
sal vergaẽ/ wãt ick salse vã uwẽ ghetale
C versoecken. En wilt niet mat werden
wãt als den dach des verdrucs eñ der
benautheyt sal comẽ/ so sullen die ander
huylen eñ droeue sijn/ maer ghy sult vro
lijc eñ overvloedich sijn. Die heydenen
sullẽ beniden eñ en sullen teghen v niet
moghen/ seyt de HERE. Mijn handen
sullẽ v deckẽ op dat v kinderen de helle
niet en sien. Moeder sijt ghenoechlijck
met uwẽ kinderẽ/ wãt ick sal v verlossen
seyt die HERE. Ghedenct uwe slapen
de kinderẽ/ want ic salse wtleydẽ vandẽ
siden der aerden/ eñ ick sal ontfermher
ticheyt met hẽ doen/ wãt ic ben ontferm
hertich seyt die almachtighe HERE/
Omhelst v kinderẽ tot dat ick come/ eñ
bewijse hen ontfermherticheyt/ wãt mi
ne fonteynen vloeyẽ over / eñ mijn ghe
D ghenade eñ en sal niet ontbreken

Ick Esdras ontfinck een ghebot van
dẽ HERE op dẽ berch Oreb/ dat ick tot
Israel soude gaẽ. Als ick tot dien quã/ so
werden legedẽ si mi eñ versmadẽ des HE
REN ghebot. Hierom segghe ick v ghi
heydenẽ/ die hoort eñ verstaet/ verwacht
tet uwen herder/ hy sal v die ruste der ee
wicheyt gheuẽ/ wãt die is na by/ die int
eynde der werelt sal toecomen. Weest

bereyt totten loone des rijcx wãt dat ee
wighe licht sal v lichten/ doer die eewic
heyt des tijts/ vliet de scaduwe deser we
relt/ ontfangt die genoechlicheyt uwer
gloriẽ. Ick ghetuyghe minen salichma
ker openbaerlijck. Ontfangt die ghepre
sen gaue eñ wert verwrolijct/ hẽ danckẽ
de die v totten hemelschẽ rijckẽ gheroe
pen heeft. Staet op eñ siet dat getal der
ghetey kẽder in die weerschap des HE
REN. Die hẽ seluẽ vandẽ scaduwe der
werlt wech hebbẽ ghemaect/ die hebbẽ
blinckẽde rockẽ vandẽ HERE ontfan
ghen. Zion ontfangt v getal eñ besluyt
v verclaerde dic des HEREN wet ver
vult hebben. Dat ghetal uwer kinderẽ
welck ghi begheerde is vol. Bidt dat ge
bot des HEREN op dat v volc gheheyl
licht werde/ welcke van beghinne ghe
roepen is.

Ick Esdras sach opden berch Zion E
een groote schare die ic niet ghetellẽ en
conste/ eñ si loofdẽ den HERE altesamẽ
met liedekens. Eñ int middele vã haer
was eẽ ionghe/ hooch vã langde/ wtschi
nende bovẽ alle diẽ/ eñ hy sette op elckẽ
hoofde vã dien croonen / eñ wert meer
verhoocht. Maer ick wert met miracu
le ghehoudẽ. Doen vraechde ic dẽ engel
eñ seyde. Heere wie sijn dese? Welck ant
woerde eñ seyde mij. Dit sijnse die den
sterfeliken rock af hebbẽ geleyt/ eñ heb
ben dẽ onsterfelijckẽ genomen eñ heb
ben dẽ name Gods beledẽ. Nu werden
si ghecroont/ eñ ontfanghẽ die palmen
Eñ ick seyde dẽ engel. Wie is die ionghe.
die hen die croonẽ opset? Eñ antwoerdẽ
de seyde hy mi. Hy is die sone Gods/ den
welckẽ si in de werelt beledẽ hebbẽ/ mer
ick begontse groot te maken die stercke
lijc voor den name des HEREN gestaẽ
hebbẽ. Doẽ seyde mi die enghel/ Gaet
bootschapt minen volcke/ hoe danighe/
eñ hoe groote wonderlicheden des HE
REN ws Gods/ ghy ghesien hebt.

Dat.iij. Capittel

In dat dertichste iaer der verstoringe A
der stadt/ was ic te Babilonie / eñ
ic wert verschrict op mijn bedde nederlig
gende/ eñ mijn gedachtẽ steghẽ op ouer

mijn herte/wãt ick sach dye verwoestinge
Zions/eñ haer ouervloedicheidt dye in
Babilonien woondẽ/eñ minẽ geest is al
te zeer op ghescudt indẽ wint/eñ ic begõ
ste beureesde woordẽ totten alder hooch
stẽ te sprekẽ/Eñ ick seide O heerscapper
HERE/ghi hebt geseit vã beginne/doẽ
ghi die aerde plãteste/eñ dat alleene/eñ
geboot dẽ volcke/eñ gaeft Adã een doot
lichaẽ/mair dat was oec dat scepsel uwer
handẽ/eñ ghi inbliest in hẽ dẽ gheest des
leuens/eñ hi is leuẽde ghewordẽ voor v/
eñ ghi leyde hem int paradijs/dat v rech
te hant hadde geplant/eer dat die aerde
toequam

B Eñ desen beuaelt ghi uwẽ wech lief
te hebbẽ/eñ hi ginc voorbij/eñ ter stondt
insettete ghi die doot in hẽ/eñ in sijn ghe
slachtẽ/eñ daer sijn heidenẽ/eñ stammẽ/
eñ volcken/eñ machscapẽ ghebooẽ/dier
geẽ getal en is/Eñ elc volc wãdelde na si
nen wille/eñ si dedẽ wonderlijke dingen
bedwongẽ/eñ si vsmadẽ v gebodẽ/Mer
ghi brocht die diluuie weder ouer de ghe
ne die de werelt bewoondẽ/eñ ghi vdeet
se Eñ in elckẽ vã hen is gesciet gelijc Ada
men/dat steruen/alsoo desen die diluuie/
Maer ghi liet comẽ eenen vã desen Noe
met sinẽ huse/eñ wt hẽ alle rechtuaerdij
ge Eñ het is gesciet/doẽ si begonstẽ vme
nichfuldicht te werden die opter aerden
woondẽ/vmeniichfuldichdẽ si die kinde-
rẽ eñ die volckẽ/eñ vele heidenẽ/eñ si be-
gonstẽ weder ongodlicheyt te doẽ/meer
dan de eerste Eñ het is gesciet/als si boos
heit voor v dedẽ//so vercoort ghi eenẽ mã
wt desen/wiens naẽ was Abrahã/Ende
ghi hadt hẽ lief/eñ ghi vertoondet hẽ al-
leen uwen wille.eñ ghi bescricte hẽ een ee
wich testamẽt/eñ ghi seit hẽ dat ghi sijne
saet nẽmermeer verlatẽ en soudt.Ende
ghi gaeft hẽ Isaac/Eñ Isaac gaeft ghij
Jacob eñ Esau/Eñ ghi sceyde v Jacob af
maer Esau sciet ghi af

Eñ Jacob is tot een grote menichte
gewordẽ/Eñ het is geschiet doe ghij sijn
saet wt Egipten leydeste/so bracht ghijt
opten berch Sina/Eñ ghi neichdet den
hemel/eñ steldet de aerde/eñ ghi beroer
de die aerde/eñ ghi deedt die afgronden

beuẽ/eñ ghij verscricte dye werelt/eñ v
glorie doorghinc vier poorten/dat viere/
eñ aertbeuinghe/ende den wint/eñ den
vorst/op dat ghi Jacobs saet die wet sout
gheuẽ/eñ den geslachte Israhel neersti C
heit/Eñ ghij en naemt dat quade herte
niet wech van hen/dat v wet in hen had-
de vrucht ghedaen/De eerste Adam dra
ghẽde dat quade herte ouertrat/eñ wer
de verwonnẽ/ia eñ oec alle die vã hẽ ghe
boren sijn/Eñ daer is een blijuẽde broos
heyt ghewordẽ/eñ die wet met des volcks
herte/metter boosheit der wortelen/eñ
dat goet is.dat is wech ghegaen/eñ dat
boose is ghebleuẽ/Eñ die tijdẽ sijn door-
ghegaen/eñ die iaren sijn gheeyndt/eñ
ghi verwecte v eenẽ knecht geheetẽ Da
uid/eñ ghi seyt hẽ te tymmerẽ dye stadt
ws naẽs/eñ daer te offeren in dye selue/
wieroec/eñ offerhandẽ/Eñ dat is vele ia
ren ghesciet/eñ si misdedẽ alle gader die
de stadt bewoondẽ/in allẽ dinghẽ doẽde
ghelijc Adam dede/eñ alle sine ledẽ/Wãt
si selue besichdẽ oec een boos herte/ende
ghi leuerdet uwe stadt indẽ handẽ uwer
viandẽ/Doen si oock beter dinghẽ die te
Babilonien wonen/Eñ daer om sal Zy
on heerschappen.

Het es ghebuert als ic hier quam eñ
sach die ongodlichedẽ/dyer geẽ getal en D
is/eñ mijn siele sach vele misdoende/dit
dertichste iaer/eñ mij hert ginc wt/wãt
ick sach hoe ghijse sondighẽde lijdt/ende
ghi spaerdet die ongodlikẽ dedẽ/eñ ghij
verdeet v volck/eñ ghi behielt uwe vian
dẽ/eñ ghi en gaues niet te kennẽ/ick en
ghedincke niet hoe desen wech gelaten
sal werden/Doet Babilon oec beter din
ghen dan sion/oft heeft v ander volc ghe
kent dan Israel/Of welc ghesłachte he-
net uwẽ testamẽt ghelooft gelijc Jacob:
Der vvelcker loon niet gheroft en heeft
noch dẽ arbeit en heeft geẽ vrucht gedaẽ
Wãt doorgaẽde ginc ic door in die heidẽs
eñ ic sachse ouervloiẽde/eñ uwer ghebo
dẽ niet gedẽckẽde/Nv dã vveecht õse on
gerechticheit in een scale/eñ der gheẽder
die indẽ vverelt vvonẽ/eñ uwẽ name en
sal niet geuondẽ vverdẽ dan in Israhel/
oft vvãneer en hebbẽ si niet ghesondicht

die de aerde bewonẽ: of welc volc heeft v
gebodẽ also gehoudẽ: dese suldi bi namẽ
vindẽ v gebodẽ gehoudẽ te hebbẽ/ maer
die heydenẽ en sult ghi niet vijnden

Dat. iiij. Capittel

A EN de die engel die tot mi gesonden
is/ wiẽs naẽ Vriel was/ ãtwoorde my eñ
seide/ mi/ Wtgaẽde is v hert wtghegaẽ/
in dese werelt/ eñ ghi dẽct õs alrehochstẽ
werc te begripẽ/ Eñ ic seide/ Ja myn HE-
RE/ eñ hi antwoorde mi/ eñ seide Ic ben
gesondẽ/ v te toonẽ drie wegẽ/ eñ drie ge-
likenissen voor v te settẽ/ vã welkẽ/ ist dat
ghi mi eẽ vã desen v̇condicht/ so sal ic v dẽ
werc oec thonẽ/ diẽ ghi begeert te siẽ/ eñ
ic sal v leerẽ waer af dat bose herte si/ Eñ
ic seyde myn HERE spreect/ eñ hi seyde
tot my/ Gaet eñ weget mi dat gewichte
des viers/ of meet de waeyinge des wits
oft roept mi den dach weder/ dye voorby
is gegaẽ/ Eñ ic antwoorde seggẽde/ Wie
der geborẽ ter soude connẽ gedoẽ dat ghi
mi vã desen vraecht: Ende hi seide tot mi
Waer ic wagẽde eñ seide/ Hoe vele woni
ghẽ in dat herte der zee sijn/ ofte hoe vele
aderẽ int beghin des afgrõts sijn/ of hoe
vele aderẽ ouer dat firmamẽt sijn/ of wel
ke die wtganghẽ des paradijs sijn/ Ghij
sout misschien segghẽ/ Ic en ben in dat af
gront niet gedaelt/ noch in die helle oock
niet/ noch ic en ben niet indẽ hemel geste
gẽ/ Mer nv en heb ic v niet geuraecht dã
vãdẽ viere eñ wint/ eñ vãdẽ daghe/ daer
ghi door sijt gegaẽ/ eñ vã welckẽ ghi niet
gescheidẽ en moget werdẽ/ eñ ghi en hebt
daer niet op geantwoort/ Eñ hi seide my
Ghi en cont v dagẽ niet gekẽnẽ de mit v
opgewasschẽ sijn/ eñ hoe soude v vat des
alre hoochstẽ werc mogẽ begripẽ: eñ nv
vã buitẽ nv die vverelt bedouẽ is v̇staẽ/
die opẽbare die openbare gebreckelicheit
in minẽ aensichte: Eñ ic seide hẽ/ Het wa
re beter gevvest dat vvi niet en vvarẽ dã
noch leuẽde/ in ongodlichedẽ te leuen eñ
te lidẽ/ eñ niet te verstaẽ vã vvelkẽ dinge
B Eñ hi antwoorde tot mi seggẽde Rei
señ ben ic gereyst totte wout der houten
des velts/ eñ si dachtẽ een gedachte ende
seidẽ Coẽt eñ laet ons gaẽ/ eñ laet ons aẽ
die zee oorlooch maken/ op dat si voor ons
wech gae/ eñ dat wi andere bosschẽ makẽ
Eñ des gelijcx die vloedẽ der zee/ ende sy
dachtẽ oec een gepeinse eñ seidẽ/ Coemt
opstigẽde laet ons die boscadiẽ des velts
beoorlogẽ/ op dat wi ons seluen daer een
ander lantscap makẽ/ Eñ dat ghepeyse
des wouts is ydel ghewordẽ/ want dat
vier quam ende verteerde dat/ Desgelij-
kes oec dat gepeys der zee vloeden/ wãt
dat zant stont eñ verboot hen/ Waert dat
ghi deser rechter waert/ vvelckẽ sout gij
beghinnẽ te rechtueerdighen/ welcken
verdoemẽ: Eñ ic antvvoorde ende seyde/
Warachtelic si hebbẽ een ydel gedachte
ghepeynst. want dye aerde is den vvou
de ghegheuẽ/ eñ der zee een plaetse ha-
re vloedẽ te dragẽ/ Eñ hi antvvoorde mi
eñ seide Ghi hebt wel gheoordelt/ eñ wa
re om en hebt ghi v seluen niet gheoorde
let: Vvant ghelijc die aerde dẽ woude is
ghegheuẽ/ eñ die zee harẽ vloedẽ/ Alsoo
moghen die ghene die opter aerdẽ vvoo
nen alleen verstaen die dinghẽ die opter
aerden sijn/ en de die bouen die hemelen
sijn/ die dinghen die bouen die hoocheidt
der hemelen sijn.

Eñ ic antwoorde eñ seyde Ick bid v
HERE dat mi sinne vvert gegeuẽ om
te verstaẽ/ vvãt ic en vvilde niet vraghẽ
vã dinẽ opperstẽ sakẽ/ maer vã desen die
dagelijcx doer ons gaẽ/ vvaer om dat Js
rael dẽ heydenẽ tot lachter is ghegeuen
tvolc dat ghi lief hadt is dẽ ongoddelikẽ
ghestachtẽ ghegeuen/ eñ die vvet onser
vaderẽ is tot verderuinghe ghebrocht/
eñ die gescreuẽ gesteltenissen en sijn nie
werts/ eñ wi sijn door ghegaẽ vãder we
relt gelijc sprinchanẽ/ eñ onse leuẽ is ver
basinge/ eñ schroeminge/ eñ wi en sijn oec C
niet werdich ontfermherticheit te v̇cri-
ghen/ Maer vvat sal hi sinen name doẽ/
die ouer ons aengheroepẽ is: Ende van
desen vraechde ick/ ende hi antvvoorde tot
my/ seggẽde/ Ist dat ghij vele ondersoect
soo sult ghi dic wilen verwonderen/ wãt
die weereldt haest al haestẽde/ doir te ga
ne ende si en begrijpt niet te draghen de
dinghen dye in toecomenden tijden den
rechtueerdigen belooft sijn/ wãt dese we
relt is vol ongerechteits eñ drooscheden.

Maer daer ghi af vraecht sal ic seggẽ wāt dat quaet is gesaept/ eñ sijn verder ninge en is noch niet gecomen/ Hier om ist dattet niet omgekeert en wort datter gesaept is/ eñ die plaetse wech gae daert quaet gesaept is/ so en sal niet comẽ daer dat goede gesaept is/ Wāt dat garsch tes quadẽ saets/ is in Adams herte gesaept/ vā beghinne/ Eñ hoe vele ongodlicx he-uet gebaert tot nv toe/ eñ baert tot dat dẽ dorschtijt coẽt Kekẽt bi v seluẽ hoe grote vruchte der ongodlichept dat garsch des quadẽ saets gewōnẽ heeft/ wāneer dye arenẽ gedroocht sijn/ der welcker geẽ ge tal en is/ hoe grotẽ dorscinge sullẽ si begi nen te maken!

Eñ ick antwoorde eñ seide/ Hoe ende wāneer sullen dese dingẽ gesciedẽ: waer om sijn onse iarẽ weinich eñ quaet: Eñ hi antwoorde mi seggẽde/ En haest ghy niz bouẽ den alderhoochstẽ/ Ghi haest ydeli kẽ bouẽ hem te sijn/ wāt v ouertredinge is vele/ Hebbẽ die sielen der rechtuerdi-gher oec vā desen geuraecht in haren be reidinghẽ/ seggẽde/ Hoe lange hope ick aldus/ eñ wāneer sal de vrucht des dorsch tijts ons loons comẽ: Eñ Hieremiel dye opperste engel/ antwoorde tot desen sakẽ seggẽde// Wāneer dat ghetal der sadẽ in v volbracht is/ wāt hi heeft de wereldt in een wage gewegẽ/ eñ die tidẽ heeft met een mate gemetẽ/ eñ hi en heeft niet be-roert noch opghewect/ tot dat dye voor seyde mate volbracht werde. Eñ ic andt-
D woirde eñ seide/ O heerscapper HERE maer wi sijn oock vol ongodlicheits/ Eñ mischien om onsen wille/ en vuerdẽ der rechtueerdiger dorschuloerẽ niet vervult/ om de sondẽ der inwoōders opter aerdẽ

Eñ hi antwoorde mi eñ seide/ Ghaet eñ vraecht die beuruchte/ oft haer moe-dere die draecht/ oec noch mach houdẽ in haer seluẽ/ als si haer negẽ maendẽ heeft veruult/ Ende ic seide/ HERE si en mac hse dan niet houdẽ/ Ende hi seide tot mi/ Die scappraepen der sielẽ inder hellẽ zijn der moeder gelekẽ/ wāt gelijc die baert/ haest te ontulien dẽ noot der baringẽ/ al-so haest dese oec weder te geuẽ/ de ghene die haer beuolẽ sijn/ Vā beghinne sal dy

vā desen die ghi begheert te sien ghewe-sen worden/ Ende ick antwoorde ende seide/ Heb ic genade voor uwẽ oogẽ von-den/ eñ ist moghelijc/ eñ ben ic bequaẽ/ so wijst mi ofter meer te comen hebbe/ dan voorledẽ is/ oft dat meer door si ghegaen bouen dan toecomẽde is/ Ick weete wat voorbi is ghegaen/ maer ic en weet nyet wat toecomende is

Eñ hi seide tot mi/ Staet ouer dat re-chte deel/ eñ ic sal v wisen die bediedenis der gelijkenissen/ eñ ic stondt eñ ick sach/ eñ siet eenẽ bernendẽ ouen/ ginc door vo-re my/ Eñ het is gesciet/ als die vlamme doorginc sach ic/ eñ siet den rooc ginck te bouẽ/ Hier na ginc een wolc vol waters/ door voor mi/ eñ inseinde grotẽ regẽ met eenẽ storme/ Eñ wen dẽ storm des regẽs doir was gegaẽ/ so gingẽ dye druppelen daer inne te bouẽ/ Ende hi seyde tot my/ Denct v/ Ghelijc den regẽ meer wascht dan die druppelẽ/ dat vier dan dẽ roock/ also ouervloepde die mate die voorby is ghegaẽ/ Mair die druppelen eñ dẽ rooc gingẽ te bouẽ/ Eñ ick badt eñ seide Mey net ghi dat ic tot in dien dage leue: Hi ant woorde tot mi eñ seide/ Vandẽ teekenen daer ghi mi af vraecht/ mach ick v eens deels seggẽ/ Maer ic en ben niet ghesonden/ v te seggẽ vā uwen leuẽ/ maer ic en weets niet/

Dat.v.Capittel

Maer vandẽ teekenẽ/ Siet de dagẽ A
sullẽ comen in welckẽ gegrepẽ sullẽ woe-dẽ/ die de aerde bewonen/ in vele tijdts/ eñ den wech der waerheydt sal verbor-ghen worden/ ende dat lantschap sal on-vruchtbaer sijn van gheloove/ ende dye onrechtueerdicheidt sal vermenichful-dicht worden ouer dese die ghi selue siet/ eñ ouer die ghi voortyts ghehoort hebt/ eñ sal den spoere ingesedt sijn in den lant scap dat ghi nv siet regiueren/ eñ si sullẽ woest sien/ Maer ist dat v die alder hooc-hste geeft te leuẽ/ so suldi na die derde trō pet siẽ/ ende die sonne sal onuersiens we der snach lichten/ eñ die mane driemael inden daghe/ ende vanden houtte soo sal bloet druppen/ ende den steene sal sijne stẽme geuẽ/ ende die volckẽ sullẽ beroert

werdē/eñ hi sal regnerē diē si niet en ho
pen die de aerde bewonē/eñ dye vogelē
sullē tsamē verhusinge doē/eñ die Zodo
mytsce zee sal haer viscē wech werpē/eñ
sal snachs eē stēme geuē/die niet vele mē
scē bekēt en hebbē/Maer si sullē alle syn
stēme horē/eñ een clievinghe sal in vele
plaetsen gesciedē/eñ dat vier sal dicwils
weder gesondē wordē/eñ de wilde beestē
sullē verhusen/eñ die maē crancke wyuē
sullē sellsame wonderē baren/eñ in soete
waterē sullē soute waterē werdē geuon
dē/eñ alle die vriendē sullē hen seluē wt-
uechtē/eñ dan sal dē sin verborgē werdē
eñ dat vͦstant sal afgesceidē werdē in syn
cellē/eñ sal vā velē gesocht werdē maer
niet geuondē werdē/Die ongerechticheyt
eñ oncuysheit sal vͦmenichfuldicht wer-
dē opter aerdē/Dat lantscap sal sinē nae-
stē vragē eñ seggē/En is dye gerechticheyt
niet door v door gesprongē/die rechtuer-
dich maect:Eñ dat salt logenē/ende het
sal in die tyt syn dat die menscē sullē hopē
eñ en sullē niet verwervē/si sellē arbeidē
eñ haer wegē en sullē niet gerecht werdē/
Op is toe gelatē v dese tekenē te seg
gē/eñ ist dat ghi biddēde weder screit ge-
B lyc ghi nu doet/eñ vast seuē dagē/so suldi
weder noch meerder hoorē dan dese/Eñ
ic ontwaecte/eñ myn lichaē verscricte al
te zeer/myn siele arbeide dat si soude ont
brekē/eñ dengel die tot mi comē was die
in mi sprac/hielt eñ stercte mi stelēde op
myn voetē/Eñ het gesciede indē tweedē
nacht/dat Salathiel die leydtsman des
volcs quā tot mi seggēde/Waer waerdt
ghi/eñ vvaer om is v aenscyn droeuich?
Ofte en weet ghi niet dat v Israel gelooft
es/in dat lantscap haerder verhuisinge?
Hier om staet op eñ smaect broot/ende en
verlaet ons niet gelyc een harder syn cud
de indē handē der booser wolvē/Eñ ick
seide hē/Gaet vā mi/ende en genaect tot
my niet Hi hoorde also ick seide/ende hy
ginc vā my/ende ic vastede seuē dagē hu
lende ende screiende/ghelyc mi Vriel de
enghel ghebodē hadde/

Ende het gesciede na seuē dagē/ende
die gedachtē myns hertē warē mi vvees
alte moylic/ende myn siele nā weder dē

geest der verstādenisse/ende begonst we
der redenē te sprekē voor dē alderhooch
sten/eñ ic seide heerscapper HERE vut
al le boschadie der aerdē/eñ wt alle harē
bomē hebt ghi eenē wyngaert wtuerco
ren/ende wt alle der aerdē der weereldt
hebt ghi v eenē gracht vercorē/eñ wt al-
le dē bloemē der werelt/hebt ghi v een le
lie v ercorē/eñ wt allen afgrondē der zee
hebt ghi v een riuiere veruult/eñ wt allē
ghetimmerden steden hebt ghi v seluen
Zion gheheilicht/ende wt allē ghescha-
pen gheuogheltē/hebt ghy v een duyue
ghenoemt/ende wt allē ghescapē beestē
hebt ghi v een scaep voorsien/ende wt al
len vermenichfuldichdē volkē/hebt ghi
v een volc vercreghē/ende vā allen hebt
ghi desen volck(welc ghi begheert hebt)
een gheproefde wet ghegeuē/Ende nu
HERE waer om hebt ghi eenē.vele ge
leuert/Ende hebt op een wortele/ander
bereydt/eñ hebt uwen eenighē in velen
verstroyt/eñ si vertradē hem/si/die uwē
beloosten teghen seidē/ende die uwē tes-
tamentē niet en ghelooflden.

Eñ hebt ghi v volc hatēde ghehatet a
so salt met uwen handen ghecastyt wor-
den/Eñ het ghesciede als ick redenē ghe
sproken hadde/so is die enghel tot mi ge
sonden/die den voorledenē nacht tot my
ghecomē was/eñ seyde my/Hoordt my/
ende ick sal v onderwisen/eñ aenmerckt
mi/ende ick sal voor v daer toedoen/ Eñ
ick seyde myn HEre spreect/Ende hi sei
de tot mi/Ghy syt alte seere beswyret
om Israel/Oft ghi hem lieuer hebt ghe-
hadt/dan den ghenen die hem gemaect
heeft:ende ick seide tot hem/Neen ick he
re//maer smert lidende heb ick ghespro-
ken/want mine nieren pinighē mi allen
vren/soeckende te begripene den wech
des alderhoochsten/ende te ondersoeckē
dat deel syns oordels/Ende seide tot my/
Ghi en vermoghes niet/Ende ick seyde
Vvaer om heere:waer toe ben ic geborē
ofte waer om en wardt mi die moedere
mynder moeder niet een graft/op dat ic
Jacobs arbeyt niet en saghe/ende die v-
moedinghe des ghestachtes Israel/Ende
hy seide tot my/Telt mi die dinghen dye

noch niet gecomẽ en warẽ/eñ vergatert mi die verſtropde druppelẽ/eñ maect mi die dorre bloeme weder groene/eñ doet mi opẽ die gheſlotẽ ſcappraepẽ/eñ brinct mi die windẽ die daer in beſlotẽ ſijn/Toonet mi dat beelt der ſtẽmen/eñ dan ſal ic v dẽ arbeit toonẽ diẽ ghi begeert te ſien.

Eñ ick ſeide/Heerſchapper HERE wie iſt die deſe dinghẽ wetẽ mach:dã dye mettẽ menſchẽ geen woninge en heeft/ Maer ic ben onwijs/eñ hoe ſoude ic mogẽ ſeggẽ/daer ghi mi af gevraecht hebt: Eñ hi ſeide tot mi/Alſo ghi niet een en cõſte gedoen/vandẽ ghenẽ die gheſeit ſijn/ alſo en moecht ghi mijn ordel niet vindẽ/ oft int eynde mijn liefde/die ic minẽ volc belooft/Eñ ic ſeyde/Maer ſiet HERE/ ghi ſijt bi den ghenẽ die int eynde ſijn/eñ wat ſullẽ ſi doẽ/die voor mi geweeſt ſijn/ oft wi/of die ghene die na ons ſullen ſijn: Eñ hi ſeide tot mi/Ic ſal mijn oordel der cronẽ gelikẽ. Gelijc niet der laetſter laet verdicheit/alſo noch der eerſter ſnelheit
D Eñ ic antwoorde eñ ſeide/Noch en conſte ghi die niet ghemakẽ/die ghemaect ſijn eñ die ſijn/eñ die toecomende ſijn in een op dat ghi v oordel te haeſteliker toonen mocht: Eñ hi antwoorde mi ſeggẽde En mach die creatuer niet haeſtẽ bouen den ſcepper/noch de werlt die niet gelidẽ die daer inne geſcapẽ ſullẽ wordẽ in een: Eñ ic ſeide/Hoe hebt ghi uwẽ knecht geſeit/ dat ghi leuẽdich makẽde/hebt leuendich gemaect/de creatuere vã v geſcapen in een/eñ die creature gewrochde dat/mach ſiſe nu oot tegẽwoordich in een dragẽ Eñ hi ſeide/vraecht der moeder des wijfs/eñ ghi ſult tot haer ſeggẽ/Eñ iſt dat ghi baret/waer om baert ghi bider tijt: Hier õ bidt haer dat ſi thien in een gheue Eñ ic ſeide/Si en ſouts ymmer niet vermogẽ

Eñ hi ſeide tot mi/Eñ ic heb deſe der moederẽ der aerdẽ gegeuẽ/die ouer hair geſaept ſijn bider tijt/Wãt ghelijc dat onſprekẽde kint niet en baert tgene dat dẽ oudẽ toebehoort/alſo heb ic die werelt beſcict/die vã mi geſcapẽ is/Eñ ic vragede eñ ſeide/wãt ghi mi nu dẽ wech hebt gegeuẽ/ſo ſal ic voor v ſprekẽ Wãt onſe moeder daer ghi mi vã gheſeyt hebt/is noch

ionc/eñ nu genaect ſi der outheit/ Eñ hi antwoorde tot mi ſeggende/vraget haer die baert/eñ ſi ſal v ſegghẽ Ghi ſult hair ſegghẽ Waer om en ſijn ſi nu niet die ghi ghebaert hebt/ghelijc dẽ ghenẽ die voor v warẽ/maer minder vã lengde: Eñ ſy ſelue ſal v oot ſegghẽ/Daer ſijn ſomighe die inder cracht der ioncheit geborẽ ſijn/ eñ andere die inder tijt des outheits/als die moeder begonſt te ontbrekẽ/ghe borẽ ſijn Aldus merct oot ghi/dat ghi minder vã lengdẽ ſijt/dan die voor v warẽ/ende die na v waren/van minder dan ghi/als outwerdende creatuerẽ/eñ die ſtercheit der ioncheit voorby gaende/Eñ ic ſeyde/ HERE ick bidde/iſt dat ic genade voor uwen oghẽ heb gheuonden/vertoondt uwen knechte/door welcke ghi uwe creatuere ſult beſoecken.

¶ Dat ſeſte Capittel.

ENde hi ſeide tot mi/Int beghinne A
der aertſcher werelt/ende eer dat die uitganghẽ der wereldt ſtondẽ/ende eer dat dye tſamencominghe der windẽ waeydẽ/eñ eer dat de ſtẽmen der donderen ghelupt gauen/eñ eer dat die blinckinghe der blixemen ſcheẽ/ende eer die fundamenten des paradijs beueſtighet waren/eñ eer dat die fraeye bloemẽ geſien vvorden/eñ eer dat dye bevveechde crachten beueſtighet vvordẽ/eñ eer dat die ontelliike ridderſcappẽ der enghelen vergadert worden/eñ eer die hoocheden der lucht verhoocht wordẽ/eñ eer dat de matẽ des firmamẽts genaẽt werden/eñ eer die ſtouwen te Zion heet wordẽ/eñ eer dat die teghẽvvoordighe iarẽ ondersocht worden/eñ eer dat dye vonden der gheender die nu ſondighen verureemdt vvorden/eñ eer dat ſi beſeghelt warẽ die dat ghelooue tot ſcatten vergaderdẽ doen ghedacht ict/eñ ſijn door mi alleen gemaket/ende niet door eenen anderen/Ende ick antwoorde eñ ſeyde/Welcke ſal dye affcheidinghe der tijden ſijn:oft wãneer ſal dat eynde der eerſter ſijn/ende der na uolghender beghinſele:/Eñ hi ſeyde tot tot my/Van Abraham tot Iſaac/doe Iacob eñ Eſau van hem gheboren ſijn/ſoo hielt Iacobs hant van beghinne dẽ hiel

Eſaus. Eſau iſt eynde deſer werelt/ eñ
Jacob der nacomender. Des menſchen
hant tuſſchẽ den hiel eñ hant/ Eſdra en
wilt anders niet vraghen

Eñ ick antwoorde eñ ſeyde. O heer
ſchapper eñ HEERE iſt dat ic genade vo
redinẽ ooghẽ heb vondẽ ſo bid ic/ dat ghi
uwẽ knecht wilt toonẽ deynde uwer tee
kenẽ/ welcker deele ghi nudẽ voorgaen
den nacht vertoõt hebt. Eñ hi antwoor-
de eñ ſeyde tot mi Staet op v voeten/ eñ
hoort die alder volſte ſtẽme des gelupts
eñ daer ſal eẽ beroeringhe ſijn/ noch die
plaetſe en ſal niet beweecht werden in
welcke ghi daer ouer ſtaet. Hierom alſt
B ſpreect ſo en verſcricket v niet/ want dat
woordt vandẽ eynde eñ dat fundament
der aerden wert verſtaẽ/ wãt die redene
heeft daer af eñ wert beroert/ wãt ſi we
tet dat haer eynde verwiſſelt moet wer
den. Eñ het is gheſchiet als ict hoorde ſo
ſtont ic op/ op mijn voetẽ/ eñ ic hoorde/ eñ
ſiet eẽ ſprekẽde ſtemme eñ haer gelupt
als een gelupt veelder wateren. Eñ ſey
de. Siet die daghẽ comen eñ het ſal ſijn/
als ic ſal beghinnẽ te genakẽ dat ic beſoe
ken mach die op die aerde wonẽ/ eñ als
ic vã hem ſal beghinnẽ te verſoeckẽ dye
onrechtuerdelijck ghederet hebbẽ met
haerder onrechtuaerdichept/ eñ als die
nederheit Zions veruult ſal ſijn/ eñ als
de werelt ouergeſegelt ſal werdẽ/ welc
ſal beghinnẽ doer te gaẽ ſal ic deſe teeke-
nen doẽ. Die boeckẽ ſullen opẽ ghedaen
werdẽ voor dat aẽſicht des firmaments
eñ ſi ſullẽ altesamen ſien/ eñ kinderkẽs
vã eenẽ iare ſullẽ met hare ſtemmẽ ſpre
ken/ eñ die bevruchte ſullẽ ontidighe kin
derẽ barẽ vã drie oft vã vier maendẽ/ eñ
ſi ſullẽ leuẽ eñ verwect werdẽ. Ende die
ghesaeyde plaetſen ſullen onuerhoets
ongeſaypt blikẽ/ eñ volle ſchapraẽ ſullẽ
onuerhoet ydel gevondẽ werdẽ/ eñ dye
trõpet ſal met eenẽ gelupde ſinghẽ/ die
welcke als ſiſe al gehoort ſullẽ hebbẽ/ ſo
ſullẽ ſi onuerſiẽs vſcrickẽ/ eñ het ſal ſijn

In dien tide ſullẽ die vriendẽ de vriẽ-
den beoorlogẽ als vianden/ eñ die aerde
ſal verſcroemẽ met deſen. Eñ die aderẽ
der fonteynẽ ſullẽ ſtaẽ eñ en ſullen nyet

afloopẽ in drie uren/ eñ het ſal ſijn alle die
achter ghelatẽ ſal vverdẽ vut allẽ deſen/
die ic geſeyt heb/ die ſal behoudẽ vverdẽ
eñ ſal mijn ſalicheyt ſiẽ/ ende dat eynde
uwer werelt. Eñ die menſchẽ die ontfã-
ghen ſijn ſullen ſien/ die de doot niet ghe
ſmaect en hebbẽ vã haerder geboorten
aen/ eñ dat hert der inwoonders ſal ver
andert werdẽ/ eñ het ſal in eenẽ anderẽ
ſin bekeert werdẽ/ wãt dat quaet ſal wt
ghewiſcht werdẽ/ eñ dat bedroch ſal wte
gebluſcht werden/ Mer dat geloone ſal
bloeyen/ eñ die verderflicheit ſal verwõ
nen vverdẽ/ eñ die vvaerheyt die ſo vut
der maten vele dagẽ ſonder vrucht ghe
vveſt heeft ſal vertoont vverdẽ. Eñ het
gheſciede doẽ hi mi ſprac/ eñ ſiet ick ſach
allenſkens op hẽ voor vvelkẽ ic ſtont/ eñ
hi ſeyde dit tot mi. Ic ben gecomen om v
te toonẽ den tijt der toecomender nacht
Hierõ yſt dat ghi vveder bidt/ eñ weder
vaſtet ſeuen daghẽ/ ſo ſal ic v vveder gro
ter ſakẽ vercondighen dan deſe/ die ic bi
den dach gehoort heb/ vvãt v ſtẽme is bi
den alderhoochſtẽ gehoort/ vvãt die ſter
ke heeft v ſchickinge geſiẽ/ eñ hi heeft v
ſuuerheyt geſiẽ die ghi vã duncre iõcheit
op hebt gehadt/ eñ daerõ heeft hi my ge
ſondẽ v alle deſe dinghẽ te vertoonen eñ
v te ſegghen. Betrout/ eñ en vvilt nyet
vreeſen/ eñ en vvilt niet haeſten/ met dẽ
eerſtẽ tidẽ te denckẽ idele dinghẽ/ eñ en
haeſt niet vã den leſtẽ tiden.

Eñ hier na eeſt geſchiet/ eñ ick ween
de weder/ eñ ick vaſte des ghelijcs ſeuen
dagẽ op dat ick drie weken ſoude vullen
die mi gheſeit ſijn/ eñ het geſcyede opten
achſten nacht/ eñ mijn herte wert weder
beroert in mi eñ ick begonſte te ſpreken
voor den alderhoochſtẽ/ Wãt minẽ geeſt
wardt alte ſeer in mi ontſtekẽ/ eñ mijne A
ſiele wert beanxt// eñ ic ſeide O HEERE
ſprekẽde/ hebt ghi geſprokẽ/ vã beginne
der creatueren/ indẽ eerſtẽ dach ſegghẽ
de/ Het werde hemel eñ aerde/ eñ uwe
woort is een volmaect werc/ Ende doen
vvas den geeſt/ eñ die duiſterniſſen wer
den omgedragẽ/ eñ dat ſwigẽ/ eñ dat ge-
lupt der ſtẽmen des mẽſcen en was noch
niet vã v Doe ſeide ghi vã uwẽ ſcattẽ dat

licht. dat vol lichts was voort gehaelt te
werdē/ midts welckē v werck soude blijc
ke/ eñ indē tweedē daghe sciept ghi den
gheest des firmamēts/ eñ ghi geboot hē
dat hi soude deelē/ eñ dat hi eē deelinghe
soude makē tusschē de waterē/ dat het eē
deel op waerts soude gaē/ eñ een deel be
nedē souwē blivē. Eñ op dē derdē dach ge
boot ghi dē waterē vergadert te werdē
int. vij. deel der aerdē/ mer. vi. deelē hebt
ghi gedroocht eñ behoudē/ op dat wt de-
sen die gesaeyt sijn vā God/ eñ ghebout
voor v dienende sout sijn/ want v woordt
ginc voor/ eñ het gesciede ter stont/ want
onversiēs ginc die vrucht der menichtē
voor/ eñ die ongemetē smaet der begeer
lichept/ eñ die menigherhāde bloemen
met onverwandelike verwe/ eñ ruecken
des ongrondelikē rieckens. Ende dese
sijn opten derden dach ghemaect

Maer opten. iiij. dach geboot ghy te
D werdē dat schijnsel der sonnen/ eñ dlicht
der manē/ eñ die gestelteniſſē der sterrē
eñ ghi geboot hē dat si dē toecomenden
gescapenē menschē soudē dienē/ Op dē
vijfstē daghe sept ghi dē sevensten deele
daer tat water was vergadert/ dat voort
soude brenghē dierē/ eñ gevogelten/ eñ
vischē/ eñ het gesciede also. Dat stomme
water dat sonder siele was/ maecte dye
dierē die met Gods winckinge geheetē
werdē/ op dat die natiē daer wt dine wō
derlichedē soudē vertellē. Eñ doe behie
let ghi twe sielē/ dē eenē hiet ghi Enoch
eñ den anderē hiet ghi Leviathan/ ende
ghi verscietse vā malcanderē/ want dat
sevenste deel daer dat water was verga
dert en mochtse niet ontfaē. Eñ ghi ga-
vet Enoch eē deel dat optē. iij. dach ghe-
droocht is/ op dat hi daer in woonē soude
daer duysēt berghē sijn/ mer Leviathan
gaeft ghi dat. vij. vochtighe deel/ eñ ghy
hielt dat op dat het tot een verslijndinge
soude werdē/ in welcken ghi wilt/ eñ als
ghi wilt. Maer optē. vi. dach geboot ghi
der aerdē dat si voor v soude scheppē vee
eñ beestē/ eñ cruppēde dierē/ eñ hier ove
re Adam dien ghi tot eenē hertoge hadt
gestelt over alle werkē die ghi gemaect
hadt/ eñ wt hē werden wi alle gebracht/

eñ welcke volc ghi vercoren hebt. Alle de-
se dingē heb ic HERE voor v geseit wāt
om onsent wille sciept ghi de werlt/ mer
die ander heidē vā Adā geborē seyde ghi
niet te wesē/ eñ wāt si dē speecsel gelekē
sijn/ eñ gelijc eē druppe vandē vate hebt
haer overvloedichept ghelijct

Eñ nu HERE siet dese heydene/ die
voor niet geacht sijn hebbē ons begonst
te heerē eñ te verslindē/ maer wi v volck
welc ghi geheetē hebt uwē erst geborenē
uwē eenigē/ uwē nerstigē minnaer/ wij
sijn in haer handē geleuert/ Eñ is de we
relt om onsē wil gescapē/ waerō en besit
tē wi de erffenis niet metter werlt? Hoe
lāge sulē dese dingē sijn

¶ Dat. vij. Capittel

Ende het geschiede/ wē ic dese woor
dē geeynt had te spreken/ so is tot A
mi gecomē die engel/ die tot mi gesondē
was indē eerstē nacht/ eñ seyde tot mi Es
dra staet op/ eñ hoort te redē die ic tot v bē
comē sprekē/ Eñ ic seyde Mijn god spre-
ket/ Ende hi seyde tot mi. De zee is ghe-
set in een ruym plaetse/ op dat si diep eñ
ongemetē soude sijn/ mer dē inganck sal
in eē enge plaetse geset sijn/ op dattet ge
lijc dē stroeme soude sijn/ wāt wie soude
willēde in die zee willē gaē/ eñ hē siē oft
hē te verheerē/ ist dat hi dat enge niet do
re en gaet/ hoe soude hi moghē comen in
dat breede? Itē eē ander. Die stadt is ge-
timmert eñ ghestet in een blacke plaetse
mer si is vol alder goedē/ wāt den ingāc
is enge/ eñ in eē nedergang geset/ op dat
ter rechter sidē vier soude sijn/ maer ter
slincker sidē diep water/ maer daer is al
leen eenē padt tusschē hen geset/ dat is
tusschen twier eñ het water/ also dat den
padt niet alleen eens menschē voetstap
pe begripe/ oft die stadt den mensche tot
erffenisse sal werdē ghegevē/ yst dat hy
noyt dat voorgesette pericule noyt door
en heeft ghegaē/ hoe sal hi sijn erffenisse
ontfaē? Eñ ic seyde/ Het is also HERE

Eñ hy seyde tot mij. Also is Israels
deel oock/ wāt om hē heeft hi die werelt
ghemaect eñ doen Adam mijn insettin-
ghen over ghetreden is/ so isser gheoor-
deelt watter geschiet is. Ende die ingā-

ghen deser werelt sijn enghe geworden
eñ smertẽde eñ arbeidelic//Maer wep-
nich eñ quaet/eñ vol vaers/eñ seer met
arbeit ondersedt/Maer die ingan gẽ der
meerder werelt/sijn ruym eñ seker/eñ
doẽde vrucht der ontsterflelicheit/Ist dan
dat die ingaẽde/niet in en sijn gegaẽ dye
leuẽ/dese enge eñ ydele dinghẽ en soudẽ
niet moghẽ ontfaẽ die opgeleget sijn/Nv
waerom wert ghi dan gestoort/daer ghi
vergãclijc sijt/eñ wat wert ghi beroeret
daer ghi sterflic sijt/Eñ waerom en naẽt
ghi niet in uwer hertẽ/tghene dat toeco-
comende is/mair dat teghẽwoordich is/
Ic antwoorde/eñ seide. heer scapper H.E.
B R.E. siet ghi hebbet met uwer wet bescict
wãt die rechtuerdige sullẽ dese dingẽ be
eruẽ/maer die ongodlike sullẽ vergaen/
Maer die rechtuerdige sullẽ benauthe-
den lidẽ/hopẽde ruymhedẽ/Wãt die on-
godlic gedaẽ hebbẽ/eñ benauthedẽ gele
dẽ hebbẽ/eñ en sullẽ die ruimichedẽ niet
siẽ/Eñ hi seide tot mi/Daer en is gheen
rechter bouẽ God/noch gheẽ verstaẽde
ouer dẽ alder opperstẽ Daer vergaẽ ve-
le tegẽwoordige/Wãt die wet Gods dye
voorgesedt is/die werdt veracht/wandẽ
God heeft gebiedẽde gebodẽ/dẽ comedẽ
als si quamẽ/wãt si dat doẽde/souden leuẽ
ende wat si onderhoudẽ soudẽ/dat si niet
gepinicht en wordẽ/Maer desen en eest
niet wijs gemaect/eñ si hebbẽ hẽ weder
seit/eñ si steldẽ hen seluẽ een gepeinse der
ydelheit/eñ si settẽ hen voor die bedriege
lichedẽ der misdaden/eñ si ouerseidẽ den
alder hoochsten niet te sijn/eñ si en heb-
ben sijn weghẽ niet bekent/eñ sijn wedt
hebbẽ si versmaet/eñ sijn beloofte hebbẽ
si verlochent/eñ si en hebbẽ in sijn wette
lichedẽ geen geloue gehadt/eñ si en heb
ben sijn wercken niet volbrocht/Daer õ
Esdra sullen die ydele dẽ ydelẽ sijn/eñ de
volle dẽ vollen/Siet den tijt sal comẽ/eñ
het sal sijn wãneer die teekenẽ sullen co-
men/die ic v voorseit hebbe/eñ dye bruyt
sal blijcken/eñ blijckẽde/sal die aerde ge-
toont wordẽ/die nv onderdect werdt/eñ
alle die van dẽ voorseidẽ quadẽ verlost is
die sal mijn wonderlichedẽ siẽ/Wãt mij-
ne soon Jhesus sal gheopẽbairt worden/

met dẽ ghenẽ die met hem sijn/eñ si sullẽ
vblijt werdẽ/die gelatẽ sijn in.xl.iaren
Eñ het sal sijn na dese iarẽ/eñ mijne
sone Cristus sal steruẽ/eñ alle mẽschẽ die
adẽ tocht hebbẽ/eñ de werelt sal gekeert
wordẽ in dat oude swighẽ/seuẽ dagẽ ghe
lijc inden eerstẽ oordele/alsoo datter nye
mant achter gelatẽ en sal worden/eñ het
sal nae seuẽ dagẽ sijn/eñ die wereldt dye
noch niet en waect/sal opgewect worden
eñ die verdoruẽ/werelt sal steruẽ/Eñ de
aerde salse leueren die in haer slapen/en
de oock dat stof die in dien swijghen wo
nen/ende die grauen sullen die sielen le-
ueren die haer beuolen sijn/ende dye al-
der hoochste sal op ten stoel des oordeels
ghcopenbaert worden/ende dye barmher
heden sullen doorgaen/ende de lanckmoe
dicheit sal vergadert werden/Maer dat
oordeel sal alleen bliuen/die waerheit sal
staen eñ dat ghelooue sal ghesont beghin
nen te wordene/Ende dat werck sal na
volghen/ende dat loon sal ghetoont wer
den/ende die gherechticheden sullen wa
ken/ende die ongherechticheden en sul-
len gheen heerscappie hebben.

Ende ick seyde Abraham badt eerst A
om de Sodomiten/ende Moses voor de
vaders die in de woestine sondichdẽ/eñ
die na hem waren voor Israel/in den da
ghen Acham ende Samuels/ende Da-
uid voor die verstooringhe/eñ Salomon
voor die ghene die totter heylichmakin-
ghe quame/Ende Elias voor dye ghene
die den reghen ontfinghẽ/ende voor den
dodẽ/dat hi leuẽ soude Eñ Ezechias voir
dat volck in de daghen Sennacherib/en
de vele voor velen/Eest dan dat/nv dat
verghanckelike ghewassen is/eñ die on
gherechticheit vermenichfuldicht is/en
de die rechtuaerdige hebben voor die on
godlike ghebeden/waeromme en salt
nv oock also niet sijn/ Ende hi antwoor
de tot mi segghende. Die teghenwoor-
dighe werelt en is dat eynde niet/de glo
rie blijft daer gestadelijc in/Daer omme
hebben si voor dye onvermogelike ghe-
beden. Want den dach des
oordeels dat sal dat eynde deses tijts sijn

eñ dat beginsel des tijts der toecomēder
onsterfelicheit/in vvelcke dye verderfe-
licheyt doot is gegaē/eñ dye ongemaect
heyt is ontbōdē/eñ de ongelouichz is af
gevvallē mer die gerechticheit is gewassē
die waerheyt is opgegaē. Dā en sal nye
mant die moghē behoudē die vergaē is
noch verdrucke den genen die hem ver-
wonnen heeft.

Eñ ic antwoorde eñ seyde. Dese mijn
redene is deerste eñ laeste/wāt het was
beter Adam dat lant niet te gheuē/of als
hijt nu gegeuē hadde/hē te bedwinghē
op dat hi niet en sondichde/wāt wat ba-
tet den menschē in dese tegenwoordige
tijt te leuē in droefheyt/eñ die dooden te
hopen pininghē? O Adam wat hebt ghi
ghedaē? Want al hebt ghi gesondicht/u-
wen val en is niet alleen gemaect/mair
oec onsen val/die wi v gecomē sijn. Wāt
wat batet ons dat ons eenē onsterfelijc
ken tijt is belooft/maer wi hebbē dootli
ke wercke ghedaē. Eñ om dat ons eewi
ghen hope is voorseyt/maer wij alder
quaetste sijn ydel ghewerdē. Eñ want
ons wooninghen der gesontheyt/eñ der
vrijheyt opgeleghet sijn/maer wi hebbē
qualic ghewandelt/Eñ want die glorie
des alderhoochstē opghelegt is/te be-
schermē die ghene die lanc verdelijc gewā
D delt hebbē/maer wi hebben in die alder
quaetste weghē gewādelt. Eñ wāt dat
paradijs getoōt sal werdē/welcx vruch-
te onuerganckelijc blijft/in welcke ver-
heyt eñ medicine is/maer wi en sullēder
niet ingaē/want wi hebben in ondācba
re plaetsē gewandelt. Eñ want haer aē-
sichten bouen die sterren blinckē sullen
die ontberinge gehadt hebbē/maer on-
se aensichtē sijn swert bouē die duyster-
nissen/wāt wi en dachtē leuēde niet/als
wi ongerechticheyt deden/dat wi na die
doot sullen beghinnen te lidē.

Eñ hi antwoorde eñ seide. Dat is dat
gepeyse des striders/welck de mensche
striden sal die opter aerdē gheborē is/op
dat hi lide dat ghi geseyt hebt/ist dat hi
vervvonnē wert. Maer ist dat hi vvint
so sal hy ontfaen dat ick segghe/wāt dat
ist leuē/welck Moses ghesept heeft tot
dē volcke doē hi leefde seggende. Verkie
set v dat leuen op dat ghi leeft. Maer si
en geloofdē hem niet/noch na hē den pro
pheten/ia noch mi oock die tot hen ghe-
sprokē heb/vvant daer en is geen droef-
heyt vā haer verdoemenis/ghelijc blij-
schap sal sijn ouer ouer hē/die te salicheit
wijs is gemaect. Eñ ic antwoorde eñ sey
de HERE ic weet dat die alderhoochste
ontfermhertich is gheheeten in diē/dat
hi dien ontfermt/die noch niet in die we
relt toegecomen en sijn/eñ dat hi diē ont
fermt die bekeeringe doē in sijn wet/eñ
hi is langmoedich/wāt hi gheeft diē lāg
moedicheyt die gesondicht hebbē als si-
nen wercken/eñ hi is milde/wāt hi wil
gheuē na dat die sakē heyschen/eñ van
grooter ontfermherticheyt/wāt hi ver-
menichfuldicht meer die ontfermhertic
heyt desen die tegēvvoordich sijn/eñ die
voorby sijn gegaē eñ die toecomen sullē/
Wāt vvaert dat hi sijn ontfermherriche
den niet en vermenichfuldichden/so en
sal de vvereelt niet leuendich ghemaect
vverdē met desen die daer in woonē. Eñ
hi schincket/wāt en schincte hi niet vā sijn
der grootheyt op dat die gene verwēdt
vverdē die ongerechticheyt ghedaē heb
ben vā haren ongherechticheden so en
sout thiēste duysenste deel menschē niet
leuendich gemaect moghē werden. Eñ
vvaert dat die rechter niet en verghaue
den ghenen die met sinen woorde gene
sen sijn eñ vvtwiste die menichte der ver
smadinghe/dair en soude messchien niet
dan alte vvevnich gelatē vverden in die
ontallike menichte. Dat.x. Capit

Ende hi antwoorde tot mi segghē- A
de. Dese werelt heeft die alder
hoochste om vele menschen ghemaect/
maer die toecomende om luttel/Esdra ic
sal voor v een ghelikenisse segghen. Hoe
sult ghi die aerde ghevraghen eñ si sal v
segghen vvāt si sal vele meer aerdē ghe
uen/daer aerdevverck af vverden sal/
maer een cleyne stof/vvaer af dat tgout
vvert/alsoo is oec die daet der tegēvvoor-
diger vverelt/vvant daer sijnder seer ve
le gescapē/maer daer salder wevnich
salich vverdē. Eñ ic antwoorde eñ seyde

Aldus siele suppt den sin heel wt/eñ ver
slint dat smaect/wãt ghi sijt mede geco-
men willēde ghehoor gheuē eñ prophe-
teren/wãt v en is gheē ruymte gegeuē
dan alleen te leuē O HERE en sult ghi
uwen knecht niet toelatē dat wij voor v
bidden/eñ ons saet ter hertē geuē/ende
oeffininge dē sinne/op dat v vrucht wer
de/waer af leuē moghen alle ghescheypn
de/die smenschē plaetse sal draghē. Wãt
ghi sijt alleen/eñ wi sijn eē scheppinghe
uwer handē/gelijc ghi ghesprokē hebt/
Eñ gelijc dat lichaē in die moeder gesca-
pen is/eñ gheuēde ledē/v scheppinghe
wert in vier eñ water behoudē eñ v scep
sele lijdt neghē maendē uwē creatuere
die in haer ghescapen is/maer dat selue
dat behout eñ behoudē wert/sullen beyde
behoudē werden/eñ behoudē sijnde
gheeft dye moeder weder tot eenigher
tijt tgene dat in haer gewassen is Want
ghi hebt wt diē leden ghebodē/dat is wt
dē borstē/der vruchtē der borsten melcte
gheuē op dat dat geuoept werde dat ge
scapen is/eenē tijt lanc/eñ dat ghijt daer
na uwer ontfermherticheypt bestelt/ghi
hebt hē geuoepdt met uwer rechtuaer
dicheypt/eñ ghi hebt hē geleert in uwer
wet/eñ ghi hebt hē beresp et met uwen
verstãde/eñ ghi sult hē doodē als uwen
creatuere/eñ ghi sult hē leuende maken
als v werck. Aldus ist dat ghi hē verliest
die met so vele arbeydē gescapē is mids
uwen beuele/so ist lichtelijc geordineert
te werdene/dat dat oock dat waert ghe-
B maect behouden soude werden

Eñ nu HERE sal ic segghē/vã allē
mensche wert ghi meer/vã uwē volcke
daer ic smerte om lide/eñ om v erffenisse
daer ic om rou draghe/eñ om Israel/om
welckē ick droeue ben/eñ om Jacob om
welckē ick smerte lide/hierom sal ick be
ghinnē te biddē by v voor mi eñ hē/wãt
ic sal onse vallē sien/wi die op daerde wo
nen. Maer ic heb die snelheypt des rech-
ters gehoort die sijn sal. Hierom hoort
mijn stēme/eñ verstaet mine reden/eñ
ic sal voor v spreken. Dat begin der woor
den Esdre eer hi toegenomen waert/en
de ic seyde HERE die in de werlt woõt

wiēs oghē verheuē sijn in die opperste
eñ in de locht/eñ wiēs throon onschatte-
lijc is eñ glorie onbegripelijc/dē welckē
dat heyr der enghelē bystaet/met beuin
ghe/der welcker behoudinge in wijndt
eñ vier gekeert wert/wiēs woordt wa-
rachtich is/eñ gheheeten vrolicheypt/wi-
ens beuele sterck is eñ gestelt enisse ver-
uaerlic/wiens aensicht die gronden ver
dorret/eñ verbolghentheypt die berghē
doē veruuylē/eñ die waerheypt gheruyp-
ghet/verhoort dat gebet ws knechts/eñ
verneemt mettē orē die bedinghe dijns
scepsels/Als ic leue sal ic sprekē/eñ als ic
smake antwoorde ic. Noch en aensiet die
misdadē dijns volcx niet/maer dien v in
der waerheypt dienen. Noch en aenmer
ket der heydenē ongodlike nerstichedē
niet/mer die v getuyg genissen met smer
ten bewaert hebben/noch en denct niet
die in v aenschouwen valschelijc ghewã
delt hebben/maer gedenct die dinē wil-
le die vreese bekent hebbē. Noch en wilt
se niet verliesen die beestelike manierē
hebbē gehadt/maer aensietse die v wet
heerlijc geleert hebbē/Noch en wert hē
niet verbolghē die quader dan de beestē
geordeelt sijn/mer hebtse lief die altoos
in dine gerechticheyt eñ glorie betrouwē.

Wãt wi eñ onse vaders in sodanigē
siectē quelen/maer ghi sult om ons son- C
daers/ontfermherticheyt gheheetē voordē
Want ist dat ghi begheert dat ghi onser
ontfermt/dã sult ghi ontfermhertich ge
heetē vverdē/als vvi gheen werckē der
gherechticheypt en hebbē Vvãt de recht-
uaerdige/dien vele vvercken opgelegt
sijn die sullē vut haer eygē vvercké loon
ontfaen. Vvant vvat is die mensche dat
ghi op hem verbelghet oft dat vergane-
lijke ghestachte dat ghi van hem so bit
ter sijt. Vvant inder vvaerheypt daer en
is niemant vãden gewonnenē die vvelc
ke niet ongoddelijck ghedaen en heuet/
eñ vanden betrouvvenden die niet mis-
daē en heeft vvandt daer in sal uwe ghe
rechticheypt ghebootschapt vverden/eñ
v goetheypt HERE/als ghi henliedē
ontfermt/die vvelcke dat vvesē der goe
der vvercken niet en hebben.

Eñ hy antwoorde tot mi seggende. Ghi
hebt sommighe dinghẽ te recht ghespro-
ken eñ het sal oock na uwe redenẽ ghe-
schiẽ / Wãt ic niet warachtelic gedenckẽ
en sal op dat schepesel der gheender die
gesondicht hebbẽ voor die doot / voor dat
oordeele / voor die verdoemenis / maer ic
sal verblijt werden op der rechtuaerdi-
gher schepsel / eñ ic sal gedenckẽ der pel-
grimmagiẽ / eñ der salichmakinghe / eñ
des loons der weder ontfanginge. Also
ic dan gesprokẽ heb / also ist oock. Want
gelijc de ackerman vele sadẽ op daerdee
saept / eñ plãtet plãtinge der menichful-
dichept / mer si en werdẽ niet alle behou
dẽ die ghesaept zijn / noch si en sullẽ oock
niet alle wortelen die gheplant sijn / also
en sullen si ooc niet alle behoudẽ werden
die inder werelt ghesaept sijn.

Eñ ic antwoorde eñ seyde. Ist dat ick
genade heb geuondẽ so sal ic sprekẽ. Ge-
lijc als dat saet des ackermãs ist dat niet
op en gaet of uwẽ reghẽ niet en ontfãgt
en tijts / oft ist dat bedoruen wort midts
veelheit des reghẽs / also vergaet / eñ des
gelijcx die mensche die met uwẽ handen
gemaect is / eñ uwe beelt is hẽ genoemt
wãt ghi sijt hẽ gelijct / om welckẽ alle din
gẽ geschapẽ sijn / eñ ghi hebt hẽ ghelijct
des ackermans sade. En sijt op ons niet
D grã / mer spaert uwẽ volcke / eñ ontfer-
met uwer erffenisse / want ghi ontfermt
uwer creaturẽ. Eñ hi ãtwoorde tot my
seggẽde. Die tegẽwoordich sijn dẽ tegẽ
woordighẽ / eñ de toecomẽde dẽ toecomẽ
den / Wãt v ouert vele dat ghi mijn crea
tuere bouẽ mi mocht liefhebbẽ / ic heb v
eñ hẽ dicwil ghenaket / maer dẽ onrecht
uaerdighẽ nimmermeer. Mer daer in-
ne sijt ghi ooc wõderlic voor dẽ alrehooch
stẽ / wãt ghi hebt v ootmoedicht alsoot
betaẽt / eñ ghi en hebt v niet geoordeelt
dat ghi onder die rechtuaerdige geglori
ficeert sout werdẽ / Waerom hẽ vele kep
tuuchedẽ eñ si sullẽ deerlijck werdẽ ghe
maect / die de werelt bewoonẽ indẽ lestẽ
tidẽ / wãt si hebbẽ in grote houerdicheit
gewãdelt. Maer verstaet ghi voor v eñ
vã uwẽ gelikẽ versoect glorie / want dat
paradijs is v liedẽ open / dẽ boom des le-

uens is geplãt / dẽ toecomendẽ tijt is be-
reyt / die ouervloedichept is bereyt / dye
stadt is getimmert / die ruste is geproeft
die grotheyt is volmaect / eñ de wijsheit
is volmaect. Die wortele der quaethept
is vã v getekẽt / crãchept eñ motte is vã
v verborghẽ / eñ de verderfenis is in die
helle geulucht in vergetinge. Die smer-
ten sijn doorgegaẽ / eñ dẽ scat der onsterf
felichept is int eynde getoont. Hier om
en wilter niet meer toedoẽ te ondersoec
kene vã der menichte der gheender die
vergaẽ / wãt si ooc ontfangẽde die vrihent
hebbẽ si dẽ alderhoochstẽ versmaet / eñ si
hebbẽ sijn wet vacht / eñ si hebbẽ sine we
ghẽ verlatẽ / maer si hebbẽ sijn rechtuer
dige ooc noch vtredẽ / eñ si seydẽ in haer
herte datter gheẽ gods en was / eñ noch
tãs wetẽde dat si steruẽ / wãt gelijc v sullẽ
ontfaẽ de dingẽ die geseyt zijn / also sullen
hẽ ontfaẽ dorst eñ cruycinge die bereit zijn
wãt hi en wilde niet dat de mẽsche vlorẽ
werde. Mer si ooc die gescapẽ sijn hebbẽ
sinẽ naẽ besmet / die se ghescapẽ heeft / eñ
sijn hẽ ondãckbaer geweest / die hẽ dat le
uẽ heeft bereyt / waerõ mijn oordeel nu
naket / welc ic niet allen dã v eñ weinigẽ
ws gelikẽ hebt vtoont. Eñ ic antwoorde
eñ seyde Siet HERE nu hebt ghi mi ge
toont de menichte der tekenẽ / die ghi in
dẽ laetstẽ sult beginnẽ te doẽ / mer ghi en
hebt mi niet vertoont in welcken tijt

¶ Dat. ix. capittel.

Ende hi antwoorde tot mi seggẽde A
Metẽde metet dẽ tijt in v seluen /
eñ tsal zijn als ghi siet / wãneer eẽ deel der
tekenẽ die voorseyt sijn / doe sal zijn gegaẽ
dã sult ghi verstaẽ dat dyẽ seluẽ tijt is in
vvelckẽ de alderhoochste sal beginnẽ te be
soeckẽ de vverelt die vã hẽ ghemaect is.
Eñ alsmẽ in die vverelt beroeringe der
plaetsẽ / eñ vstooringe des volcx / sal siẽ / dã
sult ghi vstaẽ dat dalderhoochste vã desẽ
heeft gesprokẽ vã dẽ dagẽ die voor v vva
rẽ vã beghin / vvãt gelijc het al dat in de
werlt gemaect is / begin eñ voleyndin-
ge te gader heeft / eñ die voleyndinge is
opẽbaer / also hebbẽ des alderhoochsten
tidẽ opẽbaer beginnẽ in wonderẽ ende
crachtẽ / eñ de voleyndingẽ in de daet eñ

tekenē Eñ tsal zÿ/alle die salich gemaect
sal sÿn/eñ die wie zÿ wercke mach ōtvliē
eñ dore tgelouē in welc ghi gelooft hebt
sal ṽlatē werdē vandē voorseydē pericu
le/eñ hi sal sien dē genē daer ic nu salich
make/in mÿn lāt/eñ in mÿn palē/want
ic heb mi vāder werlt aē geheylicht. Eñ
dā sullē si in allende sÿn die mÿn weghē
nu misbruyct hebbē/eñ die sullē in pey-
ningē wonē die se hebbē ṽworpē in ver-
smadinge/wāt die mi niet gekēt en heb
bē levēde/weldadē vercreghē hebbēde
eñ die mÿn wet houaerdelic ṽsmaet heb
bē/doē si noch vrÿheyt haddē/eñ doē hē
noch ruymte open was om berou te be-
wisē/en ṽstondē si niet/ maer ṽsmadēt
dese moetē na die doot in pinige bekēnē

Hierō en wilt noch niet meeer curi
B oos sÿn hoe de ongodlike gepinicht sullē
wordē/maer ondersoect hoe de rechtuer
digē salich sullē werdē gemaect/eñ welc
ker werlt/eñ om welke de wereit eñ wā
neer. Eñ ic antwoorde eñ sprac Ic heb te
vorē gesprokē eñ nu segge ic/eñ ic sal nae
maels seggē/datter meer sÿn die ṽgaē
dā die behoudē sullē werdē/gelÿc de vol
heyt ṽ menichfuldicht wert bouē de drop
pele. Eñ hi antwoorde tot mi seggēde Al
sodanich dē acker is/sodanich sÿn die sa-
dē ooc/eñ hoedanich de bloemē sÿn soda-
nich sÿn de verwē ooc/ eñ hoedanighen
wercker sodanich is ooc dat scepsel/ende
hoedanich dackermā/also is ooc de bou-
winge/ wāt het was dē tÿt der werelt.
Eñ doē als ic hē was bereydēde dese die
nu sÿn eer die werelt wert / in welcke si
wonen soudē/eñ niemāt en wederseide
mi Dā wert elc eñ nu gescapē in dese we
relt die nu bereit is mids eē onbrekelike
als oogst maēt/eñ eē onspoerelike wet/
zÿ haer zedē ṽwouē. Eñ ic aēmercte die
werelt/eñ siet daer was sorchlicheit/om
de gedachtē/die daer in toegeromē sÿn.
Eñ ic sacht eñ ic spaerde se alte zeer/eñ ic
hielt mi dat druyvē kornkē vandē druys
eñ de plātinge vā grotē stamme. Aldus
ṽgae de menichte die sōder sake geborē
is/eñ mÿ druyskeernkē wert behouden
eñ mÿn plantinghe want ick heb se met
grooten arbeyde volbracht.

Mer ist dat ghi v noch .vij. āder dagē
ondwendt/mer ghi en sulter niet in va
stē/ghi sult int velt der bloemē gaē/daer
gheē huys getimert en is/eñ ghi sult al-
leē vāden bloemē des velts etē/eñ ghy
en sult geē vleesch smakē/eñ ghi en sult
geenē wÿn drinkē / mer alleē bloemen.
Bidt dē alōhoochstē sōder ophoudē/eñ ic
sal comē eñ sprekē met v. Eñ ic ginc so hi
mi seyde int velt gheheetē Ardath/ eñ ic
sat daer in de bloemē. Eñ ick adt vā den
cruydē des ackers/eñ haer spise is mi tot
satheit gewordē. Eñ tgeschiede na sevē
dagē/eñ ic sat en adt op hoy/eñ mÿ hert
wert weder geturbeert/ gelÿc te voren
Eñ minē mont is opē gedaē eñ ic begon
ste voor dē alderhoochstē te sprekē eñ ick
seyde. O HEERE v seluē ons ṽtoonēde/
ghi sÿt onsē vaderē getoōt in de woestine
welcke niet betreden en wert eñ dat on-
vruchtbaer is/doē si wt Egyptē gingen
eñ seggēde seyt ghi Ghi Israel hoort mi
eñ saet Jacob aēmerct mÿ redenē. Siet
ic saeye mÿn wet in v/eñ si sal in v vruch
tedoē/eñ ghi sult daer in gheglorificeert
werdē inder eewicheyt. Wāt onse vade
ren die wet ontfāgende/en hebbē se niet
gehoudē/eñ si en bewaerdē v wettelÿc-
hedē niet/eñ de vrucht der wet en is niet
barēde gewordē/ Noch hi en mocht niet
wāt hi was dine. Want diese ontfaē had
dē vergingē niet bewarēde dat in hē ge
saeyt was/ Eñ siet tis gewoonte dat als
daerde dat saet ontfaē heeft/of de zee het
scip/oft eē vat spise of drāck/als dat ṽdor-
vē is daert in gesaeyt is/oft daert in gela
tē is/so werdē ooc mede bedorvē tghene
dz gesaeyt of dz igelatē is/of de dingē die
ōtfaē zÿ/eñ die ōtfaē zÿ en bliuē bi ōs nÿ

Mer ons en is so niet geschiet. Wi die
de wet ontfaē haddē/sondigēde ṽgingē C
wi eñ ons hert dat se ontfaē had/ wāt de
wet en ṽginck niet/mer si bleef in harē
arbeyt. Eñ als ic dese dingē in mÿn hert
sprac/so sach ic aē met minē ooghē/eñ ick
sach eē wÿf ter sidē. Eñ siet dese droech
rouwe/eñ screyde met luyder stemmen
ende si leedt grote smerte inden gemoe-
de/ende hare cleederen waren van een
ghescheurt/eñ asschen op haer hooft.

Ende ic liet die ghedachtē daer ic in peys
de/eñ ic keerde mi tot haer/eñ ick seyde
haer. Waerom weēt ghi eñ lijdt smerte
int gemoet? Eñ si seyde tot mi. Myn he-
re laet mi dat ic mi beschreye/eñ dat icker
noch smerte toedoe/want ic ben alte bit
ter vā ghemoede/eñ ic ben alte seer ver
nedert. Eñ ic seyde haer. Wat hebt ghy
geledē? Segget mi. Eñ si seyde tot mi. Ic
v dienerse was onvruchtbaer ende en
baerde niet/hebbēde eenē man. xxx.ia-
ren/eñ ic bidde dē alderhooſtē dese. xxx.
iarē nacht eñ dach alle urē eñ alle daghe
Eñ het gescriede na.xxx.iaer dat god my
v dienstmaerte verhoorde/eñ sach myn
nederheyt/eñ aenmercte myn tribula-
tie/eñ gaf mi eenē sone/ende ic wert alte
seere ouer hē verblijt/eñ myn man/eñ
alle myn borghers/eñ wi eerden alte se
re den stercken. Eñ ic voede hem op met
grooten arbeyt. Eñ het gheschiede doē
hi op gewassen was/eñ quā om eē huys-
vrouwe te nemē/maecte ick eenē weer-
schap dach.

¶Dat.x.Capittel.

A

EÑde het gheschiede doē myn sone
in was ghegaē in syn slaepcamer
viel hi eñ sterf/eñ wi keerdē alle die lich-
ten om/eñ alle myn medeborgers ston-
dē op/om mi te troostē/eñ ic ruste tot op
dē anderen dach/tot snachts toe. Eñ het
is gesciet doē si alle gherust haddē dat si
mi soudē troostē/dat ic soude rustē/eñ ic
stōt snachts op eñ vloot/eñ quam in dit
velt gelijc ghi siet/eñ ic dēcke nu niet we
der in die stadt te keerē/maer hier te bli-
uē staē/eñ niet te eten noch te drincken/
maer sōder ophoudē te weenē/eñ te vas
tē/tot dat ic sterue. Eñ ic liet die redenen
daer ic in was/eñ ic antwoerde met grā
scap tot haer seggēde. Ghi sotte bouē al-
le wiuē/en siet ghi niet onse weeninghe
eñ die dinghē die ons gebuerē? Wāt Zi
on onse moeder wert met alle droefheit
bedroeft/eñ si is midts nederheyt verne
dert/eñ wert alder sterckelicste. Eñ nu
wāt wi alle weenē eñ droeue syn/want
wi syn alle mede bedroeft/mer ghi wert

alle bedroeft in eenē sone. Vraget de aer-
de eñ si sal v seggē dat sijt is die soude be-
weenē dē valle so veelder ouer haer spru
tēde. Eñ wt haer vā begin syn se al gebo
rē/eñ dander sullē comē/eñ siet si wādelē
bi na alle in vdoemenis/eñ haer menich
te wert vernielinge. Eñ wie sal dā meer
wenē dā dese/die so grotē menichte vlo-
ren heeft/dā ghi die om eenē smerte lijt?
Maer ist dat ghi mi segt myn screydinge
en is niet gelijc der aerdē/wāt ic heb die
vrucht myns buyck vlorē/dē welcken ick
met smertē gebaert heb/eñ met smertē
gewonnē heb/maer daerde na dē wech
der aerdē/eñ de tegēwoordige menichte
is in haer wech gegaē/gelijc si daer wte
quā. Gelijc ghi met arbeyt baerde/also
geeft daerde haer vrucht oor dē mensche
vā begin/eñ diese gemaect heeft. Aldus
hout nu v smerte bi v seluen/eñ draecht
sterckelic die geuallē die v gebuert syn/
wāt ist dat ghi dat yerck gods rechuaer-
dicht/so sult ghi sinen raet oor lander tijt
ontfaen/eñ in soodanighe sult ghi mede
gheprisen werden. Hieromme gaet inde
stadt tot dinē man. B

EÑ seyde tot mi. Ick en sals niet doē/
noch ic en sal niet in de stadt gaen/maer
ic sal hier steruē. Eñ ic sprac noch tot haer
eñ seyde. En wilt dese redene niet doen/
maer cōsenteert dē ghenen die v raedt.
Wāt hoe vele geuallē heeft Zion. Wert
vertroost om Jerusalems smerte/want
ghi siet dat onse heylichmakinghe ver-
woest is/eñ dat onsē outaer vernielt is/
eñ dat onsen tēpel verdoruē is/eñ onsen
psalter is vernedert/eñ dē lofsanc heeft
geswegē/eñ onse verhueringe is ontbō
dē/eñ dat licht ons candelaers is wtghe
bluscht/eñ die arcke ons testamēts is ge
roeft/eñ onse heylige dingē syn besmet
eñ den name die ouer ons aēgeroepē is
by nā ontheylicht/eñ onse kinderē heb-
ben smaet gheledē/eñ onse priesters syn
verbernt/eñ onse leuiten syn in die ghe
vanckenisse ghegaē/eñ onse maechden
syn ghescheyndt/ende onse wiuen syn
vercrachticht/ende onse rechtuaerdige
syn ontrucket/ende onse cleyne kinder-
kens die syn verdaen/ende ons lieden

ionghen vienden/eñ onse stercke syn on-
machtich geworden. Eñ den aldermeestẽ
zegel Zion/wãt si is onteykent vã haer
der glorĩe/wãt si is geleuert indẽ handẽ
der geender die ons hatẽ. Hierõ schudt v
grote droeffenisse wt/ eñ legt af die me-
nichte der smertẽ op dat v die stercke ge
nadich si/eñ die alder hoochste sal v rust
makẽ/rustinghe der smertẽ. Eñ het ge-
schiede als ic tot haer sprac/haer aẽsicht
blincte onuersiẽs/eñ haer gesicht wert
eẽ blinckẽde gedaẽte/also dat ic alteseer
vreesende wert tot haer/eñ dat ic dach
te wat dat ware/eñ siet onuerhoets gaf
si eẽ groot gelupt der stẽmen wt/vol vre
sen/dat daerde beweghet waert vã des
wijfs ghelupt/eñ ic sach/eñ siet die vrou
we en was mi niet meer voor oogẽ/mer
die stadt wert getimmert/eñ de plaetse
wert getoont vã grotẽ fundamentẽ/eñ
ic vreesde eñ riep met grooter stẽmen eñ
seyde. Waer is Vriel die engel die vã be
ghin tot mi quã/wãt hi dede mi comẽ in
die menichte indẽ wtganck mijns ghe-
moedts. Eñ mijn eynde is tot vergãcke
licheit gewordẽ/eñ mijn gebet tot lachter

Eñ als ic dit sprekẽde was so quã hy
C tot mi eñ sach mi/eñ siet ic was ghestelt
als eẽ dode/eñ mijn verstant was ver-
vremdt/eñ hi hielt mine rechter hãt/eñ
hy stelde my op mijn voetẽ. Eñ hy seyde
mi Wat is v eñ waerom is v verstãt ver
stoort/eñ den sin ws hertẽ/eñ waer om
sidi verstoort. Eñ ic seyde/om dat ghi mi
verlatẽ hebt/eñ ic dede na uwe redenen
eñ ginc wt int veldt/eñ siet ic sach/eñ ick
sie/dwelck ic niet vertellẽ en can. Eñ hy
seyde tot my. Staet als eẽ man/eñ ic sal
v beweghen. Eñ ic seyde Mijn HERE
spreect ghi in mi en wilt mi niet verlatẽ
op dat ic niet tevergeefs en sterue/wãt
ic sach dat ic niet wiste/eñ ic hoore dat ick
niet en weet. Oft en wert minẽ sin niet
bedroghẽ/eñ mijne siele beswijmt. Hier
om so bid ic v nu/dat uwẽ knecht vã desẽ
wtganc vertoõt/eñ hi antwoorde tot mi
segghẽde. Hoort mi eñ ic sal v leerẽ/eñ ic
sal v seggẽ vã welcken ghi vreest/want
die alderhoochste heeft v vele verholent
heytheden geopenbaert. Hi sach uwen

rechtẽ werch/want ghi waert sonder op-
houdẽ bedroeft voor v volck/eñ ghi weẽ-
de alte seer om Zion. Aldus is dat ver-
stant des gesichts/welc v voor een wey-
nich tijts verscheen. Die ghi weenende
saecht die begonst ghi te troosten/maer
nv en siet ghi dan die gedaẽte des wijfs
niet/mer v heeft geopẽbaert dat die stat
ghetimmert wert/eñ wãt si v vandẽ ge
ualle haers soens vertelde. Dit is dont-
bindinghe. Dat wijf dat ghi saecht dese
is Zion/eñ wãt si v seyde welc ghi oock
nv sien sult/als eẽ getimmerde stadt/eñ
wãt si v seyde datse onvruchtbaer heeft
gheweest. xxx. iaer/waerõ het. xxx. iarẽ
warẽ/doẽ in haer noch gheẽ offerande
en was gheoffert.

Eñ het is ghescihet na. xxx. iarẽ tim D
merde Salomõ de stadt/eñ offerde offe-
rãden/doẽ wast dat die onvruchtbaer ee
nẽ soẽ baerde. Eñ dat si v seyde datse hẽ
met arbeyt opgevoet heeft/dat was die
woninge in Jerusalẽ/Eñ wãt si v seyde
dat mijn sone comẽde in sijn slaepcamere
sterf/eñ hẽ eenẽ valgebuerde/dz was Je
rusalẽs val die geschiet is. Eñ siet gi hebt
hair gelikenis gesiẽ/eñ wãt si dẽ sone be
weẽde begonst ghi se te troostẽ. Eñ dese
dingẽ warẽ v te openẽ vã den ghenẽ dye
gebuert sijn/eñ nv siet de alderhoochste
wãt ghi wt der hertẽ bedroeft sijt/eñ wãt
ghi wt geheelder hertẽ voor haer lijdt/so
heeft hi v vtoõt de claerheyt sijnre glorĩe
eñ de scoõheyt sijnre fraeyheyt. Daerõ
hebbe ic v gheseyt dat ghi in eẽ velt sout
bliue daer gheẽ huys getimmert en is/
wãt ic wiste dat die alderhoochste v dese
dingẽ begonst te toonẽ/daerõ sey de ic v
dat ghi indẽ acker sout comẽ daer gheen
fundamẽt der timmeringe en is. Wãt
dat werck der timmeringe des menschẽ
en mocht niet v̓dragẽ werdẽ in de plaet
se daer des alderhoochste stadt begonst
wert vertoõt te vverden. Hierõ en vvilt
niet vreesẽ/noch v hert en verscrick niet
mer gaet in eñ siet dat schijnsel/ ende de
grootheyt der timmeringẽ so vele als it v
ontfanckelijc is mettẽ gesichte der ooghẽ
te siẽ/eñ daer na sult ghi horẽ so vele als t
tgehoor uwer oorẽ ontfanclic is te hoorẽ

Ghi sijt salich voor vele/ eñ ghi sijt bydẽ alderhoochstẽ geroepẽ/ ghelijc oic lutte le. Ghi sult dẽ nacht die morghen toecomende is/ hier bliuẽ/ eñ die alderhoochste sal v toonẽ dese ghesichten der alder ouerster die de alderhoochste doẽ sal den ghenen die opter aerdẽ woonẽ vanden wtersten daghẽ. Eñ ick sliep den nacht eñ den anderẽ/ also hy my gesept hadde.

¶ Dat.xi. Capittel.

A En Ndeick sach eenẽ droome/ eñ siet vãter zee steech eenẽ arent op/ die .xij. vloghelẽ van vederẽ hadde/ eñ drye hoofdẽ. Eñ ick sach/ eñ siet hy strecte sijn vloghelẽ wt ouer alle aertrijcke/ eñ alle die wijndẽ des hemels waeyden op hẽ/ eñ wordẽ vergadert. Eñ ick sach/ eñ van sinen vederẽ wordẽ contrarie vederẽ geborẽ/ eñ si wordẽ tot cleyne eñ lutter vederkens/ eñ sijn hoofdẽ warẽ rustende/ eñ dat halue hooft was meerder dã dander hoofdẽ/ maer die arent rustede met hen. Eñ ick sach/ eñ siet den arne vlooch met sijn vederẽ/ eñ hy regneerde op der aerden/ eñ ouer hen die daer inne woonen. Eñ ick sach/ dat hẽ alle dinghẽ onder dẽ hemel onderdanich warẽ/ eñ nyemant en seyde teghẽ hem/ noch niet een vãder creaturẽ die opter aerdẽ is. Eñ ic sach/ eñ siet eñ daer stont op eenẽ arẽt op sijn clauwẽ/ eñ liet eẽ stẽme met sinẽ vederẽ wtgaẽ seggẽde En wilt niet alle te samen wakẽ/ slaept elck op sijn plaetse/ eñ waect eenẽ tijt lanc Maer die hoofden laet indẽ wtersten ghehouden werdẽ. Eñ ic sach/ eñ siet/ een stẽme en ginck niet wt van sinẽ hoofden/ maer van der middelt sijns lichaems.

B Eñ ick telde sijn cõtrarie vederẽ/ eñ siet daer wasser.viij/ eñ ic sach/ eñ siet ter rechter sidẽ stont eẽ vedere op/ ende regneerde ouer alle aertrijck. Eñ het gheschiede doẽ si regneerde so quã haer dat eynde/ eñ haer plaetse en blijcte niet Eñ die volghẽde stont op eñ regneerde/ eñ si hielt vele tijts. Eñ het ghesciede als si regneerde/ eñ haer eynde quã/ dat si niet en soude bliken/ ghelijck die eerste/ Eñ siet haer is een stemme wtghelaten segghẽde. Hoort ghy die so langhẽ tijt die aerde hebt ghehoudẽ. Dese dinghẽ vercondighe ic v/ eer ghy beghint niet te bliken. Nyemant na v en sal uwen tijt houden/ noch oock sijn helfte. Eñ die derde hief op eñ hielt die prinschap/ gelijc oock die eerste/ eñ si en verscheẽ niet. Eñ also gebuerdet vã allen dẽ anderẽ bysonder prinschap te voerẽ eñ weder nyewerts te verschinẽ. Eñ ic sach/ eñ siet inder tijt die volgẽde vederẽ wordẽ opgerecht/ vã der rechter sidẽ/ dat si oock souden houden die prinschap/ ende wt desen wasser diese hieldẽ/ maer nochtãs en begonstẽ si ter stont niet te blikẽ. Want sommige wt hẽ wordẽ opgherecht/ maer si en hielden de prinschap niet. Eñ ic sach na desen eñ siet die.xij.vederẽ en warẽ niet voor ooghẽ/ noch die twee vederkẽs/ eñ daer en bleef niet ouer indẽ lichame des arẽs dã twee rustẽde hoofdẽ/ eñ.vi.vederkẽs Eñ ic sach/ eñ siet twee vederkẽs sijn gedeylt in.vi. eñ si bleuen onder thooft dat ter rechter sidẽ was/ wãt die vier bleuẽ in haer plaetse. Eñ ic sach/ eñ siet/ dese onder vloghelẽ dachtẽ hem op te rechtene eñ die prinschap te houdene. Eñ ick sach eñ siet die eene is opgherecht/ maer ter stont en was hy niet voor ooghẽ. Eñ dye tweede snelliker dan de eerste/ en warẽ niet voor oghen.

Eñ ic sach/ eñ siet/ die.ij. die douerhãt haddẽ/ dachtẽ by hen seluen/ dat si selue oock soudẽ regnerẽ/ eñ in diẽ als si dachten/ siet eẽ der rustẽder hoofdẽ/ het welcke dat middelste was/ ontwaecte/ wãt dat was dat meeste der twe hoofdẽ. Eñ ic sach/ dat die hoofdẽ met hem veruult warẽ/ eñ siet dat hooft is bekeert met desen die met hẽ warẽ eñ adt die twe onder vloghels/ die dachtẽ te regnerẽ. Maer dat hooft veruaerde alle aertrijck/ ende het heerschapte daer inne/ ouer die ghene die de aerde bewoenen met vele arbeyts/ eñ het hielt die heerschappie des aertrijcx/ ouer alle de vloghelen die ghe weest warẽ. Eñ ick sach na desen/ eñ siet dat halue hooft onuersiens en was niet voor oghen/ eñ dat ghelijc die vloghelen Maer die twe hoofdẽ ghinghen te bouẽ die welcke oock desghelijcx regneerden C

ouer daerde eñ ouer dye ghene die daer
D in woonē/Eñ ic ſach/eñ ſiet dat hooft dat
ter rechter ſidē was verſlynde tghene
dat ter ſlincker ſidē was Eñ ic hoorde eē
ſtēme mi ſeggēde. Beſchout teghē v/eñ
aenmerct dat ghi ſiet. Eñ ick ſach eñ ſiet
als eenē leeu verwert vander boſch die
brullēde/eñ ic ſach/wāt hi wtſeynde een
ſtēme des menſchē tottē arent. Eñ hi ſei
de/ſeggēde. Hoort ghi eñ ic ſal tot v ſpre-
kē/eñ die alderhoochſte ſal v ſegghē. En
ſijt ghi niet die te bouē ſijt ghegaē vandē
vier dierē/die ic dede regnerē/in mijn we
relt/eñ op dat door hē dat eynde haerder
tidē ſoude comen? Eñ die vierde quā eñ
verwan alle die dierē die door warē ghe
gaē/eñ met mogenſcap hielt hi de werlt
met vele beuēs/eñ alle die werlt mettē
alderquaetſtē arbeyt/eñ hi bewoōde dat
aertrijc ſo vele iarē met bedroch/eñ ghy
hebt de aerde geoordeelt/niet met waer
heyt/wāt ghi hebt de ſaechtmoedige ge
quelt/eñ ghi hebt de ruſtēde gequetſt/
eñ hebt de luegenachtige lief gehadt/eñ
ghi hebt haer wooninghe bedoruen/die
vrucht maectē/eñ ghi worpt de mueren
neder der gheēder die v niet gedeert en
hebbē. Eñ uwen ſmaet is totten alder
hoochſtē opghegaē/eñ v houaerdicheyt
tottē ſtercke. Eñ de alderhoochſte heeft
aengeſiē die houaerdighe tidē/eñ ſiet ſi
ſijn geeyndt/eñ haer ſondē ſijn veruult.
Hierom en verſchijnt ghi aerne niet/eñ
v veruaerlike voghelē/eñ v alderquaet
ſte vederkēs/eñ v booſe hoofdē/eñ uwe
alderquaetſte clauwē/eñ alle v ydele lic-
haē/op dat alle daerde vercoelt werde/
eñ wederkeere/verloſt ſijnde van uwer
cracht/eñ hopē mach oordeel eñ ontfer-
merticheyt des geēs die ſe ghemaect heeft

¶ Dat.xij.capittel

A Ende het geſchiede als dē leeu deſe
woordē ſprac tottē arēt. Eñ ic ſach
eñ ſiet dat hooft dat verwonnē hadde die
iiij.vlogelē die tot hē warē gegaē en wa
ren niet voor oogē/eñ ſi ſijn opgherecht
dat ſi ſoudē regnerē/eñ haer rijcke was
ſmal eñ vol oploops. Eñ ic ſach/eñ ſiet ſi
en verſcenē niet/eñ alle dat lichaem des
arens wert ontſteken/eñ die aerde ver-
ſcricte alte ſeer/eñ ic waecte vandē ghe
ruchte eñ wtgangs des ghemoedts/eñ
vā groter vreeſen/Eñ ic ſeyde minē gee-
ſte Siet ghi hebt mi dat gegeuē/daer in
ne dat ghi des alderhoochſten weghē on
derſoect/Siet noch ben ic vermoeyt vā
ghemoede/eñ in minē gheeſt ben ic alte
onuermogēde/eñ daer is weynich crach
ten in mi/vāder grooter vreeſen die ic de
ſen nacht ontſien heb/Hierō ſal ic dē al-
derhoochſtē biddē dat hi mi tottē eynde
toe ſtercke. Eñ ic ſeide Heerſcapper HE
RE iſt dat ic genade voor dine oogē heb
vondē/eñ ben ic by gerechtuaerdicht vo
re vele eñ iſt dat mijn gebet ſekerlijc voor
v aenſicht is gheſteghē/ſo ſterct mi/ver
toont mi uwen knecht die bediedinghe
eñ onderſcheydinghe dees veruaerlijcx
gheſichts/op dat ghi mijn ſiel volcomelijc
vtrooſt/wāt ghi hebbet mi waerdich ge
acht my die wterſte tiden te vertoonen
Eñ hi ſeide tot my/Dit is de bediedinge
dees geſichts/Den aern dē welcken ghi
op hebt ſien ſtighē vander zee/dat is dat
rijc dat Daniel v broeder int geſichte ſach B
Maer het en is hē niet bediet/wāt ick be
diet v nu/Siet die dagē comē/eñ daer ſal
een rijc opſtaē/opter aerdē/eñ die vreeſe
ſal ſcerper ſijn/dan alder rijckē dye voor
dat geweeſt ſijn/wāt daer ſullē tweelf co
ningē in regnerē/een na eenē/wādt dye
tweede ſal beginnē te regnerē/eñ hij ſal
breederē tijt houdē dan die tweelfue Dit
is di bediedinge der tweelf vloghelē dye
ghi ſaecht Eñ de ſtēme die ghi ſaecht/die
ſprac/niet vā ſinen hoofde wtgaēde/mer
vāden middel ſijns lichaēs/Dit is die be
diedinghe/Wādt na deſen tijt ſijns rijcx/
ſullen twiſtē op ſtaen/die niet clein en ſul
len ſijn/eñ het ſal in pericule vā vallē ſijn
Maer het ſal weder in ſijn beginſel ghe-
ſtelt wordē/Eñ want ghi ſaecht acht on-
der vlogelē/aenhāgēde ſinen vleghelen
Dit is die bediedeniſſe/Daer inne ſullē
acht coninghē opſtaē/der welcker tiden
licht eñ raſch ſullē ſijn/ende twee wt hen
ſullē vergaen/Maer als den middel tijt
genaect/ſullē die viere inder tijt ghehou
dē werdē/als ſinē tijt ſal beghinnē te ge-
nakē/op dat hi geeynt worde/Maer die

twe sullē tottē einde toe gehoudē werdē
Eñ wāt ghi die hoofdē hebt sien rus-
tende/dit is de bediedenisse/In sijn wter
ste sal die alderhoochste die rijckē vwer-
kē/eñ hi sal der daer weder vele toe roe-
pē/eñ si sullē die aerde verheerē//eñ dye
daer in wonē met vele arbeits/bouē alle
die voor dese geweest hebbē/Daer om so
sijn si hoofdē des arēs geheetē/Wāt dese
sullēt sijn/dye sijn ongodlichedē sullē ver
halen/eñ die sijn wterste sullē volbringē
Eñ wāt ghi dat grote hooft ghesiē hebt/
a niet verscinende/Dit is sijn bediedenisse
Wāt een wt hen sal op sijn bedde sterue/
eñ nochtās met pinē/maer die twee dye
volherdē/sal dat sweert eten/want des
eens sweert salt etē/welc met hē is/mair
nochtans sal dese indē wterstē mits den
sweerde vallē/Eñ want ghi twee onder
vlogelē hebt gesiē/hen onderworpende
bouē dat hooft/welc ter rechter siden es/
Dit is die bediedenisse/Dit sijn se dye die
alderhoochste heeft bewaert/tot sinē ein
de/dat is dat smal rijc eñ vol verstoringē/
Dat ghi oec dē leeu hebt gesien/dien ghi
vādē woude saecht ontwakē/eñ brullē
de eñ sprekēde tottē arent/eñ hē straffē-
de.eñ sijn ongerechtichede door alle sijne
redene/ghelijc ghi gehoort hebt/Dit es
den wint die de alderhoochste gehouden
heeft tottē eynde toe/tot hen/eñ haer on
godlichedē/eñ hi salse straffen/eñ hij sal
haer verscoringe voor hen voorhouden/
Wāt hi salse leuēde int oordel stellē/eñ het
sal sijn/als hise gestraft sal hebbē/dan sal
hise castien/Wāt mijn ouer gebleuē volc
sal hi met katiuicheden verlossen/die be
houden sijn op mijne palen/ende hi salse
verbliden/tot dat dat einde/den dach des
oordels sal comen/daer ick v van beghin
ne af hebbe ghesproken/Dat is den dro-
me dien ghi ghesien hebt/ende dese sijn
die bediedinghen/Aldus hebt ghi alleen
weerdich gheweest/dese verborghentheden
des alderhoochsten te wetene/Hier
omme/soo scrijuet alle dese dinghen/dye
ghij ghesien hebt in eenen boecke/ende
sedtse in een verborghen plaetse/eñ ghij
sultse den wisen van uwen volcke leeren
der welcker herten/ghi weedt datse mo-

ghen begrijpen/ende behoudē dese ver-
borghen dinghen/
Maer verbeydt ghij hier noch seuen D
ander daghen/op dat v vertoont werde
so wat den alder hoochsten goet sal dunc
ken v te verthoonen/Ende hi ghinc van
my/Ende het gheschiede/als allet volck
hoorde/dat die seuen daghen voorby wa
ren/ende ick niet weder gekeert en was
in die stadt/ende elck vergaderde hē/vā
den minsten totten meesten/ende si qua
men tot my/ende si seiden mi segghende
Wat hebben wi v gesondicht/ende wat
hebben wi onrechtelick teghen v gedaē
dat ghij ons verlatende/in dese plaetse
hebt ghezeten:Wandt ghij sijt ons alleē
ouer ghebleuen/wt allen volcken/ghe-
lijck den wijndruyue wt den wijngaert/
ghelijck een keersse/in die duyster plaet
se/ende ghelijck een hauene den schepe/
behouden vanden stormen/Ofte en sijn
ons die quaden niet ghenoech/dye daer
ghebueren:Hier omme/eest dat ghi ons
verlaet/Hoe veel beter haddet ons ghe-
weest/dat wi oock verbrant waren met
Zions brandt:Want wi en sijn niedt be
beter dan die ghene die daer ghestoruen
sijn/ende si schreiden met luider stemmē
Ende ick antwoorde tot hen segghende/
Israhel betrouweñ en wildt niet droeue
sijn/ghi huys Iacobs/Wandt uwe ghe-
dachtenisse is bi den alderhoochsten/eñ
die stercke en heeft uwer niet verghetē
inder proeuinghe/want ick en hebbe dy
niet verlaten/noch ick en bin niet wtghe
gaen/maer ick bin in dese plaetse ghecó-
men/dat ick voor die verlatinghe Zions
soude bidden/op dat ick ontfermherticheyt
soude soeckē/voor die nedheit uwer hey
lichmakinghe/Ende nu gaet elck in sijn
huys/ende ick sal tot v comen na dese da
ghen/Ende het volc ghinck vwech/alsoo
ick hem seyde/in dye stadt/maer ick sadt
in dat velt/seuen daghen/ghelijck hi my
beuolen hadde/ende ic adt alleen vandē
bloemen des ackers/vanden cruyden is
mi spise ghewoorden in dien daghe

Dat.xiij.Capittel

A
Ende het is gheschiet nae seuen da-
ghen/ende ick droomde snachts eenen

drome/Eñ siet vãder zee stont eenẽ wint op/dat hi alle haer vloeden soude versto ren Eñ ic sach/eñ siet die mensche wardt machtich met den wolcken des hemels/ eñ daer keerde hi sijn aensicht/dat hi sou de merckẽ/eñ al dat onder hẽ gesiẽ wert dat beefde/eñ soe waer sijn stẽme vã sinẽ monde wtginc/daer barndẽ si alle/die sij ne stẽme hoordẽ/gelijc die aerde rust als als si dat vier gheuoelt/Eñ ic sach na de sen/eñ siet/die menichte der menscẽ/der welcker gheẽ getal en was/wart verga dert vãden vier windẽ des hemels/ende dat si den man soudẽ bestrudẽ/die op was ghesteghẽ vãder zee/Eñ ic sach/eñ siedt/ hi hadde hem seluẽ eenẽ grotẽ berch wt ghegrauẽ/eñ hi vloech op diẽ/Maer ick socht dat lantscap te sien ofte dye plaetse/ waer af dien berch wtgegrauẽ was/eñ ic en vermocht dat niet/Eñ hier nae sach ic eñ siet/alle die tot hẽ vergadert sijn/dz si hẽ beuechtende verwinnẽ soudẽ/vreesden alte seer/nochtans dorstẽ si vechten/ eñ siet/als hi den drupst der comẽder me nichtẽ sach/so en hief hi sijn hant niet op/ noch hi en hielt gheẽ zweerdt/noch geen oorloochs gewere/niet dan (als ick sach) dat hi vã sinen monde wtscepnde/als een blasinghe des viers/eñ vã sinẽ lippẽ den wint der vlammẽ/eñ vã sijnder tonghẽ/ seinde hi wt vonckẽ eñ stormẽ/Eñ si sijn alle te samẽ ghemingt/dese blasinge des viers/eñ den wint der vlãmen/eñ de me nichte des storms/eñ viel te samẽ ouer de menichte in drupsce/welcke bereidt was te vechtẽ/eñ verberndese alle/dat onuer siens niet en wardt gesien vãder ontellij ker menichtẽ/dan alleen stof/eñ ruec des roocs/eñ ick sach eñ verscricte

B Eñ hier nae sach ic dẽ mensche selue nederdalende vãden berge/eñ die ande re vreedsamige menichte tot hẽ roepen de/eñ dat aenschijn veelre menscẽ ghinc tot hem/sommiger verblidẽde/somiger bedroeft/wesende/somighe aengebondẽ somige brĩgẽde wt hen die geoffert wor den/eñ ic was siec vã menichfuldicheidt der scrominge/eñ ick wert gewect ende seide Ghi hebt uwẽ knecht vã beghinne dese wonderẽ vertoont/eñ ghi hebt my

weerdich gheacht/dat ghi mijn bedinge soudt ontfaen/ende nu vertoont mi noch die bediedenisse dees drooms.Also ic ver moede in minen sinne/wee den ghenen die achter ghelaten worden in dien dagẽ ende veel meer van desen/die niet achte re ghelaten en sijn/Die niet verlaten en sijn die waren droeue/Nu verstae ick de welcke wech ghesedt sijn inden wtersẽ daghe/ende si sullen hen te ghemoete lo pen/Maer ende oot van desen die achte re ghelaten sijn/Om dies wille sijn si in groter sorchlicheden/ende in vele nooden ghecomen/ghelijck dese droomen betoo nen/Nochtans ist den ghenen die in sor ghen is.lichteliker tot desen te comene/ dan doorte gaen als een wolcke vander werelt/ende nu te sien die dinghen die in den wtersten ghebueren/ Ende hi ant woorde tot mi segghende/Ick sal u die be diedinghe des ghesichts oock segghen/ ende daer ghi af ghesproken hebt sal ick u open doen want van desen hebt ghi ge seit die achter ghelaten sijn/dit is dye be diedinge/Die dẽ vaer wech neẽt ind tijt dese heft hẽ bewaert Die in sorchlicheit gheuallẽ sijn/dese sijn die de werckẽ heb bẽ/ende dat geloue totten alder stercxstẽ Hier om weet dat si meer gesalicht wer den/dye achter ghelaten sijn/bouen hen die doot sijn/Dit sijn die bediedingẽ des ghesichts/Want ghi eenen man hebt sien op stighen van dat herte der zee/hij selue ist/die de alder hoochste bewaert ve le tiden/die door hem seluen sijn creatue re heeft verlost/ende hi sal beschicken die achter ghelaten sijn/Ende want ghi wt sinen monde hebt sien vutgaen/als wint ende vier ende storm/ende want hij geẽ sweerdt noch oorlooch ghewecr en hielt want sijn drupschen scepnde die menic hte/dye gecomen was/om hem al vech tende te verwinnen/Dit is die bediede nisse

Siet die daghen comen/wanneer se dye alderhoochste sal beghinnen te ver C lossen/die opter aerden sijn/ende hij sal in eenen ouerganck des ghemoets comẽ ouer dye ghene/dye de aerde bewonen/ Ende eenighe sullen dye andere denckẽ

te beuechtē/die een ſtadt dander.eñ dye een plaetſe dander/eñ dat volc tegē dat volc/eñ dat rijc tegē dat rijc/eñ het ſal zijn als deſe dingē geſciedē.eñ de teekenē die ic v te vorē getoont hebbe ſullē gebueren eñ dā ſal mijn ſone geopēbairt wordē/dē welkē ghi als eē mā op hebt ſiē ſtigē/Eñ het ſal ſijn/als alle heidenē ſijn ſtēme ſullen horē/eñ elc ſal in ſijn ſtat ſijn oorloge achter latē/dat ſi tegē malcāderē hebbē. eñ een ontallike menichte ſal in een vergadert werdē/gelijc willēde comē/om hē vechtēde te verwinnē/Maer hij ſal ſtaē op dē toppe des berchs Zion/Maer Zion ſal comē.eñ ſal allē menſchē bereit eñ getimmert v̀toont werdē/gelijc ghi den berch hebt geſiē wtgegrauē ſonder handē/Maer mijn ſone ſal ſtraffen deſe hare ongodlichedē/die die heidenē geuonden hebbē/die den ſtorme ghenaect ſijn/om haer quade gepeiſen/eñ cruſingē/daer ſi mede ſullē begonſt gecrupſt te werdē/ welcke der vlāmē ghelijct ſijn/eñ hi ſalſe ſonder arbeit v̀doē/door die wet/die den viere gelekē is/Eñ wāt ghi hebt geſien dat hi die ander vreedſame menichte tot hē vergaderde/Deſe ſijn de tien geſlachten/die geuāgē gemaect ſijn vā harē lande/indē dage Oſee des conincs/dē welkē Salmaneſar der Aſſprien coninc geuangē leide/eñ voerdeſe ouer dē ſtroom/eñ ſi ſijn ouergheuoert in een ander landt/ Maer ſi gauē hen dien raet/dat ſi die menichte der heydenē ſoudē achter latē/eñ dat ſi voort ſoudē reiſen/in een voordere lantſcap/daer noyt mēſcelike geſlacht in gewoont en heeft/oft ymmer/daer haer wetlichedē te houdē/die ſi in haere landtſcap niet en hieldē/Si ſijn ingegaē door die enge ingangē des ſtroōs Euphratē/

D Die alder hoochſte dede hen doē teekenē/eñ hi ſtelde dye aderen des ſtroōs/ tot dat ſi door warē gegaē/Wāt door dat lantſcap was eenē grotē wech der reiſen eens iares/eñ eens haluē iaers/Wandt dat lantſcap heet Aſſareth/Doen woondē ſi daer inne/tot indē laetſtē tijt/eñ nu weder als ſi beginnē te comē/ſo ſal die alderhoochſte de aderē des ſtrooms weder ſtellen dat ſi door mogē gaē/Om deſe ſa-

ke hebt ghi de menichte met vredē geſiē Maer oock die achter gelatē ſijn vā uwē volcke/deſe ſijnt die binnē uwē perke gegouonē wordē/Aldus iſt geſciet wānеer hi die menichte der gheēder die heidenē heidenē die vergadert ſijn/ſal beginnen te verdoē/ſo ſal hiſe beſcermē/die dat volc te bouen ſijn gegaē/eñ dan ſal hi hen vele wonderē vertonē/Eñ ic ſeide HERE heerſcapper/dat toont my/waer om ick dē man ſach opſtigē vander hertē der zee Eñ hi ſeide mi/Ghelijc ghi deſe dinghen en moecht/noch onderſoeckē noch wetē. welcke in die diepte der zee ſijn/alſo en ſal elc minē ſoon niet mogē ſien opter airdē oft hen die met hē ſijn/dan indē tijt des daechs/Dit is die bediedeniſſe des droōs dien ghi geſiē hebt/eñ om welc ghij hier alleene verlicht ſijt/Wādt ghi hebt uwe wedt gelatē/eñ hebt bi die mine neerſticheit gedaē/eñ geſocht/Ghi hebt uwe leuen in wijſheit beſcict/eñ dinē ſinne hebt ghi moeder ghehetē/eñ daer om heb ick v loon bidē alder hoochſtē vertoont Wāt het ſal ſijn nae andere drie daghē/dat ick ander dingē tot v ſal ſprekē/eñ ic ſal v ſware eñ wonderlike dingē wtleggē. Eñ ick ginc wech/eñ ic ginc door indē velde/den alderhoochſtē vele louēde eñ gloriſicerē. de/vā den wonderlichedē/die hi door dye tijt dede/Eñ wāt hi hē regeert/eñ die in dē tidē volbracht ſijn. Ende ick ſadt daer drie daghen

Dat.xiiij/Capittel

E Nde het gheſchiede opten derden A daghe/ende ick ſadt onder dye eycke/Eñ ſiet die ſtēme ginc wt tegē my vā den doornen boſch/eñ ſeyde Eſdra Eſdre Ende ic ſeyde/Siet ic HERE/eñ ic ſtōt op/op mine voeten/Eñ hi ſeyde tot my/ Openbarende ben ic gheopēbaert ouer den doornē/eñ ick ſprac Moſi doen mijne Exo.iij.b.
volc in Egiptē dienqe/eñ ick ſeynde hem eñ leyde mijn volc wt Egipten/ende ick bracht hē op dē berch vā Sina/eñ ic hielt hē vele daghē bi mi/eñ ic vertelde hē vele wonderlichedē/eñ ic vertoonde hē die heymelichedē der tidē eñ dat einde/eñ ic

gheboot hē segghēde/Dese woordē sult ghi
int opēbaer doē/eñ dese sult ghij verber-
gē/Eñ nu segge ic/v die teikenen/die ick
vertoont hebbe/eñ die dromē die ghi ge/
siē hebt/eñ die bediedinge die ghi gesien
hebt in v herte/setse op/wāt ghij sult vā
allē ontfaen werdē/ghi sult bekeert wer
den/ouergebleuē met minē rade/eñ mit
ws gelikē/totter tijt toe/dat die tidē ghe
eyndet werdē/Wāt die werelt heeft haer
ionchheit verlorē/eñ die tidē ghenakē out
te werdē/Wāt die werelt is in twelf dee-
len gedeelt/eñ haer thienste/eñ die helft
des tienstē deels sijn door ghegaē/maer
sijns sijn noch ouer/na dat halue des tien
den deels

B Aldus so bescict v huis nu/eñ straeft
v volc/eñ vtroost hoer nedere/eñ vcondi
get nu der vderflicheit/eñ laet vā v sterf-
felike gedachtē/eñ werpt vā v mēscelike
gewichtē/eñ doet v nu wt die broosce na-
tuere/eñ sedt wech aē deē side/die gepei
sen die v alder moeplicste sijn/eñ haest v
te verhuisen vā desen tidē/Wāt dye qua
de dingē die ghi nu gesien hebt gesciedē/
sullē werd argere doē dā dese sijn/Also ve
le als die werelt onuermogēder sal wer-
dē vā outhett/ also vele sullē ouer dye in-
woōders/die quadē werden vermenich
fuldicht Wāt de waerhz heeft hair meer
vuerret/eñ de luegē is genaket/Nu haes
tet dat gesicht te comē dat ghi gesiē hebt
Eñ ic antwoorde eñ seide voor v HEERE
Siet ic sal wech gaē gelijc ghi mi gebodē
hebt/eñ ic sal dat tegēwoordige volc straf
fen/Maer die weder gheborē sullē sijn/
wie salse bewegē:Aldus is die werelt in
duysternisse geset/eñ die daer in wonen.
sonder licht/Wāt uwe wet is ontsteken/
waer om niemāt en weet/welke vā v ge
maect sijn/oft welcke werckē beginnen
sullē/Ist dat ic genade in v heb geuondē/
seint dē heiligē geest in mi/eñ ic sal al scri
uē dat in die werelt gesciet is vā beginne
welcke in uwe wet warē gescreuē/op dat
die mēscē den pat mogē vindē/eñ die in-
den wtersté leuē willen/dat si leuen

Ende hi andtwoorde tot mi segghēde/
C Gaē deē vgadert dat volck/eñ ghi sult tot
hen seggē/dat si v binnē veertich dagen
niet en soeckē/Maer vgadert v vele vlie-
derbomē/eñ neēt met v Sarcā/Dabriā
Selemiā/Echanum/eñ Asiel/dese viue
die bereit sijn om snellic te scriuē/Eñ ghi
sult hier comē/eñ ic sal in v hert een keer
se des verstants ontfunckē/welcke niet
wtgedaē en sal werdē/tot dat geeint sijn
die dingē/die ghi sult beginnē te scriuen/
Eñ dan volbracht sijnde/sult ghi somige
opēbaer makē/somige sult ghij dē wisen
verborgētlic leuerē.Wāt morgē te deser
vren sult ghi beginnē te scriuē Eñ ic ben
gereyst also hi mi geboot/eñ ic vgaderde
allet volc/eñ seide/Hoort Israel dese woir
den/Onse vaderē sijn in vreēde landē ge
reyst/vā begin in Egipten/eñ si sijn van
daer verlost/eñ si ontfingē die wet des le
uēs/die si niet bewairt en hebbē//die ghi
ooc na hen ouergetredē hebt/Eñ dit lāt
is v te deele gegeuē//eñ dat lāt Zion/eñ
v vaders eñ ghi hebt ongerechticheit ge
daen/eñ ghi en hebt de wegē niet gehou
dē/die v die alderhoochste heeft gebodē/
Eñ wāt hi een rechtuerdich rechter is/
so nā hi weder vā v inder tijt//dat hi ghe-
scinct hadde/Eñ nu sijt ghi hier/eñ uwe
broeders sijn binnē onder v/Hier om ist
dat ghi uwen sinne bedwinct/eñ v herte
onderwijst leuēdich/so sult ghij behoudē
sijn/eñ nae die doot/sult ghi ontfermher
ticheit vcrigē/Wāt dat oordel sal na dye
doot comē/als wi weder leuēde sullē wer
dē/eñ dan sullē der rechtuerdiger namē
blijkē/eñ der ongodliker namē sullē mit
ter daet getoont werden Aldus en come
nu niemāt/tot mi/noch en soecke my tot
veertich daghē toe/

Eñ ic nam vijf mannē/also hi mi ghe D
bodē had/eñ wij ghingē int velt/eñ ble
uē daer/Eñ ic ben tot dē anderē dach ge-
comē/eñ siet/een stēme riep mi/seggēde
Esdra doet uwē mont opē.eñ drinct/dair
ick v medē drenckē sal/Eñ ic dede minen
mont opē/eñ siet/een volle drincuat wert
mi gelangt/Dat was vol als watere/en
de sijn veruwe was gelijc als vier/Eñ ic
nam eñ dranct/eñ als ic daer wt gedronc
ken hadde/so wardt mijn herte met ver-
standenisse gecrupst/ende in mijn borste
groeyde wijsheit/Wāt minē geest wart

bewaert mits der gedachtenisse/Eñ mi
nẽ mont wert open ghedaẽ.eñ en is niet
meer gesloteẽ/Die alder hoochste gaf den
vijf mannẽ verstãdenisse/eñ si screuẽ ope
wtgangẽ des nachts/die si niet en wistẽ/
welcke geseit wordẽ/snachs atẽ si broot/
maer tsdaechs sprac ic/eñ snachs en swe
ghe ic niet/Eñ binnẽ veertich daghẽ sijn
sijn twee hondert eñ vier boeckẽ gescre
uen/Eñ het gesciede/als si veertich dagẽ
veruult haddẽ/so sprac die alder hooch
ste seggẽde/Die eerste die ghi gescreuen
hebt/die sedt int opẽbaer/eñ die weerdij
ge eñ onweerdige lesense/maer de tseuẽ
tich laetste/sult ghi bewarẽ/eñ ghi sultse
den wisen vãdẽ volcke leuerẽ/Wandt in
desen is die adere der verstãdenisse/ende
die fonteine der wijsheit/eñ den stroom
der kennissen/Eñ ick dede also

Dat.xv.Capittel.

A Siet spreect indẽ oren mijns volcs/
die redene der prophetiẽ/welcke
ic in uwẽ mont sal seindẽ/seit de HERE
eñ doet dat si in een brief gescreuẽ werdẽ
wãt si sijn getrouwe eñ warachtich/En
vreest niet vãdẽ gedachtẽ tegẽ v/noch de
ongelouichedẽ der seggẽder/en laet v nz
verscrickẽ/wãt alle ongelouige sal in sijn
ongelouicheit steruẽ/Siet ic bringe ouer
dit aertrijc(seidt die HERE/quade din
gen/tsweerdt/eñ honger/eñ dẽ doot/eñ
die verderfenisse/Dair om heeft de boos
heit ouer veulert alle die aerde/eñ haere
scadelike werckẽ sijn veruult/Daer om
seit die HERE Nu en sal ic niet swighen
vã harẽ ongodlichedẽ/welcke si ongeel
telic doen/noch ic en sal nyet verdragen
in desen die welcke si ongerechtelic oeffe
nẽ/Siet dat onsculdijge eñ droeue bloedt
roept tot mi/eñ der rechuerdyger sielen
roepẽ volherdelic/Wrekẽde sal ic die wre
kẽ seit die HERE/eñ ick sal alle ontscul
dige bloet wt dien tot mi nemẽ/Siet mijñ
Apo.vi.c volc wert als een cudde totter dodinghe
ende.ix.a gelept/nv en sal ic niet lidẽ dattet in Egi
ptẽ wone/maer ick salt wt leiden/in een
machtighe hant/ende eenen hoghen ar
me/ende ick sal metter plaghen slaen ge
lijc te vorẽ/ende ick sal alle sijn lant scepn
den/Egiptẽ sal weenẽ/eñ sijn fundamẽ

ten metter plaghẽ gheslaghẽ/eñ mitter
castidinghe/welcke hem God sal toe brin
gen/Die bouwers die dat lant wercken
sullen weenẽ/wãt hare sadẽ sullẽ ontbre
ken vãden bernendẽ windẽ/eñ vanden
hagel/eñ van een veruaerlijcke planete
Wee der werelt/eñ die daer inne wonẽ/
wãt het sweert is gemaect/eñ haer ver
nielinge/eñ deen volc sal teghẽ dandere
volck opstaẽ/totten stride/eñ een sweert
in haren handẽ/Wãt die menschẽ sullen
onstantachtich sijn/eñ deen den anderen
te machtich/werdende/en sullen si harẽ
coninc ende princen niet achten/die we
ghen haerder daden in hare mogenthe
den/

Een menske sal in die stadt begeeren
te gaẽ/eñ en sal nyet moghẽ/Wandt om B
haer houerdicheit sullẽ die steden versto
ret werdẽ/die huysen sullen verscricket
werden.die menschen sullen ontsiẽ/Die
mensche en sal sinen naesten niet ontfer
men/om te vernielen/haere huysen tot
ten sweerde/om te roouen haer goeden/
om den hongher des broots/ende grote
tribulacie/Siet/ick roepe te samen seyt
God/alle coninghẽ der aerden/om mi te
ontsiene/die van oosten sijn/eñ van suy
den/vanden noorden/eñ van Libano om
tot hem te bekeeren/ende weder te ghe
uen.welcke si dien ghegheuen hebben/
ghelijc si tot heden toe minen wtuercore
nen doen/also sal ic doẽ/eñ weder gheuẽ
in haren schoot/Dit seydt die HEERE
God/Mijne rechter hant en sal niet spa
ren ouer die sondaers/noch dat sweerdt
en sal niet ophouden/vanden ghenen die
ontschuldich bloet storten/opter aerden/
Vier is wtghegaen van sijnder gram
scappen/ende heeft die fundamenten der
aerdẽ võtsteect/eñ die sondaers gelijc õtste
kẽ stroo/Wee hen dye sondighen/ende
en houden mijn ghebodẽ niet/seyt dye
HERE Ick en salse niet sparen/kijnde
ren gaet wech vander macht/En willet
mijne heylichmakinghe niet besmettẽ/
wãt die HERE kẽtse alle dye teghen hẽ
sondighen/Daer om heeft hise in de doot
gheleuert/eñ in die dodinghe/Want nu
sijn die quade dinghẽ ouer dat aertrijck

geromē/eñ ghi sult daer in bliuē/Want
God en sal v niet verlossen om dat ghi te
ghen hem gesondicht hebt/Siet een ver
vaerlick gesichte/eñ dies aensichte van
oosten/Eñ die natien der drakē der Ara-
biers/sulle wtgaē in vele wagenē/eñ ge
lijc blasinge wert haer getal opter aerdē
gedragē/op dat alle Carmoniers rasen-
de in gramscapē/vreesen eñ beuen/diese
horen/eñ als wilde beerē wt den bosschen
sullē si wtgaē/eñ sullē toecomē in groter
cracht/eñ si sullen met hen inden strijdt
staen/eñ si sullen verwoestē dat deel der
Assyriers lants/

Eñ hier na sullen de drakē douerhāt
nemē/gedachtich haerder geboortē/eñ
si sullē hen om keerē in tsamē verbindin
dinge/met groter crachte/om dye te ver
volgē/Dese sullē verstoort wordē eñ sul-
len swighen/eñ si sullen haer voeten ter
vlucht keerē/eñ de ondersitter vāder As
siriers clein landekēs salse beleggē/ende
sal een vā dien verteerē/eñ in harē heyr
sal vreese eñ beuinge sijn/eñ stridinge te
gē haer coningē/Siet een wolcke vāden
C oosten/eñ vādē noorden/totten suidē/eñ
haer aensicht alte afgriselic/vol gramsca
pen eñ onweders/eñ si sullen tsamē stoo
ten/eñ si sullē een ouervloedige ghester-
te opter aerdē/eñ haer gesterte tsamen
stoten/Eñ dbloet sal sijn vandē swaerde
tottē buyc toe/eñ des menscē roocke tot
des hemels stropsele/eñ daer sal grote be
uinge eñ vreese opter aerdē sijn/eñ si sul
lē verepsen/die de gramscap sullē siē/eñ
beuinghe salse beuaē/eñ ouervloedighe
dicke wolckē/met reghene/vāden suydē
eñ noorden/eñ dat ander deel vā westen/
eñ die windē sullē douerhāt nemē vāden
oostē/eñ si sullēse weder beslutē/ende die
wolcke die hi in gramscap verwecte/eñ
dat gesterte/om eene verscrickinghe/te
makē/ten oostē winde/eñ ten westē salt
gescheindt werdē/eñ grote eñ machtighe
wolckē vol gramscappē/eñ gesterte/sul/
len verhoocht werdē/op dat si alle de air
de eñ die daer in wonē verscrickē/ende si
sullē in storē ouer alle hoge/eñ hooch wt-
schinende plaetse een eyselike ghesterte
vier eñ hagel/eñ vliegēde sweerdē/eñ ve-

le waterē/alsoe dat/oot alle veldē veruult
sullē wordē/eñ alle riuierē met deelheyt
der waterē/eñ si sullē stedē eñ muerē eñ
bergē eñ houelē/eñ houtē der bosscē/eñ
thop der beemdē/eñ haer corē bederuē/
Eñ si sullē stantachtich door gaē tot Ba-
bilonie toe/si sullēse verscrickē/si sullē tot
die selue tsamē comē/eñ si sullēse omgaē
eñ si sullē tgesterte eñ alle gramschap ouer
ouer haer wtstortē/eñ tstof eñ dē roock sal
vā onder op gaē/tottē hemel toe/ende si
sullense al die rontsomme ligghē bewee
nen/eñ die onder haer ouer bliuē sullen
den ghenē dienē/diese verscrict hebbē

Eñ ghi Asia eendrachtich inder ghe-
daenten Babilonis/ende inder glorien
haers persoons Wee v ghi katiuige/om
dat ghi v haer ghelijc hebt ghemaect/eñ
verciert hebt uwe dochterē in hoerderie
om te behagē/eñ te glorierē in v minairs
die altijt begeert hebbē mz v te hoererē
Ghi sijt die hatelike nagevolcht in allen
harē wercken eñ harē vonden/ daer om D
sept god/Ic sal v quade dinghen insendē
weduscap/armoede/eñ hōger/eñ tswaert
eñ de pestilētie/om uwe huysen woest te
maken/vander schendinghe/eñ vander
doot/eñ die glorie uwer cracht sal gelijck
een bloeme verdroocht werden/als dye
hitte op sal gaen/dye ouer v ghesonden
is/Ghij sult cranck werden/ghelijck als
een arme wijfken/ghestaghen ende ghe
castijdet vanden wijuen/Alsoo dat dye
machtighe eñ minnaers v niet en sullen
moghen ontfaen/Eñ en salick v alsoo niet
wātrouwelijc liefhebben /sept de HEE-
RE/Het en ware dat ghi mijn wtuerco-
renen haddet gedoot in alre tijt/verhoo-
ghende die slauinghe der handen / ende
ghesepdt ouer haren doot/als ghi dronc-
ken waert/verciert de ghedaente des aē
schijns/Dat loon uwer hoerderien in u-
wē scoot//daer om suldi betalinge ontfaē
Ghelijc ghi minē wtuercorenē sult doen
sept de HERE/also sal v God doen/ende
sal v int quaet leuerē/Eñ v kinderē sullē
vā hongher steruē/eñ ghi sult midts den
swaerde vallē/eñ uwe steden sullen ver-
nielt werdē/eñ alle die uwe sullen midts
den swaerde int int veldt vallen. Eñ die

in die berghē sijn /sullē van hongher ster-
uen/eñ sullen haer vleesch eten/eñ bloet
drinckē/vā honger des broots/eñ dorste
des waters/Ghi onsalige sult door de zeē
comen/eñ sult weder quade dinghē ont-
faē/Eñ inden doorgāc sullē si dye gedode
stadt geweldelic tegē een horten/eñ si sul
len eenich deel ws lants verscrickē/ende
dat deel uwer glorien sullen si vernielen.
Voort aen de weder gekeerde/weder kee
rende/Eñ als ghi verdoruen sijt/sult ghi
hen voor stoppelē wesē/eñ si sullē v voor
vier wesen Eñ si sullē v verslindē/eñ v ste-
den/v lant/eñ v berghē/alle uwe bosch-
schagien/eñ dat vruchtdraghende hout/
sullen si met vier verbernē/Si sullē v so-
nen geuangē leydē/ende si sullen uwen
schijns tot eenen roof hebbē/ende si sullē
die glorie ws aenschijns verdriuen.

Dat.xvi.Capittel.

A Wee v Babilonien eñ Asia/wee v
Egypten/eñ Syria/Omgordet v
met sackē/eñ hayren hemdē/eñ bescrept
v kinderē/eñ hebt smerte/wāt uwe ver
nielinge is genaect. Het swaert is onder
v gesonden/eñ wie is dat diet afkeerē sal?
Het vier is in v gesōdē/eñ wie ist diet wt
bluschē sal? V sijn quade dingē toe geson
den/eñ wie ist diese verdriuē sal? Sal oor
yemant veriaghē den hongerigē leeu in
dat bosche? Of sal wtbluschen dat vier in
die stoppele/terstōt alst begint te bernē?
Sal oor yemāt dat geschut vā eenē sterc
ken schutter gheschotē veriaghen? Die
stercke HEERE seyndt quaet toe/eñ wie
ist diet verdrijuē sal? Daer is vier wt sijn-
re grāscappen ghegaē/eñ wie ist diet wt
bluschē sal/Hy sal blixemē eñ wye en sal
niet vreesen/Hi sal donderē eñ wie en sal
niet sroomen? Die HEERE sal dreyghē/
eñ wie en sal niet grondelijc te stuckē ge-
wreuē werden vā sinē aensichte? De aer
de beefde eñ haer fundamenten/ die zee
vloept vāder dieptē/eñ haer vloedē sul-
len verstoort werdē/eñ haer vischē van-
den aēsichte des HEEREN/eñ vāder

glorien sijnre cracht/wāt sijn rechte hāt
is stercke die den boghe spant/sijn pilen
scherp/die vā hem geschoten werdē/ en
sullē niet ontbrekē als si beginnē gescho
tē te werdē in die eyndē der aerdē. Siet
die quade dinghē werdē gesondē/ eñ en
sullē niet wederkeerē tot dat si op de aer
de comē/ Het vier wert ontstunct/ eñ ten
sal niet wtghebluscht werdē/tot dat het
de fundamētē d' aerdē verteert hebbe Ge
rgeschutte gheschotē van eenē vromen
schutter niet weder en keert/also en sul-
len niet weder keerē de quade dinghen
de welcke opter aerdē gesondē sullē sijn

Wee mi wee mi/wie sal mi verlossē
in dien daghē Dat beghinsel der smertē
ende veelder suchtinghen/dat beghinsel
des hongers eñ veels vernielinghens
Dat beginsel der oorloghē/eñ die mach-
tighe sullen schromen/dat beghinsel der
quader dinghē/ende si sullen alle beuen/
Wat sal ick in desen doen/als dye quade
dinghē comen? Siet honger eñ plage/eñ B
tribulatie/eñ banghicheden ghesonden/
sijn gheesselen ter beteringhe/eñ in allē
desen en sullen si nyet bekeerē vā haren
ongherechticheden/noch si en sullen der
geesselē altoos niet gedachtich sijn/Siet
den lijftost sal goede coop sijn opter aerdē
alsoo dat sy sullen meynen/dat hen den
vrede ghesonden si/ende dan sullen dye
quade dinghen bloeyen opter aerden/
dat sweerdt/hongher ende grote bescaēt
heydt/Want daer salder vele die de aer-
de bewoonen/van honghere vergaen/
ende dat sweerdt sal die andere verdoen
die ouer bliuen vanden honghere/ende
die dooden sullen als stronten wech ghe-
worpen worden/ende daer en sal niet sijn
diese vertrooste/Wandt die aerde die sal
woest ghelaten werden/ende hare stedē
sullen af gheworpen worden/ende daer
en sal niet achtere ghelaten worden dye
dye aerde bouwe/ofte diese besaeyde
Die houten sullē vruchtē geuen/ eñ wie
salse afpluckē eñ vergaderen? Den wijn
druyf sal rype werden/eñ wie sal dien tre
den/want dē plaetsen sal grote verlatin
ghe sijn. Die mensch sal eenē mensch be

gheeren te siene/ oft sine stemme te hooren/ daer salder thien achter gelatẽ werden vāder stat/ eñ twee vandẽ acker/ die hẽ geborghẽ sullẽ hebbẽ in den dickẽ bosschẽ/ eñ in die reten der herder steenen/ gelikerwijs als achter gelatẽ werden in olijfboomgaert/ eñ in elckẽ bome drij of vier oliuen/ oft gelijck indẽ afgelesenen wijngaert/ wijndruyuẽ werdẽ gelaten vandẽ ghenẽ die den wijngaert nerstelijc doorsoecken/ alsoo sullender in dien dagen drye oft vier gelaten werden den ghenen die haer huysen doorsoeckẽ met den swaerde.

Eñ die aerde sal woest ghelaten werden/ eñ haer ackers sullen verouden/ eñ haer weghen eñ alle haer paden sullen doornen bloeyen/ om datter gheen mẽschen ouer en sullen gaen. Die maechdẽ sullẽ weenen/ gheen bruydgommen hebbende/ die wiuen sullen weenen gheen mans hebbende/ haer dochteren sullen weenen gheen hulpe haers bruydgoms hebbende/ Inden oorloghe sullen si verteert werden/ ende haer mans sullen in honghere vergaen. Hieromme hoort dese dinghen/ ende bekentse ghi knechten des HEEREN. Siet dat woort des HEEREN/ ontfangt dat/ op dat ghi dẽ goden niet en ghelooft/ van welcken de

a HEERE sept/ Siet die quade dinghen ghenaken/ ende en vertraghen niet.

Ghelijck een beurucht vrouwe als si in die neghende maent haer kijndt baert/ als nv die vre haerder baringhen ghenaket/ twee oft drij vren te voren/ smerten haren buyck ommegaen/ eñ als dat kindt voort compt van haren buyck/ dā niet een oghenblick en vertoeuen/ alsoo en sullen die quade dinghen niet eenen oghenblicke vertoeuen om voort te comen ouer die aerde/ ende die werelt sal weenen/ ende smerten sullense al omme houden

Hoort woordt mijn volcke/ bereyt v totten crijch/ ende totten quaden sijt gelijck als vremdelinghen opter aerden. Die vercoopt si als die vluchtet/ ende die

coopt als die verliesen sal. Die comenschapt/ als die gheen vruchte en ontfaet ende diet timmert als die niet bewoonẽ en sal. Die saeyt als die dat niet maeyen en sal/ Alsoo oock die den wijngaert snoeyt als diet niet aflesen en sal Die trouwen als die gheen kinderen winnen en sullẽ eñ die niet en trouwẽ so als weduwers. Daer omme die arbeyden/ die arbeydẽ sonder sake/ Want die vremde gheborene sullen haer vruchten maeyen/ eñ sullen haer goet roouen/ ende die huysen ommekeeren/ ende haer sonen sullense vaen/ want in der ghevanckenisse/ ende in hongher winnen si haer kinderen. Ende die comenschappen inden roue/ hoe langhe vercieren si haer steden/ eñ haer huysen/ eñ haer besittingen/ ende haer personen/ alsoo vele te meer sal ic hẽ wantrouwende beniden ouer haer sonden sept de HERE. Ghelijc een hoere wantrouwende benidet een bequame eñ alte goeden wijf/ alsoo sal die rechuerdichept die onrechtuerdicheit wantrouwende beniden/ als si haer verciert/ eñ beschuldichtse int aensicht als hi compt die verantwoorden sal den versoeckẽde alle sonde opter aerden

Hieromme en wilt dien niet gelijc werden/ noch sinen werckẽ/ want noch een wenichsken/ ende die ongherechticheyt sal vander aerden werden ghenomen/ eñ die ghererchticheyt sal in v regneren/ Die sondaer en segghe ick niet dat hi niet ghesondicht en hebbe/ wāt hi sal colen viers op sijn hooft verbernen/ die sept Ick en hebbe niet gesondicht voore den HEERE God/ ende sijn gloue Siet die HEERE sal alle der menschẽ wercken/ ende haer vonden/ ende haer herten bekennen. Want hi seyde. Ope aerde werde/ ende si is ghemaect. Den hemel werde/ ende hi is gemaect. Eñ in sinen woorde sijn die sterren ghefundeer/ ende hi weet der sterren ghetal. Die de afgronden ende hare schattẽ ondersoect/ die de zee ghemeten heeft ende haer begrijp. Die de zee int middel der wateren heeft beslooten/ eñ die aerde op die wateren gehangẽ met sijnẽ woorde

Die den hemel recket als eẽ ghewelfte
ouer die waterẽ/heeft hi diẽ gefundeert.
Die in die woestine water fonteynẽ he-
uet geset/eñ op die toppen der berghen
cuylẽ om die stromẽ wt te laten vanden
hooch wt schinenden steene/op dat hi de
aerde nat soude maken.

D Die dẽ mẽsche schiep/eñ sette syn her
te int middel des lichaẽs/eñ seynde hem
geest/leuẽ/eñ verstãdenisse/ eñ den adẽ
tocht des almachtighẽ gods die alle din
gẽ gemaect heeft/eñ ondersoect alle ver
borghẽ dingẽ/in die verborghentheden
der aerdẽ/dese weet uwẽ vont/eñ dwelc
ghi denct in uwe hertẽ sondigẽde/eñ wil
lende v sondẽ verberghẽ. Waerom dye
HEERE alle uwer wercken onderso
kende heeft ondersocht/ende hy sal v al-
le beruchteghen / ende ghi sult bescha-
met syn/als v sondẽ te voorschyn comen
voor die menschẽ/eñ die ongherechtiche
dẽ sullent syn/die besculdigers sullẽ staẽ
in dien daghe. Wat sult ghi doẽ/oft sult
ghi v sondẽ verberghẽ voor gode eñ syn
engelẽ? Siet god is de rechter/vreest hẽ/
Laet af van uwen sondẽ eñ vergheter u-
we ongerechtichedẽ/die nu te doene in-
der eewicheyt/eñ God sal v wtleydẽ/eñ
verlossen van alle tribulatie. Siet ouer
v is ontfunct die hette eender ouervloe-
digher scharẽ/eñ si sullen der sommighe
vã v wechruckẽ/eñ sullẽ die ledighe met
afgodẽ spisen/eñ die hẽ consenterẽ sullẽ
die tot bespottinge/eñ tot lachter eñ tot
vertredinge syn/Wãt den plaetsen / sal
plaetse syn/eñ in dẽ biliggẽde steden ve-
le opstaninge syn op de gene die dẽ HE-
RE vreesen. Si sulllẽ syn als ontsinnige
niemandẽ sparẽde/om te berouen/eñ te
verwoestene die noch den HERE vree-
sende syn/wãt si sullẽ verwoesten eñ die
goedẽ roouẽ/eñ si sullense wt harẽ huy-
sen werpen. Dan sal die proeuinge myn
der wtuercorender blyken/ ghelyck dat
gout dat vandẽ viere geproeft wert. Mi
ne wtuercoorene hoort/seyt die HERE
Siet die dagen der tribulatien syn hier
by/eñ van dien sal ic v verlossen. En vree
set noch en wanckelt niet/want God is
uwe leydtsman. Eñ die myn gheboden
eñ beuelingẽ hout seyt die HERE god
op dat v uwe sonden niet/eñ verwegen/
op dat uwe onrechtichedẽ hen niet ouer
en heffen. Wee den ghenẽ die vã haren
sonden ghebonden werden/eñ werden
van haer onrechticheden ouerdect/ geli
kerwys als den acker wert betuynt vã
den bosche/ende sinen padt met doornen
wert bedect /ouer welcken gheen men-
sche en gaet/eñ wert wt gesloten/eñ ge-
sonden tot verslindinghe des viers

¶ Hier eyndet dat vierde boeck
Esdre/welcke Jeronymus
niet ouer en heeft ghe-
stelt wt dẽ Ebreu-
schẽ int Latyn.

¶ Nu volcht Tobias.

¶ Hier begint dat boeck Tobie

¶ Dat. I. Capittel.

A TObias van
dē geslachte eñ stat Naph-
thalim/die daer is indē o-
uersten deelen Galilee op
Naason/na den wech dye
west waer leyt/hebbēde die stat Sephet
ter slincker sidē. Als hi gevanghē was in
den daghē Salmanasar des coninct der
Assyuen. Nochtās in die ghevanckenisse
gheset/heeft dē wech der waerheyt niet
verlatē/alsodat hi alle dat hi hebbē moch
te/dagelict dē medegevangenē broeders
die vā sinē ghesachte warē/mede deelde
Eñ hoe wel hi dalderiongste was inden
I. Reg. xii e. geslachte Naphthalim/so en dede hi noch
tans niet kindtselijc indē wercke/ Voort
meer doē si alle gingē tottē guldē caluerē
die Jerobeā de conic vā Jsrael had gema
ket/vluchte dese alleē/dier alre geselscap
eñ reysde te Jerusalē tottē tēpel des HE
REN/eñ aldaer aēbadt hy den HERE
God Jsraels/eñ offerde getrouwelic alle
sijn eerste vruchtē/eñ sijn tiendē/ also dat
hi int derde iaer alle thiendinge/dē nyeu
wen bekeerdē/eñ toecomelinghē diende
Dese dingē eñ deser gelijc onderhielt hy
na de wet Gods/doē hi noch eē cleyn kin
dekē was. Mer doē hi eē mā was gewor
den so nam hi eē huysvrouwe Annam vā
sinen geslachte/eñ wan wt haer eenē so-
ne/eñ hiet hē met sinē name/diē hi vā sijn
der kintsheyt op God leerde vreesen/eñ
hē onthoudē van alle sonde. Aldus doē hi
midts die gevanckenis in die stadt Nini-
ue was ghecomen met sijnder huysvrou
wen/eñ met sinē sone/eñ met alle sijn ge-
slachte/eñ als si alle vander spise der hey-
denen aten/so bewaerde dese sijn siele/eñ
en wert noyt besmet in haer spisen. Eñ

want hi des HEREN gedachtich was
in alle sijnder herten/so gaf hem God ge
nade in die teghenwoordicheyt Salma
nasar des coninct/eñ die gaf hē macht te
gaen waer hi wilde/hebbende vriheit te
doen wat hi wilde. Aldus reysde hi door
alle die in die ghevanckenisse waren/eñ
gaf henlieden vermaninge der salicheit
Ende als hi was ghecomen te Rages in
de stat der Medē/ende had thien talēten B
Tuf. iiij. d. siluers/van dien dinghen daer hi mede
vanden coninck gheeeret was / ende sach
met een grote schare sijns geslachts Ga
belum ghebreck hebben/die van sinē stā
me was/so gaf hi hem dat voorghenoem
de ghewicht siluers onder een hantscrift
Na vele tijts doen Salmanasar dye co-
ninck doot was/als Sennacherib sijn so
ne voor hem regneerde/ende haetede de
kinderē Jsraels in sijn aenschouwen/ so
ginc Tobias dagelijcx door alle sijn mae-
schap/ende trooste se/ende deylden elckē
na dat hi vermochte van sinen goede

Hy spijsde die hongherighe/eñ den
naecten gaf hi cleederen / ende de doodē C
iiij. Re. xix g. ende verslaghenen begroef hi sorchfulde
lijck Daer na doen die coninck Senna
cherib weder was ghekeert vlieēde die
plaghe van Juteen/die God bi hem had
de ghesonden/om sijne Godslasteringe
wert hi toornich /ende versloech vele wt
den kinderen Jsraels so begroef Tobias
haer lichamen. Ende doent den coninck
wert ghebootschapt/so hiet hi hem doot
slaen/ende nam alle sijn goet. Tobias die
vluchte met sinen sone ende met sinē wi
ue/ende was naect verborghen/wāt ve-
le hadden hem lief. Maer na vijfenveer
tich daghen/so dooden den coninck sine
sonen/ende Tobias is wederō ghekeert
tot sinē huyse/ende alle sijn goet wert hē
wedergheghēuen.

¶ Dat.ij. Capittel

A Na dese dingē/alst hoochtidelijc dach des HEREN was eñ daer eē goede maeltijt in Tobias huys ghemaect was/seyde hi tot sinē sone/ Gaet eñ halet somige vā onsē geslachte die god vreesen/dat si met ons weerscapē/Eñ doē hi wech was gegaē/keerde hi weder ende bootscapte hē datter eē wt dē kinderē Israels op die strate lage vmworcht/Eñ terstont sprāc hi vāder tafelē/eñ liet dē maeltijt/eñ quā nuchterē tottē lichaem/eñ hi nā dat op/eñ droecht heymelijc tot sinen huyse/op dat hijt behēdelic soude begrauē/als de sonne onder waer ghegaē. Eñ doē hi dat lichaē had verborghē/so adt hi broot met rouwe eñ beuinge/gedēcken de der reden die de HERE door dē pro-
Amos viij.c. pheet Amos gesept had/Die daghē uws hoochtijts sullē verkeert werden in weenen ende in claghen

B ¶ Doē de sonne onder was ghegaen/so ginc hi/eñ begroef hē/Maer alle sijn naste strafté hē seggēde. Ghi sijt onlāgs om deser sakē wille geheetē doot geslagē te werdē/eñ en sijt nauwelijc dat gebot des doots ontgaē/eñ ghi begraeft die doodē weder. Maer Tobias God meer vreesēde dā den coninc/ructe die lichamen der verslaghenē wech/eñ verberchse in sijn huys/eñ begroefse te middernacht. Eñ het gescīede op eenē dach/dat hi vermoept vā der begraeffenisse thuys quā/eñ hē
C nedergelept had by die want/eñ ontslape was ghewordē/dat warme drecke wt der swaluwē neste doē hi sliep hē op sijn ooghē vielē/eñ wert blint. Maer dese tēptatie liet hē god daerom ouer comen/op dat dē nacomelingē eē exēpel sijnder lijdsaemheyt soude werdē ghegeuē/gelijck oor sinte Job. Wāt hoe wel hi God altijt vā sijnder kijntsheyt op gevreest had/eñ sijn ghebodē bewaert/so en wert hi niet bedroeft tegē god/dat hē die plage der blijntheyt was ouercomē/maer hi bleef onbeweghelijc in die vreese gods/god alle die dagē sijns leuēs dāckende/ Want gelijc die coningē den saligē Job bespotten/also bespottē desen sijn leuē/sijn vader eñ moeder/eñ sijn magē segghende

Waer is uwen hope/om welcken ghi aelmoesen eñ begrauinge deet. Maer Tobias strafte se seggende. En wilt also niet sprekē/wāt wi sijn kinderē der heylighē/eñ wi verwachtē dat leuē dwelck god diē sal geuē/die haer gheloove nimmermeer vā hem en veranderen.

Anna sijn huysvrouwe ginc dagelijcx D tottē weefwerck/en bracht dē cost dye si vandē arbeydt haerder handen mochte vercrighē. Waer wt het gesciet is/dat si eenen bock der gheyten nam/eñ thuys bracht. Als haer man de stemme des bletendens hoorde/so seyde hi. Siet dat het meschiē niet gestolen en si. Geuet sinen heere wederō/wat het en is ons niet geoorlooft yet te eten noch aen te roerē/wt diestē/Sijn wijf tornich sijnde antwoorde hier toe. Dine hope is openbaerlijck ydel gewoorden/ende v aelmoesen sijn nu verschenē. Eñ met dese eñ deser ghelijcke woorden verweet si hem

¶ Dat.iij. Capittel.

Doen versuchte Tobias/eñ begōste met tranē te biddē segghende/ A
HERE ghi sijt rechtuaerdich/eñ alle v oordelen sijn warachtich/eñ alle dijn weghē sijn ontfermherticheit eñ waerheit eñ oordeel. Eñ nu HERE sijt mijns gedachtich/en nemet gheē wrake vā mine sondē/noch en gedenct mijnre misdadē noch mijnder ouders niet. Want wi en hebbē dine ghebodē niet gehoorsaē ghe vveest/daerom sijn vvi ouergeleuert in beroouinge eñ gevāckenis eñ in de doot eñ in een gheclap/eñ in eē lachteringhe alre natiē/daer ghi ons onder verstropt hebt. Eñ nu o HERE sijn v oordeelen groot/vvant vvi niet ghedaē en hebben na dine gheboden/eñ vvi en hebbē niet louterlijc voor v ghevvādelt. Eñ nu o HERE doet met mi na uwē wille/eñ gebiet dat minen gheest in vreden ontfaen vverde/want het is mi orbaerlijcker te steruen dan te leuen

Eñ het gevieloptē seluen dach/dat B Sara die dochter Raguels in Rages de stadt der Medē/oor lachteringe hoorde

vã een vandẽ dienstmaechden haers va
ders dat si seuen mannẽ was ghegheuẽ
eñ die duuel Asmodeus ghe heetẽ hadse
ghedoot/ter stont als si tot haer warẽ in
gegaẽ. Hierom als si dit meyskẽ beresp
te om haerder schult wille/antwoorde si
haer seggẽde. Wi en moeten voort meer
sone noch dochter wt v sien opter aerdẽ
ghi dootster uwer mannẽ. Wilt ghy mi
oock doodẽ gelijc ghi .vij. mãnẽ hebt gedoot
Tot deser stemmen ginc si op die hooch-
ste camer haers huys/eñ en adt noch en
dranck in drie daghẽ noch in drie nachten
maer si bleef int gebet/eñ badt god met
tranen dat hyse van deser lachteringhe
wilde verlossen.

C Eñ het is geschiet opten derdẽ dach
doen si tgebet voleynde/dat si dẽ HEE-
RE gebenedide seggh ẽde/Uwen name
is gebenedijt o God onser vaderen/dye
welcke als ghi grãsijt/sult ghi ontferm-
herticheyt doẽ/eñ inder tijt der tribula-
tien vergeeft ghi die sondẽ den genẽ die
v aenroepẽ. O HEERE ic keer mijn aẽ-
schijn tot v/ic heffe mijn oghẽ op tot v. O
HEERE ick bidde dat ghi mij van deser
lachteringhe ontbint/oft dat ghi mi vã
der aerdẽ wech neemt. Ghy weet HE-
RE dat ic noyt man begheert en hebbe
eñ dat ic mijn siel reyn gehoudẽ heb vã
alle begeerlicheyt. Ic en hebbe mij noyt
met den spelenden gemengt/noch met
dẽ ghenen die in lichtuerdicheyt wãde-
len/mi deelachtich gemaect. Mer ic heb
geconsenteert eenẽ man te nemẽ met u-
wer vreesen/eñ niet met mijnre wellu-
sticheyt. Eñ oft ic en was dier niet waer
dich/oft si en warẽ meschien mijns niet
waerdich/wãt ghi hebt mi meschiẽ eenẽ
anderẽ man na gehoudẽ Wãt uwẽ raet
en is niet in des menschen macht

Maer dit heeft elck voor seker die v
D dient/dat ist dat sijn leuẽ in proeuinghe
is/gecroont sal werdẽ/maer ist in tribula-
tien so sal hi verlost werden/eñ ist dat in
straffinge is/so sal hi tot v moghẽ comen
Wãt ghi en hebt gheenẽ lust in onse ver
derffenissen/wãt na onweder maect ghi
stille/eñ na craninge eñ weenẽ stort ghy
verhueghinge in. O God Israels dinẽ

name si ghebenedijt inder eewicheyt

In dier tijt sijn haerder beyder ghe-
bedẽ verhoort in dat aensicht der heerlic
heyt des hoochstẽ Gods. Eñ Raphel die
heylighe enghel des HEEREN is ghe-
sondẽ/dat hijse beyde ghesont soude ma-
ken/der welcker ghebeden tot eẽ der tijt
inde tegẽwoordicheyt des HEEREN
sijn vertelt

¶ Dat .iiij. Capittel.

Aldus doẽ Tobias meynde dat si-
ne gebet worde verhoort/dat hy
soude moghẽ steruẽ/so riep hy Tobiam
sinen sone tot hẽ/eñ seyde tot hem. Mijn
sone hoort die woorden mijns mondts
eñ timmert die in v herte als een funda-
ment. Als god mijn siele tot hem neemt
so begraeft mijn lichaem/eñ hebt v moe
der in eeren alle die daghẽ haers leuens
Ghi sult ghedachtich wesen welcke/eñ
hoe groote periculẽ si in harẽ lichaẽ ghe
leden heeft om v. Eñ als si den tijt haers
leuẽs oock veruult heeft/so graeftse bi mi

Hebt God alle die tijt ws leuens in
dine ghedachte/eñ wacht v dat ghi de sõ
de niet tot eenigher tijt en consenteert/ B
eñ achterlaet die gebodẽ des HEEREN Prouer. iij.b
ons gods. Doet aelmosen wt uwen goe Luce.xiiij
de/eñ en wilt v aensicht niet afkeerẽ vã a
eenighen armen/Want also salt ghescie
den/dat het aensicht des HEEREN niet
van v en sal werden afgekeert. Sijt ont
fermhertich also ghi vermoecht/Hebt
ghi vele/so gheeft oueruloedelijc. Hebt
ghi weynich so doet nerstich eit dat wey
nich oock gheerne mede te deelen/wãt
ghi vergadert v tot eenen schat/eẽ goet
loon inden daghe der noot/want die ael
moese verlost van alle sonden/eñ vander
doot/eñ si en sal die siele niet in die duy-
sternissen laten gaen. Die aelmoese sal
een groot betrouwen sijn bidẽ hoochstẽ
God/allen den genen diese doen. Mijn
sone wacht v van alle hoerderie/eñ be-
haluen v huysurouwe en lijdet nimmer
meer eenighe misdaet/te weten. En la-
tet die houaerdicheyt nimmermeer in
dinen sin/noch in dinẽ woorde heerscap-
pie hebben. Want in haer so heeft alle
verderfenisse beghin genomen.

Die v yet gewracht heeft/die͂ geeft
C terſtont ſijn loon/en͂ dat loon dijns huer
Leui.xix. b lings en blijue in gheeñder manierē bi v.
Deu.xiiij. c Dat ghi hatet v van eenen anderen ge-
daen te werdene/ſiet dat ghi dat niet ee-
Mat.v.b: nē anderē te eenigher tijt en doet. Eet v
broot met dē hōgerigē/en͂ met dē behoe
uendē/en͂ bedect de naectē vā uwen clee
derē. Stelt v broot en͂ uwē wijn op de be
grauinge des gerechtē/en͂ en wilt daer
niet wt eten en͂ drinckē mettē ſondaers.
Soect altijt raet vandē wiſen. Gebene-
dijt god altoos/en͂ heyſcht vā hē dat hi v
wegē ſtuere/en͂ laet al v radē in hē bliuē
Mijn ſone ic geue v oec te kennē/dat
D ic heb gegeuē.x.talentē ſiluers doē ghy
noch eē ionck kindekē waert/Gabelo in
Rages der Medē ſtat/en͂ ic heb ſijn hāt
ſcrift bi mi. Aldus onderſoect hoe ghi tot
hē mocht comē/en͂ dat ghi vā hē ontfan-
ghē moocht dat voorgenoemde gewicht
ſiluers/en͂ hē ſijn hātſcrift weder gheeft
Mijn ſone en wilt niet vreeſē/het is wel
waer/wi leuē eē arme leuē/maer wi ſul
len vele goedē hebbē iſt dat wi god vree-
ſen/en͂ wi vā alle ſōde ſcheydē/en͂ weldoē

Dat.v. Capittel

A Doen antwoorde Tobias ſinē va
der/en͂ ſeyde. Vader alle die din-
ghē die ghi mi gebodē hebt/die ſal ic doē
Maer hoe dat ick dit ghelt ſal ſoecken/
en weet ic niet/hi en kent mi niet/en͂ ick
en ken hē niet. Wat teekē ſal ic hē geuē?
noch ic en heb dē wech oec noyt gewetē/
doer welckē men derwaerts reyſt. Doē
antwoordē hē ſijn vader en͂ ſeyde. Ic heb
het is waer ſijn hantſcrift bi mi/het wel
ke als ghi hē toont/ſal hijt v terſtont we
dergheuē. Maer gaet nv en͂ ſoect v eeni
ghē getrouwē mā/die met v gae/behou
welijck ſijn loon/te wile ic noch leue/op
dat ghijt ontfangt
Doē ginc Tobias wt/en͂ vāt eē blinc
B kēde iongelinc ſtaēde geſchort/en͂ als be
reyt te wandelē. En͂ niet wetēde dat die
engel des HEREN was/gruete hē en͂
ſeyde. Vā waer ſijt ghi goede iōgelinck?
En͂ hi antwoorde/Wt dē kinderē Iſrael
En͂ Tobias ſeyde tot hem Weet ghi den
wech die tot der Meden lantſchap leyt?

Dēn welckē hi antwoorde/Ic weet dien
en ic heb alle ſijn weghē dicwil gewādelt
en͂ ic bleef by Gabelū onſen broeder/die
daer woont in Rages der Meden ſtadt
die daer leyt op den berch Egbathanis/
Tobias ſprac tot hē. Ic bid v verbeyt my
tot dat ic mijnen vader deſe ſelue dinghē
vercondighe.
Doen ginc Tobias in/en͂ gaf ſinē va C
der alle deſe dingē te kennē/Ouer welc
ke hē die vader verwōderde/en͂ bat dat
hi tot hē in ſoude gaē. Ingegaē ſijnde/ſo
gruete hi hē/en͂ ſeyde V ſi altijt bliſchap
En͂ Tobias ſprac. Hoedanige blijſcap ſal
ic hebbē/die in duſterniſſē ſitte/en͂ dlicht
des hemels niet en ſie? Tot welckē die iō
gelinc ſprac. Sijt ſterc vā gemoede/het
is ſeer na bi/dat ghi vā gode geneſē ſult
werdē. En͂ Tobias ſprac tot hem/Soudi
minē ſone niet mogē brengē tot Gabelū
in Rages der Meden ſtadt? En͂ als ghy
wedercomt ſal ic v uwē loon geuē. Ende
die engel ſeyde tot hē. Ic ſal hē leydē/en͂
weder brēgē geſōt tot v. Dē welckē Tobi
as antwoorde Ic bid v/geeft mi te kennē
vā wat huyſe of vā wat geſlacht ſijt ghi?
Tot welckē dengel ſeyde. Soect ghi dat
geſlacht des huerlings/oft dē huerlinck
ſelue/die met dinē ſone gae? Mer op dat
ic v niet meſchien ſorchfuldich en make.
Ic ben Azarias die ſone des grootē Ana
nie/ En͂ Tobias antwoorde Ghi ſijt wt
eenē grootē geſlachte/ maer ic beghere
dat ghi niet grā en wert/dat ic v geſlach
te heb willē wetē/De engel ſeyde tot hē
Ic ſal dinē ſone ghesont leydē/en͂ ic ſal hē
v geſont weder brengē/Tobias antwoor
de en͂ ſeyde/Wandelt wel/en͂ God ſi in
uwē wech/ende ſijn enghele gae met v
inden wech
En͂ doē alle deſe dingē bereyt warē
diemē indē wech ſoude draghē ſo ſeyde
Tobias ſinen vader/en͂ ſijnder moeder D
Adieu/en͂ ſi wandeldē beyde te ſamē En͂
als ſi gereyſt warē/ſo begonſte ſijn moe
der te weenen en͂ te ſegghen/Ghy hebt
den ſtock ons ouderdoms wech gheno-
men/en͂ hebt hem van ons gheſonden
Dat dat ghelt noyt en ware gheweeſt
daer ghy hem omme gheſonden hebt

Onse armoede hadde ons genoech ghe
weest/dat wi dat voor rijcdommē haddē
gerekēt/dat wi onsen sone haddē gesiē/
Eñ Tobias seyde tot haer/En wilt niet
weenē/onse sone sal ghesont comē/eñ sal
weluarēde weder keerē tot ons/eñ dine
ooghē sullē hē siē. Wāt ic geloone dat die
goede engel Gods met hē ouer dē wech
sal gaē/eñ dat hi alle dingē wel sal beschic-
ken/die bi hē gedaē werden/also dat hy
weder met vrolichedē tot ons sal keeren.
Tot dier stēmen hielt sijn moeder op vā
weenen eñ sweech

Dat.vi.Capittel

A TObias is gherepst/eñ eenē hont
is hē naghevolcht/eñ hi bleef in
die eerste vertoevinge bidē stroom Ty-
gris/Eñ hi ginc wt dat hy sijn voetē sou-
de waschē/eñ siet eenē grootē visch ginc
wt om hē te verslijndē. Dē welckē Tobi
as ontsach/eñ riep met grooter stēmen
seggēde. HERE hi vaert mi toe/Eñ de
engel seyde hē Grijpt sijn kake/eñ trect
hē tot v. Eñ als hi dat gedaē had/so trec-
te hi hem opt drooghe/ende hy begonst
te craperen voor sijn voeten.

B Doē seyde hē dengel. Doet het inge
wandt vā desen vische wte/eñ legt v sijn
hert/eñ galle eñ leuer op/want dese din
ghē sijn vā noode tot medicinē nuttelijc
Als hi dat gedaē hadde/briedt hi sijn vlee
sche/eñ si droegēt met hē indē wech. Dā-
der die hē genoech warē optē wech dye
souten si/tot dat si quamē tot Rages der
Medē stadt. Doen vraechde Tobias dē
engel/eñ seyde hē. Azaria broeder/ic bid
v dat ghi mi segt/wat medecinē dese din
ghē hebbē die ghi vandē vische beuolen
hebt te houdē: Eñ dengel antwoorde/eñ
sprac tot hē. Ist dat ghi eē deelkē des her
ten op de kolē legt/so verdrijft sinē roeck
alle aert vā duuelē/het si vā man oft vā
wijf/also dat die voort aen niet meer tot
hē en gaet. Ende die galle is nutte om
die ooghē te saluen/daer een vlecke in
is/eñ si sullen gesont werden.

C Eñ Tobias seyde hē/Waer wilt ghi
dat wi bliuen: Die enghel antwoorde eñ
sprack. Hier is een man genaemt Ragu
el die naeste vā uwen gheslachte/eñ dese

heeft eē dochter ghenaemt Sara/eñ hy
en heeft noch knechtkē/noch meyskē/
anders dā haer. V behoort alle sijn goet
eñ ghi moetse tot eender huysvrouwē eñ
nemen. Hierom begheertse vā harē va-
der eñ hi salse v tot eender huysvrouwē
geuē. Doē antwoorde Tobias eñ seyde
Ic hore dat si seuen mannē ghegeuen is
eñ sijn doot/eñ dat heb ic oec gehoort dat
se die duuel gedoot heeft/hierom so vree
se ic dat mi dese dinghē oec toecomēde co-
men/eñ want ic minen ouders eenich bē
dat ic haer ouderdom met droefheyt ter
hellen sette/

D Doen seyde die enghel Raphael tot
hē/Hoort mi/eñ ic sal v toonē wiese sijn
ouer welc die duuel macht mach hebbē
Die ghene die den huwelijc also aenuer
den/dat si god van haer eñ van harē ghe
dachte wtsluyten/eñ hen also tot haer der
wellustichept geuē/als dat paerdt eñ dē Psal xxxi.
muyl/die gheen verstāt en hebbē/ouer
die heeft die duuel macht/Maer als ghi
se ghenomē hebt so gaet in v camere/eñ
onthout v drie daghen van haer/eñ ghy
en sult niet anders doen/dan ghy v tot
ghebeden sult gheuen met haer/ Eñ in
dier seluer nacht ontsteect die leuer des
visschs/eñ die duuel sal verdreuen werdē
In die ander nacht sult ghi toeghelaten
werdē in die tsamenvoeginghe der hey
ligher patriarchē/Eñ indē derdē nacht
sult ghi die benedictie vercrigen/dat ge-
sonde kinderen wt v werden gheboren/
Maer den derden nacht ouer sijnde/sult
ghi die maecht nemen/metter vreesen
des HEREN/meer wt liefde der kinde
ren/dan wt wellustichept/op dat ghi in-
den sade Abrahe die benedidinghe indē
kinderen vercrighen moecht/

Dat.vij.Capittel

A ENde si sijn inghegaen tot Raguel
eñ Raguel heeftse met vrolicheden
ontfaē/Eñ Raguel Tobiā aensiēde/sey-
de tot Annam sijn huysvrouwe/Hoe ge
lijck is dese iongelinc mijnder suster sōe
Eñ doē hi dit geseyt hadde/sprac hi Van
waer sijt ghi iōgelingē onse broeders: Si
seydē/Wi sijn wt dē geslacht Nephthali

wt der gevanckenisse Niniue Eñ Ragu
el ſeide tot hen/ Kennet ghi Thobiã mij-
B nen broeder: Si ſeidẽ/ wi kennẽ hem Eñ
als hi vele goets vã hẽ ſprac/ ſo ſeyde dye
engel tot Raguelem/ Tobias vã welken
ghi vraecht/ is deſes vader/ Eñ Raguel
liet hẽ neder op ſinẽ hals/ eñ cuſſete hem
met tranẽ/ eñ huylẽde op ſinẽ hals heeft
hi geſeit/ Mine ſone v ſi benedijnge/ wãt
ghij ſijt eens goedẽ eñ alder beſtẽ mans
ſone/ Eñ Anna ſijn huysvrouwe eñ Sa
ra ſijn dochter weenden

Eñ na dat ſi ghesprokẽ haddẽ/ ſo ghe
boot Raguel eenẽ ram te doodẽ/ eñ een
weerſcap te toebereydẽ/ ende doen hijſe
vermaende dat ſi hen ter tafelen totter
maeltijt ſouden ſetten/ ſoo ſeyde Tobias
Ic en ſal hier heden niet etẽ oft niet drinc
ken tẽ ſi dat ghi mijn begheeringe eerſt
beueſticht/ eñ dat ghi mi gelooft te geuẽ
Sarã v dochter. Doẽ Raguel dat woort
had gehoort verſcricte hi/ wãt hy wiſte
C wat dien .vij. mannẽ toe was ghecomen
die tot haer in warẽ gegaẽ/ eñ hy begon
ſte te vreeſẽ/ dat deſen oock meſchiẽ deſge-
lijcx ſoude gebuerẽ/ Eñ doẽ hi wãckelde
eñ dẽ begeerẽde gheẽ antwoorde en gaf
ſo ſeyde die enghel tot hẽ. En wilt niet
vreeſen hẽ die te gheuẽ/ want deſen god
vreeſende behoort v dochter tot eender
huysvrouwẽ. Daer om en heeftſe gheen
ander moghen hebben

Doen ſeide Raguel/ Ic en twifel niet
D God en heeft mijn gebedẽ eñ tranẽ in ſij
ne tegẽwoordicheit toegelatẽ/ Eñ ic ghe
loue dat hi v daer om tot mi heeft doẽ co-
men/ dat deſe oock harẽ maechſcape ſoude
werdẽ toe gevoecht/ na de wet Moſi/ eñ
nv en wilt niet twifelen dat icſe v geuẽ ſal
Eñ hi greep die rechter hant ſijnre doch
ter aen/ eñ leuerdeſe der rechter hãt To-
bie ſeggẽde/ God Abrahã eñ God Yſaac/
eñ God Jacob/ ſi met v/ eñ hij voege v te
ſamẽ/ eñ vervulle ſijn benedijnghe in v/
Eñ nemẽde eenẽ brief/ hebbẽ ſi een hou
welicx voorwaert gemaect/ Eñ hier nae
werſcaptẽ ſi/ eñ gebenedidẽ God/ Ende
Raguel riep Annam ſijne huysvrouwe
tot hẽ/ eñ geboot haer/ dat ſi een andere
ſlaepcamer ſoude bereidẽ/ Eñ leydẽ Sa-

ram haer dochter daer inne/ Eñ ſi ween
de/ eñ ſeide tot haer/ Mine dochter/ ſijt
ſterc vã ghemoede/ Die HERE des he-
mels gheue v vroechde/ voor dat verdriet
dat ghi gheleden hebt/

¶ Dat .viij. Capittel

NA dat ſi dauontmael gheten had- A
den ſo hebbẽ ſi dat iongelinck tot
haer ingeleyt. Tobias gedachtich ſijnde
der redẽ des enghels heeft voort gehaelt
wt ſijnre teſſchẽ/ eẽ deel der leuerẽ/ eñ hi
leydeſe op leuẽde kolẽ. Doẽ greep die en
ghel Raphael den duyuel/ eñ verſeynde
hẽ in die woeſtine des ouerſtẽ Egipten.
Doẽ vermaẽde Tobias die maghet/ eñ
ſeyde Sara ſtaet op/ eñ laet ons god bid
dẽ/ hedẽ/ eñ morgẽ/ eñ ouermorgẽ/ wãt
deſe drij nachtẽ werdẽ wi Gode toeghe-
voecht/ maer als dẽ derdẽ nacht ouer is
ſo ſullẽ wi in onſe huwelijc ſijn/ want wi
ſijn kinderẽ der heylighẽ/ eñ wi en mo-
ghẽ alſo niet toegevoecht werdẽ ghelijc
heydenẽ/ die God niet en kennen. B

Tſamẽ opſtaende badẽ ſi geſtadelic
beide te ſamen dat hen ghesontheit wer
de gegheuẽ/ Eñ Thobias ſeyde HERE
God onſer vaderen/ die hemel eñ aerde/
eñ die zee/ eñ die fonteynẽ eñ ſtromẽ/ eñ
alle creatuerẽ die daer inne ſijn/ moeten
v gebenedien/ Ghij hebt Adam vanden
ſlijme der aerden gemaect/ eñ ghi hebber
hem Heuam tot eenen behulp ghegheve
uẽ/ Eñ nv HERE ghi weet/ dat ic mijn
ſuſter niet om oncuyſheits wille tot een-
der huiſvrouwẽ/ maer alleen wt liefden
des nacomelingheits/ in welcke uwẽ na
me gebenedijt moet vverdẽ inder eewic
heit/ Eñ Sara ſprack/ Ontfermet onſer
ſer HERE ontfermt onſer/ eñ laet ons
beyde te gader geſont outwerden

Eñ het is geſchiet ontrent dẽ hanen
craey Raguel geboot ſijn knechtẽ te roe
pene/ eñ ſi ginghẽ met hẽ te gader/ dat ſi
eẽ graeft ſoudẽ grauẽ/ wãt hi ſeyde dat
meſciẽ inder ſeluer manierẽ geſchiet ſi C
als dẽ ſeuen andere mannẽ/ die tot haer
ingegaẽ ſijn/ Eñ als ſi eẽ gracht bereyt
hebben/ ſo is Raguel weder gekeert tot
ſijn huysvrouwe/ ſegghẽde. Seyndt een
vã uwen dienſtmaechdẽ/ dat ſi beſie oft

hi woet ſi/dat ic hē begraue eert licht dach
werde. Hi ſeynde eē vā harē dieſtmaech
den. Die welcke in die ſlaepcamer ginc
eñ vantſe wel varēde/eñ geſont tſamen
met malcanderē ſlapende. Eñ ſi keerde
weder/eñ vercondichde een goede boot
ſchap/Eñ ſi gebenediden den HEERE/te
wetene Raguel eñ Anna ſijn huysvrou-
we/eñ ſi ſeydē. Wi gebenediē v HEERE
God Iſraels/dat ons niet gebuert en is
als wi meyndē/Wāt ghi hebt dine ont
fermhertichz met ons gedaē/eñ hebt vā
ons wtgeſlotē dē viāt die ons vuolgēde
is. Ghi hebt der .ij. eeniger kinderē ont
fermt. HEERE doetſe v volcomelijc ghe
D benediē/eñ v offerē die offerāde ws lofs
eñ haerder gheſonthept/op dat alle die
gemeynhept der liedē bekenne dat ghi
alleen God ſijt in alle landen

Eñ Raguel geboot ſinē knechtē ter
ſtont/dat ſi den gracht dien ſi ghemaect
haddē met aerdē ſoudē vullen eert licht
worde. Maer hi ſeyde ſijnder huysvrou-
wē dat ſi eē werſchap ſoude makē/eñ be
reydē alle die dingē/die den reyſenden
ouer wech/tot ſpiſen van noode waren.
Eñ hi hiet twee vette coyen eñ vier ram
men dooden/Eñ werſcapen bereydē/al
len ſinē nabuerē/eñ alle ſinen vrienden
Eñ Raguel beſwoer Tobiā/dat hi twee
wekē bi hē ſoude vertoeuen. Van al dat
Raguel beſat ghaf hi Tobie die helft/eñ
eñ hi maecte dit geſcrift/dat die helft die
ouer bleef na haer doot/Tobie heerſcap
pie ſoude toecomen

¶ Dat .ix. Capittel.

A Doen riep Tobias dē engel tot hē/
die hi eenē menſch meynde te we
ſen/eñ ſeyde hē. Azaria broeder ic beghe
re dat ghi mijn woordē hoort. Al gaue ic
mi seluē v tot eenē knecht ouer/ic en ſou
de uwe voorſienichept niet mede waer
dich ſijn. Nochtās bid ic v dat ghi voor v
neemt die dierē of die dienſtē/eñ dat ghi
B gaet tot Gabelū in Rages der Meden
ſtat/eñ geeft hē ſijn hantſcrift/eñ ontfā
ghet dat ghelt vā hē/eñ dat ghi hē bidt
tot mijnder bruploſtē te comene. Want
ghi weet ſelue wel/dat mijn vadere die
daghē telt/eñ iſt dat ic eenē dach langer

vertoeue/ſo is ſijn ſiel bedroeft Eñ ſeker
lic ghi ſiet/hoe mi Raguel beſworē heeft
wiēs beſweringhe ick niet en mach ver
ſmaden

Doē nam Raphael tot hē vier vā Ra C
guels knechtē/eñ twee kemelē/eñ reyſ
de tot Rages der Meden ſtat/Eñ Gabe
lū vindēde gaf hi hē ſijn hātſcrift/eñ ont
finck alle het gelt. Eñ hi gaf hē te kennē
vā Tobia/dē ſone Tobie/alle die dinghē
die gedaē warē/eñ hi dede hē met hē ter
bruploft comē. Eñ doē hi in was gegaē
in Raguels huys/ſo vāt hi Tobiā ter ta-
felen ſittē/eñ hi ſprant op/eñ ſi cuſtē mal
canderē. Eñ Gabelus weende/eñ hi ge
benedide God/eñ ſprac. Die HEERE
God Iſraels gebenedie v/want ghi ſijt
eē ſone des alderbeſten/eñ rechtuaerdi-
ghē eñ Godvreeſendē mans/eñ des die D
daer aelmoeſen doet. Eñ die benediain
ghe werde geſeyt ouer v huysvrouwe/
eñ ouer v ouders/eñ dat ghi moecht ſiē
v kinderē/eñ die kinderē uwer kinderē
totter derder eñ vierder ghebuertē toe/
eñ v ſaet ſi gebenedijt vā god Iſrael/die
regneert inder eewichept. Eñ als ſi alle
Amen haddē gheſeyt/ſo gingē ſi totter
weerſchappē. Maer ſi oeffende die wer
ſcap der bruploft oot metter vreeſē gods

¶ Dat .x. Capittel

Ende doē Tobias vertoefde/om de
bruploftē wil/ſo was zijn vader To
bias ſorchfuldich ſeggeñ Waerō meynt A
ghi dat mijn ſone vertoeft/oft waerō is
hi daer gehoudē. En meynt ghi niet dat
Gabelus doot ſi/eñ dat hē niemant dat
gelt weder en geue. Eñ hi ſelue begonſt
ſeer droeue te werdē/eñ Hāna ſijn huyſ
vrouwe met hē Eñ ſi begonſtē beyde tſa
men te wenē/om dat haer ſone optē ge-
ſetten dach niet weder en keerde tot hē.

Sijn moeder weēde met ontrooſte-
likē tranē/eñ ſeyde. Wee mi mijn ſone/
waerō hebbē wi v indē vremdē landē la- B
tē reyſen/ghi licht onſer ooghē/eñ ſtock
ons ouderdōs/ghi trooſt ons leuēs/ghi
hope ons nacomendē geſlachts. Alle di-
gē in v eene hebbēde/en ſoudē v niet vā
ons hebbē latē gaē. Tobias ſeyde tot ha
re Swijcht/eñ en wilt niet geſtoort wer

dē/onſe ſone is geſont. Die man is ghe-
trou genoech daer wi hē mede geſondē
hebben. Mer ſi en mocht in geēder ma-
nierē getrooſt werdē/maer ſi ginc dage
lijcx wt/eñ ſach al om/eñ omginc alle die
weghē daer doe hope des wedercomēs
was/op dat ſi hē (waert moghelijc) van
verre mochte ſien.

C Eñ Raguel ſeyde tot ſinē behouden
ſone Blijft hier/eñ ic ſal eenē bode ter ſa
lichept vā v tot Tobiā uwen vader ſeyn
dē. Tot welckē Tobias ſprac. Ic weet dat
mijn vader eñ mijn moeder nu die dagē
tellē/eñ harē geeſt wert in hē ſeluē ghe-
crupſt. Eñ als Raguel Tobiā met vele
woordē badt/eñ hi hē gheēſins en wilde
hoorē/ſo leuerde hi hē Sarā ouer/eñ die
helft ſijns goets aē knechtē/aē deernen
aē beeſtē/aē kemelē/ eñ coepen/eñ vele
gelts/eñ liet hē welvarēde eñ vrolic van
hē ſeggeñ. Die heylige enghel des HE-
REN ſi in uwē wech/eñ bringe v geſōt/
D eñ dat ghi alle dinghē recht bi v ouders
moet vindē/eñ mijn ooghē moetē v kin
derē ſiē eer ic ſterue. Eñ die ouders gre-
pē haer dochter eñ cuſtēſe/eñ lietēſe gaē
haer vermanēde ter eerē haers mans
ouders/harē man lief te hebbē/haer ge
ſinne te regerē/haer huys te beſtieren/
eñ haer ſeluē onbereſpelic te bewiſen

¶ Dat.xi. Capittel.

EN de als ſi wederkeerdē quamen
ſi optē/xi.dach te Charrā/die indē
A haluē weghe tegē Niniue is/Eñ die en-
ghel ſeyde/Tobia broeder/ghi weet hoe
ghi uwē vader gelatē hebt/daerō iſt dat
v behaecht ſo laet ons voorgaē/eñ dat ge
ſinne met uwer huyſvrouwē eñ dieren/
laet onſē wech met langſamē gāc nauol
ghē. Eñ doē hē dat behaechdē/dat ſi gin
gē/ſo ſeyde Raphael tot Tobiā/ Neemt
met v vāder gallē des viſchs/want ſi ſal
vā noode ſijn. Tobias nam vā dier gal-
lē/eñ ſi gingē wech/Maer Anna ſadt da
gelijcx bidē wege opter hoochtē des ber
ghes/daer vā ſi vā verre mocht ſiē. Eñ
als ſi ſijn toecomſt verwachtede vander
ſeluer plaetſē/ſo ſach ſi van verre/eñ ter
ſtont bekēde ſi harē ſone comēde/eñ ſi lie
pe eñ bootſchaptet harē man ſeggende

Siet v ſone compt.
Eñ Raphael ſeyde tot Tobiā. Als ghi B
in v huys ſult comē/ſo aēbidt terſtont dē
HEREN uwē God/eñ hē dāckende/gaet
tot uwē vader eñ cuſt hē/eñ terſtōt ſalſt
op zijn oogē vāder gallē des viſchs die ghi
met v draecht. Wāt weet dat zijn oogē ter
ſtont opē ſullē werdē gedaē/eñ v vader
ſal dat licht des hemels ſiē/eñ hi ſal hē in
v aēſien verblidē. Doē liep dē hōt voor die
mede indē wech was/eñ als eē bode toe
comēde verblide hi hē mettē wiſpelē ſijns
ſteerts. Eñ ſijn blide vader mede opſtaē
de begōſt/ſijn voetē ſtootēde te lopē/eñ
dē knape dehāt gegeuē hebbēde liep hi
ſinē ſone te gemoet. Eñ hē ontfāgende
heeft hi hē geruſt met ſijnder huyſvrou-
wē/eñ ſi begonſtē te weenē vā bliſcappē
Eñ als ſi god aengebeet eñ danc geſept
haddē/ſijn ſi tſamen gheſeten C
Doē nam Tobias vāder gallen des
viſchs/eñ ſalfde die ooghen ſijns vaders
Eñ hi leet bina eē half ure/eñ eē wit ſcel-
lekē als het vellekē eēs eys begōſt vā zijn
oogē te gaē/eñ terſtōt ontfinc hi tgeſicht
eñ ſi glorificeerdē god/te wetē hi eñ ſijn
huyſvrou/eñ alle die hē kendē. Eñ Tobi
as ſeyde Ic gebñdie v HERE God Iſra
els wāt ghi hebt mi gecaſtijt eñ ghi hebt
mi behoudē Eñ ſiet ic ſie Tobiā mijn ſone
Eñ na.vij.dagē is Sara ſijns ſoens D
huyſvrouwe oock ingheromē/eñ alle dat
geſin/eñ beeſtē geſōt/eñ die kemelē/ eñ
vele gelts der huyſvrouwē/eñ oock dat
gelt dat hi vā Gabelo ontfangē had/Eñ
hi vertelde ſijn ouders alle die weldadē
Gods die hi bi hē gedaē had door dē mē-
ſche die hē geleyt had/Eñ Achior eñ Na
bath Tobie ſuſters ſonen quamē verbli-
dēde tot Tobiā/eñ hen gonſtelijc met hē
vrolijc ſijnde vā allē diē goeden die God
bi hē getoont had/Eñ alle.vij.dagē wer
ſchappēde ſijn ſi al met groter bliſcappē
verblijdt.

¶ Dat.xij.Capittel.

DOen riep Tobias ſinen ſone tot A
hē/eñ ſeyde hē/ Wat moghē wi
deſen heylighē mā geuē die met v is ge
gecomen. Tobias heeft geantwoort/eñ
ſinē vader geſeyt. Vader wat loon ſullē

wi hẽ geuẽ/oft wat soudẽ waerdich mo-
gẽ sijn/sinẽ weldadẽ/hi heeft mij gelept
eñ gesõt wedergebracht/eñ hi heeft het
gelt vã Gabelo ontfangẽ/eñ hi heeft mi
de huysvrouwe doẽ hebbẽ/eñ hi heeft dẽ
duuel vã haer gedwongẽ/hi heeft harẽ
ouders bliscap gedaẽ/hi heeft mi vãder
verslindinge des vischs verlost/eñ hi he
uet v dat licht des hemels oor doẽ siẽ/eñ
wi sijn met allẽ goedẽ door hem veruult
Wat mochtẽ wi hẽ geuẽ werdich tot de-
sen dingẽ? Maer mijn vader ic bid v/dat
ghi hẽ bidt oft hi meschien hẽ wilde ghe
werdigẽ die helfte vã alle dẽ goeden die
daer sijn gebracht/voor hẽ te nemen.

B Eñ hẽ roepẽde te wetẽ die vader eñ
die sone/namẽ si hẽ aẽ eẽ deel/eñ begon-
stẽ te biddẽ dat hi hẽ wilde gewerdighẽ
die helft vã alle dẽ dingẽ die si gebracht
haddẽ/aẽgenamelic tontfangẽ. Doẽ sey
de hi hẽ heymelijc. Gebenedijt God des
hemels/eñ belijt hẽ voor alle leuẽdighe
wãt hi heeft sijn ontfermherticheit met
v gedaẽ. Wãt die verholentheyt des co-
nincx te verbergẽ is goet/mer die werc-
kẽ Gods te opẽbarẽ eñ te belidẽ is eerlic
Dat ghebet met vasten eñ aelmoese is
goet/meer dã scattẽ gouts op te legghẽ
wãt die aelmoese verlost vãder doot/eñ
si ist die de sondẽ suuert/eñ doet dat eewi
ghe leuẽ vindẽ. Maer die sondẽ eñ onghe
rechticheyt doẽ/die sijn viãdẽ haerder sielẽ.

Hierõ ic opẽbare v die waerheyt/eñ
C ic en sal die heymelike reden niet voor v
verbergẽ. Doẽ ghi met tranẽ baedt/eñ
begroeft die doodẽ/eñ liet uwe maeltijt
eñ borget die doodẽ daechs in uwẽ huy-
se/eñ snachts groeft ghise/bracht ic v ge
bet dẽ HEERE. Eñ wãt ghi Gode aẽge-
name waert/so wast vã noode dat die tẽ
tacie v proefde. Eñ nu heeft mij die HE
RE gesondẽ/dat ic v gesont soude makẽ
eñ Sarã ws soens wijf vanden duuele
verlossẽ. Wãt ic ben Raphael een engel
een vã .vij. die voor dẽ HEERE staen.

Eñ als si dit hoordẽ so verscrictẽ si eñ
D beuẽde vielẽ si op haer aẽsicht ter aerdẽ
Eñ de engel seyde hẽ. V si vrede. En wilt
niet vreesen/wãt doẽ ic met v was/doen
was ic door dẽ wille Gods met v/gebene

dijt hẽ/eñ singt hẽ. Tis wel waer/ic sche
ne met v te etẽ eñ te drinckẽ/maer ic be-
sighe onsiẽlike spise eñ drãc/die vanden
menschẽ niet gesiẽ en mach werdẽ. Hier
om ist tijt dat ic weder tot hem keere die
mi gesondẽ heeft/maer gebenedijt ghi
God/eñ vertelt alle sijn wonderlichedẽ
Eñ als hi dese dingẽ geseyt had/so is hy
wechgenomẽ vã harẽ aenschouwẽ/eñ si
en mochtẽ hẽ niet meer sien. Doẽ vielẽ
si plat neder ter aerdẽ op haer aẽsichte/
drie vrẽ lãck/eñ gebenedidẽ God/eñ op
staẽde vercõdich den si alle sijn wõderlic
heden.

Dat .xiij. Capittel.

Ende die oude Tobias dede sinen A
mont opẽ/eñ gebenedide dẽ HE-
RE/eñ seyde/HEERE ghi sijt groot in-
der eewicheyt/eñ v rijc is vãder eender
tijt totter ander/wãt ghi geesselt/eñ be- I. Re. ii. a
hout/ghi leyt ter hellẽ/eñ leyt daer we- Sapiẽ. xvi b
der wt/eñ daer en is niet die v hant ont-
vlie. Belijdt dẽ HEERE/ghi kinderẽ Is-
raels/eñ looft hẽ in de tegẽwoordicheyt
der heydenẽ/daerõ heeft hi v verstroyt
onder die heydenẽ/die hẽ niet en kennẽ
dat ghi sine wõderlike dadẽ soudt vercõ
dighen/eñ hẽ doen weten/datter gheen
ander almachtich God en is/dan hi.

Hi heeft ons gecastijt om onse onge
rechtichedẽ/eñ hi sal ons behoudẽ om si
ne ontfermherticheyt. Daerõ aẽsiet die
dingẽ die hi met v gedaẽ heeft/eñ belijt
hẽ met vreesen eñ beuẽ/eñ verhoocht dẽ
coninc der wereldẽ in uwen wercken.
Maer ic wil hẽ belidẽ in dẽ lãde mijnder
gevãckenissẽ/wãt hi heeft sijn maiesteit
getoont in dat sondige volc. Hierõ o ghi
sondaers wert bekeert/ende doet recht
vaerdicheyt voor Gode/geloouẽde dat
hi sijn ontfermherticheyt met v doet.
Maer ic/eñ mijn siele sullẽ ons in Gode
verblidẽ. Gebenedijt dẽ HEERE alle si-
ne wtuercoren/houdt daghen der bli
schappen/eñ belijdt hem:

Ierusalẽ stadt Gods die HEERE B
heeft v gecastijt inden werckẽ uwer hã-
den. Belijdt den HEERE in uwen goe-
den/eñ ghebenedijt God der wereldẽ
op dat hi sijn tabernakel weder in v tim

meerẽ/eñ dat hi alle die gevãgene weder tot v roepe/eñ dat hi moet verblidẽ in al le werlt der wereldẽ. Eñ hi ſult met eenẽ ſchinendẽ licht blinckẽ/eñ alle eyndẽ der aerdẽ ſullẽ v aẽbedẽ/ Daer ſullẽ natien vã verre tot v comẽ/eñ ſi ſullẽ gauẽ brẽgen/eñ ſullẽ dẽ HERE in v aẽbedẽ/eñ ſi ſullẽ v lãt voor heylichmakinge houdẽ wãt ſi ſullẽ dẽ grotẽ naẽ in v aẽroepẽ Eñ ſi ſullẽ veruloect ſijn die v verſmadẽ/eñ ſi ſullẽ al verdoẽt ſijn die v laſterẽ/ Eñ ſi ſullẽ gebñdijt ſijn die v timmerẽ. Maer ghi ſult v verblidẽ in v kinderẽ/wãt ſi ſul lẽ alle gebñdijt werdẽ/eñ tottẽ HERE vergadert. Salich ſijn ſi alle die v lief heb ben/eñ die hen verblidẽ ouer uwẽ God

D Mijn ſiele gebenedijt dẽ HEERE/ wãt de HERE onſe God heeft Jeruſalẽ ſijn ſtat vã allẽ harẽ tribulatiẽ verloſt Ic ſal ſalich ſijn iſt dat die ouerbliuingen mijns ſaets ſijn om te ſiẽ die claerheit Jeruſalẽ. Die poortẽ Jeruſalẽ ſullẽ vã Saphyrẽ eñ ſmaragdẽ werdẽ getimmert/ eñ alle dẽ omgãc haerder muerẽ van coſtelikẽ geſteẽte. Alle haer ſtraten ſullen met wittẽ blinckẽden eñ reynẽ ſteẽ werdẽ geplaueyt/eñ door haer ſteechſkens ſal Haleluya geſongẽ werdẽ. Gebñdijt ſi de HERE diese verhoocht heeft/dat ſijn rijc ſi in die werelden der werelden ouer haer. Amen

Dat. xiiij. Capittel.

A EN de redenẽ Tobie ſijn voleynt Eñ na dat Tobias verlicht is/leefde hi. xlij. iaer/eñ hi ſach die kinderẽ ſijns ſoens kinder/ Eñ doẽ hõdert eñ twee iaren veruult warẽ/ſo is hi eerlijc begrauẽ tot Niniue/want hi was. lvi. iaer out doẽ hi dat licht ſijnder ooghẽ verlore/eñ tot ſinẽ. lx. iarẽ ontfinc hijt weder/ Mer dẽ anderẽ tijt ſijns leuens was hi in bliſchappẽ/eñ met goede vorderinghe der vreeſen Gods. is hi gereyſt in vrede

B Mer inder urẽ ſijnre doot/ſo heeft hi Tobiã ſinẽ ſone tot hẽ geroepẽ/eñ. vij. iõghẽ/ſine ſonẽ/ſijn neefkens/eñ hi ſeyde hen. Die verderuinge Niniue is nae by wãt dat woort des HERẼN en is niet veruallẽ/eñ onſe broeders die verſtropt ſijn van dẽ lãde Iſrael/ die ſullẽ daer we-

der toekeerẽ/ Eñ alle haer woeſte lãt ſal veruult werden/eñ thuys Gods dat in haer aẽ is geſtekẽ/ſal weder getimmert werdẽ/eñ daer ſullẽ wederkeerẽ alle die God vreeſẽ/eñ de heydẽ ſullẽ haer afgoden verlatẽ/eñ ſi ſullẽ te Jeruſalẽ comẽ eñ daer õ wonẽ/eñ alle die coninghẽ der aerden ſullen hen in haer verblidẽ/aenbedende den God Iſraels.

Hier om mijn ſonẽ hoort uwẽ vader C Josue. xxiiij.c
Dient dẽ HERE inder waerheyt/eñ verſoect dat ghi tghene doet dat hẽ behagelijc is/beueelt uwẽ kinderẽ dat ſi gherechticheden eñ aelmoeſẽ doẽ/dat ſi Gods gedenckẽ/eñ hẽ gebñdien in alre tijt/in der waerheyt/ende in al haerder cracht Nu hier õ ghi ſonẽ hoort mi/eñ en willet hier niet bliuẽ/maer in ſo welckẽ daghe ghi v moeder begrauẽ ſult hebbẽ bi mijn eẽ graf/ſo rechtet v gangẽ dat ghi vã hier gaet/ Wãt ic ſie dat haer ongerechticheyt haer een eynde ſal geuen

Eñ het is geſchiet na dẽ doot ſijnder D moeder/dat Tobias vã Niniue is geſcepdẽ met ſijn huyſvrou/eñ kinderẽ/eñ met ſijnder kinder kinderẽ/eñ hi keerde weder tot ſijns wijfs ouders/eñ hy vantſe gheſont in goeden ouderdom/eñ hy droech haerder ſorge/eñ hi ſloot haer ooghen/eñ hi ontfinc die erffeniſſe Raguelis/eñ hi ſach dat vijfſte geſlachte/eñ die kinder ſijnder kinderẽ. Eñ. xc. iaer veruult hebbende inder vreeſen des HEERẼN ſo heeft hem alle ſijn maechſchap met bliſcappen begrauẽ. Eñ alle ſijn gebuerte bleef in goeden leuen eñ in heylighe wandelinghe/alſo dat ſi alſo wel Gode als dẽ menſchẽ aengename waren eñ alle die daer woondẽ opter aerden.

Hier eyndet dat boeck Tobie.

Hier begint dat boeck vã Judith

Dat.J.Capittel.

ARpharat
die coninck der Meden
A had vele volckẽ sijnder
heerlicheit ondertanich
gemaect/eñ hi timmer
de eẽ aldermachtichste
stat/die hi Egbathanis hiet/ Hi maecte
haer muerẽ vã viercantẽ/ eñ vã gehou-
wẽ steenẽ. Jnder hoochtẽ.lxx. ellẽ/ eñ in
der breydẽ.xxx.ellẽ/ Eñ haer thoornẽ set
te hi in die hoocheyt hõdert ellẽ/ mer ha-
re beyde vierrãte sidẽ/ hielt inder widẽ
B xx. voetẽ. Eñ hi sette haer poorten in die
hoocheit des thorẽs/ eñ hi glorieerde als
eẽ machtige in de machticheit zijs heyrs
eñ in die heerlicheyt sijnder wagenẽ. Al
dus int.xij.iaer sijns rijcx/ Nabuchodo-
nosor der Assyriẽ coninc die in die groote
stat Niniue regneerde/ street teghẽ Ar
phaxat/ eñ creech hẽ in dat groote veldt
dwelcke heet Ragau/ bi Eufratẽ/ eñ Ty
grim eñ Jadason/ in dat velt Erioch des
coninex Elicorũ/ Doen is dat rijc Nabu-
C chodonosor verhoecht/ eñ sijn hert is ver
heuẽ/ eñ hi seynde tot allẽ den ghenẽ die
daer woondẽ in Cilicia/ eñ Damasco/ eñ
Libano/ eñ tottẽ liedẽ die daer sijn in Car
melo/ eñ Cedar/ eñ die daer bewonende
sijn Galileã/ in dat Groot velt Esdrelon
eñ alle die daer waren in Samaria/ eñ
doordie vloeyt die Jordane te Jerusalẽ
D toe/ eñ tot alle dẽ lãde Jesse/ tot datmẽ tot
tẽ bergẽ der moren comt. Tot allẽ desen
seynde Nabuchodonosor der Assyrien co
ninc bodẽ/ die hẽ alle weder seydẽ met ee
nẽ gemoede/ eñ si seyndẽse wederõ ydel
eñ verworpẽ se sõder eere. Doẽ wert die
coninc Nabuchodonosor verbolgẽ tegẽ
alle dlãt/ eñ hi swoer bi sinẽ throõ eñ by
sijn rijc/ dat hi hẽ soude bescermẽ vã allẽ
desen lantschappen. Dat.ij.Ca.

A INden.xiij.iaer Nabuchodonosor/
des conĩcx/ dẽ.xx.dach der eerster
maẽt/ so isser eẽ woordt gesciet indẽ huy-
se Nabuchodonosor des coninex der Assy
riẽ/ dat hi hẽ soude bescermẽ. Eñ hi riep
alle de ouders/ eñ alle sijn leydts lidẽ/ eñ
alle sijn strijdbaer crijchsknechtẽ/ eñ hy
had met hẽ die verholẽtheyt sijns raets
Eñ hi seyde dat sijn gedachte daer inne
was dat hi alle dlãt onder sijn heerscap-
pie soude brengẽ. Doẽ hi dit geseyt had/
eñ het hẽ al behaechdẽ/ so riep Nabucho B
donosor de coninc/ Holofernẽ den prince
sijns heyrs/ eñ seyde hẽ Gaet wte teghẽ Eze.xx.b
alle rijc vã westẽ/ eñ sõderlinge tegẽ de
gene die mijn gebot versmaet hebben/
V oge en sal geẽ rijc sparẽ eñ ghi sult mi
alle vaste stat onder mijn ioc brenghen

DOẽ riep Holofernes die hertogen
eñ meesterscappẽ der cracht der Assyriẽ
eñ hi telde die mannẽ in die expeditie ge
lijc hẽ die coninc beuolẽ had/ hondert eñ
twintich duysẽt strijtbaer voetknechtẽ/
eñ twelf duysẽt scutters te paerde. Eñ hy C
dede alle sijn heyrvaert voorgaen in me-
nichte ontalliker kemelẽ/ met die dingẽ
die dẽ heyrscarẽ ouervloedelijck genoch
warẽ/ oor cuddẽ der osschẽ/ eñ cuddẽ der
scapẽ/ dier gheẽ getal en was/ Eñ hi be-
schicte tarwe vã allẽ Syriẽ te bereidẽ in
sinẽ doorgãc. Eñ hi nãp met hẽ wter ma
tẽ vele gouts eñ siluers/ vã des coninex
huys. Eñ hi is gereyst eñ alle theyr met
wagenẽ eñ reysenaers/ eñ scutters/ die
daẽschijn der aerdẽ bedectẽ als sprincha
nẽ. Eñ doẽ hi die eyndẽ der Assyriers do
re was gegaẽ/ so quã hi tottẽ grootẽ ber
gẽ Ange/ die daer sijn ter slincker sidẽ Ci
licie/ eñ hi steech op alle haer casteelẽ/ eñ D
creech alle vestinge. Eñ hi brac die alder
beste stat Melothi/ eñ hi beroofdẽ alle de
kinderẽ Tharsis/ eñ de kinderẽ Israels
die daer warẽ tegẽ dat aẽschijn der woe
stinẽ/ eñ suydwaert des lants Cheleon.
Eñ doorghinc Euphratẽ/ eñ quã in Me
sopotaniẽ/ eñ brac alle hoge stedẽ/ die da
re warẽ vãder bekẽ Mãbre/ tot datmẽ
compt totter zee/ eñ hi besloech haer frõ
tierẽ vã Cilicia tottẽ eyndẽ Japhet/ dye
suytwaert sijn. Eñ hi leydẽ wech alle de
kinderen Madian/ eñ hi bedroefde alle
haer rijcdõ/ eñ alle die hẽ wederstonden

verfloech hi metter scerptē des zwaerts
Eñ na dese dinghē tooch hi af op die vel-
dē Damasci/inder tijt des oogsts/eñ hi
aēstac al dat staēde corē Eñ hi dede afsni
dē alle bomē eñ wijgaerdē/eñ alle zijn vre
se viel ouer alle die opter aerdē wonēde
waren. ¶ Dat.iij.Capittel.

A Doē seyndē die coningē eñ princē
alre stedē eñ lātscappē haer lega
tē/oot Sprie eñ Mesopotamie/eñ Sprie-
sobal/eñ Libie/eñ Cilicie/die welcke tot
Holofernē quamē eñ seydē/Laet v vbel
gētheit ophoudē tegē ons/wāt tis beter
dat wi dē grotē conic Nabuchodonosor le
uēde dienē/eñ dat wi v ondēdanich zijn/dā
B dat wi steruē met onser vderuinghe/eñ
wi selue de scade ons diēsts lidē. Alle ons
stat/eñ al ons besittinghe/alle bergē/eñ
houelē/eñ veldē/eñ die cuddē der ossē/eñ
der scapē/eñ geytē/eñ der paerdē eñ ke
melē/al ons goet eñ gesinnē/sijn in uwē
aēsichte Laetse al ond v wet zijn/wi oec eñ
ons kinderē sijn v knechten. Comt ons
eē vredemakēde heere eñ besighet ons
ons diensts alsoot v behaecht

Doē tooch Holofernes af vāden ber
gē mettē reysenaers met groter cracht
eñ nā alle vaste stat in/eñ allē inwoōder
des lāts/Eñ hi nā hē vā allē stedē hulpē
de stercke mānē/eñ wtgecorē tottē orlo-
ge. Eñ diē lātscappē viel so grotē vreese/
dz de inwoōders alle der stedē/princē eñ
geeerde tsamē mettē volc wtgigē/dē co
mendē te gemoet/onfangeñ hē met cro
nē eñ tortsē/dāseñ in tāboerē eñ hoornē/
Nochtās dit dēde en mochtē si de wreet
heit zijns hertē niet vsaechten. Wāt hi be
derf haer stedē/eñ hieu haer boschskens
af. Wāt de coninc Nabuchodonosor had
hē gebodē/dat hi al de godē des lāts wt
soude werpē/te wetē op dat hi allēē god
soude werdē gehetē van dien natien die
midts Holofernes machticheyt mochtē
D onder dat ioc gebracht werden.

Eñ doē hi door tooch door Spriāsobal
eñ alle Appamiā/eñ alle Mesopotamiā
quā hi tottē edomeē/int lāt Gabaa/sep-
topoli/eñ nā haer stedē/eñ sadt daer/xxx
dagē in welckē dagē hi geboot alle dat
heyr sijnder cracht vergadert te werdē.

¶ Dat.iiij.Capittel.

Doen de kinderē Israels die daer A
woōdē indē lāde Juda/dese dingē hoor-
dē/so vreesdē si seer voor zijn aēsicht/harē
sinnē quā oec beuē eñ vuaernis aē/dz hi
dat Jerusalē eñ dē tēpel des HEREN
sou doē/dat hi and' stedē eñ harē tēpelē
had gedaē/Eñ si seyndē in al Samariē
rontsō tot Jericho toe/eñ besloegē al de
toppē der bergē/eñ si omcingeldē haer
steechskens met mueren/eñ si vergader
den corē tot voorbereydinge des strijts.

Die priester Eliachim screef oec tot B
alle die daer warē tegē Esdrelō/dwelck
daer is tegē daēsicht des grotē velts bij
Dothaim/eñ alle dē genē/door welc den
doorgāc des weechs mochtē zijn/op dat si
soudē mogē vcrigē die opgangē der ber
gē/door welcke die wech mocht zijn tot Je
rusalē/eñ dat si soudē bewarē/daer eenē
engē wech tussē de bergē mocht zijn/Eñ
de kinderē Israels dedē na dz hē de prie-
ster des HEREN Eliachi had geset Eñ
al tvolc riep met groter gestadichz tottē
HERE/eñ si vootmoedichdē haer sielē
in vastē eñ gebedē/si selue eñ haer wiuē
Eñ de priesters dedē hayrē clederē aē/eñ
die onsprekēde kinderkēs leydē si plat
neō ter aerdē tegē dz aēsicht des tēpels
des HEREN/Eñ den outaer des HE
REN bedectē si met eenē hayrē cleede. C
Eñ riepē eē moedelic tottē HERE god
Israels/dat haer onsprekēde kinderkēs
niet tot eenē roof en soudē werden gege
uē noch hair huysurouwē tot eē deelige
noch haer steden tot eē vderuinge/noch
haer heilige dingē tot besmettige/eñ dz
si so dē heydenē tot eē bescimpige werdē

Doē omginc die groote priester des
HEREN Eliachi al Israhel/eñ heeftse D
aēgesprokē seggeñ/Weet dat de HEE-
REN v gebedē sal vhoorē ist dat ghi volher
delic blijft in vastē eñ gebedē int aēgesich
te des HEREN. Sijt gedachtich Moist
des HEREN knecht die Amalech be- Exo.xvij.
trouweñ in zijn cracht eñ mogēhz/eñ i zijn
heyr/eñ in zijn scilde/eñ in zijn wagenē/eñ i
zijn reysenērs neōwerp/nz mz iser striden
mer met heylige gebedē bidden Also sul
lē alle die viāden Israels zijn/ist dat ghi
volhert in dat werc dat ghi begōst hebt.

Aldus tot dese sijn vmaninge/bleuē si dē
HEREN bidden in dat aēgesicht des HE
REN. Also dat oock die gene die den HE
RE brātoffer offerdē/begordet met hap
rē hēden dē HERE offerandē offerdē/
eñ daer warē asschē op haer hoofdē Eñ
si badē God alle wt al haerder hertē dat
hi sijn volc Israel wilde besoecken

¶ Dat.v.Capittel

A Ende het is Holoferni dē prince des
crijchs der Assyriers geboodscapt
dat hē de kinderē Israels bereydē om te
wederstaē/eñ dat si die wegē der bergē
haddē beslotē. Eñ hi wert ontsteken in
groter grāscappē/met te vele raserie/eñ
hi riep alle die princē Moab/eñ leydslie-
dē Ammō/eñ seyde hē/Segt mi wie dit
volc si/die de geberchtē belegget/of wel
ke/eñ hoedanige/eñ hoe groot haer ste-
dē sijn/welcke oock haer cracht si/oft welc
haer menichte si/oft wie coninck haers
ruyterscap si/eñ waerō dese voor alle die
gene die int oostē wonē ons vsmaet heb
bē/eñ en sijn ons niet te gemoete wtge-
gaē dat si ōs haddē ontfangē met vrede/

Doē antwoorde Achior/die hertoge
alle der kinderē Ammon/seggē Mijn he
re ist dat ghi v gewerdicht te hoorē/ic sal
de waerheyt voor v seggē vā desē volcke
dat in die bergē woōt/eñ daer en sal geē
B valsch woort wt minē mōt gaē. Dit volc
Gē.xij.b is wt dē geslachte der Chaldeē/dit heeft
eerste in Mesopotamia ghewoōt/wāt si
niet en hebbē willē volgē die godē haer
der vaderē/die in dē lādē Chaldeē warē
verlatēde die sedē haerder vaderen/die
in veelheit der godē warē/hebbē si eenē
God des hemels geoefent/die hē oock ge
Exodi.i.a bodē heeft dat si vā daer souden wtgaē/eñ
wonē in Carrā. Eñ als dē hōger alle dat
lāt had bedect so togē si af in Egyptē Eñ
daer wordē si.cccc/iaer also vmenichful-
dicht/dat haer heyr niet getelt en mocht
werdē. Eñ alsse die coninc vā Egypten
had beswaert/eñ hadse onder sijn iock ge-
bracht in timmeringē sijnrestedē in mor
tel eñ tigele/so riepē si tot harē HERE
eñ sloech alle dlāt Egypti met meniger
ley plagē/Eñ alsse de Egypteners van
hē wt haddē geworpē/eñ die plage van
hē ophielt/eñ wildē se weder vangē/eñ
tot harē dienst weder roepen/doen dese
vluchtē so dede God des hemels dye zee
opē/so dat de waterē aē beyde sidē dicht
werdē gemaect als eenē muer/eñ dese
droochs voets den gront der zee doorwā
delende doorgingen

In welcke plaetse als hē een ontellic C
heyr der Egyptenaers vvolchde/ist also Exo.xiiij.
met water bedect/datter niet eē en bleef a.
die de daet dē nacomelingē vercōdighē
mochte. Doē si oock wt warē gegaē van
de roode zee/so besloegē si die woestinen
des berchs Sina/in welkē noyt mēsch
wonē en mocht/noch sone des menschē Exo.xv.c.
en heeft gerust. Daer sijn hē de bitter sō Exo.xvi.
teynē versoet/om te drinckē. Eñ si heb- g.
bē.xl.iaer spise vandē hemel verc̄reghē
Eñ so waer si ingingē/sōder gescutte eñ
sōder schilt eñ zwaerdt street haer God
voor hē/eñ verwā. Eñ daer en was niet
die desē volck bespotte dā als het afginc
vandē dienst des HEREN sijns Gods
Mer also dicwil als si behaluē hē haren
God/eenē anderē diendē/so sijn si gege
uen tot eenē roof/eñ ten zwaerde/eñ tot
smaet. Mer so dicwil alst hē beroude dat
si af warē gegaē vandē diēst haers gods
so heeft hē God des hemels cracht gege
uē te wederstaē Daer na werpē si neder
dē conic Chananeū eñ Jebuseū/eñ Phe
rezeū/eñ Eueū/eñ Amorreē/eñ alle dye
machtige in Esebō/eñ si besatē haer lā-
dē eñ stedē/Eñ goede dinghē warē met
hē so lāge als si niet en sōdichdē in dat aē
gesicht haers Gods/wāt haer God ha-
tet ongerechtichept. Wāt oock voor dese
iarē als si af warē gegaē vā den wege diē
hen God gegeuē had/dat si daer in wan
delē souwdē/so sijn si midts stridē vdreuen
vā vele natiē/eñ haerder menighe wor-
dē geuanghen geleyt in eē ander lant

Mer nu lestledē zijn si weder gekeert D
totte HERE harē god/wt der vstroyin
ge daer si in vstroyt warē/eñ zijn veenicht
eñ stegē op alle dese bergē/eñ besittē Je
rusalē weder/daer de heylige dingē der
heiligē zijn/Hierō mijn heere veyst nu/of-
ter eenige ōgerechticheyt haerder is in dē
aēsicht haers gods/So laet ons opstigē

tot hen/wāt leuerēde salse haer god v. lē
uerē/eñ si sullē ond' tio: uwer mogenth:
zȳ gebracht. Mer en ister gheē misdaet
des volcx voor harē God/so enmogē wise
niet wedstaē/wāt haer God salse bescer
mē/eñ wi sullē alsd aerdē tot eē smaet zȳ
Eñ tis gesciet/doē Achior aftiet dese
woordē te sprekē/so zȳ alle de grote herē
Holofernis toornich geworde/eñ dachtē
hē te dodē/seggeñ tot malcāderē Wie is
dese die mer sept dz de kiderē Israels we
derstaē soudē mogē dē conic Nabuchodo
nosor/eñ zȳ hē pristarē/ongewapēde mē-
schē/sōder cracht/eñ zōder wetēheit der
cōstē des strijts. Hierō op dz Achior bekē
ne dz hi ons bedriecht/so sullē wi op de ge
berchtē stigē/eñ als haer machtige ghe
uāgen zȳ/dā sal hi mettē seluē doorstekē
werdē mettē sweerde/op dz alle volc we
te/dz Nabuchodonosor eē god der aerdē
is/eñ dat behaluē hē geen ander en is

Dat.vi.Capittel

A Het is gesciet doē si ophieldē te spre
kē/dat Holofernes seer vbolgē wert/eñ
seide tot Achior/Wāt ghi ons hebt gepro
pheteert seggeñ dat tvolc Israel vā sinē
God wert bescermt/op dz ic v toone dat-
ter geē god en is dan Nabuchodonosor/
als wise geslagē hebbē als eē mēsche/dā
suldi oock vgaē met hē met der Assyrien
swaert/eñ alle Israel sal met v vgaē met
dē doot/eñ dā sult ghi beuindē dat Nabu
chodonosor eē here si der geheelder aer-
dē/Eñ dā salt tswaert mijnd' rupterscap
door v sidē gaē/eñ ghi sult doorstekē val-
lē onder die ghewōdē Israels/eñ ghi en
sult niet wed' vasemē tot dat ghi met hē
gedoot wert. Mer ist dz ghi mepnt dz v
prophecie warachtich si/so en veruallē v
aēschijn niet/eñ die bleechz die v aēsicht
heeft vcregē die ga vā v/pst dat ghi mep
net dz dese mȳ woordē niet vuult en mo
gē werdē/Mer op dz ghi weet/dz ghi de
se dingē met hē tsamē sult onderwinden
siet/so suldi vā deser vrē/harē volc toege
stelt werden/op dat als si werdige pepn
mijns swaerts ontfaen/ghi selue mede
B der wraken onderworpen sijt.
Doē geboot Holofernes zȳ knechtē
dat si Achior soudē vangē/eñ hē lepdē in
Bethuliā/eñ hē ouerleuerē in de handē

der kinderē Israels. Die knechtē Holo-
fernis namē hē/eñ zȳ gerepst wordē vel-
dē/mer doē si genaectē tottē geberchtē
so gingē die slingerwerpers tegē hē wt
Mer si keerdē af ter sidē des berchs/eñ bō
dē Achior handē eñ voetē aē eenē boō/eñ
lietē hē allso met seelē/eñ keerdē wed' tot
harē here. Mer de kinderē Israels daeldē
vā Bethulia/eñ quamē tot hē/dē welkē
si ontbōdē/eñ lepdē hē tot Bethuliā/eñ
hē int middel des volcx stelleñ/vraechdē
si hē/wat ware/dat de Assyriers hem ge
bonden hadden gelaten.
In dien dage warē daer die princē
Ozias de sone Micha vā den gheslachte C
Simeons/Charmin die oot Gothoniel
hiet. Aldus sepde Achior int middele in
dat aensichte haerder allen/alle die din-
ghen die hi ghesproken hadde vā Holo-
ferne ghevraecht sijnde/eñ hoe dat volc
Holofernis hē om dat woort had willen
dodē/eñ hoe Holofernes selue grā was
eñ gebodē had datmē hē om dier saken
wil dē Israhelitē soude leuerē/op dat als
hi die kinderē Israhels vwonne/dat hy
dā oot Achior selue met verscepde pinen
soude gebiedē te vdoē/daerō dz hi gesept
had God des hemels is haer bescermer
Eñ doē Achior altemael wt had ge-
legt/so viel alle tvolck op sijn aēsicht den D
HERE aēbiddende/eñ met eender ghe
mepnder clagē eñ weeninge hebben si
dē HERE haer gebet wt gestort seggē
de. HERE God des hemels eñ der aer
dē aensiet haer houerdicheit/eñ aēscout
ons nedheit/eñ aēmerct dz aēsicht uwer
heiligē/eñ betoōt dz ghi niet en vlaet die
hē beroemē vā v/eñ vnedert die hē vā hē
seluē beroemē eñ vā haer cracht glorierē
Aldus wen dese weeninge was vol
epnt/eñ dz gebet des volcx al dē dach door
vuult was/so hebbē si Achior ghetroost
seggeñ God ōser vaderē welx cracht ghi
vcōdicht hebt die selue sal v dese vāderig
geuē dz ghi meer haer vderuige sult siē
Eñ als de HERE ōs god zȳ knechtē de-
se vrijhz geuē sal/so si god oot mz v int mid
del vā ōs/op dz ghi it alsoot v belieft met
allen den uwen met ons conuerseert.
Eñ doē Ozias dē raet volent had/so ont-
finc hi hē in sijn huis/eñ maecte eē groot

anõmael/Eñ hi riep alle dye priesters te
samẽ/na dz die vastẽ voleindt was/syn sp
ỏmaect/eñ dair na is al tat volc te samen
geroepẽ/eñ aldẽ nacht badẽ si binnẽ ỏ ge
meintẽ begerẽde hulpe vã God Israel/

Dat.vij. Capittel

A D Es andỏtaechs geboot Holofernes
sinẽ heyrscarẽ dat si op soudẽ treckẽ/tegẽ
Betuliã/eñ der strijtbaer knechtẽ warẽ
hondt dusent.eñ.xx.dusent/eñ der reyse
naers.xxij.dusent.behaluẽ die bereidin-
ge der mãnen/die geuãgen haddẽ gewe
set/eñ daer warẽ gebrocht vãden lãdẽ eñ
stedẽ ỏ geheelỏ ionchz/Alle tsamẽ berep-
dẽ si hen ten stride tegẽ die kinderẽ Israel/
eñ si quamẽ door die uterste des berch
totten toppe toe die daer ouer Dothaim
stet/vãỏ plaetse die daer heet Helma tot
Chelmõ toe/die daer is tegen Esdrelon/
Doe die kinderẽ Israels haer grote me-
nichte sagẽ/so vielẽ si plat nedỏ ter aerden
worpẽde asscen op haer hoofdẽ/biddende
eenmoedelic/dat God Israel syne barm
herticheit toonen woude/ouer syn volc/
Eñ nemende tot hen haer oorloochs wa
penẽ/satẽ si op die plaetsen/die dair stierẽ
den pat des engen weechs tusscen die ge
berchtẽ/eñ si bewaerdense alle den dach
ende nacht

B Maer doe Holofernes die stat ỏginc/
vont hi dz die fontein/die in haren water
gãc vloepde/vãdẽ suidẽ deel/butẽ ỏ stadt
haer rechtede/eñ geboot harẽ watergãc
af te snidẽ/Daer warẽ nochtã fonteinẽ
nz verde vãde muerẽ/uit welckẽ si dieslic
stenẽ water te puttẽ/meer ỏ te lauen dan
om te drinckẽ.Maer die kinderẽ Ammõ
eñ Moab gingẽ tot Holofernẽ seggẽde/
Die kinderẽ Israel en betrouwẽ noch in
glauie noch in ghescutte/maer de bergẽ
bescermse/eñ die houelẽ/die daer gestelt
syn int vortste/die makẽse sterc Hierõ dat
ghi se sondỏ beloop des strijts moch ỏwin
nẽ/so set bewairdỏs ỏ fonteinẽ/dat si daer
niet en mogen puttẽ/eñ ghy sult sonder
sweert dodẽ/ofte ỏmoeyt synde sullẽ si ha
re stat ouer leuerẽ/die si meinẽ dat nz ge
wõnẽ en mach wordẽ/indẽ bergẽ gelegẽ

C Eñ dese woordẽ behaechdẽ voor Ho-
loferne/eñ voor alle sinẽ ruterẽ/eñ hi stel
dẽ der hondt rõtsom/om elc fonteine/Eñ

doe dese bewaringe.xx.dagen volbracht
was/so gebrakẽ die putten/eñ die ỏgade
ringe ỏ waterẽ/allẽ dẽ genẽ die te Betu-
lia woõdẽ/also datter nz uiỏ stat en was/
daer si eenẽ dach of versaet mochtẽ wordẽ
Wãt den volc wart daghelic in een mate
water ghegheuen

Doe ỏgadỏdẽ tot Oziã/alle die mãnẽ/
eñ vrouwẽ/eñ iõge kindkẽs/eñ seidẽ alle
te samẽ met eenỏ stẽmen/God oordeele
tusscẽ ỏs eñ v/wãt ghi hebt quade dingen
tegẽ ons gedaẽ/niet willẽde vredelic spre Exo.v.d.
kẽ metten Assiriers/eñ daer ỏ heeft ons
God i harẽ hãden ỏcoft/eñ daerõ en isser
niemãt die ỏs ỏlost/als wi ỏnetert wordẽ
voor haer ogẽ in dorste/eñ grote ỏderfen
isse/Eñ nv ỏgadert alle die in stad syn/dat
wi ỏs willichlic dẽ volc Holofernis ouer- Treñ.iiij
leuerẽ/Wãt het is ỏs beter dz wij geuãgẽ
dẽ HERE leuẽde gebñdiẽ/dã wi steruẽ
eñ syn eenẽ lachter allẽ vleesch/als wi on
D se huisvrouwẽ/eñ ỏs iõge kiderẽ voor on
sẽ oogẽ siẽ steruẽ.Wi betuygẽ heden he-
mel eñ aerde/eñ god onser vaderẽ die ỏs
strast na onse sõdẽ/dz ghi die stat nv ouer
geest in die hãt der rupterschap Holofer
nis/op dat ons eynde cort si in de scerpte
des swaerts dwelc lãgher wert in drooc-
heyt des dorsts.

Eñ als si dit geseyt haddẽ/so isser een
grote weenigẽ eñ huylinge gesciet vã allẽ
in die gemeynte/eñ si riepẽ vele urẽn lãc Psal.x.v
met eẽ stẽmẽ tottẽ HERE/seggẽ.Wi
hebbẽ mz ỏs vaders gesõdicht/wi hebbẽ
õrechtuerdelic gedaẽ/wi hebbẽ ongere-
rechticheydẽ gedaẽ/Ghi die goedtierẽ syt
ỏtfermt onser/wreect ỏs õgerechticheydẽ
in v geessel/eñ en wilt de gene die v beli
dẽ nz ouerleuerẽ dẽ volc dz v nz en kẽt/op
datse õder de heidenẽ nz enseggẽ/Waer
is hair god:Eñ als si ỏmoeit warẽ mids
desẽ roepẽ/eñ mids dese weeningẽ mag
geswegẽ hebbẽ/so stõt Ozias op/begotẽ
mz tranẽ eñ seyde Syt gelijc moets mỹ
broeds/eñ laet ỏs dese.v.dagẽ ontferm-
herticheyt vãdẽ HERE ỏwachten/hi sal
mescien sỹ ỏbolgẽthz afsnidẽ/eñ sal sinen
naẽ glorie geuẽ/Mer ist datter geẽ hulp
en cõt als.v.daghen voor bi syn/so sullen
wi dese woorden doen die welcke ghi ge
sproken hebbet.

A ¶ Dat.viij.Capittel

Ende het is gesciet/ doe Judith dese woir
dē hoorde/ die een weduwe was/ eē doch
ter Merari/ der soōs Idoth/ des soōs Jo
seph/ des soōs Ozie/ des soōs Elai/ des so
nes Jamnor/ des soōs Jedeon/ des soons
Raphoim/ des soōs Achitob/ des soones
Melchie/ des soons Enan/ des soons Na
thanie/ des soōs/ Salathiel/ des soōs Si-
meon/ des soōs Ruben Eñ haer mā was
Manasses/ die welcke gestoruē is inden
daghen des gherstē oogst/ wāt hi stont bi
die scoouē bijnders/ op dat velt/ eñ de hit-
te quā op sijn hooft/ eñ hij is gestoruen/ in
Bethulia/ in sine stadt/ Eñ hi is daer ghe
grauē met sinē vaders/ Eñ Judith was
sijn achter gelatē weduwe/ nu drie iaerē
eñ ses maēdē/ Eñ int opperste haers hui
ses maecte si haer een heimelike camere
in welcke si met harē deernē beslotē wo-
nede/ eñ hebbēde op haer lendenē een
harē cleet/ vastede si alle haer leefdagen
behaluē die sabbathē/ eñ nieu maēdē eñ
die hoochtidē des huys Israels/ Sij was
wtermatē scoon vā aensichte/ der welker
hair mā vele rijcdōmen hadde gelatē eñ
een ouervloedich gesinne/ eñ besittingē
vol cuddē der ossen eñ der scapē/ Eñ dese
was alder meest vermairt/ wāt si vreesde
God zeer/ noch daer en was niemāt/ dye
B vā haer een quaet woort sprake/

Aldus doē dese hoorde/ dat Ozias ge
looft had/ dat hi dē Assiriers de stat soude
ouerleuerē/ als dē vijfstē dach voorbi wa
re/ seinde si tottē ouders Chābri eñ Char
mi/ Eñ si quamē tot haer/ eñ si seide hen/
Welc is dat woort daer Ozias inne gecō-
senteert heeft/ dat hi die stat dē Assyriers
soude leuerē/ waert dat ons binnē vijf da
ghē geē hulp en quame/ Eñ wie sijt ghij
die dē HERE tēpteert: Dit en is geē re
dene die ontfermherticheit mocht vwer
weckē/ maer die meer grāscapē verwec
ke/ eñ die verbolgētheidt aensteke/ Ghij
hebt eenē tijt der ontfermherticheit des
HEREN geset/ eñ ghi hebt hē enē dach
na v goetdunckē gestelt/ Maer wāt dye
HERE lijdsaē is/ laet ons in dyē seluen
leet wesen hebbē/ eñ laet ons sijn verge-
uinge met wtgestortē tranē eyschē/ Wāt

God en sal niet dreigē als eē mēsch/ noch
hi en sal tot grāscapē niet ontstekē wordē
als eens mēscē soō/ Eñ hier ō laet ons hē
onse sielē verootmoedigē/ eñ hē mz eenē v̉-
ootmoedichdē gebrokenē geest dienēde/
Laet ons dē HERE weenēde seggē/ dat
hi na sinē wille also sine ontfermherticheȝ
met ons doe/ op dat/ alsoe onse herte ont-
stelt is in haer der houaerdicheit/ dat wij
oec also vā onser nederheit moetē glorie-
rē/ Wāt wi niet na geuolcht en hebbē de
sondē onser vaderē/ die sondē onser vade
rē/ die harē God verlatē hebben/ eñ heb
bē ander godē aēgebedet/ om welke mis-
daet si ghegheuē sijn tottē sweerde/ eñ tot C
eenē roof/ eñ tot bescaētheit haerē viādē

Maer wi en weten geenen anderen
God dan hē Laet ons ootmoedelic sinen
troest verwachten/ eñ hi sal ons bloet v̉-
soeckē/ vādē mismakingē onser vianden
eñ hi sal alle volckē vnederē/ die tegē ons
opstaē/ Eñ die HERE onse God/ sal dye
sonder eer makē/ Eñ nu mij lieue broedrs
ghi die de ouders sijt indē volcke/ Goods
eñ haer siele hāget wt v/ Recht haer her
tē op/ tot uwer wtsprakē/ op dat si gedach Gē.xxij.
tich sijn/ dat onse vaders getēteert zij/ op
dat si geproeft soudē worden/ oft si haren
God warachtelic diēdē/ Si sullē gedach-
tich sijn hoe onse vader Abrahā getēteert
is/ eñ door veel tribulatiē geproeft/ is hij
Gods vriēt gewordē/ Also Isaac/ Also Ja
cob Also Moses/ eñ al die God behaghet
hebbē/ sijn door vele tribulatiē gegaē ge-
trouwelic/ Maer die haer tētatien niet
ontfangē en hebbē inder vresen des HE
REN/ eñ haer onlijdsaēhz/ eñ dē lachter
haerō murmuratien tegen dē HERE/
voortbrochtē/ die zijn v̉doruē vādē v̉deruer
eñ sijn vāden serpenten vernielt

Eñ hierō en laet ōs onselue nz wre- D
kē vādē dingē die wi lidē/ mer scattē dese
peinē mindō dā ōse sondē te wezē/ Laet ōs
gelouē dz ons die geesselē [illegible]es HEREN
als knechtē die gecastijt w[illegible]dē tot beteri
ge/ eñ nz tot onse v̉doem[illegible]e toegecomē
te zijn Eñ Ozias eñ die priesters sprakē tot
haer Alle die dingē die ghi gesprokē hebt
die zijn warachtich/ eñ in v reden en is geē
berispinge/ Nu dā so bidt dē HERE voir

ons wāt ghi ſijt een heplich wijf/eñ ghij
weeſt God/Eñ Judith ſeyde hen/Gelijc
ghi bekēt/dat het Gods is dat ic heb mo-
gē ſprekē/alſo onderſoeckt oft wt God es/
dat ic heb geſciet te doē/Eñ bidt dat God
minē raet vaſt make/Ghi ſult dezē nacht
te voor die poorte ſtaē/eñ ic ſal wtgaē mit
mijnē deernē/Eñ bidt dat de HEERE ge
lijc ghi geſeit hebt/ſijn volc Iſrael/in vijf
dagē aēſie/Mer ic en wil niet/dat ghi mijn
daet onderſoeckt/Eñ tot dat ick v bootſcap
pe/en laet niet anders geſciedē dan tgebet
voor mi totte HEERE onſen God/Eñ O
zias die prince Jude ſeyde tot haer/Gaet
in vrede/eñ dye HEERE ſi met v tot een
wrake onſer viandē/Eñ wedekeerende
ſijn ſi wech gegaē/ ¶ Dat.ix.Capit.

A Als die wech gingē/ſo is Judith in
hair bid huis gegaē/eñ heft eē ha
rē cleet aen gedaē/eñ aſſcē op haer hooft
gelept/Eñ haer den HEERE plat neder
ſtreckēde ter aerdē/riep ſi tottē HEERE
ſeggēde/HEERE God mijns vaters/Si
meons/die hē tſweert ghegeuē hebt/tot
een beſcerminge der vreēdelingher/die
daer ōderuers hebbē geweeſt in hair be
wleckinge/eñ hebbē de dyhe der maecht
ter ſcādē ontdeckt/eñ hebt haer wijuē tot
eenē roof gegeuē/eñ haer tochterē in ge
uāckeniſſe/eñ alle roof ter deelingē uwē
knechtē/die uwē ernſt hebbē beernſtet/
Ic bidde v HEERE mijn God/coēt mi we-
duwe te hulpe/Wāt ghi hebt dye eerſte
dingē gedaē/eñ die na die gedacht/eñ dz
ghi gewilt hebt/dat is gheſciet/Wāt alle
uwe wegē ſijn bereit/eñ ghi hebt v oorde
lē in uwe voirſienicheit geſet/Aenſiet nu
die hepliggers der Aſſiriers/gelijc ghij
v doe gewerdicht hebt te ſiē dye hepligg-
gers der Egiptenaers//doe ſi gewapēt
na uwe knechtē liepē/betrouwēde in ha
re wagē eñ roſuolck/eñ in die menichte
haerē ſtrijtbairē mannē/Mer ghi ſaecht
B op haer hepl[illegible]ers/eñ die duiſterniſſen
maect ſe ſe moe[illegible]/Die afgrōt hielt haere
voetē/eñ die w[illegible]eren bedeckten ſe/

HEERE alſo moetē deſe oock werden
die in haer menichte betrouwē/eñ in ha
re wagenē/eñ in haer ſpieſen/eñ geſcut-
tē/eñ glorierē in harē glaiuē/eñ ſi en we

ten niet dat ghi ſelue onſe God ſijt/die doot
logē te niet doet/vā begin/Ende uwen
naem is HEERE/ſo rechtet dijnen ar-
me op ghelijc van beghin/eñ breect hair
cracht in uwe cracht/Haers cracht valle
in uwe gramſcap/die belouē uwe heilige
dingē te ſcreindē/eñ dē tabernakel ws na
mes te beſmettē/eñ dē hoorn ws outac-
res met harē ſweerde neder te worpē O C
HEERE doet dat ſijn houerdicheit mit zijns
ſelfs ſweert af worde gehouwē/hi werde
geuāgē mettē ſtrickē zijnre oogē in mi/eñ
ghi ſult hē ſlaē wt dē lippē mijnre lief den
Geeſt mi ſtātacheit int gemoet/dat ic hē
vſmade eñ ſijn cracht/dat ic hem ōderue
Wāt dat ſal een memoriael ws naēs ſijn D
als hē die hāt eens wijfs afworpt/Want
HEERE v cracht en is niet in menichte/
noch uwē wille en is in dye crachten der
paerdē niet/Noch die houerdige en heb-
bē v vā beginne niet behaecht/mair der
oetmoedigigher eñ ſaechtmoediger ge
bet/heeft v altijt behaecht/God der he-
melen/ſcepper der wateren/eñ HEERE
alre creatueren/vhoort mi katiuige bid
dende/eñ vā uwer ontfermhertichz ver
metēde/HEERE gedinct ws teſtamēts
eñ geeruet woorde in minē mōt/eñ maect
den raet ſterc in mijnē hertē/op dat uwe Ecc.xxxvi
huis in heilichmakinge blive/eñ dat alle
lieden bekennen/dat ghi God ſijt/eñ dat
ter geē ander en is dā ghij. Cap.x. A

Ende/doe ſi op hielt te roepē tottē
HEERE/ſtont ſi vā ter plaetſen op
daer ſi geſtreckt lach tottē HEERE/Eñ ſy
riep hair deerne/eñ daelde af in hair huis
eñ leide dz harē cleet vā haer lichaē/eñ ſi
dede die cloederē hairē weduwelichz wt
eñ ſi wieſch haer lichaē/eñ ſy ſalfde haer
metter alder beſter mirrē/eñ ſi ōtulocht
dz hayr haers hoofts/eñ ſette eē huue op
haer hooft/eñ ſi dede dye cleederē haerē
ghenuechlichz aē/eñ ſi dede de pantoffelen
aen haer voeten/eñ nam vcieringe der
rechter hant/eñ lelien/eñ oorringen/en
de vingerringen tot haer/Eñ ſi vercier-
de haer/met allen haren cyragien/Dye
HEERE gaf haer oock een blinckinghe
Wandt alle deſe toemakinghen en was
nyet gedaen wt der welluſticheit/maer

ſi hing wt der duecht/eñ daer om vmeer
derde haer die HEERE die ſcoonheit/al-
ſo dat ſi alder menſcē ogē met ongelikeli
ke ſcoonheit vſcȳnde/Aldus leyde ſi haer
der deernē een fleſkē wȳns op/ende een
vaetkē olijs/eñ gorte/eñ moes eñ broodt
eñ keſe/eñ ſi is ghereyſt

Eñ als ſi aender ſtadt poortē quamē
B ſo vondē ſi Oziam vwachtēde eñ die prieſ
der ſtadt/Alſe die ſagē/vbaeſt ſȳnde heb-
bē ſi hen te vele verwondert vã haerder
ſcoonheit/Nochtãs en vraechden ſi haer
niet/eñ lietenſe doorgaē ſeggende/God
onſer vaderē geue v genade/eñ becrach-
tighe met ſȳnder cracht/alle den raet ws
hertē/eñ Jeruſalē moet ouer v glorierē/
eñ uwē name ſi int ghetal der heilighen
eñ der gerechtiger/Eñ alle die daer wa-
rē ſeidē alle met eender ſtēmē/Dat ghe-
ſciede/dat geſciede/Judith badt den HE
C RE eñ gic door de poorte/ſi eñ hair maer
te/Eñ het is geſciet/doen ſi den berch af
daelde/ontrēt dē opgãc des daechs/ſo lie
pē haer die verſpieders der Aſſyriers te
gemoete/eñ hieldēſe ſeggēde/Van wair
coemt ghi/oft waer gaet ghij/Si ãtwoir
de/ick ben een dochter der hebreers/Eñ
daer ō ben ick vã haren aenſcȳn geulodē
wãt ic bekēde dat toecomēde was/dat ſy
v tot een berouinge ſullē werdē gegeuē.
om dat ſi v verſmadēde/hen ſeluē niet en
hebbē wille ouergeuē/dat ſi ontfermher
ticheit in uwē aenſichte haddē mogē vin
dē/Om deſer ſakē wille dacht ic bi mi ſel
uen ſeggēde/Ic ſal tottē aenſicht des prin
cen Holofernis gaē op dz ic hē haer hey-
melike ſakē te kēnē geue/eñ hē toene mz
welckē toegãc hiſe crigē mach/alſoo dat-
ter niet een mã vã ſinē heyr en valle/

Eñ als deſe mãnē hair woordē geho
ret haddē/aēmercktē ſi haer aēſicht/eñ in
harē ogē was een beſwiminge wãt ſȳ v
wōderdē hen te vele vã haerder ſcoonhz
D Eñ ſi ſeidē tot haer Ghi hebt v leuen be-
houdē/om dat ghi alſulckē raet hebt ghe
uondē/dat ghi af quaemt tot onſen here/
Mer dat ſuldi wetē/dat wãneer ghi in ſi
ne aēſicht ſtaet/dat hi v wel doē ſal/eñ ſult
alō genaēſte in ſȳnder hertē ſȳn/Ende ſy
brachtēſe tottē tabernakel Holofernis eñ

bootſcaptēſe/Ende als ſi in gegaē was
voor ſȳn aēſicht ter ſtōt is Holofernes in
ſinē ogē geuãgē/Eñ ſȳn ruters ſeidē tot
hē/Wie ſoude der Hebreē volc verſmadē
dat alſo ſcoone wiuē heeft/dat wy niet te
recht om deſe tegē hen ſtridē en ſouden?
Aldus Judith ſiēde Holofernē ſittēde in
een coſtelike tente/welc geweuē was vã
purpur eñ ſide/eñ gout eñ ſmaragde/eñ
coſtelike geſteēte/Eñ als ſi in zȳ aenſicht
ſach/aēbadt ſi hē/haer ſtreckēde op dye
aerde/Eñ die knechtē holofernis hieuē-
ſe op/doēt haer here hiet Dat.xi.Ca

DOe ſeide haer Holifernes/Sydt A
goets moets/eñ en wilt niet ver-
ſaget zȳ in uwer hertē/wãt ic en heb noit
man geſcadet/die dē coninc Nabuchodo-
noſor wilde dienē/Waert dat v volck my
nz vſmaet en hadde/ic en ſoude mȳn gla-
uie ouer hen niet opgeheuē hebbē/Mer
nu ſegt mi/om wat ſaken ſidi vã hen ghe
gaē/eñ heeft v behaecht tot ons te comē/
Eñ Judith ſeide hē/Ontfanct die woor-
den uwer diēſtmaecht/wãt iſt dat ghi die
woirden uwer dienſtmaecht volcht God
ſal een volcomē dinc met v doē/Wãt Na-
buchonoſor coninc der aerdē leeft/eñ ſȳn B
cracht die in v is/tot een ſtraffinghe alre
dwalēder ſielē die leeft/dat hē niet allēē
die menſcē/en ſullē dienē door v/maer de
beeſtē des ackers ſȳn hem te wille/Wãt
die bequaēheit ws ghemoets wert allen
liedē vercondicht/eñ het is alle der wee-
relt kēlic gemaect/dz ghy alleen goet eñ
machtich zȳt in alle zȳ rȳc/eñ v beleeftheit
wert allē lãdē vcondicht. Noch dat en is
nz verborgē dat Achior geſproken heeft/
noch dat en is nz ombekēt dz ghi geheetē
hebt hē toe te comē/wãt het is kēlic dz on
ſe god alſo mids dē zōdē vertoornt is/dat
hi door ſȳn propheten beuolen heeft tot-
ten volcke/dat hiſe ouer leuert om haere
ſonden. Eñ wandt die kinderen Iſrahel
weten/dat ſi haren God vertoornt heb-
ben/ſo is v vreeſe ouer he[illegible]/Hier en bouē C
heeftſe den hongher be[illegible]en/ende van-
der dorheydt des waters worden ſy nu
onder dye dooden ghetelt/Voort oordine
ren ſi dit/dat ſi haer beeſtē dodē/eñ haer
bloet drincken/Eñ die heilighe dinghen

des HEREN haers Gods/ope gebodẽ
heeft niet aen te ruerẽ/dese dingẽ hebbẽ
si gedacht te hangẽ aen corẽ/wijn eñ olie
eñ si willẽ die dingẽ vterẽ/die si met han
dẽ oor niet aẽ en soudẽ ruerẽ/Hier õ wãt
si dese dingẽ doẽ/so ist seker dat si tot ver-
deruinge sullen worden ghegheuen

Het welcke ic v dienstmaecht beken
de/ben vã hen geulucht/eñ dye HERE
heeft mi gesondẽ v dese selue dinghen te
bootscappẽ. Wãt ick uwe dienstmaecht
diene minẽ God oor nv bi v/eñ v dienst-
maerte sal wtgaẽ/eñ ick sal God aenbid-
den/eñ hi sal mi seggẽ/wãneer hi hen ha
re sondẽ sal betalẽ/eñ ic sal comẽ eñ boot
D scappẽ v/also dat ic v te middẽ door Jeru
salẽ sal leidẽ/eñ ghi sult al dat volc Jsrael
hebbẽ/als scapẽ die gheenẽ herde en heb
bẽ/eñ daer en sal niet eenen hont tegẽ v
bassen/wãt desẽ dingẽ sijn mi geseit door
die voorsienicheit Gods/Eñ want God
op hen gram es/so ben ick ghesondẽ om
v dese dinghẽ te bootscappen

Eñ alle dese woordẽ behaechdẽ voor
Holoferne/eñ voor sinẽ knapẽ/Eñ si ver
wonderdẽ aen hare wijsheit/eñ deen sei
de totte anderẽ/Daer en is sulckẽ wijf nu
opter aerdẽ/int aensiẽ/in scoõheit/eñ in
sinne der woordẽ. Eñ Holofernes seyde
tot haer. God heeft wel gedaẽ/die v voir
dat volc heeft gesondẽ/op dat ghij dat in
onsen handẽ soudt geuẽ/Eñ wãt v belof-
te goet is/ist dat mi v God dat doet/so sal
hi mijn God oor sijn/eñ ghi sult groot in
Nabuchodonosors huis sijn/eñ uwen na
me sal in alle dat landt genaẽt wordẽ

Dat.xij. Capittel

A Doe hiet hise in gaẽ/daer sijn scattẽ
gesedt warẽ/eñ hi hietse daer bliuen//eñ
hi bescicte datmẽ haer vã sijnder wersca-
pẽ soude geuẽ/Den welckẽ Judith ant-
woorde eñ sprac/Nv en mach ic niet eten
vãden ghenẽ die ghi mi gebiet te geuen.
op dat die vertoorninge op mi nyet en co-
me/Maer ic sal vã dien eten/dat ick met
mi ghebracht hebbe/ Holofernes seide
Jst dat v dese dingẽ gebrekẽ/die ghi met
v ghebracht hebt/wat sullẽ wi v dan doẽ!
Eñ Judith seyde Mijn here v ziele leeft.
dat v dienstmaerte alle dese dingẽ niet v-

doen en sal/tot dat God dese dingẽ in mijn
hant doe/die ich ghedacht hebbe B
Eñ sine knechtẽ leydẽse indẽ taber
nakel/in dien hi gebodẽ had/Eñ doen si
daer in ginc begeerde si/dat haer snachs
orlof worde gegeuẽ wt te gaẽ voordẽ lich
te buytẽ tottẽ gebede/eñ dẽ HERE te
biddẽ. Eñ hi geboot sinẽ camerlingẽ dat
si.iij.dagẽ wt eñ in soude gaẽ om haren
God te bidden alsoot haer beliefde/Eñ
snachts ginc si wt tottẽ dale Bethulie/eñ
doopte haer in die water fõteyne. Ende
als si op steech badt si tottẽ HERE den
God Jsraels/dat hi harẽ wech wilde stie
rẽ toter verlossinghe sijns volcx/ Eñ in
gaẽde bleef si reyn indẽ tabernakel/tot
dat si tsauons haer spise nam.
Eñ het is gesciedt/indẽ vierdẽ dach/ C
Holofernes maecte een auontmael sinẽ
knechtẽ/eñ seide tot Vagao sinẽ gesnede
nẽ/Gaet eñ beraet die Hebreinne/datse
willichlic consenteer met mi te woonen/
Want het is vuyl biden Assiriers/ist dat
een vrouwe eenẽ man belach doẽde/dat
si onschuldich van hẽ gae/Doen ginc Va
gao in tot Judith/eñ seide/De goede doc
hter en ontsie haer niet in te gaẽ tot mij-
nen heere/op dat si gheeert worde voor
sinen aensichte/eñ ete met hẽ/eñ drincke
wijn in genoechtẽ/Den welckẽ Judith
antwoorde/Wie ben ic dat dat ic mijnen
here wederseggh ẽ soude Al dat voor sijn
ooghẽ goet eñ dalderbeste sal sijn/dat sal D
ic doẽ/Wat hem behaecht dat sal mi dal
derbeste sijn alle die dagẽ mijns leuens
Eñ si stont op/eñ verchierde haer met ha
ren cleedc/eñ inghegaen sijnde stont si
voor sinẽ aensichte/Eñ Holofernes her-
te werdt heel beroert/wãt hij bernde in
haer begheerlicheit/Eñ Holofernes sei
de tot haer/Drinct nv eñ sidt ter tafelẽ in
genoechtẽ/wãt ghi hebt genade voor mi
geuondẽ/Eñ Judith seyde/Mijn here ic
sal drinckẽ/wãt mijn siele is hedẽ groot ge
maect voor al de dagẽ mijns leuẽs/Eñ si
nam eñ adt/eñ dranck voor hem het ghe
ne dat haer maerte haer bereyt hadde.
Eñ Holofernes wert vrolijc tot haer/eñ
hi dranc seer vele wijns/Also vele als hij
oeyt in sinen leuen gedroncken hadde

¶ Dat.xiij.Capittel.

A E Eñ doent auont was gewordẽ/so
haestẽ sijn knechtẽ tot harẽ herberghen
Eñ Vagao sloot die duerẽ der slaepcame
ren/eñ ginc wech/Wãt si waren alle ver
moept vãdẽ wijn/Eñ Judith was alleẽ/
in die camer Eñ Holofernes lach int bed
de versmoort vã groter dronckẽscap/Eñ
Judith seide haerder maertẽ/dat si butẽ
voor die camer soude staẽ/eñ hoeте dragẽ
Eñ Judith stont voort bedde biddẽde mz
tranẽ/eñ met ruerẽ der lippẽ/in stilheyt
seggẽde/HEERE God Israels sterct my
eñ siet in dese vre totten werckẽ mijnder
hãdẽ/op dz/so ghi gelooft hebt/Jerusalẽ
v stadt op rechtet/dat ic volbrẽge gelouẽ
de gedacht heb/door v moghẽ te gescien

B Eñ als si dit gheseit hadde/so ginc sy
tot die colomne/die aen thooft sijns beds
was/eñ si ontbant sijn swaerdt/dat daer
aen gebondẽ hinc/Eñ als sijt wt der scep
den hadde getrockẽ/soo greep si die haer
locken sijns hoofts/eñ sprack/Sterct my
HEERE God in deser vren/ende si sloech
tweemael in sinẽ necke/eñ sneet sijn ho-
uet af/eñ si nam sijn voordecsele af vãder
calomnẽ/eñ wẽtelde sijn lichaẽ den bloc
omme/Eñ na een luttel tijts ghinc si wt/
gaf dit hooft Holofernis haerder dienst-
maertẽ/eñ hiet haer in haer male stekẽ/
Eñ si twee gingẽ wt na hare gewoonte
als totten gebede/eñ si ginghẽ door dye
heyrliggers/ende omgaẽde dat dal/qua
men si totter stadt poorte/eñ Judith seide
den bewaerders der muerẽ/van verre/
Doet de poorten op/wãt God is mit ons
die daer cracht in Israel ghedaẽ heeft.

C Eñ het ghesciede/doe dye mannen
haer stẽme hoorden/so riepẽ si die outers
der stadt/Eñ si liepẽ alle vãden minsten
tottẽ meestẽ tot haer te ghemoete/Wãt
si vermoedẽ datse nv niet comẽ en soude/
Eñ aenstekẽde die lichtẽ vergaderdense
alle om haer/Mer si steech op een hoger
plaetse/eñ hiet datmẽ swighẽ soude/Eñ
als si alle swegẽ/so heeft Judith gheseit/
Looft dẽ HEERE onsen God/die niet ver
laten en heeft/die in hẽ hopẽ/eñ heeft zijn
barmherticheit in my sijn dienstmaecht
vervult/die hi dẽ huse Israel belooft heeft/

eñ heeft in mijn hant dẽ viant sijns volcx
in dese nacht gedoot/Eñ dat hooft Holo-
fernis voortbringẽde wt der malẽ/toõde
sijt dien seggẽde/Siet dat hooft Holofer
nis/des princẽ der ruterscap der Assiriers
Eñ siet sijn omhansel daer hi in lach in si
ne dronckẽscap/daer hẽ die HEERE onse
God oock door eens wijfs hant versloech.
Maer also warachtelick als die HEERE
selue leeft/sijn engel heeft mi bewaert vã
hier gaẽde/eñ daer vãdoeuẽde/eñ vã daer
weder herwaerts keerẽde/Eñ dye HE
RE en heeft mi sijn dienstmaecht niet be
vlect latẽ worden/maer sond alle beulec-
kinge der sondẽ/heeft hi mi v weder ge-
bracht/vblidẽde in sine victorie/in mijne
ontcominge/eñ in v vlossinge/Belijt hẽ psal.c.v
alle want hi goet is/want sijn ontferm- eñ.cxvij
herticheit duert inder eewicheit

Eñ si aenbadẽ all dẽ HEERE eñ seidẽ D
tot haere/Die HEERE heeft v in sijnder
cracht ghebñdijt/wãt door v heeft hij on
se viandẽ vernielt/Eñ Ozias dye prince
des volcs Israel/seide tot haer/Ghi doch
ter/gebñdijt sijt ghi vãdẽ HEERE dẽ allẽ
hoochstẽ God/voor alle wijuẽ opter aer- Luce.i.
dẽ/Gebñdijt si die HEERE/die hemel eñ
aerde heeft ghescapẽ eñ die v gestiert he-
uet/tottẽ wondẽ des hoofts des princẽ on
ser viandẽ/wãt hi uwẽ name hedẽ alsoo
groot gemaect heft/dat uwẽ lof niet wech
en sal gaẽ/vãdẽ monde der mẽscẽ/die des
HEERE macht gedachtich sijn/inder ee-
wicheit/voor welcke ghi v leuẽ nyet ghe-
spaert en hebt/om die benautheit eñ tri-
bulatie ws geslachts/Maer ghi sijt den
valle te hulpẽ gecomẽ/voir dat bescouwẽ
ons Gods/Eñ allet volc seide/Het gescie
de/het gesciede/Eñ doemẽ Achior riep so
quam hi/eñ Judith seide hẽ/God Israel
dien ghi getuych hebt gegeuẽ/dat hij hẽ
wreke vã sinẽ viãdẽ/hi heft in deser nach
te allẽ ongelouiger hooft in mijn hãt afgesla-
gẽ/Eñ op dat ghi beuindẽ moecht dattet
also is/siet Holofernes hooft/die inder ver
smadinge sijnder houerdicheit/dẽ God
Israels versmaet heeft/eñ dreychde v de
verderffenisse seggẽde/Alst volc Israhel
geuangẽ is/salick v siden doẽ doorborẽ

Ende als Achior Holofernes hooft

sach/benaut sijnde vā scrominge viel hi
op sijn aēsicht ter aerdē/eñ sijn siele was
verhit/Eñ na dat hi weder moet ontfā-
gē hadde/eñ weder becomē was/ so is hi
tot haer voetē geuallē/eñ heeftse aēghe
bedē eñ gesept. Gebenedijt sijt ghi van
uwē God/in alle Jacobs woninge/ wāt
in alle volc dat uwē namē sal hooren/sal
god Israel ouer v groot gemaect werdē

Dat.xiiij. Capittel

A Mer Judith sepde tot alle dē volcke
Broeders hoort mi/Hāgt dit hooft op on
se muerē/eñ het sal wesen/als dye sonne
op comē sal/so neme een yeghelic sijn wa
penē/eñ gaet wt met eender druystichz
niet op dat ghi nederwaerts daelt/mair
als eenē druyschendē toeloop makende/
Dan salt vā node sijn/dat die bespieders
vliē/ō harē prince op te weckē totte stri
de/Eñ als haer baroenē tsamē lopen tot
Holofernes tabernakel/eñ vindē hē enē
bloc in sijn bloet gewētelt/so sal die vreese
op hen vallē/Eñ als ghi weet dat si vliē/
so gaet hen sonder sorghe nae/Want die
HERE salse in stucken wriuen onder v
voeten.
B Als Achior die cracht sach die god Is
raels gedaē had/so liet hi de sedē der hey
dēscap/eñ geloofde Gode ende besneet
tvleesche sijns voorsloefs/eñ hi wort tot-
ten volc Israels gheset/eñ alle die naco-
melige sijns geslachts/ tot op dē dach vā
hedē Eñ terstōt doē dē dach opstont heb
ben si Holofernis hooft op die muerē ge
hangē/eñ elck man nam sijn wapē/eñ si
sijn met grotē gestalye eñ huylinge wt
ghegaē. Doē die bespieders dat sagē lie
pē si tot Holofernis tabernakel/ Eñ die
in sine tabernakel warē/quamē eñ stal-
pēde voor dē ingāc der slaepcamerē om
hē te weckē/ so pijndē si hen ongherustic
heit met cōst te maken/op dat Holofer-
nes niet vandē weckendē/maer gelupt
makēde ontwakē soude. Wāt niemant
en dorste die slaepcamere der Assyriers
cloppēde of ingaēde opēdoē. Maer doē
sijn baroenē eñ die hooftmannē/eñ alle
Be.xliij. de meeste der Assyriers heyr quamē/sep
dē si dē camerlingē. Gaet in eñ weet hē
op Wāt de muysē zijn wt harē holē gegaē

eñ hebbē ons totten strijt beroepen
Doē ginc Vagao in sijn slaepcamer C
eñ stōt voor die gordine/eñ sloech sijn hā-
dē te gader/wāt hi vermoede dat hi met
Judith sliepe/Mer doē hi gheē bewegē
des ghees die daer liggēde was/mettē
geuoelē der oorē en vernā/so ginc hi na
kēde totter gordinē/eñ die oplichtende/
eñ Holofernis dode lichaē sōder hooft in
sijn bloet vsmoort sach liggē op taerde/so
riep hi wt met luyder stēmen/met wee-
ninge/eñ scoorde sijn cleederē

Eñ hi ginc in Judiths camer eñ en
vāt se niet. Eñ hi sprāc buytē totte volck
seggeñ Een Ebreeusch wijf heeft eē be- D
scaēthz int huys des coninct Nabuchodo
nosors ghedaē/wāt siet Holofernes leyt
op die aerde/eñ zijn hooft en is niet aē hē.
Doē de princē der cracht der Assyriers dz
hoordē so scoordē si al haer cleeder/eñ dair
viel eē onverdragelike vreese/eñ beuin-
ge op hē/eñ hare gemoedē sijn alte seer
verschrict. Eñ daer is eē roepige int mid-
den haer der heyrleeghers gewerdē die
gheen gelijc en hadde

Dat.xv. Capittel.

Ende als alle dat heyr Holofernis A
hoorde/dat Holofernes onthooft
was/so vloe sin eñ raet vā hē/eñ alleen
met beuinge eñ ontsich bedrapt/namen
si tbehulp der vluchtē/alsodat niemant
met sinē naestē en sprac/ mer met neder
geneychdē hoofde/alle dingē achterlatē
de/haestē si tontgaē dē Ebreē/die si hoor
dē dat gewapent ouer hē quamē/vliēde
door die wegē der veldē/eñ die padē der
houelen.
Eñ doē se de kinderē Israels saghen B
vliē/so volchdē si hē/Eñ si daeldē af/bla-
sēde met basuynē/eñ huylēde achter hē
Eñ wāt de Assyries niet vereenicht/hē om
beradē ter vlucht begauē/mer die kin-
derē Israels met eēder scharē veruolch
den/so vercrancten si alle die si mochten
vinden/Eñ Ozias seynde boden door al
le de steden eñ lātscappen vā Israel/Eñ
hierom seynde alle lantschap ende elcke

stadt/haer wtgecorē gewapēde ioncheit
nahen/eñ veruolchdēse metter scerpten
des sweerdts/tot dat si quamen totten
wterstē haerder eyndē/

Maer die ander die i Bethulia warē
sijn inden heyrlegher der Assiriers ghe-
gaē/eñ den roof diē die Assiriers vluchtē
de achter gelatē haddē/diē namē si wech
C eñ sijn seer geladē/Eñ die ghene die den
strijt gewonnē haddē, sijn weder gekee-
ret tot Betuliam/eñ si nament al wech/
dat hen toebehoorde/also datter geen ge
tal en was vā beestē eñ van quicke/eñ in
allen harē haueliikē goedē/also dat si alle
vandē minstē tottē minsten/rijc worden
van haren berouinghē/Maer Joachim
die ouerste bisscop vā Jerusalē/quam tot
tot Bethuliam/met alle sinen priesters/
dat hi Judith soude sien/Dye welke alse
tot hē wt gegaē was/hebbē sise al gebe
nedijt/met eender stēmē seggēde/Ghij
sijt die glorie Jerusalems/ghi sijt die blij-
D scap Israels/ghi sijt die eerlicheidt onses
volcs/wāt ghi hebt manlijck ghedaē/eñ
v herte is gesterct/om dat ghi die reynic
heit bemint/eñ dat ghi na uwē man gee
nē anderē gewetē en hebt//daer om he-
uet v die hant des HEEREN gesterct/eñ
hier om sult ghi gebenedijt sijn inder ee-
wicheit/Eñ allet volc seyde/Het geschie
de het gheschiede

Eñ die roouen der Assyriers en sijn
nauwelic/binnē dertich dagē/vādē volc-
ke Israel vergadert/Maer alle de dingē
die mē heeft beuondē/dat Holofernes ey
ghē warē/die hebbē si Judith gegeuen/
in gout eñ in siluer/eñ cleederē eñ peerlē
eñ alle huysraet/eñ si sijn haer alle ouer
gheleuert vandē volcke/Eñ alle die volc
ken verblidē met wiuen eñ maechdē/eñ
jonghen/in organen eñ herpen.

Dat.xvi.Capittel.

A DOe sanc Judith dē HEERE dit lie
dekē dē HERE/Begint dē HE-
RE in tamburē/singt dē HEERE in cim
balen/singet hē soetelic eē nieu lof/ōhue
get eñ aenroept sinē name/De HEERE
wrijft die oorloghē in stuckē/HEEE es
sinen name/Die sijn heyrlegers int mid
dē sijns volcs heeft gesedt/op dat hij ons

van alle onser viandē handen soude vlos-
sen/Assur quam in die berghē vādē noor
dē/in menichte sijns sterckz/Welcs menic
hte die bekē heft gestopt/eñ paerdē dalē
bedect/Hi heft geseit/dat hi mij lant sou
de/aensteken/eñ mijn iongē mettē sweer
de doodē/mine ionge kinderkens te ge-
uē tot eenen roof/eñ mijne machden ter
geuanckenissen

Maer dye almachtige HEER heeft B
hē ghedeert/eñ heeft hē inder vrouwen
hant ouer geleuert/eñ heeft hē bescaēt/
Wāt hair machtige en viel niz vādē iōgē
gesellē/noch der sonnē sonē en versloegē
hē niet/noch die hoge ruesen/en stonden
tegē hē niet op/maer Judith die dochter
Merari/nam hē sijn macht/met die ghe
daente haers aensichts/Wāt si dede die
cleederē haerder weduliicheidt wt/eñ de
de die cleederen der bliscapē aen/in ver-
hueginge der kinderen Israel/Si salfde
haer aensicht met saluē/eñ si bandt dye
vlechtē des haers met eē huiue/om hē te
bedrieghē. Haere pantoffelē namē sijne
oghē wech/haer scoonheit vinc sijn siele
Si hieu sijnen necke met eenē sweerde
af/Die Persen ontsaghē hare stantastic-
heit/eñ die Medē hare coenheidt/Doen
huylden dye heyrleghers der Assyriers/
doen mijn ootmoedige opēbarde verdor
rēde vā dorste. Die sonē der iōger meys-
kēs doorstakēse/eñ si sloeghēse doot als
vluchtēde kinderē/Si sijn vergaē indē
strijt vanden aēsichte des HEEREN
mijns Gods. Laet ons dē HERE eenē
lofsanc singē/Laet ons onsen God eenē
niewē lofsanc singē/HERE/HERE/
ghi sijt groot eñ herlijc in crachtē/ende
die niemant verwinnen en mach.

Alle uwe creatuere diene v/wandt C
ghi hebbet geseyt/eñ si wordē ghemaect psal.xxxiij. eñ.cxlviij.
ghi seynde uwen geest/eñ si sijn gescapē
eñ daer en is niet/die uwer stemmē we-
derstae. Die berghē sullē vandē funda
mentē werdē beweecht metten waterē
eñ die harde steenē sullē voor v aensicht
smiltē gelijc wasch/Maer die v vreesē sul
len voor v in allen dinghē groot wesen.
Wee dē volcke dat opstaet teghen mijn
geslachte/wāt die almachtighe HERE

sal in hen oordelen/inden daghe des oor-
deels sal hise besoecken/want hi sal vier
eñ woemen in haer vleesch gheuen/ dat
si bernē eñ geuoelēt tot inder eewicheit

Eñ het is hier na ghescхiet/dat alle
twolck na die victorie te Jerusalē is ghe-
comen/den HEERE te aenbidden/eñ ter-
stont als si gereynicht sijn/so hebbē si al-
le brātoffer/eñ haer begheertē/eñ haer
geloostē geoffert. Eñ Judith offerde alle
de oorloochs gereeschap Holofernis/die
haer twolck gegeuē had/eñ die gordijne
die si wech ghenomen had/tot eenē ban
der vergheetenheyt.

D Eñ twolck was genoechlijc na dat aē
sicht der hevlighē/eñ die blischap deser
victorien is drie maendē geviert met Ju
dith. Maer na dese dagē keerde elck we-
der totten sinen/eñ Judith is groot ghe-
maect in Bethulia/eñ si was die heerlijc
ste des heelen lants Israels. Si was ooc
der duecht der reynicheyt toegeuoechs
also dat si alle die dagen haers leuēs gee
nen man en bekende/vāder tijt dat Ma
nasses haer man sterf. Eñ in die hoochti-
delike dagen ginck si voort met grooter
glorien Eñ si bleef int huys haers mans
hondert iaer eñ vijf/eñ si liet haer dienst
maerte vrij/eñ si sterf/eñ is begrauē met
harē man in Bethulia/eñ alle twolck be-
weendese .vij. daghen. Binnen alle dye
tijden haers leuens en was niemāt dye
Israel verstoorde/eñ vele iaren na haer
doot. Den dach der victorien deser feeste
lijcheyt/wert vanden Ebreen int ghetal
der hepliger daghen ontfaen/eñ
wert vandē Joden gheviert
van die tijt aen tot op
desen tegenwoor
dighen dach

¶ Hier eyndet dat boeck Judith.

¶ Hier begint dat boec der wijsheyt

¶ Dat. I. Capittel

HEbt lief die
gerechticheyt ghi die dat
lant oordeelt. Gheuoelt
vanden HEERE in goet
hede/eñ soect hem in een
voudicheyt des herten. Want hi wert
ghevonden vanden ghenē die hem niet Jere
en temteren/eñ hi verschijnt den ghenē
die ghelooue in hem hebben. Want ver
keerde ghedachten verscheyden vā Go
de/maer beproefde duecht de berespt die
onwijse. Want de wijsheyt en sal niet in
gaen in een quaetwillige siele/ noch si en
sal niet in een lichaem wonen dat der son
den onderdanich is

Die heylighe gheest der onderwisin B
ghe/sal den ghevepsden vlpen/eñ hy sal
hem seluen wech nemen vanden gedach
ten die sonder verstant sijn/eñ sal berespt
werden vander ouercomēder ongerech
ticheyt. Want die gheest der wijsheyt is
goedertieren/eñ hi en sal den vermaledi-
den van sinen lippen niet verlossen/wāt
God is sijnder nieren ghetuych/eñ een
warachtighe ondersoecker sijns herten
eñ een hoorder sijnder tonghen/wāt den
gheest des HEEREN heeft den rinck
der aerden veruult/eñ dat alle dinghen
onthout heeft die kennisse der stemmen
Om dit/die ongherechte dinghē spreect
en mach niet verborgen bliuen/noch des C
berespende oordeel en sal hem niet voor
bygaen. Want in des ongodtliken ghe
dachten sal die vraghinghe sijn/eñ die o-
uerleueringhe sijnder reden sal tot God
comen eñ tot die berespinghe sijn onghe
rechticheyt. Want dat oor des heinels
hoort alle dinghen/ende dat geruchte der
murmuratien en sal nyet verborghen
werden.

3 Hier om wacht v van [illegible]
ghe die niet en voordert / [illegible] spaert [illegible]
tonghen van achterclap. Want [illegible]
reden en sal niet te ver[illegible] / mae[illegible]
[illegible] die liecht do[illegible] En wilt
die do[illegible]t niet beernste[illegible] ge ws le.
vens / noch en beiaecht [illegible] s in ten
wercke[illegible] han[illegible] God en
heeft de doot niet [illegible] ien ver
blijt hem niet in [illegible] verlies der leuendi.
ghen. Want hi schiep alle dinghē om dat
D si wesen souden / eñ hi heeft alle natien der
aerden geneselijck ghemaect / eñ in hen
en is gheen medecine der verderffenisse
noch der hellen rijck inder aerden / want
die gherechticheyt is eewich eñ onsterf.
lijck / maer ongerechticheyt is die vercri
ghinge der doot. Maer die ongodlijcke
hebbense doen comē met hāden eñ woor
den / eñ die achtende een vriendinne / sijn
si afgeuloeyt / eñ si setten belouingen aē
haer want si sijn der doot waerdich / dye
wt haren deele sijn.

Dat .ij. Capittel.

A Die ongodlike seydē / niet oprechte
lijc bi hen seluen denckende. Den
tijt ons leuens is cleyne / eñ met verdriet
eñ daer en is gheen vercoelinghe in dat
eynde des menschen / eñ daer en is nyet
die bekēt si die wederkeert vāder hellen
want wi sijn wt niet geboren / eñ hier na
sullen wi wesen / als oft wi niet en waren
gheweest / wāt roock is onsen nuesen toe
geblasen / eñ die redē der voncken om on
se herte te beweghen / wāt onse lichaem
sal wtgedaen assche sijn / eñ die gheest sal
wtgestort werden als een morwe lucht.
Eñ ons leuen sal doorgaen als dat spore
der wolcken / eñ sal ontbondē werdē als
een neuel / die vander sonnē raeyen ver.
dreuen is / eñ van haer der hitten beswa
ret. Eñ onsen name sal eenē tijt lanc ver
B gheten werden / eñ niemant en sal ghe.
dachtenisse onser wercken hebben. Wāt
onsen tijt is eenē doorganc des scaduwe /
eñ daer en is gheen wederkeringe ons
eynts / want het is beseghelt / eñ niemāt
en compt weder.

Hier om compt eñ laet ons der goe.
den gebruycken die sijn / eñ laet ons dye
creatuere besighen snellijck als in onser
ioncheyt. Laet ons / ons met costelikē wijn Isa. lvi. d
eñ saluen veruullen / ende en laet ons die
bloeme des tijts niet voorby gaen. Laet
ons / ons met roosen cronē eer si verwel
ken / daer en si gheenē beemt dyen onse
oncuysheyt niet door en gae. Niemāt vā
v en si onser oncuyscheyt ontdeelachtich
Laet ons in allen plaetsen teekenen eñ
bliscappen laten / want dits ons deel / eñ
dit is ons lot.

Laet ons den rechtuerdigen armē
verdrucken / eñ en laet ons die weduwe
niet sparen noch den ouden / noch dē gri.
sen van vele tijts met ontsich eerē. Mer
onse stercheyt si die wet der onrechtuaer
dicheyt / want dat onsterck is / dat werdt
onnut gheuonden. Hier om laet ons dē C
rechtuaerdigen bedrieghen / want hij is
ons onnutte / eñ contrarie onsen werckē
eñ hi verwijt ons die sonden der wet / eñ
hi beruchtet teghē ons die sondē onser
disciplinen. Hi belooft hē Gods kennisse
te hebben / eñ hi noemt hem eenen sone
gods. Hi is ons tot een wtbrenginge on
ser gedachten geworden. Hi is ons oock
swaer om sien / want sijn leuē is anderē
ongelijck / eñ sijn weghen sijn verādert
wi sijn als lueghenachtighe van hem ge
acht / ende hi onthout hē van onsen we.
ghen / als van onreynicheden / eñ hij set
die wterste der gherechtigher voor / ende
hi glorieert dat hi God tot eenen vadere
heeft.

Hier om laet ons sien oft sijn redenē D
warachtich sijn / eñ laet ons proeuen die
dinghen die hem comen sullen / eñ wi sul
len weten welcke sijn wterste sullen sijn
Want is hi die warachtighe sone gods / Mat. xxvij. e
so sal hi hem ontfanghen / eñ hi sal hē ver
lossen vanden handen der gheender die
hem teghen sijn. Laet ons hem met scan
deliken smaet eñ pinen vraghen / op dat
wi sijn eerwaerdicheyt weten / ende sine
lijdsaemheyt proeuen.

Laet ons hẽ metten alder leelicsten doot ver
doemẽ/wãt hi ſal aẽſcouwẽ hebbẽ wt ſij
ne redenẽ. Deſe dingẽ dachtẽ ſi eñ dool-
dẽ wãt haer quaethept heeftſe verblint
Eñ ſi en wiſtẽ Gods verholẽtheden niet
noch ſi en hooptẽ gheen loon der gerech
Gñ.i d. eñ v a — tichept/noch ſi en oordeeldẽ die eere der
Eccl. xvij. a — hepliger ſielẽ niet. Wãt God ſchiep den
mẽſche onuerderflijc/eñ hi maecte hem
na dat beelt ſijnre gelikenis. Mer mids
des duuels nijdichept is die doot in dien
rinck der aerden comẽ/Eñ ſi volghẽ hẽ
na die wt ſinen deele ſijn.

Dat. iij. Capittel.

A — DEr gerechtiger ſielẽ ſijn in Gods
hant/eñ die pine der doot en ſalſe
niet aenroerẽ. Si ſchijndẽ den ooghen
der onwiſen te ſteruen/en harẽ wtgãck
wert miſmakinghe geacht. Eñ vanden
gerechtẽ wech ginghẽ ſi in dye doot/eñ
dat van ons dẽ wech des doots is/maer
ſi ſijn in vrede. Eñ al iſt dat ſi voor die mẽ
ſchẽ pijnlichedẽ gheleden hebbẽ/haren
hope is vol onſterflicheyts. In luttel ſijn
ſi ghequelt. In velen ſullẽ ſi beſtict wer-
den/wãt God heeftſe geproeft/eñ heeft
ſe hẽ werdich geuondẽ. Hi proefdeſe als
gout int forneys/eñ hi ontfincſe als een
B — offerãde des brãtoffers/eñ inder tijt ſal
haer aenſchouwen ſijn

Math. xiij. c — Die rechtuaerdige ſullẽ blinckẽ/eñ
als vonckẽ in dat riet loopẽ/Si ſullẽ die
natiẽ ordeelen/eñ ſi ſullẽ die volckẽ ver-
heerẽ/eñ haer HERE ſal inder eewic-
heit regnerẽ/die in hẽ betrouwẽ/die ſul
lẽ die waerhept verſtaẽ/eñ die gelouige
inder liefdẽ/ſullẽ hẽ te wille ſijn/wãt ſi-
nẽ wtuercorenen is een gaue eñ vrede.
Maer die ongodlike ſullẽ beriſpinghe
hebbẽ/na dat ſi gedacht hebbẽ/die den
rechtuaerdighẽ veracht hebbẽ/eñ ſijn
vãdẽ HERE gegaẽ. Wãt wie wijſhept
eñ onderwiſinge vã hẽ werpt/die is on
ſalich/eñ harẽ hope is idele/eñ hare ar-
beydẽ ſonder vruchtẽ/eñ haer wercken
ſijn onnutte.

C — Haer wiuẽ ſijn ontſinnich/eñ haer
kinder ſijn die alder ongodlicſte. Haer
[illegible] [illegible] uloect. Wãt ſalich is di[illegible]
[illegible] eñ de onbeſmette/die gee — Luce. xxiij. d
ne be[illegible] ein [illegible]ſdade/Si ſal heb — Sal. iij. d
ben [illegible] hepliger
ſielẽ/Eñ [illegible] onge
rechtich[illegible] der a[illegible] mecht
noch d[illegible] niet tegẽ
God [illegible] ſeluẽ [illegible] diẽ ſal die wt
uercorẽ gaue des [illegible] oofs gegeuẽ werdẽ — Iſa. lvi. b
eñ een bequame lot indẽ tempel Gods/
Wãt de vruchte der goeder arbeyden is
glorioos/eñ die wortele der wijſhept die
niet en verualt.

D — Mer die kinderẽ der ouerſpeelders
ſullẽ in verderfteniſſe ſijn/eñ dat ſaet ſal
vãden ongerechtẽ bedde verderft wer-
dẽ. Eñ al iſt dat ſi vã langẽ leuẽ ſullẽ we-
ſen/ſi ſullẽ te niet werdẽ gerekẽt/eñ ha-
re leſte outhept ſal ſonder eere ſijn. Eñ
iſt dat ſi haeſtelic ſteruẽ ſo en ſullẽ ſi ghee
nen hope hebben/noch toeſprekinghe
indẽ dage der kenniſſen/Wãt die onge-
rechtighe natien ſijn vã haerder volepn
dinghe

Dat. iiij. Capittel

A — O Hoe ſchoon is eẽ ſuuer generatie
met liefde/wãt haer gedachtenis
is onſterflic/wãt ſi is bi gode eñ bi de mẽ
ſchẽ bekent. Als ſi tegẽwoordich is ſo vol
gẽ ſiſe na/eñ ſi begerenſe/als ſi haer wt
brengẽ/eñ ſi triũpheert gecroont inder
eewichept verwinnẽde der onbeulecter
ſtridẽ loon. Mer die vele gewonnẽ me-
nichte der ongodliker en ſal niet nut ſijn
eñ die ouerwonnẽ ſchoten en ſullẽ geen
hoge wortelẽ/noch ſi en ſullen geen ſtaẽ
de vaſtichept leggẽ. Eñ iſt dat ſi indẽ tac
kẽ inder tijt groepẽ/onuaſtelijcken ghe
ſet ſullen ſi vanden winde beweget wer
den/ende van ouerlaſtichept der windẽ
ſullen ſi wt ghewortelt werden.

B — Want die onuolmaecte tacken ſul-
len ghebroken werden/eñ haer vruchtẽ
ſullen onnut ſijn/ende bitter om eten/en
de nerghens toe bequaẽ/Want alle die
kinderen die vanden ongherechtighen
werden gheboren ſijn ghetuyghen der
ſalichept tegen haer ouders in hare vra

D[illegible] [illegible]acht van [illegible]
[illegible] en voordert/ [illegible] spae[illegible] lige
[illegible] an achterclap[illegible] want [illegible] hi in
[illegible] [illegible] al niet te ve[illegible] [illegible] is eer-
lijc [illegible] pnt die liecht do[illegible] D[illegible] metten
Heb.xi.b gh[illegible] [illegible]t niet beernste[illegible] [illegible] sinnē des
mensch[illegible] och en beiaecht [illegible] [illegible] ichept der
outhept [illegible] er han[illegible] [illegible] leuē/ Die Gode
behaecht/ die niet [illegible] al gemaect/ eñ le-
uende onder die sondarē/ is hi ouer ghe-
C uoert Hi is wech geruct/ op dat de quaet-
hept sijn verstāt niet veranderē en sou-
de/ oft dat die veynsinge sijn siele niet be
drieghē en soude. Wāt die betoueringe
der loghēachtichept vertonckert goede
dinghē/ eñ die onstātasticheypt keert den
sinne om sonder quaethept/ Volepnt in
in corter tijt/ heeft hi vele tiden veruult/
Sijn siele was Gode behaechlijck/ daer
om haeste hi hem dien wt te lepdē vant
midden der ongerechticheden

Maer die liedē siende eñ niet verstaē-
de/ noch niet ter hertē nemende sulcke
dinghen wāt Gods gratie eñ ontferm-
hertichept is tot sinē hepligen/ eñ sijn
aenscouwen ouer sijn wtuercorene/ wāt
die rechtuerdige dode verdoemt die on-
godlike leuendighe/ eñ die ionchept snel
lijc volepnt/ verdoemt dat langhe leuen
D des onrechtuerdigen/ Wāt si sullen dat
epnde des wisen sien/ eñ si en sullen niet
verstaen wat God vā diē gedacht heeft
eñ waerom datten die HEERE ghemin
nert heeft/ want si sullen sien/ eñ versma
den hem maer die sal God bespottē/ Eñ
na dese dinghen sullen si af vallē sonder
eere/ ende in smaet onder die dode inder
eewichept. Want hi sal die opgheblase-
ne sonder stemme verschoeē/ ende hi sal
se beweghen vanden fundamenten/ eñ
si sullen totten ouersten toe verlatē wer
den. Ende si sullen suchtende sijn/ ende
haer ghedachtenisse sal vergaen. Si sul
len beureest in die ghedachten haerder
sonden comen/ ende haer ongherechtic-
heden sullense dwersch beruchte maken
eñ ouerdraghen.

Dat.v.Capittel

Dan sullen die rechtuaerdighe in grooter volstandichept staen/ te- A
ghens die ghene diese benaut hebben/
ende die haer arbepden wech ghenomē
hebben/ Siende sullen si met epscheli-
ker vreesen werden verscricket/ ende si
sullen verwonderen in dpe haesticheypt
der onghehoopter salichept/ suchtende
van benauthept des gheests segghēde
bp hen seluen/ leetwesen bewisende/ en
de van banghichept des gheests suchtē-
de. Dit sijnse die wi somwilen in spotte
ghehadt hebben/ ende in ghelijckenisse
der lachteringhe/ wi onsinnighe men-
schen achteden haer leuen raserie te we
sen/ ende haer epnde sonder eere/ Siet/
hoe sijn si onder die kinderen Gods ghe
rekent/ ende haer lot is onder dpe hep-
lighen.

Daeromme hebben wi ghedwaelt
vanden wech der waerheit/ eñ dat licht
der rechtuaerdichept en heeft ons niet
ghescheuen/ ende die sonne der verstan
denisse en is ons niet opgegaen/ wi sijn
moede ghewoorden inden wech der on-
gherechtichept/ ende der verdoemenis-
sen/ ende wi heben sware weghen ghe-
wandelt/ maer den wech des HEERE
en hebben wi niet ghewetten/ wat heeft
ons houerdichept ghebaet/ of wat heeft B
ons die beroeminghe der rijcdommen
ghegheuen. Alle die dingen sijn doorge-
gaen als een scaduwe/ eñ als een voorlo-
pende bode/ ende als een schip het welc
door dat vloepēde water gaet/ des welcx
spoor niet te vinden en is/ alst voorbp is
ghegaen/ noch den wech des bodems
des schips inden stromen Oft eenen vo
gel die door vliecht in de lucht/ des welcx
men gheen teeken des weechs en vint/
maer alleen dat ghelupt der vloghelen
slaende den lichtē wint/ ende door crach
te des weechs snidende die lochte/ dpe
vloghelen beweecht hebbende is hi do-
re gheuloghen/ ende daer na en werdet
gheene teeken sijns weechs geuondē

Oft als een ghescutte dat wt gescho
C ten is / tot een ghesette plaetse / dye ghe-
deelde lucht ter stont in haer bessloten is
datmen dies doorganck niet en bekent.
Also als wi gheboren waren / lieten wi ter
stont af te sine / ende wij en consten voor
waer gheen teeken der duecht ghetoo-
nen / maer wi sijn in onse quaetheyt ver
Prouer. xi.a teert. Aldusdanighe dinghen seyden si
inder hellen / die gesondicht haddē / wāt
den hope des ongodliken is als een dor-
re dijstel bloeme / die vāden winde werch
wert gheuoert / eñ als een dunne schup
me die vanden water baren wert ver-
spreyt / eñ als eenē roock / die vandē win-
de ghescheyden is / eñ als die ghedachte
nisse eens voorby gaenden gasts van ee
nen daghe.

Maer die rechtuaerdighe sullen in
der eewicheyt leuen / eñ haer loon is by
den HEERE / ende haer ghedachte is by
den alderopppersten / hier omme sullen si
dat rijcke der schoonheyt / eñ die croone
des hoops vander hant des HEEREN
ontfaē / want hi salse decken met sijnder
rechter hant / eñ hi salse met sinē heilgē
D arme beschermen / Eñ sinē ernste sal de
wapinge nemen / ende hi sal dē creatuer
wapenen tot wrake der vianden / Hi sal
voor dē yseren halsberch / die gerechtic-
heyt aendoē / eñ hi sal voor dē helm eene
seker oordeel nemē. Hi sal dē onverwin
likē schilt die gerechticheyt nemen / eñ hi
sal die wreede grāschap scherpē tot eenē
speere / eñ den rinck der aerdē sal met hē
teghē die ontsinnige vechtē. Die wtsen-
dinghē der blixemen sullē recht gaen /
eñ als vā eenē welgecromdē boghe der
wolckē sullē si werden verstrooiē / eñ si sul
len tot eēder seker plaetsen inspringhē.
Eñ vāder steenachtigher grāschap sul-
lē volle haghelē werdē geseynt / eñ dat
water der zee sal daer teghē opclimmē /
eñ de stromē sullē hardelijc tsamē lopen
Die gheest der cracht sal tegē die staen /
eñ salse deelen als een verstoringhe des
windts / eñ hi sal alle dlāt haerder onge-
rechticheyt totter wildernisse brengen /
en die quaetheit sal der machtiger stoelē
ommekeeren.

[illegible] boeck der wijsheit [illegible]
[illegible] uloert. [illegible]
[illegible] eñ de onbesin [illegible]
A [illegible] ein [illegible] sdade / [illegible] Eccl/ix.a
[illegible]
Hierom gh [illegible]
ghi rechtet [illegible] der a [illegible]
langt die oren [illegible] menschē ouc
hout / eñ behaecht u seluē in die scarē der
natien / Wāt u is macht vāden HEERE Ro.xiij/a
gegeuē / eñ cracht vāden alderhoochstē
die u wercken sal vraghen / eñ hi sal dye
ghedachten ondersoecken / wāt als ghi
dienaers sijns rijcx waert so en oordeilt
ghi niet recht / noch ghi en bewaert dye
wet der rechtuaerdicheyt niet / noch ghi
en wandelt niet na sinen wille Hi sal u
vereyselic eñ haestelijck verschinē / wāt
daer sal een alderhertste ordeel ghescie-
dē in die ghene die voor ander staē / wāt
den cleynē wert ontfermherticheit ver
leent / maer dye machtighe sullen mach
telijc pinen liden Wāt God die verheer
der alre dinghen is / en sal niemāts per
soon wtnemen / noch hi en sal niemants
grootheyt ontsien / wāt hi heeft den cley
nen eñ den grooten selue ghemaect / eñ
hi draecht vā allen sorghe ghelijc. Maer
dē sterckerē / staet stercker cruycinge aē

Hierom o ghi coninghē tot u sijn de
se mijn redenē / op dat ghi wijsheyt leert B
eñ dat ghi niet wt en valt / wāt die de ge-
rechticheyt bewarē / die sullē rechuaer
delijc geoordeelt werden / ende die recht
uaerdighe dinghen gheleert hebbē / die
sullen vinden / wat si antwoorden mogē
Hier om begheert mijn reden eñ hebt
die lief / eñ ghi sult onderwisinghen heb
ben. Die wijsheyt is edel / ende die nim-
mermeer en verwelct / eñ si wert lichte-
lijc gesien vanden ghenen diese lief heb
ben. Si voorcoomt die gene diese beghe
ren / dat si haer dien eerst soude vertoo-
nen. Die vandē licht tot haer waect / die
en sal niet arbeydē / wāt hi salse voor sijn
duere vindē sittē. Daerō ist eenen volco
menen sin vā haer te denckē / eñ die om
harē wille waect / die sal haest seker sijn
want si gaet om soeckende die gene die
haers waerdich sijn / eñ in haer weghē
sal si haer seluen diē vrolijc vertoonē / eñ
si sal diē in alle voorsienicheyt te gemoe-

te lopen want haer begin is begheerte der alderwarachtichſter onderwiſinge Hieromme ſo is die liefde die ſorghe der onderwijſinge/ eñ die liefde is bewaringhe haer der wetten/ Eñ de bewaringe der wetten is die volbrenghinge der onghebreclichept/ eñ die onghebreclichept doet Gode aldernaeſt ſijn

D Aldus brengt die begeerlichept der wijſhept totten eewighen rijcke. Hier om o ghi coninghen des volcx iſt dat ghi luſte hebt in ſetelen eñ ſceptrẽ/ ſo beminnet dye wijſhept/ op dat ghi in der eewichept regnerẽ moocht/ Ghi alle die ouerlieden ſijt ghe ſtelt hebt lief der wijſhept lichte/ Maer wat wijſhept is/ eñ hoe ſi ghemaect ſi ſal ick v vertellen/ eñ ick en ſal v die verholentheden Gods niet verberghen/ maer ick ſal haer van beghin der gheboorten onderſoecken/ eñ ick ſal haer kenniſſe int licht ſetten/ eñ ic en ſal die waerhept niet voorbi gaen/ noch ick en ſal met de veretterẽde nidichept niet ouer den wech gaen/ want alſulcken mẽſche en ſal der wijſhept niet deelachtich ſijn. Maer die menichte der wijſen is geſonthept des aertrijcx/ Ende een wijs coninck is des volcx vaſtichept. Daerom ontfaet onderwijſinghe/ door mijn redenen/ eñ het ſal v vorderen.

Dat.vij.Capittel.

A IT Is wel waer ic ben oock een ſterflijck menſch/ allen menſchen ghelijck/ eñ wt der aertſcher gheboorten des gheens die eerſt ghemaect is/ eñ inden buyck mijnder moeder ben ick vleeſche ghebeeldet. Inden tijt van thien maenden ben ick te gader gheronnen in bloet van menſchen ſade/ eñ midts bequamẽ luſte des ſlaeps. Eñ als ic gheborẽ was/ ontfinck ick die ghemeyne luchte/ ende viel neder in ghelijck ghemaecte aerde eñ ick liet wt die eerſte ſtemme ghelijck alle menſchen/ weenende/ Ick ben in windelen/ ende met grooten ſorghen op ghevoedt. Want nyemant vanden coninghen en heeft een ander beghin der gheboorten ghehadt. Hierom ſo hebbẽ alle menſchen eenen inganck totten leuen/ eñ eenen ghelijcken wtganck

Daerom begheerde ick eñ mi wert ſinne gegeuen/ eñ ick aenriep/ ende den geeſt der wijſhept quam in mij. Eñ ick voorſetteſe den rijcken eñ ſtoelen/ eñ ick ſeyde dat die rijcdommen niet en warẽ/ by haer te ghelijken. Noch ick en ghelijcte haer gheenen coſteliken ſteen/ want alle gout is by haer ghelijct een cleyne ſandeken/ eñ ſiluer ſal in haren aenſcouwen als ſlijck gheacht werden Iob.xxviij.c.

Bouen ſalichept eñ ghedaente/ beminde icſe/ eñ ick voorſette die voor licht te hebben/ want haer licht is onuerbluſſelijck/ eñ mi quamen alle goede dinghẽ tſamen met haer/ eñ ontallike eerſaemhept door haren handen/ eñ ick ben verblijt in allen/ want deſe wijſhept ginck voor mi/ eñ ic en wiſt niet dat ſi alder goeder dinghen moeder is. Die welcke ick ſonder gheveynſthept gheleert hebbe/ eñ ſonder haet deel ickſe mede/ eñ haer eerſaemhept en verborghe ic niet. Wãt ſi is den menſchen eenen oneyndeliken ſcat/ eñ die dien ghewerbert hebben/ ſijn der vrientſcappen Gods deelachtich geworden/ gheprieſen om die gauen der onderwijſinghe. Want God heeft mi ghegheuen te ſeggen wt der meyninge/ eñ te vermeten werdighe dinghen deſer welcke mi ghegeuen werden/ want hy is leyder der wijſhept/ eñ der wijſer verbetere. Want wi eñ onſe redenen ſijn in ſijnder hãt/ eñ alle wijſheit/ eñ die onderwiſinghe der wercken der kenniſſen B

Hi heeft mi warachtighe kenniſſe der dinghen die ſijn ghegeuẽ/ op dat ick die gheſchicthept des aertrijcx ſal wetẽ eñ dye crachten der elementen/ dat beghinſel/ die voleyndinghe/ eñ dat middele der tijden/ die veranderinghe der gebuerten/ eñ die voleyndinge der tidẽ/ des iaers loop/ eñ die gheſcicthеden der C

sterren/die natueren der dieren/[illegible]
gramschappen der beesten/die cra[illegible]
der winden/eñ der mēschen ghedac[illegible]
die onderschepdenheden/der spruyten/
eñ die crachten der wortelen/eñ ick leer
de alle die dinghen die verborghen ende
onuersien sijn. Want die cōstenaer alre
dinghen heeft gheleert wijsheyt. In ha
re is die heylighe gheest der verstande-
nisse/eenich/menichfoudich/subtijl wel
sprekende/edel/onbesmet/seker/soet/be
minnende tgoet/scherp/die niet en ver-
biet wel te doene/beleeft/goedertieren/
gestadich seker/vrij/hebbēde alle duecht
alle dinghen voorsiende/eñ die alle ver
standighe gheesten ontfaet reyn/subtijl
Want wijsheyt is beroerliker dan alle
beruerlike dinghen/Si reycket ouer al
om haer reynicheyt

Si is eē wasem der cracht Gods/eñ
een louter wtuloepinghe der claerheyt
des almogenden Gods/eñ daer om en
compt niet dat besmet is in haer/Want
si is een blinckinge des eewigen lichts/
eñ een spieghel sonder vlecke der maie-
steyten Gods/eñ dat beeldt sijnder goet
heyt. Eñ al is si een/si vermach alle din-
ghen/eñ in haer seluē bliuende vernye
wet si alle dinghen/eñ si draecht haer o-
uer door die natien in die heylighe sielē.
Si heeft Gods vrienden eñ die prophe-
ten gestelt. Want God en heeft niemāt
lief/dan den ghenen dye metter wijs-
heyt in woonet/want dese is schoonder
dan die sonne/eñ si is bouen alle ghesict
heyt der sterren/den licht ghelijct/wert
si die eerste ghevonden. Den lichte vol-
ghet den nacht/maer die quaetheyt en
verwint die wijsheyt niet.

Dat. viij. Capittel

A Aldus reyct die wijsheyt stercke-
lijck vanden eenen eynde totten
anderen/eñ si bescict alle dingen soetelic
Dese heb ick ghemint eñ wtgesocht vā
mijnder iuecht/eñ ic sochtse mi tot eēder
bruyt te nemen/eñ ick wert een minna
re haers scepsels. Si glorificeert sijn edel
gheboorte/hebbende Gods mede wonin
ghe/eñ die HEERE alre dinghen heeftse
oock lief gehadt/want si is een leereresse
der onderwisinghe Gods/eñ een wtuer
kiester sijnder wercken. Eñ ist dat die rijc
dommen inden leuen begheert worden
wat mach rijckere ghesijn dan dye wijs-
heyt/die alle dinghē werct. Eñ ist dat tge
uoelen werct/wie is meer cōstenaer der
dingen die sijn/dā die. Eñ ist dat yemant
die gerechticheyt lief heeft/eñ deser aer-
beyden hebben grote duechden

Want si leert soberheyt eñ voorsich B
ticheyt/eñ gerechticheyt/eñ duechde/eñ
niet en is den menschen orbaerliker int
leuen. Eñ ist dat yemant veelheyt van
consten begheert/so weet si die voorlede-
ne dinghē/eñ si scattet vā die toecomēde
si weet die loosheyt der redenē/eñ de ont
bindinghe der argumenten/si weet tee-
kenen eñ monstrē/eer si ghesciedē/eñ de
ghesciedenissen der tidē eñ der wereldē.
Hierom nam ic voor mi dese tot mi te brē
ghen/om daer mede te leuen/wetende
dat si met mi deelē sal vandē goedē/eñ si
sal toespreekinghe mijnder ghedachten/
eñ mijns verdriets sijn

Ick sal om harent wille claerheit tot
ten scharē hebben/eñ eere by die outers C
Ic moet ionck eñ scerp werdē gevonden
int oordeel/eñ ic sal wonderlijc sijn inder
machtigher aenscouwen/eñ der princen
aensichtē sullen mi verwonderē. Si sullē
mi swigēde ontbeydē/eñ si sullen mi spre
kende aenschouwen/eñ als ic vele rede-
nen sal spreken/so sullen si die hāden op
harē mont leggen. Hier en bouē sal ic do
re dese onsterffelijcheyt hebbē/eñ ick sal
een eewighe gedachtenisse achterlaten
den ghenen die na mi comen sullen. Ick
sal die volcken beschicken/eñ die natien
sullen mi onderdanich sijn. Veruaerli-
ke coninghē sullen vreesen als si mi horē
eñ in de menichte sal ick goet schinen/eñ
sterck int orloghe.

Ingaende in mijn huys sal ick met
haer rusten/wāt haer bywesen en heeft
gheen bitterheyt/noch met haer te leuē
en heeft ghee verdriet/maer blischap eñ
vruechde. Dese dinghen bi mi seluē pey- D
sende/eñ haerder ghedachtich wesende

in mijn herte/wāt die wijsheyt is onster
felijc in die ghedachte/eñ haer vrienscap
is een goede genuechte/eñ inden werc-
ken haerder hādē is eersaemheyt son-
der ontbrekinghe/eñ de stridinghe haer
der sprakē wijsheyt/eñ heerlicheyt in
gemeenscap haerder redene/ghinck ick
alom soeckēde/dat ic mi die tot mij soude
nemē. Ic was eē kint vol natuerlicx be
grijps/eñ ick vercreech een goede siele.
Eñ als ic meer goet was/quā ic tottē be-
smetten lichame. Eñ doē ic wiste dat ick
mi niet anders suuer en mochte onthou
den/ten ware dat God gaue/eñ dat selue
was die hoochste wijsheyt te weten/wi-
ens gaue dese was/ginc ic tottē HEERE
eñ ic badt hem/eñ ick sprac wt alle mijn-
der herten.

A ¶ Dat.ix. Capittel.

O God mijnder vaderen/eñ HEERE
der ontfermherticheit/die alle din
ghē met uwen woorde hebt gemaect/eñ
den mensche mids v wijsheyt hebt ghe-
stelt/dat hi die creatuere soude verheerē
die vā v gemaect is/op dat hi dat aertrijc
soude beschickē in ghelijcheyt/eñ recht-
uaerdicheyt/eñ dat hi in stueringhe des
hertē dat oordeel sal oordeelē, gheeft mij
die wijsheyt die een bistaēster uwer sete
lē is/eñ en wilt mi niet verstekē vā uwē
kinderē wāt ic ben v knecht/eñ die sone
uwer dienstdeernē/eē onsterc mensch vā
corter tijt/eñ cleynder totten verstande
Psal.c.vi. des oordeels eñ der wettē. Eñ so wie vol
maect sal sijn onder der menschē sonē/ist
B dat uwe wijsheyt vā hem is/hij sal voor
niet werdē gherekent

i. Parali. Maer ghi hebt mi tot eenē coninc di-
xvi.a nen volck vercorē/eñ eenē rechter uwer
v. Parali. sonē eñ dochterē. Eñ ghi seyt mi eenē tē-
i.v pel te timmerē in uwē heyligē berch/eñ
eenē outaer in die stadt uwer woninge/
pro.viij c een gelikenisse ws heyligē tabernakels
welc ghi vā begin bereyt hebt/eñ v wijs-
heyt met v/dye welcke uwe wercken
weet/die welcke oock daer oock bi was
doē ghi dat aertrijc maecte/eñ wiste dat
uwen ooghē behaechlic was/eñ wat op
recht was in v ghebodē. Seyndt die vā
uwē heyligē hemelē/eñ vandē stoel dijn
re grootheyt/op dat si met mi si/eñ met
mi arbeydē/op dat ic mach weten wat bi
v aēgenaē si/wāt die weet eñ verstaet al
le dinghē/eñ si sal mi matelijck leyden in
mijn werckē/eñ si sal mi bewarē in hare
macht/eñ mijn werckē sullē aenghenaē
sijn/eñ ic sal v volc rechtuerdelic beschickē
ende ick sal waerdich sijn mijns vaders
setelen.
Want wat mensche mach den raet Isa.xl.c
gods werē/of wie mach denckē wat god Ro.xi.d
wilt. Wāt die gedachtē der sterflijker mē
schen sijn vreesachtich/eñ onse voorsienich
heden sijn onseker. Want dat lichaē dat
verdoruē wert/beswaert die siele/eñ dye
aertsche inwoninghe druct den sin neder
die vele denckende is. Eñ wi weerderen
zwaerlijc die dinghē die inder aerdē sijn
eñ die int aenschouwē sijn/vindē wi met
arbeyt. Maer wie sal die dinghen onder
soecken die indē hemel sijn. Wie sal uwē O
sinne werē/het en si dat ghi wijsheyt ge-
uet/eñ het en si dat ghi uwen heylighen
gheest seynt vanden alderhoochstē. Eñ
ist dat die paden der gheender die inder
aerdē sijn gebetert sijn/eñ die menschen
die dinghē gheleert hebben die v beha-
ghen. Want door die wijsheyt sijn si ghe
sont ghewoordē die v HEERE behaget
hebben van beginne

¶ Dat.x. Capittel

Dese wijsheyt bewaerde diē dye A
eerste van God gemaect is eē va
der des aertrijcs/als hi alleen was ghe
schapen/ende brocht hem wt van sijnde
re misdaet. Ende hi brochte hem wt van
den slijme der aerdē/ende hi gaf hē crach Geñ.i.b
te alle dinghen te onthoudene. Als dye
onrechtuaerdighe wech ginc van deser
in sijnder gramschappen/dye broederlic Geñ.iiij.
heyt verghinck door dye gramschappe b.
des doodslaechs. Om welcke doen dat Geñ.vi.b
water dat lant verdorf/soo heuet die wijs Geñ.vij b
heyt weder omme ghenesen/den recht-

uaerdigen door een versmadelike houdt
Ge/xl/b bescermende. Dese wijsheit/als hen die
natien in volginge der hooueerdicheyt
hadden verheuen/so kende si den recht-
ueerdighen/eñ si behielt hē Gode sonder
claginghe/eñ die ontfermherticheit be-
waerde den stercken inden kinderen
Ge/xix/a/ Dese verloste dē rechtueerdigē vliē-
B de vāden vergaēden ongodlikē/alst vier
neder viel indē vijf steden/dē welckē tot
eenē getuygenisse dat woeste lant roocr-
achtich blijft/ende boomen in sekere tijt
vrucht hebbende/eñ eenen souts steene
staēde tot een gedachtenisse der ongeloo
uiger sielē. Want dye de wijsheit voorby
gingē/die en vielē nyet alleen daer inne
dat si die goeden niet en wistē/maer si lie
ten den mēscē een gedachtenisse haerder
onwijsheyt achter/also dat si oocniet ver
borgē en mochtē bliuē indē dingē daer si
in sondichdē. Maer die wijsheit verloste
se vā smertē/die haerder waer nemen
Dese beleyde den rechtueerdighen
Ge/xxviij.b voor vluchtigē der grāscappē sijns broe-
ders/door rechte wegē/eñ hi toonde hem
dat rijcke Gods/eñ hi gaf hem der heyli
ger kennisse/hi maecte hē eerlic in dē ar
beidē/eñ hi veruulde sijn arbeyden. Int
bedroch der gheender die hem bedrogē/
C was si bi hem ende maecte hem eersaem
Si bewaerde hem vāden vianden/ende
bescermde hem vāden verleyders/ Eñ
Ge/xxxij si gaf hem eenen stercken strijt/op dat hi
verwinnē soude eñ wetē dat die wijsheit
machtiger is dan alle dinck
Dese en heeft den vercochten recht-
ueerdighen niet verlaten/maer si verlos
te hem vanden sondaers/ende si daelde
met hē neder in die cuyle/ende si en ver-
liet hem nyet inden banden/tot dat si hē
dat sceptrum des rijcs toebrochte/ende
machticheit tegen die gene die hem ver-
druckten/ende si toondese luegenachtich
te wesen/die hem besmetten/ende si gaf
hem eewige claerheyt
Dese verloste dat rechtueerdige volc
ende dat saet sonder claginge verlostede
Exod i/e si vanden natien/die hem verdructē. Sy
ginc in die siele des knechts Gods/ende
stont tegen veruaerlike coningen/in wō

deren ende teekenen. Eñ si wederghaf D
den rechtueerdigē/loon vā haren arbey
den/ende si beleyde die in eenen wonder
liken wech/eñ si was dien in een bedeck-
sel des daechs/ende snachts in een lichte
der sterren Exo/xiiij
Ende si droechse door die roode zee/
ende si voerdese door een zeere groot wa-
ter. Maer diere vianden verdrincte si in
die zee/ende si leydese wt der dyepte der
hellen. Hier om namen die rechtueerdi-
ge der ongodliker roof wech/ende si son
gen HERE/uwen name is heylich/en-
de si loofden te gader die verwinnersse v
hant. Wandt die wijsheyt dede der stom
mer mont open/ende si maeckte die ton
ghen der onsprekender kinderē/wel spre
kende.

Dat.xi. Capittel.

A
Ende si bestyerde hare wercken in Exo/xvij
die handen des heyligen prophete
Si reysden door die woestine/die niet be
woont en wert/ende inden woestē plaet
sen maecten si hutten. Si stonden teghē
die vianden/ende si wraken hen vanden
vianden. Si dorsteden ende riepen vaen
ende hen waert water gegeuen vanden
alderhoochsten steen/eñ ruste des dorsts
vanden harden steen/door welcke hare
vyanden pijne doochden/van ghebreck
haers dranc s/als die kinderē Israel ouer
uloeyden/so verbliden si in hen. Door de
se dinghen/als hen gebrack/so ghesciede
hen wel. Wandt door die fonteyne der ee
wiger vloet gaeft ghi den onrechtueer-
digen menscelic bloet. Dye welcke als sy
vermindert worden in ouerbringinghe B
der gedoder kinderen/gaeft ghi hen on
uerhuets oueruloedich water/toonende
door den dorste die doen was/hoe ghi die
uwe verhoochde/eñ haer wedersakers
doode. Want als si getempteert werden/
eñ onderwisinge met ōtfermherticheyt
ontfaende/wistē si hoe die ongodlike als
si met gramscappen gheoordeelt waren
pijnen doochden

Dese proefde ghy voorwaer als een
vader vermanende/maer die verdoemen-
de ghi onderuragende als een wreet co-
ninc. Want die nyet teghenwoordich en
waren/ende die teghenwoordich waren
worden gelijc ghepinicht. Want dubbel
verdriet hadse beuaen/ende suchtinghe
met ghedachtenisse der voorledē der din
ghen. Want als si hoorden door hare pij-
nen/dat wel met hen ghedaen wert/soo
hebben si des HEREN ghedacht/ver-
C wonderēde int eynde des wtganCs. wāt
den welcken si in sceuer wtsettinghe ver
worpen/bespottē/verwonderde int eyn
de der ghescriedenisse. Gelijck en dede hy
den gherechtighen nyet/maer voor dye
ontsinnighe ghedachten waren hair on
ghrechticheden

Dat zommighe stommen serpenten
dienden/ende onnutte beesten/seyndede
ghi onder hen menichte veelre dyeren/
tot een wrake/dat si souden weten/dat so
waer yemāt door sondicht/door dye selue
dinghen oot gepijnicht wert. Want v al-
machtighe hant dye dat aertrijc gescapē
heeft wt ongheslender materiē/en was
niet ommoghelic onder dien te seynden
menichte der beeren of stoute leeuwen/
of ombekende beestē van nieuwer aert/
vol gramscappen/of vierighen waseme
blasende/of ruer des roocs voortbringen
de/of die veruaerlike voncken scoten vā
haren oogen/der welcker quetsinge dye
nyet alleen en mocht verderuen/Maer
dat aensien mochte oock door vreese doo-
D den Wandt oock sonder dese hadden si
met eenen wijnde moghen werden ghe
doot/veruolghinghe geleden hebbende
van haers selfs wercken/ende verstropt
door den gheest uwer cracht. Maer ghy
hebbet al in mate ende in ghetal ende in
ghewichte bescict

Want v ouerde alleen altijt veel te
vermoghen/ende wye sal der cracht ws
arms wederstaē. Want gelijc dye tonge
der waghen/alzo is dat aertrijck voor v/
ende als een druppel morgēdaus/die ne-
der daelt op die aerde/Ēn ghy ontfermt
alre menschen/want ghy vermuecht al-
le dinghen/ende ghy siet metter menscē

sonden door die vinger/om dat bew ijsen
des berous. Want ghi hebt lyef alle din-
gen die sijn/ende ghy en hatet der dingē
gheen die ghi maeckte. Want noch ha
tende en hebt ghi niet ghestelt noch ghe
maect. Hoe soude yet mogen bliuen/ten
ware dat ghijt wildet/of hoe soude yet ōt
houden moghen werden/dat van v niet
geheeten en ware. Maer ghi spaert alle
dinghen/want si sijn v HERE die de sie
len bemint

Dat.xij. Capittel

O HEERE hoe goet ende soete is
uwen gheest in allen. Hyer om soo
berispt ghi met deelē/die gene die dwalē
ende ghi vermaense van welcken si son-
digē/ende ghi spreecse aen/op dat si haer A
quaetheyt souden laten ende in v HEE
RE gheloouen/want ghi wildet dye ou-
de inwoonders ws heylighen lants dye
ghi verepsde/want si deden werckē dye
v hatelic waren door medecijnen ende on
rechtuaerdighe offeranden/ende warē
moders haer der kinderē sonder ontferm
herticheit/ende eters der menschen bin-
nensten/ende bloet verslijnders ende die
ouders die eerste vijnders sijn/der onge-
holpender sielen/verdoen vanden mid-
den uwer verholentheyt/door dye hādē
onser ouders/op dat si weerdighe wande
linghe in vreemden landen der kinderē
Gods souden ontfaē/dat lant dat v weer
der is dan alle landen

Maer desen hebt ghy oot als menscē
gespaert/ende ghy seyndet voorgāgers
ws heyrs wespen/dat si die allenskē ver
driuen souden. Niet dat ghi ommachtich
waert/die ongodlike/den rechtueerdige
onder te werpen inden oorloghe/of den B
wreeden beesten/of met eenē hardē woor
de tsamen wt te driuen/maer bi deele oor
deelende/gaeft ghi plaetse des bewizens
des berous/wel wetende dat haer natie
scalc is/ēn haer quaetheit natuerlic/ende
want haer gedacht inder eewicheyt niet
verādert en mocht werdē. Wāt het was
een veruloect saet vā beginne. Noch nie
māden vreezēde/gaeft ghi genade harē zō
dē. wāt wie sal v seggē wat hebt ghi ghe-
daē/of wie sal tegē v ordeel staē/of wie sal

comen in v aenscouwē/wrake der ongerechtigher menschen. Of wye salt v wijten/ist dat die natien vergaen die ghi gemaect hebt/ Want daer en is gheen ander god dan ghi/die welcke sorge draecht voor alle dinghen/op dat ghi toonen sout dat ghi dat vonnisse niet onrechtueerdelic en oordeelt. Noch coninc/noch tyranne en sullen vraghen vanden genen die ghi verloren hebt.

C Want ghi dan rechtueerdich sijt/so beschict ghi alle dinghen rechtueerdelick ende ghi verdoemt dyen seluen oor/dye niet sculdich en is gepijnicht te werden/ ende ghi acht hem vreēt van uwer cracht Want v cracht is een beghinne der rechtueerdicheit/ende om dat ghi een HEERE alre dinghen sijt/soo doet ghy v alle dinghen sparē. Ghi toont cracht die niet gheloofť en wert/volmaect te sijn inder cracht/ende dese die v niet en wetē leuert ghi ouer in stouthept. Mair ghi verheerder der cracht/oordeelt met stillicheit/eñ ghi beschict ons met grooter eerweerdicheyt. Want het vermoghen is v tonder als ghi wilt. Ghi hebt v volc door sulcken wercken gheleert/datmē rechtueerdich ende beleefť moet sijn/ende ghy maecte v kinderen van goeder hopen. Want doordeelende gheeft ghi inden sonden plaetse des bewijsens/des leetwesens. Ist dat ghi uwer knechten/vianden/eñ dye der doot sculdich waren/met so grooter aenmerckinghe cruysťes ende verloťtes gevende tijt ende plaetse/door welckē si verandert mochten werden van quaetheit met hoe grote neerstichept oordeelde ghy v kindern dan/der welcker ouders ghy eedē ende voorwaerdē der goeder beloofteñ gegeuen hebt

D Hier omme als ghi ons castiende onderwijst/so geesselde ghi onse viandē menichfuldelick/op dat wi v goetheit sullen dincken oordeelende/ende als vandē goeden geoordeelt wert/uwe ontfermhertichept moghen hopen. Waer wt/ghy den ghenen die in harē leuen ontsinnichlick ende onrechtueerdelic leefden/gaeft ghi die opperste pijnen/door dye dingen dyē si ghedient hebben. Want si doolden oec lanc gher inden wech der dolinge/achtende dinghen/die in dye beesten onnutte sijn/goden te wesen/leuende na die costume der ontsinnigher kinderen. Om des wil hebt ghi hen dat oordeel gegeuē tot bespottinghe als ontsinnighe kinderen. Maer die niet mids bespottinghen ende beresp inghen gebetert en sijn/dye hebben gods weerdige oordeel ondervonden. Want in dien dingen die si leden verdroeghen si moeyelic/in welcken si onlijdsaem sijnde verbolghen waren. Door dese dinghen/welcke si meynden goden te wesen in hen als si verdoruen werdē/siende dien/welcken si voortijts hen loochende te kennen/bekenden si den warachtigen god. Om dies wille sal oec dat eynde haerder verdoemenisse/ouer hen comē

C Dat.xiij. Capittel.

A Maer alle menschen in welcken de kennisse goods niet en is/dye sijn ydel/ende van desen die nyet goet en scijnen/en mochten si hem nyet bekennen die is/noch die wercken aenmerckende/ en hebben si niet bekent wie dye consteñaer waer/maer of viere of wijnt/of dye haestēde lucht/of den omrinc der sterrē/ of te vele groote water/of die sonne ende mane regeerders des aertrijcs/meindē si goden te wesen/Ende hoe wel si mids hare ghedaente verlustighet/die goden meynden te wesen/si sullen wetē hoe vele haer verheerder schoonder is. Wāt dye schepper der gedaenten heeft alle dese dinghen gestelt/of sijn haer cracht eñ wercken verandert/so laetse oec verstaen vā dien dat die gene die dese dingē gemaect heeft/stercker is dan die

B Want van die groothept der gedaenten ende der creatueren/mach dye schepper deser dinghen bekenlic ghesien werden. Maer nochtans is in desen minder clachte. Want dese dolen messchien oock soeckende eñ willende vijnden. Wāt oec als si in sinen wercken conuerseren/soo ondersoecken si ende houden dat vaste/ dat die dinghen goet sijn diemen siet. Weder omme en salmen desen oock niet vergeuen. Wāt ist dat si so vele wetē mochtē/ dat si die weerelt mochten schattē/hoe en

vonden si der weerelt heere niet liechteli
ker/ Want si zijn onsalich eñ haren hope
is onder die doode/ die gene die de wercke
der mensce handẽ/ goden hebbẽ geheetẽ
goudt ende silver/ vijndinghe der const/
eñ die ghelijckenisse der dieren/ of eenen
onnutten steen/ welc dat werc een...ou
der hant is

C Of ist dat eenich constenaer die eẽ tim
mermã is/ recht houte van bossche hyeu
ro/xliiij b eñ alle die scale des houts geleerdelick af
scaefde/ eñ zijn conste neerstelic gebesiget
hebbende/ een onnut vat make tot orbo
ringe zijns leuens/ eñ misbruycke dye o
uerbliuende spaenderen des werc/ tot
bereydinge der spijsen/ eñ dat hi dander
van desen/ dat hi niet en beseget eẽ crom
me houte vol weeren/ neerstelic wt groe
ue door zijn ydelheit/ eñ hi dat beelde wir
die kennisse zijnder const/ eñ make dat ge
lijc eens menschen beelde/ of dat eenigẽ
dieren ghelijck make/ eñ hijt dan bestrij
D ke met rooder varwen/ eñ dat hijt roodt
achtich make zijn verwe/ met varwẽ/ eñ
alle vlecke die daer inne is ouerstrijcken
de/ Eñ hi sal hem een weerdige wonin
gemaken/ eñ aen die want settende/ ende
met yser vastmakende/ op dat messchien
niet en valle/ hem voorsiende wetẽde dat
hem seluen nyet helpen en mach/ Want
het is een beelt/ eñ hem is hulpe van no
de/ eñ geloofte doende van sijnen goede.
van sinen kinderen/ eñ vanden bruilofte
onderuraecht hijt dien beelde/ Hi en sca
met hem niet te spreken metten ghenen
die zonder siele is/ ende hi bidt den cranc
ken om gesontheit/ eñ den doden bidt hi
om dat leuen/ eñ aenroepten tot een on
nutte hulpe/ ende hi biddet om den wech
van hem die nyet wandelen en mach/ eñ
van vercrijgende ende van werckẽ/ ende
van alre dinghẽ gesciedenisse bidt hi van
hem/ dye in allẽ dingen onnutte is

Dat.xiiij.Capittel

A

WEder een ander dinckende te sce
pen/ beghinnende te reysen door

die wreede stroomen/ zo aenroept hi een
vele broosser houte/ dã dat hem draecht
Want dat verdachte die begeerlicheit te
vercrighen/ eñ die constenaer timmerde
dat mids zijnder const/ Mair vader uwe
voorsienicheit regeert alle dingẽ van be exo/xiiij/c
ghinne/ wandt ghy hebt eenen wech in
die zee gegeuen/ ende tusscen die vloeden
dẽ alder vastẽ wech toonende/ want ghy
sijt machtich van allẽ te genesen/ al ginc
oock yemant sonder scippe ter zee/ Maer
op dat die werken uwer wijsheit niet y
del wesen en souden/ om dies wille geloo
uen die menscen hare sielen ooc eenẽ clei
nen houte/ eñ dye zee ouer varende met
eenen scepe/ werden si verlost.

Maer ooc van beginne als die hoouer B
dige ruesen vergingẽ/ den hope des aert
rijcs totten scepe vlyeẽde/ eñ seynde der
weerelt weder saet der geboorten/ welc
ke scip door v hant gestiert wes/ Wãt dat
houte is gebenedijt daer inne gerechtic
heit gesciet/ Maer dien afgod dyen met
handen gemaect wert is selue veruloect
eñ die dyen ghemaect heeft/ want het is
wel waer/ die heuet gewracht/ maer dat
beelt/ hoe wel het broosch is/ wert god ge
naemt/ God haetse gelijc den ongodlikẽ
ende sijn ongodlicheit/ Want datter ghe
maect is/ sal pijne liden metten ghenen/
diet ghemaect heeft/ Om dyes wille en
sal gheen aenscouwen inden afgoden der
natien zijn/ want die creatueren Goods
sijn tot hate ghemaeckt/ ende tot tempta
cien der menschen sielen/ ende der onwi
ser voeten tot een valstricke Wandt dat
beghinne der hoerderien is dat versoec
ken der afgoden/ ende haer vijndinghe
is verderuinghe des leuens/ Want si en
waren van beghinne niet/ noch si en sul
len niet eewelic sijn/ Wandt groote ydel
heit der menschen heeftse vonden in dat
aertrijcke/ Ende daer om is haer eynde
ydel/ gheuonden/ Wandt die vader rou
wich zijnde met bitter weeninge/ maect
hi haestelick/ sijns ontructen kints beel
de/ ende die doẽ als een doot mensce was
dien begonste hi nv te dienen als god/ eñ C
hi bestelde onder sine knechten heilighe
oeffeningen eñ offeranden.

Hier na als eenen tijt hier tusschen v[illegible]liep/ende die oude gewoonte ope ouerhant nemende/zoo is dese dolinge als een wet bewaert/ende men diende den gemaecten beelden mids der tyrannen ghebodt Dese die de menschen niet int openbare en mochten eeren/om dat si verde wa[illegible]ren alsoo is haer figuere van ver[illegible] [illegible]haelt/ende maecten des conincs g[illegible]e beeldt/dien si eeren wilden/op dat si ope als teghenwoordich die daer nyet teghenwoordich en was souden openen midts haerder sorchfuldicheit/Ende die sonderlinge neersticheit des constenaers bracht se tot deser dienst/dese die niet en wisten/Want de willende meer behaghen den ghenen die hem tot hem ghenomen heeft daer om arbeyde hi met zijnder conste/dat hi die ghelijckenisse tot eenen beteren soude beelden/Maer die menichte der menschen af ghelepT door die ghedaente des wercs/hem die voortijts/als een mensche gheeert was/hebben si nu god ghescat/Ende dit was des menschelijken leuens bedrieghinge/Wandt die menschen der geneychtheden of den coninghen dienende insetteden si den steenen ende den ope[n]re eenen ongemeensaemliken name/Ende het en was hen lieden niet ghenoech dat si gedoolt hadden in gods kennisse/mair leuende in soo grooten orloge der onwetentheit/heeten si also vele ende also grote quaden/vrede/

D

Of hare kinderen offerende/of duistere offerande doende/of hebbende wakinghe vol raserijen/en bewaren si nu noch leuen noch reynen houwelic/maer deen doet den anderen door nidicheit/of bedroeuet hem/ouerspele doende/ende alle dinghen zijn ondermingnet/bloet/dootslach diefte/geueynstheit/screyndinghe/ende ongetrouwicheit/verstooringe/ende meineedicheit/oploop/vergheteltheit der goeden gods/besmettinghe der sielen/verandernghe der gheboorten/ongestadicheyt des houwelics/ongeoordineertheyt des ouerspeels ende der onsupuerheit/Want den dienst der onsprekender afgoden es sake alles quaets/ende beghinselen eyn[de]/ r[illegible]rasen als si verbliden/of si voorseg[illegible]sche dinghen/of si leuen onrecht[illegible]lic/of si vergaen haestelick/Want als [illegible] [illegible]trouwen in afgoden die sonder verstant [illegible] sonder siele zijn qualic zwerende [illegible]hen seluen niet te letten/Daer om [illegible]hen weerdelic alle beyde.wan[t] [illegible] qualic van gode/a[illegible] [illegible] [illegible]woeren onrechtueerdelic inden afgod/versmadende die rechtueerdicheit/Want het en is geen cracht der zweerender/maer die pijne der zondigender/doorwandelt altoos der onrechtueerdiger ouertredinge

Dat.xv.Capittel.

Maer ghi onse god sijt soet ende warachtich/ende alle saken in ontfermherticheit beschickende/Want al ist dat wy zondigen/wi zijn uwe wetende v grootheit ende ist dat wi niet en zondigen/so weten wi dat wi bi v gerekent zijn/Want v te kennen es volmaecte gerechticheit/ende te weten v gerechticheit ende cracht is een wortel der onsterflicheit/Wandt die versieringhe der quader conste der menscen en bracht ons in gheen dwalinghe/noch ope scaduwe der scilderien welck eenen arbeyt sonder vrucht is/ende een beeldt gegraueert met menigerley varwe/welcs aenscouwen den onwijsen begheerlicheyt gheeft/ende heeft lyef ope gelijckenisse eens dooden beelts zonder siele A

B

Beminnaers der quader dinghen zijn der doot weerdich.die hope in zoodanigen hebben/ende ope die maken/ende oyese lief hebben/ende diese dienen/Maer een potbacker druckende ope morwe aerde Ro.ix arbeydelick scept hi elc vadt tot onsen orboren/ende vanden seluen slijcke maect hi vaten die reyn zijn te orbor/ende des gelijcs die desen contrarie zijn/ende die potbacker is rechter welcke die besinghe deser vaten is/Ende hi scept god met onnutten arbeyt vanden seluen slijc/die gene die een luttelken voren van aerden gemaect was/ende een

luttel daer na bringt hi hẽ weder daer hi
af genomen is/alsmen hẽ eyscht die scult
der sielen die hi h[illegible]de/Maer hi h[illegible]ft sor
gheruet om d[illegible] [illegible]de sal/no[illegible] dat
hi een cort leuẽ heeft [illegible]aer hi str[illegible]ghe [illegible]et
ten goutsmedẽ ẽn [illegible]tten siluer[illegible] co[illegible] [illegible]n
ẽn hi volcht [illegible] [illegible]e coper [illegible]f een[illegible] [illegible]s/
[illegible] hi toont g[illegible]orie [illegible]m dat [illegible] [illegible] dele
dinghen schept

C Sijn herte is al[illegible]e/ẽn sinen hope is
alte ydele aerde/ẽn sijn leuen is snodere
dan slijc/wãt hi en weet niet wie hẽ ghe-
maect heeft/ẽn wie hem die siele ingebla
sen heeft die daer werct/ẽn wie hem den
leuendighẽ gheest in blies/Maer si ach-
ten ons leuen oor een spel tẽ wesen ende
die conuersatie des leuens toeghemaect
tot ghewinne/ẽn datmẽ dat oor allesins
wt den quade vercrighẽ moet/Want de-
se weet dat hi bouẽ al misdoet/die wt ma
terie der aerdẽ, broosche vaten/ẽn wtge
groefde afgaden maect, wãt alle ws volc
kes viandẽ/ẽn die daer ghebot ouer heb
ben/sijn onwise ende onsalighe bouẽ ma
D ten/haerder sielen houerdich

Psa.c.xiij Want si schatteden alre natien afgo
den/Goden te wesen/die noch ghesichte
der oghen en hebbẽ om te sien/noch nue
sen om wint te vernemen/noch orẽ om
te horen/noch vingherẽ noch handẽ om
te tasten/ẽn haer voeten sijn oock traech
om te wãdelen/Want een mensce heeft-
se ghemaect/ẽn die den gheest ontleendt
heeft/dye schiepse/Wãt gheen mensche
en mach eenen god sceppen hem ghelijc
Om dat hi sterflick is/so schept hi eenen
doden met ongherechten handen/Hi is
selue beter dan dye ghene dien hij dient/
Want hi leefde doch al was hi sterflijck/
maer die en leefdẽ niet/Maer si dyenen
oock katiuighen dieren/want die onghe
uoelike dingen desen gelijct/sijn si arger
dan die Noch gheen van desen dieren en
mach oor metten aenscouwen/goede din
ghen beschouwen/Maer si hebben wt-
ghestordt Gods lof/ende sijn benedijnge

A Dat.xvi.Capittel

Om dese dinghẽ ẽn deser ghelijc/soe
hebbẽ si weerdighe peynen geleden/ẽn
si sijn door menichte der beestẽ verdreuẽ

Voor welcke peinen ghij v volck wel be
stiert hebt/den welcken ghi begeerlicheit
hebt ghegheuen haerder wellusten/nieu
wen smake/bereidende hen veltvoende
ren/op dat si dye spijse begheerende/om
die dinghen die hen getoont ende geson
den waren/oock vander nootdruftiger
begheerlicheidt/afghekeert souden wor
den/Maer dese in corter tijt arm ghema
ket/hebbẽ nieuwe spijse gesmaect/Wãt
het was vã node/dat hen sonder ontscul
dinghe die verderfenisse ouer quam/die
tyranschap oefenden/maer desen moest-
men alleen toonen/hoe haer viandẽ ver
nielt worden/Want als hen dye wreede
gramschap der beesten ouer quam/soo Nu.xxi.b
werden si met den beet der wreeder slan
ghen vernielt/Maer uwe gramschape
en bleef niet eewelijc/maer si worden ee
nen corten tijt ghestoort tot beteringhe/
hebbende een teeken der salicheit tot ge
denckenisse des gebots uwer wet/Wãt
die bekeert was/en wardt nyet ghesont
gemaect door dat gene dat hij sach/maer B
door v salichmaker alre creaturẽ

In dit toonde ghi uwen viandẽ/dat
ghi die ghene sijt die vandẽ quaden ver-
lost/want die beten der sprinchanen ẽn
der vlieghen dooden die/ende daer en is
gheen ghesontheyt haerder sielen ghe-
vonden/want si waren waerdich vã dus
danigen vernielt te werdẽ/Maer noch
ter draken/noch der venijndiger dieren
tanden en hebben v kinderen niet ver-
wonnen/maer v toecomende ontferm-
herticheyt maectse ghesont/Si worden
in die ghedenckenis uwer redenen ver
dreuen/ẽn si worden haestelijck ghesont
ghemaect/op dat si niet in een diepe ver
ghetentheyt en souden vallen/also dat
si uwer hulpen niet en souden mogẽ ge-
bruycken/Want cruyt noch plaester en
genasse oock niet/maer HEERE v re
dene/die alle dinghen ghesont maect/
HEERE ghi sijt die macht des doots ẽn i.Re.ii.b
des leuens hebt/ẽn ghi leyt tot der poor- Tob.xiij.b
ten des doots toe/ẽn brengt weder

Het is wel waer/die mensche doodt
sijn siele door sijn boosheyt/ende als die
gheest wt is ghegaen so en keert hi niet

weder/noch hi en sal die siele niet wederroepen dye ontfaen es/ Maer het es
C
Exo/ix.b ommogelick v hant te ontulpen. Want die ongodlike die v loochende te kennen sijn door die stercheit uwer hant ghegeesselt/si doochden veruolginge mids nieuwen wateren/ende hagel steenen/ende reegene/ende doort viere sijn si verteert Want dat wonderlic was/dat viere vermocht meer int water/dat alle dinghen wt bluscht. Want die weerelt is der ghe rechtiger wrake/Dat viere werdt op eenen tijt ghestilt/dat die dierẽ niet en souden worden verbrant/die totten ongodliken gesonden waren/maer op dat si dat siende souden weten/dat si midts Gods oordeele veruolghinghe lijden/Ende op een tijt brande dat vier int water aen allen siden/bouẽ crachte/op dat het die ongerechtige natien der aerden soude verdriuen. Voor welcke ghi v volck voepdet
Exo.xvi.b
Johã/vi.d met spise/ende ghi verleendet hen broot
psal/lxxvij vandẽ hemel/sonder arbeyt/dat alle wel luste in hem hadde/ende alle zoeticheyt van allen smake

Want die goetheit ende soetheyt die ghi tot den kinderen hebt betoonde ghy ende het was dienende eens yegelics wille/ende waer toe elc wilde/daer toe wert hi bekeert/Snee ende ijs gedoochdẽ des viers cracht/ende si en versmolten niet/ op dat si souden weten dat dat vyere der
D vianden vruchtẽ bederf/bernende in hagel/in blixem ende in reegen. Dat vier vergat oec weder zijnder cracht op dat de gherechtige souden werden ghevoedt. Want die creatuere v haren scepper dienende/ontsteect tot pijnen teghen die onrechtueerdighe/ende het werdt sachter om voor die ghene wel te doen die in v betrouwen. Om dies wille/alle dingen ge transfigureert sijnde/diendẽ si alre voepster uwer ghenaden totten wille der dingen die van v begeert werden/op dat v kinderen souden weten/dat ghi HEERE lief hadt/dat der geboorten vruchten dẽ menschen niet en voeden. Maer v reden behout die gene die in v geloouen Want dat vanden viere niet vernielt en mocht werden/dat wert ter stont van eenẽ clepper zonnen verwermt/eñ versmelte/op dat allen mẽscẽ kenlic soude sijn/datmen voor die sonne tot uwer benedictiẽ moet comen/ende v ten opganc des lichts aenbidden. Want den hope des ondanckbarẽ versmelt als herfst ijs/ende sal vergaen als onnut water

Dat.xvij.Capittel

HEERE uwe oordeelen sijn groot/ ende uwe woorden sijn onuertellic A
om des wille doolden die ongeleerde sielen. Want als die ongerechte wanen dat si uwe heilige natie mogen verheerẽ/ge Exodi.x.f
boeyt sijnde met den banden der duysternisse ende der langher nacht/beslotẽ onder den daken/vluchtich/der eewigher voorsienicheit behaechden si. Ende als si wanen te schuylen inden donckeren sonden/so sijn si mids den duysteren bedecsele der vergetentheit verstropt/veruaerlic stroemende/ende verstoort met te vele groote verwonderinge. Wandt noch die spelunche diese onthielt/en bewaerde se niet sonder vreese/wandt dat nedercomende gelupt verstoordese/ende droeuighe personen hen openbarende/ gauen hen stroeminge. Ende geene cracht des B
viers en mocht hen licht geuen/noch die blinckẽde vlammẽ der sterren en mochten die ysselike nacht niet verlichten.

Maer hen openbaerde een onuerhuets viere/vol vreesen/ende sloech met vreesen dies aensichts dat niet gesien en wert/achteden si arger te wesen die dinghen diemen sach/ende die belachinghẽ der zwerter const waren daer toe ghesec eñ die glorie der wijsheit is berispinghe

met smaet. Want die gene dye beloof dẽ
vreesen ẽn verstoringhen vãder quelen-
der sielen te verdrijuen/dese queelden vol
meer zẽ met bespottinghe. Wãt hoe wel si
hen niet vã seltsamẽ dingẽ en verstoorẽ
si wordẽ nochtãs beweecht ẽn beuende
vergingẽ si mids den doorgane der dye-
ren/ẽn blasinge der serpẽtẽ/ẽn si loochẽ-
de dat si die lucht sagen/dye niemãt met
eeniger redene ontulië en mach. Want
die alder quaetste dingẽ voorcomẽ dicwil
mids wroeginghe der consciẽtiẽ/Want
om dat die scalcheit vreesachtich is/so ge-
uet si getuych der verdoemenissen. Wãt
een verstoorde conscientie/neemt altoos
wreede dinghen voor.

a Wandt vreese en is niet dan een be-
hulp der vermetelheit/ẽn een verradin-
ghe der ghedachten der hulpen. Ẽn als
die ontbeydinge minder is/rekẽt si meer
der macht/sijnder saken/daer hi pijne af
verleent. Maer die in die vermoghende
nacht quamen/ende vanden nedersten
ende vanden hoochstẽ ouercomende/slie
pen si den seluen slaep/zomtijden wordẽ
si mids vreese zeltsamer dingen gequelt
altemet ontbraken dye sielen mids aen-
bringinge. Hen ouerquam een onuersie
ne ẽn ongehehoopte vreese/dair na wast
dat yemãt vã hen daer neder was geual
lẽ die wert in die geuangenisse bewaert
sonder yseren besloten. Wandt was ye-
mant een dorpman oft een herder of dat
die ackerman veronledicht was/so ghe-
doochde hi eenen onuerdrijsliken noodt.
Wandt si waren alte samen met eender
ketene der duysternisse tsamen ghebon-
den. Weder dattet eenen blasendẽ geest
was/of tusscen dicke tackẽ der boomen
b soete gelupt der voghelen/oft cracht des
waters dat zeer neder liep/of groot ghe
lupt van afgeworpenen steenen/of hate
liken loope/der spelender dieren/oft een
stercke stemme der lopender beesten/oft
den weder luydende galm vanden alder
hoochsten bergen/dedese ontbrekẽ van
vreesen. Want alle dat aertrijc wert ver
licht met blinckenden lichte/ende wert
met ombelettẽ werckẽ onthoudẽ. Mair
ouer die alleen was eenen zwaren nacht

geset een beelt der duysternisse die ouer
hen comen soude. Aldus waren si hen sel
uen dier waerste duysternissen.

Dat .xviij. Capittel.

Maer u wen heylighen was dat al-
dermeeste lichte/ende die viandẽ A Exod. x. c.
hoorden hare stemme/maer si en sagen
die zedaen te niet. Ende om dat si die sel-
ue dinghen nyet geleden en hadden/soo
maecten si v groot/ende die te voren ghe-
querst waren/om dat si nyet gequetst en
worden/soo danckten si v/ende op datter
onderscheet soude sijn/soo baden si v God
om welcs wille si een bernende columne
des viers tot eenen leyder des ombekẽ-
weechs haddẽ/ende ghi verleendet hen
die sonne sonder quetsinghe der goeder
herbergen. Die war[illegible]ich dat licht
te deruen/ende den [illegible] der duyster-
nisse te lijden/die v he[illegible] kinderen be-
sloten bewaerden/door welke dat ombe
doruẽ licht des wets/der weerelt begõst
gegeuen te werden

Ẽn als si der rechtueerdiger onspre- B
kende kinderen dachten te dooden/Ẽn- Exod. i. c
de als een kint wt gheset was tot eenen Exo. ij. b.
vondelinck/ende ghi verlosser dye wech Exo. xiiij. f
hebt genomen die veelheyt haerder kin
deren/in dier ouer leydinge/ẽn ghy ver-
deetse te gader in een groot water/Wãt
den nacht was te voren bekent van on-
sen vaderen/om dat si warachtelic wetẽ
de welcken eeden si geloofden/bet ghe-
moedt soudẽ sijn. Maer der gerechtiger
gesontheit is van uwẽ volc ontfangẽ/ẽn
der ongerechtiger verderuinge. Want
gelijc ghi onse vianden hebt gequetst/al-
soo ons verwecke nde/maeckte ghy ons
groot. Dye rechtueerdige kinderen der
goeder offerden verborgelic ẽn si besic-
ten die wet der gerechticheit tot eẽdrach
tichept/des gelijcs dat die ghererchtighe
goet ẽn quaet ontfaen soude/den vader
alre mensce lof singẽde. Daer weder luy
de een ombehoorlicke stẽme der viãden/
ẽn daer wert een weenlick ghescrey der
screpender kinderẽ gehoort. Die knecht
wert met sẽ heere met gelijker pinẽ mis
maect/ẽn dye gemeyne mẽsce leet gelijc Exo. ij. d.
den coninck

Aldus so hadden se oor alle in eenen na
me der doot/ontallike dooden Noch dpe
leuende en waren niet genoech om dpe
C dooden te begrauen/wãt har heerlicste
natie sterf in eender stonden Want van
allen dingen niet gelouende om die wel
daden/doen die verderffenisse der eerste
geborenderalder eerst wast so beloof den
se hem Gods volc te sijn/wãt Alle alle din
gen gerust geswijch hielden/eñ dē nacht
in sinen loop den haluen wech hadde/he
re soo sprãc v almachtige woort wt den he
mel/quã vanden coninclikẽ gestoelten
een harde beuechter int midden dat lãt
der verderffenisse viel een scarp sweert
neder dragende v ongeaeisde ghebot eñ
staende veruulde hi alle dingen metter
doot/eñ [illegible]de op die aerde repcte hi tot
ten hem[illegible]dē verstoordense ter stõt
die gesic[illegible] quader dromen/eñ dpe
vresen ou[illegible]amen hen ongehoopt/eñ
die ander elders half leuēde wech gewor
pē vertoonde hi die sake der doot om wel
ke hi sterf/Die ghesichten diese verstoor
den vermaenden hen dese dingen te vo.
ren/om dat si niet vergaen en souden on
wetende waeromme si dat quaet leden/
Maer die temtatie der doot raecte dpe
D gerechtighe doen oec/eñ inder woestinē
gesciede een beroeringe der menichten/
maer si en bleef niet lange in uwe gram
scap/Want daer liep een mensce haestē.
de sonder clachte biddē voor tvolc/voort.
bringende dat gebet dē scilt sijns diensts
eñ met wieroec te bernen/bracht hy dpe
bedinghe bi/eñ wederstont der gramsca
pen eñ maeckte der noodt een epnde/be
toonende dat hi v knechte is/Wandt hy
en verwan die scharen npet/met cracht
des lichaems/noch met wapinghe der
macht/maer hi onderworp den ghenen
die hem quelde metten woorde/gedinc.
kende der vaderē eden ende testament/
Want als si nv te hoeppe deen op den an
deren doot waren gheuallen/so stont hy
daer tusschen eñ hieu die drupsticheyt af/
eñ sceide dien wech die totten leuendigē
leide Want in een priesterlic cleet dat hy
hadde/was dat hele aerdtrijc/eñ die gro
te daden der ouders/ Waren in vier

rijen der stenen gegroeft/eñ uwe groot.
dadicheyt was in dyre crone sijns hoofts
gescreuen/Desen dinghen wijcte die ge
ne die vernielde eñ ontsach dese dinghē/
Die temtatie der gramscapen was alleē
ghenoech

Dat.xix.Capittel.

Die gramscap sonder ontfermher A
ticheit ouer quã dē ongodlikē tot
ten laetsten toe/Want hi wiste oec te vo
ren haer toecomende dingen wel/want
als si weder gekeert waren/eñ toegela.
ten dat si verleiden souden/eñ si die met
groter sorchfuldicheyt voor hadden ghe.
seynt/so volchden hen wercken des be.
rouws na/Want doen si dpe weninghe
noch ondi hãdē hadde eñ beschreidē aē d da
der graften/soo namen si hen een ander
gedachte der ontwetentheit aen/eñ die si
biddende verworpē haddē/die veruolch
den si als voor vluchtige/Wandt die ver
dienden noodt brachtse tot desen epnde/
eñ si verloren die gedachtenisse der din.
ghen die ghebuert waren/op dat pinin.
ghe soude veruullen tghene dat den tor.
menten ghebrack/ende dat v volck won
derlick door soude gaen/maer dat die ge.
ne eenen nieuwen doot souden vinden/

B

Want alle creatuere wert van begin
ne ghestelt tot haren art/dienende uwē
gheboden/op dat uwe kinderen onghe.
quetst souden werden bewaert/Wat dpe
wolke omschaduwede hare heirlegers/
eñ die droeghe aerde openbaerde wt dē
water dat voor was/ende in die roede zee
eenen wech sonder belette/ende eē groe
nende veldt van zeer groote diepte/door
welke alle natie wir gic/die mz uwer hãt
bedect waerdt siende uwe wonderlijke
ende seltzame dinghen/Want si weyden
die spise af als perden/ende si verhuech.
den hen als lammeren/ HEEEu groot.

makende/dieſe verloſt hebt/Want ſi wa
ren noch ghedachtich der gheender dye
gedaen waren int lant haerder vreemt-
heit/gelijc die aerde vliegen voort brocht
te voor die natie der dieren eñ de riuiere
wt criechde menichte der vorſſen voor viſ
ſchen

C

Maer ten laetſten ſaghen ſi een nyeu-
we ſcepſel voghelen/doē ſi verleyt/mids
begeerlicheit/ſpiſen der weerſcapē heiſch
ten/Want inder toeſpreckinge der heger
ten quamen hen vander zee velthoender
ren op/ende den ſondaers ouerquamen
quellagiē/niet ſonder die tekenē die hen
voor gheſciet waren door die crachte der
ſtromen/want ſi leden rechtuerdelic na
hare ſcalcheden/want ſi ſetten oock een
miſhaechliker ongaſtvrijheit inne/Som
mighe en ontfingen gheen onbekende
toecomelinghen/maer ſommige brochtē
goede gaſten tot ſlauernie/eñ nyet alleē
gene.xvi.c dese dinghen/maer dier was een ander
aenſcouwen/want ſi ontfiengē die buitē
lieden onwillichlick/Maer die deſe met
bliſcapen ontfinghen/dye de ſelue inſet-
tingen ghebruyct hadden/dye miſmaec
ten ſi met die alderwreetſte ſmertten

Maer ſi ſijn met blijntheit gheſlagen/
ghelijck die in des rechtuerdighen due-
ren/als ſi met onuerſienliken duiſterniſ
ſen waren bedect/een yegelick ſocht den
doirganc ſijnder duerē/want als die ele
menten in hen bekeert werden/gelijck
dat geluyt verandert wert in die organē
D der qualiteyten/waer bi men wt dē ſeke
ren ghesichte ſelue/ſcatten mach/want
die ackerachtighe worden in waterach-
tiggen verandert/eñ alle die ſwēmende
waren gingen ouer in die aerde

Dat viere vermochte int water houdē
Exo.ix.c. ſijn crachte/eñ dat water vergat der wt
bluſſchender naturē Wederō die vlam
mē en queldē tvleeſch der verderfliker
dieren niet/die met hen wandelen noch
ſi en ſmelte die goede ſpiſe niet lichtelick
gelijc ijs wert gheſmelt In allē dingen
maecte ghij HEERE v volck groot ende

eerdet/ende ghij en ve ſmaedes
nyet hen in alle tijt ende
in alle plaetſe bij
ſtaende

Hier eynde dat boeck der wijſheit

Hier beghint dat boec Ecclesiasticus

Dat.I.Capittel

A Alle wijsheyt is vā dē HEERE God en si heeft altoos met hē gheweest/en is voor alle tijt/Wie heeft dat sandt der zee en die druppelen des regens en die dagē der werelt/ghetelt Wie heeft die hoocheit des hemels/ en die breetheit der aerdē en diepte des afgronts gemetē/Wie heeft dye wijsheyt gods die voor alle dingē/gaet ondersocht Die wijsheit is eer gescapē dā alle dingē en dat verstant der voorsichticheyt voor alle tijt Goods woordt inden hoochstē is die fonteine der wijshiet/en harē ingant ewige gebodē/Wien is die wortel d' wijsheit ontdect/en wie heeft haer behēdich hiet bekent/Wie is die onderwisinge der wijsheit ontdect en gheopēbaert/en wie heeft die ōmenichfuldige haers ingācs verstaen

B Een is die hoochste screpper alre dingē almachtich/en een machtich coninck/te vele vreeslick/sittende opter wijsheit throne/en en heerscapēde God/Hi sciep die door dē heiligē geest Hi heeftse gesien en getelt en gemetē/en stortese wt/ouer alle sine werckē/en ouer alle vleesch/na zijn gaue geeft hise dē ghenen die hē lief hebbē Die vreese des HEEREN es glorie en glorieringe/en blijscap en ghenoechte en een crone der verhueginge Die vreese des HEEREN salt e verlustigē/en sal bliscap en genoechte in lancheit der dagen geuen/Den genen die dē HEERE vreest diē sal wel zijn/al in den utersten/en hi sal in dē dage sijnder doot gebenedijt werden Dē welkē si verschijnt inden ghesichte/ die hebbēse lief inden visioene/en in dye kennisse haerder groter daden/Die lief de Goods/is eerlike wijsheit

C Des HEEREN vreese is beghinne der wijsheit/en si is metten ghelouigen inder moeder lichaem mede ghescapen/ en si sal mettē wtuercorene vrouwē gaē/ en si sal metten rechtuerdighen ende ghelouighen bekent werden/Dye vreese des HEEREN is geestelicheit der kennissen Die geestelicheit sal genoechte ende blijscap gheuen/Den ghenen die den HEERE vreest salt wel vergaen/ende indē daghē sijnder vertroostinghe sal hy vertroost werden/Volheit der wijsheit is God vreesen ende die volheit is van haren vruchten ende si sal alle sijn huys veruullē vā gheslachten/ende die ontfanckelike vaten van haren scatten/die vreese des HEEREN is die crone der wijsheit/veruullē de dē vrede ende die vruchte der salicheit ende hi sachse ende teldese Want het zijn beyde Gods gauen/Dye wijsheit sal te deele behouden kennisse ende verstant der voorsienicheit/ende si verhoecht dye glorie der gheenre diese hout Dye wortel der wijsheit is den HEERE vreesen/ ende haer tacken sijn lanclivich In dye scatten der wijsheyt is verstandenisse en geestelicheit der kinnissen/maer dye wijsheit is den sondaers eene versuwinghe

D Die vreese des HEEREN drijft die sonde wt/want die sonder vreese is/die en mach niet rechtuerdich ghemaect werdē/wāt die gramscap sijnder stoutmoedicheit is zijn verderffenisse Dye lijdtsamighe sal verdraghen tot inder tijt/ende namaels sal die wedergheuinge der vrolicheit zijn Eenen goeden sin/sal zijn woorden verberghen/tot inder tijt/ende veel der mē schen lippen sullen sinen sin vertellen/ In die scatten der wijsheit is die beteykeninghe der onderwijsinghe/ Maer Goods dienst is den sondaer een versuwinghe Soen begherende wijsheyt bewaert dye ghererchticheyt ende God salse u gheuen/wandt die vreese des HEEREN is wijsheit ende onderwisinghe/

Psal/c/r prou/i.a. en ix/b/

eñ dat hem welbehaechlich is/dats ghe
loue eñ sachmoedicheit eñ sal zijn scattẽ
veruullẽ/en sijt niet houerdelic versma
dende noch ongelouich des HEEREñ
vreese/eñ en gaet tot hẽ niet met dubbel
der hertẽ/en sijt geen hyppocrijt inder mẽ
scẽ aenscouwen/eñ en wert niet gescan.
daliseert in uwen lippen Aenmerckt in
dien dat ghi messtien niet en valt/eñ dat
ghi uwer sielen oneerlicheyt toe bringt/
eñ God uwe verborghẽheden ontdecte
eñ dat hi v nederstote int midden der sy.
nagogẽ/om dat ghi qualic totten HEE
RE ghinct/eñ v herte is vol bedrochs eñ
valscheits

Dat.ij.Capittel

A Mijnesone ghaende totten dienste
Gods/staet in gherechticheit ende
in vreesen ende bereit v siele tottemtatien
Druct v herte neder/eñ lijt/eñ neyget v
oor/eñ ontfanct woorden der v verstande.
nissen/eñ en haest niet inder tijt der ouer
deckinge/Ghedoecht Goods onderhou
dingen/wert God toegeuoecht/op dat v
leuen int uterste wassen moet/Allet dat
v toegescict werdt ontfangt eñ gedoocht
in smertte/eñ hebt lijdsamheit in uwer
vernederinge wāt indẽ viere wert gout
eñ siluer gheproeft/maer ontfanckelike
menschen int forneise der vernederinge
Gheloost gode eñ hy sal v vermaken eñ
richtet uwen wech eñ hoopt in hẽ/Hout
sine vrese eñ verout daerinne/Ghi die dẽ
HEERE vreest ontbeit zijn ontfermher.
ticheit eñ en wijct niet van hẽ op dat ghy
niet en valt
B Ghi die den HEERE vreest/geloost hẽ
eñ v loon en sal niet idel werdẽ gemaect
ghi die den HEERE vreest/hoopt in hem
eñ die ontfermherticheit sal v tot verlus
tinghe comen/Ghi die dẽ HEERE vreest
hebt hem lief eñ v herten sullen verlicht
C werden/Kinderen bescouwet die natien
der menschen eñ weet dat niemandt be
scaemt ghewordden en is/die inden HE.
RE hoopte/Eñ wie heeft in sinen gebo.
den gheblenen/eñ is verlaten/Of wye
heeft hem aengheroepẽ dien hi versma
de.Wandt God is goedertieren eñ ont.
fermhertich/ende inden daghe der tri.
bulacie vergheeft hi die sonden/eñ hi es
een beschermer alle den ghenen die hem
inder waerheit soecken Wee den genen
die dubbel van herte is/den sondighen
lippen ende den quaetdoenden handen.
eñ den sondaer die dat lant in ghaet met
tween weghen /Wee den ontbondene
van herten/dye gode nyet en ghelouen/
eñ daeromme en sullen si van hem nyet
bescermt werden/Wee den ghenen dye
de gedoechsaemheyt verloren hebbẽ/eñ
die de gherechte weghen verlaten heb.
ben/eñ sijn afghekeert in crommen we.
ghen Eñ wat sullen si doen als dye HE.
RE beghint te besien

Die den HEERE vresen die en sullen
sinen woorde niet ongheloouich zijn/ende
die hem lief hebben/sullen zijn woort on.
derhouden/Die den HEERE vresen sul. D
len die dinghen ondersoecken dye hem
behaechlick zijn ende die hem lief hebbẽ
sullen met sijnder wet veruult werden/
Dye den HEERE vreesen sullen haer
herten bereyden/ende si sullen haer sie.
len in sijn aenschouwen heilighen/Dye
den HEERE vresen bewaren zijn ghe.
boden si sullen lijdsaemheyt hebben tot
sinen aenscouwen segghende Ist dat wi
gheen werchen van leetwesen en bewy
sen/so sullen wy inden handen des HE.
REñ vallen ende inden handen der mẽ
schen/Want na sine grootheit/alsoo is oec
sijn ontfermherticheit met hem

Dat.iij.Capittel

Kinderen der wijsheit sijn die ghe. A
meinte der rechtuaerdighe/ende
haer natie is ghehoirsaemheit ende lief
de/Gheminde kinderen hoort des vaders
oordeele eñ doet also dat ghi salich moecht
zijn Want God heeft den vader in die kin
deren geeert/eñ dat oordeel der moeder
ondersoeckẽde/heuet vast ghemaect indẽ
kinderen Die God lief heeft/die sal voor

die sondē bid... is groot. ...m daer af ont
houden/eñ hi sal ... der dagen
werden verhoort/eñ ... den genen
die scatten vergadert/a... die ghe.
ne/die syn moeder eert/... nen vader
eert/die sal in syn kinderen ... blijt wer.
den/eñ hi sal inden daghe syns ghebets
verhoort werden/Die sinen vader eert/
die sal lange leuen/eñ die sinen vader ge
hoirsaem is/sal syn moeder vercoelen/
Die dē HEERE vreest/die eert syn ou
B ders/eñ als heeren sal hy dienen den ge.
nen die hem gewonnen hebben/in werc
ken eñ woorden eñ in alle lijdsaemheyt/
Eerdt uwen vader op dat die benedictie
van gode ouer v come/eñ syn benedictie
blijft inden vterste/Des vaders benedic
tie maect der kinderē huysen vast/mair
der moeder vloeckinge wt worttelt dye
fundamenten En glorieert niet in wsva
ders smaet/Wandt het en is uwe glorie
niet/maer uwe scande Want smenschen
glorie is zijns vaders eere/eñ een vader
sonder ere/is des kits scāde/Kint ontfāct
ws vaders ōtheit/eñ en bedroefthē nyet
in syn leuen/eñ ist dat hi ontbreect vā sin
ne/geuet hem ghenade/eñ en versmaet
hem niet in v cracht/ Want des vaders
aelmoese en sal niet vergheten werden/
Wandt voor der moeder sonde sal v goet
wedergegheuen werden/eñ het sal v in
gerechticheit werden ghesticht/eñ men
sal ws gedincken inden dach der tribula
tien/Eñ v sonden sullen smelten/ghelijc
C ysch in schonen heten wedere/Van hoe
quaden geruchte is hi die sinen vader ō.
laet/eñ hi is veruloect van gode die syn.
der moeder spitich is

Myne kint volbrinct v werckē in sacht
moedicheit/ende ghi sult bouen der men
scen glorie werden bemint/Also vele als
ghi groot syt/vernedert v in allen eñ ghi
sult genade voor gode vinden Want dye
grote macht is Gods alleene/eñ hi wert
gheeeret vanden ootmodighen En soect
gheen hogher dingen dan ghi en syt/eñ
en ondersoeckt gheen dinghen die sterc.
ker syn dan ghi/maer ghedinckt altoos

die dinghen die v God gheboden heeft/
eñ en syt niet curioes in vele sinen werc.
ken/Want v en is van ghenen node dye
verborghen dinghen te sien met uwen
ooghen In ouertalligen dingen/en wilt
niet menichfuldelick ondersoecken ende
ghi en sult in vele sine wercken niet curi
oes syn Want vele dingen syn v getoont
bouen der meschen sinne Want dat ver O
moeden dier dingen/ heeft er vele onder
dye voeten ghetreden ende behielt hair
sinnen in idelheit

Eenen harden herte salt qualic gaen
inden vtersten/ende dye dat pericule be
mint/die sal daer inne vergaen Een her
te dat twee weghen ingaet/en sal ghenē
voortganc hebben/ende die crom vā her
ten is die sal daer in verargert werden/
Een scalck herte sal werden beswaert in
smertten/ende die sondair sal der toe wē
om te sondighen Der houerdigher scho
le en heeft gheen ghesontheidt/want die
schuete der sonden sal in dien wt werdē
ghewortelt/ende het en werdt niet ver
staen/Dat herte des wisen wert verstaē
in wijsheit/ende een goet oore sal met al.
der begherte wijsheit horen/Een wijsch
verstandich herte sal hem onthoudē van
sonden ende sal voortganc hebben in die
wercken der gherechticheit/Dat water
bluscht bernende viere wt/ende die ael.
se wederstaet den sonden/Ende God es
haer aenscouwer/ die se dancken sal/Hi
ghedinckt int nacomende/ende inden tijt
syns vals sal hy een vast herte vijnden

Dat.iiij.Capittel. A

Myn kindt en onttrect noch en ver.
mindert die aelmoese des armen
niet eñ en keert v oogen niet omme vā.
den arme/En versmaet die hongierige
siele niet noch en sprect den armē nyet
spittelic toe in sinē gebreke/en mismaect
des arms herte niet/eñ en vertrect dē be.

nauden die gifte niet/En verwerpt dye bede des ghequelden niet/eñ en keert v aensicht niet af vanden behoeuendē/en keert v ooghen niet vanden behoeuēdē om die gramscap/eñ en laet niet den ghenen die v van achter soecken te vloecken/ Want dat gebet des gheens die v vloeckende is mids bitterheit sijnder siele sal werden verhoort/wāt die hem gemaect heeft die sal hem verhoren. Maect v ghe spreecsaem der vergaderinge der armē eñ veroortmoedicht den ouerre v siele.eñ ten voorbarigen veroortmoedicht v hooft Reycht neder v oore dē arme zōder droefheit/eñ betaelt v scult/eñ antwoort hem vredelic in sachmoedicheit. Verlost hem die onrecht lijt van des houerdichs hant ende en nemes niet suerlick in uwer sie len.

Int teoordeelen zijt den weesen ontfermherticheit als een vader eñ zijt hair

B der moeder voor eenen man/eñ ghy sult gehoirsaem zijn als des alderhoochsten soon/eñ hi sal uwer meer ontfermen dā v moeder/Dye wijsheit ingeestet haren kinderen dat leuē eñ si ontfanctse die hair versoecken/eñ si sal voorgaen indē wech der gerechticheit. Eñ wiese bemint/dye bemint dat leuen eñ dye tot haer waert waken die sullen haer behaghen omhelsen. Diese houden die sullen det leuen be eruen eñ waer si in sal gaen/daer sal god gebenedien. Die haer dienen/die sullen den heilige ghedienstich sijn/eñ diese beminnen/die bemint God. Diese hoordt/ sal die heyden oordeelen/eñ diese aēscout sal betrouwende bliuen/Ist dat hy haer geloeft/so sal hise beeruē/ende dier crea tueren sullen in beuestinge zijn. Wāt inder berooringe wandelt si met hem/ende si verkiest hem indē eersten. Vreese anxt

C eñ proeuinge sal si op hem bringen ende si sal hem cruycen in die tribulatie haerder leeringe/totter tijt toe dat si hem ghe proeft heeft in sinen gedachten/eñ dat si zijnre sielen ghelooue. Eñ si sal hem vast makē/eñ si sal den rechten wech tot hem bringen eñ si sal hem verblidē/eñ si sal hē haer verborgentheden ontdecken/eñ so sal tot eenen scat vergaderē op hē kennisse eñ verstand die is goederheit/... Maer ist dat hi... si sal hē laten/eñ sal hem in zijn ... heeft ... hāt leuerē/Mijn kint onder... al...en tijt ende scuwet dat quaet. ...heit...t v niet waer te seggen voor v si... Want daer is een bescaemtheit die si...de toebrinct/eñ daer is een bescaemtheit die glorie eñ genade toebrinct En ontfanct gheen aensicht teghen v aēsicht/noch lueghen teghen v siele

En ontsiet uwen naesten niet in sinen

D valle/noch en verhout dat woort niet in der tijt der salicheit/En verbercht v wijsheit niet in haerder scoonheit. Wāt men bekent die wijsheit in die tonghe/eñ sin eñ kennisse eñ leeringe in dat woort des verstandigē/eñ die vasticheit in die wercken der gerechticheit. En segt in gheender manieren tegen dat woort der waerheit/eñ wert bescaemt vander lueghen uwer geleertheit. En scaemt v niet v zōden te belien/eñ en onderwerpt v niet alle mensch om die sonde. En wilt nyet wederstaen tegen des menschen aēsicht noch en arbeyt niet teghen den blixem/ Strijt om die gerechticheit voor uwe siele/eñ strijt ter doot toe/voor die gerechticheit/eñ God sal v vianden voor v wechtē de verwinnen. En wilt niet haestich zijn in v tonge eñ onnutte ende slap in uwen wercken/En wilt niet sijn in v huys als eenen leeuw omkerēde v huisghesinde/ eñ verdruckende die v onderworpē zijn/

Dat.v.Capittel.

En wilt niet staē na ongerechtighe

A besittinghē/eñ en segt niet ick sal noch lange leuē. Want het en sal niet voorderen inder tijt der wraken eñ der ouertreckinghe. En volcht die begeerlicheidē ws hertē niet in uwer sterckheit noch en segt niet. Hoe machte ic/of wie sal mi onderwerpē om mijnder werckē wil. Wāt God sal wrekende werckē. En segt niet ic heb gesondicht/eñ wat is mi droeflics gebuert? Want die alderhoochste is een lijdsamighe wederghelder/Vander vergheuender sondē en wilt niet sonder vreese zijn/noch en doet deen sonde op dander niet. Eñ en segt niet Die ōtfermherticheȝ

des HEEREN is groot. Hi sal der me-
nichfuldicheit sijnder sonden ontfermē
Want die ontfermherticheyt eñ die grā
scap naeken haestelic van hem/ende zijn
gramscap siet tegē die sondaers. En ver
C traecht niet totten HEERE weeren
Ecu.xxij.d ende en vertreckes niet van daghe te da-
ghe. Want sine gramscap sal onuersiens
comen/eñ hy sal v inder tijt der wraken
vernielē. En wilt nyet alte begerich zijn
in onrechtuerdighe rijcdommen/want
si en sullen v niet vorderen indē dach der
ouertreckinghe eñ der wrakē. En weyst
selt v niet in allen wijnt/eñ en gaet nyet
in elcken wech. Want also wert alle son-
daer ghepruest in dubbelder tongē. Sijt
vast inden wech des HEEREN/eñ in
waerheyt ws sins ende kennisse/eñ dat
woort des vreetds eñ der gherechticheit
volge v na. Sijt sachtmoedich om Gods
woort te horen/op dat ghijt verstaet/en-
de met wijsheit sult ghi warachtighe āt-
woort voortbringhen

D Ist dat ghi verstant hebt/so antwoort
uwē naestē/Maer is dat nz/so si v hāt op
uwē mont op dat ghi nz geuāgē en wert
in een ombeleeft woort/eñ wert bescaēt/
Eer eñ glorie is in eens wijschs redene/
Maer die tonghe des onuersichtingens
is sijn bederffenisse. En wert gheen ru-
ner geheten in uwen leuen/eñ en wert
niet gheuaen mids uwer tongen/ende
wert bescaemt. Want ouer den dief is be
scaemtheit eñ wercken des berouws/eñ
ouer den tweetongigē is die alderquaet
ste merckinghe/ Maer den runaer es
hate/eñ viantscap/eñ smaet/Rechtuaer
dicht den cleynen ende den groten ghe-
lijck.

Dat.vi.Capittel.

A Om ws vrientds wille/en wilt ws
naesten viant niet werden. Want
die quade/sal lachter ende smaet beeruē
ende alle sondaer is nijdich ende tweeton
gich. En verheft v niet inder gedachten

uwer sielen ghelijck eenen stier/op dat u
cracht niet neder en werde ghestotē wie
sotheit/ende ete uwe bladerē/eñ verdoe
v vruchten/ende dat ghi werdt verlaten
als een dorre hout inder woestinē. Want
een scalcke siele sal hem verliezē die hair
heeft/eñ si gheeft dien/den vianden tot
bliscapen/eñ si bringt hem tot der ongod
liker lot/Een soet woordt vermenichful
dicht die vrienden. Het vermorut dye vi-
anden/eñ een gracelike tonghe sal ouer
vloedich zijn in eenen goedē mensce/ghi
sult vele vreedmakers hebbē/eñ ghi sult
eenen raetsman van dusenden hebben/
Ist dat ghi eenen vrient besit/so besit hē
inder prouinghe ende en gheloeft hem
v seluen niet lichtelick/Want dair is een
vrient na sinen tijt/ende hi en sal niet bli
uen inden daghe der tribulatien/eñ dair
is een vriendt/die keerdt hem tot viant-
scap/ende daer is een die haet eñ kijf eñ
lachter sal ontdecken

Eñ daer is een vrient die een gheselle B
der tafelē is/eñ hi en sal nz bliuē inder tijt
des noots Ist dat een vrient vast geduert
so sal hi v zijn/als v ghelijck/eñ hi sal ghe
trouwelic doen aen uwen huysghesinde
Ist dat hi hem veroot moedicht teghen u
eñ hem van uwen aensichte verberch/
so suldi goede eenmoedighe vriendtscap
hebben/Wert ghescheyden van uwen vi-
anden/eñ wacht v van uwen vrienden/
Een getrouwe vriendt/is een stercke be
scerminge/eñ die dië vint/die vint eenē
scat Si eenē getrouwē vrient en is geen
gelikenisse/eñ geen gewichte gouts eñ
siluers en is werdich tegen die goetheit
zijns geloefs Een getrouwe vrient is eē
medecine des leuēs/eñ der onsterflicheit
eñ die den HEERE vrezē/sullē hē vijnden
Die God vreest/dye sal euen wel goede
vrientscap hebben/want na dat hi is/sal
sijn vrient zijn
Mijne kint van uwer ioncheit op/ont
fanct leeringe eñ totter grijser outheit
toe/sult ghi wijsheit vijndē/gaet tot hair C
als die ploecht eñ saept/eñ ontbeyt haer
goede vruchtē Wāt ghi sult in hair werc

een weynich arbeyden/eñ haest sult ghi
van harē vruchtē eten Hoe te vele scarp
is die wijsheit den ongeleerden menscen
eñ een onhertich mensche en sal in haer
niet bliuen/Die prouinge sal in dien sijn
als die cracht des steens/eñ sy en sullen
niet vertoeuen die wech te werpē.Wāt
die leeringe der wijsheit is na haren na-
me/eñ si en is niet vele menscen openba
re/Maer den welken si bekendt is/dye
blijft tot Gods aenscouwinge toe/Hoort
sone/eñ ontfanct/den raet des verstande
nisse/eñ en werpt minen raet niet van v
Steect uwē voet in hair boeyen/eñ uwē
hals in haer halsbant/Buycht v scoude-
re daer onder/eñ draechse/eñ en wert nz
traech van haren banden In alle uwen
gemoede gaet tot haer/eñ hout haer we
ghen in alle uwe crachten

D Ondersoecse eñ si sal v gheopenbaert
werden/eñ als ghi die hebt so en verlaet
se niet/ Inden wtersten sult ghi rust in
haer vijnden eñ si sal v werden gekeert
tot verlustinge/ende haer boeyen sullen
v werden tot een bescerminge der sterc-
heit eñ stuen voeten der cracht eñ haren
halsbant sal wesen tot een schoon cleedt
der glorien Wandt die schoonheit des le-
uens is in haer/eñ haer banden sijn een
aenbijndinghe der salicheit/ Ghi sultse
cleden met eenen costeliken clede der glo
rien/eñ ghi sult v dye coone der mede der
blidinge opsetten Mijne kint ist dat ghi
mi aēmerct/ghi sultse leerē/eñ ist dat ghi
v gemoet daer toe geeft/so sult ghy wijs
sijn/ Ist dat ghy v oor nederbuycht ghy
sult leeringhe ontfaen/eñ ist dat ghy be-
mint te horē/so sult ghi wijsch sijn/Staet
in die menichte der voorsichtiger ouders
eñ wert wt der herten haer der wijshept
toegeuoecht op dat ghi alle Gods vertel
linge mocht horen eñ dat dye bispraken
des loofs van v niet en ontulien Ende ist
dat ghi eenen wisen siet/ontwaect tot hē
eñ uwe voet betrede die trappen sijnder
dueren/Hebt uwe gedachte in Gods ge
boden/eñ zijt aldermeest ghestadich in si
ne beuelen/eñ hy sal v een hert gheuen
eñ die begeerlicheit der wijsheit sal v ge-
geuen werden

Dat.vij.Capittel.

En wilt gheen quade dingen doen. A
eñ si en sullen v niet beuaen Gaet
wech vanden ongerechten eñ die quade
dinghen sullen van v ghebreken/Mijn
kint en saeyt geen quade dinghen inden
vooren der ongerechticheit/ende ghi en
sultse niet weder seuenuoudich oogsten/
En wilt geen hertoochdom vanden men
sche soeken/noch vandē coninc den setel
der eeren En rechtuerdicht v nyet voor
God/want hi is bekenner des hertē/eñ
bi dē coninc en wilt niet wijs geacht wer
den/En wilt niet soecken rechter te wer
den/Het en si dat ghi met cracht dye on
gerechticheden vermoecht te breken op
dat ghi niet messcien des machtigen aen
sicht en ontsiet/eñ dat ghi argernisse set
in uwer rasheit/En sondicht nyet in dye
menichte der stadt/noch en werpt v niet
int volc/noch ghi en sult niet dubbel son-
den tsamen bijndē/want ghi en sult niet
in een sonde onsculdich zijn

B

En wilt niet cleinmoedich zijn in uwē
ghemoede/En versmaet niet te bidden
eñ aelmoese te doen/ En segt niet God
sal aenscouwen in menichte mijnder ga-
uen ende als ic den alderhoochsten God
sal offeren so sal hi mijne ghiften ontfaē.
En bespot ghenen mensche in die bitter
heit sijnder sielen Wandt God die al om
me scouwet is die vnedert eñ verhoocht
En wilt die lueghen teghen uwen broe-
der niet beminnen/noch en doet tegen
den vrient des gelijcs oock niet/En wilt
niet willen lieghen eenige luegene/wāt
haer gestadicheit en is niet goet/En ver
smaet geen arbeydelike wercken/ende
dat ackerwerck dat van den alderhooch
sten ghescapen is En acht v niet in die
menichte der ombeleefder/Ghedinckt
der gramscapen/ Wandt sy en sal nyet
vertoeuen/verootmoedicht uwen geest
zeer/ Wandt dye wrake des vleeschs
des ongodlijken es vier ende gewoum.

te. En wilt niet ouer treden tegens den
vriendt/dye tghelt vertrect/noch en ver-
smaet uwen alderliefstē broeder niet om
gouts wille/

En wilt niet wech gaen van een wÿ-
se eñ goede vrouwe/die v te deele is ghe-
C uallen inder vreesen des HEEREN/wāt
die gratie haerder scaemtē is bouē gout
En querst den knecht niet werckende in
der waerheyt/noch den huerlinc geuen-
de syn siele. Een wel gesinde knecht si vā
v bemint als v siele/eñ en ontrect hē dye
vryheyt niet/noch en laet hem niet arm
Hebt ghi beesten hebt daer ghemerc op
eñ syn si orbolic/so laetse bi v volherden/
Hebt ghi sonen so onderwÿstse eñ buich
se vā hairder kintsheit op. Hebt ghi doch
teren bewaert hair lichame/eñ en toont
v aensicht niet vrolic te haerwaerts. Ge-
steedt v dochter ende ghi hebt een groot
werc gedaen/eñ geefse eenen wel ghe-
sinden man. Hebt ghi een wÿf na v siele
en verwerpse niet/eñ en gelooft v der ha
teliker niet/in alle uwer herten. Eeret
uwē vader/eñ en vergeet uwer moeder
suchtingen niet/eñ gedinct dat ghi nyet
en waert/en waert ghi niet door die ghe
boren/eñ geeft hen weder/so si v hebben
gedaen

D Vreest god in alle uwer sielen/ende
heylighet syn priesters. Hebt hem lief/
in alle uwe cracht/die v ghemaect heeft/
eñ en verlaet syn dienaers niet. eert god
wt alle uwer sielen/eñ eert die priesters/
eñ reynicht v metten armen. Geeft dyē
het deel der eerster vruchten/eñ der sup-
ueringe/gelÿc v geboden is/eñ vā uwer
onachtsaēheit suuert v met luttelē. Ghy
sult den HEERE offerē die gaue uwer
armen/eñ die offeranden der heylichma
kinge/tot eenen beginne der heilighen/
ende den armen reyct v hant/op dat die
versoeninghe eñ v benedictie volbracht
werde/eñ die genade der geuinge is int
aensrouwen alles leuendens/eñ den do
den en verbiet die genade niet. En ghe
breect den screyenden niet/in troostinge
ende wandelt metten roudragendē. En
laet v nyet verdrietē den crancken te be-

soecken/want wt desen suldi in die liefde
vast gemaect werden/In alle uwe werc
kē gedinct uwer uterster eñ ghy en sult
inder eewicheit niet sondigen.

Dat.viij.Capittel

En kÿft nyet tegen eenē machtigē A
mensch/op dat ghy messchien nyet
in sinen handen en valt. En strÿdet niet
teghen eenen rÿcken man/ op dat hy v
messchien nyet daer weder teghen eenen
kÿf en make. Want dat gout ende dat sil
uer heeft vele menscen verlorē/eñ heeft
hem wt gestrect totter coninghen herte
toe/ende keerde dat omme En kÿst niet
met eenen ghetongden mensce eñ en sto
ket in syn viere gheen houten. En hebt
geen ghemeynscap met eenen ongeleer
den mensche/dat hy niet quaet en spreke
van uwen gheslachte. En versmaet den B
mensch niet die hem af keert vander son
de/noch en verwÿtse hem niet/maer ge
denct dat wi alle in ghebreckelicheit syn/
En versmaet den mensce niet in syn der
outheit/wantse doe wt ons out werden.

En wilt niet verbliden van uwē doo
den viant/wetende dat wi alle steruē/eñ
wi willen in die blÿschap comen/En ver C
smaet niet die vertellinge der ouder wÿ
ser/ende gaet omme in haren bispraken/
wāt van hen sult ghi leeren wÿsheyt eñ
leeringe der verstandenisse/ende te dye
nen den grooten van stade/sonder clach
te. Dye vertellinghe der ouders en sal v
niet voorby gaen/want sy hebbense van
haren vaders ghelecrt. Want van hen
sult ghy verstandenisse leeren/eñ inder
tÿt der noodt sult ghy antwoort gheuen

En ontsteect dye colen der sondaren
niet/hen berispende/op dat ghi niedt en
werdt ontsteken metter vier vlammen
haerder sonden. En staet niet tegen dat
aensicht des geens die smaet aēdoēde is

D op dat hij uwen monde nyet en ſitte/als
een die laghen leyt/En wilt niet te woe-
ker leenē/eenen menſche die ſtarcker is
dan ghi/maer iſt dat ghi hē te woecke-
leent/ſo houdet als verloren/En gelooft
niet bouē v cracht/maer iſt dat ghi belo-
uet/ſo denct al dat te betalē/Ghi en ſuldt
niet oordelē teghē den rechtere/want hij
oordelt na dat recht is/Mettē ſtoutē en
gaet niet ouer wech/op dat hi miſſchien
ſijn quaet niet en verſware tegē v/Wāt
hi gaet na ſinen wille/eñ ghi ſult tſamen
met ſijnder ſotheit vergaē in die woeſtij-
ne/wāt dat bloet is voor hem als niet/eñ
daer gheē hulp en is/daer ſal hi v ter ne-
der ſtoten/

Mettē ſotten en hebt gheenen raet/
wāt ſi en moghen nyet lief hebben/dan
die dinghen die hen behaghen/Voor ee-
nen van buytē en maect gheenen raedt
want ghi en weet niet wat hi voort brin-
ghen ſal/En openbaert elcken menſche
v herte niet//op dat hi v miſſchien gheenē
valſchē danc en doe/eñ v dan verwite.

Dat.ix.Capittel

A En wantroudt den wiue ws ſcoots
niet/op dat ſi ouer v nz en tone die quaet
heit der ſcalcker leeringe/En gheeft den
wiue die macht uwer ſielē niet/op dat ſy
in v cracht nyet en come/eñ dat ghij dan
beſcaemt werdt/En aēſiet niet een veel
willich wijf/op dat ghi miſſchien niet en
valt in harē ſtrickē//En ſijt niet gemeyn
ſaē met eender ſpringſter/noch en hoort
ſe niet/op dat ghi miſſchiedē nyet en ver
gaet in haerder liſticheit/En aenſchoudt
gheen maecht/op dat ghi miſſchien niet
geargert en werdt in haerder ſchoonh͛z.
En gheeft den hoerreerders v ſiele niet
in eenighen dinghe/op dat ghij v ſeluen
niet en verlieſt/eñ v erffeniſſe.

En wildt niedt al omme ſien in dye
B ſteechſkens der ſtadt/noch en gaet nyet
al omme dwalende/in haren ſtraten/
Keert v aenſicht af/van een fraey toege
maect wijf/ende en beſiet geen vreemde
ghedaente Vele ſijnder vergaen in dyē
ghedaente des wijfs/ende daer wt onr- pro.vii.
ſteect die begheerlicheidt als een vuere/
Alle wijf dat een hoerreerſter is/dye ſal
van allen voorbygħanghers vertreden
werden inden wech als dreck/Vele men
ſchen die des vreemden wijfs ghedaente
verwondert hebben/ſijn verworpelijck
ghewordē/wandt haer aenſprake ont-
ſteect als een vier/ En ſidt in gheender
manieren met eenē vreemdē wijf/noch
en ligt met haer niet opt bed/eñ en ſtrijt
met haer niet inden wijn/op dat v herte
miſſchien tot haer niet en neyghe/ende
dat ghi met uwen bloede in dye verderf-
feniſſe valt/ C

En verlaet den ouden vriendt nyet/
Want die nieuwe en ſal ſijns gelijcs niet
ſijn/Nieuwen wijn/nieuwe vrient/Laet
hem out werdē/eñ ghi ſult hem met ſoe-
ticheit drincken En bemint niet met be-
nidinge glorie eñ rijcheden des ſondaers
want ghi en weet niet/welcke ſijn toecō
mēde verderffeniſſe ſal zijn/Der onrech
uerdiger onrecht en ſal v nyet behagen
wetende dat die ongodlike totter hellen
toe niet behagen en ſal/Sijt verre van-
den menſche die macht heeft te dooden/
eñ ghi en ſult die vreſe des doots niet ver
moeden/Eñ iſt dat ghi tot hem gaet/En
wilt niet doen/op dat hi miſſchien v leuē
niet wech en neme

Weet die gemeynſcap der doot/wāt
ghi ſult in gaen int midden der ſtricken/ D
eñ ghi ſult op der ſmert lidēder wapenē
wandelen Na v cracht wacht van uwen
naeſten/eñ tracteert metten wiſen ende
vooſichtighen/Gherechtige mannē ſul
len v gaſten ſijn/ende v glorieringhe ſal
inder vrezen Goods zijn/ende Goods ge
dinckeniſſe zal v inden ſinne zijn/eñ alle
uwe vertellinge inden gheboden des al
der hoochſten Die wercken werden ge-
preſen inder handt der coſtenaren/ende
die princen des volcs/in die wijſheit hair
der reden/Maer dat woordt der ouders
inden ſinne Een getongt menſch is ver
vaerlick in ſine ſtadt/ende een ſtout ver-

meтende mensch/sal hatelick zijn.

die vergaderinghe der quaden ontee ert/
ende heeftse totten eynde toe bedoruen/

Dat.x. [illegible]apittel

A
EEn wijsch rechter sal sijn volck oor
deelen/ende die prinscap eens wel
ghesinden sal staende sijn/ Na den rech.
ter des volcs/sijn oock zijn dieners/ende
also danich als die regeerder der stadt is
alsodanich zijn oock die inwoenders/Eē
onwijs coninc zal zijn volck verliesen/eñ
die steden sullen bewoent werden door
den sinne der voorsichtigher/Die macht
des lants is inder hant Gods/eñ alle on
ghererchticheit der heydenen is te versu
wen Der merschen macht is in Goods
handt/eñ ouer dat aensicht des scriuers
zal hi zijn eer setten En ghedinct gheens
onrechts dijns naesten/eñ en doet nyet
in die wercken des onrechts/Houerdic.
heit is hatelic voor God eñ dye mensen
ende alle ongerechticheit der heydenen
versuwelic/Dat rijck wert vanden eenē
volck totten anderen ouergheuoert/om
die onrechtuerdicheden ende onrechten
eñ smaden ende om verscreyden bedroch

Maer niet en is boeser dan een gyeri.
ghe/Wat verhouerdicht ghy v aerde eñ
assche/Gheen dinc en is ongerechtiger
dan ghelt beminnen want dese heeft ooc
B zijn siele te cope/Wandt hi heeft sijn bin.
nenste in sinen leuen verworpen Alle he
ren manchticheit is cort leuē/Een lange
quale bezwaerdt den medecijnmeester/
Die medecijnmeester snijt eē corte qua.
le af/Also is een coninck heden ooc/ende
morghen sterft hy/Want als een mēsce
sal steruē/so sal hy serpēten ende beesten
ende wormen beeruen/Dat beghin der
houerdicheyt des menschen is afuallen
van gode/want zijn herte is wechgegaē
vanden ghenen die hem ghemaect heeft
want het beghin alre sonden is houerdic
heit/Diese hout sal veruult werden met
vloecken/eñ hi sal hem auerrecht keerē
int eynde Daeromme heeft die HERE

God heeft die stoelen der houerdi.
gher hertoghen bedoruen/ende hi heeft
dye sachmoedighe voor hen doen sitten/
God heeft dye wortelen der houerdiger
heydenen doir ghemaecht/ende hi heeft C
dye ootmoedighe wt dyen seluen heyde
nen gheplandt/ God heeft dye landen
der heyden omghekeerdt/ende heeftse
vernielt totten fundamenten toe/ Hy
verdroeghe der wt dien/ende hi vernyel
dese/ende hy dede haer ghedinckenisse
ophouden vander aerden God heeft der
houerdigher gedinckenisse verloren/eñ
hi heeft ghelaten dye gedinckenisse der
ootmoedigher van sinne/Die houerdich
heit en is den menschen nyet ghescepen
noch die gramscap der natien der wijuē
Der menschen saedt dat God vreest sal
gheeert werden/ Maer saedt dat des
HEEREN gheboden voor by gaet/dat
sel onteert werden Int middel der broe.
deren sal haer regeerder in eeren zijn
ende die den HERE vreesen sullen in si
nen ooghen zijn/ Die glorie der rijcker
gheeerder/ende der armer is Gods vre.
se/En wilt den rechtuerdighen armen
mensch niet versmaden ende en wilt dē
rijcken man die een sondair is niet groot
maken.
Die rechter is groot/ende is machtich
in eeren/ende daer en is geen groter dā
die God ontsiet. Die vrije sullen den wel
ghesinde knechte dienen/ende een voor
sichtich/eñ eē beleeft mā en sal niet mur
mureren als hi berespt is/eñ een onwe.
tēde en sal niet geeert werden/en wilt v D
niet verheffē in v werc te doē/eñ en wilt
niet twifelen inder tijt der bāgicheit Hy
is beter die arbeitē ouerloept in allen
dā die glorieert eñ heeft broots ghebreck
Mijn kint hout v siele in sachtmoedicheit/
eñ geeft haer eere na hair verdiētē Wie
sal hē rechtuerdigē die tegē zijn siele son
dicht/eñ wie sal diē eerē die zijn eygē sie
le ōteert/die arme glorieert/wt zijn oder.

wisinghe eñ doir sijn vrese/eñ dair is een
mensch die om zijns goets wille gheeert
wert. Maer die in sijn armoede glorieert
hoe vele meer in sijn goet Eñ die in goet
glorieert/die ontsie armoede

Dat.xi. Capittel

A

Die wijsheyt des vernederden sal
sijn hooft verhogen/eñ si sal hem
int midden der groter van staet doen sit-
ten En prijst den man niet in zijn gedaē-
te/noch en versmaet den mensch nyet in
sinen ghesichte Die bye is cort inden vlie
genden/eñ haer vrucht heeft dat beghin
der soeticheyt/En glorieert nimmermeer
in cledinghe/noch en verhoecht v niet in
den dach uwer eeren/Want dye wercke
des alderhoochste alleen sijn wonderlic/
eñ sijn wercken zijn glorioes eñ verbor-
ghen eñ onsienlick Vele tyrannen saten
inden troon/ende dye onvermoedelijke
droech die crone/Vele machtige zijn zeer
verdruckt gheweest/eñ dye gloriose sijn
inder andere handen geleuert/Eer ghi
vraecht so en lachtert niemanden/eñ als
B ghi gheuraecht hebt so berespt rechtuer
delick En antwoort gheen woort eer ghi
hoort/eñ int middē der ouders en spreect
niet Van dier saken die v niet en moeyt
en strijt niet/eñ en staet niet mede/inden
oordeele der sondighender.

Mijn kint en laet v wercken niet in ve
len sijn/eñ ist dat ghi rijck sijt ghi en sult
niet ontsculdich sijn vā der misdaet Wāt
ist dat ghi nauolcht/so en suldijs niet ach
terhalen/eñ ist dat ghi voorloept/ghy en
sulles niet ontulien/Daer is een mēsche
arbeydende eñ haestende/eñ een ongod
like smerte hebbēde eñ also vele te meer
en sal hi niet overuloepen Daer is eē vo-
re mensch behoevende verhalinge meer
ontbrekēde vā crachte/eñ overuloepēde
van armoede eñ Gods ooghe aenscoude
dien int goede/eñ rechte dien op vā zijn-
der nederheit/eñ hi verheif sijn hooft/eñ
vele verwonderdē in hen/eñ eerdē God
Goet eñ quaet/doot eñ leuen/armoede
eñ eerlicheit sijn van gode Wijsheit ... de
onderwisinge eñ kennisse der wet sijn bi
goede/liefde eñ der goeder weg hen sijn
bi hē/Dolinge eñ duisternissen sijn met-
ten sondaren ghescepen/eñ die hen ver-
huegen int quaet/die verouden mede int
quaet

Gods geuinge blijft den gerechtigen
eñ sijn profijt sal voortganc hebben inder
eewicheit Dair is een/die rijc wert/spair
lic doende eñ dit is dat deele sijns loons/ C
in dien dat hi seyt Ic hebbe mi ruste ghe
vonden/eñ nu sal ic alleen vā mijnē goe-
den eten/eñ en weet nyet dat hē den tijt
voorbi gaet/eñ dat die doot naecket/ende
dat hijt altemale den anderen laet ende
sterft/Staet in v testament ende spreect
mede daer in eñ veroudt in dat werck u
wer gebodē/Eñ en blijft inder sondaers
wercken niet/Maer betrout in gode eñ
blijft in v plaetse/wāt het is licht in gods
oogē dē armen onverhuets eerlic te ma
ken/Die benedidinge haest haer tot des
gerechtighen loon/eñ si maect sinē voort
ganc vruchtbaer in snelder eerē/En segt
niet wat is mi van node/eñ wat goeden
sullen mi daer af comen/En segt niet Ic
ben mi seluen genoech/eñ wat sal ic hier
af werden verquaet.

Inden daghe der goeden/en zijt nyet
onghedachtich der quaden/ende inden
daghe der quaden/en sijt niet onghedach D
tich der goeden/ Want het is licht voor
gode/eenen yegeliken inder doot na zijn
wegen te vergeldē/Die quaetheit eē der
vrē/maect vergetētheit groter overuloe
dicheit/eñ in des mēscē eynde is ontdec-
kinge zijnd wercke En looft genē mēsch
voor zijn doot/wāt eē mā wert in sinē kin-
derē bekēt/En leyt niet elckē mēsch in v
huis/wāt daer sijn vele lagen des bedrie
ghenden mensche/Wandt ghelijck dye
binnenste des herten der stinckēder wt
ruspinghen/eñ ghelijc een velchoē wert
ingeleit in die couwe eñ als die wilde gei
te indē stricke/also is oec der hovediger
(herte eñ

g[illegible] een bescouder/siende den valle zijs
naestē/Wandt dat goet int quaet verke-
rende/leyt hi laghen ende in dye wtuer-
corene sal hy een vlecke insetten/wandt
van ee[illegible]der voncken/werdt dat vier ver
meerdert maer een mensch die een son-
daer is/leghet den bloet laghen wacht v
vand[illegible] pestilenciachtighen/wāt hi sme
det quade dingen op dat hi niet messcien
bescimpinghe ouer v en bringhe inder
eewichept Laet eenen vreemdelinge tot
v comen/eñ hi sal v verderuen in eenen
storm eñ hy sal v verureēden van uwen
eyghenen weghen

Dat.xij.Capittel.

A IStdat ghi wel doet/soo weet wien
dat ghi doet eñ daer sal veel dancs
in uwen goeden sijn Doet den gerechti-
ghen wel/ende ghi sult een grote weder
gheldinghe vijnden eñ en ist niet van hē
warachtelick so suldise vāden HEERE
ontfaen/want hem en is niet wel die ge-
stadich inden quaden is/eñ geen aelmoe
se en geeft/want die alderhoochste hatet
die sondaers/eñ hi heeft ontfermt dē ge
nen dye wercken des berous bewysen/
Gheeft den ontfermhertighen eñ en ōt-
fangt den sondaer niet/eñ hy sal den on-
godliken eñ den sondaers die wrake be-
talen eñ bewarense tot dyen daghe der
wraken Gheeft den goeden eñ en ont
fangt den sondaer niet/Doet den ootmo
dighen wel/eñ en geeft den ongodliken
B niet Verbiet hem dat broot te geuen/op
dat hi in dien niet machtiger en si dā ghi
want ghi sult dubbele quadē vijndē in al
len den goeden die ghi hem doet/wandt
die alderhoochste haet die sondaers ooc/
ende den ongodliken sal hy wrake beta-
len

Een vrient en sal niet bekent werden
inden goedendingen eñ een viant en sal
inden quaden niet verborghen werden
In eens mans goeden sijn sine vianden
C bekent In sijn droefheit eñ in sijn quaet-
heit is sijn vrient bekent/En ghelooft u-
wen viant niet inder eewicheit/wāt zijn
scalchept ver roest als yser/eñ ist dat hy
verootmoedicht/ cromp gaet/werpt u-
wen moet af/eñ wacht v van hem Ghy
en sult hem niet neffens v stellē noch eñ
laet hem niet sitten tot uwer rechter hāt
op dat hi hem niet omme en keere ende
sta in v plaetse/op dat hy messcien/uwen
setel niet en soecke/als hi omme gekeert
is in uwe plaetse/eñ dat ghi indē vterste
mijn woordē bekēt/eñ werdt in minē re
denen gesteken/wie sal des toeuenaers D
ontfermen die van eenen serpent geste-
ken is/in allen die den beesten genaken
Also ooc dye verselle[t] is inden wech/met
eenen ongherechtigen man eñ is bewō-
den in sine sonden/Een vre sal hy met v
bliuen/Maer ist dat ghi af neycht hy en
sal v niet verdraghen

Een viant versoetet in sinen lippē eñ
hi leyt lagen in sijn herte op dat hi v om
me soude werpen inden gracht Die viāt
screit in sinē ooghen/eñ ist dat hi tijt vint
hi en sal niet van bloede versaet werden
Eñ ist dat v quade dinghen toeloepen/
so sult ghi hem daer eerst vijnden/eñ als
helpende sal si v solen onder doir grauen
Hi sal sijn hooft scudden ende si sal met-
ter handt slaē van bliscapen/eñ veel ru-
nende sal hi die gestelteniss zijn aēsichts
veranderen

Dat.xiij.Capittel

DIe den peck raeckt/hy salder af- A
voesmet morden/ende die gemein
scap heeft metten houerdighen/sal hoe-
uerdicheit aendoē/Hy neemt eenen last
op hē die gemeinscap heeft met eenē eer
liker dan hi Eñ en zijt geen geselle eenē
die rijker is dan ghi wat sal den ketel ge
meynscap hebbē totten pot/want als zy
tsamē stoten/sullen si gebroken werden
Die rijke wet onrechtuerdelic eñ sal gri
mē/maer die arme sal zwigē als hy ghe-
quest is ist dz ghi geeft zo zal hi v tot hē ne
men/eñ ist dat ghi niet en hebt/zo zal hi v
verlatē/ist dz ghi hebt so sal hi mz v weer
scapē eñ sal v wt terē eñ hi en sal ouer onz

dꝛoeuezijn/Iſt dat ghi hẽ vã noode te wẽ
hebt/ſo ſal hi v vertredẽ eñ heimelic ſpot
tende. ſal hi v hope geuẽ/vertellende v al
le goede dingẽ/eñ ſeggẽ/Wat is v vã no.
de/eñ hi ſal v beſcamen in v ſpijſe/tot dat
B hi v tweemael eñ drie mael ydel maeckt
eñ indẽ wterſten ſal hy v beſpotten/daer
na ſiende dat ghi niet en hebt/ſal hi v ver.
laten/eñ zijn hooft van v bewegen

Wert gode verootmoedicht/eñ ver.
wacht ſijn handẽ/Aenmerct dat ghi niet
verleyt in ſotheit vernedert en wer[illegible]
wilt niet neder ſijn in uwe wijſheit/[illegible]
ghi v niet vernedert in ſotheyt [illegible]dt
en wert/als ghi tot enẽ machtige geroe.
pen ſijt/ſo gaet wech/want daer wt ſal hi
v te meer tot hẽ roepen/En zijt niet quel
lic/op dat ghi niet en wert geſtootẽ/eñ en
ſijt niet verre van hem/op dat ghi nz ver
getẽ en wert/En verhout niet wt gehee
lic met hem te ſpꝛekẽ/noch en ghelooft ſi
nẽ vele woorden niet/Wandt hy ſal v wt
veel ſpꝛaken temteren/eñ heimelic lachẽ
de ſal hi v vꝛagen van uwen verboꝛgent
heden/Sijn gemoet is wreedt eñ hi ſal v.
woorden onthouden/eñ hi en ſal niet ſpa
C ren van quaetheden eñ van banden

Wacht v/eñ aenmerct neerſtelick u.
wer hooringe/want ghy wãdelt in vare
uwer omwerpinge Mair die dingẽ hoo
rende/ſiet als in eenẽ dꝛoom/eñ ghy ſult
waken/Hebt god lyef alle v leefdagẽ/eñ
aẽroept hem tot uwer ſalicheit/Alle dye
re heeft lief zijns gelijcke/alzo oor alle mẽ
ſce hebbe lief ſinen naeſten/Alle vleeſch
ſal tot ſijns gelijc tſamen genoecht wer.
den/eñ alle menſch ſal verſellet werden
Gen.ix/c. met zijns gelijcke/Gelijc dẽ wolf gemeẽ
ſcap ſal hebben metten lam te eenigher
tijt/alzo ſal die ſondair metten rechtueer
digen/Wat gemeynſcap heeft dye heyli
ge menſche metten hondt/of wat goede
deel ſal dye rijcke metten arme hebben/
Des leeus iacht is de wilde eſel/indẽ woe
ſtinen/alſo zijn die arme der rijcker wey.
den/Ende gelijc dye ootmoedige dẽ hoo
ueerdigen een vereyſinge is/alzo is dye
arme oor des rijcken verſuwinge
D Als die rijcke beweecht wert/zoo wert
hi geueſticht van ſinen vꝛienden/Maer

als die ootmoedighe valt/zo wert hij oor
van ſinen bekenden wtghedꝛeuen/Een
rijck man die bedꝛogen is/heeft vele ver
haelders Hi ſpꝛack hoouerdige woordẽ
eñ ſi rechtueerdichden hẽ/Dye ootmoe.
dighe is bedꝛoghen/ende wert hier ente
[illegible]uen oock beriſpt/Hy ſpꝛac wijſſelic/eñ
hem en is gheen plaetſe ghegheuen/die
rijcke ſpꝛack ende ſi zweghen alle/ende ſi
ſullen ſijn woorden totten wolckẽ toe drẽ
ghen/Die arme ſpꝛack/ende ſy ſegghen
Wie is deſe/Ende iſt dat hi miſdoet zo ſul
len ſi hem bederuen/Dat goet is goet dẽ
ghenen die gheen zonde inder conſcienti
en en heeft/en die armoede is alder quaet
ſte inden monde des ongodlijkens/Des
menſchen herte verandert zijn aenſicht
of int goede/of int quade/Dat ſpoere des
goets herten ende een goet aenſicht ſult
ghi zwaerlic vijnden/ende met arbeyt

Dat.xiiij.Capittel.

A SAlich is die niedt gheuallen en is/
mids den woorde/wt ſinen monde
ende en is niet gheſteken met dꝛoefheyt
der miſdaet/Salich is hi die gheen dꝛoef
heit zijns ghemoedts en heeft gehat/en.
de die niet gheuallen en is van ſinen ho.
pe/Een begheerlijck ende vꝛeck man he
uet dat goedt zonder redene/ende waer
toe heeft die nijdighe menſche dat gout/
Die wt ſinen ghemoede te gader hoopt
onrechtueerdelic/dye vergadert den an
deren/ Ende een ander ſal in zijn goet
oueruloedicheit bedꝛiuen/die hem zeluẽ
ſcalck is/wie ſal hi anders goet zijn/ Eñ
hi en ſal nz verblijt werdẽ in zijn goet dair
en is niet ſcalckers dan die hem zeluẽ be.
nijdt/ende dat is die vergheldinghe zijn
der quaetheit/ Ende iſt dat hy wel doet/
dat doet hi onwetende/ende niet willich
lick/ende int wterſte openbaerdt hy zijn
quaetheyt/Des nidigen ooghe is quaet
ende afkeerende zijn aenſicht ende zijne B
ſiele verſmadende. pꝛo/xxviij c
Des begheerlijcken ooghe is onuer. Eccle/l/b
ſadelick int deele der ongherechticheyt/
Hy en ſal niet verſadet werdẽ/totter tijt
toe dat hi verdoꝛrẽde/zijn ſiele hebbe ver

ghen/ende en sal niet versaept werden/
behoevende broot/eñ hy sal in droef heyt
over syn tafel syn Mijn kijndt ist dat ghi
hebt/so doet wel met v/ende offert gode
werdighe offerande/Weest ghedachtich
dz die doot niet en vtoeft/eñ dat testamēt
der hellen want het v gewesen is Want
dat testamendt deser weerelt/sal metter
doot sterven Doet uwen vrient wel voor
die doot/ende na uwe crachten wtrepkē
de geeft den armen/Ende en wert nyet
ghehoent vanden goeden daghen/ende
dat deelken des goeden daechs en gae v
niet voor bi En sult ghi niet den anderen
v smertten ende v arbeyden laten In die
deelinghe des lots gheeft ende neemdt
ende rechtuerdicht v siele

C

Isa.liij.b/ Jaco.i.b/ i.petri.i.d Werct gherechticheit voor v doot/wāt
inder hellen en is gheen spise te vijnden
als hoy/ende als een blat vrucht maken
de in eenen groenen boeme/Sommige
groepen/ende sommighe werden afghe
worpē/alsoo is die generatie des vleeschs
ende bloets/deene wert gheeyndet/dan
der werdt gheboren/Alle verganckelick
werck sal int eynde ghebreken/ende die
dat werckt sal met hem gaen/Ende alle
wtuercoren werck sal gherechtuerdicht
werden/ende die dat werct sal daerinne
gheeeret werden Wel den man die in
die wijsheit vertoevē sal/ende die in zijn
gherechticheit pensen sal/ende indē sin-
ne sal hy ope voorsichticheit Goods denc
ken

D Die hair weghen verdinct in zijn her
te/eñ die in haren verborghentheidē ver
staende is/gaende na haer als een onder
soecker/ende in haren weghen blijft staē
de/Die door haer veynsteren siet/ende in
haren dueren hoorende Die bi haer huis
rustet/eñ in haren wanden/den staec vest
richt/Hi sal syn hutken stellen tot haren
handen/ende in syn hutken sullen goede
dinghe rusten inder eewicheit Hi sal zijn
kinderen onder haer dexsel stellen/ende
sal onder haer tacken woenen/Hi sal on
der haer dexsele werden beschermt van
der hitten ende hy sal in haer glorie rus-
ten.

Dat.xv.Capittel

Die gode ontsiet sal goet doen/ende A
die de gerechticheit onthoudende
is/salse vercrighen/ende sal hem te ghe-
moete comen als een gheeerde moeder
eñ si sal hem ontfaen als een wijf vanden
maechden Eñ si sal dien spisen metten
brode des levens eñ der verstandenisse/
eñ si sal hem metten water der salichept
dr[illegible]ken/Eñ si sal in dien vastghemaect
w[illegible] eñ en sal niet gebuycht werden
eñ si [illegible] hem onthouden eñ hi en sal nyet
bescaemt werden/eñ si sal hem hoghen
bi sinen naesten/eñ si sal sinen mont int
midden der ghemeinten open doen/eñ
si sal dien met den gheest der wijsheit eñ
der verstandenisse vervullen ende si sal
hem metten clede der glorien cleden/eñ Su.vi.b
si sal genoechlicheit ende verhueghinge
op hem tot eenen scat vergaderen/ende
si sal hem met eenen eewighen name be
erven

B

Sotte menschen en sullense niet aen-
grijpen/ende wel ghesinde menscen sul-
len haer te ghemoedte gaen/Sotte mē-
schen en sullense niet sien Want si is ver
re af/van hoeverdicheit eñ bedroch Lue-
ghenachtighe mannen en sullē haerder
niet ghedachtich sijn/ende warachtighe
mannen sullen in haer werden ghevon
den/eñ si sullen voortganc hebben totter
aenscouwinghe Gods toe/Den lof en is
niet schoon in des sondaers mondt/Wāt
hi en is vanden HEERE niet ghesondē
Want van gode is volmaecte wijshept/
ende den lof sal bi Goods wijshept staen
ende sal overvloepen in eenen ghetrou- C
wen mondt ende die verheerder salse hē
gheven/en segt niet bi gode/si is vā hier
En doet niet dat si hatet/en segt niet/Hi
heeft mi in dolinge ghebrocht/want on-
godlike menschen en sijn hem van genē
node/God hatet alle gruwel der dolinge
eñ en sal nyet minlic sijn den genen dye
God vresen:

D Godheeft den menſche van begin ge
maect/ende heeft dien inder handt zijns
raedts ghelaten/ Hi heefter zijn ghebo-
den ende beuelen toegedaen Iſt dat ghi
die gheboden wilt houden/ ſoo ſullen ſi v
behoudē/ende inder eewicheit behaech
like trouwe houden/ Hi heeft v water eñ
viere voorgeſet tot welc dz ghi wilt [illegible]
v hant wt/ voor den menſche is leuen [illegible]
doot/ goet eñ quaet/ welck hem behaecht
ſal hem gegeuen werden/ want [illegible]
heit Gods is vele ende ſterc inder [illegible]acht
ſiende alle menſchen ſonder ophouden/
Die ooghen des HEEREN zijn tottē ge-
nen die hem vreſen/ eñ hi bekent alle des
menſchen neerſtichept/ Hi en heeft nie-
manden geboden ongodlic te doen/ ende
hi en heeft niemanden ruymte gegeuē
te ſondigen/ Hi en begeert geen menich
te onghetrouwer ende onnutter kinde-
ren.

Dat.xvi.Capittel

A Ek hebt geen genoechte in ongod-
liken kinderen iſt dat ſi vermenich
fuldicht werden noch en verluſtighet v
niet ouer hen/ iſt dat die vreſe Gods niet
in hem en is/ En gheloeft haren leuen
niet/ noch en aenſcout hair arbeydē niet
want beter is een die God vreeſt dan du
ſent ongodlike kinderen/ Ende het is be
ter ſonder kindern ſteruen/ dan ongodli
ke kinderen achter laten/ van eenen wy
ſen ſal dat lant inghewoent werden/ eñ
van drien ongodliken ſalt woeſt ghela-
ten werden/ Mijn ooghe heeft vele ſoda
nighe dinghen geſien eñ mijn oore heeft
ſtercker ghehoort dan deſe/ Inder ſonda
ren ſchole ſalt vier ontſteken/ eñ die grā
B ſcap ſal in een onghelouich volc onſtekē/
Die oude rueſen en hebben voor haer zō
den niet gheboden/ die verdoruē ſijn be-
trouwende haerder crachten ende hi en
ſpaerde haerder pelgrimagie niet mair
hi vloechſe/ eñ hi verſudeſe om dye houer
dicheit haers woorts/ Hi en ontfermde
haerder niet/ allet heel volck verdoende
ende verheffende hem in ſine ſonden/
Ende ghelijck ſes hondert duiſent voet
knechten/ die vergadert zijn in die hart-
heit haers herten/ ende hadder een hart
neckich gheweeſt/ [illegible] wonder had
hi onſculdich gheweeſt.
Ontfermhertichept ende gramſcap
is mz hem/ Machtich is verbi[illegible] dinghen eñ
wtſtortēde die grāſcap/ na [illegible] ontfer[illegible]
herticheit alſo is oor zijn [illegible]
ordeelt den menſche na [illegible] wercken
Die ſondaer [illegible] ſal in[illegible] ontuliē
ende die verdraechſamheit des ghe[illegible]s die
ontfermhertiche [illegible] en ſal niet ver-
traghen Alle ontfermherticheit ſal elck-
ken plaets maken na die verdiente ſijn-
der wercken/ ende na die verſtandeniſſe C
zijnder pelgrimagien En ſegt niet Ic ſal
van gode verborghen werden/ ende wie
ſal mijns ghedincken van den hoochſtē/
Ick en ſal niet gekent werden int groot
volck/ wandt wat is mijn ſiele in ſo onge-
metene creatuere/ Siet den hemel/ ende
die hemelen der hemelen/ den afgrondt
die aerde/ ende dye in hen ſijn/ ſullen be-
weecht werdē in ſijn aenſcouwē/ die ber
ghen te ſamen eñ die heuvelen ende dye
fundamenten der aerden/ ende als God
deſe aen ſal ſcouwen/ zo ſullen ſi mids be
uinghe tſamen werden gheſcuddet/ Eñ
in allen deſen is dat herte onſinnich/ eñ
alle herte wert van dien verſtaen/ ende
wie verſtaet ſine weghen/ Ende die wa-
ter bare welcke des menſchen ooghe oor
niet ſien en ſal/ wandt vele ſine wercken
zijn in verborghēthedē/ maer wie ſal die
wercken ſijnder gherechticheit wtboot
ſcapen/ oft wie ſalſe lijden wandt dat teſ-
tament is verre van zommighe/ ende der
menſchen onder vraghinge is in die vol
eyndinge Die vermindert wert vā her
ten/ dinct ydelhedē eñ eē onvoorſichtich
ende dolende man dinckt ſotte dingen/
Mijne ſone hoort mi/ eñ leert onderwi
ſinghe des ſins/ eñ aēmerct in uwer her
tē in mijne woordē/ eñ ic ſal in effenheyt/
onderwijs ſegghē/ eñ ick ſal onderſoeckē
wijſheit te vertellē/ eñ in mijnē woirden D
aēmerct in v herte eñ ick ſegghe in effen
heit des gheeſts duechden die God ghe-
ſet heeft in ſijn werckē vā beghinne/ eñ
ick wt boetſcape zijn kēniſſe inder waer
heit In Gods oordeele zijn ſine werckē
vā beghinne eñ vāder inſettinghe dier

menschē/onderschiede ic haer deelen/eñ haer beghinnē/in sinen volckē. Hi heeft inder eewichept haer wercken verciert noch si en hebbē niet gehongert noch ge arbeyt/eñ si en lietē niet af vā harē wercken. Een yegelijc en sal sinē naestē niet benauwen inder eewichept. En sijt si. nen woorde niet ongelouich. Na dese dingen sach God op die aerde/eñ vervulde die met sinē goeden. Die siele vā elckē leuēde heeft gebootscapt voor sijn aēschijn eñ in die is weder haer wederkeringhe

¶ Dat.xvij. Capittel.

A — Gen.i.a — God schiep dē mensche vāder aerden/eñ maecte hē na sijn gelikenisse. Eñ hi keerde hē weder in die selue/eñ na hē seluē cleede hi hē met duechde. Dat getal der dagē gaf hi hē/eñ tijt/eñ gaf hē macht der dingē die opter aerdē sijn. Hi settede sijn vreese ouer alle vleesch/eñ hi
Gen.ij.d heerscapte ouer die beestē/eñ alle vliegē de dierē. Hi schiep wt hē een hulpe hē gelijc/eñ hi gaf diē raet eñ tōghe/eñ ooghē/eñ oorē/eñ herte te denckē/eñ hi veruulde se met onderwijsinge der verstādenissen. Hi sciep dien ooc des gheests kennis eñ hi veruulde haer herte met sinne/eñ toonde hē goet eñ quaet/hi sette haer ooge ouer haer hertē/om hen te toonē dye grote dadē uwer werckē/eñ dat si tsamē sullē louē dē name der heylichmakinge/ eñ te glorierē in sijn wōderlichedē/op dat si die grote dadē sijnder wercken souden vertelllen.

B Hi deder hen onderwisinge toe/eñ hi beerfde hen de wet des leuens/eñ hy maecte eē eewich testament met hen/eñ sijn gerechtichept eñ sijn oordeelē toōde hi hen. Eñ haer ooge sach die grote dadē sijnder eerē/eñ haer oore hoorde die eere der stemmē/eñ hi seyde hen. Wacht v vā alle ongerechtige Eñ hi geboot diē eenē yegelikē vā sinē naestē. Hare weghē sijn altijt voor hē/eñ si en sijn niet verborgen vā sinē ooghē. Hi voorstelde in elckē volc eenē regeerder/eñ dat deel des Gods Israels is opēbaer gemaect. Eñ alle haer werckē sijn gelijc die sonne/int aēschouwen Gods/eñ sijn oogē sijn sōder ophouden aēscouwende op hare wegē. Die testamentē en sijn niet verborghē om hare ongherechtichept. Eñ alle hare ongherechtichedē sijn in dē aēscouwē Gods C

Die aelmoese des mans is als eē borse met hē/eñ hi sal des menschē gratie behoudē als dē appel sijnder ooghē/eñ namaels sal hi weder op staē/eñ sal diē haer loon wedergeuē/elckē in haer hooft/eñ sal se tsamen keerē in die onderste deelē der aerdē. Mer dē genē die berou bewijsen/heeft hi dē wech der gerechticheit gegeuē/eñ hi beuesticht te lidē de ontbrekēde/eñ hi schicte diē dat lot der waerhept toe. Wert tottē HEERE bekeert/eñ laet v sondē/bidt voor dat aensicht des HEEREN eñ mindert die argernissen/keert weder tottē HEERE/eñ wert bekeert vā uwer ongerechtichz/eñ hatet te vele seere/die vloekinge/eñ bekēt die gerechtichedē/eñ de oordeelē Gods/eñ staet in dat lot der voorsettinge/eñ des ghebets des alderhoochstē Gods. Gaet in die deelen der heyliger werelt/metten leuendigē eñ den genē die God belidinge geuen D

En vertoeft niet in die dwalinge der ongodliker/belijdt voor die doot. Die belidinge vergaet als niet/vanden doode. Ghi sult leuēde belidē/leuēdich eñ gesōt sult ghi belidē/eñ sult God louē/eñ ghij sult in sijn ontfermhertichedē glorieren Hoe groot is die ontfermhertichept des HEEREN/eñ sijn genade dē genen dye tot hē bekeerē. Wāt alle dingē en mogē niet in dē menschē sijn/wāt des menschē sone en is niet onsterflic/eñ si behaechdē in die idelhept der quaetheit. Wat is lichter dā die sonne? Eñ dese sal ontbrekē. Of wat is scalker dā dat vleesch eñ bloet hebbē verdacht/eñ dat sal gestraeft werden Eñ die macht des hemels hoocheit sciep hi/eñ alle menscē sijn aerde eñ asschen A

¶ Dat.xviij.capittel

Die inder eewichept leeft/sciep alle die dingē te gader. God sal alleen gerechtuaerdicht werdē/eñ blijft onuerwonnē coninck inder eewichept Wie sal genoech sijn/sijn wercken te vertelllen? Wie sal sijn grote daden ondersoecken? Mer wie sal die cracht sijnder grootheit vercondighē? of wye sal toedoen sijn ont.

fermhertichept te vercondigẽ? Het en is
niet te minderẽ noch toe te doẽ/ noch en
is niet te vindẽ die grote dadẽ Gods. Als
die menſche volepnt ſal hebbẽ/ dan ſal hi
beginnẽ/ eñ als hy geruſt ſal hebben/ dã
ſal hi werckẽ. Wat is die mẽſche/ eñ welc
is ſijn gratie/ oft wat is ſijn goet/ oft wat
is ſijn ſcalchept? Dat getal der menſchen
Geñ.vi.a dagẽ is ten meeſten hõdert iaer/ ſi ſijn ge
Pſalmus acht als waterdruppelen der zee. Ende
lxxxix gelijc dat keſelingſken des ſants. Alſo zijn
B cleyn die iarẽ in dẽ daghe der eewichept
Om dat is die HEERE lijdſaẽ in dien
eñ hi ſal ſijn ontfermherticheit ouer hen
wtſtortẽ. Hi ſach die vermetenhept haer
der herten/ dat ſi quaet is/ eñ hi bekende
haer verderuinge/ dat ſi ſcalck is. Daerõ
veruulde hi ſijn genadichept in dien/ eñ
toonde hen den wech der gerechtichept.
Des menſchẽ ontferminghe is tot ſinen
naeſtẽ/ mer die ontfermhertichept gods
is ouer alle vleeſch. Die ontfermhertic-
hept heeft/ die leert eñ onderwijſt als eẽ
herder ſijn cudde. Hi ontferme/ ontfangẽ
de die leeringe der ontferminge/ eñ dye
na ſine oordeelen haeſt Mijn kint in goe
den dingẽ en claecht niet/ eñ in alle gifte
en geeft geẽ droefheit des quadẽ woorts
En ſal den dauwe die hitte niet vercolẽ?
Alſo ſal oec een woordt bat dan dye gifte.
Siet/ en is dat woort niet bouẽ die goede
gaue? Maer beyde ſijn ſi met eenen ghe
rechtuaerdich den menſche.

C Een ſotte ſal ſcherpelic verwiten eñ
die gaue eens onbeleefden mẽſche doet
die ooghẽ etterẽ. Voor dat oordeel berept
v gerechticheit/ eñ eer ghi ſpreect/ ſo lee-
ret. Voor die quale doet medicine daer
toe/ eñ voor dat oordeel vraecht v seluẽ/ eñ
in dat aenſcouwẽ Gods ſult ghi genadic
hept vinden. Voor die quale veroodmoe-
dicht v/ eñ indẽ tijt der cranchept toont v
Luc.xviij.a conuerſatien. En wert niet belet altoos
Theſſ.v.d te bidden/ eñ en ontſiet v niet totter doot
toe gerechtuerdicht te werdẽ/ wãt gods
loon blijft inder eewichet. Voor dat ghe-
bet berept v ſiele/ eñ en wilt niet weſen
als eẽ mẽſche die god temteert. Gedẽct
der grãſcappen inden dage der volepn-

dinge/ eñ ghi ſult den tijt der betalinghe
makẽ inder cõuerſatiẽ. Indẽ tijt der ouer
uloedichept ſo denct der armoedẽ/ eñ dẽ
noot der armoedẽ indẽ dage der armoe-
den. Van ſmorgens tottẽ auõt ſal dẽ tijt
verandert werden/ eñ alle deſe dinghen
ſijn gheringhe in Gods ooghen D

Een wijs mẽſch ontſiet in allẽ dingẽ
eñ in die dagẽ der miſdadẽ ſal hi hẽ wach
ten vã traechept. Alle cloecke bekẽt wijſ
hept/ eñ dieſe vindet ſal hi belidinge ghe
uen. Die wijſen in woordẽ hebbẽ oec ſel-
ue wijſlic gedaẽ/ eñ ſi hebbẽ die waerheit
eñ die gherechtichept bekẽt/ eñ ſi hebbẽ
die biſprakẽ eñ ordelen geſocht.
En gaet niet na uwe begeerlichedẽ/
eñ keert v vã uwẽ wille. Iſt dat ghi uwer
ſielen haer begheerlichedẽ geeft/ ſo ſal ſi
v uwẽ viandẽ ter bliſcappen gheuẽ. En
verluſticht v niet indẽ ſcharẽ/ noch indẽ
weynighen. Want haer miſdoeninge is
geſtadich. Eñ ſijt niet middelbaer inden
kiuen wt den woeker/ eñ niet is di niet in
die werelt/ wãt ghi ſult anders uwer ſie
len nidich ſijn

Dat.xix. Capittel

Een werckman die eẽ droncaert is
en ſal niet rijc werdẽ/ eñ die cleyne
dingẽ verſmaet/ die ſal allẽſkẽs afuallẽ. A
Wijn eñ wiuẽ doẽ die wijſe afuallen van
den goedẽ/ eñ ſi bereſpẽ die welgheſinde
eñ die hẽ bi die hoereerders voecht/ ſal eẽ
ſcalck ſijn/ vuylichept eñ wormẽ ſullẽ diẽ
beeruen/ eñ hi ſal tot eenẽ meerder exẽ-
pel werden genomẽ/ eñ ſijn ſiele ſal van-
dẽ getale werdẽ genomẽ. Die haeſtelijc
gelooft die is licht vã hertẽ/ eñ ſal gemin
dert werden/ ende die tegen ſijn ſiele miſ
doet/ ſal hier bouen gehadt werden.
Die om dye ongherechtichept verblijdt
ſal ghemerckt werden/ ende die ſtraffin-
ghe hatet/ dien ſal ſijn leuen werden ver
mindert/ ende de ghene die clappinghe
hatet/ die bluſſchet booſhept wte.
Die teghen ſijn ſiele ſondicht/ ſal hem be
rouwẽ/ ende die genuchte heeft in quaet B
hept/ ſal gemerct werden.

En verhaelt een scalc een hert woort niet/eñ ghi en sult niet verminderet werden. Den vriēt eñ den viāt en wilt uwen sinne niet vertellen/eñ hebt ghi misdaet en wiltse niet ontdeckē Wāt hi sal v hoorē eñ bewarē/eñ als die sonde beschermende sal hi v hatē/eñ alsoe sal hi v altijt bi sijn Hebt ghi eē woort teghē uwē naestē gehoort/latet in v sterue/betrouwende dat het v niet schorē en sal. Een sotte is in arbeyt vāden aēsichte des woorts/gelijck tsuchtē des kints barē. Een gescutte gescotē in die dije des hōts/alsoe is dat woort int herte des sottē. Berespt dē vriēt/ofte hijs meschiē niet verstaē en had/eñ segghe. Ic en hebs niet gedaē/oft heeft hijt gedaē/dat hijt niet meer en doet/Straft dē naestē/dat hijt meschiē niet en heb gesept/eñ heeft hijt gesept/dat hijt mesrien niet en verhale

C Berespt den vrient/wāt dicwil ghescheit misdoeninge/eñ en gelooft niet elcken woorde/wāt daer is die valt met sijnder tongen/maer niet wt dē ghemoede wāt wie is die niet en heeft misdaē in zijnder tongē/Berespt dē naestē eer ghi drepget/eñ geeft plaetse der vreesē des alder hoochstē/wāt de vreese Gods is alle wijsheyt eñ in die/God te vreesen/eñ in alle wijsheyt is die besickinge der wet. Eñ die leeringe der scalcheit en is gheē wijsheyt. Eñ die voorsichticheyt der sondarē en is gheen goede denckinghe. Daer is scalcheit der voorsichticheit/eñ in haer is versuwinge/eñ dat is eē onwise die verminderet wert vā wijsheit/eñ ontbrekende van sinne in Gods vreese/dā die ouervloept van sinne/eñ ouertredet die wet des alderhoochsten

D Daer is eē seker behēdichz/eñ die is ōgerecht Eñ daer is die eē seker woort wt seynt/vertellēde die waerheyt. Eñ daer is die hē scalkelic verrōdicht/eñ zijn binnenste sijn vol bedrochs. Eñ daer is eē rechtvaerdige die hē te vele tonder geeft/vā vele ootmoedicheyt. Eñ daer is eē recht vaerdige die sijn aēsicht neder neicht/eñ veynst hē niet te siē/dat niet geweten en is Eñ ist dat hi vā crācheit der crachtē verbodē wort te sondigē/ist dat hi tijt vijndt vā quaet te doen/hi sal qualic doē. Wt dē sien wert die mā bekēt/eñ de wijse wert bekēt vā dē te gemoet comē des aēsichts Dat gewaedt des lichaēs/eñ dat lachen der tāden/eñ den ingāc des menschē vercondigē vā hē. In des smelikē grāschap is eē logenachtige beteringe/eñ daer is een oordeel/dat geproeft wert niet goet te sijn/eñ daer is een zwijghende/eñ hy is voorsichtich

Dat.xx.Capittel

Hoe goet ist te straffen/dā grā sijn/eñ die belijdet indē gebede niet te beletten. Die begeerlicheyt des gesnedenē ontmaechdōde een iōge meyskē/alsoe is hi die bi crachte eē ongerecht vonnis doet. Hoe goet ist dē berespte/berouwe te openbarē/wāt so sult ghi willige zōde ontvlien. Daer is eē swigende die wijs wert geuōden/eñ daer is eē hateluke/die onmydelijc is tot sprekē. Maer daer is eē zwigēde/niet hebbende dē sin der sprakē/eñ daer is eē zwigēde wetēde dē tijt des bequamē tijts. Een wijs mēsche sal zwigē totter tijt toe/maer eē wulpsch eñ onuersichtich mensch en sal gheenen tijt houden. A

Die vele woordē besighet/die sal sijn siele quetsen/eñ die hē onrechtuerdelijc macht aen neemt/sal gehaet werdē. Eē B onbeleeft man heeft voortgāc int quade eñ het is eē vindinghe tot verlies. Daer is eē ghifte die niet nut en is/eñ daer is eē gifte welcx betalinge dubbel is. Daer is een verminderinge om glorie/eñ daer is die t hooft vā der ootmoedicheit opheft Daer is die vele lost met lutter prijs/eñ betalende die seuenuout. Die wijse maket hē seluē minlijc inden woordē/maer der sotter gratiē sullē wt werdē gestort. Die ghifte des onwisen en sal v niet nut sijn/wāt sijn oogē sijn seuenuoudich. Hi sal weynich geuē eñ vele verwitē/eñ die opēdoeninge sijns monts is een aensteckinge. Heden leent yemant te woecker eñ morghen eyscht hijt weder/eñ sodanighen mensch is hatelijc. Eenen sottē en sal gheen vrient sijn/eñ in sijn goeden en sal gheene aenghenamichz wesen. Die sijn broot eten sijn valsche tonghen. Hoe

dietwille eñ hoe groote / si sullẽ hẽ bespot-
C ten. Want datmen hebbẽ soude / en deel-
de hi niet rechtsinnich wt / eñ des gelijck
oock / datmen niet hebben en soude. Dẽ
valle der valscher tongen is gelijc als die
opt plaueptsel valt / also sullẽ der quader
menschen vallen haestelijc comen

Een ondanckelijc mensch is als een
ydel fabule / eñ si sal inder onghewijsder
mont gestadich syn. Die bispiake wt eẽs
sottẽ monts sal wederlept werdẽ / wãt hi
en septse niet tot haerder tijt. Daer is eẽ
die verbodẽ wert te sondigen vã armoe-
de / eñ hi sal in sijn ruste geprickelt werdẽ
Daer is die sijn siele verliest mids scaẽte
eñ vã eenẽ onuerstãdigen persone sal hi
se verliesen / mer mids wtneminge der
D persoñẽ sal hi hẽ seluẽ verliesen. Daer is
die sinen vuẽt vã scaemten beloost / eñ hy
heeft hẽ te eenẽ viant te vergeefs gewõ-
nen. Wãt die lueghene is een scalke lach
ter indẽ mensce / eñ si sal gestadelijc inden
mont der onghewijsder sijn. Een dief is
beter dã gestadichept eens lueghenach-
tighen mans / maer beyde sullẽ si die be-
derffenisse beeruẽ. Der luegenachtiger
menschẽ zeden sijn sõder eere / eñ haer be
scaemthept is met hen sonder ophouden
Een wijs mensch sal hẽ seluẽ voortbren-
ghen inden woorden / eñ een voorsichtich
Prouer. xx mensch sal dẽ grotẽ vã staet behaghen
b.eñ.xxviij Die sijn lant werct die sal den hoop
c der vruchten vergaderẽ / eñ die gerechtic
hept werct / hi sal verhuecht werdẽ / mer
die den grooten vã stade behaecht die sal
Exo.xxiij. die ongerechtichept ontulien. Hantgif-
a ten eñ schenckingẽ verblinden der rech-
Deu.xvi.d ter ooghẽ / eñ hij af keert haer straffinge
als een stomme inden mont. Verborghẽ
wijshept eñ ongesienẽ schat / wat orbaer
lichept is in beydẽ? Hi is beter die sijn on
wijshept heelt / dan een mensche dye sijn
wijshept verbercht.

Dat.xxi.Capittel

A Sone hebdy ghesondicht so en doe
ter niet weder toe / maer bidt oock
vandẽ voorledenẽ dat si v verlaten wer-
den. Vliet die sonden als vander slangẽ
aensicht / eñ ist dat ghi tot die gaet / si sullẽ
v ontfaen. Haer tanden sijn leeuwen tã-
den / doodẽde der menschẽ siele. Des mẽ
schen ongerechticheit is als eẽ zwaert / aẽ
beyde siden scherp / haer der wonden en
is gheẽ gesonthept / kiuingen eñ onrech
ten sullẽ dat goet vernielẽ / eñ dat huys
dat te vele rijck is / sal te nyete werdẽ ge-
gebracht mids houerdichept / also sal des
houerdigen goet wt werden gewortelt.
Die biddinge des armen sal wt den mon
de tottẽ oorẽ toecomen / eñ dat oordeel sal
hen haastelijc toecomen

Die de berespinghe haet is eẽ spore B
eẽs sondaers / eñ die god vreest sal tot sijn
der herten werden bekeert. Een machti
ghe wert vã verre bekent mids stouter
tonghen / eñ eẽ wijse weet dat hi vã hem
valt Die sijn huis timmert met ander lie
den cost / die is als die steen vergadert in
den winter. Die schole der sondigender
is als vergaderde esterẽ / eñ haer volepn
dinghe is een vlamme des viers. Den
wech der sondighender is beset met stee
nen / eñ in haer eynde sijn helle duyster-
nissen ende pinen. Die gherechtichept
bewaert / sal haren sinne behouden / die
volepndinghe des vreesen Gods / is wijs
hept eñ sinne. Die niet wijs en is / en sal
niet geleert werden int goet. Maer het
is onwijshept die ouervloept int quade /
ende daer bitterhept is / en is gheenẽ sin
ne. Die kennisse des wisen sal ouervloep
en / als een ouervloedinghe eñ sinen raet
is als een fonteyne des leuens

Dat herte des sotten is als een ghe- C
broken vat / ende en sal gheene wijshept
houden. Soo wat wijse woort een weten
de hoort / sal hi pysen / ende hi salt tot hem
waerts werpen. Die oncuysche heuet
ghehoort / ende het sal hem mishaghen /
ende hij salt achter sinen rugghe werpẽ
Des sottens vertellinghe is als een pac
inden wech / maer in eens wijsen lippe
wert gratie ghevonden / den mont des
voorsichtighen wert in der ghemepntẽ
ghesocht / eñ si sullen sijn woorden in ha-
ren herten dencken. Gelijck een verwo-

den huys alsoo is den sotten die wijsheyt
eñ die kennisse des onsinnighe.ɩ sijn on
vertellike woorden. Die leeringhe is dē
sotten als boeyen aen sijn voeten/eñ als
banden der handen/aen der rechter hāt
Een sot verhoocht sijn stemme int lachē
maer een wijsch man en sal nauwelijck
stillijc lachen.

D ¶ Die leeringhe is den voorsichtigen eē
gulden cyeragie/eñ als een arm vercye-
ringhe in sijn rechten arm. Des sotten
voet is lichtelijck in sijns naesten huys/
eñ een besocht mensche sal beschaēt wer
den van des machtighen persoone. Een
sotte siet vande vijnstere in huys/ maer
een gheleerde sal buyten staen. Eens
menschen sotheyt is te luysterē door die
duere/eñ die voorsichte sal beswaert wer
den met smaet. Die lippē der onuersich-
tigher sullen sotte dingen vertellē/ mer
der voorsichtigher woorden/ sullen ghe-
weghen werden in een waghe. Inder
sotter mont is haer herte/eñ inder wij-
ser herte is haren mont. Als die ongod-
like den duuel vloeect/so vloeect hi sijn siele
Een ruynaer sal sijn siele besmetten/eñ
sal in allen gehaet werden/eñ diet blijft/
sal hatelijc sijn. Een swighende ende een
welghesinde sal gheeert werden.

¶ Dat.xxij. Capittel.

A Die traghe is met eenen slijckighē
steen ghesteent/eñ si sullen alle op
sine veronweerdinghe spreken. Die tra
ghe is met osschen messche ghesteēt/eñ
alle die hem roert sal sijn handen schud-
den. Die beschaminge des vaders is vā
eenen onghedwongen sone/maer mids
een sotte dochtere sal hi in verminderin-
ghe werden. Een voorsichtighe doch
ter is haren man een erffenisse/want de
beschaemt die wert tot eenen smaet des
vaders. Een stoute beschaemt vader
eñ man/eñ en sal vanden ongodlikē niet
gheminderd werden/maer van beyden
sal si onteert werden. Sanc in rouwe dia

ghinghe is een onsamelike vertellinge/
gheesselen eñ leeringhe sijn in alder tijt
wijsheyt. Die den sotte leert is als de ge
ne die een scherf tsamen voecht. Die dat
woort vertelt dies niet en hoort/die is als
die eenen slapende van eenen swarē sla-
pe weckt. Hi spreect met eenen slapende
die den sottē wijsheyt vertelt/eñ int eyn
de der vertellinghe seyt hi. Wye is dese?
Weenet ouer den dooden/want sijn licht
ontbreect/eñ weent ouer den sotte want
hi ontbreect van sinne

¶ Weent een luttel ouer den dooden/ B
want hi heeft gherustet/des alder scalcstē
alderschalcste leuen is bouē eens sottēs
doot. Dat gheween des doden seuen da-
ghen/maer des sotten eñ ongodliken be
weeninghe is alle die daghen haers le-
uens. En spreect niet veel metten sotten
eñ mettē onsinnigen en gaet niet wech
Wacht v van hem op dat ghi geen moey
licheit en hebt/ende ghi en sult in sijn sō-
de niet besmet werden. Wijckt
van hem/en ghi sult ruste vinden/ ende
ghi en sult niet vertraecht werden in si-
ne sotheyt. Wat sal bouē loot verzwaert
werden/eñ wat name heeft hi anders dā
sot? Het is lichter sant eñ sout ende eenen Prouer
clomp ysers te draghen dan eenē onuoor xxvij.a
sichtighen ende dwasen ende ongodlikē
Ghelijck een houten stakettinghe te sa-
men ghebonden aent fundamēt des tim
meringhen/niet ontbonden en sal wer-
den/alsoo oock dat herte dat beuesticht is
int ghedachte des raets. Die denckinge C
des wijsen/en sal in geender tijt noch me
sen werden verarghert

¶ Ghelijck kaf inden hooghen/ende
calcmortel sonder aenhancksel ghesett te-
ghen dat aensichte des wijndts/niet due
rende en bliuen/alsoo oock dat beuees-
de herte in des sotten ghedachte/en sal
niet weder staen tegen de storme der vre
sen. Ghelijck een sandighe vercyeringe
in een witte want/alsoo en sal oock dat be
uende herte int ghedachte des dwasen
niet vreesen in alder tijt/maer oock die in
de gheboden Gods altoos blijft/ope dat

oogHe nopet die brenct tranen wt/eñ die
dat herte nopet/brengt den sinne voort.
Die den steen onder die vogelen werpt
die salse afwerpen/alsoo oor die den vrient
schande spreect/breect die vrientscap. Al
ist dat ghi dat zwaert totten vrient voort
brengt/ghi en sult niet mishopen/want
daer is een wederkomen totten vrient
Ist dat hi eenen droeuen mont opē doet
en vreest niet/want daer is een eendrach
tichept/wtghenomen dat schandsprekē
eñ dat verwyte eñ die houerdichept/eñ
die openbaringhe der verholentheit/eñ
die bedriechlike wonde. In allē desen sal
die vrient ontvlien

D Besit trouwe mettē vrient in syn ar-
moede/op dat ghi oock in sinen goeden
moocht verbliden. In der tyt synder tri
bulatien blyft hē ghetrouwe/op dat ghi
oock in syn erffenisse mede erfghename
syt. Voor dat vier des fornceys sal die wa-
seme eñ den roock des roocx op gaen/al
so oock voor dat bloet sullen opgaen vloe
kinghen/eñ smaet/eñ dreyghinghe. En
schaemt v niet den vrient te grueten. En
verberchtv niet van sinen aensichte/eñ
ist dat v quaet toecompt/ghedooget wt
hem. Alle die t hoort sal der hem af wach-
Psal.c.xl ten. Wie sal minen mont eē bewaringe
gheuen/eñ op myn lippen eenen sekerē
seghel/op dat ick in hen niet en valle/eñ
myn tonghe myj also verderue.

Dat.xxiij. Capittel.

A HEERE vader eñ heerscappe myns
leuens en verlaet myj niet in haer
denckinghe ende in haren raet/noch en
laet mi niet vallē in die verwitinge. Wie
sal die gheesselen in myn denckinghe op
legghen/eñ in myjnder herten die leerin
ghe der wysheyt/dat si myj niet en sparē
in haren onwetentheden/eñ haer mis-
daden niet en blyckē/eñ dat mine onwe-
tentheden niet toe en nemē/eñ mine mis

daden vermenichfuldicht werden/eñ mi
ne sonden ouervloepen/eñ dat ick valle
in dat aenschouwen myjnder viāden/eñ
myjn viant hem verblide/ HEERE vader
eñ God myjns leuens en verlaet mi niet
in haer denckinghe. En gheeft mi niet
verheffinghe myjnder ooghen/eñ keert
alle begheerte van mi. Neempt van mi
die begheerlicheden des buycx eñ die be
gheerlicheden des bislapens en moeten
mi niet beuaen/eñ en leuert mi niet een
der ontschamelder eñ ombescheidender
sielen.

Myjn kinderen hoort dye leeringhe
des mōts/ende die dye bewaert die en sal
mids sinen lippen niet vergaen/noch hi
en sal niet ghescant alizeert werdē inden
alderschalcstē werckē. Die sontaer wert
beuaen in syjnder ydelheyt/eñ die houer
dighe eñ die vervloecte sal daer inne ge-
arghert werden. Vwen mont en wenne B
hem niet te zweeren/want daer syn vele
vallen in. Die noeminge Gods en si niet
gestadelyc in uwen mont/noch en wert
niet toegemenghet der heiligher namē
want ghi en sult niet ontschuldich syn vā
hen. Want gelyjck een knecht gewaecht
ghestadelyc van scramē niet gemindert
en wert/also en sal alle zweerende ende
noemende niet gheheelyc van sonde ge-
purgeert werden.

Een man die veel zweert sal met on
gerechtichept veruult werden/eñ de pla
ghe en sal van sinen huyse niet wechgaē
Eñ ist dat hi sinen broedere bedriecht soo
sal syjn misdaet op hem syn/eñ ist dat hyt
veynst so sondicht hi tweeuoudelyc. Eñ
ist dat hi ydelyc zweert, hi en sal niet ghe
rechtuaerdicht werden/want syn huys
sal met betalinghe veruult werdē Daer
is oock noch een ander sprake contrarie
der doot/si en werde niet ghevonden in
Jacobs erffenisse. Want vāden ontferm
hertighen sullen oock alle dese dinghen
werden wech ghenomen/eñ si en sullen
inden misdaden niet wentelē. Vwē mōt
en wenne hem niet tot onghemanierde
sprake/wāt in die is dat woort der sondē

Ghedenct ws vaders ende ws moeders
want ghi sijt int midden der grooter vã
state/op dat v meschien God niet en ver
ghete in haer aenschouwen /ende mids
uwer ghestadichept verdwaest/ lachter
lijdet/ende ghi den dach uwer gheboor-
ten veruloect.

C Een mensche die ghewoon is inden
ij.Re.xvi.d woorde des lachters/en sal in allẽ die da-
ghen sijn leuens niet gheleert werden.
Twee arden oueruloepen in sonden/eñ
den derden den brengt gramscap eñ ver
doemenis toe. Een heete siele is een ber
nende vier/si en sal niet ghebluscht wer-
den/tot dat si yet inslict/ende een schalck
mensch inden mont sijns vleeschs/en sal
niet ophouden tot dat hi een vier aenste
ke. Eenen hoereerder is alle broot soete
hi en sal niet vermoept werdẽ ouertredẽ
de totten eynde toe. Alle mensche die sijn
bedde ouerscrijt versmadende tegen sijn
siele eñ segghende. Wie siet mi die duys-
Isai.xxix.c ternissen omvaen mi/eñ de wandẽ ouer
decken mi/eñ niemant en siet mij/ wien
ontsie ick/die alder hoochste en sal mijn-
der misdaden niet ghedencken/ende hy
en verstont niet/ dat sijn ooghen alle din
ghen sien/ want aldusdanighe vreese des
menschen /verdrijft van hem die vreese
Gods/ende die ooghen der menschen hẽ
vreesende/ende hij en bekende niet/ dat
die ooghen des HEEREN vele claerder
sijn bouen die sonne/ rontsom aenschou-
wende alle die weghen der menschẽ / eñ
die diepte des afgronts/ende die herten
der menschen aenscouwende in verbor-
ghen plaetsen.

D Den HEERE God sijn alle dinghen
bekent eer si gheschapen worden/alsoe aẽ
siet hi oock na tvolmaect/alle dinghen.
Dese sal inden straten der stadt ghewro
ken werden/eñ hi sal gheiaecht werden
als een merien vuelen/eñ daer hijs niet
en hoopte sal hi ghegrepen werden. Eñ
hi sal alle menschen schande sijn/omdat
hi die vreese des HEEREN niet verstaẽ
en heeft. Also oock alle wijf latende harẽ
man/ende stellende erffenis wt vremdẽ
houwelijck. Want ten eersten was si on
ghelouich inder wet des alderhoochstẽ
eñ ten tweeden heeft si haren man ghe-
laten/ten derden heeft si ghehoereert in
ouerspele/ende heeft haer kinderen vã
eenen anderen man ghestelt. Dese sal in
die ghemeynte werden ghebracht / ende
in haer kinderen werden bescout. Haer
kinderen en sullen gheen wortelen leue-
ren/eñ haer tacken en sullen gheẽ vruch
tegheuen. Si sullen haer ghedachte-
nis achter laten tot eenen vloecke/eñ ha
re schande en sal niet wtgedaen werden
Eñ die achter ghelaten sijn/sullen bekẽ-
nen/dat gheen dinck beter is dan die vre
se Gods/eñ niet soeters dan in des HE-
REN gheboden te schouwen. Het is eẽ
groote glorie den HEERE te volghen/
want lanchept der daghen sal van hẽ ont
faen werden.

¶ Dat.xxiiij. Capittel

Die wijsheit sal haer siele louen/en
de sal in Gode gheeert werden/eñ A
si sal int middẽ haer volcx glorieren/eñ si
sal harẽ mont in de gemeynte des alder
hoochstẽ open doẽ/eñ si sal glorierẽ in dat
aenscouwen sijnder cracht/ende si sal int
midden haers volcx verhoocht werden/
eñ si sal in heyliger volhept verwondert
werdẽ/eñ si sal lof hebben in de menichte
der wtuercorender/eñ si sal onder de ge-
benedide gebenedijt werdẽ/seggende Ic
ben voort gecomen wt den monde des al
der hoochste/eerst geborene voor alle cre
atuere. Ic dede inden hemelen dat eẽ on
ghebreckelijc licht op soude gaen / eñ ick
decte alle die aerde als eenen neuel. Ick
woone inden hoochsten/eñ minen thro-
ne is in die columne der wolckẽ. Ick heb
den omganck des hemels alleen omgaẽ
eñ ick heb de diepte des afgrõts doorgaẽ
eñ ick heb in die vloeden der zee ghewan
delt/eñ in allen lande heb ick ghestaen.
Eñ ick heb heerschappie ghehadt in alle
volcke eñ in alle lieden/eñ ick hebbe met
cracht alder hoogher eñ leegher herten
vertreden. B
Ende in allen desen heb ick ruste ge-
socht/eñ ic sal in die erffenisse des HEE-
REN woonẽ. Doẽ gheboot eñ seyde mi
die scepper alre dingẽ/eñ die mij gesca-
pẽ heeft/ruste de in mijn tabernacule/eñ

hi seyde mi. Woont in Jacob / eñ wert ge
erft in Israel/eñ schiet wortelen in minẽ
wtuercorenen. Ic ben van begin eñ voor
die werelden gescapen/eñ ick en sal niet
aflaten totter toecomender werelt toe/
eñ ick heb voor hem in die heylighe woo
ninghe ghedient. Eñ also ben ick in Zi-
on gheuestlicht/ende in die gheheylichde
stadt heb ick des ghelijcx gherust/eñ in
Jerusalem is mijn macht. Eñ ick wortel
de in dat gheeersaemde volck/eñ die dee
len mijns Gods is haer erffenis/ende in
die volheyt der heyligen is mijn onthou
dinghe. Als den cederboom ben ick ver-
hoocht in Libanon/eñ als die cypresse in
den berch Zion/als den palmboom ben
ick verhoocht in Cades/eñ als die plan-
tinghe der rosen in Jericho. Als die scho
ne olijfboomen inden velden/eñ als eenẽ
pladerboom ben ick verhoocht bi dat wa
ter in die straten

Ghelijc caneel eñ balsem wel rieckẽ
de/heb ick rueck ghegheuen/als wtuer-
coren myrrhe gaf ick soeticheit des ruecx
eñ als rosijn eñ galigaen/eñ naghele eñ
dropen/eñ als een ombehouwẽ Libanus
bewasemde ick mijne wooninghe/ende
minen ruecke is als een onuermengde
Q balsem. Eñ als eenen termentijn boom
heb ick mijn tacken wtgestrect / eñ mijn
tacken sijn vruchten der eeren/eñ der ge
naden. Ghelijck den wijngaert heb ick
vrucht ghemaect soeticheyt des ruecks/
eñ mijn bloemen sijn vruchten der eerẽ
eñ der eeersaemheyt. Ic ben moeder der
schoonder liefden/eñ der vreesen/eñ der
kennissen/eñ des heylighen hoops. In
mi is gratie alles leuens eñ waerheit/in
mi is alle hope des leuens/eñ der duecht
Gaet door tot mi alle die mi begheert/eñ
wert veruult vã minen geslachten/wãt
minen gheest is soet bouen huenich/eñ
mijn erffenis bouẽ huenich eñ huenich
raten/mijn ghedachtenisse is inden ghe
slachte der eewicheyt. Die mij eten sullẽ
noch hongeren/eñ die mi drincken sullẽ
Ioã.vi d. noch dorsten. Die mi hoort en sal niet be-
c ñ.iiij.d schaemt werden/eñ die in mi werckẽ en
sullen niet sondighen. Die mi verlichten
sullen dat eewighe leuen hebben

Alle dese sijn dat boeck des leuens/
eñ dat testament des alderhoochsten/eñ
die kennisse der waerheyt. Moses beual
die wet in die gheboden der gerechtiche
den/eñ die erffenisse den huyse Jacobs/
eñ die belooften Israels. Hi heeft Dauid
sinen knecht gheset/ eenen alder sterck-
sten coninck wt hem te verwecken eñ in
den throne der eerẽ/sittende inder eewic
heit. Die de wijsheit veruult als Phison Geñ.ij.b
ende als tigris inden daghen der niewer
vruchten. Die den sinne veruult als Eu-
phrates. Die vermenichfuldicht als dye
Jordane inden tijt des oogsts. Die onder O
wijsinge seyndt als licht/eñ bistaende als
Gion inden dagen alsmen dẽ wijngaert
leest. Diet eerst volbrengt datmẽse kent
eñ eẽ onstercker en salse niet õdersoeckẽ
wãt sijn ghedachte sal ouervloepen van
der zee/eñ sinen raet in eenen groten af
gront. Ic wijsheit heb die stromen wtge
goten. Ick ben als eenen wech des onge
meten waters wt den riuieren. Ick ben
als die riuiere Dorix/eñ als eenẽ water-
ganck ben ic wt den paradise gegaen. Ic
heb ghesept. Ic sal minen hof der plãtin-
ghen nat maken/eñ sal die vrucht mijn-
der gheboorten droncken maken Eñ mi
is eenẽ ouervloependen wech gemaect/
ende mijn riuier genaecte totter zee toe.
Eñ ic verlichte alle menschẽ die leringe
als die dagheraedt/eñ ick sal die vertellẽ
tot verre toe. Ic sal doorvaren alle die on
derste deelen der aerden/eñ ic sal alle sla
pende aensien/eñ ic salse al verlichtẽ dye
inden HERE hopen. Noch sal ick die le
ringhe wtgieten als een prophetie/eñ ic
salse laten den ghenẽ die wijsheit soeckẽ
eñ ic en sal niet eynden in harẽ geslachtẽ
tot in die heylige eewicheyt toe. Siet dat
ic mi seluẽ niet alleen ghearbeyt en heb/
maer allen den ghenen die de waerheit
soecken.

¶ Dat.xxv. Capittel.

IN drien dingen is minen gheest be A
haechlijc / die voor gode eñ den mẽ
schen gelooft sijn Eendrachticheyt des
broeders/en die liefde der naesten / ende
man eñ wijf wel ouer een dragẽde Drye
ghedaenten hatet mijn siele/eñ ic werde
seer bezwaert haer der sielen. Eenen ho

nerdighẽ arme/eñ eenẽ luegenachtigẽ
rijcke/eñ eenen dwasen eñ ontsinnigen
oude. Dat ghi in v ionchept niet verga-
dert en hebt/hoe suldi dat in v outheit vin
den? Hoe schoon is dat oordeel der ouder
grijshept/eñ den ouders den raet te ken
nen. Hoe schoone is de wijshept der seer
ouden/eñ die verstandenisse eñ den raet
glorioos Die croone der ouder grote be-
sorchtheit/eñ haer glorie is de vreese gods
Neghen onvermoedelike dingẽ des her
ten maecte ic groot/eñ dat .x. sal ic de men
schen metter tonghẽ seggen Een mẽsch
die hẽ verblijt in sijn kinderen/leuẽde eñ
siende die bederuinghe sijnder vianden
Wel die met eenẽ wisen wiue woont/eñ
die in sijn tonghe niet geuallen en is/eñ
die niet en heeft gediẽt dẽ genen die sijn-
B der niet werdich en sijn. Wel dien die ee-
nen warachtighẽ vrient vijnt/eñ die ge-
rechtichept den horenden oore vertelt
Hoe groot is hi die wijshept ende kẽ
nisse vijndt/ende daer en is niedt bouen
den ghenen die den HEERE vreest/Dye
vreese Goods heeft haer bouen alle din-
ghen ghesedt/Wel den mensche dien ge-
gheuen is die vreese Goods te hebbene/
Wien salmen dien ghelijken diese houdt?
C Die vreese Gods ist tbeghin sijnder lief-
den/maer dat beghinne des gheloofs is
haer aen te cleuen/Droefheit der herten
is alderhande plaghe/eñ des wijfs scalc-
hept is alle quaetheit/Eñ hi sal sien alle
plaghe/eñ gheen plaghe des herten/eñ
alle scalcheit eñ niet schalchept des wijfs
ende alle verdruckinghe/ende nyet ver-
druckinghe der hatender/ende alle wra-
ke/ende niedt wrake der vianden/Daer
en is gheen scalcker hooft/dan dat hooft
Pro.xxi c der slanghen/ende daer en is gheen grã
schap bouen die gramscap des wijfs Het
sal meer behaghen te wonen met eenen
leeuwe ende draecke/dan te wonen met
eenen scalcken wiue/Des wijfs scalcheit
verandert haer aensicht/ende si sal haer
aenschijn verblijnden als eenen beyre/
ende als eenen sack toont sijt int midden
der naesten/Haer man versuchtede/en-
de horẽde suchtede sy een luttelkẽ. Cort
is alle quaetheit bouen eens wijfs quaet

heit/dat lot der sondarẽ valle ouer haer
Ghelijck eenen sondighẽ opganc in
den voeten des seer ouden menschs/alsd D
is eẽ clapachtich wijf eenẽ rustelikẽ man
En aensiet die schoõhept eens wijfs niet
eñ en begheert gheen wijf van dye ghe-
daente. Eens wijfs gramschap is oneer
saemhept/eñ grote beschaemthept. Ist
dat eẽ wijf heerscappie heeft/so is si harẽ
man contrarie. Een neder herte/eñ een
droef aensicht/eñ een plaghe der doot is
een schalck wijf/crancke handen eñ ont-
bonden knien is een wijf die haren man
niet en salicht. Vãden wiue is dat begin
der sonden gewordẽ/eñ door die steruen
wi alle En gheeft uwen water gheenen
wtganc/oock niet een weinich/noch eenẽ
scalcken wiue oorlof wt te gaen Ist dat si
niet aen v hant en wandelt/so sal si v be-
schamen int aenscouwen uwer vianden
Snijtse af vã uwẽ vleesce/op dat si v niet al Gen.ij/a:
toos en misbruycke Dat.xxvi. Capit.
WElden man eens goeds wijfs/
wandt dat ghetal haerder iaren A
is dubbel/Een starck wijf verlusticht ha
ren man/ende si sal de iaren sijns leuens
in vrede veruullen/Een goet wijf is een
goet deel/In eenẽ goeden deele der god-
vreesender/sal si worden ghegheuen ee-
nen man voor goede dadẽ/maer dat goe
de herte des rijcken ende des armen/in
alle tijdt is haer aenschijn vrolijck/Van
drien dinghen vreesde mijne herte/ende
int vierde ontsach mijn aensicht/Die ver
radenisse eender stadt/eñ vergaderinghe
des volcs/eñ een luegẽachtige besculdin
ghe/alle sijn si swaer bouen die doot
Een wãtrouwich wijf is smerte des B
hertẽ eñ weenẽ/In eẽ wãtrouwich wijf
is eẽ geessel der tongẽ/hair allẽ mẽscẽ ge
mein makẽde/Gelijc der osschẽ ioc dat be
weecht wert/also oock eẽ scalc wijf/Diese
hout/is als een die een scorpioen aengri-
pet/Een dronckẽ wijf es grote grãschap
eñ smaet/eñ haer vuylhz en sal niet bedec
ket wordẽ/Eẽs wijfs hoerderie is in dye
hoochdragẽheit haerder ooghẽ/eñ sal in
haer wijnbrauwẽ bekẽt worden/In een
dochter die hair niz af en keert vesticht de
hoede/op dzse geẽ oorsaec en vinde eñ hair

misbruycke. Wacht v van alle oneersaē-
C heyt haer der oogen//eñ en verwondert
v niet. Ist dat si v versuymt. Gelijc eē dor
stich gangher totter fonteynen dē mont
open sal doen/eñ sal van allen den naestē
water drincken/eñ sal teghen elcken sta
ke sitten/eñ tegen elc gescutte sal si haer
koker open doen/tot dat si ontbreect

Eens neerstichs wijfs gratie sal ha-
ren man verlustigen/eñ sal sijn beenen
vet maken. Haer gemaniertheyt is een
gaue gods. Een wijs eñ zwighende wijf
en is geen veranderinge der geleerder
sielen. Een heylich eñ scamel wijf is gra
tie bouen gratie. Alle gewichte en is niet
weerdich eender reynhoudender sielen
Gelijck die sonne der weerelt opgaende
inden alderhoochsten gods/alsoo is eens
goets wijf scoōheit tot vercieringe hairs
huys. Een keerse lichtende op den heyli-
gen candelaer eñ gedaēte des aensichts
op vast staende ouderdom. Gouden colō
nen op silueren voeten eñ vaste voetē op
D die plantē eender vast staender vrouwē/

Ewighe fundamenten op eenē ge-
heelen steen/eñ die geboden gods in dat
herte eens heylichs wijfs. In tween din
ghen is mijn herte bedroeft/eñ int derde
is mi gramscap aen gecomen Een strijt
baer man ontbrekende bi armoede/Eñ
een wijs man versmaet sijnde/ende dye
ouergaet van gerechticheyt tot sonden/
God heeft hem totten zwaerde bereydt/
Twee gedaenten dochten mi swaer ende
sorchlic sijn. Een die coomēscap doet wert
zwaerlick wt ghedaen van versuymelic
heyt/ende een wijntapper en sal niet ge
rechtueerdicht werden vanden sonden
der lippen

Dat. xxvij. Capittel

A Vele hebben mistaen om armoede
ende die soect rijc te werden keert
sijn ooge af. Gelijc int middel der tsamē
voeginge der steenen/eenen stake wert
geuesticht/alsoo salmen tusscen dat midel
des vercoopens eñ coopens benaut wer
den met sonden. Die misdaet sal metten
misdoender te stucken gebroken werdē/

Ist dat ghi v niet gestadelick in die vreese
gods en hout/so sal v huis haest auerecht
ghewo rpen werden. Ghelijck in dat
slaen des seefs stof blijft/alsoo sijn die werc
ken des menscen in sijn gepeyepse. Den
ouen proeft dye vatē des potbackers/eñ
die temtacie der tribulatiē proeft die ghe
rechtige mensce. Gelijck die bouwinghe
vanden houte/sijn vruchte toont/alsoo dat
woort/wt die dinckinghe des herten des
menschen

Voor die redene en prijst den mā niet B
want dit is der menscen temtacie Ist dat
ghi die gerechticheyt volcht/so sult ghise
vercrigen/eñ sulse aen doen als een prie-
sterlic lijnē cleet der eerē/eñ ghi sult met
haer inwoonen/eñ si sal v bescermē inder
eewicheyt/eñ inden dach der kennissen/
sult ghi vasticheyt vijnden. Die vogelen
comen tesamē tot haers gelijcke/eñ dye
waerheyt sal weder keeren totten genē
diese wercken. Den leeuwe laget altoos
die iachte/alsoo doen dye sonden den genē
die boosheyt werckē. Een wijs mensch
blijft in die wijsheyt gelijc dye son/maer
die sotte verandert gelijck die mane/int
middē der onwijser/hout dat woordt tot
sijnder tijt maer sijt gestadich int midden
der gender die gods wet dinckē. Die ver
tellinge der sondigender/is hatelic/ende
haer lachen in misdaden der sonden/Eē
sprake die vele zweert/dye doet dat hare
des hoofts op staen vē vare/eñ haere on
eersaēheit is verstoppinge der oorē. Wt C
storinge des bloets in gescille der houeer
digher/eñ haer vloeckinge is een zwaer
hooringe. Die des vriēts verholētheden
ontdect/verliest dat geloue/eñ hi en sal
geenē vriēt vindē na sinē gemoede. hebt
den naestē lief/eñ wert mits geloue met
hē toegeuoecht. Mair ist dat ghi sijn ver
borgētheden ontdect/so en suldi niet na hē
achteruolgē. Gelijc een mēsce dye sinen
vriēt verliest/alsoo is hi dye zijns naesten
vriētscap verliest. Eñ gelijc dye dē vogel
van sijnder hant laet/alsoo sijt ghi die uwē
naesten verlatē hebt/eñ ghi en sult hem
niet vaen. En volcht hem niet/wāt hy is
verre wech. Wāt hi ontulucht als eē ree
wt der stricken. Wāt sine siele is gewont

Want ghi en sullet niet meer na dye tijt
mogen tsamen bindẽ/eñ daer is eẽ dracħ
ticheyt des veruloecten. Des vriẽts ver-
holentheden ontdecken es mishopinge
der onsaliger sielen

Die metten ooge wenckt/die smeet
Prouerbi. x.b ongerechtige dingen eñ niemant en sal
hem verwerpen Int aenscouwen uwer
oogen sal hi sinen mont versoeten/eñ op
D uwe redenẽ sal hi verwonderen. Maer
ten laetstẽ sal hy sinẽ mont verkeerẽ/eñ
in uwe woordẽ sal hi argernisse geuẽ/Ic
hebbe vele gehoort/eñ ick en gelijcks hẽ
niet/eñ God sal hẽ hatẽ. Die eenen steen
om hooch werpt/sal op sijn hooft vallen/
eñ een bedriechlike wonde/sal dye wõdẽ
des bedriechliken deelen. Eñ dye eenen
Prouerbi. xxvi.d. gracht graeft/sal daer inne vallen. Ende
dye sinẽ naestẽ eenẽ steen set/sal hẽ daer
Eccl.x.b aen stooten/eñ die eenen anderen eenen
stric leyt/sal daer inne vergaen. Die den
scalcsten raet maect/sal ouer hem werdẽ
gewentelt/eñ en sal niet wetẽ van waen
hi hem toe comt. Der hooueerdigher be-
spottinge eñ lachter/eñ dye wrake sal hẽ
lagen als een leeuwe. Sy sullen metten
stricke vergaen dye verlustiget werden
vanden valle der rechtueerdiger/maer
die smerte salse verteerẽ/eer si steruẽ sul-
len. Gramscap eñ raserije sijn beyde ver
fuwelic/eñ een mã die een sondaer is sal
se onthouden

Dat.xxviij.Capittel

Die gewroken wil werden/sal wra-
ke vanden HEERE vijnden/ende
A houdende sal hi sijn sonden houden. Ver
laet uwen naesten dye v deerende is/eñ
dan biddende sullen v die sonden ontbõ-
den werden. Die mensce verhoodt den
mensce gramscap/eñ hy soect van Gode
boete. Hi en heeft geẽ ontfermherticheit
tot eenen mensce sijns gelijcs/eñ hy bidt
sine sonden af. Al is hi vleesch/hy behout
die gramscap eñ hi eyscht versoeninghe
van Gode. Wie sal bidden voor sijn sondẽ
Gedinct der wtersten/eñ laet af viãtscap
te dragen. Wãt verettering eñ die doot
sijn aenstaende in sine geboden. Gedinct
der vreesen Gods eñ en wert niet gram
op uwen naesten.

Ghedinct des testaments des alder- B
hoochsten/eñ veracht des naestẽs onwe
tentheit. Onthout v van kijf/eñ ghy sult
die sonden minderen. Want een toornich
mensche aensteeckt den kijf/eñ een man
die een sondaer is/sal die vrienden versto
ren/eñ sal vyantscap inbringẽ int middẽ
der geender die vrede hebben. Want na Prouerbi xxvi.c
die houten des bosschs/alsoo ontsteect dat
viere/eñ na sinen scen crachte sal sijn grã
scap wesen/eñ na sijn goet/sal hi sijn grã-
scap verhoogen. Gehaesten strijt ontste-
ket dat viere/eñ haestende kijf wtstortet
dat bloet/eñ een getuygende tonghe sal
die doot toebringen. Ist dat ghi blaest/so
sal si bernen als vierẽ/ende spouwet ghy
daer op/so salse geblesschet werden/Beyde
comen wt den monde. Een ruynaer eñ
tweetongich is veruloect. wãt si heefter
vele verstoort dye vrede hebbẽde waren
Die derde tonge heefter vele beroert/eñ
verstroyde die vanden eenen volc int dã
der. Si heeft bemuerde stedẽ der rijcker
bedoruen/ende heeft die huysen der groo
ter lieden vã state wt gegrauen Si heeft
der volken crachten ontween gehouwẽ
eñ heeft stercke lieden gescheyden

Die derde tonge heeft wiuẽ die mãs C
hadden wt geworpen/eñ heeftse berooft
van haren arbeyden. Die die aẽscouwet
dye en sal geen ruste hebben/noch hy en
sal geenẽ vriẽt hebben daer hy in rusten
mocht. Der geesselen slach maect blaeu
stramẽ/maer der tongẽ slach sal die bee-
nen brekẽ. Daer sijnder vele geuallen in
die scerpte des zweerts/maer nyet alsoo
als die door haer tonge vergaen sijn. wel
hem die bedect is van een scalcke tonge/
die in haer gramscap niet door gegaẽ en
is/eñ die haer loc nyet tot haer getrockẽ
en heeft/eñ en is in haren bandẽ niet ge-
bonden. Want haer loc is een ijseren loc
eñ haren bant is eenen coperen bant

Hare doot is die alder scalckste doot/ D
ende die helle is meer nutte dan si. Haer
volherdicheyt en sal niet bliuen/ Maer
si sal der onrechtueerdiger wegẽ verrij
gẽ/in hair vlãme en sal si die rechtueerdi

ghe niet verbernē. Die den HEERE ver
laten sullen daer inne vallen/eñ sal in diē
zeer bernen eñ en sal nyet wt gheblust
werden/eñ si sal in dyen werden gesepnt
als een leeuwe/eñ si salse quetsen als een
lupaert. Betuynt v ooren met doornen
eñ en wilt gheen scalcke tonge hoorē/eñ
maect uwen monde dueren/eñ uwē oorē
sloten. Vergiet v gout eñ v siluer/eñ ma
ket uwē woordē een wage/eñ uwē mon-
de rechte toomē/eñ wacht v dat ghi mes-
scien nyet en valt/in v tonge/eñ alsovalt
int aenscouwen der vianden dye v lagen
leggen/eñ uwen valle si ongenéselic tot-
ter doot

Dat.xxix. Capittel.

A Die ōtfermhertichheit doet/die woe
kert sinen naestē/eñ die vermach
in die hant/die hout die geboden. Woec-
kert uwen naestē in den tijt sijnder noot
eñ geeft den naesten weder in sijnder tijt
Beuestlicht dat woort/eñ doet getrouwe
lic met hem/eñ ghi sult in alle tijt vijndē
dat v van noode is. Vele hebbē woecker
voor eene vijndinge gescat/eñ hebbē den
ghenen moeyelicheit gedaē/die hen hol
pen. Si cussen die hant des gheuers/tot
dat sijt ontfaē/eñ in die beloofte n veroot
moedighen si haer stemme. Eñ indē tijt
des weder geuens sal hi tijt eyssē/eñ sal
woorden des verdriets eñ der murmura
tien spreken/ende den tijt clagen. Ist dat
hi mach so sal hi contrarie vallen te beta-
lene Hi sal nauwelic eenen haluē scellinc
weder gheuen/eñ hi sal dat als eenē vōt
rekenen. Is des niet/so sal hi hē sijn gelt
onthouden/eñ sal hem te vergeefs tot ee
nen viant besitten/eñ hy sal hem scande
B spreekinge eñ vloecken weder geuen/eñ
voor eere eñ weldaet/sal hi hē smaet we-
der geuen. Vele en hebben niet om scalc
heit niet gewoeckert/mair si vreesden te
vergeefs bedrogen te werden

Maer nochtans ouer den nederē vā
gemoedē sijt stercker eñ en treckt hē nyet
om die aelmoesse. Om des gebots wille
neemt den armē tot v/eñ om sijn armoe
de en laet hem niet ijdel gaen. Verlyeset
gelt om den broeder eñ vrient/eñ en ber
get dat niet onder den steen tot verliesin
ge. Set uwen scat in die gheboden des al
der hoochsten/eñ het sal v meer vorderē
dan gout. Sluyt die aelmoese in dat her- C
te des armē, eñ dese sal voor v ōbiddē vā
allē quade Die aelmoese des mās is als
een borse met hem/eñ si sal smenscen ge-
nade bewaren als den oochappel/eñ na-
maels sal si op staen ende betalē haer loō
elcken op haer hooft. Sy sal tegen uwen
viant vechten bouē eens machtichs scilt
eñ bouen sijn glauie

Een goet man doet enen naestē trou-
we/ende diese verliest/sal hem bescaemt
heyt achter laten. En vergeet die gratie
des borgen niet/wandt hi heeft sijn siele
voor v gegeuē. Die sondaer eñ die onrey
ne vliet den belouer. Dye sondaer scrijft
hem seluen toe die goeden des belouers
ende die ondanckbare van sinne verlaet
den ghenen die hem verlost. Een man
belooft van sinen naesten/ende als hi die
eerweerdicheyt heeft verloren/soo sal hy
van hem verlaten werdē. Die alderscalc
ste beloofte heeft vele lief hebbende ver-
loren/ende heeftse beroert als die vloedt
der zee Machtighe mannen al om draey D
ende/heeft si doen verhuysen/eñ si dwael
den onder vreemde lieden. Een sondaer
ouertredende des HEEREN gebodt/es
in een scalcke beloofte geuallen/ende die
hem pijnt vele te doen/sal in dat oordeele
vallen. Verhaelt uwen naestē weder na
uwe macht/eñ wacht v dat ghy nyet en
valt in die stulc

Dat beghin des leuens des menscē
is water/ende broot/ende een cleet/ende
een huys bedeckēde sijn vuylheyt. Eēs
arms lijftocht onder dat dec sel der berde-
ren/is beter dan lackere weerscappē vā
plaetse te plaetse sōder huys. Dat aldō mi
ste sal v voor dat grote behagē. eñ ghi en
sult dat verwite uwer pelgrimagiē niet

hoorẽ. Het is een scalc leuen te herbergen van huse te huyse/ eñ daer hi geherberget wert/ en sal hi niet trouwelic doẽ/ noch en sal den mont niet open doen. Hy sal herbergen/ eñ voedẽ eñ drinckẽ die ondancbare/ eñ sal noch bitterheden hooꝛẽ. Gaet doꝛ gaste/ eñ bereyt dye tafele/ eñ dat ghi in dye hant hebt daer mede spijst die ãdere. Gaet wt vãdẽ aẽsichte mijner vriẽdẽ mits nootsakelicheyt mijns huys mids herberge sidi mijn broeder geworden. Dese dinghẽ sijn swaer eenen mensce die sinne heeft/ berispinghe des huys eñ verwijte des woeckenaers

Dat.xxx.Capittel

A

Pro/xiij.b pro/xxiij b. D Ie sijn kint lief heeft/ die gheue hẽ dicwile die roede/ op dat het in sijn uterste mach verblidẽ/ eñ dat het niet en taste sijnder naester duerẽ. Die sijn kint leert/ sal geloofte werden in hem eñ hy sal te midden sijns huysgesins/ in hẽ glorieren. Die sijn kint leert die laet sinen vyant in benijdinge eñ int middel der vriẽdẽ sal hy daer inne glorieren. Sijn vader is doot/ eñ is als niet doot/ wãt hi heeft hẽ sijns gelijcken achter gelaten. In sine leuen sach hi hem ende verblide in hem/ in sinen doot en is hi nyet bedroeft noch hy en is niet bescaemt voor die viandẽ/ wãt hy heeft eenen bescermer des huys achter gelaten tegẽ sijn viãdẽ/ eñ die dẽ vriẽdẽ dãc weder geuẽ sal. Voor die kinderen sielẽ sal hi sijn wondẽ tsamẽ bijndẽ/ eñ sijn binnẽste sullen werdẽ verscrict bouẽ alle stemme

B Een ongetemt paert sal hart werdẽ eñ eẽ slappe sone sal wulpsch werdẽ/ troetelt uwen sone/ eñ hi sal v scroemẽde makẽ/ speelt met hẽ/ eñ hi sal v bedroeuẽ. En lacht niet met hẽ op dat ghi niet met hem smerte en lijdt/ op dat v tãdẽ inden uterstẽ niet slauwe en werdẽ. En geeft hem geẽ macht in sijnder ionchept/ eñ en versmaet sijn dinckingẽ niet. Buyget sinen hals in sijnder ionchept/ eñ stoot sijn sidẽ als hi een kint is/ dat hi mettrien nyet en verharde/ ende v niet en geloue/ eñ ghi sult smerte der sielẽ hebben. Leert v kint

eñ werct daer inne op dat ghi in sijn vuylheit niet en misdoet. Beter is een gesont arme die sterc van crachtẽ is/ dan eẽ crãc rijcke/ eñ gegeesselt met quaethept

Der sielẽ salicheit is in heylicheit der gerechticheyt/ eñ es beter dan alle gout C
eñ siluer/ eñ een vroom lichaẽ/ dã eenẽ ongemetẽ scat. Daer en is geenẽ scat/ bouẽ dẽ scat des lichaẽs salicheit eñ daer en es geẽ verlustinge bouẽ des hertẽ blijscap/ Die doot is beter dã eẽ bitter leuẽ/ eñ eewige ruste dã volherdẽde quale. Goede dingẽ verborgẽ in eenẽ beslotenẽ mont/ Da/xliij/
sijn als gerechtẽ der weerscappẽ/ rontsomme dẽ graft geset. Wat batet eenẽ afgod spijsofferande? Wandt hi en sal eten noch drincken noch riecken. Alsoo is een die vanden HERE wt geiaecht werdt/ ende draghende die loonen der ongerechticheden. Siende metten oogẽ ende versuchtende/ gelijc een ghesnedene/ omhelsende een maecht ende versuchtende

En geeft uwer sielen geen droefheit
ende en quelt v seluen niet in uwen rade D
Ghenoechlicheit des herten/ is des menschen leuen/ ende eenen scat sonder ontbrekinge der heylicheit/ ende die verhueginge is lanc leuen. Ontfermt uwer sielen Gode behagende/ ende onthout/ eñ vergadert v herte in sine heylichept/ eñ wt dryft die droefhept verre van v. Wãt droefheit heeft vele menschen gedoodet ende daer en is gheene nutticheyt inne/ benijdinghe ende gramscap verminderen die daghen/ ende dye dinckinghe sal voor dye tijt outhept toe bringhen. Een blinckende herte is goet in weerscappen want sijn weerschappen gescieden neerstelick

Dat.xxxi.Capittel

A

D Ie wakinghe der eersaemhept/ sal dat vleesche verteeren/ eñ sijn dinckinge sal den slape wech nemẽ. Dat gedachte der voorwetẽtheit keert dẽ sin af/ eñ een swaer siechte/ maect een sober

siele Die rijcke heeft gearbeyt in die vergaderinge des goets/eñ in sijn ruste sal hi met goeden werken vervult. Dye arme heeft gearbeit in die vergaderinghe des costs/eñ int eynde wert hi arm. Die tgout lief heeft die en sal niet gerechtuerdicht worden/eñ die verteeringe na volget/die sal daer af veruult werden. Dair sijnder vele gegeuē totte valle des gouts eñ haer verderffenisse es in sijn gedaēte gescie. Dat gout der geender die dat eeren is een hout der aenstootinge/wee dē genē die dien na volgē/eñ alle onuersichtige sal daer inne vergaen/

B Wel dē rijckē die sonder smette ghevonden is/eñ niet na tgout gegaen en is noch en heeft niet gehoopt int gelt eñ in scatten. Wie is dese eñ wi sullen hē louen Want hi heeft wonder in sinē leuē gedaē Die dair inne geproeft is/eñ is volmaect geuonden eñ hi sal eewige glorie hebbē Die ouer mocht tredē eñ en is nyet ouergetredē/eñ quaet doen/eñ en heues niet gedaē/ Daer omme sijn sine goeden vast staende gemaect inden HEERE/eñ alle die gemeynte der heiligē sal sijn aelmoese vertellen. Sit ghy tot eender grooter tafelē/en doet v kake daer ouer niet eerst open/en segt nyet/ofter vele dinghē sijn die daer op sijn/ Gedinct dat een scalc ooge quaet is. Wat is scalcker gescapē dan dat ooge? Hier omme sal hy van alle sinē aensicht weenen als hyt siet. En steect v hant nyet eerst wt eñ besmet sijnde met nidicheit/v nz en scaēt/noch en wert nyet verdruct in die weerscappe met wij/verstaet wt v seluē welcke dijns naestēs zijn/ Gesicht als eē raelic mēsce die dingē dye v voor werdē geset/op dat ghi niet gehatet en wert als ghi vele etet. Laet eerst af om die beleefthept/eñ en wilt niet te vele sijn/op dat ghi messiē niet en misdoet/

Mat.xv.b

C Eñ ist dat ghi int middel van vele sittet/ en steect v hant niet eer wt dan die/noch en heyscht niet eerst drincken.

Hoe vele genoch es eenē geleerden mēsce weinich wijns/eñ int slapē en sult ghi daer niet af arbeyden/eñ ghy en sult geen smerte geuoelē. Een ombesceiden mensce heeft wakinge/verwarmt herō-

neringe eñ steecte. Den slape der gezonthept is in eenen spaerachtigē mēsce. Hi sal toe smorgens toe slapē/eñ zijn siele sal haer met hem verlustigen. Eñ ist dat ghi bedwongen wert in vele te eten/staet op wt den midden eñ braket/eñ het sal v vercoelen/eñ ghy en sult uwen lichaem geē siecte toe bringen Mijn kint hoort mi/eñ en versmaet mi niet/eñ indē wtersten sult ghi mijn woorden vijnden. In allē uwen wercken sijt snel/eñ v en sal gheen siecte ontmoeten/ Veelre menschen lippen sullen gebenedijen den blinckenden in broden/eñ dat getuych sijnder waerhept es getrouwe. Die stadt sal inden alderscalcsten broode murmureren/eñ dat getuygenisse sijnder scalchept is warachtich

Pro.xx.b

Dye neerstighe inden wijnen en wilt niet verwecken/want die wijn heeft vele verdoruen. Dat vier proeft dat herde yser/also sal den wijn in dronckenscap gedroncken/der hooueerdiger herten straffen. Wijn in soberhept gedroncken is dē mensen een effen leuen. Ist dat ghi dyē matelic drinct/so sult ghy sober sijn. Welc is dat leuen/dwelc met wijn gemindert wert/ Wat berooft dat leuen? Die doot/ Wijn is tot wolichept ghescapen van beginne/ende niet tot dronckenscap. Wijn matelic ghedroncken is verhuegingthe der sielen ende des lichaems. Soberē dranck es ghesonthept der sielen ende oock des lichaems Wijn vele ghe gedroncken maect treptinge ende gramscap ende vele vallen. Wijn vele gedroncken is bitterhept der sielen. Dye moedicheit der dronckenscap/is die aenstootinge des onuersichtigens vermindertende die cracht/ende makende wondē. En berispt uwen naesten niet inder weerscappen des wijns/ende en veracht hem niet in sijn vrolicheit. En segt hem geen woorden der verwitinghe/ende en druckt hē niet int verhalen.

D

A

Dat.xxxij. Capittel

HEbben si v eenen regeerder geset en wilt v niet verheffen/weest onder hen als een wt hen. Draecht haer der sorch/ende also aenmerckt/ende als v soeghe volleyndt is/soo sit ter tafelen/op dat

ſal vel [illegible] hi mocht verblijden/ende ont-
[illegible] die cieragie der gratien tot eender
crooonen/ende dat ghi die gewaerdinge
der crooninge muecht vercrighen. Ghy
oudere ſpreect/want het betaemt v. Dat
eerſte woort den ghenen dye de kenniſſe
lief heeft/ende en belettet den ſanc niet/
Daer gheen gehoort en is/daer en ſtortet
gheen reden wt/ende en wilt niet ontta
melic werden verheuen in uwe wijſheit
Dat cnopkē des carbunckelſteēs in ver-
cieringe des gouts/ende dye gelikinghe
der ſangers in die weerſcape des wijns/
Gelijc in die ſmedinge des gouts/dat tee
B kē ſmaragdi is/alſo iſt getal der ſangers
in genoechliken ende matigen wijn

Hoort ſwigēde/ende voor die eerweer
dicheit ſal v goede gratie toecomen. Jon
ghelinc ſpreect in uwe ſake nauwelic alſt
van noode is/Iſt dat ghy tweemael ghe-
vraecht wert/ſo hebbe v hooft/v ātwoor
de In vele dingen ſijt als onwetende/eñ
hoort zwighende/ende mede oor vragen
de. En vermetet v niet te ſprekē int mid-
den der grooter van ſtate/ende en ſpreect
niet vele daer ouden ſijn. Voor hagel ſal
blixem voorgaen/ende voor ſcamelheyt
ſal gratie voorgaen/ende voor eerweer-
dicheyt ſal v goede gratie voorcomen/eñ
inder vren des opſtaens en ſtreelt v niet/
C Maer voorloopt eerſt in v huys/eñ wert
daer toe geroepen/ende ſpeelt daer/Eñ
doet v voorneminghen/ende niet in miſ
daden/noch in hooueerdigen woorde

Ouer alle deſe dinghen ghebenedijt
den HEERE dye v ghemaect heeft ende
die v droncken maect van allē ſinen goe-
den. Die God vreeſt/die ſal ſijn leeringe
ontfaen/ende die tot haer waken/ſullen
die benedictie vijnden. Die de wet ſoeckt
ſal daer af veruult werden/ende die ver
radelic doet/ſal van haer gheargert wer
den. Die god vreeſen/ſullen eē rechtueer
dich oordeele vijnden/ende ſi ſullē die ge-
rechticheden als een licht ontſteken. Eē
menſch dat een ſondaer is/ſal die ſtraffin
ghe ſcouwen/ende na ſinē wille ſal hy eē

gelijckeniſſe vijnden.
Een man des raets en ſal die verſtā- D
deniſſe nyet verſtro[illegible] en een vreemde eñ
hoouerdige en ſal die vreeſe niet ontſien
Oock na dat hi met hem ſonder raet heeft
gedaen/ende hi ſal [illegible] nids ſinen nauolgin
gen geſtraft werden. Mijn kint en doet
niet ſonder raet/ende na dat ghedaen is
en ſalt v niet berouwen. En gaet inden
wech des vals niet/ende ghy en ſult v aē
die ſteenen niet ſtooten/noch en gheloofc
v den arbeydeliken wech nyet/Ende en
ſet uwer ſielen gheen argerniſſe. Ende
wacht v van uwen kinderen/Ende van
uwē huyſgeſinne/hoedet v. In alle uwē
werc/geloofc wt den geloone uwer ſielē/
want dat iſt dat onderhouden der gebodē/
Die Gode gelooft/die aenmerct den ge-
boden/ende die in hē betrout/en ſal nyet
gheminder ſijn

Dat.xxxiij. Capittel.

DEn God vreeſenden en ſullen A
gheen quaden ontmoetten/maer
God ſal hem inder temptacie onderhou
den/ende ſal hem vanden quaden verloſ
ſen. Die wiſe en hatet dye geboden ende
gherechticheden niet/ende hi en ſal niet
onder geſtooten werden/als dat ſchip in
die waterbare. Een wijs mēſch gelooft
der wet Gods/ende dye wet is hem ghe
trouwe. Die de vraginghe opēbaert/ſal
dat woort bereyden ende alſo ghebeden
hebbende/ſal hy verhoort werden/ende
hi ſal die onderwijſinghe bewaren/ende
dan ſal hi antwoorden. Die binnēſte des
herten eens ſotten/ſijn/als een kerren
radt/ende ſijn gedachtē ſijn als eē draey
ende aſſe. Ghelijck een ſterck ſnel paert
brieſcht onder elcken die dair op ſittet/al
ſoo is oock een vreemt die een beſcimper
is. Waer om gaet den dach den anderen
dach te bouen/eñ weder dat licht/dē lich
te/ende dat iare den iare vander ſonnen
Sy ſijn vander Goods kenniſſen ver-

screiden/als die sonne gemaect was/ende
dat gebodt houdende/door dye wijsheyt
gods/werden si gedeelt.

Ende hi veranderde dye tijden ende
B haer hoochtijdelike dagen/ende in dyen
vierden si die hoochtidelike dagen eenẽ
sekerẽ tijt lãc. Wt diẽ verhief ende groot
maecte God/ende wt dien sette hi tot ge
tal der daghen/ende alle menschen van-
den gronde/ẽn wt der aerden/daer Adã
af ghescapen is. In die menichte der on-
derwisinge des HEEREN heeft hijse
van een gescepden/ẽn heeft haer wegen
verandert. Ẽn wt hem gebenedide hi ende
verhoochde hi/ẽn wt hen heylichde hi/ẽn
scictese tot hem/ẽn wt hen veruloecte ẽn
vernederde hi/ẽn hi bekeerde die vã hair
der verscepdinge. Gelijc dat slijc des pot
backers in sijn hant/dat te sceppen ẽn te
bescicken. Alle sine wegen sijn na sine be
scickinge/also is die mensce in dies hant/
die hem gemaect heeft/ẽn hi sal hem we
der geuen na sijn oordeele. Tegen tquaet
is tgoet/ẽn die doot tegen tleuen/also es
die sondair ooc tegen den rechtueerdigẽ
man/ẽn also aenscout in alle dye werckẽ
C des alder ouersten. Twee teghen twee/
ẽn een tegen een

Ẽn ic dye alder laetste ontwaecte/ẽn
als die gene die wijn besiẽ achter die wijn
gaerts lesers/vergadert. Ic selue hoop
te die ooc in benedidinge Gods/ẽn ic ver
uulde die wijnpersse als die dẽ wijgaert
leset. Ansiet dat ic mi seluen nyet alleen
gearbeyt en hebbe/waer ooc allen dẽ ge
nen die de onderwisinge soecken. Hoort
mi ghi groote van state ẽn alle volckẽ. ẽn
ghi regeerders der gemeynten verneẽt
met den ooren. En gheeft uwen kinde/
noch uwen wiue/noch uwen broeder ẽn
vrient/geen macht ouer v in uwen leuẽ/
ẽn en geeft dan anderẽ v besittinge nyet
op dat v messcien niet en berouwe/ende
hen dan af moet bidden. Also langhe als
ghi leuende blijft/ẽn verasemt soo en ver
andere v geen vleesch. Het is beter dat
die kinderen v bidden/dan dat ghi op de
handen uwer kinderen siet. Weest voor-
barich in allen uwen wercken. En geeft
gheen smette in v glorie In der tijt der
volleyndinge der dagen ... dijns leuens
in der tijt ws wtganc so sa deelt u erue. Mi
se wt. Voeder ẽn dye roede ẽn den laste
den ezele/broot ẽn strenge onderwisinge
ẽn werc/den knechte. Hi werct in der on-
derwisinge ẽn hi soect te rusten/verslapt
hem die handen/ẽn hi sal vryheit soeken
Dat ioc ẽn toom crommen eenen hardẽ
hals/ẽn den knechte buygen gestadige
werckingen. Eenẽ quaetwilligẽ knech-
te/pijninge ẽn voetboepen. Seynt hem
te wercke/dat hi niet ledich en si. Wandt
ledicheyt heeft groote quaetheit geleert
Stelt hem te werke/want also betamet
hem. Maer ist dat hi niet gehoorsaem en
is/so crommet hem met voetboepen/ẽn
en maect niet breet ouer alle vleesch. mer
sonder oordeele en doet niet zwaers/

Hebt ghi eenen getrouwen knecht/
die si v als v siele. Handelt hem als uwen
broeder/want ghi hebt hem inden bloet
zijnder sielen gerocht Ist dat ghi hem on
rechtueerdelic quetst/so sal hi gaen lopẽ/
ẽn ist dat hi verheffende wech gaet/wyẽ
ghi soecken sult/ẽn in welcken wech ghy
hem soecken sult/en weet ghi niet

¶ Dat.xxxiiij. Capittel

DEn hope is ydel ẽn lueghen/den A
onwisen man/ẽn die dromen ver
heffen die onvoorsichtige. Als die den sca
duwe aengrijpt/ẽn veruolcht den wint/
also is hi ooc die gesiene luegenẽ aẽmertt
Na dien is ooc dat gesichte der droomen/
Voor smenscen aensicht/is die gelijcheyt
eens anderẽ menscen. Wat sal vandẽ on
reynen gereynicht werden. Ẽn wat sal
vanden luegenachtighen waer werden
geseyt. Waersegginge der dolinge/ende
luegenachtige toouerien/ẽn die droomẽ
der quaetdoenders is ydelheyt. Ende v
herte lijt fantasien/gelijc der vrouwẽ die
in arbeyt vã kinde is/het en si dat die be-
soeckinge vanden alder ouersten si wtge
sonden/en geeft v herte niet in dien Die
droomen hebben vele lieden doen dolen/
ẽn die daer in hoopten sijn wt geuallen/ B

Dat woirt der wet sal sonder luegen
voleynt werden/ẽn die wijsheyt sal indẽ
mont des gelouigen gheplant werden
Wat weet hi die niet ghetempteert en is/

Een man die in vele dinghē beproeft is
sal vele dingē decken/eñ die vele geleert
heeft/sal die verstādenisse vertellen. Die
niet besocht en is/die bekens luttel/mer
die in vele dinghen sot is/vermenichful-
dicht die booshept. Hoedanige dinghen
weet hi die niet getemteert en is. Die be
droghen is sal ouerueloepen van scalcheit
Vertellende heb ic vele ghesien/eñ vele
gewoontē der woordē. Ick heb zomtydē
om deser saken wil tot der doot toe in va
re geweest/eñ ic ben verlost mids die ge-
nade Gods. Den gheest der god vreesen
der wert gesocht/eñ in sinē aenscouwen
sal hi gebenedyt werden. Want harē ho
C pe is tottē ghenē diese salichmaect/ende
die oogen gods syn op dye gene die hem
lief hebben

Die den HERE vreest die en sal niet
beuen noch scroemen/want hi is sinē ho
pe. Syn siele des geens die den HERE
vreest is salich. Wien aēscouwet hi: ende
wie is syn stercheit. Die oghen des HE-
REN syn ouer den ghenen die hem vre-
sen/bescermer der mogentheit/vastichz
der cracht/bedecsel der hitten/eñ een sca
duwe des middaechs/een afbiddinghe
der misdaet/eñ een hulpe des vals ver-
hogende die siele/eñ verlichtende die oo
gen/geuende gesontheit eñ leuen/eñ be
nedidinge. Des geens offerande die wt
den ongerechtigē goede offert is besmet
eñ die bescimpingē der onrechtueerdy-
ger en syn niet wel behaechlic. Die HE-
RE is alleen den genē dye syns ontbey-
D dē indē wech der waerhept eñ der recht
ueerdicheit

Die alder hoochste en looft der onge
rechtiger gauē niet/noch hi en siet op der
ongerechtiger offeranden niet/noch hy
en sal haren sondē nyet genadich syn in-
die menichte haerder offerandē. Die of
ferande offert vander armer goede/dye
is als dye ghene dye den sone doodet int
aenscouwen syns vaders. Dat broot der
behoeuender is dat leuen des armen eñ
die hem dat met bedroch onthout/is een
mensce des bloets. Die dbroot wech ne-
met inden zweete/die is als die gene die
sinen naesten doodet. Dye bloet wtstort/

eñ die den huerlinc bedroch doet/syn ge-
broeders. Een timmerēde eñ een brekē
de/wat batet dien/dan arbept. Een bid-
dende/eñ een vloeckēde/des welcs stem
me sal god hooren. Dye vanden dooden
ghedoopt werdt/eñ roert den doode we
der aen/wat batet syn wassingc. Alsoo is
een mensce die in syn sonden vast/eñ dye
selue weder doende/wat vordert hi hem
seluen verootmoedighende. Wie sal zyn
gebet verhooren. A

Dat.xxxv.Capittel

Die dat woort behout/vermenich-
fuldicht dat gebet. Het is een sali
ghe offerande/die geboden aen te merckē
eñ wech te gaē van alle ongerechtichept
eñ versoeninge offeren midts offerande
ouer ongerechtichedē eñ biddinge voor
die sonden/wech te gaen van ongerech-
ticheden. Hi sal genade gheuen/dye bloe
me van mele offert/eñ dye ontfermher-
ticheit doet/die offert offerhande. Het is
den HERE wel behaechlic wech te gaē
vander ongherechticheit/eñ vander on-
rechtueerdicheit te gaen is bidden voor
die sonden. B

Ghi en sult niet ydel verscynen voor exo.xxiii.b.
dat aenschouwen des HEREN. Alle de eñ.xxxiiii.d
se dingen gescieden om die gebodē gods deu.xvi.b
Des rechtueerdigen offerande maeckt
vet den outare/eñ si is eenen roocke der i/co/ix/b/
soeticheit in des alderhoochsten aenscou
wen. Des rechtueerdigen offerhande is Tobie.iiii
aengename/eñ dye HERE en sal haer f.
gedachtenisse niet vergeten. met goedē
moede geeft Gode glorie eñ en vermin-
dert die eerste vruchten uwer handē niet
Maect v aēsicht vrolic in alle gifte eñ hei
licht v tiendē in verhueginge.

Geeft dē alderhoochsten na sine gif-
te/eñ eene goede ooge maect die vindin-
ge uwer handen/wāt die HERE is we- C
der geuende/eñ hi sal v seuēwerf also ve
le weder geuen. En wilt geen snoode ga
uē offerē. wāt hi en sal die nyet ontfaen
Ende en wilt een onrechtuerdighe offer-
ande niet aēscouwē/wāt dye HERE is
eē wraker/eñ bi hem en is geē glorie des
persons. Dye HERE en sal dē persoon
niet ontfaē/tegē dē armē eñ hi sal dat ge

bet des gequetsten verhooren. Hy en sal
j/b: die gebeden des volcs nyet versmaden/
c/f/ noch die weduwe/ist dat si die sprake des
suchtens wt stort. En dalen die tranē der
weduwē niet neder tot die wange/ende
haer wtroepinge ouer den genen dyese
leydende is. Wāt si stigē vāder wangen
op/tottē hemel/eñ die HEERE die een
verhoorder is/en salder nyet in verlusti-
gē. Die God aēbedet/die sal in verlustin-
ge ontfaen werdē/eñ sijn gebet tottē he-
D mel toe genaken
Dat gebet des geens dye hē veroot
moedicht sal dye wolcken doorvaren/eñ
en sal niet vertroost werdē tot dat het ge
naket/eñ en sal niet wech gaē tot dat die
alderhoochste aensiet. Eñ die HEERE
en sal niet vertverrē mer hy sal die recht
veerdige oordeelen/eñ sal oordeel doen/
eñ die alder stercste en sal in dyē geē lijdt-
saemheit hebbē/op dat hi harē rugge te
stuckē sla/eñ den heydenen sal hi wrake
geuē/tot dat hi die volheit der hoouerdi
ger wech neme/eñ dye scepter der onge
rechtiger te stuckē breke/tot dat hi dē mē
scen weder geue na haer daden/eñ na A
dams wercken/eñ na sijn vermetēthept
tot dat hi dat oordeele sijns volcs oordeel
eñ hi sal dye rechtueerdighe met sijnder
ontfermherticheit verlustigē Gods ont-
fermherticheyt is schoon inden tijt der
tribulatien/ghelijc reegēwolcken inden
tijt der droocheyt

Dat. xxxvi. Capittel

A Ontfermt onser God alre dinghen
eñ aēsiet ons/eñ toont ons dat licht
ix/b uwer ontfermherticheden/ende insendt
uwe vreese ouer die heidenē die v niet en
hebbē versocht/op dat si bekēnen datter
geen God en si dan ghi/op dat si v groot
dadichedē vertellen. Heft op uwe handt
ouer dye vreemde lyeden/dat si v macht
sien. Want gelijc ghi in harē aenscouwē
geheylicht sijt in ons/also sult ghy in on-
sen aenscouwen groot gemaect werden
in hen/op dat si v ooc bekennen/ghelijck
wi v bekent hebben. Vernieut die tecke
nen eñ verandert dye wonderlicheden/
B Maect heerlic v hant eñ uwē rechteren
arme. Verwect die verbolgentheit/ende
wtstort die grāscap. Verheft den weder
saker/eñ quelt den viāt. Haeste tijt eñ ge
dinct eyn[illegible]/op dat si uwe wonderen ver
tellē. Hi[illegible] die gramscap der vlam
men ve[illegible]werden/die behoudē wert
eñ die v [illegible] verquaden moeten verdoe
menisse vijndē. Wrijft dat hooft der prin
cen te stucken/eñ der vianden dye seggē
daer en is geen ander dā wi. Vergadert
alle die geslachtē Jacobs/eñ si moetē be-
kennē datter geen ander God en is dan
ghi op dat si v groote dadē vertellē/ende
ghi sultse eruen gelijc van beginne
Ontfermt ws volcs/ouer welcke u- C
wen name aē geroepē is/eñ Israels dyē
ghi uwen eerstgeborenē sone gelijc hebt
gemaect. Ontfermt der stadt uwer hey
lichmakinge Jerusalem der stadt uwer
rusten. Veruult Zion in uwe onuertelli
ke crachten/eñ v volc met uwer glorien/
Geeft getugenisse wāt si sijn van begin
uwer creatueren/eñ verwect dye bedin
gen/die de eerste propheten in uwen na-
me hebben gesprokē. Geeft loon den ge-
nen die v ontbeyden/op dat v propheten
getrou geuondē werdē/eñ verhoort die
gebeden uwer knechtē. Geeft uwē volc Nu/vi/
na die benedictie Aaron/eñ stiert ons in
den wech der gerechticheit/op dat si alle
die de aerde bewoonen mogen wetē dat
ghi God sijt/aenscouwer der weerelden
Den buyc sal alle spise etē/eñ die een spij
se is beter dan die andere. Die kinnebac
ken smakē die spise aen/eñ een onwijs her
te/luegenachtich geworden
Een sterf herte sal droefheit gheuen
ende een besocht mensce sal dien weder- D
staen. Een wijf sal elcken man ontfaen/
ende deen dochter is beter dan die ander
dochtere. Eens wijfs scoonheit veruroliict
haers mans aensichte/ende sal ouer ley-
den die begeerte bouē alle begeerlicheit
des menschen. Isser een tonge der gene
singe/so isser ooc een tonghe der versach
tinge ende der ontfermherticheyt/haer
man en is niet na die kinderen der men
scen. Wie een goede vrouwe besit dye be
gint die besittinghe/si is een hulpe na hē
ende een colomne als ruste/daer gheenē
tuin en is/daer sal die besittinge ontrooft

werdē/eñ daer geen wijf en is/daer ver
sucht die behoeuende. Wien gheloofthy
die geenē neste en heeft/eñ die afbuygē-
de is/so waer dat doncker wordt/als een
gescort moordenaer/wt springēde vāder
eender stadt in dandere

Dat.xxxvij.Capittel

A Alle vrient sal seggen/eñ ic hebbe
vrientscap vergadert. Maer daer
is een vrient/alleē mettē name een vriē.
En ister die droefheyt niet in totter doot
toe? Maer een geselle eñ een vrient sul-
len werdē bekeert tot viantscap. O alder
scalcste vermetētheit/waer af sijt ghi ge
scapē/bedect dye dorre quaetheit eñ hare
bedriechlicheit. Eē geselle sal mettē vriēt
vrolic sijn in verlustingē/eñ indē tijt der
tribulatiē sal hi wedersaker sijn. Die ge-
selle heeft medelidē mettē vrīēt om des
buycs wille/eñ tegē dē vyāt sal hi eenen
scilt nemē. En vergetet ws vrients nyet
in v gemoedt/eñ en sijt sijns niet ongue
dachtich in uwe werckē. En wilt nyet te
rade gaē met ws wijfs vader/eñ vāden
genen die v benidē verberght dē raet. Al
le raetsman bringt den raet wt/mair het
is een raetsman in hem seluē. Bewaert
v siele vanden raetsmā. Weet eerst/welc
sinen noot si eñ wat hi in sinen gemoede
sal dencken. Op dat hi messchiē nyet eenē
B stake in die aerde en sla/eñ segge v. Uwē
wech is goet eñ sta tegen ouer te siē/wat
v toe comen sal/

Met eenen ongeestelikē man trac-
teert van heylichheyt eñ metten onrecht-
ueerdigen van rechtueerdicheit/eñ met
ten wijue van dien dat si benijdt. Mettē
blooden vanden oorloge/eñ metten coop
man vander ouerwerpinge. Mettē coo
per van vercoopinge/metten nijdigē vā
te dancken. Metten ongodliken vā god
dienstichheit Metten oneersamen vā eer
saemheit Mettē ackerman vā alle werc
Metten iaerliken wercman vander vol
eyndinge des iaers/met eenen traghen
knecht/vā vele werckinge. En aēmerct
desen niet in allē rade. mer sijt gestadich
met eenen heiligen man/den welkē ghi
C weet/dat die vreese gods hout/wiens sie
le nae v siele is. Soo wye in duysternisse

struyckelt/en sal met v geen medelijden
hebben/eñ set met v een herte des goets
raets. Want ghi en hebt nyet meer dan
dat

Een siele des heilichs mans vercon-
dicht somtijden warachticheidē/meer dā
seuen wachters/sittende int hooge om te
scouwen. Ende in allen desen bidt den al
der ouerstē/dat hi uwē wech inder waer
heyt stiere. Voor alle wercken/voor ga v
een warachtich woort eñ voor alle werc/
eenen vast staendē raet. Een scalc woort
sal dat herte veranderen/waer wt vyer
deelen op staen/goet ende quaet/leuē eñ
doot/ende dier verheerscapter is een ge-
stadige clappēde tonge. Een besocht mā
heefter vele gheleert/eñ is sijnder sielen
soet. Die bedriechlic spreect/die is hatelic
in alle dingen sal hi gehoont werdē/wāt
vanden HEERE en is hem gheen gratie
gegheuē. Hi is van alle wijsheyt berooft
Een wise is sijnder sielen wijs/ende dye
vruchte sijns sins is prijselic

Een wijs man onderwijst sijn volck D
ende die vruchten sijns sins sijn ghetrou
we. Een wijs man sal met benedidingē
veruult werden/ende die hem sien sullē
prijsen. Dat leuen des mans is in ghetal
der dagen/maer dye dagen Israels sijn
ontellic. Die wise int volc sal eere beeruē
ende sinen name sal leuende sijn inder ee
wicheit. Mijne kint proeft v siele in uwē
leuen/ende ist dat si scalc is/zoo en gheeft
haer gheen macht. Want alle dingen en
sijn allen menscen niet nutte/ende elker i co/x/c
sielen en behaecht niet alle aert En wilt eñ.x.f
niet gierich sijn in alle weerscappe/ende
en stort v niet wt ouer alle spise. Want in
vele spisen sal crancheit sijn ende ghieric
heit sal heeter droocheit toe genakē Om
gulsichheyt sijn vele menschen ghestoruē
maer die matich is/sal sijn leuen verlan-
ghen.

Dat.xxxviij.Capittel A

Eert den medecijn meester om die
noot/wāt dye alder hoochste heeft
dien oock ghescapen. Want van gode es
alle hoete/ende vanden coninc sal hy scin
kinge ontfaen. Die leeringhe des mede

tijns meesters sal sijn hooft verhogē/eñ
hi sal int aenscouwen der grooter vā sta-
te gepresen werden. Doe alder hoochste
heeft die medicine vander aerden gesca-
pen/eñ een voorsichtich man en sal hem
daer niet af veruaren. En is dat bitter
water niet versoet vanden houte? Haer
xv.c cracht is totter mensen kennisse. Ende
die alder hoochste heeft den mensen kē
nisse gegeuen/gheeert te werden in sine
wonderlicheden. In desen ghenesende
sal hi die smerte versaechten/eñ een salf-
maker sal pillen der soeticheit makē/eñ
hi sal saluingen der gesontheit makē/eñ
sine wercken en sullen niet volepnt wer
den. Want de vrede Gods is ouer dat aē
sicht der aerden

Mijn kint en veracht v seluen nyet in
uwer crancheit/maer bidt den HEERE/
eñ hi sal v genesen/keert af vander mis-
daet/ Ende stieret v handen/ Ende
repnighet v herte van alre misdaet.
Gheeft soeticheyt ende ghedachtenisse
der bloemen des meels/eñ maect dye of-
ferhande vet/ende gheeft den medecijn
meester plaetse. Want die HEERE heeft
hem oec gescapen/eñ hi en ga niet van v
want sine wercken sijn van noode. Wāt
daer is eenen tijt dat ghi in haren handē
B sult vallen/eñ si sullen den HEERE bid
den dat hi haer ruste tot gesontheit stier/
om haerder conuersatien wille. Die mis-
doet int aenscouwen des geens die hem
gemaect heeft/die sal in dye handen des
medecijn meesters vallen.

Mijn kint laet tranen ouer den dodē
eñ begint te screpen als wreetheden ghe
leden hebbende/ende bedeckt sijn lichaē
na oordeele/eñ en veracht sijn begrauin-
ge niet. Om die opsprake/draecht bitter-
lic rouwe ouer hem eenen dach lanc/eñ
wert vertroost om die droefheit/ende dra-
get rouwe na sijn verdiente eenen dach
of twee/om die achterclappinge. Want
van droefheit haest die doot/eñ ouerdect
die cracht eñ droefheit des hertē buyght

den necke. In die afleidinge blijft droefhz
ende dat goet des armen/nae sijn herte
En geeft v herte niet in droefheit/maer
verdrijft die van v/ende gedinct der ute-
sten/en wiltse niet vergeten/want daer
en is gheen wederkeeringe/ende ghi en
sult desen nz batē eñ ghi sult v seluē verar
geren. Sijt mijns oordeels gedachtich/
want alsoo sal dat uwe oec sijn. Mi ghiste C
ren ende v hedē. Inde des doden ruste/doet
sijn gedachtenisse rusten/ende vertroost
hem inden wtgāc sijns gheests.

Schrijft wijsheit inden tijt der ledic
heit/ende die ghemindert werdt in sine
daet/sal wijsheit vernemen/want hy sal
met wijsheit veruult werden. Dye den
ploech hout/ende die gloriert in gescut-
te/die drijft die ossen metten prekele/ende
hi conuerseert in hare werken/ende sijn
vertellinge is in die kinderen der stieren
Hi sal sijn herte geuen/om die voren om
te keeren/ende sine wakinghe es inder
coepen vetheit. Alsoo is alle smidt eñ op-
permeester/dye den nacht als den dach
ouer bringt die gegroeueerde tepkenen
wtgroeft/ende sijn neersticheit verādert
die scilderije. Hi sal sijn herte tot gelijck-
der scilderien gheuen/ende hi volbrengt
dat werc midts sine wakinge. Also doet
die yser smidt/sittende by sijn aenbeeldt/
ende aenmerckende dat werc des ysers
Die waseme des viers bernt sijn handt/
ende hi arbeyt inder hitten des forneys/
Dye stemme des hamers vernieut sijn
oore/ende sijn ooghe is teghen dye gelijc
kenisse des vaets. Hi sal sijn herte geuen
tot volepndinghe der wercken/ende dye
onuolmaectheit sal hi midts sine wakin
ghe vernieuwen. Also een potbacker sit- D
tende tot sijn werc/dat rat met sinen voe
ten om keerende/Dye altoos in sorchful
dicheyt ghesetis om sijns wercks wille/
ende alle sijn werckinghe is ontellic. In
sinen arm sal hi dat slijc screppen/eñ voor
sijn voeten sal hi sijn cracht crommen/hi
sal sijn herte gheuen op dat hi die bestrij
kinghe veruulle/ende dat forneys sal hi
midts sijn wakinge repnighen

Alle dese hebben in harẽ handen ge
hoopt/eñ een yegelic is in sijnder constẽ
wijs. Sonder alle dese en wert een stadt
niet getimmert/eñ si en sullẽder nyet in
woonen/noch in wandelen/eñ si en sullẽ
niet ouerspringen in die gemeynte. Sy
en sullen op des rechters stoel niet sitten
eñ si en sullen dat testament des ordeels
niet verstaen/noch si en sullẽ dat oordeel
eñ die discipline niet int opẽbaer maken
eñ si en sullen in die byspraken niet geuõ
den werden/maer si sullen die creaturẽ
des ouderdoms vast maken/eñ haer ge
bet is in die werkinge der const/haer sie
len daer toe strickende/eñ ondersoeckẽde
in die wet des alderhoochsten.

Dat.xxxix.Capittel.

A Die wijse sal ondersoecken alle der
ouder wijsheit/eñ hy sal hẽ in dye
prophetẽ veronledigen. Hy sal dye ver
tellinge der vernaẽder mannen behou-
den/eñ hi sal mede ingaen in die listicheit
der bisprakẽ Hi sal die verborgenthedẽ
der byspraken ondersoecken/eñ hi sal in
die verborgenthedẽ der bisprakẽ conuer
seren. Hi sal int middẽ der grooter vã sta
te dienen/eñ hi sal in dat aenscouwẽ des
rechters verscinẽ. hi sal wolgaẽ tottẽ lãde
der vreẽder heydenẽ. Wãt hy sal goet eñ
quaet proeuẽ. Hi sal sijn herte geuen/om
vroech te waken tottẽ HERE die hẽ ge
maect heeft/eñ hi sal int aenscouwen des
alderhoochsten biddẽ. Hi sal sinen mont
open doen in dat gebet/eñ hi sal voor sinẽ
sonden biddẽ. Wãt ist dat die groote HE
RE wilt/so sal hi hẽ mettẽ geest der ver-
standenisse veruullẽ eñ hi sal die wtspra-
ken sijnder wijsheit wt seynden als slach
reegen/eñ hi sal den HERE in sijn ghe-
bet belijden. Eñ hi sal sinẽ raet eñ onder-
wijsinge stierẽ/eñ in sinẽ verborgenthe-
B den sal hi hem beraden

Hi sal die onderwisinghe sijnder lee
ringe opẽbaer makẽ/eñ hi sal in die wet
des testaments des HEEREN glorie-
ren. Vele sullen sine wijsheit te gader lo
uen/eñ en sal inder eewicheit niet wt ge
wist werdẽ Sine gedachtenisse en sal nz
wech gaẽ/eñ sinẽ name sal van ghestach
te tot geslachte versocht werdẽ. Die hei
denẽ sullẽ sijn wijsheit vertellẽ/ende die
gemeinte sal sinẽ lof vercondigẽ. Ist dat
sinẽ name blijft/so sal hi der meer dã dui
zent achterlaten/eñ ist dat hy rust/zo salt
hem baten. Noch sal ic beradẽ werdẽ dat
ict vercondige/want als met raserie ben
ic veruult. Eñ in die stẽme seit hi Gheeft
oni gehoore godlike vruchtẽ/ende als eẽ
roose geplant op die ryuieren der wate-
ren so maect vrucht. Hebt rueke der soe
ticheit als Libanu. Bloeyt ghy bloemẽ
als die lilie eñ geeft rueke/eñ groenet
tot dãnckbaerheit/eñ prijst te gader dat
liedeken/eñ ghebenedijt den HERE in
sine wercken. Gheeft sinen name groot
makinge/ende belijdt hem in dye stẽme
uwer lippen/ende in liedekẽs der lippẽ/
ende herpen ende aldus sult ghi seggen C
inder belidinge gene/i/b

Alle dye wercken des HEEREN mat/vij/
sijn alte goet. Want in sinen woorde stõt
dat water/als eenen steẽhoope/eñ in die
redene sijns monts als in eenen water
eemere/want in sinen gebode wert ver-
soeninge ende in sijn salicheyt en is geen
verminderinge/de werkẽ alles vleeschs
sijn voor hem/ende daer en is niet verbor
ghen van sinen ooghen. Hi aenscouwet
van weerelt tot weerelt/ende in sijn aen
scouwen en is niet verwonderlic. Ten is
niet te segghen/wat is dat? of wat is dit?
want alle dinghen sullen in haerder tijt
gesocht werden. Sijn gebenenediding
sal ouervloepen als eenẽ stroõ/eñ gelijc
eẽ diluuie die drooge aerde drõkẽ maecte Ge/vij/b.
also sal sijn grãscap die heidenẽ dye hẽ nz Exo/xiiij
versocht en hebbẽ beeruẽ. Gelijc hy dye
waterẽ in droocheit heeft gekeert eñ die
aerde is verdroocht/eñ sine weghen/sijn
met harẽ wegẽ belept/also sijn dẽ sonda
rẽ/aẽstootingẽ in sine grãscap. Den goe
dẽ sijn die goede gescapen van beginne/
also zijn dẽ alder scalcstẽ/goede eñ quade
dingẽ gescapẽ. Dat beginne des nootdor
stigẽ dincs des leuẽs der mẽscẽ/is water
viere eñ Iser/soute/melc/eñ witte broot
eñ huenich eñ wijndruuẽ eñ olie/eñ ghe-
waet. Alle dese gewerdẽ dẽ heylighẽ int
goede/alzo sullẽ si dẽ ongodlikẽ eñ sonda D
ren in quaet werden gekeert. Daer sijn

geesten die tot wraken gescapen sijn/eñ
in haerder raserie hebbẽ si haer tormen-
ten beuesticht. Eñ inder tijt der voleyn-
dinge sullẽ si wt storten die cracht/eñ sijn
raserie des geens diese ghemaect heeft/
sullẽ si bescamen. Vier/hagel/honger eñ
doot/alle dese sijn tot wrake gescapẽ. Tā-
den der beestẽ eñ scorpioenẽ eñ serpentẽ
eñ dat zweert wrekẽde die ongodlike tot
vernielinge

Si sullen weerscappẽ in sine[illegible]
eñ opter aerdẽ sullẽ [illegible]
werden/eñ in harẽ ti[illegible]en sullen si dat
woort niet voor bi gaẽ. Hier omme bẽ ic
van beginne geuesticht/eñ ben beraden
eñ ic hebbe gedacht/eñ gescreuẽ gelaten
Alle die werckẽ des HEERẼN sijn goet/
eñ alle werc sal in sijnder vren dienst doẽ
Het en is niet te seggẽ dit is scalcker dan
dat. Wāt alle dingẽ sullẽ tot haerder tijt
mede geproeft werdẽ Eñ nu looft tsamẽ
eñ gebenedijt den name des HEERẼN
in alle herte eñ monde

Dat. xl. Capittel

A Allen mẽscẽ is groote onledichept
gescapen/eñ een swaer iock op A-
dams kinderẽ vandẽ dage des wtgancs
van haers moeders lichaẽ totten daghe
der begrauinge in alre creaturẽ moeder
re. Haer gedachtẽ/eñ die vreesen der her
ten/die vijndingẽ der ontbeydinge/ende
dẽ dach der eyndinge vandẽ ghenen die
voor sit optẽ gloriosen stoele/tot dẽ verne
derdẽ totter aerdẽ eñ assce toe/van dyen
die sidene gewaet besiget eñ draecht eẽ
croō/tot diẽ toe die mz rau linẽ lakẽ wert
bedect Raserie/celoosheit/gerucht/wanc
kelbaerheit/eñ vreese der doot/volherdẽ
de grāscap eñ kiuinge/eñ den slaep des
nachts op dz bedde inder tijt der voedin
B ge/verandert sijn kennisse. Weynich als
niet in rustẽ/eñ hẽ ontmoet eenẽ scijn in
den slape recht als indẽ daghe. Hi is ver
stoort int gesichte sijns hertẽ/als die ont-
gaen is indẽ dage des oorloochs. Inden
dage sijnder salichept is hi op gestaẽ/eñ
verwonderẽde tot geender vreesen/met
alle vleesch/vandẽ mẽsce totten vee toe/
op die sondaers seuẽuoudich. Tot desen
die doot/bloet/twist/eñ dat scerp zweert

verdruckingẽ/[illegible] [illegible]ẽ/wij-
uinge/eñ geesselen [illegible]
Alle dese [illegible] [illegible]rechtige
gescapẽ/eñ om [illegible] [illegible]e gesciet/ Ge/vij.b.
Want alle di[illegible] [illegible]aerden sijn
die sullen weder to[illegible] [illegible]rdẽ keeren. eñ
alle wateren sullen to[illegible]r zee weder kee
ren. Alle gifte eñ ongerechticheit sal wer
den afg[illegible] [illegible] dat geloue sal inder ee
w[illegible] [illegible]er onrechtueerdiger goe
[illegible] sullen werden verdroocht als een [illegible]
[illegible]e/eñ sullen doorluiden als eenẽ groo
ten donderslach indẽ reegen

Int open doẽ sijnder hādẽ/sal hi ver- C
blidẽ/eñ die ouertreders sullen alsoo die
voleyndinge verretterẽ Der ongodliker
neuẽ/en sullẽ haer tackẽ niet vermenich
fuldigẽ/eñ onsuuere wortelẽ crakẽ/op de
toppe des hardẽ steẽs. Ouer alle water
is groenheit/eñ aen die cāte des riuiers
sal alle hoy wt gepluct werdẽ. Gratie is
gelijc dat paradijs in benedictien/eñ die
ontfermherticheit blijft inder eewicheit
Dat leuẽ des wercmans die hẽ seluẽ ge-
noech is/sal versoet werdẽ/eñ daer in sul
di eenen scat vindẽ. Sone die timmerin-
ge der stadt/sal dẽ name beuestigẽ/ende
daer bouẽ sal een onbesmet wijf ghere-
kent werden. Wijn eñ sanc verblidẽ dat
herte/eñ bouẽ beyde is die liefde der wijs
heit. Die fluten eñ psalterẽ makẽ eẽ soe-
te melodie/eñ bouen beyde/es een soete
tonge. V ooge sal gratie eñ scoonhept be
geeren/eñ bouen dese sijn groene gesay-
de vruchten

Een vrient eñ een ghesellle inder tijt D
vergaderende/eñ bouen beyde een wijf
met eenẽ man. Broeders tot een behulp
inder tijt der tribulatiẽ/eñ bouẽ hen/sal
ontfermherticheit verlossen Gout ende
siluer/eñ die stellinge der voetẽ/eñ bouẽ
beyde is eenen welbehagẽdẽ raet. goet
eñ crachten/verheffẽ dat herte/eñ bouẽ
dese is des HEERẼN vreese. In die vree-
se des HEERẼN en is geẽ verminderin-
ghe/ende in hem en is geen hulpe te soe
ken. Des HEERẼN vreese is als een pa-
radijs der ghebenedidinghe eñ bouẽ al-
le glorie hebbense hẽ bedect. Mijn kindt
indẽ tijt ws leuens en hebt geen gebrec

Wāt het is beter steruē dā gebrec hebbē
Een man die op een vreēde tafel siet/sijn
leuen en is niet in dat ghepeynse der lijf
tochten. Want hi voet sijn siele met vreē
de spisen. Maer een beleeft eñ gheleert
man sal hem wachten. In eēs onuersich
tichs mensche mont sal die armoede ver
treden werden/eñ in sinen buyck sal een
viere bernen

Dat.xli. Capittel.

A O Doot hoe bitter is v ghedinckenis
se den mēsce die vrede in sijn goedt
heeft/den gherusten man/eñ wiens we
gen oprecht sijn in allen/eñ die noch spij
se mach ontfaē. O doot v oordeele is goet
den behoeuenden mensce eñ die gemin
dert wert van crachten eñ ghebrekende
van outheit/eñ dye van allen sorge heeft
eñ den onghelooueliken/die de wijsheit
verliest. En wilt dat oordeele der doot niet
ontsien. Gedinct welcke voor v geweest
sijn/eñ welcke v toecomen sullen/dat oor
deel is vanden HEERE allen vleesce eñ
welcke v ouercomen sullen nae den wel
behagen des alderhoochsten/weder het
thien of hondert of dusent iarē sijn. Wāt
inder hellen en is geen besculdinge des
leuens

B Die kinderen der verey singhe/wer
den kinderen der sondaren eñ bi den hu
sen der ongodliker conuerseren. Die erf
fenisse der sondaren kinder sal vergaen.
eñ met haren sade eē paerlicheit des lach
ters. Vanden ongodliken vader clagen
die kinderen gesocht/want om dien/sijn
si in lachter. Wee v ghi ongodlike kinde
ren/die de wet des alderhoochstē HEE
RE verlaten hebt. Eñ ist dat ghi geborē
wert/so sult ghi in vermaledidinge gebo
ren werden/ist dat ghy sterft so sal v deel
in veruloeckinge sijn. Alle dingen die vā
der aerden sijn sullen weder totter aer
den gekeert werden/also dye ongodlike
vander veruloeckinghe in die verderfe
nisse. Der mensce weeninge is in harē
lichaem/maer der ongodliker name sal
wt gedaen werden

C Hebt sorge van eenē goeden name/
want dien sal v meer bliuen/dan dusent
costelike eñ groote scatten. Des goeden
leuens is een getal van dagen/maer ee
nen goeden name sal eewelic bliuē. Mij
ne kinderen onderhout die onderwijsin
ge in vrede. Want verborgen wijsheit eñ
eenen ongescene scat/wat nutticheyt es
in beyden? Een mensce dye sijn sotheyt
verberecht is beter dan een mensche die
sijn wijsheit verberecht. Maer nochtans
wert weder gekeert tot dien dat wt mij
nen monde gaet. Wāt het en is niet goet
alle oneersaemheit te onderhouden. eñ
alle din[illegible] en wel behagen allen men
scē niet int gelooue.

D Scaemt v voor vader ende moeder/
van hooueerderie eñ vanden voorsten/eñ
vanden machtighen vander lueghene/
eñ voor den prince eñ voor den rechter vā
der misdaet/voor die vergaderinge/ende
voor dat volc van ongherechticheit/voor
den geselle ende vrient vander onrecht
ueerdicheit/ende vander plaetsen daer
ghi inne woont/van dieften/vander waer
heit Gods/ende testamente van ter ta
felen te sitten int broot/eñ vander verdō
keringe des wt geuens eñ ontfangens/
vanden gruetēdē vā swiginge/vādē aē
scouwen eens hoereerderstē wijfs ende
vandē afkeerē des aēscijns des maechs Luce/xiiij
En afkeert v aensicht niet vā uwen nae
sten. eñ van dat deel wech te nemē ende
niet weder te keeren. En aēsiet eens an
ders mans wijf niet/eñ en ondersoect sijn
dienstmaert niet/noch en staet aen haer
bedde niet. Wacht v vāden vrienden vā
den redenen des verwijts/ende als ghy
gheeft so en verwijt niet

Dat.xlij. Capittel

A En dubbelt die redene des gehoors
niet vander openbaringe der ver
borgender redē/eñ ghi sult warachtelick
sonder bescaemtheit sijn/eñ ghi sult gra
tie vindē int aentscouwen alre mensce
op dat ghi voor alle dese niet bescaemt en
wert/ende en ontfanct gheenen persoon
dat ghi sondicht. Van des alder hoochstē
wet ende testament ende vanden oordee
le den oogodliken rechtueerdich te ma
ken/vanden woorde der ghesellen ende
der wandeleers ouer den wech/ende vā
der gewinghe der erffenisse der vrienden

vander gelijcheit der wagen ende ghe-
wichten/vander vercriginge der veelre
ende der luttelre/ende vander verderse
liker bedrieginge/des vercoopens ende
der cooplieden ende van vele castijdē der
onderwisinghe der kinderen ende van
den alder quaetsten knechte een bebloe-
[illegible]de. Ouer een stalt wijf is goet eē tee-
ken.

B Daer veel handen sijn daer sluyt [illegible]
ende [illegible] dat ghy gheuen sult dat telt
ende weget/ende [illegible] alle wt geuen
eñ ontfaen. Van dēs ontsinnigen ende
dwasens onderwisinge/eñ vandē oude-
re/die vanden iongelingen gheoordeelt
werden/eñ ghy sult geleert sijn in allen
/eñ prijselic int aenscouwen alre mannē
Die dochter des vaders is sijn verborgē
wakinge/eñ sijn sorchfuldicheit voor hair
neemt sinē slaep wech/op dat si niet mes-
scien een ouerspeelderste in haer leuē en
werde/eñ met den man woonende/hate
lic werde/op dat si niet eenich tijt ontrep
nicht en werde in hare maechdelichept/
eñ dat si in haers vaders huis niet zwair
geuonden en werde/op dat si messchien
metten man woonende niet ouer en tre
de/of ymmer onvruchtbaer werde/ouer
een oncuyssche dochter beuestricht die hoe-
de/op dat si v den vianden niet in lachter
en doe comen/in achterclappinge in der
stadt/eñ ver werpinge des volcs

C En wilt alle mensce niet aenmerc-
ken in die gedaente/ende en wilt niet te
midden onder die wiuen woonen. Wāt
vanden cleederen comt die motte voort/
eñ des mans ongherechtichept vanden
wiue. Want des mans ongerechtichept
is beter dan een weldoende wijf/eñ dan
een wijf bescamēde in lachtere. Hier om
me sal ic der wercken des HEERē ge-
dachtich sijn/eñ sijn wercken dye ic gesiē
hebbe/sal ic vercondigen inden redenen
des HEEREN. Dye verlichtēde sonne
heeft door alle dingen gesien / eñ vander
glorien des HEEREN es alle sijn werck
vol/En dede die HEERE die heiligē niet
vertellen alle sine wonderen/welcke die
almachtige HEERE vast staende in sijn
glorie/vast gemaect heeft. Hi heeft dē af-
grondt eñ der mens[illegible] herte ondersocht
eñ hi heeft haer loosheit verdacht

D Want die HEERE bekende alle kē-
nisse/eñ hi aensach int teeken der eewi[illegible]
heit/bootscappende alle dingen [illegible]
bi sijn gegaen/eñ die ouer [illegible] [illegible]sen/
openbarende die sporen [illegible] [illegible]elicheit[illegible]
den. Hem en gae[illegible] geen gedacht voorbij
eñ gheen redene en ver[illegible]bercht haer van
hem. Hi heeft dye groote daden sijnder
wijsheit verscoont/die voor dye weerelt
is/eñ totter eewicheit toe/Noch daer en
is niet toe geworpē/noch en sal nyet wer
dē gemindert/eñ hi en behoeft niemāts
raet. Hoe begeerlic sijn alle sine werckē/
eñ als een voncke die te aenmercken is/
Alle dese dinghen leuen eñ bliuen inder
eewichept/eñ in alle noot sijn hē alle din
gen gehoorsaem/Alle dingē sijn dubbelt
een tegen een/eñ hi heder niet gebreken
Hi sal eens iegelics goeden beuestighen
Eñ wie sal versaedt werden siende sijne
glorie.

Dat.xliij.Capittel

A Dat firmament der hoocheit is sijn
scoōheit/dye gedaēte des hemels
in dat gesichte der glorien. Die sonne int
aenscouwē vercondigēde/indē wtgāc eē
wonderlic vat des alder hoochstē werck
Indē middage verbernt si dye aerde/eñ
wie soude int aēscouwē haerder hittē hē
mogen onthoudē/bewarēde dat forneis
indē werckē der hittē. die sonne drieuou-
delic die bergē verbernēde / wt blasende
vierige raepen/eñ blinckēde met haren
radiē verblint si die ooghē. Groot is dye
HEERE diese ghemaect heeft/eñ in sine
redenē haestede hi dē wech Eñ die mane
is in allen in haerder tijt een tooninghe
des tijts/eñ een teeken des tijts der we-
relt. Vander manen es dat teeken des
hoochtideliken daechs/dat licht dat ghe
B minderet wert in die volepindinghe. Dye
maent na haren name is wonderlic was
sende tot haerder volheit toe. Eē vat der
heyrlegers indē hoochtē lichtēde gloriose-
lic indē firmamēte des hemels. die geda[illegible]

[illegible] verfoen[illegible] ope g[illegible] der heeren/
[illegible] gen in sine gebo[illegible] [illegible]ende die werelt in
[illegible] der oordeelen/ [illegible]ugen woordē sul
[illegible] sullē niet ge.
[illegible]erē/ eñ Israel[illegible]
[illegible] wāt tegen dien stonde[illegible]
[illegible] benedinge omring[illegible] ope
dien g[illegible] [illegible]estinē/ ope niet [illegible] in
zijn schijnsele. [illegible] eñ die vergaderi[illegible]
den omganck z[illegible] [illegible] glo[illegible] [illegible]
des hogen deden ye opē. Mids sine [illegible]
bode dede hi den snee haestelic com[illegible]
hi haestet wt te seynde die blicsemē zijns
oordeels/ Daerom zijn die scattē opēghe
daen/ eñ die nevelen zijn wtgevlogen ge
lijc vogelē/ In zijn grootheyt heeft hi te wol
ken gestelt/ eñ der hagel steenē zijn ghe.
broken: Die bergen sullen in zijn aenscou.
wē beweecht werdē/ eñ in sinen wille so
waept die zuyden wint/ die stemme zijns
donders sloech ope aerde dat onwedere
des noordens eñ ope vergaderinge der
wijndē/ eñ gelijc eenē vogel/ afdoēde om
te sittē/ stroept hi dē snee/ eñ als eenē ne.
derdalēde sprinchaē/ is zijn nedercomst/
Dat ooghe sal die scoonheit zijnder blinc
C kender witheit verwonderē/ eñ dat her.
te sal verscricken ouer sinē slachregē/ Hi
sal vorst opter aerdē wtstortē als soutte
eñ alst bevroeren is/ so salt werdē als dijs
tel toppen. Dē couden noortwint waep.
de/ ende vanden water bevroes cristalle
Hi sal op alle vergaderinge der wate
ren rustē/ eñ hi zal hē met waterē als mz
eenē pantsier cledē/ Eñ hi sal die bergen
verslijnden eñ hi zal die woestine verber
nen/ eñ hi zal dat groene wt doen als vie
re/ Die medecine alre dinghen is in ope
haestinge des nevels/ eñ eenē ontmoetē
den dauwe/ comende vāder hittē/ sal hē
neder maken/ In sijn redene sweech dē
wint/ eñ met sinen gepeynse sal hi dē af/
gront versachten/ eñ ope HEERE Jesus
plantte de dien/ Die ouer zee screpen ver
tellen haer periculen eñ horende met on
sen ooren sullē wi verwonderē Dair zijn
heerlike eñ wonderlike wercken verscei
dē aerden der beesten/ eñ alles vees ende
die creaturē der zee wonderē/ Om hem
is dat eynde des weerchs vast ghemaect/
eñ in sine redene zijn alle digē tsamē geset

Wi seggen vele dingen eñ wi ontbre.
ken inden woordē/ maer hi is die veruul O
linghe der wercken/ In allen glorierēde
waer toe sullen wi duegen Want hi is al
machtich ouer alle sine werckē Die HE
RE is veruaerlic eñ zeer groot/ ende zijn
moegentheit is wonderlick/ Den HE E.
RE grootmakende/ Alzoo vele als gi
muecht/ so zal hi noch daer bovē vermoe
gen eñ zijn grootmakinge is w[illegible]derlic
[illegible] HEERE gebenedijende v[illegible] [illegible]acht
[illegible] [illegible]hi verr[illegible] cht/ [illegible] hi
is me[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]erhogen.
de wert veruult met crachte/ En arbeyt
niet/ wāt ghi en sulles niet begripē/ Wie
salt sien eñ vertellen/ eñ wie zal hē groot
maken/ gelijc hi vā beghinne heeft ghe.
weest/ Daer zijn vele groter dingen ver
borgen dan dese/ Want wi hebben wey.
nich zijnder wercken gesien/ Maer ope
HEERE heuet alle dingen ghemaect/ eñ
die godlic doen/ heeft hi wijsheit gheghe
uen Dat. xliiij. Capittel

Laet ons die gloriose mānē louēn A
onse ouders in hair geslachte die
HEERE heeft veel glorien gemaect/ zijn
grootdadicheyt is vā eewicheyt/ mēscē groot
vā crachtē eñ verciert mz hare voorsichtic.
heyt heerscapēde in hare mogēthedē/ boot
scapēde inde prophetē die werdicheyt der pro
pherē/ eñ gebiedēde den volke in die tegē
woordige tijt/ eñ mids die crachte der voor
sichticheyt/ dē liedē/ die alder heilicste woordē
vercondigēde In hare kintheyt versoeckēde ope
matē des zāgs/ eñ vertellēde die scripturē lie.
dekēs/ rijcke mēscē in der cracht/ nerstiche
der scoonheyt hebbēde/ vreedmakēde in harē
husē/ Alle dese hebbē glorie indē geslach.
tē haers volcs vercregē eñ in harē dagen B
werdē si in prijsinge gehoudē die vā dien
geboorē zijn hebbē dē name tes vertellēs hair
der prijsinge gelatē eñ dair zijn dair geē ge.
dachtenisse af en is si zijn vergaē als die niet
en warē/ eñ si zijn geboorē als nz geboorē eñ
haer kinderē mz hē/ Mair dz zijn mānē der ont
fermherticheyt/ der welker goddiēsticheydē
nz en gebrakē/ eñ mz harē sade blijft goe
de erffenisse/ eñ dat saet haerder neuen
stōt in dat testamēte/ Eñ haerder kinde.
rē saet blijft om harēt wil tot in der ewicheyt.

Haer saet e... haer glorie en sal niet C v...rden verlatē Haer lichamē sijn in vre ... begrauen/eñ haren name sal vā ghe... slachte tot geslachte leuen/Dye volcken moeten haer wijsheit vertellē/eñ die ge... ...eyn ...moet haren prijs bootscapen E noch behaechde gode eñ is ouer geuoert inte paradijs/op dat hy dē heydenē wijsheit geue/Noe is een volmaechte rechtuerdighe gheuonden/eñ inder tijt der gram... pen is hi die versoeninge gemaect ... om ... is hi dat ouerblijfsel ... ghemaect/ als die diluuie geschiede/Die testamētē der werelt zijn bi hem geset/op dat alle vleesche mids der diluuiē niet en souden mogen werdē wtgedaē/Abrahā een D groote vader der menichte der heydenē eñ sijns gheliken en is niet gheuondē in der glorien/Die de wet des hoghē heeft onderhoudē/eñ was indē testamēte mit hem In zijn vleesch dede hi dat testamēt staen/eñ hi is ghetrou gheuonden inder temtatien.

gene/v/c. gene/xi/. gene/xi/. hebr/xi/a/ ge/xvij/a/ ge/xxij/c/ hebr xi/d

Hieromme gaf hi hē mit gesworē rechte/glorie in sijn volcke/hem te wassen als eenen aerthoope/eñ sijn saet als sterrē te verheffen eñ die te eruē vādē zee toe eñ vādē strome totten eynder des aertrijcs toe/Die HERE heeft hem die segeninge alder heydenē gegeuē/eñ hi heeft zijn testament vast ghemaect op Jacobs hooft/Hi bekende hē in sinē segeningen eñ hi gaf hē erfsenisse/eñ deelde hem dat deele in twelf ghesłachtē/eñ hi behielt hē die mēschē der onfermherticheit/vijndende ghenade inden ooghen alles vleeschs

Dat.xlv. Capittel.

A Moses vā gode eñ dē mēschē beminde wiēs gedachtenisse in segeninghe is/Hi maecte diē gelijc inder heiligen glorie eñ hi maecte hē groot in die vreese der vianden/eñ in sinen woordē versachte hi die wonderen Hi maecte hē heerlic in dat aenscouwē der coningē/eñ hy geboot hē voor sinē volcke eñ hi toōde hē sijn glorie In sijn geloue eñ sachtheit maecte hy hē heilich/eñ hi vercoos hem wt alle vlees/Hi hoorde hē eñ zijn stemme/eñ hi leyde hem in die wolke/Eñ h... herte onderlocht totten gebodē/eñ die ...eit verdacht der onderwisinge/...E bekende alle... te leren/eñ I...sach int teeken ... Hi maect B te A...bootscappende alle dinch/eñ hē gelijc van ...n gegaen/eñ die ouer ...nbarende die sp... ...en. Hem eñ gaf ... eewige testamēt/ende ...ñ gheen ... priesterscap des volcs/eñ hy hem ...cte hē salich in dye ...lorie Eñ die omgorde hē mettē gordele der gerechticheit eñ hi dede hē dat cleet der glorien aē/eñ hi croonde hem in die vaten/der duechtsamheit/ Gehaechelike schoenē/eñ nedercledere/ eñ een cleet dat die scouderen bedect/sette hi hem/eñ hy omgorde hem met vele gulden bellekens contsomme/om ghehuyt te geuene in sinen ganck/te doen horen dat ghelupt inden tempel/den kinderen sijns volcs tot een gedachtenisse/Hi gaf hem dat heilige cleet eens wijs mās die met oordeele eñ waerheyt ghecyeert was/welc een geweuen werc was/van goude/eñ Hiacynthe eñ purpuren Dat werc des constenaers van ghesponnen cosijn roede side/met costeliken perlē ghefigureert in die biddinghe des gouts/ghegroeueert mids den wercke eens steenhouwers tot een gedachtenisse na dē getale der ghesłachtē Israels Een gulden crone op sinen miter/wtgedruct met een teken der heerlicheit ende die glorie der eeren/eñ dat werck der cracht/vercierde wt der begeerten der oogen/Alsodanige schone dinghen/en hebben voor hē nyet gheweest/totten oosten toe/Gheen vreē C delinc en heeft die aen ghedaen/maer alleen sine sonen/eñ sine neuen/alle ten tijt doir

Ex/xi/a/ Ex/xxviij/

Sijn offeranden sijn dagelics met den viere volepnt/Moses veruulde sijn handen/eñ hi salfde hem met heilighen olie Het is hem tot eenen eewigen testamēt gemaect/eñ sinen sade als die dagen des hemels/die priesterscap te bedienen eñ lof te hebben eñ zijn volc heerlic te makē eñ sinen name/Hi heeft hem vercorē vā alle leuende/Gode te offeren/offerande wyeroeck ende goeten reucke tot gedach...

ken... versoenen voor dat volc/Eñ hy
gaf hen in sinē geboodē macht in die testa
menten der oordeelen/Jacob die getuyge
nisse te leerē/eñ Israel een lichte geuē
Nu/xvi/a in syn wet/Wāt tegen dien stonden dye
vreemde/eñ om benydinge omringden
hem mēscē inder woestinē/dye met Da.
than eñ Abiron warē eñ die vergaderin
ge Chore ind... grāscapē/Die HEERE
God sach dat/eñ het en behaechde hē niet
eñ si zyn veruuldt in die duysterheyt des
gramscapē Hi maecte dien wonderē/eñ
vernyeldese in dye vlāme des viers Eñ
hi deder Aaron glorie toe/eñ gaf hē erfſe
nisse eñ die eerste vruchten des coōēs der
aerdē/deelde hi hē/Hi bereyde zyn broot
D indē eerstē tot sacheit/Wāt si sullē.. des
HEERE offeranden etē die hy hē eñ
sinen sade gaf

Voort meer/en sal hi onder die heyde.
nē niet ervē/eñ hem en is geen deele int
volcke Want hi selue is syn deele eñ zyn
erffenisse Phinees die sone Eleazari dye
derde inder glorien hē nauolgēde inder
vresen des HEERE eñ te staē in die eer
werdicheit des volcs in goetheit eñ vlij.
ticheit synder sielē behaechde hy Gode
Israels Daerom stelde hi hē dz testamēt
Nu/xxv/c des vreets eñ eenē prince der heiligē/eñ
zyns volcs/op dz die werdicheit des priest
terscaps hē eñ sinē sade si inder ewicheit
Eñ hi maecte dē coninck Dauid/dē sone
Jesse vādē geslachte Juda/een testamē.
te/een erffenisse hē eñ sinē sade/op dat hi
wijsheit in onse herte soude geuē/syn volc
te oordeelen in gerechticheit/eñ dat hair
goedē niet afgedaē en soudē werdē/ende
hi maeckte haer glorie eewich in haren
volcke

Dat.xlvi.Capittel.

Jesus naue/Moses nacomer in die
prophetē/was sterc indē oorloghe/
A die groot was na sinen name/dye alder.
grootste ter salicheit der wtuercorender
Gods/te verwinnen die tegē opstaende
viādē op dat hi die erffenisse Israels sou
de vercrigen Welcke glorie hi vercreech
syn handen op heffende ende te werpen
zweerden tegē die stadt/Wie heeft voor
hem also wederstaen Want hi die HEE

RE selue versloech die viandē/Of en is Josue/x
die sonne in zynder gramscapen niet be.
let/eñ eenē dach is ghewordē als twee.
Hi heeft dē alderhoochsten aengeroepē
machtich in te beuechten/in alle siden eñ
die groote eñ heilighe God hoorde hē in
hagel steenen der alder sterker cracht/
Hi maecte eenē storm tegen dat vianttli.
ke volc/eñ inden nederganc verdede hy
die viandē/op dat die heydē zyn moegēt. B
heit soude bekennen wāt het en is niet Nu/xiiij/d
lichte tegē God te vechtē/eñ hi volchde
die machtige van achter rugge

Eñ indē dagē Mosi dede hy eñ Caleb
die sone Jephone ontfermherticheyt/te
staē tegē den viant/eñ dat volc vā sondē
te vbiedē/eñ die murmuratie der quaet.
heit te doirbreken/Eñ si twee ghestelde
wordē verlost vādē getal seshondert duy
sent voetknechtē/dye in te leydē tot dye
erffenisse tottē lāde dat melc eñ huenich
vloeyt Eñ die HEERE gaf dien Caleb
sterckheit/eñ tot in die outheit bleef hem
cracht/op dat hi soude opgaen in een ho.
ge plaetse der aerdē/eñ zijn saet vercreech
die erffenisse/Eñ alle die kinderen Isra. C
els sagen/dat het goet is dē heiligē God Jo/xiiij/c
gehoirsaē te syn Eñ elcke vādē rechters
bisonder met harē name der welker her
te niet bedorvē en is/die niet afgheheert
en syn vādē HERE/op dat haer memo
rie inder segheninge si/Eñ haer beenen
groeyen vā haerder plaetsen/eñ haren
name blijft eewelic/die glorie dier heyli.
ger mānē duerēde tot haren kinderen

Samuel des HEERE prophete be.
mint vā sinē HERE God/vernieude dz
rijke/eñ hi salfde die princē in sinē volcke D
Hi ordelde die vgaderinge in die wet des
HEERE eñ hi sach/Jacobs god/eñ in si
nē geloue is hi eē propheet geproeft te we
zē Eñ hi is in sinē woordē getrou geuōdē
wāt hi sach dē god des lichts eñ hi aēriep
dē almachtigē HERE in te beuechtē de i/re/vij/c
viādē die aē alle sidē rontsō stōdē ind offe i/re/xvi/b
rāde eēs ōbesmettē mās/eñ die HERE
dōrede vādē hemel/eñ hi heeft zijn stēme
doē horē in grotē gelulc/eñ hi vernyelde
die princē der Tiriers eñ alle die hertogē
philistijm Eñ voor dē tijt des einde zijns le

uens eñ der werelt gaf hy getuygenisse
int aenscouwen des HEEREN eñ des
gesalfdens/ Hi en ontfinc vā genē vlees-
sche gelt/ noch niet totte ghescoepte toe/
Eñ geen mēsch en besculdichde hē. Ende
hier na sliep hi/ eñ hi deet dē coninc bekē
nē/ eñ hi toonde hē dat eynde sijns leuēs
eñ hi verhief zijn stēme vāder aerden in
der prophetien om des volcs sondē w...
wissen

Dat. xlviij. Capittel

A Nder desen so stont op Nathan ... pro-
pheet in Dau..d ... daghen/ eñ als
smeer verscheydē vādē vleesce/ also is Da
uid vādē kinderē Israels verscheydē Hy
speelde mettē leeuwē als met lāmeren/
eñ indē beerē dede hi gelijc inden lāme-
rē der scapen/ En sloech hi in sijnder ionc
heit den ruese niet doot/ eñ nā dē lachter
i/ f/ wech vādē volcke/ in op te heffen sijn hāt
worp hi die verhueghinge Golie af in ee
nen steen der slingerē/ daer hi dē almach
tigē God aēriep. eñ hi gaf in sijnder rech
ter hant eenē sterckē man wech te doen
eñ dē hoorne sijns volcs te verhogē/ Also
glorificeerde hi hem in thien dusendē eñ
loofde hem in die segeningen des HEE
REN in dien dat hi hē die crone der glo-
rien gaf/ Wāt hi vernielde die viandē aē
alle siden eñ hi wtwortelde philistijm die
wedersakers tot op den dach vā heden/
Hi wreef harē hoorne te stucken tot inder
eewicheit In alle werc gaf hi belijdinge
den heilige eñ hoghe in den woorde der
B glorien
iiij b Hi loofde den HEERE vā alle sijnder
hertē/ eñ hi beminde hē dye hē gemaect
heeft/ eñ gaf hē macht tegē die vianden/
Eñ hi dede die sangers staē tegē den ou-
taer/ eñ in harē geluyt maecte hy soeten
sanc/ Eñ hi gaf eere dē vieringen/ eñ hy
vercierde die tijden totter voleyndinge
des leuens toe/ op dat si dē heilighen na-
me des HEEREN souden louen/ ende sy
vroech Gods heilicheit souden verbredē
Christus heeft sijn sonden ghesuuert/ eñ
heeft sinē hoorne verhoecht inder eewic
heit Eñ hi heeft hem dat testament des
rijcs gegeuen eñ den stoel der glorien in
Israel Na hem stont op een wijs sone eñ

om dien worp hi ...
anden neder/ Sa...
dagen des vreets/ dē ...
anden onde...
sinen ... ...e hey-
licheit ... eewicheit Also hi
geleert was in sij... ... ioncheit Eñ hy is
met wijsheit ver... ... als een riuiere/ eñ
... siele ontdecte dat l..nt/ ende ghi hebt
... ...ult die raetselen in gelikenisse/ ende
uwē name is verre totten eylāden ver-
maert/ eñ ghi waert bemint in uwē vre-
de/ Die landen sijn verwondert in liede-
kens eñ bispraken/ in gelikenissen ende iij. re. x/ b
wtleggingen eñ inden name des HEE
REN Gods/ wiēs toename is god Isra-
els/ Ghi hebt hout vergadert als latoen
eñ ghi veruulde dat siluer als loot/ eñ ghi
neychde uwe dien neder tot den wijuen
Ghi hebt macht in uwē lichaē ghehadt
Ghi gaeft een smette in uwer glorien eñ
ghi ontheilichdet v saedt om gramscap
in te bringen tot uwē kinderē/ eñ indē ā-
deren v sotheit op dat ghy een in tween
ghedeelt sout maken/ eñ wt Ephraim te
gebiedē een hart ghebot
Maer God en sal zijn ontfermherticheit D
niet laten/ ende hi en sal niet scoren noch iij. re. xij. c
wtwissen zijn wercken/ noch hi en sal die
neuen sijns wtuercorenens niet verliezē
vandē stamme/ Eñ Salomo hadde een
eynde met sinen vaderen Eñ hi liet na
hē achter vā sinen sade des volcs sotheit
eñ Roboam vermindert vā sijnder voor
sichticheit die dat volc mids sinē raet af-
keerde/ eñ Jerobeam den sone Nabath
die Israel dede sondighen/ eñ gaf Ephra
im den wech te sondigē/ eñ vele haerder
sondē liepē ouer/ Wāt si af keerdēse alte
zeer vā harē lande/ Eñ hi sochte alle scalc
heden tot dat die bescermenisse tot dien
quam/ eñ hi verlostese van alle harē son
den.

Dat. xlviij. Capittel

A Nde dye prophete Elias stont op/ iij. re. xvij. a
als een vier/ eñ zijn woort bernde
als een fakel Die die honger onder hen
brocht eñ hem veruolgēde met haerder
nidicheit/ sijn luttel geworden/ Want sy
en mochten die geboden des HEEREN

niet verdragen/Mids des HEEREN
woort hielt hi den hemel/ē hi worp dat
viere der aerden van hem Also is Elias
verbreet in sinen wonderlicheden Ende
wie mach ghelijc v glorieren/Die inden
woorde des HEEREN Gods den doden
weder deet comen vander hellē ende den
lotte der doot/die de coningē neder worpt.
totter verderfenisse/ghi braect haer macht
lichtelic/ē die gloriose vā harē bedde/die
in Zion dat oordeel hoordet/ē in Horeb
die oordeelē der bescerminge Ghi die de
coningē tot boete saluet ē maect die pro
pheten nacomers na v dye opgenomen
sijt inden storm des viers indē wagē der
vieriger paerdē/dye ingescreuē sijt indē
oordeele der tijdē/die gramscap des HE
REN te versachten des vaders herte te
versoenen totten sone/ē weder te stel-
len Jacobs geslachte Wel dien die v sagē
ē in uwer vrientscapē verciert sijn/wāt
B wi leuē allee dit leuen maer na der doot
iij.re.xix.c. en sal onsen name also danich niet sijn.
iiij/re/ij.b Elias die indē storm bedect is/ē in E-
liseo is sinē geest veruult/In sinen dagē
en heeft hi den prince niet ontsien ende
niemant en verwan hem met machte/
noch geen woort en ginc hem te bouē/ē
sijn doode lichaem propheteerde In sinē
C leuen maecte hi wondere ē in sine doot
iiij.re.ix/b wrachte hi wonderlichedē In allē desen
en bewees dat volc geen berouwe ē en
ginc niet af van sine sondē/tot dat si van
harē lāde verworpē sijn/ē zijn verstroeit
in allē landē/ē daer is zeer luttel volcks
ghelaten/ē een prince in Dauids huys
Sommige vā hen dedē dz gode behaech
de/Maer die ander deden vele sonden
Ezechias bewaerde die stadt ē leyde.
de dat water te midden in die stadt/ende
groef die roetse met yser/ē tymmerde
eenen put aent water/In sinē dagē ginc
Senacherib op/ē seinde Rapsacen/ē
hi hief sijn hant op/tegē hen/ē stack zijn
iiij.re.xix.c/ hant wt in Zion/ē hi is houerdich ghe
worden mids zijn macht/Doen zijn haer
hertē ē haer handen beweecht/ende si
D hadden smerte als barende wijuen Ē
iiij.re.xviij si aenriepē dē ontfermhertigē HERE
a/ Ē haer handen wtstreckēde/hieffen si-

scop/ē die heilige HERE God hoorde
haestelic haer stemme/Hi en ghedachte
haerder zonden niet/noch hi en gaf se den
viandē niet/maer hi verchdese des heili
ghen prophetē Esaie Hi werp de heirle
gers der Assiriers ter neder ende die in-
gel des HEREN vernieldese/Wāt Eze
chias dede dat gode behaechde/ende hy
ginc sterckelic indē wech Dauid zijns va
ders/dē welkē hē beual Esaias die groo-
te propheet ē getrou in Gods aenscou-
wen In sinē dagē ginc die sonne achter-
waerts ē verlangde den coninck zijn le- iiij.re.x/b/
uen/In grotē geeste sach hi die laetste ē
hi vertrooste de die roudragende in Ziō/
tot inder eewicheit toe/Hi toonde toeco
mende ende heymelijke dinghen/eer se
ghescieden Dat.xlix.Capittel A
Iosias gedachtenisse is geuonden
in die tsamēsettinge des ruers ge-
maect/eens apteker werc Sijn gedach
tenisse sal in allē mont werdē versoet als
huenich ē als soetē sanc in die werscapē
des wijns/Hi was ghestiert vā gode ter
boeten des volcs/ē hi dede wech die ver
eysingen der ongodlicheit Ē hi stierde
zijn herte totten HERE/ē indē dagen
der zondē/stercte hi die goddienstichept/
Alle coningē behaluē Dauid ē Josiam B
hebbē sonde gedaē/Wāt die coningē Ju
da hebbē des alderhoochstē wet verlatē
ē si hebbē gods vrese versmaet/Wāt sy
hebbē hair rijc dē anderē gegeuē/ē hair
glorie vreēdē geborene volcke/si aēstakē
die wtuercorē stat der heilicheyt/ē si maec
tē zijn wegē woest in Jeremias hādē/wāt
si hādeldē hē qualic/die vā smoeders buic
eē proophete geheilicht wert/om te hee-
rē wt te treckē ē te verdoē/ē weder te
timmeren ē te vernieuwē Ezechiel die
dat aenscouwen der glorien sach/welke
hi hem toonde in den wagen Cherubim
Want hi gedachte der vianden inden re
gen/den ghenen wel te doen dye rechte C
wegen toonden/Ē der twelf prophetē
beenen spruyten van haerder plaetsen/
Wandt si stercten Jacob/ende si verlos-
ten hen in dat ghelooue haerder cracht/
Hoe sullē wi Zorobabel grotelic geprijzē
wāt hi is oec als eē tekē in die rechte hāt

Israels/Eñ Iesum den son [illegible]
D die in haren dagen het hu[illegible]s [illegible]/
verhoerhoen den tempel die dē HERE
heilich was/berept ter eewi[illegible] [illegible]
Ende Neemias is in die gh[illegible] [illegible] [illegible]isse
veels tijts/die ons op[illegible] [illegible] [illegible]nghe.
worpen mueren/e[illegible] [illegible]orte/eñ
dye sloten staen/die [illegible] [illegible]gue[illegible]n oprech.
te. Nyemant en is gebo[illegible] [illegible]der aerden
gelijc als Enoch/want hi is ooc opgeno
men vāder aerdē. Eñ Joseph die eē mē.
sce geboren is/een prince der broederen.
een vasticheyt des volcs/een regeerder
der broederē/een vastmakinge des vols
eñ sijn beenē sijn besocht/ende si prophe.
teerdē na die doot. Seth eñ Sem hebbē
glorie bi die menschē vercregen/eñ bouē
alle siele in Adams oorspronc   Dat. L. Ca
A Simon Onias zoon/die grote pries
ter/die dat huis in sinen leuen on
dersettede/ eñ in sinen daghen sterctte hi
den tēpel/Die hoocheit des tēpels is ooc
vā hē gesticht/die dubbele timmeringe/
eñ die hoge wanden des tempels/In si.
nē dagē wtuloepdē die putten der wate
ren/eñ wordē veruult bouen maten/die
sijn volck besorchde eñ verlostese vander
verderffenisse/Die vermocht dye stat te
widene/die glorie vercreech in des volcs
wandelinge/eñ hi wydede den inganck
des huys eñ des vrijthoofs/Ghelijck die
morghen sterre/int midden des neuels/
eñ als een volle mane in haren dagē lich
tet. Eñ als een blinkēde sonne/also blinc
te hi inden tēpel Gods/Als die blinckēde
boge/onder die wolken der glorien ende
als een roosbloeme/inden mey daghen
B eñ gelijc die lilien die inden doirganc des
waters sijn/eñ als welriekēde wyeroec
in dagē des somers/Als blinckēde viere
eñ als wieroec bernende indē viere/Als
een dichtgulden vat verciert met alder
hande costelike ghesteente/ Als een wt.
spruytende oliue eñ eenē cypressenboom
hem in die hoocheit verheffende In dien
dat hi dat cleet der glorien ontfinc/eñ ge.
cleet werdt in volmaectheit der duecht
inden opganc des heilighen outaers/so
gaf hi glorie/dat ghewaet der heilicheit/
Maer inte ontfaen die delen vāder pries

ters handt/eñ hi staende neffens den ou
taer. Omtrent hem was dien rinck der
broeders/eñ als die plantinge des ceder
booms indē berch Libanon/also stonden
si om hē als palmtackē/eñ alle die kinde
ren Aaron in hair glorie
Maer die offerande des HEEREN
was in harē hādē/voor alle dye vergade.
ringe Israels/eñ bedienende die volein
dinge optē outare/om te meerderē des a
hogen conincs offerande/stac hi sijn hāt
voort in dat spijsoffer/eñ scincte vādē wijn
druyuē bloede. Hi wtstortede in dat fun
dament des outaers/godlikē roeke den
hogen prince. Doē riepē die kinderē Aa.
ron wt/eñ si luydeden indē gellegenē ba
suynē/eñ si deden een grote stemme ho.
rē tot gedachtenisse voor God/Doē haes
tedē allet volc te gader/eñ si vielē op hair
aēsichte ter aerdē/dē HERE harē God
te aēbiddene/eñ gebedē te gheuen/dē al
machtigē hogē God Eñ si vermeerdēde
singēde met harē stēmē/eñ in dat grote
huis is eē geluit vol soeticheits gemaect
Eñ dat volc bat dē hogē HERE indē ge
bede tot dat die eere des HEEREN was
volbracht/eñ si volmaectē haer offerāde
Doē nedercomēde stac hy sijn hāden wt D
tot alle die vergaderinge der kinderē Is
raels/gode glorie te geuē vā harē lippen
eñ in sinen name te glorieren
Eñ hi dede āderwerf zijn gebet/willēde
toonē die cracht Gods/eñ na/bat hi wedē
alre creaturerē god/die grote dingē in al
let lāt heeft gedaē/die onse dagē vā ōser
moeder buyc vmeerderde/eñ heeft met
ons na zijn ontfermherticheit gedaē/Hi ge.
ue ōs vrolicheit des hertē/eñ vrede te wer.
dē in onzē dagē in Israel/doir eewige da
gē/Israel te geloue dz gods ontfermher
ticheit mit ōs is/dz hi ons verlosse in sinē dagē
Mijn siele hatet twee volcken/mair dat
derde en is geē volc dz ic hate/Die sittēde
indē berch Seir eñ philistijm eñ dat sotte
volcke dz in sichimis woēt/die leeringe der
wijsheit eñ der onderwisinge in dezē boec
gescreuē Wel diē die in dezē goedē ōgaet
diese in zijnder hertē set sal altoos wijs zijn
Ist dat hi dese dingen doet/so sal hi tot al
lē duegē/wāt gods licht is sinē voetstap:

Dat ghebet Jesu sirachs sone

Dat.li.Capittel

A Ick sal v belijden HERE coninc/eñ ick sal v tsamē louen God mijnē salich maker. Jc sal uwen na me belijdē/Wandt ghy sijt mi een hulper eñ be scermer geworden ende ghi verlostede mijn siele vander verderf fenisse/vanden stricke der ongherechter tonghen/eñ vanden lippen werckende lueghene/eñ ghi sijt mi een hulper ghe worden int aenscouwen der bi staenders Eñ ghi hebt mi verlost na die menichful dicheit der ontfermherticheit ws naēs/ vanden brullenden die berept warē ter spisen/eñ vanden handen der geenre die mijn siele sochten/eñ vanden poorten der tribulatien die my omuaen hebben/eñ sijt midden des viers en ben ick niet ver bernt Vander diepten der hellen buyck eñ vander besmetter tonghen/ende van den woorde der luegene vanden onghe rechtighen coninck/eñ van die onrecht uerdige tonge

Mijne siele sal den HEERE louen tot ter doot toe/eñ mijn leuen was nakēde
B nederwaerts ter hellen/Sy hebben my van allen siden omringt eñ daer en was niemant die mi mochte helpē Jck was siende totter menschen hulpe/ende si en was niet/HERE ic gedachte uwer ont fermherticheit eñ uwer medewerckin gē die van beghinne zijn/want HERE ghi verlost die ghene die v ontbeydē/eñ verlostse vander heydē handē Ghi hebt mijn wooninge opter aerdē verhoocht eñ ic badt voor die af vloeyende doot Jck aenriep den HERE vader mijns HE REN/dat hi mi niet sonder hulpē en sou de verlaten inden daghe der tribulatien eñ inden tijt der houerdiger/ic sal uwen name gestadelic louen/eñ ic sal dien me de louen inder belidinge/eñ mijn gebet is verhoort/Eñ ghi verloste my vander ongerechtiger tijt/Daerom sal ic belijden eñ ic sal v lof segghen/eñ ic sal des HERE

Ecclesiasticus Ca.li

[illegible] name ghebenedien/Als ick noch
[illegible] verdwaelde sochte ick wijs
[illegible] openbaer Jck in mijn ghebet/Voor den tijt heyschede ic om haer eñ ick salse soecken tot in die vterste/eñ si sal bloeyen als [illegible] drupuē die voor die ander rijp sijn

Mijn herte verblide in haer/mijnen voet wan[illegible] rechten wech/van
C mijnder ionckheit ondersochte icse/ic booch de mijn oore een weynich/eñ ic ontfienc se/Jc heb in mi seluen vele wijsheyt ghe uonden/eñ ic ginc daer zeer in voort/Die mi wijsheit geeft dien sal ic glorie geuen Wandt ick ben beraden dat ickse doen soude ic hebbe tgoede ernstelic gemindt eñ ic en sal niet bescaemt werden/Mijn siele heeft daerinne ghewrostelt ende in haer te doen/ben ic vast ghemaeckt Jck stack mijn handen wt int hoge eñ in zijn wijsheit weende mijn siele/eñ si verlich tede mijn onwetenthedē/ic stierde mijn siele tot haer waert/eñ in kennisse vont icse Jc besat met haer therte van begin Daerom en sal ic niet gelaten werden/ Mijnen buyc is gestoort/ope soeckende/ Daerom sal ic een goede besittinghe be sitten Want die HERE heeft mi die tō ghe gegeuen tot mijnen lone/eñ in haer sal ic hem louen.

Genaket tot mi/ghi ongeleerde ende vergadert v in dat huis der onderwisin ghe/Wat vertoeft ghy noch/eñ wat segt ghi in desen? V sielen dorsten anxtelike zere Jck dede mijnen mondt open ende sprack/Coopt v wijsheit sonder siluer/eñ worpt uwen hals onder haer iock/ende v siele ontfanghe onderwijsinge. Want het is int aldernaeste haer te vindē Siet met uwen ooghen dat ick een weynich gearbeyt hebbe/eñ ic hebbe mi vele rus
D ten gheuonden/Ontfanct die onderwy singe in vele getals des siluers/eñ besit gouts plantey in haer/V siele verblide in hare ontfermherticheit/eñ ghi en sult niet bescaemt werden in haren lof/eñ hi sal v haer loon geuen in sijnder tijt

Hier eyndet dat boec Ecclesiasticus

Hier beghint Salomons ghebet.

ENde Salomo bleef staen in die tegenwoordicheit der gheheelder gemeynten Israels eñ hi dede sijn handē op totten hemel/Eñ seyde HERE God Israhels/dair en is gheen gelike God inden hemel bouen/noch in der aerden beneden/die v testament bewaert/eñ v ontfermherticheit uwē kinderen gaende in v aenscouwen/in alder herten/houdende uwē kinde Dauid/het gene dat ghi hem ghesproken hebt/ende hebt gesprokē in uwē monde/eñ in uwer hant hebt ghi veruult als desen dach. Eñ nu HERE God Israels bewaert uwen kinde Dauid minen vader/dat ghi hem gesproken hebt seggende. V en sal geen man gebreken van mijnen aensichte sittende inden throne Israels/Maer nochtans/ist dat v kinderen mijn wet bewaren eñ in mijnen geboden wandelen/gelijc die gelouige in v aenscouwen hebben gewandelt Eñ nu HERE God Israels is dat woort gelooft dat ghy uwen kinde Dauid hebt gesproken/want ist dat God warachtelic metten mensce opter aerden heeft gewandelt Ist dat den hemel eñ der hemelen/hemelen v niet genoech en zijn hoe vele meer dit huis dat ic ghetimmert hebbe/Maer siet totten ghebede uws knechts/eñ zijn af biddinghe/dat ghi HEERE verhoort die versoeninge des gebets dat v kint heden voor v bidt/ eñ v oogē moeten dach eñ nacht ouer dit huys sijn/in die plaetse/welke ghy hebt geseit uwen name aē te roepē eñ te verhoren.

Hier eyndet Salomos ghebet

Hier beghint dat

xiij. Ca. Danielis/welc niet int ebreeusch mair in Theodotionis ouer settinge staet.

Dat. xiij. Capittel.

A

DAer woonde eē man te Babilonien eñ hiet Joachim ende hi nā een huisurouwe ghehetē Susanna helchie dochter/die wt der maten scoon was eñ God vresende/Eñ want haer ouders gerechtich warē/so onderwezē si haer dochtere na Moses wet/Eñ Joachim was alte rijc eñ hi hadde eenen boogaert bi zijn huis/eñ die ioeden vergaderden tot hem om dat hi die eerlicste van allen was/eñ in dien iare zijn twee oude rechters ghestelt/van welken die HERE ghesprokē heeft/dat die ongerechticheit is wt ghegaen van babilonien/vanden ouderen die rechters warē/die dat volc schijnden te regeren/Dese quamen dicwile totten huyse Joachim/eñ alle die oordeelen haddē/quamē tot desen/Alst volc smiddachs wederkeerde/so ginck Susanna in ende B
wandelde in haers mans hof/Eñ die oude saghense daghelics ingaen eñ wandelende/eñ si ontstaken in haerder begherlicheit/

Ende si keerden haren sin auerrecht/ eñ si neychden haer ooghen af dat si den hemel niet sien en soudē/noch dat si der rechtuerdiger oordeelen niet gedincken en souden/Want si warē beyde met hair der minnen gewondt/noch si en gauen malcanderen hare smerte niet te kēnen Want si scaemdē hen haer begeerlicheit malcanderen te kennen te geuen/willē de bislapen met haer/Eñ si namen dage

lijcx sorchfuldelijc ware/haer te sien. Eñ deen seyde totten anderen. Laet ons te huys gaen/want het is maeltijt. Eñ wt gaende schieden si van malkanderē. Eñ als si weder waren gekeert/ quamen si te gader/eñ die sake vā malcanderen on dervragende/beleden si haer begeerlic. heyt. Eñ wen int gemein/stelden si dē tijt wanneer sise alleen mochten vijnden.
Maer het gheschiede/als si eenē bequa men dach waer namen/so ginck si somti den/ghelijck ghisteren eñ eerghisterē/ in met twee meyskens alleen/eñ wilde gewasschen werden indē bogaert/wāt het was heet/eñ daer en was niemant/ dan twee ouders verborghen/ende aen scouwende haer. Aldus seyde si dē meys. kens Brengt mi olie eñ welriekende sal ue/eñ slupt die dueren des bogaerts/dat ick ghewassen werde/ Eñ si deden gelijc si gheboden had/eñ si sloten dye dueren des bogaerts/eñ si ginghen achter dore wt/om die dinghen te halē/die si gehee. ten hadde. Eñ si en wiste niet dat die ou.
C deren daer binnen verborgen waren.
Als die meyskens wt waren gegaē so stonden twee ouden op/ eñ liepen tot haer/eñ seydē. Siet die dueren des bo. gaerts sijn gesloten/ eñ niemant en siet ons/eñ wi sijn in v begheerlicheyt/daer om cōsenteert ons/eñ vermenget v met ons. Ist dat ghi niet en wilt so sullen wij ghetuychenisse teghen v segghen/ dat. ter een ionc geselle met v heeft geweest eñ dat ghi die meyskens om dier saken
ij.Re/ wille van v sont/ Susanna versuchtede
xxiiij.c eñ sprac. Ick heb aen allen siden benaut. heden. Want ist dat ic dat doe/ so gewort mi die doot/maer ist dat icx niet en doe so en sal ic v handen niet ontuluchtē. Mer het is mi beter sonder dat werck in uwē handē te vallen/dan te sondigen int aen schouwen des HEEREN. Eñ Susanna riep wt met luyder stemmen/ Maer die ouden riepen oock wt teghen haer/ Eñ deene liep totten dueren des bogaerts eñ dedese open. Hierom als die knapen des huys dat geroep hoorden inden bo. gaert/so braken si achter dore/ dat si sou. den sien/wat het ware. Maer na dat de

ouden ghesprokē hebben/so scaemdens hen die knechtē mie ro[illegible] sodanighen reden [illegible]
[illegible]
Eñ het is den dach van morghē ge. worden/ Eñ alst volc tot Joachim haren D
man quam/so quamen die twee ouders oock/vol met ongerechtighe gepeysen teghen Susanna/dat sise dooden soudē/ Eñ si seyden voor tvolc k. Seynt tot Su sanna/ Helchie dochter/ Joachims huys vrouwe. Eñ terstont seyndē si. Eñ si quā met haren vader/eñ moeder/ eñ kinde. ren/eñ met alle harē magen/ Susanna was seer teeder/eñ schone vā aensichte Maer die ongerechtige hieten datmen se ontdecken soude/want si was bedect/ op dat si immer te minsten also versaet mochten worden van haerder schoonheit Hierom weenden die hare/eñ alle diese kenden. Die twee ouders opstaende/te midden onder tvolck/ so leyden si haer handen op haer hooft. Die welke wenē de ten hemelwaert sach/want haer her te had betrouwen indē HEERE. Eñ die ouders seyden. Als wi alleen inden boo. gaert wandeldē/so is dese met twe meys kens ingaen/eñ si sloot die duerē des bo gaerts/eñ si seynde dye meyskens van haer. Eñ tot haer quam een iongelinck die verborghen was/eñ sliep met haer. Eñ als wi inden hoec des bogaerts wa. ren/siende die boosheit/liepē wi tot hen eñ wi saghen dat si te samen vermengt worden. E
Eñ wi en consten dien niet gegripē want hi sterker was dan wi/eñ hi dede die duere op eñ spranc wt. Maer als wij dese gegrepē haddē/vraechden wi haer wie dese iongelinc was/ eñ si en wildes ons niet te kennen gheuē. Van deser sa ken sijn wi getuygen. Die menichte ge. loofde hen/als ouden ende rechters des volcx/eñ si verdoēdense totter doot. Su. sanna riep wt met luyder stemmē eñ sei de. Eewige God die bekennaer der ver borgentheden sijt/die alle dingen weet/ eer si gescieden/ghi weet dat si eē valsch getuych tegen mi gegeuen hebben/ eñ siet ick sterue/hoe wel ic gheen deser din

G Ende Abacuck seide/HEere [illegible] heb Babilonien niet ghesien/ende ick en wete den cuple nyet/Ende dye engheledes [illegible] greep hē bp sinen toppe/ende [illegible]oeck[illegible] pdē hayre sijns h[illegible]/ende hi [illegible]trede[illegible] in Babilonien [illegible] den cuple inder [illegible]eupsche sijn[illegible] Ende Abacuck ri[illegible]p/seggen[illegible] [illegible]el [illegible] Gods neemt die spise/die v G[illegible] gesondē heeft/ Eñ Daniel seide/God ghi hebt mijns gedacht/eñ ghi en hebtse niet verlaten die v lief hebbē/Eñ Daniel stondt op eñ adt Eñ die enghel des HEERE stelde Abacuck ter stont weder in sijn plaetse/Aldus quam de coninc/opten sevēsten dach/dat hi Danielem soude bewenē/eñ hi quam totte cuple/eñ sach daer in/eñ siet Daniel sadt int midden der leeuwē/Eñ dye coninc riep wt met luyder stemmē seggēde HEERE Daniels God ghi sijt groot/eñ hi trock hē wten cuple der leeuwē/Mer die de saecke sijnder verderfenissen hadden gheweest/liet hi binnen inden cuple eñ si sijn in eenē oghēblick voor hem verslonden/Doen seyde die coninck Alle die de aerde bewoonē/moetē Daniels God ontsien/Want hi is de behouder eñ die verlosser/doende teekenen eñ wonderlichedē inden hemel/ende inder aerden/die Danielem vāden cuple der leeuwen verlost heeft.

Hier nae volghet dat eerste boeck der Machabeen

Hier begint dat eerste boec vanden Machabeen

Dat.J.Capittel

DAt geuiel
na diē dat Alexāder
Philips sooē vā Ma-
cedonien/die eerst in
A griecken regneerde
dat hi doē quā wten
lande vā Sethim/eñ hi verslagē hadde
Dariū den coninc vā Persen eñ vā Me
den/so maecte hi vele stridē/eñ hi wan al
re liedē vaste stedē/eñ doode die coningē
vāder werelt/eñ hi voer ouer tottē eyn
de vāder werlt/eñ hi ontfinc die roouen
vāder menichtē der heydenen/eñ dlant
rustede in sijn aēscouwē Eñ hi vergader
de macht/eñ eē seer sterchept/eñ sijn her
B te verhiefhē/eñ hi wert houerdich/ eñ
behielt der heydē lātscappē/eñ der prin-
cen/eñ si worden hē tōder om tribuyt. Eñ
hier na viel hi op sijn bedde/eñ bekende
dat hi steruē soude/eñ hi riep zijn edel kin
derē tot hē/die met hē opgeuoet waren
vā sijnder iōchept/eñ diē deelde hi zijn rijc
hept/doē hi noch leefde/eñ Alexāder reg
neerde.xij.iaer/eñ hi sterf/eñ sijn kinde-
rē behieldē trijc/elc in sijnder stat/ eñ hy
sette hen allē cronē opt hooft/ na sijnder
doot/eñ haer sonē na haer veel iarē/eñ
die quaetheyt wert vermeerdert inder
werelt/ eñ wt hen lieden quam die wor-
tele der sonden.
Die edel Anthiochus des coninckx
Anthiochus soon dye te Romē te borghe
ghe weest hadde/eñ die regneerde inden
honderstē ende seuen en dertichstē iare
nae dat rijck vā Grieckē/In dien daghe
quamen wt Ysrael ongerechtige kinde-
ren/eñ rieden velen liedē eñ seyden: Laet
ons gaen/eñ ghesescap maken metten
Heidenē die ontrent ons sijn/want van
dier tijt/dat wij vā hen ghescheydē sijn/so
hebbēons vele quade dingen geuondē.
Ende [illegible]se redē schēē goet in harē oghen
eñ enig[illegible] vā den volcke hebben ghesent/
eñ ghinghē tottē coninc/eñ die gaf hē [illegible]
macht [illegible] si der heidenen g[illegible]enst[illegible]
de doē so[illegible] Eñ si maectē [illegible] heidē [illegible] C
scole in [illegible] der heidenē [illegible]/eñ [illegible]
ghingē [illegible] af/si menghdē hē
metten heiden[illegible]/eñ si werden vercocht
dat si quaet doen souden/Eñ dit rijc was
in Anthiochus aenschouwē bereit/ende
hi begonst te regnerē int lant van Egip
ten/om dat hi bouen twee rijcken regne
ren soude.
Eñ hi tooch in Egiptē/mit een sware
vergadaringe/met waghenen/met Eli-
phantē/eñ met reysegers/ende met een
grote menichte van schepē Ende hi dede
enē strijdt tegē Ptholomeum dē coninc
van Egiptē/Eñ Ptholomeus ontsach hē
van sinen aensicht/eñ vloot/eñ dair wer
ter veel ghewont/ende Anthiochus wan
die vaste steden int landt van Egiptē/eñ
hi nam den roof int lant vā Egipten/Eñ
Anthiocus keerde hem om/nae dien dat
hi Egipten ghesagē hadde/indē honder
sten eñ drien veertichstē iare/eñ hij tooch
op tot Jsrael waert/eñ quam te Jherusa
lem met een groot heyr/eñ hi ghinck in
den tēpel/met houaerdien/eñ nam den
gulden outaer/ende den candelaer des
heilichs lichts/eñ alle sijn vaten/eñ de ta
fel der toonbroden/ende dye schalen/en-
de dye gulden mortierkens/ende oor die
gordijnen/dye croonen ende oor die ver
cieringe/die voor dat aēsicht vandē tem-
pel hinc/eñ hi brachtal/eñ hi nam al tsil-
uer/tgout/eñ die bequame vaten/eñ hij
nam dat heymelike tresoor dat hi vant/
eñ droecht al wech/eñ tooch wech in sijn
lant/eñ hi sloech vele liedē doot/eñ sprac
in groter houerdyē/eñ in Jsrael werdt
groot gescrey/eñ in allē harē steden/eñ
die princē eñ ouders versuchtedē/eñ die
iongelinghē eñ die maechdē wordē ghe
cranct/eñ der wiuen schoonheyt werdt
verwandelt. Eñ elck man nam aen dat D
gheween/ende die in heylicheden saten
weenden bitterlijc/eñ alle dat lant wort
beruert vanden ghenē die daer in woō
den/ eñ alle Jacobs huys dede confusie

aen. Eñ na twee iarẽ vã diẽ dage ſaſe[illegible]n
de die coninc vã ſinẽ tribuitenaers indẽ
ſtedẽ vã Juda/ eñ hi quã met groter ſca.
[illegible] tot Jeruſalẽ/ eñ hi ſprakẽ vriẽdelijck
toe in looſhedẽ/ eñ ſi [illegible]elooſdẽ hẽ/ eñ hi
viel hẽ [illegible] opter ſtadt/ ende ſloech ſe
met groter plaghen/ eñ verderfde vele
volc wt Iſrael/ eñ hi nã der ſtadt roof/ eñ
hi verbrãde ſe mettẽ viere/ eñ deſtrueer.
de haer huyſen eñ mueren al om eñ om
eñ ſi voerdẽ haer wiuẽ mettẽ kinderẽ ge
uangẽ/ eñ ſi namẽ al haer beeſtẽ eñ vee/
eñ ſtichtẽ Dauids ſtadt met eenẽ hoogẽ
E muer/ eñ maectẽ ſe vaſt met hoge torenẽ
eñ ſi worthẽ gemaect tot eenẽ borge/ eñ
daer leydẽ ſi lieden vãden ſondaren on.
rechte mãnen/ eñ ſi worden daer mach.
tich binnẽ/ eñ leydẽ daer binnẽ wapen
eñ prouãcie/ vergaderẽde daer den roof
vã Jeruſalẽ/ eñ leydẽ al wedere daer op
eñ ſi werdẽ gelept in eenẽ alten grootẽ
ſtricke.

Eñ dit wert ghedaẽ ter verradeniſ
ſe vãden tẽpel/ eñ tot eenẽ quadẽ duuele
in Iſrael/ eñ ſi ſtortẽ veel onnoſels bloet
wt al om eñ om die heylige ſtat/ eñ ſi ver
onwaerdẽ die heylige ſtat/ eñ die ghene
Tobi/ ij b die te Jeruſalẽ woonẽde waren/ vloden
Amos om harẽ wil/ eñ Jeruſalẽ werdt bewoõt
viij c van vremde liedẽ/ eñ wert vermeert vã
harẽ ſade/ eñ haer kinderẽ lietẽ ſe/ ende
haer heylicheit was bedroeft gelijck die
verwoeſte wildernis/ eñ haer huechlijc
ke eñ feeſtelike dagen wordẽ verwãdelt
in groot eñ ſwaer geweẽ/ eñ haer ſabba
ten in lachter/ eñ haer eere in niet
Na dat haer glorie groote was/ ſo wordt
haer ſchande gemenichfoudicht/ eñ ha.
re hoocheyt wert verwãdelt in geſcrey.

Eñ die coninck Antiochus ſcreef tot
alle dẽ volcke vã ſinẽ rijcke/ dat ſi alle eẽ
volc weſen ſoudẽ/ eñ elck liet ſijn wet/ eñ
deden na des coninx woort. Eñ vele lie
F den wt Iſrael dedẽ ſinẽ wille/ eñ offerdẽ
den afgodẽ. Eñ die coninck Anthiochus
ſeynde bodẽ by ſijnre bodẽ hant in Jeru
ſalẽ/ eñ in allẽ dẽ ſtedẽ van Judea/ dat ſi
ſoudẽ volgẽ der heydenẽ wet vãdẽ lãde
eñ dz ſi vbiedẽ ſoudẽ in Gods tẽpel brãt
offer/ ſacrificien eñ dãckelike offerande/
eñ dat ſi verbieden ſoudẽ dẽ ſabboth te
vierẽ/ eñ die heylighe feeſtẽ/ eñ dat ſi die
heylichedẽ ſoudẽ beſmettẽ/ eñ dat heyli.
ge volc vã Iſrael.

Eñ hi beual outarẽ te maken/ eñ tẽ.
pelẽ/ eñ afgodẽ/ eñ datmẽ verckẽ vleeſch
offerẽ ſoudẽ/ eñ gemeẽ vee/ eñ datmen
de kinderẽ ſoude latẽ onbeſnedẽ/ eñ dat
men haer ſielẽ beſmettẽ ſoude in alle on
ſuuerhedẽ/ eñ onwerdichedẽ/ ſo dat ſi de
wet vergetẽ ſouden/ eñ dat ſi alle Gods
gerechtichedẽ verwandelẽ ſoudẽ/ eñ ſo
wie dat niet doẽ en woude na des coninx
Antiochus woort/ dat hi ſteruẽ ſoude. Na
alle deſe woordẽ ſcreef hi alle ſinẽ rijckẽ/
eñ ſette princẽ bouẽ tvolc die ſe dwingen
ſoudẽ dit te doẽ. Eñ ſi beualẽ den ſteden
vã Juda te ſacrificerẽ/ Eñ tot hẽ verga.
derdẽ vele vãden volcke/ die Gods wet
lietẽ/ eñ ſi dedẽ quaet op lãt/ eñ veriaech
den tvolc vã Iſrael in de holen/ eñ in hey
melike vluchtige ſteden G

Inden. C. eñ. xlv. iare nae trijck van
grieckẽ/ opten. xv. dach Caſleu/ ſo maec.
te die coninc Antiochus den veronwaer
den eñ vermaledidẽ afgod der droefheit
op Gods outaer/ eñ ſi ſtichteden outarẽ
in alle die ſteden van Juda al om eñ om/
eñ men verbrãde wieroock voor de due.
ren vãden huyſen/ eñ in dye ſtratẽ/ eñ ſi
deden daer offerhãde/ eñ grote ſacrificiẽ
den vermaleditẽn eñ veronwaerden af
god der droefheyt/ den welckẽ die valſce
coninc Antiochus had doen makẽ/ eñ ſi
ſnedẽ die boeckẽ vã Gods wet onttwee
eñ verbrandenſe mettẽ viere/ eñ onder
wien datmen boecken vant van Gods
wet/ eñ ſoe wie des HEEREN wet hiel.
de diẽ ſloegẽ ſi doot/ na des coninx gebot.

Si deden dit den volcke vã Iſrael in
hare macht/ diemẽ vant in alle die maẽt
inden ſteden/ eñ optẽ. xxv. dach van dier
maẽt/ ſo offerdẽ ſi optẽ outaer die tegen
dẽ outaer gods ſtõt/ eñ mẽ ſloech die wij
uẽ doot die haer kinderkẽs beſnedẽ/ na
des coninx Anthiochus gebot/ eñ ſi hin
gẽ de kindkẽs bidẽ hals tallẽ huyſen wt/
eñ die ſe beſnedẽ ſloegen ſi doot/ eñ vele
vãden kinderẽ Iſraels droegen ouer eẽ
dat ſi gheen onſuuerheden etẽ en ſoudẽ

eñ cosen lieuer te steruen/dan besmet te
wordē vā onsuuer spise/eñ woudē Gods
heylige wet houdē/eñ si wordē doot ghe
slaghē/eñ het wert eē herde grote quaet
heyt opt volc. ¶ Dat. ij. Capittel.

A IN dien dage stont op Mathatias
Jans sone die Symeōs sone was
eē pape vā Joarims sonē vā Jerusalem
Eñ hi sadt optē berch vā Modyn/eñ hi
hadde .v. sonē/Joannes diemē toenaem
de Gaddis/eñ Simeō diemē toenaēde
Thasi/eñ Judas diemē toenaemde Ma
chabeus/eñ Eleazar diemē toenaemde
Abron/eñ Jonathan diemē toenaemde
Apphus. Dese sagent quaet dat mē dede
indē volcke Juda eñ Jerusalem/eñ Ma
thathias seyde. Ay mi/waer toe bē ic ge
borē/om te sien tvertreden mijns volcx
eñ der heyliger stat/eñ dat ic daer sit als
geleuert inder viāden hāden. Die heyli
ge dingē sijn gewordē inder vremder lie
dē handē/eñ den tēpel vā Jerusalē is ge
wordē als eē onwaerdich mēsche/eñ die
vatē haer der gloriē sijn gheuanghē eñ
wech geuoert/haer oude lieden sijn ver-
slaghē indē stratē/eñ haer iōgelingē sijn
geuallē in haer viandē swaerdē. Wat lie
den sijn dit die haer rijckheyt niet onder-
gaen en hebbē/eñ haers rouwe niet ge
hadt en hebben. Alle haer vercierheyt
B is hē benomē/Die gene die vri was dye
is diēstwijf gewordē. Eñ onse heylichdō
eñ onse schoonheit eñ onse claerheit sijn
bedroeft/eñ de heydenē hebbē se besmet
Wat souden wi nv langer leuen

Eñ Mathathias eñ sijn sonē schoor-
den haer cleederē/eñ ouerdecktē hen met
harē cleederē/eñ weendē harde seer. Eñ
de gene die vā Antiochio geseynt warē
quamē daer/om dat si die gene die inder
stadt Modyn geulodē warē soudē dwin
gen te offerē/eñ wierooc te ontstekē/eñ
van Gods wet af te gaē. Eñ veel vāden
volcke vā Israel cōsenteerdē t/eñ gingē
tot hē/maer Mathatias eñ sijn sonē stō-
den vromelijc/eñ die vandē coninc Anti-
ocho ghesеynt warē antwoordē/ eñ sey-
dē Mathathie. Du biste prince ende die
voorbaerste in deser stadt/eñ die meeste
verciert vāden kinderē/eñ gebroederen

Daer om coēt du eerst voort/eñ doet des
coninx gebot/also alle de heydenē gedaē
hebbē/eñ die mānen vā Judeen/eñ dye
binnē Jerusalē ghebleuē sijn/eñ ghi eñ v
sonē sulste wesē vrinden des coninx vrië-
den/eñ gheeert mit siluer eñ met gout
eñ met veel ghiftē.

Eñ Mathathias die antwoorde eñ
seyde met luyder stemmen. Al sijn alle
die heydenen den coninck Anthiocho ge C
gehoorsaē/so dat elc afgaet sijnre vaders
dienst/eñ doē sijn ghebodē/ic eñ mijn so-
nen eñ mijn broeders sullē gehoorsaem
wezē onser vader wet. God wil ons goe
dertierē wesen/wāt ons en is niet orbaer
lijc te latē gods wet eñ sijn gerechticheit
Wi en sullē des coninc Antiochus woor
dē niet horē/eñ wi en sullē niet sacrifice-
rē/eñ ōser wet gebodē brekē/dat wi eenē
anderē wech gaē sullē. Eñ doe hi ophiel
dese woordē te sprekē so ginc eē iode voor
haer alre oogē offerē/na des coninx ge
bot/op den outaer inder stadt Modyn.
Eñ Mathatias sach dat/eñ het deerde
hē/eñ sijn lendenē beefden/eñ sijn toren
wert ontstekē/na dat vonnis vāder wet.
Ende hi liepe op hē/eñ sloech hē doot op
den outaer/eñ indē man ooc die Anthio
chus geseynt had/die de liedē dwāc te of
ferē/sloech hi ooc doot ter seluer tijt/eñ hi
brac dē outaer/eñ hi brac die wet/alse Fi- D
nees dede Sambrijs sone Salomi

Eñ Mathathias riepe met groter
stēmē/eñ seyde. So wie de wet mint eñ
neemt se te houdē/hi come achter mi/eñ
hi eñ sijn sonen vloden in die berghē/eñ
al dat si haddē lietē si inder stadt. Doen
togē veel liedē inder wildernissen neder
die vonnisse eñ die gerechticheyt sochtē
om dat si daer sittē soudē/si eñ haer kin-
derē/eñ haer wiuē/eñ haer vee/want al
le quaet wordt op hē verhardet/eñ des
coninx mānen eñ heerē die binnen Je-
rusalē warē in Dauids stat/vnamē dat
eenige mānen des coninx gebot gebro
kē haddē warē wech gegaē in heymelij
ke stedē inder wildernissen/eñ dat veele
liedē hē geuolcht warē/eñ si togē te hāt
tegē hē/eñ maectē strijt tegē hē indē sa-
terdage/eñ seydē tot hē. Sett i v noch te

gen tgebot. Coẽt wt eñ doet noch des coninc Antiochus woort/ eñ ghi ſult leuẽ. eñ ſi ſeyden. wi ſullẽ niet wtcomen. noch wi ſullẽ niet doen nae des coninc woort dat wi dẽ ſaterdach beſmettẽ ſullẽ. ende ſi roerdẽ ſtrijt tegẽ hẽ. eñ ſi en antwoordẽ niet noch en worpẽ geen ſteẽ teghen hẽ. Noch ſi en verſekerdẽ die heymelike ſteden niet/ mer ſi ſeydẽ Laet ons alle ſteruen in ons ſimpelheyt/ eñ hemel eñ aerde ſullẽ ons oorcõde weſen dat ghi ons onrechtelijc verderft/ Eñ ſi maecten ſtrijt op hẽ indẽ ſabboth/ eñ ſi eñ haer kinderẽ eñ haer wiuẽ eñ haer vee/ bleuẽ doot tot drie menſcen ſielẽ toe/ Eñ dit vernã Machathias eñ ſijn vriendẽ/ eñ haddẽ grote gheween op hẽ. Eñ elc man ſeyde ſinen vriẽt/ Doen wi als onſe broederẽ gedaẽ hebbẽ/ eñ en vechtẽ wi niet tegẽ die heydenẽ/ ouer onſe ſielẽ/ eñ onſe gherechticheden/ ſo ſullẽ ſi ons haeſtelijc verderuen

E vãden lãde/ Eñ op diẽ dach peyſden eñ ſeidẽ ſi/ So wat mãnen tot ons comẽ ſullẽ/ eñ tegẽ ons ſtridẽ opten ſabboth/ laet ons vechtẽ teghẽ diẽ/ Eñ en ſteruẽ niet alſo/ onſe broeders doot zijn int heymelijc

Eñ doe wert tegẽ hẽ vgadert wt Iſrael vã ſtercker macht/ elc die willich was inder wet/ eñ alle die vã quadẽ vlodẽ die vergaderdẽ ſi tot hẽ/ eñ werdẽ hẽ te hulpe/ eñ ſi vergaderdẽ eẽ heyr/ eñ ſloegen die ſondarẽ in grãmen moede/ eñ die ongerechtige mãnen in haer onwaerdicheyt/ eñ dãder vlodẽ ten heidenẽ waert om te ontgaẽ/ Eñ Mathathias eñ ſine vriendẽ gingẽ al om/ eñ brakẽ de outarẽ eñ beſnedẽ die onbeſnedẽ kinderẽ/ die ſi vondẽ binnẽ den lãde Iſrael in ſtercheit Eñ verdreuẽ die kinderen der houerdicheyt/ eñ dwerc had voortgãc in harẽ hãden. Eñ ſi behieldẽ de wet vãder heydẽ hãt/ eñ vãder coningẽ hãden/ eñ ſi en gauen die ſondaren den hoorn niet/

Eñ die dagen vã Mathathias doot naectẽ/ eñ hi ſeyde ſinẽ ſonen Nu is ghe ſterct die houerdige/ eñ die caſtijnge/ eñ die tijt des omwerpẽs/ eñ die grãſchap der onwerdicheit/ nu hier om lieue ſonẽ weeſt beſcermers der wet/ eñ geeft v ſiele om ons vaders teſtament/ Eñ gedẽct

des vaders werckẽ die ſi gedaẽ hebben in harẽ geſlachtẽ/ eñ ghi ſult grote glorie ontfaẽ/ eñ eewelijcke namẽ Eñ en wert Abrahã inder becoringe niet getrouwe geuõden/ eñ wort hẽ dat niet ter rechticheit geacht: Ioſeph wachte indẽ tijt zijns verdriets het gebot/ eñ hij wert here vã Egiptẽ/ Eñ Phinees ons vader om dat hi de wet Gods wracht/ ſo ontfinc hi gifte vãder eweliker paepſcap/ Doe Ieſus voldede twoort/ ſo wert hi maerſcalc in Iſrael/ Om dat Caleph oorcõde in die vergaderinge/ ſo ontfinc hi die erfachticheit David wã in ſijnre bermherticheit trijc eewelic/ om dat Helias wracht des wets toren/ ſo wort hi indẽ hemel ontfaẽ/ Ananyas/ Azarias eñ Myſael wordẽ verloſt vãden viere om haer gelone/ eñ Daniel worde in ſijnre ſimpelheit vloſt vãder lewen mont/ Eñ aldus denct vãden eenẽ geſlachte tottẽ anderẽ/ wãt al die ghene die hopẽ ſi en wordẽ niet ghecrenct/

F (margin)

Dani.iij. b

Dani.vi.c

Eñ en ontſiet v niet vã eẽs ſondaers woordẽ/ wãt ſijn glorie is ſlijc eñ wormẽ Hedẽ verheft hi hẽ/ eñ morghẽ ſalmens niet vindẽ/ eñ ſijn gepeins ſal veruaren G Hierom lieue ſonẽ wort manlijc/ eñ doet vromelijc inder wet/ wãt als ghy gedaẽ ſult hebbẽ/ dat v beuolẽ is vãden HEERE uwẽ god inder wet/ ſo ſuldi in hẽ glorioos weſen. Eñ ſiet Symeon uwẽ broeder/ ic weet dat hi eẽ man vã rade is/ Horet hẽ altoos/ eñ hi ſal v vader weſen. Eñ Iudas Machabeus is ſterc vã machte vã ſijnre ioecheit/ eñ hi ſal v maerſcalc weſen. Eñ hi ſal doen des volcx ſtrijt.

Eñ ghi ſult doẽ tot v comẽ al de gene die de wet houdẽ/ eñ wreect die wrake vã uwẽ volke. Gelt dẽ heidenẽ haer loon eñ wachtet gebot vãder wet Eñ hi gebenedijde ſe/ eñ wert tot ſinẽ vaders ghelept/ Eñ hi ſterf indẽ hõderſtẽ eñ .xlvi. iare/ eñ hi wert vã ſinẽ ſonẽ begrauẽ in ſijns vaders graf in Modyn/ eñ al Iſrael beweenden met grooten gheween

Dat .iij. Capittel

A

Ende Iudas die men heet Machabeus ſtont op ouer hẽ/ eñ al ſijn broders die holpen hem/ ende alle die ghene die hem met ſinen vader geſellet haddẽ/ eñ

si streden Israels strijt met blischappen
Eñ hi breedde sijns volcx glorie/ eñ beslee
de hē met eenē halsberch/ als eē gygāt/
eñ hi dede sijn wapē aen indē strijt/ eñ hi
bescermde die ghetelde mettē swaerde/
Hi wert gelijc eenē leeu in sijn wercken
eñ gelijc eēs leewē ionc dat bliescht om
sijn prope te vaen. Eñ hi volchde dē qua-
den nae eñ hi sloechse. Eñ die sijn volck
stoordē die vbrādde hi mettē vier eñ de viā
dē wordē vdreuē om die vreese vā hē. Eñ
alle die gene die quaet dedē worden ver
stoort/ eñ die salicheyt had voortganc in sijn
hant. Eñ hi veroncwaerde veel coningē
Eñ vblijde Jacob in sijn wercken eñ ee-
welic is sijn gedēcken in benedictiē. Eñ
hi doorwādelde oor die stedē vā Juda eñ
dede die quade daer wt/ eñ hi keerde die
grāscap vā Israel

Ende hi wert vernaemt totten eyn-
de vander werelt ende hy vergaderde
die wtuercorē Eñ Apolonius die vergae
dde die heydenē eñ grote cracht van Sa
mariē om tegen Israel te strijdē Eñ Ju
das vernamt eñ tooch wt hē te ghemoe
te eñ hi sloech hē doot eñ veel vielen dōgē-
wont/ eñ die ander vlodē. Eñ hi nā harē
B roof

Eñ Judas nā Apolonio sijn swaert
eñ hi vachter alle sijn dagē mede. Ende
Serō die maerscalc vādē heyr vā Syriē
hoorde dat Judas een heyr vgaerde vā
Gods wet Eñ seyde. Ic sal mi eenē naē
makē eñ wordē vheuē binnē dē rijc eñ ic
sal Judas eñ die met hē sijn beuechtē die
die des coninct woort veroncwaert heb/
bē Eñ hi bereyde hē eñ die quade getelde
togē met hē oor starcke hulpers om dat
si indē kinderē vā Israel starcke wraecke
doen souden Eñ si naerdē tot Bethoron/
eñ Judas die tooch wt hē te gemoete mz
luttel volcx maer doen si sagē hē dat heyr
te gemoet comē seydē si tot Judā. Hoe sul
lē wi dus luttel mogē vechtē tegē so gro
te menichte eñ starcke Eñ wi sijn huden
vermoyt vā vastē Eñ Judas seyde. Het
is licht dat veel luydē vwōnē worden in
luttel luydē handē eñ ten is geen onder-
scheyt in Gods aenscouwē vādē hemele
te verlossen met veel of met luttel/ want

die victorie vā strijde en is niet in der me- A
nichte vādē heyr/ mer die cracht is vādē
hemel. Si comē tot ons in hoverdige me
nichte ende oor in houaerdien om ons te
verderuen ende onse wijuen eñ ons kin
deren/ eñ om ons te rouen Maer wi ve-
chtē ouer onse sielē eñ voor onse wet en-
de die HERE salse vtredē voor onse aen
sichte/ Maer en ontsietse niet.

Eñ doē hi op hielt vā spreken so sloech
hi hē haestelic in/ ende Serō eñ syn heyr
wort verwonnen in sijn aenscouwen en-
de hi volchde hē indē nedgāc van Betho
ron tot op dat velt. Ende vā hem luyden
vielen der acht hondt mannē ende die an
der vloden int Philisteen lant.

Ende Judas anxt ende vreese ende
sijn broedere viel op al die heydenen. Al
omme ende omme/ ende sijnen naē quā
totten conic ende alle luyden vertelden
van iudas strijden.

Eñ doen Antiochus de conine die vor
seide dingē hoorde wort hi gram in ther-
te/ ende sende ende vgaerde al theer van
sijnnen rijcke harde stercke ghetelde.

Ende Antiochus die coninc dede sijn
tresoor open ende gaf den heeren soudie D
een iaer lāc/ ende beual dat si tot alle din-
gen bereyt sijn souden. Ende als den co-
ninc Antiochus sach dattet gelt vā sijnen
tresoorē af ginc ende dat die tributen clēy
waren om dat gescil ende plage die hi in
dat lāt dede om dat hi die wet af leide die
vā die eerste daghē had geweest. Ende
hem dochte dat hi tot een werf nyet heb-
ben en mochte ter eeren ende die giften
die hi te voren hadde gegheuen met mil-
der hant/ die hi ouertallelickē hadde ge-
gheuē bouen andere coninghen/ die bo-
uen hem gheweest hadden.

Ende hi wort seere bedroeft in dat
hert/ ende hi peinsde te gaen in Persenō
om tribuyt vāden lande te hebbene/ en
om veel siluers oor al daer te vergarene.
Eñ die liet Lisiā eenē edelē man vāden
coninclikē ghestachte bouē dē orbare
vāden rijcke/ eñ vander riuierē Euphra
ten totten riuierē van Egypten/ eñ dat
hi Anthiochū sijn soō voedē soude tot dat

hi weder om quaem Ende die coninc An
thiochus/leuerde hẽ half dat h[...]yr eñ de
oliphanten/eñ beual hẽ vã all[...]at hi wil
de/eñ vand[...] ghenen die in Iudea woon
den/eñ in Iherusalẽ/dat hi tot [...]en liedẽ
[...]n heyr souw[...] seynde [...]om die cracht vã
Israel/eñ om dye ouergheblenene van
Iherusalem te onteeren eñ te bederuẽ/
eñ om haer ghedenckenisse vã dier stadt
te doen/Eñ dat hi daer soude doen wonẽ
vreemde gheborẽ liedẽ/in alle haer lant/
eñ met loten deylen souden/

E Eñ die coninc Anthiochus/nam met
hẽ dat ander deel vãden heyre/dat daer
bleef/ende tooch wt der stadt vã Anthio-
chien vã sinẽ rijcke/indẽ hondert eñ seuẽ
en veertichsten iare/Eñ de coninc Anthi
ochus tooch ouer die riuier Euphrates/
eñ dooruoer die hoghe lantschappẽ/Eñ
Lysias koos Ptholomeũ.dẽ soon Dormi
ni wt/eñ Nichanorẽ/eñ Gorgiam/seere
machtighe mannẽ/vã des coninck vrien
den/eñ hi sondt met hen lieden/veertich
duysent mannẽ/eñ seuen duysent reyse-
ghers/om in Iudea te treckẽ/dat sijt be-
deruen eñ vernielen souden/nae des co-
ninck Anthiochus woort.

Eñ si toghẽ wt met alle haer macht/
om te varen/eñ si quamẽ tot Ammaum/
in campaen dien lant/Eñ die cooplieden
vãden lande hoordẽ haer fame / ende sij
namẽ seer veele siluers ende goutz ende
knapẽ/eñ quamẽ int heyr/om die kinder
van Israel te copen tot knechten/eñ dat
heyr vã Sirien eñ vã vreẽden landẽ quã
mẽ tot hen

Eñ Iudas eñ sijn broeders sagen dat
die quade dinghẽ gemeerdert warẽ/eñ
dat dat heyr tot harẽ lande quam/ende si
vernamẽ dat des coninck woordẽ waren
die hi beuolẽ had te doẽ/als dat si sete n[...]/
eñ toe eenẽ lachter soudẽ maken/Ende
elck seide tot sinẽ vriẽt/Laet ons die neder
uallinghe vã onsen volcke verheffen/eñ
laet ons voor ons volc/eñ õse heilichdom
vechten/Eñ die menichte werdt verga-
dert om bereyt te wesen ten stride/ende
om te bidden/eñ te vercrigen goedertie-
renheit eñ ontfermherticheidt/Eñ men
en woonde binnen Iherusalẽ niet/mair

si was als een wildernisse. Van harẽ kin Deu.xx.b
deren en was niemant dier inginc/ende iudi.viij.a
wt ginck/eñ dat heilige dat vertradt mẽ/
Eñ vreemde gheborene woonden inden
borch ende dat was der heidenen wonin
ghe/Eñ die weeldicheit was van Iacob
ghenomen/ende daer ghebrack die har-
pe ende die fluyte/Ende si vergaderden
ende quamen in Masphat teghen Ihe-
rusalem/Wãt Masphat is een stadt van
bedinghe in Israel/Eñ si vastẽ dien dach
ende cleeden hen met hayren/eñ si stroei
den assche op haer hooft/eñ leyden haer
cleederen af/Eñ si ontdaden die boecken
der wedt/daer die heidenẽ wt sochten de
ghelikenis van haren afgoeden/ende si
brochten die papelike cleederen/eñ haer
eerste vruchten/eñ tiendẽ/ende si verwer
ten hare nasareos/dat waren/haer ver-
gifte liedẽ die haer daghen voldaen had
den/

Eñ si riepẽ met luyder stẽmen indẽ
hemel/eñ seydẽ Wat sullẽ wi dese man-
nen doẽ/eñ werwaert sullẽ wi se leyden
Wãt dijn heylichdõ is vertredẽ eñ besmet G
eñ dijn papẽ sijn gewordẽ in geween eñ
in vernederẽ/Eñ siet die heydẽ sijn ver-
gadert tegẽ ons/om ons te verderuen.
Du weetste alleẽ wat si tegẽ ons peynzẽ
Hoe sullẽ wi mogẽ geduerẽ tegen harẽ
aensichte/ ten si dattu God ons helpste.
Eñ si trompten luyde met trompen.

Eñ hier nae maecte Iudas hooftlie-
den ouer dusent/hooftliedẽ ouer hondt/
ouer vijftich/eñ ouer tienen/Eñ si seydẽ
den ghenẽ die husen timmerden/eñ wij-
uen besekert hadden/ende die wijngair
den planteden/eñ die hẽ ontsagẽ dat elc
van dien weder keerẽ soude/in sijn huys
na die wet/Eñ si vertrockẽ mettẽ heyre/
eñ leygherdẽ ten suyden van Ammaum
Eñ Iudas seyde Gordet v eñ weest vroã
eñ ghi sult vroech ghereedt sijn/om tegẽ
dese heidenen te vechtẽ/die ghecomẽ sijn
om ons te bederuen/eñ onse heilichdom/
want het is ons beter te steruen indẽ stri
de/dan dat wi sien souden dat quaet ons
heylichdoms/ende van onsen volcke
Maer also den wille is inden hemel Also
moet et ghescieden

¶ Dat. iiij. Capittel

A O Gorgias nam vijf duysent mannẽ
mechẽ/ eñ duysent wtuercorẽ mannẽ ge
redenẽ Eñ die roerdẽ des nachts ghetel
de om der iodẽ geteldẽ waert te trecken/
dat sise onuersienlic slaen souden. Eñ die
kinder die idẽ borch warẽ die warẽ haer
leitsmannen Eñ Judas die hoorde eñ hi
stont op õ die machtige te slaẽ. die macht
van des coninck heyr die in Ammaũ wa-
ren want noch was dat heyr gescheyden
vanden geteldẽ/ ende Gorgias die quã
in Judas geteldẽ bi nachte/ Ende Gorgi
as en vanter niemãt Ende hi sochts ooc
int geberchte ende gorgias die seyde/ de-
se vlien van ons.

Ende doet dach geworden was/ so sa
gen si Judã op dat velt met drie duysent
mannen alleen. Want die ander en had-
den wapen noch swaert. Ende si saghen
der heyden geteldẽ starc ende al omme
ende omme hem die gewapẽde ende die
geredenen. Ende dese mannen warẽ ge
leert tẽ strijde. Ende Judas die seyde tot
Exo. xiiij. g den mannen die met hem waren En ont
siet dese menichte niet/ eñ en veruaert v
niet van haerder geruchte. Ghi sult ghe
denckẽ hoe onse vaderen worden behou
den gemaect in die roode zee/ daer hem
Pharao nae volchde met eenen grooten
heyr. Ende nv laet ons roepen inden he
mele. Ende die HEER sal ons ontfarmẽ
ende sal gedencken onser vaderen belof-
ten/ ende sal huden dit volc tonder doen
voor onse aensichten/ ende alle die heyde-
nen sullẽ weten wanttet God is die ver
B stoort/ ende verlost Israel.

Ende die vreemde gheborenen hieuen
haer ooghen op/ ende saghense comen te
gen hem. Ende si togen wten tenten tẽ
strijde/ ende die met Judas waren si trõ
pten metten trompẽ. Ende si vergader
den/ ende die heydenen gingen tonder/
ende vlodẽ op dat velt. Maer die achter-
ste vielen inden swaerde ende si volchdẽ
hem tot Gezoron ende totten velden vã
Ydumea/ ende van Azoten/ ende van Ja
mniel eñ vã diẽ vielẽ drie duysent mannẽ
Eñ Judas die keerde weder/ eñ sijn heyr
volchde hẽ/ Eñ seyde tottẽ volcke. En be

geert geenen roof/ wãt den strijt is tegẽ
ons/ eñ Gorgias eñ sijn heyr is indẽ ber-
gẽ bi ons/ mer nv staet tegẽ onse viãden
eñ veriaechtse. Eñ daer na suldi sekerlic
dẽ roof nemẽ. Ende doe Judas noch dit
sprac/ so sagẽ si eẽ partie scouwẽde vãden
berge. Eñ Gorgias sach dat de sijn gevlo- C
dẽ warẽ/ eñ dat sijn tẽten onstekẽ warẽ
wãt dẽ rooc diemẽ sach vertoochde wat
aldaer geuallẽ was/ Eñ doe si dit sagẽ/ so
ontsagẽ si hẽ herde seer/ om dat si Judã
sagẽ gereet om te stridẽ op dat velt. Eñ
si vlodẽ al in der heidenẽ velt. Eñ Judas
keerde hẽ tẽ rooue waert vãdẽ tẽten/ eñ
si namẽ veel gouts eñ siluers ende blau
cleederẽ/ eñ purpur vãder zee/ eñ ooc ve
le costelike cleynodiẽ/ eñ groote goet/ eñ
als si weder keerdẽ so songẽ si lof/ eñ dãc
ten god vãden hemel/ wãt hi is goet/ eñ
indẽ eewelikẽ is sijn ontfermherticheit
Eñ in diẽ dage geviel grote salicheyt in
Israel. Eñ degene die vandẽ heydenen
ontgaen waren/ die quamen eñ seydent
Lisias al datter ghescliet was.

Ende doen hi dit hoorde so wert hi ael
machtich van groten rouwe om dattet i
Israel also niet ghevallen en was als hi
woude/ eñ also als die coninc beuolẽ had.

Ende ten anderden iare vergaderdẽ
Lysias tsestich duysent mannẽ/ wtuerco
rẽ/ ende vijf duysent geredenẽ/ om Judã D
te verwinẽ. Eñ si quamẽ in Judea/ ende
sloegẽ tẽtẽ i bethirõ/ eñ Judas quã hem
teghemoet met tiẽ duysent mãnẽ/ ende
si sagẽ theyr starcke/ ende hi bede eñ sey-
de Verlosser vã Israel/ du biste gebenedijt
diẽ des machtichs geruchte neder strec-
ste/ in Dauids dijns knechts hant/ eñ le
uerste die vreẽde geborẽ geteldẽ in Jotha
nas Sauls soõs hãt eñ sijs scilt knechts
Besluyt dit volck HEERE in dijns volcx
vã Israels handen ende si moeten ghe
scent worden in haer heyr ende in haer
gheredenen. Gheeft hem anxt/ ende die
stoutichhepy haerder macht moet smeltẽ
ende si lieden moeten worden verueert
in haer lieden verderfnissen. Ver
driuet ghijse met der gheeendre swaer-

den die di lief hebbē/eñ ma[illegible]nen[illegible] alle
die dinē name beken[illegible] mor[illegible]ē in
[illegible]schapp[illegible] eñ si ver[illegible] derden[illegible] eñ mer[illegible]
en [illegible] m[illegible] hept [illegible]
[illegible] doē [illegible] sach dat
[illegible]lie[illegible]ē vlode/eñ [illegible] Joden stouthept/
eñ dat si bereet warē te leuē oft te steruē
so voer hi sterckelijck wech tot Antiochi
en/eñ koos ridders wt/dat hij met groo
ter menichtē weder comē sou in Judea

Eñ Judas eñ sijn broedes seydē/Siet
onse viandē sijn nv tonder gedaen/Laet
ons op trecken eñ dat heilichdom suuerē
eñ te vernieuwē/eñ alle thepr vergader
de/eñ trock opten berch vā Sion/ende sy
E saghen dat heilichdom verwoest/eñ den
outaer ontsuuert/eñ die poorten verbrāt
ende inden vrijthof vāden tempel Gods
schueten ghewasschē/gelijc si indē bosch-
scen eñ in berghē pleghen te wasschen/
eñ die eedtcamerē om geworpen/Eñ sy
schoordē haer cleederē/eñ weenden met
grotē gheweene/eñ si dedē aschē op hair
hooft/eñ vielen op haer aensichte op dye
aerde/eñ si riepen met trompetten/der
teykenen/ende riepen indē hemele/Ju
das oordineerde mannen die vechtē sou-
den tegen die ghene die in die borcht wa
ren/tot dat si dat heylichdom ghesuuert
souden hebbē

Eñ hi koos wt papē sonder smette/
die den wille in Gods wet haddē/eñ die
suuerdē dz heilichdō. Eñ si drogē die steē
der besmetheyt in eē onsuuer stadt. Eñ
Judas peysde vāden outaer des brand
offers dye der ontreynighet was wat
hi daer mede doē soude/eñ hē quā eenē
groten raet in/dat hijen brekē soude/op
dat hi hē in geenē lachter en worde/wāt
die heyden hadden besmet/eñ si brakēt
Eñ leydē die steē op indē berghē vandē
huyse/in eē tamelike stat. Tot dat eē pro
phet comē soude/eñ antwoorden daer af
Eñ si namen heel steenē na der wet/eñ
si maecten eenē niewen outaer diē ghe-
F lijc diē te vorē was/eñ si maectē dz heilich
dō/eñ heylichden dat binnen int huys
was/eñ indē portale eñ binnē dē vrijthof

Eñ si maecten nieuwe heilighe vatē
ende droeghen eenē candelaer inden tē/

pel/eñ den brantoffer outaer/eñ si ontsta
ken die lichtē die opten candelaer warē/
eñ si lichtedē inden tempel/Eñ si leyden
opten tafelen toonbroden/ende hingen
die gordijnē/ende voldedē alle hair werc
dat hen toebehoorden/Eñ opten/xxv.stē
dach/der neghēder maēt die Casleu heet
int hondertste/eñ achtenveertichste iaer
stondē si voordē daghe op/ende offerden
opten nieuwen outaer brantoffer/dien
si ghemaect hadden/om offerhande dair
op te doen/nader wet/Naeder tijt eñ nae
den dach/dat die heidenen den outaer be
smetten/inden seluen daghe wert hi ver
nieut met sanghe/met fluten harpen eñ
cymbalen.

Eñ al tvolc viel op sijn aēsicht/eñ aē- G
beden eñ benedidē God indē hemel/die
hē voirspoet gaf/eñ si dedē de wijnge.viij
daghē/eñ si offerdē brātoffer//eñ dācke-
like spijs offer/met bliscapē Eñ vercier-
den dat aēsicht vandē tempel/met gul-
den croonē/eñ met schiuē/eñ si volmaec
ten die poortē eñ werschaps cameren/eñ
hinghē daer dooren aen. Eñ het werdt
harde groote blijschap indē volcke/ende
der heydē kinderē werdē van hen ghe-
keert Eñ Judas eñ sijn broederē/eñ alle
die vergaderinge vā Israel oordinerdē
datmen vā iare te iare soude doen/ende
houden te sinen tijde/den dach van des
outaers wijnghe met vrolicheden/ende
met blischappen acht daghen lanc van-
den.xxv.dach vāder maent casleeu

Ende in dien tiden stichte Judas ende
sijn broederen dē berch Zion met hogen
mueren ende vaste toornen/al om eñ om
me/op dat dye heydenen nemmermeer
comen en souden ende verraden/alsoo si
te voren ghedaen hadden/Ende leyden
daer een heyr om dat si hem houden sou
den/ende si maectent vast om Bethsurā
te behouden/ende om dattet volcke eene
vaste stede hebben soude/teghen dat aen
sicht van Idumea

¶ Dat.v.Capittel

ENde het gheuiel doe die heidenen A
alom ende omme hoorden dat den
tempel ende den outaer/ende dat alder-

ghesticht warē/so si te voren waren. So werdē si herde toornich/eñ peysdē te verderuē Jacobs geslachte. Die onder hen waren/eñ begondē vandē volck doot te slaen/eñ te veruolgē. Eñ Judas verwā Esaus kinderē/die in Idumea warē/eñ de gene die warē in Arabathane/wāt si omsaten tvolc van Israel/eñ si sloegense met grotē plagen. Eñ hi ghedochte Beans kinderē quaethept die den volc waren in eenē strick. Eñ in een schande/eñ verriedēse in eenē wech. Eñ hi besloech se in torenē/eñ tooch tot hen liedē waert ende hi verwōdese. Eñ hij onstack haer torenen met viere met al dyer binnē waren. Eñ hi tooch ouer tot Ammons kinderē/eñ hi vant daer sterke macht/ende vele volcx/eñ Thimotheū haren maerscalck. Eñ hi dede met hē veel stridē. Eñ si worden tōder gedaē in sijn aenscouwē eñ hi sloechse/eñ wan die stadt Jazer/eñ haer dochterē/eñ keerde weder in Judea

Eñ die heydenē die in Galaad waren vergaderdē tegent volck vā Israel/dat binnē haren lande was/om dat sise verderuen soudē/eñ si vlodē in een vast stedeken gheheetē Datheman/eñ si seynden tot Judā eñ sinen broederē brieuen

B eñ seydē/Tegen ons sijn vergadert dye heydenē al om eñ omme ons te verderuen/eñ si bereidē hen te comē/om te beleggen de stat daer wi in gevlodē sijn/eñ Thimotheus is die maerscalc vant heyr Daerō coemt nv/eñ verlost ons vā harē handē/want vele vā ons liedē sijn geuallen/Eñ onse broederē sijn al om ghedoot waer si warē/eñ si hebbē geuangen geleyt haer wiuen/eñ haer kinderē/ende den roof/eñ hebben wel duisent mannē ghedoot.

Eñ men las noch desen brief/eñ siet ander bodē quamen vā Galilea/met gescoorden rockē/eñ bootschapten na dese woordē/eñ seydē dat teghen hen vergadert waren vā Ptolomaiden/eñ Tyrum eñ Sydonē. Eñ dat al dat landt veruult ware met vreemde heydenen/om ons te verderuē. Eñ doe Judas eñ dat volc dese redē hoordē/so vergaderdē si een grote menichte/om te peynsene wat si ha-

ren broederē doen soudē/die int verdriet waren ... van dyen heydenē so bestreden worden.

Eñ Judas seyde sinen broeder Symon. Gaet ghi eñ kiest mannen ... eñ verlost dijn broederen in Galilea. Wāt ic eñ Jonatas mijn broeder sullē te samē gaen in Galaad. Eñ hi liet beleyders vā den volcke Josephs Zacharias sone/eñ Azariā mettē anderē heyr/dat bleef om Judeā te behoedē/Eñ beual hē eñ seyde a

Ghi sult wesen bouen dit volck/Eñ en wilt gheenē strijt doē tegen de heydenē voor dat wi weder om comen sijn. Ende men gaf Symon drye duysent mannen om in Galilea te gane

Eñ Judas hadde.viij.duysent mannen/die met hē gaē soudē in Gilead/Eñ Simon ginc in Galilea/eñ dede veel striden metten heidenē/Eñ si wordē tonder ghedaen vā sinen aensichte/eñ hij iaechdese totter poorten vā Ptholomaida Eñ vandē heidenē vielen bi na/drie duysent mannē/eñ hi nam haren roof/Eñ de ghene die in Galilea waren ende in Arbatis met hē/met wijue eñ met kinderē/eñ al dat si haddē/ende hi droechse met blijscapen in Judea/ende Judas Machabeus ende Jonathas eñ sijne broederen toghē ouer die Jordane/ende ghinghē dē wech vā drie daghen door die woestine/

Eñ die van Naboth quamen hen te gemoete/eñ si ontfingense vriendelijck/eñ si verteldenhen/al wat harē broederen gheschiet was in Galaad/eñ wāt vele vā hen geuangen waren in Basara/eñ Bosor/eñ in Alimis/ende in Casphar/eñ in Maget/eñ in Carnaim/Dit warē al te groote vaste stedē/Eñ dat mēse oock gheuanghen hielt in den anderen stedē/in Galaad/Eñ si droeghē ouer een dat sy des anderē daechs theyr souden ouer leyden totten stride waert/eñ dat sise winnen eñ verderuen souden in eenē daghe Eñ Judas eñ sijn heyr keerdē haestelijc weder in die wildernisse vā Bozor/eñ hi street op de stat/eñ sloech al de mannen ter doot int zwaerts mōt/eñ nā al harē roue eñ verbrāde die stadt metten viere eñ si stondē snachts vā dier stadt op Ende

D togen terstat waer [illegible] daer [illegible]
beleghen [illegible]. Eñ [illegible]
geraert doē si haer ooghē op hielden/dat
si sagen vele volcx dies ghein ghetal en
was/eñ die droegen leedrē/eñ scransen
om die stat daer mede te winnē/eñ de io
dē te bestriden.

Eñ Judas sach dat dien strijt begon
ste/eñ tgeroep vāden strijt opginc indē
hemel als eē trōpette/eñ groot geroep
wt dier stat/Eñ so seide hi sijn heyr Vicht
tet hedē voor v broederē/Eñ hi quā met
drie scarē achter hē/eñ si bliesen met trō
pettē/eñ riepē in gebedē. Eñ Thimote
us heyr bekēde dat dit Machabeus was
eñ si vlodē vā sijn aensicht/eñ sloegense
met groter plagē/eñ in dien dage vielē
vā hen liedē bi na achtdupsent mannen
Eñ Judas keerde hē in Masphat/eñ hij
streeter op/eñ wāse/eñ dode al haer mā
nen/eñ nam haren roof/eñ onstacse met
den viere. Eñ hi tooch vā daer/eñ want
Casbon eñ Maghet/eñ Bozor/eñ de an
der stedē vā Galaad.

Eñ na desen so vergaderde Thimo
theus eē ander heyr/eñ sloech tenten te
gen Raphō/ouer die riuiere. Eñ Judas
seynde om theyr te besiē/eñ si bootscap
tent hē/eñ seydē/wāt tot Thimotheum
vergadert warē al die heydenē/die alō
eñ om sijn/eñ seer vele heyrs/ Eñ dat si
die vā Arabien gehuert haddē te hulpē/
eñ dat si tentē geset haddē ouer de riuie
re/eñ dat si ghereet warē ten stride tegē
hē te comen/eñ Judas tooch henē diē te
E gemoete. Eñ Thimotheus seide totten
princē vā sinē heyr/Als Judas ende sijn
heyr opter riuiere coemt/ist dat hi eerst
tegē ons ouercoemt/so en sullē wij niet
mogen doogē. Want hi sal machtich te
gen ons vermogē. Maer ist dat hē ont
siet tegen ons ouer te comen/Eñ set hij
die tentē neuē die riuiere/so laet ons te
gen hē ouertreckē/eñ so sullē wi vermo
gen tegen hē/Eñ als Judas ghecomen
was bider riuierē vandē waterē/So set
te hi die princē vāden volc neuē de riuie
re. Ende beual hen/eñ seyde. Gheenen
mensche en suldi laten/maer si sullen al
ten stride comē Eñ hi tooch eerst tot hen

ouer/eñ al dat volck na hem. Ende alle
de heydenen wordē verdreuen van sinē
aensichte/ende si worpen haer wapene
wech/ende vlodē ten tempel die in Car
naym was. Eñ Judas bestreet die stadt
ende ontstack den tempel metten viere
met al dat ghene dat daer inne was. Eñ
Carnaym wert gewonnen/eñ en moch
tē hen niet verwerē tegē Judas aēsicht

Ende Judas vergaderde alle de Is
raheliтē die in Galaad warē/vāden mee
sten tottē minstē/eñ haer wiuen/eñ ha
re kinderen/eñ een seer groot heyr/om
te comen int lant vā Juda. Eñ si quamē
tot Ephron/eñ dit was een groote stede
eñ ten ingange was si seer vast. Eñ si en
mochtē van dier stadt niet keeren/noch
ter rechter noch ter slincker sidē/ maer
midden daer dore was dē wech/eñ si be
sloten hen seluē/die in de stadt warē. Eñ
si vermaecten de poortē met steenē. Eñ
Judas seynde tot hen met vriendelijcke
woorden/eñ seyde. Wi sullē doort v lant F
lidē om in ons lant te gaē / eñ nyemant
en sal v deerē. Wi sullē al te voet doorlidē
Maer si en woudē hē die poortē niet opē
doen.

Eñ Judas beual int heyr te roepen/
dat elc der stat aē soude trecken/ in de ste
de daer hi in stonde. Eñ die mannen van
cracht togē aen wt/eñ stredē op de stadt
al den dach/eñ al dien nacht/eñ die stadt
wert in sijn hant geleuert. Eñ si sloegen
al die mānlicheit int swaerts mont/eñ de
strueerde al die stat/ eñ nam harē roof/
eñ men ginc al die stat door ouer die dodē
Eñ si togen ouer de Jordane/int groote
velt tegent aensicht vā Bethsan/Eñ Ju
das vergaderde zijn achterste volc/eñ hi
trooste tvolck al den wech dore/tot dat si
quamen int lant van Juda

Eñ si ghinghen opten berch Syon
met bliscappē eñ vruechden. Eñ si offer
den brantoffer/om dat niemant vā hen
lieden gheuallen en was/voor dat si we
der ghekeert waren in vreden. Ende in
dien daghe dat Judas eñ Jonathas wa
ren inden lande van Galaad/eñ Symō
sijn broeder in Galilea/teghent aensicht

vā Ptholomaidis/so hoorde Josephus te
sone Zacharie/eñ Azarias die prince vāď
macht/dat die dinghē wel geuallē warē/
indē stride die gedaē was/so seide hi Laet
G ons/ons liedē enē naē makē/eñ laet ons
vechtē teghē de heidenē die ontrent ons
sijn/Eñ hi beual al den ghenē die in sijne
heyr warē/dat si tot Jammai ginghē/eñ
Gorgias quam met sinē mannen wt der
stat/om tegē hē te striden/

Maer Josephus eñ Azarias worden
veriaecht tot aent eynde vā Judea/ende
diē dach vielē vandē mannē van Israhel
wel twee dusent mannē/Eñ indē volcke
wert grote vluchte/wāt si en hoordē Ju-
dam noch sijn broederē niet/maer si dach
ten vromelic te doē Wāt si en waren van
dier mannen sade niet/door welcke Isra-
els verlossinghe gedaē wort/Eñ die mā-
nen vā Juda werdē seer verheuē in alle
Israels/eñ der heidenē aenscouwē/daer
men harē name hoorde/eñ si quamen tot
hen/roepēde hen liedē geluc toe/

Doe tooch Judas met sinē broeders
wt/eñ bestreet die kinderē Esau/dat ten
suidē vanden lande is/Eñ hi sloech Che-
bron eñ haer dochterē/eñ muerē/eñ ver
brande haer toornē al om eñ om/eñ ver-
troc mettē heyr/om inder heidenē lant te
gaē/eñ si doorwandeldē Samarien/In
diē dagē vielē die papē inde strijde/doen
si stoutelijc doē woudē/eñ sonder raet ten
stride gingē/Eñ Judas ginc neder tot A
zotum/inder vreēder heidenē lant/eñ hij
werp hair outarē auerecht//eñ haer der
godē roof/ōbrande hi mettē viere/eñ hij
nam der stadt roof/eñ keerde weder int
lant Juda

¶ Dat. vi. Capittel

A Die Coninck Anthiochus doorwā
delde die bouēste lātscapē/Eñ ho
rede dat in Persen was een altē edelē stat
Elimaidem ghenaēt/seer rijck in siluer
eñ in goude/eñ daer was een altē rijckē
tēpel binnē/eñ dair binnē goudē halsber
gē/eñ scildē eñ guldē gordinē/die Alexan
der daer liet/Philippus broeder soon de
coninc vā Macedoniē/die eerst in griec-
ken regneerde/Eñ hi quā om die stat te
winnē/eñ te rouē/mer hi en const/want
die vā binnē wistēt/eñ conē teģē hē wt tē
stride/eñ [illegible] si vlool/eñ [illegible]de wech m[illegible] gro
tet dro[illegible]heit/eñ kee[illegible]de wed[illegible] tot Babilo-
nien/Eñ een quā in Persen/eñ bootscap
te hē/dat die h[illegible]eer macht vaecht was ope
in Juda was/ende dat Lysias eerst ghe-
toghen was met starcker macht ende hi
wort veriaecht vander Jodē aēsichte/eñ
si sijn vroome ghewordden in wapenen
ende in crachten eñ in veel roofs die si ge
wonnē hebbē vādē heyre dat si v̄slaghē
hebbē/eñ ōgeworpē de onwaerdicheit die
gemaect was op dē outaer die in Hieru-
salē was eñ dat si die heylicheyt omghe
muert haddē met grotē hogē muerē soe
si te voren was eñ oor Bethsurā sijn stat

Ende het gewel doe die coninck dese
redē hoorde so ontsach hi hē eñ wert her
de seere ghestoort eñ hi viel in sijn bedde/
ende van scrichz viel hi in een siecte wāt
ten is niet gesciet also hi vermoet hadde
Eñ hi was daer vele daghen/want ope
groote droef heyt in hē verniewet was.
Ende waende dat hi steruen soude. Eñ B
hi riep alle sijn vrienden ende seyde hem
Den slaep is van mijnen oogen ghegaē
ende van sorghen ben ic ter neder geual-
len int herte eñ ic heb gesept in mijnder
herten/ In hoe grooten verdriet ben ick
gecomen/ende in wat vloet der serichcit
daer ic nu in ben die vrolic was ende ge-
mint in mijnre macht/Maer nu gedenc-
ke ic des quaets dat ic in Jerusalem dede
van daer ic wech voerde al de siluerē eñ
gulden rouen die er binnen waren/ende
seide dat mēse wech doen soude die in Ju
dea wonē soudē sonder sake. Hier ō weet
ic nu dat my dit quaet gecomē is/eñ siet
ic bedue vā groter serichz in eē vreēt lāt

Ende hi riep Philippū een van sijn
vriendē/ende hi sette hem bouen sijn rijc
Ende gaf hem sijnen croon/ende sijn pur
per ende sijn vingerlinc om dat hi halen
soude Antiochum sijnen sone ende voedē
ende dat hi regneeren soude.

Ende Antiochus de coninc starf daer
inden honderstē ende negen ende veer
tichsten iare. Ende Lysias vernā dat die
coninck doot was ende hi dede Antiochū
sinen soon een iongelinc dien hi voede re
aneren ende hi hiet sinen na Eupator.

Ende die ghene die inden borch van
Dauids stat waren si besloten al om eñ
om der heyligher stadt end[illegible] den hem
altoos quaet mette[illegible] heyde[illegible] corste
Ende Judas dit peinsde d[illegible] elẽ ver[illegible]ruẽ
Ende h[illegible] gaderde al [illegible]om dat hi se
belegh[illegible] souẽ. [illegible] vergaderdẽse
te gade[illegible] ende si bel[illegible] se inden honder
ste ende vijftichsten iar[illegible]. Ende si maectẽ
armborsten ende scransen. Ende eenige
vanden ghenen die beleghen waren gi-
hen wt ende eenige quade van Israel ge
selledẽ hem met dien/ ende si ginghẽ tot
den coninc ende seyden. Hoe langhe salt
wesen eer du võnisse doen sulste/ ende on
se broederẽ wreken Wi haddẽ ghemaect
dijnen vader te dienen/ ende in sinen ge/
boden te wandelẽ/ eñ sijn võnesse te hou-
den/ ende ons volcx soonen sijn hier om
van ons veruremt Eñ alle die men van
ons vant die sloechmẽ doot/ ende vã ons
onse erfachtichheyden Ende si en hebben
haer handen niet alleene aen ons gedaẽ
maer oot al onse landen duere. Ende siet
si sijn huyden ghetogen voor die borch in
Jerusalem ende si hebbense belegen/ eñ
den vrijthof in Bethsura hebbẽse vast ge
maect. Ende en conste hem niet haeste
lic teghen/ so sullen si noch meer dinc doẽ
van dit Ende du en sultstese niet moghen
verwinnen.

Doen die coninc dit hoorde/ wert hij
toornich/ eñ vergaderde alle sijn vriendẽ
eñ die princen vã sinen lãde. eñ die ouẽ
die reysenaers warẽ. Eñ hem quamen
oot toe gehuerde heren vã andere rijckẽ
D eñ eylandẽ/ eñ oot zee lãden. Eñ tgetal
was vandẽ heyr/ hõdert dusent mannẽ
te voete/ eñ twintich duysent reysenarẽ
eñ. xxxij. elpphantẽ die geleert warẽ tẽ
stride. Eñ si quamen door Jdumea/ eñ si
togen te Bethsurã/ eñ si bestredẽse vele
dagen/ eñ si maecten schransen/ Eñ dye
vãder stat quamen wt/ eñ brãdense met
den viere/ eñ vochten manlijck.

Ende Judas tooch vanden berghe
eñ verwerte die getelde van Betazacha-
ran verwerce teghen des coninc gcetel-
den/ ende die coninc stont op voor den da-
ghe/ ende verwerte theyr tegen tghern-
chte vanden heyr teghen den wech van
Betazaram.

Ende theyr bereyde hem te strijden/
ende trõpettẽ met trompen/ Eñ si toõdẽ
den oliphanten tsaet vã druuen ende vã
moerbessen/ om dat sise fel maken soudẽ
eñ si deelden die beesten aen legioenen
ende neuen elckẽ oliphãt waren tiẽ hon
dert mannen met pãserẽ eñ mz coperen
elmettẽ in haer hoofdẽ. Eñ vijf hondert
mãnen geredẽ/ geordineert elckẽ beest
die wtuercooren warẽ Ende dese waren
voor den strijt/ ende waer dat die beeste
was daer warẽ si/ eñ waer dat si ghinck
daer gingẽ si/ ende si en gingen van haer G
niet. Maer op elc beest was een houten
torn die hem bedecte/ eñ op diẽ toren wa
ren bolwerckẽ/ eñ wt elckẽ toren vochtẽ
xxxij. mannẽ vã bouẽ/ eñ binnẽ was der
beesten meester/ Eñ die coninc ordineer
de die ander reysenaers in dãder beyde
siden/ dat si tvolc eñ theyr metten trom-
petten soudẽ verporrẽ/ eñ dat si voor sou
den doen tiden die in elc legioen waren.

Eñ doen die sonne scheen op die gul
dẽ eñ coperẽ schildẽ/ so verblictẽ die ber
gen daer af/ eñ blictẽ als lãpen met vie-
re/ Een partie vã sconincx heyr wert ge
deelt op dẽ berch/ eñ de ander al benedẽ
eñ si gingen behẽdelic eñ oot manierlijc
Eñ alle die int lant woondẽ werden be-
ruert vãden menichte vã haer stemmẽ/
eñ mettẽ getochte vã harẽ scarẽ/ eñ met
ter wapenẽ blanc. Wãt het was eẽ gro-
te heyr eñ sterck/ Eñ Judas eñ sijn heyr
quamen hẽ aen ten stride/ eñ vã sconincx
heyr vielẽ welses hõdert mannẽ/ eñ Ele
azar Haura sone sach eẽ van den beesten
die met sconincx wapẽ gewapent was/ H
eñ die was hogher dan dander beesten.
Eñ hem docht datter die coninc binnen
was/ eñ hi gaf hẽ seluen om sijn volck te
verlossen/ eñ om tot sijn behoef eenen ee
wighen naem te beiaghẽ/ eñ hi liep tot
ter beestẽ vromelijc int middẽ der scarẽ
doorslaẽde ter rechter siden/ eñ ter luch-
ter sidẽ/ eñ v ielen hier eñ daer vã hem

Eñ hi ginck onder des elpphãs voe
ten/ eñ hi ginc daer onder staen/ eñ stac-
ken daer doot/ eñ die elpphãt viel op hẽ/

eñ hi bleef daer doot/eñ om dat si des co
ninckx macht saghen/eñ tgheruchte van
sinen heyr/so keerdē si van hē. Maer des
coninckx getelde togen op/tegen hem in
Jerusalē. Eñ des coninckx getelde aēley.
de te Judea waert optē berch vā Syon.
Eñ die coninc maecte vrede mettē genē
die in Bethsurā warē/eñ si quamen wt
der stadt/wāt dier belegen warē en had
den geen lijftocht/want het was slants
vierte. Eñ die coninc tooch van Bethsu
ra/mer hi leyde daer wachters diese hoe
den soudē. Eñ hi keerde theyr ter heyli.
ger stat waert vele daghen. Eñ hi sette
daer sprincgalgen/eñ scransen die tvier
inworpen soudē. Eñ ooc bliden die steen
inworpen soudē/eñ hantbogē eñ scorpio
nen/om tgescut te scieten/eñ te slinghe.
ren. Eñ si maectē ooc binnē scransen te.
gens haer scransen/eñ vochtē vele dagē
Maer inder stadt en was geen victalye
om dattet seuēste Jaer was/eñ die van.
den heydenē in Judea gebleuē warē/ si
haddē haer ouerbliue verteert/die si lie
den ooc ingeleyt haddē. Eñ inden heyli.
gen leuē waren lutter mannē gebleuē/
wāt den honger hadse benaut/eñ si wor
den gespreyt elc in sijn stadt/

Als Lisias dit hoorde/dat Philip.
pus die dē coninck Anthiochus/doē hij
G leefde/beuolē had/dat hi Anthiochū sijn
sone opuoedē soude/dat hi regnerē sou.
de/weder gecomen was wt Persen eñ
Meden/eñ theyr dat met hē wech geto
gē was/eñ dat si sochtē dat beleyt te heb
ben vandē rijc. So haeste hi hē/eñ seyde
tottē coninc/eñ totten princē vandē hey
re. Wi cranckē dagelijcx/eñ wi hebben
luttel vitaelgien/eñ de stat die wij bele.
ghen hebben is wel bescermt/eñ ons be
hoort te ordinerē vandē rijcke. Nu hier
om/laet ons dē liedē geuē vrede/eñ ma
ken wi met hē vrede/eñ met al haer lie.
den/eñ laet ons hen cōsenteren/dat si in
haer wet wādelen mogen/so si te voren
dadē/want om dat wi haer wet veron.
waert hebbē/so sijn si verquaet/eñ heb.
ben al dit gedaē. Eñ dese redē ghenoch
den ins coninx eñ der princen aenschou
wē/eñ hi seynde tot hen om vrede te ma

ken/eñ si ontfingent.

Eñ die coninc/eñ die princen swoerē
hen [illegible] quamen vter stat/ Eñ die co.
[illegible] optē berch vā Syon/eñ sach
[illegible] der sta[illegible]/eñ hi brac tot dē eet
[illegible] hi [illegible] had/eñ beual ope muer
om [illegible] haestelijc wech
eñ keerde [illegible] te Anthiochien/eñ vāt
daer Philippus heyr te sijnder stadt/eñ
hi vocht tegen hen/eñ hi want die stadt
met crachten

Dat. vij. Capittel.

IN den/C/eñ/li/iare so quamp De.
metrius Seleucus sone vā Romē A
eñ tooch met luttel liedē indē steden van
der zee/eñ hi regneerde daer/ Eñ het ge
viel doe hi gecomen was int huys sijns
vaders rijcx/soo vinck theyr Anthiochū
eñ Lisiam/om dat sise Demetrium bren
gen soudē/eñ hi vernamt/eñ seyde. En
toget mi haer aensicht niet/ Eñ theyr do
dese daer/

Eñ Demetrius sadt optē troon vā
sinen rijcke/ Eñ quade ongerechtighe
mannē quamē wt Israel tot hem/eñ Al
chimus was haer leytsman/die bisschop
worden soude/eñ wroechden voor dē co.
ninck/eñ seydē/ Judas eñ sijn broederē
hebbē des coninckx vriendē verderft/eñ
heeft ons verdreuē vā onsen lāde/ Daer
om seynt nu eenē man dien ghi gelooft/
dat hi gaen mach/eñ besien al de verder
fenis/dat hi ons eñ des coninckx lantscap
pen gedaē heeft/eñ hi heeft al des coninx B
vriendē eñ hulpers getranct/ Eñ die co.
ninc koos wt sinē vriendē Bachidem de
prince was/ouer die grote riuier int rijc
die den coninc getrouwe was/eñ hi seyn
de hē om te sien die ouerdaet die Judas
gedaē hadde/ Eñ den quaden Alchimū
gaf hi dat paepschap/eñ beual hen wra
ke te doen inden kinderen van Israhel/
eñ si stonden op/eñ quamen met eenen
alte seer groten heyr int lant van Juda
ende seynden bodē/ende spraken tot Ju
das/ende sinen broederen vriendelijcke
woorden in boosheden/ Eñ si en hielden
hen aē die woorden niet/wāt si sagē dat
si gecomē warē met alte grotē heyr/eñ
de vergaderinge vādē scribē vergader

in haer aenscouwẽ. Eñ dits dwe[illegible] screuen dat si ons weder screuẽ in een coperen tafel/ eñ sondẽse in Jerusa[illegible]ẽ/ om dat ter een ghedenckẽ wesen so[illegible] des vre den ende des geselschaps.

Hemelijc moet wel wesen die vã Romen/ eñ der iootschẽ volcke inder zee/ eñ op [illegible]/ eñ t[illegible] eñ viãden moetẽ verre vã hẽ wesen/ Coẽt die vã Romẽ eerst strijt aẽ of al harẽ gesellẽ in al haer heerscappie/ dã salt volc vãden iodẽ succoers
D brengẽ met volmaecter hertẽ/ also dien tijt eyscen sal/ Eñ si en sullẽ den genẽ die te stride comẽ niet gheuẽ/ noch voorsien met tarwe noch wapẽ/ noch ghelt/ noch scip/ alsoot die vã Romen gelieft/ eñ si sullen houdẽ datmẽ hen beuelẽ sal/ eñ niet vã hen ontfaẽ/ Oocist dattet volc vãden iodẽ eerst strijt geualt/ so sullẽ hen die vã Romen helpen met hertẽ/ alsoot die tijt eyscht/ eñ den genẽ die hen helpẽ/ en sullen si niet geuẽ tarwe noch wapẽ/ noch gelt/ noch scepẽ/ alsoot die vã Romẽ ghenoecht/ eñ si sullẽ haer geboden wachtẽ sonder loosheit/ Na dese woordẽ so settẽ die Romeynẽ den volcke vanden ioden Mer geuallet na dese woorden/ dat dese of die gene na desen toedoẽ oft afdoẽ willen/ dat sullẽ si doen wt haers selfs opset eñ al dat si daer afdoẽ of toedoen/ dat sal vast wesen/ mer vãt quaet dat de coninc Demetrius tegen hen gedaẽ heeft/ soo hebbẽ wi hẽ gescreuẽ/ eñ gesept Waerõ hebdi uwẽ dienst verswaert op dẽ ioden onse vriendẽ/ eñ onse gesellẽ/ daerõ gheuallet dat si weder comen ons clagẽ/ eñ eñ dat ouer di/ so sullẽ wi hen dẽ vonnisse doẽ/ eñ dã met v vechtẽ ter zee eñ ten lande

Dat/ix/Capittel

A Hier en binnẽ als Demetrius dit hoorde/ dat Nychanor eñ sijn heyr inde strijt was geuallẽ/ so seinde hi noch Bachidẽ eñ Alchimũ in Judea/ Eñ den rechteren horẽ met hen/ eñ si togen den wech die tot Galgala waert leyt/ eñ sloegẽ tentẽ in Masaloth/ dat in Arbellis is eñ beleidẽt/ eñ si dodẽ vele mẽscen sielẽ/ Inder eerster maẽt vãden/C/ eñ/lij/ iare so leydẽ zhẽ vele te Jerusalẽ waert/ eñ porden/ eñ togen in Berea twintich duisent mannẽ/ eñ twedupsent reysenaers Eñ Judas had tentẽ geslagen in Laysa/ eñ met hẽ warẽ driedupsent vtuercorẽ mãnen/ Eñ si sagen die menichte vãden heyr datter vele was/ eñ veel keerdẽ hẽ wedere vten geteldẽ/ eñ vã hen lieden en bleser mer achthõdert mannen

Eñ doen Judas sach dat hẽ sijn heyr af tooch/ eñ dat hẽ den strijdt aenquã/ so wort hi gebrokẽ int herte/ om dat hi den tijt niet en had dat hise vergaderẽ mochte/ eñ wert versaecht/ Eñ hi seyde tot diẽ die bi hẽ ghebleuẽ warẽ/ Staen wi op/ eñ B
gaẽ wi tot ons viãden/ oft wi mogẽ vechten tegen hẽ/ Eñ si keerdẽ daer af/ eñ seiden Wi en sullẽs niet mogen doẽ/ maer laet ons nu onse sielẽ verlossẽ/ eñ keerẽ wi weder tot onsen broederẽ/ eñ dã sullẽ wi tegẽ hen vechten/ want wi sijn luttel eñ Judas seyde/ Dat en moete ons niet geuallẽ dat wi vã hẽ vliẽ sullẽ/ eñ of onzẽ tijt gecomẽ is/ so latet ons steruen inder duecht voor onse broederen/ eñ laet ons geenẽ lachter in ons glorie brengẽ/ Eñ thepr porde vãden tentẽ/ eñ stõden in hare gemoet/ Eñ die reysenaers deilden hẽ in twee partien/ eñ die slingeren eñ gescuttẽ gingẽ voor theyr/ eñ al die menichte waren vanden eersten stride

Eñ Bachides was inden rechter horen/ eñ die scarẽ quamen toe vã beyde siden/ eñ sloegẽ met trõpetten/ eñ die van Judas partie warẽ/ si riepen ooc/ eñ van des heyrs geroep wert dat lant beroert/ eñ men street van smorgens tot tsauõs/ Eñ Judas sach dat die partie vã Bachides heyr ter rechter siden sterc was/ Eñ de vrome vã hertẽ vergaderdẽ met hẽ/ eñ verwõnen die rechte partie vã hẽ/ eñ iaech dese ten berge vã Azothen/ Eñ die in dye luchter siden waren saghen dat de rechte side verwonnẽ was/ Eñ si eñ die mer hen waren volchden Judam vã achter/ Ende den strijt wert verswaert eñ van desen eñ vanden ghenen vpelen der vele ghewont/ Ende Judas viel/ eñ dander vloden/ Eñ Jonathas ende Symon haelden Judam haren broeder/ eñ begroeuẽ hem in haers vaders graf/ in de stat Modin

C Eñ al twolc van Israel beweendē hē
veel dagen met grotē geween/eñ seydē.
Hoe viel de machte die Israel behouden
maecte. Eñ dye ander woordē vā Judas
stridē die hi dede eñ syn duechdē/si en syn
al hier niet bescreuen. Want het wasser
harde vele. Eñ het geuiel na Judas doot
dat die quade quamē in al tlant vā Israel/
eñ si resen al die quaet dadē. In diē dage
wert grotē hōgher/eñ al tlant gaf hē
op Bachidem met hē seluen/

Eñ Bachides koos wt felle mānen
eñ maecte se herē vandē lāde/eñ die sochten/
eñ onderuonden Judas vriendē/eñ
si brachtē se te Bachidē/eñ hi wraecker hē
ouer/eñ bespottese/Eñ het werdt groot
verdriet in Israel. Dat des gelÿc niet en
was vāden dagen datmen geen prophete
in Israel en saghe/Eñ al Judas vriendē
vergaderdē/eñ seydē tot Jonatham/
Om dat Judas v broeder doot is/eñ geene
man is hem gelÿc die wtrreckē mach
tegen ons viāden/als Bachidē/eñ dē genen
die viāden syn ons volcx/nv hier om
kiesen wi v ouer hē/ons tot eenē prince/
eñ tot eenē leytsman/om onsen strÿdt te
stridē/eñ in diē tÿt ontfinc Jonathas die
heerscappie/eñ stōt op Judas syns broeders
stat/Ende Bachides vernamt/eñ
sochten te dooden

Maer Jonathas eñ Simō syn broeder
wistē/eñ al die met hē warē/eñ vlo.
in de wildernis vā Thecua/eñ si bleuen
liggen om dwater vāden put vā Aspar/
D Eñ Bachides vernāt/eñ opten Saboth
quam hi ouer de Jordane/Eñ Jonatas
seynde Jā syn broeder leitsmā vādē volcke/
Eñ hi badt syn vriendē vā Nabuth ō
dat hi hē beuelē woude te houdē syn gereet
goet/dies vele was/eñ Jābris kinderen
quamen wt Manaba/eñ vinghen
Jan eñ al dat hi had/eñ togen daer mede
wech/eñ haddēt al/Na dese woordē wert
Jonathas/eñ Symon synē broeder ghe
bootscapt/want Jambris kinderē groote
bruloft maectē/eñ dat si die bruyt hael
dē wt Madaba met groter behaechlÿcheyt/
eens groots princē dochter vā Canaan/
Eñ si ghedachten haers broeders
Jan bloet/eñ togen op eñ berchdē hē on

dēr [illegible] derselvāden berge/Eñ si hieuen
haer oogen op/eñ sagen/eñ siet dat groote
geruchte eñ die grote behaechlÿcheyt/
eñ de b[illegible]egom quam wt eñ syn broederen/
eñ [illegible] yn vriendē die te gemoet quamen
met tambueren/eñ met sange/eñ
vele wapenē/Eñ si togē op tot hēwaert
met alte seer grooten leghen/ende sloegense
doot/ende ooc so vielen der vele ge
wont/ende die ander vloden in dye berghen/
ende dese namen hen al harē roof
Ende die bruloft wert verwādelt in droefenisse
ende in gheween/eñ die stemmē
van haren sanghe in ghescrey

Eñ si wrakē de wrake vā Jans haers
broeders bloede/ Ende Jonathas dye
keerde weder met sinen broeder Symō
ende alle theyr ten oeuer vāder Jordanē
Eñ Bachides hoordet/eñ quā optē saboth
op den cant vander Jordanen met grooter E
macht/Ende Jonathas seyde tot syn
heyr/Laet ons opstaen/eñ laet ons vechten
teghen onse viāden/Want ten is heden
niet als gisteren ende eerghisteren/
Want siet hi strÿt teghen ons/ende dat
water vander Jordanen is aen beyde siden
van ons/ende dat oeuer eñ dat broec
ende daer en bouen mede die busschē/Eñ
geene stadt en is ons te ontulien

Nu hier om so roept inden hemele/
dat ghi moocht worden verlost vā uwer
vianden hant/eñ si begonden te striden/
Ende Jonathas die hief syn hant op om
Bachidem te slane/eñ hi keerde vā hem
achterwaert/ende Jonathas eñ die met
hem waren spronghen inder Jordanen
ende zwemden ouer tot hen/Eñ op dien
dach vielen van Bachides partien duysent
mannen/eñ si keerden weder tot Jerusalem/
Ende si stichten gemuerde steden
in Judea/eñ die vasticheit die in Jherico
was/eñ in Ammaū/eñ in Bethoron
eñ in Bethel/ ende in Thamnathaim/
eñ Phara/eñ in Thopo met haren hogē
mueren/eñ vaste poortē/ende sloten/Eñ
hi leyde hoede binnen/dat si viantschap
doen souden in Israel/ Eñ hi bewaerde
die stat Bethsura ende Gazaram/eñ dē
borch/eñ hi leyder succoers binnen/ende
gerescap van victaliē/eñ hi nam der prin.

ten kinderen te chyns vāden ... nde
leyt se inde borcht vā Jerusalē in hueden
eñ inden hōdersten/eñ.liij.iars binnē dā
derde maent/beual Alchimus die binnē
ste muer vāden heyligen huyse te brekē
eñ der p..peren werc.. te br..en. Ende
hi begonde te breken
Te dien tide wert Alchimus ghesla-
gen met gycht..edē/eñ syn werc wert
belet/eñ sinen mont wert geloken/ende
hi wert onmachtich vā gichtichedē/ Eñ
hi en mocht voort niet eē woort meer spre
kē/ noch beuelē vā zijn huis/eñ Alchimus
sterf in diē tidē met groten tormētē/Eñ
Bachides sach dat Alchimus doot was
E so keerde hi weder ten coninc waert / eñ
tlant ruste twee iaren/eñ alle die quade
peynsden eñ seyden/Siet/Jonathas eñ
die met hem syn liggen sonder hoede al
stille. Daerom laet ons nu halen Bachi-
dem/eñ hi salse al op eenen nacht vangē
Eñ si togen wech/eñ gauen hē dien raet
Eñ hi porde om te comen met vele heyrs
eñ seynde al heymelijc brieuen tot sinen
gesellen die in Judea waren/dat si Jona
than vaen souden/eñ de ghene die met hē
waren/maer si en mochten/wātmen ha
ren raet wiste
Eñ Jonathas vinc vāden mannen
vāden lande/die princen waren vā dese
quaetheyt/l.mannē/eñ sloeghense doot
Eñ Jonathas eñ Simon eñ die met hen
waren toghen wech in Bethbessem/dat
inder wildernissen is/eñ si stichten daer
om dat geuallē was/eñ si maectēse sterc
Eñ Bachides vernamt/eñ vergaderde
syn menichte/eñ liet weten alden genē
die van Judea warē. Eñ hi quam eñ sloe
ge syn tenten bouen Bethbessem/eñ be
street dat vele dagen/eñ maecter scrāsen
G Eñ Jonathas liet sinē broeder Symon
inde stat/eñ hi tooch wt int lantschap/eñ
hi quam met eenen getal/eñ sloech Oda
ren eñ syn broeders/eñ Phaserons kin-
derē in haren tentē/eñ tbegonste hē me
de te valen/ende hi wies in machtichheyt
Eñ Symon eñ die met hē waren togen
wt der stat/eñ verbrāden de scransen/eñ
vochten tegen Bachidē/eñ hi wert van
hen verwonnē. Eñ si deden hē vele leets
wāt sinē raet eñ pyn was sonder profyt.
Eñ hi wert vertoornt tegen die qua-
de mānen die hē den raet gegeuē haddē
dat hi in haer lantschap comen soude/eñ
hi dooder vele vā hen. Maer hi peynsde
in syn lantscap te trecken metten anderē
Eñ Jonathas vernamt/eñ seynde lega-
ten tot hē om vrede te maken met hē/eñ
dat hi syn geuangenen weder geuen sou
de. Eñ Bachides ontfinc dē vrede gaer-
ne/eñ dede dat hi hem eyschte/eñ swoer
hem dat hi hem binnen al syn leuē niet
quaet doē en soude. Eñ hi gaf hē de geuā
gen weder/die hi te voren gherooft had/
wten lande vā Juda. Eñ hi keerde/eñ to
ghe weder in syn lant/eñ hi en quā neyt
meer binnen haren lāde Eñ tzwaert hie
le op van Israel/eñ Jonathas woōde in
Macgnas. Eñ hi begonste dat volc daer
te vonnissen/eñ hi veriaechde die quade
wt Israel. Dat.x.Capittel
In den honderstsen eñ.lx.iaer so quā
Alexāder Anthiochus sone/diemē A
.....ende Ephiphanes oft edel/eñ hy
beleyde Ptolomaiden/eñ si ontfinghen
hem/eñ hi regneerde daer. Eñ Deme
trius die coninc hoordet/eñ vergaderde
eē groot heyr/eñ tooch wt Alexander te
gemoet om te stridē/eñ Demetrius sen-
de tot Jonathā eenē brief met vriēdelike
woorden/op dat hi hem verheffen soude.
Wāt hi seyde Laet ons met hē vrede ma-
kē/eer hiē maect met Alexāder tegē ons
wāt hi sal alder quaetheit gedēcken dye
wi tegen hē eñ syn broederē ghedaē heb
ben/eñ tegē syn volc. Eñ hi gaf hē macht
eē heyr te vergaderē/eñ wapē te maken
om dat hi syn geselle wesen soude/eñ hy
beual hē te leuerē al die gecynsde/ eñ die
inden borch waren/eñ Jonathas quā in
Jerusalē/eñ hi las die brieuen in dat ghe
hoor vā alden volcke/eñ der gheenre die
inden borch waren/eñ ontsagen hē met
groter vreesen. Want si hoorden dat hem
Demetrius de macht gegeuen had/een
groot heyr te vergaderen/eñ men leuer-
de Jonathā die in ostagie waren/eñ hi le
uertse weder haer vader eñ moeder. Eñ
Jonatas woōde in Jerusalē/eñ begōde
de stat te stichten eñ te makē/eñ hi seyde

den wercliedē dat ſi den muere eñ dye
borcht makē ſoudē al om eñ om met vier
cante ſteenē om te verwarē/eñ ſi dedē ſo
Eñ die vrēde geborē liedē die indē ſte
den warē die Bachides geſticht had vlo
den/eñ elck liet ſijn ſtat/eñ tooch wech in
ſijn lāt/mer in Bethſura bleuē eenige vā
diē die gods wet gelatē haddē eñ ſijn gebo
dē/wāt die ſtat haddē ſi tot enē toevlucht
Eñ die coninc Alexāder hoorde de beloof
te die Demetrius Jonatas belooft had.
Eñ ſi vertelde hē die ſtridē eñ dye macht
die hi dede eñ ſijn broederē/eñ de pijn die
B ſi gepijnt haddē/Eñ ſi ſeydē/Sullē wi ee
nigen dusdanigen mā vindē mogē. Latē
ons makē onſe vrient eñ ons geſelle. Eñ
hi ſcreef hē eenē brief/eñ ſeinde hē aldus
ſprekēde. Alexāder die coninc ſinē broe
der Jonathā ſaluyt. Wi hebbē ghehoort
vā v/dat ghi een machtich man vā crach
te ſijt. Eñ ghi ſijt waerdich dat ghij onſe
vrient ſijt. Eñ nu makē wi v hedē hooge
prieſter vā uwen lāden. Eñ dat ghi des
coninc vrient ſult wordē geheetē/eñ ick
heb geſeynt eē crone/eñ eē purpur/om
dattu geware ſulſte worden met ons/eñ
dat ons toebehoort/eñ dat ghij vriētſcap
met ons houdē ſult.
Eñ Jonathas cleede hē met dē heyli
gen cleede in die ſeuēde maent/ int. C. eñ
lx. iaer/indē feeſtelikē der Scenophegiē
Eñ hi vergaderde eē heyr/eñ maecte ve
le wapenē. Eñ Demetrius hoorde deſe
woordē/eñ wert ſeer beſeericht/eñ hi ſei
de. Wat bediet dit dat ons Alexāder der
iodē vrientſcap onder gegaē heeft tot ſi
nen ſuccoerſe/Eñ doē ſprac Demetrius
die coninc tottē volcke eñ hi ſeide tot hen
eñ ic ſal ooc hē biddēde wordē eñ ſcriuē eñ
ſeyndē Jonathan waerdicheyt/eñ ghif
ten dat hi niet en ſi in haer hulpē. Ende
ſcreef hē in deſe woordē. Die coninck De
metrius dē volc vāden ioden ſaluyt. Om
dat ghi te ons waert getrouwe gehoudē
hebt/eñ om dat ghi in onſer vriētſcap ge
duert hebt/eñ om dat ghi in onſe viāden
niet ghetogen en ſijt/dit hebben wi ver
hoort/eñ ſijns verblijt. Eñ geduert noch
te ons waert trouwe houdēde/eñ wi ſul
len v goet geldē/om dat ghi ons dit ghe
daē hebt. Eñ wi ſullen v geuen vele vry A
heden eñ giftē/eñ nu maecke ick v vri/eñ
alle die ioden van tribuyt/eñ ic verlaet v
tghelt des ſouts/eñ ic ſchil v de crone qui
te/eñ dat [illegible] vāden ſade/ eñ thalf
deel van des h[illegible] vrucht/dat mi toebe
hoort dat ſchelde ick v quijt van deſen da
ghe eñ voort ane/eñ men en neemt nim
meer meer vanden lande van Juda.
Noch vanden drie ſteden dye toegeleyt
ſijn van Samarien ende van Galileen/
ende van deſen dage eewelijck voort/ en
de Jeruſalem bliue heylich/ende vri met
haren lande/eñ die thienden/eñ tribuyt
bliuen haer/ende ick gheue oock op dye
machte vanden borch dye in Jeruſalē is
eñ ic gheef ſe den opperſten prieſter/dat
hi daer legge ſo wat mannen dat hi daer
kieſen ſal om te hueden/eñ te behoudē.
Ende alle die ioden dye vut Judea in
mijn lant geuanghen ſijn/ die laet ic vry
om niet/eñ dat ſi alle vāden tribuyt wer
den ghevrijt/ooc van haren beeſten. Eñ
alle die ioden die in mijn rijcke ſijn ſullen
weſen als feeſtelike daghen/ende den ſa
both/eñ die hoochtiden eñ die geſette da
ghen/ende drie daghen voor den feeſteli
ken dach/ende drie daghen daer na vrij/
ende verlaten. Eñ niemant en ſal mach
te hebben yet te doene/ofte eenighen or
bare te doene tegen eenighen iode in ee
nighen ſaecken/ende men ſal beſcriuen
van den ioden tot des coninc heyr/der
tich duyſent mannen/ende men ſal hen
gheuen al dat hē van noode is/ alſo men
alle des coninc heyr gheuen moet/ende
vut hen ſullen gheoordineert worden die
ſijn in die vaſtheyt des grooten coninc/
ende van deſe ſal men ſetten bouen dye
orbare vanden rijcke dye men met ghe
louen doet/ende van henlieden ſullen dā
princen weſen/ende wandelen in haer D
lieder wet/alſo die coninc beuolen heuet
int lant van Juda/Ende den drien ſteden
die aen Judea geleyt ſijn vuten lantſcap
pen van Samariē men rekenſe met Ju
dea/dat ſi onder een ſijn/ende ſi en ſullē
geenen heer onderdanich ſijn/ſonder dē
opperſten prieſter Ptholomaiden/ende
tlant daer ontrent dat ick te giften gege

uen hebbe dẽ hepligẽ die in Jerusalẽ sijn
ten nootruftigen cost der hepligen

Eñ ic sal alle iaer geuen v[ijft]thiẽ dup
sent sickelen siluers vã des coninc reke-
ninge/die mi toebehoorẽ/ eñ dat noch
meer is/eñ si niet gehoudẽ en hebbẽ die
beuẽ[…] ontfaerẽ sijn vãden iaren die ge
leden sijn/ si sullẽ t[…] nu ten werc vandẽ
tempel gheuẽ/eñ hier en bouen vijf dup
sent cpkelẽ siluers dien si alle iaer ontfin
gen vãder heiliger rekeninghe. Eñ dat
sal den priesterẽ toebehoorẽ die den dienst
doen Eñ so wie vliedẽ sal inden tempel vã
Jerusalẽ/oft in eenich vã sijn vrijthouen
eñ tegen den coninc mi[s]daẽ hebbẽ waer
dat het is men laetse eñ al dat si in mijn
rijc hebbẽ dat bliuẽ ongherantseleert
Eñ om te stichten eñ te maken der hepli
ger werc salmẽ den cost gheuen vã des
coninc rente/eñ te stichten de muerẽ vã
Jerusalẽ/eñ te verwaren alom ende om
so salmẽ oec dẽ cost geuen vã des coninc
rentẽ/eñ te stichtẽ de mueren vã Judea.

Als Jonathas eñ tvolc dese redenẽ
hoorden/so en geloofdẽ sijs niet/noch en
ontfingensẽ niet/want si ghedachtẽ der
grooter quaetheyt die hi in Jsrael ghe-
daen had/eñ dat hijse seer ghequelt had
Eñ hen genoechde bat aẽ Alexãder wãt
hi hadde hen in voortiden een prince ge-
weest in redene vã vredẽ/eñ si deden hẽ
tallen dagen succoers. Eñ Alexãder dye
coninc vergaderde eẽ groot heyr tot De
metrium waert/eñ vertroc theyr. Ende
die coningẽ streden/eñ Demetrius heyr
vloot/eñ Alexãder volchde hẽ/eñ hi viel
op hem/Eñ den strijt wies alte seer gro-
te tot dat die sonne onder ginc/eñ in dien
dage viel Demetrius/Eñ Alexãder sant
tot Ptholomeũ den coninc vã Egppten
legaten/na dese woordẽ seggende.

G Om dat ic binnen mijn rijc gecomen
ben/eñ ic sitte op mijns vaders troon/eñ
heerscappie behoudẽ heb/eñ ick heb De
metriũ verwonnẽ/Eñ besitte ons lant-
scap/eñ ic heb met hẽ veel stridẽ gehadt/
eñ hi eñ sijn heyr sijn verwõnen van ons
eñ wi sitten indẽ troon vã sinen rike/soo
laet ons nu te gader vrienscap makẽ/eñ
gheeft mij v dochter ten wiue/eñ ic sal v

Der Machabeen. I Ca. x

behoudt sone wesen/eñ ic sal di giften ge
uen eñ waerdicheit/Eñ die coninc Ptho
lomeus antwoorde eñ seide/Salich si dẽ
dach daer ghi in ghecomen sijt in ws va-
ders lant/eñ sit op den troon vã harẽ rijc
ke/Eñ nu sal ic v doen dat ghi mi ghescre
uen hebt/Mer coemt mi tegen te Ptho-
lomaiden/dat wi deen den anderen sien
ende ic sal di gheuen alsõ ghi geseyt hebt
Ende Ptholomeus die quam wt Egyp-
ten/eñ Cleopatra sijn dochter met hem/
eñ hi quam te Ptholomayden inden hõ-
dersten eñ.lxij.iare/Eñ Alexãder die co-
ninck quam daer teghen hem. Ende hy
gaf hem Cleopatram sijn dochter Eñ hi
dede haer bruloft te Ptholomaiden /als
coninghen in grooter eeren eñ glorien/

Eñ die coninck Alexander screef Jo
nathan dat hi daer teghen hem quame/
Eñ hi tooch te Ptholomaiden met groo
ter glorien/eñ quam daer tot den twee co
ningen/eñ hi gaf hen vele siluer eñ gout
eñ giften/eñ vant gracie voor haer liedẽ
aensicht. Eñ quade onwaerdige mannẽ
vgaderdẽ wt Jsrael tegẽ hẽ/ eñ si claech-
dẽ ouer hẽ/eñ hi en micter niet op/ Eñ hi
beual Jonatã zijn cleederẽ wt te doẽ/eñ dat
mẽ hẽ met purpur cleedẽ soude/Si dedẽ
allso/eñ die coninc deden met hẽ sittẽ/eñ
seyde sinen princen

Gaet met hem wt int middẽ der stat
eñ roept dat nyemãt ouer hem en clage
vã eeniger saken/eñ dat niemant hẽ ver
drietelijc en si van gheender saken of re-
denen/ Eñ doe de gene die ouer hem cla H
gen wouden/sagen sijn glorie diemẽ riep
ende dat hi met purpur gecleet was soo
vloden si alle Ende die coninc verhief hẽ
ende screef hem onder de eerste van sinẽ
vrienden/ende hi maecte lepdsman ende
geselle vander heerschappien/Eñ Jona
thas keerde weder in Jerusalẽ met vre-
de ende met blischappen/Jnden honder
sten eñ /lxv/iare/so quã Demetrius dye
Demetrius sone was/vã Cretẽ in sijns
vaders lant/Eñ Alexãder hoordet ende
wert seer bedroeft/eñ keerde weder om
te Anthiochien.

Ende Demetrius maecte Appoloni
um maerschalck/ dye welcke eẽ a prince

was bouen Celeſſirien. Ende hi verga-
derde een groot heyr/ eñ tooch te Iãniã
waert/ eñ ſeynde tot Ionathan den hoo-
gen prieſter eñ ſeide. Ghi wederſtaet õs
alleẽ. Wãt ic ben in ſpot eñ in confuſe ge-
worden/ dat ghi tegen onſe mogentheit
hout/ indẽ montaengen. Nu daer om oft
ghi betrout in dine crachten/ ſo comt ne-
der tot ons ten velde/ eñ laet ons die een
den anderẽ ſien/ wãt met mi is die cracht
vãdẽ ſtridẽ. Vraecht eñ onderſoect wye
ic ben/ eñ die ãder die oic in mijnder hul-
pen ſijn/ die ooc ſeggen dat dijn voet niet
en mach ſtaẽ voor onſe aẽſichte/ wãt dijn
vaders vloden tweewerf binnẽ dinẽ lã-
de. Eñ hoe ſuldy nu mogẽ gedogẽ ſo gro
ten heyr eñ geredẽ tẽ velde daer geẽ ſteẽ
noch roetſe en is noch ſtadt te vlyen. Eñ
doe Ionathas Appollonius woordẽ hoor
de/ ſo wert hi beroert inden moet. Ende
koos wt thiẽ duſent mãnen/ eñ tooch wt
Ieruſalẽ. Eñ Simon ſijn broeder quam
hẽ te gemoet met hulpẽ. Eñ hi leide dye
G tenten in Ioppen
Eñ hi ſloten buitẽ der ſtadt/ wãt Iop
pe dz was Appolonius wachte/ eñ Iona
thas ſtieter op/ eñ die inder ſtadt waren
opẽden hem die poortẽ vã anxt/ eñ hy be
hielt Ioppẽ/ eñ Appolonius hoordet/ eñ
nam drie duſent geredenẽ/ eñ een groot
heyr. Eñ tooch wech in Azothẽ als of hy
wech tooch/ eñ hy tooch te hants wt ten
velde/ om dat hy een menichte hadde vã
geredenẽ eñ hem daer op verliet. Eñ Io
nathas volchde in Azothẽ/ eñ ſi ſtredẽ/ eñ
Appollonius liet achter hẽ duyſent ghe
redenẽ al heimelic/ maer Ionathas ver-
nam dat lagẽ achter hẽ waren/ eñ ſi om
voerẽ ſijn geteldẽ eñ ſcotẽ met geſcutten
int volc/ vãdẽ morgẽ tot ſauons toe Mer
tvolc ſtont ſo hẽ Ionathas beual/ eñ ha-
re paerdẽ pijnde. Eñ Simon brocht ſijn
heyr wt/ eñ begonſte te ſtrijdẽ tegen dye
ſcaren. Wãt die geredenẽ waren moede
eñ warẽ van hem tonder gedaẽ eñ ſi vlo
den/ eñ die te velde geſpreyt warẽ vlodẽ
in Azothẽ/ eñ toogẽ in Betagons haers
afgods tẽpel/ om dat hiſe verloſſen ſoude
Eñ Ionathas verbrãde Azothen/ eñ
die ſtedẽ die daer ontẽt warẽ/ eñ hy nam

haren roof eñ qntſtac Dagons tẽpel/ eñ
die gene die daer in geulodẽ warẽ. Ende
die mettẽ ſwaerde verſlagẽ warẽ eñ die
verbrãt warẽ/ dier waren bi na acht duy
ſent mãnẽ/ eñ Ionathas nam van daer
die geteldẽ/ eñ hi leiderſe te Aſcalon wairt
eñ ſi quamẽ wter ſtadt hẽ te gemoet met
grooter glorie. Eñ Ionathas keerde we
der met ſinẽ die veel roofs hadde in Ieru
ſalẽ. Eñ het geuiel dat Alexander deſe re
den hoorde/ ſo dede hi dair noch toe Iona
thã te verheffen. Eñ hi ſeynde hẽ eẽ guldẽ
ſpãne ſo coſtume is dz mẽ dẽ coningẽ ne uẽ
geeft Eñ hi gaf hẽ Accharõ eñ al tlãt dair
ontrent in poſſeſſien Dat.xi.Capittel

Die coninc vã Egiptẽ vergaderde
een heyr gelijc dẽ ſande vãder zee/
dat opten oeuer leyt/ eñ veel ſcepen/ ende A
pijnde hem Alexanders rijc te winnen/
met booſheiden/ eñ dat tot ſinẽ rijcke te
leggen. Eñ hi tooch wt in Siriẽ met vre-
deliken woorden/ eñ ſi ontdeden hem die
ſtedẽ eñ quamẽ hẽ te gemoete/ wãt die co
ninc Alexãder hadde beuolẽ datmen hẽ
te gemoet gaẽ ſoude/ om dat hi ſijn zweer
was. Ende als Ptholomeus inder ſtede
quã/ ſo leyde hi hoeders in elcke ſtadt vã
ridders. Eñ doẽ hi by Azothen quã/ ſo toõ
dẽ ſi hẽ hoe Dagõs tẽpel verbrant was
mettẽ vyer/ eñ Azothẽ eñ al dat ãder dat
gedeſtrueert was/ eñ der geẽre lichamẽ
die verſlagẽ warẽ aldaer/ hoe ſi geworpẽ
warẽ indẽ grauẽ die bidẽ wegẽ warẽ/ eñ
ſi ſeidẽ dẽ conĩc dz dit Ionathas dede/ om
dz hi ſine vermakẽ woude tegẽ dẽ coninc
mz haet. Eñ de conĩc ſweech. eñ Ionatas
die tooch dẽ conĩc te gemoet in glorien in
Ioppẽ/ eñ ſi groetẽ die eẽ dẽ ãderẽ/ eñ ſlie
pẽ daer/ eñ Ionathas tooch mettẽ conĩc
totter riuier Eleutherus/ eñ keerde we-
der in Ieruſalem
Eñ die coninc Ptholomeus behielt
heerſcappie vãdẽ ſtedẽ tot Seleuthiã ne
uen der zee/ eñ hi pijnde hẽ quaden raet
tegẽ Alexãder/ Eñ hi ſant legatẽ tot De-
metriũ/ ſeggẽde Cõpt eñ makẽ wi zõder
linge hulpe/ eñ ic ſal v geuẽ mijn dochter
die Alexãder heeft/ eñ ghi ſult regneren
in dijns vaders rijcke/ want mij ſeer be-
rouwet/ dat ick hem mijne dochter ghe-

gegeuē heb wāt hi heeft (?) arbeit om mi
B te dodē/Eñ hi lachterde hē/om dat hi zij
rijc begeerde te hebbē/eñ hi nam Alexā-
der ſijn dochter/eñ gaf ſe Demetrio/Eñ
verureēde hē vā Alexander/eñ ſijn viāt-
ſcap wert opēbaer/eñ Ptholomeus troc
in Anthiochien/eñ ſette twee cronen op
ſijn hooft/vā Egypte eñ vā Aſie/Eñ de co
ninc Alexander was in Silicien te dien ti
de/wāt dat volc vā dier plaetſen was hē
rebel/Eñ Alexander verhoorde dit/ende
quā tegē Ptholomeū ten ſtrijde/Eñ dye
coninc Ptholomeus brocht ſijn heyr wt/
eñ quam voor hē met machtiger hāt/eñ
hi veriaechdē/eñ Alexander vloot in Ara
bien. dat hi hē daer onthoudē ſoude/Eñ
die coninc Ptholomeus/wert verheuen
Eñ Zabdia de coninc vā Arabien ſloech
Alexander thooft af/eñ ſeyndet Ptholo-
meo/eñ die coninck Ptholomeus ſterf in
den derdē daghe/eñ die ghene die inden
beuryſten ſteden warē werden bedrouē
vāden ghenē die vāden heyre waren/eñ
Demetrius regneerde indē honderſten
eñ ſeuenentſeuētichſtē iare

In dien dage vergaderde Jonathas
die binnē in Judea warē/dat ſi die borcht
beſtridē ſoudē/dye binnē Jeruſalē was/
eñ ſi maectē daer vele bolwerckē tegen/
Eñ eenige quade mānen die dat benidē
toghē totten coninc Demetrius/eñ ſey-
den hē/dat Jonathas dye borcht beleydt
hadde/Eñ doet die coninc hoorde/ſo wort
hi toornich/eñ quam ter ſtont tot Tpho-
lomaiden/eñ ſcreef Jonathan dat hi dye
borch niet en beleyde/Maer dat hi haeſt
teghē hē quaē ſprekē/Doe Jonatas dat
C hoorde/geboot hi datmen voor dye borch
ſoude bliuen liggē/Eñ hi coos vāden out
ſten vā Iſrael/eñ vāden prieſterē wt/eñ
ſette hē ſeluen ter vreeſen/Eñ nam gout
eñ ſiluer/eñ eens conincs cleet/eñ veele
ander iuweelē/eñ tooch wech tottē conic
tot Tpholomaidē/eñ hi vant gracie voor
hem Eenige quade liedē vā ſinen volcke
claechdē ouer hē Eñ die coninc dede hem
alſo hi hē ghedaen had/die voor hē warē
Eñ verhief hem voor alle ſijn viandē aen
ſicht/eñ hi gaf hē dat hoge prieſterſchap/
ende alle dat goet dat hi te voren hadde/
Eñ maectē prince vā ſinē vrienden/

Eñ Jonathas begheerde vanden co
ninck dat hi Judeā/eñ die drie ſteden dye
daer toe ghelegt warē/eñ Samariē ver-
makē woude/eñ hi beloofde hem driehō
dert talenten ſiluers/Ende dye coninck
oorloofdet/Eñ gaf Jonathas brieuē van
al deſen/die aldus hieldē/Die coninc De
metrius ſinen broeder Jonathan ſalupt
eñ den volc vāden Jodē/Wij hebbē tot v
ghesondē die copie der brieuē die wi Laſt
heni onſen vader gheſcreuē hebbē vā v/
om dat ghijt weten ſout/Die coninc De-
metrius ſinē vader Laſtheni ſalupt Der
Joden volc onſe vriendē/eñ die houdē dat
gerecht is Voor ons hebbē wij gemeent
wel te doen om der goetwillicheit dye ſij D
tot ons hebbē/daer om hebbē wi hen ge-
gheuē alle tlant vā Judea/eñ die drie ſte-
den Lidā/eñ Ramatha/die tot Judeā ge
leit ſijn/eñ Samariā/eñ alle tlandt daer
ontrēt/datmē verſceide alle die gene die
offerande doē in Jeruſalē/ouer dat goet
dat die coninc alle iaer vā hen ontfinc/eñ
ouer de vruchtē vandē landē van appelē
Eñ die ander dye ons toebehoordē/van
tiendē eñ van tributē/daer af verlatē wi
ſe vā deſen tide aen/eñ oec die ſoutpen
eñ die croon diemē ons brochte/dit geuē
wi hen alle/ende van deſen en ſal hē niet
ghebroken werdē/vā nu eñ tot allē tijdē
hier na/Daerom maect nu copie hier af
Eñ men geuet Jonathan/eñ legghet in
den heilighen berch/eñ in een hoge ſtat

Eñ doe Demetrius ſach dattet lant
in ſinē aenſcouwē was/eñ dat hē niemāt
en wederſtont/ſo liet hi ſijn heyr gaē elck
in ſijnre ſtadt/Sonder dat vreemde heyr
dat hi vergadert hadde/vāder heidenē ey-
landē/Eñ alle ſijns vaders heyr was hē
viāt/wāt Triphon was een die vā Alex-
anders partie was/eñ hi ſach dat alle their
murmureerde teghen Demetriū/eñ hi
trac tot Emalchuel dē coninc vā Arabien
die Anthiochū Alexanders ſone voede/eñ
hi leide hē aen eñ badt hē/dat hi hē leuer
de Anthiochum/ō dat hij in ſijns vaders
ſtede regnerē ſoude/Ende hi ſeyde hem
wat Demetrius ghedaen hadde/ende
dye viantſchap vanden heyren teghens

E Demetrio/Eñ hi bleef daer veel dagen
eñ Jonathas sandt tottē coninck Deme
trius dat hi die ghene wt worpē soude die
in die borch waren in Jerusalē/eñ dye in
die vaste stedē waren/wāt si vochtē op Is
rael/eñ Demetrius sandt tot Jonathan
eñ seide/Ic en sal niet allē dit doen/maer
ick sal di verheffen eñ dijn volc/met glo-
rien/alst tijdelicis. Daer om suldi nv wel
doen/eñ mi mannē seinden tot succoerse
wāt al mijn heyr is wech ghetogē/Ende
Jonathas seinde hē tot Anthiochien drie
dusent starcke mannē/eñ si quamē tottē
coninc/eñ de coninc hadde genoechte doe
si quamen/Eñ die ghene dye inder stadt
warē vergaderdē hondert dusent eñ.xx
dusent mannē eñ woudē den coninc doot
slaen.

Eñ die coninc vloot in sijn sale/eñ die
vander stadt beleidē die stratē vāder stat
eñ si begondē te vechtē/Eñ dye coninck
riep die ioden tot succoerse/eñ si vergadē-
den alle tot hē/eñ si stroepdē hen alle die
stadt door/eñ si versloeghē in dien daghe
hondert dusent mannē/eñ si ontstakē de
stat eñ wonnē veel roofs in dien dage/eñ
si verlostē den coninc/Eñ dye ghene dye
vāder stadt warē sagē dat die Joden dye
stadt te wille haddē/eñ si wordē cranc vā
herten/eñ si riepē aen dē coninc al biddē-
F de eñ seiden/Geeft ons vrede/eñ laet de
Joden ophoudē te vechten op ons/eñ op
die stadt/Eñ si worpē haer wapē af/eñ sy
maecten vrede/Eñ dye Jodē werdē vheⁿ-
uen voorden coninc/eñ voor alle die in sij
ne rijc waren/eñ werden vermaerdt int
rijcke/Ende si keerden weder in Jerusa
lem/eñ haddē veel roofs/

Ende die coninck Demetrius sadt in
den troon vā sinē rijcke/eñ tlant bleef stil
le in sinen aenscouwē/Eñ hi loochtal dat
hi ghesеit hadde/eñ verureeēde hem van
Jonathan. eñ hi en gaf hē niet na de wel
dadē die hi hē gedaen had/maer hij quel-
den seer/Hier na keerde Triphon weder
eñ Anthiochus met hē/dat een kint een
iongelinc was/Eñ hi regneerde/eñ sette
een croon op sijn hooft/Eñ alle die heerē
vergaderden tot hē/die Demetrius had
latē gaē/eñ stredē tegē Demetriū/Ende

hi vloo[illegible] eñ kee[illegible] de rugge/eñ Triphon
creech die ol[illegible]ntē eñ wan Anthiochiē
Eñ Anthiochi[illegible]iongelinc screef Jona
tan eñ seide/Ic g[illegible]i thoge priesterscap
eñ ick sedt u[illegible]er die [illegible]er stedē/om dz ghi
vā tsconincx vriend[illegible]esen souot/Eñ hij
seinde hē gulden v[illegible]te dienste/eñ gaf hē
macht wt gout te drinc[illegible] purpuren te
cleedē/eñ eenē guldē halsbant te dragen
Eñ hi maecte Simon sinē broeder prince
vanden landen van Tyro/totten lande
van Egipten toe

Eñ Jonatas tooch wt/eñ voer door
die stede ouer die riuiere/eñ alle dat heyr
vā Syrien vergaderde tot hē in succoer-
se/Eñ hi quāp in Ascalon/eñ si quamen
wt der stadt hem eewelijc tegen/Eñ hy
tooch vā daer wech tot Gazam/ende die
van Gazam sloten haer stat/eñ hi belep-
dese/eñ die steden die daer ontrent warē G
verbrande hi eñ roofdese. Eñ die vā Ga-
zam baden Jonathā om vrede/eñ hij gaf
hen vrede/eñ nāp te chijns haer kinderē
ende seyndese tot Jerusalem/ende door-
wādelde tlant van Damascū. Ende Jo-
nathas hoorde dat Demetrius princen
ouerbrakich waren geworden in Cades
dat in Galilea is/met vele heyrs/om dat
si hem afdoen wouden/van des rijcx oor
baren/ende hi tooch teghen hem/maer
hi liet sinē broedͤ Simō binnē der prouin
cien Eñ Simō tooch tot Bethsurā wairt
eñ bestreetse veel daghē eñ beslootse Eñ
si eyschtē vrede vā hem/eñ hi gaf hē vrede
eñ hi verdreefse daer wt/eñ hij wan dye
stadt eñ leyter ruyters binnen.

Eñ Jonathas eñ sijn heyr togē tottē
water Genezar/eñ voir dē daghe waectē
si in die veldē van Azor/Eñ siet der heydē
heyrē quamē hen te ghemoet/optē velde
eñ si leidē na hem lagē indē bergē/maer
Jonathas tooch hē tegē/eñ die lagē ver-
trockē vā haer stede/eñ sy stredē/eñ alle
die van Jonathas partie warē die vlodē
eñ niemāt vā hē liedē en bleef by hē dan
Mathathias Absolomi soone/eñ Judas
Calphi soon/Die maerscalc vā dē heir eñ
Jonathas scoordē haer cleederē eñ leidē
aerde opt hooft/eñ badē/ende Jonathas
keerde weder ten stride/eñ hi dede se kee

ren ter vlucht/eñ ſi ſtreden/eñ dye ghene
die vā Jonathas partie gheulodē warē/
ſagē/eñ ſi keerdē weder tot hē/eñ iaech
dē met hē der viandē ſcarē tot Cades/eñ
quamē tot daer/Eñ vā dien vielē in dien
dage/drie duſent mannē/Eñ Jonathas
keerde weder in Iheruſalem

¶ Dat. xij. Capittel

A ENde Jonathas ſach dat hē den tijt
halp/eñ hi coos mannē wt/eñ ſont
ſe te Romē/te ſetten eñ te vnieuwen die
vrienſcap met hen/Eñ hi ſandt oot na de
ſe manier brieuē tottē Sparciaten/eñ tot
ten anderē ſtedē/Eñ ſi togē wech te Ro-
men/eñ quamē int hof eñ ſeidē/Jonatas
die hoge prieſter/eñ dat volc vā den Jodē
hebbē ons tot v geſondē/dat ghi met ōs
vnieuwet die vrienſcap eñ tgeſelſcap/na
dat die te voren was/eñ ſi gauē hen brie-
uen tottē volcke tallē ſteden/dat ſi ſe met
vredē geleiden ſoudē tot int lant vā Juda
Eñ dit is de copie die Jonathas dē Spar
tiaten ſandt/Jonathas die hoge prieſter
eñ douders vādē volcke/eñ die prieſters/
ende dandⁿ volc vā den Jodē onſe broeds/
den Sparciatē ſalupt/Hier voortijts wa
render brieuē geſondē tot Oniam dē ho
gen prieſtere vā Dario die bi v regneer-
de wāt ghi onſe broeds ſijt/ſoo dat weder
ſcrift hout datter volcht/Eñ Onias ont-
B fine den man met eerē/die geſondē was
Eñ hi ontfinc die brieuē dair in geſcreuē
was/vā der vrienſcap eñ tgeſelſcap/eñ al
en haddē wi dies niet te doen/om dat wij
tot ſolaes hebbē die heilige boeckē/die in
onſen hādē ſijn/ſo woudē wi nochtās tot
v ſeindē/om ons vriēſcap eñ broedſcap te
vnieuwē/op dat wi vā v niet verureemt
en werdē/wāt veel tiden ſijnt geledē vā
dier tijt dat ghi ōs ſeindet/Wādt in allen
tijden ſonder achterlaten/inden feeſte-
likē dagē/eñ in allē anderē tidē daert vā
doē is/ſo gedēckē wi ws indē offerhādē
dye wi offerē/eñ in die bewaerniſſe alſo
dat recht is/betaēt den broed te gedenkē
wāt wi vbliden vā uwer glorien/mer ōs
hebbē beuaen veel tribulatiē eñ ſtriden/
eñ die coninghē die ront om ons ſijn heb
ben ons beſtredē Mer wi en willē v niet
moedelijkē ſijn/noch onſen vriendē in de
ſen ſtride wāt wij haddē ſuccoers vā den
hemel/eñ wi ſijn verloſt/eñ onſe viandē
ſijn veroormoedicht

Eñ hierō hebbē wi wtgecorē Nume C
niū Anthiochus ſoō/eñ Antipatrē Jaſōs
ſoō/eñ wi ſondē ſe tot die vā Romē/ō dye
eerſte vriēſcap te vnieuwē Eñ hebbē ooc
beuolē dat ſi tot v comē eñ v groeten/Eñ
dat ſi ōſe brieuē v gheuē/vādē vnieuwen
ōs broedſcaps/Eñ ghi ſult wel doē ōs op
dit ātwoirdēde/eñ dit is twedſcrift vādē
brieuē die Onias ſont/De conic dⁿ Spar-
ciatē/ſeynt Onias Jonatas dē grotē pa-
pe ſalupt/Mē heeft geuondē indⁿ ſcriftue
rē dⁿ Sparciatē eñ dⁿ Jodē dz ſi broeds ſijn/
eñ dat ſi vā Abrahās geſlacht zijn/eñ nu dz
wetēde/ſo doet ghi wel/ōs ſcriuēde vā u-
wē vrede Mer wi hebbē v ooc wedⁿ geſcre
uē/ōſe vee eñ beſittingē ſijn v/eñ de uwe
ōſe/eñ wi ontbiedē tatmē v dit doet wetē
Eñ Jonathas/vhoorde dat Demetrius
princē wtgetoghē warē/met veel meer
volcx dā ſi te vorē plagē/ō tegē hen te vec-
htē eñ ſi togē wt Jeruſalē/eñ hi quā hē te
gē int lāt vā Amathien/wāt hi en had hē
ſo veel termijns nz gegeuē/dat ſi binnen
ſinen lande comen mochten

Eñ hi ſandt wtſpieders in harē heyre D
eñ die die wedⁿ gecomē warē ſeidē ſi/dat ſi
des ſnachts ſitten op hē te comē/eñ doe
die ſonne ondⁿ ghegaē was/beual Jona-
thas dē ſinē te wakē/eñ alle den nacht ge
reet te ſijn/int harnaſch om te ſtrijdē/eñ
hi leide wachters al om dat heyr/eñ de vi
andē vernamē dat Jonathas eñ ſijn heir
gereet warē om te ſtridē/Eñ ſi ontſagen
hen/eñ haddē anxt voor hē/eñ ſtakē dat
vier in haer tentē/eñ vlodē/Maer Jona
thas eñ die met hē warē en wiſtent niet
voor tſmorgēs vroech/maer ſi ſagē tvier
barnē/Eñ Jonathas volchde hē na mer
hi en onderhaeldeſe niet/Wāt ſi waren
ouer die riuiere Elutherum gepaſſeert.
Eñ Jonathas keerde tot diē vā Arabien
die Zabadei heet/eñ hi ſloechſe/eñ nā ha
ren roof/vincſe/eñ hi quam tot Damaſco
eñ doorwādelde alle dat lantſcap/

Eñ Simō tooch wt tot Aſcolon/eñ ten
vaſtē ſtedē dair ontrēt/eñ hi tooch neder
tot Joppe/eñ beleidet/wāt hi had verno

mē dat si Demetrius partie helpē wildē eñ hi leide daer achter diet wachtē soudē/ Eñ Jonathas keerde weder/eñ vgader. de die ouders vāden volcke/eñ dacht mit hen liedē die vaste stedē in Juda te stichtē eñ die mueren vā Jerusalē te hoghē/eñ een grote hoochte te makē/indē midden vander borcht/ende om die borcht vāder stadt te sceidē/om dat si alleen soudē syn/ eñ dat si niet en souden copen noch vcopē eñ si vgaderdē om die stat te stichtē/ende die muerē opter riuierē vielē/ten oosten waert/eñ hi maecte die muerē diemē Ca phetera hiet/eñ Symon stichte Adiadā/ in Sephaala/eñ hi beuredet/eñ hincker poortē aen eñ sloten/eñ Triphon werdt dēckende/om ouer Asiē te regnerē/ende dat hi die crone nemē soude/eñ om Anthi ochū te dodē/mer om dat hi hē ontsach dz hem Jonathas dat niet toelatē en soude/ maer hi soude tegē hē moeten stridē/soo socht hi Jonathan te vanghē eñ te dodē/ Ende hy stont op eñ tooch in Bethasan/

E Eñ Jonathas tooch wt hē te gemoet met veertich dusent/wtuercoren mannē ten stride/eñ quā tot Bethasan/Eñ Tri- phon sach dat hi met een groot heyr ghe- comē was.eñ hi en dorst hē niet vangē eñ ontsach hē/eñ ontfinc hē mit groter eerē eñ beuallē al sinē vriendē/eñ gaf hē groo te gauē/Eñ hi beual sinen herē dat si Jo- nathan onderdaē soudē syn als hē seluē/ Eñ hi seide tot Jonathā/Waerō hebdi al dit volc gemoept/als wi gheenē stryt en hebbē/eñ seint se wed thuys/Mer kieset v een luttel mannē wt/die mit di syn mo ghē/eñ coēt met mi te Tpholomaidē/eñ ic salt di leuerē/eñ die ander stedē/eñ een heyr/eñ al die prouoostē vādē lande/eñ ic sullē weder keerē/eñ wech treckē/Wāt hier om ben ic gecomē/eñ Jonathas ge- loofde hē/eñ dede so hi hē seide/eñ liet dat heyr wech gaen/eñ si togē int lant vā Ju- da/

Maer hi hielt met hē drie dusent mā- nen/eñ daer af sant hi twee dusent in Ga lilea/eñ met hē togher dusent/eñ als hy binnē Tpholomaidē gecomē was/sloten die vāder stat haer poortē/eñ vingē Jona thā/eñ al die met hē warē/sloegē si mitte swaerde/eñ Triphon sant eē heyr in Ga lilea/eñ in dye grote veldē/dat si alle Jo- nathas gesellē dodē soudē/mer doe se ver namē dat Jonathas gheuāgē was/eñ al die met hē warē/so riedē si deen dē ande- rē/eñ togē wt bereet ten stride/eñ doe de ghene sagē die se geuolcht warē dz se hair lyf auontuerē woudē/keerdē sy wed/eñ dese quamē met vredē int landt vā Juda eñ beweēdē Jonathā seer/eñ alle die mit hē warē/Eñ Ysrael weēde mer grotē ge weē/Eñ al die heidenē sochtē se om te be- deruē/wāt si seidē/Si en hebbē nv geenē prince te hulpe/daerō laet se ons nv tonū doē/eñ laet ōs haer gedachtenisse nemē van allen menschen. Ca/xiij.

A Simon hoorde dat Triphon eē gro te heyr vgaderde/om int lant van Juda te comē/eñ om dat te bradē/eñ ō dz hi sach dattet volc in anxt eñ in vresē was so reysde hi te Jerusalē/eñ vergadde dz volc/eñ riet hen seggēde/Ghy weet wat stridē dat ic/eñ my broeders/eñ myns va- ders huis gedaē hebbē/om die wet eñ dz heilichdō/eñ dat vdriet dat wi geledē heb bē/ō dese saecke syn my broeds doot ghe bleuē/om Israels wil/eñ ic bē alleē ouer gebleuē/eñ nv en hoort mi my siel niet te sparē/in alle dē tyt vā vdriet Wāt ic en bē niet beter dan my broederē/eñ hierō sal ic myn volc wrekē/eñ dat heilighe/eñ on se wiuen eñ onse kinderē/wāt alle de hei denē syn vgadert om ons te verderuē/vā viantscap

B Eñ doe tvolc dese redē hoorde/werdt harē geest vwarmt/eñ antwoirden mit luder stēmē seggēde/Du biste onse leyts- man in die stede van dinē broed Juda/eñ in Jonathas dyns broeds stat/Vecht on se stridē/eñ wi sullen al doen dat ghy ons segghen sult/Eñ hi vergaderde alle dye strydtbaer mannē/ende haeste hē te vol- maken dye mueren vā Jherusalē/eñ hy vwairdet al ō ende om/Ende hi sant Jo- nathas die sone Absolomi/eñ met hē een nieu heyr in Joppen/ende verdreef se wt die daer binnē waren inden borch/ende bleef daer self binnen/ende Triphon ver trac met eenen groten heyr van Tpholo maiden om int lant vā Juda te comē/eñ

Jonathas was bi hē als geuangē/eñ Si
mon tooch in Addis tegē dat aensicht vā
den tempel/Eñ doe Triphon vernā dat
Symon op ghereſen was in die ſtede vā
Jonathan/ſinen broeder/eñ wāt hi tegē
hē ſtriden ſoude/doe ſeynde hi legatē tot
hem ende ſeyde.
C Wi hebbē Jonathan uwē broedere
gehoudē voor dat ſiluer dat hi ōs ſculdich
was/in des coninex rekeninghe/Eñ nu
ſo ſeyndt ons hondert talentē ſiluers/eñ
beide ſijn ſonen in oſtagie/dat hi ons niet
ontuliede als wi hē laten gaen/eñ wi ſul-
len hem weder ſeindē/eñ Simon verſtōt
dat hi dit met booſhedē ſeide/nochtās be
ual hi dat ſiluer eñ die kinderen te geuē/
om dat hi gheen grote viancſcap beiagē
en ſoude aent volc vā Iſrael/die ſegghen
ſoudē/om dat hi dat ſiluer eñ dye kinder
niet en ſandt/ſo is hi gedoot//Eñ hi ſandt
die kinder/eñ hondert talenten ſiluers/
Eñ Triphon loech/eñ en liet Jonathas
noch niet gaē/Eñ hier na quam Triphō
binnē den lantſchape/om dat hijt bederuen ſoude/eñ ſy togen om/den wech dye
tot Ador waert leit/Eñ Simon met ſinē
heir trac telker ſtede dair ſi gingē/Eñde
inder borcht waren ſondē boden tot Tri
phon/dat hi hē haeſte door die wildernis-
ſe te comē/eñ dat hi hen prouande ſonde/
D Eñ Triphon bereide alle dat ruyſegher
volc/op dat hi binnē dier nacht comē ſou-
de/Wāt het was harde veel ſneeus/ende
hi en quam in Galaad niet/Eñ doe hij te
te Baſchamam gecomen was/ſo doode
de hi Jonathas eñ ſijn ſonē/Eñ Triphō
keerde hē om/eñ trac weder in ſijn lant/
Eñ Simeon ſandt eñ nam Jonatas zijs
broeders gebeente/eñ groeft in Modin
in ſijnre vaders ſtadt/
Eñ alle Yſrael beweendē met grotē ge
weē eñ beſcreidē hē vele dagē/eñ Symō
ſtichte op ſijns vaders eñ ſijnd broederē
graft/een hooch getimmer vā aenſiē mz
gehouwē ſteenē/vā achter tot voren/eñ
hi ſette ſeuē calomnē die een teghen die
ander/ſinen vader/ſijne moeder/eñ ſijn
vier gebroeders/Eñ hi ſette hier om gro
te colomnē/eñ op die colomnen haer wa-
penē gheſnedē/tot een eewige gedēcke-
niſſe/eñ bi die wapenē wtgeſnedē ſcepē/
dye dye lieden ſiene dye inder zee varen
Dit is tgraf dat hi in Modin maecte/tot
in deſen daghe/Eñ doen Triphon wech
voer mettē iōgelinc Anthiocho dē coninc
ſo woude hij hē valſcelijc/eñ hi regneerde
in ſijn ſtede/eñ hi ſette die croon vā Aſien
op ſijn hooft/eñ hi dede grote ſcade in tat
lant/
Doe ſtelde Simon bewaringe ouer dat E
lant vā Judea/eñ bewaerdet met hogē
toornē/grote muerē/eñ ſtarcke poorten
eñ ſloten/eñ hi leide victalie in die ſteden
Eñ Simon coos mannē wt/eñ ſantſe tot
Demetriū den coninc dat hi dat lant vrij
houdē ſoude vā tribupte/Wādt alle Tri-
phons daghē warē gedaē bi rouē/Eñ de
coninc Demetrius antwoorde eñ ſcreef
hier toe/Demetrius die coninck/eñ Sy-
mon die hoge prieſter/des coninex vriēt
eñ den ouds eñ den volc der iodē ſalupt/
Die guldē croon eñ dē guldē halſbāt/die
ghi geſondē hebt/hebbē wi ontfaē/eñ zijn
gereet met u groete vriēſcap te makē/eñ
te ſcriuē des coninex princē/dat ſi verlatē
dat wi u gegeuē hebbē.eñ ſo wat wij dy
gegeuē hebben/dat ſi uwe/Eñ die vaſte
ſteden die ghij gemaect hebt blijuē uwe/
wi vergeuē u oeck alle roekelooſheyt eñ
quaet dat ghi gedaē hebt/tot in deſen da
ge toe/eñ die crone die ghi ſculdich wairt
eñ wat dat anders was onder tribupt in
Jeruſalē tat en ſal nu geē tribupt weſen
Eñ ſijnder eenige ond u lieden die ta-
melijck ſijn te ſcriuē/onder die onſe/men F
ſalſe daer onder ſcriuē/ende tuſſchē ons
ſi vrede/ Inden hondertſten ende tſe-
uētichſtē iare/na dē tijt vā griekē/ſo wer
de der heidenē macht vā Iſrael genomē
Eñ dat volc begonſte doe te ſcriuē in tafe
len in harē openbaren brieuē die ſi maec
ten/int eerſte iaer/onder Symō den ho
ghen prieſter eñ leytſman/eñ prince van
Judea In dien tage trac Symō te Gazā/
eñ hi omleit met een heyr/eñ maecte bol
wercken/eñ trac ter ſtadt waerdt/eñ hij
ſloech eenen toren eñ wan hē/Ende dye
daer in braken waren tuſſchē tbolwerck
eñ der ſtat/eñ inder ſtat wert groot geruc
hte/eñ dye ghene dye inder ſtadt waren/

ghinghen opten muer met haren wiuē
eñ met kinderen eñ met ghescoordē clee
deren/eñ riepē met luider stēmen ende si
begeerdē vā Symon dat hi hen vrede ga
ue eñ seiden/En vergelt ons niet nae on
ser boosheit/mer na dijnre ontfermher
ticheit/eñ wi sullen dy dienen.

Doe werdt Symeon ghenepcht tot
ontfermherticheit/eñ en beuachtse nyet
G maer hi verdreefse wter stat/eñ hi suuer
de die huysen/daer die afgoden in gewe
set haddē/dan ginc hi daer binnē/met lo
ue dē HERE gebenedijende/Eñ doen
alle onsuuerheit wter stat geworpē was
so leyde hi mannē daer binnē/die de wet
soudē houdē/eñ hi bewairdese/eñ settese
in eenre woninghē tot sinen behoef/Eñ
men en lietse niedt wt trecken dye inden
borcht te Iherusalē warē/eñ die int lant-
scap te varen pleghē/eñ men en lietse co
pen noch vercopē/eñ si hadden grooten
hongher/eñ veel nā haer sterffer vā hon
gher/Eñ si riepē aen Symon dat si vre-
de ontfanghē woudē/Eñ hi gaf hen vre
de eñ dreefse daer wt/eñ suuerde die borc
hte vā der onsuuerheit/

Eñ si ghinghē daer in optē.xxiij.da-
ghe vander anderre maēt/indē hondert
eñ eenēseuentichstē iare/met loue eñ m̄
telgherē vā palmen/eñ mit harpen ende
cymbalen/eñ met sanctouen loue eñ san
ghe/om dat die grote viant van Israhel
tonder ghegaē was/Eñ hij oordineerde
dat mē alle iare dese daghē houdē soude/
mit blijscapen/eñ bewaerde dē berch vā
den tēpel/die by die borcht was/eñ daer
woonde hi selue eñ die met hē warē/Eñ
Symon sach Jan sinen soone/dat hij een
starck man wesen soude/eñ hi maecte hē
mairscalck van alder macht/eñ hi woon
de in Gazam

Dat.xiiij.Capittel.

A In den hondert eñ tweentseuētich-
ste iaer/vergaderde die coninc De
metrius sijn heyr/eñ tooch te Medē om
hem hulpe te crighen/eñ Triphon te be
uechten eñ onder te doen/Eñ doen Arsa
ces die coninc vā Persen eñ van Meden
verhoorde dat Demetrius binnen sinen
landē ghecomē was/so sant hij eenē prin
ce dat hij hē leuendē vanghē soude/ende
tot hē brenghē/Eñ die prince tooch werch
eñ versloech Demetrius heyr/eñ vinck
hē/ende voerdē tot Arsacen/ende hi leidē
in die geuanckenisse/Ende alle dat lant
vā Iuda bleef in rustē so lange als Simō
leefde/eñ hi socht sinē volcke goet/eñ sijn
macht eñ glorie [illegible] dē volcke tot
allē tagē/eñ met al sijnder [illegible] glorien ontfinc
hi Ioppe/tot eenre hauene/eñ hi maecte
daer een inuaert in dye eylandē vander
zee/Eñ hi verbreyde sijns volcs lant/eñ
behielt dat lantscap/eñ hi vergaderde ve
le geuangenē/eñ wert here bouē Gaza-
ra/eñ Bethsurā/eñ bouē dē borch/eñ hij
dede die ōsuuerhedē wt/eñ daer en was
niemāt die tegē hē stac/Eñ elc boude sijn
lant met vredē/eñ dat lant van Iuda gaf
sijn vrucht/

Alle die ouders satē inder stratē eñ B
spraken van des lants goedē/eñ die ionge
lingē cleedē hen m̄ behagelikē eñ crijch
schē cleederē//eñ Simon victaelgieerde
die stedē/eñ oordineerdese tot vatē der ver
waringē/tot dat sinē naē vermaert werde
int einde d' werlt/Hi maecte vrede in tlāt
eñ Israel verblide m̄ groter bliscap/eñ elc
sadt ond' sinē wigaert/eñ ond' sinē vigen-
boō/eñ niemāt en hoedet/wāt hi en was
ter werelt niet die op hē street/de conigē
warē tond' gedaē in diē dage Eñ hi hielp
die verdructe/sijs volcs/eñ ond'socht de wij
se eñ dede wech alle ōgerechticheit eñ quaet
eñ verhief dat heilichdoō eñ vermenichfuldic
hde de vatē des heilichdoōs/Eñ mē verhoor C
de te Romē dat Ionathas doot was/Eñ
oock totte spartiatē eñ si warē seer droeue
Mer si verhoordē dat Simon zijn broed' ho-
ge priester gewordē was/in sijn stede/eñ
dat tlantscap eñ de stedē dier binnē warē
tsinē wille had/doe screuē si hē in metalē
tafelē/dat si die vriētscap eñ tgeselscap ver-
nieuwē soudē.dat si met Iudas eñ Iona
thā zijn broeds gemaect haddē/eñ mē last
voor alle tvolc vā Ierusalē/eñ dit was dat
inhout/vā dier letterē dye de spartiaten
screuē/Die princē vā den spartiatē eñ ha
re stedē/Simon dē hogē priestere/Eñ dē
ouders/eñ den priesteren/eñ dē anderen
volc/vandē Iodē onsen broederē salupt/

Die legaten ghesendt waren tot onsen
vo[illegible]k/si seiden ons van uwer glorien/ee/
ren ende blijschappen/ende wij worden
[illegible] om haer toecomst/Ende wi sc[illegible]
[illegible] dat si seiden/tvolc vã Judeen raet
aldus/Numenius Anthiochus soon/eñ
Antipater Jasons soon/dẽ iodẽ legatẽ qua
men tot ons/om dye eerste vrienschap te
vernieuwen met ons/Eñ het behaech-
de den volcke/datmense gloriöselick ont-
faen soude/Eñ datment wtscrift vã harẽ
woorden legghen soude in des volcx vẽr
scheiden boecken/om dattet daer wesen
soude tot eender ghedenckenisse dẽ volc
vanden Sparciaten/ende hier af hebbẽ
wi een wtschrift ghesonden Simon den
D hoghen pape/
Ende hier nae seinde Simon Nume
nium te Romen/ende hi hadde eenẽ gro
ten gulden schilt/die duysentich dragma
woech/om met hen lieden vrienschap eñ
gheselschap te maken/Ende doe dat volc
van Romen dese redene verhoorden sey
den si/Wat danck sullen wi Symon ende
sinen soõ moghen doen/Want hi heuet
hem sinen broeder gelijct/ende Ysraels
vianden verwonnen/ende si gauẽ hem
vriheit/ende bescreuent in een metalen
tafele/ende leydent tot een teekeninghe
opten berch van Zion/Ende dit is die co
pie vanden ghescrifte/
Inden achtienden dage inder maẽt
Ebul/inden hondert ende tweentseuen-
tichsten iare/inden derden iare onder dẽ
hoghen priester Simon/so wordt dit con
dich ghemaect Assamarel/in een groote
vergaderinghe van priesteren ende van
princen/ende des volcks/ende voor de ou
ders vanden lande/want dicwils sijnder
veel striden ghedaen in onsen landen/
Maer Simon Mathathias soon vã Ja-
ribs sonen/ende sijn broederen ghauen
hem seluen in vreesen/ende wederston-
den haer vianden/van haren volcke/om
dat haer heylichdom ende haer wet sou-
de bliuen staende/ende si verhieuen hae
re volck met groter eeren/Eñ Jonatas
vergaderde sijn volck/eñ werdt haer ho-
ghe priester ghemaect/eñ hij werdt tot si
nen volcke ghelepdt

Der Machabeen. I Ca.xiiij

Ende haer vianden wouden vertre E
den haer heylichdom/ende tonder doen
haer lantschap/eñ haer handen stekẽ te
ghen haer heylichdom/ Ende Symon
wederstont se doen/ende vacht ouer sijn
volc/eñ gaf haer vele gelts/eñ wapẽde
die stercke mannen van sinen volcke/eñ
gaf hen soudie/ende verweerde de stede
van Judea/ende Bethsurã/dat int eyn-
de van Judea was/ende hi leide daer te
sticoers mannen vãden ioden/Eñ Jop
pen die ter zee waert was/bewaerde hi
ende Gazaram dat in dat landt van Azo
then is/daer die viandẽ te voren in woõ-
den/eñ hi leyde daer ioden/ ende dat or-
baerlijck was ter vianden correctien/
Ende tvolck sach Symons daet/eñ die
glorie die hi sinen volcke meynde te doe
ne/eñ si maectẽ hem haer leytsman/eñ
prince van haren papẽ/om dat hi dit ge-
daẽ had/eñ om die trouwe eñ gerechtic
heyt/die hi tot sinẽ volck had eñ hi sochte
in alle manierẽ om sijn vol te verheffen. F
Ende in sinen daghen haddet voort
ganck in sinen handen/dat dye heydenẽ
veriaecht werden wt harẽ lande/ Ende
die in Dauids stadt inden borch tot Jeru
salem waren/daer si wt toghen ende be-
smetten al om eñ om/dat in die heilighe
stadt was/eñ si dedẽ grote quaet int ont-
suuerẽ/Eñ si leiden hair selfs ioden daer
binnen/om die versekertheit vãder stat
ende vanden lande/ende hi hoochde dye
mueren van Jerusalem/ Ende die co-
ninc Demetrius gaf hẽ dat hoochpaey
schap/Eñ hier toe maecte hi hẽ sijn vriẽt
eñ eerden met groter eeren/ Want hy
verhoorde/dat die ioden vanden romey
nen vrienden/eñ ghesellen/eñ broeders
waren/ende dat si Symons legaten se-
re hoochliken ontfinghen/ende wãt die
Joden/ ende haer papen hem gheoor-
looft hadden/dat hi haer leytsman ende
hoghe priester ware/eewelijckẽ/tot dat
ter een ghetrouwe propheete opstonde/
ende dat hi bouen hem princesij/Eñ dye G
die sorghe hebbe vanden heilichdom Eñ
dat hi prouoosten soude setten bouen ha-
re werckẽ eñ haer lantscapen/ende bouẽ
haer wapenen ende heyt/Eñ om sorghe

G te hebbē vā dat heilichdō. Eñ dat hi settē
soude prouoostē bouē haer werckē/ende
haer lantscappen/eñ bouē wapenen/eñ
haer hulpē Eñ om dat hi sorge soude heb
ben voor dat heylichdō/eñ om datter alle
die menschē hooren souden/eñ datmē in
sinen naē bescriuen soude alle brieuē bin
nen dē lāde/eñ dat hi purper eñ gout dra
gen soude. Eñ dat niemāt vandē volcke
noch vandē priesterē dit en sal mogē bre-
ken/oft wederseggen sal/oft eenige ver-
gaderinge vergaderē binnē den lāde zō
der hē. Eñ dat hi purpure cleederē/ende
guldē halsbāden dragen soude/ende nie
māt die hier tegen sal doē/ oft yet hier af
brekē sal/die sal misdadich wesen. Ende
dat genoechdē al den volcke Symon te
setten/eñ te wen na dese woorden

Eñ Symon ontfinct/eñ hē genoech
de dat hi opperste priestere wesen soude
vāder ioden volc/eñ dat hij leytsman eñ
prince eñ bouē al de priesteren wesen sou
de. Eñ si seydē ooc datmē dit gescrifte in
metalen tafelē leggē soude/ eñ datmēse
inder heyliger gedenckenisse leggē sou-
de in eē hooge stat/eñ datmē dat gescrift
leggen soude in dier heiliger stat/dattet
Symon eñ sijn sonē hebben souden

¶ Dat.xv. Capittel

AAnthiochus Demetrius sone seyn
A de eenē brief wt dē eylāde vander zee/tot
Symō den opperstē priester eñ den prin
cen vāden Jodē eñ al dē volcke/eñ si wa-
ren inhoudēde na deser manierē. Dye
coninc Anthiochus ontbiet Symon den
oppersten priester ende der Joden volck
salupt. Want eenige ouerdadige hebbē
gehoudē ons vaders rijc/eñ ic wilt rijcke
wreken/eñ settē alsoot te voren was/ eñ
daer om heb ic gemaect eē wtgecorē heyr
vā menichtē/eñ heb gemaect scepē in te
stridē/Eñ ic wil voort trecken doort lant
scap/om dat ic worde gewrokē teghē dye
gene die ons lātscap gecrāckt hebbē/ eñ
die vele steden ghedestrueert hebben in
mijn rijck

Daer om geue ic v nv al de giftē die
de coningen v verlatē hebbē voor mi/eñ
so wat ander giftē si di verlietē/eñ ic oorlo-
ue v te makē in v lantscappen eenē slach

vā proper munten. Eñ dat Jerusalē hei B
lich bliue eñ geurijt/eñ alle de wapenen
die gemaect sijn/eñ de vaste stedē die ghi
gesticht hebt/ dye bliuē dijn. E[illegible]nē ver
laet v alle des coninck schout / eñ datmē
hier na schuldich sal wordē/vā nv eñ in al
den tijt hier na Eñ als wi onse rijc sullen
hebbē gewonnē/so sullē wi di eñ dinē lie-
den/eñ den tēpel verheffen/eñ dye eerē
met glorie so dat v eere vermaert sal wer
den ouer al de weerlet. Int. C. eñ. lxxiiij/
iaer so quā Anthiochus in sijn vaders lāt
eñ al de heren vergaderde met hē/so dat
ter seer lutter bi Triphon bleuen

Eñ Anthiochus de coninc volchde hē
na/eñ Triphon quā tot Dorā/daer hi vlo
de door die zee/Wāt hi wiste dat quaet te-
gen hē vergadert wert/eñ they vlieten
Eñ Anthiochus tooch op Dorā met. C.
eñ twintich duysent mānen te voete/eñ
acht duysent te paerde/Eñ si omleyden C
die stat/eñ die scepen toghēder toe vāder
zee sidē/eñ stredē op die stat te lāde eñ ter
zee/eñ si en lietē daer niemāt wt noch in
varen / Ende Numenius ende dye met
hem waren quamen vāder stadt vā Ro-
men/ende hadden brieuen dye gescreuē
waren aenden coningen eñ lantscappē
daer dit in gescreuen was. Lucius die cu
aert vā Romen Ptholomeo den coninck
salupt. D

Der Joden legatē onse vrienden die
sijn gecomen tot ons/om te verniewene
de eerste vriētscap/ eñ geselscap/dye ge-
seynt sijn vā Simon de hooge prince der
priesterē eñ der Jodē volc Eñ si brochten
ons eenē gulden schilt vā. M. dragmen/
hier om docht ons goet dat wi screuen dē
coningē eñ den lāscappē/dat si hē gheen
quaet en doē/noch op hē en striden/noch
op haer steden/eñ haer landen/ende dat
si gheenen succoers en doen den genen
die tegen hen stridē/wāt ons dunct goet
dat wi vā hen den schilt ontfinghen. Eñ
oft eenige ouerdadige vā haren lātscap
pen tot v gheuloden sijn/die leuert Sy-
mon den oppersten priestere/dat hi daer
wrake ouer doe na sijnre wet

Die selue screef men Demetrio den
coninck ende Attalo ende Arabe/eñ Ara

sci. Eñ in allen lantschappen/ eñ Samsa m... ende den Sparcia ... Delo/ ende ... do/ eñ Sicien/ eñ Carie ... Samum/ ende Pamphilien/ ende Liciam/ ende Ala carnasum/ ende Rodum/ ende Facelida/ ende te C... o/ ende te Syden/ eñ te Arato ende te Gortinam/ eñ te Gnidum/ eñ te Cypres/ eñ te Cyrenen. Eñ dat wtschrift al hier af gescreuen si Simon den opper sten priester/ den prince der priesterē/ eñ den volcke vanden ioden.

E Eñ Anthiocus die coninc tooch voor Doram anderwerf met sinen heyr/ ende streeter altoos op/ eñ maecter scransen/ eñ besloot Triphon/ so dat hi niet wt trec ken en soude. Eñ Symon sant hem twe duysent wtgecoren mannen te succoerse eñ siluer eñ gout/ eñ vele vaten/ eñ hi en woudese niet ontfaen. Mer hi brac al dat hi te voren met hem ouereen gedraghen hadde/ Eñ hi vervremde hem van hem/ ende sant tot hem Anthinobium/ een vā sinen vrienden/ dat hi ouer een draghen soude met hem/ eñ seggen Ghi hout Joppen ende Gazara/ eñ die hoocheit die binnen Jerusalē is/ die steden van mijnē rijcke/ eñ haer lant hebdi ghewoest/ eñ hebt groote plaghen ghedaen int lant. Ende hebt grote heerschappie ghehadt int lāt tot vele steden binnen minen rijcke. Nu dan so gheeft mi weder die steden die ghi mi ghenomen hebt/ ende die trijbuyten vanden steden daer ghi heerscappie hebt ghehadt/ buyten den lande vā Judea. Ende en wildijs niet doen/ so geuet vijf hondert talenten siluers/ eñ ouer die plaghe die ghi gedaen hebt/ eñ ouer den tribuyt vanden steden/ so geeft noch ander vijf hōdert talentē. Eñ en doedijs niet so sullē wi comen eñ beuechten v

F Eñ Anthenobius des coninx vrient quam in Jerusalem/ ende sach Symons glorie/ ende sijn voerbaerheit in gout eñ siluer/ eñ sijn groote ghesinne/ eñ hi verwonderde des. Eñ hi seyde hem des coninx woorden/ Eñ Symon Antwoorde hem/ ende seyde. Wij en hebben gheene lant genomen/ dat ons niet en was/ noch wi en houden geen vremt lant/ maer wi houden onser vaderen erfachticheit/ die een wile ons onrechtelike onthouden was van onsen viandē. Maer als wi den tijt haddē so creghen wi weder onser vaderen erfachtichept. Want vā Joppē eñ Gazara daer ghi af spreect/ so dedē si daer in onse lantschap groote plaghen onder den volcke/ van desen geuen wi hondert talenten siluers/ Ende Anthenobius en G antwoorde niet eē woort. Eñ keerde weder totten coninc met gramscappen/ eñ seyde hem dese dinghe/ eñ Symons glorie/ eñ al dat hi sach

Eñ die coninc worde harde gram/ eñ Triphon vlooch met schepen te Ortosapda. Eñ dye coninck maecte Cendebeum leytsman ter zee/ eñ gaf hem een heyr vā reysenners/ eñ vā voetknechten/ eñ beual them te leyden na Judea waert/ Eñ beual hē te maken een vaste stede die mē Cedron hiete. Eñ dat hi de poorten vā dyer stadt vermaken soude. Ende datmen volc tonder doen soude met strijt. Ende die coninc volchde Triphon na/ Eñ Cendebeus quam te Jamniam/ eñ hi begon ste volck te bestormen/ eñ Judeam te destrueren/ ende dat volck te verslane/ eñ te vanghen/ ende Cedron te stichten. Eñ hi leyde daer theyr eñ die reysenaers om datse daer wt trecken souden/ ende doorwandelen Judea/ alsoo die coninck beuolen hadde

Dat .xvi. Capittel

Ende Jan tooch op van Gazara/ en deseyde Symon sinen vader wat A dinghē dat Cendebeus dede in sijn volck ende Symon riep sijn outste twee sonen Symon ende Jan/ ende seyde hen/ Ick ende mijn broeders ende mijns vaders huys verdreuen Jsrahels vianden/ van mijn ionchept tot in desen daghen. En de alsulcken tijt hadde voorspoet in onsen handen Jsrael te verlossene. Maer nu ben ick oudt ghewoorden/ ende weest ghi in mijn stadt/ ende mijnre broederen/ en de trect wt/ ende vicht voor onse volck/ eñ hulp vanden hemele moet met v wesen.

Eñ hi koos wten lāde twintich duysent
mannē/vechters/eñ reysenaers/ende si
toghen tot Cendebeū waert/eñ sliepē in
Modyn. Eñ si stondē des morghens op/
eñ togen ten velde. Eñ siet hē quam een
groot heyr tegen vā lieden te voete eñ te
paerde/eñ tusschen hē was een schieten-
de riuiere. Eñ hi stelde theyr tegen haer
aensicht/eñ syn volck. Ende Jan sach dat
B hē tvolc ontsach ouer die riuiere te varē
mer hi voer eerst ouer. Eñ die ander mā
nen sagent/eñ voeren hem na ouer. Eñ
hi deelde tvolc dat te voete was/Wāt der
vianden geredenen waren alte vele Eñ
si sloegen met trompettē die heylich wa-
ren/eñ Cendebeus eñ syn heyr wert vlie
dende/eñ van hen werter vele ghewont
maer die ander vloden in die stadt/ende
Judas Jans broeder wert daer gewont
Eñ Jan volchde den vianden sterckelijc
tot dat hi tot Cedron quam/dat Cendebe
us stichte/eñ si vloden totten torens dye
in die velden stonden van Azothen/ende
Jan ontstacse metten viere/Eñ van hen
lieden vielender twee duysent mannen
eñ hi keerde weder te Judea waert met
vrede.

C Eñ Ptholomeus Abobus sone die
was ruaert gemaect int lant vā Jherico
eñ hi had vele siluers eñ gouts. Want hi
was Symons behoude sone. Eñ syn her
te verhief hem/eñ woude dat lantschap
behouden/eñ peynsde valschept teghen
Symon eñ syn sonen dat hise dodē soude
Ende Symon doorwādelde die stedē die
int lant van Judea waren/eñ om dat hy
sorge hadde so tooch hi neder in Jherico/
hi eñ Mathathias eñ Judas syn sonen.
Int. C. eñ. lxxvij/iaer in die elfste maent/
dat was inder maēt Sabbath. Eñ Abo-
bus sone ontfinckē met valscheden in eē
bewaert stedeken dat Doch hiet/ dat hy
gesticht had/eñ hi maecte hem een groo-
te maeltyt/eñ berchde daer mannen Eñ
doen Symon eñ syn sonen vol vā dräcke
waren/so stont Ptholomeus op metten
sinen/eñ si namē haer wapenen/eñ qua-
men in dat werscap/eñ sloegen Symon
eñ beyde syn sonen doot/eñ eenighe van
sinen knauen.

Der Machabeen. I Ca.xvi

Eñ hi dede g[r]oote bedrieghenisse in Js-
rael/eñ gaf quaet voor goet/eñ Ptholo-
meus screef dit/eñ seynder den coninck
dat hi hem een heyr te/succoersē seynde
eñ hi soude hem tlant leueren/eñ die ste- D
den eñ den tribuyt. Eñ hi seynde ander
in Gazara/om Jā doot te slaen/eñ hi sant
totten princen brieuen dat si tot hem qua
men hi soude hem geuen siluer eñ gout
eñ giften. Eñ hi seynde ander om Jeru-
salem te winnen/eñ den borch vanden tē
pel. Eñ een lieper voor/eñ seidet Jan Sy
mons soone in Gazara/dat syn vader eñ
syn broederen doorgeslaghen waren/eñ
dat Ptholomeus ghesepnt hadde om hē
doot te slaen.

Eñ doen Jan dit verhoorde/so wert
hi anxtelike seer veruaert/eñ hi vinc die
mannen dier gecomen waren om hē te
dooden. Eñ hi sloechse doot. Want hi wis
tet dat si hem doden woudē Eñ die ander
van Jans reden vā zyn striden/eñ van si
nen goeden duechden die hi sterckelyck
dede/eñ die ghestichten vanden mueren
die si stichten/eñ die dinghen die hi dede/
siet/si syn bescreuen inden boec syns prie
terschaps/vander tyt dat hi wert
prince vanden priesteren/
na Symon sinen
vader

¶ Hier eynt dat oude Testament.

¶ Hier begint dat tweede boeck der Machabeen

¶ Dat .I. Capittel

A D Je broeders de ioden die te Jerusalem sijn/ende ope indẽ iootschẽ lantscap sijn groeten ende
wenschen goedẽ vrede den broeders den
iodẽ/die in Egypten sijn/God doe v wel
eñ gedencke sijns testaments/dat hi ghe
sprokẽ heeft tot Abrahã/eñ Ysaac/eñ Ja-
cob sinẽ getrouwẽ knechtẽ/eñ geue v al-
lẽ therte dat ghi hẽ dieñt/eñ sinẽ wille doet
met groter hertẽ eñ willigẽ moede/ Hi
doe v hertẽ opẽ in zijn wet/eñ in sijn gebo-
dẽ/eñ make vrede Hi verhoore v gebedẽ
eñ werde v versoẽt/noch hi en verlate v
niet inder quader tijt/Eñ nu sijn wi hier
B biddẽde voor v/ Int.C/eñ/lxix. iaer/als
Demetrius regneerde/hebbẽ wi ioden
v gescreuẽ in die tribulacie eñ storme die
ons ouer comẽ is in dezẽ iarẽ/vã dier tijt
dat Jasõ wechginc vãt heilich lãt eñ vãt
rijcke/Si aẽstakẽ die poorte/eñ stortẽ dõ-
sculdigc bloet. Eñ wi badẽ tottẽ HERE
eñ wi zijn vhoort/eñ wi offerdẽ offerhãde
eñ donste/eñ wij aenstaken keerssen/eñ
wi setteden broden voort

Eñ nu hout gestadelic de dagẽ der lo-
uertẽtẽ ṽ maẽt casleu/Int.C.eñ.lxxxviij
iaer/volc dat te Jerusalẽ indẽ iootscẽ lan
de is/eñ dẽ raet/eñ Judas wẽscẽ Aristobo
lo dẽ meister Ptholomei ṽs coninc/die vã
C dz geslacht ṽ gesalfder priesters is/eñ den
iodẽ die in Egyptẽ zijn salich; eñ gesõtheit
Vã grotẽ periculẽ ṽlost zijnde vã god/dãc-
kẽ wi hẽ grotelic/als die tegẽ sodanigen
coninc gescermt hebbẽ Hi dede se vã Per
sen wt crielẽ die tegẽ ons eñ ope heylige
stat vochtẽ/Wãt doe hi die leptimã selue

was in Persen/eñ eẽ õgemetẽ heyr met
hẽ/viel hi in Naneen tẽpel/bedrogẽ met
dẽ raet der priesterẽ Nanee/wãt Anthio
chus eñ zijn vriẽdẽ quamẽ tot dier plaetzẽ/
om met haer te wonẽ/op dz hi vele gelts
soude ontfaẽ onder dẽ naẽ der bruitgifte
Eñ doẽ de priesters Nanee hẽ tgelt voor-
geset haddẽ/eñ Antiochus ingegaẽ was
met luttel volx binnẽ dẽ pant des afgods
tempels/so sloten si den tempel

Eñ als Anthiochus ingegaẽ was/eñ D
eenẽ heymelikẽ toegãc opẽ gedaẽ sijnde
werpẽ si steenẽ/eñ doodẽ dẽ leptimã/eñ
die gene die met hẽ warẽ/eñ deeldẽ se vã
lede te lede/eñ hieuẽ haer hoofden af/eñ
werpẽ se daer buytẽ Door al si God gebe
nedijt die dõ godlike geleuert heeft Hier
om wi die suuerige des tẽpels doẽ sullen
optẽ.xxv.dach der maẽt Casleu/so docht
ons vã node v liedẽ dat te kennẽ te geuẽ
op dat ghi oockhout dẽ dach der louer ten
ten/eñ dẽ dach des viers/welc gegeuẽ is
doẽ Neemias dẽ tẽpel eñ dẽ outaer getim-
mert had/offerãdẽ offerde/Wãt doẽ ons
vaders in Persen gelept wordẽ/so namẽ
de priesters die doẽ gods dienaers warẽ
dat vier heymelic vã dẽ outaer/eñ berch
dẽt int dal daer eenẽ diepẽ eñ droogẽ put
was/eñ daer in ṽborgẽ sijt sekerlijc/allso
dz de plaetse alle menscen onbekẽt was/

Mer doẽ vele iarẽ voorbi warẽ gegaẽ
eñ het God behaechde/dat Neemias vã
der Persen coninc gesondẽ wert/seynde E
hi die neuẽ der priesters diet geborghen
haddẽ/om tvier te soecken/eñ also si ons
ṽteldẽ en võden si geen vier/mer dic wa
ter/Eñ hi hiet hẽ puttẽ eñ hẽ brẽgẽ/eñ de
priester Neemias hiet die offerãdẽ die op
geset warẽ met diẽ water besprẽgẽ/eñ de
houtẽ/eñ die dingẽ die daer opgeset wa-
rẽ/Eñ als dz gedaẽ was/eñ den tijt daer
was dat de sõne blicte die te voren in dõc
ker was/eñ daer is eẽ groot vier aẽgeste
kẽ/so dat si al ṽwõderdẽ. Mer al die prie-
sterẽ badẽ/doẽ dofferãde volbracht wert
Jonathas begost/eñ de ãder antwoordẽ
Eñ Neemias wast gebet/eñ had dese ma
niere. HERE God schepper alre creatue F
rẽ ṽuaerlic/sterc/rechtuerdich eñ õferm
hertich/die alleẽ goet sijt/alleẽ eẽ heerlic

F conincalleē rechtuerdich/eñ almachtich
eñ eewich/die Israel vā allē quadē v̓lost/
die den vaderē wtuercorē hebt gemaect
eñ hebtse heilich gemaect/ōtfāgt of ferā
de voor al v volck Israels/eñ bewaert v
deel/eñ heilicht dat/Vergadt ōse v̓strop-
inge/v̓lost dē genē die dē heydē dienē/eñ
aēscout die v̓smade die v̓eyst sijn/op dz de
heydenē wetē dat ghi ōs God sijt. Quelt
se die ōs v̓drucke/eñ smaet doē in houer-
dicheyt. Stelt v volck in v heylige plaet
se gelijc Moses heeft geseyt

Eñ de priesters speeldē lofsangē/tot
dz dofferāde v̓brāt was/Eñ doē dofferā
de v̓teert was/hiet Neemias de grote ste
G nē met douergebleuē water ouergietē.
Doē dz gesciet was/so is daer wt een vlā
me aēgesteke/mer si wert v̓teert vāden
lichte dz vādē outaer blicte/Eñ als dz dit
geopēbaert was/so is der Persē coninc
gebootscap/dz in die plaetse in welcke de
priesters die ouer geuoert warē vier ge
borgē haddē/water v̓scenē waer/vā wel
kē Neemias eñ die met hē warē/die offe
rādē suuerdē. De coninc aēmercken eñ
dit dinc nerstelic ondersoekēde/maecte hy
hē eenē tēpel/op dz hi ondervindē soude
dat daer gedaē was/eñ doe hi dz ōdervō-
dē had/so scēcte hi dē priesters vele goets
eñ and̓ giftē/eñ nemēde in zijn hāt gaf hy-
se hē. Neemias hiet dese plaetse Nepthar
welcke vertaelt wert/ een suuermakin-
ge/Mer bi vele heet si Nephi

¶ Dat.ij. Capittel.

A MEn vijnt in des prophetē Jeremie
bescriuige/dz hi hē dz vier hiet nemē/die
in eē and̓ lāt v̓hupsdē/so te kēnē gegeuē
is/eñ so hi dē v̓hupsdē beual. Eñ hi gaf di
en eē wet/op dz si des HEREN gebodē
niet vergetē en soudē/eñ dz si met der her
ten niet wt en souedē dwalē/siēde de gul-
dē eñ siluerē beeldē/eñ haer v̓cieringen.
Eñ ander sodanige dingē seggē te v̓maē
de hi/dat si die wet niet vā haer̓ herten
wech doē en souden. In dit ghescrift was
hoe dz die prophete die godlike antwoor-
de tot hē gesciet zijnde/hiet dē tabernakel
eñ de arcke met hē nauolgē/tot dat hi wt
ginc optē berch/daer Moses opghinc eñ
sach gods erffenis Eñ Jeremias daer co

meñ vāt ... laetse der spelunckē/eñ
dē tabern... ñ die arcke/eñ dē outaer Deut. xxiiij.a
des groets ... cht hi daer in/eñ sloot dye
duere vaste toe.

Eñ sōmige die mede volchdē gingē B
toe op dz si hē de plaet ... soudē bemerckē/
eñ en mochtē se niet vindē/Mer al ... Jere
mias dat bekēde/so besculdich de hēse/eñ
seyde/dat de plaetse onbekēt sal zijn tot dz
god de v̓gaderinge des volcx vergadere
eñ genadich werde/Eñ dā sal de HERE
dese dingē tonē/eñ de maiesteit des HE
REN sal v̓schinē/eñ twolc sal sijn gelijc si
Mosi oor geopēbaert wert Eñ gelijc als
Salomo badt/dat die plaetse geheylicht
soude werdē/v̓toōde hi dē grotē god dese
dingē/wāt hi hādelde die wijsh̓z heerlijc
eñ als wijsheit hebbēde offerde hi offerā
de der wijnghe eñ der voleyndinge des
tēpels. Gelijc ooc Moses tot dē HERE
badt/eñ tvier daelde vādē hemel eñ ver- C J.re.viij.
teerde dz brātoffer Eñ Moses seyde/om
dat niet geten en is/dat voor de zōde was
ende het is verteert

Desgelijcx vierde Salomo ooc de wi
inge.viij.dagē. Mer dese selue dingē woz
dē ingebracht in Neemias bescriuingen
eñ wtleggingē/eñ hoe hi dye librarie ma
kēde/die boekē der prophetē eñ Dauids
eñ der coningē brieuē eñ vāden vādē gif
tē v̓gaderde vāden lātscappē. Eñ desge-
lijcx v̓gaderde Judas al dat hi gheleert
had/mids dē orloge dat ons geuallē was
eñ si sijn bi ons. Hierō ist dat ghi dese din
gē begeert/so seynt de gene die se v ouer D
dragē/Als wi de suueringe sullē houden
hebbē wi v gescreuē. Aldus suldi wel doē
ist dat ghi dese dagē hout Maer wi hopē
dat god die sijn volck v̓lost heeft/eñ heeft
die erffenisse/eñ dz rijc eñ de priesterscap
eñ de heilichmakinge/hē allē wedergha
geuē/gelijc hi in die wet belooft heeft/dz
hi ōser haest ontfermē sal/eñ sal ons v̓ga
derē ond̓ al dē hemel/in de heylige plaet
se/Wāt hi heeft ons vā groten periculen
verlost/eñ heeft die plaetse gesuuert

Mer vā Juda Machabeo/eñ vā sinē
broeders/eñ vāder suueringe des grotē
tēpels/eñ vāder wijnge des outaers/eñ E
ooc vāden stridē die tot dē edelē Anthio-

chū behoirē eñ zijn sone Eup[illegible]/eñ vādē
vlichtingē die vā ōtē al dē [illegible]rael gesciet
zijn/totte genē die ster[illegible] voir die iodē
hebbē gedaē/alsō dat si aller lātscap wra-
kē al warē si luttel/eñ die [illegible] wrede
menichte vdiaechtē/eñ dē alder vmaert
stē tēpel ouer al de weerelt/weder op tim
merdē/eñ die stat vloſedē/eñ op dat dye
wettē die wt der gewoontē gedaē warē
weder op gerecht soudē werdē/aengesiē
die HEERE met alder stillicheit diē ghe-
nadich was geworde. Aldus hebben wi
ons gepijnt in eenē boec te cortē/die din-
E ghen dye van Jason in vijf boecken be-
grepen sijn/Want aēmerckende die me
nichte der boeckē/eñ die zwaerheyt der
geenē die de vertellingē der historiē wil-
lē aēgaē/eñ om veelheit der dingē hebbē
wi besorcht dat dē genē diet lezē willē ver
lustinge des gemoets soude zijn/eñ dē ner
stigē dat sijt lichtelic mogē onthoudē/eñ
dat allē dē genē diet lesen nutticheit mach
geuē/Eñ oec ons seluen/die dit werc om
te cortē aē sijn gegaē/en hebbē geenē lich
tē arbeyt aēgenomē/ya voorwaer meer
eē onledicheit vol wakinghē eñ sweets.
Gelijc die eē weerscap bereydē/eñ soekē
der anderre wille onderdanich te zijn/om
veelre liedē gratie/so gedogē wi gaerne
dē arbeyt/die waerheit vā elckē bescriue
re toelatende/maer wi selue willent cort
maken na die gegeuen forme

Wāt gelijc het eenē timmermeester
G eē nieu huys te besorgē staet vā alle den
maecsel/mer dē genē diēt te besorgē staet
te scilderē/ondersoekē moet dye dinghē
die ter cierheit bequaē sijn/alsō ist oec vā
ons te scattē/Wāt die verstādenisse vga
derē eñ die redene te ordineren/eñ elcke
deelē curioselic te ondersoeckē becomt dē
bescriuer der historiē/mer de cortheit der
seggingē te volgē/eñ achtervolginghe
der sakē te scuwē/is der cortheit toe te ge
uē/Vā hier dā sullē wi de vertellinge be-
ginnē/vāder voor redene aldus vele ghe
seyt te hebbē si genoech/Wāt tis sot voor
die historie wt te vloepē/eñ in die historie
selue afcortē.

Dat.iij.Capittel.

A Dus doē die heilige stat in alle vre-
de bewoōt werdt/eñ dye wetten
oec noch alderbest bewaert worden om
Onie des bisscops besickinge eñ god diē
sticheit/eñ die gemoedē diet quaet hatē-
de sijn/gesciet dat oec die coningē eñ den
princē selue/die plaetse der opperster erē
werdich achtedē/eñ dat si den tēpel met
dē aldermeestē giftē doorluchtich maeck
tē/Alsō dat Celeucius de coninc vā Asien
vā sinē rentē alle die costē gaf/dye totten
dienst der offerāden behoordē/Mer Sy
mon vā den geslachte Beniamin/die pro
uoost des tēpels gestelt was/pijnde hem
wat onrechts te doene in die stat/mer de
prince der priesterē stōt hē tegē. Mer wē
hi Oniā niet verwinnē en mocht/so quā
hi tot Appoloniū/Tharsens sone/die ter
dier tijt hertoge vā Celessyrē eñ Phenice
was/eñ hi bootscaptē hē dat de scatcame
re te Jerusalē vol ontallic gelts was/eñ
dat het gemeyn goet ongemeten waer/
welc niet totter rekeninge der offerādē
en behoorde/mer dat het mogelic waer/
dat altemael onder des coninc machte
soude vallen.

Eñ wen Appolonius tottē coninc o- B
uer gedragē had vā den gelde/dat aēghe
bracht was/so riep hi haestelic tot hē Heli
odorū die ouer sine saken was eñ seynde
hē met gebodē/dz hijt voorscrevē ghelt o-
uer soude dragē/Eñ Heliodorus aēghinc
ter stōt de reyse/in die gedaēte als oft hy
door die stedē Celesiriā eñ Phenice rey-
sen soude/mer inder waerheit soude hi des
coninc voornemē volbrēgen/Mer doe hi
te Jerusalē quā/eñ vriēdelic vādē hooch
stē priester in die stat ontfanghē was/so
vtelde hi vādē gegeuē oordeele des gelts
eñ spēde om wat sakē wille/hijt daer wa-
re/hi waechde oft dit warachtelijc oec
alsō ware/Doē toonde do ouerste priester
dat dese dingē verset warē tot lijftochte
der weduwē eñ weesen/eñ ōdat si zō toe
behoordē Hircano Tobie/eē seer voorba
rigē man/in dese die dōgodlike Symon
ouer gedragē had/alle die talentē siluers
te wesen.cccc/eñ/cc/ talentē gouts/ eñ ge C
heelic ōmogelic te wezē/dye bedroghē te
werdē/diet gelooft haddē der plaetzē/eñ
dē tēpel/welc wor al de werlt geeert wert
ōsijnder eerweerdicheit eñ heylicheit wil/

Mer die om dese dingē welcke hi vāden
coninc in geboden hadde/seyde datmen
sedē coninc immer in alle manieren dra-
ghen moeste.

Eñ op eenē gesteldē dach ginc Helio-
dorus inne/om vā dezē dingē te ordinerē
Mer daer en was geenē cleinē ãxt door
al de stat. De priesters werpē hē neder mz
tē priesterlikē gewade voor dē outaer/eñ
si aēriepē vā dē hemel hē die vā dē vsette
ne/eē wet geset had/dat hijt gheheel wil
de bewarē dē genē diet vset haddē. Mer
wie nu des hogē priesters aēschijn aēsach
die wert in der hertē gewōt/wāt dat ver
anderde aēsicht eñ verūwe/bewees din
wēdige smerte des gemoets/ Wāt eē der
hāde truericheit hadde dē mā beuaē/eñ
vscrickinge des lichaēs/mids welckē die
smerte sijns hertē den aēsiēden opēbaer
wert gemaect. Ander oot vergadert sijn
de quamē te samē vā harē huyzē/smekē-
D de met opēbaer biddinge/ō de vsmade-
nisse die dier plaetzē toecomen soude Eñ
de wiuē gordē haer borstē met hayrē clee-
derē/eñ quamē te samē door de stratē/eñ
die maechdē die beslotē warē liepē voort
tot Oniā/dāder tottē muerē/zōmige aē-
sagēt door de vensterē/mer al de vrouwē
stakē die hādē tē hemel waert/ Wāt daer
was eē allēdicheit der vmingder menich
te/eñ des grotē priesters gestelt in dē wot
likē strijt/vwachtinge/ Eñ dese aēriepē
dē almachtigē God/dat de dingē die hen
beloof t warē/met alder gheheelheyt be
houden souden werden den genen diese
geloof t hadden.

Mer Heliodorus volbracht tgene dat
E hi beslotē had/in die seluē plaetse/hi met
zijn sergianten bi die scatcamer teghen
woordich. Mer die geest des almachtigē
Gods dede eē groot bewijs zijnder vconin
ge/also dat al de gene die hem dorsten on
derdanich zijn/vallende mids der cracht
Gods/in aelmachticheyt eñ anxt/vandert
wordē/ Wāt hē vscheē eē der hāde paert
dat eenē vuaerlikē opsitter had/verciert
mettē alder bestē gewade/ Eñ dese quet
ste Heliodoro de vorste versenē met drup
sticheit. Mer die daer op sat scheē gulden
wapenē te hebbē/daer vschenē oor twee

andā iōgen ... aer mids cracht dalder bes
te vā glorie ... schoon vā gewade/die ronc
om hē stōde eñ geesselde hē vā beyde si
dē/zōder ophoudē met vele slagē hē slaē-
de. Eñ Heliodorus vi ... haestelijc ter aer-
den/eñ si ruct... hē me ... vele dōckerheden
beuaē wech/eñ settē hē in eenē dragsto l
eñ werpen hem wt F

Eñ die met vele lackeyē eñ sargiantē
tot de voorseyde scatcamer was gegaen
wert gedragē/eñ niemāt en halp hē/ die
opēbare Gods cracht bekēt sijnde. Eñ hi
lach mer door de godlike cracht stō/eñ vā
alle hope eñ salicheyt beroof t/ Mer dese
gebenediden dē HERE/dz hi groot maect
te sijn plaetse eñ dē tēpel/dye eē luttelkē
te vorē vol vreezē eñ geruchts was/wert
met bliscapē eñ genoechtē vuult/als die
almachtige HERE vscheē. Doe badē zō
mige vā Heliodorus vriēdē terstōt Oniā
dat hi dē alderhoochstē soude aēroepen/
dat hi hē leuē soude geuē/die in dē opper
stē geest was gestelt Die hoochste prieste
re aenmerckēde dat de coninc niet enige
quaetheyt wt dē iodē aē Heliodorum vol
bracht te zijn/en soude vmoedē/soo offerde
hi voor des mās salicheyt/eē salige offerāde

Eñ als die opperste priester badt soo
stōdē de selue twee iōgen mettē seluē cle G
derē gecleet bi Heliodoro eñ seydē. Dāct
Onie dē priester/wāt om hē heeft v god
dat leuē gescōckē/ Mer ghi vā God ge-
geesselt sijnde vcondicht allē menschē de
grote dadichedē gods/eñ sijn macht/ Eñ
Eñ dit geseyt hebbēde/en quamē si niet
meer te voorschine. Heliodorus gode een
offerāde geoffert hebbēde/eñ grote be-
loof tē geloof t/dē ghenē die in hē verleen
de te leuē/eñ Onie dāckēde/sijn heyr onc
fangē hebbēde/tooch hi weder totten co-
ninc/ Eñ hi getuychde allē liedē de grote
werckē gods/die hi voor sijn oogē gesien
had. Mer doe die conic Heliodorū vraech
de wie bequaē waer noch eēs te Jerusa-
lē gesondē te werdē/so sprac hi. Hebdi ee-
nigē viāt oft lager tos rijcx die ē seyt der-
waerts/eñ ghi sult hē gegeesselt weder
ontfaē/ist dat hijt nochtans ontgaet/om
dat in die plaetse warachtelic eē der han-
de cracht Gods is/wāt die ghene die sijn

woninghe in dye hemelē heeft/is besoe-
ker eñ hulper dier plaetsē/eñ hi slaet eñ
verderft die gene die comē om quaet te doē
Aldus heeft haer die sake vā Heliodoro
eñ die bewaringe der scatcameren.

Dat.iiij. Capittel.

A Die voorseide Simō daē brēger des
gelts eñ lāts sprac qualic vā Onia
als oft hi Heliodorū toegheslooct had tot
desen dingē/eñ dz hi de stoker des quaets
had geweest/eñ hi dorstede dē stadt voor-
siēder/eñ dē bescermer sijns volcx/eñ dē
nernstigē biminder Gods wet/eenen la
gelegger des rijcx heetē/Mer als die vi
antscappē also seer voortgingē/dat oock
door Symons naeste vriendē doodslagē
gesciedē/merckende Onias die sorchlijc
hept des gescils/eñ Appoloniū rasen als
dē hertoge vā Celesyrien eñ Phenicen/
om die quaetheit Simonis te vermeede
rē/so is hi tot dē coninc gherepst/niet als
der borgers besculdiger/ mer tgemeyn
profijt der geheelder menichtē bi hē seluē
merckēde/Wāt hi sach dat ommogelijck
was sonder coninclike voorsienicheit dē
sakē vrede gegeuē te werdē noch dat Si
mon op soude houdē vā sijnder sothept/
Mer na de doot Seleuci/doē Antiochus
diemē edel hiete/dat rijc ontfangē hadde
so begeerde Jason Onie broeder gierich
lijc thoge priesterscap/eñ ghinck tottē co
ninc/belouēde hem.ccc/eñ.lx.talentē sil-
uers/eñ vā dē anderē rēten/lxxx talentē
B Hier bouē beloofde hi ooc ander hondert
eñ.l/talentē/waert datmē sijnder macht
toeliete eē scole eñ vergaderinge vā ion-
gen te leerē/op te stellē tot sijn profijt/eñ
datmē die te Jerusalē warē/poorters vā
Anthiochiē scriuen soude

Doe hē die coninc dat toeliet/eñ hi de
heerscappie vercregē had/so begonst hy
de gene die vā sinē gheslachte waren ter
stōt totter heydēscer costumē ouer te brē
gen/eñ dede wech tgene dat de iodē wt
beleeftheit vāden coningē ghestelt was
door Joannē Eupolomijs vader/die die
bootscap vāder vriēscappē eñ gesellscap-
pē bi die Romeynē voerde/die wettighe
rechten der borghers verlatēde/eñ stel-
de scheeue insettingen inne/want hi dor-
ste/onder die borcht eē scole opstellē/eñ al
de beste der iongers in die hoerē huysen
settē/Mer dat en was geen begin/mer
eē toenemē eñ voorganc der heidēscer eñ
vrēdelincse cōuersatie/om des ongodlicx
eñ niet priesters Jasons/bijstiere eñ on-
gehoorde septe/also dat die priesters hen
nv niet tot des outaers diēst en begauen
mer dē tēpel versmaet hebbēde/eñ de of
ferandē versuymt hebbende/eñ haesten C
hē deelachtich te werdē der worstelingē
eñ sijnder onrechtuerdiger biedinge/eñ
in de oefeningē te leerē/eñ die vaderlike
eeren niet achtē/hielē si die griecsce glori
en voor die alderbeste/om welcke si eene
sorchelijc gescil haddē/eñ volchdē dier lie
dē insettigē nerstelic na/eñ begeerdē de
sen in allē gelijc te sijn/die si tot vianden
eñ verderuers gehadt haddē /wāt tegē
dye godlike wetten/ongodlijcke te doe-
ne/en blijft niet ongewroken/Maer dat
sal den nauolghenden tijt ooc wel bewij
sen.

Alsmen den tornoy dede diemen tel
ken vijf iaren hielde/ende die coninck te-
ghenwoordich was/so seynde Jason mis
dadighe mannen/dye sondaers waren/
van Jerusalem/draghende driehondert
dubbele dragmen siluers ten offerhan-
de Herculis/welcke die ghene diese ghe
bracht hadden/begeerden datmense tot
der offerhanden niet wt en soude geuen
want het niet van noode en waer/maer
die tot dē anderen costen schicken soude/
Maer dese sijn gheoffert vāden ghenē
diese sondt tot Herculis offerande/maer
om die teghenwoordighe sijnse gheghe-
uen totten schipwercke der groter sche-
pen diemen met driepaer riemen roept/
Maer wen Appolonius Nesthei sone ge
sonden was in Egypten/om dye eedele
Ptholomei Philometris des coninc/
Ende als Anthiochus bekēde dat hi vrēt
vanden saken des rijcx ghemaeckt was D
sijns selfs profijt soeckende/soo is hy van
daer gherepset/ende hij ys ghecomen

te Joppen/ende van daer te Jerusalem/
Eñ heerlic vã Jasone eñ vãder stadt ont-
faen/met lichtẽ der toortsen/eñ louinge/
is hi ingegaẽ/eñ vã daer keerde hi thepr
tot Phenicen/Eñ na den tijt vã drie iarẽ
seinde Jason Menelaũ des voorseidẽ Si
mons broed/dẽ coninc ghelt dragẽde/eñ
die antwoorden vãden nootsakelikẽ sae
kẽ ouer soude dragẽ/Eñ hi den coninc ge
presen sijnde/als hi dat aensichte sijnder
machticheit groot gemaect had/so tooch
hi thoge priesterscap tot hem seluẽ/eñ õt-
hoochdet Jasoni drye hondert talenten
siluers.

Eñ gheboden vãdẽ coninc ontfãgẽ heb
bende/so quam hi niet weerdich der pries
terscap hebbẽde/dragẽde tgemoet eens
wreedẽ tyrans/eñ die grãscap eender fel
der beestẽ/Eñ Jason die sinen eygẽ broe
der geuãgen hadde/hi wert bedroghen/
eñ voortuluchtich gedreuẽ in Ammõs kin
derẽ lantscap/Eñ Menalaus behielt tat
hoghe priesterscap/maer vãdẽ gelde ten
coninc belooft/en dede hi niet/Doe Sos-
tratus die prouoost der borcht was/scatti
E ge dede/Want tot desen behoorde de scat
tinge des weechs gelts/om welcker sae
ken wille/si beide sijn totten coninc wtge
roepẽ/Eñ Menelaus wert afgesedt vã
den priesterscap/eñ Lisimachus sijn broe
der quam na hẽ aen/ Maer Sostratus
wert ouer die Cypers gestelt/Eñ doe de
se dinghẽ gedaẽ wordẽ/so geuielt dat dye
vã Tharsen eñ Mallotẽ/eenẽ oploop be
roerdẽ/om dat des coninck Anthiochi by
slaepsterẽ begaeft warẽ/Aldus quã de co
ninc haestelic/om die te stillẽ eñ te paepẽ/
eñ hi liet Andronicũ/die hi wt sinẽ gesellẽ
onder hẽ ghestelt hadde Eñ Menelaus
versekert sijnde dat hij bequamẽ tijt ont
fangen had/stal hi eenige guldẽ vatẽ wt
den tẽpel/eñ ghafse Andronicho/Eñ ver
cocht die ander Tyro/eñ den byliggendẽ
stedẽ/Doe Onias dat sekerlijc bekende/
berispte hi hẽ/behoudẽde hem in een vry
plaetse.te Anthiochien bi Daphnem

Hier wt ginc Menelaus tot Andro-
nicũ/eñ badt hẽ dat hi Oniã doden soude

Der Machabeen.ij Ca.iiij

Als dese tot Oniam quam/eñ die rechte
handẽ gegeuẽ hebbẽde/met gesworenẽ
rechte/hoe wel hi quaet vermoedẽ op hẽ
had/riet hij hẽ wt der vriheit voortcomẽ
ende hi dode hem ter stont/niet ontsien-
dẽ die ghererchticheidt/Om welcker saec
ken wille niedt alleene dye Joden/maer
oock andere natien verbolghen worden
ende nament moeplijck van der onrecht
ueerdigher doot sulcs mans.

Maer die Joden by Anthiochien eñ F
griecken/ghinghen te samen totten co-
ninck/doen hi weder ghecomen was/wt
Silicien/claghende vander ongherech-
tiger doot Onie/Hier om is Anthiochus
bedroeft van ghemoede om Oniam/Eñ
tot ontfermherticheit ghebuyrcht stortte
hi tranen/ghedachtich des ghestoruens
soberheit/ende beleeftheidt/Ende sinen
moet ontsteken sijnde/ghebiet hi datmẽ
Andronicum die purpuren cleederen wt
doen souden/ende alle die stadt omleydẽ/
ende in die plaetse in welcke hi de ongod
licheidt aen Oniam bedreuen hadde/de
de hi den vermeynsaemden man leuen
berouen/Also ghaf hem die HEERE scul
dighe pine/ Ende als Lisimachus veele
gheestelijcke diesten inden tempel bedre
uen hadde/midts Menelaus raedt ende
die fame verbreyde/soo is daer eene me-
nichte teghens Lisimachum vergadert/
Als hij nu veel gouts wt den tempel ghe
draghen hadde/ende als dye scharen te-
ghens hem opstonden/ende die ghemoe
den met gramschappen veruult waren
dede hi by na drie dusent mannen wape-
nen/ende begonste dye ongherechtighe
handen te besighen/mit eenen leidtsmã
dat een tyran was/die van oudtheyt en-
de van sotheydt gheworder was/Maer
doen si Lisimachus toelegghen verstõdẽ
soo grepen si som steenen/somige starcke
cluppelen/ende sommighe worpen asschẽ
op Lysimachum/Ende daer wasser veel
ghewondt/ ende sommijghe wasser ter
aerden ghestaghen/maer si vloden oock
alle gadere/Ende den seluen vermeyn-
saemden oft besaemden/woden si ooc by
die schatcamere

G Van desen dingē begonst dat oordel
teghē Menelaū gedreuē te werden/Eñ
als die coninc te Tyrū quā/so droegē dye
manuē gesonden vādē ouders/die saeke
ouer tot hē/Eñ als Menelaus ōwonnen
wert/beloofde hi Ptholomeo veel gelts
te geuē/om dē coninc te beradē. Aldus so
ginc Ptholomeus tottē coninc/die inden
voorhof was alsom hē te vercoelē/eñ lei
de dē coninc af vāden vonnisse/eñ Mene
laū die alrē quaethept sculdich was/absol
ueerde hi vādē misdadē/maer die alendi
ge die ooc onsculdich geoordelt soudē heb
bē gewordē/haddē si die sake bidē Sythē
geseit/dese ōdoodde hi ter doot/Aldus ledē
si haest onrechtuerdige pine/die de sake
voor die stadt/eñ voort volc/eñ voor de hei
lige vatē ōuolcht hebbē/Waerō ooc dye
vā Tyrē ōbolghē sijnde/hebbē alte milde
tegē hare begrauinghe geweest/Maer
Menelaus/ō dye gerechtichz der geenō
die in machticheit warē/bleef hi in mach
te/wassende in quaethept/tot laghinge
der borgheren/

Dat.v.Cappittel

A In die seluē tijt bereide Anthiochus
sijn tweede repse in Egyptē/Het geuiel
ouer alle die stadt vā Jerusalē/dat mē.xl.
daghē repsenaers door die lucht sach rij/
den/hebbēde guldē cleederē eñ pijkē/als
ghewapēde bataelgien/eñ den loop der
paerdē bi oordenē ghestelt/eñ die ōgade-
ringe na bi/eñ die beweginge ō scildē eñ
der behelmetter menichte/met blooten
wtgetogenē swaerdē/eñ tscietē der ghe-
scuttē/eñ der guldenē wapenē schijnsele
eñ alle maniere vā pantsierē/Waerō sy
alle badē dat dese selsame dingē/tē bestē
ōgaen moestē/Maer alser een valsch ge
rucht wt gegaē was/Als dat Antiochus
gestoruē soude sijn/so nā Jason nyet min
dan dusent mannē tot hē/eñ beliep de ste
de haestelic/eñ die borgers vlogē tsamen
tottē muerē/eñ ten laetstē als hi dye stad
ingenomē had/so vloot Menelaus op de
borch Mer Jason en spaerde sijn borgerē
niet/indē slach noch hi en dacht nz dē voir
spoet tegē te vriēdē/tald meeste quaet is
achtende/dat hi der vianden/eñ niet der
borghers victoriosen roof soude nemen/

Mair dat hoge priesterschap en ōcreech
hi niet/maer deyn de sijns laghē/ontfinc
hi in bescaēmtheit/eñ voortuluchtich ghinc
hi weder in Ammaniten.

Ten laetstē wert hi tot ōderkenissen B
sijns selfs beslotē/vā Aretha/der Araben
coninc/vlieende vā deen stadt in dander/
allē mēschē hatelic/als een vluchtighe af
ualler vādē wettē/eñ ōsuwelic als des lā
des/eñ der borgers viāt/is hij wtgestotē
in Egiptē/Eñ dier daer vele wt harē va
derlāde had verdreuē/die verginc in vrē
de landē/eñ tooch tot Lacedomonien/als
die daer toeuluchtsoude hebbē/om sijns
maechscaps wille/Eñ dier daer veel ōbe
grauē wech had geworpē/die wert selue
onbeclaecht eñ onbegrauē wech gewor-
pen/eñ hi en besichde noch vreēde begra
uinge/noch en was sijns vaderlicx graft
niet deelachtich/Dese dinghē aldus ghe
sciet sijnde/vermoede die coninc/dat dye
Jodē tgeselscap laten soudē/eñ hier ō wt
Egyptē reisende/heeft hi die stat met fel-
len gemoede vā wapenē in genomē/Eñ
hi beual sinē ruterē/al doot te slaē eñ niet
te sparē die ghene/die hen tegē quamen
eñ door die huisen opstighēde/dye lieden
wreedelijc verdoen

Aldus gescieden der dootslaghē der
iongers eñ der ouders/eñ der wiuen/eñ C
kinderē ōmielinge/eñ rodinge ō maechdē
eñ cleinō kindhēs/Binnē die geheel drie
dagē warē der.xxij. dusent doot geslagen
.xl. dusent geuāgē eñ niet min ōcocht/eñ
dit en is niet ghenoech/Hi derstede ooc
indē tēpel gaen/dye hepliger is dan alle
dat lant/met Menelao die hē leyde/dye
een verrader der wettē eñ des lants was
eñ nemēde die heilige vatē met sinē mis-
dadigē handē/dye vā anderē coningē eñ
stedē gesedt warē tot ōcieringe ō plaetzē
eñ ter eerē/die taste hi onweerdelic aen/
eñ besmettese/Aldus Antiochus al heel
wten sinne/en aēmercte niet dat God eē
luttel gram was/om die sonden der geē-
re dye int stat woondē/waer ō dat ontrēc
der plaetsen versmadinge geuiel/Andōs
waert dat si niedt in vele sandē bewondē
en haddē geweest/so soude hij ooc ter stōc
daer comende/sekerlic gegeesselt eñ ach

terwaert gheſtoten hebben gheweeſt/
vanſijnder ſtoutheidt/ghelijck Heliodo
rus die van Seleuco den coninck geſon-
den was/om die gheltkiſte wt te roouen
Maer God en heuet tvolc om der plaet-
ſen wil nyedt vercoren/maer dye plaetſe
om des volcx wille/Daer om is die plaet
ſe ſelue oock mede deelachtich ghemaect
des volcs quaet/maer namaels ſal ſy ge-
ſelle der goeden worden/Ende die in die
gramſchap des almachtigen Gods ver-
laten is/ſal weder met verſoeninghe des
groten Goods/met der alder hoochſter
glouen verhoghet werden

D Aldus Anthiochus/duyſent ende
acht hondert talenten wt den tempele
ghenomen hebbende/es hij weder ſnel-
lijcken na Anthiochien ghereyſt/meynẽ
de van houeerdicheydt/dat hy dye aerde
daer toe ſoude brenghen/datmender te
ſchepe ſoude moghen varen/ende de zee
datmender ouer gaen ſoude/om die ver-
heffinghe ſijns herten/Hi liet prouooſtẽ
om tvolc te quellen/Te Iheruſalem liet
hi Philippum/dye te Phrigien gheborẽ
was/die wreeder van ſeden was/dan de
ghene ſelue daer hij af gheſtelt was/
Mair in Gariſim liet hij Andronicũ ende
Menelaum/die den borghers ſwaerder
vielen dan die andere/Ende doen hij te-
ghen die Ioden gheſedt was/soo ſeynde
hij den hatelijcken prince Appollonium
met eenen heyr van twee entwintich du
ſent mannen/hem ghebiedende dat hij-
ſe al doot ſoude ſlaen/die van volcomenẽ
ouderdom waren/ende die vrouwen en
de ionghelinghen/ende maechden ver-
coopen/Als hij te Iheruſalem ghecomẽ
was/vrede veynſende/ruſtede hij totten
heilighẽ Sabaoths dach toe/ende als de Io-
den doe vierden/ſo gheboot hi den ſinen
die wapenen te nemen/Ende hi verdede
ſe alle te ſamen wreedelijcken/die totten
ſchouſpele ghecomen waren/Ende dye
ſtadt metten ghewapenden doorlopẽde/
dodede hy een groote menichte/ Maer
Iudas Machabeus die de thienſte was/
was beſiden af gheghaen in een woeſte
plaetſe/ende daer leyde hi ſijn leuen/met

ten ſinen in die berghen/onder die wilde
beeſten/ende etende ſpijſe des hoeys ſo
woonden ſi daer/op dat ſi der beſmettin
ghen niet deelachtich en ſouden ſijn

Dat.vi.Capittel

Maer na nyet veel tijts ſeynde dye A
coninc eenẽ oudẽ vã Anthiochiẽ/
die de Ioden dwinghen ſoude/dat ſi ouer
ſouden gaen vanden vaderlijcken ende
Goods wetten/ende daer oock om den
tempel te beſmetten dye te Iheruſalem
was/ende dat ſi dyen toenamen ſouden
Iupiters ende Olimpijs tempele/Ende
datmen den tempele in Garizim heeten
ſoude Iupiters tempel/alſoo dye ghene
waren/die de plaetſe Iupiters gaſthuis
bewoonden/Want den aenloop der qua
den/was die alder quaetſte/ende allẽ lye
den ſwaer/Wandt den tempele was vol
oncuyſheidts/ende braſſinghen/ende der
gheender dye met hoeren hoorteerden/
ende die wijuen dye haer van ſelfs in dat
gheheilichde huys maecten dair binnen
draghende tghene dat nyet gheoorlouet
en was/Den outaer was oock vol vã on-
gheoorloof den dinghen/die met wetten
verboden waren/Noch dye Sabbathen
en werden niet bewaert/noch die vader
lijcke hoochtijdelijcke daghen/en worden
niet ghehouden/noch niemant en beleet
ſimpelijck dat hi een Iode was

Maer opten dach van des conincks B
gheboorte/werden ſi met bitterder noot
ſaeclicheidt/totten offerhanden ghelept
Ende alſmen des afgods Liberi heylich-
heden hielt/werden ſi bedwonghen mit
feel ghecroont/den afgodt Libers om te
gaen/Maer daer ſo ghinck een ghebodt
wt in die naeſte ſteden d' heidenẽ/by inge
uẽ der Ptholomeen/dat ſi oock in ghelijck
manieren teghen die Ioden doen ſoudẽ/
op dat ſy offerhande doen ſouden/Mair
dye totten inſettinghen der heydenen
niet ouer en wilde gaen datmen dye alle
doot ſoude ſlaẽ/Aldus waſſer allẽdicheyt

r ... en/Wandt daer sijn twee wiuen aen
ghebrachtes/ dye haere soonen besneden
hadden/den welcken haere kinderen aen dye
borsten gehangen sijn/Als sise openbaerlijc
door alle die stadt om geleit hadden/so stie-
ten si se vanden mueren nederwaert/Mair an
C der die totten naesten spelunken tsamen ge-
gaen waren/en si heimelic den Sabboths dach
vierden/als si Philippo gewesen waren wer
den si met vlammen verbrant/om dat si hem ontsa-
gen om der geestelicheit wille/en onderhoudin
ge/hen seluen metter hant te helpen

Maer ic bidde hen die desen boec lezen
sullen/dat si niet verscrict en worden/om die te
genspoedige geuallen/maer dat si achten
die dingen die daer geuielen/niet tot verder
fenisse/maer tot castijnge ons geslachts/
te sijn/Want het is een teeken van groter wel
daet/den sondaren geenen langen tijt na ha-
ren sinne te laten doen/maer ter stont te wre
ken/Want die HEERE en verbeit niet lijtsaem-
lijc/gelijc in anderen natien/op dat hij die
als den dach des oordels toecomen sal/in vol
D heit der sonden pinigen mach/Also heeft hi
oor in ons geoordineert/dat onse sonden
ten einde gecomen/alsso ten laetsten op ons
wreken soude/Waerom hi sijn ontfermher-
ticheit nimermeer van ons af en doet/Mer
sijn volc in tegenheden straffende/en verla-
tet hi niet/Maer dese dingen laet ons ge-
noech met luttel woorden geseit sijn/tot ver
maninge der geenre dict lesen sullen/Nu
staet ons die vertellinghe te comen.

Aldus wert Eleazarus een vanden eer
sten der scriben/een wel geacht man/en
scoon van aensicht/met openen monde gapen
de/gedwongen vercken vleesch te eten/mair
E hi aenueerde liever de alder gloriooste doot
dan een hatelic leuen/ginc hi willichs voor
totter doot/aenschouwende hoemen toe
moeste gaen/lijdsaemlic gedogende nam hi
voor hem geen ongeoorloofde dingen toe te la
ten om die liefde des leuens/Maer die dair bi
stonden/met ongerechter ontfermherticheit
beweecht/om die oude vriendscap des mans
namen se hem heimelijck/en baden datmen
vleesch halen soude/dwelc hem gheoorloft
was te eten/datmen veynsen soude/dat
hijt gheten had/gelijc dye coninc geboden
had/vanden vleesce der offerhanden/op dat
hi midts die daet/vander doot verlost sou-
de worden/en om die oude vriendschap des
mans deden si dese beleeftheit aen hem/mer
hi begonst te dencken/dat weerdige ouer-
schijn en hoocheit sijns tijts en sijnder oudt
heit/en die grijsicheit der ingeborender
edelheit/en die wercken der alder bester
conuersatien van ionck op/en na die inset-
tinge der heiliger en van Gode ghemaec
ter wet/antwoorde hi haestelic seggende
Dat hi voorgesendt wilde werden ter hel
len/Want het en is onsen ouderdom nyet
betamelic (seide hi) te veinsen/dat vele van F
iongelingen meinende dat Eleazar van tne
gentich iaren/ouer gegaen waer totten
leuen der vreemdelingen/en si oock om mij
ner veynsinge/en om een luttel tijts des ver
ganckliken leuens/bedrogen souden werden/
en dat ick daer door een smettinge en ver
fuwinge/mijnder oudheit behale/Wandt
al werde ick inder tegenwoirdiger tijt van
der menschen pijnlicheit verlost/maer des
Almachtighen hant/en sal ic noch leuendich/
noch doot ontulien/Waerom dat leuen starc
lijc te bouen gaende/sal ic der oudheit wer
dich schijnen/maer den iongelingen sal ick
een starck exempel achter laten/eest dat ick
met willighen bereeden ghemoede/ende
starckelic voor die alder swaerste en hey-
lichste wetten een eersame doot voluuere

Als hi dese dinghen ghesepdt hadde G
so wert hi ter stont totter pijnen ghetroc
ken/maer die hem leyden/en luttel daer te
voren saechter waren/sijn tot gramscappen
ghekeert/om die redenen van hem geseit
die si oordelden wt vermetelheyt ghesept
te sijne/Mair als hi met slagen gequetst
werdt/so versuchtie hij en seyde/HEERE
die de heilighe kennisse hebt/ghij weedt
openbaerlijcken/dat daer ick vander doot
verlost mocht worden/harde smerten des
lichaems lijde/Maer nader sielen soo lij
de ickt gheerne/om uwer vreesen wille/
Ende dese verschiet in deser manieren wt
den leuene/nyedt alleene den iongheren
maer oock alle den gheheelen volck een
ghedachtenisse sijnder doot/tot eenen ex
empele der doot en der starcheit achter-
latende.

Dat.vij.Capittel.

¶ Dat.vij.Capittel

A Het gesciede dat seuē broedȯs geuan-
gē werdē/met haerȯ moeder ende
werdē vādē coninc gedwonghē verckē
vleesch tegē die behoorlicheit te etē/ ende
dede se slaē met gheesselē/vā stierē pesen
gemaect Maer een onder die/die de eer
ste was/seide aldus Wat soect ghi eñ wat
wilt ghi vā ons leerē: Wi sijn meer berei
det te steruē/dan die vaderlike eñ Gods
wettē ouer te tredē/Hierom wart die co
ninc grain/eñ beual datmē pannē eñ ee
rene pottē gloepēde soude makē/als die
gloepēde gemaect warē/beual hi datmē
hē die eerst gesprokē hadde/sijne tonghe
wtsnidē soude/eñ tvel des hoofts astrec
kē/eñ sijn vingerē eñ teenē af houwen/
daert sijn broedȯs eñ die moeder aensagē
Eñ doe hi nv al mismaect was/soo beual
hi twier dair bi te doē/eñ hē die noch asem
de te bradē in die panne/In welcke als hi
lāge gepinicht wert/so vmaendē die andȯ
B metter moedȯ sterckelic te steruē/seggēde
Die HERE God sal aensiē de waerheit
eñ sal in ons getroost wordē/Also Moses
heeft vclaert/in die betuginge des liede-
kēs/Eñ hi sal in sinen knechtē vertroost
werden.

Eñ als die eerste in deser manierē al
dus wot was/so leiden si dē anderē om te
bespottē/eñ doe hē de hupt sijns hoofts
mettē hapre af getrocken was/so vraech
dē si ofc hijt ate/eer hi int geheel lichaem
in elck lidt bisondȯ gepinicht word / Mair
hi antwoorde met vaderscer stēmē eñ sei
de/Ic en sals niet doen/waerō dese oor in
die volgēde plaetse des eerstē oor pijnen
nen ontfinc/eñ in sinen lestē geest gestelt
sijnde sprac hi aldus Ghi alrȯ quaetste ghi
verdoet ons in desen tegēwoordigē leuē/
maer die coninc der werelt sal ons/ope ā
sine wetten ghedoot worden/verweckē
in die verrisenisse des eewighen leuens.

Na desen wert die derde bespodt/eñ
C als sijn tonge geeyscht wert/so stac hijse
ter stont voort/eñ hi stac sijn handen vro
melic wt/eñ sprac mit betrouwē/Ic besit
te dese leden wt den hemel/maer om die
wettē Gods versmade ic nv de selue/wāt
ic hope die wedȯ vā hē te ontfaen/Also dat

die coninc eñ die met hē warē vwōder
des iongheling moet/ope dat pinigē
als niet achtede

Ende dese aldus gestoruen sijnde/sa
quelden si den vierden/hem oec also pini
ghende/Ende als hi nv op die doot was.
sprack hi aldus/Den ghenen die van den
menschen ter doot ghegheuen sijn/is be
ter hope van Gode te verwachtene/dat
si weder van hem verweet sullen wordē
Mer v en sal gheen verrisenisse totten le
uene sijn/

Ende als si den vijfsten hadden ghe-
haelt/so quelden sij hem/ende hij sach op
hem ende seide/ Macht onder die men
schen hebbende/hoe wel ghij verganck-
lijck sijdt/doet ghi dat ghi wilt/Maer en
wilt niet meinen/dat onse ghslacht van
Gode verlaten is/Maer onthept lijdsa
melijcken/ende ghij sult sijn grote mach
te sien.hoe hi v ende v saedt pinighen sal.

Nae desen leyden si den sesten/ende D
als dese begonst te steruen/sprack hij al-
dus/En willet nyet te vergheefs dolen/
Wandt wij lijden dit nv om onsseluen/
om dat wi teghen onsen God ghesondij-
ghet hebben/ende in ons soo sijn dingen
ghescheidt die weerdich sijn datmen der
af verwonderen soude/Maer en meynt
niedt dat v dit onghewroken sal blijuen/
dat ghij v veruordert hebt teghen God
te vechten

Die moeder bouen maten wonder-
lijck/ende weerdich der goeder ghedach
tenissen/die haer seuen kinderen/op een
tijt vā eenē dage sach verdoene/ende sy
verdroecht met goeden ghemoede/om
den hope dye si tot Gode hadde/ende sy
vermaende elcken van dien met vader-
lijcker stemmen/sterckelijcken veruult
met wijsheit/ende den vrouwelijken ge-
peynse/plantede sy eenen mannelijken
moet inne/ende sy seyde tot hen/ Ick en
weet niet hoe ghi in mijn lichaē opēbaer
de/noch ick en hebbe dy gheest noch siele
ghegheuen/noch dat leuen/ende ick en
hebbe elc leden niedt te samē geuoecht
Maer dye HERE die schepper der we- E
relt/die des menschē gheboorte schiep/

G een …ie …e creatuere oorspront vant/en
de…l v den …eest eñ dat leuen wedar ge-
uen met ontfermhertic heit/ghelijc ghij
v seluẽ nv veracht om sine wettẽ

Anthiochus achtẽde dat hij v̈smaet
wert/eñ des v̈witẽde stẽme mede v̈acht
hebbẽde/als die ioncste noch te liue ouer
was ghebleuẽ/en v̈maẽde hi niet alleen
met woordẽ/mair hi beuestichdet oock mz
eenẽ eede/dat hi hẽ rijc eñ salich soude ma
ken/eñ dat hi hẽ te vriende soude hebbẽ/
ginc hi ouer vā sinen vaderlikẽ wettẽ/eñ
dat hi hẽ soude gheuen dat hẽ van noode
ware/Maer doe dye iongelinc geẽsins
tot desen dingẽ geneicht en wart/so riep
die coninc die moeder/eñ riet haer dat sy
den iongelinc tot salichept werdẽ soude/
Als hise met vele woordẽ v̈maent hadde
beloofde si harẽ sone te radẽ/Aldus te hẽ
wairt geneich/bespottende dẽ wreedẽ ty
ran/sprac si met vaderliker stẽmẽ/Mijne
soon ontfermt mijre die v negẽ maendẽ
in minẽ lichaẽ gedragen heb/eñ drie iaer
melc gegeuẽ eñ geuoedt/eñ tot desen ou
derdō hebbe ghebracht/Ic bid v sone dat
E ghi opsiet ten hemel eñ ter aerdẽ/eñ tot
al dat dair inne is/eñ verstaet dat God dz
al wt niet ghemaect heeft/eñ dat mensce
like geslacht/alsoo moet gesciedẽ/dat ghij
desen hangman niet ontsiẽ en sult/mair
weerdich gemaect uwẽ broedḋs deelach-
tich te sijn/ontfangt die doot/op dat ick v
in die ontferminghe weḋ met uwẽ broe-
ders ontfanghe

Als si dese dinghẽ noch seide/so sprack
die iongelinc Wien ontbeyt ghij:Ick en
ben dẽ gebode des couincs niet ghehoor-
saẽ/maer dẽ gebode der wet/die ons door
mose ghegeuẽ is/Maer ghi die een vijn-
der alder quaetheit gewordẽ sijt/teghen
die Ebreen/ghi en sult die hant Gods nz
ontulien/Wandt wi lijden dese dinghen
voor onse sondẽ/Eñ al ist dat dye HEERE
onse God een luttel op ons gram is/om
berispinghe eñ straffinge/Maer hi sal sij
nẽ knecht weder versoent werdẽ/Mair
ghi o alder booste/eñ alder misdadichste
alre mensce/en wilt niet te vergeefs ver-
heuen worden met ydelen hope/op sijne
knechtẽ ontstekẽ/Want ghi en sijdt noch

niet ontvlodẽ des almachtighẽs/eñ alle
dingẽ aenscouwẽdẽs oordel/Want mijne G
broedḋs die nv een weinich smertẽ hebbẽ
geledẽ/sijn nv onder dat testamẽt des ee
wigẽ leuẽs/Maer ghij sult den oordeele
Gods rechtueerdighe pine uwer houer
dicheit betalen/Maer ic/gelijc oock mijn
broedḋs gheue mijn siele eñ mijn lichaeme
ouer/voor die vaderlike wettẽ/aenroepẽ
de God dat hi onsen volcke geringe ghe-
nadich si/eñ v met pinẽ eñ slagen doe be-
liden/dat hi alleẽ God is/Maer in mi eñ
in mine broeders/sal des almachtighen
grāscap ophoudẽ/die rechtuerdelic ouer
alle onse ghestachte gebrocht is/Doe es
dye coninc met grāscappen ontstekẽ/eñ
dede desen wreedeliker dan allẽ den ādē
ren/onweerdelic dragẽde dat hi bespodt
was/Aldus sterf dese oock rein in allen dẽ
HEERE betrouwẽde/Mair ten laetsten
is die moeder oock nae die kinderẽ v̈daen
Nv is vā den offerhanden eñ vā dye me-
nichten der wreetheden ghenoech geseit

Dat.viij.Capittel.

IUdas Machabeus eñ dye met hẽ A
warẽ gingẽ heymelic in casteelẽ/eñ hair
magen eñ vriendẽ tsamẽ roepẽde/eñ die
int Iootscap gebleuẽ warẽ/tot hẽ nemẽ
de brachtẽ si tot hẽ.vi.duysẽt mānẽ/ eñ si
aenriepẽ God/dat hi opt volc sien wilde/
dat vā allen v̈tredẽ werdt/eñ ontfermẽ
des tempels/die vā dẽ ongodlikẽ beulect
wert/Dat hi oock wilde ontfermen dye v̈
derfenisse der stat/die corts effen ghelijc
der aerdẽ gemaect soude werdẽ.eñ dz hij
die stẽme des bloets tot hẽ roepẽde soude
hoorẽ/eñ dz hi oock gedachte de alḋ ongerec
htichste doodẽ der ōsculdiger cleinḋ kinḋ
kẽs/eñ ḋ blasphemiẽ die sinen naẽ aenge
daen waren/eñ dat hi daer verbolghen
ouer soude werdẽ. Iudas dye menichte
vergadert hebbẽde/wort hi dẽ heydẽ on- B
verdragelic/Want de grāscap des HEE-
REN is in ōtfermhertichz v̈andert/eñ dẽ
castelen eñ stedẽ onuerhuets ouercomẽ-
de/stac hise aen/eñ de bequame plaetsen
bestaẽde/v̈sloech hi vele viandẽ/mer alḋ
meest wert hi snachs tot sulken wtlopin-
ge gedreuẽ/eñ dat gherucht sijnder crach
te werdt in allen plaetsen ghestroept.

Philippus siende dat die man alleis
ken tot voortgãc quã. eñ dat hẽ die saken
dicwils geluckich õgingẽ/so screef hÿ tot
Ptholomeũ den hertoge vã Celessirien/
eñ Phenicẽ/dat hi den coninclikẽ sakẽ be
hulp soude doen/Eñ hi seinde snellÿc Ni
canorẽ Patroclÿs sone/vanden edelsten/
vriendẽ/geuẽde hẽ vandẽ vermengden
gewapendẽ heidenẽ/niet min dan.xx.m
op dat si alle dat geslachte der Joden sou
den wtdoẽ/hẽ toevoegẽde Gorgiam enẽ
oorloochs man/eñ in oorloochs sakẽ dye
C alder besochste/Eñ Nychanor stelde den
coninc dat hi den tribuyt diemen den Ro
meinẽ gheuẽ soude/twee dusent talentẽ
vander geuãckenisse der Jodẽ võvullen
soude/Eñ ter stont sandt hÿ tottẽ steden
die bider zee laghen/tsamẽ roepende tot
ter võcopinge der Jodẽ dienstboden/belo
uẽde dat hi tnegentich dienstbodẽ om eẽ
talẽt geuẽ soude/niet siende op die wrake
die hẽ vãden Almachtigẽ nauolgẽ soude

Als Judas dat vernam/gaf hi dẽ Jo
den die met hẽ warẽ Nicanors toecoemst
te kennẽ/Wt welckẽ die somige vreesen-
de/eñ der gerechticheit Gods niet geloo
uende/sÿn gevlodẽ/Maer die ander die
vã desen ouer bleuẽ warẽ/quamen eñ ba
den God mede/dat hise vãden ongodlÿc
kẽ Nicanor verlossen woude/diese võcocht
had/eer hi daer quam/Eñ al en dede hÿs
niet om harent wille/nochtãs om des võ-
bonts wille/dat tot harẽ vaderẽ was/eñ
om die aenroepinge sÿns heilich eñ heer
D licx naẽs wille ouer hen Eñ Machabeus
die seuẽ dusent mannẽ die bi hẽ waren te
samẽ geroepẽ hebbẽde/bat hi dat si dẽ viã
dẽ niet võsoẽt en soudẽ werdẽ//noch dat sÿ
die menichte der vianden niet en souden
ontsiẽ/die ongerechtelic tegẽ hen quamẽ
mer dat si sterckelÿck souden strÿdẽ/den
den smaet voorghẽ hebbẽde/welcke on
gerechticheit in die heilige plaetse dã de-
sen is aengedaẽ/eñ dat onrecht der stadt
diemẽ in spot hadde/eñ oock dat si der ou
ders insettingẽ gebroken haddẽ Wãt hÿ
sprac Si betrouwẽ op haer wapenẽ ende
op hair stoutheit/Maer wi betrouwẽ in
den almachtigẽ HERE/die de gene die
teghen ons comen/eñ alle die werelt mz

eenen wencke mach vernielen

Hÿ võmaende hẽ oock vanden hulpen I.macha/iiij.a
Gods die aen haer ouders ghedaen sÿn iiij.re.xix.
eñ datter onder Sennacherib hondert. g
vÿfentachentich dusent vergingẽ/eñ vã G
den stride dien si teghẽ die Galathẽ had-
den/in Babilonien/dat sy alle doent ter
noot quam/eñ haer ghesellen vã Mace/
donien alle taperden/si alleen ses dusent
om die hulpe hen vãden hemel ghegeuẽ
verdedender hondert eñ twintich duy-
sent/eñ veel weldaden hier voor behael-
den/Midts desen woordẽ sÿn si stanttac-
htich ghemaect/eñ warẽ bereet voor die
wettẽ eñ vaderlant te steruẽ/Aldus stel-
de hi sÿn brueders tot leitsmannẽ/biden
oordenen/Simonẽ eñ Josephũ/eñ Jona
than/eñ gaf onder elckẽ dusent eñ vÿfhõ
dert mannẽ/Daer toe oock hen vã Esdra
dat heilige boec gelesen/eñ hen dat teikẽ
der hulpen Gods gegeuẽ/so street hi die
leitsman selue in die eerste battaelgie te-
gen Nicanorẽ/Eñ die almachtighe God
werdt haer hulpere/soo dat si bouẽ negẽ
dusent mannẽ versloeghen/Maer si dat
dat grootste deel des heyrs vã Nycanor
met wondẽ cranc gemaect hebbẽde/dwõ
ghen sise te vlien/Ende si namẽ tgelt der H
gheender/die tot haerder coopinge ghe
comen waren/eñ si veruolchdense soo ge
heelÿc/Maer si keerden weder in die be
sloten vre/wãt het was voor dẽ Sabaoth
Daerom en volherdedẽ si int veruolghẽ
niet/Maer haer wapẽ eñ rouẽ vergade I.macha.
rende/hieldẽ si den Sabaoth/dẽ HERE ij.c
ghebenediende/diese in desen dage ver-
loste/dat beghinsele der ontfermherticheit
heit op hen storrende

Na den Sabaoth deeldẽ si den crãc
ken ende weesen eñ weduwen dye rouẽ
eñ si metten haren/haddẽ dat daer ouer
de/Dese dinghen aldus gesciet sÿnde eñ
ghemeinlic van hen allen een smekinge
ghehouden/badẽ si den ontfermhertigẽ
HERE dat hi sinen knechten int eynde
võsoẽt wilde werdẽ Eñ wt desen dye met
Thimotheo ende mz bachide warẽ tegẽ
hẽ stridẽde/doodẽ si bouẽ.xx.m.eñ namẽ
hoge gemuerde stedẽ inne/eñ si deelden
vele rouẽ/eñ gauẽ dẽ crankẽ gelikẽ buet

G weeskēs/eñ w[illegible]uwē/eñ ooc dē oudē/eñ
als si haer wapenē neerstelijc vergadert
haddē/so steldē sise te samē in bequamen
plaetsen. Mair dien anderē roof droegē
si te Jerusalē/eñ si doodeden Philarchen
die met Timotheo was/den boosen mā/
die de iodē in vele sakē gequelt hadde. eñ
doē si die vernieuwinge hielden te Jeru-
salē/so verbrādē si die gene die de heilige
duerē aē gesteken hadde/dat is/Calisthe
nen/als si in een huys geulucht waren/
eñ hen alsoverdiēt loon voor haer ongod
lichedē weder geuende
Mer die alder booste Nicanor/die du-
sent coopers totter iodē vercoopinge tot
hem gebracht had/mids der hulpen des
HEREN vernedert vā hen dye hi niet
en achtede/sijn cleet der heerlicheit afge
leyt hebbende/vliēde middē door tlandt
quam alleen tot Antiochiē/eñ hadde dye
hoochste onsalicheyt van dye verderfe-
nisse sijns heyrs beiaecht. Eñ die belooft
hadde den Romeynē den tribuyt weder
te geuē vander geuangheniffen Jerusa
lems/vercondichde nv dat dye iodē eenē
bescermer haddē/eñ dat si om hē onwin
nelic warē/om dat si die wetten volchdē/
die van hem gestelt waren/

¶ Dat.ix. Capittel

A In der seluer tijt so keerde Anthio-
chus oneerlic weder van Persen/
Want hi was in een stadt gegaē die Per
sipolis heet/eñ pijnde hē den tempel wt
te roouen eñ die stadt te verdruckē/mair
doen die menichte te wapenē liep/so vlo
den si. Eñ also gebuerdet dat Antiochus
na die vlucht vuylic weder quam. Ende
als hi ontrēt Egbathanā gecomen was
so bekende hi wat Nicanor eñ Timotheo
gescietw as. Eñ verheuē in gramschap-
pen/meynde hy dat onrecht der geēder
die hem geiaecht haddē/op die ioden sou
de mogen verhalen. Daer omme dede
hi sinē wagen zeer driuen/sonder ophou-
den reysende/want dat hemels oordeele
dranc hem/om dat hi so houeerdelic sprac
dat hi te Jerusalem wilde comē/eñ eenē
hoope des grafs der ioden daer af maec-
ken.
B Maer die HERE Israels God diet

altemael aenschout sloech hem met een
der ōgeneselijker eñ ōsiēliker plagē. Als
hi dese selue redē geeynt had so bevinc hē
een felle smerte sijns ingewants/eñ bit-
tere steectē sijnder binnēstē Eñ dat recht
ueerdelic genoech/als die die met velen
eñ nieuwē pinen der andere ingewādē
hadde gepijnicht/hoe wel hy in geender
manierē van sijnder boosheit af en liete/
Hier bouē met hooueerdicheyt veruult
sijnde/vier blasende met den ghemoede
tegen die ioden/eñ gebiedēde datmē die
sake spoeden soude/gheuyelt dat hy met
druysticheit gaende/vā den wagen vyel/
eñ dat die ledē mids sware tsamē stootin-
ge des lichaems gequetst wordē/eñ dese
die hem liet duncken/dat hi ooc den vloe-
den der zee gebiedē mochte/bouen men
schelike mate met hoouerdicheit veruult/
eñ die hoochedē der bergē in die scale we
ghen mochte/nu vernedert ter aerden/
wert hi in een orsbare gedragen/die opē
bare cracht gods in hē seluē betugēde/al
so dat vā des ongodlikē lichaem/wormē
crupeldē/eñ sijn vleesch leuēde in smerten
wtuloeyde/eñ dat vā sinē ruecke eñ stāc
ooc sijn heyr beswairt wert. Eñ die eē lut
tel tijts te vorē die sterre des hemels meyn
de te reycken/diē en mocht niemant om
onuerdraechlicheit des stancs dragen
Hier wt begonst hi wt swaer der hoo
ueerdicheit af ghelept/tot kennisse sijns
selfs te comē/vermaēt mids dye godlike
plage/mids dat sine smertē elcke oogen-
blicke vermeerderdē Eñ doē noch hi ooc
selue sinē stāc nyet verdraghē en mocht/
sprac hi also. Het is rechtueerdich Gode
onderdanich te sijn/eñ dē sterffelikē van
hē seluē niet te geuoelen. gelijcke dingē
als vā Gode Maer dese boose mēsce badt C
den HERE van welcken hy gheen ont
fermherticheit vercrigē en soude. Ende
die stadt daer hy haestēde toe quā/op dat
hise ter aerden soude neder werpē/ende
een graft der tsamē gedragēder/maken/
nv begeert hise weder vry te gheuen/eñ
die ioden die hi ooc der begrauinge nyet
weerdich en soude achten/maer dē voge
len eñ wilden dieren soude gheuen werch
te nemen/eñ die hy geseyt hadde metten

clepne kinderkens te vernielen/die ghe
looft hi nu dien van Athenen ghelijck te
maken/oock den heplighen tempel dien
hi te voren wt gerooft hadde/dien belooft
hi nu metten alder besten gauen te vercpe-
ren/ende die heplighe vaten te verme-
nichfuldighen/ende die costen die totten
offeranden behoren/van sinen renten te
gheuen/bouen dese dinghen dat hij een
iode sal werden/ende alle die plaetse der
aerden sal doorwandelen/en dat hi Gods
macht sal prediken

Maer als de smerten niet op en hiel
de (want dat rechtuaerdige ordeel Gods
quam ouer hem) mishopende/screef hp
totten Joden in deser manieren eenen
bidbrief dese dinghen inhoudende. Den
alderbesten borgheren den Joden vele
groete/en wel te varen ende salich te sijn
die coninck een prince Anthiochus/ Ist
dat ghi wel vaert/ende v kinderen/ende
dat v alle dinghen na uwen sinne sijn/so
segghen wi dpe aldermeeste dancbaer-
hept/Ende ick in cranchept gestelt/mer
uwer ghedachtich goedertierlijck/ we-
dergheheert vanden Persen plaetsen/
ende met zwaerder siecten beuaen/heb
ict noolsakelijck geacht voor dat gemep-
D ne profijt sorge te hebben/mi seluen niet
desperérende/maer vele hopen hebben-
de die crancheit te ontgaen. Maer aen
siende dat oock mijn vader te welken tij
den hij therp in ouerlandt lepde/toonde
die na hem die heerlichept soude ontfan
ghen/op dat ofter yet contrarijs geviele
oft zwaers gheboodtscapt worde/dat si die
binnen den lantscappen waren/niet en sou
den werden ghestoort/als si wisten wien
die summa der saken ghelaten ware/en
de hyer toe merckende vanden naesten
machtighen/ende ghebueren/den tijden
laghende/ende den wtganck verwach-
tende/hebbe ick mijnen sone Anthiochum
den coninck bewesen/den welcken ick in
vele van v lieden dicwil beual/als ic ten
ouersten lande waert tooch/ende datter
nauolcht screef ick tot hem/Aldus bidde
ick v ende begeere/dat ghi ghedachtich
der weldaden/openbaer ende heymelic
dat eenen peghelijck trouwe tot mij en
minen sone houde/want ick betrouwe
dat hij ghelijckelijck ende beleefdelijcken
doen sal/ende minen voornemen volgen-
de/v ghemepn sal sijn/Aldus die doodsla
gher ende blasphemeerder/alder qualic
ste gheslaghen/ende ghelijck hij dpe an-
ander ghehandelt hadde/so is hi ghestor
uen in vremden lande int geberchte met
eender deerliker doot/Philippus die met
hem opghevoet was/brachte sijn lichaem
ouer/die welcke ontsiende den sone An-
thiochi/is hi wech ghegaen in Egypten
tot Ptholomeum Philometorem

Dat .x. Capittel

Machabeus en die met hem waren/ A
met die bescermenisse des HEE
REN/ontfinck hi den tempel en die stat
weder/ende hi vernielde die outaren die
de heyden in die straten opgherecht had
den/desgelijcx oock die tempelen/ Ende
den tempel gevreecht hebbende/so maec-
ten si eenen anderen outaer/en vanden
vierighen steenen ontfinghen si vier/en
offerden spijsoffer na twee iaer/en wie-
roock/en keersen/ en setten toonbroden
Welk ghedaen sijnde/si den HEERE
baden nedergheſtreckt ter aerden/dat si
niet meer in sulken quaden vallen en sou
den/Mer oft si eenich tijt sondichden/dat
si van hem saechteliker gestraft souden
moghen werden/en dat si niet den vrem
den en blasphemighen menschen en sou
den worden ghelevert/Op dien dach dat
den tempel vanden vremden geboren
besmet was/gevielt den seluen dach dat
die suueringhe ghescheide/opten vijfen
twintichsten dach der maent Casleu
En si deden die suueringhe acht da- B
ghen met bliscappen na die maniere der
louer tenten/gedenckinde dat si voor een
luttel tijts den hoochtideliken dach der
louertent en in die bergen ende spelun-
ken hield en ghelijck beesten/Waerom
si ionghe schoten/en groene tacken ende
palmen hem voordroegen dpe voorspoet
hadde ghegeuen sijn plaetse te repnigen
En si besloten met een gemepn ghebot
en gheset/dat alle dioetsche volck dese da
ghen alle iaer soude houden/ Ende den

wtganck des leuens Anthiochi dye edel gheheeten is hadde hem in deser manie ren. Nu sullen wi vertellẽ wat vã Eupa tore den sone des ongodlikẽ Antiochi so ne geschiet is/cortende cquaet die indẽ or logen gescieden Als dese dat rijc ontfaen hadde/so stelde hi ouer die sakẽ des rijcx Lysiam eenen prince der ruyterscap vã Phenicen eñ Sirien. Want Ptolomeus die wert geheeten Macer/des rechtuer digen voor hem nemende teghen die io den karich te wesen/eñ sonderlinge om die ongerechticheit die aen hen gedaen
C was/eñ vredelijc met hen te doen/ Mair hier om besculdicht vanden vrienden bij Epatorem/als hi dicwil hoorde verrater om dat hi Cyprum hem betrout van Phi lometore verlaten had/ eñ tot Antiochũ den edelen ouergegaen sijnde/oock van hem ghegaen was/ende hi wert met ve nijn vergheuen

Eñ als Gorgias hertoghe der plaet sen was/nemende tot hem die toecome lingen/beoorloochde hi die ioden dicwil. Maer die ioden die de bequame vaste ste den inhielden/ontfingen die van Jerusa lem veriaecht waren/eñ pijnden hen te orloghen/ Maer die met Machabeo wa ren doorgebeden den HERE biddẽde/ dat hi hen eenen hulper soude sijn/so de den si eenen storm op die vaste steden der Edomeen/eñ met groter macht aenstaẽ de/vercreghen si die plaetsen/eñ die hen te gemoete liepen verdeden si/eñ sloegẽ der daer alte samen doot/niet min dã vijf
D en twintich duysent. Maer als sommi ghe in twe alte vaste thorens waren ghe vloden eñ alle ghereetscap om te weder staen hebbẽde/ Machabeus liet tot haer der beuechtende verwinninghe Simo nem eñ Josephum/ eñ oock Zacheum/ eñ vele ghenoech die met hen waren/eñ hi selue keerde hem tot dien stridẽ waert die meest dronghen/ Maer dye met Sy mon waren mids begeerlichet verleyt/ wert hen van sommige die in die thorẽs waren met ghelde geraden/ tseuentich duysen dubel dragmen ontfaen hebben de lieten sommighe ontulien

Als Machabeo geboortschapt was datter ghescheit was/so vergaderde hy die princen des volcx/eñ besculdichde dat si die broeders om ghelt vercocht haddẽ
E in dien dat si haer vianden hadden laten gaen. Aldus als dese verraters gemaect waren/sloech hise doot/eñ nam terstont die twee thorens in. Met wapenen eñ met handen alle dinghen voorspoedelijc doende/doode hi in dye twee vestinghen meer dan twintich duysent. Eñ Thimo theus die te voren vanden ioden was ver wonnen/tsamen gheroepen hebbende theyr der vremder menichtẽ/ende theyr der reysenaers vã Asien vergadert heb bende/quam hi als oft hi die ootsche landt met wapenen innemen soude Eñ als de se naecte/so badt Machabeus eñ die met hem waren/den HERE thooft met aer den bestropende/eñ haer lendẽ met hay ren cleederen gordende/voor dat uterste des outaers nederligghende/dat hi hen genadich/eñ haren vianden een viãt sou de sijn/eñ dat hi den ghenen tegens sou de sijn die hen teghen waren/gelijck die wet seyt. Eñ aldus namen si die wapenẽ na tgebet/ eñ ghinghen verder vander stat/eñ den vianden naghecomen saten si neder.

Maer ten eersten opganck der/son
F nen/so streden si beyde teghen malcãde. ren dese dẽ HERE metter cracht tot ee nẽ belouer der victoriẽ eñ tes voorspoets hebbende maer tander hadden dẽ moet tot eenen leytsman des oorloochs. Mer als den strijt crachtich was/so verschenẽ den vianden vanden hemel vijf mannen op paerden/fraey sijnde/met gulden too men/den ioden ghelep doende/wt welc ken twee Machabeũ te midden hebbẽ de/met hare wapenẽ omset/ hieldẽ si hẽ gesont/eñ si schottẽ op de viãden gescuttẽ ende blixemen/waer wt si met blintheit ghesceint worden/ende veruult met ver scrickinghe/ende vielen/daer sijn wtge slaghen/twintich duysendt ende vijfhon dert voetganghers/ende ses hondert rei seneers. Mer Thimotheus vloot in Ga zarim/welck eene vaste beschermenisse was/waer af Cereas ouerste was.

G Maer Machabeus eñ dye met hem
waren verblidende beleyden die bescer-
menisse vier daghen/eñ die daer binnen
waren verlatende hen op die vasticheyt
der plaetsen/vloecten bouen maten/eñ
werpen onbetamelike redenẽ wt. Mer
doen den.v.dach opginc/so werden twin
tich ionghen wt diẽ dye met Machabeo
waren onsteken in gemoede/om de blas
phemie/eñ gingen manlijc totter mue-
ren/eñ met fellen moede die thorens aen
stekende stegen si daer op/maer eñ oock
ander des ghelijcx stighende op dye tho-
rens/begonsten die poorten aen te stekẽ
eñ die selue vloekers leuende te verber-
nen. Eñ twee heel daghen lanck dye be
scermenisse verwoest eñ bedoruen sijnde
vonden si Timotheũ die hem in eender-
hãde plaetse verborgen hadde/eñ si doo-
dẽ hem/eñ sijn broeder Ceream/eñ Apo
lophanem sloeghen si doot. Als dese din-
ghen geschiet waren/gebenediden si dẽ
HERE die grote dinghen in Israel had
de ghedaen/eñ hen victorie had gegeuẽ.

¶ Dat.xi. Capittel.

A Maer na een weynich tijts/Lysias
sconincx procureur eñ maech/eñ
die ouer die saken was ghestelt/zwaerlic
nemende dese dinghen die gheschiet wa
ren/vergadert hebbende tachentich du-
sent mannen/eñ alle sijn reisenaers quã
tegen die ioden/meynende die stadt in te
nemen/eñ den heydenen een woninghe
daer af te maken/eñ den tempele tot ne-
ringhe van ghelde/ghelijc ander tempe
len der heydenẽ te hebben/ende dat prie
sterschap alle iaer te vercopen/nyewers
Gods macht bedenckende/maer onghe
temt vã gemoede/betroude hi in menich
te der voetknechten/eñ inden duysendẽ
der reysenaers/eñ in tachtentich eliphã
ten/Maer inghegaen sijnde in dat ioot-
sche lant/eñ genakẽde Bethsure/dye in
een enghe plaetse was/van Ierusalem
ghelegen vijf stadien/die stercke bescer
menisse bevocht hi

Eñ doen Machabeus eñ die met hẽ
B waren vernamen/dat hi dye stercke be-
scermenisse bevocht/so baden si den HE
RE met weeninghe eñ tranen/eñ al die
schare te gader/dat hi eenen goeden en-
ghel seynden wilde totter salicheyt Isra
els. Eñ Machabeus selue nam eerst die
wapenen/eñ die ander vermaẽde hi dat
si te gader met hem tpericule aen soudẽ
gaen/eñ haren broeders te hulpe comẽ.
Eñ als si te gader met bereeden gemoe-
de na Ierusalem toghen/so openbaerde
hen een reysenaer/die voor hen reedt/in
een blinckende cleet/met gulden wape-
nen/scuddende sijn glauie. Doen ghebe-
nediden si alte samen den ontfermherti-
ghen HERE/eñ worden verstout indẽ
gemoeden/bereet niet alleen menschen
maer oock die alderfelste beesten eñ yse-
ren mueren/door te lopen C

Dus gingẽ si gereet eñ willich/heb
bẽde vãdẽ hemel eenẽ hulper eñ dẽ HE
RE ouer hẽ ontfermẽde. Eñ si vielẽ met
eenen storm als leeuwen op die vianden
eñ werpender daer wt ter neder/elfdu-
sent voetknechten/eñ duysent ses hõdert
reysenaers/maer si maectense al vluch-
tich/eñ vele onder hen gewont/ontqua-
men naect/Eñ oock Lysias selue vuylijc
vliende/ontquam hi Eñ want hi niet sot
en was hi bi hem seluen ouerlegghende
dat aen hem een verminderinghe ghe-
schiet was/eñ verstaende dat die iodẽ op
den almachtighen Gods hulpe stercken
de onuerwinlijck waren/seynde tot hen
eñ beloofde dat hi soude cõsenterẽ allen
dat rechtuerdich wesen soude/eñ den co
ninck drinighen haer vrient te werden D

Machabeus was te wille den ghebo
den Lysie/in allen dat profijt soeckende.
Eñ alsso wat Machabeus Lysie vanden
Ioden screef/dat liet die coninc toe/Wãt
den ioden waren brieuen van Lysia ghe
screuen na dese maniere inhoudende.
Lysias wenscht den volcke der iodẽ salic-
heit/Iohannes eñ Abessalon/dye van v
ghesonden waren die ghescriften ouer-
leuerende/eyschten dat ic die dinghẽ die
bi hen te kennen ghegeuen worden/vol
vullen soude. Hierom so wat den conint
ouergedraghen mocht werden/bediede
ick/eñ dat die sake toeliet/dat verleende
ick. Aldus ist dat ghi inden saken trouwe
hout/so sal ic voortmeer pinẽ v liedẽ een

ſake der goeder dinghen te ſijn maer vā
den anderen heb ick door elck woort ghe
boden/deſen eñ die van mi gheſondē ſijn
met v te ſpreken. Vaert wel

Inden honderſten eñ .xlviij. iare/dē
E vierentwintichſten dach der maent Di-
oſcori/ Maer des coninx brief hielt deſe
dinghen in. Die coninc Anthiochus wen
ſchet Lyſie den broeder ſalicheyt. Nv on-
ſe vader onder die goden ouergheuoert
is/wi willende dat die ghene dye in onſe
rijck ſijn/ſonder oploop eñ beroerten le-
uen/eñ nerſticheit tot haren ſaken doen
ſo hebben wi ghehoort dat die ioden mij-
nen vader nyet en conſenteerden/dat ſi
ouergebracht ſouden werdē totten grie
ſen zeden/maer dat ſi haer wet wildē hou
den/eñ daerom eyſchen van ons hen toe
ghelaten te werden hare wetlichedē. Al
dus willende dat dit volck oocā geruſt ſi/
ſo hebben wi inſtellende geoordelt/dien
den tempel weder ghegeuen te werden
dat ſi doen moghen na haerder voor va-
ders gewoonte. Hierom ſult ghi wel doē
iſt dat ghi tot hen ſeint/eñ hen die rechte
hant gheeft/op dat ſi onſen wille bekent
hebbende/goets moets ſijn moghen/eñ
haer ſelfs profijt ſoeken

Maer totten ioden was des coninx
brief alduſdanich/ Die coninc Antiochus
F wenſcht den raet der ioden eñ den ande-
ren ioden ſalicheyt. Iſt dat ghi wel vaert
ſo ſijt ghi alſo wij willen/eñ wi varen ooc
wel. Menelaus quam tot ons ſeggende
dat ghi af wildet gaen totten uwen/dye
bi ons ſijn. Hierom ſo geuen wi die rech-
ter handen der ſekerheyt den genen die
mede gaen totten dertichſten dach der
maent Sandici toe/dat ſi ioodſce ſpiſe be
ſighen eñ haer wetten/gelijc ooc te vorē
eñ niemant van haer en lijde in eeniger
manieren moeylicheyt van deſen dingē
die door onwetentheyt geſchiet ſijn/Eñ
wi hebben Menelaum oock gheſonden
die v aenſpreke/Vaert wel

G Inden honderſten eñ achtēveertich
ſten iare den vijfthienſten dach der maēt
Sandici/ſo ſeynden de Romeynen eenē
brief/aldus inhoudende. Quintus Men
nius/eñ Titus Manilius der Romeynē

legaten/ontbieden den volcke der ioden
ſalicheyt. Van diē die Lyſias des coninx
neue v verleent heeft/die hebben wi ooc
verleent. Maer van dien dye hi oordeel-
de den coninck ouer te geuen/daer af on
der v nerſtelijck tſamen ſprekende/ſeynt
terſtont yemanden/op dat wi ordineren
alſoot v betoemt/want wi reyſen te An-
tiochien/hieromme ſoo haeſt v weder te
ſcriuen/op dat wi ooc weten van wat wil
le ghi ſijt/hebt v wel. Inden honderſten
eñ achtenveertichſten iare/den vijfthiē
ſten dach der maent Sandici.

Dat .xij. Capittel.

Als dit verbont ghemaect was/ſo A
tooch Lyſias totten coninck/maer
die ioden gauen hen totten acker werck
Maer die ander die waren bliuen ſitten
Timotheus eñ Appolonius Genneijs
ſone/eñ ooc Ieronymus/eñ die houerdi
ge Demophon/eñ Nicanor Cipriarches
en lietēſe niet in ſtillicheit noch in ruſt le-
uē. Die Ioppitē haddē alduſdanigē qua
den feyte bedreuen. Si baden den ioden
met welken ſi woonden/dat ſi met huyſ
vrouwen eñ kinderen in die boockēs ſou
den gaen die ſi bereyt hadden/als ofter
gheen viantſcappen tuſſchen henlieden
gheweeſt en hadden. Aldus na dye ghe-
meyne beſluytinghe ende ordināntie der
ſtat/hen oock te wille ſijnde/ende om des
vreets wille/van geenen dinghen quaet
vermoedende/als ſi in die diepte waren
voortghegaen/ſo en lieten ſi der niet min
dan tweehondert ondergaen.

Als Iudas vernam dat deſe wreet-
heyt aen dye menſchen ſijns volcx was
ghedaen/ſo beual hi den mānen die met
hem waren/eñ God den rechtuerdigen
rechter aengheroepen hebbende/ſo quā
hi teghen die doodſlaēders der broeders
ſo aenſtack hi ſnachts heymelijck die ha-
uene eñ verbrande dye boockens/maer
die vanden viere ontvlucht warē/die ver
dede hi metten zwaerde. Ende doen hij
deſe dinghen aldus ghedaen hadde/ſoo
ghinck hi wech/als of hij weder keeren B
ſoude/eñ alle die Ioppiten wtwortelen.

Maer doen hi vernam dat dye te Jam-
nie waren/desgelijcx wilden doen den io
den die met hen woonden/so ouerquam
hi den ioden snachts/eñ aenstack die ha-
uen metten schepen/also dat dat licht des
viers te Jerusalem verscheen/van twee
hōdert eñ veertich stadiē. Eñ als si negē
vā daer waren ghegaen/dat si tot Timo
theum souden reysen/so streden si teghen
hen vijfduysent mannen van Arabien/
eñ vijf hondert reysenaers. Eñ doen den
strijt machtich werdt/eñ met Gods hul-
pe voorspoedelijck vergaen was/die an-
der ouerghebleuen vā Arabien verwō-
nen sijnde/begheerden van Juda datmē
hen die rechte hant soude gheuen/ belo-
uende dat si weyden souden gheuen/eñ
in anderen saken profijtelijc sijn

C Judas wanēde dat si in velē warach
telijck orbaerlijc souden sijn/beloofdē hy
vrede/eñ die rechte handen ontfaen heb
bende ginghen si tot haren wooningen
Eñ hi aenginck oec eenderhande vaste
stadt/met brugghen eñ mueren omsedt/
die bewoont wert van scharen der ghe-
mengder heydenen/die Casphin. Maer
die daer binnen waren betrouwende in
die vasticheyt der mueren/eñ in die ghe
reetschap der prouanden/deden slappeli
ker. Judam terghende met vloekingen
eñ blasphemeerden eñ spraken dat onta
melijck was. Machabeus aengeroepē
Josu/vi. c hebbende den groten prince der werelt
die inden tiden Jesu/Jericho sonder oor-
loochs ghetuych eñ sonder behendige
gheschutten nederwerp/beliep die mue-
ren fellijck eñ die stat door den wille des
HEEREN ghewonnen hebbende/so de-
de hi ontallike dootslagen/also dat dat bi
ligghende staende water dat twee stadi-
en breet was/schen te vloeyē vandē bloe
de der gedooder

Van daer togen si seuenhondert eñ
vijftich stadien/eñ quamen in Caracha/
tot dien ioden diemen Tibeanei hiet/eñ
si en creghen Timotheum in dyer plaet-
sen niet/eñ gheene sake daer volbracht
hebbēde quā hi weder/eñ liet die sterkte
in een alder vaste plaetse. Mer Dosithe
us ende Sosipater/die met Machabeo
leytsmannen waren/ verdeden si dye
van Thimotheo in de sterkte gelaten wa
ren/thien duysent mannen. Eñ Macha
beus stelde in ordinancie om hem sesduy
sent mannen/eñ ghestelt sijnde bi rotten
tooch hi voort teghen Timotheū/die met
hem hadde honderdt eñ vijfentwintich
duysent voetknechten/eñ tweeduysent
eñ vijf hondert reysenaers

D Eñ doen Thimotheus vernamp Ju
das toecomste/so seynde hi voor die wiuē
eñ kinderen/eñ die andere ghereetschap
tot der beschermenisse/ghebeeten Car-
mon. Want het was onuerwinlijck eñ
swaer daer toe te comen/om dye enghe-
dē der plaetsen/Eñ als Judas eerste roc
verscheen so quam den viandē vreese in
wt der teghenwoordicheit Gods die alle
dingen aenschout/ende si worden vluch
tich/deen vandē anderē/also dat si meer
vanden haren neder worden ghewoorpē
eñ metten slagen haerder zwaerden ge
crenct worden. Eñ Judas dede crachti
ghe nersticheit/om die ongheestelike te
pinighen/eñ hi werp wt hen dertich dui
sent mannnen neder. Mer Timotheus
selue viel in de deelen Dosithei eñ Sosi-
patris/eñ hi begheerde met vele ghebe-
den/datmen hē leuende soude latē gaen
om dat hi vele wten ioden ouders ende
broeders hadde/dye met sijnder doot be-
drogen soudē werden/Ende als hi seker
gheloone ghegeuen hadde/dat hise we-
der seynden soude/so hem geset was/soo
lieten si hem onghequetst gaen/om der
broeders salicheit

E Judas is weder ghegaen van Car
mon/ghedoot hebbende vijfentwintich
dusent mannen. Na deser vlucht eñ doot
slach/so verleegerde hi zijn heyr tot Ephrō
waert eē vaste stat/in welcke eē menich
te der verscheydē heydenē woonde/eñ
vrome ionghen voor die muerē staende/
eñ weerden hen nerstelijck/In dese stat
waren vele behendighe gheschutten/en-
de daer was ghereetschap der gheschut-

ten/Maer als ſi den almachtighen aen-
gheroepen hadden/die met ſijnder mach
ten die trachten der viandē breect/ſo wō
nen ſi die ſtadt/eñ wt dien die daer binnē
warē werpē ſi vijſentwintich duyzēt ne
der Vā daer ſo gingē ſi totter Scyten ſtat
die ſeſ hondert ſtadien vā Jeruſalē was/
Eñ als die ioden die bi die Scytopoliten
waren/tſamen ghetuychden/dat ſi goe
dertierlijc ghehandelt waren oock indē
tijden der onſalicheyt/dat ſi beleefdelijc
met hen deden/hen danck ſeggende/eñ
oock vermanende/ dat ſi oock voort ane
goedertieren te haren gheſlachte ſoudē
ſijn/ſo quamē ſi te Jeruſalē/als dē hooch-
tidelikendach der wekē aenſtaēde was.

E Eñ na den vijftichſten dach (dyemē
Sinxen heet) toghen ſi wech tegen Gor-
giam/der Edomeen prouooſt/ Ende hy
tooch wt met drie duyſent voetknechten
eñ vierhondert reyſenaers/Ende als ſi
ſtreden ſo gheuielt datter lutter iodē vie
len. Maer Doſitheus van Bachinoris
ridder/een ſterc man hielt Gorgiam/eñ
als dien een ridder van Thracen leuen-
de wilde vangen/ſo viel hi tot hem in/eñ
hieu ſijn ſcouder af/ende alſo ontvluchte
Gorgias in Mareſa/Ende als de ghene
die met Eſdrin waren langhe vochtē/eñ
Judas aenriep den HEERE tot eenē hul
per den vermoeyden/eñ eenen leydere
des oorloochs te werdene/beghinnende
met vaderliker ſtemmen/eñ met loſſan-
ghen die roepinge verhogende/ſo iaech
de hi Gorgias ruyters die vluchte aen.
Eñ Judas vergaderde ſijn heyr/ eñ quā
in die ſtat Odollam/Ende als den ſeuen
ſten dach ouer quam/ſo reynichden ſi hē
na die ghewoonte/eñ in die ſelue plaetſe
hielden ſi den Sabbath

Eñ des anderen daechs quā Judas
metten ſinen/op dat hi die lichamen der
G verſlagender wech ſoude nemen/eñ dat
Deu. vii. b hiſe metten ouders in die vaderlike gra
uen ſoude ſetten/Eñ ſi vonden onder der
verſlaghen lieden rocken vander afgo-
den ghiften/die bi Jamniam waren/vā
welken die wet den iodē verbiet. Aldus

wordet hen allen openbaer dat ſi om de-
ſer ſaken wille verſlaghen waren. Hier
omme gebenedidē ſi alle des HEEREN
rechtuerdighe oordeel/die de verborgē-
heden openbaer hadde gemaect. Eñ al-
ſo totten gebeden ghekeert/ baden ſi dat
die miſdaet die gheſchiet was/vergeten
worde/Eñ die alder ſterckſte Judas ver-
maende dat volck/dat ſi hen ſonder ſon-
de ſouden houden/voor ooghen ſiende de
dingen die geſciet waren/voor der ghe-
der ſonden die verſlagen waren/ Ende
een hantreykinghe gedaen ſijnde/ſeyn-
de hi te Jeurſalem tweelf duyſent drag-
men ſiluers om een offerhande gheof-
fert te werden/voor der dooder ſonden
wel eñ geeſtelijc vander verriſeniſſe dēc
kende/Wāt en hoopte hi niet dat de ver
ſlagene verriſen ſouden/ſo ſout ouertol-
lich eñ ydel ſchijnen voor die doodē te bid
den/Eñ want hi merckte dat die gene die
met goddienſticheyt ope ſlapinghe ont-
faen hadde/ope alderbeſte genade ſoudē
hebben opgeleyt/Hier omme is die denc
kinghe voor die gheſtoruenen te bidden
dat ſi van haren ſonden ontbonden wer
den heylich ende ſalich

Dat.xiij.Capittel/

IN den hōderſten eñ negenenveer
tichſten iare/bekēde Judas dat An A
thiochus Eupatoris met eender menich
te teghent Jootſche landt quam/eñ met
hem Lyſias die procureur/ende prouooſt
der ſaken/ hebbende met hem hondert
ende thien duyſent voetganghers/ende
oock vijf duyſent reyſeners/vierentwin
tich elephanten/eñ driehondert waghe
nen met crommen ſpieten/Menelaus
mingde hem daer oock mede/ende met
groter bedriechlijcheyt bat hij Antiochū
niet voor des landts ſalicheyt/maer ho-
pende datmen hem tot prinſchap ſtellen
ſoude/Maer die coninck der coninghen B
verwecte dat ghemoet Antiochi teghen
den ſondaer/ ende Lyſias hem inghe-
uende/dat deſe die ſaecke alle des quaets
was/beual hij (ghelijc ſi dat voor een ghe
woonte hebben) hem te vanghene/eñ in

die selue plaetse te dooden

C Inde selue plaetse was eenen toren
van vijftich ellen/hebbende al omme ee-
nen assch hoope/Dese hadde een afsien
nederwaerts/Daer na dede hi desen ver
waten in die Asschen worpē/en si dreuen
hem alle ter doot waert/Eñ met sulcker
wet gebuerdet den ouertreder der wet/
te steruen/ende Menelaum ter aerden
niet ghegheuen te worden/eñ dat waer-
lick/rechuerdelic ghenoech/Wāt om dat
hi vele misdaden bedreuē hadde/teghen
den outaer Gods/welc vier eñ asschen
heilich was/es hi inder asschen doot ver
doemt/Maer die coninc quā met onghe
toomdē gedachte/hē den Joden scalcker
te toonē dan sijn vader/Welc Judas be
kent hebbende/gheboot hi dē volcke/dat
si den HERE nacht ende dach aenroepē
souden/dat hi hen nu ooc (ghelijc altijts)
helpen soude/wandt sy hen ontsaghen
der wet ende des lants/ende den heylij-
ghen tempel beroeft te werden/eñ dat hi
tvolc (twelc nu onlanc sinē adem weder
verhaelt heeft) niet weder en soude latē
onderworpen werden den blasphemij-
ghen natien

D Als si dit al te gader deden/eñ si drie
daghē ghestadelic ter aerden neder ghe-
streect/vāden HERE ontfermherticheit
met weenen eñ vasten badē/so vermaē-
dese Judas datse hen bereyden souden/
Hi dacht metten ouders/eer die coninck
theyr totten ioodschen lande brocht/ende
eer hi die stadt inname/wt te gaen/ende
den oordeel des HEREN den wtganck
der saecken te beuelen/Aldus Gode der
werelt scepper/die macht alre dingē ge-
uende/eñ die sijn vermanēde/dat si starc
kelijc schermē souden/ende totter doot
voor die wetten.voor den tēpel/voor dye
E stadt/voor dat lant/eñ borghers staē sou-
den/stelde hij sijn heyr bi Modin/Eñ den
sinen een teekē der victorien Gods ghe-
gheuen hebbēde/De alder sterckste iongē
wtghecoren hebbēde/so aenginck hi des
snachs de coninclike sale eñ sloech inden
heyrlegghe der doot/veerthien dusent mā-
nen/eñ den meestē deel der eliphātē met
ten ghenē die daer op ghesetē warē/Eñ
veruuldē der vianden leeghers mett:n
hoochstē ontsich eñ verschrickinge Eñ als si
haer dinghē voorspoedelic bescict haddē
ghinghen si wech

Maer dat is ghesciet als den dach op
ginc/mits dat hē des HEEREN bescer
menisse hielp/Maer die coninc dē smaec
der stoutheit der Jodē ontfaē hebbende/
pijnde met conste de zwaerheit der plaet
sen te bestormē/eñ bracht sijn heyr te Be-
thsura/welc der Jodē vaste bescermenis
se was/maer hi wert geiaecht ghestotē/
eñ verminderte/Maer Judas sant den ghe
nē die daer binnē warē nootdruft/Rodo- F
chus een vā den ioodschē heyre/bootscap-
te den viandē die verholētheit/die welck
ghesocht sijnde/geuaē eñ beslotē is/Die
coninc hadde weder een redene tottē ge
nen die in Bethsuris waren/eñ hi gaf de
rechter hant/eñ ontfincse/eñ tooch wech
eñ street tegē Judā/eñ hi is verwonnē

Maer doen hi bekende dat Philips/
die ghelaten was ouer die saecken te An
thiochien/wederspannich was/was hij
verbaest van herten/ende hi badt den io
den/ende hen onderdanich werdende so G
swoer hi van allen/dat welck hen recht-
ueerdich dochte/ende versoent sijnde of-
ferde hi offerhande/Hi eerde dē tempel/
ende hi sette ghiften/ende hij omhelsede
Machabeum/Ende maecte hem herto-
ghe ende prince van Ptholomaiden tot
Gerrenen toe/Maer als hi tot Ptho lo-
maiden quam/so nament die Ptholomē
sen zwaerlijcken/die ouercominghe der
vrienschappen/dye verbolghen waren/
om dat hij misschien dat verbont niet en
soude breken/Doe ghinck Lysias/opten
rechter stoel/ende leyde dye redenen wt
ende stilde dat volck/ende hi keerde we-
der tot Anthiochien Ende in dier manie
ren ghinck des coninckx reysinghe ende
wedercoemste voort

¶ Dat.xiiij.Capittel

A Maer na den tijt van drie Jaren bekende Judas ende die met hẽ waren/dat Demetrius Seleucus soon mit een grote menichte eñ met schepen door die hauen der drie stedẽ opgecomẽ was/ tot bequamẽ plaetsen/eñ dat hi dye lantscapẽ gehoudẽ hadde tegẽ Anthiochũ/eñ Lysiam sinen hertoge/Maer een die Alchimus hiet/die hoochste priester had geweest/maer hi is willichlic besmet inden tiden der samẽ menginge/aenmerckẽde dat hi in gheender manieren salicheit en soude hebbẽ/noch toeganc tottẽ outaer/ so quam hi totten coninc Demetrium in den honderstẽ eñ vijftichsten iare/biedẽde hẽ een guldẽ crone/eñ een palme/ende bouen dese oor verderte coppẽ/die des tẽpels schenẽ te sijn/Eñ in dien dage soo zweech hi/Maer doe hi eenen bequamẽ tijt sijnder dulheit vercreghen had/van Demetrio ten rade geroepẽ sijnde/ende geuraecht op wat dingẽ eñ radẽ de iodẽ toe leidẽ/so antwoorde hi Die der iodẽ Assidei geheetẽ werdẽ/dien Judas Machabeus voorgestelt is/die voeden oorloghe eñ beroerẽ oploopẽ/eñ en ghedogẽ niet dat het rijck gherust si/Want ic ben oock der glorien mijnder ouders berooft/Ick

B segghe der hoger priesterscap/eñ ick ben hier gecomen/Ten eerstẽ den nuttichey den des conincks gheloof houdẽde/Ten anderen oor der borghers profijt soeckende/Want midts haerder quaetheit werder alle onse geslachte seer gequelt Mair ic bidde o coninc/dat ghi elck vã desen dinghen bekennẽ wilt/eñ den lantschap/eñ den volck na v beleefheit(die allen menschen vercondicht is)voorsiet/Want alsolange als Judas leeft/so ist onmoghelijc dat den saecken vrede soude sijn.

i.Macha. vii.d Als dese aldusdanighe dinghẽ ghesedt hadde/eñ die ander vrienden hen viantlijc teghen Judam hebbende/ontstaken si Demetrium/die ter stont Nicanorẽ/dẽ prouoost eñ der eliphãtẽ leider seinde in Judeẽ/eñ gaf hẽ gebodẽ dat hi Judam leuende vanghen soude/eñ verstroeyen die ghene die met hem waren/eñ dat hi Alchimum hoge priester stellen soude des alder grootsten tempels/Doen versellen hen die heidenen verscheidelijckẽ met Nichanor/die wt Judea voor Judas gheuloden warẽ/achtende der Joden catiuicheden eñ dootslaghen/haerder saecken voorspoedicheit te wesen/Aldus als C die ioden Nicanors toecoẽst gehoort hadden/ende die vergaderinghe der natien so bestroeyden si hen met aerde/eñ badẽ hem die sijn volck ghestelt heeft/inder eewicheit te bewaren/eñ die sijn deel mits openbarẽ teekenẽ beschermt heeft/ Eñ alst die leydtman hen gheboot/soo bewegheden si hen ter stont van daer/eñ quamen tsamen totten casteelken Dessau

Maer Simon Judas broeder/hadde teghen Nicanorem ghestreden/maer hi werdt veruairt vander onuersiẽder toecoemst der viandẽ/Nochtan als Nicanor hoorde die cracht der ghesellen Jude/eñ die grootheit des gemoets/die si om des lants striden haddẽ/so ontsach hi hẽ oordel met bloede te doen/Waer om hi Possidonium/eñ Theodotium/eñ Matthiã/ voorseynde/dat si die rechter hant soudẽ geuen eñ ontfangẽ/Eñ als vã desen dinghen lanck raet wert ghehouden/ende het die leidtsman selue totter menichten hadde ghedraghen/so was eenderley sin haerder alle/der vrienscap te consenterẽ.

D Hier om stelden si enen dach/inden welcken si heimelick onder hen doen souden/ende elcken bi sonder sijn stoelen gebrocht/ende ghesedt Judas had ghebodẽ dat dye ghewapende lyeden in bequaemen plaetsen sijn souden/op dat niet me schien yet quaets onuerhuets op soude gaen vanden vianden/Eñ si hielden bequame tsamen sprake/ Maer Nicanor dye vertoefde te Jerusalem/ende hij en dede gheen ongherechticheydt/ende hij liet die cudden der scharen dye daer vergadert waren gaen/ende hi hadde Judã altijdts seer lief wt dẽ ghemoede ende hi

was tottē man gheneicht/Ende hi badt hem dat hi een wijf soude trouwen/ende kinderen winnen/Hi maecte dye bruloft ende dede gherustelijckē/ende si leefden ghemeenlijck

Alchimus siende/die liefde tot malcanderen/eñ haere ouercominghen/soo quam hi tot Demetrium ende seyde dat Nicanor vreemde saecken consenteerde/ ende dat hij Judam den lagheleggher des rijcx/tot eenen naromelinck ghescict
E hadde/Aldus dye coninck beroert sijnde ende mits den alder quaetsten beclappinghen van desen ghecrept/schreef hi Nicanori segghende/dat hij swaerlijc nam vā der ouercomingē der vrienscappen/dat hij hem nochtans geboot/dat hi Machabeum haestelijc ghebonden tot Anthiochien soude seynden/ Als Nichanor dat vernam/so werdt hi seer verslaghen/eñ namt swaerlijckē/wairt dat hi te nieute soude moeten doen. daer si in ouercomē waren/daer hem nyedt misdaen en was vanden man/Maer want hy den coninc niet wederstaen en mocht/so nam hi des bequamen tijts ware/in welcke hi tghebodt volbringhen soude

Maer als Machabeus sach dat Nychanor strangheliker met hem leefde/eñ dat ghewoonlike ontmoeten felliker bewees/verstaende dat dese stranghicheit wt den goede niet en was/so vergaderde hi weinich der sijnder/ende verborch hē van Nicanor/Ende als Nichanor dat bekende/dat hij starckelijckē vanden man voorcomen was/so quam hi totten grootsten ende alder heilichsten tempel/eñ als die priesters ghewoonlike offerhande offerden/so beual hi datmen hem den man leueren soude/Ende als si met eede seidē dat si niet en wisten wair hi waer/ diemē sochte/so stack hi sijne handt ten tempele waert wt ende swoer/seggende/Het en si dat ghi my Judam ghebonden leuert/ so sal ic desen tempel Gods tot effenheyt slichten/ende ick sal den outaer wtgrauē ende ick sal desen tempel Libero den vader heilighen Ende als hi dit gheseit hadde/soo ghinck hi van daer
E Ende die priesters staken haer hādē ten hemel waert/ende aenriepē hē dye altijt een voorvechter haers volcs waer segghende dit/Ghij HERE alre dingē die gheens en behoeft/eñ hebt den tempele uwer wooninghen onder ons ghemaect/willen hebben Eñ nv ghi heilige der heiligē/alre dinghē HERE/behout dit huis inder eewicheit onbesmet/dwelc niewelincx gereynicht is/Maer Rasias een vādē outers van Jerusalē/is Nicanori aengebracht een man dat een lief hebber der stadt was/eñ wel hoorēde/dye om begheerten der Jodē vader wert ghehe ten Dese hielt lange tijt dat opset der reinicheit inder iootscap/welc te vrēdē sijnde sijn lichaē eñ siele ouer te leuerē voor die volherdicheit/Mer Nicanor willēde den haet opēbarē die hi op die Jodē hadde/sandt hi vijfhondert ruyters datse hē vā ghē souden/wāt hi meynde/wairt dat hi dien bedroghē had/dat hi dē Jodē die alrē meeste plage soude aēdoen/Maer als de scaren begeerdē in te breken in sijn huys Eñ die duere te schoorē/eñ tvier daer in te stekē//als hi nv gheuanghē soude werdē so stack hij hem seluē metten sweerde v̄kiesende lieuer edelic te steruen/dan den sondaren onderdanich te werdē/eñ dan met onweerdighē onrechten tegen sijn maghen ghedreuen te worden

Maer als hij om die haesticheit gheenen sekeren steeck en gaf/ende die scharē G
ter dueren in braken/so liep hij stoutelijc ter muerē waert/eñ worp hē seluē mālic van bouen neder onder die scharen/ende die sinen valle snellijck plaetse gheuēde viele hi worden midden necke/Ende als hi noch azemde ontsteken inden gemoede/so stont hij oppe/ ende als sine bloedt met alte seer grooter vloet aff vloeyde/ ende hij met alten zwaren wonden ghequetst sijnde/so liep hij met eenen loope/ door die scharen/ende hi staende op eenē ghescoorden steen/ende nv sonder bloet ghewoorden/ende hij omuinck sijn inghewanden/in beyden handen/ende worpse in die scharen/aenroepende den heerschapper des leuens ende geests/dat hij hem dese weder gheuen soude/Ende also bleef hi door.

¶ Dat.xv Capittel

A Maer als Nichanor vernam dat Ju-
das inden plaetsen Samarie was
soo dacht hij opten Sabbaoth met alder
drupsticheit te oorloghen/maer die Jodē
dye hem van noots weghen ghevolget
waren/seyden/en doet so wreedelic noch
soo fellijck niet/maer gheeft der heylich-
makinghe dsie daghen eere/ende eert hē
die alle dinghen aensiet/Maer dye onsa
lighe vraechde/ofter een machtige indē
hemel is/die gheboden heeft den dach d̃
Sabbathen te houden/ende si antwoor-
den Daer is een levende HERE/hi sel-
ve is machtich inden hemel/die ghebodē
heeft den sevensten dach te houden
Eñ hi seide ick ben ooc machtich opter
aerden/die ghebiede wapenen te nemē/
ende des coninck saecken te veruullen
Nochtans en vercreech hi niet/dat hij dē
B raet volbrachtet hadde/Ende Nichanor
metter alder hoochster hoveerdicheydt
opghrecht/dacht een ghemeyn victorie
van Juda op te stellen/Maer Machabe
us betroude altoos met alder hopen/dat
hem hulpe van Gode soude comen/ Eñ
hi vermaende die sine/dat si niedt en sou
den schromen vander toecoemst der na-
tien/maer dat si inder herten soudē heb-
ben/die hulpen dye hen vanden hemele
ghedaen waren/ende dat sy nv vanden
Almachtighē souden hopen/dat hen vic-
torie by soude wesen Ende hi sprack hen
toe vander wet ende propheten/eñ ver/
maende ooch dye strijden/dye si te voren
ghedaen hadden/ende hier mede maec-
te hijse beroerder/
Ende doen haer ghemoeden aldus
opghrecht waren/so toonde hij hen ooc
mede die bedriechlicheidt der heydenen/
ende der eeden overtredinghe/Aldus so
wapende hi elcken/niet met bewaringe
C des schilts/ende speers/maer metten al-
der besten redenen ende vermaningen/
hen wtlegghende eenen droome/dye te
ghelooven weerdich was/Ende dat ghe
sichte was dusdanich/Hi sach Oniā dye
opperste priester gheweest hadde/eenen
goeden ende goedertienen man.eñ scha
mel van ghesichte/beleeft van seden/eñ

schoon van wtspraken/ende die van ionc
kints op in duechden gheoeffent is/dezē
sach hi dye handen opsteken/ende biddē
voor alle dat volcke der Joden/Ende dat
hem daer nae noch een ander man open
baerde/wonderlijc van ouderdom/ende
glorien/ende ontrent hem een gheschict
heydt van grooter fraeyheidt/Ende dat
Onias antwoorde/ende seyde Dese is eē
lief hebber der broeders/ende des volcs
van Israel/Dese ist die veele voor tvolck
bidt/ende voor die gheheele heilighe ste
de Jeremias die prophete Goods/Ende
dat Jeremias die rechte handt wtstack/
ende gaf Jude een gulden zweerdt seggē
de/Ontfanghet dat heylighe zweert/eē
gave van Gode/met welcken ghi die vi-
andē mijns volcs Israels neđ sult worpē
Als si aldus vermaent waren/met
Judas alte goede redenen/van welcken D
eenen haestighen strijt mochte verheuē
worden/ende der ionghen ghemoet ghe
sterct worden/so namen si voor hen/om te
schermen ende sterckelick te striden/dat
die cracht vanden saecken soude oorlogē.
om dat die heylighe stadt/ende den tem-
pel in sorchlicheit waren/wāt die minste
sorchfuldicheit was voor haer huysvrou-
wen eñ kinderē/eñ voor dye broeders eñ
maghen/Maer die alder meeste eñ eers-
te vreese/was voor dye heilicheit des tem
pels/Maer eñ oock die ghene die in dye
stadt waren/en haddē gheen cleyn sorch-
fuldicheit/voor die ghene dye striden sou
den/Eñ als si nv alle hoopten dat oordel
te ghescieden/eñ die vianden bi waren/
eñ theyr gheoordineert was/eñ die bees-
ten eñ dye reisenaers in eene bequaeme
plaetse ghestelt waren/Machabeus aē-
merckēde der menichten toecoemste/eñ
die ghereeschap der verscheydenre wa-
penen/eñ die felheyt der beesten/so stack
hi sijn handen wt ten hemel/eñ aenriep
den HERE die wonder doet/die niet na
macht der wapenen/mair alsoot hem be
haecht/den weerdighen victorie gheeft
Hi seyde aenroepende in deser ma- E
nieren/Ghi HERE dye uwen enghele iiij/ regū.
sondeste/onder Ezechia den coninc Juda xix. g
eñ sloecht doot vādē heyre Sennacherib Eccl.xlviij
d

hondert eñ vijfentachentich dusent mā-
nen/ende nv heerschapper der hemelen
seyndt uwen goeden enghel/voor ons in
vreese eñ bevinghe der grootheyt dijns
arms/op dat si ontsien/die met Gods la-
steringhe teghen v heylich volck comen
Ende dese volbadt alsoo/Maer Nicanor
eñ dye met hem waren/toghen wt met
trompetten eñ liedekens/Eñ Judas eñ
die met hem waren/aenriepen God/do-
re ghebeden/eñ sy sijn aenghegaen ten
stride/metter hant vechtende/maer den
HERE metter herten biddende/worpē
si neder niet min dan/vijfendertich duy-
sent mannen/grotelijck verlusticht van
der teghenwoordicheit Gods/Ende doe
si ophielden/eñ met blijschappen weder
keerden/so bekenden si dat Nichanor ge
uallen was met sinen wapenen

F Eñ eenen roep ghemaect sijnde/eñ
verstoringhe verwect sijnde/so ghebene
diden si den almachtighen HERE met
vaderlijcker stemmen/Ende Judas dye
met lijfende ghemoede ouer al bereedt
was/voor die borghers te steruē/geboot
Nicanors hooft eñ hant metter scouderē
af te houden/eñ te Jherusalem ghedra-
ghen te worden/Eñ daer ghecomen sijn
de/riep hi te samen sijns ghestachts ma-
ghen/ende die priesters totten outaere/
ende ginck tot die ghene die op die borch
waren/Ende toonde Nicanors hooft eñ
misdadighe hant/dwelcke hij wt hadde
ghesteken/teghen dat heilighe huys des
almachtigen Gods/eñ hi glorieerde gro
telijck/Ende hi beual oock datmen die ton
ghe des ongodlijcken Nicanors af soude
snijden/eñ den voghelen bi stucxkens ge
gheuen te werden/maer des dullen hāt
teghen den tempel hanghen

G Hier omme ghebenediden si alle dē
1/Mach a HERE des hemels seggēde/Ghebene
vij g dijt si hi dye sijn plaetse onbesmedt heeft
ghehouden/Nichanors hooft hinck hi in
de hoochste borcht/op dattet een claer eñ
openbair teeken der hulpen Gods sou-
sijn/Aldus besloten si alle mit ghemeinē
rade/desen dach in gheender manieren
sonder vieringhe voorby te laten gaen/
Maer die vieringhe te houden optē der

tiensten dach der maent Adar/die in Sy
rischer talen gheheeten wordt/den nae-
sten Mardochei dach/Nv wandt nv dese
dinghen aen Nicanor gheschiedt sijn/eñ
van dien tiden/dye stadt vāden Ebreen
beseten/so sal ick oock in desen een eynde
der redenen maken/Ende ist dattet wel
ghedaen is/alsoot der historiē beta
met/dat wildic wel/mer ist min
weerdiclijck ghesciet/dat is
mi te vergheuen/Want
ghelijc het contrarie
altoos wijn/oft al
toos water te drinckē
maer nv dat een/eñ dan
dat ander te besigē/is lustich
Also ist dat de redenē altoos son
derlinge volcomē sijn/niet aenge
name en sijn/Hier omme saldt hier vol/
voleyndt sijn.

¶ Eynde des ouden testaments

¶ Hier nae volghet dat nieu
we Testament

Dat anderde deel der bi belen

Deutronomij. iiij. Ca.
Ghi en sult daer niet toe doē tot dien dat ick
v gebiede. ende ghi en sult daer oock niet af
doen. op dat ghi houden muecht
die geboden des HEE-
REN dijns
Gods
Deutronomij. vi.
Eñ dese woorden die ick v ghebiede suldy ter
herten nemen. eñ ghi sultse uwen kinde
ren vertellen. eñ daer af spreckē
als ghi in v huys sidt/
oft optē we
ge gaet

Hier beghint Jesaias die Prophete

¶ Dat eerste Capittel

A DAt gesichte Jesaie des soons Amoz welc hy sach ouer Juda eñ Jerusalē inden dagen Ozeas Jotham/Achas/Ezechias der coninghen Juda.

Hemel hoort/eñ aerde luystert toe/ want de HEERE ghesproken heeft/Jck heb kinderen opgeuoepdt eñ verhoget eñ si hebben mi wederspānich geweest.

Den osse bekēde den ghenē die hē besittēde was/eñ dē ezel die cribbe syns meesters/Jsrael en bekende niet/myn volck en verstont niet

Ach arme sondighe volc/volc swaer met ongerechticheit/alder quaetste saet kinder die scheinders syn/hebbē den HEERE selue verlatē/si hebbē den seluē Jsraels heilighe getergt/si syn achterwaerts ghescheiden

Waer ouer sult ghi geslagen werden/ghi die noch afneyghinge daer toe sult doen/Het geheele hooft is tot qualē ghescict/tgheheele herte is truerich

Vander solē des voets/eñ totte hoofde toe/en is in hem niet gheheels/Wonde eñ gheswelle/eñ veruylde quetsuere si en hebbē niet afgescepdē/noch verbondē eñ gheen vermorwinghe in olie

V lant is verwoest/v steden syn met vier aengestekē/die vrēde sullē dat selue uwe lātscap etē/eñ het sal verwoest wordē/gelijc met verderfenisse der vremder

Eñ die dochter Zion sal ouer bliuen gelijc een tabernakel indē wyngaert/gelijc een herberchskē in de kuwoordy plaetse/ghelijc een stadt die beleghen is.

Eñ hadde die HEERE der heyrscarē ons niet voorwaer cleyne ouerbliuinge doē ouer bliuē/wi souden als Sodoma geweest syn/wi soudē Gomorra gelijct syn Rom/ix/f B

Hier om ghi hoge vā state Sodoma hoort des HEEREN woort ghy volck Gomorra.

Waer toe dient mi die menichte/dyre offerhandē:die HEERE sal segghē/Jc ben versaet met brantofferē der rāmen/eñ metten ruete der vetter beesten/Eñ dat bloet der ossen eñ der lāmeren/eñ der bocken en hebbe ick niet begheert.

Als ghi coemt om myn aēsicht te siē wie heeft dat vā uwer hant gesocht/eñ om mine voorhouen te betreden: Iere:vi.c

Ghi en sult niet toedoē/offerāde te vergeefs te offeren/dye rootkinge is mi die v iiij Amos f
verepsinghe selue/roept te samē dye tsamenroepinge der nieuwer maēdē/ende der Sabbatē/Jck en vermach die ongerechticheit eñ die vergaderinge niet

Myn siele hatet uwe niewe maendē Iere.v./e
eñ uwe gesette vierdagē/si hebben ouer mi tot arbeyt gheweest/ic bē vermoeyt lidende.

Eñ als ghi die palmen uwer handē wtstreckt/so sal ic myn oogen vā v verbergen/Ja/al ist dat ghi ooc dat gebet vermenichfuldicht/ic en hoore dat niet/v handē syn vol bloets.

Wast/maeckt reyn/haelt dat quaet uwer neersticheidē vāden aenscouwē myder ooghen/hout op te quellen

Leert wel doen/ondersoect dat oordeel/betert dē gebrokenē/oordelt dē weese/syt der weduwen behulpelijck inden rechte/als een vader.

Jc bidde v coemt/eñ laet ons gepruoeft C
werden/die HEERE sal segghen Jst dat uwe sondē als eenē rootachtighen draet syn/si sullē wit syn gelijc dē snee/ist dat si root syn als purper/si sullen ghelijc wolle syn.

Jst dat ghi wilt eñ hoort/soo sult ghy die goetheit der aerden eten

Eñ ist dat ghi niet en wilt/eñ verbittert/ghy sult metten zweerde verslyndt werdē/wāt den mont des HEEREN heuet ghesproken

Hoe is die gelouige ſtat vol oordeels
tot eē der hoerē gemaect/die rechtuaer.
dicheit woōde in haer eñ nu dotſlagers
V ſiluer heeft tot vuylniſſe geweeſt/
uwē louterdrāc was in water gemengt
Uwe princē ſijn afwikēde/eñ geſellē
der dieuē/ſi beminnē alle de gifte/eñ ach
tervolgē wedergeuingē/ſi en oordeelen
dē weeſkē niet/eñ die ſake der weduwē
en comt niet tot henlieden
Hier omme ſeyt de heerſcapper die
D HEERE der heyrſcarē de ſtercke Iſraels
Ach arme/ic ſal vertrooſtinge ontfaē vā
mijnē viandē/eñ ic ſal vā minē vianden
ghewrocken werden.
Eñ ic ſal mijn hant weder doē comē
ouer v/eñ ic ſal v vuylichedē wtwaſſen/
gelijc ſeepe/eñ ick ſal al v tennenwerck
wechdoen.
Eñ ic ſal v rechters weder doen kee.
ren gelijc int beginne/eñ uwe raetſhee
ren/gelijc int beginne/Na dat alſo is ge
ſciet/ſo ſult ghi een ſtat der rechtuerdich
heyt/eē getrouwe ſtat werden geheetē.
Zion ſal int oordeel verloſt werden/
eñ haer geuangene in gerechtichticheit
Eñ die tſamen wrijuinge der ouertre
ders/eñ der ſondaers/ſal te gadere ſijn/
eñ die dē HEERE verlatē ſullē ontbrekē
Wāt ſi ſullē beſchaemt werden van
Rom/ix/b dē afgoden/in welke ghi verluſticht ſijt/
eñ ghi ſult v ſcamē vā den houen die ghi
vercoren hebt.
Wāneer ghi ſijn ſult gelijc een lijndē
boom als ſijn bladerē afuallē/eñ ghelijc
eenē hof die geen water en heeft
Eñ die ſterchept ſal tot werckſteren
ſijn/eñ ſijn maker tot een voncke eñ die
ſullen alle beyde tſamē bernen/eñ daer
en ſal niemant ſijn die wtbluſcht.

Dat.ij.Capittel.

Dat woort welc Jeſaias die ſone A
A mos ſach ouer Juda/eñ Jeruſalem
Eñ het ſal ſijn in dat wterſte der da.
Michee iiij b gen/ſal bereyt ſijn dē berch des huis des
HEEREN in dat hooft der bergē/eñ ver
heuē meer dā huuelē/eñ alle heydē ſul.
len tot hem vloepen
Eñ vele volcken ſullē gaē/eñ ſullē ſeg
gen Coemt eñ wi ſullē opgaē optē berch

des HEEREN in dat huis Gods Jacobs
eñ hi ſal ons ſine wegen leerē/eñ wi ſul.
lē in ſijn padē wandelē/Want vā Zion
ſal de wet wtgaen/eñ dat woort des HE
EREN van Jeruſalem Micheę iiij b
Eñ hi ſal oordeelē onder de heydenē/
eñ hi ſal vele volkē ſtraffen/eñ ſi ſullē ha
re ſweerdē te ſtukē ſnidē tot houmeſſen
eñ haer glauiē tot ſeyſenē/het volc en ſal
tegē twolc geen ſweert opboerē/noch ſi en
ſullē voort meer gheenē crijch leerē.
Huys Jacobs coemt eñ laet ons wā B
delen in des HEEREN licht.
Mer gheſien ghi v volck dat huys Ja
cobs verworpē hebt/wāt ſi ſijn meer ver
vult dan die ooſterlingen/met wigelers
gelijc Philiſtijm/eñ ſi warē geſtadich in
vremden knapen.
Eñ haer lāt is veruult met ſiluer eñ
gout/eñ haren ſcatten en is geen eynde
eñ haer lant is veruult met paerden eñ
haren wagenen en is geen eynde.
Eñ haer lāt is veruult met afgoden/
eñ ſi hebbē dat werc haerder handen aē
gebeet welck haer vingerē hebben ghe
maect
Eñ die menſche is nedergebuycht/
eñ die man is verniet/hieromme en ver
gheues hen niet
Gaet in de ſtenrootſe/eñ wert in ſtof
verborghen/vanden aenſichte der vree.
ſen des HEEREN/eñ vander fraeyheyt
ſijnder grootdadicheyt.
Hi ſal die oogen der hoocheyt des
menſchen vernederen/eñ hi ſal die hooc
heyt der mannen buygen/eñ alleen die C
HEERE ſal in dien daghe ſterck ſijn
Want den dach des HEEREN der
heyrſcharen/ouer alle houaerdighe eñ
hooghe/eñ ouer al dat verhoocht is/eñ
ouer neder
Ende ouer alle Libanons cederbo.
mē/die hooch eñ verheuen ſijn/eñ ouer
alle eycken Baſans
Eñ ouer alle hooghe berghen/ende
ouer alle verhoochde hueuelen.
Eñ ouer alle hooghe thoorenen/ende
ouer alle vaſte muere.
Eñ ouer alle ſcepen Tharſis/eñ ouer
al dat heerlike begeerlike.

Eñ hi sal des menschen hoocheyt ne
der buygen/ende hi sal die hoocheyt der
mannen vernederen/eñ alleen die HE
RE sal in dien daghe sterc syn

Eñ die afgoden sullen geheelijc ver-
andert werden.

Eñ si sullen gaen in die reten der her
der steenẽ/eñ in die gaten des stofs van-
den aensichte der vreesen des HEREN
eñ vander fraeyheit synder grootdadich
heyt/als hi op sal staen om dye aerde te
schudden.

In dien daghe sal die mensche die af-
D goden syns siluers/eñ die afgoden syns
gouts/welcke si hem tot aẽbedinge heb
ben ghemaect/den mollen ende vleeder
muysen voorworpen

Op dat si in die steen reten gaen/eñ
onder die hoochten der bergen vanden
Luc.xxiij.b aengesichte der vreesen des HEREN/
eñ vander fraeyheyt synder grootdadich
heyt/als hi op sal staen om dye aerde te
schudden.

Rustet v van dien mensche wiẽs adze-
me in die nuesgaten is/wãt in welken is
hi selue gerekent?

Dat.iij.Capittel.

WAnt siet de heerscapper die HE-
RE der heyrscaren neemt wech
vã Jerusalem/eñ van Juda die sterckte
A eñ die sterckersse/alle stercte des broots
eñ alle stercte des waters.

Den here eñ dẽ crijsknechte/dẽ rech
ter eñ den prophete/eñ den radere/ende
den ouden.

Den genen die vijftich iaer out is/eñ
diemen ghehoor geeft/eñ den raentsmã
eñ den opper meester/eñ dẽ wellspreker

Eñ ic sal iongelingen tot haren prin
cen geuen/ eñ cleyne kinderkens sullen
heerschappie ouer hen hebben

Eñ dat volck sal een verschatter syn
die man teghen den man/ende die man
ouer den naesten/eñ dat kint sal hẽ om-
beschaemdelijc teghen den ouden op set
ten/eñ die onedele tegen den gloriosen.

Want een man sal sinen broeder wt
syns vaders huys gripen/V een cleedt/
ghi sult ons een cappeteyn syn/dit aen-
stoten onder v hant

Hi sal in dien dage sweerẽ/seggende.
Ic en sal niet verbindende syn/eñ in mi-
ne huys en is geen broot/noch cleet/ en
stelt mi niet tot senẽ cappeteyn des volc

Wãt Jerusalẽ stiet haer/eñ viel wãt B
haer tonge eñ haer versticheden syn te-
ghen den HERE/om die oogen synder
glorien te verwecken tot gramscappen

Die proeuinghe haers aensicht ant-
woorde in haer/eñ si vercondichdẽ haer
sonden/gelijc Sodoma/si en verborgẽs
niet/wee haren sielen/wãt si hebben hẽ
quade dingen wedergegeuen

Segt wãnneer sal die rechuerdighe
goet syn/dat hi die vruchten synder ver-
sticheden eten sal.

Wee/den ongodliken quade/want
hi sal hem wedergeuinge synder handẽ
doen.

Myn volck wtroouen syn verschat-
ters/eñ wiuen heerschappen daer ouer
myn volc die v stierẽde syn verleydẽ/eñ C
si verstroyen dẽ wech uwer reysen

Die HERE sit ten oordeele/eñ hy Luce/xx
staet totten oordeele der volcken/

Die HERE sal ten oordeele comen
metten ouders haers volcx/eñ met sinẽ
princen/eñ ghi selue hebt den wijngaert
ghedeylt/den roof des armen is in uwẽ
huysen.

Waeromme sult ghi myn volck slaẽ
eñ dat aensicht der armer te stucken ma
len:seyt die heerschapper die HEERE
der heyrscharen

Eñ die HEERE seyde/Om dat die
dochteren Zions verheuen syn/eñ heb
ben met wtghestreckten halse gewandelt
eñ met luegenachtighen oogen gaende
eñ die handen slaende ghinghen si/eñ si
stelden aen haer voeten crape riemen

Ende die HEERE sal dat hooft der
der dochteren Zions caluwe makẽ/eñ
die HERE sal haer vuylheyt ontblotẽ.

In dien daghe sal die HERE wech
doen/dye fraeyheyt der schoenriemen
ende die schorthaken/eñ die vercieringe
die gelijc maenkens gemaect syn

Die halſmantelkens die vercperin
ghen der armen/eñ die hupuen.
Die heerlike hoechtijts cleederē/ eñ
D die wide cleederē/eñ enge cleederen/eñ
eñ riekerkens eñ oorringhen
Die vingerringen/eñ die vercierin-
ghe des aenſichts
Die cleederē diemen verandert/eñ
hupcſkens/eñ doecken eñ ſpellen
Eñ ſpiegelen/ eñ linē halſdoecken/
eñ borſtlappen eñ kedelen/
Eñ het ſal ſijn/voor goeden rueck ſal
vuylhept ſijn/eñ voor dat gordele verſco
ringhe/eñ voor dat crollende haepr calu
hept/eñ voor dē borſtlap/omgordinghe
des ſacs verbrandinge voor ſchoonhept
V mannē ſullē mids dē ſweerde val
len/eñ die mannen uwer machticheden
inden oorloghe.
Eñ haer poorten ſullen truerich ſijn
eñ rou dragē/eñ ſi ſal ongetrooſt ter aer-
den ſitten

Dat/iiij.Capittel

A Ende ſeuen wiuen ſullē eenē man
aengripē/ſeggēde/in diē dage wi
ſullē ons broot eten/eñ wi ſullē onſe clee
derē aendoē/laet ons alleē uwen naem
ouer ons aenroepen/laet onſen lachter
wech genomen werden.
In dien dage ſal die ſpruyte des HE-
REN tot vrolichept eñ glorie ſijn/eñ die
vruchte der aerdē tot hoocheit/eñ groot
dadichept/der ontcomingē Iſraels.
Eñ het ſal ſijn/die ghelaten ſal ſijn in
Zion/eñ die ouerblijft in Jeruſalem/ſal
heplich geheetē werdē/alle die geſcreuē
is totten leuenden in Jeruſalem
B Als die HERE de vuylheit der doch
terē Zions afgewaſſchen ſal hebbē/eñ
dat hijt bloet Jeruſalēs geſuuert ſal heb
ben/wt dē middele/indē gheeſte des oor
deels/eñ indē geeſt der hitten
Eñ die HERE ſal ſcheppē/ouer dye
geheele wooninghe des berchs Zions/
eñ ouer haer houē/eē wolke des daechs
eñ roeck/eñ ſnachts ſal haer lichten dat
vier der vlāmen/Want ouer alle glorie
is beſcherminghe
Eñ dē tabernacule ſal tot eē ſcaduwe
ſijn/des daechs vāder hittē/eñ tot eē toe

vluchte/eñ tot eē verberringhe vād en
ſtorm eñ vanden reeghen

Dat.v.Capittel.

Wel aen ic ſal minen lieue ſingen/
minen maech een liedekē/ſinen
wijngaert.Mijn lief hadde eenen wijn
gaert/indē hoorne dē ſone des olijs A
Eñ hi betuynde dien eñ tueldē hem/
ende planten hem Sorek/eñ hi timmer
de int midden vā hem eenen thoren/ eñ
oock eenen wijnperſſe timmerdē hi ner
ſtelijc daer inne/eñ hi verwachte dat hi
druyuen ſoude voortbrenghen/ende hij
bracht wilde druyuen voort.
Ende nv ghi woonder Jeruſalems/
eñ nv ghi man Juda/oordeelt(bidde ick
v) tuſſchen mi eñ minen wijngaert
Wat was daer meer te doene/minē
wijngaert/ende ick en deets niet in hē?
waer om verbepde ick dat hi druyuē ſou
de voortbrenghen/eñ bracht wilde druy-
uen voort
Eñ nv ſal ick v ſeluen gheheelijckē B
cont doen/dat ghene dat ick minē wijn-
gaert doe/ick doe ſinen tuyn wech/ende
hi ſal tot eender ydelmakinghe ſijn/ick
breke ſinen tuyn/ende hi ſal tot een ver
tredinghe ſijn.
Ende ick ſal hem verwoeſt ſetten/ hi
en ſal niet ghesnoepdt noch ghegrauen
werden/ende breemen ende doornen ſul
len opgaen/ende ick ſal ouer die wolken
ghebieden/dat ſi ouer hem nyet en ree-
ghenen
Want des HEEREN wijngaert
is dat huys Iſrael/eñ dye man Juda is
ſijn teeder plantinghe/eñ hi verwachte
oordeele/eñ ſiet tſamen verbindinghen
gerechtichept/eñ ſiet roepinge.
Wee den ghenen die huys aē huy-
ſe tſamen voegen/den ghenen die acker
aen acker ſullen doen ghenaken/tot dat
ter gheen plaetſe en ſi/eñ ſult ghi v alleē
int midden der aerden ſtellen?
Deſe dinghen ſijn inden ooren des C
HEEREN der heyrſcaren/iſt dat nyet
vele huyſen/tot eenichept en ſullen ſijn/
groote ende goede ſonder bewoonder

Want thien bunder wijnberchs sullen een vat maken/ ende tsaet eens lasts sal een mudde maken.

Wee dē genen die malcanderē vroege opwecken/ dat si nauolgen dat dronckenmakende/ in die dageraet/ den wijn salse ontsteken.

En in haren werscappen sal sijn een herpe eñ organe/ tamboere/ ende fluyte eñ wijn/ eñ des HEREN werc selue/ en hebben si niet aengesiē/ eñ si en hebben dat werc haerder handē niet gesien.

Daer om is mijn volck verhuyst son der kennisse/ eñ sijn glorie des mans des hōgers/ eñ sijn menichte verworde mids dorste.

Daerō heeft die helle haer siele wijt gemaect eñ heeft harē mont open ghedaen sonder wet/ eñ sijn fraeyheyt daelde neder/ eñ sijn menichte eñ sijn rijcheit eñ die daer inne verhuegende is.

D Eñ die mensche is ghebuycht/ eñ die man is verneerdert/ eñ die ooghen der hoogher sullen neder sijn

Eñ de HERE der heyrscaren is verheuen int oordeele/ eñ die heylighe God is geheylicht in rechtuerdicheyt.

Eñ die scapen sullen geweyt worden na haer woort/ eñ die toecomelingen sullen die eenicheden des merchs eten.

Wee den genen die de ongherechticheyt trecken inden coordekens der ydelheit/ eñ die sondighe ghelijc banden der iongher koe.

Die welcke segghen hy spoede/ sijn werck haeste/ op dat wi het sien/ eñ dat den raet des heylichs Israels ghenake eñ come/ eñ dat wijt weten

Wee den ghenen diet quaet goet segghen/ eñ tgoet quaet/ die de duysternisse tot licht settē/ eñ dlicht tot duysternissen diet suer tot suet setten/ eñ tsoete tot suer

Wee den wisen in harē oogen/ eñ die voor hen seluen verstandich sijn

Wee den machtigen om wijn te drinken/ eñ den mannē des heyrs om te mēghen tghene dat dronckē mach maken.

Die den ongodliken/ rechtuerdigen mids wedergeuinge der gauen/ eñ si sullen die gerechticheit der gerechtiger vā hen doen/

Daerommé ghelijck die tonge des viers die stoppele etet/ eñ die tonge der C vlammen dat kaf sal doen rusten/ haer wortele sal sijn ghelijc vuylheyt/ eñ haer spruyte sal opgaen ghelijc stof/ wāt si en wilden des HEREN wet selue niet/ eñ die wtsprake des heylighen Israels hebben si tot gramscappen verwerct.

Hierom ist aenschijn des HEREN ontsteken teghen sijn volc/ eñ hi strecter sijn hant ouer wt/ eñ sloecht/ eñ dye bergen sijn verstoort/ eñ haer pype is geworden/ als een busselken (ten brande wech geworpen) int middel der straten/ in allen desen en is sijn aenschijn niet weder gekeert/ eñ sijn hant is noch wtgestrect

Eñ hi sal een teeken opheffen totten volcken van verre/ eñ hi sal hē blasen vā den eynde der aerden/ eñ siet dye lichte sal snelijc comen

Daer en is gheen matte/ noch aenstotende in dien/ hy en sal nyet sluymen E noch slapen/ noch dat gordele sijnder lendene en sal niet open ghedaen werden/ noch den riem sijnder scoenen en sal niet gebroken werden

Sijn gescutten sijn scerp/ eñ alle sijn bogen sijn gespannen/ die clauwen sijnder paerden sijn gerekent ghelijc eenen herdē steē/ eñ sijn radē gelijc eenē storme

Hi brult gelijc dē leeu/ eñ dat brullen G is gelijc der iōger leeuwē/ eñ hi sal grimmen/ eñ hi sal die spise aengripen/ eñ hy sal doen ontgaen/ noch daer en sal geen verlosser sijn.

Eñ hi sal ouer hē grimmē in dien dage/ als met der grimminghe der zee/ eñ wi sullē ter aerdē siē/ eñ siet duysternisse mane eñ licht is doncker ghewordē in sine druppingen

¶ Dat.vi. Capittel. A

IN den iare des coninck Ozeas/ eñ ic sach dē seluē HERE sittēde optē hogen eñ bouengaende stoel/ eñ sijn frenien veruuldē den coninclicken.

Seraphim stonden bouen hem/ sesse vlogelen/ den eenē sesse vlogelen/ dē anderen inden tween decte hi sijn aensichte/ eñ met tween bedecte hi sijn voeten/ eñ met tween vloech hi

Eñ dese riep tot die eñ seyde Heylich heylich/heylich/is die HEERE der heyrscarẽ/alle die aerde is vol sijnder glorien

Eñ die droppelen der harren sijn beroert/vander stemmen des roependẽs/ eñ thuys is veruult met roecke

B Eñ ic seyde/wee mi/wãt ic wtgesnedẽ ben/wãt ic ben eẽ man besmet van lippen/eñ ic wone int midden des volcx dat besmet vã lippẽ is/Wãt mijn oogen hebbẽ den coninc selue/den HEERE der heyrscaren ghesien

Eñ een vãden Seraphim vlooch tot mi/eñ in sijn hant was eenen leuenden kole/welcken hi met een tanghe vandẽ outaer hadde ghenom en

Eñ hi raecte ouer minẽ mõt/eñ seide Siet dat is op v lippẽ gedaẽ/eñ v onghe rechticheyt sal afneyghen/eñ v sonde sal gepurgeert werden.

Eñ ic hoorde des HEERẽ stemme

C seggende/wien sal ic doch seyndẽ:eñ wie sal ons gaen:Eñ ic seide/Siet ic seynt mi

Eñ hi seyde/gaet eñ segt desen volcke

xiij b Hoort hoorende eñ en verstaets niet/eñ

:.iiij b siet siende/eñ en wetes niet.

viij b Vergroofc dat herte dees volcx/eñ ver

'xiiij f swaert sijn oorẽ/eñ dect sijn ooghen/ op

xxi/b dat meschien met sinẽ oogen niet en sie eñ met sinẽ oore hore/eñ met sijnder herten versta/eñ wederkeere/eñ hem ghenesinghe si/

D Eñ ic seyde/Hoelange HERE/Eñ hi seide/Tot dat si die stedẽ also settẽ dat si sonder bewoonder sijn/eñ die huysen also dat si sonder mensche sijn/eñ dat die aerde woest werde gelaten.

Eñ die HERE sal dẽ mẽsche veruerren/eñ daer sal grote verlatinge int midden des lants sijn.

Eñ daer sijn noch thienden inne/eñ sal bekeert werdẽ/eñ sal tot ydel makinghe sijn/gelijc lijnboomen eñ eyckẽ/wã neer int afworpen(der bladeren)onder

A setsel in hen/heylich saet is sijn ondersetsel.

¶ Dat.vij. Capittel.

Ende het ghesciede/inden daghen Achas/des soons Jothã/des sõõs Ozias/des conincx Juda/ghinc op die coninc Rezin Aram/eñ Phacee/dye sone Romaelias de coninc Jsrael/Jerusalem om daer teghen te vechtẽ/eñ hij conster niet tegen gevechtẽ.

Eñ dẽ huyse Dauids is gebootscapt (door)dye seggende/Aram heeft gerust met Ephraim/ eñ sijn herte is beroert/ eñ therte sijns volcx/gelijc die houtẽ des wouts/vandẽ aensichte des wints werden beroert

Eñ die HEERE seyde tot Jesaias/ Wel aen gaet ghi eñ v sone Seariasub/ te ghemoete tot den wterste des watergãc/des ouersten poels/aen den dijc des volders ackers/

Eñ ghi sult tot hẽ seggen/hebt bewaringe eñ sijt stille/en vreest niet/eñ v herte en werde niet morwe/ vãden tween steerten dier roockender brandẽ/in dye raserie des aenschijns Rezin/eñ Aram/ eñ des soons Romelias

Eñ wat raet hielt tegen v Aram boselijck/Ephraim/eñ die sone Romelias/ dat si segghen

Laet ons optreckẽ in Juda/eñ laet se ons verwecken/eñ laet se ons wtsniden B tot ons/eñ laet ons den coninc den sone Tabeal in sijn middel doen regneren.

Also seyde die heerschapper/die HERE.Ten sal niet opstaen/ende het en sal niet sijn.

Wãt dat hooft Aram Damascus/eñ dat hooft Damascus Resin/ eñ Ephraĩ sal noch.lxv.iaer rusten/datter gheene volck en si.

Eñ dat hooft Ephraims Samaria/ eñ dat hooft Sonerons dye sone Romelie/Jst dat ghi niet en glooft(dat sal Gode sijn)wãt ghi en sult niet getrouwe zijn

Eñ die HERE dede noch toe te sprekẽ tot Achas/seggende/Heyschet v eẽ teekẽ vandẽ HERE uwen god/int diepe begeert/of in sijn hoocheit opwaerts

Eñ Achas seyde/Jc en sal niet heyscẽ eñ ic en sal den HERE niet temteren C

Eñ hi seyde/Hoort huys Dauids/Jst luttel dat wt v vermoedinghe des menschẽ is/want ghi sult minen god oor verMoeyen.

Daerõme sal hij dye HERE selue v eẽ tekẽ geuẽ/ Siet die maecht bevrucht

ſijnde/eñ barende/eñ ghi ſult ſinē naem
Jmmanuel heeten
Hi ſal boter eñ melc eten/op dat hijt
quaet weet te wederleggē/ eñ dat goet
te verkieſen
Wāt eer dat kijnt quaet ſal weten te
wederlegghen/eñ tgoet verkieſen/ſo ſal
de aerde verlatē werdē/welke ghi verſu
wet/vandē aēſichte haerder twee conin
ghen
Die HERE ſal brengē ouer v eñ o-
uer v volc/eñ ouer dat huys ws vaders/
die dagen die niet en ſijn gecomē vandē
dage der afwikinge/Ephraim ouer Ju-
da/den coninc Aſſur.
En het ſal ſijn In diē dage ſal die HE
D RE blaſen der vlieghen/welcke int eyn
de der vloedē Egypti is/eñ der bien/ die
welke indē lande Aſſur is.
Eñ ſi ſullē comē/eñ ſi ſullē alle ruſtē
indē verlatenē dalē/eñ indē ſteērootſen
ende in allen huckens/eñ in allen recht-
huyſen.
Jn dien daghe ſal dye HERE met
eenē gehuerden ſchaers in die doorgan
gers des ſtrooms/indē coninc Aſſur/ dat
hooft eñ die hayren der voeten ſcheeren
eñ dē baert ſal ooc geeynt werden
Eñ het ſal ſijn in diē dage/ſal die man
voedē die koe des quics/eñ twee beeſten
Eñ het ſal ſijn vā veelheyt des melcx
te maken/ſal hi boter eten/wāt alle die
int midden des lants ghelaten is/ſal bo
ter eñ melck eten
Eñ het ſal ſijn in dien dage/alle plaet
ſe daer duyſent wijnranckē ſijn ſullē/vā
duyſent ſiluerē penningē/ſal tot doornē
boſſen eñ breemen ſijn
Hi ſal derwaerts mettē gheſcutten
eñ bogen comen/wāt alle aerde ſal door
nen boſſen/eñ breemboſſen ſijn
Eñ alle bergen die metter ſpadē ge-
ſpadet ſullē werdē /ghi en ſult derwaert
niet comē/wt vreeſen der doornē boſſen/
eñ breemboſſchen/eñ ſi ſullē dē oſſen tot
een vrie inſeyndinge ſijn dat ſi gevoeyt
werden/ende die ſchapen tot een vertre
dinghe.
A ¶ Dat.viij.Capittel.
ENde die HERE ſeyde tot mi. Ne
met v een groot boeck/ende ſcrijft daer
ouer met eens menſchen griffie/dat het
ſpoede te rouen/eñ haeſte af te nemen
Eñ ic nam getuygen tot mi/ getrou-
we getuigē Urias dē prieſter/eñ Zacha
rias den ſone Barachias
Eñ ic genaecte totter propheterſſen/
eñ ſi ontfinc/eñ baerde eenē ſone/Eñ de
HEERE ſeyde tot mi. Heet ſinē name
Spoet te berouē/haeſt af te trecken.
Wāt eert kint can roepē/mijn vader
eñ mijn moeder/ſal hi die macht Dame
ſek opboren/eñ den roof Samaria/ voor
dat aenſichte Aſſurs.
Eñ die HEERE deder noch toeſpre
ken tot mi ſeggende.
Om dat dit volck die wateren Siloe
heeft wederleyt/ die ſtillijcken vloeyen/
eñ is verblijt met Reſin/eñ den ſone Re
maliahu.
Siet daeromme ſal die HEERE
machtighe ende ſtercke water ſtromen
ouer hem brenghen/den coninck Aſſur/
ende alle ſijn glorie/ende hi ſal ouer alle
ſine riuieren op gaen/eñ hi ſal ouer alle
ſijn oeueren gaen.
Ende ſal toegaen in Juda/ende ſal o-
uervloeyen/ende ſal doorgaen/ende ſal
totten necke toe gebueren/ende die wt
ſtreckinghe ſijnder vlueghelen/ſal ſijn
veruullende die breetheyt ws lants Jm
manuel.
Ghi volcken wert vergadert/eñ ont B
breect ende luyſtert toe alle dye vander
aerden veruerrende ſijt. Werdt ghegor
det ende ontbreect/wert ghegordt ende
ontbreect.
Hout raet/eñ hi ſal vergaen/ſpreket
woort/eñ het en ſal niet ſtaen. Want Jm
manuel
Alſoo ſeyde die HERE tot mij/ge-
lijck metter aengripinghe der hant/en-
de hi onderwees mij op dat ick niet indē
weghe deſes volcs en ſoude gaen/ſeg-
ghende.
En ſegghet niet Tſamen verbijn-
dinghe/allen den ghenen dien dit volck
ſal ſegghen/tſamen verbijndinghe/ en-
de en vreeſt ſine vreſe niet/en en ſcroemt
niet.

Den HERE der heyscarē selue hey-
liget/eñ hi selue si v vreese/eñ hi selue si v
scroeminghe
Eñ het sal tot heylichmakinghe sijn/
eñ tot eenen steen des aenstotens/eñ tot
eenen harden steen/dē tween huysen Js
raels/eñ den genen die te Jerusalē woo
nende is tot een stricke eñ valle
Eñ vele onder hē sullē aenstootē eñ
si sullē vallen/eñ te stuckē gebreuē wer
den/eñ si sullen bestrict werdē/eñ si sullē
gheuanghen sijn.
C Sijndt die betuyginge/besegelt dye
wet/in minen discipulen.
Eñ ic sal den HERE verbeydē die si
ne aensicht verbercht vanden huyse Ja
cobs/eñ ic sal hē verwachten
Siet ic eñ die kinderē die mi de HE-
RE gegeuē heeft tot teekenē eñ wonde
rē in Jsrael/vādē HERE der heyrsca-
ren/wonende indē berch Zion
Eñ ist dat si v seggen/Vraget bi dē to
uenaers eñ waer seggers/die ruysnēde
sijn eñ die welsprekēde sijn/ En salt volc
niet bi sinē God vragen:voor die leuendi
ge aen die dooden?
Totter wet eñ totten getuygenisse/
ist dat si niet na dit woort en seggen/wāt
hē en sal gheen morgenstonde sijn.
D Eñ die verherde eñ hongerige sal in
haer doorgaen/eñ het sal sijn als hi sal hō
gerigen eñ gram sijn eñ hi sal vloeckē in
sinē coninc/eñ in Gode/eñ sal opwaerts
sien.
Eñ sal die aerde aenscouwen/eñ siet
benauthept eñ duysternis/verdōckert
mids benauthept/eñ mids scemeringe
verdreuen.
Want die verdonckerde en aensach
niet tot haer/der welker bange was

¶Dat.ix.Capittel.

A O Helijc hi inden eersten tijt ontlas
Mat/iiij c te dat lant Zabulon eñ dat lāt Naphta-
li/eñ mids den lesten verswaerde hijt/dē
wech der zee/mids den doorganc der Jor
danē/in die bigelegentheit der heydenē
Het volc wandelēde in duysternisse
sach een groot lichte den genē die inden
lande der donckerheyt woonende sijn/
clicht blincte ouer hen.
Ghi hebt volc vermenichfuldicht/ghi
en hebt die bliscap niet groot ghemaect/
si sijn verblijt voor v/gelijc dye bliscap in-
den oochst/gelijc si sullen verhuegen wā-
neer si den roof sullen deelen.
Wāt dat iock sijns lasts/dē pack sijn
der scouderē/eñ die roede sijns verschat
ters/hebt ghi gebroken gemaect/ gelijc
inden daghe Madian
Wāt alle die dē roof beroouēde is in
oplope/eñ indē cleede dat ghewentelt is
indē bloedē/ eñ het sal sijn tot verberrin
ghe der verslindinge des viers
Wāt een kint is ons geborē/een sone
is ons gegeuē/eñ die heerscappie sal op
sijn scoudere sijn/eñ sinē name is gehee- B
ten wōdermakēde/eē raetsheere/ God
die een ruese is/ een vader inder eewic-
heyt/een prince des vreedts
Tot vermenichfuldinghe der heer-
scappien/eñ tot vrede sonder eynde optē
coninclijc stoel Dauids/eñ op sijn rijck dat
hijt bereyde/eñ dat hi dat vast make/in
oordeele eñ in gerechtichept/van nv tot
inder eewichept/Die vreeselijcke liefde
des HEREN der heyrscarē sal dit doen
Die HERE seynde twoort in Jaco-
bum/eñ het viel in Jsraelem
Eñ tgheheel volc sal wetē Ephraim
eñ die woonder Someron in hoouerdic
hept/eñ in grootheyt des hertē seggēde
Die tichelsteenen sijn geuallē/eñ wi
sullē met effenen behouwē steenen tim-
merē/die wilde vijchboomen sijn afghe
houwē/eñ die cederboomē sullen wi ver
anderen. C
Eñ die HERE sal stercmakē/die vi-
anden Rezin ouer hem/ende sal sijn vian
den tsamen wijnden
Syria vandē voorsten deele/eñ Phi
listim vādē achtersten/eñ si sullen Jsra
el met heelen monde verslinden.
Jn allē desen en is sijn aēsicht niet we
dergekeert/eñ zijn hāt is noch wtgestrect
Eñ tvolc en is niet wedergekeert/tot
ten ghenē diet sloech/eñ dē HERE der
heyrscarē en hebben si niet gesocht
Eñ die HERE heeft afgehouwē vā
Jsrael/dat hooft eñ dē steert/dē tacke eñ
die biese/op eenen dach.

Die oude eñ die welgeſiene/hij ſelue is dat hooft/eñ die propheet luegen leerē de/hi is den ſteert.

Eñ die regeerders dees volcx/ſijn ver leyders/eñ dye geregeerde ſijn van bo- uen neder geſtooten

D Daerom en ſal die HEERE ouer ſijn wtuercorene niet verbliden/eñ ſijnder weeſen eñ ſijnder weduwē en ſal hi niet ontfermē/wāt het volc is een heel veyn- ſer/eñ quaet doender/eñ met geheelen monde ſotheyt ſprekēde/in allē deſen en is ſijn aēſicht niet weder gheheert/eñ ſi- ne hant is noch wt geſtrect.

Want die ongodlicheyt is onſteken als vier/het ſal die bramē eñ doornē ver- ſlindē/eñ het ſal die boſchadie in dictē aē ſtekē/eñ ſi ſullē tſamē werdē ghekeert/ gelijc die houerdicheyt des roocx

Dat lāt is verduyſtert in die verbol gentheyt des HEEREN der heyrſcarē/ eñ dat volc is gewordē ghelijck ſpiſe des viers/een yeghelijc en ſal ſinen naeſten niet ſparen.

Eñ ſal wechnemē op de rechte hant eñ ſal hongerigen eñ eten op die ſlincke hant eñ en ſal niet verſaet werdē/een ye gelijc ſal dat vleeſch ſijns arms eten

Manaſſe/Ephraim ſelue/eñ Ephra- im/Manaſſe ſelue/die te ſamen teghen Juda/In allē deſen en is ſijn aēſicht niet wedergekeert/eñ ſijn hāt is noch wtge- ſtrect

¶ Dat .x. Capittel.

A O Wetſetters/wetten der ongerech ticheit ſtellēde/eñ die ſcriuers heb ben arbeyden geſcreuen.

Om die arme vāden oordeele te ney gen/eñ om te berouē int oordeele/die ne dere mijns volcx/op dat die weduwē ha re rouen ſijn/ende dat ſi die weeſen bero uen.

Eñ wat ſult ghi doē totten dage der beſoeckinge/eñ totter catiuicheit die vā verre comen ſal: Tot wien ſult ghi vlien

Jeſaias Ca.x

dat hi helpe/eñ waer ſult ghi v glorie la- ten?

Sonder mijſt ghebuycht onder dye voetboeye/eñ ſi ſullen vallen onder dye verſlagene/In allen deſen en is ſijn aen ſicht niet wedergekeert/ eñ ſijn hant is noch wtgeſtrect/

O plaes/Aſſur is dye roede mijnder B verbolgenthyt/eñ den ſtock ſelue(die ge ſeynt ſal werdē)tot haer plaetſe in mijn der veronwaerdinghe

Ick ſal hem ſeynden totten veynſen den volcke/eñ ick ſal hē ghebieden ouer dat volc mijnder gramſcappen/op dat hi den roof roove/eñ de plonderinge plon- dere/eñ dat hi hem ſtelle tot een vertre- dinghe ghelyc dat ſlijc der ſtraten.

Eñ hi en ſal alſoo niet dencken/eñ ſi ne herte en ſal alſo niet wanen/maer op dat hi doe wtſnidē in ſijn herte/eñ op dat hi niet luttel volken en doe wtwortelen.

Wāt hi ſal ſeggen En ſijn mine prin- cen niet alle coninghen?

En iſt Chalanne niet ghelijc Charke mis: is Arphad oot ghelijc Hemach: is Damaſcus oot niet gelijc Samaria.

Gelijc mijn hant die rikē des afgods C vint/eñ haer ghegroefde beelden/meer dan Jeruſalem/eñ meer dan Samaria

En ſal ic Jeruſalem eñ harē gegroef den beelden niet doen/ghelijc ick Sone ron eñ haren afgoden heb gedaen?

Eñ het ſal ſijn wanneer die HERE alle ſijn werc ſal volmaken inden berch Zions/eñ in Jeruſalē ſal ick beſoecken ouer die vruchte der grootheyt des her- ten des coninx Aſſur/eñ ouer dye fraey heyt der hoocheyt ſijnder oogen.

¶ Wāt hi ſal segghen/In die crachte mijnder hant heb ict gedaē eñ in mijne wijſheyt/want ic was verciert met ver- ſtandeniſſe/eñ ic dede die palen der volc ken wech/eñ ic beroofde haer kelders eñ ic trecte die ſittende af als eē machtige.

Ende mine hant vondt dat heyre der volcken/ende ghelijck die ghelatene ey- D erē vergadert/alſo hebbe ic alle dat lāt vergadert/ende daer en was niet die dē vlogel roerde/ende den mont open doen de/ende die ruynende.

Sal dat byl oor glorierē teghē dē ghenen die daer mede scraeft/sal die saghe oor groot gemaect wordē teghē den ghenen diese voert/Als God) die roede Eñ diese opnemē beweecht/als hi verhoocht den stock ende niet den boom:

Dair om sal de heerscapper/die HEREE der heirscaren/magerheit seindē op syn vette/eñ onder syn glorie sal hi ōbarnē/met ōbarninge/gelyc ōbarnēde vier/

Eñ Jsraels licht sal tot vier syn/ende syn heilige totter vlammē/eñ sal ōbarnē eñ verslinden syn bramen ende doornen in eenen daghe/

C Eñ sal dye glorie synder boschagyen/ eñ syns gebouden achers/vāder sielē tot ten vleesche toe verterē/ende sal syn gelyc verdwinende eñ vluchtich/

Eñ die ouerbliuinge der boomē syns wouts/sullen int getal syn/ende een kint salse scriuen/

Eñ het sal in dien dage syn/dat ouerblyfsel Jsraels en sal niet toedoē/ende Jacobs huys dat het stuende/op den ghenē die hem slaet/ende sal stuenen op dē heylighen HERE Jsrael inder waerheit

Dat ouerblyfsel sal bekeert werdē/ dat ouerblyfsel Jacob/tot God den ruese

Al waer v volc Jsrael gelyc dat sant byder zee/douerblyfsel sal weder keeren in hem/dye afghecorte volbrenghinghe ouervloeyt gherechticheit

E Want die heerscapper dye HERE der heyrscaren/salse volëynt eñ afgecort maken/int middel alle der aerden

10/b.r.t

Daer omme ghelyck die heerschapper die HERE der heyrscareen seide/en vreest niet/myn volc/bewoonder vā Zyon vā Assur/Metter roeden sal hi v slaen ende hi sal sinen stock ouer v heffen inden wech Egipti

Want noch een weinichsken min dan een weynichsken/Ende dye veronwaerdinghe sal gheeyndt worden/ende myn aenschyn ouer haer misdaden

Judi.vij.g Ende dye HERE der heyrscharen/ sal dye gheessel ouer hem verwecken gelyck in die plaghe Madian/in dien steen Oreb/ende sinen staf (ghelyck een pla. plaghe) ouer die zee/ende sal hem ophef-

fen (ghelyckē een plaghe) inden weghe Egypti/

Ende het sal in dien daghe syn/dat syinen last van uwer schouderen/af geneyghet sal werden/ende syn iock van uwē necke/ende dat iock sal veruuylen van vetticheyt.

Hy quam teghen Aiath/hy ghinck door in Migron/by Michmas ouertelde hy syn vaten

G Sy doorghinghen den doorganck/ Geba is onse woninge/Rhama stroomde/Sauls Gebaath vluchte.

Briesschet met uwer stemmen ghy dochter Gallim/verneemt mettē ooren Laisa/arme wyfken Anathoth/

Madmanach is wech ghegaen/ghi woōders Gebim wert ghesterct.

Den dach is noch datmen in Nob sal staen/hy sal syn hant bewegen tegen dē berch Zion/den heuuele Jerusalems

Siet de heerscapper dye HEERE der heyrscharen/doet den tacke hincken inden brekende/eñ die hooghe van langden sullen afghehouwen syn/eñ die hooghe sullen neder syn

Ende hi sal die dickten der boscadien metter bylen wthouwen/ eñ Libanus sal inden stercke vallen.

Dat.xi.Capittel

Ende daer sal een roede wtgaen vā den ghestachte Jesse/eñ den spruyte van sinen tacken/sal vruchte doen. A

Ende ouer hem sal rusten den gheest des HEEREN/den gheest der wysheit ende der verstandenissen/den gheest des raets/ende der starcheit/den gheest der kennissen/ende der vreesen des HEEREN

Ende hi sal hem welriekēde maken inder vreesen des HEREN/noch hi en sal na dat ghesichte der ooghen niet oordeelen/noch hi en sal nae dat hooren der ooren niet straffen/

Eñ hy sal de arme oordelē in gerechticheit/eñ hi sal straffen in gelycheit om die

B.ti/es.ij.b sachtmoedige der aerdẽ/eñ hi sal die aer
de slaen metter roedẽ sijns monts/eñ in
den gheest sijnder lippẽ/sal hi dẽ ongodli
ken dooden.

Eñ gherechticheit sal dat gordel sijn
der lẽdenẽ sijn/eñ tgheloue dat gordelsijn
re nieren.

B Eñ die wolf sal metten lammerẽ wo
nen/eñ die lupaert sal metten bock rustẽ
eñ dat calf eñ den leeu/eñ dat vette vee te
gader/eñ een cleyn kint salse driuen

Eñ die coe eñ den beyr sullen geweyt
worden/haer iongen sullẽ te gader rustẽ
ende dẽ leeu sal hoy eten als dẽ osch.

Eñ die suygẽde sal verlusticht wordẽ
ouer dat gat der slangen/eñ die gespeen
de sullen haer handt ouer dat gat des co
nincx der serpentẽ stekẽ/

Si en sullẽ niet quellẽ/eñ si en sullen
niet verwoestẽ/op dẽ heelen berch/mijns
heilighẽ/wãt die aerde is veruult mz die
kennisse des HEREN/ghelijck dat wa
C ter die zee bedeckende is

Ro.xv.b Ende het sal sijn in diẽ dage/Die wor
tele Jsai die staet tot eenẽ teekẽ der volc/
die sullen die heidenẽ soecken/ende sijne
ruste sal glorie sijn

Ende het sal sijn in dyen daghe/Dye
HERE sal sijn hant anderwerf toewor
pẽ/op dat hi die ouerbliuinge sijns volcs
besitte/die vã Assur ouer gebleuen sijn/
eñ vã Egipten/eñ van Pathros/eñ van
Cus/eñ vã Aelam/eñ vã Sinear/eñ van
Hhamath/eñ vãden eylandẽ der zee

Eñ hi salt teeken opheffen/tottẽ hey
denen/eñ hi sal die verdreuene Israels ver
gaderẽ/ende die ghebrokene Juda sal hi
vergaderẽ vandẽ vier vlogelẽ der aerdẽ

Ende hi sal die weeselijcke benidinge
D Ephraims af keerẽ/eñ die viandẽ Jehu
dah sullen wtghesnedẽ wordẽ. Ephraim
en sal Jehudah niet benidẽ/eñ Jehudah
en sal Ephraim niet benauwen.

Ende si sullen vlieghẽ tot de scouderẽ
Philistijm totter zee/si sullẽ te gader be
rouen die kinderẽ des oostẽs/Edom eñ
Moab/die inseindinghe haerder handẽ
eñ Ammons kinderẽ hare ghehoorsaẽhz

Ende die HERE sal dye tonghe der
zee verwoestẽ/Mizraim/eñ hi sal sijn hãt
bewegẽ/ouer dẽ stroõ/met sinen sterckẽ
winde/eñ hi sal hẽ slaẽ in seuẽ stromẽ/eñ
hi sal der door doen gaen met schoenen

Eñ den ouerbliuingen sijns volcs sal
eenẽ wech sijn/dye hi ouer heeft doẽ blij
uen van Assur/ghelijc hi Israeli was in
sinen opganc vãden lande Egipti.

¶ Dat.xij. Capittel.

E Nde ghi sult seggen in diẽ daghe/ A
HERE ic sal v belidẽ wãt ghi grã op mi Exo.xv/a
waert/v aẽschijn sal ghekeert wordẽ/eñ psal/c.xvij
ghi sult mi troosten. psal/c.xl

Siet God is mijn salicheyt ic sal be i/par/xvi
b
trouwẽ/eñ ic en sal niet vreesen/wãt god
de HERE is mijn sterckheyt/eñ Psalm/
eñ hi sal mi ter salicheyt sijn.

Ende ghi sult waterẽ puttẽ in blijsca B
pen/vanden fonteynen der salicheyt

Ende ghi sult in dien daghe seggẽ Be
lijdt den HERE/aenroept in sinẽ name
maeckt bekẽlijc indẽ volckẽ sijn neersticħ
hedẽ/doet ghedẽckẽ/dat sinen naem ver
hoocht is

Looft dẽ HERE wãt hi dese kẽnis
se heerlijc heeft gemaeckt in alle lãde.

Ghieschr eñ verhuecht ghi woonders
se Zions/wãt de heylige Israels is gro
te int midden van v ¶ Dat.xiij. Ca.

D En last Babels welckẽ Jesaiahu A
die sone Amoz sach.

Verheft dat teeken opten verhooch
den berch/ende verhoocht hen die stẽme
schuddet die hant/eñ si sullen ingaẽ door
die poorten der weldaders.

Ic heb gebodẽ minẽ geheylichdẽ/ic
heb mijn ruesen oor geroepẽ tot mijnder
gramscap/verhuegẽde in mijn glorie/

Die stẽme der menichtẽ in die ber
gen in gelijcheyt vele volcx/eñ die stem
me des ghelupts der rijcken/der verga
der heydenen/den HERE der heyrscra
ren/die daer is een heyrscouwer der ruy
terschap des oorloochs/

Sy comen van verren landen/van
der hoochten des hemels/die HEERE
ende dye vaten sijnder gramschappen/
om te verstroepen alle dat lant

Huylt wandt des HEEREN dach B
is nae by/hij sal comen ghelijc die woest
heyt vanden stercken

Daeromme sullen alle handen ont-
bonden werden/en̄ alle herte des mans
sal smelten.
En̄ si sullē verscrickē/steertē en̄ smer
Nau.ij.c/ ten sullense beuaen/si sullen smerte ghe
uoelen/ghelijc een vrouwe die in arbeyt
vā kinde is/si sullen/een yegelijc tegen
sinen naesten verwonderen/haer aen-
sichte/is aensichte der vlammen
Siet den dach des HEREN comt/
wreethept en̄ veronwerdinge/en̄ gram
scap des toornigen aēsichts/op dat hi die
aerde tot woesthept sette/en̄ dat hi haer
sondaers daer wt snide
Want dye sterrē des hemels/en̄ sijn
Ezechiel/ seuen gesteerte en sullen haer licht niet
xxxij.d doen blinckē/die sonne is verdupstert in
harē wtganck/en̄ dye mane en sal haer
licht niet doē blincken.
A En̄ ic sal die booscheit ouer die werlt
besoeckē/en̄ ouer die ongodlike haer on
gerechticheyt/en̄ ic sal die vermetētheit
der houerdiger doē rustē/en̄ ic sal die ho-
uerdichept der tyrannen vernederen
En̄ ic sal dē man costeliker makē dā
fine gout/en̄ dē mēsche dā eenē rouwen
ongepurgeerdē clomp gouts wt Ophir
Daerom sal ic dē hemel bewegen/en̄
de aerde sal beweecht werdē vā haerder
gestelte nisse/in die grāschappe des HE
REN der heyrscarē/en̄ indē daghe der
grāscappē des aēsichts sijnd toornicheit
En̄ sal sijn gelijc eē geiaechde dasкē/
en̄ gelijc een cudde/en̄ daer en sal gheen
vergaderēde sijn/eē yegelijc sal tot sinē
volckē siē/en̄ eē yegelic sal tot sijn lāt vliē
Alle die ghevondē wert/sal doorste
ken werden/en̄ alle dye vergadert is sal
int zweert vallen
En̄ haer kinderē sullē gequetst wer-
den voor haren oogē/si sullē haer huyzē
roouen/en̄ haer huysvrouwen sullē ge-
schepnt werden.
Siet ic verwecke ouer hē Medi die
D siluer niet achtē en sullen/en̄ tgout niet
liefhebben.
En̄ die bogen sullen de iongelingen
quetsen/en̄ si en sullen der vruchten des
buycx niet ontfermen/en̄ haer ooghe en
sal ouer die kinderē niet sparen

En̄ Babel sal die genoechte der rijc-
ken sijn/die grootdadichept der houaer-
dichept Chaldeē/gelijc die verstoringhe
mids welcke God Sodoma en̄ Gomor- Gē.xix/c
ra verstoorde.
En sal niet sitten inder eewichept/
en̄ en sal niet bewoont wordē tot vā ghe
slachte tot geslachte/noch de Arabier en
sal daer gheene tenten slaen/en̄ dye her-
ders en sullen daer niet doen rusten
En̄ die beestē Zijm sullē daer/en̄ een
gesterte sim sullē haer huysen veruullē
en̄ der struysen dochteren sullen daer in
wonē/en̄ de wilde menschen sullen daer
springhen.
En̄ in harē pallepsen sullē de wlē ant
woordē/en̄ die drakē indē coninclikē hui
sen der wellusten Dat.xiiij.Capittel.
ENde het is bi dat sinē tijt come/en̄ A
sijn dagē en sullē niet vlēgt wordē
Want de HERE sal Jacobs ontfer-
men/en̄ hi sal noch verkiesen in Israel/
en̄ hi salse op haer aerds stierē/en̄ die vrē
de geborene sal tot hen gedaē werdē/en̄
sullen magen sijn mettē huyse Jacob
En̄ die volckē sullense ontfaen/en̄ si
sullense inleydē in haer plaetse/en̄ si sul-
lense doē beeruē dat huis Israels/op des
HEREN lant/als knechtē en̄ diēstdeer
nen/en̄ sullē vangers sijn der gheender
diese vinghen/en̄ si sullen haer verschat
ters veruolghen.
En̄ het sal sijn inden dage/in welckē B
v die HERE ruste sal geuen/vā uwē ar
beyt en̄ vā uwē beuen/en̄ vā alle sware
slauernie/die door v gedient is
En̄ ghi sult dese bisprake nemē tegē
den coninc Babels/En̄ ghi sult seggen.
Hoe heeft die verscatter gerust/dat tri-
buyt gout heeft gerust.
Die HERE heeft te stuckē gebrokē
der ongodliker stock/die roede der heyr-
scapender.
Slaende dat volc in verbolgenthept
metter plagen sonder afneyginghe die
heydenē tot dienstboden makēde in dat
aensichte der gramscappen/vervolgen
de sonder vertoeuen.
Alle die aerde ruste ende zweech/si
juychten met lof

Oocdie dennē bomē/ Libanōs ceder
bomen syn di verblijt/ vā der tijt aen dat
ghi laecht/en sal gheen wtsnijdēde ouer
ons comen.

C Die helle vā onder beefde di int ont
moetē uwer toecoēst/verweckēde di die
dodē/alle die bockē der aerdē verweckē
de alle die coninghen der heydenen van
haren coninclijken stoelen

Si selue sullē alle antwoordē/eñ sul-
len di segghen/Ghi sijt oock gewont ghe
lijc wi/ghi sijt ons gelijck

Die helle verstoorde v frischeit met-
ten geluyde uwer orgelen/die motte on
der v gestropt/eñ v decselen sijn wormē/

Hoe sijt ghi afgheuallē wt dē hemel
morgēsterre, sone der dageraet/ghi sijt
wt gehouwen in de aerde/ die wt worpēde
op de heydenen.

D Eñ hebt geseyt in uwer hertē. Ic sal
indē hemel varē/bouē tottē sterrē gods
sal ic minē stoel verhogen/eñ ic sal sitten
op den berch der genoechlicheyt/inden
siden des noordens

Ic sal opvarē op die hoochte der wolkē
ic sal dē alder hoochstē gelijck werden

Mer ghi sult neder wordē getrockē
ter hellen totten siden der cuylen.

Di siende sullē si tegen v worden ghe
neycht/tegen v sullen si mercken

En is dit die man die verstoorder des
aertrijcx nu/eñ die tsamēscudder dē rijckē

Settende die werelt als een woesti-
ne/eñ hi heeft sijn stedē bedoruē/sinē ge
boeidē en heeft hi sijn duere niet opgedaē

E Alle die coningen der heydenē (ick
segge) si selue alle hebbē glorioselijc gele
gen/een yegelijc in sijn huys.

Eñ ghi sijt verworpē vā uwen graft/
gelijc eē versude plāte/eē cleet der versla
gender/der doorstekene mettē zweerde
nederdalēde tottē steenē der cuylen ge
lijc een vertreden pype

Ghi en sult met hen nyet ghevoecht
wordē inder begravinge/wāt ghij hebt
v lāt verdorvē/ghi hebt v volc ghedoot/
dat saet der alder quaetster en sal nym-
mermeer ghenoemt worden.

Bereyt sinē kinderē dootslaninghe
in die ongerechticheyt haerder vaderē/

op dat si niet op en staē/eñ dat si dat lant
niet in erfenisse en besitten/eñ dat aen-
sicht der werelt met vianden veruullen

Eñ ic sal ouer hē opstaē seyt dye HE
RE der heyrscarē/eñ ic sal Babilons/eñ
die ouerblivingē/eñ die sone eñ dē neve
wt sniden seyt die HERE

Eñ ic sal Babilon settē tot eē erfenis
se des egels/eñ tot staēde waterē/eñ ick
salse keerē metten besseme der verstrop G
inge/seyt de HERE der heyrscharen

Die HERE der heyrscharē zwoer
seggēde Voorwaer gelijc ic heb gedacht
also ist gesciet/eñ gelijc ic te rade ghewor
den ben/dat selue sal staen

Op dat Assur in mijn lāt te stuckē ge
wreuē werde/eñ dat ick hē vertrede op
mijn bergē/eñ dat hi sijn iock vā hē af ke
re/eñ dat sinē last van sine schouderen af
ghekeert werde

Dits dē raet dien beradē is/ouer al
le dlāt/eñ dese hant is wtghestreck ouer
alle heydenen.

Wāt de HERE der heyrscarē heuet
beslotē/eñ wie salt vōstropē: eñ sijn hāt is
wtgestreckt/eñ wie salse na hē trecken:

Indē iare (in welcke) de coninc Ahhaz
sterf/so gheschiede desen last

Eñ verblijt niet ghi gheheele Phili-
steen/dat die roede die v slaende te stuckē
gebroken is/wāt vander wortelē der slā
gen sal der slangē coninc wtgaen/ ende
sijn vruchte is eenē vliegendē drake |

Eñ die eerstegeborene der armer sul
len weidē/eñ die behoeuēde sullē met be
trouwē rustē/eñ ic sal v wortele met dodē
met hōger/eñ hi sal v ouerblivige dodē/

Ghi poort huylt/ghi stat roept/v ghe
heele Plesteth is beweecht/want dē rooc
sal vāden noordē comē/eñ daer en is geē
eenige geweest in sinē genoechlichedē/

Eñ wat sal een yegelic/der bodē des
volcx antwoordē: dat die HERE Zion
sal funderē/eñ in haer sullē die armē zijs
volcx bescermt werden.

Dat.xv.Capittel.

Den last Moabs/wāt inder nacht A
is verwoest Armoab/si is verdor-
uen/want inder nacht is verwoest Kir-
moab si is verdoruen

Jer.xlviij c Hi gingc op/tot Bait ende Dibon die
Exe.vij.e/ hoochten/om te weenen op Nebo/eñ op
Medeba sal Moab huylẽ/In allen sinẽ
hoofden caluheit/alle baert ghescoren

In sinẽ strate wechscheydẽ/hebben si
den sack gegordet op haren daken/eñ in
B haren stratẽ/si selue alle de stat sal huylẽ
nederdalende in weeninghe

Eñ Hesbon riep eñ Eleale/eñ haer
stẽme is ghehoort tot Jahaz toe/daer en
bouen riepẽ die licht ghewapẽde crijsch.
knechtẽ Moab/haer siele wasser qualijc
ken aen

O mijn herte (eẽ ygelijc) sal tot Mo.
ab roepẽ/vliende dies drie iarighẽ calfs/
tot Zoar toe/wãt mids den opganc Lu.
C hith in weeninghe sal hi derwaerts op
gaen/want in dẽ wege Horonaim/sul.
len si roepinge der droefenissen verweckẽ

Wãt die wateren Nimrim sullẽ ver
woest sijn/wãt dat hoy is verdort/tcrupt
is vergaẽ/eñ tgroene en was niet

Daerom weende hi/want die ouer
vloedichept die hi ghemaect heeft/eñ ha
re besoeckinge/ouer den stroom der Ara
biers sullen sise dragen.

D Wãt die roepinge heeft beuaen den
pale Moab/sijn hulinge tot Eglaim toe/
eñ sijn hulen tot Beer Elim toe

Want die wateren Dimon sijn vuult
met bloede/wãt ic sal ouer Dimon toe de
ninghe settẽ/der ontcominghẽ Moab/eñ
den ouerbliuinghen der aerden.

Dat.xvi.Capittel

A Wtseyndt dat Lamb/dẽ heerscap.
per der aerdẽ/van dẽ steene der woestinẽ
totten berch der dochteren Sion

Eñ Moab sal sijn als eenẽ verhuysen.
den voghel/dye wt den neste geworpen
es sullẽ se sijn/Dye dochterẽ Moab in dẽ
ouerganc Arnon

Owinct dẽ raet/doet oordel/sedt uwe
scaduwe als dẽ nacht/int middẽ des mid
daechs/verberght den voorvluchtighẽ/en
melt den wtghewoorpenen niet

Laet die wtgeworpene in v woonẽ
Moab sijt ghi sijne verberginge vãden
aensichte des verwoestẽde/wãt dye wt
snutter hielt op/die verwoestende ont.
brac/die tredẽde is verteert vãder aerdẽ

Eñ de coninclicken stoel/sal bereit
werdẽ in glorien/eñ hi sal daer op sittẽ in
der waerheit/in Dauids tabernacule/oo
delende eñ soeckende oordel/ende haestẽ Jer.xlviij
de dye gherechticheit e

Wi hebbẽ gehoort die houerdichept B
des seer houaerdigẽ Moabs/sijn houer
dichept eñ sijn beroeminge/eñ sijn verã
waerdinge/en is niet gelijc sijn stercheit

Daerõ sal Moab tot Moab hulẽ/hi
selue altemael/sal hulẽ bi die fundamẽtẽ
Kirharesech sult ghij ouerdẽcken/maer
nochtans hinckende/

Want die velden der voorstat Hesbõ
sijn verwoest/die wijngaerden Sibma/
die heren der heidenẽ hebbẽ Sorek ver
treden/ tot Jaazer toe sijn si gecomen/si
doelden in die woestine/sijn geestelẽ sijn
wech ghewoorpẽ/si sijn door de zee gegaẽ

Daer om wijngaert Sibma/sal ic in
weeninge bescrepẽ Jaazar/Ic sal v dronc C
ken makẽ met minẽ tranen/Hesbon eñ Jer.xlviij
Eleale/wãt die stẽme der roepẽder is in. c
ghevallen/ouer v ripe vruchten/eñ ouer
uwen oochste.

Eñ de bliscap is vergadert/eñ die ver
hueginge van dẽ gheboudẽ velde/eñ in
dẽ wijngaerden en sal hi niet verbliden
hi en sal niet iuychen/die treder en sal in
die wijnpersse niet treden/ic hebbe der
roepender stemmen doen rusten

Hierõ sullẽ mijn ingewandẽ tot Mo
ab luden/ghelijc een harpe/eñ mijn bin.
nenste tot Kirhares

Eñ het sal sijn/alse verschijnt datse v D
moept is bi die hoochte/eñ coẽt tot zijn hei
lige plaetse/dat hi bidde/eñ hi en sal niet
moghen.

Dat woordt welcke dye HERE ge.
sproken heeft/tot Moab vã dien tide aẽ

Eñ nu heeft de HERE gesprokẽ seg
gende/In drie iaren gelijc iarẽ des huer
lings/ende die glorie Moab sal verlicht
werden in alle grote menichte/ende die
ouerbliuinghen sullen cleyn sijn/min dã
clein eñ niet menichfuldich

Dat.xvij.Capittel

Den last Damescks/siet Damesck
liet af/een stadt te sijn/eñ sal eenen neder A
ghewoorpen hoop sijn

Die gelatene steden Aroer/sullē der
cudden sijn/eñ si sullen rustē eñ daer/en
sal geen veruaerder sijn

Eñ die borcht sal ophoudē van Ephra
B im/eñ dat rijck vā Damesek eñ die ouer
gebleuene Aram/sullen sijn ghelijck der
kinderen Jsraels sept die HEERE der
heyrscharen

Eñ het sal sijn in dien dage/die glorie
Jacobs sal arme sijn/eñ die vetheit sijns
vleeschs sal verwelcken

Eñ sal sijn gelijc die vergaderende dē
oost des staēde corēs/eñ aren sullē mz sinē
arm gemaeyt wordē eñ sal zij gelijc die ver
gaderende is arhen indē dale Rephaim

Eñ den wijndrupf sal daer in werdē
gelatē/gelijc dat wtslaen des olijfs vā.ij.
of drie olijf vruchten/int hooft/der hooch
ten vier of.v.sine vruchten in sine neder
hangende tacken seit die HEERE Jsra
els God

In dien daghe sal die mēsce tot sinen
maker sien/eñ sijn oogē sullē totten hey.
lighen Jsraels sien.

Eñ en sal niet sien tottē outaren des
wercs sijnder hādē/eñ dye sijn vingeren
gemaect hebben/en sal niet siē die bosch.
kens ende beelden

In dien dage sullen die steden sijnder
sterckheidt sijn/gelijc die verlatinghe des
spruytkens eñ der roeden(gelijc een ach
terlatinge)doen die Cananeen die steden
C achterlieten vādē aensichte der kinderē
Jsraels/eñ sal verwoestet sijn

Want ghi hebt Goods uwer salich.
heit vergheten/ende des scheppers uwer
macht/en hebt ghi nyet ghedacht.Daer
om sult ghi genoechlike planttingē plan
tē/eñ ghi sult ranckē des vreemden wijn
gaerts saeyen.

Indē dach sult ghi v planttinge besor
gē/eñ ghi sult v saedt vroech doē wtspruy
ten/den hoeppe des oogsts indē dage der
erffenisse. Eñ die smertte des ghequel
den.

D O die menichte veelre heyden/sullē
grimmen/gelijc die menichte der zeeba.
ren/eñ o oueruloedicheyt der volcken/si
sullen bulderē/gelijc die bulderinge veel
re wateren

Die volcken sullen oueruloepen/ge.
lijck die oueruloedicheit veelre wateren
eñ sal meer vlien dan verre/eñ sal wech
geiaecht werden ghelijck dat stof der ber
ghen vanden aensichte des wijnts/eñ ge
lijck eenen cloot vanden aensichte des
storms

Totten tijt des auonts eñ siet verstro
ringhen/eer smorghens vroech en sullen
si niet sijn. Dit is dat deele der gheender
dye ons beroouen/eñ clot der gheender
die ons plonderen

Dat.xviij.Capittel

O Lant vol duysterheit der vluegelen A
Die ter siden den stromen Cus/Eñ
o Eyndende boden in die zee/ende in die
vaten der byesen ouer dat aēsicht der wa
teren/ghi boden gaet snellikē totten ver
treccen eñ wtgheroef den volcke/totten
veruaerlikē volcke meer dan dit/welcke B
oocvoort meer Dat volck des snoers/des
snoers ende der vertredinge/wiens stro
mē die aerde wech hebben geruct

Alle bewoenders der werelt/eñ in.
woenders der aerdē/totter opboeringe
des teekens/in die bergen suldy sien/eñ
totten geclanc der trompettē sult ghi ho.
ren.

Want also seyde die HERE tot mi C
Jc sal rustē.Eñ ic sal sien in mijnder woe
ninghen/gelijc droeghende hitte na den
regene/ghelijc wolcken des daus inder
hitten des oogsts

Wāt voor dē oogst(wāneer)die bloe
me volcomen is/eñ dye vruchte onrijpe/
sal dat bastkē sijn/eñ sal die tacksķēs met
ten sekelken af houwen/eñ sal dye verre
geleide wijnrancken af doen ende afsny
den.

Si sullēse tsamē latē dē geuogelte der
bergē/eñ der beestē der aerdē/eñ dat ge
uogelte sal dō op zoemerē/eñ alle die bees.
ten der aerder sullender op wijnteren

In die tijt sal mē dē HERE der heyr. D
scarē die gaue bringē/dat vertrecte wtge
roef de volcke/eñ vādē volcke dat vruaer
likē is dan dit eñ welcke voortaē/dat volc
des snoers/des snoers eñ der vertredin
ghe/wiens aerde die stromē wech hebbē
geruct/totter plaetsen des naēs des HE

REN der heirscaren/den berch Zion

Dat.xix.Capittel

A Die last Egypten Mizraim. Siet
die HEERE rijdet/op een lichte
wolcke/eñ comdt tot Mizraim/eñ die af
goden Mizraim sullen wanckelen vã si-
nen aensichte/eñ dat herte Mizraim sal
smelten int midden van hem.

Eñ ic sal Mizraim teghen Mizraim
te gader ghewonden tsamen doen lopen
eñ si sullen vechten een yegelic tegē sinē
broeder/eñ een yegelic tegen sinen naes-
ten/stadt tegen stadt rijck teghen rijc

Eñ dē geest Mizraim sal wt gedeylt
werden in haer middel eñ ic sal sinē raet
verstroepen/eñ si sullē vragē bi die af go-
den/eñ zwarte constenaers/ bi die toeue-
ners eñ waerseggers

Eñ ic sal Mizraim in die hãt des wre
dē heerē sluytē eñ die stercke coninck sal
heerscapen ouer hen/seit die heerscaper
die HEERE der heyrscarē

Eñ die waterē sullē ghebrekē vãder
zee/eñ dē stroom sal verlatē werdē/eñ sal
verdroghen.

B Eñ dair sullen die stroomē veruerret
werden/sullē dun gemaeck werdē/eñ die
dyken der ryuierē sullen woest sijn/Den
ryet stoc/eñ die biese sal verdorren

Dat gras bi die riuiere eñ bi den mõt
der riuieren/eñ alle dat ghesaeyde des
strooms/sal verdorrē/wech geiaecht sijn
de/eñ en sullē niet sijn.

Eñ die visschers sullē rouwich sijn eñ
sullē truerē/alle die den visch hake in den
stroom werpen/eñ die dat net wtstrecke
ouer die aensichten der waterē sullē que
len:

Eñ si sullen bescaēt werden die meni
gerhande lijnen doer werckē.eñ die visch
rouen vlechten

Eñ haer netten sullē doorgrauen sijn
alle die polen maken/als of si maectē wu
wers

Maer die princē Tanis Zoan sijn sot
te/die raetsheeren Pharao sijn wijsch dē
raet is verdwaest/Hoe sult ghi tot Pha-
raonē seggē/Ic bē een sone der wijser/eē
sone der ouder coningen

Waer doch: waer sijn uwe wyse: eñ
ic bid v laetse v doch vercondigē/eñ si sul-
len werē/wat raet die HERE der heyr- C
scharen ouer Mizraim sal houden

Die princen Zoan sijn sot geworden
die princē Noph hebbē die verwoestinge
besorcht/si hebbē Mizraim dē hoec sijns
geslachts doen dolen

Die HERE heeft in haer middē ge
mingt den gheest der verkeertheit eñ si
hebbē Mizraim doē dolē in alle sijn werc
gelijc metter dwalinge des dronckenēs
in sinen braken.

Eñ Mizraim en sal geen werck sijn/
welcke dat hooft eñ dē steerte doe/die bie
se eñ den tacke

In dien dage sal Mizraim sijn gelijc
wyuē eñ sal sromen/eñ sal vresen vãden
aensichte der beweghinghe der hãt des
HEEREN der heyrscharen/welcke hy
ouer die beweecht

Eñ dat landt Jehudah sal Mizraim
tot vreesen sijn/eñ alle die sijns ghedinct/
sal tot hem verscricken/vandē aensichte
des raets des HEREN der heyrscaren
dwelc hi daer ouer beraet

In dien dage sullē vijf stedē sijn indē
lande Mizraim/sprekēde metter lippen
Kenaan/eñ zwerende by den HEERE
der heyrscaren/die stadt der verwoestin-
ge/sal eenē werdē gesept

In dien dage sal den outaer des HE
REN sijn int middē des lants Mizraim
eñ den titel bi den pale/den HERE.

Eñ tsal tot eenē tekē eñ getuyghenis
se des HEEREN der heyrscharē sijn in-
den lãde Mizraim. Wãt si sullen totten D
HEERE roepē vãdē aēsichte der druc-
kēder/eñ hi sal hen dē salichmaker eñ dē
grootē vã state seyndē/eñ salse verlossen

Ende die HEERE sal Mizraim be-
kent sijn/ Ende Mizraim sullen den
HERE in diē daghe bekēnē/eñ si sullen
haer offerhãdē offeren/eñ si sullē dē HE
RE een geloofte gelouē eñ sullēse betalē

Eñ die HERE sal Mizraim quellen
quellēde eñ gesont makēde eñ si sullē tot
ten HEERE keeren/eñ hy sal hen ver-
beden werden/eñ hi salse gesont maken

In diē dage sal dē wech sijn van Mi z
raim in Assur/eñ Assur quã in Mizraim

eñ Mizraim in Assur/eñ Mizraim sullẽ
Gods dienst doen met Assur

In diẽ daghe sal Israel die derde sijn
Mizraim eñ Assur/de segeninge int mid
den des lants

Welcke die HEERE der heyrscarẽ
geseghẽt heeft/segghende Gebenedijt si
mijn volck Mizraim eñ Assur dat werck
mijnder handẽ eñ Israel mijn erffenisse

Dat.xx.Capittel

A In den iare (in welckẽ) Thartan in
Asdod quã/als hẽ Sargon die co-
ninc te Assur seynde/eñ tegen Asdod ge-
vochtẽ hadde eñ Asdod ingenomẽ hadde.

In die tijt sprac de HEERE in dye
handt Iesaaiahu des soons Amoz seggẽ
de. Gaet ende doet open den sack
B van uwen lendenen eñ ontschoept uwen
schoen vã uwẽ voetẽ/eñ hi dede also/wã-
delende naect eñ ontschoept

Eñ de HEERE seyde/ghelijc mijn
C knecht Iesaaiahu naect eñ ontschoept
gewãdelt heeft.drie iarẽ/dat tekẽ eñ wõ
dere ouer Mizraim/eñ ouer Cus

Also sal die coninc Assur drivẽ die ge
vanckenisse Mizraim/eñ die verhuysin
ghe Cus/die cleine eñ oude/dẽ naectẽ eñ
ontschoeydẽ/eñ met ontdectẽ onscamel-
D hedẽ/die scande Mizraim

Eñ si sullẽ schroemẽ eñ bescaẽt werdẽ
vã Cus irer aensicht/ende van Mizraim
groots heit/vã Mizraim.

Eñ die bewoender dies eylants in
dien dage. Siet also is onse aensiene/tot
welken wi daerwaerts vluchtedẽ tot be
hulp op dat hi soude verlossen vãdẽ aen-
sichte des coninck Assur eñ hoe sullen wi
ontgaen Dat.xxi.Capittel

A Den last der woestinẽ der zee/ghe-
lijc dat onwedere in Aphrikẽ/dat
her doir ga/quaẽ hi vãder woestinẽ/van
dẽ vreyselijken lãde

Abac.ij.a Mi is eẽ hart gesichte ghebootscapt/
die ouertreder sal dẽ ouertreder (vijndẽ)
eñ die verwoester/dẽ verwoestere Gaet
op tot Elã/belegt Madai. Ick hebbe al-
le sijn suchtinge doen rusten

Iohe/iij.b Daerõ sijn mijn lẽdenẽ veruult met
ontbrekinge/weedẽ hebbẽ mi beuaẽ/ge-
lijc die weedẽ die barẽde beuaẽ/ic bẽ ghe

cromt vãdẽ gehore/ic bẽ veruaert vãden
ghesichte

Mijn hert doelde/die beuinge veruair
de my/die morgẽstonde mijnder begeer-
ten/sette mi veruaernisse

Verciert die tafele/op dat dye aẽscou
winge bescout werde/mẽ ete mẽ drincke
ghi princẽ staet op/saluet dẽ scilt.

Wãt also seyde de Heere tot mi. gaet
stelt eenẽ bescouwer/die bootscape dat hi
sien sal.

Eñ hi sal sien dẽ opstiger der carrẽ der B
reysenders/dẽ rijdere des ezels/dẽ ridere
der kemelẽ/eñ hi sal bescouwẽ mids aen
scouwinge/veel bescouwende

Eñ dẽ leeu riep. Heere ick sta opt be-
scousele altijt alle dẽ dach eñ ic sta alle den Aba/ij/a
nacht op mijn bewaringe.

Eñ siet hier quã eẽ mã ridẽde dẽ wa-
gen der reysenders eñ hi antwoorde ende apo.xiiij.
seyde. Babel is geuallẽ/si is gheuallẽ eñ Iere.xx/
hi wierp alle die gegroefde beeldẽ haer-
der goden in die aerde

Mijne dorsinge eñ die sone mijns dors
vloers. Dat ic gehoort hebbe vãdẽ heere
der heyrscarẽ selue/dẽ gode Israels/heb
ic v vercondicht

Den laste Duma/Hi roept tot my wt
Seir/wachtere wat ist vãd nacht: wach- C
tere/wat ist vãder nacht

Die bewaerder seyde. Dye morgen
stonde comt eñ oock den nacht voirwaer
ghi sult biddẽ/ghi sult biddẽ/ghi sult we-
der keerẽ/ghi sult comen.

Den last in Arab indẽ woude suldi sa
lopen ouer nachtẽ indẽ wegẽ Dedanim

Bringt dẽ dorstẽdẽ water te gemoed
te. ghi woenders des lants Thema/voor
comt dẽ voorvluchtigẽ met sinẽ brode.

Want si zijn gheuulucht vanden aen-
sichte der zweerden/vanden aẽsichte des
wt getrecten swerdts/eñ van dat aensich
te des gespannens boochs/eñ vandẽ aẽ- D
sichte des zwaren oorloochs.

Wandt also seyde die Heere tot my/
Binnen iare/ghelijck die iaren des huer
lings/eñ alle die glorie Cedar sal ontbre-
ken

Eñ die ouerbliuingen des getals der
boghen der mannen der kinderẽ Cedar

sullen gemindert werdē. Wāt die HEE
RE Israels God heeft gesproken

Dat.xxij.Capittel

A DEn last des dals des gesichts. wat
is di in dese plaetse/ dat ghi al heel
op die daken sijt gheclommen.
Vol roeps/ grimmige stadt/ verhue-
gende stat/ v gedoode/ niet gedoodet met
tē sweerde/ eñ nyet ghestoruen int oorlo-
ghe.·.
Alle v capiteinē sijn tsamē geulucht
vāden boge/ si zijn gebondē/ alle dye in v
geuondē sijn/ si zijn tsamen ghebondē/ si
zijn meer dan verre geulucht
Hierom seyde ic/ keert af vā my/ Ick
sal bitter sijn in weninge op dat ghi nyet
en dringt/ dat ghi mi troost/ ouer die ver-
woestinge der dochtere mijns volcs
Wāt dē dach der verderffenisse/ eñ
der ontheilinge eñ der bescaminge. Des
heerscapers des HEERE N der heirsca
rē in dat dal des gesichts. Vāder worgra
uinge der muerē eñ vādē roepe tegē dē
berch.
Eñ Elā heeft dat kokerē gedragē/ in
B dē wagē des menscē der reysenercs. Eñ
Cir heeft dē scilt bloot gemaect
Eñ het sal zijn/ Die waghen eñ reyse
ners sullē die wtuercorēste uwer dalē ver
uullen/ setrēde sullē si haer aensichtē set-
ten/ ter poorten wt.
Eñ die viant sal dat decsel Iehudah
ontdeckē/ eñ ghi sult in diē daghe/ totter
wapinge des huys des wouts sien.
Eñ ghi sult die schoringen der stat Da
uids sien/ datter vele sijn eñ ghy sult dye
waterē der onderster vischerien verga-
deren
Eñ ghi sult die husen Ierusalēs tellē/
Eñ ghi sult dye huysen verderuē/ op dat
ghi die muerē vast muecht maken
Eñ ghi sult eenē cuyle makē tusschē.ij.
muerē/ aē die waterē der ouder vischeryen/ eñ ghi en sult niet ontfaē tot harē ma
ker/ eñ harē scepper en hebt ghy vā alte
verre niet gesien
Eñ die heerscaper die HEERE der
heirscarē sal in diē dage roepē tot wenin
ge eñ rouwdragē. tot caluheit/ eñ tot begor
dinge des sacs.
Eñ siet bliscap eñ ghenoechte/ dē osse
te doodē/ eñ tscaep verworghē/ vleesch te
etene/ eñ wijn te drinckē/ dat te etene eñ
te drinckene. wāt morgen sullen wy ster-
uen.·
Eñ het is ontdect indē oorē des HE-
REN der heyrscarē/ ist dat dese uwe on-
gerechticheit gepurgeert sal werdē/ tot
dat ghi sterft/ seide die heerscaper der HE
RE der heyrscaren
Also seyde die heerscaper die HEE
RE der heirscarē/ gaet treet in tot dyen C
scat bewaerder tot Sebna/ die ouer thuys i/Co/xv/b
is.·.
Wat hebt ghi hier te doē? eñ wie es
di hier? dat ghi v hier een graft wt hebt
gehouwē (ghelijc) die wtgroeuēde in die
hoochte sijn graft/ grauēde hem indē ste-
ne/ een woeninghe
Siet die HERE sal v doen verwer-
pen/ met verwerpinge des mans/ eñ be-
deckende sal hi v bedecken.
Ombindēde sal hi v ombijnden/ met
ombijndinge/ als eenē bal sal hi v worpē
tot een ruym lāt indē eynden/ daer suldi
steruē/ eñ dair is dē wagē uwer glorie/ eñ
die onere des huys ws heerē
Eñ ic sal v verderuē vā uwen stanin-
ge eñ vā uwē recht huise sal hi v omwer- D
pen
Eñ het sal in dien daghe sijn/ ende ick
sal roepen mijnen knecht Eliakim dē so
ne Hilkiahu
Eñ ick sal hē uwe cleederen aendoen/
ende ick sal hem met uwen gordele sterc
ken/ ende ick sal v macht in sijn handt ge
uen/ ende hi sal den woēder Ierusalems
ende den huyse Iehudah tot eenē vader
sijn.

Ende ick sal den sluetel des huys Da
uids op sijn scouderen gheuen/ Ende hy
sal open doen/ ende daer en sal geen sluy Iob/xij.e
tende sijn/ ende hy sal sluyten/ ende daer Apo.iij/c
en sal gheen open doende sijn

Ende ick sal hem tot een staeck in een
ghelouighe plaetse ve stighen/ Ende
hi sal tot eenen stoel der glorien sijns va-
ders huys sijn

Eñ ſi ſullẽ ouer hẽ hangẽ alle die glo
rie des huys ſijns vaders ooꝛſpꝛongẽ eñ
geſlachtẽ/alle mindere vatẽ/vãdẽ vaten
der bekers/eñ tot allẽ dẽ muyſijck vaten
toe.

In dien dage ſeyde die HEERE der
heyꝛſcaren/ſal wech genomẽ werdẽ den
ſtake/geueſticht in die geloeuige plaetſe
eñ ſal wtgehouwẽ werdẽ eñ ſal vallẽ eñ
dẽ laſt welke daer op is/ſal vergaẽ/Wãt
die HERE heuet geſpꝛoken.

Dat.xxiij.Capittel

A DEn laſt Zoꝛ/huylt ſcepen vã thar
ſis/Wãt thuys is verwoeſtet dat-
ter niet ouer en blijft/eñ mẽ ga daer niet
toe/vanden lande Citim iſt hen geopen-
baert.

Swijght ghi inwoender des eylãts
die coopman Zidons/doir gaende die zee
ſal v veruullen

Eñ in velẽ wateren dat ſaet Sihoꝛ
des oogſt des ſtrooms/ſijn vꝛuchte/ende
ghy hebt der heydenen coop ſtadt ghe-
weeſt.

Scaemt v Zidon/Want die zee ſeide
die ſtercheit der zee ſeggende ick en heb
niet in arbeit gheweeſt eñ ic en heb niet
gebaert/eñ ic en heb geen ionghelingen
opgeuoept/eñ ic en heb die maechdẽ niet
verhoocht

B Alſt Mizraim hoꝛen/ſo ſullen ſi rou-
wich ſijn/gelijc hoꝛende Zoꝛ

Gaet doir in Tharſum/huylt ghy in
woenders der eylanden

En is dit niet v verhueghende/vãdẽ
ouden dagẽ/is haer outheit/haer voeten
ſullenſe leyden/ Alte verre om te woe
nen.

Wie ſoude den raet hebbẽ gegeuen
ouer die gecroonde Zoꝛ/wiẽs coopliedẽ
pꝛincen ſijn/eñ haer kremers die geeer-
de des lants.

Die HERE der heyꝛſcaren gaf dien
raet/op dat hi onuaſt make/die grootma
kinge alre ghenoechlicheit/op dat hi alle
die gheeerde der aerden/oneerlijck ma-
ke.

Gaet doir v landt als eenen ſtroom
totter dochterẽ Tharſi,en is geen goꝛde-
le meer

Hi ſtrecte ſijn handt wt/ouer die zee
hi verſtooꝛt die rijkẽ.die HEERE heeft C
gebodẽ tegen Kenaan/op dat hi ſijn ſterc
ke wtſnijde:

Eñ hi ſeyde.Ghi en ſult niet toe doẽ/
dat ghi verhuecht:valſche beſculdinghe
lydẽde dochtere Zidon tot Cithim/ſtaet
op/gaet doir/daer en ſal hi v ooc geen ruſ
te gheuen

Siet dat lãt Caſdim/dit en was geẽ
volc/Aſſur heeftſe met ſcepẽ geſundeert
ſi hebben haer veſten opgherecht.ſi heb
ben haer pallayſen verdoꝛuen/ſi hebbẽ-
ſe tot eenen val geſet

Huylt ghi ſcepẽ Tharſi/wãt uwe ſterc
heit is verwoeſtet

Eñ het ſal ſijn in dyen daghe/eñ Zoꝛ
ſal tſeuentich iaer vergetẽ werdẽ/gelijck
den dagen eens conincs Zoꝛ ſal vãdẽ ein
de tſeuentich iaer out ſijn/ghelijc eender
hoeren liedeken

Neemt die herpe/gaet die ſtadt om D
me/ghi vergeten hoere/maect dat liede-
ken goet vermenichfuldicht dat liedt/op
dat ghi gedinct.

Eñ tſal vãdẽ eynde tſeuẽtich iaer ſijn
ſal die HERE Zoꝛ beſoeckẽ eñ ſalſe tot
haren gauẽ bꝛingẽ/eñ ſal met allẽ dẽ rij-
kẽ der aerdẽ boelerẽ/op dat aenſcijn der
aerden.

Eñ hair ware ende haer gaue ſal den
HERE heilich ſijn/ſi en ſal niet wech ge
ſet werdẽ eñ en ſal niet verboꝛgẽ werden
wãt dẽ genẽ die vooꝛ dẽ HERE woenẽ
ſal haer ware ſijn/op dat ſi etẽ tot ſatheit
eñ dat ſi fraeylick bedect werden.

Dat.xxiiij.Capittel

SIet die HERE ſal die aerde ydel
makẽ/eñ hi ſalſe opẽ doẽ eñ cromt A
haer aẽſicht õme/eñ verſtroept die woẽ-
ders der aerden

Eñ tvolc ſal ſijn gelijc die pꝛieſter/ghe
lijc die knechte/alſo oor ſijn heere/gelijc
die diẽſt deerne/alſo oor hair vꝛouwe/ge-
lijc die coper alſo die vercoper/gelijc de woe
ker õtfangẽde/alſo die woekenaer/ghe-
lijc die ſculdenaer/alſo die maenre

Dat lãt ſal wtgeydelt werdẽ/eñ die be
roeuẽde ſal beroeft werdẽ.wãt dye HE
RE heeft dat wooꝛt geſpꝛokẽ

Het lant is bedoruē eñ afgeuallē/die
werelt is verquolē/eñ nedergeuallē.dye
hoocheyde des volcs der aerdē is v̄quolē
B Eñ die aerde heeft een veynerſſe ghe
weeſt/voor haer bewoēdrs/Wāt ſi hebbē
die wettē ouergetredē/ſi hebbē die inſet
tingē verādert/ſi hebbē dat eewige teſta
ment verſtroeyt

Daerō heeft die vermaledidinge dye
aerde verſlijnt/eñ die daer in woenende
ſijn/hebbē geſondicht:Daerōme ſijn die
woēders des aerdē ontſtekē eñ die man
vā cleynen getal is achter gelaten

Dē moſt is vergaē/dē wijnſtoc is ver.
quolē/alle die verblidēde vā hertē hebbē
geſondicht

Die bliſcap der tābotien heeft geruſt
dat voychen der verhuegender hielt op
die bliſcap der herpē ruſtede

Si en ſullen dē wijn nyet drinckē int
liedehen/Dē ſterckē dranc ſal bitter ſijn
den genē die dien drincken

Die ſtadt der ydelheyt is tſamē ghe.
wreuen/alle huis is geſlotē/op datter nie
mant in en ga

Die roepinge ſal ouer dē wijn inden
ſtratē ſijn.alle bliſcap is v̄latē die bliſcap
der aerdē is verhuyſet:

C In die ſtadt is woeſticheit gelatē/eñ
die poorte is geſlegē met verlatinge

Wāt alſo ſalt int middē des aertrijcs
ſijn/int middel der volckē ghelijck dat af
ſlaen der oliuē/gelijc die wijndruyf/alſdz
wijnſnijdē ōtbreect

Si verhieſſen haer ſtēme/ſi ſullē ver
huegē/in grootmakinge des HEREN
voychten ſi vander zee

Daerō ſullē ſi dē HERE in die dalē
eren/in die eylādē der zee den name des
HEREN Gods Iſraels.

Vādē vloegele der aerdē hoordē wy
lofſangē/glorie dē rechtuerdighē.Eñ ick
ſegge.Mijn magherheit is mi/mijn ma
gerheit is mi/wee mi/ouertredēde ouer
tradē ſi/eñ ſi ſijn ouergetredē met ō ouer
tredinge des ouertreders

Je/xlviij.b Veruaerniſſe eñ gracht eñ ſtricke/
ouer v/o woender der aerden

Eñ het ſal ſijn.Dye vāder ſtēmē der
veruaerniſſe vliet/ſal indē gracht vallen

eñ die vandē middele des grachts op ſal
ſtaen/die ſal indē ſtric geuaē werdē/wāt
die vēſterē ſijn opē gedaē vāder hoochtē D
eñ die fundamentē des aertrijcs ſijn be.
weecht.

Die aerde ſal mids brekinge ghebro.
kē werdē/die aerde ſal met verſtroeydin
ge verſtroeyt werdē/Dye aerde ſal met
beweginge beweget werden.

Met iaginge ſal die aerde gheiaghet
werdē/gelijc een dronckene/eñ ſal ouer.
gedragē werdē gelijc een tēte/eñ haer ō.
gerechticheit ſal zwaer ouer haer ſijn/eñ
ſi ſal vallē/eñ en ſal niet toe doē dat ſi op ſta

Eñ het ſal ſijn in diē dage/ſal die HE
RE beſoeckē/ouer dat hoge heyr in dye
hoochte/eñ ouer die coningē der aerden
opter aerden.

Eñ ſi ſullē vergadert werdē(gelijck)
met vergaderinge des buſſelkens ouer
die cuyle/eñ ſi ſullē indē kercker werden
beſlotē/eñ ſi ſullē meer dā veel dagen be
ſocht werden.

Eñ die mane ſal hair ſcamē/eñ die zō
ne ſal beſcaēt werdē/als die HERE der
heirſcarē ſal regnerē indē berch Ziō eñ
in Jeruſalē eñ voor ſijn ouden glorie

Dat.xxv.Capittel.

O Hi ſijt de HERE mijn god/ic ſal v
v̄hoegē/eñ ic ſal uwē name belidē A
wāt ghi hebt wōdere gedaē/oude raden
ſijn warachtelic die waerheit

Wāt ghi hebt geſet tot eenen hoop
pe/dat het geē ſtat en ſi die vaſte ſtadt tot
eenē valle/dz palleys der vreēder/op dat
het geē ſtat en ſi/inder eewicheit en ſalſe
niet ghetimmert werden

Daerō ſal v dat ſtercke volck erē/die
ſtat der tirāniſcer heydenē ſal v vreeſen. B
Wāt ghi waert dē armē ſterchz/ſterchz
dē behoeuēdē in ſine benautheyt/eē toe
vluchte vādē ſtorme/eē ſcaduwe vād hit.
tē/als den geeſt der tirannen ghelijc den
ſtorm der wandt

Gelijc hitte indē ōwech/ghi ſult ō vreē
ō oploop v̄neterē die hitte in die ſcaduwe
ō wolkē hi ſal dē rācke ō tirānē v̄nederen

Eñ de HERE ō heirſcarē ſal allē volc. C
kē in dezē berch makē eē weerſcape der
vetter/eē weerſcape der heſſenē der ge.

merch der vettẽ/der wtgedructe heffenẽ
Eñ hi sal in desen berch verdoẽ die aẽ
sichtẽ/des ingewõdenẽ inwinsel ouer al
le volckẽ/eñ des bedecktẽ deckels ouer alle
heydenen.
Hi sal die doot inder eewichz vnielẽ/eñ
die heerscaper de HERE sal alle thranẽ
af dwaẽ vã allẽ aẽsichtẽ eñ dẽ lachter zijns
volcs/sal hi vã allẽ lãde wech nemẽ/wãt
die HERE heuet gesproken
D Eñ hi sal seggen in diẽ daghe. Siet dit
is õse God/wi hebbẽ hẽ v̄wacht/eñ hi sal
ons salich makẽ/dit is die HERE/wi sul
len hem verwachten/wy sullen verhue-
gen eñ verbliden in sine salicheit
Wãt des HEREN hãt is wtgestrect
op dezẽ berch/eñ Moab sal onder hẽ ghe
dorscẽ werdẽ/gelijc hoep gedorscht wert
gelijc eenen meshof
Eñ hi sal sijn hãt wtstreckẽ int middel
vã hẽ/gelijcse die zwẽmẽde wt strect om
te swẽmẽ/eñ hi sal sijn houerdicheit ver-
nederẽ metten cubiten sijnder handen.
Eñ hi sal die hoge veste uwer mueren
vernederẽ/eñ sal nederwerpẽ/hi sal der
aerdẽ genakẽ tottẽ stof toe/Dat.xxvi.Ca
A IN diẽ dage sal dit liedekẽ in dẽ lãde
Jehudah gesongẽ werdẽ. Die stat
is ons eẽ sterckheit/salichz sal muerẽ eñ eẽ
voorbaelgie setten
Doet die poortẽ opẽ/eñ laet dat recht-
uerdige volc ingaẽ/bewarende die ghe-
trouwicheden
Als dat scepsel stuent/suldt ghi vreede
vrede houdẽ/wãt het betroude in v.
Betrout indẽ HERE inder ewichept
wãt in gode den HERE is dye sterckheit
der wereldeu.
Wãt hi vernederde dye inwoẽders v̄
hoochtẽ. Die verhoechde stat hi salse ver
nederẽ/hi salse vernederẽ totter aerden
toe/hi salse genakẽ totten stof toe.
Dẽ voet salse vertredẽ/die voetẽ (segge
ick) des armẽ/die gãghẽ der allendigher
O ghi oprechte ghi sult den rechtuerdi
gẽ/eenen rechten wech geuen/ghi suldt
den padt des rechtuerdigen weghen
B Ia wi hebbẽ v ooc in dẽ wech uwer or-
deelẽ verwacht/te uwẽ nãme eñ te uwer
gedachtenisse wert/is die begerte v̄ sielẽ

Met mijnder sielen begerde ic v inder
nacht. ooc met mijnẽ geeste ooc in mijn
binnẽste sal ic vroech tot v wakẽ/wãt na
dat uwe ordeelẽ in dat aertrijcke zijn/sullẽ
die woẽders des lãts rechtuerdichz lerẽ.
Die ongodlike heeft ontfermherticheit
verkregẽ eñ en heeft gheẽ rechtuer-
dichz geleert. Hi sal sondigẽ indẽ lãde der
stueringe eñ en sal des HEREN glorie
niet sien
HERE v hãt is verhoecht/si en sul Apo/vij/.
lẽ niet sien/si sullẽ sien eñ bescaẽt werden eñ.xxi/a.
doir die vreesselike liefde des volcs/ghy
sult dye ooc verslijndẽ mettẽ viere uwer
vianden.
HERE ghi sult ons vrede verlãgen
wãt ghi hebt ooc alle onse werckẽ ons ge C
daen.
HERE onse God heeren behaluẽ v
hebbẽ ons verheert/allẽ in v sullẽ wi ws
naems gedincken
Die doodẽ en sullẽ niet leuẽ/die mach
tige der hellẽ en sullẽ niet opstaẽ. Daerõ
hebt ghi besocht/eñ hebse wtgehouwen
eñ alle haer gedachtenisse is vergaen
HERE ghi hebt den volcke toeghe
worpẽ/ghi hebt dẽ volcke toegeworpen
ghi sijt geeert/ghi hebt verlẽgt/tot alle
den eynden der aerden toe
HERE inder tribulatiẽ besochtẽ sij
v/v castidinge is hen eenẽ roepe der mur D
muringhe
Gelijc eẽ beuruchte vrouwe die tottẽ
barẽ genakẽ sal/die sal in arbeit sijn/si sal
in harẽ smerttẽ roepẽ. HERE also heb-
ben wi van uwen aensichte geweest.
Wi hebbẽ ontfangẽ/wi hebbẽ in ar
beit des barẽs geweest/gelijc of wi wijnt
gebaert haddẽ/salichedẽ en zijn dẽ lãde niet
gewordẽ/eñ die woenders des aertrijcs
en vielẽ niet
V doode sullẽ leuẽ/mettẽ lichaẽ sullẽ
si opstaẽ/õtwaect eñ verhuecht ghi woẽ-
ders des stofs/wãt den dauwe der wey
veldẽ is uwẽ dauwe eñ dat lãt der mach
teger der hellen sult ghi nederwerpen.
Gaet mijn volc/gaet in v slaepcamerẽ
eñ slupt v duerẽ voor v/sijt heymelic als
eẽ cleyne stõde/tot dat die gramscap doir
gae

xe/i/a. Wāt siet die heere sal vā sijnder plaet
sen gaen/dat hi besoecke die ongerechtic
heit des geens die de aerde bewoenēde
is op haer eñ die aerde sal sijn bloet ōtder
ken/ende en sal niet meer bedecken ouer
haer verslagen

Dat.xxvij.Capittel

IN diē dage sal die HEERE besoekē
A in sijn harde/grote/stercke zweert
ouer Leuiathan dat lāge serpēt als eenē
grendel/eñ ouer Leuiathā dat crōmich ser
pēt/eñ sal dē drake doodē die in die zee is.
In diē dage/antwoorde hē den wijn-
gaert Hermer./
Ic die HEERE bewarēde dyē/in een
oogenblic sal ic diē vochtich makē.op dat
hi messcie niet en besoecke tegē hē/ic sal
hem nacht eñ dach behouden.
Mi en is geen verbolgētheit: Wie sal
mi geuen tot eenē brame eñ dorne inden
strijt/ic sal doirgaē tot haer/ick salse te ga
der verbernen.
B Of wie sal in mine stercheit houdē/hi
sal mi vrede makē/vrede sal hi mi makē.
Die dagē comē in welcke Jacob wor
telen sal Israel sal bloeyē eñ vruchtmakē
eñ si sullē dat aensichte des aertrijcs ver
uullē met bredinge
Heeft hi hē ooc geslagē na die slanin
ge des geens die diē sloech Eñ hi ooc wot
slaende sijns/na dat dootslaē sijnder ver-
slaghender?
xxviij/ Metter matē/in sinē wtseyndingen
C sal hise onderscepdē. Hi heeft wech geno
mē in sinē zwarē wijnt/indē dage (in wel
kē) dē oostenwijnt waeydt
Daer om sal de ongerechticheit Jaa
cobs in dit gepurgeert werdē/eñ dese sal
alle die vruchte sijnder sondē wech doen
als hi alle die steenē des outaers gheset
heeft/te stuckē gewrekē/gelijc assen stee-
nē/die boschkēs eñ beelden en sullē nyet
opstaen.:.
Wāneer die vaste stat alleē sal sijn die
schone gelatē eñ verlatē gelijc die woesti
ne/daer sal hi tcalf weydē/eñ daer salt hijt
doen rustē/eñ hi sal sijn wtkijkēde rāckē
doen verteren
Sine gheesselen sullen in dorheyt te
D stucken gewreuē werdē/die wijuē sullen

comē verlichtēdese/wāt dat en is gheen
volc der verstādenisse. Daerom en sal hy
zijns niet ōtfermē makēde hē eñ sceppē
de hem/en sal hem niet genade doen.
Eñ het sal sijn in diē dage/sal die HE
RE wtslaē vādē af lope des strooms/tot-
tē strome Mizraim toe/eñ ghy Israhels
kinderē sult vergadert werdē een ende
een.:.
Eñ het sal sijn in dyē dage/sal met eē
grote trompette geblasen werden eñ sij
sullē comē die vgaē warē indē lāde Assur
eñ vdreuē indē lāde Mizraim eñ si sullen
dē HEERE aēbiddē indē berch der heilic
heit in Jerusalem

Dat.xxviij.Capittel

O Crone der hoeuerdichiet der dronc
kēder Ephraim/eñ die af vallighe A
bloeme der genoechlicheit zijnder groot
makinge/welcke op dat hooft des dals d
vetter/der geslaghene met wijne
Siet dē machtigē eñ sterckē dach des
Heerē comēt ouer hen/gelijc dē druyst des
hagels/gelijc dz brekēde ōweder/gelijc dē
druyst d sterker/oueruloeyēder waterē
laet hi op der aerden in die handt.
Si sullē mettē voetē ōtredē werden
de crone der hoeuerdicheit der droncken
der Ephraim
Eñ die bloeme der genoechlicheit zijn B
der grootmakinge sal af vallich zijn welke
ouer dz hooft des dals der vettē gelijc eē
vroechrijpe voor dē herfts/welke sal sien
siēde dat selue/noch in sijn hant sal hi dat
selue verslijnden.
In dien dage sal die HEERE der heir
scarē tot eē crone der genoechlicheit sijn
eñ tot een coninclike crone der grootma
kinge/den ouerblijfsel sijns volcs.
Eñ tot eenen geeste des oordeels/dē
genen dyé opten rechters stoel sit/eñ tot
stercheit/dē wederkeerende vanden oor
loghe totter poorten:
Ende die doelden ooc inden wijn/eñ
si verdoelden inden stercken dranck/dye
priester ende die prophete verdoelden in
den stercken dranc/si sijn vaden wijn ver
slonden/sij verdoelden vanden stercken
dranck/si doelden in die sieninge/si quets
ten dat oordeele

Wāt alle tafelē zijn vuult met spijnge
C (eñ) vuylicheit zonder plaetse.
Wiē leert hi doch kēnisse: eñ wien sal
hi die hooringe doch doē verstaē: die af ge
speēde vādē melcke/ die af getrecte vādē
borsten
Allsmē/ seit/ ghebiet/ herbiet/ gebiet/
herbiet/ vbeit/ herōtbeit/ ontbeit/ herontbeit/
eē luttel daer/ een luttel daer
Wāt mz lispēdē lippē/ eñ met eē ander
tonge/ sal hi tot desen volcke sprekē
Tot wiē seide hi/ dit is die ruste/ Ver-
maect dē vermoeyden/ eñ dit is ruste/ eñ
si en wildē dat gehoore niet
Eñ dat woort des HEREN sal hen zijn
gebiet/ herbiet/ gebiet/ herbiet/ ontbeyt
herontbeit/ ontbeit/ herontbeyt/ eē wey-
nich daer/ eē weinich daer/ op dz si gaē eñ
wāckelē achterwaerts eñ werdē te stuc-
kē gewreuē/ eñ vāden iagers moetē si ge
iaecht eñ geuāgē werdē
Daer ō hoort dz woort des HEREN/
D ghi mānē der bespottinge/ heerscapers
Amos/ix: des volcs/ die in Jerusalē sijt
c/ Wāt ghi hebt geseit/ wi hebbē eē ver-
bont metter doot gemaect/ eñ mzter hel
lē hebbē wi verstādenisse gemaect/ ouer
ulopēde woesticheit wāneer sal si voirby
gaē/ si en sal tot ons nz comē/ wāt wi heb-
bē die luegene tot onser toeulucht geset/
eñ wi sijn in valscheit verborgē
Rom/ix.g Daer om seide die heerscaper de HE
i/petri/ija RE also. Siet ic funderēde eenē steen in
Ziō/ eenē proefsteē/ dē hoec der weerdic-
heit/ mz funderinge gefundeert/ die ghe-
looft en sal niet haesten
E Eñ ic sal dz oordeele tottē meetsnoere
Rom/x/b/ settē/ eñ die rechtueerdichz tot der wagē
eñ dē hagel sal die toeuluchte der luegenē
purgerē/ eñ die waterē sullen die verber
ginge oueruloepen
Eñ v vbont metter doot/ sal gepurge
ret werdē/ eñ v gesichte mz der hellen en
sal nz staē/ als die oueruloepēde woestichz
doorgaet eñ ghi sult hē tot een vtredinge
sijn
Ter stōt als si door is gegaen/ sal si v
wech nemē/ ist dz si smorgēs smorgens/ si
sal doorgaē indē dach eñ nacht/ eñ het sal
zijn/ alleē vuaernisse salt doē/ dat si tgehoo-

re verstaen
Wāt hi heeft dz bedde gecort/ also dz hi
nz en sal doē ouer bliuē/ eñ eē nauwe dec-
sele/ als hi doet vergaderen
Wāt die HERE sal staē gelijc inden F
berch/ Perazim/ hi sal grā werdē/ gelijck
int dal Gebaon/ op dz hi zijn werc doe/ sijn
werc is vreēt/ eñ op dat hy zijn werckinge
wercke/ sijn vreēde werckinge
Eñ nv en bespot nz/ op dat v castidingē
messtiē nz en vsterckē. Wāt ic heb vāden
heerscaper dē HEERE der heyrscaren.
ouer al die aerde gehoort/ die volеyndin
ge eñ afcortinge
Lupstert eñ hoort mijn stēme/ aēmerct
eñ hoort mijn wtsprake
En sal die ploegēde nz alle dē dach ploe
gē/ dz hi saeye/ sal hi opēdoē/ eñ sijn aerde G
breken
En sal hi niet wicke verstropen als hi
haer aēsichte/ effen heeft gemaect/ eñ sal
comijn stropē eñ sal tarwe in ordinārie stel
lē eñ geteekēde gerste/ eñ spelte/ in harē
eynden
Eñ hi sal hē leerē tottē oordeele/ zijn god
sal hem leeren
Wāt die wicke en sal nz metter getā-
der coluē gedorsscē wordē eñ dat rat des
wagēs/ en sal nz om geleyt werden ouer
dē comijn/ mer die wicke sal metter roe-
dē wtgeslagē werdē/ eñ dē comijn mettē
stock
Dat broot sal cleyn gemalē werden/
mer die dorsscer en sals nz eewelic dorsscē
eñ en sal dz rat zijns wagēs nz voeren/ eñ
mz sinē clauwē en sal hijt nz cleyn maken
Dat is oocvanden HERE der heyr
scaren wt gegaen/ hi heeft den raet won
derlic gemaect/ hi heeft groote gelijcheit
gedaen.

Dat.xxix.Capittel.

O Ariel/ Ariel/ stadt die Dauid gesta A
ket heeft/ doet iaer tot iaer/ laet die
lammers ontnecket werden
Eñ ic sal Ariel benauwē/ eñ si sal droef
eñ truerich sijn/ eñ sal mi sijn gelijc Ariel.
Ende ick sal v omringhen als eenen
ronden rinck teghen v/ ende ic sal benau
wen teghen v met eenen thoren/ ende ic
sal dijcken tegē v verwecken

Eñ ghi sult vernedert werdē/vāder
aerdē sult ghi sprekē/eñ vādē stof sult ghi
wtspraec binnē mōts seggen/eñ v stēme
sal sijn gelijc eēs toouenaers vander aer
dē/eñ v wtsprake sal vādē stof ruynen

Eñ die menichte uwer vreēder sal zijn
gelijc dunne stof/eñ die menichte der ty-
rānē als wech waeyēde gemulle/eñ het
sal in eenē oogēblic sijn

Vādē HEERE der heyrscarē sult ghi be
socht werdē/in dōdere eñ in beroeringe/
eñ in eē grote stēme/in storme eñ onwedē
eñ vlāme verslijndēde viers

Eñ die menichte der heidenē die tegē
Ariel stridē/sal sijn gelijc eenē droom des
gesichte der nacht/eñ alle haer heyr/eñ
haer dijckē/eñ diese benauwē

B Eñ sal zijn gelijc als eē hōgerēde slaept
eñ siet etēde/eñ sal ontwakē/eñ siet zijn sie
le is ydel/eñ gelijc als eē dorstende slaept
eñ siet drinckēde/eñ sal ōtwakē/eñ siet hi
is mat vā dorste eñ zijn siele is begeerēde/
also sal zijn die menichte alre heidenē/dye
tegē dē berch Zion striden

Maect verbaesde eñ sijt ōbaest/maect
sremerēde eñ sijt sremerēde/wert drōckē
eñ niet vā wijn/wert beweecht eñ niet van
stercken dranc.

Wāt die HEERE heeft dē geest des
sluymerēs ouer v gedect/eñ heeft v oogē
toe geslotē/hi heeft v prophetē eñ princē
siende bedect

Eñ dat gesichte vā allē/sal v sijn gelijc
woordē eēs geslotēs boecx/dē welcken si
sullē reickē dē genē diet boec cā/segeñ/Le
set doch dezē boec/eñ hi sal seggē. Ic en cā
niet/want hi is gesloten

Eñ mē sal dat boec lāgē/dē genē dyet
boec niet en cā/seggēde/Leest doch dit/eñ
hi sal seggē/ic en cā dboec niet.

Mat/xv.a Eñ die HEERE seyde. Daer om wāt
Mar.v.a dit volc genaect heeft/met sinē mōde/eñ
met sinē lippē mi geeert heeft/eñ zijn hert
verde vā mi is/eñ haer vreese daer si me-
de vreesen sal zijn mettē gebot eñ leeringe
der mēschen

Siet daer om doe ic daer toe/dat ic dezē
Abdie/i.c. volc wōder doe/wōderlic eñ met miracu
1.Co/i/c/ le/eñ sijnder wijzē/wijsheit sal vergaen/eñ
zijnder verstādiger verstādenisse sal ver-

borgē werden

O ondersoeckers der diephedē/dat ghi A
dē raet vādē HEERE verbercht/eñ haer
werckē sullē in duisterheit zijn/eñ si sullē seg
gē. Wie siet ons/eñ wie kēt ons

V verkeertheit is gelijc of potbackers
slijcke dachtede/alst werc sinē maker sey
de/en maect mi niet/eñ tscepsele seide sinē
backere/hi en verstonts niet

Of en salt noch niet corts eñ alte corts/
eñ Libanō sal wedē keerē tot eenē gebou-
dē acker/eñ dē geboudē acker sal tot een
bosscadie gerekent worden

Eñ die dooue sullē in diē dage hooren
die woordē des boecs/eñ vāder sremerin
ge eñ vāder duisternisse/sullē dye oogen
der blijnden sien

Eñ die sachtmoedige sullē blijscap indē
HEERE toe worpē/eñ de arme mēschē sul
indē heiligē Israels verhuegē

Als die tirāne ophout/eñ die bespot
ter ōtbreect/eñ als si allewt gehouwē zijn/
die ongerechticheit driuen

Die dē mēsche doē zōdigē indē woorde/
eñ si sullē iagē dat si in die poorte straffē/eñ O
si sullē dē rechtuerdigē int ydele afneigē

Hier om seide de HEERE aldus tot Ia
acobs huyse. Abrahās verlosser. Iaacob en
sal nv niet bescaēt werdē/noch haer aēsich
tē en sullē nv niet scamen

Mer als hi zijn kinderē twerc mijnder hādē
sal siē int middē vā hē sullē si mijnē name
heiligē/eñ si sullē Iaacobs heiligē heilich
makē/eñ si sullē Israels Gods vreezen

Eñ die dolēde vā geest sullē verstādenis
se wetē/eñ die ruyners sullē leerige lerē

Dat.xxx.Capittel.

Wee dē kinderē die vlatende sijn
seit die HEERE/dat si enē raet ma- A
kē eñ niet wt mi/eñ dat si bedeckē metten in
decsel/eñ niet wt mijnē geest/daer om sijn
die vgaderingē der zōdē/op die sonde

Wādelēde/dat si nedē dalē tot Mizraim
eñ si en hebē minē mōt niet geuraecht/op
dat si gesterct werdē in pharaos stercte/eñ
dat si bescermt werdē in Mizraīs scadu-
we.

Eñ Pharaos stercte sal v ter scādē zijn/
eñ die bescerminge in Mizraims scadu-
we/tot oneeren

Wāt in Zoā warē ſijn princē/eñ ſijn
bodē genaeckē tot Hanes toe

Si ſullen alle beſcaēt werdē ouer dat
volc/welc hen nz batē en ſal/nz tot hulpe
B noch tot nutticħz/mer tot ſcādē eñ ōeers

Dē laſte der beeſtē vā ſuydē lāt/indē
lāde der benautheit/eñ der noot/dē leeu
eñ die leeuwinne daer wt/die coninc der
ſerpētē eñ dat venijndige ſerpēt vliegen
de ouer hen die op dye ſcouderē der vue-
lens/haer goedē ſullē dragen/eñ op der
kemelē bulte/harē ſcat/tottē volcke dat
niet batē en ſal

Eñ Mizraim ſullē te vergeefs eñ ydē
lic helpē/daer om riep ick tot haer/Haer
ſtercte is ruſte

Nv gaet/ſcrijft deſe prophetie/op eē
tafel met diē/eñ groefſe in een boec/eñ ſi
ſal tottē wterſtē dage ſijn/tot inder ewic-
heit/alſo lāge die weerelt duert

Wāt dat is eē vergrāmēde volc/eñ
luegenachtige kinderē/kinderē/die dz ge
hoorder wet des HEREN nz en willen

Wāt ſi ſeydē dē aēſcouwers/en aen-
C ſcouwes niet/dē ſiēden en ſiet ons gheen
rechte dingē/ſpreect ons vriendelike din
gē/ſiet dolingē

Afkeert vā dē wech/af neyget vā den
pat/doet ruſtē vā onſen aēſichte dē heyli
gen Jſraels

Daer om ſeide die heilige Jſraels al
dus/om dat ghy hebt wederleyt in dyen
woorde/eñ hebt gehoopt in valſce beſcul-
digē eñ indē ſtoc/eñ hebt daer op geſtuēt

Daer om ſal v deſe ongerechticheyt
ſijn/gelijc die tſamē ſcuddinge des vallē-
dē thuyns/eē wtholinge inder hoogher
muerē/haer vernielinge ſal als ſnellyck
onuerſiens comen

Eñ haer vernyelinge ſal ſijn/gelyck
die tſamē brekinge des gebrokenē ſcerfs
des potbackers/dē welkē niemāt outfer
mē en ſal/eñ in haer brekinge en ſal nyet
eē ſcerf kē geuondē werdē/tvier vanden
vloer te nemē/eñ twater wt dē putte te
ſceppen

Wāt aldus ſeide die heerſcapper die
heilige HERE Jſraels. Jn ſittinghe eñ
ruſte ſult ghi ſalich ſijn/in ſwigē eñ in ho
pe ſal v ſtercheit ſijn/eñ ghi en hebt nyet

gewilt. D

Eñ ghi ſeidet. Niet/maer wi ſullē op
peert vluchtē/daer om ſuldi vliē/eñ wy
ſullē op lichte ridē/daer om ſullen v ver
uolgers licht ſijn.

Duyſent/eenē vā dē aēſichte eēs be-
riſpens/vandē aenſichte der beriſpinge
van vijf/ſult ghi alle vlien/tot dat ghi ver
laten ſijt gelijc eenē maſtboom des ſcips
op dat hooft des berchs/eñ gelijc een tee-
ken op den hueuele

Eñ daer om ſal die HERE verwach
ten/dat hi uwer ontferme ende daer om
ſal hi verhoocht werdē dat hi v wtſtorte
ſijn binnenſte/wandt die HERE is een
God des ordeels/ſalich ſijnſe alle die hem
verwachtende ſijn

Wāt dat volc in Zion ſal woonen in
Jeruſalem/ weenēde en ſult ghi niet we
nen/die ontfermer ſal uws ontfermen/tot
ter ſtēmē uws roepēs/ter ſtōt als hijt hoo
ret/ſal hi v antwoorden.

Eñ dye HERE ſal v dat broot der be-
nauthz genē/eñ dat water der moeylichz
eñ hi en ſal uwē reegē voortmeer gheen
vlogelē geuē/eñ v ogē ſullē uwē regē ſiē

Eñ v oorē ſullē dz woort hoorē/achter E
v ſeggēde/Dit is den wech/gaet daer in
weder ghi ter rechter of ter ſlincker hāt
gaet.

Eñ ghi ſult beſmettē die ouer treckin
ge der gegroef der beeldē uws ſiluers/eñ
dz gewaet des derſels uws gouts/eñ ghy
ſultſe verſtrooien als eē maēcrāckige vrou
we/ghi ſult haer ſeggē/gaet wt

Eñ hi ſal uwē ſaet reegē geuē/wāt ghi
ſult die aerde ſayē/eñ dz broot der vruchtē
des lāts/eñ tſal zijn vetħz eñ dicħz/v vee ſal
in diē dage dē breedē weyttāp afweydē.

Eñ die ſtierē eñ vuelēs bouwēde dat
lāt/ſullē gemēgt voed etē/welc hi wānet
mettē waper eñ met dē wanne

Eñ ouer alle hoogē berch/eñ ouer alle F
hogē hueuele/ſullē delingē der water ri
uierē zijn/in dē dach des grootē ſlachs/als
die torens vallen

Eñ dz licht der manē ſal zijn gelijc dz licht
der zōnen/ende dat licht der zonnnen ſal
ſeuenuoudich zijn/gelijck dat licht der ſe-
uē daghen/inden daghe in welcken dye

HEERE dye ſtuckē wꝛiuinge ſijns volcs verbindē ſal eñ dē ſlach haerder wonden geneſen ſal.

Siet dē name des HEEREN compt vā vers/ſijn aēſicht bernēde/eñ zwair vā laſte/ſijn lippē ſijn vol veronweerdinge/ eñ ſijn tōge is gelijc eē verſlijndēde vier/

Eñ ſinē geeſt gelijc eenē ſtroō der watervloet/hi ſal tottē halſe toe middelen/ om die heydenē te wānē inder wāninge/ tot niet toe/eñ dē toō der dolinghe/ouer die wangē der volcken

G Vⱳ ſal eē liedekē zijn gelijc inder nacht in welcke hi dat hoochtijt heiliget/eñ die bliſcap des hertē/gelijc des geēs die wandelt met een fluyte/dat hi ga tottē berch des HEEREN tottē ſterckē Iſraels·

Eñ die HEERE ſal dye glorie ſijnder ſtēmē doē hoorē/eñ ſal die leydinge ſijns arms ſiē/gelijc die verwoetheit des grāmen aēſichts/eñ die vlāme des verſlijndēde viers/dye verſtropingē/eñ machtigē ſtofreegē/eñ hagel ſteene

Wāt Aſſur ſal verſcrickē vāder ſtemmē des HEEREN/dye metter roedē ſlaē ſal.

Eñ in alle doorgāc/ſal den ſtoc gefundeert ſijn/welckē dye HEERE ouer hem ſal bringē/in tāborinē/eñ in harpen eñ in beroeringe der oorlogē ſal hy tegen hen vechten

Want dye helle is van giſteren bereyt/ſi ſelue is oor dē conīc bereyt int dyepe/eñ int breet reyct ſi/haer wooninghe is vier eñ veelheit der houtē/eñ dē wint des HEEREN ōtſteecſe gelijc eē zolpher beke.

Dat.xxxi.Capittel.

A O Weder dalēdē in Mizraim tot hulp eñ ſi ſullē op die peerdē leenen/eñ ſi betroudē op dē wagē/wātter vele is/eñ op die reyſeners wāt ſi zeer machtich zijn/ eñ ſi en ſagē niet tottē heiligē Iſraels/eñ

B dē HEERE en hebbē ſi niet geſocht.

Eñ hi ſelue oec wijs/eñ heeft quaet toe gebracht/eñ hi en heeft ſijn woirdē niet af genomē/eñ ſal tegen der booſen huys opſtaē/eñ tegē dat behulp der geēder die ongerechticheit doen.

Eñ Mizraim eē menſch/eñ niet God eñ haer paerdē vleeſch/eñ nyet geeſt/eñ

die HEERE ſal ſijn hāt wtſtreckē/eñ dye hulper ſal aēſtootē/eñ die geholpē ſal vallen/eñ ſi ſullē alteſamē ontbrekē C

Wāt aldus ſeide die HEERE tot my gelijc als wāneer dē leeu eñ dē iōgē leeu brullet/ouer zijn iacht/al die menichte der herders tegēs hē roept/van haerder ſtēmē niet verſcricken en ſal/ende van haerder menichte niet verootmoedicht en ſal werdē/alſo ſal die HEERE der heyrſcarē neder dalē/op dat hi ſtrite/optē berch Zion/eñ op ſinē hueuele

Gelijc vliegēde vogelē/alſo ſal beſcermē die HEERE der heyrſcarē ouer Ieruſalē/beſcermēde eñ verloſſende/wotgaē de/eñ doēde ontgaē

Wert bekeert/alſo vele als ghi int diepe ſijt gedaelt/mids afvallinge/ghy kinderē Iſraels.

Wāt in diē dáge ſal eē yegelic ūwerpē D die afgodē ſijns ſiluers eñ die afgodē zijns gouts/welc v uwe hādē tot zondē hebbē gemaect

Eñ Aſſur ſal vallē met dē zweerde/niet des mās/eñ tzweert niet des menſcē/ſal hē verſlijdē/eñ dat teekē hē die coninc vā dē aēſichte des zweerts/eñ ſijn wtuercorene ſullen verdorren

Eñ tot ſinē ſteē ſal hy vā veruaerniſſe doorgaē/eñ zijn princē ſullē vliē/gelijc/van eē teekē/ſeide die HEERE/wiens vier in Ziō is eñ ſinē ſcoorſteē in Ieruſalem.

Dat.xxxij.Capittel

SIet die coninc ſal in gerechticheyt regnerē/eñ die princē ſelue ſullen A princē ſijn int oordeele

Eñ die mā ſal zijn gelijc eē verberginge des wints/eñ eē verberginge des ſtofreegēs/gelijc die delinge der waterē int drooge gelijc dye ſcaduwe der ſwaerder ſteērootſen in dat lāt ſonder watere

Eñ ſi en ſullē die oogē der ſiēder niet afkeerē/eñ die oorē der hoorēder ſullē aēmercken

Eñ dat herte der onuerſinder ſal kēniſſe verſtaē/eñ die tonge der ſtamelers ſal haeſtē totter redenē der fraeyheit.

Die vuylic vreck is en ſal voort meer geē weldader gehetē werdē/eñ die ſpaerlike/en ſal niet meer grootdadich heeten B

Wãt die vuylike vrecke/sal vuylnisse
spreken/eñ zijn hert sal ongerechticheit doẽ
dat hi geueynstheyde/eñ sprecke afgriselic
heyt totten HEERE/op dat hi die sielẽ des hõ
gerẽdẽs ydel make/eñ dat hi die lauinge
des dorstigen wech doe nemen
Eñ dẽ vreckẽ zijn sine wapenẽ aldquaet-
ste/hi selue sal gedachtẽ beradẽ/op dat hy
die arme verliese in die woorden der luege
nẽ/eñ int woort des armẽ oordeele
Eñ die weldader sal weldadingen be
quaẽlic tsamẽ voegẽ/eñ hy selue sal ouer
die weldaden op staen
Ghi rijke vrouwẽ staet op/hoort mijn
stẽme/betrouwẽde dochterẽ luystert na
mijn wtsprake
Nẽ dach mettẽ iare/sult ghy verstoort
werdẽ/betrouwẽde/wãt dz wijn snidẽ is
ontbrokẽ/die vergaderende is zõd vruchte.
C Verschrict ghi rike vrouwẽ/wert ver
stoort ghi betrouwẽde/die wtroouinghe
eñ naect makige/eñ gordinge op die lẽdẽ
Ghi sult ouer die veldẽ weenẽde sijn
ouer die cãpẽ der begertẽ/ouer dẽ vrucht
baren wijngaert
Ouer die aerde mijns volcx/zijn bramẽ
eñ doornẽ gestegẽ. Ja ouer alle husen der
bliscappen/der verhuegẽder stadt
Wãt dat pellays is gelatẽ/die menich
te der stadt is verlatẽ/dẽ toren eñ veste/die
D voor haer warẽ spelunckẽ inder eewichz
bliscap der wilder ezels/weydẽ der cuddẽ
Tot dz dẽ geest ouer ons wt werde ge-
stort vander hoochtẽ/eñ die woestijne sal
tot enẽ geboudẽ acker zijn/eñ dẽ geboudẽ
acker sal tot eẽ woestine gerekẽt wordẽ.
Eñ in die woestine sal dz oordeele woo
nẽ/eñ die rechtuerdicheit sal indẽ gebou
den acker sitten
Eñ dat werc der rechtueerdicheit sal
vrede sijn/eñ dẽ dienst der rechtueerdichz
sal swigẽ eñ vryheit sijn inder eewichept
Eñ mijn volc sal in die wooninge des
vreets woonẽ/eñ in dye tabernaculẽ der
betrouwender/eñ in rijckẽ bedden
Eñ dẽ hagel indẽ nedgãc des wouts
eñ in leechept sal die stat leech sijn
Salich ghi die saepende sijt ouer alle
waterẽ/insteкẽde dẽ voet des oschs ende
des ezels Dat.xxxiij.Capittel

O Ghi verwoestẽde/eñ ghi niz verwoe-
stet/eñ ouertredẽde/eñ si en zijn niet
ouer getredẽ tegẽ v/als ghi voleeyndt hebt
verwoestẽde so sult ghi verwoest werdẽ eñ
als ghi volbracht hebt ouertredẽde/so sul
len si tegẽ v ouertreden
HEERE ontfermt onser/v hebbẽ wi
verwacht/sijt harẽ arm sinorgẽs vroech/
oot onse salichz indẽ dage der tribulatien
Vãder stẽmẽ des grimẽs/vloden die
volckẽ vã uwer verhooginge sijn die heidẽ
te stucken gewreuen
En uwe rooue sullẽ vergadert werden B
mids die vergaderinge der sprinchanẽ/ge-
lijc metter reysinge tottẽ cocspringers/
als yemant in die plaetse wildelick gaet
dwalen
Die HEERE die inde hoochte woõt is verhe
uẽ Ziõ is veruult mz oordeel eñ gerechtichz.
Eñ daer sal waerhz in uwẽ tijden sijn
stercte/salichz/wijshz eñ kẽnisse/dye vrese
des HEEREN/dz si is sinen scat
Siet haer ingelẽ sullẽ daer butẽ roe-
pẽ/die legatẽ des vreets sullen bitterlick
weenen
Die padẽ zijn verlatẽ/dye doorgaẽde den
wech/heeft gerust/hi heuet verbont gebro-
kẽ/hi heeft die stedẽ wech geworpẽ/hi en
heeft dẽ man niet geacht
Die aerde verdoruẽ is verquolẽ. Libanon
is veruallẽ/si is weder geuallẽ. Sarõ is ge-
wordẽ gelijck een woestine/eñ Basan eñ
Carmel is wt gescuddet
Nu sal ic op staẽ seit dye HEERE/nu
sal ic hen verhoocht werdẽ/nu sal ic verhe-
uen werdẽ
Ghi sult zwaer gaẽ vã stroo/ghy sult
stoppelẽ barẽ/uwẽ geest sal tvier zijn/welc
v verslinden sal
Eñ die volckẽ sullẽ verbernt zijn tot calc/
wt gehouwẽ doornẽ/welcke int viere sul
len bernen
Hoort ghi verre gesetene wat ick gedaẽ
heb/eñ ghi die na bi sijt weet mijn sterchz.
Die zõdaers hebbẽ in Zion geureest/
die scromige heeft die geueysde beuaen C
wie vã õs sal mz dz verslindẽde viere wonẽ
wie vã õs sal mettẽ eewigẽ hittẽ woonẽ.
Wãdelẽde in rechtueerdichept/ende
sprekẽde gerechticheit/versmadende in

gierichept valsce besculdingē/eñ wtscud
der syn hādē/dat si die gaue niet en ōtfaē
stoppēde syn oore/datter geē bloet en ho-
re/eñ sluptēde syn oogē toe/dat hijt quaet
niet en sie.

Die sal in die hoochte wonē/die borch
tē der steenē/syn syn hoochept/hi gaf syn
broot/syn waterē syn getrou.

U oogē sullē dē coninc siē in syn scap
heit/ghi sult dat lāt vā verre sien

U herte sal vuaernisse pepsen/waer
is die scriftgeleerde/waer is die soecker?
waer is die scriuer der pallapsen.

Ghi en sult dat sterc volc niet siē/dat
volc der dieper lippē/also dattet nvet ge-
hoort en worde/der vreēder tale/alsoo dat
het niet verstaē en werde

D Spet Ziō/die stat onser feestē/u oogē
sullē Jerusalē siē/die rijcke wooninge dē
tabernacule die niet ouer gedragē en sal
werdē/zÿ nagelē en sullē inder eewicheit
niet beweecht werdē/eñ alle syn lÿnden
en sullē niet verouden.

Wāt voorwaer daer is onse stercke
HERE/die plaetse der stromē/die riuie
rē der rupmer oeuerē/in dpē en sal geen
scip der roepers gaē/eñ dat grote stercke
scip en sal niet tot ons ouergaen

Wāt die HERE is onse rechter/dpe
HERE is onse wetvoorder/die HERE
onse coninc hi selue sal ons salich maken.

U welÿdē zÿ wt gesprept/si en sullen
nz machtich zÿ/also en sullē si dat teekē nz
wt streckē/dā sullē gedeelt werdē die rpe
ragie/eñ vele rouē/die cruepelē sullē dē
roof rouen

Eñ die woonēde en sal npet seggē. Ic
bē verquolē/dat volc datter in woont/hē
A is die ōgerechticheÿt vlatē Dat.xxxiiij.Ca

O Ghi heydenē genaect om te hooren
eñ ghi volckē aēmerct/laet die aer
de hoorē eñ haer volheit/dat aertrijc/eñ
alle syn sprupten

Wāt die vbolgentheÿt des HEREN
is ouer alle heidenē/eñ die vberninge is
ouer alle haer heyr/hi heeftse vbānen/hi
heeftse ter slachtinge gegeuen

Eñ haer doode lichamē sullen wech
werdē geworpē/eñ wt harē doodē licha-
mē/sal harē stāc op gaē/eñ de bergē sullē

smeltē van haren bloede

Eñ alle dat heyr der hemelē sal veruup
lē/eñ si sullē omgekeert werdē gelijc dat
boec des hemels/eñ haer heyr sal vallen
gelijc tblat vādē wijngart valt/eñ gelijc
dat afuallige vādē vijchboom

Wāt mÿ zweert is drōckē geworden B
int bloet/siet het sal tegē Edō neder dalē
eñ tegē tvolc mÿder verwōderinge tot-
ten oordeele.

Dat sweerdt des HEREN is vol
bloets/het is vet gewordē vādē ruete/vā
dē bloede der lāmerē eñ der bockē/vādē
ruete der nierē der rāmē/want dat doot
offer des HEREN in Bozra eñ een gro
te slachte inden lāde Edom.

Eñ die eenhoorēs sullē met hen neder
dalen/eñ die stierē metten stercken/ende
haer aerde sal droncken werden vā bloe
de/ende hair stof sal vet wordē vādē ruete

Want den dach der wrakē des HE-
REN/dat iaer der wedergeuinge totte
oordeele Zions

Ende syn beken sullen ghekeert wer-
den in peck/ende haer stof in zulpher/eñ
haer lant sal syn tot bernende peck C

Nacht ende dach en salt niet wt ghe
bluscht werden/sinen rooc sal opgaen in
der eewichept/van geslachte tot geslach
te sal si verlaten werdē/in eewichept der
eewicheden/en sal niet doorgaen in haer

Eñ die Hodtebet/eñ diē vogel die met
serpētē geuoet wert sullēse beeruē ende
den wle eñ dē rauē sullē der in woonē/eñ
hi sal die lÿnde der verlatinge/eñ dz steē-
kē der verwoestinge/daer ouer strecken

Haer edelē/eñ daer en sullē si geē co-
ninckrijc heetē/eñ alle die princē sullē nz zÿ

Eñ in hare pallapsen sal op gaē/brame
netele/eñ stekeldoorne in hare vesten/eñ
het sal der drakē wooninge zÿ/eē wonin-
ge der strupcē kinderen D

Eñ Zuim met Jum sullē te samē loo
pē/eñ dat clepne weeldige māneken sal
tot sinē geselle roepen. Die meerminne
heeft dair ooc eē bedde gemaect/eñ heeft
haer ruste geuonden

Daer heeft den eeghel genestelt eñ
gebaert/hi heeft wt ghebruet ende door-
groef in hare scaduwe/die gperē syn daer

odt vergadert/dat wijfken met haer gesellinne

Vraecht vādē boecke des HEERẼ eñ leest/een vā dien en salder nyet af sijn dat wijfkē met hare gesellinne/en warē niet van daer/wāt sijnē mont heuet geboden/eñ den aseme sijns monts salse selue vergaderen

Eñ hi selue worp hen tlot/eñ metter hāt deelde hijt hen metten snoere/tot in der eewicheit sullē sise beeruē/vā geslachte tot geslachte sullē si daer inne woonen

Dat.xxxv Capittel

A Dic eenichte eñ den onwech sullen verbliden/eñ die woestine sal verhuegē eñ sal vrucht makē als die lilie.

Vrucht makēde/sal si vrucht maken/ eñ sal verhuegē/ooc met verhueginghe eñ sal louē/die glorie Libanon is haer gegeuē/die fraeyheit Carmels eñ Sarons si sullē siē die glorie des HEEREN/dye fraeyheyt ons Gods

Sterct die slappe hādē eñ bevrachtiget die vallēde knien.

B Segt dē haestēde vā herte/wert gesterct/en vreest niet/siet v God sal wrekēde comē/hi God selue/weder loonēde sal comē eñ sal v salich makē

Dā sullē die oogē der blijndē besocht werdē/eñ die oorē der doouer sullē open gedaen worden

C Dā sal die hinckēde springē/gelijc eē hirte/eñ des stōmēs tonge sal louē/wāt in die woestine sijn waterē wt gehouwē eñ bekē in die eenichte

Eñ dye dorre aerde sal tot eē staende water sijn/eñ die dorstige tot wt berstinge der waterē/in der drakē wooninghe/ in welcke hen ruste dat crupt des halms eñ der biesen.

Eñ daer sal dē padt eñ den wech sijn eñ sal den heiligē wech heetē/die besmette en sal door hē niet gaen/eñ hy selue in

D hen/wādelēde ouer dē wech/eñ die sotte en sullē niet dolen

Daer en sal gheenen leeu sijn/eñ die verscorēde beeste en sal nyet op gaē/si en sal daer niet geuondē werdē/eñ si sullen verlost gaen

Eñ die verloste des heerē sullē weder keerē/eñ sullē Zion in een louinghe comē/eñ eewige bliscap ouer haer hooft/si sullē genuchte eñ bliscap vercrigē/eñ arbeyt eñ suchtinge sullē vliē. dat.xxxvi.ca

A Ende het gesciede int veertiēste iaer des coninckx Ezechie Hizkuahu/ ginc op Sēnacherib die coninc Assur/tegē alle die vaste stedē Jehudah eñ wāt se.

Eñ die coninc Assur/seynde dē seluen Rabsaces vā Lachis/tot dē coninc Hizkuahu met eē groot heyr/eñ stont aē die waterbuyse der ouerster visscerië/in dē wech des volres ackers.

Eñ Eliakim die sone Hilkuahu ginc tot hem wt/die de ouerste des huys was eñ Sebna die scriuer/ende Joah die sone Asaphs secretarius

Eñ Rabsake seyde tot hen. Segt toch tot Hizkuahu. Also seide die groote coninc dye coninck Assur/wat betrouwē is dit/ daer ghi mede betrout hebt

B Ic heb geseyt/hoe mettē woorde der lippē/mettē raet eñ stercheit tottē strijdt nv waer op hebt ghi betrout/dat ghy tegē mi weder gedoorloocht hebt.

Siet. ghi betroudet op die vasticheit des ghecrooccen halms/op Mizraim/op welckē eē yegelick die daer op steunt/sal in zijn hāt gaē eñ sal hē doorborē. Also Pharao die coninc Mizraim/allē die in hē betrouwen

Eñ ist dz hi tot mi seyt/wy hebbē indē HERE onsen God gehoopt/ofen is hyt nz die selue Hizkuahu wech doende zijne hoochtē eñ sijne outarē/eñ hi seide tot Juda eñ Jerusalē/voir dezē outair sult ghi aē bidden

Eñ nv wel aē/ōtsegt eē orloge met minē heere dē coninc Assur/eñ ic sal v.ij.M. paerdē geuē/ist dat ghi di muecht geuen die daer op rijden

Eñ hoe sout ghy dz aēsicht eēs prīncē der knechtē mijs heeren eñ der aldminster/mogē paeyē/eñ betrout ghi op Mizraim/in vgaderige der peerdē eñ reisers

C Eñ nv/bē ic ooc zōder dē HERE op gegaē ouer dit lāt om dz te vwoestē: de HERE seide tot mi/gaet op/in dat lant ende verwoestet

Daer heeft den eghel genestelt ende

Eñ Eliakim/eñ Sebna/eñ Ioab/seide tot Rabsake. Spreect doch tot uwen knechtē prijs/wãt wi hoorent/eñ en spreket nyet iootsch tot ons/inden ooren des volcs dat op die mueren is

Eñ Rabsake seyde/Heeft mi mijn heere oor gesonden tot uwen heere eñ tot v/ dat ic die woordē soude sprekē: of niet totten mānē die op dye muere woonen/dat si haer vuylhedē souden eten/eñ dat si dat water haerder voetē met v drinckē soudē

Eñ Rabsake stont/eñ riep met luider stemmen in iootscher talen/eñ hoort dye woordē des grooten conincs des coninc Assur.

Aldus seide die coninc. En laet v Hizkuahu niet bedriegen/want hy en mach v niet verlossen

Eñ dat v Hizkuahu niet en doe betrouwen inden HEERE seggende Verlossende sal ons die HEERE verlossen/ hy en sal die stadt niet leueren in dye hant des

D conincs Assur

En luystert niet na Hizkuahu/ want also seyde de coninck Assur/doet met my segeninge/eñ comt wt tot my/eñ etet eē yegelic sinē wijngaert/eñ een yegelijc zijn vijge/eñ een yegelijck drincke dat water sijns puts

Tot dat ic come eñ neme v totten lāde/gelijc v lant/een lant des corens ende des mosts/een lant des broots ende der wijngaerden.

Ou dat v Hizkuahu mescien niet en temtere/seggende. Die HEERE sal v verlossen/ hebbē oec die godē der heydē/een yegelic sijn lant verlost vander hant des conincs Assur:

Waer sijn dye godē Hemath/eñ Arpad/waer sijn dye goden Sepharnaim/ eñ en sullen si Somron niet verlossen vā mijnder hant

Wie is in allē dien godē dier landen die haer lāt vā mijder hāt verlost hebbē dat die HEERE Ierusalē vā mijnder hāt verlosse

Eñ si swegē eñ en antwoordē hē nyet een woort/wāt het was dat ghebodt des conincs seggēde/en antwoort hē niet

Eñ Eliakim die sone Hilkuahu welcke den huse voorstont/quā/eñ Sebna de scriuer/eñ Ioah dye sone des secretarijs Asaph tot Hizkuahu met gescoorden cleederen/eñ boodscapten hem dye woorden Rabsake

Dat.xxxvij. Capittel

Ende het gesciede na dat die coninc Hizkuahu gehoort hadde/ende hy scoorde sijn cleederen/eñ dede hē bedeckē met eenen sac eñ quam in des HEEREN huys. A iiij.re.xviij a.

Eñ seinde Eliakim die den huse voorstont/eñ Sebna dē scriuer eñ die ouders der priesteren/bedect met sacken/tot Iesaiahu den sone Amoz den prophete

Eñ si seydē tot hem. Also seide Hizkuahu/dien dach is eenē dach der tribulatien eñ der berespinghen/eñ der blasphemien/wāt die kinderē sijn tot barens toe gecomē/eñ daer en is geē cracht te barē.

Och of die HEERE v God die woorden Rabsake hoorde/den welcken dye coninc Assur sijn heer seynde om te lasterē den leuendighen God/Eñ te berespē in redene/welcke die heere v God gehoort heeft/ende ghi sult dat ghebet opheffen voor die ouerghebleuene die gheuonden sijn. B

Eñ die knechten des conincs Hizkuahu gingen in tot Iesaiahu.

Eñ Iesaiahu seide tot hen. Aldus sult ghi tot uwen heere seggen Aldus heeft die HEERE geseyt. En vreest niet vāden aensichte der woordē welke ghi gehoort hebt/met welcken mi die knapen des conincs Assur hebbē geblasphemeert

Siet ic geue in hem eenen gheest/eñ hi sal een gehoor horen/eñ hi sal wederkeren in zijn lant/eñ ic sal hem nederworpē mids den zweerde in sijn lant

Eñ Rabsake is weder gekeert/ende vant den coninc Assur/stridende tegen Libna. Want hi hadde gehoort dat hy vā Lachis was gereyst

Eñ hi hadde van Tirhaka den coninc Cus horen seggen/hi is wtgegaen om tegen v te vechten/eñ hi hoorde eñ seynde boden tot Hizkuahu/seggende

Ghi sult seggē tot Hizkuahu den coninc Iehudah seggende/v god en bedriege v niet/in welckē ghi betrout seggēde

Jerusalem ensal niet geleuert werdē in
die hant des conincs Assur
Siet ghi hebt gehoort.wat die conin
gē Assur gedaē hebbē.allē lādē/in die teu
C woestene/eñ sult ghi verlost werden?
Hebbē die godē der heydē/dye oock
verlost/welke mijne vaders verwoestet
hebbē/Gozā eñ Haran.eñ Rezeph/eñ de
sonē Eden/die in Thlassar waren?
Waer is die coninc Hemath/eñ dye
coninc Arpad/eñ die coninc der stadt Se
pharuaim/en is hi niet verhupst eñ ghe
crommet?
Eñ Hizkuahu nā den brief vāder bo
den hāt/eñ las dië/eñ hi ginc op/in thuis
des HEREN/eñ hi Hizkuahu leghede
diē wt voor den HERE
Eñ Hizkuahu bat tottē HERE seg
ghende
HERE der heirscarē.Israels God/
sittēde op Cherubim/ghi sijt die God al-
leen/allē dē conincrijcken der aerdē ghy
hebt die hemelē eñ die aerde gemaeckt.
HERE neycht v ore neder eñ hoort
doet HERE v oogē opē/eñ siet/eñ hoort
alle die woordē Sennachiric/met welkē
hi seyde/dat dē leuēdigē gode qualic ge
D sproken soude werden
Voirwaer HERE.Die coningē As
sur/hebbē alle landen eñ haer aerde ver
woestet.
Eñ leuerde hair godē int viere.Wāt
sien warē geen godē/maer wercke der
menscē handē/hout eñ steen/welcke ver
gaen sullē
Eñ nu HERE onse heere/maect ōs
behoudende vā sijnder handt/op dat al-
le conincrijckē der aerdē wetē/dat ghi de
HERE alleen sijt.
Eñ Jesaiahu de sone Amoz/seynde tot
Hizkuahu seggēde/Aldus seide die HE-
RE Israels God/om dat ghi tot mi ghe
bedē hebt/ouer Sancherib/den coninck
Assur
Dit ist woort/dat dye HERE tegen
hē gesprokē heeft/Hy heeft v versmaet/
Hi heeft v bescimpt/maget dochtere Zi
on/hi heuet thooft achter v ghescuddet/
dochtere Jerusalem
Wien hebt ghi doch ghelachtert/eñ
wiē hebt ghi geblasphemeert ende ouer
wiē hebt ghi dye stemme verhoocht/eñ
hebt verheuē die verheffinge uwer ogē
tegē den heylighen Israels
Inder hāt uwer knechtē hebt ghi dē E
HERE gelachtert/eñ hebt geseyt in die
menichte mijns ros volcs bē ic opgegaē
op die hoocheit der bergē die Ziden Liba
non eñ ic heb afgehouwē die hoochte sijn
der cederboomē/sine wtuercorene dēne
boomē/eñ bē gecomē op die hoochde zijs
eyndes/in die bosscadie sijns geboudē ac-
kers
Ic groef eñ dronc watere/eñ verdroogh
de in die solē mijnder gāgē/alle die riuie
ren des dijcks
Of en hebdi niz vā verre gehoort/ic heb
se gemaect/vādē oudē daghē/eñ ick hebse
gescepē/nu heb icse toe gebracht/eñ si es
gemaect om te verwoestē tot veruallen
hooppen/die vaste steden
Haer woēders/gelijc mācke hebbē
si geureest eñ sijn bescaēt si sijn garsch des
velts/eñ groē cruyt gemaect/hoy der da
ken/eñ het verdorde eer den halm.
Eñ v woeninge/eñ uwē wtgāc/eñ u-
wē ingāc wiste ic/eñ dē oploop uwer ver-
gaderinghen teghen mi
Om dat dē oploop uwer vergaderin
ge tegē mi/eñ uwe rijcheit opginc in mij F
nē oorē/eñ sal eenē toone in v nuesgaten
slaē/eñ eenē breydel in uwē lippē/eñ ick
sal v wed doē comē in dē wech/ouer welc
kē ghi quaemt
Eñ dat sal v eē tekē sijn/eetet dit iare
die af vallēde eñ int.ij.iare die vā selfs was
sen/eñ indē derdē iare saeyt eñ maeyt eñ
plāttet wijngaerdē eñ etet haer vruchtē
Eñ die verlossinge der kinderē Juda
sal vergadert werdē/dye ouerbliuinge d
wortelē/welke vruchte benedē eñ bouen
sal maken
Wāt vā Jerusalē sal die achterlatin
ge wtgaē eñ die behoudinge vādē berch
Zion.Die vreesselike liefde des HE- G
REN der heirscarē sal dat doen
Daerō seyde de HERE aldus tottē
conic Assur/hi en sal tot deser stat niz comē
eñ hy en sal daer geē gescut scietē/eñ ge-
nē scilt en salse becōmerē eñ hi en sal genē

dijck tegen v maken

Indē wech/ouer welkē hi gecomē is ouer diē ſeluē ſal hi wed keerē eñ hi en ſal tot deſer ſtadt niet comē/ſeyde die HEE RE.·.

ij/re xix/g Eñ ic ſal eenē ſcilt ſijn ouer die ſtat/dz x/ploig g: icſe behoude/om mijnēt wille eñ om Dauids mijns knechts wille

Eñ die ingel des HEREN ginc wt/ eñ verſloech indē heirleger Aſſur/hondert eñ vijfentachtētich.m./eñ ſi verwectē in dē morgē/eñ ſiet/ſi alle warē doode licha men.

Eñ hi reyſde eñ ginc wech/eñ Sāherib die coninck Aſſur keerde weder/ende woende in Niniue.

Eñ het is geſciet/hi aenbede inden tēpel/Niſroch ſijns Gods/eñ Adramelec h/ eñ Sarezer ſijn ſonē/verſloegē hē mettē zweerde/eñ ſi ontgingē(int lāt Ararat/ eñ Eſarhaden ſijn ſone regneerde voor hem.

A Dat.xxxviij.Capittel

iiij/re/xx a ij/par/xxi c IN diē dagē waert Hizkiahu cranc totter doot toe/eñ Ieſaaiahu die ſone Amoz/die prophete quā tot hē eñ ſeide tot hē.Aldus ſeyde die HERE/gebiet uwē huſe/wāt ghi ſijt doot eñ en ſulot niet leuen

Eñ Hizkiahu keerde ſijn aēſichte tot ter wandt/eñ bat dē HERE

Eñ ſeyde.O HERE ic bid v gedinct doch/dat ic voor v inder waerheyt hebbe gewādelt/eñ met vreed makēder herten eñ heb goet in uwē oogē gedaē/eñ Hizkiahu weende met groter weninge

Eñ des HEREN woort geſciede tot Ieſaaiahu ſeggende

Gaet eñ ſegt tot Hizkiahu/aldus ſeyt die HERE God Dauids ws vaders Ic heb v gebet gehoort/ic hebbe v tranē geſiē/ſiet ic doe tot uwē dagen vijftien iaer

Eñ vāder hāt des conincs Aſſur ſal ic v verloſſen eñ die ſtadt/eñ ic ſal eenē ſcilt

B ouer die ſtadt ſijn

i/regū/ū g luce/ij,e Eñ dat ſi v een tekē vādē HERE ſel

rc/ploig/d. ue/dat die HERE dat woort ſal doē/dat hi geſproken heeft.

Siet/ic ſal wederbringē die ſcaduwe der gradē/welke neder is gedaelt inden

gradē Ahaz inder ſonnen achterwaerts tien gradē eñ die ſonne ſal tien gradē wederkeerē/indē gradē welke ſi ned is gedaelt

Die ſcriftuere Hizkiahu des conincs Iehuda/als hi ſelue cranc was eñ leef de

van ſijnder cranckeit C

Ic ſeyde/in die wtſnijdinge mijnder dagē/Ic ſal binē die poortē der hellē gaē ic bē beroeft vādē ouerblijfſel mijnder iarē

Ic ſeyde Ic en ſal God niet ſiē/God indē lāde der leuēdiger/ic en ſal ghenen mēſch meer ſiē mettē woonders d werelt

Mijn generatie is gereyſt eñ afgewētelt van mi/gelijc des herders hutte/Ick affſnijde mijn leuē gelijc een weuer/van der hoochdē ſneet hi mi af/vādē dage tot ter nacht toe ſuldi mi volenden.

Ic ſette tot ſmorgēs gelijc eenen leeu alſo ſal hi alle mijn benē te ſtuckē brekē

vādē daghe totter nacht toe/ſuldi mi vol Iob.iiij/b

eynden

Ic ſal ſchreuwē ghelijc eē ſwaluwe eñ craē/ic ſal droeflic ſingē als eē duyue/mijn oogē ſijn opwaerts geſlagen int hoghe/ HERE mi geſciet valſche beſculdinge/ maect mi geruſt

Wat ſal ic ſegghen/Eñ hi ſeyde my eñ hi heuet gedaen/ic ſal beweecht wer-

dē(herdinkende)alle mijne iarē vā droef D

heit mijnder ſielen

Heere ſi ſullen ouer hen leuē/eñ ic ſalt alleē ſeggē/in hen is dat leuē mijns geeſts eñ ghi hebt mi doē ſlapē/eñ ghi hebt my leuendich gemaect

Eñ in vrede is mij bitter hz mi bitterhz/eñ ghi begerdet mij ſiele te verloſſē vād cuylē d vuylichz/wāt ghi hebt alle mij zōden achter uwen rugghe wech geworpē

Wāt die helle en ſal v nz beliden/noch die doot en ſal v nz louē/die ned dalēde in die cuyle en ſullē niet verwachten/dat ſi uwe waerheit vertelden

Leuēde/leuēde ſal hi v belidē/gelijc ic hedē/die vad ſal zij kinderē v waerhz lerē

HERE dat ghi my ſalichmaect/ende mijn liedekēs/ſullē wi ſingē alle die dagē ons leuēs in dat huis des HEREN

Eñ Ieſaaiahu ſeyde/Laetſe nemē eenē clomp vigen/eñ dat ſiſe ſoudē plaetſterē op den apoſteme/eñ hi ſal leuen

Eñ Hizkuahu seyde/wat teykē/dat ic op sal gaē int huis des HEREN

Dat.xxxix.Capittel

A IN die tijt seynde Merodach Baleadan/die sone Baleadās de coninc
/ee:xx/i. te Babel/brieuen eñ ghescincke/tot Hizkuahu/eñ hi heeft gehoort dat hy cranck was geweest/eñ genesen

Eñ Hizkuahu verblide hē vā diē/eñ toonde hen dat huis der begherliker dingē/siluer eñ gout/eñ welriekēde specerie eñ goede salue eñ alle dat huis zijnder huisraden/eñ allet dat in sinē scattē wert geuondē/daer en was geē dinc welc hen nz en toonde Hizkuahu in sijn huis/eñ in al le sijnder macht

Eñ Iesaaiahu die propheete quā tot-
B tē coninc Hizkuahu/eñ hi seyde tot hem/ Wat seidē die mānē/eñ vā wanē quamē si tot v? Eñ Hizkuahu seide Vā verrē lāde sijn si tot mi gecomē/vā Babel

Eñ hi seyde. Wat hebbē si in v huys gesiē. Eñ Hizkuahu seyde So wat in mijn huis is/hebbē si gesiē. Daer en was geē dinck dat ic hen niet en toonde in minen scatten.·.

C Eñ Iesaaiahu seyde tot Hizkuahu/ hoort dat woort des HEREN der heyrscharen.

Siet/die dagē comē/eñ het sal al wech genomē werdē dat in v huis is/eñ dat uwe vaders op hebbē geset/tot diē daghe toe/in Babel daer en sal geē dinc werdē gelatē/seyt dye HERE.·

Eñ vā uwē kinderē die wt v sullē gaē die ghi winē sult/die sullē si wech nemen eñ si sullē dienēde camerlinghē wesen in
D den sale des conincks te Babel

Eñ Hizkuahu seyde tot Iesaaiahu/ des HEREN woort is goet/dat ghi ghesprokē hebt/eñ hi seyde/wāt het sal vrede eñ waerheit in mijnen daghen sijn

Dat.xl.Capittel

A TRoestet/troestet mijn volck/salv
i/a/ God segghen
/c
i/c. Spreect tot Ierusalēs herte/eñ roept
ii.a/ tot haer. Wāt harē tijt is veruult/want hare ongerechticheyt is vgeuē wāt si heeft dubbele goedē ontfaē/in allē harē zonden

Die roepēde stēme/in dye woestine/

bereyt des HEREN wech/maeckt ons Gods padt/recht in die enichte

Alle dal sal verheuē werden/eñ alle berch eñ heuuel sullē vernedert werden eñ dat crom sal recht zijn/ende die scerpe dingē sullē effen sijn B

Eñ des HEREN glorie sal ontdeckt eccle/xliii
werdē/eñ alle vleesch sal te samē siē/wat Iaco/i/
den mont des HEREN gesproken heb. i/petri/i.

Die stēme seggēde/Roept/eñ si seide wat sal ic roepē/alle vleesch is hoey/eñ al le zijn gracie is gelijc die bloeme des velts

Dat hoey is verdort/die bloeme is af geuallē. Wāt des HEREN geest blies daer op/warachtelick tvolck is hoey.

Thoy is verdort/die bloeme is afgeuallē/eñ twoort ons Gods sal inder ewicheit staen

Vercōderste Ziō gaet di op dē hogē berch/v heft v stēme in crachte vcōderste Ierusalēs/v hoocht/en vreest nyet. Segt den steden Iehudah: Siet v God C

Siet die heerscaper/dye HERE sal indē stercke comē eñ sinē arm sal ouer hē heerscapen siet het loon met hem/eñ sijn werck voor hem.·

Gelijc eē herder sal hi sijn cudde weydē/in sinē arm sal hi die lāmerē vergaderē/eñ in sinē schoot sal hise dragen/die beuruchte sal hi driuen

Wie heuet water metter hāt gemetē/eñ heeft dē hemel met der palmen berept/eñ heeft dat stof der aerdē met drieerley mate begrepē/eñ heeft metter wagē die bergē gemetē/eñ die heuuelē metter waech schalen?

Wie heeft des HEREN geest gestuert Sapi/ix/c
eñ welck mā sijns raets heeft hē geleert Rom/xi/d

Met wiē heeft hi te rade ghegaen/eñ heeft hē verstādenisse ghegeuē/eñ heeft D
hē geleert indē wech des ordels/eñ heeft hē kēnisse geleert/eñ heeft hē dē wech d verstandenisse geleert

Siet die heydene sijn geacht ghelijc die druppele des eemers/eñ gelijc dē roeste der wagē. siet/die eylādē sijn als eē cleine dinc dat wech ghewoorpen sal werden

Ende Libanon en is nyet genoech dē brande/ende haer beesten en sijn niet genoech tot brandoffer

dÿck tegen v maken

Indē wech/ouer welkē hi gecomē is ouer diē ſeluē ſal hi wed keerē eñ hi en ſal tot deſer ſtadt niet comē/ſeyde die HEERE.∴

Eñ ic ſal eenē ſcilt ſijn ouer die ſtat/dat icſe behoude/om mijnēt wille eñ om Dauids mijns knechts wille

Eñ die ingel des HEREN ginc wt/ eñ verſloech indē heirleger Aſſur/hōdert eñ vijfentachtētich.m./eñ ſi verwectē in dē morgē/eñ ſiet/ſi alle warē doode lichamen.

Eñ hi reyſde eñ ginc wech/eñ Sāherib die coninck Aſſur keerde weder/ende woende in Niniue.

Eñ het is geſciet/hi aenbede inden tēpel/Niſroch ſijns Gods/eñ Adramelec ȝ/ eñ Sarezer ſijn ſonē/verſloegē hē mettē zweerde/eñ ſi ontgingē(int lāt Ararat/ eñ Eſarhaden ſijn ſone regneerde voor hem.

Dat.xxxviij.Capittel

IN diē dagē waert Hizkuahu cranc totter doot toe/eñ Jeſaaiahu die ſone Amoz/die prophete quā tot hē eñ ſeide tot hē.Aldus ſeyde die HERE/gebiet uwē huſe/wāt ghi ſijt doot eñ en ſulot niet leuen

Eñ Hizkuahu keerde ſijn aēſichte totter wandt/eñ bat dē HERE

Eñ ſeyde.O HERE ic bid v gedinct doch/dat ic voor v inder waerheyt hebbe gewādelt/eñ met vreed makēder herten eñ heb goet in uwē oogē gedaē/eñ Hizkuahu weende met groter weninge

Eñ des HEREN woort geſciede tot Jeſaaiahu ſeggende

Gaet eñ ſegt tot Hizkuahu/aldus ſeyt die HERE God Dauids ws vaders Ic heb v gebet gehoort/ic hebbe v tranē geſiē/ſiet ic doe tot uwē dagen vijftien iaer

Eñ vāder hāt des coninrs Aſſur ſal ic v verloſſen eñ die ſtadt/eñ ic ſal eenē ſcilt ouer die ſtadt ſijn

Eñ dat ſi v een tekē vādē HERE ſelue/dat die HERE dat woort ſal doē/dat hi geſprokenheeft.

Siet/ic ſal wederbringē die ſcaduwe der gradē/welke neder is gedaelt inden gradē Ahaz inder ſonnen achterwaerts tien gradē eñ die ſonne ſal tien gradē weder keerē/indē gradē welke ſi ned is gedaelt

Die ſcriftuere Hizkuahu des conincs Jehuda/als hi ſelue cranc was eñ leefde van ſijnder crancheit a

Ic ſeyde/in die wtſnijdinge mijnder dagē/Ic ſal binē die poortē der hellē gaē ic bē beroeft vādē ouerblijfſel mijnder iarē

Ic ſeyde Ic en ſal God niet ſiē/God indē lāde der leuēdiger/ic en ſal ghenen mēſch meer ſiē mettē woonders d werelt

Mijn generatie is gereyſt eñ afgewētelt van mi/gelijc des herders hutte/Ick afſnijde mijn leuē gelijc een weuer/van der hoochdē ſneet hi mi af/vādē dage totter nacht toe ſuldi mi volleynden.

Ic ſette tot ſmorgēs gelijc eenen leeu alſo ſal hi alle mijn benē te ſtuckē wrijuē vādē daghe totter nacht toe/ſuldi mi volleynden Job.

Ic ſal ſchreuwē ghelijc eē ſwaluwe eñ craē/ic ſal droefſic ſingē als eē duyue/mijn oogē ſijn opwaerts geſlagen int hoghe/ HERE mi geſciet valſche beſculdinge/ maect mi geruſt

Wat ſal ic ſegghen?Eñ hi ſeyde my eñ hi heuet gedaen/ic ſal beweecht werdē(herdinkende)alle mijne iarē vā droefheit mijnder ſielen b

Heere ſi ſullen ouer hen leuē/eñ ic ſalt alleē ſeggē/in hen is dat leuē mijns geeſts eñ ghi hebt mi doē ſlapē/eñ ghi hebt my leuendich gemaect

Eñ in vrede is mijn bitterheyt mi bitterheyt/eñ ghi begerdet mijn ſiele te verloſſē vād cuylē d verderfnis/wāt ghi hebt alle mijn ſonden achter uwen rugghe wech geworpē

Wāt die helle en ſal v niet beliden/noch die doot en ſal v niet louē/die ned dalēde in die cuyle en ſullē niet verwachten/dat ſi uwe waerheit vertelden

Leuēde/leuēde ſal hi v belidē/gelijc ic hedē/die vad ſal zijn kinderē v waerheyt lerē

HERE dat ghi my ſalich maect/ende mijn liedekēs/ſullē wi ſingē alle die dagē ons leuēs in dat huis des HEREN

Eñ Jeſaaiahu ſeyde/Laetſe nemē eenē clomp vigen/eñ dat ſiſe ſoudē plaetſterē op den apoſteme/eñ hi ſal leuen

Eñ Hizkuahu ſeyde/wat teykẽ/dat ic
op ſal gaẽ int huis des HEREN

Dat.xxxix.Capittel

A iiij/re:xx/i. IN die tijt ſeynde Merodach Bale-
adan/die ſone Baleadãs de coninc
te Babel/brieuen eñ gheſcincke/tot Hiz-
kuahu/eñ hi heeft gehoort dat hy cranck
was geweeſt/eñ geneſen

Eñ Hizkuahu verblide hẽ vã diẽ/eñ
toonde hen dat huis der begherliker din
gẽ/ſiluer eñ gout/eñ welriekẽde ſpecerie
eñ goede ſalue eñ alle dat huis zijnder huiſ
raden/eñ allet dat in ſinẽ ſcattẽ wert ge-
uondẽ/daer en was geẽ dinc welc hen nz
en toonde Hizkuahu in ſijn huis/eñ in al
le ſijnder macht

Eñ Ieſaaiahu die propheete quã tot-
B tẽ coninc Hizkuahu/eñ hi ſeyde tot hem/
Wat ſeidẽ die mãnẽ/eñ vã wanẽ quamẽ
ſi tot v? Eñ Hizkuahu ſeide Vã verrẽ lãde
ſijn ſi tot mi gecomẽ/vã Babel

Eñ hi ſeyde. Wat hebbẽ ſi in v huys
geſiẽ. Eñ Hizkuahu ſeyde So wat in mijn
huis is/hebbẽ ſi geſiẽ. Daer en was geẽ
dinck dat ic hen niet en toonde in minen
ſcatten.

C Eñ Ieſaaiahu ſeyde tot Hizkuahu/
hoort dat woort des HEREN der heyr-
ſcharen.

Siet/die dagẽ comẽ/eñ het ſal al wech
genomẽ werdẽ dat in v huis is/eñ dat u-
we vaders op hebbẽ geſet/tot diẽ daghe
toe/in Babel daer en ſal geẽ dinc werdẽ
gelatẽ/ſeyt dye HERE.

Eñ vã uwẽ kinderẽ die wt v ſullẽ gaẽ
die ghi winẽ ſult/die ſullẽ ſi wech nemen
eñ ſi ſullẽ dienẽde camerlinghẽ weſen in
D den ſale des conincks te Babel

Eñ Hizkuahu ſeyde tot Ieſaaiahu/
des HEREN woort is goet/dat ghi ghe
ſprokẽ hebt/eñ hi ſeyde/wãt het ſal vrede
eñ waerheit in mijnen daghen ſijn

Dat.xl.Capittel

A mar/i/a/ luce.iij/c Iohã.i/c. mat/iij.a/ TRoeſtet/troeſtet mijn volck/ſalv
God ſegghen

Spreect tot Ieruſalẽs herte/eñ roept
tot haer. Wãt harẽ tijt is veruult/want
hare ongerechticheit is vgeuẽ wãt ſi heeft
dubbele goedẽ ontfaẽ/in allẽ harẽ zonden

Die roepẽde ſtẽme/in dye woeſtine/

bereyt des HEREN wech/maeckt ons
Gods padt/recht in die enichte

Alle dal ſal verheuẽ werden/eñ alle
berch eñ hueuel ſullẽ vernedert werden
eñ dat crom ſal recht zijn/ende die ſcerpe
dingẽ ſullẽ effen ſijn B

Eñ des HEREN glorie ſal ontdeckt eccle/xliiij Iaco/i/ i/petri/i.
werdẽ/eñ alle vleeſch ſal te ſamẽ ſiẽ/wat
den mont des HEREN geſproken heb.

Die ſtẽme ſeggẽde/Roept/eñ ſi ſeide
wat ſal ic roepẽ/alle vleeſch is hoey/eñ al
le zijn gracie is gelijc die bloeme des velts

Dat hoey is verdort/die bloeme is af
geuallẽ. Wãt des HEREN geeſt blies
daer op/warachtelick tvolck is hoey.

Thoy is verdort/die bloeme is afge
uallẽ/eñ twoort ons Gods ſal inder ewic
heit ſtaen

Vercõderſſe Ziõ gaet di op dẽ hogẽ
berch/vheft v ſtẽme in crachte vcõderſſe
Ieruſalẽs/vhoocht/en vreeſt nyet. Segt
den ſteden Iehudah: Siet v God C

Siet die heerſcaper/dye HERE ſal
indẽ ſtercke comẽ eñ ſinẽ arm ſal ouer hẽ
heerſcapen ſiet het loon met hem/eñ ſijn
werck voor hem.

Gelijc eẽ herder ſal hi ſijn cudde wey
dẽ/in ſinẽ arm ſal hi die lãmerẽ vergade
rẽ/eñ in ſinẽ ſchoot ſal hiſe dragen/die be-
vruchte ſal hi driuen

Wie heuet water metter hãt geme
tẽ/eñ heeft dẽ hemel met der palmen be
reyt/eñ heeft dat ſtof der aerdẽ met drie-
erley mate begrepẽ/eñ heeft metter wa
gẽ die bergẽ gemetẽ/eñ die hueuelẽ met
ter waech ſchalen?

Wie heeft des HEREN geeſt geſtuert
eñ welck mã ſijns raets heeft hẽ geleert Sapi/vi/ Rom/xi/

Met wiẽ heeft hi te rade ghegaen/eñ
heeft hẽ verſtãdeniſſe ghegeuẽ/eñ heeft D
hẽ geleert indẽ wech des ordels/eñ heeft
hẽ kẽniſſe geleert/eñ heeft hẽ dẽ wech d
verſtandeniſſe geleert

Siet die heydene ſijn geacht ghelijc
die druppele des eemers/eñ gelijc dẽ roeſ
te der wagẽ. ſiet/die eylãdẽ ſijn als eẽ clei
ne dinc dat wech ghewor pen ſal werden

Ende Libanon en is nyet genoech dẽ
brande/ende haer beeſten en ſijn niet ge
noech tot brandoffer

Alle heidenē sijn als niet voor hē/ge
brekinge eñ ydel sijnse vā hem gerekēt.
Eñ wiē sult ghi God gelykē/eñ wat
gelikenisse sult ghi hē stellen
Die constenaer heeft dat gegroefde
beelt afgehouwē/die goutsmit heeft dat
E in gout verestickt/eñ die goutsmit settet
daer inne silvere ketenen
Die arme zal eenē afgod verkiesē eē
houtte dat niet verrottē en sal/een wijse
werckmā sal hē soeckē/dat hi eē gegroeft
beelt bereyde/welck nyet beweghet en
werde.
Of en suldi niet wetē/of en suldi nyet
horē/of en ist v niet vercōdicht vā dē hoof
de/of en sijt ghi nyet onderwesen vā den
fundamētē der aerden.
Die optē cloot der aerdē sit/eñ haer
F woēders ghelijc sprinchanē/hi sal den he
mel wt reckē als een gordine/eñ hi sal diē
wtsprepē gelijc een tēte totter rusten
Die de princē tot nieute set/Hy heeft
die rechters der aerdē gelijc eē woestich
hiet ghemaeckt
Oic niet geplant sijnde/ooc niet ghe
saept/ooc geen wortel in dye aerde haers
blocs/eñ hi blies daer ooc op/eñ si verdor
dē/eñ den stroom namse wech/gelijc een
stoppel
Eñ wiē sult ghi mi gelikē/eñ ic sal ge
lijct werdē/sal die heilige segghen
Heft v ooghē op int hôge/eñ siet wie
nat.xviij.b se gescapen heeft/eñ bringt haer ruyter-
scap voort in ghetalle/hi sal die selue alte
male elc bi namē roepē/vā menichte der
crachtē eñ der stercker macht/eē en ghe
brack daer niet
G Waerom sult ghi Jaacob seggē/eñ
sult sprekē Israel/mijnē wech is vā den
HERE verborghē/eñ mijn oordeele sal
van mijnen God doirgaen
Of en hebt ghi niet bekent/of en heb
di niet gehoort. God der werelt die HE-
RE scepper der palē der aerdē en sal niet
moede werdē eñ hi en sal niet arbeiden/
Daer en is geen ondersoeckinge sijnder
verstandenisse.
Hi geeft dē matten cracht/eñ hē dye
sonder stercheit is/sal hi die stercheit ver
menichfuldighen.

Eñ die iongers sullen moede werdē
eñ sullē arbeidē/eñ die wtuercorene sullē
aenstotende/aenstoten
Eñ die dē HERE verwachtē sullen
die cracht veranderē/si sullē opstigē met
ten vloegele/gelijc de aernē/si sullē lopē
eñ niet arbeidē/si sullē gaen eñ si en sullē
niet vermoept werden

Dat.xli.Capittel.

DIe eylādē moetē mi swighen hou A
dē/eñ die volcken moet die sterck
heit veranderē/laetse toecomē/dā sullen
si sprekē/wi sullē gelijc totten oordele ghe
naken
Wie heeft opgewect vā dē oostē/tot
die gerechticheit heeft hi hē geroepē tot
sinē voetē/hi heeft die heydenē voor hem
gegeuē eñ de coningē heeft hi veruolcht
hi heeft gelijc stof sinē zwaerde gegeuen/
gelijc een verdreuen stoppel sinen bogē.
Hi heeftse veruolcht/hi is vreedma-
kelic doirgegaen/dē padt en is onder sijn
sijn voetē niet ghecomen
Wie heeft gewracht/eñ ghedaē/roe- B
pende die geslachtē vā beginne? Ick die
HERE die eerste/eñ ic selue mettē alder
laetsten.
Die eylādē hebbē gesien eñ gevreest
die eyndē der aerden hebbē ghebeeft/sij
sijn ghenaeckt eñ ghecomen.
Een yeghelijck heeft sinen naestē ge
holpen/ende heeft sinen broeder gheselt
Sterckt
Eñ die smit stercte mettē goutsmidt/
slaende met eenen gewichtigen hamer
metten ghenen die lancsaemlic slaet/seg
ghende der aenhanginge Si is goet/eñ
maecktense sterck met naghelen/op dat
het niet beweecht en soude werden

Ende ghi Israel mijn knecht. Jaacob
want ick heb v vercoren/Abrahams saet
mijn vriendt
Wandt ick heb v ghesterct van dē ein
den der aerden/eñ vā sinen grootē vā sta
te heb ick v gheroepen/ende ick seyde v
Ghi sijt mijn knecht ic heb v vercorē/en- C
de ic en heb v niet versmaet
En vreest niet want met v ben ick/en
veruloept niet/want ic ben v God/ic heb

v gesterct/ooc heb ic v geholpē.oock heb
ic v onderhouden in die rechter hāt mijn
der gerechticheit
Siet si sullē besraēt werdē eñ si sullē
versmaet zijn/alle die tegē v verwerken
sullē sijn gelijc nyete/eñ die mānē die te/
gen v striden sullen vergaen
Ghi sultse soeckē eñ ghi en sultse niet
vijnden/die mānē die tegē v twistē/eñ si
sullē sijn/gelijc nyete/eñ gelijc gebrec des
mans/Die tegen v vechtende sijn
Wāt ic bē die HERE v God/sterck
kēde v rechter hāt/die v segge En vreest
niet/ic helpe v
D En vreest niet wormkē Jacob/mānē
Israel/ic heb v geholpē/seyde die HE
RE eñ v verlosser die heilige Israels
Ic heb v tot eenē wagē geset/eē nieu
we getande colue/hebbēde tādē Ghi sult
die bergē wrijuē eñ minderē/eñ ghy sult
die heuelen gelijc gemulle setten.
Ghi sultse wannen/eñ die wijnt salse
wech nemē/eñ dē storm salse verstroepē/
eñ ghi sult indē HERE verhuegē/inden
heiligen Israels sult ghi doen louen
Die arme eñ behoeuēde soeckē wa
ter/eñ daer en is geen/hair tonge is indē
dorst gescoort. Ic die HERE sal hen ant
woordē/ic Israels God en salse niet ver
laten.
Ic sal in die opperste plaetsen stromē
open doē eñ int middē der veldē sprinck
E bornē Ic sal die woestine in staendē wate
ren setten/eñ dat ontwaterige lāt in wt
gangen der wateren
Ic sal inder woestinē setten den ceder
boome/dē doorne/dē gaelghen boom eñ
dat houtte der vetticheit/ic sal in die wil
dernisse settē den bosboom/dē elsenboō
eñ prusillen boom te samen
Daerō sullē si siē eñ bekēnē/eñ si sul
lē in haer herte settē eñ te samē verstaen
wāt die hāt des HEREN heeft dit dinc
gedaen/eñ die heilige Israels heuet ghe
scepen
Doet v oordeele genakē/sal dye HE
F RE seggē/eñ haelt v beenē sal die coninc
Jaacobs segghen
Laetse genakē eñ laetse ons vercon
digen/met wien dat si comen/welke dye

eerste sijn/bootscap/eñ wi sullent in ons
herte settē/eñ haer uterste sal bekēt sijn
of doet die toecomende horen
Vercondicht die toecomēde na dese
tijt/eñ wi sullē wetē dat ghi godē sijt/wet
ooc wel of doet quaet/eñ wi sullē vertellē
eñ wi sullē tsamē gesien werden.
Siet ghi sijt wt nyete/eñ v werc wt vōe
pinge die verepsinge sal v verkiesen.
Ic hebt verwect vāden noordē eñ het
coemt/vādē opgāc der sonnē sal hi in mij
nē name aenroepē eñ het quā tottē prin
cē als slijc/eñ als een potbacker sal hi dat
slijck treden
Wie heuet vā beghin vercōdicht/eñ
wi sullēt bekēnē/eñ vādē voortijtē eñ wy
sullēt segghē Rechtuerdich/oock en ister
geen vercōdigēde/ooc niet doendē horen G
ooc niet horende v woorden
Ic dye eerste segge tot Zion/siet/siet/
si selue/eñ Jerusalē sal ic vercōdige geuē
Eñ ic sach/eñ daer en was geen mā/
eñ vā desen/eñ daer en is geen raetsmā.
eñ ic vrachdē hen eñ si en antwoorde niet
een woort.
Siet/si alle selue/ongerechticheit eñ
gebrec/haer werckē/wijnt eñ ydelheit/
haer gegroefde beelden

Dat.xlii.Capittel

A
Siet mijn knecht ic sal op hem stue mat/xii/b
nen/mine wtuercorene/behaech
licheit mijnder sielē/ick heb mijnē geest
op hē gegheuē/hi sal dē heydē oordeelen
voortbringhen
Hi en sal niet roepē/eñ hi en sal niet
wech nemē/eñ hi en sal sijn stēme in dye
strate niet doen horen
Hi en zal dat gebrokē riet niet te stuckē
wriuē/eñ dat dōckere vlasch en sal hi niet
wtblusschē/totter waerheit sal hy dat oor
deele voortbringen
Hi en zal niet sremeren noch moede
werdē tot dat hi oordeele in aertrijke set
te/eñ die eylādē in sijn wet hopen
Also zeyde God die HERE scheppē
de den hemel/eñ dien wtreckende makē
de die aerde/eñ haer spruyten/gheuende
den volcke op haer aseme/eñ wijnt dye B
daer ingaen.
Ic de HERE riep v in gerechticheyt

eñ ic aengreep in v hant/eñ ic behielt v/
eñ gaf v tot een verbont des volcs eñ tot
een licht der heydenē

Om opē te doē die oogē der blijnder
eñ om dē gebondenē wt te leidē vādē hu
se des kerckers/wonēde in duysternisse

Ic die HEERE/dat selue is mijnen na
me/eñ ic en sal mijn glorie geenē anderē
geuē/eñ mijnē lof dē gegroefdē beelden

Siet/die eerste sijn gecomē/eñ nyeu
we vercondige ick/eer dat si spruytē sal ic
se v doen horen

Singet dē HEERE een nieu liedekē
xlv. sinē lof is vādē palē der aerdē/nederdalē
de in die zee/eñ haer volheit/die eylāden
eñ hare inwoenders

Si sullen die stemme verhogen/dye
enichte eñ hare stedē/die lanthusen welc
Ooke Cedar bewoenē sal/die woēders des
steēs sullē verhuegē vādē hoofde der ber
gē sullen si die hādē vā bliscapē slaen.

Si sullen den HEERE glorie settē/eñ
si sullē sinen lof vercondigē in die eylan-
den.

Die HEERE sal ghelijc een ruese wt
gaen/gelijc een oorloochs mā sal hi benij
dinge verweckē. Hi sal gelupt geuē/Hy
sal ooc roepē/Hi sal ouer sijn viādē douer
hant houden

Ic heb vā begin der werelt geswegē
ic heb geswegen/ic heb lijdsaem geweest
ic sal roepen gelijc een die in arbeyt van
kijnde is/ick sal verlatē/ic sal verslindē te
samen.

Ic sal die bergē eñ heuuelē verwoestē
eñ ic sal alle haer gras verdorrē/eñ ic sal
die stromen int droge settē/eñ die cuylen
sal ic verdorren.

Eñ ic sal die blijnde indē wech leydē.
diē si nieten wistē/eñ ic salse doen gaē in
padē/die si nieten wisten/ick sal die duys
ternissen voor hen tot lichte setten/ende
die sceeue int effene/die woordē sal ic hen
doen/eñ ic en salse niet verlaten

Si sijn achterwaerts geneycht/si sul
lē bescaēt werdē met bescaētheit betrou
wēde in gegroefde beeldenisse/seggēde
den gegotene/Ghi sijt onse goden

Doouе hoort eñ blijnde aensiet om
te sien

Wie is blijnt dā mijn knecht/eñ wet O
gelijc mijn bode/welkē ic seyndē sal/wye
is blijnt/ghelijc die volcomene/eñ blijnt
gelijc die knechte des HEEREN

Daer is vele te sien/eñ ghy en sulles
niet houden/die orē opē te doē/eñ hy en
sals niet horen

Die HEERE heeft wel gewilt om si-
nē rechtuerdigē/hi sal eē grote eñ fraeye
wet maken

Eñ tvolc selue geroeft eñ vertreden
si hebben alle/eenen stric verborgē in dat
hol/eñ in die huisen der kerckers/si warē
ter roeuinge/eñ daer en was gheen ver
lossende tot die vertredinghe/eñ daer en
was gheen seggende Gheeft weder

Wye onder v sal dit toeluysterē/zal
aenmerckē eñ horē na dese tijt

Wie zal Iaacob tot eē vertredinghe
geuē/eñ Israelem den roeuers? Oft dye
HEERE niet doen en sal/dien seluen heb
ben wi gezondicht/eñ si en wildē in sinen
wegen niet wādelē/eñ si en hoordē nyet
in zijn wet.

Eñ hi wtstortte ouer hē die hitte sijn-
der grāscapē/eñ een sterc oorloge/eñ hy
straefte hē/gelijc die vlāme ronts om/eñ
hi en wiste dat niet eñ het bernde in hem
eñ hi en settes niet inder herten

Dat.xliij.Capittel.

EN nu aldus seyde die HEERE/v A
scepper Iaacob eñ v maker Israel
en vreest niet wāt ic heb v verlost/in uwē
name riep ic/ghi zijt mijne

Ist dat ghi in die wateren gaet/met v
bē ic eñ indē stromē en sullē si v niet ouer
vloeyē/ist dat ghi int vier doirgaet/ghy
en sult niet bernē/eñ die vlāmme en zal
v niet aensteken

Wāt ic die HEERE v God/die heili-
ge Israels/v salichmaker/ic heb v versoe
ninge gegheuē Mizraim/Cus eñ Seba
voor v

Om dz ghi costelic in minē ogē waert
zo zijt ghi geglorificeert/eñ ic heb v lief ge
hadt/eñ ic gaf den mensch voor v/eñ dye
volcken voor v siele

En vreest nz wāt mz v bē ic/vā oostē zal
ic v saet toebringen/eñ vā westen zal ic v
vergaderen

B Segt dē noordenē geeſt/eñ dē zuiden en verbiet niet/haelt mijn ſonen vā verre/eñ mijn dochter vādē eynde der aerdē

Allen/die met mijnē name is ghehe ten/eñ tot mijn glorie heb ic hē geſcapen ic heb hem ghemaect/oock heb icken ghemaeckt

Op dat wt werde geleyt dat blijnde volck/eñ dat gheoochde/eñ die doouē/eñ dye gheoorde

Laet alle die heydenē tſamē vergadert ſijn/eñ die volckē laet verſamēt zijn wie ſal dat onder hen vercondighē/eñ ſi doen ons die eerſte hoꝛen/laetſe haer getuygen geuē eñ ſi ſullē rechtuerdich ghemaect werdē/eñ laetſe hoꝛen/eñ ſi ſullen ſeggen/Die waerhiet.

Ghi ſijt mijne getuygen ſeyt die HEERE eñ mijne knecht diē ic vercoꝛē hebbe

Osee/xxxi b Daerom ſuldi wetē/eñ ghi ſult mi ghelouē/eñ ghi ſullet verſtaē wāt ic ſelue/vooꝛ mi en is geen ſcepper God/eñ namp en ſal geen ſijn

Ick/Jck/die HEERE/eñ ſonder mi en is gheen ſalichmaker

Ic heb vercundicht/eñ heb ſalich gemaect/eñ heb doen hoꝛen/eñ onder v en is geen vreēde/eñ ghi ſijt mijne getuigē ſeyt die HEERE/eñ ic God

Oock vādē dage ick ſelue/eñ daer en is geen vā mijnder hāt verloſſende ic ſal werckē/eñ wie ſalſe af keeren

C Dus ſeyde die HEERE v verloſſer/die hielige Jſraels/om uwent wille bē ick in Babel geſonden/eñ ic dede vluchtige nederdalen/eñ die Chaldeen inden ſcepen haer verhueginge

Ic die HEERE v heilige/ſceppēde Jſrael/v coninck

Alſo ſeyde die HEERE/die inder zee dē wech gaf/eñ indē machtigē wateren/den padt

Wt leydende die vergaderinge des ros volcs/eñ dat paert/die ſchare/eñ den ſterckē/ſi ſullē te ſamē liggē/eñ ſi en ſullē niet opſtaē/ſi ſijn wtgedaē/gelijc vlas ſijn ſi wtgebluſcht.

Hie/coꝛi/v/b Apo/xxi/e En gedinct der eerſter niet/eñ en verſtaet die vooꝛſte niet

Siet ic make een nieuwe/nv ſalt opgaen/en ſult ghi dat niet bekennē/oock ſal ic in die woeſtine eenē wech ſettē/eñ ſtromen in die enichte

Die beeſte des ackers ſal mi gloꝛificeren/die dꝛakē eñ die dochterē der ſtruycē wāt ic heb in die woeſtine water gegeuē ſtromē in die wilderniſſe/op dat gedꝛēct werde mijn volc/mijn wtuercoꝛene

D Dit volc heb ic mi geſcapē/het ſal mijnen lof vertellen

Eñ Jaacob ghi en hebt mi niet aēgeroepē/dat ghi wꝛacht in mi Jſrael

Ghi en hebt mi niet geoffert dat ſcape ws bꝛātoffers/eñ met uwē doodoffer en hebdi mi niet geglorificeert/ic en heb v niet doē dienē in offerande eñ ic en heb v niet doē arbeiden in wyeroock

Ghi en cocht mi dē riet ſcacht niet om gelt/eñ ghi en hebt mi niet dꝛoncken gemaect met dē ruete uwer dootofferē/oock hebt ghi mi wē dienē in v ſondē/ghi hebt mi doen arbeydē in v ongerechticheden

Jc/Jc ſelue doe v ſondē wt/om minēr wille/eñ uwer ſondē en ſal ic nz gedenckē.

Doet mi gedinckē/wi ſullē tſamē geoordeelt werdē/vertelt ghi op dat ghi gerechtuerdicht wert

U eerſte vader ſondichde/eñ v vertaelders zijn tegē mi ouergetredē

Eñ ic beulecte die princē der heiliger plaetſen/eñ ic gaf Jaacob indē ban/eñ Jſrael den blaſphemerēde

Dat.xliiij.Ca

E Nde nv hoort Jaacob mijn knecht eñ Jſrael diē ic vercoꝛē hebbe

Alſo ſeide de HEERE v makere eñ v ſcepper/vādē buick ſal hi v helpen/mijn knecht Jacob en vꝛeeſt nz/eñ die alō rechſte diē ick vercoꝛen hebbe Hiere.xxi eñ/xlvi

Wāt ic ſal water wtſtoꝛtē op dē doꝛſtēde/eñ die ſtromē op die dꝛoochte/eñ ic ſal mijnē geeſt wtſtoꝛtē ouer v ſaet/eñ mijn ſegheninghe ouer v ſpꝛuyten.

Eñ ſi ſullē bloeyē/als onder tcruyt/gelijc willighen op die water riuieren.

Deſe ſal seggē/des HEERĒ bē ic eñ deſe ſal roepē indē name Jaacob/eñ dye ſal mz zijn hāt ſcriuē/des HEERĒ/eñ in dē name Jſrael ſal hi toegenaēt werden

Aldus ſeide de HEERE Jſraels coninc eñ zijn vloſſer dye HEERE Zebaoth/ic bē

die eerſte eñ ic bẽ die leſte/eñ behaluẽ mi
en is geen God

Eñ wie is gelijc ic/die roepe eñ vcōdige
dz/eñ ordinere mi dz/als ic eẽ eewige volc
geſtelt heb/eñ laetſe hen vcōdigẽ die toe.
B comẽde ſakẽ eñ die geſcieden ſullen

Enſcroẽt nz/eñ en vreeſt nz/en heb ics v
vā doẽ aẽ/nz doẽ horẽ/eñ hebt vcōdicht/
eñ daer en is geẽ maker diẽ ic nz en kẽne

Die vſierders des afgods/zijn altemale
idele/eñ hair begerlichedẽ en ſullẽ nz vor
derẽ/eñ ſi ſelue en ſullẽ haer vcieringe nz
ſiẽ/eñ en ſullẽſe niet wetẽ/daerom ſullen
ſi beſcaemt werden.

Wie heeft dẽ god gemaect/eñ heeft dz
beelt gegotẽ/dz het niet en ſoude vorderẽ

Siet alle ſine geſellẽ ſullẽ beſcaẽt wer.
dẽ/eñ ſi ſmeders ſelue wt dẽ mẽſce/ſullẽ
alle vgadert werdẽ/ſi ſullẽ ſtaẽ/ſi ſullẽ vre
ſen/ſi ſullen beſcaemt werden te ſamen.

Die yſer ſmit/heefter dz bijl toegedaẽ.
eñ heuet in de colẽ gedaẽ eñ mettẽ hame
rẽ heeft hi dat ghemaect/eñ hi heuet ghe
maect indẽ arm zijns cracht/ooc hongerẽ
de/eñ ſonder crachtẽ is hi/eñ hy en drinct
gheen water ende ontbrack

Die timmerman des houtwercs/recte
die meet corde wt/eñ beſcreef dz mz crijt/
hi maecte dz mz afſcauers/eñ beſcreef dat
mz eenẽ paſſere/eñ maecte dat gelijc een
beelt des mās/gelijc die gedaẽte eẽs mẽ
ſchen/dattet in huys woene

Hi ginck hẽ cederboomẽ afhouwẽ/eñ
hi nā dẽ yſerboō eñ eycke/eñ beueſtichde
hẽ op dat hi ſoeckẽ ſoude ōō ope houtẽ der
boſſcadiẽ/hi plāttede dẽ cedboō eñ maec.
tẽ groot midts reghene.

Eñ was dẽ mẽſce tot vier gemaect/eñ
hi nā dair af/eñ hi is vwarmt/hi aẽſtaect
ooc eñ biet broot/hi ſal ooc eẽ God makẽ/
eñ ſal diẽ aẽbedẽ Hi maecte van dien een
C beelt eñ hi aenbadt dat.

Sijn helfte ōtſtac hi it vier ouer zijn helf
te ſal hi vleeſch etẽ/hi ſal dz gebraedt bra.
dẽ eñ ſal vſaet werden/hi is ooc vwermt
eñ ſeide/Bliſcap/ic ben verwarmt/ic heb
dlicht gheſien

Eñ dāder deele maecte hi tot eenẽ god
tot ſinẽ gegroefde beelde/hi buichden hẽ
dair voor diẽ eñ aẽbadt dat/eñ hi ſal daer

voor bidden/eñ hi ſal ſeggen. Verloſt my
want ghi ſijt mijn God

Si en wiſten eñ en bekẽdẽ niet/wāt
die bothiet is alſo groot dat haer oogẽ nz
en ſiẽ/dat haer herten nyet en verſtaen.

Eñ hi en ſal niet tot ſijnder hertẽ kee
rẽ/eñ daer en is geẽ kẽniſſe noch verſtāt
dat ſi seggẽ/Die helfte daer af/heb ic int
vier verbernt/eñ ooc heb ic op zijn kolen
broot gebackẽ/ic heb vleeſch gebradẽ eñ
geten/eñ zijn ouerbliuinge ſal ic tot verey
ſinge makẽ/den blockden houtte ſal ick
ghebuycht werden.

Dat herte der beſpottinge ſal nigen
dẽ genẽ dat aſſcen voeyt/eñ en ſal zijn ſie
le niet verloſſẽ/eñ en ſal niet ſegghẽ. En D
is niet luegene in mijn rechte hant

Gedenct dier Jaacob eñ Iſrael/wāt
ghi ſijt mijn knecht/ic heb v geſcepẽ/ghy
ſijt mijn knecht Iſrael en vergeet mijns nz

Ic hebbe gelijc een wolc v ongerech.
tichheden wtgedaen/eñ v ſondẽ gelijc ne.
uele/keert tot mi/want ic heb v verloſt

Verhuecht ghi hemelẽ/wāt die HE
RE heeft ontfermherticheit gedaẽ ghy
onderſte der aerden roy get/ghi bergen
maect gelupt mids vhueginge boſſcadie
eñ alle houtten die daer in ſijn/want dye
HERE heeft verloſt Jaacob eñ in Iſra
rael ſal hi fraey ſijn.

Aldus ſeyde die HERE v verloſſer
eñ v ſcepper vā moeders liue/ic die HE.
RE alle dingẽ doẽde/wt reckẽde dẽ hemel
alleẽ/vaſt makẽde die aerde ſond geſelle

Verſtroepẽde die tekenẽ der waerſeg
gers/eñ die toeuenaers ſal hi doen raſen
kerẽde haer wyzẽ achterwaerts/eñ hair
kẽniſſe ſal hi verdwaſen

Verweckẽde dz woort zijns knechts/eñ
dẽ raet zijnder bodẽ ſal hi volbringẽ/ſeggẽ
de tot Jeruſalẽ/keert weder/eñ ſegt den
ſtedẽ Juda wert getimmert/eñ ic ſal hair
woeſtheden verwecken

Seggende der dieptẽ wert verlatẽ/eñ
ic ſal v ſtromen verdroghen

Seggẽde tot Cores/ghi ſijt mijn herd eñ
hi ſal allẽ mijnẽ wille volbrẽgẽ/eñ op dat.
mẽ ſegge Jeruſalẽ/ghi ſult ghetimmert
werdẽ/eñ dẽ tẽpel/ghi ſult geſticht werdẽ

Dat.xlv.Capittel.

A Aldus ſeit de HERE ſinẽ Meſſie

Cotes dē welkē ic mȝ zijnder rechter hāt
greep op dȝ hi de volckē voor hē ōdwerpe
eñ die lēdenē dē conigē sal ic opē doē/op dȝ
die poortē voor hē opē gedaē werdē/eñ dȝ
die duerē niet geslotē en werdē

Ic sal voir v gaē/eñ ic sal die crōme we
gē recht makē/ic sal die metalē poortē te
stuckē wriuē/eñ ic sal die yserē grendelen
wt sniden

Eñ ic sal v die scattē der duysternissen
geuē/eñ verborgē heimelichedē/dair om
sult ghi wetē/dȝ ic die HEERE si/heetēde
in uwē name. Israels God. Om mijnen
knecht Jaacob/eñ Israel minē wtuerco-
renē/eñ ic hiet v mȝ uwē name/ick heb v
toe genaēt/eñ ghi en kēdet mi niet

Ic dye HEERE eñ geē meer/behaluē
mi en is geē God/Ick heb v gegordet/eñ
ghi en kēdet mi nȝ. Hier om sullē si wetē
vādē opgāc der zōnē/eñ vādē ondergāc/
wāt/al nȝ behaluē mi is. Ick die HEERE
eñ niet meer

Dē lichte een gesteltenisse geuēde/eñ
sceppēde die duysternissen/vreed makēde
B eñ sceppēde dat quaet. Ic de HEERE alle
die dingē doēde

Ghi hemelē dauwet vā bouen/eñ laet
die wolckē mȝ rechtuerdichȝ vloeyē/laet
die aerde opē gedaē werdē/eñ laet se salic
hȝ vruchtigē/eñ die rechtueerdichȝ sprup
te te samē. Ic die HEERE heb hē gescepē

Wee dē genē dye tegē sinen makere
twistet/dat scerf tegē dye potbackers des
slijcs/sal dȝ slijc sinē potbackere oec seggē
Wat sult ghi doē/eñ v werc is zōder hādē

Wee die sinē vader seit/wat wint ghi
eñ dē wiue/wat sult ghi barē?

Also seide de HEERE/die heilige Isra
els/eñ zijn scepper. Vraecht mi die toeco-
mēde dingē/ouer mine kinderē/eñ ouer
dat werc mijnder hādē gebiet mi. Ic heb
die aerde gemaect/eñ ic sciep Adam daer
op/ic/mijn hādē hebbē dē hemel wtgereet
C eñ ic heb alle sinē heyre geboden

Ic heb diē vwerct in gerechtichȝ/eñ al-
le zijn wegē heb ic effē gemaect/hi sal mijn
stat timmerē/eñ hi sal mijn geuāckenisse
wt laten/nȝ in wisselinge/eñ nȝ in gescinc
ke/seide die HEERE Zebaoth

Aldus seide dye HEERE dē arbeyt
Mizraim/eñ tloone Cus/ende Sebaim
haerder tribuyt gelders/sullē na v door
gaē/eñ sullē uwe zijn/si sullē na v gaē/in de
boeyē sullē si doorgaē/eñ voor v sullē si aē
biddē/voor v sullē si biddē/alleē in v God/
eñ niet voorder/dā God. Maer nochtās
sijt ghi eē verborgē God/God Israels sa-
lichmaker. Si hebbē hen gescaēt/eñ alle
dese zijn ooc bescaēt/die constenaers der af
godē gingē tsamē met oneere

Israel is salich indē HEERE mids ee-
wige salichȝ/si en sullē nȝ scamē noch si en
sullē nȝ bescaēt werdē tot in die weereldē
der eewicheit

Wāt aldus seide die HEERE sceppēde
dē hemel/hi God selue/die aerde sceppē- D
de eñ makēde die/hi bescicse/hi en sciepse
nȝ te vgeefs/hi sciepse datse bewoōt soude
werdē. Ic die HEERE/eñ geen meer.

Ic en heb int vborgē nȝ gesprokē/in die
plaetse der aerdē der duysternissen/ic en
seide dē sade Jaacobs nȝ/te vgeefs hebbē
si mi gesocht. Ic dye HEERE sprekēde
rechtueerdichȝ/vcōdigēde gerechthedē.

Wert vgadert eñ coēt/ghi leiders der
heidē genaect te samē/welke nȝ en wistē
dragēde dȝ hout haers gegroef dē beelts
eñ aēbiddēde voor diē god/die nȝ salich en
maect.

Vercōdicht eñ doet genakē/hout oock
te gader eenē raet/wye heeft dȝ doē horē
vā outs/vā doē aē/vcōdichde hi dȝ/en ben
ic die HEERE nȝ. eñ daer en is geē ander
God behaluē mi/God rechtueerdich/eñ
salichmakēde/en is nȝ behaluē mi. Keēt
tot mi eñ ghi sult salich zijn alle eyndē der
aerdē/wāt ic bē god eñ daer en is geē ād

Door mi heb ic geswoorē/wt minē mōde
sal dȝ woort wtgaē in gerechtichȝ/eñ het
en sal nȝ wedō keerē/wāt my sal alle knye
gebuicht werdē/alle tōge sal zweerē.

Voorwaer indē HEERE heb ic/sal si
seggē/gerechtichedē eñ sterchȝ/tot hē toe
sal hi comē/eñ si sullē alle bescaēt werden
die in hē vwerckēde zijn. Indē HEERE sullē
si gerechtuerdicht wordē/eñ si sullē louē
alle Israels saet Dat. xlvi. Capittel A

Bel is nedō gebuycht Nebo is neder
geuallē/hair afgods beeldē zijn dē
dierē eñ vee/mits uwē lastē bezwairt mȝ
gewichte tot vermoeytheit

Sy sijn af geuallē/si hebbē tsamen ne
der gebuycht/eñ si en mochtē dē last niet
afscuddē/eñ hare siele is in die geuancke

nisse gegaen.
Hoort mi huis Iacobs eñ alle ouerbli
tinge des huis Israels/die vā dē buycke
gedragē wert/dye gedragē wert vander
vroulicheyt
B Eñ totte ouderdom toe/ic selue/eñ tot
alte grootē ouderdō sal ic dragē / ick hebt
gedaē/eñ ic salt doē/eñ ic sal dragē eñ ont
gaen.
Wiē sult ghi my gelijc makē/eñ wye
sult ghi mi effen gelijc makē/eñ ghy sult
mi effen gelikē / eñ ic sal gelijck gemaect
werden
ch Sy doē tgout tsamē vloepē vā der tas
scē/eñ si sullē tsiluer in eē wage wegen/si
sullē dē goutsmit huerē/eñ si sullē dat tot
eenē god makē/si sullē neder gecrōt wer
dē/si sullē oor aenbidden
Si sullē top dye scouderē dragen/eñ si
C sullēse onder hen doē rustē/eñ hi sal staē/
hi en sal vā zijnder plaetsen niet beweecht
werdē/hi sal oor tot hē roepē/eñ en sal nz
ātwoordē/vā sijnder tribulatiē en sal hijs
niet salich maken
Gedēct dees/eñ wert gesterct/ghi ouer
treders keert weder totter hertē
Gedinct der eerster vā beginne der we
relt/wāt ick ben God/eñ daer en is geen
meer/eñ God/eñ niemāt gelijc ic.
Ic vercōdige vā beginne/die laeste eñ
die te voren niet en sijn gesciet/segge ic/mi
nē raet sal staē/eñ ic sal alle minē wil doē.
Ic roep dē vogel vā dē oostē/den man
D mijs raets vā verrē lāde/ic heb oor gespro
kē/ic salt oor toe bringē/ic hebt gescapē/ic
salt oor doen
Hoort mi ghi stercke vā hertē/veruer
rēde vā der rechtueerdicheit
Ic heb mijn rechtueerdicheit na by ge
bracht/si en sal nz verre zijn/eñ mijn salichz
en sal nz vertreē zijn/eñ ick sal in Zion salichz
geuē/in Israel mijn fraykz Dat.xlvij.Ca
Daelt neder eñ sit op dz stof/maget
dochter Babel/sit in die aerde/die
A dochter Chasdim en heeft geenen setel/
wāt ghi en sult nz toe doē/si sullē v heetē/
tedere eñ vertarde
Neēt die muelē eñ malet meele /doet
uwē wijndelopē/maect dē sole ws voets
naect/doet opē die bradē ws beens /gaet

doer de stroomen
Doet opē v vuylheit/uwen lachter sal
oor gesiē werdē/wrekēde sal ic ontfaē/eñ
ic en sal nz gemoetē (gelijc) een mensce
Onse verlosser/HERE der heyrscarē
is sinen name/die heilige Israels
Sit swigēde/eñ gaet in die duysternis
se dochter Chasdim/wāt ghi en sult nz toe
doē/si sullē v coniginne der conincrikē heetē B
Ic bē grā op mijn volc/ic heb mijn erfenis
se ontheilicht/eñ ic heb se in v hāt gegeuē
ghi en hebt geē ontfermige gegeuē/ op
dē oudē hebt ghi dz ioc alte zeer bezwaert
Eñ ghi hebt geseit/inder eewichz sal ic
eē vrouw zijn/tot deser tijt toe en hebdi die
op v herte nz geset/ghi en hebt sijns wter
sten niet gedacht
Eñ nu hoort dese dingē/ghi vertarde/
woonēde vrilic/seggēde in v herte. Ic/eñ
nz meer/ic en sal geē weduwe sittē/ick en
sal geē onuruchtbaerheit weten
Eñ die twee sullē v snellic in eenē dage
comē/onuruchtbaerhz eñ weduscap / na
hare geheelhz quamē si ouer v/in die me
nichte uwer quaetdaders/eñ in die groo
te vasticheit uwer waerseggers
Eñ ghi betroudet in v booshz/ghi hebt C
geseit/hi en siet mi nz/v wijshz eñ die ken
nisse v wedspānichz selue/eñ ghy hebt in
uwer hertē geseit. Ic eñ niet meer.
Eñ dē dach der booshz sal ouer v comen
ghi en sult zijn morgē stōde nz wetē/eñ kac
tiuichz sal ouer v vallē/eñ ghy en sulcse nz
mogē afsuuerē/eñ katiuicheyt sal snellic
ouer v comē/welcke ghi nz weten en sult
Hier om staet in uwe waerseggers/eñ
in die menichte uwer toouenaers in welc
kē ghi gearbeit hebt vā uwer ionchz/oft
ghi oor messtiē muecht helpē/of ghi oock
messtien gesterct wert
Vermoeyt in die menichte uwer radē D
laetse staē die waerseggers des hemels/
bid ic v/eñ laetse v behoudē/siēde op dye
sterrē/voorseggēde in die maēden/waer
wt si ouer v comē comē sullē. Syet/si sijn
geworden gelijc eē stoppele des viers hair
der aēstekinge/si en sullē haer sielē nyet
verlossen vā dē hāt der vlāmē/geē kolē dat si
werm wordē/noch geē licht dat het voor
haer sitte

Also sijn si v geworden in welckẽ ghy arbeide/v cooplieden vã uwer iontheit/eẽ yegelic doolde in sinẽ doorgãc/daer en is niemant die v behout

A Dat.xlviij.Capittel

Hoort dese dingẽ huys Jaacobs/dye gheheetẽ sijt mettẽ name Israhel/eñ die vãdẽ waterẽ Jehuda wt sullẽ gaẽ/die indẽ name des HEREN sweeret/eñ in dẽ God Israels sullẽ si gedacht werden/ niet inder waerhz noch in rechtuerdichz

Wãt si sijn genoẽt vãder heiliger stat eñ op Israhels God sijn si onderhouden wiẽs name/die HERE der heyrscaren/

Die eerste vã dier tijt heb ic vercõdicht eñ si sijn vã minẽ monde wt gegaẽ/eñ ic hebse wẽ hoorẽ/ic hebt snellic gedaẽ/eñ si quamen.

Ic wiste/dat ghy hert sijt/eñ uwẽ nec eẽ yserẽ senuwe is/eñ v voorhooft eernẽ.

Eñ ic vercondichde di vã dier tijt/eer dat gebuerde/dede ict v hoorẽ/op dat ghi messciẽ niet en segt/minẽ afgod heeft de se dingẽ gedaẽ/eñ mijn gegroefde/ende

B mijn gegotẽ beelt heeft dese dingẽ gebodẽ

Ghi hebt gehoort/dit altemael siẽde/ eñ of ghijt nz en sult vercondigẽ/ic heb v vã nv aẽ/nieuwe dingẽ doẽ hoorẽ/eñ sij̃ bewaert/eñ ghi en wistse niet

Nv zij̃ si gescapẽ eñ niet vã doẽ/eñ voir dẽ dach/eñ ghi en hebtse niet gehoort/op dat ghi messciẽ niet en segt/siet/ick hebse gedaen

Oor en hebt ghyse niet gehoort/noch gekẽt/noch vã dier tijt en is v ore niet ge. opẽt/wãt ick wiste dat die ouertredende ouertredẽ soude/eñ vã moeders liue heb ic v ouertreder geheeten

Om mijns naẽs wille sal ick lãgmoe dich sijn met minẽ aẽsichte/eñ met minẽ loue sal ic v bedwingẽ/om dz ic v nyet wt en dede sniden.

Siet ic heb v geproeft eñ niet in siluer ic heb v vercorẽ vãdẽ ouẽ der armoeden.

Om minẽt wille/om minẽt wille heb ict gedaẽ/wãt hoe soude (die heydẽ) õthei ligẽ/eñ mijn glorie en sal ic enẽ anderen niet geuẽ

Hoort mi Jaacob/eñ Israel mine ge. noẽde/ic selue/ic die eerste/ic oor die leste.

Oor heeft mijn hãt die aerde gesticht eñ die rechte hãt heeft met der palmẽ dẽ hemel gemetẽ/ic bẽse roepẽde/eñ si sullẽ tsamen staen.

Ghi alle wertũ gaẽt/eñ hoort wie ondẽ C
hen heeft dese dingẽ vercõdicht/niet vã. beginne en heb ic int verborgẽ gesprokẽ. vã der tijt dat ic daer was/eñ nv die heer scapper die HERE heeft mi gesondẽ eñ sinen geest

Aldus seide die HEERE v verlosser die heilige Israels/ic die HERE v God/ leerẽde v/op dz het voordere/doẽde v wã delẽ indẽ wech/ouer welckẽ ghy wãdelẽ sult.

Och of ghi aẽ hadt gemerct aẽ mij̃ ge bodẽ/eñ uwẽ vrede soude als eenen stroõ hebbẽ geweest/eñ uwe gerechticheit ge D
lijc die vloet der zee

Eñ v saet soude hebbẽ geweest ghelijc dat sant/eñ die spruytẽ uwer binnẽste ge lijc sijn steẽkẽs/sinen name en soude niet wt gesnedẽ hebbẽ geweest/noch ũnyelc vã minẽ aensichte.

Gaet vã Babel/vliet van Chaldim in der stẽmẽ der verhueginge/vercõdicht/ doet dese dingẽ hooren/bringt dit te voort scijne/tottẽ eynde der aerdẽ toe/segt/die HERE heeft sinẽ knecht Jaacob verlost

Eñ si en sullẽ nyet dorstẽ/in die woeste plaetsen heeft hise doẽ wãdelẽ/hi sal hen water vãdẽ steẽ doẽ vloeyẽ/eñ hy sal den steẽ wt houwẽ/eñ die waterẽ sullẽ vloyẽ

Dẽ ongodlikẽ en is geenẽ vrede/seyde die HERE

Dat.xlix.Capittel. A

Hoort mi ghi eylãden/eñ aẽmerct ghi volckẽ van verre/dye HERE riep my van moeders lijue/vanden bin. nenstẽ mijnder moeder gedacht hi mijs namen

Eñ hi sette minẽ mont gelijc een scerp zweert/die scaduwe sijnder hãt verborch mi/eñ sette mi tot eenen reinen gescutte in sinen kokeren verborch hi mi

Eñ hi seide mi Ghy sijt mijn knecht Israel/om dat ick in v gheglorificeert sal werden.

Eñ ic seide/te ũgeefs heb ic gearbeit/te ũgeefs eñ ydelic heb ic mij̃ cracht ũteeret

nochtās is mÿn oordeele mettē HEEE
eñ mÿn werc met minē God

Eñ nu ſeide die HEEE makēde mp
vādē buycke/hē tot eenē knechte op dat
ic Jaacob tot hē ſoude weder brēgē/eñ Iſ-
B raël en ſal niet vergadert werdē/eñ ic bē
geglorificeert indē aēſicht des HEEEN
eñ mÿn God was mÿn ſtercheit

Eñ hi ſeide. En iſt niet eē lichte daet/
dat ghi mi een knecht ſijt geweeſt/om te
verwecke die geſlachtē Jaacobs/eñ dat
ghi die vwoeſtheidē Iſraels wederbrēgt
cüÿg eñ ic heb v tot eē licht der heidē gegeuen
op dat ghi mÿn ſalichz ſijt/tottē einde der
aerden toe

Aldus ſeide de HEEE verloſſende Iſ
/vla raelē/eñ ſÿn heilige/tot die verſmadelÿc
ke ſiele/tot walginge der heyden/totten
C knecht der heeren/dye coningen ſullē ſiē
eñ op ſtaē/de princē eñ ſi ſullē aēbedē om
den HEEE die getrouwe is/eñ Iſraels
heilige/eñ hi heeft v vercoren

Alſo ſeide de HEEE Indē wel behage
likē tÿt ātwoorde ic di/eñ indē dach dē ſalic
heit hielp ic v/eñ ic behyelt v/eñ gaf v tot
een verbōt des volcs/op dz ghi die aerde
ſout verweckē/op dat ghi dye verwoeſte
erffeniſſen ſout beerven

Op dat ghi dē geuāgenē ſout ſeggen.
Gaet wt/eñ dē genē die in duiſterniſſe zÿ
verhuyſt/op die wegē ſullē ſi weiden/eñ
op alle hueuelē ſÿn haer weyden

h:d Si en ſullē niet hongerē/eñ niet dor-
ſtē/eñ die hitte en ſalſe niet ſlaē noch dye
ſonne. Wāt haer ontfermer ſalſe driuen/
eñ op die ſprinc aderē der waterē ſal hÿſe
D wateren

Eñ ic ſal alle mÿ bergē tot eenē wech
ſettē/eñ mine padē ſullē betredē ſÿn.

Siet die ſullē vā verre comē/eñ ſiet die
vādē noordē eñ vāder zee/eñ die vādē lā-
de Sinim

Verhuecht hemel eñ verhuecht aerde
die bergē moetē pyychē mz verhuegin-
ge. Wāt die HEEE heeft zÿ volc vtrooſt
eñ ſÿnder armē ſal hi ontfermen

Eñ Ziō ſeide/die HEEE heeft miver
latē/eñ die heerſcapper heeft mÿs vgetē

Sal eē wÿf haers kindekens oor ver-
getē/alſo dz ſi dē ſone haers buycs niet en

ontferme/al vergaet ſÿt oor/eñ ic en ſal
ws niet vergeten

Siet op die palmē heb ic v geſcreuē/
v muerē ſÿn altÿt voor mi

V timmerliedē haeſteden/v beder-
uers eñ v verwoeſters ſullē vā v wt gaē. E

Heft v oogē rōts om/eñ ſiet/die zÿ al-
le vergadert/ſi zÿ di gecomē. Alſo warach
telic als ic leue/ſeide de HEEE/dz ghi mz
alle diē als mz eē verçieringe gecleet ſult
werdē/eñ mz cieragikēs gelÿc een bruyt

Wāt v wildernisse eñ uwe vwoeſthe
dē/en v bedoruē lant/mer nu ſult ghy be-
naut werdē vā wooninge/eñ uwe vder-
uers ſullē veruerret werdē

Noch ſullē die kinderē uwer berooft- F
heit in uwē oorē ſeggē. Ic heb enge plaet
ſe/maect mi ruymte eñ ic ſal ſitten

Eñ ghi ſult in v herte ſeggen/wie heeft
midye gewōnē/eñ ic berooft eñ alleē/eñ
geſcrouwet/eñ wie heeft die op gevoept/
ſiet/ic was alleē gelatē/eñ vā wanē zÿ die
ſelue.

Aldus ſeide die heerſcaper dye HE-
EE/ſiet ic ſal mÿn hāt tottē heidē heffen
eñ tottē volkē ſal ic mÿ teekē vhogē/eñ ſi
ſullē v ſonē indē ſcoot brēgen/eñ ſi ſullē v
dochterē op die ſcouderē dragen

Eñ coningē ſullē v voeſtheeren ſÿn/eñ
princē haer wiuē/v voeyſterē/ſi ſullē v aē
bedē/haer aenſichtē ter aerdē geueſticht
hebbēde/eñ ſi ſullē dat ſtof uwer voeten G
leckē/eñ ghi ſult wetē/dat ic dye HEEE
ſi/om dat ſi niet beſcaēt en ſullen werdē
die mi verwachten

Sal oor dē roof vādē rueſe genomen
werdē/eñ ſal die geuāckeniſſe des recht-
ueerdigē oor ontgaen?

Mer alſo ſeide die HEEE/ooc ſal dye
geuāckeniſſe des rueſen wech genomen
werdē/eñ dē roof des tyrās ſal ontgaen/
eñ mz dē beclagere die recht eyſcht ſal ick
oor al clagēde die behoorte der vriētſcapē
heyſcē/eñ v kinderē ſal ic ſalich maken.

Eñ die v quellen ſal ic met haers ſelfs
vleeſch ſpiſen/eñ ſi ſullē met harē bloede
gelÿc met moſt droncke werden/eñ alle
vleeſch ſal wetē/dat ic die HEEE bē v ſa
lich makende/ende verloſſende v/die ſter
ke Jaacobs

Dat.l.Capittel

Also seide dye HEERE waer is dat
boec der affscheydinge uwer moe-
A der/der geēder/die ic gelaten heb/of wat
woecker/diē ic v vercocht hebbe. Siet in
uwē ongerechtichedē sijt ghy vercocht/
eñ in uwē ouertredigē is v moed gelatē
Waer om ben ic gecomē eñ daer en
was geē mā/ic ryep/eñ daer en was geē
antwoordēde. Is mijn hāt oock der vercor
tinge af gecort dat si niet verlossen en sou
de/eñ en is in mi geē cracht datse vrij ma
ke/siet in mijnder straffinge sal ic dye zee
verwoestē/ic sal die stroomē tot eē woesti
ne settē/als haer plaetse daer veel visscē
sijn veruuylē sal/om datter geen water
B en si/eñ sal steruē in dorste
Ic sal dē hemel in donckerhedē bren
gē/eñ ic sal dē sacke tot harē decsele settē.
Dye heerscapper dye HEERE/heeft
mi gegeuē eē tonge der leeraers/op dat
ic tijdelic soude connē spreken dat woort
mettē mattē. Hi sal smorgēs verwecken
smorgēs sal hi mi dat oore verwecken/op
datter hoore/gelijc leeraers
Die heerscaper die HEERE heeft mi
dat oore opē gedaē/eñ ick en heb niet we
derspānich geweest/ic en bē niet achter-
waerts beweecht
C Ic heb minē rugge dē slaēders gege-
mat/xxvi/ uen/eñ mijn wāgē dē cretsenden/Ick en
g/ heb mijn aēsicht niet afgekeert vā smaet
eñ spijsel
Eñ die heerschapper die HEERE sal
mi helpē/daer om en bē ic niet bescaemt
daer om heb ic mijn aēsichte geset gelijc
eenē hardē steen/eñ ic wiste dat ic niet be
scaēt en sal werdē
Hi is na bi die mi rechtueerdich ma-
D kēde is/wie sal tegē mi twistē/wi sullē tsa
mē staē. Wie is die HEERE mijns oor-
deels/genaect tot mi.
Siet/die heerscapper die HEERE sal
psal/c/1 mi helpē/wie ist die mi sculdich sal makē
siet die alle sullē gelijc een cleet verouden
die motte salse eten.
Wie onder v vreest den HEERE/die
hoort inder stēmē sijns knechts/die in dui
sternisse ginc/eñ hē en blincte geen licht
hi betrouwe inden name des HEEREN

eñ hi betrouwe in sinen God
Siet ghi alle stokēde dat vier/gegor
det met vlāmē/gaet int lichte wes viers/
eñ indē vlāmē haers brāts/vā mijnder
hāt is v dz gedaē/in smerte sult ghi liggē.

Dat.li.Capittel

Hoort mi die neerstelick nauolgende A
sijt die gerechticheit/soeckende den
HEERE/aēsiet tottē steene uwer wtghou
dinge/eñ tottē holle der cuylen uwer wt
grauinge
Aensiet tot Abrahā uwē vader/ende
tot Sarā uwe moeder/wāt eenige hiet ic
hē/eñ ic seegēde hē/eñ ick vermenichful-
dichde hem
Wāt de HEERE heeft Zion vtroost
hi heeft alle haer verlatēhedē vertroost/
eñ hi heeft haer wildernisse geset gelijck
eenē hof der wellustē/eñ haer woestijnē B
gelijc dē hof des HEEREN/bliscap eñ ge
nuechte sal in haer geuondē werdē/ende
een stēme des loofs speels
Aēmerct mi mijn volc/eñ mijn ghe-
slachte luystert na mi/wāt die wet sal vā
mi seluē wtgaē/eñ mijn ordeele sal ic doē
rustē tot eenē lichte der volcken.
Mijn gerechtichz is by/mijn salichz is wt
gegaē/en mijn armē sullē die volckē ordee
lē/die eylādē sullē mi verwachtē/eñ si sul
lē tegē minē arm onthouden
Heft v oogē op tottē hemel/eñ siet ne
derwaerts ter aerdē/wāt die hemelē sul
lē gelijc rooc bedoruē werdē/eñ die aerde
sal veruallē gelijc eē cleet/eñ haer inwoō
ders/sullē sodanich sijn/eñ mijn salichz sal
inder eewichz sijn/eñ mijn rechtueerdic-
heit en sal niet beuen
Hoort mi/werēde die rechtuerdicheit C
volc dē welckē mijn wet in zijn herte is/en
vreest des mēscē lachter niet/eñ en ontsiet
haer blasphemiē niet
Wāt die motte salse etē gelijc eē cleet/
eñ dz wormkē salse eten gelijck wolle/eñ
mijn gerechtichz sal ind eewichz zijn eñ mijn
salicheyt vā geslachtē tot geslachten
Wert opgeweckt/wert op geweckt/wert
aēgedaē mz sterchz den arme des HEE D
REN/wert op geweckt gelijc indē ouden
dagē/in de geslachtē d werelde/en dhieut
ghi dz niet Rahab/crāc makēde den draecke

En verdroochde ghi die zee niet / dye
wateren veels afgronts/setten dē die dalen
der zee tot eenē wech/dat die vlosste door
gaen mogen

Eñ die verlosten des HEREN sullen
weder keerē/laetse so comen in Zion in
verhueginge eñ blijscap der eewen ouer
haer hooft/bliscap eñ vreuchde beuaense
eñ arbeit eñ suchtingē moetē vlien

Ic/ic selue v vertrooster/welc ghy ooc
vādē mēsch geureest hebt/die steruē sal/
eñ vā mēscē sone/die gelijck hop sal wer
dē gegeuen

Eñ ghi hebt des HEREN vergeten/
die v gemaect heeft/dye dē hemel wt ge.
strect heeft/eñ heeft die aerde gefūdeert
eñ ghi hebt altoos gescroōt alle den dach
E vādē aēsichte der berninge des geēs die
quelde/die berept waert om te verdoen/
eñ waer is die berninge des quellende

Hi haest/loopēde vādē eenē tottē āderē
dat hi opē doe/eñ hi en sal aē dē gracht nz
steruē/eñ sijn broot en sal niet gebreken/

Eñ die HERE v God/beroerēde die
zee/eñ haer vloedē sullē beroert werden/
die HERE der heyrscarē is sinen name

Eñ ic heb mijn woordē in uwē mont
geset/eñ metter scaduwe mijnder hant/
heb ic v verborgē/tot dat dē hemel geplā
tet werde/eñ dz die aerde gefundeert wer
de/eñ dz Zioni werde gesept/ghi sijt mijn
F volck/

Ontwaect/ontwaect. Jerusalē staet
op/die gedrinct sijt vāder hāt des HE.
REN metter kelcke sijnder berninghe/
metter heffene des kelcs der slupmerin
ge/drinckēde die ouerste af druppinge

Daer en is niemāt dyese onderhout/
wt alle dē kinderē/die si gebaert heeft/eñ
daer en is geē aē gripēde in haer hāt/wt
alle dē kinderē diese op geuoept heeft

Die twee zijn v gebuert/wie sal v bekla
gē/verwoestheit eñ tsamē te stuckē wrij.
uinge/honger eñ sweert/waer mede sal
ic v troosten:

U kinderē sijn ontbroken/si lagen in
die hoofdē alle der stratē gelijc eenē wil.
dē ossch bestricket/vol berninge des HE.
G REN/beruspinge dijns Gods

Hier om hoort doch dit/ghi gequelde

eñ droncken eñ niet van wijne

Aldus seide v heerscapper/dye HE.
RE/eñ v God/die rechter sijns volcs siet
ic heb dē kelc der slupmeringe vā uwer
hāt genomē/metter heffene des kelcks/
mijnder berninghe. Ghi en sult niet toe
doē/dat ghise meer drinct

Eñ ic salse settē in die hāt der geender
die v quellē/die uwer sielē seidē/wert ver
nedert/eñ wi sullē doorgaē/eñ set dē rug
ge gelijc aerde eñ gelijck een strate/den
doorgaenden Dat. lij. Capittel

Staet op/staet op/wert gecleet mz A
uwer sterchz Zion/wert gecleet
mettē cleederē uwer grootmakinge Je.
rusalē/stat des heilligē/wāt hi en sal nyet
toe doē/dat die ombesnedene eñ besmet.
te meer in v come

Maect dat ghi wt gescuddet wert van
dē stof/staet op geuāckenisse Jerusalē/be
scict dat ghi opē doet/die bāden ws necs/
geuāgene dochter Zion

Wāt aldus seide die HERE/te ver
geefs sidi vercocht/eñ niet met siluer en
suldi verlost werden.

Want also seide die heerscapper die B
HERE/mijn volc ginc neder in Mizraim
vā begin/dz dair wonē soude/eñ in Assur
welckē het nz valscelic besculdicht en had

Eñ nv wat is mi hier seit dye HERE/
dat mijn volc te vgeefs wech is geleit/zijn
heerscappers hebbē doē huylē/seide die
HERE/eñ altoos alle dē dach wert mij.
nen name geblasphemeert

Daer om moet mijn volc minen na.
me weté/daer om in diē dage/wāt ic sel.
ue ben sprekende/siet ic. Nah./i./b

Hoe scoone sijn op die bergē/dye voe. Rom/x/c.
tē des vercōdigers/des geens dye vrede
bootscappēde is/des geēs die goet ver cō
digēde is/des geēs die salichz vercōdigē.
de is/segghende Zioni. V God heeft ge.
regneert

Die stēme uwer wachters/die de stem
me verhoogē tsamē sullen si verhuegen C
wāt si sullēt vā ooge te ooge sien/als dye
HERE Zion bekeert.

Iupchet/verhueget/verlatene Jheru
salē/wāt die HERE heeft sijn volck ver
troost. hi heeft Jerusalē verlost

Die HEERE heeft dē arm zijns heiligē bloot gemaect/in die oogē alre heydē/eñ alle die eyndē der aerdē sagē dat heyl ons Gods

Wijct af/wijct af/gaet hier wt/en aentast dz besmette nz/gaet wt vā harē middele/wert gereinicht/dragende des HEEREN wapen.

D Wāt ghi en sult niet in haestinge wtgaē/eñ inder vlucht en sult ghi niet gaen wāt de HEERE wādelt voor v/eñ Israels God vergadert v

Siet mijn knecht salt verstaē/hy sal vhoocht werdē eñ vheuē/eñ hi hi sal alte hooch sijn

Gelijc haer vele ouer v sullē vwōderē also sal zijn aēsicht gescepnt zijn meer dā des mās/eñ zijn gedaēte bouē die kīderē Adās

Also sullē vele heidē ouer hē druppen dye coningē sullē harē mōt houdē/want dē welckē het nyet geboocscapt en is/die hebbē het gesiē/eñ diet nz gehoirt en hebbē die verstondēt.

Dat.liij.Capittel.

A Wie heeft onsen gehoore gelooft eñ wyē is dē arm des HEEREN geopēbaert.

Eñ ginc op gelijc eē spruytken voor hē eñ gelijc eē wortel vander dorre aerde/hē en was geē gedaēte/eñ geē fraeyheit/eñ wi sagē hē/eñ geē aenscouwen/eñ wy en begeerdēs nz. Versmaet/eñ dye vachste der mānē/eē mā der smertē/eñ wetende crāchz/eñ gelijc vbergēde dz aēsicht vā hē

..at.viij/b versmaet/eñ wi en hebbēs nz geacht

i.Pe/ij/d Voorwaer hi heeft onse qualen gedragē/eñ onse smertē selue heeft hi geleden/

B eñ wi hebbē hē geacht metter plagē geslagē van Gode eñ vernedert

Eñ hi is crāc gewordē vā onsen ouertredigē/eñ hy is vā onzē ōgerechticheidē geslegē/onse volmaecte straffinge was op hē/eñ in die vbijdinge ist ons genezē.

Wy allē hebbē als scapē gedwaelt/eē yegelic/hebbē wi op onsen wech gesien/eñ die HEERE heeft onser allē ongerechticheid tot hē doē in dringen

C Hi is gepinicht eñ mismaect/hy selue/

Actu.viij.f eñ hi en dede sinē mōt niet opē. Gelijc eē scaep sal hi om te offerē geleit werdē/eñ gelijc eē lā voor dē genē dyet scheeret/sal

hi stō zijn/eñ en sal sinē mōt nyet opē doen

Vāder benauthz eñ vādē ordeele is hy wech genomē/eñ wie sal sine geboorte vtellē/wāt hy is af gesnedē vād aerdē der leuēder. vāder ouertredinge mijns volcs/ ij/Pe/ij/d

is hem quellinge

Eñ hi heeft zijn graft mettē ongodliken gegeuē/eñ zijn hoochtē mz dē rike/hoe wel hi geē roouinge gedaē en heeft/eñ geen bedroch in sinē monde

Eñ die HEERE wilde hē slaē mz crancheit/ist dz zijn siele die zōde set/so sal hy saet D

siē/hi sal die dagē vlāgē/eñ den wille des HEEREN sal in zijnē hāt voirspoedich zijn

Vādē arbeit zijnder sielē sal hi sien/hi sal vsaet werdē/in zijn kēnisse/sal mijn rechtueerdige knecht velē gerechtueerdicht werdē/eñ haer ongerechticheidē sal hi selue dragē. Daer om sal ict hē in velē deelē

eñ mettē sterckē sal hi die roouen deelen luce/xxij/d

om dz hi zijn siele totter doot wtgestort heuet/eñ mettē ouertreders is hi gerekēt mar/xv.d

eñ hi heeft veelre zōdē gedragen/eñ voor die ouertreders heeft hi gebeden

Dat.liiij.Capittel

A Verhuecht onvruchtbare die niet en baert/puyrhet mz vhueginge eñ briescet die nz en arbeit int barē/want daer zijn meer kinderē der vlatēder/dā kinderē der gemāder/seide die HEERE

sapiē/iij:c.

luce:xxiij:d

gala:iiij:d

Verbreyt die plaetse uwer tabernaculē/eñ laetse die vellē uwer tētē wtrecken en spaert nz/brēgt voort v lijndē eñ sterct v nagelē. Wāt ghi sult ter rechter eñ ter slincker hāt wtbrekē/eñ v saet sal die heidē beeruē/eñ in vlatenē stedē sullē si sittē B

En vreest nz/wāt ghy en sult nz te scādē werdē/eñ en wert nz bescaēt/wāt ghi en sult v nz scamē/wāt ghi sult der bescaēthz uwer iōcheit vgetē eñ des lachters uwer weduwelichz en sult nz meer gedincken.

Wāt v man is v makere/die HEERE der heyrscarē is sinē name/eñ v verlosser die heilige Israels/hi sal God alder aerden geheeten werden

Wāt die HEERE heeft v geheeten gelijc eē vlatē wijf eñ gequelt indē geest/eñ als hi die huysvrouwe der iōchedē wederleget heeft/seide v god. In eē cleine stōde heb ic v vlatē/eñ in grotē ontfermingen sal ic v vergaderen

C In een corte ſtonde der verwōderinge heb ic mijn aenſicht vā v verborgen/ eñ in ontfermherticheit der eewē/heb ic ws ontfermt/ſeyde v verloſſer dye HEERE.

Wāt dat water Noah is di dit/als ic ſwoer dat dat water Noah niet ouer dye aerde en ſoude gaē/alſo ſwoer ic dat ic nz tegē v grā en ſoude werdē/eñ dat ic nz en ſoude beriſpen in v

Wāt die bergē ſullē ſmeltē/eñ die hueuelē ſullē beweecht werden/eñ mijn ontfermherticheit en ſal vā v niet ſmeltē eñ dat teſtamēt mijns vreets/en ſal niet beweecht werdē/ſeide v ontfermer/die heilige Iſraels

Arme wijf kē/mz onweder miſmaect/ ſonder vertrooſtinge/ſiet ic ſal v ſteenen dof ruſtē indē perle/eñ ic ſal v in ſaphirē funderen.

Eñ ic ſal v vēſterē criſtallinē makē/eñ v poortē vā carbunckel ſteenen eñ alle v

D eyndē tot begeerlikē ſteenen.

Eñ alle v kinderen geleerde des HEERĒ/eñ vele vreets uwē kinderē

In gerechticheit ſult ghy berept werdē/ghi ſult vā valſcer beſculdinge verueren/wāt ghi en ſult niet vreeſen/eñ vādē ſlach/wāt hi en ſal tot v niet genaken

Siet dye boumā des vreemdē lāts ſal woonē ſonder mi/die mz v woōt/ſal ouer v vallen

Siet ic heb dē ſmit geſcepen/blaſende diē cole int viere/eñ brengēde dat vat tot ſinē wercke/eñ ic heb den ſceynder geſcapē/om te verdoen

Alle vat dat tegē v gemaect is/en ſal niet voorſpoedich ſijn/eñ ghi ſult alle tonge die tegē v op ſal ſtaen int oordeele/ſculdich verwinnen/dat is dye erffeniſſe der knechtē des HEERĒ/eñ haer gerechticheit is vā mi/ ſeide die HERE

Dat .lv. Capittel.

A Ysa/Ex1:d HOy/alle dye dorſtēde ſijt/comt tottē watere/eñ deſe die geē ſiluer en hebbē/coēt coopet/eñ etet/eñ coēt coopt ſondē ſiluer/eñ ſonder wiſſelinge/wijn eñ melc

Waer om weecht ghi ſiluer/in/nyet broot/eñ uwē arbeit int gene/dat niet tot verſadē en is/hoorēde hoort my/hoort eñ etet goet/eñ v ſiele ſal verluſtiget werdē in vetticheit.

Neicht v oore/eñ comt tot mi/hoort/ eñ v ſiel ſal leuē/eñ ic ſal met v eē eewich verbōt makē/die getrouwe ontfermherticheden Dauids B

Siet. ic gaf hē dē volckē tot eenen getuyge/eenen prince eñ wetvoerder den volcken

Siet het volcke/welcke ghy niet wetē en ſult/dat ſult ghi roepē/eñ die heydenē die v nz wetē en ſullē/ſullē tot v loopē/ om dē HEERE uwē God/eñ dē heyligen Iſraels/wāt hi heeft v gegloirificeert.

Soect dē HEERE die wile dat hi ſelue geuondē wert/aēroept hē/die wile hi ſelue by is

Die ongodlike verlate ſinē wech/eñ elc die ongerechticheit ſijnder gedachtē eñ hi keer weder tottē HEERE/eñ hy ſal ſijns ontfermē/eñ tot ſinē God/want hy C ſal vele ſijn/om genadich te ſijn.

Wāt mine gedachtē en ſijn niet gelijc uwe gedachtē/eñ niet en ſijn mine wegē gelijc uwe wegē/ſeide die HERE

Wāt gelijc die hemelē verhoocht ſijn meer dā die aerde/alſo ſijn mijn wegē verhoocht/meer dā uwe wegen/eñ mijn gedachtē/meer dā uwe gedachten D

Wāt gelijc wāneer dē reegē neđ daelt eñ dē ſnee vādē hemel/eñ en coēt niet vā daer/tot dat hi die aerde heel nat make/ eñ doeſe barē eñ wtſpruytē/eñ ſy ſal den ſaeyēde ſaet geuē/eñ dē etēde broot

Alſo ſal mijn woort zijn dat wt ſal gaē van minē mōde/en ſal niet ydel tot mi keerē tot dat het dat ſelue gedaē hebbe/dat ick gewilt heb / eñ het ſal voorſpoet hebben int gene/daer ick toe geſondē hebbe

Wāt ghi ſult in bliſcapē wt gaē/eñ ghy ſult in vrede geleit werdē/die bergen eñ hueuelē ſullē puychē voor v met verhueginge/eñ alle houtē eñ veldē ſullen metter hant ſlaen

Voor den doornen boom ſal op gaen den boeſboom/eñ voor den doorne / den gaelghē boom/eñ het ſal dē HERE tot eenen name ſijn/eñ inder tijt der eewen en ſalt niet wt gehoudē werden

Dat .lvi. Capittel.

A Aldus ſeyde die HERE bewaert
dat oordeel/eñ doet gerechticheit
wãt mÿ ſalicheit is gemaect dat ſi come/
eñ mÿn gherechticheit dat ſi gheopen-
baert werde.
Salich is de mẽſche die deſe dingẽ doẽ
ſal/eñ des menſcẽ ſone dye in dit aẽgripẽ
ſal bewaren den Sabbach/dat hi diẽ niet
en ontheilige/eñ bewarẽde ſÿn hant dat
hi niet alle quaet en doe.
Eñ dat die ſone des vremdẽ niet en ſeg
ge/meynt ghi dat wi tot dẽ HERE ver-
gadert ſullẽ werdẽ/ſegghẽde. Afſcheyden
de heeft hi mi die HERE afgeſcheydẽ vã
ſinẽ volcke/eñ op dat die geſnede niet en
ſegge/ſiet een houte dat verdorret.
B Wãt aldus ſeide die HERE dẽ ghe-
ſnedenẽ/die mÿn Sabbathẽ ſullen onder
houdẽ/eñ ſullẽ tgene verkieſen dat ic wil
le/eñ dẽ aẽgripẽde mÿn teſtament.
Eñ ic ſal hẽ gheuẽ in mÿn huys eñ in
mÿn muerẽ eẽ hãt eñ eenẽ name/ beter
dan dẽ ſonẽ eñ dan dẽ dochterẽ/ic ſal hen
eenẽ eewigẽ name geuẽ/welcke niet wt
Apoc./lvi geſnedẽ en ſal worden
Eñ vrẽde kinderẽ ſullẽ vergadert ſÿn
tottẽ HERE dat ſi hẽ dienẽ/eñ op dat ſi
dẽ naẽ des HEREN lief hebbẽ/op dat ſi
hẽ tot knechtẽ ſÿn/ſo wie dẽ Sabath be-
waert/dat hi dien niet en ontheylige/eñ
mÿn teſtament aengrÿpt
Eñ ic ſalſe vergaderẽ tottẽ berge mÿ-
der heiliger plaetzẽ/eñ ic ſalſe verbrolikẽ
C indẽ huyſe mÿs gebets/haer offeranden
eñ haer doot offer handẽ ſullẽ aẽgenaem
Mat. xxi b op minẽ outaer ſÿn/want mÿn huys ſal
Mar. xi. c eẽ bede huys heetẽ allen volcken
Luc. xix g Die heerſchapper die HERE ſeyde/
vergaderẽde die voorvluchtighe Iſraels
noch ſal ic tegen hẽ vergadert werdẽ tot
ſÿnder vergaderinghe.
Alle beeſtẽ indẽ veldẽ coemt om te ver
ſlindene/alle beeſten indẽ boſſche
Blinde wachters/ſi alle en hebbẽ niet
gewetẽ/ſi alle ſÿn ſtomme honden/ſi en
ſullẽ niet baſſen/ſlaperich liggẽde bemin
nẽde ſlapericheit
D Eñ die hondẽ ſterc vã ſielẽ en wiſtẽ gee
ne ſatheit/eñ ſi herders en conſtens niet
verſtaẽ/ſi alle ſagẽ tot harẽ wegẽ/elc tot

ſÿn giericheit/van haerder prochien
Coemt/ic ſal wÿn nemẽ/eñ laet ons Vere/vl.
droncke werdẽ vã ſterckẽ drãcke/eñ den Sapiẽ ij
dach vã morgẽ ſal ſÿn gelÿc deſen eñ vele
meerder. ¶ Dat.lvij. Capittel
Die rechtuerdige vergaet/eñ daer
en is geen man diet ter hertẽ neẽt
eñ die mãnen der õtfermherticheit wer A
dẽ vergadert/ſonder verſtaẽde/ dat dye
rechtuerdige van den aenſichte der valſ
heit wech is genomen.
Laet dẽ vrede comẽ/ſi ſullen in haren
bedden ruſten/wãdelende voor hem
Eñ ghi kĩderẽ der touenerſſe genaect
herwaerts/ſaet des overſpeelders/ende
der geender die gehoereert heeft.
Ouer welcken werdÿ verluſtiget/o-
ouer welkẽ ſult ghi dẽ mõt opſperrẽ/ſult
ghi die tonge verlãgen/en ſult ghi kinde
rẽ der ouertredinge/ſaet der luegenẽ dat
niet doen?
Tſamen verwermt in die eyckẽ/onder
alle groene louerachtich hout/offerende
die kinderẽ in die bekẽ/onder dye wtbli-
kinge der ſteenẽ.
In ſachten ſteenẽ des ſtrooms is v deel
ſi ſelue/ſi ſelue ſÿn v lot/ghi hebt hen ooc
wtgeſtort dat ſpÿſoffer/der gheofferder
gauẽ/ſal ic ouer deſe ooc vertroſtige hebbẽ?
Ghi ſtelde v bedde optẽ hoogẽ eñ ver
heuen berch daer hebt ghi ooc geoffert/
dat ghi doot offer ſout of ferẽ.
Eñ achter die doren eñ poſtẽ/ſettede
ghi v gedachteniſſe/wãt ſonder mi deec
ghi opẽ/eñ ginct op/ghi verbreidet v bed
de/eñ ghi ſneet di wt hẽ/ghi beminder ha
re bedde/inder plaetſen die ghi ſaecht.
Eñ ghi ginct tottẽ coninc indẽ olie/eñ
ghi vermenichfuldichdet v ſalue/eñ ghi
ſeyndet v bodẽ tot dẽ verre geſetene toe
eñ ghi ſÿt vernedert totter hellẽ toe.
In de menichte uwer wegẽ hebt ghi
gearbeyt/ghi en hebt niet geſeyt die ſor-
ghe is wech gedaẽ/dat leuẽ uwer handẽ
hebt ghi geuondẽ/daer om en hebt ghys
niet gequolen
Eñ diẽ ghi ſorchfuldich ſÿnde/ontſiẽ eñ
gevreeſt hebt/om dat ghi gelogẽ hebt/eñ C
mÿns en hebt ghi niet ghedacht/ ghi en
hebt op v hert niet geſet/en bẽ ic niet zwi

gende vā beginne/eñ nu en sult ghi niet
vreesen

Ic sal uwe rechtuerdicheit vercōdigẽ/
eñ uwe werkẽ/eñ si en sullẽ v nz vorderẽ.

Als ghi roept/se laet v/uwe verga-
derde verlossen/eñ die wijnt sal dye alle
wech nemẽ/die ydelheit salse wech dragẽ
eñ in mi betrouwẽde sal die aerde beeruẽ
eñ sal dē berch mijnder heilicheit besittẽ

Eñ hi sal seggẽ Maect dē wech/maect
dē wech/ydelheit dē wech/verhoocht die
aenstotinge vāden wech mijns volcx

Wāt aldus seide die hoge eñ die verhe
uene/die inder eewicheit woont/eñ hey-
lich is sinē name/ic sal die hoochte eñ dat
heilige bewonē/eñ mz dē te stuckē gewre
uenē eñ niederē geeste/op dat hi dē geest
der nedere leuēdich make/ eñ op dat hij
dat herte der te stuckē gewreuēder leuē-
dich make

Wāt ic en sal niet inder eewicheit kij-
D uen noch grā wesen/wāt dē geest sal van
minē aensicht ingewonden sijn/eñ ic sal
den ademe maken

In die ongherechticheit sijnder gye-
richeyt/heb ic grā gheweest/eñ ic heb hē
geslagē/verbergēde eñ ic was grā/eñ hi
ginc al omgaēde indē wech sijns herten

Ic sach sijn wegē eñ ic maecte hē ghe
sont/eñ ic dreef/eñ ic gaf verstotingen hē
eñ dē genen die hē beweenden

Ic sal sijn scheppēde die redene der lip-
pē/vrede/vrede/ dē verre geseten eñ dē
bigesetene/seyde die HERE/eñ ic sal hē
gesont maken.

Eñ die ongodlikē sijn gelijc eē beroer
de zee/als si niet gezwigē en can/eñ vā ha
rē waterē sullē verdreuē werdē mest eñ
slijck/

Den ongodlikē en is gheenen vrede
seyde die HERE ¶ Dat.lviij. Capit.

A Roept in uwer kelē/en spaert niet
hoocht v stēme gelijc eē trōpette/
eñ vercōdicht minē volcke haer ouertre
dinge/eñ dē huyse Jaacob haer sonden

Eñ si sullē mi daghelicx soeckē/eñ die
kēnisse mijnder wegen sullē si begeeren
gelijc volcke dat gerechticheit doet/ende
dat oordeel sijns Gods niet en heeft ver-
latē/si sullē mi vragē oordeelē der gerech

tichedē/si sullē de nakinge gods begerē

Waerom hebbē wi geuast/eñ ghij en
hebt dat niet ghesiē/wi hebbē onse sielen
venedert/eñ ghi en sulles niet wetē/ siet
indē dagē ws vastēs sult ghi v wellustic-
heit vindē/eñ ghi sult al v gelt heyschē.

Siet ghi sult tot oordele eñ twistinge
vastē/eñ om te slaen metter vuyst ongod
lijc/ghi en sult voorwaer hedē niet vastē/
dat v stēme gehoort ghemaect werde in-
der hoochten

Sal dat oec twastē sijn/welc ic verkie
sen sal/dat die mēsche daechs zijn siele quel B
le/sal't oec sijn/dat hi sijn hooft bijnde ghe
lijc eē biese/eñ sac eñ stof spreydē/sult ghi
dat vastē eñ den welbehagheliken dach
dach des HEREN heeten

En is dit niet dat vastē dat ic vercoren
heb/ontdoet die knopē der ongodlicheit
stroyt die busselkēs des iocs/eñ laet de ge
brokene vrij/eñ schoort alle ioc van een

Of en ist dit oec niet/breect dē hōgerē-
de v broot/eñ arme dwalende sult ghi in
huis leidē/eñ als ghy dē naecten siet sult
ghi hē deckē/eñ vā v vleesch en wert niet
verborghen/

Dā sal v licht wt werdē gehouwē/ge
lijc der morgēstōde/eñ v verhalinghe sal
snellijc wt spruytē/eñ v gerechticheyt sal
voor v gaen/des HEEREN glorie sal v
vergaderen C

Dan sult ghi roepē eñ die HERE sal
antwoordē/ghi sult metter stēmē crijschē
eñ hi sal seggē/siet ic/ist dat ghi vant mis
del vā v afdoet dat ioc/dē vinger voort te
stekē/eñ sprekēde ongerechticheit

Eñ dat ghi dē hōgerēde v siele voort
brēgt/eñ die vnederde siele versadet/eñ
v licht sal in die duysternissen opgaē/eñ v
scemeringe sal gelijc dē middach sijn.

Eñ die HERE sal v altoos stuerē/eñ
hi sal v siele in droochedē vsadē/eñ hi sal v
beenē vet makē/eñ ghi sult zijn gelijc eenē
vochtigē hof/eñ gelijc eē sprincadere des
waters/wiens waterē niet en lieghen

Eñ die vlatene d eewē sullē vā v geti-
mert werdē/die fondamētē selue des ghe D
slachts eñ geslachtē/sult ghi vwreckē/ eñ
ghi sult hetē/eē tuyns tes gebrokē tuyns
eē wedermaker d wegē totte Sabbath.

Ist dat ghi uwē voet na v treckt vāden
Sabbath/dat ghi uwē wille in minē hey
ligē dage doet/eñ t'sal werdē geheetē dē
Sabbath/leckere dē heyligē des HEE
REN geglorificeert/eñ ist dat ghi diē glo
rificeert/dat ghi uwe wegen niet en doet
eñ dat ghi v begeerlicheit niet en gebiet/
eñ dat ghi gheen onnut woort en spreect.
Dan sult ghi indē HERE verlusticht
werdē/eñ ic sal v op doē gaē op die hoogh-
ten der aerdē/eñ ic sal v opuoedē mids de
erffisse Jacob ws vaders/want des HE-
REN mont heuet gesproken.

Dat.lix. Capittel.

A Siet des HEREN hant en is niet
Num:xi c afgecortet dat hi niet salich en make/eñ
syn oore en is niet beswaert/dat hi niet en
hoore.
Mer uwe ongerechtichedē delen tus
schen v eñ tusschē uwē God/eñ v sonden
hebbē daē sichte van v gheborgē/dat het
niet gehoort en soude werden
Wāt v palmē syn besmet int bloet/eñ
v vingerē in ongerechticheit/v lippē heb
ben lueghene ghesprokē/v tonghe heeft
ongherechticheit ghesepdt
Daer en is geen roepēde in gherech
Job/xv/b ticheit/eñ daer en is geen oordeelende in
der waerheit/daer wert betrout int yde
le/eñ daer wert ydelheit vertelt/den ar-
beit werdt ontfaen/eñ ongerechtichept
wert gebaert.
Die serpentē hebbē die eperē wtghe
pict/eñ die spinnē sullē webbē weuē/dye
vā harē eperē etet die sal steruē/eñ dat on
gebondē wert sal dat serpent wthouwē.
Haer webbē en sullē geen cleet syn/eñ
B si en sullē niet bedect werdē in harē werc
ken/haer werckē syn werckē der onghe
rechticheit/eñ dat werck des roofs in ha
ren palmen/
Haer voetē sullē tottē quade lopē/eñ
Prou/i/d sullē haestē om ontsculdich bloet te stortē
haer gedachtē syn gedachten der onghe
rechticheit/woestheit eñ te stuckē wrinin
ge is in haren padē.
Si en hebbē dē wech des vreedts niet
gekent/eñ daer en was geen oordeele in
harē wech/si hebbē hen hare wegen ver
keert gemaect/alle die daer inne wādelt

en sal gheenen vrede weten.
Daerō ist oordeel vā v ververret/eñ
gherechticheit en aengreep ons niet/wi
verwachtē licht/eñ siet duysternisse/schy-
selē/eñ wi sullē wādelen in scemeringen
Wi sullē tastē die wandt gelijc blinde
eñ gelijc die niet geooget en syn/sullē wi
tastē/wi aenstietē in die middach gelijc in
die dageraet/eñ die woestynē der grauē
ghelijc dooden
Wi sullē alle brullē gelijc beyrē/eñ ge
lijc duyuē sullē wi alle droeflic gelupt ma
kēde/droeflijc ghebaer makē/wi sullē oor
deel verwachtē eñ het en is niet/salicheit
eñ si is van ons ververret C
Wāt onse ongerechtichedē syn verme
nichfuldicht voor v/eñ onse sondē hebbē
ons geantwoort/wāt onse ouertredingē
syn met ons/eñ wi hebē die selue onse on
gerechticheden bekent
Sondigende eñ liegēde indē HERE
eñ omkeerēde/dat wi niet na onsen God
en gingen/sprekēde valsche beclappinge
eñ afneiginge/scietēde eñ ouerdēckende
vāder hertē woorden der luegenen.
Eñ dat oordeel sal achterwaerts ghe
keert werdē/eñ die gerechtichept sal vā
verre staē/want inde strate aensiet dye
waerhept/ende gherechtichept en mach
daer niet comen.
Eñ die waerheit was ingeslotē/eñ af
neygēde vā den quade des roofs was hy
wtgeset/eñ de HERE sacht/eñ het was
quaet in sinē ooghen/want daer en was
gheen oordeel.
Eñ hi sach datter geen man en was/
eñ hi heeftse verwōdert/datter gheē tus-
schē tredēde en was/eñ sinē arm was hē
salicheit/eñ die gerechticheit was hē/syn D
bewestinge selue. Ephe
Eñ hi dede die grootheit aē/gelijc een i.thes
pantzier/eñ dē helm der salicheit was op
syn hooft/eñ hi dede tot cleederē aen dat
cleet der wrakē/eñ hi is gecleet met vree-
selike liefde gelijc met eenē mantel.
Als in wedergeldingē/gelijc ouer dye
ander sal hi sinē benauders met verber-
ninge wedergeuē/met medergeldinge
sinē viāden den eylandē sal hi wedergel-
dinghe wedergeuen

Eñ vādē weſtē ſullē ſi dē naē des HE
REN vreezē/eñ vādē opgāc der ſonnē zÿ
glorie/als die viāt gelijc eenē ſtroō in dye
zee ſal comē/des HEREN geeſt ſal in hē
verdwinen.

Eñ die vloſſer tot Ziō ſal comē/eñ tot
tē woōders der ongerechticheyt in Jaa-
cob/ſeyde die HERE

Eñ ic maecte dit vbōt met hē ſeyde die
HERE/minē geeſt die ouer v is/eñ mÿ
woordē die ic in uwē mōt heb geſet/en ſul
lē niet afvloepē vā uwē mōde/eñ vāden
monde ws ſaets ſeide die HERE/vā nv
tot inder eewicheit. ¶ Dat.lx.Capit.

STaet op/ſijt blinckēde/wāt v licht
A is gecomen/eñ die glorie des HE
REN is ouer v opgegaen

Wāt ſiet die duyſterniſſen ſullē daerde
bedeckē/eñ die ſcemeringhe die volcken
eñ ouer v ſal die HEERE opgaē/eñ ſijn
glorie ſal ouer v geſien werdē.

Eñ die heidenē ſullē in v licht wādelen
viij.a eñ die coningē indē ſcijnſel ws opgācs.

Heft v oogen op alōme/eñ ſiet alle de-
ſe ſelue ſijn vergadert/eñ ſijn tot v gheco
mē/v kinderē ſullē vā verre comen/eñ v
tochterē ſullē aē die ſide gedragē werden

Dan ſult ghi ſiē/eñ vlicht werdē/eñ v
herte ſal vreeſen eñ verbreedt wordē/als
die menichte der zee tot v bekeert ſal ſijn
die machtichz der heidenē v ſal gecomē zÿ

Ouervloedicheit der kemelē ſal v be
deckē/die clepne kemelkens Madian eñ
B Epho/ſi alle vā Saba ſullē comen/gout
eñ ſiluer/eñ wieroot ſullē ſi dragē/eñ die
louē des HEREN ſullē ſi vercondigen.

Alle quicke Cedar ſal v vergadert wor
dē/die rāmē Nabaioth ſullē v dienē/ſi ſul
lē geoffert werdē op minē welbehaechli
kē outaer/eñ ic ſalt huys mijnder groot-
makinge verſraepen

Wie ſijn die/welke gelijc wolckē vlie-
gē/eñ gelijc duyuē tot harē venſteren

Wāt die eylādē ſullen mi vwachtē/eñ
die ſcepē Tharſis/gelijc int beginne/op
dat ſi v kinderē vā verre toebrengē/hair
ſiluer eñ haer gout met hē/tottē naē des
HEREN ws Gods/eñ tottē heiligē Iſ-
raels/wāt hi heeft v heerlic gemaect.

C Eñ vremde kinderē ſullē v muerē tim
merē/eñ haer coningē ſullē v dienen/in Apo.xxi.
mijnder grāſcappē heb ic v geſlagē/eñ in
minē wille heb ick ws ontfermt.

Eñ v poortē ſullē altijt open ſijn/dach
eñ nacht en ſullē ſi niet geſlotē werdē/op
dat die machticheit der heydenen tot v
gebracht werde/eñ haer coningen ſullē
gedreuen werden

Wāt dat volc/eñ dat coninccrijc welke
v niet en dienē ſullē vergaē/eñ ſullē met
ten zweerde der heidenen doot werden
gheſlaghen

Die glorie Libanon ſal tot v comē/dē
boeſboom/dē peerboom/eñ dē eycke boō
te ſamē/om de plaetſe mijns heylichdōs
te verſraepn/eñ die plaetſe mijnder voe
tē/welcke ic heerlic maken ſal.

Eñ die kinderē v vernederēde ſullen
crom tot v comē/eñ alle die v laſterdē ſul-
lē die voetſtappē uwer voetē aenbidden
eñ ghi ſult werdē gheheeten/des HEE
REN ſtat Zion des heiligen Iſraels

Daer voor dat ghi gelatē eñ ghehaet
hebt gheweeſt/eñ niet doorgaende tot v
eñ ic heb v geſet tot grootmakinghe der
eewē/bliſcap des geſlachts eñ geſlachts.

Eñ ghi ſult dat melc der heydenē ſuy
gen/eñ ghi ſult metter coningē borſte ge
ſogen werdē/eñ ghij ſult wetē dat ic dye
HERE bē v ſalichmakende/eñ verloſſē
de v/die ſtercke Jaacobs D

Voor dat metael ſal ic gout brengen/
eñ voor dat yſer ſiluer/eñ voor dye houtē
coper/eñ voor ſteenen yſer/eñ ic ſal v be-
ſoeckinge vrede ſettē/eñ v ſcatters recht-
uerdicheyt.

Daer en ſal niet meer in uwen lande
ghehoort werden/roof/woeſticheit/eñ te
ſtuckē wruwinge in uwē eyndē/eñ v mue-
ren/ſal ſalicheit geheeten worden/ende
uwe poorten lof

Die ſonne en ſal v niet meer tot eenē Apo.xxi.
lichte der dagen ſijn/eñ die mane en ſal v
niet meer tot eenē ſcijnſel lichten/eñ dye
HERE ſal v tot eenē eewigen lichte ſijn
eñ uwe God tot uwe grootmakinge

V zōne en ſal voortmeer niet meer ondē Apoc.ij.a
gaē/eñ v mane en ſal niet meer vcrimpē
wāt de HERE ſal v tot eē eewich licht zÿ
eñ die dagē uwer weenige ſullē vuult zÿ.

Jeſaias Ca.lx

Eñ alle v volc si selue sullẽ rechtuerdi
ghesijn/eñ in der eewichept sullẽ si die aer
de bewoonẽ/dẽ wtspruyt mijnder plan-
tinge/dat werc mijnder hãden tot groot
makinghe.

Die cleyne sal tot duysent werdẽ/eñ
dat kindekẽ tot eenẽ sterckẽ volcke/ic de
HEERE in sijnder tijt sal ic dat haestẽ

Dat.lxi.Capittel

A Luc.iiij.c DEn geest des heerscapers des HE
REN sal ouer mi sijn/daerom heeft mi
de HERE gesalft/om dẽ nederẽ te pre-
dikẽ heeft hi mi gesondẽ/om die gebrokẽ
vã hertẽ sijn die wondẽ te verbindẽ/om
die geuãgenẽ verlossinge te vercondigẽ
eñ dẽ geboeydẽ opẽdoenige des kerkers

Om te opẽbarẽ eẽ behaechlic iãmer dẽ
HEERE/eñ den dach der wraken ons
Gods/om te vertroosten alle weenẽde.

Om te ordinerẽ dẽ weenẽden Zion/
op dat hẽ werde gegeuẽ fraeyhept voor
stof/olie der blischappẽ/voor weeninghe
dẽ mantels des loofs/voor dẽ ghequeldẽ
geest/eñ ic heetse bomẽ der gerechticheit
die plãtinge des HEREN tot grootma-

B kinghe/

Eñ si sullẽ die woestenië der eewẽ tim
merẽ/si sullẽ die eerste eenichedẽ verwec
ken/eñ si sullẽ die stedẽ der eenichedẽ ver
nieuwẽ/die verwoestingẽ des geslachts
eñ des geslachts

Eñ die vremde sullẽ staẽ/eñ sullen v
scapen weydẽ/eñ vremde kinderẽ sullẽ v
ackerliedẽ/eñ v wijngaerdeniers sijn

Eñ ghi sult priesteren des HEREN
werdẽ geheetẽ/die sterchept der heyde-
nen sult ghi eten/ende in haer glorie sult
ghi vercondicht werden

Voor uwe bescaemthept veranderin

C ge/eñ voor dẽ smaet sullẽ si verhueghẽ in
haer deel/daerom sullẽ si in haer lãt ver
ãderinge beeruẽ/hẽ sal eewige bliscap zijn

Wãt ic de HERE liefhebbẽde dat oor
deel/hatẽde die ongerechticheit in die of
ferãde/eñ ic sal haer werc in die waerheit
geuẽ/eñ ic sal eẽ eewich verbont met hẽ
maken/

Eñ haer saet sal in de heydenẽ gekẽt
werdẽ/eñ haer spruyten int middel der
volckẽ/alle die se siẽ sullẽ se kennẽ/wãt si

selue sijn dat saet/welke die HERE ge-
seeghent heeft. D

Verblidẽde sal ic in dẽ HERE verbli-
dẽ/mijn siele sal in minẽ God verhuegẽ
wãt hi heeft mi die cleederẽ der salicheit
aengedaẽ mettẽ gewaet der gerechtich
hept heeft hi mi bedect/gelijc eñ bruyde-
gom sal hi priesterlijc dienẽ in fraeyhept
eñ gelijc een bruyt sal hi sijn vrouwelike
cieragie vercieren

Wãt ghelijc die aerde haer wtsprup-
tinge voort brẽct/eñ gelijc dẽ hof zijn saet
wt doet spruytẽ/also sal dye heerscapper
die HERE doen wtspruytẽ gherechtic-
hept eñ lof voor alle heydenen.

Dat.lxij.Capittel.

OM Zion en sal ic niet swigẽ/eñ om A
Jerusalẽ en sal ic niet stil zwigen/tot dat
haer gerechticheit gelijc een schijnsel wt
gae/eñ haer salichept ghelijc een lampe
wtberne.

Eñ dat die heidenẽ uwe gerechticheit
sien/eñ alle coningẽ v glorie/eñ ick v noe
me met eenẽ nieuwẽ name/om dat des
HEREN mont bedieden sal

Eñ sijt eẽ crone der grootmakinge in
des HEREN hãt/eñ eẽ crone des conic
rijcx in die palme des Gods.

En wert niet meer gelatene ghehee
ten/noch v landt en werde niet meer ver
woest geheetẽ/maer wert ghi geheetẽ/ B
Minẽ wille in haer eñ v lant ghemandt
wãt des HEREN wille in v/eñ v lãt sal
eenen man hebben

Wãt gelijc eẽ iongelinc eẽ maecht mã
net/alsosullẽ v kinderẽ mannen sijn/ eñ
gelijc de bliscap des zweers ouer zijs soõs
wijf/also sal v God ouer v verbliden/

Ouer v muerẽ Jerusalẽ heb ic bewaer
ders geordineeert/dẽ gehelẽ dach eñ den
geheelẽ nacht altoos en sullẽ si niet zwi-
gen/dye des HEREN ghedenct v en si C
gheen zwigen.

Eñ en geeft hẽ geẽ zwigẽ/tot dat hi be-
reide eñ dat hi Jerusalem sette tot eenen
lof in dẽ aertrijcke

De HERE zwoer in sijnd rechterhãt
eñ in dẽ arm zijnder sterchr/of ic voortmeer
v corẽ uwẽ viandẽ tot spise sal geuẽ/eñ of
die vremde kinderẽ uwẽ most sullẽ drinc

kẽ/welkenghi gebouwet hebt
Wãt diet vergaderẽde sijn/sullen dat
eten/eñ louẽ dẽ HEERE/eñ die dese ver-
gaderẽ/sullẽ diẽ drincken indẽ voorhouẽ
mijns heylichdoms.
Gaet door/gaet door tot die poorten/
maect dẽ volc wech/betreet/betreet den
padt/vergadert steenẽ wt dẽ steene/ver-
heft dat teekẽ tottẽ volcken.
zach/ix/c Siet de HEERE heuet doẽ horẽ totten
Mat/xxi/a terstẽ der aerdẽ/segt der dochterẽ Zi-
on/siet v salicheit coemt/siet sijn loon met
hem/eñ dloon sijns werck voor hẽ
Eñ si sullẽ werdẽ gehetẽ heylich volc
die verloste des HEEREN/eñ ghij sult
werden geheeten/welbesochte stat/niet
verlatene.

¶ Dat.lxiij.Capittel

A Wie is dese die vã Edom cõpt/met
geuerudẽ cleederẽ vã Bozra/dese
is verciert in zijn cleedinge/gegort in me-
nichte sijnder cracht/ic sprekẽde in gerech
ticheyt/eñ vele om salich te maken
Waerom me is rootheit in uwen clee-
de/eñ v clederen gelijc des tredende in de
wijnpersse
Ic heb die persse allee gẽtredẽ/eñ vã
dẽ volckẽ en was geẽ man met mi/eñ ic
hebse in mijnder verbolgẽthet getreden
eñ ic hebse vertredẽ in mijnder verhittinge
eñ die bespringinghe haers bloets ouer
B mijn cleet/eñ alle cleederẽ heb ic besmet.
Want den dach der wrakẽ is in mijnder
herten/eñ dat iaer mijnder verlossinge is
ghecomen.
Eñ ic aẽsach eñ daer en was gheẽ hel-
per/eñ ic verwõderde ende daer en was
geẽ onderhoudẽde/eñ mijn salicheit is mi
nẽ arm/eñ mijn grãscap onderhielt mi.
Eñ ic vertrat volckẽ in mijn verbolgẽt
hedẽ/eñ ic maecse droncke in mijn gram-
scappẽ/eñ ick dede haer sterchept ter aer
den dalen.
Ic sal die ontfermherticheit des HE
REN welcke sijn louẽ sijn in die gedach-
tenisse brengẽ/eñ also te male alle de goe
dẽ die ons de HERE heeft wedergeghe
geuẽ/vele goedẽ dẽ huyse Israels die hy
hẽ heeft wedergeuẽ in sine ontfermher
ticheden/eñ in die menichte sijnder ont-

fermherticheden.
Eñ hi seide/si sijn immer mijn volck/ C
die kinderẽ die niet lieghen en sullen/eñ
hi was hen tot een salichmaker
In alle haer tribulacie/was hẽ tribula
tie/eñ die engel sijns aẽsichts behielt dye
in sijnder liefdẽ/eñ in sijnre genadẽ heeft
hi se seluẽ verlost/eñ hi droechse/ende hiefse
op alle die dagẽ der werelt.
Eñ si verbitterdẽ eñ verstoordẽ sinen
heiligẽ geest/eñ hi is hẽ tot eẽ viant ghe-
keert/hi selue vocht tegen hen.
Eñ hi bracht in ghedachtenisse die da
gen der eewẽ/in welkẽ hi Mosen seinde
sinẽ volcke/daer is hi diese op dede gaen
vãder zee mettẽ herder sijnder cuddẽ/daer
is hi die in sijn ingewãt sinẽ heiligẽ geest
settede.
Die Mose ter rechter hãt leyde met
dẽ arm sijnder grootmakinge/die de wa
terẽ vã harẽ aẽsichte deelde/op dat hi hẽ
eenen eewigen naem soude maken
Diese in de afgrõdẽ leide/gelijc eẽ paert
in de woestine/daer het niet aẽstotẽ en sal D
Gelijc eẽ beeste die nederdaelt in dye
effenheit/welke des HEEREN geest sal
beleidẽ/also stuerde ghi v volc/op dat ghi
v eenẽ naẽ der grootmakinge sout makẽ
Aẽscout vãden hemel eñ siet vã uwer deu.xxvi.d
heiliger wooninghe/eñ uwer grootma- Baruch
kinghe/waer is v vreeselike liefde/eñ v ij. a
sterckheit/die menichte uwer binnenste/
eñ uwer ontfermingẽ/welke hen tegen
mi hart hebben bewesen.
Daer ghi onse vader sijt/wãt Abrahã
en wiste ons niet/eñ Israel en kẽde ons
niet/ghi HEERE sijt onse vader/onse ver
losser/vã eewicheit is uwen naem
HEERE waerõ hebt ghi ons verleyt
vã uwẽ wegen/ghi sult ons herte beswa
ren vã uwer vreesen/Bekeert om uwer
knechtẽ wil/dye gheslachten uwer erfe
nissen.
Ten minstẽ besadt v heylige volc/on-
se vianden hebben v heylighe plaetse be
roost.
Wi sijn ghewordeb als oft ghi van be
ghin in hen niet en hadt gheheerschapt/
eñ uwen naem niet aengeroepen en wa
re ouer hen

¶ Dat.lxiiij.Capittel.

A O Ch oft ghi dē hemel gescheurt hat/
eñ waert neder gedaelt/die bergen sou-
den vā uwē aēsichte hebbē gevloept
Gelijc indē brāt des vloependē viers
doē dat water vier wt walde/op dat uwē
name uwen vianden bekent soude wer
den/dat die heydenē vā uwen aensichte
verscrict soudē werden.
Als ghi wonderlike dingen deet/soo
en verwachtē wi niet/ghi daeldet neder
vā uwē aēsichte vloepdē die bergen af
B Eñ van begin en haddē sijs niet ghe
J.coři/ijb hoort/noch si en haddēt mettē ooren niet
vernomen/dat ooge en had geenē God
gesien/behaluē v(die sulcke dingē)doen
soude/dē genen die hē verwachtēde sijn
Ghi liept te gemoete die verblidēde
eñ den genē die gerechticheit dede/in u-
wen wegen sullē si ws gedinckē/siet ghi
waert grā eñ wi hebbē gesōdicht/in diē
hebbē wi vā begin geweest/eñ wi sijn sa-
lich ghemaect.
Eñ wi alle sijn gewordē gelijc een be-
smette/eñ alle onse gerechtichedē gelijc
dat cleet der alder verworpenster vilten
eñ wi alle sijn gevallē gelijc een blat/eñ
onse ongerechtichedē hebben ons wech
genomen gelijc wint.
Eñ daer en is niet/die in uwen naē
aenroept/verweckende dat ghi aenghe
grepē wert/want ghi hebt v aensicht vā
ons verborgen/eñ ghi hebt ons doē ver-
welckē in de hāt onser ongerechtichedē.
Eñ nu HERE ghi sijt onse vader/wi
dat slijc eñ ghi onse potbacker/eñ wi alle
D dat werck uwer handen.
HERE en wert niet altoos alte grā
Ps.lxxviij eñ en gedenct der ongerechtichept nyet
eewelijc/siet aenscont doch/dat bid ick v/
wi alle sijn v volck
Die stedē ws heylichdoms sijn eene
woestine gewordē/Zion is een woestine
gewordē/Jerusalem is verwoest
Dat huys onser heilichmakinge eñ
onser grootmakinghe/in welken v onse
vaders loofdē/is tot een verberninghe
des viers ghewordē/eñ alle onse begeer
lichedē sijn tot een wildernisse gewordē.
HERE sult ghi v oot hart daer ouer

bewisen/sult ghi swighen/eñ ons altoos
alte zeer mismaken. ¶ Dat/lxv.Ca.
I Ck ben ghesocht vandē ghenē dye A
niet gevraecht en haddē/Jc bē van Rom.x/ b
diē gevondē/die mi niet en sochtē/ Jc sey
de/siet ic/siet ic/tottē volcke/dat niet aen
en riep in minen name
Jc heb mijn hāden alle dē dach wtge
reet totten afneygendē volcke/welcke in
den wech wādelde/welcke niet goet en
is na haren gedachten
Dat volc mi vertoornende tegen mijn
aensicht ouer altijt/offerēde in die houē/
eñ wieroot settēde op die tichelen.
Sittende in die grauē/eñ in die valli
ge plaetsen vernachtende/etēde verckē
vleesch/eñ vleeschnat der onreynder die
ren/in haren vaten
Segghende na bi v en roert mi niet/
wāt ic heb v geheylicht/die sijn roeck in
mijnder verbolgentheyt/ vier gestoort
alle den dach
Siet/het is gescreuē voor min/ic en
sal niet zwigē tot dat ict vergolden hebbe
eñ vergolden in haren schoot
Dine ongerechtichedē eñ uwer vade
ren ongerechtichedē te samen/seide dye
HERE/die op die bergē roocte/eñ op de
heuelē lachterdē si mi/haer werck ierst
in haren schoot.
Aldus seide de HERE/gelijc ist dat
ter most indē wijndruyf wert gevondē/eñ B
hi sal seggen/en scheynt diē niet/wāt die
seegeninge is in diē/also sal ict om mijnder
knechtē wille doē/dat niet heel gescreynt
en sal werden.
Eñ ic sal vā Jacob dat saet wtbrēgē/eñ
vā Juda besittēde mijn bergen eñ mine
wtuercoren sullē dien besitten/eñ mijne
knechten sullē daer in woonen
Eñ Saron sal tot eenē stal der ruddē
sijn/eñ Emekachor tot eē leeger der run
ders/minē volc dat mi gesocht heeft
Mer ghi sijt dē HERE vlatēde/vge-
tēde mijns heiligē berchs/bereidēde Gad
eē tafele vuullēde/dē Getal dz spijs offer
Eñ ic sal v indē zweerde tellē/eñ ghy
sult alle met slachtinghe neder gebuycht Pro/i c
werdē/om dat ic geroepē heb/eñ en hebt Jere.vij c
niet geātwoort/ic sprac eñ ghi en hoorde

C niet/eñ deet quaet in mȳ oogē/eñ ghi ver
coort die dingē die ic niet en wilde
Hierom ſeide die heerſcapper de HE
RE/Siet mijn knechtē ſullē etē/eñ ghy
ſult hongerē/ſiet mijn knechtē ſullē drin
ken/eñ ghi ſult dorſtē/ſiet mijn knechten
ſullē verblidē/eñ ghi ſult beſcaēt werden
Siet mȳ knechtē ſullē verhuegē ouer
mits grootheit des hertē eñ ghi ſult roe-
pen vā ſmerte des hertē/eñ ſult huylen
ouermits teſtuckē druwinge des geeſts.
Eñ ghi ſult uwē name minē vtuerco
renē tot eenē eet latē/eñ die heerſcapper
die HEERE ſal v dodē/eñ minē knechten
eenē anderē name werdē genoemt.
Diein ſal brengē om te zeegenē/inde
lāde ſal hi gheſeegēt doē werdē indē wa-
rachtighen God/eñ die ſal doen zweeren
inder aerden/ſal doen ſweeren inden wa
rachtigen God/wāt deerſte bangicheden
zȳ vergetē/eñ wāt ſi verborghen ſijn vā
minen ooghen.
Wāt ſiet ic ſceppe niewe hemelē/eñ eē
nieuwe aerde/eñ deerſte en ſullē niet ge-
dacht werdē/eñ ſi en ſullē ouer dat herte
niet ſtighen.
Wāt ſi ſijn verblijt/eñ ſi ſulē ſeer ver-
huegen tot inder eewichept toe/in deſen
die ic ſceppe/wāt ſiet ic ſcheppe Jeruſalē
ſeer verhuegēde eñ haer volc bliſcap
Eñ ic ſal ſeer verhuegē in Jeruſalem
eñ ic ſal in mijn volc verblijdē/eñ in haer
D en ſal niet meer gehoort werdē/de ſtēme
des weenēs eñ die ſtēme des roeps
Van daer en ſullē niet meer vt te dra
gen ſijn tottē graue/dat kint der dagen/
eñ die oute wiēs dagē niet veruult en ſul
lē werdē/mer die iōgelinc vā.C.iarē ſal
ſteruē/eñ dye ſondaer vā hondert iaren/
ſal gevloect werden.
Eñ ſi ſullē huyſen timmerē/eñ daer
in wonē/eñ ſi ſullē wijngaerdē plātē/eñ
ſullen haer vruchten eten
Si en ſullē niet timmerē/eñ eē ander
ſal daer in wonē/eñ ſi en ſullē niet plantē
eñ een ander ſalt etē/wāt gelijc die dagen
des booms alſo ſijn die dagen mȳs volcx
eñ die werckē haerder handen ſullē ver-
ouden mijnen vtuercorenen
Si en ſullē niet te vergeefs arbeydē

eñ ſi en ſullē niet baren in verſtoringhe/
wāt ſi ſijn geſeegēde ſadē des HEEREN
eñ hare ſpruytē met dien ſeluen
Eñ het ſal ſijn eer dat ſi aēroepen/eñ
ic ſal antwoordē/ſi ſullen noch ſpreken eñ
ick ſal ſe hooren.
Die wolf eñ dat lam ſullen weyden
gelijc eē dier/eñ dē leeuwe ſal hoy etē ge
lijck den oſch/eñ den ſerpente ſal ſtof ſijn
broot ſijn/ſi en ſullen niet quellen/eñ ſi en
ſullen niet ſcheynden/in alle minen heili A
gen berch/ſeyt die HEERE Act/vii/E.

Dat.lxvi. Capittel.

Aldus ſeyde die HEERE/Den he-
mel is minen ſtoel/ende die aerde
mijn votenbancke/welc is doch dat huys
welck ghi mi timeren ſult/eñ welc is die
plaetſe mijnder ruſtinghe?
Eñ mijn hant heeft alle die dinghen
gemaect/eñ alle die dingen ſijn gemaect
ſeyde die HEERE/eñ tot dien ſal ic ſiē tot-
ten ootmoedigen eñ ghebrokene vā gee-
ſte/eñ die beuēde is tot mijnder redene
Die dē oſch ſlaet verſlaet eenen man/
die een ſchaep offert die ontnecket eenen
hont/die eē gifte offert die offert vercken
bloet/die wieroot werpt die ſeeghen dye
ongerechticheit/oock hebben ſi deſe dingē
in harē wegen vercoren/eñ haer ſiele he B
uet vereyſinge begeert/
Oock ſal ick haer beſpottinge verkie-
ſen/eñ ick ſal haer vreeſe hen toebrengen
om dat ic geroepen hebbe/eñ datter geē
antwoorde en was/Ic ſprac eñ ſi en hoor-
den niet/eñ ſi deden quaet in mijn oogen
eñ ſi vercoren dat ic niet en wilde/
Hoort des HEEREN woordt die in ſi
nen woorde vreeſt/v broeders die v hate-
den/die v veruerden om minē name/ ſei
den/laet den HEERE gheglorificeert
werden/eñ het ſal verſchinen in uwe bli
ſchap/eñ ſi ſullen beſchaemt werden
Die ſtemme des geruchts vāder ſtat
die ſtemme vanden tempel/dye ſtemme
des HEEREN/wedergeuēde die weder-
geldinge/ſinen vianden.
Eer dat ſi in arbeydt was baerde ſi
eñ eer dat die ſmerte quam bracht ſi een C
manneken voort. Jere.xviii
Wie heeft ſo danige dingen ghehoort?

wie heeft dies geelijc ghesiē:sal die aerde
oor in eenē dage baren/sal dat volck oock
tot eender reisen gheboren wordē/wāt si
queelde totter geboortē Zion heeft oock
haer kinderen ghebaert

Sal ick oor niet doen breken/eñ en sal
ick oor niet doen baren/sal die HEERE
segghen/en doe ick niet baren/eñ sal ick
toeghebonden worden/seit uwe God

Verblijt met Jherusalē/eñ vhuecht
in haer alle diese beminnende sijt/verbli
det met hair midts blischappen/alle dye
ouer hair kermeste

Daerom sult ghi sugen ende versaet
worden/vander borstē haerder vertroo-
D stinghe/daer om sult ghi gheuondē wer
den/eñ sult verlusticht werden/van dye
anxtelicheit haerder glorien/

Want aldus seyde dye HEERE/siet ic
strecke vrede ouer haer wt/ghelijc enen
stroom/ende ghelijc eenen stroom/ouer-
uloepende die glorie der heydenen/ende
ghi sult suyghen/ghi sult aen die side ge-
draghen wordē/eñ op dye knien sult ghij
verlusticht worden

Ghelijc een man die sijn moeder troo
sten sal/allso sal ick v troosten/ende in Jhe
rusalē sult ghi troostinge ontfaen

Eñ ghij sullet sien/eñ v herte sal ver
blijden//eñ v ghebeentē sullen ghelijck-
garsch wt spruyten/eñ des HEEREN
hant met sinen knechten/sal bekent wer
den/eñ sal verbelghē teghē sijn vianden

Want siedt die HEERE sal in een vier
comen/ende ghelijck eenen wintstorme
E sullen sijn waghens sijn/op dat hi weder
gheue/in verhittinghe sijns toornighen
aensichts/ende in sijn berispinghe/in die
vier vlammen

Want die HEERE sal int vier oordee-
len/ende met sinen sweerde teghen alle
vleesch/ende die gedode sullē vermenich
fuldicht worden vanden HEERE

Heilighende eñ suyuerende ouer die
houen/na eenen int middele/eñ etende
vercken vleesch eñ vereysinge/ende dat
weesele/si sullen tsamen vergadert wor
den seyde dye HEERE

Ende ick mat hare wercken ende ha
re ghedachten/den tijdt coemdt om alle

heidenen ende tonghen te vergaderen/
ende si sullen comen/eñ mijn glorie sien

Eñ ick sal in hen een teeken settē/eñ
ic sal wt hen die ballinghen seyndē tottē
lieden Tharsis/Pul/eñ Lud/den boghe
spannende/Tubal eñ Jauan/verre ghe- F
leghen eylanden/die mijn ghehoor nyet
ghehoort en hebben/eñ die mijne glorie
niet ghesien en hebben indē heidenen.

Ende si sullen alle v broeders brengē
wt allen volcken/den HEERE tot eender
offeranden/op paerden/eñ wagens/eñ
op rosbaren/ende op muylen eñ carren.
totten berghe mijnder heilicheit Jerusa
lem/seide die HEERE/ghelijck als wan-
neer die kinderen vā Israel/die offeran-
de selue brenghen/in een reyn vat tot des
HEEREN huyse

Ende ick sal wt desen tot priesters eñ
Leuiten nemen/seide dye HEERE.

Want ghelijc eenen nieuwen hemel G
eñ een nieuwe aerde/die ick make/staen
voor mi/seide die HEERE/alsoo sal uwen
staet eñ uwen name staen

Ende het sal van eewijghe nieuwe
mane/tot sijne nieuwe mane sijn/eñ vā
eewighen Sabaoth/tot sinen Sabaoth/
sal alle vleesche comen/om voir mi te aen
bidden seide die HEERE

Eñ si sullē wtgaen/eñ sien op die
dode lichamē der mannē die
tegen mi ouertredē
dat haren worm
niet steruen en sal/eñ
haer vier en sal niet wtghe
bluscht werden/eñ si sullē een ver-
smadinghe allen vleesche sijn

¶ Hier eynt Jesaias

Hier beghint Hieremias die prophete.

Dat.I.Capittel.

A Die vvoor
den Hieremie des
soons Helchie/eē vā
den priesterē die wa
rē in Anathot/in Bē
Iamins lant. Dat
woort des HEREN dat tot hē ghedaē
was/in Iosias Amons sone/des coninc
vā Iuda dagen/indē derthienstē iare vā
sinen rijcke/eñ het was tot hē gedaen in
Ioachims Iosias sone des coninc vā Iu
dea dagen/tottē eynde vāden elfsten ia-
re Sedechias Iosias sone des coninc vā
Iuda/totter ouervoeringhe vā Ierusa-
lem in die vijfste maent.
Eñ des HEREN woort tot mi ghe-
B daē seggēde. Eer ic di maecte inden buyc
so kende ic v/ eñ eer ghi wtquaemt doer
die vrouwelicheyt so heylichde ic v/ eñ ic
gaf v eenē propheet indē heydenē/Eñ ic
seyde/A/a/a/HERE God/siet ic en kan
niet spreken/want ic ben eē kint/Eñ die
HERE seide tot mi/En wilt niet seggē
wāt ic bèn eē kint/wāt ghi sult tot allen
den ghenē gaen daer ic v toe seynden sal
eñ alle die dingen die ic v beuelē sal/sult
ghi spreken. En ontsiet niet vā harē aen
sichte/want ick ben met v/dat ic v bescer
men sal seyt die HERE.
Eñ die HERE stac wt sijn hant/eñ
C hi tastede minē mont/eñ die HERE sey
de tot mi/Siet ic heb mine woordē gege-
geuē in uwen mont/siet ic heb v hedē ge
set bouē die heydenē/eñ bouē die rijcken
dat ghi wtrodē sult eñ destrueren eñ ver
deruē eñ scheydē/eñ stichten eñ planten
Eñ des HEREN woort wert tot mi ge
daē seggēde/ Wat siet ghi Hieremia? Eñ
ic seyde. Ic sie een wakēde roede. Eñ dye
HERE seyde tot mi/Ghi hebt wel ghe-
sien/wāt ic sal wakē op mijn woort dat ict
doē sal. Eñ des HEEREN woort wert
tot wi anderwerf gedaē/segghēde. Wat
siet ghi Hieremia? Eñ ic seyde/Ick sie ee-

nē gloeyēden pot/eñ sijn aēsichte is van
dē aensien vā noordē. Eñ die HERE sei
de tot mi/Vā noordē sal vertoont wordē
dat quaet/op alle de ghene die int lāt wo
nē/Wāt ic sal vergaderē alle dye maech-
scappē vandē rijcke vā noorden/seyt die
HERE/Eñ si sullen comē eñ elc sal sinē
setel settē indē ingane vāder poortē vā Ie
rusalem/ende op alle haer mueren ront
omme/eñ op alle die poortē vā Iuda. Eñ
ic sal mijn oordeel met hen sprekē van al-
reboosheit/Wāt si hebbē mi ghelatē/ eñ
vremde godē geoffert/eñ hebbē aenghe
bedē die wercken haerder handen. Hier
om gort toe dijn lendenen eñ staet op eñ
segt hem al dat ic v beuele.
En ontsiet v niet vā haren aensichte D
wāt ic en sal v niet doē ontsiē haer aēsich
te/Siet ic heb v hedē dē coningē van Iu-
da/sinē princē eñ den priesterē gegeuen/
in eē verwaerde stat/eñ in eē yserē calō-
ne/eñ in eenen metalē muer/op alle dat
lāt/ eñ alle dē volcke vāden lāde/eñ si sul
len teghē v stridē/eñ si en sullē v niet ver
winnē/wāt ic ben met v/seyt de HERE
dat ick v verlossen soude

Dat.II.Capittel.

Ende des HEREN woort is tot mi A
gedaē/seggēde/Gaet eñ roept in-
den oorē vā Ierusalē/eñ segt. Dit seyt de
HERE Ic ben dijns gedachtich/ontfer
mende dijn ioncheyt/eñ dye liefde dijns
ondertrouwens/als ghi mi volcht inder
wildernissen/in dat lant datmen niet en
saeyt/Heylich Israel/dē HERE behoo-
ren toe dye eerste sijnder vruchten/ Alle
die hē verslinden si missē/eñ quade din
gen sullē op hē comen/seyt dye HERE.
Iacobs huys/eñ alle dat maechscap des
huys van Israel/hoort des HEEREN
woort Dit seyt die HERE B
Wat quaetheydē vonden v vaders in
mi/dat si hē van mi vervremdē/eñ wan-
delē na die idelhedē/eñ si sijn idel ghewor
den/Eñ si en seydē niet/waer is die HE
RE die ons dede opcomen wt den lande
van Egypten/die ons ouerleyde door de
wildernisse/door dat lāt daermen niet in
woonen en mach/eñ dat sonder wech is/
door dat lant vā dorste/eñ dat beelde des

doots/door dat lāt taer geē man in en wā
delde/noch mēsche in en woonde/Eñ ick
heb v in dat vette vruchtbarige lant inge
lept/om dat ghi vā sijnē vrucht etē soudt/
eñ die beste vrucht daer af/Eñ als ghi da
er in gecomē waert/so besmette ghi mijn
lant/eñ mijn erflicheit hebdi in verachti
ghe geset/Die priesterē en seidē niet/waer
C de HERE was/eñ die mijn wet hieldē en
kendē mi niet/eñ die herderē hebbē tegē
mi ouerdaet gedaē/Eñ die prophetē pro
phetteerdē in Baal/eñ volchdē dē afgodē
Hier om sal ick noch met v striden in
oordele seit die HERE/eñ ick sal twistich
sijn uwē kinderē/Treet ouer totte eylan
de vā Cethim eñ siet/ende seyndt in Cedar
merct naerstelic eñ besiet of alsulckē dinc
gedaē is/eñ oft die heidenē hair godē ver
wandelt hebbē/waerlijc si en sijn geē go-
den/Maer mijn volc heeft sijn glorie ver
wandelt in eenē afgod/Hemelē verwondt
hier op/eñ sijn poortē moetē anxtelijc be-
droeft werdē seit dye HERE/Wāt mijn
volc heeft twee quade dingē gedaē
Sy hebbē my/die fonteine des leuē
dē waters.gelatē/eñ si hebbē hen gegra
uen vtstroepde backē dye gheē water en
houdē/En is Israel niet een dieñstknecht
oft een opgeuoet knecht? Waerō is hi dā
tot eenē roue ghewordē? Om hē briesche
den die leeuwē/eñ gauen haer geluit/eñ
hebbē sijn lant in verderfenisse ghesedt/
Sijn stedē sijn verbrāt/eñ daer en is nye
mant die daer in woont/Die kinderē vā
Mempheos eñ vā Taphneos hebben v
vernielt/tottē opperstē vā uwen hoofde/
En is dit niet gesciet/om dat ghi dē HE-
RE uwē God liet/tot dier tijt dat hi v lep
de door den wech?
D Eñ nv wat wildy doch indē wech vā
Egipten/dat ghi vervuylt water drinckē
soudt? Eñ wat wildi indē wech vā Assiriē
dat ghi tat water der riuierē drinckē sult?
V boosheit sal v verspreke/eñ v afkeerin
ghe sal v berispen/Ghi sult wetē eñ besiē
dat het quaet eñ bitter is/dat ghi dē HE
RE uwen God ghelaten hebt/ende dat
sijn vrese met v niet en is/seit die HERE
God der heyrscaren
Van den beghinne heb dy mijn iock

gebrokē/eñ mijn bandē vernielt/eñ ghij
seidt/Ic en sal v niet dienē/Wāt op elckē
hoghē berch/eñ onder elckē geloverden
boom/so laechdi neder/ghi gemein wijf/
Mer ic plāte v/mi tot eenen vertorē wijn
gaert/alle warachtich saet/Hoe sidy my
dan verwoest/in eenen bosen ende vreē-
dē wijngaert/Al wasschet ghi v met Ni
tro/ende al vermenichfuldichdi dat cruit E
Borith/nochtans sidi besmet voor my/in Iesa.iij.b
dijnre boosheit/seit die HERE v God.
Wat segdy? Ick en ben niet besmet/
ick en heb na Baalam niedt ghewādelt?
Besiet v weghē in die vallleye/eñ ghi sult
weten wat ghi gedaē hebt/Een licht loo
per/voldoende uwe weghen/dye wilde
ezele die vrij is inder woestinen/in dye be
gheerte haerē sielē/so toech si aen dē wint
haerder liefdē/Niemādē en salse afkeerē
al diese soeckē/en sullē niet gebrekē/si sul
lense vinden in den ouervloedt haerder
maentsmettē/
Verbiet uwē voet van naectheden/
eñ v keele van dorste/Eñ ghi seit/Ic wan
hoop/eñ ic en sals niet doen/Want ic heb
vreemde mannen lief ghehadt/eñ ick sal
nae hen gaen/Gelijc als een dief/alsmē
bevint/bescaēt wort/also sijn die huysen
van Israel bescaemt/si eñ hair coningen
haer princen/priesteren eñ prophetē/eñ
segghen den houte/ghi sijt mijne vader/
ende eenē steen/ghi helt mi gebaert/Si F
keerdē mi den rugghe/eñ niedt dat aen-
sicht/ende si sullen inden tiden haers ver
driets segghen. staet op ende verlost ons
Waer sijn v goden/dye ghij v tot dij
nen behoeve ghemaect hebt/laet die op
staen ende dy verlossen/inden daghe uws
verdriets/Want na tghetal uwer steden
waren v afgoden van Iuda/wat wilt ghi
met mi striden inden oordeele? Ghi hebt
my alle ghelaten seit de HERE/Te ver
gheefs soo heb ick v kinder ghestaghen/
sy en ontfinghen gheene onderwijsende
castijnghe.
V swaerdt heeft v propheten verslā
den/ende als eenen luppaert/verwoest
v geslachte/Besiet des HEREN woort
En ben ic Israel niet gewordē als eē wilē
nisse/oft spadich lant? Wair om dan heeft

mijn volc geseit/ wi sijn wech gegaē/ eñ
wi en sullē tot di niet meer comen? En sal
een maget niet wetē haer verchieringhe
eñ die bruyt des gordels vā haerder borst?
Mer mijn volc heeft mijns vergetē in on
G tallikē dagē/ Wat pijnt ghi uwen wech
goet te tonen/ oft liefte te soeckē. Eñ ghi
hier en bouē/ dinē wech hebt geleert/ eñ
v quaetheden/ eñ in uwē vlogelen is geuō
dē dat bloet der armer eñ onnoselre men
schen sielē. Ic en hebse niet gheuondē in
grachtē/ mer in allen dien die ic bouē ge
seyt heb. Eñ ghi hebt geseit. Ick bē onno
sel eñ sonder sonde/ eñ hier om werde dijn
grāscap vā mi gekeert Siet ic sal met vō
nissen met v striden/ om dat ghi geseit hebt
Ic en heb niet gesondicht. Hoe seer snoo-
de sijt di gewordē/ uwe wegen wederdoen
de. Eñ ghi sult bescaemt wordē vā Egip
ten/ gelijc ghi bescaemt sijt vā Assur Eñ
ghi sult vā desen Egypten wtgaē/ eñ u-
we hādē sullē op uwe hooft wesen/ wāt
die HEERE heeft dijn berouwenissen
ghebroken/ eñ ghi en sult nyet voorspoe-
dichs hebben Dat.iij. Capittel

HEt is eē gemeyn segwoort. Ist dat
A eē man sijn wijf laet/ eñ wech gaen
de/ neemt si eenē anderē man/ sal hi oock
voort meer tot haer wederkeeren/ en sal
dat wijf niet meer ontsuuer ende besmet
sijn? Maer ghi hebt oncuysheyt gedaē
met veel boelleerders/ Nochtans keert
weder seyt die HERE/ eñ ic sal v ontfan
gen/ Heft op dijn oogen int rechte eñ be-
siet waer ghi niet nedergeleit en sijt Ghi
saedt indē wegen onbeydēde boelleer-
ders/ als eē rouer in die wildernissen/ eñ
ghi besmette dat lant in dijn oncuysheden
eñ in uwen quadē wercken
Eñ om dese dingen so sijn verbodē de
B droppelen vandē reeghenen/ eñ den spa
dighen reeghen ghebrack V vooorhooft
is ghewordē als eens hoeren voorhooft/
ghi en hebt v niet willen scamē. Hierom
noch so heet mi voortane uwē vadē/ ghi sijt
die beleyder mijns maechdoms/ Eñ sult
ghi eewelijc vergramt wesen/ of sult ghi
gedueren tot int eynde? Eñ siet ghi hebt
gesproken eñ gedaen quade dingen/ eñ
ghi vermochtse

Eñ in Iosias des coninck dagen/ sey- C
de die HERE tot mi. En hebt ghij nyet
gesien wat dat wederspannich wijf van
Israel gedaen heeft? Si is wech gegaen
bi haer seluen op elckē hoghen berch/ eñ
onder elckē geloouerden boom/ eñ daer
heeft si hare oncuysheyt ghedaē. Eñ ick
seyde doen si alle dese boosheden ghedaen
hadde/ Keert weder tot mi/ eñ si en keer-
de niet weder. Eñ Iuda haer ouerdadi
ghe suster sacht/ Want om datter weder
spannich wijf Israel ouerdadige fornica
tie gedaen had/ dat ic se gelatē had/ eñ dat
ic haer gegeuen had dat boecxken vā af
scheydingē. Eñ die ouerdadige Iuda ha
re suster en ōtsach haer niet/ mer si ginc
oock wech eñ dede fornicatie/ ende metter
lichtheyt haerder oncuysheyt besmette
si dat lāt/ eñ heeft oncuysheit gedaē met
ten steenē eñ den hout. Eñ in allen desen
so en is haer ouerdadige suster Iuda tot
mi niet weder gekeert met heelder her-
ten/ maer met luegenen seyt de HERE
Eñ die HERE seyde tot mi. Die weder
spannige Israel heylichde haer siele/ om
haer te gelikē die ouerdadige Iuda. D
Gaet eñ roept dese woorden tegen
noordē/ eñ ghy sult segghen Wederspou
winghe Israel keert weder seyt die HE
RE/ eñ ic en sal mijn aensichte niet af kee-
ren vā v liedē/ wāt ic ben heylich seyt die
HEERE/ eñ ic en sal niet eewelijc ver-
gramt wordē/ nochtans sult ghij wetē v
boosheit/ wāt ghi hebt teghē dē HERE
dinen God ouerdaet gedaē/ eñ ghi hebt
vremden lieden dijn weghen gestroeyt/
onder elc geloouert hout/ eñ ghi en hebt
mijne stēme niet gehoort seit die HERE
Bekeert v kinderē/ eñ keert weder
seyt de HERE/ wāt ic ben v man/ eñ ick E
sal v aennemē eenē wter stat/ eñ twe vā
eenen maechscap/ eñ ic sal v leydē in Zi-
on/ eñ ic sal v herders geuē na mijn her-
te/ eñ si sullen v voedē in gerechticheden
eñ in leeringen Eñ als ghi gemenichful
dicht sult sijn/ eñ gewassen inden lande/
in dien dagen seyt de HERE/ so en sullē
si nimmermeer meer seggen/ dye arcke
des verbonts des HEREN/ eñ si en sal
niet opcomen int herte/ noch si en sullēs

niet ghedēckē/noch mē en salse niet ver-
soecken/noch men sals voort meer niedt
doē/Jn dien tidē sullē si Hierusalē/heetē
E des HERE N tēpel/eñ alle heidenē sullē
tot Hierusalē v̄gadert wordē/indē name
des HERE N/eñ si en sullē inde boosh;
vā haren alō quaetstē hertē niet wādelē
Dat huys vā Juda/sal in dien daghe
gaē/tottē huse vā israel/eñ si sullen te ga
der comen/vā dat noorden/tottē lande d;
ic uwē vaderē ghegeuen heb/Eñ ic seidē
Hoe sal ic v tot kinderē gesettē/eñ v dit be
geerlic lant gegeuē:die heerlike erue vā
dē heyrscarē der heidenē/Eñ ic seide Ghi
sult mi vader hetē/eñ en sult niet op hou
dē in te gaē na mi/Mer gelijc als eē wijf
harē liefhebber veronwaert/alsoo heeft
mi dat huys vā Jsrael veronwaert seidt
die HERE
Jnden wegē is een stēme gehoort/dat
G gewveen eñ gehuyl der kinderē vā Jsrael
Mat/ij/c/ wāt si maectē harē wech ongherechtich/
si hebbē des HERE N haers Gods ver-
geten/Kinder wort bekeeret/wederkee
rende/eñ ick sal v afkeeringe ghenesen/
Wāt siet wi comē tot v/ghi sijt die HE-
RE ōse God/Sekerlic/de hueuelē warē
luegenachtich/eñ oot die menichte vā dē
bergē/Die salicheit vā Jsrael is warach
telijc in dē HERE onsen God/
Bescaminghe/heeft den arbeyt onser
vaderen ghegheten/van onser iueghet
aen/haer cudden ende haer vee/haer so-
nen eñ hair dochterē/Wi sullē in onser be
scaēmheit slapē/eñ onse scāde sal ons ouer-
deckē/wāt wij eñ ons vaders hebbē den
HERE onsen God gezondicht/vā onser
ionctheit/tot desen dage toe/eñ wi en heb
ben die stēme des HERE N ons Goods
niet ghehoort ¶ Dat.iiij.Capitt.
Jsrael/ist dat ghij weder keert tot
A mi/seit de HERE/so werdt tot mi
bekeert/Jst dat ghi vā mijnen aensichte
v boosheit wech doet/daer ghi mij mede
vertoornt hebt/so en suldi niet beroert wer
den/Eñ ghi sult sweerē/Die HERE le-
uet/inder waerheit/eñ in oordeele/eñ in
gerechticheit/eñ alle heidenē sullen hem
gebenediē eñ louen/Wāt dit seit die HE
RE/dē man vā Juda/eñ dē inwoondere
vā Hierusalē/Vernieut v nieuwe lāt/eñ
en wilt op die doornen niet saeyen/Wert
den HERE besneden/eñ doet dat ouer-
dersel vā uwē hertē wech/ghi mannē vā
Juda/eñ ghi inwoonders vā Hierusalē/
op dat mischien mijn onwaertscap nyet
wt en come als vier/eñ ontsteken werde
eñ niemant en si diet blusschē mach/Alle
dese quaden comē/om die boosheit uwer
gedachtē
Vercondiget in Juda/eñ doet horē in B
Jerusalē/Spreect eñ trompt metter trō
pen inder aerdē/roept starckelijc eñ segt
Vergadert v/eñ laet ons gaē inden ghe-
muerdē stedē/heft op een teekē in Zyon-
woort starc/eñ en wilt niet staē/wāt ic brē
ge een quaet vā den noordē/eñ een grote
verderuinge/Die leeu is op ghecomē vā
sinē neste/eñ der heydenē rouer heeft hē
op geheuē/Hi is wtcomen vā sijnder stat
om v lant in verwoestheit te settē
U stedē sullē verwoest wordē/eñ son C
der inwoonder bliuē/Hier op gordt v m;
hayren cleederē/eñ weent eñ huylt/wāt
dye gramscap des toorns des HERE N
en is niet af ghekeert vā v/Eñ het sal in
diē dagē sijn/seyt die HERE/dat des co
nincs herte verderuē sal/eñ der princen
herte/eñ die priesterē sullē v̄wondert wor
den/eñ die prophetē neder geslagē wor-
den/Eñ ic seyde Ach/ach/ach/HEERE
God Hebdi dit volc dan niet bedroghen/
eñ Hierusalē seggēde/ghi sult peys heb-
ben:Eñ siet dat zwaert is comen tot in der
sielen toe
Men sal in dien tidē desen volc in Hie
rusalē segghen/Jnden weghē die inder
woestijnen sijn/is eenen barnden wint/
Die wegen der dochterē mijns volcs/en
sijn niet om reinighē/oft om te wannē of
suuer te makē/Wt desen sal mi eenē vol-
len gheest comen/Eñ nu ick/maer ick sal
mijn oordel met hen sprekē/
Siet hij sal op varen als een wolcke/
eñ als een tempeest is sinē waghen Sijn
paerden sijn snelder dan die aernē/Wee Sap/i/a
ons/want wi sijn verwoest/Hierusalem
wasschet v herte vander boosheidt/op dat
ghi behouden wert/Hoe lange sullē dye
quade ghedachten in v blijuen

D Wāt die ſtēme is eens bootſcappers van
Dan/eñ die kenniſſe maect den afgod vā
Ephraims berch/Segt dē heidenē Siet
het is gehoort in Hieruſalē/dat die wach
ters van verren lande ghecomē ſijn/om
haer gelupt te gheuē/ouer die ſtedē van
Juda
E Sy ſijn op Hieruſalē ghewordē als
wachters vā ackerē/al om eñ om/wāt ſi
heeft mi tot gramſchap ghetercpt/ſeit die
HERE/Uwe wegē eñ v gedachtē heb-
ben v deſe dingen gedaē/Dit is v boosh;
wāt ſi is bitter eñ ſi heeft v herte geraect
Minē bupc/minē buic heeft pine/die ſin
nen mijnre hertē/ſijn in mp verkoort/Ic
en ſal niet ſwighen/wāt mijn ſiele heeft
det ghelupt der trompettē gehoort/dat
gheroep des ſtrijdts
F Druck iſſer geroepē op druck/eñ alle
dat lant is verwoeſt/Mijn woningē ſijn
haeſtelic verwoeſt/haeſtelic mine vellen
Hoe lange ſal ick ſien die ghene die vlien
eñ horen dat gelupt der trompettē?Wāt
mijn ſotte volc en bekende mi niet/het zijn
ſotte kinderē eñ onwijs vā hertē/Si ſijn
wijs om quaet te doē/wāt ſi en conſtē nz
wel ghedoē.
Ick aenſach dat lant/eñ ſiet het was
ydel eñ te nieute/eñ die hemelen/eñ dair
G en was geen licht in hen/Jck ſach die ber
gen/eñ ſi werdē beroert/eñ alle hueuelē
eñ ſi werdē verſtoort/Jck ſach/eñ ſiet geē
mēſce en was/eñ dat gheuogelte des he-
mels ghinck wech/Jc aenſach/eñ ſiet die
vruchtbair berch Carmelus was v woeſt
lant/eñ gelaten/eñ alle ſijn ſtedē waren
gedeſtrueert/vā den aenſichte des torēs
des HEREN/eñ vā ſijnre grāſcap/Wāt
dit ſeit die HERE/Alle dat lant ſal woeſt
ſijn/mer nochtans en ſal ickt nyet heel te
nieute doē
Die aerde ſal weenē/eñ die hemelen
vā bouē ſullē droeue ſijn/om dat ickt ghe
ſprokē hebbe/Jck hebt gedacht/eñ ten is
mi niet berouwē/noch ic en binder nyet
af ghekeert/Elc ſtadt vliede/vā der rey-
ſegers/eñ der ſcutters ſtēme/Si inghin-
gen in nauwe holē/eñ clommē in die ſteē
rootſen/Alle die poortē wordē gelatē/eñ
daer en woonde geē mēſce in/eñ als ghij
v woeſt ſult ſijn/wat ſult ghy dan doē?
Als ghi met rodē cleederē ghecleet
ſult wordē/eñ verciert met eē guldē voor
ſpāſele/als ghi v oogen beſtrikē ſult met
welriekēde watere/ſo ſuldi v te vergeefs
behagelic makē/O boelleerders hebbē
v verſmaect/ſi ſullen v ſiele ſoecken/Wāt
ic heb een ſtēme gehoort/als eens wijfs
die in arbeide gaet/die pinē als wijfs die
een kint baert/De ſtēme der dochter Zi
on/ſonder dye ghene die ſteruē/eñ dye
haer handē wt ſteken/Wee my/wāt mijn
ſiele is onmachtich gewordē/om dye ge
ne die verſlaghen ſijn

Dat.v.Capittel

O Mgaet dye wegē vā Jeruſalē/eñ A
beſiet/merct/eñ ſoect in hare ſtra-
ten/oft ghi eenigē man man vindt/die or
deel doet/eñ trouwe ſoect/ende ic ſal ſijns
barmhertich ſijn/Eñ iſt dat ſi ſegghē/die
HERE leeft/dat ſullen ſy in valſcheden
ſweerē/HERE mijn ooghē aenſien die
trouwe/
Ghij ſloechtſe/eñ ſi en haddē geenen
rouwe/ghi vertraetſe/eñ ſi verſmadē ca
ſtijnge te ontfanghē/Sy verhardē haer
aēſichtē bouē den ſteē/eñ ſi en wildē niet
wederkeerē/Eñ ick ſeyde Miſſchien/ſy B
ſijn arm eñ ſodt/eñ ſi en wetē des HEE-
REN wech niet/eñ haers Gods oordelē
niet/Hier om ſal ick tottē edelē liedē gaē
eñ ick ſal hen ſpreken/Wādt ſi hebbē des
HEREN wech bekent/eñ haers Gods
oordeelen
Eñ ſiet/ſi brakē meer te gader dat ioc
ontwe/eñ brakē die banden/Hieromme
ſloechſe die lupaert vanden boſſche/des
auonts woeſteſe die wolf/die lupaert die
waecte op harē ſtedē.Elc die wt dē ſtedē
gaen/ſal vā henliedē geuangen worden
wāt haer ouerdaden ſijn menichfuldich/
haer afkeeringē ſijn gheſterct.Waer op
ſal ic v mogen goedertierē weſen?O kin-
deren hebbē mi ghelaten/eñ zweeren in
dien/die geen goden en ſijn.
Ick verſadeſe/eñ ſi hebbē hoerderie
ghedaē/eñ in eens hoerē huys hebbē ſy
haere oncuyſheden ghedaen/Als hitti- C
ghe paerdē warē haer boelleerders tot
ten wiuē/eñ ſi ſcittē bodekēs/elck man

neichde hē tot sijns naestē wijfs waert/
[illegible] En sal ic dese dingē niet versoeckē/seit de
HERE/eñ en sal in dustanige liedē/mijn
siele niet gewrokē wordē: Climt op haer
muerē/eñ verderftse/mer niet mit volle
vteruige Doet hair geslachtē wech/wāt
si en sijn des HEEREN niet/Wādt dat
huys vā Israel/eñ dat huys vā Juda he-
uet met ouerdadicheit/ouertreet tegē mi
ghedaen/seyt die HERE

Sy lochēdē den HERE eñ si seyden
Hi en is nz/noch op ons en sal geē quaet
comē/Dat swaert en sullē wij nz siē/noch
oor dē honger/Indē wint sprakē die pro-
pheté, eñ daer en was geē antwoorde in
hen/Hierō sullē hen dese dingē comē seit
die HERE/Dit seit de HERE die God
D der heyrscaren

Wāt ghi dit woort ghesprokē hebt/
siet so geue ic mijn woordē in uwē monde
eñ dit volc. in vier eñ in hout/eñ het salse
v̄barnē/Siet huys vā Israel/ick sal op v
brengē/seit die HERE/volc wt verrē lā
de/een starc volc/dat oude volc/wiēs ton
ge ghi niet kennē en sult/noch v̄staē wat
si sprekē sullen/Sinē coker is als een opē
graft/si sijn alle starck/V coren eñ v broot
salt eten/V sonē verblindē/v cuddē v vee
eñ v dochterē salt v̄slindē/Vwē wijngaert
eñ uwen vijgeboō salt verteerē/eñ v ge-
muerde poortē (dair ghi in betroude) met
ten zwaerde v̄nielē

Nochtās/seyt die HERE/en sal ic v
E in dien dage niet heel te niente latē doen
Ist dat ghi segt/Waer om heeft dye HE-
RE onse God dit al gedaē/so suldi tot hen
seggen/Gelijc ghi my ghelaten hebt/eñ
gediēt hebt eenē vreēden god in uwē lan
de/Also suldi anderē godē dienen/indē lā
de dat v niet en is/Vercondicht dit dē hu-
se vā Jaacob/eñ doeget horē in Juda/eñ
segt/Ghi sotte volc dat geē hert en heeft
hoort/eñ dat oghē heeft eñ niet en siet/eñ
ooren eñ en hoort niet/En suldi mi dan nz
ontsiē seit die HERE/eñ en suldi vā mij
nen aensichte niet bedroeft sijn

Ick die dat sant gesedt heb/der zee tot
palen/een eewich gebot dat niet vergaē
en sal/eñ si sullē beroert wordē/mer si en
sullen niet vermogē/eñ hair vloedē sullē
opwissen/mer si en sullē dyē pale niet ouer
lidē/Maer dees volcs herte/is verhaerdt F
gewordē/eñ v̄onwaerdende/Si sijn af eñ
wech gegaē/eñ en seidē in haerder hertē
niet/Laet ons dē HERE onsen God ont
sien/die ons tijdigē eñ spadigē reegē ge-
uet/die ons die volheit des iaerlixen oog
stes bewaert/Ons booshedē hebbē dese
dingē af gekeert/eñ onse zondē hebbē dz
goet vā ons v̄bodē/Wāt in mijnē volcke
sijn ongenadige liedē geuondē/verrade
rie makende/als vogelaers/strickē ende
voetstroppē leggēde/om dye mannen te
vangē/Ghelijc een slachnet dat vol voge
len is/also sijn haer husen vol loosheden

Hierō sijn si groot gewordē/eñ rijck/ G
si sijn dicke gewordē eñ geuedt/eñ si sijn
alte booslic ouer mijn woordē gegaē/Sy
en oordeldē der weduwē saecken niet/eñ
si en beneerstē der weesen dingē niet/eñ
si en ordeldē der armer oordel niet/

En sal ick op dese niet versoeckē/seys
die HERE/of en sal mijn siele op dusda-
nige liedē niet gewroken wordē: Wonder
like eñ vreeselike dingē/sijn in desen lāde
ghedaen/Die prophetē propheteerdē lo
ghenen/ende die priesters weyGherden
met haren handen/eñ mijn volck had al-
dustanige dinghē lief. Wat sal hier om in
sinen wtersten ghescieden:

Dat.vi. Capittel

O Ghi sonen vā BenJamin/versterct
int middē vā Jerusalē/eñ trompt A
in Thecua metter trompetten/eñ op Be
thacarē/hef op v banierē/wāt vādē noor
den is een quaet/eñ grote droef heit ghe-
sien/Ick maecte die dochter vā Zion/ge
lijc als een scoon eñ teeder wijf/haer her-
deren eñ haer cuddē/sullē tot haer comē/

Si veschichte haer tētē ronts om/eē
yegelijc die onder haer hant is/sal voedē
Heilicht den strijt op hair/eñ laet ons op
gaen int zuydē/Wee ons/wāt dē dach is
neder ghedaelt/wāt die doncherheidt is B
des auonts langer gewordē/Staet op eñ
laet ons op gaen/inder nacht/eñ laet ons
haer husen verderuē/wandt dit seyt dye
HERE die God der heyrscaren/Houdt
af haer hout/eñ graeft ontrent Hierusa-
lem eenen dijck

Dit is die ſtadt der v̄ſuerkinghē/alle
ouerdadicheit is int middē in haer Ghe-
lijc eenē put ſijn water cout maect/alſoo
maectē ſi haer booſheit eñ ſcalcheit cout/
eñ men ſal v̄woeſtheit in haer hoorē/altijt
ſiecheit eñ plage voor mi/Wordt geleert
Hieruſalē/op dat bp auontuerē mijn ſie-
le niet wech en gae vā v/leggēde v in een
woeſt lant/eñ ſonder woninge/Dit ſept
die HERE der heyrſcarē

C Si ſullē dat ouerblyfſel in Iſrael ver
gaderē/als beſien vāden wijngaert/kee
ret v hātom/gelijc een wijgaert man tē
corue wairt/Wiē ſal ic ſprekē/eñ wiē ſal ic
vercondigē dat hijt hoore:Siet haer oren
ſijn onbeſnedē/eñ en mogēs niet hooren
Siet des HEREN woort is in hen ghe-
worden tot lachter/eñ ſi en ſullēt niet ont
fangē/Hierō ben ic vol vā des HEREN
gramſcap/ic heb gearbeit dit gedogende
Stort v grāſcap wt/op dat cleine kint/eñ
oocte gader op der iongelinghen raet.

Wāt die man ſal geuangē wordē mz
ſinē wijue/die oude/mettē ghenē die vol
van daghē is/eñ haer huiſen ſullen ouer
gaē tot anderē volcke/haren acker te ſa-
men met harē wine/wāt ick ſal mijn hāt
wtſtekē ouer die geene die int lant wonē
ſept die HERE/Wāt vādē minſtē tottē
meeſtē/ſo ſijn ſi alle neirſtich tot gierichz/
D eñ vādē prophetē tottē prieſterē/ſo doē ſi
alle bedroch/Eñ ſi genaſen dye droefheit
der dochter vā mijnē volcke met lachter
eñ ſeidē/peys/peys/eñ ten is geen peys/

Sp ſijn beſcaēt/al die onwaerdicheit
gedaē hebbē/maer waerlick/vā ſcādelic
heit/en ſijn ſi niet beſcaēt/wāt ſi en kēdē
geē ſcaēte/Om deſer dingē wil/ſo ſullē ſi
vallē onder die vallēde/indē tijt haer der v̄
ſueckingē/ſeit die HERE/Dit ſeidt dye
HEER/Staet op dye weghē/eñ beſiet/
eñ vraget vādē oudē biwegē/welc dē goe
den wech is/eñ wādelt dair inne/eñ uwe
ſielē ſuldi vindē eñ v̄vroelē/Eñ ſi ſeidē/Wi
E en ſullē der niet in wādelē/

Eñ ic ſette bouē v wachters/eñ ic ſei
Yeſa.i.d
de/Hoort der trompettē geluit/Eñ ſi ſep
den/Wi en ſullēs niet horē/Hierō hoordt
ghi heidenē/eñ bekēnet ghi vergaderin
ge/hoe grote dingē/dat ic hē doē ſal/Aer.

de hoort/Siet ic ſal quade dinghen op dit
volc/eñ op de vrucht vā ſinē gedachtē brē
gē wāt ſi en hebbē mijn woordē niet geho
ret/mer ſi hebbē mijn wet verworpē/

Wat brengdi mi wierooc vā Saba
eñ Chalamū/dwelc ſuet rieet/vā verren
lande/Uwe brantofferen en ſijn niet ont
F fangē/eñ uwe dootofferē en genoechden
mi niet/Hierō ſeit de HERE God/Siet
ic ſal in deſen volcke vallinge geuē/eñ in
hen liedē ſullē te gader vallē/de vader eñ
die kinderē/die gebuerē eñ dye naeſte/ſi
ſullen te nieute gaē/Dit ſeit die HERE.

Siet dat volc coēt vanden noordē/eñ
groot volc ſal opſtaē vāden eindē der we
relt/het ſal den ſcilt/eñ dat geſcut begripē
wāt het is fel/eñ ſonder ontfermē/Sijn
ſtēme ſal geluit geuē als die zee/eñ ſi ſul-
len op paerdē ſittē/berept gelijc een mā
ten ſtride/tegen die dochter vā Zion/Wi
hebbē ſijn nieumair gehoort/eñ ons han
den ſlaudē/Ons heeft verdriet begrepē/
eñ pijnē/als wijn die arbeydēde lept En
wilt niet wtgaē tottē velde/eñ en wādelt
inden wijgaert niet/wāt dat ſwaert des
G viants/eñ ſinē angſt is al omme.

Gordt v met een hayrē cleet/ghi doch
ter mijns volcs/eñ beſtroept v met aſſcē/
maect dat geweē des eenſgeborē ſoons/
een bitter geweē/wāt die verwoeſter ſal
haeſtelic op v comē. Ic heb v gegeuen ee-
nen vromē onderſoecker in minē volcke
eñ ghi ſult wetē eñ onderſoecken haren
wech/Alle deſe ſijn afkeerēde princē/looſ
lic wādelēde. Si ſijn alle coper eñ yſer, ſp
ſijn alle gecorrumpeert. Die blaeſbalch
gebrac int vier/dat loot is verteert. Dye
ſmeltere ſmaltſe te vergeefs want hare
booſheidē en wordē niet verteert. Heeſt
ſe/gelachtert ſiluer/want die HEERE
heeftſe afgeworpen. ❡ Dat.vij.Cap.

A Dat woort dat vādē HERE gedaē
was tot Hieremiā ſeggēde/Staet
in die poorte des huys des HEREN en-
de predict daer dit woort ende ſegt/ Alle
ghi vā Iuda die door die poorte incoēt om
dē HERE taēbiddē/hoort zijn woort/Dit
ſeit de HERE d' heirſcarē God vā Iſrael
Maect v wegē goet/eñ v neerſticheidē/eñ
ick ſal met v wonē in deſe ſtat. En wilt nz

betrouwē in woordē der luegenē/seggē-
de/dit is des HEREN tēpel/des HE-
REN tempel/des HEREN tempel ist.
Want ist dat ghi uwe wegē wel be-
leit/eñ uwe nerstichedē/ist dat ghi oordeel
wet tusschē dē mā eñ sinē naestē/eñ en we
di geen ouerdaet dē toecomelingē/eñ dē
weesen/eñ den weduwen/noch en stortti
geen onnosel bloet wt in dese stadt/eñ en
wandeldi niet na vreemde godē int qua-
de tot uwes selues behoefte/zo zal ic met
v wonē in dese stadt int lant dat ic uwen
vaderē gaf vādē begin eñ tot ider ewich3
Siet/ghi betrouwet in woorden der
luegenē die v niet vorderē en sullē/de sie-
le/doot te slaē/ouerspeel te doē/luegēach
telijc/te sweren/Baalim te offeren/eñ te
B gaē na vreēde godē die ghi niet en weet/
Eñ ghi quaēt eñ stont voor mi in dit huis
daer in dat minen naē aengeroepē is/eñ
ghi seyde/wi sijn verlost om dat wi alle de
se onwaerdichedē gedaē hebbē. Hier om
is dit huis geworde ee spelunke vā moor
denaren/daer in dat mijn name aenghe
roepen is in uwē ogē. Ick bint/ick sacht
seyt die HERE.
Gaet tot mijnre stat in Sylo daer mi
C nen name woende vādē beginne/eñ be-
siet wat ick haer gedaē hebbe om mijns
volcs vā Israels boosheit. Eñ nv wandt
ghi al dese werckē gedaē hebt so seit dye
HERE/eñ ic heb v toegheprokē vroech
opstaēde eñ sprekēde/eñ ghi en hoorders
niet/eñ ic riep v/eñ ghi en āntwoorde niet
so sal ic desen huyze doē dair in dat mijnē
naē āegeroepē is/eñ daer ghi betrouwē
in hebt/eñ der stat die ic v gegeuē heb/eñ
uwē vaders also ic Syloe gedaē hebbē
Eñ ic sal v wech werpē vā minē aen-
sichte/also ic alle uwe broederē wech ghe
worpen hebbe alle dat saet van Effraim
Hier omme en wilt nyet bidden voor dit
D volc noch en neēt genē lof aē voor hē/eñ
Ca.xliiij/c bedinge/eñ en wederstaet mi niet/want
ic en sal v niet verhoren.
Eñ siedy niet wat dese doē indē stedē
vā Juda/eñ indē stratē vā Jerusalē: Die
kinderen rapen dat hout/eñ dye vaderē
makē dat vier/eñ die wijuen bliesen dye
bloeme om vladē te makē d coninginnē

des hemels/eñ om te offerē vreēdē godē
eñ om mi tot grāscapen te verweckē. En
verweckē si mi niet tot gramscap seit die
HERE?
En doē sijt niet hē seluē in dye scande
haers aensichts? Hier om seyt dye HE-
RE God. Syet mijne grāscap/eñ mijne
onwaertscap wort ontstekē op dese stadt/
op die mānē eñ op dye paerdē/eñ op dat
hout vanden lātscape/eñ op die vruchtē
der aerdē/eñ si sullē wordē barnēde eñ nz
gebluscht worden. Dit seyt die HE
RE der heyrscarē die god vā Israel V we
brātoffer doet tot uwē sondoffer eñ etet
vleesch wāt ic en hebbe niet gesprokē mz
uwen vaderen/eñ ic en beual hē nyet in-
den dagen dat icse wt dē lāde vā Egyptē
leide vādē woorde vā brantoffer eñ van
dootoffer.
Maer dit woort beual ic hem eñ seyde
Hoort mine stēme/eñ ic sal v lieden God
wesen/eñ ghi sult mijn volc wesen/eñ wā
delt in alle dē wech diē ic v beuolē heb/dz
v wel si/ Eñ si en hoordēs nz noch en hiel-
dē haer oorē niet nederwaert/maer si gī
ghē in haer genoechtē/eñ in die boosheit
haerder quaeder hertē/eñ si zijn ghewor
dē achterwaert/eñ nyet voorwaert/van
diē dage dat haer vaders gingē tot in de
sen daghe toe. Eñ ic sondt tot hē alle mij-
ne knechtē die prophetē des daechs op
staēde/in die dagheraet. eñ sontse/ende si E
en hoordē mi nyet/noch en hielden haer
oorē nz nedwaert/maer si verherdē haer
neckē/eñ si hebbē qualiker gedaē dā hair
vaders.
Eñ ghi sult seggē tot hē allē dese woor
dē/eñ si en sullē v niet horen/eñ ghy sult
roepē/eñ si en sullē v nyet ātwoordē. Eñ
ghi sult tot hē seggē/Dit is dat volc dz nz
gehoort en heeft de stēme des HEREN
zijs Gods/noch en heeft ōtfangē ōdwijzē
de castijnge/Die trouwe is verlorē/eñ is
genomē van sinen monde
Scheert dijn hare eñ werpt wech/eñ
neēt in rechte geween/wāt dye HERE
heeft afgenomē eñ gelatē dat geslachte
synre grāscap/wāt die kinder van Juda
hebbē quaet gedaē in minē oogē seit die
HERE. Si hebbē haer letselen geset in

dat huis daer mijnē naē in aēgeroepē is
dat sijt besmettē soudē/eñ si hebben ghe
maect die hoechdē van Tophet/dat is in
die valeye vā Ennōs soō/dat si haer doch
terē eñ haer sonē verbernē soudē mettē
viere/dat ic niet beuolē en hebbe noch ge
peyst in mijn herte.

G Siet hier om sullē comē die dagē seit
de HERE/eñ mē sal niet meer seggē To
phet eñ Ennōs soons valeye maer men
salt hetē die valeye der dootslacht/ende si
sullē wordē begrauē in Tophet om dattet
geen stat en is/Eñ dye dryē des volcs sal
sijn in spise dē vogelē des hemels/eñ den
beestē des aerdē eñ niemāt en salder we
sen diese af keerē sal

Eñ ic sal doē rustē vādē poortē vā Ju
da/eñ vā dē stratē vā Jerusalē die stēme
der blijscap/eñ dat gelupt der vruechden
die stēme des brudegōs eñ die stēme des
brupts. Wāt dat lāt sal zijn in bedroefhedē

Dat.viij.Capittel.

A /ij/d IN die tijdē seyt die HERE/sullē si
wt harē grauē werpē der coningē
gebeētē vā Juda/eñ zijnre princē gebeē-
tē/eñ der prophetē gebeētē/eñ der pries-
terē gebeētē/eñ dat gebeēte der geenre
die te Jerusalē woēdē/Eñ si sullēse sprey
dē ter sonnē/eñ ter manen/eñ tot alden
ridderscap des hemels/dien si lief haddē
eñ dien si diendē/eñ daer si na wādelden
eñ die si sochtē/ende aenbaden

Men en salse niet vergaderē/eñ men
en salse niet begrauē/si sullē in vuylhedē
sijn op dat aēsichte der aerdē. Eñ si sullē
meer verkiesen die doot dan t leuen. Alle
die ouerblijuē sullē vā desen alte quaden
geslachte/in allē stedē die gelatē sullē sijn
B daer icse toe wtghedreuen hebbe/seit die
HERE der heirscaren

Eñ ghi sult tot hē segghē/dit seit dye
HERE. En sal die gene die valt niet we
der opstaē/eñ die afgekeert is en sal hi nz
wederkeerē? Waer om dā/is dit volck in
Jerusalē afgekeert met striden der af ke
ringe? Si hebbē die luegenē begrepē/eñ
si en wildē niet wederkerē/Ic mercte eñ
ic toehoorde/niemāt en spreeckt dat goet
is Niemāt en is die hē bekeert vā sijnder
sondē eñ seit. Wat heb ic ghedaen

Si sijn alle gekeert tot harē loop/als C
een paert dat met gedrupsce gaet tē strij
de waert Die kiekē dief oft wouwe bekē-
de in dē hemel harē tijt/de torteldune die
swaluwe/eñ dye opuaer wachtē den tijt
haers toecomst/maer mijn volc en kēde
des HEREN vonnisse niet. Hoe segdy/
wi sijn wijs/eñ des HEREN wet is mz
ons. Waerlijc so heeft luegenē gewracht
der scribē luegenachtige griffie. Die wij
se liedē sijn bescaemt/si sijn veruaert/eñ
gheuangen.

Wāt des HEREN wert gheduert D
eewelijc/eñ in die werelt der werelt. wāt
si hebbē des HEREN woort werch ghe-
worpē/eñ in hē en is geene wijsheit Hier
om zal ic haer wijuē geuē vreēdē liedē eñ
haer ackers vreēdē erfgenotē: Wāt van-
dē minstē tot dē meestē volgen si alle dye
giericheit/vā den propheten tot den pries
teren doen si alle luegenen

Eñ si genasen die bedroefheit der doch
ter vā minen volcke in scāden seggende
het is paeys/paeys/alst gheen paeys en E
was Sijn si bescaemt/die die veronwair
dicheit ghedaen hebben/maer lieuer en
zijn si met scādelicheit nz bescaemt/wāt si
en wisten vā geender scaemtē. Hier om
sullē si vallē onder die gene die vallen. eñ
sullē vallē in dē tijde haire der versoekinge
seit die HERE/vergaderēde sal ic haer
ōgaderē/seit die HERE Gheē druue en Sa/vi.c
is in dē wijngaerdē/eñ geē vige en is aē- esaie/xv/
dē vigeboō Dat blat is afgeuallē/eñ ick
gaf hē datter ouergegaē is/Waer om sit
tē wi. Coēt te samē eñ laet ons gaē in die
gemuerde stat/eñ swighen/wāt God de
HERE heeft ons doē swigē/eñ heuet ōs
te drincken gegeuen galle water.

Wāt wi hebbē dē HERE gezōdicht
Wi ontbeidē dē paeys/eñ tē was nz goet
eñ dē tijt des genesens/eñ siet vrese/Van
Dā is gehoort dat gebriesch vā sinē paer
den/eñ al dat lāt is beruert vā dē gelude F
des gestofs vā sinen vechters. Eñ si qua
mē eñ vslōde dz lāt/eñ zijn volhz/die stat eñ
die daer in woēdē. Wāt siet ic sal v zēdē dz
serpēt Cocodrillus dat mē nz vscalcken en
mach/eñ si sullē v bitē/seit de HERE mij
wee is bouen wee/in mi is mijn herte in

droefheden
G Siet die ſtēme des roepēs der doch-
ter vā minē volcke vā verrē lāde. En is
die HEERE niet in Siō ofte en is haer co
ninc in haer niet. Waer om hebben ſi mi
verwect tot gramſcap in harē afgodē/eñ
in harē ydelhedē? Dē oogſt is ouerleden
die ſomer is geeynt/eñ wi en ſijn niet be
houden. Op die bedroefheit der dochter
mijns volcs bē ic bedroeft eñ beroert/een
vreeſe heeft mi beuāgē. En iſſer gene ro-
ſine in Galaad of en is daer geene medi-
cine? Waer om en is dan niet ouer heylt
dat litteкē der dochter mijns volcs.

Dat.ix. Capittel.

A Wie ſal geuē minē hoofde water
Eñ in mijnē oogē eē fonteine vā
tranē? Eñ ic ſal dach eñ nacht bewenen
die verſlagene der dochter mijns volcs.
Wie ſal mi geuē inder wilderniſſen der v
ſceydēder wege gangers. Eñ ic ſal mijn
volc latē/eñ gaē wech vā hē/wāt ſi zijn al
le ouerſpeelders/eñ eē hoep vā ouerda-
dighen mēſcē eñ ſi rechtē haer tonge wt
als eenē boghe der lueghenē/eñ niet der
waerheyt.
B Si ſijn geſtarct indē lāde/wāt ſi zijn
wt ghegaē vā quade te quade/eñ ſi en be
kēdē mi niet/ſeyt die HEERE/yeghelike
wachte hē vā ſinē naeſtē/eñ en heb geen
betrouwē in elcke vā ſinē broeder/want
elc broeder ſal verterdēde/vertreden/eñ
elc vrient ſal bedriechlic voort gaē/eñ een
mā ſal ſinē broeder beſpottē/eñ ſi en ſullē
die waerheit niet ſpreken
Si hebbē haer tongē geleert luege-
nē te ſprekē/eñ ſi arbeidē dat ſi ongerech
telijc doē ſoudē Dine woninge is int mid
dē des bedrochs/in bedroch weygerdē ſy
mi te kennē ſeit de HEERE. Hier om ſeit
de HEERE d heirſcarē. Siet ic ſalſe ſmel-
tē eñ prouēſe. Wāt wat ſal ic anders doē
vādē aēſicht der dochter mijs volcs/Hair
C tonge is een quetſende geſcut/ſi heeft be
Pſal. xxvi droch geſproken in harē mont Si ſpreect
pays met herē vriēt/eñ heimelick leit ſy
hē lagen/En ſal ic op deſe dingē niet ver
ſoeckē ſeit die HEERE/ofte en ſal haer
mijn ſiel niet wrekē in dulſdanigen volck
Op die bergē ſal ic aennemē geweē/

Hieremias Ca.ix

eñ geſchrei/op die ſchoō dingē der wilder
niſſen/wāt ſi ſijn verbrāt om dat geē mā
en is die daer ouer gaet/eñ ſi en hoorden
niet die ſtemme des geens dieſe bi ſat
Vā den vogelē des hemels totte vee Ose. xiii
toe ſijn ſi ouergeuarē/eñ wech gegaē/eñ
ic ſal Jeruſalē geuen in ſanthopen/eñ in
draken neſten eñ ic ſal die ſteden van Ju
da geuē in bedroefthedē/om dat nyemāt
ſijn en ſal die daer in woēt Wie is eē wijs
mā die dit verſtaē ſal/eñ tot wiē dz woort
vā des HEERĒ mōt gedaē worde/dat
hi dit bootſcappen mach/waer om is dat D
lāt verderft eñ verbrāt als een wilderniſ
ſe/om dat niemandt en is dier door gaet/
Eñ die HEERE ſeide
Wāt ſi hebbē mine wet ghelatē die
ic hē gaf/eñ en hebbē mine ſtemme niet
gehoort/eñ en wādeldē dair niet inne/eñ
ſi ſijn wech gegaē na die booſheit hair der
hertē/eñ na Baalim/diē ſi geleert haddē
vā haren vaders/Hierom ſeit die HEE
RE d heirſcarē god vā Iſrael. Syet ic ſal
dit volc ſpiſen mz bitterē alſenē/eñ ick ſal
hē drinckē geuē water vā galle/eñ ic ſalſe
ſtroeyen indē Heydenē die ſi niet en ken
dē/ſi eñ haer vaders/eñ ic ſal achter hem
ſendē dat ſwaert tot dat ſi te niet ghewor
dē ſijn/Dit zeit die HEERE der heirſcarē
Merct en roept die weenerſſē dz ſi comē
eñ ſeynt tot diē wijuē die wijs ſijn/dat ſi
comen tot v/dat ſi haeſten hē eñ nemen
aen op ons droefheit
Onſe oogē moeten tranen voortbren E
gen/eñ onſe wijnbrauwen moeten van
water neder vloeyen/wāt de ſtemme vā
ſcreyen is gehoort wt Sion. Hoe ſijn wy
verwoeſt/eñ anxtelic beſcaēt?
Wāt wi hebbē dat lāt gelaten/onſe
woningē zijn afgeworpē. Ghy wijuē hoort
hier om des HEERĒ woort/eñ uwe oo
ren die nemē aē die redene zijns mōts/en
leert v dochter geweē/eñ elc wijf leer hair
naeſte wijf gheſcrey/wāt de dot is op co
mē door ōſe veynſterē ſi is comē in ōſe hu F
zē/om te vderuē die cleyne kindē vā buitē
eñ die iōgeligē vādē ſtratē/Spreect/Dit
ſeit de HEERE. Eñ des mēſcē prije ſal val
lē als des mēſcē drec/op dz aēſichte vā dat
lātſcap/eñ als hop achter des geēs rugge

diet maeyt/eñ niemãt en is diet õgaderẽ
sal. Dit seyt de HERE. Die wise en õbli
G de nꝫ in zijn wijsheit/eñ die starcke en õblij
de nꝫ in zijn starcheit/eñ dye rijcke en õblij
de nꝫ in zijn rijchedẽ/maer die verblijt/hi õ
blijde hier in/dat hi my weet eñ kẽt/wãt
ic die HERE bẽ die ontfermherticheꝫ we
eñ oordeel/eñ gerechticheit int lãt. Wãt
dese dingen genoegẽ mi/seit de HERE.
Siet die dagẽ comẽ seyt dye HERE/eñ
ic sal versoeckẽ op elckẽ wiens mãlicheit
niet besnedẽ en is op Egiptẽ/eñ op Juda
eñ op Edõ eñ op Ammõs kinderẽ/eñ op
Moab/eñ op alle die gene die rõt om ge-
scoren zijn aẽ harẽ hayre/die inder wilder
nissẽ wonẽ/wãt alle heidẽ hebbẽ dꝫ ouer-
rolkẽ/eñ alle dat huys vã Jsrael is onbe
sneden van herten

Dat.x. Capittel.

A Hoort dat woort dat die HERE op v
gesprokẽ heeft/ghi huis van Jsrael/
Dit seyt die HERE. En wilt niet leeren
nadẽ wegen der heidenẽ/eñ vã dẽ teekẽ
des hemels en wilt v nꝫ ontsiẽ die de hey
dẽ ontsiẽ/wãt der volckẽ wettẽ sijn ydel/
wãt eẽs wercmãs werc vã sinẽ hãdẽ hou
wet af met eẽ byle een hout vãdẽ bossche
Hi maket scone met siluer eñ met gout/
hi maect vast met naghelẽ eñ met hame
rẽ dattet niet gescheydẽ en worde

Si zijn gemaect in gelijckenisse van
eenre palmẽ/eñ si en sullẽ nꝫ sprekẽ/men
moetse wech dragẽ/wãt si en mogẽ nꝫ gaẽ
Hierõ en wilt die nꝫ ontsiẽ/wãt si en mo-
gen noch qualic noch weldoẽ. HEERE
niemãt en is dijs gelijc/ghi sijt groot/eñ
B dijn naẽ in groot in starcheden

Wie en sal v nꝫ õtsiẽ o coninc õ volc-
kẽ/wãt die scoonheit is dijn. Onder alle
die wise der heidenẽ eñ in al harẽ rijcke/
en is niemãt dijs gelijc/die wise eñ die sot
te wordẽ te gader geproeft. Die leeringe
haerder ydelheit is een hout. Mẽ brẽget
dat siluer bewõdẽ vã Tharsis/eñ dꝫ gout
vã Ophir/eens wercmãs werc/eñ eẽ sil-
uer smits hãt/Jacinct eñ Purpur is hair
cleedinge. Alle dese dingẽ sijn der werck
leidẽ werc/maer die HERE is dye god
Hi is die leuẽde God eñ die ewige coninc

Van sijnre onwaerdicheit sal dat lãt
beruert werdẽ/eñ de volckẽ en sullẽ niet
mogen liden sijn dreyghẽ. Hier om sul dy
hẽ aldus seggẽ. Die godẽ dye die hemelẽ
eñ die aerde niet gemaect en hebbẽ/moe
tẽ verderuẽ vãdẽ lãde/eñ vã diẽ die õder
dẽ hemel sijn. Die die aerde maket in zijn
starcheit/eñ bereyt de werelt in sine wijs
heit/eñ bi sijnre vroetscap die hemelẽ wt
spreyt/bi sijnre stẽmẽ geeft hi die menich
te sijnre wateren inden hemel/eñ hi heft
op den neuele vãdẽ eyndẽ der aerden

Die blixemẽ maect hy in regene/eñ
brẽct die windẽ wt sinẽ tresorẽ. Elc men-
sce is sot geworden vã zijnre cõst/elc werck
mã is gescẽdet indẽ afgod/wãt dat hi ge-
maect heeft/is valsch/eñ in hẽ en is geẽ C
geest. Si sijn ydel/eñ een werc dat waer- psal./ cxiij/
dich is om te belachẽ/Jndẽ tijdẽ haerdõ v-
soeckinghẽ sullẽ si verderuẽ/Jacobs deel
en is dese niet gelijc. Wãt die alle dingen
gemaect heeft/hi is God/eñ Jsrael is die
roede sijnre erflicheit. HERE der hey-
scharen is hem sinen naem

Vergadert vanden lande v bescaem
heit/ghi dochter/die woont inder belegẽt
heit/wãt dit seyt die HERE. Siet tot de
ser reysen sal ic wech werpẽ verre/die in
woonders der aerdẽ/eñ ic zalse quellẽ/al
zo dat mẽse niet vindẽ en sal. Wee my/op
mijne bedroeftheyt/mijne plaghe is alte
quaet. Eñ ic seyde. Waerlijc/dit is mijne
siecheit/eñ ic salse dragẽ/Mine woninge
is woest/alle mine coerdẽ sijn gebroken

Mijn kinderẽ sijn wtgegaẽ vã mi/eñ
si en sullẽ nꝫ bliuen staende. Niemãt en is
die voort meer mijn tẽtẽ wtsprey den sal/
eñ mijn vellẽ op verheffen sal/wãt die her
dẽ hebbẽ sottelijc gedaẽ/eñ si en sochtẽ dẽ
HERE nꝫ/dairõ en verstondẽ si nꝫ/eñ al
hair cudde is gesceidẽ/Die stẽme des ho- D
rẽs: siet si coẽt/eñ groot beroerẽ wt dẽ lã-
de vã noordẽ/dꝫ si die stede vã Juda leggẽ
sal in die wildernissẽ/eñ in wonigẽ vã dra
kẽ/Jc weet die HERE/dat eẽs mẽscẽ nꝫ
en is sinẽ wech/noch oot eẽs mãs nꝫ/dꝫ hi
wandelt ende bestieket zijn weghen. Be-
rispt mi HERE/mair nochtãs in oordeel
eñ nꝫ in dijn grãscap/dꝫ ghi mi bi auõtuer
nꝫ te niete en makes. Stort wt uwe õwair
dicheꝫ op de heidẽ/de v nꝫ en bekẽdẽ/eñ op psal. viij
die lãtscapẽ die uwẽ naẽ nꝫ aengeroepen
(en heb-

ben/wāt si hebbē Jacob geten/eñ hebbē
hem verslint eñ verteert/eñ hebben zijn
scoenheit gescheyden.

Dat.xi. Capittel

A Dat woort dat vādē HERE gedaē
was tot Hieremiā seggēde/hoort
die woordē des verbonts/eñ spreect tottē
mānē vā Juda/eñ tottē genē die in Jeru
salē wonē/eñ ghi sult tot hē segghen. Dit
seit die HERE die God vā Jsrael. Ver-
maledijt is die mā/die nyet en hoort dye
woordē des verbōts dat ic uwē vaderē be
ual in diē dagē/dat icse wt dē lāde van E-
giptē leide wtē ysere fornayse/segghende
Hoort mine stēme eñ doet al dat ick v be-
uolen heb/eñ ghi sult mi sijn in eē volck/
eñ ic sal v wesen in een god/dat ic verwer
ken mach/diē eet diē ic uwē vaderē swoer
dat ic hē geuen soude dat lant/dat vloeyt
vā honich eñ vā melcke/alsoo desen dach
is/Eñ ick antwoorde hē/eñ seyde/Amen
B HERE.

Eñ dye HERE seyde tot my. Roept
alle dese woordē indē stedē vā Juda. eñ bu
ten Jerusalē/eñ segt. Hoort die woordē de
ser beloftē eñ dootse/wāt getuygēde heb
ic getuycht v vaders indē dagē/dat ickse
wtō lāde vā Egyptē leide tot desen dage
Vroech opstaēde vermaende ic eñ seyde
hoort mijn stēme/eñ si en hoordense niet
noch en hieldē haer oorē niet nederwaert
maer si gingen wech/elc in dye boosheyt
zijnder quader herten

Eñ ic heb op hē gebrocht alle die woor-
dē des verbonts/dat ic beuolē heb dat si
doen soudē/eñ si en hebbēs niet gedaen.
Eñ die HERE seide tot mi. Een beswee
ringe te gader is geuondē indē mānē vā
Juda/eñ indē ghenē die in Jerusalē woo
nen.

Si sijn gekeert tottē eersten booshe
den haerder vaderen die mijn woorden
niet hoorē en wildē. Eñ dese sijn oor wech
gegaen na vreēdē godē om dat si hem die
nen soude. Dat huys van Jsrahel/eñ dat
huis vā Juda die hebbē veronwaert mijn
verbont die ic met haren vaderē maecte
C Hier om seit dit die HERE Siet/ick
sal in brenghen op hem quade dingē/dair
si niet en sullē moghen wt gaen/eñ si sul-
len mi roepen/eñ ic en salse niet horē. Eñ
de steden vā Juda/eñ die gene die in Je-
rusalē wonen/sullen gaen eñ roepen tot
dien godē diē si offerē/eñ si en sullēse niet
verlossen indē tijden haers vernoeps oft
verdriets

Wāt na dat getal vā dinē steden wa
rē dijn afgodē Juda/eñ na dat getal van
dinen wegē Jerusalē sette ghi outarē der
scandē/om Baalim te offerē. Hierom en
wilt niet bidden voor dit volck/eñ en aen
neert noch lof noch bedinge voor hē/wāt
ic en sals niet horē indē tijt haers roepēs
aen mi/indē tijt haers vernoeps/ Wāt
ist dat mine geminde doet vele sonde in
minen huyse. En sal dat heylige vleesch
van v niet nemē die boosheit/daer ghi in
verblijt

Die HERE noēde dinen naē eenen
vruchtbarē olyueboō/scone vruchtē bren
gēde eñ lieflijc/ghy stemmē der grooter
sprakē bernede dat vier in haer/eñ haer
telgeren worden verbrāc. Eñ die HE-
RE dē heirscarē/die v plante/eñ quaet op
v gesprokē heeft/om die boosheit des huys
vā Jsrael/eñ des huis vā Juda/dye si tot
harē behoef gedaē hebbē om mi te verō-
waerdē/offerende Baalim

Eñ ghi HERE hebt mi getoōt/eñ ic
hebt bekēt/ghi hebt mi getoōt hair nersf-
tichedē/eñ ic als eē sachmoedich lā/dzmē D
drāget om te dodē. Eñ ic en bekēde nz dz
si op mi radē hieldē segghende/laet ōs in
sijn broot hout doē/eñ laet ōs hē wt roeiē
vā dē lāde der leuēder/eñ mē ghedēcke
voort meer sinē naē nz. Maer ghi HE-
RE vā dē Sabaoth die gerechtelick oor-
deels eñ die lēdē eñ die hertē proeues/ic
sal die wrake vā hē siē. Wāt ic heb v mine
sake ōtdect Hierom seit de HERE tottē
mānē vā Anathot/die mine siele soeken
eñ die seggē/ghi en sult nz prophetērē in
des HERE nAme/eñ ghi en sult nyet
steruē in ōzen hādē Hierō seit de HERE
dē heirscarē. Siet ic sal hē vīsoeckē. Die ion
gelingē sullē steruē indē swairde/hair sonē
eñ hair dochterē sullē steruē in hōgere/eñ
dā en sullē dē geene ouerbliuende zijn wte
hen. Wāt ic sal quaet inbrēgē op die man
nē vā Anathot/dz iaer hairō vīsoekingen

Dat.xij.Capittel.

A HEre ghi sijt gerechtich/ist dat ick
met v regnere/mair nochtãs sal ic
gerechte dingẽ sprekẽ tot v. Waerõ wort
der quader wech voorspoedich/eñ wair bi
is wel/allẽ dẽ genẽ dye ouerdaet doẽ/eñ
ongerechtelic doẽ? Ghy hebse geplãt/eñ
xxi si hebbẽ haer wortel ghescotẽ/sy hebben
a/i/c/ voortgãt/eñ makẽ vrucht Ghi sijt bi harẽ
monde.eñ verre vã harẽ lẽdenẽ. Eñ HE
RE ghi kent mi/ghi hebt my gesien/eñ
ghi hebt mijn hert met v beproeft
B Vergadertse als eẽ cudde ter offer.
hãdẽ/eñ heilichtse inden daghe des doot
slachts. Hoe lange sal dat lãt wenẽ/eñ dz
crupt van al dẽ lãtscappẽ verdroget wor.
dẽ/om die boosheit der geẽre dye dair in
wonẽ? Die beeste is te niet ghewordẽ/eñ
die vogelẽ/wãt si seydẽ hi en sal onse eter
ste niet siẽ. Ist dat ghi mettẽ voet lopers
lopẽde gearbeit hebt/so sult ghi mogẽ stri
dẽ metten peerden?
Eñ als ghi indẽ lãde vã paeyse seker
wesen suldt/wat sult ghi doen in dye ho.
uaerdicheit der Jordanẽ? Wãt uwe broe
ders eñ uwe vaders huis/vochtẽ oec tegẽ
v/eñ riepẽ na v met volre stẽmẽ. Als si v
C goede dingẽ sprekẽ sullẽ/en gheloeft hen
niet. Ic heb mijn huis gelatẽ.eñ mijn er.
ue ghelaten
Ic gaf mijne geminde siele in haerõ
viandẽ hãden/mijne erflicheit is mi ghe
maect als een leeuwe indẽ bossce/Hi gaf
sine stẽme tegẽ mi/hierõ haetede icse En
is mine erflicheit niet een vogel vã onge
lijcker verwẽ? En is si niet eẽ vogel alte.
mael geuerwet/Coẽt eñ wort vergadert
alle beestẽ vã dẽ lãdẽ/haest v om te versli
dene. Vele herdẽ hebbẽ minẽ wijngaert
gedestrueert/si hebbẽ vertredẽ mijn deel
Si hebbẽ mijn begeerlic deel gegeuẽ in
verwoestheit der wildernissen. Si heb
bẽse geleit in een scepdẽ/eñ si weẽden op
mi Met droefhedẽ is dat landt bedroeft/
wãt niemãt en is diet ouerdenct metter
herten
Alle die verderuers sijn gecomẽ op
alle die wegẽ der wildernissẽ/eñ des HE
REN swaert heeft verslõdẽ vã dẽ eyndẽ
vã dẽ lãde tot harẽ eyndẽ. Gheẽ paps en
is in allẽ vleesch. Si saeyden tarwe/eñ si
ooghsten dornẽ/si ontfingen die erflicheit D
eñ ten sal hẽ niet vorderẽ/Ghi sult wordẽ
bescaẽt vã uwẽ vruchten/om die grãscap
des torẽs des HEREN. Dit seit die HE
RE/tegẽ mijn alderquaetste gebueren/
die de hãt slaẽ aẽ die erflicheit/die ick ghe
deylt heb minẽ volcke van Israel
Siet ic salse wtstekẽ wt harẽ lãde/eñ
ic sal dat huys van Juda wtsteken wten
midden vã hẽ/Eñ als icse sal hebbẽ wtge
stekẽ/so sal ic bekeert wordẽ eñ õtfermẽ
haers eñ ic salse wederbrẽgẽ dẽ mã tot zij
re erflicheit/eñ dẽ mã in zijn lant. Eñ het
sal sijn/ist dz die geleerde/leerẽ mijs volcx
wegẽ/so dz si sweerẽ in minẽ naime/Leeft
de HERE/also si leerdẽ mijn volc te swee
rẽ in Baal/so sullẽ si worden ghesticht int
middẽ mijns volcx/Ist dat sijs nz en horẽ
so sal ic dat volc wtsteken/met wtstekene
eñ verleisinge seit dye HERE.

¶ Dat.xiij.Capittel A

DIt seit de HERE tot mi gaet eñ be
sic tot uwen behoef/enẽ lijnẽ broer
rieme/eñ ghi sult diẽ leggẽ op v lẽdenen
eñ en sultse niet stekẽ int water/eñ ic coch
te eenen broeck rieme na des HEREN
woort/eñ ic leidẽ omtrẽt mijn lẽdenẽ/Eñ
des HEREN woort wert anderwerf te
gẽ mi gedaẽ/seggẽde. Doet af dẽ broeck
rieme diẽ ghi gecocht hebt/die omtrent
dijn lẽdenẽ is/eñ staet op eñ gaet tot Eu.
fratẽ/eñ berget diẽ in eẽ gat vã enẽ stene
Eñ ic ginc wech eñ berchdẽ in Eufraten
also mi de HERE beuolẽ had Eñ het ge
uiel na vele dagẽ.so seide die HERE tot
mi.staet op eñ gaet tot Eufratẽ/eñ neẽt
dinẽ broer rieme diẽ ic v dair beual te ber
gẽ Eñ ic gic wech tot Eufratẽ/eñ ic groef
eñ ic nam van daer den broeck riem van
dier stadt doer ick hem gheborghen had.
Ende siet dye broeck rieme was verrot/
also dat hi niet tamelijc en was nergens
toe te besighen.
Eñ des HEREN woort wort tot mi B
ghedaen segghende Dit seit die HERE
Aldus sal ick doen verrotten die houaer.
dicheit van Juda ende die groote houer.
die van Jerusalem/dit alte quaden volc
die mijne woorden niet horen en willen/

eñ ſi wandelen in die booſheden haerder
hertē/eñ ſi ſijn wech gegaē na vreēde go-
dē om hē te dienē/eñ ſi aēbedēſe Eñ ſi ſul
lē ſijn als die broec riem/die nyet tamelic
en is yewerts toe te beſighen

Wāt gelijcke dat die broec riem vaſt
is aen eēs māſ lēdē/alſo vergaderde ick
aē mi al dat huis vā Iſrael/eñ al dat huis
vā Iuda ſeit de HEERE/dat ſi mi ſouden
ſijn in eenē volc eñ in eenē name eñ in lof
eñ in glorie/eñ ſi en hoordēs niet Hierom
ſult ghi hen ſeggē dit woort Dit ſeyt dye
HEERE die God vā Iſrael Elc fleſſce ſal
geuult wordē met wijne. Eñ ſi ſullē tot v
ſeggē. En wetē wi niet dat elc fleſſche ſal
worden geuult met wijne?

Eñ ghi ſult tot haer ſeggē. Dit ſeit de
HEERE. Siet ic ſal veruullē alle die ghe-
ne die in deſen lāde wonē/eñ die coningē
vā Dauids geſlachte die op ſinē troē ſit-
ten/eñ die prophetē eñ alle die wonen in
Ieruſalē met dronckēſcap/eñ ic ſalſe ſcey
C den eñ verſtroeyē dē mā vā ſinē broeder
eñ die vaders eñ die kinderē tegē malcā
deren/ſeit die HEERE

Ic en ſalſe niet ſparē/eñ ic en ſalſe nz
toelaten/noch ontfermē dat icſe niet ver
deruē en ſal. Hoort eñ begrijpt mettē orē
en wilt niet werdē verheuē/wāt die HE
RE heeft geſprokē Geeft glorie den HE
RE uwē God eert doncker wert eñ eer
uwe voetē ſtoten aē die doncker berghē.
Ghi ſult dat licht ontbeydē/eñ hi ſalt ſet-
tē in die donckerheit des doots/eñ in dōc
kerhedē Iſt dat ghi dat niet en hoort/ſoo
ſal in verborgētheit mijn ſiele weenē vā
dē aēſicht der houaerdien

Mijn ooge ſal weenēde weenē. eñ tra
nē ſtortē/wāt des HEEREN cudde is ge-
uāgē. ſegt dē coninc eñ dē vrouwē. Wert
veroetmoedicht/ſit op die aerde/wāt die
croōe uwer glorīē ſal neder vallē vā uwen
hoofde. Die ſtedē vā zuydē ſijn geſtoten/
eñ niemāt en is dieſe op doet. Al Iuda is
ouergeuoert in volmaecter ouervoerin-
ge/Heft op v oogē/eñ beſiet/die vā noor-
D den coemt.

Waer is die cudde die v gegeuē is/v
verheuē vee? Wat ſult ghy ſeggē/als hy
v beſoeckē ſal? Wāt ghi hebt gheleert te-

gen dijn hooft. En hebbē v niet beuaē pi
nen/als eē wijf die in arbeydē leet? Iſt dz
ghy in v herte ſegget/waer om zijn deſe
dingē op mi gecomē/om de menichte dij
re booſheit ſijn ontdect dine ſcamelhedē
uwe plantē vādē voeten ſijn beſmet. Iſt
dat een moriaē verwādelē mach ſijn vel/
ofte eē lupaert ſijn vreētheden/ſo muecht
di oec weldoē/als ghi quaet geleert hebt
Eñ ic ſalſe ſtroeyē als ſtoppelē die vāden
winde begreyē wordē in die wildernisse.
Dit is dijn lot eñ dat deel dijnre maten:
vā mi/ſeit de HEERE/wāt ghi hebt mijs
vergetē/eñ betrouweſte in loegenē Hier
bi heb ic ontdect uwe dien/tegē dijn aen-
ſicht/eñ uwe ſcamelheit is gheſiē/uwe o-
uerſpel eñ dijn ſteenen/eñ die miſdaet u-
wer ontuyſcheden.

Eñ ic ſach uwe vuyle werckē indē ac
ker optē berge. Wee v Ieruſalē. Ghi en
ſult niet geſuyuert wordē na mi. Hoe lā-
ge ſalt noch ſijn?

Dat.xiiij.Capittel

Dat woort dat vādē HEERE gedaē
was tot Hieremiā vādē woorden A
der droecheit. Iudea weēde/eñ haer poor
ten ſijn geuallē eñ dat lāt is verdonckert
eñ dē roep vā Ieruſalē is op gecomē. die
meeſte ſeyndē haer minſte tē watere/ſi
quamē om water te ſceppē. Eñ ſi en von
den geen water eñ ſi brochtē haer vaten
weder ydel. Si wordē beſcaēt eñ gequelt
ſi ouerdeckten haer hoofden om die ver
woeſtheit van den lāde/wāt geenē regē
en quam in dat lant Die acker liedē wor-
den beſcaemt. Si ouerdecten haer hoof-
den.

Want dat reē tcalf ghebaerde op dat
velt/eñ lyet haer calf om dat daer gheen
cruyt en was/eñ die wilde ezelē ſtōdē op
die roetſen. Eñ togē dē wint in als drakē
haer oogen gebraken/om datter gheen
cruyt en was.

Iſt dat onſe booſhedē ons antwoordē
HEERE doeget om uwen name/wāt on
ſe af keeringē ſijn vele. Verbeydinge vā B
Iſrael/wi hebbē v geſondicht ons verloſ
ſer/inden tijden vā vernoye eñ verdriet.
Waerō ſult ghi comē int lāt als eē acker
mā eñ als een wegegāger/hem af te ke-

ren om te bliuē? Waer om sult ghi comē
als eē strÿtbaer mā/oft eē starc man/die
niet verlossen en mach?
Mer ghi HERE sÿt in ons/eñ uwē
name is op ons aē gheroepē/en laet ons
niet Dit seit die HERE desen volck/dat
gemint heeft te roerē sine voetē eñ nyet
en rust/eñ tē genoechde dē HERE nyet
Nv sal hi gedēckē haer boosheedē/eñ ver·
soeckē haer sondē/Eñ die HERE seyde
tot mi. En wilt niet bidden voor dit volck
int goet: Als si vastē sullē/so en sal ic haer
bedinge niet horē/eñ ist dat si offerē brant
offer eñ dootoffer/ic en salse niet ontstekē
no.i.f. wāt ic salse vertredē indē swaerde/eñ in
honger/eñ in sterftē/Eñ ic seyde. Ah/ah/
ah/HERE God.
Die prophetē seggen hē. Ghi en sult
dat sweert niet siē/eñ dē honger en sal in
v niet sÿn/mer gewarigē paps sal hi v ge
uē in dese stat. Eñ die HEERE seide tot
mi. Die prophetē propheterē valschelick
in minē name. Ic en heb se nyet gesondē
eñ ic en heb hē niet beuolen/noch en heb
hem niet toe gesproken
Si propheterē v liedē lueghenachti·
ge visioenē eñ wairseggerie/eñ scalcheit
C eñ dat verleidē haerder hertē. Hier om
seit dit/die HERE vādē prophetē/die in
minē naē propheteerdē. die ic niet geson
dē en heb/eñ die seggē/Dat sweert ende
die honghere/en sal voort meer niet sÿn
in desen lāde. Die prophetē sullē worden
verteert indē sweerde/eñ indē hongher.
Eñ die liedē diē si propheterē/sullē wt ge
worpē sÿn indē wegē van Jerusalē/ouer
midts hongher eñ vādē sweerde/eñ nye
mant en sal sÿn dyese begrauen sal/si/eñ
haer wiuē/eñ haer soonē/eñ haer dochte
rē/eñ ic sal op hē wtstortē haer quaet/Eñ
ghi sult tot hē seggen dit woort.
Mÿn oogē brēghē wt tranē dach eñ
nacht/eñ en swigē niet/wāt met groter
droefheit is vertredē die dochter/die ma
get mÿns volcs/met anxteliker grooter
plaghen. Gae ic wt te velde/siet/so sÿn si
daer verslagen/mettē sweerde/eñ gae ic
in die stede/siet/so sÿn si daer vermagert
vā honger. Wāt die propheet eñ die pries
ter/sÿn wech gegaē indē wech die si nyet

en kenden
En hebdi niet wech werpēde/Judā D
af geworpē/oft heeft dÿn siele verōwairt
Syon? Waer hebt ghi ons aldus ghesla
gē/so datter geen gesonde sÿn en sal? Wy
hebbē dē paps ontbeit/eñ en is niet goet
eñ dē tÿt vā genesene/eñ siet verstoorthz
HERE wi wetē eñ bekennē onse onge·
nadicheden onser vaderē wāt wi hebbē
v gesondicht/En gheeft ons niet in lach·
ter om uwen name/noch en doet ōs geē
scande/Gedenct des troons dÿnre glorië
eñ en maket niet te nieute dÿn verbont
met ons
En sÿn inder heydē afgodē niet dye
regen geuē/ofte die gheuē mogen die re
genē des hemels/oft ghi niet en woudes
te? En sidi niet die HERE onse God diē
wi ontbeit hebbē? Wāt ghi hebt alle dese
dingen gemaect. ¶ Dat.xv.Capittel.
EN de de HERE seyde tot mi. Ist dz
Mose eñ Samuel voor mi staē/soo A
en is mÿ siele tot derē volcke niet. Worpt
se wt vā mÿnē aēsichte/eñ si gaē wt/Eñ
ist dat si tot v segghē/werwaert sullē wy
wtgaē so sult ghi tot hē seggē. Dit seit de
HEERE Die wtgaet ter doot/hi gater
toe/eñ die tē zweerde/hi gaet en zweerde
eñ die tē honger/hi gae tē honger/eñ die
ter geuāckenisse/hi gae ter geuāgenissē
Eñ ic zal op hē versoeckē/zeit de HERE
vierderhāde manieren. Dat sweert om
doot te slaē/eñ hōdē om te verscorē/eñ die
vogel des hemels eñ die beesten der aer
dē om te verslindē eñ te verscrepdē/eñ ick
salse geuē in hittigē toorne allē rÿckē der
werelt om Manasses wil Ezechias soon
des conincs sone van Judea/om alle dye
boosheedē die hi gedaē heeft in Jerusalem B
Wāt wie zal dÿre ōtfermē Jerusalē. Of·
te wie zal bedroeuet wordē om uwē wille
Ghi hebt mi gelatē seit de HERE Ofte
wie zal gaē te bidden om alle paps. Ghy
sÿt achterwaert gegaē. Eñ ic zal mÿ hāt
wtstekē op v/eñ ic zal v dootslaē/ic heb ge
arbeit biddēde. Eñ ic salse stropē mz eenē
wāne in die poortē vandē lāde/Ic heb ge
doot eñ vlotē mÿn volc/eñ nochtās en zÿ
sin zwedergekeert vā harē wegē. Hare
weduwē zÿn mi gemenichfuldicht/bouē

die sandē vāter zee. Ic heb hē in gebracht
op eenis iongelincs moeder inden midda
ge eenē verderuer/ic hebbe haestelijc op
die stede gesondē anxt

Die seuē sonē baerde/si is crāc gewor
dē/eñ haer siele gebrac. Dye sonne ginck
haer onder/doēt noch dach was/si is con
C fuys gewordē eñ si scaēde haer. Eñ haer
sonē die ouer bliuē/die sal ic geuen inden
swaerde in haerder viādē aēscouwē seyt
die HEERE God. Wee mi mijn moeder/
Waer om baerde ghi mi eenē mā vā ge.
kijf/eenē mā vā onurede in al dat lāt? Ic
en heb niet gewoeckert/noch niemāt en
heeft mi gewoeckert. Alle vermaledijen
si mi/die HEERE seit. Oft ic uwē ouerbli
ue niet en helpe int goede/oft ic v nyet te
gemoet en come indē tijde van vernoye
eñ verdriet indē tijde vā tribulatiē eñ vā
quellinge tegē uwē vyāt.

En sal dat yser niet vergaderē mettē
yser van noordē eñ coper? Ic sal v rijcke.
dē eñ uwe tresorē geuē tot dancke in roof
in alle uwe zōdē/eñ in alle uwe eyndē/eñ
ic sal uwe viādē toe brēgē vā eenē lāde dat
ghi niet en kēt/wāt een vyer is ontstekē
in minē toorne/eñ op v salt bernen. Ghy
weet HEERE gedēct mijns versoeckt my
deu.xxiij/c eñ verlost mi vā diē die mi veruolgē. En
wilt mi niet ontfaē in uwer gedoochsaē,
heit. Weedt dat ic om uwē wille lachter
gedoocht heb. V woordē sijn geuonden/
eñ ic adtse

D Eñ v woort is mi gewordē in bliscap
eñ in vrüechdē mijnre herten/wāt uwen
naē is op mi aē geroepē HEERE God
der heyrscarē/ic en hebbe niet geseten in
der spelēder raet/eñ bē verblijt vā dat aē
sicht ws hāts. Ic sat alleene/wāt ghi ver
uulde mi met dreyghinghe. Waer om is
mijn rouwe eewich ghewordē/eñ mijn
wondē ongenueselic.

Si veronwaerdē genesen te wordē,
Si is mi gewordē als die luegene vā on
getrouwē waterē. Hier om seit die HE.
RE dit. Ist dat ghi bekeert wort so sal ick
v bekeerē/eñ ghi sult voor mijn aensicht
staē/eñ ist dat ghi sceyt dat costelijcke vā.
dē snoodē/so suldi sijn als minē mont. Si
sullē tot v bekeert worden/eñ ghy en sult

niet bekeert wordē tot hē. Eñ ic sal v dit
volc geuē in eenē metalē eñ sterkē muer
eñ si sullē tegē v stridē eñ v nyet verwin.
nen/wāt ic bē met v dat ick v behoudē eñ
verlossen sal/seit die HEERE. Eñ ick sal v
verlossen vāder quaetster mēscē hāden/
eñ ic sal v bescermē vāder hant der sterc.
ker.

Dat.xvi. Capittel

ENde des HEERE woort wert tot
A mi gedaē seggēde. Ghi en sult geē
wijf nemē/eñ in dese stadt en suldi sonen
noch dochterē hebbē. Wāt dit seit de HE
RE op die sonē eñ op die dochterē diemē
vint in dese stat/eñ op haer moederē dye
se gewonnē hebbē/eñ op haer vaderen/
van welcker geslacht dat si geborē sijn in
desen lande

Si sullē steruē metter doot der geen
der diese quellē. Men en salse niet bewee
eñ mē en salse niet begrauē/si sullē sijn in
stinckēdē dier op dat aēsicht vādē lande/
Eñ si sullē verteert wordē metten swaer
de eñ mettē honger. Eñ haer lichaem sal
sijn in spise dē vogelē des hemels/eñ den
beestē vādē lāde. Wāt dit seit de HEERE
En gaet in geen huys van weerscappen
noch en gaet nyet om te weenē/noch en
vertroostse niet wāt ic heb vā desen volc.
ke minē pays genomē (seit die HEERE)
onfermicheit eñ ontfermenissen B

Eñ die groote eñ die cleine sullē ster.
uē in desen lāde/men en salse niet begra
uen eñ mē en salse niet beweenē/eñ si en
sullē hē niet snidē/noch mē en sal geen ca
luheit voor hē maken/eñ si en sullen ondē
hē geē broot brekē dē genē dye weēt/om
te vertroosten opten doodē/eñ si en sullē
hem niet geuen den dranc vandē nappe/
om te vertroosten van haren vader ende
haer moeder

Ende ghi en sult niet gaē in dat huis
der weerscappen om met hem te sitten/
ende te eten ende te drincken/wandt dit
seit die HEERE der heyrscaren God van
Israhel. Siet/ick sal in uwe ooghen van.
der stadt/ende in uwē daghen wech doen
die stemme der bliscappen/ende die stem
me der vrüechden/ende des brudegoms
stēme/eñ der bruyt stēme. Eñ als ghi de

sen volc geseit hebt alle dese woordē eñ si
v seggen. Waer om heeft die HERE op
ons gesprokē al dit groot quaet/welck is
onse boosheit of welc is onse sonde die wy
gesondicht hebbē dē HERE onsen God
So suldi tot hē seggē. Wāt uwe vaders
hebbē mi gelatē seit dye HERE/eñ si zijn
wech gegaē na vreēde godē eñ hebbense
C gediēt/eñ hebbēse aēbeet/eñ hebben mi
gelatē/eñ en hebbē myn wet niet gehou
dē. Mer oec hebdi qualiker gedaen dan
uwe vaders. Wāt siet elc wādelt na syn-
der quader boosheit synder hertē/om dat
hi mi niet hoorē en sal.

Eñ ic sal v verdryuē wt desen lāde in
een lāt dat ghi noch uwe vaders niet en
weet. Eñ ghi sult daer dach eñ nacht die-
nē vreēde goden die v geē ruste geuen en
sullē. Hier om siet so sullē comē dye dagē
seit die HERE/eñ mē sal nyet meer seg-
gē/leeft die HERE dye die kinder van
Israel wt Egiptē leide/mer leeft de HE
RE die de kinder van Israel geleit heeft
wtē lāde vā noordē/eñ wt allē lādē daer
icse wt verdreuē hadde/eñ ick salse weder
brēgē in haer lāt dat ic harē vaders gaf/
D Siet/ic sal vele viscers seyndē seit de HE
RE/eñ si sullēse visscē

Eñ hier na sal ic hen seynden vele ia-
gers/eñ si sullēse iagē vā elckē berge/eñ
vā elckē hueuele eñ wtē holē vādē stenē
wāt myn oogē syn op alle hare weghen
Si en syn niet verborgē vā minē aēsicht
eñ hare boosheit en is niet verborgē van
myn oogē

Eñ ic sal hē eerst weder geuen twee-
voudige boosheden eñ zōdē/wāt si hebben
myn lāt besmet indē lichamē vā harē af
godē eñ met hare vuylhedē hebbē si myn
erflicheit veruult HERE myn stercheit
eñ myn vromicheit/eñ myn toeulucht in
dē dage myns vernoys eñ verdriets. tot
v sullē die liedē comē vādē eyndē vander
weerelt eñ seggē. Waerlijc besaten onse
vaders luegenē/ydelheit/die hem niet en
vorderde

Sal eē mā tot sinē behoef godē maec
kē. Eñ si en syn niet goden. Hier om siet
sal ic hē toonē bi desen verāderē/ick sal hē
toonē myn hāt eñ myn cracht/eñ si sullē

wetē dat die HERE is minē name

Dat.xvij. Capittel A

DIe sonde is vā Juda gescreuē met
eenē yserē griffie in de clauwe vā
eenē Adamāt/wt gegrauen op die breet
heit haerder hertē/eñ in dye hoeckē van
harē outarē eñ harē bosscē eñ der geloo-
uerder boomē die optē hogē bergē offer-
hāde doē indē veldē/so sal ic uwe stercht
eñ alle uwe tresorē geuē in rooue/eñ ver
stroyē v hoochedē in alle eyndē vā uwen
lāde om die sondē wille

Eñ ghi sult alleē gelatē wordē vā uwe
erffelicheit die ic v gegeuē hebbe/eñ ic sal
v doē dyenen uwen viāden in een lāt dat
ghi niet en weet.

Want ghy hebt een vyer ontsteken
in minē toorne/het sal eewelijc bernē. dit
seit die HERE. Vermaledijt si die men-
sce die betrouwet in eenen mensce/eñ set
tet dat vleesche sinen arme/eñ wiēs her-
te vandē HERE wech gaet

Want hi sal syn als een heydē inder B
wildernissen/eñ hi en sals niet siē als dat Psal.i.
goede comē sal/mer hi sal wonē in drooch-
hedē inder wildernissen in dat soute lant
daer mē niet in woonē en mach. Gebene
dijt is die mā die in den HERE betrout
eñ die HERE sal syn betrouwē syn. Eñ
hi sal zijn als eē hout dat mē verplāt op die
waterē/datter versceit syn wortelē sciet
eñ en sal niet ontsiē als die hitte comē sal
eñ syn loof sal groē syn/eñ inden tyde der
droocheit en salt niet besorcht syn/noch gee
nē tijt en salt latē vrucht te makē

Des menscen hert is quaet eñ men
macht niet ondergrondē. Wie sal dat be
kēnē? Ic die HERE/dye dat hert onder
soecke eñ die lēdenē proeue/die elcken ge
ue na sinē wech/eñ na dye vrucht vā sinē Apo.ij.c
vōdē. Perdicx voet op dat si niet gebaert
en heeft. Si heuet rijcdommen gemaect
eñ niet indē oordeele

In dye middewaert van haren dagē
sal hise laten/eñ in harē wterstē sal si ons
wijs syn. Die setel der glorie van hooche
den vanden beginne der stat onser heilic
heit is te ontbeiden van Israel.

HERE al die v latē/sullē gescēt wordē
die vā v wech gaē/sullē indē aerdē gescre-

nē wordē/wāt ſi hebbē gelatē dye adere vādē leuēdē waterē dē HEERE. Geneeſt mi HEERE eñ ic ſal gezōt worden/maect mi behoudē eñ ic ſal behouden ſijn want ghi ſijt mijn lof.

C Siet/ſi ſeggē tot mi. waer is des HEERĒ woort. Het come. Eñ ic en bē nyet verſtoort/v volgēde die de herdē ſijt/eñ ic en begeerde des mēſcē dach niet. ghi wetet dz wt minē lippē gegaē is/dat was gerecht in uwē aēſcouwen. En ſijt my niet ter vreeſen/ghy ſijt mijn hope indē dage mijns vernoys

Beſcaēt moetē ſi wordē die mi veruolgē/eñ ic en moet niet beſcaēt wordē/ſi ōtſiē hē/eñ ic en ſal mi niet ontſiē. Brēct op hē dē dach des vernoys/eñ met tweeuoudiger droefheit bedroefſe. dit ſeit de HEERE tot mi Gaet eñ ſtaet in die poorte der kinderē vā uwē volcke/eñ daer die coningē vā Juda door in gaē eñ wt gaen/eñ in alle de poortē vā Jeruſalē/eñ ghi ſult tot hē ſeggē. Ghy coningē van Juda eñ alle Juda/eñ ghi alle die tot Jeruſalē woont/hoort des HEERĒ woort/dye ingaet door deſer poortē.

Dit ſeit die HEERE. Wacht uwe ſielen/eñ en wilt geenē laſt dragē indē Sabaoth/noch en brēct niet in door die poortē vā Jeruſalē/eñ en wilt geenen laſt wt werpē wt uwe huiſen indē Sabaoth/eñ ghi en ſult geē werc doē. Heilicht dē Sabaoth alſo ic uwē vaderē beual. Eñ ſi en hoorden mi nyet/noch en hyelden nederwaerts haer oorē/mer ſy verhardē hare neckē dat ſi mi nyet hoorē en ſoudē/noch

D leerēde caſtijnge ontfaen

Eñ het ſal ſijn iſt dat ghi mi hoort ſeit die HEERE/ſo dat ghi gheenen laſt in en brēct door die poortē van deſer ſtat inden Sabaoth//eñ iſt dat ghi heilicht den Sabaoth/eñ en doet geē werc in hē/ſi ſullen ingaē door die poortē vā deſer ſtat/dye coningē eñ die princē die op Dauids troon ſittē/eñ die op paerdē eñ op wagenē gaē ſittē/ſi eñ haer princē die mānē vā Juda eñ die in Jeruſalē woonē/eñ mē ſal eewelic in deſe ſtat woonē. Eñ ſi ſullē comē vā dē ſtedē Juda eñ vā alle ſidē om Jeruſalē eñ vā Bēiamins lāde/eñ vāden neder

lādē/ eñ vādē berch lādē eñ vā ſuydē eñ ſullē briēgē brātoffer eñ wotoffer/eñ offerhādē eñ wierooc/eñ ſi ſullē offerāde briengē in des HEERĒ huys

Maer iſt dat ghi mi niet en hoort ſo dz ghi dē Sabaoth heilicht/eñ dat ghy geenē laſt en draget/eñ in en brenct door dye poortē vā Jeruſalē inden Sabaoth/ſo ſal ic een vier ontſtekē in uwe poortē/eñ het ſal verbernē die huſen vā Jeruſalē/eñ tē ſal niet wt gebluſcht werdē.

Dat.xviij. Capittel

Dat woort dat vādē HEERE gedaē A was tot Hieremiā ſeggēde Staet op eñ gaet neder in eēs mās eēs potmakers huys/eñ daer ſuldi mijn woordē horen, Eñ ic ginc neder in eēs potmakers Rom/9.[1]
huys/ende ſiet hi dede ſijn werck op dat wiel

Eñ die pot die hi maecte vāder aerdē/brac in zijn hādē. Eñ hi keerde hē eñ maecte daer af eenē āderen pot/alſoot hem genuechde in ſijn oogē dat hi hē makē woude. Eñ des HEERĒ woort wort tot my gedaē ſeggende

En ſal ic v niet mogen doē(alſoo deſe B potmaker doet)dat huys van Iſrael ſeit die HEERE: Siet gelijck dat die morwe aerde is in eēs potmakers hant/alſo ſidi in mijn/ hāt huis vā Iſrael. Haeſtelic ſal ic ſprekē tegē tvolc eñ tegēt rijke dat ic dat ontwortelē eñ deſtruerē eñ verderuē ſal Iſt dat dat volc boete doet vā ſinē quadē dat ic tegen hen geſproken hebbe/ſoo ſal mi oot leet ſijn vanden quade dat ick ghepeynſt hebbe dat ic hē doen ſoude/eñ ick ſal haeſtelic ſpreken vā dyen volcke ende van dyen rijcke/dat ict ſtichten ende plāten ſal.

Iſt dattet quaet doet in mijn oogen/ſo dattet mijn ſtem me nyet en hoort/ſoo ſal my berouwen vanden goede dat ic geſproken hebbe hen te doene. Nv hier om ſegget dē man van Juda/ende dien/dye daer woondt in Jheruſalem ſegghende. Dit ſeit die HEERE

Siet ick verſiere teghen v quaet/ende ick peyſe teghens v een gepeyns/peghelijck keere weder van ſinen quaden weghen/ende beleypt uwe wegē eñ uwe

neerstichedē. Si seidē. Wi wāhopē. Wāt
wi sullē gaē na onsen gepeynsen/eñ elck
[illegible] vā ons sal doen die boosheit vā sijnre qua
C der hertē. Hier om seit die HERE. Vra-
get dē heydenē/wie hoordē aldusdanige
eyselike dingē/die te veel gedaen heeft/
die maget vā Israel. En sal niet te nyete
gaē vādē steenē des ackers dye snee van
Libano/oft machmē wt geroeden dat ou
de water dat wt spinget eñ nederwaert
loopt?

Wāt mijn volc heeft mijns vergetē/
te vergeeefs offerēde/eñ hen stootēde in
hare wegē/indē bi wegē der weerelt/dat
si daer door wādelē soudē in ongetreden
wegē/dz haer lāt werdē soude in bedroef
hedē/eñ in eewige bespottinge. Elc dyer
voor bi gaē sal/hi sal verwōderē/eñ roerē
sijn hooft. Als eenē bernēdē wint sal icse
verderuē voor die vyādē/ic sal hen toonē
dē rugge/eñ nyet dat aēsicht inden dage
D haers verlies. Eñ si seidē Coēt eñ laet ōs
peynsen gedachtē tegē Hieremiā. Wāt
die wet en sal nyet verlorē werdē vāden
priestere/noch dē raet vāden wisen man
noch dat woort vādē propheet. Comt eñ
laet ons hē slaē metter tōgen/eñ en laet
ons niet verstaē tot alle sinē woordē

Verstaet HERE te mi waert/eñ hō
ret mijnder wedersaken stēme. En suldi
niet vergeldē voor dat goede quaet/wāt
si hebbē gegrauē eenē gracht mijnre sie
lē? Gedēct dat ic in uwe aēscouwē gestaē
hebbe/dat ic voor hē goet sprekē soude/eñ
dat ic dine onwaerdicheit van hē keeren
soude. Hier om geeft haer kinder in hon
ger/eñ leitse in des swaerts hādē.

Haer wiuē moetē wordē zōder kinde
rē eñ weduwē/eñ hair mānē moetē wor
dē verslagē metter doot. Haer iongelin-
gē moetē wordē doorstekē metten swaer
de indē stride/eñ mē moet hoorē dat ghe-
roep wt harē husen. Wāt ghi sult haeste-
lic op hen brēgē dē moordenaer/Want si
hebbē eenē gracht gegrauē om mi te vā
gē/eñ si hebbē strickē verborgē tot minē
voeten.

Maer HERE ghi weet al harē raet
diē si tegē mi doē in die doot En doet geē
bistādicheit/eñ hare zōdē en worden niet
af gedaē vā uwē aēsichte. Si moetē wor-
dē vallēde in uwē aēsiē/inden tide ws to-
rēs so misbruyctse Dat.xix.Capit A

Dit seit dye HERE. Gaet eñ neēt
eēs potbackers aerdē pot vāden
ouders des volcs eñ vādē ouders vāden
priesterē/eñ gaet totter valeyē vā Enōs
sonē/die neuē dē ingāc vāder potbackers
poortē is/daer sult ghi prediken die woor
dē die ic tot v sprekē sal/eñ seggen

Ghi coningē vā Iuda/eñ die te Ieru
salē woōt/hoort des HEREN woort. dit
seit die HERE der heyrscarē God vā Is- B
rael. Siet ic sal in brēgen vernoep eñ ver
driet op dese stat. alsо/so wie diese hoorē sal
zijn oorē sullē hē tuytē/om dz si mi gelaten
hebbē/eñ hebbē dese stat vreēde gemaect
eñ hebbē dair in vreēde godē geoffert die
si niet en kēdē/si eñ haer vaders eñ die co
nigē vā Iuda/eñ hebbē dese stat veruult
metten onnoselre bloet

Eñ si stichtē Baalims hoochedē om
hare kinder te verbernē mettē vyere in
Baalims brātoffer/dat ic nyet beuolē en
heb/noch gesprokē en heb/noch si en qua
mē niet op in mijn herte. Hier om siet/soo
comē die dagē seit die HERE/eñ dese
stat en sal niet meer Tophet gehetē wor
den eñ Ennons soon valeye/maer die va
leye der doorslacht Eñ ic sal sceidē dē raet
vā Iuda eñ Ierusalē in dese stat/eñ ic sal-
se om werpē met dē swaerde indē aēscou
wē van harē viādē/eñ inder geērē hant/
die haer sielē soeckē/eñ ic sal haer prijē ge
uē tot spise dē vogelē des hemels eñ den
beesten der aerdē/eñ ic sal dese stat leggē
in een verwonderē eñ in bespotten. Alle
die gene die hier doorgaen sal/die sal ver- C
wonderē/eñ hy sal bespottē op alle haer
plagen

Eñ ic sal hen doē etē hair sonē eñ hair
dochterē vleesch/eñ eē yegelic sal etē dat
vleesch zijns vriēts/in hare belegētheit/eñ
in sinē vernoye/deerse haer viādē eñ die
gene die haer siele soeckē beslupten sullē
Eñ ghi sult den aerden pot ontween slaē
inder mannen oogen die met v gaen sul
len/eñ ghi sult tot hen seggen. Dit seit de
HERE der heyrscaren. Aldus sal ick dit D
volc/eñ dese stat ontween breken/alsomē

eenē potmakers pot breket diemē nem-
merneer vermakē en mach.Eñ mē sal
se grauē in Tophet om datter geē ander
stat sijn en sal om te begrauē.Aldus sal ic
deser stat toe doē seit die HERE/eñ den
genē dier in woonē/so dat ic dese stat leg-
gē sal als Tophet

Eñ die husen van Jerusalē/eñ der co
ningē vā Juda husen als die stat Tophet
onsuuer/alle die husen in welcker husen
salē si geoffert hebbē/alle den ridderscap
des hemels/eñ scenctē versce offerhāde/
vreēdē godē.Eñ Hieremias quā van To
phet daer hē die HERE gezondē hadde
om te prophetērē/eñ hi stont inde sale des
HEREN huys/eñ hy seyde tot alle den
volcke.Dit seit die HERE der heyrscarē
God vā Israel/Siet/ic sal in brēgen op de
se stat/eñ op alle poorten al dat quaet dat
ic heb gesprokē tegē hair/wāt si hebbē ha
re necke verhart dat si mijn woordē nyet
hoorē en soudē

Dat.xx.Capittel

A Ende Pashur Emmers soō die prie
ster die geset was prīce in des HE
REN huys/hoorde Hieremiā prophete-
rē alle dese redenē/eñ Pashur sloech Hie
remiā dē propheet/eñ leydē in eenen stoc
die in Bēiamins hoochste poorte was/in
des HEREN huys.

Eñ doēt des anderē daechs dach ge-
wordē was/so dede Pashur Hieremiam
wt dē stoc halē/eñ Hieremias seide tot hē
Die HERE en heeft uwē name niet ge-
heetē Pashur/mer anxt vā alle sidē/wāt
dit seit die HERE.Siet ic sal v geuen in
anxt/eñ alle uwe vriēdē/eñ si sullē vallen
in haerō viādē swaerdē/uwe oogē sullēt
siē.Eñ ic sal geheel Judā geuen in des co
nincs hāt vā Babiloniē/eñ hy salse ouer
B voerē in Babiloniē/eñ verslaēse metten
sweerde.

Eñ ic sal al dat goet van deser stat/eñ
harē arbeit/eñ al haren prijs/eñ alle dye
tresorē der coningē vā Juda geuē in hair
der viādē hāt/eñ si sullēse rooue/eñ si sul
lēse nemē/eñ voerēse in Babilonien.Eñ
ghi Pashur/eñ alle dye ghene die met v
woonē in v huys/ghi sult gaē in geuāge-
nisse/eñ sult comē in Babiloniē / eñ daer
sult ghi steruē/eñ daer sult ghi begrauen
wordē/eñ al uwe vriēdē/diē ghi luegenē
geprophetеert hebt.Ghi hebt mi verleit
HERE/eñ ic bē verleyt/ghi waert sterc
ker dā ic/eñ ghi quaēt te bouē.

Ic bē gewordē in een bespottē al den
dach.Alle mēscē veronwaerdē mi/want
te hāt spreke ic al roepēde/die quaetheyt
eñ die woestheit roep ick.Eñ des HE-
REN woort is in mi geworden lachtere/
eñ in bespottē al den dach/Eñ ic seide.Ic
en sal sijns niet gedēckē noch ic en sal nē- C
mermeer in sinen name sprekē

Eñ het is gewordē in mijn herte als
een bernēde vier/eñ geslotē in mine bee
nen/eñ ic ben flauwe gewordē om dat ics
niet verdragen en mach.Want ic heb ge
hoort veel mēscen lachterē/eñ anxt ouer
al veruolcht hē/eñ laet ons hem veruol-
gē vā allen den mānē die mijn peyselijc
ke vriendē warē/eñ die mine side bewair
den Of hi in eeniger manierē bedrogen
wordē mach eñ dat wi tegē hē te bouē co
men/eñ dat wi gerrigē wrake vā hē.

Maer die HERE is met my als een
sterc vechter/eñ hier om sullen dye gene
die mi veruolgē/vallen/eñ crāc zijn/si sullē
anxtelic wordē bescaēt/wāt si en verston
dē nz dē eewigē lachtere die nēmermeer
af gedaē en sal wordē.Eñ ghy HERE ō
heyrscarē/die dē gerechtigē proeft die die D
lēdenē siet eñ dat herte/ic bidde/laet my
v wrake vā haer siē.Wāt v heb ic mine sa
ke ontdect.Singet dē HERE/louet den
HERE/wāt hi heeft des arms menscen
siele verlost vā der quader menscen hant

Vermaledijt si diē dach daer ic in ge-
borē was/die dach daer mi mijn moeder Job.
in baerde/en si niet gebenedijt.Vermale
dijt si die man die minē vader bootscapte
seggēde/v is eē knecht geborē.eñ hy ver-
blide als met bliscappē.Die mā moet zijn
als die stedē zijn/die dye HERE om werp
eñ tē beroude hē nz.Hi moet hooren den
roep/vroech/eñ geuē indē tide vā dē mid-
dage gescrep/die my nz doot en sloech wt
mijnre moeder vroulicheit/dat my mijn
moeder geworden hadde eenen gracht/
eñ haer vroulicheit eē ewige ōtfāc.wairō Job.
bē ic wter vroulichz gecomē/dat ic sien sou

dē arbeit eñ rouwe/eñ dat mijn dagē ver
teert worden in ſcāde.

Dat.xxi.Ca

A HEt woort dat vādē HEERE gedaē
was tot Jeruſalē/doen dye coninc
Sedechias tot hē ſandt Paſhur/Helchie
ſoō. Sophoniā Maaſias ſone dē prieſter
seggēde. Vraget voor ons dē HEERE/
wāt Nabugodonoſor coninc van Babilo
niē ſtrijt tegē ons/oft bi auōtuerē de HE
RE met ons doē wil na alle ſine wōderē
eñ dat hi vā ons wech trecke

Eñ Hieremias ſeide tot hē. Aldus ſul
di ſeggen Sedechiā. Dit ſeit die HERE
God vā Iſrael. Siet ic ſal verkerē die va
B tē vādē ſtride die in uwe hādē ſijn/eñ dair
ghi mede vecht tegē dē coninc vā Babi-
loniē eñ tegē die vā Chaldea dye v ronts
omme uwe muerē belept hebbē/eñ ic ſal
die vergaderē in die middewaert vāder
ſtat/eñ ic ſal v verwinnē in ſtercker hant
eñ in wt geſtekene armē eñ in toorne/eñ
in onwaerdicheit/eñ in grooter grāſcap
eñ ic ſal ſlaē die gene die in deſe ſtat woo-
nē. Die mēſcē eñ dye beeſtē ſullē ſteruen
met grooter ſterften. Eñ hier na/ſeit dye
HERE/ſo ſal ic geuē Sedechias den co-
ninc vā Juda/eñ zijn knapē/eñ ſijn volck
eñ die gelatē ſijn in deſer ſtat vāder ſterf-
ten/eñ vādē zwaerde eñ vādē honger/in
Nabugodonoſors hādē des conincs van
Babiloniē eñ in haerder viādē hādē. eñ
in der geēder hādē die haer ſielē ſoecken/
eñ hi ſalſe ſlaē indē mōt vādē ſwaerde/eñ
hi en ſal niet beweecht wordē/noch ſparē
C noch ontfermē. Eñ ghi ſult tot deſen volc
ke ſeggē. Dit ſeit die HERE

Siet/ic geue voor v dē wech des leuēs
eñ den wech der doot. Dye in deſe poorte
woonē ſal/hi ſal ſteruē indē ſwaerde eñ in
hōger eñ in ſterſtē/mer die daer wt gaet
eñ tē Caldeeuſcē ouer gaet die v belegen
hebbē/hi ſal leuē/eñ ſine ſiele ſal hem ſijn
als een roof

Wāt ic heb mijn aēſicht geſet op de-
ſe ſtat int quade eñ niet int goede/ſeit die
HERE/ſi ſal in des conincs hāt van Ba
biloniē gegeuē wordē/eñ hi ſalſe verber-
nē mettē vyer/eñ des conincs huys van
Juda. Hoort des HEEREN woort Da
uids huys. Dit ſeyt dye HEERE. Wijſt

vroech dat oordeel/eñ verloſt dē genen die
bedruct is met crachte/vā des genē hant
diē quelt/dat bi auōtuerē mine ōwaerdic
heit niet wt en come/als eē vier/eñ wer-
de bernēde/eñ dat niemāt en ſi dyet bluſ
ſcet/om dye booſheit vā uwē nerſtichedē
Siet/ic ſpreke tot v/die daer woont in die
vaſte valeye/eñ dē veldē/ſeit de HERE
Die daer ſegt/wie ſal ons ſlaē/eñ wye ſal
in onſe huyſen comē/eñ ic ſal op v verſoec
kē na dye vrucht vā uwer neerſticheden
ſeit die HERE/eñ ic ſal eē vyer ontſtekē
in harē boſſce/eñ het ſal verbernē al dat-
ter ontrent is

Dat.xxij.Capittel

DIt ſeit die HERE. Gaet neder in A
des conincs huis vā Juda/eñ ghy
ſult dair ſprekē dit woort/eñ ſeggē. Conic
vā Juda/hoort des HEREN woort/dye
op Dauids troō ſit/ghy eñ v knapē/eñ v
volc/die incoēt door deſe poorten

Dit ſeit de HERE. Doet oordeel eñ
gerechticheit/eñ verloſt dē genen dye be
druct is met crachte/vā des genē hāt diē
quelt/eñ dē coecomelinc/eñ dē weeſeneñ
die weduwē en wilt niet bedroeuen/noch
en verdructſe niet ongerechtelijck/eñ en
ſtort geē ōnoſel bloet wt in deſe ſtat. Wāt
iſt dat ghy doēde/doet dit woort/ſo ſullen
dye conigē vā Dauids geſlachte in comē
door die poortē vā deſen huys/die ſittē ſul
lē op ſinē troō/eñ op wagenē/eñ op paer
dē/eñ ſi eñ haer knapē eñ haer volc

Eñ iſt dat ghi deſe woordē niet en ho-
ret/ſo heb ic in mi ſeluē geſworen/ſeit die
HERE/dat dit huys weſen ſal in eē wil-
derniſſe. Wāt dit ſeit die HERE/op des
conincs huis vā Juda. Galaad ghi ſijt dat B
hooft vādē Libanus. Iſt dat ick v nyet en
ſette in verwoeſtinge/oft tot ſtedē daer-
mē niet in woonē en mach

Eñ ic ſal op v heiligē/dē mā/die doot
ſlaet/eñ ſine wapenē/eñ ſi ſullē af houdē
uwē wtuercorenē Cederboō/eñ worpen
int vier/eñ vele heidenē ſullē gaē door de
ſe ſtede/eñ elc ſal ſeggē tot ſinen naeſten/
Waer om heeft dye HEERE dus ghe-
daen deſer grooter ſtadt? Ende ſy ſullen C
antwoorden. Om dat ſy gelaten hebben
die beloofte des HEEREN haers Gods

deu.xxix.d. eñ om dat si vreẽde godẽ aẽgebeden heb
iij/re/ix/ a hẽ/eñ hen gediẽt. En wilt dẽ doodẽ niet
beweenẽ/noch en screyt op hẽ niet met
geweẽ. Beweẽt dẽ genẽ die wt gaet/wãt
hi en sal nẽmermeer weder comẽ/noch
siẽ dat lãt sijnre geboortẽ

Wãt dit seit die HEERE tot Sellum
Iosias soon/dẽ coninc van Iuda/die reg-
neerde na Iosias sinẽ vader die wt geua
rẽ is vã deser stadt. Hi en sal hier nẽmer-
meer weder comẽ. maer in die stat daer
ic hẽ in ouer geuoert hebbe/daer sal hi in
steruẽ/eñ hi en sal nẽmermeer dit lãt siẽ
Wee/dye sijn huys sticht in ongerechtic-
D heit/eñ sine auõtmale cameren niet en
sticht in gerechticheit. Hi sal sinẽ vriẽt te
vergeefs bedrucken/eñ hi en sal hẽ sinen
loon niet betalẽ. Die seit/ic sal my eẽ wijt
huys timmerẽ/eñ wijde auõtmael came
rẽ/die tot sinẽ behoef dye vẽsterẽ op doet
eñ maect die stofferinge der camerẽ van
Cederẽ houte/eñ scildert met roode ver-
we. En suldi niet regnerẽ/wãt ghi gelijct
v tegẽ dẽ Cederboõ? V vader/en adt hy
niet/eñ drãc/eñ dede ordeel eñ gerechtic-
heit/doẽ hẽ wel was/so ordelde hy des ar
mẽ mẽscẽ sakẽ/eñ dye mare was in sinẽ
goede. En dede hijt daer om niet/om dat
hi mi bekẽde/seit die HEERE?

Mer v oogẽ eñ v herte/sijn ter gyeric
E heyt/eñ om wt te storte õnoosel bloet/eñ
om ouerdaet te doẽ/eñ tẽ loope vãdẽ qua
dẽ werckẽ. Hier om seit dye HEERE tot
Ioachim Iosias soon dẽ coninc vã Iuda/
Si en sullẽ hẽ niet beweenẽ/wee broeder
wee suster/si en sullẽ hẽ niet roepen/wee
dẽ heere/eñ wee dẽ edelẽ

Hi sal begrauẽ wordẽ allso mẽ eenen
ezel begraeft/stinckẽde eñ wt geworpen
buytẽ der poortẽ vã Ierusalem. Gaet op
Lybanus/eñ roept/eñ geeft in Basan v
stẽme/eñ roept tottẽ genen die daer door
gaẽ/want alle die gene die v lief hebben
sijn bedroeft eñ vertredẽ

Ic hebbe tot v gesproken/ghy seyt in
uwer oueruloedicheit/ghi seyt/ic en sals
niet hoorẽ. Dit is uwẽ wech vã uwer iõc-
heit/wãt ghi en hebt mijn stẽme niet ge
hoort. Die wint sal voedẽ alle v herderen
F eñ uwe lief hebbers sullẽ gaẽ inder geuã

kenissen. Eñ dã sult ghi confuys worden
eñ v scamẽ vã alle uwer boosheit/die daer
sit op Libanus/eñ uwẽ nest maect inden
Cederboõ. Hoe versuchtet ghi als v dye
pinẽ aen quamẽ/gelijc die pinẽ eẽs wijfs
die in arbeide leit. Leue ic/seit de HEERE
wandt ist dat Iechonias Iochaims sone
des conincs van Iuda. waer een vinger
lijn in mijnre rechter hant/ic sallen van
daer wt steken. eñ ic sal v geuẽ inder geẽ-
re hãt/die uwe siele soeckẽ/eñ inder geẽ-
re hant/welcker aẽsichte ghy ontsiet/eñ
in Nabugodonosors hãt/des conincs vã
Babiloniẽ/eñ inder Caldeeuscer handẽ/
Eñ ic sal v seyndẽ/eñ v moeder die v ghe
baert heeft/in een vreẽt lãt/dair ghi niet G
geboren en waert/eñ daer suldi steruen/
Eñ in dat lãt daer si haer siele toe op hef-
fen/dat si daer weder keerẽ sullẽ/si en sul
lender niet weder keeren

En is dese mã Iechonias niet eẽ aer
dẽ gebrokẽ vat? En is hi niet eẽ vat sonder
eenige weeldicheit? Wair om sijn si afge-
worpẽ eñ sijn saet. eñ sijn wech geworpẽ
in eẽ aerde die si niet en kẽdẽ. Aerde/aer-
de/aerde/hoort des HEEREN woort. dit
seit die HEERE. Scrijft dezẽ mã õuruchte
baer/eenẽ mã die in sinẽ dagẽ geen voor
spoet hebbẽ en sal. Wãt van sinẽ sade en
sal geẽ mã zijn/die sittẽ sal op Dauids troõ
eñ die voort meer macht hebbẽ sal in Iu
da.

Dat. xxiij. Capittel A

Wee dẽ herderẽ/die verstroyẽ eñ Ezec. xx[x]iiij.
verstrooyẽ die cudde mijnre weidẽ/ c
seit die HEERE.
Hier om seit die HEERE God vã Israel
tottẽ herderẽ/die mijn volc voeden. Ghi
hebt mine cudde gestroyt/ghi hebtse wt
verdreuẽ/eñ en hebtse niet besocht. Siet ic
sal op v versoeckẽ die boosheit vã uwẽ nee
stichedẽ seit die HEERE. Eñ ic sal verga-
derẽ dat ouer blijft vã mine cuddẽ/wt al-
lẽ lãdẽ daer icse toe verdreuẽ heb/eñ ic sal
se keerẽ tot harẽ lãde/eñ si sullẽ wassẽ eñ
wordẽ gemenichfuldicht/eñ ic sal op hen
verwecken herderen/eñ die sullense voe- B
den. Si en sullẽ haer voort meer niet ont-
siẽ/noch hen vreesen/eñ men sal nyemãt deu/xxxiij
soecken wtẽ getale seit de HEERE. Siet v/
die dagen comẽ/seit die HEERE/eñ ic sal

Dauid verweckẽ een gerechtich ſaet/eñ
die comẽ ſal/ſal regneren eñ wijs zijn/eñ
doẽ oordeel eñ gerechticheit inder aerdẽ
In dyẽ dage ſal Juda behoudẽ wordẽ/eñ
Iſrael ſal bettouwelic woonẽ
Eñ dit is die name/daerſe hem mede
ſullẽ noemẽ/onſe gerechtige HEERE.
Hier om ſiet/ſo comẽ die daghen ſeit die
HERE/eñ ſi en ſullen niet meer ſeggẽ/
die HERE leeft/die de kinder van Iſra-
el wt dẽ lãde vã Egyptẽ leyde. Maer de
HERE leeft/die dat ſaet vã Iſrael geleit
heeft wt dẽ lãde van noordẽ/eñ wt allẽ lã
dẽ waer in/dat icſe verdreuen hadde der
waert/eñ ſi ſullẽ woonẽ in harẽ lãde. Tot
dẽ prophetẽ
Mijn herte is bedroeft int middẽ van
mi/alle mijn gebeẽtẽ ſijn beroert. Ic ben
gewordẽ als een dronckẽ mã/als een mã
die veruerſcet is van wijne/vã des HE-
REN aẽſichte/eñ vã dẽ aenſichte ſijnre
woordẽ/wãt dat lant is veruult vã ouer-
ſpeelders/wãt vã dẽ aẽſichte des volcs ſo
weẽde dat lant/eñ die weydẽ der wilder-
C niſſen ſijn verdroocht. Eñ haren loop is
quaet gewordẽ/eñ haer ſterckheit verſcey
dẽ. Want die propheet eñ die prieſter ſijn
beſmet/eñ in mijnẽ huyſe/vant ick haer
quaet ſeit die HERE.
Hyer om ſal haren wech weſen/als
ſlibberachtich in donckerhedẽ/wãt ſi ſul
len daer in gedreuen wordẽ/eñ vallẽ daer
in. Wãt ic ſal quade dingẽ op hẽ brẽgẽ/dz
iaer haerder verſoeckinghe/ſeit die HE
RE. Eñ indẽ prophetẽ vã Samariẽ heb
ic ſotheit geſiẽ/eñ ſi propheteerdẽ in Ba-
al/eñ bedrogẽ mijn volc vã Iſrael
Eñ indẽ prophetẽ vã Ieruſalẽ ſach ic
die gelijckeniſſe der geẽder die ouerſpel
doẽ/eñ dẽ wech der luegenẽ/eñ ſi ſterctẽ
der alder quaetſter mẽſcen handẽ/dat elc
niet bekeert wordẽ en ſoude vã zijre booſ
heit. Si ſijn mi alle worden als Sodoma
eñ die gene die daer wonẽ als Gomorra
Hier om ſeit die HERE der heyrſcaren/
tot den prophetẽ.
Siet ic ſalſe doen eten bitteren alſen
eñ ic ſalſe drinckẽ met galle. Wãt vã den
prophetẽ vã Ieruſalẽ/is wt gecomen be-
ſmettinge op al dat lãt. Dit ſeit de HEE

RE der heyrſcarẽ. En wilt niet hoorẽ der D
prophetẽ woordẽ/die v propheterẽ eñ be
driegẽ. Si ſprekẽ dat viſioen haerder her
tẽ/eñ niet wt des HEREN monde
Si ſeggẽ dẽ genen die mi blaſpheme
rẽ/die HERE heeft geſprokẽ/v ſal pais
weſen/eñ al die gene die wandelẽ in dye
booſheyt haerder hertẽ/geẽ quaet en ſal
op v comẽ. Want wie was daer bi in des
HEEREN raet/eñ hoorde eñ ſach des
HEREN woorden?
Wye merckt ſijn woort/eñ hoordet?
Siet/dat geruchte vã des HEREN on-
waerdicheit ſal wt comẽ/eñ tempeeſt wt
brekẽde/ſal comẽ op der quader hooft
Des HEREN toorẽ en ſal niet weder
keerẽ/voor dat hi gedaẽ ſal hebbẽ/eñ dat
hi veruullẽ ſal die gedachtẽ ſijnre hertẽ/
Indẽ wterſtẽ dage ſuldi ſinẽ raet vſtaen
Ic en ſandt dẽ propheet niet/eñ ſi liepen/
Ic en ſprac dẽ propheet niet/eñ ſi prophe
teerdẽ. Haddẽ ſi in minẽ raet geſtaẽ/eñ
haddẽ ſi mijn volc cõdt gedaẽ mine woor E
den/ſo had icſe ooc gekeert van hare qua
de wegẽ/eñ van harẽ alte quade gedach-
ten. Meynt ghi/dãt ic God vã hier bi ſi/
ſeit die HERE/eñ niet God vã verren?
Sal een man verborgẽ wordẽ in heyme-
licheit/eñ en ſal ic hẽ niet ſien/ſeit de HE
RE?
En veruulle ick niet hemel eñ aerde F
ſeit die HERE Ick heb gehoort wat die
prophetẽ ſeidẽ/propheterẽde in minẽ na
me luegenẽ eñ ſeggẽde. Ick heb gedroõt
Ic heb gedroõt Hoe lange is dit inder pro
phetẽ herte voir ſeggẽde luegenẽ/eñ pro
pheterẽde die vleydingẽ haerder hertẽ?
Die doen willẽ/dat mijn volc verge-
te mijns naẽs/om haer droomẽ die ſi ver
tellen/elc tot harẽ naeſten/alſoo haer va
ders mijns naẽs vergatẽ om Baals wil
le. Een propheet die den droom heeft/hy
vertelle dẽ droom/eñ die mijn woort heeft
hi ſpreke waerlic mijn woort.
Wat is van dẽ caf te rekenẽ tegẽ die
tarwe/ſeit dye HEERE. En ſijn mijne
woordẽ niet als een vier/ſeit die HERE G
eñ als eenẽ hamer/die eenẽ ſteẽ ontwee
ſlaet? Hier om ſo ſpreke ic den propheten
toe/die mine woordẽ ſtelen/ſeit dye HE

RE/elc vã ſinẽ naeſtẽ/Siet ic ſpreke den
prophetẽ toe/ſeit die HERE/die haer tõ
gen aẽ nemẽ eñ ſeggẽ/dit ſept die HE
RE/Siet ic ſpreke dẽ prophetẽ toe/die lo
genẽ droomẽ/ſeit die HERE/dye loghe
nẽ vertelt hebbẽ/eñ hebbẽ mijn volc ver
lept in hare logenẽ/eñ in harẽ wonderẽ/
als icſe niet en had geſondẽ noch hẽ beuo
len en hadde/wãt ſi en hebbẽ deſen volke
niet geuordert/ſeydt die HERE/Hierõ
iſt dat v dit volc vraecht/oft eẽ propheet/
oft eẽ prieſter ſeggẽde/wat is des HE.
REN laſt/ſo ſult ghi tot hẽ ſeggẽ Ghi ſijt
dẽ laſt/Wãt ic ſal v wtdriuẽ ſeydt die HE
RE/eñ die propheet/eñ die prieſter/ende
dat volc/dat ſept des HEREN laſt/ic ſal
verſoeck doẽ op die man eñ op ſijn huys/
Dit ſuldi ſeggẽ/elc tot ſinẽ naeſtẽ eñ
G tot ſinẽ broeder/Wat antwoorde die HE
RE/eñ wat heeft die HERE geſprokẽ:
Eñ des HEREN laſt en ſalmen voort
meer niet ghedencken/wãt elckẽ ſal ſijn
woort laſt weſen/Eñ ghij hebt verkeert
des leuẽdẽ gods woordẽ/des HEREN
der heyſcarẽ ons Gods. Dit ſult ghi tot-
tẽ propheet ſeggẽ/Wat heeft de HERE
geantwoort/eñ wat heeft die HERE ge
ſprokẽ: Wãt iſt dat ghi segt des HEREN
laſt/om dat ſo ſeydt die HERE dit. Om
dat ghi geſeit hebt/dit woordt is des HE
REN laſt/eñ ic heb tot v gezõdẽ ſeggẽde.
En wilt nz ſeggẽ des HEREN laſt/hier
om ſiet ſo ſal ic v wechdoẽ v dragẽde/eñ ic
ſal v latẽ/eñ deſe ſtat die ic v eñ uwẽ vade
rẽ gaf vã minẽ aẽſichte/eñ ic ſal v geuẽ in
eewigẽ lachter eñ in eewige ſcãde/die ni
mermeer af gedaẽ en ſal wordẽ met ver
A getelheden. ¶ Dat.xxiiij. Capittel

DIe HERE toonde mi/eñ ſiet twee
coruẽ vol vigẽ warẽ geſet voor des
HEREN tẽpel/na diẽ dz Nabuchodono
ſor die conĩc vã Babyloniẽ/onergeuoert
had Jechoniã Joachims ſone/dẽ coninck
vã Juda/eñ ſinẽ princẽ/eñ den ſmit/eñ dẽ
beſluter der coſteliker ſteenẽ vã Jeruſalẽ
eñ hadſe gebrocht in Babilonien.
Eñ den eenẽ corf hadde ſeer goede vi
gen/alſo die vigen vãden eerſtẽ tidẽ pla.
gen te ſijn/Eñ die ander corf had zeer qua
de vigen diemen niet en mochte eten om

dat ſi quaet warẽ. Eñ dye HERE ſeyde B
tot mi/Hieremia wat ſiet ghi: Eñ ic ſeyde
Goede vigẽ/vigẽ ſeer goet/eñ quade her
de quaet/diemen niet eten en mach/om
dat ſi quaet ſijn.
Ende des HEEREN woordt were
tot mi gedaen ſeggẽde/Dit ſept die HE.
RE God vã Iſrael/Alſo deſe goede vigẽ
ſijn/alſo ſal ic bekennẽ die ouervaringhe
vã Juda diẽ ic wtgeſondẽ hebbe vã deſer C
ſtat/inder Caldeeſcher aerden int goede
ick ſal mijn oogen op hẽ ſlaẽ/om in weyſe
te ſetten. Eñ ic ſalſe weder brengẽ in de
ſen lande/eñ ic ſalſe ſtichtẽ eñ niet deſtru
erẽ/eñ ic ſalſe plantẽ eñ niet wtroedẽ/eñ
ic ſal hẽ geuẽ eẽ hert dat ſi mi kẽnen ſullẽ
dat ic die HERE bẽ. Eñ ſi ſullẽ mi wezẽ
in eẽ volc/eñ ic ſal hẽ wezẽ in eẽ God/wãt
ſi ſullẽ tot mi wed̃kerẽ in alle hare herte.
Eñ alſo die quaetſte vigen ſijn diemẽ
niet etẽ en mach om dat ſi quaet ſijn/ſoo
ſept dit die HERE/Alſo ſal ick Sedechiã D
dẽ coninc vã Juda geuẽ/eñ ſijn princẽ/eñ
dat ander volc vã Hieruſalẽ/dye in deſe
ſtat bleuen ſijn/eñ die wonẽ in dat lãt vã
Egypten. Eñ ic ſalſe geuẽ in quellinghe
eñ in verdriet allen dẽ rikẽ vãder werelt
in lachter eñ in parabolẽ/eñ in ſpot eñ in
maledictien/in allẽ ſtedẽ daer icſe wt ver
dreuẽ heb/eñ ic ſal hẽ in ſeyndẽ dat ſweert
eñ den hõger eñ ſterfte/tot dat ſi verderft
ſullen ſijn vãden lande dat ic hen gaf/eñ
haren vaderen. ¶ Dat.xxv/ Capittel

DAt woort dat tot Hieremiã gedaẽ
was/vã al dẽ volcke vã Juda/in dẽ A
vierdẽ iare Joachim Joſias ſone/des co.
nincx vã Juda/na dat Jechonias ouer ge
uoert was in Babilonien/dat is deerſte
iaer Nabuchodonoſors des conincx vã Ba
biloniẽ. Eñ Hieremias ſprack tot al den
volcke vã Juda/eñ tot al dẽ genẽ die wõ
den in Jeruſalẽ/ſeggẽde/Vant/xiij/ iaer
Joſias Amons ſone des conincx vã Juda
tot dezẽ daghe (dat is) dat/xxiij. iaer ſo is
des HEREN woort tot mi gedaẽ/eñ ick
heb tot v geſprokẽ/des nachts opſtaẽde
eñ ſprekẽde/eñ ghi en hebt des niet ghe.
hoort/eñ die HERE heeft tot v geſeynt
alle ſijn knechtẽ/de prophetẽ/in die dage
raet/opſtaẽde/eñ ſeyndẽ/eñ ghi en hebt

B des niet gehoort/noch en hebt v ooren niet
neder gebuyrcht om te horen/als hi seyde
Elc keer weder vā sinē quadē wegē
eñ vā uwē alte quadē ghedachtē/eñ ghi
regum iiij.b sult wonē in lāt dat die HEERE v gaf/eñ
uwē vaderē/vandē beginne tottē eynde
Eñ en wilt niet gaē nae vrēde goden/dat
ghi hen dienē sult/eñ die aēbedē/noch en
verwect mi niet tot grāscap indē werckē vā
uwē handē/eñ ic en sal v niet quellē. Eñ
ghi en hebt mi niet gehoort/seyt die HE
RE/om dat ghi mi tot grāscappē verwec
kē sout indē werckē vā uwē handē/in u-
wen quade. Hier om seyt die HEERE der
heyrscarē/Om dat ghi mijn woordē niet
en hoort/siet/so sal ic seyndē eñ nemē tot
mi alle die ghenachtē vā noordē/seyt die
HEERE/Eñ Nabuchodonosor de coninc
vā Babiloniē minē knecht/eñ ic salse brē
gen op dit lāt/eñ op die ghene die daer in
woonē/eñ op alle die naciē die daer rontsom
sijn/eñ ic salse doot slaē/eñ ic sal dit lāt
leggen in verwonderen/eñ in spotte/eñ
in verwoesthedē
Eñ ic sal vā hē verliesen die stēme der
bliscap/eñ die stēme der vruechdē/des bru
C degoms stēme eñ des bruyts stemme/eñ
dat geluyt der molē/eñ dat licht der keer
sen/Eñ al haer lāt sal wesen in verwoest-
hedē eñ in verwōderē/eñ alle dese lieden
sullē dē coninc vā Babiloniē.lxx.iaer die-
so/i/a nē. Eñ als die.lxx.iaer veruult sullē sijn/
so sal ic op dē coninc vā Babylonē versoec
ken/eñ op die liedē (seyt die HEERE) ha-
re boosheit/eñ opter Caldeeuscer lāt/ eñ
ic salse in eewiger wildernissen leggē
Eñ ic sal alle mijn woordē weder brē-
gen op dat lāt die ic tegen dat lāt ghespro
ken heb/al dat ghescreuē is in desen boec
Als dat Hieremias geprophetteert heeft
tegen alle heidenē/wāt si hē dietē en allser
grote coningē eñ vele liedē warē/Eñ ick
sal hē weder geuē na haer werckē/eñ na
die daet vā harē handen
Wāt aldus seyt die HEERE der heyr-
D scarē/God vā Israel tot mij. Neemt den
croes wijns deser grāschap vā mijn hāt
eñ ghi sult daer af scenckē allē heydenen
daer ic v toe seyndē sal/eñ si sullē drinckē
eñ verstoort eñ verwoet wordē vā dat aē
sicht des swaerts dat ick onder hen seyn-
den sal. Eñ ic ontfinc dē croes vā des HE
REN hāt/eñ ic scencte allē liedē daer mi
die HEERE toe sant/Hierusalē eñ dē ste-
dē vā Juda/eñ harē coningen eñ haren
princē/dat icse geuē soude in woesthedē/ E
eñ in verwonderē/eñ in spottinge/ eñ in
vermaledidinge also desen dach is/ ende
Pharao dē conic vā Egiptē/eñ zijn knapē
eñ zijn princē/eñ al zijn volc/eñ gemeinlic al
dē coningē des lāts vā Husitidē/eñ al dē
coningē vā Philistijm/eñ vā Ascolon eñ
vā Gaza/eñ vā Accorō/eñ vā Asothei/ eñ
tē ouerbliuen vā Idumea eñ Moab/eñ
vā Ammons kinderē/eñ vā al den conin
gē vā Tyrus/eñ vā al dē coningē vā Sy-
donē/eñ dē coningē des lants vanden ey
lāden die ouer dye zee sijn/eñ Dedan/eñ
Theman/eñ Bus/eñ hen allen die haer
rontsom gescorē hebbē/eñ allen dē conin
gen vā Arabiē/eñ alle dē coningē vāden
westen/die inder wildernissen wonē/eñ
eñ alle die coningē vā Zambri/eñ al dye
coningen vā Elam/eñ al dē coningen vā
noorden/vā bi eñ vā verre/yegelijc tegē
sinen broeder/eñ allē den rikē der werlt/
die op haer aēsichtē sijn/Eñ dye coninck
Sesach sal na hen lieden drinckē. Eñ ghi
sult tot hen seggen.
Dit seyt die HEERE der heyrscaren canti/i/a
God vā Israel/Drinct eñ wert dronken
eñ wtspouwet eñ valt/noch en staet niet
op vandē aensichte der swaerts dat ic on
der v seynden sal/Eñ als si den croes niet
en ontfaē van v hant om te drincken/soo
suldi tot hen seggen. Dit seyt de HEERE
der heyrscaren Drinckende suldi drinckē
Want siet ic begin die stadt te quellē daer
minē naem in aengeroepen is/eñ suldy
als onnoselelieden vri bliuen?
Ghi en sult niet vrij bliuē/ Want ick
roepe tswaert op al die int landt wonen/
Seyt die HEERE der heyrscarē. Eñ ghy Johel.i.e/
sult hem propheteren alle dese woorden Amos.i.a
eñ ghi sult tot hen segghen/Dye HEE-
RE sal vanden hooghe gheruchte maec
ken/ende hi sal van sijnder heyliger wo
ninghe sijn stemme gheuen/ Bryeschen
de/soo sal hy bryeschen/op sijne schoonhe
den.

Men sal geroep roepē/als der geenre
die de wijndruuē tredē in die wijnpersse
tegē alle die gene die int lāt woonē/Dat
gelupt is gecomē tottē eynde der werelt
wāt die HERE sal oordeel hebbē mettē
liedē/Eñ hi wert geoordeelt met allē vlee
sce Die ongenadige heb ic dē swaerde ge
leuert/sept die HERE.

Dit sept die HERE der heyrscaren
Siet quellinge sal wt comē vāden eenen
volcke in dat ander/eñ vandē eynde der
G werelt sal groot geruchte wtcomē/eñ die
doorgeslagene des HERĒN sullē wezē
vāden eynde der werelt tottē eynde/Mē
salse niet beweenen/eñ men salse niet op
vergaderē noch begrauē/in vuylē stāck
sullē si liggē op dat aēsicht der aerdē. Ghi
herderē weent eñ roept/eñ dye ouerste
der gemeyntē bestropt v met asscē/wāt v
dagē sijn veruult/dat ghi verslagē wordē
sult/eñ v verstropinge/eñ ghi sult vallen
als costelike vatē

Eñ die vlucht sal te nieute gaē vandē
herderē/eñ dat behoudē vandē ouersten
der gemeyntē. Dat geluyt vāder herde-
rē geroep/eñ dat gehuyl der ouerster vā
der gemeyntē is gehoort/wāt die HE
RE heeft haer weyden ghewoest/eñ die
weydē des peys sweghē vāden aēsichte
der grāscap vā des HEREN toorne. Hi
heeft gelatē als eē lupaert sijn woninge
haer lāt is gewordē in bedroefthedē van
dē aensichte der grāscap vāder duuē/eñ
vāden aēsichte der grāscap van des HE
REN toren

Dat .xxvi. Capittel

I Nden beginne vā Joachims rijck
Josias sone des coninex vā Juda/so
A wert dit woort vāden HERE tot Hiere
miā gedaē seggēde/Dit seit die HERE/
Staet op in die zale vā des HEEREN
huys/eñ ghi sult sprekē tot al dē stedē vā
Juda/daer wt dat si comē/om te aēbeden
in des HEREN huys/alle die woorden
die ic v beuolē heb/dat ghise tot hē sprekē
sult/En wilt eē woort niet achterlatē/oft
si bi auōtuer hoordē eñ worden bekeert/
elc vā sinē quadē wegē/eñ dat mi berou-
we des quaets/dat ick hē dencke te doen
om die boosheden van haer nersticheđē
Eñ aldus suldi tot hen seggen.

Dit seit die HERE/Ist dat ghi niet
en hoort/so dat ghi wandelt in mijn wet/ B
die ic v ghegeuē heb/soo dat ghi hoort die
woordē mijnre knechtē der prophetē/die
ic tot v geseynt heb des nachts opstaēde/
eñ die seyndēde/eñ ghi en hebt des niet
gehoort/so sal ic dit huys geuē gelikē Sy
lo/eñ ic sal dese stat geuē in vermaledidige
allen liedē der werelt. Eñ die propheten
eñ die priesterē/eñ alle dat volc hoordē dat
Hieremias dese woordē sprac in des HE
REN huys/Eñ als Hieremias voldaē
hadde/dat hijt sprekē soude tot al dē volc-
ke/so vingē hē die priesterē/eñ de prophe
tē/eñ al dat volc/eñ seiden.

Hi moet steruē/waer om heeft in des
HEREN naē ghepropheteert eñ heeft
geseit/Dit huis sal wesen als Sylo is/eñ
dese stat sal woest werden/om datter nye C
mant in wonē en sal/Eñ alle dat volc ver
gaderde tegē Hieremiā in des HEREN
huys/Eñ die princē vā Juda hoordē dese
woordē/eñ si quamen op wt des coninex
huys in des HERENhuys/eñ si satē ne
der in dē inganc vā des HEREN niewe
poortē/Eñ die priesterē eñ die propheten
sprakē tottē princē/eñ tot alle den volcke
eñ seidē Dese mā is dat oordeel des doots
sculdich/wāt hi heeft gheprophetēert te
gen dese stat/also ghij gehoort hebt met
uwen ooren.

Eñ Hieremias seyde tot alle dē prin- D
cē/eñ tot al dē volcke segghēde/Die HE
RE heeft mi geseynt/dat ic tot desen hu-
se prophetērē soude/eñ tot deser stat/alle
die woordē die ghi gehoort hebt. Nv hier
om maect goet alle v wegen eñ nersteche
dē/eñ hoort des HEREN ws Gods stē-
me/eñ den HERE sal berouwen vāden
quade dat hi tegē v gesproken heeft

Eñ siet ic ben in uwē handē/doet mi
dat goet eñ gerechtich is in uwē ooghen E
Mer nochtās suldi weten eñ bekennen
Ist dat ghi mi doot/so suldi onnsel bloet le
uerē tegen v seluē/ende tegen dese stadt
ende tegen die gene die daer in woonen
Wāt inder waerheit heeft dye HERE
mi tot v gesondē/dat ic alle dese woorden
spreken soude in uwē oorē. Eñ die princē
eñ alle dat volc seyden tottē priesterē eñ

den prophetē/Desen manen is geen oor
deel der doot/wāt hi heeft tot ons gespro
kē in des HEREN ons Gods naē. Hier
om stondē op mannē vā den ouders des
lāts/eñ seydē tot al der vergaderinge vā
dē volcke/sprekēde/Micheas van Mora
sthin was in Ezechias des conincx vā Ju
da dagē eē prophete/eñ hi seide tot al dē
volcke vā Juda seggende

F Dit sept die HERE der heyrscaren.
ee Men sal Syon ackerē als eē acker/eñ Je
h rusalē sal wesen in eenē hoop vā steenen
d eñ die berch van des HEREN huys in
hoochedē vā bosschē/Verdoende hē hier
om ter doot Ezechias die coninc vā Juda
eñ al Juda: En ontsagē si dē HERE niet
eñ badē sinē aēsichte/eñ en wert dē HE-
RE niet leet dat quaet dat hi tegē hē ghe
sprokē had: Eñ hierō laet ons gheē groot
quaet doē tegen onse sielē. Het was oock
een man die propheteerde in des HE-
REN naē Vrias Semei soon vā Caria-
thiarim/eñ hi propheteerde teghen dese
stat/eñ tegen dit lant na alle Hieremias
woordē/Eñ die coninck Joachim hoorde
alle dese woordē eñ alle die machtighe vā
vā sinē princē/eñ die coninck sochten om
doot te slaē/Eñ Vrias hoordet eñ vreesde
Eñ hi vloot eñ quam in Egypten

G Eñ die coninc Joachim seynde man-
nen in Egyptē Helnathan Achobors so-
ne/eñ mannē met hē. Eñ si brochtē Vriā
wt Egyptē/eñ si brochtē hē tot dē coninc
Joachim/eñ hi versloech hē mettē swaer
de/eñ hi werp sinē lichaē wt indē granē
vā den onedelē volcke Hierō was die hāt
van Ahycham Saphans sone met Hiere
mias/dat mē hē niet leueren en sonde in
des volcx handē dat si hē doot slaen souden

Dat.xxvij. Capittel.

A IN den beginne vā Joachims rijck
Josias sone des conincx vā Juda/so wert
vā den HERE dit woort gedaē tot Hiere
miam eñ seyde/Dit sept die HERE tot
mi. Maect v bandē eñ ketenē eñ ghi sult
se legen op uwē hals/ eñ ghi sult seyndē
tottē coninc vā Edom/eñ tot den coninck
vā Moab/eñ tot dē coninc vā Ammons
kinderē/eñ tot dē coninc Tyrus/eñ tot dē
coninc vā Sidonen inder bodē hant/die

comen sijn in Jerusalē tot Sedechiā den
coninc vā Juda/eñ ghi sult hē beuelē dat
si dit haren heerē seggen

Dit sept die HERE der heyrscaren/
God Israels/Dit suldi tot uwē heerē seg
gen/Ic maecte die aerde/eñ den mensch/
eñ die beesten die sijn op dat aensicht der
aerdē/in mine grote stercheit/eñ minen
wtgesteken arme/eñ ic hebse diē gegeuē
die mi genoechde in mijnē oogen/Eñ nu B
hierom heb ic alle dese landē gegeuē in
Nabugodonosors des conincx vā Babilo
niē mijns knechts hāt/hier en bouē heb
ic hē ooc gegeuē die beestē vandē velden
dat si hē dienē sullē/eñ alle liedē sullen hē
dienē eñ sinē sone/eñ sijns soons sonē tot
die tijt vā sinē lāde comen sal

Eñ hē sullē dienē vele liedē/eñ grote
coningē/eñ dat volc/eñ dat rijc dat Nabu
godonosor dē coninc vā Babilonē niet die
nē en sal/eñ so wie sinē hals niet neder en
buycht onder des conincx vā Babiloniē
ioc/ic sal versoekē op dat volc indē swaer-
de/eñ indē honger/eñ in sterftē (sept dye
HERE) tot dat ic se verdriuē sal in sijn hāt
Hierō en wilt niet hoorē uwē propheten
eñ die waerseggers eñ die dromers/eñ
die waerseggers vā der voghelē sanc eñ
die touenaers/die v segghen/ghij en sult
niet dienē dē coninc van Babyloniē/wāt
die propheteerdē v loeghenē/om dat si v
verre doē sullē van uwē lande/eñ dat si v
sullē verdriuē/eñ dat ghi verderuē moet/

Mer dat volc dat sinē hals ōder dat ioc
des conincx vā Babyloniē doet/eñ hē die
nē sal/die sal ic latē in haer lāt sept de HE
RE/eñ si sullē t bouwē eñ woonē daer in
Eñ ic sprac tot Sedechiam den coninc vā C
Juda/na alle dese woordē eñ seyde/Doet
uwe halsen onder des conincx vā Baby
loniē ioc eñ dient hē eñ sijn volc/eñ ghi sult
leuen/

Anders so sult ghi steruen/ghi eñ v
volc inden swaerde/eñ inden honger/eñ
inder stersten also die HERE gesprokē
heeft tot den volke dat dē coninc van Ba
bilonien niet dienen en wil/ En wilt der
propheten woorden niet hooren die v seg
ghen/ghi en sult den coninck van Baby-
lonen niet dienen/want si spreken v loge

ken/Wät ic en heb se niet gesondē/sept
die HEERE/eñ si propheteren logenach-
telijck in minē naem/om dat si u verdriuē
sullē/eñ dat ghi verderuen sult beyde ghi
eñ die propheten/die u propheteren.

Eñ ic sprac totten priesterē/eñ tot de-
sen volcke/eñ seyde. Dit sept die HEERE
En wilt niet hoorē uwer prophetē woor-
D dē die u propheterē eñ seggē/siet des HE
REN vatē sullē weder keerē van Baby
lonien nu haestelijck/wät si propheterē
u logenen/Hier om en wilter niet na ho
ren/maer dient dē coninc vä Babyloniē
dat ghi leuen moghet. Waerom wort de
se stat gegeuē in woestinge. Eñ ist si pro-
pheten sijn/eñ is des HEEREN woort in
hē/laet hē gaen teghen den HEERE der
heyrscaren/eñ die vaten die gelatē warē
in des HEEREN huys/eñ in des coninck
huys vä Juda/eñ in Jerusalē/en comen
niet in Babylonien.

Wät dit sept die HEERE der heyrsca-
ren totte columnen/eñ totter zee/eñ tot
iiij Reg xx D den fondamentē/eñ tot dē anderē vaten
die gebleuen sijn in dese stat/die Nabugo
donosor die coninck van Babilonien niet
wech en voerde/doen hi Jechoniam Joa
chims sone dē coninc vä Juda ouervoer-
de wt Jerusalē in Babilonien/eñ alle die
edelheidē vä Juda eñ Jerusalē/Want dit
sept die HEERE der heyrscarē God vä Is
rael/Die vatē die gelaten sijn in des HE
REN huys/eñ in des coninck huys van
Juda eñ in Jerusalē. Si sullē werdē ouer
geuoert in Babiloniē/eñ sullē daer we
sen totte dagē haerder versoekinge/sept
die HEERE. Eñ ick salse doen weder brē
gen/eñ weder setten in dese stat.

Dat. xxviij. Capittel.

A Ende het geviel in dien iare int be-
ginsel des rijcx vä Sedechias des
coninck vä Juda/int. iiij. iaer/in de vijfste
maēt/eñ Ananias Azurs sone eē prophe-
tē vä Gabaon seyde tot mi/in des HEE
REN huys voor den priesteren/eñ voor
al dat volck seggende/Dit sept die HEE
RE der heyrscarē God vä Israel. Ic heb
gebroken des coninck vä Babyloniē ioc
Noch ouer twee iaren vä desen daghe so
sal ick weder doen brengē tot deser stadt

Hieremias Ca.xxviij

alle des HEEREN vaten die Nabugodo
nosor die coninc vä Babyloniē wech ge
voert heeft vä deser stadt/eñ die hij ouer
geuoert heeft in Babiloniē/eñ Jechoniā
Joachims sone dē coninc vä Juda/eñ al die
ouervoeringe vä Juda/die in Babiloniē
gecomen sijn die sal ic bekeeren tot deser
stadt sept die HEERE/Want ic sal breken
des coninck van Babylonien ioc.

Ende Hieremias die prophete seyde
tot Ananiā/die prophete inder priesters B
oogē/eñ in alle des volcx oogē/dat in des
HEEREN huys stont/eñ Hieremias sey
de Amen/Die HEERE die moet also doē
Die HEERE moet verweckē die woordē
die ghi geprophetéert hebt/dat dye vatē
weder gebracht wordē in des HEEREN
huys/eñ alle die ouervoeringe vä Baby
loniē tot deser stat/Maer nochtās hoort
dit woort/dat ic in dinē oorē spreke/eñ in
al des volcx ooren/Die prophetē die voor
u eñ voor mi geweest hebbē väten begin
ne/eñ die propheteerdē op vele lädē eñ
op vele rijckē vä strijde eñ vä verdriet/ eñ
vä hōger/die prophete die geprophetéert
heeft dē peys/als sijn woort coemt/ so sal
men weten dat hi eē propheet is/dien die
HEERE gesept heeft inder waerhept

Eñ Ananias die propheet nam dye
ketenē vä Hieremias des prophetē halse C
eñ hi bracse ontwee. Eñ Ananias die pro-
phete seide in al des volcx aensiē/eñ sprac
Dit sept die HEERE/Aldus sal ic ontwee
breken Nabugodonosors des coninck vä
Babiloniē ioc vä alre liedē hallen na twe
iaer vä dezē dage/Eñ Hieremias de pro
phete ginc henen in sinē wech

Ende des HEEREN woort dat werd
tot Hieremiam den prophete ghedaen/
na dien dat Ananias die prophete gebro-
ken hadde die ketenē van des propheten
Hieremias hals seggēde. Gaet ende ghi
sult tot Ananiā seggen/ Dit sept die HE- D.
RE/Ghi hebt die houtē ketenē gebrokē
eñ maer voor sule ghi ysere ketenē maken
wät dit sept die HEERE der heyrscharen
God vä Israel/Ic heb eē ysere iock ghe-
lept op den hals vä al desen lieden/dat si
Nabugodonosor dē coninc vä Babyloniē
en dienē sullen/eñ hier en bouen heb ick

hē gegeuē die beestē vandē lāde/

Eñ Hieremias die prophete seyde tot
Ananyā dē prophete/Hoort Ananya/die
HERE en heeft v niet gesondē/eñ ghij
hebt dit volc doē betrouwē in loghenen.
Hierō seyt de HERE/Siet ic sal v wech
seyndē vāden aērdrijcke des lāts/Binnen
desen iare sult ghi steruē/Want ghi hebt
tegen dē HERE ghesprokē/Eñ Anany
as die prophete sterf binnen dien iare/in
die seuēde maent

Dat.xxix.Capittel.

A Dit sijn die woordē vandē boec die
Hieremias die prophete sant vā
Jerusalē tottē ouergebleuē ouders der
ouervoeringē/eñ tottē priesters eñ pro-
phetē/eñ tot al dē volcke dat Nabugodo
nosor ouer geuoert hadde vā Jerusalem
in Babyloniē/na diē dat Jechonias de co
ninc wtginc/eñ die vrouwe/eñ die gelub
de knapen/eñ die princen vā Juda eñ vā
Jerusalē/eñ die smit eñ die besluter van
Jerusalē in Elasa Saphans sone/eñ Ga
malie Helchias sone hāt/die Sedechias
die coninc vā Juda sandt tot Nabugodo-
nosor dē coninc vā Babylonen in Babilo
B niē/eñ hi seyde.

Dit seyt die HERE/der heyrscarē/
God vā Jsrael/Al die ouervoeringe dye
ic ouer gesondē heb vā Jerusalē in Babi
lonien/Maect huysen eñ woontter in/eñ
plant bogaerdē eñ etet die vruchtē daer
af/Neemt wiuē/eñ wint sonē eñ dochte-
ren/eñ geeft uwen sonen wiuē/eñ geeft
uwen dochterē mannen/eñ laetse barē
sonen eñ dochteren/eñ wert daer geme-
nichfuldicht/eñ en wilt niet weynich we
sen vā getale/eñ soect den peys der stadt
daer ick v toe heb doē ouervaren/eñ bidt
daer voor tot den HERE/want in dyer
stat vrede/sal u vrede wesen

Want aldus seyt de HERE der heir
scarē God vā Jsrael/En laet v prophetē
v niet verleydē die int middel vā v lieden
C sijn/eñ uwe waerseggers/eñ en merckt
op uwen droom niet die ghi droomt/wāt
si prophetērē v valsch in minē name/eñ
ic en seynse niet seyt de HERE/Wāt dit

seyt die HERE/Als beghinnē vol daē te
worden in Babylonien tseuētich iaer/so
sal ic v versoekē/eñ ic sal op v weder bren-
gen mijn goede woort/dat ic v verbergē
sal tot deser plaetsen.

Want ick weet die gedachtē die ick t/tod/ta
op v dencke seyt die HERE/gedachten
van peyse eñ niet van verdriet/dat ick v
gheuen sal dat eynde eñ ghedoochsaem-
heyt/eñ ghi sult mi aenroepen/ende ghi
sult leuen/eñ aenbidden mi/eñ ic sal v ho
ren/ghi sult mi soecken/eñ sult mi vindē
Als ghi mi soect in al v hert so sal ic wordē
ghevonden van v/seyt die HERE/eñ ic
sal v gheuangenisse weder brenghen/eñ
ick sal v vergaderen van allen heydenē/
eñ van allen steden daer ic v toe verdreuē
hebbe seyt die HERE/eñ ic sal v doē we
derkeeren vander stadt daer ic v toe heb
ouer doen varen/want ghi hebt ghesept
Die HERE heeft ons verweckt prophe
ten in Babilonien.

Want dit seyt die HERE tot dē co-
D ninck/die sittet op Dauids throon/eñ tot
al den volcke dat in dese poorte woōt/tot
uwē broeders die met v niet en sijn wtge
gaen in die ouervoeringhe/Dit seyt dye
HERE der heyrscarē/Siet ic sal in hem
seyndē dat zwaert/dē honger/eñ die sterf
te/eñ ic salse setten als quade vyghen die
mē niet etē en mach/om dat si alte quaet
sijn/eñ ick salse veruolgen in dē zwaerde/
eñ in honger/eñ in stersten/Eñ ic salse ge
uen in quellingen allē rijckē der werelt/
In vermaledidinge/eñ in verwonderen
eñ in bespottinge/eñ in lachter allen hey
denen/eñ daer ic se toe verdreuen hebbe/
om dat si mijn woorden niet ghehoort en
hebben(seyt die HERE)die ic tot hē ge-
sonden hebbe/bi minen knechten dē pro
pheten/des nachts opstaēde eñ seynden
de/eñ ghi en hebbes niet ghehoort seyt
die HERE/

Hieromme hoort ghi des HEREN
E woort/alle die ouervaert/die ick wt Jeru
salem ghesonden hebbe in Babylonien/
Dit seyt dye HERE der heyrscharen
God van Jsrahel tot Achab Chulias so-
ne/eñ tot Sedechiā Maasias sone/die v
logentalen prophetēren in minē name/

Hiet ick salse leuerē in Nabugodonosors
des coninckx vā Babyloniē hant/eñ hi sal
se slaē in uwē oogen. Eñ men sal vā hē aē
nemē eē vervloeckinge alder ouervaert
vā Juda die in Babyloniē is/vāden ghe-
nē die seggen sullē. Die HERE moet v
setten als Sedechiā eñ Achab die coninc
vā Babyloniē briet int vier/om dat si sot
heyt dedē in Jsrael/eñ ouerspel deden in
haerder vriendē wiuē/eñ om dat si sprakē
dat woort logenachtelijc in minē naē/dat
ic hen niet en beual
Ic bē die rechter eñ die getuyge seyt
die HERE/Eñ ghi sult segghen tot Se
meyam vā Neellamitē. Dit seyt die HE
E RE der heyrscarē God van Jsrael/Om
dat ghi in minē name boeckē ghesonden
hebt tot al dē volcke dat in Jerusalē is/eñ
tot Sophoniā Maasias sone dē priester/
eñ tot al dē priesterē seggēde/Aldus seyt
die HERE/so heb ic v gegeuē tot eenen
priester/voor Joiada dē priester/dat ghy
eē Hertoge zijt sult in des HEREN huis
bouē elckē man die beseten is/eñ noch pro
pheteert dat ghi hē leggen sult in eenen
stoc eñ indē kerker.
Eñ nv waerō en straft ghi niet Hie-
remiam van Anathot die v prophetcert/
Wāt bouē dit heeft hi tot ons gesondē in
Babiloniē/seggēde/Het is lanck/maect
G huysen eñ woont daer in/eñ plāt bogaer
dē eñ eet die vruchtē daer af/Sophonias
die priester las daerō desen boec in Hiere
mias des prophetē ooren/Eñ des HEE
REN woort wert tot Hieremiā gedaen
seggēde, Seynt tot alder ouer vaert seg
gēde/Dit seyt de HERE tot Sempā vā
Neellamitē/Om dat v Semeyas gepro
pheteert heeft/eñ ic hē niet ghesondē en
hebbe/eñ heeft v wē betrouwē in logenē
hierō seyt dit die HERE
Siet ic sal versoeckē op Semeyas vā
Neellamitē/eñ op sijn saet/Hi en sal geē
man hebbē sittēde in die middewaert vā
desen volcke/eñ hi en sal dat goet niet siē
dat ic in minē volcke doē sal/seyt die HE
RE/wāt in ouertredinge heeft hi gespro
ken tegen den HERE/

A ¶ Dat/xxx/Capittel

Dit woort welc vāden HERE ghe-
daen wert tot Hieremiā dē prophete seg
gēde/Dit seyt die HERE God vā Jsra-
el seggēde Scrijft ghi al die woordē die ic
tot v gesprokē heb in eenē boec/Wāt siet
die dagē comē/seyt die HERE/ eñ ic sal
bekeeren metter bekeeringe mijn volc
vā Jsrael eñ vā Juda/seyt de HERE/eñ
ic salse bekeerē tottē lande waert/dat ick
harē vaderē gaf/eñ si sullē besitten/Eñ
dit sijn die woordē die de HERE gespro-
ken heeft tot Jsrael eñ tot Juda/wāt dit
seyt de HERE/wi hebbē gehoort dat ge
luyt des anxts eñ der vreesen/eñ daer en B
is geenē paeys/
Vraget eñ siet oft eē man kinderen
baert/Waerom heb ic dan elc mās hant
op sijn lendenē gesien/als eēs wijfs han-
dē die in arbeyde leyt/Eñ dat al die aēsich
tē vkeert zijn in bleechz/Wee wāt dē dach
is groot/eñ geenē dach en is diē ghelijct/
eñ het is die tijt vā Jacobs verdriet/eñ hi
sal vā hē behoudē werdē/Eñ het sal sijn
in diē dage seyt de HERE der heyrscarē
so sal ic sijn ioc brekē vā dinē halse/eñ ic sal
sinē bant ontweē breken/Eñ voortmeer
en sullē die vrēde geen heerscappie ouer
hē hebbē/maer si sullē dē HERE haren
God dienē/eñ Dauid harē coninc dien ic ic sa
hē verwecken sal
Hierō en ontsiet v niet Jaacob mijn
knecht/seyt die HEERE/noch en vreest
ghi niet Jsrael/Wāt siet ic sal v behoudē
vā verrē lāde/eñ v saet vādē lāde haire der
geuangenissen/Eñ Jacob sal wederkee
rē eñ rustē/eñ ouervloeyē vā allē goedē
niemāt en sal sijn dien hi ontsiē sal/wāt ic
bē met v dat ic v behoudē sal/seyt de HE
RE/Wāt ic sal eē eynde makē in alle den
heydenē daer ic v in gestroeyt heb/mer v
en sal ic niet makē in eyndē/maer ic sal v
castiē eñ oordelē/om dat v niet dunckē en
sal dat ghi sonder misdaet sijt
Wāt dit seyt dye HERE/v quetsu-
re is ongenéselic vāder quaetster wonde
Niemāt en is die rechtē mach v oordeel/
om v quetsure toe te bindē/v en is geē ba C
te vā geneSingē/Al v liefhebbers hebbē
v vergetē/si en sullē v niet soekē Wāt ic heb
v geslagē met ws viāts wonde/met fellē
castiē. Om die menichte uwer boosheyt

so sijn v sonden hert geworde͂/Wat roept
ghi om uwe droefheyt: v droefheit is on
geneselijc/Om die menichte uwer boos-
heit en̄ uwe herte sonde͂/so hebbe ic v dese
dinge͂ gedae͂/Hierō al die gene die v eten
sulle͂ verslint werde͂/en̄ alle v viande͂ sul-
le͂ in geuangenisse geleyt worde͂/En̄ alle
die v verwoeste͂ sulle͂ verwoest werde͂/en̄
ic sal alle v rouers geue͂ tot roue/Wāt ick
sal v uwe litteeke͂ ouerdecke͂/en̄ ick sal v
genesen vā uwē wonde͂/seit die HERE
Wāt si heete͂ v verworpen Syon/dit is si
die niemāt en hadde diese wedersochte

Dit seyt die HERE/Siet ic sal beke
ren die bekeeringe͂ vā Jacobs woninge/
D en̄ ic sal ontferme͂ sine͂ dake͂/En̄ die stadt
sal gesticht werde͂ in haer hoocheit/en̄ de͂
tēpel sal werde͂ gefundeert na sijn ordinā
cie/En̄ lof sal wt hen beyde͂ come͂/en̄ der
geenre stēmen die spele͂ sulle͂/en̄ ick salse
menichfuldige͂/en̄ si en sulle͂ niet gemin-
dert worde͂/en̄ ic salse verblide͂ en̄ si en sul
le͂ niet vermagert werde͂/si sulle͂ sijn kin
dere͂ wesen also si vā den beginne waren
en̄ haer menichte sal voor mi gedueren.
En̄ ic sal versoeke͂ tegen al de gene die he͂
quelle͂ /en̄ sijn beleider sal wt he͂ liede͂ sijn
en̄ sine͂ prince sal voort come͂ wte͂ midden
vā hem/En̄ ic sal he͂ toebrenghe͂/en̄ hi sal
tot mi comen

Wāt wie is dese die sijn herte toebre͂
gen sal/dat hi mi naken sal seyt dye HE-
RE: En̄ ghi sult mi sijn in ee͂ volc/en̄ ic sal
v wesen in een God/Siet des HEREN
gedruysce is grāscap wtcomēde/ee͂ valle͂
de water/si sal rusten op der quader men
sche͂ hooft/Die HERE en sal niet afkee-
ren die grāscap der onwaerdicheit/voor
dat hi doen sal en̄ voldoe͂ dat gedachte zij̄
re herte͂/Inden uterste͂ vande͂ daghe͂ sul
di die dinghen verstae͂ ¶ Dat.xxxi.Ca

IN dien tiden seyt die HERE/so sal
ic alle der maechscappe͂ vā Israel
A God zij̄/en̄ si sulle͂ mi weze͂ tot ee͂ volc Dit
seyt die HERE/Dat volc dat gebleuen
was inder wildernissen vande͂ swaerde/
vāt gracie/Israel sal gae͂ tot sijnre ruste͂/
Die HERE opēbaerde mi vā verre En̄
in eewiger liefde͂ so heb ic v lief/hierō heb
ic ontfermēde v ae͂ mi getoge͂.

En̄ ic sal v weder stichten/en̄ ghi sult
werde͂ gesticht maecht vā Israhel/Noch
suldi vierciert werde͂ met uwē tāboeren/en̄
ghi sult wtgae͂ inde͂ dāsse der geenre die v
spele͂/Noch sult ghi wij̄gaert plāte͂ inden
bege͂ vā Samarie͂/Die plāters sulle͂ plā
te͂/en̄ si en sulle͂ die wij̄besse͂ niet leze͂/voor
dat de͂ tijt come͂ sal/wāt ee͂ dach sal wesen
daer de wachters in roepe͂ sulle͂ inde͂ ber
ge͂ vā samarie͂ en̄ in Efrais berch Staet B
op en̄ laet ons gae͂ in Syō/totte͂ HERE
onsen God/wāt dit seyt de HERE/Ver
blijt in Jacobs bliscap/en̄ brieschtt tege͂ tat
hooft der heydene͂/roept/singt/en̄ segt/
HERE behout v volc dat ouerblijft van
Israel/Siet ic salse brenge͂ vā den lāde vā
noorde͂/en̄ ic salse vergadere͂ vā den eyn-
de der aerde͂/onder welcke sijn sullen die
blinde/en̄ die cropel/en̄ vrouwē die kinde-
ren drage͂/en̄ die bare͂ te gader ee͂ groot
heyr/die herwaert wederkeeren sullen

In geween sulle͂ si come͂/en̄ ic salse in
ontfermherticheyde͂ weder brenge͂/En̄ ic
salse brenge͂ doō doorlopēde riuiere͂ van
watere͂ in eenē rechte͂ wech/en̄ si en sulle͂
hen daer in niet stote͂/wāt ick ben Israel
geworden ee͂ vader/en̄ Effraim is mijn
eerste gebore͂ sone/Ghi heydenen hoort
des HEREN woort/en̄ bootscapt inden
eylande͂ die verre sijn/en̄ segt. Die Israel
gestoort heeft die salse vergaderen/en̄ hij
salse beware͂ also ee͂ herder sijn cudde be-
waert/Want die HEERE heeft Jacob
verlost/en̄ hi sal he͂ verlossen van des gee͂
re hant die machtiger was.

En̄ si sullen comen/ende sullen lof C
gheuen inden berch van Syon/en̄ si sul
len vergaderen tot des HEEREN goe
den/op die vruchten/en̄ wijne/ende olye
en̄ ter drachten vande͂ vee/en̄ vande͂ gro
te͂ ploech beesten/en̄ haer siele sal sijn als
ee͂ veruerscende hof/en̄ hem en sal voort
meer niet hongeren. Dan sal die maget
verbliden inden dansse/die ionghelinge͂
en̄ die oude lieden te samen.

En̄ ic sal haer weeningen verkeeren
in bliscappe͂/en̄ ic salse vertroste͂ en̄ verbli
de͂ vā hare͂ rouwe/ Ende ick sal der prie-
steren sielen veruullen met vetheyde͂/en̄
mijn volc sal veruult worden van mijne͂

gõede seit de HERE/Dit seit de HERE
Ope stẽme is indẽ hogẽ gehoort/dat
geweẽ eñ dat gescrep/vanden geweene
Mat.ij/b. Rahel/die haer kinderẽ beweent/eñ dye
op hẽ nz ȷ̀ȷtroost en wilt worden/wãt si en
zȳ nz/Dit seit die HERE/V stẽme ruste
vã geween/eñ v ogen van tranẽ/wãt tis
ws wercx loon/seit die HERE/Eñ si sul
lẽ wed kerẽ vã hairs viãts lãt/eñ in uwẽ
wterstẽ is hope seit die HERE/eñ v kin-
derẽ sullẽ wederkeerẽ tot harẽ palẽ/Ho-
rende heb ick Ephraim hoorẽ ouervarẽ/
Ghi hebt mi gecastijt HERE/eñ ick
ben gheleert/als een onghetemt volen/
Bekeert mi/eñ ic sal weder keerẽ/want
ghi sijt dye HERE mijn God/Want na
dien dat ghi mi bekeert hebt/soo heb ick
boete gedaẽ/eñ na diẽ dat ghi mi ṽtoõte/
so heb ic mijn dye geslagẽ/Ic ben confuus
D gewordẽ/eñ ic scaẽde mi/wãt ic heb gele-
den/dẽ lachter mijnre ioncheit/Is mi Ef
phraim eẽ eerlic sone/is hi een teeder kĩt?
wãt vã dier tijt dat ic vã hẽ gesprokẽ heb/
so sal ick sijns noch ghedẽcken
Hierõ sijn mijn ingewãdẽ ṽstoort/eñ
ontfermẽde sal ic sijnder ontfermẽ/seydt
die HERE/Maect v een hoge plaetse õ
te wachtẽ/sedt dy bitterhedẽ/Geweecht
v herte indẽ rechtẽ wech/daer ghi inghe
wãdelt hebt/Maget vã Israel/keert we
der/keet weder/tot desen uwẽ stedẽ/hoe
lange sult ghi verleit wordẽ vã weeldich-
hedẽ/wilde dochter? Wãt die HERE he
uet een nieu dinc gescapẽ opter aerdẽ/eẽ
wijf sal eenẽ man omuanghẽ.
E Dit seit die HERE der heyrscaren/
de God Israel/Noch sullẽ si dit woort seg
gen in dat lant vã Juda/eñ in sinẽ steden/
als ic die gheuãckenisse bekeerẽ sal/Dye
HERE moet v gebẽdien/o scoonh ȝ der
gherechticheyt/heiligẽ berch/Eñ in diẽ ber
ge sal Juda wonẽ eñ alle sijn stedẽ te gade
re/Acker liedẽ/eñ die die ruddẽ driuẽ sul-
len/wãt ick heb v ṽmoeide siele vuult/eñ
alle hongerẽde sielẽ heb ic versaet/
Hierõ ben ben ic gewect als vã eenẽ
slape/eñ ic sach eñ minẽ slaep was mi sue
te/Siet die dagẽ comẽ seit de HERE/eñ
ic sal dat huis vã Israel eñ vã Juda besay
en met menschẽ sade/eñ met beestẽ sade/
Eñ gelijc ic ouer haer waecte op dat icse
wtplucke/omwoetẽ/streidẽ eñ verstroey
en soude/eñ ṽdruckẽ/Also sal ic op hen lie-
den wakẽ/om dat icse stichtẽ eñ planten
sal/seit die HERE.
In diẽ dage en sullẽ si niet meer seg-
gen/Die vaders aten die suere druyuen/
eñ die tandẽ der kinderẽ werdẽ eggich/
Maer elc sal in sijnre boosheit steruẽ/Elc
mensce/die suer druyuẽ eten sal/diẽs tan
den sullẽ eggich wordẽ/Siet die dagẽ sul
len comẽ seit die HERE/eñ ick sal dẽ hu
se vã Israel/eñ ten huse vã Juda een nieu F
verbont settẽ/Niet nae dat verbont/dat
ick met harẽ vaderen gemaect heb/indẽ
daghẽ doe ic haer hant begreep/dat icse
wt den lande vã Egiptẽ leydẽ soude/dat
verbont dat si te nieute gemaect hebben
Eñ doe ic heerscappie bouen hen hadde/
seit die HERE/Maer dit sal dat verbõt
sijn/dat ic mettẽ huse vã Israel/settẽ sal/
Na dyen daghe seit dye HERE/sal
ick mijn wet ghenẽ/in harẽ binnẽsten int
gewandẽ/eñ in haer hertẽ sal icse scriuẽ/
eñ ic sal hen God/eñ si sullen mijn volck
sijn/Eñ voort meer en sal een man sinen
naesten niet leerẽ/eñ een man sinẽ broed heb/blijf/
seggẽde/bekẽt den HERE/Want si sul-
len mi alle kennẽ/vã den meesten totten
minsten/seit die HERE/Want ic sal op
hair booshedẽ ghenadich wordẽ/eñ hair
der sondẽ/en sal ic voort meer nz gedẽckẽ
Dit seit die HERE/Die de sonne ge G
uet totten lichte des daechs/eñ die oordi
nancie der manẽ eñ der sterrẽ/tottẽ lich-
der nacht/die de zee ṽstoort/eñ haer vloe-
den geuẽ geluit/HERE der heyrscaren
is sinẽ name/Ist dat dese wetten voor mi
ghebreken/voor mi seit die HERE/dan
sal dat saedt van Israhel oock ghebreken
ende ten sal gheẽ volc meer sijn voor mi-
tot allen dagen/Dit seidt die HERE/Ist
datmen den hemel bouen mach gemetẽ
eñ ondersoeckẽ die fundamentẽ der aer-
dẽ benedẽ/so ȝal ic dz ȝaet vã Israel/ooc vã
mi stekẽ/om al dat si gedaẽ hebbẽ/seit die
HERE/Siet die dagẽ comẽ/seit de HE
RE/eñ men ȝal dẽ HERE de stat stichtẽ
vã Hananeels toorn/totter poortẽ vã dẽ
hoecken/Eñ si sal wt gaẽ ouer de regel õ

maten in ſinē aēſcouwē opten berch Ga
reb/eñ ſi omgaen Goatha eñ alle die val
leye der doder lichamē/eñ die aſſcē/eñ al
dat lantſcap des doots totter riuierē van
Cedron/eñ tottē hoec der ooſt poortē van
dē paerdē/Dat heilige des HEREN en
ſal niet wt ghepluct worden/noch voort
meer inder eewicheit niet verdoruē wer
den ¶ Dat.xxxij.Capittel.

A Dat woort des HEREN dat Hiere
mie gedaē wart/vāden HERE/indē.x.
iare Sedechie des coninc vā Juda/dat is
dat.xviij.iaer Nabuchodonoſors des Co
nincs vā Babilonien/Doe had dat heyr
des conincs vā Babilonien Hieruſalē be
leit/Eñ Hieremias was in dat voorhuis
des kerckers beſlotē/die int huis des co
ninc vā Juda was/wāt Sedechias had
den raet beſlotē ſeggēde/Waerō prophe
teert ghi ſegghēde/Dit ſeidt die HERE
Siet ick ſal dees ſtadt in die hant des
coninc vā Babilonien gheuē/eñ hi ſalſe
winnē/eñ Sedechias die coninc vā Juda
en ſal niet ontulien wt der Caldeeuſcher
hāt/maer hi ſal in des coninc hāt vā Ba
bilonien gheleuert wordē/eñ ſinē mont
ſal met des conincs mont ſprekē/eñ ſijne
ogen ſullē des conincs oogē ſien/eñ hi ſal
Sedechiā in Babilonien voerē/eñ hij ſal
daer ſijn/tot dat ick hē verſoecken ſal/ſeit
die HERE Wāt iſt dat ghi teghē die Cal
deeuſche ſtrijt/ghi en ſult gheenen voor
ſpoet hebbē.
Eñ Hieremias ſeide/Des HEREN
woort is tot mi gedaē ſeggēde/Siedt Ha
nameel Sellūs ſone dijns ooms ſoon ſal
tot v comē eñ ſegghē/Coopt mijnē acker
die in Anathot is Wāt v toebehoort dien
te coopen vāt naderſcap/Eñ Hanameel
mijns ooms ſoon quā tot mi/na des HE
REN woort/tottē voorhuſe des kerckers
B eñ hi ſeide tot mi/Beſiet minē acker die
in Anathot is/int lāt vā Beniamin/wāt
die erflicheit behoort v toe/eñ ghi ſijt dye
naeſte om te beſittē
Eñ ick verſtont dat het des HEREN
woort was/eñ ic cocht dē acker vā Hena
meel/mijns ooms ſoon/die in Anathot is
Eñ ick woech hē dat ſiluer/ſes ſtaterē/eñ
tien ſiluerē penningē/eñ ic ſcreeſt in enē
boec/eñ beteekendet/getugē daer af ne
mende/Eñ ic woech hē dat ſiluer in een C
ſcale/eñ ic ontfinc eenē beſegeldē boec vā
der beſittinge/eñ dat ouergeuē met ſeke
ren eñ vaſtē verbonde/eñ met dye teekenē
vā buten/Eñ ick gaf Baruch Nerias ſoō
den boec der beſittingē/die Maaſias ſoō
was/voor Hanameels mijns ooms ſoōs
ogen/eñ voor der getugē oogē/die inden
boec vādē coop geſcreuē warē/eñ voir al
der Jodē oogē die int voirhuis vandē ker
ker ſaten/eñ ic beual Baruch voir hen al
len eñ ſeide/
Dit ſeit die HERE der heyrſcharen
God vā Jſrael/Neemt deſe boeckē/dezē
geteekendē boec vāden coope/eñ deſen
boec die open is/eñ legtſe in eenē aerden
pot. datſe veel dagē mogē duerē/ Want
dit ſeit die HERE der heyrſcarē God vā
Jſrael/Noch ſal mē in deſen lande/huſen
ackers eñ wijngaerdē beſittē Eñ na diē
dat ick Baruch nerias ſoon den boec vā
der beſittingē geleuert hadde/ſo bad ick
tottē HERE ſeggēde/Ach/ach/ach/HE
RE God/Siet ghi maecte hemel eñ aer
de in v grote ſtarchz/eñ wtgerectē arme
Alle woort en ſal v niet ſwaer ſijn/die ont
fermherticheit doet in duſendē/ende die
weder om gheeft der vaderen booſheyt/
in haerder kinderē ſchoot na hen
Alder ſtercſte groot eñ machtich HE D
RE der heyrſcarē is uwē name/Ghij ſijt
groot indē rade/onbeuanckelic indē ghe
dachte/wiēs oogē ontdaē ſijn op alle den
wegen vā Adams kinderē/ſo dat ghi ge
uen ſoudt eenē yegelikē na ſijn weghen
eñ na de vrucht zijre verſieringe/die dair
teekenen eñ wonderē deet in dat lāt van
Egyptē/tot in deſen dage/eñ in Jſrael eñ
indē menſcē eñ ghi hebt v gemaect eenē
name als deſen dach is.
Eñ ghi leyde v volc van Jſrael wt dē
lande van Egipten/in teekenē eñ wonde
ren/eñ in ſtarcker hant/eñ wtgherecten
arme/eñ in grootē anxt/eñ ghi gaeft hen
dit lant dat ghi harē vaders geſworē had
des/dat ghij hen dat lant ſoudt gheuen/
vloeyende van honich eñ van melcke/eñ
ſi quamen daer in eñ beſatent/ende ſi en
waren uwer ſtēmen niet gehoorſaē/eñ ſi

ontwandelten in uwe wet niet/al dat ghi
hen beuaelt te doẽ/en dedẽ si niet/eñ alle
dese quade dingẽ sijn op hen gecomẽ/
Siet dair sijn waerhusen tegẽ deser
stadt gemaect/om te winnẽ/eñ die stat is
inder Caldeeuscer hant gegeuẽ/eñ indẽ
handẽ des coninck vã Babiloniẽ die daer
tegen stridẽ/vãden aenscijn des zwairts
des hongers eñ der sterfcẽ/eñ al dat ghij
gesprokẽ hebt dat is gesciet/gelijc ghi siet
Eñ HERE mijn God ghi seit tot mi/Co-
pet den acker met siluer eñ neẽt getuigẽ
als die stadt in dye hant der Caldeeuscer
F gegeuẽ is/Eñ des HERE N woort wert
tot Hieremiã gedaẽ seggẽde/
Siet ic ben die HERE God vã allen
vleesce/Sal my alle woordt swaer sijn te
doen: Hierõ seit die HERE Siet/ick sal
dese stadt leuerẽ inder Caldeeuscer hant.
eñ in des coninck hant vã Babiloniẽ/eñ
si sullẽse winnẽ/eñ die Caldeeusce tegen
dese stadt stridẽde/sullen comen/eñ ontste
ke eñ verbrandense mettẽ viere/Eñ dye
husen/in welcker salẽ dat si Baal heilich-
den/eñ den vreẽden offerdẽ. vuchtige of-
ferhãde/om my te vertoornen/Wãt die kin-
der vã Israel/eñ die kinder vã Juda wa-
ren altijt booslic doende in minẽ ogẽ van
haer der ionchz aen/
Die kinder vã Israel verweckẽ my
tot gramscap/indẽ werckẽ haer der hãn
dẽ/seidt die HERE/daer om is my dese
stadt geworden tot grãscap/eñ tot mijnder
onwaerdicheit/vã dien dage dat si se stich
ten/tot desen dage toe/also dat se vã minẽ
aensichte wech ghedaẽ sal wordẽ om die
booshept der kinderẽ van Israel/eñ der
kinderẽ van Juda/die si dedẽ/mi tot grã-
scap verweckende/si eñ haer coningẽ/eñ
haer princẽ/eñ haer priesterẽ eñ haer pro
phetẽ/de mannẽ van Juda eñ die inwoõ
ders van Hierusalem
E Eñ si keerdẽ haer rugghẽ tot my/eñ
haer aensichtẽ niet/als ickse vroech leer-
de eñ onderwees/eñ sij en wildẽ niet hoo
rẽ/dat si castijende onderwisinge ontfangẽ
soudẽ/Eñ si settẽ haer afgodẽ int huis in
welc minẽ naem aengeroepẽ is/om dat
sijt besmettẽ soudẽ/eñ sy timerdẽ Baals
hoochoden/dye in die valleye vã Ennõs

soon sijn/op dat si haer sonẽ eñ haer doch
terẽ Molech offerẽ soudẽ/dat ic hen nz en
beual/noch tẽ quãnz op in mijnder hertẽ/
dat si dese onwaerdichz soudẽ doẽ/eñ Ju-
dã in sondẽ vleidẽ/
Eñ nu om dese dingẽ seit die HERE
der heirscarẽ tot deser stat/dair ghi af seg
get/dat si in des coninck vã Babilonien
hant geleuert sal wordẽ/indẽ zwaerde eñ
in honger/eñ in sterfcẽ/Siet ic salse vã al
len lãdẽ vergaderẽ/daer icse in mijnder grã
scap eñ in minẽ toorne/eñ in mijnder groter
onwaerdichz verdreef/eñ ic salse weder
brengẽ in deser stat/eñ ic salse betrouwe-
lic doẽ wonẽ/eñ ic sal hen eẽ God zijn/eñ sy G
sullẽ mi eẽ volc zijn/Eñ ic sal hen een herte
geuẽ/eñ eenẽ wech/dat si mi ontsiẽ sullẽ/
alle haer dagẽ/eñ dat hen wel si/eñ harẽ
kinderẽ na hen/
Eñ ic sal hen eẽ eewich verbont settẽ/eñ
ic en sal huer liedẽ nz latẽ wel te doẽ/eñ ic
sal in haer hertẽ mijn vreese geuẽ/dat sy
niet wech en sullẽ gaẽ vã my/eñ ick zal op
haer verblidẽ/als ic hen wel gedaẽ heb/eñ
ic salse in desen lãde plãtẽ in waerheden/
in al mijnre hertẽ/eñ in al mijnre sielẽ/wãt
dit seit die HERE/Ghelijc ic op dit volc
gebrocht heb al dit grote quaet/also sal ic
op hẽ brẽgẽ al dit goet/dat ic tot hẽ spreke
Eñ men zal die ackers besittẽ in desen lã
de/dair ghi af segt/dattet gelatẽ eñ woest
is/om datter noch mẽsch noch beest ghe-
bleuẽ en is/maer indẽ hãt der Caldeeuscer
gegeuẽ/Ackers sal mẽ met gelde copẽ eñ
in eenẽ boec scriuẽ/eñ dẽ segel daer aẽ doẽ
de/sal mẽ getugẽ daer ouer nemẽ/inden
lãde Beniamin/eñ rontsom Jerusalẽ eñ dẽ
stedẽ Juda. eñ indẽ stedẽ der bergẽ eñ der stec
hter landẽ/eñ indẽ stedẽ ten zuidẽ/wãt ic
sal hair geuãcnis keerẽ/seit die HERE/ A
Des HEREN ¶ Capit.xxxiij.
woort wert anderwerf tot Hiere-
miã gedaẽ/doe hi in dat voorhuis vanden
kercker noch beslotẽ was/eñ hi seide Dit
seydt die HERE Die dat doen sal eñ ma
ken/ende bereyden sal/die HERE/is si
nen name/Roept aen my ende ick sal dy
hooren/eñ ic sal u grote dingẽ bootscappẽ
eñ vaste/die ghi niet en weet Wãt dit seit
die HERE God vã Israel/tot dẽ huse vã

deser steden/eñ totten huzē des conicx vā Iu-
da/die gedestrueert syn/eñ tottē bolwer-
ke/eñ tottē zwaerde der geēre die comen
syn/om tegē die Caldeeuscē te striden/eñ si
sullē vuullē met dodē lichamē der mēscē
die ick in minen toorne/eñ in mijnder on-
waerdicheit geslagē heb/mijn aensichte
verbergēde vā deser stat/om al hair boos
heden wil/

Siet ic sal haer litteekenē decken ende
overtreckēse mit gesontheit/eñ genesen
de sal ick hen openbaren dat ghebet des
peis/eñ der waerheit/Eñ ic sal bekeeren
die bekeeringe vā Iuda/ende vā Israel/
haer stichtende ghelijc vāden beghinne/
Ick salse zuyuerē vā alle haer boosheden
daer si mi in gesondicht hebbē/Eñ ick sal
genadich syn/aller haerē overtredingē/
daer mede dat si mi misdaen hebbē/mi
versmadende

B Eñ het sal mi tot eenē name syn/ende
tot blijscap/lof/eñ vrolijchedē/allē den hey
denē der aerdē/die daer sullē horē alle dat
goet dat ic hen doē sal/also dat si hen ver-
scricken eñ vslaen sullē/vā allen den goe
de/eñ vrede die ick hen geuē sal/Dit seyt
die HERE/Noch sal mē in deser plaetzē
die ghij woest segt te syn/om datter noch
mensch/noch beest en is/indē stedē vā Iu
da/eñ butē Ierusalē/die vnielt syn/eñ zō
der mensce gelatē/eñ sonder inwoonder
eñ sonder vee/horen de stēme der bliscap
eñ der vrolijchedē/die stēme des brudegōs
eñ der brupt/Die stēme der gheenre die
seggē sullē/Belijt eñ looft dē HERE der
heirscarē/want dye HERE is goet/syn
ontfermhertichheit duert inder eewichz/

Want ic sal wederbrēgen die bekeerī
ge der aerdē/ghelijc indē beginne/seit de
HERE der heyrscarē/Dit seit die HEE
RE der heirscarē/In deser woester plaet
C sen die sonder mēscen eñ sonder vee is/eñ
in allē harē stedē/sal noch woninghe der
herderē/eñ der geruster cuddē syn/eñ in
dē stedē der bergē/eñ indē steden der leg-
ger landē/eñ indē stedē ten suydē waert.
eñ inden lande BenIamin/eñ rontsom
Hierusalē/eñ indē steden Iuda/siedt dye
cuddē sullen dair noch doir de hādē gaē/dē
geērē diese tellen sullen seit die HERE/

Siet die dagē sullē comē/seit die HE
RE/eñ ick sal een goet woirt vwerckē/dat
welc ic gesprokē heb/totten huise vā Isra-
el eñ vā Iuda/ In dien tidē sal ick Daui
den doen groepē/een saet der ghererchtic
heit/eñ hi sal oordel eñ gerechticheit inder
aerden doē/In dien dage sal Iuda behou
dē worde/eñ Hierusalē sal betrouwelick
wonen/Eñ si sullē hē den naē geuē (On-
se gherechtige HERE)

Want dit seidt die HERE/Die man
vā David/die daer optē troon des huys
van Israel sittē sal/en sal niet gebrekē/eñ
vāden priesterē eñ Leuitē/en sal geē man
te nieute gaē/vā minē aensichte/die daer
brāntoffer sal offerē/eñ den offer verbrā-
den/eñ tot allē dagē die offerande brekē/
Ende des HEERE woort wert ghe-
daen tot Hieremiam segghende Dit
seyt die HERE/

Ist dat mijn vbont mettē dage/ende D
mijn cōtract metter nacht/te nieute moo-
gen gedaē werdē/also dat den dach niet
si/eñ den nacht/elc tot sinē tijt/so sal mijn
vbōt mit David minē knecht oock te niet
te mogē syn/also/dat vā hē geen soon eñ
sal syn/die daer regnerē op sijnē troō/eñ
die Leuitē/eñ die priesterē mijn dienaers/
Alsomē die sterrē des hemels nz tellē eñ
mach/noch dat sant der zee gemeterē/alsoo
sal ic Davids mijns knechts saet vermē
nichfuldigē/eñ der Leuitē mijnre dienaē-
ren/Eñ des HERE woort wert ghe-
daen tot Hieremiā segghende

En hebdy niet ghesiē wat dit volc ge
sprokē heeft/eñ geseit/ Die twee maech
scappē/die de HERE vercorē had/zij
afgeworpen/Eñ si hebbē mijn volck ver
smaet/om datter als no gheen volc en is
Dit seit die HERE Ist dat ick minē ver-
bonde tusscē dē dage/eñ den nacht/eñ tus
scen dē hemel/eñ der aerden/gheen wet
ghesedt en heb/so sal ick alsoo oock verwor-
pen dat saet vā Iacob/eñ vā David minē
knecht/also dat ick van sinen saet/niet ne
men en sal/die prinsen des saets vā Abra
ham/van Isaac/ende van Iacob/Want
ick sal wederom brenghen bekeeringhe
ende haerder ontfermen/

Dat.xxxiiij.Capittel.

A Dat woort dat vādē HERE gedaē
was tot Hieremiā/doe Nabucho-
donosor die coninc vā Babilonië/eñ al zijn
heyr/eñ al die rijckē der aerdē/dye onder
sijn macht warē/eñ alle volc tegē Hieru-
salē stredē/eñ tegē al haer stedē/seggēde
Dit seit die HERE die God vā Jsrahel/
Gaet eñ spreect tot Sedechiā dē coninck
van Juda/seggēde/Dit seit dye HERE
Siet ick sal dese stadt leuerē/in des co
nincx hant vā Babilonien/eñ hi salse mz
vier ontstekē/Eñ ghi en sult vā sijnē hāt
niet ontvliē/maer vangende suldi geuā-
gen/eñ in sijn hant geleuert wordē/eñ v
ogen sullē sien/des conincs vā Babiloni
en ooghē/eñ sinē mont/sal met uwē mō-
de sprekē/eñ ghi sult in Babilonië treckē

Maer nochtās o Sedechia coninck
vā Juda hoort/des HEREN woort Dit
seit die HERE tot v/Ghi en suldt inden
swaerde niet steruē/mair in vredē/eñ na
die v̄branding e uwer vaderē/der eerster
coningē/die voor v geweest sijn/also sullē
si v oorc verbarnē eñ beweenē/wee here/
wāt dit woort heb ic gesprokē/seit de HE
RE/Eñ Hieremias die propheet sprack
in Hierusalē alle dese woorden/tot Sede
B chiā dē coninc vā Juda/
Eñ des conincx vā Babilonien heyr
street teghē Hierusalē/eñ teghē alle die
steden van Juda/die teghen Lachis ende
Azecha ouer bleuē warē/Wāt dese twee
ghemuerde stedē warē ouer ghebleuen
vāden stedē van Juda/
Dat woort dat vāden HERE gedaē
was tot Hieremiā/na dien dat Sedechi-
as verbōt gemaect had/met alle dē volc
in Hierusalē/hen liedē vrijhz prekēde/dat
elc man sinē dienstknecht eñ diēstmaget
dē hebreeuscē mā/eñ dat hebreeusce wijf
vrij soudē laten/geen heerscappie bouen
hen hebbēde(dats te verstaē(vādē Jode
eñ sinen broeder/Aldus hoordē die princē
eñ alle dat volc/die dat v̄bont gehoort aen
gegaē haddē/dat een yegelic sinē dienst-
knecht eñ sijn dienstmaecht vrij soudē la-
ten/voort meer gheen heerscappie ouer
hen hebbēde/Si hoorden dit/eñ si lieten-
se gaen/

Eñ daer na keerdē si hen/eñ namen
haer diēstknechtē eñ diēstmaechdē. weđ
tot hen/die si vrij gelatē haddē/eñ hebbē-
se eygē gemaect/tot knechtē eñ ioncwij-
uen/Eñ dat woort des HEREN werdt
vāden HERE tot Hieremiā gedaē seg- C
gende/Dit seit die HERE God vā Jsra Exo.xxi
el/Jck heb met uwē vaderē een verbōdt Deu.xv.
gemaect/in dē dage dat icse wten lāde vā
Egiptē leide/wten huse des diēsts/seggē
de/Als daer veruult sullē sijn seuē iaer/so
sal elc sinē broeder latē gaē/den hebreeus
schē/die hē v̄cocht is eñ hi sal v ses iaer die
nen/eñ dan suldi hē vrij latē gaē vā v/Eñ
v vaderen en hoordē mi niet/noch en hiel
den haer oorē niet nedwairt/Eñ ghij sijt
hedē bekeert/eñ hebt gedaē dat recht is
in minē oogē/dat ghi de vrijheit geroepē
hebt/elc tot sinen vriende waert/eñ hebt
dat v̄bont aengegaē in minē aenscouwē
int huis daer minē naē in aengeroepē is
Eñ ghi sijdt wederomme ghekeert/
eñ hebt minē naē besmet/wederhalende
elc v diēstknechtē eñ ioncwiuē/die ghi ge-
laten hadt datse vrij soudē sijn/eñ in hair
der macht/eñ ghi hebtse tonder gedaen/
datse v dienstknechten ende v ioncwijuē
sullen sijn/ ¶ Hier omme seydt
de HERE/Ghi en hebt mi niet gehoort
dat ghi die vrijhz prekē sout/elc sinē broeđ
eñ elc sinē vrient/Siet so seg ic v te voren
seit die HERE/die vrijhz totte swaerde/ D
eñ totter sterften/eñ tottē hōger/eñ ic sal
v tot een beroerige geuē/allē rijcken der
aerden/Eñ ic sal v mannē die mijn v̄bont
ouertredē hebbē/eñ die woordē des ver-
bōts niz gehoudē en hebbē/daer si cōsent
toe gauē in minen aenscouwen/Dat calf
sloegen si in twee stuckē/eñ gingen ouer
tusscē die twee stuckē/
Die princen van Juda/ende die prin
cen van Jherusalem/die gelubde camer
linghen/die priesteren/ende alle dat volc
vander aerden/dye tusschen dye deplin-
ghe vanden calue ouer ghinghen/Ende
ick salse in haerder vianden hant geuen
ende inder gheender hant die haer siele
soecken/ende haere lichamen sullen sijn
spijse der vogelen des hemels/eñ dē bee-
stē der aerdē. Eñ Sedechiā dē coninc vā

Juda/eñ ic sal sijn princē/indē handē hair
der viandē geuē/eñ der geenre die haer
sielen soeckē/eñ in dye hāt des heirs des
coninccs vā Babiloniē/dye wech gegaen
sijn vā v/Siet ic beueelt/seit die HERE
eñ ic salse weder in dese stat brengē/eñ sij
sullē der tegē stridē/eñ winnē/ontsteken
de met vier/Eñ ic sal die stedē vā Juda in
verwoesthedē geuē/alsodatter niemant
in woonē en sal ¶ Dat.xxxv.Capi.

A Dat woort dat vāden HERE ghe
daē was tot Hieremiam indē da
ghē vā Joachim des soons Josias des co.
ninccx vā Juda/seggēde/Gaet tottē huse
der Rechabitē/eñ spreect hen/eñ leitse in
dat huis des HEREN/in een vādē scat.
camerē/eñ geeft hen wijn te drinckē/Eñ
ic nā met mi Jaasiā Hieremias sone/dye
Habasanias sone was/eñ alle sijn broede
ren/eñ alle sijn sonē/eñ al dat huis der Re
chabitē/eñ ic leidese in dat huis des HE.
REN/tot de geltkiste der kinderē Annā
die Gegadalies sone was/des mans Go
des/twelc neuē der princē geltkiste was/
bouē den scat vā Maasias/Sellums soō
die bewaerder des ingancx was/

Eñ ic sette voor dē huse vāden kinde
B ren der Rechabitē croesens eñ scalen vol
wijns/seggēde tot hen/Drinct wijn/Sy
antwoordē Wij en drīckē geenē wijn/wāt
Jonadab Rechabs sone onse vader/heeft
ons beuolē seggēde/Ghi en sult geenen
wijn drīckē/ghi noch v kinderē nimmer
meer/Eñ ghi en sult geē huys stichtē/eñ
ghi en sult geē saet saeyē/noch wijngaert
plantē/noch hebbē/maer al v leuē suldy
in tentē wonē/op dat ghi veel dagē op dz
aensciju der aerdē muecht leuē/daer ghi
pelgrimagie in doet

Hierom hebbē wij onderdanich ghe
weest ōs vaðs Jonadabs Rechabs soōs
stēme/in allē dat hi ons beual/also dat wi
geenē wijn en dronckē in alle onsen dagē
wi eñ onse wiuē/eñ onse sonē eñ dochterē
eñ dat wi geen huis timmerē en soudē ō
in te wonē/Eñ wijngaert saet oft acker/
en hebbē wi niet gehadt/maer wi hebbē
in tentē gewoont/eñ hebbē gehoorsaem
geweest/in alle dat Jonadab onse vader
ons beuolē heeft/

Eñ doen Nabugodonosor dye coninc
vā Babilonien op gecomē was tot onsen
lande/so seidē wi/Coēt eñ laet ons in Hie
rusalē gaē/vāden aensichte des heyrs d
Caldeen/eñ vanden aensichte des heyrs
vā Sirien/eñ wi sijn in Hierusalem ghe
bleuen C

Eñ des HEREN woort wert gedaē
tot Hieremiā seggeñ/Dit seit de HERE
der heirscarē God vā Israel/Gaet eñ seg
get dē mannē van Juda/eñ dē inwoonde
ren van Jerusalem/En suldy gheen on.
derwisende castijnge ontfaē/dat ghi mij
nen woirdē gehoorsaē sijt/seit de HERE
Jonadabs Rechabs soons woirdē/sijn te
bouen/die hi sinē kinderē beual/dat si ge
nen wijn drinckē en soudē/eñ si en hebbē
tot desen dage toe geenē wijn gedronckē
wāt si hebbē haers vaðs gebodē gehoor
saem geweest/Eñ ic heb v toe gesproken
van den morgēs opstaēde eñ sprekende/
ghi en hebt mi niet gehoorsaē gheweest/

Eñ ick heb v gesondē alle mijn knech
ten die prophetē/indē dageraert opstaē.
de/eñ ic santse seggēde/Elc bekeere hem
vā sinen alder quaetstē wegen/eñ maect
v sorchfuldichedē goet/eñ en wilt gheen
vreēde Godē volgē/en dientse oec niet
eñ ghi sult int lant wonē dat ic v gegeuē
hebbe/eñ uwē vaders Eñ ghij en hebt v
oore niet nederwaert gebuicht/noch ghi D
en hoorde mi niet/Jonadabs kinder/dye
Rechabs sone was/maectē soo haers va
ders gebot vast/dat hi hen beuolen had/
Maer dit volc en heeft mi niet gehoorsaē
gheweest

Daer ō seit de HERE der heyrscarē
God van Israel/Siet ick sal op Juda/eñ
op alle die inwoonðs vā Jerusalē brengē
alle die quellingē/dair ic af gesprokē heb
tegēs hen/om dat ic tegē hen gesproken
heb/eñ si en hoordēs nz/ick riepse/eñ si en
antwoordē mi niet/Eñ Hieremias seide
tottē huse der Rechabitē/Dit seit de HE
RE der heyrscarē/God vā Israhel/Om
dat ghi gehoorsaē sijt geweest Jonadabs
vws vaders gebot/eñ om dat ghi alle sijn
gebodē bewaert/eñ hebt gedaē al dat hi
v beual Hierō seit de HERE der heirsca
rē/god vā Israel/Die mā van Jonadabs

Rechabs soons geslachte/en sal niet ghe
brekē/die tot allen dagē staēde is in minē
aenscouwē/

¶ Dat.xxxvi.Capitel.

A Ende et ghebuerde/in tvierde iaer vā
Joachim Josias soō des coninckx vā
Juda/dat dit woort vāden HERE ghe-
daē wert tot Hieremiā seggēde/Neēt eē
stuck vā eenē boec/eñ scrijft daer in al die
woordē die ick tot v gesprokē heb/tegē Is
rael eñ Juda/eñ tegē alle die heidenē/vā
diē dage dat ic tot v gesprokē heb/vā Jo-
sias dagē/tot desen dage toe/oft missien
dat huis vā Juda horēde al dat quaet dat
ic hen denck te doen/bekeerē sal/elc man
vā sinē alder quaetstē wegē/eñ ic sal ghe
nadich sijn/ouer haer boosheit/eñ sondē/

Hier om riep Hieremias Baruch dē
sone Nerias/eñ Baruch screef wt Hiere
mias mont alle des HEEREN redenē
B die hi tot hē gesprokē had/in een deel van
enē boec/Eñ Hieremias beual Baruch
seggēde/Jc ben beslotē/eñ ic en mach in
des HEREN huis niet gaē/Hierō gaet
ghi daer in/eñ leest vanden boecke daer
ghi in gescreuē hebt des HEREN woir
den wt minē monde/Indē vasteldagen
daert dat volck hoort int huis des HEE-
REN/eñ hier en bouen/daert alle Juda
hoort/die van haren stedē comē/Ghi sul-
let hen lesen/oft missien haer gebet val-
len mocht/in des HEREN aenscouwē/

Eñ dat hē eē pegelic af keerde vā sinē
alder quaetstē weghē/Wāt de grāschap
eñ die onwairdicheit is groot/die de HE
RE tegē dit volc gesprokē heeft/Eñ Ba-
ruch Nerias sone dede al dat hem Hiere
mias die propheet beuolē had/eñ hij las
in des HEREN huys wt dē boeck/dye
woordē des HEREN/Eñ het gescpede
in Joachims Josias soons des coninckx vā
Juda/vijfste iaer/in die negēde maēt/so
riepē si een vastē wt/in des HEEREN
aenscouwē/alle dē volcke in Jerusalē/eñ
alder gemeintē die daer gecomē was vā
den stedē vā Juda eñ van Jerusalē

C Eñ Baruch las wtē boecke alle Hie-
remias woordē/in dz huis des HEREN
In de geltcamer vā Gamarias Saphās
sone/in dat bouēste cleet huis/in dē ingāc
der nieuwer poortē/des huys des HEE
REN/daert alle dat volc hoorde/

Eñ doe Micheas Gamarias sone die
Saphans sone was/alle die woordē des
HEREN gehoort had/wt dē boecke/so
ginc hi neder in den conincs huys tot der
scribē geltcamer/Eñ siet daer satē al dye
princē/Elisama/die scribe/ende Dalaias
Semeias sone/eñ Helnathan Achabors
sone/eñ Gamarias Saphans sone/ende
Sedechias Hananias sone/eñ alle de pri
cen/

Eñ Micheas bootscapte hen alle die
woordē/die hi Baruch hoorde lesen/in des
volcs ooren/wt dē boecke/Eñ de princen
sondē/Judi Nathanias sone/dye Semei D
Thusi soons sone was/tot Baruch eñ sei
de/Neēt den boec in v handt daer ghij wt
laest/doent tvolc hoorde/eñ coemt/ Doe
nam Baruch Nerias sone dē boec in sijn
hant/eñ quam tet hen/eñ si seiden tot hē
Sidt hier/eñ leest dese woorden in onsen
oorē/Eñ Baruch last in haren ooren/

Als si alle die woordē gehoort haddē
verwonderdē si/elc tot sinē naestē/Eñ sp
seidē tot Baruch/Wi sullē dē coninc al de
se redenē vercōdigē/Eñ si vraechdē hem
seggende/Segt ons/hoe screef dp al dese
redenē/wt sinē monde/Eñ Baruch seide
hen/Hi sprac wt sinen monde alle dese re
denē/recht oft hijse gelesen hadde/eñ ick
screefse met incte in desen boec/Ende die
princē seidē tot Baruch/Gaet eñ verber
get v/v eñ Hieremiā/eñ en laet niemant
weten waer dat ghi sijt.

Eñ si ghingē in tottē coninc/in die sa-
le/maer dē boec gauē si in Elisama te be
waren der scriben geltcamere/eñ si ver- E
condichden/daert dye coninc hoorde alle
die redenē/Eñ dye coninc sandt Judi dat
hi dē boec nemē soude/eñ hi nam dē boec
in Elisama/der scribē geltcamer/eñ last
dat het die coninc/eñ alle de princē die on
trēt dē conīc stondē hoordē/Eñ die coninc
sadt int winterhuis ind.ix.maēt/eñ voor
hē stōt eē vierpāne met colē/Eñ als Judi
gelezē had.iij.oft.iiij.siden/so sneet die co-
ninc dē boec entweē/met des scribē scrijf
mes/eñ hi werpē int vier/dz i die vierpā
ne was/tot dat al den boec verbrant was
int vier/dat inder vierpannē was.

Eñ die coninc/mettē sinē/die al dese
redenē hoordē/en onesagē hen niet/noch
en scoordē haer cleederē niet/Maer El.
nathan eñ Dalias/eñ Gamarias ontrie
den dē coninc/den boec te verbrandē/eñ
hi en hoordese niet/Eñ die coninck beual
E Hieramiel Amalechs soone/eñ Sarape
Esriels sone/eñ Selemie Achdels soñ/dz
si Baruch dē scribe/eñ Hieremiā dē pro-
phete vangē soudē/Maer die HEERE
v̄barchse/

Eñ des HEEREN woort wert gedaē
tot Hieremiā den propheet/na dat die co
ninc dboec v̄brant had/eñ die redenē dye
Baruch geschreuen had/wt Hieremias
mont)seggēde/Neēt weder eenē anderē
boec/eñ scrijft dair inne/alle die redenen
die indē eerstē boec gescreuē warē/die Jo
achim die coninc vā Juda v̄brande/Ende
sult Joachim dē coninc vā Juda segghen

Dit seit die HEERE/Ghi v̄brande dē
boec seggēde/Waer om screef dy daer in
bootscappēde/Dye coninc vā Babilonie
sal haestelic comē/eñ sal dit lant bederuē/
eñ hi sal in dit lant wech doen/eñ op doen
houdē/mensce eñ beestē/Daerō seyt dye
HEERE tegē Joachim dē coninc van Ju.
G da/Dair en sal niemāt wt hē/op Dauids
troon sittē/eñ men sal sijn lichaē wtwer.
pen totter hittē des daechs/eñ totter ver
uriesinge des nachts/Eñ ic sal tegen hē/
eñ tegen sijn saet/eñ sijn knechtē versoec
kē/sijn booshedē/brenghēde op hē/eñ op
die ghene te Hierusalē woonē/eñ op dye
mannē vā Juda/al dat quaet/dat ic tegē
hen gesprokē hebbe/ende si en hebbens
niet gehoort

Eñ Hieremias nā eenē anderē boec/
ende gaf sen Baruch Nerias sone dē scri
be/eñ hi screef daer in wt Hieremias mō
de/alle die woordē vanden boecke die Jo
achim die coninc van Juda verbrant had
int vier/eñ hier en bouē warē dair toe ge
daē/veel meer redenē/dan daer te voren
in waren

¶ Dat.xxxvij.Capittel.

Eñ de conic Sedechias Josias sone/
A regneerde voir Jeronias Joachis
soō dē welckē Nebucadnesar dye coninc
vā Babiloniē/sette int lāt vā Juda/eñ hi
met sinē knechtē/eñ dat volck des lants/
en warē den woordē des HEEREN/niet
gehoorsaē/die hi sprack in die hant Hiere
mie des prophetē/Eñ de coninc Sedechi
as sandt Juchal/Selemias soon/eñ So.
phoniā Maasias soone/den priester/tot
Hieremiā den propheet/seggēde/Bidt
voor ons den HEERE onsen God/Ende
Hieremias wādelde vrylic/int middē vā
den volcke/wāt si en haddē hē in geēder
bewaringē des kerckers geleit

Dat heyr vā Pharao quam wt Egip B
ten/Eñ die Caldeeusce/die Jerusalē bele
gen haddē/dat hoorende/togē wech van
Hierusalem/

Eñ des HEEREN woort wert gedaē
tot Hieremiā den propheet/seggēde/Dit
seit die HEERE die God vā Israel/Ghij
sult den coninc vā Juda aldus seggē/dye
v tot mij gesondē heeft om te vragē/Siet
dat heir vā Pharao dat wtgecomē is om
v te helpē/sal weder keerē in sijn lant in
Egiptē/eñ die Caldeeusce sullē weder co
men/stridēde tegē dese stadt/eñ winnēse
eñ metten viere ontstekē/

Dit seit die HEERE/En wilt v selen
niet bedriegē/seggēde/Gaende sullē die
Caldeeusce wech treckē/eñ van ons gaē/
Want si en sullen niet wech gaen/Maer
al versloechdi alle dat heir der Caldeeus.
scher/die tegē v striden/eñ werdē der eni
ghe vā henlieden gewont/ouer gelaten
die sullē/elc wt sijn tente opstaē/eñ ontste
ken dese stadt mettē viere/Doen nu der
Caldeenscer heir wech getogen was vā C
Jerusalē/om des heirs vā Pharaos wil
so ghinc Hieremias wt Hierusalē/op dz
hi in Ben Jamins lant gaē soude/eñ sijn
besittinge aldaer deplē soude/voor dat aē
sichte der borgheren

Doe hi aen Ben Jamins poorte quā
so was die wachter der poortē bi behoor.
tē die hiet Iherias Selemias sone de Ha
nanias sone was/hi vinc Hieremiā den
prophete eñ seide. Ghi vliet tottē caldeeu
scen. Eñ Hieremias antwoorde. Dat is
valsch/ic en vliede tottē Caldeuscen nyet
Eñ hi en hoorde hem niet/maer Hierias
vinc Hieremiam/eñ leuerdē tottē princē
Om dese dingē werdē die princen grā/te

gē Hieremiā/eñ sloegē eñ sondē hē indē
kerker/die was in Jonathas des scriben
huis/Wāt hi was geoordineert eē ouer-
ste bouē dē kerker Eñ aldus ginc Hiere-
mias int huis der cuplē/eñ inden kerker
eñ Hieremias sat daer veel dagē. Eñ de
coninc Sedechias sont daer om/eñ hael-
D de hē wt/eñ hi vraechde hē al heimelijck
ke in sijn huis/eñ seide. Meendi niet dat
dit sermoē is vanden HERE.

Eñ Hieremias seide. Jaet. Eñ hi sey
de Ghi sult geleuert wordē in des coninc
hāt vā Babilonieē. Eñ Hieremias seyde
tottē coninc Sedechiā. Wat heb ick v mis
daē eñ uwē knapē eñ uwē volcke dat ghi
my gesondē hebt int huis vādē kerkere
Waer sijn nu uwe prophetē die v prophe
teerdē eñ seidē:

Die coninc vā Babilonieē die en sal op
v niet comē eñ op dit lāt: Nu hierom bid-
de ic v hoort mi HERE coninc. Laet mijn
gebet verhoort wordē in uwē aēscouwen
eñ en seynt mi niet weder in Jonatas der
scribē huis/dat ic dair niet en sterue Hier
om beual die coninc Sedechias datmen
Hieremiā leuerē soude in dat voorhuys
vādē kerker/eñ datmē hē alle dage spij-
se des broots gaue sonder toespijse/tot dz
alle die brodē vāder stat verteert sijn sou-
dē. Eñ Hieremias bleef in dat voorhuys
vādē kerker

Dat.xxxviij. Capittel.

A SAphacias Madians sone/eñ Jhe-
delias Phassurs soō/eñ Juchal Se
lemias sone/eñ Phassur Melchias sone
hoordē die redē die Hieremias sprack tot
allē dē volcke eñ seide. Dit seit die HEE
RE. So wie bliuet in dese stat/hi sal ster-
uē indē zwaerde/eñ indē honger eñ met
sterftē/mer die ouerulietē tē Caldeeuscen
hi sal leuē/eñ sine siele sal ghesont sijn eñ
leuēde. Dit seit die HERE. Leuerēde/sal
dese stat geleuert worden in des coninc
vā Babilonieē heirs hāt. eñ hi salse vangē
Eñ die princē seydē dē coninc/Wi bidden
datmē desen mā doot sla/Wā cloecheit ōt
bint hi der mānē/der vechters hādē dye
gebleuē sijn in dese stadt/eñ al des volcs
hādē/om dat hi aldus danige woordē tot
hem spreect

Wāt dese mā en soect niet dē paeys B
vā desen volcke/mer haer quaet/Eñ die
coninc Sedechias seide. Siet/hi is in uwē
hādē. Wāt ten is niet behoorlijc dat die co
ninc v yet ontseggen soude/Hier om na
mē si Hieremiā/eñ worpē hē in Elchias
Amelechs soōs put/die in dat voorhuys
vādē kerker was. Eñ si lietē Hieremyā
neder met zelē indē putte/daer geen wa
ter in en was/mer slijck. Eñ aldus ginck
Hieremias neder indē slijcke. Eñ als A-
bedemelech die moriaē vā Ethiopia een
gelubt camerlinc een mā die van des co-
nincs huys was/hoorde/dat si Hieremiā
indē putte gedaē haddē.

Eñ de coninc sat in Beiamins poorte. eñ C
Abedemelech ginc wt des conincs huis eñ
hi sprac tottē coninck eñ seide. Mijn hee-
re coninck/dese mānē hebbē qualijc ghe
daē al dat si gedaē hebbē tegē Hieremiā
den prophete/dat si hē geworpē hebbē in
dē put/dat hi daer steruē sal vā hongher
Wāt in die stat en sijn niet meer brooden
Eñ die coninc beual aldus Abedemelech
dē moriaē eñ seide.

Neemt vā hier dertich mānē met v
eñ trect Hieremiam wt den putte eer hi
sterft Hier om nā Abedemelech die man
nē met hē/eñ ginc in des conincs huis/dz
onder dē kerker was eñ hi nā vā dair ou
de lakēs eñ oude clederen die verrot wa
rē/eñ hi lietse met zelē neder tot Hieremi
am inden put.

Eñ Abedemelech seyde tot Hieremi
am den prophete. Legt die oude lakēs eñ D
dese vuyle gescuerde clederē onder dē el-
lēboge vā uwen handē/eñ op die zelē Eñ
Hieremias dede allso/Eñ si togen Hiere
miam wt met zelē/eñ leidē hē wt dē put
Ende Hieremias bleef int voorhuis des
kerkers.

Eñ die coninc Sedechias zende/eñ de
de Hieremiam dē prophete tot hē comē
eñ ter derder doren/die in des HEREN
huis was/eñ de coninc seide tot Hieremi
am Ic vrage v eē redē/en verbercht niet
van my/Eñ Hieremias seyde tot Sede-
chiam/Of ict v bootscappe/en sult ghi mi
niet doodē: Eñ geue ic v raet/ghi en sult
mi niet horen. Ende Sedechias swoer al

heymelic Hieremiam eñ ſeyde/Leeft de
HEERE die ons deſe ſiele gemaect heeft
of ic v doodē ſal eñ of ic v leuerē ſal in deſer
mānē hādē/die v ſiele ſoecken Eñ Hiere
E mias ſeyde tot Sedechiam
Hier ſeit die HEERE der heirſcaren
God van Iſrael. Iſt dat ghi rey ſende wt
gaet tot dē princē des conincs vā Babilo
niē/ſo ſal v ſiele leuē eñ deſe ſtat en ſal niet
verbrāt wordē mittē viere/eñ ghi ſult be
houdē ſijn/ghi eñ v volc/eñ v huis. Mair
iſt dat ghi niet wt en gaet tottē princē des
conincs vā Babiloniē/ſo ſal deſe ſtat gele
uert wordē inder Caldeeuſcer hāt/eñ ſi ſul
lenſe verbernen metten viere/eñ ghi en
ſultſe niet ontuliē vā harē hādē/Eñ Sede
chias ſeide tot Hieremiā. Ic bin beſorcht
om die Iodē die ouer geulodē ſijn totten
Caldeeuſchen dat ic bi auonturē in haren
hāden gheleuert wordē mochte/eñ dat ſi
mi beſpotten ſouden
Eñ Hieremias antwoorde hē. Si en
ſullen v niet leueren. Ic bidde v hoort des
HEERENS ſtemme die ic tot v ſpreke/eñ
F v ſal wel ſijn/eñ uwe ſiele ſal leuen. Ende
en wilt niet wt gaen/ſo is dit die redene/
die mi die HEERE vertoont heeft/Siet/
alle die wijuē die ghebleuē ſijn in des co-
nincs huis/vā Iuda/ſullē wtgheleit wor
dē tottē princē des conincs vā Babiloniē
eñ ſi ſullē ſeggē. Dijn paeyſelijcke mānē
hebbē v verleit/eñ ſijn te bouē comē tegē
v/ſi hebbē uwe voetē geſtekē indē ſlijcke
eñ in die glatheit/eñ ſijn van v wech ghe
gaen.
Eñ alle uwe wijuē/eñ uwe kinderen
ſullē geleit wordē tottē Caldeeuſcē/eñ ghi
en ſult niet ontuliē harē hāden/mer ghi
ſult geuāgē wordē in des conincs vā Ba-
biloniē hāt/eñ hi ſal deze ſtat verbernen
met den viere.
Eñ hier om ſeide Sedechias tot Hye
remiam. Niemāt en ſal weten deſe woor
G dē/eñ ghi en ſult niet ſteruē. Eñ iſt dz dye
princen horē dat ic met u geſprokē hebbe
eñ comēſe tot v/eñ ſeggē v/ſegt ons wat
ghi mettē coninc gheſprokē hebt/en ver-
berget niet/eñ wi en ſullē v niet dooden/
eñ wat die coninc met v gheſprokē heeft.
ſo ſult ghi tot hē ſeggē. Ic dede ter aerdē

mijn bedinge voor dē coninck/dat hi niet
gebiedē en ſoude mi weder te leidē in Io
nathas huis/eñ dat ic daer ſteruen ſoude
Hier om quamē alle die princē tot Hiere
miā/eñ ſi vraechdē hē/Eñ hy ſprac hē/na
alle die woordē die hē die coninc beuolen
hadde/Eñ ſi gingē wech vā hem.
Wāt niet en was daer gehoort Eñ
Hieremias bleef in dat voorhuis vāden
kercker/tot dē dage dat Ieruſalē gewon-
nē was/eñ het geuiel datmē Ieruſalem
winnen ſoude

Dat.xxxix. Capittel.

IN Sedechias des conincs vā Iuda A
negēſtē iare/in dien.x.maēt/so quā
Nabugodonoſor die coninc vā Babiloniē
eñ al zijn heir tot Ieruſalē/eñ ſi belieden
Eñ in Sedechias.xi.iaer/in die.iiij.maēt
indē negēſtē dach vāder maent wort dye
ſtat op gedaē/eñ daer quamē in alle des
conincs princē vā Babiloniē/en ſi ſatē in
die middel poorte/Neregel/Sareſer/Sa
megar/Nabo/Serſathim/Rabſaris/Ne
regel/Sareſer/Rebmag/eñ alle die ander
princē des conincs vā Babiloniē.
Eñ doe Sedechias die coninc vā Iuda
ſach/eñ alle die mānē die vechters ſo vlo
dē ſi/eñ gingē des nachts vter ſtadt alle
dē wech vā dē conincs houe/eñ door dye B
poorte/die tuſſcē die.ij.muerē was/eñ ſy
togē wt/tē wege waert vāder wildernis
ſen. Eñ dat heir vādē Caldeeuſcen volch
dē hē na/eñ ſi vingē Sedechiā int veldē
woeſtinē vā Hiericotine/eñ ſi brochtē hē
geuaen tot Nabugodonoſor dē coninc vā
Babilonien in Reblacha dat int lāt vā E
math is/eñ hi ſprac tot hē oordeelen
Eñ de coninc vā Babilonien doode in
Reblacha Sedechias ſonē voor ſinē oogē
eñ alle die edele liedē vā Iuda/dode de co
ninc vā Babiloen/Eñ hi ſtac Sedechias
ogen wt/eñ hi ſpāden in boyen/datmen
hem in Babilonien voerē ſoude. Eñ des
conincs huis eñ der gemeinten huzē ont
ſtaken de Caldeeuſce mettē viere/eñ wor
pē die muerē vā Ieruſalē omme.
Eñ dat ouerbliuen vā dat volc/dat in C
die ſtadt bleef/eñ die vluchtighe die ouer
geuloden waren tot hem/eñ die ouertal
lighe vanden gemeynē volcke die bleuē

ware/die voerde Nabuzaradā die prince
vādē ridderē ouer in Babilonië/eñ van
dē armē liedē die niet medallē en haddē
liet Nabuzaradā die prince vādē ridderē
in dat lāt vā Juda/eñ hi gaf hē in dien da
ge die wigaerdē eñ ope water puttē. Eñ
Nabugodonosor die coninc vā Babilony
en hadde beuolē Nabusaradan dē mees-
ter vādē ridderscappe van Hieremiā eñ
ghesеit. Neemt diē eñ slaet uwe oogē op
hē/eñ en doet hem niet quaets/mer ghy
sult hē doē also hi willē sal. Hier om sant
Nabusaradā die prince vādē ridderscap/
eñ Nabu eñ Sesbā eñ Rabsaris eñ Ne-
regel eñ Sereser eñ Remag/eñ alle des
coninc vā Babilonien princen/sondē eñ
dedē Hieremias wt dē voor huise vāden
kercker/eñ si leuerdē hē Godolias Ahy-
D cams sone die Saphās sone was/dat hy
int huis comen soude/eñ wonen int volc

Eñ doe Hieremias geslotē was int
voor huis vādē kerker/so was tot hē ge-
daē des HEEREN woort/segghende.
Gaet eñ segt Abedemelech dē moriaē vā
Ethiopië. Dit seit die HERE der heyr-
scaren/God van Israel Siet ich sal mijn
woordē in brengē op dese stadt int quade
eñ niet int goede/eñ in diē dage sullē si in
uwē aēscouwē shu/eñ ic sal v verlossen in
dien dage/seit die HERE

Eñ ghi en sult niet geleuert worden
in dijnre mānē hādē/die ghi ōtsiet/mair
bescermende sal ic v verlossen/eñ ghi en
sult indē sweerde niet vallē/maer v siele
sal in salicheit sijn wāt ghi hebt in mi be-
trouwen gehadt/seit die HERE

Dat.xl. Capittel

A Dit woort dat vādē HERE tot Hi
eremiam gedaē was na diē dat hi
gelatē was vā Nabusaradan den prince
vandē ridderscap van Rama/eñ doen hi
hem geuāgē in kethenē nā/in die midde
waert van allē diē liedē die ouervoerē vā
Jerusalē eñ van Juda/eñ diemen in Ba
bilonien voerde. Dus nam die prince vā
den ridderscap Hieremiam/eñ zeide tot
hem.

Dye HERE uwe God heeft quaet
gesprokē op dese stat/eñ de HERE heeft
toegebrocht eñ gedaē also hijt ghesprokē
heeft/want ghi hebt dē HERE ghesson-
dicht/eñ en hebt sine stēme niet gehoort
eñ v is dit woort gescriet. Nv hier om/siet
ic heb v hedē onthoudē vandē kethenen
die aē uwen handen sijn B

Behaget v/dat ghi met my comt in
Babilonië/so coēt/eñ ic sal mijn oogē op
v slaen/Eñ ist dattet v niet en ghenoecht
my mi te comē in Babilonië/so blijft hier
Siet/alle dat lant is in uwē aēscouwen.
Dat ghy kiesen sult werwaert dat v ge-
noecht te gaē/gaet derwaert/eñ en wilt
met mi niet comē/maer woēt bi Godoli
am Ahicās sone/die Saphans sone was
diē die coninc van Babilonië geset heeft/
bouē dē stedē van Juda. Hier om woent
met hē int middē vādē volcke/oft so wer
waert dat v ghenoecht te gaen/gaet der
waert Eñ die prince vādē ridderscap gaf
hē spijse/eñ giftē. eñ lietē gaē

Eñ Hieremias quam tot Godoliam
Ahicams soon in Maspha/eñ woōde mz
hē int middē van dat volc/dat gelatē was
inden lande. Doe dit hoordē alle die prin-
cē vandē heyre/die gestroeit warē inden
lantscappē/si eñ haer ghesellē/dat die co-
ninc vā Babilonië bouē dat landt ghesеt
hadde Godoliam Ahicams sone/eñ dat
hi hē beuolē had/die mannē eñ die wijuē
eñ die cleyne kinderē/eñ vandē armē lie
dē vandē lande/die niet ouergeuoert en
warē in Babilonië/so quamē si tot Godo iiij/re.xxv
liam in Maspha/eñ Ismael Nathaniels
sone/eñ Johannā Careah sone/eñ Jona
than/eñ Sareas/Thanhomeths sone eñ
Offai sonē/die warē van Nethophatites
eñ Jesanias/Maachati sone/si ende hair
mannē. Eñ Godolias Ahicams sone/die
Saphans sone was/swoer hē eñ haren
gesellē/eñ seyde En wilt niet ontsiē te die
nen den Caldeeuscen

Woēt int lant/eñ dient den coninck
van Babilonien/eñ v sal wel sijn. Siet ic
wone in Maspha/om dat ick antwoordē
zal der Caldeeuscher ghebоden/dyemen
tot ons sent. Eñ leest ghi den wijngaert/
eñ vergadert den oogst eñ die olye/ende
doet op in uwen vaten/eñ woent in uwē
steden die ghi hout. Maer oōc alle die Jo D
den die waren in Moab eñ in Ammons

eyndē/eñ in Jdumea/eñ in allē lantscap-
pen/doe si hoordē dat die coninc vā Babi
lonien gegeuen hadde die ouerbleuen in
Judea/eñ dat hi bouē hē geset hadde Go
doliam Ahicās sone/dye Saphans sone
was/soo quamen alle dye Jodenweder
wt allē stedē/daer si toe geulodē waren/
eñ si quamē inc lāt vā Juda tot Godolyā
in Maspha/eñ si vergaderden seer veel
wijns eñ oogstes

Eñ Johannā Careah sone/eñ alle de
D princen vādē heir/die gedeelt warē indē
lantscappē/si quamē tot Godoliā in Mas
pha/eñ seiden hem Ghi sult wetē dat Ba
alis die coninc vā Ammōs kinderē/heeft
ghesondē Jsmahel/Nathanias sone/om
v siele te slaen. Eñ Godolias Ahicams so
ne en gelouedes hē niet/

Eñ Johannā Careah soō/seide ouer
deen side tot Godoliam in Maspha/Jck
sal gaen/eñ verslaen Jsmahel Nathanie
sone/dattet niemant en weet/op dat hy
v siele niet doot en slae/eñ dat dan niet v-
stroept oft gescepdē en wordē alle die Jo-
den/die tot v vergadert sijn/eñ die ouer-
gebleuen van Juda sullen vergaen

Eñ Godolias Ahicās sone seide tot
Johannē Careah sone/En wil dit woort
niet doen Want ghi spreect valscelic van
A Jsrael. Dat.xli.Capittel

EN de het geuiel in die seuende maēt
dat Jsmahel Nathanias soon quā
des soons Maasie/die Elisama soō was
vādē coninclijckē sade/eñ des conincs ede
le liedē eñ tien mānē met hē in Maspha
tot Godoliam Ahicās soō/eñ si aten te ga
der brooden in Maspha. Eñ Jsmael Na-
thanias sone stont op eñ die tien mānen
die met hē warē/eñ si versloegē metten
sweerde Godoliam Ahicās sone/die Sa
phans sone was/eñ sloegē hē doot/diē de
coninc vā Babiloniē bouē dat lant geset
hadde

Eñ Jsmael versloech oor alle die Jo-
B den die met Godoliam warē in Maspha
eñ die Caldeeusce die hi daer vant/eñ al-
le die mānē die rechters waren. Eñ des
anderen dages da dien dat hi Godoliam
doot geslagē hadde/eert noch yemandt
wist/so quamē daer mānē vā Sichem eñ

vā Sylo eñ van Samarien/tachtentich
mannen die dē baert ghescorē haddē/eñ
haer cleeder gescoert/eñ die quelende oft
lelijck warē/eñ si haddē giftē eñ wierooc
in die handt/op dat sijt offeren souden in
des HEEREN huys. Eñ Jsmahel Na
thanias sone wtghaende vā Maspha in
hare gemoet/so ginc hi al weenēde eñ al
screpende

Eñ doe hi hē te gemoet gecomē was
so seyde hi tot hē. Coēt tot Godoliā Ahy-
cams sone. Eñ doe si gecomen warē tot-
ter middewaert vander stat/zo sloech se/
Jsmahel Nathanias sone doot omtrent
die middewaert vādē putte/hi eñ die mā
nen die met hem waren. Eñ onder hem
warē thien mannen geuondē/die tot Js
mahel seidē En wilt ons niet dootslaen
wāt wi hebbē in eenē acker een stat van
taruwen eñ vā geerstē eñ vā olyē eñ vā
honich. Eñ hi hielt op/eñ en sloechse niet
doot/met sinen broeders. C

Eñ dē put daer Jsmahel in geworpē
hadde alle die lichamē vādē mānē die hi
versloech om Godolias wil/hi ist diē die
coninc Asa maecte/om Baasa des conics
vā Jsraels wil. Eñ Jsmahel Nathanias
sone vulde diē put mettē verslagenē mā
nē. Eñ Jsmahel leyde geuāghē alle die o
uergebleuē vādē volcke die in Maspha
warē des conincs dochterē/eñ alle dz volc
die gebleuē warē in Maspha/die Nabu-
zadaran dē prince vandē ridderē beuolē
had Godolias Ahicams zoō/Eñ Jsmahel
Nathanias soō vincse/eñ hi ginc wech om
dat hi ouer treckē soude/tot Ammōs kin
derē. Eñ Johannan Careah zoō heeft ge
hoort eñ alle die princē vādē crijschknech
tē die mz hē waren/alle dz quaet dz Jsma
hel Nathanias zoō gedaē had/eñ si namē
mz hē alle die mānē/eñ si reisdē wech om
dz si vechtē soudē tegē Jsmahel Nathani
as sone/eñ si vonden hē bi vele wateren
die in Gabaō sijn. Eñ als alle dat volc dat
met Jsmahel was/gesien had Johannā
Careah zoō/eñ alle die princē vādē crijsch
knechtē die mz warē/zo wordē si vblijnc.
Eñ alle die gene die Jsmael geuāgē had D
de in Maspha keerdē weō eñ gigē wech
tot Johānan Careah zoō. Eñ Jsmael Na
(thanias

sone vlodt met acht mannen van Johan
nan aensichte/eñ ginc wech tottē kinde.
ren van Ammon: Dus nam Johannan
Careah soon/eñ alle dye princen vanden
crijsknechtē die met hē waren/alle die o.
uer hē bleuē vādē volcke/die si weder ge
bracht haddē/vā Ismael Nathanyas soō
vā Maspha/na diē dat si Godoliā Ahicās
soon verslagē haddē/dye starcke mānen
te stride eñ die wijuē eñ kinder eñ die ge
lubde camerlingē die hi weder gebracht
hadde vā Gabaon/eñ si gingē wech ende
satē als pelgrims in Chanaā/dat neuen
Bethleē is/om dat si wech reysen soudē/
eñ gaē in Egyptē vāder Caldeeuscer aē.
sichte.

Wāt si ontsaghēse/om dat Ismahel
Nathanias soō verslagē hadde Godolyā
Ahicās sone/diē die coninc vā Babilony.
en bouen dat lāt vā Juda geset hadde

Dat.xlij.Capittel.

A Ende doe gingē alle die princē vādē
crijsknechtē/eñ Johānan Careah
sone/eñ Jesanias/Oseen sone/eñ dat an.
der gemeyn volc/vādē cleynē tottē groo
tē tot Hieremiā dē prophete/eñ seidē.on
se bedinge moet vallē in uwē aēsichte eñ
bidt voor ons totten HERE onsen God
voor alle dese ouergebleuene/wāt wi sijn
gelatē weynich/vā velē/also v oogē ons
aensien/eñ die HERE dijn God boot.
scappe ons dē wech daer wy door reysen
sullē/eñ dat woort dat wi doen sullen.Eñ
Hieremias die prophete seide tot hē.Ick
hebt gehoort Siet/ic bidde aē/dē HERE
uwē God na uwē woordē/alle dat woort
dat hi mi antwoordē sal/dat sal ic seggen/
eñ ic en salt v niet helen

Eñ si seidē tot Hieremiā De HERE
moet tusscē ons zijn getugenisse der wair
heit eñ der trouwē/ist dat wi niet na elck
woort/in welc v de HERE onse God tot
ons senden sal/also doen sullē/tsi goet oft
B quaet.Wi sullē ghehoorsaē zijn der stēmē
ōs HERĒN ōs gods dair wi toe zeyndē
dz ōs wel sijn moet als wi hoorē des HE.
REN ons Gods stēme.Eñ doē thien da
gē volbracht warē so wort des HEREN
woort tot Hieremiā gedaen

Eñ hi riep Johānan Careah sone/eñ
alle die princē vādē crijschknechten/dye
met hē warē/eñ alle dat volc vāden min.
stē tot dē meestē/eñ hi seide tot hem/Dit
seit die HERE God vā Israel/tottē wel
kē ghi mi gesondē hebt/dat ic uwe bediu
ge soude vernederē in sinē aēscouwē.Ist
dat ghi rustēde blijft in dat lāt/so sal ick v
stichtē/eñ niet verderuē/ic sal v plātē/eñ
niet wt roedē

Wāt ic bē nv gepaeyt op dat quaet/
dat ic v ghedaē hebbe.En wilt v niet ont
sien van des conincs aensichte vā Baby
lonien/diē ghi veruarēde/ōtsiet.En wilt
hē niet ontsiē seit die HERE/wāt ic ben
met v/dat ic v behoudē makē sal/eñ ic sal
v bescermen vā sijnre hāt/eñ ic sal v ont.
fermicheit geuē eñ ws ontfermē/eñ ick
sal v doen wonē in uwē lande

Maer ist dat ghi segt/wi en sullē nyet
wonē in desen lāde/noch wi en sullē nyet a
hoorē die stēme ons Gods/eñ segdi/neen
wi niet/mair wi sullē reyzē tē lāde waert
vā Egiptē/daer en sullē wi gheenē strijt
sien/eñ wi en sullē niet horē dat geruchte
vādē trompettē/eñ wi en sullē geenē hō
ger lidē/eñ wi sullē daer wonē

Daer om ghi ouerblijfsel van Juda
hoort nv des HEREN woort.Dit seit de
HEERE der heirscarē/God vā Israel/
Ist dat ghi v aēsicht set/om in Egyptē te
gaē/eñ ga di daer in/om dair te wonē/dat
swaert dat ghi ontsiet/sal v daer begripē
int lāt vā Egiptē/eñ dē honger/daer ghi
om besorcht sijt/sal aē v hāgē in Egipten
eñ ghij sult daer alle steruen.Eñ alle dye
mānē die hair aēsicht geset hebbē/om in
Egyptē te gaē/om daer te wonē/si zullē
steruē inden swaerde/eñ inden hōger eñ
in sterftē Niemāt vā hē liedē en zal bliuē
noch ontuliē vādē aesichte des quaets/dz
ic op hem brengen sal/wāt dit zeit de HE
RE der heirscaren/God van Israel Alzo
minen toorē eñ mijn onwaertscap barnē.
de was op die gene die in Jeruzalem wo
nen/alzo zal mijn onwaertscap ontsteken
worden op v.als ghi in Egiptē gegaē zijt
eñ ghi zult zijn in eenē gesworē eet/eñ in
een verwonderen eñ in een veruloekin.
ge/eñ in een lachtere/eñ ghi en zult nym
mermeer dese plaetse sien

Want des HEEREN woort is op v/
ghi ouerblijfsel vã Juda En wilt in Egip
D tẽ niet gaẽ. Weterde suldi weten/dat ic v he
dẽ getuycht hebbe/wãt ghi uwe sielẽ be-
drogen hebt. Wãt ghi sont mi tottẽ HE-
RE onsen God/eñ seidet. Bidt voor ons
totten HERE onsen God/eñ na al/dat
v seggen sal die HERE onsen God/also
bootscapt ons/eñ wi sullẽt doẽ. Eñ ic heb
v hedẽ ghebootscapt/eñ ghi en hebt niet
gehoort des HEEREN uwes Goods stẽ-
me/vã allẽ diẽ dat hi mi tot v ghesonden
heeft/

Nv hierom suldi wetende wetẽ/dat
ghi steruẽ sult indẽ zweerde eñ in hõger/
eñ in sterftẽ/in die plaetse dair ghi in gaẽ
wout om dat ghi dair in wonen sout

Dat.xliij. Capittel.

A Het gesciede doe Hieremias voldaen
hadde/sprekende tottẽ volcke al des
HEEREN woordẽ haers Gods/daer hẽ
die HERE haer God om ghesondẽ had
tot hẽ alle dese woorden/so seide Azarias
Azane soõ eñ Johãnã Careah soõ/eñ alle
die houerdige mãnẽ/eñ seiden tot Hiere
miam Ghi spreect lueghenen

Die HERE õse God en heeft v nyet
gesondẽ/seggẽde/dat wi niet gaẽ en sullẽ
in Egiptẽ/om dair te wonẽ/mer Baruch
B Nereas sone verwect v tegen ons/dz ghi
ons leuerẽ sult inder Caldeeuscer hãden
eñ dat hi ons dooden sal/eñ dat hi ons sal
doen voeren in Babilonien

Eñ Johannã Areah sone/eñ alle dye
princẽ vã dẽ crijslieden/eñ al dat volck en
hoordẽ niet des HEEREN woort noch
stemme/dat si blijuẽ soudẽ in dat lãt van
Juda. Mer wech doẽde Johãnã Careah
soon/eñ die princẽ der crijslieden/eñ alle
die ouergebleuẽ vã Juda/die dair wed
gekeert warẽ/vã alle natiẽ/daer si te vo
C ren warẽ verstroept. Op dat si soudẽ wo
nẽ in dat lãt vã Juda die mannen eñ die
wijuẽ eñ die kinderẽ eñ des conincs doch
terẽ eñ alle die sielẽ/die Nabuzaradã dye
princẽ vã dẽ ridderscap gelatẽ hadde/mz
Godolia Ahicãs sone/die Saphans sone
was/eñ hi nã wech Hieremiam den pro-
phete/eñ Baruch Nerias sone/eñ si gin-
gen in dat lãt vã Egyptẽ/wãt si en warẽ

niet ghehoorsaẽ des HEEREN stẽme/eñ
si quamẽ tot Taphnis Eñ des HEEREN
woort wort tot Hieremiã gedaẽ in Taph
nis segghende

Neemt in uwe hãt groote steenẽ/eñ
ghi sultse bergen in die kelder die is ondẽ
dẽ muer vã dẽ stenẽ in die poorte vã Pha
raons huse in Taphnis/daert dye mãnẽ D
die Jodẽ sien/eñ ghi sult tot hẽ seggẽ: Dit
seit die HERE der heirscarẽ God vã Is-
rael. Siet ic sal sendẽ eñ ick sal tot my ne-
mẽ Nabugodonosor dẽ coninc vã Babilo
niẽ minẽ knecht/eñ ic zal sinẽ troen settẽ
optẽ steenen/die ic hier verborgẽ heb/eñ
hi sal der sinẽ troon op settẽ

Eñ hi sal comẽ eñ slaẽ dit lãt vã Egip
ten/eñ diẽ hi in die doot slaet/in die doot/
eñ die hi in die geuãgenisse lept/in die ge
uangenisse/eñ dien hi indẽ sweerde/indẽ
sweerde. Eñ hi sal vier õtstekẽ indẽ godẽ
van Egyptẽ tẽpelẽ eñ verbernẽse/eñ hy
zalse geuãgẽ leidẽ. Eñ hi zal omghecleet
wordẽ mettẽ lãde vã Egyptẽ also eẽ her-
der omcleet wort met sinẽ mantel/eñ hy
sal daer wt reizẽ in paepse

Eñ hi sal ontween brekẽ die beelden
vã der zonnẽ huse die in die lãde vã Egip
tẽ zijn/eñ der godẽ tẽpel vã Egypten sal
hi metten viere verbernen

Dat.xliiij. Capittel

DAt woort datter gedaẽ is tot Hye-
remiã/eñ tot al dẽ Jodẽ die woen
dẽ int lãt vã Egiptẽ die woẽden in Mag A
dalo eñ in Taphnis eñ in Mẽphis eñ in
dat lãt Phatures/eñ hi seide/Dit seit die
HERE der heirscarẽ god vã Israel. ghi
hebt gesien al dit quaet/dat ic op Jerusa-
lẽ gebrocht hebt/eñ op alle dye stedẽ van
Juda/eñ siet/si sijn verwoest eñ niemant
en is die daer in woẽt om die boosheit die
si gedaen hebbẽ/dat si mi ter gramscap-
pẽ verwerkẽ soudẽ/eñ dat si gaẽ souden
eñ offerẽ eñ oeffenẽ vreẽde godẽ die si nz
en kẽdẽ beide si/eñ ghi/eñ uwe vaders.

Eñ ic heb tot v gezõdẽ alle mijn knech
tẽ/eñ die propheten opstaende bi nachte
eñ v sendende eñ zeggende/En wilt niet
doen dat woort van dusdaniger onwaer-
dicheit. Eñ si en hoordens niet/noch en
hielden haer oor niet nederwaert dat si

bekeerē souden van harē quadē/eñ dat si
geen vreēdē godē offeren en souden
Eñ mine onwaerscap is ontstekē eñ
B si is ontstekē indē steden van Juda/eñ in
dē stratē van Jerusalē/eñ si sijn verkeert
in eenicheit eñ in verwoestheit/alsoot in
desen dage schijnt Eñ nu seit dye HEERE
der heirscarē God van Israel. Waer om
doet ghi dit groot quaet tegē uwe sielen
om dat vā u liedē vergaē sal mānē eñ wi
uen/dat cleine kint/eñ dat noch suyghet
vādē middewaert vā Juda/eñ datmē u
niet ouerblijuens latē en sal/om dat ghi
mi verwect indē werckē vā uwē hādē of
ferende dē afgodē in dat lāt vā Egipten/
daer ghi in comē sijn om dair te wonē/eñ
dat ghi verderuē sult/eñ dat ghy sijn sult
in verworpinge/eñ ic lachtere allē dē lye
dē der werelt?
Hebdi vergetē die quadē uwer vade
ren/eñ die quadē der coninghē vā Juda/
eñ haerder wijuē quadē/eñ uwe quadē/
eñ uwer wijuē quaden/die si dedē in dat
lāt vā Juda eñ lātscappē vā Jerusalē? Si
en sijn niet gesuuert tot desen dage/eñ si
en ontfangē niet noch en hebbē gewan-
delt in des HEEREN wet/eñ in mijnē
C gebodē/die ic voor u gaf/eñ voor uwē va-
ders. Hier om seyt die HEERE der heir
scarē/God vā Israel. Siet/ic sal mijn aen
sichte settē in u quaet/eñ ic sal al Juda ver
stroepen.
Eñ ic sal aennemē dye ouerblijuēde
Amos/4/ vā Juda/die haer aensichtē settedē/dat si
in Egyptē gaē soudē/eñ daer wonē/eñ si
sullē alle verteert wordē indē lāde vā E-
gyptē/eñ si sullē vallē inden zweerde/eñ
in honger/eñ si sullē worden verteert in
honger vādē minstē tot dē meestē/eñ in-
dē sweerde sullē si steruē/eñ si sullē sijn in
eenen gesworē eet/eñ in een verwonde-
ren eñ in een vermaledijnghe/eñ in een
lachtere
Eñ ic sal versoeckē die gene die in E-
gyptē woonē/also ic versocht heb op Jhe
D rusalem indē zweerde/eñ indē hongher
eñ in sterftē/eñ niemāt en sal sijn/die ont
ulien zal/eñ die ouerblijuē sal vander Jo
dē ouerblijuen die gaē als pelgrims om
te wonē in dat lant vā Egiptē/eñ die we

derkeeren sal int lāt van Juda/daer toe
dat si haer sielen op heffen om daer wedē
te keerē eñ daer woonē.
Si en sullē niet wederkeeren sonder
die gene die vlien sullē. Eñ alle die man-
nen antwoordē Hieremias/die wistē dat
haer wijuen offerdē vreēde godē/eñ alle
die wijuē vādē welcken daer een groote
menichte stont/eñ alle dat volc dat in lāt
van Egyptē woēdē in Phatures/seggē-
de. Die redenē die ghi tot ons gesproken
hebt/in des HEEREN name en sullē wy
vā u niet hoorē/maer doende sullē wi dē
elc woort dat wt onsen monde comen zal
dat wi sacrificie doē sullē der coninginnē
des hemels/eñ wi sullē haer offeren ver
sce offerhāde also wi dedē/eñ onse vaders
onse coningē eñ onse princē indē stedē vā
Juda/eñ indē straten vā Jerusalē/eñ wi
zijn versadet vā brooden/eñ ons was wel
eñ wi en sagen geen quaet
Eñ vā dier tijt dat wi op hieldē sacri-
ficie te doen die coninginne/eñ te offeren E
versce offerhāde/so gebract ons vā allen
eñ mettē/sweerde eñ honger sijn wi ver
teert. Eñ ist/dat wi die coninghinne des
hemels geen sacrificie en doē/eñ offeren
haer versce offerhāde/en hebbē wi nyet
sonder onse mannē haer gemaect coken
om haer te oeffenen/eñ versce offerhāde
o mte offeren?
Eñ Hieremias seide tot alle dē volcke/
tegen mānē eñ vrouwē/eñ tegen alle die
gemeynte/die hē antwoorden eē woort/
seggēde. Enist nz die sacrificie/die ghi geof
fert hebt indē stedē vā Juda indē straten
vā Jerusalem?
Ghi eñ uwe vaders/uwe coningen/
eñ u princē/eñ dat volc vādē lāde/eñ en zijn
dese niet in des HEEREN gedēckē/eñ op
gecomen in sijn herte? Ende die HEERE
en mocht niet lāger vdragē om die boos-
heit vā uwē nerstichedē/eñ om de ōwair
dicheit die ghi dedet/eñ u lant is werden F
in bedroestheden eñ in verwōderē/eñ in v
worpinge/om datter niemant in en woēt
also dezē dach is. Om dz ghi dē afgodē of-
fert/eñ dē HEERE zōdiget/eñ om dz ghy
des HEEREN stēme nz en hoort/eñ om dz
ghi in zijn wet/eñ in sinē gebodē/eñ in si-

ne getuygenissen niet en wãdelt/ Hierõ
sijn dese quade dingẽ op v gecomẽ alsoe de
sen dach is. Eñ Hieremias seyde tot allẽ
dẽ volcke/eñ tot alle dẽ wijuen: Al Juda(
die int lãt vã Egyptẽ zijt) hoort des HE-
REN woort.

Dit seit de HERE der heyrscarẽ/god
vã Israel Ghi eñ uwe wijuẽ hebt gespro-
ken met uwẽ monde/eñ ghi hebbet met
uwẽ hãdẽ volbracht/eñ gheseit. Laet ons
G onse beloftẽ doẽ/die wi geloeft hebbẽ/op
dat wi sacrificerẽ dẽ coninginnẽ des he-
mels eñ laet ons haer offerẽ verscre offe-
rãde Ghi hebt uwe beloftẽ volbrocht/eñ
hebtse voldaẽ mettẽ werckẽ.

Hier om hoort des HEREN woort
alle Juda/die in dat lãt vã Egyptẽ woẽt
Siet/ic heb gesworẽ in mijnẽ grootẽ naẽ
seit de HERE/wãt voort meer en sal mi
nẽ naẽ niet geheetẽ wordẽ wt elcs mans
monde die Jode is/die seggẽ sal/leeft de
HERE God/in al dat lãt van Egyptẽ.
Siet ic zal op hẽ wakẽ int quade/eñ niet
int goede/eñ alle die mãnẽ van Juda die
sijn in dat lãt vã Egyptẽ sullẽ werdẽ ver
teert. indẽ sweerde/eñ in honger/tot dat
si al te male verteert sullẽ zijn

Eñ die dat sweert sullẽ ontuliẽ/si sul-
len wederkeerẽ wt dat lãt vã Egyptẽ in
dat lãt vã Juda/eñ luttel mãnẽ/eñ alle de
ouergebleuẽ vã Juda die in Egiptẽ gaẽ
om daer te woonẽ/sullẽ wetẽ/wiẽs rede-
ne veruoert werdẽ sal/die mine/of die ha
re. Eñ dit sal eẽ teekẽ zijn seit die HERE
dat ic v versoeckẽ sal/in dese plaetse/dz ghi
weten sult/wãt waerlijc mijn reden ver-
uult sal wordẽ teghẽ v int quade/Dit seit
die HERE.

Siet ic sal leuerẽ Pharaonẽ Efrea dẽ
coninc vã Egiptẽ. in sijnre viãdẽ hãt/eñ
inder geenre hãt/die sine siele soeckẽ/al-
so ic Sedechiam dẽ coninc van Juda heb
geleuert in Nabugodonosors des conincs
vã Babiloniẽ hãt sijns vyãts/eñ die sine
siele soect

¶ Dat.xlv. Capittel.

Het woort dat Hieremias sprack dye
A prophect tot Baruch Nerias sone/
doe hi dese woordẽ gescreuẽ hadde in een
boec wt Hieremias mõde/in Joachims

Josias sone des conincs vã Juda/vierde
iaer/eñ hi seide. Dit seit die HERE God
vã Israel tot v Baruch. Ghi hebt geseyt
Wee mi catijf/wãt die HERE heeft tot
mine pine noch pine gedaen.

Ic hebbe gearbeit in minen versuch B
tẽ/eñ ic en heb geene rust geuondẽ. Ghy
sult aldus tot hẽ seggẽ. Aldus seit de HE
RE. Siet die ic gesticht heb die destruere
ic/eñ die ic geplãt heb/die roede ic wt/eñ
alle dit lãt/Eñ ghi soect tot uwen behoef
groote dingẽ? En wiltse niet soeckẽ/wãt
siet ic sal quaet brengẽ op alle vleesch/seit
die HERE/eñ ic sal v uwe siele gheuẽ in
salicheit in allẽ plaetsen daer ghi toe reys
sen sult

¶ Dat.xlvi. Capittel.

Dit is des HEREN woort dat tot A
Hieremiã dẽ prophect gecomẽ was
tegen die heydẽ tot Egyptẽ/tegẽs Pha-
raõs Nechao des Conincs vã Egiptẽ heyr
die neuẽ die riuyere Euphratim was in
Charchamis/welck die coninc vã Babilo
nien versloech in Joachims Josias sone
des conincs vã Juda vierdẽ iaer Bereyt
dẽ bokelaer eñ dẽ schilt/eñ gaet voort ten
strijde.·.

Voeget die paerden eñ ghi ridders
sitter op/staet in helmẽ/eñ bruyneert die
glauiẽ/cleet v met pansierẽ. Wats daer
om? Ic sachse versaget/eñ haren rugghe
keerẽde/haer starcke geslagẽ. Eñ si vlo-
dẽ haestelijc/eñ si en saghẽ niet om. Anxt B
vã allẽ sidẽ seit de HERE. Die snelle/en
sal niet/eñ die starcke en meyne niet dat
hi behouden blijuen sal.

Tẽ noordẽ neuẽ die riuiere vã Euphra-
tim wordẽ si verwõnẽ/eñ vielẽ dair. Wie
is dese die als eẽ riuiere op clĩt/eñ dies stro
mẽ heffẽ op als eẽ vloet? Egiptẽ sal op cli
mẽ als eẽ riuiere/eñ als riuierẽ sullẽ hair
vloedẽ beroert wordẽ/eñ hi sal seggẽ Op
clĩmẽde sal ic dz lãt ouerdeckẽ/eñ ic sal die
stede verliezẽ/eñ die gene die dair in woo
nẽ Sit op peerdẽ/eñ verblijt/die wagenẽ
eñ die starcke vã Ethiopiẽ eñ Libiẽ comẽ
voort/houdende den scilt/eñ die vã Libiẽ
begripẽde/eñ scietẽde die gesuttẽ Want D
die dach is des HEREN gods d' heirsca-
rẽ/die dach d' wrakẽ/dat hi wrake nemen
(sal van

sinē vlāden. Dat swaert sal verslindē/eñ
het sal dronckē wordē van haren bloede/
Wāt des HEREN der heyrscarē doot of
fer/is in dat lāt vā noordē/nevē die riuie-
re vā Euphratē Climt op in Galaad/eñ
brēget rosinē ghi maget/ghi dochter vā
Egiptē. Te vergeefs vermenichfuldich.
di v die medicine/v en sal doch geene ge-
sontheit sijn. Die heydenē hebbē v scāde
gehoort/eñ v huylē heeft dat lāt veruult
Wāt die stercke heeft behindert dē sterc
ken/eñ si vielē beide te gader

Een woort dat dye HERE sprac tot
Hieremiā dē prophete/vā dien dat toeco
mē soude. Nabugodonosor dye coninc vā
Babilonieē/eñ verslaē dat lāt vā Egiptē/
Hoort scapt Egiptē/eñ doet horē in Mag
dalo/eñ dat gelupt in Mēphis/eñ segget
in Taph. Staet op eñ bereyt v/want dat
D swaert sal verslinden al dat ontrent v is/
Waer om is v stercheit verrot: Hi en stōt
niet op/wāt die HERE warp hē om. hi
menichfuldichde die gene die vielē/eñ die
mā viel tot sinen naesten waert/eñ hi sal
seggen

Staet op/eñ keert weder tot onsen
volcke/eñ tot dē lāde vā onser geboorten
vādē aēsichte des sweerdts der duyuen.
E Roept Pharaōs des conincs vā Egipten
name/die tijt heeft gerucht toe gebracht
Lieue ic seit dē coninc. dye HEERE der
heyrscarē is sinē name/wāt hi sal comen
als Tabor indē bergē/eñ als Car melus
in die zee. Wonerse ghi dochter vā Egip
tē/maect v vatē om ouer te varen/want
Mēphis sal in verwoesthept sijn/eñ het
sal gelatē wordē eñ ombewoōt. Egipten
is eē vroō eñ scoō calfkē/die voort dryuer
sal haer comē vā noordē. Haer huerkna-
pē oor dye wādelē int middē vā haer/eñ
als vette caluerē zijn gekeert/eñ si vlodē
te gader/eñ si en mochtē niet staē/wāt dē
dach haers doot slachs is op hē comē/die
tijt haer der versoeckinge
F Sijn stēme sal luydē als dat gelupt
vā coper/wāt si sullē reisen met eē heyre/
eñ si sullē hē comē met bijlē/als of si hout
houwē soudē so hyeuwē si sijn bosscē seyt
de HERE/diemē nz tellen en mach. Sy
zijn gemenichfuldicht bouē die sprincha-

nē/eñ in hē en is geē getal. die dochter vā
Egiptē is bescaēt/eñ geleuert in des volc
vā noordē hāt/seit die HEERE der heyr
scarē God van Israel

Siet ic sal versoeckē op dat geruchte
van Alexandrieē/eñ op Egyptē/eñ op ha-
re godē/eñ op haer coningē/eñ op Pha-
raon/eñ op alle die gene die in hē betrou
wē/eñ ic salse geuē in der geender hant/
die haer sielē soeckē/eñ in Nabugodono-
sor des conincs van Babilonien hant/eñ G
in sijnder knechtē hāt. Eñ hier na salmē-
der in woonē/alsoot indē eerstē dage de-
de/seit die HERE

Eñ mijn knecht Jacob/en ontsiet v
niet Want siet/ic sal behoudē makē van
verrē/eñ v saet vādē lande sijnder geuā-
kenisse. Eñ Jacob sal weder keerē/eñ ru-
stē eñ voorspoedich sijn/eñ nyemāt en sal
sijn dyē veruaren sal. Eñ ghi Jacob mijn
knechten wilt niet ontsiē seit die HEE-
RE/want ic bē met v/want ic sal alle hey
denē te nieute makē tottē welckē dat ick
v wt geworpē hebbe

Maer v en sal ic niet te nieute maken
mer ic sal v castiē in oordeele/eñ ick en sal
v niet sparē als eenē onnoselē.

Dat.xlvii. Capittel A

DEs HEREN woort dat ghedaen
was tot Hieremiam dē prophete/
tegen die Palestinen/eer Pharao Gazā
versloech. Dit seit dye HERE. Siet dye
wateren climmen op van noorden/ende
si sullen sijn als eene oueruloepende ry-
uiere/ende si sullen ouerdecken dat lant/
ende sijn volheit/die stadt eñ de gene die
daer in woonen

Die mēscē sullē roepen/ende alle die B
int lant woonen sullen huylen/vanden
geruchte der behagētheit van sijn wape
nen eñ crijsch knechten/vant beueren
van sinē wagenen/eñ vander menichte
van sinē raderē. Die vaderē en aēsagen
die kinderē niet in harē onbesletenē han C
dē/voor den toecoēste des daechs/in welc
kē alle die Philistinē gewoest sullen wor
dē/eñ Tyrus eñ Sidon sullen gescheyden
wordē/met alle haren anderen hulpers/

Wandt dye HEERE heeft dye
Palestijnen ghewoest/die ouer blijfselen

des lãts vã Capodocien. Die caluhept is
op Gazam gecomen. Ascalon sweech/eñ
die ouerbleuene haerder valepẽ. O des
HEREN scerp sweert hoe lãge sult ghy
slaẽ/hoe lãge sult ghi syn/eñ niet rusten?
Ingaet in uwe schepde/veruersch t v eñ
swijcht/hoe salt rustẽ/als hẽ die HERE
beuolẽ heeft tegẽ Ascalõ eñ tegẽ haer lãt
scappẽ vãder zee/eñ hi daer met hẽ ouer
eẽ gedragẽ heeft.

Dat.xlviij.Capittel.

A Dit seit die HERE der heyrscaren
God vã Israel tot Moab Wee op
Nabo/wãt het is gewoest eñ gescẽt Ca-
riathiarim is geuãgẽ/si dye sterc was es
bescaẽt eñ beuẽde. Voort meer en is geẽ
verblidẽ in Moab/si gedachten quaet te
gẽ Esebon. Coẽt eñ laetse ons verderuẽ/
vãdẽ volcke. Hier om swigende sult ghy
swigẽ/eñ v sal dat sweert volgẽ. die stẽme
des geroeps vã Horonaym/gewoestheit
eñ groote bedroefcheit. Moab is ghebro-
ken/vercondicht sinẽ sinẽ cleynẽ kinderen
dat geroep. Wãt screpẽde ouer dẽ opgãc
vã Luyt sal hi op gaẽ in geweene/wãt in-
dẽ nedergãc vã Horonaym hoordẽ die vi
andẽ gehuyl vã bedroefthedẽ
B Vliet/eñ behout uwe sielẽ/eñ ghi sult
syn als heyde inder wildernissen. Om dz
ghi betrouwẽ hat in uwe stercke plaetse
eñ in uwe scattẽ/ so sult ghi oot geuãgen
wordẽ. Eñ Chamos sal gaẽ int ouervarẽ
haer priesterẽ eñ haer princẽ te gader/eñ
geẽ stat en sal behoudẽ bliuẽ. Eñ die val-
leyẽ sullẽ verderuẽ/eñ die neder veldẽ sul
len gesceidẽ wordẽ/want die HERE he
uet geseit. Geeft Moab die bloem/want
bloeyẽde sal si wt gaẽ/eñ syn stedẽ sullen
woest syn eñ onwoonbaer

Vermaledijt si hi dye des HEREN
werc bedriechlick doet/eñ vermaledijt si
hi die syn swaert verbiet vanden bloede
Moab was vruchtbaer van synder ionc
heit/eñ hi ruste in syn vuylheden. Eñ hy
en is niet vergotẽ vã vate tot vate/eñ hy
en is niet wech gegaẽ int ouer varẽ/hier
om bleef sinẽ smaecke in hẽ/eñ sinẽ ruec
ke en verwãdelde niet. Hier om siet so co
mẽ die dagẽ seit die HERE/eñ ick sal hẽ
seyndẽ ordineerders eñ setters vã puttẽ

eñ si sullẽ syn vatẽ wt sceppẽ/eñ haer pot
tẽ sullẽ si te gader ontweẽ slaen. Eñ Mo
ab sal gescent wordẽ vã Chamos/also dat
huis vã Israel gescent is vã Bethel/daer
hi betrouwẽ in had. Hoe segdi/wi zijn sterc
eñ vrome mãnẽ om te striden? Moab is
gewoest eñ si hebbẽ syn stedẽ verbrãt/eñ
syn wtvercorẽ iongelingẽ gingen neder C
in den dootslach. Die coninc sprac/ HE
RE der heyrscarẽ is sinẽ name.

Dat verderuẽ vã Moab is bi/dattet
comen sal/eñ syn quaet sal seer haestelick
toe loopẽ. Vertroost hẽ alle/dye ontrent
hẽ syt/eñ ghi alle die sinẽ name weet/seg
get. Hoe is dye stercke roede gebrokẽ/eñ
dẽ gloriosen stoc. Climt neder vãder glo- D
riẽ/eñ sit in dorste des dochters van Dy-
bons wooninge/want Moabs verwoe-
ster sal tot v comẽ/hi sal uwe vaste plaet-
sen screidẽ. O wooninge vã Aroer staet in
dẽ wech eñ besiet. Vraget dẽ genen dye
vliet/eñ hẽ die ontlopẽ is/segt. Wat isser
geuallen?

Moab is bescaẽt/wãt hi is verwõnẽ
Huylt eñ roept/vercondicht in Arnon/dat
Moab verwoest is/eñ dat oordeel coemt
tot dẽ neder lãdẽ waert op Holõ eñ op Ia
sa/eñ op Mespha eñ op Dyhõ/eñ op Na-
bo/eñ op Deblathaims huis/eñ op Cari
athã/eñ op Bethgamul/eñ op Bethma-
on/eñ op Carioth/eñ op Bosra/eñ op al-
le die stedẽ vãdẽ lande Moab/dye verre
eñ die bi syn Moabs hoorne is afgeslagẽ
eñ sinẽ arm is gebrokẽ seit die HEERE
Maect hẽ drõckẽ metten nappe van des
HEREN grãscap/wãt hi recht hẽ op te
gẽ God. Eñ hi sal Moabs hãt stootẽ in zijn
der wt spouwinge/eñ hi sal oor zijn tot een
bespottinge. Wãt hi was v tot bespottin
ge Israel/als of ghi hẽ geuõdẽ hat onder
dieuen

Maer om de woordẽ die ghy tegẽ hẽ
gesprokẽ hebt suldi geuãgẽ geleyt wordẽ
Ghi wonarẽ vã Moab laet dye stede/eñ
woõt inden steenen/eñ syt als die duiue
die haren nest maect inden hoochstẽ ein
de vandẽ gate. Wi hebbẽ Moabs houer E
dicheit gehoort. Hi is harde seer houeer- Isa/xvi/d
dich. Syn hoocheit eñ syn verweentheit
ende houaerdicheyt ende dye hoocheyt

ſijnre hertē weet ic ſeit dye HERE. Eñ
ſijn beroeminge om dat ſijn cracht bi hē
niet en was/noch bi/na dat hi vermocht
niet en pijnde te doen Hier om ſal ick op
Moab verſuchtē/eñ ick ſal tot al Moab
roepē/eñ tottē weenēdē mānē vādē aer
dē muerē. O wijngaert vā Sabama ick
ſal v beweenē vādē gcweē van Jaſer/ V
geſlachtē hebbē die zee ouer gegaē tottet
zee vā Jazer ſijn ſi gecomē. Die roouer is
geuallē op uwē oogſt/eñ dat op leſen vā-
dē wijngaert. Vā Carmelo eñ vādē lāde
vā Moab is af genomē die bliſcap eñ die
vruecht/eñ ic heb wech gedragē die wijn
wt die wijnperſſen.

Die tredere vādē wijndrupuē en ſal
niet ſingē dē ſanc diemē plach te ſingen/
Si gauē haer roepēde ſtēme vā Eſebon
tot Eleale toe eñ Joſa/vā Segor tot Ho-
ronapym/die toe vā drie iarē/die wateren
E vā Nemrim ſullē oocalte quaet ſijn. Eñ
ic ſal wech doē ſeit die HERE vā Moab
dē genē die inder hoochtē offert/eñ die ſi
nē godē ſacrificie doet. Hyer om ſal mijn
herte tot Moab ludē als eē trōpe van co
pere/eñ mijn herte ſal geuē dē gelupt vā
Typiē tottē mānē vādē aerden muere/
Esa xv a wāt hi heeft meer gedaē dā hi vermoch-
te/daer om ſijn ſi vergaē. Wāt elck hooft
ſal calu ſijn/eñ elc baert geſcorē

Eñ in allē hādē tſamē bindinghe/op
elckē rugge eē harē cleet. Alderhāde ge-
weē ſal ſijn op alle Moabs dakē/eñ in zijn
ſtratē/wāt ic heb Moab ontween gebro-
kē als eē onnut vat/ſeit die HERE. Hoe
is hi verwonnē eñ huylden ſi. Hoe heeft
Moab ſinē necke neder geworpen eñ is
beſcaēt? Eñ Moab ſal ſijn in beſpottinge
eñ eē exēpel alle dē genē die ontrēt hē zijn
Dit ſeit die HERE Siet hi ſal vliegē als
eenē aern/eñ hi ſal ſijn vlogelē wt ſprey-
dē tot Moab. Carioth is geuāgē/eñ ſijn
G bolwerckē ſijn in genomē/eñ in diē dage
ſal der ſtercker mānē van Moabs herte
Esa xiiij c zijn/als eēs wijfs herte die in arbeide vā
kinde gaet. Eñ Moab ſal op houdē volck
te ſijn/want hi verblide hē tegē den HE
RE.

O woonare van Moab/op v is ſeyt
die HERE/anxt eñ grachtē eñ ſtricken/

Die vliē ſal vandē aenſichte des anxtes/
hi ſal in die grachtē vallē/eñ dye op comē
ſal wter gracht/hy ſal geuaē wordē indē
ſtricke. Wāt ic ſal op Moab brēgē dz iaer
haerder verſoeckinge ſeit die HEERE
Die vandē ſtricke vlogē/ſi ſtondē in dye
ſcaduwe van Eſebon/want wt Eſebō es
gecomē eē vier/eñ eē vlamme vant mid-
dē wt Seon/eñ het ſal verteeren dat een
deel van Moab/eñ dat opperſte vanden
kinderē des oploops/

Wee v Moab/volck van Thamos/
ghi ſijt verdoruē/want v ſonē eñ v dochte
rē ſijn geuangē inder geuanckeniſſe/eñ
na dē wterſtē dagē ſal ic bekeerē Moabs
geuanckeniſſe ſeit die HEERE tot hier
toe ſijnt Moabs oordeelen.

Dat.xlix.Capittel

A Dit ſeit de HERE tot Ammōs kin
derē. En heeft Iſrael geē kinderē
oft en heeft hi geē oor? Waer bi dan heeft
Melchon in erffelicheit beſeten Gad/eñ
waer bi heeft ſijn volc in zijn ſtedē gewoōt
Hier om ſiet/ſo comē die dagē in v ſeit de
HERE/eñ ic ſal doē hooren op Rabbath
van Ammons kinderē/grimminge des
ſtrijts. Eñ het ſal geſcheidē zijn indē oploop
eñ ſijn dochteren ſullen metten viere ver
brant worden/ende Iſrael ſal beſittē den
genen die hē beſat/ſeit die HERE

Huylt Eſebon/wāt Hay is verwoe-
ſtet. Dochter van Rabbath roept/cleedt
v met haren cleederen. Weendt eñ gaet
al omme neuen den tuynen/want Mel-
chon ſal ghelept wordē inden ouervaert
ſijn prieſteren ende ſijn princen te ſamen
Wat verblijt ghi inden valeyen? Weel-
dige dochteren dis betrouwen hadt in v
ſcatten/v valeye is neder gheronnen/eñ B
ghi ſegget.

Wie ſal tot mi comen? Siet ick ſal
op v anxt brenghen ſeit die HERE God
der heyrſcaren/van alle den ghenen dye
ronts omme v ſijn/eñ ghi ſult gheſtropt
worden yegelic van uwen aenſcouwē/eñ
niemāt en ſal zijn/die vgaderē ſal die gene
die vliē. Eñ hier na ſal ic v vliēde weē wed
(keeren

eñ dye geuangē van Ammōs kinderen
seit die HERE tot Idumea. Dit seit dye
HERE der heyrscarē. En ister niet meer
wijsheits in Theman? Den raet is verlo
ren vādē kinderē. Haer wijsheit is onnut
gewordē. Vliet eñ keert uwē rugge/dye
te Dadan woōt/climt neder in die holen/
wāt Esaus verlies heb ic op hē gebracht/
dē tijt sijnder versoeckinghe/hadden die
wijngaert lesers op v gecomen/si en had
dē v geē druuē gelatē/hadden die dieuen
in dē nacht gecomē/si haddē genomē dat
C hē genoech geweest soude hebbē.

Wāt ic hebbe Eesau ontdect/sijn ver
borgētheit heb ic geopēbaert/eñ mē salt
niet mogē verbergē. Sijn saet is v̄woest
eñ sijn broederē eñ sijn gebuerē/eñ tē sal
niet sijn. Laet achter uwe weesen/eñ ick
salse doē leuē/eñ uwe weduwē sullen in
mi hopē/wāt dit seit de HERE. Siet diē
geene oordeel en was/dz si dē nappe drin
kē soudē/drinckēde sullē si hē drinckē/eñ
ghi sult als onnosel gelatē wordē. Ghi en
sult niet onnosel sijn/mer drinckende sult
ghi drincken

Wāt bi mi seluē heb ic gesworen seit
die HERE/dat Bosra sal sijn in verwoe
stinge eñ in lachter/eñ in spotte/eñ in ver
maledijnge eñ alle haer stedē sullē zijn tot
eewige woestinge. Eñ hoorēde heb ic vā.
dē HERE gehoort/eñ als eē bode bē ick
gesondē tottē heidenē. Wert vergadert/
eñ coēt tegē Bosra/laet ons op staē indē
stride. Wāt siet/ic heb v tot eenē iongē ge
vȳc geuē indē heidenen/versmadelick onder
dē mēscē. Ghi die daer woont indē holen
der steenē/v vermetelheit eñ hoouerdie
D heeft v bedrogē/eñ ghi arbeit v te begrij.
v.d/ pē die hoocheit deser bergē. Als ghi uwē
nest v̄heuē hebt als eē aerne/ic sal v daer
af treckē/seit de HERE. Eñ Idumea sal
woest sijn.

Elc die daer door gaē sal/hem sal ver.
wonderē/eñ hi sal tissčē op alle haer won
den/also Sodoma eñ Gomorra ende dat
lāt daer neuen/om gekeert was seit dye
HERE. Daer en sal geē mā wonē/noch
geēs mēscē sone en sal in dat lant kinder
winnē. Siet/hy sal op climmē als eenen
leeu vā der Jordanē houaerdicheit totter
vromer scoonheit/wāt ic sal hē haestelijc
tot haer doē loopē. Eñ wie sal v̄coorē zijn/
diē ic ker bouē settē sal; Wāt wye is mijs
gelijc? Eñ wie sal my onderhoudē Ende
wie is desen herde/die minē aēsichte we.
derstaē sal? Hier om hoort des HEREN
raet/diē hi aē gegaē heeft van Edom/eñ
sijn gedachtē die hi gedacht heeft vā den E
genē die tot Themā woonē. Ist dat si hair
niet ter neder en werpē/dye clepne vādē
cuddē/tē si dz si sceidē mz hē hair woninge
Vādē gelupde haers vallēs is dat lāt be.
roert/in die roode zee is eenē roep sijnder
stēmē gehoort. Siet hi sal op varē als ee.
nē aerne eñ sal wt vliegē/eñ sijn vlogelē
wt spreidē op Bosra.

Eñ der stercker hertē vā Idumea sal
sijn in diē dagē/als eēs wijfs herte die in
arbeit vā kinde lept Tot Damascum is
Emath bescaēt eñ Arphat/wāt si hebbē
al dē quaetstē hoorē gehoort. Si sijn ghe.
stoort in die zee/si en mochtē niet rustē vā
sorgē/Damascus is weeldich/si is gekee
ret in vlucht/anxt heeftse beuaē/verdriet
eñ rouwe hieldēse/gelijc eē wijf die in ar.
beide vādē kinde leit. Hoe gelpetē si dye
prijselike stat/die stat vā bliscappē

Hyer om/sullē haer iongelingē vallē
in hare stratē/eñ in diē dage sullē alle crijs
knechtē zwigē/seit die HERE der heyr.
scarē. Eñ ic sal ōtstekē eē vier in die mue
rē vā Damasco/eñ het sal verbernē Be.
nadaps vestē/tot Cedar eñ tottē rijkē vā
Asor/die Nabugodonosor de coninck van
Babiloniē versloech/Dit seit die HERE
Staet op/eñ gaet op tot Cedar/ende ver
woest die kinderē vā oosten.

Si sullē nemē hair tabernaculen eñ
haer cuddē/si sullē wech voerenhaer vel
len/eñ alle haer vatē/eñ haer kemels/eñ
si sullē op hē roepē/vreeze rōts om vā hē/
Vliet/gaet wech haestelijc/ghi dye tot A.
sor woōt/sit indē scorē vādē steenē/seit die
HERE/Wāt Nabugodonosor de coninc
vā Babiloniē/heeft tegē v eenen raet in
gegaē/eñ hi heeft tegē v gedacht gedach
tē/Staet op/eñ climt op tottē rustelijckē
volcke/eñ dz ghi trouwelikē woōt/seit de
HERE/Si en hebben geen duere noch
grēdelē/seit die HERE/si woonē alleen

Eñ haer kemels sullẽ zÿn in wech nemin
ge/eñ die menichte vã hare beestẽ in roo
ue. Eñ ic salse stropẽ in windẽ/dye al om-
me bescoorẽ sijn aen haer hayre/eñ ic sal
op hẽ brẽgẽ dye verderffenissen vã allen
eyndẽ om hen/seit die HERE. Eñ Asor
sal sijn in wooninge der drakẽ/woest indẽ
eewicheit. Dair en sal geẽ mã bliuẽ/noch
G geẽs mẽscẽ sone en salse bewoonẽ

Des HEREN woort dat tot Hiere-
miã dẽ propheet gedaẽ was tegẽ Elam
int beginsele vã Sederchias des conincs
vã Juda rijc/seggẽde. Dit seit die HEE
RE der heyrscarẽ/Siet/ic sal ontweẽ bre
kẽ dẽ boge vã Elã/eñ ick sal sijn stercheit
nemẽ/eñ ic sal in brẽgẽ op Elam die vier
windẽ vãdẽ vier eyndẽ des hemels/eñ ic
salse wapẽ in allẽ dese windẽ/eñ geẽ volc
en sal sijn/daer niet toe comẽ en sullẽ dye
vluchtige vã Elã/eñ ic sal Elã doẽ vreese
hebbẽ voor haer viãdẽ/eñ inder geenrer
ãẽscouwẽ die haer siele soeckẽ

Eñ ic sal op hẽ quaet brẽgẽ die gram
scap mijns toẽs/seit die HERE. Eñ ick
sal na hẽ wtseindẽ dat swaert/tot dat icse
verdorvẽ hebbẽ sal/eñ ic sal minen troon
settẽ in Elã/eñ ic sal wt haer verliesen de
coningẽ eñ die princẽ/seit die HERE/eñ
indẽ laetstẽ dagẽ so sal ic die genãgen vã
Elã doẽ weder keerẽ seit die HERE

Dat. L. Capittel.

A Dat woort dat dye HERE sprac vã
Babiloniẽ/eñ vãden Caldeeuscen
lãde/in Hieremi as des propheten hant/
Bootscapt indẽ heidenẽ/eñ doet hooren/
Heft op een teekẽ/roept/eñ en willes nz
helẽ/eñ segt. Babiloniẽ is gewonnẽ. Bel
is bescaẽt/Merodach is verwonnẽ/alle
haer afgodẽ sijn bescaemt/eñ alle haer af
godẽ sijn verwonnẽ.

Wãt noordẽ is volc tegẽ hair op gecomẽ
dat haer lãt leggẽ sal in woestheit/eñ vã.
dẽ mẽscẽ eñ dẽ beestẽ en sal niemant sijn
die dair in wonẽ sal/Eñ si werdẽ beroert
eñ gingẽ wech. In diẽ dagẽ eñ in diẽ tidẽ
seit die HERE/sullẽ die kinder vã Isra-
el comẽ/si/eñ die kinder vã Juda te gader
Wãdelẽde eñ weenẽde sullẽ si gaẽ/eñ soe
kẽ dẽ HERE harẽ God. In Sion sullen

si dẽ wech vragẽ/herwaert sullẽ hair aen
sichtẽ comẽ/eñ si sullẽ aẽdẽ HERE wer-
dẽ geset met eẽ eewich verbõt/dat nem-
mermeer met geẽre vergetelheyt af ge-
daẽ en sal werdẽ. Mijn volc is geworden B
eẽ verlorẽ rudde/haer herderẽ hebbense
verleyt/eñ dedẽse dolẽ indẽ bergẽ. si gin
gẽ ouer/vãdẽ berch optẽ hueuel/si verga
tẽ haer bedden. Alle diese võdẽ atense/eñ
haer viãdẽ seiden

Wi en hebbẽ niet gesondicht/om dat
si gesondicht hebbẽ dẽ HERE der scoon
heit/der gerechticheit/eñ der verbeydin
gẽ haerder vaders vãdẽ HERE/Gaet
wech vãt middẽ vã Babilonien/eñ gaet
wt/wt der Caldeescer lãt/eñ sijt als eenẽ
boc voor die rudde. Wãt siet/ic sal verwec
kẽ eñ brẽgẽ in Babiloniẽ eẽ vergaderin
ge vã grootẽ volcke vãdẽ lande van noor
dẽ/eñ si sullẽ bereet wordẽ tegẽ Babiloni
en/eñ daer mede salt gewõnẽ wordẽ. Hÿ
gescutte is als eens sterck mans die doot
slaet/eñ en sal nyet ydel weder keerẽ/eñ
Caldea sal sijn in roove/eñ alle die ghene C
diese verwoesten sullen veruult worden
seit die HERE

Om dat ghi verblijt eñ grôote dingẽ
spreect/beroonende mijn erffelicheit/om
dat ghy wt gestort sijt als caluers op dat
crupt/eñ loepet als die stiercen. Soo is v
moeder te veel seer bescaẽt/ eñ die v bair
de is den stof gelijct. Siet si sal die leste zijn
inden heidenen/eñ woest eñ sonder wech
verdorrẽde vã des HEREN gramscap
Men en sal daer niet in wonen/mer mẽ
salse tot verwoestinge maken/elc die wtr
Babilonien gaen sal/hi sal verwonderen
eñ hi salse bespotten op alle haer plagen
Gereet v al omme tegen Babiloniẽ/ghi
alle die bogen spant beuechtse/eñ en spa
ret v gescutte niet/want si heeft den HE
RE gesondicht.

Roept teghen haer/allesins ghaf si
haer hant. Haer fundamenten zijn ghe-
uallen/haer mueren sijn ghedestrueert/
want het is des HEREN wrake/neemt
van haer wrake/ alsoo si ghedaen heeft/
soo doet haer/

Verstroept dẽ sayer vã Babiloniẽ/eñ
diẽ die zekel hout indẽ tide vãdẽ oest vãdẽ

saensichtẽ

ke weder keerē/eñ elc ſal vliē tot ſinē lan
de waert. Een geſtropde cudde is Iſrael
die leeuwē hebbēſe wt verdreuen. Eerſt
adt haer die coninc vā Aſſur/eñ deſe leſte
Nabugodonoſor die coninc vā Babiloni-
en/tooch hē ſijn gebeētē wt/ Hier om ſeit
die HERE der heyrſcarē God vā Iſrael
Siet/ic ſal dē coninc vā Babiloniē verſoe
kē eñ ſijn lāt/ alſo ic verſocht hebbe den co
ninc vā Aſſur/eñ ic ſal Iſrael weder brēn
gē tot ſijnder wooningē.
En Carmelus eñ Baſan ſullē wordē
D genoot/eñ ſijn ſiele ſal verſaet worden in
dē bergē vā Ephraim eñ vā Galaad. In
diē dagē eñ in dien tide(ſeit die HERE(
ſalmē ſoeckē Iſraels boosheit/eñ ſi en ſal
niet ſijn/eñ die zōde vā Iuda/eñ mē en ſal
ſe niet vindē/wāt ic ſal diē ghenadich zijn
die ic daer latē ſal. Gaet op der gheender
lāt die heerſcappie hebbē/eñ verſoect op
die gene die daer in woonē
Strepdet eñ ſlaet doot dye achter hē
ſijn/ſeit dye HERE /eñ doet nae alle dat
gene dat ic v beuolē hebbe. Indē lande is
dat gelupt eēs ſtrijts eñ groote bedroefl-
heit. Hoe is gebrokē eñ vertredē den ha-
mer vā al dē lāde: Hoe is Babiloniē ver
keert in wildernissen onder dē heydenē?
Heb ic v indē ſtric gebracht/eñ ghi Babi-
loniē ghi ſijt gewōnē/eñ ghi en wiſtes nz
ghi ſijt geuōdē eñ begrepē/wāt ghi hebt
den HERE vergrāt
Die HERE heeft ſinē ſcat ontdaen/
eñ heeft voort gebracht die vaten ſijnder
grāſcappē/wāt dye HERE der heyrſca-
ren is vā noode inder Caldeeuſcher lant
E Comt tot haer vā dē wterſtē eynden der
aerdē/ontſlupt/op dat ſi wt gaē moghen
die haer vertredē. Doet wech dye ſteenē
vā dē wege eñ doetſe te hoope/eñ ſlaetſe
doot/eñ en laet daer niet ouer bliuē. Ver
ſtropt alle hair ſtercke mānē/op datſe ne
der indē dootſlach gaē. Wee hen/wāt ha
rē dach coēt/dē dach haerder verſoeckin-
ge. Der vliender ſtēmē ſijn der geender
die ontgaē ſijn vā dē lāde vā Babilonien
om dat ſi in Sion bootſcappen ſullen des
HEREN ons Goods wrake/die wrake
van des HERE N tēpel. Bootſcappet in
ge ſpānē. Staet teghē haer al omme/eñ
niemāt en ontga.
Vergelt haer na haer werc/na al dz
ſi gedaē heeft ſo doet haer/want ſi rechte
haer op tegen den HERE/tegē den hei
ligen Iſrael. Hier om ſullē haer iongelin
gen vallen in hare ſtratē/eñ alle die mā-
nen haer crijſchknechtē ſullē ſwighen in
diē dage ſeit die HERE. Syet/ick ſpreke
tot v hooueerdige/ſeit die HEERE der
heyrſcarē. Want uwen dach comt/de tijt
uwer verſoeckinge. Eñ die hooueerdige
ſal vallē eñ neder vallen/eñ nyemant en
ſalder ſijn die hē oprechten ſal
En ic ſal vier ontſtekē in ſine ſteden/
eñ het ſal verbernen al dat ontrent hem
is. Dit ſeit die HERE der heyrſcarē. dye
kinder van Iſrael/eñ die kinder van Iu-
da/liden te ſamē ouerdaet. Alle dieſe ghe
uangen hebben houdenſe/ſi en willenſe
niet laten gaen. Haer verloſſer is ſterck/ H
HERE der heyrſcarē is ſinē name. Hier
omme ſal hy haer ſake beſcermen inden
ordeele/op dat hi dat lant veruare/ eñ be
roere die gene die in Babiloniē woonen
Dat ſwaert ſal ſijn tottē Caldeeuſcē lant
(ſeit die HERE)eñ tottē woonders van
Babiloniē/eñ tot hare princen/eñ tot ha
re wiſe liedē. Dat ſwaert tot harē waer-
ſeggers/dye ſot ſullē ſijn. Dat ſwaert tot
hare ſtercke mānē. die hē ontſiē ſullē. dat
ſwaert tot harē paerdē eñ tot harē wage
nē eñ tot alle dē volcke dat int middē van
haer is/eñ ſi ſullē ſijn als wiuē
Dat ſwaert tot harē ſcattē/dye men
rooue ſal. Droocheit ſal op hare wateren
ſijn/eñ ſi ſullē verdroogē/eñ in monſtren
ſullē ſi glorierē/het is der afgodē lāt/dair B
om ſullē die drakē daer woonē met dē ſot
tē eñ wildē mānē/eñ in haer ſullē ſtruicē
woonē Eñ mē en ſalder voort meer nyet
in woonē inder eewicheit/eñ mē ſalſe nz
ſtichtē vā geſlachte tot geſlachte/Alſo de
HERE om wyerp Sodomā eñ Gomor
rā/eñ dz lāt dz dair neuē leit/ſeit dye HE
RE/Dair en ſal geē mā woonē/noch dat
lāt en ſal geēs mēſcē ſone bouwē/Siet eē
volc coēt vā dē noirdē/eē groot volc/eñ ve
le conigē ſullē opſtaē vā dē eyndē ð werelt gene/xix/c

Si sullē dē boge eñ dē scilt begrÿpē/
G si sÿn fel ende sonder ontfermhertichteit/
Haer stēme sal luydē als die zee/eñ si sul
lē op die paerdē climmē/als eē man dye
bereet is te stridē tegē v o dochter vā Ba
bilonië. Die coninc vā Babilonien heeft
gehoort die fame vā hen liedē/eñ sÿn hā
dē sÿn onmachtich. Vernop beuinc hem
pine/als eē wÿf die in arbeide is/Siet hi
sal op comē als eenē leeu vāder hoocheit
der Jordanē tot stercker scoonheit/want
ic sallē haestelÿc doē loopē tot haer waert
Eñ wie sal die wtuercorē sÿn die ic bouen
hē settē sal?

Wāt wie is mÿns gelÿck/eñ wie sal
mi wederstaē. Eñ wie is dye herder/dye
minē aēsichte wederstaē sal? Hier omme
hoort des HEREN raedt/die hi metter
hertē ontfaē heeft tegē Babilonië / eñ zÿ
gedachtē die hi gedacht heeft op der Cal
deeuscer lāt. Tē si dat si die cleyne kinder
vādē cuddē af treckē/eñ dat met hem ge
destrueert werdē haer wooningē. Vādē
geluyde der geuāgenisse vā Babilonien
wert dat lāt beruert/eñ dē roep wort on
der die heydenē gehoort Dat.li.Capit

Dit seyt die HERE. Siet ic sal ver
weckē op Babilonië/eñ op die ge
A ne die daer in woonē/die haer herte tegē
mi op geheuē hebbē/als gelÿc eenē pesti
lēcialē wint/eñ ic sal in Babilonië seindē
wāners/eñ si sullēt wānē. Eñ si sullē hair
lāt verderuē/wāt si sÿn op haer gecomē
vā alle eindē indē dage haers vāderfs. Hi
en sal der nz woonē die sinē boge spant eñ
die eē pāsier aē heeft en sal der nz op gaē/
En wilt haer iongelingē niet sparē/slaet
doot alle haer ridderscap

Eñ die gedoode sullē vallē inder Cal
deeuscer lāt/eñ die gewonde in hare lāt
scappē. Wāt Israel eñ Juda en was niet
berooft vādē HERE harē God / vāden
HERE der heyrscarē. Wāt haer lant is
veruult met misdade vādē heiligē vā Is
rael. Vliet vādē middē vā Babilonië/op
dat elc behoude zÿ siele. En wilt niet swÿ
gen vā haer boosheit/wāt het is tÿt haer
der wrakē/vādē HERE/hi sal haer ver
geldē harē loon/ Babilon is eenē guldē
nap in des HEREN hāt/die alż lāt drō

kē maect/die heiden drōckē vā harē wÿn
eñ hyer om sÿn si beruert

Babilon viel haestelÿc/eñ is gebrokē
huylt op haer/bracht rosine tot haerder
quetsuerē/oft si bi auōtueren mach gene
sen wordē. Wi hebbē Babilonien te mee
sterē gehat/eñ si en is niet genesen. Laet
se ons achter latē/eñ laet ons gaē elck in
sÿn lant. Want haer oordeel is comē tot
tē hemel/eñ het is opgeheuē tottē wolkē B
Die HERE heeft voort ghebracht onse
gerechticheidē/comt eñ laet ons vertellē
in Sion ons Gods werc. Scerpt die ghe
scutten eñ vuldt die kokers

Dye HERE heeft verwect dē geest
der coningē vā Meden/eñ sÿn gedachte
is tegē Babilonië. op dat hise verliezē sou
de. Wāt des HEREN wrake is die wra
ke sÿns tempels. Heft op een teekē op de
muerē vā Babilonië/ vmeerdt de wake

Heft op die wachters/bereydt dye la
gen/want die HERE dēct eñ heuet ghe
daē/so wat dat hi gesprokē heeft tegē dye
gene die in Babilonië woonē. Dye daer
woont bouē vele waterē/rÿc van scatten
v eynde is comē/die mate eēs voets ws
afsnidēs. Dye HERE der heyrscarē dye
heuet gesworē bi zÿnder sielē/wāt ic sal v
veruullē met mēscē als van maeyē ofte
rupsenē/eñ mē sal op v singē dē droeuen
sanc. Die de aerde maecte in sÿnder sterc
heit/eñ die ronde weerelt bereyde in zÿ
der wÿsheit/eñ in sÿnder vroetscap dē he
mel wt spreyde

Als hi geluyt geuē sal/so sullē die wa
terē gemenichfuldicht wordē indē hemel
Die die wolckē op heft vandē eynde der
aerdē/hi maecte die blixemē in reegē/eñ
bracht voort dē wint wt sinē scatten. Alle
mēsce is sot gewordē van sÿnder const/elc
metael gieter is bescaēt indē afgod. Wāt
sÿn maecsel is luegenachtich/eñ geenen
geest en is in hem

Het sÿn ydel werckē eñ belachē waer
dich/inden tÿde haerder versoeckinghe
sullen si te niete gaen. Want Jacobs deel
en is gheen deel der goden. Want die al
le dinghen ghemaect heeft/hi is Jacobs
deel/eñ Israel is dat septer zÿnder erflichz
die HERE der heyrscarē is sinē name.

Ghi sult tot mi op iagẽ die vaten des
C strijts/eñ ic sal tegẽ v op iagẽ die heidenẽ
eñ ic sal v verstroyẽ in die coninckrijkẽ/eñ
ic sal op v iagẽ dat paert eñ dẽ genen dye
daer op rijt/eñ ic sal tegẽ v op iagẽ dẽ wa
gẽ eñ dye daer op sittẽ/eñ ic sal tegẽ v op
iagẽ dẽ mã eñ dat wijf. Eñ ick sal tegen v
vergaderẽ dẽ oudẽ mã eñ dat kint/eñ ick
sal tegẽ v op iagẽ dẽ iongelinc eñ die ma-
get. Eñ ic sal tegẽ v op iagẽ dẽ herder eñ
sijn cudde.

Eñ ic sal tegẽ v op iagẽ dẽ ackerman
eñ sijn paerdẽ dye dẽ ploech treckẽ. Eñ ic
sal tegẽ v op iagẽ die princẽ eñ die voerba
rige lyedẽ/eñ ic sal Babiloniẽ eñ allẽ den
genẽ die in Caldea woonẽ vergeldẽ alle
haer quaet dat si gedaẽ hebbẽ in Syon in
uwẽ oogen seyt die HEERE. Siet/ic spre-
ke tot v ouerdadige berch/seit die HEE-
RE/die alle dat lãt besmet hebt. Eñ ic sal
mijn hãt op v wt stekẽ/eñ ic sal v af keeren
vã dẽ steenẽ/eñ ic sal v genẽ in eenẽ berch
te verbernẽ

Eñ si en sullẽ vã v niet nemen eenen
steen indẽ hoec/noch eenẽ steẽ indẽ funda
mẽtẽ/maer ghi sult eewelijc verlorẽ sijn
seit die HEERE. Heft op een teekẽ int lãt
trompt metter trompettẽ inden bergen
heilicht die heidenẽ bouẽ haer/bootscapt
tegen haer dẽ coningen vã Ararath van
Mẽni eñ Ascanez/telt tegen haer Taph
sar. Brẽget dat paert/als die rupsene die
eenẽ strael heeft

Heilicht tegẽ haer die heiden/die co-
ningẽ vã Medẽ/haer leytsmãnẽ/eñ alle
haer edele liedẽ/eñ alle dat lãt vã sijnder
macht. Eñ dat lant sal worden beruert/
wãt des HEEREN gedachte is veron-
waert tegẽ Babilonien/dat hi dlant van
Babiloniẽ woest sal leggẽ/eñ dat mẽ daer
in niet en sal mogẽ woonen. Die stercke
D vã Babiloniẽ hieldẽ op vã stridẽ/si woon
dẽ in vaste stedẽ.

Haer sterckheit is verteert/eñ si sijn
gewordẽ als wiuẽ. Haer wooningen sijn
verbrãt/haer grẽdelẽ zijn gebrokẽ Die lo-
per/sal comẽ te gemoet dẽ genẽ die loopt
eñ dye bode sal te gemoete comẽ dẽ genẽ
die bootscapt/dat hi bootscappẽ sal den co
ninc vã Babiloniẽ/dat sijn stat gewonnẽ

is vã bouẽ tot bouẽ/eñ dat die passagien
belept sijn. Eñ dat die vochtige neder lã-
dẽ ontstekẽ sijn metten viere/eñ dat dye
mãnẽ die crijschknechten gestroopt sijn/
wãt dit seit dye HEERE der heyrscarẽ/
God vã Israel.

Die dochter vã Babilonien is als ee
nen dorschvloer. wiẽs tijt des dorssches is.
Noch eenẽ cleinẽ tijt/eñ dẽ tijt haers oog
stens sal comẽ. Nabugodonosor de coninc
vã Babiloniẽ heeft mi ghetẽ/hi heeft mi
verslint. Hi heeft mi gemaect als eẽ ydel
vat. Hi heeft mi verslint als eenẽ draeck/
hi heeft sinẽ buyc geuult met mijnder tee
derheit/eñ die boosheit heeft my wt ver
dreuẽ. Die boosheit is tegẽ mi. Eñ mijn
vleesch op Babiloniẽ/seit dye wooninge
vã Syon/eñ mijn bloet si op die gene dye
in Caldea woonẽ/seit Jerusalẽ

Hierom seit die HEERE. Siet ick sal
v sake oordeelẽ/eñ ic sal v wrake wreken/
Eñ ic sal haer zee woest makẽ eñ ic sal ha-
re aderẽ verdroogẽ. Eñ Babiloniẽ sal zijn
tot bergẽ/der draken wooninge/een ver
wonderẽ eñ een bespot/om dat daer nye
mant in woonen en sal

Si sullẽ te gader als leeuwẽ bryessẽ E
eñ si sullẽ haer hayr verscuddẽ als die ion
ge leeuwẽ. In haerder hittẽ sal ic haren
dranc settẽ/eñ ic salse dronckẽ maeckẽ dat
si slapẽ sullẽ/eñ si sullẽ den eewigen slaep
slapen/eñ sy en sullen nyet op staen/seyt
die HEERE. Ic salse leyden als lãmeren/
ter doot/eñ als rãmẽ met bocken

Hoe is Sesach gheuallen/eñ hoe es
gewõnen die edele vã al den lãden? Hoe
is Babilonien worden in verwonderen
onder die heidenen? Die zee is op gheco-
men op Babiloniẽ/si is ouerdect metter
menichten vã hare vloeden

Haer steden sijn gewordẽ in een ver
wonderen/een lant daer men niet in wo
nen en mach eñ woest/een lant daer nie-
mãt in woonen en sal/noch geens men-
schen kint en sal der door gaen. Eñ ic sal ver
soecken op Bel in Babilonien/eñ ick sal
wt worpẽ wt sinen monde dat hi geswol-
ghen hadde/eñ die lyeden en sullen voort
meer tot hem niet vergaderen

Want ooc/sal die muer van Babilo-

nien vallē/Mijn volc gaet wt vā middē
vā Babiloniē/dat elck sijn siele behoude
vāder grāscap des HEREN toorne/Eñ
Eñ dat hi bi auontuer v hert niet en ver
morwe/eñ dat ghi ontsiet dat horen/dat
mē int lāt horē sal/Hier inden iare sal dit
horen comē/eñ na dit iaer oor dat horē/eñ
die boosheit sal comen inder aerdē/eñ die
eē heerscappie bouen de ander/Hierom
siet so comē die dagē/eñ ic sal versoecken
die afgodē vā Babiloniē/eñ al haer lant
sal gescepnt wordē/eñ alle haer verslagē
mannen/sullen int middel vā haer vallē

Eñ hemel eñ aerde/eñ al dat daer in
is/sullē dant seggē op Babiloniē/wāt vā
E den noordē sullen hen die rouers comen/
sept die HERE/Eñ also Babyloniē ge-
daen heeft dat die verslagē in Israel val-
lē soudē/also sullen die verslagē vā Babi
lonien vallē in alle dat lant/Die voor dat
swaert ghevloden hebt/comt eñ en wilt
niet staē/Gedēct vā verre des HEREN
eñ Jerusalē comt op in v herte/

Wi sijn bescaemt/Want wi hebben
lachter gehoort/Scaemte heeft onse aen
sicht ouerdect/wāt vrēde liedē sijn ghe co-
men op dat geheylichde van des HE-
RENhuys/Hierō siet/sept die HERE/
die dagē comē/eñ ic sal v͛soekē die afgodē
vā Babiloniē/eñ in al haer lāt sal die ghe
wōde loepē Ist dat Babiloniē opvaert in
dē hemel/eñ maect si haer stercheit vaste
indē hogē/tot mi sullē haer verwoesters
comen/sept dye HERE. Die stēme des
geroeps vā Babyloniē/eñ groote droef-
heyt vāden Caldeeuschē lande/wāt dye
HERE sal Babyloniē verwoestē/eñ hy
heeft wt haer verlorē groot ghelupt/eñ
haer vloedē sullē gelupt maken als vele
wateren.

Haer stemme gaf gelupt/want die
rouer is op haer gecomē/dat is op Baby
loniē/Eñ haer stercke mannē sijn geuan
gen/eñ harē boge is verdroocht/wāt die
HERE is die stercke wreker vergeldēde
sal hijt hē v͛geldē. Eñ ic sal drōckē makē
haer princē eñ haer wise liedē/haer leytsl
mannen/eñ haer edele liedē/eñ haer ster
ke mannen/Eñ si sullē den eewigē slaep
slapē/eñ si en sullē niet ontwakē/dit sept

die coninc/HERE vāder heyrscharen is
sinen name.

Dit sept dye HERE der heyrscaren G
Die alte hoge mueren vā Babyloniē sul
lē met ondergrauē ondergrauē worden
eñ haer poortē sullē verbrāt wordē mettē
viere/eñ des volcx arbeyt/eñ der heyde-
nen sullē te nieute worden in dē viere/eñ
sullē verlorē worden. Dit is dat woort dat
Hieremias dye propheet beual Saraie
Nerie sone/die Maasias sone was/wē hi
met Sedechias dē coninc voer in Baby-
loniē/indē vierdē iare vā sinē rijcke Wāt
Sarias was die prince der prophetien

Eñ Hieremias screef alle dat quaet
in eenē boec dat op Babyloniē comē sou-
de/al dese woordē die gescreuē zijn tegē Ba
byloniē/Eñ Hieremias seyde tot Sariā
Als ghi comē sult in Babilonē eñ ghi ge
siē eñ gelezē sult hebbē al dese woordē/so
sult ghi seggen/HERE ghi hebt gespro
ken tegen dese stat dat ghise verderuen
sout/soo dat niemāt sijn en sal die daer in
wonen sal vāden menschē tot den vee/eñ
dat si eē eewige wildernisse sal sijn

Als ghi voldaē sult hebbē desen boec
te lesen/so sult ghi hē daer aen eenē steen
bindē/eñ ghi sult hē werpē int middē vā
Eufraten/eñ sult seggē/Aldus sal Baby
loniē verdronkē worden/eñ si en sal niet
wederopstaē vanden aensichte des ver-
driets/dat ic op haer brenge/eñ si sal alge
screydē wordē/Tot hier toe sijnt Hieremi
as des propheten woorden

Dat.lij.Capittel

Sedechias was eē kint vā/xxi/iaer A
doē hi began te regneren/eñ hi regneer iiij.Regu
de/xi/iaer in Jerusalē/eñ sijn der moeder xxiiij d
naem was Amithal/Hieremias dochter ij.paralip
Lobna/Ende hi dede quaet in des HE xxxvi d
RENoogen/na al dat Joachim gedaen
hadde/wāt des HEREN grāscap was
tegen Hierusalē eñ teghen Judā tot dat
hi hē verdriuen soude vā sinen aensichte

Eñ Sedechias ginc vāden coninc vā
Babyloniē/Eñ het geuiel indē negendē
iare vā sinē rijcke in die thiēde maēt/op
op dē tiēden dach vāder maent/so quam
Nabugodonosor die coninc vā Babiloniē iiij.regu
eñ hi eñ alle sijn heyr tegen Jerusalē/eñ xx/ a

beleydẽt/eñ si maecttẽ teghẽ Jerusalẽ va
ste borghẽ contsomme/eñ men beleydet
tottẽ.xi.iare vã Sedechias rijcke
B Eñ in die vierde maẽt op dẽ negen.
dẽ dach vãder maẽt/ so behielt dẽ hõger
die stat/Eñ tvolc vãden lande en hadde
geẽ spise tetẽ/Eñ die stat wert doorbrokẽ
eñ alle haer mannẽ die crijsknechtẽ vlo.
dẽ/eñ si ginghen des nachts wt der stadt
door dẽ wech vãder poortẽ/die tusschẽ die
twe muerẽ was/eñ die daer leyt tot des
coninckx houe waert/daer die Caldeeusce
die stat al om beleyt haddẽ/eñ si togẽ alle
wech/dẽ wech die inder wildernissen leyt
Eñ der Caldeeuscher heyr volchde dẽ co.
ninc na/eñ si vingen Sedechiã in die wil
dernisse die neuẽ Hiericho is/eñ al sijn ge
C selschap vloot van hẽ
Eñ doen si den coninc geuangẽ haddẽ
so voerdẽ si hẽ tot dẽ coninc vã Babyloni
en in Reblata/int lãt Emath/eñ hi sprac
tot hẽ met oordeel/Eñ die coninck vã Ba
byloniẽ doode Sedechias sonẽ voor sinẽ
oogẽ/Eñ hi doode oock alle die princẽ van
Juda in Reblata/Eñ hi stack Sedechias
oogen wt/eñ spandẽ in boeyẽ/Eñ die co.
ninc vã Babiloniẽ brachtẽ in Babyloniẽ
eñ hi leydẽ in tachuys des kerkers tottẽ
dage sijnre doot/Eñ in die.v.maent/indẽ
x/daghe vãder maẽt/dat is dat.xix.iaer
Nabugodonosors des coninckx vã Babilo
nien/so quã Nabusaradan die prince der
ridderscap/die voor dẽ coninc vã Babylo
niẽ in Jerusalẽ stõt/eñ hi ontstac des HE
REN huys/eñ des coninckx huys/eñ alle
de huysen vã Jerusalẽ/eñ elc groot huys
verbrãde hi mettẽ viere/Eñ dat heyr der
Caldeeuscer dat mettẽ princẽ der ridder
scap was destrueerdẽ eñ verdoruẽ al die
D mueren van Jerusalem
Eñ vandẽ armẽ volcke eñ vandẽ an
derẽ volke dat in die stadt ghebleuẽ was
eñ vandẽ vluchtigẽ die ouer gevlodẽ wa
ren tottẽ coninc vã Babyloniẽ eñ die an.
der vãder menichten/voerde Nabusara
dã die prince vãden ridderscap ouer/Eñ
Eñ vãden armen volcke vãden lãde liet
Nabusaradan dye prince der ridderscap
wijngaert mannẽ eñ ackermannen/Eñ
die Caldeeusche brakẽ die metalen colum
nen die in des HEREN huys warẽ/eñ
die metalẽ stapels/eñ die metalẽ zee dye
in des HEREN huys was/eñ si voerdẽ
alle haer coper in Babylonien.
Eñ die ketelẽ eñ die crauwels/eñ va
ten/eñ scalẽ/eñ die mortierẽ/eñ alle de co
peren vaten/die in dẽ diẽst geweest had.
den/droegen si wech/eñ die vatẽ daer mẽ
dat ruetwert in hielt/eñ die croesenen eñ
die becken/eñ die candelaren eñ die mor
tiers eñ die nappen/Alle die guldẽ warẽ
namẽ si gulden/eñ die silueren waren sil
ueren/
Die prince vãden ridderscap voerde
aldus wech de twee calomnen eñ die me E
talẽ zee/xij/metalẽ caluerẽ die onder dye
metalen zee warẽ/die de coninc Salomõ
in des HEREN huys ghemaect hadde
Eñ daer en was geen gewichte des me.
taels vã al desen vaten/Eñ vanden colũ
nen warẽ/eẽ columne was achtien Cubi
tus in die hoochheyt/eñ eẽ coorde vã/xij/cu
bitus omginc die columne/Eñ dye dicte
daer af was vã vier vingeren/eñ si was
binnen wt ghehoolt/Eñ op elc calumne
was een coperen hooft/Eñ die hoocheit
vã eenen hoofde was vã vijf cubitus/eñ
die netkens eñ die granaet appelẽ op de
crone alomme warẽ al coperẽ/Eñ aldus
was oock in dye ander columne eñ gra. F
naetappelen/
Eñ der granaet appelẽ warẽ/xcvi/ne
derwaert hãgende/eñ si waren alomme
gemaect met/C/nettekẽs/Eñ die prince
der ridderscap nam Saraiã den eersten
priester/eñ Sophoniã dẽ anderẽ priester
eñ drie wachters vãder cleercamerẽ/Eñ
hi nam eenẽ gelubdẽ camerlinc vander
stat die geset was bouẽ die mãnẽ der crijs
knechtẽ/eñ/vij/mannẽ vanden genẽ die
des coninckx aẽsicht sagen/diemen in die
stat vant/eñ eenen scribe die prince was
vãden ridders die de niewe ridders proef
de/eñ/lx/mãnẽ vandẽ volcke des lãts die
mẽ int middel der stat vant/Eñ Nabusa
radã die prince der ridderscap nẽse/eñ hi
voerdese tot dẽ coninc vã Babiloniẽ in Re
blata/Eñ de coninc vã Babyloniẽ õtfincse
eñ dodese in Reblata int lãt van Emath/
Eñ Juda wert ouergevoert wt sijn lant/

G Dit is dat volck dat Nabugodonosor
ouervoerde/ Int/ vij. iaer voerde hi ouer
driedupsent eñ. xxiij. Jodē/ Int. xviij/ iaer
so voerde Nabugodonosor ouer vā Jeru-
salē acht hondert eñ/ xxxij/ sielē/ In Nabu
godonosors/ xxiij/ iaer/ so voerde ouer Na
busaradā die prince vāder ridderscap se-
uenhondert eñ/ xlv. Joden sielē/ Dus wa
ren dese sielē alle vierdupsent eñ ses hon
dert/ Eñ het geuiel indē/ xxxvij/ iare van
Joachims des coninc vā Juda ouervaert
in die/ xij/ maent inden/ xxv/ dage vāder
maent/ so verhief Euilmerodach dye co-
ninc vā Babylonië in dat iaer vā sinē rijc
ke/ Joachims des coninc van Juda hooft
eñ hi leyde hē wt dē kerker/ eñ sprac goe-
de woorden met hem/

Eñ hi settede sinē troon bouē der co-
ningen troon die na hē in Babylonië wa
ren/ Eñ hi verwādelde die cleederē vā si-
nen kerker/ eñ hi adt altoos voor hē broot
alle die dagen sijns leuens Eñ sijn spisen
waren eewige spisen/ eñ werdē hē gege-
uen na die ordinancie des coninct vā Ba
bylonië/ alle daghe totten daghe
sijnre doot/ eñ alle die dagē
sijns leuens/

¶ Hier eyndt Hieremias/

Dat boeck der tra nen Hieremie/

¶ Dat/ I/ Capittel

A Ende het is
gescriet na diē dat Israel
in geuāckenisse geuoert
was/ eñ Jerusalē woest
was/ so sadt Hieremias
weenēde/ eñ met desen
beween/ beweēde hi in Jerusalē/ eñ met
bitter der hertē versuchtēde eñ screpende
heeft hi geseyt Aleph

Hoe sittet alleene die stadt vol volcx!
Hoe is die vrouwe vāden heidenē gewor
den als eē weduwe/ eñ die princesse der hier. xlij
prouincië/ hoe is si ghewordē onder tri-
buyt! Beth Weenende weende si
in die nacht/ eñ haer tranē sijn aen haer
wāgen/ Niemāt en is diese vertroost vā
harē lieuē vriendē/ Alle haer vriendē heb
bēse veronwaert/ eñ sijn haer viandē ge/
wordē Gimel Juda is ouergeuarē
om dat verdriet/ eñ om die menichte van
dē dienst/ Hi woonde onder die heydenē
eñ en vāt geen ruste/ Alle haer quelders
hebbēse geuanghen tusschen die verdrie
ten Deleth

Die wegen vā Syon weenē/ om dat B
si niet en sijn die ter feestē comen mogen
Alle haer poortē sijn gedestrueert/ haer
priesterē sijn versuchtende/ Haer maech
den sijn quelēde/ eñ si is bedruct met bit-
terheden He Haer viandē sijn ge-
wordē int hooft/ eñ haer viandē sijn rijck
gewordē/ Wāt die HEERE heuet op hair
gesprokē/ om die menichte haerder boos
heyt/ Haer cleyne kinderē sijn in de ghe-
uankenisse geleyt voor dē quelders aen-
sicht Vau

Alle die schoonheyt der dochterē vā C
Zyon is wech gegaē/ Haer princē sijn ge
wordē als rammē die geen weyde en vin
dē/ eñ sijn wech ghegaē sonder sterchevt
voor dē genē die hē na volgdē Zai
Eñ Jerusalē is gedachtich gheweest der
daghen haers verdriets/ eñ der ouertre
dinge alle haerder begeertē/ die si vā ou-
den dagē gehadt hebbē/ als haer volc viel
in die vianclike hant/ eñ geen helper en
was/ Die viandē sagēse eñ si bespottē ha
re feest dagen/ Heth

Jerusalē heeft sonde gesondicht/ hier
om is si ongestadich gewordē/ Alle diese
vā hieuē si hebbēse vōwaert/ wāt si hebbē
haer bescaēt gesiē/ Si is versuchtēde/ eñ
achterwaert gekeert Theth Haer
smettē sijn aen haer voetē/ eñ si en heeft
niet gedacht haer eynts/ Si is anxtelijc
neder geset/ eñ en heeft gheenē vertroo
ster. HEERE siet mijn verdriet/ wāt mijn D
viant is opgerecht Joth

Die viant stac sijn hant tot allen harē
begeerliken goeden/ want hi sach dat de
heydenen in ghecomen waren in haer

heplichdō/daer ghi af beuolē hadt/dat si
in v vergaderinge niet comen en souden
Caph Al haer volc is versuchtende eñ
soekende broot. Si gauē al haer costelike
dingē om spise/om die siele te vermaken
Besiet HERE eñ merct dat ic snode ge-
wordē ben Lameth/ O ghi alle die
daer dē wech wādelt/merct eñ siet/oft dē
rouwe is gelijc als minē rouwe/Wāt die
HERE heeft mi gecastijt/also hi gespro-
kē heeft/indē dage der grāscappē sijns to
rens Mem.
Vandē hogē heeft hi vier gesondē in
E mijn gebeētē/eñ heeft mi ōderwezē/Hi he
uet eē nette wtgespreit minē voetē/hi he
uet mi achterwaert gekeert Hi heeft mi
bedroeft geset aldē dach/ met droefhedē
becōmert Nun Dat ioc van mine
boosheydē heeft gewaect in sine hāt/si sijn
te gader gewōdē eñ gelept op minē hals
Mijn cracht is gecrenct/die HERE he-
uet mi gegeuē in de hāt/daer ic niet en sal
mogē af opstaē Samech Die HE
RE heeft wtgenomē vāden middē vā mi
al mijn grootdadige liedē/hi heeft dē tijt
tegen mi geroepē/dat hi mijn iongelingē
vertredē soude Die HERE heeft de per
se ghetreden der maghet der dochteren
F van Juda Ayn
iiij:c Hierō ben ic weenēde/eñ mijn ooge
brēct water wt/wāt de vertroster die mijn
siele bekeert/is verre vā mi ghewordē/
Mijn kinderē sijn verlorē/wāt de viāt is
te bouē gegaē Phe Zyō stac haer
hādē wt/eñ niemāt en is diese vertroost
De HERE heeft beuolē tegē Jacob/rōt
omme sijn sine viāden/eñ Jerusalē is on-
der hē gewordē als of si besmet waer/met
der vrouwē maent suueringe Sade
Die HERE is rechtuerdich wāt ic heb
des HERĒN mōt tot grāscap verwect
hoort bidde ic alle volc/eñ siet minē rouwe
Mijn maechdē eñ mijn iongelinghē sijn
G wech gegegaē in geuākenisse Coph
Ic riep mijn vriendē/ eñ si bedrogen
mi/Mijn priesterē eñ mijn oude liedē zijn
in die poorte verteert/want si sochtē spise
tot harē behoef/om dat si haer sielen ver
makē soudē Res Siet HERE/wāt
ic worde gequelt/minē buyc is in verdriet

Eñ mijn herte is omgekeert in mi seluē
wāt ic bē vol vā bitterheden/ Buytē ver-
slaet dat zwaert/eñ die doot is indē huyse
gelijc Sin Si hebbē gehoort dat ic
versuchte/eñ niemāt en is die mi vertro
sten mach/Alle mijn viandē hebbē mijn
quaet gehoort/si zijn verblijt/wāt ghi heb-
bet gedaē/Ghi hebt toegebrocht dē dach
des troostēs/eñ laetse mi ghelijc worden
Thau Laet al haer quaet voor v comē
eñ afsnijtse also ghi mi afghesnedē hebt/
om al mijn boosheyt wille/wāt mijn ver
suchten sijn vele/eñ mijn herte is bedroe
uende/
¶ Dat/ij/Capittel A
Aleph Hoe heeft die HERE
in sijn grāschap bedect met donc-
kerhedē die dochter Syon/Eñ hoe heeft
hi die voorbarige dochter van Israel ne-
der ghewoorpē vandē hemel in die aerde/
eñ en heeft niet gedachtich geweest indē
daghe sijnre gramscap der bancken van
sinen voeten Beth Die HERE
heeft omgeworpē ter neder/eñ en heuet
niet gespaert alle die costelike dingē Ja-
cobs/hi heeft in sijn gramscap verdoemt
der maghet van Juda vaste steden/ende
heeftse ter aerdē geworpen/hi heeft dat
rijc eñ die princen besmet Gymel/
Hi heeft inder gramschap sijns torens al
Israels hoorne gebrokē/hi heeft zijn rech
ter hant achterwaert gekeert van des vi
ants aensichte/eñ hi heeft in Jacob ont-
steken als een vier van vertercdē vlam-
men rontsomme Deleth/
Hi heeft sinē boge wtgerect als een B
viant/hi heeft sijn rechter hant vast ghe-
maeckt als een benijder/ ende hij heeft
dootgeslagē in de woninghe der dochter
van Zion/dat schoone om te siene was/
Hi heeft sijn onwaerdicheyt wtghestort
als een vier He Die HERE is ge-
worden als een viant/hi heeft Israel ter
neder ghewoorpen/hi heuet alle sijn vestē
om ghewoorpen/hi heuet sijn vaste steden
ghedestrueert/eñ hi heeft veruult in die
dochter van Juda/den veroortmoedich-
den man/eñ dat veroortmoedichde wijf/
Vau En hi heuet sijn tenten geschep-
den als eenen hof/hi heuet sijn woningē

gebroken/Die HEERE heuet in Syon ver
geten die feeste en den Sabaoth/en hi heeft
in die onweertscap synre gramschap ver-
smaet den coninck en den priester Zai
Die HEERE heuet versteken sinen ou-
C outaer/hi heeft vermaledijt syn gheheylic-
heit/hi heeft in des viants hant geleuert
die mueren van sinen torenen/Sy gauen
stemmen in des HEEREN huys/als eē
nen hoghen feestelikē dach Heth
Die HEERE heuet ghedacht te schēdē
die mueren der dochteren Zions/Hi he
uet syn coorde wtgesprept/en hy en heeft
syn hant niet afghekeert vanden verlie-
se/Die voorstercte weende/ende die muer
is tegader verstropt Theth Haer
poorten syn in die aerde ghesoncken/ hy
verloos/ende hi brack haer grendelen/
harē coninc en hare princē in die heidenē
Daer en is gheen wet/en haer pro-
pheten en vonden gheen visioen vāden
HEERE Ioth Die ouders der doch
teren Zion saten op die aerde ende zwe-
ghen/die maechden van Jerusalem be-
stropden haer hoofden met asschen/Sy
syn ghecleet met hayren cleederen/si boe
D ghen haer hoofden nederwaerts ter aer
den Caph Myn oogen syn flauach
tich geworden door die tranen/myn bin-
nenste ledē syn verstoort. En myn leuer
re is wtgestort op die aerde/om die droef-
heyt der dochteren van minē volcke/als
dat cleyne kint/en dat sooghende sterf in
de strate vander poorten Lamech
Sy seyden haer moederen/waer is
die tarwe en den wyn/als si storuen indē
straten vander stat als ghewonde/als si
haer sielen wtbliesen/in haers moeders
schoot Mem Teghen wien sal ic
v rekenen/oft wien salick v ghelijck ma-
ken dochter van Jerusalem: Wien salick
v ghelijc maken/en vertroosten v maget/
dochter van Syon: Want uwe bedroeft-
heyt is groote als die zee/wie sal v ghene
sen: Nun V propheten saghen v
valsce dingē en sotte/en si en ontdecte v
boosheit niet/dat si v tot boete verwerkē
souden. Wāt si sagē in v valsche aēnemin
E ghen/en wtuerdriuinghē Samech.
Si sloeghen op v haer handen te ga
der/en alle die door den wech gingen sy
spottende v/en roerden haer hooft op die
dochter van Jerusalem/en si seyden/ Ist
is dit die stat van volmaecter schoonheit
die bliscap van allen den landen Phe.
Alle v vianden openden haren mont op
v/si bespotten en crijselden mette tanden
en si seyden/Wi sullense verslinden Siet
dit is den dach die wi ontbeyt hebben/wi F
hebbense vonden en gesien Ain. Leui.xx
Die HEERE heeft gedaen dat hi ge Deutro
dacht heeft/hi heeft syne reden voldaen/ xxviij
die hi beuolen hadde vanden ouden da-
ghen/Hi heuet te nieute gedaen/en niet
ghespaert/hi heeft den viant op v verblijt
en heeft verheuen den hoorne uwer viā-
den Sade Haer herte riep aen dē
HEERE/op die mueren der dochter van
Zion Brengt tranen voort als eē beke/
des daechs en des nachts/en geeft v gee
ne ruste/noch dat sien van uwen ooghen
en zwighe niet Coph Staet
op looft inder nacht in dat beghinsel der
waken/stort wt v herte als watere/ voor
dat aenscouwē ws HEEREN dyns Gods
Heft op v handen opwaerts tot hē
voor die sielen uwer cleynder kinderen
die vergaen van hōgher int hooft van al
len gebondenen Res Siet HEE
RE en merct/wien ghi dus afghesneden
hebt/En sullen dan de wiuen haer vruch
ten niet eten/haer cleyne kinderē by ma
ten van eenre palmē: Oft men wotslaet
den priester en den prophete in des HE
REN huys: Syn Dat cleyne kint
en die oude menschen lagen daer buytē G
opter aerdē/myn maechdē en myn iōge
lingē syn int swaert geuallē/Ghi sloecht
se wt in uwer gramscap/ghi verslochtse
en en ontfermde haers niet Thau.
Ghi riept als tot eenē feestelikē dach die
mi vā alōme veruaerē soudē/en indē dage
vā des HEEREN gramscap en was niemāt
die ontvliē mochte/en achter gelatē wer
dē/Die ic opgebracht heb en geuoet/myn
viant heeft se gedoodet ¶ Dat.iij.Ca. A
Aleph Ic bē een man siende myn
armoede/in dye roede synder on
waerdicheyt Aleph Hi heeft mi ge
dreuē en gebracht in dōckerhedē/en niet

in lichte. Alleē heeft hi teghē mi gekeert
eñ hi heeft al dē dach sijn hant ghekeert
Beth. Hi heeft mijn vel out gemaeckt
eñ mijn vleysch/hi heeft mijn gebeenten
gebroken Beth Hi heeft ghesticht
al om mi/eñ hi heeft mi omset met gallē/
eñ met arbeyde Beth
In der donckerhedē heuet hi mi ghe
set als eewige dodē Gimel Hi heeft
B ontrent mi tegen mi gesticht/dat ick niet
wtgaen en sal/hi heeft mijn boeyen ver.
swaert Gimel Maer oock eñ als ick
roepe eñ als ick bidde/so heeft hi mijn be.
dinge wtgheslotē Gimel Hi heeft
minen wech wtgeslotē met vierkātē stee
nen/hi heeft mijn biwegen om geworpē
Daleth Eenen beer laghen leggēde
is hi mi geworde/eñ eē leewe int verbor
gen Daleth Hi heeft mij biweghē
om ghekeert/ende hi heeft mi ghebrokē/
ende hi heuet mi bedroeft ghesedt.
Daleth Hi heeft sinē boge wt ge
recht/eñ hi heeft mi geset als eē teekē om
na te schietē He Ic bē ghewordē in
spotte alle minē volcke/eñ alle dē dach in
harē sanc He. Hi heeft mijn lende.
nen gesondē dat gescut sijnre dochteren
He Hi heeft mi veruult met bitterhe.
den/hi heeft mi dronckē gemaect vā alsen.
Vau Hi heeft bi getale mijn tāden ge
brokē/hi heeft mi met asschē ghespijst
C Vau Eñ mijn siele is verstotē/ick heb
vergheten der goeder Vau
Eñ ic seyde mijn eynde eñ mijn hope
is vergaen vanden HEERE Zy/
Gedēct mijnre armoedē eñ mijns ouer.
ganck der alsenen ende der gallen
Zi Metter ghedachten soo sal ick
gedenckē/eñ mijn siele sal in mij sinilten
Zi Dit gedenckēde in mijn herte sal
ic hopen in God Heth Des HEE
REN ontfermherticheidē/dat wi niet te
nieute en sijn/wāt sine ontfermherticheden
en hebbē niet gebrokē Heth
Ic weet vroech dat u ghelooue vele is
Heth Mijn deel is den HEERE seyde
mijn siele/hier ō sal ic hē verbeyden
D Thet Die HEERE is goet dē ghenen
die in hē hopē/dier sielē diē soeckt Thet
Het is goet te verbeidē met gezwige des
HEEREN salicheyt Thet
Het is eenē man goet als hi des HE
REN ioc draecht van sijnre ionckheyt
Jod Een eenich man sal sittē eñ zwigē
wāt hi heeft hem seluen verheuen bouē
hē seluen Hi sal sinen mont legghen in
ghestof/ofter bi auontuere hope is.
Jod Hi sal den ghenen dye hem slaet
sijn wanghen gheuen/met lachteren sal
hi ghesaet worden Caph Want de
HEERE en sal inder eewicheit niet wt
stooten Caph Om dat hij hem sel
uen afgeworpen heeft/so sal hi ontfermē
na die menichfuldicheyt sijnre ontferm
herticheit Caph Hi en heeftse niet
veroottmoedicht wt sijnder herten/ende
heeft de kinderen der menschen verwor.
pen Lamed Dat hij onder sine
voeten vertreden soude alle die gheuan.
genē der aerdē Lamed Dat hi des
mans oordeel neder brenghen soude vā
des alderhoochsten aensichte Lamed
Op dat hi den mensche verkeerē sou
de in sinen oordeele/dat en wiste die HE.
RE niet Mem Wie is dese die sey
de dat mēt doē soude/alst de HEERE niet
en beual Mem En sullē wt des al
re hoochsten mōt niet comē/noch goede
noch quade? Mem Wat murmu
reerde een leuēde mēsche/eē mā voor si.
ne sonden Nun Laet ons onse we.
ghen ondersoecken/eñ laet ons soekē eñ
laet ons wederkeren tot den HEERE E
Nun Laet ons onse herten opheffen
met onse handen tot Gode waert inden
hemel Nun Wi hebbē ongherech.
selijck gedaen eñ hebbē u tot gramscap
verwect/hierom en sidi niet te verbidde
ne Samech Ghi hebt ons in grā.
schappen ouerdect/eñ ghestagen eñ wot
geslaghen/eñ niet gespaert Samech
Ghi hebt tegen u eenē wolck gesedt/eñ
dat gebet en mach niet ouergaen Sa
mech
Ghi hebt mi geset een ontwortelin.
ghe ende afwerpinghe int midden van
den volcke Phe Si hebben ha.
ren mont op mi ontdaen alle mijn vian.
den Phe Prophetreringhe
die is ons lieden ghewordden/ende vreese

stricke en̄ bedroefchept Phe Mijn
ooge heeft wtghebracht screydinghe der
waterē in die verdruckinge vandē sonē
mijns volcx Ain.
Mijn ooghe is gequelt/en̄ en zweech
E ! ct/om datter geē ruste en was Ain.
Totter tijt toe dat de HEERE vanden he
melē dat mercte en̄ sach Ain Mijn
ooge heeft mijn siele bedroeft/in allē den
dochterē vā mijnder stat Sade/
Mijn viāden hebbē mi zōder sake beuaē
mz iachte/als eenē vogel Sade Mijn
leuē is geuallē in eenē put/en̄ si leydē op
mi eenē steē Sade Die waterē lie-
pen bouē mijn hooft/ic seide/ic bē verdor
uē Coph Ic aēriep uwē naem HE
RE/vādē wterstē putte Coph Ghi
hebt gehoort mijn stēme/en keert u ore
niet af vā minē gesichte en̄ vā minen roe
pen Coph Ghi quaēt bi mi indē da
ge doē ic u aēriep/ghi seyt en vreest niet
G Res HEERE ghi hebt mi geoordeelt
de sake mijre sielē/verlosser mijns leuēs
Res HEERE ghi hebt haer boosheyt
gesiē tegē mi/oordeelt mijn oordeel Res
Ghi hebt gesiē alle harē torē/alle ha
re gedachtē tegē mi Sin Ghi hebt
gehoort harē lachter HEERE/al haer ge
dachtē tegē mi Sin Die lippen der
geenre die tegē mi opstaē/en̄ die gedach-
tē haerder hertē tegē mi al dē dach Sa
mech Haer sittē en̄ haer opstaē aēsiet
ic bē harē lofsāc Thau HEERE ver
gelt hē harē loō/na die werkē vā harē hā
dē Thau/ Ghi sult hē geuē dē schilt
der hertē/dinē arbeyt Thau Ghi
sult hē veruolgē in uwē toren/en̄ vertre-
dēse onder de hemelē. ¶Dat.iiij.Ca.
A Aleph Hoe ist gout verdōckert
en̄ die alder beste verwe is veran
dert/Die steenē des heylichdōs sijn ghe-
stroyt int hooft vā allē stratē Beth
Die edel sonē vā Syō en̄ die gheleet sijn
mettē eerstē goude/hoe zijn si geacht voor
aerdē vatē/in dz werc vā eēs potbackers
hāt. Gymel Maer Meereminnē
ōtdectē hair māmē/en̄ soochdē hair iōgē
B Die dochter mijns volcx is felle/ als den
struys inder wildernisse Daleth
Heens wijfs tonge die soochde hinck

bouē vast in harē mont vā dorste/die cley
ne kinderkēs eyschtē broot/en̄ niemāt en
was diet hē brac He Die weeldelijc
atē si verdwenē indē wegen/en̄ die met
sonderliker spisen opgeuoet werdē/dye
hebben dreck omhelst Vau Ende
die boosheyt der dochter mijns volcx is
meerder ghewordē dā die sonde vā So
doma/die omgeworpē was in een oogen
blic/en̄ gheen handen en hebben in haer
meer begonst Zain. Haer
geheylichde mannē sijn witter dā sneeu
en̄ blinckēder dan melc/ rooder dan out
yuoren/scoonder dā Saphirus Heth.
Haer aensicht is swerter geworden
dan colen/en̄ si en sijn niet bekēt indē stra
ten/haer huyt cleefde aē haer beenē/het
verdroochde/en̄ het is gewordē als hout Iudith
Theth Beter wast dē genen die met vij c
ten swaerde verslagē warē/dan die ghe- iiij. Regu
doot warē mettē hōgher/want dese ver vij f
magerdē/si werden verteert van die on-
vruchtbaerheit der aerdē Iod Die
handē der weemoediger vroukens heb-
ben haer selfs sonē gecoort/en̄ die sijn ha
re spise gewordē/in die ontstuckē vrouwin
ge der dochterē mijns volcx Caf
Die HEERE heeft sinē torē volbracht
hi heeft wtgestort die grāscap sijnder on-
waerdicheit/En̄ hi geeft in Syon eē vier
ontstekē/en̄ het heeft haer fondamentē
verslonden Lamed Die coningen
vā den lāde en̄ alle diē in die stat woondē
en geloofdē niet/dat die viant ingaē sou-
de door die poorten vā Jerusalē Mem a
Om die sondē haerder prophetē/en̄ om
de boosheit vā harē priesterē/die int mid
den van hen wtgestort hebben der rechc
uerdigher bloet Nun Die blin-
de hebbē gedoolt indē stratē/si zijn besmet
vā den bloede.
En̄ als si daer niet in en mochtē gaē/
so hieldense haer slippen Samech Iesa/16
Gaet wech ghi besmettē/si riepen tot hē
gaet wech/gaet van hier/ende en willes
niet tasten/Si hebbē gekeuen/en̄ sijn be
roert/en̄ si seydē/onder die heydenen en
sal hier niet meer toedoē/dat hi in hē wo-
nen sal Phe Des HEEREN aensich
te heeftse gesceydē/hi en sal u niet toedoē

dat hiſe aenſiē ſal/Der prieſterē aenſicht
en beſcaemdeſe niet/noch ſi en ontferm-
den der ouder lieden niet Xin Als
wi noch bleuē ſtaende/ſo gebrakē ons on
ſe oogen tot onſer ydelder hulpē/als wij
neerſtelijc ſagē totte volcke/tat ōs niet hel
D pē en mocht Sade Si hebbē ons
voetſtapē ſlibberich gemaect indē wech
van onſen ſtraten/onſe eynde was na bi
onſe dagen ſijn veruult/wāt onſe eynde
is gecomen Coph

Die ons nauolchden waren ſnelder
dan die aernē des hemels/ſi veruolchdē
ons tot op die bergē/inder wildernissen
leydē ſi ons lagen Res. Die geeſt
ons monts/Chriſtus de HEERE is geuā
gen in onſen ſondē/tot welke wi ſeyden/
wi ſullē in v ſcaduwen leuē indē heydenē
Sin Verblijt eñ verhuecht v dochter
vā Edom/die daer woont int lāt vā Hus
Tot v ſal oocomē dē kelct/ghi ſult dronc-
ken gemaect wordē eñ naect Thau
Dochter vā Zion v booſheyt is veruult
hi en ſal der niet meer toewē tat hi v ouer-
vueren ſal/Dochter vā Edom hi
ſal uwe booſheyt verſoec-
ken/hij ſal uwe ſon
den ontdecken

¶ Hier eynt Hieremias gheween

¶ Hier begint Hieremias ghebet

¶ Dat.v.Capittel

A HEERE gedenct wat ons
geſchiet is/aēſcout eñ be-
ſiet onzē lachter. Ons erf
lichheyt is gekeert totten
vremdē/onſe huiſen tottē
volcke vā buyten. Wi ſijn
weeſen gewordē ſonder vader/ons moe-
deren ſijn al weduwen/ons water hebbē
wi om gelt gedronckē/eñ ons houtē coch
ten wi om gelt/Wi worden met onſen ne-
ken gedreuen/eñ den vermoeydē en gaf
men gheen ruſte.
B Wi gauē Egypten die hant/eñ den
volcke van Aſſirien/dat wi vā brode ghe-
ſaedt ſoudē worden/Onſe vaderē ſondich
den/eñ ſi en ſijn niet/eñ wi hebben haer
booſheden gedraghen/Dienſtknechten
hebben heerſcappie bouen ons/niemāt
en waſſer die ons verloſte van haren hā-
dē/In onſen handē brachtē wi broot met
ons vā den aenſichte des ſwaerts inder
woeſtinen/Ons vel is verbrāt als eenen
ouen/van dē aenſichte des tempeeſts eñ
des hongers/Si verneder den die wiuē
in Zion/eñ die maechden in die ſtedē vā
Iudā/

Die princen ſijn metter hant gehan C
ghen/eñ der ouder mannen aenſichten
en achten ſi niet/Si miſbruyctē ontame-
lijc die iongelingē/eñ die kinderē vielen
int hout/Die oude mannen worden ſlau
we inder poorten/eñ die iogelingen van
den danſe der geenre die ſongen/Die bli
ſchap onſer hertē is gebrokē/ons danſen
is verkeert in gheween/Die croone ons D
hoofs is nedergheuallen/wee ons/want
wi hebben ghesondicht/Hier om is onſe
herte bedroeft gewordē in ſmerten/ hier
om ſijn onſe oogen verdonckert/Om dē
berch van Zion/want hi vergaen is/die
voſſen wandelē daer in/

Maer ghi HEERE/ſult inder eewic-
heit bliuen/v throon van geſlachte tot ge
ſlachte/Waer om ſult ghi ons eewelijck
vergeten/eñ ſult ghi ons noch langhe la-
ten/Bekeert ons HEERE tot v/eñ wi ſul
len bekeert worden/ vernieuwet ons da
gen als vanden beghinne/Maer
verdriuende ſo hebt ghi ons
verſtekē/ghi ſijt ver
vaerlijck tegē
ons ver-
gramt

¶ Hier eyndt Hieremias

Hier beghint Ba
ruch.

¶ Dat.eerste.Capittel.

A DIt sijnde woordē des boecs die welc Baruch gescre uē heeft/dye een soō Nerei was/des soons Maasia/des soōs Se chie/eñ des soons Sedei/die de sone Hel chie was/in Babilonien/int vijfste iaer/ inden seuendē dach der maēt/in dier tijt doe die Caldeeusce Hierusalē gewōnnē/ eñ mettē viere verbrant haddē

Eñ Baruch heeft dye woorden dees boecx ghelesen/voor die oorē Jechonie dē sone des coninck vā Juda/eñ tot dē ooren vā aldē volcke/dat totten boecke quā/eñ tottē oorē der machtigher sonē der conin ghē/eñ totten oorē der priesterē/eñ tottē oorē des volcx/vādē meestē tottē minstē eñ alle der geenre die in Babiloniē woō-
B den/bi die riuiere Sedi/Eñ dit hoorēde/so screidē si eñ vastē/eñ baden indē aenscou wen des HEEREN

Eñ si hebbē gelt vergadert/na eens yegelicx vermoghē/Eñ si hebbē in Hie- rusalē ghesondē/tot Joachim dē priester/ den sone Helchie/des soons Salon/ende tot den anderē priesteren/eñ tot alle den volcke/dat mit hē in Hierusalē geuondē was/doe si opghenomē haddē/die vaten des tēpels des HEEREN/weder te roe- pen int lant vā Juda/die afghenomē wa rē vanden tempel/optē tienden dach der maent/Syban/die siluerē vaten/die Se- dechias die sone Josie/die coninc vā Juda gemaect hadde/

Nae dat Nabuchodonosor die coninc vā Babilonien Jechoniā geuangē hadde eñ die princē/eñ dye machtige/eñ tvolck des lants vā Hierusalē/eñ heeftse in Ba bilonien ghebondē gelept/eñ hebbē ghe seit/Siet wi hebbē v ghelt gesondē/vari- dē welckē so coopt/offerandē eñ wieroock eñ maect hemels broot/eñ offert voor de sondē/opten outaere des HEEREN ons Gods/Eñ bidt voor dat leuē vā Nabucho
C donosor/den coninc vā Babiloniē/eñ om dat leuē vā Balthasar sijnē sone/Op dat sijn dagen mogē sijn als die dagen des he mels opter aerden/eñ dat ons dye HE- RE cracht wil geuē/eñ ons ogē verlichtē/ op dat wi moghē leuē onder die bescher- menisse vā Nabuchodonosor den coninc van Babilonien/eñ onder die bescerme- nisse Balthasars sijns soons/eñ laet ons hē veel daghen dienē/eñ laet ons ghena de vinden/in haren aenschouwē/

Eñ bidt voor ons seluen totten HE- RE onsen God/Wāt wi hebbē den HE- RE onsen God ghesondicht/eñ sijn gram schap en is van ons niet ghekeert/tot op desen daghe toe/Eñ leest dit boec twelck wi tot v ghesondē hebbē/om indē tēpele des HEEREN ghelesen te wordē/op hoo ghe daghē/eñ alst vā noode is/eñ ghi sult segghē/Den HEERE is rechtueerdich/ mer ons is bescaēcheit des aensichts/nu op desen dach/allē den volck vā Juda/eñ allen die in Hierusalem woonē/onsen co- ninghē eñ onsen princen/onsen priesterē ende prophetē/eñ onsen vaderen D

Wāt wi hebbē voor den HEERE on- sen God ghesondicht/eñ en hebben nyet gelooft/in hē betrouwēde/eñ wy en heb- ben hem nyet onderdanich geweest/eñ wi en hebben niet ghehoort dye stemme des HEEREN ons Gods/dat wi wandel den in sijn geboden die hi ons ghegheuen heeft. Van dien daghe/in welcken hi wt ghelept heeft onse vaders vanden lande Egypti. Tot desen daghe toe/waren wy ongheloweich totten HEERE onsen God/ eñ wi ginghē wech gestroeyt/op dat wij sijn stemme niet horen en soudē/Eñ ons sijn veel boosheden aenghehanghen/eñ vermaledidinghen/die God Mosi sinen knecht geset heeft/die onse vaders wt ge lepdt heeft/vanden lande van Egipten/ om ons een lant te geuen/vloeyende vā melck ende van honich.ghelijck heden in in desen daghe blijct

Ende wi en hebben niet gehoort die stemme des HEEREN ons Gods/na al de propheten die hi tot ons gesondē heeft ende tot onsen rechteren/eñ wi sijn wech gegaen/een yeghelijck na den sinne on- ser booser hert/om te maken vremde go den/bose dijnc doēde voor die oghē des HE REN ons Gods.

¶ Dat.ij.Capit.

A Daer om heeft die HEERE onse
God syn woort geset/dat welc hy
gesprokē heeft tot ons/eñ tot onsen rech-
terē dye gerecht hebbē in Jerusalem/eñ
tot onsen coningē/eñ tot onsen princē/eñ
tot alle dē volcke vā Israel eñ van Juda/
dat die HEERE op ons groote quadē sou
de brengē/dat sulcke onder dē hemel niet
gesciet en syn/als in Hierusalē gescieden/
na de dingē die gescreuē syn inde wet Mo
si/als dat die mēscen haerder sonē eñ doch
teren vleesch eten soudē/Eñ die HEERE
heeftse in die macht alder coningē gege-
uen/die ront om ons syn/tot lachter ende
tot verachtinge/in allē volckē/onder den
B welcken dat hi ons verstropt heeft.
Eñ wi syn tonder ghegaē/eñ niet te
bouē/wāt wi den HEERE onsen God ge
sondicht hebbē/niet willende/syn stēme
horen/Dē HEERE onse God is rechtuer
dicheit/mer ons eñ onsen vaderē bescaēt-
heydt des aensichts/alsoot op desen dach
blijct/Wāt God heeft alle dese quade din
gen op ons gesprokē/die nv op ons comē
syn/eñ wi en hebbē dat aensicht des HE
REN ons Gods niet gebedē/op dat wij
weder keerē soudē/een yegelijc vā sinē aldē
boostē wegē/Eñ die HEERE heeft in die
quadē gewaect/eñ op ons gebrocht/wāt
die HEERE is rechtuerdich/in al zijn werc
kē/die hi ons gebodē heeft/eñ wi en heb
bē syn stēme niet gehoort/dat wi in de ge
boden des HEREN wādeldē/die hi ge-
geuen heeft voor onsen ooghen
Eñ nv HEERE God vā Israel/dye v
C volc wt geleit hebt/wt dē lande vā Egip-
Dani/ix d ten/in een starcke hāt/in teekenē eñ wō-
derē/eñ in wonderlike dingē/eñ in groo-
ter macht/eñ in uwē hogē arme/eñ ghij
hebt v eenē naē gemaect/gelijc als in de-
sen dage/Wi hebbē gesondicht qualic ge
leeft eñ booslic gedaē/HEERE onse God
tegen al uwe rechtueerdicheden/Uwen
toorne moet vā ons af gheheert worden/
wāt wi luttele/syn achter gelatē onder dē
heidenē/daer ghi ons verstroept hebt
Verhoordt HEERE ons aēroepē/eñ
onsē ghebedē/eñ leit ons wt om uwē wil
le/eñ geeft ons dat wi genade vindē/inde
ogen der geēre die ons wech gheleit heb
ben/op dat alle aertrijck wetē mach/dat
ghi die HEERE onse God sijt/Wāt uwē
name is op Israel aengeroepē/eñ op syn
geslachte/HEERE aensiet vā uwē heilij-
gen huse/tot ons/eñ neicht v oore eñ ver- D
hoort ons/doet op v ogen eñ siet/Wandt Deu/xxvi
die doden die indē hellē syn/welcker gees- d
ten vā haren lichamē genomē syn/en sul Iesa/xxiij. d
len den HEERE geen ere eñ rechtuerdic
heit gheuē/
Maer die siele dye droeuich is/vāder
grootheit des quaets/eñ crom eñ cranck
gaet/eñ die ogē gebrekēde/Eñ die honge
righe siele/geeft dē HEERE glorie eñ ge-
rechticheit/wāt wi en stortē ons gebedē
niet na der rechtueerdicheit onser vade
rē/eñ begheerē barmhertichept vā uwē
aensichte/HEERE onse God/Mair wāt
ghi uwē toorne eñ grāscap op ons geson-
den hebt/also ghij gesprokē hebt/indē hāt
der prophetē/uwer kinderē seggēde/al-
dus seydt die HEERE/
Neicht v scouderē eñ uwē neck/ende
dient dē coninc vā Babilonië/eñ ghi sult
int lant sitten dat ic uwē vaderē gegeuē E
heb/Eñ ist dat ghi dit niedt en doet/noch
en hoort die stēme des HEREN uws Go
des/om dē coninc vā Babilonië te dienē/
so zal ic vā den stedē vā Juda/eñ buytē Je
rusalē/Eñ ick sal vā v afhalē/die stemme
des vrolichepts/eñ dye stemme des blij-
scaps/eñ die stēme des bruygoms/eñ die
stēme des bruyts/eñ al tlāt sal syn sonder
voetstap dē genē die daer in woonen/Eñ
si en hebbē v stēme niet gehoort/dat si dē
coninc vā Babilonië diendē/eñ ghi hebt
vast gemaect dyn woordē die ghi gespro-
ken hebt inden hāden uwer kinderē der
prophetē/dat die gebeentē onser vaderē F
ouer gedragē souden worden van haren
plaetsen
Eñ siet si syn geworpē in dye hetten
der sonnē/eñ in coude des nachts/eñ si zijn
gestoruē inder alder quaetster droeffenis-
se/in hōger eñ indē zwaerde/ende in ver-
seyndinge/Eñ ghi hebt geset dē tēpel in
dē welckē uwē naē aengeroepē is/gelijc
desen dach/om die boosheit des huys Is-
raels/eñ des huys Juda/Eñ ghi HEERE
onse God hebt gedaē na al v goetheit/eñ

naal v grote barmhertichheit/als ghi ge-
sprokē hebt indie hāt dijns knechts Mo
se/in dien dagē in welckē ghi hē geboden
hebt te scriuen v wet/voor die kinderē Is-
G rael/seggēde/Ist sake dat si niet en hoorē
mijn stēme/dese grote menichte sal ver-
wādelt wordē in een alderclepnste volck/
want ic salse verstropē/wāt ick weet dat
dit volc mi niet horen en sal/Wāt dit volc
is hertneckich/Eñ sal bekeert wordē tot
sijnre herten indē lande sijnre gheuanc-
kenisse/eñ si sullen weten want ic bē die
HEERE haer God

Eñ ic sal hen eē herte geuē dat si ver
staen sullē/eñ oorē dat si horē sullē/Eñ si
sullē mi louē inc lant haerder geuancke-
nisse/eñ si sullē gedachtich sijn mijns naēs
eñ si sullē hen afkeerē vā haren herden
rugge/eñ van haren booshedē/wāt si sul
len gedenckē den wech haerder vaderē/
die in mi gesondicht hebbē Eñ ic salse we
derom roepē int lant welcke ic gesworen
heb harē vaderē Abrahā/Ysaac/eñ Jacob
eñ si sullē daer heeren ouer sijn/Eñ ic sal
se vermenichfuldigen/eñ si en sullē niet
verminderet wordē Eñ ic sal hen setten eē
ander eewich testamēt/dat ic hen sal sijn
in eē God/eñ si sullē mi sijn in eē volc/Eñ
ic en sal mijn volc die sonē Israel niet meer
beroeren van den lande/dat ick hen ghe
gheuen hebbe.

¶ Dat.iij.Capittel.

A EN nv HHRE almachtich God
Israels/die siele in bangichept/eñ
dē geest des angts roept tot v. Hoort HE
RE eñ ontfermt onser/want ghi sijt dye
barmhertighe God/eñ ontfermt onser/
wāt wi hebben gesondicht voor v/ Want
ghi sijt inder eewichept/eñ wi sullen ver
gaen inder eewichept/ HERE God al-
machtich God vā Israel/hoort nv dat ge
bet der doden Israel/eñ harē sonē/wāt si
hebbē gesondicht voor v/eñ en hebbē die
stēme des HEEREN haers Gods niet ge
hoort/eñ veel quaden sijn op ons verga-
dert/En wilt niet gedenckē die boosheit
onser vaderē/maer ghedenct uwer hant
eñ ws naems in deser tijt/want ghij sijt
die HEEERE onse God/eñ wi sullen v lo
uen HEEERE/want daer om hebt ghij
mi ghegheuen v vreese in onsen herten/
op dat wi uwen naem aenroepen soudē/
eñ louen v in onse gheuanckenisse/ want
wi sullen bekeert worden vā die boosheit
onser vaderen/die voor v gesondicht heb
ben.

Eñ siet/wi sijn heden in onse geuanc B
kenisse daer ghi ons in verstropt hebt tot
lachter/eñ in vermaledidinghe eñ in son
de/na alle die boosheyt onser vaderē/die
van v afgegaen sijn HEERE onse God
Hoort Israel die geboden des leuens/ver
neemt metten oorē dat ghi weten muecht
wijshept/Wat ist Israel dat ghi sijt inden
lande der vianden:Ghi sijt out ghewor-
den in vremdē landē/ghi sijt besmet met
ten dooden/ Ghi sijt gherekent metten
ghenen die neder climmen inder hellen
ghi hebt achter gelaten die fonteyne der
wijshept.

Want waert sake dat ghi ghewan-
delt hadt inden wech Gods/ghi sout vrech
in vreden ghewoont hebben opter aerdē
Leert waer wijshept is/waer duecht is/
waer verstant is/ op dat ghi weten mo-
get waer dat die lanchept des leuens is/
eñ duecht/ waer dat licht der ooghen is
eñ vrede/Wie heeft geuonden sijn plaet-
se:Eñ wie is ingegaen in sijn schattingē:
Waer sijn die princen der volcken/eñ die
heerschappie hebben op die beesten dye
opter aerden sijn:Die daer spelen in dye
voghelen des luchts/die vergaderen sil-
uer eñ gout/in welcken die menschen be
trouwen/eñ gheen eynde en is haer ver
crijginghe/

Die siluer smeden/ende sorchfuldich
sijn eñ daer en is gheen vindinghe haer
der wercken/Si sijn wtuerdreuen eñ ne C
dergedaelt tot der hellen/eñ ander sijn
weder opghestaen in haer plaetsen/Die
ionghen hebben dat licht ghesien/ende
hebben opter aerden ghewoont/Maer
si en hebben den wech der leeringen niet
ghewetten/noch si lieden en hebbē haer
weghen niet verstaen/noch ooch haer so
nen en hebbense niet ontfangē Si is ver
re verscepdē geworden vā haer aenschijn

Si en is indē lāt Canaā niet gehoirt/noch
in Themā niet gesiē/Eñ die sonē Agar die
wijsh3 der aerdē gesocht hebbē/coophe-
dē des lāts Themā/eñ die veel clappē/eñ
ondersoeckers der wijsheyt eñ des ver-
stāts maer si en hebbē niet geweten den
wech der wijsheit/eñ en hebbē hare we-
gen niet gedacht. O Jsrael/hoe groot is
thuys Gods/eñ hoe groot is dye plaetse
sijnder besittingē. Groot/eñ geen eynde
hebbēde/hooch/eñ ongemetē. Dair heb
bē geweest genoēt reusen die vā beghin
geweest hebbē groot vā statuerē geleert
D ten strijde Die HEERE en heeft dese niet
vercoren/eñ si en hebbē dē wech der leeri
gē niet gevondē/dair om sijn si vergaē

Eñ wāt si geen wijsheyt ghehadt en
hebbē/daer ō sijn se om haerder onwijsh3
vergaē/Wie is op geclommē indē hemel
ende heeft de wijsheit ontfanghen/ende
vā den wolckē wtgeleyt: Wie heeft ouer
die zee geuarē/eñ die wijsheyt gevondē/
eñ heeft se bouen seer wtuercoren goudt
ouer ghebracht: Dair en niemāt die hair
wegen wetē mach/eñ die hair toepaden
soeckt/Maer die alle dinc weet/hij heeft se
bekent ende ghevonden/in sijnder wijs-
heit/Hi die de aerde bereyt heeft in eewi-
ger tijt/eñ met tweevoetige/eñ viervoe
tighe beestē heeft veruult/Die dat licht
wtseint/eñ het gaet/eñ weder roept/eñ
het is hē onderdanich met vreesen/Ende
die sterrē hebbē in haerder bewaringhē
licht gegeuē/eñ si sijn verblijt

Si sijn geroepē/eñ si hebbē gheseit/
hier sijn wi/Eñ si hebbē hē mit vrolicheit
gelicht/hē die se gescapē heeft/Dit is ons
God/eñ geen ander en sal tegē hē gelekē
wordē Hi heeft al den wech der leeringen
gevondē/eñ Jacob sinē knecht/eñ Jsra-
el sinē beminde gegeuē/Na desen is hi in
die aerde gesiē/eñ hi heeft metten men-
schen gewandelt ¶ Dat.iiij. Capit

A Dit is dat boeck der ghebodē Goods
eñ die wet/die inder eewicheit is/
Al die dese wet houdē/sullē totte leuen co
men/eñ die se achter latē/sullē totter doot
comē/Bekeert v Jacob/eñ aenueert de-
se wet/Wādelt door den wech/tot haren
schijnsel teghen hair licht/En wilt v glorie

eenē anderē niet geuen/noch dē vreemdē
volcke v waerdicheit/O Jsrael wi sijn sa-
lich/wāt ons sijn die dingē gheopēbaert/
die Gode behaghen

O volc Gods/sijt goets moets/Jsra-
der gedēckenissen weerdich/Ghi sijt den
heidenē vercocht/niet tot uwer verderfe
nissen/maer wāt ghi dē HEERE tot grā
scap verweckt hebt/soo sijt ghi uwē vianden
ouer geleuert/wāt ghi hebt den eewigē
God vertoornt/die v gemaect heeft/offe-
rende den duuelen/eñ Gode niet. Wāt B
ghi hebt den genē vergetē die v geuoedt
heeft/eñ Jerusalē v voester hebdi bedroe
uet/wāt si heeft die grāscap vā Gode op
sien comen/eñ heeft ghesei/

Hoort ghi gebueren van Zion God
heeft mi grote screyinge toegeleit/Wāt C
ic heb die geuāckenis mijns volcx gesiē/
mijnre sonē eñ mijnder dochterē/welck
geuangenis/hi die eewich is op haer ge-
bracht heeft/Eñ ick hebse met vrolicheyt
op geuoet/mer met screyen eñ droefheit
gelatē/Niemāt en verblide op mi eē wedu-
we eñ mistroostige/eñ om die sonde mij-
re sonen/ben ic vā veel mēschē achter ge
latē/wāt si sijn vā der wet Gods geweke

Maer si en hebbē sijn rechtuaerdich3
niet gewetē/eñ si en hebbē doir die wegē
der gebodē Gods niet gewādelt/noch si
en sijn met rechtuerdicheit niet ingegaē
door die wegē sijnre waerheit/Laet de ge
buerē Zion comē/eñ de geuāckenis mij
re sonen eñ dochterē gedēckē/die welke/
die eewich is op hair gebracht heeft/wāt
hi op hen aengeleit heeft/een volc vā ver
ren/een oneerbaer volc/vā eenē anderē
sprakē/eñ die den oudē niet ontsiē en heb
ben/noch der kinderē ontfermt

Eñ si hebbē die vercorē der weduwē af D
geleit/eñ op haer sonē hebbē si de eenige
bedruct gemaect/Maer wat mach ick v
helpē: Wāt die gene/die dese quadē op v
geleit heeft/die sal v vandē handen uwer
viandē verlossen/Wādelt mijn sonē wandelt
wāt ick ben alleē achter gelatē/Jc heb dat
cleet des vredē wt gedaē/eñ den sack des
biddēs aēgetogē/Jc sal totte ouerstē roe
pen in minē dagē/Mijn sonen sijt goets
moets/roept totte HEERE/eñ hi sal v
(verlossen

van die hant der princen uwer vianden/
E Wāt ic heb inđ eewichz v salichz gehoopt
eñ mi is bliscap vāden heiligen gecomē/
vāđ barmhertichz die op v sal comē vā hē
die eewich is/onsen gesontmaker/want
hi heeft v met droefheit eñ screpē wt ge-
sondē/maer God sal v my weder leyden/
met bliscapē eñ vrolicheit/inder ewichz/
Wāt gelijc als de gebuerē vā Zion/v ge
vanckenisse vā God gesiē hebbē/also sul-
len si haestelic v salicheit in Gode sien/die
welcke met groter eerē/eñ eewigē schijn-
sel op v comē sal/Mijn sonē lijdt lijtsaēlijc
den toren die op v comē is/wāt v viāt he-
uet v verwolcht/maer ghi sult sijn verder
fenis haestelic siē/eñ ghi sult op sinē neck
climmē/

Mijn teeder kinderē hebben scarpe
wegē gewādelt/wāt als een cudde vādē
viandē gerooft/so zijse geleit Weest goet
moedich mijn sonē/eñ roept tottē HEE
F RE/wāt v gedachtenisse sal vandē genē
sijn die v geleit heeft/Eñ ghelijc als uwē
sin geweest heeft dat ghi vā God gedwa
let hebt/wederō bekerende suldi hē tien-
werf meer soeckē/Wāt hi dye dye quade
dingē op v gebracht heeft/die sal v ewige
vrolicheit weder brengē/met uwer salic-
heit/Hierusalē weest goetmoedich/wāt
die v genoēt heeft/vermaēt v/
G Die v scade deden/sullē vergaē/ende
die v gequelt hebbē/eñ verblijt geweest
sijn in uwē val/die sullen gestraft worden
Die steden den welckē v sonē gediēt heb
ben/sullen geslagē wordē/eñ die v sonen
genomē hebbē/Wāt gelijc si verblijt is
in uwē val/eñ vurverchtin v misual/also
sal si bedroeft wordē in haer verderfenis-
se/Eñ die verblidinghe haerđ menichful
dicheit/sal afgesnedē wordē/eñ haer blij-
scap sal tot droefheit sijn/Wāt tat vier sal
hen comen vādē genē die ewich is/in lāc
heyt der dagē/eñ sal vanden duuelen be
woont wordē/in veelheit des tijts.

A Dat/v.Capittel.

Siet om Hierusalē/tottē oosten/eñ
siet die vrolicheit die v van God co
met/Siet v sonē comen/die welcke ghi v
stroeyt gelatē hebt/si comē vergadert vā
den oostē/totten westē/in dat woort des
heiligēs/verblidēde in die eere Gods
Hierusalē treet dat cleet des screpēs B
eñ uwer quellingē wt/eñ cleet v met ver
cieringe eñ met eeren/dye welcke v van
God een ewige bliscap is/God sal v met-
ten cleede der rechtuerdicheit cleedē/eñ
sal eenen miter der eewigher eeren op v
hooft settē/Want God sal sijn schijnsel in v
tonen/die ondđ dē hemel is/Wāt uwē naē
sal v vā Gode genoēt wordē inder ewichz
vrede des rechtueerdicheits/eñ eere der
goedertierenheit/

Hierusalem staet op/eñ staet inden
hoghen/eñ siet om naden oostē/eñ siet v C
soonen vergadert vanden oosten totten
westen/verblidende in dat heilige woort
in die ghedachtenis des HEERĒN/want
si sijn van v te voete wt ghegaē/eñ geleit
vandē vianden/Maer dye HEERE salse
weder om tot v leyden/ghedragen in ee-
ren als sonen des rijcx

Eñ God heeft ghesette vernederen
alle hoge bergen/eñ eewighe steenroot D
sen/eñ te veruulen die talen in gelijcheit
der aerden/op dat Israhel nerstelijcken
wandelē soude/inder eerē Gods/Maer
die bosschen ende alle dat hout des suetic
heyts/hebben Israel omschaeyt/door de
gheboden Gods/ Want God sal toeley
den Israel met vrolicheyt in dat licht sijn
re mogentheyt/met barmherticheyt eñ
rechtuerdicheyt/dat welcke wt hem is

Hier beghint dat wtschrift vanden
sendtbrief/ van Baruch/ welcken sendt-
brief Hieremias ghesonden heeft/totten
ghenen die vanden coninck van Babilo-
nien/ghevanghen af gheleidt waren in
Babilonien/op dat hij dien bootscappen
soude/alsoo als hem van Gode gheboden
was

Dat.vi.Capittel

Om der sonden wille die ghi gheson A
dicht hebt voor God/so suldi afghe-
leyt wordē/gevanghē in Babiloniē van
Nabugodonosor den coninck van Babi-
lonien/Daer omme/als ghi in Babiloni
en/inghegaen sult sijn/so suldy daer veel
iarē eñ langē tijt sijn/tot der sevēder ghe
boortē/Dair na sal ic v wtleidē/mit vrede
van dair/Eñ ghi sult sien/dat in Babilo-
niē op die scouderē gedragē sullē worden

(goudē eñ

ſiluerē/ſteenē/eñ houtē af godē/dē volck
vreeſe toonēde/Hierō ſiet/dat ghi dē vreē
den wercke ooc niet gelÿc en wort/eñ ont
ſiet/eñ dat haren anxt v beuange Hierō
als ghi die menichte ſiet biddēde van ach
ter eñ vā vore/ſo ſegt dan in uwer herte.
HERE ghi moet aengebedē wordē Eñ
minen enghel is met v/eñ ick ſal v ſielen
eyſſcen/Wāt hair houtē vādē ſmit vſciert
die ooc vgult eñ vſiluert ſÿn/ſi ſÿn valſch
eñ en mogē niet ſprekē/Eñ gelÿc als dat
cyeraet vā eender maecht ope vrÿet/alſo
ſÿn ſi geſmeet vā goude/Voorwaer haer
godē/hebbē goudē cronē op hair hoofdē/
eñ die prieſterē nemē vā hen dat gout eñ
tſiluer/eñ gebruikent voor hen ſeluē/Eñ
ſi geuē daer af dē vrouwē indē bordelen
tot verciering/eñ als ſi dat weder ontfā
gē vā den hoerē/ſo verciereſe hair goden
B daer mede/Maer deſe en worden vāden
roeſte eñ vāder motte niet verloſt/Mair
als ſi gedect ſÿn met een purpuren cleet
wieſſcē ſi haer aenſichtē/om des ſtofs wil
des int huis veel is/

Hi heeft eenē coninclikē ſtaf/als een
menſce/die een rechter des lants is/mer
hi en canſe niet dodē/die tegē hē miſdoē/
Eñ hi heeft ooc een zwairt in ſÿn hant eñ
eē bÿl/mer hē ſeluē en vloſt hi vādē ſtride
niet/noch vāden moordenarē Daerō ſi v
kenlÿc/dattet gheē godē en ſÿn/hierō en
vreeſtſe niet/Wāt gelÿck een ghebroken
vat onnut wort/alſo ſÿn ooc haer goden/

Als ſi indē huſe geſedt ſÿn/ſo werdē
haer oghē vol ſtofs/vādē voetē der geen
re/die daer in gaē/Eñ als enē die tegē dē
coninc miſdaē heeft binnē der dorē beſlo-
ten ſÿnde/oft als eenē dodē gebrocht indē
graue/alſo beſcermē die prieſterē de dorē
met ſlotē/op dat ſi vandē dieuē niet bero
uet en werdē/Si ontſtekē hē lichtē/ende
dier ooc vele/vādē welckē ſi geen en ſien
Maer ſy ſÿn indē huſe gelÿc balcken Eñ
ſi ſeggē dat de ſerpētē der aerdē hair her
ten wt ſuigē/als ſiſe eten eñ hair cleet/eñ
ſi en gheuoelens niet

Haer aenſichtē wordē ſwart vāden
roocke/die indē huſe is/Die vlen eñ dye
ſwaluwē eñ die vogelen vlieghē op haer
lichamē/eñ ooc die cattē

Daerō ſuldi wetē/dat ſi gheē goden
en ſÿn/hierom en ontſietſe dock niet/Eñ C Esa/xliiii
dat gout dat ſi hebbē is totter vercierin-
ghe/eñ ten ſi dat yemāt dē roeſt afwiſſce
ſo en ſullē ſi niet blinckē/Wāt doe ſi gego
ten wordē/ſo en geuoeldē ſi niet/ſi ſÿn ge
cocht ōprÿs/eñ in haer en is geenē geeſt/
Si wordē ſonder voetē indē ſcouderē ge
dragē/den menſcē toonēde haer onedelhz/
Si moetē beſcaēt wordē/dieſe eerē/Dair
om/iſt datſe ter aerdē vallē/ſi en connen
van hen ſeluē niet opgeſtaē/

Noch als hē yemāt recht opſet/ſo en
mach hi niet ſtaē by hē ſeluē/maer als dē
doden wordē hē die ſcouderē bi geſet/Ha
re offerhāde vercoopē haer prieſterē/eñ
miſbrukēſe/ eñ des gelÿcx haer wiuē af
pluckēde dat gout/eñ ſi en deelē den ſie-
ken noch dē armē niet van haren offer-
handē/Die vruchtbaer vrouwē eñ die be
ſmette nement tot haer/hierō wetet vā
deſen/wāt gheen goden en ſÿn/en wiltſe
niet vreeſen/Wāt waer vā heetē ſi godē?

Wāt die wiuen hebbē in harē huzē
ſiluerē houtē eñ goudē godē/eñ die prye-
ſterē ſittē in harē huſen met geſnedē roc
ken/eñ crupne eñ baert geſcorē/welcker
hoofdē bloot ſÿn/Maer ſi brieſcē roepēde
tegē hair godē/als in een auontmael des
doodē. Die prieſterē nemē haer cleedrē
af eñ cleedē daer mede haer wÿuē eñ ſo- D Deu.xlij/d
nē. Ende iſt ſake dat ſi yet quaets ofte yet
goets liden/ſi en connens niet weder ver
geldē/noch coninck ſetten noch afſetten

Noch des gelÿcx ſi en mogen niet ge
uen rÿcdō noch quaet wedergeuē/Iſt ſa-
ke dat hē yemāt wat looft/eñ niet en ge-
uet ſi en eyſcen dat niet/Sÿ en verloſſen
dē menſche niet vāder doot/noch en ver
loſſen die crācke niet vandē kercker/Sÿ
en makē dē blindē niet ſiēde/noch en ver
loſſen den menſche niet van ſÿnder noot

Der weduwē en ſullen ſi niet ontfer
men/noch den weeſen en ſullenſe gheen
goet doen/Haer godē ſÿn den ſteenē der
berghē gelÿc/ſi ſÿn houten/ſteenē/gou-
den eñ ſiluerē/eñ dyeſe eerē ſullē beſcaēt
worden. Daer om/hoe is dat te vermoe-
den/oft te ſegghen dattet godē ſÿn/Wāt
doen die Caldeen die afgodē noch niet en

eerden/eñ doe ſi hoorden dat die ſtõme nz
ſpreke͂ en mocht/ſo brochte͂ ſi he͂ voor Bel
he͂ biddede dat hi ſpreke͂ mochte/recht oft
ſi geuoelde͂/daer doch geen geuoele͂ en is
Mer als ſi dit v̍ſtaen ſulle͂/ſo ſulle͂ ſiſe late͂
G wãt haer gode͂ en hebbe͂ geen geuoelen/
Maer die wiue͂ omgordt met coorden
inde͂ wegen ſittende/eñ der olijf boom tel
gere͂ ontſteke͂de/Als nu eenige vãde͂ wij
uen afgetoge͂ wert vãde͂ voorbi gaenden
eñ die ſlaept ofte leet met haer/ſo v̍wijdt
ſi haerder naeſter/dat ſi niet ſo waerdich
en was als ſi/noch haer ſeel en is niet ae͂
ghegrepe͂/Mer alle die dinge͂ die hen ge
ſciede͂ ſijn valſch Hoe iſt dan te vermoede͂
dat ſi gode͂ ſijn:Vãde͂ ſmede͂ eñ vãde͂ gout
ſmede͂ ſijnſe gemaect/Si en ſulle͂ anders
niet ſijn dan die prieſters en willen/Dye
goutſmede͂ dieſe make͂/en bliue͂ geenen
lange͂ tijt/Hoe mogent dan gode͂ ſijn/die
vã hen liede͂ gemaect ſijn:Si hebbe͂ den
nacome͂den lachter eñ valſcheit gelate͂/
Wãt als he͂ ſtrijt oft ander ongeual toeco
met/ſo dencke͂ die prieſtere͂ waer ſi he͂ ſel
uen mette͂ gode͂ v̍berge͂ ſulle͂/Hoe ſulle͂ ſi
dan geuoele͂ dattet gode͂ ſijn:die hen noch
vã ſtride v̍loſſen/noch vãde͂ quade verne
men en can:Wãt gemerct datſe houte͂ zijn
eñ vergult eñ verſiluert/ſoo ſal namaels
(wãt ſi valſch ſijn) vã alle͂ volcke eñ conin
gen gewete͂ worde͂/die dinge͂ die ope͂bair
ſijn/als dattet gheen goden en ſijn/maer
wercken der hande͂ der menſce͂/eñ in he͂
en is geen werck Gods
Hierõ iſt kenlijc wt deſen/dattet gee͂ go
E den en ſijn/mer werche͂ der me͂ſce͂ hande͂
eñ geen werc Gods en is in he͂/Den lãde
en v̍wecke͂ ſi geene͂ coninc/noch en geue͂
de͂ menſce͂ regen/Si en ondſcheide͂ gheen
recht/noch en v̍loſſen die lãden vãden on
recht niet/wãt gelijc die craepe͂tuſſce͂ den
hemel eñ der aerde͂/ſo en v̍moge͂ ſy oock
niet/Wãt alſt vier int huys der houte͂/ſil
uere͂ ende goude͂ goden valt/ſoo vlieden
haer prieſtere͂/op dat ſi v̍loſt werde͂/mair
die gode͂ ſulle͂ als balcke͂ int midde͂ v̍brãt
worde͂/Si en ſulle͂ den ſtride noch den co
ninc niet wederſtae͂/Hoe is dã te v̍moede͂
oft te v̍ſtaen dattet Goden ſijn
Si en ſulle͂ hen ſeluen niet verloſſen/
vãden dieue͂/die houte͂/ſteenen/v̍ſiluer
de eñ v̍gulde gode͂/wãt dye quade me͂ſce͂
ſijn ſtarker dã ſi/Gout eñ ſiluer/eñ cleet
daer ſi mede gedect ſijn/ſullenſe he͂ afne
me͂/eñ wech gae͂/eñ ſi en ſullen hen ſelue͂
nz helpe͂/Hierõ iſt beter een coninc te zijn/
wãt die coõt ſijn macht/oft een profitelijc
vat inde͂ huſe/in welcken v̍blide͂ ſal die dz
beſidt/oft een dore inde͂ huſe/die bewairt
i ruſte͂ die daer in ſijn/dan valſce goden
Die ſonne eñ die mane/eñ die ſterre͂
wãt ſi ſcine͂de ſijn wt geſonden tot nuttic G
hede͂ ſijn onderdanich eñ des gelijcs dye
blixem als hi ope͂baert/is woſcinich. Eñ
den wint waeyt oec in allen landen/eñ
die wolcke͂ wãt he͂ gebode͂ is vã God/te
wãdele͂ door alle die werelt/volbre͂ghe͂de
dat he͂ gebode͂ is. Oec vier dat geſonde͂ is
vã bove͂/om te barne͂ berge͂ eñ boſſce͂/doe͂
dat he͂ gebode͂ is. Maer deſe en ſijn nyet
gelijc ee͂ vã die͂ noch noch in ſcoonheiden
in crachten/Daerõ en iſt nz te v̍moeden
noch te ſegge͂ dat ſi gode͂ zijn/wãt ſi en mo
ge͂ nz recht oordele͂/noch de͂ me͂ſce pet doe͂/
Hierõ weet/dattet geen gode͂ en ſijn/
eñ dairõ en vreeſtſe niet/wãt ſi en ſulle͂ de
coningen nz v̍maledien noch gebñdien/
wãt ſi en tone͂ den volcke geen teeken in
den hemel/noch en ſulle͂ nz ſcine͂ als de zõ
ne/noch v̍lichte͂ als die mane/Die beeſte͂
zijn beter dan ſi/die mogen ond tdack vlie͂/
hen ſelue͂ helpen/hierõ en iſt ous in geen
re maniere͂ ope͂baer dattet gode͂ zijn/daer
om en vreeſtſe nz/Wãt gelijc een ſautſoe͂
vã ene͂ menſch in eene͂ cuwoordt hof ge
maect/niet en bewaert/alſo ſijn hair hou
ten/ſiluere͂ eñ v̍gulde gode͂/Eñ dies ghe
lijc als een witte dorne inde͂ hof/dair alle
voghel op ſidt/Des ghelijc een dode inde
duyſterniſſen geworpe͂/is haren houten
eñ vergulden eñ verſiluerden gode͂ ghe
lijc/Aenden houtworm/eñ aend ſpinne͂/
die daer op weuen/ſo ſuldi weten dattet
gheen goden en ſijn/wãt ten laetſten ſul
len ſy gheten worden/eñ inden lande ſal
lachter ſijn/ Beter is een rechtuerdich
menſche/die geen afgodenen heeft/wãt
hi verde vander beſcaemtheit ſyn ſal

Hier eynt Baruch die propheet

Hier beghint Eze=chiel

Dat eerste Capittel

A Ende het ge
uiel inden dertichstẽ ia=
re/in die vierde maẽt/in
den vijfstẽ dage vander
maent/doe ick int middẽ
der geuãgenẽ was/neuẽ de riuiere Cha
bor/so werdẽ de hemelẽ ontdaẽ/eñ ic sach
die visioenẽ Gods/Indẽ vijfstẽ daghe vã
der maẽt/dat is dat vijfste iaer van des co
ninck Joachims ouervoeringe/So wert
dat woort des HEREN/gedaen tot Eze
chiel Buzis sone/des priesters/indẽ lande
der Chaldeen/neuẽ ope riuiere Chabor/
Eñ daer wert des HEREN woordt op
hem ghedaen.
Eñ siet/ick sach eenẽ wint vãdẽ noor
den/eñ een groote wolcke/eñ inwoelen=
de vier daer in/eñ een claerheyt omsceen
die wolcke/eñ vãt middẽ vã hẽ(dats van
middewaert des viers)als een ghedaẽte
B van gebruneert metael/eñ int middẽ vã
dien een gelikenisse vã vier dierẽ/eñ dit
was haer gedaẽte/Die gelikenisse eens
menschẽ was in hen/ Eñ dat een hadde
vier aensichtẽ/eñ dat ander vier vlogelẽ
Eñ haer voetẽ waren rechte voetẽ/eñ de
plante haerder voetẽ/als een plante vã
eenẽ calf voet/eñ die vonckẽ als dat aẽsiẽ
van blinckẽden coper/eñ onõ die vlogelẽ
warẽ mẽscen handẽ/in die vier sidẽ/eñ si
haddẽ aẽsichtẽ eñ vlogelẽ aen vier sydẽ/
Eñ heer vlogelẽ warẽ te samẽ geuoecht/
den eenẽ aendẽ anderẽ.

C Si en keerdẽ niet als si voortginghẽ/
mer elc dier ginc voor sijnẽ aensicht/ende
haerõ aensichtẽ gelikenisse/als eens mẽ
schẽ aensicht/eñ eens leeuwẽ aẽsicht/vã
der rechter sidẽ van hen vierẽ/eñ eens os
scẽ aẽsichte ter slincker sidẽ/ vã hen vierẽ
eñ eens arẽts aensichte bouẽ hen vieren
Eñ haer aẽsichtẽ mettẽ vlogelẽ warẽ op
waert wt gespreypt/Die twee vlogelẽ vã
elckẽ waren tsamen geuoecht/eñ die vlo
gelen bedectẽ haer lichamẽ/eñ elck vãdẽ

dieren ginc voor sijn aensichte/Waẽ dat
gedruysch des geests was/derwaerts gin
gẽ si/eñ si en keerden niet weder/doen sy
ghinghẽ

Eñ die gelikenisse der dierẽ eñ haerõ D
aensichten/waren als bernende colẽ vã
viere/eñ als dat aensiẽ der lãpen/Dat aẽ
sien dat omliep int middẽ der dierẽ/was
claerheit als vier/eñ blixem comẽde wtẽ
viere/Eñ die dierẽ ghingẽ/eñ keerdẽ we=
der inder gelijkenissen eens blinckẽden
blixems/

Eñ als ick ope dieren aensach/so ver
sceender een rat op die aerde/neffens die
dieren/dat vier aensichtẽ had/Eñ dat aẽ
sien der raderẽ/eñ hair wert/als dat aen
sien der zee/eñ ope gedaẽte der vier rade
ren/eñ hair aẽsien eñ werckẽ/als oft een
rat waer/int middẽ van eenẽ rade/In de
vier siden vandẽ rade gingẽ si gaende/eñ
si en keerdẽ niet weder/doen si ginghen.
Dat fautsoen eñ die hoochde vãden rade
was eyslicelic om aen te sien/eñ dat lichaẽ
van dien vieren was vol ooghen in harẽ
omganck

Eñ als die dierẽ gingẽ/so gingẽ oot E Apo/iiij:
neuen hẽ te gader die raderen/eñ als die
dierẽ op verheuẽ wordẽ vãder aerden/so
wordẽ oot te gader op verheuẽ die raderẽ
So werwaert dat die geest ginc/die geest
gaẽde/so wordẽ te gader ope raderen op
verheuen/Eñ volchden hem/Want den
gheest des leuens was inden raderen.
Metten gaenden ghinghen si/eñ mettẽ
staenden stonden si/eñ metten opuerhe=
uen vander aerden so worden si te gader
die raderen op verheuen/eñ volchdẽ dẽ
dieren/want een gheest des leuens was
inden raderen.

Ende bouen die hoofden vanden die F
ren//was die ghelijckenisse eens firma=
ments/als dat aensichte vã eenen anxte
liken cristalle. Ende het was wtgespreypt
van bouen op haer hoofden. Ende onder
dat fundament waren haer vloghelen
rechte/des eens tottẽ anderẽ/Elc dier be

derte sinē lichaē met tween vogelē eñ dz
ander wort oock bedect. Eñ ic hoorde dat
gelupt vādē vlogelē als dat geluit vā ve
G le waterē eñ als dat ghelupt des hoghen
Gods Als si gingē so wast een gelupt als
eender menichtē/als dat ghelupt vā scha
rē. Eñ als si stondē/so hingē hair vlogelē
nederwaert
Wāt als eē stēme gemaect wort opt
firmamēt dat bouen haer hooft was/soo
stōdē si eñ lietē haer vlogelē nederwaert
gaē. Eñ op dat firmamēt dat bouē haer
hooft was/so was die gelijckenisse vā ee-
nē troon/als eē aēsiē vā eenen Saphier
steē/eñ op die gelijckenisse vā dyē troone
was als die gelijckenisse/als dat aēsiē vā
eenē mēsce vā bouen.
Eñ ic sach als die gedaēte vā gebrup
neert metael/als dat aensiē eens vyers
binnē al omme vā hē/vā sinē lēdenē op-
waert/eñ vā sinē lēdenen benedē/sach ic
als die gedaēte eens lichtēde viers al om
me/als dat aēsiē vādē boge/als hy inden
wolcke is/indē dach alst regēt. Dit was
dat aensiē der claerheit ronts omme

¶ Dat.ij. Capittel

Dit was een visioen der gelikenisse
vā des HEERĒN glorien. Eñ ick
A sach eñ ic viel in mijn aēsichte/eñ ic hoor-
de die stēme eens die sprack. Eñ hy seyde
tot mi. Des mēscē sone/staet op uwe voe
tē/eñ ic sal met v sprekē. Eñ die geest quā
in mi/na diē dat hi tot mi sprac/eñ hi sette
de mi op mijn voeten
Eñ ic hoorde hē tot mi sprekē/eñ seg-
gē Des mēscē sone/ic seinde v tot dē kinde
rē vā Israel/tot dē liedē die mi verloeche
B dē eñ die vā mi wechgegaē sijn. Haer va
ders hebbē mijn verbōt gebrokē tot de-
sen dage/eñ die kinderē sijn vā herdē aē-
sichte eñ ongetamelijc vā hertē/tot dien
dat ic v seinde Eñ ghi sult tot hē segghen
Dit seit die HEERE God/oft si bi
auonture dat willē horē/eñ oft si bi auon-
ture rustē willen/want het is een veron
C waerdende huis/eñ si sullē wetē dat een
prophete int middē van hem geweest is
Hier om ghi des menscē sone en ontsiet-
se niet/noch en vreest v niet vā harē woor
dē/wāt ongelouige eñ verkeerende sijn
met v/eñ ghi woendt met scorpionē/en
vreest haer woordē niet/eñ en ōtsiet haer
aensichtē niet/wāt het is een veronwair
dēde huys.
D Hier om sult ghi mine woordē tot hē Apo/x/c
sprekē/of sise bi auonture horē willen/eñ
rustē/wāt het sijn verweckers tot gram
scapē Mer ghi des mēscē sone/hoort/wat
ic tot v sprekē sal/eñ en wilt niet sijn verō
waerdēde/also thuis veronwaerdēde is
Doet op uwē mōt/eñ eet so wat dat ick v
geue Eñ ic sach/eñ siet een hant was tot
mi gesondē/daer in was ghewondē een
boec eñ die hāt spreyde dien boec wt voor
mi/eñ hi was gescreuē binnē eñ buyten
eñ daer in waren gescreuē gheween/eñ
sanc/eñ wee.

¶ Dat.iij. Capittel

A Ende hi seyde tot mi. Des mēscē so-
ne wat ghi vint dat eet. Eet desen
boec/eñ gaet/eñ spreect tottē kinderē vā
Israel. Eñ ic ontdede mijnē mont/eñ hy
spijsde mi met diē boeck. Eñ hi seyde tot
mi Des mēscē sone dijnē buic sal etē/eñ u
we ingewāde sullē geuult wordē met de
sen boec/diē ic v geue. Eñ ic at dien boeck Apo/x/d
eñ hi wort in minē mont soete als honich
Eñ hi seide tot mi
Des mēscē sone/gaet tot dē huise vā
Israel/eñ ghi sult mijn woorden tot hem
sprekē. Wāt ghi en werdes niet ghezōdē
totten volcke vā dieper redenē eñ vā on-
B bekender tōgen/mer ghi sult gesonden
wordē tot dē huise vā Israel. Noch voor en
sult ghi niet gesondē wordē tot veel volcx
vā diepē redenē eñ vā onbekēder tōgen/
welcker redenē ghi niet en sult mogē ho
rē/Eñ waert ghi tot diē gesondē/si soudē
v horē/Mer die huzē vā Israel en willē v
niet horē. Wāt alle dat huys vā Israel is
vā stiuē voorhoofde/eñ vā harder hertē
Siet ic heb v aensichte gegeuē starc-
ker dā hair aēsichtē/eñ v voorhooft herte
re dā haer voorhoofdē/eñ ic heb v aēsicht
gegeuē als eē Adamāt eñ eene key. Eñ
ontsietse niet noch en vreest v niet vā ha-
ren aensichte/want het is een verōwair
dende huys
C Eñ hi seyde tot mi. Des menschen so
ne/alle mijne redenen die nu ick tot v spre-

ke neemt aen in v herte/eñ hoortse met
uwē oorē/eñ gaet/eñ ingaet totter ouer
voeringe/tottē kinderē van uwē volcke
eñ ghi sult tot hē sprekē eñ seggē hē. Dit
seit die HERE God/of sijt hy auonture
horē willen eñ rustē. Eñ die geest nā mi
op/eñ ic hoorde achter mi dat gelupt eenre
re grooter beroeringe/die seide. Gebenedijt
dijt si des HEREN glorie vā synre plaet
sen/eñ ic hoorde dat gelupt vāder dieren
vlogelen die si sloeghē dē eenē vlogel aē
dē anderē/eñ dat gelupt vādē raderē diē
die dierē volchdē/eñ dat gelupt eēre gro
ter beroeringe

Eñ dē geest hief my oec op/eñ nā my
met hē/eñ ic ginc wech droeuich/in die on
D waerdicheit myns geests. Wāt des HE
REN hāt was met mi/starckēde mi. Eñ
ic quā ter ouervoeringe tot eenē bussele
vā nyeuwē vruchtē/tot diē/die woonden
neuen die riuiere Chobar/eñ ick sat/dair
die saten/eñ ic bleef daer seuē dagē/true
rende in die middewaert vā hē liedē Eñ
doe seuē dagē om ledē warē/so woort des
HEEREN woort tot mi ghedaen eñ hy
seyde.

Des mēscē sone/ic hebbe v tot eenē
wachter gegeuē dē huse vā Israel/eñ ghi
sult dat woort horē vā minē mōde/eñ ghi
E sult hē dat bootscappē wt mi/Ist dat ic tot
dē quadē ongenadigē segge/ghi sult dye
doot steruē/eñ en segdyo hem niet eñ en
spreect ghi hē niet/dat hy bekeert worde
vā sinē quadē wegē/dat hy leuē mach/so
sal die quade ongenadyge steruen in syn
boosheit/mer ic sal syn bloet epsscren van
dynre hant.

Mer ist dz ghi dē quadē mēscē segt/eñ hi
niet bekeert en worde vā synre ongena-
diger boosheit/eñ vā sinē quadē wege/hi
sal in sine boosheit steruē. mer ghi hebt v
siele verlost.

Mer ist oec dz die gerechtige hē keert
vā synre gerechticheit/eñ ongerechticheȝ
doet/so zal ic een letsele voor hē setten. Hi
sal steruē/wāt ghi en hebbet hē dat nyet
F gecondicht. In syn sondē zal hi steruē/eñ
syn gerechtichedē (die hi gedaē heeft) en
sullē in gene gedēckē syn/mer zyn bloet
sal ic epsscē vā dynre hāt/

Eñ ist dat ghyt dē gerechtighē boot-
scapt/dat die gerechtige niet en sondige/
eñ en sondicht hi niet/leuēde/sal hi leuen
wāt ghi seit tot hem. Eñ ghi hebt v siele
verlost. Eñ des HEREN hāt wort op mi
gedaē/eñ hi seide tot my. Staet op/ende
gaet wt opt velt/eñ daer sal ic met v spre-
kē. Eñ ic stont op eñ ginc opt velt/eñ siet/
daer stondt des HEREN glorie/als dye
glorie die ic sach neuē die riuiere. Chobar
Eñ ic viel in myn aensichte.

Eñ eenen geest quā in mi/eñ settede
mi op myn voetē/eñ hi sprac tot mi/ende
seyde tot mi. Gaet in/eñ besluit v int mid
dē vā uwē huse/ Eñ ghi des mēschē sone/ G
siet/op v syn gegeuen bādē/eñ si sullen v
daer mede binden/eñ ghi en sult niet wt
gaē in die middewaert vā hē liedē/eñ ick
sal v tōge doē cleuē bouē aē uwē mōt/eñ
ghi sult stom zyn/eñ niet als eē berispēde
mā/Wāt het is een verōwaerdēde huis
Eñ als ic tot v sprekē sal/zo zal ic uwē mōt
op doē/eñ ghi sult tot hē seggē/Dit seit de
HERE God Die hoort hoore/eñ die rust
ruste/want het is een veronwaerdende
huys.

Dat.iiij. Capittel.

Ende ghi des mēscē sone/neemt ghi A
een tichele eñ ghi sult hē voor v leg
gē/eñ ghi sult daer in bescriuē die stat vā
Jerusalē Eñ ghi sult tegen haer oordine-
ren die beleggin ge/eñ ghi sult bolwerc-
ken stichtē/eñ te gader dragē eenē dyck/
eñ ghi sult tegē haer gheuen castelen eñ
sult ronts omme rāmē stellē.

Eñ neemt v een pserē panne eñ ghy
sult die settē tot eenē pserē muer/tusschē v
eñ tusschē die stadt/ende ghi sult v aensich
te tot haer waert bedecken/eñ si zal zyn
beleghen/ende ghi zult se omme leggen.
Dits een teeken den huyse van Israhel.
Ende ghi zult slapen op v slincker side/eñ B
ghi zult setten die boosheden des huis vā
Israel inden ghetale vanden daghen/in
den welcken ghy slapen zult op dye side/
ende ghy zuldt aennemen haer boosheden.

Wāt ic heb v gegeuē die iarē haerē
(boos

heit inden getale van daghen/drie hondert
en tnegentich dagen/en ghi sult draghen des
huys van Israels boosheit

En als ghi dit sult hebben voldaen/so
sult ghi andwerf op v rechte side slapen/en
ghi sult aen nemen des huis van Juda boos
C heit veertich dagen. Den dach voor een iaer
Ja immer den dach voor een iaer heb ic v ge
geuen. En ghi sult v aensicht keren totter be
legginge van Jerusalem/en uwen arme sal wt
gesteken sijn/en ghi sult tegen haer prophe
teeren. Siet/ic heb v omuangen in banden/en
ghi en sultu niet omkeeren/van dijnre siden
in die ander side/voor dat ghi voldaen sult
hebben die dagen dijns beleggens.

En ghi/neemt v die tarwe en die geers
te/en bonen/en lenten/en milium/en wicke
en legt dese dingen in een vat/en ghi sult
die brooden maken/den getale vanden dagen in
D dien dat ghi slapen sult op uwe side Drie
hondert en.xc.dagen sult ghy dat eten. En
die spise die ghi eten sult sal sijn in gewich
te.xx.stateren inden dage: Vanden tiden tot den
tijde/sult ghi dat eten/ghi sult drincken wa
ter in maten/dat sesten deel van Hin

Vanden tide tot den tide/sult ghi dz drinc
ken. En als een gersten broot onder die as
ken gebacken sult ghi dat eten/en ghi sult
dat broot ouerdecken in haren ooghen met
E drecke die wten mensche comt. Dit seit die
HERE. Aldus sullen die kinderen van Isra
el haer broot besmet eten onder den heydenen
daer icse toe wt verdriuen sal. En ick seyde
Ah/ah/ah/HERE God.

Siet/mijn siele en is niet besmet/en
ic en heb niet gegeten lichamen/noch dat
vanden beesten gevoet is van mijnre kintheit
tot nv/en ghene onsuuer vleesch en is in
minen mont gecomen. En hi seide tot my
Siet/ic heb v gegeuen coyen drec/voor men
schen drec/ghi sult daer in v broot maken/en
hi seyde tot mi.

Des menschen sone siet/ic sal in Jerusa
lem ontweer breken den stoc vanden broode/en si
sullen haer broot eten in gewichte en in sor
gen/en si sullen water drincken in maten en
in benautheit/op dat als dat broot en dat
water gebreken sal/dat elc vallen sal aen sinen
broeder/en dat si hem scamen sullen in haer
boosheden

Dat.v.Capittel.

Ende ghi smenschen sone. neemt v een
scarp sweert dat hayr sceert/en ghi A
sult dat nemen en doet gaen om v hooft/en
ouer uwen baert/en ghi sult v nemen een
wagescale/en ghi sult deylen. Dat derden
deel sult ghi verbarnen metten vyere int
midden vander stat/na dat voldoen der dagen
vander belegginge/en ghi sult nemen dat
derden deel/en slaet ontween metten sweer
de als ronts omme haer/mer dat ander
derden deel/sult ghi sprepen inden wint/en
ghi sult dat sweert na hem wter sceyden trec
ken

En ghi sult daer af nemen een cleyn ge
tal. En ghi sult dat binden aen dat eynde van
uwen mantel/en ghi sulset daer af weder
nemen en worpen int midden vanden viere en
en ghi sullet metten viere verbernen/en
daer wt sal vier comen in al dat huis van Is
rael. Dit seit die HERE. Dit is Jerusa
lem. In die middenwaert vanden heydenen B
heb icse gheset/en ronts omme haer dat
lant.

En hi heeft mijn oordeele versmaet/dz
si meer ongenadiger was dan die heidenen
en versmaden mijn geboden meer dan die
landen die al om hem zijn Want si hebben mijn
oordeele verworpen/en en hebben niet ge
wandelt in mijnen geboden. Hier om zeit die
HERE God.

Om dat ghi bouen die heidenen die om
v zijn gedaen hebt/en in mijn geboden niet
gewandelt en hebt/en ghi mijn oordeelen
niet gedaen en hebt/en om dat ghi nyet
gedaen en hebt nader heidenen oordeele
die om v sijn/Hier om seit dit de HERE
Siet/ic segge tot v/en ic selue zal int mid
den van v doen oordeele inder heydenen o
gen/en ic sal in v doen dat ic nyet gedaen
en heb/en dz ic dien dingen gelijcke nemer
meer doen en sal/om alle v onwaerdicheden

Hier om zo zullen int midden van v/die va C
deren hair kinderen eten/en die kinderen haren
vaderen eten. En ic zal v oordeelen doen/en ick
zal alle uwe ouerblijuen waepen in allen
winden. Hier om leue ic seit de HERE God
Mer om dat ghi mijn heilighen hebt be
smet in allen uwen vystoringen/en in allen
uwen onwairdicheden/zo zalic v ooc breken/en

mȳn ooge en sal v niet sparē/eñ ick en sal
ws niet ontfermen.

Dat eē derdēdeel vā v sal vāder sterf
tē steruē/eñ werdē gedoot int middē van
v vā honger/eñ dat derdendeel van v sal
indē sweerde vallē ronts om vā v. Mer
dat derdēdeel vā v sal ick stroepē in allen
windē/eñ ick zal dat zweert wter scheyden
trecken na hē. Eñ ick sal mȳn grāscap vol
bringen/eñ ic sal doē rustē mȳn onwaer-
D dicheit in hem/eñ ic zal vertroost worden
Eñ si sullē wetē/dat ic dē HEERE gespro-
kē heb in minē toorne/als ic alle mȳn on
waerdicheit in hē volbracht sal hebben.
Eñ ic sal v geuē in woestheit/eñ in spotte
eñ in lachtere dē heidenē die om v zijn/in
dē aenscouwē alle ōgeenre/die voor by v
gaē sal

Eñ ghi sult zijn lachter eñ blasphemie
exempel/eñ verwonderē indē heydenen
die om v sȳn/als ic in v gedaē sal hebben
oordeele in minen toreē/eñ in mȳn ōwair
dicheit/eñ in berespinge vā gramscapē/
die ic v HEERE heb gesprokē/als ic seyn-
dē zal in hē die alre quaetste gescuttē van
honger die doodlijcke sȳn sullē/eñ die ick
seyndē zal om v te verstroepen

Eñ ic zal dē honger op v vergaderen
eñ ic zal in v ontween brekē dē stoc vāden
broode/eñ ic zal dē honger in v seyndē/eñ
die alder quaeste beestē tot uwer verderf
fenissen. Eñ die pestilēcie/eñ dat bloet sal
ouer v gaē/eñ ic zal dat zweert op v in brē
gen. Ic die HEERE/hebt gesproken

A ¶ Dat.vi. Capittel

Ende des HEEREN woort wert
tot mi gedaē/seggēde. Menschen
sone/sedt v aensichte tē berge waert vā
Israel/eñ ghi sult tot hē prophet erē/ende
seggē. Bergē vā Israel/hoort des HEE
REN ws Gods woort.

Dit seit die HEERE God dē bergen
eñ die hueuelē/dē rootsen eñ dē valeyen.
Siet/ic sal op v in brenghē dat zweert/eñ
ic sal v hoochedē destruerē/eñ ick sal om
wroetē uwe outarē/eñ uwe afgodē sullē
werdē gebrokē/eñ ic sal uwe verslagē wt
B worpen voor uwe afgodē. Eñ ic zal dē kin
der van Israel geuē/voor dat aēsichte vā
uwē afgodē/eñ ic sal v beenē verstroepen

vōor uwē outaer/in alle uwē woningen.
Die stedē zullen woest zijn/eñ die hooche
dē sullē wtgewroet werdē eñ verstroept
Eñ v outarē zullē te nieute gaē eñ tsamē
wordē gebrokē/eñ v afgodē sullē cesseren
eñ v tēpelen sullē gebroken worden/eñ v
wercken sullē wtgedaē wordē/eñ die ver
slagē/sullē vallē int middē van v/eñ ghy
zult weten dat ic die HEERE ben

Eñ ic sal in v latē die geē die dē zweer
de ontulodē zijn indē heydenē. als ic v in- C
dē lāde gestroepet zal hebbē. Eñ v verlos
te sullē mȳns gedēckē indē heydenē/tot
tē welckē si geuāgē gelept zullē zijn Wāt
ic heb bedroeft haer herte/ontuyscheit wē
de/eñ werh gaēde vā mi/eñ haer oogen
ontuyscheit doende na haer afgodē/eñ si
sullē hē zeluē mishagē op dat quaet dat si
gedaē hebbē in allē harē veronwaerdic-
hedē/eñ si zullē wetē/dat ick die HEERE/
niet te vergeefs gesprokē en heb/dat ick
hē dit quaet doen soude.

Dit zeit die HEERE God. Slaet v
hant/eñ stoet uwē voet/eñ segt Ach/tot
allē onwaerdichedē/van des huys vā Is D
raels quadē werckē/wāt die vallē zullen
indē zweerde/in honger/eñ in sterftē Die
verre is zal steruē vādē sterftē/eñ die by
is/hi zal mettē zweerde vallē/eñ die gela
tē sȳn zal eñ belegē/hi zal vā honger ster-
uē/eñ ic zal veruullē mȳn onwairdicheit
in hem:

Eñ ghi sult wetē dat ic de HEERE bē
eñ als v verslagen zullē zijn in die midds
waert vā uwē afgodē ronts om vā uwē
outarē/in elckē hogē hueuele/eñ in allen
hoochedē vādē bergē/eñ onder elc bosch
hout/eñ onder alle ghelouerde eyckē/eñ
in die plaetse dair si verbarnē alle hair af
godē welrieckēde wieroock

Eñ ic zal mȳn hāt wtsteken op hem
eñ ic sal dat lāt maken woest eñ bedroeft
vāder wildernissen Deblatha/in alle ha-
ren woningen. eñ si zullen weten/dat ick
die HEERE ben

¶ Dat.vij. Capittel A

Ende des HEEREN woort wert ge
daen tot mi/seggende. Eñ des mē
schen sone/dit zeyt de HEERE God vā Is
rael. Dat eynde coemt/dat eynde coemt

op die vier hoeckē vādē lande. Nv is dat
eynde op v/eñ ic ſal mijn grāſcap in v wt
ſeyndē. Eñ ic ſal v oordeelen na uwē we-
ghen.·.

B Eñ ic ſal teghen v ſetten alle uwe on
waerdicheden/eñ mijn ooge en ſal op v n;
ſparē/eñ ic en ſal wo niet ontfermē/mer
ic ſal v wegē op v leggē/eñ v onwaerdich
hedē ſullē it middē vā v zijn/eñ ghi ſult we
tē wāt ic die HEERE ben. Dit ſeit de HE
RE. Een quellinge/quellinge. ſiet ſi coēt
Dat eynde coemt/dat eynde coemt. Het
is ontwaect tegē v/ſiet/het coemt

Bedroefstheit coēt op v die woondt in
der aerdē. Die tijt coēt/die dach der wor-
ſlach is bi/eñ niet der glorie vādē bergen
Nv ſal ic vā na bi/mijn gramſcap wt ſtor
ten op v/eñ ic ſal minē toorne in v volbrē-
gē. Eñ ic zal v oordeelē na uwē weghē/eñ
C ic ſal op u leggē alle v miſdadē. Eñ mijn
ooge en ſal niet ōtfermē noch ſparē/mer
ic ſal v wegē op u leggē/eñ v onwaerdic-
hedē ſullē int middē vā v zijn/eñ ghi ſult
weten dat ic die HEERE bē ſlaende

Siet den dach/ſiet hi coemdt. Die be
droefstheit is wt gecomē/die roede is ghe
bloeyt/die houerdige is ghegroeyet. die
ongerechtige is op gheſtaen/in die roede
der ongenadicheit/Niet wt haer/eñ niet
wtē volcke/noch wt harē ghelupdē/eñ in
hem en ſal geen ruſte ſijn

Die tijt coemt/die dach genaket. die
D coopt/hi en verblide niet:eñ die vercoopt
en weene niet/wāt gramſcap is op al ſijn
volc/eñ die vercoopt/hi en ſal niet weder
keren tot dien hi vercocht heeft/eñ noch
is haer leuē indē leuēdē. Wāt dat ſien en
ſal niet wederkeerē tot alle haer menich
tē/eñ een mā en ſal niet geſterct wordē in
die booſheit zijns leuēs

Trompet met der trompettē/laet ſe
hē allē bereydē/eñ nyemant en is dye te
ſtride waert gaet. Want mijn gramſcap
is op alle die menichte ſijns volcks. Dat
zweert buten eñ die honger/eñ de ſterfte
E binnen. Dye indē acker is/hi ſal metten
zweerde ſteruē/eñ die in die ſtat zijn/zullē
verteert wordē mettē ſterftē/eñ metten
honger/eñ die vā hē liedē vlpen/ſullen
werdē behouden

Eñ ſi ſullē indē bergē zijn/als duuen eſai ſoph
vādē valeyen/eñ alle ſijn ſi veruaert/ye-
gelic in ſine booſheit Alle handē ſullē ont
bondē worden/eñ alle knyen ſullē vloeiē
vā waterē. Eñ ſi ſullē hē toe gorden met
hairen cleederen/eñ vreſe:alſe ouerdec
ken/eñ in elc aenſichte ſal ſcaemte zijn/eñ F
op alle haer hoofdē caluheit. Mē ſal hair
ſiluer daer butē werpē/eñ haer gout ſal
zijn in vuylen dreck

Haer ſiluer eñ haer gout en ſal ſe n;
mogen verloſſen/indē dage vā des HE
REN toorne Si en ſullen haer ſiele nyet
ſadē/noch harē buyck en ſal niet gheuult
wordē. want die ſcande haerder booſheit
is gedaē/eñ die vercyeringe vā harē her
ſelē ſettē ſi in houerdichedē/eñ ſi maectē
daer af die beeldē vā haerder onwerdic-
hedē eñ vā harē afgodē. Hier om gaf ick
hē dit in onreynicheit/eñ ic ſal dat geuen
in vreemder leidē hant om te roouen/eñ
dē quadē vādē lande in roue/eñ ſi ſullen
dat beſmettē

Eñ ic ſal mijn aenſichte vā hē keerē
eñ ſi ſullē mijn ſecretē beſmetten/eñ dair
in ſullen Sergiantē comē eñ beſmettēt/ G
Maket een eynde/wāt dat lant is al vol
vādē oordeel vādē bloede/eñ die ſtadt is
vol booſhedt Eñ ic ſal die alre quaetſte vā
dē heydenē toe brēgē/eñ ſi ſullē haer huy
zen beſittē. Eñ ic ſal doē ruſten der mach
tiger houerdicheit/eñ ſi ſullen haer hey-
lichdō beſitten. Als dat verdriet hē op co
men ſal/zo ſullē ſi dē vrede ſoecken/eñ hy
en ſal niet zijn. Verſtoringe ſal op verſto-
ringe comen/eñ horen op horen/

Eñ ſi ſullen vragen viſioen vāden pro
pheet/eñ die wet ſal te nieute gaen vādē
prieſter. eñ die raet vāden ouders. Die co
ninc ſal weenē/eñ die princē ſullen droeft
heit aen doen/eñ des volcx handen van-
den lande ſullen geſtoert worden. Ick ſal
hem doen na haren wech/eñ na haer oor
deel ſal icſe oordeelen/eñ ſi ſullen weten
dat ick die HEERE ben.

¶ Dat. viij. Capittel

ENde het geſciede inden ſeſten iaer A
in die ſeſte maent. inden vijfſten da
ge vāder maent/ſo ſat ic in mijn huys/eñ
die ouders van Juda ſaten voor mi/Ende

daer viel op mi des HEEREN ws Gods
hant/En ic sach/en siet die ghelijckenisse
als dat aensien vā viere.

Vādē aensiē zijnre lēdenē opwaert
als een aēsien eenre claerheit/als dat aē-
sien vā gebrūneert metael. En het wert
wt gesteke die gelijckenisse eenre hāt/en
B begreep mi indē top vā mijnē hoofde/en
die geest hief mi op tusschē den hemel en
die aerde/en hi voerdē my in Jerusalē in
Gods visioen/neuē die binnenste doere/
die tē noordē waert sach dair geset was dē
afgod des vōwairdēs om dye grāscap te
verwecken.

En siet/dair was God vā Israels glo
rie/na dat visioen dat ic ghesien had opt
C velt/en hi seyde tot mi. Des mēschē sone
heft op uwe oogē/tē noordē waert/en ic
hief mijn oogen op ten noorden waerdt
ende siet van noorden der poorten des
outaers/was die afgod des vōwairdēs in
dē inganc En hi seyde tot mi/

Des mēscē sone/meynt ghy dat ghy
yet siet/wat doē dese groote onwaerdich
hedē/die dat huis vā Israel hier doet/dat
ic verre wech gaē sal vā mijnē heylighen
huyse? En noch keerdt v/en ghi sult sien
meerder onwaerdichedē. En hi leide mi
in/ter dorē vāder salē. En ick sach/en siet
D eē gat was in die wāt/En hi seyde tot mi

Des menschen sone/doorgrauet dē
want. En doe ic die wāt doorgrauē hadde
so opēbaerde daer een dore/En hy seyde
tot mi Gaet in/en besiet die alder quaetste
onwaerdicheit die dese hier doē. En ic gic
in en sacht. En siet/alle menichte vā cru-
pēde dieren/en die onwaerdicheyt vādē
beesten en alle die afgodē des huis vā Is
rael/waren ghescildert alomme int ron-
de aen die want

En tseuētich mannē vā dē huse vā Is-
rael ouders/en Jaasanias/Saphans so-
ne/stont in die middewaert vā hen liedē/
E die voor die beeldē stondē/en elc hadde eē
wieroot vat in sijn hāt/en die dompe van
den roecke vādē wieroot ginck opwaert
En hi seyde tot mi. Seker siet ghi dit/mē
scē sone/wat die ouders des huis vā Isra
el doē indē donckerhedē/elc in die heime
lichedē vā sinē bedde. Wāt si segghē/Die

HEERE en siet ons niet Dye HEERE
heeft dat lant gelatē. En hi seyde tot my
Noch keert v/en ghi sult meerder ōwair
dichedē siē die dese doen.

En hi leyde mi in voor die dore/ter poor
tē vā des HEEREN huis dye tē noorden
waert sach. En siet daer satē die wijuē en
weenden Adonyden. En hi seyde tot mi.
Des mēscē sone/hebt ghijt seker ghesien
Noch gekeert/sult ghi meerder onwaer
dicheit sien vā dese. En hi leyde mi in die
sale vā des HEEREN huys/vā binnē. en
siet/in die dore vā des HEEREN tempel
tusschē die cleeder camer/en dē outair/wa
rē als vijfentwintich mannē/die die rug
gen haddē tot des HEEREN tēpel waert A
en die aēsichtē oostwaerts/en baden ter
sonnē opganc waert. En hi seyde tot mi:
Des mēscē sone/ghi hebbet seker gesien
En is dit niet licht dē huse vā Juda/dat si
deden dese onwaerdichedē die si hier ge-
daen hebben?

Wāt dat lant veruulledē vā booshe-
dē/zijn si gekeert om mi te vergrammē.
En siet/si reckē dē doorn ē telge tot harē
nase waert. Hier om sal ic ooc doē in grā-
scappē/mijn ooge en sal niet sparē/en ick
en sal niet ontfermē/en als si tot mijnen
oorē roepē sullē met grooter stēmē/so en
sal ics niet hooren.

Dat.ix.Capittel

Ende hi riep met grooter stēmē in
minē oorē en seyde. Der stat vsoec-
kingē sijn genaect/en elc heeft in sijn hāt
eē vat dēr doorslach. En siet/ses mānē qua-
mē vādē wege der ouerster poortē die tē
noordē waert siet/en elc had sijn vat der
verderffenissen in sijn hant. En int mid-
dē vā hē was ooc een mā/met linē cleede B
rē gecleet/en hi had eē scriuers inct horē
aē sinen lendenen/en si quamen in/en stō
den neuen den metalen outaer. En des
HEEREN vā Israels glorie wort op ghe
nomen vāden Cherub (dat is vāden en-
gel) die op hē was ten dorpele vādē huse.
En hi riep dē mā/die gecleet was mz li
nē clederē/en die op sine lēdenē had eē scri
uers inct hoorne. en die HEERE seyde tot
(hem

Gaet ouer tot middē die ſtat int midden
vā Jeruſalē/eñ teekent Thau op der mā
nen voorhooft die verſuchtē eñ droeue zijn
eñ op alle die onwairdicheden diemē int
middē van Jeruſalem doet. Eñ hi ſeyde
dien dat ict hoorde.

Gaet ouer door dye ſtadt/eñ veruol-
get hē/eñ ſlaet V oge en ſpare niet/noch
en ontferme. Verſlaet totter doot/dē ou-
dē/dē iongelinc/eñ die maget/dat cleine
kint/eñ die wiuē Eñ elckē dair ghi Thau
op ſien ſult/eñ verſlaet niet/eñ begint vā
mijnē heylichdō: Hier om begonſtē ſi vā
den mānē dē ouders/die voor dat aēſicht
vādē huſe warē

Eñ hi ſeide tot hem Geſmet dat huis
eñ vult die ſalen met den doodē menſcē
Gaet wt. Eñ ſi gingē wt/eñ ſloegē die ge
ne die in die ſtat waren. Eñ doe die ſlach
voldaen was/ſo bleef ic/eñ ic viel op mijn
D aenſicht/eñ roepēde ſeide ic/Ach/ach/ach
HERE God.

Eñ hier om ſult ghi aldus niet verdē-
uē alle dz ouer blijuē vā Iſrael/uwē torē
wt ſtorttē op Jeruſalem? Eñ hi ſeide tot
mi Die boosheit des huys vā Iſrahel/eñ
vā Juda is harde zeer groot/eñ dat lāt is
veruult met bloeden/eñ die ſtat is vuult
van afkeeringē

Wāt ſi hebbē geſeyt Die HEERE
heeft dat lant gelaten/eñ die HERE en
ſiet des niet. Hier om en ſal oot mijn oge
niet ſparen/eñ ic en ſal niet ontfermē/eñ
ic ſal haren wech op haer hooft vergeldē
Eñ ſiet die mā die gecleet was metten lij
nen cleederē/dien op ſinē rugge had dē
inchoren/antwoorde een woort eñ ſeyde.
Ick hebbe ghedaen/alſo ghy my beuolē
hebt

Dat.x. Capittel.

Ende ic ſach/eñ ſiet indē firmamēt
A dat op dat hooft vādē enghel Che-
rubin was als een Saphier ſteen/ende
daer bouē die engel opēbaerde als gedaē
te eenre gelijckeniſſe vā eenē throon Eñ
hi ſeide tot dē mā die gecleet was mettē
linē cleederē/eñ hi ſprac Gaet in die mid-
dewaert vādē raderen die onder Cheru
bin ſijn/eñ vult v hāt met colē vādē viere
die tuſſcen de Cherubin zijn/eñ ſtortſe wt
op die ſtat.

Eñ hi ginc in/in mijnē aenſcouwen.
Eñ die Cherubinnē ſtondē ter rechter ſi
dē vādē huſe als die man inginck/eñ een
wolcke veruulde die ſale binnen. Eñ des
HEEREN glorie wort op verheuē van
bouē die Cherubin tottē dorpele vādē hu
ſe/eñ dat huis wort veruult mz eēre wolc
kē Eñ die ſale wort veruult metter claer
heit vā des HEREN glorië/eñ mē hoor
de dat gelupt vāder Cherubinne vloghe
lē tottē buytēſten ſalē/gelijc des almach B
tichs Gods ſtemmen ſprekende

Eñ doe hi beuolē had dē mā/die met
linē cleederē gecleet was/ſeggēde/neemt
vier vādē middewaert vādē raderē dye
tuſſcē dē Cherubinnē zijn/ſo ginc hi in eñ
ſtont neuē dat rat Eñ die eē Cherub ſtac
wt ſijn hāt vā middē der Cherubinnē tot
ten viere dat tuſſchē dē Cherubim was/
eñ hi namt/eñ gaft in des mās hāde dye
gecleet was met linē cleederē/eñ hi ont-
finct/eñ hi ginc wt

Eñ die Cherubim opēbaerde die ghe
lijckeniſſe eēs mēſcē hant onder haer vlo
gelen. Eñ ic ſach/eñ ſiet/vier raderē neuē
die Cherubin. Dat een rat neuē dē Che-
rub/eñ dat ander rat neuē den Cherub.
Eñ die gedaēte vādē raderē was als dat
ſien des ſteens Criſolitus/eñ haer aēſiē
eñ een gelijckeniſſe vādē vieren/als ofte
een rat ſi/middē in een rat

Eñ als ſi gingē/ſo gingē ſi in vier ſidē C
eñ ſi en keerdē niet weder doe ſi gingen/
maer tot dier plaetſen waer dair dat eerſ
te rat ginc/ſo volchdē oor dye ander/eñ ſi
en keerdē niet weder. Eñ al haer lichaē
eñ halſen. eñ handē/eñ die vlogelē eñ die
omringē warē vol oogē al omme dē vier
raderē/eñ hi hiet deſe raderē daer ict hoor
de keerēde. Eñ die eē Cherub hadde vier
aēſichtē. dat eē aēſicht was eēs Cherubs
aēſicht/eñ dat āder/eēs mēſcē aēſicht/eñ
in dat derde eens leeuwen aēſicht/eñ int
vierde eēs arēts aenſicht. Eñ die Cheru-
binē wordē opgeheuē/het is dz ſelue dier
dz ic ſach neuē die riuier Chobar/eñ als de
Cherubī gingē/zo gingē te gader/oor me
de die raderē neuē hē/eñ als die Cherubī
hair vlogelē hieuē/op dz ſi vhheuē worden

soudē vāder aerdē/so en bleuē dye raderē
D nz staēde mair si warēder oock neuē. Als
die stōdē/soo stōden si oot/eñ mettē opuer
heuen/wordē si opgeheuē. Wāt een geest
des leuēs was in hair

Eñ des HEREN glorie is wtgegaē
vā des tēpels dorpele/eñ stōt op die Che-
rubim. Eñ die Cherubim ophefftēde hair
vlogelē op/zÿ voor mi geworden verheuē
vāder aerdē/eñ doe si wtginghen/so volch
dē hē oot die raderē na. Eñ het stont indē
ingāc der poortē vā oosten/van des HE
REN huse/eñ Gods van Israel glorie
op hair.

Het is dat dier/dat ic sach onder god
vā Israel neuē die riuiere Chobar. Eñ ic
verstont/wanttet die Cherubim waren
vier aensichtē warē dē enē/eñ vier vloge
lē dē eenē/eñ die gelÿckenisse vā eēs mē
scen hāt onder haer vlogelē. Eē die gelÿc
kenisse vā harē aēsichtē/diē ic ghesiē had
neuē die riuier Chobar/eñ haer aēsiē/eñ
det gedrupsch vā eenē yegelÿckē sach in
te gaē voor sÿn aensichte Dat.xi. Capit

EÑde die gheest hief mi op/eñ leide
mi in ter oost poortē vā des HEE.
REN huis/die aēsiet dē opgāc vāder zō.
A nen. Eñ siet/indē ingāc vāder poortē/vÿf
entwintich mānē/eñ ic sach int midden
vā hē Jaasanian Azur sone/eñ Pelthiam
Banaias sone die princē vādē volcke Eñ
hi seide tot mi. Des mēscē sone/dit sÿn de
mānē die quaet dēckē/eñ dragē ouer een
alte quadē raet in dese stat/eñ seggē. En
sÿn voor tÿts die huysen nz gesticht? Dit
huis is die ketel/eñ wi zÿ dat vleesch. hier
om prophetert vā hē/propheet des mē-
scē sone.

Eñ des HEREN gheest viel in mi/
eñ hi seyde tot mi. Spreecht. Dit seit dye
HERE. Huys vā Israel aldus hebt ghi
gesprokē/eñ ic weet die ghedachtē uwer
hertē. Ghi hebt in dese stede veel mēschē
doot geslagē/eñ ghi hebt haer wegē ver-
uult met verslagē mēscē. Hier om seit de
HERE vā Israel. V verslagē mēscē die
B ghi int middē vā hē gheleit hebt/die sÿn
dat vleesch/eñ dit is die ketel/eñ ick sal v
leyden vāt middē vā haer/ghy hebt dat
zweert ontsien/eñ ic sal dat zweert inbrē-
gē op v. seit die HERE v god. Eñ ic zal v
verdriuē wt middē vā haer/

Eñ ic zal v geuē inder viādē hādē/eñ
ic zal ordeelē in v doē. Ghi sult indē zweer
de vallē/Indē eyndē vā Israel sal ic v oor
deelen/eñ ghi sult werē/dat ic die HEE-
RE bē. Dese en sal v niet zÿn in eenē ke-
tel/eñ ghi en sult int middē vā haer nyet
zÿn in vleesche/Indē eyndē vā Israel sal
ic v oordeelē: eñ ghi zult weten/ dat ick de
HERE bē. Wāt ghi en hebt in minē ge-
bodē niet gewādelt/eñ en hebt mÿn oor-
deele niet gedaē/maer na der heydenen
oordeele die alomme v zÿn hebt ghi ghe
daē. eñ het geuiel doe ic prophetеerde/we
sterf Pelthias Banaias sone/eñ ic viel in
mÿn aēsichte/eñ riep met groter stēmē/
eñ seide. Ach/ach/ach/HERE God wet
ghi dese verderffenisse vādē ouerblÿue C
van Israel?

Eñ des HEREN woort wert tot mi
gedaē/eñ hi zeide. Des menscē sone/uwe
broeders die mannē uwe naestē/eñ alle
dat huis van Israel/alle die gene die wel
ke die in Jerusalē woonē seidē. Gaet ver
re wech vandē HERE/ons is dat landt
gegeuē in possessien. Hier om seit de HE
RE v God Om dat icse verre gedaē heb
be indē heydenē/eñ om dat icse gestroeyt
heb indē landē/zo zal ic hē zÿn in heerlich
hedē een cleyn wÿlkē indē lande daer si
toecomē zÿn. Hier om spreect. Dit zeit de
HERE v God. Ic zal v vergaderē vandē
volcke/eñ in een vergaderē vandē lande D
dair ghi in gestroeyt zÿt/eñ ic zal v geuen
eñ si sullē wech doē alle vbolgēthedē/eñ
alle onwaerdichedē vā diē lāde.

Eñ ic zal hē eē herte geuē/eñ ic zal in ha
rē binnēstē geuē eenē nieuwē geest. eñ ic
zal dat steēachtich herte afnemē vā harē
vleesch/eñ ick zal hem geuen een vleesch
achtich herte/op dat si wandelen sullē in
mÿnen geboden/eñ mÿn oordeele bewa
ren/ende die doen/ende dat si mi sullē zÿn
eē volcke/eñ dat ic hem sÿn zal eē God

Der welcker herte dat nae letselen
ende nae hare onwaerdicheden wandelt
desen wech sal ick op haer hooft legghen
seyt de HERE v God. Eñ die Cherubin
nē hieuē hair vlogelē op/eñ die raderē mz

hē/eñ die glorie Gods vā Israel was bo-
uē haer. Eñ des HEEREN glorie voer
op vā midden der stadt/eñ si stont op den
berch die oostwaert is vāder stat. Eñ die
geest hief mi op/eñ bracht mi in Chaldea
totter ouervoeringē in eē visioē in gods
geeste/eñ dit visioē dat ic gesiē had/ wort
vā mi genomen. Eñ ic sprack totter ouer
voeringē alle des HEEREN woordē/die
hi mi getoont hadde

Dat.xij.Capittel

A DEs HEEREN woort wert tot my
gedaē/eñ hi seide. Des mēscē sone
ghi woont in dye middewaert vā eenen
onwaerdē huse/die oogē hebbē om te siē
eñ si en siē niet/eñ oorē om te hoorē/eñ sy
en hoorē niet/wāt het is een veronwaer
dēde huys/ Hier om ghi des mēscen sone
maect v vatē van ouervoeringe/eñ ghy
sult bi dage voor hē ouer varē Eñ ghi sult
ouer varē vā uwer plaetsen/tot eēder ā-
der plaetse in harē aēsiē/of sijt merckē aē
siē/wāt het is eē veronwaerdende huis.
Ghi sult uwe vatē daer buytē dragē/als
vatē der ouervaert des daechs/in haren
B aensien

Maer ghi sult des auonts voor hē wt
gaē/also wtgaet eē die ouer reyst voor sy-
nē oogē. Doorgraeft v dē wāt eñ in harē
aēsiē sult dy door dē wāt wtgaē. Men sal v
dragē op scouderē/in die donckerheit sal-
mē v wt dragē. Ghi sult v aēsicht ouerdec
kē/eñ ghi en sult dz lāt niet siē/wāt ic heb
v gegeuē dē huse vā Israel tot eē dinc vā
wondere. Hier om heb ic gedaē alsoo my
die HERE beuolē hadde. Ic droech des
daechs mijn vatē wt als vaten der ouer-
reysers/eñ des auōts maecte ick metter
hāt in dē wāt eē gat/eñ inder donckerhz
ginc ic wt/eñ in scouderē gedragen in ha-
ren aensien.

Eñ des morgēs wort des HEEREN
C woort tot mi gedaē/eñ hi seide. Des mēscē
sone/en seidē si tot v niet/dat huys vā Is
rael dat veronwaerdēde huis/wat doedi
Segt tot hem. Dit seit die HERE God.
Dit last is opte leytsmā/dye in Jerusalē
is/eñ op al dat huis vā Israel/dat int mid
dē vā hē is. Segt. Ic bē v voorteekē van
wonder. Also ic gedaē hebbe/also sal dien

gescié. Si sullē gaē in ouervoeringhe eñ
in geuāgenisse/eñ dē leytsmā die int mid
dē vā hē is/sal mē op die scouderē dragen/
inder donckerheit sal hi wtgaē. Si sullen
dē wāt doorborē/dat si hē wt leydē mogē/
mē sal syn aēsicht ouerdeckē op dat hi dz
lāt mettē ogē niet siē en sal Eñ ic sal mijn
nette op hē wt spreidē/eñ hi sal in mijn net
te geuāgē wordē/eñ ic sal hē brēgē in Ba D
bilonië/inder Caldeeuscer lāt/eñ hi en sal
Babilonië niet siē/eñ daer sal hi steruen/
eñ alle die ontrēt hē sijn. Eñ sijn succoers
eñ sijn scarē sal ic stropē in alle windē/eñ
ic sal dat zweert wter sceidē treckē na hē/
Eñ si sullē wetē dat ic dye HERE bē/als
icse gestropt sal hebbē onder die heidenē
eñ gesaept indē landen

Eñ ic sal vā hē liedē eē luttel mānen
latē vādē zweerde/eñ vandē honger/eñ
vander sterftē/om dat si alle haer sonden
vertellē soudē indē heidenen/daer si toe
ingaē sullē/eñ si sullē wetē dat ic die HE- G
RE bē. Eñ des HEEREN woort wert
tot mi gedaē/eñ hi seide. Des mēscē sone
eet v broot in verstoornissen/maer oock so
drinct v water met haestē/eñ in droefhe-
dē/eñ ghi sult seggē tottē volcke vanden
lande. Dit seit die HERE God tottē ge-
nē die in Jerusalē woonē/eñ int lant van
Israel

Si sullē haer broot in sorgen eten/eñ
haer water in bedroeft hedē drinckē/dat
dat landt bedroeft eñ berooft werde van
haerder menichtē/om alle der geender
boosheyt/die in Jerusalē woonen/eñ dye
stedē daer mē nv in woont sullē gewoest
werdē/eñ dat lant woest/eñ ghy sult we-
tē dat ic die HERE ben

H
Eñ des HEEREN woort wert tot mi Pe.
gedaē/eñ hi seide. Des mēscen sone/wat
ghemeyn seggen is dit/v lieden vanden
genen dye int lant van Israel seggen/in
langhen tiden sullen die dagen verlenct
worden/ende alle visioenen sullen te niete
te gaen

Hier om segt tot hē. Dit seit die HE
RE God. Ich sal doen ophouden dese seg
spraecke: noch men salse niet meer in Is-

rael seggen:Eñ spreect tot hē/dat die da-
gē genaect sijn/eñ dat woort vā allen visi
oenē.Wāt voort meer en sal elc vysioē nz
ydel zijn/noch die prophetie twijfelachtich
int middē vādē kinderē vā Israel/want
ic die HEERE sal sprekē/so wat woort dat
G ic sprekē sal/eñ het sal gesciē

Ten sal niet meer verlenct worden/
maer in uwē dagē veronwaerdēde huis
sal ic sprekē dat woort/eñ ic sal dat doē/seit
die HEERE God.Eñ des HEEREN
woort wert tot mi gedaē/eñ hi seide.des
mēscē sone/siet dat huys van Israhel/die
seggē.Dat visioē dat dese mā siet in vele
dagē/eñ in lāgē tiden propheteerde dese
mā.Dair om segt tot hē.Dit seit God de
HEERE.Alle mijn redē en sal voort meer
niet verlēct wordē.Dat woort dat ic spre-
kē sal/sal voldaē werden seit die HEERE

A Dat.xiij.Capittel

Des HEEREN woort wert tot my
gedaē:eñ hi seide.Des mēscē sone
propheteert tottē prophetē waert vā Is-
rael die propheterē/eñ ghi sult seggē dye
propheterēde sijn wt haerder hertē.Ho-
ret des HEEREN woort.Dit seit de HE
RE God.Wee dē onwisen prophetē/dye
harē geest volgē/eñ si en sien niet.O pro-
phetē warē als dwalēde vossen inder wil
dernissen/Ghi en ginter niet tegen op
noch en setter muer tegen ouer dat huis/
vā Israel/dat ghi indē strijde staē sout in
des HEEREN dage

Si siē ydelhedē eñ voorseggē luege-
nē/seggende die HEERE seit/als die HE
RE haer niet gesondē en heeft/eñ si vol-
herdē haer redē vast te makē.En saech-
di niet ydel visioenen/eñ en spraect ghi niet
luegenachtige voorsegginge?Eñ ghi seg
get die HEERE seit/als ict niet en sprack/
Hier om seit dye HEERE God.Om dat
ghy ydelhedē gesprokē hebt/eñ luegenē
gesiē/hier om spreke ic tot v waert seit de
HEERE God/eñ mijn hāt sal sijn op dye
prophetē/die ydelheit siē eñ luegenē voor
seggen

Si en sullē niet sijn in mijns volcs ra
B de/eñ si en sullē niet gescrevē worden int
huys vā Israels scrifture/noch si en sul-
len niet comē int lāt vā Israel/eñ ghi sult

wetē/dat ic die HEERE God bē.Om dat
si mijn volc bedrogē hebbē/ seggēde/het
is pays/alst geē pays en is/eñ hi maecte
die wāt/eñ si plactēse met moortel sonder
stroo Segt tot hē/die plackē met moortel
sonder stroo getredē.dat vallē sal.Want
daer sal sijn eenē stofreegē/eñ ic sal geuē
grote hagelstenē/die vā bouē daer op val
lē sullē/eñ eenē wint vā vlagē diese sceidē
sal.Wāt siet dus is die wāt geuallen.En
salmē v niet seggen/waer is uwe placke
rie die ghi placket?Hier om seit die HE-
RE God/eñ ic sal doē wt brekē eenē wint
vā tēpeestē in mijnder onwaerdicheit/eñ
in mijnē toorne sal sijn eenē stofreege/eñ
groote hagel steenē in mijnder grāscap-
pē/om te niete te maken

Eñ ic sal diē wāt destruerē die ghi ge
plact heb sonder te tredene moortel/eñ ic
C salse slechtē der aerdē gelijc/eñ haer fun-
damēt sal geopēbaert wordē/eñ si sal val
len/eñ si sal te niete wordē int midden vā
haer/eñ ghi sult weten/dat ic die HEERE
bē.Eñ ic sal mijn onwaerdicheit veruul-
lē in diē wāt/eñ indē genē dyese placken
sonder gemēgden moortel/eñ ic sal v seg
gen.Ten is geenē wāt/eñ si en sijn nyet
diese plackē/die propheten vā Israel/die
te Jerusalem propheteren/eñ dye daer
sien een visioē des pays/eñ dair en is gee
nē pays/seit die HEERE God.

Eñ ghi des mēscē sone/set v aēsicht te
gē die dochtere vā uwen volcke/die pro-
pheterē wt haer hertē/eñ propheterē op
D hē/eñ seggen.Dit seit dye HEERE God/
Wee die cussenen naeyen/onder elckē el
lenboge vāder hāt/eñ makē oorcussen on
der dat hooft vā alder outheit/om die sie
lē te vāgē.Als si mijns volc sielē vingen/
so maecten si haer sielen leuende/eñ si be
smetten mi tot minē volcke/om een hāt
vol gersten/eñ om een stuc broots/om dz
si die sielen doden souden:die niet en ster
uen/eñ dat si die sielē leuende soudē ma-
ken die niet en leuen/liegende mijn volc/
die hare luegenen geloofde.

Hier om seit dit die HEERE God.
Siet ic spreke tot uwe cussenen daer ghy
die vliegende sielen mede vanct/eñ ic sal
se afscroten van uwe armen/eñ ick sal dye

sielē latē/die ghi vāct die sielē om te vlye
gene.Eñ ic sal v oorcussen scorē/eñ ick sal
mijn volc verlossen vā uwer hāt/eñ si en
sullē niet meer in uwē hādē sijn om te ro
uene/eñ ghi sulc weten dat ic die HERE
ben/Om dat ghi in droefhedē dedet lue-
genachtelic sijn des gerechtichs mēscen
herte/diē ic nyet en bedroefde/eñ om dat
ghi des quadē mēscē hādē gesterct hebt/
dat hi niet bekeerē en soude vā sinen qua
dē wege/eñ soude leuē.Hier om en suldi
geē ydelheit siē/eñ ghy en sult niet meer
waerseggeriē voorseggen/eñ ic sal mijn
volc verlossen vā uwē hāden/eñ ghy sult
wetē dat ic die HERE ben

Dat.xiiij.Capittel.

Daer quamē oor tot mi mānen/die
A ouders vā Israel/eñ si satē voor mi
Eñ des HEREN woort wert tot mi ge
daē/eñ hi seide.Des mēscē sone/dese mā.
nē hebbē haer onreinicheit geleyt in ha.
re hertē/eñ die scāde haerder boosheyt heb.
bē si geset tegē haer aensichte.Als ic ghe
vraecht bē en sal ic hē niet ātwoordē/Om
dit so spreect tot hē/eñ ghi sult dit tot hem
seggē.Dit seit die HERE God.Mensce
mēsce vā dē huyse Israel die sijn onreinic
heit geleit heeft in sijn herte/eñ die scāde
sijnder boosheyt set tegē sijn aensicht/eñ
coēt hi tot eenē propheet om my te vragē
wel hem.

Ic die HERE sal hē antwoordē in de
menichte vā sinē onreinichedē/op dat dz
huis vā Israel beuaē sal wordē in sijn her
te/die vā my wech sijn gegaē in alle haer
afgodē. Hier om segt dē huse van Israel/
B Dit seit die HERE God.Wert bekeert
eñ gaet wech vā uwē afgodē/ eñ keert v
aēsichtē vā alle uwe besmettingē.Want
eē mā vā dē huse vā Israel/eñ vā dē genē
die hē ter wet bekeert hebbē/so wie aēco
C melinc is in Israel/ist dat hi hē vā mi ver
vreēt/eñ leyt hi sijn afgoden in sijn herte/
eñ set hi die scāde sijnder boosheyt tegen
sijn aēsicht/eñ coēt hy tot eenē propheet/
dat hi door diē mi vragē sal/ic die HERE
sal hē bi my seluē antwoordē/eñ ic sal mijn
aēsicht settē tegē diē mēsce/eñ ic sal hem
settē in een exēpel/eñ in eē bespottē/eñ ic
sal hē verstropē vā middē vā minē volcke

eñ ghi sult wetē dat ic die HERE bē.Eñ
als eē propheet doolt/eñ hi seit een woort
Ic die HERE/hebbe diē propheet bedro
gē/eñ ic sal mijn hāt op hē voort stekē/eñ
ic sallē af doē vā dē middē vā minē volcke
vā Israel/eñ hi sal sijn boosheit dragē.Na
des geēs boosheit die vraget/also sal des
prophetē boosheit sijn/datter huis vā Is
rael niet meer en dole vā mi/noch datter
niet besmet en worde in allē sinē ouertre
dingē/maer datse mi sijn een volc/eñ dz
ic hē si eē God.seit de HERE der heyrsca
ren.

Eñ des HEREN woort wert tot mi D
gedaē eñ seide.Des mēscē sone/als mi dz
lāt gesondicht heeft/dat dye ouertreder
ouertrede/so sal ic ker mijn hāt op wt ste.
ken/eñ ic sal die roede vā sinen broode bre
kē.eñ ic sal der dē honger in zeyndē/eñ ick
sal van diē lande doot slaē dē mēsce eñ de E
beeste.Eñ sijn dese drye mānē int middē
vā hē/Noe/Daniel/eñ Job/si sullen in ha
re gerechticheit haer siele verlossen/seyt
die HERE der heyrscarē.Ist dat ic in tat
lāt briēge die quaetste beesten/om dat ict
verwoestē sal/eñ ist sonder wech om dat
ter niemant en is die daer door gaet/om
der beestē wille/eñ zijn deze drie mannen
daer inne/leue ic seit die HEERE God/
wāt si en sullē sonē noch dochterē verlos.
sen/mer si alleē sullē verlost werdē/mer
dat lāt sal woest worden

Oft briēge ic eē zweert in dat lāt/ende
segge ic dē zweerde/gaet ouer dat lāt/eñ
versla ic vā diē die mēsce eñ die beeste/eñ
zijn deze drie mānē int midden van hem
leue ic seit die HERE God/si en sullē ha.
re sonen eñ hare dochterē niet verlossen
mer si sullen alleen verlost werden/ende
ist dat ic die sterfte seynde op dat landt/eñ
storte ic mijn onwaertscap daer op in den
bloede/so dat ic van dien lande wech doe
den mensce eñ die beesten/eñ Noe/Dani
el/eñ Job int midden van dat landt sijn
leue ic seit die HERE God/want si en sul
len den sone noch dye dochter verlossen/
maer si sullen in dye gerechtichept haer
sielen verlossen/wandt dit seit die HE
RE God.

E Ist dat ic mijn vier alte quade oordee.
lē/dat zweert/eñ dē honger/eñ quade bee
stē/eñ sterftē seinde in Jerusalē/eñ versla
ic dē mēsce eñ die beeste/nochtans sal der
in gelatē worde die behoudinge/die sonē
eñ die dochterē wt leydēde. Siet si sullen
tot v wt gaē/eñ ghi sult harē wech siē/eñ
haer vindingē/eñ ghi sult vertroost wer
dē op dat quaet dat ic in geleyt heb in Je-
rusalē/in allē die ic daer in gebracht heb-
be/eñ si sullē v vertroosten als ghi haren
wech siē sult eñ hare vindingē/eñ ghi sul
let bekēnē dat ic niet te vergeefs gedaen
en hebbe/al dat ic in haer gedaē heb/seyt
die HEERE God

Dat.xv.Capittel.

A ENde des HEEREN woort wert tot
mi gedaē/eñ hi seide. Des menscē
sone/wat sal mē doē dē houte vādē wijn.
gaert vā allē dē houtē vāden bosscen/die
daer sijn onder die houtē der bosscē? Sal
mē daer niet af nemē eē hout/dat mēd eē
werc af make/oft sal mēder af makē eenē
stake dat mēder eē yegelic vat aen hāge?
Siet het is dē viere in spise gegeuē/beide
sijn deelen heeft dat vier verteert/eñ die
helfte daer af is in asscē gemaect.
Salt tot eenigē werc oorboorlick sijn?
Doe doēt geheel was/so en wast niet oor
B boorlic ten wercke/ Hoe vele meer alst dat
vier verbrāt heeft eñ verslindt/soo en sal
mēder geē werc af makē mogē Hier om
seit die HEERE God.
Also dat hout vādē wijngaert is on-
der dat hout vādē bosscē/dat ic den viere
hebbe gegeuē te verbernē/also sal ic leue
rē die gene die tot Jerusalē woonē/eñ ick
sal mijn aēsichte tegē hē settē. Si sullē wt
dē viere comē/eñ dat vier salse verteeren
Eñ ghi sult wetē dat ick die HEERE ben
als ic mijn aēsichte tegē hē geset sal heb-
bē/eñ als ic dat lāt gegeuē sal hebbē son-
der wech eñ woest/om dat si ouertredich
geweest hebbē seit die HEERE.

Dat.xvi.Capittel

A ENde des HEEREN woort wert tot
mi gedaē/eñ hi seide. Des menscē
soon/maect Jerusalē condt hare onwaer
dichedē/eñ ghi sult seggē. Dit seit de HE
RE God/Jerusalē/v wortel eñ v geslach-
te is vādē lāde vā Canaan/v vader was
vā Amorrea eñ v moeder vā Cethea. Eñ
doe ghi geborē waert/ inden dage uwer
geboortē/so en was uwē nauel niet af ge
snedē/eñ ghi en waert niet in water ghe
wasscē/in salichedē/noch met sout gesou
ten/noch in doeckē gewōdē
Mijn ooge en heeft op v niet gespaert
dat ic v een vā desen dingē doē soude/wes
ontfermēde/mer ghi sijt geworpē op dat
aensicht vāder aerdē/in dat afwerpen u-
wer sielē/indē dage dat ghi geborē wairt
Eñ ic gaēde ouer v sach ic/dat ghi ver tre
dē wort in uwē bloede
Eñ ic seide v/als ghi waert in uwē bloe
de. Leeft. Ic seide v sekerlic in uwē bloede
Leeft. Ic gaf v menichfuldich/als dat blop
sel vanden velde/eñ ghi sijt gemenichful
dicht/eñ ghi sijt grooter gewordē/eñ ghi
sijt in gegaē/eñ ghi sijt gecomē totter wo
liker weerelt. V borstē wiesscē/eñ v haer
wies/eñ ghi waert naeckt eñ vol van be
scaēcheden. Eñ ic gic neuē v/eñ ic sach v/
eñ siet uwē tijt was tijt der geēder die lief
hebbende sijn
Eñ ic spreide mijn cleet op v/eñ bedec
te v scamelheit. Eñ ic swoer v/eñ ic inginc
met v een verbont seit die HEERE God
Eñ ghi sijt mi gemaect/eñ ic wies v met B
water/eñ ic suuerde v bloet vā v

Eñ ic besalfde v met olyē/eñ ic cleede
v met gemēgdē verwen/eñ ic scoeyde v
met Hyacinct/eñ ic gordde v met side/ende
ic cleede v met subtile cleederē/eñ ic ver-
cierde v met verccieringe. Eñ ic gaf armil
len in uwe hādē/ eñ eenē halsbā om trēt
uwē hals/eñ ic gaf eenē oorrinc op uwen
mōt/eñ ringē in v oorē/eñ een crone der
schoonheit op v hooft. Eñ ghi waert ver
ciert met goude eñ met siluer/eñ gecleet
met side/ende met gescakierde cleederē/
ende met vele verwen. Ghi aet bloeme/
ende honich/ende olye/ende ghy waert
anrtelike zeer scoon gemaect
Ende ghi hadt voorspoet inden rijck-
ke/ende uwen name ginc wt inden hey-
denē om v scoonheit/want ghi volmaect
waerdt in v schoonheit/die ick op v ghe-

leyt hadde/ſeit die HERE God. Eñ om
dat ghi betrouwē hadt in v ſcoonheyt/ſo
dedi oncuyſheit in uwē name/eñ ghi leit
uwe oncuyſheit wt/voor elc die by v ginc
dat ghi ſijn werdē ſout. Eñ ghy naēt van
minē cleederē eñ maecte die hoocheden
aē allē ſidē te gader genaeyt / eñ daer op
hebdi onſuuerheit gedaen gelijc noyt en
geſciede/noch geſcien en ſal. Eñ ghi naēt
die vatē uwer ſcoōheit vā minē goude eñ
vā minē ſiluere die ic v gaf/eñ ghi maec
C te v manlike beeldē/eñ dair in dedet ghi
onſuiuerheit.

Eñ ghi naēt v cleederē van vele ver-
wen/eñ bedecte die daer mede. Eñ mijn
olye eñ mijn rueckwerc ſette ghi voor hē/
eñ mijn broot dat ic v gaf/die bloeme/eñ
die olye/eñ dat honich/daer ic v mede ge-
voet heb/ſette ghi in haer aēſcouwē/indē
ruecke vā ſoeticheдē. Eñ het is geſcaē/ſeit
die HERE God/eñ ghi naēt uwe ſonen
eñ uwe dochterē/die ghi mi gebaert hebt
eñ ghi offerde die om te verſlindene. En
is uwe oncuiſheit niet clein/die mijn kin
derē geoffert hebt/Eñ ghi gaeftſe/dye af
godē daer medt conſacrerēde

Eñ na alle uwe onwaerdichedē ende
oncuyſheit/ſo en gedacht ghi niet der da
gē uwer ioncheit/eñ als ghi naect waert
eñ vol ſcādē/vertredē in uwē bloede. Eñ
het geuiel na alle uwe booſheit/wee wee
dic ſeit die HERE God. Eñ ghi hebt ge
maect een bordeel/eñ ghi maeckte v dat
bordeel in allē ſtratē. Tot elckē hoecke vā
dē wege hebdi gemaect een tekē ws bor-
deels/eñ ghi maect veronwaert v ſcoon-
heit.

Eñ ghi hebt gedeelt v voetē elckē die
bi v ginc/eñ ghy hebt gemenichfuldicht
alle uwe oncuyſhedē. Eñ ghi dedet onſu
uerheit mettē kinderē vā Egyptē/uwē
gebuerē/vā grooten vleeſſce eñ ghi me-
nichfuldichde uwe oncuyſheden om mi
te vergrammē. Siet ic ſal mijn hāt wt
ſtekē op v/eñ ic ſal uwe gerechticheit van
v nemen

Eñ ic ſal v geuen in die ſiele der geen
der die v hatē/indē dochterē ſpelē vandē
Paleſtinē/die hē ſcamē in uwē miſdadi-
gē wech. Eñ ghi hebt ōcuyſheit gedaē in

dē ſonen vā Aſſyriē/om dat ghi noch niet
verſaet en waert. Eñ na diē dat ghi onſu D
uerheit gedaē hebt/ſo en ſidi oock niet al
ſo geſaet/eñ ghy hebt gemenichfuldicht
v oncuyſheit int lāt vā Canaan / metten
Caldeē/eñ ghi en wort alſo oec niet geſaedt
Waer in ſal ic v herte ſuuerē/ſeit die HE
RE God/als ghi deſe dingen doet/eens
lichts wijfs wercke eñ die dye mānen aen
haer treckt: Want ghi hebt v bordeel ghe
maect int hooft vā allen wegen/eñ uwe
hoochede hebdi gemaect in elcke ſtrate/
eñ ghi en ſijt niet gewordē als eē gemeē
wijf die met verdriet haren loō vermeer
dert/mer als eē wijf eē overſpelinne dye
bouē harē man vreēde mānē in haelt. Al
len gemeyn wiuē geeft mē harē loō/mer
ghi gaeft loon alle uwe lief hebbers/ende
ghi gaeft hen gauen om dat ſi vā allen ſi
dē tot v comē ſoudē om met v oncuyſheit
te doen

Eñ in v is geſciet tegē die ghewoonte
vādē wiuē in uwe oncuyſheden/eñ na v
en ſal die onſuyuerheit niet ſijn. Om dat
ghy loon gaeft/eñ geenē loon en ontfinct
ſo is in v contrarie gheſciet. Hier om ghe
meē wijf hoort des HEREN woort. Dit
ſeit dye HERE God. Om dat v gelt wt
geſtort is/eñ om dat uwe ſcāde ontdect is
in uwe oncuyſheit op uwe lyefhebbers/
eñ op die af godē vā uwe onwairdichedē
in uwer kinder bloet die ghi hē gegeuen
hebt/Siet/ſo ſal ic oec alle uwe liefhebbers
vergaderē daer ghy mede gemengt ſijt/
eñ alle die gene die ghi lief hebt: met alle
die ghi haet.

Eñ ic ſalſe vā allē ſiden op v vergade
rē/eñ ic ſal uwe ſcāde ontdeckē voor hem E
Eñ ſi ſullē alle v vuylheit ſiē/eñ ic ſal v or
deel mettē overſpelerſſen ordelē/eñ dat
bloet wt ſtortē. Eñ ic ſal v geuē indē bloe
de vā grāſcappē eñ vā toorne/eñ ick ſal v
geuē in harē hādē. Eñ ic ſal v bordeel bre
kē. Eñ ſi ſullē v vā uwē cleederē ontclee-
dē/op dz ſi ſullē wech dragē die vatē uwer
ſcoonheit

Ende ſi ſullen v naect maken eñ vol
ſcanden/ende ſi ſullen een menichte op v
brenghen/ende ſi ſullen v oock met ſtee-
nē ſteenē/eñ ſlaē v doot met hare ſwaer-

dē.Eñ si sullē v huisen verbernē metten
viere/eñ si sullē in v oordeelē wen in veel
rē wiuē oogē.Eñ ghi sult achter latē on-
cuysheit te doē/eñ ghi en sult nyet meer
loon geuē.Eñ myn onwaertscap sal in v
rustē/eñ minē torē sal vā v genomē wor-
dē.Eñ ic sal rusten/eñ niet meer grā wor
dē/om dat ghi niet gedēckē en sult die da
gē uwer ioncheit.Eñ ghi hebt mi in allē
desen tot grāscappē verwect Eñ hier om
so heb ic v wegē gegeuen op v hooft/seyt
die HEERE God/eñ ic en dede v nyet na
alle uwe misdadē/in alle uwe verōwaer
dichedē.Siet elck die int gemeyn seit dit
segwoort hi salse in v aē nemē eñ seggen/
Also die moeder is/also is ooc haer doch-
E ter.Ghi syt uwer moeder dochter/die ha
rē mā verwerp/eñ haer kinderē/eñ ghy
syt uwer susterē suster/die haer mannen
verworpē eñ haer kinderē

U moeder is vā Cethea/eñ v vader
eē Amorreus. Eñ v suster is die meeste
Samaria/si eñ haer dochterē/die woonē
tot uwer slinker sidē.Eñ v suster die min
der is dan ghi/die tot uwer rechter siden
woōt/dat is Sodoma eñ haer dochterē/
Mer ooc so en hebdi niet gewādelt in ha
re wegē/noch en hebt niet gedaen na ha
re sondē.Na een luttel min so hebdi qua-
der sondē gedaē dā si/in alle uwe wegen/
Leue ic seit die HEERE God/wāt Sodo-
ma v suster/si eñ haer dochterē en hebbē
niet gedaē/also als ghi gedaē hebt/ghi eñ
v dochterē

Siet dit was Sodoma uwer susters
boosheit/houerdicheit/eñ die gesaetheit
vā broode/eñ oueruloedicheit/eñ haer le
dicheit eñ haer dochteren/eñ si en staken
haer hāt niet voort dē behoeftigē eñ den
armē mēscē/eñ si syn verheuē eñ deden
onwaerdicheit voor mi/eñ ic dedese wech
xix/f also als ghy gesiē hebt.Eñ Samaria en
sondichde niet die helft van uwē sonden/
mer ghi hebt die verwonnē met uwe zō
dē/eñ ghi hebt v susteren gerechtich ghe
maect in alle uwe onwaerdicheden/dye
ghi gedaē hebt

Hier om so draecht ooc uwe scāde die
met uwe sondē v susterē verwonnē hebt
misdadiger sondē doēde dā si.Wāt si syn

gerechtich gemaect voor v.Hier om sca-
met v ooc/eñ draecht uwe scāde/dye uwe
susterē gerechtich gemaect heeft.Eñ ick
sal my bekeerē eñ settē se weder/metter
bekeeringē dier vā Sodoma met haren
dochterē/eñ metter bekeeringē vā Sa-
mariē eñ hare dochterē.Eñ ic sal keeren
eñ weder keerē int middē vā hē/dat ghy
v scāde dragē sult/eñ dat ghi v scamē sult
in alle uwe sondē/die ghi gedaē hebt/uwe
susterē vertroostēde G

Eñ v suster Sodoma eñ haer dochte
rē sullē weder keerē tot hare outheyt/eñ
Samaria eñ haer dochterē sullen weder
keerē tot haer outheit/ende ghy eñ uwe
dochterē keert weder tot uwer outheyt
Wāt Sodoma v suster en was nz gehoort
in uwē mont/indē dage uwer houeerdic
heit/eer uwe boosh^z wort ontdect/alsoot
in desen tide is/in lachtere der dochteren
vā Syriē/eñ alom der dochterē vanden
Palestinē die al omme v wonē.Ghi hebt
gedragē v sonde/eñ v scāde seit de HEE
RE God.Want dit seit die HEERE God
Eñ ic sal v doē also ghi verōwaert hebt
dē eet/dat ghi myn verbont nyet doē en
sout/eñ ic sal myn verbōt gedēckē met v/
indē dage uwer ioncheyt/eñ ick sal v een
eewich verbōt verweckē.Ende ghy sult
uwer wegē gedēcken/eñ ghi sult bescaēt
wordē als ghi ontfāgē hebt uwe susterē/
die meerder syn dā ghi met uwē minsten
eñ ic salse v geuen in dochteren/mer niet
wt uwē verbonde.Ende ic sal met v myn
verbont verweckē/ende ghi sult wetē dat
ic die HEERE ben/om dat ghi sult geden
ken ende bescaemt worden/ ende op dat
ghi om uwe schaemten uwen mont niet
en sult moghen open doen/als ick v ghe-
payst syn sal/in alle die sonden die ghi ge
daen hebt/seyt de HEERE God

Dat.xvij.Capittel.

A Ende des HEEREN woort wert
tot mi ghedaen/ende hi seide.Des
menschen sone stelt voort dit raetsel:ende
vertelt dese gelyckenisse den huyse van
Israel/ende ghi sult seggen.Dit seyt dye
HEERE God.Eenen grooten aerne/m^z
groote vlogelen/lanc van leden/vol van
pluymen/ende van menigerhande ver

wē/quā tot den Libanum/eñ hi nam dat
merch vādē Cederboom/eñ die hoocheit
vā hare tackē troc hy wt/eñ droech hem
ouer int lāt van Chanaan/inder cooplie.
B dē stat sette hi die. Eñ hi nā vādē sade van
den lande/eñ leyde dat in die aerde voor
saet/dattet syn wortelē vast makē soude
op vele waterē. In dat bouēste vādē lan-
de leide hi dat saet. Eñ alst gegroept was
so wiest in eenē widē wyngaert/leech vā
staturen/eñ syn tackē sagē tot hē waerts
eñ syn wortelē warē onder hē.

Dus wordet eenē wyngaert/eñ maec
te de vrucht in ranckē/eñ hy scoot wt syn
nieuwe rāckē. Eñ het wert eē āder groot
aerne gemaect/met groote vluegelē/eñ
met vele pluymen. Ende siet/dese wyn-
gaert scēē scietende syn wortelē tot haer/
eñ syn ranckē reycte hi tot hē/dat hi hem
vernettē soude vāden houē syns bloep-
sels/desen wyngaert was geplāt in goe-
den lande op vele wateren/dat hy blade
ren maken soude/eñ vrucht draghen/eñ
dat hy syn soude in eenen grooten wyn-
gaert. Segt/dit seit die HEERE God. En
sal dese wyngaert geen voorspoet hebbē
En sal hi syn wortelen nyet wt roden/eñ
syn vruchte bedwingen? Eñ sal hi verdro
C gen alle die ranckē syns bloepsels/eñ salt
verdroogē? eñ niet in groten arme/noch
in veel volcs/dat hy desen wyngaert wt
roden soude met der wortelē?

Siet, dese wyngaert is geplant. En
sal dezē wyngaert geen voorspoet hebbē?
Als eenē bernēdē wint desen wyngaert
rasten sal/en sal hi niet worden gedroocht
eñ sal hi verdrogē inder aerdē syns grop
ens? Eñ des HEEREN woort wert tot
mi gedaen seggēde. Segt tottē onwaer-
dēdē huse. En weet ghi niet wat dese din
D gen bedиedē?

Segt/siet dye coninc van Babiloniē
sal comen in Jerusalē/eñ hi sal met hē ne
mē haren coninc eñ syn princē/eñ hi salse
voeren tot hē seluē in Babilonien. Eñ hi
sal nemen vāden sade vā dyen rycke/eñ
hi sal met hem eē verbont makē/ende hi
sal van hem nemen eenē gesworen eedt/
Mer oot sal hi wech voerē die stercke mā
nen vādē lande/om dattet syn sal eē ver-

nedert ryc/eñ dattet niet verheuen wer
den en sal/maer dattet bewaren sal syn
verbont/eñ dat houdē. Die welcke vā hē
wech gaende/seynde bodē in Egiptē/dat
hi hē geuē soude paerdē/eñ vele volcs. eñ
sal hi geē voorspoet hebbē/ofte sal hi salic
heit beiagē/die dit gedaen heeft? Eñ dye
dat verbont gebrokē heeft/en sal hy niet E
ontulien? Leue ick seit die HEERE God
want in des conincs plaetse die hē coninc
maecte/wiēs eet hi gebrokē heeft/die hy
met hē hadde/hi sal int middē vā Babilo
nien steruē. Eñ nz in eē groot heyr/noch
in grooten volcke en sal Pharao tegē hē
stryt doen in makinge van bolwercken/
noch in stichtinge der valeyen/op dat hy
veel sielē verslaē soude.

Wāt hi veronwaerde dē eet/op dat
hi dat verbont brekē soude/eñ siet/hy he-
uet syn hant gegheuē. Eñ als hi alle dese F
dinge gedaē heeft/so en sal hi niet ontuliē
Hierom seit dye HEERE God. Leue ick/
wāt dē eet dien hi veronwaert heeft/eñ
dat verbont dat hi gebroken heeft/sal ick
op syn hooft settē. Eñ ic sal op hē myn net
te wt spreydē/eñ hi sal in myn nette ghe
vaē wordē/eñ ic sal hē brēgē in Babiloni
en/eñ ic sal hē daer oordeelē in dyer ouer
daet daer hi mede versmaet heeft/eñ al-
le syn voor vluchters met allē zȳ der heyr-
scaren sullē met dē swaerde vallē.

Mer die ouer bliuē/sullē gestropt wor-
den in alle widē/eñ ghi sult werē dz ict de G
HEERE gesprokē heb. Dit seit die HEE-
RE God. Eñ ic sal nemē dat merch van
eenen hoogen Cederboom/ende ick salt
setten vanden top synder dunder tackē/
ende ic salse deplen/ende ick salt planten
op eenen hooghen verheuen berch. Ick
sal dien planten in eenen hooghen berch
van Israhel/ende hi sal wt spruyten in ee
nen bloepsele/ende hi sal vruchte maken
ende hy sal zyn in eenen grooten Ceder-
boom

Ende onder hem sullen woonen alle
voghelen/alderhande ghevoghelt sal si-
nen neste maken onder die scaduwe van
sinen bladeren. Ende alle die houten vā
den rycke dye sullen weten/dat ick dye

HEERE/heb vernedert dē hoogē boom
eñ dat ic verheuē heb dē nederē boom/eñ
dat ic verdroocht heb dat groene hout/eñ
heb doē groepē dat droo ge hout. Jck dye
HEERE heb dit gesprokē eñ hebt gedaē.

Dat.xviij.Capittel.

A Ende des HEEREN woort wert tot
mi gedaē/seggēde. Wat ist/dat ghi
onder v die gelijkenis int lāt van Jsrael
keert in dese segsprake eñ segt. Die vads
atē die suere wijndruyuē/eñ haer kinder
tādē wordē eggich? Leue ic/seit die HEE
RE God. oft v voort meer dese gelikenis
sal sijn in Jsrahel in beteekenissen. Siet/
het sijn alle mijn sielē/also des vaders sie
le/also is oor des kints siele mijn. Die sie
B le die sondicht/die sal steruē.
Eñ ist dat eē mā gerechtich is/eñ doet
hi oordeele eñ gerechticheit/eñ en eet hy
op die bergē niet/eñ en heft hi sijn oogen
niet op tē afgoden waert des huys vā Js
rael/eñ en verkracht hy sijns naestē wijf
niet/eñ en gaet hi niet tottē wiue/die ha
re maēt suyueringe heeft/eñ en bedroeft
hi dē mēsce niet/eñ geeft hi sijn sculdena
rē sinē pāt weder/eñ en rooft hi mz crach
te niet/eñ geeft hi sijn broot den hongeri
gē/eñ cleet hi dē naectē met eenē cleede/
eñ en leēt hi niet om woeckere/eñ en ne
met hi niet meer weder dā hi en leēde/eñ
keert hi sijn hāt vā boosheden/eñ doet hi
gerechtich oordeele tussce den mā eñ den
mā/eñ wādelt hi in mijn geboden/eñ be
waert hi mijn oordeele op dat hi die wair
heit doet/dese is rechtueerdich.
C Hi sal dat leuē leuē/seit dye HEERE
God. Jst dat hi wint eenē soon eenē moor
denaer die bloet wt stortet/eñ doet hi een
vā desen dingē/maer dat hi alle dese din
gē niet en doet/mer dat hi op die bergen
eet/eñ dat hi sijns naestē wijf besmet eñ
bedroeft dē behoeftigē eñ dē armē/eñ dz
hi rooue rooft/eñ dē pant nyet weder en
geeft/eñ dat hi sijn oogē opheft tē afgodē
eñ onwaerdicheit doet/eñ wtgeeft hi tot
woeckeren/eñ ontfanct hy meer weder/
sal hi leuē? Hi en sal niet leuē
Als hi alle dese versmadēde dingen
gedaē heeft/hi sal dye doot steruen. Sijn
bloet sal in hē sijn. Jst dat hi eenē sone ge
wōnē heeft/dye aēsiēde alle sijns vaders D
sondē die hi gedaē heeft/vreest/eñ en doet
hi niet die des gelijcke sijn/eñ en eet nyet
op die bergē/eñ sijn oogē nyet op en heft
tottē afgodē des huys vā Jsrael/eñ sijns
naestēs wijf nyet en besmet/eñ eenē mā
niet en bedroeft/eñ dē pant niet en hout/
eñ geenē roof en rooft / eñ dē hongerigē
sijn broot geeft/eñ hy dē naectē cleet met
eenē cleede/eñ hi sijn hāt af treet vā eens
arms mēscen onrecht/eñ hi die woecker
eñ meer dā hi leēde nyet en ontfanct/eñ
mijn oordeelē doet/eñ hy in mijn gebodē
wādelt. Dese en sal nyet steruen in sijns
vaders boosheit/maer hi sal dat leuē leuē
Sijn vader/om dat hi ouerdaet dede E
eñ gewelt dede sinē broeder/eñ quaet ge
daē heeft in die middewaert vā sinē volc
ke/siet/hi is doot in sijn boosheit. Eñ ghy deu.xxiiij/
segt. Waer om en sal die sone niet dragen e/ iiij.re/iiij.
sijns vaders boosheit? Dat is/om dat die v/
sone oordeel eñ gerechticheit heeft gedaē ij.pa/xxv.a
hi heeft bewaert alle mijn gebodē eñ hy
heeftse gedaē/hi sal dat leuē leuē. Die sie
le die sondicht/si sal steruē. Eñ die sone en
sal des vaders boosheit niet dragē/eñ die
vader en sal sijns soons boosheit niet dra
gē. Eens gerechtich gerechticheit sal op
hē sijn/eñ die booshept eēs quaets sal op
hem sijn.
Eñ ist dat die quade mensche boete
doet vā alle sijn sondē die hi gedaen heeft
eñ hout alle mijn gebodē/eñ doet oordeele
eñ gerechticheit/hi sal dat leuē leuē ende
niet steruē. Eñ alle sijn boosheden die hy
gedaē heeft/en sal ic niet gedēckē. Hy sal
leuē in sijn gerechtichz die hi gedaē heeft
En ist mijns wille niet der quader mēscē
doot (seit die HEERE God) eñ dat hi niet
bekeert en worde van sijn wegē eñ leue?
Eñ ist dat hē die gerechtige mēsche
af keert vā sijnder gerechticheit/eñ doet
hi boosheit na alle die onwaerdicheit die
een quaet pleghet te doē/sal hi leuē? Alle
sijn gerechtichepdē die hi gedaē heeft diē F
en sal mē niet gedēckē. Jn der ouertredin
ge/daer hy inne ouer ghetreden is/eñ in
sijn sondē die hi gesondicht heeft/in dyen
sal hi steruen. Eñ ghi hebt ghesept. Des
HEEREN wech en is niet gerechtich

Hoort daer om ghi huis vã Israel. En is
mijnẽ wech nyet gerechtich/eñ en sijn v
wegen niet meer quaet? Wãt als hẽ een
gerechtich mẽsce af keert vã zijnder ghe
rechticheit/eñ hi boosheit doet/so zal hi in
die boosheit steruẽ. In die ongerechticheyt
die hi ghedaẽ heeft zal hi steruen. Eñ als
G hẽ die quade mẽscẽ af keert vã sijnre boos
heit die hi gedaẽ heeft/eñ hi doet oordee-
le eñ gerechticheit/hi sal sijn siele leuẽde
maken.

Wãt merckẽde/eñ hẽ af keerẽde vã
alle sijn boosheden die hi gedaẽ heeft/hi zal
dat leuẽ leuẽ/eñ hi en sal niet steruẽ. Eñ die
kinderẽ vã Israel seggẽ. Des HEREN
wech en is niet gerechtich. En sijn mijn
wegẽ niet gerechtich huys vã Israel/eñ
en sijn niet voort meer uwe wegẽ quaet?
Hier omme huis vã Israel/sal in elcken
oordeelẽ na sinẽ wegẽ. seit dye HERE v
God. Wert bekeerdt eñ doet boete van
alle v boosheden/eñ die boosheit en sal v niet
zijn in valle. Werpt wech van v alle uwe
boosheden daer ghi in ouer getredẽ sijt/eñ
maect v een nieuwe herte/eñ eenẽ nyeu
wẽ geest: Eñ waer om suldi steruẽ huys
vã Israel? wãt ic en wil des sondarẽ doot
niet/zeit die HERE v God. keert weder
eñ leeft.

Dat.xix. Capittel

A Ende ghi des mẽscẽ sone/neemt aẽ
gewin op die princen vã Israel/eñ
ghi sult seggẽ/Waer om heeft v moeder
dye leeuwinne onder dye leeuwen ghe-
rust? Int middẽ vandẽ leeuwen voede si
haer cleine iongẽ. Eñ si leyde eenẽ vã ha
rẽ leeukẽs wt/eñ hi wort een leeu/eñ hy
leerde proepe vãgẽ/eñ mẽschen te etene.
Eñ die liedẽ hoordẽt vã hem/eñ si en vin
gẽs niet sonder haer wonden/eñ si broch
ten hẽ met kethenẽ int lãt van Egypten
Als die leeuwinne sach dat si getrãt was
eñ dat haer onthbeydẽ verlorẽ was/so nã
si een vã harẽ leeukẽs/eñ sette hẽ tot ee-
nen leeuwe

Die welc ginc onder dẽ leeuwen/eñ
B wort een leeu/eñ hi leerde proepen te vã
gen/eñ mẽscẽ te etẽ/hi leerde weduwen
te makẽ/eñ haer stedẽ te bringẽ in wilder
nisse/vã dat lãt wort bedroeft/eñ sijn vol-

heit/vander stẽmẽ sijns briesschẽs/eñ die
leidẽ vergaderdẽ vã allesins vãdẽ proui-
cien tegẽ hẽ/eñ spreydẽ haer nettẽ op hẽ
In harẽ wondẽ wort hi ghevaen/eñ si de
dẽ hẽ in een keuije. In kethenẽ brachten
si hẽ tot dẽ coninc vã Babilonien/eñ si de
dẽ hẽ in eenẽ kercker/dat mẽ voort meer
op die bergẽ vã Israel zijn stemme nyet
hooren en soude

V moeder is/als een wijngaert in u
wẽ bloede/opt water geplãt Sijn vrucht a
eñ sijn bladerẽ wiessen wt vele wateren
eñ het sijn hẽ geworden vaste roedẽ in sep
tren der geenre die heerscappie hebben
eñ sijn hoocheit is op gewassen onder die
bladerẽ Eñ hi sach sijn hoocheit in die me
nichte vã sinẽ ranckẽ/eñ hi wort wtghe-
root in grãscapẽ/eñ nederghewórpẽ op
die aerde/eñ eẽ barnẽde wint verdroghe
de sine vrucht/die roeden zijnre starcheit
sijn verdroecht/eñ si sijn wt gemercht. dat
vier adt dẽ wijngaert. Eñ hi is nu ouer-
geplãt inder wildernissen int lãt dat son-
der wech is/eñ dorstich/eñ eẽ vier quã wt- D
ter roedẽ vã sinẽ telgherẽ die zijn vruchte
heeft gegetẽ/eñ inden wijngaer en was
geẽ starcke roede/eñ eenẽ septre der geẽ
re die regneren/hi is geweẽ eñ hi sal tot
den geween sijn

Dat.xx. Capittel

Ende het geuiel indẽ seuẽdẽ iaer/in
die.v. maẽt/so quamẽ mãnẽ vãden A
ouders vã Israel. om dẽ HERE te vragẽ
Eñ si saten voor mi. Eñ des HEEREN
woort wert tot mi gedaen/eñ hi seide/des
menscen sone spreect tot dẽ ouders vã Is
rael eñ ghi sult tot hem seggẽ. Dit seit de
HERE v God En sijt ghi niet gecomen
om mi te vragẽ? Leue ic/want ick en zal v
niet antwoorden/seit die HERE v God
Oft ghi haer oordeelt/oft ghy des mẽscẽ
sone oordeelt

So toõt hẽ haers vadẽs õwaerdiche
den/ende ghi sult tot hem segghen. Dit
seit dye HERE v God. In dien daghe
dat ic Israel vercoes/ende ick mijn hant
ophief om dat ghestachte van Iacobs hu
se/ende ic hem openbaerde inden lande
van Egypten/ende ic mijne hant ophief
om hẽ lieden eñ seide. Ic ben die HERE

B v God/in dyē dage hief ic mijn hāt op hē
lieden/dat icse leiden zoude wt den lande
van Egipten/int lant dat ic hem voorsiē
had/welck vloeyde van melcke eñ vā ho
nick/twelc heerlic is onder allen landen.
Eñ ic seide tot hē liedē. Elc werp af die ū
stooringe zijnder oogen/eñ en wilt niet be
smet wordē indē afgodē vā Egyptē. Jck
bē die HERE v God.

Eñ si verwectē my tot grāscapē/eñ en
wildē mi niet hoorē Elc en warp nz wech
die verstoringe vā sijnre ooghē noch si en
lietē die afgodē niet vā Egyptē. Eñ ic zei
de/op dat ic mijne onwaerscap op hē wt
stortē soude/eñ dat ic mine grāscap in hē
volbrēgē soude int middē vā dat lāt vā E
gyptē. Eñ ic hebt gedaē om mijnē naem
dat hi niet besmet worden en soude voor
die heidenen/in welker middel dat si wa
rē/eñ onder die welke ic hē opēbaerde/dz
icse wt dē lāde vā Egypten leiden soude/
Hier om verdreef icse wt dē lāde vā Egip
tē/eñ leydese wt inder wildernissen/ende
ic gaf hē mijne gebodē/eñ ic toonde hem
mijne oordeelē/dwelc die mēsche doende
sal daer in leuen

ro/xx/d de/iij/c/ Hier en bouē gaf ic hē mijnen Sab
both dattet een teekē zijn soude tusscē mi
eñ hē/eñ dat si wetē souden/dat ic dye HE
RE ben diese heylichde. Eñ dat huys vā
xo/xvi/f Jsrael verwecte mi totter grāscap inder
wildernisse/si en wādeldē in mine gebo
dē niet/eñ si verwerpē mijne oordelē/die
welcke een mēsce doende/zal dair in leuē
eñ si besmettē eñ brakē geweldelic mijne
Sabbaten

Hier om seide ic op dat ic mijne grā
scapē op hē wtstortē soude inder wilder
nissen/eñ dat icse verderuē soude. Eñ ick
dedet om minē naē/op dat hi niet besmet
werdē en soude voor die heidenē/wt welc
icse verdreef in harē aēscouwē. Hier om
C hief ic mijn hāt op/op hē inder wildernis
sen/dat icse niet leydē en soude in dat lāt
dat ic hē gegeuē heb vloeyēde vā melcke
eñ vā honich/dat sonderlincste lāt bouen
allē lāden/om dat si mine oordeelē wech
worpē/eñ in minē gebodē niet en wādel
den/eñ mine Sabbatē brakē. Wāt haer
herte ginc na die afgodē: Eñ mijn ooghe

spaerde op hē/dat icse niet dooden en sou
de/eñ ick en verderfsen zinder wildernissen

Eñ ic seyde tot harē kinderen inder
wildernissen. Jn uwer vaderē gebodē en
wilt niet gaen/noch en bewaert haer oor
deelen niet/noch en wort nyet besmet in
harē afgodē. Jck ben dye HERE v God
Wandelt in minen gebodē/eñ bewaert
mijn oordeelē eñ doetse/eñ mine Sabba
tē heilicht/op dat eē teekē si tusscē my eñ D
v/eñ ghi sult wetē/dz ic de HERE v god
bē. Eñ die kinderē vā Jsrael veronwaer
dē mi/eñ en wādelē in mijnē gebodē niet
eñ en bewarē mine oordeelē niet/dat sise
doē soudē/als eē mēsce dye doet/zo zal hy
daerin leuē eñ si brakē mine Sabbaten.
Eñ ic dreyghdese dat ic minē torē op hem
wt werpē soude/eñ dat ick mine grāscap
op hē volbrēgē soude inder wildernissen
Eñ ic keerder mijn hāt af/eñ ic dedet om
mijnē naē/om dat hi niet besmet worden
en soude voor die heydenē/wt dē welckē
icse wtwerpe in haren oogen.

Eñ ic hief weder mijn hāt op inder wildernis
sen/op dz icse stroepē soude indē geslachtē
eñ dat icse verstroepē soude inder aerdē
om dat si mijn oordeelen nyet ghedaē en
haddē/eñ dat si mijne gebodē gelachtert
haddē/eñ dat si mijne Sabbatē gebrokē
haddē/eñ dat hair oogen geweest haddē
na haers vaders afgodē. Hier om so gaf
ic hē oock gebodē/die niet goet en warē eñ
oordeelē daer si nyet in leuē en sullē/eñ ic
besmettese in harē giftē/als si offerden al
dz die vrouwelichz opdoet/om hare zōden
wil/eñ si sullē wetē dz ic die HERE ben.
Hier om/des mēscē soon spreect tot dē huse vā E
Jsrael/eñ ghi zult tot hē seggē. Dit seit de
HERE v God. Noch oock eñ hier in blas
phemeerdē mi uwe vaderē als si mi ver
smaet haddē vonwaerdēde/eñ ic zoudese
gheleit hebbē in dz lāt/daer ic mijn hāt op
hief op dz ict hē geuē soude. Si saghē alle
hoge hueuelē/eñ alle bosachtich hout/eñ
dair offerdē si hair doodofferen/eñ si gauē
dair hair offerhāde in ouerechtige tot grāsca
pē/eñ si settē dair dē ruer haerdē suetecheit
eñ si storttē dair hair offerhāde Eñ ick zei
de tot hē. Wat hoocheden ist/daer ghy toe
ingaet. Eñ sinen naem is geheetē hoech.

heit/tot op desen dage. Hier om segt tot-
tē huse van Israel. Dit seyt dye HEERE
v God.

Seker ghi woirt besmet in uwer va-
deren wech/ende ghi doet oncuysheit na
haer verstoringe/eñ in die offerhāde van
uwē giftē/als ghi uwe kinderē door dat
vier treet. wordi besmet tot hedē in allē u
wē afgodē/eñ huis vā Israel/ic sal v ant-
woordē? Leue ick seit die HEERE v God/
wāt ic en sal v niet antwoorden/noch dat
gedachte vā uwē gedachtē en sal v nyet
gescien/ghi die segt. Wi sullē sijn als dye
heydenē eñ als die maechscappē vander
aerdē/op dat wi oeffenē sullē hout eñ stee
nen. Leue ic zeit dye HEERE v God: wāt
in starckere hāt eñ in wtgestortē toorne
sal ic op v regnerē.

E Eñ ic sal v wtē volckē leidē/eñ ic sal v
vergaderē vāder aerden daer ghi in ghe
stroeyt sijt/In machtiger hāt eñ in wtge
stekē armē/eñ in wtgestortē toorne sal ic
bouē v regnerē/eñ ic sal v brenghē in wil
dernissen des volcs/eñ daer sal ick met v
geoordeelt wordē vā aēsichte tot aensich-
te. Also ic met oordeele gestredē heb tegē
uwen vaders inder wildernissē des lāts
vā Egyptē/also sal ic v oordeelen/zeit dye
HEERE/Eñ ic sal v onder doē onder mij
ne coninclijcke roede/eñ ic sal v brēghē in
den bandē der beloftē. Eñ ic sal van v wt-
kiesen die ouerdadige eñ quade/eñ ic sal-
se wtleidē wt dē lāde haerrō woninge/eñ
si en sullē niet comē int lāt vā Israel/ende
ghi sult wetē/dat ic dye HEERE bē. Ende
ghi huys vā Israel/dit seit die HEERE v
God.

Elc vā v wādelt na uwē afgodē/ende
dient hē. Eñ ist oor dat ghi mi hier in nyet
en hoort/eñ besmet ghi voort meer minē
heiligē naē in uwē giftē/eñ in uwē afgo-
dē/al dat huis vā Israel (seit de HEERE)
sal mi dienē in sinē heiligē berge indē ho
gen berch vā Israel/seit God de HEERE
Daer sal mi dienē alt huys van Israel/te
wetē al in dat lāt: daer si mi sullē behagē
Eñ daer sal ic soeckē uwe eerste vruchtē
eñ dat beginsel vā uwe thiendē in allē u-
wē geheylichdē Ic sal v ontfaē in ruec der
sueticheit als ic v wtē volcke geleit hebbe

eñ v vergadert heb/vādē lādē dair ghi in
gestroeit sijt/eñ ic sal in v liedē geheilicht D
wordē inder naciē oogen

Eñ ghi sult wetē dat ic die HEERE
bē/als ic v heb geleit int lant vā Israel/in
dat lāt dair ic omme mijn hāt ophief dat
ict uwē vaders geuē soude. Eñ dair sult
gedēckē uwer wegē eñ alle uwer booshe
dē daer ghi in besmet zijt/eñ ghi sult v sel
uen mishagē in uwē aenscouwē in allen
uwen boosheden die ghy gedaē hebt/eñ
ghi sult wetē dat ic die HEERE bē/als ick
v welgedaē sal hebben om mijnē naē/eñ
niet na uwe quade wegē/noch na uwe al
te quade misdadē/huis vā Israel/seit die
HEERE v God/

Eñ des HEEREN woort wert tot mi
gedaē/eñ hy seyde Des mēscē sone/set v
aēsichte tegē dē wech vā sudē eñ prophe-
teert tot Affrikē waert Eñ propheteerde
ten bosscē waert vādē zudē acker/eñ ghy
sult dē bossce vā zudē segghen. Hoort des
HEEREN woordt. Dit zeit die HEERE v
God. Siet/ic zal in v een vier ontstekē/eñ
ic zal in v verbarnē alle groen hout/eñ al
le droge hout/

Die vlamme vā diē brāde/en zal niet
gebluschet werdē. Eñ al dat aēsichte zal
daer in verbrāt wordē vādē zuidē tot den
noordē/eñ alle vleesch zal siē/dat ic de HE
RE/diē bosch ontstekē hebbe/eñ hi en zal
niet gebluscht wordē. Eñ ic zeide. Ach/ach
ach/HEERE v God. Si seggē vā my. En
spreect deze man niet bi gelikenisse

Dat .xxi. Capittel

Ende des HEEREN woort wert tot
mi gedaē/eñ hi zeyde/des mēscē zo A
ne set v aēsichte te Jerusalē waert/ende
roept tē heilichdō waert/eñ prophetēert
tegē dat lāt vā Israel/eñ ghi zult dē lāde
vā Israel seggen. Dit zeit dye HEERE v
God. Siet ic spreke tot v/ic zal mijn zweert
treckē wt der scheyde/eñ ic zal in v verslaē
dē gerechtigē eñ dē quadē.

Eñ om dat ic in v verslagē heb dē ge-
rechtigē eñ dē quadē hierō zal mijn zweert
wt zijnre scheydē comē/tot allē vleesch vā
zuidē tottē noordē/eñ dz alle vleesch wetē
zal/dz ic de HEERE/mijn zweert wt zijnder
scheydē getogē heb/zo datter dair in niet ge-

steken worden en sal. Eñ ghi des mēscē sone
B versucht in die bedroefthiet vādē lēdenē
eñ ghi sult voor hē versuchtē in bitterhe
dē. Eñ als si tot v seggē sullē / waerō ver-
sucht ghi / zo sult ghi segghē Omt hooren
wāt het coēt / eñ alle herte sal versmeltē /
eñ alle hādē sullen sonder macht zijn / eñ
alle geest sal gecrāct sijn / door alle knien
sullē waterē vloepē. Siet / het coēt / eñ het
sal gesciē / seit die HEERE v God.

Eñ des HEEREN woort wert tot
mi gedaē / eñ hi seide: Des menschē sone /
propheteert / eñ ghi sult seggē. Dit seit de
HEERE v God. Spreect. Dat sweerdt is
gescarpt eñ geuijlt / eñ om in tweē te hou
dene die offerhāde so ist gescarpt / om dat
tet blinckē sal so ist geuijlt / Ghi dye mijns
soons septre ruerdt / hebt alle hout afghe
houdē. Eñ ic hebt gegeuē te scauene / om
dat mēt metter hāt houdē sal Dit sweert
is gescarpt / eñ dit is geuijlt om dattet zij
C sal in des geens hāt / die dootslaē sal Des
mēscē soō / roept / eñ huylt / wāt dit sweert
is gemaect in mijnē volcke / dit is in allē
dē leydsmānē vā Israel die gheulodē wa
ren / si sijn dē sweerde geleuert met minē
volcke.

Hier om slaet op v dije / wāt het is ge
proeft / eñ dat / alst die septre om geworpē
heeft / en salt niet zijn / seit die HEERE v
God. Ghi des mēschē sone propheteert
hier om / eñ slaet die eene hāt aē die āder
hāt / eñ dat sweert worde ghedobbelleert
eñ dat sweert vādē genē die verslagē sijn
werde gedrieuoudicht. Dit is dat zweert
vāden grooten dootslach datse verstervē
doet / eñ veruarē metter hertē / eñ het me
nichfuldicht die vallen.

In alle harē poortē heb ic gegeuē dat
verstorē vādē scarpē sweerde dat geuijlt
is om te blinckē / eñ om wondē ten slage.
Werdt gescarpt / gaet ter rechter oft ter
slincker sidē / zo werwaert dat v aensichte
begeert. Eñ ic sal ooc slaē metter hāt aen
die hāt / eñ voldoē mine onwaerdicheyt.
Ic die HEERE hebt gesprokē. Eñ des
D HEEREN woort wert tot mi gedaē / ende
hi seide. Eñ ghi des mēschē sone / legt ghi
twee wegē / dat des conincs vā Babiloni
en zweert come: Wt eenē lāde sullē si bey
de comē Eñ hi zal metter hāt vāghē dye
verciering / int hooft des weechs vāder
stat zal hi zijn verciering doē / Dē eenen E
wech sult ghi leggē / dattet zweert come
tot Rabbach vā Amons kinderen eñ tot
Judā in Jerusalē dat alte vast is. Wāt de
coninc vā Babiloniē stont op eenē onge-
scepdē wech in dat hooft vā tweē straten
vragēde waerseggerie / eñ mēgde die ge-
scuttē te samen.

Hi vraechde dē afgoden / hi vraechde
raet aē die ingewādē. Tot zijnre rechter
sidē was waerseggerie gedaē op Jerusa
lē / dat hi die rāmē stellen soude / eñ dat hi
dē mont op doet in dē slach / dat hy zijn stē
me op heffe in gehuyle / eñ dat hi rāmen
rechte tegē die poortē / eñ dracht toe drage
om bolwerckē te settene. Eñ hi zal zijn in
harē oogē als te vergeefs raet soeckēde F
aē die sprake / eñ als nauolgēde die ledich
heit van des Sabboths vierte. Maer hi
zal der boosheit ghedēckē / om die stadt te
winnen.

Hier om seit die HEERE v God Om
dat ghi ghedacht hebt uwe boosheden eñ
hebt geopēbaert uwe ouerdadicheden / eñ
uwe sondē opēbaer geworden zijn / in allen
uwē gedachtē. Daer om seg ick / om dat
ghi gedacht hebt / zo zuldi metter hāt ge-
vāgē wordē Eñ ghi gemeen eñ ongeach G
te eñ ongenadich leidtsmā vā Israel / wi
ens dach dat coēt / eñ voorgescict is inden
tijde der boosheit. Dit ziet die HEERE v
God / doet af dē mijtere / wet wech die cro
ne. En is dit die stat niet / die dē ootmoedi
gen op verhief / eñ dē hogē vernederde?
Boosheit / boosheit / boosheit / zal icse settē
Eñ dit en zal niet gesciē voor dat hi comē
zal / wiēs dat oordeel is / eñ ic zalt hē geuen
Eñ ghi des mēschen zone / prophetere eñ
zegt. Dit zeit de HEERE v god tot Amōs
kinderē / eñ tot harē lachtere / Eñ ghi zult
seggē. Sweert / zweert / gaet wt der scep
den om doot te slaen / vijlt v / dat ghi doot
slaetste eñ blickes als si dyepdelheden za
gē / eñ voorseydē v lueghenē / dat ghi souc
werdē gegeuē op der quader gewōd hal
zē / welcker dach die comē zal die voorghe
scict is in dē tijde d' boosh. Keert wed' tot
dijnre sceidē in die stat dair ghy gescepen

waert
In dat lât dijnre geboorte zal ic v oor
deelē/eñ storte wt op v mijn onwaerdich
heit Inde vier mijnre grāscap zal ic in v
blazē.eñ ic sal v in sotter mēscē hādē geuē
eñ die vōsnisse makē sullē Ghi sult dē vie
re spijse zijn/Eñ v bloet sal int middē vā
dat lât zijn/ghi sult ter vergetelheit ghe.
leit wordē/wāt ic die HEERE hebt gespo
ken.

Dat.xxij.Capittel

A Des HEEREN woort wert tot mi
gedaē/eñ hi seyde.Eñ ghi des mē
scē sone en oordeelt ghi niet die stadt der
sondē/eñ ghi sult haer toonē alle haer on
waerdicheit/Eñ ghi zult segghē.Dit zeit
die HEERE v God.Een stat bloet wt stor
tende int middē vā haer op dat haer tijt
comē soude/eñ dye afgodē maecte tegen
haer seluē/om besmet te wordē Ghi hebt
misdaē in uwē bloede dat vā v wtgestort
is/eñ zijt besmet in uwen afgodē die ghy
gemaect hebt.Eñ ghi sult doē genakē v
dagē eñ ghi hebt toebracht dē tijt van u.
B Hiere.v.a wē iarē.Hier om heb ic v/in lachter gege
uen indē Heydenen/eñ in bespottē allen
lādē die bi v/eñ verre van v zijn
Die sullē triumphe hebbē van v/be.
smette/edele/groot in verderfnissē.Siet
die princē vā Israel/elcke warē in v in ha
rē armē om bloet wt te stortē/si hebbē in
v vader eñ moeder lachter ghedaē.Den
toecomelinc hebbē si ouerdaet gedaē int
middē vā v/eñ si hebbē onder v die weese
eñ die weduwe bedroeft/ghi hebt mijne
heylichdom veronwaert/eñ mine Sab.
batē besmet.Mannen dye quaet achter
sprakē/warē in v om bloet te wt stortene
eñ op die berghē atē si in v/si hebben mis
daet gedaē int middē vā v.
Die scamelhedē haers vaders hebbē
si ontdect in v.Eñ dye onsupuerheit des
wijfs die haer maēt supuerige had/heb.
C bē si veroitmoedicht in v Eñ elc heeft on
waerdicheit gedaē in sijns naestēs wijf/
eñ die sweer heeft sijns zoons wijf qualij
ken besmet/die broeder heeft sijnre suster
sijns vaders dochter in v vercracht.Sy
hebbē bi v giftē ōtfaē om bloet wt te stor.
tē Ghi hebt gewoeckert/eñ dat ouer die
woecker quā ontfaē/eñ ghi hebt ghierich
lic uwē naestē ouerdaet ghedaen/eñ ghi
hebt mijns vergheetē/zeit dye HEERE v
God.Siet ic hebbe mijn hāden te gader
geslagē/om uwe giericheit die ghi gedaē
hebt/eñ om dat bloet dat int middē vā v
wtgestort is.
En salt v herte gedogē/ofte sullēs u.
we handē te bouē comē indē dage diē ick
v makē sal/Ic die HEERE hebt gesprokē
eñ ic salt doē:Eñ ic sal v stroepē indē naci.
en/eñ ic zal v waeyē indē lādē.Eñ ick sal D
vā v doē gebrekē uwe onsupuerheyt.Eñ
ic sal v besittē indē Heydenē aēscouwen/
eñ ghi sult wetē dat ic die HEERE bē.Eñ
des HEEREN woort wert tot mi gedaen
eñ hi seide.Des mēscē sone/dat huis van
Israel is mi verkeert in scuym vā siluer
Alle dese zijn coper eñ tin/eñ yser/eñ loot
int middē vā eenre fornaeysen zijn si ghe.
wordē scuym vā siluer.Hier om seit dit de
HEERE v God.Om dat ghi alle verwā.
delt zijt in scuym/hier om siet/zo zal ic v v. E
gaderē int middē vā Jerusalē/als in ver
gaderē vā siluer eñ vā coper eñ vā ysere
eñ vā tinne/eñ vā loode int middē vā den
fornaeysen/eñ ic sal der vier in ontsteken
om te doē smeltē/Dus sal ic v vergaderē
in minē toorne eñ in mijn grāscap/eñ ick
sal dā rustē.Eñ ic sal v smeltē eñ vergade
ren/eñ ic sal v verbrādē in dē viere mijns
toorēs/eñ int middē vā dien fornaeyse suldi
gesmoltē wordē/alsomen siluer smelt int
middē van eenre fornaeyse/also zuldi int
middē vā Jerusalē zijn
En ghi zult wetē dat ick dye HEERE
bē/als ic mine onwaerdicheydt op v ghe
stort sal hebbē.Eñ des HEEREN woort
wert tot mi gedaē/eñ hi zeide Des mēscē
zone/zegt tot Jerusalē.Ghi zijt onsupuer F
lant/eñ niet beregēt indē daghe der grā
scap.Te gader zweringe der prophetē is
int middē vā haer.Si verslindē dye sielē
als een briesschēde leeu/eñ die zijn proeye
vanct/goet eñ loon ontfingē si/si menich.
fuldichdē haer weduwē int midden van
haer/Haer priesterē veronwairdē mine
wet/eñ besmettē mijn heilichdom.Eñ si
en haddē geen onderscheyt tusschen dat
heilige/eñ dat zonder heylicheyt was/eñ

lch.lā b si en verstondē niet tusscē dat besmet eñ
p/iij/a. supuer was/eñ si keerdē haer oogē van
minē feest dagē/eñ ic wert int middē vā
hem besmet

Haer princē zijn int middē van hair/
G als woluē dye haer proeye begrijpē/om
bloet wt te stortē/eñ om die sielē te verlie
sen/eñ gierichlick ghewin na te volghen
Wāt haer prophetē plactēse zōder moer
tel/met stroe getredē/ydelhedē siende/eñ
hē luegenē propheterēde/als si seydē/dit
zeit die HEERE v God/alst dye HEERE
niet en sprac Si veronrechtē dat volc vā
dē lāde met ouerdade/eñ roef dent met o
uercracht/si queldē dye gebreckighe/eñ
dē armē/eñ dē vreēdē bedructen si met o
uerdaet sonder oordeele. Eñ ic sochte vā
hē eenē mā die daer eenē tuyn soude tus
scē settē/eñ daer staē tegē mi ouer dat lāt
dat ict niet screydē en soude/eñ ic en vants
niet. Eñ ick heb mijn onwaerdicheit op
hē wt gestort/eñ int vier mijnre grāscap
heb icse verteert. Ic heb harē wech in ha
re hooft vergouden/zeit dye HEERE v
God.∴

Dat.xxiij. Capittel

A Ende des HEEREN woort wert
tot mi gedaē/eñ hi seide. Des men
scē sone/twee wijuē eenre moeder doch-
ter warē/eñ si dedē ōcuysheit in Egyptē
In hare ioncheit dedē si ōcuysheit. Daer
wordē haer borstē onder gedaē/eñ die mā
mē hairō ioecht wordē gebrokē. Eñ hair
namē warē Oola die meeste/eñ Ooliba
haer minste suster. Eñ ic hadse/eñ si baer
dē sonē eñ dochterē. Oor waren haer na
mē/Samaria/Oolla/eñ Ierusalē Oolyba.
Aldus dede Oolla oncuysheit bouen
mi/eñ si versottede in haer lief hebbers
in diē vā Assirien die haer naectē/eñ ghe-
cleet warē met blaeuwē samite/die prin-
cen eñ die edelste meesters/iongelingen
der begerlijchedē/alle geredē die op peer
dē satē/eñ si gaf haer ōcuysheit op hē/eñ
op alle die wt vercorē kinder dier van As
B syrien/eñ in allē dē genē daer si in versot-
tede si wort besmet in harē onsupuerhe-
dē. Hier en bouē en liet si oock niet die on
cuysheдē/die si in Egiptē gehadt hadde
Wāt die mānē sliepē oock met haer
in haer ioncheit/eñ die brakē dye borsten
haerder ionger ioget/eñ stortē haer ōcuis
hept op hair. Hier om heb icse gheleuert
in die handē haerder lief hebbers/in dye
hādē der kinderen vā Assur/op welcker
vuylicheit si versot was. Si ōtdectē haer
scamelheit/eñ namē haer/hare sonen eñ
hare dochterē/eñ si sloegēse doot mettē
zweerde. Eñ het wordē vermaerde wiuē
eñ si dedē die oordeelē in haer. Als dit ge-
sien hadde haer suster Ooliba/so versot-
tese meer dā die in vuilheit/eñ haer ōcuis
hept was bouē haer susters ōcuisheit tot
dier vā Assiriē sonē/dē leidtsmānē eñ dē
edelē meesters die tot haer quamē ghe-
cleet mz menigerhādē cleede/dē gerede
nē die op peerdē redē/eñ alle iongelingē
van edelen maecsel
Eñ ic sach dat dē eenē wech vā hē bei C
dē besmet was/eñ si meerderde haer on
cuishedē. Eñ als si/sach die mannē gescil-
dert aē die wāt/dier vā Caldeen beelden
gemaect met verwē/eñ met riemē ghe-
gort op harē lendenē/eñ dier geuerwede
miters op haer hoofdē/die vorme vā allē
den leidtsmānē/eñ die ghelijckenisse der
sonē vā Babiloniē/eñ vā dē lāde van Cal
deen daer si in geborē warē/so versottese
in hē metter genochtē vā harē oogē/eñ
si sondē bodē tot hem in Caldea Eñ als si
tot haer geromē warē die sonē vā Baby
loniē/totter camere vā harē mammē/zo
besmettē sise met hare vuyle ōcuysheдē
eñ si wert besmet vā hē eñ hair siele wort
gesacit vā uwē mammē. Si ontdecte oot
haer oncuysheit/ende ontdecte hair scha
melheit.
Eñ mijn siele ginc wech vā haer also
mijn siele wech gegaē was van hairder
suster. Wāt si menichfuldichde hair ōcuis
hedē/eñ gedachte die dagē hairder iōchz
dair si in ōcuysheit dedē in dat lāt van E-
gipten/eñ si versottese in haer oncuysh̄z
op haer rustēde/welcker vleesch is als e-
sels vleesch/eñ der peerdē vloet/so is hair
vloet wtvloeyende. Ende ghy hebt ver-
socht dese misdaet dijnre ioncheit/doe in
Egiptē v borstē neder geplant wordē/eñ
die mammen uwer ioget gebroken wor
den.

Hier om Ooliba/dit seit die HERE
D God. Siet ic sal verworpen alle uwe lief-
hebbers tegē v/vādē welkē uwe siele ge
saept is/eñ ic sal alom v vergaderē tegē
v/die sonē vā Babiloniē/eñ alle die edele
liedē vā Caldea/eñ die tirānē eñ die prin-
cē/alle die sonē vā Siriē/eñ die iongelin-
gen die vā sconē maecsel sijn/die leytsmā
nen ende die edelinghe vanden meester
scap/alle die princen der princē/eñ die ver
maerde ridders op paerdē: Eñ si sullē op
v comē geoordineert met wagenē/eñ mz
raderē/eñ een menichte vā volcke Si sul
lē vā allesins tegē v gewapēt wordē mz
pansierē eñ scildē eñ dē helmē/Eñ ic sal
voor hem dat oordeel geuē/eñ si sullē v oor
deelen met harē oordeelē. Eñ ic sal minē
toren in v settē/die si met v doen sullen in
gramscapen

Si sullē afsnidē v nose eñ v orē/eñ dat
daer ouerbliuē sal/dz sullē si mettē zweer
de ōtweeē houwē. Si sullē vāgē v sonē eñ
v dochterē. Eñ v achterste sal mettē vye
re verbrāt wordē. Eñ si sullē v ontcleedē
vā uwē cleederē/eñ si sullē die vatē uwer
glorie nemē. Eñ ic sal doē custē v misdaet
vā v/eñ uwe oncuysheit vādē lande van
Egypten

Eñ ghi en sult v oogē tot hē nyet op-
heffen/eñ ghi en sult niet meer vā Egip-
ten gedenckē/wāt dit seit dye HERE v
E God. Siet/ic sal v leuerē inder geēre hā-
dē/die ghi haet/eñ inder geenre hādē vā
den welckē uwe siele gesaet is/eñ si sullē
met v doē in hate. Eñ si sullē nemē alle u-
wē arbeyt/eñ si sullē v naect maken/eñ
vol scamenissen/eñ si sullē ontdeckē dye
scamelheit vā uwē oncuysheden. V mis-
daet eñ v oncuysheđē hebbē v dese dingē
gedaē/wāt ghi hebt oncuysheyt gedaen
na die heidenē onder dye welcke ghy be-
smet sijt in harē afgoden. Ghi hebt in u-
wer suster wech gewādelt/eñ ic sal harē
nap in v hāt geuē. Dit seit die HERE v
God.

Ghi sult drinckē uwer suster nap diep
eñ breet. Ghi sult sijn in spot eñ in ōwaer
dichedē die alte beuāckelijc zijn vā dronc-
kenscap/eñ ghi sult veruult worden met
droefheden/vādē nap der tribulacien eñ

ghi sult uwe borste scorē/wāt ic hebt ghe-
sproken seit die HERE God.

Hier om zeit dye HERE God. Om
dat ghi mijns vergetē hebt/ende ghi mi
wech gewor pē hebt achter uwē lichaem F
so draecht ghi oock uwe boosheit eñ uwe ō-
cuysheđē. Eñ die HERE sprac tot mi eñ
seide. Des mēscē sone en oordeel dy nyet
Oollā eñ Oolibā/hē bootscappēde hare
boosheđē wāt si hebbē ghedaen ouerspel
eñ dat bloet is in harē hādē/eñ si hebben
onsuyuerheit gedaen met harē afgoden
Hier en bouē eñ haer kinder die si mi wā
nē/offerdē si hē om te verslindē. Mair eñ
dit hebbē si mi oock gedaē/si besmettē mijn
heilichdō in diē dage/eñ si veronwaerdē
mijn Sabbaten. Eñ als si hare kinder of
ferdē harē afgodē/eñ si in mijn heilichdō
quamē in diē dage om dat te besmetten/
so dedē si dese dingē oock int middē mijns
huys.

Si sondē tot dē mānen dye vā verre
quamē/daer si bodē toegesent haddē Eñ
siet aldus sijn si gecomē daer ghi v mede
wiest/eñ besaluet uwe ooghen met blanc
kettē/eñ ghi verciert v mz vroulijker ver
cieringe. Ghi saet in een alte sconē bedde
eñ eē tafel was voor v verciert Ghy sette
daer op mijn ruecwerc eñ mijn salue/eñ
tot dier tafelē was een stēme der menich G
tē die verblide/eñ in mānē diemē bracht
vāder menichte vā mānen eñ die vāder
wildernissen quamen/si leyden ringē in
harē hādē/eñ setted ē scone cronē op hair
hoofden. Eñ ick seide hair die misdaet
was met ouerspelen. Nu sal deze oock on
cuysheit doen in hare oncuysheden Eñ
si gingen tot haer in/als tot eenē gemey
nen wiue allso gin ghen si in tot Oolā/eñ
tot Oolibā den quaden wiuen: Hier om
zijn dese mannen gerecht. Dese sullense
oordeelen metten oordeele vander ouer-
speelsters/eñ metten oordeele der geen-
re die bloet wtstorten/want het sijn ouer
speelsters/eñ dat bloet is in haren hāden
Eñ si hebben oncuysheit gedaen met ha
ren afgoden. Wāt dit zeit dye HERE v
God. Brenct tot hem een menichte eñ le
uertse in gerechte eñ in roue/ende men
laetse stenen metten steenē des volcx/eñ

laetse doorborẽ met harẽ sweerde. Si sullen haer sonẽ/eñ haer dochterẽ dootslaẽ/ eñ sullẽ haer husen verbrãdẽ. Eñ ic sal af doẽ die boosheit vãdẽ lãde/eñ alle wiuen sullẽ lerẽ dat si niet doẽ en sullen na haer misdaet. Eñ si sullẽ v misdaet op v geuẽ eñ ghi sult dragẽ die sondẽ van uwẽ afgodẽ/eñ ghi sult wetẽ dat ick die HEERE v God ben

Dat.xxiiij.Capittel

A ENde des HEEREN woort wert tot mi gedaẽ indẽ negendẽ iaer/in die tiende maẽt eñ hi seide. Des mẽscen sone bescrijft v dẽ naẽ vã desen dage tair in dat die coninc vã Babilonien vast ghemaect is tegẽ Jerusalẽ heden/eñ ghi sult seggẽ door een gemeyn seggẽ tottẽ verõwaerdẽde huis dese gelijckenisse/eñ ghy sult tot hẽ seggẽ. Dit seit die HERE god Set eenẽ metalẽ pot/sette eenẽ segge ick eñ doet hẽ daer water in stroimt een seer vette koe eñ legt daer af die stuckẽ inden pot/elc goet stuc/eñ de dije/eñ die scouderẽ en scinckelẽ. Dat vtuercorẽ stuc eñ vol vã beenẽ/legget ooc onder indẽ pot. Eñ dẽ pot is ouer gesodẽ/eñ haer beenẽ sijn
missodẽ int middẽ vãdẽ pot. Hierom zeit
B dit die HERE God.

Wee der stat vã sondẽ des pots wyens roesticheit in hẽ is/eñ sine roesticheit en ginc vã hem niet/Bi stuckẽ eñ bi sinẽ stucken worpt die roesticheit wt/Op dye stat en viel geen lot: Wãt hair bloet is int middẽ vã haer/op eenẽ clarẽ hardẽ steen storte si dat bloet wt/Eñ si en stortet nyet op die aerde datmẽt mochte ouerdecken met gemulle/om dat icker op brẽgẽ soude mijn onwaerdicheyt/eñ dat ic die wrake wrekẽ soude. Jck gaf haer bloet op eenen
claren hardẽ steen/om datmẽt niet ouer
C decken en soude

Hier om seyt dit die HERE v God Wee der stat vãdẽ bloedẽ/welcker hoop vyers ic groot maken sal/vergadert die ghebeenten tot eenen hoope/die ick met ten viere verbarnen zal. Dat vleesch sal werdẽ verteert/eñ mẽ sal alle die vergaderinge die tsamẽ geleyt is ziedẽ/eñ dye beenẽ sullẽ smeltẽ. Set ooc dẽ pot op dye kolẽ al ydel dat hi gheloepe/eñ dat zijn coper smelte eñ mẽ smelte int middẽ vãdẽ pot sine onsuuerheit/ende sine roesticheit werde verteert. Met vele arbeyts is ser gesmeet/eñ zijn grote roesticheit en ginc
wt hẽ niet/noch door dẽ viere. Vwe onsu D
uerheit is te veronwaerdẽ/wãt ic wilde v suuerẽ/eñ ghi en sijt niet ghesuuert vã uwe smettẽ:

Mer ghi en sult ooc niet eer gesuuert wordẽ. voor dat ic mijne onwaertscap in v sal doen rusten. Jc die HERE hebt gesprokẽ. Jc ben gecomẽ/eñ ic salt doẽ/ic en sal niet ouergaẽ noch sparẽ/noch versoẽt wordẽ. Na uwẽ wegẽ/eñ na uwe vindingẽ/zal ic v oordeelen seyt die HERE. Eñ des HEEREN woort wert tot mi ghedaen/eñ hi seyde. Des mẽscẽ sone/siet ic neme vã v die begeerlicheit vã uwẽ ogẽ in plagẽ/eñ ghi en sult niet screyen noch weenẽ/noch v tranẽ en sullẽ nyet vloepẽ Versucht al swigẽde/ghi en sult der dooder geween niet doẽ. Vwe crone sal omtrent v gebondẽ sijn/eñ v scoẽ sullẽ aen uwe voeten zijn/eñ ghy en sult met uwen cleede uwẽ mont nyet decken/noch ghy en sult niet eten der weenender menscẽ spijse

Hier om sprac ic des morgẽs tot den volcke/eñ des auonts starf mijn wijf. eñ ic dede des morgẽs also hi mi beuolẽ had Eñ dat volck seyde tot mi. Waer om en seit ghij ons niet/wat dese dinghẽ beteekenen die ghi doet? Eñ ick seide tot hem. Des HEEREN woort was tot mi gedaẽ ende hi seide.

Spreeckt den huyse van Jsrael. Dit
seyt dye HEERE v God. Siet ick sal be E
smetten mijn heilichdom/die houaerdyewes rijcks/eñ die begeerlicheit van uwen ooghen/eñ daer uwe siele af ontsiet/eñ uwe sonen eñ dochteren die ghi achter gelaten hebt sullen vallen metten zweerde eñ ghi sult doẽ also ick ghedaen hebbe. Vwen mont en suldi ghi met uwen cleede niet decken noch der weenende meschẽ spijse en suldi niet eten. Ghi sult croonen op v hoofdẽ hebbẽ/eñ scoõ aẽ uwe voetẽ Eñ ghi en sult nz screiẽ noch wenẽ maer ghi sult versmelten in uwe boosheďẽ/eñ

een yegelic sal versuchtẽ tot sinẽ broeder
A waert. Eñ Ezechiel sal v sijn in eẽ voorte-
kẽ. Na alle dat hi gedaẽ heeft/suldy doen:
als dit comẽ sal/eñ ghi sult wetẽ dat ic die
HEERE God bẽ. Eñ ghi des mẽscẽ sone/
in diẽ dage dat ic vã hen haer sterchz ne-
mẽ sal/eñ die blijscap hare waerdicheyt/
eñ die begeerte haerder oogẽ daer haer
sielẽ op rustẽ eñ haer sonẽ/eñ haer doch-
terẽ/in diẽ tage als die vlyeẽde tot v comẽ
sal om v te bootscappẽ/in diẽ dage segge
ic/sal uwẽ mont op gedaẽ wordẽ met hẽ
die geulodẽ sal sijn/eñ ghy sult sprekẽ/ eñ
niet meer swigẽ eñ sult hẽ sijn in eẽ voor-
teekẽ/eñ ghi sult wetẽ dat ic dye HEERE
God ben.

Dat.xxv.Capittel.

A
ENde des HEEREN woort wert
tot mi gedaẽ seggẽde. Des mẽscẽ
sone/set v aẽsicht tegẽs Amõs kinderen
waert/eñ ghi sult vã hẽ propheteren/ eñ
sult Amõs kinderẽ seggẽ. Hoort des HE
EREN woort. Dit seit die HEERE God
Om dat ghi geseit hebt/op mijn heylich
dom/verblijt verblijt/wãt het is besmet
eñ op dat lãt vã Israel/wãt het is woest/
eñ op dat huys vã Juda/wãt si sijn in ge-
uãgenisse geleit. Hier om so sal ic v leue-
ren dẽ kinderẽ vã oostẽ in erflicheit/eñ si
sullẽ haer scaeps copẽ in v settẽ/eñ si sullẽ
in v settẽ haer tenten

Si sullẽ uwe vruchte etẽ/eñ si sullen
B v melc drinckẽ. Eñ ic sal Rabath geuẽ in
die wooninge vã kemels/eñ Amons kin
derẽ in die slaepcamerẽ des vees/eñ ghy
sult wetẽ/dat ic die HEERE bẽ/wãt dit
seit die HEERE God. Om tat ghi mettet
hãt te samẽ geleit hebt/eñ mettẽ voeten
geslagẽ/eñ verblijt sijt met alle der her-
tẽ op dat lãt vã Israel. Hier om siet/so sal
ic mijn hãt op v wt stekẽ/eñ ick sal v leue
rẽ in roove der heidenen/eñ ick sal v doot
slaẽ vãdẽ volcke/eñ ic sal v verliesen indẽ
lãdẽ/eñ verderuẽ/eñ ghy sult wetẽ dat ic
die HEERE ben

Dit seit die HEERE God. Om dat
Moab eñ Seir geseit hebbẽ. Syet/alsoo
sijn alle heidenẽ des huys vã Juda. Hier
om siet/sal ic opdoẽ Moabs scouderẽ vã-
dẽ stedẽ(te wetẽ)vã sijn stedẽ/eñ van sijn

eyndẽ/des heerlikẽ vãdẽ lãde/Bethiesi/
Moth/eñ Baalmeon/eñ Cariathaim/
die kinder vã oostẽ met Amons kinderẽ
Eñ ic salse in vgetelijc geuẽ/soodat voort
meer geẽ gedẽckẽ en sal sijn inden heide C
nẽ vã Amons kinderẽ. Eñ in Moab sal
ic oordeel doẽ/eñ si sullẽ wetẽ dz ic de HE-
REbẽ. Dit seit die HEERE God.

Om dat Idumea wrake dede/om ha
re sonẽ te wrekẽ vãdẽ kinderẽ van Juda
eñ sondichde misdoende/eñ heeft wrake
vã hẽ geeyscht/hier om seit dit die HEE
RE God. Ic sal mijn hãt wt stekẽ op Idu
mea/eñ ic salder af wech halẽ dẽ mẽsce eñ
die beestẽ/eñ ic salse vã suidẽ woest makẽ
Eñ die in Dedã sijn/sullẽ mettẽ sweerde
vallẽ/eñ ic sal mijn wrake geuen op Idu
mea wt mijns volcs vã Israels hãt. Eñ
si sullẽ in Edon doẽ na mijn grãscap/ende
minẽ toorne/eñ si sullẽ mijn wrake wetẽ
seit de HEERE God

Dit seit die HEERE God. Om dat
die Palestijnẽ wrake dedẽ. Eñ si hẽ seluẽ D
gewrokẽ hebbẽ met alder hertẽ doot slaẽ
de/eñ voldoẽde die oude viãtscappẽ/ hier
om seit dit die HEERE God. Siet ic sal
mijn hãt wt stekẽ op dye Palestinẽ/eñ ic
sal die dootslaẽders wt slaẽ. Eñ ic sal ver
liesen die ouerbliuene des lãtscaps vãder
zee/eñ ic sal in hẽ groote wrake doẽ/beris
pẽde in minẽ toorẽ/eñ si sullẽ wetẽ dat ic de
HEERE bẽ/als ic mijn wrake op hẽ geuen
sal

Dat.xxvi.Capittel. A

ENde het geuiel indẽ elfsten iare/in
dẽ eerstẽ dage vãder maẽt/so woort
des HEEREN woort tot mi gedaẽ/eñ hy
seide. Des mẽscẽ sone/om dat Tyrus ghe
seit heeft vã Jerusalẽ verblijt/dye poortẽ
vãdẽ volcke sijn ontweẽ gebrokẽ/si is ge-
keert tot mi waert/ic sal veruult worden
si is woest/hier om seit dit die HEERE
God. Siet Tyre ic spreke op v/eñ ic sal tot
v op doẽ comẽ vele heidenen/alsoo die zee
vloepẽde op riset.

Eñ si sullẽ Tyrus muerẽ sceidẽ/ende
destrueren haer torens. Ende ic sal haer
stof van haer scrabben/ende ick salse ghe
uen in eenẽ alder blinckẽstẽ steẽ. Het sal
sijn int midden der zee een drooghinghe

vā nettē/want ic hebt gesproken seit die
HEERE God/eñ ic sal dē heidenē in roof
sijn. Eñ haer dochterē die indē acker sijn
sullē verslagē sijn mettē sweerde/eñ si sul
lē wetē dat ic die HEERE bē/wāt dit sept
B die HEERE God.
Siet ic sal aē brēgē tot Tyrum Nabu
godonosor dē coninc vā Babilonië/dē co-
ninc der coningē vā noordē/met paerdē
eñ met wagenē/eñ met geredenē eñ mz
een groot heyr/eñ met grootē volcke. V
dochterē die indē acker sijn/sal hi verslaē
mettē sweerde/eñ hy sal v omleggē met
bolwerckē. Eñ hi sal rōts om v eenē dijc
leggē/eñ hi sal dē scilt tegē v opheffen/eñ
die wijngaerdē eñ die rāmē sal hi ordine
rē in uwe muerē/eñ in sijnder wapenin-
ge sal hi v doornē destruerē. Metten ge-
druysce vā sijn paerdē sal hi haer stof ouer
deckē/vādē gelupde der geredenē eñ der
raderē/eñ der wagenē/sullē v muerē be-
ruert werdē. Als hi binnē diē poorten ge
comē sal sijn als door dē gāc eēder stat ge-
destrueert/hi sal alle uwe straten vertre-
dē mettē clauwē vā siñē paerdē/hy sal v
volc mettē sweerde verslaē/eñ v edele af
godē sullē op die aerde vallen
C Si sullē v rijchedē verwoestē/si sullē
uwe comēscapē rouē/eñ si sullen v mue
ren destruerē/eñ si sullē v scoone huysen
om werpē/eñ si sullē die steenē int middē
vādē waterē werpen/v hout eñ v gestof/
Eñ ic sal die menichte vā uwē sange doē
rustē/eñ mē sal voort meer niet hoorē dat
gelupt vā uwē harpē. Eñ ic sal v geuē in
eenē blinkēdē steē/ghi sult eē droogingE
vā nettē sijn/eñ ghi en sult voort meer nz
gesticht worden/want ic de HEERE hebt
gesprokē. seit dye HEERE God. Dit sept
die HEERE God vā Tyrus. En sullē dye
eplādē niet beruert werdē vādē gelupde
ws vals/eñ vāden gesuchte uwer versla
genē (als si int middē vā v verslagē sullē
werdē) eñ alle die princē vāder zee sullen
neder climmē vā harē stoelē/eñ si sullē af
doē haer rouē/eñ haer verscheidē cleede
rē sullē si wech werpē/eñ si sullen gecleet
wordē met verwonderen/
Sy sullē in die aerde verstoort sitten/
op uwē haestigē valle sullē si verwōderē

eñ si sullē aē nemē op v drouchept: eñ seg
gē v. Hoe si di vergaen (die daer in die zee
woont) edele stadt/die sterc waert in dye
zee/mettē genē die in v woondē/dye alle
mēschē ontsagē. D
Nv sullē die scepē verwōderē inden
dage uwer vreesen/eñ die eplādē in dye
zee sullē verstoort werdē/om dat niemāt
wt v en gaet/want dit seit die HEERE
God. Als ic v sal hebbē gegeuē eē gewoe-
ste stat. als stedē daer mē niet in en woōt
eñ als ic den afgront op v sal gebracht sal
hebbē/eñ v vele waterē ouerdect sullen
hebbē/eñ sal v neder getogē hebbē met-
tē genē die neder gaē indē putte tottē ee
wigē volcke/eñ ic v geleit sal hebbē in dat
wterste lāt/als die oude wildernissen mz
den genē die mē indē putte leit/so datmē
in v niet woonē en sal/voort als ick glorie
sal hebbē inder leuēder lāt/so sal ick v te
niete makē/eñ ghi en sult niet sijn/eñ als
mē v soeckē sal/so en salmē v nēmermeer
vindē/seit die HEERE God

Dat.xxvii.Capittel.

A
Ende des HEEREN woort wert
tot mi gedaen/seggende. Hier om
ghi des mēschē sone/neēt aē geweē op Ty
rū/eñ ghi sult Tyro seggē/die dair woont
indē ingāc der zee der comenscap vāden
volcke tot veel eplādē. Dit seit die HEE-
RE God. O Tyre ghi hebt geseit. Ic ben
vā volmaecter scoōheit/eñ geset int her-
te der zee. Uwe naestē die v stichtē/si ver-
vuldē uwe scoonheit/si stichten v van Abiē
boomē/houte van Sanir/met al den ge-
scutsele berderē vāder zee. Si brachtē den
Cederboō van Lybano om v eenen mast
te maken
Si scaef den die eickē van Basan tot
diē roep riemen. Die plancken daer dye
roepers op sitten/maecten si van Yuore/
van Indien/eñ den roof des scips vandē
eplande van Italien. Verscreiden gemēg
de side van Egipten was v geweuen tot
eenē zeile/datmen hangen soude aenden
mast/Hiacinct eñ purpure vanden eilan-
den van Elisa/waren gemaect tot uwen
ouerdecsele B
Uroepers warē de gene die tot Sido

nē eñ tot Aradiē woõdē. Tyre/v wiſe lye-
dē ſijn geworde v ſtiermānē. Die ouders
vā Biblië eñ die wiſe liedē hadden ſciplie
dē totte diēſte vā uwē menigerhādē huiſ
raet. Alle die ſcepē vā zee eñ haer ſciplie
dē warē in dz volc vā uwer comēſcap. die
vā Perſen/eñ die vā Lidiē eñ vā Libiē wa
ren in uwer ſcarē/die mānē v crijſlieden
hingē in v om haer verciere/dē ſcilt eñ dē
helm Dye kinder vā Aradiē waren met
haer ſcarē op de muerē om v/mer eñ ooc
die vā Pigmea (die in uwē torē waren) ſi
hingē hair kokers aē v muerē ronts om
C me/ſi volmaectē v ſcoōheit

Die vā Carthagiē warē v coopliedē/
Vāder menichtē alder rijchedē/vā ſiluer
vā tēne/vā loode veruuldē ſi v iaermartē
Grieckē eñ Tubal eñ Moſoch/ſi warē v
coopliedē. Si brachtē uwē volcke/geuan
gē diēſtliedē/eñ coperē vatē van Thogor
ma huſe. Si brachtē tot uwer mart paer
dē/eñ geredenē/eñ mulē. Veel eylāden
warē die comēſcap uwer hāt. Yvorē tādē
eñ tādē vā Hebeno verwiſſeldē ſi in uwē
loone. Die mā vā Syriē/was v coopman
Om die menichte vā uwe werckē/ſi ley
dē in v comēſcap voort gemma/purpure/
eñ ſiluere vergulde halſbādē/eñ ſyde/eñ
ſaeye vā Egiptē/eñ Chadchod. Juda eñ
dat lāt vā Iſrael ſijn die coopmānē in die
eerſte tarwe.

Si leidē voort in v iaermartē Balſem/
eñ honich/eñ olye/eñ roſine. Dye mā vā
Damaſco/was v coopmā/in die menich-
te vā uwe wercken/in dye menichte van
menigerhāde goeden in vetten wine/in
wollē vāder alder beſter verwē. Dan eñ
Grieckē/eñ Mozel/ſettedē voort in uwe
iaermarten. Gheſmeedt yſer werck/
Scachtē ende riet in uwer comenſchap-
pen. Van Dedan waren v cooplyeden/
in Tapitē daer mē op ſit. Arabiē eñ alle de
princē vā Cedar/ſi waren die cooplieden
D uwer hāt/met lāmerē/eñ met rammen
eñ met geytkēs/quamē v coopliedē tot v

Die vercopers vā Saba eñ Rema. ſy
warē v coopliedē/met allē eerſtē ſpecien/
eñ met precioſen ſteenē/eñ met goude/dz
ſi voort ſettedē in v comēſcap. Aras ende
Chenne/eñ Edē v coopliedē

Saba. Aſſur eñ Chelmath v vercoo-
pers. Si/v coopliedē in hare comēſcappē
menigerleye in vogelē/Hiacinctē/eñ la-
kenē vā verſcheidē verwē/coſtelike ſcattē.
die om gewōdē/eñ bewōdē warē mz coor
dē/eñ oor mede Cedar. Eñ v princen had
dē ſcepē der zee in haer comēſcap/eñ ghy
ſijt veruult/eñ alte ſeer gheeert int herte
der zee.

V roepers brachtē v in veel waterē/
Die zuydē wint heeft v gebroken. In dat E
herte vāder zee v rijchedē/eñ v ſcattē/eñ
v menigerhāde inſtrumēt. V ſciplieden
eñ v menigerhāde inſtrument. V ſciplie
dē eñ v ſtiermānen/die v ouerderſel hiel-
dē/eñ bouē v volc warē/eñ die mānē uwe
crijſchliedē/die daer waren in v/met alle
uwer menichtē/die int middē vā v is/ſul
len vallē in dat herte vāder zee/inden da-
ge ws vallens Vanden geluyde des roe
pēs uwer ſtiermānē ſullē die ſcepen ver
ſtoort wordē. Eñ alle die gene die dē roep
riem hieldē/ſullē neder gaē wten ſcepen
Die ſciplieden eñ alle die ſtiermānē vāder
zee/ſullē op dat lāt ſtaē/eñ ſi ſullē op v we-
nē met grooter ſtēmē/eñ ſi ſullē bitterlic
roepen

F

Ende ſi ſullen ſtof op haer hoofden
werpen/ende ſi ſullen met aſſce beſtroyt
worden/ende ſi ſullen op v ſcheeren calu-
heit/ende ſi ſullen omgort wordē met hay
rē cleederen. Ende ſi ſullen v beweenē
inder ſielen bitterheyt metten alder bit-
terſten gheween/ende ſi ſullē aen nemē
op v eenen droeuen ſanc ende beweenen
v. Welc is als Tyrus/die ſwijget int mid-
dē der zee? Dye inden wtgāge van uwe
comenſcappen vander zee veruult hebt
veel volcs/in die menichte van uwe rijck
heden/ende ghy hebt rijc ghemaect van
uwen volcke die coninghen vander aer-
den/

Nu ſidi vertreden vander zee/inde
diepheden vandē waterē uwe rijcheden G
eñ alle v menichte dye int midden van v
was/ſy ſijn gheuallen/ Alle dye ghene
dye inden eylanden woonden/verwon-

verden op v/eñ alle haer coningē met tē
peeste geslagen/verwādelden hair aen.
sichtē. Die cooplyeden vanden volcke be
spottedē op v. Ghi sijt te nieute gecomen
eñ ghi en sult inder eewicheit niet sijn

A Dat.xxviij.Capittel.

Ende des HEEREN woort wert
tot mi gedaē/seggēde. Des mēscē
sone/segt dē prince van Tyro. Dit seit die
HERE God. Om dat v herte verheuē
is/eñ geseit hebt. Ic bē God/eñ ic heb ge.
setē in Gods setel in dat herte vāder zee/
als ghi eē mensce sijt eñ niet God/eñ ghy
hebt v herte gegeuē als Gods herte. siet
ghi sijt wiser dā Daniel/eñ alle v heime.
licheit en is niet in v verborgē

In v wijsheit/eñ in v vroetscap hebdi
v stercheit ghemaect/eñ hebt gout eñ sil.
B uer vercregē in uwe scattē/in de menich
te uwer wijsheyt/eñ in uwer comenscap
hebdi die stercheit gemenichfuldicht/eñ
v herte is verheuē in v sterchz. Hyer om
seit dit die HERE God. Om dat v herte
op verheuē is/als dat herte Gods. Hyer
om siet/so sal ic op v vreēde liedē brēgē/die
alder stercste vādē heidenen. Eñ si sullen
haer sweerdē wt die scepde treckē op die
scoonheit uwer wijsheit/eñ si sullē v scoō
heit besmettē. Eñ si sullē v doot slaen eñ
neder treckē/eñ ghi sult steruē in verder
fenisse der geēder dye verslagen sijn int
herte der zee

Suldi dā nyet seggēde sprekē/ic ben
God voor die gene die v wotslaē/wāt ghi
eē mēsce sijt eñ niet God? Inder geender
hāt die v verslaē suldi steruen in vreēder
C liedē hāt/met der doot der ombesneden.
der liedē/wāt ic hebt gesprokē seit te HE
RE God. Eñ des HEEREN woort wert
tot mi gedaē.seggēde. Des mēscen sone
heft op v geweē optē coninc vā Tyro/eñ
ghi sult hem seggen. Dit seit die HERE
God. Ghi waert dat teekē der gelijckeni
ssen/vol wijshedē eñ volmaect in scoōhe.
dē inde weeldichedē van Gods paradise
Alle preciose steenē/waren v cleedinghe/
Sardius. Topasius. Jaspis/ Crisolitus
eñ Onix/Berillus/den Saphier: eñ Car
bonckel/eñ Smaragdus

Gout was dat werc uwer scoonheit/
eñ indē dage dat ghi gescapē waert/wa.
ren v gaten bereet. Ghy waert Cherub D
wt gespreit eñ bescermēde/eñ ick sette v
in Goods heiligen berghe. In die midde
waert vādē vierigē steenē hebdi gewan
delt/volmaect in uwe wegē/vāden dage
dat ghi gescapē waert/ter tijt toe dat mē
booshz in v vāt. In dye menichte vā uwe
coomēscappē worden uwe binnenstē ver
uult vā booshedē/eñ ghy sondichde/eñ ic
werp v neder vā Gods heiligē berge/eñ
ic verloos v o Cherub/bescermēde vāder
middewaert der vieriger steenen. Eñ v
herte wert verheuen in uwer scoonheyt
Ghi verloost v wijsheit in v scoonheit. Ic
werp v neder in die aerde/ick gaf v voor
der coningē aēsichte/op dat si v besiē sou.
den. E

In die menichte vā uwe boosheden/
eñ in die boosheit uwer comēscappē heb
di besmet uwe heilichedē. Hier om sal ick
vier voort brēgē vāt midden van v/dat v
etē sal/eñ ic sal v geuē in assē op die aerde
in alder geēder aēscouwē die v siē sullē. Al
le die v siē sullē indē heidenē/sullē verwō
derē op v. Ghi sijt niet geworden/eñ ghy F
sult inder eewichz niet sijn. Eñ des HE.
REN woort wert tot mi gedaē/eñ hi sei.
de. Des mēscē sone/set v aēsicht tegē Sy
donē/eñ ghi sult vā hair propheterē ende
seggē. Dit seit die HERE God. Siet/ick
segge tot v Sydon/eñ ick sal groot ghe.
maect wordē int middē vā v

Eñ si sullē wetē dat ic die HERE bē
als ic in Sydonē sal hebbē gedaē oordeel
eñ ic in haer geheylicht sal wordē. Eñ ick
sal in hē seindē die sterfte/eñ dat bloet in
harē stratē/eñ haer verslagē sullē vallen
int middē vā hē mettē sweerde rōts om.
me/eñ si sullē weten/dat ic die HEERE
ben. Eñ dat huys van Israel/en sal voort
meer niet sijn een letsele van bitterhedē
eñ eenen doorne der droefheit/inbrengē
de allesins ronts omme die ghene die hē
teghen sijn/eñ si sullen weten/dat ick die
HERE God ben. G

Dit seit die HEERE God. Als ick
dat huys van Israhel vergadert sal heb
ben wt den volcke/in welcke si ghestroyt
zijn/dan soo sal ick in hem gheheylighet

worděvóorde heidenē/eñ ſi ſullē wonē in
harē lāde/dz ic Jacob minē knecht gege-
uē heb/eñ ſi ſullēder in wonē in ſekerhedē
Eñ ſi ſullē huſen timmerē/eñ wijngaer-
dē plātē/eñ ſi ſullē betrouwelic woonen/
als ic oordeele ſal hebbē gedaē in allē den
genē die hē contrarie ſijn/eñ ſi ſullē wetē
dat ic die HEERE haer God ben.

Dat.xxix.Capitel

IN dē tiēdē iaer/eñ inde tiēde maēt/
indē tweelfſtē dach vā dier maent/
A ſo wort des HEEREN woort tot mi gedaē
eñ hi ſeide. Des mēſcē ſone/ſet v aenſicht
tegē Pharaon dē coninc vā Egipten/eñ
ghi ſult vā hē propheterē/eñ ſpreect van
geheel Egiptē eñ ſegt. Dit ſeit die HEE
RE God. Siet/ic ſpreke tot v Pharao co-
ninc vā Egiptē grote drake/die daer ligt
in die middewaert vā uwer riuieren.eñ
ghi ſegt. Dye riuiere is mijn/eñ ic hebſe
miseluē gemaect/eñ ic ſal eenē breidel in
uwe wāgē doē/eñ ick ſal vergaderē dye
viſſcē vā uwē riuierē met uwe ſcellē aen
eenē hoop. Eñ ic ſal v wt treckē vāt mid-
dē vā uwē riuierē. Eñ alle dye viſſcē ſul-
B len cleuē aē die ſcellē.

En ic ſal v wech werpē in die wilder-
niſſe/eñ alle die viſſcē van uwer riuieren
Ghi ſult vallē op dat aēſicht vā den lande
Mē ſal v niet opnemē noch vergaderen
Ic heb v gegeuē om te verſlindē den bee
ſtē vā der aerdē eñ dē vogelē des hemels
eñ alle die in Egiptē woonē/ſullē weten/
dat ic die HEERE ben

Om dat ghi waert eē rydedē ſtoc den
huſe vā Iſrael/als ſi v begrepen metter
hāt/eñ ghi ſijt gebrokē/eñ hebt verſcoort
alle haer ſcouderē/eñ als ſi op v leēdē/ſoo
braecti/eñ ghi ontſloot alle haer lēdenen
daer om ſeyt dit dye HEERE God. Siet/
ic ſal mijn ſweert op v brēgē/eñ ic ſal ver-
ſlaē vā v/den menſce ende die beeſte des
ploechs. Eñ dat lāt vā Egipten ſal ſijn in
verwoeſtheit/eñ in wilderniſſen/eñ ſi ſul
lē wetē/dat ick die HEERE ben. Om dat
ghi geſeit hebt/die riuiere in mijn/eñ ick
maecte haer. hier om ſiet/ic tot v/eñ uwē
riuieren

En ic ſal dat lāt vā Egiptē in wilder
niſſē geuē/geſceidē mettē ſweerde/vā dē

todrne Syenes tot den pale van Ethio-
pien. Door Egiptē en ſal geēs mēſcē voet C
ouer gaē/noch geēs beeſtē voet en ſalder
door gaē/eñ mē ſalder niet in wonē veer
tich iaer. Eñ ic ſal dat lāt vā Egiptē woeſt
geuē/in die middewaert vā dē woeſtē lā-
den/eñ haer ſtedē in die middewaert vā
dē ſtedē die om geworpen ſijn/eñ ſi ſullen
woeſt ſijn veertich iaer.

En ic ſal die vā Egiptē ſtroyē indē na
tien/eñ ic ſalſe driuē indē lādē/wāt dit ſeit
die HEERE God/Na dat eynde vā veer-
tich iarē ſal ic Egiptē vergaderen vā den
volckē/daer ſi in geſtropt warē/eñ ick ſal
die geuāgeniſſe weder brēgē vā Egiptē/
eñ ic ſalſe ſettē in dat lāt Phatures/in dat
lāt haerder geboortē/indē lāde vā daer ſi
gecomē ſijn/eñ daer ſullē ſi ſijn in een ver
nedert rijcke/eñ het ſal onder dander rij
kē dat cleynſte zijn. Eñ Egiptē en ſal voort
meer niet verheuē wordē bouē dē naciē/
eñ ic ſalſe vermindrē/dat ſi geē heerſcap
pie hebbē en ſullē bouē die heidenē/eñ ſi
en ſullē voort meer dē huſe vā Iſrael niet
ſijn in betrouwē booſheit leerēde/op dat
ſi vliē eñ hē volgē ſullē/eñ ſi ſullē weten/
dat ic die HEERE haer God ben

Het geſciede inden.xxvij.iare in dye D
eerſte maēt indē eerſtē dage vā der maēt
ſo wort des HEEREN woort tot mi gedaē
eñ hi ſeide. Des mēſcen ſone/Nabugodo
noſor die coninc vā Babiloniē/hi heeft zijn
heyr doē dienē met grootē diēſt tegē Ty-
rum. Alle hooft is geſcorē/eñ alle hooft is
ontdect. Eñ hē en is geenē loon gegeuē/
noch ſinē heere Tyro voor dē diēſt daer ſi
mede gediēt hebbē tegē hē. Hier om ſeit
die HEERE God/Siet ick ſal Nabugodo
noſor dē coninc vā Babiloniē geuē in dat
lāt vā Egipten/eñ hi ſal nemen haer me
nichte/eñ hi ſal haer dooder cleederē roo
uē/eñ roouē harē rooue/eñ diē heyre ſalt
eē loō ſijn/eñ dē wercke/daer hi mede diē
de tegen Tyrum

En ick heb hē gegeuen dat lant van
Egiptē/om dat hi mi gearbeit heeft ſeyt
die HEERE God. In diē dage ſal dē hoor-
ne des huis vā Iſrael wt ſpruytē/eñ ic ſal
v geuē eenē openē mōt in de middewairt
vā hē/eñ ſi ſullē wetē dat ic de HEERE bē

Dat.xxx.Capittel.

A Ende des HEEREN woort wert
tot mi gedaē eñ hi ſeide. Des men
ſcē ſone propheteert eñ ſegt. Dit ſeyt dye
HEERE God. Huylt wee wee den dage/
wāt dē dach is bi/eñ des HEEREN dach
naect/dē dach der wolckē ſal der heidenē
tijt ſijn. Eñ dat ſweert ſal comē in Egyp-
tē/eñ vreeſe ſal ſijn in Ethiophia/als dye
gewonde ſullē geuallē ſijn in Egyptē/eñ
haer menichte wech gedaē ſal werden/
eñ haer fundamētē gedeſtrueert Ethio-
pia eñ Libia eñ die vā Lidiē/eñ alle ander
volc eñ Chub/eñ die kinder des lāts van
beloofte ſullē met hē vallē indē ſweerde/
Dit ſeit die HEERE God. Eñ die Egiptē
onderſettē/ſullē vallen/eñ die houeerdie
vā harē rijcke ſal gedeſtrueert werdē/eñ
vādē toorne Syenes ſullen ſi in Egiptē
mettē ſweerde vallē/ſeyt de HEERE der
heyrſcaren.
B Eñ ſi ſullē geſceidē wordē int midden
vādē woeſtē lāde/eñ haer ſtedē ſullē ſijn
int middē vādē gewoeſtē ſtedē/eñ ſi ſullē
wetē dat ic die HEERE God bē. Als ic ſal
hebbē gegeuē vier in Egiptē/eñ als alle
haer hulpers vertredē ſullē ſijn. In dyen
dage ſullē bodē wt gaē vā minē aēſichte/
in groote ſcepē/om die betrouweniſſe vā
Ethiopiē tonder te doē/eñ vreeſe ſal in hē
ſijn/indē dage vā Egiptē wāt ſonder twi
C fel/ſalt comē. Dit ſeit God die HEERE
Eñ ic ſal doē ophoudē dye menichte van
Egiptē in Nabugodonoſors des conincs
vā Babiloniē hāt. Hy eñ ſijn volc met hē
die ſterckſte vādē heidenē ſullen daer ghe
bracht werdē/om dat lāt te verderuē
Eñ ſi ſullē haer ſweerdē wter ſcedē
treckē op Egiptē/eñ ſi ſullē dat lant ver-
vullē met verſlagenē liedē/eñ ick ſal den
gāc vādē riuierē droogemakē/eñ ic ſal dz
lant leuerē in alder quaetſter mēſcē hant
eñ ic ſal dat lant eñ zijn volheit ſcepden in
vreēder liedē hāt. Ic die HEERE hebt ge-
ſprokē. Dit ſeit de HEERE God. Eñ ic ſal
die beeldē verderuē/eñ ic ſal doen ophou
D dē vā Mēphis die afgodē/eñ voort meer
en ſal geē leytſmā ſijn vādē lāte vā Egip
tē. eñ ic ſal vreeſe geuē in dat lāt vā Egip
tē/eñ ic ſal dat lāt vā Phatures deſtruerē

eñ ic ſal vier geuē in Thameos/eñ ick ſal
mijn oordeele doē in Alexādriē. Eñ ick ſal
mijn onwaertſcap wt ſtorten op Peluſiū E
die ſtercheit vā Egyptē/eñ ick ſal die me
nichte vā Alexādriē verſlaē/eñ ic ſal vyer
geuē in Egiptē. Peluſium ſal weehebbē
als eē wijf die in arbeide leyt/eñ Alexan-
driē ſal geſceidē ſijn/eñ in Mēphis dage-
licſe benauthe yt.
Die iongelingē vā Elyopoleos eñ vā
Bubaſti/ſullē indē ſweerde vallē/eñ dye
wiuē ſullē geuāgen geleit worden. Eñ in
Thameos ſal dē dach verdonckeren/als
ic den ſcepter vā Egiptē daer gebrokē ſal
hebbē/eñ als in gebrekē ſal die houerdie
haerder macht/eñ die wolcke ſal Egiptē
ouerdeckē/eñ haer dochterē ſullen in ge-
vāgeniſſe geleyt wordē
Eñ ic ſal oordeelē doē in Egiptē/eñ ſy F
ſullē wetē wāt ic de HEERE bē/eñ het ge
uiel indē elfſtē iare/in die eerſte maēt/in
dē ſeuēdē dage vāder maent/ſo wort des
HEEREN woort tot mi gedaē/eñ hi ſeide
Des mēſcē ſone ic heb gebrokē Pharaōs
des conincs vā Egiptē arm/eñ ſiet hy en
is niet omwondē dat hy weder geneſen
mach/dat mē met doecken bonde/eñ dat
mē omwonde met linē doeckē op dat hy
weder macht crege/dat hi eē ſweert hou
dē mochte. Hier om ſeit die HEERE God G
Siet ic ſpreke tot Pharaonē dē coninc vā
Egiptē/eñ ic ſal ſinē ſtercken arm die ge
brokē is meer in ſtuckē brekē/eñ ic ſal dat
ſweert wech werpē wt ſijnder hāt/eñ ick
ſal Egiptē verſtroyē inden heidenen/eñ
ic ſalſe driuē inden lāden.
Eñ ic ſal des conincs vā Babilonien
hāt ſterc maken/eñ ic ſal mijn zweert ge-
uen in zijn hāt. Eñ ic ſal Pharaōs arm on-
tween breken/eñ die verſlagen ſullē ver-
ſuchten met verſuchtinghe voor ſijn aen
ſichte. Eñ ic ſal ſterc maken des conincs
van Babilonien arme/eñ Pharaons ar
men ſullen neder vallen/eñ ghy ſult we-
ten dat ick dye HEERE ben/als ick mijn
ſweert ſal geuen in des conincs hant vā
Babilonien ende hijt wt ſteect op dat lāt
van Egypten/ende ic ſal Egypten ver-
ſtroyen in nacien/eñ ic ſalſe driuen inden
landen/eñ ſi ſullen weten dat ick die HE

ReEben.

Dat.xxxi.Capittel.

A HEt gheuiel in dat elfste iaer/in dye
derde maẽt in eenẽ daghe vander
maẽt/so wort des HEEREN woort tot
mi gedaẽ/eñ hi seide. Des menscen sone.
segt Pharaoni dẽ coninc vã Egipten/eñ
sijn volc. Wiẽ sidi gelijc gemaect in uwer
grootheit? Siet. Assur is als die Cedar in
dẽ Libano/scoõ in tackẽ/eñ dic vã loouerẽ
eñ hooge in hoochedẽ/eñ onder dicke loo
B uerẽ is sinẽ ouerstẽ top verheuẽ. Die wa
terẽ voedẽ hẽ/eñ die diepe gront verhief
fen op.·.

Eñ op die riuierẽ lyepẽ al omme sijn
wortelẽ/eñ hi seynt sijn riuierẽ tot alle dẽ
houtẽ vãdẽ lantscappen. Daer om is sijn
goetheit verheuẽ/bouẽ alle houtẽ des lãt
scaps/eñ sijn plãt boomen sijn gemenich
fuldicht/eñ sijn tackẽ wiessen hooge om
die vele wateren. Eñ doe hi sijn scaduwe
wt gesprept hadde/so maectẽ alle dye vo-
gelẽ des hemels haer nestẽ in sijn tackẽ/
eñ alle die beestẽ vãdẽ bosscẽ baerdẽ hair
iongẽ onder sijn loouerẽ/eñ onder sijn sca
duwe woõde een menichte vã veel heide
nẽ. Eñ hi was alte scoon in sijn grootheit
eñ int verbreidẽ vã sijn plãt boomẽ. Wãt
sijn wortele was neuẽ veel waterẽ

In Gods paradise en warẽ geene ho
gere Cederboomẽ/dan die en was. Dye
C Abien boomẽ en worden niet also hooge
als hi was/eñ die bomẽ Platanus en wa
rẽ niet gelijcke sijn bladerẽ. Alle die hou-
tẽ vã Gods peradise en warẽ dyẽ in sijnẽ
scoonheit niet gelijc/wãt ic maecte hẽ sco
ne vã vele eñ dicke looueren. Eñ alle die
houtẽ der weeldicheit die in Gods para-
dise warẽ/veronwaerdẽ hẽ. Hier om seit
D die HERE God

Om dz hi verheuẽ is in hoochedẽ/eñ
heeft zijn hoocheit gegeuẽ gruẽ eñ dichte/
10 eñ om dat zijn hert vheuẽ is in zijn hoochz/so
heb ic hẽ geleuert in des alder stercstẽ prin
cen vãden heidenẽ hãt. Doende/sal hy hẽ
doẽ. Na sijn boosheit heb ic hẽ wt gewor-
pẽ/eñ die vreẽde eñ die alder felste vãden
naciẽ sullẽ hẽ af houwẽ. Eñ si sullẽ hẽ wer
pẽ op die bergẽ/eñ in allẽ valeyẽ sullẽ zijn
tackẽ vallẽ/eñ sijn plãt boomẽ sullẽ gebro

kẽ wordẽ/in alle dẽ rootsen vãdẽ lãde/eñ
alle dat volc vãdẽ lãde sal wech gaẽ wt zijn
der scaduwẽ/eñ si sullẽ hẽ latẽ

In sinẽ valle woõdẽ alle die vogelen
des hemels/eñ in sijn tackẽ warẽ alle die E
beestẽ vãdẽ lãde. Om dit dinc en sullen si
niet gegeuẽ wordẽ in sijn hoocheit/alle de
houtẽ vãdẽ waterẽ/noch sy en sullẽ haer
hoocheit niet settẽ onder die dicke eñ ghe
looverde houtẽ/noch si en sullẽ niet staen
in haer hoocheit/alle houtẽ die vãdẽ wa-
terẽ vocht gemaect wordẽ/wãt si sijn alle
geleuert in die doot tottẽ lesten lande int
middẽ vãdẽ kinderẽ der mẽscẽ/tottẽ ge-
nẽ die neder gaẽ indẽ putte

Dit seit die HERE God. Indẽ dage
doe hi neder viel ter hellẽ/so bracht ic ge-
weẽ inne/ic ouerdecten metter diepheyt F
eñ ic verboot sijn riuierẽ/eñ ic bedwãc ve
le waterẽ. Den berch Libanus is op hem
bedroeft/eñ alle de houtẽ vãdẽ acker wor
dẽ tsamẽ geslagẽ. Vandẽ geruchte sijns
vals/so beruerde hi die heidenẽ: als icken
geleide ter hellẽ/mettẽ genen dye neder G
gingẽ indẽ putte. Eñ in dat nederste lant
wordẽ vertroost alle die heerlijke eñ dye
scoone houtẽ der weeldicheit indẽ berch
Libano/alle dye veruerscht wordẽ mettẽ
waterẽ. Wãt si gaẽ ooc met hẽ neder ter
hellẽ tottẽ genẽ die verslagẽ sijn metten
sweerde/eñ elc arm sal sittẽ onder sijn sca
duwe/in die middewaert van zijnder naci
en/o heerlike eñ hooge onder die houtẽ/
der weeldicheit/wiẽ sidi gelijc geworden
Siet/ghy sijt mettẽ houtẽ der weeldichz
geleit tottẽ lestẽ lande.

Ghi sult slapẽ in de middewairt der om
besnedẽder/met hẽ dye metten sweerde
verslagẽ sijn. Hi is Pharao/eñ alle zijn me
nichte seit die HERE God

Dat.xxxii.Capittel

IN dẽ tweelfstẽ iare/in die tweelfste
maẽt/in eenẽ dage vander maent/
so gescyede dat des HEEREN woort tot
mi gedaẽ wert eñ seide. Des mẽscen sone
neemt een geweene op Pharaonẽ dẽ co
ninc van Egipten/eñ ghy sult tot hẽ seg-
gẽ. Ghi sijt gelijc gewordẽ der heidẽ leeu

ēn dē drake die in die zee is. Ēn ghi waep
de mettē hoorne in uwe riuieren/ēn ghy
verstoorde die waterē met uwē voetē/ēn
ghi vertraet haer riuierē. Hier om/seyt
dit die HERE God. Ic sal op v wt sprey-
den myn nette/in die menichte van veel
volckē/ēn ic sal v wt treckē in myn nette/
ēn ic sal v wech werpē in die aerde. Ic sal
v wech werpē op dat aēsicht vā dē ackere
ēn ic sal op v doē woonē alle dye vogelen
des hemels/ēn ic sal vā v versadē die bee
stē van alle dē lande

B Ēn ic sal v vleesch geuē op die bergē
Esa/xiij/b ēn ic sal die bergē veruullē met uwē ette
Johã/ij/c re. Ēn ic sal dat lãt veruerscē op dye ber-
gē met dē stanc vā uwē bloede/ēn die va
lepē sullē veruult wordē wt v. Ēn als ghi
wt gedaē syn sult/sal ic dē hemel ouerdec
kē. ēn ic sal syn sterrē doē verdonckeren/
Ic sal die sonne met eē der wolkē bedeckē
ēn de mane en sal haer licht niet geuē. Ic
sal alle dye lichten des hemels doen op v
bedroeuē/ēn ic sal donckerhedē geuē op v
lãt/seit die HERE God/als die ghequet
ste sullē vallē int middē der aerdē spreect
die HERE. Ēn ic sal veel volcs verwec-
kē tot grãscappē/als ic uwe verderffenis
C se gebracht sal hebbē in die heidenē op de
lãden/die ghi niet en weet/ēn ick sal veel
volcs op v doē verwonderē

Ēn haer coningē sullē met grooter
vreesen op v ontsiē/om alle die grote boos
hedē die ghi gedaē hebt. Als myn zweert
sal beginnē te vliegē op haer aēsichtē/ēn
yegelic sal haestelic verwonderē/elck om
syn siele in dē dage syns vallēs/want dit
seit die HERE God. Des coninx sweert
vā Babiloniē sal v comē/in stercker liedē
sweerdē sal ick uwe menichte ter neder
doē vallē/alle dese heidē syn onwinlic. ēn
si sullen woesten die houeerdie vā Egyp
tē/ēn haer menichte sal wordē gescepdē/
Ēn ic sal alle haer ploech beestē vernietē
dye op vele waterē warē/ēn des mēscen
voet en sal voort meer dye wateren nyet
verstoorē/noch die clauwē van dē paerdē
en sullē die waterē niet verstoorē.

Dan sal ic haer waterē alder claerste
geuē/ēn ic sal haer riuierē toe brēgen als
olye/seit die HERE God. Als ic dat lant
vā Egiptē woest sal hebbē gegeuē. Wãt
dat lant sal gelatē wordē vā haer der vol-
heit/als ic sal hebbē geslegē alle dye daer
woonē/ēn si sullē wetē/dat ic die HERE
bē. Hi is beweēt/ēn si sullē hē beweenen/
der heiden dochteren/op Egipten ēn op
haer menichte sullē si hē beweenē. seit de
HERE God.

Ēn het gesciede in dat tweelefste iaer
in dē vyftiendē dach vā der maēt/so wort D
des HEREN woort tot mi gedaē/ēn hy
seide. Des mēscē sone/singt eenē droeuē
sanc/op die menichte vā Egiptē/ēn treet
se neder/haer/ēn der vromer heidē doch-
terē tē wterstē lãde/mettē genē die neder
gaē in dē putte. Derwaert dat ghy scoon
syt gaet nederwaert/ēn slaept mettē om
besnedenē. In die middewaert vā dē ver
slagenē sullē si in dē sweerde vallen. Dat
sweert is geheuē/ēn si hebbē haer aenge
trockē ēn al syn volc

Die alder machtichste vā dē stercken
mãnē sullē hē aē sprekē vant middē der
hellē/die met syn hulpers neder gegaen
syn/ēn die ombesnedē hebbē geslapē/ēn
die verslagē syn mettē sweerde. Daer is
Assur ēn alle syn menichte/ēn ronts om
hē syn haer grauē/al syn si verslagen/ēn
die geuallē syn mettē sweerde/welcker
grauē gegeuē syn int laetste vā dē putte/
Ēn syn menichte syns grafts is gedaen
roonts om alle die verslagen syn/ēn ghe
uallē metten sweerde/die hyer voortyts
haer vreese haddē gegeuē inder leuēder
landt. Daer is Elã/ēn alle syn menichte
ronts omme syn graft

E Alle dese ombesneden ēn verslagen
mettē sweerde/die ombesnedē achter ge
gaē syn tottē wterstē lãde/die haer vree-
se leidē inder leuēder lant/ēn droegē ha-
rē lachter/mettē genē die neder gegaen
warē in dē putte. Si hebben haer bedde
gelept in die middewaert vā dē verslagē
in al syn volc/alomme hē is syn graft. Al
le dese syn ombesnedē ēn verslagē mettē
sweerde. wãt si gauen hare vreese inder
leuender lant/ēn droegen haren lachter
metten genen die neder gaen inden put
te. Si syn geset in dye middewaert vā dē
verslagenen

Daer is Moſoch eñ Tubal eñ alle zijn
menichte/al om hẽ ſijn ſine grauẽ/Al de
ſe ſijn onbeſnedẽ eñ verſlagẽ/eñ vallẽde
mettẽ ſwaerde/wãt ſi hare vreeſe gauen
inder leuẽder lãt/eñ ſi en ſullẽ niet ſlapẽ
mettẽ ſterckẽ/eñ die niet en vallen/ende
metten onbeſnedenẽ/die neder gedaelt
zijn ter hellẽ/met harẽ wapenẽ/Eñ ſi heb-
ben haer ſwaerdẽ onder haer hooſdẽ ge-
lept/eñ haer booſhedẽ warẽ in harẽ bee
nen/want ſi ſijn der ſtercker vreeſe ghe-
worden inder leuender lant.

Eñ hierõ ſult ghi in die middewaert
G vãden onbeſnedenẽ wordẽ vertredẽ/eñ
ghi ſult ſlapẽ mettẽ genẽ die verſlaghen
ſijn mettẽ ſwaerde/Daer is Ydumea eñ
haer coningẽ alle haer leptſmãnẽ/die ge
geuẽ ſijn met harẽ heyre mettẽ verſlage
nen des ſwaerts/eñ die mettẽ onbeſnede
nen ſliepẽ/eñ met diẽ die inden putte ne
dergegaẽ ſijn/Daer ſijn alle dye princen
vã noordẽ/eñ alle die iagers die ghelept
ſijn mettẽ verſlagenẽ/hẽ ontſiẽde/eñ be-
ſcaemt in hare ſterchept/dye onbeſnede-
nẽ ſliepẽ mettẽ verſlagenẽ des zwaerts
eñ ſi droegen haer ſcãde met diẽ/die indẽ
put nederginghen/Pharao ſach ſe/eñ hi
wert vertrooſt met alle ſijnre menichtẽ
die verſlagen was mettẽ ſwaerde/

Pharao eñ alle ſijn heyr ſept die HE
RE God/wãt hi gaf ſinẽ vreeſe inder le-
uẽder lant/eñ hi ſliep in die middewaert
vandẽ onbeſnedenẽ/dye mettẽ ſwaerde
verſlaghen ſijn/Pharao eñ alle ſine me-
nichtẽ ſept die HERE God/

A ¶ Dat.xxxiij.Capittel.

Des HEREN woort wert tot mij
ghedaen/eñ hi ſeyde/Des menſchẽ ſone
ſpreect tot dijns volcx kinderẽ/eñ ghi ſult
tot hẽ ſeggen/Dat lãt/als ic daer op bren
gen ſal dat ſwaert/eñ neemt dat volc vã-
den lande eenẽ man vã harẽ laetſtẽ/ende
ſette dat volc bouẽ hẽ eenen wachter/eñ
ſiet hi dat ſwaert comẽ opt lant/eñ blaeſt
hi metter trõpetten/eñ bootſcapt hijt dẽ
volcke/Eñ hoort yemant (ſo wie hi is) dat
gelupt der trõppetten/eñ hi en bewaert
hẽ niet/eñ coemt dat ſwaert eñ neemt hẽ
wech/ſijn bloet ſal op ſijn hooft ſijn/

Dat gelupt vãder trõpettẽ heeft hy

gehoort/eñ hi en heeft hem ſeluẽ niet be-
waert/ſijn bloet ſal in hẽ ſijn/eñ iſt dat hi
hẽ bewaert ſo ſal hi zijn ſiele behoudẽ. Eñ
iſt dat die wachter dat ſwaert ſiet comen B
eñ en blaeſt hi niet metter trompettẽ/eñ
en bewaert hẽ dat volc niet/eñ coemt dat
ſwaert/eñ neemt van hẽ eẽ ſiele/ſo is die
mẽſche geuaẽ in ſijn booſhept/maer ſijn
bloet ſal ic epſchẽ vã des wachters hant/
Eñ ghi des menſchẽ ſone/ic heb v dẽ hup
ſe vã Iſrael ghegheuẽ tot eenẽ wachter.
Hierõ hoort ghi wt minẽ mont eẽ redene
ſo ſuldi hẽ bootſcappẽ vã mi/

Iſt dat ic tot quadẽ menſchẽ ſegghe/
Quaet mẽſche ghi ſult dẽ doot ſteruẽ/eñ
ghi en ſegges hẽ niet/dat hem die quade
wachte vã ſinẽ weghe/ſo ſal hi die quade
menſche in ſijn quaethept ſteruẽ/maer
ſijn bloet ſal ic epſchẽ van uwer hant/Eñ
iſt dat ghi dẽ quadẽ ſegt/dat hi vã ſinẽ we
ge bekeert worde/eñ hi vã ſinẽ wege niet
bekeert en wort/ſo ſal hi in ſijn quaetheit
ſteruẽ/maer ghi hebt v ſiele verloſt/

Hierõ ghi des menſchẽ ſone/ſegt tot
dẽ hupſe vã Iſrael/Aldus hebdi geſprokẽ C
eñ geſept/Onſe booſhedẽ eñ onſe ſondẽ
ſijn op ons/eñ daer in ſcamẽ wi ons/ Hoe
ſullẽ wi aldus mogen leuẽ: Segt tot hen
Leue ic ſept die HERE God. Ic en wille
des quaets menſchẽ doot niet/ maer dat
de quade wederkeere vã ſinẽ wege/eñ le
ue/Wert bekeert vã uwẽ alder quaetſtẽ
wege/Eñ waerõ ſuldi ſteruẽ hups vã Iſ
rael: Hierõ ghi des menſcẽ ſone ſegt tot
dẽ kinderẽ vã uwẽ volcke/Eens gerech-
tichs menſchẽ gerechtichept/ en ſal hem
niet verloſſen in wat dage dat hi ſondicht
eñ des quaets menſchẽ quaethept en ſal
hẽ niet ſcadẽ/in wat dage hi bekeert wert
vã ſijnre booſhept/Eñ die gerechtige en
ſal niet mogẽ leuẽ in ſine gerechtichept/
in wat dage dat hi ſondicht

Oock iſt dat ic dẽ gerechtigen ſegghe
dat hi dat leuen/leuen ſal/eñ betrouwet
hi in ſijn gerechtichedẽ/eñ doet booſheit
ſo ſullẽ al ſine gerechtichedẽ vergetẽ wor
dẽ/eñ in ſijn ongerechticheit die hi gedaẽ
heeft/daer in ſal hi ſteruẽ/Eñ iſt dat ic dẽ
booſen ſegge/Ghi ſult die doot ſteruẽ/eñ
doet hi boete voor ſine ſonden/eñ doet hi D

oordeel eñ gerechticheyt/eñ geeft hi qua
de mensché den pant weder/eñ keert hy
weder dat hi gerooft heeft/eñ wādelt hi
in die gebodē des leuēs/eñ en doet hi niet
onrechts/hi sal leuē dat leuē/eñ hi en sal
niet steruē/Alle sijn sondē die hij ghesondicht heeft/en salmen niet rekenē/

Hi dede oordeel eñ gerechticheyt/hi
sal dat leuē leuē/Eñ die kinderē ws volcx
hebbē geseit/Des HEREN wech en is
niet vā gelikē ghewichte/Eñ harē wech
is ongerechte/Wāt als die gerechtighe
wech gaet vā zijre gerechticheit/eñ doet
hi ongerechtichedē/so sal hi daer in steruē
Eñ als de quade wech gaet vā sijn quaet
E heyt,eñ hi doet oordeel eñ gerechticheyt
hi salder in leuē/Eñ ghi segt/Des HEE
REN wech en is niet recht/Eenē yegeli
kē vā v liedē sal ic oordeelē na sinē weghe
huys vā Israel.

Eñ het gesciede int twaelfste iaer in
die thiēde maēt/inden vijfsten daghe des
maēts vā onser ouervaert/quam tot mi
die geulodē was vā Hierusalē/eñ seyde.
Die stat is gedestrueert/Eñ des auonts
eer hi quā die geuloden was/so was des
HEREN hāt tot mi gedaē/eñ hi ōtdede
minē mōt so lāge tot dat hi vroech tot my
quā/eñ doē minē mōt opgedaē was/so en
zweghe ic niet meer/Eñ des HEREN
woort wert tot mi gedaē/eñ hi seide/Des
mēscē sone/die wonē in vallēde plaetzē in
dat lāt vā Israel sprekēde segghē si. Een
Abrahā was/eñ met erflicheyt besadt hi
in dat lāt/Eñ wi sijn vele/ons is dat lant
gegeuen in besittingen

Hierō sult ghi seggē tot hē/dit seydt
die HERE God/Ghi die indē bloede eet
F eñ uwe oogē opheft tot uwe onsuyuerhz
eñ bloet wtstort/en suldi dat lāt niet in erf
licheit besittē:Ghi stont in uwē swaerdē
ghi hebt onwaerdichedē gedaē/eñ elc he
uet besmet sijns naestē wijf/eñ suldij dat
lant in erflicheyt besittē:Dit suldi tot hē
seggē/Aldus seyt de HERE God/Leue
ic/wāt die gene die in vallēden plaetsen
wonē/sullē indē swaerde vallē/eñ die indē acker is/die sal dē beestē geleuert wer
dē om te verslindē/eñ die indē beslotē ste
dē/eñ indē speluncké/sullē steruē vander

sterften/Eñ ic sal dat lāt geuen in wilder
uissen eñ in woesthept/eñ haer houerdie
eñ sterchept sal te nieute gaē/eñ die ber
gē vā Israel sullē woest werdē/om datter
niemāt sijn en sal die daer ouer gaē sal

Eñ si sullē wetē dat ic die HERE bē/ G
als ic haer lāt gegeuē sal hebbē/verlatē
eñ woest/om al haer onwaerdichedē die
si gedaē hebbē Eñ ghi des menschē sone
ws volcx kinderē die spreken vā v neuen
die muerē/eñ indē duerē vāden huysen/
eñ die eē seyt tottē anderē/een man tot si
nen naestē seggende/Coemt eñ laet ons
hoorē wat redenen sijnt die wtgaē vāden
HERE/Eñ si comē tot v/als oft dat volc
inquame/eñ mijn volc/si sitten voor v/eñ
horē v redenen/eñ si en doense niet/wāt
si verkeerē die redenē in eenē sanc hairs
monts/Eñ haer herte volcht haer gieric
heyt/eñ het is hen als een liedekē vā mu
siken/datmen met soeten eñ bequamen
gelupde sinct/Eñ si horen die woordē/eñ
eñ si en doense niet/eñ alst comen sal dat
voorseyt is/wāt siet het coemt/dā sullē si
weten dat een prophete onder hen ghe
weest heeft

Dat.xxxiiij.Capittel.

DEs HEREN woort wert tot mij A
gedaen/eñ hi seyde Des menscen
sone/prophetéert vanden herderen Isra
els/prophetéert eñ ghi sult den herderen
seggen/Dit seyt die HERE God/Wee
den herderen vā Israel die hen seluē voe
den/En werden die cudden niet geuoet
vāden herderen:Ghi aedt melck/eñ clee
det v metter wollē/eñ dat vet was/sloech
di doot/eñ mijn cudde en voede ghi nyet/
Eñ dat cranc was en maecte ghi niet vas
te/eñ dat siec was/en genaesdi niet/Dat
gebroken is en bondi niet tsamen/eñ dat
afgeworpen is/en haelde ghi niet weder
ende dat verloren was/en socht ghi niet/
maer met felheden gheboot ghi hen/eñ
eñ met machten/ Eñ mijn schapen sijn
gestropt/om datter geen herder en was
ende si sijn ghewordē in een verslindin
ghe alle den beesten vanden velde/eñ si
sijn ghestropt,

Mijn cuddẽ weldẽ in allẽ bergẽ/eñ in
lckẽ hogen hueuelẽ/eñ mijn cudden sijn
gestropt op alle die aensichtẽ der aerden
eñ niemãt en was daer diese sochte/nye-
mant en was daer (segge ic) diese weder
ochte. Hierõ ghi herderẽ hoort des HE-
REN woort/Leue ick/seyt die HEERE
God/wãt om dat mijn cuddẽ sijn gewor-
dẽ in roue/eñ mijn scapẽ in verslindinge
lre beestẽ vandẽ velde/om datter gheẽ
erder en was/wãt die herderẽ en sochtẽ
mijn cuddẽ niet/maer de herderẽ die voe
ẽ hẽ seluẽ/eñ en voedẽ mijn cuddẽ niet/
hier om ghi herderen hoort des HEE-
REN woort.

Dit seyt die HEERE God/Siet/ic sel
e sal op die herderẽ mijn cudde eyschẽ
ã haer der hant/eñ ic salse doẽ ophoudẽ/
atse voort meer niet en sullẽ voedẽ mijn
uddẽ/eñ die herderen en sullẽ niet meer
ẽ seluẽ voedẽ/Eñ ic sal mijn cudde ver-
ssen vã harẽ mont/eñ en sal voort meer
ẽ niet in spijse sijn/Wãt dit seyt die HE-
E God/Siet/ic selue sal mijn scapẽ soec
ẽ/eñ versoeckẽse/also eẽ herder sijn cud-
e versoect/indẽ dage als hi is in die mid
ẽ waert vã sinẽ gescheyderẽ scapẽ/also sal
mijn scapẽ versoeckẽ/eñ ic salse verlossen
ã allen plaetsen daer si in verstropt wa-
en/indẽ dage der wolcken eñ der donc-
erheyt/Eñ ic salse wtleydẽ vanden volc
e/eñ ic salse vergaderẽ wt dẽ lãde/eñ ick
llse leydẽ in haer lãt/eñ ic salse voedẽ in-
en bergen vã Israel/indẽ riuierẽ eñ in
llẽ plaetsen des lants/

In de alder vruchtbaerste weydẽ sal
se voedẽ/eñ in die hoge bergẽ van Isra-
l sullẽ haer weydẽ sijn/Eñ daer sullen si
ustẽ indẽ groenẽ cruyden/eñ si sullen in
ettẽ weydẽ geuoet wordẽ/op die bergẽ
ã Israel/Ic sal mijn scapẽ voedẽ/eñ ick
llse te gader doẽ leggẽ/seyt die HEERE
God/Dat verlorẽ was/sal ic weder soec-
en/eñ dat afghekeert was/sal ic weder
engen/eñ tat gebrokẽ was sal ic toebin
en/eñ tat cranc was/sal ic vast makẽ/eñ
at vet eñ sterc was/sal ic bewarẽ/eñ ick
llse voedẽ in oordele Eñ ghi mijn cuddẽ
it seyt die HEERE God.

Siet ic oordele tusschẽ vee eñ vee/vã
den rãmen eñ bockẽ/En wast v niet ghe
noech met goede weydẽ gheuoet te wer-
dẽ/Hier en bouẽ die ouerbliuinge uwer
weyden vertradi met uwẽ voetẽ/eñ als
ghi dat alder claerste water dronct/so ver-
stoorde ghi met uwẽ voetẽ dãder datter
bleef/Eñ mijn scapẽ wordẽ gheuoet met
diẽ/dat ghi met uwen voeten vertreden
hadt/eñ dat uwe voetẽ verstoort hadden
dat dronckẽ si/Hierõ seyt dit die HERE
God tot hẽ/Siet ick sal oordeelẽ tusschen
eẽ vette beeste eñ eẽ mager beeste/Om
dat ghi mettẽ sidẽ eñ mettẽ scouderẽ hor-
tet/met uwẽ hoornẽ stiet ghi al dat cranc
ke vee/tot dat si daer buytẽ gestropt wer
den/so sal ic mijn cudde behoudẽ/eñ si en
sal niet meer in roue sijn/eñ ic sal oordeelẽ
tusschen vee eñ vee.

Eñ ic sal op hẽ verweckẽ eenẽ herder
diese voedẽ sal/minen knecht David/Hi E
salse voedẽ/eñ hi sal hẽ sijn in een herder
Eñ ick die HERE sal hẽ sijn in een God
eñ David mijn knecht prince int midden
vã hẽ/Ic die HERE hebt gesprokẽ/Eñ
ic sal met hẽ eẽ verbont vã peyse maken/
eñ ic sal doẽ stille sitten die alder quaetste
beestẽ vandẽ lande/Eñ die in die wilder
nisse woonẽ sullẽ in sekerhedẽ slapẽ indẽ
bosschẽ/eñ ic salse settẽ in gebenedidinge
al om minẽ hueuelẽ/eñ ic sal dẽ stof regẽ
tot sinẽ tide voort brenghẽ/eñ het sullen
sijn reegenẽ der gebenedidingẽ/Eñ dat
hout vãden acker sal sijn vruchtẽ geuẽ/eñ G
die aerde sal haer groeysel geuẽ/eñ si sul
len in harẽ lãde wesen sonder vreese/Eñ
si sullẽ wetẽ dat ic die HERE ben/als ic
die ketenẽ vã harẽ iockẽ gebrokẽ sal heb-
bẽ/eñ als icse sal hebbẽ verlost vãder ghe-
re hãt die bouẽ hẽ heerschappie hebben.

Eñ si en sullẽ voort meer dẽ heydenẽ
in roue niet sijn/noch die beestẽ des lants
en sullẽse niet verslindẽ/maer si sullẽ ghe
trouwelijc wonẽ sonder eenige vreese Eñ
ic sal hẽ verweckẽ eẽ vermaert groeysel/
eñ si en sullẽ voort meer niet verminderd
wordẽ mettẽ hõger int lãt/noch si en sul-
lẽ dẽ lachter der heydenen niet meer dra
gẽ Eñ si sullẽ wetẽ dat ic de HERE hair
God ben met hẽ/eñ si mijn volck dat huys
vã Israel/seyt die HERE God/Ghi sijt

menschē mijnre ruddē/mijnre weyden/
eñ ic ben die HEERE v God/seyt God de
HEERE

¶ Dat.xxxv.Capittel

A DEs HEEREN woort werr tot mi
gedaē/eñ hi seyde/Des menschē
sone set v aēsichte tegē dē berch Seyr/eñ
ghi sult vā hē propheterē/eñ seggē hem/
Dit seyt die HEERE God/Siet/ic spreke
tottē berch vā Seyr/eñ ic sal mijn hāt wt
stekē op v/eñ ic sal v geuē berooft eñ woe
ste/Ic sal v stedē om wroetē/ende ghi sult
woest sijn/eñ ghi sult wetē dat ic die HE
RE bē/om dat ghi eewelijc viāt hebt ge-
weest/eñ hebt die kindrē vā Israel beslo
tē in des swaerts handē inden tijt haers
verdriets/inden tijt der lester quaetheyt
B Hierō leue ick seyt die HEERE God
wāt ic sal v dē bloede leuerē/eñ dat bloet
sal v veruolghē/Eñ wāt ghi dat bloet ha
tet/dat bloet sal v veruolgē/Eñ ic sal den
berch Seyr geuē berooft eñ woeste/eñ ic
sal vā hē wechdoē dē genē die gaet/eñ die
wederkeert/eñ ic sal sijn bergen veruul-
len vā sinē verslagenē liedē/In uwē ber
C gē/eñ in uwē valeyē/eñ in uwē riuieren
sullē uwe verslagenē vallē mettē swaer-
de/In eewigē wildernissen sal ic v leuerē
eñ men en sal uwe stedē niet bewoonen.
Eñ ghi sult wetē dat ick die HEERE
God bē/om dat ghi geseyt hebt/die twee
liedē/eñ die twe landē sullē mijn sijn/eñ ic
salse in erflicheit besittē/als die HEERE
daer was/Daerō leue ic seyt die HEERE
God/wāt ic sal doē na uwe grāscap/eñ u-
wen toren die ghi gedaē hebt/hē hatēde/
eñ ic sal bi hē bekēt wordē als ic v gheoor-
deelt sal hebbē/eñ ghi sult wetē dat ic die
HEERE bē/Ic hebbe al uwē lachter ghe
hoort diē ghi gesprokē hebt vāden bergē
vā Israel/eñ geseydt/Die woeste bergē
sijn ons gegeuē om te verslindene.
D Eñ ghi stont op met uwē mont tegē
mi/eñ hebt boosheyt gesprokē teghē mi.
Ic heb gehoort uwe woordē/Dit seyt die
HEERE God/Als al dat lāt verblidē sal/
so sal ic v in wildernissen makē/also ghij
verblijt sijt op die erflicheyt des huys vā
Israel/om dat si gescheydē was/also sal ick
v doē/Berch Seyr/ghi sult gescheydē we-
sen/eñ alle Idumea/eñ si sullē wetē dat ic

die HEERE bē

¶ Dat.xxxvi.Capittel A

HEnde ghi des menschē sone prophe-
teert op de bergē vā Israel/eñ ghi
sult seggen/Bergē van Israel hoort des
HEEREN woort/Dit seyt die HEERE
God/om dat die viāt vā v ghesept heeft/
verblijde die eewige hoocheдē sijn ons in
erflicheyt gegeuē/ hierō propheteert eñ
segt/Dit seyt die HEERE God/Om dat
ghi bedroeft sijt/eñ alom vertredē/eñ ge
wordē sijt in erflicheyt dē anderē lieden/
eñ om dat ghi opgecomē sijt op die lippē
vāder tongē eñ in lachter des volcx/hier
om ghi bergē vā Israel hoort des HEE-
REN Gods woort/Dit seyt die HEERE
God dē bergē/eñ dē hueuelē/dē riuierē
eñ den valeyē/eñ dē woestē wandē/ende
dē stedē die gelatē sijn vāden menschen/
eñ gedestrueert sijn eñ veronwaert van
dē anderē liedē alōme/eñ van hem.
Hierom seyt dit die HEERE God B
Wāt indē viere mijns toreñ heb ic gespro
kē vāden anderē heydenē/eñ vā alle Idu
mea/die mijn lāt hē seluē gegeuē hebbē
in erflicheyt met bliscappē eñ met alder
hertē eñ wtē wille/eñ hebbēse verdreuē
om dat sijt woestē soudē/Hierom prophe
teert op dat lāt vā Israel/eñ ghi sult seg-
gē dē bergē/eñ dē hueuelē/eñ den hooch
stē vandē bergen/eñ dē valeyē/ Dit seyt
die HEERE God/Siet ic heb gesprokē in
minē toren/eñ in mijn grāschap/ om dat
ghi der heydenē lachter geledē hebt
Hierom seyt dye HEERE God/Ick C
heb mijn hāt opgeheuē/dat die heydenē
(die alomme v sijn) dat si harē lachter dra
gē sullē/maer ghi bergē vā Israel spreyt
wt v telgerē dat ghi groeyen muecht/eñ
brenct uwe vrucht minē volcke vā Israel
Wāt het is bi dat hi comē sal/ Wāt siet ic
segge tot v/eñ ic sal tot uwaert wordē be-
keert/eñ ghi sult wordē geackert/eñ ghy
sult nemē saet/eñ ick sal in v menichfuldi
gē die menschē eñ al dat huys van Isra-
el Eñ men sal indē stedē wonē/eñ dat ver
uallē sal mē hermakē/eñ ic sal v veruullē
met menschē eñ met beestē/eñ si sullē ge
menichfuldicht werdē eñ wassen/Eñ ick
sal v doē wonē/als vādē beginne/eñ ic sal
v meerder goedē geuē dan ghi vāden be

ginne gehadt hebt/eñ ghi ſult wetē dat ic
die HEERE bē Eñ ic ſal op v menſchē brē
gen mijn volc vā Iſrael/eñ ſi ſullē v in erf
lichept beſittē/eñ ghi ſult hē ſijn in erflijc
heit/eñ ghi en ſult voort meer niet toewē
dat ghi ſonder hē ſijn ſult Dit ſept de HE
RE God/Om dat ſi vā v ſegghē/dat ghi
D die menſchē verſlindet/eñ dat ghi v volc
verſmachtet Hierō en ſult ghi niet meer
die mēſce etē/eñ ghi en ſult voort meer v
volc niet dodē/ſept die HERE God/

Noch ic en ſal niet meer in v doē horē
der hepdenē ſcāde/eñ der volckē lachter
en ſult ghi geenſins dragen/eñ ghi en ſul
let niet meer v volc verliezē/ſept die HE.
RE God/Eñ des HEREN woort wert
tot mi gedaē/eñ hi ſepde/Des menſchen
ſone die hupſen vā Iſrael hebbē gewoōt
in haer lāt/eñ ſi hebbēt beſmet in haren
wegē/eñ in harē nerſtichedē Na die onſu
uerhept eēs wijfs die hare maētſuuerin
ge heeft/ſo is harē wech gewordē voor mi
eñ ic heb mijn onwaerdichept op hē wt
geſtort/om dat bloet dat ſi wtgeſtort heb.
Rom. ij/c bē op dat lāt Eñ ſi hebbēt beſmet in harē
afgodē/eñ ic ſtropdeſe indē hepdenē/eñ ſi
ſijn gedreuē indē lāden/eñ ic hebſe geoor
E deelt in harē wegē/eñ na harē vindingē

Eñ ſi ſijn ingegaē tottē hepdenē/tot
tē welckē ſi ingingē/eñ beſmettē minen
hepligē naē/alſmē vā hen ſepde/dit is des
HEREN volc/eñ ſi ſijn wt haer lāt ghe.
gaē/eñ ic ſpaerde minē hepligē naē/welc
kē dat hups vā Iſrael beſmette indē hep
denē/tot welckē ſi ingegaē waren/ Hier
om ſult ghi dē hupſe vā Iſrael ſeggē/Dit
ſept die HERE God. Hups vā Iſrael/ic
en ſalt om uwen wille niet doē/maer om
minē hepligē naē/diē ghi beſmet hebt in
dē hepdenē/tot welc ghi ingegaē ſijt/Eñ
ic ſal minē grotē naē hepligē/die beſmet
is onder de hepdenē/diē ghi beſmet hebt
int middē vā hen/om dat de hepdenē we
ten ſullē/dat ic die HERE bē/ſepde dye
HERE der hepſcarē/als ic in v ghehep
licht ſal ſijn voor hen.

Wāt ic ſal v wech lepdē vanden hep
denē/eñ vergaderē v vā allē landē/eñ ic
F ſal v lepdē in v lant/Eñ ic ſal op v wtſtortē
claer water/eñ ghi ſult geſuuert worden
vā allē uwē ſmettē/eñ van allē uwē afgo
den ſal ic v repnigē/Eñ ic ſal v gheuē een
niewe herte/eñ ic ſal eenē niewē geeſt ſet
ten int middē vā v/Eñ ic ſal dat ſteenach.
tige herte vā v nemē/eñ ic ſal v eē vlepſch
achtich herte geuē/eñ ic ſal minē geeſt ſet
tē int middē vā v lieden/Eñ ic ſal doē dat
ghi in mijn gebodē wādelen ſult/eñ dat
ghi mijn oordeel bewarē ſult/eñ die wer
kē/Eñ ghi zult wonē in dat lāt/dat ic uwē
vaders gaf/eñ ghi ſult mi ſijn in een volc
eñ ic ſal v in eē God ſijn/Eñ ic ſal v behou
dē van allē uwē beſmethedē/eñ ic ſal die
tarwe roepē/eñ ic ſalt menichfuldigē/eñ
ic en ſal in v dē hōger niet ſettē/Eñ ick ſal
menichfuldigē die vruchtē des houts/eñ
die groepeniſſe des ackers/op dat ghi in
dē hepdenē voortmeer niet dragē en ſult
dē lachter des hongers

Eñ ghi ſult ghedencken uwer alder
quaetſter wegē/eñ uwer nerſtichedē die
niet goet en ſijn/eñ v ſullē miſhagē uwe
booſhedē eñ v ſondē/Om uwen wille en G
ſal ict niet doē/ſept die HERE God/dat
ſi v bekēt Wort beſcaēt/eñ ſcaēt v vā uwē
wegē hups vā Iſrael/Dit ſept die HEE
RE God/Indē dage dat ic v ſuueren ſal
vā alle uwē booſhedē/eñ ic ſal doē dat mē
indē ſtedē wonē ſal/eñ als ic vermaect ſal
hebbē dat veruallē is/eñ als dat woeſte
lāt ſal wezē geackert/dat wilē woeſt was
in elcx wegegāgers ogē/dā ſullē ſi ſeggē
Dat ongeackerde lāt is gewordē als ee
nē hof der weeldichept/eñ die woeſte ſte.
dē die gedeſtrueert eñ om ghewoepē ſijn
hebbē bemuert geſeten.

Eñ die hepdenē die gelatē ſullē ſijn
ſullē alom vā v wetē/wāt ick die HERE
heb die verdouē ſtedē geſticht/eñ dat ick
geplant heb dat ongeackert was/ick die
HERE hebt geſprokē/eñ hebt gedaen/
Dit ſept die HERE God/ Noch hier in
ſal mi vindē dat hups vā Iſrael/dat ic hē
doē ſal/Ic ſalſe menichfuldigē als eē cud.
de der menſchē/als eē heplige cudde/als
die cuddē van Ieruſalē in haren ſolempni
teptē/Aldus ſullen die woeſte ſteden vol
ſijn vā cuddē der menſchen/eñ ſi ſullē we
ten dat ic die HERE ben.

Dat.xxxvij.Capittel

A Ende des HEREN hãt wert op mi
gedaē/eñ hi leyde mi wt indē geest
des HEREN/eñ hi liet mi int middē vã
eē velt/dat vol beenderē was/eñ hi leyde
mi al om door die beenderen/Want daer
waster seer vele op dat aēsicht des velts/
eñ seer drooghe/Eñ hi seyde tot mi/Des
menschē sone/Meyndi dat dese beende-
rē leuē:Eñ ic seyde HERE God/ghi we
tet/Eñ hi seyde tot mi/Prophetreert van
desen beenderē/Eñ ghi sult hen seggen/
Drooghe beenderē hoort des HEREN
woort
B Dit seyt die HERE God desen beē-
deren/Siet ic sal in v seyndē eenē gheest
eñ ghi sult leuen/eñ ic sal op v senuwē ge
uen/eñ ic sal op v doē vleysch wassen/eñ
ic sal daer bouē in v een vel sprēydē/eñ ick
sal v dē geest geuē/eñ ghi sult leuē/eñ ghi
sult weten dat ic die HERE ben/Eñ ic pro
pheteerde/alsso hi mi beuolen hadde/Eñ
doe ic propheteerde/so wert eē ghelupt
gemaect/eñ siet/daer wert een beroerin
ge/Eñ die beenderē gingen totte beēde-
ren/elck aē sijn lidt/Eñ ic sach/eñ siet Op
hen quamen senuwē eñ vleysch/eñ daer
bouē wert in hen eē vel gesprept/eñ si en
haddē geenē gheest/Eñ hi seyde tot mi.
Propheteert totte gheeste/propheteert
des mēschē sone/eñ ghi sult tot den geest
segghen
D Dit seyt de HERE God/Geest coēt
vā den vier windē/eñ blaest in op dese ver
slagenen/eñ laetse weder leuē de worden
Eñ ic propheteerde alsso hi mi hadde be-
volē/eñ in hen quamē de geestē/eñ si leef
den/eñ si stondē op haer voetē/eē alte gro
ten heyr/Eñ hi seyde tot mi/Des menscē
sone/al dese beenderē is dat huys van Is
rael/si seggen/Onse beenderen sijn ver-
droocht/eñ onse hope is verloerē/ende wi
sijn afgesnedē/
Hierom propheteert eñ segt tot hen
Dit seyt die HERE God/Siet ic sal uwe
grauē opdoen/eñ mijn volc/ic sal v leydē
wt uwē grauē/eñ ic sal v leyden in v lant
vā Israel/Eñ ghi sult weten dat ic de HE-
RE ben/als ic v grauē op sal hebbē ghe-
daē/eñ als ic v wtgeleit sal hebbē wt uwē
grauē/mijn volc/eñ als ic minē geest in v
gegeuen sal hebbē/eñ ghi leuen sult/Eñ
ic sal v doē rustē op v lãt/eñ ghi sult wetē
dat ic die HERE ghesprokē heb/eñ hebt
gedaē/seyt die HERE God.
Eñ des HEREN woort wert tot mi
gedaē/eñ hi seyde/Eñ ghi des menscē so
ne/neemt v eē hout/eñ scrijft daer op Ju
de/eñ der kinderē vã Israel/eñ sinē gesel
len/Eñ neemt eē ander hout/ende scrijft
daer op Joseph Effraims hout/eñ al dat
huys vã Israel, eñ alle sijn gesellē/Ende
die houtē suldi voegen deen aent andere
v tot eenē houte/eñ in een vergaderinge
sullē si vin v hãt sijn/Eñ als ws volc kin-
derē tot v seggen sullē/sprekēde/En sey-
des ons niet/wat ghi in die houtē wilt/so
suldi tot hen sprekē/Dit seyt die HERE E
God/Siet ic sal aē nemen Josephs hout/
twelc in Effraims hãt is/eñ die geslach-
tē vã Israel die met hē tsamē gheuoecht
sijn/eñ ic sal die te gader geuē met Judas
houte/eñ ic salse makē in eē hout/eñ si sul
lē eē hout sijn in sijn hant.
Eñ die houtē daer ghi op gescreuen
hebt/sullē voor haer oogē in v hãt sijn/eñ
ghi sult tot hē seggē/Dit seyt de HERE
God/Siet/ic sal aēnemē die kinderē van
Israel vãt midden der natien/daer si toe
wech gegaē sijn/eñ ic salse vã allē sidē ver
gaderē/eñ ic salse brengē tot haer lãt.Eñ F
ic salse eē volc makē int lãt/indē bergē vã
Israel/eñ eē coninc sal bouē hē allē regne
rē/Ende en sullē voortmeer geen twe ge
slachtē sijn/noch si en sullen niet meer ge
deylt werdē in twee rikē/noch si en sullē
niet besmet wordē in harē afgodē/eñ in
harē onwaerdicheden/eñ in al haer boos
hedē/eñ ic salse behoudē makē vã al haer
setelē/daer si in sōdichdē/eñ ic salse suuerē
Eñ si sullē mi in eē volc sijn/eñ ic sal hē
in eē God sijn/eñ Dauid mijn knecht sal
hē eē coninc sijn/eñ het sal eē herder ouer
hen allen sijn/Si sullen wãdelen in mijn
oordeelē/ende si sullē mijn gebodē bewa-
rē ende doēse/Ende si sullē woonē op dat G
lant/dat ic Jacob minē knecht gaf/daer
haer vaderen in woonden/ende si sullen
der op wonen/si ende haer kinderē/ende
haerder kinder kinderē/tot inder eewic
heyt.

Eñ David mijn knecht sal haer prin
ce sijn inder eewichept/ Eñ ic sal hē slaen
die beloofte vã pepse/ eñ eewigē peps sal
hē sijn/ Eñ ic salse fonderē eñ menichful-
digen/ eñ ic sal mijn heplichedē geuē int
middē vã hē inder eewichept/ Eñ mijn ta
bernacule sal in hē sijn/ eñ ic sal hē eē God
sijn/ eñ si sullē mijn volc sijn Eñ die hepde
nē sullē wetē dat ic dpe HEERE ben/ hep
lichmaker vã Israel/ als mijn geheplich-
hept int midden vã hē sijn sal inder eewic
hept/ ¶ Dat.xxxviij/ Capittel.

A Nde des HEEREN woort wert tot
mi gedaē/ seggēde Des menschen
A sone/ set v aēsicht tegē Gog eñ Magogs
lãt/ dē princē vã Mosoch eñ Tubals hoof
den/ eñ propheteert vã hē/ eñ ghi sult tot
hē seggē/ Dit sept de HEERE God/ Siet
ic spreke tot v Gog/ dē prince vã Mosoch
eñ Tubals hoofde/ Eñ ic sal v omlepden/
eñ ic sal in v wãgen eenē brepdel settē/ eñ
ic sal v wtbrengen/ eñ alle v hepr/ die paer
den eñ die riders/ die al ghecleet sijn met
pãsierē/ die grote menichte begripēde
die glauie/ eñ dē scilt/ eñ dat swaert/ Die
vã Persen eñ dpe vã Ethiopiē eñ Libien
met hē/ die al met scildē eñ met helmē ge
wapēt zijn/ Gomer eñ alle v heprscarē/ dat
B hups vã Togorma/ die sidē vã noordē/ eñ
al sijn macht eñ vele volcx met v/ Berep-
de eñ leere v/ eñ alle v menichte die ver-
gadert is tot v/ eñ ghi sult hē sijn in gebot
Na vele dagen suldi versocht werdē
Indē lestē iare suldi comen tottē lãde dat
weder gekeert is vãden swaerde/ eñ dat
C vergadert is vã vele volcx tottē berghen
vã Israel die altijt woest warē/ Dit lant
is wt gebracht vãden volcke/ eñ si woon-
den daer alle in betrouwelikē Eñ opclim
mēde sult ghi comē als een tēpeest eñ als
eenē wolc/ om dat lãt te ouerdeckē. Ghi
eñ alle v heprscarē/ eñ vele volcx met v
D Dit sept die HEERE God/ In diē da-
ge sullē die redenē op v herte comē/ ende
ghi sult alder quaetste gedachtē denckē
eñ sult seggē/ Ic sal opgaē tottē lande dat
sonder muer is/ Eñ ic sal comē tottē genē
die rustē/ eñ die in sekerhedē woonē/ alle
dese wonē sonder muer/ Hen en sijn geē
grendelē noch poorten/ Om dat ghi den

roof rouē sult/ eñ dē roof aenuangen sult
eñ dat ghi v hãt op hē brenghen sult/ die
woest geweest haddē/ eñ daer na weder
tot harē staet geset/ eñ op dat volc dat ver-
gadert is/ eñ wtē hepdenē dat begonnē
heeft te besittē/ eñ dat woont in die mid-
dewaert vanden lande Saba eñ Dedan
eñ die coopliedē vã Tharsis/ eñ alle haer
leeuwen sullen v segghen.
En coemt ghi niet om den roof te ne-
mē? Siet ghi hebt v menichte vergadert E
om dē roof te rouē/ õ dat ghi nemē sult sil
uer eñ gout/ eñ dat ghi hupsraet eñ tgoet
wech dragē sult/ eñ rouē ontallike rouē
Hierõ propheteert des menschē sone/ eñ
ghi sult tot Gog seggē/ Dit sept die HE-
RE God/ En suldijs niet in diē dage (als
mijn volc vã Israel betrouwelijc wonen
sal) weten/ eñ comē vã uwer stadt vãden
hoeckē vã noordē/ eñ vele volcx met v/ al-
le die repsenaers op paerdē/ eē grote ver
gaderinge/ eñ eē groot hepr. Eñ suldi co-
mē op mijn volc vã Israel/ om dat lãt te
ouerdeckē/ Indē laestē dagen suldi wetē
eñ ic sal v brengen op mijn lãt/ op dat die
hepdenē wetē sullē/ als ick sal sijn gehep-
licht in v/ in haren oogen Gog
Dit sept die HEERE God/ Hierom
sidi die/ daer ic af gesprokē heb in oudē da
gen in minē knechtē der propheten hãt F
vã Israel/ die propheteerdē indē daghen
vã dien tidē/ op dat ic v brenghē soude op
hē. Eñ het sal sijn in diē dage/ inden dage
der toecoemst Gog/ op dat lãnt vã Israel
(sept die HEERE God) sal mijn onwaert
scap op comen in mijnre gramscap eñ in
minen toorne/ Indē viere mijre grãscap
heb ict gesprokē/ want in diē dage sal gro
te beroeringe sijn opt lant vã Israel G
Eñ van minen aensichte sullē die vis-
schen vander zee beruert werdē/ eñ dpe
vogelen des hemels/ eñ die beesten des
ackers/ eñ elck cruppende dier/ dat welc
beroert wert opē die aerde/ ende alle dpe
menschen die sijn op dat aensicht der aer
den. Ende die bergen sullen omghewor-
pen werden/ eñ die tupnen sullen vallē/
eñ elcken muer sal ter aerden vallē/ Eñ
ick sal teghen hem te samen roepen alle
mijn berghen/ dat swaert sept die HEE

KE God/Elc mans swaert sal mẽ steken
in sinẽ broeder/Eñ ic sal hẽ oordeelẽ met
sterftẽ eñ met bloede/eñ met anxteliken
reegene/eñ met seer grote steenen. Jck
sal op hẽ eñ op sijn heyr/eñ op vele volcx
die met hẽ sijn/doen reegeenen vier ende
solpher Eñ ic sal werden verheuen eñ ge
heylicht/eñ ic sal condt gemaect worden
in veelre heydenen oogen/eñ si sullẽ we.
ten/dat ic die HEERE ben

¶ Dat.xxxix.Capittel

A DEs menschen sone/propheteert
ghi tegen Gog/eñ ghi sult seggen
Dit seyt die HEERE God/Siet/ic spreke
op v Gog/prince vã Mosochs eñ Tubals
hoofde/eñ ic sal v omleyden/eñ ic sal v wt
brengen/eñ ic sal v doẽ opclimmen van.
den hoecken vã noordẽ/eñ ic sal v brengẽ
op die bergẽ vã Jsrael. Eñ ic sal uwen bo
ge slaen in v slinckerhant/eñ ic sal v ghe.
scutten vã v rechte hant afwerpen. Ghy
sult op die bergen vã Jsrahel vallen/ghi
eñ alle v heyrscharẽ/eñ v volck dat met v
is/Jc heb v gegeuen om te etẽ/den wildẽ
beestẽ/die vogelen/eñ alderhãde gheuo.
B gelten/eñ den beesten des lãts/Ghi sult
op dat aẽsicht des velts vallen/want ick
hebt gesprokẽ/seyt de HERE God. Eñ
ic sal vier in Magog seyndẽ/eñ indẽ ghe
nen die betrouwelic indẽ eylãde woonẽ/
eñ si sullẽ weten dat ic die HEERE ben

Eñ ick sal condt maken minen heyli
gen naem/int middẽ van minen volcke
vã Jsrael/eñ ick en sal voortmeer niet be
smetten minen heyligen naem/ende die
heydenen sullen weten dat ick die HEE
RE ben heylich Jsrael/siet het coemt/eñ
het is gedaen/seyt die HERE God/Dit
is den dach daer ic af gesproken heb/Eñ
die gene die wonẽ in den steden van Jsra
el sullen wtgaen/eñ sullẽ ontsteken/ende
sullen verbernen die wapenen/dẽ schilt/
C eñ die speeren/den boghe eñ die geschut
ten/ende de stocken der handen/ende die
coluen/eñ si sullense seuen iaer inden vie.
re verbranden.

Eñ si en sullen niet brengẽ hout wtẽ
lande/noch af houwen vanden bosschen
want si sullen die wapenen verbranden
inden viere/ende si sullen rouen die ghe.
ne dien si in roue waren/eñ si sullen van.
ghen die gene die hem weesten/seyt dye
HEERE God/Eñ het sal sijn in dien da.
ghe/eñ ic sal Gog gheuen een stadt/ende
een vermaert graf in Jsrael/des weghe
gangers valeye totten oosten vãder zee/
die verwonderen doet die gene dye daer
voorbi gaen/Eñ daer sullẽ si Gog begra
uen met al sijn menichte/ende men salse
heeten die menichte van Gogs valeye/
eñ dat huys van Jsrahel salse begrauen/
op dat si dat lãt sullẽ suuerẽ seuen maẽdẽ/

Eñ al dat volck des lants sullense be. D
grauen/eñ hen sal sijn eenen genoemden
dach/daer ic in geeert ben/seyt die HEE
RE God/Eñ si sullen altijt mannen set.
ten die dat landt doorsoeckẽ sullen/om te
begrauen/eñ soecken sullen/dye bleuen
sijn bouen der aerdẽ/om dat lant te suue.
ren/Eñ na seuen maenden sullen sise be.
ginnen te soecken/eñ si sullen dat lãt wt
gaen al omme/eñ als si sien sullen eẽ beẽ
van eenen mensche/so sullen si daer neuẽ
setten eenen titel/tot dat dye begrauers
begrauen sullen inder menichten van
Gogs valeyen/Eñ der stat name is Amo
na/eñ si sullen dat lant suueren

Hierom ghi des menschẽ sone/Dit E
seyt die HEERE God/Segt alle dat vlie.
get/eñ alle den vogelen/eñ alle die beestẽ
des ackers/vergadert haest v/loopt te sa
men van alle siden tot mijnre offerhãden
die ic v offer/eẽ grote offerhãde op die ber
gen vã Jsrael/op dat ghi vleysch eedt/eñ
dat bloet drinct/Ghi sult der stercker mã
nẽ vleisch etẽ/eñ ghi sult drinckẽ der prin
cẽ bloet des lãts/eñ vandẽ rãmen/ende
vanden lammeren ende van den bockẽ/
eñ vanden stierẽ/eñ vandẽ huys beestẽ/
eñ vã allẽ vettẽ beestẽ/Ende ghi sult dat
vet in sathedẽ etẽ/eñ ghi sult dat bloet in
dronckenscap drinckẽ vãder offerhãden/
die ic v geoffert heb/eñ ghi sult op mijn ta
fel gesaet wordẽ vandẽ paerde eñ vandẽ
stercken rider/eñ van alle dẽ mannen dẽ F
crijchslieden/seyt die HERE God.

Eñ ick sal mijn glorie indẽ heidenen
setten/eñ alle heidenẽ sullẽ mijn oordee.
len sien die ic ghedaen hebbe in mijnder
hant/die ic op hen geleit hebbe/eñ die hu

sen vā Israel sullē wetē/dat ic de HEERE
haer God ben/vā dien dage eñ voort aen
Eñ die heidenē sullē weten dat dat huys
van Israel in haerder boosheit geuangē
is/eñ om dat si mi achter lietē/eñ dat ick
mȳ aensicht van hen verberchde/eñ dat icse
leuerde indē handē der viandē/eñ si vielē
alle indē swaerde/Ic dede hen na haerē
G onsuuerheit/eñ na haren sondē/eñ ic ver
berch mȳn aensicht vā hen.

Hier om seit God de HEERE dit Nu
sal ick Jacobs geuanckenisse wederō brē
gen/eñ ic sal alle dat huys vā Israhel ont
fermē/Eñ ick sal minen toorne afnemen
om mȳns heilichs naēs wille/eñ si sullen
haer scaēte dragē/eñ alle hair ouertredin
gen/dair si teghē mi in ouer getredē heb
ben/als si in harē lande betrouwelic wo-
nen sullen/niemādē ontsiende/eñ als icse
weder ghebracht sal hebbē/vādē volckē/
eñ als icse vergadert sal hebbē/wt haerē
viandē lant/eñ als ic hen gheheilicht sȳn
sal/indē oogē vā veel heydenē/

Eñ si sullē weten/dat ick die HEERE
haer God ben/Om dat icse inden natien
ouer gheuoert heb/eñ dat icse in haer lāt
vergadert hebbe/eñ als ic niemāt vā hen
liedē daer gelaten en hebbe//eñ ic en sal
mȳn aensicht voort meer niet verbergen
voor hen/om dat ick mȳnen gheest wtge
stort hebbe op alle dat huis vā Israel/seit
God die HEERE

A ¶ Dat.xl. Capittel.

IN den.xxv.sten iare vā onser ouer-
uaert/int beginsel vā den iare/optē
tiendē dach der maēt/indē.xiiij.sten iare
na dat dye stadt vā Hierusalē geslaghen
was/in desen seluē dage was des HEE-
REN hant op mi gedaē/eñ hi bracht mi
derwaert in dat gesichte Gods/Ende hi
bracht mi in dat lant vā Israel/eñ hi leide
mi op eenē seer hogē berch/daer op was
ghelȳc als een gestichte vā eener stat/die
gestrect was/ten suydē waert/eñ hi leide
my daer inne

Eñ siet een man/wiens gedaēte was
als die gedaēte vā coper/eñ in sȳn handt
was een lȳnē coorde/eñ hi had een meet-
riet in sȳn hant/eñ hi stondt in die poorte/
eñ die selue man sprack tot mi/segghēde/

Des menschē sone/siet met uwē ogē eñ
hoort met uwē oorē/eñ sedt in v herte alle
die dingē die ick v toonē sal/wāt daerō sȳ
di hier gebracht/ō dat mē se v tonē soude/

Boodtscapt den huse vā Israhel al dat
ghi siet Eñ siet eenē muer was buten al
rontsom dē huise/eñ in des mans handt
was een meedt/riet ses cubitus lanck eñ B
palme/eñ hi mat die breethept vādē ghe-
stichte/eñ oor die hoochte met den riede/

Eñ hi quā totter poortē die ten wege
vāden oostē sach/eñ hȳ ginc op door haer
trappē/eñ hi mat den dorpel vāder poor-
ten/mettē riede die wȳde/dat is dē eenen
dorpel/mettē riede in de wide/eñ de slaep
camer in die lengde/met eenē riede/ende
die breetheit met eenē riede/eñ tusscē die
slaepcameren vȳf cubitus/eñ den dorpel
vander poorten binnē met eenen riede

Eñ hi mat dat voorhuis vander poor-
ten/vā acht cubitus/eñ dat voorhooft da-
reaf/twee cubitus/Want dat voorhuys
vander poorten was binnen/Voordt die
camerē vāder poortē totten oostē weghe-
waert/drie in die een side eñ drie in die an
der side/een mate was vāden drien/ende
een mate der voorhoofdē van beyde sidē

Eñ hi mat die wide des dorpels van C
der poortē vā.x.cubitus/eñ de lengde vā
der poortē van.xiij/cubitus/eñ dē lȳst vo-
re die slaepcamerē van eenē cubitus/eñ
eenē cubitus was dat eynde vā beyden.
Eñ die slaepcamerē warē vā ses cubitus
van hier eñ van daer/Eñ hi mat die poor
te vandē dake der slaepcamerē tot harē
dake/die wide van.xxv. cubitus/dore te-
gen dore/

Maer hi maecte die voor hoofden vā
tsestich cubitus/eñ totten voorhoofdē vā
der salen der poortē/aen allen siden ronts
om/eñ voor dat aensicht der poorten/dye
daer reyct tottē aensichte des voorhuys/
vander binnenster poorten/vȳftich cubi
tus/eñ inden slaepcameren ende in harē
voorhoofden cromme vensteren/die bin-
nen der poorten waeren aen allen siden
rontsomme/des ghelȳcx waren oock in-
den voorhuisen binnen rontsomme ven-
steren/ende voor dye voorhoofden warē
die gheuerwede wtghehouwen palmē/

Eñ hi leide mi wt totter butēſter ſa-
len/ eñ ſiet daer waren ſcatcamerē/ eñ dz
plaueiſel/ was al om in die ſale met ſtenē
geplaueit/ eñ om dat plaueitſel warē .xxx
ſatcamerē/ eñ beneden indē voorhof vā-
der poortē/ was een plaueiſel/ na die lenc
te vander poortē/ Eñ hi mat die wide vā-
ben aenſichte der nederſter poortē/ tottē
voorhoue der binnēſter salē/ vā būtē hon
dert cubitus tottē ooſtēwaert/ eñ totten
noordē waert/

Hi mat die poorte oec/ die dē wech aē
D ſach vant noordē/ vāder butēſter ſalē bey
de in die lengde ende in die wijde/ eñ haer
ſlaepcamerē/ drie in de een ſide/ eñ drie in
die ander ſide/ eñ haer voorhouē eñ haer
voorhuis/ na die mate vāder eerſter poor
ten/ haer lengde .l. cubitus/ eñ dye bree-
de .xxv. cubitus Eñ hair venſterē eñ hair
voorhuis/ eñ dye wtgehouwē dingē/ nae
die mate der poortē die ten ooſten waert
ſach/ eñ harē opganc had ſeuen trappen
Eñ een voorhuis voor haer/ eñ de poortē
vāder binnēſter ſalē tegē de poorte vādē
noordē/ eñ tegē die ooſtpoorte/ Eñ hi mat
vā de een poorte tot die ander/ C. cubitus

Eñ hi leide mi wt/ totten wech ten ſu
den/ eñ ſiet een poorte die ten ſuden wairt
ſach Eñ hi mat harē voorhof eñ hair voir
huis/ na die maten vā bouē/ eñ haer ven-
ſterē eñ voorhuſen al om als dye andere/
die lengde vā vijftich cubitus/ eñ die bree
de .xxv. cubitus/ eñ men ghinc met ſeuen
trappē daer toe/ Eñ voor hair doren was
eenē voorhof/ eñ daer waren gheſneden
palmē in haer voorhooft/ een in deen ſide
eñ een in dander ſide/ eñ die poorte vāder
binnēſter salē/ was indē wech ſuitwaert
Eñ hi mat vāder poortē totter poortē/ in
den wech zuitwaert hondert cubitus

Eñ hi leide mi in die binnēſte ſale/ tot
E ter zuyt poortē/ na die mate vā bouē harē
ſlaepcamerē/ eñ hair voirhof eñ voirhuis
met der ſelfder matē/ eñ haer vēſterē des
al om/ l. cubitus in die lengde/ eñ .xxv. in
die breyde/ eñ dat voorhuis rontſom/ dye
lengde .xxv. cubitus/ ende dye breide vijf
Cubitus/ Eñ haer voorhuis totter buten
ſter salē waert/ eñ haer palmē aen dz voir
hooft/ eñ acht trappē ghinc mē op totter
poorten

Ende hi leide mi in die binnenſte ſale
door den ooſtwech/ eñ hij mat dye poorte
na de mate van bouen hair ſlaepcamere
eñ haer voorhooft/ eñ voorhuis/ alſo ſi bo-
uen gemetē ſijn/ eñ haer vēſterē/ eñ voor
huſen al om/ l. cubitus die lengde/ eñ die
breede/ xxv. cubitus/ Eñ haer voorhuys
is vāder butenſter salē/ eñ aen haer voir-
hooft warē palmen gheſnedē/ in beyden
den ſiden/ ende haren opganck was van
acht trappen

Eñ hi leide mi totter poorten die ten F
noorden waert ſiet/ Eñ hi mat na die ma
te van bouē haer ſlaepcameren/ eñ haer
voorhooft/ haer voorhuis/ eñ haer venſte
ren al ōme/ dye lengde .l. cubitus/ eñ die
breede .xxv. cubitus/ eñ haer voorhuis aē
ſach in die butenſte ſale/ eñ in haer wtge-
ſnedē palmē/ in die een ſide/ eñ in die anđ
ſide/ eñ harē opganc was vā acht trappē
eñ aen elc ſcatcamer/ was die dore inden
voorhoofde vander poorten/ Eñ daer ſoe
wieſchē ſi dat brantoffer/ Eñ in dat voor-
huis vāder poortē warē twee tafelē/ een
in die een ſide/ eñ een in dander ſide/ dat-
men die brantofferē daer op ſoude offerē
voor die ſonde eñ voor die miſdaet/ Ende
totter buytenſter ſidē vander doren der
poortē die totten noorden wairt gaet/ wa-
ren twee tafelen/ eñ toter anđ ſiden voor
dat voorhuis vanđ poortē/ twee tafelen/

In dye een ſide waren vier tafelē eñ
in de anđ ſide warē vier tafelen Indē ſidē
vander poorten waren acht tafelen/ dair
ſi op offerden/ Ende de vier tafelen tottē
brantoffer/ waren van viercante ſteenē
ghemaect/ die eenen cubitus ende eenen
haluen lanck waren/ ende die eenen cubi
tus ende eenen haluen breet waren/ en-
de eenen cubitus hoghe/ eñ/ ende op dye
tafelen/ ſetten ſi dye vaten daermen dat
brantoffer/ eñ dat dootoffer in offert/ Eñ
haer boorden waren een palm breedt al
omme inwaert gheuouwen

Eñ op die tafelen was dat vleyſch vā G
der offerhanden/ eñ buytē die binnenſte
poorten was die ſcatcamer der ſangers/
in die binnenſte ſale/ dat was in dye ſide
der poortē die ten noorden waert ſiet/ eñ

haer aensicht tegē dē suydē wech/dye een
vāder sidē der poortē vā oost/die sach ten
wege waert vā noordē. Eñ hi seide tot mi
dat dye scat camere die ten wege van tsu
dē waert siet/syn sal der priesteren die in-
der hoeden des tempels wakē/maer die
scatcamer/die ten wege vāden noorden
siet/sal der priesteren syn/dye daer wakē
optē dienst des outairs/Dit syn Sadochs
sonen/dye vādē sonē Leui tottē HEERE
gaen/om hē te dienē/Eñ hy mat die sale
eñ die lengde was hondert cubitus/eñ de
breede hondert cubitus/in die vier siden
ende den outaer was voor dat aensichte
des tempels/Eñ hy leyde mi in dat voor
huis des tēpels/eñ hi mat dat portael.v.
cubitus in die een side/eñ vyf cubitus in
die ander side/ende die wide vanden poor
tale drie cubitus in die een side/eñ drie cu-
bitus in die ander side/eñ die lengde des
portaels.xx.cubitus/eñ dye breede.xi.cu-
bitus/Eñ men ginc daer toe op met.vij
trappen/eñ in die voorhoofdē warē twee
calomnē/een in deen side/ende dander in
dander side/

¶Dat.xli. Capittel.

A Ende hi leide mi inden tēpel/eñ hy
mat die voorhoofdē/dye breede ses
cubitus/in die een side/eñ ses cubitus in
die ander side/Die breetheit des taberna
kels/eñ die breede der poorten/was tien
cubitus/eñ die sidē der poorten vyf cubi-
tus/aen die een side/eñ vyf cubitus aē de
ander side/Eñ hi mat syn lengde van.xl.
cubitus/eñ die breede vā.xx.cubitus

Eñ hi ginc binnē daer in eñ hi mat in
dat voorhooft vāder poortē/twe cubitus/
eñ die poorte ses cubitus/eñ de breede vā
der poorten seuen cubitus/Ende hy mat
haer lengde.xx.cubitus/eñ syn breide.xx
cubitus/voor dat aensicht des tēpels Eñ
hi seide mi/Dat is dat alder heilichste/eñ
hi mat den want vāden huise/ses cubitus
eñ die breede vander siden vier cubitus/
al rontsom den huse/eñ dye siden waren
side aen side/tweemael.xxxiij.

Eñ si waren hoge verheuē die door de
B wanden vanden huyse soudē incomen in
den siden alomme/op dat si tsamen hou-
den soudē/eñ dye wandē des tēpels nyet

Ezechiel Ca.xli.

genaken en soudē/Ende daer was eenē
ronden wech/opwaert gaende gelyc ee-
nen wēdelsteen/eñ hy leyde opwaert al
omme/tot in die auontmael cameren vā
den tēpel/Hierō was dē tēpel aldē breeste
bouen in syn hoochte/eñ aldus gincmen
op/vāden onderstē totten bouenstē/ende
int middel/Eñ ick sach die hoocheit alom
int huys gemaect/dye siden nae die ma-
te vanden riede/in dye lynie van ses cu-
bitus/eñ die breede vāden siden indē wā
de van buitē/vyf cubitus/

Ende dat binnēste huis/was in die si-
den des huis/eñ die breede tusscē die scat-
cameren/was vā.xx.cubitus alom dē hu
se/Eñ die dore vāder sidē totter bidplaet-
sen/dat een dore was tottē noordtwege/
eñ eē dore tottē wech ten suidē/eñ hi mat
de breede d' plaetse totter bidplaetsen toe
vyf cubitus alom/Eñ dat ghestichte dat
verscheiden was/eñ gekeert totten wege
die ter zee waert lept/was tseuentich cu-
bitus breet/ende dē want vāden gestich-
te hadde in syn breede alomme vyf cubi-
tus/eñ die lengde daer af was tneghen/
tich cubitus

Eñ hi mat die lengde vāden huyse hō C
dert cubitus/eñ dat verscepdē was eñ zij
wāden in die lengde.C.cubitus/Eñ dye
breede vāden huyse/eñ des gestichts dat
verscepdē was tegen dat oosten seuē Cu
bitus/Ende hi mat die lengde vāden ge
stichte/dat tegē dat aēsicht vāden gestich
te was/datter verschepden was aenden
rugghe/ende die solderen van beyden si-
den hondert cubitus/ende dien tempele
was binnen/ende die voorhuysen vāder
salen/ende den dorpel/ende die cromme
vensteren/ende die solderen vā beyde si-
den alomme aen die drie siden/ teghens
elcken dorpele/ende gheplaueyt al om-
metrhoute.

Ende die aerde was totten veynste-
ren/ende die vensteren waren gheslotē.
op die doren/ende totten binnensten hui-
se ende van buyten//ende alle die wandē
alomme/ binnen ende butē ter matē/eñ
dair waren Cherubinnen eñ palmē aen
gesnedē Eñ eē palme was tusscē Cherub

eñ Cherub/ Eñ elc Cherub had twee aen
sichten/ Hi had eens mensce aensicht nef
fens die palm vā deser sidē/ eñ eens leeu-
wen aensicht neffen die palm vāder anđ
sidē gesnedē Aldat huys door/ vāder aer
dē tottē opperstē deel/ warē Cherubī eñ
palmen ghesnedē/ inden wāt des tēpels
D Eñ den dorpel was vierkant/ eñ die aen-
sichtē des heilichdōs warē aensicht tegē
aensicht/

Die hoochte des houtē outaers was
iij. cubitus/ eñ zijn lēgte twee cubitus/ eñ zijn
hoeckē eñ zijn lēgte eñ zijn wādē warē houtē
Eñ hi sprac tot mi/ Dit is die tafel voor dē
HERE/ eñ inden tēpel waren twee do-
ren/ in dat heilighe/ eñ inden twee doren
gaten/ eñ van beide dē siden warē twee
cleyn doren/ die deen in dander voechdē/
Oock warē der twee doren vā beide den si
den vāden doren/ Eñ indē doren des tem
pels warē Cherubim gesnedē/ eñ palmē
wtgehouwē/ also ghelijc inden wanden/
Eñ hierō waren die houtē inden voorho-
ue vāden voorhuse buten grouere/ ende
daer warē cromme vensterē/ eñ die gelij
kenisse van palmen in die een side/ eñ in
die ander side/ indē hoec vāden voorhuy
se/ nae die side vāden huse/ eñ na die bree-
de vanden wanden

Dat.xlij. Capittel.

A Hi leide mi wt in dye buytenste sale/
door den wech die ten noorden leyt.
Eñ hi leide mi in die scatcamer die tegen
dat vňsceidē gestichte was/ eñ tegēt huys
dat ten noorden waert staet/ dat hondert
cubitus hadde/ in dat aensicht der lēgdē/
vander noortduerē/ eñ inder breedē. vijf.
tich cubitus/ tegen die. xx. cubitus vāder
binnēster salen/ eñ teghent plaueisel dat
van steenē gemaect was/ vāder butēster
salen/ daer was een poorte aent drievou-
dich portael gewrocht/
Eñ door die schatcameren was eene
wandelinge van thien cubitus breet/ tot
ten binnensten des weechs van eenē Cu
bitus/ Ende haer doren waren ten noor
den waert/ daer waren oock die scatcame
ren int hoochste verleeghet/ want si on-
der droeghē dat portael dat vāden onder

sten eñ middelstē der timmeragien bouē
daer op stuende/ wāt het waren plaetsen
met drie camerē/ eñ sy en hadden gheen
calomnen/ ghelijc die calomnen vander B
salen waren/ Daer stakē vijftich cubitus
wt vāden onderstē eñ vanden middelstē
vander aerden/
Eñ die omganghē van buiten/ beslu
tende die schatcamerē/ dye waren inden
weghe der buytenster salen/ voor die scat
cameren/ haer lengde was van vijftich
cubitus/ want die lengde der schatcame-
ren vander buytenster salen was van. l
cubitus/ ende die lengde voor dat aensich
te des tempels/ van hondert cubitus Eñ C
onder die scatcamerē/ was den inganck
vāden oosten/ der geenre die daer in qua
men/ vander buytenster salen/ eñ inden
omganc vander salen/ die teghē dē wech
vanden oosten was/ inden aensichte vā-
der versceiden ghestichte/ Eñ voor dat ge
stichte waren scatcameren/ eñ den wech
voor haren aensichte na die ghelikenisse
vanden scatcameren/ die inden wege vā-
den noorden waren/ Nae hair lengde al-
so was oock haer breyde/ eñ al haren in-
ganc/ ende die ghelikenisse/ ende haer do
ren/ na die gelikenisse vanden scatcame
ren/ die inden wech ten suytwestē waert
siende waren/ die dore was int hooft van
den wege/ welckē wech was voor dat ver
sceydē voorhuis den genen die in quamē
door den wech vā oosten/
Eñ hi seyde tot mi/ Die scatcameren
vā noorden/ eñ die scatcamerē van zuy-
den die sijn voor dat verscheyden gestich
te/ dit sijn die heylige scatcameren/ daer
die priesteren in gevoet worden/ dye den
HERE ghenaken int alderheylichste.
Daer sullen si legghen dat alder heylich
ste/ ende die offerhande voor dye sonden/
eñ voor die misdaet/ Want het is een hey
lighe plaetse/ Ende wanneer die prieste-
ren daer inne ghegaen sijn/ so en sullen
si niet wtgaen vanden heylighen steden
in die buytenste sale/ Ende si sullen hare
cleederen daer op legghen/ daer si in die-
nen/ want si sijn heylich/ ende si sullē met
anderen cleederen ghecleet worden/ eñ
also sullen si voortgaen totten volcke

D Eñ doe si die mate vādē binnēstē hui
se volbaē haddē/so leide hi my wt/door dē
wech der poortē/die ten wege ten oosten
waert sach/eñ hy matse allesins om/Eñ
hi matse tegē den oostē wint/mettē riede
der matē/vā vijf hondert riedē/na dē rie
der der matē rontsom/Eñ hi matse tegē
den noordē wint/vijf hondert riedē/nae
den riede der matē al om/Eñ hi matse te
ghen dē suidē wint/vijf hondert riedē/na
den riede der matē al om/Eñ hi matse te
gen dē westē wint/vijf hondert riedē nae
den riede der matē/Bi den vier windē so
mat hi dē muer vādē gestichte/rontsom/
die lengde vijf hondert cubitus/ende die
breede vijf hondert cubitus/sceidēde tus-
sen dē heilichdō/eñ die plaetse des volcs

¶ Dat.xliii Capittel/.

A Eñ hi leide mi wt ō poirtē tē wege die
na oostē sach/eñ siet de glorie Gods
van Israel ginc in voor den wech des oos
tēs/eñ hy had een stēme/als de stēme vā
veel waterē/eñ die aerde glinsterde van
sijnre mogētheit/Eñ ic sach dat visioē/na
die gedaēte die ick gesien had/als hy quā
om die stadt te verderuē/eñ sijn gedaēte
na dat aensien dat ick neffen ope riuiere
Chobar gesien had/

Eñ ick viel op myn aensicht/eñ des
HEERĒ moghētheit ghinc indē tēpel/
door dē wech der poortē/die ten oostē sach
Eñ die geest hief mi op/eñ bracht mi bin-
B nen in die sale/eñ siet dat huys wert ver-
uult van de glorie des HEERĒ/Eñ ick
hoorde hē tot mi spreken/vāden huise/eñ
die man die neuē mi stondt/seyde tot my
Des menschē sone/dit is die stadt myns
sittens/eñ die stadt mynre voetē/daer ic
int middē der kinderē vā Israel woone/
inder ewichz/Eñ dat huys vā Israhel en
sal minē heiligen name voort meer nyet
besmettē/si eñ haer coningē/in haren on
cuysheidē/ende in haerder coningen val-
lingen/eñ in die hoochten ope si gemaect
hebbē/haren dorpel neffens den mynen
eñ haer stilen neffens die mine/eñ tussē
hē ende mi was eenen muer/Ende si be
smettē minē heiligē naē/in haer onwaer
dicheidē/die si dedē/eñ hier om heb icse in
mynder grāscap verteert/Nu hier om so
verdriuē si verre vā hē/hair oncuisheyt/eñ
haerder coningē vallinge verde vā my/
eñ ic sal altoos int middē vā hen wonen

Hierō ghi des mēscē sone/toont den C
huse vā Israel/dē tēpel/eñ laetse bescaēt
worden vā haren quaetheidē/eñ laet hen
dat gestichte meten/eñ laetse hen scamē
vā al dat geen dat si gedaē hebbē/Toont
hen die figuere vādē huse eñ sijn gestich-
te/vāden ingange eñ wtgange/eñ al des
huis bescriuinge/eñ alle sijne gebodē/eñ
al sijn ordinancie/eñ alle sijn wettē/ende
ghi sullet voor harē ogē bescriuē/op dat si
al dit beschriuē/eñ sijn ghebodē bewarē
eñ doē sullē/Dit is die wet des huis optē
toppe vandē berghe/Alle sijn eyndē rōts D
om/het is dat alder heilichste/
Dit is dan die wet vandē huse/Dit sijn de
maten vāden outaer/indē oprechten Cu
bitus/die eenē cubitus eñ een palm had-
de/In sinē scoot was eenē cubitus/eñ eē
cubitus in de breede/eñ die eyndinge tot
sinen boorden/eñ ronts om eē palme/dat
was oock den gracht des outaers/

Eñ vāden bodem der aerdē tottē der E
sele/warē twee cubitus/eñ die breede vā
eenē cubitus/vāden meestē dersele tottē
minstē/waren vier cubitus/eñ die breede
was eenē cubitus/Eñ dat outaer was vā
vier cubitus/eñ vāden outaer tot bouen
waren vier hoornē/eñ dat outaer hadde
.xii.cubitus in die lengde/eñ.xii.cubitus
in die breede/ende hi was viercantich mz
ghelijken siden Eñ dat dersele hadde veer
tich cubitus in die lengde/eñ veertien cu
bitus in die breede/in sinen voorhoecken
ende om den outaer was een croone vā
eenen haluen cubitus/ende harē bodem
was van eenen cubitus rontsomme En-
de sijn trappen stonden oostwaert/Ende
hi seide tot my

Des menschen sone/Dit seydt God F
die HERE/Dit sijn die gesetten des ou-
taers/soo in wat daghe dat hy ghemaect
sal sijn/datmen daer op brantofferen of-

fere eñ dat bloet daer op storte. Ende ghi
sult dẽ priesterẽ geuẽ/eñ dẽ leuitẽ dye vã
Sadochs sade sijn/die tot mi toe gaẽ/seyt
die HERE God/dat si mi offerẽ sullẽ eẽ
calf vãdẽ coepẽ voor die sonde. Eñ nemen
de vã sinẽ bloede/suldijt leggẽ op de vier
hoornẽ vãdẽ outaer/eñ op dye vier hoec-
ken vãdẽ dersele/eñ op dye croone al om-
me/eñ ghi sult dat supuerẽ eñ supuer ma
ken. Eñ ghi sult dz calf nemẽ dat geoffert
is voor die sonde/eñ ghy sult dz verbernẽ
in eẽ versceidẽ plaetse/vãdẽ huse buyten
den heilichdommen

Eñ indẽ anderẽ dage suldi offerẽ ee-
nẽ boc vãden geytẽ ombesmet voor de son
de/eñ si sullẽ dẽ outaer supuerẽ also si ge-
G supuert hebbẽ indẽ calue. Eñ als ghi vol
daẽ hebt dẽ outaer suuerende/so sult ghi
offerẽ een ombesmet calf vãdẽ coepẽ/eñ
eenẽ ombesmettẽ rã vãdẽ cudden/eñ ghi
sultse offerẽ in des HEREN aẽscouwẽ/
Eñ die priesters sullẽ der sout op werpẽ/
eñ si sullẽ se offerẽ dẽ HERE tot brãtoffe
re. Seuẽ dagẽ suldy elx daechs doẽ eenẽ
bock voor die sonde/ende ooc een calf van
den coepen/ende eenen ram vanden vee
ombesmet sullẽ si se offerẽ. Seuẽ dagen
sullẽ si dẽ outaer suuerẽ eñ die suuer ma-
ken/eñ sullẽ sijn hãt vullẽ.

Eñ als die dagẽ voldaẽ sijn indẽ ach-
sten dage eñ voort aẽ/sullen dye priesters
opten outaer uwe brãtoffer gyetẽ/eñ die
si offerẽ voor dẽ pays/eñ ic sal v ghepayt
sijn seit die HERE God Dat.xliiii.Ca

A ENde ic keerde mi omme ten wege
der buytẽster poortẽ vãdẽ heilich-
dom die tẽ oostẽ waert siet/eñ si was ghe
sloten. Eñ die HERE seide tot mi. Dese
poorte sal beslotẽ sijn/eñ mẽ salse nyet op
doẽ/eñ geẽ mã en salder door gaen/want
die HERE God vã Israel is der door ghe-
gaẽ/eñ si sal den prince besloten sijn. Die
prince/hi salder in sittẽ/op dat hi broot etẽ
sal voor dẽ HEERE. Door dẽ wech des
voorhuys der poortẽ sal hi in comẽ/eñ by
dien wege sal hi wtgaen.

Eñ hi leide mi door dẽ wech der poor-
ten vã noordẽ/in dat aẽscouwẽ vãdẽ huse
B eñ ic sach/eñ siet/des HEEREN glorie
veruulde des HEREN huys. Eñ ic viel

op mijn aẽsichte/eñ de HERE seide tot
mi. Des menschen sone/set v herte/eñ siet
met uwẽ oogẽ/eñ hoort met uwe oorẽ/
al dat ic spreke tot v/vã alle dẽ ceremoniẽ
vã des HEREN huys/eñ vã alle zijn wet
ten. Eñ ghy sult v herte settẽ indẽ wege
vãdẽ tẽpel/door alle die wtgãgẽ van dat
heylichdom/eñ ghi sult seggẽ tottẽ huise
vã Israel dat mi veronwaert. Dit seit de
HERE God. Huys vã Israel laet v ge-
noech sijn alle v sondẽ/om dat ghi inbrẽct
vreẽde kinderẽ die ombesnedẽ sijn vã her
tẽ eñ ombesnedẽ vã vleesce/dat si in mijn
heylichdom sijn sullen/eñ mijn huys be-
smettẽ sullẽ/eñ ghi sult offerẽ minẽ broo-
dẽ dat vette/eñ dat bloet/eñ ghi hebt mijn
verbõt gebrokẽ in alle uwe sondẽ/eñ ghi
en hebt die gebodẽ vã mijn heylichdom
niet gehoudẽ/eñ ghi hebt tot ws selfs be
hoef die bewaerders gheset van mijnen
onderhoudinge in mijn heilichdom.

Dit seit die HERE God. Elck vreẽt C
geborẽ die ombesnedẽ vã hertẽ is/eñ om
besnedẽ indẽ vleesce/die en sal niet comẽ
in mijn heilichdom/elc vreemt kint dat in
die middẽ vã die kinderen van Israel is
Maer oec eñ die leuiten die verre vã my
wech gegaẽ zijn inder kinder vã Israels
dolinge/eñ si vã mi doolden in hare afgo-
dẽ/eñ droegẽ haer booshz/die sullẽ in mijn
heylichdõ wachters sijn vãdẽ huyse/eñ
duerwachters vãdes huis poortẽ/eñ de
dienaers vãdẽ huse.

Si sullẽ doodẽ des volcs brãtofferen
eñ doot offerẽ/eñ si sullẽ staẽ in harẽ aen-
scouwẽ om hẽ te dienẽ. Om dat si diẽ diẽ
dẽ indẽ aẽscouwẽ vã harẽ afgodẽ/eñ dat D
si dẽ huise vã Israel wordẽ in eẽ letsel der
boosheyt/hyer omme heb ic mijn hãt op
geheuẽ op hẽ/seit die HERE God/eñ sy
hebben haer boosheyt ghedraghen. Eñ
si en sullen mi niet ghenaken/dat si mijns
priesterscaps gebruycken sullen/noch sy
en sullen nyet toegaen tot alle mijn hey-
lichdommen/neuen dat alder heilichste
mer si sullen haer scande draghen/ende
haer sonden die si ghedaen hebben/ende
ick salse gheuen duerwachters vanden
huyse/ende in alle sinen dyenste/ende in
alle dyen dat men daer in doen sal. Eñ dye

- priesters/eñ die leuitē Sadochs sonē/die
hielden de dingē mijns heilichdoms/als
diekinder vā Israel vā mi dooldē/

Si sullē tot mi comē om mp te dienē/
eñ si sullē in minē aenscouwē staē/om mi
dat vet eñ dat bloet te offerē/seit die HE
RE God/Si sullen in mijne heilichdom
gaen/eñ si sullē tot mijnre tafelē comē ō
mp te dienen/eñ om mijn gesettē te hou-
den//Eñ als si inder poortē vā der binnē-
E ster salen sullē ingaē/so sullen si lijnē clee
deren aendoē/eñ op hen en sal geē wollē
cleet comē/als si inder poortē der binnen
ster salē dienē/eñ oor daer binnē/Lijnen
huuen sullē si op haer hoofdē hebbē/eñ li
nen broecken om haer lendenen/eñ si en
sullē hen tot indē sweet nz toegordē/Eñ
als si totte volc wt sullē gaē wt de butēste
sale/so sullen si die cleederē daer si in ghe-
dient hebbē wt doē/eñ in een geltcamer
des heilichdoms opleggē/eñ si sullē andō
cleederē aendoē/eñ si en sullē dat volck in
haers selfs cleederen niet heilighen

Eñ haer voorhooft en sullē si niet scee-
F ren/noch haer hayr palijsterē/maer scer-
leui/xxj.c rende sullē sijt ontrent dē hoofde afscerē
Eñ geen priester en sal wijn drinckē/als
hi in dat binnēste der salen gaē sal/Eñ eē
weduwe/eñ een wijf die vstakē is/die en
sullē si niet nemen tot eenen wiue/maer
maechdē vā den sade des huis vā Israel/
Maer een weduwe die vā eenē priestere
is/mogē si nemē/eñ si sullen minē volcke
leeren ondersceidē/wat heilich/eñ wat be
smet is/eñ tonen wat suuer is/eñ wat on-
suuer is/

Eñ so waer dat twist is/daer sullen si
in mijn rechtē eñ ordeelē staē/si sullē mijn
wet/eñ mijn gebodē waernemē/in allē
minē grotē hoochtidē/eñ mijn feestelike
dagen des Sabaoths/sullē si heiligē/eñ
si en sullen niet ingaē/tot enigē dodē mē-
sce/op dat si niet besmet en worden/behal
uen tottē vadere/eñ totter moeder/tottē
sone/totter dochter/tottē broedō/totter su
ster die geenē tweedē mā gehat en heeft
waer in dat si besmet souden worden/

Eñ na dat hi gesuuert zal zijn/soo sal-
men hē seuen daghen tellen/eñ inden da
ge dat hi int heilichdō gaen sal/totter bin

nenster salen des ingāct/om mi te dienē
in minen heilichdom/so sal hi voor sijn zō-
de offeren/seit God de HERE/Eñ hi en
zal geen erflicheit hebben/Ic sal haer erf G
felicheit sijn/eñ ghi en sult hem geen be- exo.xxii b
sittinge in Israel geuen/wāt ick sal haer leui.xxij/b
besittinghe sijn/Die dootofferen eñ dye
sondofferen voor die misdaet/sullen si etē
eñ alle beloofte in Israel sullen si hebben
Eñ die eerstelinghen vā alle eerst ghebo
ren/eñ alle spijsoffere van allen datmen
offert/zal des priesters zijn/Eñ dat eerste
van uwer spizen zul op den priesteren ge-
uen/dat hijt tot gebñdidinghe zijns huis
oplegghe/Die priesters en zullen gheen
gestoruen pype eten/oft dat van eeniger
beesten gheuanghen is/het si voghel oft
scaep ofte vee

Dat.xlv.Capittel

Als ghi dat lant beghint te deylen A
metten lote/so verscept die eerste
linghen vanden lande/dye den HERE
gheheilicht zullen zijn/die lengde.xxv.du
sent/eñ die breede.x.duyzent/Dit zal ghe
heilicht zijn in allen sinen eynden ronts-
omme/Ende het sal van elcker siden ge-
heilicht worden/vijf hondert by vijf hon-
dert/aen alle vier die siden/al omme/eñ
vijftich cubitus/in haren buyten landen
rontsomme

B
Ende van deser maten sult ghi metē
die lēgde van vijfentwintich duysent/eñ
die breede van thien duysent/Eñ daer in
sal den tempel sijn/eñ dat alder heylich-
ste/dat ghehelichde vanden lande sal dē
priesteren sijn/den dienaers vanden hey
lichdom/die tot des HERENdienst gaē
Eñ hen sal een stat der heylicheyt sijn in
dat huys/eñ in dat heylichdom/ Eñ die
Leuiten die den huyse dienen sullen/be-
hooren toe de vijfentwintich duysent der
lengde/eñ die thien duysen der breeden.

Sy sullen twintich gheltcameren
besitten/ende ghi sult alle den huyse van
Israhel besittinghen gheuen vanden ste
den/in dye breyde/vijf duysendt/ende in

die lengde.xxv.dusent/na dat afsceidẽ der
heiliger plaetzẽ/aldẽ husen vã Israel Eñ
die vorstẽ deẽ vã hier/dan vã dair/na dat
afscheidẽ d heiliger plaetsen Eñ in die be
sittinge der stat/tegẽ dat aenscouwẽ des
vsceidens der hepliger plaetsen/eñ tegẽ
dat aensicht der besittingẽ vãder stat ter
sidẽ vãder zee/tot aen die zee toe/eñ vãder
oostsiden tottẽ oostẽ/

Eñ die lengde/na elc sceidinge/vãdẽ
west pale/tottẽ pale vãt oosten/sal hi sijn
besittinge in Israel hebbẽ/Eñ die princẽ
en sullen mijn volck voort meer niet ver
woesten/Maer si sullẽ den huse vã Israel
dat lant geuẽ/na harẽ gheslachten/ Dit
D seit dye HEERE God/Ghij princẽ van
Israel/het si v genoech/laet die booshept
achter eñ de rouen/doet oordel eñ gerech
ticheit/Verscheit v lant vã mijnen volcke/
sept die HEERE God

Ghi sult eẽ gerechte waech scale/eñ
een gerecht Ephi hebbẽ/eñ een gerecht
Satus/v Ephi eñ v Satus sullẽ gelijc zijn
eñ van eenre matẽ/alsoo dat een Satus
bp nae dat tiende deel vã Chorus nemen
sal/eñ Ephi oor dat tiende deel vã Chorus
Na die mate vã Chorus/sal haer gewich
te gelijc sijn/Eñ den Sikel/sal.xx. Hellin
gen hebbẽ/Voort.xx. Sikelẽ/eñ.xxv. Sp
kelẽ/eñ.xv Sikelẽ makẽ een Mijne/eñ
dit ist dat ghi vã dye eerste vruchtẽ nemẽ
sult/dat sestendeel vã Ephi. vã een Cho
exo.xxxi b rus taruwe/eñ dat sestẽdeel vã Ephi. vã
leui.xxiij c een Chorus gherstẽ/Dit is oor dye mate
Num.iiij g vand olpen/een Satus olpen/is dat tien
de deel vã Chorus/ Wandt thien Satus
E vullen een Chorus

Eñ eenẽ rã/wter cuddẽ vã twee hon
dert scapẽ/vãdẽ genẽ die Israel opuoet tot
offerandẽ/eñ tot sondoffer/eñ vreedoffer
om hen te supuerẽ seit die HEERE God/
Al dat volc vãdẽ lande/sal den prince van
Israel alle dese eerste vruchtẽ sculdich zijn/
Op den prince sullẽ sijn/sondoffer/eñ of-
feren/eñ versce offerande indẽ hoghẽ fee
sten/eñ indẽ vierdaghẽ/eñ inden Sabba
then/eñ indẽ hogẽ feestẽ des huis vã Is-
rael/Hi sal offerãde doẽ voor die sonde/eñ
sondoffer eñ vreedoffer/om dat hups vã
Israel te suueren

Dit seidt dye HEERE v God/In een B
der dagẽ vãder eerster maẽt/suldi eẽ on
besmet calf vãden vee nemẽ/eñ ghij sult
die heilige platse suueren/Eñ de priester
sal vãden bloede nemẽ/dat voor die sonde
sijn sal/eñ hi salt aenden stijl vãden huise
doen/eñ aendẽ vier hoeckẽ vãden decsele
des outaers/eñ aen dye stilen der poortẽ
vãder binnẽster salen/Eñ aldus suldi in-
den seuẽdẽ dage vãder maent doen/voir
elckẽ die ghedoolt heeft/eñ met dolinge
bedroghen is/eñ ghij sult voor dat hups
versoenen/

In die eerste maẽt opten veertiendẽ
dach der maẽt/salt v liedẽ paesschen sijn/
Seuen dagen suldi ongeheeft broot eten
Eñ in dien dage/sal die prince/voor hem/ C
eñ alle dat dat volc/een calf/voor die sonde
gheuen/Eñ int hoochtijt vã die seuen da
ghen/sal hi den HEERE sondoffer geuẽ/
seuen onbesmette calueren/eñ seuen on-
besmette rammẽ/alle dage/seuen dagẽ
lanck/eñ telckẽ daghe voor dye sonde ee-
nen bock vandẽ gheiten/eñ een offeran-
de vã een Ephi tot elckẽ calue/ende een
Ephi tot elcken rãme/eñ tot elckẽ Ephi
sal hi een hin olien doen/

In die seuende maẽt/inden.xv.dage
vander maent/in dat hoochtijdt sal hi die
dinghen doen/die voorseit sijn/seuen da-
ghen/beide voor die sonde/dat sondoffer/
eñ dat offer ende dye olpe/

¶ Dat.xlvi. Capittel.

Dit seidt dye HEERE God/Dye
poorte vãder binnenster salen die A
ten oosten wairt siet/sal ses daghen beslo
ten sijn/inden welcken datmen gheene
werck en doet/ende inden Sabbath soo
salmense open doen/ende inden dach der
nieuwer manen/ende sal dye prince daer
in comen/door den wech vander poorten
des voorhoofs van bupten/ende hi sal op
ten dorpel vander poorten staen

Ende die priesters sullen offerhande
doen/dats sinen sondoffer/ende vreedof-
fer/ende hi sal opten dorpel vander poor
ten aenbidden/ende hi sal wtgaen/ende
men en sal die poorte niet sluitẽ/voor des
auonts Ende dat volck vanden lande sal

aenbedē ter dorē vāder poortē indē Sab
B baoth eñ nieu manē voor dē HEERE. eñ
die prince ſal dit brātoffer offerē/den HE
RE/ indē Sabbaoth ſes onbeſmette lam
merē eñ eenē rā onbeſmet/ eñ tot elcken
ramme een Ephi ſacrificien. Eñ vādē lā
merē die ſacrificie/ die ſijn hāt vinden ſal/
eñ tot elckē Ephi ſacrificiē een Hin olyen
Eñ indē dage ſal hi offerē een onbeſmet
calf vādē vee eñ die ſes lāmerē/ eñ die rā
me ſal ōbeſmet zijn/ eñ hi ſal ſacrificie doē
tot elckē calue een Ephi/ eñ tot elcken rā
me een Ephi.

Eñ tottē lāmerē ſal hi ſacrificie doen
alſo zijn hāt vindē ſal op elckē Ephi/ een
Hin olyen. Eñ als die prince incomen ſal
ſo zal hi incomē door dē wech vāder poor
ten voorhuyſe/ eñ door die ſelue poorte ſal
hi wtgaen

Eñ als dat volc vādē lāde incomē ſal
C in des HEEREN aēſcouwē indē hogen
feeſtē/ die incoemt door die poorte vā noor
dē/ om te aēbedē/ hi ſal wtgaen door den
wech der poortē van zuden. Maer die in
coemt door dē wech vāder zuytpoortē/ hy
ſal wtgaē door dē wech totter poortē van
noordē. Hi en keere niet weder door den
wech vāder poortē daer hi door inquam/
maer hi zal rechte tegē die poorte wtgaē
Eñ die prince zal int middē vā hē liedē zijn
Mettē genē die incomē/ zal hi incomē/ eñ
met dē genē die wtgaē/ zal hi wtgaen/ eñ
inder iaer marctē/ eñ indē hogē feeſtē zal
die ſacrificie zijn een Ephi tot elckē calue/
eñ een Ephi tot elckē rāme/ eñ vādē lam
merē ſal die ſacrificie zijn alſoot ſijn hant
D vindē ſal/ eñ tot elckē Ephi zalmē doē eē
Hin olyen.

Eñ als die prince doē zal wt zijns ſelfs
wille brātoffer oft willighe vreedſame of
ferāde dē HEERE/ zo ſalmē hē die poorte
opdoē/ die tē oostēwaert ſiet/ eñ hi zal zijn
brātoffer doē/ eñ zijn vreeſame offerhan
de alſomē pleget te doen indē Sabbaoth
eñ hi zal wtgaē/ eñ mē ſal dye poorte ſluy
ten na dat hi wtgegaen is.

Eñ hi ſal alle dage doē een lam onbe
ſmet vā dien ſeluen iaer/ in brātoffer den
HEERE. Altoos zal hy des morgēs dat
doē. Eñ hi ſal re ſacrificie op doē alle mor

gen dat ſeſtēdeel vā Ephi/ eñ vā olyē dat E
derdendeel vā Hin/ datmēſe mēge mettē
bloemē. Die ſacrificie zal dē HEERE wet
telijc/ een paerlijc/ eñ eewelijc zijn: Hi zal
een lā doē in ſacrificiē/ eñ olye alle morgē
in ewige brātoffer. Dit ſeit die HEERE v
God.·.

Iſt dat die prince geeft een huis eeni
gē vā ſinē ſonen. Dit erflicheit daer af zal
zijnre kinder ſijn/ eñ ſi zullēt erflic beſittē
Eñ geeft hi een gifte vā ſijnre erflicheyt
eenē vā ſinē knapen/ zo zal dat zijn totten
iaer van verlateniſſen/ eñ het zal weder
keerē tottē prince. Eñ zijn erflicheit ſal zij
re ſonen zijn.

Eñ die prince en zal niet met gewelt
nemē vā des volcx erflicheyt/ eñ vā haer
beſittinge maer hi zal ſinē kinderē geuē
erflicheit vā ſijnre beſittinge/ dattet volc F
niet verſceidē en worde/ elc vā ſijnre beſit
tinge. Eñ hi leide mi in/ door dē ingāc die
was vāder poortē ſidē in die gelt camerē
vāden heilichdō tottē prieſterē/ die tē noor
dē waert ſagē/ eñ daer was een ſtadt die
tē weſtē waert ginc/ eñ hi zeide tot mi. dit
is die ſtat daer die prieſters cokē zullē voor
die miſdaet/ eñ voor die ſonde/ daer ſi dye
ſacrificie cokē zullē/ dat zijt niet wt en dra
gē in die buytēſte ſale/ eñ dat volc geheyl G
licht worde.

Eñ hi leide mi wt in die buytēſte ſale
eñ hi leide mi omme tottē vier hoeckē vā
der ſale. Eñ indē hoecke vāder ſale was
een cleyne ſale/ indē vier hoechē vāder ſa
len waren die cleyne ſalē gemaect/ veer
tich cubitus warē ſi lanc/ eñ .xxx. cubitus
breet/ Die vier warē vā eēre maten. Eñ
eenē wāt was rōts om. die die vier cleyn
ſalē om ginc/ eñ ōder die poortaelkēs wa
rē cokenē gemaect ronts om Eñ hi zeide
tot mi. Dit is dat huis vanden cokenen
daer in dat dye dienaers van des HEE
REN huys zullen coken des volcx offer
hande.

Dat xlvij. Capittel

EN de hi keerde my om ter poorten A
waert vanden huyſe/ eñ daer qua
men wateren wt onder den dorpel vādē
huſe ten ooſten waert. Want dat aenſich
te vāden huſe ſach ooſtwaerts. Ende die

wateren liepen neder waert in die rechte side vanden tempel tetter zuyt siden waert vanden outare. Ende hi leyde mi wt door den wech der noort poorten / eñ hi keerde my om ten wege buyten der buytenster poorten eñ ten wege die ten oosten waert sach. Eñ siet / die wateren liepen weder ouer vander rechter siden doe die man wt quam ten oosten / die een coorde in sijn hant hadde / eñ hi mat dusent cubitus / eñ hi leide mi door de wateren totten enckelen toe.

Eñ hi mat echter duysendt cubitus / eñ hi leide mi door dat water totten knyen. Eñ hi mat echter duysent cubitus / ende hi leyde mi door dat water totten lendenen. eñ hi mat noch.m. cubitus / eñ ic en mochte ouer die riuiere niet gaen: want die wateren vander dieper riuieren waren ghewassen dat men daer niet doorgaen en mochte. Eñ hi seide tot mi.

B Sekerlic hebdi dit gesien des menschen sone. Eñ hi leyde mi wt / eñ hi keerde my totten oeuer vander riuieren. Eñ als ick my om gekeert had. siet / so stonden opten oeuer der riuieren seer veel boomen van beyden siden. Eñ hi seyde tot mi: Dese wateren die wt comen te hoop vanden oosten zabule / eñ neder lopen ten slechten lande vander wildernisse sullen in dese zee gaen / eñ sullen wtgaen / eñ die wateren sullen gesont worden. Eñ alle leuende siele die cruypt daer dese riuiere comen sal. Si sal leuen / eñ het zullen veel visschen zijn / om dat daer dese wateren comen sullen / eñ si sullen genezen worden / eñ leuen.

Alle dingen dair dese riuiere toecomen zal sullen leuen. Eñ op die sullen staen vissers van Engaddi tot Enoglaim / si sullen zijn een droginge van netten. Veel manieren sullen zijn van haren visschen / als die visschen vander grooter zee / eñ van seer groter menichten. Mer inder hauen vanden riuieren eñ in weecken landen / en sullen si niet gesont worden want si sullen zijn gegeuen in zout putten. Eñ op die riuiere zal wtwassen in hare hauen aen beyde siden / menigerhande boomen die vrucht dragen. Eñ geen blat en zal van dyen boomen vallen / eñ haer vruchte en zal nyet gebreken

Tot elcker maent zal dat hout brengen

zijn vruchte / want zijn wateren comen wt den heylichdom: Eñ dies houts vruchten sullen zijn in spijzen / eñ zijn bladeren tot medecinen. Dit zeit die HEERE v God Dit is den pale / daer ghi in besitten zuldt dat lant in den tweelf geslachten van Israel / want Joseph dobbel mate heeft. Eñ ghi sullet besitten / yegelic gelijc als zijn broeder / dair ic mijn hant heb op gegeuen / dat ict uwen vaders geuen soude. Eñ dit lant zal v geuallen in besittinge

Eñ dit is die termijn vanden lande ten noort side waerdt van der groter zee / die wech van Ethalon den genen dye comen van Sadada / Hemath / Berotha. Sibaraim / die is int midden van Damasco / eñ dat lant neuen Hemath / dat huis Tichon / dat is neuen den pale Auran . Ende die pale zal zijn vander zee / tot den zale Enon / den pale van Damasco. Eñ vanden noorden totten noorden / eñ totten paele van Emath / zal zijn dye noort paele . Voort den pale van oost vant midden van Auran / eñ van die middewaert van Damasco / eñ vander middewaert van Galaad / eñ vander middewaert des lant vand Jordane zo zal die Jordane scheiden. Ter oost zeewaert / meet oock die oost side.

D Eñ die zuyt side ten zuyden waert van Thamar totten wateren der wederseggingen tot Cades / eñ die riueir totter groter zee / dit is die zuyt side ten zuyden eñ der zee side. Die grote zee van dien eynde ter stont tot dat ghi coemt tot Hemath / dit is die side vander zee. Eñ ghi sult v dit lant deylen in den geslachte van Israel / eñ ghi sult v lieden dat leggen in erflicheit / eñ den toecomelingen die tot v comen sullen / dye kinderen voort gebracht sullen hebben int midden van v lieden eñ si sullen v zijn als in geboren onder de kinderen van Israel. Eñ si sullen met v deylen die besittinge int midden vanden ghe slachten van Israel. Eñ in wat geslachten een toecomelinck is / dair suldi hem besittinge gheuen zeit die HEERE v God

Dat.xlviij.Capittel A

DIt zijn die namen vanden geslachten. Vanden eynden van noorden neuen den wech van Hethalon die tot Emath waert gaet / dye sale Enon / dieter-

mijn vã Damasco tẽ noordẽ waert neuẽ
Hemath/eñ die oostside zal hẽ zijn die zee
Dan een.Eñ een pale van Dan/vander
oostsidẽ totter sidẽ vãder zee.Asaree:Eñ
op Asars pale vãder oostsidẽ totter siden
vãder zee.Neptalim een.Eñ op Nepta-
lims pale der oostsidẽ totter sidẽ der zee
Manasses eẽ.Eñ Manasses pale vãder
oostsidẽ vander zee/Effraim een.Eñ Ef
frayms pale vãder oostsidẽ ter sidẽ vãder
zee/Ruben een.Eñ op Rubẽs pale/van-
der oostsidẽ totter sidẽ vãder zee/Judas
een.Eñ op Judas pale vãder oostsidẽ ter
sidẽ vãder zee/sullẽ die eerstelinghẽ zijn/
die ghi dẽ HERE verscepdẽ sult/vijfen-
twintich duysent in die breede/eñ in dye
lengde/also elcke deelen hebben vander
oostsidẽ totter sidẽ vãder zee.eñ daer int
midden sal dat heylichdom sijn

Die eerstelingen die ghy dẽ HERE
verschepdẽ sult/die lengte vã vijfentwin
tich dusent/eñ die breede vã tien dusendt
Eñ dit zullẽ zijn die eerstelinghen des hei
lichdõs eñ der priesters.Ten noorden der
lengdẽ vijfentwintich duisent/eñ ter zee
waert ter breeden tien dusent/mer ende
oot tẽ oostẽ die breede tien dusent/eñ ten
zuyden waert die lengte vijfentwintich
duysent

Eñ daer in die middewaerdt/zal des
HEREN heilichdom zijn.Dẽ priesterẽ
B sal dat heilichdom sijn vã Sadochs sonẽ
die mijn gesettẽ hieldẽ/eñ die niet en doeldẽ
als die kinder vã Israel doolden/also oock
die Leuiten doeldẽ Eñ hem sullẽ zijn eerst
telingen vãdẽ primicien des lant dat hei
lige der heiligen/neuẽ den Leuiten Mer
oot eñ dẽ Leuitẽ neuẽ dẽ pale d' eynden in
lengdẽ/vijfentwintich dusent eñ in breet
heit tien dusent.Elcke lengde sal zijn van
vijfentwintich dusent/eñ die breede van
tien dusent

Eñ si en sullen niet daer af verworpẽ
noch verwisselen/noch men sal die eerste
lingen vãdẽ lãde niet verleggẽ/wandt si
sijn den HERE geheylicht.Eñ dye vijf
dusent die ouer sijn in die breete tottẽ vijf
entwintich dusent/sullen ghemeyn lãdẽ
zijn vãden stedẽ in te woonẽ/eñ in buytẽ
lande

Eñ daer int middẽ zal dye stat sijn/eñ
dit sijn die matẽ vã diẽ lãde/ter noortsidẽ
waert vijf hondert eñ vier dusent/eñ ter
zuytsidẽ waert vijf hondert eñ vier dusẽt
Eñ ten oostside waert vijf hondert eñ.iiij
dusent.eñ tẽ westsidẽ waert vijf hondert
eñ vier dusent Eñ die butẽ lãde vander
stat sullẽ sijn ten noortside waert/twee.c.
eñ vijftich/eñ totter zuytsidẽ waert twee
hondert eñ vijftich.eñ tottẽ oostwaert.ij.
hondert eñ vijftich/eñ ter zee waert:ij.c. C
eñ vijftich

Eñ dat ouer sijn sal in die lengde na-
des heilichdõs eerstelingẽ/tien duysent
tottẽ oostẽ/eñ tien dusent totten westen/
die sullẽ zijn als die eerstelingẽ vãden hei
lichdõ/eñ die vruchtẽ vã diẽ lãde sullẽ zijn
in broodẽ den genen die der stat dyenen.
Eñ die der stat dienẽ/si sullẽ wercken wt
alle dẽ geslachtẽ vã Israel.Alle die eerste
lingẽ(dat sijn eerste vruchten)vã vijfen-
twintich dusent/bidẽ vijfentwintich dui
sent tottẽ vier sidẽ gemetẽ/die salmẽ ver
scepden inden eerstelingen vãden heilich
dom/eñ totter besittinge vãder stat Eñ
dat ouer sal sijn vã allen sidẽ vanden hey
lichdom dusent eerstelinghen/eñ der be
sittingen vãder stat vã tegens die vijfen
twintich eerstelingẽ tottẽ pale van oost/
dat sal die prince toebehorẽ.

Maer oot vãder zee die tegen die vijf
entwintich dusent tottẽ pale vander zee
sal oot zijn in des princẽ deels. Ende int
midden vã uwẽ lãde sullen zijn die eerste
lingen vãden heilichdom/eñ dat heylich
dom vãden tempel/eñ vander Leuitẽ be
sittinge/eñ vander stadt besittinghe/int
middewaert vandẽ deelen sal des princẽ
zijn in Judas pale.eñ in BenJamins pa D
le/het sal den prince toe behoren

Eñ dẽ anderen gheslachten vander
oostsiden totter westsidẽ/BenJamin eẽ
Eñ tegen Beniamins pale vander oost-
siden totter westen/Simeon een.Eñ op
Simeõs pale vãder oostsidẽ totter west-
siden/Issachar een/Eñ Issachars paele
vander oostsiden tottenwestsiden Zabu
lon een.Eñ op Zabulons paele vander
oostsidẽ totter westsiden vãder zee/Gad
een.Eñ op Gads pale totter zuyt sidẽ tẽ

luyden/eñ dat eynde ſal ſijn vã Thamar
tot tẽ wateren der wederſegginge te Ca
des/die erflicheit teghen ope groote zee.
Dit is dat lant dat ghi meten ſulst inden
lote/den geſlachte van Iſrael/eñ dit ſijn
die deylingen vãden geſlachten/zeit ope
HERE v God.

Eñ dit ſijn die wtgangen vander ſtat
Vãder noortſidẽ ſult ghy meten vijf hon
dert eñ vier duyſent/eñ die poortẽ vãder
ſtat ſalmẽ noemẽ vãdẽ geſlachtẽ vã Iſra
el Drie poortẽ vãder noort ſiden. Rubens
poorte die een/Iudas poorte ope een. Le.
uijs poorte die een. Eñ ter ooſtſiden vijf
hondert eñ vier duyſent/eñ drie poorten
Iosephs poorte die een Beniamins poor
te die een Dans poorte die een. Eñ ter
zuyt ſiden vijf hondert eñ vier duyſendt/
ſult ghi meten: Simeons poorte die een/
Iſaſchars poorte die een. Sabulons poor
te die een.:

Eñ ter weſtſidẽ vijf hondert vier du
ſent. eñ haer drie poorten. Gads poorte
die een/Aſers poorte die een. Nephtha.
lims poorte die een. Eñ daer alom
me achthien duyſendt/en.
de van dien dage
ſal der ſtat na
me ſijn/de
HERE
daer
in

Hier eynt Ezechiel

Hier beghint Da
niel

Dat.I.Capittel

NAbugodo A
noſor die coninc vã Babi
loniẽ/is gecomẽ in Ieru.
ſalẽ/Indẽ derdẽ iare des
rijcx vã Ioachim conincx
vã Iuda/eñ hi heeftſe beleit/eñ ope HE.
RE heeft geleuert in ſinẽ hãdẽ Ioachim
dẽ coninc vã Iuda/eñ eẽ deel der vatẽ vã
dẽ huſe gods/eñ hi heeftſe wech gedragẽ
int lãt Sinaar/int huis vã ſinẽ god/eñ de
vatẽ heeft hi ingedragẽ int huis des ſcats
vã ſinẽ gode. Eñ ope coninck Aſphanas
heeft geſeit tot dẽ bewairõ der gelubder
knechtẽ/dz hi in ſoude brẽgẽ vãdẽ kinderẽ
vã Iſrael/eñ vã coninclijkẽ ſade/eñ der e.
delõ kinderen dair geẽ vlecke inne en wa
re/ſcoõ vã wezẽ/eñ geleert in alle wijſhz
behẽdich vã cõſte/eñ in conſtẽ geueſticht
eñ die ſoudẽ mogẽ ſtaẽ int pallaeys des
conincs op dz hi haer ſoude mogẽ leeren
letterẽ/eñ die caldeeuſce ſprake Eñ de co
ninc heeft haer beſtelt dẽ iaerlicx zen coſt
alle dagẽ vã ſijnder ſpijzẽ/eñ vãdẽ wijne
dair hi af drãc/op dz ſi drie iaer geleert we
zẽde/namaels ſoudẽ mogẽ ſtaẽ int aẽſcou
wẽ des conincs. Hierõ zijnder gheweeſt
wt dẽ kinderẽ vã Iuda. Daniel. Hanani
as. Miſach. eñ Azarias. Eñ die bewairõ
der gelubõ heeft hair namẽ in geſet/Da
niel dat hi ſoude hetẽ Baltchaſar/Hanani B
as Sidrach Miſael Miſach. eñ Azarias
Abdenago. Eñ Daniel heeft voor hẽ ge.
nomẽ in zijn herte/dz hi nz en ſoude wordẽ
beſmet vãder tafel des conincx/noch van
den wijne ſijns dranc

Eñ hi heeft gebedẽ dẽ bewairõ der ge
lubder/dz hi niet en worde beſmet. eñ ope
HERE heeft Daniel gegeuẽ gratie eñ
õtfermhertichz indẽ aẽſchijne des princẽ d
gelubder. Eñ die prince vandẽ gelubden
heeft geſprokẽ tot Daniel. Ic õtſie minẽ
HERE dẽ coninc/die v geſtelt heeft ſpijſe
eñ drãc/is dat hi ſiet uwe aẽſichtẽ mager
der dã dẽ ãderẽ iõgelingẽ vã uwẽ ouder
ſo ſuldi mijn hooft verordeelẽ tot dẽ coninc

C Eñ Daniel heeft geſprokẽ tot Malaſſer
dẽ welckẽ die prince der gelubder hadde
gheſtelt op Daniel· Hananias/Miſael/
eñ Azarias.

Proeft ons uwe dienaers dat bidde
ic v tien dagẽ/eñ geeft ons ſpijſe vã bonẽ
eñ aertẽ/eñ water te drinckẽ/eñ aẽmerct
onſe aẽſichtẽ/eñ der kinderẽ die daer etẽ
vã des conincx ſpijſe/eñ ghelijc ghi ſiet al
ſo ſult ghi doẽ met uwẽ knechtẽ: Die wel
ke als hy deſe woordẽ heeft ghehoort ſoe
heeft hijſe tien dagẽ geproeft. Eñ na thiẽ
dagẽ hebbẽ haer aẽſichtẽ gheſchenen be
ter/eñ volliuiger dã allẽ dẽ anderen dye
daer atẽ coninclike ſpijſe.

Eñ voorwaer Malaſſar heeft wech
D gedaẽ die ſpijſe/eñ dẽ wijn haers drancs
ende hi heeft haer ghegheuen nae haer
begheerte. Ende dezen kinderen
heeft God ghegheuen wijſheit eñ conſte
in allẽ boeckẽ leeringe: Eñ Daniel heeft
hi gegeuẽ verſtãt vã allẽ viſioenẽ/eñ dro
mẽ. Eñ als die dagẽ volcomẽ warẽ na dẽ
welckẽ die coninc geſet hadde/dat ſi ſou-
dẽ wordẽ ingelept heeftſe die bewairder
vã dẽ gelubdẽ ingeleept int aenſcouwẽ vã
Nabugodonoſor. Eñ als dye coninc haer
geſprokẽ heeft vã allẽ en iſſer daer geen
geuondẽ gelijc als deſe Daniel. Hanani-
as. Miſael/eñ Azarias. Eñ ſi hebbẽ ghe-
ſtaen int aẽſcouwẽ des conincs/eñ alle in
dz woort des wijſheits eñ verſtãts dwelc
ke hi haer vraechde die coninck heeft hy
dubbeluout daer in beuondẽ meer dã in
alle wairſeggers eñ toeuenaers/die daer
warẽ in al ſijn rijck. Eñ Daniel dye was
tot den eerſten iaer vã Cyrus dẽ coninck

¶ Dat.ij. Capittel

A In dẽ tweedẽ iaer des rijcx van Na-
buchodonnſor/heeft Nabuchodono
ſor geſien eenẽ droẽ eñ ſinẽ gheeſt is ghe
weeſt ſeer veruaert/eñ dẽ droẽ is van hẽ
geulodẽ. Eñ die coninc heeft gebodẽ dat
men ſoude tſamẽ roepen die toeueraers
eñ waerſeggers eñ die ſterre beſienders
eñ die Caldeuſchẽ/dat ſi dẽ coninc ſouden
openbarẽ ſine droomen. Eñ als ſi gheco
men zijn. ſtondẽ ſi voor dẽ coninc. Eñ dye
coninc heeft geſprokẽ tot haer.

Ic hebbe geſien eenẽ droem/eñ ic bẽ

beruert vã hertẽ/eñ ic en weet niet wat
ic heb geſien. Eñ die Caldeeuſcẽ hebben
geſprokẽ tot dẽ coninc Syriaetſche ſpra-
ke. Coninc leeft in der eewicheit/ſegt den
droem uwẽ knechtẽ/eñ wi ſullẽ v dẽ droẽ
bedieden.

Eñ die coninc heeft geſprokẽ tot den
Caldeeuſchen Het woordt is vã mi wech
geſcheydẽ/ten ſi dat ghi mi opẽbaert den
droẽ/eñ ſijn beteekenẽ/ghi ſult vergaen/
eñ uwe huſen ſullẽ wordẽ ghemeyn. Eñ B
iſt dat ghi den droem mi verclaert eñ zijn
beteekenẽ/loon/giftẽ/eñ eere ſeer groot
ſuldi vã mi ontfaen. Hierom openbaert
mi dẽ droẽ eñ ſijn begrijp. Eñ tẽ tweedẽ
hebbẽ ſi geantwoort/eñ hebbẽ geſprokẽ
Die coninc ſegge ſinẽ knechtẽ dẽ droem/
eñ wi ſullẽ verclaren ſijn begrijp. Die co
ninc heeft geſprokẽ/eñ hi ſeide. Sekerlic
verſtae ic dat ghi dẽ tijt vertrect wel we-
tẽde dattet woordt van mi gedaen is. Iſt
dat ſake dã dat ghi mi dẽ droẽ niet en opẽ
baert/een oordeele is vã v/dat ghi eẽ val
ſche bediedinge/eñ vol bedrochs hebt tſa
men gemaect dat ghi mi ſout ſpreken tot
dat dẽ tijt wech ſoude ſijn gegaen.

Hier om hebbẽ die Caldeeuſcẽ geãt
woort tot den coninck. Heer coninc daer
en is gheen menſche op der aerden die u
woordt ſoude mogẽ volbrẽgẽ/noch oock
niemãt vã dẽ coningẽ groot eñ machtich
iſt daer dye alſulckẽ woort ondervraecht
vã eenighen toeuenaer/waerſegger oft
Caldeeuſche. Het woordt/heer coninck/
dwelc ghi vraecht/is ſeer ſwaer/eñ men
en ſal niemãt vindẽ diet ſal connẽ opẽba-
ren int aenſicht des conincs/wtgenomẽ
alleen dẽ godẽ/den welcken en is gheen
ghemeynſcap met den menſcen. Dwelc C
alſt die coninc ghehoort heeft/heeft hy in
grooter gramſcap/eñ raſerie gheboden
dat alle die wizẽ vã Babiloniẽ ſoudẽ wor
den ghedoot

Eñ als die ſentencie wt gegaen was
ſijn dye wiſe gedoot. Eñ men ſocht Dani
el eñ ſine knechten dat ſi ſouden ſteruen
Eñ doen vraechde Daniel vã Arioch dẽ
prince des ridderſcaps des conincks (die
wt ghegaen was om te dooden dye wizẽ
vã Babilonien) na dye wette eñ die ſen-

tentie.. Eñ hi heeft geuraecht dē genen
die ontfangen hadden die macht vādē co
ninc. Om wat saken wille alsoodanighe
wreede sentencie wtgegaen was/wt den
aensichte des conincs.

Eñ als Ariorh hem die sakē te kēnen
gegeuē hadde. is Daniel ingegaen/eñ hi
heeft den coninc gebedē/dat hy hē wilde
geuē tijt om te opēbarē hē het verstandt
Eñ hi is weder ingegaē tot sinē huise/eñ
hi heeft Hananias Misael eñ Azarias/si
nē geselle gheopenbaert sijn bootscap/op
dat si soudē soeckē ontfermherticheit vā
dē aensichte des HEREN des hemels/
vā deser verholētheit/eñ dat si niet en sou
den vergaē Daniel eñ sijn gesellen met
dē anderē wisen vā Babylonien. Eñ als
snachts is Daniel geopēbairt die verbor
gentheit door een gesichte

Eñ Daniel heeft gebenedijt dē HE-
RE des hemels/eñ seggende heeft hi ge
sprokē. Die naē des HEREN si gebene
dijt vā nv tot inder eewicheit/wāt wijsh;
eñ stercheit sijn hē/eñ hi verandert die ti
dē/eñ die iarē/hi stelt in die rijcken eñ hy
setse ouer/hi gheeft wijsheit dē wisen/eñ
const dē genē die geleertheit verstaē/hy
openbaert die diepte/eñ die verborgēth;
eñ hi kentse dye in duysternisse staen/eñ
het licht is met hem

U belide ic God onser vaderen/eñ v
loue ic wāt ghi hebt mi ghegeuē wijsheit
eñ cloecheit/eñ ghi hebt mi geopenbairt
dat wi v haddē gebedē wāt het woort des
conincs hebt ghi ons geopēbaert Na de
sen is Daniel ingegaē tot Ariorh dē wel
ken die coninc gestelt had om die wijse vā
Babilonien te dooden/eñ aldus heeft hy
hē gesprokē/wilt niet doodē die wise van
Bavilonien/wilt mi in leidē int aenscou-
wen vādē coninc/eñ ic sal dē coninck ver-
tellen het verstāt Eñ Ariorh heeft ter
stont haestelikē Daniel in geleit tot den
conic/eñ hi heeft hē geseyt/Ic heb eenen
mensche gheuonden/vanden ouerghe
D uoerde kinderen van Israhel/ope den
coninc ontsluten sal die openbaringe. eñ
die coninc heeft geantwoort eñ seyde tot
Daniel wiens naē was Balthasar/meē
di vor dat ghi warachtelic mi sult opēba-
rē dē droē/die ic gesiē heb eñ zijn bedietsel

Eñ Daniel heeft geantwoort tot dē
coninc. Die verborgentheit daer de conic
na vraecht die wise die waersegger eñ de
toeuenaers/en connens dē coninck nyet
verclarē/mer God indē hemel/opēbaren
de die heymelichedē die heeftet v geopē
baert coninck Nabuchodonosor die daer
geschien sullē indē laetstē dagē/uwē droē
eñ die visioenē ws hoofts in uwe slaepca
mer sijn aldus danich

O coninck ghi hebt begost te peysen
in uwē bedde/wat daer soude gescien na
desen tide/eñ die daer opēbaert die secre
ten heuet v geopēbaert/welcke sullē sijn
die daer sullē gescien: Eñ niet in die wijs-
heit die in mi meer is dā in alle die ande-
re leuēde/is dese verborhētheit gheopen
baert/maer om dat dē coninc dat begrijp
soude wordē gopēbaert eñ dat ghij soudt
wetē die gedachtē uwer hertē O coninck
saecht/eñ siet

Een groot beelt/eñ groot vā maeck
sele/stont tegē v eñ zijn aensicht was seer
vreeselic. Vā deser staturē/eñ beelde was
het hooft vādē alderbestē goude/eñ dye
borste eñ die armē vā siluer/eñ voorwair
sinē buic eñ sine dijen warē vā metalē eñ
sine benē vā yserē/eñ het andere aerden E
Also saechdi totter tijt datter afgesneden
was eenē steen vādē berge sonder han-
dē/eñ heeft geslagē dat beelt in sinen yse
ren/eñ aerdē voet eñ heeftse ghebroken.
Eñ doē zijn tsamē te niet gebrokē dz yser
dat scarf/dat metael/dat siluer/eñ dz gout
eñ si sijn alle ghewordē als een stof des so
meruloers/eñ die tsainē wech vliegē mz
den winde/eñ daer en is geen plaetse vā
dien geuondē.

Eñ die steen die daer sloech dat beelt
is daer ghewordden eenen grooten berch
ende heeft veruult dat heele aertrijc Dit
is den droem Sijn beteeken en sullen wi
voorsegghen heer coninck in uwe teghen
woordicheit/

Ghi sijt coninc der coningen/eñ god
des hemels heeft v dit gegeuē/het rijke
stercheit eñ mogētheit eñ glorie. eñ alle
het geneerair inne wonē die kindrē mēsē
eñ die vogelen des hemels heeft hi ooch

gegeuen in uwẽ hãdẽ/eñ õder uwe heer
scappie heeft hi alle dinc gestelt Hier om
me sijt ghi dat hooft vã goude/eñ na v sal
comẽ een rijc minder dan v rijcke dat sal
zijn siluerẽn/eñ dat derde sal sijn metalẽ
dz herscappie sal hebbẽ ouer alle aertrijc
eñ dat vierde sal zijn als yserẽ.Eñ gelijc dat
yser bedercft eñ bedwinct alle dinc so salt
oor alle dese bederuẽ eñ verstropen.Eñ
wãt ghi gesiẽ hebt het een deel der voetẽ
eñ der vingerẽ vã aerdẽ/eñ vã ysere soo
zal dat rijc gescepdẽ zijn dwelc nochtans
wt sprutẽ sal/wt dẽ genẽ dat wt getrockẽ
wort met der aerdẽ een wortel des ysers
Het tweede dat ghi ghesiẽ hebt/het yser
gemenct mettẽ scharuerẽ vãdẽ slike/eñ
die vingherẽ der voetẽ eens deels van
yseren eñ eens deels vã aerden/eẽs deels
sal dat rijc sijn vast/eñ eens deels bedoruẽ
Eñ dat ghi gesien hebt het yser gemenct
met scaruerẽ des slijcx/si sullẽ tsamẽ ver-
enigẽ met des mẽscẽ sade/maer si en sul
len niet tsamẽ vast houdẽ/gelijc dat yser
niet gemenct en wort met den scaruerẽ

Indẽ tijt vã diẽ rijckẽ/zo zal die God
des hemels verweckẽ een rijcke dat in-
der eewichz nz en sal gegeuẽ wordẽ ãderẽ
volcke/het sal vernielẽ/eñ te nyete doen
F alle dese rijckẽ/en het sal staẽ inder eewic
Gene/xiij heit/het tweede dat ghi hebt gesiẽ dat vã
den berge is afgesnedẽ eenẽ steen sonder
hãdẽ/eñ heeft ghebrokẽ dat scarf/eñ dat
siluer eñ gout/heeft die grootẽ God/den
coninc dat ghetoondt/die welc noch nae
maels sullẽ comẽ.Eñ dẽ droẽ is waer/eñ
dat wtleggen is getrouwich

Doen viel die coninck Nabugodono
sor in sijn aensicht neder/eñ heeft Daniel
aengebedẽ/eñ heeft beuolẽ datmẽ hem
offerãde soude doẽ/vã broode eñ barnen
de offerhãdẽ.Eñ dye coninc sprekẽde tot
Daniel/heeft hi geseit Voorwaer v God
is God der goden/eñ HEERE der conin-
gen/die daer opẽbaert die verborgẽthe-
dẽ/wãt ghi hebt mogẽ ontsluptẽ dese hei
melicheit.Eñ die coninc heeft doẽ Dani-
el zeer hooch verheuẽ/eñ heeft hẽ geghe
uẽ zeer vele eñ grote gauen.

G Eñ heeft hẽ gestelt te sijn prince ouer
alle die lãtscappẽ vã Babilonien/eñ pro-
uoest/eñ meester ouer alle dye wijse van
Babilonien.Eñ Daniel heeft begheert
vãdẽ coninc/eñ heeft gestelt ouer dat wa
ter der lantscappẽ vã Babiloniẽ Sidrach
Misach/eñ Abdenago Ende Daniel dye
was in die zale des conincs

Dat.iij.Capittel

NAbugodonosor die coninc heeft ge
maect een grote beelde/hooch vã
tsestich cubitẽ/eñ breet ses cubiten/eñ hy A
heefter geset indẽ velde Dura/des landt
scaps vã Babiloniẽ.Eñ Nabugodonosor
die coninc heeft gesondẽ drossaerden des
meersterscaps/eñ rechters/princẽ ende
capiteynẽ/die beste eñ ouerstẽ/eñ alle die
princẽ vãdẽ rijken/dat si soudẽ comẽ tot
der vieringẽ vãdẽ beelde:Welke Nabu-
godonosor die coninc hadde gerecht/Eñ
doen zijn vergadert/die drossaerden dye-
naers des meesterscaps/eñ rechters/ede-
le/eñ die beste die ghestelt waren in heer
scappie eñ machte/eñ alle de princẽ vãdẽ
rijken/om dat si tsamẽ vergaderẽ souden
tot die vieringe des beelts dwelc Nabu-
godonosor had gerecht.

Eñ int aẽscouwẽ vãdẽ beelde/dwelc
gestelt hadde.Nabugodonosor dẽ coninc
stont een bode/eñ die riep zeer sterckelic
V wort geseit alle volcke allen geslachtẽ
eñ sprakẽ/inder vren als ghi sult horẽ dye
trompette slaẽ/eñ die fluyten eñ die har
pen/eñ die tãburen/eñ die psalterien/eñ
simphoniẽ/eñ alderhãde instrumẽtẽ vã
musike neder vallẽde zuldi aẽbeden dat
goudẽ beeldt/dwelc Nabugodonosor dẽ
coninc geset heeft.

Eñ ter stont eñ in diẽ tijde zijnder ge B
comẽ Caldeeusche mãnẽ/eñ hebben aen
ghebrocht ende besculdicht die Joden/en
de gheseyt Nabugodonosor den coninck
heer coninck leeft inder eewicheit.Ghy
coninck hebt daer ghegheuen een gebot Su/ii/a/
dat alle mensche die daer hooren zal/dat Su/iij/b
ghelupt vander trompetten/fluytẽ/har
pen/tamburen/ende psalteren ende sim
phonien/ende alderhande maniere van
muysike.

Dat hi neder soude vallen.ende aen
beden uwe beelde.Eñ ist datter yemant
ware die niet neder en viele eñ aenbede

datmē hē ſoude worpē in een barnende
fornaps met viere/Hier om zijnder Joet
ſce mānē/die ghi geſtelt hebt op die wer
ken des.rijcs vā Babilonie Sidrach/Mi
ſach/eñ Abdenago/deſe mānē heer conic
hebbē verſmaet uwe gebot/uwe goden
en aenbeden ſi niet/eñ het goudē beelde
dwelc ghi hebt geſtelt en aēbeden ſi niet
Eñ doen in raſerie eñ grāſcap heeft dye
coninc Nabugodonoſor gebodē/datmen
voort ſoude brenghē Sidrach.Miſach eñ
Abdenago

Eñ ſi ſijn ter ſtont gebrocht int aēſcou
wē vādē coninc.Eñ die coninc heeft ghe
ſproke eñ ſeyde haer/Is dat niet waer Si
drach/Miſach/eñ Abdenago/dat ghi mi
ne godē nz en aēbidt/eñ mijn goudē beelt
dwelc ic gheſtelt hebbe/Hier om nu ſijdt
berept/allē vrē als ghi ſult hoorē het ghe
luyt vāder crompettē/der fluytē/der har
pen/der tāburē/der pſalteriē/eñ ſimpho
niē/eñ alderhāde maniere vā ſpeele/ſtelt
v daer neder/eñ aēbidt dat beelt dat ick
gemaect heb:Eñ iſt dat ghijt niet en aen
bidt/ter ſeluer vrē/ſuldi wordē geworpen
in dat bernende fornaps met vyere.Eñ
wie is dye God/dye v daer ſal verloſſen
wt minen handen/

Sidrach/Miſach eñ Abdenago ant
woordēde/hebbē ſi geſprokē dē conīc/wy
en ſijn niet ſculdich v te antwoordē vā de
ſe dingē.Eñ ſiet ons HERE/die wi aen
bedē/mach ons verloſſen vādē barnēde
fornapſe des viers eñ vā uwē hādē.Eñ
is dat hi niet en wille/v ſi kēlijc o coninck
wāt wi uwe godē nz en aēbeden/eñ noch
voor dat goudē beelt dat ghi hebt geſtelt/
C Doē is Nabugodonoſor veruult vā ver
woethedē eñ grāſcap/eñ dye ghedaente
ſijns aenſichs is verandert op Sidrach.
Miſach/eñ Abdenago.Eñ heeft gebodē
datmē het fornaps ſeuenuout heeter ſou
de ontſtekē/dan ment ontſtekē plach.eñ
dē alder ſterckſten vā ſijnder ſcarē heeft
hi belaſt dat Sidrach/Miſael/eñ Abdena
go/ſoudē bindē hādē eñ voetē/eñ worpē
ſe int barnēde fornaps met dē vyere.Eñ
vā ſtondē aen deſe mānē ghebondē ſijnde
met dē armē/met dē prieſterlijckē hoet/
eñ met dē ſcoenē.eñ met dē cleederē ſijn

ſi geworpē int middē vādē barnendē for
naps des viers/wāt des coninck ghebot
daer toe bedwāc Eñ het fornaps was on
der zeer ontſtekē.Eñ voorwaer die man
nē/die Sidrach/Miſach ende Abdenago
worpē indē ouen/verbrādē vādē vlāmē
des viers.

Eñ deſe drie mānē.Sidrach/Miſach
eñ Abdenago tſamē gebondē ſongē int
middē vādē barnēde fornaps.Eñ ſi wan
deldē int middē vāder vlammē louende/
eñ benedijende God Eñ Azarias ſtaende
heeft hi aldus gebedē.Eñ op doēde ſijnē
mont int middē des viers/eñ hi heeft ge
ſeit.Gebenedijt ſijt ghi Godt die HERE
onſer vaderē/eñ looſelijc eñ glorioes is u
wē naē inder eewicheit/wāt ghi ſijt rech
vaerdich in allen dien dat ghi ons gedaē
hebt/eñ alle uwe werckē ſyn warachtich
eñ uwe wegē zijn recht/eñ uwe oordeelē
ſyn waer.

Warachtige oordeelē hebt ghi ghe
daē/na allē dat ghi ghebracht hebt ouer
ons/eñ ouer die heylige ſtadt onſer vade
rē Jeruſalē/wāt inder warachticheit/eñ
in gerechticheit hebt ghi dit in ons ghe
bracht om onſen ſondē/wāt wi hebbē ge
ſondicht/ongerechtelick hebben wi ghe
daen/wech gaende van v/eñ in allen heb ij/xx.vij:d
ben wi miſdaen/eñ v geboden en hebbē
wi niet gehoort/noch wi en hebbē niet ge
daen gelijc als ghi ons geboot/op dat ōs
wel ſoude ſijn.

Hier om alle dat ghi ghesondē hebt
ouer ons/eñ alle dat ghi ons gedaē hebt
in warachtigen oordeel hebt ghi gedaen
eñ ghi hebt ons geleuert indē hādē van
onſen quadē viandē/eñ dē alderquaetſtē
ouertreders/eñ dē onrechtuerdighen co
ninc/eñ dē alderquaetſten ouer alle aert
rijc Eñ nu en mogē wi nz op doē dē mont/
ſchaēheit eñ ſcāde ſijn wi ghewordē uwē
dienaers/eñ dē genen die v aenbeden:dz
bidden wi

Eñ wilt ōs niet leuerē in der eewichz
om uwē naē/eñ en wilt niet verſtroepen
v teſtamēt/en wilt oor niet vā ōs afhalē D
uwe barmherticheit om Abrahās wille
uwē bemidē/eñ yſaac/uwē knecht/eñ Iſ
rael uwē geheilichdē/diē ghy geſproken

hebt/belouende dat ghi vermenichfuldi
ge soudt haer saet/gelijc die sterren des he
mels/en gelijc dat sant dat daer is aen den
cant der zee/Want wi HERE verminderet
sijn/meer dan alle die heidensce/en wy sijn
heden verneedert in alle dat lant/ouermits
onsen sonden. En in desen tiden/en is geen
prince/geen leptsman/geen propheet/geen
brantoffer/geen offerhande/noch geen sacrifi-
tie/noch geenen ontsteken brant/noch plaet-
se der eerster vruchten voor v/op dat wy v
ontfermherticheit souden muegen vinden
en dat wi ontfangen souden muegen worden/
in een bedroeft herte/en inden geest der oot
moedicheit

Gelijc in een brantoffer van rammen/en van
stieren/en gelijc in dusentich vetter scapen/
so moet heden ons offerande worden in v aen-
scijn/op datter v behaechlic worde/want
die in v betrouwen/en worden niet bescaemt/
en nu volgen wi v in alle onse herten/en wy
vreesen v/en wi soecken v aensicht. En wilt
ons niet bescamen/maer wilt ons doen na
uwe saechtmoedicheit/en na die menich
te uwer ontfermherticheit. En wilt ons
verlossen in uwe wonderlicheit/en HERE
geeft uwen name glorie/en laetse bescaemt
worden/alle die uwen knechten quaet toonen

Laet haer bescaemt worden in al haer
G cracht/en wilt haer cloecheit te niete doen
op dat si weten muegen dat ghi God sijt de
HERE alleene/en glorioos op die ront-
heit des weerelts. En dye dyenaers des
conincs dye dair die kinderen inden vie
re gesonden hadden/en hebben niet af gela-
ten dat fornays te heeten/met olijf tacken ge
lijmt/en stoppelen/en peken/en met hame
ren/en die vlamme is gegaen bouen den fornap
se/negen en veertich cubiten/en si is wt ge-
gaen/en heeft verbrant vanden Caldeeuscen/
die si vant ontrent den fornapse

En die engel des HEREN is neder
gecomen met Azarias/en sinen gesellen inden
fornapse. En hi heeft de vlamme des viers
wt gedaen vanden fornapse/en hi heeft dat
midden des fornaps ghemaect/als eenen
wint waepende van dauwe/en het vper en
heeft haer niet geraect/noch het en heeft
haer niet bedroeft/noch oock eenich letsel
gedaen. Doen hebben dese drie gelijck wt een

nen monde geloeft/en geglorificeert/ende
God gebenedijt inden fornapse/seggende
Gebenedijt sijt ghi God dye HERE on-
ser vaderen/en beloflic/en glorioos/ende
seer hooch verheuen inder eewicheit. En
gebenedijt is die glorie ws heiligen naems/
en looflic/en seer op verheuen inder eewicheit

Gebenedijt sijt ghi inden heiligen tem
pel uwer glorien/en ouer seer looflijc/seer
ouer glorioos/inder eewichept. Gebene-
dijt sijt ghi inden troon ws rijcs/en ouer lo-
uelic/seer ouer verheuen inder eewicheit. Gebene
dijt sijt ghi die daer siet die diepten/en sidt
op die Cherubim/en looflijc/en alder hooch
ste verheuen inder eewicheit. Ghebene
dijt sijt ghi int firmament des hemels/en
looflick en glorioos inder eewicheit. Alle
die wercken des HEREN gebenedijt den
HEERE/wilt hem louen en alder hoochst
verheffen inder eewicheit. Gebenedijt
ghi engelen des HEREN den HEERE/
looften en verheften inder eewicheit/gebe-
nedijt den HERE ghi hemelen/wilt hem lo-
uen. Gebenedijt den HERE alle ghi wa-
teren die daer sijt bouen die hemelen/ looft
den HERE. Gebenedijt alle die crachten
des HEREN den HERE/looften

Gebenedijt den HERE zonne en ma
ne/gebenedijt den HERE ghy sterren des
hemels looften. Gebenedijt den HERE psal
stofreegen en dauwe/looften. Gebenedijt
den HERE alle die winden des HEREN
looften/Gebenedijt den HERE winter en
somer/looften. Ghebenedijt den HERE
dauwen en hüsel/looften. Gebenedijt den
HERE ijs en snee/looften. Ghebenedijt
den HERE nachten en dagen/looften

Gebenedijt den HERE licht en duy-
sternisse/looften Gebenedijt den HEERE H
blixen en wolcken/looften. Gebenedijt aerde
den HERE/looften en verheften inder eewic-
heit. Gebenedijt den HERE bergen en hueue
len looften. Gebenedijt den HERE alle dat wt
spruyt inder aerden/looften. Gebenedijt fon
teinen den HERE/looften. gebenedijt den HE
RE zeeden en loopende wateren/looften. Ge-
benedijt den HERE walvisscen/en alle dat
daer int water leeft/looften. Gebenedijt den
HEERE alle vogelen des hemels/loof
ten. Ghebenedijt den HERE alle dieren

eñ heeſtẽ/looftẽ. Gebenedijt dẽ HEERE
sonẽ der mẽscẽ/looftẽ Gebenedijt Israel
den HEERE/looftẽ eñ verheftẽ inder ee-
wicheit. Gebenedijt den HEERE priester-
ren des HEEREN/looftẽ. Gebenedijt dẽ
HEERE knechtẽ des HEEREN/looften
Gebenedijt dẽ HEERE geestẽ eñ sielẽ
der rechtueerdigẽ/looftẽ. Gebenedijt dẽ
HEERE ghi heyligẽ eñ ootmoedige van
hertẽ/looftẽ. Gebenedijt dẽ HEERE Aza
rias/Hananias/eñ Misael/looftẽ eñ ver
heftẽ inder eewicheit.

Die ons verlost heeft wt der hellẽ/eñ
heeft ons salich gemaect wt die hant des
doots/eñ heeft ons verlost wt dẽ midden
vãder bernẽder vlãmẽ/wtẽ middẽ van-
dẽ viere heeft hi ons verlost. Belijdt den
HEERE/wãt hi is goet/eñ want sijn ont-
fermherticheit is inder eewicheit/ Ghe-
benedijt alle ghi godlijcke God den HE
RE der Godẽ/looftẽ/eñ belijt hẽ/wãt in
der eewicheit is sijn ontfermherticheyt/

Doe is Nabugodonosor seer versaecht
eñ hi is ter stont op gestaẽ/eñ heeft tot si
G nẽ opperstẽ gesprokẽ. En hebbẽ wi nyet
drie mãnẽ gesondẽ indẽ indẽ viere gebõ-
dẽ: Eñ si hebbẽ dẽ coninck geãtwoort/eñ
si seidẽ. Heer coninc/voorwaer het is also

Dye coninck heeft gheandtwoort/
ende heeft gheseit. Siet/ick sie daer vier
mannen ontbõdẽ/eñ wãdelẽde int mid
dẽ des viers/eñ daer en is geen letsele in
hen liedẽ/eñ die gedaẽte des vierdẽ mãs
die is gelijc des soons Gods. Doẽ is dye
coninc Nabugodonosor gegaẽ tot der due
rẽ vãdẽ fornayse des bernẽden viers/eñ
heeft gheseit. Sidrach. Misach/eñ Abde-
nago/dienaers des leuẽdẽ Goods inder
hoocheit/wilt wt gaẽ eñ coẽt/eñ ter stont
sijn si wt gegaẽ. Sidrach. Misach. eñ Ab-
denago/wt dẽ middẽ vãdẽ viere.

Eñ daer sijn die drossaerdẽ vergaert
eñ die meesters/eñ dye rechters/eñ dye
machtige/eñ hebbẽ dese mãnẽ besiẽ/eñ
datter vier geẽ macht en hadde gehat in
haer/eñ dat niet eẽ hayr vã haren hayre
en was verbrãt/noch haer scenen en wa-
rẽ niet verãdert/eñ dẽ root haers vyers
en was ouer haer niet gegaẽ. Eñ Nabu-
godonosor de coninc wtstortẽde/heeft hy

gheroepen. Ghebenedijt is God der Go
den. Sidrack/Misach/eñ Abdenago/die
daer sinẽ engel gesondẽ heeft/eñ heeft zijn
knechtẽ verlost die in hẽ geloofden/ende
hebbẽ dat woort des coninck veranderd/
eñ hebbẽ hare lichamẽ geleuert/ op dat
si niet dienẽ en soudẽ/eñ niet aẽbiddẽ el-
kẽ God/sonder dẽ harẽ. Hier om is vã mi
dat gebodt gedaẽ/dat alle volc eñ geslach
te/eñ sprake/die daer blasphemie spreect
tegẽ dẽ God vã Sidrach/Misach/eñ Ab-
denago/dat hi sal vergaẽ/eñ sijn huys sal
gewoest wordẽ. Eñ daer en is ãders geẽ
God/die also mach salich makẽ. doẽ heeft
de coninc Sidrach/Misach/eñ Abdenago
verheuẽ indẽ lãde vã Babiloniẽ. Nabu-
chodonosor de coninc allẽ dẽ volckẽ/dẽ hei
dẽscẽ/eñ dẽ sprakẽ/dye daer woonẽ ouer
alle die weerelt vrede moet wordẽ verme
nicht in v

Teekenẽ eñ wonderlike dingẽ heeft
hi mi gedaen die hooge God/hier omme
heuet mi belieft te seggen sijn teekenen/
wãt si groot sijn/eñ sijn wonderlicheden
wãt si sterc sijn/eñ sijn rijcke/een eewich
rijcke/eñ zijn cracht van geslachte tot ghe
slachte

Dat.iiij.Capittel

Ic Nabugodonosor was gerust in mijn
huys/eñ bloeyede in mijn pallays A
Ic hebbe eenẽ droõ gesiẽ die mi veruaer-
de/eñ mijn gedachtẽ in mijn bedde/ende
die visioenẽ mijns hoofts hebben mi be-
roert. Eñ vã mi is dat gebodt voort ghe-
stelt/dat alle die wisen vã Babiloniẽ sou-
dẽ ingelept wordẽ in mijn aẽscouwen/op
dat si mi soudẽ ontsluytẽ het beteekenen
des droõs. Eñ doẽ zijn daer ingegaẽ/waer
seggers/toouẽnaers/Caldeeuscẽ/eñ wij-
chelaers/eñ ic heb haer daer dẽ droõ ghe
seit/mer het beteekenẽ en hebbẽ si mi niet
geopẽt/tot dẽ tijde dat haer mede geselle
in gegaẽ is in mijn aenscouwen Daniel/
wiẽs naẽ is Balthazar na den naẽ mijns
Gods/die dair in hẽ heeft den gheest der
heiliger godẽ/eñ dẽ droõ heb ic tegẽ hem
gesprokẽ. Balthazar/prince der waerseg
gers wãt ic wete/dat ghi nu hebt dẽ geest
der heyliger Godẽ/eñ alle heymelicheit
en is v niet ommogelic/die visioenẽ vã
minẽ droomẽ/die ic gesien hebbe/eñ haer

B Het gesicht mijns hoofts/in mijn slaep camer sach/eñ siet/eenē boom int middē der aerdē/eñ sijn hoocheit seer groot/ee-
nē grootē boom eñ sterc/eñ sijn scoonheit raecte tot aē dē hemel/eñ sijn aēscouwen was tot dē eynde vā heel aertrijcke/sijn bladerē seer scoon/eñ sijn vruchtē seer o-
uer vele/eñ alderhāde spise in haer. On-
der hē woondē dierē eñ beesten eñ in sijn tackē verkeerdē die vogelē des hemels/ eñ daer af at alle vleesch. Ic sach indē ghe
sichte mijns hoofts/op mijn bedde/ende siet ic wacker sijnde/is een heylich neder gecomē vādē hemel/eñ heeft lude geroe-
pē/eñ heeft aldus geseit

Smijt omme dē boom/eñ hout sijne tackē af/eñ scuddet sijn bladerē af/eñ ver
stropt sijn vruchtē/laet wech lopē die bee
stē die daer onder sijn/eñ dye vogelē des
C hemels die daer sijn op die tacken. Noch
tās wilt inder aerdē latē die spruytē sijn-
der wortelē/eñ willet vast makē met ee-
nē ysere bāde/eñ vā metalē/indē cruydē die butē sijn/eñ willet vochtich makē mz dē dauwe des hemels/eñ sijn deel inden cudde mettē wildē beestē. Laet sijn herte verāderē vāder mēscelicheit/eñ geeft hē eē herte der wilder beestē/eñ laet dye se-
uē tidē op hē verāderē

Het is indē oordeele der wakers ge-
slotē/eñ het woort der heiligen/eñ die be geerte/tot dat dieleuēde bekēne/wāt die HEERE regneert int rijc der mēscē/ende wiē dat hi wil/diē sal hijt geuē/eñ den al-
der nederstē mēsce sal hi bouē hē stellen/ Desen droom heb ic gesiē Nabugodono-
sor de coninc. Hier omme ghi Balthazar/ wilt mi ter stōt dat begrijp verclarē/wāt alle die wise vādē rijcke en connē mi tslot niet geopenē. Eñ ghi moghet/want dye geest der heiliger Godē is in v

In diē tidē heeft Daniel heimelic be-
gonst te peysen in hē seluē bp na een vre/
D eñ sijn gedachtē hebbē hē beruert. Ende
die coninc heeft geantwoort/eñ heeft ge-
seit. Balthazar en laet den droom eñ sijn bediedē v niet verslaē. Eñ Baltazar dye heeft geātwoort/eñ seide. Mijn heere de sen droom si dē genē die v hatē/eñ sijn ver hebt gesiē/eñ seer grof/diēs hoochte raec ket tot aē dē hemel/ eñ sijn aēsicht in allē lādē/eñ sijn alder scoonste tacken/eñ sijn ouer vele vruchtē/eñ alderhande spise in hem/eñ daer onder woonēde dye beestē des velts/eñ in sijn tackē woonēde die vo gelē des hemels/dat sidi heer coninc/dye daer groot sijt gemaect/eñ op gewassen/ eñ v grootheit is gewassen/eñ is gecomē tot dē hemele/eñ v macht indē eyndē vā allē lādē. Eñ dat de coninc heeft gesiē ee-
nē wakēde/eñ eenē heiligē neder dalēde wt dē hemel/eñ seggēde. Smijt om den boom/eñ worptē wech/nochtās laet dye spruytē sijnder wortelē inder aerden/eñ wiltse met yser binden/eñ met metale in sterckē crudē: eñ wiltse bespregē met den dauwe des hemels/eñ laet sijn spijse sijn met dē wildē beestē/tot dat die seuē tijdē op hē verandert sijn

Dit is dat wt leggē der sentēciē van- E
dē alder hoochstē/die daer gecomē is op minē heere dē coninc. Si sullē v wech wer pē vādē mēscē/eñ v wonige sal zijn mettē beestē eñ wildē dierē/eñ ghi sult hoy etē als eenē os/eñ ghi sult bestort wordē van dē dauwe des hemels. Eñ die seuē tiden sullē op v verāderē/tottē tide dat ghi we tē sult dat die hoochste regneert op dz rij ke der mēscē/eñ wiē hi wille/dien gheeft hijt. Eñ dat hi heeft gebodē/datmen die spruyt sijnder wortelē soude laten/dat is des booms/v rijcke sal v bliuē/na dat ghi sult bekēnē datter eē hemelsce macht is/ Hier omme heer coninc laet mijnē raet v behagē/ eñ wilt uwe sonden verlossen met aelmoessen/eñ v ongerechticheit mz ontfermherticheit der armē/bi auontue rē God sal v sonden vergeuen

Alle dese sijn gecomen op Nabugo-
donosor den coninc. Na tweelf maenden wandelde hi ouer in die sale van Babilo-
en/eñ hi seide. En is dit niet Babilon die groote stadt/die ic hebbe ghetimmert in een huys des rijcs/in dye vromicheit mijn der stercten/eñ in de glorie mijnder vercie ringe. Ende doen dese woorden noch wa-

ren in ſinẽ mont/daer is eẽ ſtẽme wt den
hemel neder geuallen. U woꝛt geſeit. Na
bugodonoſoꝛ coninc. U rijc ſal vã v wech
gaẽ/eñ ſi ſullẽ v wech werpẽ vãdẽ mẽſcẽ
eñ v woonſtat ſal ſijn met den beeſten/eñ
met dẽ wildẽ dyerẽ. Ghi ſult hoy etẽ als
eenẽ os/eñ die ſeuẽ tidẽ ſullẽ op v veran.
derẽ/tottẽ tide dat ghi bekẽnẽ ſult/dat de
opperſte regneert/in dat rijcke der men
ſcẽ/eñ wiẽ hi wilt/diẽ geeft hijt

Eñ tẽ ſeluẽ tide is dz woozt vuult op Na
E bugodonoſoꝛ/eñ hi is vãdẽ mẽſcẽ verwoꝛ
pẽ geweeſt/eñ hi heeft hoy getẽ als eenẽ
os/eñ ſijn lichaẽ is veruuylt gewoꝛdẽ mz
dẽ dauwe des hemels/tot dat ſijn hayren
wieſſcẽ in eẽ gelijckeniſſe vã arenẽ/eñ zijñ
clauwẽ als clauwẽ der vogelen. Hier om
me na dẽ eynde der dagẽ heb ick mijn oo
G gẽ op geheuẽ tot dẽ hemel/eñ minen ſin
is mi weder gegeuẽ/eñ ic hebbe dẽ almo,
gẽſtẽ gebenedijt/eñ ic hebbe dẽ leuẽden
inder eewicheit gelooft/eñ gegloꝛificeert
wãt ſijn macht is eẽ eewige macht/eñ zijñ
rijcke van geſlachte tot geſlachte/eñ alle
die woonaers der aerdẽ bi hẽ ſijn geacht
als niet. Nae ſinẽ wille doet hi/alſo wel in
der crachten des hemels/als in die woo.
naers der aerdẽ/eñ dair en is niemãt die
ſijnder hãt mach wederſtaẽ/eñ hẽ mach
ſeggẽ/waer om hebt ghijt gedaẽ? In dyẽ
tide is minẽ ſin weder omme tot mi ghe
comẽ/eñ tot der eerẽ mijns rijcs/eñ ver,
cierẽde bẽ ic weder gecomẽ/eñ mijn figu
re is weder tot mi gecomẽ/eñ mijn ouer
ſtẽ eñ mijn meeſters hebben mi geſocht/
eñ ic ben weder in mijn rijcke geſtelt/eñ
mijn mogẽtheit is meerder gewoꝛdẽ

Hier om ic Nabugodonoſoꝛ/loue nu
eñ ic maer groot/eñ ic gloꝛificere dẽ conic
des hemels/wãt alle ſijn werckẽ ſijn wa
rachtich/eñ alle ſijn wegẽ gerechtich/eñ
die daer wãdelẽ in houeerdien/mach hy
vernederen

Dat.v.Capittel

A

Balthazar die coninc heeft eẽ grote
maeltijt gemaect/duſent vã ſinen
alder beſtẽ: eñ eẽ yegelic dranc na ſijnder
ouden. Hier omme als hi veruult was vã
dẽ wine/heeft hi gebodẽ/datmen die gou
dẽ eñ ſiluerẽ vatẽ ſoude halen/diẽ Nabu
godonoſoꝛ ſijn vader vãdẽ tẽpel wech ge
dragẽ hadde/die daer was binnẽ Jeruſa.
lẽ/dat die coninc eñ ſijn edele daer wt ſou
dẽ drinckẽ/ſijn huyſvrouwẽ/eñ zijñ biſlaep
ſterẽ. Doẽ ſijn die gulden vaten vooꝛt ghe
bracht/die hi vãden tẽpel gehaelt hadde/
die daer in Jeruſalẽ was/eñ dye coninck
eñ ſijn edele/ſijn huyſvꝛouwen/eñ ſijn by
ſlaepſterẽ hebbẽ daer wt gedꝛonckẽ

Si dꝛonckẽ wijn/eñ ſi loof dẽ haer go
den/goudẽ/eñ ſiluerẽ/eñ metalẽ/yſeren B
houtẽ eñ ſteenẽ. In diẽ ſeluẽ tide ſijn der
vingerẽ geopẽbaert als eẽs mẽſcẽ handt
ſcriuẽde/tegẽ dẽ cãdelaer int bouẽſte vã.
dẽ wãde des conincs ſale. Eñ doẽ ſach die
coninc die litmatẽ vãder hãt des ſcriuers
Eñ doẽ is des conincs aẽſicht verandert
eñ ſijn gedachtẽ hebbẽ hẽ beroert/eñ die
vergaderingẽ vã ſinẽ ſcouderen ſijn ont
ſloten/eñ ſijn knyẽ ſijn tegẽ malcãderen
geſlagẽ

Eñ de coninc heeft ſeer ſtarclic geroe
pen/dat ſi ſoudẽ brẽgẽ toouenaers/Chal
deeuſcẽ/eñ waerſeggers. Eñ die coninck
vooꝛſprekẽde heeft hi gheſeit tottẽ wiſen
vã Babilonien. Alle die dat gheſcrifte ſal
connen leſen/ende mi openbaert ſijn be.
teekenẽ/hi ſal gecleet wordẽ met purpu.
ren/ende een gouden keten ſal hy om ſi.
nẽ hals hebben/ende hi ſal ſijn dye derde
in mijn rijcke. Ende doen ſijn alle die wij
ſe des conincs ingegaen/ende ſi en hebbẽ
niet gheconnen/noch dat gheſcrift leſen
noch den coninc het begrijp openbaren/

Hier om is die coninc Balthaſar ſeer
beruert geweeſt/ende ſijn aenſichte ver
andert/ende ſijn edelen ſijn ooc verſtooꝛt C
gheweeſt/Die coninginne is inghegaen
int huys des maeltijts/om het ghene dat
hem ende ſijn edelen gheſchiet was/Eñ
vooꝛt ſprekende heeft ſi gheſeyt

Coninck leeft inder eewicheit. En
wilt uwe gedachtẽ v niet laten berueren/
ofte en laet v aenſichte niet veranderen

Daer is een in v rÿcke/die daer in hẽ heeft dẽ geest der heiliger godẽ/eñ inden dagẽ ws vaders/cõste eñ wÿsh: is in hẽ beuondẽ. Wãt die coninc Nabugodonosor v vader heeft hẽ gestelt prince der sterrẽ bestẽders/toouenarẽ/ Chaldeeusscen eñ waersęggers. V vader o coninck hier omme/wãt in hẽ beuonden sÿn(dat is in Daniel/diẽ die coninc den name gaf Balthasar)meerder geest wÿsheyts eñ verstãts/eñ bedietsel der droomẽ/eñ openinge der heimelicheit eñ outlutẽ.der bintselen.

Hier om laet Daniel nv roepẽ/eñ hi
D sal sÿn beteekenẽ verclaren. Hyer om is Daniel ingeleyt voor dẽ coninc. Totten welckẽ sprac die voorgenoẽde coninc. Sy di Daniel/vãdẽ geuãgẽ kinderẽ vã Juda die welck mÿn vader bracht van Judea? Jck heb van v gehoort/dat ghy dẽ gheest der godẽ hebt/eñ dat seer veel constẽ verstãt eñ wÿsheit in v beuondẽ sÿn. Eñ nu sÿn die grote wise ingebracht in mÿn aẽscouwẽ/dat si dit gescrift soudẽ lesen eñ si mi opẽbarẽ soudẽ sÿn beteekenẽ/eñ si en hebbẽ mi niet cõnẽ seggẽ dẽ sin vã desen woordẽ/eñ ic heb van v gehoort/dat ghy duyster dingẽ muecht ontdeckẽ/eñ gebõdẽ ontbindẽ. Hier om/condi dit gescrifte lesen/eñ mi sÿn verstãt bedieden eñ openẽ. Ghy sult gecleet wordẽ met purpurẽ cleederẽ/eñ hebbẽ eẽ goudẽ ketene in uwẽ halse/eñ ghi sult ope derde prince sÿn in mÿn rÿcke

E Op dẽ welckẽ Daniel heeft gheantwoort dẽ coninc eñ hi seyde. V giften/laet die v sÿn/eñ dye gauen ws huys/gheeft die eenẽ anderẽ. Dat gescrift sal ic v lesen eñ sÿn bedietsele sal ic v openẽ. O coninc die almogende God heeft Nabugodonosor uwẽ vader gegeuẽ het rÿcke eñ muegẽtheit/glorie eñ eere/eñ om de mogentheit die hi hẽ gaf/alle volc/geslachtẽ ende sprakẽ/vreesdẽ eñ ontsagẽ hẽ. Die hi wilde sloech hi doot/eñ die hi woude sloech hi die hi wilde verhief hi/eñ die hi wilde verneder de hi.

F Eñ doe sÿn herte is verheuẽ/eñ sinen geest is vast gemaect totter houeerdichz hi is al gestelt vã dẽ stoele sÿns rÿcs/ende sÿn glorie is af gehaelt/eñ hi is wech ghe worpẽ vã dẽ kinderẽ der mẽscen. Eñ sÿn herte is gestelt geweest mettẽ beestẽ/eñ mettẽ wildẽ esels is zÿ woõstat geweest/ Eñ hy heeft hoy getẽ als een osse/eñ sÿn lichaẽ is veruuylt geweest vã dẽ dauwe des hemels. Tot dat hi soude bekẽnẽ/dat die opperste macht soude hebbẽ in dat rike der mẽscẽ/optẽ welckẽ hy verwecken sal al dat hi wille. Eñ ghy Balthasar sÿn sone/en hebdi v herte niet verneder t/als ghi alle dese dingẽ wist/mer ghi sÿt verheuẽ tegẽ dẽ regeerder des hemels

Eñ de vatẽ zÿs huis zÿ gehaelt geweest voor v/eñ ghi eñ v edelen/eñ v hυpsvrouwen/eñ vrouwẽ/hebbẽ den wÿn daer wt gedronckẽ. Eñ ghi hebt geloeft goudẽ eñ siluerẽ godẽ/metalẽ eñ yseren/houtẽ eñ steenẽ/die niet en siẽ/noch en hoorẽ/noch en geuoelẽ. Voorwair ghi en hebt dẽ HEERE niet glooft/die dair heeft uwẽ asem in sinẽ hãdẽ/eñ alle uwe wegẽ

G Hier om is eẽ groot lit vã hẽ ghesondẽ/dwelc dat gescrift gescreuẽ heeft. Dit is die scrifture die daer gescreuẽ is. Mane/Thethel/Phares. Eñ dit is sÿn beteekenisse. Mane/God heeft vroech v rÿcke getelt/eñ hi heuet veruult. Thethel/ghi sÿt in een wage gehangen/eñ ghi sÿt beuonden min hebbende. Phares/v rÿcke is gedeylt/eñ het is den Meden eñ Perseu gegeuen/Eñ doe is Daniel(want de coninc ghebyedende was)met purpurẽ cleede ghecleet/ende een gouden ketẽ is om sinen hals gehanghen/Ende van hẽ is ghesꝫeit/dat hi soude hebben dye derde macht in sÿn rÿcke/ Ende inden seluen nacht is die Caldeeusce coninc doot gestagen/

Ende Darius wt Meden/twee eñ tsestich iaer out sÿnde/is na gheuolcht in dat rÿcke

Dat.vi.Capittel

A Het heeft Dario belieft/Eñ hy heeft op dat rÿc/C/ende/xx/ouerstẽ gestelt

op dat si in alle sinē rijcke soudē sijn/eñ bo
uē haer drie princē/vādē welckē Daniel
een was. Op dat die ouerste/desen reke.
ninge soudē doē/eñ om dat de coninc geē
moeyte hebbē en soude. Hier om/is Da.
niel te bouē gegaē alle die princen eñ die
drossaerdē/wāt de geest was meerder in
hē. Voorwaer die coninc heeft hē gedacht
te stellē op alle sijn rijc/waer om dye prin
cen eñ die ouerstē hebbē een oorsake ghe
socht/eñ dat si die Danieli soudē vinden.
wt der sidē des conincs/eñ si en hebbē nz
cōnē vindē eenich quaet vermoedē/wāt
hy getrou was/eñ geē misdaet noch ooc
geē quaet vermoeden en was in hem be
uonden.

Hier om hebbē dese mānē gesprokē
B Wi en sullē in Daniel nyet cōnē geuindē
eenige oorsake/tē waer by auontuere in
de wettē sijns Gods. Doē hebbē die prin
cen eñ die ouerste dē coninck in geblasen
eñ aldus hebbē si hē gesprokē. Darius co
ninc leeft inder eewicheit. Alle die princē
vā uwē rijcke hebbē eenē raet geslotē/de
regeerders des meesterscaps/die drossar
dē/die Senatorē/eñ dye rechters/dattet
gebodt des conincs wt gae/eñ sijn beuel/
dat alle die gene die daer eenige begeer.
te sal begeerē vā eenigē mēsce oft Gode/
tot dertich dagē toe/dā vā v coninc alleē/
datmē dyē indē cupl der leeuwē worpen
sal.

Hier om/coninc/maect nv die sentē.
tie vast/eñ scrijft dat gebot/dattet niet en
worde verādert datter geordineert is vā
dē Medē eñ dē Persen/noch oock/dattet
C niemāt brekē en mach. Eñ de coninc Da
rius heeft voort gestelt dat gebodt/eñ he
uet geordineert. Doe Daniel dat vernā
dat die wet gestelt was/is hy in gegaē in
sijn huys: eñ die vensterē op gedaē sijnde
in sijn plaetse des auōtmaels tegē Jeru.
salē Tē drien tiden des daech heeft hi ge.
knielt/eñ hi heeft sinē God aē gebedē/ge
lijc hi voormaels plach te doen. Hier om
dese mānē seer curioselic ondersoeckēde/.
hebbē Daniel beuondē biddēde eñ aēbe.
dēde sinē God. Eñ aē gaēde hebbē si ghe
sprokē tottē coninc seggēde. Coninck/en
hebdi niet geordineert/dat eē yegelic mē

sce/die daer yet soude biddē eenigē vādē
godē oft dē mēscē/dā vā v/tot dertich da.
gē toe/dat die indē cupl der leeuwē gewor
pē soude wordē. Tottē welckē dye coninc
geātwoort heeft eñ ghesept. Het woordt
is waer/na tgebodt der Meden eñ Per
sen/dwelc mē niet en mach brekē

Doe hebbē si geātwoort tottē coninc
eñ si seidē voor dē coninc. Daniel/die dair
is vādē geuāgē kinderē van Juda/hy en
vraecht na uwe wet niet/eñ nae tgebodt
dat ghi hebt gestelt. Maer tē driē tidē des
daechs/bidt hi met sijn bedinghe. Welck
woort als die coninc gehoort hadde/is hy
genoch bedroeft geweest/eñ heeft zijn her
te voir Daniel gestelt/op dz hi hē verlossē
soude. Eñ hy heeft gewracht tottē ōdergāc
der sonnē om hē te verlossen. Dese man.
nē verstaēde dē coninc/hebbē hem geseit
Weet coninc/dat dye wet der Meden eñ
Persen is dat/alle dz gebot dat de coninc
stelt/datmē dat niet en mach verāderen
Doe heuet die coninc gebodē/eñ si hebbē
Daniel voort gebracht/eñ hebbē hē indē
cupl der leeuwē geworpen

Eñ de coninc heeft tot Daniel gespro
ken. Vwē God diē ghi aēbidt/hi sal v ver
lossen. Eñ dair is eenē steē gehaelt/eñ hi
is geleit op dat gat vādē cuple/dē welckē
die coninc besegelt heeft met sijn teeken/
eñ mettē ringe sijnder ouerstē/datmen
tegē Daniel niet en soude doē. Eñ dye co
ninc is wech gegaē in zijn huys/eñ hi ginc
slapē zōder auōtmael. Eñ dair en zijn geē spi
sen voor hē gehaelt/ooc en conste hy nyet
geslapē. Eñ des morgēs vroech op staen.
de/is hi haestelic tottē cule der leeuwē ge
gaē. Eñ nakēde ontrēt den cupl/heeft hy
Daniel āē geroepē met weenēder stem.
mē/eñ heeft hē aēgesprokē/seggēde. Da.
niel dienaer des leuēden Goods/v God
die ghi aenbit/meyndi ooc niet/dat hy v
sal mogē verlossen vādē leeuwen

Eñ Daniel ātwoordēde den coninck
heeft hi geseit. Coninck/leeft inder eewic
heyt. Mijnen God heeft sinen enghel
ghesonden/ende hi heeft die mondē der
leeuwen toe ghesloten/eñ si en hebbē mi

niet gescaet/wãt voor hẽ is gevõdẽ recht
veerdicheit in mp.Eñ tegẽ dẽ coninc en
hebic geẽ misdaet gedaen.Doe is die co
ninc daer af zeer verblijt/eñ heeft bevolẽ
datmẽ Daniel wtẽ cuyle soude doen.Eñ
Daniel is wtẽ cuyle geleyt/eñ geẽ letse-
le en is in hẽ gevondẽ/wãt hi geloofde si
nẽ God.Eñ door des conincs gebot/so zijn
die mãnẽ aengebracht die Daniel bescul
diget haddẽ/eñ sijn indẽ cuyl der leeuwẽ
geworpẽ/si/eñ haer kinderẽ/eñ haer wij
ven.Eñ si en sijn niet gecomẽ aẽ die met
serije des cuyls/si en sijn vãdẽ leeuwẽ ge
grepẽ/eñ alle haer gebeẽtẽ hebbẽ si vẽslit

D Doẽ heeft Darius die coninck allen
volckẽ gescreuẽ/allẽ geslachtẽ/eñ sprakẽ
woonẽde in alle dẽ lande. Vrede moet v
vermenichfuldicht wordẽ.Van mi is ge
oordineert een ghebodt/op dat si in alle
mijn heerscappije/eñ in alle mijn rijcke
souden vreesen /ende ontsyen Daniels
god/hi is die levende God/eñ eewich in-
der eewichedẽ/eñ sijn rijc en sal niet ver-
gaẽ/eñ sijn macht is tot inder eewicheyt
Hi is die verlosser eñ die bescermer/doẽ-
de die teekenẽ eñ wõderlijke dingẽ indẽ
hemel eñ inder aerdẽ.die Daniel verlost
heeft wt dẽ cuile der leeuwẽ.Eñ Daniel
is gebleuẽ tot dẽ rijke vã Darius/eñ tot
dẽ rijcke vã Cyrus vã Persen

Dat.vij.Capittel

A In dẽ eerstẽ iare vã Balthazar des
conincs vã Babiloniẽ/heeft Dani-
el eenẽ droõ gesiẽ/dat visioẽ sijns hoofts
in sijn slaepcamer.Eñ scriuẽde dẽ droom
met cortẽ sermoene heeft hi hẽ begrepẽ
eñ in eẽ cleyn summe tsamẽ bewõdẽ/ eñ
hi heeft geseit.Ic sach in mijn visioen by
nachte/eñ siet/vyer winden des hemels
vochtẽ in die groote zee/ende vier groote
beestẽ quamẽ op vãder zee onder hẽ ver
sceiden

Die eerste was als eẽ leeuwinne/eñ
B hadde vluegels als eenẽ arẽt/eñ ic sach
tot dat zij vlogelẽ wt getrockẽ warẽ/eñ si
was wech genomẽ vãder aerdẽ/eñ si stõt
op dye voetẽ als eẽ mensce/ eñ sijn herte
is hẽ gegeuẽ.Eñ siet dit ãder beeste was
gelijc eenẽ beer/die stont aẽ die side/ende
daer warẽ drie ordinãciẽ in sinen monde/

eñ in sijn tãdẽ/eñ aldus seidẽ si hẽ.Staet
op eñ eet vele vleesch.Na desen sach ick/
eñ siet eẽ ander als eẽ lupaert/ eñ hadde
vier vluegelẽ op hẽ als eenen voghel/eñ
daer warẽ vier hoofdẽ in die beeste/ende
haer was macht gegeuẽ.Nae desen sach
ic dat visioẽ des nachts/eñ siet die vierde
beeste vreeselic eñ wonderlic/eñ seer sterc
Si hadde groote yserẽ tãdẽ/etẽde eñ on-
twee doẽde/eñ die ouerblijfselen terdese C
onder dye voetẽ.Eñ si was ongelijc den
anderẽ beestẽ die ick sach voor haer/eñ si
hadde tien hoornen

Ic aẽsach die hoornẽ/eñ siet/eẽ ander
cleyn hoornkẽ is gesprotẽ wt die midden
vã haer.Eñ die drie vãdẽ eerstẽ hoornen
sijn wech geworpẽ vã sinẽ aensichte.Eñ
siet/in dese hoornẽ/ogẽ gelijc mẽscen oo
gẽ/eñ eenẽ mont sprekẽde hooge dingen
Ic sach tot dat die thronẽ zijn geset geweest
eñ dẽ oudẽ vã dagẽ heeft geseten . Sijn Apo.v.c
cleet was wit als eẽ sneeu/eñ sijn hayren
des hoofts/als eẽ suuer wolle/sinen troõ
warẽ vlãmẽ des viers/sijn raders bernẽ
de vier/eñ vã sinẽ aẽsichte ginc wt eẽ grij
pende riviere

Duysentich vã dusendẽ dyẽdẽ hẽ/eñ
tiẽ werf hondert dusent/stondẽ hem by/ D
dat ordeel sat eñ die boeckẽ sijn op gedaẽ
Ic sach om die stẽme der grooter sermoe
nẽ/dye welcke daer sprack den hoornen.
Eñ ic sacht wãt die beeste is doot geslagẽ
eñ sijn lichaẽ is vergaẽ/eñ het is dẽ viere
geleuert om te verbernẽ/ eñ der anderẽ
beestẽ is die macht af genomẽ/eñ die tij-
dẽ des levẽs sijn haer gestelt/tot den rijc
eñ tide.Hier om sach ic indẽ visioene des
nachts/eñ siet/mettẽ wolckẽ des hemels
quã eẽ gelijc des mẽscẽ sone/eñ hi is geco
men totten oudẽ vã dagẽ/eñ sijn aenscou
wẽ hebben si hẽ geoffert.Eñ hy heeft hẽ
macht gegeuẽ/eñ eere/eñ rijc/eñ alle die
volckẽ der geslachtẽ/eñ die sprakẽ sullen
hẽ dienẽ.Sijn macht/eewige macht/die
niet af gehaelt en sal worden/eñ sijn rijck E
welc niet vergaẽ en sal

Minẽ geest is veruaert geweest.Ick
Daniel ben veruaert gheweest in desen
ende visioenen mijns hoofts die hebben
mi verstoort.Ick ben ghegaen tot eenen

vā die daer neuē stondē/eñ ick vraechde
hē die warachticheit vā allē dezē. De wel
ke mi seide dat bediedē der sermonen/eñ
E hi heeft mi ghel eert

Dese vier groote beestē/sijn vier rijc
ken/die daer op sullen risen vāder aerdē
Si sullē ōtfāgē het rijke des alder hooch
stē heilichs Gods/eñ si sullē besittē het ri
ke inder eewicheit/eñ in allē tidē. Na de-
se woude ic neerstelic leerē vāder vierder
beestē die seer ongelijc was vādē āderē/
eñ seer vreeselijc. Sijn tādē eñ nagelē wa
rē ysseren/het adt eñ brac ontween. eñ die
ouerblijffelē tredet onder dye voetē. Eñ
vādē tiē hoornē diet hadde inden hoofde/
eñ vādē anderen die daer was wt gespro
kē/voor dē welckē vielē drie hoornē/eñ vā
dien hoorne dat hy oogē hadde/eñ eenen
mont sprekēde hooge dingē/eñ het was
grooter dā die ander. Ic sach/eñ siet dien
horē maecte oorloge tegē die hepligē/eñ
hi quā haer te bouē/tot dat quā dē ouden
vā dagē/eñ hy gaf oordeele dē heiligē vā
dē hoogē/eñ dē tijt is aē gecomen/eñ die
heiligē hebbē trijc behoudē/eñ dus heeft
hi gesprokē

Die vierde beeste/sal sijn dat vyerde
rijc inder aerdē/dwelc groter sal sijn dan
alle die rijckē/eñ het sal verslindē gehee-
G le dat aertrijc/eñ het salse daer neder tre
dē eñ verderuē. Eñ die tien hoornen des
rijcs/sullē sijn tiē coningē/eñ na haer sal
eē āder op staē/eñ hy sal machtiger zijn dā
die ander/eñ hi sal vernederē drie conin-
gē. Eñ hy sal subtijl woorden sprekē tegē
dē hoochstē/eñ hi sal verdrucken die heili
gē des alder opperstē. Eñ hi sal mepnē/
dat hi sal mogē veranderē die tidē eñ die
wettē/ eñ si sullē geleuert worden in sijn
hādē/tot dē tijt/eñ tijden/eñ die helft des
tijts.

Eñ dat ordeel sal sittē/ op dat de macht
worde wech gehaelt/eñ worde te nyeute
gedaē/eñ verginge tot indē eynde. Ende
dat rijcke eñ die macht/eñ die grootheyt
Luce/I.c. des rijcs die daer is onder elcken hemel
sal wordē gegeuē dē volcke der heiligen/
des alder opperstē wyēs rijcke/is eē een
eewich rijcke/eñ alle die coningē sullē hē
dienē/eñ hē gehoorsaē sijn. Tot hier toe is

dat eijnde des woorts. Ic Daniel was zeer
verstoort in mijn gedachtē/eñ mijn aen-
sicht is verādert in mi/eñ die woordē heb
ic bewaert in mijn herte

Dat.viij.Capittel

IN dē derdē iare des rijcs vā Baltha A
sar dē coninc is mi geopēbaert een
visioē. Ic Daniel na dat gene dat ic indē
begin hadde gesiē/sach ic in mijn visioen
doē ic int casteel vā Susis was/welc is in
dlāt vā Elā Ic sach indē visioene / dat ick
was op de poorte Vlay/eñ ic heb mijn oo
gē op gedaē/eñ ic sach. Eñ syet eenē ram
stont voor dat broec/hebbēde hooge hoor-
nē/eñ dē eenē hooger dā dē anderen / eñ
wt wassende. Daer na sach ic den rā met
dē hoornē waepēde na dē westē/eñ noor-
dē/eñ tegē dē suydē/eñ alle dye beestē en
mochtē hē niet wederstaē/oft niet verlost
worden wt sinē hādē/eñ het dede na sinē
wille/eñ het is groot gemaect

Eñ ic verstont/eñ siet/daer quam ee-
nē boc der geytē vādē westen/op dat aen
sicht vā alle dat aertrijc/eñ het en raecte
die aerde niet. Eñ voorwaer den boc had B
eenen grootē horē tusschē sijn oogē/ eñ hy
is gecomē tot diē gehoorndē rā/den welc
kē hi hadde siē staē voor dye poorte/eñ hy
is tot hē geloopē in eenē grooten oploop
sijnder stercktē. Eñ als hi genaecte by den
rā/is hi op hē gesprongē/eñ heeftē gesla-
gē/eñ heeft ontweē gebrokē twee sijnder
hoornē/eñ dē rā en heeft niet mogen we
derstaē. Eñ als hi hē ter aerdē hadde ge-
worpē/heeft hi hē met dē voetē getreden
eñ niemāt en conste dē rā verlossen van
sinē handen

Die boc der geyten/is seer groot ge-
wordē. Eñ als hi op gewassen is/is sinen
grootē horē gebroken/eñ daer sijn gespro C
ten vier hoornē onder hem ouer die vier
windē des hemels. Vādē eenen vā haer
is wt gecomē eenē cleynen horen/eñ het
is groot geworden tegen den suyden/eñ
tegē dē oostē/eñ tegen die stercte. Eñ het
is groot gemaect geweest tot die sterckē
des hemels/eñ heeft neder geworpē vā-
der stercktē/eñ vādē sterrē/eñ het heeftse
onder den voeten ghetreden. Eñ het is
groot gemaect geweest tot den prince der

sterckē/eñ vā hen heeft gehaelt eē eewe-
lijc offerāde/eñ het heeft gegeuē plaetse
sijnder heilichedē Eñ het is gegeuē sterc
te tegen die eewelike offerāde om de son
den/eñ die warachticheyt sal neder ghe-
stroyt wordē in die aerde/ende si sal voor-
spoedigen/eñ si sal doen

Eñ ic heb gehoort eenē vandē heyli-
D gen sprekende/eñ die eē heylige heeft ghē
sprokē totteē anderen/eñ ick en weet niet
wiē sprekēde/Tot wat tidē sal dat gesicht
sijn/eñ die eewige offerāde/ eñ die sonde
der mistroosticheyt die daer ghedaen is/
eñ dat heylichdōē eñ die sterckheyt sal ver-
tredē worden/Eñ hi heeft hē geseyt/Tot
ten auont eñ den morgēstonde twee duy
sent dagen eñ driehōdert/eñ dat heylich
dom sal wordē gereynicht. Het is gedaē
doē ic Daniel sach dat ghesichte/eñ ic soec
kēde was tot verstāt/siet daer stōt in mijn
aenscouwē als de gemēte vā eenen man

Eñ ic heb gehoort eē stēme des mās
in Vlai/eñ hi riep/eñ seyde/Gabriel doet
dit gesichte verstaē/eñ hi is ghecomē/eñ
E hi stont bi daer ic stōde/Eñ als hi gecomē
was/verschricht sijnde viel ick in mijn aen
sicht/eñ hi heeft gesprokē tot mi Verstaet
sone des menscē/wāt indē tijt des eynts
sal dat gesicht volbracht wordē/Eñ doen
hi tot mi sprac/ben ic neder geuallen ter
aerdē/Eñ hi heeft mi geraect/eñ hi heeft
mi gestelt in mijn plaetse/eñ hi heeft my
geseyt. Ic sal v thonē die daer sullē sijn in
den laetsten der vermaledidinge/want
den tijt heeft sijn eynde

Den ram die ghi gesiē hebt hoornen
hebbēde/is die coninc der Meden ende
F Persen/Eñ den bock/dat is die coninc vā
Grieckē/eñ den grootē hoorne die daer
was tusschē sijn oogen/dat is dē eersten
coninc. Eñ dat diē gebrokē sijnde/sijnder
ander opgestaē voor hē/Vier coninghen
sullē opstaē vā sinen volcke maer niet vā
sijnder stercten/Eñ na haer rijck als dye
boosheden gewassen sijn/sal der opstaē eē
coninc ontscamel vā aēsichte/eñ verstaē-
de die vrēde vraghen/ eñ sijn vromicheyt
sal wordē gesterct/maer niet in sijn crach
ten/eñ meer danmen geloouē mach/ sal
hijt al te samen verwoesten/eñ hi sal voor

spoet hebbē/eñ hi salt doē/Eñ hi sal doot-
slaē die stercke/eñ het volc der heiligē na
sinē wille/eñ die gheueynstheyt sal in sijn
hant wordē geleit/eñ sijn herte sal hi gro
te maken/eñ in ouervloedicheyt vā allē
dingen sal hi daer vele dootslaen

Eñ hi sal opstaen tegē den prince der G
princē/eñ sonder hant sal hij worden ver-
nielt/Eñ dat gesichte tsauons eñ des mor
gens/dat daer ghesept is/is waer/Hierō
teekent ghi dit gesichte/want het sal sijn
na vele dagen/Eñ ic Daniel was cranc/
eñ siec/eē tijt van dagen/eñ na dat ick op
gestaen was/dede ick die wercken des co
nincx/eñ ic was verscrict tot dat ghesich-
te/eñ daer en was niemant diet mi bedie
de.

Dat.ix. Capittel

IN den eerstē iare vā Darius Ahas- A
ueros sone/ vanden sade der Me-
den/Die daer heeft geregeert op dat rijc
der Caldeeuschen inden eersten iare zijns
rijcx/Ic Daniel verstōt inden boeckē dat
getal der iaren/vanden welcken dat tot
Hieremiam den prophete ghedaē is dat
woort/dat dye mistroosticheden Jerusa-
lem/veruult souden worden tseuēntich ia
ren/eñ ic hebbe mijn aensicht gestelt tot
minen HEERE minen God te biddē/eñ
aen te roepen/in vastē/in eenen sac eñ as-
schene/eñ ick hebbe gebeden tot mijnen
HEERE minen God/eñ ic hebbe beledē
eñ ic seyde/Ick bidde HEERE groot ende
vreesselijc/bewarēde die ghelooften eñ die
ontfermherticheit die v vreesen eñ die v
geboden bewaren B

Wi hebbē gesondicht/wi hebbē on-
gerechticheyt gedaen/qualic hebben wi
gedaen/wi sijn wech gegaen/ eñ hebben
afgegaen van uwen geboden/eñ vā uwē
oordeele/wi en hebbē niet gehoorsaē ghe
weest uwē knechten den propheten/die
daer gesprokē hebben in uwen name on
sen coningen/onsen princen/onsen vade
ren/eñ allē onsen volcke/Die HEERE is
rechtuerdicheyt ons is bescaēthept des
aēsichts/gelijc heden blijct den man vā
Juda/eñ den woonders van Jerusalem/
eñ alle Israel/den genen die bi sijn/ende
die verre sijn in allen den landen tot den
welcken ghij dye hebt ghewoorpen ouer

mits haer misdadē/inde welckē si gesondicht hebben inde HERE

Ons is beschaemtheyt des aensichts/onsen coninghē/onsen princē/eñ onsen vaderen/die daer gesondicht hebbē/Eñ bi onsen HERE onsen God is ontfermherticheyt eñ genadicheit/wāt wi sijn vā v ghegaē/eñ wi en hebbē niet gehoort de stemme ons HERE ons Gods/op dat wij soudē wandelē in sijn wet/die welcke hy ons heeft gestelt door sijn knechtē die prophetē/eñ al Israel heeft ouer getredē uwe wet/eñ si sijn afgegaē/op dat si u stemme niet en souden hooren/ende op ons is ghedropē vermaledidinghe/eñ versmadinge/die daer gescreuē is int boeck Mose des dienaers Gods/wāt wi hebbē hē gesondicht/Eñ hi heeft gestelt v woordt dat ghi op ons gesprokē hebt/eñ op onzē princē/die ons hebbē geoordeelt/op dat si in ons soudē brengē groot quaet/gelijck daer noeyt geweest en heeft onder al den hemel/gelijc daer gedaē is in Jerusalem gelijc daer gescreuē is inde wet vā Mose/Alle dat quaet is op ons gecomē/ende wi en hebbē v aensicht niet aēgebedē onsen HERE onsen God/op dat wi weder keerē soudē van onsen sondē/ende dat wi soudē dunckē uwe warachticheyt

Eñ die HERE heeft ghewaect op de boosheit/eñ hi heeftse op ons gebracht

D — Dani/ij/c — Ons HERE God is rechtuerdich in allen sijn werckē die hi gedaē heeft/Eñ wi en hebbē sijn stēme niet gehoort/Eñ nu HERE God/die daer hebt v volc wtgebracht wt Egyptē/in eē stercke hant/eñ hebtse v gemaect eenen naē tot desen dage/Wi hebbē gesondicht/eñ ongerechtelijc hebbē wi ghedaē HERE in alle uwe rechtuerdicheyt/Laet toch uwen tooren wechgaē/eñ uwe grāscap van uwe stadt Jerusalē/eñ van uwē heyligen berghe. Om onser sondē wille/eñ onser ouderen misdadē/is Jerusalē eñ v volc in een versmadinge allen menschē rontsomme by ons

E — Hierom nu onse God wilt verhoorē het gebet ws dienaers/eñ sijn aēroepen eñ thoont v aēsicht op dat heylichdō dat welcke daer is geweest/Om v selfs wille/wilt neder boogen uwe ooren/eñ hoort Doet op v ooghen/eñ siet onse mistrosticheyt/eñ die stat waer ouer uwē naē is aēgebeden/Eñ wi en storten niet neder onse gebedē in onse rechtuerdichedē voor v aensicht/maer in uwe seer vele ontfermherticheidē. Hoort stelt v te vredē HERE aenmerct eñ doeget.

Wilt niet beyden om v seluen mijn God/wāt uwē naē is aengheroepen op die stat/ende op dat volc/Ende als ic noch sprack/ende badt/ende ic noch beleet mine sonden/ende dye sonden mijns volcx Israel/op dat ick mijn gebeden soude neder storten int aenschouwen mijns Gods op dē heylighen berch mijns Gods/Als ick noch sprekende was in mijn ghebet. Siet Gabriel die man/dien ick int beginsele hadde gesiē int gesichte/geringe vliegende raecte hi mi indē tijt van die offerhande des auonts/ende hi heeft mi gheleert/eñ gesprokē/Eñ Daniel seyde/Nu ben ic wtgegaen/op dat ic v soude leeren eñ dat ghi dat sout verstaen/Van den beginsel uwer biddinghen so is daer wtgegaen dat woort/Eñ ic ben ghecomen dat ick v soude seggen/want ghi sijt een man der begeerten

Hierom wilt aenmercken dat woort ende verstaet dat ghesichte/ Tseuentich weken sijn vercort op v volck/ende op v heylighe stadt/op dat die ouertredinghe soude wordē volbracht/dat die sonde eynde soude nemen/ende die ongherechticheyt soude wordē wtgedaē/eñ die eewige rechtuerdicheyt aenghebracht/eñ dat dat ghesichte soude worden volbracht/eñ die prophetie/eñ dat daer ghesalft worde die alder heylichste der heylighen/

G — Hier omme weet eñ aenmerct van den wtganc des woorts/op dat Jerusalē weder omme worde getimmert/tot den ghesalfden leydtsman seuen weken/ende lxij.weken sullēt sijn Eñ die strate sal weder worden ghetimmert/eñ die mueren int benauwen der tiden/Ende na die.lxij weken so sal die ghesalfde worden doot ghestaghen/ende het en sal sijn volc niet sijn dat welcke hem loochenen sal

Eñ die stadt eñ dat heylichdō sal dat
volc verstropē met dē toecomendē leeptſ
man/eñ ſijn eynde sal ſijn woesthept/eñ
na dē tijt der oorlogen die gesette mistro-
mat.xxiiij.b sticheit/Eñ hi sal die geloofte vaste makē
den velen/eē weke/eñ in die middē vāder
weken sal gebrekē die offerhāde eñ dat sa
crificie/eñ indē tempel sal ſijn onwaerdic
[illegible] des onmēscelicheits/eñ tottē veruul
[illegible]/eñ tottē eynde/sal dueren die onmē-
[illegible]schept/ ¶Dat.x.Capittel.

In den derden iare vā Cyrus des co-
A ninck van Persen/so is Daniel dat
woort geopēbaert/wiēs binaē was Bal-
thasar/eñ het woort was waer/eñ grote
stercte/eñ hi heeft dat woort verstaē. Het
verstāt is vā node indē ghesichte/in dien
dage ic Daniel weende die dagē vā drye
weken/eñ begeerlijc broot en heb ic niet
gheten/eñ vlees eñ wijn en ſijn niet ghe
gaen in minē mont Eñ ic en ben oock niet
gesalft met salue/tot dat die dagē vā drie
weken ſijn veruult. Ten.xxiiij.dage van
der eerster maēt/was ic ontrent dē groo
ten riuiere die Tigrus is/eñ ick heb mijn
oogen op geheuē/eñ ic sach/

Eñ siet een man gecleet met linē clee
B derē/eñ ſijn leyndenē opgescort met blin
kēden goude/eñ ſijn lichaē als christallus
eñ ſijne aēsichte als eē gedaēte vā blixem
eñ ſijn oogen als eē bernēde lāpe/eñ ſijn
armē/eñ die daer benedē ſijn tottē voetē
gelijc een gedaente van blinckenden sta
le/eñ die stēme ſijnder woordē/eñ die stē-
[illegible] der menichtē/Eñ ick Daniel sach al
[illegible] dat gesichte/eñ die mannen die met
mi warē en hebbēs niet gesien/maer zee
re grote veruaerthept is op hen geuallē
eñ ſijn geulodē int bedecte/Eñ ic alleene
gelatē ſijnde/heb ic dit groot gesichte ge
sien/eñ geen stercte en is in mi gebleuen
maer oock mijn gedaēte is verādert/eñ ic
bē flau gewordē/eñ ic en heb geen cracht
altoos gehadt/Eñ ic heb gehoort die stē-
me ſijnder woordē/eñ horēde lach ic verſla
gen in mijn aēsicht/eñ mijn aēsicht cleef-
de aen die aerde/Eñ siet die hāt heeft mi
geraect/eñ heeft mi op mijn kniē ghehe-
uen/eñ op die leden mijnder handen.
C Eñ hi heeft tot mi geseyt/Daniel mā
der begheerlichedē verstaet dye woorden
die ic daer ſpreke tot v/ende wilt in uwen
wech staē/nv ben ic gesondē tot v Eñ doē
hi mi dit woort geseit hadde/stont ic beuē
de/eñ hi seyde tot mi Wilt niet versaecht
ſijn Daniel/wāt vandē eerstē daghe dat
ghi v herte hebt ghestelt om te verstane
op dat ghi v soudt castien int aenscouwen
ws Gods/ſijn v woordē verhoort/eñ ick
ben gecomē om v woort/Die prince des
rijcx der Persen heeft mi wederstaē.xxi.
dagen/eñ siet Michael eē vandē eersten
princē is mi te hulpē gecomē/ick bē daer
gebleuē bidē coninc vā Persen/ic ben ge
comē om dat ic v soude leerē/die daer ſijn
toecomēde uwen volcke indē laetsten da
gen/wāt dat gesichte is noch indē dagen
Eñ als hi mi aldusdanigen woordē seyde/
heb ic mijn aēsicht neder geworpē inder
aerdē/eñ ic sweech/Eñ siet/als eē ghelij-
kenisse des menscē sone/heeft hi geruert
mijn lippen/

Eñ op doēde minē mont heb ick ghe
sprokē/Eñ ic seyde tot hē die daer tegen D
mi stont/Mijn HEERE in uwē gesichte
ſijn ontslotē die bijnselen mijnder leden/
eñ geen recht en is in mi ghebleuen/Eñ
hoe sal die knape mijns HEEREN mo
gen sprekē met minen HEERE/Gheene
cracht en is in mi gebleuē/eñ minen ade-
me die wort mi ondergaen/hierom heeft
hi mi anderwerf gheraect/ende heeft mi
gesterct/eñ hi seyde. En wilt niet vreesen
man der begheerlicheden/vrede si v/ſijt
stercke ende vroom. Ende als hi mi sprac
wert ick gesont/eñ ic seyde/Spreect mijn
HEERE want ghi mi ghesterct hebt/Eñ
hi heeft geseyt/En weet ghij niet waerō
dat ic tot v come/Eñ nv sal ic weder keerē
om te stridē tegen den prince vā Persen/
Eñ doē ic wtginc/openbaerde hem dye
prince der Griecken comende/nochtās
so sal ic v boodschappen/dat daer is gheo-
pent in die scrifture der warachtichept/
eñ nyemant en is mijn hulper/dan allēē
desen/Michael uwe prince

¶Dat.xi.Capittel.

Ende ic stondt vanden eersten iare A
van Darius van Meden/op dat hi
sterck soude worden/eñ geuesticht/eñ wo

sal ick v bootschappen die waerheyt/ Siet
noch/ die coningen sullen staē in Persen/
eñ die vierde sal ouer seer rijc wordē van
goede/ eñ als hi groot geworden is in sinē
rijcdōme/ so sal hise alte samen verwerkē
tegen dat rijc der Griecken/ Daer sal op
staen eenē stercken coninc/ eñ hi sal heer-
scappie hebbē met groter mach/ eñ hi sal
doen dat hē belieft/ Eñ als hi sal staē/ sijn
rijc sal wordē bedruē/ eñ het sal wordē ge
deylt in die vier windē des hemels/ maer
niet in sinen nauolghers/ noch niet na zijn
macht met dē welcker hi heerscappie had
de Sijn rijc sal wordē verschoort/ oec indē
vremden/ wtgenomē desen/ eñ die coninc
vā zuyden sal wordē gesterct/ eñ van sinē
princen/ sal op hē te bouē gaen/ Eñ hi sal
heerschappie hebbē met machte/ eñ sijn
heerscappie sal vele sijn/ Eñ na dē tijt vā
iaren sullen si eendrachtich wordē Eñ die
conincx dochter vā zuyden/ sal comen tot
ten coninc vā noordē/ om vrienscap te ma
ken/ eñ si en sal niet vercrigē cloecheit des
arms/ noch haer saet en sal niet bliuē staē
Ende si sal worden geleuert/ eñ haer ion
gelingen/ eñ die haer inden tijt hebben
gesterct.

Eñ van haerder spruyten sal staen
een plante/ Ende si sal comen met eenē
B heyre/ eñ si sal comē int landt des conincx
vā noordē/ eñ hi salt misbruykē eñ behou
dē/ Voort eñ harē god/ eñ haer ghesnedē
goden/ eñ haer costelike vatē van goude
eñ siluer/ sal hi geuāgen leydē in Egyp-
ten. Hi sal te bouē gaen tegen den coninc
vā noorden/ Eñ dye coninc vā zuyden sal
comen int rijc/ eñ hi sal weder keerē in zijn
lant Eñ sijn kinderē sullē wordē verwect
eñ si sullē vergaderē een menichte vā ve
le scaren vā volcke/ Eñ hi sal comen na-
kende eñ oplopēde/ eñ hi sal weder keerē
eñ wordē gheleuert/ eñ hi sal comen met
sijnder stercte. Eñ de coninc vā zuydē ver
wect sijnde sal wtcomen/ eñ hi sal striden
tegen dē coninc van noordē/ eñ hi sal ree-
de maken eē seer grote menichte/ eñ die
menichte sal gegeuē wordē in sinen han-
den/ eñ hi sal die menichte vāgen/ eñ sinē
hoorne sal worden verheuē/ eñ hij sal der
vele duysent ter neder worpē/ maer hi en
sal niet te bouen gaen

Die coninc vā noordē sal om keeren/ C
eñ hi sal een menichte reede maken vele
groter dan vā den eerstē/ Eñ indē eynde
vā den tide eñ iarē/ sal hi comen nakende
met eenen groten heyre/ eñ met groote
rijcdōmen/ Eñ in diē tiden sullender ve-
le opstaen tegen dē coninc vā suydē/ Eñ
die kinderē der ouertreders ws volcx sul
len wordē verheuē/ om te vollbrengē dat
gesichte/ eñ si sullē vallē/ Eñ de coninc vā
noorden sal comē/ eñ hi sal mede brengen
eē bolwerc/ eñ hi sal nemē te wel bewaer
de stedē/ eñ die armen vā suydē en sullē hē
niet connē wederstaē/ Eñ sijn vercoren
sullē opstaē om te wederstaen/ eñ daer en
sal geen stercte sijn, eñ comende op hē sal
hi doen na sijn believe/ eñ daer en sal nye
mant sijn die daer tegen sijn aēsicht staē
sal/ Eñ hi sal staen in dat costelijc lant/ eñ
het sal wordē bedornē in sijn hāt/ eñ hi sal
sijn aēsicht stellē/ op dat hi sal mogē comē
om sijn geheel rijc te behouden/ eñ hi sal
met hē doen gerechticheden/

Eñ hi sal hem gheuen die duecht der
vrouwē/ op dat hi hē omkere/ eñ hi en sal D
niet staen/ noch si en sal sine niet sijn/ Eñ
hi sal verkeerē sijn aensicht tottē eylādē/
eñ hi sal der vele nemē/ eñ hi sal doē stille
sijn dē prince sijnder bescaemthedē/ eñ si
ne bescaemtheyt sal om keerē tot hē. Eñ
hi sal omkeeren sijn aensicht tot die heer-
schappie sijns lants/ eñ hi sal hē stoten eñ
vallen/ eñ hi en sal niet worden geuondē/
eñ in sijn plaetse sal staen die alder snoot-
ste/ eñ onwaerdich der coninclijker eerē/
eñ in een weynich dagen sal hij wordē te
nieute gedaē/ niet in die gramscap/ noch
inden strijt/ eñ in sijn plaetse sal een ver-
versmaetheit staen/ eñ mē en sal hē niet
gheuē die eere des conincx/ Eñ hi sal hei
melijc comen/ eñ hi sal dat rijc behouden
met bedroch/ eñ die armen des vechters
sullen beuochten worden van sinen aen-
sichte/ ende si sullen worden bedrouen/ eñ
voort diē leydtsman der beloften.

Eñ na diē vrientscap met hem sal hy
bedroch doen/ eñ hi sal op climmen/ eñ hi
sal te bouen gaen in een luttel volcx/ ende

seer rijcke eñ vruchtbaer steden sal hij in
gaen/ Eñ hi sal doen dat sijn onders niet
en hebbē gedaen/ oft sijn vaders vaderē/
die geroofde goedē/ eñ die proyen/ eñ ha.
rer rijcdommē sal hi verstroeyen/ eñ hi sal
ingaen tegen die alder sterckste gedachtē
eñ dat tot dē tijt/ Eñ sijn stercte sal tsamē
worden verwect/ eñ sijn herte tegen den
coninc van zuiden in sijn grote heyr
E Eñ die coninc vā zuyden sal verwect
wordē tē stride met vele hulpers/ eñ seer
sterc/ eñ si en sullē niet staē/ want si sullen
tegen hē raden ingaen: eñ die daer broot
met hē eten/ sullē hē bederuē/ eñ sijn heyr
sal wordē verdruct/ eñ daer sullē der vele
vallē doorgeslagē/ Eñ der tweē coningē
herte sal sijn op dat si soudē quaet doē/ eñ
aen eē tafel sullē si logenē sprekē/ eñ si en
sullē niet bedijē/ want het eynde is noch
tot een ander tijt/ eñ hi sal weder keeren
in sijn landt met vele goets/ eñ sijn herte
sal sijn tegen dat heylich testament/ eñ hi
salt doen/ eñ hi sal weder keerē in sijn lāt/
Ten gesettē tide sal hi wederkeerē/ eñ hi
sal ten suydē comē/ eñ het leste en sal niet
sijn gelijc dē eerstē/ Eñ op hē sullē comen
groote scepē/ eñ die Romeynen/ eñ hi sal
wordē geslagen/ eñ hi sal weder keeren.
Eñ hi sal verstoort wordē teghen dat
testament des heylichdoms/ eñ hi sal we
der keeren/ eñ hi sal denckē teghen haer
die daer ghelaten hebben dat testament
F des heylichdoms Eñ van hē sullē staē ar
me/ eñ si sullē ontsuuerē dat heylichdom
der sterckheden/ eñ si sullē af halē dat eewe
like offerande/ eñ si sullē die onwaerdic.
hedē gheuē in eē onmēscelichept/ eñ die
quade sullē bedrieghelijc gheueynst sijn/
Eñ dat volc wetēde haren God/ het salt
behoudē/ eñ het salt doen/ Eñ die geleer.
de indē volcke sullē daer vele leeren/ eñ si
sullē indē swaerde vallen/ eñ inder vlam
men/ eñ inder geuanckenisse/ eñ indē ro.
ueder daghen.
Eñ als si sijn geuallē/ sullē si opgehe.
uen wordē/ met eēter cleynder hulpē/ eñ
vele sullē der aen haer comē met bedroch
Eñ vandē geleerdē sullē der vallē/ op dat
si tsamen gesmolten wordē/ eñ dat si wor
den wtuercorē/ dat si gewijt wordē/ tottē
gesteldē tijt/ wāt het sal noch sijn eē ander
tijt/ eñ die coninc sal doē na sinē wille/ eñ
hi sal verheffen/ eñ hi sal groot wordē ge.
maect tegē elckē god/ eñ tegen God der
godē sal hi grote dingē sprekē/ eñ hi sal
wordē geleyt tot dat die gramscap worde
veruult/ eñ die settinge is bereyt/ Eñ den
god sijnder vaderē en sal hi niet achtē/ eñ
hi sal sijn in de begeerlichedē der vrouwē/
eñ hi en sal niet achtē eenige vā den godē
wāt tegen al sal hi opstaē Eñ dē god Ma
ozim sal hi eerē in sijn plaetse/ eñ den god
diē sijn vaderē niet gekēt en hebbē/ sal hi
eerē in gout eñ siluer/ eñ in costeliken ge. G
steente/ eñ met costelikē dingen.
Eñ hi salt doen op dat hi Maozim be
urte mettē vremdē goden/ die hi niet en
heeft gekent/ eñ hi sal die glorie menich.
fuldigen/ eñ hi sal haer macht geuē in ve.
len/ eñ hi sal dat aertrijck deylē om niet/
Eñ indē gesettē dage sal hi stridē tegē hē
den coninc vā suydē/ eñ als eē tēpeest sal
tegen hē comē den coninc vā noorden in
wagenē eñ in geredent/ eñ eē groote me
nichte vā scepē/ eñ hi sal comē indē landē/
eñ hi salse verderuē/ eñ hi sal der doorgaē
Eñ hi sal ingaē in dat glorioos lant/ eñ ve
le sullē der vallē/ Dese sullē alleene vā hē
wordē beurijdt Edom/ eñ Moab/ eñ die
princē der kinderē Ammon.
Eñ hi sal sijn hāt slaē indē lādē/ eñ het
lāt vā Egiptē en salt niet ōtgaē Eñ hi sal
heerscappie hebbē ouer die scattē vā gou
de eñ siluer/ eñ in allē den costelijcheden
van Egypten/ Hi sal doorgaē ouer Libia
eñ Ethiopiē/ eñ die same sal hē veruarē
vā den oostē eñ van noordē/ eñ hi sal comē
in eē grote menichte/ op dat hijer vele ver
derue eñ doorslae. Eñ hi sal vast makē si
ne tabernakele Apethno/ tusschē twee zeē
op eenē hogē heylighē berch/ eñ hi sal co.
men tot sijn hoochte/ eñ niemāt en sal hē
helpen.

Dat .xij. Capittel.

In dien tijt sal opstaē Michael/ die
grote prince/ die daer staet voor die A
kinderē ws volc/ eñ dē tijt sal comē gelijc
oft daer niet en heeft geweest vā den tijt
datter volc heeft geweest tot dien tijt toe
Eñ in dien tide sal v volc worden behoet/

aldatter beuõdē salzÿ indē boec bescreuē
B Eñ vele vādē genē die daer slapē int
gemulder aerdē/sullē wacker wordē/die
sommige int eewich leuē/eñ sommige in
in de eewige bescaēmtheit/op dat si altijt siē
mogē/Eñ die daer geleert sullē sÿn/sullē
blinckē als die claerheit des firmamēts/
eñ die daer leerē tot rechtuerdicheit vele
mēschen/gelijc die sterrē in die eewige ee
welicheyt. Eñ ghi Daniel wilt die woor-
dē sluytē/eñ teekēt dē boec tottē gesettē
tijt. Vele sullē daer doorgaē/eñ die const
sal menigerhāde sÿn/Eñ ic Daniel hebt
gesiē/eñ siet/gelijc twe ander stondē daer/
de eene aē die eē side vāder riuierē/eñ dā
der aē dander side vāder riuierē/ Eñ ick
seyde tottē man/die gecleet was mettē li
nē cleederē/die daer stōt opt water der ri
C uieren. Tot wat tide sal sÿn deynde deser
wonderlijcker dinghen

Eñ ic hoorde dē man die met linē clee
derē gecleet was/die opt water der riuie
rē stōt/doē hi sÿn rechte hāt/eñ sÿn slinc-
ke hāt had opgeheuē ten hemele/eñ had
gesworē bidē leuēdē indē eewichz/wāt in-
dē tijt/eñ indē tidē/eñ int middē des tijts
Eñ als vuult sal sÿn de verstropinge der
hāt/des heylichs volcx/sullē dese alte sa-
men wordē volbracht/Eñ ic hoordet/eñ ic
en verstōts niet/Eñ ic seyde/ Mÿn HE-
RE/wat sal sÿn na dezē/eñ hi seyde/Gaet
Daniel/wāt die woordē zÿ geslotē eñ ghe
teykēt tottē gesettē tijt. Daer sullender
wordē vercorē/eñ gewijt/eñ vele sullē
der wordē geproeft als eē vier/eñ die son-
dige sullē quaet doē/eñ en sullēs niet ver
D staē. Eñ die geleerde sullēt verstaē/eñ van-
dē tijt dat afgehaelt sal sÿn die eewige of-
ferāde/eñ die onwerdicheyt sal gestelt zÿ
in eē onmēscelichz/M/dagē.cc.eñ.xc.

Saalich is hi die verbeyt/eñ is gecomē
tottē dagē/M/ccc.eñ.xxxv Eñ ghi Dani-
el gaet tottē gesettē/eñ ghi sult rustē/eñ
ghi sult staē in v auontuere/totten eynde
der daghen ¶ Hier eyndt Daniel.

¶ Hier begint die prophete Ozeas
¶ Dat.I.Capittel.

A Dat vvoort des
HEREN dat tot Ozeas dē so
ne Beeri gescriet is/indē daghē Ozie Joa
thā/Acha eñ Ezechie/der coningē Juda/
eñ indē dagē Jeroboā/des sōds Joas des
coninx Israel. Dat begīsel des HEREN
te sprekē tot Ozeā/Eñ die HERE heeft B
tot Ozeā geseit/Gaet eñ neēpt eē ōcuisch
wijf/eñ maect de sonē der oncuysheyt/want
de aerde geōsuuert/sal ōtsuuert worden
vāde HERE/Eñ hi is wech ghegaē/eñ
heeft genome Gomer Deblaīs dochter/
eñ si heeft hē ontfāgē/eñ heeft hē eenē so
ne voortgebracht Eñ de HERE heeft ge
seyt tot hē. Noemt sinē naē Jezrael. Wāt
noch eē weynich/eñ ic sal versoeckē dz bloet
Jezrael optē huyse Jehu/eñ ic sal doē rus-
tē dat rijc des huys Israel Eñ in diē dage
sal ic te samē wriuē dē boghe Israels/ int C
dal Jezrael/Eñ si heeft noch ōtfangē/eñ
voort gebracht eē dochter/Eñ de HERE
heeft tot hē geseyt. Noēt harē naē sonder
bermhertichz Wāt ic en sal dē huyse Isra
el niet meer bermhertich zÿ/maer ick sal
se vergetē met vergetelheden D

Eñ ic sal dē huyse Juda ōtfermē/ eñ
ic salse gezōt makē in harē HERE harē
God/eñ ic ensalse niet ghezōtmakē indē
boge/eñ int swaert/eñ inden strijt/eñ in
paerdē/eñ paerruiders Eñ si speēn die/die
zōder bermhertichz was Eñ si heeft ontfā
gē/eñ gebaert eenē sone/Eñ de HERE
heeft tot hē geseit Noēt sinē naē/niet mÿ
volc/Wāt ghi en sijt mÿ volc niet/eñ ic en
sal v God niet zÿ Eñ tgetal der kinderen
vā Israel sal zÿ alst sant der zee/welc sonder
mate is/eñ tē sal nz getelt wordē/Eñ tsal
zÿ in de stede daer tot hē geseit sal wordē/
niet mÿn volc ghi/ hē sal geseyt wordē/so
ne des leuenden Gods.

Eñ die sonē Juda eñ Israel sullē te sa-
mē vergadert wordē/eñ sullē hē seluē settē eē
hooft/eñ sullē opclimē vāder aerdē/ wāt
groot is dē dach Jezraels. ¶ Dat.ÿ.Ca.

Segt uwē broedrs/mÿ volc/eñ v sus A
ter/die bermhertichz vercregē heeft
Oordeelt v moedr/oordeelt wāt si en is mÿ
wijf nz/eñ ic en bē hair mā nz/Si moet ha
re oncuysheydē afdoē vā harē aēschÿ/eñ
hare ouerspelē vāt middel haerr borstē/
op dz icse nz naect en beroue/eñ setse nadē
dach haerr geboortē/eñ ic salse settē als

ee woestine/eñ ic salse settē als eē lāt sair
mē n dore en gaet/eñ ic salse dodē met dor
ste/eñ ic en sal haer sonē niet ontfermen/
wāt si zijn sonē der oncuysch/wāt hair moe
der ouerspel gedaē heeft/Si is bescaemt
diese ontfangē heeft/wāt si gesept heeft.
Ic sal nae mijn boeleerders gaen/die mi
broot geuē/eñ mijn waterē/mijn wolle/
eñ mijn vlas/mijn olie/eñ minē dranck.

Daerō siet/ic sal uwē wech met door
nē tuynē/eñ ic sal diē tuynē met eenē stee
nē muer/Eñ si en sal haer biwegē n vin
dē/eñ nauolgē haer boeleerdōs/eñ salsē n
vcrigē/si salse soeckē/eñ niet vindē/Eñ si
B sal seggē Ic sal gaē/eñ wedōkeerē tot mi-
nē eerstē mā/wāt mi doē wel was/meer
dā nu/Eñ en heeft si n gewetē/want ick
hair gegeuē heb tarwe eñ wijn/eñ olie/eñ
heb haer siluer eñ gout vmenichfuldicht
dwelc si tot Baal gemaect hebbē/Daerō
sal ic bekeert wordē/eñ sal mijn tarwe afne
men in sijnre tijt/eñ minē wijn in sijnder
tijt/eñ sal mijn wolle verlossen/eñ mijne
vlas/die bedectē haer scaēte.

Eñ nu sal ic haer sotheit opēbarē indē
oogē haerō boeleerdōs/eñ geē mā en salse
vlossen vā mijnre hāt/Eñ ic sal doē ophou-
dē al haer bliscap/eñ hair hoochtiden/als
die hoochtijt der nieuwermanē/eñ harē
Saboch/eñ al haer hoochtidē Eñ ic sal ha
C rē wijngaert verduē/eñ haer vijchboomē
vā welckē si geseit heeft/Dit zijn mijn lonē
die mijn boeleerdōs mi gegeuē hebbē Eñ ic
salse tot eenē bosch settē/eñ de beeste des
ackers salse etē Eñ ic sal op haer vsoeken
die dagē Balaā/in welkē si ōtstekē heeft
wieroor/eñ vcierdē haer m eenē oorrinc
eñ met harē hēcsele/eñ ginc na hare boe-
leerdōs/eñ heeft mi vgetē sept de HEERE

Daerō siet ic salse op voedē/eñ leydē se
indō eenicheit/eñ ic sal hair geuē wijngaerde
niers Eñ ic sal tot haerō hertē sprekē/wt
der seluer plaetzē/eñ de valeye Achor/om
op te doē de hope Eñ si salō singē nadē da-
D gē haerō iuecht/eñ nadē dage haerō opcli
minge/vāt lāt Egipti. Eñ in diē dage sal
zijn/sept de HEERE/dat se mi heetē sal/mijn
mā/eñ en sal mi n meer noemē Baalim
Eñ ic sal afhalē de namē Baali vā haren
mōt/eñ si en sal voortmeer niet ghedenc

ken haers naems.

Eñ ic sal hē eenē vrede slaē in diē dage
m die beeste des ackers/m dē vogel des
lochts/eñ mettē dierē dz op dē eerdē cruipt
Eñ ic sal ōtwee wriuē dē boge/eñ swaert/
eñ strijt des lāts/eñ ic salse doē slapen ge-
trouwelic Eñ ic sal v trouwē mi inder ee-
wicheit/eñ ic sal v trouwē mi in rechtuerdic
heyt eñ oordeel/eñ in barmerticheit eñ ontō
fermenissen/eñ ic sal v mi trouwē int ge-
loue/eñ ghi sult wetē wāt ic de HEERE bē
Eñ in diē dage sal zijn/eñ ic sal vhorē/seit de
HEERE/Ic sal vhorē die hemelē/eñ si sul-
lē daerde vhorē/eñ daerde sal vhorē tarwe Rom:ix e
eñ olije/eñ dese sullē vhorē Jezrael/Eñ ic ij Pet.ij/b
salse saeyē mi indō aerdē/eñ ic sal haerō ōt
fermē die zōder bermherticheit was Eñ ic
sal seggē met mijn volc/ghi sijt mijn volc/eñ
eñ hi sal seggen/ghi sijt mijn God.

Dat.iij/Capittel

ENde de HEERE heeft tot mi geseit
Gaet noch eñ hebt lief eē wijf die gemint
is vā harē vrīēt/eñ een ouerspeelster/als
de HEERE lief heeft die sonē Israel/eñ si
omsiē tot vrēde godē/eñ minnē de wijn va
tē Eñ ic heb se mi gegrauē om/xv/siluerē
penningē eñ om eē half Corus gerstē/eñ
ic heb tot haer gesept/Vele dagē suldi mi
verwachtē/Ghi en sult geē ouerspel doē/
eñ en sult niet zijn m minē mā/mer ic sal v
oock verbeyden/

Want de sonē Israel sullē vele dagen
sittē zōder coninc/eñ sondō prince/eñ sondō
offerāde/eñ sondō outaer/eñ sondō Ephot/
eñ sondō Teraphin/eñ daer na sullē weder
keerē de sonē Israel/eñ soekē dē HEERE
harē God/eñ David sinē coninc/eñ sullē
vreesen tottē HEERE/eñ tot sijn goet int
leste der dagē.

Dat.iiij/Capittel

HOort dat woort des HEEREN ghi A
sonē Israel/wāt dz oordeel is dē HE
RE met dē woōdōs der aerdē. Want daer
en is geē waerheit noch bermherticheit/eñ
daer en is geē kēnisse Gods inder aerdē
Vermaledidinge/luegē/dootslach/diefte
eñ ouerspel hebbē bouē maten ouerghe
uloept/eñ deen bloet heeft dā der geraect
Daerō sal daerde screyē/ eñ al die daer in Jesa.lu/b
woōt sal crāc wordē. Inden beestē des ac-
kers/eñ indē vogelē der locht/eñ oec dye

vissche ŏ zee/sullē ŏgaderē Mer niemāt en
sal ordelē/eñ eē mā en sal nz gestraft werdē
Wāt v volc is als die gheē die dē priester we
derseggē/Eñ ghij sult hedē vallē/eñ dye
propheet oec met v/Inder nacht heb ic v
B moedˀ doē swigē. Mijn volc heeft geswegē/
wāt geē cōst gehadt en heeft Wāt ghi die
cōst ŏdreuē hebt/so sal ic v ŏdriuē/dz ghi nz
en sult gebrukē dz priesterscap in minen
dienst Eñ ghi hebt de wet ws gods ŏgetē/
eñ ic sal uwer sonē ŏgetē Na hair menich
fuldichz hebbē si mi gezōdicht/haer glorie
sal ic ŏwādelē in bescamenisse/Si sullē de
sondē mijns volcx etē/eñ tot haer boosheit
sullē si haer sielē opheffē/Eñ also tvolc/al
so sal dē priester zijn/Eñ ic sal op hē ŏsoeckē
zijn wegē/eñ ic sal hē zijn gedachtē weŏgeuē
Eñ si sullē etē eñ nz sat wordē/Si heb
C bē ouerspel gedaē/eñ niet afgelatē/wāt
si dē HERE achter gelatē hebbē/in nz te
ler,xxiiij:c bewarē zijn wet/Oncuysch/wijn/eñ dronc
kēscap afnemē dz herte Mijn volc heeft in
zijn hout geuraecht/eñ sinē stoc heeft hē ge
bootscapt/Wāt de geest der ōcuysch heeft
se bedrogē/eñ si hebbē ouerspel gedaē vā
harē God/Opt ouerste der bergē hebbē
si geoffert/eñ op die hueuelē hebbē si ont
stekē/Thimiaē/ondˀ dē eyck/eñ populier
eñ terpētijnboō/wāt zijn scaduwe goet was
Dairō sullē v dochterē oncuischz doē/
eñ v bruidē sullē ouerspeelsters zijn/Eñ ic
en sal op v dochterē nz ŏsoekē/als si oncuis
hz gedaē hebbē/eñ op v brudē/als si ouer
spel gedaē hebbē/wāt si hebbē mettē ge
meenē wiuē ō gegaē/eñ mettē buckerē
geoffert. Eñ tvolc nz verstaēde/sal wordē
D geslagē. Ist dz ghi Israel die ōcuischz doet
en wilt nz sondigē Juda Eñ en wilt nz in
gaē in Galgala/eñ en wilt nz opclimē in
Bethauē/noch en wilt nz zwerē/die HE
RE leeft. Wāt als eē tuchtige koe. heeft
Israel af geweken. Nv salse dye HERE
voedē als eē lā indˀ breethz/Mede deelach
tich ŏ afgodē Ephraim/laet hem
Hair weerscap is gesceidē/met ōcuis
hz hebbē si oncuischz ghedaē/haer bescer
mers hebbē haer bescamenisse/begeert
toe te brēgē/Die geest heeft hē in sinē vlo
gelē gebondē/in haer offerhanden/sullē
si beschaemt wordē. Dat.v.Capit.
A Hoort dat/ghi priesterē/eñ merct aē
gheslacht Israel/eñ thuys des conic

hoort toe/het is v eē oordeel/wāt ghi eenē
stric der bescouwige gewordē sijt/eñ als
eē wtgerect net ondˀ dē berch Thabor/eñ
hebt die offerādē ŏneŏt int diepe/eñ ic bē B
eē leeraer al deser dingē/Ic ken Ephrai/
eñ Israel en is vā mi niet verborgen/
Wāt nv heeft Ephrai ouerspel gedaē
eñ Israel is besmet/Si en sullē hair ghe
dachtē nz geuē/ō bekeert te wordē tot ha
rē God/wāt die geest der hoerderien int
middel vā hē is/eñ si en hebbē dē HERE
nz bekēt/Eñ die houerdie Israels sal ant
woordē in zijn aēsicht/Eñ Ephrai eñ Isra
el sullē vallē in haer booshz Eñ Judas sal
oec vallē mz hē/Si sullē in haer ŏgaderin C
gē/eñ in harē vee dē HERE gaē soeckē/
eñ en sullē hē niet vindē/Hi is vā hē afge
nomē/Si hebbē tegē dē HERE ouer ge
tredē/wāt si hebbē vreē de sonē gewōnen/
Nv salse dese maēt ŏslindē met harē deelē
Maect in Gabaa gelupt metter basu
nē/eñ mettē trōpettē in Rama/Huylt in
Bethauē/achter dinē rugge BēJamin/
Ephraim sal in ŏderfenisse sijn/Indē dach
ŏ straffinge heb ic trouwe getoōt/indē ge
slachtē Israel/De princē Juda zijn gewordē
als eē ein de nemēde/op hen sal ic/als wa
ter/minē toorn wtstortē Effrai lijt ŏdruct/
gebrokē ouermits dz oordel/wāt hi begō
nē heeft/na die onreinichz te gaē/ D
Eñ ic sal Ephrai als eē motte zijn/eñ dē
huse Juda als vuylichz/Eñ Ephrai heeft
zijn crāchz gesiē/eñ Juda sinē bāt/eñ Effra
im is wech gegaē tot Assur/eñ heeft gezō
dē tot tē conīc dē wreker/Hi en sal v nz mo
gē gezōt makē/noch vā v dē bāt ōtbindē/
Wāt ic sal Ephrai/als een leeuwinne zijn/
eñ als eenē iōgē leeu dē huse Juda/Ic sal
vāgen eñ gaē/ic sal af doē/eñ niemant en
is/die v ŏlossen sal/Ic sal gaē de weŏ keerē
tot mijn plaetze/tot dat ghi ontbreect/eñ
mijn aensicht soect/ Dat.vi.Capit. A
In hoorē des ŏdriets sullē si vroech
opstaē tot mi/Coēt eñ laet ons weŏ
keerē tottē HERE/wāt hi heeft geuāgē
eñ hi sal ōs ŏlossen/hi sal slaē/eñ hi sal ōs
genezē/Hi sal ōs na twe dagē leuēde ma
kē/indē derdē dach sal hi ons ŏweckē/eñ
wi sullē leuē in zijn aēsicht/wi sullē wetē/eñ
navolgē/op dz wi dē HERE mogē bekē
nen/Sinē wtgāc is bekeert als die dage

weert/eñ hi sal õs als eẽ tidich reegẽ comẽ
eñ auont reeghen der aerden
Wat sal ic v doẽ Effraï/wat sal ic v doẽ
Juda? V bermertichz is als eẽ volckes mor
gẽs/eñ als dẽ morgẽ dauwe wtgaende/
Daerõ heb ic wtboort indẽ prophetẽ/eñ
ic hebse gedoot indẽ woordẽ mijs mõts/
eñ v oordeelẽ sullẽ als licht wtgaẽ/wãt hi
Mat/ix/b wilde bermhertichz eñ nz offerãde/eñ kẽ
eñ/ij.a nisse Gods meer dã offerãde/
D Maer si als Adã hebbẽ ouergetredẽ
mijn vorwaerde/daer hebbẽ si ouertredin
ge in mi getaẽ Galaad eẽ stat ṽ geẽre/on
der de voetẽ getredẽ mz bloet/eñ als wã
gẽ der moordenarẽ/Mede deelachtich dẽ
priesterẽ die doot sloeghẽ indẽ weghe/die
reysdẽ vã Sychẽ/wãt si grote zõde getaẽ
hebbẽ/Jc heb int huys Jsrael eẽ vuaerlic
dinc gesiẽ/daer heeft Jsrahel besmet dye
hoerderie vã Effraï/Maer oock Juda set
v dẽ oogst/als ic sal bekeerẽ die geuancke
nisse mijns volcx ¶ Dat.vij. Capittel.
A Doe ic Jsrael gezõt wilde makẽ/ṽ
sceen Ephraims boosh z/eñ de valsc
heit Samarie/wãt si hebbẽ logẽtael ge
wrocht/eñ die dief is berouẽde ingegaẽ/
eñ die moordenaer vã buitẽ/Eñ op datse
bi auõtuer nz en seggẽ i hairẽ hertẽ/dz ic
al haer booshz gedachtich bẽ/Haer ṽsie
ringẽ hebbẽse nu õuãgẽ/si zijn voor mijnẽ
nẽ aẽsichte gesciet/Si hebbẽ in hair boos
hz dẽ coninc ṽblijt/eñ die princẽ in haer lo
genẽ/Alle ouerspeelrs zijn als enẽ ouẽ/vã
dẽ genẽ die coort õtstekẽ/De stat heeft eẽ
luttel gerust/dẽ deezẽ te mẽghẽ/tot datse
geheelic daer mede gedeesemt werdt
B Die dagẽ õs conicx/die pricẽ hebbẽ be
gõst te rasẽ vãdẽ wijn/Hi reyckte zijn hãt wt
mettẽ spotters/eñ si en sal haers naẽs nz
meer gedẽckẽ/wãt si hebbẽ hair hert als
eenẽ ouẽ toegeuoecht/doe hi hen lagẽ lei
de/Alle dẽ nacht heeft hi/haer cokẽde ge
slapẽ/des morgẽs is hi/als een vlamme
C viers õtstekẽ Eñ zijn alle heet gewordẽ als
mat.xij.c eenẽ ouẽ/hair rechters hebbẽ si ṽslondẽ.
Al haer coningẽ zijn geuallẽ/wt hẽ en
roept niemãt tot mi/Ephraim is ondẽ dz
volc/Ephraï is wordẽ als broot in de asscẽ
gebackẽ/dz nz wed en keert/Die vreẽde
hebbẽ zijn starchz getẽ/eñ hi en heues niet
gewetẽ/eñ die grise hayrẽ zijn in hẽ oock wt
gestort/eñ hi en heues nz gewetẽ/Eñ die
houerdie vã Jsrael/sal ṽnedẽ wordẽ i ha
re aẽsicht/Eñ si en zijn nz wedẽ gekeert tot
tẽ HEREẽ haerẽ God/eñ i allẽ dezẽ en heb
bẽse hẽ nz gesocht/Eñ Ephraï is als eẽ ṽ
leide duue gewordẽ/die geẽ hert en heeft
Si hebbẽ Egiptẽ aẽgeroepẽ/eñ zijn tot
tẽ Assyriers gegaẽ/Eñ als si gereet zijn/sal
ic mijn net op hẽ spreidẽ/eñ als eenẽ vogel
ṽ locht/sal icse af treckẽ/Jc salse nadẽ heir
haerẽ scarẽ slaẽ/Wee hen wãt si vã mi af
gegaẽ zijn/Si sullẽ ṽdoruẽ wordẽ/wãt si te
gẽ mi ouer getredẽ hebbẽ/Jc hebse ṽlost/
eñ si hebbẽ logenẽ tegẽ mi gesprokẽ/eñ i
hairẽ hertẽ en hebbẽse tot mi nz geroepẽ
mair si hebbẽ i hair slaepcamerẽ gehuilt
Si hebbẽ ercaut/op tarwe eñ wijn/eñ sijn
vã mi gegaẽ/Eñ ic hebse geleert/eñ haerẽ
arm gesterct/eñ si hebbẽ tegẽ mi booshz
gedacht/Si sijn wedẽ gekeert/õ dz si sõdẽ ioc
sijn souden/eñ sijn gewordẽ/als eenẽ bedrie
gẽdẽ booch/Haer princẽ sullẽ indẽ swaer
de vallẽ/vã die raserie haerẽ tongẽ Dits
haer bespottige/ic lãt egipti. Dat.viij.ca
A IN uwer kelẽ sal eẽ basuin zijn/als eẽ
arẽt opt huys des HEREN/wãt
si ouergetredẽ hebbẽ haer vorwaerde/eñ
zijn ouergetredẽ mijn wet. Si sullẽ mi aen
roepẽ mijn God/wi volc Jsrael hebbẽ v be
kẽt/Jsrael heeft goet vã hẽ geworpẽ/dye
viãt sal hẽ ṽuolgẽ/Si hebbẽ geregneert
eñ nz wt mi/si hebbẽ princẽ geweest/eñ ic
en hebse niet bekẽt/Haer gout eñ siluer
hebbẽ si tot afgodẽ gemaect/op dz si ṽgaẽ
souden. V calf is werch geworpẽ Samaria B
mijn grãscap is toornich gewordẽ in haer/
Hoe lãge en sullẽ si nz gereynicht mo
gẽ wordẽ? Wãt wt Jsrael is hi/Die cõste
naer heeft hẽ gemaect/eñ hi en is god nz
Wãt in spinegeweb sal dz calf vã Samariẽ
ṽwãdelẽ/wãt si sullẽ wint saepẽ/eñ õwedẽ
maepẽ. Eẽ stroo staẽde/in hẽ en is geen
vrucht/eñ tẽ sal geẽ meel makẽ/Eñ ist sa
ke dattet doet/die vreẽde sullẽt eten/
Jsrael is ṽslõdẽ/Nv is hi gewordẽ õdẽ C
dẽ natiẽ/als eẽ onrein vat/wãt si opgeclõ
mẽ zijn tot die vã Assur/Ephraim is hẽ sel
uẽ/als eẽ enich velt ezel/Si hebbẽ haren
lief hebbers gauẽ ghegheuẽ/eñ die nati
en hebbẽ si met loon ghehuert/Jck salse
nv vergaderen/eñ si sullen een weynich
rusten/vãden last des conincx eñ ṽ princẽ

Wãt Ephꝛaĩ heeft gemenichfuldicht
die outarẽ om te ſondigẽ/eñ de outarẽ zijn
hẽ geworden tot miſdaet. Ic ſal hẽ ſcriuen
menigerleye mijn wettẽ/die als vreẽde zijn
gerekẽt/Si ſullẽ offerandẽ offerẽ/ſi ſullẽ
vleeſs offerẽ eñ etẽt/eñ de HEERE en ſal
ſe niet ontfãgẽ. Nv ſal hi hair miſdaet gedẽc
kẽ/eñ ſal haer ſondẽ viſoeckẽ/ſi ſullẽ ghe-
keert wordẽ in Egiptẽ. Eñ Iſrael heeft v
ac.ij. getẽ ſinẽ ſcepper/eñ heeft tẽpelẽ d afgo-
dẽ getimert eñ Iuda heeft gemenichful-
dicht veel ſterker ſtedẽ/Eñ ic ſal vier in ſi
nẽ ſtedẽ ſeyndẽ/eñ ſal verſlandẽ ſijn huy
ſen. ¶ Dat.ix.Capittel.

Wilt niet verblidẽ Iſrael/noch vrolic-
heit tonẽ als de heydenẽ/wãt ghi
A ouerſpel gedaẽ hebt vã uwen God/ Ghi
hebt liefgehadt dat loõ bouen alle dorſch-
vloerẽ der tarwẽ/dẽ dorſchuloer eñ die
wijnperſſe en ſalſe niet voedẽ/eñ dẽ wijn ſal hẽ
liegẽ/ſi en ſullẽ it lãt des HEERẽ niet wonẽ
Ephꝛaim is weer gekeert in Egyptẽ/eñ
heeft onreyn dinc getẽ/ond die vã Aſſyri
en/Si en ſullẽ den HEERE niet offerẽ wijn/
eñ en ſullẽ hẽ niet behagẽ/Hair offerhãdẽ
ſullen ſijn als broot d geẽre dye ſcreyẽ/Al
de gene diet etẽ/ſullẽ beſmet wordẽ/wãt
haer broot is haerder ſielẽ/ſi en ſullen niet
ingaẽ int huys des HEERẽ/Wat ſuldi
doẽ indẽ vierdach/indẽ dach der hoocheit
des HEEREN. Wãt ſiet ſi ſijn gereyſt vã
B der verderffeniſſe/Egyptẽ ſalſe vergade-
ren/eñ Memphis ſalſe begrauen.

Haer begeerlike ſiluer/ſal de netele
te erue nemẽ/eñ die cliſſe in harẽ taberna
culẽ/Die dagen haerder viſoeckinge/zijn ge
comẽ/die dagẽ des wedergeuẽs zijn gecomẽ/
Iſrael ghi ſult wetẽ dẽ geeſtelijkẽ mã/eẽ
ſot prophete eñ vterſinnich/Om d veelheit
uwer booſheit/ſal veelheit der raſeriẽ zijn Een
beſcouwer Ephꝛaim/is met minẽ God eẽ
prophete/eenẽ ſtric des vals is gemaect
op al ſijn wegẽ/Raſerie is den huiſe ſijns
Gods Si hebbẽ diep geſondicht als indẽ
dagẽ Gabaa/Hi ſal gedenckẽ haerder booſ
heyt/eñ hi ſal hair ſondẽ viſoeckẽ/Als een
wijnbeſie heb ick geuonden/Iſrael inder
woeſtinẽ/als de eerſte vruchten des vijch
booms/in zijn hoochſte heb ic hair delẽ geſiẽ

Maer tot Beelphegor ſijn ſi ingegaẽ
C eñ ſijn verreẽt in beſcamenis/eñ zijn verma-
delijc geworden/als die dingẽ die ſi lief gehadt hebbẽ. Effraym is wech geulogen
als eẽ vogel/Haer glorie is vãder geboortẽ
eñ vãdẽ buyc/eñ vãder ontfãckeniſſe. Eñ iſt
dat ſi haer ſonẽ voedẽ/ic ſalſe ſonder kinderẽ
maken onder de mẽſchẽ. Meer oor wee hẽ/
als ic ſal gaẽ vã hẽ/Ephꝛaĩ(als ic heb ge-
ſiẽ)was als Tyrus in ſcoonheit geſticht. Eñ
Ephꝛaĩ ſal zijn ſonẽ uitleydẽ/tot dẽ doot
ſlager Geeft hẽ HEERE/Wat ſuldi hẽ ghe-
uẽ/Geeft hẽ eẽ vrouwelicheit ſonder kinderẽ D
eñ droge borſtẽ/Al haer ſcalcheden in Gal-
gal/wãt daer heb icſe gehaedt.

Om die booſheit haerder viſierige/ſal icſe
wt mijn huys werwerpẽ Ic en ſalſe niet meer
lief hebbẽ/Al haer princẽ zijn wech gegaen.
Ephꝛaĩ is geſlagẽ/eñ hair wortel is verdro
get Si en ſullẽ geẽ vrucht makẽ Eñ iſt dat
ſiſe voortbrẽgẽ/ic ſal die alder liefſte haers
buycs dodẽ. Die HEERE mijn God ſalſe
wech werpẽ/wãt ſi hẽ niet gehoort en heb-
bẽ/eñ ſi ſullẽ verſtropt ſijn onder de natiẽ

Dat.x.Capittel

Een wijnſtoc met vele bladerẽ is Iſra A
el/eñ die vrucht is hẽ gelijc Na veelheit zijnder
vruchtẽ heeft hi outaren ghemenichful-
dicht/na vruchtbaerheit zijns lãts/heeft hi o-
uervloedich geweeſt in afgodẽ. Hair her
te is gedeelt/nv ſullẽ ſi vergaẽ. Hi ſal haer
afgodẽ brekẽ/eñ hi ſal haer outarẽ ouer-
uẽ. Wãt dã ſullẽ ſi ſeggẽ. Ons en is geen
coninc/wãt wi en vreeſen God niet. Eñ
wat ſal ons die coninc doen?

Spreect woordẽ des onuttẽ geſichts
eñ ghi ſult vrede makẽ met luegenẽ/eñ hij B
ſal ordeel voortbrẽgẽ als bitterheit/op die
vorẽ des ackers. De inwoonders vã Sama-
rien hebbẽ die coeyẽ vã Bethauẽ geeert.
Wãt zijn volc heeft op hẽ geſcreit eñ die be-
waerders hebbẽ op hẽ verblijt in ſijnder gloriẽ/
wãt hi is vã hẽ wech gegaẽ. Wãt hi is in
Aſſyriẽ gedragẽ tot een gifte dẽ coninc dẽ
wreker. Beſcameniſſe ſal Ephꝛaim van-
gẽ/eñ Iſrael ſal beſcaẽt wordẽ i ſinẽ wille

Samaria heeft ſinẽ coninc doẽ ouer
gaẽ/als ſcuym opt opperſte des waters/
Ende die hoocheden des afgoods ſullen
verſtroeyt wordẽ, ende die ſonde van Iſ
rahel. Cliſſen ende diſtelen ſullen op ha-
ren outarẽ opclimmẽ eñ ſi ſullẽ ſeggẽ dẽ

bergē/bedect ōs/eñ dē houelē/valt op ōs
C Wt dē dagē Gabaa heeft Jſrael ge-
Lu. xxiij a zōdicht/ſi hebbē daer geſtaē/dē ſtrijdt en
apo/vij b ſalſe in Gabaa niet beuāgē/op dye ſonē ŏ
boosheit/Jc ſalſe ſtraffē namȳ begeerte
Die volckē ſullē op hē vgaderē/als ſi ge-
ſtraft wordē/ō twee haerŏ booshedē Ef-
fraim is als eē veerſe/gheleert de dorſche
rhe lief te hebbē/ic heb op dye ſcoonħ vā
D harē halſe gegaē/Jc ſal op Effraim clim-
mē/Judas ſal ackerē/eñ Jacob ſal hē dye
vorē brekē/Saept in rechtuerdicheyt/eñ
maeypt indē mōt ŏ barmhertichz/ŏnieut
vnieuwe vruchtē.
Hie: iiij a Het is tijt dē HERE te ſoekē/als hi
comē is/die v rechtuerdichz leerē ſal/ghi
hebt ongenade geſaept/eñ boosheit ghe
maeypt/eñ ſaet ŏ luegenē getē/Wāt ghi i
uwē weghē betrout hebt/eñ in de veelħ
uwer ſterctē/Jn v volc ſal eē geruchte op-
ſtaē/eñ al v ſterctē ſullē ŏdoruē wordē/ſo
Salmana ŏtrouē is vādē geſinne dat Ba
al ŏwan/indē ſtrijtdach/doe die moedŏ ge
querſt was op dye kinderē/Alſoo heeft v
Bethel gadaē/vādē aēſcijn uwer boosħ

Dat.xi.Capittel.

A O Helijc die morgē ſtōt voorbi gaet/
Mat/ij/c alſo doorgaet die coninc vā Jſrael/wāt Jſ
rael is eē kint/eñ ic heb hē lief gehat/Eñ
ic heb mijnē ſoon wt Egiptē geroepē/Sij
hebbēſe geroepē/als ſy vā harē aēſichte
gingē/Si offerdē Baalim/eñ gauē dē af-
B godē offerande/Eñ ic droechſe in minē ar
me als eē voeſter/eñ ſi en wiſtē nz dat icſe
geſont maecte/
Ick ſalſe in Adās bandē treckē/inden
bandē ŏ liefdē/Eñ ic ſal hē ſijn/als dat ioc
op harē wāgē hef fende/Eñ ic heb mi tot
C hē geneicht/op dat hi ſoude eten/Hi en ſal
Gene. xix f in Egiptē nz wedŏ keerē/eñ Aſſur ſal zȳ co
ninc zȳ/wāt ſi nz bekeert en wildē wordē/
Dat ſwaert heeft in haer ſtedē begonnē/
eñ het ſal haer wtuercorē ŏteerē/eñ haer
hoofdē eetē/eñ mȳ volc zal twifelachtich
hangē/tot mȳ wedŏroeſt/Maer hē ſal een
ioc opgeleit wordē/dz nz afgehaelt en ſal
wordē/Ephraim hoe zal ic v geuen: Jc ſal
v beſcermē/Jſrael hoe ſal ic v geuē: Jc ſal
v ſettē gelijc Adama eñ Seboim/Mȳ her
te is in mi te ſamē bekeert/mȳ volħ is te
ſamen verſtoort
Die grāſcap mȳs torēs en ſal ic nz doē D
Jc en ſal niet bekeert wordē/dz ic Ephrai
ŏderuē ſal/wāt ic bē God eñ geē mēſche
Die heylige is int middē vā v/eñ ic en ſal
in die ſtede niet ingaē/Si ſullē nadē HE
RE wādelē. Als een leeu ſal hi brieſſcen/
wāt hi ſal brieſcē/eñ die ſonē der zee/ſullē
vreezē/Eñ als een vogel ſullē ſi wt Egip-
tē af vliegē/eñ als eē duue vādē lāde van
Aſſiriē/eñ die HERE ſeit/ic ſalſe in harē
huſen ſettē Ephraim heeft mi ŏuangē in
comāſcapē/eñ thuis Jſrael in bedriechni
ſſe/Mer Judas eē getuge is nedŏ geclom
mē met God/eñ met dē heiligē gelouigē

Dat.xij.Capittel

E Phraim voedt dē wit/eñ hij volcht
die hitte/Aldē dach ŏmenichfuldi/ A
get die logētael/eñ die ŏderſeniſſe Eñ hi
heeft met Aſſiriē eenē vrede gemaect/eñ
hi droech olie in Egiptē/Hierŏ is dat oor- Ge/xxv c
del des HERE met Juda/eñ ſijn ŏſoe Ge/xxij.l
kinge op Jacob/Hi ſal hē alle ſijn wegen
eñ vercieringen weder gheuen
Hi heeft indē buyc/ſinē broedŏ ondŏ de
voet getredē/eñ hi in ſijnre ſterchz geleit B
met den engel/eñ hi is den engel te bouē
gegaē/eñ hi is geſterct/Hi heeft geſcreit
eñ gebedē/Jn Bethel heeft hi hē geuon-
den/eñ daer heeft hi met ōs geſprokē/eñ
God die HERE der heyrſcarē/dye HE
RE ſijnder gedachteniſſe/Eñ ghi ſult tot
ten HERE uwen God bekeert worden/
Bewaert die barmhertichz/eñ dat recht
ende hoopt altijt in uwen God. C
Chanaā/in zijre hāt eē vals gewicht
hi heeft onrecht gemint/Eñ Ephraym he
uet geſeyt/Nochtās bē ic rijc gewordē/ic
heb mi eenē afgod geuōdē. Al mȳ arbey-
dē en ſullē de booshz niet vindē die ic gezō
dicht heb Eñ ic bē de HERE v God/wtē
lāde Egipti/Jc ſal v noch doē ſittē inden
tabernaculē/als indē dage des hoochtijts
Eñ ic heb geſprokē op die prophetē/eñ ic
heb die geſichtē ŏmenichfuldicht/eñ dye
hāt der prophetē bē ic gelijct/
Is Galaad eē afgod/ſo ſullē ſi te ver- D
geefs oſſen offerē in Galgal/Wāt ooc ha
re outarē warē als hoopē/op de voetē des Ge/xx: iij a/
ackers/Jacob is int lāt vā Syriē geulodē

eñ Israel heeft om een wijf ghedient/eñ
om een wijf diende hi/De HERE heeft
Israel in den propheete wt Egipten ghe
leit/eñ inden prophete is Israel behoudē
Ephraim heeft nu verwect tot toornicht
in sijnre bitterheit/eñ sijn bloet sal op hē
comen/eñ die HERE sijn God/sal hem
sinen lachter weder setten/

¶Dat.xiij.Capittel.

A D Oe Ephraim sprac/viel dye vreese
op Israel/eñ heeftaen Baal geson
dicht/eñ hij is gestoruē/Eñ si hebbē noch
toegedaen/eñ ghesondicht/eñ si hebben
van haren siluer een gegoten beelt ghe-
maect/na die gelikenisse der afgodē.Het
is altemael een makinge der constenarē
B Van desen seggē si/Ghi menscē aen
Iesa/xliij b biddende so offert caluerē/Dair om sullē
si als een morghen wolcke sijn/eñ voorbij
gaēde als eenē morghen dauwe/Als stof
vandē winde der aerdē ghenomē/eñ als
eenen roock des scoorsteens/Ick ben dye
HERE v God/wt den lande vā Egiptē/
eñ ghi en sult geenē God kennē/behaluē
mi/eñ daer en is gheen ghesontmaker/
anders dan ick/Ick heb v inder woestij-
nen bekent/in dat eenlijke lant/Op hair
weyden sijn si veruult eñ versaedt/
Eñ si hebbē haer herte verheuē/eñ
C hebben mijns vergetē/Eñ ic sal hen als
pro/xxij b een leeuwinne sijn/eñ als enen lupaert
inden wech vā Assirien/Ic sal hen als ee-
nen beyr dien sijn iongen genomen sijn/
te ghemoete loopē/eñ ic sal die binnenste
haerder leeuerē schorē/Eñ ic salse verder
uen/eñ gelijc eenē leeu die beesten des ac
kers alsosal icse snijden/O verderfenisse
i/reg/viij a Israel/eñ v behoudenisse is alleen in my
Waer is v coninc:nv soude hi v aldmeest
behoeden/in allen uwen stedē Eñ v rech
ters daer ghij af spraect/Geeft my eenē
coninc/eñ gheeft my princen.
D In mijnre gramscap sal ick v eenen
coninck gheuen/eñ in mijnre onwaerdic
Hie'i/ij/d/ heit weder af nemē/Ephraims boosheit
is tsamen gebondē/sijn sonde is verbor-
ghen/Op hem sullen die droefenissen co
men als eenre vrouwē die baert/Hi is eē
onwijs sone/hi sal in verdruckinge der so
nen staen/Ick salse vā die hāt des doots

verlossen/vander doot sal icse verlossen/
O doot/ick sal v doot sijn/o helle ic sal
uwen beet sijn/Van minen ooghē is dye
troostinghe verborghen/wāt hi sal onder
die broederen aeclē/Die HERE sal enē
barnenden wint toeleyden/opclimmen
de vā der woestinē/eñ sal sijn aderen dro-
ghē/eñ sijn fonteinē verdernē/ende den
schat der weuerrorender ofte begeerliker
vatē sal hi afnemē/

¶Dat.xiiij.Capittel.

V Ergaen moet Samaria/want hi A
heeft sinē God tot bitterhedē ver-
wect/In haren swaerde moet hi vergaē
Sijn clein kinderen moetē gequetst woe
dē/eñ haer vruchtbaer vrouwē gesnedē/
Israel wordt bekeert/tottē HERE
uwen God/wāt ghi sijt in uwe boosheyt B
geuallen/Neēt die woordē met v/eñ wer
det bekeert totten HERE/eñ segt hem
Doet alle boosheyt wech/ende ontfanct
goet/eñ wi sullen offerande onser lippē
gheuen/Assur en sal ons nyet behouden
Wi en sullen op die paerdē niet climmen
Noch wi en sullen voortmeer niet seggē
Onse Godē/tottē werken onser handē/
want ghi sult des weeskens ontfermen/
dat onder v is.
Ick sal haer berouwinghe genesen/Ic C
salse met wille lief hebben/wāt minē toor
ne is van hen gekeert/Ick sal hen eenen
dau sijn/eñ Israel sal wtspruyten als een
lelie/eñ sijn wortel sal wt schieten/als een
wortel Libani/Sijn telgheren sullē gaē/
eñ sijn glorie sal sijn/als eenen olijf boom
eñ sinē ruet/als den ruet Libani/Dye in
sijn scaduwe sitten/sullen bekeert wordē
eñ vā der taruwē sullense leuen/

Eñ si sullen wtspruitē als enē wijgaert D
sijn gedenckenisse/als wijn des berchs Li
bani/Ephraim/wat sullen mi voortmeer
die afgoden:Ic sal verhorē/eñ ic sal hē stie
rē/ic als enē groenē Abeē boō Vā my vrucht
is wt my geuondē/Wie is wijs/eñ sal de- [illegible]
se dinghē verstaē/wie is verstaēde/eñ sal
dese dinghē weten:Want die weghē des
HERĒN sijn recht/ende die rechtuaer
dighe sullen daer in wandelen/maer die
ouertreders sullen daer in vallen

¶ Hier beghint die prophheet Johel

¶ Dat eerste Capittel

Dat vvoirt des HEEREN dat tot Johel gesprokẽ is / den soone Fatuel / Ghi oude hoort dese dinghen / eñ alle dye aer inder aerden woont / wiltse verstaẽ / net uwen ooren / Oft dit in uwẽ daghen eschiet is / oft indẽ daghẽ uwer vaderen / Dan desen vertelt uwẽ sonen / eñ v sonen ertellen het harẽ sonẽ / eñ haer sonẽ dẽ an eren ghestachte

Dat den rupsenẽ ouergebleuẽ is / dat ebbẽ die sprinchanẽ geetẽ / eñ dat dẽ sprin anẽ ouerbleuẽ is heeft die sterke ghetẽ / ñ dat der sterkẽ ouerbleuẽ is / dat heeft dẽ oest ghetẽ / Ghi droncken mẽscẽ werdet ntwaect / screpet eñ huylt / alle dye dẽ wȳ soeticheit drinct / wãt vã uwẽ monde is vergaẽ / Een starc eñ een ontallijc volc l op mijn lant opclimmẽ / Sijne tanden llen sijn als tandẽ der leeuwen / eñ sijn chteelste tãdẽ als eẽs iõgẽ leeus Hi heeft ninen wijgaert tot een woestine geset / ñ hi heeft minẽ vijgboom die schorsẽ af enomẽ / Eñ heeftse bloot ghemaect / be oofs eñ verworpẽ / eñ sijn telgerẽ sijn wit hewordẽ

Screit als een maecht / die gegordt is n enẽ sack / op dẽ mã haerõ ionchz / Dat fferen / eñ die offeranhande sijn vergaẽ ãden huse des HEEREN / die priesterẽ / ñ die dienaers des HEEREN hebbẽ ge reit / Dat coninckrijc is woest ghemaect / ie aerde heeft gescrept wãt die taruwe edorue ẽ is / Den wijn is verstoort / eñ dye lie is cranc gewordẽ / Dye ackermannẽ jn bescaemt / die wijngaerdeniers heb ẽ gehuilt / op die taruwe / dẽ wijne eñ op ie gherste / wãt den oogst des ackers is ergaen / Den wijgaert is vstoort / eñ dẽ ijgboõ is cranc gewordẽ / Den granaet ppel / dẽ palmboõ / den appel / eñ alle bo nen des ackers / sijn dorre gewordẽ / wãt

die blijscap verstoort is / vãden sonen der menscẽ / Ghi priesterẽ gordt v ende screit / hulit / ghi dienaers des outaers / Ghi die naers mijns Gods / gaet in / eñ rust in ee nen sack / wãt dat offeren eñ die offerãde sijn vãden huse ws Gods vergaen / Ma ket die vasten heilich / roept die vergade ringe / vergadert dye ouders / eñ alle dye inwoonders der aerdẽ / int huys ws Go des / eñ roept totten HEERE Ach ach ach dien dage / wãt den dach des HEEREN is nae by / eñ hi sal comẽ als die verdruckin ghe vanden machtighen

On sijn die voetselẽ oft spisen niet ver gaen voor uwen oghen / bliscap eñ vrolic heit / vãden huyse ws Gods: Die beesten sijn in haren drect verrot / Die scueren sijn verdoruẽ / eñ die apotekẽ sijn verstroeyt / wãt die taruwe is verstoort / Waer om so heeft dat groote dier versucht / eñ waerõ hebbẽ de cleine beesten ghebleet / om dat si gheen weye ẽn hebbẽ / Mer ooc so sijn die scaren der beestẽ vergaẽ / HEERE ick sal tot v roepen / want dat vier heeft dye schoonheit der woestinẽ verteert / Eñ die vlamme heeft alle die boomẽ des lands outsteken / Maer die beesten des ackers hebbẽ ooc opgesien tot v / ghelijc als dro ghe aerde / die reghẽ begheert / Want die fontein wateren sijn verdrooghdt / eñ dat vier heeft die schoonheit der woestijnen verslonden / O

¶ Dat.ij. Capittel

SIngt in Zion met der trompettẽ / A huylt in minen heiligen berch / Al le die inwoonders der aerden moetẽ ver stoort wordẽ / wãt dẽ dach des HEEREN coemt / ende den dach der duysternissen ende des donckerheits / den dach der wol ken / ende des onweders / Veel volckx eñ starc / iõc gespreyt / ghelijck den morghẽ stondt opten berghen / Vanden beghin ne en heeft niemant zijs gelijc geweest / ende niemant en salder nae hem sijn / tot inden iaren der ghestachten totten ghe slachten / Een verslindende vier sal sijn voor sinẽ aensichte / ende achter hem een barnende vlamme / Als eenen hof der

genoechtẽ was die aerde voor hem/eñ na
hẽ eenicheit des woestijns/ende hi en ist
niet/die hẽ ontvlien sal

Haer aensicht is als dat aensicht der
B paerdẽ/eñ als paert riders sullẽ si lopen
Alst geluit der waghenẽ op die hoofdẽ der
bergẽ/sullẽ si wtspringẽ/Als dat gelupt
des viers verslindẽde dye stoppelen/als
sterc volc berept tottẽ stride/Van sijn aẽ.
schijn sullẽ die volckẽ gepijnt wordẽ/eñ
alle aẽsichtẽ sullen weder om worden ge
steken in eenẽ pot. Si sullẽ lopen als ster
ke/eñ sullẽ den muer opclimmẽ/als mã.
nen geleert tẽ stride/Die mannen sullen
gaen in harẽ wegẽ/eñ en sullẽ niet wikẽ
vã harẽ biwegẽ/Niemãt en sal sinẽ broe.
der benauwẽ/eẽ ycgelijc sal wãdelen in
sinẽ wech/Eñ si sullẽ vallẽ door dye vẽste.
ren/eñ sullẽ niet gequest wordẽ/Si sullẽ
gaen in die stedẽ/eñ lopen op de mueren
Si sullẽ climmẽ op die hupsen/eñ ingaẽ
door die vensterẽ als eẽ dief. Van sijn aen
schijn heeft die aerde gebeeft/die hemelẽ
sijn beroert/Die sonne eñ dye mane sijn
verdõckert/eñ die sterrẽ hebbẽ tot hẽ we
derom getogen harẽ schijn/Eñ dye HE.
RE heeft sijn stẽme ghegheuen voort aen
schijn sijns heyrs/wãt te seer vele sijn sine
casteelẽ/wãt sterck/eñ wende sijn woort
Wãt groot is dẽ dach des HEREN/eñ
seer veruaerlijc/Eñ wie sal hẽ verdragẽ?

Psal/ lxxxix/ Jone:iij.d — Daerom sept die HEERE/Wort be
keert tot mi in alle uwer hertẽ/in vasten
eñ screpẽ/eñ in kermẽ/eñ snijt v herten/
eñ niet v cleederẽ/Eñ wort bekeert tottẽ
HERE uwen God/wãt hij goedertierẽ
eñ barmhertich is/lijdsaem eñ van vele
bermhertichedẽ/eñ milde om dye boos.
heyt te vergeuẽ. Wie weet of hijt bekeer
C de/eñ sal vergeuẽ/eñ latẽ na hẽ die gebe.
nedidinge/sacrificie/eñ offerhãde si den
HERE God/Singt metter basuynẽ in
Syon/heylich maect dẽ vasten/roept die
scarẽ/vergadert dat volc/maect heylich
die vergaderinge/brengt die oudẽ bi een
vergadert die cleynkinderkẽs/eñ die de
borst suygen/Die bruydegõ moet wtgaẽ
wt sijn slaepcamer/eñ dye bruyt wt hare
slaepcamer/Tusschẽ dat poortael/eñ den
outaer sullẽ screyen de priesterẽ/dienarẽ
des HEREN/eñ si sullẽ seggẽ/HERE
spaert v volc/eñ en wilt niet geuẽ v erfte.
nisse in lachter/op dat die natien heerscap
pie ouer hẽ hebben

Waerõ seggen se onder den volcke/
Waer is haer God? Die HERE heeft si.
ne lãt gemint/eñ heeft sijn volc gespaert
Eñ die HERE heeft geantwoort eñ ge.
seit sinẽ volcke Siet ic sal v seyndẽ tarwe
eñ wijn eñ olie/eñ ghi sult veruult wordẽ
vã hẽ/eñ ick en sal v niet meer in lachter
ondẽ die heydenẽ geuẽ/Eñ ic sal verre vã
v makẽ dẽ genẽ die vã noordẽ is/eñ ic sal
hẽ verdriuẽ in eẽ woest lãt/mer geẽ wegẽ
in en sijn/Sijn aẽsicht tegẽ die ooster zee/
eñ sijn wterste tot die leste zee/eñ sinẽ stãc
sal opclimmẽ/Eñ sijn onreynicheit sal op
climmẽ/wãt hi houerdelijc gedaẽ heeft

O aerde en wilt niet vreesen/verblijt
v eñ sijt vrolijc/wãt de HERE heuet gro
te gemaect/als dat hi dat doẽ sal. Eñ ghy
beestẽ des lãts/en wilt niet vreesen/wãt
die scone landẽ des woestijns hebbẽ vruch
tẽ voortgebracht/Wãt dẽ boom heeft toe
gebracht sijn vruchtẽ/dẽ vijchboõ/dẽ wijn
gaert hebbẽ haer cracht gegeuẽ. Eñ ghi
dochter Zion verblijt v eñ sijt vrolic indẽ
HERE uwẽ God/wãt hi v heeft ghege
uẽ een leeraer der rechtuerdicheit/eñ de
HERE sal doẽ neder comẽ op v reegen
des morgens eñ des auõts als int begin
Eñ die hupsen sullẽ worden veruult met
tarwe/ende die wijnpersen sullen ouer
vloepen met wijn eñ olie

Eñ ic sal v weder geuẽ die iarẽ/die de
sprinchanẽ geten hebbẽ/die Bruchus/dẽ
roest/eñ die rupse/mijn groote sterchept
die ic in v geseynt heb/Eñ ghij etẽde sult
eten/eñ ghi sult sadt wordẽ/eñ sult louen
dẽ naẽ des HERENs ws Gods/dye met
v wonderlike dingẽ gedaẽ heeft/Eñ mijn
volc en sal niet bescaẽt wordẽ inder eewic
hept/eñ ghi sult weten dat ick ben int mid.
del van Israel.

C Eñ ic bẽ die HEERE v God/eñ nie
mãt meer/eñ mijn volc en sal niet bescaẽt
D wordẽ inder eewichept Eñ het sal sijn na
desen/ic sal wtstortẽ mijnẽ gheest op alle
vleesch/eñ v sonẽ eñ v dochterẽ sullẽ pro.
pheterẽ/V oudẽ sullẽ dromẽ dromen/eñ

eñ v iongen sullē opēbaringē sien/Inter
in diē daghe sal ick minen geest wt storte/
op mȳ knechtē eñ op mȳn diēstmaechdē
Eñ ick sal opter aerdē/eñ indē hemele
veruaerlike teekenē geuē/bloet eñ vier/
eñ domp des rooct/Die sonne sal in duyst
ternisse verwādelt wordē/eñ de mane in
bloet/eer dat den grotē eñ veruaerliken
dach des HEREN comen sal/Eñ het sal
syn/dat alle die ghene die dē naē des HE
REN aenroepē/sal behoudē syn/Want
indē berge Zion/eñ in Hierusalē/sal be-
houdenisse syn/alsoals de HERE geseit
heeft.eñ indē anderē die de HERE ghe
A roepē heeft/ ¶ Dat.iij.Capittel

Wāt/siet in dien daghē/eñ in dier
tijt/als ic die gheuāckenisse Iuda
eñ Hierusalē bekeerē sal/so sal ic alle volc
ken vergaderē/eñ ic salse in dat dal vā Io
saphat leidē/eñ ic sal daer met hen onder-
uragē vā minen volcke/eñ vā mȳnder er
fenisse Israel/die si onder die natien ghe-
stroept hebbē/eñ si hebbē mȳn lant ghe-
deilt/eñ op mȳn volc dat lot geworpē/eñ
dat kint hebbe si int bordeel geset/eñ op
dat si drincké soudē/so hebbē si die maech
den om wȳn vercocht/
Maer wat is mi eñ v Tyrus eñ Sidō/
eñ alle eyndē der Palestinē/en suldy my
gheē wrake geuē:Eñ ist dat ghi tegē my
wreect/so sal ic v haestelic eñ geringe we-
der gheuē/op v hooft/u verdiende pijne
B Wāt mijn siluer eñ mijn gout hebdy ge-
nomē/eñ mijn iuweelē/eñ alder scoonste
cieragien/hebdi in uwē tēpelen der afgo
den ghedragē/Eñ ghi hebt sonen vā Iu-
da eñ vā Hierusalē/den sonen der Griec-
ken vercocht/om dat ghise verre vā haren
lande verureēdē soudt/
Siet/ick salse vander plaetsen ùwec
ken/daer ghise in vercocht hebt/eñ ic sal
v vergeldinge/wederom op uwē hoofde
geuē/Eñ ick sal v sonē eñ v dochterē ver-
coopen/indē handen der sonē Iuda/eñ si
sullense den Sabeen vercopē/een volck
dat verre geseten is/want die HERE he-
uet ghesein/Roept dit indē volckē/maect
C den strijt heilich/verwect de starcke/Alle
strijdbaer mannē moetē opclimmē ende
aen comē/Smeet v ploegen te samē tot

swaerdē/eñ v spaden tot lancien
Die cranche sal seggē/wāt ick starck
ben.Alle volcken schoort wt eñ coemt/eñ
wert vergadert vādē omgāc/daer sal die
HERE v starcke doen steruen/Die volc
ken moetē tsamen opstaen/eñ in dat dal
van Iosaphat opclimmē/wāt dair sal ick
sitten/om te oordeelen alle die volcken al
omme/Seint v sekelē/wāt den oogst es
rijp ghewordē/Coēt eñ climt neder/wāt
die wijnpersse vol is/Die wijnperssen lo
pen ouer/wāt haer boosheden sijn vme-
nichfuldicht/Volc volc/indē dale der scep
dinge/wāt den dach des HEREN/indē Iesa/xiij c
dal der sceidinge/is na by.Sonne eñ ma Hier/xxv c
ne sijn verdonckert/eñ die sterren hebbē Amos/i a
haren schijn wederom tot hē getogen
Eñ die HERE sal vā Zion bruescen
ende vā Hierusalē sal hi sijn stēme geuen
Eñ hemel eñ aerde sullen beroert wordē D
eñ die HERE is dye hope sijns volct/eñ
die sterckheit vā Israel/Eñ ghi sult weten
dat ick die HERE v God ben/woenende
in Zion/in minen heyligē berch/eñ Hie-
rusalem sal salich zijn/eñ dye vreemde en
sullen voortmeer daer nyet doorgaē/Eñ
het zal in dien dage sijn/dat de bergen soe
ticheit sullen drupen/eñ die hueuelen sul
len melck vloepen/eñ dye waterē sullen
door alle riuierē vā Iuda gaen/eñ die fon
teine/sal vādē huse des HEREN wtgaē
eñ sal die riuiere der doornē vucht makē/
Egipten sal in bedructheit sijn/ende Idu
mea tot een woestine der verderfenissen
Om dat si quaet gedaē hebben in dye so
nen Iuda/ende si hebben in haren lande
onnosel bloet wt ghestort
Ende Iudea sal inder eewichept be-
woont worden/eñ Ierusalem vā geslach
ten tot gheslachten Ende ick sal haer
bloet reyne maken/dye welcke
ic niet ghereynicht en had
de.Ende die HERE
sal woonen in
Zyon.

¶ Hier eynt Iohel die prophеet

¶ Hier na volcht Amos

Die prophheet Amos

Dat eerste Capittel

A Die woor-
den vā Amos/die on-
der dye scaepherderē
van Thecua was/dat
gene dat hi op Israel
ghesien heeft/ inden
dagen Osie des coninc van Juda/eñ in-
ten dagen Hieroboams Joas sone die co-
ninc van Israel was/twee iaer voor dye
aertbeuinge/Eñ heeft gheseit/

Die HERE sal vā Zion briesschē/eñ
van Hierusalē sal hi syn stēme geuē/Eñ
Hie/xxv/f die schoon woninghē der herderen heb-
Iohel/v c hen gescreit/eñ dat opperste des berges
Carmeli/is verdrooght/Dit seit dye HE-
RE Opten drie misdadē vā Damasco/eñ
op die vier/en sal ic hē niet bekeren/wāt
si metten yserē vloghelē vā Galaad ghe
dorschet hebbē/

In dat huys Azael/sal ic vier seyndē/
eñ het sal dat huys Benadabs verslindē
Eñ de starcte vā Damasco/sal ic te stuckē
wriuen/eñ den bewoonder des velts der
afgodē/sal ick verstroepen/eñ dē ghenen
die den septer houdt/vā dē huise der weel
den/Eñ dat volc vā Syrien sal ouer ghe
uoert werdē tot Cyrenē/seit die HERE

Die HERE seyt dese dingen/Optē
B drie sondē vā Gasa/eñ op die vier/en sal ic
hē niet bekeeren/om dat si die volmaecte
geuanckenisse ouer ghebracht hebbē/op
dat si se in Idumea beslupte soudē/Eñ ic
sal indē muer vā Gaza vier seinden/eñ ic
sal haer husen verslindē/eñ den inwoon-
der vā Azato/eñ die den septer vā Ascalon
houdt/sal ick bederuen/eñ ick sal myn hāt
op Accaron keerē/eñ alle die ouerbluēde
der philisteē sullē vergaē/seit de HERE

Dit seit die HERE Opten drie zōdē
Tyri/eñ opten vierē/en sal ick hē nyet be
C keerē/om dat si dye volmaecte geuancke
nisse in Idumea beslotē hebben/ende en
hebbē der voorwaerdē haerder broede-
ren niet gedachtich geweest/Eñ ic sal in
den muer Tyri vier seindē/dat syn huy-
sen verslinden sal.

Dit seit de HERE/Optē drie sondē
Edō/eñ opten vierē/en sal ick hē niet be-
keeren/om dat hi sinen broedere metten
zwaerde veruolcht heeft/eñ heeft syn ge
nade gebrokē/eñ heeft syn grāscap voort
aen meer gehoudē/ende syn onwairdic-
heit heeft hi ghehouden tot inden eynde

Ic sal vier seynden in Theman/ende
het sal verslindē die huysen Bosre/ Dit
seyt die HERE. Optē drie sonden der so-
D nen Ammon eñ opten vieren en sal ic hē
bekeerē/daerom wāt hy gheclooft heeft
die vrouwen die kint droeghen vā Gala-
ad/om te verbreyden syn eyndē/Eñ ic sal
ontsteken dat vier in die muer Rabbath
eñ het sal verslindē syn huyzē/in huylin-
ge/indē dach des stryts/eñ in onweder/
indē dage der beroeringē. Eñ Melchon
sal gaen in die gheuangenisse/hi eñ sine
princen te samen seyt die HERE

Dat.ij.Capittel

A Dit seyt die HERE. Opten drien
sonden Moab/ende opten vierē
en sal ic hem niet bekeeren/daerom wāt
hi ontstekē heeft die gebeētē des coninc
vā Ydumea tot asschē/Eñ ic sal vier seyn-
den in Moab/eñ het heeft verslondē die
huysen Carioth/eñ Moab sal steruen/in
den geluyde der trompetten/eñ ick sal
verstropen die rechterē van syn middele
eñ ic sal doden alle syn princen met hem/
seyt die HERE/Dit seyt die HERE.
Opten drie sonden Juda/eñ opten vie-
ren en sal ick hē niet bekeeren/Daerom-
me want hi wech geworpē heeft die wet
des HEREN/eñ en heeft niet bewaert
syn gheboden/Want syne afgoden heb-
ben hem bedroghen/na den welcken ha-
re vaderen ghegaen syn

Ende ick sal vier seynden in Judam/
ende het sal verslinden dye huysen te Je-
rusalem. Dese dinghen seyt die HERE
B Opten drye sonden Israhel/ende opten
vieren so en sal ic hē niet bekeeren/daerō
wāt hi vercocht heeft den rechtuaerdigē
om siluer/ende den armen om schoenē.
Ende dye te samen wrijuen die hoofden
der armen op dat stof der aerden/ende si
gaen af den wech der oetmoedigher/eñ
de sone ende vader dye syn ghegaen tot
een maeght/om dat si ghewelt doen sou-

dē minen heplighē name. Eñ op die clee
deren die ſi te pande haddē/hebbē ſi me-
de geſetē bi alle outarē/eñ hebbē gedꝛon
kē wijn der verdoēder indē hupſe haers
Goods
C Mer ic heb verdꝛeuē vā haer aēſicht
Num/iij,d Amoꝛreū wiēs hoocheit was als die hoor
heit der Cederboomē/eñ hi was ſterc als
die epckē boome/Eñ ic heb te ſamen ghe
wꝛeuē ſijn vꝛucht vā bouen/eñ ſijn woꝛte
lē van onder. Ic bē/die v heb doen opclim
mē vādē lande Egipti/eñ heb v wtgeleit
in die woeſtijne veertich iarē/op dat ghp
beſitten ſout tlant Amoꝛei/Eñ ic heb ver
weckt vā uwē ſonen tot pꝛophetē/eñ vā u-
wē iongen. Nazareen/eñ iſt niet alſo? ghi
ſonē vā Iſrael ſeit die HEERE/Eñ ghi
D ſtenctet de Nazareen wijn/eñ dē pꝛophe-
tē hebdi geboden/ſeggēde. En wilt npet
pꝛopheteren Siet ic ſal knerſen onder v
als knerſt een wagē geladē met hop. Eñ
die vliegēde ſal vergaē vādē ſnelle/eñ de
ſtercke en ſal niet behouden ſijn ſiele. Eñ
die den booch hout en ſal niet ſtaē/eñ dye
ſnelle/vā uwē voetē en ſal niet behouden
woꝛden.
Eñ die paertrider en ſal niet behoudē
ſijn leuen/eñ die ſtercke vā herten onder
den ſterckē/ſal vlien naect in dien daghe
ſeit die HEERE.

Dat.iij.Capittel

A O Ghi ſonē Iſrael hooꝛt twooꝛt dz de
Iob/vi/a/ HEERE gheſpꝛokē heeft op v/op
alle v geſlachtē/die ic wt geleit hebbe vā
dē lande Egypti/ſeggēde Ic heb v alleen
bekent/wt allē geſlachtē der aerdē/daer
om ſal ick v beſoeckē op alle v booſheden
Sullē twee te ſamē wādelē/tē ſi dz hē be
quaē is? Sal die leeuwe bꝛieſſchen inden
B boſch/ten ſi dat hi eenen roef heeft? Sal
Eſa/xliij/ die ionge leeuwe gelupt geuē vā ſinē hol
ten ſi dat hi wat geuāgen heeft
Sal die vogel vallē indē ſtric der aer-
dē/ſonder vogelaer? Sal die ſtric afgeno-
men woꝛdē vāder aerdē/eer ſi wat geuā-
gen heeft? Sal die trompette gelupt ma-
ken inder ſtat/eñ tvolck ſal niet vꝛeeſen?
Sal daer eenich quaet ſijn inder ſtat/dat
dye HEERE niet gedaē en heeft?
Wāt God de HEERE en ſal geē wooꝛt
doen/tē ſi dat hi openbaer ſijn hepmelic-
heit tot ſinen knechtē dē pꝛophetē. Dye
leeuwe ſal bꝛieſſchē/wie ſal npet vꝛeeſen?
God die HEERE heeft geſpꝛokē/wye en
ſal daer niet pꝛopheterē? Doet hoꝛē indē C
huſe Azoti/eñ indē huſen des lants vā E-
gyptē/eñ ſegt Woꝛt vergadert op die ber
gen vā Samariē/eñ ſiet veel raſeriē int
middel vā hē. eñ verdꝛiet indē binnenſte
van hē. Eñ die HEERE ſeit ſi en hebbē nz
geconnē recht te doen/eñ hebben verga
dert booſheit eñ rouē in harē huſen. Dair
om ſeit dit God die HEERE: Dye aerde
ſal woꝛdē getribuleert eñ om begaē/eñ v
ſtercheit ſal vā v woꝛdē getogen/eñ v hu-
ſen ſullen beroeft woꝛdē. Dit ſeit die HE
RE.
Gelijc die herde trect wt des leeuwē
mont twee benen of een ſtuc van een oor
alſo ſullē die ſonē vā Iſrael woꝛden wtge-
togen/die dair wonē in Samarien inden
lande des beddes/eñ indē bedde Damaſ
ci/Die HEERE god der heirſcarē ſept/ D
hooꝛt eñ tupcht indē huiſe Iacob/wāt in
dien dage als ic ſal beginnē te verſoeckē
die ouertredinge vā Iſrael/op hē ſal ick
verſoeckē/eñ op die outaren Bethel/eñ
die hooꝛnē des outaers ſullē woꝛdē af ge-
ſnedē/eñ ſullē vallē inder aerdē Eñ dye
HEERE ſeit. Ic ſal ſlaē dz winter hups mz
ten ſomer hups/ende die yuoꝛē huſen ſul
len vergaen/eñ veel huſen ſullen woꝛdē
verſtroept.

Dat.iiij.Capittel

H Ooꝛt dit wooꝛt ghi vette coepē/die
ſijt indē berghē vā Samarien/die A
onrecht doet dē behoeftigen eñ verderft
die armen. Die dair ſegt uwen heeren
haelt/eñ wi ſullē dꝛincken. God die HE-
RE heeft geſwoꝛen in ſinen heilige/wāt
ſiet die daghen ſullen comen op v/v/eñ ſi
ſullen v op heffen in den glauien/ende v
ouerbliuinghe in heeten ſiedende pottē
Ende ghi ſult wtghaen dooꝛ die ſcoeren
die een teghen den anderē/ende ghi ſult
woꝛden ghewoꝛpen in Armon ſept dye
HEERE
Coemt van Bethel eñ doet quaet/
tot Galgam ende vermenichfuldicht die
ouertredinghe. Eñ offert des moꝛghens

v offerhādē/eñ v tiendē drie dagē. Eñ of-
fert vādē derdē lof/eñ roept willige offer
hāde eñ bootscapt/God dye HERE seit
Aldus hebdi begeert/ghi sonē vā Israel
Daer om heb ic v gegeuē eggicheit indē
tandē in alle uwē steden/eñ ghebrec des
broots in alle uwen plaetsen/eñ die HE
RE seit/ghi en sijt nyet wedergheкeert
tot mi: Eñ ic heb verbodē dē reghen/doe
noch drie maēdē waren totten oost. eñ ick
hebt doen regenen op die een stede/eñ op
die ander stede niet/Dat een deel is bere
gēt/eñ dat ander daer geen reghē op en
viel/is verdorret

C Eñ twee eñ drie steden sijn gecomen
tot een stat/om te drinckē water/eñ si en
sijn niet versaet/eñ die HERE seit/ghy
en sijt niet wedergecomē tot mi. Ic heb v
geslagē met een barnende wint/eñ met
enē storm der lucht die/veelheit uwer ho
uen/eñ uwer wijngaerdē Eñ olijf bomē
eñ v vijchboomē/hebbē de rupsen geten
seit die HEERE/Ic hebbe in v gesent
dē doot indē wech Egypti/ic heb v iongē
geslagen met dē sweerde tot die vanghe
nisse uwer peerdē/eñ ic heb die onreynic
heit uwer heirscarē doē opclimmen in u-
wen nosen/eñ die HERE seit/ghi en sijt
niet weder gecomē tot mi.

Ic heb v om gekeert/als God heuet
D omgekeert Sodoma eñ Gomoram/eñ
ghi sijt geworden/als een stoc ontsteken
vandē brande/eñ die HERE seit/ghi en
sijt niet weder gekeert tot my. Daer om
Israel/sal ic v dese dingen doen. Eñ als ic
v dit doen sal Israel/v wordt bereyt in te
gemoet te gaē. uwē God

Wāt siet die maect die bergē/eñ scept
den wint eñ bootscapt dē mēsce zijn spraec
eñ maect den neuel des morgēs/eñ gaet
op die hoocheit der aerdē/sijn naē is HE
RE God der heirscaren/

A Dat.v. Capittel

Hoort dit woort dat ick op heffe op v
screpinge/thuys Israel is geuallē
eñ ten sal niet toe doen om wederstaen/
De macht vā Israel is geworpē in hair
aerde/eñ niemāt en is dye se verwecken
sal. Wāt dit seyt God die HERE Die ste
de dair wtgīgē.m. dair sullē.c. achter gela
tē wordē. eñ dair.c. wtgīgē sullē achter ge
laten wordē in haer tien indē huse vā Is-
rael/want dit seit God die HERE. dē hu B
se van Israel.

Soect mi eñ ghi sult leuen/eñ en wilt
niet soecken Bethel. En wilt nyet ingaē
in Galgalam/eñ wildt niet ouergaen in
Barsabee/wāt Galgala sal wordē geleit
geuangē/eñ Bethel sal sijn onprofitelick
Soect dē HERE/eñ leeft op dat niet by
auontueren thuys Iosephs/als vyer en
worde verbrāt/eñ sal verslinden/eñ nye-
mant sal sijn die Bethel wt doen zal Ghi C
die verwādelt dat recht in alsene/eñ laet
inder aerdē rechtuaerdicheit/makēde dz
seuen gesterte eñ die ander teekenē des
hemels/eñ verwādelēde die duisternissē
in die morgē stōt/eñ verwādelēde dē dach
in die nacht. Die roept die wateren des
zees/eñ wtstort die/op die breetheyt der
aerden/die HEERE is sinen naem

Dye bespot dye verderfnisse op den
stercken/eñ brenct op dē machtighē ver-
derfnisse. Si hebbē gehaet diese berispt̄
inder poortē/eñ si hebbē versmaet dē ge-
nen die volcomelijc sprac. Daer om want
ghi berooft hebt dē armē/eñ ghenomen D
hebt sijn wtuercoren roof van hem/ghy
sult timmeren husen met vierkātē stenē
eñ ghi en sult daer niet in wonen. Ghi
sult plantē die alre waerdichste wijngair
den/eñ en sult niet drincken haren wijn/
want ick heb bekent veel uwer sonden/
eñ uwer stercker misdaden

Vanden rechtuaerdigen gauen ne-
mende/eñ verdruckende die armē inder
poorten. Daer om sal dye wyse swijghen
in die tijt/wandt die tijt quaet is. Soeckt
goet eñ nz quaet/op dat ghij muecht leuē
ende die HERE der heyrscharen v God
sal zijn met v/als ghi ghesept hebt. Haet psal/xcvi
quaet/ende mint goet/ Ende sedt inder Ro/.xii/c/
poorten oordeel/op dat bi auontueren de
HEERE der heirscharen v God ontfer
men wil ouer dye ouerbliuinghe Ioseph
Doer omme sept dit de HERE der heir
scaren v God/

In allen stratē sal sijn screpinghe/eñ
in allen steden die buyten sijn sal worden
geseit/wee/wee/Eñ si sullē roepē den ac
ker man tot screpē/eñ tot kermē die geē
die connē screpen/Eñ in allen weghē sal
sijn screpinge/wāt ic sal doorgaē int mid.
del vā v/seit die HEERE/Wee dē genen
die begerē dē dach des HEEREN. Wair
toe begeerdi hē? Dezē dach des HEEREN
sal sijn duysternisse eñ geen licht. Gelijc
als een man sal vlien vādē aenschijn des
leeuwē/eñ hē te gemoet coemt een beer
eñ gaet in sijn huys/eñ leent met zijn hāt
op die wande/eñ hē bijt een slange. Sal
die dach des HEEREN niet duysternisse
sijn: eñ geen licht/eñ donckerheit/eñ geē
schijn in hē? Ic heb gehaet/eñ verworpē v
feest dagē/eñ ic en sal nyet ontfangē den
ruec uwer scaren.

Ist dat ghi mi offert offerhādē/eñ u.
we gauen sal ic niet ontfangē/eñ ic en
sal niet aensien die begeertē uwer vettē
beemt vā mi t geruchte uwer sangē/eñ ic
en sal niet horē die sangē uwer lierē. Eñ
oordeel sal worden opēbaert als water/
eñ rechtuerdicheit/als een stercke riuie.
re O ghi huys vā Israel en hebdi my nz
geoffert offerhande inder woestinē veer
tich iaer?

Eñ ghi hebt gedraghē dat Taberna
kel Moloch uwē God/eñ dat beelt uwer
afgodē/die sterrē ws Gods Rempha/eñ
die beeldē die ghi v gemaect hebt om aē
te biddē/Ic sal v doē gaē ouer Damascū
seit die HEERE/sinē naē is God der heir
scaren

Dat.vi. Capittel

Vee v/die rijc sijt in Syon. Eñ be
trouwet indē berch vā Samaryē
n. Ghi opperste eñ hoofde der volckē de
houaerdelijc ingaet int huis vā Israhel.
Gaet in Salomo/eñ siet/eñ vā dair gaet
int grote Emach/eñ climt neder in Geth
der palestinen/eñ tot den besten rijcken
vā deser/oft haer lāt breder is dā v landt
Ghi die af gescepdē sijt eenē quadē dach:
eñ naect dē stoel der boosheit. Die slaept
in yuoren beddē/eñ hebt wellust in uwē
gesprepden beddē

Die etet lam vā der cuddē/eñ die cal
ueren vā tmiddel der beesten/die singet B
totter stemmen der sanctorien. Als Da.
uid/hebbē si gemeēt te hebbē dye vaten
des sangs/eñ droncken den wijn wt fles
scen/eñ warē besmeert met costelijke sal
ue/eñ en haddē geen medelijden op dye
verderfnisse Joseph. Daer om sullē si nu
ouergaen indē hoofde der gheenre dye
ouergaē/eñ dat werc der weeldicheit sal
van hem genomen worden

God die HEERE heeft gesworē in zij
re sielē/die HEERE v God der heirscarē C
seit/Ic versmade die houaerdie Jacobs/
eñ ic hate die husen/eñ ic sal ouergeuē de
stat met harē inwoenders. Eñ ist datter
ouerbleuen sijn tien mānē in eenē huise
eñ die sullē steruē. Eñ zijn naeste sal hem
wech nemē/eñ barnē hem om dat hi wt
dragen sal sijn gebeente vādē huse/eñ hy
sal seggē dē genē die is indē binnēstē des
huis. Ister yemāt meer bi v? Eñ hi sal āt.
woorden. Het is deynde. Eñ hi zal hē seg
gē. Swiget/eñ en gedenct niet des HE. D
REN naem. Wāt siet/die HEERE heeft
gebodē/hi sal slaen dat grooter huis met
vallen eñ verderffenissen/eñ dat minste
huis met splieringē

Mogē die peerdē lopē idē stenē/of mach
mē ploegē met buffelē? Wāt ghi verwā.
delt hebt dz recht in bitterhz/eñ de vrucht
der rechtuaerdicheit in alsē/die daer ver
blijt in niet/eñ segt En hebbē wi ons nz
in onser starcheit aēgenomē hoornē/wāt
siet/spreect die HEERE v God der heirsca
rē/ic sal verweckē op v een volc huis van
Israel/eñ sal v verderuē vādē inganc E.
moch totter riuieren des woestijns/

Dat.vij. Capittel

God die HEERE heeft mi dit gheo.
pēbaert. Siet die maker der sprinc A
hanē int beginsel der spruitē/eñ dē auōt
regē/eñ dē auōts regē na der scheringe
des coninck. Eñ tis gesciet als si begōnē
te etē dat cruyt der aerdē/hebic gesprokē
HEERE God ic bidde weest ghenadich.
Wie sal verwecken Jacob wāt hi clein is
Die HEERE heeft ontfermt daer op. Tē
sal niet sijn seit die HEERE. Eñ dye HE.
RE God heeft mi dit getoōt Eñ siet god
die HEERE heeft geroepē dat rechte tot

te vier/eñ hi sal verslinden veel diepheydē
eñ heeft te samē geten eē deel. Eñ ic heb
geseit. HERE God/ic bidde/ruste: Wye
sal verwerkē Jacob/want hi cleyn is? Eñ
dye HERE heeft ontfermt op hem. Eñ
die HERE seit/dit en sal niet sijn. God de
B HERE heeft mi dit getoont. Eñ siet/de
HERE was staēde op eē muer besmeert
met calck/eñ in sijn hāt was eē truweel
des metselaer. Eñ die HERE heeft ghe
seit tot mi. Wat siet ghi Amos? Eñ ic seide
Een truweel des metselaers. Eñ de HE
RE heeft geseit. Siet/ic sal settē mijn tru
weel int middel mijns volcs vā Israhel.
Ic en sal voortmeer nyet toe doē op hem
te leydē/eñ die hoochedē des afgods sullē
wordē verderft/eñ dye heylichmakingē
Israels sullē woest wordē/eñ ic sal opstaē
C op dat huis Hieroboams/metten sweer
de. Eñ Amasias die priester heeft gheson
dē in Bethel/tottē coninc vā Israel Hye
roboam/seggēde. Amos is tegē v opghe
staē int middel des huys Israels. T'lant
en sal niet mogē verdraghē alle sijn woor
den.·.

Wāt dit seit Amos Hieroboā sal ster
uen mettē swaerde/eñ Israel sal gaē ghe
uāgē wt sinē lāde. Eñ Amasias heeft ge.
seit tot Amos Wat siet ghy/gaet. eñ vliet
int lāt vā Juda/eñ eedt daer broot/eñ pro
pheteert daer/eñ ghi en sult voort meer
niet toedoen in Bethel/om te prophetee
ren/wāttet heilichmakinge des conincs
is eñ thuis des rijcs

D Eñ Amos heeft geantwoort/eñ ghe.
seit tot Amasiam Ic en heb geē propheet
noch propheten soon/maer ic ben eendie
mz beestē om gaet/eñ ic stelle die onvrcht
baer vijchboomen/Eñ God die HERE
heeft mi genomē/dat ic soude volghē die
beestē/eñ die HERE heeft geseit tot mi
Gaet eñ propheteert tot mijn volc Isra.
el. Eñ nv hoort des HEREN woort. ghi
segt/ghi en sult niet prophetteren op Isra
el/eñ nyet drupen op thuys des afgods:
Daer om seit die HERE. V wijf sal on.
cuysheit doē inder stat/eñ sonē eñ dochte
ren sullē vallē indē sweerde/eñ v lant sal
bi dē coorde gemetē worden. Eñ ghy sult
steruē int beuleckte lāt/eñ Israel sal gaen
geuangen van sijn lant

Dat.viij Capittel A

GOd de HERE heeft mi dit getoōt
Eñ siet een haeck der appelē. Eñ
heeft geseit Amos wat siet ghi? Eñ ic heb
geseit. Eenē haec der appelē. Eñ die HE
RE heeft geseit tot mi. Dat eynde is ge.
comē op mijn volc vā Israel. Ic en sal der
niet meer toe doē/dat ic hē voorbi sal gaē.
Eñ God die HERE seit/die hangelē des
tempels sullen keerē in diē daghe/Veel
sullēder steruē/eñ in allen plaetsen doet
swijghen

Hoort dit ghi die dē armē verdruckt
eñ doet die behoeftige der aerdē ontbre.
ken/seggende. Wāneer sal die maēt voor B
bi gaen/eñ dat wi sullē vercopē ons comē
scap/eñ die Sabboth/eñ dz wi sullē voort
doen onsen tarwe/op dat wi mogen ver.
minderē die maet/eñ vermeerdē dat sp.
clum/eñ insettē valsce gewichtē/op dz wi
besittē mogē in siluer/die behoeftige/eñ
armē om scoen/eñ wi sullēse vercopē traf
des tarwes. Dye HERE heeft gesworē
in die houaerdie Jacob/ick en sal niet ver
getē tottē eynde al haer werckē. En sal
vā desen niet beroert wordē die aerde/eñ
sal niet screpen al die woonre der aerden
Hi sal op climmē als een geheel vloet/eñ C
sal wordē wtgeworpē/eñ neder vloepen
als die riuier Egipti? Eñ die HERE seit Thobie.ij/
in dien dage sal sijn. Die zonne zal onder.
gaē indē middach/eñ ic zal verdonckeren
doē die aerde indē dach des lichts/ mach.l

Eñ ic zal verwādelē v feest dagen in
screpen/eñ alle uwe sangē in karmē. Eñ D
ic zal op uwer alre rugge doē brēgē eē sac
eñ op alle hooft/bloetheit vā haire Eñ ic
sal haer setten als screpen eens eenichs
soons/eñ haer wterste als eenen bitterē
dach De HERE seit die dagē comē/eñ ic
sal wt sendē honger inder aerdē/niet hō.
gher des broots/noch dorst des waters/
mair om te horē des HEREN woort. eñ
si sullē beroert wordē vā zee totter zee/eñ
sullē omgaē vā noordē tottē oostē/eñ sul.
lē soekē des HEREN woort/eñ si en sul.
lēt niet vindē. In diē dagē sullē die scone
maechdē eñ iōgelingē ōtbrekē vā dorste
die sweeren in die misdaet Samarie/eñ

seggen v God/Dã leeft/eñ die wech van
Bersabee leeft Eñ si sullē vallen eñ nyet
weder opstaen.

Dat.ix.Capittel

A IEk heb dē HEERE gesien staende
opte outaer Eñ seide Slaet de her-
ren.eñ laet die ouerste dorpelē wordē be-
roert/wãt giericheit is in t hooft vã hem
allē/eñ ic sal dē laetsten vã hē doden indē
sweerde Si en sullen niet mogē vlien/eñ
die vlyet en sal nyet behouden wordē Ist
dat si neder climmē totter hellē/myn hãt
salse weder wtleiden van daer/eñ ist dat
si opclimmen totten hemel/ick salse van
daer aftreckē.Eñ ist sake dat si verborgē
waren int opperste des berchs Carmeli
ic ondersoekende salse vã daer halen.Eñ
waert sake dat si hem seluē verborgē vã
minē oogen int diepe des zees/ic sal daer
gebiedē dē serpente/eñ die salse bytē Eñ
waert dat si gingē in geuangenisse bi ha
ren viandē/ic sal daer gebiedē dē zweerde
B dat hyse sal dootslaen/eñ ic sal settē myn
ooghen op hē in quaet ende niet in goet.
Eñ die HEERE der heirscaren v god/die
raert die aerde/eñ si verdorret/eñ alle die
daer in wonen sullen screpen/Eñ een ye-
gelyc sal opclimmē als een riuier/eñ ne-
der vloepen als die vloet Egypti.

Die timmert indē hemel syn opclim
minge/eñ heeft gesticht een bōdeken op
der aerdē.Die roept die waterē des zees
eñ stort die/op die breetheit der aerdē/die
HEERE is sinen naem/ Die HEERE
seyt/ghi sonen van Israel en sidi mi nyet
als sonē der morianē:En heb ic niet Isra
el doen opclimmē vã dē lande vã Egiptē
eñ die Palestynē vã Capadocien/eñ dye
vã Sirien van Cirenen:Siet des HEE
C REN oogen syn op een ryc dat sondicht
eñ ic sal dat te samē wtruē vã dē aēschyn
der aerden.

Nochtans wtruēde en sal ic niet tsa-
men wtruen/seit die HEERE thuys van
Jacob.Want siet ic sal gebieden/eñ ic sal
slaen in allē volcke thuys Israel.als ghe-
slaghen eñ gescudt wort de tarwe inde se
ue/eñ een steenken en sal nyet vallen op
die aerde/Alle die sondaers myns volcs
sullen steruen inden sweerde/die seggen

Amos Ca.ix

het en sal niet nakē/eñ tquaet en sal nyet
comen op ons In dien dage zal ic verwec
ken dat tabernakel Dauids dat geuallē
is/eñ ic sal weder timmerē die spletē syn
re mueren/eñ ic sal weder maken datter
gheuallen is.

Eñ ic sal hem weder tymmeren als
inden ouden dagen.dat si besitten mogē
die ouerbliuinghe van Idumeen/eñ alle
natien/daer om want minē naem is aen
gheroepen op hem/dit seyt die HEERE/
die dese dinghen doet.Die HEERE zeyt.
Siet die daghen sullen comen/eñ die ploe- D
ger sal aengrypen den maeier/eñ die tre
der der wynparsen den genen diet saedt
saeyt.Eñ die bergen sullen druppen soe-
ticheit/eñ alle die hueuelen sullen gebou
wet worden.

Eñ ick sal bekeeren die vanghenisse
myns volcs van Israhel.eñ si sullen tim
meren steden die woest syn/ende si sullen
daer in woonen/eñ sullen planten wyn-
gaerden/eñ drincken den wyn daer van
eñ si sullen maken houen/eñ sul-
len eten die vruchten daer
af.Eñ ic salse planten op
haer aerde/eñ en zal
se voort meer niet
af trecken van
haer lãt dat
ic hē gege
uē heb
dit
zeit die HEERE v God

Hier eynt Amos

Hier begint Abdias
Dat.I.Capittel

A DAt gesich
te Abdye. Dit seit de
HEERE tot Edom.
Wy hebben een ghe
boot gehoort vāden
HEERE/eñ hy heeft
gesondē eenē bode totte heydenē. Staet
op/eñ laet ons tsamē op staē/teghē hē in
dē stryt/Siet/ic heb v cleyn gegeuen on.
der dē heidenē. Ghi sijt sijt zeer versmate
lijc. Die houerdie ws hertē heeft v verhe
uen die woont in die spletē der steenē/eñ
verheft uwē stoel.

Die segt in dijnre hertē. Wye sal my
af treckē inder aerdē? Ist sake dat ghi ver
heuē sijt als die aerne/eñ ghi set uwē nest
onder die sterrē/die HEERE seit/ick sal v
aftreckē. Waert dat die dieuen waren in
gegāen tot v/ist dat die moerders warē
ingegaen tot v inder nacht/hoe sout ghy
hebbē geswegē? En soudē si niet gestolen
li;/b/ hebbē dat hē genoech gheweest hadde?
Waert dat die wijnsniders warē inghe.
gaen tot v/en soudē si v niet een besije ge
laten hebben.

Hoe hebben si ondersocht Esau? Sy
hebbē ondersocht sijn verholen dingen/
B tot dē eynde hebbē si v wtghesondē/alle
dye mannen ws voorwaerdē hebbē v be
spot.

Die mannē ws vreden hebben te bo
uen gegaē tegē v/Die met v etē/sullē la.
gen leggē onder v/Gheen wijsheit en is
in hē. Die HEERE seit/en sal ic niet in diē
dage verderuē die wijsen vā Idumea/eñ
C die wijsheit vanden berch Esau?
xxv/ Eñ v sterckē vādē Sudē sullē vreezē.
cl/ g/ dat vergaē sal die man vādē berch Esau
om die dootslach eñ om die boosheit in u.
wē broeder Jacob. Beschamenisse sal v be
deckē/eñ ghi sult vergaē inder eewicheit
Indē dage doe ghi stont tegē hē/doe dye
vreemdē vingē sijn heyr/eñ die vā buytē
gingen in syn poorten/eñ op Jerusalem
worpē si lotē/eñ ghi waert als een vā hē.
Eñ ghi en sult niet versmadē inden dage

uwe broeders/indē dach sijnre pelgrima
gie. Eñ ghi en sult niet verblijden op die
sonē vā Juda indē dage haerder verderf D
nisse/eñ ghi en sult niet groot makē uwē
mōt indē dach der benautheit. Noch ghy
en sult nz ingaē in die poorte mijns volcs
indē dach haers vallēs/noch ghi en sultē
niet versmadē in sinen quadē/indē dach
sijnre verderfnisse. Eñ ghi en sult niet E
wordē wtgesondē tegen sijn heyr indē da
ghe zijnre verderfnisse/noch ghy en sult
oock niet staen indē wtgangē/om doot te
slaen die daer vlien.

Eñ ghi en sult niet besluytē die ouer.
blijuē vā hē/indē dach sijnre tribulatien
wāt hi is die dach des HEEREN op allen
volcken. Alsoo als ghi ghedaē hebt/sal v
geschien/ic sal keeren v wedergeuen in v
hooft. Wāt als ghi ghedroncken hebt op
mijnen heylighen berch/sullen drincken
alle volcken eewelijc/eñ sullen drincken/
eñ opsuppen/eñ si sullen sijn oft si niet en
waren. F

Eñ inden berch Syon sal sijn gesont
makinge/eñ hi sal sijn heylich. Eñ thuis
vā Jacob sal besittē die gene die hē besetē
hadden Eñ thuys vā Jacob sal sijn vier/
eñ thuis vā Joseph een vlāme/eñ thuys
vā Esau een stoppel: Eñ sullen worden
ontsteken in hem/eñ sullense verslinden
eñ geen ouerblijuinge en sullen sijns des
huis Esau/wāt die HEERE heuet ghe
sproken.

Eñ die sijn int Suden/sullen te erue
ontfangen den berch Esau/eñ die sijn in. G
den velden Philistijm/sullen besitten dat
lantscap Ephraim/eñ dat landt van Sa.
marien. Ende Beniamin sal besittē Ga
laad/ende die ouervoeringhe des heyrs
der sonen van Israel/sal besitten alle dye
steden der Cananeen/tot Sareptam toe
eñ dye ouervoeringhe van Jerusalem(
dye in Bosforo is) sal besitten dye steden
des Sudens. Eñ die ghesontmakers sul
len opclimmen inden berch Syon om te
ordeclen den berch Esau/eñ
dat rijcke sal sijn den
HEERE

Hier eynt Abdias

¶ Hier begint Jonas

Dat.I.Capittel

DAt woorde des HEREN geschiede tot Jona den sone Amithai/ ende sprack. Maect v op / ende gaet in die grote stat Niniue/ eñ predict daer inne.wāt haer boosheit is opgherömen voor mi.Eñ Jona maecte hē op/om te vlien voor dē HEERE/op dye zee/eñ tooch af tot Joppe/eñ doē hi een scip vāt dat op zee wilde varē/gaf hy vaergelt/eñ trat dairinne/dat hi met hen opt zee soude varen voor den HERE

Doē liet die HERE eenē grotē wint op die zee comē/eñ dair verhief een groot onwedere op die zee/also datmē meynde datter scip soude brekē.Eñ die scipliedē vreesdē/eñ criischtē/een yegelyc tot sinē God.Eñ worpē dat ghereetscap.dat int scip was/in de zee dz het lichter soude werden:Maer Jona was onder int scip ghedaelt eñ lach/eñ sliep.Doē tradt die scipmā tot hē eñ sprac tot hē.Wat slaept ghi? staet op/roept uwē God aen/of God mensch[]yn onser gedinckē wilde.dat wy nyet en verdoruen

Eñ die eene sprac tottē anderē/coemt wi willen looten/op dat wi ondervijndē om wiens wille/het ons aldus qualic ga. Eñ doē si lotē/raecttet Jonam.Doen spraken si tot hē/Segt ons.waer om gaet het ons so qualick?Wat is v neringe?eñ van waer coemt ghi/wt welkē lande sijt ghi? eñ vā wat volc sijt ghi? Hi sprack tot hen/ Ic bē een Ebreeusch mā/eñ vreese dē HERE God vā dē hemel/welcke ghemaect heeft die zee eñ dat droge.Doē vreesdē dye

lieden zeer/eñ sprakē tot hē.Waerō hebt ghi dat dan gedaen?Wāt si wistē dat hy voor dē HERE vluchte/wāt hi hat hen ghesept.

Doē sprakē si/wat sullen wi dā met v doē/dat ons dye zee stille werde?wāt dye zee woedet Hi sprac Neemt mi/eñ werpt mi in die zee.soo sal v dye zee stil werden/ Wāt ic weet dat sulc groot onweder ouer v coemt om mijnent wille. D

Eñ die liedē roepden/dat si weder te lande souden comē/maer si en condē nyet. want dye zee was tegen hen mids grote storm/doē riepē si tottē HERE eñ sprakē Och HERE en laet ons niet verderuē om dees mās siele wille/eñ en rekēt ons donsculdige bloet niet toe/wāt ghy HERE doet alsoet v behaecht.

Eñ si namē Jona eñ worpē hē in die zee.Doē stont die zee stille vā harē woedē Eñ dye liedē vreesdē dē HERE zeer/eñ dedē dē HERE offer eñ geloofte.Maer die HERE bereyde eenē groten visch/ om Jona te verslindē.Eñ Jona was in den lijue des vischs drie daghen/eñ drie nachten.

Dat.ij.Capittel

ENde Jona badt tottē HERE sinē God inden liue des vischs/eñ sprack A mat
Ic riep tot dē HERE in mijnē angst/eñ hi antwoorde mi/Ic riep wt dē buyc der hellen/eñ ghi hoordet mijne stēme.Ghi werpet mi in die diepte middē in die zee/ dat die vloedē mi omuinghen.Alle uwe water wagen/eñ barē gingen ouer mi B psal

Dat ic dachte/ic ware vā uwē oogen verstotē.Ic en soude uwē heyligen tēpel niet meer sien.

Die waterē omuingē mi tot aē mijn leuē/die dieptē omringden mi/die zee bedecte mijn hooft.

Ic sanc onder wech/tot der bergē grōdē/Die aerde had mi vergrēdelt eewelic C
Maer ghi hebt mijn leuē wt den verderuē gelept.HERE mijn God.

Doen mijn siele bi my verzaechde/ dacht ick op den HEERE/ende mijn gebet quam tot v in uwen heylighen tempel.

Maer die hen verlaten opp ydelheit te

vergeefs/die latē ontfermherticheit vā
ren.:

Maer ic wil met dancofferen/myne
geloofte wil ic dē HEERE betalē/dat my
geholpen is

Eñ die HEERE sprac tot dē visſche/eñ
den selue spyde Jona wt aent lant.

Dat.iij.Capittel

A Ende dat woordt des HEEREN
gesciede tē andermale tot Jona/eñ
sprac/Maect v op/gaet in die groote stat
Nineue/eñ predickt haer die predikinge
die ic v segge. Doē maecte hē Jona op/eñ
ginc tot Nineue waert/also dye HERE
geseyt had. Niniene was een grote stadt
Gods/drie dach reysen groot. Eñ doē Jo-
na een dach reysē daer begonst in te gaē
B so predicte hi eñ sprac. Het syn noch veer-
xū/d tich dagen/so wert Nineue omghekeert
xid: Doē geloef dē die liedē tot Ninive aē god
eñ lietē predikē. Datmē vastē soude. Eñ
togē sackē aē/beide groot eñ cleyn

Eñ doē dat voor dē coninc te Nineue
quā/stont hi op vā sinen throon/eñ leyde
syn purpuer af/eñ wāt eenē sack om hē
eñ ginc in die asschē sittē/Eñ lyet wtroe-
C pē eñ seggē tot Ninene wt beuele des co
nincs eñ synder machtighē/aldus/Noch
mensch/noch dier/noch osse/noch scape/
en sal yet smakē/eñ mē salse niet latē wet
dē noch water drinckē/eñ sullē sackē om
hen wynden beide menschē eñ dierē/eñ
tot God roepē crachtelic/Eñ eē yegelick
D bekere hē van sinē quadē wege/eñ vāder
i/ij.c ongerechticheit synder hādē. Wie weet
God mocht hem bekerē eñ het mocht hē
berouwē/eñ hem keeren van synder grā
miger toornicheit/dat wy niet en verder
uen.:

Maer doen God haer wercken sach/
dat si hen bekeerden van haren quaden
weghe/beroude hem des quaets/dat hy
ghesproken hadde hen te doen/ende en
deets niet

A Dat.iiij.Capitte
xviij 1/ij e ii/xvi
Dat verdroot Jona te male zere/eñ
waert toornich/eñ bat tot dē HE
RE eñ sprack. Och HERE dat ist dat ick
seyde/doē ic noch in mynē lāde was/waer
omme ic oor wilde voorcomē te vlyen op

die zee/wāt ic weet dat ghi genadich/ont
fermhertich/lanckmodich/eñ van groter
goetheyt syt/eñ laet v des oeuels berou-
wē. Duo neempt doch nu HERE myn
siele vā mi/want ic wilde liever doot syn
dā leuen/Maer die HERE sprac. Meent
ghi dat ghi wel te recht gram syt?

Eñ Jonas ginc ter stat wt/eñ sat oost
waerts der stat/eñ maecte hē aldaer een
hutte/doē sette hi hē onder in die schaduwe
tot dat hy saghe wat der stadt co comen B
soude.

Eñ die HERE bereyde eenē wilden
rancke/die wiesch ouer Jona/dat hy scha-
duwe gaf ouer syn hooft/eñ hē verlost
soude in sinen oeuele. Eñ Jona verblyde
hem zeer van dien wilden rancke. Maer
die HEERE bereyde eenen worm des
smorghens doen die dagheraet op ginck C
die stach die wilde rancke datse verdorde
Maer als die sonne opghegaen was/be-
reyde dye HERE eenen verdorrenden
oostwindt/ende die sonne stack Jona opt
hooft/also dat hi mat waert. Doen wēsch
te hi synder selen dye doot/eñ sprack Ick
wilde liever doot syn dan leuen

Doen sprack God tot Jona. Meent
ghi dat ghi wel te recht tornich wert om
dien wilden rancke? Eñ hy sprach/wel te
rechte ben ic gram totter doot toe. Eñ de
HEERE sprac: V iammert des wilden
rancke/daer ghi nyet aen ghearbeyt en D
hadt/noch en hadtse ooc niet opgetogē
welck in eender nacht waerdt/eñ in een
der nacht verderft: Eñ mi en soude nyet
iammeren Nineue sulker groter stat/in
welcker meer dan honderdt/eñ
twintich dusent menschē syn
die geen onderscheet en
weten/wat rechts
of slincs is/daer
toe oec vele
die
rē

Hier eynt Jonas

Hier begint Micheas.
Dat .I. Capittel

DAt woort des HEE REN dat gesprokē is tot Micheā Morasthitē/ in dē dagen Joathā/ Achā/ en de Ezechie der coninge van Juda/dat hy gesiē heeft op Samaria eñ Iherusalem.

Hoort alle volcken/eñ die aerde/eñ haer volheit moet aēmerckē/eñ God die HE RE moet v sijn in eē getuyge/die HEE RE vā sinē heiligen tēpel. Want siet die HEERE sal wtgaen van sijnder heyliger plaetsen/eñ hi sal neder climmē. eñ sal tre dē op die hoochedē der aerdē

Eñ die bergē sullē verteert wordē onder hē/eñ dye dalē sullē gescoort worden als was/vā tegēwoordicheyt des vyers/ als waterē die haestelijc neder loopē. Alle dit sal sijn in die sonde vā Jacob/eñ indē sondē des huys vā Israel. Welc is de misdaet vā Jacob? Ist niet Samaria? Ende welc sijn die hoochedē vā Juda? Ist nyet Jerusalē? Eñ ic sal Samarie settē/als eenē steēhoop indē acker/wāneer die wijngaert geplāt wort/eñ ic sal sijn steenen aftreckē in een valeye. Eñ ic sal sijn fundamētē opēbarē. eñ alle sijn beelden sullen wordē te samē gesnedē. Eñ al haer loonē sullē gebrāt wordē mettē viere/eñ ick sal alle haer afgodē in verderffenisse setten/ wāt si vā gemeē wiuē loon vergadert zijn eñ sullē weder keerē tot gemeē wiuē loō

Op dat sal ic screyē eñ huylē. ic sal beroost gaē eñ naect. Ick sal kermē maken als der drakē/eñ screyē als der struyzen/ Wāt geē hope en is tot haerder wonde/ wāt si is tot Juda gecomen/eñ heeft dye poorte mijns volcs tot Jerusalē geroert/ En wilt niet bootscappē in Geth/en wilt niet screyē met tranē. Indē huise des gestofs/bestroyt v met gestof. Eñ gaet ghy

scoone wooninge/bescaēt met scāde. Sy en is niet wt gegaē/die woōt indē wtgāc Dat huys uwer gebuerinnē sal vā v dye screyinge ontfāgē/die haer seluē gestaen heeft/wāt si is crāc geworde int goet/dye woont in bitterhedē. Want quaet is neder geuallē vādē HEERE in die poorte vā Jerusalē/ gheruchte der wagenē is eē verwonderinge dē genen dye in Lachis woonē. Der dochterē vā Syon is een beginne der sondē/wāt in v die sondē vā Israel geuondē sijn

Daer om sal hi orloochs mānē geuē/ op die verderffenisse Geth/eñ op die huisen des luegēs/in bedriegenisse dē coningē vā Israel. Noch sal ic v eē erfgenaem toeleydē die daer woont in Maresa/ eñ de die glorie vā Israel sal comē tot Odollam. Wert bloot vā hayr. eñ wert gescoerē op die sonē uwer welluste/maect breet ū caluheit als eenē arē/wāt si sijn van v geuangē geleit D

Dat .II. Capittel. A

Ue ghi die dēct oproerlicheit/ende werct in uwē slaepcamerē. Sy volbregē dat indē morgē stont/wāt hair hāt is tegē dē HEERE. Eñ si hebbē dye ackerē begeert/eñ si hebbēse met gewelt ghenomen/eñ si hebbē die huysen genomen eñ hebbē dē man onrecht gedaen/eñ sijn husen/den man eñ sijn erffenisse.

Daer om seit dit die HEERE. Syet ic dencke quaet op dit huysgesin/waer van ghi v halsen niet afhalē en sult/eñ en sule niet houeerdelic wandelen/want die tijt seer quaet is. In dyen daghe sal op v een gelijckenisse genomen werden/ende eenen sanc sal ghesongen worden met soeticheit vanden ghenen die seggen sullen/ Wi sijn woest ghemaect met verderfenisse. Een deel mijns volcks is verwandelt. B

Hoe gaet ghi van my/als hy weder comt die onse landt deylen sal? Daer om en salt v nyet sijn seyndende een zeel des lots onder die scare des HEEREN o Israhel.

En wilt nz sprekē/seggeñ. Jacobs huis seit/tē sal op dese nz druypē/dese bescame

(misse en

salse niet omuãgē. En is de geest des HE
REN niet vertort/of sijn sijn gedachten
sodanich? En sijn mijn woordē niet goet
met dē genē die recht wãdelt. Eñ weder
om/mijn volc is ter contrariē vã desen te
gē mi opgestaē. Sy hebbē dē mãtel van
bouē/eñ dē rot wech genomē/eñ die sim
pelikē doorgingē hebt ghi in eenē strijdt
gekeert. Ghi hebt die vrouwē mijns volcx
wtgeworpē vã dē huse haerder weelden
eñ ghi hebt mijn lof inder eewicheit vã harē
kinderē genomē. Staet op eñ gaet/wãt ghi
en hebt hier geen ruste. Om haer onrey
nicheit sal si gecorrumpeert worden met
die quaetste vuylicheit. Och oft ic nyet eē
mã en ware/geenē geest hebbēde/ ende
sprake liever luegētael. Ic sal v druppen
in wijn eñ in dronckēscap/eñ dit volck en
salt niet siē/op wiē tdrupē sal

Ic sal Jacob vergaderē geheel in een
vergaderinge/ic sal die ouerbliuinge vã
Israel in eē tsamē leidē. Ic sal hē samē set
tē als eē cudde in een scaeps cope/als een
beest int middel der kolen. Si sullen ver
stoort wordē vã veelheit der mēscē Want
hi sal opclimmē/opēbarēde dē wech voor
hē. Hi sal deelē/eñ si sullen door die poorte
gaē/eñ sullē door haer wtgaē. Eñ hair co
ninc sal door gaē voor haer/eñ die HEE
RE in harē hoofde

A Dat.iij. Capittel

Ende ic heb geseit Hoort ghy princē
vã Jacob/eñ hertogē des huys Is
rael. En behoort v niet ordeel te weten/
eñ hatet goet/eñ mint quaet/die met ge
welt afneēt die vellē vã bouē vã hē/ende
haer vleesch vã harē beenē: Die tvleesch
mijns volcs gegetē hebbē/eñ daer bouē
haer huyt af gevilt/eñ haer gebeente ge
brokē/eñ te samē gesnedē als in eenē ke
B tel/eñ als vlees int middel des pots. Dã
sullē si totte HERE roepē/eñ hy en salse
niet verhoorē/eñ hi sal sijn aēsicht van hē
bedeckē/in die tijt/als si yet scalckelicx ge
daē hebbē in harē vindingē

Die HERE seit dit/op dye prophetē
die mijn volc verleidē/dye met harē tādē
bitē eñ predikē vrede? Eñ ist dat hem ye
mãt in harē monde nyet en geeft/opten
heyligē/ makē si dē strijt. Dair ō sal v den
nacht sijn voor v gesichte/eñ dye duyster
nisse voor v prophetie. Eñ die sonne sal on C
dergaē op die prophetē/eñ diē dach sal ver
donckert wordē op hē. Eñ die gesicht siē/
sullē bescaēt wordē/eñ oot die propheten/
Eñ si sullē alle hair aēsichtē deckē/wãtet
die ãtwoorde Gods niet en is. Nochtans
bē ic veruult met sterckheit des geests des
HEREN/met ordeel eñ cracht/dat ic Ja
cob sijn sonde bootscappē soude/eñ Israel
sijn misdaet. Hoort dit ghi princē des huis Eze.xxij.d
Jacob/eñ ghi rechterē des huys vã Isra Sa.iij.b
el/die dat ordeel versmadet/eñ al dz recht D
is verkeert hi. Die Syon timmert inden
bloedē/eñ Jerusalē in die boosheit

Sijn princē hebbē geordelt in gauē
Eñ sijn prophetē hebben geprophetert
in gelt/eñ si hebbē opten HERE gerust
seggēde. En is die HERE niet int mid
del vã ons? En sullē geē quade dingē op
ons comē: Dair om/om uwē wille sal Si
on geploecht wordē als eenē acker/eñ Je
rusalē sal sijn als eenē steenhoop/eñ den
berch des tēpels/als dye hoocheden der
bosscen

A Dat.iiij. Capittel.

Ende het sal zijn in dz leste der dagē/dz
die berch des huis des HEREN sal
bereit zijn int opperste der bergē/eñ hoge Esa.ij.a
bouē alle hueuelē/Eñ dye volcken sullen
tot hē vloeyē/eñ veel heidenē sullē haestē
eñ seggē. Coēt eñ laet ons opclimmē tot
tē berch des HEREN/eñ totten huyse
Gods Jacobs. Eñ hi sal ons leerē vã sinē
wegē/eñ wi sullē gaen in sinen biwegen/
Wãt vã Siō sal de wet wtgaē/eñ twoort
des HEREN vã Jerusalem. Ende hi sal
rechtē onder veel volckē/eñ sal berispen
die stercke volcken int verre. Eñ si sullen
haer sweerdē makē in ploech ysers/ende
haer glauien in spadē.

Dat eē volc en sal niet een sweert ne
mē tegē dat ander/eñ en sullē nyet meer B
leerē stridē. Eñ eē yegelic mã sal onder si
nē wijngaert sitten/eñ onder sinen vijch
boom/eñ niemant en sal sijn die hem ver
varen sal/ want dē mont des HEREN
der heyrscaren heuet ghesproken/ want
alle volcken sullen wandelen/een yeghe
lic inden name sijns Gods/mer wy sullē

wãdelẽ indẽ name des HEEREN ons
Gods inder eewichz/eñ voort meer/ Die
So.iij.d HERE ſeit/in dië dage/ſal ic dẽ cruepel
vergaderẽ/eñ ic ſal vergaderẽ dien ic wt
geworpẽ heb/eñ ic ſal trooſtẽ/diẽ ic gepijnt
had. Eñ ic ſal den cruepel onder die ouer
bliuinge ſettẽ/eñ hẽ dye gearbeyt hadde
in eẽ ſterc volc

C Eñ die HERE ſal op hẽ regneren in
Luce/I.c dẽ berch Syon/vã nu tot inder eewicheit
Eñ ghi torẽ der cuddẽ neuelachtich doch
ter vã Syon/tot v ſal die HERE comen/
eñ die eerſte macht eñ dat rijke ſal comẽ
ghi dochterẽ vã Jeruſalẽ. Waer om wor
di nu tſamẽ getrockẽ vã droeffeniſſe? En
hebdi geenẽ coninc/of is v raetſman ver
gaẽ/wãt die droeffeniſſe heeft v omuãgẽ
als eẽ vrouwe die in arbeit gaet: Sijt dro
uich eñ doet genoch dochter vã Syon als
die gene die in arbeit gaet/ wãt nu ſuldy
wtgaẽ wter ſtat/eñ ſult in die conincrij
kẽ woonẽ/eñ ſult tot Babilonien comen
daer ſuldi verloſt wordẽ/daer ſal v de HE
RE v verloſſen vã die hãt uwer viãden/
Eñ nu ſijn op v veel volcken vergadert/
die ſeggẽ/ſi moet geſteẽt wordẽ/eñ onſe
ooge moet in Syon ſiẽ.

D Maer ſi en hebbẽ die gedachten des
HEREN niet bekẽt/eñ en hebbẽ ſinen
raet niet verſtaẽ/wãt hi heeftſe vergadert
als hop der ſcueren. Staet op/eñ dorſcht
dochter Syon/wãt ic ſal uwẽ hoorn yſerẽ
ſettẽ/eñ v clauwẽ metalẽ. Eñ ghi ſult ve
le volckẽ verminderẽ/eñ ghi ſult dẽ HE
RE haer roouen/eñ haer ſterckheit den
HERE alder aerdẽ

Dat.v.Capittel

A Dan ſuldi verdoruẽ wordẽ/moorde
Mat/ij.a/ naers dochter. Si hebben op ons
Joh/v/f eẽ belegginge geſet/ſi ſullẽ die wãge des
rechters vã Iſrael metter roede ſlaẽ. Eñ
ghi Bethleẽ. Effrata/ſijt cleyn onder den
duſendẽ vã Juda. Wt v ſal mi wtgaẽ/die
eẽ regeerder in Iſrael ſal ſijn/eñ ſinẽ wt
gãc is vãdẽ begin/vãdẽ dagen der eewic
heit. Daer om ſal hijſe geuẽ/tot eenẽ tijt
in welckẽ/die in arbeit gaet ſal barẽ
Die ouerbliuinge ſijnder broederen

ſullẽ bekeert wordẽ tot die ſonẽ vã Iſra
el. Eñ ſi ſal ſtaẽ/eñ ſal haer ſonẽ voedẽ in
ſterckheit des HEREN in dye hoocheyt
des naẽs des HEREN ſijns Gods. Eñ
ſi ſullẽ bekeert wordẽ/wãt hi ſal nu groot
gemaect wordẽ tottẽ eyndẽ der aerden.
Eñ deſe ſal vrede ſijn vã Aſſyriẽ/als hy in
ons lãt ſal comẽ/eñ als hi in onſen huſen
getredẽ heeft. Eñ wi ſullẽ ſeuẽ herdẽ op
hẽ verweckẽ/eñ acht vorſtẽ mẽſcen/eñ ſy
ſullẽ dlãt vã Aſſyrien eten inden ſweerde
eñ tlãt vã Nẽroth in harẽ lãcen. Eñ hi ſal
verloſſen van Aſſur/als hi in ons lant co
mẽ ſal/eñ als hi in onſen lãdẽ tredẽ ſal. C

Eñ die ouerbliuingẽ vã Jacob ſullen
ſijn int middel vã veel volckẽ/als dauwe
vãdẽ HERE/eñ als druppen opt cruyt.
die dẽ mã niet en verwachtẽ/eñ niet en
verbiet die ſonẽ der mẽſcen. Eñ die ouer
bliuinge vã Jacob ſullen onder die heide
nẽ ſijn int middel vã veel volckẽ/ als een
leeu onder die beeſtẽ der boſſcẽ/eñ als ee
nẽ iongẽ leeuwe onder den cleinẽ beeſtẽ
Welc als hi door gegaẽ is eñ heeft getre
dẽ eñ geuãgẽ/ſo en is niemãt diẽ verloſ
ſen mach. Eñ v hãt ſal verheuẽ wordẽ op
uwe vyãdẽ/eñ alle v viãdẽ ſullẽ ſteruen/
Eñ die HERE ſeit/het ſal in diẽ dage zijn
eñ ic ſal v peerdẽ afhalẽ vã v middele/eñ
ſal v wagenẽ verſtroyẽ/eñ ic ſal die ſtedẽ D
mijns lãts verderuẽ/eñ ſal alle uwe ſter
ke caſteelẽ verderuẽ

Eñ ic ſal die toouerie afhalẽ vã uwer
hant/eñ ſeggingẽ der toecomender din
gen en ſullẽ in v niet ſijn/eñ ic ſal uwe af
godẽ doẽ vergaẽ/eñ v beeldẽ int middel
vã v/eñ ghi en ſult nu meer aẽbeden dye
werckẽ uwer hãdẽ/eñ ic ſal v boſſcẽ wtro
den van uwen middele Ende ick ſal v ſte
den teſamen wriuen/ende ſal make doẽ
met toornicheit ende met onwaerde in al
len volcken die niet gehoort en hebben

Dat.vi.Capittel A

Hoort wat die HERE ſpreect. Staet
op/ende kijſt int recht tegen die ber
ghen/ende die heuuelen moeten die ſtẽ
me hooren. Dye berghen moeten hoorẽ
dz ordeel des HEREN/eñ die ſterckẽ...

mētē der aerdē/wāt dat oordeel des HE
REN sal geordelt wordē met sinē volcke
eñ met Israel. Myn volc wat heb ic v ge
daē/oft waer in heb ic v moeylic geweest
Antwoort mi: Wāt ic heb v wtgeleit van
dē lāde vā Egiptē/eñ vādē huyse der die
narē heb ick v verlost / eñ heb gesonden
Mosen/Aaron/eñ Mariam voor v aen-
sichte.

Myn volc ic bidde dat ghi gedēct/wat
Balach die coninc Moab heeft gedacht
B tegē mi/eñ wat hē geātwoort heeft Ba-
laā Beors soon vā Sethim tot Galgalā/
op dat ghi die rechtuerdicheyt des HE-
REN sout bekēnē. Wat sal ick waerdich
dē HERE offerē? En sal ick hē niet offe
rē offerāde die mē verbrant/eñ ionge cal
uerē die beiaert syn? En sal dye HERE
niet mogē wordē te vredē geset indē duy
sendē der rāmē/oft in veel duysendē vet-
ter bockē? En sal ic niet geuē myn eerst-
geborē voor myn sonde/die vrucht mys
huyrs voor die sondē mynder sielē? O mē
sce ic sal u opēbarē wat goet is/eñ wat de
HERE vā v eyssret.

C Sekerlic recht te doē/eñ barmher-
ticheit te beminnē/eñ sorchfuldich te wā-
delē met uwē God. Des HEREN stem
me roept tot die stadt/eñ salicheit sal syn
den genē die sinē naē vreesen. Hoort ghy
geslachten. Eñ wie sal dat prisen? Noch is
ser vier int huys des quaden/scatten der
boosheit/eñ cleyn/maer vol des torēs. en
sal ic niet rechtueerdich maken onrechte
wage/eñ valsce gewichte des sacs? Inten
welckē haer rycke veruult syn met boos
heit/eñ die daer in woonē sprakē logēta-
le/eñ haer tonge was bedriechlic in harē
monde

D Eñ hier om heb ic v beginnē te slaen
met verderffenisse/om die zōdē. Ghi sult
etē/eñ niet sat wordē/eñ v vernederinge
sal in v middel syn. Eñ ghi sult aē gripen
volg eñ niet behoudē/eñ die ghi behout/sal ick
indē swaerde geuē. Ghi sult saeyen eñ nz
I/b maeyē. Ghi sult die oliuē treden/eñ/niet
met die oly gesalft wordē/eñ dē most / eñ
dē wyn niet drinckē. Eñ ghi hebt dye ge-
boden Amri bewaert/eñ alle werck des
huys Achab/eñ ghi hebt in harē genuch

tē gewādelt/op dat ic v in verderffenisse
geuē soude/eñ die daer in woonē/in een
bespottinge/eñ ghi sult den lachter mys
volcs dragen.

Dat.vij.Capittel A

Wee my/wāt ic bē gewordē als een
die die besiē des wyngaerts verga
dert indē herft. Daer en is geē druue om
te etē. Myn siele heeft begeert die eerste
vyggē die voor ryp wordē. Die heilighe is
vergaē vāder aerdē/ eñ onder dē mēscē
en is niemāt rechtueerdich. Alle leggen
si lagē indē bloede/eñ dye mā iaecht sinē
broeder totter doot. Si seggē tquaet hair
der hādē goet te syn Die prince eyscht/eñ
die rechter is leuerende. Eñ dye groote
heeft gesprokē die begeerte synder sielē/
eñ si hebbē haer verstoort

Dye beste onder hen/is als eē scerp
doornboom/eñ die rechtige als eenē doorē
des tuyns. Dē dach uwer bescouwinge/
v versoeckinge coēt/ Nu sal haer verderf B
fenisse syn/ En wilt uwē vriēt niet geloo-
uē/eñ en wilt indē hertooch niet betrou-
wen/ Bewaert die sloten ws monts van
haer die in uwē scoot slaept/wāt die soon Machabe
doet den vader lachter/eñ die dochter sal r/c/
tegē haer moeder opstaē/des soons wyf
tegē haers mās moeder/ eñ des mēscen
viādē/syn/syn huysgesin. Mair ic sal sien
totte HERE/ic sal verwachtē God myn-
nē gesontmaker

Myn God sal mi hooren/ En wilt op
mi niet verblidē myn viāt/wāt ick geual
len ben/ Ic sal weder op staen/ Als ic indē C
duysternissen sittē sal/die HERE is myn
licht/ Ic sal dē torē des HEREN lydē/
wāt ic hē gesondicht hebbe/tot dat hi myn
sake ordeele/eñ doet myn ordeel. Ende hi
sal mi wt leidē int licht/ic sal syn rechtuer
dicheit sien/eñ die mi haet/salt aensiē/eñ
sal bedect worden met bescamenisse/dye
tot mi seit/ Waer is die HERE v God
Myn oogē sullē haer sien/ Nu salse syn in
een voet tredinge als slyc der straten/die
dagen op dat ghetimmert sullen wordē
v steenen wanden/ In dien daghe so sal
die wet verre worden In dyen daghe
sal Assur tot v comen/ ende tot dye sterc

ke ſtedē/eñ vādē ſtercke ſteden tot die ry
uiere eñ tot die zee vāder zee/eñ tottē ber
ge vādē berge. Eñ die aerde ſal in verder
feniſſe ſijn om haer inwoōders/eñ om de
vrucht haerder gedachtē. Voet v volc in
v roede/eñ die ſcare uwer erffeniſſen/die
alleē woonē indē boſſce/ Baſan eñ Gala.
ad ſullē geuoet wordē int middē des ber.
ges Carmeli/na dē oudē dagē ws wtgāc
vādē lāde vā Egiptē. Jc ſal hē wōderlike
D dingē toonen

Die heydenē ſullēt ſiē/eñ ſi ſullen be.
ſcaēt wordē vā alle haer ſtercheit. Hy ſul
len haer hāt op harē mōt ſettē/haer oorē
ſullē doof ſijn. Si ſullē die aerde leckē als
ſerpētē/als dierē die op daerde cruypen
ſullē ſi verſtoort wordē vā harē huyzē. Hy
en ſullē nv niet begeerē dē HEERE on
ſen God/eñ ſi ſullē v ōtſiē. Wat God is v
gelijc/die daer afneēt die booſhz/eñ voor.
bi gaet die ſonde der ouerbliuinge uwer
erffeniſſe? Hy en ſal voort meer ſinē torē
niet inſeyndē/want hi wil bermherticħz
Hi ſal weder keerē/eñ ſal onſer ontfermē
Hi ſal alle onſe booſheit af doē/eñ ſal alle
onſe ſondē int diepe der zee werpē. Ghy
ſult Jacob waerheit geuē. Abrahā berm
herticheit/die ghi geſworē hebt onſen va
derē vādē oudē dagē

Hier eynt Micheas die prophete

A ¶ Hier begint die prophete Naum

Dat.I.Capittel

Dē laſt Niniue Dat boec des geſichts Naum Helchei. Die HERE is beniy.
dende eñ wrekēde/eñ die HERE is wre.
kēde/eñ heeft torē/die HERE wreect in
ſinē viādē/eñ hi is toornich in ſinē viādē/
Die HERE is lijdſaē eñ goet vā ſtercħz/
eñ reyn makēde en ſal hi niet ōnoſel ma
kē vāder pinē. Dye HEERE in tēpeeſt
eñ in gedruyſch ſijn zijn wegē/eñ die miſtē
ſijn ſtof ſijnder voeten. Hi beriſpt die zee/
eñ maectſe drooge eñ brēgt alle wateren
tot die woeſtijn. Baſan eñ Carmelus zijn
crant gewordē/eñ die bloē Libani is flau.
B we. Die bergē ſijn vā hē beroert/eñ dye
heuuelē ſijn miſtrooſtich.

Eñ die aerde heeft gebeeft vā ſijn aē
ſchijn/eñ die weerelt/eñ alle die daer inne
woonen. Wie ſal mogē ſtaē voort aēſicht
ſijnder onwaerdicheit/eñ wie ſal weder.
ſtaē indē torē ſijnder gramſcappen? Sijn
onwaerdicheit is wt geſtort als vyer. en.
de die ſteenē ſijn geſcoort vā hē. Die HE
RE is goet eñ maect ſterc inden dach der
tribulatien/eñ hi kentſe die in hem hopē
Ende in eenen vloet voor by gaende/ſal
hi verderffeniſſe ſijnder ſtede maken/eñ
die duyſterniſſe ſullen veruolgē ſijn vian C
den

Wat denct ghi teghen den HERE
Hi ſal verderffeniſſe makē. Daer en ſal
geen dubbel tribulatie opſtaē/ want als
die doornen hem ombeuangen/alſoo ſal
ſijn tweerſcap der gheender die tſamen
drincken. Sy ſullen verteert worden/als
een ſtoppel vol dorheyt. Wandt wt v ſal
wtgaen die druckende quaetheyt tegen
den HEERE/ende tracterende metter
herten ouertredinghe D

Dit ſeit dye HEERE. Iſt dat ſi vol.
maect ſijn/ende alſoo/veel/ſo ſullen ſi tſa.
men afgeſcoren worden/eñ hy ſal voor by
gaen. Jck heb v ghecaſtijt/ende ick en ſal
v niet meer caſtijen. Ende ick ſal nv te ſa
men wriuē ſijn roede van uwen rugghe/
ende ic ſal uwe banden ſcoren. Ende die
HEERE ſal op v ghebieden. Wt uwen
naem en ſal niet meer gheſaeyt worden/
Jck ſal v dooden vanden huſe ws Gods/
Jck ſal op v graft wt geſneden eñ gegotē
beelden ſetten/want ghy ongheeert ſijt/
Siet op die bergen/dye voeten des geēs
die predict/ende bootſcapt vrede

O Juda/viert v hoochtidē/eñ betaelt
v beloofſten/wāt Belial en ſal niet meer
dencken door te gaen in v/hi is al gheſtor
uen

Dat.ii.Capittel

A

Die verſtropen ſal voor v/is opghe
clommen/eñ die die beleggingħe
bewaren ſal/Siet den wech/ſterct v len.
den/ſterct ſeer die cracht/Wandt ghelijc
die HERE heeft wedō gegeuē die houer
dye Jacob/alſoo dye houaerdye Jſrahels

Wāt die verderuers hebbēse verstropt en̄ haer geslachtē sijn verdoruē. Die scilt sijnder sterckē is vierich/ dye mānē sijns heyrs in roodē cleederē. En̄ dye toomen der wagenē sijn vierich/ indē dach sijnder bereidinge/ en̄ die waghenaers sijn ver
B uaert geworden.

Si sijn verstoort indē wegē/ en̄ die wa genē sijn gebrokē indē stratē. Haer aen sicht als lāpē/ en̄ als blixē menichsins lo pēde. Hi sal sijnder sterckē gedēckē/ en̄ si sullē in hare wegē vallē. Sy sullē haeste lic die muerē op climmē/ en̄ die tētē sullē wordē berept. Dye poortē der waterē zijn opgedaē/ en̄ die tēpel is tot der aerdē ver doruē. En̄ die ridder is geuāgē geleit/ en̄ haer diēstmaechdē wordē gedreicht such tēde als duyuē/ murmureerdē in haerē
C herten

En̄ dye waterē vā Niniue sijn als eē piscine vā waterē/ maer si sijn geuloden Staet staet/ en̄ niemant en is die weder keere. Neēt wech siluer/ neēt wech gout/ en̄ geē eynde en is der rijcdōmē vā allen begeerlikē vatē. Si is gedestrueert/ ghe sneden en̄ gescoort/ en̄ thert ontbreect/ en̄ die kniē beuē/ en̄ gebrec in allē nierē/ ende haer alder aēsichtē/ als die swertheit des
D pots. Waer is die wooninge der leeuwē
iij. b en̄ die weye der ionger leeuwē

Tottē welckē die leeuwe ginc/ op dz dair die ionge leeuwe ingaē soude/ en̄ nie māt en is die hem veruaert. Die leeuwe heeft sinē iongē genoch geuāgē/ en̄ heeft sijn leewinnē gedoot. En̄ heeft zijn spelūc ke geuult met een roue/ en̄ sijn slaepca mer met roue. Siet ick tot v seit de HE RE der heyrscarē/ en̄ ic sal v wagenē ont stekē tottē opperstē/ en̄ tsweert sal v ion ge leeuwē etē. En̄ ic sal uwē roof vādē lā de te niet makē/ en̄ die stēme uwer bo dē en sal voortmeer niet gehoort worden

A
Dat .iij. Capittel

Wee die stadt der bloeden/ geheel ter luegē ghegeuen/ en̄ vol twee drachts. Dē roof en sal vā v niet gaē. Die stēme des geesels/ en̄ tgeluyt vādē ghe druyscē des wiels/ en̄ der paerdē neyen/ en̄ des bernēdē wagēs/ en̄ des riders die daer op climt/ en̄ des blinckēdē sweerts/ en̄ des scinēde glāceie/ ende des veelheits doot geslagē/ en̄ des swaren vals/ en̄ der lichamē en ister geē eynde. En̄ si sullē vallē in harē lichamē/ om die veelheyt der on cuysheit des scoonē gemeē wijfs ende be quaē/ en̄ die hebbēde betoueringhe/ die die volckē vercocht heeft in hare oncuys hedē/ en̄ die huysgesinnē in harē touerijē Siet ic tot v/ seit die HERE der heyrsca ren/ ic sal opēbarē v onscamel ledē in v aē sichte/ ic sal indē volckē v naectheit toonē en̄ dē coninckrijckē v bescamenisse

En̄ ic sal op v versmadenissē werpen B
en̄ ic sal v met lachterē pinigē/ en̄ ic sal v tot een exēpel settē. En̄ het sal sijn dat al die v siet sal vā v vliē/ en̄ sal seggē Niniue is verdoruē. Wie sal sijn hooft op v roerē Van waer sal ic v eenē trooster soecken? En̄ sidi niet beter dā Alexādria der volkē die daer woōt indē riuierē? Dye wateren sijn in harē omgāc/ welcs rijcdōmen sijn die zee/ en̄ die waterē sijn haer muerē.

Ethiopia is haer stercheit en̄ Egiptē. C
en̄ tē is geē eynde/ Affrica en̄ Libiē hebbē in v hulpe geweest/ maer oic is si/ in dye oueruaringe geleit in die geuangenisse/ Haer cleyn kinderē sijn gequetst in tvoē beginne alder wegē/ en̄ op haer edelen hebbē si lotē geworpen/ en̄ al haer opper ste sijn in boeyē geuest. En̄ hier om suldi dronckē wordē/ en̄ sult versmaet sijn/ en de sult vā uwē viāt hulpe soecken. Alle v bescermenissē sijn als vijchboomen met harē vruchtē/ en̄ als si gescudt wordē/ val lē si indē mont des eters. Siet v volc/ sijn wiuē in uwē middele

Die poortē ws lāts sullen op gedaen wordē uwē viāden/ tvier sal v grendelen verslinden. Puttet v water om die beleg ginge/ timmert v bescerminghe. Ingaet int slijc en̄ treedt/ ende makende hout ee nen bacsteen. Dair suldi vier etē/ ghi sult inden zweerde vergaen/ ende tsal v ver slindē als Bruchus. Hier om wort verga dert als Bruchus/ ende wort vermenich fuldicht als sprinchanen

Ghi hebt v coomenscappen meerder ghemaect/ dant sterren sijn des hemels/ Dat Bruchus is wt ghespreyt/ ende tis wech geulogen.

V bewaerders ſijn als ſprinchanen/
D eñ v kinderē ſijn als cleyne ſprinchanen/
die tſamē ſittē inde tuynen inden tijt der
coudē. Die ſonne is op ghegaen/eñ ſi ſijn
wech geulogē/eñ haer plaetſe en is nyet
bekēt/daer ſi geweeſt hebbē. O coninck
Aſſur v herdē hebbē geſlapē/v princē ſul
lē wordē begrauē. V volc heeft geſcuylt/
indē bergē/eñ niemāt en is diese verga
dert. V berouwē en is niet duyſter. v wō
de is alder quaetſte. Alle die gehoort heb
ben v hooren/hebben haer hāt mede ge
druct op v. Wāt op wien en is v boosheyt
altoos niet gegaen?

Hier begint Habacuc

Dat.I.Capittel

A DEn
laſt die A
bacuc dye
propheet
geſien he
uet. HE
RE hoelā
ghe ſal ick
roepē/ en
de ghi en
ſult nz ver
hooren. Ic ſal tot v roepen gewelt lijden
de/eñ ghi en ſult niet behoudē? Wair om
hebdi mi boosheit eñ arbeit getoont/om
te ſiē roof eñ onrechtueerdicheit tegē mi
Waer om ſiedi dye verſmaders/eñ ſwij
get/als die onghenadighe ouertreet/die
rechtueerdiger is dā hi? Eñ het aēſicht
B des mēſcē/als viſſcē der zee/eñ als crupē
de wormē/die geenē leydſmā en hebben
Oordeel eñ tegē ſprekinge is machtiger
gewordē. Dair om is die wet geſcoort/eñ
dat recht en is niet tottē eynde gecomē/
Wāt die quade ōmach tegē dē rechtueer
digē/daer om ſal verkeert oordeel wtgaē.
Aēſiet indē volckē eñ ſiet/eñ veruaert v/
eñ verwōdert v/wāt een werc is geſchiet
in uwē dagē/dat niemāt gelouen en ſal

wāneert vertelt ſal wordē
Wāt ſiet ic ſal die vā Caldeē verwec C
kē/ eē bitter volc eñ ſnel/ wāt elēde op die
breetheit der aerdē/om te beſitten die ta
bernaculē die hē niet toe en hooren. Onc
ſienlic eñ veruaerlic iſt/wt hē ſeluē ſijn or
deel/eñ ſinē laſt ſal wtgaē/ſijn peerdē zijn
lichter dā Pardus/eñ ſnelder dā die auōt
woluē/eñ ſijn riders ſullē wide wt geſtert
wordē. Wāt ſijn riders ſullē vā verre co
men/eñ als eenē aern ſullē ſi vliegē haeſ
tēde tottē etē. Alle ſullē ſi comē tottē roof
haer aēſicht als eenē bernēdē wint. Eñ
hi ſal vergaderē/als ſant/die geuāgeniſ
ſe/eñ hi ſal verwinninge hebbē vādē co
ningē/ eñ die tyrānē ſullē ſijn beſpottin
tinge ſijn
Hi ſal lachē op alle ſtercke caſteelen/
eñ ſal enē dijc tſamē dragē/eñ hi ſalt win
nē. Dā ſal die geeſt verwādelt wordē/ eñ
ſal door gaē eñ vallē. Dit is ſijn ſterchept
ſijns Gods. En ſidi niet HERE van be D
gin mijn God mijn heilich/eñ wi en ſullē nz
ſteruē. HERE ghi hebt hē geſet in eē or
deel/eñ ghi hebt hē ghefundeert om dat
ghi hē beriſpē ſout. V oogē ſijn reyn/geē
quaet en ſiet ghi/eñ ghi en ſult tot de boos
hz niet mogē ſien. Waer om en ſiedi niet
op die gene die quaet doē/eñ ſwijcht/ als
die verſlint dē genē die rechtuerdiger is
dā hi?. Eñ ghi ſult die mēſcē makē als viſ
ſcē der zee/eñ als eē dier dat cruypt op de
aerde/dat geenē prince en heeft
Hy heuet al op geheuē met ſijn hen
gel/eñ heeft dz in ſijn net getogē. eñ heeſt
vergadert in ſijn nett/Daer op ſal hi ver
blidē eñ vrolic zijn/Daer om ſal hy ſijnder
nettē offerē/eñ ſal ſinē nette offerāde wē
Wāt in hē is zijn deel vet gewordē/ eñ ſijn
ſpiſe wtuercorē/Dair ō heeft hy zijn nette
wtgerect/eñ hy en ſal nz ophoudē altoos
die heidē te doodē/

Dat.II.Capittel. A

IC ſal op mijn bewaringe ſtaē/ eñ ſal
vaſt makē den graet op die beſcer
meniſſe/Eñ ic ſal beſcouwē/op dat ic ſien
mach/wat mi geſeit wort/eñ wat ick ant
woorden ſal/tot dien die mi beriſpet/Eñ
de HERE heeft mi geātwoort eñ geſeit
Scrijft dit geſicht/eñ verclaert dz op tafe

len/op dat diet lesen sal/ouerloopẽ mach
wãt tghesichte is noch verre/eñ tsal opẽ-
barẽ int eynde/eñ tẽ sal niet liegen. Ist sa
ke datte tontbeyt hẽ verwachtẽde/want
comẽde salt comẽ/eñ ten sal niet merren
Siet die ongelouich is/syn siele en sal nz
rechtueerdich syn in hẽ seluẽ. Maer dye
rechtuerdige sal leuẽ in syn geloue Eñ al
so dẽ wijn dẽ drãcker bedriecht/also sal eẽ
houeerdich mẽsce syn/eñ hi en sal niet ge
eert wordẽ. Dye heeft breet gemaect als
die helle/eñ syn siele eñ hi als die doot/eñ
tẽ sal niet veruult wordẽ

Eñ hi heeft alle heidenen tot hẽ ver-
gadert/eñ hi heeft bi hẽ alle volckẽ versa
met. En sullẽ alle dese op hẽ niet eẽ gelijc
kenisse nemen/eñ een sprake syns raet-
selẽ? Eñ mẽ sal seggẽ. Wee hẽ/die verga
dert/dat hẽ niet en is/. Eñ hoe lange/ be-
swaert hi tegẽ hẽ dic slijc? En sullẽ si nyet
haestelic tsamẽ op staẽ/die v bijten sullẽ?
eñ die v scorẽ/sullẽ verwect wordẽ/eñ ghi
sult hẽ zijn in eẽ roof Wãt ghi berooft hebt
veel volckẽ/so sullẽ v berouẽ alle die ouer-
bleuẽ syn vãdẽ volcken/om dat bloet des
mẽscẽ/eñ om dye boosheit der aerdẽ des
stats/eñ alle die daer in woonẽ

Wee hẽ die vergadert quade gieric-
heit sinẽ huse/op dat sinẽ nest hooge si/eñ
hi meynt dat hi verlost sal wordẽ van die
C hãt des quaets. Ghi hebt gedacht besca-
menisse uwẽ huse/ghi hebt bedoruẽ veel
volckẽ/eñ v siele heeft gezõdicht Wãt die
steẽ vãd muerẽ sal roepẽ/eñ dz hout dz is
ih dietsamẽ voegige der timerige sal ãt-
woordẽ. Wee hẽ/die eẽ stat in bloedẽ tim
Eze.xxiij mert/eñ bereyt eẽ stat in boosheit. En zijn
b/ dese dingẽ niet vãdẽ HEERE der heyrsca
Nau/iij/a/ rẽ? Wãt die volckẽ sullẽ arbeiden in veel
viers/eñ die hedenẽ te vergeefs/eñ si sul
len ontbreken

Wãt die aerde sal veruult wordẽ/op
dat si bekẽnẽ mogẽ die glorie des HEE-
REN/als wateren die die zee bedecken.
Wee hẽ/die sinẽ vriẽt drinckẽ geeft/leyn-
dẽde syn galle/eñ maect hẽ droncken/op
D dat hi sien mach syn naectheit. Hi is ver-
uult mz bescamenisse voor glorie. Drinct
ghy ooc/eñ wort ontslaep. Dye kelck der
rechter hãt des HEEREN/sal v ombeuã
gẽ/eñ die bespouwinge der bescamenis-
se/op v glorie. Wãt die boosheit van Liba
no/sal v bedeckẽ/eñ die verderfenisse der
dierẽ salse veruarẽ/vãdẽ bloedẽ der men
scẽ/eñ boosheit der aerdẽ eñ des stats/eñ
eñ alle die daer in woonẽ. Wat baet een
gesnedẽ beelt/wãt syn maker heuet ghe
snedẽ/eñ eẽ gegotẽ eñ valsch beelt/want
syn maker heeft gehoopt in syn maecsel
op dat hi stomme beelden maken soude.
Wee hẽ/die seit totte hout/wort õtwaect
eñ dẽ swigẽdẽ steẽ/staet op. En sal hi niet
mogẽ leerẽ? Siet/dese is gedect mz gout
eñ met siluer/eñ geenẽ geestenis is inẽ
in gewãdẽ. Maer die HERE is in sinen
heiligẽ tẽpel/alle die aerde moet swigen
vã syn aenschijn.

Dat gebet vã Abbacuch des prophe-
ten voor syn onwetenisse

Dat.iij. Capittel.

HERE ic heb gehoort v hooringe/ eñ
ic heb geureest. HERE v werc/int
middel der iarẽ maect dat leuẽdich. Ghy
sult dat bekẽt makẽ int middel der iaren
wãneer ghi toornich geweest hebt/sult dy
gedẽckẽ der barmhertichheyt. God sal co-
mẽ vãdẽ suydẽ/eñ die heilich vãdẽ berch
Pharan

Sijn glorie heeft altijt die hemelẽ be
dect/eñ die aerde is vol syns loofs/ Sijn
schijn sal syn als licht/hoornẽ in syn hãden
Daer is syn stercheit verborgẽ/die doot
sal gaẽ voor syn aẽsicht. Die duuel sal wt-
gaẽ voor syn voeten/hi heeft gestaẽ/ende
die aerde heeft hi ghemeten/ Hi heeft aẽ
ghesien ende ontbonden die volcken en-
de die berghen des weerelts syn tsamen
gewreuen

Die heuuelen des weerelts syn ghe-
cromt/vanden wegen synder eewicheyt
Om die boosheyt heb ick gesien die ten
ten van Ethiopien/die vellen des lants
Madian sullen verstoort wordẽ/Sijt ghi
HEERE vertoornt inden wateren/ oft
is v gramscap inden riuieren/oft is v on
waerde in dye zee? Dye daer op climt op
uwe paerden/ende v waghenen syn be-
houdinghe

Verwerkende sult ghy verwecken
uwen booch/die eeden die ghy gesworen

hebt dē geſlachtē. Ghi ſult altijt ſnijdē die
riuieren der aerdē. die waterē hebben v
geſien/eñ de bergē ſijn droeuich geweeſt
die ſtroem der waterē is ouergegaē Die
afgrōt heeft gegeuē ſijn ſtēme/die hooch
heit heeft opgeheuē ſijn hādē. Die ſonne
eñ mane hebbē geſtaē in haer woninge
C ſi ſullē gaē int licht uwer gheſcuttē/inden
ſchijn uwer blinckēdere ſperen. Ghi ſult
tredē die aerde in een knerſinge der tan.
den/eñ ghi ſult veruarē die volcken in u.
wer toornicheit.

Ghi ſijt wtgegaē in ſalicheit ws volcs
in ſalicheit met uwē gheſalfde. Ghi hebt
geſlagē dat hooft vā des boſen huſe/ghy
hebt bloot gemaeckt ſijn fundamēten tot
den halſe/Ghy hebt vermaledijt ſijn ſep
tren/vādē hoofde vā ſinen ſtrijders/dye
comē ſijn als enē wint om mi te verſtroey
en. Haer verblidinge/als des geens dye
verſlint dē armē int heymelic. Ghi hebt
gemaeckt uwē peerdē een wech in die zee
int ſlijc veelre wateren. Jc heb ghehoort
eñ mijnē buyc is verſtoert/eñ mijn lippē
hebbē gebeeft vāder ſtēmē. Etter moet
D in mijn gebeente ingaen/eñonder mi op
ſprigen. Dat ic mach ruſtē indē dach der
tribulatien/eñ opclimmē tot ons op ghe
ſtotte volck.

Wāt die vijchboom en ſal niet bloey
en/eñ gheen vrucht en ſal ſijn inden wijn
gaerden. Dat werc des olyuē booms ſal
liegen/eñ die ackerē en ſullē gheen ſpijſe
toebrengē. Dat cleyn beeſt ſal worden af
geſnedē vāder ſcaeps kope/eñ geē groot
beeſt en ſal ſijn indē cribbē: Maer ic ſal v
blijden inden HERE/eñ ic ſal vrolic ſijn
in God minē geſontmaker. God de HE
RE is mijn ſtercheit/eñ hi ſal ſettē mijn
voetē als der hertē. Eñ dye verwinre ſal
mi leydē op mijn hoecheden/ſinghende
in pſalmen.

Hier eynt Abbacuch

Hier begint So phonias

Dat .J. Capittel

DAt woort A
des HEREN dat ge
ſciet is tot Sophony
am dē ſoon Chuſi die
ſoō was Godolie/des
ſoons Amarie/de ſoō
was Ezechie/indē dagē Joſie Amōs ſoō/
die coninc was vā Juda. De HERE ſeit
Vergaderēde ſal ic vergaderē alle dinck
vādē aēſicht der aerdē/eñ ic ſal vergade.
rē mēſce eñ beeſte/eñ ic ſal vergaderē die
vogelen des luchts eñ viſſchen des zees.
Eñ verderffeniſſe der boſen ſullē ſijn/eñ
die HERE ſeit/ic ſal verderuē die mēſcē
vā dat aenſicht der aerden

Eñ ic ſal wtreykē mijn hant op Judā
eñ op alle die wonē in Jeruſalē/eñ ick ſal
verderuē vā deſer plaetſe die ouerbliuin
ge vā Baal/eñ die namē der bewairders
metten prieſteren/eñ die gene die aenbe B
dē op die dakē die ridderſcap des hemels
eñ aenbedē/eñ ſwerē indē HEERE/eñ
ſwerē Melchon/eñ die woldē af gekeert
vā achter des HEREN rugghe/eñ dye
nyet geſocht en hebbē dē HERE/noch
hē niet ondersocht en hebbē. Swijcht vā
den aēſchijn Gods des HEREN/want
die dach des HEREN is na bi. Wāt dye
HERE heeft bereyt/eñ heeft geheilicht
ſijn geroepene.

Eñ het ſal ſijn/indē dach der offerhā
dē des HEEREN/ſal ick op die princen
verſoeckē/eñ op der coningē ſonē/eñ op
alle die gecleet ſijn met eē vreēt cleet. Eñ C
ic ſal verſoeckē op alle die houerdelick in.
gaet op dē dorpel in dien dage/die thuys
des HEREN haers Gods met booſheit
eñ bedriegeniſſe veruullē. Eñ die HE.
RE ſeit/in diē dach ſal een ſtēme des roe.
pēs ſijn/vā die poorte der viſſcē/eñ hulin.
ge vā die āderde poorte/eñ groote droefe
niſſe vādē bergē. Ghi woonders vā Pile
ſcrept.

Al dz volc vā Canaā heeft tſamē geſwe
gē/eñ al die ingewōdē zijn mz ſiluer/zijn ver
gaē. eñ het ſal zijn/in die tijt/zal ic ōdſoeckē
Jeruſalē mz lichtē/eñ ſal vſoekē op de mā
nē die geweeſt zijn in harē ōreinichedē/die
ſeggē in hairē hertē. de HERE en ſal nz

wel doē/eñ noch hi en zal geē quaet doē/
D eñ hair starch; sal zȳ in eē berouinge/eñ
hair huis in eē woestȳne. Eñ si sullē time
ren husen/eñ niet bewonē/eñ si sullē plā
tē wȳngaerdē/eñ niet drincke hare wȳn
Die grotē dach des HEREN is hier bȳ
hi is na bi/eñ seer snel. Dye stemme des
daechs des HEREN is bitter/die sterc-
ke sal daer gepȳnt wordē. Die dach is eē
dach des torēs/een dach der tribulatiē/eñ
bangicheit/een dach des armoets eñ ver
driets/een dach der duysternissen eñ dōc-
kerheyts/een dach des neuels eñ onwe-
ders/een dach des basuyns eñ ghelupts
op die stercke stedē/eñ op die hoge hoecke
Eñ ic sal die menscē castȳen/eñ si sullē
ij.c./ wandelē als blint/wāt si dē HERE ghe
sondich hebbē. Eñ haer bloet sal worden
wtgestort als aerde/eñ haer lichaem als
drec. Maer haer siluer eñ gout en salse nz
mogē verlossen/indē dach des torēs des
HEREN. Alle aerde sal wordē verslō
dē indē viere sȳns torēs/die met haestich
heit sal makē een verderffenisse alle crea
turē/die op die aerde wonē Dat.ij.Ca
COemt te samē/eñ wort vergadert
ghi ōminlic volc eer dit beueel ver-
A gaet/als stof dat voorbȳ gaet dē dach/eer
dat den torē des HEREN grāscaps op v
coemt. Alle sachtmoedige der aerdē soect
den HERE/wāt ghi gewracht hebt sȳn
oordeel. Soect den rechtuaerdigē/soeckt
dē sachtmoedigē/oft ghi moecht worden
verborgē indē dach des HEREN torēs.
Wāt Gaza sal zȳn verdoruē/eñ Ascolō in
een woestine.
Si sullē wtwerpē Azotum indē mid
B dach/eñ Accaron sal worden wtgheroet:
Wee v verlorē volc/die woont aē dē soom
des zees/O Chanaā lāt der Philistee/des
HEREN woort is op v/eñ ic sal v verder
uē/alsso dat gheen woonre en sal sȳn. Eñ
den soom des zees zal zȳn rust der herde-
ren/eñ huttē der beestē. Eñ die soom des
zees sal sȳn dē genē die blȳuē sal vanden
huis van Juda.
Daer sullē si geuoet wordē indē huis
Ascalons/eñ tottē auont toe sullē si rustē
Wāt die HERE God/salse versoekē/eñ
hi sal af keeren haer vangenisse/Ick heb
gehoort die lachter Moab/ende blasphe
mie der sonē Amō/die si verwetē hebbē
mȳnen volc/eñ sȳn groot ghemaeckt op
haer eyndē. Daer om seit dye HERE C
der heirscarē God vā Israel/leef ic. Wāt
Moab sal sȳn als Sodoma/eñ de sonē A-
mon als Gomorra/droecheit der doornē
den southopē/eñ woest tot inder eewicheit
Die ouerblȳuinge mȳns volcs sullense
berouē/eñ die noch sȳn vā minē volc sul-
lense besitten.
Wāt dat sal hē geschien om haer ho-
uerdie/wair si mede geblasphemeert heb
ben/eñ sȳn groot gewordē op dat volc des
HEREN der heirscarē. Die HERE is
veruaerlic op hē/eñ sal vernielen alle go
dē der aerdē. eñ die mānē vā sȳnre plaet
sen sullē hē aē biddē/alle eplāde der volc-
ken Mair ooc ghȳ morianē/sult sȳn door
geslagē met minē sweerde. Eñ hi sal zȳn
hāt wtstekē opt noordē/eñ hy zal verder-
uē Assur. Eñ hi zal settē die schoone in ee D
nicheyt/eñ sonder wech/eñ als een woes-
tȳne/eñ int middel vā haer/sullē rustē die
beesten/alle beestē der volckē/eñ die O-
norcatulus/eñ de Eghel/sullē wonen in
haer dorpelen
Die stēme des singhers int ven ster/
eñ die rauē indē ouersten dorpel/wāt ick
sal vernielē haer stercheit. Dit is die glo-
riose stat/die woont in betrouwē/die sey-
de in haerder hertē/Ic bē/eñ buyten mi
en is voort meer geē ander. Hoe sȳt ghy
gewordē in een woestȳn/eñ eē hol d̄ bees
tē: Alle die door haer gaet/salse bespottē/
eñ roerē zȳn hant Dat.iij.Capittel A
WEe verwecster/eñ verloste stat/ Eze.xxij.c. Mich.iij.b.
eñ duue Si en heeft niet gehoort
de stēme/eñ en heeft nz ontfangē leerin-
ge Si en heeft nz betrouwet idē HERE
si en heeft nz genaect tot harē God Haer
prīcē it middel vā hair/als briesscēde leeu
wē Hair rechterē als woluē/en lietē niet
vā des auōts tottē morgē Hair prophetē
razēde/mānē ōgelouich Hair priesteren
hebbē besmet dē heiligē tēpel/si hebbē ō
rechtuairdelic gedaē teghē die wet/Die
rechtuaerdigē HERE int middel vā hē
en sal niet doen boosheit
Vroech/vroech sal hi genē zȳ oordeel int

licht/eñ tē sal niet wordē verborgē.maer
die bose en heeft niet geweetē die bescame
nisse.Ic heb verdoruē die volckē/eñ haer
hoeckē sijn verstroept.Ic heb haer wegē
B woest gemaect/wāt niemāt en is die daer
door gaet.Haer stedē sijn verdoruen/eñ
geen man en is gebleuē noch in woēder
Ic heb gheseit.Nochtans sult ghi mij ōt.
sien/ghi sult nemen castijnghe.Eñ haer
woninge en sal nyet vergaē/om alle dye
dingen daer ickse in versocht heb.Noch.
tans vroech op staēde/hebbē si quaet ge.
maect al haer ghedachten.Daer om seit
dye HEERE/verwacht mi inden dach
mijnre verrisenisse int toecomēde/want
mijn oordeel/op dat ic vergaderen sal die
volcken/eñ ick sal vergaderen dye rijckē
Eñ ic sal op hē stortē mijn onwaerde/al.
le dē torē mijnre grāscap.Wāt alle aerde
sal wordē verslondē int vier mijns torēs
Wāt dan sal ic geuē dē volcken een
C vteuercoren lippe/op dat si alle sullen aen
roepē des HEEREN naem/eñ dienen
hē met eenre scouderē.Vā ouer die riuie
ren vā Ethiopien/sullē mijn ootmoedy.
ge sonē mijnre verstroepder.mi brengē
gauē.Ghi en sult niet wordē bescaemt in
dien dage vā allē uwē vindinghen/met
welcken ghi ouer gheтreden hebt in mi.
Want dā sal ic af halē van v middel/dye
groot sprekers uwer houerdien/eñ ghy
en sult niet meer dēckē verheuen te wor
dē in minen heylighen berch.Eñ ic sal la
ten in v middel een arm volc/eñ behoef.
tich/eñ sullē hopē indē naē des HEEREN
Die ouerblijuinge vā Israel eñ sullē
niet doen boosheit/noch en sullē spreken
luegētael/eñ een bedriegēde tonge en sal
niet geuondē wordē in harē mont.Wāt
si sullen geuoet wordē/eñ sullen rustē/eñ
niemāt en sal sijn diese veruaren sal/
Dochter vā Syon/louet:Israel ver.
blijt v/dochter vā Jerusalē weest vrolick/
eñ verblide in alle uwer hertē.Die HE.
RE heeft af gehaelt v oordeel/eñ heeft af
gekeert v viandē.Die coninc van Israel
D eñ HEERE/is in v middel/ghy en sult nȝ
meer quaet vresen.In diē dage sal wordē
geseit tot Jerusalē.Syon.en wilt ontsiē
v handen en moet niet ontbreken Dye

HEERE v God sterck int middel vws dye
sal v gesont makē.Hi sal verblijdē op v in
vrolicheit/hi sal swigē in uwer lieften/eñ
sal verblidē op v in loue.
Ic sal vergaderē die luegenaers/dye
af gegaē waren vāder wet/want si wtv
v warē/op dȝ ghi voortmeer niet en hebt
lachtere op hē Siet/ick sal doorslaen alle
die v gepijnt hebben in dier tijt/eñ ick sal
gesont makē den croepels/eñ ick sal ver.
gaderen die wt ghewoрpen was.Eñ ick
salse settē in loue/eñ in eenē naē/eñ in al.
len lāde hairder bescamenisse/in dier tijt
als ic v toe leydē sal/eñ in der tijt/in welc
ick v vergaderē sal.
Eñ die HERE seit.Wāt ic sal v ghe
uen in een fame/eñ in lof allē volcken der
aerdē/als ic sal bekeeren uws geuanghe
nisse voor uwen ooghen.
Hier eynt Sop honias
Hier begint Haggeus
Dat.I.Capittel

INt ander- A
de iaer des coninx Da
rij/in die seste maēt/op
tē eerstē dach des maēts
so is gesciet dȝ woort des
HEEREN in die hande
Haggei/des prophetē tot Zorobabel Sa
lathiels soō/hertoghe vā Juda/eñ tot Je
sum Josedechs sone dē grotē priester/seg
gēde.dit seit de HERE ō heirscarē/seggē
de.dit volc seit.die tijt en is noch nȝ gecomē
dȝ des HEEREN huis getimert sal wordē B
Eñ des HEEREN woort is gesciet in die dru/
hāt Haggei des prophetē/seggēde.en is v/
v die tijt nȝ/dȝ ghi woōt in huzē de bescrotē nich
zȝ/eñ dit huis achter gelatē.Eñ dye HE
RE ō heirscarē seit nv dit Set v hertē op
v wegē.ghi hebt veel gesaeit/eñ weinich
in gebracht.Ghi hebt getē/eñ ghi en sijt
nȝ sat gewordē.Ghi hebt gedrōkē/eñ ghi
en zijt nȝ drōkē gewordē.ghi hebt v gedect
eñ ghi en sijt nȝ warm gewordē/eñ de loō
vgadt heeft/heeft dȝ gewoрpē in eē worste
kē sac De HERE ō heirscarē seit dit Set C
v hertē op v wegē.Clīt op indē bergē/eñ
draecht hout/eñ timert eē huis/eñ t sal mi
ōtfāclic zijn/eñ ic sal zijn geglorificeert/zeit de

HERE. Ghi hebt omgesiẽ tot meer/eñ
liet/tis geworđẽ min/Eñ ghi hebt in ge-
dragẽ int huis/eñ ic heb dat wt geblazen
Om wat sake:seit de HERE der heirsca
rẽ Wãt mÿ huis is achter gelatẽ/eñ ghÿ
haestet/een yegelic in zÿn huis. Dair om
sÿn op v verbodẽ die hemelẽ/dat si nz en
sullẽ geuẽ dauwe/eñ die aerde is verbo-
dẽ/dat si niet en sal geuẽ haer vruchte. eñ
ic heb geroepẽ droechte opter aerden/eñ
op die bergẽ/eñ optẽ tarwe/eñ optẽ wÿn
eñ op die olye/eñ op al dat die aerde voort
brẽgt/eñ op die mẽscẽ/eñ op de beestẽ/eñ
op alle arbeit ð hãdẽ. Eñ Zorobabel Sa
lathiels soñ/eñ Jesus Josedech soñ de gro
D te priester/eñ alle dãð volckẽ/hebbẽ ghe
hoort de stẽmẽ haers gods/eñ de woordẽ
Haggei des prophetẽ/als de HERE hair
god hẽ gesept heeft tot hẽ/eñ al tvolck
heeft ontsiẽ vã des HEREN aẽschÿn. eñ
Haggeus des HEREN bode/heeft ge-
seit/dẽ bodẽ des HEREN. sprekẽdẽ den
volc. Die HERE zeit/ic bẽ mz v. Eñ god
heeft ỏwect dẽ geest Zorobabels Salati
el soñ des hertooch vã Juda/eñ dẽ geest
Jesu Josedechs soñ des groten priesters/
eñ dẽ geest ð ãderẽ vã al dẽ volc/eñ zÿ in
gegaẽ/eñ hebbẽ gedaẽ twerc/indẽ huise
des HEREN ð heirscarẽ haers gods

Dat. ij. Capittel

A INdẽ. xxiiij. dach des maẽts/in dye
vi. maẽt/int anderde iaer Darij des
conicx/in die. vij. maẽt/optẽ. xxi dach des
maẽts/is gesciet twoort des HEREN in
die hãt Haggei der prophetẽ/seggende/
Spreect tot Zorobabel Salathiels sone
dẽ hertoghe vã Juda/eñ tot Jesum Jose
dechs sone/dẽ grotẽ priester/eñ tot die ou
derẽ des volcx/seggẽde. Wie õder v is ach
ter gelatẽ/die dit huis gesiẽ heeft in zÿre
eerster glorie: eñ wat siet ghi nv dit huis
Eñ ist nv nz alsoo/oft nz en waer in uwẽ oo
gẽ: Eñ nv seit die HEERE. Zorobabel
wert ghesterckt/eñ Jesu Josedechs sone
grote priester wort gesterct. Eñ God der
B heirscarẽ seit. Alle volc ð aerdẽ wert ghe-
sterct/eñ maeket/wãt ic bẽ met v zeit de
HERE der heirscarẽ Dat woort dz ic mz
v ouerdragẽ heb. doe ghi wt ginct vã den
lãde Egipti/eñ mÿ geest sal sÿn int mid-
del vã v. Wilt niet ontsiẽ/wãt dit seit dye
HERE ð heirscarẽ/Noch is eẽ weynich
en ic sal beroeren hemel eñ aerde/eñ die
zee eñ droechte. Eñ ic sal beroerẽ alle volc
kẽ/eñ die begeert is vã allẽ volckẽ/zal co-
men. Eñ ic sal veruullẽ dit huis met glo-
rien/zeit die HERE ð heirscaren

DE HERE ð heirscarẽ seit/tsiluer is
mÿ eñ tgout is mÿ. De HERE ð heirsca
rẽ seit groot zal zÿn die glorie des laetsten
huis/meer dã des eerstẽ. eñ ic sal geuẽ vre
de in dese plaetse/seit de HERE der heir
scarẽ. Indẽ. xxiiij dach der negẽder maẽt
int ãdde iaer des conics Darij/is gesciet
dz woort des HEREN tot Haggeũ den
propheet/seggẽde. Dit seit de HERE ð
heirscarẽ Vraecht dẽ priesterẽ die wet/eñ
segt. of eẽ mẽsce droech geheilicht vleesch C
indẽ slippẽ zÿns cleets/eñ roerde mettẽ op
perste broot of toespise/oft wÿ/oft olie/oft
alle spise/en sal si nz heilich gemaect wor-
dẽ: Maer die priesterẽ hebbẽ geãtwoort
eñ hebbẽ geseit. Neen.

Eñ Haggeus heeft geseit. Oft die ge
ne die besmet is inder sielẽ/roerde vã alle
dezẽ: en salt nz besmet wordẽ: Eñ de pries
terẽ die hebbẽ geãtwoort/eñ si hebbẽ ge-
seit Het sal besmet worden. eñ Haggeus
heeft geãtwoort eñ gheseit. Die HERE
zeit/Also is dit volck/eñ also dit gheslacht
voor mÿ aẽsichte/eñ also is alle werc hair
ð hãdẽ/eñ al die dingẽ diese daer geoffert
hebbẽ/sullẽ besmet zÿn

Eñ nv set v hertẽ vã desen dage/ende
daer bouẽ eer dẽ eenẽ steẽ optẽ ãderẽ ge-
leit wort in des HEREN tẽpel/doe ghÿ
toe ginct tot eenẽ hoop corẽs vã. xx. mud- D
dẽ/eñ het wordẽ. x. eñ doe ghÿ inginct tot
die wÿnpersse/op dz ghi. l. flesscẽ wt druckẽ
sout/eñ het wordẽ. xx/ic heb v geslagẽ mz
eenẽ barnẽdẽ wint/eñ mz mist eñ hagel
alle werkẽ uwer hãdẽ eñ niemãten was
die wederkeerde tot mi/zeit die HERE

Set v hertẽ vã dezẽ dage/ic toecomẽ-
de vãdẽ. xxiiij. dach/ð negẽð maẽt vãdẽ da
ge/in welkẽ die fũdamẽtẽ des HEREN
tẽpel geleit zÿ/set op v herte/Is nv daer
saet in de spruyte: eñ de wÿngairt/eñ vÿge
boõ/eñ appel granatẽ boõ/eñ olÿf bomẽ
en hebbẽ noch nz gebloeyt. Vã dezẽ dage

sal ic gebenedyen. Eñ twoort des HEE-
REN is gesciet tot Haggeum/indẽ vier
entwintichstẽ dage des maẽts/seggẽde
Spreect tot Zorobabel dẽ hertoge van
Juda/eñ segt Ic sal beroerẽ hemel eñ aer
de te samẽ/eñ hi sal omkeerẽ dẽ stoel der
rijckẽ/eñ ic sal te samẽ wriuẽ die stercheit
des rijcx der heydenẽ Eñ ic sal omkeerẽ
dẽ wagẽ/eñ sinẽ opclimmer/eñ die peer-
dẽ sullẽ nedergaẽ/eñ haer opclimmers/
eñ die mã sal vallẽ indẽ sweerde sijns broe
ders.

Die HERE der heirscarẽ seit/Zoro
babel Salathiels sone mijn knecht/in dyẽ
dage sal ic v aẽ nemẽ/eñ ic sal v setten als
een teekẽ/wãt ic heb v wtuercorẽ/zeit die
HERE.

Hier eynt Haggeus

Hier begint Zacharias

Dat.J.Capittel

A IN die ach-
ste maent int anderde
iaer des conicx Darius
is des HEREN woort
gesprokẽ tot Zachariã
dẽ propheet die de soon
was Barachie/des soons Addo De HE
RE is toornich ghewordẽ op uwe vade
rẽ met toornichiet. Eñ ghi sult seggẽ tot
hẽ. Die HEERE der heirscaren seit dit.
Wort bekeert tot mi spreect dye HERE
der heirscarẽ.. Eñ ick sal wordẽ bekeert
tot v/seit die HERE der heirscarẽ. Wilt
niet sijn/als v vaderẽ tot welkẽ riepẽ die
eerste propheten/eñ seiden. Die HERE
der heirscarẽ seit dit/wort bekeert van u-
B wẽ quadẽ wegẽ/eñ vã uwẽ alder quaet-
ste quadẽ gedachtẽ/eñ die HEERE seit
si en hebbẽ niet gehoort noch aẽgemerct
tot mi.

Waer sijn v vaderẽ eñ prophetẽ: En
sullen si niet inder eewicheyt leuẽ: Noch-
tans mijn woordẽ ende mijn gheboden
des wets die ick ghebodẽ heb minẽ knech
tẽ dẽ prophetẽ/en hebbẽ si niet ombegre
pen v vaderen

Eñ si sijn bekeert/eñ hebben gheseit
Als die HERE der heirscarẽ heeft ghe-
dacht ons te doẽ na onsen wegẽ/eñ na on
sen vindingẽ/heeft hi ons gedaẽ. Inden
vierentwintichstẽ dach/der elfster maẽt
Saboth/ Int anderde iaer Darij is des
HEREN woort gewordẽ tot Zachari-
am/dẽ propheet/die soon Barachie/des
soons Addo/segghende. Ic heb gesien in-
der nacht/eñ siet een man climmende op
een roet peert/eñ hi stondt onder die ga-
gel boomen/die waren int diep/eñ na hẽ
roode peerden/bont eñ wit.

Eñ ic heb geseit. Mijn HERE/wye C
sijn dese. eñ die engel des HEREN dye
in mi sprac/heeft gheseit tot my. Ick sal v
thoonen/wat dese sijn: eñ die mã de stont
onder den gaghel boomen heeft gheant
woort eñ geseit. Dese sijn/die de HERE
geseynt. heeft/op dat si tlant doorwande
len sullen. Eñ si hebben geantwoort den
engel/die stont onder die gagel boomen
eñ hebben ghesept. Wi hebben ghewan
delt door tlant/eñ siet alle tlant is bewoẽt
eñ rust/eñ des HEREN engel heeft ge
antwoort eñ gesept. HERE der heirsca
ren/hoe langhe sult ghi ontfermen Jeru
salem/eñ den steden Juda dien ghy toor-
nich sijt; Dit is nv tseuentichste iaer.

Eñ dye HERE heeft gheantwoort
den enghel/die in mi sprack goede woor-
den/eñ troostelijcke woorden. Eñ die en-
ghel die tot mi sprac heeft tot mi ghesept
Roept/seggende. Dit seit die HERE
der heirscaren. Ick heb liefgehat Jerusa
lem ende Syon/met grooter liefde. Eñ
ick bin toornich op die rijcke volcken met
groten toorne/want ick weinich toornich
ben/maer si hebben gesworen int quaet.
Daer om seit die HERE dit Ick sal we-
derkeeren tot Jerusalem in barmhertic
heden/ende in haer sal mijn huis getim
mert worden/sept dye HERE der heir- D
scharen/ende des metselaers loet zal wt
ghereckt worden op Jerusalen. Noch
roept seggende

Dit sep t dye HERE der heyrscha
ren. Mijn steden sullen aen vloeyen met
goeden/ende die HERE sal noch troos-
ten Syon/ende zal noch wtuerkiesen Je
rusalem/ Ende ick hebbe op verheuen
mijn ooghen ende heb ghesien/ende siet
vier hoornen Ende ick heb geseyt totten

enghel/die in mi sprack/ Wat sijn dese
Eñ hi heeft geseit tot mi Dit sijn die hoor
nen/die gequelt hebbẽ Judam eñ Jsrael
eñ Jerusalem. Eñ die HEERE heeft my
getoont vier smeden: Eñ ick heb gheseit
Wat comẽ dese te doẽ? Eñ hi sprac eñ sey
de. Dit sijn die hoornẽ die gequelt hebbẽ
Judam door alle mãnẽ/eñ niemãt vã hẽ
en heeft opgeheuẽ zijn hooft. Eñ dese zijn
gecomẽ om die te veruarẽ/op dat si neder
werpẽ sullẽ alle die hoornẽ der heydenẽ
dye de hoornẽ op geheuẽ hebben/op dat
lãt van Juda/om dat te verstropen

Dat.ij.Capittel

Ende ic heb mijn oogẽ opgeheuen
eñ heb gesien/eñ siet een man/eñ
A in zijn hãt was eẽ meters lijnie Eñ ic heb
geseit. Waer gaet ghi? Eñ hi heeft geseit
tot mi/seggẽde. Jc ga om te metẽ Jerusa
lẽ/op dat ic mach sien hoe groot dat sijn
breetheit is/eñ sijn lãcheit. Eñ siet die en
gel die in mi sprac/ginck wt/eñ die ander
engel ginc wt hẽ te ghemoet/eñ seide tot
hem.·.

Loopt eñ spreect tot desen kinde eñ
segt Jerusalem sal worden bewoont son·
der muere/ouermits veelheit der mẽscẽ
B eñ der beesten in haer middel Eñ de HE
RE sept/ic sal hẽ zijn een muer des viers
seggende/eñ int middel vã hẽ sal ic zijn in
glorien. O o seit die HERE/vliet vãden
lãde des noordẽs/wãt die HERE seit/in
C vier winden des hemels hebbe ick v ver
stroept.·

O Syon/vliet die woont bi die doch·
ter vã Babilonien/wãt dye HERE der
heirscaren seit dit. Hi heeft my gheseynt
na die glorie tottẽ heydene/die v berooft
hebben. Wãt die v roert/roert dẽ appel
mijns ooges. Wãt siet ic hef op/mijn hãt
op hẽ/eñ si sullẽ sijn rouẽ dẽ genẽ de hem
gedient hebbẽ eñ ghi sult bekennen/dat
God der heirscarẽ mi ghesepnt heeft. O
dochter vã Sion looft eñ verblijt/wandt
siet ic coem/eñ ic sal wonẽ (seit die HE·
RE/int middel van v.

Eñ veel heydenẽ sullẽ wordẽ toeghe
D voecht totten HERE in dyen dagen/eñ
sullẽ mi sijn in een volc Eñ ic sal wonẽ int
middel wo/eñ ghy sult weten/want dye

HEERE der heirscaren heeft my ghe·
seynt tot v. Eñ die HERE sal besittẽ Ju
dam/eñ sijn deel int gheheilicht lãt/eñ hy
sal noch wtuerkiezẽ Jerusalẽ Alle vleesch
moet swijgen vã dẽ aẽsicht des HEERẼ
wãt hi is opghestaẽ van zijn heilighe wo
ninghe

Dat.iij.Capittel

Ende die HERE heuet mi getoont A
Jesum dẽ groten priester/staende
bidẽ engel des HEERẼ eñ Sathã stõt
aẽ die rechte side/om dat hi hẽ contrarie
soude zijn. Eñ die HERE heeft geseit tot
Sathã. Die HERE moet berispen in v
Sathan/eñ die HERE moet berispẽ in
v/die wtuercorẽ heeft Jerusalẽ. En is dit
niet een gebrãt hout wtgetoghen vãden
vier? Eñ Jesus was gecleet met snoden B
cleederen/eñ stont voort aensicht des en·
ghels.

Eñ hi heeft geantwoort/eñ geseit tot
dẽ genẽ die bi hẽ stonden. Neẽt die snode
cleederẽ vã hẽ. Eñ hi heeft tot hẽ geseyt/
Hier/ic heb afghenomẽ vã v boosheit/eñ C
heb v aẽ getogẽ verwãdelde cleederẽ/eñ
hi heeft gheseit Sedt een reyn miter/op
sijn hooft/Eñ si hebbẽ eẽ reyn mijter ge·
set op zijn hooft/eñ hebbẽ hẽ aẽgetogẽ cle·
derẽ Eñ die engel des HERẼ stõt eñ
tuychde Jesum/eñ seide. Dit zeit de HE·
RE der heirscarẽ/Jst dat ghi sult wãdelẽ
in minẽ wegẽ eñ bewarẽ mijn bewarin·
ge/eñ ghi sult ordeelẽ mijn huis eñ bewarẽ
mijn salẽ/eñ ic zal v geuẽ wãdelaers vã de D
sen/die nv hier bi staen Hoort Jesus gro·
te priester/ghi eñ v vriẽdẽ/die wonẽ bi v/
wãt het sijn mãnẽ die verre siẽ/Wãt siet
ic sal toeleidẽ minẽ knecht opgaẽde/wãt
siet die steẽ/diẽ ic gegeuẽ heb bi Jesu Op
eenẽ steẽ zijn seuẽ oogẽ/eñ de HERE der
heirscarẽ zeit ic zal wtsnijdẽ zijn beelt/eñ ic
zal afhalẽ die boosheit zijns lãts in eenen
dage/Die HERE d heirscarẽ zeit in dyẽ
dage/zal eẽ mã roepẽ sinẽ vriẽt onder dẽ
wijngaert/eñ onder den vijchboom

Dat.iiij.Capittel

Die engel is weder gheheert die in A
my sprac/eñ heeft my gewect/als
eẽ mã die gewect werdt van sinen slaep/

erde heeft gezeit tot mi Wat siet ghi: eñ
ic hebbe geseit Ic heb gesien/eñ siet eenē
gehouden candelair/eñ zijn lamp op zijn
hooft/eñ zijn seuen lantaernen daer op
eñ seuen vatē daer men dē olye mede in
goot/die warē op zijn hooft/eñ twee oly.
uē boomē dair op/een ter rechter hāt der
lampen/eñ eē ter slincker hāt. Eñ ic heb
geātwoort/eñ seide tot dē engel die in mi
sprac/seggēde. Mijn HERE wat sijn de
se: Eñ die engel die in mi sprac heeft geāt
woordt/eñ heeft gheseit tot mi. En weet
ghi niet wat dese sijn: Eñ ic heb geseit neē
mijn HERE

B Eñ hi heeft geantwoort/eñ seyde tot
mi/seggēde. Dat is des HERĒ woort
tot Zorobabel seggēde. Die HERE der
heirscarē seit/niet in scarē des volcs/noch
in starcheit/mer in mijnē geest. Wye sijt
ghi grote berch Syon bi Zorobabel sult
ghi worden slecht:

Eñ hi sal toe leydē dē eerstē steen/eñ
C sal gelijckē dye gracie sijnre gracien. Eñ
twoort des HERĒ is gewordē tot my
seggēde. Die hādē Zorobabel hebbē ge.
fondeert dit huis/eñ sijn handē sullēt vol
makē/eñ ghi sult wetē/wāt dye HERE
der heirscarē heeft my gesent tot v. Wāt
wie heeft versmaet die cleyne daghē. Eñ
D si sullē verbliden/eñ si sullē sien eenē ten
nen steen/in Zorobabels hāt. Dit sijn se
uen oogen des HERĒ/dye lopē in al
aertrijck.

Eñ ic heb geātwoort/eñ geseit tot hē
Wat zijn dese twee olyuen totter rechter
handt des candelaers/eñ tot sijn slincker
hāt: Eñ ic heb geātwoort anderwerf/eñ
heb geseyt tot hē. Wat zijn die twee aren
der olyuē/die zijn bi die twee goudē beck
kē/in welckē hāgē die gieters vā goude:
Eñ hi heeft ghezeit tot my/eñ sprack. En
weet ghi niet wat dese zijn: Eñ ic heb ghe
seit.

Mijn HERE neen. Eñ hi heeft ghe.
zeit Dit sijn twee zonen des olijs blincsel/
die bistaen den HERE al des aertrijcs:

Dat.v.Capittel

A Ende ic bē gekeert eñ heb op gehe.
uen mijn oogē/eñ heb gesiē/eñ siet
een boec vliegēde. eñ hi heeft gheseyt tot

mi. Wat siet ghi: Eñ ic heb geseit. Syet ic
sie een boec vliegende/zijn lācheit is twin
tich cubiten/eñ sijn breetheit tien cubitē.
eñ hi heeft geseit tot mi

Dit is die vermaledijnge die wtgaē
sal opt aēsicht al des aertrijcs/want alle
dief (als daer gescreuē is) sal geoordeelt
wordē/eñ alle die sweert/wt dat/zal gelijc
geoordeelt wordē. Die HERE der heir.
scarē zeit ic zal dat wtleidē/eñ tzal comen B
tottē huse des diefs/eñ tot dē huyse des
geēs die sweert in mijnē naē luegenach.
telic/eñ zal wonē int middel zijns huis eñ
tzal hē verterē/eñ zijn houtē/eñ zijn steen
Eñ die engel die in mi sprac/is wtgegaē.
eñ heeft geseit toe mi. Heft op v oogē eñ
siet. Wat is datter wtgaet: Eñ ic heb ghe
zeit. Wat ist:

Eñ hi heeft geseit. Dit is een kanne
wtgaende. eñ hi heeft gezeit. Dit is haer
ooge/in alle aertrijc. eñ siet een pōt loots C
wort gedragē/eñ siet eē wijf/sittende int
middel der kānē. Eñ hi heeft gezeit. Dit
is die boosheit/eñ hi heeftse geworpē int
middel der kānē/eñ heeft geworpē een
stuc loots in harē mōt/eñ ic heb ooc opge
heuē mijn ogē/eñ heb gesiē/eñ siet twee
wijuen wtgaēde/eñ die wint in harē vlo
gelē/Eñ haddē vlogelē als kiekēdieuen
vlogelē/eñ hieuē op die kāne tusschē dye D
aerde eñ dē hemel/eñ ic heb gezeit totten
engel/die in mi sprac. Waer draghē dese
die kāne: eñ hi heeft geseydt tot mi/Op
dat haer eē huis getimert zal wordē int
lāt Sennaar/eñ worde geuest/eñ wordē
daer geset op sijn fundament

Dat.vi.Capittel

Ende ic bē gekeert eñ heb opgehe. A
uen mijn oogen/eñ heb gesien/eñ.
siet vier wagenen wtgaende vant mid
del van twee bergen/eñ die bergen/wa.
ren metalen bergen/Indē eerstē wagē
waren roode peerden/indē anderdē wa
gē swerte peerdē/eñ indē derden wagen
witte peerdē/eñ indē vierdē waghē bon
te peerden eñ starc/Ende ic heb gheant.
woort/ende gezeit totten engel/die in mi
sprac. Mijn HERE wat zijn dese: Ende B
die engel heeft geantwoort/ende geseyt
tot mi/Dit sijn vier winden des hemels

die wtgaē om te staē bi dē HEERE alles
aertrijcs. Daer die swerte peerdē in wa-
rē/gingē wt int noort lāt/eñ die witte zijn
wtgegaē na hē/eñ die bontē zijn wtghe-
gaē tot zuydē lāt.

Maer die alre starckste warē sijn wtge
gaē/eñ si begeerdē te gaē/eñ te lopē door
alle aertrijc. Eñ hi heeft geseyt. Gaet/eñ
door wandelt die aerde. Eñ si hebbē ghe
wādelt door die aerde/eñ heeft mi geroe-
pē/eñ heeft gesprokē tot mi seggēde. Siet
die wtgaē int noordē lāt/hebben minen
C geest doen rustē in tlant des noordēs. Eñ
twoort des HEEREN is geworde tot my
seggēde. Neemt vā dē ouervaringe vā Hol
dai eñ vā Thobia eñ vā Idaia/eñ ghi sult
comē in diē dage/eñ sult gaē int huis Jo-
sie eens soons Sophonie/die gecomē zijn
vā Babilonie eñ ghi sult nemē gout eñ
siluer eñ makē cronē/eñ sultse setten op
thooft Jesu Josedechs soō des grotē pries
ters/eñ sultse sprekē tot hē/seggende. die
D HEERE der heirscarē spreect dit seggen-
de. Siet een man/opghaende is zijn naē.
Eñ onder hē sal hi opgaen/eñ hi sal tim-
meren dē HEERE eenē tēpel vol timme
rē den HEERE.

Eñ hi sal dragē glorie/eñ hi sal sitten/
eñ sal heerscappie hebbē op sinē stoel Eñ
hi sal priester zijn op sinē stoel/eñ raet des
vreden zal zijn tusscē die twee. Eñ die cro
nē sullē zijn Helem eñ Thobie eñ Joaie/
eñ Hen/dē sone Sophinie/een gehoech-
nisse indē tēpel des HEEREN. Eñ dye
verre zijn/sullē comē/eñ sullē timmerē in
den tempel des HEEREN/eñ ghi sult we
tē/wāt die HEERE der heirscaren/heeft
mi gesent tot v. Maer dit zal zijn/ist sa-
ke dat ghi sult hoorē die stēme des HEE
REN ws Gods

A Dat.vij.Capittel

T Is oock gesciet int vierde iaer des
coninck Darij/twoort des HEE-
REN is gewordē tot Zachariā indē.iiij.
dach der negender maēt/die geheeten is
Casleu. Eñ si hebben gesent tottē huis
Gods Sarasar eñ Rogomelech/eñ man
nē die warē met hē om te biddē dat aen-
sicht des HEEREN/dat si seggē soudē dē
priesterē des huis des HEEREN der heir

scaren eñ dē prophetē sprekēde. Eñ za] ic
niet screien in die vijfste maent/oft zal ich B
mi heylich maken/als ic nu gedaē hebbē
veel iaren

Eñ twoordt des HEEREN der heir
scaren is ghewordden tot my segghende.
Spreect tot alle tvolc der aerdē/eñ tot de
priesterē seggēde. Doe ghi vastede/ende
screpde in die vijfste maēt eñ in die seuen
de/door dese tseuētich iarē/en hebdy den
vastē mi niet geuast/eñ als ghi getē hebt
eñ gedronckē en hebdi v seluē gedronckē
En zijn dit niet die woordē die die HEE-
RE gesproken heeft in die hant der eers-
ter propheten/doe Jerusalē noch bewoēt
wort eñ was rijc/si eñ die steden in haren
omganc/eñ wort bewoēt totten zuyden
eñ inden slechten velden. C

Eñ twoort des HEEREN is gewordē
tot Zachariā/segghēde. Dit zeit die HE
RE der heirscaren segghēde. Oordeelt
warachtich oordeel/eñ doet barmhertic-
heit eñ ontfermenisse/een yegelic met si-
nē broeder. Eñ en wilt niet veronrechtē
weduwē eñ weesen/eñ dē vreēdē eñ dē ar
mē/eñ geē man en moet dēcken quaet si-
nē broeder in sijnre hertē Eñ si en hebbē
nz willē merckē/eñ hebbē beswaert hair
oorē/op datse niet en soudē hoorē/eñ heb-
bē gezet haer herte/als een Adamant/op
datse niet en zouden hoorē die wet/eñ die
woorden/die gesent heeft die HEERE der
heirscaren in sinen heiligen geest/door de D
hāt der eerster propheten

Eñ grote ōwaerdichz is gewordē vā
dē HEERE der heyrscarē/eñ tis gesciet al
so ic gesprokē heb/eñ si en hebbē nz geho-
ret/eñ die HEERE der heyrscarē seit/also
sullē si roepē/eñ ic en salse nz vhoorē/eñ ic
hebse vstroyt door alle rijckē/dyese nz en
kēnē/eñ tlāt is woest gewordē vā hē/dair
om/wāt daer niemāt door en gīc noch we
der keerde/eñ si hebbē dz begeerlike lant
in eē wildnis geset Dat.viij.Capittel.

E Nde dat woort des HEEREN der
heirscarē is gewordē seggēde. Dit A
zeit die HEERE d heirscarē Ic heb gemīt
Sion met grooter liefte/eñ met grooter
onwaerdicheit heb ickse gehaet. Dit seit
die HEERE der heyrscarē/ic bē weder ge

keert tot Syon/eñ ic ſal woonen int mid
del vā Jeruſalē/eñ Jeruſalē ſal wordē ge
heetē een ſtadt des waerheits/eñ eenen
berch des HEEREN der heyrſcarē/ eenē
geheilichdē berch/Dit ſeit die HEERE
der heyrſcarē. Noch ſullē woonē oute mā
nē eñ wiuē indē ſtratē van Jeruſalē/eñ
den ſtoc des mās/ſal in ſijn hant ſijn/om
veelheit der dagē

Eñ ope ſtratē des ſtats ſullē veruult
wordē met ionge kinderē/eñ met maech
dē ſpelēde in harē ſtratē. Dit ſeit die HE
RE der heyrſcarē. Iſt ſake dattet ſwaer
ſal wordē geſiē indē oogē der ouerbliuin-
ge dees volcs in dië dagē/en ſalt dā nyet
ſwaer ſijn in minē oogē/ſeit die HEERE
der heyrſcarē: Dit ſeit die HEERE der
heyrſcarē/Siet ic ſal mijn volc behouden
vādē lāde des ooſtē/eñ vādē lāde des on-
dergāts der ſonnē/eñ ic ſalſe toe leydē eñ
ſi ſullē int middel vā Jeruſalē woonē/eñ
ſi ſullē mijn ſijn als een volc/eñ ic ſal hen
ſijn als een God inder waerheit eñ inder
rechtueerdicheit. Dit ſeit dye HEERE
der heyrſcarē

V we hādē moetē geſterct worden/
die hoort in deſen dagē deſe redē/door dē
mont der prophetē/indē dagē daer in ge
fundeert is thuys des HEEREN der
heyrſcarē/op dat dē tēpel ſoude ghetim-
mert wordē. Voor dië dach eu was geenē
loon der mēſcē/noch der beeſtē/noch gee
nē vrede en was dē ingāger/noch dē wt-
gāger/ouermits tribulatie/eñ ick heb al
le mēſcē gelatē/eē/yegelic tegē ſinē nae-
ſtē. Maer nu ſeit die HEERE der heyrſca
rē/en ſal ic niet doē dē ouerblijuingē des
volcs na dē eerſtē dagē / maer tſal ſijn in
een ſaet des vredē

Die wijngaert ſal ſijn vrucht gheuen
eñ die aerde ſal haer bloeyſelē geuē. Eñ
die hemelē ſullē harē dauwe geuē/eñ ick
ſal die ouerbliuinge des volcs doē beſittē
alle deſe dingē. Eñ het ſal zijn (als ghi huis
Juda eñ huys Iſrael waert) een verma-
ledijnge onder dē heidenē/alſo ſal ic v be-
houdē eñ ghi ſult ſijn gebenedijnge. En
wilt niet vreeſen. Vwe hādē moetē ghe-
ſterct wordē/wāt dit ſeit die HEERE der
heyrſcarē. Alſo ic gedacht heb/dat ic v pij-

nigē ſoude/doe v vaderē mi tot toornich-
verwecktē. ſeit die HEERE/eñ ic en heb my
ontfermt/alſo ic bekeert heb/ic gedacht
in deſen dagē/dat ic Jeruſalē goet doē wil
eñ den huiſe vā Juda. En wilt niet ontſiē
Dit ſijn die woordē die ghi doē ſult/ſpreect
waerheit/een yegelic met ſinen naeſten/
Ordeelt waerheit/eñ oordeel des vreden
in uwē poortē/eñ en wilt geē quaet dēckē
in uwe hertē/eē yegelic tegē ſinē vrient/
eñ en wilt niet lief hebbē luegenachtich
ſweerē. Wāt de HEERE ſeit/alle deſe din
gen/ſijn die ic gehaet hebbe.

Eñ dwoort des HEEREN der heyr
ſcaren is tot mi gewordē ſegghende. Dit
ſeit die HEERE der heyrſcarē/Dye vaſtē
der vierder maēt/eñ die vaſtē der vijſter O
eñ die vaſtē der ſeuēder/eñ dye vaſtē der
tiēder maēt/ſal ſijn dē huyſe Juda in blij
ſcap eñ in vrolicheit/eñ in zeer ſcoon feeſt-
dagē. Mint alleē/waerheyt eñ vrede. dit
ſeit die HEERE der heyrſcarē/Tot dat de
volckē comē ſullē eñ wonē in veel ſteden
eñ die woōders ſullē gaē/die eē tottē āde
rē eñ ſeggē/laet ons gaē eñ biddē dat aē
ſicht des HEEREN /eñ laet ons ſoecken
dē HEERE der heyrſcarē/Ic ſal oock gaen/
eñ veel volckē ſullē comē eñ ſtercke volc-
ken/om te ſoeckē dē HEERE der heyrſca
rē in Jeruſalē/eñ om te biddē dat aēſicht
des HEEREN/Dit ſeyt die HEERE der
heyrſcarē In diē dagē in welckē tiē mānē
vā allē tōgē der heidenē/ſullē aēnemen
dē zoom eēs ioodtſchē mās/eñ ſeggē/wi
ſullē met v gaē. Want wi hebbē gehoort
wāt God met v is

Dat.ix. Capittel

Die laſt twoorts des HEEREN in- A
dē lāde Adrach eñ Damaſci ſijnre
ruſt/wāt die HEERE is des mēſcē ogē/eñ
alder geſlachtē vā Iſrael. Emath is ooc
in ſinē eyndē/eñ Tyrus/eñ Sydon. Wāt
ſi hebbē hē alte zeer wijſheit aēgenomē/
Eñ Tyrus heeft ſijn beſcerminge getim
mert/eñ heeft ſiluer als aerde vergadert
eñ gout als ſlijc der ſtraten/Ende ſiet die
HEERE ſalſe beſittē/eñ hy ſal ſijn ſterckte
inder zee ſlaē/eñ deſe ſal verſlōdē wordē
vādē vier Aſcalō ſal ſiē eñ vreſē/eñ Gaza/
eñ ſal zeer droeuich zijn/eñ Accarō/want zijn
hope geſtoort is/

Ende die coninc vã Gaza sal vergaen/
eñ Ascalon en zal niet bewoont werdẽ/eñ
die screider sal sittẽ in Azoto/eñ ic zal verstoor
uẽ die houaerdie der Philisteẽ/eñ ic zal af
halẽ syn bloet/vã sinen mont/eñ syn ver
sinadenisse vã tmiddel synder tãdẽ. Eñ
hy sal oor wordẽ gelatẽ onsen God/eñ sal
syn als eẽ hertooch in Juda/ eñ Accaron
als Hiebuseus/. Eñ ick sal myn huis om
beuãgẽ wt desen/die mi dienẽ stridende/
gaẽde eñ weder keerẽde / eñ voort meer
en sal geẽ scatter ouer hẽ gaen/want nu
C heb ic gesiẽ in minẽ oogen
pvi/ Dochter van Sion verblyt genoech
weest vrolick dochter Jerusalẽ. Siet v co.
pi a ninc sal v comẽ rechtueerdich eñ gesont.
maker/hi is arm eñ climmẽde op eẽ eze.
linne/eñ op haer iõge. Eñ ic sal dẽ wagẽ
wt Ephraim verderuẽ/eñ tpaert van Je
rusalẽ/eñ dẽ booch des stryders sal verdor
uẽ wordẽ. Eñ hi sal dẽ heidenẽ vrede spre.
kẽ/eñ syn macht vãder zee/tot die zee/ eñ
vãdẽ riuierẽ tottẽ eyndẽ der aerden/Eñ
ghi hebt v gebõdẽ wt gesondẽ indẽ bloe.
de ws testamẽts vãden puttẽ/daer geen
water in en is

Woꝛt bekeert tot die bescermenisse/
ghi die clamẽ gebonden syt in hope/ende
hedẽ sal ic bootscappẽ eñ v weder geuen
dubbele gauẽ/wãt ic heb mi Judã wt ge.
tect/eñ als eenẽ booch/heb ic Ephraims
aerde veruult. Eñ Syon/ic sal v sonẽ ver
weckẽ op v sonẽ o Grecia/eñ ic sal v settẽ/
als een swaert der sterckẽ

Eñ God die HERE sal op hẽ gesien
D wordẽ/eñ syn gescut sal wt gaẽ als blixẽ/
Eñ God die HERE sal in eẽ trompette
singẽ/eñ t sal vallẽ in eẽ gedrupsce des sui
dẽs/Die HERE der heyrscaren salse be.
scermẽ/eñ si sullẽ verslint wordẽ/eñ si sul.
lẽ ondẽ werpẽ/mettẽ steenẽ der slingerẽ/
Eñ drinckẽde/sullẽ si dronckẽ worden als
vã wyn/eñ si sullẽ veruult wordẽ als fles.
scẽ/eñ als hoornẽ des outairs. Eñ de HE
RE haer God salse behoudẽ in dyẽ dage
als een scare syns volcs/wãt die heilighe
steenẽ sullẽ wordẽ op verheuẽ op syn aer
de. Wãt wat is syn goet/eñ wat is hẽ scoõ
der dã tarwe der wtuercorẽ/eñ wyñ voort
brengẽde maechden:

Dat.x. Capittel.

Begeert reegẽ vãdẽ HERE indẽ A
Dauont stont/eñ die HERE sal stof
reegẽ eñ snee maken/eñ hi sal hen allen
crupt indẽ acker geuẽ. Wãt dye afgoden
hebbẽ onprofitelic gesprokẽ/eñ die waer
seggers hebbẽ luegẽtael gesiẽ/eñ die dro
mers hebbẽ te vgeefs gesprokẽ/eñ troo.
stẽ ydeliken. Daer om syn si af geleit/als
eẽ cudde sullẽ si gepynt wordẽ/want si en
hebbẽ geenẽ herde. Myn grãscap is ver.
nich op die herdẽ/eñ ic sal versoeckẽ op de
bocken B

Wãt de HERE der heyrscarẽ heeft
syn cudde des huis Juda versocht / eñ hy
heeftse geset als eẽ paert synder glorien/
indẽ stride. Wt hẽ is dẽ hoec/wt hẽ is wel
nich/eñ wt hẽ is dẽ booch des stryders/eñ
wt hẽ sal wtgaẽ alle scatter te samẽ/eñ sy
sullẽ syn als stercke/tredẽde dat slyck der
wegẽ indẽ stryt. Eñ si sullẽ stridẽ/wãt de
HERE is met hẽ/eñ die opclimmers der C
paerdẽ sullẽ bescaẽt wordẽ/Eñ ick sal dat
huis Juda sterckẽ/eñ ick sal dat huys Jo.
sephs behoudẽ. eñ ic salse bekeerẽ/wãt ic
sal haerder ontfermẽ/eñ si sullẽ syn als si
warẽ/ doe icse niet verworpen en hadde
Wãt ic bẽ die HERE haer God/eñ ic sal
se verhoorẽ/eñ si sullẽ syn als die stercken
Ephraim/eñ haer herte sal verblydẽ/als
vã wyn. eñ haer sonẽ sullẽ siẽ/eñ sullẽ vro
lic syn/eñ haer herte sal verbliden inden
HERE. Ic sal hẽ inblasen/eñ ic salse ver
gaderẽ/wãt ic hebse verlost

Eñ ic salse vermenichfuldigẽ/als si te D
vorẽ warẽ vermenichfuldicht/eñ ic salse
saeyẽ indẽ volkẽ. eñ vã verre sullẽ si myns
gedẽckẽ/eñ sullen met harẽ zonen leuen
eñ sullen weder keeren/eñ ic salze weder
leiden vã Egypten/eñ ic salze vergaderẽ
vã die vã Assyrien. Eñ ic salze toe leyden/
totten lãde Galaad/eñ des berchs Liba
ni/eñ hem en sal geen plaetze geuonden
worden. Eñ hi sal gaen int diepe des zees
eñ sal slaen dye vloeden inder zee/eñ alle
die diepheden des riuiers sullen bescaẽt
worden

Ende die houerdie van Assur sal ver
nedert worden/ende dat septer vã Egyp
ten sal wech gaen. Ic salze inden HERE

sterckē/eñ si sullē in sinē naē wādelē seit
die HERE. Dat.xi.Capittel
A Doet op Libane v poortē/eñ dz vier
moet v Cederboomē eten. Huylt
ghi Abeen boō/wāt dē Cederboom is ge
uallē/wāt die grootmakende sijn verdor
uē. Huylt ghi eyckē boome van Basan/
wāt dat stercke bosch is wt gehouwē.die
stēme des screpēs der herderē/wāt haer
mogētheit is verdoruē. Die stemme des
briesscēs der leeuwē:wāt die houaerdye
des Jordaēs is verdoruē. Dit seyt de HE
RE mijn God. Voet die beesten des ver
slagēs/welc dyet besatē sloegēse doot/eñ
si en warē niet droeuich/eñ vercochtense
seggēde. Gebenedijt si de HERE/wi zijn
rijc gewordē. Eñ haer herderē en hebbē
hē niet gespaert/eñ ic en sal nz meer spa-
rē (seit die HERE) die woōders der aer-
den.
B Siet ic sal die mēscē ouer geuē/eē ye
gelic in die hāt sijns naestē/eñ in dye hāt
sijns conincs/eñ si sullē die aerde te samē
snidē/eñ ic en salse vā haer hāt niet verlos
sen/eñ ic sal eē beest des dootslachs voedē
daer om o ghy arme des cuddes. Eñ ick
heb mi toe genomē twee roedē/die eene
heb ic scoonheit geheetē/eñ die āder heb
ic een coorde geheetē/eñ ic heb dye cudde
geuoet. Eñ ic heb wt gesnedē drie herde-
rē in eē maēt/eñ mijn siele is tsamē geto
gē in hē. Wāt haer siele heeft verwādelt
C in mi. Eñ ic heb geseit Ic en sal v niet voe
Die xxxi.a/ dē. Dat sterft/laet steruen/eñ dat wt ghe
snedē wort/laet wt gesedē wordē/eñ laet
die ander verslindē/eē yegelic dat vlees
sijns naestē/ Eñ ic heb mijn roede gheno
mē/die scoonheit geheetē was/eñ ic heb-
se af gesnedē/op dat ick mijn voorwaerde
te niet makē soude/dye ic met allē volckē
gestagē heb/eñ si is te niete ghebracht in
diē dage. Eñ die arme der scarē die mi be
waerdē/hebbēt so bekēt/wātet des HE-
REN woort is/
Eñ ic heb tot hem gheseit/Ist goet in
uwē oogē/brēct mijn loon/eñ en ist nyet/
D so rust/eñ si hebbē mijn loon op gewegē/
Matt/xxvij. dertich siluerē pēningē/ Eñ die HERE
g. heeft tot mi geseit/Werpt dat tottē genē
die den outaer bewaert/Een scoon loon/

daer ic om gecocht bē vā hē/Eñ ic hebbe
die dertich siluerē pēningē genomen/eñ
heb die gewörpē in des HEREN huys/
tot diē die dē outaer bewaert/ Eñ ic heb
mijn ander roede wt gesnedē/die genoēt
was eē bādekē/op dat ic ontbindē soude/
die broederscap tusscē Judā eñ Israel/eñ
de HERE heeft tot mi geseit/Noch neēt
die vatē eēs sottē harders/Wāt siet ic sal ee
nē herder verweckē ind aerdē/dye nz ver
soeckē en sal die gelatē sijn/eñ en sal niet
soeckē dat verstroyt is/eñ en sal niet ghe
sont makē dat gequetst is/eñ dat staet en
sal hi niet voedē/eñ sal dat vleesch der vet
ter etē/eñ haer clauwen sal hi ontbinden
O herder eñ afgod eñ achter latē de dye
cudde/Een swaert op sinē arm/eñ op zijn
rechter oge/Sinē arm sal gedroocht wor
dē vā dorheit/eñ sijn rechter ooge verdōc
kerēde/sal verdonckert worden

Dat.xij.Capittel. A
Den last des woorts des HEREN
op Israel/Die HERE heeft ghe-
seit wt treckēde dē hemel eñ funderende
die aerde/eñ makēde dē geest des mēscē
in hē/Siet ic sal Jerusalē settē enē opper
dorpel der gulsicheit/allē volckē indē om
ganc/Mer ooc Juda sal sijn int beleggħe
tegē Jerusalē/Eñ het sal sijn/in diē dage/
ic sal Jerusalē settē eenē steē der swarichz
allē volckē/ Alle diese op heffen/sullen ge
scoort wordē met snidinge/eñ alle rijcken
der aerdē sullē vergadert wordē tegē hē/ B
Die HERE seit in diē dage/ic sal alle
paert met stiuicheit slaē/eñ sinen opclim
mer in raserie/ende ick sal mijn oogē op-
doen op thuys vā Juda/ende ick sal slaen
alle paert der volcken met blintheyt/eñ
die hertoghen van Juda sullen segghen
in haerder herten/die woonders van Je
rusalem moeten mi ghesterct worden in
den huyse der scaren haerder Goden/In
dyen daghe sal ick die hertoghen van Ju
da setten/als eenen scoorsteen des vyers
inden houte/ende als eenen brant vyers
in hoy/ende si sullē verslindē totter rech-
ter handt ende totter slincker handt alle
volcken inden omganc
Ende Jerusalem sal weder bewoont

wordē in sijn plaetsen in Jerusalē. Eñ de
C HEERE sal behoudē die tabernaculē Ju
da/als int begin/op dattet huys Dauid
niet grootelic verblijt en worde/ende die
glorie der woonders vā Jerusalē tegē Ju
dā/ In diē dage sal die HEERE die woon-
ders vā Jerusalē bescermē. Eñ die wt hē
sal vertoornē in dien dage/sal sijn als Da
uid/eñ thuys Dauids als thuys Goods/
als die engel des HEEREN in sijn aēsicht/
Eñ het sal sijn/in diē dage sal ic begeeren
te verderuē alle volckē die comē tegē Je
rusalē/eñ ic sal wt stortē op thuys vā Da-
uid/eñ op die woonders vā Jerusalē/den
geest der genadē eñ der gebedē. Eñ si sul
len tot mi siē/diese vast gemaect hebben
eñ sullē hē bescrepē met kermē als op ee
nē eēgeborē soon/eñ si sullē op hem droe-
D uich sijn/alsmē pleech droeuich te sijn in-
dē doot des eerstgeborēs soons

In dyē dage sal groot screpen sijn in
Jerusalē/als die screyinge tot Rēmon in-
dē velde Magedō. Eñ dat huysgesin der
aerdē sal screpē/eñ elc huysgesin bysondē
Dat huysgesin des huis Dauid bisonder
eñ haer wiuē bizōder/die familie des huis
Nathā bisonder/eñ haer wiuē bysonder/
Die familie des huis Leui bisonder/ende
haer wiuē bisonder. Dye familie Semei
bysonder/eñ haer wiuen bisonder. Ende
alle āder familie/familie eñ familie byzō
der/eñ haer wiuē bisonder.

Dat.xiij.Capittel.

A IN diē dage sal eē opēbaer fonteyne
sijn den huse Dauid/eñ die in Jeru
salē woonē/in af wassinge des sondaers/
eñ des maētsmettinge. Eñ dye HEERE
der heyrscarē seit/het sal sijn in dyē dage/
ic sal verderuē die namē der afgodē van-
der aerdē/eñ si en sullē niet meer gedacht
worden

Eñ ic sal af halē vāder aerden die val
sce prophetē/eñ dē onreinē geest. Eñ het
sal sijn/wāneer yemāt voort meer sal pro
phetere/sijn vader eñ sijn moeder (die hē
gewōnē hebbē) sullē hē seggē. ghi en sult
B niet leuē/wāt ghi luegenē gesprokē hebt
indē naē des HEEREN. Eñ si sullē hē cla
mē nagelē sijn vader eñ sijn moeder/zijn
ouders als hi geprophetēert heeft/Ende

het sal sijn/in diē dage/die prophetē sullē
bescaēt wordē een yegelic wt sijn gesicht:
als si geprophetēert hebbē/noch si en sul
lē niet meer met eenē mātel gedect wor-
dē vā eenē sac gemaect/op dat si liegē sul-
len/ Mer hi sal seggē/ic en bē geē prophe
te/ Ic bē eē ackermā/wāt Adā is mijn ex-
empel vā mijnder iuecht/ Eñ hē sal wor-
dē geseit

C Wat sijn dese wōdē int middel uwer
hādē: Eñ hi sal seggē/ Met dezē ben ic ge
wōt int huis der geēder die mi lief haddē
Die HEERE der heyrscaren seit/swaert/
wort verwect op mijnē herder eñ op den
mā die hē mede aēhāct/ Slaet dē herder/
eñ die scapē sullē verstropt wordē/ Eñ de
HEERE seit/ic sal mijn hāt tot die cleyne
keerē/eñ si sullē sijn in alle aertrijc/ Twee D
deelē in haer/sullē verstropt wordē eñ ōt Mat.xxvi.c
brekē/eñ dat derdēdeel sal in haer gelatē Mar.xiiij
wordē/ Eñ ic sal dat derdēdeel leidē door c/.
vier/eñ ic salse bernen als siluer gebranc
wort/eñ ic salse proeuē als tgout geproeft
wort/ Hi sal minē naē aēroepē/eñ ic sallē
verhoorē/ Eñ ic sal seggē/ghi zijt mijn volc
eñ dat volc sal seggē/ HEERE mijn God/

Dat.xiiij.Capittel A

SIet die dagē comē zeit die HEERE
eñ v couē sullen gedeelt wordē in
v middel/ Eñ ic sal vergaderē alle volckē
tot Jerusalē in eenē strijt/eñ die stadt sal
gewonnē wordē/eñ die husen sullen ver-
dorué wordē/eñ die vrouwē sullē vercrachte
wordē/eñ dat half deel der stat sal wtgaē
in geuāgenisse/eñ dat āder volc en sal nz
genomen worden wt der stede/ Ende die
HEERE sal wtgaen/ende sal striden tegē
die volcken/als hi gestreden heeft inden
dach des strijdts/ende zijn voeten sullen
staen in dien dage op den berch van Oli-
ueten/die is teghen Jerusalem totten oos
ten/ende den berch van Oliueten sal ge
deelt worden van zijn half deel totten oo
sten/ende totten westen/met eē zeer gro
te scote/ende die helft des berchs sal ghe-
sceiden worden totten noorden/ende die
helft totten suyden / ende ghy sult vlyen
totten dale haerder bergē/want dat dal
der bergen sal wordē tesamen geuoecht

B totten naesten. Eñ ghi sult vlien als ghi
A. ya. xxvie vloot vãdẽ aẽsicht der aertbevingẽ indẽ
dagẽ Osie des conincs vã Juda. Eñ dye
HEERE mijn God sal comẽ/ eñ alle heili
gẽ met hẽ. Eñ tsal sijn/ in diẽ dage en salt
niet licht sijn/ mer coude/ eñ vorst. Eñ ee
nẽ dach sal sijn/ die dẽ HEERE bekent is/
nyet dach noch nacht/ ende inder tijt des
auonts sal licht sijn. Eñ tsal sijn/ in diẽ da
ge sullẽ levẽde waterẽ wtgaẽ vã Jerusa.
Die helft der waterẽ tot die oosterse zee/
eñ die helft tot die leste zee.

Si sullẽ indẽ somer sijn/ eñ indẽ win
ter/ eñ die HEERE sal coninck sijn op alle
aertrijc. In dyẽ dage sal een HEERE sijn
eñ sinẽ naẽ sal een sijn. Eñ alle aerde sal
weder keerẽ tot die woestine/ vãdẽ hue
vel Remon tottẽ suydẽ vã Jerusalem sal
wordẽ verheven/ eñ sal bewoont worden
in haer plaetse vã die poorte Ben Jamin
tot die plaetse der eerster poorten/ eñ tot
die poorte der hoeckẽ/ eñ vãdẽ toorne A
nanehel tot die wijnpersen des conincs
O Eñ si sullẽ daer in woonẽ/ eñ vermaledidin
ge en sal niet meer sijn. Mer Jerusalẽ sal
vry sittẽ/ eñ dit sal die plage zijn/ met welc
ke die HEERE alle volckẽ slaen sal/ die te
gẽ Jerusalem gestredẽ hebbẽ.

Het vleesch vã eenen yegelijckẽ op
sijn voetẽ staende sal ontbrekẽ/ eñ sijn oo
F gẽ sullẽ ontbrekẽ in haren gaten/ eñ sijn
tonghe sal in sinen mont ontbreken. In
dien dage sal een groot geruchte des HE
REN onder hem sijn/ eñ een man sal aẽ
vangen die hant sijns naesten/ eñ sijn hãt
sal tsamen striden op die hant sijns nae
sten. Maer oock Judas sal tegen Jerusalẽ
striden. Eñ die rijcdommen alder volckẽ
sullen vergadert worden inden omganc
gout/ eñ silver/ eñ cleederen veel genoech
Eñ so sal dien val des paerts sijn/ eñ des
muyls/ eñ des cameels/ eñ des ezels/ ende
alle der beesten/ die gheweest sijn in dien
casteelen/ als desen val.

Eñ alle die over blijven sullen van al
len volcken/ die teghen Jerusalem geco
men sijn/ sullen opclimmen van iaer tot
iaer/ om aen te bidden den coninck HE
REE der heyrscarẽ/ ende te vierẽ dye feest
dagen der loover tenten. Eñ het sal sijn

die niet op en climt van den familien der
aerden tot Jerusalem/ om aẽn te bidden
den coninc den HEEREE der heyrscarẽ/ D
op hem en sal geenen reegen sijn.

Ende ist sake dat die familie vã Egip
ten niet op en climt/ ende niet en coemt/
noch op hem en sal geenen reeghen sijn/
maer het sal verderffenisse sijn/ daer dye
HEERE alle volcken mede slaen sal/ dye
niet op en climmen om te vieren die feest
dagen der loover tenten. Dat sal sijn die
sonde van Egipten/ eñ dat sal dye sonde
van allen volcken sijn/ die niet op en clim
men om te vieren die feest dagen der loo
ver tenten. In dyen dage salt sijn/ dat op
den toom des paerts is/ sal heilich sijn dẽ
HEERE/ ende die ketelen inden huse des
HEEREN sullen sijn als flesschen bij den
outaer/ Ende alle ketel in Jerusalem/ eñ
in Juda sal den HEERE der heyrscharen
geheylicht sijn

Ende si sullen alle comen offeren
de/ eñ si sullen wt hẽ nemen
eñ coken daer in. Eñ
in diẽ dage en
sal niet
meer
coop
mã
sijn inden huyse des HEEREN der hey
scaren

Hier eyndt Zacharias

Hier begint Malachias.

Dat.J.Capittel

A DJen last des woordts des HEREN tot Israel in die handt Malachie des propheten/
Die HE-
RE seit/ic heb v lief gehadt.Eñ ghi hebt
/x/c. geseit.In welckẽ hebdi ons lyef gehadt?
Die HEERE seit/en was Esau niet Ja
cobs broeder?Eñ ic heb Jacob lief gehat
maer Esau gehaet.Eñ ic heb geset Seir
syn bergen in eenicheit/eñ syn erffenisse
in draeckẽ des woestyns. Eñ ist sake dat
Idumea seggẽ sal/wi syn verdorvẽ/mer
weder keerẽde sullẽ wi timmerẽ/die din
B gẽ die verdorvẽ syn/dit seit die HEERE
der heyrscarẽ.Dese sullẽ timmerẽ eñ ick
salt verderuẽ.Eñ si sullẽ geheetẽ wordẽ/
eyndẽ der boosheyt/eñ eẽ volc/diẽ die HE-
RE toornich is tot inder eewicheit.Ende
v ogẽ sullẽt siẽ/eñ ghi sult seggẽ.Die HE
RE moet groot gemaect worden op den
eynde Israel.Die soon eert dẽ vader/eñ
die knecht sinẽ heere

Hier om ist sake dat ic die vader ben
waer is myn eere/eñ ist sake datick HE-
RE ben/waer is minẽ anxt seit die HE-
RE der heyrscarẽ?Tot v o priesteren/die
minẽ naẽ versmaet.Eñ ghi hebt geseyt/
In welc hebbẽ wi uwẽ naem versmaet?
Ghi offert op minẽ outaer besmet broot/
C Eñ ghi segt.Waer in hebbẽ wi v besmet
Daer in dat ghi segt/die tafel des HEE
REN is versmaet. Oft ghi een blynde
offert/en ist nyet quaet?ende oft ghy of-
fert een cruepel oft een siecke/en ist niet
quaet?

Offert dat uwẽ hertoge/oft hẽ beha-
get/oft ontfanct hi v aẽsicht/seit dye HE-
RE der heyrscarẽ.Eñ nu bidt dat aẽsicht
Gods/dat hi uwer ontfermẽ wil/wãt vã

uwer hãt is dit gesciet/oft hy v aẽschyn in
eeniger manierẽ ontfangen wil/seit die
HERE der heyrscaren.Wye is onder v/
die die duerẽ sluyt/eñ ontsteect minẽ ou-
taer te vergefs?Die HERE der heyrsca
rẽ seyt/minẽ wil en is in v nyet/eñ ick en
sal geeẽ gaue vã uwer hãt ontfangẽ
Wãt vã dẽ opgãc der sonnẽ tottẽ on D
dergãc/is minẽ naẽ groot onder dẽ volc psalm/cxij.
kẽ/eñ in allẽ plaetsen wort minẽ naẽ ghe psal/cxiij.
heilicht eñ geoffert een reyn offerhande
wãt die HERE der heyrscarẽ seit/minẽ
naẽ is groot onder dẽ heydenẽ.ende ghi
hebt dat onreinicht/daer in dat ghi segt/
die tafel des HEREN is besmet/eñ dat
ter op geset wort/is versmadelic metten
viere/die dat verslint/
Eñ ghi hebt geseit.Siet/vã dẽ arbeit amos/v.
eñ ghi hebt dat wt geslagẽ/seit dye HE-
RE der heyrscarẽ Eñ hebt mi ingebrachte
vã dẽ roouen cruepele eñ crãcke/eñ hebt
een gaue in gedragẽ.Sal ic die ontfangẽ
vã uwer hãt/seit die HERE der heyrsca
ren?Vermaledyt moet syn die bedrieger
die eẽ mãnekẽ heeft in syn cudde/eñ doẽ-
de syn verbont/offert dẽ HERE dat crãc
ke/wãt ic bẽ eẽ groot coninc/seit dye HE
RE der heyrscarẽ/eñ minẽ naem is ver-
vaerlic onder dẽ volckẽ.

Dat.ij.Capittel.

E Nde o pryesterẽ dit gebot is nu tot A
v/Die HERE der heyrscarẽ seyt/
Ist sake dat ghi niet en wilt hoorẽ/eñ niet
op v hert en wilt settẽ/op dz ghi minẽ naẽ
glorie geeft/ic sal armoede in v seyndẽ/eñ
ic sal uwe veronwaerdinge vermaledyẽ
eñ ic sal die vermaledyẽ/wãt ghi nyet op
therte geset en hebt.Syet ic sal den arm
vã v werpẽ/eñ ic sal op v aensicht stroyen
dreck uwer feest dagẽ/eñ hi sal v toe nemẽ
met hem.
Eñ dye HERE der heyrscaren seyt/
ghi sult wetẽ/wãt ic dit gebot tot v gesou
dẽ heb/op dat myn voorwaerde syn sou-
de met Levi.Myn voorwaerde des levẽs
eñ des vredẽ was mz hẽ/eñ ic heb hẽ anxt
gegevẽ/eñ hi heeft mi ontsiẽ/eñ hy vreef-
de vã dẽ aẽschyn myns naẽs.Die wet des
waerheyts was in sinen mont/eñ boos-
heit en is in sinẽ lippẽ niet gevondẽ

Hi heeft met mi in vredē gewandelt
B eñ in rechtueerdicheit/eñ heeft veel mē-
scen afgekeert vā der boosheit. Want die
lippē des priesters bewarē die wijsheyt/
eñ si sullē die wet wt sinē monde vragen/
wāt een engel is des HEEREN der heyr
scarē. Maer ghi sijt vādē wech gegaē/eñ
hebt veel mēscē inder wet gescādalizeert
Die HEERE der heyrscarē seit/ghy hebt
die voorwairde vā Leui te niete gemaect
Om dat heb ic v versmadelic gegeuē/eñ
vernedert allē volckē/gelijc als ghi mijn
wegē niet gehoudē en hebt/eñ ghi hebt
dat aēsicht aēgenomē in de wet. En ister
niet een vader onser alder: En heeft ons
niet een God gescapē? Waer omme ver
smaet dā eē yegelic vā ons sinē broeder?
brekede dye voorwaerde onser vaderen?
Juda heeft ouer getredē / eñ is geworde
eē versmadenisse in Israel/eñ in Jerusa-
le/wāt Judas die heylichmakinghe des
HEEREN besmet heeft/die hi lief ghe-
hadt heeft/eñ si heeft eē dochter eēs vreē
dē Gods gehadt
C Die HEERE sal dié mā verderuē die
dat gedaē heeft/den meester eñ den dis-
cipel vādē tabernakel Jacob/eñ den offe
rēde eē gaue dē HEERE der heyrscaren/
Eñ dat hebdi anderwerf gedaē. Ghi dec
te dē outaer des HEEREN met tranen/
met screpē eñ hulē/also dat ic voort meer
niet tot v offerāde en sal siē/noch ic en sal
vā uwer hāt yet behaechlics ontfangen/
Eñ ghi hebt geseit. Om wat saec? Wāt de
HEERE getuycht heeft tusscē v eñ v wijf
uwer ioncheit/diē ghi versmaet hebt/eñ
D dit is v gesellinne/eñ wijf ws voorwaer-
den. En heuet niet eē gedaē/eñ is dye o-
uerblijf sijns geests/Eñ wat soect dye eē
dā saet Gods?
Hier om bewaert uwen geest/eñ en
wilt dat wijf uwer ioncheit niet versma
dē. Die HEERE God vā Israel seyt. Als
ghi yemant haet/vergeuet hē. Die HE
RE der heyrscarē seit/die boosheit sal sijn
cleet bedeckē/Bewaert uwē geest/eñ en
wiltse niet versmadē/Ghi hebt den HE
RE doē arbeidē in uwē redenē/Eñ ghy
hebt geseit/Waer in hebbē wi hē doē ar-
beidē? In dien dat ghi segt/Alle die quaet
doet/is goet indē aēsicht des HEEREN/eñ
alsulcke behagē hem/Oft zeker/waer is
God des oordeels? Dat.iij.Capittel. A
Siet ic sal minē engel seyndē/eñ hy Ma
sal dē wech voor mijn aensicht be- Ma
reidē/Eñ ter stont sal die HEERE comen
tot sinē tēpel diē ghi soect/eñ dye enghel
des testamēts diē ghi begeert/Die HE-
RE der heyrscarē seit/siet hi coēt/eñ wie
sal mogē dēckē dē dach sijns toecoēst? eñ
wie sal staē om hē te siē?
Wāt hi sal sijn als vier te samē blazē
de/eñ als cruyt des volders/eñ hi sal sittē
te samē blasende/eñ reyn makēde tsiluer
eñ hi sal die sonē Leui purgerē/eñ hi salse
fineren als gout/eñ als siluer/eñ si sullen
dē HEERE offerāde offerē in rechtuaer-
dicheit/Eñ die offerhāde van Juda ende
Jerusalē sal dē HEERE behagē als dagē
des eewicheits/eñ als die oude iarē/eñ ic
sal tot v toegaē int oordel/eñ ic sal dē quadē
eē snel getuych sijn/eñ ouerspeelders/eñ
meineedigē/eñ die veronrechtē dat loon
des huerlincs/eñ die die weduwē eñ wee
sen vernederē/eñ verdruckē dē vreēden/
noch en hebbē mi niet ontsiē/seit die HE
RE der heirscaren/
Wāt ic ben die HEERE/eñ en worde
niet verwādelt/eñ ghy sonē vā Jacob/en
sijt nz vteert/wāt vādē tagē uwer vaterē
sidi wech gegaē vā mijnē wettē/ende en
hebtse niet bewaert/Die HEERE der
heyrscarē seit/keert weder tot my/eñ ick
sal weder keerē tot v/Eñ ghi hebt geseit
Waer in sullē wi weder keeren? Oft een
mēsch God sal castiē/wāt ghi mi doorste-
ket/Eñ ghi hebt geseit/Waer in hebben
wi v doorstekē? Indē tyēdē eñ indē eerstē
vruchtē/eñ in armoede/sijt ghi vermale-
dijt/eñ ghi geheel volc/doorsteect mi/In-
draecht alle tiēde in mijn scuer/eñ op dat
sal spise sijn in mijn huis: eñ proeft mi op C
dat/seit die HEERE/
Oft ic v niet op doē en sal/die gatē des
hemels/eñ v benidige wtstortē/tot ouer
vloedichz/eñ ic sal voor v dē verslinder be
rispē/eñ hi en sal die vrucht uwer aerden
nz verderuē/noch die wijngaert en sal nz
onvruchtbaer zijn indē acker/seit die HE
RE der heirscarē/eñ alle volckē sullen v
(heylich

seggē. Wāt dye HEERE der heyrscarē seit/ghi sult eē begeerlike aerde sijn. Die HERE seit/uwe woordē sijn sterc geworden op mi/eñ ghi hebt geseit. Wat hebbē wi teghen v gesprokē? Ghi hebt gheseit/ Hi is ydel/die God dient. eñ wat baet hebben wi/want wi sijn geboden gehouden hebben/eñ want wi droeuich gewandelt hebben/voor dē HERE der heyrscaren? Daer om seggen wi nu salich die houeerdige. Want si sijn gesterct boosheyt doen-
ob/sjxl/b de/eñ si hebben God getemteert/eñ sijn gesont ghewoorden. Doe hebben gesproken dye God ontsien/een yegelijc met sinen naesten. Eñ die HEERE heeft aengemerct eñ heeft gehoort / eñ dboec der vermaningē is gescreuē voor hen/ dē genen die God ontsien/eñ sinen naem dencken.

Eñ dye HERE der heyrscaren seyt/ si sullen mi in een wtuercoren volck sijn/ inden dage als ict sal doen/eñ ick salse sparen/als een man sinen soon spaert die hē dient. Ende wort bekeert/eñ ghi sult sien wat onderscheit dat tusscen rechtuaerdich eñ onrechtuaerdich is / ende tusscen den genen die God dient/ eñ die hem niet en dient.

Dat.iiij.Capittel

A Want siet den dach sal comen ontsteken als eenen scoorsteen / ende alle die houeerdighe eñ alle die boosheyt doen/sullen sijn als een stoppel. Ende dē dach comende salse ontsteken/seit de HERE der heyrscaren/die hem wortel noch bleepsel latē en sal. Eñ die zōne der rechtuaerdicheit sal v lieden opgaen/die minē naem ontsiet/eñ gesontheit in sinen vederen.

B Ende ghi sult wtgaen ende springen als calueren/van die vergaderinghe der beesten/ende sult die boosen treden/wāneer si sijn sullen als assche onder thol vā uwen voeten/inden dach in welcken ick dat doe/seit die HEERE der heyrscarē/ Ghedenct der wet Mosi mijns knechts die ic hem gheboden heb in Oreb tot alle Israel/die ghebodē ende oordeelen.

Siet ick sal v Helyam den propheet seynden/eer dien grooten ende veruaerlijcken dach des HEEREN comen sal/ Ende sal bekeeren therte der vaderē tot ten sonen/ende thert der sonen tot harē vaderē/op dat ick niet bi auontuerē comen en sal/eñ slaen daerde mz verma ledi dinghen

Hier eynt die propheet Malachias

Hier na volgen die boecken die vant Canon niet en sijn/dats te weten dye men by den Joden int Hebreeusch niet en vijndt.

Die boeckē des nye wen testaments

i Euangelion sinte Matheeus
ij Euangelion sinte Marcus
iij Sinte Lucas Euangelion.
iiij Sint Jans Euangelion
v Dye werckē of gescriedenissen der apostelē vā sinte Lucas bescreuē
vi Sinte. Pauwels Epystel totten Romeynen
vij Den eerstē epistel sinte pauwels totten Corinthien
viij Den anderē eppstel sinte Pauwels totten corinthien
ix Dē epistel sinte Pauwels tottē Galaten
x Sinte Pauwels Epistel tottē Ephesizē
xi Sint Pauwels Epistel tottē Philippensen
xij Sinte Pauwels Epistel tottē Collocensen.
xiij Dē eerstē Epistel sinte Pauwels totten Tessellonicensen
xiiij Dē anderē Epistel sinte Pauwels totten Tessellonicensen
xv Den eerstē Epistel Pauli aen Timotheum
xvi Dē anderē Epistel Pauli aen Timotheum
xvij Sinte Pauwels Epistel aē Titum
xviij Sinte Pauwels Epistel aē Philemon
xix Dē eerstē Epistel sinte Peters
xx Den anderē Epistel sinte Peters
xxi Dē eerstē Epistel sint Jans
xxij Dē anderē Epistel sint Jans
xxiij Dē derdē Epistel sint Jans
Den Epistel totten Ebreen
Sint Jacobs Epistel.
Sint Judas Epistel
Die openbaringe Johannis

Dat I. Capittel

A
DJt is dat
boeck vāder gheboorten Jesu Christi/ dye
daer is een sone Dauids/ des soons Abrahams
Abrahā heeft gegenereert Isaac/ Isa
ac heeft gewōnē Jacob/ Jacob heeft ghe-
wōnē Judā eñ syn broeders/ Judas heeft
gewōnē Pharez eñ Zarā vā Thamar
Pharez heeft gewōnē/ Hezron/ Hez-
ron heeft gewōnē Ram/ Ram heeft ghe B
wonnē Amminadab/ Amminadab heeft
gewonnē Nahasson/ Nahasson heeft ge-
wonnē Salma/ Salma heeft gewonnē
Boas vā Rahab/ Boas heeft gewonnē
Obed vā Ruth/ Obeth heeft gewonnen
Jesse/ Jesse heeft gegenereert dē coninc
Dauid.
Die coninc Dauid heeft gewonnē Sa
lomon van Urias huisurouwe Salomon
heeft gewonnē Roboam/ Roboam heeft
gewonnē Abiam/ Abia heeft gewonnen
Assa/ Assa heeft gewonnē Josaphat/ Josa
phat heeft ghewonnē Jorā/ Joram heeft
gewonnen Josiā/ Josias heeft ghewōnē
Joathā/ Joathā heeft ghewōnē Achas A
chas heeft gewōnē Ezechiā/ Ezechias he
uet gewōnē Manasse/ Manasse heeft ge
wōnen Amō/ Amō heeft gewōnē Josiā/
Josiam heeft ghewōnē Jechoniam eñ sy

ne broeders/inden tijt der geuācnissē vā babilonië um
Eñ na der geuāckenissen vā Babiloni
en so heeft Jechonias gewōnē Salathiel
Salathiel heeft gewōnē Zorobabel/Zo
robabel heeft gowōnē Abiud/Abiud he.
uet gegñreert Eliachī/Eliachi heeft ghe
wōnē Azor/Azor heeft gewonnē Zadoch/
Zadoch heeft gewōnē Achī/Achin heeft
gewōnē Eliud/Eliud heeft gewōnē Ele.
asar/Eleasar heeft gewōnē Mathā/Ma
thā heeft gewōnē Jacob/Jacob heeft ge
wōnē Joseph dē mā Marie Vā welcker
is geborē Jesus die genaēt wert Christus
C Alle die ledē vā Abrahā tot David toe
sijn veertiē ledē/Vā David totter Babi.
loonscer geuāckenissen zijn.xiiij.ledē/Van
l/c der Babiloonscer geuāckenisse tot Chri.
stum toe/sijn.xiiij.leden/Eñ die geboorte
Christi was aldus gedaen/
Als Maria sijn moeder/Joseph te hu
welic was gegeuē/eer si met malcāderē
te huis satē/so wert beuōdē dz si beuruchte
was vā dē heiligē geest/Eñ Joseph haer
mā wāt hy vroom was/en woudese niet
beruchtigē/maer hi dachtse heimelick te
latē/Eñ doen Joseph dit dachte/Siet soo
opēbaerde hē die engel des HEREN in
D dē droō eñ sprac/Joseph Davids soon/en
vreest nz Mariā v huisurouwe tot v te ne
mē/wāt dat in haer geborē is/dat is van.
dē heiligē geest/Eñ si sal eenē soon barē/
eñ ghi sult sinē name Jesus heetē/wāt hi
sal sijn volc salich makē vā harē sondē
ll/c/ Eñ dit is al gesciet op dat veruult sou.
de wordē/dz die HERE door dē propheet
geseit heeft/die daer spreect/Siet/eē ma/.
get sal beurucht werdē eñ barē eenē zoō;
eñ si sullē sinen name heeten Emanuel/
dwelc vertaelt is/God met ons
Als Joseph ontwaecte vādē slaep/so
dede hi gelijc hē die ingel des HEREN
beuolē hadde/eñ hi nā zijn huisurouwe tot
hē/eñ hi en bekēdese nz/tot dat sy ꝑbaerde
harē eerstgeborenē zoō/eñ hy noēde sinē
naē Jesus

Dat.ij.Capittel

A DOē JESVS geborē was te Bet
lehē int iootsce lāt indē tidē des co.
nics Herodes/Siet doē quamē die wijzē
wt oostē te Jerusalē/seggēde/waer is die
nieu geborē conīc dē iodē? wi hebbē zijn ster
rē gesiē int oostē/eñ wi zijn gecomē om hē te
aēbeden
Doē dat die coninck Herodes hoorde
wert hi verscrickt/eñ met hē die geheele
stat vā Jerusalē/eñ hi liet vergaderē/alle
die hooge priesters/eñ scriftgeleerdē des
volcs/eñ hi ōdervraechde van hen/waer
Cristus geborē soude werdē/Eñ si seiden
hē Te Bethleē int iootsce lāt/wāt also es
gescreuē door dē prophete/Eñ ghi Beth. michee/v/a
leē int iootsce lāt/in geēder manieren en
sijt ghi die minste ondē die princē vā Juda
wāt wt v sal mi comen die hertoge/die o.
uer mijn volc Jsrael eē heere si
Doē riep Herodes die wijzē heymelic Johā/vij.f
tot hē/eñ leerde neerstelic van hen/wan. B
neer haer die sterre verscenē waer/eñ hi
wijsdese te Bethlehē/eñ sprac Reyst der.
waert/eñ ondervraecht neerstelic na dz kin
dekē Eñ als ghijt vindet/zo segget mi wedē
op dat ic ooc comē mach/eñ aenbedent
Eñ na dz si dē coninc gehoort haddē/zo
zijn si wech gereist/eñ siet de sterre die si int
oostē gesiē haddē/ginc voor hen henē/tot
dz si quā/eñ stōt bouē ouer/daer dz kinde.
kē was/Eñ doē si die sterre sagē werdē si
hoochlic verblijt/eñ gingē in dz huis/eñ vō.
dē dz kindekē mz Maria zijn moedē/eñ vie.
lē neder/eñ aēbedēt/eñ dedē hare scattē
opē/eñ leidē hē giftē voor/gout/wierooc/
eñ myrre/Eñ god beual hen indē droom
dz si nz weder en zoudē keerē tot Herodē/
eñ si zijn door eenē anderē wech weder ge
keert in haer lant C
Eñ na dz si wech gereist warē/siet/doē
verscheē dēgel des HEREN Josep indē
droō eñ sprac/Staet op eñ neēt dz kint eñ
zijn moedē tot v/eñ vliet in Egiptē/eñ blijft
daer/tot dz ict v segge/wāt het is op hādē
dz Herodes dz kidekē zoekē salom dat te
verdoē Eñ hi stōt op eñ nā dz kidekē eñ zijn Ose.xij.a
moedē tot hē/bidē nacht/eñ vloot in egiptē nu/xxiij b
lāt/eñ bleef daer tot na dē doot Herodis
op dz veruult soude werdē/dz vādē HERE
geseyt was wt dē propheet seggēde/Wt
Egiptē heb ic minē zone geroepen/ Osee/xxij
Doē herodes sach dz hi vādē wijzē bedro
gē was/zo wert hi vter matē grā/eñ zeyn
de zijn dienaers wt/eñ liet dodē alle de ki
derē die te Bethleē eñ daer ōtrēt liggēde

warē/alle die twee iarē out warē eñ dair
onder/na dē tijt die hi neerstelic vādē wij
Je/xxxi/c. sen geleert hadde

Doē is veruult dat gesept is vādē pro
pheet Jeremia die daer spreeckt Op dat
geberchte heeftmē eē gecrijsch ghehoort
veel clagēs eñ huplēs/Rachel beweende
haer kinderē/eñ en heeft haer niet willē
latē troostē/wāt met hen wt was

Eñ doē Herodes gestoruen was/siet/
doē opēbaerde dye engel des HEREN
Josep indē droom/indē lāde vā Egipten/
eñ seide/Staet op/eñ neēt tot v dat kindt
eñ sijn moeder/eñ treet henē in dat lāt Js
rael/wāt si sijn gestoruē die den kinde na
sijn leuē stondē Eñ hy stont op/eñ nā dat
kijndekē eñ sijn moeder tot hē/eñ quā in
dat lāt Jsrael/Doē hi hoorde dat Archela
us int iootsce lāt coninc was in dye plaet
se sijns vaders Herodes/so vreesde hi der.
waerts te reisen/Eñ indē droom entfinc
hi eē beuele vā gode/eñ hi is gereist in de
eyndē des galileescē lāts/eñ quā eñ woō
Ju,xiij/b/ de in die stadt/die genaēt is Nazareth/op
dat veruult soude werdē/dat door dē pro.
pheet gesprokē is/Hi sal Nazarenus ghe
naemt werden Dat.iij.Capittel

A
Johā/i/a/ IN diē dagē is Johānes dye dooper
gecomē/predikēde in der woestine des
iootscē lāts/seggēde Betert v/dat rijcke
Jsa/xl/a der hemelē is na bi ghecomē/Eñ dese Jo
hānes is die gene daer Jsaias af ghespro
kē heeft/seggēde/Daer is eē roepēde stē.
Mar/i/a/ me inder woestinē Bereit dē HERE dē
wech eñ maect sijn toepadē recht

B Dese Johānes hadde eē cleet van ke
melē hare/eñ eē leerē gordel om sijn lēdē
En sine spijse warē sprinchanen eñ wildt
huenich/Doē ginc tot hē wt die stadt van
Jerusalē eñ dat geheele iootsce landt/eñ
in alle die landē aē die Jordane/eñ lieten
hen doopē vā hem in die Jordane bekēnē
de haer sonden

Als hi vele Phariseē eñ Saduceē tot
sinē doopsel sach comē so sprack hi tot hen
Ghi aderē gheslachte/wie heeft v dan so
seker gemaect dat ghi die toecomēde grā
schap ontuliē sult/Siet toe/doet oprechte
vruchtē der boetē/eñ en dēct niet dat ghy
in v seluē sout willē seggē/wi hebbē Abra

hā tot eenē vader/Jc segge v dat god ver
mach Abrahe wt dezē steenē kinderē ver
weckē/eñ die bile is nu aē die wortele der
boomē gestelt/hier om sal elcken boō dye
geē goede vruchtē voort en brēgt/wert af
gehouwē eñ int vier geworpē.

Eñ ic doope v met water totter boetē
maer die na mi comt die is stercker dan ic
diē ic oock niet goet genoch en bē sijn scoe.
nē te dragē/die sal v mettē heiligē gheest
eñ mettē vier doopē/eñ hi heeft sinē wā.
ne in die hant/hi sal sine dorschuloere suy
uerē/eñ die tarwe in sijn scuer vergaderē
maer dat caf sal hi mettē viere verberhē

Op die tijt quā Jesus vā galilea aē die
Jordane/tot Johānē op dat hi hē vā hem
soude latē doopē/maer Johannes weere
de hē eñ sprac/Jc behoef wel/dat ic van v C
gedoopt soude werdē/eñ ghi comt tot mi
Jesus antwoorde eñ sprac/Latet nu alsoo
gesciedē/want also betamet ons alle ge.
rechticheit te veruullē/Doē liet hijt ghe.
sciedē/Jesus gedoopt sijnde clam ter stōt
wt dē water/eñ siet/doē wordē die heme.
lē ouer hē opē gedaē eñ Johānes sach dē
geest gods neder dalē gelijc eē duyue/eñ Johā/i/e
ouer hē comē/Eñ siet daer quā eē stēme math,xv.
vādē hemel/seggēde/Dit is mijn bemin
de soō/in welckē ic eē wel behagē hebbe

Dat.iiij.Capittel.

Mar/i/b/
A
Luce/iiij/a DOen wert Jesus vādē geest inder
woestinē gelept/op dat hi vādē du
uel getēteert soude werdē eñ doē hi veer
tich dagē eñ veertich nachtē geuast had.
de/so hōgerde hē/eñ die tēteerder quā tot
hē/eñ sprac/Sijt ghi die sone gods/so seg
get dat dese steenē broot werdē/eñ hi ant
woorde eñ sprac/daer staet gescreuē/Die
mēsce en sal niet alleē vādē broode leuen en
mer van eē yegelike woorde dat door dē
mont gods gaet deu/viij/a

Doē voerde hē die duuel met hē in die
heilige stadt/eñ stelde hē op die tinne des
tēpels eñ sprac tot hē/sijt ghi die sone Go
des so valt hier af/wāter gescreuen staet
Hi sal sinē ingelē beuele doē van v/eñ in
haer hādē sullē si v dragē/op dat ghi uwē psal/xci.
voet aē dē steene niet en stoot/Doē sprac
Jesus tot hē/Weder om so staet daer ooc
gescreuē/Ghi en sult god uwē HERE

niet temteren
Weder om voerde hē die duyuel met
hē/op eenē zeer hoogē berch/eñ toōde hē
B alle die rijckē der weerelt/eñ hair heerlic
iii/c heit eñ ſprac tot hē/Alle deſe ſal ic v geuē/
iſt ſake dat ghy neder valt eñ mi aē bidt/
Doē ſprac Jeſus tot hē/Gaet wech duuel
vi/d wāt daer ſtaet geſcreuē ghi ſult god uwē
/d HEREE aēbiddē/eñ hē alleē dienē
:/i/b/ Doē verliet hē die duuel/eñ ſiet/die en
/iiij.b gelē quamē tot hē eñ dienden hem
Als Jeſus hoorde/dat Johānes ouer
geleuert was/ſo tooch hi in dat galileeſce
lāt/eñ liet die ſtadt Nazareth/eñ es comē
woonē tot Capharnaū/die aē die zee leyt
op die eindē Zabulō eñ Naphthalim/op
dat veruult ſoude werdē dat daer geſeyt
x/a is door dē propheet Iſaiā/die daer ſpreect
Dat lāt Zabulō eñ dat lāt Naphthalim
bi dē wech der zee/ouer geē ſide der Jorda
nē/eñ dat heidēſce galilea/dat volc dat in
duiſterniſſe ſat/heeft eē groot licht geſiē/
eñ dē genē die daer ſatē in dat lātſcap eñ
ſcaduwe des doots/diē is eē licht op gegaē
Vā dier tijt aē/begonſt Jeſus te predi
kē eñ te ſeggē/Betert v/dat rijck de rhe-
melē is na bi gecomen
Als nv Jeſus bi dat galileeuſce meere
C ginc/ſo ſach hi twee broederē/Simon die
/i/b/ Petrus hiet/eñ Andreā ſinē broeder/dye
worpē haer nette in dye zee/wāt ſi warē
viſſcers/eñ hi ſprac tot hen/Volcht mi na
ic ſal v viſſcers der mēſcen maken/eñ ter
ſtōt lietē ſi haer nettē eñ zijn hē na geuol
ghet/
Eñ vā daer voort gaēde/ſach hy twee
āder broeders Jacobū dē zone Zebedei/
eñ Johānē ſinē broeder int ſcip met harē
vader Zebedeo/vermakēde haer nettē/
eñ hi riep/Ter ſtōt lieten ſi dat ſcip/eñ ha
rē vader eñ volchdē hē na
D Eñ Jeſus omginc dat geheele galilee-
ij.c ſce lāt/leerēde in haer ſcolē/eñ predicte dz
euāgeliō vādē rijcke/eñ hy genas alder-
lei ſiectē/eñ qualē int volc Eñ zijn geruch
i/c te is verbreit int geheele lāt vā Siriē/eñ
ſi brachtē tot hē alderhāde crāckē/mz me
nigerley ſiectē eñ qualē beuaē/die beſete
ne/die maēſiectige eñ die gichtige/eñ hy
maecte ſe alle gezōt/Eñ hē volchde na ve

le volcs vā galilea/vādē tiē ſtedē/van Je-
ruſalē eñ vādē iootſcē lāde/eñ van geē der
ſidē der Jordanēē Dat/v.Capittel
Doē hi dat volc ſach/clā hy op eenē
berch/eñ ſat daer eñ zijn diſcipulē A
quamē tot hē/eñ hi dede ſinē mōt opē eñ luce.vi.d.
leerde ſe/eñ ſpract Salich zijn ſi die geeſte
lic arm zijn/wāt dat rijc der hemelē is ha
re/Salich zijn ſi die droef zijn/wāt ſi ſullen
getrooſt werdē/Salich zijn die ſachtmoe
dige/wāt ſi ſullē dat aertrijc beſitten/Sa
lich zijn die gene dye hōgerē eñ dorſtē na
die gerechticheit/want ſi ſullē verſaet wer
dē/Salich zijn die ōtfermhertige/want ſi
ſullē ōtfermherticheit verkrigē/Salich zijn
die rein van hertē zijn/want ſi ſullē god aē
ſcouwē/Salich zijn die vredemakers/wāt
ſi ſullē kinderē gods heetē/Salich zijn ſe
die om die gerechticheit veruolcht werden
want dz hemelrijc is haer/Salich zijt ghi
als v die mēſcē om minēt wille ſmaet dē
eñ veruolgē/eñ ſeggē alderhande quaet
tegē v/daer aē liegēde/dan verblijt eñ ver-
huecht v Het ſal v indē hemel wel geloōt
werdē want alſo hebbē ſi veruolcht dye B
prophetē die voor v geweeſt ſijn luce.xiiij.g
Ghi ſijt dat ſout der aerdē/iſt dat ſout Mar.iiij/c
zijn cracht verlieſt/wat canmē daer mede
geſoutē? Het en is voort nz meer orborlic
dan dz mēt wt ſcudde/eñ laet die liedē ver luce/viij/e
tredē/Ghi ſijt dat licht der weerelt/Een luce.xij/e
ſtat die op eenē berch leit/en mach nz ver
borgē wordē/Noch mē ontſteect ooc geen
licht/eñ ſettet onder een coren vat/maer
op eenen candelaer/ſo lichtet dan allē die
indē huſe ſijn/Alſo laet v licht lichtē voor
die menſcē dz ſi v goede werckē ſien/eñ u
wē vader inden hemel priſen/ghi en ſult
nz meinē dz ic gecomen ben die wet of die
prophetē te ōtbindē/Jc en ben nz gecomē
om ſe te ōtbindē/maer om die te veruul-
lē/wāt ic ſegge v voorwaer/tot dz hemel
eñ aerde vergaen/en ſal de minſte letter
noch titele vander wet niet vergaen/tot luce/xvi/d
dat het al geſciede.
Daer om ſo wie een van dezen alder-
minſtē gebodē ōtbint eñ dye menſcē alſo
leert/die ſal die minſte geheetē werdē int
rijc der hemelē/mer die deſe gebodē doet
eñ leert/die ſal groot int rijc der hemelen

C geheetē werden/

Wāt ic segge v/tē si dat v gerechtich
beter si dā der scriftgeleerdē eñ der pha-
rizeē/so en sult ghy nȝ in dat rijcke der he-
melē comē/Ghi hebt gehoort dat tottē ou
dē geseit is/Ghi en sult nȝ doodslaē/want
wie doodslaet/die sal des oordeels sculdich
zijn/Maer ic segge v/wye op sinē broeder
grā is/dye is des oordeels sculdich/Eñ so
wie tot sinē broeder seit Racha/die is des
raets sculdich/Eñ die tot sinē broeder seit
ghi sot/die is des helscē viers sculdich

Daer om wāneer ghi v gaue optē ou
taer offert/eñ ghi daer gedachtich wert
dȝ v v broeder yet tegē v heeft/so laet v ga
ue aldaer voor den outaer/eñ gaet eerst/
eñ versoēt v mȝ uwē broeder/eñ dā come
eñ offert v gaue

Sijt uwē wedpartider haestelic goet
willich/als ghi noch mȝ hē optē wech zijt
op dȝ v die wedparti der nȝ eēs dē rechter
ouer en leuere/eñ die rechter ouer leuer
v dē dienaer eñ werdet indē kercker ge-
worpē/Voorwaer ic segge v ghi en sult nȝ
daer wt comē/tot dȝ ghi dē alder lestē pen
D ninc betaelt

Ghi hebt gehoort dȝ tottē oudē geseyt
is/Ghy en sult geē ouerspel doē/maer ic
segge v/Wie eē wijf aēsiet om haer te be-
geerē/die heeft al reede in zijn herte met
haer ouerspel gedaen

Verargert v/uwe rechte ooge/so ste-
mat/ix/g/ ket wt eñ werpet vā v/Het is beter dȝ eē
ma/xviij/b. vā uwē ledē verga/dā dȝ v geheel lichaē
in die helle geworpē werde/verargert v
uwe rechte hāt/so snijtse af eñ werpse vā
v/het is v beter dȝ eē vā uwē ledē verga/
dā dȝ v geheel lichaē in die helle geworpē
werde

deu/xxiiij a Het is wel geseit Wie hē vā sinē wiue
ma/xix/ b/ sceidet die sal haer eenē sceidbrief geuen/
mar/x/a/
luce/xvi/b mer ic segge v/wie hē vā sinē wijf sceidet
(het en si om ouerspele)die doet/dȝ si ouer
spele doet/eñ wie een afgesceidene trout
die doet ouerspele

le/xix/b Voort aē hebt ghi gehoort dat totten
oudē geseit is/Ghi en sult geenē valscen
eet doē/eñ ghi sult gode uwē eet houden
mer ic segge v dȝ ghi geheelic nȝ zweeren
en sult/noch bi dē hemel(wāt het is gods

stoel)noch bi der aerdē/wāt si is zijn voet
bāc/noch bi Jerusalē/wāt het is eēs gro-
tē coninx stat/Noch ghi en sult oock byv
hooft nȝ swerē/wāt ghi en vmuecht niet
eē haer wit of swart te makē/mer v redē
si ia/ia/neē/neē/wat daer bouē es/dat es
vanden quade

Ghi hebt gehoort dȝ geseit is/Ooge ō E le/xxiiij/c.
ooge/tāt om tāt/mer ic seg v/dat ghi den deu/xix/b.
quade nȝ wedstaē en sult/mer ist dat v ye luce/vi/d.
māt slaet/aē v rechte wāge/zo biet hē die
ādere ooc Eñ ist dȝ yemāt mȝ v rechtē wil
eñ uwē roc nemē/diē laet dē mātel ooc eñ
ist dȝ v iemāt benaut eē mile mȝ hē te gaē
so gaet twee milē mȝ hē/Geeft eenē yege
likē die v bidt/eñ en keert v nȝ van dyen/
die van v leenen wilt

Ghi hebt gehoort dȝ ter geseit is Ghy
sult uwē naestē beminnē eñ uwē viāt ha
tē/mer ic segge v/bemint uwe viandē/ge luce/vi/d.
benedijtse die v vmaledië/doet wel dē ge le/xix/c.
nē die v hatē/bidt voor die gene die v leet
doē eñ veruolgē/op dȝ ghy kinderen ws
vads die indē hemel is/mocht zijn/wāt hi
laet zijn zōne opgaē ouer de quade eñ ouer
die goede/eñ laet regenē ouer die gerech
tige eñ ōgerechtige/wāt ist dȝ ghi bemīt
die v beminnē/wat loō sult ghi hebbē?en
doē die publicanē ooc alzo nȝ?eñ ist dȝ ghy
v maer tot uwē broederē vriendelic doet/
wat doet ghi zōderlinx?en doē dye publi
canē dȝ selue ooc nȝ?Daer om sult ghi vol
comē zijn/gelijc v hemelsce vader volco-
men is

Dat.vi.Capittel A

Siet toe dat ghi v aelmoesen nȝ en
geeft voor die mensen op dat ghi
van hen ghesien mocht werden/anders
zo en sult ghi gheenē loon hebben bi uwē
vader indē hemel

Hier om als ghi aelmoesen geeft/soo
en laet geē trompet voor v blasen/gelijc
die geueisdē doē in haer scolen eñ op dye
stratē/op dȝ si vādē mēscē gepriezē zouden ma/xxiij/
werdē/Voorwaer ic zegge v/dat si haren
loon ontfaen hebben/Maer als ghi ael-
moessen geeft/zo en laet uwe slincke hāt
niet werē/wat die rechte doet/op dȝ v ael
moesse verborgē si/eñ v vad die dȝ int ver
borgē siet/salt v int opēbaer loonen

Eñ als ghi bidt so en sult ghi nz zijn als
B die geveisde die daer geerne staē eñ bid-
dē in die scolē eñ op die hoeckē der stratē/
op dz si vādē liedē gesiē soudē werdē/voir
waer ic seg v/si hebbē harē loō wech/mer
als ghi bidt zo gaet in v camerkē/eñ sluit
die duere toe/eñ bidt uwē vaō int verbor
gē eñ uwe vaō die int verborgē siet/salt
v int opēbaer loonē

Eñ als ghi bit zoo en sult ghi niet veel
woordē makē/gelijc die heydenē/si mey-
nē dz si vhoort werdē als si vele woorden
makē/daer om en sult ghi v hen nz gelijc
Luce/xi/a/ makē/wāt v vaō weet wat v vā noode is
eer ghi hē bit/daer om sult ghi dus biddē

Onse vaō in dē hemel/Uwē naē si hei
lich/Dijn rijc come/uwē wille gesciede op-
ter aerdē als indē hemel/Onse dagelics
broot geeft ons hedē/eñ vergeeft ōs onse
sculdē/gelijc wi onzē sculdenarē vgevē/eñ
en brēgt ōs nz in becoringe/mer vlost ōs
vādē quade(Wāt dat rijck is uwe/eñ die
cracht eñ die heerlichz indē eewichz)Amē
Ist dz ghi dē mēscē haer misdadē vgeeft/
zo sal v hemelsce vaō v ooc vgevē/mer ist
dz ghi dē mēscē haer misdaden nz en ver
mā/xviij/d geeft/zo en sal v vaō v misdadē ooc nz ver
mar/xi/d/ geven

Eñ als ghi vast zo en sult ghi nz zuerlic
siē gelijc die geveysde/wāt si vstellē haer
aēsichtē/op dz si voor die liedē soudē scinē
inz harē vastē/waerlic/ic seg v/si hebben
harē loō wech/mer als ghy vast/zo salft v
hooft/eñ wascht v aēsicht/op dz ghy nz en
scinet voor die liedē/mz uwē vasten/maer
voor uwē vaō/die verborgē is/eñ v vader
die dz in vborgē siet/salt v opēbairlic lonē

Luce/xij/d Ghi en sult v geē scattē vergaderē op
ter aerdē/daerse dē roest eñ die mottē etē
eñ daer die dievē na gravē eñ stelē/maer
vgadert v scattē indē hemel/daerse noch
C roest noch mottē en etē/eñ daer die dievē
Luce/xi/e nz na en gravē noch en stelē/wāt waer u
wē scat is/daer is v herte ooc

Dat ooge is des lichaēs licht/ist dz v oo
ge simpel is zo sal v geheel lichaē licht zijn/
mer ist dz v ooge eē scalc is/zo sal v geheel
lichaē duister zijn/mer ist dz tet licht dz in v
is/duisternissen zijn/hoe groot zullē die dui
sternissen dā selve zijn

Niemāt en mach twe heerē dienē/of Luce/xvi
hi sal dē eenē hatē/eñ dē āderē lief hebbē
of hi sal dē eenē aēhāgē/eñ dē āderē vach
tē/ghi en muecht gode niet dienē eñ den
māmon/daer om seg ic v en zorcht nz voir
v levē wat ghi eten eñ drinckē sult/Noch
ooc voor v lichaē/wat ghi aē doē sult/en is
dz levē nz meer dā die spise/eñ dz lichaem
meer dā die cleedinge? Aēsiet die vogelē
ondē dē hemel/si en sayē nz/noch si en may Luce/xij/c
en nz/noch si en vgaderē nz in die scuerē/
eñ v hemelsce vaō voedtse nochtās/En
zijt ghi dā nz vele meer dan die?

Wie is onder v/die eē elle tot zijnder
lēgdē settē moge/al ist dz hy ooc al om zor- D
get/waer om zorcht ghi dan voor die clee
dinge? Aēscout die leliē oprē velde/hoe sy
wassen/si en arbeidē nz/noch si en spinnē
nz/nochtās seg ic v/dz ooc Salomo in alle
zijnder heerlichz/nz gecleet geweest en es/
als een vā dezē/Ist dā dz god dz gras op-
tē velde alzo cleet/dz hedē staet/eñ morgē
indē ovē geworpē wert/en zoude hi v dat
nz vele meer doē/o ghi cleyn gelooue

Daer omme en suldi niet zorgē/seggē-
de/wat sullē wi eten/wat sullē wi drinckē
waer mede sullen wi ons cleeden? Na al
le dezē staen die heidenen/want v hemel
sce vader weet/dat ghy deze alle behoeft
Staet alder eerste na dat rijcke gods/eñ
na sine gerechticheit/zo sal v zoodanigen
allet toe vallen/Daer omme en zorget nz
voor den dach van morgen wāt den dach
van morgen sal voor dat sijne zorgen/het
is ghenoch dat eenen peghelijcken dach
zijn eyghen quaet hebbe/ A

Dat.vij.Capittel

Roma/ij
Eñ oordeelt niet op dat ghi niet ghe Luce/vi/f/
oordeelt en wert/wāt mz sulckē oor
deele/ghi oordeelt/sult ghi geoordeelt wer
den/eñ met wat matē ghi metet/sal v ge
meten werden/wat siet ghi een splinter
in ws broedēs ooge/eñ en wert des balcs
niet gewaer in v ooge? Of hoe dorst di seg-
gē tot uwē broeder/hout/ic sal v dē splin-
ter wt uwē ooge treckē/eñ siet daer is ee
nē balc in v ooge/ghi geveisde treet eerst
dē balc wt v ooge/daer na besiet/hoe ghi
den splinter wt ws broeders ooge treckē
muecht

Ghi en ſult dat heyloō dē hōdē nz ghe
uē noch uwe perlē voor dye verckē nyet
werpē/op dz die ſelue mz harē voetē nz en
ōtredē/eñ hen nz tot uwaerts en keeren
eñ u verſchoren
Luce/xi/b. Jacob/i a Bit ſo ſal u gegeuē wordē/zoect/zoo ſult
ghi vindē Clopt/zo wert u opē gedaē wāt
wie dair bit/die ontfaet eñ wie dair ſoect
die vijt eñ die daer clopt/dien wert open
gedaē Wie iſſer onder u mēſcē dē welckē
zijn zone om broot biddet/die hē eenē ſtene
B biede Of die hē biddet om eenē viſch/die
hē eē ſlāghe biede/Iſt dā dat ghi die doch
arch ſijt/uwē kinderē nochtās goede ga-
uē cōt geuē Hoe vele meer zal u vadē indē
hemel/goet geuē diē die hē biddē Hierō-
me allet dat ghi wilt dz u die liedē doē ſul
Luce/vi/c. lē/dz doet hē oor/dat is die wet eñ die pro
Luce/xij/e. pheten
Gaet in doir die inge poorte Wāt dye
poorte is wijt/eñ dē wech is breet die tot-
ter ōdoemeniſſe af leit/eñ hairō zijn vele
die daer wādelē eñ die poorte is inghe eñ
dē wech is ſmal/die tottē leuēne leit/ende
Ma/viij a weynich is haerder die hem vinden.
Wacht u voor die valſce prophetē dye
in ſcaep cleederē tot u comē/wāt vā binen
Luce/vi/f/ ſijnt gripēde woluē/Aē hair vruchtē ſult
ghiſe kēnē/Machmē oor wijdruyuē ver-
C gaderē vādē doernē/of vigē vā dē diſtelē
Alſo eenē yegelikē goedē boō/brinct goe-
de vruchtē mair enē quadē boō brēct qua-
de vruchtē Eenē goedē boō en cā gheen
quade vruchtē gebringē/eñ eenē quaden
boō en cā geē goede vruchtē gebringē/ee
nē yegelikē boō die geē goede vrucht en
brēct/wert afgehouwē eñ int vier gewor-
pē/ Daer om ſult ghiſe aē haer vruchten
kennen
Die tot mi ſeggē heer heer/en ſullē nz
alle int rijc ō hemelē comē/maer die dair
doē den wille mijns vaōs indē hemel In
D diē dagē ſullē vele tot mi ſeggē/HERE/
HERE en hebbē wi nz in uwē name ge
propheteert en hebbē wi nz in uwē name
die duuelē wtgedreuē/eñ hebbē wi nz in
Prē/vi/g/ uwē name vele dadē gedaē: dā ſal ic hen
Luce/xij/f. belidē/ic en heb u noch noit ghekēt/wijct
Luce/xi/g. vā mi alle quaetdoenders
Daer omme wie deſe mijne woorden

hoort eñ doetſe/die gelijke ic eenē vooriie
nigē mā/die zijn huis op eenē ſteē timert/ A
doē nu eenē ſlach regē viel/eñ eenē vloet
quā eñ die windē waeydē eñ ſloegē tegē
dz huis ſo en vielt nochtās niet: want het
was op eenē ſteē gefundeert Eñ wie de-
ſe mine woordē hoort/eñ en doetſe nz/die
is eenē ſottē mā gelijc/die zijn huis opt zāt
timert/doē nu enē ſlach regē viel/eñ quā
eē vloiet eñ die windē waeydē/eñ ſloegē
tegē dat huys/doē vielt/eñ ſinē val was
groodt
Eñ het is geſciet/doē Jeſus deſe lerige
volëynt had/ōtſette hē dz volc vā zijn lerin
ge/wāt hi predicte gewoudelic eñ niet ge
lijc die ſcrift geleerde

Dat.viij.Capittel A

DOē hi af ginc vādē berge ſo volch Luce/v/c/
de hē vele volcs na/eñ ſiet eē ma- Mar/i/d/
laetſch mēſce quā/eñ aēbadt hē/eñ ſprack
Heere wilt ghi ſo moecht ghi mi wel rey
nigē Eñ Jeſus ſtac zijn hāt wt eñ taſte hē
aē/eñ ſprac Ic wilt doē/ſijt gereynicht eñ
ter ſtont was hi reyn vā zijnder malaetſ-
heit/Eñ Jeſus ſprac tot hem/Siet toe/en
ſegges nyemandē maer gaet eñ toont u
dē prieſter/eñ offert die gaue die moyſes
beuolē heeft/tot eē getuygeniſſe ouer hē
Eñ wen Jeſus inginck te Capernaum
ginc eē hooftmā tot hē die bat hē eñ ſprac
Heere mijn knecht leget thuys gichtich
eñ heeft grote quale/Jeſus ſprac tot hem Luce/vij/a
Ick wil comen/eñ hem ghesondt maken
Die hooftmā antwoorde eñ ſprac HEE- B
RE ick en ben niet weerdich dat ghy on
der mijn dack ſoudt gaen/maer ſpreeckt
alleen een woordt/zoo wert mijn knecht
ghesondt/Wandt ick ben een menſche/
eñ daer toe der ouerheit onderdaen ende
hebbe onder my criechſknechten noch-
tans als ick totten eenen ſegghe gaet he
nen ſo gaet hi/eñ totten anderen comdt
hier/zo comt hy /ende tot mijnen knecht/
doet dat/zoo doet hijt Doē Jeſus dat hoor
de/verwonderde hi hem/eñ ſprack tot diē
die hē nauolchdē Voorwaer ic ſegghe u/
al ſulkē geloue en heb ic in Iſrael niet ge
uondē mair ic ſegge u/vele ſullēder comē
vā ooſtē eñ vā weſtē/eñ met Abrahā/Iſa
ac/eñ Jacob in hemelrijck ſittē/mair die

kinderē des rĳcs/sullē wtgestotē werdē
Ro/ix/g in die wterste duisternisse/dair sal zĳ we-
nē/eñ tandlaterē/Eñ Jesus sprac totten
hooftmā/gaet henē/v ghesciede also ghi
gelooft hebt/Eñ zĳn knecht waert ghe-
Mar/i/c/ sont in die selue vre

Luce/iiij/f Eñ Jesus quā in Peters huis/eñ sach
dat die moeder vā peters huisurou lach/
eñ hadde die cortse/doē taste hi haer hāt
aē/eñ die cortse verlietse/eñ si stont op eñ
diende hen

Mar/i/d/ Tsauonts brochtē si vele besetenē tot
hē eñ hi dreef die geestē wt/met woorden
eñ hi maecte alderley crācke ghesont/op
dat veruult soude werdē/dat door dē pro
Isa/liij/a/ pheet Isaiā gesept is/die daer spreect Hi
heeft onse onstercheit op hē genomē/eñ
onse siecten heeft hi gedragen

Eñ doen Jesus vele volcs om hē sach/
hiet hi datmē ouer geē side der zee soudē
Luce/xi/g/ varē/eñ een scrift geleerde quā tot hē ope
C sprac tot hē/Meester ic wil v volgē waer
waerts ghi gaet/Jesus sepde tot hē/Die
vossen hebbē holē/eñ vogelē onder dē he
mel hebbē nestē/maer des mēscē sone en
heeft nz dair hi zĳ hooft op mach nedleggē
eñ eē andr ondr sinē discipilē sprack tot hē/
heere oorloof mi dz ic ga eñ minē vadr eerst
begraue/maer Jesus sprac tot hē Volcht
ghi mi eñ laet die doodē haer dooden be-
Mar.iiij.d grauen

Lu/viij/d/ Eñ hi trat in dz scip eñ sine discipilē volch
dē hē eñ siet/doē vrhief hair eē groote be-
roerte indr zee/alsodz oot dz scipkē mz barē
bedect wert/eñ hi sliep/eñ die discipilē gi
gē tot hē/eñ wecktē hē op/eñ sprakē/here
helpt ōs/wi verdrūē/doē seide hi tot hē/ghi
cleĳ gelouige waerom sĳt ghi zo vreesach
tich/eñ hi stōt op/eñ dreichde dē wĳnt eñ
die zee/doē wert het heel stille/die mēscē
D vrwōddē hē/eñ sprakē Wat man is dz/dat
Mar/v/a. hem wĳnde eñ zee gehoorsaem is
Luce/viij/e Eñ hi quā aē geē side der zee/int lant-
scap dr Gergesenierē/wē liepē hē twee be
setenē te gemoete die quamē wt dr doodē
grauē eñ warē zeer wreedt/alzoo dat nie
māt die selue strate gewādelē en conste/
eñ siet/si crĳschtē eñ sprakē Och Jesu ghi
sone Gods/wat hebbē wi mz v te doē/sĳt
ghi hier gecomē om ōs te quellē eer dan
het tĳt is/Eñ verde vā hē was eē groote

cudde verckē/in die wepde/doē badē hē
die duuelē eñ sprakē/wilt ghi ōs wt driuē
so oorlooft ons in die cudde verckē te varē
eñ hi sprac/vaert henē/doē voeren si wt/
eñ voerē in die cudde verckē/eñ siet dpe
heele cud vercken worp hair met eenen
storm in dpe zee eñ vrdrōckē int water/eñ
die herderē vluchtē eñ gigē in die stat eñ
seidē dz al/eñ hoe het mettē besetenē ver
gaē was/eñ siet/doē ginc die geheele stat
wt/Jesu te gemoete/eñ doē si hē sagē/ba
dē si hē/dz hi vā harē palē wilde wiken

Dat.ix.Capittel

A Mar/ij/a/ Luce/v/d/ DOē trat hi in dz scip/eñ voer wedr
daer ouer/eñ quā in zĳ stat eñ siet
doē brachtē si tot hē enē gichtigē die lach
op eē bedde/Doē nu Jesus haer ghelouē
sach so sprac hi tottē gichtigē/zĳt getroost
mine zoō/v zōdē zĳ v vrgheuē/eñ siet zōmi
ge ondr dē scriftgeleerdē sprakē bi hen sel
uē/dese lastert god/Doen Jesus hair ge-
dachtē sach/sprac hi waerōme dict ghi zoo
quaets in uwē hertē welc is lichter te seg
gē V zōdē zĳ v vrgeuē/of te seggē/staet op
eñ wādelt mair op dz ghi weter dz des mē-
scē zone macht heb opter aerdē/die zōden
te vrgeuē/zo sprac hi tottē gichtighē/staet
op/neēt v bedde op eñ gaet thuis Doē dz
volc dz sach vrwonderde het hē eñ preesch
god/die zulkē macht dē mēscē gegheuen B
Mar/ij/b. heeft
Luce/v/d/ Eñ doē Jesus vā dair gic zach hi eenen
mēsce optē tol sittē die matheus hiet/eñ
sprac tot hē/volcht mi/eñ hi stondt op eñ
volchde hē/Eñ het is gesciet/doē hi ter ta
felē zat int huis siet wē quamē vele tolle-
naers eñ zōdaers eñ zatē ter tafelen met
Jesu eñ sinē discipelē/doē dz die pharezeē
zagē zeidē si tot sinē discipilē/wair ōme e-
tet v meester mettē tollenaers eñ zōdarē
wē dz Jesus hoorde sprac hi tot hē die sterc
kē en behoeuē des medecĳ meesters niet
mair de crāckē/gaet henē eñ leert wz dz si Osee/vi/c
ic hebbe eē goet behagē in ōtfermhertic
ticheit eñ niet in offerhāde Ic bē gecomē
om die zōdarē totter boetē te roepē eñ nz
die vrome

Binnen dien/quamen die discipulen Mar/ij/c/
Johannis tot hem ende spraken waerō- Luce/v/f/
me vasten wi ende die pharazeen zo vele

eñ uwe discipilē en vastē niet Jesus sprac
tot hen Hoe mogē des bruidegōs kinde-
C rē rouwe gedragē/alsolāge als die bruy-
gom bi hen is? Maer dē tijt sal comē/dat
die bruydegom vā hen genomē sal werdē
eñ als dā sullē si vastē Nyemant en lapt
een out cleet met eenē lappe vā nieuwē
lakē/want hi treet dē lappe doch weder-
omme vādē cleede/eñ die schore wert ar-
ger/Mē vatet dē most ooc niet in ouden
flesschen anders schorē die flesscē/eñ den
most wert gestort/maer men vatet most
in nieuwe flesscē/zo werden si beyde te sa
men behouden

Doē hi sulc met hen sprac/siet/doē quā
der ouerster eē tot hē/eñ viel voor hē ne-
der eñ sprac/Heere/mijne dochter is nu
gestoruen/maer comt/eñ legt u handt op
haer/zo wert si leuendich/Jesus stont op
eñ volchde hē na eñ siet/eē wijf die twelf
iaer den bloetganc gehat hadde trat vā
achter tot hē/eñ raecte dē soom vā sinen
cleede/eñ si sprac bi haer seluē/mocht ick
alleē sijn cleet raeckē/zo worde ic gesondt
Doen keerde hē Jesus omme/eñ sachse/
eñ sprac Mine dochter sijt getroost/u ge
loue heeft u geholpē/Eñ dat wijf waert
gesont inder selue vre

Eñ als hi in des ouerstenhuis quā/eñ
sach die pipers/eñ dz getuimel des volcs
so sprac hi tot hen Wijct/wāt dat meyskē
en is niet doot/maer si slaept/eñ si bespot
tē hē/Als dat volc wtgedreuē was/ginck
hi dair inne/eñ greepse bider hāt/wē stōt
dat meyskē op/eñ dat geruchte is wtge-
gaen in dat selue geheele lant.

Eñ doē hi vā daer voort ginc/zo volch-
dē hē twee blindē na/die riepē eñ sprakē
Och ghi sone Dauid onfermt ghi onser/
Eñ doē hi thuis quā/gingē dye blijnden
tot hem Eñ Jesus sprac tot hem Gelooft
ghi dat ic u sulc doē mach/Doen spraken
si tot hem/Heere Ja wi/Doen raecte hy
haer ooghen/eñ sprack u ghesciede na u-
wen ghelooue eñ haer ooghen wordē geo
pent/eñ Jesus dreychdese eñ sprack Siet
toe/dats nyemant en verneme/maer si
D gingen wt/eñ maecten hem ruechtbaer
in dat selue geheele lant.

Mar.vij b Doen nu dese wt waren ghegaen/siet

doen brachtē si tot hem eenē mēsce was
stomme eñ beseten/eñ wen die duuel wt
gedreuen wes/sprack die stomme/eñ dat
volc verwonderde hē/eñ sprack/Sulc en Luce/ij/b/.
is noch niet in Israel gesien mair die pha
riseen seydē Hi drijft die duuelē wt/door
den ouersten der duuelen

Eñ Jesus ginc rontomme in alle stedē
eñ dorpen/lerende in haer scholē/eñ pre-
dicte dat euanghelion vanden rijcke/eñ
genas alderhande siecten/eñ alderhan-
de crancheit int volc/Eñ doen hi dat volc
sach/zo iammerde hem desseluē/want si
waren versmacht eñ verstroeyt gelijck
die scapē die genē herde en hebben/wen Mar/vi/e
sprac hi tot sinen discipulen/den oogst es Luce/x/;a/.
groot/maer dē arbeidēs zijn luttel dair ōme
biddet dē heere des oogsts dz hi arbeidēs
in sinē oogst seynde Dat.x.Capittel/ A

Ende hi riep sijn twelf discipilē tot Mar/iij:d
hem/eñ gaf hem macht ouer dye Luce/xi/a/.
onsuuere geeste/dat si die selue wt driuen
soudē/eñ alderlei sieckē eñ alderley cranc
heit genesen

Der twelf apostelē namē zijn dēse/die Mar/iij.b Luce/vi/a.
eerste Simō genaēt Petrus eñ andreas
zijn broeder/Jacobus Zebedei zoon/eñ
Johannes zijn broeder/Philippus ende
barthelomeus/Thomas ende Matheus
die tollenaer/Jacobus Alphei zoō Lebbe
us die toegemaect was/thaddeus Simō
vā Cana/eñ Judas Jscariot die hē verriet Mar/vi/b

Dese twelf seynde Jesus/Hi gheboet Luce/xi/a.
hen eñ sprac/en gaet niet in die strate der
heyden/eñ en treet niet in die steden der
Samaritanen/Maer gaet totten verlo-
ren scapen wt den huse Jsrael maer gaet
eñ predickt eñ spreect/Dat hemelrijck is
na bi gecomē/maect die ōstercke gezont
reynicht die malaetsche verwect die doo
den/drijft die duuelen wt/om nz hebt ghi
ōtfaen/om niet geuet oock/en hebt noch
gout noch siluer noch coper in uwen gor
delen noch ooc gheen tassce opten wech
noch ooc geen twee rocken/gheen schoe-
nen/noch genen stoc want een arbeyder B
is zijnder spisen weerdich Luce/x/b
Mair wair ghi in eē stat of steechskē gaet
dair vrōdicht u/of iemāt dair inne si/dies
werdich is eñ bi diē seluē blijft tot dz ghy
van daer reyst

Eñ als ghi in een huis coēt/zoo grue-
tet dat selue/eñ is dat huis des werdich/
so sal uwē vrede op hē comē/Eñ en ist des
niet werdich/zo zal uwē vrede weder tot v
keeren

Eñ esser yemāt die v niet en ontfangt
noch uwe redē niet en hoort/zo gaet daer
wt/vandē seluen huis of stadt/eñ scuddet
tstof vā uwē voetē/Warachtelic ic segge
Mar.viij.b v/dē lāde der Sodomiten eñ Gomorrten
salt verdrachliker vergaē/indē laetstē or
deele dan sulker stadt

Siet ic seynde v gelijc scapē/middē on
der die woluē/dair om sijt voorsichtich ge
lijc die serpentē/eñ simpel gelijc die duy-
uen Wacht v voor die mēscē/wāt si sullē
v ouerleuerē voor hare raetshusen eñ sul
lē v geselē in harē scholē/eñ mē sal v voor
princē eñ coningē leidē om minēr wil/tot
eenē getuighenisse ouer hen eñ ouer die
heyden.

Maer als si v sullē ouerleueren/zoo en
sorcht niet/hoe of wat ghi sprekē sult/wāt
het sal v te dier vrē gegheuē werdē/wat
Joue/x/a ghi sprekē sult/wandt ghi en sijt niet die
spreect/maer het es ws vaders geest die
O door v spreect

Die een broeder sal dē anderen querle
ueren totter doot/eñ die vader den sone
Eñ die kinderē sullē opstaē tegē haer ou-
ders/eñ hen totter doot helpen ende ghi
moet vā allē mēschē ghehaet werdē om
mijns naems wille Maer die verstādich
blijft tottē eynde toe/dye sal salich werdē

Maer als si v veruolgē in een stadt/zo
vliet in een andere stadt warachtelic ick
segge v/ghi en sult die stedē Israhel niet
vol eyndē tot dat die sone des mēscē comt
Die discipule en is niet bouē dē meester
noch dē knecht bouē dē heere/Het is dē
discipel genoch/dat hi si gelijck sijn mees-
ter/eñ die knecht ghelijc sijn heer /hebbē
si dē vader des huisgesins Beelzebub ge
heetē hoe vele meer sullē si zijn huisgesin
de/dā also heetē/daer om en vreest hē nz
Daer en is niet verborgē dat niet geo
Mar.iiij penbaert en sal werden/eñ daer en is nz
luce.xij.b heymelic/datmē niet werē en sal Dat ick
v in duysternisse segghe/dat spreeckt int
licht/eñ dat ghi int oore hoort/dat predict

op die daken.

Eñ en vreest die niet diet lichaem doo-
dē eñ siele verderuē mach/in die helle en
coopt men niet twee musscē om eenē pē
ninc nochtās en valt der seluer geē opter D
aerdē/sonder uwen vader/Maer nu sijn luce/xij/b
oor alle hayren op v hooft alle getelt/dair
om en vreest nz ghi sijt beter dā veel mus-
schen

Daer omme wie mi belijt voor die mē Mar/viij.c
scē/die wil ic belijdē voor minen vader in luce/xij.b
den hemel/Maer so wie my verlochent eñ/ix.b.
voor die mēscē diē wil ic verloechenē voir
minē vader indē hemel

Ghi en sult niet meynē dat ic gecomē lhce.xij.g.
bē om vrede te seyndē opter aerdē/Ic en
bē niet gecomē om vrede te seyndē/mair
dat zweert/wāt ic bē gecomē om dē men
sce te verwerkē teghē sinē vader/eñ dye mich.vij.b
dochter teghē haer moeder/eñ die huis-
vrouwe des zoōs/tegē haers māns moedē
eñ des menscē viandē/sullē sine eyghen
huysgenoten sijn

Wie vader eñ moeder meer bemint lhce.xiiij.b
dā mi/die en is mijns niet waerdich/eñ
so wie sine sone of dochter meer bemijnt
dan mi/die en is mijns niet werdich/Eñ
wie zijn cruce niet op hē en neēt eñ volget
mi na/die en is mijns niet werdich Wye
sijn leuē vint die salt verliesen eñ wie zijn
leuē verliest om minēr wille/die salt vidē marc.l.f

Wie v ontfāgt/die ōtfāgt mi/eñ wye
mi ōtfāgt die ontfangt dē genē die mi ge
sondē heeft Wie eenen propheet ontfaet
in eēs prophetē namē/die sal eēs prophe luce.x.c
tē loō ōtfaē/Wie eenē gerechtē ōtfaet in-
dē naē eēs gerechtē/die sal eēs gerechtē
loō ontfaen Eñ wie deser alder minster
eenē niet meer dā eenē beker couts wa-
ters te drinckē en geeft/in eens discipels
name warachtelic ic segge v het en sal hē
niet ongeloont bliuen Dat.xi.Capittel

Ende het geuiel/doē Jesus sulke ge
bodē tot sinē twelf discipilē vol eynt A
had/ginc hi vā dair voirt/om te lerē eñ te
prediken in haer steden

Doē Johānes in die genākenisse/dye luce.vij/c.
werckē christi hoorde seynde hi twee vā si-
nē discipulē/eñ liet hē seggē Sijt ghi dye
dair comē sal of zullē wi eenē anderē ver-

wachten? IESVS antwoorde eñ sprac
tot hē Gaet henē eñ segt Johāni weder/
wat ghi siet eñ hoort/ Die blindē sien/ eñ
die cropelē gaē/ die malaetschē werdē ge
reynicht/die douuē hoerē/ die dodē staē op/
eñ dē armē wert dat Euāgeliō gepredict
eñ salich is hi die hē aē mi nz en verarcht/
Doē die wech ghinghē/ begonst IE-
B SVS te sprekē tottē volc vandē Johāne
wat syt ghi wtgegaē in die woestine/om
te siē? wilt ghi eē riet siē/dat dē wint her-
werts eñ derwert owaeyt? of wat syt ghi
wtgegaē om te siene/Wilt ghi enē men
sce in sachtē cleederē siē/Siet die tair sach
te cleederē dragē/zÿ indē conigē huizē/of wz
syt ghi wt gegaē om te siene/wilt ghi enē
Ma/iij/a/ propheet siē/Ja ic segge v/dz hi oocmeer
Mar/i/a/ is dā eē propheet/Wāt dese istvā diē ghe
screuē staet siet ic seinde minē ingel voor v
henē/die uwē wech voir v bereidē sal
Warachtelic ic seg v/onder alle die vā
wyuē geborē zyn so en is nz op gestaē/die
meerder is dā Johānes die dooper mair
die de minste is int ryc der hemelē/die is
meerder dā hi mair vādē dagē Johānes
des doepers/tot noch toe/ lyt dat hemel-
Ma/xviij/c ryc gewelt/eñ die gewelt doē/die treckēt
Mar/vi/b tot hē Wāt alle prophetē eñ die wet heb-
bē geprophetert tot Johānē/eñ ist dat
ghit wilt ōtfāgē hi is Helias die toecomē
de is/Wie oorē heeft om te horē/die hore
Maer wiē sal ic dit geslacht gelikē/Het
Luce/vij/d is dē kinderē gelyc/die op die merct sittē
eñ roepē tot haren gesellē eñ seggē/Wy
C hebbē v gepepē/eñ ghi en wildet niet dās
sen/Wi hebbē v geclaecht/eñ ghi en mil-
det nz weenē/Johānes is ghecomē/hi en
at niet noch en drāc nz/eñ seggē/hy heeft
dē duuel/Die sone des mēscē is gecomen
hi etet eñ drincket/eñ si segghē/Siet den
mēsce die eē verslinder eñ eē wynsupper
is/der tollenaers eñ der sondaer geselle/
Eñ die wysheit moet haer latē rechuaer
digen van haren kinderen
Doē begōst hi die stedē te scheldē/in wel
kē zÿ dadē aldermeest gesciet warē/eñ en
haddē hē nochtās nz gebetert Wee v cho
rosain wee v Bethsaida/warē sulkē dadē
te Tiro eñ Sidō gesciet/als bi v gesciet zÿ
si haddē voirtyts in sacke eñ asschē beere

vergaē Nochtās ic segghe v Het sal Tiro
eñ Sidō verdrachliker ōgaē indē laetstē
oordeel/dā v eñ ghi Capharnaū ghi die ver
heuen syt totten hemel/ghi sult tot in die
helle neder gestotē werdē Wāt warē die
dadē tot Sodoma gesciet/die bi v gesciet
zÿ/si stōt noch hedē te dage/doch ic segge O
v/het sal dē lāde der Sodomitē ōdrachli-
ker ōgaen inden laetsten oordeelc dan v.
Eñ doē sprac Jesus voort eñ seide/Ic prÿ
se v vadē eñ heere des hemels eñ dē aerden
dz ghi sult dē wizē eñ ōstādigē verborgen
hebt/eñ hebbet dē ōmōdigē geopēbaert Jo/vij/a
ia vadē wāt het is also behaerlic geweest
voir v/ Alle digē zÿ mi ouer gegeuen vā
minē vadē eñ niemāt en kēt dē zoō/dā die
vadē alleē/eñ niemāt en kēt dē vadē dā die
sone alleē eñ diē het die sone wil opēbarē
Coōt tot mi/alle ghi die ōmoeit eñ belast
syt/ic wil v ōmakē Neēt myn ioc op v/eñ
leert vā mi/wāt ic bē sachmoedich eñ oot
moedich van hertē/zo zult ghi rust vindē
voor uwe sielē want myn ioc is sach eñ mi A
nen last es licht Dat.xij.Capittel.
IN diē tyt gic Jesus optē sabbot doir
eē lāt tair corē opstōt eñ sine discipi-
lē warē hōgerich/eñ begōstē die corē arē Mar/ij/b
wt te wriuē eñ te etē/doē dz die pharizeē Luce/vi/a
sagē zeidē si tot hē/siet v discipilē doē dz nz ij/re/xij/d
en betaēt gedaē te werdē optē sabbot/hi
sprac tot hē en hebdi nz gelezē wz Dauid
dede/Hoe hi in dz huis gods gic eñ at dye
toōbrodē die hē nochtās nz en betaēde te e
tē noch dē genē die mz hē warē/maer al-
leē dē priesterē Of en hebt ghi nz gelezen O see/vi/
in die wet hoe die priesters optē sabbot in B
dē tēpel/dē sabbot brekē/eñ zÿ nochtans
zōdē sculd mair ic seg v/dz die hier is die ooc
meerdē is dā dē tēpel waert dz ghi wist wz
dz si(ic heb eē welbehagē aen die ōtferm-
herrichz/eñ nz aē de offerāden)zo en sout
ghi de ōsculdige nz ōdoēt hebbē des men
scen zone is heere/ooc ouer den sabboch/
Eñ hi gic vā tair voort/eñ quam in haer
scole/eñ siet tair was eē mēsch die had eē
ōdorrede hāt/eñ si vraechdē hē eñ seiden Mar/iij/a
dersmē ooc optē sabbot genezē/op dz si ee Luce/vi/b
ne sake tot hē zoudē hebbē/eñ hi heeft tot
hē gezeit/wie is onder v die eē scaep heeft
dat h ē opten sabboch in eenē putte valt/

die het niet en greep/eñ hieft op Hoe ve-
le beter es nu een mensch dan eē scaep/
Daer om machmē optē sabbot wel goet
doen/Doen sprac hi tottē mēsche/Steect
v hant wt/eñ hi stacse wt/eñ si waerdt hē
weder gesont gelijc als die andere

Doē gingē die pharizeē wt/eñ hyeldē
eenē raet/ouer hē/hoe si hē verdoē soudē
maer doē Jesus dat vernā/so ginc hi van
daer/eñ hē volchde veel volcs nae/eñ hy
genas alle/eñ dreichdese dat si hē nyet en
soudē melden/op dat veruult soude wer-
dē/dat door dē propheet geseit is/die daer
spreect/Siet dat is mijn knecht diē ic wt-
uercorē hebbe/eñ mijn beminste/in dien
mijn siele eē wel behagē heeft/ic wil mij-
nē geest op v settē/eñ hi sal dē heidenē dat
oordeel vercondigē/Hi en sal niet kiuen
noch roepē/eñ mē sal hē nz hoorē crijscē
opter stratē/Dat gescoorde ryet en sal hy
niet brekē/eñ dat roockende vlasch en sal
hi nz wt blusscē/tot dat hi oordeel vol voe-
re totter victoriē/eñ die heidē sullē in sinē
name hopen

C Doē waert eē besetene tot hē gebracht
die stomme eñ blint was/eñ hi genas hē
also/dat die blinde eñ stomme beide sprac
Mar/iij/c eñ sach eñ allet volc onsette hem eñ sprac
luce/xxij.b En es dit niet Dauids son e Maer doen
die phariseen dit hoorden spraken si/Hi
en drijft die duuelē niet āders wt dā wir
Beelsebub dē ouerstē der duuelen

Mar.iij/c/ Maer Jesus bekēde haer gedachtē/eñ
luce,xxij/b sprac tot hen Een yeghelic rijc datmet hē
seluē oneēs wert/dat wert woest/eñ een
yegelike stadt of huis/dat met hē seluen
oneēs wert/en mach nyet staēde bliuen/
Jst dā dat die eē Satā dē anderē wt drijft
so moet hi met hē seluē oneens zijn/Hoe
mach syn rijc dā staēde blijuē?Eñ ist dat
ic die duuelen door Beelzebub wt drijue/
door wiē driuēse v kinderē wt?Daer om
me sullē si uwe rechters sijn Maer ist dat
ic die duuelē door dē geest gods wt drijue
so is ymmer dat rijcke Gods ouer v ghe
comen

Of hoe can yemant in eēs sterckē huis
gegaen/eñ hē sinē huis raet roouen/het
en si dz hi dē sterckē te vorē bide eñ als dā
hē sijn huis beroeue/Wie niet met mi en
es die is teghē mi/eñ wie niet met mi en
vergadert/dye verstroeyt/Daer omme
segge ic v Alle sonde eñ lasteringe werdt
den menscē vergeuē/mair die lasteringe
tegē dē geest/en wert niet vergheuē/eñ
wie yet spreect tegē des mēscē soon/dien
wert het vergeuē/mair wie yet tegē den
heiligē geest spreect/diē en wert het nyet
vergeuen/noch in dese noch in geene we-
relt

Of set eenē goedē boom/so wert dyē
vrucht goet/of set enē vuilē boō/so wert de
vrucht vuyle/wāt aē die vrucht bekētmē
dē boom/Ghi aderē geslachte/hoe condt
ghy goet ghespreken/als ghy quaet sijt/
Waert herte vol af is/daer gaet dē mont Luce/vi/b
af ouer Eē goet mēsce bringt goet voort/
wt sinē goedē scat/eñ eē quaet mēsce brin
get quaet voort wt sinē quadē scat/Mer
ic segge v dat die mēscē moetē rekeninge
geuē inden wtersten oordeele van eenē
yeghelijcken onnuten woorde/dat si ge-
sproken hebben Wt uwe woordē sult ghi
gherechtueerdicht werden/eñ wt uwen
woorden sult ghi verdoemt werdē mar.viij.b

Doen antwoorden sommighe onder luce.xxij.b
dye scriftgheleerden ende phariseen/eñ D
spraken/Meester/wi wilden gheerne eē
teeken van v syen/ende hy andtwoorde
ende sprack/Desen quaten ouerspeligen
aert/soeckt een teeken/ende hem en sal
gheen teeken ghegheuen werden/dan
dat teeken des propheten Jonas/Want Jone/ij/a/
ghelijck als Jonas drye daghen eñ drye
nachten in des waluischs buyck was/al-
soo sal des menschen soon drye dagen eñ
drye nachten midden inder aerden zijn/
Die lieden van Niniue sullen int laetste
oordeele op staen/met desen ghesiachte/
ende sullent verdoemen/Want si deden
boete nae die predicatie Jone/ende syet/
hier is meer dan Jonas/dye coninginne
van suydē sal op staen inden laetsten oor-
deele met desen ghesiachte ende salt ver-
doemen Want si quam vanden eynden
der aerdē/om Salomons wijsheit te ho- iij.regū.x.c
ren/Eñ siet/hier is meer dan Salomon

Als die onsuuer gheest van den men- luce/xxij/c
sche geuaren is/so doir wandelt hi dorre
plaetsen/hi soeckt ruste ende en vijndtse

niet dan seyt hi/Ic wil weder om keeren
in mijn huis daer ic wtghegaē bē/eñ als
hi comt so vint hijt ledichgekeret eñ ver-
ciert/zo gaet hi eñ neēt tot hē seuē ander
geesten/die arger sijn dan hi selue/eñ als
si daer in comē/zo woenē si aldaer/eñ het
wert metten seluē mēsce daer na argher
dan het te vorē was also salt desen argen
geslachte ooc gaen.

Doen hi noch also tottē volc sprac/siet/
Mar/iij.b doē stonden zijn moeder eñ sijn broeders
Luce/viij.c daer butē/die wildē met hem sprekē/doē
seider een tot hē/siet v moeder eñ v broe-
ders staen daer buten/eñ willē met v spre
ken/Hi antwoorde eñ sprac tot dien/dyet
hem bootscapte/Wie is mijn moeder/eñ
wie sijn mijn broeders? eñ recte die hant
wt ouer sijn discipulē eñ sprack/Siet daer
dat is mijn moeder/eñ broeders/Wāt soo
wye daer doet dē wille mijns vaders/in
den hemel/dye selue is mijn broeder/sus-
ter eñ moeder

Dat/xiij.Capittel

A
Mar.iiij/a In dien seluē dage ginck Jesus wt
Luce/viij/a dē huse/eñ sat aē de zee/eñ dair ver
gaderde vele volcs tot hē also dat hi in dat
scip trat eñ sat/eñ allet volc stont aēt ouer
eñ hi sprac vele tot hen doir gelikenissen
seggeñ Siet/daer ginc een saeper wt om
sijn saeyt te saepen/eñ doē hi saepde/ viel
sommige bi dē wech/doē quamen die vo-
gelē/eñ atent op/Sommighe viel in dat
steenachtige/daer het niet vele aerdē en
hadde/eñ ginc haest op/om dat het nyet
diepe aerde en hadde/Maer al die sonne
opginck zoo verwelcte dat/eñ wandt het
geen wortel en hadde/wart het dorre Sō
mige viel onder die doernen/eñ die door
nen wiesschen op/eñ verstictēt Sommy
ge viel op een goede lāt/eñ droech vrucht
sommige hondert foudelic/sommige tses
tich foudelic/sommige dertich foudelick/
Wie ooren heeft om te horen die hore

Eñ die discipulē tradē tot hē eñ seiden
B Waer om spreect ghi tot hen door gelike-
nissen? Hi antwoorde eñ sprack/Het es v
Ma/xxv/c/ gegeuē dat ghi die verholentheit des he
melrijcs verstaet/mer desen en ist niet ge
geuē/Wāt wie daer heeft dyen wert ge-
geuē/dat hi volle genoch hebbe/mer wie

niet en heeft/van dien wert ooc genomē
dat hi heeft/daer omme spreke ic tot hen
door gelikenisse/wāt met siēden oogē en
sien si niet/eñ met hoorēdē ooren en hoo- Isa/i/c
rē si niet/wāt si en verstaēs niet/eñ ouer Jo/xij/f
hen wert die prophetie Isaie werdt ouer ac/xxviij/
hen veruult/die daer seit Mettē oorē sult Luce/x/d
ghi hoorē eñ en sullet niet verstaē/eñ met
siendē oogē sult ghi sien eñ en sullet nyet
vernemē/want dees volcks herte is ver
hart/eñ haer oorē zijn dicke gewordē om
te hoorē/eñ haer oogē sijn hen slaperach-
tich gewordē/op dat si niet eens mettē oo
gen en siē/eñ mettē oorē en hoorē/eñ met
ter hertē en verstaē/eñ hen bekeerē/dat
ic hen hulpe

Maer salich sijn uwe oogē/dat si sien/ C
eñ v oorē datse horē/Warachtelic segge ic
v/vele propheten eñ gerechtige hebben
begeert te sien/dat ghi siet/eñ en hebbēs
niet gesien/te horen dat ghi hoort/eñ en
hebbens niet gehoort/Dus hoort nv ghi
dese gelijkenisse vanden saeper.

Als ymāt dat woort vāden rijcke hoo ma/iiij/
ret/eñ niet en verstaet/so comt die quade Luce.viij
eñ trecket wech/dat daer ghesaept es in
zijn herte/eñ dat ist dat bi dē wech gesaeit
is/maer dat op dat steenachtige ghesaeit
is/dat ist/als ymāt dat woort hoort/eñ dz
selue ter stont ōtfaet met bliscappē/maer
het en heeft geē wortel in hem/maer het
is weerwendich/alster tribulatie eñ ver-
volginge op staet om des woorts wille/so
verargert hi hē ter stont/Mer dat onder
die doornē gesaeit is/dat ist/als yemandt
dat woort hoort/eñ die sorchfuldicheyt de-
ser weerelt/eñ die bedrieghlicheit des rijc
doms/verstickct dat woort/eñ het werdt
onvruchtbaer/maer dat int goede lant
gesaept is/dat ist als yemant dat woordt
hoort/eñ verstaet dat/eñ dan oock vrucht D
bringt/eñ sommige draecht hondert fou
dich/tsommige tsestich foudich eñ sommi
ge dertich foudich

Hi legede hen een ander ghelikenisse
voor/eñ sprac Dat hemelrijc is ghelijc ee
nē mensche/die goet saedt op sinen acker
saept Maer doen die liedē sliepen/zo quā
zijn viandt eñ saepde oncrupt onder dye
tarwe/eñ ginc daer af/Doē nv dit crupt

wpesch eñ vrucht bracht/doē opēbaerde
hē oec dat oncruyt/Doē gingē die knech
ten totte vader des huisgesins eñ sprakē
Heere/en hebt ghi niet goet saet op uwē
acker gesaept? van waer heeft hi dan dat
oncruyt? Eñ hi sprac/dat heeft een viant
gedaē/Doē seidē die knechtē/wilt ghi dā
dat wi gaē/eñ het wt wiēdē/Hi seide/Neē/
op dat ghi die tarwe niet me wt en pluck
ket/als ghi dat oncruyt wt wiēdet/Latet
beide te gader wassē totte oost toe/eñ in
dē tijt des oosts/wil ic totte maepers seg
gen/Vergadert eerst dat oncruyt/eñ bin
det in busselē/datmēt verberne/maer de
E tarwe vergadert in mijn scuere.
Mar/iiij c luce/xiij.d Een ādere gelijckenisse leyde hi voor/
eñ sprac/Dat hemelrijc is gelijc eenē mos
taert saet/dat een mēsce nā eñ saeydet op
sinē acker/welc het minste es onder alle
sadē/Maer alst op gewassen is/so isset dat
meeste/onder dē coolē/eñ het wert een
boom/also dat die vogelen onder den he-
mel comē/eñ woonē onder sine tackē
Een ander gelijckenisse sprack hy tot
hen/dat hemelrijc is gelijc eenen desem/
die een wijf nā/eñ mingde dat in drie ma
ten meels/tot dat het al door eñ door ver-
suert was/
Sulcs allet sprac Jesus door gelikenis-
sen totte volcke/eñ sonder gelikenisse en
sprac hi niet tot hen/op dat daer veruult
zoude werdē dat daer geseit is door dē pro
phete/die daer spreect/Ic wil minē mont
Ps/lxxvij.a opē ooc in gelikenissen/eñ ick wil wt spre
ken/die verholētheit vā beginne der we
relt/
Doē liet Jesus dat volc vā hē/eñ quā
tuis eñ zijn discipulē tradē tot hē eñ sprakē
verclaert ons die gelijckenisse vā den on-
cruyde optē acker/Jesus andwoorde eñ
sprac tot hen/Het is des mēscen zoon dye
daer goet saet saeyt/den acker is die wee
F relt/dat goede saet zijn die kinderen des
rijcs/Dat oncruyt zijn dye kinderen der
boosheit/die viāt diese saept is die duyuel
Dē oost/is dat einde der weerelt/die mai
ers zijn die ingelē/Gelijck alsmen dat on
Apo/xiiij.d cruyt wt wiēdet eñ met vier verbernt/zo
salt ooc aēt eynde deser weerelt toe gaen
Des mēscē zoon sal zijn ingelē seyndē/eñ

si sullē alle argernisse wt sinē rijcke ver-
gaderē/eñ die daer onrecht doē sullē se in
dē vier ouē werpē/daer sal zijn huylē eñ
tantclappē/dā sullē die gerechtige blinc-
ken gelijc die zonne/in haers vaders rijc/
Wie oorē heeft om te hoorē/die hoore
Weder om is dat rijc der hemelen ge
lijc eenē verborgē scat indē acker/dē wel
ken een mensce vāt/eñ verborch dien: eñ
vā blijscappē desseluē ginc hi eñ vercocht
al wat hi hadde eñ cocht dē acker
Weder omme is dat hemelrijc gelijc
eenē coopmā dye goede peerlē sochte/eñ
doē hi eē costelijcke peerle geuondē had-
de/ginc hi eñ vercocht al wat hi had/ende
cocht dien seluen
Weder om is dat rijc der hemelē ghe G
lijc eē nette dat in die zee geworpē is/dair
mede mē alderhāde gadinge van visscē
vāgt/welc alst vol is geworden/zo trecken
zijt wt/aē dat oeuer/eñ sittē eñ lesen dye
goede in eē vat te samē/maer dye vuyle
werpē si wech/Alzo salt ooc aēt eynde der
weerelt gaē/die ingelē sullē wt gaen/eñ
die quade vā dē gerechtigē sceidē/eñ sullē
se indē vier ouē werpē/daer sal zijn huy-
linge eñ tandtclappen
Eñ Jesus sprac tot hen/Hebt ghy dat
alle verstaē/Si seiden/ia wy heere/doen
sprac hi/daer om eē yegelic scriftgeleerde
die totte hemelrijc geleert is/dye is ghe-
lijc eē huisvader/die wt sinē scat/nieuwe
eñ oude voorthaelt
Eñ het is gesciet doē Jesus dese gelijc Mar/ix/a
kenissen volenyt hadde/ginc hy vā daer luce/xiiij/c
eñ quā in zijn vaderlāt/eñ leerdese in ha enne/d Jo/iiij/f
re scolē alzo dat si hen ooc ōtsettē/eñ spra-
kē/vā waer cōt dezen sulcke wijsheyt eñ
macht/En is hi niet eē timmermās zone
en hiet zijn moeder niet Maria/ende sine
broeds Jacob eñ Joses eñ Simō eñ Ju-
das/eñ sine susterē/en zijn si niet alle bi ōs
vā waer cōt hē dā dit al? eñ argerdē hen
aē hē. Jesus seide tot hen. Eē propheet en Mar/vi.b
gelt niewers min/dā tuys eñ bi dye sine luce/iiij/d eñ/x/
Eñ hi en dede aldaer niet vele teekenē om A
haers ongeloofs wille Dat.xiiij.Ca
TOt dier tijt quā dat gerucht vā Je-
su voor herodes eē vā dē.iiij.vorstē
eñ sprac tot zijn knechtē/deze is Joānes de

per/ Hi is vā den doodē verresen/ ende
daer omme is sijn doē so machtich/ Wāt Hero
des die hadde Johānē gegrepē/ gebondē eñ
inde geuāgenisse gheset/ om Herodias
die huisurouwe Philippi zijns broeders
wille/ Wāt Johānes hadde tot hē gesept
Het en is niet recht/ dat ghise hebt/ Ende
Herodes hadde hem geerne gedoodet/
maer hi vreesde dat volc/ wāt si hieldē hē
B voor eenen propheet.
Doe Herodes den iaerlijckē dach zijn
der geboortē beginc/ so dāste die dochter
Herodias voor hen/ eñ dat behaechde he
rodi wel/ Daer om beloofde hi haer met
eenē eede/ dat hi haer wilde geuē soo wat
si eysschē soude/ eñ als si te voorē van haer
der moeder toe ghemaect was/ sprack si/
Geeft mi hier in eene scotel dat hooft Jo
hannis des doopers/ Eñ die coninc wert
bedroeft/ nochtans om des eets wille/ eñ
der geender die met hē ter tafelen saten
beual hijt te geuen/ eñ seinde eñ onthoof
de Johānem in de geuanckenisse/ eñ zijn
hooft wert daer gebracht in een scotel/ eñ
den meiskē gegeuen/ eñ si brachtet haer
der moeder/ Doen quamē sine discipulē
eñ namē sinē lichaē eñ begroeuē dyē/ eñ
quamē eñ vercondichdē dat Jesu.
Doē Jesus dat hoorde/ so weeck hi van
daer in een scip/ in een woestijne alleene/
eñ doen dat/ dat volck hoorde/ so volchde
het hem na/ te voete/ wt den stedē/ eñ Je
sus quā voort/ eñ sach dat groote volc/ eñ
hē iammerde der seluē eñ ghenas hare
crancken/ Eñ tsauons tradē sine discipulē
tot hē eñ seidē/ Dit is een woestine/ eñ dē
C nacht comt aen/ laet dat volc van v/ dat si
in die dorpē gaē eñ hen spise coopē/ Jesus
seide tot hen/ Het en is niet vā noode dat
si wech gaē/ geeft ghi hen teten/ Si seydē
wi en hebbē hier niet dan vijf broodē/ eñ
mar/vi/c / twee visscē/ Eñ hi sprack Brengt mi dye
luce/ix/b herwaerts/ Eñ hi hiet dat volck neder te
Johā/vi.a sitten op dat grasch/ Eñ hy nam dye vijf
broodē/ eñ die twee visscē/ eñ hy sach op tē
hemel/ eñ sprac die seegeninge/ eñ brack
die broodē/ eñ gaf se dē discipulē/ eñ die dis
cipulē gauēse dē volcke/ eñ si atē alle/ en
de wordē versaet/ eñ si namē op datter o
uer bleef vā brockē/ tweelf coruē vol/ Dye

daer getē haddē/ dier warē bi vijf dusent
mannē behaluē vrouwē eñ kinderē.
Eñ ter stont dreef Jesus sijn discipulē
dat si in dat scip tredē soudē eñ voor hē we
der ouer varē/ tot dat hi dat volc vā hē lie
te/ eñ doē hi dat volc vā hē gelatē hadde/
zo steech hi op eenē berch alleene/ dat hy
biddē soude/ Eñ tsauons was hy alleene
daer/ eñ dat scip was al middē op dye zee/ mar.vi/
eñ leet noot vā dē barē/ wāt dē wint was Johā/vi
hen tegē/ Maer in dye vierde wake der luce/vi/
nacht/ quā Jesus tot hen eñ ginck op dye
zee/ eñ doē hē die discipulē op dye zee sagē
gaē/ verscrictē si/ eñ seidē/ Het is een ghe
spuis eñ si cryschtē vā vreesen/ Maer ter
stont sprac Jhesus met hen eñ zeide Sijt D
getroost/ ic bent/ en vreest niet.
Petrus antwoorde ende sprac/ HEE
RE sijt ghijt/ zo hiet my tot v te comē opt
water/ ende hi sprack Compt hier/ Ende
Petrus tradt wt den scip/ eñ ginc opt wa
ter/ dat hi tot Jesum zoude comen/ Maer
hi sach eenen stercken wint/ doē verscric
te hi/ ende begonste te sincken/ hi riep eñ
sprac/ Here helpt mi Jesus recte zijn hant
wt/ ende vatte hem ende zeyde tot hem/
o ghi cleyn vā geloone/ waer om twijfelt
ghi/ ende si traden in dat scip/ eñ die wint mar/ix/
ginc liggen/ Maer die int scip warē/ qua
men ende vielen voor hem neder/ eñ sey
den Ghy zijt warachtelic gods zoon/ Eñ
si sceeptē ouer/ eñ quamē in dat lāt Gne
zareth/ Eñ doen die lieden vander zeluer
plaetsen gewaer zijn gewordē/ zeinden si
wt in dat geheele lāt cont om/ eñ brachtē
alderley ongezondē tot hē/ eñ badē hē dat
si alleē dē zoō zijns cleets mochtē rakē/ eñ A
al diet aē raectē werdē gezōt. Dat.xv.Ca mar/vij
Doē quamē tot hē dye scriftgeleer
dē eñ pharizeē vā Jerusalē eñ zey
dē Waer om ouertredē v discipulē die in
settingē der ouderē: si en wasscē haer hā
dē niet als si broot eten. hy antwoorde eñ
sprac tot hen/ waer om ouertreedt ghi vā
gods gebot om uwer insettinghen wile/
God heeft gebodē ghi zult vader eñ moe
der eerē/ eñ wie vader eñ moeder vloect/ leui/xx/
die zal dē doot steruē/ mer ghi segt/ Eē ye deu/v/b
gelic sou seggē tot vader eñ moeder/ Het ma.vij/b deu/v/b
is gode gegeuē dat v vā my te profijt sou mar/vij

de comē/daer mede gescie det/dz niemāt
voort aē zijn vader of zijn moeder en eert
eñ hebt alzo gods gebot wech genomen/
om uwer insettingē wille/Ghi geveinsde
Isa.xxix.b Isaias heeft wel vā v gepropheteert/ eñ
gesept/dit volc genaect mi met sinē mon
de/eñ eeret mi met sinē lippē/maer hair
herte is verde van mi/maer te vergeefs
dienē si mi/als si leerē sulcke leeringe/die
B niet āders dā mēscē gebodē en sijn.
Eñ hi riep dat volc tot hē eñ sprack tot
hē/Hoort toe eñ verstaet/wat tottē mon
de ingaet/dat en verōreynicht dē mensce
nz/mer wat tottē mōde wt gaet dat verō
reinicht den mensce
Doē tradē zijn discipulē tot hē eñ sprakē
weet ghi oock dat hen die phariseen ver
ar gerdē/doē si dat woort hoordē:mer hy
ātwoorde eñ sprac/Alle plātē die mijn he
melsce vader niet geplāt en heeft/die wer
luce.vi.f dē wt geroept/laetse varen/si sijn blinde
leiders der blindē/mer als deē blinde dē
anderen leit/so vallē si beide indē gracht
Doē ātwoorde Petrus eñ sprac tot hē
Bediet ons dese gelijckenisse/Eñ Jhesus
sprac tot hen/Sijt ghi dā ooc noch onuer
stādich:En merct ghi noch niet/dat al dz
tottē mōde ingaet/gaet indē buic/eñ wer
det door dē natuerlikē gāc wt geworpen
mer wat tottē mōde wt gaet/dat cōt wt
der hertē/eñ dat verōreinicht dē mēsce/
wāt wt der hertē comē quade gedachtē/
moort/overspel/hoerderie/dieuerie/val
sce getuigenissē/lasteringen/Dit zijn die
stuckē die dē mēsce veronreinigen/maer
met ōgewassenē hādē etē en veronreini
get dē mensce niet
C Eñ Jesus ginc wt vā daer/eñ ōtweec
Mar.vii.c in die lādē Tyri eñ Sidō/eñ siet eē Cana
neeusch wijf/gic wt dē selvē palē eñ ryep
hē na eñ sprac/Och here ghi sone David
ontfermt v mijnder/mine dochter heeft
eenē boozē duvel/eñ hi en ātwoorde hair
geē woort/doē tradē zijn discipulē tot hem/
eñ badē hē eñ sprakē/laet doch vā v wāt
si roept ōs na/mer hy ātwoorde eñ sprac
Ic en bē nz gezōdē/dā alleē tottē verlore
nē scapē vā dē huise Israel/mer si quā eñ
viel voor hē neder eñ sprack/Heere helpt
mi/hy ātwoorde eñ sprac/het en is nz sijn

dē dē kinderē haer broot neē eñ
het voor die hōdē/si sprac/Tes alzo heere/
mer nochtās etē die hōdekēs vā den broc
kē/die daer vā haerder heerē tafelē vallē
doē ātwoorde Jesus eñ sprac tot haer/O
wijf v geloue is groot/v gesciede alzo ghi
wilt/eñ haer dochter wert gezont in die
selue vre
Eñ Jesus ginc vā daer voort/eñ quam D
bi die galileesce zee/en clā op eenē berch/
eñ is daer geseté/eñ vele volcs quam tot
hē/die haddē met hen/lāme/blinde/stom
me/cruepelē eñ vele ādere/eñ worpense
Jesu voor die voetē/eñ hi maecktese gezōt
alzo dat hē dat volc verwōderde/doē si sa
gē/dat die stōme sprakē/die cruepelen ge
zōt warē/dat die lāme gingen/die blinde
sagē eñ presen god van Israel
Eñ Jesus riep zijn discipulē tot hem eñ mar.viii.a
sprac/mi iāmert des volcs want si nv wel
drie dagē bi my volherdē/eñ en hebbē nz
tetē/eñ ic en wilse niet ōgespijst vā mi la
tē op dat si niet en versmachtē optē wech
Doē seidē sine discipulē tot hē/van waer
soudē ons zo vele broodē comē in die woe
stine/dat wi zo vele volcs soudē mogē ver
sadē/Eñ Jesus sprac tot hen/hoe vele bro
dē hebt ghi:Si sprakē/sevē/eñ een wey
nich vischkēs/Eñ hi hiet dat volck neder
te sittē op die aerde/eñ hi nā die sevē broo
dē eñ die visscē/hi dācte/bracse/eñ gafse si
nē discipulē/eñ zijn discipulē gavēse den
volck/eñ si atē alle eñ wordē versaet/eñ si
namē op dat over bleef van brockē/seven
corvē vol/eñ die daer getē haddē/dier wa
rē vier duzēt mānē/wt genomē wivē eñ
kinderē/eñ doē hi dat volc vā hē hadde ge
latē zo tradt hi in een scip/eñ quam in die
palen Magdala Dat.xvi.Capittel A

D Oē tradē die pharizeē eñ Sadduce mar.viii.b
en tot hē/die tēteerdē hē/eñ eysch luce.xii.g
tē dat hy hen eē teekē vā dē hemel zoude
latē siē/maer hi ātwoorde eñ sprack/Des
avons segt ghi/het sal eenē scoonen dach
werdē/wāt den hemel is root eñ des moe
gēs segt ghi/het sal hedē ōweder zijn wāt
dē hemel is root eñ droeue/Ghi geveinsde
die gedaēte des hemels cont ghi oordelē
en cont ghi dā nz die teekenē dezer tijt or
deelē:dezē quaden eñ overspeligen aert

Jone/ij/a zoect eē teekē/eñ haer en sal geē teekē ge
geuē werdē/dā dat teekē des propheten
Jone

B
mar/viij b Eñ doē zijn discipulē ouer warē geuarē
zo haddē si vergeten broot met hen te ne
mē/eñ Jesus sprac tot hen/Siet toe/ende
wacht v vādē deseme der phariseē eñ Sa
duceē/doē dachtē si bi hen zeluē/eñ seydē/
dat salt zijn/dat wi geē broot en hebbē ge
nomē/Doē Jesus dat bekēde/zoo sprac hi
tot hen/ghi clein gelouige/wat becōmert
ghi v doch/dat ghi geē broot mz v en hebt
genomē/En verstaet ghi noch niet? noch
niet vādē vijf broodē onder die vijf duizēt
eñ hoe veel coruē dat ghi daer op naemt?
noch ooc der seuē broodē onder die.iiij.m
eñ hoe vele coruē dat ghi daer op naemt/
hoe en verstaet ghi dā niet/dat ick v niet
en segge vā broode als ic segge/Wacht v
vādē dezē der phariseē eñ Saduceē/doen
verstōdē si dz hy niet gesejt en hadde/dat
si hen wachtē soudē vādē dezē des broots
mer vā dye leeringe der phariseē eñ Sa-
C duceen

mar/viij. Doē quā Jesus in dye palen der stadt
Luce/ix/c. Cesarea Philippi/eñ vraechde sinē disci-
pulē eñ sprac/Wie seggē die liedē/dat des
mēscē sone si/Si seidē Sōmige seggē/dat
ghi Johā nes die dooper sijt/die āder/dat
ghi Elias zijt/zōmige dat ghy Jeremias
zijt/oft eē vādē prophetē/Hi sprac tot hen
Wie segt ghi dā/dat ic bē/doē antwoorde
Simō Petrus eñ sprac/ghi zijt cristus dē
leuēdē gods zoō/Jesus ātwoorde eñ sprac
tot hē/Salich zijt ghi Simon Jonas soon
vleesch eñ bloet en heeft v dat nz geopen
baert/maer mijn vader indē hemel/Eñ
ic segge v ooc/ghi sijt Petrus eñ op dezen
steē/sal ic mijn gemeinte timmerē/eñ die
poortē der hellē/en sullē hē niet verweldi
gē/eñ ic wil v die slotelē des hemelrijcks
geuē/Allet wat ghi opter aerdē bijnden
sult/sal ooc indē hemel gebōdē zijn/eñ al-
let wat ghi opter aerdē ontbindē sult/sal
ooc opter aerdē ontbondē zijn

Doē ōboot hi sinē discipulē dz si niemāt
D seggē en zoudē/dz hi Jesus cristus ware/
vā dier tijt aē begōst Jesus sinē discipulē
te kēnē te geuē/hoe hy te Jerusalē moest
gaē eñ vele lijdē vādē ouderē/eñ hoogen

priesterē eñ scriftgeleerdē eñ gedoot wer
dē/eñ optē derdē dach verwerct werden/
Eñ Petrus nā hē/tot hē eñ vcer hē aen/
seggēde/Heer verscoōt v seluē/dat en ge
sciede v ymmer nz/mer hi keerde hē om/
eñ sprac tot Petrū/Heft v vā mi Sathan
ghi zijt mi argelic/wāt ghi en meint niet
dat godlic/maer dat mēscelic is

Doē sprac Jesus tot sinē discipulē/wil 24
mi yemāt na volgē/die verloochenē hem mar/viij
zeluē eñ neme zijn cruce op hē eñ volge mi Luce/ix/
wāt wie zijn leuē behoudē wil/die salt ver
liesen/mer wie zijn leuē vliest om mijnent
wille/die salt vijndē/Wat sout dē mensce
helpē/dz hi die geheel weerelt wonne/eñ
leede nochtās scade aē sine siele/of wat cā
die mēsce geuē daer mede hy sine siele
weder losse/wāt het sal immer gescieden
dz des mēscē zoō in dye heerlichz zijns va-
ders sal comē mz sinē ingelē/eñ als dā/sal
hi eenē iegelikē loonē na zijn werckē Wa-
rachtelic ic seg v/hier staē der zōmige/die
dē doot nz smakē en sullē/tot dz si des mē Mar/ix
scē zone siē comē in zijn rijc Dat.xvij.Ca Luce/ix

Ende na ses dagē nā Jesus tot hē Pe- A
trū eñ Jacobū eñ Joānē/sinē broe
der/eñ leidese besidē af op eenen hoogen
berch/eñ verclaerde hē voor hen/eñ zijn aē
sicht blincte gelijc die zōne/eñ zijn cleederē
worde wit als eē licht/eñ siet doē vertoō-
dē hen Moses eñ Elias/die sprakē mz hē
Petrus ātwoorde eñ sprac tot Jesum He
re het is hier goet zijn/wilt ghi/zo willē wi ij/petri
hier drie tabernaculē makē/v eene/Moy Mar/i
si eene/eñ Elias eene/doen hy noch alzo Luce/ix
sprac/siet wē ouerscaduwese eē lichte wol
ke/eñ siet/eē stēme wt der wolckē sprack
Dit is mijn lieue zoō/in welckē ic eē wel be
hagē heb/hoort hē/doen die discipulen dit
hoordē/zo vielē si op haer aēsicht/eñ zijn ze B
re veruaert gewordē/Jesus trat tot hen
eñ raectese/eñ zeide Staet op/eñ en vree
set nz/mer doē si haer oogē op hieuen/en
sagē si niemādē dā Jesum alleen

Eñ doē si vādē berge neder gingē/ge
boot hen Jesus eñ sprac/ghi en sult dit ge
sicht niemādē zeggē/tot dz mēscē zoō van
dē doodē op gestaen is/eñ sine discipulen
vraechdē hē eñ sprakē/wat seggē dan die
scriftgeleerdē/Elias moet eerst comē/eñ

Jesus ãtwoorde eñ sprac Elias sal immer
wot zijn toecõst allet te recht bringẽ/noch
tãs seg ic v Elias is nu gecomen/eñ si en
hebbẽ hẽ nz bekẽt/mer hebbẽ aẽ hem ge
daẽ/wat si wildẽ/Alzo sal des mẽscẽ soõ vã
hen moetẽ lidẽ/doẽ verstõdẽ zijn discipulẽ
dz hi vã Johãne dẽ dooper gesprokẽ had
C Eñ doẽ si tottẽ volc quamẽ/zo tradt eẽ
ix/c. mẽsce tot hẽ eñ buichde die kniẽ tegẽ hẽ/
x/c eñ seide/Heere õtfermt v ouer minẽ soõ/
wãt hi maẽsiec is/eñ heeft eẽ zwaer liden
hi valt dicwil int vier eñ dicwil int water
eñ ic heb hẽ tot uwẽ discipulen gebracht/
eñ si en cõstẽ hẽ nz gehelpẽ/Jesus ãtwoor
de eñ sprac O ghi õgeloouige eñ verkeer
dẽ aert/hoe lãge sal ic bi v zijn?hoe lãge sal
ic v lidẽ? Brincten mp herwert/eñ Jesus
dreichde hẽ/eñ die duuel voer wt vã hem
eñ dat kint wert ter seluer vrẽ gezõt

Doẽ tradẽ zijn discipulẽ vã besidẽ tot hẽ
eñ zeidẽ/Waer om en cõstẽ wi hem nz wt
gedriuẽ? Jesus ãtwoorde/eñ sprac/om ws
ongeloofs wille/wãt ic seg v warachtelic
waert dz ghi geloouẽ hadt als eẽ mostert
D saet/so mocht ghi seggẽ tot dezen berch/ú
treet v vã hier derwaert so soude hi ver-
treckẽ/eñ v en sal nz õmogelic zijn/mer de
zẽ aert en vaert nz wt/dã door bidden eñ
vasten

Eñ als si in galilea verkeerdẽ/sprãc Je
sus tot hen/Het is toecomẽde dz des mẽ-
scẽ zoõ ouer geleuert sal werdẽ in der mẽ
scẽ hãdẽ/eñ si sullẽ hẽ doodẽ/eñ optẽ der-
dẽ dach sal hi verrisen/eñ si wordẽ zeer be
droeft.

Doẽ si nu tot Caparnaũ quamẽ zo gi
gen tot Petrũ/die dẽ chijns pẽninc op bie
uẽ/eñ seidẽ En plach v meester dẽ chijns
pẽninc nz te geuẽ/Hi sprac/Ja hp/Eñ als
hi tuis quã so úquã hẽ Jesus/eñ seide/wat
dunct Simõ/vã wiẽ nemẽ die coningen
der aerdẽ dẽ tol of cijns/vã harẽ kinderẽ
of vã vreẽdẽ/doẽ seide Petrus tot hẽ/van
dẽ vreẽdẽ/Jesus seide tot hem So zijn die
kinderẽ vrij/mer op dz wise nz en argerẽ/
zo gaet henẽ aẽ die zee eñ werpt die ãgel/
eñ dẽ eerstẽ visch die op cõt/die neemt/eñ
A als ghi sinẽ mõt opẽ doet/zo suldi daer ee
nẽ haluẽ guldẽ vindẽ/dẽ zeluẽ neẽt eñ ge
uet dien voor mi eñ v Dat.xviij.Capit

Ter seluer vrẽ tradẽ die discipulen
tot Jesum eñ spraken Wie is doch
die meeste int hemelrijck/Jesus riep een
kint tot hẽ/eñ stelde dz te middẽ õder hen
eñ sprac Warachtelic ic seg v/het en si dat
ghi v om keert/eñ wert gelijc die kinde-
rẽ:zo en sult ghi nz int hemelrijck comen
Wie nv hẽ zeluẽ vernedert/gelijc dit kint
die is die grootste int hemelrijc/eñ wie eẽ
sulc kint õtfãgt/in minẽ name/die õtfãgt
mi/mer wie dezer alder minster eẽ argert
die in mi geloouẽ/diẽ waert beter dat ee-
nẽ molẽsteẽ aẽ zijnẽ hals gehãgẽ werde/
eñ verdrõckẽ worde in die zee/daer si alder
diepste is

Wee der weerelt vander argernisse
wegẽ/want moet immer argernisse comẽ
mer wee dẽ mẽsce/door welckẽ argernis
cõt/Ist sake dz v hãt of uwẽ voet v argert
zo snijtse af eñ worpse vã v/het es v beter
B dz ghi lã of creupel tottẽ leuẽ ingaet/dan
dz ghi twee hãdẽ of twee voeten hebt/eñ
wert in dat eewijge vier geworpẽ/Eñ ist
dat v oge v argert/zo steecse wt eñ werp-
se vã v/het is v beter dat ghi met eẽ ooge
in gaet tottẽ leuene/dã ghp twee oogen
hebt/eñ wert in dat helsce vier geworpen

Siet toe dz ghi nz eẽ vã dezẽ cleynẽ en
verachtet/wãt ic seg v/haer ingelen sien
altoos dat aẽsicht mijns vaders indẽ he-
mel wãt des mẽscẽ sone is gecomẽ/om sa
lich te makẽ dat daer verlorẽ is/wat dũct
v/Waert dat eẽ mẽsce hõdert scapen had
de/eñ eẽ vãdẽ seluẽ doolde/en laet hi niet
die negẽ en tnegẽtich op die berghen/eñ
gaet henẽ eñ soect dat dwalẽde/eñ ist dat
het geualt/dat hijt vint/warachtelic seg-
ge ic v/hi úblijt hẽ meer daer af/dã vã die
negẽ en tnegẽtich/dye nz gedoolt en heb-
bẽ/Also en ist oock den wille van uwen va-
der niet/die inden hemel is/dat enige vã
desen cleinen verloren werde

Ist dat v broeder tegẽ v zõdicht/so gaet
henẽ/eñ straft hẽ tusscẽ v eñ hẽ alleẽ/hoo-
ret hi v so hebt ghi uwẽ broeder gewõnẽ/ C
mer ist dz hi v nz en hoort/so neẽt noch ee
nẽ of twee tot v/op dz alle sake indẽ mont
vã twee of drie getuigẽ/bestaẽ mach/En
hoort hi die nz so segget dẽ gemeijntẽ/en ho
ret hi die gemeijnte niet/soo hout hẽ als eẽ
heiden eñ tollenaer/warachtelic ick seg

v/wat ghi lieden opter aerdē binden sult/ dat sal oec indē hemel gebondē zijn/ende wat ghi opter aerdē ontbindē sult/dat sal oec indē hemel ontbondē zijn/voort seg ic v/Ist sake dat twee onder v eēs werden/ waer om het is/dat si biddē willē/dat sal hen gesciedē/vā minē vader indē hemel Wāt waer twee of drie vergadert zijn in minē name/daer bē ic middē onder hen/

Doē trat Petrus tot hē eñ sprac/Here hoe dicwil moet ic dā minen broeder ver geuē? Ist genoch seuē werf? Jesus sprack tot hē Ic en seg v nz seuē werf/mer tseuē-tich mael seuen werf/Daer om is dat he-melrijc gelijc eenē coninck/die met sinen knechtē rekenē wilde/eñ als hi begōst te rekenē/so quā eē voor hē/die tiē duzēt pō-dē sculdich was/doē hijt nu nz en hadde te betalē/zo hiet die heere vercoopen/hē eñ zijn wijf eñ zȳ kinder eñ al wat hy hadde/ eñ betalē/Doen viel dye knecht neder/ eñ bedt hē aē/eñ sprac/Heere hebt lijdsaē heit met mi/ic wilt v al betalen/Doē iam merde dē heere desseluē knechts/eñ liet

D hē losse/eñ die scult verliet hi hē oec

Doē ginc die selue knecht wt/eñ vant eē vā sinē mede knechtē die was hē hon-dert pēningē sculdich/eñ taste hē aen/eñ worchde hē eñ sprac/Betaelt mi dat ghy mi sculdich zijt/doē viel zijn mede knecht neder/eñ bat hē/seggēde/Hebt lijdsaēhz met mi/ic wilt v al betalē/mer hy en wil-de nz/mer hi ginc henē/eñ worp hē in die geuāckenisse/tot dz hi betaelde/dat hi scul dich was/doē zijn mede knechten sulcs sa gē/worden si zeer bedroeft/eñ quamē eñ brachtē voor harē heere/al datter geual-lē was/doē heischte hē zijn heere voor hē eñ sprac tot hē/ghi scalc/alle dese scult heb ic v verlatē/wāt ghi mi badet en sout ghi v dā oec nz ōtfermē ouer uwē me knecht gelijc ic mi ouer v oec ōtfermt heb/Eñ zȳ heere wert toornich/eñ leuerde hē dē pȳ niger ouer/tot dz hi hē betaelde al wat hi

Mar/xi/b hē sculdich was/Alzo sal v mijn hemelsce vader oec doē/ist dz ghi een yegelic/sinen broeder nz vā hertē zȳ gescil en vergeeft/

Mar/x/g. luce/xvi

Dat.xix.Capittel

A Ende het geuiel/doē Jesus deze redē voleint hadde/vertrac hi vā galile-

lea eñ quā in die palē des ioodscē lants/o-uer geē side der Jordanen/eñ hē volchde vele volcs na/eñ hi maectese aldaer gezōt

Doē tradē die phariseē tot hē/hē tēte-rēde eñ seydē tot hē/Ist oec recht/dz hē eē man van sinē wiue sceide/om eenige sake Hy ātwoorde eñ sprac/En hebt ghi nz ge-lezē dz die mēsce int begin gemaect heeft die maecte dz eē mā eñ wijf zijn soude/eñ sprac/daer om sal eē mēsce vader eñ moe-der latē/eñ sinē wiue aē hāgē/eñ die twe sullē eē vleesch zijn/zo en zȳ sy nu nz twee mer eē vleesch/wat nu god te samen ghe uoecht heeft/dz en sal de mēsce niet sceidē

Doē sprakē si/Waer om heeft dā Moi-ses gebodē/eenē sceidbrief te geuē/eñ hē vā haer te sceidē? Hi sprac tot hen/Moy-ses heeft v geoorloeft vā uwē wiuē te scei dē/om die herdicheit uws hertē wille mer vā beginne/en ist alzo nz geweest Mer ic seg v/wie hē vā sinē wiue sceidt(het en si dā om der hoerderye wille)eñ trout een āder/die doet ouerspele/eñ wie die af ge-sceidene trout/die doet oec ouerspele

Doē seidē die discipulē tot hē Staet die sake eēs māns alzo mz sinē wiue/zoo en ist nz goet houwē/hi sprac tot hen/Alleman en vaet dat woort nz/mer diē het gegeuē is/Want daer zijn zōmige gesnedene/die zijn wt moeders lichaem alzo geboeē/eñ daer zijn zōmige gesnedene/die vā mēscē gesnedē zijn/eñ daer zijn zōmige gesnede ne/dye hen zeluē besnedē hebbē/om des hemelrijcs wille/Wie het vatē mach/die vaet het

Doē wordē kinderkēs tot hē gebracht dat hi die hādē op hen soude leggē/eñ bid dē/eñ die discipulē snaudēse aē/maer Je-sus sprac/Laet die kinderkēs/eñ en wee-ret hen niet tot mi te comē/wāt sulker is dz hemelrijc/eñ hi leide die hādē op hen/ eñ tooch van daer.

Eñ siet eene trat tot hē/eñ sprac/Goe de meester hoe moet ic wel doē/dat ic dat eewige leuē mocht hebbē/Hi sprac tot hē wat heet ghi mi goet? niemāt en is goet dā alleē die eenige god/mer wilt ghi tot-tē leuene in gaē/zo hout die gebodē/doen seide hi tot hē/welcke? Jesus sprac/ghi en sult nz dootslaē/ghi en sult geen ouerspel

doē/ghi en sult niet stelē/Ghi en sult geē
valsce getuich geuē/eert vadē eñ moedē/eñ
ghi sult uwē naestē beminnē als v seluē/
Doē sprac die iongelinc tot hē/dat heb ick
al gehoudē vā mijnder ionchept op/wat
gebreect mi noch? Jesus sprac tot hē/wilt
ghi volcomē zijn so gaet henē/eñ vercoopt
dat ghi hebt/eñ geuet dē armē/zo sult ghi
eenē scat indē hemel hebben/eñ comt/eñ
volcht mi na/doē dye iongelinc dat woort
hoorde/so ginc hi bedroeft vā hē/want hi
hadde veel goets

Eñ Jesus sprac tot sinē discipulen/Wa
rachtelic ic seg v Eē rijcke sal zwaerlic int
hemelrijc comē/eñ breeder seg ick v Het
is lichter dat eē kemel/door eē naeldē oo-
ge gae/dā dat eē rijc int rijck gods come/
doē sine discipulē dat hoordē/ontsetten sy
D hen zeer/eñ sprakē/ia wie mach dā salich
werdē? Jesus sachse aē eñ sprack tot hen/
Mar.x.d/ bi dē mēscē ist ōmogelic/mer bi gode zijn
Luce.xviij.d alle dingē mogelic

Doē ātwoorde Petrus eñ sprac/Siet/
wi hebbē't al verlatē eñ zijn v na geuolcht/
Jesus sprac/warachtelic ick seg v dat ghy
die mi na geuolcht zijt/inder weder ghe-
boortē/als des mēscē sone sal sittē/opten
stoel zijnder heerlichz/sult ghy oec sittē op
tweelf stoelē/eñ oordeelen die tweelf ghe
slachtē vā Jsrael/Eñ eē yegelick die daer
verlaet/huzē/of broederē of susterē/of va-
der of moeder/of wijf oft kint/of ackerē ō
mijns naēs wille/die salt hōdert fout ont-
faē eñ dat eewich leuē beeruē/maer vele
die daer die eerste zijn/sullē die laetste zijn
eñ die laetste sullē die eerste zijn

Dat.xx.Capittel

A Dat hemelrijc is gelijc eenē vader
des huisgesins/die smorgens zeer
vroech wt ginc/om arbeiders in sinē wijn
berch te huerē/Eñ doē hi met diē arbey-
ders eēs wert/om eenē pēninc tot eenen
dachloō/so seinde hijse in sinē wijnberch/
eñ hy ginc wt ontrēt der derder vren/eñ
sach ādere op die merct ledich staē/eñ hy
sprac tot hen/gaet ghi oec indē wijnberch/
ic wil v geuē zo wat recht is/eñ si gingen
derwaerts/Weder om ginc hi wt ōtrent
die seste eñ negēde vre/eñ dede oock alzoo
Eñ ontrēt die elfste vre ginc hi wt/eñ sach

ādere ledich staen/eñ sprack tot hen Wat
staet ghi hier dē geheelē dach ledich/Sy
sprakē tot hē/Niemant en heeft ons ghe
huert/Hi seide tot hen/Gaet ghi oock in
dē wijnberch/eñ so wat recht zijn sal/dz sal
v gewerden

Doēt nu auont wert/so sprac die heere B
des wijnberchs tot sinē rētmeester/roept
die arbeiders/eñ geeft hen dat loō/eñ be
gint aē dye laetste/tottē eerstē toe/Doen
quamē die ontrēt der elfster vrē gehuert
warē/eñ eē yegelic ontfinc sinē penninc/
Doē die eerste quamē/meinden si/dat sy
meer soudē ontfaē/eñ si ontfingē oec een
yegelic sinē pēninc/eñ doē si diē otfingen
murmureerdē si tegē dē huisvader/ende
seydē Dese laetste en hebbē maer eē vre
gearbeit/eñ ghy hebse ōs gelijc gemaect
wi die dē laste eñ hitte des daechs gedra-
gē hebben/

Hy ātwoorde eñ seide tot eenē onder
hen Mijn vrient ic en doe v geen onrecht
en sijt ghi niet met my eens ghewoorden
om eenē pēninc? Neemt dat v is/eñ gaet
henē/Jc wil dezē laetstē geuē/gelijc als v
Of en heb ic geē macht mettē mijnen te
doē dat ic wille? Siet ghi daer om scheele
dat ic so goedertierē bē? Alzo sullē die laet
ste die eerste zijn eñ die eerste dye laetste/
Wāt vele zijn geroepē/maer weinich wt
vercoren.

Eñ hi tooch opwaerts te Jerusalē/eñ C
nā die tweelf discipulē tot hē/bezondert/ Mar.x.d/
optē wech/eñ seide tot hen/Siet/wi trec- Luce.xviij.c
ken opwaerts te Jerusalem eñ des men
scen soon sal den hoogen priesteren ende
scrifrgeleerden ouer geleuert werdē/eñ
si sullen hem verdoemen totter doot/eñ
sullen hem ouer leueren den heidenen te
bespottene ende te geesselen ende te crui
cen/eñ optē derdē dach sal hi weder ver-
risen.

Doē trat tot hē dye moeder der kinde-
ren Zebedei met harē sonen/si viel voor
hē nedē eñ bat wat vā hē/eñ hy sprack tot
haer/wat wilt ghi? Si seide tot hē Laet de
se mine twee sonē sittē in v rijcke/den ee
nē tot uwer rechter hāt/eñ dē āderē tot u-
wer slincker handt/Maer Jhesus andt-
woorde eñ sprack/Ghi en weet nyet wat

ghi bidt/mocht ghi dē kelc drinckē diē ick
drīckē sal:eñ v latē doepē mettē doopsel/
daer ic mede gedoopt werde/Si seidē tot
hē/Ja wi wel/eñ hi seyde tot hen Minen
kelc(tes waer)suldi drincken/eñ metten
doopsel daer ic mede gedoopt werde/sult
ghi gedoopt werdē/Maer dat sitten tot
mijnder rechter eñ slincker hāt en is mij
der macht niet v te gheuē/maer dien het
bereyt es van minen vader

Mar/xx/f Luce/xxij c
Doen dat die thien hoorden/zo wordē
si onwillichlich ouer die twee broederen
D Jesus riepse tot hem eñ seide/Ghi weter
dz die wereltlike princē hebbē heerscapie
eñ die ouer heerē besegē gewelt/Also en
salt onder v niet zijn/maer ist dat iemant
machtich onder v wil zijn geachtet/die si
uwe dienaer/eñ die daer die onder v dye
eerste wil zijn die si uwe knecht Ghelijck
als des mēschē soon niet en is gecomē/om
dat hi hē soude laten dienē/maer dat hy
dienen soude/Eñ geuē sijn leuen tot een
verlossinge voor vele

Mar/xx/g Lu/xviij/f/
Eñ doē si vā Jericho wttoogē/zo volch
de hem veel volcs na/eñ siet twee blindē
saten bi dē wege/eñ doē si hoordē dat Je.
sus voor bi ginc/riepē si eñ spraken/Och
here ghi zone Dauid/ontfermt onser/eñ
dat volc berespte se dat si swighen souden
Maer si riepen vele meer eñ seydē Och
heere du sone Dauid/ontfermt onser/Je
sus stont stille eñ riepse eñ sprac.wat wilt
ghi dat ic v doē zal:Si zeydē tot hē.heere
dat onse oogē opē ghedaē werden/eñ het
iammerde Jesum/eñ raecte haer oogen
eñ ter stont worden haer oogē weder siē
de/eñ si volchden hem na

Dat.xxi.Capittel

A Mar/xi/b Luce/xix/c Jo/xii/b/
Als si bi Jerusalē quamen te Beth.
phage aen dē olijf berch/zo zeyde
Jesus twee vā sinē discipulē/eñ seyde tot
hen Gaet henē in dat steetkē dat voor v
leget/eñ ter stondt sult ghi een esellinne
vinden aēgebōdē/eñ een vuelen bi haer/
ontbintse/eñ brinckse tot mi/Eñ ist sake
dat v yemant wat seyt/so segt/Die heere
behoeft haerder/ter stont sal hise v laten
Maer dat gesciede al/op dat veruult sou.
de werden/dat gezeit is door dē propheet Zach/ix/b
die daer spreect Segget totter dochteren
Zion/Siet v coninc/comt tot v sachtmoe.
dich eñ hi rijdet op een esel/eñ op eē vue.
len/der lastbariger ezelinnē Die discipu
len gingen henen/eñ dedē gelijc hen Je.
sus beuolen hadde eñ brachten die ezelin
ne eñ dat vuelen/eñ legedē haer cleeder
daer op/eñ setten hem daer op/Eñ vele B
volcs spreyde die cleederen op dē wech/die
andere hieuwen tacken vā dē boomē eñ
stroeyedense op den wech/Dat volck dat
voor ginc eñ na volchde/riep eñ sprac/Ho
sianna/den zone Dauid/gebenedijt si die
daer comt in dē name des heeren Hosian
na inder hoochte

Eñ als hi te Jerusalē incoorh zo beroer
de haer die geheele stat/eñ zeyde Wie es
deze/Dat volc sprac/Dat is Jesus/die pro
pheet van Nazaret wt Galilea/eñ Jesus
ginc inden tempel gods/eñ dreef wt alle Johan/ij/
vercopers eñ copers in dē tempel eñ stiet Mar/xi
der wisselaers tafelen omme eñ die stoe. Luce/xi/c
len der duyuen cremers/eñ sprac tot hen Jeri/vij,b
Daer staet gescreuen/Mijn huys zal eē
beed huys hieten/maer ghi hebt daer eē
moort cuyle af gemaect/Eñ die blijnden
eñ lammen ghinghen tot hem in dē tem
pel eñ hi genasse

Doen die hoghe priesteren eñ srift ghe
leerden sagen die wonderen die hy dede
eñ die kinderen inden tempel roepē/Ho
sianna den zone Dauid/zo worden si ont. pse/viij/b
stelt/eñ zeyden tot hē Hoort ghy ooc wat
dese seggē Jesus sprac tot hen/Ja ick/Eñ
hebt ghi niet gelezen Wt den monde der
onmondigher ende suyghelinghen/hebt
ghi lof volmaect/ende Hi liet se daer/ende
ginc ter stadt wt/tot Bethanien.eñ bleef C
daer ouer nacht Mar/xi/b Luce/xiij.b

Maer als hi smorgēs weder in die stat
ginc/zo hōgerde hē eñ hi sach eenē vijch
boom aē dē wech/eñ hi ginck daer toe eñ
en vandt daer niet aen/dan alleen blade
ren eñ sprac tot hem Nu en wassche op v

na deser tijt voort/nimmermeer gheen
vruchte/eñ dē vijchboō verdorde ter stōt
eñ doē die discipulē dat sagē/zo verwōder
dē si hen/eñ seydē/Hoe is dē vijchboō zoo
haestelic verdorret?Jesus antwoorde eñ
sprac/Ist dat ghi gheloue hebt eñ niet en
twifelt/zo en sult ghi niet allēē sulcs met
dē vijfchboō doē/maer waert dat ghi tot
desen berch sept/Heft v op/eñ worpt v in
die zee/zo sout gesciedē/eñ al wat ghi bid-
det/in v gebet/gelooft ghijt/zo sult ghijt
ontfaen

Eñ als hi indē tēpel quā/zoo tradē tot
hē/daer hi leerde/die hoghe priesters eñ
Luce/xij/a die ouders indē volck eñ seyden Wt wat
macht doet ghi dat?ende wie heeft v die
macht gegeuē?Jesus ātwoorde eñ sprac
tot hen/Ick wil v oor een woort vragē/ist
dat ghi mi dat segt/zo wil ic v segghē/wt
wat machtē ic dat doe/Vā waer was dat
doopsel Johānis/was het vādē hemel of
vādē mēscē Doē dachtē si bi hen seluē eñ
sprakē/Segghē wi dat het vādē hemel si
geweest/zo sal hi tot ons seggē/waerō en
geloofde ghi hē dā niet?Mair seggē wy
dat het vādē mēscē si ggeweest/zo vresen
wi dat volc/wāt alle mā hielt Johānem
voor eenē propheet/eñ si ātwoorden Jesu
eñ seydē/wi en wetēs niet/Doē sprac hy
tot hen/Soo en segick v oor nyet wt wat
machten dat ic dat doe

Maer wat dunct v Eē mā hadde twee
sonē/eñ ginc tottē eerstē eñ sprac/Myne
soō gaet henē/eñ arbeit hedē in minē wijn
berch/Hi antwoorde eñ sprac Ic en wils
niet doē/daer na beroude hem dat/eñ hi
ginc daerwaerts/eñ hi ginc tottē anderē
eñ sprac des gelikē Hi ātwoorde eñ sprac
Wel heer/eñ hi en ginck niet derwaerts
Welke vā diē tweē heeft des vaders wil
le gedaē/Si seydē tot hē/die eerste Jesus
seyde tot hen Warachtelic ic seg v/die tol
lenaers eñ hoerē sullē eer int hemelrijc
comē/dā ghi Johannes quā tot v eñ leer
de v dē rechtē wech/eñ ghi en gheloefde
hē niet/maer die tollenaers eñ hoerē ge
loefdē hem/eñ al saecht ghijt wel/ghi en
D deet nochtās gheē boete dat ghi hē daer
Mar/xij/a na oor geloeft hadt
Lu/xx/a/ Hoort eē ander gelikenisse Daer was
een huysvader die plāte eenē wijnberch
eñ leyde daer eenē tuyn omme/eñ groef
daer eē persse inne/eñ timmerde eenen
toren/eñ verhuerde hem den wijngarde
niers/eñ tooch ouerlāt/Doē nv dē tijt der
vruchtē aē quā/zo seynde hi sine knechtē
tottē wijngardeniers/dat si zijn vruchtē
soudē ontfaē/Doē namē die wijngarde-
niers/sine knechtē/dē eenē sloegē si met
roedē dē anderē doodē si/dē derdē steēdē
si/Wederō seynde hi āder knechtē/meer
dā der eerster warē eñ si dedē hen des ge
lijcs/Daer na seynde hi sinē soon tot hen
eñ sprac Si sullē hen voor minē soō ontsiē
maer doen die wijngardeniers dē soon
saghen seiden si onder malcanderen/dit
es dye erfghename/Comdt laet ons hē
dooden/eñ zijn erfgoet aen ons bringhē/
eñ si namē hē eñ stietē hē tē wijnberghe
wt/eñ doodē hē/Als nv die heere des wijn
berchs comē sal wat sal hi dezē wijngaer
denier doē/Si seydē tot hē/Hi sal die boef
wichtē fellich verdoē/eñ sinen wijnberch
anderē wijngardenierē wtgeuē die hem
die vruchten ter rechter tijt geuen Mat/xx/a
Jesus seyde tot hen En hebt ghi noyt Luce/xx/b
gelesen in die scriftē/Die steē/diē die tim
merleiden verworpē hebben/die es tot
eenen hoecsteen geworden/vāden here
is het gesciet/eñ het is wōderlick voor on
sen oogen Daerō seg ic v/dat rijc Goods
sal vā v genomen werdē/eñ dē heydenē
gegeuē werden/die sine vruchtē bringē
Eñ wie op desen steen valt die sal breken
maer op welken hi valt/diē zal te stuckē
malen/Eñ doen die hoge priesteren ende
Phariseen/sine gelikenisse hoorden/ver
stonden si/dat hi vā hen sprac/eñ si stōdē A
daer na hoe si hem mochten grijpē mair Lu/xiiij/d.
si vreesden dat volck Dat.xxij.Capittel apo/xix/g/.

Ende Jesus antwoorde eñ sprac we
der door gelikenisse tot hen/eñ zey-
de Dat hemelrijc is gelijc eenen coninck
die sinen zone bruyloft maecte/eñ seynde
sine knechten wt/dat si die gastē ter bruy
loft souden roepē/eñ si en wilden nyet co
men Anderwerf seynde hi ander knech-
ten wt/eñ seyde Segget den gasten/siet
ic heb minen maeltijt bereit/mijn ossen
eñ mijn gemeste beesten zijn ghesslagen/

eñ tes al bereet/comt ter bruyloft/Mair
si verachtē dat/eñ gingē wech/deē op si-
nē acker/die ander tot syn coopenscappe/
Eñ zōmige grepē syn knechtē/eñ bescim
tēse eñ doodēse/Doē die coninc dat hoorde
waert hi toornich/eñ sticte syn heyr wt/eñ
verdede dese moorders eñ stac hare stadt
āen

B Doē sprac hi tot sinē knechtē/Die bruy
loft(tes waer)is bereet mair die gastē en
warēs niet weerdich/Daer omme gaet
henē op die stratē eñ noodet ter bruyloft
wien dat ghi vint/Eñ die knechtē gingē
wt op die stratē/eñ brochtē te gader wien
dat si vōdē/quade eñ goede/eñ die tafelē
wordē alle vol Doē ginc die coninc in/om
die gastē te besiē eñ hi sach daer eenē mē-
sce die en hadde geen bruylofs cleet aen/
eñ sprac tot hē/Vrient hoe syt ghi hier in-
gecomē/eñ en hebt nochtās geē bruyloft
cleet aē Eñ hi verstomde/doē sprac die co-
ninc tot sinē dienarē bindet hē handē eñ
voetē/eñ worpt hē in die uterste duyster-
nisse daer sal zijn huylē eñ tāclappē/wāt
vele syn geroepen eñ weinich zijn wtuer
coren

Mar/vi/b Doen gingē die phariseē wech/eñ hiel
Luce/viij c dē eenē raet/Hoe si hē bestrickē mochten
in sine redene eñ seyndē haer discipulen
met herodes dienaers tot hem eñ seyden
Meester wi wetē/dz ghi warachtich syt
eñ leeret dē wech Gods recht/eñ ghi en
vraecht na niemādē/want ghi en achtet
dat aēsien der mēscē niet Daerō segt ons
wat dūct/Ist recht/datmē dē keyser chijs
geue of niet/doē nv Jesus haer scalicheit
mercte/seyde hi/Ghi geueyn de wat tem
teert ghi mi/Toont mi die chijnsmunte/
Eñ si lanckdē hē eenē pēninc/eñ hi sprac
tot hen/Wiēs is dat beeldt eñ dit opscrift
Si seydē tot hē/Des keysers Doē sprack
hi tot hen/zo geeft den keiser/dat des kei
sers is/eñ Gode wat Gods is /doen si dat
hoorden/gaeft hen wonder/eñ si lietē hē
eñ gingen van daer

C Optē seluē dach tradē tot hē die Sadu
ceen/die daer houden datter geē verrise
Mar/vi/b nisse en si/eñ vraechdē hē eñ seydē Mees
Luce/vij/c ter/Moyses heeft geseyt/Ist dat eē sterft
deu/xxv/b. eñ en heeft geen kinder/so sal die broeder
syn wijf trouwen/eñ sinen broeder/saedt
verwerken/Nv zijn bi ons gheweest se-
uen broeders/die eerste huwede eñ sterf
des gheliken die andere eñ die derde/tot
ten seuensten toe/ten laetstē na allē sterf
dat wijf ooc/Nv inder verrisenisse/welcs
wijf salse syn onder den seuenen/si hebbē
immers alle ghehadt/Jesus antwoorde
eñ sprac tot hen Ghi doelt/eñ en verstaet
die scrift niet/noch die cracht Goods/In-
der verrisenisse en sullen si noch trouwē
noch hen laten trouwē maer si zijn gelijc
als die engelen inden hemel

Maer en hebt ghi vander verrisenisse Exo/iii/
niet gelezē/dat v geseyt is/vā gode/Daer Ma/vij
hi spreect Ic ben die God Abraham eñ de
D God Isaac eñ die God Jacob/Maer god
en is geen God der dooden/maer der le-
uender Eñ doen dat volc sulcs hoorde/zo
ontsetten si hen ouer zijn leeringhe.

Doen die phariseen hoorden dat hi dē
Saduceen den mondt gestopt hadde zoo
vergaderden si hen eñ een onder hen eē
scrift geleerde tentéerde hem/eñ sprack
Meester welck is het grootste ghebot in deu/vi/
der wet Jesus zeyde tot hem Ghi zult be
minnen God uwen heere wt geheelder
herten/van uwen geheelen gemoet/dat
is dat eerste eñ dat grootste ghebot/Dat
ander is dien gelijc ghi zult uwen naestē
beminnē als v seluē/In desen tweē gebo
dē/hācht de geheele wet eñ die prophetē

Doen nv die phariseen bi malcanderē
waren/vraechde hen Jesus eñ sprac/wat
dunct v van cristo/wiens zoon is hi Si zei
den Dauids Hi sprac tot hen Hoe noemt
hem dan Dauid inden geest eenen heer ps/cx/
daer hi zeyt Sit tot mijnder rechter hant
tot dat ic uwe vianden/tot eender banck
ken uwer voeten legge/Ist dat hem Da
uid eenen heere naemt/Hoe is hi dā zijn
zone/eñ niemandt en dorste hem ooc van
dien daghe voort aen meer vragen

Dat.xxiij.Capittel

A Doen sprack JESVS totten volc Luce/xx/
ende tot zijnen discipulen ende zei
de/Op Moyses stoel hebben geseten die
scrift geleerden eñ phariseē daerom allet

wat si v segghen dat ghi houden sult/dat
hout eñ doet/maer na haren wercken en
sult ghi niet doen/si segghent wel/eñ en
doens niet/Want si binden zware eñ on-
draeghelijke borden/eñ legghense dẽ
mensche opten hals/Maer si en willen
die selue/nz met enẽ vinger aẽroerẽ Alle
haer wercken doen si dat si vãdẽ liedẽ ge
sien soudẽ werdẽ/Si makẽ brede gedinc
brieuẽ/eñ grote zoomen aen haer cleederẽ
si sitten gheerne bouen/ouer tafel/eñ in
die scholen/eñ hebbẽt gheerne dat si ghe
gruet werden op die maerct eñ dat si vã-
den menschen Rabbi ghenoemt werdẽ/
Maer ghi en sult v niet rabbi latẽ noe-
men/Want eene is uwe meerster cristus
maer ghi sijt alle broeders eñ ghi en sult
niemant vader heten opter aerden/wãt
een is uwe vader die inden hemel is Eñ
ghi en sult v niet meester laten noemen/
want eene is uwe meester christus/Die
grootste õder v sal v dienaer sijn wãt wie
hem seluẽ verhoocht/die wert vernedert
Eñ wie hem seluen vernedert/die wert
verhoocht

B Wee v scrift geleerden eñ Phariseen
ghi gheueypsde/ghi die dat hemelrijc toe
sluyt voor die menschen/ghi en comt niet
in/ende die daer in willen/die en laet ghi
niet in gaen
Wee v scrift geleerdẽ eñ Phariseen
ghi gheueypsde/Ghi die der weduwẽ hui
sen op etet/eñ dat onder eenen schijn vã
langhe gebeden/daer om sult ghi des te
meer verdoemenisse ontfaen
Wee v scrift geleerden eñ phariseẽ/
ghi geueypsde/ghi die landt eñ water om
trect/dat ghi eenen ioeden genoete soudt
maken/eñ als hijt geworden is/so maect
ghi van hem een kint der hellen/twee-
fuldich meer dan ghi sijt
C Wee v ghi verblinde leiders/ghi die
segt wie daer sweert bidẽ tẽpel/dat en is
niet/maer wie bi dat gout aendẽ tempel
zweert die is sculdich/ghi sottẽ eñ blindẽ
wat is groter/dat gout of dẽ tẽpel die dat
gout heilighet Wie daer zweert bi dẽ ou
taer dat en is niet/maer wie daer zweert
bi die offerande/die daer op es die is scul-

Matheus xxiij Ca
dich Ghi sotten eñ blinde wat is groter
die offerande of dẽ outaer/die de offerhã
de heiliget Daer om wie daer zweert by
den outaer/die zweert bi dẽ seluẽ/eñ bi al
let dat daer op is/Eñ wie daer zweert by
den tempel/die zweert bi dẽ seluen/eñ bi
dien die daer inne woẽt/eñ wie daer zwe
ret bi den hemel/die zweeret by dẽ stoele
Gods eñ bi dien die daer op sittet
Wee v scrift geleerdẽ eñ phariseẽ/ghi
geueypsde/ghi die vertiẽdet munte/anijs
eñ commijn/eñ laet achter dat zwaerste
inder wet/te wetene dat ordeele/die ont-
fermherticheit eñ dat geloue/dat soude-
men doen eñ tgeene niet achterlatẽ Ghi
verblinde leiders ghi dye sidet die mug-
ge/eñ slict eenen kemel

Wee v scrift geleerdẽ eñ phariseẽ ghi
geueypsde/ghi die dat buytenste aẽdẽ be-
ker eñ schoetel reyniget/maer vã binnẽ
sijt ghi vol roefs eñ onreynicheyts/ghy
blinde phariseen/Reynicht eerst dat bin
nẽste aendẽ pot eñ scoetel/op dat ooc dat
butenste reyn werde
Wee v scrift geleerdẽ eñ phariseẽ/ghi
geueypsde/ghi dye gelijc sijt dẽ gewitten Luce/xj/d
grauen/die vã buitẽ fraey schijnẽ/maer
vã binnẽ sijn si vol dooder beenẽ/eñ aller
onreinicheit/Also schijnt ghi ooc vã buitẽ
voor die mensche vroẽ/mair vã binnẽ sijt D
ghi vol geueynstheits eñ onduechden

Wee v scrift geleerdẽ eñ phariseẽ/ghi
gheueypsde/ghi die der prophetẽ grauen
timmert/eñ verciert die grauẽ der recht
vaerdiger eñ segt/waren wi tot onser va
ders tijden gheweest/zoo en wilden wy
niet deelachtich zijn met hen aender pro-
pheten bloet/zo geeft ghi(tes waer)ouer
v zeluen ghetuighenisse dat ghi kinderẽ
der gheender zijt/die de prophetẽ gedoot
hebben Wel aen veruult ghi ooc die ma-
te uwer vaderen/ghi slanghen/ghi ade-
ren gheremten Hoe wilt ghi der hellscer Luce/xiij,d
verdoemenissen ontulien.
Daer omme zyet/Ick zeynde tot v
propheten ende wyse ende scrift gheleer
den ende der seluer zult ghy zommighe
doodẽ ende cruycẽ/eñ zõmige zult ghi ge-

selen in uwē scholen/eñ ghi sultse vervol-
ghen vander eender stadt totter andere
op dat op v come/alle dat gerechte bloedt
dat gestort is opter aerden vanden bloe
de des gerechten Abels aen/totten bloe.
ij pa.xxiiij.c Zacharie des soons Barachie den welc-
ken ghi ghedoodet hebt tusschen den tē
pel eñ den outaer/Warachtelick ick seg-
ghe v/dat sulcs alle op dit geslachte sal co-
men/Jerusalem/Jherusalem/ghi die de
propheten doodet/eñ steenighet dye tot
v gesonden sijn/Hoe dicwile hebbe ick v
kinderen willen vergaderen/ghelijc een
hinne haer kiecskens onder haer vloege
lē vergadert/eñ ghi en hebt nz gewilt Siet
v huis sal v woest gelatē werdē/want ic
seg v ghi en sult mi van nv voort aen niet
meer sien/tot dat ghi segt ghebenedijt si
hi die daer comt inden name des HEE-
REN/

Dat.xxiiij.Capittel

Mar.xiii.c
A Ende Jesus ginc wech vanden tem-
Luce.xxi.b pel/eñ sine discipulen traden tot hē
dat si hem des tempels timmiragie sou-
den toonen/Jesus sprac tot hem/En siet
ghi niet dat al/Warachtelic ic segghe v
Den eenen steen en sal hier niet optē an-
deren bliuen/die niet ghebroken en wer
de.

Eñ als hi opten olijfberch sat/so tradē
sine discipulen besondert tot hem eñ spra
ken Segghet ons/wanneer sal dat allet
ghescien Eñ dwelck sal dat teken uwer
toecomst zijn/eñ der werelt einde/ Jesus
antwoorde eñ seyde tot hen/Siet toe/dat
v niemant en verleyde want dair salder
veel comen onder minen name/eñ seggē
Jck ben christus/ende sullen vele verley-
den

Ghi sult hooren oorloghen/eñ gerrijs-
sche van oorlogen siet toe eñ en veruaert
v niet/dat moet eerst ghescyeden Maer
het eynde en is noch niet daer/wāt deen
volc sal teghen dat ander op staen/eñ deē
coninrijck teghen dander eñ daer sullē
sijn pestilencien eñ dieren tijt/eñ aertbe-
uinghe in vele besondere plaetsen/daer
sal den noot eerst beghinnen

B Dan sullen si v ouerleueren in tribu
Jo.xiiij.b lacien eñ sullen v doden/eñ ghi moet vā
Math.x.d alle man gehaet werden om mijns naēs
wille Dan sullen hen vele verargheren/
eñ sullen hen onder malcanderen verra-
den/eñ sullen malcanderen haten/Ende
daer sullen vele valsche prophetē opstaē
eñ sullen vele verleyden/eñ want die on
gerechticheit douerhant sal nemen/zoo
sal die liefde in velen vercouden/Maer
wie volhert totten eynde toe/die wert sa
lich ende dat euangelium vanden rijcke
sal ghepredickt werden in die gheheele
werelt/tot eenen ghetuygenisse ouer al-
le volcken/eñ dan sal dat eynde comen

Als ghi dan sien sult dat woeste verey Jo.xij.c
sen(dair vādē propheet daniel af ghesept
is/dat hi staet in die heilige plaetse)wye Dani.ix.g
dat leset die aēmerct dat/Dā vlie op dye
bergē/wie int ioetsce lāt is/eñ wie op den
dack is/die en dale niet nederwerts/om
yet wt sinē huise te halē/eñ wie optē vel-
de is/die en keere niet weder om zijn cle-
derē te halē/Wee dē beuruchtē eñ die so-
gen in dier tijt/Mer biddet dat v vluchte
niet en gesciede indē wijnter of optē sab-
bot/wāt het sal dā een groote tribulacie
sijn/welcs gelijc niet gheweest en is/vā
begin der werelt/tot deser tijt toe eñ dies
gelijcs oock niet sijn en sal/eñ waert dat de
se dagen niet vercort en wordē/zo en sou- C
de geē mēsch salich werdē/maer om der
wtuercorender wille/zoo werden die da-
ghen vercort

Eñ ist dat dan yemant tot v seyt/Siet
hier is cristus of dair/so en zult ghijs niet
gelouē/Wandt daer sullen valsche christi
eñ valsce propheten op staē eñ grote teke
nē eñ wonderē doen/also dat verleyt sou Mar.xiij.c
den werdē in dolinge(waert dat moege- Luce.xvii.g
lick waer)oock die wtuercorene/Siet ick
hebt v te vorē geseyt/dair om als si tot v
segghen sullen Siet hi is inder woestinē
soo en gaet niet wt/siet hi is in die camer
soo en gheloues niet Wandt ghelijck als
den blixem wt gaet vant oosten/eñ scijnt
tot int westen/Alsoo sal die toecomst des
menschen soon oock zijn/Wandt waer eē
aes es/daer vergaderen die arnen

Ter stont na die tribulatie der seluer
tijt/sullē sonne eñ mane dē schijn verlie-
sen/eñ die sterrē sullē vādē hemel vallen
eñ die crachtē der hemelē sullē hen bewe
gen/eñ dā sal dat teken des mēschē soon
indē hemel verschijnē eñ dā sullē huylen
alle geslachtē opter aerdē/eñ sullen des
mēscē zoon sien comē in die wolkē des he-
mels met groter cracht eñ heerlicheit eñ
hi sal zijn ingelē seyndē met hellē basuy-
nen/eñ si sullē sine wtuercoren vergade
ren vādē vier wijndē van dē eenē eynde
des hemels tottē anderen

Mar/xiii c Leert aendē vijchboom een gelikenis
Luce/xxi/f/ se/als sinen tac sapachtich wert/eñ blade
ren crijcht/zo weet ghi dat dē somer bi is
Also oec/wāneer ghi alle dese dingen siet
zo weter/dat het oec na voor die duerē es/
Warachtelic ic segge v/dit geslacht en sal
niet afgaen/tot dat allet geschiet Hemel
eñ aerde sullē doir gaē/maer mine woor
dē en sullē niet vergaen/Maer vā dien
dage eñ vā dier vrē en weet niemāt noch
oec die ingelē indē hemel/maer alleē mijn
Luce/xvij f vader
Ge/vij/ f/ Mair gelijc als het totter tijt Noe was
alzo zal oec zijn die toecomst des mēschen
zoons/wāt gelijc als si warē indē daghe
der diluuiē si aten/si dronckē/si troudē eñ
lietē hen trouwē tot dien daghe toe/doen
Noe ter arken ginc/eñ si en wistēs niet
tot dat die diluuie quā eñ naēse alle wech
Also sal die toecomst des mēscē soons oec
sijn/dan sullē twee optē velde sijn/deē zal
mede genomē werdē eñ die ander zal ver
laten werden Twee zullen op die muelē
malen/deen zal aen ghenomen werden/
eñ die ander sal verlaten waerden.

D Daer om waect/want ghi en weet niet
Ma/xxi/a in welke vre v heere comen sal Maer dat
Luce/xij/ c sult ghi weten/waert dat een huis vader
wiste in welke vre die dief comē wilde/zoo
soude hi immer wakē eñ en latē zijn huis
niet doirgrauen/Hier om sijt ghi oec be
reyt want die zone des menscen zal comē
tot eender vren als ghi dat niet en meint
Maer welke is een ghetrouwe eñ voor-
sichtich knecht/die sijn heere gheset heeft
ouer zijn ghesinne/dat hi hen ter rechter

tijt spise gheue/Salich is dye knechte/als
sijn heere comt/eñ vindet hem/dat hi al-
zo doet/Warachtelick ick segghe v/hy sal
hem ouer alle zijn goedē setten Maer ist
dat die quade knecht in zijn herte seit/mijn
heere en comt noch in langhe niet/eñ be
gint sine mede knechten te slaen/etet eñ
drincket metten dronckenen/zo zal die he
re desselfs knecht comen/in den dage als
hijs niet en verwoedt/eñ ter vren dye hi
niet en weet/eñ sal hem in stucken slaen/
eñ zal hem zijn loon gheuen metten ghe-
veysden/daer sal zijn huilinghe eñ tande
clappen

Dat.xxv.Capittel

Dan sal dat hemelrijc ghelijck zijn A
thien maechden/die haer lampē
namen/eñ ghinghen wt den bruidegom
te gemoete/Maer vijf onder hen waren
dwaes/ende viue waren voorsichtich die
dwasen namen haer lampen/maer si en
namen ghenen olie met hen/die voorsie-
nighe namen olie in haren vaten met ha
ren lampen Doen nu dye bruydegō ver-
toefde/zoo worden si alle slaperich eñ ont
sliepen Te middernacht waert een ghe-
crijsch/Siet/die bruydegō comt gaet wt/
hem te gemoete Doen stonden alle dye
maechden op/eñ vercierden haer lampē
ende onder dye dwase zeiden totten voor
sienighen/geeft ons van uwen olie/wāt
onse lampen gaen wt/Doen antwoordē
die voorsienighe ende seyden Alzoo nyet
op dat ons eñ v nyet en ghebreke/Maer
gaet henen tottē cremerē/eñ coopt voor
v seluen/Ende doen si henen ghinghen
om te copen zoo quam dye bruydeghom
ende dye welke bereyt waren/ghinghē
met hem in/ter bruyloft/ende dye duere
waert ghesloten Tē laetstē quamen die
andere maechden oock/ende seydē HE-
RE/HERE doet ons open/Hi antwoor
dē ende sprack Warachtelick ick segghe
v/ick en kenne v nyet/Daer om waeckt
wandt ghi en weet den dach noch die vre
in welke des menschen soon comen sal
Ghelijck als een mensch die ouer lant B
reysde/riep sine knechten/ende dede hen

sine goedē/eñ dē eenē gaf hi vijf pont dē
anderē twee/dē derdē een/eenen yeghe
liken na sinen vermogē eñ reysde wech
Doen ginc die wech die vijf pont ontfaē
hadde/eñ comenscapte daer mede/eñ wā
vijf andere ponden/Des gelijcs ooc dye
twee pont ontfaen hadde/wan ooc twee
andere Maer die een pont ontfaen had-
de/die ginck henen eñ maecte een cuyle
in die aerde/eñ verborch sijns heeren gelt
Ouer eē langhe tijt quam die heere vā
desen knechten eñ hielt rekeninghe met
hen/Doen tradt toe die vijf pont ontfaē
hadde eñ legede vijf ander pont daer me
de eñ sprac Heere ghi hadt mi vijf pondt
gedaen siet daer ic hebbe daer mede vijf
ander pont ghewonnen/Doen sprac sijn
heere tot hem Ey ghi goede eñ ghetrou
we knecht ghi hebt ouer weinich getrou
we gheweest/ic wil v ouer vele settē gaet
in/tot ws heeren bliscap Doen trat oock
toe/die twee pont ontfaen hadde eñ sprac
Heere ghi hebt mi twee pondt ghedaen
siet daer/ic heb daer mede/twee andere
ghewonnen Sijn heere sprac tot hē/Ey
ghi vrome eñ getrouwe knecht/ghi hebt
ouer weynich ghetrou gheweest/ick wil
v ouer vele setten gaet in tot ws heeren
bliscap

C Daer tradt oock toe/die een pondt ont
faen hadde/Eñ sprack heere ick wiste/dz
ghi een hart man sijt ghi maeit daer ghi
niet gesaeyt en hebt/eñ vergadert daer
ghi niet ghestroeyt en hebt/eñ ic vrezēde
ginck henen/eñ verberch/v pont in dye
aerde/siet/daer hebdi dat uwe Sijn hee-
re antwoorde eñ sprac tot hem Ghi scalc-
ke eñ luye knecht/wist ghi dat ick maeye
daer ic niet gesaeyt en hebbe/eñ vergade
re daer ic niet gestroeyt en hebbe/zo sout
ghi mijn gelt totten wisselaren ghedaen
hebben eñ als ick ghecomen ware/had-
Ma/xiij/b de ic dat mine tot mi genomen met woe-
Mar/iiij.c ker Daerom neemt van hem dat pondt
Luce.viij.c eñ gheuet dien/die tien pont heeft/Wāt
wie daer heeft/dien sal ghegheuen wer-
den eñ sal planteyt hebbē/maer wie niet
en heeft van dien sal ooc ghenomen wer
den dat hi heeft/Eñ den onnuttē knecht

werpt in die vterste duysternisse daer sal
sijn huylen eñ tantcleppen

Als des menschen soon comē sal in sijn
heerlicheit/eñ alle heilige ingelen met
hem/dan sal hi sitten opten stoele sijnder
heerlicheit/eñ alle volckē sullen voor hē
vergadert werden/eñ hy salse van mal-
canderen sceyden/ghelijck als een herde
die scapen/vanden bocken sceidet/eñ sal
die scapen tot sijnder rechter hant stellē/
eñ die bocken ter slincker hant/Daer sal
dan die coninck segghen tot den ghenen
die tot sijnder rechter hant sijn sullē Cōt
hier ghi gebenedide mijns vaders/beer-
uet dat rijck dat v bereyt is van beghin
der werelt/want ick ben hongierich ghe
weest/eñ ghi hebt my ghespijst/Ick ben
dorstich gheweest/eñ ghi hebt mi te drinc
ken ghegheuen Ic ben een gast geweest
eñ ghi hebt mi geherbercht/ic ben naect
gheweest/eñ ghi hebt my gecleet/ic ben
cranc gheweest eñ ghi hebt my besocht/
Ic ben geuanghen gheweest/eñ ghi sijt
tot mi ghecomen

Dan sullen hem die gerechte antwoir
den eñ segghen Heere wanneer hebbē
wi/v hongerich ghesien/eñ hebbē v ghe
spijst/of dorstich/eñ hebben v te drincken
ghegeuen/wanneer hebbē wy v eenen
gast ghesien/eñ geherbercht/of naect eñ
hebbē v gecleet/wāneer hebbē wi v crāc
of geuāgē gesien/eñ sijn tot v gecomē eñ
die coninc sal antwoordē eñ seggē tot hē/
Warachtelic ic seg v Wat ghi gedaē hebt
eenen onder desen minē minsten broede D
ren/dat hebt ghi mi gedaen
Dan sal hi seggen tot diē die tot sijnder
slincker hant sijn sullen Gaet henen van
mi ghi vermaledide in dat eewighe vier
dat bereyt is den duuel eñ sinen ingelen
Ick ben hongierich gheweest eñ ghi en
hebt mi niet gespijst/Ic ben dorstich ghe-
weest/eñ ghi en hebt mi niet te drincken
gegeuē/Ic bē eē gast geweest/eñ ghi en
hebt mi niet gheherbercht/Ic ben naect
geweest eñ ghi en hebt mi niet gecleet/
Ic ben cranc eñ geuanghen gheweest eñ
ghi en hebt mi niet besocht

Dan sullē si hē ooc antwoorden eñ seggē/Heere wanneer hebbē wi v ghesien hōgerich/of dorstich/of enē gast/of naect of cranc/of gevangē/eñ en hebbē v nyet gedient/Dan sal hi hen antwoordē ende seggen Warachtelic ic seg v/wat ghi niet gedaen en hebt eenē onder desen minstē dat en hebt ghi mi ooc nyet ghedaē/eñ si sullen in die eewighe pijn gaē/maer dye gerechtige in dat eewighe leuen

Dat.xxvi.Capittel

A Ma/xiiij a Luce/xxij a Joh/xi/g/ Ende het gesciede/doē Jesus alle de se redene voleyndt hadde/sprac hi tot sinē discipulē/ghi weet dat na twee dagen paesschē wert/eñ des menscē soon sal ouer geleuert werdē/dat hi gecruust werde/

Doē vergaderdē hen die hooge priesters/eñ scriftgeleerdē/eñ die ouders van den volc/in dat palleys des hoogen priesters/die daer hiet Cayphas/eñ hyelden raet/hoe si Jesum met list gripē eñ dodē mochtē/eñ si seidē/ymmer niet optē feest dach/op dat geenē oploop onder tvolc en werde

Doen nu Jesus was te Bethaniē int huis Simons des malaetscen trat tot hē een wijf die hadde een glas met costelikē water/eñ goot wt op sijn hooft/Daer hy ter tafelen sat/Doen dat sine discipulē sagen/wordē si onstelt eñ sprakē waer toe/dienet desen oncost/Dit water hadde die re vercocht mogen werdē/eñ den armē gegeuē werdē/Doen Jesus dat mercte sprac hi tot hen/Wat moeyt ghi dat wijf/Si heeft een goet werc aen my gedaen/ghi hebt altijt armen by v/maer my en hebt ghi niet altijt dat si dit water op mijn lijf heeft gegotē dat heeft si daer om ghedaen/dat men mi begrauē soude/warachtelic ic segge v waer dit euangelion ghepredicht wert in die geheele werelt dair salmē ooc seggen/tot haerder ghedachtenisse/wat si gedaen heeft Doē ginc wech een vā dē tweluē/genaemt Judas Ischarioth/tot den hoghen priesterē/eñ zeyde/Wat wilt ghi mi gheuē/ic wil hē v verraden Eñ si boden hem dertich siluerē penningē/eñ vā dien tijt aen/socht hi gelegētheit/dat hi hem verraden soude

Matheus Ca.xxvi

B Optē eerstē dach des soetē broots/traden die discipulē tot Jesu/eñ seydē/waer wildi dat wi v bereidē dat paeschlam te eten?Hi seide tot hen/Gaet henen in die stadt tot eenē/eñ segt tot hē/Die meester laet v seggē/Minē tijt is bi gecomen/ick wil bi v den paesschē houdē/met minē discipulē/eñ die discipulē dedē/alzo hen Jhesus beuolē hadde/eñ bereiden dat paeslā

Eñ tsauons so ginc hy ter tafelē sitten met dē tweeluē/eñ doē si atē/seide hi/een onder v sal mi verradē/Eñ si wordē seer bedroeft/eñ begonstē/eene yegelic onder hen/eñ seiden tot hem/Heere bē ict?Hy antwoorde eñ sprac/die metter hant met mi in die schotel ghesopt heeft/die sal mi verradē/des mēscen zoon gaet(tis waer daer henē/gelijc vā hē gescreuen is/noch tans wee dē mēsce/door welckē des menscē zoon verradē wert/het waer hē beter dat die zelue mēsce noch niet geboren en ware/Doē antwoorde Judas die hē verriet eñ sprac/Bē ict meester?Hi sprac tot hē/Ghi hebbet gezeit

C Marci/xiiij a Luca/xxij c i/Co/xi/e Doen si aten/nā Jesus dat broodt/eñ danckte/eñ brack/eñ gaft den discipulē eñ sprack/Neemt/etet/dat is mijn lichaē/eñ hi nam dē kelck eñ danckte eñ gaft hen eñ sprac Drinct alle daer wt/dz is mijn bloet des niewē testaments/welc wtghestort wert voor vele/tot vergeuinge der zondē Ic zegge v/Ic en zal vā nu aē/niet drinckē vā der vruchte des wijnstocks tot in dē dage toe/dat ick die nyewe met v drinken zal in mijns vaders rijc/Eñ doen si den lof zanck ghesproken hadden/gingen si wt aen den olijberch

Doē sprac Jesus tot hen In dezer nacht zult ghi v alle argerē aē mi/want daer is gescreuē Ic zal dē herde slaē eñ dye scapē der cuddē/zullē hen verstopē/maer als ic verrise/zo wil ic v voor gaē in Gallilea Petrus antwoorde eñ sprac tot hē/Al waert dat si hen ooc alle aē v argerdē/zo en wil ic mi nochtās nēmermeer argerē/Jesus zeide tot hē Warachtelic ic zegge v/In dezer nacht/eer de haē craept/zult ghi mijns driemael verloochenē Petrus seyde tot hē/Eñ al waert dat ic met v steruen moeste/zo en wil ic v niet verloochenen/Des Za/viij/d

D gelijcs seidē alle die discipulen
Doē quam Jesus met hen in een velt
dat hiet Getsemane/eñ sprac tot sinē disci
pulē/Sit hier/tot dat ic derwaerts ga/eñ
bidde/eñ nam tot hem Petrum/ende die
twee sonē Zebedei/eñ begonst bedroeft
te zijn/eñ te scroemen/Doen sprac Jesus
tot hen Mijn siele is bedroeft totter doot
toe/blijft hier eñ waect met mi/Ende hy
ginc wech een weynich/eñ viel neder op
zijn aēsicht eñ badt eñ sprack/mijn vader
ist mogelic/so ga desen kelc van mi:noch
tans niet so ic wille/maer als ghi wilt/eñ
hi quam tot sinē discipulē eñ vantse slapē
de/eñ sprac tot Petrum/En cont ghy dan
niet een vre met mi gewaken/waket eñ
biddet/op dat ghi niet in aenvechtinghe
en valt/Dye gheest is willich Maer dat
vleesch is onsterck

Ten anderē mael ginc hi weder wech
badt eñ sprac/Mine vader en ist niet moe
gelic/dat dese kelc vā mi gae/het en si dat
ic dien drincke/so gesciede uwē wille/Eñ
hi quam eñ vantse weder slapende/ende
haer oogen waren vol slaeps/eñ hi lietse
Eñ ginc wederom wech/eñ badt ten der
den mael/eñ sprac die selue woorden/doē
quā hi tot sinē discipulē eñ sprac Ja slaept
nv eñ rustet/Die vre is bi ghecomen/dat
des menschen zone inder sondarē handē
overgeleuert wert/staet op laet ons gaē
Siet hi is na hier bi/die mi verraet.

Eñ als hi noch sprac/siet/doen quā Ju
das/een vanden twelven eñ met hē een
grote schare/met zwaerdē eñ met stockē
gesepnt vādē hogē priesteren/eñ ouderē
des volcs/eñ die verrader hadde hen een
teken gegevē eñ gesept/dien ic cussen sal
die ist/dien grijpt/Eñ ter stont trat hi tot
Jesum eñ sprac/God gruet v meester eñ
hi custe hem Jesus seyde tot hem Mijn
vrient/Waerom sijt ghi ghecomē Doen
traden si toe/eñ sloegen die handē aē Je-
sum eñ grepen hem

E Eñ siet/een wt dē genē dye met Jesu
waren/recte zijn handt wt/eñ tooch zijn
zweert wt/eñ sloech des hoogē pryesters
knecht/eñ hieu hē een oor af/Doen sprac
Jesus tot hē Steeckt in/v zweert in zijn
plaetse/Wāt wie dat zweert neēt dye sal

door tzweert vergaē/of meint ghi dat ick
minē vader niet en conste gebiddē dat hi
mi toe scicte/meer dan tweelf legioē inge
len/maer hoe soude dye scrift dā veruult
werden/het moet aldus toe gaen mar/xiiij c
Tot dier vren/sprac Jesus totter scha- Luce/xxij E
ren Ghi sijt wt gegaē als tot eenē moor- Jo/xiij/D/
denaer met zwaerden eñ met stockē om
mi te vangē/Ic heb doch dagelics gesetē
eñ hebbe geleert indē tempel/eñ ghi en
hebt nu niet gegrepen/maer dat is allet
gesciet op dat die scriften der propheten/
veruult souden werden

Doen verlietē hem alle dye discipulē
eñ vluchten/Eñ die Jesum gegrepē had
den leidē hē totten hoogen priester Cay-
phas ōwerts die scriftgeleerdē eñ oudēs
hen vgadert haddē Petrus volchde hē na
van verre/tot in dat pallays des hoogen H
priesters/eñ ginc in eñ sat bi dye knechtē
op dat hi siē soude hoet vergaen soude

Die hooge priester eñ ouders eñ die ge
heelen raet/sochten valsch getuigenis te
gen Jesum/op dat sy hem ter doot soudē
helpen/eñ en vondē geen/eñ hoe wel ve
le valsce getuygē toe tradē/so en vondē si
nochtans geen/Ten laetstē traden twee
valsce getuygē toe/eñ seidē Hy heeft ghe
seit Ic can den tēpel gods af brekē eñ den Johā/ij/D
seluen in drien dagē timmeren

Eñ die hoge priester stont op/eñ sprack
tot hem/En antwoort ghi nyet/Wat ist/
dat dese tegen v ghetuyghen/Maer Je
sus sweech stille/Eñ die hoge prister ant-
woorde eñ sprac Ic bezwere v bi dē leven-
den God/dat ghi ons segt/of ghi zijt Cris
tus die zone Gods Jesus sprack/ghi heb-
bet gesept/nochtās seg ic v vā nv aē salt
geschieden/dat ghi sien sult des mēschen
soon sitten ter rechter hant der cracht eñ
comen inden wolcken des hemels.

Doē scoorde die hooge priester zijn clee
der/eñ seide Hy heeft god gelastert/wat
behoevē wi noch getugenis/siet nv hebt
ghy sine goods lasteringhe gehoort/wat
dunct v/Si antwoordē eñ seidē/Hi is des
doots sculdich/Doē spogē si wt in zijn aen
sicht eñ sloegē hē met vuystē/maer som-
mige sloegen hē int aēsicht/eñ seydē Pro
pheteert ons christe/wie is die v sloech

Ma/xxiiii g Petrus sat buyten int palleys/eñ eē
Luce/xxii.f maerte trat tot hē eñ seyde/Ghi waert
Io.xviii/c oot met dien Iesu vā Galilea/Hi loochē
der voor hen allen eñ sprac Ic en weet niet
wat ghi segt Eñ als hi ter duerē wtginc/
zo sach hē eē andere deerne eñ seide tot dē
genē die dair warē/dese was oot met diē
Iesu van Nazareth Eñ hi loochenet we
der/eñ zwoer daer toe Ic en kenne dē mē
sche niet/Eñ ouer eē cleyne wile/gingen
toe die daer stōdē eñ zeidē tot Petrū/Wa
Ma.xiiii g raechtelic ghi zijt oot eē vā diē/wāt v spra-
Luce/viii f ke verraet v/Doē begonst hy hē seluē te
veruloecken eñ te zwerē Ic en kēne den
mēsce niet/eñ ter stont craeyde die hane/
Doen gedacht Petrus der woordē Iesu
doē hi tot hē zeide/Eer dē hane craeyen
sal/zult ghi mi drie mael verloochenē/eñ
hi ginc wt ende weende bitterlick

Dat.xxvii.Capittel

A Des smorghēs/hielden alle hoghe
priesters eñ die ouders des volcs
eenē raedt ouer Iesum/dat si hē ter doot
soudē helpē/eñ bōdē hē/eñ leidē hē wech
eñ ouerleuerden hē dē stadt houder Pō-
tio pilato.

Doē Iudas die hē verradē hadde dat
sach/dat hi ter doot verdoēt was/berou-
det hē eñ bracht weder dē hogē priesterē
eñ ouderen die dertich siluerē pēningen/
eñ zeide Ic heb qualic gedaē/dat ic onscul
dich bloet verradē hebbe/Si zeydē/Wat
gaet ons dat aē/daer siet ghi toe/ende hi
werp die siluerē pēningē indē tēple/Hy
maecte hē vā daer/eñ ginc wech/eñ ver-
worchde hem seluen

Die hoge priestere namē die silueren
pēningē/eñ zeidē Het en doech niet/Dat
wise in die Gods kiste leggē/Wāt het es
bloet gelt/Maer si hieldē eenē raet/ende
Iere/vii/c cochtender eens pot backers acker om/
tot een begraeffenisse der pelgrims/dair
af is dē seluē acker genoemt den bloet ac
ker/tot op dē dach vā heden Doen is ver
vult dat gezeit is/doir den propheet Iere
mias/daer hi seyt/Si hebbē genomē der
tich siluerē pēningē/daer mede betaelt
wert die vercochte/dē welkē si cochtē vā
dē kinderē vā Israel eñ hebbēse gegeuē
om eens potbackers acker/alzoo mi dye

heere beuolen heeft

Eñ Iesus stont voir dē stat houder eñ B
die stathouder vraechde hē eñ sprac/Sijt
ghi een coninc der ioedē/Iesus sprac/ghi
segget/eñ doē hi besculdicht waert vādē
hogē priesterē eñ ouders/zo en ātwoorde Mat/xv a
hi niet doē sprac Pilatus tot hē/En hoort Luce/xiii c
ghi niet/Hoe scerpelic si v besculdighē eñ Io/xviii/ f
hi en antwoorde hē niet op eē woort/alzo
dat hē die stadthouder oot zeer verwōder
de

Op dat feest heeft die stathouder eē ge-
woente gehadt/dē volc eenē geuāghenē
losse te geuē/welkē si wildē/Hi hadde tot
dier tijt eenē geuāgē die Barrabas hiet/
die zeer beruechticht was/Eñ doē si ver-
gadert waren/zoo seyde Pilatus tot hen
Welken wilt ghi dat ic v los gheue/Bar
raban/of Iesum/die men christum noēt/
Want ghi wistet wel/dat si hem wt nijde
ouergheleuert hadden

Eñ doen hi opten rechters stoele sat/
zo seynde zijn wijf tot hem eñ dede hē seg
ghen/En hebt ghi niet met desen gerech
ten te doen/Ic hebbe heden vele geledē/
inden droem/om sinent wille.

Maer die hoge priesters eñ die outers
onderwezē dat volc/dat si om Barrabas
bidden souden eñ Iesum verdoen Doen
antwoorde die stadthouder eñ seyde tot
hen Welken wilt ghi onder desen tween
dien ick v los zal geuen/Si spraken Bar-
rabas/Pilatus seyde tot hen Wat sal ick
dan met Iesu makē/die mē christus noēt
Si spraken alle Laet hem cruycen/Dye
stathouder seyde/wat heeft hi dā quaets
gedaen/Si riepen noch meer Laet hem
crucen

Doen Pilatus sach/dat hi niet en voor C
derde/maer dat een veel groter gheruy
mel waert/nā hi water eñ wiesch die hā-
den voor tvolc eñ sprac Ic ben onsculdich
aen dat bloet des gherechtē/siet ghi toe/
Doē antwoorde dat geheele volc eñ sprac
Sijn bloedt come ouer ons eñ ouer onse
kinderē/Doen gaf hi hen Barrabas los
se/mair Iesum liet hi geselen/eñ leuerde
hem ouer dat hi gecruyst soude werden/

Ma/xv/ b In/xxiij/ d Jo/xix/ a/ Doē namē die crieschknechten des stat
houders Jesum tot hen in dat recht huis
eñ vergaderdē die geheele rotte ouer hē
eñ ontcledē hē/eñ deden hem eenē purpu
ren mātel aē/eñ vlochten een doirne cro
ne/eñ settēse op zijn hooft/eñ een riet in
zijn rechte hant/eñ buichdē die kniē voir
hem/eñ bespottē hē eñ seydē God gruet
v/ghi lieue coninc der Joedē/eñ spogē tot
hem in/eñ namē dat riet/eñ sloeghē zijn
hooft daer mede

Eñ doen si hē bespot haddē/trocken si
hē dē mātel wt/eñ dedē hē zijn cleder aē/
eñ leydē hē wech/op dat si hē soudē cruy-
cen/eñ in diē si wt gingē/vondē si eenen
mēsche vā Cyrene Simon genaēt/dien
dwongen si/dat hi hem zijn cruyce soude
dragen/eñ doē si quamen aen die plaetse
ghehieten Golgatha/dat is verdietscht
scheidel plaetse/gauē si hē edick te drinckē
met galle gemingt/eñ doen hijt smaecte
Psa/xl/ c/ en wilde hijs niet drincken

Doen si hem gecruyst haddē/deelden
si zijn cleder ē/eñ worpē lot daerō/op dat
veruult soude werdē/dat ghesept is doir
den propheet Si hebben mijn cleder on
der hen gedeilt/eñ ouer mijn ghewaedt
hebbē si dat lot geworpen/Eñ si saten al-
daer/eñ bewaerden hem/eñ bouen tot si
nē hoofde hachtedē si/die sake zijns doots
gescreuen/te wetene dit is die coninc der
Joeden/eñ doē wordē met hē twee moor
naers gecruyst deen ter rechter hant eñ
dander ter slincker hant

E Eñ die voor bi gingē lasterdē hē eñ scud
Sapi/ij/ d. den die hoofden eñ seydē Ghi die dē tem
pel Gods breect/eñ timmert in drie dagē
helpt v seluē Sijt ghi Gods sone zo daelt
af vādē cruce Desgelijcs die hoghe pries-
ters bespotten hē mettē scrift gheleerden
eñ ouders/eñ seydē Den anderen heeft
hi geholpen/eñ en can hem seluē niet ge
helpen/is hi die coninc vā Israel/zo dale
hi nv vandē cruce/eñ wi willē hem geloe
Psa/xi/ b/ uen/hi heeft gode betrouwet die verlossē
hem nv/lustes hem/want hi heeft gezeit
Ic ben Gods zone/Dat selue verwetē hē
ooc die moordenarē die met hē gecruyst
waren

Eñ vander sester vren aen/werdt een
duysternisse ouer dat geheele lant totter
neghender vren toe Eñ omtrent der ne
genster vrē riep Jesus luide eñ sprac Ely
Eli Lamma asabathani: dat is/mijn god Psa/xl/ a.
mijn God/waerom hebt ghi mi verlatē.
Sommighe die daer stonden doen si dat
hoorden/spraken si/Dese roept Eliā/Eñ
ter stont liep een onder hen/eñ nā eē spō
gie/eñ vuldese met edick/eñ staecse op een
riedt/eñ gaft hem te drincken Die ander F
seyden/Laet staen/Laet sien/of Elias sal
comen eñ helpē hē/Jesus riep wederom
luyde eñ versciedet

Eñ siet daer/dat voorhancsele inden tē
ple/scoorde in twee stucken van bouē tot
beneden/eñ die aerde beefde/eñ dye ste-
nen scoorden/eñ die grauē dedē hen opē
eñ vele lichamen der heylighen die daer
sliepen/stonden op/eñ gingen wt wt den
graue na zijn verrisenisse eñ quamen in
die heilige stadt eñ openbaredē velē

Die hooftman eñ dye by hem waren
eñ bewaerden Jesum/doen si sagen dat G
eerbeuen eñ dat daer gesciede/verscrictē
si zere eñ sprakē warachtelic deze is gods
zone geweest/Eñ daer waren vele wiuē
die van vers sagē/die daer Jesu warē na
geuolcht vā Galilea eñ haddē hē gediēt
Onder welke was Maria magdalena/
eñ maria die moeder Jacobi eñ Joses eñ
die moeder der kinderen Zebedei.

Tsauonts quā eē rijke mā vā Arima-
thia/die hiet Joseph/die welcke ooc eē dis Mar/xv/ Lu/ xiij/ Jo/xix/ g
cipel Jesu was/die tradt tot Pilatum eñ
bat hē om dat lichaē Jesu/doen hiet Pila
tus/datmēt hē geuē soude/Ende Joseph
nam dat lichaē/ende want dat/in eē rein
liewaet ende legede hē in zijn eygē nieu
we graft/welc hi in eenē steē hadde laten
houwē/ende wētelde enē grotē steē voir
die duere des grafts/ende ginc vā daer/
Aldaer was maria magdalena ende dye
ander Maria/ende satē teghē dat graft/

Des anderē daechs die daer volcht na
dē bereydach/quamē die hoge priesters
ende phariseē te samē tot Pilatū ende zei
dē Heere wi hebbē gedacht/dat deze ver
leider sprack/doē hi noch leefde/ic wil nā
drie dagē verrijzen Daer omme beueelt/
datmen dat graft beware tot optē derdē

dach/op dat sine discipulen niet en comē
eñ stelen hem eñ seggen totten volc/Hy
is verresen vanden doodē eñ dat laetste
bedroch werde arger/dan dat eerste/Pi.
latus seyde tot hen/Daer hebt ghi die be
waerders/gaet henen eñ bewaret ghe
lijc ghi weetet/Si ginghen henen eñ be
waerden dat graft metten wachters eñ
besegelden den steen

Dat.xxviij.Capittel

A mat/xvi/b luce/xiiij/c Jo/xx/a/ **O**Pten auont der vierdagen/de wel
ke begint te schijnen des morgēs
des eersten dachs der sabbathen/quam
Maria magdalena eñ die ander maria/
om dat graft te besien
Eñ siet daer gesciede een grote aertbe
uinge/want die ingel des Heeren daelde
vandē hemel neder/ginc toe/eñ wentel
de den steen vander duerē/eñ sat dair op
eñ sine gedaente was gelijck den blixem
eñ sijn cleet/wit/als die snee Eñ de wach
ters verscritten van vresen eñ wordē als
of si doot waren
B Eñ die ingel sprack totten wyuen/En
vreest niet/ic weet dat ghi Jesum den ge
cruystē soect/Hi en is hier niet/Hi is ver
resen gelijc hi ghesept heeft/Comt hier/
eñ siet die plaetse/daer die heere henē ge
leget was/eñ gaet snellick henen/eñ seg
get sinen discipulen dat hi verresen is vā
den dooden/eñ siet hi sal u voir comen in
galilea dair sult ghi hem sien/siet/ic hebt
u ghesept
C Eñ si gingen snellic ten graue wt met
vresen/eñ met groter bliscap/eñ liepē dat
si het sinen discipulen soudē vercondigē
Eñ doen si gingen om sinen discipulē te
vercondigen/siet/doen gemoete hen Je.
sus eñ sprac God gruet u/eñ si traden tot
hem Eñ grepen aen sine voeten eñ vie.
len voor hem neder Doē sprac Jesus tot
hen En vreest niet Gaet henen eñ vercō
diget minen broederen/dat si gaen in ga
lilea/aldaer sullen si mi sien
Eñ doen si gingen/siet/doen quamen
sommighe vanden wachters in die stat
eñ vercondichdent den hogen priesteren
allet wat gesciet was/eñ si quamen te sa.
men metten ouders/eñ hieldē eenē raet
eñ gauen den crieschknechten gelts ghe

noech eñ spraken/Segget/Sine discipu
len quamen des snachts eñ stalen hem/
die wile/dat wy sliepen/eñ ist dat het wt
comt bi den stadthouder/so willen wi hē D
stillen/eñ makent dat ghi seker sijt/eñ sy
namen dat gelt/eñ dedē gelijc si geleert
waren/Ende sulke redene is ruechtbaer
geworden bi den ioeden tot op den dach
van heden
Die elf discipulen ginghen in Galilea
op eenen berch/daer Jesus hen besceidē
hadde/eñ doen si hem sagen/vielē si voir
hem neder/Maer sommige twifeldē/eñ
Jesus trat tot hen/sprac met hen eñ seyde
Mi is gegeuen alle macht in Hemel eñ
in aerde/daerom gaet henen/eñ leert al
le volcken/eñ doopse inden name des va
ders/eñ des soons eñ des heiligen
geests Eñ leert hen houden
allet wat ic u beuolen
hebbe/eñ siet/ick
ben bi u alle
dage tot
ēt ein
de
der werelt

Sinte marcus euãgelium

Dat. I. Capittel

A mat/xv/ d. Isa/iiij/a/ Mat/iij/a/
DIt is dat beginsel des euanghelijs vã Jesu christo/ den zone Gods als gescreuē. es inden prophetē. Siet/ic seinde minē ingel voor v hen̄ē die daer bereydē sal uwen wech voor v/ Het is een roepēde stēme inder woestinen bereyt dē wech des heerē/maect sine toepadē recht

Iohãnes die was inder woestinen eñ doopte/eñ predicte vādē doopsel der boeten/tot vergeuinge der sondē/Eñ dat gheele ioetsche lāt ginc tot hē wt/eñ die vā Jerusalē eñ herē hen alle/vā hē doopē inder Jordanē eñ beleden haer sonden

Iohãnes was gecleet met kemelē hayren/eñ met eenē leederen gordel om zijn lēdē/eñ at sprinchanē eñ wilt hoenich/eñ predicte eñ sprac/Daer comt eene na my die is stercker dā ic/die ic niet goet ghenoech en bē/dat ic my voor hē soude buygē/eñ die riemē zijnder schoen en ontbin

Marcus .Ca.I

dē/ick doepe v met water/maer hi sal v metten heiligē geest doopen

Eñ het geuiel ter seluer tijt dat Jesus wt Galila vā Nazaret quā/eñ liet hē doepē vā Johāne/in die Jordane/eñ ter stont steech hi wt dē water/eñ sach dat hen die hemelē opē dedē/eñ dē geest gelijc eē duiue neder dalē op hē/Eñ daer gesciede eē stēme vādē hemel/ghi sijt mijn lieue zoō in diē ic eē welbehagē hebbe Mat/iij/ Luce/iij/ Iohā/i/

Eñ ter stondt dreef hē die geest in dye woestine/Eñ was aldaer inder woestinē viertich dagē/eñ waert getēteert vāden duuel/eñ was bi dē dyerē/eñ die ingelen dienden hem Ma/iiij/ Luce/iiij/

Na dien/dat Johānes geuāghē was quā Jesus in Galilea eñ predicte dat euāgelion vādē rijke Gods/eñ sprac/dye tijt is veruult eñ dat rijc Gods is bi gecomē betert v/eñ geloeft aē dat euangelion Mā/iiij/ Luce/v/

Doē hi aē die galileesche zee ginc/zach hi simō eñ āders sinē broeder/datse haer nette in die zee worpē/want si waren visscers/Eñ Jesus sprac tot hen/Volcht my na/ic wil v mēscē visscers makē/ter stont verlietē si haer nette/eñ volchdē hem na

Eñ doē hi vā daer eē weinich voort aē ginc sach hi Jacobū dē zone Zebedei/eñ Johānē sinē broeder/dat si haer nettē int scip te samē legedē/eñ ter stōt riep hise eñ si lietē harē vader Zebedeū int scip/met tē huerlingē/eñ volchdē hē na

Eñ si gingē tot Capharnaū/eñ ter stont oprē sabbothē ginc hi in die scolē/eñ leerde/eñ si ontsetten hem ouer zijn leringhe wāt hi leerde geweldelic/eñ niet gelijck die scrift geleerdē A mat/xvi/ luce/xi/a

Eñ in haerder scolē was eē mensch beseté met eenē onsuuerē geest die crijschte eñ sprac/Laet af/wat hebben wi met v te doē Jesu vā Nazaret/ghi zijt gecomē om ons te verderuē/ic weet dat ghi die heylige Gods zijt/eñ Jesus dreychde hem eñ sprac Verstomt/eñ vaert wt van hem/eñ die onsuuere geest verscoorde hem/ende crijschte luide/eñ voer wt van hem Eñ si verwōdert alle alsodat si hen onder malcāderen beuraechden eñ seyden wat is dat wat nieuwe leringe is dit: hi gebiet den onsuueren geestē met gewelt/eñ si zijn

hem gehoorsaem/Eñ zijn geruchte wert
ter stont rontomme in die palen galilee
verbreyt.
mat/vi/a/ Ende si gingē wt der scholē/eñ quamē
Luce/iiij/c ter stont in dat huis Simōs eñ andries/
met Jacobū eñ Johāne/eñ Simōs wijfs
moeder/lach eñ hadde die cortse/ende ter
stont seydē si hem vā haer/eñ hi trat tot
haer/eñ rechtese op/eñ hieltse bi der hāt
eñ die cortse verliet se ter stont/eñ si diēde
hen
Tsauonts/doē die sonne ondergegaē
was brachtē si tot hē alderley crāckē eñ
besetene/eñ die geheele stat vergaderde
voor die duere/eñ hi halp vele crāckē eñ
met menigerley siectē beladē warē/ende
dreef vele duuelē wt eñ en liet die duuelē
niet sprekē want si kendē hem
Eñ des morgēs voor dē dage/stont hy
D op/eñ ginc wt/eñ ginc in eē woeste stede
eñ bat aldair/eñ Petrus met diē die met
hē warē/haestē hē na/eñ doē si hē vondē
seydē si tot hē Alle mā soect v/Eñ hi sprac
tot hen/Laet ons in die naeste stedē gaen
op dat ic daer oor predike/wāt dair toe bē
ic gecomē/eñ hi predicte in haer scholen/
in gheheele galilea/ende dreef die duiue
len wt.
Eñ eē malaetsch mēsch quā tot hē/die
bat hē/hi knielde voor hē eñ sprac tot hē/
mat/viij/a wilt ghi so cont ghi mi wel reinighen/eñ
luce/v/c het iāmerde Jesum/eñ hi recte die hant
wt/eñ raecte hē aē/eñ sprac/Jc wilt doen
zijt gereinicht eñ als hi so sprac zo ginc die
malaetscheit ter stont vā hē/eñ hi waert
reyn Eñ Jesus dreichde hē eñ dreef hem
ter stondt vā hē/eñ seyde tot hē/Siet toe
dat ghi niemādē niet en segt/maer gaet
henē eñ toont v dē priester/eñ offert voir
v reyninge tgene dat Moyses geboden
leui/xiiij heeft tot eenē ghetuygenisse ouer hen/
Maer als hi wt quam/begonst hi/wt te
bringen eñ ruchtbaer te makē die gescie
denissen/also dat hi voort aen nyet meer
openbaerlic in die stadt en mochte gaen/
maer hi was buytē in die woeste plaetzē
ende zy quamen tot hem van allen eyn.
A den

Dat.ij.Capittel

mat/ix/a/ ENde ouer zommige dagē ghinc hi
luce/v/c

wederō tot Caparnaum/ende het was
ruchtbair dat hi int huis was/eñ ter stōt
vergaderdē hen vele/alzo datse geē ruim
te en haddē/ooc buitē voor de duere/ende
hi seyde hen dat woort eñ zommighe qua
men tot hem/die brochten eenē gichtigē
vā vieren gedragen/ende doē si niet bi hē
en constē comen om des volcs wille/onc.
decten si dat dac/daer hi was eñ groeuēt
op/eñ lietē dat bedde neder/daer die gich
tige inne lach Doē Jesus haer gheloeue
sach/sprack hi totten gichtigē mine zone/
v sonden sijn v vergeuen.
Daer waren oock zommighe scrift ge.
leerden/die saten aldaer/ende dachtē in
harē herte/Hoe spreect dese/sulke Gods
lasteringe/wye can sonden vergheuen/
dan alleen die eenighe God?Ende Jesus
bekendet ter stont in sinen geest/dat si al
so by hen seluen dachten/ende sprack tot
hen Wat dinct ghi sulcs in uwen herten
welck is lichter totten gichtighen te seg
gen v sonden sijn v vergeuen?of staet op
neemt v bedde/eñ wandelt?maer op dat
ghi wetet/dat des menschen soon macht B
heeft/die sonden opter aerden te verghe
uen/zo seyde hy totten ghichtighen/Jck
segge v/staet op neemt v bedde/eñ gaet
in v huis.ende ter stont.stont hi op.nam
zijn bedde.ende ginck wt voor hen allen.
dat si hen alle ontsaetten eñ presen God
ende seydē.Wi en hebbē sulcs noch noyt
ghesien
Eñ hi ginc wederō wt aē die zee.eñ allet mat/ix/a/
volc quā tot hē eñ hi leerdese ende doē Je luce/v/f
sus voor bi ginc.sach hi Leui dē soō Alphei
optē tol sittē.ende seyde tot hē.volcht mi C
na.eñ hi stōt op eñ volchde hē na Eñ het
geuiel doē hi ter tafelē sat in zijn huis.doē
steldē hē veel tolleners eñ zōdaers ter ta
felē met Jesu eñ met sinē discipulē/want
hair der was vele die nauolchdē/eñ doen
die scrift geleerdē ende Phariseē sagē dz
hi mettē tollenarē eñ zondarē at.seidē si
tot sinē discipulē.Waerō etet eñ drincket
hi mettē tollenarē eñ zōdarē Doē Jesus
dz hoorde.seide hi tot hē.Die stercken en
behoeuē geēs medecijn meesters.mair de i/timo/i/o
crācke Jc bē gecomē om die sondaren te
roepē totter boete.eñ niet die gerechtige

En die discipulē Johānis ende der phari
zeen vastedē vele/eñ zommige quamen/
die zeidē tot hē/Wairom vastē die discipu
lē Johānis eñ der pharizeen/eñ uwe dis
cipulen en vastē niet/Eñ Jesus sprac tot
hen/hoe connē die bruplofts kinderē ge.
vastē/te wile die bruydegō bi hen is Alzo
lange als die brupdegom bi hen is/zo en
connē si niet geuasten/maer dē tijt zal co
mē/dat die brupdegom vā hē genomen
wert/dan zullen si vasten.

D Niemāt en naept eenē lappe vā nieu
wē lakē/aē eē out cleet/wāt hi schoort an
ders dē nyeuwē lappe/vādē oudē/eñ die
schore wert arger/Eñ niemant en vatet
most in oude flesschē anders schoort den
most die flesschē/eñ die wijn wert gestort
eñ flesschen verderuē/mair mē zal most
in nyeuwe flesschē vaten

Mat/xii a Luce/vi/a/ Eñ het gesciede doē hi wādelde opten
sabbot doirt korē/eñ sine discipulē begōs
ten daer eenē wech doir te makē eñ pluc
ten aren wt eñ die pharisecn seyden tot
hen/Siet toe/wat doen uwe discipulē dat
Luce/xiii/b/ niet en doech opten Sabbat Eñ hi sprac
tot hen En hebt ghi noyt ghelesen wat
Dauid dede/Doen hi in node was/eñ hē
hongherde metten ghenen die bi hē wa
ren/hoe hi ginc in dat huis Gods/ter tijt
Abiathars/des hogen priesters/eñ at die
scou brooden die nyemant en dorste eten
dan die priesters eñ hi gafse hē eñ dē ghe
nen die bi hem waren/eñ hi seyde tot hē/
Den sabbat is om des mēschen wille ge.
maect ende niet die mēsce om des sabbats
wille/So is des menschē soon een heere
oot des sabbaths

Dat.iii.Capittel

A
Mat/xii a Luce.vi.b/ Ende hi ginc in die schole/ende daer
was een mēsche die hadde een ver
dorrede hant/eñ si wachtē op hē/of hi hem
oot opten sabbot genesen soude/op dat zy
hē zoudē mogē besculdigē/eñ hi sprac tot
ten mēsce metter verdorreder hāt/treet
hier voort Eñ hi seyde tot hen/Machmē
optē sabbot goet doē of mach eenē quaet
doen/dat leuen behoudē/of wodē Si swe
gen stille eñ hi sachse rontomme aē met
grāscapē/eñ was bedroeft ouer haer ver
blinde hertē/eñ hi sprac tot diē mensche/
Steect v hāt wt eñ hi stacse wt/eñ die hant
waert hē gesont gelijc die andere

Ende die pharisee gingē wt/eñ hieldē
terstont enē raet met herodes dienaers
ouer hē Hoe si hē soudē moghē verdoen/
Maer Jesus ontweec met sinē discipulē
aē die zee/eñ veel volcs volchde hē na wt
galilea/eñ vā Judea eñ vā Jerusalē ende
wt Jdumea/eñ vā ouer geē side der Jor.
danē/eñ die omtrent Tirū eñ Sido nem
woendē/die sine daden hoorden

Ende hi sprac tot sinē discipulē dat si hē B
eē scipkē soudē houdē/om des volcs wille
dat si hē niet dringē en soudē wāt hi ghe.
nas haerder vele/alzo dat hē ouervielen
alle die gheplaecht warē/op dat si hē sou
dē aē rakē/eñ als hē die onsuuer geesten
sagen/zo vielē si voor hē neder/cryschten
eñ seyden/ghi zijt Gods zone eñ hi dreich
dese scerpelick/dat si hē niet openbair en
souden maken Mat/x/g

Eñ hi steech op eenē berch/eñ riep tot Luce/viii
hē/welke hi wilde/eñ die gingē tot hem/ Luce/ix/a
eñ hi ordineerde dye twelfue dat si bi hē
zijn zoudē/eñ dat hise wt soude seyndē om
te predikē/eñ dat si macht soudē hebben/
die siectē te genesen/eñ dye duuelē wt te
driuē Eñ gaf Simon den name Petrus/
eñ Jacobū dē zone Zebedei/Ende Johā
nē dē broeder Jacobi/eñ gaf hē dē name C
Bōhargē/dat is gezeit/dōders kinderen
ende Andreā ende Philippū/eñ Bartho
lomeū/ende matheū/ende Thomā/ende
Jacobū Alpheus zoō/eñ Thadeū/eñ Si.
monē vā Cana/eñ Judas Jscariothē die
hem verriet

Eñ si quamē thuis/eñ doē quamen dat
volc wederō te samē/alzo dat si geē ruim
te en haddē om te etē/Eñ doē het hoordē
die om hē warē gingē si wt/eñ wildē hē
houdē/wāt si seidē/Hi makes te vele/die
scrift geleerdē/die vā Jerusalē neder ge.
comē warē/spraken/Hi heeft den Beelze
bub/eñ doir dē ouerstē duuel/drijft hi die
duuelē wt/Ende hi riepse te samen ende
sprac tot hen in gelikenisse

Hoe can deen duyuel dē anderē wt ge
driuen/ende als eē rijc selue onder malcā

deren oneens wert/zo en mach het nyet
bliuē ſtaē/iſt dat eē huis ſelf onder malcā
derē oneēs wert/zo en mach het niet bli-
uē ſtaē Set hē dā die duuel tegē hē ſeluē
eñ is met hē ſeluē oneens/zo en cā hi niet
ſtaēde gebliuē/maer het is met hē gedaē
Neymāt en cā eenē ſterckē in zijn huys
D geuallē/eñ ſinē huiſraet gerouē Het en
ſi dat hi dē ſterckē eerſt binde/eñ dan zijn
huis beroeue

Warachtelic ic ſegge v/alle ſondē wer
Mat.xij.b dē vergeuē dē kinderē der meſcē/ooc dye
Luc.xij.c laſteringe Gods/daer mede ſi gode laſte
rē maer wie dē heilighē geeſt laſtert/die
en heeft geē vergeuinge inder eewicheit
maer hi is ſculdich des eewighē ordeels/
want ſi ſeyden/Hi heeft eenen onreynē
Mat.xij.a geeſt.

Luc.viij.a Eñ zijn moeder eñ ſine broeders qua-
mē/eñ ſtōdē buytē/ſeyndēde tot hem/eñ
lietē hē roepē/eñ dat volc ſat om hē/eñ ſi
ſeydē tot hē/Siet/v moeder/eñ v broeder
daer buitē/vraghē na v/eñ hi antwoorde
eñ ſprac/Wie is mijn moeder/eñ mijn broe
ders/eñ hi ſach rontomme hē/op die diſci
pulē/die ronts omme hem ſatē/eñ ſprac/
Siet/dat is mijn moeder eñ broederen/
Wandt wie Gods wille doet/die is mijn
broeder ende mijn ſuſter/ende mijn moe
der

Dat.iiij.Capittel.

A
Mat.xiij.b
Luc.viij.c/
ENde hi begonſt wederomme te le
rē aē die zee/eñ het vergaderde hē
vele volcs tot hē/alzo dz hi in eē ſcip moeſt
tredē/eñ opt water ſittē/eñ aller volc ſtōt
opt lāt aē die zee/eñ hi predicte hen lāghe
doir gelikeniſſen/eñ indē lerē/ſprac hi tot
hen Hoort toe/Siet/Een ſaeyer ginc wt
om te ſayen/eñ het gebuerde/int ſaeyen/
vielt zommige aēdē wech/doē quamē die
vogelē onder dē hemel/eñ atēt op/zōmi-
ge viel in dat ſteēachtige/dair het niet ve
le aerdē en hadde/eñ ginc vollic op/daer-
om dz het niet diepe aerde en hadde/doē
nu die ſonne opginck/verwelckte dat/eñ
wāt het geē wortel en hadde verdorrede
Mat.xiij.b dat
Luc.viij.c/ Eñ zommige viel onder die doornē/eñ
die doornē ſtegē daer tegen op/eñ verſtic
tent/eñ het en gaf geen vruchte/eñ zōmy

ghe viel op een goet lant/eñ gaf vruchte
die daer toe nam eñ wieſch eñ zommige
droech dertich fout/eñ zommighe tſeſtich
fout/eñ zommige hōdertfout/eñ hi ſprac B
tot hen/Wie oren heeft om te horen dye
hore

Eñ het gebuerde/doen hi alleen was/
vraechdē hē om deſe ghelikeniſſe/die om
hē warē mettē tweluē/eñ hi ſprac tot hen
V is gegeuē die verholentheit des rijcs
Gods te weten/maer dien dair buytē ge
ſciedet al doir ghelikeniſſen/op dat ſi het
met ſiendē oogen ſiē/eñ nochtās niet en
bekēnē/eñ met horēdē orē horē eñ noch-
tans niet en verſtaen op dat ſi hem nyet
eenich tijt eens en bekerē eñ hen ſonden
haer vergeuen werden/eñ hi ſprac tot hē
En verſtaet ghi deſe gelikeniſſe niet/hoe
wilt ghi dan alle die andere verſtaen

Die ſaeyer ſaeyt dat woordt/deſe ſijnt
die bi dē wege ſijn/waer dat woordt ghe-
ſaeyt wert/eñ ſi het ghehoort hebben/zo
comt die duuel ter ſtondt/eñ neemdt dat
woordt wech/dat in haer herte ghesaeyt
was/Alſo/die ſijnt/die opt ſteenachtighe
geſaeyt ſijn/Als ſi dat woort gehoort heb
bē ontfaē ſi dat met bliſcapē/eñ en hebbē
geē wortel/in hen/maer ſi zijn weerwen
dich/alſſer tribulacie eñ veruolginge om
twoorts wille opſtaet/zo argerē ſi hen ter
ſtōt Eñ deſe ſijnt/die onder die doornē ge
ſaeyt ſijn/die dat woort hoorē eñ die ſorge
deſer werelt/eñ die bedriechlike rijcdom
mē/eñ vele āderē luſte gaē daer inne/eñ
verſtickē dat woort/eñ wert ōvruchtbair
eñ deſe ſijnt/die op eē goet lāt geſaeit ſijn
die dat woort horē/eñ ōtfangēt/eñ bringē
vrucht/zōmige dertich fout/eñ zommige
tſeſtich fout/ende zommighe hondertfout C

Eñ hi ſeide tot hen Wert ooc eē licht aē Mat.v.a
geſtekē/dat het onder eē corē mate geſet Luce.xi.e/
ſoude werdē/of ōder eē tafel/en iſt niet al
ſo/dz het aēgeſtekē wert/op dat het op ee
nē cādelaer geſet ſoude werdē/Wāt dair
en is niet verborgē dat niet geopēbaert
en werde/eñ dair en is niet heimelics dat
niet te voorſchijne en come Wie orē heeft
om te horē die hore/ende hi ſeide tot hem
Siet toe wat ghi hoort met welker maten
ghy metet/ſalmē v meten/ende men ſal Luce.vij.e

noch toe geuē v/ghi die dit hoirt/wāt wie
daer/heeft diē wert gegeuē/eñ wie nʒ en
heeft/van dyen salmē nemē/oock dat hy
Mat/xiij c heeft.
Luce/viij c Eñ hi seide tot hen/dat rijcke gods he
net hē alzo/als of een mensce l:et opt lāt
worpe/eñ sliepe/eñ stonde op nacht ende
dach/eñ dat saet gaet op eñ groenet dat
hijs niet en weet/want dye aerde bringt
van selfs eerst garsch/daer nae dye aren
daer nà die volle tarwe in die arē/eñ als
si die vrucht gebracht heeft/zo seict hy ter
stont den zichte derwaerts/wāt den oost
tegēwoordich is

Eñ hi sprac/Wien willē wy dat rijcke
gods geliken:eñ door welcke gelikenisse
willē wy dat voorbeeldē/Gelijck als een
mostaert saet alst gesaeyt wert opt landt
so ist dat cleinste ōder alle sadē opter aer
eñ alst gesaeyt is/zo nemet toe/eñ werdt
grooter dan alle coelcruyden/eñ crijcht
groote tackē/alzo/dat die vogelen onder
dē hemel onder sine scaduwe woonē mo
ghen/

D Eñ door vele sulcke gelikenissen seide
hi hen dat woort/na dat si het hooren con
sten/eñ sonder gelijckenisse en sprack hy
niet tot hen/maer in besonderheit leyde
hijt sinen discipulē allet wt/eñ indē seluē
dage des auonts/sprack hy tot hen/Laet
ons ouer varē/eñ si namē hē alzo hy stoō
daer was int scip/eñ daer warē meer sce
pen bi hem

Mat/viij c
Luce/viij d Eñ daer verhief eenē grootē storm vā
winde/eñ werp die baren in dat scip alzo
dat dat scip vol wert/eñ hi was achter op
tscip eñ sliep op een cussen/eñ si wectē hē
op/en seidē/meester/en vraecht ghi daer
niet nae/dat wi verderuen:Ende hi stont
op/eñ dreichde den wint/eñ sprack totter
zee/zwijcht stille/eñ verstomt/eñ de wint
ginc liggen/eñ daer wert een groote stil-
te/eñ hi sprac tot hen/Hoe sijt ghi zo vree-
sachtich/hoe comet dat ghi geen geloove
en hebt:eñ si vreesden zeer/eñ sprakē on
der malcanderē/wie is dese:want wijnt
eñ zee is hē gehoorsaem

mat/viij/b
luce.viij/c.

Dat.v.Capittel

A Ende si quamen aen geen sijde der
zee in dat rijck der Gadarenen/eñ als hi

Marcus Ca.b

wt den scip trat/lyep hē ter stont wt den
grauē tegen/een besetē mensch vā eenē
onzuueren geest die sine wooninge in de
grauen hadde/eñ niemant en const hem
gebijnden/ooc niet met ketenē/want hy
was dicwile met boeyen eñ ketenen ge-
bonden geweest/eñ hadde die ketenē ge
broken/eñ die boeyen te stucken ghewre
uen/eñ niemant en conste hē getemmen
eñ hi was altijt beide dach eñ nacht op de
bergen/eñ in die grauen/crijsschende eñ
sloech hem seluen met steenē/Maer doē
hi Jesum van vers sach/liep hy toe/ende
viel voor hem neder/crijschte luyde ende
sprac Wat heb ic met v te doen:o Jesu ghi
zone des alderhoochsten:ick bezweere v
bi god/dat ghi mi niet en quelt/Hi sprack
tot hem/vaert wt ghi onzuuere geest/vā
den mensce/eñ hi vraechde hem/hoe heet
ghi/eñ hi antwoorde eñ sprac/Legio heet
ic/want onser is vele/eñ hi badt hem zee-
re/dat hise niet wt dien seluē rijke en sou
de doʒiuen B

Eñ daer aen de bergen was een groo
te cudde verckē in die weide/Eñ die duy
uelen badē hem alle/eñ seyden/Laet ons
in die vercken varen/eñ ter stont oorloof
de hen Jesus dat/Doē voerē die onzuue-
re geesten wt/eñ voeren in die vercken/
eñ die cudde wierp haer met eenē storm
in die zee/Eñ haerder was by twee duy
sent eñ verdronckē in die zee/eñ die herde
ren vluchten eñ vercondichdē dat in dye
stat/eñ opt lant/eñ si gingē wt om te sien
wat daer gesciet was/eñ quamen tot Je
sum/eñ sagē dē besetenē/die dat legio ge
hat hadde/dat hi sat/eñ was getleet/ende
verstādich/eñ si vreesdē/eñ die het gesien
haddē/seidēt hen/wat dē besetē gebuert
was/eñ vādē verckē/eñ si begōstē eñ ba-
dē hē/dat hi wt harē palē wilde trecken/
Eñ doē hi int tscip trat/bat hē die besete
ne/dat hi bi hē mocht zijn/maer Jesus en
liets hē niet toe/maer hi seide tot hē/gaet
henē in v huis eñ totte uwē/eñ vcōdicht
hen hoe groote weldaet v de heere gedaē
heeft/eñ ws ontfermt/Eñ hi ginc henen
eñ begōst wt te roepē indē tien stēdē/hoe
groote weldaet hē Jesus gedaē hadde/eñ
alle man verwonderde hem C

Eñ doen Jesus weder ouer voere int
scip/so vergaderde vele volcks tot hē/eñ
was aen dye zee/eñ siet/daer quam der
ouerster een vander scolen genaēt Jay-
rus/eñ doen hi hē sach/viel hi hē te voete
eñ badt hē zeer/eñ sprac/mine dochter is
in hair wterste wilt comē ende v hant op
haer leggen dat si gezont werde eñ leue/
ende hi ginc henē met hē/eñ hē volchde
vele volcs na ende si drongen hem

Eñ daer was een wijf die hadde den
bloetgāc tweelf iaer gehat/ende vele ge
leden van vele medecijn meesters/ende
hadde alle haer goet daer mede verteert
ende het en halp haer niet/mer het wert
veel meer arger met haer/doē die vā Je
su hoorde quam si int volc vā achter toe/
eñ roerde zijn cleet aē/wāt si sprac/waert
dz ic mair zijn cleet aē mocht roerē/zo worde
ic gezont/eñ ter stont verdroochde die fon
teine haers bloets eñ si geuoelde dat aen
haer lichaē/dat si vā haerder plagen ge-
zont was gewordeu

Ende Jesus geuoelde ter stont aē hē
seluē die cracht die vā hē wt gegaē was/
eñ keerde hē omme onder dat volc/ende
sprac/wye heeft mijn cleeder aē geroert/
eñ die discipulē sprakē tot hē/ghi siet dat
v dat volc dringt/eñ segt/wie heeft mi aē
geroert/ende hi sach om hem/na die/die
dat ghedaen hadde/Dat wijf vreesde eñ
beefde/want si wiste wat aē haer gesciet
was/eñ quam/en viel voor hē neder/en-
de seide hē die geheele waerheyt/Eñ hy
sprac tot haer/Mine dochter v ghelooue
heeft v gezont gemaect/gaet henen met
vredē/eñ sijt gezont vā uwer plagen.

D Doen hi noch also sprac/zoo quamē zō
mige vāden ouerstē der scolē/V dochter
is gestoruē/wat moeyt ghy den meester
voorder/Jesus hoorde ter stont die rede-
ne/die daer geseit wert/eñ sprack totten
ouersten der scolen: En vreest nyet/ghe-
looft alleen/eñ hi en liet nyemande hem
na volghen/dan Petrum/Jacobum/en-
de Johannem sinē broeder/ende hy quā
in dat huis des ouersten der scolen/ende
sach dat ouer een loopen/eñ die dair zeer
weēden ende huildē/eñ hi ginc in eñ sprac
tot hen/Wat loopt ghi aldus ouer eē/eñ

weent ghi? dat kint en is niet gestoruen/
maer het slaept/eñ sy belachtē hē/Ende
hi dreefse alle wt/ende hy nam met hem
den vader des kindts ende die moeder/
ende die by hem waren/eñ ginc in/daer
dat kint lach/ende greep dat kindt bi die
hant/ende sprac tot haer Thabita kumi/
dat is vertaelt Meyskē ic seg v/staet op/
ende dat meiskē stont vā stondē aē op/eñ
wandelde/Het was tweelf iaer out/ende
si ontsaettē hen bouen matē/ende hi ver
boot hen scerpelic/dat het niemant weté
en soude/eñ seide dat si haer teten souden
geuen

A

Dat.vi.Capittel

Ende hi ginc wt van daer/eñ quam Mat.xiij.g
in zijn vaderlant/eñ sine discijpulē Luce.iiij.c
volchdē hē na/eñ doē die sabbath quam/ Johā.iiij.f
begonst hy te leerē in haerder scolē/ende
vele dye het hoordē verwonderden hen
van zijnder leeringe eñ sprakē/Vā waer
comt diē sulcs? eñ wat wijsheit ist/die hē
gegeuē is/ende sulcke dadē dye door sine
handē gescieden/en is hi niet die timmer
man/marie soon/eñ dye broeder Jacobi/
eñ Joses/eñ Jude/ende Simons/en zijn
sine susterē oot niet hier bi ons/en si ver-
argerden hen aen hē/Jesus sprac tot hen
Een propheet en gheldet niewers min
dan thuis ende bi de sine/eñ hi en moch- Math.x.a
te aldaer niet eē eenige daet doē/dā wey Luce.ix.a.
nich siecke leide hi die handē op/eñ genas B
se/eñ hy verwonderde hē van haren on-
geloue

Ende hi ginc ronts om in dye stedē eñ
leerde/eñ hi riep die tweelf/eñ begonste
en seijdese/twee eñ twe/eñ gaf hen mach
te ouer die onzuyuere geesten/eñ geboot
hen dat si niet bi hen en soudē dragē/dan
eenē staf/geē tassce geē broot/geē ghelt/
indē gordel/maer gescoeyt/eñ dat si geen
twee rockē aē en soudē doē/eñ sprack tot
hen/Waer ghi in een huis gaet/daer bli
uet inne/tot dat ghy vā daer treet/Ende Luce.x.a
die welcke v niet en ontfangē noch v en
hooren/daer gaet vā daer wt/eñ scuddet
stof af vā uwē voetē tot een getuigenisse
ouer hen/Ic segge v warachtelic/het sal
Sodoma ende Gomorra verdraechlijker
vergaē indē laetstē oordeel/dā sulker stat

Eñ si gingen wt eñ predictē/datmen
hē soude beterē/eñ dreuē veel duuelē wt
eñ salfdē vele steckē met olie eñ maecte.
se gesont

Ende het quā voor dē coninc Herodes
(want sinē name was nu bekent) eñ hy
C spac Johānes dye dooper is vādē doodē
mat/xiiij a op gestaē/daer om is zijn doene zo mach.
luce/ix/a tich/zommige seiden Hi is Elias/zommi
ge/hi is een propheet/of een vādē prophe
ten/Doēt Herodes hoorde/spac hi/Het
is Johānes diē ic onthoofc hebbe/dye is
vāden doodē op gestaen

Hi Herodes/hadde wt geseint/eñ Jo
hānē gegrepē eñ in die geuāckenisse ge.
leget/om Horodias wille/sijns broeders
Philippus wijf/wāt hi hadtese getrout/
leui/xviij/ Johānes seide tot Herodē het en is niet
recht/dat ghi ws broeders wijf hebt/He
rodias leide hē lagē eñ wilde hē dooden
eñ en conde niet/Herodes vreesde Johā
nē/wāt hi wiste dat hi een vroom eñ hey
lich man was/eñ hi nā hē waer/eñ was
hē gehoorsaē in vele sakē eñ hoorde hem
gheerne

Ende het quā eenē gelegenē dach/dat
Herodes op sinen iaersdach/een auont.
male gaf/den ouersten eñ dē hoofcliedē/
eñ den principaelstē in Galilea/doē trat
daer in die dochter Herodias/eñ danste/
eñ het behaechde Herodi eñ diē dye aen
dye tafele saten/wel/Doen sprack dye co
ninc totte meiskē/bidt van mi wat ghi
wilt/ic wilt u geuē/eñ zwoer haer eenen
eedt/wat ghi vā mi sult biddē/wil ic v ge
uen/tot die helfte mijns conincrijcs toe/
Si ginc wt eñ sprac tot haerder moeder/
wat sal ic bidden: Die seide/dat hooft Jo
hānis des doopers/eñ si ginc ter stont in
met haeste totte conine/badt eñ sprac/ick
wil dat ghi mi geeft/nu ter stont/op een
scotel/dat hooft Johannis des doopers/
Die coninc wert bedroeft/eñ om des eets
wille/eñ der geēder die aē die tafel saten
en wilde hi haer geen vergeefsce bede la
D ten doen/Eñ ter stont seinde die coninck
den hancman/eñ liet zijn hooft daer brin
gen/Die ginc henen/eñ onthoofde hē in
die geuanckenisse/ende droech zijn hooft
derwaerts op een scotele/eñ gaft dē meis
kē/eñ dat meiskē gaeft haerder moeder
Eñ doē dat sine discipulen hoorden/qua.
men si eñ namē zijn lichaē/eñ leyden hē
in een graft

Ende die apostelen quamen te samen
tot Jesum eñ vercondichden hē alle dat
eñ wat si gedaen eñ geleert hadden/en.
de hy sprac tot hen/Laet ons alleē in een
woestine gaē/eñ ruste een weynich/wāt
haerder was vele/dye af eñ toe gingen/
ende en hadde niet tijts genoch te eten/
ende hi voere doen in een scip/tot eender
woestinē besiden af/ende dat volc sachse
wech varen/ende vele kenden hem ende E mat/xiiij
liepen derwaert met malcanderē te voe
te wt allen steden/ende voorquamen hē
ende quamen tot hem/Ende Jesus ginc
wt/ende sach dat groote volc/eñ hē iam.
merde der seluer/want si warē gelijc die
scapen/die geenen herde en hebben/ende
begonste een langhe predicatie mat/xiiij
Doē nu den dach/bi na ouer was/tra luce/ix/b
den sine discipulen tot hem ende seyden/ Johā/vi/a
Het is hyer woeste/ende den dach es nu
verloopē/laetse van v/op dat si henē gaē
ronts omme in die dorpē/ende stedekēs
ende coopen hen broot/want si en hebbē
niet teten/Jhesus antwoorde/ende sprac
tot hen/Gheeft ghi hen teten/ende si sey
den tot hem/Sullen wi dan henen gaen
ende twee hondert penninc weerde broo
de coopen/ende hen teten geuen: Hi sey
de tot hen/Hoe vele brooden hebbet ghi/
gaet henen ende besiet/ende doen sijt ge.
weten hebbē/seiden si/Vijue/ende twee
visschen/ende hi geboot hen dat si hen al
le neder souden setten by tafelen vol/op
dat groene grasch/eñ si steldē hen na scich
ten/hondert ende hondert/vijftich ende F
vijftich/Ende hy nam dye vijf brooden/
ende die twee vissken/eñ sach opwaerts
ten hemel/ende sprac die seegeninge/en.
de brack die brooden/ende gafse sinen dis
cipulen/dat sise hen voor souden leggen/
ende dye twee visschen deelde hy onder
hen allen/Ende si aten alle ende worden
versaet/eñ si namē op dye brockē/tweelf
coruen vol/ende vandē vissken/Ende die
daer gheten hadden/waren vijf duysent
mans

mat/iiij/c/ Joha/vi/b
Eñ ter ſtont dreef hi ſine diſcipulē/dat
ſi in dat ſcip tradē eñ voor hem ouer ſou-
den varē te Bethſaida/tot dat hi dat volc
van hē liete/Eñ doē hiſe vā hē gedaē had
de ginc hi op eenen berch/om te biddē/eñ
tſauōs was dat ſcip midden op die zee eñ
hi opt landt alleen/Eñ hi ſach dat ſi noot
leeden int roepen/want den windt was
hen tegen/Eñ ontrent die vierde wake
der nacht quam hy tot hen eñ wandelde
op die zee/eñ hi wilde voor bi hen gaē/eñ
G doen ſi hem op die zee ſagē wādelē/mein
dē ſi dat het eē geſpuis ware/eñ ſi crijſch-
ten/want ſi ſagen hem alle eñ verſcrictē/
Maer ter ſtont ſprac hi met hen/eñ ſeide
tot hen Sijt getrooſt/ick bent/en vreeſt
niet/eñ tradt tot hen int ſcip/eñ dye wint
ginc liggē/eñ ſi ontſaettē eñ verwonder-
den hen bouē maten/wandt ſi en waren
niet verſtādiger geworde vādē brooden/
eñ haer herte was verſtarret

Eñ doē ſi ouer geuarē warē/quamen
ſi in dat lant Geneſareth/eñ voeren aen
Eñ doē ſi wt den ſcip traden/ter ſtont kē-
den ſi hem/eñ liepē in die omliggēde lan
den/eñ begonſten dye crancken omme
te dragen op bedden/waer ſi hoorden dat
hi was/ende waer hi in die caſteelē/of ſte
den/of dorpen in ginck/daer leiden ſi dye
crancken op die merct/ende baden hem/
dat ſi maer den zoom zijns cleedts aē roe
ren mochten/Eñ alle dye hem aen roer-
den wolden geſont

Dat.vij.Capittel

A
Ende doe quamē tot hē die phariſe
en eñ zommige vandē ſcriftgeleer
den/die van Jeruſalē gecomen warē/doē
ſi ſagen zommige vā ſinen diſcijpulē met
gemeinē/dat is met ongewaſſenē handē
dat broot eten/zo verſprakē ſi dat/wāt die
phariſeen eñ alle dye joden/en eten niet
het en ſi dat ſi dye handen menich male
waſſē/houden alzo die inſettinge der ou
ders/ende als ſy vander marct comē/en
eten ſi niet/het en ſi dat ſi hem waſſcen eñ
des dings is vele dat ſi aen genomē heb-
ben te houden/van drincuaten/van croe-
ſens eñ eerenē vaten ende tafelen te waſ
ſchen.

Doen vraechdē hem die phariſeen eñ mat/vi/a
ſcriftgeleerden/Waer om en wandelen
v diſcipulen niet/na die inſettinge der ou
ders maer eten dat broot met ongewaſſe
nen handē? Hi andtwoorde eñ ſprack tot
hen/Wel fijn heeft Jſaias vā v geueynſde
geprophetieert/alzo geſcreuen ſtaet/Dit
volc eert mi mettē lippē/maer haer hert
is verre van mi/Mer te vergeefs iſt/dat
ſi mi dienen/aēgeſien ſi ſulcke leeringhe
leeren/die niet en is/dan menſchen ghe- Iſa/xxix/b
boden/Ghi verlaet die gheboden gods/
eñ hout der mēſcē inſettinge/vā croeſen
eñ drincuatē te waſſcē/eñ des gelijcs doet
ghi vele/ B

Eñ hi ſprac tot hen/Wel fijn hebt ghi erodi/xx/b/
gods gebodt wech genomen/op dat ghy Leui/xx/b/
uwe inſettinge ſout houdē/Moſes heeft deu/vi/b/
geſeit Ghi ſult vader eñ moeder eerē/eñ
wie vader of moeder vloect/die ſal dē doot
steruē/maer ghi ſegt/Eē mēſce ſoude tot
vader eñ moeder ſeggē Corbā/dat is/het
is gode gegeuē dat v van my te prophite
ſoude comē/eñ zo en laet ghi hē voort aen
niet doen ſinē vader of ſijnder moeder/
eñ neemt dat woort gods wech/door uwe
inſettinge/die ghi in ghe ſet hebt/eñ des
gelijckē doet ghi vele

Eñ hi riep dat geheel volc tot hem eñ
ſprac tot hen/Hoort alle toe na mi/eñ v er
ſtaet mi/Niet en iſſer buytē dē mēſce/dat
hē gemein conde gemakē/alſt in hē gaet
maer dat vā hē wt gaet/dat iſt dat dē mē
ſce gemein maect/Heeft ymāt oren om
te hoorē/die hoore/Eñ doē hi vāden volc
int huis quā/zo vraechdē hē ſine diſcijpu-
len/om deſe gelijckeniſſe/Eñ hi ſprac tot
hen/Sijt ghi dā oock zo onuerſtādich? Eñ
verſtaet ghi noch niet/dat allet wat butē
wt eñ indē mēſce gaet/dat en can hē niet C
gemein gemakē Wāt het en gaet in zijn
herte niet/maer indē buyck/eñ gaet wt/
door dē natuerlikē ganc/die alle ſpiſe wt
veeghet

Eñ hi ſprack/wat wt den menſce gaet
dat maect den menſce gemein/want van
binnen wt der herten der menſcen gaen
quade ghedachten/ouerſpele hoerderije
moordt/dieuerie/gierichheit eñ ſcalckheyt

liste/wellusticheit/scalcke ooghẽ/gods las.
teringe/hooueerdicheit/dwaesheyt/Alle
dese quade stuckẽ gaen van binnẽ wt/eñ
maken dẽ mensce gemeyn

Eñ hi stont op eñ ginc van daer in die
palen Tyri eñ Sidons eñ ginc in eẽ huis
eñ en wildet niemādẽ laten wetẽ/eñ het
en conste nochtans niet verborgẽ gesijn/
Wāt een wijf die hadde vā hem gehoort/
wiẽs dochterkẽ/eenẽ onsuuerẽ geest had
de/eñ si quā eñ viel neder tot sinẽ voeten
eñ het was eẽ griecsch wijf vā Syrophe.
nice/eñ si badt hẽ dat hi dẽ duuel vā haer
D der dochter wt dreeue/Maer Jesus sprac
Ma/xv c tot haer/Laet dye kinderen eerst versaet
werdẽ/Het en is niet fijn/datmẽ der kin
derẽ broot neme eñ werpt voor dye hon.
dẽ/Si ātwoorde eñ sprac tot hẽ/ Ja heere
nochtās eten die hondekẽs onder die ta.
fele/vāden brocken der kinderẽ Eñ hi sei
de tot haer/om des woorts wille/zo gaet
henen/die duuel is vā uwer dochtere wt
geuaren/eñ si ginc henẽ in haer huys eñ
beuant/dat die duuel wt was geuarẽ/eñ
die dochter op dat bedde liggende

Eñ doen hi weder wt ginc vanden pa
len Tyri eñ Sidons/quam hi aen dye ga
lileesche zee/midden onder dye palen der
tien steden/eñ si brachtẽ tot hem eenẽ do
uen/die zwaerlic sprac/eñ si badẽ hẽ dat hi
die hant op hem soude leggẽ/Eñ hi nam
hẽ besidẽ af/vādẽ volcke/eñ stac hem dye
vingeren in die ooren eñ spooch/eñ raeck
te zijn tonge/eñ sach op ten hemel/suchte
eñ sprac tot hẽ/Hephethah/dat es/doet u
open Eñ ter stont dedẽ hen sine oorẽ opẽ
eñ d en bant zijnder tongen wert los/eñ
hi sprack recht/eñ hi verboot hen dat sijs
nyemanden en zoudẽ seggen/Maer hoe
hijt meer verboot/zo si dat meer wt brey.
den/eñ verwonderden hen bouen matẽ
eñ seidẽ/Hi heeft al wel gedaen/dye doo.
uen heeft hi hoorẽde gemaect/eñ die spra
keloose/sprekende.

Dat.viij.Capittel

A
mat/xv/d. TE dyer tijt doen vele volcks daer
was/eñ en haddẽ niet tetẽ/ryep
Jhesus sine discipulen tot hẽ/eñ seide tot

hen/Mi iammert des volcs/Want si heb
ben nu drie dagẽ bi mi volhert/eñ en heb
ben niet te eten/eñ waert dat ickse onge
spijst liet thuis gaẽ/zo soudẽ si optẽ wech
versmachtẽ/Wāt zommige warẽ vā ver
re gecomẽ/Sine discipulẽ ātwoordẽ hem
Waer halen wi broot hier inder woestinẽ
dat wise versadẽ souden/Eñ hi vraechde
hen/Hoe vele broots hebt ghi? Si seiden
Seuẽ/eñ hi geboot den volcke dat si hen
op die aerde neder soudẽ settẽ/eñ hi nam
die seuen broodẽ eñ dancte/eñ brackse/eñ
gafse sinen discijpulen/dat sise den volck
voor souden setten/eñ haddẽ een weinich
vischkẽs/eñ hi gebenedidese/eñ hiet dat.
se die ooc voor souden dragen/Si aten eñ
worden versaet/eñ namen die ouerbleuẽ
brockẽ op/seuẽ coruẽ/eñ haerder was by
vier dusent die daer getẽ haddẽ/eñ hi liet
se van hen.

Eñ ter stont tradt hi in een scip met si.
nen discipulẽ/eñ quam in dye palen Dal
manutha Eñ die phariseen ghingen wt
eñ begonsten hen met hem te beuragen
temteerden hem/eñ begheerden aen hẽ
een teeken vanden hemel/eñ hi versuch
te in sinen gheest/eñ sprac/Wat soect dit
dit gheslachte een teeken? warachtelick
ic segge v/Desen ghesl achte en sal gheen
teeken werden gegeuen/eñ hi lyetse/eñ
tradt weder om in dat scip/eñ voer daer
ouer
B
Eñ si vergaten brooden met hen te ne mat/xvi/a luce/xi/a
men/eñ en haddẽ niet meer met hen inc
scip/dā een broot/eñ hi geboot hen/eñ sei
de/Scouwet toe/eñ syet voor v/voor den
deseme der phariseẽ eñ voor den deseme
Herodis/Ende sy dachten ende weder
dachten/eñ seiden onderlinge/dat ist/dat
wi geen broodẽ en hebben/Eñ Jesus be.
kende dat/ende sprac tot hen Wat becom
mert ghi v doch/dat ghi geẽ broot en heb
bet? en merct ghi noch niet? eñ en sijt ghi
noch niet verstandich? hebt ghy noch eẽ
verstaert herte in v? hebt ooghen eñ en C
siet niet/eñ hebt oorẽ eñ en hoort niet/eñ
en gedinct niet/dat ic vijf brooden bracht
onder vijf dusent/hoe vele coruẽ vol broc.
ken naemt ghy daer af op/Sy spraken

tweeluē Maer doen ic die seuē ōder vier
duysent brac/hoe vele coruē vol brocken
naēt ghi daer op? si seidē/seuē eñ hy sprac
tot hen/hoe en verstaet ghi dan niet

Eñ hi quā tot Bethsaida/eñ si brachtē
tot hem eenen blinden eñ badē hē dat hi
hem aēroerde/eñ hi nam den blinden bi
der hant/eñ leide hē wt/voor dat steechs
ken/eñ spooch in zijn ooghē/eñ leyde zijn
hant op hem/eñ hi vraechde hē of hy yet
sage Eñ hi sach op eñ seide/Ick sie die lie.
den daer henen gaē/als of ic boome sage
Daer na leide hi ander werf/die handen
op zijn oogen/eñ maecte hem siende/Eñ
hi wert weder te rechte gebrocht/eñ sach
scerp alderlei dingen/Eñ hi seynde hem
thuis eñ seide En gaet niet int steechskē/
eñ en segget ooc niemandē daer inne

D Eñ Jesus ginc wt/eñ sine discipulē in
mat/xvi/b die steechskens der stadt Cesarie Philip.
luce/ix/c/ pi/eñ opten wech vraechde hi sinen discij
pulē/eñ seide tot hen/Wie seggen die lie.
den dat ic bē? Si antwoordē Si seggē dat
ghi Johānes de dooper sijt/sommige seg
gen dat ghi Elias sijt/Sommige/dat ghi
der prophetē een sijt/Eñ hi sprac tot hen/
Maer wie segt ghi dat ic bē/Doē ātwoor
de Petrus eñ sprac tot hē Ghi sijt cristus
Eñ hi dreichdese/dat si dat nyemandē vā
hem seggen soudē/eñ begonstēse te leerē
dat des mēscen sone vele moeste lijdē/eñ
verworpen werden vanden ouders en.
de hoogē priesterē eñ scriftgeleerden/eñ
gedoot werdē/eñ eñ ouer drie dagen ver
risen Eñ hi sprac dat woort vri openbaer/
eñ Petrus nam hem tot hē/eñ begōst hē
te weeren/Maer hi keerde hē omme eñ
sach sine discipulen aen/eñ dreichde Pe
trum eñ sprac/Gaet achter mi ghi Satā/
Wāt ghi en meynt niet dat godlick maer
dat menscelic is

Eñ hi riep dat volc tot hē met sinē dis.
mat/xvi/c cipulen/eñ sprack tot hen/Wie mi na wil
luce/ix/e volgen/die verloochē hē seluen eñ neme
zijn cruce op hem/eñ volge my na/Want
mat/x/b wie zijn leuen wil behouden/die salt ver.
luce/ix/c liesen/eñ wie zijn leuen verliest om minē
eñ oms euāgelijs wille/die salt behoudē/
Wat hyelpt den mensce al waert dat hy
die geheel weerelt wonne/eñ leede scade

aen sine siele? of wat can de mensce gege
uen daer hi zijn siele mede losse? mer wie
hem mijnder eñ mijnder woorden scaēt/
onder dezen ouerspeligen eñ zondigē ge mat/xvi/
slachte/dies sal hem des mensce soon voor luce/ix/d
scamen/als hi comen sal in die heeerlicheit
zijns vaders/met den heilighen ingelen
Eñ hi sprac tot hen/Warachtelic ic segge
v/Hier staen zommige dye en sullen den
doot niet smaken/tot dat si sien dat rijcke
gods met cracht comen

mat/xvii
luce/ix/a

Dat.ix.Capittel

A

Ende na ses dagen nam Jhesus tot
hem Petrum/Jacobum/eñ Johā.
nem eñ leide se op eenen hoogen berch be
siden af alleē/eñ verclaerde hē voor hen/
eñ sine cleder wordē blinckende eñ zeer
wit gelijc den snee/datse geen volder op.
ter aerdē zo wit gemakē en can/Eñ hen
versceē Elias met Moise/eñ hadden een
redē met Jesu/Eñ Petrus ātwoorde eñ
sprac tot Jesum/Meester hier ist goet zijn/
wi willē drie tabernaculen maken/v een
Moise eene/eñ Elie eene/want hi en wis
te niet wat hi hi sprack/Eñ si waren zeer
veruaert/eñ daer quam een wolcke dye
ouerscaduwese/eñ eē stemme viel wt der
wolcken ende sprac/Dit is mijn lieue zoō B
gheeft hem gehoore/ende ter stont daer
sagen si om hen/ende en zagen nyemādē
meer/dan alleen Jesum bi hen.

Ende doen si vāden berge neder gin.
gen/verboot hen Jesus dat si niemandē
seggen en souden/wat si ghesien hadden
tot dat des menscen zone verrese vandē
dooden/ende si behielden dat woordt by
hen/ende beuraechden hen onderlinge/
wat is doch dat verrisen vandē doot? en.
de sy vraechden hem ende spraken/Dye
scriftgheleerde segghen doch/dat Elias
voor moet comen/Hy andtwoorde/ende
seyde tot hen/Elias sal ymmer door zijn
toecomst allet weder te recht brenghen/
Daer toe/des menschen zoon/sal vele lij.
den/ende veracht werden/gelijc dan ge.
screuen staet/Maer ick segghe v Elias
is comen/ende si hebben aen hem gedaē

wat si wilden/na dië dat van hem gescre
uen staet

En hi quam tot sinë discipulë/eñ sach
mat/xvij/b veel volcs om hen lieden/eñ scrifgeleer
luce/ix/a den/die hen met hen beuraechdë Eñ ter
stont doen dat volc hem sach/ontsaetten
si hen/liepen toe eñ grueten hem/eñ hy
vraechde den scrifigeleerden/wat beura
get ghi v met hen? Een wt den volc ant-
woorde eñ sprac/Meester/Ic heb minen
zone hier tot v gebracht/dye heeft eenen
spraeckloosen gheest/ Eñ waer hi hem aë-
grypt/zo verscheurt hi hem/eñ scuymet/
eñ knirsset metten tanden/eñ verdort
ick heb met uwen discipulen ghesproken
dat si hem wt driuen souden/eñ si en ver-
mogens niet

D Hi andtwoorde hem eñ sprack O ghy
ongelooüich geslacht/hoe lange sal ick bi
v zijn? hoe lange sal ic mi met v lijdë/brë-
get hem tot nu/eñ si brachten hë tot hem
Eñ ter stont doen hë die gheest sach/ver
scoorde hi hë/eñ viel op die aerde eñ wen
telde hë eñ scuymde/ Hi vraechde sinë va
der/hoe lange ist/dat hem dit weder va-
ren is/ Hi seide van kintds op eñ hi heeft
hem dicwils int viere eñ in dwater ghe-
worpen/dat hi hem soude verdoen/maer
vermueght ghi wat/zoo ontfermt onzer/
eñ helpt ons/ Jesus sprac tot hem/waert
dat ghi const geloouë/alle dingë zijn mo-
gelick dien die daer glooft/Eñ ter stont
riep des kints vader/met tranë eñ sprac
Jck gheloone lieue heeere/helpt mijnen
ongheloone

Doen sach Jesus dat dat volck toe liep
dreychde hi den onzuueren geest eñ sprac
tot hem/Ghi sprakelooze eñ dooue geest/
Jck gebiede v dat ghi van hem wt vaert
eñ en vaert voort aen niet in hem/ Doen
crijschte hi eñ schoorde hem zeer/eñ voer
wt/eñ hi wert als of hi doot ware/alzo dat
oock vele seidë hi is doot/ Jesus greep hë
bider hant/eñ rechte hem op/eñ hi stont
op/ Eñ doen hi thuys quam vraechdë hë
sine discipulen/besiden alleen/waer om-
me enconstens wi niet wt gedrijuen/eñ
hi sprac/dezen aert en can in geender ma-

nieren wt gheuaren/dan door bidoë eñ
vasten

Eñ si ghinghen wech/eñ wandelden
door Galilea/eñ hi en wilde nyet/dat het
yemandt weten soude/want hy leerde
sinen discipulen ende seyde tot hen/ Des E
menschen soon sal ouer geleuert werdë/
inder menschen handen/ende sy sullë hë
dooden/eñ als hi ghedoot es/zoo sal hi op
ten derden dach verrisen/maer si en ver
stonden dat woort niet/eñ vreesden hem
te vraghen

En hi quam tot Capernaum/eñ doen mat.xviij.a
hi te huys was gheromen/zoo vraechde luce/ix/f
hi hen/wat hanteerde ghy onderlinghe
op den wech/ Mer si zweegen stille/wät
sy hadden met malcäderen opten wech
gehanteert/welck die grootste ware/eñ
hi ghinck sitten/eñ riep die tweelue/ende
sprac tot hen Jst dat yemandt dye eerste
wilt zijn/die sal die leste zijn voor allen eñ
alder knecht Eñ hi nam een kindekë eñ
stelde het midden onder hen/eñ omuinck
dat zelue/ende sprac tot hen/ Wye eenen
sulcken kindeken in mijnen naeme ont-
faet/die ontfaet mi/ende wie mi ontfaet/
die en ontfaet mi niet/maer den ghenen
die mi gezondë heeft

Johannes andtwoorde hem ende sey luce/ix/f
de/wi saghen eenen/die dreef duuelen in H
uwen name wt/welcke ons nyet nae en
volghet/ende wi verbodent hë/daer om
dat hi ons niet na en volghet/ Jhesus sey
de/ghi en sulles hem niet verbiedë/wät
daer en is niemandt die een dade doe/in
minen name/ende moge geringe quaet
van mi spreken/ Wie niet teghen v en is
die is voor v Ende zoo wie v eenen beker
waters in minen name te drincken ghe
uet/daer om dat ghi Christum toe behoo
ret/ Warachtelick ick segghe v/het en sal
hem niet ongeloont blijuen

Eñ wie der cleinen een argert/die aen
mi gelouen/dien ware het beter/dat hē
eenē molensteen aen sinen hals gehāgē
worde/eñ in die zee ghewoxpē werde Eñ
G ist dat v uwe handt arghert/zo houtse af/
mat/xix/a Het is v beter dat ghi met een handt tot
Leui/ij/c ten leuen ingaet/dan dat ghi twee hādē
hebt eñ vaert in die helle/in dat eewighe
viere/daer harē worm niet en sterft/ende
haer viere niet en wert wt gebluscht/Er
gert v uwē voet zo hout dien af/Het es v
beter dat ghi crepel tottē leuē ingaet/dā
dat ghi twee voet hebt/eñ werdet in dye
helle geworpē/in dat eewighe vier/daer
haren worm niet en sterft/ende haer vier
Isa/lxvi/g niet wt en gaet Argert v/v ooge so werp
se van v/het is v beter dat ghi een oogich
totten leuenen ingaet/dan dat ghi twee
ooghen hebt/eñ wert in dat hellsce viere
geworpen daer harē worm niet en sterft
luce/xvij.a eñ haer vier niet wt en gaet
Het moet allet metten viere gesoutē
werdē/eñ alle offerhāde sal met sout ge-
souten werdē/Dat sout es goet/maer ist
dattet sout domme wert/waer mede sal
men souten/Hebbet sout in v/eñ hebt vre
de onder malcanderen

Dat.x.Capittel

A mat xviij a Ende hi stont op/eñ ginck van daer
in die einden des iootscē lāts/ouer
geen side der Iordanē/eñ dat volck ginck
weder om met hoopē tot hem/eñ gelijck
sine gewoōte was/leerde hise weder/eñ
die phariseen tradē tot hem eñ vraechdē
hem of een man hem mach sceidē vā sinē
wiue/eñ temteerdē hē daer mede Hi ant
woorde eñ sprac/wat heeft v Moyses ge-
boden/Si seidē/Moises heeft toe gelatē/
eenen sceidtbrief te scriuē/eñ te sceidē/Je-
sus ātwoorde eñ sprac tot hen/Om uwer
ge/i.x/ij/b hertē hertheit wille/heeft hi v sulc gebot
gescreuen Maer van begin der creatue-
ren/heeftse god gescapē een mānekē eñ
een vrouken/Daer om sal die mensch sij-
nen vader eñ moeder latē/eñ sal sinē wij
ue aen hāgē/eñ die twee sullē een vleesch
sijn/Soo en zijnt nv niet twee/maer een
vleesch/dat dan god te samen gheuoecht
heeft/dat en sal die mēsce niet sceiden
Eñ te huis vraechdē hem sine discipu

len weder om van dat selue/eñ hy seyde B
tot hen/Wie hem scept van sinē wiue/eñ
trouwet een ander/die doet ouerspele aē
haer/eñ ist dat haer een wijf sceydet van
haren man/eñ trouwet eenen anderen
die doet ouerspele.
Eñ si brachten kinderkens tot hē/dat
hise aen roeren soude/maer die discipulē
voerē die aen/diese droegen/maer doē Je
sus dat sach/wert hi onwillich/eñ sprack
tot hen/laet die kinderkēs tot mi comen/
eñ en weeret hen nz/want sulcker is dat
rijcke gods/Warachtelic ic segge v/wye
dat rijcke gods niet en ontfaet als eē kin
deken/die en salder nz in comē/eñ hi om-
uincse eñ leide die hādē op hen eñ seegen
dese
Eñ doen hi wt gegaen was optē wech mat/xix/ v
liep eene verre voor knyelde voor hē/eñ luce/xviij c
vraechde hem/Goede meester wat sal ic
doen/dat ic dat leuen beerue/Jesus sprac C
tot hem/Wat heet ghi mi goet Niemant exo/xx/b.
en is goet dan alleē die eenige God/ghy
weter immer die gebodē wel ghi en sult
geen ouerspele doē/Ghi en zult niet wor
slaen/ghi en zult niet stelē/ghi en zult geē
valsche getuyghenis spreken/ghi en zult
niemanden bedriegen/Eert v vader eñ
moeder Hi antwoorde eñ sprac tot hem/
Meester dat heb ic al gehouden vā mijn
der iontheit op/Eñ Jesus sach hē aen/eñ
beminde hē/eñ sprac tot hē/Eē ontbreect
v/gaet henē vercoopt allet/wat ghi hebt
eñ geuet den armen/zo zult ghi eenē scat
inden hemel hebben eñ comt volcht my
na/eñ neemt dat cruce op v/Eñ hi waert
onghemoedich van die redene/eñ ginck
truerich van daer/wandt hi hadde vele
goeden
Eñ Jesus sach om hem/eñ sprac tot si-
nen discipulē/Hoe zwaerlic zullē dye rijc- mat/xix/c.
ke in dat rijc gods comē/Die discipulē ōt- luce xviij a
setten hen van sine redene/Eñ Jesus āt-
woorde weder omme eñ sprac tot hen/lie-
ue kinderē/Hoe zwaer ist/dz die/die haer
betrouwen op rijcdomme setten/int rijc D
ke gods comen/Het is lichter dat een ke
mel/door een naelden ooge ga/dā dat een
rijcke int rijc goods come/Si ontsaetten
hen doen noch vele meer/eñ zeidē onder

malcanderē/wie can dan salich werden/
Maer Jesus sachse aē/eñ sprac/bidē mē-
scē ist ommogelic/maer niet bi gode/wāt
alle dingē sijn mogelic bi gode

Doen seide Petrus tot hem/Siet/wy
hebbent al verlatē/eñ sijn v na geuolcht
Jesus antwoorde eñ sprac/Warachtelick
ic segge v/Daer en is niemant/ist dat hy
verlaet/huis/of broeders of susters of va
der of moeder/of wijf/of kinder/of ackers
om mijnen wille/eñ om des euangelijs
wille/die niet hondert fout en ontfae nu
in deser tijt/husen/eñ broeders eñ susters
eñ moeder/eñ kinder/eñ ackers met ver
E uolginge/eñ in die toecomēde weerelt dat
eewige leuē/maer vele sullē die leste zijn
die de eerste zijn/eñ die eerste zijn/die dye
leste zijn/Si warē optē wech/eñ gingen/
op te Jerusalē/eñ Jesus ginck voor hen/
eñ si ontsaetten hen/eñ volchdē hē na/eñ
vreesden

Eñ Jesus nā die tweelue weder om-
me tot hem eñ seide hen wat hem weder
uarē soude/Siet/wi gaē op tot Jerusalē/
eñ des menscē soon wert ouer gheleuert
den hoogē priesterē/eñ scriftgeleerdē/eñ
si sullē hē verdoemē totter doot/eñ ouer
leuerē dē heidenē/eñ dye sullē hē bespot-
ten/eñ geesselē/en bespouwē/eñ dooden
math/xx/c eñ optē derdē dach sal hi verrisen
F Doē gingē tot hē Jacobus eñ Johan-
nes/die sone Zebedei/eñ spraken/Mee-
ster/wi willen/dat ghi ons doet/dat wy v
biddē sullē/Hi sprac tot hen/wat wilt ghi
dat ic v doe/si seidē tot hem/geeft ons dat
wi sittē/deene tot uwer rechter hant/eñ
deene tot uwer slincker hāt in uwe heer
licheit/Maer Jesus sprac tot hen Ghi en
weetet niet wat ghi bidt/Condt ghy den
kelc gedrinckē/diē ic drincke/eñ v latē do
pen/mettē doopsel/daer ic mede gedoopt
werde/Si sprakē tot hē/Ja/wi cōnēt wel
Jesus sprack tot hen/Tes waer/ghy sult
den kelc drinckē/diē ic drincke/eñ gedoopt
werdē mettē doopsel/daer ic me gedoopt
werde/maer te sittē tot mijnder rechter
eñ tot mijnder slincker hāt/en is nyet vā
G mijnder macht v te geuē/mer diē het be-
reit is

Eñ doē dat die tiē hoordē/wordē si on-

willich ouer Jacobū eñ Johannē/Maer
Jesus riepse eñ sprack tot hen/ghi weter
dat onder die heidenē/dye gene die voor
heerē gehoudē zijn willē/die hebbē heer
scappie/eñ die machtige onder hen/oeffe-
nen machticheit/Maer alzo en salt onder
v niet zijn/mer die welcke/groot wil wer
dē onder v/die sal uwe dyenaer zijn/En-
de die welke onder v/die eeerste wil wer
den/die sal alder knecht zijn/Wāt des mē
scē zoon en is oor niet gecomē/dat hi hem
soude latē dienē/maer dat hi diene eñ ge
ue zijn leuē tot eēder betalingē voor vele

Eñ si quamē te Jeriho/eñ doē hi vā Je- mat/xx/d/
riho ginc/hi eñ sine discipulē/eñ eē groot luce/xviij/f
volc/doē sat eē blinde Bartimeus/Timei
zoon/aēdē wech/eñ badt aelmoessen/eñ
doē hi hoorde/dat het Jesus vā Nasareth
was/begonst hi te roepē eñ te seggē/Je-
su ghy sone Dauids/ontfermt mijnder/
Eñ vele dreichdē hē/dat hi stille soude zwi
gen Mer hi riep vele meer/ghi sone Da
uids/ontfermt mijnder/Eñ Jesus stont
stille/eñ dede hē roepē/eñ si riepē dē blin
dē eñ seidē tot hē/Sijt ghetroost/staet op
hi roept v/Eñ hi werp zijn cleet vā hem/
eñ stont op/eñ quā tot Jesu/eñ Jesus ant
woorde eñ sprac tot hē/wat wilt ghi dat ic
v doē sal? Die blinde seide tot hē/meester
dat ic siēde werde Eñ Jhesus seide tot hē
Gaet henē/v geloue heeft v geholpen/
Eñ ter stont wert hi siēde/eñ volchde hē
na opten wech

mat/xxi/a
luce/xix/e

Dat.xi.Capittel

A Ende doē si bi na tot Jerusalē qua-
mē tot Bethphage eñ Bethanien
aēdē olijfberch/seinde hi twee van sinen
discipulē eñ sprac tot hen/gaet henē in dat
steechskē dat voor v lept/eñ alzo haest als
ghi daer in comt/sult ghi vinden eē vue-
len/aen ghebonden/op welcke noyt geē
mensche geseten en is/ontbindet eñ brin
get hier/Eñ ist dat yemāt tot v seit/waer
om doet ghi dat? zo segghet dye heere be
hoeft zijns/so sal hijt ter stont hier seindē
Si gingen henen/ende vonden dat vue-
len ghebonden bi die duere/op eenē screid
wech/ende ontbindet/ende zommige die

daer ſtondē/ſeidē tot hen/wat maect ghi
dat ghi dat vuellē ontbindt/Si zeydē tot
hen/gelijc hen Jeſus gebodē hadde/eñ ſi
lietē toe/Eñ ſi leydē dat vuellē tot Jezū
eñ leghedē haer clederē daer op/eñ hi es
daer op geſetē/Eñ vele ſpreydē haer cle-
der optē wech/zommige hieuwē meyen
B vādē boomē/eñ ſtroeydēſe op den wech/
eñ die verre voorginghē/eñ die na volch
dē/riepē eñ ſprakē/Hoſianna gebenedijt
ſi die daer comt in dē name des heerē/ge
benedijt ſi dat rijck ons vaders Dauids
dat daer comt indē name des heerē Hoſi
anna inder hoochte
Mat/xxj a Eñ die heere tooch in te Jeruſalem/eñ
ginc indē tempel eñ hi beſaecht al/eñ tſa
uonts ginc hi wt/tot Bethanien metten
twelfuen/eñ des anderē daechs/doen hi
vā Bethanien ginc hōgerde hem/eñ hy
ſach enē vijchboom vā verre/die bladerē
hadde/doē trac hi daer toe/of hi daer wat
op hadde geuondē/eñ doē hi dair toe quā
zo en vant hi niet dā alleē bladerē wandt
het en was noch dē tijt niet/datter vigen
zijn zoudē Eñ Jeſus antwoorde eñ ſprack
tot hem Nu en ete vā v/niemant gheen
vruchte inder eewicheit/eñ die diſcipulē
hoorden dat

C

Mat/ix/a
Luce/xix c Eñ ſi quamē te Jeruſalē/eñ Jeſus ginc
indē tēpel/eñ hi begonſte eñ dreef wt die
vercopers/eñ copers indē tēpel/eñ die ta
felē der wiſſelaers/eñ die ſtoelē der duy-
uē cremers ſtiet hi omme/eñ en liet nyet
toe/dat yemāt enich getouwe doir dē tē-
pel droeghe/eñ hi leerde eñ ſprac tot hen
En ſtaet niet geſcreuē/mijn huis ſal een
bid huis heetē allē volckē/maer ghi heb
Iſaie/vi/c ter een moort cuyle af gemaect.
Eñ het quā voor die ſcrift gheleerde eñ
hoge prieſters/eñ ſi leydē toe/hoe ſi hem
verdoen mochten/maer ſi vreeſdē hem/
want allet volck verwonderde hē vā zijn
der leringe Eñ tſauonts ginc hi wt/voor
die ſtadt/eñ ſmorgens ginghen ſi voor by
eñ ſaghen den vijchboom/dat hi verdor-
ret was totter wortelen toe/Eñ Petrus
gedacht dies/eñ ſeyde tot hem/Meeſter
ſiet/den vijchboom/dien ghi veruloeckt
hebt/is verdorret/Jeſus ātwoorde eñ zei

de tot hen/Hebt geloue in God Warach
telic ic ſegghe v/wie tot deſen berch ſeyde
Vertrect v/eñ werpe v in die zee/ende en
twifelde niet in ſijnder herten/maer ghe D
loefde dat het geſcieden ſoude/wat hi ſeit Mat/vij b
Dair omme ſegghe ic v/allet wat ghi bit
in uwen ghebet/gelooft alleen dat ghijt
ontfaen zult/zo zalt v gheworden/Eñ als
ghi ſtaet eñ biddet zo vergeeft/iſt dat ghy
yet teghen yemanden hebt/op dat v va
der inden hemel v oock uwe feyten ver-
gheuen

Eñ ſi quamen wederomme te Jeruſa
lem/eñ doen hi inden tempel ginc/zo qua
men tot hem die hoghe prieſters eñ ſcrift
gheleerde/eñ die ouders/eñ ſeydē tot hē
Wt wat macht doet ghi dat/eñ wie heeft
v die macht ghegeuen/dat ghi ſulcs doet
Jeſus antwoorde eñ ſprac tot hen Ic wil
v ooc een woort vraghen/antwoordt my
zo wil ic v ſeggē/wt wat macht ict doe/dat
doopſel Johānis/was het vādē hemel of
vādē mēſchē/Antwoordt mi/Si dachten
bi hen ſeluē/Seggē wi/het was vādē he
mel zo zal hi ſeggē/Waerom en hebt ghi
hem dā niet gelooft/maer ſeggē wi/Het
was vādē mēſcē/zo vreeſen wi dat volck/
Want ſi hieldē alle dat Johānes eē recht
propheet ware/Eñ ſi ātwoordē eñ ſprakē
tot Jeſum Wi en wetens niet/Eñ Jeſus
antwoorde eñ ſprac tot hen So en ſegge
ic v oock niet wt wat machten dat ic ſulcs
doe

Dat.xij.Capittel

E Nde hi begonſt tot hen doir gelike A
Ma/xxj a
niſſen te ſpreken/Een mēſche plāt Luce/xx b
te eenen wijnberch.eñ leyde daer eenen Iſa/v/a
tuyn omme.eñ groef eenē kelder.eñ tim
merde eenē toren.eñ gaffen wt.dē wijn-
gardenierē.eñ tooch ouerlāt.eñ ſeynde
eenē knecht.ter tijt.tottē wijgardenierē
dat hi vādē wijngardenieren name van
der vruchten des wijnberchs maer ſi na
menhem ende ſmeten hem.ende lieten
hē ledich vā hē.Wederō ſeynde hi tot hē
eenē āderē knecht den ſeluē ſteendē ſi eñ
queſten hem dat hooft.ende lieten hem

met smaet vā hen/Wederom seynde hy
eenē anderē/dē seluē doodē si/ende vele
andere/zommige sloeghen si/sommighe
doodeden si

Doē hadde hy noch eenē enigen soon
die was hē lief dien seynde hi oec tot hen
tē laetstē/eñ sprac/Si sullen hen voor mijnē soon ontsien/Maer die selue wijngar
deniers seydē onder malcāderen/Dit is
die erfgename/comt/laet ons hē dooden
so sal die erffenisse onse sijn/Eñ si namen
hē eñ dooden hē/eñ werpēder hē wt/voir
dē wijnberch Wat zal dan dye heere des
wijnberchs doē/Hi zal comē eñ die wijn-
gardeniers zal hi verdoē eñ dē wijberch
anderē geuē En hebt ghi oock dese scrift
niet gelesen? Die steē diē die timmerlie-
dē verworpē hebbē/die is eenē hoec steē
gewordē vādē heere ist geschiet/eñ is wō
derlic in onsen oogē/Eñ si stondē daer na
hoe si mochtē gripē/eñ vreesdē nochtās
dat volc wāt si verstādē/dat hi dese gelike
nisse op hē gesprokē hadde/eñ si lieten hē
eñ gingē van daer

B Eñ si zeindē tot hē zommige vādē pha
riseen/eñ herodes dienaers/dat si hē sou
den vāgē in woordē/Eñ si quamē eñ spra
kē tot hē Meester wi weten dat ghi wa-
rachtich zijt/eñ ghi en vraecht na niemā-
dē wāt ghi en acht dat aensiē der mēscen
niet/maer ghi leert dē wech Gods recht
Ist recht datmē dē keyser chijns geue of
niet/zullē wi en geuē of niet gheuen? Hy
mercte haer geueinstheit/eñ sprac tot hen.
Wat temteert ghi mi/Bringt my eenen
penninc/dat ic diē sie eñ si brachtenē hem
Doē seyde hi/Wiēs is dat beelt eñ dat op
scrift/Si sprakē tot hē des keysers/Doē
ātwoorde Jesus eñ sprac tot hen/zo geeft
dē keiser wat des keiser is/eñ gode/wat
Gods is/eñ si verwonderden hen zijns/

Math/xxij/c Doen tradē die Saduceen tot hē/dye
Luce/xx/c/ daer houdē/datter geē verrisenisse en si/
die vraechdē hē eñ sprakē/meester Moy
Deu/xxv/b ses heeft ons ghescreuē/ist dat yemants
broeder sterft/eñ laet een wijf achter/eñ
en laet geen kinder zo zal zijn broeder des
selfs wijf nemē/eñ sinē broeder een saet
verweckē nu zijn seuē broeders geweest
die eerste nam een wijf/eñ hi sterf/eñ en

liet gheen saet/eñ die ander nāse eñ sterf
eñ en liet oec geen saet/die derde des ge-
liken/eñ namense alle seuē/eñ en lieten
gheen saet/Ten laetsten na alle/sterf dat
wijf oec/Nu inder verrisenisse/als si ver-
risen/welcs wijf salse zijn onder hen/wāt
seuen hebbēse tot eenē wyue gehat Doē
antwoorde Jesus eñ sprack tot hen en ist
niet allso dat ghi dwaelt/om dat ghi van-
der scrift niet en weter noch vāder cracht
Gods/als si vādē doodē verrisen sullē zo
en zullē si niet trouwē noch hen latē trou C
wen maer si zijn gelijc die ingelē indē he
mel Maer vādē doodē dat si verrisen sul
len/en hebt ghi niet ghelesen indē boeck
Moysi/bi den bosch hoe God tot hem zei
de eñ sprac Ic bē die God Abrahā/eñ dye
God Isaac/eñ die God Jacob/ Het en es Exo/iij/a
geen God der doodē maer het is eē God
der leuender/Daer omme doelt ghi zeer

Eñ dair trat eē tot hem vādē scrift ghe Mat/xxij
leerdē/die hen toegehoort hadde/hoe zy
hen met malcāderē beuraechdē/eñ sach
dat hi hen fijn geantwoordt hadde/ende
vraechde hen/welc is dz principaelste ge-
bodt/voor alle/Jesus antwoorde hē/Dat Luce/x/c/
principaelste gebot voor allē ghebodē is Deu/vi/a
dát Hoort Israel God onse heere.is eene
Eñ ghi zult God uwē heere beminnē vā
geheelder hertē/vā geheelder sielē.van
geheelē gemoede eñ vā allē crachtē.dat
is dat principaelste gebot.Eñ dat ander
is desen gelijc.Ghi zult uwē naestē bemi
nen als u seluē.daer en es gheen ander
meerder gebot.dan dese

Eñ die scrift gheleerde sprack tot hem
meester ghi hebt warachtelic recht ghe-
sproken.want daer is een God.eñ daer
en is gheen ander buyten hem.eñ dē sel
uen beminnen van geheelder hertē.vā
geheelen gemoede.van gheheelder sie-
len.eñ van allen crachten eñ beminnen
sinen naesten als hē seluen.dat is meer
dan brantoffer eñ alle offer.Doen Jesus
sach dat hi verstandelic antwoorde zeyde
hi tot hem Ghi en zijt niet verre vanden
rijke Gods.eñ niemāt en dorste hē voor
der vragen

Eñ Jesus antwoorde eñ sprac.doen hi

xij/d leerde indē tēpel/Hoe seggē die scriftge·
c/g/ leerde/dat Cristus Dauids soon sy? daer
xx/ nochtās de selue Dauid door dē heiligen
geest seit Die heere heeft geseit tot minē
heere/sit tot mijnder rechter hant/tot dz
ic uwe viādē legge/tot eender bancken
uwer voetē/daer heet hē Dauid immer
sinē heere/waer af/is hi dan sijn zone? en
de vele volcs hoorde hē geerne

Eñ hi leerdese eñ sprack tot hen Hebt
D acht op die scriftgeleerde/die gaē geerne
in langē cleederē/eñ latē hen geerne op
dye merct gruetē/eñ sittē geerne inden
scolē bouē aē/eñ ouer tafel/Sy verslindē
der weduwē husen/eñ veisen lange gebe
dē/die selue sullē te meer verdoemenisse
ontfaē

Eñ Jesus sat tegē die gods kiste/eñ aē
scoude/hoe dat volc gelt leide/in die gods
kiste/eñ vele rijckē leidē vele in/Eñ daer
quā eē arme weduwe/eñ leide twee mijt
kens in/die makē eē vierlinc/Eñ hy riep
sine discipulē tot hē/eñ seide tot hen/Wa·
rachtelic ick segge v/dese arme weduwe
heeft meer in de gods kiste geleit/dā alle
die in gelept hebbē/wāt si hebbē alle vā
harē geouerde Maer dese heeft vā harē
behoef/allet wat sy hadde/hare geheele
nootdorft in geleit.

Dat.xiij.Capittel

A
mt/a
l/b Ende doē hi wt dē tēpel ginc/sprack
een van sinē discipulē tot hē/Mee
ster/siet/hoedanige steenen/eñ hoedani·
ge timmeragie is dat? eñ Jesus ātwoor·
de eñ seide tot hē/Siet ghi alle dese groo·
te timmeragie wel? nyet eenē steē en sal
optē anderē gelatē werdē/die niet te stic
kē gebrokē en sal werden

Eñ doē hi optē oliuē berch sat/tegē dē
tēpel/vraechdē hē bezondert/Petrus eñ
Jacobus/eñ Johannes eñ Andreas/segt
ons wāneer sal dat al gescyeden? eñ wat
sal dat teekē zijn wāneer dat allet sal vol·
eindt werdē/Jesus antwoorde hen ende
begonst te segghē/Siet toe dat v niet ye·
mant en verleide/want daer salder vele
comē onder minē name/eñ seggē Jc ben
christus eñ sullē vele verleiden

Maer als ghi hoorē sult vā oorloge/eñ
vā oorloochs geruchte/soo en vreest niet

want het moet also gesciedē/mer dat ein
de en is noch nyet daer/Dat een volc sal
hē ouer dat ander oprechtē/eñ dat een co
ninrijc ouer dat ander/eñ daer sullē aert
beuinge gesciedē hier eñ daer/eñ daer sal
dieren tijt eñ veruaernisse wesen/dat is
des noots beginsel

Maer siet ghy ymmer op v zeluen/
want si sullē v ouer leuerē voor die raets
husen eñ scolen/eñ ghi moetet ghestuipt B
werdē/eñ voor princē eñ coninghē moet
ghi geleit werden/om mijns naēs wille
tot een getuygenisse ouer hen/Ende dat
euāgelion moet te vorē gepredict werdē
onder alle volcken

Als si v nu leidē eñ ouer leuerē sullen
zo en zorcht niet/wat ghi sprekē sult/ende
en bedinct oec niet te vorē/maer soo wat
v ter seluer urē gegeuē wert/dat spreket
wāt ghi en zijt niet die daer spreket/mair
die heylige gheest/Deen broeder sal den
anderen ouer leueren totter doot/eñ die
vader den sone/ende die kinderen zullen
hen op rechten teghen dye ouders/ende
sullense totter doot helpē/Ende ghy sult
gehatet zijn van allen menscē/om mijns
naems wille/maer zo wie volherdt tottē
eynde/die wert salich/

Voort/als ghi siē sult die woeste verei mat/xxiiij/b
singe(van welcken die propheet Daniel Dan/ix/a
ghesiet heeft)dat hi staet/daer hy niet en
soude(wie dat leest/die verstae dat)Wye
dan in Judeen is/die vluchte op dye ber·
gen/ende wie opt dack is/die en dale niet
neder/in huys/ende en come niet daer in
ne/om yet wt desen huyse te halen/ende
wie opten velde is/die en keere hem niet
omme/om zijn cleeder te halen/Wee den
beuruchten ende zoogenden tot dyer tijt
Maer biddet dat uwe vluchte niet inden
winter en ghesciede/Want in dien dagē
sullen alsulcke tribulatien zijn/als noyt
gheweest zijn van beghinsele der creatu
ren/die god ghescapen heeft tot noch toe
ende als oock niet zijn en sal/Ende waert
dat de heere dese daghen niet vercort en
hadde/geen mēsce en worde salich/mair
om der wtuercorēder wille die hi wtuer·

coren heeft/so heeft hi dese dagen vercor-
C ter/

Als dan yemant tot dier tijt tot v seg-
gen sal/siet/hier is Christus/siet/daer es
hi/so en geloones niet/Want daer sullen
hen verheffen valsche Christi/eñ valsche
propheteñ/eñ sullen teekeneñ eñ wondereñ
doen also/dat si oock die wtuercorene sou
den verleiden/waert mogelic/maer siet
ghi toe/ic hebt v al te voren geseit

Voort in die tijt/na die tribulatieñ/sul-
len sonne eñ mane haren scijn verliesen/
eñ die sterreñ sullen vanden hemel vallen
eñ die crachten der hemeleñ sullen hen be
wegen/Eñ dan sullen si des menscheñ soon
sien comen/in die wolcken met grooter
cracht eñ heerlicheit/eñ dan sal hi sijn en
gelen seindeñ/eñ sal sine wtuercorene ver
gaderen vanden vyer windeñ/vādeñ eeneñ
eynde der aerden totten andereñ toe

Leert een gelijckenisse aenden vijch
boom/als nu sijn tacken sapachtich wer-
den/eñ hi blader criget/zoo weet ghi/dat
den zomer bi is/Alzo oock/wanneer ghy
siet/dat sulcs gesciet/zo wetet dat het nae
voor die duere is/Warachtelic ic segge v
D dit gheslacht en sal niet vergaen/tot dat
dit al ghesciede/Hemel eñ aerde sal ver-
gaen/mer mine woordeñ en sulleñ niet ver
gaen/Maer van dien daghe eñ van dier
uren/en weet niemant/ooc niet die inge-
len inden hemel/ooc die soon nyet/maer
alleen die vader

Siet toe/waket/eñ bidt/Want ghi en
weet niet/wanneer het tijt is/gelijck als
een mensce die ouer lant tooch/eñ liet zijn
huis/eñ gaf sinen knechten macht/eñ ee
nen yeghelijcken zijn werck/eñ gheboot
deñ duerwachter/dat hy soude wakeñ/dus
waect nu/wandt ghi en wetet niet/wan-
neer die heere des huis comt/of hy comt
tsauons/of te middernacht/of ontrent dat
hanen ghecraey/of des morgens/op dat
hi nyet onuersiens en come/eñ vijnde v
slapende/Dat ic v segge/dat segge ic alleñ
waket

A

Dat.xiiij.Capittel

Ende na twee dagen was het paes
scen/eñ die dagen der soeten broo-
den/Eñ die hooghe priesteren eñ scriftge
leerde sochten/hoe si hem met liste moch
ten gripen eñ doden/maer si seyden/ym-
mer niet op dat feest/op dat gheenen op-
loop int volc en werde

Eñ doen hy te Bethanien was in Si mat/xxvi.a.
mons des malaets huis eñ sat ter tafeleñ/ Johā/xij.b
zo quam een wijf/die hadde een glas met
ongeualschten eñ costelijcken nardeñ wa
ter/Ende si brac dat gelas eñ goot dat op
zijn hooft/Daer waren zommige die wor
den onstelt eñ seideñ/waer toe dient doch
desen verloren cost/men mochte dat wa-
ter meer dan om drie hondert penningeñ
vercocht hebben/eñ dat selue den armeñ
gegeuen/eñ murmureerden ouer haer.
Maer Jhesus seide/laetse met vreden/
wat sijt ghi haer moeyelic/Sy heeft een
goet werc aen mi gedaen/ghi hebt altijt
armeñ bi v/eñ als ghi wilt so mueght ghij
hen goet doen/maer mi en hebt ghi niet
altijt/Si heeft gedaeñ dat si conste si is voor
comeñ/mineñ lichaeñ te salueñ/tot begrauin-
ge/Warachtelic ic segge v/waer dit euā- mat/xxvi.a
gelion gepredict wert in alle die weerelt luce/xxij.a
daer salmeñ dat ooc seggeñ/tot haerder ge B
dachtenisse/dat si nu gedaen heeft
Eñ Judas Ischarioth eeñ vādeñ twaelueñ
ginc totteñ hoogeñ priesteren/dat hi heñ ver
radeñ soude/Doeñ si dat hoordeñ wordeñ si vro
lic eñ beloofdeñ heñ dat gelt te geueñ/eñ hy
socht hoe hi heñ bequamelic verradeñ soude
Eñ opteñ eersteñ dach der soeter broodeñ
doeñ meñ dat paeslā offerde/seideñ sine discij
puleñ tot heñ/waer wilt ghi dat wy gaeñ/eñ mat/xxvi.b
bereideñ/dat ghi dat paeslam etet/Eñ hy luce/xxij.a
seynde twee vā sineñ discipuleñ/eñ sprac tot
hen/Gaet heneñ in die stat/eñ v sal eeñ meñ
sce ontmoeteñ/die draecht eeñ cruycke met
water/volcht heñ na/eñ so waer hi in gaet
daer segt totteñ huysweert/Dye meester
doet v seggen/waer is dat huis der gasteñ
daer in ic dat paeslam met minen discipu
len mach eten/ende hi sal v eene sale wij
sen/die gheplaueit ende bereit is/aldaer
bereit voor ons/Ende die discipulen gin-
ghen wt/ende quamen in die stadt/ende

vondent alzo hi hen gheseit hadde/eñ be
reiden dat paeslam

Tsauons quā hi mettē tweeluē eñ als
si ter tafelen satē eñ atē/seide Jesus/Wa
rachtelic ic segge v/een onder v dye met
mi etet/sal mi verradē/Eñ si wordē droe-
ue eñ seidē tot hem/deene na dē anderē/
ben ict:eñ die ander/ben ict/Hi antwoor
C de eñ sprac tot hen Eene wt dē tweeluen
die met mi in die scotel sopt/Tis waer des
menscē sone gaet henē alzoo van hem ge
screuē staet/mer wee dē mēsce/door wel
ken des menscē soon verradē wert/Het
ware dē seluē mēsce beter dat hi nopt ge
/ps/xl/c boren en ware

Eñ doen si atē/nam Jhesus dat broot
ende sprac die seegheninghe ende braket
eñ gaeft hen eñ seide/Neemt/etet/dat es
mijn lichaē Eñ nam dē kelc/eñ dācte/eñ
gaf hen dien/eñ si dronckē alle dair wt/eñ
hi sprac tot hen/dat is mijn bloet des nie
wen testaments/dat voor vele ghestordt
wert/Warachtelic ic segge v/dat ick hier
na niet drinckē en sal/vādē gewassce des
wijnstocs/tot dien daghe toe/dat ict nieu
we drincke in dat rijcke gods/Eñ doen si
den lofsanc gesept haddē/gingē si aendē
olijfberch

Eñ Jesus seide tot hen Ghi sult v alle
in deser nacht aē mi argeren/want daer
staet gescreuē/Jc sal den herder slaē/ende
die scapē sullen hen verstropē/Maer na
dat ic verrise/wil ic voor v in gallilea gaē
Petrus seide tot hē Al waert dat si hen al
le argerdē/zo en wilde ic mi nochtās nyet
argerē/Eñ Jesus sprac tot hē Warachte
D lic ic segge v/hedē in dezer nacht/eer dan
die hane tweemael crapt/sult ghi mi drie
mael verloochenē/Maer hi sprack noch
meer/Ja al waert dat ic met v oor steruē
moeste/zo en wilde ic v niet verloochenē/
Des gelijcke seidē si alle

Eñ si quamē in dat velt/genaēt Geth
semane/eñ hi sprac tot sinē discijpulen/sit
hier tot dat ick wech gae eñ bidde/Eñ hy
nam tot hē Petrum eñ Jacobū eñ Johā
nem eñ begonste te beuē/eñ te scroemē/
eñ sprack tot hen/Mijne siele is bedroefc
totter doot toe/onthout v hier eñ waket
eñ hi ginc een weinich voorder/viel op de

aerde eñ badt/dat/waert dat moghelick
ware/die vre voir bi ginge/eñ sprac Abba
mine vader/Het es v al mogelijc/neemt
desen kelc van mi/nochtans niet wat ick
wille/maer wat ghi wilt

Eñ hi quam eñ vāctse slapēde/eñ sprac
tot Petrū/Simō slaept ghi/en vermue-
get ghi niet een vre te waken/Waket eñ
bidder dat ghi niet in temtacie en vallet/
Den geest is willich/maer dat vleesch is
broosch/Eñ hi ginc weder wech/eñ badt
eñ sprac dye selue woordē/eñ quā weder E
eñ vantse weder slapēde/wāt haer oogē
waren vol slaeps/ende en wistē niet wat
si hem andtwoorden/Ende hi quam ten
derdenmael/ende sprack tot hen/Ja slae
pet nu/ende rustet/Het is ghenoch/Die
vre is ghecomen/siet/des menschen sone
wert ouer geleuert in der zondaren han
den/staet op/laet ons gaē/siet die mi ver-
raet is hier bi gecomen

Ende ter stont/wen hi noch sprac/quā
daer toe Judas, een vanden tweeluē/eñ mat/xxvi/e
een groote scare met hem/met zweerdē/ luc/xxii/e
ende met stocken gesonden vanden hoo Jo/xviii/b
gen priesteren/ende scriftgeleerden ende
ouders/Eñ die verrader hadde hen een
teeken gegheuen/ende gheseit/den wel-
ken ick cussen sal/die ist/dien grijpt ende
leidt hem behendelic/Ende doen hi quā/
tradt hi ter stont tot hem/ende sprac tot
hem/Lieue meester/lieue meester/ende
custe hem/Ende si sloeghen hare handē
aen hem/ende greepen hem/Ende een
vā diē/die dair bi stondē/tooch zijn zweert
wt/ende sloech des hogē priesters knech
te/ende hieu hē een oore af

Eñ Jesus antwoorde eñ sprac tot hen/
Ghi sijt wt gegaen als tot eenen moorde
naer met zweerden ende met stocken om
mi te vaen/ic ben dagelics bi v indē tem-
pel geweest/eñ heb geleert/ende en hebt
ghi mi niet gegrepen/Maer op dat dye
scrifture veruult werde/Ende dye discij-
pulen verlieten hē alle ende vluchtē/Eñ
daer was een iongelinc die volchde hem
na/die was mz lijnwaet gecleet op die blo-
te huut/eñ die iōgelingē grepē hē/mer hi

spet dat sijnē cleet varē/eñ vluchte naect
E van hen

Eñ si leidē Jesum tottē hoogē priester daer te samē gecomē waren alle hooghe priesters/eñ ouders/eñ scriftgheleerden/ Petrus volchde hē nae van verre/tot in des hoogen priesters palleys/eñ hy was daer/eñ sat bi die knechtē eñ wermde hē

Eñ die hooge prpesterē eñ dē geheelē raet/sochtē getuygenisse tegē Jesum/op dat si hē totter doot soudē bringen/eñ en vondēs niet/Vele gauē valsce getugenis se tegē hē/eñ haer getuigenisse en luyde niet ouer een Eñ zommige stondē op/eñ gauē valsce getuigenisse tegē hē/eñ spra-ken/Wi hebben gehoort dat hi seide/Jck wil dē tēpel die met hādē gemaect is/af breken/eñ in drien dagē eenē anderē tim merē/die niet met hādē gemaect en si/eñ haer getuigenisse en luyde nochtās nyet ouer een

Eñ die hooge priester stont op/onder
mat.xxvi.f hen/eñ vraechde Jesum eñ sprac/En ant
luce/xxij.g woort ghi niet:wat getuygē dese tegē v/
Jo/xviij/d Maer hi sweech stille/eñ en andtwoorde
niet/Doē vraechde hē die hooge priester weder omme/ende sprac tot hē Sijt ghy Christus die sone des gebenedidē: Jesus sprac/Jc bent/eñ ghy sult des mēscē soon sien sitten ter rechter hant der cracht eñ comē met des hemels wolckē/Doē scoor de die hooge priester sinē rock/eñ sprack/ Wat behoeuē wi noch meer getuyghen
G Ghi hebt gehoort die goods lasteringhe wat dunct v:Si verdoēdē hē alle/dat hy des doots sculdich ware/Doē begonsten hē zommige te bespouwē/eñ zijn aēsicht bedeckē/eñ met vuystē te slaē/eñ tot hē te seggē/Rpeue propheteert ons/eñ dye knechtē sloegē hem int aensicht.

Eñ Petrus was daer beneden int pal leis/doen quam een van des hoogē prpe sters maerten/eñ doen sy hem Petrum sach wermen/aenscoude si hem eñ sprac Eñ ghi waert ooc met Jesu van Nasaret Hi loochende dat eñ sprac/Jc en kēne hē niet/ic en weet ooc niet wat ghi segt/Eñ ginc wt inden voorhof/eñ die haen craep de/Eñ dye maerte sach hem eñ begonst weder te seggen dien/die daer bi stondē/

dese is een van dien/Eñ hi loochende dat anderwerf/Eñ na eene cleine wijle spra-ken weder tot hem/die daer by stonden/ Warachtelic ghi sijt een van dyen/want ghi sijt een gallileeusce/eñ v sprake luydt ooc alzo/Maer hi begonst hem seluen te verуloeckē/eñ te sweerē/ick en kēne den mensche niet van dien ghy segt/Eñ den hane craepde anderwerf/Doē ghedacht Petrus des woorts dz Jesus hē seide Eer den hane tweemael craept/zoo sult ghi mi driemael verloochenē eñ begōst te weenē

Dat.xv.Capittel
A

Ende ter stont in die dageraedt hiel- mat.xxvij.a
den die hooge priesters eenē raedt luce xxiij/a
metten ouders eñ scriftgeleerden/daer Jo/xviij/c
toe den geheelen raet/eñ bonden Jesum eñ leidē hem wech/eñ ouer leuerdē hem Pilato/Eñ Pilatus vraechde hem/Sijt ghi een coninc der ioden: Hi andtwoorde eñ sprac tot hem/ghi segghet Eñ die hoo ge priesters besculdichden hem scerpelic Pylatus vraechde hem weder/eñ seyde/ En antwoort ghi niet:siet/hoe scerpelick dat si v besculdigen:Maer Jesus en ant-woorde nz meer/alzo dat Pilatus hem oock verwōderde

Hi plach hen op die feeste van paesschē eenen geuangenen quijt te gheuen/den welcken si begeerden/Eñ daer was een genaemt Barrabas/geuangen metten oploopers/dye indē oploop eenen moort ghedaen hadde/Eñ dat volc ginck op/eñ badt/dat hi doen soude gelijc hi plach/Pi latus andtwoorde hen.wilt ghi dat ick v den coninck der ioden quijt gheue:wāt hi wiste dat hem die priesters/wt nijdt o-uer gheleuert hadden/Ende dye hooge priesters verwecten dat volc/dat hy hen Barraban vele lieuer quijt soude geuen B

Maer Pilatus anwoorde wederom-me/eñ sprac tot hen/Wat wilt ghi dā dat ic doe/dien/die ghi besculdighet/dat hi een coninck der ioden si/Si rpepē weder om Cruist hem/Pilatus sprack tot hen/Wat heeft hi quaets gedaen/Maer si rpepen noch vele meer Cruist hē/Pilatus dach-te den volcke ghenoch te doen/ende gaf hen Barrabam los/ende geesselde Jhe-sum ende ouerleuerde hē dat hi gecruust

soude werden

Die crijschknechten leyden hem binnen in tcarrechthuis/eñ riepē te samē die geheele rotte/eñ toogē een purpuer aen eñ vlochten een doorne croone/eñ setten se hem op/eñ begonsten hem te grueten God gruete v lyeue coninc der ioden/eñ sloegen hem dat hooft mettē riedt eñ bespogē hem/eñ vielē op die knien eñ badē hem aen

Eñ doen si hem bespot hadden/toogē si hem dat purpuere wt/eñ toogē hē zijn eygen cleeder aen/eñ leiden hē wt/dat si hem soudē cruycen/eñ dwongē eenē dye voor bi ginc/genoēt Simon van Cyrene/ die vandē velde quā/dye een vader was Alexandri eñ Rufi/dat hi hē dat cruce sou dedraghen/eñ si brochten hē aē die plaetse golgatha/dat is vertaelt scedel plaetse eñ si gauē hē gemyrredē wijn te drinckē/ eñ hi en nams niet tot hem

C

Eñ doē si hē gecruist haddē/zo deeldē si sine cleederē eñ worpē dat lot daer omme/welcke dat vercrege/Ende het was om die derde vre/eñ si cruystē hē/Eñ dat opscrift sijnder sakē bouē ouer hē gescreuen/te wetene/Een coninc der iodē/eñ si cruistē met hē twee moordenaers/eenen tot zijnder rechter ende eenen tot zijnder slincker hant/eñ die scrift is veruult/dye daer seit/Hi is onder die quaetdoenders gerekent

Eñ si gingē voor bi eñ lasterdē hē ende scuddē haer hoofdē eñ sprakē Ey v/hoe fijn breect ghi den tēpele/eñ timmert dië
xxvij f in drye dagen/Helpt nv v seluē/eñ daelt
xxiij e af vādē cruce Des gelijcs/die hooge prie-
xix/a sters bespottē hem onderlinge/met den scriftgeleerdē eñ spraken/Hi heeft anderen geholpē/hi en can hem seluē niet gehelpen/Ach des Christus eñ des coninics van Israel/Hi dale nv vādē cruce/dat wi sien eñ geloouē/Eñ dye met hē gecruyst waren bescelden hem ooc

Eñ doent om die seste vre quā/so wert een duisternisse ouer dat geheel lant/tot om die negenste vre/Eñ om dye negēste vre/riep Jesus luyde eñ sprac/Eli/Eli/lā-

maāsabthani/dat is vertaelt/Mijn god/ Mijn god/waerom hebdi mi verlatē/eñ sōmige die daer bi stondē/doē si dat hoordē/sprakē si Siet/hy roept Eliam/Doen liep een eñ vuulde een spongie/eñ stacse in/op eē riet/eñ gaf hē te drinckē eñ sprac Hout/laet ons sien/of Elias come/eñ hē hier af neme/

Maer Jesus riep lude/eñ verscyet/Eñ D
dat voorhancsel inden tempel schoorde in mat xxvij e
twee stucken/van bouen tot benedē/dye luce xxiij g
hooftman die daer bi stont/tegē hē ouer/ Johā/xix g
eñ sach dat hi met sulcken roepe verscietsprac hi Warachtelic dese mensce is gods sone geweest/Eñ daer warē oor vrouwē/ die van verre sulcs aenscouweden/onder welckē was Maria magdalena/eñ Maria des cleynen Jacobs/eñ Josephs moeder eñ Salome/dye hē oocna gheuolcht hadden/doē hi in gallilea was eñ gediēt eñ vele andere die met hem op te Jerusalem gegaen waren

Eñ tsauonts want het bereidach was welke den voorsabbath is/so quā Joseph vā Arimathia/eē eerbair raetsheere/die welke ooc dat rijc Gods verwachte/dye ginc stoutelick in tot Pilatum eñ bat om dat lichaem Jesu/Pilatus verwonderde hem/dat hi al rede gestoruē was/eñ riep dē hooft mā/eñ vraechde hē/of hi lāge gestoruē ware/eñ als hijt bekēde vā dē hooft mā zo gaf hi Joseph/dz lichaē/eñ hi cochte een lijnen cleet/eñ nam hem af/eñ want hem in dat lijnden cleet/eñ leghede hem in een graft/dat was in eene steen gehouwen/eñ wentelde eenen steene voor des grafts duere/maer Maria magdalena/ eñ Maria Joses/sagen toe/waer hi henē geleghet waert

Dat xvi. Capittel

A

Ende doen den sabboth voor bi ghe mat xxviij a
gaen was/cochten maria magdale luce xxiiij a
na/eñ maria Jacobi eñ Salome specerie Johā/xx/a
op dat si comē soudē eñ hem saluen/ende si quamē tottē graue op eenē vādē sabbathē/zeer vroech/doē die sōne opginc/eñ si

spakē onderlinge/Wie wētelt ons dezē
steen van des graefs duere/eñ si saghen
derwaerts/eñ wordē geware/dz die steē
afgewentelt was/wāt hi was zeer groot
eñ si ginghen in dat graft/eñ saghen ee-
nen iongelinc ter rechter hant sitten dye
hadde een langhe wit cleet aen/eñ si ont
B saetten hen

Eñ hy sprack tot hen En ontsaet v niet
ghi soect Jesum van Nazareth/den ghe-
cruystē/Hi is verresen eñ en is niet hier
Siet daer/die plaetse/daer si hem henen
legeden/maer gaet henen eñ segget sinē
discipulen eñ Petro/dat hi voor v in gali-
lea gaen sal/daer zult ghi hem sien/alsoo
hi v geseyt heeft Eñ si ghinghen snellick
daer wt/eñ vluchten vanden graue/wāt
hen was beuen eñ scroemen aengecomē
eñ si en seyden niemanden niet wāt si wa
ren beureest

C Eñ doen Jesus vroech opten eersten
dach der sabbathē verresen was/verscheē
hi eerst Maria magdalene/van welker
hi seuen geesten wt ghedreuen hadde/eñ
si ginc henen eñ vercondiget den genen/
die met hem geweest warē/die daer rou
we droeghen eñ weenden Eñ doen dye
selue hoorden/dat hi leefde/eñ ware hair
verschenen/en gheloofden si niet/Daer
na doen twee wt hen wandelden/open-
baerde hi hem onder een ander gedaen-
te/doen si op velt gingen/eñ die selue gin
gen oock henen eñ vercondichdē dat den
anderen/dien en gheloofden si oock niet

Ten laetsten doen die elue ter tafelen
saten/openbaerde hi hē eñ scolt haer on-
geloeue/eñ haers herten hartheit/dat si
niet geloeft en hadden/den genen die hē
gesien hadden/verresen Eñ hi sprach tot
hen Gaet henen in alle die werelt/eñ pre
Luce xxiiij/a dicht dat euangelion alle creaturen/wie
daer geloeft eñ gedoopt werdt/die sal sa-
lich werden maer wie niet en geloeft/die
sal verdoemt werden

D Eñ die tekenē die daer volghen zullen
den genen die gelouen zijn dese/In minē
name/sullen si duuelē wt driuē/met nieu
wen tongen spreken/slangen verdriuen/
eñ ist dat si yet doodlics drinckē dat en sal
hen niet scaden/Op die crancke sullen si

die handen leggen/zo zalt beter met hen
werden

Eñ na dat die heere/met hen gesprokē
hadde/waerdt hi op geheuen ten hemel
eñ is ter rechter hant Gods geseten/Eñ
si gingen wt/eñ predicten in allē plaetzē
Eñ die heere wercte met hem eñ Act/i/b
bevrachtichde dat woordt
met nauolghen
den teke-
nen

Hier voleyndt dat euangelion Marci

Sinte Lucas euā-gelium

Dat.J.Capittel

A Anghesien dat hen vele onderwon-dē hebbē te ſtellen die re dene vander geſciedeniſ ſen die ōder ōs gebuert ſijn/gelijc ons dat gege-uē hebbē die vā beginſele ſelfſiende eñ dienaers des woorts geweeſt zijn/zo heb ict ooc voor goet aengeſien/na diē ict allet vā vorē aē met narſticheit achter volcht hebbe/dat ict tot v mijn goede Theophile ordineerdelick ſcreue/op dat ghi moecht bekēnē/dē ſekerē gront der woordē/daer
iiij b ghi afonderweſen zijt

Totter tijt Herodes/des conincs van Judeē/was eē prieſter vāder ordinācien Abia/genoēt Zacharias/eñ zijn wijf was vādē dochterē Aarō/eñ harē name was Elizabeth/Si warē beyde vroē voor Go-de/eñ gingē in allē gebodē eñ inſettingē des heerē/ombereſpelic/eñ ſi en hadden geē kint/want Elizabeth was onvrucht baer/eñ warē alle beyde wel bedaghet

B Eñ tegeuiel/doē hi prieſterlijke officie bediēde voor gode/ter tijt/zijnder ordinā-cie na ghewoente des prieſterſcaps/was het aē hē dat hi roeckē ſoude/eñ ginck in dē tēpel des heerē/eñ de geheele menichte des volcs was buitē int ghebet/onder der wē des roeckēs/Eñ die ingel des heerē verſcheē hē/eñ ſtont ter rechter ſiden aēdē roeck outaer Eñ als Zacharias hē ſach/verſcricte hi eñ hē quam een vreeſe aen.

Maer die ingel ſprack tot hē/En vreeſt niet Zacharia/wāt v gebet is verhoort/ eñ v wijf Elizabeth ſal v eenē ſoon baren dies name ſult ghi Johānes heetē/eñ ghij zult zijns bliſcap eñ verhuechginghe hebbē/eñ vele zullē hen zijnder geboorte verbliden Wāt hi zal groot zijn voor dē here wijn eñ ſterckē dranc/en zal hi niet drinckē/eñ ſal noch in moeders lichaē veruult werdē met dē heilighen gheeſt Eñ hi ſal vele der kinderē vā Iſrael/tot God harē heere bekerē/eñ hij ſal voor zijn aenſicht ma/iiij/a/
her gaen/inden geeſt eñ crachte Elie om te bekerē die hertē der vaderē tot dē kinderē/eñ die ongelouige totter voorſichticheyt der gerechtiger om dē heere een bequaē volc te bereyden

Eñ Zacharias ſprac tottē ingel/waer ge/xviij/g
bi ſal ic dat bekēnē? wāt ic bē out/eñ mijn wijf is bedaget Die ingel antwoorde eñ ſprac tot hem/Ic bē gabriel dye voor God ſtaet/eñ ben ghe ſeint om met v te ſprekē dat ic v ſulcs ſoude vercondigē.eñ ſiet ghi zult verſtommē/eñ niet connē geſpreken tottē dach toe dat dit geſciedē ſal/dairomme dat ghi minē woordē niet ghelooft en hebt/die welcke veruult ſullē werden in haer der tijt

Eñ dat volc verbeyde Zachariā/ende verwonderde hē/dat hi zo lange indē tēpel vertoefde/eñ doē hi buytē ginc/en cōſte hi met hen niet geſprekē/Eñ ſi mercten dat hi een geſichte gheſien hadde inden tempel/eñ ſi wencte hen/eñ bleef ſtōme. C

Eñ het gheuiel/Doen die tijt zijns ambachts officijs wt was/ghinc hi wech in zijn huis/eñ na dien dagē waert zijn wijf Elizabeth beurucht/ende verberch haer vijf maendē eñ ſprac/allſo heeft mi die heere ghedaen/inden dagen/doen hi mi aēgheſien heeft/dat hi minen ſmaet onder den menſchen/van mi ſoude nemen

Eñ in die ſeſte maent waert die inghel

gabriel geſeynt vā gode/in eene ſtadt/in
Isaie/vij c galilea/die Nazareth heet/tot eender ma
get/die getrout was eenē mā/genaemt
Joſeph vādē huſe David/eñ der maghet
name heet Maria/Eñ die inghel quā tot
haer in eñ ſprac Gegruet zijt ghi zeer aē·
gename/die heere is met v/ghi gebene·
dijde onder den wiuen.

Doē ſi hē ſach verſcricte ſi vā ſijnder re
dene/eñ dacht Hoedanigē groete is dat/
Eñ die ingel ſprac tot haer En vreeſt niet
Maria/ghi hebt genade bi gode geuon·
dē/Siet/ghy ſult beurucht werdē inden
lichaem/eñ eenē zoō barē/dies name zult
ghi Jeſus heeten die ſal groot/eñ eē zoon
des alderhoochſte genaemt werden/Eñ
God die heere ſal hē dē ſtoele zijs vaders
Davids geuē/eñ hi ſal eē coninc zijn ouer
dat huis Jacob inder eewicheit/eñ zijns
coninc rijcs en ſal geen eynde ſijn

D Doen ſprac Maria tottē ingel/hoe ſal
dat toegaē/aengeſien ic vā genē man en
weet/Die ingel antwoorde eñ ſprack tot
hair Die heilige geeſt ſal ouer v comē/eñ
die cracht des alderhoochſtē ſal v ouerſca
duwē/daer omme ooc/dat heilige/dat ge
boren werdt/ſal Gods zoon ghenoempt
werden/Ende ſyet. Elizabeth v nichte
gaet ooc groot/met eenē zoon/in harē ou
derdom eñ gaet nv in die ſeſte maent/die
int geruchte is/dat ſi onuruchtbair ſi/wāt
bi gode en is geen dinc ommoegelick eñ
Maria ſprac Siet hier bē ic die dienſtmair
te des heerē mi geſceide alſo ghi gheſeyt
hebt/Eñ die ingel ginc van haer

Eñ maria ſtont op in diē dagen/ende
ginc op dat geberchte met eerbaerheyt
totter ſtadt Jude/eñ quā in dat huis Za
charie/eñ gruete Elizabeth Eñ het ghe·
buerde als Elizabeth die gruete Marie
hoorde/verhuechde dat kint in harē lich
aem eñ Elizabeth wart vol des heilichs
geeſts/eñ riep luyde eñ ſprac/gebenedijt
zijt ghi onder den wiuē/eñ gebenedijt ſi
die vruchte ws lichaems/eñ vā waer cōt
mi dat/dat die moeder mijns heeren tot
mi comt/Siet/doen ic die ſtemme uwer
gruetēs hoorde/ſo huppelde dat kint mz
E blijſcapē in minē lichaē/Eñ ſalich zijt ghi
die geloeft hebt/wandt het ſal vol bracht
werden/so wat tot v geſeyt is vādē hee·
re Eñ Maria ſprac

Mijn ſiele verheft den heere
Eñ mijnē geeſt verblijt hē/in god mij
nē ſalichmaker

Want hi heeft die nederheit ſijnder
maertē aengheſien/ſiet van nv aen/zul·
len my ſalich prijſen/alle kijndts kinde·
ren.

Wāt hi heeft grote dingē aē mi gedaē
die daer machtich is/eñ dies name hey·
lich es

Eñ zijn ontfermhertichheit dueret van
geſlachte tot geſlachten bi die ghene dye
hem vreſen

Hi heeft macht geoefent met ſinē arm
eñ verſtroeyet die dair houairdich zijn in
haers herten ſin

Hi heeft die machtighe vanden ſtoele
geſtoren/eñ die neder verheuen

Die hongierighe heeft hi veruult met
goede/eñ die rijcke heeft hi ledich ghela·
ten

Hi heeft der ontfermhertichheyt ghe·
dacht/eñ ſinen dienaer Iſrael op ghehol
pen

Gelijc hi geſprokē heeft onſen vaderē
Abrahā eñ ſinē ſade inder eewicheits/eñ
Maria bleef bi haer/bi drie maēdē/daer
na keerde ſi wederom thuiſwert.

Eñ Elizabeth quā harē tijt/dat ſi barē H
zoude/eñ ſi baerde eenē zoon/eñ haer na·
buerē eñ magē hoordē dat die heere gro
te ōtfermhertichheit aē haer gedaē hadde
eñ verblidē hen met haer

Eñ het geſciede optē achtſtē dach/quā
mē ſi om dat kindekē te beſnidē/eñ hietē
hē na ſinē vader Zachariā/eñ zijn moeder
ātwoorde eñ ſprack In geēder wijs maer
hi ſal Johannes heetē Eñ ſi ſeidē tot hair
Daer en is doch niemāt in uwer maech·
ſcap die alzo heete/eñ ſi wēctē ſinē vader
Hoe hi hem wilde latē heetē eñ hi heyſch
te eē tafelkē/eñ ſcreef eñ ſprac Hi heet Jo
hānes/eñ ſi vwōderdē hē alle/eñ ter ſtōt
wert ſinē mōt eñ ſine tōge opē gedaē eñ
hi ſprac eñ gebenedide god/eñ dair quā eē
vreſe ouer alle die gebuerē eñ alle deſe ge
ſciedeniſſe wert vmairt op dz geheele ioet
ſce geberchte/eñ alle die dz hoordē namēt

(ter herten

eñ sprakē/wat/meynt ghi/dat wt desen kindekē wilt werdē/wāt dye hāt Gods was met hem/eñ sijn vader Zacharias waert vol des heilichs geests/eñ prophe-teerde eñ sprac

Gebenedijt si God die heere van Israel/want hi heeft besocht ende verlost zijn volck.

G Eñ hi heeft opgherecht eenen hoorne der salicheit/indē huse zijns dienaers Dauids

Alsoo hy voortijts heeft ghesproken/ doir den mont zijnder heiligher prophe-ten.

Dat hi ons soude verlossen vā onzē vi-andē/eñ vāder hant alder geēder die ōs haten.

Eñ dat hi ontfermherticheit soude bewisen onsen vaderē/eñ ghedincken sijns heilichs verbonts

Dat is/des eedts/dien hy ghesworen heeft/onsen vader Abraham/ons te ghe uen.

Dat wi verlost wt dē handē onser viā-dē/hē dienē soudē sonder vreese onse leuē lanc in heilicheit die hem behaechlick is

Eñ ghi kindekē zult een propheet des alderhoochsten heeren/ghi zult voor den heere her gaen/dat ghi sinen wech berei der

Eñ sinen volcke kennisse der salichept geeft/die daer is in vergeuinge haerder sonden

Doir die hertelike ontfermherticheyt ons Gods/doir welke ons besocht heeft/ dien opganc wt der hoochte

Op dat hi diē soude verschijnē die dair sittē in duisternisse eñ scaduwe des doots eñ onse voetē soude rechten op den wech des vreedts.

Eñ dat kindekē wiesch eñ waert sterc indē geest/eñ was inder woestinen/tot dat hi voor soude treden voor dat volck Israel.

Dat.ij.Capittel

A Ende het gesciede tot die tijt dat een gebot vanden keyser Augusto wt ginc/dat die geheele werelt gescattet zou de werdē/eñ dese scattinge was die alder eerste/eñ gesciede ter tijt/doen Kirenios

stathouder was in Sirië/eñ alle mā ginc dat hi hē soude latē scattē/eē yegelic in zijn stat/Doē maecte hē Joseph ooc op/vā galilea wt der stat Nazareth in dz ioedtsche lāt/totter stat Dauids/die daer heet Betlehē/dairō dat hi vādē huise eñ ghestachte Dauid was/op dz hi hē soude latē scatten mz maria zijnder getrouder huisurouwē die groot ginc mat/i/a

Eñ het geuiel/als si dair warē/quā die tijt dat si barē soude eñ si bairde harē eersten zoō/eñ wāt hē in windels/en legede hē in een cribbe/wāt si en haddē āders geē ruimte inder herberghen B

Eñ daer warē herders indē zeluē lantscap op dat velt bi dē scaeps coepē eñ hoedē des nachts haer cudde/Eñ siet die en-gel des heerē trat tot hē/eñ die claerheit des heerē omscheēse/eñ si vreesdē zeer eñ die ingel sprac tot hen/En vreest niet/siet ic vercōdige u grote bliscap/die allē volc-ke gesciedē zal/wāt u is hedē die salichmaker geborē/welcke is christus dye heere/ in die stat Dauids/eñ dat hebt tot eenē tekē/ghi sult dat kint vindē in windels ge-wōdē/eñ in een cribbe liggē/eñ ter stont was daer bi dē inghel/die menichte der hemelscher heyrscarē/die loof dē God eñ sprake Prijs Gode indē hoochte/eñ vrede opter aerdē/eñ dē menschen een welbe-haghen

Eñ het gesciede/doē die inghelen van hen ten hemel voerē/sprakē die herders C onder malcāderē Laet ons gaē tot Bethlehē eñ die gesciedenisse sien/die daer ge-sciet is/die ons dye heere condt ghedaen heeft/Eñ si quamen haestēde/ende vonden beyde Mariam eñ Joseph ende dat kindt inder cribben liggen/Doen zijt gesien hadden/breydē si dat woort wt/welc tot hen vā desen kinde ghesproken was Ende alle daer het voor quam/verwonderden hen dier redene die hen die her-ders ghesept hadden/eñ maria onthielt alle dese woorden ende ouerleghedese in haerder herten/eñ die herders keerden wederomme presen eñ loof den God om allet dat si gehoort eñ gesien hadden/also dan tot hen gesept was

Eñ doen acht daghẽ ōnune warẽ/dat
dat kint besnedẽ soude werdẽ/doẽ waert
sinẽ name Jesus geheetẽ/welke genoẽt
was vādẽ ingel/eer dā hi in moeders lich
aem ontfanghen waert

Eñ doẽ die dagẽ haerder reynninghe
D na die wet Mosi quamẽ brachten si hẽ te
Jerusalẽ/op dat si hẽ daer dẽ heere soudẽ
stelẽ also gescreuẽ staet in die wet des he
rẽ/alderley mānekẽ/dat eerst die moeder
breect/zal gode geheylicht heetẽ/eñ dat si
die offerāde soudẽ geuẽ/na dat geseyt is
in die wet des heerẽ/eẽ paer tortelduyuẽ
of twee ionge duyuen

Eñ siet/te Jerusalẽ was eẽ mẽsce/ghe.
naẽt Simeon/eñ die selue mensche was
vroem eñ God vruchtich/eñ verwachte.
de dẽ troost Jsrahel/eñ die heilighe geest
was in hẽ/eñ hẽ was eẽ antwoort gewor
den vādẽ heiligẽ geest/dat hi dẽ doot niet
en soude sien/ Hi en hadde te vorẽ dẽ cris.
tum des heerẽ gesien/eñ quā wt bewegẽ
des geests inden tempel

Eñ doen die ouders dat kint indẽ tẽpel
brachtẽ/dat si voor hẽ soudẽ doẽ/gelijc ee.
nẽ plach/na die wet/doẽ nā hi hẽ op sine
arme ende ghebenedijde God eñ sprac

Heere nu laet ghi uwẽ knecht in vre.
de varẽ/alzo ghi gheseyt hebt

Wāt mijn oogẽ hebben gesien uwen
salichmaker.

Welckẽ ghi hebt bereit/voor alle volc
E ken.

Dat licht tot eender verlichtinge der
heydẽ/ende tot eenen prijs ws volcs Js.
rael

Eñ sine vader eñ moeder verwonder
dẽ hen des/dat vā hẽ gesprokẽ waert/eñ
Simeon gebenedidese/eñ sprac tot Ma.
ria sijn moeder/Siet/dese wert geset tot
eenen valle eñ opstaẽ/veelre in Jsrahel/
eñ tot eenẽ tekẽ diẽ weder sprokẽ werdt
eñ daer sal een zweert doir/u siele dringẽ
op dat veelder hertẽ gedachtẽ geopẽbairt
souden werden

Eñ daer was een prophetesse Hanna
eñ een dochter Phanuel vādẽ geslachte
Aser/die was wel bedaecht/eñ hadde se.
uen iaer geleeft met harẽ mā/vā hair der
maechdelicheit aen/eñ was nu eẽ wedu.

we bi vier ent achtẽtich iarẽ/die en quam
nyrmermeer vādẽ tẽpel/diẽde God mz
vastẽ eñ bidden/dach eñ nacht/dye selue
trat oot toe/ter seluer uren eñ preesch den
heere/eñ sprac vā hẽ tot allẽ/die de verlos
singe Jsrael verwachteden

Eñ doẽ sijt al voleint haddẽ na die wet F
des heerẽ/keerdẽ si hen weder in galile.
an/tot haerder stat Nasaret Eñ dat kint
wiesch eñ waert sterc indẽ geest vol wijs.
heit eñ Gods genade was bi hem

Eñ sijn ouders gingẽ alle iaer te Jerusa
lẽ.op die paesch feeste eñ wẽ hi twelf iaer
out was gigẽ si op tot Jerusalẽ na gewoẽ
te des feests/eñ doẽ si die daghẽ voleynt
haddẽ/eñ gingẽ weder tuys/zo bleef dat
kint Jesus te Jerusalẽ/eñ sine ouders en
wistens niet/maer si meyndẽ dat hi on.
der tgeselscap ware/eñ quamẽ een dach
reyse eñ sochtẽ hẽ onder die vriendẽ ende
bekende/Eñ doẽ si hẽ niet en vondẽ gin.
gẽ si wederōme te Jerusalẽ.eñ sochtẽ hẽ
Eñ het geuiel na drie daghẽ/vōdẽ si hẽ in
dẽ tẽpel sittẽ/midden onder die leraers/
dat hi hen toe hoorde/eñ hen vraechde eñ G
alle die hem toe hoordẽ verwōderdẽ hen
zijns verstants eñ zijnder āwoort

Eñ doẽ si hẽ sagẽ ontsaettẽ si hen/ende
sine moeder sprac tot hẽ Mine zone wair
om hebt ghi ons dat gedaẽ/Siet u vader
eñ ic/hebbẽ u met smerttẽ gesocht/Eñ hi
sprac tot hen/wat ist dat ghi mi ghesocht
hebt/en weet ghi niet/dat ic sijn moet in
diẽ dat mijns vaders is/Eñ si en verston
dẽ dat woort niet/dat hi met hen sprac/eñ
hi ginc met hen af/eñ quā tot Nazaret/eñ
was hẽ ōderdaẽ/eñ sine moeder behielt
alle dese woordẽ in haerder hertẽ/eñ Je.
sus wyes op/in wijsheit/outheit eñ gena
de/bi gode eñ den menscẽ Dat.iij.Ca

IN dẽ vijfthiẽdẽ iaer/des keiserdōs A
keisers Tiberij/doẽ Pontius Pila
tus stadthouder in Judea was/eñ Hero.
des een vier vorste in gallilea/Ende zijn
broeder Philippus eẽ vier vorste tot Jtu.
rea ende inden lantscap Trachonitis/eñ
Lisanias een vier vorste tot Abilene doen
Hanuas ende Caiphas hoghe priesters
warẽ/wẽ gesciede dat beuele gods tot Ja
hānẽ/Zacharias zoō/indẽ woestinẽ eñ hi

(quam in

alle dat lant/gelegē om dye Jordane/eñ
predicte dat doopsel der boetē tot vergif
/iiij/a/ fenisse der sondē Also gescreuē staet/indē
c/i/a/ boec der redē Jsaia des prophetē die dair
xliij/a seit Het is een roepēde stēme inder woe
stijnē/bereit dē wech des heerē/eñ maect
sine toepadē recht/alle dalē sullē vol wer
den/eñ alle bergē eñ houelē sullē verne
dert werden/eñ dat cromme is sal recht
werdē/eñ al wat oneffen is dat sal slechtē
wech werdē/eñ alle vleesch sal den salich
maker gods sien
B Doē sprac hi totte volck/dat wt ginck/
iij/a/ dat het hē vā hē soude latē doopē/ghi adde
ren geslachte/wie heeft v dā so seker ghe
maect/dat ghi dye toecomēde gramscap
ontuliē sult/Siet toe/doet oprechte vruch
te der boetē/eñ en neēt niet voor v te seg
gen/wi hebbē Abraham tot eenē vader/
wāt ic segge v/God can Abrahā wt dezen
steenē kinderē verweckē/Dat bijl is nu
al/dē boomē aē dye wortel geset/Welckē
boom geē goede vruchte voort en bringt
wert afgehouwē/eñ int viere geworpē/
Eñ dat volc vraechde hē/wat sullē wy
dā doē? hi ātwoorde eñ sprac tot hen/wie
twee rockē heeft/die geue diē/die geenē
en heeft/eñ wie spise heeft die doe oec also
C Die tollenaers quamen oec dat si hen
souden latē doopē eñ sprakē tot hem/Mee
ster/wat sullē wi dā doē? Hi sprac tot hen
En ouerset die liedē niet met uwer han
teringe
Doē vraechdē hē dye oorloochs lieden
oec eñ seidē Wat sullē wi dan doen? eñ hi
sprac tot hen/en doet nyemādē gewelt of
onrecht/eñ laet v genoegē aē uwē solde.
/iij/c Eñ als dat volc int vermoedē was/eñ
i/a/ dachtē alle in hare herten/of hi messi ien
n/i/b dachtē
D Cristus ware/antwoorde Johannes en
de sprac tot allē/Jck doope v met water/
maer na mi comt een sterker/diē ic niet
goet genoech en ben/dat ic dye riemē zijn
der scoenē ontbinde/die sal v mettē heili
gē geest eñ viere doopē/in desselfs hant
is dē wāne/eñ hi sal sinē vloer veeghen/
eñ sal die tarwe in sine schuere vergade
ren/eñ dat kaf sal hi met eewigē vier ver
bernē Eñ vele meer anders vermaende
eñ vercondichde hi dē volcke

Maer Herodes die vier vorste/doē hy mat/xiiij/c mar/vi/c
van hē gestraft was/om Herodias sijns
broeds wijfs wil/eñ om alle des quaets
wille/dat Herodes dede/bouē alle dat/le
gede hi Johānē geuāgē
Eñ het gesciede/doē hē allet volck liet
doopē eñ Jesus oec gedoopt was/dat hē
dē hemel opē dede/eñ die heylige gheest
daelde neder in lichaēliker gedaentē op math/iii/c
hē gelijc een duyue/eñ een stēme quā wt Mar/i/a
dē hemel/die sprack Ghi sijt mine lieue Johā/i/d/
soon/in diē ic een wel behagen hebbe
Eñ Jesus was bi dertich iaren/doē hi
begonst/eñ wert gehoudē voor eenen so E.
ne Josephs/welcke een sone Eli was/die
was een soon Mathath/Die was een so
ne Leui/Die was een sone Melchi/Dye
was een sone Janna/Dye was een sone
Josephs/Dye was eē sone Matathias/
Die was een sone Amos Die was een zo
ne Nahum/Die was een zone Esli/Dye
was een sone Nange/Die was een sone
Mahath/die was een sone Matathias/
Die was een sone Semei/Die was eē so
ne Josephs/Die was een sone Juda/Die
was een sone Johanna/Die was een so
ne Resia/Die was een soon Zorobabel/
Die was eē sone Salathiel/Die was eē F
sone Neri/Die was eē zone Melchi/Die
was een sone Abdi Die was een sone Co
sam/Die was een sone Elmadam/Dye
was een sone Her/Die was een sone Je
so/Die was eē sone Elieser/Dye was eē
sone Jorē/Die was eē zone Mattha/Die
was eē sone Leui/Die was eē zone Sime
on/Die was eē zone Juda/Die was een
zone Josephs/Die was een zone Jonam
Die was eē zone Eliakim/Die was een
zone Melcha/Die was eē zone Menam
Die was eē zone Mathathan/Die was
eē zone Nathā/Die was eē zone Dauid/
Die was eē zone Jesse/Dye was eē zone
Obed/die was een zone Boas/Die was
eē zone Salmon/Die was eē zone Naas
son/Die was een zone Amminadab Die
was eē zone Amrā/Die was eē zone Es
rom/Die was eē zone Phares Die was
eē zone Juda/Die was een zone Jacobs/
Die was een zone Jsaac/Die was een zo G
ne Abraham/Dye was een zone Thara/

Die was een zone Nachor/Die was een
zone Zaruch/Die was eẽ zone Ragahu/
Die was een zone Phaleck/Dye was eẽ
zone Eber/Die zone Sala/Die was een
zone Caynan/Die was eẽ zone Arphach
sad/Die was eẽ zone Sem/Die was een
zone Noe/Die was eẽ zone Lamech/Die
was een zone Mathusala/Dye was een
zone Enoch/Die was eẽ zone Jared/dye
was een zone Malaleel/Die was een so-
ne Caynan/Die was eẽ zone Enos/Die
was een zone Seth/Die was een zone A
dam/Die was gods

A Dat.iiij.Capittel

mat/iiij/a Mar.i/b IEsus vol heilichs gheests quã we-
der vander Jordane/eñ wert vãdẽ
geest in die woestine geleit/eñ was veer
tich dagẽ lanc vãdẽ duuel getẽteert/ende
hi en at niet indẽ seluẽ dagẽ/eñ doẽ die eẽ
einde haddẽ/so hongerde hẽ daer na/Eñ
die duuel sprac tot hẽ/Sijt ghi gods zone
so spreect tot diẽ steene/dat hy broot wer-
de/Eñ Jesus antwoorde eñ sprac tot hem
deu/viij/a daer staet gescreuẽ/Die mẽsce en sal niet
alleẽ vãdẽ broode leuẽ/maer vã eenẽ ye-
gelikẽ woorde gods

Eñ die duuel voerde hẽ op eenẽ hoogẽ
berch/eñ wees hẽ alle rijckẽ der geheel-
der weerelt/in eenẽ oogẽblick/eñ sprack
B tot hẽ/dese macht wil ic v alle gheuen eñ
haer heerlicheit/wãt si is mij ouer gege-
uen/eñ ic geesse welcken ic wil/daer om-
me ist dat ghi mi wilt aẽbedẽ/salt al v zijn/
Jesus antwoorde hẽ eñ sprac Heft v van
deu/vi/b/ mi ghi duuel/daer staet gescreuen/Ghy
sult god uwẽ heere aẽbiddẽ eñ hẽ alleen
dienen

Eñ hi voerde hẽ te Jerusalẽ/eñ stelde
hẽ op des tẽpels tinnẽ/eñ sprac tot hẽ/sijt
ghi gods zone/soo laet v van hier neder/
Psal/xc. want het staet gescreuẽ/Hi sal sinẽ inge-
len van v beuelẽ/dat si v bewaren/eñ op
die handẽ draghẽ/op dat ghi nyet eenich
tijt/uwẽ voet aẽ eenẽ steẽ en stoot/Jesus
deut/vi/c/ antwoorde eñ sprac tot hẽ/daer is geseyt
Ghi en sult god uwẽ heere niet temterẽ
Eñ doẽ die duuel alle temtatiẽ voleindt
hadde/weec hi eenẽ tijt lanc vã hem.

C Eñ Jhesus quã weder in des gheests
cracht in gallilean/eñ dat geruchte ginc
wt van hẽ/door alle omliggẽde plaetsen
Eñ hi leerde in harẽ scolẽ/eñ wert vã al-
le man gepresen.

Eñ hi quã te Nasareth/daer hy op ge-
uoedt was/eñ ginc in dye scole na synder
gewoonte optẽ sabbath/eñ stont op ende
wilde lesen/doẽ wert hẽ dat boec des pro
phetẽ Isaie gelangt/Eñ als hi dat boeck
omme sloech/vãt hi die plaetse daer ghe
screuẽ staet/Die geest des heeren op my
om dier sakẽ wille hi mi gesalft heeft/om
te vercondigẽ dat euãgelion dẽ armẽ/he Isa/lxi/a/
uet hi mi geseint om te genesen die in stic
kẽ gemalẽ hertẽ/om te predikẽ dẽ geuã-
genẽ/verlossinge/eñ dẽ blindẽ dat gesich
te/om quijt te geuẽ/die gebrokene in die
verlossinge/om te predikẽ dat aengenaẽ
des heeren.

Eñ als hi dat boec toe dede gaf hijt dẽ
dienaer/eñ sat neder/eñ alder oogẽ die in D
die scole warẽ/sagẽ op hẽ/eñ hy begõst te
seggẽ/Hedẽ is dese scrift veruult in uwẽ
oorẽ/eñ si gauẽ alle getugenisse vã hẽ/eñ
verwonderdẽ hen der aẽgenamer woir
dẽ die wt sinẽ monde gingẽ/eñ seydẽ/En
is dat niet Josephs sone

Eñ hi sprac tot hen/Ghi sullet vrilic tot Johã/iiij/
mi seggen/dit gemeyn woort/Medecijn
meester helpt v seluẽ/ Want hoe groote
dingẽ hebbẽ wi gehoort tot Caparnaum
gesciedẽ/doet oor alzo hier in uwẽ vader
lande Eñ hi sprac/Warachtelic ic segge v
geẽ propheet en is aẽgename in zijn vadẽ
lant

Maer inder waerheit ic segge v/Dair iij re xvij l
warẽ vele weduwen in Israel tot Elias
tidẽ/doẽ dẽ hemel drie iaer eñ ses maẽdẽ
geslotẽ was/eñ tot gheẽ vã dyẽ en wert
Elias gezondẽ/dã alleen tot Sarephtha
der Sidoniers tot eẽder weduwẽ/Eñ ve
le malaetsen warẽ in Israel tot Eliseus iiij/re/v/b
tidẽ/eñ dier geene/en wert ghereinicht/ E
dã alleẽ Naamã vã Syrien

Eñ alle die inder scolẽ warẽ/wordẽ al-
le vol grãscappẽ/doẽ si dz hoordẽ/eñ ston-
dẽ op eñ stietẽ hẽ ter stat wt/eñ leiden hẽ
op eenẽ houele des berchs/daer op haer
stat getimert was/op dz si hẽ daer af neẽ
soudẽ stootẽ/mer hi ginc middẽ door hen/
wech/eñ quã tot Caparnaũ in die stat ga-
(lilea eñ

leerdeſe op die ſabbaten/eñ ſi verwõder
den hen ſijnder leringe wãt ſine redene
was machtich

E Eñ daer was eē mēſch inder ſcholē/be
ſeten met eenē onreynē duuel Ende die
crijſchte luyde eñ ſprac/Hout wat hebbē
Mat/viij.c wi met v te doē/Jeſu vã Nazaret/ghi zijt
Marci/i/c gecomē om ons te verderuē Jc weet wie
ghi zijt/te wetene die heilige Gods/Ende
Jeſus dreichde hē eñ ſprac/verſtomt/ende
vaert wt vã hē/eñ dye duuel werp hem
middē onder hen/eñ voer wt/eñ en dede
hē geē ſcade/eñ daer quã eē vreſe ouer hē
allē/eñ ſpraken met malcãderē/eñ ſeydē
Wat dinc iſt dat/Hi gebiet met macht eñ
gewelt den onreynē geeſten eñ ſi varen
wt/Eñ ſijn gheruechte ginck wt/in allen
plaetſen des omliggenden lants

Eñ hi ſtont op wt der ſcholē eñ quam
in Simons huys Eñ ſimons wijfs moe-
G der was met eēder harder cortzē behacht
eñ ſi baden hem voor haer/eñ hi trat tot
haer eñ gheboet der cortſen eñ ſi verliet-
ſe eñ ter ſtont/ſo ſtont ſi op/ende dienden
hen

Eñ doen die ſonne ondergegaen was
alle dye daer menigerley crancken had-
den/brachtenſe tot hem/eñ hi leghede op
eenen yegeliken die handen/eñ maectē-
ſe ghesont/Die duuelen voerē ooc wt vã
velen/crijſchten eñ ſpraken/Ghi zijt criſ-
tus die zone Gods eñ hi dreichdeſe/eñ en
lietſe niet ſpreken ñ/want ſi wiſten dat hy
chriſtus was

Eñ doen het dach waert/ginc hy wt/in
een woeſte plaetſe/eñ dat volc ſocht hem
eñ quamē tot hē eñ hielden hē/op dat hy
niet van hen en ſoude gaen/Maer hi zei
de tot hen Jc moet ooc anderen ſtedē dat
euangelion vãden rijcke Gods prediken
Want daer toe bē ic geſonden/Eñ hi pre
dicten in die ſcholen galilee

Dat.v.Capittel.

A
Mat/iiij.a Ende het geſciede/doē hē dat volck
ouer viel/om dat woort Gods te horē/eñ
hi ſtont aen dat water der ſtadt Geneza-
ret eñ ſach twee ſcepen aē dat water ſtaē
die viſſchers warē wtgetredē/eñ wieſſcē
haer netten/trat hi in eē vã dien ſcepen/
dwelc Simons was/eñ bat hē/dat hijt eē

weynich vanden lãde wilde voerē/eñ hi
ſat/eñ leerde dat volc wt den ſcip

Eñ als hi op hadde gehoudē te ſprekē
zo ſeyde hi tot Petrū Vaert op die hooch B
te/eñ werpt v nette wt/dat ghi eenē trec
doet Eñ Petrus antwoorde eñ ſprac tot
hē Meeſter wi hebbē dē gheheelē nacht
gearbeit/eñ niet geuangen /Maer op v
woort wil ic dat nette wt werpē/Eñ doen
ſi dat dedē/beſloetē ſi een grote menichte
viſſchē/eñ haer net ſcoorde/eñ ſi wincten
haren geſellen die int ander ſcip waren/
dat ſi ſouden comen/eñ helpen hen trec-
ken/eñ ſi quamen eñ vulden beyde ſcepē
vol alſo dat ſi ſoncken

Doē Simon Petrus dat ſach viel hy
Jeſu tot dē knien/eñ ſprac/heere gaet vã
mi wt/ic ben een ſondich mēſch Want hē
was een verſcricken aē comen eñ alle die
mz hē warē ouer dezē viſch trec die ſi met
malcãdrē gedaē haddē/deſgelijcs ooc Ja
cobū eñ Johãnem die zonen Zebedei/ſi-
mons geſellen Eñ Jeſus ſprac tot Simō Mat/iiij.c
en vreeſt niet/want van nu aen/zult ghy Marci/i/c
menſchen vangen/eñ ſi voerden dat ſcip
te lande/eñ verlietent al eñ volchden hē
na

Eñ het geuiel/doen hi in een ſtadt was C
Ma/viij.a
ſiet daer was een man vol malaetſheits
doē die Jeſum ſach/viel hi op ſijn aēſicht
eñ bat hē/ende ſprack/Heere/wilt ghi zo
moecht ghi mi reynigē/eñ hi ſtercte zijn
hant wt/ende roerde hē aen/ende ſprack
Jc wilt doen/zijt gereynicht/ende ter ſtõt
ginc die malaetſheit van hem/ende hi ge
boet hē dat hijs niemanden ſegghen en
ſoude/maer ſprac gaet henen ende toont
v den prieſter/ende offert voor uwe rey-
ninge/alzo Moiſes geboden heeft/tot eē Leui/xiiij.c
getuyghenisse ouer hen

Maer het quam meer wt/eñ vele volcs
quam te ſamen/dat ſi hem ſouden horen/
eñ doir hem gheſont werden van haren
cranckheden/maer hy weecke ende ont-
hielt hem in dye woeſte plaetſen/ende
badt

Eñ het geuiel op eenē dach dat hi leer Mat/ix/a
de/eñ die Phariſeen eñ ſcrift gheleerden Mar/ij/a.
die daer gecomē warē wt allē ſtedeſtens
in galilea eñ Judea eñ van Jeruſalē/latē

daer/en̄ die cracht des heerē ginc van hē
en̄ halp alle man/En̄ siet/zommige man
nen brachtē eenē mēsce op een bedde/die
gichtich was/en̄ si sochtē hoe si hē daer in
ne mochtē bringē/en̄ voor hē geleggē/en̄
doē si om des volcs wille niet en vonden
aen welcke plaetse si hē daer inne moch-
ten bringē/clommē si opt dac/en̄ lietē hē
door die lattē neder/mettē beddekē/mid-
dē onder hen voor Jesum/en̄ doē hi haer
gelooue sach/sprac hi tot hem/Mensch/v
sondē zijn v vergeuē/En̄ die scriftgeleer-
den en̄ phariseē begonstē te denckē ende
spraken/Wie is dese: dat hi gods lasterin
ge spreect: Wie can sondē vergeuē/dā al-
leen god

Doen Jesus haer gedachtē merckte/
ātwoorde hi en̄ sprac tot hen/wat dēct ghi
in uwē hertē: Ist lichter te seggē/v sondē
zijn v vergeuē/of te seggē/staet op en̄ wā
C delt: Maer op dat ghi weet/dat des mē
scē soon macht heeft opter aerdē/die zon-
den te vergeuē/sprac hi tot dē gichtigē/ic
segge v/staet op/en̄ neemt v beddekē op/
en̄ gaet thuys/Ter stont/stont hi op/voor
haren oogē/en̄ hief dat op/daer hi op ge-
legen hadde/en̄ ginc tuis/en̄ prijsde god/
en̄ worden vol vreesen/en̄ sprakē/wi heb
ben hedē seltsame dingē gesien

D En̄ daer na ginc hi wt/en̄ sach eenē tol
mat/ix/a lenaer genaemt Leui optē tol sittē/ende
mar/ii.b/ sprac tot hem volcht mi na/en̄ hi verliet
al/en̄ stont op/en̄ volchde hem na/En̄ de
se Leui/bereide hē eenen grootē maeltijt
in zijn huis/En̄ vele tollenaers en̄ ander
saten met hē ter tafelē/En̄ die scriftghe-
leerde en̄ phariseē murmureerdē tegen
zijn discipulē en̄ sprakē/Waer om etet en̄
drincket ghi metten tollenaren en̄ sonda
ren/En̄ Jesus ātwoorde en̄ sprac tot hen
Die gesondē en behoeuen des medecijn
meesters niet/maer die cranckē Ick ben
gecomen/om die zondarē tot boete te roe
pen/en̄ niet die gerechtigen

E En̄ si sprakē tot hē/Wair omme vastē
met/ix/b die discipulē Johannis/zo dicwile/en̄ bid
mar/ii/c den zo vele/des gelijckē der phariseē disci
pulē/maer uwe discipulen etē en̄ drinckē
Hi sprac tot hen/Ghi en muecht der brui
lofts kindere niet tot vastē driuē/also lan

gē als die brudegom bi hen is/Maer dē
tijt sal comen/dat die brudegom van hen
genomē wert/dan sullē si vasten

En̄ hi seyde een ghelijckenisse tot hen
Niemant en lapt eenē lappe vā eenē nie
wen cleede/op een out cleedt/anders/soo
scoort hi dat nieuwe oock/en̄ den lappe vā
den nieuwē/en scict hem niet op dat oude
En̄ niemāt en vatet most in oude flesscē/
āders/so scoort die most die flessce/en̄ wer
det gestort/en̄ die flesscē vergaen/maer
den most salmē in nieuwe flesscē vatten/
zo werdē si beide behoudē/En̄ niemāt en
is/die vādē oudē drinct/en̄ wille ter stont
vādē nieuwē/wāt hi spreect/dē ouden is
milder.

Dat.vi.Capittel

En̄de het geuiel op eenē achter sab A
bath/dat hi door troren ghinc ende mat/xii
sine discipulē pluctē arē wt/ende atē/en- mar/ii/
de wreuēse metten handen/ende zommi
ghe der phariseen spraken tot hen/waer
om doet ghi dat niet en betaemt te doen
op die sabbathen: Ende Jesus andtwoor
de ende sprac tot hen En hebt ghi dat niet
gelesen dat Dauid dede/doen hem hon-
gherde ende die met hem waren: Hoe hi
totten huse gods inginc/ende nam scou-
broot/ende at/ende gaf ooc den genē dye
met hem waren/die nochtans niemandt
en dorste eten/dan die priesters alleen en̄
hij sprack tot hen/des menscē sone/es eē B
heere/ooc des sabbaths mat/xii

Het ghesciede op eenen andern Sab- mar/iii
bath/dat hi in die scole ginck ende leerde
ende daer was een mensche/dies rechte
hant verdorret was/En̄ die scriftgeleer-
den en̄ phariseē wachtē op hem of hi ooc
genesen soude optē sabbath/op dat si een
sake tot hē soudē vindē/Maer hi merckte
haer gedachtē/ende sprac totten mensce
metter dorre handt/staet op/ende treedt
hier voor/ende hi stont op/ende quā der-
waerts/Doen sprack Jhesus tot hen/Ick
vraghe v/wat betaemt opten sabbath te
doen goet of quaet: dat leuen behouden
of verderuen: ende hi sachse alle rondts
omme aen/ende sprac dien mensce/Streck
v hant wt/ende hi deet/doen waert hem
sine handt weder te recht bracht ende ge

zont gelijc die andere/eñ si wordẽ vol onc
sinnicheits/eñ sprakẽ te samẽ onder hen
mat/x/c/ wat si hem doen wildẽ
mar/iij/b/ Het gebuerde op die tijt/dat hi op ee-
C nen berch ginc om te bidden eñ hy bleef
daer ouer nacht int gebet tot gode/Ende
doen het dach wert/riep hi sine discipulẽ
eñ vercoos haerder tweelf/welcke hi ooc
apostolẽ noemde/Simon/den welckẽ hi
Petrum noemde/eñ Andreã sinẽ broeder
Jacobũ eñ Joãnẽ/Philippũ eñ Bartho-
lomeũ/Matheũ eñ Thomã/Jacobũ Al-
phees soon/Simon genaẽt Zelotes/Ju-
das Jacobs soon/eñ Judam Iscariothen
die daer die verrader was/

Eñ hy daelde neder met hen/eñ tradt
op een pleyne int velt/eñ den hoope zijn-
der discipulẽ/eñ eẽ groote menichte des
volcs/van alle dẽ jootscẽ lande eñ Jerusa
lem/eñ Tyro eñ Sidon aen de zee gelegẽ
die daer gecomẽ warẽ/om hẽ te hoorẽ/eñ
om genesen te werdẽ vã harẽ siectẽ/ende
die vã onsuuerẽ geestẽ om gedreuen wor
den/die wordẽ gesont/eñ allet volc sochte
dat si hẽ aen roerẽ mochtẽ/wãt dair ginc
math/v/a/ cracht van hem eñ heeldese alle
D Eñ hi hief zijn ooghẽ op ouer zijn disci-
pulẽ eñ sprac Salich zijt ghi arme/wãt dz
rijc goods is uwe/Salich sijt ghi die hon
gert/wãt ghi sult versaet werdẽ/Salich
zijt ghi die weent/wãt ghi sult lachẽ/Sa
lich sijt ghi als v die mẽscẽ haten/eñ v af
sceiden/eñ sceldẽ v/eñ verwerpẽ uwẽ na
me als eenẽ boosachtigẽ/om des menscẽ
soons wille/verblijt v dã eñ verhuecht v
wãt siet/v loon is groot indẽ hemel/des
gelijcken deden hare vaders dẽ prophe-
ten oor

Maer daer tegen Wee v rijckẽ/want
ghi hebt uwẽ troost wech/wee v ghy dye
vol zijt/wãt v sal hongerẽ/wee v ghi dye
lachet/wãt ghi sult weenẽ eñ huylẽ/wee
v als v alle mẽscẽ wel spreken/des gelijc
dedẽ hare vaders den valschen prophe-
ten oock
math/v/g Mer ic segge v ghi diet hooret/Bemin
E net uwe viandẽ/doet wel dien die v hatẽ
Gebenedijt/die v vermaledijen/Biddet
voor die gene die v lidẽ aen doẽ/Eñ wie v
slaet op deẽ kinnebackẽ/diẽ biedt dande-
re oor daer/Eñ wie v dẽ mãtel neẽt/dien
en weeret oor dẽ roc niet/Wie v bidt/dyẽ
geeft/eñ wie v dat uwe neemt/daer en ei
scet niet weder/Eñ gelijc ghi wilt dat die
lieden v doẽ sullẽ/also doet ghi hen ooc

Eñ ist dat ghi bemint die v beminnen
wat hebt ghi daer af/wãt de zondaers be
minnẽ haer lyefhebbers oock/Eñ ist dat
ghi uwen weldaderẽ wel doet/wat danc
hebt ghi daer af/Wãt die zondarẽ doẽ dat
selue ooc Eñ ist dat ghi leent/van diẽ ghi
hoopt te ontfaẽ/wat danc hebt ghy daer
af/wãt die zondaers leenẽ den sondaren
ooc/op dat si gelijcke weder ontfaẽ soudẽ
Maer noch vele meer bemindt ghi uwe
vianden/doet wel/eñ leenet/dat ghi daer
niet voor en hoopt/zo sal v loon groot zijn
eñ sult kinder des alderhoochtẽ zijn/wãt
hi is goedertierẽ ouer die ondãcbarẽ/eñ
boosachtigen

Daer om zijt ontfermhertich/gelijck F
uwe vader ooc ontfermhertich is En or-
deelt niet/zo en wert ghi niet geoordeelt/
En verdoẽt niet/zo en wert ghi niet ver-
doẽt/vergeeft so wert v vergeuẽ/Gheeft
zo wert v gegeuẽ/Een volle/gedructe op
hoopte/eñ oueruloedighe mate salmẽ in
uwẽ scoot geuẽ/wãt effen met dier mate
daer ghi mede metet/salmẽ v weder me-
ten/

Eñ hi seide hen een gelijlkenisse/mach
ooc een blinde/eenẽ anderen blijnde den
wech wisen/en sullen si niet alle beide in
den gracht vallen/Die discipel en is niet
bouen den meester/Maer welcke volco-
men wert/die sal gelijc sine meester zijn/
Maer wat siet ghy een splintere/in ws
broeders ooge/eñ en wert des balcs in v
ooge niet gewaer/Of hoe mocht ghy tot
uwẽ broeder seggen/Hout stille broeder/
ic wil die splinter wt uwẽ ooge treckẽ/eñ
ghi en siet selue niet/dẽ balc in uwe ooge
Ghi geueynsde/treckt eerst den balck wt
uwẽ ooge/eñ besiet dan/dat ghi die splin
ter wt ws broeders ooge trect G
Wãt het en is geenẽ goedẽ boom/die mat/vij/e
vuyle vruchte drage/eñ geenẽ vuylẽ boõ
die goede vruchte drage/Eenẽ yegelijkẽ
boom wert aẽ zijn eyghẽ vrucht bekent/
Wãt mẽ leset geẽ vijgẽ vanden doornen

noch mē leest oot geē druyuē vāder hagē
Een goet mēsce bringt goet voort/ut den
goedē scat sijns hertē/eñ een boosachtige
mēsce/brengt quaet voort/ut dē quaden
scat zijns herten Want waer af dat herte
vol af is/dair af gaet dē mont ouer/Mer
mat/vij/e/ wat heet ghi mi heere/heere/eñ en doet
niet/wat ic u segge/Wie tot mp comt/eñ
hoort mine reden/eñ doetse/dpen wil ic u
scilderē/wiē hi gelijc is/Hi is gelijc eenen
mēsce die eē huis timmerde eñ groef die
pe/eñ leide dat fundamēt optē steē/ende
doē die vloet quā/doē inbrac dē stroō dpē
huis toe/eñ en mochts niet bewegē/wāt
het was optē steē gefundeert/Maer wie
hooret eñ niet en doet/die is gelijc eenen
mensce die eē huis timmerde op die aer-
de/sonder fundamēt/eñ die stroō inbrack
tot hē toe/eñ het viel ter stōt/eñ dat huis
creech eenē grootē bruec

Dat vij. Capittel

A NA dat hi voor tvolck ut gesproken
mat.viij/a hadde/ginc hi tot Caparnaū ende
eēs hooftmās knecht lach wot siec/die hē
weert was/Doē hi vā Jesu hoorde/seinde
hi die ouders der iodē tot hē/eñ bat hem
dat hi quame eñ sinē knecht gesont maec
te/Eñ doē si tot Jesum quamē badē si hē
met neersticheit/eñ sprakē hi is des weer
dich/dat ghi hē dat bewijst/want hi heeft
ons volc lief/eñ heeft ons die scole getim-
mert/Jesus ginc met hen derwaerts

Doē si nu niet verre vādē huse en wa
rē/seinde die hooftmā vrieēdē tot hē eñ lie
B te hē seggē Och heere en vermoept u niet
Ic en ben niet goet genoch/dat ghi onder
mijn dat gaet/dair om ic mi seluē oor niet
weerdich geacht en heb/dat ick tot u had
de gecomē/maer spreect eē woort so wert
mijn knape gesont/wāt ic bē eē mēsce oor
der ouerheit onderdaē/eñ hebbe crijsch-
knechtē ōder mi/eñ spreke tot eenē/gaet
henē/so gaet hi henē/eñ tot den anderen
comt hier/zo comt hi/eñ tot minē knecht
doet dat/zo doet hijt/Doē Jesus dat hoor-
de verwonderde hi hē/eñ keerde hē om-
me/eñ sprac tottē volc dat hē na volchde/
Ic segge u/allsulckē geloove en heb ick in
Israel niet geuondē/eñ doē die gesinden
weder om tuys quamē/vondē si dē cranc

ken gezont

Eñ het gebuerde daer na/dat hi in eē
stat genaēt Nain ginc/eñ sijnder discipu
len gingē vele met hē eñ vele volcks/Eñ
als hi bi na die poortē der stadt quam/siet
doē droechmē eenē wodē ut/die een eent
ge soon zijnder moeder was/eñ si was een C
weduwe/eñ vele volcs ut der stadt ginc
met haer/eñ doense die heere sach/iāmer
de het hē/eñ sprac tot haer/En weēt npet
eñ trat toe eñ roerde die bare aen/eñ dpe
dragers stondē/eñ hi sprac/Jongelinc ick
segge u staet op/eñ die doode rechte hem
op/eñ begonst te sprekē/eñ hp gaf hē sijn
der moeder/eñ hen quā alle eē vreese aē/
eñ si preesen god/eñ spraken Daer is een
groot propheet onder ons op gestaē/Eñ
god heeft zijn volc besocht/Eñ dese reden
vā hē ginc ut/in dat geheele iootsce lant/
eñ in alle die omliggēde lādē math/xi

Eñ dit vercondichdē Johāni sine disci
pulē/altemael/eñ hp riep tot hē twee vā
sinē discipulē/eñ seindese tot Jesum/ende
liet hē seggē Sijt ghi die daer comē sal/of
sullē wi eenē anderē verbeidē/Maer doē
die mānē tot hē quamen/seidē si/Johan-
nes die dooper heeft ons tot u gesonden/
eñ laet di seggē/Sijt ghi dpe daer comen
sal/of sullē wi eenē anderē verwachtē/in D
die selue ure/maecte hi der vele ghesont/
vā siectē eñ plagē eñ boosen geestē/eñ ve
le blindē scencte hi dat gesichte/eñ Jesus
antwoorde eñ sprac tot hen/gaet henē eñ
vercondicht Johāni wat ghi gesiē eñ ge- Isa/lxi/a
hoort hebt/die blinde siē/die lāme gaē/de
malaetsce werdē rein/dpe doove hooren/
die doode staē op/dē armē wert dat euan-
lion gepredict/eñ salich is dpe hē npet en
argert aen mi math/xi/a

Doē die bodē Johānis wech gingē/be
gonst Jesus te sprekē tottē volc vā Johā-
ne/wat sijt ghi ut gegaē in dpe woestine
om te siene? Wilt ghi eē riet siē/dat vādē
winde beweecht wert? of wat sijt ghi ut-
gegaē om te siē/wilt ghi eenē mēsce sien
in sachtē cleederē gecleedt? Siet/dpe in
heerlikē cleederē eñ wellustē leuē/die zijn
indē conincklikē houē/of wat sijt ghi utge
gaē om te siē? wilt ghi eenē propheet sien
Ja ic seg u die daer meer is/dā eē prophe

te/Hi ist/vã diẽ gescreuẽ staet/Siet ic señ
iija/ de minẽ ẽgel voor v aẽsicht/die daer uwẽ
wech bereidẽ sal voor v/Wãt ic segghe v
dat vã diẽ/die vã wiuẽ geboren zijn/en es
geẽ grooter propheet/dã Johãnes de doo
per/Nochtãs die minder is int rijcke go-
des/die is grooter dan hi
E Eñ alle dat volc/dat hẽ hoorde/eñ dye
tollenaers/gauẽ gode recht/eñ lietẽ hen
doopẽ mettẽ doopsel Johãnis/Maer die
phariseẽ eñ scrift geleerdẽ/verachteden
gods raet tegẽ hen zeluẽ/eñ en lietẽ hen
niet vã hem doopen
xi/c Maer die heere sprac/Wiẽ sal ic die mẽ
scẽ vã desen geslachte ghelijckẽ:eñ wien
zijnse gelijc/si zijn gelijc dẽ kinderẽ die op
die merct sittẽ/eñ roepẽ tegẽ malcãderẽ/
eñ seggẽ/wi hebbẽ v ghepepen eñ ghi en
hebt niet gedãst/wi hebbẽ v geclaecht eñ
ghi en hebt niet geweẽt/Wãt Johannes
die dooper is gecomẽ/eñ en at geẽ broot/
noch en drãc gheenẽ wijn/eñ ghi segt/hy
heeft dẽ duuel des mẽscẽ soon is gecomẽ
eñ etet/eñ drinct/eñ ghi segt/Siet/die mẽ
sce is eẽ vraet/eñ wijnsuper/der tollenae
rẽ eñ der zondaers vriẽt/Eñ die wijsheyt
moet haer latẽ rechtueerdigẽ vã allẽ ha-
F ren kinderen
Eñ eẽ vãdẽ phariseẽ bat hẽ dát hy mz
hẽ ate/eñ hi ginc in des phariseẽ huis/eñ
settede hẽ ter tafelẽ/eñ siet/een wijf was
in die stadt/die een sonderse was/Doen
die vernã dat hi ter tafelẽ sat in des pha-
riseeus huis/bracht si eẽ gelas met saluẽ
eñ trat vã achter tot sinẽ voetẽ/eñ ween-
de/eñ begõst sine voetẽ nat te maken mz
tranẽ eñ mztẽ hare hairs hoofs te droogẽ
eñ custe sine voetẽ/eñ salf dese met saluen
Doen die phariseeus dat sach die hem
genoot hadde/sprac hi bi hẽ seluẽ/eñ seide
waert dat dese eẽ propheet waer/zo wiste
hi/wie eñ hoedanige wijf dat eẽ is/die hẽ
aenroert/want si is eẽ zonderse/Jhesus
antwoorde eñ sprac tot hẽ/Simon ic heb
v wat te seggẽ/Hi sprac Meester segghet
aen/Een leenheere hadde twee schulde-
naers/Deẽ was sculdich vijf hondert pẽ
ningẽ/die andere vijftich/Maer doẽ si nz
en haddẽ te betalẽ/scincte hijt beidẽ/segt
op welcke õder diẽ sal hẽ tẽ meestẽ bemin

nen/Simon ãtwoorde eñ sprack/Jck ver
moede/diẽ hi te meestẽ gescinct heeft/Hi G
sprac tot hẽ/Ghi hebt recht geoordeelt.
Eñ hi keerde hẽ tottẽ wiue/eñ sprack
tot Simon/Siet ghi dit wijf/Jck bẽ geco
men in v huis/ghi en hebt mi geẽ water
gegeuẽ tot minẽ voetẽ/Maer dese heeft
mijn voetẽ met harẽ tranẽ ghenettet/eñ
mettẽ haer haers hoofts gedroocht/Ghi
en hebt mi geenẽ cusse gegeuẽ/maer de-
se/na diẽ dat si hier inne gecomẽ is/en he
uet si niet af gelatẽ mijn voeten te cussen
Ghi en hebt mijn hooft niet met olie ghe
salft maer si heeft mine voetẽ met saluen
gesalft/Daer om segge ic v/haer zijn vele
zondẽ vergeuẽ/wãt si heeft vele bemint/
maer diẽ weinich vergeuẽ wert/dye be-
mint ooc weinich
Eñ hi sprac tot haer/v sondẽ zijn v ver
geuẽ Doẽ begonstẽ die mede ter tafelẽ sa
ten/bi hen seluẽ te seggẽ/wye is dese/dye
ooc die zondẽ vergeeft:Maer hi sprac tot
tẽ wiue/V gelooue heeft v geholpẽ/gaet
met vrede

Dat.viij.Capittel

Ende het geuiel daer na/dat hi reys A
de door stedẽ eñ dorpẽ eñ predickte
eñ vercondichde dat euãgelion vãdẽ rijc
ke gods/eñ die twaelue met hẽ/Daer toe
zommige vrouwẽ/die hi gezont gemaect
hadde/vãdẽ boosen geestẽ eñ crãcheden/
te wetene Maria/dye daer magdalena
heetet/vã welcker seuẽ duuelẽ wt warẽ
gheuaren/Eñ Johãna dat wijf Cuse des
procuratuers herodis/eñ Susanna/ende
vele ãdere die hẽ hãt reykinge dedẽ van
haren goede mat/xiii/a
Doẽ nu vele volcs bi malcãderẽ wãs/ mar/iiij/a
eñ wt dẽ stedẽ tot hẽ haestẽ/sprack hi door
een gelijckenisse Het ginc een saeyer wt
om zijn saet te saeyẽ/eñ doen hi saeide/viel
zommige aẽ dẽ wech/eñ wert vertreden
eñ die vogelẽ onder dẽ hemel/atẽt op/eñ
zõmige viel op dẽ steẽ/eñ doẽ het opginc
verdorde/om dz geẽ vochtichz en hadde/
eñ zõmige viel middẽ onder die doornen
eñ die doornẽ gingẽ mede op eñ versticke
tẽt/eñ zõmige viel op eẽ goet lãt/ende het
gic op/eñ droech hõdtfoudigẽ vrucht/doẽ
hi dz seide/doẽ riep hi/wie ooren heeft om
te hooren die hoore

Sine discipulē vraechdē hē eñ spraken
wat dese gelijckenisse ware Eñ hi sprack
V is gegeuē te wetē die verholētheit/des
rijcke gods maer dē āderē in gelijckenis
sen/dat si het niet en siē/al ist dat sijt al siē/
eñ niet en verstaē/of si het al hooren

Maer dit is die gelijckenisse/Dat saet
C is dat woort gods/Maer dye aē dē wech
zijn/dat zijn die het hoorē/daer na cōt dye
duuel eñ neēt dat woort vā harē herten/
op dat si niet geloouē en souden eñ salich
werdē/Maer die optē steē/sijn die/als sy
dwoort hoorē so ontfāgē si dz mz bliscappē
eñ die en hebbē geē wortel/si gelouē eenē
tijt lanc/eñ inder tijt der aēuechtinge val
len si af Maer dat onder die doornē vyel
datzijn die/die het hoorē eñ gaē henē/on-
der die sorchfuldichedē/rijcdōmē eñ wel-
lusticheдē des leuēs eñ versticken eñ en
bringē geē vrucht/Maer dat op dat goe-
de lant/zijn die dat woort hoorē eñ behou
Mat/v/b/ dē in eē goede fijne herte eñ brēgē vruch
mar/iiij/c. te in lijdsaēheit

Mat/x/c/ Niemāt en steect eē licht aē/eñ bedec-
ket met eenen vadt/oft settet onder een
banck/ Maer hi settet op eenen cande-
laer/op dat wie daer inne gaet/dat lichte
sie/Wāt daer en was niet verborgen/dat
niet opēbaer en werde/noch oot niet hey
melics/dat niet condt en werde/eñ aē den
dach en come/Daer om siet daer op/hoe
ghi toe hooret/Wāt wie daer heeft/open
wert gegeuē/mer wie nz en heeft/vā diē
D wert ghenomē/oc dz hi meÿde te hebbē.

mat/xij/d/ Eñ zijn moeder eñ broeders ginghen
mar/iij/d/ daer toe/eñ en cōstē om des volcks wille
niet tot hē gecomē/eñ het wert hē te ken
nē gegeuē V moeder eñ v broeders staē
daer buytē/eñ willē v sien Maer hi ant-
woorde eñ sprac tot hen Mijn moeder eñ
mine broeders zijn dese/dye goods woort
hoorē eñ doent

Eñ het gebuerde op der daghē eē/dat
mat/viij/d hi in een scip tradt/eñ sijne discipulē met
mar/iiij/d hē/eñ hy sprac tot hen/Laet ons ouer dat
water varē/Si stietēt vā lāde/eñ doen si
steeptē/ontsliep hi/eñ daer quam eenen
storm vā winde/op dwater/eñ dye baren
ouervielēse/eñ stonden in grooter vaere
Doē tradē si tot hē/eñ wecten hē op/ende
sprakē/Meester/meester/wi verderuen
Doē stont hi op/eñ dreichde dē wint/ende
die wagē des waters/eñ het lyet af/ende
daer wert eē stilheit Eñ hi sprack tot hen
waer is v geloove? Si vreesdē eñ verwō-
derdē hen/eñ sprakē onder malcāderen/
Wie is dese? wāt hi gebiet dē winde ende
dē water/eñ si zijn hē gehoorsaē/eñ si sceep
tē voort in dat lantscap der Gadarenen/
dwelc tegē gallilea ouer is

Eñ als hi wt tradt op dat lāt/gemoet- E
te hē eē mā wt der stat dye hadde duuelē mat/viij/c
vā lāger tijt her/eñ en dede geene cleede mar/v/a
rē aē eñ en bleef in geenē huyse/maer in
dē grauē Doē hi Jesum sach/crijschte hy
eñ viel voor hē neder/eñ riep luyde/Wat
heb ic met v te doē Jhesu ghi sone des alō
hoochstē/ic bidde v/en wilt mi niet quellē
wāt hi geboot dē onzuuerē geeste/dat hy
vādē mēsce wt soude varē/wāt hy hadde
hē eenē lāgē tijt geplaecht eñ hi wert mz
ketenē gebondē/eñ met boeyē geuāgen
eñ scoorde die bādē/eñ wert vādē duyuel
in die woestine gedreuē

Eñ Jesus vraechde hē eñ sprack/Hoe
heet ghi/hi seide/Legion/wāt daer warē
veel duuelē in hē geuarē/eñ si badē hem
dat hise niet in die dyepte en soude heten
varē/maer daer was eē grote cudde ver-
ken inder weidē/op dē berch/eñ si baden
hē dat hi hen oorloofde/in die zelue te va-
ren/eñ hi oorloofdet hen/Doē voerē dye
duuelē wt vādē mēsce/eñ voerē in de ver
ken/eñ die cudde liep met eenē storm int
water/eñ verdrōckē/Eñ doē die herders
sagē/wat daer gesciede/vlodē si/eñ vercō
dichdēt in die stat eñ dorpē.

Doē gingē si wt/om te siē wat daer ge F
sciet was/eñ quamē tot Jesum/eñ vondē
dē mēsce/vā welckē die duuelē wt geua-
rē warē/sittēde tottē voetē Jesu/gecleet
eñ verstādich/eñ si verscrictē/Eñ diet ge
siē haddē vercōdichdēt hen/hoe die besete
ne gezōt was gewordē/eñ die gehe el me
nichte der omliggēder lāden der Garda
renē/badt hē/dz hi vā hen gaē wilde/wāt
hen was eē groote vreese aē gecomē/en-
de hi tradt in dz scip/eñ keerde weder om
Mer die mā vā diē/die duuelē wt waren
geuarē badt hē/dz hi bi hem mochte zijn

Maer Jeſus liet hē vā hē eñ ſprac/Gaet
weder tuys/eñ ſegt wat v god gedaē he.
uet/Eñ hi ginc henē/eñ predicte door dye
geheele ſtat/wat hē Jheſus gedaē hadde
Eñ het geſciede/doē hi weder quā/ōtfinc
ix/c/ hē dat volc/wāt ſi vvvachtē hē alle/Eñ ſiet
l/c daer quā een mā geheetē Jairus/die een
ouerſte der ſcolē was/eñ viel Jeſu te voe
te/eñ badt hē dat hi wilde in ſijn huys co.
mē/wāt hi hadde eē eenige dochter/bi.xij
iarē/die lach in hair vvterſte/eñ doē hi der
waerts ginc/dranc hē dat volc.

Eñ eē wijf hadde dē bloetgant tweelf
G iaer gehadt/die alle haer goet aē die me.
ix/c/ decijn meeſters te coſt ghelept hadde/eñ
/c en cōſte vā niemādē geneſen werdē/dye
tradt daer toe van achter eñ ruerde ſijns
cleets ſoome aē/eñ ter ſtont ſtulpte haer
den bloetgāt Eñ Jeſus ſprack Wye heeft
mi aē geroert/Doē ſijt alle loochēde ſprac
Petrus/eñ dye met hē waren Meeſter/
dat volc dringt eñ druct v/eñ ghi ſegt wie
heeft mi aē geroert/Jeſus ſprac Yemant
heeft mi aē geroert/wāt ic gheuoele dat
ter eene crachte van myp ghegahen es/
Maer doen dat wijf daer ſach dat het
niet verborgē en was/quā ſi beuende/eñ
vyel voor hē eñ vercondichde dat voor al
let volck/wt wat ſake ſi hem aen hadde
geruert/eñ hoe ſi ter ſtont gezōt ware ge
wordē/Eñ hi ſprac tot haer/Sijt getrooſt
mine dochter/v geloque heeft v geholpē
gaet henē met vrede

Doē hi noch ſprac quā eene vādē ghe.
ſinne des ouerſtē der ſcolē/eñ ſprac tot hē
V dochter is geſtoruē/en moeyt dē meeſ.
ter niet/Doē Jeſus dat hoorde/ātwoorde
hi hē eñ ſprac En vreeſt niet/gelooft alleē
ſo wert ſi gezōt Eñ doē hi in dat huis quā
en liet hi der niemāt in gaē/dā Petrū/Ja
cobū/eñ Johānē/eñ des kindts vader eñ
moeder/Si weēdē alle/eñ beclaechdenſe
Maer hi ſprac En weēt niet ſi en is nyet
geſtoruē/mair ſi ſlaept/Eñ ſi belachtē hē
ſi wiſtē wel/dat ſi geſtoruē was/maer hy
dreefſe alle wt/eñ greep haer hāt aen eñ
ryep/eñ ſprac kint ſtaet op/eñ harē geeſt
quā weder/eñ ſi ſtont ter ſtont op/eñ hy
beual datmē haer etē ſoude geuē Ende
haer ouders ontſaettē hen/Maer hi ge.

boot hen dat ſijt niemādē en ſoudē ſeggē
wat geſciet was A

Dat.ix.Capittel

Ende hi riep die tweelf ſamē eñ gaf
hen gewout eñ macht ouer alle du
uelē/eñ dat ſi alderley ſiecte conſtē gene.
ſen/eñ ſeindeſe wt te prediken dat rijcke
gods/eñ de crāckē te geneſen eñ ſprac tot
hen/Ghi en ſult nyet met v nemē/opten
wech/noch ſtaf/noch taſſche/noch broot/
noch gelt/ghi en ſult oock niet op een tijt
twee rockē hebbē/eñ wair ghi in eē huis
gaet/daer blijft tot dat ghi vā daer treet/
eñ die v niet en ontfanghē daer gaet wt/
vāder ſeluer ſtadt eñ ſcudder af dē ſtof vā
uwē voetē tot eē ghetuigeniſſe ouer hen
Eñ ſi gingē daer wt/eñ doortogen die ſte mat/x/a.
dekēs/eñ predictē dat euāgelion/eñ maec Mar/vi/b
tē geſont in allē eyndē

Eñ het quā voor Herodes dē vier vor.
ſte/allet wat door hē geſeyt wert Johan.
nes is vādē doodē verreſen/Vandē zom
migē Elias is verſcenē/maer vādē zōmi
gē/der ouder prophetē es eē verrezē Eñ
Herodes ſprac Johānē diē heb ic onthooft
wie is deſe/vā diē ic ſulcs hoore/Eñ hi be
geerde hē te ſien

Eñ die apoſtolē quamē weder/eñ ver
teldē hē wat ſi gedaē haddē/eñ hi namſe
tot hē/eñ ontweet beſidē af/in eē woeſtij
ne bi dye ſtadt/dye daer heet Bethſaida/
Doē dat volc des te binnen werdt/tooch
het hē na/eñ hi ontfinctſe eñ ſeide hen vā
dē rijcke gods eñ maecte ghesont die het B
behoef dē/Maer dē dach begonſt te dalē mat/xiiij
Doen tradē tot hem die tweelue eñ ſpra. mar/vi/d/
ken hem/Laet dat volc van v/dat ſi gaen Johā/vi/a
in die ſtedekēs hier bi/eñ in die dorpē/dat
ſi herberge eñ ſpiſe vindē/wāt wi zijn hier
inder woeſtinen/Maer hi ſprack tot hen
Geeft ghi hen etē Si ſprakē/Wi en heb
bē niet meer dā vijf broodē eñ twee viſſcē
Het en ſi/dat wi gaē eñ ſpiſe coopen voor
zo grooten volc(want daer waren bi vijf
duyſent mannen)Hi ſprac tot ſinen diſci
pulen/Doetſe neder ſitten bi vijftighen/
aen elcke tafel/Eñ ſi deden alſo/ende heb
benſe alle neder doen ſitten/ Doen nam
hi die vijf brooden ende twee viſſchen/eñ
ſach op ten hemel/ende ſprack die ſeeghe

ninge daer ouer/hi braecse eñ gaffse dē dis-
cipulē dat si dē volckē voor souden leggen/
Eñ si atē eñ werdē alle versaedt/eñ daer
wordē tweelf coruē op genomē/dat hen
ouer bleef vā brocken

C Eñ het gebuerde doē hy int gebet eñ
mat/xvi/d allee was/doē warē zommige zijnder dis
mar/viij/c cipulē met hē/eñ hi vraechde hen/eñ sprac
wie seggē die liedē dat ic si? Si ātwoordē
eñ sprakē/Si seggē dat ghi Johānes die
dooper zijt/maer zommige seggē dat ghi
Elias zijt/zōmige/dat der ouder prophe-
tē eē op si gestaē/Hi sprac tot hen/Maer
wie segt ghi dat ic si/Doē antwoorde Pe-
trus eñ sprac/Ghi sijt die Christus gods/
Eñ hi dreichdese eñ geboot/dz si dz niemā
dē en soudē seggē/eñ sprac/Wāt des men
scē soon moet noch vele liden/eñ verwor-
pen werdē vādē ouders eñ hoogē prieste
ren eñ scriftgeleerdē/eñ gedoot werden/
mat/xvi/d eñ optē derdē dach verwect werdē
mar/viij/d Doen sprac hi tot hen allē Wie mi vol
gē wil/die verloochene hē seluen/eñ ne-
me zijn cruce op hē dagelics/eñ volge mi
na/wāt wie zijn leuē behoudē wil/die salt
verliesen Maer wie zijn leuē verliest om
minēt wille/die salt behoudē/Ende wat
sout dē mensce batē/of hi die geheel wee
relt wonne/eñ verlore hē seluen/of besca
D dichde hē seluē/Maer wie hē mijns ende
mijnder redē scaēt/dies sal hē des mēscē
zoon oec scamē/als hy comē sal in zijnder
heerlicheit/eñ zijns vaders/eñ der heyli-
ger ingelē Eñ ic segge v warachtelic/dat
zommige zijn vā diē/die hier staē ope den
doot niet smakē en sullē/tot dat si dat rijc
ke gods siē

mat/xvij/a Eñ het geuiel na dese redene/by acht
Mar/ix/a dagē/dat hi tot hē nā Petrū/Johānē/eñ
Jacobū/eñ steech op eenen berge om te
biddē/Eñ doen hi badt/wert die gedaen
te zijns aēsichts anders/eñ zijn cleet wit
eñ blincte/Eñ siet/twee mānē sprakē mz
hē/welke Moses eñ Elias warē/die ver
schenē in claerheit/eñ sprakē vādē wtganc
den welckē hi te Jerusalē soude veruullē
Maer Petrus eñ die met hem warē/wa
rē vol slaeps/Eñ doē si ontwaectē/sagen
si sine claerhz/eñ die twee mānē by hem
staen

Eñ het gebuerde/doen die vā hē weec
kē/sprac Petrus tot Jesum/meester hier
ist goet zijn/wi willē drie tabernaculē ma
kē/v eenē/Moisi eenē/eñ Elie eenē/ende
hi en wiste niet wat hy sprac Maer doen
hi sulcs sprac/quā een wolcke eñ ouersca-
duwese/eñ si verscrictē/doēse die wolcke
ouertooch/eñ daer viel een stēme wt der
wolckē/die sprack/Dit is mijn lieue soon
diē hoort/Eñ doē die stēme gesciede/von-
dē si Jesum alleē/eñ si verzweegēt eñ en
vercondichdēt niemādē niet in diē zeluē
dage/wat si gesien hadden E

Het geuiel sdaechs daer na doē si van
dē berch quamē/quā hen vele volcs te ge
moete/eñ siet/eē mā onder dat volc riep
eñ sprac/meester/ic bid v/besiet doch mij-
nē zoon/wāt hi is mijn eenighe zoon/siet
die geest grijpt hē/eñ hi crijscht ter stont/
eñ hi verscoort hē dat hi scuymet/eñ nau-
welic eu gaet hi vā hē/als hi hē verscoort
heeft/Eñ ic heb uwē discipulē ghebeden mat/xvij/
dat si hē wt soudē driuē/eñ si en condē niet mar/ix/c
Doē ātwoorde Jesus eñ sprac/o ghi onge
loouighe eñ verkeerdē aert/Hoe lāge sal
ic bi v zijn eñ v lidē/bringt uwē soon hier
Eñ doē hi tot hē quā/verscoorde hē die du
uel/eñ brac hē/Maer Jesus dreychde den
onzuuerē/geest/eñ maecte tkint ghezont
Eñ gaf hē sinē vader weder/eñ si ōtsaec-
ten hen alle ouer die heerlicheit gods

Eñ doē si hen alle verwonderde/ouer
alle diē dat hi dede/sprac hi tot sinē discipu
lē/Vatet ghi tot uwen ooren deze redene
wāt des mēscē zoon moet ouer geleuert mar/ix/e
werdē inder mēscē hādē Mer dat woort
en verstondē si niet/eñ het was voor hen
verborgē/dat si het niet en begrepen/eñ
si ontsagē hen/hē te vragē vā dien seluen F
woorde mat/xviij/a

Daer quā oock eē gedacht onder hen/ mar/ix/c
Wie onder hen die grootste ware/Doen
Jesus dat gedachte haers hertē sach/gre
pe hi een kint ende stelde dat neffens hē
ende sprack tot hen/Wie dat kint ontfāct
in minen name/die ontfanct mi/ende zo
wie mi ontfangt/die ontfanct diē/die my
gezondē heeft/Maer welcke die minste
is onder v allen/die sal groot zijn

Doen antwoorde Johannes eñ sprac/

Meester wi sagē eenē/die dreef die duue
Mar/ix/f. len wt in uwē name/eñ wi verbodē hē/
wāt hi en volchde v niet met ons Eñ Je-
sus sprac tot hē/en verbiet hē dat nz/wāt
wie niet tegē v en is/die is voor v

Eñ het gesciede doē dē tijt veruult was/
dat hi vā hier genomē soude werdē/keer
de hi sijn aēsicht straes te Jerusalē te wā-
delē eñ hi seinde bodē voor hē henē/die gi
gē eñ quamē in eē stedeken der Samari
tanen/dat si hē herberge soudē bestellen
eñ si en ontfingē hē niet/daer omme dat
hi zijn aēsicht gericht hadde te wandelen
tot Jerusalē/Doē sijne discipulē Jacobus
eñ Johānes dat sagē/sprakē si/Here wilt
ghi/so willē wi seggē/dat vier vandē he-
G mel valle/eñ verslijndse/gelijck Elias de
de/Maer Jhesus keerde hē omme/ende
dreichdese eñ sprack/En weetet ghi niet
welcs geests kinder ghi sijt/Des mēscen
soon en is niet gecomē om der mēscē sie-
len te verderuē/maer om te behoudē/eñ
si gingē in een ander stedekē

mat/viij/b Eñ het gesciede/doē si opten wech wa
ren/sprac eē tot hē Jc wil v volghē/waer-
waerts ghi gaet/Eñ Jesus sprac tot hem
Die vossen hebbē holē/eñ dye vogelē on-
der dē hemel hebbē nestē/maer des men
scē sone en heeft niet/daer hi sijn hooft he
mat/viij/c llen legge

Eñ hi sprac tot eenē anderē Volcht mi
na/Maer die seide Heere oorlooft mi/dat
ic eerst ga/eñ minen vader begraue/Jhe
sus sprac tot hē Laet die wodē haer doodē
begrauē/maer gaet ghi henē/eñ vercon-
dicht dat rijcke gods

Eñ een ander sprac Heere ic wil v nae
volgē/maer oorlooft mi eerst dat ic een af
scheydt make mettē genē die in minē huy
se zijn/Jesus sprac tot hē/Wie zijn hant aē
die ploech slaet/eñ siet te rugge/die en is
A niet bequaē tottē rijcke gods

Dat.x.Capittel

Daer na seide hy ander tseuentich
wt/eñ seindese twee eñ twee voor
hē henē/in allē steden ende plaetsen/der
Mat/ix/d waerts hi wilde comē eñ sprac tot hen/dē
oost is groot/maer der arbeiders is wey
Mat/x/b/ nich/Biddet dē heere des oosts dat hi ar-
beiders wt seinde in sinen oost/Gaet he-
nen/siet ic seinde v/als die lāmerē middē
onder die woluē En draecht geenē buy-
del noch tassce/noch scoene eñ en gruetet
niemādē opter straten/Waer ghy in een
huis comt daer spreect eerst Vrede si in de
sen huse/eñ ist dat daer eē kint des vreets
is/zo sal uwē vrede op hen rustē/maer en
is dat niet/zo sal hē uwē vrede weder tot
v buygē/Eñ indē seluē huse blijft/etet eñ
drincket wat si hebbē/Wāt een arbeider
is zijns loons weerdich

Ghi en sult niet vādē eenē huise tottē B
Mat/x/b/ anderē gaē/eñ waer ghi in eē stadt comt/
eñ si v ontfaē/daer etet wat v voor wedrt
geset/eñ heelet die crācken/die daer zijn/
eñ segt hen dat rijc gods is na tot v geco-
mē/Maer waer ghi in een stadt cōt/dair
si v niet en ontfangē/daer gaet wt op ha-
re stratē eñ spreect/Oock dē stof die hē aen
ons gehāgē heeft vā uwer stadt/slaē wy
af op v/Nochtans sult ghi wetē/dat v dat
rijcke gods na geweest is/Jc segge v/het
sal Sodoma verdraechliker vergaen in
diē dage/dā sulcker stadt

math/xi/c Wee v Chorosain/wee v Bethsaida/
wāt warē die dadē tot Tyro eñ Sidon ge
sciet/die bi v gesciet zijn/si haddē voortijts
in sacke eñ in die asscē geseté/eñ boete ge-
daē/Maer nochtās/het sal Tyro eñ Sidō
verdraechliker vergaē indē oordeel/dan
v Eñ ghi Caparnaū/ghi die tottē hemel
toe verheuē zijt/ghi sult tot inder hellē toe
onderwaerts gestootē werdē/wie v hoo- C
ret die hoort mi eñ wie v veracht/die ver
acht mi/eñ wie mi verachtet/die veracht
dē genē die mi gezonden heeft

Die tseuētich quamen weder met blij
scappē/eñ spraken/Heere/Dye duuelen
zijn ons oock onderdaen in uwen naeme
maer hi sprac tot hen/Jc sach wel den Sa
thanas vanden duyuel vallen/als eenen
blixem/Siet ic hebbe v macht gegeuen/
te treden op slangen eñ scorpionen/ende
ouer alle cracht des viāts eñ niet en sal v
scadē Nochtans daer inne en verblijdt v
niet/dat v die geesten onderdaē zijn/mer
verblijt v dat uwe namen indē hemel ge
screuen sijn

Tot dier ure verblide hem Jesus inden
math/xi/c geest/ende sprac Ick prise u vader ende heere
hemels ende der aerden/dat ghi sulcs verbor
ghen hebt den wisen ende verstandigen
ende hebbet geopenbaert den onmondigen
Jo/viij/c/ ia vader/also wast wel behaechlic voor u/
Het is mi alle overgegheven van minen va.
der/ende niemant en weet wie die sone si dan
alleen die vader/noch wie die vader si/dan
alleene die sone/ende dien die sone dat wil o.
mat/xiij/d/ penbaren

En hi keerde hem tot sinen discipulen/ende
sprac/in besonderheit/Salich zijn die ogen
die daer sien/dat ghi siet/want ic segghe u/
Veel propheten ende coningen wilden sien dat
ghi siet/ende en hebbens niet gesien ende horen
dat ghi hoort/ende si en hebbens niet ghe
hoort

Ende siet daer stont een scrift gheleerde
op/ende tenteerde hem ende sprac meester wat moet
ic doen/dat ic dat eewighe leven beerve/Hy
sprac tot hem/Hoe staet in die wet ghescre.
ven/hoe leest ghi/Hi antwoorde ende sprack
G Ghi zult God uwen heere beminnen van ge
Deu/vi/b heelder herten/van geheelder sielen/van allen
crachten/ende van geheelen gemoede/ende uwen
naesten gelijc u selven/Ende hi sprac tot hem/
Ghi hebt rechte gheantwoort/doet dat/
zo zult ghi leven/Maer hi wilde hem selven
rechtuerdigen ende sprac tot Jesum/Wie is dan
mijn naeste

Doen antwoorde Jesus ende sprac/Daer
was een mensce die ginck van Jerusalem af te
Jericho/ende viel onder die moordenaers/
die ontcleden hem ende sloegen hem/ende ginghen
van daer/ende lieten hem half doot ligghen/Ende
het gebuerde bi gevalle/dat een priester/
die selve strate af tooch/ende doen hy hem sach
ginc hi voor bi

Des ghelijcs ooc een Levijt/doen hi quam
bi die plaetse ende sach hem/ghinck hi voor bi
Maer een Samaritaen reysde/ende quam
bi die plaetse/ende doen hi hem sach/iamerde
hem sijns/ginc tot hem/ende verbant hem sine
wonden/ende goot daerinne olie ende wijn/ende
hief hem op zijn diere ende voerde hem in die
E herberge/ende hi bewaerde hem Des ande.
ren daechs/reysde hi/ende tooch twee penin
gen wt/ende gaf se den weert/ende sprack tot hem
Vaer zijns gade/ende ist dat ghi wadt meer

daer doet/wil ic u betalen/als ic weder co.
me Welke dunct u die onder dese drie die
naeste si geweest dien die onder die moor.
denaers gheuallen was/Hi sprack die ont
fermherticheit aen hem dede/Doen sprac Je
sus tot hem So gaet henen ende doet des gelij
ken

Het geviel/doen si wandelden/ginck hi in
een clein stedeken/daer was een vrouwe ghe
heten martha/die ontfinc hem in haer huys
ende si hadde een suster die hiet Maria/dese
sat tot sinen voeten/ende hoorde sine reden/
Maer martha maecte haer veel te doen
om hem te dienen/ende si trat tot hem ende sprack/
Heere en vraecht ghi daer niet na/dat my
mijn suster alleen laet dienen/Segt haer
dat si/het doch ooc an taste Maer Jesus
antwoorde ende sprac tot hair/Martha/mar
tha ghi sorcht ende becommert u met vele din
gen/Alleen een is van noode Maria heeft een
goet deele vercoren/dat en sal niet van hair
genomen werden.

Dat.xi.Capittel

Ende het gebuerde dat hi in een plaet
se was/ende bat/ende doen hi opghehou
den hadde/sprac zijnder discipulen een tot hem
Heere leert ons bidden/ghelijc ooc Johan
nes sine discipulen leerde/ende hi sprack Als
ghi bidt zo segt Onse vader inden hemel/
uwen name si heilich/u rijcke come/uwen
wille gesciede opter aerden/gelijc inden he.
mel Geeft ons altoes onse dagelicse broot
ende vergeeft ons onse zonden want wi verge
ven ooc allen die ons sculdich sijn/ende en brengt
ons niet in becoringe/mair verlost ons van
den quade

En hi sprac tot hem/wie is onder u/die ee
nen vrient heeft/ende ginge tot hem te midder
nachte ende sprake tot hem/Lieve vrient leent
mi drie brooden/want mijn vrient is tot mi ge.
comen vander straten/ende ic en heb niet dat ic hem
voorsette/ende hi dair binnen sprake/en maect
mi geen onruste/die duere is nu al gesloten
ende mijn kinderen zijn met mi in die camere/
ic en can niet opgestaen ende u geven/ic segge u/
Al ist dat hi niet op en staet ende hem geeft om
dat hi zijn vrient is zo zal hi nochtans om zijns
ombescaemdens ghilens wille op staen/ende hem
geven also vele als hi behoeft

Eñ ic ſegge v oocBiddet/zo wert v ge-
mat/vij/a: gheuē Soect zo zult ghi vinden Clopt/zo
Jo xvi/ſ: wert v open ghedaē/Wāt wie daer bidt
die ontfanct/eñ wie daer ſoect/die vindt
eñ wie daer clopt/dien wert open gedaē/
Waer bidt onder v een ſone dē vader om
broot/die hē eenē ſteē daer voor biede/eñ
iſt dat hi om eenē viſch biddet/die hē een
ſlanghe voor dē viſch biede/Of iſt dat hi
om een ey biddet/die hē eē ſcorpioen dair
voor biede/Iſt dā dat ghi/die arch zijt/cōt
uwē kinderē goede gauen geuē: Hoe ve
le meer ſal die vader indē hemel/dē hey-
ligē geeſte dē ghenē geuen/dye hem bid-
den

Eñ hi dreef enē duuel wt die was ſtōme
B eñ het geſciede doē die duuel wt voere wē
mat/xiij/a ſprac die ſtomme eñ dat volc verwonder
mar/iij/a de hē Maer zommige onder hen ſprakē
Hi drijft die duuelē wt wir Beelzebub dē
ouerſtē der duuelē/Maer zommige tem
teerdē hē/eñ begerdē eē tekē vā hē vādē
hemel/Eñ hi verſtont hare meyninghe
eñ ſprac tot hē Eē eygelick rijc iſt dat met
hē seluē oneēs wert/dat verwoeſtet/ende
deē huis valt ouer dāder/is dā Sathanas
oocmet hē ſeluē oneēs/Hoe wil zijn rijck
bliuē ſtaē/wāt ghi ſegt dat ic die duuelen
door Beelzebub wt driue Maer iſt dat ic
die duuelē doir Beelzebub wt driue/doir
wien driuēſe v kinderen wt/daer omme
ſullē ſi uwe rechters zijn/Maer iſt dat ic
die duuelē doir dē vinger Gods wt driue
C zo comt immer dat rijke Gods tot v

Als een ſtercke ghewapēde zijn huys
bewaert/zo blijft dat ſine met vredē mair
als eē ſtercker ouer hē comt/eñ verwint
hē ſo neemt hi hem zijn harniſch/dair hi
hē op verliete/eñ deelt dē roof wt Wie nz
met mi en is/die is tegē mi eñ wie nz met
mi en vergadert/die verſtroeyt

Als die onſuuere geeſt vādē mēſce wt
vaert/zoo doir wandelt hi dorre plaetſen/
ſoect ruſte eñ en vintſe niet/ſo ſeyt hi Ick
wil wederom keerē in mijn huis/dair ic
wt gegaen bē/eñ als hi comt zo vindt hijt
met beſſemē gekeert eñ verciert dā gaet
hi henē eñ neemt ſeuē geeſtē tot hem die
argher ſijn dā hi ſelue/eñ als ſi daer inne
comē woenē ſi daer Eñ dat laetſte des ſel
uē mēſcē wert arger dan dat eerſte

Eñ het gebuerde doē hi ſulcs ſprac ver
hief een wijf int volc die ſtēme/eñ ſprack
tot hē Salich is dat lijf dat v ghedraghen
heeft/eñ die borſten die ghi gheſogē hebt
Maer hi ſeyde Ja/ſalich ſijn die dz woort
Gods horen eñ bewaren D

Eñ dat volc dranc daer toe/Doē begōſt Jone/ij/b
hi eñ ſeide Dit is enē argē art/ſi begeert
een tekē/eñ haer en wert geē tekē gege-
uē/dan alleē dat tekē des prophetē Jone mat/xij/e
Want gelijc Jonas dē Nyniuitē eē tekē
was/alſo ſal des mēſcē ſoō deſen geſlach-
te zijn/Die coninginne vā zuidē ſal op tre
dē ten oordeele met den luyden dies ghe ij/re/x/a:
ſlachts eñ ſalt verdoemē/wāt ſi quā van
der werelt eyndē/om te horē die wijſheit
Salomonis/eñ ſiet/hier is meer dan Sa
lomon Die liedē vā niniue ſullē op tredē
voor tgerecht met deſen gheſlacht eñ ſul
lēt verdommen Wāt ſi dedē boete na der
predicatien Jone/eñ ſiet/hier is meer dā
Jonas

Niemāt en ſteect een licht aē eñ ſettet
in een heymelike plaetſe/ooc nyet onder E
een corē maet/maer optē candeleer/op dz math/v/b
ſo wie dā ingaet/dat licht ſie Dat ooge es
des lichaems lichte Als dā v ooge eē uut-
dich is/zo is v geheele lichaē/lichte/mair
is v ooge een ſcalc/ſo is v lichaem ooc duiſ
ter Hierom ſiet dair op/dat niet dat lichte
in v/een duiſterniſſe en ſi/Iſt dā dat v lich
aem geheel lichte is/dat het geē dele van
der duiſterniſſe en heeft/zoo zalt gheheel
licht zijn/eñ zal v verlichtē als eenē clarē
blixem

Eñ doē hi in die redē was/bat hē eē pha
riſeeus/dat hi met hē des middaechs etē
wilde/Eñ hi ginc daer in eñ ſat ter tafelē
Doē dat die Phariſeeus ſach/ſo verwon
derde hi hē/dat hi hē voor den etē niet en
wieſch/Maer die heere ſprac tot hē Ghy
phariſeen reynicht dat buytenſte aen dē
beker eñ die ſchotele Mair v inwendige
is vol roefs/eñ boeſheits ghi dwazē heeft mat/xxiij
ment daer mede inwendich gereynicht/
datment wtwendich ghereynicht heeft
Maer doch gheeft aelmoeſen van uwen
goede/ſiet ſo iſt v al reyn

Maer wee v phariseen dat ghi vertiēt
E mēte/ende ruite eñ alderlei moes/eñ ghi
gaet voor by dat oordeele ende dye liefde
Gods/Dit soude mē doē/eñ tgene nz laeē
Wee v phariseen dat ghi geerne bo-
uen sit in die scholen eñ wilt gegruet zijn
op die marct e
Wee v scrift geleerdē eñ Phariseen
ghi geueysde/dat ghi zijt ghelijc bedecte
doode grauē/dair die liedē ouer lopen eñ
en kennense niet
Doen antwoorde een vandē scrift ghe
leerdē eñ sprac tot hē Meester/met dien
woordē doet ghi ons oock smaet aen/Hy
sprac eñ wee v oock ghi scrift geleerdē/wāt
ghi verlast die mēschē met ondrachliken
lastē/eñ ghi en ruertse niet met eenē vin
ger aen
Wee v wāt ghi timmert der prophe-
tē grauē/eñ uwe vaders hebbēse gedoot
zo betuicht ghi(tes waer)eñ consenteert
die werckē uwer vaderē/wāt si doodēse/
G eñ ghi timmert haer grauen
Mat/xij/d/ Daerom sprac die wijsheit Goods Ick
wil prophetē eñ apostolen tot hen seyndē
eñ der seluer zullē si sommighe doodē eñ
veruolgē/op dat geheyst werde/vā dezē
Mat/liij/b geslachte alre prophetē bloet dat gestort
is/sint der werelt fundament geleget is
Van Abels bloet aē/tottē bloede Zacha
rie toe/die daer verdaen waert/tusschen
den outaer eñ dē tēpel/Ja ic segge v Het
sal ghe heyscht werdē vā desen geslachte
Mat/xxiiij/b Wee v scrift geleerde wāt ghi hebt dē
sloetel der kennisse ontfangē Ghi en zijt
dan niet ingegaē/eñ hebbet geweret die
gene die daer in wilden
Eñ doē hi sulcs tot hen zeyde/begōsten
die scrift geleerdē eñ phariseē/scerpelick
op hē te dringē eñ hē met menigerlei vra
gē dē mont te stoppē/eñ laechdē op hem
eñ sochtē of si yet geiagē wt sinē monde/
dat si sake tot hē hadden

Dat.xij.Capittel

A Mat/vi/b Mar/x/c/ Vele volcs hadde hē vergadert/al
so dat si hen onder malcāderē tra
den/doē begonst hi eñ seyde tot sinē disci-
pulē/tē eerstē/Wacht v voor den deseme
der phariseen welc die gheueynstheit es
Want dair en is niet verborghē/dat niet
openbaer en sal werdē/noch heymelick
datmē niet wetē en sal/Daer omme wat
ghi in duisternisse geseyt hebt/dat salmē
int licht horē/wat ghi hebt ghesprokē int
oor in die camer/dat salmē op dye daken
prediken
Maer ic segge v mijn vriēdē En vreest Mat/x/c/
die niet die dat lichaem doodē/eñ daer na
niet en hebbē/dat si meer doen/maer ick
wil v toonē wie ghi vresen zult Vreest diē
die na dat hi gedoot heeft oock macht heeft
te werpē in die helle Ja ick segge v/dien
vreest En coopt mē niet vijf musschē/om
twee pēninghē/nochtās en is der seluer
niet een voor Gode vergetē/Ooc zijn die
hayrē op v hooft alle ghetelt/daer om en
vreest niet/wāt ghi zijt beter dā vele mus
schen
Eñ ic segge v Wie mi belijt voor die mē B
schen/diē sal des mēscē zoō ooc belijdē/voir Math/x/c
die ingelē gods/maer wie mi verloechēt
voor die mēschē/dies sal verloechēt wer-
dē/voor dē ingelē Gods Eñ wie dair een
woort tegē des mēscē soon spreect/diē zalt
vergeuē werdē/Maer wie dē heilighen
geest lastert diē en zalt nz vergeuē werdē
Als si v leidē sullē in hare scholen ende math/x/c/
voor die ouerheit eñ voor die machtige/zo
en sorget niet/hoe of wat ghi antwoordē
of wat ghi segghē zult/want die heilighe
geest sal v ter seluer vrē lerē wat ghi seg-
ghen zult
Eñ eē wt dē volcke seyde tot hē Mees math/xl/c
ter segt minē broeder/dat hi met my dye
erffenisse dele mair hi sprac tot hē/mēsch
wie heeft mi tot enē rechter/of erf sceider
ouer v geset/Eñ sprac tot hē/siet toe ende
wachtet v voor die gierichz/wāt niemant
en leeft dair af/dat hi volle genoech heeft
in sinē goedē/eñ hi seide hen eē gelikenis
se en sprac
Het was eē rijc mēsce/dies velt vol stōt
eñ hi dachte bi hē seluē eñ sprac/wat sal ic
doē/Ic en hebbe nz dair ic mine vruchten
in vgadere/eñ zeide/dz wil ic doē/Ick wil
mine schuerē af brekē/eñ meerder timme-
rē/eñ wil daerinne vergaderē allet wat
mi gewasscē is/eñ mine goedē/eñ wil seg
ghen tot mijnder sielen Lieue zyele ghy
hebt een grote prouisie tegen vele iaren

hebt nu ruste/etet/drincket/sijt vrolic/mair
God sprack tot hē Ghi sotte/desen nacht
salmē v siele vā v heyssce ēn wiēs salt zijn
dat ghi bereyt hebt Also gaet het/wie hē
scattē vergadert ēn en is niet rijc in Go-
de.

C Ēn hi seyde tot sinē discipulē/daer om
vi/c segghe ick v En sorcht niet voor v leuen
wat ghi eten sult/oor niet voor v lichaem
wat ghi aēdoē sult Dat leuē is meer dan
spise/ēn dat lichaem/meer dā cledinghe/
Neemt ware der rauēs/die en saeiē noch
en maeyē oor niet/Si en hebbē oor genē
kelder noch schuere/ēn God voetse toch
Maer hoe vele zijt ghi beter dan dye vo-
ghelen

Wie is onder v/of hi daer al om sorch-
de/die daer eē elle lanc zijnder grootē toe
conde gesetten Ist dan dat ghi dat alder
minste niet en vermoecht/wairom sorcht
ghi voor dat andere Neemt waer der lij-
lien optē velde hoe si wassen/si en arbei-
den niet/si en spinnē oor niet Maer ic seg
ge v/dat oor Salomō in alle sijnder heer-
lichiet/also niet gecleet en is geweest als
dier een

Ist dan dat God dat gars dat hedē op-
D ten velde staet/ēn morgē indē ouē gewor
pē wert/also cleedt/hoe vele meer sal hi v
cledē/ghi cleyn ghelouighe/Daerom en
vraecht ghi daer oor niet na/wat ghi etē
of drinckē zult/Ēn en wilt niet om hooch
verheuē werdē Na sulkē alle staē die hei
dē in der werelt/Maer uwe vader weet
wel dz ghi dies behoeft/mair staet lieuer
na trijke Goods/zo sal v dat al toeuallen.

En vreest niet ghi cleyne cudde/want
het is ws vaders welbehagē/v dat rijke
te geuē/vercoopt wat ghi hebt ēn aelmo
sen/Maect v sackē die niet en verhoudē/
eenē scat die nimmermeer af en neemt/
inden hemel/daer geen dief toe en comt/
ēn dien geen motten en eten/want wair
uwen scat is/dair sal v herte oor sijn

Laet uwe lendenē omgordet zijn /ēn
uwe lichten bernen/ēn zijt gelijc dē men
schen die haren heere verwachten/wan
neer hi opbrekē sal vā der bruploft/op dat
als hi comt ēn cloppet/si hē ter stont open

doen Salich zijn die knechten die de hee
re als hi comt/wakēde vint Warachtelic
ic seg v/hi sal hē opscorten/ēn salse ter ta-
felen setten/ēn voor hen gaen ēn hen die E
nen

Ēn ist dat hi comt inder andere wakē Mat/xxiiij
ēn inder derder wake ēn vintse alsoo Sa
lich zijn dese knechtē Maer dat zult ghy
weten waert dat een huisheere wiste/tot
welker vren die dief comen soude/zo soude
hi waken ēn en liet hē nyet in zijn huys
breken/daer om sijt ghi oor bereit/want
des menscē zoon sal comē ter vrē/als ghi
dat niet en meyne

Petrus sprack tot hem heere/segget Mat/xxiiij
ghi dese gelikenisse tot ons of oor tot allē
Die heere sprac Hoe groten dinc ist een/
met eenē getrouwē ēn voorsienigē huis
houder/dien sijn heer set ouer sijn ghesin
dat hi hen ter rechter tijt haer behoorte
geue/Salich is die knechte die zijn heer
also vint doen/als hi comt/warachtelick
ic segge v/hi sal hem ouer alle zijn goeten
settē/Maer ist dat die selue knecht in zijn
der herten seyt/Mijn heere vertoeft/ēn F
begint te slaē die knechtē ēn diēstmaech-
den/oor te eten ēn te drinckē ēn hē vol te
suppen So sal die heere desseluē knechts
comē indē dage dat hijs niet en vermoet
ēn tot dier vrē die hi nz en weet/ēn sal hē
vā een houwen/ēn sal hem zijn loen ghe
uen metten ongelouigen

Die knecht zijns heeren wille weet ēn
en heeft hem niet bereit noch niet na sinē
wille gedaen/die sal veel slagen moeten
liden Maer dies het niet en weet/heeft
nochtans gedaen dz der slagē weerdich
is/die sal weynich slagen liden Den wel-
ken veel gegeuen is/bi dien salmen veel
soecken /ēn den welken veel beuolen es/
van dien salmen veel heisschen

Ick ben gecomen dat ic vier aensteкē G
soude opter aerden/wat wilde ic lieuer dz
dat ymmertoes aengestekē ware Maer
ick moet mi eerst laten doopen met eenē Mat/x/b
ēn hoe is mi zo bange/tot dat het voleint
werde/Meint ghi dat ic hier ghecomen
ben om vrede te geuen/daer segge ic neē
toe/maer tweedracht/Want vā nu aē sul

len vijfue in eenē hupse twistich sijn/drie
tegen twee/eñ twee tegē drie Die vader
sal hē tegen den sone settē/eñ die sone te-
gē dē vader/die moeder tegē die dochter
eñ die dochter teghen die moeder/eñ des
mans moeder tegē zijn wijf/eñ des mās
wijf tegen zijn moeder

Eñ hi sprac oec tottē volcke Als ghy eē
wolcke siet opgaē vādē westē/zo segt ghi
ter stont/daer comt eenē regē eñ het ge-
schiet also/Eñ als ghi dē zuiden wint/siet
waeyen so segt ghi het sal heet werdē/eñ
het gesciet also Ghi geueysde die ghestel
tenisse der aerden ende des hemels cont
ghi proeuē Waeromme en proeft ghi dā
desen tijt niet/wairom en ordelt ghi ouer
v oec niet/wat recht is

Als ghi met uwen wederpartijders
mat/v/e/ voor die vorsten gaet/zoo doet nersticheit
opten wech/dat ghi sijns ontslegen wert
op dat hi v niet bi auentuerē voor dē rech
ter en trecke eñ die rechter ouerleuere v
den stockmeester ende die stock meester
werpe v in die geuanckenisse/ic segghe
v/ghi en zult van daer niet wt comen tot
dat ghi die alder laetsten penninc betaelt

Dat.xiij.Capittel

A Ter seluer tijt warē zommige dair
bi/die vercondichdē hē vādē galli
leers/der welker bloet Pilatus mz harē
offerande gemingt hadde/Eñ Jesus ant
woorde eñ sprac tot hen Meint ghi dat de
se gallileers/voor alle gallileers/zōdaers
geweest zijn/om dat si dat geleden hebbē
Ic segge Neen dair toe/Mair ist dat ghy
v niet en betert/zult ghi oec alle alsoo ver
gaen Of meynt ghi dat die actiē op wel-
ke die torre in Siloha viel/eñ verslochse
sculdich zijn geweest voor alle mensē die
te Jerusalē woenē/Ic segge Neē dair toe
maer ist dat ghi v niet en betert/zult ghy
oec alle also vergaen

Eñ hi seyde hen dese gelikenisse Eenē
hadde eenē vijchboom die was geplant-
tet in sinē wijnberghe/eñ quam eñ sochte
vruchte daer op eñ en vantse niet Doen
sprac hi tottē wijgardenier Siet/ic bē nu
drie iaer alle iaer ghecomē/eñ heb vruch-
te gesocht op desen vijchboom eñ en vijn
dese niet/Hout hē af/Wat behindert hy
dat lant Maer hi antwoorde eñ sprac/he
re/laet hē noch dit iaer/tot dat ic om hem
graue/eñ messte hem/of hi vruchte wilde
bringen/Es dat niet/zo houwet hem dan B
af

Eñ hi leerde in eender scholē optē sab-
bot eñ siet/daer was een wijf die hadde
eenē geest der crancheit achtien iaer/eñ
si was crom/eñ en conde niet wel opghe
sien Doē se Jesus sach/riep hijse tot hē eñ
sprac tot haer wijf/zijt los van uwer crāc-
heit/eñ legede die handen op haer Ende
ter stōt waert si opgerecht/eñ prees god
Doen antwoorde die ouerste der scholen
eñ was onwillich/dat hi opten sabbot ge
zont maecte/eñ sprack tottē volcke/Daer
zijn ses dagen daerinne men arbeyden
sal/in dien seluen comt eñ laet v ghesont
maken/eñ niet opten sabboth

Doē antwoorde hē die heere eñ sprack
Ghi geueysde En ontbint niet/een yege-
lic onder v/sinē ossche of esel vander crib
bē optē sabbot/eñ leytse ter drenckē/En
soude dan dese die Abrahās dochter is nz
opten sabbat onthōdē werden van desen
bande welke Satanas nu wel achtē iair
gebondē heeft Eñ als hi sulcs zeide moes
tense hen alle scamē dye tegē hē geweest
warē/eñ allet volck verblide hē ouer alle
die heerlike daden/die van hem ghescie-
den

Eñ hi sprac/Wien is dat rijc Gods ge-
lijc eñ wien sal ict gelikē/het is eenē mos C
tarts saet gelijc dwelc een mēsch nam eñ mat/xiij/
worpt in sinen hof/eñ het wiesch/eñ wart mar/iiij/
eenē grotē boom/eñ die voghelē des he-
mels woenden onder sine tacken

Eñ hi seyde wederomme Wiē sal ic dz
rijke Gods gelikē/Het is eenen deseme
gelijc/welckē een wijf nā eñ verberch on
der drie matē meels/tot dat geheelic doore
suerde eñ hi ginc dor stedē eñ steechskēs
eñ leerde/eñ nā sinē wech te Jerusalem
wert

Eñ eene seyde tot hē/heere meint ghy
datter weinich salich werdē hi zeide tot hē
liedē staet dair na/dat ghi dor die ēge poor
(te ingaet

Want vele (dat segge ic v) sullen daer na
staẽ hoe si dair in mochteẽ comẽ/eñ en sul-
lẽs niet gedoẽ cõnẽ/vã dier tijt aẽ/als die
huysweert op gestaẽ is/eñ dye duere ge
slotẽ heeft/zo zult ghi dã dair butẽ begin
nẽ te staẽ/eñ aẽ die dueren te cloppen/eñ
seggẽ Heere/heere/doet ons open/eñ hy
sal antwoordẽ eñ segghẽ/Ic en weet niet
van waer ghi zijt

Sozult ghi dã beginnẽ te seggen/Wy
hebbẽ voor v geetẽ/eñ gedroncken eñ op
die stratẽ hebt ghi ons gheleert/eñ hi sal
seggen Ic seggev/Ic en weet nyet/Van
waer ghi zijt/Wiket alle vã mi ghi quaet
doẽders/daer sal zijn huylẽ eñ tãtclappẽ.
psal/vi/b/ Als ghi siẽ zult Abrahã eñ Isaac eñ Ja
mat/vij/d: cob eñ alle prophetẽ int rijke Gods mair
mat/viij/b v daer buytẽ gestoten/eñ als comẽ sullen
van oosten eñ westẽ/vã noordẽ eñ vã sup
den/eñ ter tafelẽ sittẽ zullẽ int rijke gods
eñ siet daer zijn laetste/die sullẽ die eerste
zijn/eñ daer zijn eerste/die sullẽ die laetste
zijn

Optẽ selmẽ dach quamẽ sommige pha
riseen tot hẽ die sprakẽ/heft v hier wt/eñ
gaet vã hier Wãt Herodes wil v doodẽ/
Eñ hi sprac tot hen gaet henẽ eñ segt diẽ
vossche/Siet ic drijue duyuelen wt/eñ ma
ke die siedẽ gesont/Hedẽ eñ morgẽ/eñ op
tẽ derdẽ dach sal ic een einde nemẽ/mair
doch moet ic hedẽ eñ morgẽ eñ optẽ dach
daer na toecomẽde/wãdelẽ/Wãt het en
doet niet dat een prophete verga buyten
Jerusalẽ
C Jerusalẽ Jerusalẽ/ghi die doot prophe
mat/xxiij/d/ tẽ/eñ stenichtse die tot v gesondẽ werden
Hoe dicwile hebbe ic v kinderẽ willẽ ver
gaderen/gelijc een hinne haren neste on
der haer vloegelẽ/eñ ghi en hebbet nyet
gewilt Siet v huis sal v woest ghelaten
werdẽ/wãt ic segge v/ghi en sult mi niet
sien/tot dat het come/als ghi segghẽ sult
Gebenedijt is/die daer comt indẽ name
des heeren

Dat.xiiij.Capittel

A Ende het ghesciede/dat hi quam in
een huis eens ouerstẽ der pharize.
en op eenẽ sabbot/dat broot te eten/eñ si
wachtẽ hẽ/eñ siet daer was een mẽsche
voor hẽ/die was water suchtich/Ende Je
sus antwoorde eñ seide tottẽ scrift geleer
den eñ pharisẽẽ eñ sprac Betaemt oot op
ten sabbot gesont te makẽ/Si swegẽ stil-
le/Eñ hi nã hẽ tot hem eñ maecte hẽ ge-
sont/eñ liet hẽ gaẽ/Eñ antwoorde ende
sprac tot hen Wie is onder v/dien sijn os-
se of esel indẽ put valt/eñ hi hem niet ter
stont daer wt en trect optẽ sabbath Eñ si
en cõdẽ hẽ dair op nz wed ãtwoirt gegeuẽ

Eñ hi seyde een gelikenisse totten gas
ten/doen hi merete hoe si vercorẽ bouẽ te
sittẽ/eñ hi sprac tot hen/als ghi vã yemã-
den genoodet wert/ter bruyloft zo en set
v niet bouẽ/op dat niet messchien/een eer
liker dan ghi/vã hẽ genoet heeft/spreke
tot v Wijcket desen/eñ moet dã met scaẽ
te beneden sittẽ/Maer als ghi ghenoedt
wert/zo gaet henẽ eñ set v benedẽ/op dat
als daer comt/die v genodet heeft spreke
tot v/Vrient/climt opwaerts/dã sult ghi
den prijs hebbẽ voor die gene die ter tafe
lẽ sittẽ/Want wie hẽ seluẽ verhoocht die
sal vernedert werdẽ/eñ wie hẽ seluẽ ver B
nedert die sal verhoocht werden

Hi sprac oec tot dien/die hẽ ghenoedet 12
hadde/Als ghi eene middachs of auõtma
le maect/zo en noedet uwe vriẽdẽ nz noch
uwe broeder noch uwe magẽ/noch uwe
nabuerẽ die daer rijc zijn/op dat si v niet
enich tijt weder en nodẽ/eñ v vergeldin
ge gesciede/maer als ghi eenen maeltijt
maect/zo noedet dye arme/die lãme/dye
croepelẽ/die blindẽ/zo zijt ghi salich/Wãt
si en hebbẽt v niet te vergeldẽ Maer het
sal v vergoudẽ werdẽ in dye verrisenisse
der gerechtiger

Doẽ eene die mede ter tafelẽ sat sulcs C
hoorde/sprac hi tot hem Salich is die dat Jaco/iiii/ mat/iiij/b/
broot etet int rijke Gods Eñ hi sprack tot
hẽ Het was eẽ mẽsce die maecte eẽ groot
auõt male/eñ noede vele dair toe/eñ zein
de sinẽ knecht wt/ter vrẽ des auõtmaels
om dẽ genoedẽ te seggẽ/cõt/wãt het is al
bereit/eñ si begõstẽ alle deẽ na dẽ anderẽ
hen te ontsculdigẽ/die eerste sprac tot hẽ/
Ic heb eenẽ acker gecocht/eñ mi is vã no
de dz ic wt ga eñ besie diẽ Ic bid v ontscul
dicht mi Ende die ander sprac Ic heb vijf
jock ossen ghecocht/eñ ic ga om die nu te
besiẽ/Ic bid v õtsculdicht mi eñ die derde

spꝛac Ic heb een wijf getrout/daer om en
cā ic niet ghecomē Eñ die knecht quā eñ
seyde dat al zijn heere weder
D Doen waert die huisheer tooꝛnich/eñ
spꝛac tot sinē knecht Gaet wt/geringe in
die stratē eñ steechskēs der stat/eñ brenct
die arme/eñ lāme/eñ cruepelē/eñ blindē
hier in/Eñ die knecht spꝛac/heere het es
gesciet so wat ghi beuolē hebt/maer daer
is noch rupmte/Eñ die heere spꝛac tottē
knecht/gaet wt/op die lant straten ende
aen die tuinē/eñ dwincse hier in te comē
op dat mijn huis vol werde/Maer ic seg
ge v/dat der mannē geen/die ghenoodt
zijn/mijn auont male smakē en sal
Mat/x/b/ Eñ daer ginc veel volcs met hē/eñ hy
keerde hē omme eñ spꝛac tot hē/Ist dat ie
māt tot mi comt/eñ en hatet niet/sinē va
der/moeder/wijf/kinderē broeders/suste
rē/ooc daer toe zijn eyghē leuē die en can
niet mijn discipel gezijn/Eñ wie niet/zijn
cruce en draecht ende mi na volcht/die en
can niet mijn discipule gesijn
E Wie is doch onder v/die eenē toꝛren
timmerē wil/eñ en sit niet eerst eñ ouer.
slaet die costē/of hijt hebbe om te vol voe
rē/op dat/als hi dat fundamēt gheleghet
heeft/eñ en cans niet vol voeren alle die
het sien/beginnē hē te bespottē eñ seggē
Dese mēsch begōst te timmerē/eñ en cās
niet vol voeren Oft welcke coninck wil
hē in eenē strijt begeuē tegē enē anderē
coninck/eñ en sittet niet te voꝛē eñ ouerle
get/of hi met thiē duisendē conde tegē ge
gaē dien/die ouer hē comt met twintich
duisendē Es dies niet so scict hi bootscap
als die ander noch verde is/eñ biddet om
vrede Alsoo ooc een yegelic onder v/die nz
en versaect allet dat hi heeft/en can mijn
discipule niet gesijn
Mat/v/b/ Dat soutte is goet/mair ist dat tsout dā
Mar/vi/g wert/waer mede sal mē dā soutten/Het
en is noch op tlant noch in die missinghe
oꝛboirlic/maer mē salt wech werpē Wie
oꝛen heeft om te hoꝛen die hoꝛe
A Dat.xv.Capittel

Het naectē tot hem alderhāde tolle
naerts eñ sondaers dat si hē soudē
hoꝛē/Eñ die phariseē eñ scrift geleerden
murmureerden eñ spꝛakē Dese ontfanct

die sondaers/eñ etet met hen Eñ hi seide
tot hen dese gelikenisse eñ spꝛac Welcke
mensce is onder v die hōdert scaepē heeft Mat/x/b/
eñ ist dat hi dier een verliest/die niet en la
te die negenentnegētich inder woestinē
eñ gae henē na dat verloꝛene/tot dat hijt
vinde Eñ als hijt vondē heeft/so leget hi
dat met bliscapē op sine scouderē Eñ als
thuys comt/roept hi sine vrienden eñ na
bueren eñ spreect tot hen Verblijt v met
mi/want ic heb mine scaep vōdē/dat ver
loꝛē was/Ic segge v/also sal ooc bliscap in
dē hemel zijn ouer eenē sondare/die boe.
te doet/dan ouer negēentnegentich ghe
rechtige/die der boetē niet en behoeuen/
Of welke wijf is/die tien pēningē heeft
ist dat si dier eenē verliest/die niet eē lich.
te en aensteke eñ kere dat huis/eñ soeke
met nersticheit tot dat si dien vinde/ende
als si hē vonden heeft/so roept si hare vriē
dinnē eñ naburinnē/eñ spreect Verblijt
v met mi/wāt ic heb minē peninck vōdē
dien ic verloꝛē hadde Also ooc seggge ic v
sal eene bliscap zijn vooꝛ die ingelē Gods
ouer eenē sondaer die boete doot. B

Eñ hi spꝛac eē mēsch hadde twee sonē
eñ die ioncste onder hen spꝛac tottē vader
Vader geeft mi dat deel der goedē dz my
toebehooꝛt/Eñ hi deelde hen dat goet eñ
niet lāge dair na vergaderde die iōge zo.
ne allet te samē/eñ tooch verre ouer lant
eñ al daer bꝛacht hi sine goet ouer mz bꝛas
sen Doē hi nu alle dat sine verteert hadde
waert een grote dierte doir dat selue ge.
heele lant/eñ hi begonste te behoeuē/eñ
heeft eenē boꝛger des seluē lants aēghe.
hāgē die seynde hē op sinē acker die verc
ken te hoeden Eñ hi begeerde sinē buyc
te vullē met dꝛaf dat de verckē aten/ende
niemant en gaeft hem C

Doen sloech hi in hem seluen eñ spꝛac
Hoe vele huerlinghen heeft mijn vader
die bꝛoots plātteyt hebben/eñ ick verder
ue indē honger Ic wil mi op makē/eñ tot
mynen vader gaē/eñ tot hē seggē vader
ic heb gezōdicht indē hemel eñ vooꝛ v/eñ
en bē vooꝛt nz meer weerdich/dz ic v zone
he et/maect mi als eenē uwer huerlingē

Ēn hi maecte hē op/eñ quā tot ſinē vader
Maer doen hi noch verre van daer was
ſach hem zijn vader eñ iammerde hē/liep
eñ viel hem om ſinen hals/eñ cuſte hem/
Ēn die zone ſprack tot hem Vader ic heb
geſondicht inden hemel eñ voor v/ick en
ben voort niet meer weerdich dat ic v zo-
ne heete/Maer die vader ſprac tot ſinen
knechten/Bringt dat beſte cleet hier/eñ
doet hem aen/eñ gheeft hem eenen rinc
aen zijn hant/eñ ſchoenen aē zijn voeten/
Ēn bringt een ghemeſt calf hier/eñ ſlaet
dat/Laet ons eten eñ vrolic zijn/want de-
ſe mine zoon was doot/eñ is weder leuē-
de geworden/Hi was verloren ende is ge
uonden/ende begonſten weder vrolic te
zijn
D Maer die outſte zone was opten velde
eñ als hi quam/eñ na bi den huyſe was/
hoorde hi dē ſanc/eñ dat reyen eñ riep tot
hem der knechten eene/ende vraechde
wat dat ware/Hy ſeyde hem V broeder
is comen eñ v vadere heeft een ghemeſt
calf geſlagen/om dat hi hē geſont weder
heeft/Doē waerdt hi tornich eñ en wilde
niet in gaen/Doē ginck ſijn vader wt/eñ
badt hē/Maer hi antwoorde eñ ſprac tot
ſinen vader/Siet/dus vele iarē diene ick
v/eñ en hebbe v gebot noch niet ouerge-
tredē/eñ ghi en hebt mi/nopt eenē bock
gegeuē dat ic met minen vriendē vrolick
ware geweeſt/Maer nu deſe dijne zone
comen is/die zijn goet met hoerē verſlon
den heeft/hebdi hē een gemeſt calf geſla-
gen/Ēn hi ſeyde tot hem mine zone ghy
zijt altijt bi mi/eñ allet wat mijn is/dat es
dijn Ghi ſout vrolic eñ goets moets ſijn
want deſe uwe broeder was doot/ende is
weder leuēde gewordē/Hi was verloren
A eñ is weder vonden.

Dat.xvi.Capittel

Ende hi ſeyde tot ſinē diſcipulē Het
was een rijck mā die hadde eenen
huiſhouder/die waert voir hē beruechti
get/als of hi hē zijn goedē hadde verquiſt
Ēn hi hieſch hem/eñ ſprac tot hē Hoe ho-
re ic dat van v/doet rekeninge van uwen
huiſhouden wāt ghi en cont voort aē niet
huiſhouder gezijn Die huiſhouder ſprac
bi hē ſeluen wat ſal ick doe n/Mijn heer

neemt dat officie van mi/grauen en ver-
mach ick niet/zo ſcame ick mi te broot bid
den/Ic weet wel wat ic doē wil/als ic nu
vādē officie geſet werde/dat ſi mi in hare
huſen nemen
Ēn hi riep tot hē alle ſculdeners zijns
heeren/eñ ſprac tot den eerſtē/Hoe vele
zijt ghi min heere ſculdich Hi ſprack hon-
dert tonnē olijs/Ēn hi ſprac Neemt uwē
brief/ſit eñ ſcrijft geringhe vijftich/Daer
na ſprack hi tot en anderen/Hoe vele zijt
ghi ſculdich Hi ſprac hōdert malder taru B
wen Ēn hi ſprack tot hem Neemt uwen
brief eñ ſcrijft tachtentich Ende die heere
looſde den ongerechten huiſhouder/dat
hi voorſienlic gedaē hadde/Wāt dye kin-
derē deſer werelt zijn cloecker/dā die kin
deren des lichts in harē geſlachte Ēn ic
ſegghe v ooc Maect v vriendē met dē on
gherechtē Mammon op dat/als ghi nu
behoeft/ſi v ontfaen in dye eewige woen
ſteden
Wie int minſte ghetrouwe is/die es
int grote getrou/Ēn wie int minſte ōge- mat/vie
recht is/die is ooc int grote ongerecht/iſt
dat ghi dan inden ongerechten Māmō
niet getrou en zijt geweeſt/wie wil v dat
warachtige betrouwē/Ēn iſt dat ghy in
den vreemdē niet getrouwe geweeſt en
zijt/wie wil v geuē dat ghene dat uwe es
Geen huiſknecht en cā tweē heerē ghe-
dienen/Of hi ſal dē eenē hatē eñ dē ande
rē beminnē Of hi ſal dē eenē aēhangen/
eñ dē anderē verachtē/ghi en cont God
eñ dē Māmon te ſamen niet gedienen
Dat hoordē die phariſeē al/dye waren
gyerich/eñ beſpottē hē eñ hi ſprac tot hē
liedē/ghi ſijt/ghi die v ſeluē rechuerdicht
voor die mēſchē/maer God kennet uwe
herten Want wat hooch is/onder die mē
ſchē/dat is een vereyniſinghe voor God/
Die wet eñ die prophetē/propheterē
tot Johannē toe/eñ van dier tijt aē/wert
dat rijcke Gods doir dat euāgelion gepre
dickt eñ elc mēſch dringt met gewelt dair
inne/Maer het is lichter dat hemel ende
aerde vergaē/dā dat eē tittel van die wet
valle Wie hē ſceydet vā ſinē wiue eñ trou
wet een ander/die wet ouerſpele Ēn wie
die afgeſceidene vādē man/trouwet dye

doet doet ouerspele
C Daer was eē rijc mā/die clede hē met
purpurē/eñ costeliken lijwaet/eñ weer.
scapte alle dage heerlic/Maer dair was
een arme ghenaēt Lazarus/die lach voor
zijn duere/vol zwerē eñ begeerde hē te
versadē vādē crupmelē/die vā des rijkē
tafel viele/Maer doch die hondē quamē
eñ lectē hē sine swerē Eñ het gheuiel dat
die arme starf/eñ waert gedragē vādē in
gelē in Abrahās scoot Die rijke sterf oock
eñ waert in die helle begrauen

Als hi nu inder quellinge was hief hi
zijn oogē op/eñ sach Abrahā vā verre/eñ
Lazarū in sinē scoot/riep eñ sprac/Vader
Abrahā ontfermt mijns/eñ seint Lazarū
dat hi dat uterste zijns vinggers int wa.
ter steke/eñ vercoele mijn tonge Wāt ic
D lijde groote pijne in deser vlammē/mair
Abrahā sprac Gedinct sone/dat ghy goet
ontfaē hebt in uwen leuen Eñ Lazarus
daer tegē heeft quaet ontfanghē Maer
nu waert hi getroost/eñ ghi wert ghepi.
nicht/Eñ bouē alle dat/is tussē ons eñ u
een grote cliuinge beuesticht/alzo dat die
vā hier wildē neder dalē tot u/niet en con
dē/eñ ooc niet vā daer/tot ōs herwaerts
ouervaren

Doē sprac hi/zo bid ic u/vader/dat ghy
hē seynt in mijns vaders huis/want ick
heb noch vijf broeders/dat hi hen getuy
ghe/op dat si oock niet in dese plaetse der
quellingē en comē/Abrahā sprac tot hem
Si hebbē Moisen eñ die prophetē/laetse
die selue horē Hi sprac Neen vader Abra.
ham waert dat eene vādē doodē tot hen
ginge/zo soudē si boete doē/maer hi sprac
tot hem En horē si Moisen eñ die prophe
ten niet/so en sullē si ooc niet ghelouen/al
waert dat iemāt vanden dooden op ston
den

Dat.xvij.Capittel

A Hi sprach tot sinē discipulē/het is on
na/xviij.d moegelic/dat geen argernissen en
mar/ix/c soudē comē/Maer wee diē/door welkē si
comē/Het ware hē nutter datmē eenen
molēsteē aē sinē hals hienghe/eñ worpe
hē in die zee/dan dat hi deser cleynder eē
argert Wacht u

Ist dat u broeder aē u sondicht/zo straft
hem/eñ ist dat hi hem betert vergheuet
hē Ende al waert dat hi seuen mael des
daechs aen u sondichde/eñ seuē mael des
daechs weder quaē tot u/eñ sprake Het
berouwet mi/zo zult ghi hē vergeuen

Eñ die Apostolē spraken totten heere
sterct ons geloue/Die heere sprac waert
dat ghi geloue hadt/als eē mostart grein
eñ seydet tot desen moerbesien boō/Trect
u wt/eñ verset u in die zee/so sal hi u ghe.
hoirsaem zijn

Wie is onder u/die eenē knecht heeft
die hē eeret of die beesten weydet Als hi B
thuis comt vandē velde/dat hi tot hē seg
ge gaet ter stōt henē/eñ set u ter tafelē/en
ist nyet also/dat hi tot hē seyt/Maect ree
de dat ic mijn auondt male ete/scortet u
eñ dient mi/tot dat ic ete eñ drincke/daer
na zult ghi ooc etē eñ drincken/Danct hy
ooc dē seluē knecht dat hi gedaē heeft/zoo
wat hē beuolē was Ic en meyns niet/Al
so ooc ghi als ghijt allet gedaē hebt dat u
beuolē is/zo segt wi sijn onnutte knech.
ten/wi hebben ghedaen dat wi sculdich
waren te doen

Eñ het gebuerde dát hi reysde te Jhe
rusalē/tooch hi middē doir Samariā eñ
galileā Eñ als hi in eē steechskē quā ghe
moettē hē thiē malaetsce mānē/die ston
den vā verre/eñ verhieffen haer stēmen
eñ sprakē Jesu lieue meester ōtfermt on.
ser

Eñ doē hise sach sprac hi tot hen Gaet
henē eñ toont u dē priesterē/Eñ het ghe. C
sciede doē si gingē/wordē si reyn/Eñ een
onder hē/doē hi sach dat hi gesont gewor
den was/keerde hi ōme eñ preesch God
met luider stēmē/eñ viel op zijn aensicht
tot sinē voetē/eñ dancte hē/Eñ dat was
een Samaritaē Jesus ātwoorde eñ sprac
En sijn haer der niet thien rein gewordē
waer zijn dā die negene/En isser anders
geen gheuōdē/die weder om keerde/eñ
gaue gode dē prijs dā alleē dese vrēdelinc
Eñ hi sprac tot hē Staet op/gaet henē u
geloue heeft u geholpen

Doē hē geuraecht waert vādē phari. mat.
seen Wānneer comt dat rijke Gods/Ant. mar.
woorde hi hen eñ sprac dat rijke Gods en
comt niet/met wtwēdigē gebare/Men

sal oec niet seggen/siet hier of daer is het
want siet/dat rijcke gods is binnen in v/
Eñ hi sprac tot sinẽ discijpulẽ Den tijt
sal comẽ/dat ghy sult begeerẽ te siẽ/eenẽ
dach/des menscẽ soons/eñ si sullen tot v
seggẽ/Siet hier/Siet daer/En gaet niet
henẽ/eñ en volget oec niet/wãt gelijc dẽ
blixem bouẽ vãdẽ hemel blixemt eñ lich-
tet ouer alle dat onder dẽ hemel is/Alzoo
D sal des mẽscẽ soon in sinẽ dach sijn/Mair
hi moet eerst vele lidẽ/eñ verworpẽ wer
mat/xxiiij/c dẽ vãn desen geslachte
gene/vij.b Eñ gelijc het gesciede tottẽ tidẽ Noe/
gene/xix/f alzo salt oec gesciẽ indẽ dage des menscẽ
soons/si aten/si dronckẽ/si lietẽ hen trou-
wẽ tottẽ dage toe/doẽ noe in die arke gic
eñ die diluuie quã/eñ verdedese alle/des
gelijckẽ/alzo het gesciede tottẽ tidẽ Loth/
Si atẽ/si dronckẽ/si cochtẽ si vercochten/
si plantẽ/si timmerdẽ/Maer indẽ daghe
dat Loth wt Sodoma ginc/doẽ reegẽdet
vier eñ sulphur/eñ verdedese alle In der
manierẽ salt oec toe gaẽ inden daghe als
des mẽscẽ soon geopẽbaert sal werdẽ
In diẽ seluẽ dage/wie opt dat is/eñ si
E nẽ huisraet indẽ huse/die en dale niet ne
der/om dat selue te halẽ/Desgelijckẽ die
opt velt is die en keere niet om/nae dien
dat achter hẽ is Gedinct des wijfs Lots/
Wie daer soect sine siele te behouden die
salse verliesen/eñ wiese verliesen sal/dye
salse tottẽ leuẽ barẽ Ic seg v in dien dage
sullẽ twee op eẽ bedde liggẽ/die eene sal
ontfaẽ werdẽ/die ander sal verlaten wer
dẽ/Twee sullẽ tsamẽ malẽ/deẽ sal ontfaẽ
werdẽ/die ander sal verlatẽ werdẽ/eñ si
antwoordẽ eñ sprakẽ tot hẽ/Heere/waer
daer? Hi sprack tot hen/Waer dat aes is
daer sullẽ die aernẽ oec toe vallẽ

Dat.xviij.Capittel

E Nde hi sprac tot hen eẽ gelijkenisse
daer vã/datmẽ altijt bidden soude
A eñ niet luesich werden/eñ hy sprack Het
was eẽ rechter in eẽder stadt/die en vreesde
de god niet/eñ en ontsach geenẽ mensch
Eñ daer was eẽ weduwe in die selue stat
die quã tot hẽ eñ sprac/Verlost mi vã mij
ne wederpartider/eñ hi en wilde lãge niet
Maer daer na dacht hi bi hẽ seluen/Hoe
wel ic god niet en vreese/noch geenẽ mẽ-

sce en ontsie/wãt nochtãs dese weduwe
mi zo vele moeptẽ maect/wil icse verlossẽ
op dat si niet tẽ laetstẽ en come/eñ my be
scame
Doẽ sprac die heere/hoort hier/wat die
ongerechte rechter seit/En soude god zijn
wtuercorẽ oec niet verlossen/die tot hem
dach eñ nacht roepẽ/al ist dz hijt vertrect
Ic segge v/hi salse verlossen binnẽ eẽ cor-
te tijt/Maer nochtãs als des mẽscẽ soon
comẽ sal/meint ghi dat hi oec geloue vin
den sal opter aerdẽ
Hi seide tot zõmigẽ die hen seluẽ ver- B
matẽ dat si vroom warẽ eñ verachtẽ dye
andere/eẽ sulcke gelikenisse/Twee men
scen gingẽ op indẽ tẽpel/om te biddẽ/die
eene eẽ phariseeus/die ander eẽ tollena-
re/Die phariseeus stont/eñ badt bi hem
seluẽ aldus/Ic dãcke di god/dat ic niet en
bẽ gelijc ãder liedẽ/roouers/onrechtuer-
dige/ouerspeelders/of oec gelijc deze tol-
lenaer Ic vaste tweemael in de weke/eñ
geue tiẽde vã alle diẽ dat ic hebbe/Eñ die
tollenaer stont vã verre/en wilde oec zijn
ooghẽ niet op heffen ten hemel maer hy
sloech aẽ zijn borste eñ sprac/God sijt my zõ C
daer genadich/Ic segge v/deze ginc af/ge
rechtueerdiget in zijn huys voor dẽ genẽ
wãt wie hẽ seluẽ verhoocht die sal verne
dert werdẽ/eñ wie hẽ seluen vernedert/
die sal verhoocht werdẽ

Si brochtẽ oec ionge kinderkẽs tot hẽ/
dat hise soude aẽ roerẽ/doẽ die discipulen
dat sagẽ/dreichdẽ sise Maer Jesus riepse
tot hẽ eñ sprac/Laet die kinderkẽs tot my
comẽ/eñ en weeretse niet/want sulcker
is dat rijcke gods/Ic segge v/wie dat rijc
gods niet en ontfanct/als een kint/die en
salder niet inne comen

Eñ eẽ ouerste vraechde hem/eñ sprac mat/xix/b
goede meester wat moet ic doẽ/dat ic dat mar/x/c
eewige leuẽ beerue/Jesus sprac tot hem exodi/xx/b
Wat heet ghi mi goet? niemãt en is goet
dan alleen die eenige god/Ghi weet dye
geboden wel/Ghy en sult geen ouerspel
doẽ/ghi en sult niet dootslaen/ghi en sult
niet stelẽ/Ghi en sult geẽ valsce getugenis
sprekẽ/ghi sult vadr eñ moedr eerẽ/hi sprac D

dat heb ic al gehoudē vā mijnder ionchz
op/Doē Jesus dat hoorde sprac hi tot hem
V ontbreect noch een/vercoopt allet wat
ghi hebt/eñ geuet dē armē/zo sult ghi ee-
nen scat indē hemel hebbē/eñ cōt/volchc
mp nae/Doen hi dat hoorde wert hi true
rich/want hi was zeer rijc

Doen Jesus sach dat hi truerich was/
sprac hi/hoe zwaerlic sullē die rijcke in dat
rijc gods comen/Het is lichter dat een ke
mel gae door een naeldē ooge/dā eē rijck
in dat rijcke gods come/Doē spraken die
dat hoordē/Wie mach dā salich werden?
hi sprac wat bi dē mēsce ommogelic is/dz
E is bi gode mogelic

mat/xix/d mar/x/d Doē sprac Petrus/Siet wi hebbent al
verlatē/eñ zijn v na geuolcht/hi sprac tot
hen/Ic segge v/Daer en is niemant dye
een huis verlaet/of ouders/of broeders/
of wijf of kinderē/om des rijcs gods wille
die het niet menichfuldich weder en ont-
fae in deser tijt/eñ in die toecomēde wee-
relt dat eewige leuen

Eñ hi nam tot hē die tweelue/eñ sprac
tot hen/Siet wi gaē op te Jerusalē wairt
eñ het wert al voleindet/dat ghescreuen
is door die prophetē vā des menschē zoon
Wāt hi sal dē heidenē ouer geleuert wer
dē/eñ hi sal bespot werdē eñ hē sal smaet
aen gedaē werdē/eñ hi sal bespot werdē/
eñ si sullē hē geesselē eñ doodē eñ op den
derdē dach sal hi weder verrijsen/Maer
si en verstondē niet vā diē/eñ dye reden
was hen verborgē/eñ en wistē niet/wat
dat geseit was

mar/x/g Eñ het ghescriede/doē hy na te Jeriho
quā/sat eē blinde aēdē wech/eñ bedelde/
Eñ doē hi dat volc hoorde/dat voor bi ginc
vraechde hi/wat dat ware/doē vercōdich
den si hē/dat Jesus vā Nazareth voor by
ginge/Eñ hi riep eñ sprac Jesu ghy sone
Dauids ontfermt mijns/Maer die voor
gingen dreichdē hē/dat hi soude zwighen
Mer hi riep vele meer Ghi sone Dauid
ontfermt mijns/Jesus stont stille/eñ hiet
hē tot hē leidē/eñ doē si hē na bi hē brach-
ten/vraechde hi hē eñ sprac/Wat wilt ghi
dat ic v doē sal? Hi sprac/Heere/dat ic we-
der siē mach/Eñ Jesus sprac tot hē/Sijt
siēde/dijn geloeue heeft v geholpē/Ende

ter stont wert hi siēde/eñ volchde hē nae
eñ prees god eñ allet volck dat sulcs sach/
loofde god

Dat.xix.Capittel

ENde hi tooch in/eñ ginck door Jeri A
ho/eñ siet/daer was eē mā genaēt
Zacheus/die was een ouerste tollenaer
eñ was rijc/eñ begeerde Jesū te siē/wye
hi ware/eñ en conde nyet om des volcks
wille/wāt hi was cleyn van persone Eñ
hi liep voor/eñ clā op enē wildē vijchboō/
op dz hi hē siē soude/wāt daer sou hi door
comen Eñ als Jesus quā tot op die selue
plaetse/sach hi op/eñ wert zijns gheware
eñ sprac tot hē Zachee/Daelt haestelick
neder/eñ ontfinc hē met bliscappē/doē sp
dat sagē/murmureerdē si alle/dat hi bi ee
nē sondaer inkeerde

Maer Zacheus trat daer/eñ sprac tot
den heere/Siet/heere/die helfte mijnder
goedē geue ic dē armē/eñ ist dat ic yemā-
dē heb bedrogē/dat geue ick vieruoudich
weder Jesus sprac tot hē Heden is desen
huis zalicheit gesciet/ouermits dat hi ooc
Abrahams zoon is/want des mēscē soon
is gecomē te soeckē/eñ salich te makē dat
verloren is

Doē si nv toe hoordē/seide hi noch een B
gelijckenisse/daer om dat hi na bi Jerusa mat/xxv/a
lem was/eñ si meindē dat rijke gods sou
de ter stont geopēbaert werdē/eñ sprack
Een edele tooch in eē verre lāt/dat hy eē
rijc in soude nemē/eñ dā weder comē/de-
ze heischte tiē zijnder knechtē eñ gaf hen
tien pont/eñ sprac tot hen Coomenscapt
tot dat ick weder come Maer zijn borghe
ren warē hē viāt/eñ scictē eē bootscap na
hē/eñ lietē hē seggē/wy en willē niet dat
deze ouer ons heerscappie hebbe

Ende het gebuerde/doē hi weder quā
na dien hi dat rijc in genomē hadde/hyet
hi die knechtē eyscē dē welckē hi zijn gelt
gegeuē hadde/op dat hi werē zoude/wat
een yegelic gecomēscapt hadde/doē trat
die eerste toe/ende sprack/Heere v pont
heeft thien ponden verworuen/Ende hi
sprack tot hem Ey ghi vrome knecht om

dat ghi indē minstē getrou gheweest zijt
zult ghi macht hebbē ouer thiē stedē/die
ander quā ooc/eñ sprack/Heere/v pondt
heeft vijf pondē gedragē Tot dien sprack
hi oock/ende ghi sult zijn ouer vijf steden
C Eñ die derde quā eñ sprac/Heere/siet
daer/Hier is v pont dwelc ick indē sweet
doec hebbe behoudē/ic vreesde v/wandt
ghi sijt een hart mā/ghi neēt/daer ghi nz
henē ghelegehet en hebt/eñ oogstet daer
ghi niet gesaeit en hebt/Hi sprac tot hem
Wt uwē monde oordeele ic v/ghi scalck/
Wist ghi dat ic eē hart mā ben/eñ neme
dat ic niet gheleghet en hebbe/eñ oogste
daer ic niet gesaept en hebbe/Waer om
en hebdi mijn gelt dan niet in die wissel.
banc gegeuē/Eñ als ic comē ware/hadde
ict met woeker gehepschet
Eñ hi sprac tottē genē die daer bi stōdē
Neemt dat pont vā hē/eñ geuet diē/dye
tien pondē heeft Eñ si sprakē tot hē Hee
re hi heeft al tien pōdē Ic segge v/die daer
heeft diē sal gegeuē werdē/maer vā diē
die niet en heeft/sal dat ooc genomē wer
dē/dat hi heeft/Maer doch geene mijne
vianden dye niet en wildē dat ic ouer hē
heerscapē soude/bringt hier eñ verworch
se voor mi/Eñ als hi sulcs seyde/tooch hy
voort/eñ ginck op te Jerusalem waert

D Eñ tgesciede/als hi genaecte Bethpha
xij.b ge/eñ Bethanien aē dē olijf berch/zeinde
c/a/ hi zijnder discipulē twee/eñ sprac/gaet he
nē in tat steddekē dat tegē v leit/eñ als ghi
daer in comt zult ghi een vuellē aēgebō.
dē vindē/op welke noch noit gheē mēsch
op gesetē en is/ontbindet/eñ bringet/eñ
ist dat v yemāt vraecht waerom ghijt ōt.
bint/zoo segghet also tot hē/die heere be.
hoeft zijns.

Eñ die geseynde gingē henē/eñ vōdē
gelijc hi hen gesept hadde Eñ doen si dat
vuelē ontbōdē/sprakē sine heerē tot hem
Waerom ontbint ghi dat vuellē Si seidē
Die heere behoeft zijns/eñ si brachtē tot
Jesu/eñ worpē haer clederē op dat vuellē
eñ settē Jesum daer op Doen hi nv henē
tooch spreyden si haer clederē optē wech
E Eñ doē hi dē olijf berch af tooch/begōst
te dē geheelē hoope zijnder discipulen/
mz bliscapē God te louē/mz luider stēmē
ouer alle die dadē/die si gesien haddē/eñ
sprakē Gebenedijt si die daer comt indē
name des heerē/vrede si indē hemel/ende
prijs inder hoochtē Eñ zommige der pha
riseen indē volck/sprakē tot hē/Meester
straeft doch dine discipulē Eñ hi ātwoor.
de/eñ sprac tot hen/Ic segge v/waert dat
dese zwegen/zoo souden dye steenen roe
pen

Eñ als hi na bi quā/sach hi die stat aē/
eñ weendē ouer haer eñ sprac Waert dat
ghi wist/wat tot uwē vrede dient/zo zoutt
ghi dat in desen dage vā hedē/bedincken
Maer nv ist voor uwē oogē verborghen/
Want den tijt sal ouer v comen/dat uwe
viandē om v eñ v kinderē een bolwerck
sullen slaen/v beleggē/eñ aē allē cāttē be
nauwē eñ sleppē eñ en sullē genē steē op
tē anderē latē/om dat ghi niet bekent en
hebt/dē tijt daer inne ghy besocht zijt

F
Eñ hi ginc indē tēpel/eñ begōste wt mat xxi a
te driuē die daer inne cochtē eñ vercochtē mar/xi/d
eñ sprac tot hen/Daer staet gescreuē/mijn Isa/lvi/c/
huis/is een beed huis maer ghi hebbet Hie/vij b/
dat tot moordenaers cuylē ghemaect Eñ
leerde daghelics indē tēpel/Maer die ho
ge priesters eñ scrift geleerdē/eñ die prin
cipaelste int volc leghedē op hē toe/dat si
hem verdoen souden/eñ en vonden nyet
hoe si hem dodē souden/want dat volck
hienck hem aen/eñ hoorde hem

Dat.xx.Capittel

A
Ende het ghebuerde op der dagen
een/doen hi dat volck leerde inden
tempel/eñ predicte dat euāgelion/doē tra
den tot hē die hoge priesteren ende scrift
gheleerden metten ouders ende seyden
tot hem ende spraken/Segt ons/wt wat
macht wet ghi dz of wie heeft v de macht
ghegheuen/Hi antwoorde ende sprac tot
hen/Ick wil v ooc eē woort vragē/segget
mi dat/Dat doopsel Johānis was het vā
dē hemel/of vanden mēschen/Eñ si dach
ten bi hem seluē ende sprakē/Seggē wy

vandẽ hemel/zo zal hi seggẽ/waerom en
hebt ghi hẽ dã niet gelooft/Maer seggẽ
wi vãdẽ mẽscẽ/zo zal ons allet volc steeni
gẽ/Wãt si staẽ daer op/dat Johãnes een
propheet is/Eñ si antwoordẽ dat si nyet
en wistẽ/vã waer dat het was/Eñ Jesus
sprac tot hen So en segge ic v ooc niet wt
wat machten ic dat doe
B Eñ hi begonst te seggẽ dẽ volcke dese
mat xxj a gelikenisse/Eẽ mẽsche plãtte eenen wijn
mar/xij/a berch/eñ verhuerde hẽ dẽ wijgardeniers
eñ tooch ouerlãt eenẽ langhẽ tijt/eñ tot
zijnder tijt seynde hi eenẽ knecht totten
wijngardeniers/dat si hẽ vander vrucht
des wijnberchs soudẽ gheuẽ Maer dye
wijngardeniers sloegẽ hẽ/eñ lietẽ hẽ le-
dich vã hen Eñ bouẽ dat/seynde hi noch
eenẽ anderẽ knecht/maer si sloegẽ dẽ sel
uẽ ooc/eñ dedẽ hẽ smaet aẽ/eñ lietẽ hẽ le
dich vã hẽ/Eñ bouẽ dat/seynde hi dẽ der
dẽ/diẽ wondedẽ si ooc/eñ stietẽ hẽ wt/doẽ
sprac die heere des wijnberchs/wat zal ic
doẽ/Jc wil minẽ liefstẽ zone seynden mis-
schien als si dien sien sullẽ si hen ontsien/
Maer doẽ die wijngardeniers dẽ sone
sagẽ/dachtẽ si bi hen seluẽ/eñ sprakẽ/Dit
is die erfgename comt/laet ons hẽ doodẽ
C dat die erffenisse onse si Eñ si stietẽ hẽ wt
dẽ wijnberch/eñ doodedẽ hẽ Wat sal nv
die heere des wijnberchs dẽ seluẽ doẽ/hi
Psal/cxvij/b: zal comẽ eñ verdoẽ dese wijngaerdeniers
eñ sinẽ wijnberch/anderẽ wt geuẽ/doen
si dat hoordẽ/seyden si/dat si verre
Eñ hi sachse aẽ eñ sprac/Wat is dã dat
dat gescreuẽ staet Dẽ steẽ diẽ de timmer
liedẽ verworpẽ hebbẽ/is eenẽ hoecsteen
gewordẽ/die op desen steẽ valt/die sal zeer
gequetst werdẽ/maer op welken hi valt
sal te stuckẽ gemalẽ werdẽ Eñ die hoge
priesters eñ scrift geleerdẽ leydẽ daer op
toe hoe si de hãdẽ aẽ hẽ mochtẽ slaẽ ter sel
uer urẽ/eñ vreesdẽ dat volc/wãt si beken
dẽ/dat hi dese ghelikenisse op hen gesept
D hadde.
mat xxij.b Eñ si wachtedẽ op hẽ/eñ seyndẽ laghe
mar/xij/a/ leggers wt/die hen stellẽ souden/als of si
vroem warẽ/op dat si hẽ in die redene sou
dẽ vangẽ eñ dat si hẽ soudẽ moeghẽ ouer
leuerẽ der ouerheit ende der macht des
stadthouders/eñ si vraechdẽ hẽ eñ sprakẽ

Meester wi weten dat ghi õprechtelick
spreect eñ leert eñ en achtet geẽs mẽschẽ
aensien maer ghi leeret dẽ wech Goods
recht Jst recht dat wi dẽ keiser scat geuen
of niet maer hi mercte haer boese loesh-
eñ sprac tot hen wat tẽteert ghi mi/toont
mi dẽ penninck/wiens beelt eñ op scrift
heeft hi Si antwoordẽ eñ sprakẽ/des kei
sers/Hi sprac tot hen/zo gheeft dẽ keyser
wat des keysers is/eñ gode/wat Goods
is/Eñ si en constẽ sijn woort niet beschul
digen voor dat volc Eñ verwonderdẽ hẽ
zijnder antwoort eñ swegen stille A
ma

Doẽ tradẽ zommige der Saduceẽ tot
hẽ/welcke daer houden datter geẽ verri
senisse en si/ende vraechden hem eñ spra
ken Meester/Moises heeft ons ghescre
uen Jst dat yemandts broeder sterft/dye
een wijf heeft/eñ sterft erfghenameloes
so zal zijn broeder dat wijf nemen/ende si
nen broeder eẽ saet verweckẽ/Nv warẽ
seuen broeders/die eerste nam een wijf/
eñ sterf erfghenameloes/ende die ander
nam dat wijf/eñ sterf oock erfghename-
loes/ende die derde namse/Des ghelijcs
alle seuen/ende en lieten gheen kinderẽ
Ten laetsten na alle sterf ooc dat wijf/nv
inder verrisenisse welcs wijf salse zijn on
der dien/want seuen hebbense tot eenẽ
wyue ghehadt

Ende Jesus antwoorde eñ sprack tot
hen/Die kinderen deser weerelt trouwẽ E
eñ laten hen trouwen/maer dye welcke
gheender werelt weerdich sullen sijn te
vercrighen/ende verrisenisse vandẽ doo
den/die en sullen noch trouwẽ noch hen
trouwen laten/want si en mogen voorde
aen niet steruen/want si sijn die ingelen
ghelijck/ende gods kindere/want si kin-
deren der verrisenisse sijn/Maer dat die
dooden verrisen heeft ooc Moises bediet
bi den bossche/daer hi den heere heet/ee-
nen god Abraham/ende eenen god Jsaac
ende eenen God Jacob/Want god en is
niet der dooder maer der leuender god/
want si leuen hem alle/Doen andtwoor
den zommighe der scriftgeleerden ende
spraken/Meester ghi hebt recht ghesept

eñ si endorsten hẽ voorder niet meer vra
gen

Maer hi seyde tot hen. Hoe seggẽ si/dz
G christus Dauids zoon si Eñ hi Dauid sel-
mat/xxii d ue/zeit indẽ tẽpel psalm boeck Die heere
psal/cxi b/ heeft geseyt tot mijnẽ heere/sit tot mijn
der rechter hant/tot dat ic uwe vianden
legge/tot een banck uwer voetẽ/David
noemt hẽ eenen heere/hoe is hi dan zijn
zone

Doẽ nu allet volc toe hoorde/seyde hy
mat/vij/d tot sinẽ discipulen Wacht u voor die scrift
geleerdẽ die daer willẽ wãdelẽ in langẽ
clederẽ/eñ latẽ hen gerne gruetẽ op die
merckt/eñ sittẽ gerne bouẽ indẽ scolẽ eñ
ouer tafel/Si verslindẽ der weduwẽ hui
sen/eñ veysen lange gebedẽ/die sullẽ des
te zwaerder verdoemenisse outfaen

Dat.xxi.Capittel.

A E Nde hi sach op eñ aenscoude die rij
mat/vi/ b/ ke/hoe si haer offerãde in legeden
in die Gods kiste/Eñ hi sach ooc eẽ arme
weduwe die legede twee miten in/eñ hy
sprac Warachtelic ick seg u/dese arme we
duwe heeft meer ingeleget dã si alle doẽ
wãt dese hebbẽ wt hare oueruloedicheit
ingeleget tot de offerãde Gods/maer sy
heeft wt harẽ behoeft/alle hair noot dorst
die si hadde in geleget.

Eñ doẽ zommige zeidẽ vãdẽ tẽpel/dat
hi vã sinẽ steenẽ eñ cleinodiẽ verciert wa
B re/sprac hi Dẽ tijt sal comẽ in welkẽ/dies
na/xxiij:a allet dat ghi siet/niet eenẽ steẽ optẽ ande
nat/xiij/a rẽ gelatẽ en wert/die niet ghebroken en
werde/Maer si vraechdẽ hẽ eñ spraken/
Meester wãneer sal dat zijn/eñ welck is
dat tekẽ/wanneer dat ghescieden sal/Hi
sprac Siet toe/en laet u niet verleidẽ wãt
vele sullẽ in minẽ name comẽ/eñ seggen
dat Ic het si Eñ dẽ tijt is hier bi gecomen
en volcht hen niet na/voort als ghy horẽ
zult vã oorlogẽ/eñ oplopẽ zo en ontsaet u
niet/wãt sulcs moet te vorẽ ghescyeden/
Maer dat eynde en es noch nyet rechte
woert daer/Doẽ sprack hi tot hen Deen
volc zal hẽ verheffen ouer dat ander/ende
deen ryc ouer dat ander/eñ daer sullẽ gro
te aertbevingẽ gescieden in elcke plaetse

pestilẽcien eñ dierẽ tijt/ooc zullẽ veruair
nisse vãdẽ hemel/eñ grote tekene gescie
den

Maer voor alle dese/zullẽ si die hãdẽ aẽ C
u slaen eñ veruolgen eñ sullen u ouer le- math/x/b/
veren in haren scholen/eñ geuanckenis-
se eñ voor coningen eñ vorsten treckẽ om
mijns naems wille/maer dat sal u weder
uaren tot eenen getuygenisse Dus neẽt
nu ter hertẽ/dz ghi niet en sorcht hoe ghy
u verantwoorden zult/want ic wil u mõt
eñ wijsheit geuen/der welker niet en zul
len moegen weder spraken noch weder
staen Alle u teghen staenders Maer ghi
zult overgeleuert werden vandẽ ouders
broeders/magen eñ vriendẽ/eñ si zullen
uwer zommighe totter doot helpen/ende
ghi sult van allen menschen gehaet zijn/
om mijns naems wille/eñ een hair van
uwen hoofde en sal niet vergaẽ/vaettet
uwe sielen met lijdsaemheit

Eñ wanneer ghy sien zult Jerusalem D
met eenen heyr beleget zo merct dat hair
verwoestinghe bi gecomẽ is/Wie dã in
Judea is die vluchte op dat ghebergte/
eñ wie midden daer inne is die wike dair
wt/Eñ wie opt lant is/die en comet niet
in want dat zijn die dagen der wrakẽ/op
dat veruult werde al wat ghescreuen is/
Maer wee den kind draghenden eñ dye
metter borst soghen dien seluen daghen
want daer zal groten noot opter aerden
zijn/eñ een gramscap ouer dit volck/eñ si
zullen vallen door des zwerts scerpte eñ
geuangen werden geleit onder alle volc
ken/Eñ Jerusalem zal vertreden werdẽ
vanden heyden/tot dat der heidẽ tijt ver
uult wert E

Eñ daer zullen tekenen gescieden aen
die sonne/eñ mane eñ sterren/ende opter
aerden zal den lieden bang zijn/dat si niet
en weeten waer henen/eñ die zee eñ dye
water wagen sullen bruysen/eñ die men
schen sullen verdwijnen van vreesen eñ
verwachtinge der dingen/die comẽ sullẽ
ouer dat geheele aertrijke Wãt de crachtẽ
des hemels sullen hen bewegen/Eñ dã

sullē si des mēsche zoon sien comen in dye
wolkē/met cracht eñ groter heerlicheyt
Maer als dese dingē beginnē te gescieden
so siet op/eñ heft v hoofdē op/daerō/dat
F uwe verlossinge genaket

Mat/xxiiij c
Mar/xiij c Eñ hi seyde hen een gelikenisse/Aēsiet
dē vijchboom eñ alle boomē/als si nu wt
scietē/zo siet ghijt aen hen eñ merckt dat
nu dē somer bi is/Also oor ghi/als ghi dz
al siet ghescieden/zoo weet dat dat rijke
Gods bi is/Warachtelic ic segge v/dit ge
slacht en sal niet verghaen/tot dat het al
gesciede/Hemel eñ aerde zullē vergaen
maer mijn woorden en sullē niet vergaē

Mat/xiiij e
Mar/xiij d Maer wacht v dat uwe herten niet be
swaert en werdē met gulsicheit/eñ dronc
kenscap/eñ met sorchfuldicheit der noot
dorst/eñ desen dach come snellick ouer v/
Want gelijc een valstrick sal hi comen/o.
uer alle die opter aerdē woenen Daerō
zijt altoos wacker/eñ biddet dat ghi wer
dich moecht werdē te ontulien/alle dezē
dat gesciedē sal eñ te staē voor des mensce
zoon

Eñ hi leerde des dāchs indē tempel/
maer snachts ginck hy wt/eñ bleef ouer
nacht aē dē olijfberch/eñ allet volck was
vroech op/tot hem/inden tempel/om hē
te horen

Dat.xxij.Capittel

A
Mat/xxvi a
Mar/xiiij a
Johā/xi g D Je feeste des soetē broots die daer
paesschen heet Was bi/eñ die ho.
ge priesters eñ scrift geleerdē/sochtē/hoe
si hem doodē mochtē eñ vreesdē dat volc
Satanas was geuarē in Judas genaēt
Iscarioth/die daer was wt dē ghetal der
twelven/eñ hi ginc henē eñ sprac metten
hoghē priesterē/eñ met der ouerheit/hoe
hi hē/hen wilde ouerleuerē/eñ si worden
blide/eñ geloofdē hē gelt te gheuē/eñ hy
beloofdet eñ sochte gelegentheit/dat hy
Mat/xvi a hem soude ouerleueren sonder beroerte
Mar/iiij a Het quā nu dē dach der soeter broodē op
welke mē dat paeschlā moeste offerē/eñ
hi seynde Petrum eñ Johannē eñ sprac/
Gaet henē/bereyt ons dat paeslā/op dat

wijt eten/Si seyden tot hem/Waer wilt
ghi dat wijt bereyden/Hi sprack tot hen
Siet wāneer ghi incomt in dye stadt/sal
v een mensch gemoeten/die draecht een
water cruyke/volcht hem na in dat huis
daer hi ingaet/eñ segt tottē huisheer/die
meester doet v segghē/waer is de zaele/
daer inne ic dat paeschlā eten mach met
minē discipulē/eñ hi sal v eenē grotē ghe
plaueyden zale tonen/daer bereydet/Si
gingen henen eñ vondē gelijc hi hen ge.
seyt hadde/eñ bereiden dat paeschlam/ B
Eñ doē die vre quā sat hi neder/eñ dye
twelf apostolē met hē eñ hi sprac tot hen
Mi heeft hertelick verlangt/dit paeschlā
met v te eten/eer ic lide/wāt ic segghe v
dat ic hier na/nyet meer daer af eten en
sal/tot dat veruult werde int rijke Gods
Eñ hi nā dē kelc dancte eñ sprac/Neēt dē
seluē eñ deelt hē onder v/wāt ic segge v/
ick en sal niet drincken vander vruchten
des wijnstocks tot dat rijcke Goods co.
me.:

Eñ hi nam dat broodt/dancte eñ brac Mat/xxvi
eñ gaeft hen eñ sprac dat is mijn lichaem Mar/iiij
dat voor v gegheuen wert/Dat doet tot
mijnder gedachtenisse Des gelijcs/oock
den kelc na dien si dauont mael getē had
den eñ sprac/Dat is den kelc dat nieuwe
testament in minē bloede/dat voor v wt
gestort wert C
Doch siet/die handt mijns verraders
is met mi ouer tafele/ende tes waer/des
menschen zoon gaet henen/alzo het beslo
ten is Doch wee den seluen mensce/door
welken hi verraden wert/eñ si begonstē
te vragen/onder hen seluen welke hi toch
ware onder hen/die dat doen soude

Daer verhief oock eenen twist onder Math/x.
hen welke onder hen ghehouden worde Mar/x/
dat hy dye grootste zijn soude/Maer hy
sprac tot hen/Die werlike coningen heer
scapen/eñ die machtige/heetmen ghena
dighe heeren/maer ghi niet alzoo/maer
die grootste onder v/zal zijn ghelijck dye
iongste/eñ die principaelste/ghelijck dye
dienaer/Want welcke is die grootste/die
ter tafelē sit/of die daer dienet/en ist niet

alſo dat die ter tafelen ſit. Ic ben midden
onder v gelijc een dienaer. ghi zijt die by
mi volhert hebt in minen aenvechtingē
Eñ ic wil v dat rijc beſcreiden. ghelijck mi
mijn vader beſcepden heeft. dat ghy etē
eñ drincken zult/ouer mijn tafele eñ mi
nen rijke/eñ ſitten op ſtoelen/eñ oordee
len die tweelf geſlachten van Iſrael

D Mat/xxvi/c Mar/xiiij/c
Eñ die heere ſprack/Simon/Simon/
ſiet/die Satanas heeft v begeert/dat hy
v mocht ſiften ghelijck taruwe/maer ick
heb voor v gebeden dat v geloue niet op
houdē en ſou/Eñ als ghi v eenich tijt eēs
bekeert/zo ſterct uwe broeders/Eñ hi zei
de tot hem Heere/ic ben bereyt met v in
die geuanckeniſſe eñ inden doot te gaen
Maer hi ſprac Peter ic ſegge v/die haen
en ſal heden niet craeien/eer dan ghi drie
male verloechent hebt/dat ghy my ken
net.

Mat/xxvi/a Mar/xiiij/a Johā/xvij/g
Eñ hi ſprac/Alſo dicwile/ic v ghesondē
heb ſonder buydel ſonder/taſſche/eñ ſon
der ſchoen/hebt ghi oock oeyt gebreck ghe
hadt/Sy ſpraken/noyt/Doen ſprack hy
tot hen/Maer wie nu eenē buydel heeft
die neme hem Des gelijc oock die taſſchen
eñ die niet en heeft die vercoop zijn cleet/
eñ coope een zwaert/Want ic ſegge v dat
moet oock noch aen mi voleynt werden
dat geſcreuē ſtaet/Hi es onder die quaet
doenders gerekent/wandt wat van my
geſcreuen is/dat heeft een eynde/Si ſey
den/heere/ſiet/hier zijn twee zweerdē/hi
ſeyde tot hen/Het is genoech

Eñ hi ginck wt na ſijnder gewoente
aenden olijf berch eñ zijn diſcipulē volch
den hem na tot die ſelue plaetſe Ende als
hi daer quam/ſprack hi tot hem/Biddet
op dat ghi niet in aenuechtinge en valt
eñ hi track hem van hen by eenen ſteen
worp/eñ knielde neder/eñ ſprack Vader
wilt ghi/zo neemt deſen kelc van mi/noch
tans niet minen/Maer uwen wille ghe
ſciede Eñ hem verſcheen een ingel vādē
hemel/eñ ſterckte hem/eñ het quam dat
hi tegen den doot worſtelde/eñ badt ſterc
keliker Eñ ſinen zweet wart gelijc bloet

der dyppen dye vielen op dye aerde/ende
hi ſtont op vanden ghebet/eñ quam tot
ſinen diſcipulen/eñ vantſe ſlapende wt
truericheit eñ ſprack tot hen Wat ſlaept
ghi/ſtaet op/eñ biddet op dat ghi nyet in
aenuechtinge en valt

E Mat/xxvi/e Mar/xiiij/e
Eñ doen hi noch ſprac/ſiet dye ſchare/
eñ een vanden tweeluen ghenaemt Iu
das/ginc voor hen her/eñ ghenaecte tot
Jeſum om hē te cuſſen/maer Jeſus ſprac
tot hem/Verraet ghi des menſchen zonē
met eenen cuſſe Maer doen ſi ſagen/die
om hem waren/wat daer werden wilde
ſeyden ſi tot hem/Heere zullen wi mettē
zwerde dair in ſlaen eñ een wt hen ſloech
des hogē prieſters knecht/eñ hieu hē zijn
rechte oor af/Maer Jeſus antwoorde eñ
ſprac/Laet hen doch zo verre maken/Eñ
hi roerde zijn ore aen/eñ heelde hem

Eñ Jeſus ſprac totten hogen prieſterē
eñ ouerſten des tempels/eñ den ouders
die tot hem comen waren/ghi zijt als tot
eenen moordenaer/met ſweerden eñ met
ſtocken wt gegaen/ic ben daghelics bi v
inden tempel gheweeſt/ende ghi en hebt
gheen handt aen mi geſteken Maer dit
is uwe ure ende den nacht der duiſterniſ
ſe Ende ſi grepen hem eñ leiden hem eñ
brachten hem in des hogē prieſters huis
Maer Petrus volchde van verre

F Mat/xxvi/g Mar/xiiij/g
Doen ſtoecten ſi een vier aen/midden
int pallaeys/eñ ſetten hen te ſamen/ende
Petrus ginck onder hen ſittē/Doē ſach
hem een dienſt maerte ſitten/bi den lich
te/ende ſach eſſen op hem ende ſprac/De
ſe was oock met hem Hi verloechēde hē
ende ſprack Wijf ic en ken hem nyet/Eñ
ouer een cleyne wyle/ſach hem een an
der ende ſprac Ghy zijt dier oock een Pe
trus ſprack Menſche ic en bens nyet/eñ
ouer eē wile bi eē der urē/ya bekrachtichde
dz eē ander eñ ſprac Waerlic/deſe was ooc
met hem/want hi is een galileeuſch/Pe
trus ſprac Menſch ick en weet niet wat
ghi ſegt/Eñ ter ſtont doē hi noch ſprack/

craepde die hane/eñ die heere keerde hē
eñ sach Petrum aen/Eñ Petrus gedach
te des heeren woort/als hi tot hē gheseit
hadde/eer die haē craept/sult ghi mi drie
mael verloochenē/Eñ Petrus ginck wt
G eñ weēde bitterlic

Eñ die mannē die Jesum hielden/be-
spottē hē/eñ sloegē hē/bedectē hē eñ sloe
gen hē int aēsicht/eñ vraechdē hē eñ spra
ken/Prophetēert/wie ist die v sloech/eñ
vele andere lasteringe seidē si tot hem

mat.xxvi.f Eñ als het dach wert/vergaderdē de
mar/xiiij f ouders des volcs/die hooge priesters eñ
Jo/xviij/g scriftgeleerdē/eñ leidē hē op/voor haren
raet eñ spraken/Sijt ghi christus/segget
ons/Hi sprac tot hen/Segge ickt v/so en
gelooft ghi niet/eñ vrage ic/so en ātwoort
ghi niet/eñ en laet mi dan noch niet los/
Daer om vā nu aē sal des mensce soon sit
ten ter rechter hant der cracht gods/doē
seidē si alle/Sijt ghi dan godes sone: Hy
sprac tot hen/ghi segget/wāt ic bent/Eñ
si seidē/wat behoeuen wi noch getuyge-
nisse/Wi hebbē selue ghehoort wt sinen
monde.

Dat.xxiij.Capittel.

A Ende dē geheelē hoope stont op/eñ
ma.xxvij b leidē hem voor Pilatum/eñ begon
mar/xv/a/ sten hē te besculdigē/eñ seidē/Desen vijn-
Jo/xix/. g den wi/dat hi dat volck af keeret/eñ ver-
biet dē keiser scot te geuen/eñ seit dat hy
christus een coninck si/Pilatus vraechde
hē eñ sprac/Sijt ghi een coninc der ioden
Hi antwoorde hē eñ sprac/Ghy segghet/
Pilatus sprac tottē hoogen priesterē/eñ
tottē volc/Ic en vinde geē sake aen dezen
mēsce/Eñ si hieldē aē/eñ sprakē/Hi heeft
dat volc beroert/daer mede/dat hi geleer
ret heeft/hier eñ ghinder/int geheel joot
sce lāt/eñ heeft in gallilea begōst tot hier
toe

Doē Pilatus gallileā hoorde/vraech-
de hi of hi wt gallilea waer/eñ als hi ver-
nā/dat hi onder Herodes ouerheit was
verseinde hi hem tot herodem/die welke

inden seluē dage ooc te Jerusalē was/eñ
doen Herodes Jesum sach/werdt hi zeer
blide/wāt hi hadde hē lāc geerne gesien
wāt hi hadde vele van hē gehoort/Ende B
hoopte/hi soude eē teekē vā hē siē/Eñ hy
vraechde hē menigerlei/maer hi en andt
woorde hem niet/Eñ die hooge priesters
eñ scriftgeleerden stonden eñ besculdich-
den hem sterpelic/Maer Herodes met
sinen hofghesinne verachte eñ bespotte
hem/hi dede hem een wit cleet aen/ende
seinde hē weder tot Pilatū/Op diē dach
worde Pilatus eñ Herodes geurienden
want te voren waren si malcanderen vp
andt

Eñ Pilatus riep die hooghe priesters ma/xxvij a
eñ die ouerstē eñ dat volc te samē/eñ sprac mar/xv/a
tot hen/Ghi hebt desen mēsce tot mi ghe Jo/xviij/g
bracht/als die dat volcke af keerde/ende
siet/ic heb hē voor v gehoort/eñ en vijnde
aen den mensce der saken geen/daer me
de ghi hem besculdicht/Herodes ooc niet
want ic hebbe v tot hem gesondē/eñ siet/
men heeft niet op hem gebracht/dat der
doot weerdich si/Daer omme wil ick hē
castien/ende los laten/wandt hy moeste
hen eenen nader ghewoontē des feests
quijt gheuen

Doen crijschte den geheelen hooppe
ende sprac/Wech met desen eñ geeft ons C
Barrabam quijt/die welke om eenē op- ma/xxvij
loop/die in die stadt gesciede/eñ om eens mar/xv/c
moorts wille int geuangenisse was ghe- Jo/xix/b
worpen/doen riep Pilatus ten anderen
mael tot hen/eñ wilde Jhesum los laten/
Maer si riepen eñ spraken Crucst/cruist
hem: Eñ hi sprac ten derdē mael tot hen/
Wat heuet dan dese quaets ghedaen/ick
en vijnde gheen sake des doots aen hem
Daer om wil ick hem castijen ende los la
ten/Maer si laghen hem aen met groo-
ten gherrijsche/ende beyschten dat hi ge
crucst soude werdē/ende haers ende der
hooger priesters gecrijsch nam die ouer
handt

Ende Pilatus dye oordeelde dat
haer beyden bedinghe ghescieden soude

eñ liet diẽ los/die om sloops eñ moordts
wille in die geuãgenisse was geworpen/
om welkẽ si badẽ/maer Jesum gaf hi ha-
ren wille ouer/Eñ als si hẽ wech leyden/
grepẽ si eenẽ Simon vã Cyrenẽ/die van
dẽ velde quã/eñ leidẽ dat cruce op hẽ/dat
D hijt Jesu na soude dragẽ

Eñ hẽ volchde na eenẽ grootẽ hoope
volcs/eñ wiuẽ/die hẽ claechdẽ eñ beweẽ
dẽ/Jesus keerde hẽ om tot hen eñ sprack
Ghi dochterẽ vã Jerusalẽ en weent niet
ouer mi/Maer ouer v seluẽ muecht ghy
wel weenẽ eñ ouer v kinder/Wãt siet dẽ
tijt sal comẽ in welcker mẽ seggẽ sal/Sa
lich zijn die onvruchtbare/eñ die lichamẽ
die niet gebaert en hebbẽ/eñ die borsten
die niet gesoocht en hebbẽ/Dã sullẽ si be
ginnẽ te seggẽ tot dẽ bergẽ/Vallet ouer
ons/eñ tot dẽ houelẽ bedect ons/Wãt ist
datmẽ dat doet aẽ dat groene hout/wat
wil aẽ dẽ dorrẽ werden

mat/xxvij/d
mar/xv/b
io/xix/f
Eñ daer wordẽ oec henẽ ghe(l)eit twee
ander misdadijge/dat si met hẽ verdaen
soudẽ werdẽ/eñ als si quamẽ tot de plaet
se die daer heet sceedel plaetse/cruystẽ sy
hẽ aldaer/eñ die twee misdadige met hẽ
Eenẽ ter rechter hant/eñ eenẽ ter slinc
ker hant Eñ Jesus seide/Vader verghe
uet hen/wãt si en wetẽ niet wat si doẽ/eñ
si deeldẽ sine cleederẽ/eñ worpen dat lot
daer om/eñ dat volck stont/ende sach toe

E Eñ die hooghe priesters met hen/ron-
zelden die nuesen eñ seiden Hi heeft ande
ren geholpen/hi helpe hem nu seluer/is
hi christus die wtuercorene gods/die crijs
knechten bespotten hem oock eñ traden
tot hem/ende brachtẽ hem edic/eñ seiden
Sijt ghi der iodẽ coninc/so helpt v seluen
Bouẽ hẽ was oec gescreuen dat opscrift
met griecschẽ eñ latijnscẽ/eñ ebreeusken
litteren Dit is der iodẽ coninck.

Eñ der misdadiger een/die daer ghe-
hangẽ warẽ/lasterde hem eñ sprac/Sijt
ghy christus/so helpt v seluẽ eñ ons/Doẽ
antwoorde die ander/strafte hẽ eñ sprack
eñ ghi en vreest oec god niet/ghi die doch
in ghelijcker verdoemenisse sijt/ende tis
waer/wi sijn wel te recht daer inne/wãt
wi ontfaẽ/zo wat onse dadẽ weerdich zijn
maer dese en heeft niet ombehoorlics ge
daen/eñ hi sprack tot Jesum/Heere ghe-
dinct mijns/als ghi in v rijc comt/Eñ Je
sus sprac tot hem/Warachtelic ic segghe
v/Heden sullet ghi met my int paradijs
zijn/

Eñ het was om dye seste ure/eñ daer H
wert een duysternisse ouer dat gheheele
lant/totter negẽder vren toe/Eñ die zon-
ne verloor haren schijn/ende dat voorhanc
sel des tempels scoorde midden in tween
eñ Jesus riep luyde eñ sprac/Vader ic be
uele mijnen geest in uwen handẽ/eñ als
hi dat seide/gaf hi den geest op/Doen die
hooftman sach/wat daer gesciede/prees
hi god eñ sprac/voorwaer dit is eẽ oprecht
mensch gheweest/Eñ allet volck/doen si
sagen/wat daer gesciede/sloegẽ si aẽ hair
borsten eñ keerden weder omme/Eñ al-
le sine bekende stonden van verre/ende
die wiuen die hem wt galilea nae waren
geuolcht/ eñ sagen dat alle

Ende siet een man ghenaemt Joseph mat/xxvij g
een raetsheere dye een goet vrome man mar/xv/d
was/die en hadde nyet geconsenteert in io/xix/ g
haren raet eñ handelinge/dye was van
Arimathia der stadt der ioden/die oock dat
rijcke gods verwachte/die ghinck tot Pi
latum/ende badt om dat lichaem Jhesu/
Ende nam hem af/ende wandt hẽ in lijn
waet/ende leyde hem in een gehouwen
graft/daer noyt yemandt in ghelept en
was/Ende het was den bereydach ende
die Sabbath begonst aen te comen/Die
wijuen volchden na die met hem comen
warẽ wt galilea/ende besconden dat graft
ende hoe zijn lichaem ghelept wert/Eñ
si keerden weder omme/ende bereyden
die specerije eñ salue/Ende den sabbath
ouer waren si stille na der wet

Dat.xxiiij.Capittel A
mat/xxviij
a
Ende op der sabbatẽ eẽ voor dẽ dage mar/xvi/a
quamẽ si totte graue eñ droegẽ die io/xx/a

peterie dye si berept hadden ende zom-
mighe met hen/Ende si vonden den steē
af gewētelt vanden graue eñ gingender
in/eñ en vondē dat lichaē ons herē Jesu
niet/eñ het gesciede doē si dair om becom
mert warē/siet/doē traden by hen/twee
mānē met blinckēde cleederen/eñ si ver-
scrictē/eñ sloeghē haer aēsicht neder ter
aerdē/doē seidē die tot hen/wat soect ghi
dē leuēdē bi dē dooden/Hi en is hier niet
Hi is verresen/Gedēct hoe hi v seide/doē
hi noch in galileē was/eñ sprac/Des mē-
scē zoon moet ouer geleuert werdē in die
hādē der sondarē/eñ gecrupst werdē/eñ
op dē derdē dach verrisen/eñ si gedachtē
zijnder woordē

Eñ gingē vādē graue eñ vercondich-
dē dat dē eluē/eñ alle den anderē/Eñ het
was Maria Magdalena eñ Johāna eñ
Maria Jacobi/eñ ādere met hen/die sul
kes den apostolē seidē/Eñ hare woorden
dochtē hen effen als maerkēs eñ en ghe
loofden hen niet/Maer Petrus stont op
eñ liep tottē graue/eñ buichde hē dair in
ne/eñ sach dye lijnē doekē alleē liggē/eñ
ginc van daer/eñ het verwonderde/hem

Eñ siet twee wt hen/gingē op den sel
B uē dach in eē steechskē/dat was vā Jeru-
salē tsestich veldē weechs verre/dies na-
me Emmahus heet/eñ si couttē mz mal-
cāderē/vā alle dese gesciedenissen/eñ het
gescyede/doē si so couttē eñ beuraechden
hen met malcāderē/genaecte Jhesus tot
hen/eñ wādelde met hen/maer haer oo-
gē wordē gehoudē/dat si hē niet kēnē en
soudē/Eñ hi seyde tot hen/Wat redenen
sijn dit/die ghi tusscē v hādelt/eñ zijt true
rich/Doē ātwoorde eē genaēt Cleophas
eñ sprac tot hē/Sijt ghi alleen onder den
vreēdelingē te Jerusalē/die niet en wete
wat in desen dage daer inne gesciet is eñ
hi seide tot hen/welcke?

Eñ si sprakē/dat/vā Jesu vā Nazareth
welcke was eē propheet/machtich vā da
dē eñ woordē/voor gode eñ aller volc/hoe
hē onse hooge priesteren eñ ouerste ouer
geleuert hebben ter verdoemenisse des
doots/eñ gecrupst/Eñ wi hooptē/dat hy

Israel soude verlossen/eñ bouen alle dat
ist hedē dē derdē dach/dat sulcks ghesciet
is/Oock hebbē ons ontsaet zommighe wi
uen/der onser/die zijn vroech bi tgraft ge
weest/eñ en hebbē sinē lichaē niet geuon
dē/comēde eñ seggēde dat si een gesichte
der ingelē hebbē gesiē/dye welcke seggē
dat hi leue/Eñ zommige onder ons gin-
gen tottē graue/eñ vondēt alzo gelijc die
wiuē seidē maer hē en vondē si niet.

Eñ hi sprac tot hen/o ghi dwasen ende C
trage van hertē om te geloouē alle dyen
dz die prophetē gesprokē hebbē En moes
te cristus sulcs niet lidē eñ tot zijnder heer
licheit in gaē Eñ begonste vā Moises eñ
alle prophetē aē/eñ leide hen alle de scrif
turen wt/die vā hē gesept warē Ende si
naecten dē steechskē/derwaerts si gingē
eñ hi stelde hē als of hi voorder wilde gaē
eñ si dwongē hē eñ sprakē/blijuet bi ons/
wāt het wil auont werdē/eñ den dach he
uet hē geneicht/eñ hi ginc in om bi hen te
bliuen

Eñ het gesciede doē hi met hen ter tafe
len sat/nam hi dat broot/eñ sprac die sege
ninge/braect eñ gaft hen/doē wordē hare
oogē geopēt/eñ si bekēdē hem eñ hi ver-
dwijnde voor hen/Eñ si sprakē ōder mal
cāderē En bernde onse herte niet in ons
doē hi met ons sprac optē wege/als hy ōs
die scrift opende/Eñ si stonden ter seluer
vren op/keerdē weder te Jerusalē/eñ vō
dē die elue vergadert/eñ die bi hen warē
die welcke spraken/die heere is warach-
tich verresen/eñ Simoni verscenē/Eñ si
verteldē hen wat optē wege gesciet was
eñ hoe hi vā hen bekēt ware/aē diē/doen
hi dat broot brac

Eñ doen si daer af spraken/tradt hi Je-
sus selue/midden onder hen ende sprack D
Hebt vrede/Eñ si verscrictē eñ vreesden
meinende dat si eenen geest sagen/ende
hi sprack tot hen/wat sijt ghi soo verscrict
ende waer omme stijghen sulcke gedach
ten op/in uwen herten? Siet mijne han
den eñ mine voetē/ic bent selue/Tast mi
eñ siet/wāt eenē geest en heeft geē vlees

eñ beenē/gelijc ghy siet dat ic hebbe/Eñ
doē hi dat seide toonde hy hen hande en-
de voeten/Maer doē si noch niet en ghe
loofden van bliscappē/eñ hen verwōder
den/sprac hi tot hen/hebt ghi hier wat te
eten: Eñ si leidē hē voor/een stuc vā eenē
gebradē vissce/eñ huenich rate/Ende hy
namt eñ adt dat voor hen

Eñ hi sprac tot hen/dit sijn die redene/
die ic tot v seide/doē ic noch bi v was/wāt
E het moet al veruult werdē/zo wat vā mi
gescreuen is in die wet Moysi/indē pro
phetē eñ indē psalmē/Doē opēde hi hen
dat verstant/dat si die scrift verstondē/eñ
sprac tot hen/Also ist ghescreuen/eñ alzoo
moeste christus lidē eñ verrijsen vanden
doodē optē derdē dage/eñ latē prediken
in sinen name/boete eñ vergeuinge der
sondē/onder alle volckē eñ beginnen te
Jerusalē/Eñ ghi sijt dyes alles getuygē
Eñ siet ick wil op v seynden/die beloofte
mijns vaders/Eñ ghi sult in die stadt Je
rusalē bliuē/tot dat ghi aen gedaen wert
met crachte wt der hoochte

Eñ hi leidese wt/tot Bethaniē toe/eñ
hief dye handē op/eñ seegendese/eñ het
gesciede/doen hise seegende/ginc hy van
hen/eñ voer op ten hemel/Eñ si aēbadē
hē/eñ keerden weder te Jerusalē
met grooten bliscappen/
Eñ warē altoos indē
tēpel/loofden eñ
gebenedijē
dē God

Eynde des Euāgeli Luce

Sint Jans Euangelium

Dat. J. Capittel

In dē begin A
ne was dat woort/ende
dat woort was bi gode
eñ god was dat woordt
Dat selue was indē be
ginne bi gode Alle din-
gen sijn door dat selue gemaect/eñ sonder
dz selue en is niet gemaect/wat gemaect
is/In hē was dat leuen eñ dat leuē was
een lichte der menscen/eñ dat licht scijnt
in die duysternisse/eñ die duysternisse en
hebbens niet begrepen

Daer wert een mensche van gode ge
sonden/die hiet Johannes dye selue quā mat/iij/a/
tot eenen getugenisse/dat hy vādē lichte Mar/i/a/
soude getuyghen/op dat si alle door hem luce/iij/a/
geloouen soudē/Hi en was dat lichte niet
maer dat hi vandē lichte soude getuygē
Dat was een warachtich licht/welke al
le menscen verlicht door sine toecomst in
dese weerelt/Het was in dye weerelt/eñ
die weerelt is/door dat selue gemaect/eñ
die weerelt en bekende het niet

Hi quā in zijn eygēdom/eñ die sine en B
ontfingē hē niet/Maer also vele hē ont-
fingē/die gaf hi macht gods kinderen te
werdē/diē die daer in sinē name geloue/
die welcke niet vādē bloede/noch vāden
wille des vleeschs/noch vādē wille eens

mãns/maer vã gode geborẽ sijn
mat/i/d En dat woort wert vleesch/eñ woõde
luce/ij/c/ onder ons/eñ wi sagẽ zijn heerlicheit als
des eẽgeborenẽ soons vãdẽ vader/vol ge
nadẽ eñ waerheit
Johannes getuychde vã hẽ/roept eñ
spreect Dese was het vã diẽ ic geseit heb/
Na mi sal comẽ/die voor mi gheweest is/
wãt hi was eer dã ic/Eñ vã zijnder volhz
hebbẽ wi alle ontfangẽ/genade om ghe
nade/wãt die wet is door Mosen geghe
uen/die genade eñ waerheit is door Jhe-
sum christũ gewordẽ/Nyemant en heeft
god opt gesiẽ/dã die eẽgeboren soõ dye in
des vaders scoot is/die heuet ons vercõ-
dighet
En dit is getuigenisse Johãnis/doen
die iodẽ seindẽ vã Jerusalẽ priesterẽ ende
leuitẽ/dat si hẽ vragẽ souden wie sijt ghi?
eñ hi beleet eñ en loochẽdet niet/eñ hi be
C leet/Ic en bẽ niet christus/Eñ si vraechdẽ
mat/iij/a/ hẽ/wat dã? Sijt ghi Elias? Hy sprac/Jck
Mar/i/a/ en bẽs niet/Sijt ghi eẽ propheet/Hi ant-
luce/iij/a/ woorde/Neen/Doẽ seidẽ si tot hẽ/wat zijt
ghi dã/dat wi antwoort geuẽ/dẽ genẽ die
ons gezondẽ hebbẽ/wat segt ghi vã v sel
uen/Hi sprac/Ic bẽ eẽ roepende stemme
inder woestijnen Rechtet den wech des
heeren/ghelijck die propheet Jsaias ghe
seit heeft
Jsa/xl/a En die geseint warẽ/dye warẽ vãden
phariseẽ eñ vraechdẽ hẽ eñ sprakẽ tot hẽ/
waer om doopt ghi dã/ist dat ghi cristus
niet en zijt/noch Elias/noch eẽ propheet
Johãnes ãtwoorde hen eñ sprac/Ic doop
D met water/maer hi is middẽ onder v ge
treden/ dien ghy niet en kent/die ist dye
na mi comen sal/die welcke voor mi ghe-
weest is/diẽs ic nyet weerdich en bẽ/dat
ic sine scoẽ riemẽ ontbinde/Dit ghesciede
te Bethabara aẽ geẽ side der Jordanen/
daer Johãnes doopte
Des anderẽ daechs/siet Johãnes Je-
sum tot hẽ comẽ eñ spreect/Siet dat lam
gods/welcke der weerelt zondẽ op hẽ n=
met Dese ist vã diẽ ic geseit hebbe/na mi
coint eẽ mã/die welcke voor my geweest
is/wãt hi was eer dã ic/eñ ic en kende hẽ
niet/maer op dat hi openbaer soude wer
dẽ in Jsrael/daer om bẽ ic ghecomẽ om te

doopẽ met water
Eñ Johãnes getuichde eñ sprack/Jck A
sach dat die geest neder daelde/gelijc een mat/iij/d/
duyue/vãdẽ hemel/eñ bleef op hẽ eñ ick Mar/i/b
en kẽde hẽ niet/maer die mi seinde om te luce/iij/d/
doopẽ met water/die selue sprack tot my
op welckẽ ghi dẽ geest neder sult siẽ dalẽ
eñ bliuẽ/die selue ist/die met tẽ heilighen
geest doopt/eñ ic sach het/eñ ghetuychde
dat dese/gods zone is/

Des anderẽ daechs stont Johannes
weder/eñ twee zijnder discijpulẽ/Eñ als
hi Jesum sach wãdelẽ/sprack hi/Siet dat
lã gods/Eñ twee zijnder discipulẽ hoordẽ
hẽ spreken/ende volchden Jesum na/Eñ
Jesus keerde hẽ omme/eñ sachse na vol-
gen/eñ sprac tot hen/Wat soect ghi/si sey
dẽ tot hẽ Rabbi dat is vertaelt/Meester/
Waer sidi ter herbergẽ/Eñ hi sprack tot
hen/comt eñ siet dat/Si quamen ende sa
ghent/eñ bleuen den seluen dach bi hem
/eñ het was om die tiẽde vre B
Eene wt den tween/dye van Johãne
hoordẽ/eñ Jhesum na volchden was An-
dreas die broeder Simonis Petri/die sel
ue vindet tẽ eerstẽ sinen broeder Simon
eñ spreect tot hẽ/Wi hebbẽ den Messias
vondẽ/welcke is vertaelt/dye ghesalfde/
eñ leidẽ hẽ tot Jesum/Doẽ hẽ Jesus aen-
sach/sprac hi/Ghi zijt Simon Jonas zoõ/
ghi zult Kephas heetẽ/dat wert vertaelt
eenẽ steen
Des anderen daechs wilde Jesus in
galileen treckẽ/eñ vint Philippũ eñ seit
tot hẽ/Volcht my na/Philippus was vã
Bethsaida wt der stadt Andries eñ Pee-
ters/Philippus vindet Nathanael/ende
seit tot hẽ/wi hebbẽ diẽ vondẽ/vã welckẽ
Moses in die wet/eñ die prophetẽ gescre
uẽ hebbẽ/Jesum/Josephs zoon vã Naza-
reth/Eñ Nathanael sprac tot hẽ/wat can
goets vã Nazareth gecomen/Philippus
spreect tot hẽ/Comt eñ siet het
Jesus sach Nathanael tot hẽ comẽ eñ
seit vã hẽ/siet eẽ rechte Jsraelijt/in welc-
kẽ geen bedroch en is/Nathanael seit tot
hem/waer af kennet ghi mi/Jhesus ant
woorde ende sprack tot hem/ Eer dan v
Philippus riep/doen ghi onder dẽ vijch

boom waert/sach ic v/Nathaniel ātwoir
de eñ sprac tot hē Rabbi/ghi sijt Gods zo
ne ghi sijt die coninc vā Israel Jesus ant-
woorde eñ sprac tot hē ghi geloeft Wāt ic
v geseit hebbe dat ic v onder dē vijchboō
gesiē hebbe/ghi sult noch groter dan dat
sien eñ sprac tot hē voor waer/voor waer
seg ic v/vā nu aē/sult ghi dē hemel open
sien/eñ die ingelē Gods op eñ neder sty-
gen op des menschen soon

A Dat.ij.Capittel

Ge/xxviij/c Ende op dē derdē dach/waert een
bruploft te cana in galilea ghehou
dē/eñ die moeder Jesu was daer/Jesus
eñ sijn discipulē worden oec op die bruiloft
genoodet Eñ doē het aen wijn ghebrack
spreect die moeder Jesu tot hē Si en heb
bē genē wijn/Jesus spreect tot haer Wijf
wat hebick met v te doen mine vre en is
noch niet ghecomē Sine moeder spreect
tottē dienarē wat hy v sept/dat doet/Eñ
aldaer warē ses steenē water crupkē ge
set na die maniere der Joetscher reynin-
ginge eñ in elcke ghinck twee of drie ma
ten.

Jesus spreect tot hen Vullet die water
crupkē met water eñ si vuldēse tot bouē
toe/eñ hi spreeckt tot hen Scheppet nu eñ
bringet dē spijsmeester/eñ si brachtēt/eñ
als die spijsmeester proefde dē wijn/dye
water geweest was/eñ en wiste niet vā
wanen hi quam/maer die dienaers wis-
tēt/die dat water gescept haddē/so roept
die spijsmeester dē bruydegom/eñ spreect
B tot hen Alle mēsce geeft ten eerstē dē goe
dē wijn/eñ als si dronckē ghewordē syn/
als dā dē snooderē/ghi hebt den goeden
wijn tot noch toe gehouden

Dat is dat eerste tekē/dat Jesus dede/
gesciet tot Cana in galilea/eñ opēbaerde
sine heerlicheit/Eñ sine discipulē geloof-
dē in hē/Daer na tooch hi af te Caparna
um wert Hi sine moeder/sine broeders/
eñ sine discipulen/eñ en bleef aldaer niet
langhe

Eñ der ioedē paesscē was bi/eñ Jesus
tooch op te Jerusalē waert/eñ vant indē
tēpel sitten/die dair ossē scapē eñ duiuē
C te coop haddē/eñ die wisselaers/ende hy
maecte een geessel wt stricken/eñ dreefse

alle tē hemel wt/met dē scapē eñ osschen
eñ verscridde dē wisselaren dat ghelt/eñ
stiet die tafelē omme/eñ sprac tot dē genē
die de duiuē te coop hadden/Draecht dit psal/lxviij.
vā hier/eñ en maect mijns vaders hups
niet/tot eene coop huis Eñ sine discipulē
gedachtē des dat gescreuē staet Die vres
selike liefde ws hups heeft mi gheten

Doē antwoordē die ioeden eñ seyden
Wat tekē toont ghi ons dat ghi sulcs wē
moecht Jesus antwoorde eñ sprac tot hē
Breect desen tempel/eñ optē derdē dach
wil ic dien op rechtē /doē sprakē die ioedē D
Desen tēpel is in sesenviertich iarē geti-
mert/eñ ghi wilt dien in drien dagen op-
rechtē Maer hi sprac vādē tempel sijns
lichaēs Doē hi nu verrezē was vādē doo
dē/gedachtē sijn discipulē dies dat hy dit
geseit hadde eñ geloefden der scrifturē/
eñ der redene die Jesus gesept hadde

Eñ als hi te Jerusalē was te paesscen
op die feest geloefdē vele aē hē doē si dye
tekenē saghē die hi dede Maer Jesus en
betroude hē seluē hen niet/wāt hi kēdese
alle/eñ en behoefde niet/dat yemāt ghe
tuygenisse gaue vā eenē mēsche wandt
hi wiste wel wat inden mensche was

Dat.iij.Capittel

Ende daer was een mēsce onder dē
phariseen/genaēt Nicodemus/dē A
ouerste onder dē ioeden/die quā tot Jesu
bi der nacht eñ sprack tot hē Meester wi
wetē/dat ghi zijt een leraer vā gode ghe-
comē/wāt niemāt en cā die tekenē gewē
die ghi doet/het en si dat God met hem si
Jesus antwoorde eñ sprack tot hem/voor
waer/voor waer ic zegghe v/het en si dat
yemāt vā nieus geborē werde zo en mach
hi dat rijke Gods nyet sien/Nicodemus
zept tot hē/hoe can een menschen ghebo
ren ghewerden/als hi out is/can hi oock
van nieus in zijnder moeder lichaem ge-
gaen/ende gheboren werden/Jesus ant
woorde voorwaer/voorwaer ick segge v
Het en si dat yemandt gheboren werde
wt den water ende wt den gheest/die en
mach niet in dat rijke Gods comen Wat
van vleesch gheboren wert/dz is vleesch

eñ wat vã dẽ geeſt ghebooren wert/dat is
geeſt/En laet v niet verwonderẽ dat ick
v geſeit hebbe/ghi moetet vã nieus ghe
boorẽ werdẽ/die windt blaeſt waer hi wilt
eñ ghi hoort ſine ſtẽme wel/maer ghi en
weet niet/vã waer hi cõt/eñ waerwaert
hi vaert/Alſo is een pegelike die wt den
geeſt geboren is.

B Nicodemus antwoorde eñ ſprac tot hẽ
Hoe mach ſulcs toe gaen/Jeſus antwoir
de eñ ſprac tot hem/Sijt ghi een meeſter
in Iſrahel eñ en weet ghi dat niet? Voor
waer/voor waer ic ſegge v/Wi ſprekẽ dat
wi wetẽ/eñ getuigẽ dat wi geſiẽ hebben
eñ ghi en ontfaet onſe getuigeniſſe nyet.
En glooft ghi niet/als ic v vã aertſchen
dingen ſegghe/hoe ſoudet ghi ghelouen
waert dat ick v vã hemelſchen dinghen
ſeyde

Mar/xvj/c: Eñ niemant en varet tẽ hemel/dã die
vã dẽ hemel neder gecomẽ is/te wetene
des mẽſcẽ ſone/die in dẽ hemel is/Eñ ge
lijc Moiſes inder woeſtinẽ een ſlãge ver
hoechde/alſoo moet des mẽſchẽ zoon ver
hoecht werdẽ/op dat alle die aẽ hẽ ghelo.
uẽ/niet verlorẽ en werdẽ/maer dat eewi
ge leuen hebben

Alzo heeft God die werelt bemint/dat
Johã.iiij b hi ſinen eenighẽ zoon gaf op dat alle dye
aen hẽ ghelouẽ/niet verloren en werden
maer dat eewige leuẽ hebbẽ/Wãt God
en heeft ſinẽ zoon niet in die werelt gezõ
den/dat hi die werelt oordeelẽ ſoude/mair
dat die werelt door hẽ ſalich ſoude werdẽ
Wie aẽ hẽ gelooft die en wert niet geoor
deelt Maer wie niet en gelooft die is nu
C geoordeelt Wãt hi en gelooft niet aẽ den
name des eẽ geborene zone Gods/maer
dat is dat oordeele dat dat licht in die we.
relt gecomẽ is/eñ dye menſcen bemindẽ
die duiſterniſſe meer dan dat licht/want
hare wercken warẽ quaet Wie arch doet
die hatet dat licht/eñ en comt niet aẽ dat
licht/op dat ſine werckẽ niet geſtraft en
werdẽ/Maer wie waerheit doet/die cõt
aen dat licht op dat ſine werckẽ opẽbaer
werden/want ſi zijn in gode gedaẽ.
Daer na quã Jeſus eñ zijn diſculẽ in dz

ioetſche lãt eñ woende daer met hen eñ
doopte Johãnes doopte oor noch tot Enõ
na bi Salim/wãt daer was vele waters
eñ ſi quamẽ daerwaerts eñ lietẽ hen doo
pẽ wãt Johãnes en was noch niet in die
geuangeniſſe geleget

Doẽ verhief een vraghe onder die diſ Johan/i/c
cipulen Johannis met den iodẽ ouer die
reninginge/eñ quamẽ tot Johãnem/eñ
ſeydẽ tot hẽ/Meeſter die bi v was aẽ geẽ
ſide der Jordanẽ/vã dien ghi getuichdet
ſiet/die doopt/eñ alle mẽſchẽ comẽ tot hẽ D
Johãnes antwoorde eñ ſprac/Een mẽſce
en cã niet ontfaen/Het en werde hẽ van
den hemel gegeuen/Ghi zijt ſelue mijne
ghetuighen dat ick geſeyt hebbe/dat ick
niet Chriſtus en ſi/maer voor hem her ge
ſonden/wie die bruyt heeft/die is die brui
degom/Maer die vrient des bruydegõs
ſtaet/eñ hoordt hẽ eñ verblijt hẽ hooch o.
uer des bruydegoms ſtẽme/die ſelue mij
ne bliſcap/is nu veruult hi moet waſſen
maer ic moet af nemen

Die vã bouẽ her comt/is bouẽ alle/wie
vã der aerdẽ is/die is vander aerden/eñ
ſpreect vã der aerdẽ/Die vã dẽ hemel cõt
die is bouẽ al/eñ getuycht wat hi geſien
eñ gehoort heeft/eñ niemãt en ontfangt
zijn getugeniſſe/mer wie het ontfãgt die
beſegelt dat God warachtich ſi/Dẽ wel.
kẽ God geſeynt heeft/die ſpreect Goods
woort/wãt God en geeft dẽ geeſt niet na
mate Die vader heeft den zone lief ende
heeft hem aller in zijn hant gegeuẽ/Wie
aen den zone ghelooft die heeft dat eewy
ghe leuen/Wie den ſone niet en glooft/
die en ſal dat leuẽ niet ſien/maer die grã
ſcap Gods blijft ouer hem

Dat.iiij.Capittel.

A
DOẽ nu Jeſus te binnẽ waert/dat
voor die phariſcen gecomen was
Hoe Jeſus meer diſcipulen maecte ende
doopte dã Johãnes (hoe wel Jeſus ſelue
nz en doopte/mair ſine diſcipulẽ) verliet
hi dz lãt vã Judea/eñ troc wed in galileã
mair hi moeſte wir ſamariã reizẽ wẽ quãge/xiij/c

hi in eē stadt Samarie/die hyet Sichar/
na bi dē velde dat Jacob sinē sone Joseph
gaf/Eñ daer was Jacobs fonteyne/wen
nu Jesus moede was vāder reysen/ginc
hi alzo op die fonteyne sitten/eñ het was
om die seste ure

Doē comt een wijf van Samaria om
water te sceppē Jhesus spreeckt tot haer
geeft mi drincken/wāt sine discipulē wa-
ren wech gegaen in dye stadt/dat si spijse
souden coopē/so seyt dā dat Samaritaēsch
wijf tot hē/hoe biddet ghi van mi drinckē
daer ghi eē iode sijt/eñ ic eē samaritaēsch
wijf/want die iodē en hebben geen ghe-
B meinscap/met den Samaritanē Jhesus
antwoorde eñ sprack tot haer/Waert dat
ghi die gaue gods bekendet/eñ wye dye
is/die tot u seit/geeft mi drinckē/ghi sout
hem bidden/eñ hi soude u leuende water
geuē/Dat wijf spreect tot hē/Heere/ghi
en hebt doch niet/daer mede ghy sceppē
mocht eñ den put is diep/van waer hebt
ghi dan leuēde water/Sijt ghi meerder
dā onse vaders Jacob/die ons desen put
gegeuē heeft/eñ hi heeft dair wt gedronc
ken/eñ sijn kinderē/eñ sijn vee beesten/

Jesus antwoorde eñ sprac tot haer/wie
van dien water drinct dien sal weder dor
sten/maer wye vanden water drinct/dat
ic hem gheue/dien en sal inder eewicheit
niet dorsten/maer dat water dat ic hē ge-
uen sal/dat sal in hem een fonteyne des
waters werdē dat in dat eewighe leuen
springet/dat wijf seit tot hē/Heere/geeft
mi dat selue water/op dat mi niet en dor-
ste/dat ic niet hier en moet comen puttē/
Jesus seit tot haer/Gaet henen roept u-
wen man/eñ comt hier/Dat wijf ātwoor
C de eñ sprac/ic en heb geenen man/Jesus
spreect tot haer/ghi hebt recht geseit/Ick
en hebbe geenen man/ghi hebt vijf mā
nen gehat/eñ dien ghi nu hebt/dat en is
u man niet/ghi hebt recht geseit

Dat wijf spreect tot hem/Heere ic sye
dat ghi eē propheet sijt Onse vaders heb
ben op desen berch aen ghebedet/eñ ghi
lieden segt/dat te Jherusalem die plaetse
si/daer men aenbedē soude Jesus seyt tot
haer/Wijf geloof mi/Den tijt comt/dat
ghi noch op desen berch/noch te Jherusa-
lem den vader sult aenbiddē/Ghi en we
tet niet wat ghi aenbidt/maer wi weten
wat wi aenbidden/want die salicheit cōt
vanden ioden/Maer den tijt comt/eñ is
nu al reede/dat die aenbidders/dē vader
sullen aenbiddē indē geest eñ inder wair
heit/want die vader wil oock hebben/dye
hem alsoo aenbidden/God is eenen geest
eñ die hem aenbidden/dye moeten hē in
den geest eñ inder waerheit aenbidden/

Dat wijf seit tot hē/Ic weet dat Messi
as comt/die daer christus heet/als die sel
ue comē sal/zo sal hijt ons al vercondigen
Jesus spreect tot haer Ick bent die met u D
spreeckt/Eñ ouer dien quamen sine disci
pulen/eñ het gaf hen wonder/dat hy mz
een wijf sprac/Nochtans en seide niemāt
wat vraecht ghi/of wat spreeckt ghi met
haer Doen liet dat wijf hare cruyck staē
eñ ginc henen in die stadt/eñ spreeckt tot
dien lieden/Comt/siet eenen mensce/die
mi geseit heeft allet wat ic gedaen hebbe
of hi niet christus en si/Doen ghingen si
wt der stadt eñ quamen tot hem

Hier en tusscen/vermaendē hem sine
discipulen eñ seiden/Meester etet/maer
hi sprac tot hen Ic hebbe een spise te eten
daer en weet ghi niet af/Doen seiden die
discipulen onder malcanderē/heeft hem
yemāt tetē gebrocht/Jesus spreect tot hē
Mine spise is die dat ic doe/den wille des
gheens/die mi gezonden heeft/eñ volein E
de zijn werck/En segt ghi niet selue/het
zijn noch vier maenden/zo comt den oost
Siet ic segge u/heft uwe oogē op/eñ siet
in dat velt/Want het is nu wt totten oo-
ste/eñ die daer maeit/die ontfaet loon/eñ
versamet vrucht tottē ewigē leuē/op dat
si hen met malcanderen verblijden/dye
daer saeyt/eñ die daer maeyt/Want hier
is den sprueche waerachtich/Dese saeyt
een ander maeyt/Ick hebbe u lyeden ge
zonden te maeyen/dat ghi niet en hebt
bearbeit/Andere hebbē gearbeit/eñ ghi
zijt in haren arbeit gecomē

Eñ daer geloof den vele der Samari
tanen wt der seluer stat om des wijfs re-
den wille/welcke daer ghetuichde/Hi he-
uet mi geseit/allet wat ic gedaen heb/als
nu die Samaritanē tot hem quamen ba

den ſi hē dat hi bi hen bleeue/Eñ hi bleef
twee dagē daer/Eñ vele meer geloofdē
om zijns woordts wille/eñ ſeidē tottē wij
ue/Wi en gelooeuē nv voort ane nyet om
uwer redene wille/wi hebbē ſelue geho-
ret eñ bekēnet/dat deſe warachtelic chriſ
tus der weerelt ſalichmaker is

F Na twee dagē tooch hy wt/eñ tooch in
mat/xiii/g galileā/Wāt hi Jeſus ſelue gheruychde/
mar/vi/g dat eē propheet thuis niet en gelde/Doē
lu.x/iiii/d: hi nv in galileā quā/ontfingē hē die gali
leeſche/die geſiē haddē/allet wat hi te Je
ruſalē op die feeſte gedaē hadde/Eñ Jhe
ſus quā weder te Cana in galilea/daer hi
dat water tot wijn hadde gemaect

G Eñ daer was eē coninckſche/dyes zoon
lach cranc tot Caparnaū Deſe horide dat
Jeſus vā Judea in galileā quā/eñ ghinc
tot hē/eñ badt hē dat hi af quame/eñ hol
pe ſinē zone/wāt hi lach doot ſiec Eñ Jhe
ſus ſprac tot hē Het en ſi dat ghi teekenē
eñ wonderē ſiet/zo en glooft ghi nz/Die
coninckſce ſprac tot hē/Heere comt af/eer
dat mijn kint ſterft/Jheſus ſpreect tot hē
gaet henē v ſone leeft Die menſce geloof
de dē woorde/dat Jeſus tot hē ſeit/eñ ginc
henē/Eñ in diē hi af ginc/ontmoetten hē
ſine knechtē/vercondichdē hem eñ ſpra-
ken/Dijn kint leeft/Doē onderuraechde
hi van hen die vre/in welke het beter mz
hē gewordē was/Eñ ſi ſeidē tot hē/giſte-
ren/om die ſeuēde vre/verliet hē die corts
Doē mercte die vader/dat om die ſtonde
ware/in welcke Jeſus tot hē gheſeit had
de/v zoon leeft/eñ hy geloofde met ſinen
geheelē huſe/Dat is dat ander teekē dat
Jeſus dede/doē hi van Judea in Galilea
A quam.

Dat.v.Capittel

Daer na was eē feeſt der iodē/eñ Je
ſus tooch op te Jeruſalē/Eñ te Je
ruſalē bi dē ſlach huis is eene piſcine/dye
heet int Ebreuſce Bethſeda/eñ heeft vijf
ingangē/in welcke lagē vele crāckē/blin
de/cruepelē/eñ verdorde/die wachtē als
dat water beroert wert/Want die ingel
daelde af/tot zijnder tijt in dye piſcine/eñ
beroerde dat water/die welke dā die eer
ſte/nae dien dat dwater beroerdt was/in
ſteech/dye wert gezont/met welckerley

ſiecte hi beuaen was/Maer daer hadde
een mēſce/achtendertich iaer crāc ghele
gē/Doē Jeſus dē ſeluē ſach liggē/eñ ver
nā dat hi zo lāge gelegē hadde ſpreect hy
tot hē/wilt ghi gezont werdē? Die cranc-
ke antwoorde hē/Heere ic en heb geenē
mēſce/als dat water beroert wert/die mi B
in die piſcine late/eñ als ic come ſoo ſtijch
ter een ander voor mi in

Jeſus ſpreect tot hē/ſtaet op/neemt v
bedde/eñ gaet henē/eñ ter ſtont wert de
mēſce gezont/eñ nā zijn bedde eñ ginc he
nē/Mer het was optē ſeluē dach/die ſab-
bath/Doē ſeidē die iodē tot diē/die gezont
was gewordē/het is heden Sabath/Het
en betaēt v niet/dat bedde te draghē/Hi
antwoorde hen/Die mi geſont maeckte/
die ſeide/Neēt v bedde eñ gaet henē/doē
vraechdē ſi hē/wie is die menſce/die tot v
geſeit heeft/Neēt v bedde/eñ gaet henē/
Maer die gezont was gewordē en wiſte
niet/wie hi was/wāt Jeſus was ghewe-
kē/daer omme dat vele volcs daer was/ C

Daer na vant hē Jeſus indē tēpel/en-
de ſeide tot hē/Siet toe/ghi zijt gezont ge
wordē/en zondicht voort aē niet meer/op
dat v niet wat argers en wederuare/die
mēſce ginc henē eñ vercondichde dat den
iodē/dz het Jeſus ſi/die hē gezōt gemaect
heeft/Daer omme veruolchdē die ioden
Jeſum eñ leidē op hē toe/dat ſi hē mochtē
doodē/om dat hi ſulcs optē Sabbath ge-
daē hadde/Jeſus ātwoorde hen Mijn va
der werct tot noch toe/eñ ic wercke oock/
daer omme leidē dye ioden nv vele meer
toe dat ſi hē doodē ſoudē om dat hi het nz
alleen den Sabbath en brac/maer dat hi
ooc ſeit/dat god ſinen vader ſi eñ maecte
hē ſeluē gode gelijc

Doen antwoorde Jeſus eñ ſprack tot D
hen/Voorwaer/voorwaer ſegge ic v/dye
zone en can niet van hem ſeluen gedoen/
dan dat hi den vader ſiet doen/want wat
die zelue doet/dat doet ghelijc oock die zo-
ne/Die vader heeft den zone lyef/eñ toōt
hem allet wat hi doet/ende ſal hem noch
grooter werken vertoonē/dat ghi v ver
wonderen ſult/Want ghelijck die vader
die dooden verwect/ende maecſe leuēde
alzo ooc die zone maect leuēde welcke hy

wilt/want die vader en oordeelt nieman
den/maer hi heeft den zone alle ordeel ge
geuen/op dat ſi alle dē ſoon eerē/ghelijck
ſi dē vader eerē/Wie dē ſone niet en eert
die en eeret dē vader niet/die hem geſon
den heeft/Voorwaer voorwaer ſegge ick
v/Wie mijn woort hoort eñ gelooft dē ge.
nen/die mi geſondē heeft/die heeft dat ee
wige leuē/eñ en comt niet in dat oordeel/
maer hi is vander doot tottē leuene door
gedrongen.

Voorwaer voorwaer ic ſeg v/Die vre
comt eñ is nv/dat die doodē die ſtēme go.
des ſullē hooren/Ende dyeſe hooren ſul.
len/die ſullen leuen/wandt ghelijck dye
vader dat leuen in hem ſeluē heeft/alzoo
heeft hi den ſone gegeuē dat leuē in hem
E ſeluē te hebbē/eñ heeft hē macht gegeuē
v/b oor dat oordeele te houdē/daer omme/dat
hi des menſcē ſoon is/En verwondert v
des niet/wāt die vre comt/in welcke alle
die indē graften zijn/ſullē ſine ſtēme hoo
ren/eñ ſullē voortgaē/die goet gedaē heb
ben totter verriſeniſſe des leuēs/mer die
quaet ghedaē hebben totter verriſeniſſe
des oordeels/

Ic en can niet van mi ſeluen ghedoen
Alzo ic hoore/zo oordeele ic eñ mijn oordee
le is gerecht/Want ic en ſoec minē wille
niet/maer des vaders wille/die mi gezō.
den heeft/Iſt dat ic van mi ſeluē getuige
zo en is mijn getuygenis niz warachtich/
Her is eē āder dye van mi getuicht/ende
F ic weet dat zijn getuygenis warachtich
is/dat hi van mi getuicht

Ghi ſondt tot Johānem eñ hi getuych
de vander waerheit mer ic en neme geē
getugeniſſe vandē menſcē/maer ſulcks
ſegge ic/op dat ghi ſalich ſout werdē/ Hy
was een bernende eñ een ſcijnēde licht/
maer ghi wildet een cleine wile vrolic zijn/
van ſinen lichte/mair ic heb een grooter
getuigeniſſe/dan Johannis getuigeniſ.
ſe/want die werckē die mi die vader ghe
geuē heeft/dat icſe volyndē ſoude/de ſel
ue wercken die ic doe/getuigen van my/
dat mi die vader gezondē heeft/die ſelue
heeft van mi getuycht Ghi en hebt nopt
noch zijn ſtēme gehoort/noch ſine gedaē.
te geſien/eñ ghi en hebt zijn woordt niet

in v wōnēde/wāt ghi en gelooft niet/dyē
hi gezondē heeft G

Soect in die ſcriftuere/wāt ghi meint
dat ghi dat leuen daer inne hebt/eñ ſi iſt
die van mi getuyget/eñ ghi en wilt nyet
tot mi comen/dat ghy dat leuen hebben
muecht/Ic en neme geenē prijs vanden
menſchen/maer ic kenne v/dat ghi gods
lief de nyet in v en hebt/Ic ben gecomen
in mijns vaders name/eñ ghi en ontfaet
mi niet/Iſt dat een ander in ſinē eygē na
me comt/dien ſult ghi ōtfaē/Hoe muecht
ghi geloouen/ghi die prijs van malcande
ren neemt/eñ dē prijs die vā god alleē is/
en ſoect ghi niet

Ghi en ſult niet meinē/dat ic v voor dē
vader beſculdigen ſal Daer is eene/die v
beſculdicht/die Moſes/op welckē ghi ho
pet:Waert dat ghi Moſi gelooſde/zo ge.
looſde ghi my ooc/wāt hy heeft van my
geſcreuen/Maer iſt dat ghy ſinē ſcriften
niet en gelooft/hoe ſult ghi minē woordē
geloouen

Dat.vi.Capittel

A
mat/xiiij.b
Mar/vi/c
luce/vi/c

DAer na voer Jeſus ouer dye zee aē
dye ſtadt Tyberias in galilea/Eñ
hem volchde veel volcs nae/daer om dat
ſi dye teekenē ſagē/dye hy aē de crācken
dede/Eñ Jeſus ginc op/op eenē berch eñ
ſat aldaer met ſinē diſcijpulē/Eñ dē paeſ
ſcē der iodē feeſte was by/Doen hief Jhe
ſus zijn oogen op/eñ ſpet dat vele volcks
tot hem comt/eñ ſeyt tot Philippo/Van
waer coopen wy broot/dat deſe etē/maer
dat ſeyde hy om hem te proeuen/want hi
wiſte wel wat hy doen wilde

Philippus andtwoorde hem/twee B
hondert penning weerd broots en es niz
genoch/dat eē yegelic eē weynich ontfae
Een zijnder diſcijpulē Andreas de broedē
Simonis Petri ſeyt tot hem Hier es een
knechtkē/dye heeft vijf gerſtē broedē/eñ
twee viſſcē/maer wat es dat onder ſo ve.
le/Jheſus ſprac/beſciet dat hem dat volck
neder ſette/Ende daer was vele garſch/
op die plaetſe Doē ſettē hen by vijf duzēt
mānē neď/eñ Jeſus nā de brodē/dācte eñ
gaſſe dē diſcipulē/eñ dye diſcijpulē voort

den genẽ die hen neder geset haddẽ/des
gelijckẽ ooc vādẽ visschen/also vele als hi
wilde

Eñ doẽ si versaet warẽ/seit hi tot sinẽ
discipulẽ/versamet die geouerde brockẽ/
op dat niet en verga/doẽ versamendẽ si
eñ vuldẽ tweelf coruẽ met brockẽ/vā dyẽ
vijf gerstẽ broodẽ/die ouer bleuẽ warẽ dẽ
genẽ die gespijst wordẽ/Doẽ nu die men
scẽ dat teckẽ sagẽ/dat Jesus dede/seydẽ si
Dit is warachtelic die propheet/die in de
weerelt comẽ sal Doẽ Jesus merckte dat
si comẽ soudẽ eñ hẽ wech nemẽ/dat sy hẽ
coninc soudẽ makẽ/ontweec hi weder om
me optẽ berch/hi selue alleene

Maer tsauons/gingẽ die discipulẽ af/
aẽ die zee/ eñ tradẽ in dat scip/eñ quamen
aen geẽ side der zee tot Caparnaum/Eñ
het was scoon duister gewordẽ/eñ Jesus
en was niet tot hen ghecomen/eñ die zee
verhief haer van eenẽ grootẽ winde/doẽ
si nu bi vijfen twintich of dertich velden
weechs geroept haddẽ/sagẽ si Jesum op
die zee daer henẽ gaẽ/eñ na bi dat scip co-
men eñ si vreesden/Maer hi seit tot hen/
Jc bent/en vreest niet/Doẽ wildẽ si hẽ in
C dat scip nemẽ/eñ ter stõt was dat scip aẽt
lant/derwaerts si voerẽ

Des anderẽ daechs sach hi dat volck/
dat aen geẽder side der zee stõt/dat aldair
geen ander scip en was/dan dat een dair
sijn discipulẽ inne warẽ getreden/eñ dat
Jesus niet met sinẽ discipulen in dat scip
getredẽ en was/maer zijn discipulen wa
ren alleen wech geuarẽ/Maer daer qua
men ander scepẽ vā Tyberias na bi dye
plaetse/dair si dat broot getẽ haddẽ ende
den heere gedãct/Doẽ nu dat volck sach/
dat Jesus niet daer en was/noch sine dis
cipulẽ/tradẽ si ooc in dye scepẽ eñ quamẽ
tot Caparnaum eñ sochtẽ Jesum

Eñ doẽ si hẽ vondẽ aẽ geẽ side der zee/
seiden si tot hẽ Meester wanneer sijt ghi
hyer gecomẽ? Jesus ãtwoorde hen ende
sprac/Voorwaer/voorwair/ic segge v/ghi
en soeckt mi niet daer omme/dat ghi tee-
kenẽ gesiẽ hebt/maer dat ghi van dyen
broode getẽ hebt eñ sijt versaedt/Werckt
spise/niet die daer verderft/maer die dair
blijft in dat eewich leuẽ/welke v des mẽ
scẽ zoon geuẽ sal/wãt dẽ seluen heeft god
die vader besegelt. D

Doẽ sprakẽ si tot hẽ/wat sullẽ wi doẽ
dat wi gods werckẽ/werckẽ? Jhesus ant
woorde eñ sprac tot hen/dat is gods werc
dat ghi aẽ diẽ gelooft/diẽ hi geseint heeft
Doẽ seidẽ si tot hẽ Wat teekẽ doet ghi/op
dat wi siẽ/eñ geloouẽ v/wat werckt ghi/
onse vaders hebbẽ hemels broot getẽ in-
der woestinẽ/gelijc gescreuẽ staet/Hi gaf psa.lxxvij
hen broot vādẽ hemel tetene Doẽ sprack Sa/xvi/c
Jesus/Voorwaer/voorwaer ic segghe v/
Moses en heeft v niet broot vādẽ hemel
gegeuẽ/mer mijn vader geeft v dat rech
te broot vādẽ hemel/Wãt dit is dat broot
goods dat vādẽ hemel comt/eñ geeft der
weerelt dat leuen

Doẽ seidẽ si tot hem/Heere geeft ons
altoos sulckẽ broot Jesus sprac tot hen/Jc
ben dat broot des leuẽs/wie tot mi comt/
diẽ en sal niet hongerẽ/eñ wie aẽ mi ghe
looft/diẽ en sal nẽmermeer dorstẽ/Maer
ic hebt v geseit/dat ghi my gesiẽ hebt/eñ
en gelooуet nochtans niet/Allet wat my
mijn vader geeft/dat comt tot mi/eñ wie
tot mi cõt diẽ en sal ic niet wt stoorẽ/want
ic bẽ vandẽ hemel gecomẽ/niet dat ic mijn
nen wille soude doẽ/maer des ghẽẽs die
mi gezondẽ heeft/Eñ dat es dẽ wille des
vaders/die mi gezondẽ heeft/dat ick met
en verliese van alle diẽ dat hi mi gegeuẽ
heeft/maer dat ic verwecke indẽ ioncstẽ
dage/Dat is dẽ wille des gheens die my
gesondẽ heeft/dat zo wie den sone siet/eñ
gelooft aẽ hem/dat ewige leuẽ hebbben
eñ ic sal hem verwecken in den ioncsten
daghe

Doẽ murmureerdẽ de iodẽ daer ouer E
dat hi seyde Jc ben dat broot dat vanden
hemel gecomẽ is/eñ seidẽ En is dese niet
Jesus Josephs zoon/diẽs vader eñ moe-
der wi kẽnẽ/Hoe seit hi dan/Jck bẽ vādẽ
hemel ghecomen/Jhesus antwoorde eñ
sprack tot hen/En murmureert niet on-
der malcanderen/Niemant en mach tot
mi comẽ/het en si dat hem trecke dye va
der die mi gezonden heeft/ende ick sal hẽ
verwecken inden laetsten daghe/Het is
gescreuen inden propheten/Sy werden
alle van gode ghelеert/Hier om wie het

hoort vā minē vader eñ leeret/dye comt
tot mi Niet dat yemant den vader gesiē
hebbe/dan die vandē vader is/dye heeft
den vader gesien
xvi/d. Voorwaer/voorwaer ic seg v/wie aen
mi gelooft die heeft dat eewige leuē/Ick
ben dat broot des leuēs/uwe vaders heb
bē hemels broot getē inder woestynē/eñ
syn gestoruen/Dit is dat broot dat vandē
hemel comt/op dat wie daer af etet/nyet
en sterue/Ic ben dat leuēde broot/vāden
hemel gecomē wie vā desen broode eten
sal/die sal leuen inder eewicheyt/Eñ dat
broot dat ic geuē sal/is myn vleesch dwel
ke ic geuen sal voor dat leuē der weerelt/
Doen keuen die iodē onder malcāde-
F ren eñ seidē/Hoe can dese ons syn vlees
teten geuē/Jesus seide tot hen voorwaer
voorwaer ic segge v/En etet ghi niet van
den vleesch des menscē soons/eñ drinckt
vā sinē bloede/so en hebt ghi geē leuē in v
Wie van minen vleesch etet/eñ drinct vā
minē bloede/die heeft dat eewige leuen/
eñ ic sal hem indē ioncstē dage verweckē
Want myn vleesch is die rechte spyse/eñ
myn bloet is dē rechtē dranc/Wie vā my
nē vleesch etet/eñ drinct vā minē bloede/
die blyft in mi/eñ ic in hē/Gelyc mi die le
uende vader gesondē heeft/eñ ic leue om
des vaders wille/allso die mi etet/dye sel-
ue sal ooc leuē om minen wille/Dit is dat
broodt dat vanden hemel ghecomen es/
Niet ghelyck uwe vaders hemels broot
hebben geten ende zyn gestoruē/wie dit
broot etet/die sal inder eewicheit leuē
Sulcs seide hi inder scolē/doē hi leer-
G de te Caparnaum/Hier omme vele zyn-
der discipulē die dat hoordē/seiden/Dit is
een harde redene/wie canse gehoorē/wē
Jesus bi hē seluen mercte dat sine discipu
len daer ouer murmureerdē/sprac hi tot
hen/argert v dat?hoe?wanneer ghi des
menscē soon sult sien op varen derwerts
daer hi te voren was/Dye gheest ist/dye
daer leuende maect/dat vleesch en is niet
nutte/Die woorden die ic spreke/dye zyn
geest eñ si zyn leuen/Maer daer zyn som-
mige onder v die en geloouen niet/want
Jesus wiste van beghin wel/welcke niet
geloouende en waren/eñ welcke hē ver-

raden soude/Ende hi sprac/Daer omme
heb ic v geseit Niemant en mach tot my mat/xxvi f
comen/het en si hem van minē vader ge
geuen/
Van dier tyt aen ghingen zynder dis
cipulen vele achterwaert/eñ en wandel
den voort aen niet meer met hem/Doen
sprac Jesus totten tweeluen/wilt ghi ooc
wech gaen/Doen antwoorde Simō Pe-
trus/Heere/werwaerts soudē wi gaen/
Ghi hebt woorden des eewigen leuens/
eñ wi hebben gelooft eñ bekent/dat ghy
zyt christus/die zone des leuenden goods
Jesus antwoorde hen/En hebbe ick niet
tweelf vercoren/eñ uwer eene/is een du
uel/Maer hi sprac van Juda/Simon Is
carioth/die selue verrpet hē namaels/eñ
was eē vādē tweeluē

Dat.vij.Capittel

Daer na tooch Jesus omme in gali A
lea/wāt hi en wilde niet in Judea
omme treckē/daer om/dat hē die iodē na
dat leuē stondē Eñ der iodē feest der loo- leui/xxiij g
uertentē was bi/Doē seidē sine broeders
tot hē/maect v op vā hier/eñ gaet in Ju-
deē/op dat uwe discipulē die werckē oock
siē/die ghi doet/wie vry int openbaer zyn
wilt/die en doet niet heimelics/wilt ghy
sulcs doē/zo opēbaert v voor dye weerelt
want sine broeders en geloofdē ooc nyet
aen hem

Doen seit Jhesus tot hen/Mynen tyt
en is noch niet hier/maer uwen tyt is al-
toos/die werelt en cā v niet gehatē/mer B
si hatet my/wāt ic getuge vā haer/dat ha
re wercken quaet zyn Gaet ghi op/tot dz
feeste/ic en wil noch niet op gaē op dat fee
ste/wāt minē tyt en is noch niet veruult/
Doē hi dat tot hen geseyt hadde/bleef hy
in galilea/Maer als sine broeders op wa
ren gegaē/doē ginc hi ooc op totten feest
niet opēbaerlic/mer als heymelic/Doen
sochtē hē de iodē in die feest/eñ seidē wair
is dye?Eñ daer was eē groot rumoer vā
hē onder dat volc/Sōmige seydden/hi is
goet/mer die ādere seidē Neen/maer hy
verleit dat volc/niemāt en sprac nochtās
vry vā hē om die vreese der ioden

Maer midde in die feest ginck Jhesus
op inde tepel/en leerde/en die ioden ver-
wonderde hen en sprake/hoe can dese de
scrift/dair hise nochtās niet geleert en he
uet Jesus atwoorde hen en sprac/mijn lee
ringe en is niet mijn maer des gees/dye
mi gezonde heeft/Ist dat yemāt dies wil
le wil doe/dye sal te binne merde/of dese
leeringe van god si/of dat ic vā mi zeluen
spreke/Wie vā mi selue spreect die soeckt
sine eygene prijs/maer wie de prijs soect
des gees die he gezonde heeft/dye is wa-
rachtich/en daer en is geen ongerechtic
heit aen hem

C En heeft v Moses die wet niet gheghe
uen/en niemant onder v en hout die wet
Waer om soect ghi mi te doode/Dat volc
antwoorde en sprac/Ghy hebt de duyuel
wie soect v te doode? Jesus antwoorde en
sprac/Een eenich werc heb ic ghedae/en
het verwondert v allen/Moyses heeft v
die besnidinge daer omme gegeue dat si
niet vā Mose en comt/maer vāden vade
ren/nochtās besnijt ghi de mensch opten
Sabbath/Ist dat ee mēsce die besnidinge
opten Sabbath ontfae/alzoo dat die wet
Mose nz gebroke en werde/zijt ghi dā op
Gen xvii c mi grā/dz ic de gehele mēsce opte sabbat
gesont heb gemaect/En oordeelt niet na
de aēsien/maer oordeelt ee rechtoordeel/
Doe seyde zommige vā Jerusale/En
is dat die niet? die si sochte te doode/ende
D siet toe/hi spreect vry/en sy en segge hem
niet/kene he onse ouerste nv recht/dat hi
die rechte christus si/nochtās wi wete vā
waer dese is maer als christus comen sal
zo en sal niemāt wete/vā waer hi is.
Doen ryep christus inde tepel/leerde
en sprac/Ja ghi kenet mi ende wetet van
waer ic ben/en vā mi selue en ben ic nyet
gecome/maer die mi gesonden heeft/die
is warachtich/den welcke ghi niet en ke
net:maer ic kenne he/wāt ic be van hem
en hi heeft mi gezonde/Doe sochten si he
te gripe/maer niemāt en sloech dye hant
aen he/wāt zijn vre en was noch niet ge-
come/En vele vāde volc geloofde ae hem
en seide Als christus come sal/sal hy oock
E meer teekene doe/dā dese en doet
En het quā voor dye pharisee/dat des
volcs sulcs vā he mōmelde/doen seinden
die pharisee/en die hoge priesters knech-
ten wt/dat si he gripe soude Doe sprac Je
sus tot hen/Ic be noch een cleine tijt bi v
en dā ga ic hene tot die die mi ghezonden
heeft/Ghi sult mi soecke en niet vinden/
en daer ic ben/en cont ghi niet gecomen
Doe sprake die iode onder malcanderen
Werwaerts wil dese gae/dat wi he nyet
vinde en sulle/wil hi onder dye griecken
gae/die hier en daer verstropt liggen/en
die griecke leere/Wat rede is dat/dat hy
seit/ghi sult mi soecke/en niet vinde/ende
daer ic be/daer en cont ghi niet gecomen
En opte lesten dach des feests/die opt
heerlicste was/tradt Jesus op/riep/ende F
sprac/Wien daer dorstet/die come tot my Isa
en drincke/wie ae mi geloofc/alzo die scrif Isa
tuer seit/vā dyes lichae/sulle vloede/des
leuede waters vloeye/Dat seide hi vāde
geest/welcke ontfae soude/die ae he gelo
uen/wāt die heylige gheest en was noch
niet daer/wāt Jhesus en was noch nyet
verclaert/Hyer omme vele vāde volcke
die dese redene hoorde/seide/Dese is een
rechte propheet/Die andere seide/Hy is
christus/Mer zommige seide Soude cris-
tus van galilea come/En seyt die scriftu- Mich
re niet/dat christus vāde sade Dauid/en
vā dat steechske Bethlehem daer Dauid
was/sal come/Alzoo wert een twedrachte
onder tvolc ouer he/En zommige wilde
he gripen/maer niemāt en sloech de hāt
aen hem
Die knechte quame totten hooge prie
steren en phariseen/En si seiden tot hen G
wair omme en hebt ghi he niet gebracht
Dye knechte antwoorde/Noyt mēsce en
heeft alzo gesproke als dese Doe ātwoor-
de die pharisee/Sijt ghi ooc verleyt/ghe-
looft ooc eenige ouerste of phariseeus ae
he/mer dat volc dat nyet vander wet en
weet/es vermaledijt/Nicodemus dye bi
der nacht tot he quā/dye welcke eene on
der hen was seyde tot hen/Oordeelt on-
se wet eene mēsce ooc/eerme verhoirt en
bekene wat hy doet/Sy ātwoorde ende
sprake tot he/Sijt ghi ooc ee galileesche/
ondersoect en siet/vā galilea en staet gee
propheet op/en ee yegelic ginc alzo tyus/

Dat.viij.Capittel

A Ende Jesus ginc aē dē olijf berch eñ
smorgēs vroech quā hi weder indē
tēpel/eñ allet volc quā tot hē eñ hi ginck
sitten eñ leerdese

Eñ dye scrift gheleerdē eñ Phariseen
brochtē eē wijf tot hē/in overspele bevon
xvi.b/ dē/eñ steldēse daer opelic eñ seydē tot hē/
Meester dit wijf is bevondē op versscer
daet in overspele eñ Moises heeft ons in
de wet gebodē sulke te steenigē/wat segt
ghi/maer dat seydē si/om hē te tēterē/op
dat si eē sake tot hē mochtē hebbē/Jesus
buychde hē neder/eñ screef mettē vinger
op die aerde/Als si nu bleuē vragēde/rech
te hi hē op/eñ sprack tot hen Wie onder v
sonder sonde is/die werp dē eerstē steen
B op haer eñ buychde hē weder neder/eñ
screef op die aerde Maer als si dit hoordē
gingē si wt/die eene na dē anderē vādē
outstē aē/eñ lietē Jesum alleē/eñ dat wijf
voor hem staē Jesus rechte hē op/eñ doē
hi niemādē en sach dā dat wijf/sprack hy
tot haer/wijf waer sijn si/uwe beclagers
En heeft v niemāt verdoēt/Si sprac/Hee
re/niemāt Jesus seyde/So en verdoeme
ic v oock nz/gaet henē/eñ en zondicht voort
aen niet meer

Doē sprac Jesus weder tot hen eñ zey-
de Ic bē dat licht der werelt/Wie mi nae
volcht/die en sal niet wandelē in duyster-
nisse/maer hi sal dat lichte des levēs heb
bē/Doē seydē die phariseen tot hē/Ghy
getuycht vā v seluē/v getuygenisse en is
niet warachtich/Jesus antwoorde ende
sprac tot hen Ist dat ic vā mi selue ghetuy
ge/zo is mijne getuygenis warachtich/
C want ic weet/vā waer ic gecomē bē/ende
wairwaerts ic ga/mair ghi en weter niet
vā waer ic come/eñ waerwaerts ick ga/
viij.b/ ghi oordeelt na dat vleesch/Ic en oordele
niemanden Maer ist dat ic oordeele/zoo
is mijn oordeele recht/want ic en bē niet
alleē maer ic eñ die vader die mi gezōden
heeft Oock staet in v wet gescrevē dz twee
der menschen getuyghenis warachtich
si/Ic ben die vā mi selue getuyge/eñ dye
vader die mi gesondē heeft getuyget ooc
van mi/Doē sprakē si tot hē/waer is v va
der Jesus antwoorde Ghi en kēnet noch

mi/noch minē vader/Waert dat ghi my
kendet/zo kēdet ghi minē vader ooc/De
se woordē sprac Jesus aē die Gods kiste/
doē hi indē tēpel leerde/Eñ niemant en
greep hē/want zijn tijt en was noch niet
gecomē/

Doē seyde Jesus wederomme tot hē
Ic ga wech/eñ ghi zult mi soeckē/eñ in u-
we sondē stervē/daer ic henē ga/daer en
cont ghi niet gecomē/Doē seidē die ioedē
wil hi hē seluē dan doodē dat hi seyt daer
ic henē ga/daer en cont ghi niet gecomē
Eñ hi sprac tot hen/Ghi zijt vā benedē/ic
ben vā bovē ghi zijt vā deser werelt/Ick
en ben niet vā deser werelt/Dus heb ick
v geseit/dat ghi in uwē sondē stervē zult/
want ist dat ghi niet en gelooft dat ict si/
zo zult ghi in uwē zondē stervē D
roma/iij.b

Doen seydē si tot hē Wie zijt ghi dā/eñ
Jesus sprac tot hen/Effen dat/dat ic met
v spreke Ic hebbe vele vā v te spreken eñ
te oordeelē/Maer die mi gezonden heeft
is warachtich/eñ dat ic vā hē gehoort heb
be dat spreke ick voor dye weerelt/Maer
si en verstondē niet dat hy hē vanden va
der zeyde

Doē sprack Jesus tot hen/als ghi des
mēschē zoon verhogē zult dā zult ghi bekē-
nē dat ict si/eñ niet van mi seluen en doe/
maer also mi mijn vader geleert heeft/zo
spreke ic/eñ die mi ghezondē heeft is met
mi/die vader en laet mi niet alleene/wāt
ic doe/altoos dat hem behaecht Doen hi
sulcs sprac/geloof den vele aen hem

Doen sprac Jesus totten Joeden/dye
hem gelooft hadden Ist dat ghi blijft aē
mijn redene/zo zijt ghi mijne rechte disci
pulen/eñ zult die waerheit bekennen eñ
die waerheit zal v vrij maken/Doen ant-
woorden si hem/Wi zijn Abrahams saet/
Wi en zijn noyt yemants knechten ghe
weest Hoe segghet ghi dan/ghi zult vrij
werden

Jesus antwoorde hen eñ sprack/Voor
waer/voorwaer/ick segghe v/Wie zonde
doet/die es der sonden knecht Maer die

knecht en blijft niet eewelic int huis/die
sone blijft eewelick Ist dat v die zone dan
vrp maect/zo zijt ghp recht vrp/Ick weet
wel dat ghi Abrahams saet sijt/maer ghi
soect mi te dooden/want mine redene en
vaet niet onder v/Ic spreke dat ic vã mij-
nẽ vader gesiẽ heb/eñ ghp doet/dat ghp
van uwẽ vader gesiẽ hebt

Si ãtwoordẽ eñ seidẽ tot hẽ Abraham
is onse vader/Jesus seit tot hen/waert dz
ghi Abrahãs kinder waert/so sout ghi A-
brahãs werckẽ doen/Maer nu soect ghp
mi te doodẽ eenẽ sulckẽ mẽsche die v dpe
waerheit geseit hebbe/die ic vã gode ghe
E hoort hebbe/dat en heeft Abrahã niet ge
daen/ghp doet ws vader werckẽ/Doen
sprakẽ si/wi en zijn niet onechtelic ghebo
ren/Wi hebbẽ eenen vader god/Jhesus
sprac tot hen/wair god v vader so sout ghi
mi lief hebbẽ/wãt ic bẽ wtgegaẽ eñ come
van god/wãt ic en ben niet vã mi seluen
gecomẽ/maer hi heeft mi gesondẽ/waer
om en kent ghp dã mij sprake nyet/wãt
ghi en muecht immer mine woordẽ niet
hooren

Ghi zijt vãdẽ vader den duuel/eñ nae
ws vaders lust wilt ghi doen/die zelue es
eẽ moordenaer vã beghinsel eñ en heeft
niet gestaẽ inder waerheit/wãt die wair
heit en is niet in hẽ/Als hp die lueghenẽ
spreect/zo spreect hi vã sinẽ epgene/want
hi is eẽ luegenaer/eñ eẽ vader der seluer
Maer want ic v die waerhept segge/soo
en gelooft ghi mi niet

Wie onder v can mi eẽder zonden be
dragẽ/Ist dat ick v die waerheit segghe/
waer om en gelooft ghi mi niet/wie van
god is die hoort gods woorden/daer õme
en hoort ghi niet/want ghi en zijt niet vã
gode

Doen antwoordẽ die iodẽ eñ seidẽ tot
hẽ/En seggẽ wi niet recht dat ghi eẽ Sa
maritaẽ zijt/eñ hebt dẽ duuel/Jesus ant-
woorde Ic en heb geenẽ duuel/maer ick
eere minen vader eñ ghi hebt mp oneer
gedaẽ/Ic en suecke minẽ prijs niet/mair
G daer is eene/die hẽ soect eñ ordeelt

Voorwaer/voorwaer seg ic v/Ist dat
pemãt mijn woort hout/die en sal dẽ doot
niet siẽ inder eewicheit/Doẽ seiden die io

dẽ tot hem/Nu bekennen wi dat ghi den
duuel hebt/Abraham es gestoruẽ/eñ dpe
propheteẽ/eñ ghi segt/Ist dat pemãt mijn
woort hout/die en sal dẽ doot niet smakẽ/
inder eewicheit Sijt ghi meerder dã on-
se vader Abraham/welcke ghestoruen is
eñ die prophetẽ zijn gestoruẽ/wat maect
ghi wt v seluẽ.

Jesus antwoorde Ist dat ic mi seluẽ pri
se/zo en is minẽ prijs niet/mer het es mij
vader die mi prijst/dẽ welckẽ ghi segt/hp
si v god/eñ ghi en kẽnet hẽ niet/maer ick
kenne hẽ Eñ waert dat ic seide/Ic en kẽ-
ne hẽ niet/zo worde ic eẽ luegenaer/gelijc
als ghp zijt/Maer ic kẽne hẽ eñ houde zij
woorden

Abraham uwe vader werdt blide dat
hi minẽ dach sien soude/eñ hp sach hẽ eñ
verblide hẽ/Doẽ seiden die iodẽ tot hem/
Ghi en zijt noch niet vijftich iaer out en-
de hebt Abrahã gesiẽ: Jesus seide tot hen
Voorwaer voorwaer ic seg v/Eer dan A-
brahã was/ben ic/Doẽ hieuẽ si steenẽ op/
dat si op hem werpen soudẽ/maer Jesus
verberch hẽ eñ ginc ten tempel wt.

Dat.ix.Capittel

A
ENde Jesus ginc voor bp eñ sach ee-
nen blijnden van zijnder geboortẽ
aen/eñ zijn discipulẽ vraechdẽ hẽ eñ seidẽ
Meester wie heeft ghezondicht/deze of si
ne ouders dat hi blijnt is geboren/Jesus
ãtwoorde/Noch deze en heeft gezondicht
noch zijn ouders/maer dat dpe wercken
aen hem opẽbaer zoudẽ wordẽ Ick moet
des geens werckẽ werckẽ dpe mp gezon
den heeft/alzo lãge het dach is/dpe nacht
comt/dat niemant gewercken en can/te
wile ic in de weerelt ben/zo ben ic dz licht
der weerelt

Doen hi dat gheseit hadde/spooch hij
op de aerde/eñ maecte slijc wt dien speec-
sele/eñ smeerde dat slijck op des blijnden
oogen eñ sprac tot hem gaet henẽ tot die
piscijne Siloha/dat es vertaelt/gezondẽ
eñ wascht v/Doẽ ginc hij wech/ende quã
siẽde. Die gebuerẽ ende die hem te vorẽ
ghesien hadden/dat hi een broodtbidder
was, seiden, eñ es dit niet die daer sat eñ

badt/Die andere seidē/hi ist/maer die an
dere/hi is hē heel gelijc Maer hi selue sei
de/Ic bent/Doē seidē si tot hem/Hoe zijn
dijn oogen opē gedaen/Hi antwoorde eñ
sprac/Die mēsce die Jesus heet/maeckte
slijc eñ smeerde mijn oogē eñ sprac Gaet
henen in die piscine Siloha/eñ wascht v/
Ic ginc henē eñ wiesch mi/eñ waert siēde
Doē sprakē si tot hē/Waer is die selue/hy
sprac /ic en weets niet

C Doē leidē si hē tottē pharisee die voor-
tijts blint was/Ende het was Sabbath
doē Jesus dat slijc maecte/eñ opende zijn
oogē/Doē vraechdē si hem weder omme
oor die phariseen/Hoe hi siēde waer ghe
wordē/Hi sprac tot hen/Hi leide mi slijck
op die oogē/eñ ic wiesch mi/eñ ben nu siē
de/Doē seidē zommige der phariseē Die
mēsce en was niet van god/want hy den
sabbath niet en hout/maer die ādere sep
den/hoe can een zondich mensche sulcke
teekenen gedoen:eñ daer wert eē twee-
dracht onder hen/Si seydē weder totten
blindē/wat segt ghi van hē/Heeft hi v oo
gen opē gedaē/Hi sprack/Het is een pro-
pheet/

D Die iodē en geloofdē nyet van hē/dat
hi blint geweest eñ siēde gewordē ware/
tot dat si die ouders des geens die siende
was gewordē/riepen eñ seyden/Is dit v
soon/welcken ghi segt dat hi blint si ghe-
borē/hoe is hi dan nu siēde:Sine ouders
antwoordē eñ sprakē/Wi weten dat deze
onse sone is/eñ dat hi blint geborē is/mer
hoe hi siende is/en weten wi niet/of wye
hem zijn oogen open gedaē heeft/en we-
E ten wi ooc niet Hi is selue out genoch vra
get hem/laet hē voor hem seluē spreken/
Sulcs seydē sine ouders/wāt si vreesden
die iodē Wāt de iodē haddē hen nu al ver
eenicht/Waert dat hem yemant voor cri
stum belede/dat die selue indē ban gedaē
soude werdē/Daer omme seyden sine ou
ders/hi is out genoch.vraecht hem
Doen riepen si ten anderen male den
mensce die blint geweest was/Eñ seiden
Geeft gode dē prijs wi wetē dat dese mē
sce een sondaer is/hi antwoorde eñ sprac/

Is hi eē zondaer dat en weet ic nyet/mer
een weet ic wel/dat ic blint was eñ bē nu
siende/Doē spraken si weder tot hē/wat
dede hi v:hoe dede hi v oogē opē/Hi ant-
woorde hen/Ic hebt v geseit/eñ ghy heb
bet gehoort/wat wilt ghijt weder hooren
wilt ghi ooc sine discipulē werden/Doen
vloecten si hem eñ seidē Sijt ghi sijn disci
pel/wi zijn Moyses discipulen/wi weten
dat god met Mose gesprokē heeft/Maer
desen en weten wi niet van waer hi is

Die mensce antwoorde eñ sprac/Dat
is een wonderlic dinc dat ghi niet en we F
tet vā waer hi si/eñ hi heeft mine ogē opē
gedaē/wi wetē wat dat god de sondaers
nyet en hooret/ Maer ist dat yemandt
God vreesende is ende doet sijnen wil-
le/dien hoort hi Vander weerelt aen/en
ist niet ghehoordt dat yemandt eenen ge
borenen blijnden dye ooghen opene ghe
daen hebbe/En waer deze niet van gode
hi en conde niet ghedoen/Sy antwoordē
ende spraken tot hem/Ghy zijt geheel in
zonden geboren/ende ghi leert ons/ende
si stieten hem wt

Het quam voor Jesum dat si hem wt
gestoooten hadden/ende doen hi hē vant
seide hi tot hem.Ghelooft ghi aen den so
ne gods:hi antwoorde ende sprac/Heere
welcke ist/op dat ic aen hem geloove/Je-
sus sprac tot hē/Ghy hebt hē gesien/ende
die met v spreect die ist/Ende hi seyde He G
re/ic gheloove.ende aenbadt hem/Ende
Jhesus seyde Ick ben tot eenen oordeele
op dese weerelt gecomen/op dat die niet
en sien/siende werden/ende die daer sien
blijnt werden/Ende sulcks hoorden zom
mighe der phariseen/die bi hem waren/
ende seiden tot hē/Sijn wi dan ooc blijnt
Jhesus sprack tot hen/Waert ghy blijnt/
zoo en hadt ghi geen zonde/maer nu ghy
segt wi zijn siende/zo blijft uwe zonde:

Dat.x.Capittel

Voorwaer/voorwaer segghe ick v/
Wie nyet ter duerē in en gaet indē A
scaepstal.mer clīt āders waer in:die is eē

dief eñ eē mordenaer mer die ter duerē in
gaet die is eē herdē der scapē/dē seluē doet
die duerwachter opē/eñ die scapē horen
sine stēme/eñ hi roept zijn scapē mz namē
eñ leytse wt Eñ als hi sine scapē wt heeft
gelatē/gaet hi voor hen henē/eñ die sca.
pē volgē hē na/wāt si kēnē zijn stēme eenē
vreēdē en volgē si nyet na/Mair si vlien
vā hē/Wāt si en kennē der vremder stem
me niet/Desen sprueck seide Jesus tot hen
Maer si en verstondē niet/wat het was
dat hi tot hen seyde

B Doē sprac Jesus weder tot hen/Voor
waer/voorwaer ic segge v/ic bē die duere
tot dē scapē/Alle die voor mi gecomē zijn/
die zijn dieuē eñ mordenarē/maer die sca
pē en hoordēse niet/Ic ben die duere/Ist
dat yemandt door mi ingaet/die sal salich
werdē eñ sal in eñ wt gaē/eñ weyde vijn
dē/Een dief en comt niet dā dat hy zoude
stelen/worgē eñ verdoē/Ic bē gecomē dat
si dat leuē/eñ volle ghenoech souden heb
ben

C Ic bē eē goede herde/Een goede her.
de laet zijn leuē voor die scapē/Maer een
huerlinc die geen herder en is/dies dye
scapē niet eygē en zijn/siet dē wolf comen
eñ verlaet die scapen eñ vliet eñ die wolf
grijpt die scapē eñ verstroept die scapen
Die huerlinc vliet Wāt hi is eē huerlinc
eñ en acht der scapē niet Ick bē een goet
herder eñ kenne die mine/ende ben den
mijnen bekendt Ghelijc mi mijn vader
kent/ende ic kēne dē vader/eñ ic late mijn
leuē voor mijn scapē/eñ ic heb noch ander
scapē die niet wt desen stal en sijn/eñ die
selue moet ic oock bi brengē eñ si sullē mij.
ne stēme horen/eñ sal een cudde eñ eē her
der werden

Dair omme bemint mi mijn vader/dz
ic mijn leuē laet/op dat ict weder neme/
Niemāt en nemet van mi maer ick selue
laet vā mi seluē Ic hebt macht te latē/eñ
hebt macht weder omme te nemē/Sul.
ken gebot heb ic ontfangē vā minē vader

D Doē waert eē tweedracht onder dye ioe.
den/ouer dese woordē Sommige seyden
Hi heeft dē duuel ende is ontsinnich wat
hoort ghi hē/Die andere seydē Dat en zijn
geen woordē eens beseteue cā die duuel
der blinder oogē oock open gedoen

Eñ het was kerckwihinge te Jerusalē
eñ was winter/eñ Jesus wandelde int por
tael/Salomonis/Doē omringdē hē dye
iodē eñ seydē tot hē/Hoe lange hout ghy
onse sielē op/Sijt ghi christus/zoo segget
ons vrij wt/Jesus antwoirde hen Ic hebt
v gesept eñ ghi en gelooft niet/Die werc E
kē die ic doe in mijns vader name/die ge
tuygē vā mi/Maer ghi en gelooft nyet/
Wāt ghi en zijt niet vā minē scapen/alsa
ic v gesept hebbe/dat mine scapē horē mij
ne stēme/eñ ic kense eñ si volgē mi/eñ ick
geue hen dat eewige leuē/eñ si en sullen
inder eewicheit niet vergaē/eñ niemant
ey salse mi wt minē hādē treckē/Die va.
der diese mi gegeuē heeft es groter/dan
allet/eñ niemāt en cāse wt mijns vaders
hādē getreckē/Ic eñ die vader zijn een

Doē hieffen die ioedē weder ō steenē
op/dat si hē zoudē steenigē/Jesus ātwoir
de hen/Vele goede werckē heb ick v ghe
toont vā minē vader/om welcs wille/on
der dē seluē/steenicht ghi mi Die ioeden
antwoordē hem eñ seydē/om des goedts F
wercs wille en steenigē wi v niet/Maer
om der Gods lasteringē wille/eñ dat ghi
eē mēsch zijt/eñ maect v seluē eenē God/
Jesus antwoorde hen En staet nyet in v
wet gescreuē/Ic heb gesept ghi zijt godē
Ist dat si die godē noemt/tot welken dat
woort Gods gesciede/eñ de scrifture en
cā doch niet ghebrokē werdē/eñ ghi segt
tot diē/diē die vader geheylicht/eñ in die
werelt ghezondē heeft/Ghi lastert God/
daer omme dat ic segge/ic bē Gods sone
En doe ic niet die werckē mijns vaders/
zo en gelooft mi niet/maer doe icse zo ghe
looft doch dē werckē/en wilt ghi mi nyet G
gelouē/op dat ghi bekēnet eñ gelooft dat
die vader in my is/eñ ick inden vader

Si sochtē hē wederō te grijpē/maer hi
ontginc hen wt harē hādē/eñ tooch we.
der wech ouer gēē side der Jordanē in die
plaetse/daer Johannes eerst ghedoopt
heeft/eñ bleef aldair/eñ vele quamen tot
hem eñ sprakē Johannes en dede gheen
teken maer allet wat Johannes vā dezē
gesept heeft/dat is warachtich eñ aldaer
geloofden der vele aen hem

Dat.xi.Capittel

A Ende daer lach een crãc genaẽt laza
rus vã Bethaniẽ vãdẽ ſteechſken
Marie eñ haerder ſuſter Martha/ende
Maria was/die dẽ heere gheſalft hadde
met ſaluẽ/eñ ſine voetẽ gedroecht mꝫ ha
rẽ hayre/der ſeluer broeder Lazarus lach
cranc Doẽ ſeynden ſine ſuſterẽ tot hẽ eñ
dedẽ hẽ ſeggẽ Heere/ſiet/diẽ ghi lief hebt
die leget crãc/Doẽ Jeſus dat hoorde ſprac
hi/Die crãcheit en is nꝫ totter doot/maer
tottẽ prijs Gods/dat die ſone Gods daer
doir gepreſen ſoude werdẽ/Jeſus hadde
Martham lief eñ hare ſuſter eñ lazarum
Als hi nu hoorde/dat hi cranc was/bleef
hi twee dagẽ daer hi was
Daer na ſeyt hi tot ſinẽ diſcipulẽ Laet
ons weder in Judeen trecken Sine diſci
pulẽ ſprakẽ tot hẽ Meeſter/die ioedẽ wil
dẽ v laetſte male ſteenighen:eñ wilt ghi
weder daerwaerts:Jeſus antwoorde en
ſijn niet tweelf vrẽ des daechs/Wie des
daechs wandelt die en ſtoet hẽ niet/wãt
B hi ſiet dat licht deſer weerelt/Maer wie
des nachts wandelt die ſtoot hẽ Wãt daer
en is geẽ licht in hem/Sulcs ſeyde hi eñ
daer na ſpreecke hi tot hen Lazarus onſe
vrient is ontſlapẽ/maer ic ga henẽ/dat ic
hẽ ſoude op wecken Doẽ ſeydẽ ſine diſci-
pulẽ Heere/is hy ontſlapẽ ſo ſalt met hẽ
beterẽ/Maer Jeſus ſeydet vã ſinẽ doot/
Eñ ſi meyndẽ/hi ſprake vãden lichaeme
liken ſlaep/Doen ſeyt hen Jeſus vrij wt
Lazarus is geſtoruẽ/eñ ick bẽ blide/om u-
wẽt wille dat ic daer niet geweeſt en ben
op dat ghi gelouet/Maer laet ons tot hẽ
treckẽ/Doẽ ſprac Thomas die genaemt
is/Tweelinc/tottẽ diſcipulẽ/Laet ons me
C de treckẽ/dat wi met hẽ ſteruen
Doen quã Jeſus eñ vant hẽ dat hi nu
vier dagen int graft ghelegẽ hadde/Be
thania was na bi Jeruſalẽ/bi na vijftien
veldẽ weechs/Eñ vele ioeden waren tot
Marthan eñ Mariam ghecomen/om ſe
te troostẽ ouer harẽ broeder/Als Marta
nu hoorde/dat Jeſus comt gaet ſi hem te
ghemoedte/mair Maria bleef thuys ſit
ten
Doen ſprac Martha tot Jeſum/Heere
waert ghi hier geweeſt mine broeder en

ware niet geſtoruẽ/Maer ick weet oock
noch dat/ſo wat ghi bidt vã gode/dat ſal
v god geuẽ/Jeſus ſpreect tot haer V broe
der ſal op ſtaẽ Marta ſprac tot hẽ Ic weet
wel dat hi op ſtaẽ ſal in die verriſeniſſe in
dẽ iongſtẽ dage Jeſus ſprac tot haer Ick
bẽ die verriſeniſſe eñ dat leuẽ/wie aẽ my
gelooft die ſal leuẽ/al wairt dat hi oot ſtor
ue/eñ ſo wie daer leeft eñ gelooft aen my
die en ſal niet ſteruen inder eewicheit/ge
loeft ghi dat/Si ſeyt tot hem/ Heere/Ja/
ic heb gelooft/dat ghi zijt criſtus die zone
Gods/die in die werelt comẽ ſal

Eñ doẽ ſi dat geſeyt hadde/ginc ſi wech
eñ riep haer ſuſter Mariam heymelick
D eñ ſprack Die meeſter is dair/eñ roept v
Als die ſelue/dat hoorde ſtont ſi haeſtelic
op/eñ quam tot hẽ/Want Jeſus en was
noch niet in dat ſteeſchkẽ gecomen mair
hi was noch in die plaetſe/daer hẽ Mar
tha te gemoedte was comẽ/die ioedẽ die
bi haer in huis warẽ eñ trooſtẽſe doẽ ſi ſa
gẽ Mariã/dat ſi haeſtelic op ſtont eñ wt
ginc/ſo volchdẽ ſi haer na/eñ ſeyden/Sy
gaet totten graue op dat ſi aldaer ſoude
weenen

Als nu Maria quã daer Jeſus was/ E
eñ ſach hẽ viel ſi tot ſinẽ voetẽ eñ ſprac tot
hẽ/Heere/waert ghi hier geweeſt/mijn
broeder en waer niet gheſtoruẽ/Alſe Je
ſus ſach weenẽ/eñ die ioedẽ oot weenen/
die met haer quamẽ/vergrimde hi indẽ
geeſte eñ ſcudde hẽ eñ ſprack Waer hebt
ghi hẽ geleget/Si ſprakẽ heere comt eñ
ſiet het/eñ Jeſu gingẽ die ogẽ ouer Doẽ
ſeidẽ die ioedẽ/Siet/hoe lief ſo heeft hi hẽ
gehadt/Maer ſommighe onder hen ſei-
dẽ/ Heeft hi dẽ blijndẽ die oogẽ open ghe
daen en conſte hi dã niet gemakẽ dat de-
ſe niet en hadde geſtoruẽ/Jeſus vergrim
de weder in hem ſeluen eñ quã tottẽ gra
ue Het was een ſpelunke/eñ eenẽ ſteen
daer op geleget
Jeſus ſprac heft den ſteene af Martha
die ſuſter des geſtoruene/ſeyt tot hẽ/hee-
re hi ſtinct nu/Want hi is vier dagich/Je
ſus ſpreect tot haer/En heb ic v niet ghe-
ſeyt Iſt dat ghi gelooft/ghi ſult die heer-

licheit gods sien/Doē hieuē si dē steen af
daer die gestoruene lach/Eñ Jhesus hief
sine oogē opwairts eñ sprac Vader ic dāc
ke v/dat ghi mi gehoort hebt/Nochtās ic
weet/dat ghi mi altijt hoort/mer om des
volcs wille/dat hyer omme staet/heb ic
geseit/dat si gelooué souden dat ghi mi ge-
sondē hebt

Doē hi dat geseit hadde/riep hi luyde
Lazare comt wt/Eñ die ghestoruene quā
mer wt/gebondē met graefdoeckē aen
voetē eñ hādē/eñ zijn gesicht verbonden
mz eenē zweetdoec/Jesus spreect tot hen
Ontbint hē eñ laet hē gaē/Hier om vele
der iodē die tot Mariā gecomē warē/eñ
sagē wat Jesus dede/geloof dē aen hem/
Maer zommige vā hen gingē tottē pha-
rizeē/eñ seiden hen wat Jhesus ghedaen
hadde

Doē versamēde die hooghe priesters
eñ die phariseē eenē raet eñ seyden/wat
doē wi/dese mēsce doet vele teekenē/latē
wi hē aldus/so sullē si alle aē hē geloouen/
zo comē die Romeinē/eñ nemē onse lant
eñ liedē/Een ōder hen/Caiphas dye des
seluē iaers hooge pryester was/sprac tot
hen/Ghi en weet niet/en bedēct oor niet
G het is ons beter/dat eē mēsce sterue voir
dat volc/dā dat geheele volck verderue/
sulcs en sprac hi nz vā hē seluē/maer wāt
hi des seluē iaers hooge priester was/pro
pheteerde hi/dat Jesus soude steruē voor
dat volc/eñ nz alleene voor dat volc/mer
dat hi die kinderē gods/die verstropt wa
ren/te samē soude bringē/Vā diē dagē aē
zo hyeldē si raet met malcāderē/hoe si hē
doodē mochtē

Eñ Jesus en wandelde niet meer vry
onder die iodē/maer hy ginc van daer in
eē lātscap bi die woestinē in eene stadt ge
naēt Ephrem/eñ hi verkeerde daer met
sinē discipulē/Eñ der iodē paesscē was bi
eñ daer gincker vele op te Jerusalem wt
dē lantscap voor paesscē/op dat si hen sou
dē reynigē/Doē stondē si eñ vraechdē na
Jesum/eñ sprakē met malcāderē indē tē-
pel/wat dunckt v/dat hi nyet en comt op
dat feest/Die hooge priesters eñ pharise-
en haddē eē ghebot wt latē gaē/waert dz
yemāt wiste waer hi ware/dat hijt te kē-

nē soude genē/dat si hē gripē mochtē

Dat.xij.Capittel

A Sesse dagē voor paesscē/quā Jesus mat/xxvi
te Bethaniē/daer Lazarus die ge- mar/xiiij
storuene was/welckē Jesus verwect had
de vādē doodē/aldaer maectē si hem een
auontmale/eñ Martha diende/Lazarus
wasser eē/die met hē ter tafelē satē/Doē
nā Maria eē pont saluē/met ongeualsch
ter costeliker saluē Nardē/eñ salfde zijne
voetē/eñ droochde zijne voetē met haren
hare/Eñ dat huis wert vol vādē ruecke/
der saluē/Doē sprac sijnder discipulē een
Judas Simonis soon Iscariothes/die hē
hier na verriet/Wair om en is dese salue
niet vercocht om drie hondert pēningen
eñ dē armē ghegeuē/Maer dat seide hy B
niet dat hi na die arme vraechde/maer hi
was eē dief eñ hadde dē budel/eñ droech
zo wat gegeuē wert/doē sprac Jesus/laet
se met vredē/sulcs heeft sy behoudē tottē
dage mijnder begrauinge/Wāt armen
hebt ghi altijt bi v/maer my en hebt ghy
niet altijt

Doen vernā vele volcs der iodē dat hi
aldaer was/eñ quamen/niet om Jhesus
wille alleē/maer oec om dat si Lazarū syē
soudē/welckē hi vāder doot verwect had
de/Maer die hooge priesters leiden daer
op toe/dat si Lazarum oec dodē soudē/wāt
om sinen wille ginghen vele ioden wech
eñ geloof dē aē Jesum

C Des anderen daechs vele volcks dat
op die feeste gecomē was/hoorde/dat Je-
sus te Jerusalē waert comt/eñ namē pal mat/xxi/a
mē tackē eñ gingē wt/hē te gemoete/eñ mar/xi/a
riepē Hosianna/gebenedijt es/dye daer luce/xix/c
comt indē name des heerē/eē coninc van psal/c/xv
Israel/Eñ Jesus vercreech een eselinne/ Za/ix/b
eñ ride daer op/Alzo dā gescreuē staet/en
vreest v niet/ghi dochter Ziō/siet v conic
comt ridē op eē esels vuelē/Mer sulcs en
verstondē sine discipulē mettē eerstē niet
maer doē Jesus verclaert wert/doē ghe-
dachtē si/dat sulcs vā hē ghescreuē was:
eñ hem sulcs gedaen hadde

Dat volck dat met hem was/doen hi
Lazarū wt dē graue ryep/eñ vādē doodē
verwecte/beroēde die daet/daer ō ōtmoettē

hē oot dat volc/om dat si hoorde dat hi sulc teke hadde gedaē Maer die phariseē zei dē onder malcādere Ghi siet dat wi nyet en voorderen/alle dye wereldt loopt hem na

Daer warē zommighe grieckē onder die gene die op gecomē warē dat si soudē aenbedē/op dat feeste/die tradē tot Philippū/die vā Bethsaida wt galileē was/ baden hē eñ sprakē/Heere wi wilden Jesum gerne siē/Philippus comt eñ seget Andries/Eñ Philippus eñ Andries seggēt voort Jesu/Jesus antwoorde hen eñ sprac Die tijt is gecomē/dat des mēschē soon verclaert sal werdē

Voirwaer/voirwaer/segge ic v/Het
D en si dat dat taruwen corne in dye aerde
Ma/xxvi d valle/eñ versterue/zo bliuet allene/mair
lat/vlii:d ist dz het versterft zo bringet vele vruchtē
luc/ix/ d/ Wie zijn leuē lief heeft die sale verliesen/
eñ wie sijn leuē op dese werelt haet/die zalt behoudē totten eewigē leuē/wie mi dienē wil dye volge mi na/eñ waer ic bē daer zal mijn dienaer oic zijn/eñ wie my dienet/dien sal mijn vader eerē

Nv is mijn siele verscrict/eñ wat zal ic seggē/Vader helpt mi wt deser vrē/noch tans daer omme bē ic in deser vrē ghecomē/Vader prijst uwē name/Doē quā eē stemme vādē hemel. Jc heb hem geprezē eñ wil hē weder prijsen/Doen seyde dat volc dat daer bi stondt eñ hoorder dat het donderde/Die ander seyden/dat Een ingel met hē sprake/Jesus antwoorde ende sprac Dese stēme en is niet om mijnent wille gesciet/maer om uwent wille

Nv gaet dat oordeels ouer die werelt
E Nv sal die vorste deser werelt wt gestotē
werden/Eñ als ic ic verhoget werde van der aerdē zoo wil icse alle tot mi trecken/
/pa/xviij:b Maer dat seyde hi om te kennē te geuē/
welker doot hi steruen soude/Doen antwoorde hē dat volc /wi hebbē gehoort in die wet/dat christus eewelic bliue/eñ hoe segt ghi dan des mēschen zoon moet verhoocht werdē/wie is dese mēschen zoon/ Doē sprac Jesus tot hen/dat licht is noch eenē cleinē tijt bi v/Wandelt te wile ghi dat licht hebt/op dat v die duysternissen niet en ouer vallen/Wie in duysternisse wandelt die en weet niet/waerwaert hy gaet/gelooft aē dat lichte/te wile ghi dat
lichte hebt/op dat ghi kinderē des lichts sijt. H
Jsai/liij/c

Sulcs sprac Jesus eñ ginc wech/ende verberch hē voor hen/eñ hoe wel hi sulcke tekenē voor hen dede/zo en geloefden si nochtans niet aē hē/op dat veruult zou de werdē die sprueke des prophetē Jsaie
dien hi seyt/Heere wie gelooft onsen pre Jsaie/vi c
dikē/eñ wien is dē arm des heerē geopēbaert/Daer omme en condē si niet gelouē/Wāt Jsaias seyt weder ōme/hi heeft haer ooghē verblijnt/eñ haer herte verhart/op dat si mettē oogē niet sien en soudē/noch metter hertē verstaē/eñ hen bekeren/eñ icse salich maecte/Sulcs seyde Jsaias/Doē hi sine heerlicheit sach/ende sprac vā hē/nochtās gheloefdē der ouersten vele aē hē/maer om der Pharizeē wille en beledē si dat niet/op dat si niet inden bāne gedaē en zoudē wordē/wāt si haddē lieuer dē prijs bi dē mēschē/dā bi God

Eñ Jesus riep eñ sprac/Wie aē mi gelooft die en gelooft niet aē mi/maer aē dē genē die mi gezōdē heeft/eñ wie my siet/ die siet dē genē die mi gezōdē heeft Jc eē licht bē in die werelt ghecomē/op dat zoo wie aē mi ghelooft niet in duisternisse en bliue. eñ wie mine woorden hoort eñ niet en gelooft dien en zal ic niet oordeelē wāt ic en bē niet gecomē dat ic die werelt zoude ordelē. mair dat ic die werelt salich zoude makē. Wie mi veracht eñ ontfanct mine woordē niet. die heeft al die hē oordeelt dat woort. Welc ic gesprokē heb. dat zal hē ordelē indē iōgstē dage. Wāt ic en heb nz vā miseluē gesprokē mair die vad die my gezōdē heeft. die heeft mi eē gebot gheghe uē Wat ic doē eñ sprekē sal. eñ ic weet dz zijn gebot dz ewige leuē es. daerō wat ic spreke dz spreke ic alzo gelijc my die vader gezeyt heeft Dat. xiij. Capittel.

Voor die feeste vā paesschē/doē Jesus A
bekēde/dz sinē tijt gecomē was/dat hi wt deze werelt tottē vad zoude gaē/gelijc hi de sine dye in de werelt warē had bemint zo bemide hijse tot dē einde toe. eñ na dē auōt etene/doē die duiuel nu al dē Juda Simonis Jscariot it herte had gegeuen

(dat hy hem

verradē soude/wiste Jesus dat hē die va-
der allet in sine hādē hadde gegheuē/eñ
dat hi vā gode gecomē was/eñ tot God
ginc/stont hi vandē auont male/op/hi le-
gede sine clederē af/eñ nam eē scortte eñ
omgordet daer na goot hi water in eē bec
ken begōste dē discipulē die voetē te was
schē eñ droechdese met dier scortte/dair hi
mede om gordet was

B Doē quā hi tot Simon Petrum/ende
die selue sprack tot hē Heere zout ghi my
mijne voetē wasscē/Jesus antwoorde eñ
sprac tot hē/ Dat ic doe/dat en weet ghy
niet/maer ghi sullet hier na/bevindē/doē
sprac Petrus tot hē ghi en zult mi die voe
tē nimmermeer wasschē/Jesus antwoir
de hē/En wassche ic v niet/zo en hebt geē
deel met mi/Simon Petrus spreeckt tot
hē/Heere niet alleen die voetē/maer ooc
die hādē eñ dat hooft/Jesus spreeckt tot
hem/Wie gewasschē is/die en behoeft nz
dan die voeten te latē wasschen/maer hi
is gheheel reyn/Eñ ghi sijt reyn mair nz
alle wāt hi wiste sinē verrader wel/daer
omme seyde hi/Ghi en sijt niet alle reyn

Doē hi nv haer voetē gewasscē hadde
eñ sijn clederē ghenomē sat hi weder ne-
der/eñ sprac weder omme tot hen Weter
ghi wat ic v gedaē hebbe/Ghi heetet my
meester eñ heere/eñ ghi segt recht daer
aen/wāt ic bēt ooc Ist dā dat ic uwe mees
ter eñ heere/v die voetē gewasscē hebbe/
zo zult ghi ooc v onder malcanderē die vo
ten wasschē/Een exempel heb ic v gege-
uen/dat ghi doet/gelijc ic v ghedaen heb
be/voor waer voor waer segghe ick v/die
C knecht en is niet groter dan zijn heere/
noch die apostel groter/dan dye hē geson
psa.lxxvij/ den heeft

Ist dat ghi sulcs weetet/salich zijt ghy
ist dat ghijt doet/Ic en segge niet vā v al-
len/ic weet/welke ic vercorē hebbe/maer
op dat die scrifture veruult werde/Dye
mijn broot etet/die tredet mi met voetē/
Nv segge ict v/eer dā het gesciet/Op dat
Mat/x/d/ wanneer het/gesciet is/dat ghi ghelooft
Luce/x/c dat ict ben/voirwaer/voirwaer ic segge
v/zo wie ontfanct ist dat ic yemandē seyn
de die ontfangt mi/eñ so wie mi ontfangt
die ontfangt diē/die mi gesondē heeft

Johannes Ca.xiij

Doen Jesus sulcs ghesept hadde/ver-
scudde hi hē indē geest/eñ ghetuichde eñ Mat/xxvi/c
sprac/voorwaer/voorwaer segge ic v/een Mar/xiiii/c
onder v sal mi verradē/Doē sagē die dis- Luce/xxij/c
cipulē malcanderē aē/eñ hen waert ban
ghe/vā welkē hi sprake Daer was eene
onder sijn discipulē die neder lach op den
scoot Jesu/welkē Jesus lief hadde diē wic
te Simon Petrus/dat hi verheisschē sou
de wie het ware vā dien hi seyde/Wende
die selue lach op dye borste Jesu eñ sprac
tot hem/Heere wie ist/Jesus antwoorde
die ist/dien ic dē bete in soppe eñ geue/eñ
hi doopte dē bete in/eñ gaf hem Juda/Si
mons Iscarioth/eñ na dien bete voer die
duuel in hem

D Doē sprack Jesus tot hē wat ghi doet/
dat doet ten gheringste/Maer dat selue
en wiste niemāt ouer tafele waer toe hijt
hem seyde/Sommighe meynde om dat
Judas dē buydel hadde/dat Jesus tot hē
seyde Coopt dat ons van noode is op dat
feeste/of dat hi dē armē yet gheuē soude/
Doen hi dē bete genomē hadde/ginc hy
ter stont wt/Eñ het was nachte/eñ doen
hi wt gegaen was sept Jesus Nv is des
menschen zoon verclaert/eñ God is ver
claert in hē/Es God verclaert in hem zo
zal hē God ooc verclarē in hē seluē/eñ zal
hem ter stont verclaren.

Lieue kinderkēs ic bē noch eē cleyne
wile bi v/Ghi sult mi soeckē eñ alzo ic tot
dē Joedē seyde waerwaerts ick ga/daer
en cont ghi niet gecomē/Eñ segge v nv/
Eē nieuwe gebot geue ic v dat ghi malcā
derē bemint/ghelijck ic v bemint hebbe/
daer bi sal alle mensche bekēnen/dat ghi
mijn discipulē zijt/ist dat ghi lief de onder
mācalderē hebt/Simō/Petrus spreeckt
tot hē/Heere/waer gaet ghi henē.Jesus
antwoorde hē.daer ic henen gae.en cont
ghi mi dese tijt niet gheuolgē.maer ghy
zult mi hier namaels volghen Petrus
spreect tot hē/Heere waer omme en can
ic v dese tijt niet geuolgē.ic wil mijn leuē
bi v latē Jesus antwoorde hē.Sult ghi v
leuē bi mi latē?Voorwaer.voorwaer ick
segge v.Die hane en sal niet craepen tot
dat ghi mi driemael verloechent sult heb
ben

Dat.xiiij.Capittel

A Ende hi sprack tot sinē discipulen V
herte en verschricke niet/ghelooft
ghi aē God/zo gelooft oec aē mi/In mijs
vaders huse zijn veel woeninghē Maer
waert dat niet en ware zo wilde ic seggē
dat ic henē gae/om v die plaetse te berey
dē eñ of ic wech ga/om v die plaetse te be
reydē/zo wil ic nochtans weder comē/eñ
v tot mi nemē/op dat ghi zijt daer ick ben
eñ waer ic henē gae dat weet ghi/eñ den
wech weet ghi oec

Thomas spreect tot hē/Heere wy en
weten niet waer ghi henen gaet/eñ hoe
condē wi dē wech gewetē/Jesus spreect
tot hē Ic bē dē wech eñ die waerhiet/eñ
dat leuē/Nyemant en comt tottē vader/
dan door mi/waert dat ghi mi kende/zoo
kende ghi oec minen vader/eñ vā nu kēt
ghi hem/eñ hebt hem gesien

Philippus seyt tot hē/Heere toondt
B ons den vader/zo genueghet ons/Jesus
spreect tot hē/Alzo lange ben ic bi v eñ en
hebt mi niet ghekent/Philippe/wie my
gesien heeft/die heeft den vader ghesien
eñ hoe spreect ghi dan/toont ons den va
der/En gelooft ghi niet dat ic indē vader
eñ die vader in mi is?

Die woordē die ick tot v spreke/dye en
spreke ic niet vā mi seluē maer die vader
die in mi woent/die selue wet die werckē
Ghelooft mi dat ic inden vader eñ die va
der in mi is/En is dat niet so gelooft my
doch om der wercken wille

Voir waer/voir waer ic segge v/Wye
aen mi geloeft die sal die werckē oec doē/
die ic doe/eñ sal groter dan dese doē/wāt
ic ga tottē vader/Eñ ist dat ghi dē vader
yet in minē name zult bidden/dat wil ick
doen/op dat die vader gepresen werde in
den sone Ist dat ghi yet bidden in minen
name dat sal ic doen

Hebt ghi mi lief/zo hout mijn gebodē/
eñ ic wil dē vader biddē eñ hi sal v eenen
anderē trooster geuē/dat hi bi v bliue in.
der ewicheit/dē geest der waerheit/welke de
werelt niet en mach ontfaē/wāt si en siet
hē niet/eñ en kēt hē niet/mair ghi kēt hē
wāt hi blijft bi v/eñ sal in v sijn/Ic en wil
v geene weesen laten/ick come tot v

Het is noch een weynich zo en zal my C
die weerelt niet meer sien maer ghi zult
mi sien/wāt ic leue eñ ghi zult oock leuen
Inden seluē dage zult bekennē/dat ic in
den vader ben/eñ hi in mi eñ ic in v

Wie mine gebodē heeft eñ houtse/die
ist die mi lief heeft/Eñ wie mi bemint die
sal vā minē vader bemint werdē eñ ic sal
hē beminnē eñ mi hem openbarē Judas
niet die Iscariothes spreect tot hē/Heere
wat ist dan/dat ghi ons v seluen wilt opē
barē eñ niet der werelt/Jesus antwoor.
de eñ sprack tot hē Wie mi bemint die sal
mijn woort houdē/eñ mijn vader zal hem
beminnē/Eñ wi zullē tot hē comē eñ wo.
ninge bi hē makē/Maer wie mi niet en
bemint/die en hout mijn woort niet/Eñ
dat woordt dat ghy horet en is niet mijn/
maer des vaders die mi gesonden heeft/ D

Sulcs heb ic tot v gesprokē te wile dat
ic bi v gheweest ben/Maer die trooster
die heilighe geest/dē welken mijn vader
seynden sal in minē name/die selue zalt v
allet leren eñ sal v ingeuē allet dat ic v ge
seyt hebbe

Den vrede laet ic v/minē vrede gheue
ic v/Ic en geefs v niet gelijcken die wee.
relt geeft/V herte en verschricke nyet/eñ
en vrese niet Ghi hebt gehoort dat ic ghe
zeit hebbe Ic ga wech eñ come weder tot
v haddet ghi mi lief/tō zout ghy v verbli.
den dat ic geseyt heb/ic ga totten vader/
want die vader is groter dā ic eñ nu heb
ic v geseyt/eer dan het gesciet/op dat alst
nu gesciedē sal dat ghi glouet

Ic en sal voort meer niet vele my v spre
ken/wāt die prince deser werelt comt/eñ
en heeft niet aē mi/Maer op dat die wee
relt bekēne dat ick dē vader beminne/eñ
dat ic alzo doe als mi die vader ghebođen
heeft/Staet op/eñ laet ons van hier gaen

Dat.xv.Capittel

Ic bē eene rechte wijnstoc/eñ mijn A
vader een wijngardenier/Eē yege.
like wijnrāncke aē mi/die geen vrucht en
bringt/sal hi af snijdē/eñ eenē ygheelikē
die daer vrucht bringt/zal hi reynigē/dat
hi meer vruchtē bringe/Ghi zijt nu reyn
om des woorts wille dat ic tot v gesprokē
hebbe Blijft in mi eñ ic in v Gelijc als dē

wijnrancke geen vruchte van hem seluē en can gebringē het en si dat hi in dē wijn stock bliue/Also ghi oec niet/het en si dat ghi in mi blijft

Ic ben den wijnstock/ghi zijt dye wyn-rancken/Wie in mij blijft/eñ ic in hē/die bringet vele vruchte/want sonder mi en cont ghi niet ghedoen/Wie niet in mi en blijft/die wert wech geworpē/gelijc eene wijnrācke eñ verdoret/eñ mē vergadert se eñ worpse int vier/ende verbernt se/Ist dat ghi in mi blijft eñ mijne woordē in u bliuen/zult ghi biddē wat ghi wilt/ende het sal u ghescieden/Daer inne wert mijn vader ghepresen dat ghy vele vruchten bringt/eñ werdet mine discipulen

B Gelijc als mi mijn vader bemint heeft also heb ic u oec bemint Blijft in mijnder liefdē Ist dat ghi myn ghebodē hout zoo blijft ghi in mijnder liefdē/ghelijck als ic mijns vaders gebodē ghehoudē hebbe/ eñ bliue in zijnder liefdē/Sulcs heb ic tot u gesprokē op dat mijn bliscap in u bliue eñ uwe bliscap volcomen werde/Dat es mijn ghebot/dat ghi malcanderē beminnet/gelijc als ic u bemint hebbe/Niemāt en heeft groter liefde/dan die dat hi zijne leuen latet voor zijn vrienden Ghi zijt mine vriendē/ist dat ghi doet/zo wat ic u gebiede Ic en segghe voort aen niet dat ghi knechten sijt/wandt een knecht en weet niet/Wat sijn heere doet/U liedē heb ick gesept dat ghi vriendē zijt/Wāt allet wat ic van minē vader heb gehoort/heb ick u cont gedaen

Ghi en hebt mi nz vercorē mer ic heb u vercorē eñ geset/Dat ghi henē sout gaen eñ vruchte bringen eñ uwe vruchte bliue op dat so wat ghi den vader bit in minen name dat hijt u geue

Dat gebiede ic u/dat ghi malcanderē
C bemint Ist dat u die werelt hatet zo weet
math/x/c/ dat si mi eer dan u gehatet heeft/Waert
Luce/vi/f/ ghi vāder werelt zo hadde die werelt dat hare lief/Maer wāt ghi niet vāder werelt en zijt/maer ic hebbe u vāder werelt vercorē daerom hatet u die werelt/Ghedinct mijns woorts dat ic u gesept hebbe die knecht en is nz groter dan zijn heere hebben si mi veruolcht/si sullē u oec ver-

uolgen/hebben si mijn woort ghehoudē so sullen zijt uwe oec houden

Maer dat sullē si u alle doē om mijns D
naems wille/wāt si en kennē diē niet die mi gesonden heeft Waert dat ic niet ghecomen en ware eñ hadt hen geseit/zo en haddē si geē sonde/maer nu en connē si niet voor ghekeerē/om haer sondē te ontsculdigen

Wie mi hatet/Die hatet oock mijnen vader En hadde ick nyet onder hen dye werckē gedaē/die geē ander ghedaē en heeft/zo en haddē si geen sonden/Maer nu hebbē zijt ghesien/eñ nochtās beyde mi eñ minē vader gehatet/Doch dat veruulc werde die spraecke in haerder wet psal/xxxiiij
bescreuē/Si hebben mi sonder sake ghehatet

Als die trooster comē sal/welken ic u seyndē sal vādē vader dye geest der waerheyt dye vādē vader wtgaet/dye sal getugē vā my/eñ ghy sult oec getuygen/wandt ghy zijt van beginne by my gheweest

Dat.xvi.Capittel

Sulcs heb ic tot u gesprokē dat ghy A ma/xxiiij.a
u nyet argherē en sout Sy sullē u mar/xiij.b
indē bā doē/dē tijt cōt dat zo wye u dodet Luce/xxi/c
zal meynē/dat hy gode eenen diēste daer aē doe/eñ sulcs zullē si u daer om doē/dat si noch my noch mijnē vader bekent en hebbē Maer sulcs heb ic tot u gesproken op dat wāneer dē tijt comē sal/dat ghy dā gedinct dat ict u gesept hebbe/Maer sulcs en heb ic vā beginne nyet gesept wāt ick was by u

Maer nu ga ic henē tottē vader dye my B
gezōdē heeft/eñ niemāt ōder u en vraecht my/waer gaet ghy henē/maer want ick sulcs tot u gesprokē heb/zo es u herte vol truerēs geworden/maer ic seg u die waerheyt Het es beter dat ic wech ga/Wāt ist dat ic nyet wech en ga/zo en coēt de trooster nyet tot u/maer ist dat ic wech ga/zoo wil ic hē tot u seyndē/eñ als de selue coēt dye sal de werelt straffē/ō dye zōde/eñ om dye gerechticheyt/eñ om dat ordeele/om de zōde/dz si nz aē my en ghelouē/eñ om dye gerechticheyt dz ic tottē vader ga eñ ghi mi voort nyet meer en siet/om dz ordeele dat dye prince deser werelt geoordeelt es

Ic heb v noch vele te seggē/maer ghy
en connes nv niet gedraghen/maer als
gherne/die geest der waerheit comē sal/
C die sal v in alle waerheit leiden/want hy
en sal niet vā hē seluen sprekē/maer wat
hi horē zal/dat sal hi spreken eñ wat toe co
mende is/dat sal hi v vercondighē/Allet
wat die vader heeft dat is mijn/daerom
me heb ic geseit/hi zalt vā dē minē nemē/
eñ v vercondigen

Ouer een weinich en sult ghi mi nyet
sien/eñ weder ouer een weinich zult ghi
mi sien/want ic ga totten vader/doē spra
ken zommige onder sijn discipulē onder
malcāderē/wat is dit dat hy tot ons seyt/
Ouer een weinich zo en zult ghi mi nyet
sien/eñ weder ouer een weynich zo zult
ghi mi sien Eñ dat ic totten vader ga/wē
D seydē si/wat is dit/dat hi seyt/ouer eē wei
nich Wi en weten niet wat hi spreeckt
Doen mercte Jusus dat si hē vraghē wil
den/eñ sprac tot hen Daer af vraecht ghi
onder malcanderē dat ic geseyt hebbe/o.
uer een weynich/zo en zult ghi mi niet siē
eñ weder ouer een weynich zult ghy my
sien/Voir waer voir waer ic segge v/ghi
zult weenen eñ huylen Maer die werelt
zal haer verbliden/ghi zult truerich zijn/
maer v truericheit/sal tot eēder bliscapē
werden

Een wijf als si baert/heeft si truerich.
E heit want hare vre is gecomē/maer als
si dat kint gebaert heeft/zo en ghedenct
si des bangicheit niet meer/om der blisca
pen wille/dat die mensche ter werelt ge
boren is/Eñ ghi hebt nu ooc truerichept
maer ick wil v weder sien/eñ v herte sal
hem verblidē/eñ niemāt en sal v bliscap
van v nemen/eñ inden seluen daghe en
zult ghi mi niet vraghen Voir waer/voir
waer ic segge v/ist dat ghi den vader yet
bidt in minen name/zo zal hijt v gheuen/
Tot noch toe en hebt ghi niet ghebeden
in minen name/Bidt zo zult ghi ontfaen
F dat uwe bliscap volcomen si

Sulcs heb ic tot v doir segwoordē ge
sproken/Maer den tijt comt dat ick niet
meer doir seg woorden met v spreken en
sal Maer v vrij wt vercondigen van mi
nen vader In dien seluen daghe zult

ghi bidden in minē name/Eñ ic en segge
v niet/dat ic den vader voor v biddē wil/
want hi die vader selue bemint v/om dat
ghi mi bemint hebt/eñ gelooft dat ic van
gode wtgegaen ben/Ic ben van gode wt
gegaen ende ghecomen in dese weerelt
Wederom verlate ick die werelt/eñ gae
totten vader G

Sijne discipulen seggen tot hem/Siet
nu spreect ghi vrij wt/eñ en segt geen seg
woort Nu weten wi dat ghi alle dingen
weet/eñ en behoeft niet/dat v yemandt
vrage/daer omme gelouen wi dat ghi vā
gode wt gegaen zijt/Jesus antwoorde hē
Nu gelooft ghi/siet die vre comt/eñ is nu
al ghecomen dat ghi verstroept werdet/
een yeghelike in dat sine/eñ mi alleen la
tet eñ ic en ben niet alleē/want die vader
is bi mi

Sulcs heb ic met v gesproken/dat ghi
in mi vrede sout hebbē in die werelt hebt
ghi bangicheit/maer zijt getroost/ic heb
die werelt verwonnen A

Dat.xvij.Capittel.

Sulcs sprac Jesus eñ hief sine oogē
op ten hemel/eñ sprack Vader die vre is
hier/dat ghi uwen zoon verclaret/op dat
v dijn zoon ooc verclare/Gelijc als ghi hē
macht hebt gegeuen ouer alle vleesch op
dat hi dat eewige leuē geue/alle dē genē
die ghi hem gegeuen hebt Maer dat es
dat eewige leuē dat si kēnē/dat ghi alleē
warachtelick God zijt/eñ dien ghi gezon
den hebt Jesum christum/bekennen Ick
hebbe v verclaert opter aerdē/eñ volejnt
dat werck dat ghi mi gegeuen hebt/dat
ic doen soude/Eñ nu verclaert mi ghi va
der/bi v seluen/metter claerhept/die ick
voor v hadde/eer die werelt was/Ic heb
uwen name geopenbaert/den menschē
die ghi mi vander werelt ghegeuē hebt/ B
Si waren v/eñ ghi hebtse mi ghegeuen
eñ si hebben v woort ghehouden/Nu we
ten si/dat allet wat ghi mi gegeuen hebt
si van v/Want die woorden die ghi mi ge
geuen hebt heb ic hen gegeuen/eñ si heb
bent ontfangen eñ bekent warachteluck
dat ick van v wt ghegaen ben/ende heb.
ben ghelooft dat ghy my gesonden hebt

Ick bidde voor hen.ende en bidde niet

voor die weerelt/maer voor die ghi mi ge
geuē hebt/wāt si zijn v/eñ allet wat mijn
is dat is dijn/eñ wat dijn is/dat is mijn/eñ
ic ben in hen verclaert/eñ ick en ben niet
meer in die weerelt/eñ si sijn in dye wee.
relt eñ ic come tot v/Heylighe vader/be.
houtse in uwē name die ghi mi gegeuen
hebt dat si een zijn/gelijc als wi/Te wijle
dat ic bi hen was in die weerelt/behieldt
icse in uwē name/Die ghi mi gegheuen
hebt/die hebbe ic bewaert/eñ daer en is
geene van hen verlorē/dan alleē dat ver
loren kindt/op dat dye scrifture veruult
soude werden

C Maer nu come ic tot v/eñ spreke sulcs/
in die werelt/op dat si mine bliscap volco
men in hen hebbē/Ic heb hen v woort ge
geuen/eñ die weerelt haetse/wāt si en zijn
niet vāder weerelt/Ic en bidde nyet/dat
ghise vāder weerelt neēt/Maer dat ghi
bewaert vandē quade/Si en zijn niet vā
der weerelt/gelijc als ic oock niet vander
weerelt en bēn/Heilichtse in uwer waer
heit/V woort is die waerheit Gelijck als
ghi mi gesondē hebt in die weerelt/also
heb icse ooc in die weerelt ghezondē/Ick
heilige mi seluē voor hen/op dat si gehey

D licht zijn inder waerheit.
Maer ic en bidde voor hen niet alleen/
mer oock voor die gene die door hair woirde
aē mi gelouē sullē/op dz si alleē zijn/gelijc
als ghi vader in mi eñ ic in v/dat si ooc eē
in ons zijn/op dat die weerelt geloue dat
ghi mi gezondē hebt/eñ ic heb hen gege.
uen die claerheit/die ghi mi gegeuē hebt
op dat si een sijn ghelijck als wy een zijn
ick in hen ende ghi in mi/op dat volcomē
zijn mogen in een/eñ dat dye weerelt be.
kenne/dat ghi mi gezondē hebt/eñ hebt
se bemint/gelijc als ghi mi bemint hebt/
Vader ic wil/dat waer ic bē/die ooc zijn
die ghi mi gegeuē hebt/op dat si die clair
heit/siē die ghi mi gegeuē hebt/wāt ghy
hebt mi bemint/eer dan die weerelt ghe
grondet waert/Gerechtighe vader/dye
weerelt en heeft v niet gekēt/mer ic heb
v gekent/eñ dese hebbē bekent dat ghy
mi gezōdē hebt/eñ ic heb hen uwē name
condt gedaē/eñ wil hē condt doen/op dat
die liefde/daer mede ghi mi bemint hebt

si in hen eñ ic in hen

Dat.xviij.Capittel

Doen Jesus sulcs gesprokē hadde/ A
ginc hi wt met sinē discipulē ouer mat.xxvj
die beke Cedron/daer was eenē hof/daer mar.xiiij
inne ginc Jesus/eñ sine discipulē Eñ Ju luce.xxij
das die hē verriet/wiste die plaetse oock
want Jesus versamēde hē daer dickwile
met sinē discipulē Doen nu Judas tot hē
genomē hadde die rotte eñ der hoogher
priesters eñ der phariseen dienaers/quā
hi derwaerts met fackē/lāteernē eñ met
wapenē/als nu Jesus wiste allet wat hē
ouer comē soude/ginc hi wt/eñ sprack tot
hen/Wiē soect ghi/Si ātwoordē hē Jesū
van Nazareth/Jesus seit Ic bent
Eñ Judas die hē verriet/stont by hen
als nu dā Jesus tot hen sprac/Ic bent/zoo
wijctē si te rugge eñ vielen neder ter aer
dē Doen vraechde hi hen weder om/wiē
soect ghi/Si seidē/Jesum van Nazareth Jo.xvij
Jesus ātwoorde/Ic heb v geseit dat ict si
soect ghi mi dā/zo laet dese gaē/op dat dat
woort veruult soude werdē/dwelc hi seit
Ic en heb dier geene verloren die ghi my
gegeuē hebt
Doē hadde Simon Petrus eē zweert
eñ toocht wt/eñ sloech na des hoogē prie
sters knechte eñ hyeu hē zijn rechter oor
af/eñ die knecht hiet Malchos/doē sprac
Jesus tot Petrum/Steect v zweert in de
scede/En sal ic dē kelc niet drinckē/die my
mijn vader gegeuen heeft/Eñ dye rotte
eñ die ouer hooftmā eñ dye dienaers der
iodē namē Jesum eñ bonden hem/ende
leiden hem ten eersten tot Hannam/die B
Caiphas zwager was/welke hooge prie
ster des iaers was/eñ het was Capphas Jo.xi.g
die dē iodē rypedt/Het ware goet/dat een
mensce werde verdaē voor dat volc
Eñ Simon Petrus volchde Jhesum mat.xxvj
na/eñ een ander discijpule/dye selue disci mar.xiiij
pule was dē hoogē priester bekent/ende luce.xxij
ginc met Jesu in/in des hoogē pryesters
pallays/Maer Petrus stont daer buytē
voor die duere/Doen ghinc die ander dis
cipule die den hoogē priester bekēt was/
wt/eñ sprac metter duerwaerster eñ ley
de Petrum in/Doen sprac die duerwair
ster tot Petrū/En sijt ghi niet wt des mē

ſcen diſcipulē eē? Hi ſprac/Jc en bens niet
Die knechtē eñ dienaers ſtonden eñ had
den een cool vper gemaect/wāt het was
cout/eñ wermdē hen Eñ Petrus ſtont bi
hen eñ wermde hem
D Eñ die hoge prieſter vraechde Jeſum
van ſinē diſcipulē eñ vā ſine leeringe/Je
ſus ātwoorde/Jc hebbe vrij openlic geſpro.
ken voor die weerelt/Jc hebbe altijt ghe
leert inder ſcolen eñ indē tēpel/daer alle
iodē te ſamē comē/eñ en heb niet in winc
kelen geſprokē/wat vraecht ghi mij daer
na/die gehooret hebbē/wat ic tot hen ge.
ſprokē hebbe/ſiet dye ſelue weten wat ic
geſeit hebbe/als hi ſulcs ſprac/ſloech/der
dienaers eē/Jeſum int aenſicht eñ ſeide/
Sout ghi den hoogē prieſter alzo ātwoor
dē Jeſus ātwoorde/heb ic qualic gheſpro.
ken/zo bewijſt dat/mer heb ic wel geſpro
ken wat ſlaet ghi mi/eñ Hannas ſeynde
hē gebondē tottē hogē prieſter Cayphas
Eñ Simon Petrus ſtont eñ wermde
hē/Doē ſeidē ſi tot hē En ſijt ghi niet zijn
der diſcipulē eē/Hi verloochēdet eñ ſprac
E Jc en bē niet/des hoogē prieſters knech
te eene/een maech des geēs/diē Petrus
dat oor af gehoudē hadde/ſeyt/En ſach ic
v niet indē hof bi hē/Doē verloochendet
croüf v/a/ Petrus weder omme/eñ ter ſtont craep.
crijai dedye hane
Doē leidē ſi Jeſum vā Caypha voor dz
rechthuis/eñ het was vroech/eñ ſi en gin
gen niet in dat rechthuys/op dat ſi nz on.
reyn en ſoudē werdē/mer dat ſi dat paeſ.
lam eten mochtē Doē ginck Pilatus tot
hen wt eñ ſprac/Wat clachte brengt ghy
tegen deſen menſce/Si ātwoordē eñ ſey
den/Waert dat deſe menſce niet een miſ.
dader en waer/wi en hadden hem v niet
F ouer gheleuert/Doen ſeyde Pilatus tot
hen/So neēt ghi hē eñ oordeelt hē nae u.
we wet/Doē ſeidē die ioden tot hē Wi en
derren niemādē dodē/op dat veruult ſou
de werdē dat woort Jheſu/welck hi ſeide
wē hi te kēnē gaf/mer welker doot hi ſter
uē ſoude.
Doen ginck Pilatus weder int recht
huis/eñ riep Jeſum eñ ſprac tot hem Sijt
ghi der iodē coninc? Jeſus ātwoorde/ſpre
ket ghi dat vā v seluē? of hebbē v āders

van mi geſeit/Pilatus antwoorde/Ben
ic een iode/v volc eñ die hooghe prieſters
hebbē v mi ouer geleuert/wat hebt ghy G
gedaē/Jeſus ātwoorde/Mijn rijck en es
niet vā deſer weerelt/Ware mijn rijc vā
deſer weerelt/mijn dienaers ſoudē daer
voor ſtridē/dat ic dē iodē niet ouer ghele.
uert en ſou werdē/mer nv en is mijn rijc
niet van hier/Doē ſprack Pilatus tot hē
So ſijt ghi nochtans een coninc/Jheſus
antwoorde/Ghi ſegget/Jc ben doch een
coninc/ic bē daer toe geborē/eñ op die we
relt gecomē/dat ic dye waerhz getuygen
ſoude/wie wt die waerheit is/dye hooret
mine ſtēme/Pilatus ſeit tot hem/Wat is
die waerheit
Eñ doen hi dat geſeit hadde/ginck hy
weder wt/tottē iodē/eñ ſpreect tot hen/ic
en vinde geene ſcult aen hem/maer ghy
hebt een gewoonte/dat ic v Spaeſſcens
eenē los late/wilt ghi nv dat ic v der iodē
coninc los late/Doen crijſchten ſi weder
alte ſamen/ende ſprakē/niet deſen maer
Barraban/Eñ Barrabas was een moor
denaer

Dat.xix.Capittel mat xxvii mar/xv/c/

Doen nam Pilatus Jheſum/ende A
geeſſelde hem/eñ die crijſchknech
ten vlochtē een croone van doornen/ende
ſettenſe op zijn hooft/eñ deden hē eē pur.
pur cleet aen/ende ſeiden/Sijt ghegruet
lieue coninc der iodē/ende ſloegen hē int
aenſicht/Doen ginck Pilatus weder wt
eñ ſprac tot hen/Siet/ic bringen wt tot v/
dat ghi bekennen ſout dat ic gheen ſcult
aen hem en vinde Alſo ghinc Jheſus wt/
eñ droech een doornen crone eñ purpur
cleedt/ende ſpreeckt/Siet/welcken men
ſce/Doen hem die hooghe prieſters ende
dienaers ſagen/crijſchten ſi ende ſprakē/
Cruyſt/cruyſt. Pilatus ſeit tot hen. Neēt
ghi hem. eñ cruyſt/want ic en vijnde geē
ſchult aen hem/Die ioden andtwoorden B
hem/Wy hebben een wedt/ende na dye
wet ſal hi ſteruen/want hy heeft hē seluē
gods ſoon gemaect/
Doen Pilatus dat woort hoorde vreeſ
de hi noch meer/ende ginc weder in dat
rechthuys/ende ſpreect tot Jeſu/vā wāne

sijt ghi?Maer Jesus en gaf hem geē ant
woort/Doē sprac Pilatus tot hē/En spre-
ket ghi mi niet?En weet ghi niet dat ick
macht hebbe v te cruycen/eñ macht heb
be v vry te latē?Jesus antwoorde Ghi en
sout gheen macht hebbē ouer mi/waert
dat si v niet van bouen en waer gegeuen
daer om die mi v ouer geleuert heeft/die
heeft grooter sonde/Vā dier tijt voort/lei
de Pilatus toe/hoe hi hem mochte los la
ten/Maer die iodē crijschten eñ spraken/
C Laet ghi desen los/zoo en zijt ghi des key
sers vrient niet/wāt wie hē coninc maect
marc/xv/b die is tegen den keiser.
mat/xv/d. Doen Pilatus dat woort hoorde/leide
luce/xxiij/c hy Jesum wt/eñ sat op den rechter stoel/
in die plaetse/die daer heetet Plaueptsel
met int Ebreeusch Gabbatha/Ende het
was den bereydach/des paesscēs/om die
seste vre/eñ seit tottē iodē/siet/uwe coninc
Maer si crijschten/wech/wech/met dien
cruyst hē Pilatus seit tot hen/Sal ic uwē
coninc cruycē/Die hooghe priesters ant-
woordē/wy en hebbē geenen coninc dan
den keyser/Doē ouerleuerde hi hem/dat
hi gecruyst soude werden/
Eñ si namē Jesum tot hen/eñ leyden
hē wech/eñ hy droech zijn cruyce/eñ ginc
D wt/totter plaetsen/dye daer heet schedel-
plaetste/welcke opt Ebreeusch heet Gol-
gatha/Aldaer cruysten si hē eñ met hem
twee andere op beide sidē Eñ Jesum int
middel/Eñ Pylatus screef eē opscrift/eñ
settet opt cruys/Eñ was gescreuē Jesus
vā Nazareth/der iodē coninc Dit opscrift
lasen vele iodē/Want die plaetse was by
der stadt daer Jesus gecruyst is/Eñ het
was gescreuen in Ebreeusche/griecse/eñ
in latijnsce sprake/Doē zeiden dye hooge
priesters der iodē tot Pilatum/En scrijft
niet/der iodē coninc/maer dat hi gheseyt
hebbe/Ic ben der iodē coninc/Pilatus āt
woorde/Wat ic gescreuen hebbe/dat heb
be ic gescreuen
E Die crijschknechtē/doen si Jesum ghe
cruyst haddē namē si sine cleederē/ende
maectē vier deelen/een yegeliken crijsch
knechte een deele/Daer toe ooc den rock
Maer den roc was ongenayt/van bouē
ghewrocht gebreit ouer al/Doē sprakē si on-

der malcāderē/En laet ons dien niet dee
len/maer daer om loten/wies hy sijn sal/
op dat veruult soude werden die scriftue psal/xxi
re/die daer seit Si hebben mine cleederē
onder hen gedeelt/eñ hebbē ouer minen
roc dat lot geworpen/Sulcks deden dye
crijschknechten/
Eñ bi tcruyce Jesu stont sine moeder/
eñ zijder moeder suster Maria cleophas
wijf/eñ Maria magdalena/Doen nv Je
sus zijn moeder sach/ende den discipule
daer bi staen/dien hi lief hadde/zo spreect
hi tot zijnder moeder/Wijf/siet/dat is dijn
sone/daer na spreect hi tottē discipel/siet/
dat is v moeder/Eñ dye discipule namse
van stondē aē/tot heymwaerts
Daer na als Jesus wiste/dat het nv al
volbracht was/op dat die schriftuere ver F
uult soude werden/spreeckt hi/mi dorstet
Daer stont een vat vol edics/eñ si vuuldē
eē spongie met edic/eñ leydēse om ysope/
eñ hyeldēt hē aē dē mont/Doē nv Jesus
den edic genomen hadde/sprack hi/het is
volbracht/eñ neichde dat hooft ende ver-
scidt
Eñ die iodē/wāt het bereydach was/
op dat die lichamē niet aēt cruyce en sou-
den blijuē op dē sabbath(wāt des seluen
Sabbaths dach was groot)badē si Pila-
tū/dat haer beenē gebrokē eñ af genomē
soudē werdē/Doē quamē die crijsknech
ten eñ brakē dē eerstē die beenē/eñ dē an
derē/dye met hē gecruyst was/Mer als
si tot Jesum quamē/doē si sagē dat hy nv
gestoruē was/zo en brakē si hē dye beenē
niet/mer der crijschknechtē een/opende
sine side/met een speere/eñ ter stont ginc
daer bloet eñ water wt
Eñ die dit ghesien heeft/die heuet be-
tuycht/eñ zijn getuyghenisse is warach-
tich/ende die selue weet dat hi waer seyt
op dat ghi oc gelooft/want sulcs is ghe-
schiet/dat die schriftuer veruult soude wer
den/Ghy en sult hem geen been breken/ Exo/xij/g
eñ weder omme seit een ander scriftuer/ Zac/xij/c
Si sullen sien in welcken si gesteken heb G
ben.
Daer na badt Joseph van Arimathia
die een discipel Jhesu was/maer heyme
lic wt vreesen der ioden/Pilatum/dat hy

dat lichaẽ Jesu af soude mogẽ nemẽ/Eñ
Pilatus oorloofde dat/eñ Nicodemus die
te vorẽ tot Jesum bider nacht ghecomen
was/quã oot/dye bracht myrrhe/eñ aloe
onder malcãderẽ bi hondert pondẽ Doẽ
namẽ si dat lichaẽ Jesu/eñ bondent met
lijnẽ doeckẽ eñ mettẽ specerieẽ/gelijc dye
iodẽ plegẽ te begrauẽ/Eñ in dye plaetse
daer hi gecruyst wert/was eenen hof/eñ
indẽ hof een nieuwe graft/daer noch nie.
mant in gelept en was aldaer leydẽ si Je
sum om der iodẽ bereidachs wille/om dz
het graft by was/

Dat.xx.Capittel

A O P der sabbathen een/comt Maria
magdalena vroech doẽt noch duys-
xviij ter was/tottẽ graue/eñ syet/dat den steẽ
xvi.a vandẽ graue wech was/doẽ loopt si ende
xxiiij.a comt tot Simon Petrum eñ tot den ande
ren discipule/welkẽ Jesus lyef hadde/eñ
seyt tot hen/Si hebbẽ dẽ heere wech ge.
nomẽ wt den graue/eñ wi en weten niet
waer si hẽ gelept hebbẽ/Doen ginck Pe
trus eñ die ander discipel wt/eñ quamen
tottẽ graue/Eñ die twee liepẽ gelijck/eñ
die ander discipule liep voor/snelliker dan
B Petrus/eñ quã eerst totten graue/hi kijc
ket daer inne/eñ siet die lakenẽ ghelept/
eñ dẽ zweetdoeck/diẽ Jesu om thooft ghe
bõdẽ was/niet bi die lakene gelept/mer
besidẽ/in gewondẽ in een besonder plaet
se Doẽ gincker dye ander discipule ooc in
die ten eerstẽ aent graft quã/eñ sach ende
geloofdet/Wãt si en wisten die scriftuere
noch niet/dat hi vãdẽ dodẽ verrisen moe
ste/Doen gingẽ die discipulẽ weder te sa
men

C Eñ Maria stont voort graft/eñ weẽ.
de daer butẽ/Als si nu weẽde/kijcket si in
dat graft/eñ siet twee ingelẽ in wittẽ cle.
derẽ sittẽ/eenẽ tottẽ hoofde/eñ dẽ anderẽ
tottẽ voetẽ/daer si tlichaẽ Jesu henen ge.
lept haddẽ/Eñ die selue seyden tot haer/
Wijf wat weẽt ghi/Si seit tot hen/si heb
ben minẽ heere wech genomẽ/eñ ick en
weet niet/waer si hẽ henẽ gelept hebben
eñ als si dat seide keerde si haer te rugge
eñ siet Jesum staẽ/eñ en weet niet datter
Jesus es/Jesus spreect tot haer:wijf wat
weẽt ghi/wien soect ghi/Si meynet/dat

het die houenier si/eñ seyt tot hẽ/Heere
hebt ghi hẽ wech gedragen/so segget mi
waer hebt ghi hẽ henẽ gelept/zo wil ick D
hẽ halẽ/Jesus spreeckt tot haer/Maria/
doẽ keerde si haer omme eñ seit tot hem/
Rabuni/dat heet/meester/Jesus seyt tot
haer/En roert mi niet aẽ/wãt ick en ben
noch niet op geuarẽ tot minẽ vader/mer
gaet henẽ tot minẽ broederẽ eñ segt hen
Ic vare op tot minẽ vader/eñ tot uwẽ va
der/tot minẽ god/eñ tot uwen god/Ma.
ria magdalena comt eñ vercondiget den
discipulẽ/Jc hebbe den heere ghesien/eñ
sulcs heeft hi tot mi geseit

Eñ opten auont desseluen sabbaths/ E
doen die discipulen vergadert eñ die due lu.xxiiij.d.
ren besloten waren/wt vreese der ioden/
quam Jesus ende tradt midden in/ende
spreect tot hen/Hebt vrede/Ende als hy
dat seide/toont hi hen die handen ende si
ne side/Doen worden die discipulen blij.
de/dat si den heere saghen/Doen sprack
Jesus weder omme tot hen/Hebt vrede/
Ghelijc als mi mijn vader ghezondẽ he.
uet/zoo seynde ick v/Eñ doen hi dat seide
blies hi op hen/ende spreect tot hen/Ont
fanct den heilighen gheest/den welcken
ghi die sonden verlaet/dyen zijn si verla.
ten/ende den welcken ghise behout/dien
zijn si behouden.

Maer Thomas/der tweeluer een/die
daer heet tweelinck/en was by hen niet
doen Jesus quam/Doẽ seidẽ dye andere
discipulẽ tot hẽ/wi hebbẽ dẽ heere gesien
Maer hi seide tot hen/Het en si dat ick in
zijn hãdẽ sie/dat litteekene der nagelen/
eñ steke mine vingerẽ in dat litteekẽ der
nagelẽ/eñ steke mine hãt in sine side/zoo
en wil ics niet geloouen

Eñ ouer acht dagẽ warẽ sine discipulẽ
weder omme daer inne eñ Tomas was
met hen/Jesus comt/doẽ die duerẽ geslo
ten warẽ/eñ treedt int middel/eñ spreect
hebt vrede/daer na spreect hi tot Thomã G
Reyct uwẽ vinger herwaerts/eñ siet mi
ne hãden/eñ reyct uwe hant herwaerts
eñ steecse in mij side/eñ en sijt nz ongeloo
uich/mer gelouich/Tomas ãtwoorde eñ
(sprac tot

hē/Mijn heere eñ mij god/Jesus spreect
tot hem/Thoma wāt ghi mi ghesiē hebt
so hebt ghi geloofe Salich zijn/die niet en
sien eñ nochtans geloouen/

Jesus dede oock vele andere teekenen/
voor zijn discipulē/die niet gescreuē en zijn
in desen boec/Mer dese zijn gescreuē dat
ghi geloouē sout/dat Jesus is christus die
sone gods/eñ dat ghi door dat geloue dz
leuē mueght hebbē in sinē name

A Dat.xxi.Capittel.

Daer na opēbaerde hē Jesus weder
omme/aē dye zee Tyberias Ende
hi opēbaerde hē aldus/Daer warē te sa-
men Simō Petrus eñ Thomas die daer
heet Tweelinc/eñ Nathanael van Cana
galilee/eñ die sonē Zebedei/eñ twee an-
dere zijnder discipulen/Simon Petrus
spreect tot hen/Ick wil gaen visschen/Si
seggē tot hē/So willē wi met v gaen/Sy
gingē wt/eñ traden ter stont int scip/Eñ
inder seluer nacht en vingē si niet

B Eñ doent nu morgē was/stont Jesus
aent oeuer/maer die discipulē en wisten
niet dat het Jesus was/Jesus spreect tot
hen/Kinderē/en hebt ghi niet te ontbite
ne: Si antwoordē hē/Neē wi/Eñ hi seyde
tot hen/Worpt dat nette ter rechter sydē
des sceeps/so sult ghi vindē Doē worpen
si eñ en consten niet meer op ghetrecken
om die menichte der visscē/Doen seit die
discipel welc Jesus lief hadde tot Petrū/
het is die heere

Doen Simon Petrus hoorde/dat die
heere was/werp hi sinē mātel van hem/
want hi was naeckt/eñ spranck in dye zee/
C Maer die ander discipulē quamen te sce
pe/wāt si en warē niet verre vādē lande
maer bi na twee hondert ellē/eñ trocken
dat nette mettē visscē/als sy nu wt tradē
opt lant/sagen si kolē geleit eñ visch daer
op/eñ broot/Jesus spreect tot hen/Bren-
get herwaerts vandē visschē/die ghi nu
geuāgē hebt/Simon Petrus steech daer
in eñ trock dat nette opt lāt/vol grooter
visschen/hondert eñ drie en vijftich/eñ hoe
wel der so vele warē/noch en scuerde noch
tās dat nette niet/Jesus seit tot hen Coēt
eñ etet dē maeltijt Maer nyemāt onder
die discipulē en dorste hē vraghen/wie zijt
ghi: want si wistē dat die heere was/doē
comt Jesus eñ neēt dat broot/eñ gheuet
hen/Des gelijcs den visch/Dit is nu dye D
derde reyse dat Jesus sinē discijpulē geo
penbaert is/na dat hi vander doot verre
sen is

Doē si nu dē maeltijt gehoudē haddē
spreect Jesus tot Simon Petrum Johan
na/hebt ghi mi liever/dā mi dese hebben
Hi seit tot hē/Ja heere/ghy weter dat ick
v lief hebbe/Hi seit tot hē Weydet mijne
lāmerē/hi seyt weder tē anderē male tot
hē/Simon Johanna hebt ghi mi lief: hy
seit tot hē/Ja heere ghi weet/dat ic v lyef E
hebbe/Hi seit tot hē/Hoedt mine scapen/
Hi seit tē derden male tot hē/Simon Jo-
hanna/bemint ghi mi/Petrus wert true
rich/dat hi tē derdē mael tot hē seide/hebt
ghi mi lief/eñ sprac tot hē Weyt mijn scapē F
Voorwaer/voorwaer ic segge v/doen
ghi ionger waert/gorde ghi v seluē ende
wandelde werwaerts ghi wildet/Maer
als ghi out wert/sult ghy uwe hāden wt
streckē/eñ eē ander sal v gordē eñ leidē/wer
waerts ghi niet en wilt/Maer dat seyde
hi/om te kēnē te geuē/met welcken doot
hi god prijsen soude

Doē hi dat geseit hadde/seit hi tot hē/
volcht mi nae/Petrus keerde hē omme/
eñ sach dē discijpel volgē/welckē Jhesus
lief hadde/die oock indē auontmale op sine
borste gelegē hadde/eñ geseit hadde/hee
re wie ist die v verraet/Doen Petrus de
sen sach/seit hy tot Jesum/Heere wat sal
dese: Jesus spreect tot hē Ist dat ic wil/dat
hi bliue/tot dat ic come: wat gaet het v aē
volcht ghi mi na/Doē ginc eē andere re-
dene wt/onder dē broederē Deze discipu
le en sterft niet/Eñ Jesus en sprack nyet
tot hē/Hi en sterft niet/maer ist dat ic wil G
le dat hi blijue.tot dat ick come.wat gaet
het v aē: Dit is die discipulē die vā dezen
dingē getuyget.eñ heeft dit gescreuē.eñ
wi wetē dat zijn getugenisse warachtich is

Daer zijn oock vele ādere dinghē/dye
Jesus gedaē heeft.dye welcke waert dat
si deē na dē anderē gescreuē zouden wer
dē.houde ic dat dye weerelt dye boecken
niet begripē en zoude/die te scriuē warē/

Eynde des Euāgeliōs sint Jans

Dat ander deel des Euangelijs Sinte Lucas Van die gescriedenisse der apostolen

Dat. I. Capittel

A DIe eerste redene hebbe ick/ tes waer/ gedaen lieue Theophile/ vã alle diẽ/ dat Jesus begõste/ beyde
te doẽ ende te leeren/ tot dyen dage toe/
doen hi op genomẽ wert/ na dyen dat hy
den apostolẽ (welcke hy hadde vercoren)
door dẽ heyligẽ geest beuele dede/ dẽ wel
ken hi hẽ na zijn liden/ leuende vertoont
hadde/ door menigerley bewijsinghe/ eñ
liet hẽ siẽ veertich dagẽ lanc/ eñ sprac met
hen vãdẽ rijcke gods/ Eñ als hy se versament
hadde/ beual hi hen/ dat si niet van
Jerusalẽ en soudẽ wijckẽ/ maer dat si souden
verwachtẽ dye beloofte des vaders
welcke ghi hebt gehoort (sprac hi) vã my
Wãt Johãnes heeft met water gedoopt
mer ghi sult mettẽ heiligẽ geest gedoopt
werdẽ niet lange na dese dagẽ
Doẽ si nu tsamẽ gecomẽ warẽ/ vraechden
si hẽ eñ sprakẽ/ Heere sult ghy in deser
tijt/ dat rijcke vã Israel weder oprechten/
Hi sprac tot hen/ Het en behoort v niet
te wetẽ/ die tijdẽ of dagẽ/ die de vader zijnder
macht voor behoudẽ heeft/ maer ghi
sult die crachte des heiligẽ geests ontfaẽ
die welcke op v comẽ sal/ eñ ghi sult mijn
getuygẽ zijn te Jerusalem/ eñ in ghehee
le Judea eñ Samaria/ eñ tottẽ einde der
aerden toe/
Eñ doẽ hi sulcs geseyt hadde/ wert hy B mar/xvi/c. lu/xxiiij/g
op geheuẽ toesyens/ ende een wolcke nã
hem van haren oogen/ Ende als si hẽ na
sagen inden hemel varende/ siet doẽ traden
neffens hen twee mannen met witten
cleederen/ die welcke oec seyden/ ghy
mannen van gallilea/ wat staet ghi ende
siet inden hemel/ Dese Jesus welcke vã
v is op genomẽ ten hemel/ dye sal comen
gelijc ghy hẽ gesien hebt ten hemel varẽ
Doen keerden si weder omme te Jeru
salem vandẽ berch/ die daer heet dẽ olijfberch/
die welcke na bi Jerusalem is/ eñ
heeft een sabbaths reyse/ Ende als si in
quamen/ steghen si optẽ solder daer hen
onthyelden Petrus eñ Jacobus/ Johannes
ende Andreas/ Philippus ende Thomas/
Bartholomeus eñ Mattheus/ Jacobus
Alphei soon eñ Simon Zelotes/
ende Judas Jacobi soon/ Alle dese volherden
eenmoedelic met biddẽ eñ smeeken/
mettẽ wiuẽ eñ Maria der moeder Jesu/
eñ sinen broederen C
Eñ in diẽ dage tradt Petrus op/ middẽ
onder die discipulẽ eñ sprac Eñ die scare
der namẽ was te hoope bi hondert eñ
twintich/ Ghi mãnen eñ broeders/ Dese
scrifture moest veruult werden/ welke
die heilige gheest voorseyt heeft door den
mont Dauids vã Juda/ die eẽ voorgãger
wert der geẽder die Jesum vingẽ/ wãt hi
was mz ons getelt/ eñ had vercregẽ den
aẽualle des ãbachts/ dese heeft (tis waer
beseteẽ dẽ acker om dat loõ der ongerechtichz/
eñ heeft hẽ verhãgẽ/ eñ is middẽ in
twee geborstẽ eñ heeft zijn ingewãt gestort
eñ het is condt gewordẽ allẽ/ die te Jerusalẽ
woonẽ/ Alzo dz dẽ zeluẽ acker op hare
sprake genoẽt wert Akeldama dat is eenen
bloet acker D
Wãt daer staet gescreuẽ indẽ psalmboec psal/lxviij
haer woonige moet woest werdẽ eñ daer psal/c/viij

Die werckē der apostolē Ca.ij

en si niemāt die daer inne woone eñ zijn
bisdom ontfae een ander/Dus moet nu
onder diē mānē/dye met ons versament
gheweest zijn/die geheele tijt in welcke Je
sus onder ons is wt eñ in gegaē/beghin-
nende vā dē doopsel Johānis/tot dē dage
toe/doē hi vā ons genomē is/eē getuyge
zijnder verrisenisse werdē met ons/eenē
wt desen

Eñ si steldē der twee/Joseph genaemt
Barsabas/mettē toe name Justus/ende
Mathian/badē eñ spraken/Heere kēnaer
alder hertē/vertoont/welcken ghi verco
ren hebt onder desen tweē/dat deene ōt-
fa dē aenvalle des dyensts eñ apostel am
bachts/daer van Judas af getredē es/dz
hi wech soute gaē tot zijn plaetse/eñ si ga
uē dat lot ouer hen/eñ dat lot viel op Ma
thian/eñ hi waert toe geoordineert tottē
eluen apostolen

Dat.ij.Capittel

A Ende als den pinxten dach veruult
was/warē si alle eēmoedelic te ho-
pe/eñ het gesciede snellic eē ruysscinge vā
dē hemel/als eēs crachtigē wints/eñ ver
vulde dat geheele huys daer si satē ende
mē sach aē hen die tonghē gedeelt als of
si vierich haddē geweest/eñ sat op eenen
yegelikē ōder hen/eñ wordē alle vol des
heilichs geests/eñ begonstē te predijken
met anderē tongē/na diē dat die heylige
geest hen gaf wt te sprekē

Eñ daer warē iodē te Jerusalē woonē
de/die warē god vreesende mānen/wt al
derley volcke dat onder dē hemel is/doē
nu dese stēme gesciede/quā die menichte
te samē/eñ wordē verstoort wāt een yege
lic hoorde/dat si met zijnder talē spraken/
eñ si ontsaettē hen alle/verwōderde hen
eñ sprakē onder malcāderē/Syet en zijn
dese niet alle/die daer sprekē vā gallilea/
hoe hoorē wi dā eē yegelike zijn tale/daer
inne wi geborē zijn Parthers eñ meders
eñ Elamiters/Eñ wi die woonē in Me-
B sopotanien/eñ in Judea/eñ Capadocia/
Ponto eñ Asia/Phrigia/Pāphilia Egyp-
ten eñ aendē eyndē/der Libien by Kyre-
nē/eñ buytēlātsce vā Roomē/ioden eñ io
dē genotē/Kreters eñ Arabers wy hoo-
rense met onsen tongē dye groote daden
gods sprekē/Si ontsaettē hen allē/ende
wordē verstoort eñ sprakē deene tottē an
derē wat wil dit werdē? Maer die andr-
re haddē der harē spot mede/eñ spraken/
si zijn vol soets wijns/

Doen tradt Petrus op mettē eluē/hi
hief sine stēme op/eñ sprack tot hen/Ghy
iodē/lieue mānē/eñ ghi alle die te Jerusa
lē woont/dat si v condt gedaē/eñ laet mij C
ne woordē tot uwē oorē ingaē/want dese Johe/
en zijn niet dronckē/alzo ghi meynt/aen-
gesiē het die derde vre in dē dage is/mer
dat ist dat door dē prophete Joel geseit is/
Eñ het sal gesciedē indē laetstē dage seyt
god Jc wil wt stortē vā minē geest op alle
vleesch/eñ uwe sonē eñ uwe dochterē sal
len prophetierē/eñ uwe iongelingē sullē
gesichtē siē/eñ uwe ouders sullē droome
droomē/eñ op mine knechtē/eñ op mine
dyēstmaerten/wil ic indē seluē dage van
minē geest wt stortē/eñ si sullē prophete-
ren/eñ ic wil geuē wonderē bouē inden
hemel/eñ teekenē benedē opter aerden/ Roma
bloet eñ vier/eñ roocdompe/Dye sonne
sal haer verkeeren in duisternisse/eñ die
mane in bloet/eer dā dē grootē eñ open-
baerlikē dach des heerē comt/Eñ het sal
gesciedē/wie dē name des heerē aēroept
die sal salich werden/

Ghi mānē vā Israel hoort mine woor D
den/Jesu vā Nazareth/dē man vā god on
der v met dadē eñ wonderē eñ teekenen
bewesen/welcke god door hē onder v de-
de/alzo ghi ooc selue weter/diē hi wt voor
bedachtē raet eñ voorsienichz gods ouer
gegheuen was/hebt ghy genomen door
die hāden der ongerechter eñ hem aēge-
hacht eñ verdaen/diē heeft god verwect
eñ die smertē des wots/ontbondē/na diē
het onmogelic was/dat hi vā hē gehou-
den soude werdē/Wāt David spreect vā
hē Jc heb dē heere altijt voor gheset voor
mijn gesichte/wāt hi is aē mijnder rech- psal/xv
ter sidē/op dat ic nyet beweecht en soude E
werdē/daer om is mijn herte vrolic ende
mine tonge verhuecht haer/wāt ooc mijn
vleesch sal rustē indē hope want ghy en
sult mine siele nyet inder hellē latē/noch
ooc niet toe latē dat uwe heylige die ver

ganckelicheit sie/ghi hebt mi die weghē
des leuēs bekēt gemaect/ghi zult mi ver
uullen met bliscapen voor uwen aensich-
te.

Ghi mannen lieue broeders/laet my
/xv/ vrij sprekē tot v vandē patriarc David hi
is gestoruē eñ begrauē eñ zijn graft is bi
ons tot op dezen dach/Als hi nu een pro-
pheet was/eñ wyste dat hē God belooft
had mz eenē eede dz die vrucht zijn lēdenē
op sinē stoel soude sittē/heeft hi dat te vorē
gesien/eñ ghesprokē vander verrisenisse
christi/dat sine siele niet inder hellē en es
gelatē/eñ zijn vleesch en heeft die vergāc
kelicheit niet gesien Desen Jesum heeft
God v erweckt/des zijn wy alle ghetuy-
E ghen.

Nu hi doir die rechte hant Gods ver-
hoget is/eñ die beloofte des heiligē geest
vādē vader ontfaen heeft/zoo heeft hi wt
gestort dit dat ghi siet eñ hoort Want Da
uid en is niet indē tempel gestegē Mair
hi seit Die heere heeft geseyt tot mijnen
/cix/ heere/sit tot mijnder rechter hant/tot dz
ic uwē viandē legge tot eender bancken
uwer voetē/zo wete nu dat geheele huis
te Jsrael sekerlick/dat God desen Jesum
dien ghi gecruyst hebt/tot eenē heere eñ
Christum gemaect heeft

Doen si dat hoorden noyte hen haer
herte/eñ seyden tot Petrum eñ dē ande
rē apostolē Ghi mannen lieue broeders/
wat sullē wy doē/Petrus sprack tot hen/
Doet boete/eñ een yegelic laet hē doopē/
G op den name Jesu christi tot verghevin-
ge der sonden so zult ghi die gaue des hei
ligen geests ontfaen Want dat is v ende
uwē kinderē gelooft/eñ alle dē genē dye
verre sijn/die welke God onse heere dair
toe roepē sal Oor betuychde hi met vele
andere woordē eñ vermaende eñ sprack
Laet v helpen wt desen argen geslachte
Die sijn woort gerne ontfingē dye lieten
hen doopen/eñ daer wordē in diē daghe/
bi drie dusent sielen toe gedaen

Eñ si bleuen vol herdich inder aposto-
len leringe eñ inder gemeynscap/eñ int
broot brekē/eñ int gebet/Allē sielē quam

oot vreese aē/eñ daer gesciedē wonderē eñ
tekenen doir die apostolē/eñ alle die ghe
louich warē ghewordē/warē te hoope/
eñ hieldē alle dingen gemeyn/hare goe-
den eñ hare haue vercochtē si/eñ deeldē-
se wt onder alle/na dat eenē yegelikē/vā
noode was/eñ si bleuē vol herdelic dage-
lics indē tēpel een moedelic/eñ brakē dat
broot hier eñ daer in die husen/ontfingē
die spise met bliscapē eñ een vuldiger her
tē/eñ si haddē genade bi dē geheelē volc-
ke eñ die heere dede dagelics totter ghe
meyntē die daer salich souden werden

Dat.iij.Capittel

A

Petrus eñ Johānes ginghē met
malcanderē op indē tēpel om die
negende vre om te biddē/eñ daer was eē
mā/die cruepel was vā moeders liue/die
liet hē dragē/eñ si settē hē daghelics voor
des tempels duere/die daer heet die scho
ne/dat hi aelmoesen soude biddē vādē ge
nē die indē tēpel gingē/Doen hi nu sach
Petrum eñ Johannem dat si indē tēpel
wildē gaē/badt hi/dat hi eē aelmoese sou
de ontfangē/Petrus sach hē aen met Jo
hanne eñ sprac Siet ons aē eñ hi hielt hē
te hen waerts/verwachte dat hi yet van
hen soude ontfangē Maer Petrus seyde
Siluer eñ gout en hebbe ic niet maer dat
ic hebbe dat gheue ick v inden name Jhe B
su van Nazareth staet op ende wandelt/
ende greep hem bi der rechter handt/eñ
rechte hem op Ter stont worden sine bee
nen en knoeuelen vaste/hi spranck op/eñ
stont/ende wandelde ende ginc met hen
inden tempel/hi wandelde eñ spranc/eñ
loofde God

Ende allet volc sach hem wandelē eñ
God louen/si kenden hē oor dat hijt was
die om die aelmoesen geseten hadde voir
die schone duere des tempels eñ si wordē
vol verwonderens ende ontsettē ouer
dien dat hem ghebuert was/Eñ als dese
cruepel nu ghesondt zijnde/hem tot Pe-
trum ende Johānem hielt/liep allet volc
tot hen int portael/dat dair heet Salomo
nis/ende verwonderden hen

Als Petrus dat sach antwoorde hi dē
volcke/ghi mānen vā Israel/wat verwō
dert ghi v daer ouer/of wat siet ghi op ōs
als of wi desen wādelēde haddē gemaect
C door onse eygē cracht of verdiēte/die god
Abrahā eñ Isaac/eñ Jacob/die god onser
vaderē/heeft zijn kint Jhesum verclaert
mat.xxvij.g dē welkē ghi ouer geleuert eñ verlochēt
mar.xv.a hebt voor dat aēsichte Pilati/doē dye sel-
Jo.xviij.g ue oordeelde hē los te latē/maer ghy ver
loochēdet dē heiligē eñ gerechtigē/eñ ba
det om dē moordenaer v te geuē/maer dē
hertoge des leuēs hebt ghi gedoodet/die
heeft god verweckt vādē doodē/dyes zijn
wi getugē eñ door tgeloue aē sinē name
heeft hi aē desen diē ghi siet eñ kēnet/be-
uesticht sinē name/eñ dat gheloue door
hē/heeft dezē gegeuē die gesontheyt voor
uwen oogen.

D Nv lieue broeders ick weet/dat ghijt
door onwetētheit gedaē hebt/gelijc oock
uwe ouerstē Maer god die door dē mont
alre zijnder prophetē te vorē vercondicht
heeft/dat sine christus lidē soude/heuet al
zo veruult/Soo doet nv boete eñ bekeert
v/op dat uwe sondē wt gedaē werdē/als
dē tijt der laeffenisse vādē aēsichte des he
ren comē sal/eñ hi diē seinden sal die v nv
te vorē gepredict is Jesum christū/de wel
ke dē hemel in nemē moet/totten tijt toe
dat weder gebracht werde/allet wat god
gesprokē heeft door dē mont/alre zijnder
heiliger prophetē vāder weerelt aen

deu.xviij.c Wāt Moises heeft geseit tottē vade
rē/God v heere sal v eenen propheet ver
weckē/wt uwē broederē/diē sult ghi hoo
ren gelijc als mi in alle diē/dat hi tot v seg
gen sal/Eñ het sal gesciedē/welke siele dē
seluē prophete niet en hoort/dye sal ver-
nielt werdē Eñ alle prophetē vā Samu-
el aē/eñ daer na/hoe vele haerder gespro
ken hebbē/die hebbē vā desen dage ver-
condicht
ge.xij.a et xx Ghi sijt der prophetē eñ des testamēts
kinder/dwelc god bestelt heeft/tot uwen
vaderē/doē hi sprac tot Abrahā/Door u-
wen sade sullē alle volckē opter aerdē ge
benedijt werdē V te voorstē heeft god zijn
kint Jesum verweckt/ende heeft hē tot v
gesondē/om v te gebenedijē/op dat eē ye-
gelic hē van zijnder boosheit bekeere

Dat.iiij.Capittel

Maer als si tottē volcke sprakē/zo tra A
dē tot hen die priesters eñ voorstaē
ders des tēpels eñ die Saduceē/dyē ver-
droot het dat si dat volc leerdē eñ vercon-
dichdē aē Jesu die verrisenisse vādē doo-
den/eñ sloegē dye hādē aē hen/eñ settēse
in/tot smorgēs toe/wāt het was nv auōt
Maer vele onder die/die na den woorde
hoordē/wordē gelouich/eñ dat getal der
mannē wert bi vijf dupsent

Alst nv quā optē morgē/so versamēde
hen/hare ouerste eñ ouders/eñ scriftghe
leerdē te Jerusalē/Hānas die hooge prie
ster/eñ Caiphas/eñ Johannes/eñ Alexā
der/eñ zo vele haerder warē vander hoo
ger priesterē geslachte/eñ steldense voor
hen/eñ vraechdē hen/wt welcker macht
of in welckē name hebt ghi dat ghedaen
Petrus vol des heilichs geests sprack tot
hen/Ghi ouerste des volcks/eñ ghi oudts B
vā Israel/ist dat wi hedē geoordeelt wer-
den ouer dese weldaet aēdē crāckē mēsce
door welcke hi gezont is geworden/zo si v/
eñ alle dē volc vā Israel condt gedaē/dat
in diē name Jesu christi vā Nazareth/dē
welckē ghi gecruyst hebt/diē god vāden
dodē verweckt heeft/staet dese al hier voir
v gezont/Dat is dē steē vā v timmerliedē psal.c
verworpē/die tot eenē hoecsteē gewordē
is/eñ daer en is in geenē anderē salicheit
Dē mēscē is ooc geenē anderē name ge-
geuen/daer inne wi salich sullē wordē

Eñ Si aensaghen die vrijmoedicheyt C
Petri eñ Johānis/eñ verwonderdē hen
wāt si warē seker/dat het ongeleerde lye
den eñ leecke waren/eñ si kendense oock
wel/dat si met Jesu geweest waren/eñ si
sagen den mensce die gesont was gewor
den/bi hen staē/ende en haddē nyet daer
teghen te spreken/Doē hyetē sise wt gaē
wt den raet/ende handelden met malcā-
derē eñ seydē/Wat willē wi desen mensce

doē/Want dat tekē is kenlic/doir hen ge
sciet opēbaer allē die te Jerusalē woenē/
eñ wi en connēs nyet geloechenē Maer
op dat het nyet wider in en breke onder
dat volc zo laetse ons met ernste dreigen/
dat si na dese tijt/genē mēsce vā desen na
me en seggen

D Eñ si riepense eñ vercondichden hen/
dat si hen geenssins en lietē horē/noch en
soudē lerē indē name Jesu maer Petrus
eñ Johannes antwoordē eñ spraken tot
hen/Ordeelt ghi selue/oft voor god recht
si/dat wi v meer gehoore geuē dan gode/
Wi en connens immer niet ghelatē dat
wi niet sprekē en soudē wat wi gesien eñ
gehoort hebbē Eñ si dreichdense eñ lietē.
se gaen/eñ en vonden niet/hoe sise soudē
moegen pinigē/om des volcs wille/wāt
si presen alle God/ouer dien dat ghescriet
was/wāt die mensche was ouer viertich
iaer out aen welkē dit tekē der gezōtheit
gesciet was.

E Eñ alsmense hadde latē gaē/quamen
si tottē harē/eñ vercondichden hen wat
die hoge priesterē eñ ouders tot hen ghe
sept haddē Doen si dat hoordē/hieffen si
haer stemmen op/een moedelic tot God
eñ seyden/Heere/ghi die sijt die God die
hemel eñ aerde/eñ die zee ende allet wat
daer inne is ghemaect heeft/die doir den
mont Dauids ws knechts ghesept hebt
Waerom rechtē hen die heyden tegē op
eñ waerom slaen die volckē onnutte din
gen voor/Die coningen der aerdē zijn te
samen getredē/eñ die princen hebbē hen
te hooppe versament tegē dē heere eñ te
gen sinen christum

Inder waerhiet si hebben hen versa.
F mēt/ouer v kint Jesu dē welkē ghi gesalft
hebt/Herodes/eñ Poncius Pilatus met
den heydē eñ dē volc vā Jsrael/om te doē
wat v hant eñ uwē raet te vorē bedacht
hadde/Eñ nu heere aensiet haer dreigen
eñ geeft uwē knechtē v woort met alder
vryheit te sprekē/also dat ghi uwe handt
wt strect/dat gesontheit eñ tekenē eñ wō
derē gesciedē/doir dē name dijns heylics
kints Jesu/Eñ doen si gebeden hadden/
beweechde haer die plaetse/daer si versa
ment waren/eñ worden alle vol des hey

lichs geests/eñ sprakē dat woort Goods
met vrijmoedicheit

Eñ der menichte der gelouiger was/
een herte eñ een siele Oor en seyde nye.
mant vā sinē goedē dat si sine warē mair G
het was hen al gemeyn Eñ die Apostolē
gauē getuygenis met groter cracht/vā.
der verrisenisse des heerē Jesu christi/eñ
daer was grote genade bi hen allē Dair
en was oor niemāt onder hen die gebrec
hadde Wāt hoe vele haerder warē dye
daer ackerē of huysen hadden/vercochtē
si eñ brachtē dat gelt des vercochtē goets
eñ legedē dat tot der apostolē voetē ende
mē gaf eenē ygheliкē wat hem vā node
was

Eñ Joses mettē toename vāden apos
tolen genaemt Barnabas/dat heet een
sone des troosts Een leuite wt Ciprīē vā
gheslachte/die hadde eenē acker eñ ver.
cocht dien eñ bracht dat gelt eñ legede dz
tot der apostolen voeten

Dat.v.Capittel

Maer eē mā ghenoēt Ananias/met A
sinen wijue Sapphyra vercochte
zijn haue eñ ontweynde wat vādē gelde
met wetene zijns wijfs/ende bracht eens
deels/eñ legede dat totter apostolen voe
tē/eñ Petrus sprac Anania/waer omme
heeft die duuel v hert veruult also dz ghi
dē heiligē geest liecht/eñ dat ghi wat ōt.
weyndet vādē gelde des ackers/en wair
hi niet v gebleuē/ghelijck hi was/eñ zijn
gelt waer oor in uwer macht gheweest/
Waeromme hebt ghi dan sulcs voorghe
nomē in uwer hertē/Ghi en hebt niet dē
mēscē/maer gode geloeghē/Doē Anany
as dese woordē hoordē/viel hi neder ende
gaf den geest op/eñ daer quā een vrese o.
uer alle die dit hoordē/eñ dye iongelingē
stonden op eñ dedē hē besidē/eñ droegen
hē wt eñ begroeuen hem B
Eñ het gebuerde ouer een wile bi drie
vrē/quā zijn wijf daer inne/eñ en wiste nz
wat geschiet was eñ Petrus antwoorde
haer Segt mi hebt ghi den acker also die
re gegeuen/Si sprac/Ja/zo diere Petrus
sprac tot haer wat zijt ghi dan eēs gewor.

den den geeste des heerē te tēterē/Siet/
die voetē der gheender/die uwē mā ghe
grauē hebbē zijn voor die duere/eñ sullē
v wt dragē/eñ ter stont viel si tot sinē voe
ten/eñ gaf den geeste op/Doē quamē die
iongelingen eñ vōdēse doot/si droeghēse
wt/eñ begroeuēse/bi harē mā/Eñ daer
quā een grote vrese ouer die geheele ghe
meynte/eñ ouer alle die sulcks hoorden

Eñ daer gescieden vele tekenē eñ won
C derē int volcke doir der apostolē hādē/eñ
warē alle in dat portael Salomonis een
moedelic/Eñ der anderre en dorste hem
niemant tot hen doē/maer dat volc hielt
groot vā hen Eñ dair wordē der meer toe
gedaē die aē dē heere gheloefdē/een me-
nichte der mānē eñ der wijuē/also dat si
die cranckē wt op die stratē droegē/eñ le-
gedense op beddē/eñ barē/op dat/als Pe
trus quame/dat sine scaduwe hairder zō
mige ouer scaduwē soude/Daer quamē
oor toe/vele vādē omliggēdē stedē te Je-
rusalem eñ brochtē die cranckē/eñ die vā
onreynen geesten ghepinighet warē/eñ
wordē alle gesont

D Eñ die hoghe priester stont op/eñ alle
die met hē warē dwelcke is dye secte der
Sadduceen/eñ wordē vol nidicheits ende
sloegē die handē aē die apostolen/eñ wor
pense in dye ghemeine gheuanckenisse
Maer dye inghel des heeren dede inder
nacht die duerē des geuanckenisse open
eñ leydese wt/eñ sprac Gaet henē ende
treet op/eñ spreect indē tempel tottē volc
ke alle woordē des leuēs/Doē si dat hoor
den/ghinghen si vroech inden tempel eñ
leerden

Maer dye ouerste priester quā/eñ dye
met hē warē/eñ riepē dē raet eñ alle ou-
ders der kinderē vā Israel te samē ende
seyndē henē totter geuanckenisse omse
te halē/Die dienaers quamē daer eñ en
vondense niet in die geuanckenisse qua-
mē weder eñ verrondichden/eñ spraken
E Die geuanckenisse vondē wi geslotē/mz
alder nersticheit/eñ die bewaerders buy
tē voor die duere staen/maer doē wi opē
deden/eñ vonden wi niemanden daer in
ne/Doē die hoghe priester/eñ voor staen
ders des tempels/eñ andere hoghe pries

Die werckē der apostolē Ca.v

ters dese redene hoorden waren si ouer
hen beghaen/wat dat doch werden wil-
de

Noen quam een d aer/die verrondich
de hen/Siet die mannē die ghi in die ge-
uanckenisse geworpē hebt/syn inden tē-
pel staen eñ leren dat volc Doen gingen
henen/dye voor staenders des tempels/
met haren dienaren/eñ en haeldense niet
met gewelt Want si vreesden dat volck/
dat si nyet ghesteenicht en souden wer-
den/Ende als zyse brachten/stelden syse
voor den raedt/ende dye hoghe priester
vraechde hen ende sprack/En hebbē wy
v niet niet ernste gheboden/dat ghi niet
in desen name en soudt leeren Ende siet
ghi hebt Jerusalem veruuldt met uwer
leringhe/eñ wilt des menscen bloet ouer
ons bringhen

Maer Petrus antwoorde/ende dye a- F
postolen ende seyden/Men moet Gode
meer ghehoirsaem zijn/dan den mensce
die God onser vaderen heeft Jesum ver-
wect/den welken ghi verdaen hebt ende
op dat houtte gehangen/dien heeft gods
rechte hant verhoocht tot eenē hertoge
ende salichmaker/om te gheuen Israhel
die boete/eñ aflaet der sonden/Ende wy
zijn sine gheruyghen ouer dese woorden
ende die heilighe geest/dē welkē God ge
geuē heeft/dē ghenē die hē ghehoirsaem
zijn/Doen si dat hoorden doir sneet hem
ende dachtense te verdoen

Doen stont op inden raedt een Phari-
seeus ghenoemt Gamaliel ende scrift ge
leerde/wel gheachtet bi aller volck/ende
hiet die apostolen een weinich wt dē raet
doen/eñ sprac tot hen Ghi mannen van
Israel neemt ws selfs ware/aen dese mē
schen/wat ghi doen zult Voor desen dach
stont op Theudas/eñ gaf wt hi ware wat
eñ een getal mannē bi vier hondert/hin
gen aen hem/die is verslagen eñ alle die
hem toe vielen zijn verstroept/eñ te nye
te geworden/Daer na stont op Judas vā
galilea inden daghe der scattinge/ende
maecte vele volcs af vallich na hē/eñ dye
is oic vergaen/ende alle die hem toe vie
len syn verstroept

C Eñ nu segge ic v/laet af vã desen men
schẽ/eñ laetse varẽ Eo dẽ raet of dat werc
vã dẽ mẽschẽ so salt ondergaẽ maer ist wt
gode/zo en cont ghys niet/te niete gedoẽ
op dz ghi nz bevõdẽ en wert die tegẽ god
strydẽ willẽ Doẽ vielẽ si hẽ toe eñ riepen
die apostolẽ eñ geesselden se eñ geboden
hen/dat si niet in diẽ name Jesu en soudẽ
sprekẽ eñ lieten se gaen

Maer si gingẽ vrolic vã des raets aen.
gesichte/dat si weerdich warẽ gheweest
om zyns naems wille smaet te lidẽ/ende
en hieldẽ niet op/alle dage indẽ tẽpel eñ
in allẽ husen te lerẽ eñ te predikẽ dat evã
gelion van Jesu christo

Dat.vi.Capittel

A EN Nde in diẽ dage doẽ dat ghetal der
discipulẽ meerder werdt/verhief
haer een murmuratie onder die griekẽ
seghẽ die Ebreẽ daer omme dat hare we
duwen veracht wordẽ/inder dagelischer
hantreikinge Doẽ riepẽ die twaelfve/de
menichte der discipulẽ te samẽ/eñ sprakẽ
Het en deuch niet/dat wi dat woort gods
achterlatẽ/eñ ter tafelẽ dienen/Daerom
me ghy lieve broeders besiet onder v se.
ven mannen/die daer vermaert zyn/dat
si vol des heylichs geests syn/ope welke
wi moghen stellen tot deser noodt dorst/
Maer wi willen ons houden aen't gebet
eñ aen dat ambacht des woorts Goods/
Ende die redene beviel der gheheelder
menichten wel/Ende vercoren Stephã.
phanum eenen man vol gheloofs eñ hei
lichs geests/ende Philippum ende Pro.
B choron/ende Nicanor ende Timon ende
Parmenas/ende Nicolaon den ioedghe
noete vã Antiochia/Dese stelden si voor
die apostolẽ/eñ badẽ/eñ legedẽ die hãden
op hen

Eñ dat woort Gods wiesch/eñ dat ge
tal der discipulẽ waerdt zeer vermenich.
fuldicht te Jerusalẽ/vele priesters wordẽ
vor dẽ ghelowighẽ gehoorsam/eñ Stepha
nus vol geloefs eñ crachtẽ/dede wonderẽ
eñ grote tekenẽ onder dat volcke/Doen
C stondẽ zommige op vã der scholẽ/die dair
heet der libertiners eñ der Cyreners/eñ
der Alexandriners/eñ der gheender dye
vã Cilicia eñ Asia warẽ/eñ vevraechden

hen met Stephano eñ si en vermochten
niet te weder staẽ der wysheit eñ dẽ geest
wt welkẽ hi sprac/Doẽ maectẽ si sommy D
ge mãnẽ toe/die seggẽ soudẽ Wi hebben
hẽ laster woordẽ horẽ sprekẽ tegen Moy
sen eñ tegen God/eñ beroerdẽ dat volck
eñ die ouders eñ die scrift geleerdẽ ende
tradẽ toe/eñ trockẽ hẽ wech/eñ leydẽ hẽ
voor dẽ raet eñ steldẽ daer valsche getuy
gen die daer seggẽ soudẽ/Dese mensche
en hout niet op te sprekẽ laster woordẽ te
gen dese heilige plaetse eñ die wet/want
wi hebbẽ hẽ horẽ segghẽ/Jesus vã Naza.
reth sal dese plaetse verderven/eñ veran
derẽ die zeden/die ons Moyses gegeven
heeft eñ si sagen op hẽ alle die inden raet
saten/eñ sagen syn aensicht gelyc eens in
gels aensicht

Dat.vij.Capittel

1 D Oen sprac die hoge priester/Ist al A
so daer mede/Hi seyde lieve broe.
ders eñ vaders hoort toe

God der heerlicheit verscheen onsen gene/xij/a
vader Abraham/doẽ hi noch in Mesopo.
tamia was/eer hi indẽ lande Harã woẽ.
de eñ sprac tot hẽ/Gaet wt uwẽ lande/eñ
wt v maechscap eñ treet in eẽ lant/dat ick
v wisen wil Doen ginc hi wt dẽ lande der
chaldeers eñ woende in Harã/eñ vã dair
doẽ zyn vader gestorvẽ was/bracht hi hẽ
over in dit lant/daer ghy nu in woendt/
eñ en gaf hẽ geẽ erfdeele daer inne/oock
niet eenẽ voet breet/eñ beloofde hẽ dz hy
se hẽ wilde genẽ te besittẽ/eñ sinẽ sade na
hẽ/doẽ hi noch geen kint en hadde

Maer God sprac also tot hẽ/V saet sal gene/xv/c
een vreemdelinge zyn in eenẽ vreemden
lande/eñ si sullent dienstbaer makẽ ende
qualic handelen/vier hondert eñ dertich
iaer/eñ dat volck dien si dienen sullẽ wil
ic oordeelen/sprac God/eñ daer na sullen
si wt trecken/eñ mi dienen in dese plaet.
se/eñ gaf hem dat verbont der besnydin.
ge/ende hi van Isaac eñ besneet hem op
ten achsten dach/ende Isaac/Jacob/ende
Jacob die tweelf patriarcken B
Eñ die patriarcken waren nidich tegẽ ge/xxxvii
Joseph/eñ vercochten hẽ in egypten/eñ

God was met hem/eñ verloste hē wt al
le zijnder tribulacien/eñ gaf hem genade
eñ wijsheit voor den coninck Pharao te
Egipten/dye sette hem tot eenen prince
ouer Egypten ende ouer zijn gheheele
huys

Eñ daer quam een dierte ouer dat ge.
ge/xliij/a heele lant/Egipten/eñ Canaan/eñ een
grote tribulacie/eñ onse vaders en von.
den geen voetsel/Maer Jacob hoorde dz
gene/xlv/f in Egipten korē ware eñ seynde onse va
derē wt tē eerstē mael/eñ tē anderē mael
ge/xlvi/ b/ waert Joseph gekēt vā sinē broederē/eñ
Pharaoni waert Josephs geslacht open
baer/eñ Joseph seynde wt eñ liet halē si.
nen vader Jacob eñ sijn geheele maech.
gene/v/b/ scap vijfentseuētich sielē/eñ Jacob tooch
af in Egiptē eñ sterf/hi eñ onse vaderē eñ
sijn ouer gebracht in Sichem eñ geleget
ge/xxiij/a/ in dat graft/Dat Abrahā gecocht hadde/
omt gelt vanden kinderen Hemor te Si
chem

Exodi/i.b Doē nu dē tijt der belooftē naecte/dyē
God Abrahe gezworen hadde/wiesch dat
volc eñ vermenichfuldichde in Egipten/
tot dat een ander coninc op stont/die niet
en wiste vā Joseph/dese bedreef bedroch
met onsen geslachte eñ hādelde onse va.
ders qualic/eñ maecte datmē die ionghe
kinderkens wech worpē moeste/dat si nz
Exodi/ij/ leuēde en soudē bliuē/Tot dier tijt waert
Moyses geborē/eñ was eē fijn kint voor
gode/eñ waert drie maendē gheuoept in
sijns vaders huys Maer als hi wech ge
worpē waert zo nam hē die dochter Pha
raonis op/eñ voepde hē op tot eenē sone
eñ Moises wairt geleert/in alre wijsheit
der egiptenere eñ was machtich in werc
ken eñ in woorden

Doē hi veertich iaer out waert/steech
in sijn herte/sine broeders der kinderen
van Israel te besoeckē/eñ sach eenen on.
recht liden/doē halp hi hen tē bouē/ende
hi wrecte diē/die leed ghesciede/eñ ver.
sloech den Egiptener Maer hy meynde
sine broeders soudent verstaen/dat God
doir sine hant hen salicheit gheuē soude/
maer si en verstondens niet

Eñ optē anderē dach verscheen hi hen
doē si keuē eñ settese te vredē eñ sprac/Lie
ue mānē ghi zijt broeders/Waer omme
doet deene dē anderē onrecht/Maer die
sinē naestē onrecht dede/stiet hē van hē/
eñ sprac Wie heeft v ouer ons tot eenen
ouerstē eñ rechter geset/Wilt ghi mi ooc
verdoen/ghelijc ghi gisterē dē egiptiner
verdeet/Moyses vluchte ouer dese rede
ne/eñ waert eē vreēdelinc indē lāde Ma
dian/aldaer wan hi twee sonen

Eñ ouer veertich iaer verschēē hē in. 30
der woestinē optē berch Sina/dye ingel
des heerē in een vlamme des viers int Exo/iij/b
bosch/eñ doēt Moises sach verwonderde
hi hē des gesichts Eñ als hi daer toe ginc
om te besrouwē/zo gesciede die stēme des
heeren tot hē Ic bē die God dijnre vade.
ren/die God Abrahā/eñ die God Isaack
eñ die God Jacob/Maer Moises waert
beuende/eñ en dorste niet aēscouwē/mair
die heere sprac tot hem Trect die schoenē
wt van uwē voetē/Want die plaetse tair
ghi staet is een heylich lant Ic hebbe dat
oeuele mijns volcs in Egipto wel gesien
eñ heb haer suchten gehoort/eñ bē af ghe
stegē/omse te verlossen/eñ nu comt hier
ic wil v in egipten seynden

Desen Moises/welckē si verloechēdē Ex/xliij/c/
eñ sprakē/wie heeft v tot eenē ouerste eñ
rechter geset/diē seynde God tot eenē o.
uerstē eñ verlosser doir die handt des in.
gels/die hem verschēē int bosch/dese ley
dese wt/eñ dede wondere eñ tekenen in
egipten eñ in die roode zee eñ in die woes
tine viertich iaer Dit is Moises die tottē
kinderen van Israel ghesept heeft/God
uwe heere sal v eenen propheet verwec.
ken wt uwen broederen/dien sult ghi ho deu/xviij/c/
ren/gelijc als mi

Dese ist die inder ghemeynten inder
woestinen met den inghel was/dye met
hem sprac opten berch Sina/eñ met onzē
vaderē/dese ontfinc dat leuēde woort om
ons te gheuen/den welkē uwe vaders
nyet gehoorsaē en wildē werdē/mair stie
tē hē vā hen/eñ keerden hen omme met

harē hertē tot Egiptē eñ sprakē tot Aarō
maect ons godē/die voor ons henē gaen
wāt wi en weten niet wat Moisi/die ons
Ex/xxxij/a wt dē lande Egipti geleit heeft/gebuert
is eñ maecten te dier tijt een calf/eñ offer
dē dien afgode/offerāde eñ verblidē hair
vanden wercken haerder handen

Maer God keerde hē/eñ gafse daer toe
Amos v/b ouer/dat si diendē des hemels ridderscap
pen/gelijc dā gescreuē staet indē boec der
propheten/Hebt ghi vādē huise Israhel
die veertich iarē inder woestinē my oock
oeyt offerande eñ vee gheoffert/Eñ ghy
ontfinct die tentē Moloch/eñ dat gester.
te ws Goods Remphan/die beelden die
ghi gemaect hadt omse aē te bedē eñ ick
wil u verwerpen ouer geen side vā Ba.
bilonien Onse vaders haddē dē taberna
cule des getuigenisse inder woestinen al
so hi hē dat geordineert hadde/doē hy tot
Moisen sprack dat hi die makē soude na
den voor beelde dat hi gesien hadde/wel.
ke onse vaders ooc aenuerdē/eñ brachtē
Josue/v/a diē met Josua in dat lant/dat die heyden
in haddē/welke God wt stiet voor dat aē
sicht onser vaders/totter tijt Dauids toe
die vant genade bi gode/eñ badt/dat hy
Jacobs Gode/eenē tabernakel vinden
mochte/Maer Salomon tymmerde hē
een huys

Isa/lxvi/a Maer die alderhoochste en woent niet
in templen die met hādē gemaect zijn/al
so hi spreect doir dē prophete Den hemel
is minē stoele/eñ die aerde die bācke mijn
der voetē/wat huys wilt ghi mi dā tym.
meren/spreect die heere of welke is dye
plaetse mijnder rustē/En heeft mijn hāt
G dat niet al gemaect

Ghi hartneckige eñ ombesnedene aē
herte eñ oorē ghi weder staet altijt dē hei
ligē geest/gelijc uwe vaders/also ghi ooc
Welkē prophete en hebben uwe vaders
niet veruolcht/eñ si doodedē/dye daer te
voorē vercondichdē die toecomst des ghe.
rechtē/des welcs ghi nu verraders ende
moordenaers ghewordē zijt/ghi hebt dye
wet ontfaē/doir der ingelē besctckinghe/
eñ en hebbens niet gehouden

Doen si suics hoordē/sneedt hen haer
herte vā een eñ knerstē met tandē ouer
hem/mer als hi vol heylichs geests was
sach hi op ten hemel/eñ sach die heerlichz
Gods/eñ Jesum staē ter rechter handt
Gods/ende sprack Siet ic sie den hemel
open eñ des menscē soon/ter rechter hāt
Gods staē Maer si crijschtē luide eñ hiel
den haer oorē toe/eñ stormdē eē moedelic
tot hem inne/stietē hē ter stadt wt eñ stee
nichdē hē/eñ die getuigē legedē haer cle.
deren af/tottē voetē eens iongelincs/die
hiet Saulus/eñ steenichdē Stephanum
die riep eñ sprac/Heere Jesu ontfanct mi
nen gheest Eñ hi knielde neder/eñ riep
luyde/Heere en rekēt hen dese sonde niet
wāt si en wetē niet wat si doē/eñ als hi dz
gesept hadde/ontsliep hi

Dat.viij.Capittel

Saulus hadde een wel behagē aen A
sinē doot Te dier tijt waert eē gra
te veruolginge ouer die gemeynte te Je
rusalem eñ si verstroeydē hen alle in dye
lādē Judee eñ Samarie/sonder die apos
telē Maer God vresende mānē besciten
Stephanum/eñ hieldē een grote claghe
ouer hē Eñ Saulus verstoorde dye ghe.
meynte/eñ ginc hier eñ daer in die huizē
eñ trac te voorschijn mannen eñ wijuen
eñ ouerleuerdese in die gheuanckenisse/

Die nv verstroeyt waren/ginghen al
omme eñ predictē dat euangelion/maer B
Philippus quam af in een stadt Sama.
rie ende predicte hen van christo Ende dat
volck hadde een moedelick achte op tge.
ne dat van Philippo gesept waert/hoor.
den na hem eñ saghen die tekenen die hi
dede/wāt die onsuuere geesten crijschtē
luyde/ende voeren wt velen/Oock vele
gichtighen ende cruepelen worden ghe.
sondt ghemaeckt/Ende daer waert een
grote bliscap in dye selue stadt

Maer daer was te voren in dye selue
stadt een man ghenoemdt Simon/dye
bedreef touerie ende betouerde dat Sa.
maritaensche volck/ende gaf wt/dat hy
wat groodts ware Ende si saghen alle

op hē vādē minstē aē totte meestē toe eñ seydē Dese is die cracht Goods dye daer groot is/maer si sagē dair omme op hem dat hise lāgē tijt met sijnder toeuerie betoeuert hadde Maer doen si Philippus predicatie vādē rijcke Gods eñ vādē name Jesu christi geloof dē/lietē si hen doo-
C pen beyde mānē eñ wijuē/Doen waert die Simon ooc gelouich eñ liet hē doopē eñ hinc Philippo aē/eñ als hi sach die daden eñ tekenē die daer gescieden verwonderde hi hem

Doē die apostolē hoordē te Jerusalem dat samaria dat woort Gods ontfangen hadde/seyndē si henē tot Petrum eñ Johannem/die welke doē si af quamē/badē si ouer hen/dat si dē heiligē geest ontfangen soudē/wāt hi en was noch ouer nyemāden vā haer geuallē/maer si warē alleen in dē name Jesu christi gedoopt/doē legedē si die hādē op hen/eñ si ontfiengē den heiligen geest

D Doē Simon sach dat doirt opleggen der apostolē die heilige geest ghegheuen waert/zo boot hi hen gelt/eñ sprac Geeft mi die macht ooc/dat/als ic yemandē die hādē op legge/die selue dē heilighē geest ontfa/Maer Petrus sprac tot hē/dat ghi verdoemt moet werdē met uwen gelde dat ghi meynt/dat Gods gaue doirt gelt werde vercreghen/ghi en zult noch deel noch aenvalle hebben aē desen woorde/ want v herte en is niet oprecht voor god. Daer om doet boet voor dese uwe boesheit eñ bidt God of di vergeuē werdē mocht
Jeu/xxiij/ die loosheit ws hertē/wāt ick sie dat ghy vol bitterder gallē zijt/eñ bestrict met ongerechticheit

Doē antwoorde Simō eñ sprack/Bidt ghi voor mi tot gode dat dier ghene o uer mi een come/daer ghi af geseyt hebt Maer si liedē/doē si dat woort des heerē betuycht eñ ghesprokē haddē/keerden si wederomme tot Jerusalē/eñ predicttē dat euangelion vele Samaritaēscē stedens.

Eñ die ingel des heerē sprac tot Phy-
E lippum eñ seyde/Staet op/eñ gaet suyd waerts op die strate die af gaet vā Jerusalē tot Gaza/die daer woesteis/Ende hi stont op eñ ginc henen Eñ siet een man

wt morē lant/eē gesnedene eñ machtige der coninginnē Kādakes in morē lāt/die welke ouer alle hare scat cameren was/ die was te Jerusalē gecomē om aē te bidden/eñ tooch weder thuys/eñ sat op sinē wagen eñ las den propheet Jsaiam

Eñ die geest seyde tot Philippū gaet F henē toe/eñ maect v bi desen wagen/doē liep Philippus daer toe/eñ hoorde dat hi den propheet Jsaiā las/eñ sprac/verstaet ghi ooc wat ghi leset/Hi seyde/Hoe cā ick het en si dat mi yemant aen en leyde/eñ vermaende Philippum dat hy op trade eñ sate bi hem/Dat inhout der scrifturē Jsa/liij/c/ die hi las/was dit/Hi is ghelijc een scape totter doot geleyt ende ghelijck een lam voor sinen scerder stymmeloes/Alsoo en heeft hi sinen mondt niet open ghedaen Jn der nederheyt es zijn oordeele verheuen Maer wie zal sine gheboerte vertellen Want sine leuen is vander aerden genomen/Doen antwoorde die gesnedene ende sprack Jck bid v/van welkē spreecke dye propheete sulcks/van hem seluen of van yemandt anders

G Philippus dede sinen mondt open/ eñ begonste van dier scriftueren aen/ende predickte hem dat euangelion van Jesu Eñ als si ouer wech toogen/so quamē si aen een water/eñ die gesnedene sprac Siet/daer is water wat hindert my/dat ick mi laet doopen Eñ Philippus sprack Ghelooft ghi van gheheelder herten/zo macht wel sijn/Hi antwoorde eñ sprack/ Jc geloue dat Jesus Christus is dye zone Gods/Eñ hiet den waghen houdē/ende steghen af int water/beyde/Philippus/ eñ die gesnedene/eñ hi doopte hē/Maer doen si op stegen wt den water/ructe die geeste des heeren Philippum wech/ende die ghesnedene en sach hem niet meer Eñ hi tooch urolick zijnder straten/Ende Philippus waert vonden tot Asdod/ende wandelde al omme/ende predicte allē steden dat euangelion/tot dat hi quā tot Cesarien

Dat.ix.Capittel

Maer Paulus azemde noch met drei
A gē eñ moordē tegē die discipulē des
heeren/eñ ginck totten hoghen priester
eñ badt hem om brieuen te damasken aē
die scolen/op dat hi/waert dat hy/eenige
dees weechs vonde/mañē eñ wijuē/dat
hise gebondē tot Jerusalē bringē soude/
eñ in dien hi henen ginc/gesciedet/dat hi
na bi damaskē quam/eñ onuerhuets om
blicte hem een licht vanden hemel/ende
viel op die aerde/eñ hoorde een stemme/
die sprack tot hem/Saul/Saul/wat ver.
uolcht ghi mi/Eñ hi sprac/Heere/wie sijt
ghi/Die heere sprac/Ick ben Jesus dien
ghi veruolcht/Het sal v zwair werden/te
gē den prickel te sporren/eñ hi sprack met
beuē/eñ scromē/Heere/wat wilt ghi dat
B ic doen sal Die Heere sprac tot hem/Staet
op/eñ gaet henen in die stadt/daer salmē
v seggen wat ghi doen sult

Eñ die mannen die met hem reysdē/
stonden eñ warē verbaest Want si hoor.
den sine stemme/eñ en sagen niemandē
Saulus rechte hem op vander aerdē/eñ
als hi sine oogen open dede/zo en sach hy
niemanden/Maer si namen hem bi der
hant/eñ leyden hem te Damascen/ende
was drie dagen niet siende/eñ en at nyet
noch en dranc niet

Eñ te Damasken was eē discipule ge
naemt Ananias/tot dien sprac die heere
int gesichte Anania/Eñ hi sprac/hier ben
ic Heere/Die heere sprack tot hem/Staet
op/ende gaet henen in die strate/die daer
heet/die rechte/eñ vraget inden huise Ju
da/na Saulum/genaemt van Tharsen/
want siet/hi bidt Eñ heeft inden ghesich
te gesien eenen man genaemt Ananias
tot hem in comē/eñ die hant op hem leg
gen/dat hi weder siende soude werden

Maer Ananias antwoorde/Heere ick
C hebbe van velen/vā desen man gehoort
Hoe vele quaets hi uwen heylighen ghe
daen heeft te Jerusalē/eñ hi heeft al hier
macht vanden hogen priesteren te bindē
alle die uwen name aenroepen/Die hee
re sprac tot hem Gaet henen/wandt dese
is mi een wtuercoren instrument/dat hy
mijnen name draghe voor die heydenen
eñ voor die coningen eñ voor die kinderē

Jsrael/ic wil hem toonen/Hoe vele hi lij.
den moet om mijns naems wille

Eñ Ananias ginck henen eñ quam in
dat huis eñ legede dye handen op hē/eñ
sprac/Lieue broeder Saul/die heere heeft
mi gesonden/die di verschenen is opten
wech/daer ghi her quaemt/dat ghy we.
der siende eñ metten heyligen geest ver
uult zout werden/eñ ter stont vielt van si
nen ooghen gelijc als visch scellen/ende
waert weder siende/ende stont op ende
liet hem doopen/eñ nā spise tot hē waert
eñ stercte hem

Eñ Saulus was zommige dagen by
die discipulen te damasco/eñ ter stont pre
dicte hi christum inden scholen/dat die sel D
ue Gods zone si/Eñ si ontsaetten hen al.
lē die het hoorden eñ spraken En es dese
niet/die te Jerusalem verstoorde/alle dye
desen name aenroepen ende hierwaerts
daer toe gecomen/dat hise gebonden tot
ten hogen priesteren soude leiden/Mair
Paulus waert al meer crachtiger/ende
dreef die ioeden inne/die te damasco woō
den ende hi bewees dat dese is dye Chris
tus

Ende na vele dagen hielden die ioedē
eenen raet te samen/dat si hem verdoen
souden/Maer het wert Saulo condt ge.
daen/dat si hem laechden Eñ si bewaer.
den die poorten dach eñ nacht/dat si hem
souden verdoen Doen namen hem dye
discipulen bi der nacht eñ lieten hē ouer
die muere in een mande neder

Eñ doen Saulus te Jerusalem quam I/corin/xj
so legede hi toe/om hem bi die discipulen
te maken/eñ si vreesden hem alle/en ge.
loofden nyet/dat hy een discipule ware/
Maer Barnabas nam hē tot hē waerts
eñ leyde hem totten apostelen/eñ vertel
de hen hoe hi den heere op die strate had
de gesien/eñ dat hi met hem hadde ghe.
sproken/Eñ hoe hi te Damasken vrijlick
gedaē hadde aē dē name Jesu eñ hi was
bi hen/eñ ginc wt eñ in te Jerusalem/eñ
dede vrijlic aenden name/des heeren Je
su/Hi sprac oot eñ beuraechde hem met.
ten griecken/maer si legeden hem lagen
dat si hem verdoen souden/Doē die broe
ders dat bekendē/zo ghelepdē si hem tot

Cesarien/eñ lietē hē te Tharsen gaē/dus hadde die gemeinte nv vrede/door geheele Iudea/eñ Gallilea/eñ Samaria/ende wert gesticht/eñ wādelde inder vreesen des heeren/eñ wert veruult met trooste des heilichs geests/

E Eñ het gesciede doē Petrus door tooch ouer al/dat hi oor tottē heiligē quam/die tot Lydda woondē/aldaer vant hi eenen man geheetē Eneas/acht iaer lanc optē bedde gelegē hebbēde/dye was gichtich eñ Petrus sprack tot hem/Enea/Ihesus christus make v gezōt/staet op/eñ beddet di seluē/Eñ ter stont zo stont hi op/Eñ alle die tot Lydda/eñ tot Sarona woenden die bekeerdē hen totten heere.

Eñ te Ioppe was een discipulersse genaēt Tabitha/dwelc vertaelt/heet/Dorcas/die was vol goeder werckē ende aelmoessen/die si dede/Eñ het gebuerde ter seluer tijt/dat si crāc wert/eñ sterf/Doen wiesschē si die selue/eñ leydēse op dē solder Maer want Lydda na by Ioppe is/doen die discipulē hoorden dat Petrus aldaer was/seindē si twee mānē tot hem/eñ vermaēdē hē/dat hijs hē niet en liet verdrieten/tot hen te comen/

G Petrus stont op eñ quā met hen/ende als hi daer ghecomē was/leidē si hem op den solder/eñ alle die weduwē tradē om hem eñ weēdē eñ toondē hē die rockē eñ cleederē/welcke Dorcas maecte/te wijle si bi hen was/Eñ doense Petrus alle wt gedreuē hadde/knielde hy neder/bat/eñ keerde hē tottē lichaē eñ sprack/Tabitha staet op/eñ si dede haer oogē opē/eñ wen si Petrum sach/soo sat si weder/maer hy gaf haer die hant eñ rechtese op/eñ ryep die heilighē eñ dye weduwen/eñ steldese daer leuendich/eñ het wert kenlick/door geheele Ioppen eñ vele wordē gelouich aēdē heere/Eñ het gesciede dat hy langē tijt tot Ioppē bleef/bi eenē Simon/die eē leertouwer was

Dat.x.Capittel/

A Ende te Cesarien was eē man ghenaemt Cornelius eē hooftmā vander scarē/die daer heet Italisce/goddienstich eñ god vreesende met sinē geheelen huse/eñ gaf dē volke vele aelmoessen/eñ

badt altoos tot god:dese sach opēbaerlic in een gesichte om die negēde vre des dages/eenē ingel gods tot hem ingaen/die sprac tot hē Corneli/Hi sach hē aē/verscricte eñ sprac/Heere/wat ist:Eñ hi sprac tot hem/V gebeden eñ v aelmoessen zijn opwaerts gecomē in gedinckenisse voor gode/eñ nv seynt mānen tot Ioppē/eñ laet heyssē Simonem/met dē toename Petrus/die welcke ter herbergē is bi eenen leertouwer Simon/dies huys aē die zee leyt die sal v seggē/wat ghi doē sult/ende doē die ingel die met Cornelio sprac wech gegaē was/riep hi twee zijnder huisknechten eñ eenē godvreesendē crijschknechte van diē die zijns waer namē/eñ vertelde het hen al/eñ seyndese tot Ioppen

B Des anderē daechs/doē dese reysden eñ na bi die stat quamē/so steech Petrus op dē solder om te biddē/om dye seste vre eñ als hi hongerich wert/wilde hi ontbijten/eñ doē sijt hē bereidē wert hi op ghetrockē/eñ sach dē hemel opē gedaē/ende een vat tot hē nederwaerts dalē/gelijck eenē grootē lijnē doec aen vier tippē ghebondē/eñ wert neder gelatē op de aerde daer inne warē alderley vier voetgedieren der aerdē eñ wilde dierē/eñ gewormte/eñ vogelē des hemels/eñ daer gescyede eē stēme tot hem/Petre staet op/slaet doot/eñ etet/Maer Petrus sprac/In geēderwijs heere/wāt ic en hebbe noch noit yet gemeyns of onreyns ghetē/Eñ dye stēme sprack tē anderen male tot hē Wat god gereynicht heeft/dat en maeckt ghy niet gemein/Eñ dat gesciedē tot drie malen toe/eñ dat vat wert weder op ghenomen ten hemel

C Eñ als Petrus in hē seluen daer mede becommerde/wat dat gesichte ware/dat hi gesien hadde/siet doen vraechden dye mannen voor Cornelio gezondē na dē huse Simonis/eñ stondē aen die duere/ryepen eñ verey schtē/of Simon/toegenaēt Petrus/aldair ter herberghen ware In dien dat hem Petrus versinde ouer dat gesichte/so sprac die geeeste tot hem Siet dye mannen soecken v/daer omme staet op/daelt af/ende trecht met hen/ende en twifelt nyet/want ic hebse gesondē/Doē

steech Petrus af/tot dē mānē/die vā Cor
nelio tot hē gesondē warē/eñ sprac/Siet
Ic bē/diē ghi soect/wat is die sake daer-
D omme ghi hier zijt Si seyden Cornelius
die hooftmā/eē vroeme eñ God vruchti-
ge mā/eñ vā goedē geruchte/bi dat ghe
heele volc der ioedē/heeft eē godlic beue-
le ontfaē vādē heiligen ingel/dat hi v son
de latē roepē in zijn huis/eñ woordē vā v
horē/Doē riep hi se in eñ herberchdese

Des anderen daechs tooch Petrus met hen wt/
eñ sommige broeders vā Ioppē quamen met hē/eñ
des anderē daechs quamē si tot Cesarien in/Corneli-
us verwachtese/eñ riep sine bekende eñ vriendē/Eñ
alsdet gesciede/dat Petrus daer in quā ginc hē Cor
nelius te gemoette/eñ aenbadt hem/Maer Petrus
rechte hē op eñ sprac Staet op/ic ben ooc een mēsce/
Eñ als hi met hē gesprokē hadde/ginc hi daer in/eñ
vant haer der vele/die te samē gecomē warē/ende hi
sprac tot hen/Ghi weter hoe het een gewoonlic dinc
E is/eenē ioodsē man hem te doē ofte comē tot eenen
vreēdelingen/Maer god heeft mi vertoont/geenen
mēsce gemeyn oft onreyn te heeten/Daer omme bē
ic ontwifelic gecomē/als ic bē herwaerts gheeyscht
Dus vrage ic v/waer omme ghi mi hebt latē heyscē

Cornelius sprac. Het is nv vier dagē/doen vaste
de ic/eñ ter negēder vrē/badt ic in mijn huys/eñ siet/
daer tradt een man voor mi in eenen blinckēdē clee-
de/eñ sprac. Corneli/v ghebet es verhoort/eñ uwer
aelmoessen is gedacht geworde voor god. Dus seint
nv tot Ioppē/eñ laet herwaerts roepē/eenē Simon
mettē toename Petrus. welcke ter herberghē es in
dat huys des leertouwers Simon aē de zee. Als die
comt/so sal hi v seggē/Doen seynde ic van stondē aē
tot v/ende ghi hebt wel gedaē/dat ghy v herwaerts
gemaect hebt/Nv zijn wi hyer alle teghenwoordich
voor gode/om te horē/allet wat v vā gode beuolē is

Petrus dede sinē mont opē eñ sprack/Nv beuijn
de ic metter waerheit. dat god die personē niet aē en
siet. maer in alder ley volc wie hē vreest eñ recht doet
die is hem aengename

F Ghi weter wel vander predicatie/die god totten
kinderē Israel gezondē heeft/eñ latē vercondighen
dē vrede door Iesum Cristū (welke eē heere is ouer
al) die door tgeheele ioodsē lāt gesciet is/eñ wt gegaē
in Gallilea na dat doopsele dat Iohannes predicte/
hoe god dē seluē Iesum van Nazareth gesalft heeft
mettē heiligē geest/eñ crachte/die al om getogen he
uet/eñ heeft wel gedaē eñ gezōt gemaect
alle die vādē duyuel verweldicht waren
wāt god was met hē/Eñ wi zijn getuigē
alle dyes dat hi gedaē heeft in dat ioodsce
lāt eñ te Ierusalē/diē hebbē si verdaē/eñ
op eē hout gehāgē/Dē seluen heeft god
verwect optē derdē dach/eñ hē opēbaer
latē werdē/niet allē volcke/maer dē voor
corenē getuygē vā gode/ons/dye met hē

getē eñ gedroncke hebbē/na dat hi verre G
sen is vādē doodē/eñ hi heeft ons ghebo-
dē/dē volcke te predikē eñ getugē. dat hi
vā gode geoordineert is/een rechter der
leuēder eñ der dooder/Vā desen getugē
alle prophetē/dat door sinē name alle dye
aē hē geloouē/vergeuinge der zondē ont
faen sullen

Doē Petrus noch vā sulkē dingē sprac
so viel die heilige geest op alle die dwoort
hoordē/eñ die geloouige wt der besnijde
nisse die mz Petro gecomē warē/ontsaet
tē hen/dz die gaue des heiligē geests ooc
op die heidē wt gestort wert/wāt si hoor-
dē dz si mz tōgē spraké eñ god groot maec
ten/Doē ātwoorde Petrus/mach ooc ye
māt dz water weerē/dat dese nz gedoopt
en werdē die dē heiligē geest ontfaē heb-
bē/gelijc wy ooc/Eñ beualse te doopē in
dē name des heerē/doē badē si hē dat hy
zommige dagē bleue

Dat.xi.Capittel

A Ende het quā voor die apostolen eñ
broeders die op dē ioodscē lāde wa-
rē dz die heidē gods woort haddē ontfaen
Eñ doē Petrus opwaerts quā te Ierusa
lē/twistē tegen hē/die wt der besnidinge
warē/eñ sprakē/Ghi zijt in gegaē totten
mānē die dz voorhuyt hebben/eñ hebt met
hen geten.

Mer Petrus begōste/eñ leget hen dē
na den āderen wt/eñ sprac/Ic was inder
stat Ioppe/int gebet/eñ sach in ēeder op
getrockēchz eē gesichte/eē vat nedē dalen
gelijc eenē grootē lijnē doec/met vier tip
pē/eñ nedē gelatē vādē hemel/eñ quā tot
B mi toe/daer inne sach ic/eñ wert gewaer
eñ sach vier voetige dieren der aerdē/eñ
wilde dieren eñ ghewormte/ende voge-
len des hemels/eñ ic hoorde een stemme
dye sprack tot my/Staet op/Peeter/slaet
doot/etet/maer ic seide/In gheēder wijs
heeere/want daer en is noyt ghemeyne
noch onreyne in minen monde gegaen/
Maer die stemme antwoorde mi ten an-
deren male vanden hemel/Wat god ge-
reinicht heeft/dat en maect ghi niet ghe-
meyn/Ende dat geschyede driemael/eñ
wert al weder op ten hemel getogen

Eñ siet van stondē aē/stondē drie man
nē voor dē huse/daer ic inne was/van Ce
sarien tot mi gesondē/Eñ dye geest sprac
tot mi/dat ic met hen soude gaen/eñ niet
C twijfelē/Eñ dese ses broeders quamē tot
mi/eñ gingē met mi in tat huis des mās
eñ hi vercondichde ons hoe hi eenē ingel
in zijn huis hadde siē staē/die tot hē sprac/
Seint mannen tot Joppē/eñ laet heyscē
Simon mettē toename Petrum/dye sal
v woordē seggē daer inne ghi salich wer-
den sult eñ v geheele huys/maer doē ick
begonste te sprekē/viel die heilige gheest
op hē gelijc als op ons int eerste beginsel
Doen dachte ic op dat woort des heeren/
Johan.I. als hi seide Johānes (tis waer/heeft met
water gedoopt/maer ghi sult met dē hei
ligē geest gedoopt werdē/Ist dz hen god
dan een gelike gaue gegeuē heeft/gelijc
oor ons/die daer gelooué aēdē heere Jhe
sum christum/wie was ic/dat ic god conde
weeren? Doen si dat hoirdē/zweegē si stil
le/eñ presen god eñ sprakē/So heeft God
dē heidenē ooc boete gegeuē tottē leuen/
Eñ die verstropt warē onder die tribula
tie/die ouer Stephano gescyede/gingen
al omme/tot Phenicen/eñ Cypren ende
Antiochien/eñ en sprakē tat woort tot nie-
manden/dā alleene tot den ioden/Maer
daer warēder sommige onder hen/man
nen van Cypren eñ Cyrenē/die quamen
tot Antiochiē/eñ sprakē ooc tottē grieckē
eñ predictē dat euāgelion vā Jesu christo
eñ die hāt gods was met hen eñ een gro
te getal wert gelooūich/eñ bekeerde hen
tot dē heere.
D Eñ dese redene vā hen quā voor die oo
ren der gemeyntē te Jerusalē/Eñ si son-
dē Barnabā dat hi henen soude gaen tot
Antiochiē/die welcke doē hi gecōmē was
eñ sach die genade gods/werdt hi blijde/
eñ vermaēdese alle/dat si vā hertē op sou
den settē aē dē heere te bliuē/wāt hi was
een vrome man/vol des heilichs gheests
eñ geloofs/eñ dē here wert eē groot volc
toe gedaē Maer Barnabas ginc wt tot
Tharsen om Saulum weder te soecken/
eñ doē hi hē vāt/leide hi hē tot Antiochiē
Eñ het gesciede/dat si eē geheel iaer hen
versamēdē/eñ leerdē eē groot volc/ende

dat die discipulē tot Antiochiē/eerst chris-
tene wordē genaemt
Indē seluē dagē quamē prophetē van
Jerusalē tot Antiochiē/eñ een onder hen
genaemt Agabus stont op/eñ gaf te ken
nen door den geest/een groote dierte/die
daer comen soude/ouer dat geheele aert
rijcke/dwelc ghesciede onder den keyser
Claudio/Maer onder die discijpulen be-
sloot een yegelic/na dat hy vermochte te
seyndē/een hantreykinge dē broederen/
die in Judea woondē/gelijc si oock deden
eñ seindē tottē ouders/door die hāt Bar
nabe eñ Sauli

Dat.xij.Capittel

TEr seluer tijt/sloech Herodes die A
handē aē sommige vāder gemeyn
te/om die te pinigē/Eñ hi doode Jacobū/
Johānis broeder mettē zweerde/Eñ doē
hi sach dz dē iodē behaechde/maecte hijs
meer/ooc Petrū te vaē Eñ het was inyst
paessē/doē hi hē ooc greep/leyde hi hē in
die geuāckenisse/eñ ouer leuerde hē vier
geuierde crijschkechtē om hē te bewarē
Eñ dachte hē na paessē dē volck voor te
bringē/Eñ Petrus wert in die gheuanc
kenisse gehoudē/Maer dat gebet gescie-
de voor hē tot god sonder onderlaet/van
der gemeyntē/Eñ doē hē Herodes voor
wilde bringē Inder seluer nacht sliep Pe
trus tussē twee crijschknechtē/ghebon-
dē met twee ketenē/Eñ die bewaerders
voor die duere/bewaerdē die gheuancke
nisse
Eñ siet die engel des heeren/quā der
waerts/eñ eē licht sceē in die wooninghe
des kerckers/eñ sloech Petrū aē die side B
eñ wecte hē op/eñ sprac/Staet haestelijc
op/eñ die ketenē vielē hē vandē handen/
eñ die ingel sprac tot hē/Gordet v/eñ wer
pet uwē mātel om v eñ volcht my na/eñ
hy ginc wt eñ volchde hē/Eñ en wiste nz
dat het warachtich was/dat het door den
ingel gesciede Maer hē dochte dat het eē
gesichte si/Eñ si gingē door dye eerste eñ
ādere bewaringe/eñ quamē tot dye yse-
ren duere/die ter stadt leyt/dye dede hen
van selfs open/eñ tradē wt/eñ gingen he
nē eē strate lanc/eñ ter stont ginck die in
gel van hem

C Eñ doē Petrus tot hē seluē quā/sprac
hi/nu weet ic warachtelic/dat dye heere
sinē ingel gesondē heeft/eñ mi verlost vā
der hant Herodis/eñ vā alle verwachtin
ge des ioodscē volcs/Eñ als hi hē bedacht
quā hi voor dat huus Marie der moeder
Johānis/die met den toename Marcus
heet/daer vele versamēt warē eñ baden
Eñ als Petrus aen die duere der poortē
clopte/zoo tradt voort een maecht genaēt
Rhode/om te luysterē/eñ als sy Petrus
stēme kende/so en dede si die poorte niet
open van bliscappē/mair si liep in eñ ver
condichde hen/dat Petrus voor die poor-
te stont/Eñ si sprakē tot haer/Ghi sijt ont
sinnich/maer si bleef daer bi dat alzo wa
re/Si seidē/het is sijn engel/Eñ Petrus
clopte meer Eñ doen si opē dedē/sagen si
hē eñ ontsaettē hen/Mer hy wincte hen
metter hāt te zwigē/eñ vertelde hen/hoe
hem die heere wt die geuanckenisse had
de gelept/eñ sprac/vercōdicht dit Jacobo
ende dē broederē/eñ hi ginc wt/eñ wādel
de tot een ander plaetse

Eñ doē het dach wert/zo en was geen
cleyne beroerte onder die crijschknechtē
D wat Petro gebuert ware/Eñ doē hē He
rodes heyschte eñ niet en vant/liet hi die
bewaerders rechtuaerdigē/ende hyetse
wech leidē/Eñ tooch vā Judea af tot Ce-
sariē/eñ hielt zijn wooninge daer/Maer
hi was zeer verbolgē op die vā Tyro ende
Sidon/eñ si quamē eēmoedelic tot hem/
daer/eñ maectēt wijs des conincs camer
linc Blaston eñ baden om vrede/daer om
me/dat hare lāt hē vā des conincs lande
geneerde/Eñ op eenē gesettē dach dede
Herodes dat coninclike cleet aē/eñ sat op
dē rechter stoel/eñ dede eē reden tot hen
Eñ dat volc riep toe/dat is eē stēme gods
eñ niet eēs mēscē Ter stont sloech hē dye
ingel des heerē/daer omme/dat hy gode
dē prijs niet en gaf/eñ wert vādē wormē
getē/eñ gaf dē geest op

Eñ dat woort gods wiesch eñ waerdt
vermenichfuldicht Eñ Barnabas ende
Paulus quamē weder te Jerusalē eñ le-
uerdē die hātreyckinge/eñ namē met hē
Johānē mettē toename Marcus

Dat.xiij.Capittel

TE Antiochiē inder gemeynten wa
ren prophetē eñ leeraers/Barna A
bas/Simon ghenaēt Niger/Eñ Lucius
vā Cyprenen/eñ Manahen Herodis des
vyer vorstē kints geselle/eñ Saulus/Eñ
doē si dē heere diendē eñ vastē/soo sprack
die heilige geest Scheyt my wt Barnabā
eñ Paulū/tottē werc daer icse geroepen
hebbe/Doē vastedē si eñ badē/eñ leiden
die hādē op hen eñ lietēse gaē/Eñ gelijck
si wt gesondē warē vādē heylighē geest/
quamē si tot Seleucia/eñ van daer sceep
ten si tot Cipren/eñ doē si in die stadt Sa
lamin quamē/vercondichdē sy dat woort
gods in der iodē scolē/eñ si haddē Johan-
nē ooc tot eenē dienaer

Eñ doē si die eylādē door togē/totter B
stadt Paphos toe/vonden si eenen tooue
naer eñ valscē prophete/eenē iode die hiet
Bariehuh/die was bi Sergio Paulo den
lāt prouooste eenē verstādigē mā/dye sel
ue riep tot hē Barnabā eñ Paulum/eñ
begeerde dat woort gods te hoorē Doen
wederstont hem dye toouenaer Elymas
wāt alzo wert sinē name vertaelt/eñ ley-
de toe dē lātprouooste vanden geloue te
keeren/Maer Saulus die oock Paulus
heet vol des heylichs geests/sach hem aē
eñ sprac/O ghi kint des duuels/vol alder
list eñ scalcheit/eñ vyāt alder gerechticheyt
ghi en hout niet op/dye rechte wegē des
heeren te verkeeren/Eñ nu siet die hant
des heeren comt ouer v/eñ ghi sult blint
sijn eñ niet sien die sonne/eenē tijt lāc/Eñ
in diē seluē viel op hē donckerheit eñ duy
sternisse/eñ ginc al omme eñ socht handt
leyders/Als die lāt prouooste die gesciede
nisse sach/doē geloofde hi eñ verwonder
de hē der leeringe des heeren

Ende doen Paulus eñ die met hē wa-
ren van Papho sceeptē quamē si tot Per
gen int lant Pamphilien/Maer Johan-
nes ontweke/ende tooch weder te Jeru-
salem/Maer si tooghen door van Pergē/
ende quamen tot Antiochiē int lant Pisi
dia/ende ghingen in dye scole op Sabba
then daghen/ende saten neder/Ende na C
die lesse der wet ende der propheten/sein
den die ouerste der scolen tot hen ende lie

ten hen seggē/lieue broeders hebt ghi eē
redene bi v om dat volc te vermanen/zoo
segget op

Doen stont Paulus op eñ wēcte met
ter hant eñ sprac Ghy mānē vā Jsrahel/
eñ ghi die god vreeset/hooret toe/dye god
dees volcs heeft vercoeē onse vaders/eñ
dat volc verhoocht/doē si vreēdelingē wa
Exo/xiiij ren int lant Egipti/eñ met eenē hoogen
arm leyde hise wt dē seluē/eñ bi veertich
iaer lanc verdroech hi haer manieren in
der woestinē/eñ vernielde seuē volckē in
dē lāde Canaan/eñ deelde onder hen na
Josue/xiij dē aēualle dier liedē lāt/Daer nae gaf hi
hen rechters bi vyer hondert eñ vijftich
iaer lanc/tottē prophete Samuel toe/Eñ
vā daer aē badē si om eenē coninc/eñ god
D gaf hen Saul/dē sone Kis/eenē man wt
i/regū/x den geslachte Ben Jamin/veertich iaer
i/regū.viij lanc/eñ doē hi diē seluē af sette/rechte hy
i/regū/xvi Dauid ouer hen op/tot eenē coninc van
welckē hi getuychde/Jc heb gheuonden
Dauid/den soon Jesse na mijn herte/die
sal alle minē wille doen/

Wt desens sade/heeft god/na der be
loostē/dē volcke Jsrael opgerecht den sa
lichmaker Jesum/also Johānes den vol
Mat/J ke Jsrael te voeē gepredict heeft voor dat
aensicht zijnder toecomst dat doopsel der
boetē/Maer als Johānes sinen loop ver
vulde/seide hi Jc en ben die niet/dair ghi
mi voor hout/maer siet hi compt nae my
dies ic niet weerdich en ben/dat ic hē die
scoen wt trecke.

math/iij.a Ghi mānen lieue broeders/ghi kinde
Johan.J. rē des geslachts Abrahā/eñ dye onder v
god vreesen/V is dat woort der salicheyt
gesondē/want dye te Jerusalē woonē eñ
haer ouerste/als si hē niet en kendē noch
E die stemme der prophetē (welcke op alle
sabbathen gelesen werdē) hebbē si dyen
met harē oordeelē veruult/eñ hoe wel sy
geene oorsake des doots aē hē en vondē/
badē si Pilatus nochtās hē te doodē/Eñ
Joh/xviij als si allet volenyt haddē wat van hē ge
screuen is/namen si hē vādē houte eñ lei
dē hē in een graft/Maer god heeft hem
opten derdē dach verwect vandē doodē/
eñ is verscenē vele dagē lanc/den ghenē
dye met hē op van Galilea te Jerusalem
gegaen waren/dye welcke zijn getugen
zijn totten volcke

Eñ wi vercondighē v oor die beloofte
die tot onsen vaderē gesciet is/dat dye sel
ue god/ons/harē kinderē veruult heeft/
Jn dien dat hi Jesum verwect heeft/alzo psal/J/
indē eerstē psalm gescreuē staet/Ghy zijt
mijne sone/hedē heb ic v gebaert/Maer
dat hi hē vādē doodē heeft verwect/dat
hi niet meer verwesen en sal/spreecht hy
also/Jc wil v die genade/Dauidē beloofe
getrouwelic houdē/Daer omme seyt hy
oot op eē āder plaetse/ghi en sult niet toe
latē dat v heilige die verwesinge sie/wāt
doen Dauid in zijnder tijt/dē wille gods
gedient hadde/is hi ontslapē/eñ tot sinē
vaderen gedaē/eñ heeft die verwesinge
gesien/maer dien god verwect heeft dye
en heeft die verwesinge niet gesien

Dus si v nu condt lyeue broeders/dat F
v vergeuinge der sondē vercōdicht wert
door desen eñ van alle dyen/door welcke
ghi in de wet Mosi niet en const gerecht
ueerdicht gewerdē maer wye aen desen
gelooft die wert rechtuaerdich/Hier om
siet toe/dat niet ouer v en come/dat indē Abacu
prophetē ghesept is/Ghi verachters siet
ende verwōdert v/ende verderft v/wāt
ic doe een werc tot uwen tijden/dwelcke
ghi niet gelouen en sult/Jst dat v yemāt
vertellet

Ende doen dye ioden wt der scholen
ghingen/baden die heiden/dat si hen die
woorden tusschen den Sabbath seyden/
Ende als die ghemeynte der scolen van
malcanderen ghinghen/volchden Pau
lo ende Barnabe vele ioden ende ioden
genooten die gode dienden nae/Ende sy G
seyden tot hen/ende rieden hen/dat si in
der genaden goods souden blijuen/mer
opten nauolgenden Sabbath/quam by
nae dye gheheele stadt te samen/om dat
woort goods te hooren/Ende als die iodē
dat volck saghen worden si vol nijdts/eñ
wedersprakē dyen dat van Paulo ghe
seit waert/wedersprakē ende lasterden
Maer Paulus ende Barnabas worden
vrimoedich/ende spraken/het was vā no

de/dat v dat woort gods eerst gesept wor
de mer nu ghijt van v stoot/eñ en achtet
v seluē des eewichs leuēs niet weerdich
Ca.xlix/b siet/so keerē wi ons tottē heidē/Wāt also
heeft ons die heere gebodē/Jc heb v den
heidenē tot eenē licht gheset/dat ghi dye
salicheit zijt tot aē dat eynde der aerdē
Eñ die heidē hoordē met bliscappē toe
eñ presen dat woort des heerē/eñ worden
geloouich/also vele alster voor gheoordi-
neert warē tottē eewijgē leuē/Ende dat
woort des heerē wert wt ghebreyt/door
dat geheele lantscap/Maer dye ioden be
weechdē die eerbare eñ aēdachtige wou
wen/eñ die ouerste der stadt eñ verwerrē
een veruolginge ouer Paulum eñ Bar-
naban/eñ stietēse tot harē palē wt/Eñ sy
scuddedē dat stof vā harē voetē ouer hen
eñ quamē tot Jconion/Eñ die discipulen
wordē vol bliscappen ende des heilichs
gheests.

A Dat.xiiij.Capittel

Ende het gesciede te Jconoin/dat si
te hoope inder ioden scole gingen/
eñ sprakē/alsoo dat een groote menichte
der iodē eñ der grierkē geloouich worde/
Mair die ongeloouige iodē verwerrē eñ
ontstelde die sielē der heidenē/teghē dye
broeders Dus soo haddē si haer woonin-
ge aldaer een langhen tijt eñ deden vrij-
moedelic indē heere/die welke dat woort
zijnder genaden betuychde/eñ liet teeke
nen eñ wondere geschiedē door hare hā-
den maer die menichte der stat splite hair
zommige hieldēt mettē ioden/eñ zommi
ge metten apostolen
Maer doen eenē storme der heydē eñ
der iodē eñ haerder ouerstē verheuen/om
B hen smaet aen te doen eñ te steenighē/so
worden si des te binnen eñ ontuloden in
dye stedē des lants Lycaonia/tot Lystrā/
eñ Derben/eñ in dat omliggēde lātscap/
waren aldaer eñ predictē dat euāgelion/
Eñ daer was een man onder die Lystra-
nen die sat onuermogende aen zijn voe-
ten/eñ was creupel vā moeders liue/die
noch noyt gewandelt en hadde/die hoor-
de Paulū spreken/eñ als hi hem aensach/
eñ mercte dat hi een geloof hadde gezont
te werdē/sprack hi met luyder stemmen
Staet op/recht op uwe voeten/Ende hy
spranc op eñ wandelde/Eñ doen dat volc
sach/wat Paulus gedaen hadde/hyeuen
si hair stemmē op/eñ sprakē in Lycaoēsch
Die goden zijn den mensen gelijck ghe-
wordē/eñ tot ons neder gedaelt/Eñ noē
dē Barnabā/Juppiter/eñ Paulū/Mer-
curius/om dat hi dat woort voerde/Ende
die priester Jupiters/dye voor haer stadt
was/bracht ossen ende croonen voor dye
poorte eñ wilde offerē mettē volcke/ C
Doen dye apostolen Paulus eñ Bar-
nabas dat hoorden/scoordē si haer cleede
ren eñ sprongen onder dat volc/riepē/eñ
spraken/Ghi mannē/wat wilt ghi makē
wi zijn oor mensen ws gelijcks/eñ predi
ken v dat euangelion/om v te bekeeren/
van desen onnutten totten leuendighen
god/die welcke gemaect heeft/hemel eñ
aerde eñ die zee/ende allet wat daer inne
is/die in voorgaenden tiden alle heidenē psal.c.xlv
haer eygen weghen heeft laten wande-
len/ende tis waer hi en heeft hem seluen
niet ombetuycht ghelaten/in diē hy wel
ghedaen heeft/ende ons vanden hemel
ghegheuen heeft reegen ende vruchtba
re tiden/daer mede onse herte veruullet
met spijse ende blijscap/Ende doen si dit
seiden stelden si dat volck nauwelick/dat
si hen niet en offerden

Maer daer toe quamen ioden van An
tiochien ende Jconion die dē volcke wijs
maecten/ende steenichdē Paulū/eñ sleip
ten hem ter stadt wt/eñ meinden/dat hy
gestoruē ware/Maer doen hē die discipu
len omringdē stont hi op/eñ ginck in dye
stadt/eñ op dē anderē dach ginc hi wt mz
Barnaba/tot Derben eñ predicte der sel
uer stadt dat euāgelion/eñ si onderwezē
haerder vele eñ togē weder tot Lystran/
eñ Jconion eñ Antiochiē/eñ stercten die
sielē der discipulē/eñ vermaēdense dat si D
int geloue soudē bliuē/eñ dat wi door ve
le tribulatiē in dat rijke gods moetē gaē
Eñ doē si hen door alle gemeintē ouders
geoordineert haddē/baden si met vasten
eñ beualense den heere/aē diē si geloouich
waren gewordē

Eñ toogē door Pisidian eñ quamen in
Pamphilian eñ sprakē dat woort tot Per
gen/eñ togē af tot Attalien/eñ van daer
sceeptē si tot Antiochiē Waer vā si der ge
nadē gods ouer gegeuē warē/tottē werc
dat si hebbē volbracht/eñ doē si daer qua
men versamēde si die gemeynte/eñ ver-
condichdē/hoe vele god met hen gedaen
hadde/eñ hoe hi dē heiden die duere des
geloofs opē hadde gedaen/Eñ si vertoef
dē daer bi die discipulen geenen cleynen
tijt

Dat.xv.Capittel

A Ende sommige quamē af vā Judea
eñ leerdē die broeders/het en si dat
ghi v laet besnidē na die wise Mosi/so en
cont ghi niet salich gewerdē/doē daer nv ee
nē oploop verhief/eñ Paulus eñ Barna
bas hen strāgelic tegē hen settē/ordineer
den si dat Paulus eñ Barnabas/eñ som-
mige ādere wt hen opwaerts soudē trec
kē tot Jerusalē tottē apostolē eñ ouders
om deser vragē wille/Eñ si wordē vāder
gemeintē geleyt/eñ togē door Phenicen
eñ Samariē/eñ verteldē dye wādelinge
der heidē eñ maectē een groote bliscap al
le den broederē/Eñ doe si daer quamē
te Jerusalē wordē si ontfaē vāder gemeē
B ten/eñ vandē apostolē eñ vāden ouders
eñ si vercondichdē hoe vele god met hen
gedaē hadde/Doē tradē op sommige vā
der phariseen sectē dye gelouich waren
gewordē/eñ seidē/men moetse besnijden
eñ gebiedē die wet Mosi te houdē maer
die apostolen eñ die ouders quamen te sa
men om dese redene te besien/

Doē nv daer vele vragēs verhief/soo
Actu/x/g/ stont Petrus op/eñ sprac tot hen/ghi mā
nen lieue broeders/ghy weter dat god in
voorledene dagē onder ons/mijnē mont
vercorē heeft/door welcke die heiden dat
woort des euāgelions soudē hoorē eñ ge-
louē Eñ die hert kenner god/getuichde
ouer hen/eñ gaf hen dē heilighē geest/ge-
lijc als ons oec/eñ en onderscheedt niet tus
schen ons eñ hen/eñ reinichde haer hertē
door tgheloue Wat temteert ghi dan nv
god/met opleggē des iocs op der discipu
C len halsen/dwelc noch onse vaders/noch
wi en hebbē mogē dragē/maer wi geloo
uen door die genade des heerē Jesu cristi
salich te werdē/gelijcker wijs als oock si
doen/Doē zweech dye geheele menichte
stille/eñ hoordē toe Paulo eñ Barnaba/
dye daer verteldē/hoe grote teekenē/eñ
wondere god door hen onder die heyden
gedaen hadde.

Daer na als si tottē swigen gebracht
warē/antwoorde Jacobus eñ sprac/Ghy
mānē lieue broeders hoort na mi toe/Si-
mon heeft verteelt hoe god/eerst heeft be
socht/een volc wt den heidē te nemē tot si
nen name/eñ hier op ludē die redene der
prophetē als gescreuē staet/Daer na wil amos/ix.
ic weder comē eñ wil weder timmerē die
tente Dauid/die veruallē is/eñ hair scar
dē wil ic weder timmerē/eñ wilse oprech
ten/op dat wat ouerbleuē is vā mēscē na
dē heere vraghe/daer toe alle heydenen
ouer welckē minē name aē geroepen is/
sept god/die dat al doet/Gode zijn alle sy-
ne werckē bekēt vāder weerelt aē/Dair
omme beslute ic/datmē die gene die hen D
wt dē heidē tot gode bekeerē niet onghe
rust en make/maer datmē hē scrijue/dat
si hen onthoudē vā onsuuerheit der afgo
den/eñ vā hoerderije/eñ vā verstictē/eñ
vādē bloede/wāt Moses heeft vā voorle
dene tijdē in allē stedē/dye hē predikē/eñ
wert alle sabbath dach inder scolē gelezē

Eñ het dochte goet dē apostolē/eñ ou-
ders metter geheelder gemeyntē/man-
nē wt hen te kiesen eñ seynden tot Antio
chian met Paulo eñ Barnaba/te weten
Judam mettē toenaē Barsabas/eñ Silan
welcke mānē voorgāgers waren onder
die broederē/eñ si gauē scrifte in haer hāt
aldus

Wi die apostolē/eñ ouders eñ broeders E
wēscē salicheit dē broederē wt dē heidenē
die tot Antiochiā eñ Syria eñ Cilicia sijn
Wāt wy gehoort hebbē dat sōmige vādē
onsen wt zijn gegaē/eñ hebbē v met woor
dē verstoort/eñ uwe sielē becōmert/ende
dat ghi v sout latē besnidē/eñ houdē dye
wet/dē welckē wi het niet beuolē en heb
bē/so heeft ons eēmoedelic vsamēt/goet
gedocht/mānē te verkiesen eñ tot v te seē
dē mit onsē alder liefstē Barnaba eñ Pau
lo/welke mēscē/hare sielē gegeuē hebbē

den name ons heerē Jesu cristi/so hebbē
wi ge:ondē Judan eñ Silan/dye welcke
dat zelue oot met woordē vercondigē sul.
len/Wāt het behaecht dē heiligē gheest/
eñ ons/v geē bezwaringe meer op te leg
gen/dā alleē dese nootsakelike stuckē/dat
ghi v onthoudet vāder afgodē offer/ende
vā dat bloet/eñ vā versticte/eñ vā hoerte
rie/vā welckē ist dat ghi v onthout/doet
E ghi recht/Hebt v wel/
Doē dese warē latē gaē/quamen si tot
Antiochiē/eñ versamēden die menichte/
eñ leuerdē dē brief ouer/Doē si diē lasen
wordē si blide vā diē trooste/Daer toe Ju
das eñ Silas/die oot prophetē warē/ver
maēdē die broeders met vele redē/ende
stercte̅se/Eñ als si daer eē wile tyts ghe.
toeft haddē/so wordē si vādē broederē mz
vredē wech gesondē tottē apostolē/Ende
het dochte Silan goet daer te blyuē/mer
Paulus eñ Barnabas haddē haer woo.
ninge tot Antiochiē/leerdē eñ predicten
dat euangelisce woort des heerē met ve.
le anderen
Na zommyge dagē sprac Paulus tot
G Barraban/laet ons weder om trecken/
eñ onse broeders besiē in allen steden/in
welkē wi dat woort des heerē vercōdicht
hebbē/hoe si hen hebben Maer Barna.
bas gaf raet/dat si Johānē met dē toena.
me Marcus met hen soudē nemē/maer
het dochte Paulū behoorlic/dat si niet mz
hen en soudē nemē eenē sulcken/die van
hen af getredē was in Pamphilia eñ en
was niet met hen getogē tot dien werck
Eñ daer was alzo scerpē twist tusscē hen
dat si vā malcāderē toogē eñ Barnabas
tot hem nam Johānē/eñ sceepten in Cy
pren/maer Paulus coos Silan/eñ trock
wech/der genadē gods beuolē vādē broe
derē/Hi tooch door Syrian eñ Ciliciā/eñ
stercte die gemeyntē

Dat.xvi.Capittel

A Ende hi quā tot Derben/eñ Lystrā
eñ siet.aldaer was eē discipule/ge.
naet Timotheus/eens ioodscē wyfs soon
die geloouich was/maer eens griecksen
vaders/die hadde goet gheruchte bi den
broederē/onder die Lystranē/eñ te Iconi
on/Desen wilde Paulus met hē latē trec
ken/eñ nam eñ besneet hē/om der ioden
wille die in die selue plaetse warē/wāt si
wistē alle/dat syn vader eē griecke was/
geweest/Eñ als si door die stedē togē/zoo
gauē si hē ouer/die insettingē die welcke
vādē apostolen eñ ouders te Jerusalē be
sloten warē/te houdē/Doē wordē die ge.
meyntē int geloove geuesticht/eñ namē
dagelics aent getal toe
Maer doē si door Phrigian/eñ dat lant B
Galacia toogē waert hen vādē heyligen
geest geweeret dat woordt in Asia te spre
kē/Eñ als si quamē aē Mysian/leydē sy
toe/na Bithinian te reysen/eñ dye geest
en liets hen niet toe/Doē si voor bi Mysi
an togē/quamē si af/tot Troada eñ Pau.
lo verscheen een gesichte bider nacht/dat
ter een man van Macedonia was/dye
stondt ende badt hem/ende sprack/Comt
neder te Macedonien ende helpet ons/
Als hi dat gesicht gesiē hadde/soo leyden
wi ter stont toe/te Macedoniē te reysen/
seker/dat ons die heere derwaerts ghe.
roepē hadde/hen dat euangelion te predi
ken/Doē brakē wy op van Troada/ende
strats loops quamē wi tot Samothraciā
des anderē daechs tot Neapolin/eñ van
daer tot Philippis/welcke die hooftstadt
des landts Macedonia is/ende een vrye C
stadt/
Wy vertoef dē zommighe daghen in
dese stadt/Des daechs der Sabbathen/
gingen wi wt/voor die stadt aen dat wa.
ter/daer men plach te biddē/eñ satē daer
eñ sprakē tottē wiuē/die daer te samē qua
mē/Ende een aendachtige vrouwe/ghe.
naemt Lydia/een puerpuer cramerinne
wt der stadt der Thyatirers/hoorde toe/
der welcker die heere dat herte opē dede
dat si daer acht op hadde/wat van Pau
lo gesproken waert/Maer als si eñ haer
huys gedoopt waert/vermaende si ende
sprac/Ist dat ghi mi achtet dat ic gelouich
ben aenden heere/so comt in myn huys/
ende blyft aldaer/Ende si dwanc ons
Eñ t gesciede doē wi tottē gebet gh ingē D
dat ons eē maecht ōtmoette/die had eenē
waersegghēdē geest/eñ dwoech harē heere

vele geniets toe met waer seggē/die sel-
ue volchde ouer al Paulo eñ ons na/riep
eñ sprac/dese mēscē zijn knechtē des alder
hoochstē Gods/die v dē wech der salichz
verrondigē/Sulcs dede si menighē dach
Dat dede Paulo wee/eñ keerde hem om
eñ seyde tottē geest/Ic gebiede v indē na
me Jesu christi/dat ghi vā haer wt vaert
eñ hi voer wt ter seluer vren

E Maer doē hare heere sagē dat dē hope
haers geniets wt was gheuarē/namē si
Paulum eñ Silan/eñ trockense op dye
marct voor dye ouerste eñ leydēse totten
officiers/eñ sprakē/Dese mēschē verstorē
onse stadt/eñ zijn ioedē/eñ verrondigē ee
ne wise/die welke ons niet en betaē taen
te nemē noch te doē/wāt wi Roomeynē
sijn/eñ dat volc viel tegē hen/eñ die offy-
ciers scoordē haer clederē/eñ hietēse met
roedē slaen/eñ doē sise wel geslagē haddē
worpen sise in die geuanckenisse/eñ ghe
bodē dē kercker meester/dat hise mz neer
sticheit soude bewarē/Die nā sulcs gebot
aē/eñ worpse in die binnenste geuancke-
nisse/eñ legede hare voetē indē stock

Maer om die middernacht/badē Pau
lus eñ Silas/eñ loofdē God/eñ die geuā
gene hoordēse/eñ snellic waert een grote
aertbeuinge/also dat die fundamētē des
kerckers beweecht wordē/eñ in diē seluē
wordē alle die duerē opē gedaē eñ alder
bandē los/Als die kercker meester wt dē
F slape ontspranc/eñ sach die duerē der ge-
uanckenisse opē gedaē/tooch hi dz sweert
wt/eñ wilde hē seluē verdoē/wāt hi meyn
de/dat die geuangenē/ontlopē haddē ge
weest/Maer Paulus riep luyde eñ sprac
En doet v seluē niet quaets/wāt wy sijn
alle hier

Hi heyschte een licht/eñ spranck daer
inne/eñ waert beuēde eñ viel Paulo eñ
Barnaba te voetē/eñ leydeser wt/ende
sprac/Lieue heerē/wat sal ic doē/dat ick sa
lich werde/Si sprakē ghelooft aēdē here
Jesum/zo wert ghi eñ v huis salich/eñ zei
dē hē dat woort des heerē/eñ alle die in si
nē huise warē/eñ hi nāse tot hē/inder sel-
uer vrē der nacht/eñ wiesch hen dye stra
mē af/eñ hi liet hē/eñ alle die sine ter stōt
doopē/eñ leydese in zijn huis/eñ sette hen

een tafel/eñ verblijde hē met sinē gehee
lē huse/dat hi aen gode gelouich ghewor
den was.

Eñ doē het dach waert/seyndē die offi G
ciers/stat dieners eñ sprakē/laet dese mē
schē gaen/eñ die kercker meester verron
dichde Paulo dese redenē/Dye officiers
hebbē hier gezondē/dat ghi los zijn zout/
Nu trecket wt/eñ gaet henen met vrede
Maer Paulus sprac tot hen/Si hebben
ons onuerdoēt/opelic met roedē geslagē
wi die nochtās Romeinē zijn/eñ in die ge
nanckenisse ghewoorpē/eñ zoudē ons nu
heimelic wt stotē/Alzo niet/Maer laetse
selue comē/eñ ons daer wt leydē/die stat
dyeners verrondichdē deze woordē den
officiers/eñ si vreesdē/doē si hoordē dat si
romeynē warē/eñ quamē eñ vermaen-
dēse/eñ leidēser wt eñ badē hen dat si wt
zoudē treckē wt der stadt/doē gingē si wt
die geuanckenisse/eñ gingē tot die Lidiā/
ende doē si die broeders ghesien hadden
ende getroost/toogen si wt

Dat.xvij.Capittel.

Ende doē si dolr Amphiolin eñ Apol A
lonia reysdē/quamē si tot Thessel
lonicē/daer was eē ioedē schole/Na diē dz
nu Paulus gewoē was.ginck hi tot hen
in.eñ zeide hen op drie sabbathē vander
scriftuerē.dedese hen opē.ey legedet hen
voor.dat christus moeste lijdē eñ verrizen
vādē doodē eñ dat deze Jesus.diē ic(sprac
hi)v verrondige.is die christus.Eñ zom-
mige onder hen vielens hē bi ende wor-
den Paulo ende Sila toe gesell et/Oock
eē grote menichte der aēdachtiger griec-
kē/ende daer toe niet weynich der prin-
cipaelste wijuen

B

Maer die hartneckige ioedē benijden
ende namē tot hen zōmige boesachtighe
mānē.bācboeuē.ende maectē eē rotte en
de maecten eenen oploop in die stat.ende
traden voor dat huys Jasonis.ende soch
tense onder dat ghemeyn volck te brin-
ghen Maer doen sise nyet en vonden.
sleypten si dyen Jason.Ende zommighe
broeders voor dye ouersten der stadt/Eñ

tewijschtẽ/dese/die de gehele werelt in roe
rẽ settẽ/zijn oor hier gecomẽ/die heeft Ja
son tot hẽ genomẽ/eñ alle dese doẽ tegẽ
die insettinge des keysers/eñ seggẽ van
eenen anderẽ coninc Jesu/Eñ beroerdẽ
dat volc/eñ die ouerste der stadt/die sulcs
hoordẽ/Eñ doẽ si verãtwoordinge vã Ja
son eñ dẽ anderẽ ontfangẽ haddẽ/lieten
si se los

C Eñ die broeders lietẽ Paulum eñ Si-
lan ter stont inder nacht gaẽ tot Berreã
Doẽ si daer quamẽ gingẽ si inder ioeden
schole Want dese warẽ die edelste onder
diẽ te Thessalonĩẽ/die ontfingẽ dz woort
gheheel willichlic/eñ ondersochtẽ daghe
lics die scrifture/of het hẽ also hadde/dus
geloofden nv vele wt hen eñ ooc griecse
eerbare wijuẽ/eñ ter mãnẽ niet weinich
Maer als die ioedẽ vã Thessalonien be-
vondẽ/dat het woort Gods ooc te Berre
an vã Paulo vercondicht worde/quamẽ
D si eñ beroerdẽ ooc aldaer dat volck/maer
doẽ sondẽ die broeders Paulum ter stont
af dat hi tot aẽ die zee soude gaen/Maer
Silas eñ Timotheus bleuẽ daer/Eñ die
Paulum geleydẽ/die leydẽ hẽ tot Athe-
nẽ toe/eñ als si eẽ beuele ontfingẽ/aẽ Si
lan eñ Timotheum/dat si op dalder haes-
telicste tot hem souden comen/toogen si
wech

Maer doẽ Paulus haerder tot Athe
nen verwachte verbolch sinẽ geest in hẽ
doẽ hi die stadt so geheelic af godderidich
sach eñ sprac/tes waer tottẽ ioedẽ eñ aen
dachtinge inder scholẽ/oock op die marct
alle daghe/tot diẽ/die daer toe quamen/
Maer zommige der Epicureen eñ Stoy-
cen philosophen twistẽ tegẽ hẽ eñ sommi
ge seydẽ/Wat wil dese lodderboeue seg-
gen Eñ zommighe seydẽ Het schijnt/als
of hi seltsaine godẽ wilde vercondigẽ/tat
E doet/Hi hadde dat euãgelion vã Jesu/eñ
vãder verrisenisse hen vercondigẽ/eñ si
namẽ hẽ eñ leydẽ hẽ voor dat raethuys
eñ seydẽ/Soudẽ wi ooc connẽ ghewetẽ/
wat nieuwe leringe het si/die ghi leeret?
Wãt ghi bringt wat seltzanis voor onsen
oorẽ/dus willẽ wi wetẽ/wat dat zijn wil-
le Wãt alle die Atheniers/ooc dye buytẽ
lantsche/eñ gasten/en legedẽ op niet an-

ders toe dan yet nieus te seggen of te ho
ren.

Paulus trat middẽ op dye plaetse eñ
seyde Ghi mãnẽ vã Athenẽ/ick sie v/dat
ghi in allen stuckẽ alte ouergelouich zijt/
ic ben hier doer ghegaẽ/eñ hebbe uwen
Gods dienste ghesien/eñ vant eenen ou
taer/daer op was gescreuẽ Dẽ ombekẽ-
dẽ God/Nu vercondige ic v dẽ seluen/diẽ
ghi onwetende/Gods dienste doet/God
die de werelt gemaect heeft/eñ allet wat
ter inne is/Wandt hy een heere hemels F
eñ ter aerdẽ is/so en woent hi niet in tem
pel met handen ghemaect/noch zijns en
wert ooc niet vã mẽscẽ handẽ geplegher
als die yemants behoeue/aẽgesien hi al
le mẽschẽ leuẽ eñ aseme ouer al gheuet/
eñ heeft gemaect/dat vã eenẽ bloede alle
menschẽ geslachte/op dat geheele aerdt
rijke wonẽ/eñ heeft een parc geset vã ee-
wicheit voor sien/hoe langhe eñ wijdt si
woenen sullen/op dat si den heere soeckẽ
souden of si hem doch gheuoelen eñ vin-
den mochten/Eñ tes ware/hi en is nyet
verre vã eenẽ yegelikẽ onder ons Want G
in hem leuẽ wi eñ werden beweecht eñ
zijn wi/also ooc zommige Poetẽ bi v ghe-
sept hebbẽ/Wi zijn/zijns aerts/Ist dz wy
dan Godlics arts zijn zo en zullẽ wy nyet
meynẽ/dat die Godhiet gelijck si dẽ gout
of den siluer of den beeldwerck der men
scheliker const eñ dichtinge.

Eñ tes waer God heeft de tijdẽ der on
wetentheit niet geacht/nu gebiet hi allẽ
mẽschẽ aẽ allẽ eyndẽ boete te doẽ/daerõ
dat hi eenẽ dach geset heeft/op welkẽ hy
oordeelẽ wil dat aertrijc met gherechtic-
heit/door eenẽ mã/in welkẽ hijt besloten
heeft/eñ allẽ mẽscẽ tgeloue voor hout/na
diẽ dat hi hẽ vãdẽ dooden heeft verwert.

Doẽ si die verrisenisse der doodẽ hoor
den/doen hadden zommighe haren spot
daer mede/maer zommighe seyden/Wi
willen v daer breder af hoeren. Alzo ginck
Paulus van hen. Eñ zommighe mannẽ
hienghen hem ane. eñ worden gelouich
onder welkẽ was Dionisius. eene wt dẽ
raet eñ een wijf ghenaemt Damaris. eñ
andere met hen

Dat.xviij. Capittel.

A DAer na ontweke Paulus vā Athe
nē eñ quā tot Corinthen/eñ vant
eenē Joede genaēt Aquila/der gebooꝛtē
wt ponto die welke onlancs wt Italiē ge
comē was/eñ zijn wijf Prîscilla/Daerom
dat dye keyser Claudius beuolen hadde
allē ioedē te wijkē wt Roomē/tot dien sel
uē ginc hi/eñ wāt hi ghelijcs hantwercs
was/bleef hi bi hen eñ wrochte/Si warē
vā Tapijt makers hantwerc/eñ hy spꝛac
inder scolē op alle sabbathē/eñ hi riet io-
den eñ griecken

EÑ doē Silas eñ Timotheus vā Ma-
cedonia quamē so dꝛanc dē geest Paulum
B dē ioedē Jesum te betuygē/dat hi die cris
tus si/Maer doē si daer tegē seydē eñ las
terdē/scudde hi sine cleederē wt/eñ spꝛack
tot hen/V bloet si ouer v hooft/ic ga van
nv aē/reyne totten heydē/Eñ hi maecte
hē vā daer eñ quā in een huis/eens ghe-
naemdt Justus die aendachtich was/eñ
des seluē huis was naest der scholē Cris-
pus die ouerste der scholē geloef de aen-
dē heere met sinē geheelē huyse/eñ vele
coꝛinthiers die toehooꝛdē woꝛdē gelouich
eñ lieten hen doopen

Maer die heere seyde doir een gesich-
te inder nacht tot Paulum En vreest nz
maer spꝛeect eñ en swijcht nyet/Wāt ick
bē met v/eñ niemāt en sal hē onderwyn-
dē v te scadē/Wāt ic heb een groot volck
in deser stadt/Hi sat daer een iaer eñ ses
maenden/eñ leerde hen dat wooꝛt Gods

C Maer doē Gallion lantpꝛouoeste in A
chaia was so rechtē hen die ioedē eē moe-
delic op tegē Paulum eñ leyden hē vooꝛ
dē recht stoel eñ spꝛakē/dese mēsce maect
dē liedē wijs gode te dienē teghē die wet
Eñ doē Paulus dē mont opē wilde doen
spꝛac Gallion tottē ioedē/Waert dat het
onrecht of scalcheit ware/so soude ic v bil-
lics hoꝛē lieue ioedē/maer ist een vꝛaghe
vā wooꝛdē/eñ vādē namē/eñ vāder wet
onder v/so siet ghi seluer toe/ic en dincke
daer ouer geen rechter te zijn/eñ dꝛeefse
vandē recht stoel/Doē grepen alle griec
kē Sosthenē den ouerstē der scholē/ende

sloegē hē vāden recht stoel/eñ gallion en
nams hem niet aen

Na dat Paulus noch lange gebleuen D
was/maecte hi zijn af sciet mettē bꝛoede-
rē/eñ sceepte in Sirian/eñ met hē Pri-
cilla eñ Aquila/ende hi beschoer sijn hooft
tot Cenchꝛeen/wāt hi hadde een gelooste
eñ quā af tot Ephesum/eñ hi liet se aldair
Eñ doē hi inder scholē was ghegaen/be-
vraechde hi hē mettē ioedē Eñ si baden
hē/dat hi langere tijt bi hen bleue eñ hy
en consenteerdes niet/maer maecte sine
af sceit eñ spꝛack Ic moet in alder wijs/dz
toecomēde feest te Jerusalem houdē/wilt
God/zo wil ic weder tot v keerē/eñ tooch
van Epheso eñ quā tot Cesarien/eñ ginc
op eñ gruette die gemeynte/eñ tooch af/
tot Antiochien eñ vertoef de wat tijts eñ
reys de wt/eñ doir wandelde na malcan-
deren dat Galaetsche lant eñ Phꝛygiam
eñ stercte alle discipulen

EÑ te Epheso quam een man genaēt E
Apollo/der gebooꝛte van Alexandꝛian eē
welspꝛekende man ende machtich in dye
scrifture Dese was in den weech des
heeren onderwesen/eñ spꝛac vierichlick
inden geest/eñ leerde met nerstīcheit vā
dē heere/eñ wiste alleen vanden doopsel
Johannis/die begonst vrijlick inder scho
len te spꝛeken Ende doen hem Aquila en
de Pꝛiscilla hooꝛden/namen si hē tot hen
ende legheden hem den wech des heerē
noch nernstelijker wt/Ende doen hy in
Achaian wilde reysen gauen hē die bꝛoe
ders bescreedt ende screuen den discipulē
dat si hem ontfanghen souden Ende als
hi daer ghecomen was/halp hy vele der
gheender die ghelouich waren ghewoꝛ-
den/want hi verwandt die ioeden stant-
tachtelick ende beweest openlick doir dye
scrifture dat Jesus/die chꝛistus si

Dat.xix.Capittel

EÑde tgesciede wē apollo tot Corin-
thē was dz Paulus de ouerste lādē A
doir wādelde/eñ quā tot Epheso eñ vant

sommige discipulē tot diē sprack hi/hebt
ghi dē heiligē geest ontfangē te wile dat
ghi gelouich zijt geweest/Si zeydē tot hē
Wi en hebbē oec noyt gehoort/of een hei
lige geest si/Eñ hi sprac/Waer op zijt ghi
dā gedoopt/Si zeidē op Johānis doopsel
Paulus seyde/Johānes heeft ghedoopt
mettē doopsele der boeten/eñ seyde den
volc/dat si souden gelouē aē diē/die na hem
comē soude/dat is aē Jesum dat die chris-
tus si/Doē si dat hoordē lietē si hen dopē
opdē name des heerē Jesu/Eñ doē Pau
lus die hādē op hen legede/quā die heili-
ge geest op hen/eñ sprakē met tongē eñ
propheteerden.

B Eñ hi ginc in die schole/eñ sprac vrijlick
drie maendē lanc/leerde eñ riet hen vādē
rijke Gods/Maer doē die sommige ver-
hardē eñ niet en geloofdē/eñ qualic spra
kē vā dien wege/voor die gemeynte/trat
hi af vā hen/eñ sceyde die discipulē af/eñ
sprac dagelics inder scholē eens mās dye
Tirānus hiet/eñ datselue gesciede twee
iaer lanc/also dat alle die in Asia woendē
dat woort des heerē Jesu hoordē/beyden
ioedē eñ grieckē Eñ God wercte geē clei
ne dadē wt die hādē Pauli/also dat si oec
vā zijnder huytē die zweet doecskēs of col
lierē ouer die cranckē hieldē eñ die siectē
vā hen wekē/eñ die boese geestē wt voe-
ren

Eñ sommige vādē omloepēdē ioeden
C die daer bezwaerders warē/onder won-
dē hen/dē name des heeren Jesu te noe-
mē ouer die daer boese geesten haddē/eñ
sprakē wi bezwerē v bi Jesu/diē Paulus
predickt/Eñ haerder warē seuē/sonē eēs
ioedē Skeua des hogē priesters/die sulcs
dedē Maer die bose geest antwoorde eñ
sprack Jesum kenne ick wel/eñ Paulum
weet ic wel/maer wie zijt ghi Eñ die mē-
sce in dien die boese geest was/spranc op
hen/eñ waert hairder machtich eñ werp
se onder hē/also dat si naect eñ ghewont
wt den seluen huyse ontuluchten/eñ dat
seluewaert cont allē die tot Epheso woē
dē/beide ioedē eñ grieckē/eñ daer viel eē
vreese ouer hen allē/eñ dē name des hee

rē Jesu waert groot gemaect

Daer quamē oec vele der geender die D
gelouich warē geworde eñ beledē eñ ver
condichdē hare wondere daden/eñ vele
die dair curiose cōste bedreuē haddē brach
tē die boeckē te samē eñ verberndēse ope
lic/eñ ouer rekēdē harē cost eñ vondē des
gelts vijftich dusent pēningē/Also mach
tich wiesch dat woort des heerē/eñ nā o-
uer hant Doē dat bescict was nā Paulus
voor hē indē geest/door Macedoniā ende
Achaian te reysen/eñ te Jerusalē te wāde
len eñ sprac Na diē/als ic aldaer geweest
bē/moet ick Roomē oock sien/eñ seynde
twee die hē diendē Timotheon eñ Eras-
ton in Macedonian/maer hi vertoef de
die wile in Asia

Eñ daer gesciede om diē seluē tijt/geē E
cleyn beroerte ouer desen wege/Wāt ee
ne genaēt demetrius/een goutsmit dye
maecte der Diana silueren tempel eñ en
keerde dien van den hant wercke geen
cleyne ghewin toe/die selue versamende
hi eñ die bi arbeyders des seluen handt
wercs/ende sprac/Lieue mannen/ghi we
tet dat wi onsen toe ganck van desen ghe
winne hebben/eñ ghy siet eñ hoordt/dat
niet alleen tot Epheso/maer oec bi na/in
gheheel Asia/dese Paulus vele volcks af
uallich maect met sinen wijsmaken/eñ
zeyt/het en sijn gheen goden welke vā hā
den ghemaect zijn/Ende onse hantierin
ghe en sal niet alleen daer toe comen/dat
se niet en ghelde/maer oock den tempel
der groter Diana wert voor nyet geach
tet/ende haer maiesteit sal daer toe onder
gaen/der welker nochtans gheheel Asia
ende dye heele weerelt. Goods dienst be
wijst

Als si dat hoordē eñ vol toornicheits wor-
dē. riepē si eñ seiden Groot is die Diana F
der Ephesiers. eñ die geheele stat waert
vol rumoers. Ende si snorden eenmoede
lick op die scou plaetse ende grepen gaion
ende Aristarchon van Macedonia Pau-
wels wech ghesellen Maer doen Pau-
lus onder dat volc wilde gaē. en lietēs hē

die discipulē niet toe/Oock sommighe der
ouerster in Asia die pauwels goede vriē-
dē warē/seyndē tot hē/eñ vermaendē hē
dat hi hē niet op die scou plaetse en soude
geuē/Sommige riepē aldus/sommighe
anders/eñ die gemeynte was verstoort/
Eñ dat meerder dele/en wiste niet/wair
omme si te samē gecomē waren

Maer sommige vādē volcke tooghen
Alexandron daer voor doen hē die ioeden
voor stietē Eñ Alexander winckte metter
hāt/eñ wilde hē voor dat volc verātwoor-
dē Maer doē si te binnē wordē/dat hy eē
ioede was/so verhief eē stēme vā diē alle
eñ riepē bi twee vrē/Groot is die Diana
der Epheliers

G Doē die Cancellier dat volc gestilt had
de/sprac hi Ghi mānē vā Epheso/welke
mēsce is/die niet en weet dat die stadt E-
phesos een dienerse si/der groter goddi-
nē diana/eñ des hemelscē beelts/Wāt dz
dan onwedersprekelic is/so sout ghi ym-
mer stille zijn/eñ niet onbedachtelic doen
Ghi hebt dese mēscē hier gebracht/dye
noch kercken roouers noch lasteraers u
wer goddinnē en sijn/maer heeft Deme
trius eñ die daer vandē hāt twercke zijn
tot yēmādē een aē sprake/zo houtmē ghe
meynē raet/eñ daer zijn lant prouoesten
laetse hen onder malcāderē besculdigen
Maer wilt ghi yet anders doē/zo mach-
mē dat in eender geordineerder gemein
tē bescickē/Wāt wi staē in der sorghē/dat
wi om desen op loop vā huidē besculdicht
mochtē werdē/eñ nochtās niemant scul-
dich en is/dair af wi rekeninge soude con
nen ghegheuē vā desen oploop/eñ doē hi
sulcs geleit hadde/liet hi die ghemeynte
gaen

Dat.xx.Capittel

A Doē nu desen op loop ophielt/riep
Paulus die discipulen tot hē/eñ se
gēdese eñ ginc wt/om te reysen in Mace
doniā/Eñ doē hi die selue lādē door tooch
eñ hadse met vele woordē vermaēt/quā
hi in grieckē lāt/eñ vertoef de aldaer drie
maēdē Maer doē hē die ioedē lagē lege-
dē als hi in Sirien wilde varē/waert hy
te rade/wederomme te kerē tot Maceto
niā/Eñ met hē toogē tot in Asian toe/So
pater vā Berroē/eñ vā Tessellonia Aris-
tarchus eñ Secundus eñ Gaios vā Der
ben/eñ timotheus/Wt Asian Tychicos/ B
eñ Trophimos/Dese gingē voor/eñ ver-
beydē onser tot Troada/Eñ wi sceepten
na dē Paeschdagē vā Philippē/tot optē
vijfstē dach/eñ quamē tot hen te Troada
eñ wi haddē onse woeninge aldair seuen
daghen.

Eñ op eenē Sabboth doē die discipulē
te samē quamē/om dat broodt te breken/
sprack Paulus tot hen eñ wilde des ande
rē daechs wt reysen/eñ vertrack dz woort
totter middernacht toe/eñ daer warē ve
le fackē op dē solder daer si versamēt wa
rē Eñ daer sat eē iongelinc gehetē Euti-
chos in eene veynster eñ viel in eenē die-
pen slaep/die wile dat Paulus sprack eñ
waert vandē slaep ouer wonnen/eñ viel
vanden derden sulder neder/eñ waerdt
doot op geheuē/Paulus ginck af/eñ viel C
op hē/omvinck hē/eñ sprack En maeckt
gheen geruchte Want sine siele is in hē/
Doē ginc hy af eñ brack dat broot eñ aen
beet/eñ sprack vele met hen/tot dat den
dach op ginck/eñ alsoo tooch hi wt/Eñ si
brachtē dē iongelinc leuendich eñ en wor
den niet weynich getroost

Wi ginghē voor te scepe eñ voerē tot
Asson/eñ wildē Paulum aldaer ontfaen
wāt hi hat alzo beuolē/eñ hi wilde te voe
te gaē/Als hi tot ons sloech te Asson/ont
fingen wi hē/eñ quamē tot Mitilenē/eñ
van daer sceeptē wi eñ quamē des ande-
ren daechs tegē Chion/eñ des nauolgē-
den daechs/stieten wi aen Samon/ende
bleuen in Trogilion/ende des naestens
daechs quamen wi tot Mileton/Wandt
paulus hadde besloten voor bi Epheso te
scepen/dat ghi gheenen tijt in Asia en sou
de moeten ouer bringhen/wandt hi haes
te/waert moeghelick op den pinxt dach
te Jerusalem te zijn

Maer vā Mileto seynde hi tot Ephezō D
eñ liet die ouders vā der gemeyntē heiscē/

eñ als die tot hē quamē/sprack hi tot hen
Ghi wetet vādē eerstē dage aē/doē ick in
Asia ben getredē. Hoe ic altijt bi v bē ghe
weest. eñ den heere ghedient met alder
oetmoedicheit. eñ met vele tranē eñ aen.
vechtige die mi gemoet zijn/doir der ioe
den lagē/hoe dat ic niet verhoudē en heb
be Dat daer orboirlic is/dat ic v niet ver/
condicht en hadde/eñ v geleert opelic eñ
sonderlinc eñ hebbe betuycht beyde den
ioeden/eñ den grieckē/die boete te gode
eñ dat geloue aen den heere Jesu Chris.
to.

Eñ nu siet/ick gebōdē indē geeste/va.
E re te Jherusalē waert en weet wat my al
dair gemoetē sal/dā dat die hyelige geest
in allē stedē getuycht eñ spreect/Banden
eñ tribulaciē/verwachten mijns aldaer/
Maer ic en achte dier geens/Jc en houde
mijn leuē ooc niet dierder dā mi seluē/op
dat ic minē loop met bliscapē volëynde/
eñ dat ambacht dat ic ontfanghē hebbe
vandē heere Jesu christo/om dat euāgeli
on vander genaden Gods te betuygen/

Eñ nu siet/ic weet dat ghi mijn aēsich
F te nyet meer sien en zult/alle doir welke
ick ghetoghē bē/eñ gepredicat hebbe dat
rijke Gods/Daer omme neme ic v dezē
dach vā hedē te getuyge/dat ic reyn ben
vā alder bloet/wāt ic en hebbe v niet ver
houdē/dat ick niet vercondicht en hadde
alle den raet Gods Dus hebt nu acht op
v seluen/eñ op die gheheele cudde/onder
welke v die heilige geest gheset heeft tot
Biscopē om te weidē die gemeinte Gods
welke hi doir sijn eighē bloet verworuen
heeft/Wāt dat weet ic dat na mine afschei
den/onder v comē zullē sware woluē/dye
dē cudde niet sparē en sullē Ooc wt v sel.
uē zullē op staē mānē/die daer verkeerde
leringhe zullē sprekē/om die discipulē na
hen seluē te treckē Daer omme sijt wac.
ker/eñ dunct dat ic eenē yegelikē drie ia.
rē dach eñ nacht met tranē vermaēt heb
be

G Eñ nu lieue broeders Jc beuele v go.
de eñ dē woorde sijnder genadē dier daer
machtich is v te stickē eñ v te geuē die erf
fenisse onder allē die gheheylicht zijn/Jc
en hebbe vwer gheens siluer noch gout

noch cleet begeert/Wāt ghy wetet selue
dat mi dese handē tot mijnder noot doist
eñ der geender die met mi gheweest zijn
gedient hebbē/Jc hebbet v al ghetoont/
dat mē also nu arbeidē die ōsterke moet
ontfaen eñ ghedinckē op dat woort des
heerē Jesu/dat hi geseyt heeft Gheuē es
saliger dan ontfaen

Eñ als hi sulcs geseyt hadde/knyelde
hi neder/eñ badt met hen allē/Eñ daer
waert vele weenēs onder hen allē/ende
vielē Paulo om den hals eñ custen hē/al
dermeest besmertet ouer dat woort/dat
hi seyde/si en soudē zijn aēsicht niet meer
sien/ende gheleyden hem in dat scip

Dat.xxi.Capittel

A Ist nu gesciede dat wi van hen ghe A
keert daer henē voerē/zo quamen
wij stracs loeps te Co/eñ optē volgēden
dach/te Rodis/eñ vā daer te Patara/eñ
als wi eē scip vōdē dat in Phenicē voere
tradē wi daer inne eñ voerē Eñ als wy
Ciperē int ghesicht quamē/lietē wise ter
slincker hant eñ sceeptē in Sirian eñ voe
rē tot Tiron/wāt aldaer soude dat scip die
ware ontladē/eñ als wi discipulē sonden
bleuē wi aldair seuē dage Die seidē Pau
lo doir dē geeste dat hi niet op te Jerusalē
en soude treckē/eñ tgesciede doē wi die da
gē ouer gebracht haddē/toogē wy wt/eñ
wādeldē/eñ si geleydē ons alle/met wijf
eñ kinder te buytē der stadt toe/eñ knyel B
dē neder eñ badē/eñ als wi malcāderē ge
segēt haddē tradē wi int scip/mair si keer
dē weder totten haren.

Eñ wi vol toogē die scip vaert vā Tiro
eñ quamē tot Ptolemaida/eñ gruetten
die broeders/eñ bleuē eenē dach bi hen/
des anderē daechs toogē wt die om Pau
lo warē. eñ quamē te Cesarean. eñ gingē
in dat huys Philippi des euāgelistē. dye
eene vādē seuē was eñ bleuē bi hē. Dye
zelue hadde vier dochterē. die maechden
warē. eñ prophetëerden. eñ als wi meer
dagē daer bleuē. reysde een propheet af
vā Judea. genaēt Agabus. eñ quā tot ōs C
die nā dē gordel Pauli. eñ bāt sine hāden
eñ voetē eñ sprack. Dit zeyt die heylighe
geest. Den man dies dat gordel is. zullen
dye ioedē alzo te Jerusalem binden ende

ouer leueren inder heyden handen

Als wi sulcs hoorden.baden wi hem
eñ die van diezelue plaetze waren.dat hi
niet op te Jerusalē en zoude reisen.maer
Paulus antwoorde wat maeckt ghi.dat
ghi weent eñ breect mi mijn herte.Wāt
ic bē bereet.mi niet alleen te latē bijnden
maer ooc te steruē te Jerusalem om des
namen wille des herē Jesu Maer doen
hijs hē niet wijs en liet makē.lieten wijt
toe.eñ sprakē.dē wille des heerē gesciede
Eñ na dē seluē dagē.wordē wi berept.eñ
toogē op te Jerusalē waert.daer quamē
ooc zommighe discipulē vā Cesarien met
ons eñ brachtē eenē vā Ciperē.genaemt
Mnason/eenē oudē discipel die ons her-
bergē soude Doē wi nu te Jerusalē qua-
D mē/ôtfingē ons die broeders gerne/des
anderē daechs ginc Paulus in tot Jacob
eñ die ouders quamē alle daer/eñ als hy
se gegroetet hadde/vertelde hi deen na
dander/wat God onder die heyden door
sinē dienst gedaen hadde.

Doē si dat hoordē/presen si dē heere/eñ
seydē tot hē Broeder ghi siet hoe vele dui
sent ioedē zijn/die gelouich gewordē zijn/
eñ zijn alle erstige lief hebbers ouer dye
wet Si zijn berecht gewordē teghē v/dat
ghi een af vallen van Mose leert/alle ioe
dē die onder die heydē zijn/eñ segget/dat
si haer kinderē niet en soudē besnidē/ooc
niet na die gewoēte wādelē/wat ist dā nu
Die menichte moet in alder wijs te samē
comē/wāt het sal voor hen comē/dat ghy
comē sijt/Daer om doet nu tgene dat wi
v segghen

Wi hebbē vier mānē die hebbē eē ge-
loofte op hen/die selue neēt tot v/eñ laet
v reinigē met hen eñ waghet diē cost aen
hen/dat si hair hooft bescherē/eñ alle ver
staē/dat niet en si/dies si vā v berecht zijn
maer dat ghi ooc wādelt eñ hout die wet
E Wāt wi hebbē dē gelouige wt dē heydē
gescreuē/eñ beslotē/dat si dier geen hou-
dē en sullē/dā alleē hen bewarē voor den
afgodē offer/voor bloet/voor versticte/eñ
voor hoerderie/Doē nā Paulus die mā-
nē tot hē eñ liet hē des anderē daechs mz

Die werkē der apostolē Ca.xxi

hen reynigē/eñ ginc indē tēpel/eñ vercō
dichde die veruullinge der dagē der rey
ningingē/tot dat voor eenē ygelikē wt
hen/die offerande geoffert wert

Maer als die seuē dagē voleynt souden
werdē/sagē hē die ioedē vā Asia indē tem
pel/eñ beroerdē dat gehele volc sloegen
die hādē aen hē eñ riepē/Ghi mānē van
Israel/helpt dit is die mēsche/die alle mē
schē in allē eyndē leert tegē ons volc/wet
eñ dese stadt Daer toe heeft hi dye griec-
ken ooc indē tēpel ghelept/eñ heeft dese
heilige stadt gemeyn ghemaect/Wāt si
hadden met hem inder stadt Trophimū
dē Epheser gesien/dē seluē meyndē si dz
Paulus hē indē tēpel hadde ghelept Eñ
die gheheele stadt waert beroert eñ daer F
waert eenē toeloep des volcs/Si namen
Paulum eñ toghē hē tē tēpel wt/eñ ter
stont wordē die duerē toe gesloten

Eñ als si hē sochtē te doodē/quā dat ge
ruchte op/voor dē ouerstē hooftman/hoe
dat geheel Jerusalē beroert si/Die nā vā
stondē aē/die crieschknechtē eñ hooft lie-
dē tot hē/eñ liep henē onder hen Maer
doen si den hooftman eñ die criechknech
ten sagen/hielden si op/Paulum te slaen
Eñ als die hooftman na daer by quam/
nam hi hem/eñ hiet hē binden met twee
ketenen/eñ vraechde wie hi ware/eñ wat
hi gedaen hadde Eñ deen riep dit/eñ dā-
der dat int volc Maer wen hi niet sekers
bekennen en conste om des gheruchts
wille/hiet hi hem in den heyrleger leydē
eñ als hi voor die trappen was/gheuielt
dat hem die crieschknechten dragen moes
ten/om dat ghewelt des volcks Wandt G
daer volchde vele volcs na/eñ cryschede
Wech met hem

Als Paulus nu tottē heyrleger in ge-
leit waert/sprac hi tottē hooftmā/mach ic
met v sprekē/Hi seyde/Cont ghi griecsch
En zijt ghi niet die Egiptener/die voor de
se dagē eenē op loop gemaect hebt/ende
leydet wt in dye woestine/vier duysende
heymelijke moorders/Paulus seyde/Ic
ben een Joedtsche man van

Tharsen/een borgher/een der vernaem
der stadt/in Cilicia/Ic bidde v oorlost mi
te spreken totten volcke/Eñ als hi hē oor
lofde/tradt Paulus op die trappen/ende
wenckte den volcke metter handt/Doen
nv een grote stilte waert/sprac hi tot hen
int ebreeusch eñ seyde

Dat.xxij.Capittel

A O Ghi mannen lieue broeders eñ va-
ders/hoort mine verantwoorden
aen v/Doen si hoordē dat hi int ebreeusch
tot hen sprac/worden si noch stilder/ende
sprac/Ick ben een ioetsche man/gheborē
tot Tharsen in Cilicia/eñ op gheuoept in
dese stadt/totten voeten gamaliels ghe-
leert met alder nerstticheit die vaderlike
wet/eñ was een vierich beminder Gods
gelijc als ghi alle zijt heden te dage/ende
hebbe desen wech veruolget/totter doot
tòe/ic bantse eñ ouerleuerdese in die ghe
uanckenisse/beyde mānē eñ wijuē/alsoo
mi oor die hoge priester eñ dē gheheelen
hooppe der ouders/ghetuygenisse geeft
van welken ic brieuen nam aen die broe-
ders/eñ reysde te Damascon/dat ic dye
aldaer warē gebondē soude bringhen te
B Ierusalem op dat si gepinicht soudē wor
den

Maer het gesciede doē ick wech reysde
eñ na bi Damascō quam/om dē middach
omblicte mi snellic een groot licht vandē
hemel/eñ ic viel ter aerden/eñ hoorde eē
stemme die sprac tot mi/Saul/Saul/wat
veruolcht ghi mi/Ick antwoorde/Heere
wie zijt ghi/Eñ hi sprac tot mi/Ic ben Ie-
sus van Nazareth/dien ghi veruolcht/eñ
die met mi waren/sagen dat licht eñ ver
scricten/Maer die stemme/dies/die met
mi sprac/en hoorden si niet/Eñ ick seyde/
Heere wat sal ic doen/Eñ die heere sprac
tot my/staet op/ende gaet in Damascon/
C daer salmen v segghen van alle dien dat
di geordineert is te doene/Eñ als ick om
claerheit des lichts niet en sach/waert ic
bi die hant geleit/vā diē die met mi warē
eñ quam tot Damascon

Maer daer was een aendachtich mā/
Ananias/na die wet die een goet geruch
te heeft/bi allen ioeden/die daer woendē
die quam tot mi/eñ tradt bi mi/eñ seyde

Die werckē der apostolē Ca.xxij
tot mi/Saul lieue broeder siet op/ende ic
sach hem aen ter seluer vren/Eñ hi seyde
God onser vaderen/heeft v geordineert D
dat ghi sinen wille bekennen sout/eñ siē
dat rechte/eñ horen die stemme wt sinen
monde/want ghi sult sijn getuyge tot al-
len menschen zijn/der dinghen/dye ghy
ghesien eñ ghehoort hebt/eñ nv wat ver
toeft ghi/staet op/eñ laet v doopen ende
af wasscē dine sondē/eñ aēroept dē name
des heeren

Eñ het gesciede doen ic weder te Ieru
salem quam/eñ badt inden tempel/dat E
ic op getrocken waert/eñ sach hem/Doē
sprac hi tot mi/Haest v/eñ maect v snellic
van Ierusalem wt/want si en sullē v ge-
tuyghenisse van mi/niet ontfaen/Eñ ick
sprac Heere si weten selue/dat ic geuan
gen legede/eñ sloech die aen v geloofdē
in elcken scholen/Eñ doē tbloet Stepha-
ni ws getuygen gestort waert stont ick
ooc daer nessen/eñ hadde wel behaghen
aen sinen doot/eñ verwaerde dye cleder
der geender die hem doodedē/eñ hi sprac
tot mi/gaet henen/want ic wil v verre on
der die heyden seynden

Si hoorden hem tot desen woorde toe F
ende hiessen hare stemmen op eñ seyden
Wech met sulken vander aerden/want
het en is niet behoorlic dat hi leuen soude
Maer doen si crijschten eñ hair cleder af
worpen/eñ dat stof in dye lucht worpen/
hiet hem die hooftman inden heyleger
leydē/datmē hē met roedē slaē eñ onder-
soecken soude/dat hi bekennen soude/om
welker sakē wille si alzo ouer hem riepē/
Als hi hem met riemē aenbondt/sprack
Paulus totten onderhooftman/die dair
bi stont/ist ooc recht/eenē roomschen mē
sche eñ onuerdoemdē/geesselen/Doē dat
die onder hooftman hoorde/ginc hi tottē
ouer hooftman/eñ vercondichdet hē eñ
seyde wat wilt ghy maken/dese mēsch is
roomsch

Doē quam die ouerhooftman eñ sprac G
tot hem/segt mi/Sijt ghi roomsch/Ende
hi zeyde/Ia/ick/Ende die ouerhooftman
antwoorde Ic heb dit burgher recht met
groter summen te weghe gebracht Pau
lus sprack Mair ic bē ooc roomsch geborē

Doen tradē ter stont vā hem af/die hem
ondersoecken soudē/eñ die ouerhooftmā
vreesde/doen hy vernā/dat hy Roomsch
was/eñ hi hē gebonden hadde

Des anderē daechs/wilde hy sekerlic
weten/waeromme hi besculdicht worde
vādē Joedē/eñ ontloste hē vandē bandē
eñ hiet die hoge priesters/eñ harē gehee
len raet comē/eñ bracht Paulum voor eñ
stelde hem onder hen

Dat.xxiij.Capittel

A Paulus sach dē raet aen/eñ sprack/
Ghi mannen lieue broeders Jck
hebbe met alder consciētiē ghewandelt
voor gode/tot desen daghe toe/Maer die
hooge pryester Ananias beual dē genen
die om hē stondē/dat si hē optē mont sou-
den slaen Doē seyde Paulus tot hē/God
sal v slaen ghi gewitte want/ghi sit ende
oordeelt mi na die wet/eñ laet my slaē/te-
gē die wet? Eñ dye daer ront omme ston
den/seidē/Screldet ghy dē hoogē priester
gods? Eñ Paulus seyde/lieue broeders
ic en wiste niet dat hi dye hooghe priester
is/Want daer staet gescreuē/den ouerstē
B ws volcs en sult ghi niet vloecken

Exo.xxij.d
Als Pauwels wiste/dat deē deele Sa
duceen was/eñ dat ander deel Pharizeē
riep hi indē raet/Ghi mannē lieue broe-
ders/Jc bē een Phariseeus/eñ een zoon
der phariseen/ic werde gheoordeelt/om
den hope eñ verrisenisse der doodē wille/
Doen hy dat seyde/waert eenen oploop
onder die phariseen eñ Saduceen/eñ die
menichte splitte haer/Wāt die Saduceē
seggen dat gheen verrisenisse en si/noch
ingel/noch geest/Mair die phariseen/be
lident alle beyde/Eñ daer waert eē gro-
te gecryjsch/eñ die scrift geleerdē der pha
riseen deel stonden op/streedē eñ spraken
wi en vindē niet archs aen desen mensce
maer heeft een geest of een ingel met hē
gesprokē so en willen wij niet tegē Gode
striden

C Maer doē dē oploop groot wert/was
den ouerstē hooftmā leet/dat Paulus vā
hē verscoort soude werdē/eñ hiet dat crijs-
volc af gaen/eñ hē van hen wech nemen
eñ inden heyleger leydē/Maer des an-
derē daechs inder nacht/stont dye heere

Die werckē der apostolē Ca.xxiij

bi hē eñ sprac/Sijt getroost Paule/want
gelijc ghi vā mi te Jerusalē betuicht heb
bet/alzo moet ghi ooc te Roomē getuygē

Eñ doent dach was/sloegen hen som- D
mige ioeden te samē/eñ verbanden hen
noch te etē noch te drinckē/tot dat si Pau
lum doot hadden/Haerder waren meer
dan viertich/dye sulken verbont maectē
die traden totten hogen priesteren/ende
ouders/eñ spraken/Wi hebben ons scer
pelic verbannet/niet aen te biten tot dat
wi Paulum doot hebben/Hier omme za
doet cont den ouerhooftmā/eñ den rade
dat hi hem morghen tot v bringhe als of
ghi hem badt verhoren wildet/maer wy
zijn bereit hem te dooden/eer dan hi tot v
ghenaket

Maer doen Pauwels suster soon dat
voornemē hoorde/quā hi daer eñ ginc in-
dē heyleger/eñ vercōdichdet Paulo/eñ
Paulus riep eenē vandē onderhooftlye-
den eñ sprac/leydt desen iongelinc totten
ouerhooftman/wandt hi heeft hem wat
te seggen/Hi nam hem eñ leyde hē tottē E
ouerhooftman eñ sprack/Die gebonden
Pauwels riep mi tot hem/eñ badt mi de
sen iongelinck tot v te leiden/die v wat te
seggen hebbe

Doē nam hem die ouerhooftman by
der hant/eñ weke aē een besondere plaet
se/eñ vraechde hem/wat ist/dat ghi mi te
seggen hebt? Hi sprac/Dye iodē syns eēs
geworden v te biddē/dat ghi Paulum mor
gen voor den raet laet brengē/als of si hē
bat wildē verhoorē/maer en betrout ghi
hen niet/wāt meer dan veertich manen
onder hen lagen op hem/dye hebbē hen
verbannen/noch te eten noch te drinckē
tot dat si Paulū doodē/eñ syn nv berept/
eñ wachten na v beloofte F

Doen liet die ouerhooftman den ion-
gelinc van hem/eñ gheboet hem dat hy
niemanden seggen en soude/dat hi hem
sulcs gheopent hadde/ende riep tot hem
twee onder hooftlieden eñ sprac/Berep-
det twee hondert crieschknechten/dat si
tot Cesarian treckē eñ tseuētich ruyters
te paerde/ende twee hondert scutters op
die derde vre der nacht/eñ maect die die-
ren toe/dat si Paulum daer op setten eñ

bringẽ hẽ bewaert tot Felix dẽ stadthou-
der/ende screef eenẽ brief/die hielt dit in
hem

Claudius Lysias dẽ dierẽ stadthouder
Felix/bliscap voorscreuẽ Desen man had
dẽ die ioedẽ gegrepẽ/eñ wildẽ hẽ gedoo-
G det hebbẽ/Doẽ quã ic mettẽ crijsch volck
dair toe eñ nam hẽ wech wt harẽ handẽ
eñ beuondt dat hi roomsch is. Eñ doẽ ick
die oorsake wilde wetẽ. Dairomme si hẽ
besculdichdẽ. Leyde ic hẽ in harẽ raet/doẽ
benaude ic dat hi besculdicht waert/van-
dẽ vragẽ haerder wet/maer geen aencla
ge en hadde/des doots of der bandẽ wer
dich Eñ doẽ voor mi quã/dat sommighe
ioedẽ op hẽ laechdẽ leyde ic hem vã stõ-
dẽ aẽ tot v/eñ ontboet dẽ clagerẽ ooc/dat
si voor v soudẽ seggẽ wat si tegẽ hẽ haddẽ
Hebt v wel

Die criesch knechtẽ gelijc hẽ beuolen
was/namẽ Paulum eñ voerdẽ hẽ bider
nacht tot Antipatridẽ/Maer des anderẽ
daechs lietẽ si die ruyters te paerde/met
hẽ treckẽ/eñ keerdẽ wederomme te Jhe
rusalẽ/Doẽ die te Cesarian quamẽ/leuer
dẽ si dẽ brief/dẽ stathouder ouer/eñ steldẽ
hẽ Paulum ooc daer/Doẽ die stathouder
dẽ brief las/vraechde hi wt welkẽ lãde hi
ware/eñ doẽ hi bekende/dat hi wt Cilici-
an ware/sprac hi/Jc wil v verhorẽ. wãt u-
we clagers ooc daer zijn eñ hiet hem ver
waren in dat rechthuis Herodis

Dat.xxiiij.Capittel

A Over vijf dagẽ tooch die hoge pries-
ter Ananias af/met den ouders eñ
met dẽ Taelman Tertullio/dese versche
nẽ voor dẽ stadthouder tegẽ Paulum/eñ
doẽ hi geroepẽ waert/begonste Tertulli
us ouer hem te clagẽ eñ sprac/Dat wi in
grotẽ vrede leuẽ onder v/eñ desen volck
vele redelike dadẽ ghemoeten doir uwe
voorsienichiet alder dierste Felix dat ont-
fanghẽ wi altoos eñ in allẽ plaetsen met
alder dancbaerheit maer op dat ic v niet
lãger op en houde/vermane ic v/dat ghi
ons cortelick wilt horen na uwer beleeft-
heit

Wi hebbẽ desen mã vondẽ/scadelick/
eñ die oploop verwect allen ioedẽ op dat
geheele aertrijc/eñ een principaelste der B
sectẽ der Nazarenẽ/die ooc daer op toege
leget heeft dẽ tẽple te ontwihen/dẽ wel-
kẽ wi ooc grepẽ eñ wildẽ hẽ gheoordeelt
hebbẽ na onse wet/Maer Lysias dye on-
derhooftmã voor quã dat/eñ leyde hẽ mz
grotẽ gewelt wt onsen hãdẽ/eñ hiet sine
besculdigers tot v comẽ/vã welken ghy
moecht(ist dat ghijt ondersoeckẽ wilt be
kẽnẽ/vã welkẽ wi hẽ besculdigẽ/die ioe-
dẽ seydẽ ooc dair toe eñ spraken dat alsoo
ware

Eñ doẽ die stathouder Paulum wẽcte C
te sprekẽ/ãtwoorde Paulus Wãt ic weet
dat ghi in desen volc nu vele iarẽ eẽ rech
ter zijt/wil ic mi seluẽ goets moets verãt
woordẽ/aẽ gesiẽ dat ghi bekennẽ moecht
dat niet meer dã twelf dagẽ en zijn/dz ick
op ben comẽ te Jerusalẽ om aẽ te bidden
Ooc en hebbẽ si mi indẽ tẽpel niet geuõ-
dẽ met yemãt sprekẽ of eenẽ oploop ma-
kẽ int volc noch inder scolẽ/noch in stedẽ
si en connẽ mi ooc niet bi brenghẽ/daer si
mi af besculdigen

Maer dat belide ic v/dat ic na desen we D
ge/dien si een secte heetẽ/diene ic also den
god mijnder vaders/dat ic geloue alle diẽ
wat gescreuẽ staet in die wet eñ indẽ pro
pheten/eñ hebbe dẽ hope tot God welke
si ooc selue verwachtẽ/te wetẽ dat toeco
mẽde si die verrisenisse der doodẽ beyde
der gherechtigher/ende ongerechtiger
ende in den seluen/oefene ic my om altijt
een ongequetste conscientie teghen go
de ende den menschen te hebben

Maer na vele voorgaẽde iarẽ/brãchte
ic eẽ aelmose minẽ volc eñ offer/dair ouer
vondẽ si mi/dat ic mi liet reinighẽ indẽ tẽ E
pel/sonder alle rumoer eñ oploop Eñ dz
warẽ sommige ioedẽ wt Asia/die welke
hier voor v souden zijn/eñ mi besculdigẽ
waerdt dat si yet tot mi haddẽ of laet dese
selue segghen/of si yet onrechts aen my
beuonden hebben/aenghesien ick hier
voor den raet stae Dan om den stem-

mē wille/doē ick onder hen stont eñ riep/
Ouer die verrisenisse der dooden/werde
ic vā v heden geoordeelt

E Maer doē felix sulcs hoorde/sette hyse-
wt/wāt hi wiste te mael wel vā dezē we.
ge/eñ sprac Als Lisias die ouerhoofman
afcoēt/zo wil ic v sake verepstē Eñ hi be
ual den onderhoostmā Paulū te behou.
dē/eñ ruste te latē hebbē eñ niemādē vā.
dē sinē weren/hē te dienē of tot hem te co
men

Eñ na zommigē daghē quā felix met
sinē whue Drusilla/die eē ioedinne was/
G eñ heyschede Paulum/eñ hoorde hē van
dat geloue aen christo Mair doē Paulus
sprac vander ghererchtichept/eñ vander
cupsheit eñ vādē toecomēdē oordeele ver
scricte felix/eñ antwoorde/Het blijue alzo
op dit pas /gaet henē/als ic bequamē tijt
hebbe/zo wil ic v her latē roepē Maer hi
hoepte daer nessens/dat hem vā Paulo
gelt soude werdē ghegeuē/dat hi hē los
liete/Daeromme/hi hē oock dicwile liet
heyschē/eñ sprac met hē/Doē twee iarē
omme warē/quā Portius festus in felix
stede/Eñ Felix wilde den ioeden een wel
daet bewpsen/liet Paulum ghebonden.

Dat.xxv.Capittel.

A Doen Festus int lant gecomē was
tooch hi ouer drie dagē op vā Cesa
rea tot Jerusalē/Doē verschenē voor hē
die hoghe priesters eñ dye principaelste
der ioedē tegē Paulum eñ vermaenden
hē eñ badē om gonste tegē hē dat hi hem
liet heyschē te Jerusalē/eñ leydē hē lagē
dat si hē onderwegē soude verdoē/doen
antwoorde Festus dat Paulus immer te
Cesarien behoudē soude werdē/maer hi
soude corttelic weder daerwaerts treckē
Hier omme die welke onder v liedē(sey.
de hi)comē/die laet met hē af trecken/eñ
dē man besculdighen/ist dat yet aen hem
es

Maer doen si daer mede dā tien dagē
onder hen vertoeft hadde/tooch hy af te
Cesarean/eñ des anderē daechs sat hi op
B tē rechter stoel/eñ hiet Paulum halē/doē
die selue daer quā tradē die ioedē die van
Jerusalē af gecomē warē om hē/eñ brach
tē vele eñ sware sakē op/diewelke si niet
en mochten bewisen/om dat hi hē verāt
woorde/ic en hebbe noch aen die wet der
ioedē/noch aenden tēpel noch aen dē kei
ser mi besondicht

Maer Festus wilde dē ioedē wel daet C
bewisen/eñ antwoorde Paulo eñ sprack
Wilt ghi af te Jerusalem waerdt/eñ v al
daer ouer desen vā mi latē oordeelē/mair
Paulus sprac/Ic stae voor des keysers ge
recht/daer sal ic mi latē oordeelē/dē ioedē
en heb ic gheen leet gedaē/alsoo ghi oot tē
bestē weet/Maer heb ic yemādē leet ge.
daen/eñ ghedaē dat des doots weerdich
is/soe en weyger ic mi niet te steruē eñ en
is dier sakē geē/daer si af besculdigē/zo en
can mi hen niemant gegeuen Ick beroe
pe mi op den keyser Doē besprac hē Fes.
tus metten rade/eñ antwoorde/Op den
keyser hebt ghi v beroepen/tottē keyser
sult ghi trecken

Maer na sommighe daghen/quamen
die coninc Agrippas eñ Bernice te Cesa D
reen/om Festum te ontfaen/Eñ doē si al
daer vele dagē vertoefdē/zoo legede Fes
tus dē coninc/die sake vā Paulo voor/eñ
sprack daer is een man van Felix achter
gelatē gebonden/om welcs wille die ho
ge priesters eñ ouders der ioedē voor my
verschenē doē ick te Jerusalē was/eñ ba
dē tegē hē om een oordeele/Den welken
ick antwoorde/Het en is der Roomeynē
costume niet/dat een mensche ouergege
uen werde te verdoen eer dan die besculdichde
dichde/zijn besculdigers teghen woordich E
hebbe/ende ruymte ontfae/hem vander
aensprake te verantwoorden/Ende wē
si hier te samen quamen soo en stelde ics
niet wt/maer sette den anderen daechs
ghererchte/eñ hiet den man voor bringen
van welken wen die besculdigers op tra
den en brachten si der saken ghene aen/
daer ick mi verliet/maer si hadden zom.
mighe vraghen tot hem van haren ouer
ghelouue ende van eenen ghestoruen Jhe F
sus de welke Paulus seyde/dat hy leefde
Maer doen ick my dier vraghen niet en
verstont/zeyde ic/of hi te Jerusalem wil.
de reysen/eñ hem aldaer/dair ouer laten
oordeelen Doen hem Paulus beriep dat
hi kennissen des keysers behoudē soude

werdē hier ic hē behoudē/tot dat ic hē tot
tē keyser seynde

Agrippas seyde tot Festum/Ic wilde
dē mēsce ooc gerne horē/Hi sprac/Morgē
sult ghi hē horē/Eñ tsanderē daechs doe
Agrippas ende Bernice quā met groter
proncKeryē/eñ gingen in dat rechthuys
met dē ouerhooft liedē/eñ principaelsten
mānē der stadt/eñ doen het Festus hiet/
waerdt Paulus bracht/eñ Festus sprack
Agrippa lieue coninc/eñ alle ghi mānē/
ghi die met ons hier zijt/daer siet ghi diē
om welkē mi die gheheele menichte der
ioedē gebedē heeft/beyde te Jerusalē eñ
ooc hier eñ riepē/hi en soude niet langer
G leuē/maer doē ic vernā dat hijt niet ghe-
daen en hadde/dat der doot weerdich si/
eñ hi hē ooc seluer op dē keyser beriep/zo
heb ic beslotē hē te seyndē/vā welken ick
niet sekers en hebbe/dat ic den heerē scri
ue/daer omme heb ic hē voor v latē brin-
gē/mair aldermeest voor v coninc Agrip
pa/op dat ic na gesciede ondersoeckinge
hebbē mogē/wat ic scriue/wāt het dunct
mi onredelic te sijn/eenē ghebondene te
seyndē/eñ niet te kēnē te gheuē die sake
tegen hem

Dat.xxvi.Capittel.

A Agrippas sprack tot Paulum/het
is v geoorloft voor v te sprekē/doē
verantwoorde hē Paulus ende recte die
hāt wt/Lieue Agrippa ic achte mi salich/
zo ick mi heden voor v verantwoordē sal/
vā allē dien daer ick vanden ioeden af be
sculdicht werde Aldermeest wāt ghi alle
die zeden eñ vragen weet/die bi dē ioeden
ganckelic zijn/Daer omme bid ick v/dat
ghi mi verduldelic wilt horē

Tes waer/alle ioedē die mi te vorē vā
eerst aen/ghekent hebben/weten mijn
B leuen van iongs op/hoe dat vā begin on
der desen volc te Jerusalem vergaen is/
waert dat si wildē ghetughē/wāt na dye
alder strengste secte ons Joetscaps/heb
ic een Phariseeus geleeft/eñ nu stae ick
eñ werde geoordeelt/ouer den hope aen
die beloofte die van gode gesciet is tot on
sen vaderē/tot welker die twelf geslach-
ten der onser hopen te comen/met gods

dienst dach eñ nacht gestadelic vā desen C
hope wegen werde ic lieue coninc Agrip
pa vanden ioeden besculdicht/Waerom
wert dat voor ongelouich bi v geoordeelt
dat God dooden verwect?

Tes waer/ic meynde ooc bi mi seluen
ic moeste vele teghē den name Jesu van
Nazareth doē/gelijc ick ooc te Jerusalem
gedaē hebbe/doē ic vele heiligē in die ge-
uanckenisse besloot/daer ouer ick macht
vanden hoghē priesterē ontfienck/eñ als
si gedoodet worden/bracht ic dat oordeele
eñ door alle scholē pinichde ickse dicwile/
eñ dwancse te lasterē/eñ was wt der ma-
ten outsinnich op hen/ick veruolchde se
ooc tot in die vreemde steden/Ouer wel-
kē doen ick oock te Damasco reysde met
macht eñ oorloue vādē hogen priesteren
te middage/lieue coninc/sach ic op dē we
ge/dat een lichte vanden hemel/claerder
dan der sonnē schijnsel mi eñ die met my
reysdē omlichte

Eñ doē wi alle neder vielen ter aerdē D
hoorde ic een stemme tot mi spreken/dye
seyde/in Ebreeusce/Saul/Saul/wat ver
uolchtghi mi? Het sal v zwaer zijn tegen
den prickel te spoorē/Ic seyde/Heere wie
zijt ghi/Hi sprac/Ick ben Jesus dien ghy
veruolcht/maer staet op/eñ treedt op v
voeten/want dair toe ben ic v verschenē
dat ic v stelle eenē dienaer eñ getuyghe
dies/dat ghi gesien hebt/eñ dat ic v noch
wil latē verschinē/eñ wil v verlossen vā-
den volc eñ vandē heydē/onder welke ic E
v nu seynde/om haer ogē opē te doē/dat
si hen bekerē vā der duysternisse tot den
lichte eñ vā der macht des duuels tot god
om te ontfaen vergeuinge der sondē/eñ
die erffenisse metten ghenen die ghehei
licht werdē/door dat geloue aen mi

Daer wt lieue coninc Agrippa/en was
ic der hemelscer stēmē niet onghelouich
Mair ic vercondichde eerst te Damasco
eñ te Jerusalē/eñ in alle dat ioetsce landt
scap/ooc dē heidene dat si boete soudē doē
eñ hen bekeerē tot god eñ op rechte werc
kē der boetē soudē doē/om dies wille heb
bē mi die ioedē indē tēpel gegrepē eñ ley
dē toe om mi te dooden maer door hulpe
gods mi vleeē sta ic tot dezē dage toe eñ ge

tuyge beyde dē minstē eñ dē meesten eñ en segge niet buytē diē dat dye prophetē geseyt hebbē/dat het gescieden soude/ende Moyses/dat christus lydē soude/eñ dye eerste zijn/wt der verrisenisse vandē doodē/eñ vercondigē eē licht dē volcke eñ dē heydē

Doē hi sulcs tot verantwoordinge gaf sprac Festus met luider stēmē Paule ghi raest/die grote const maect v rasende/hy

G spraek/Mijn diere Feste/ick en rase niet/ maer ic spreke warachtige eñ nuchteren woordē/wāt de coninc weet sulcs wel/tot welkē ic vrijlic spreke/Wāt ick achte/dat hē dier geens verborgē en si wāt sulcs en is nyet in den winckel geschiet/Coninck Agrippa gelooft ghi dē prophetē/ic weet dat ghi gheloeft/Eñ Agrippas sprack tot Paulum/Het en faelgeert niet vele/ghy en maect mi wijs/dat ic een christen worde/Paulus seyde Ic wēsce voor gode/dat het noch aē vele noch aē weynich en fael gere/dat niet alleē ghi/maer alle die my hedē horē/sulkē wordē/gelijc ic bē/wtgenomē dese bandē/eñ doen hi dat gheseyt hadde/stont die coninc/eñ die stathouder eñ Bernice/eñ die met hen saten/eñ ontwekē besidē/spraken met malcāderē eñ seyden/Dese mensche en heeft niet ghedaen/dat des doots/of der bāden weerdich si. Eñ Agrippas sprac tot Festū Dese mēsche hadde los mogē werdē/waert dat hi hē nyet op dē keyser beroepen en hadde

Dat.xxvij.Capittel

A Doē het beslotē was/dat wi in Italiē soudē scepen/gauē si Paulum eñ zommige andere geuāgenē dē onder hooftmā/genaēt Julio vāder keyserliker rottē ouer/Eñ doē wi in een Adraemich scip tradē/dat wi aē Asia henē scepen soudē/voerē wi vā lande/eñ Aristarchus wt Macedonian vā Thessellonië/was met ons/eñ quamē des anderē daechs af/tot Sidon/eñ Julius hielt hē vriendelic tegē Paulum oorloof de hē tot sinē goedē vriē dē te gaē/eñ zijns gaeplaē Eñ van daer stierē wi af/eñ sceeptē onder Ciperē henē Daeromme/dat ons die wijndē tegē warē eñ ouersceeptē die zee aē Cilicië eñ Pāphilien henen Eñ quamen te mijra in lycien.

B Eñ aldaer vant die onderhooftmā een scip vā Alexādrien dat sceepte in Italien eñ sette ons daer op Eñ doē wi langsam sceeptē/eñ in vele dagē naulic tegē Gnydon quamē(wāt dē wijndt belette ons) sceeptē wi onder Candia henē/na der stat Salomen/eñ togē naulic voor bi/doē quamē wi aē een stadt/die hiet Goede hauē/ daer was die stat Lesaia na bi/Doē nu vele tijts ouerbracht was/eñ nu meer sorgeliker was te scepen/daeromme/dat oock die vasten nu al voor bi was/vermaende se Paulus eñ sprack tot hen/Lieue mānē ick sie dat die scip vaerde/met veronrechtinge eñ met groter scadē wil vergaen/ niet alleē des last eñ des sceeps/maer ooc ons leuēs/Maer die onderhooftmā ghe loofde dē stiermā eñ dē Piloot meer/dan diē/dat vā Paulo geseyt waert Eñ doen

C die haue ongelegē was/om daer te ouerwijnterē/zo bleef dat meeste deele op diē raet/vā dair te varē/of si te Phenicen haddē mogen comē te winterē/welc eē haue is/aē Candia/tegen dē wint/Suydweste eñ noortweste Eñ doē dē suydwint waeide.eñ si meyndē dat si nu haer voornemē haddē.verhieffen si hen tot Assoh.eñ voeren aen Candia henen

Maer niet langhe daer na.verhief hē tegē haer voornemē.eenē opgeblasenen wint.diemē noortoost noemt.eñ doē dat scip vādē winde gegrepē was.eñ en conste hē niet teghē dē wint rechtē.gauē wy het wintop.eñ dreuē allso.Eñ wi quamē aē eē eylāt.dat hiet Clauden.daer en constē wi naulic eenē boot vercrighē.diē namen wy wech.eñ gebruyctē dier hulpen

D eñ bonden dien onder aen dat scip.want wi vreesden dat het in die Sirtin mocht vallen.eñ lieten den boot onder.eñ voerē allso Eñ doē wi groote tempeest geleden hadden.doen deden si des naesten dachs eenē wtworp.eñ op dē derdē dach worpē wi met onsen handen die gereescap des scips wt Mer doē in vele dagē noch zōne noch gesterte en verscheen eñ ons geen cleyn tempeest op den hals en lach was alle hope ons leuens wech genomen

En doē mē in langhe niet ghetten had
de/trat Paulus int middel eñ sprack/Lie
ue mānē mē soude mi gehoort hebbē/eñ
niet van Candian op gebrokē hebbē/eñ
dese lidens eñ scadē verdraech ghenomen
hebbē/eñ nu vermane ic v/dat ghi goets
moets zijt/wāt onser geender leuē en sal
vergaē/dā dat scip/wāt die inghel Gods
dies ic ben/eñ dyen ick diene/heeft desen
nacht bi mi ghestaē/eñ sprack/Paule en
vreest niet/ghi moet voor den keyser ghe
stelt wordē/eñ siet/God heeft v ghescinct
alle die met v scepē/daer omme lieue mā
nē sijt goets moets/wāt ic geloue mijnē
E God dat het alzo zal gesciedē/gelijc mi ge
seyt is/maer wi moetē aē een eylāt aen-
uaren

Maer doē dē viertiendē nacht quā/eñ
wi in Adria voeren omtrent die midder-
nacht/meyndē die scipliedē/dat een lant
scap te voorschijn quame/eñ si senctē dat
dieploot in/eñ vondē twintich matē/Eñ
ouer een weynich vā daer/senctten si we-
derom/eñ vondē vijftiē matē/Doē vrees-
den si dat si aen scerpe plaetsen soudē aē-
storē eñ worpen vādē achter scip/vier ān-
kers/eñ wenschtē dat dach worde/maer
doē die scipliedē sochtē te vluchtē/eñ den
boote neder lietē in die zee/eñ gauen wt/
dat si anckers wt den achterscip wt strec
kē/sprac Paulus totte ōderhooftmā/eñ
tot dē crieschknechtē/ist dat dese nyet int
scip en bliuē/so en moecht ghi niet behou
dē werden Doē hieuwē die crieschknech
ten dat zeel af vādē boote/eñ lietē hē ont-
uallen

Eñ doē het begonst licht te werdē/ver
F maēdese Paulus alle dat si spise soudē ne
mē eñ sprac Het is hedē dē viertiēstē dach
dat ghi gewacht hebt/eñ nuchterē geble
uē zijt/eñ en hebt nz genomē/dair om ver
mane ic v spise te nemē/wāt dz gesciet ōs
tot onser salicht/wāt onser geē en zal een
hair vādē hoofde ontuallē/eñ doē hi dat
geseit had/nā hi dz broot/dāckte god voor
hen allē/eñ bract/eñ begōste te etē/Doen
wordē si alle goets moets/eñ namē oock
spise/onser warē altesamen int scip twee

hondert/eñ sesentseuētich sielē/eñ doē wi
versaet warē/lostē wi dat scip/eñ worpen
die taruwe in die zee.

Noch doēt dach waert/en kēdē si dz lāt
niet/mair si wordē eēder hauē ghewaer G
die hadde eē oeuere/daer woudē si dz scip
aēdriuē waert dat mogelic ware/eñ wen
si die anchers opgenomē haddē/lyetē sy
hen der zee/eñ ōtbōdē die bādē des roers
eñ hieffen dē seyl boō op/tegē dē wint eñ
leydē op dat oeuer toe/eñ doē wi aen een
plaetse voerē/die op beyde sidē zee hadde
stiet hē dat scip aē/eñ dat vorste deel bleef
v ast staē onbeweechlic/maer dat achter
ste deel brac vandē gewelt der water ba-
ren

Die crieschknechten haddē eenē raet
die geuāgē te dodē/op dat niemāt en ont
vluchte/waert dat hi wt zwemde/Maer
die onderhooftmā wilde Paulū behou-
dē/eñ belette haren raet/eñ hiet die daer
zwēmē condē.hen eerst in die zee lietē eñ
ontgaē aē dat lāt.maer die andere zōmy-
ge op die berderē.zōmige op dye stucken
des sceeps/eñ allso gesciedet.dat alle sielē
behoudē te lande quamen.

Dat.xxviij.Capittel.

Ende doē wi ontquamē.beuonden A
wi.dat dat eylāt Melite hiet Dye
liedekens en bewesen ons gheen cleyne
vryēntscap.si stoorten een viere aen.ende
ontfinghen ons alle.om den reghen dye
ouer ons comen was.eñ der couden wille
Eñ doen Paulus eenen hoeppe riserē te
samē.raepte.eñ leget opt vier zoo quam
een addere vanter hitten.eñ voer Paulo
aen zijn hant.Doen die liedekēs dat dier
aen sijne handt saghen hanghen .spra-
ken si onder malcanderen.dese mensche
moet een morder zijn.die welke niet leuē
en laet.al is hi der zee ontgaen.Maer hy
slingerde dat diere int vier.ende hem en
quam niet quaets aen.Si wachtedē.wā B
neer hy swellen soude of doot nederuallē
Maer doen zy langhe wachten ende sa-
ghen dat hem nyet onghehuers aen en
quam.veranderden si hen ende seyden/
Dat hi een God ware

In die seluē plaetsen hadde die ouer-
ste in dat eylant ghenaemt Publios/een
voort wert/die ontfienc ons/eñ herberch-
C de ons drie dagē vriendelic/eñ het gescie
de/doen die vader Publi aen die cortse eñ
loop lach/tot dien ginc Paulus in/eñ bat
ende leide die handt op hē/eñ maecte hē
gesont/Doē dat gesciede/quamē die an-
dere in dat eylāt/daer toe/die cranchept
haddē eñ liete hen gesondē makē/eñ si de-
dē ons grote eere/eñ doē wi wt toogē/loe
den si op/wat ons vā noeden was

Eñ na drie maenden/sceeptē wi wt/in
een scip vā Alexandria dwelc in dat eylāt
gewintert hadde/eñ hadde eē banier der
tweelingē/Eñ doē wi tot Siracusa qua-
mē bleuē wi drie dagē daer/eñ doē wi om
sceeptē quamē wi te Region/eñ na eenē
dage/doē hē dē Suydwint verhief/qua-
mē wi des anderen daechs/te Puteolen/
daer vondē wy broeders/eñ worde vā hē
D gebedē/dat wi seuē daghē daer soudē bli
uē/eñ alsoo quamē wi te Roomen/eñ van
daer/doē die broeders vā ons hoordē/gin
gen si wt/ons te gemoete/tot Appiser eñ
Tretabern/doē die Paulus sach/dancte
hi God/eñ vertreech een betrouwē/Eñ
doē wi te Romē/quamē ouerleuerde die
onderhooftmā die geuāghē dē ouersten
hooftman/Maer Paulo wert geoorlooft
alleen te bliuen met eenē criechknechte
die hem bewaerde

Eñ het gesciede na drie dagē/dat pau
lus die principaelste der ioeden te samen
riep/Doē die selue te samē quamē/sprack
hi tot hen/ghi mānē lieue broeders/ic en
hebbe niet gedaē tegē onsen volcke/noch
tegē vaderlike zeden/eñ bē nochtās ghe-
bandē wt Jerusalē ouergheghevē inder
Romeynē hādē/die welke doen si mi ver
hoort haddē/wildē si mi los latē/om dat
geen orsake der doot aē mi en was/mair
doē die ioedē daer tegē sprakē/waert ick
bedwonghē mi op dē keiser te beroepen
Niet als of ic mijn volck yet hadde te be-
sculdigē/Om dier sakē wille/heb ic v ge-
E bedē/te sien eñ aen te sprekē/wāt om des
hoops Israelis wille/ben ic met deser ke
tenē omuaē

Si seydē tot hē/wi en hebbē noch scrift
ontfangē vā Judea vā uwēt wegē/noch
daer en is geen broeder gecomē die van
v yet quaets vercondicht of geseit hebbe
nochtās duncket ons der redē weerdich
dat wi vā v horē/wat ghy daer af houdet
Wāt van deser secten is ons kenlick/dat
haer aen allē eyndē wedersproken wert F
Eñ doen si hem eenen dach setten/qua-
men vele tot hem in dye herberghe/den
welken hi wt leyde eñ betuychde/dat rij-
ke Gods/eñ maeckte hen wijs van Jesu
wt dye wet Moysi eñ wt den prophetē
van smorgens vroech/totten auondt toe
eñ sommige vielen tot dien dat hi seyde/
maer sommighe en gheloofden niet

Maer doē si met malcanderen niet en G
ouerquamen gingē si wech als Paulus Isa
een woort sprac Dat die heilige geest wel
geseyt heeft/door den propheet Isaiā tot
onsen vaderen eñ gesprokē/Gaet henē
tot desen volcke/ende segt/Die oren
sult ghi dat horen eñ niet verstaen/ende
metten ooghen sult ghijt sien/eñ niet be-
kennen Want dat herte des volcs is ver
hart/eñ si horen swaerlic met haren orē
Eñ si hebben haer ooghen toeghedaen/
op dat si niet eenige tijt eens en sien met
haren ooghen/eñ horen met haren orē/
eñ verstandich werden in haerder hertē
eñ hen bekeeren/dat icse ghesont maecte
So si v cont gedaen dat den heyden/dese
salicheit Gods gesonden is/eñ si sullent
horen/eñ doen het die ioeden hoorden eñ
hi sulcs sprac/gingen si wech/eñ hadden
een grote vraghe onder hen seluen

Eñ Paulus bleef twee iaer in zijn ge-
huerde woeninge eñ ontfincse alle die tot
hem in quamē/predicte dat rijcke
Gods/eñ leerde vanden
heere Jhesu.met
alder vrijheit
onuerbo
den

Eynde der apostolen ghesciedenisse

Die epistole Pauli tottē Romeynē

Dat.I.Capittel

A PAulus een
knecht Jesu Christi/geroe
pen tot eenē Apostel/af ge
scepdē om te prediken dat
euangelion gods/welc hy
te vorē belooft heeft/door sine propheten
in die heylige scrift/vā sinē sone dye hem
geboren is vādē sade Dauids/na dē vlee.
sce eñ crachtelic bewesen een sone goods
nae den gheeste/die daer heylighet/sint
dier tijt dat hi verresen is vādē doodē/te
wetene Jhesus Christus onse heere door
welckē wi ontfangē hebbē genade ende
apostel ābacht:onder alle heydē/om dye
gehoorsaēheit des geloofs op te rechten/
onder sinē name/der welker ghi ooc eēs
deels sijt/dye daer geroepē sijn vā Jhesu
Christo

Allen die te Roomen sijn dē alder be.
minstē gods/eñ gheroepene Ghenade si
B met v/eñ vrede vā god onsen vader ende
den heere Jesu Christo

Ten eerstē dācke ic minē god/door Je
sum christum vā uwer alder wegen/dat
mē vā uwē ghelooue in alle dye weerelt
seyt/Want god is mijn getuge dē welkē
ic diene in minē geest/indē euāgelio van
sinē sone dat ic sonder onderlaet uwer ge
dincke/eñ altoos in minē gebede smeeke
of ic eenigē tijt eēs eenē spoedigen wech

mocht hebben door gods wille tot v te co
men/Want mi verlāget v te sien/op dat
ic v wat gheestelijker gauen mede deele
om v te sterckē/dat is/dat ick met v ver=
troost werde/door uwe eñ mine geloove/
dat wi onder malcanderen hebben

Lieue broeders ic en wil v niet verhou
den dat ick dicwile voor mi hebbe gheno.
men tot v te comen/maer ic ben belet ge.
weest tot noch toe/op dat ic yet goets on.
der v lieden soude doē/gelijc als onder ā.
der heydē/Jck ben een sculdenaer beyde
der grieckē eñ der ongrieckē/beyde der
wijser eñ der onwijser/Daer omme/alzo
vele als aen my is ben ic geneycht ooc v
lieden te Roomen dat euangelion te pre.
diken

Want ic en scame mi des euangelion
van Christo niet/want het is een crachte C
gods die daer salich maeckt alle dye daer
aen geloouen/dē iodē principalic/eñ oock
die grieckē/Wāt daer inne wert geopen
baert die gerechticheyt die god achtet/welc
ke comt wt geloove/in geloove/gelijc ge
screuē staet/Die gerechtige sal leuē wt si. Aba/ij/a
nen geloove

Want gods gramscap vanden hemel
wert gheopenbaert ouer alle ongodlick
wesen eñ ongerechticheit der menschen
die de waerheyt gods ophoudē in onge.
rechticheit/daer omme/dat dat gene dat
kenlic is aē gode/opēbaer by hen is/wāt
god heuet hen geopēbaert/daer mede dz
gods onsienlic wesen/dat is zijn eewighe
cracht eñ godheit wert gesiē/als mē des
waer neēt/bi dē wercken vāder sceppin/
ge der weerelt aen/Alsoo dat si gheen on
sculdinge en hebben/om dat si bekenden
dat een god is/eñ en hebben hem niet ge
presen als eenen god noch gedanct/mer
sijn in haren dichten ydele geworden/eñ
haer onuerstādich herte is verduystert/
doen si haer seluen voor wijse hyelden/zijn
si sotten gheworden/eñ hebben die heer.
licheyt des onuerganckelijken gods ver
andert in een gelijckenisse eens beelds
des verganckeliken menschen ende der
voghelen ende der vyer voetighe eñ der
cruppender dieren

D Daer omme heeftse God oec ouergegeuē in haerder herten wellusticheden in onreinicheit te sceyndē haer eygen lichaem/doir hen seluē/die Gods waerheit hebbē verandert in die luegene/eñ hebbē dē scepsel gheeret eñ gedient meer dā dē scepper/die daer is ghebenedijt inder eewicheit Amē/Daer omme heeftse god oec ouergegeuē in scādelike lustē/Want hare wijuē hebbē dē natuerlijkē bruyck verandert in dē onnatuerlike/desgelijcs hebbē die mānē dē natuerlikē bruyc des wijfs oec verlatē/eñ sijn verhit aen malcāderē in harē wellusticheden/eñ hebben mā met mā scande bedreuen eñ den loon hairder dolinge (gelijc het sijn soude) tot hen seluē ontfaen

Eñ gelijc si niet en hebbē geachtet dat si Gods een wetē haddē gedragē/heeftse God oec ouergegeuē in verkeerdē sin/te doē dat ombetaemlic is/vol alder onghe rechticheit/hoerderie/archeit/gierichept boesheit/vol haets/moordts/kyuēs/lists venijndich/orēblasers/fameroeuers/spytich/houairdich/stout/versierders quader vondē/dē ouders ongehoirsaem/diē god viant is/onuerstandich/trouweloes/onvriendelic/stuer/ongenadich/die Goods gerechticheit wetē (dat die sulcs doē/des doots weerdich sijn/en doē si het niet alleē maer hebben oec luste tot die ghene dye het doen

A Dat.ij.Capittel

mat/vij/a Daer omme o mēsche en cont ghi v niet ontsculdigen/wie ghi zijt/dye daer oordeelt/wāt waer inne ghy eenen anderē oordeelt/verdoēt ghi v seluē/aengesiē ghi effen dat selue doet/dat ghi oordeelt/Wāt wi weten/dat Gods oordeele na der wairheit is/ouer die gene die sulcs doē/Maer denct ghi o mēsche ghi die oordeelt/die gene die sulcs doē/eñ doet oock dat selue/dat ghi dē oordeele Gods ontlopē sult? of veracht ghi die rijcdommē sijn der goedertierēheit ghedoechsaemheit/eñ lancmoedicheit? En weet ghi niet dat v Gods goetheit totter boete leydet?

B Maer ghi na uwē verhardē eñ omboetachtigē herte versamēt v seluē eenē scat der grāscapē/op dē dach der grāscapē eñ der opēbaringe des gherechtē oordeels Gods/die welke/eenē yegelikē na sinen werckē sal geuē/te wetene/prijs eñ eere mat/xvi/d eñ dat onuerganckelic wesen dē genē die met verduldicheit in goedē werckē na dz eewige leuē staē/Maer dē genē/die dair kijfachtich zijn/eñ der waerheit niet ghehoirsaem en zijn/maer ghehoirsaem der ongerechticheit/ongenade/eñ gramscap tribulacie eñ bangicheit/ouer alle sielen der menschē/die daer quaet doen/principaelic der ioedē eñ der griechē/mair prijs eñ eere eñ vrede/allen den genē die daer goet doen/principaele den ioeden eñ den griecken

Want daer en is geen aensiē der per col/iij/d/ sonē voor gode/die welke sonder wet ghe Eph.v./b sondicht hebben/die sullē oec sonder wet verloren werdē/eñ die aen die wet gesondicht hebben die sullen door die wet veroordeelt werden Want voor God niet gerechtich en sijn/dye de wet horen/Maer a die de wet doen sullen rechtuerdige zijn/Want ist dat die heyden die de wet nyet en hebben eñ nochtans van natueren/der wet inhout doen/die selue want si die wet nz en hebbē/zijn si hen seluē een wet daer mede/dat si bewijsen/dat des wets werc in haerder herten bescreuen si/aengesien haer conscientie hen gheruycht/daer toe oec die gedachten die hen onder malcanderen/besculdigen of onsculdigē op dien dach/als God dat verborgen der menschē voir Jesum christum oordeelen zal/na luydinge mijns euangelijs

Maer siet toe/ghi heet een ioede/ende verlaet v op dye wet eñ beroemt v gods ende wetet sinen wille/eñ want ghy wt d wet/ōderwezē zijt/proeft ghi wat recht of nz recht en is.eñ vermetet v te zijn een leyder der blindē.eē licht der geēder dye in duisternissē zijn.eē ōderwiser der dwaser.eē leraer der eenuuldigher.ghi hebt die forme wat te weten eñ recht is in dye wet.Nv leert ghi andere.eñ en leert v seluē niet.Ghi predickt.mē soude nyet stelē ende ghi stelet.Ghy segt.men soude geē ouerspele doē.Eñ ghi doet ouerspele.D

grouwelt voor dye afgodē/eñ rooft gode
so wat sine is/Ghi beroemt v der wet/eñ
sceyndet god/door ouertredinge der wet
Wāt dē name gods wert om uwē wille
gelastert onder die heydē/also gescreuen
staet
D Die besnidinge is wel orboorlic/ist dat
ghi die wet hout/maer en houdt ghi dye
wet niet/so is v besnidinghe nv een voor
slofken gewordē Ist sake dat dat voorslof
ken die wet recht hout/en meynt ghy nz
dat sine voorslofkē voor een besnidinghe
sal werdē gerekēt:eñ alss dat vā nature-
ren eē voorslofkē is/eñ die wet hout/v or
deelē ghi die onder die letere eñ besnidin
ge die wet ouertredet/Wāt dat en is geē
iode/die wtwēdich een iode is/Oock en es
dat gheē besnidinge/dye wtwēdich indē
vleesch ghesciet/maer dat is een iode die
inwendich verborgē is/Eñ die besnidin
ge des hertē is een besnidinge die inden
geest/eñ nz inder letterē en gesciet/wiēs
lof niet en is wt den menschen/maer wt
God.

Dat.iij.Capittel.

A WAt voordeels hebbē dye iodē dā
of wat batet die besnidinge:voor
waer met allen vele:Ten eersten/hen is
betrouwet wat god gesprokē heeft/mair
dat zommige aē dat selue nyet en gelouē
wat leget daer ane/soude haer onghelo-
ue gods geloouе wech nemē/dat si verre
Maer het bliue vele meer/alsoo dat god
warachtich si eñ alle menscen luegenach
tich/als gescreuēstaet/Op dat ghi recht-
ueerdich zijt in uwē woordē/ende dat ghi
verwint als ghi geoordeelt wert.
Maer ist also dat onse ongerechtichheyt
gods gerechtichheyt prijset/wat willē wy
seggē/Is god dan oock ongherecht/dat hy
daer ouer gram wert/Ick spreke alzo op
mēscē wise/Dat si verre/Hoe conde God
die weerelt dā geoordeelē/Wāt ist dat die
waerheit gods door mijn luegē heerlijker
wert tot sinē prijs/waer omme soude ick
dā nochtās als eē sondaer geoordeelt wer
dē Eñ niet vele meer also doē/gelijck wy
gelastert werdē/eñ gelijc sommighe spre
kē/dat wy seggē souden/Laet ons quaet
doen/op dat daer goet wt come/der welc

ker verdoemenisse geheel recht is B
WAt seggē wi nu dan/hebben wi een
voordeel/gheen met allen/want wi heb-
ben daer bouen orconde gegeuē/dat bey
de ioden eñ grieckē/alle onder dye sonde
sijn/ghelijc als gescreuē staet/Dair en is
niet/die rechtueerdich si/oock nyet eene
Daer en is nyet:dye verstandich si/daer psal/xiij.b
en is niet die na god vrage/Si sijn alle af
geweken/eñ altesamen onnutte gewordē
Dair en is niemant die goet doe/oock niet
eene/haer kele is een open graft/met ha
ren tongen/doen si bedrieghlic/Aderē ve psal/v.b
nijn is onder haren lippen/Haren mont C
is vol vloeckens ende bitterheyts/haer
voeten sijn snel bloet te storten/ In harē pro/i/b
wegen is verstooringe ende verbrekin- Isa/lix/b
ghe/ende den wech des vreedts en wetē
si niet/Daer en is geen vreese gods voor
haren ooghen
Maer wy weten dat/dat soo wat dye
wet seyt dat seytse den ghenen/die onder
die wet sijn/op dat alle mont gestopt wer
de/ende alle die weerelt si gode sculdich/
daer omme dat geē vleesch/door die wer-
ken der wet voor hem rechtueerdich zijn
en mach Wāt door die wet en comt maer
kennisse der sonden

Maer nv is sonder toedoen der wet/
die gherechtichheyt dye voor gode geacht
is/gheopenbaert/betuycht door dye wet
ende die propheten.Maer ick segge van
sulcker gerechticheit voor gode/dye daer
comt/door dat geloouе aen Jhesum chri-
stum/tot allen/ende op allen/die daer ge
loouen D
Want hier en is gheen onderscheedt
si sijn alle te male sondaers/ende behoe-
uen des prijs/dien god aen hen hebbē sou
de/ende werden sonder verdienste ghe-
rechtueerdicht/wt zijnder genaden/door
die verlossinghe/die door christum gesciet
is/den welcken god voor gestelt heeft tot
eenen ghenaden stoele/door dat geloue
in sinen bloede/daer mede hi die gerech-
ticheit die voor hē gheacht is bewisen sou
de/in dien dat hi die sondē vergheeft/die
te voren sijn ghescyet onder godliker ge-
doochsaemheit/die hi droech/dat hi tot de

sen tijdẽ die gerechticheit soude bewisen
die voor hẽ gerecht wert/Op dat hy alleẽ
gerecht si/eñ rechtueerdige dien/die dair
is des geloofs aen Jesu.

Waer is dan nu uwẽ roeme/hy is wt
gesloté/Door welcke wet/Door der wer-
ken wet/Niet also/mair door des geloofs
wet/

So houden wi nu/dat die mensce ghe
rechtueerdicht werde/sonder toedoẽ der
wercken der wet/alleen door dat geloue
Of is god alleen der ioden god? Ja voirwaer
oor der heyden/want het is een god dye
daer rechtuaerdicht/die besnidinghe wt
den geloque/eñ dat voorslofsel door dat ge
looue/ Hoe nemen wi dan dye wet wech
door tgelooue/dat si verre van ons/mair
wi rechten die wet op

Dat.iiij.Capittel

A TWat seggẽ wi dan van onsen va-
ge/xv/b der Abrahã/dat hi geuonden heb
gal/iij/a be na den vleesche/dat seggen wi/Es A-
braham door die wercken gherechtueer-
dicht/so heeft hi roem/maer niet voor go-
de/Maer wat seyt die scrifture/Abrahã
heeft gode gelooft eñ dat is hẽ totter ghe
rechticheyt gerekent/Maer diẽ die met
wercken omgaet/en wert dat loon nyet
wt genaden toe gerekent/maer wt sculde
maer dien dye nyet met wercken om en
gaet/maer gelooft aen den genen die de
ongodlike rechtueerdiget/dyẽ wert zijn
gelooue gerekent totter ghererhticheyt
psal/xxxi Gelijc dat Dauid seyt/Dat dye salicheyt
alleen des menscen si/den welcken God
toe rekent die ghererhticheit/sonder toe
doen der wercken/daer hi seyt Salich ziJ
die/den welcken haer ongererhticheden
vergeuen sijn eñ den welken haer sondẽ
bedect sijn/Salich is dye man/den welc-
ken god geen sonde toe en rekent

Gaet dan dese salicheit ouer die besnij-
B dinge/of ouer dẽ voorslof/Wi moetẽ ym-
mer seggen/dat Abraham zijn gelooue
totter gerechticheit ghrekent si/hoe ist
hem dan toe gerekent/inder besnidinge
of inden voorslof/Sonder twifele niet in
der besnidinge/maer indẽ voorslof/maer
dat teeken der besnidinghe ontfinc hi toe
eenen seghel der ghererhticheit des ghe
loofs/welcke hi noch inden voorslof had-
de/op dat hi een vader soude werden/al-
le dier/die dair ghelooue/inden voorslof
dat den seluen sulcks oock ghrekent sou
de werden totter ghererhticheit/eñ soude
oock een vader der besnidinghe werden
niet alleen der gheender dye vander be-
snidinghe sijn/maer oock der gheender/
die daer wandelen in die voetstappẽ des
gheloofs/dat welcke was in den voorslof
ons vaders Abraham.

Want die beloofte dat hi der weerelt C
erfgename soude sijn en is niet ghescyet
Abraham of sinen sade/door die wet/mer
door die ghererhticheit des geloofs/wãt
ist dat die vander wet erfghenamen zijn
soo is dat ghelooue wt/ende dye beloofte
hout op/want die wet en werct niet dan
gramscap/want waer die wet nyet en is
daer en is oor geen ouertredinghe/daer
omme is dye beloofte ghesciet door tghe-
looue/op dat het ghinghe nader genade/
op dat dye ghenade vaste staende soude
blijuen allen sade/niet dien alleen dat vã
der wet is.maer oor dyẽ/dat des gelo ofs
Abrahe is/dye welcke onser alder vader
is/ghelijc ghescreuen staet/Jck hebbe v ge/xvij/a
tot eenen vader veelder heyden gheset/
voor gode dyen ghy gelooft hebt/die dair
leuende maect die doodẽ ende roept tge-
ne/dat niet en is/dat het si

Ende hy heeft ghelooft op hope/daer ge/xv/b
niet te hopen en was/op dat hi een vader
veelder heyden soude werden/ghelijck D
tot hem ghesept es/Also sal v saet zijn/eñ
hi en wert niet onsterc int gelooue/hi en
nam oor niet waer zijns eygens lichaẽs/
dwelcke schoon verstoruen was/ende by
nae hondert iaren oudt was/ende oock
nyet des verstoruenen lichaems Sare/

want hi en twifelde niet aen die beloofte
gods door ongeloeue :maer hi wert sterc
int geloone/eñ gaf gode den prijs Eñ hy
wist op dalder sekerste/dat so wat god be
looft dat cā hi oock doē/daer om ist hem oock
totter gerechticheit gerekent
Mair dit en is niet alleen om sinēt wil
le gescreuē/dz het hē toe gerekēt is/mair
ooc om onsent wille/den welckē het ghe-
rekent sal werdē/ist dat wi geloouen aen
diē/die onsen heere Jesum christum ver-
wect heeft vādē doodē/die welcke om on
ser sondē wille ouergeleuert is/eñ om on
ser gerechticheit wille verresen

Dat.v.Capittel

A Nv wy dan rechtuaerdich zijn ghe-
worden door dat geloue soo hebben
wi vrede met gode/door onsen heere Jhe
sum christum/door welckē wi oock eenen
toeganc hebbē int geloue tot deser ghe-
nadē/daer wi inne staē/eñ beroemē ons
des hoops der toecomender heerlichept/
die god geuē sal/Niet alleē dat/maer wy
beroemē ons ooc der tribulatiē/want wi
wetē/dat tribulatie verduldichept voort
bringt/verduldicheit/brēgt ondervindin
ge voort/Ondervijndinge brengt hope/
eñ den hope en laet niet te scādē werden.
Dat allet daer omme/dat die liefde gods
wt is gestort in onsen herten door dē hey-
ligē geest die welcke ons gegeuē is
Want Christus doē wi noch ontsterc
warē na der tijt/is voor ons ongodlijcke
B voor gestoruē/Nv sterft nauwelic yemant
om des gerechts wille/om des goets wil
le/dorste messchiē yemāt steruē/Daer om
me priset god zijn liefde tegē ons/dat cris
tus voor ons gestoruē is/doē wi noch son-
daers warē/so sullē wi ymmer vele meer
behoudē werdē voor die grāscap nae diē
wi door sijn bloet gerechtueerdicht zijn
Wāt ist dat wi gode versoēt sijn door
den doot sijns soons doē wi noch vyāden
dē warē/vele meer sullē wi salich werdē/
door zijn leuē/als wi nu versoēt sijn/Niet
alleē dat/maer wi beroemen ons goods
ooc/door onsen heere Jesum Christū/door
welkē wi nu die versoeninge ontfaē heb
ben
C Daer omme gelijckerwijs dye sonde

door eenē mēsce in die weerelt is gecomē
eñ die doot door die sonde/eñ dē doot alzo
ouer alle is door gegaē/aēgesiē dat si alle
gesondicht haddē/Want dye sonde was
inder weerelt totter wet toe/maer waer
geen wet en is daer en achtmē die sonde
niet/maer die doot heerschapte van Adā
aen tot Mosen toe/ooc ouer die gene dye
niet gesondicht en haddē/met ghelijcker
ouertredinge/gelijc Adā/dye welcke een
beelt des gheens is/die toecomēde was/
Maer het en is niet metter gauē/ghe
lijc metter sondē/wāt ist dat aē eēs sonde
vele gestoruē zijn/soo is vele meer goods
genade eñ gaue velē/rijckelic toe gecomē
door die genade die eenē mēsce Jesu chri-
sto toe gecomē is

Eñ niet alleē en is die gaue ouer eē zon
de/gelijc door des eenigē zōdaers/eenige
sonde/alle verdoruē/want dat oordeele is
gecomē/wt eēder zondē totter verdoeme
nissen/maer die gaue wt vele sonden tot
ter rechtuaerdicheit/Wāt ist dat die doot D
om des eenighē sonde wille geheerscapt
heeft/door den eenē/vele meer sullen dye
die daer ontfāgē hebben die volhept der
genadē eñ der gauē totter gerechtichept
heerscapē indē leuē/door eenē Jesum cri-
stum/

Gelijck nu door eēs sonde die verdoe-
menisse ouer alle menscen ghecomen is/
alzo oock door eens rechtuaerdicheit dye
rechtueerdich makinghe des leuēs ouer
alle menscē gecomē/Wāt gelijck als door
eens menscen ongehoorsaēheit/vele zon-
daers gemaect zijn/also werden ooc door
eens gehoorsaemhept vele gerechtighe/

Mair die wet is neffens in gecomē op
dat die sonde douerhāt soude nemē/mair
waer die sonde douerhāt ghenomē heeft
daer heeft die genade ooc noch meer dye
ouerhant genomen/op dat gelijc als dye
zonde geheerscapt heeft totte dōot/Alzoo
heerscapt oock die ghenade/door die ghe
rechticheit totten eewijghen leuen/door
Jesum Christum

Dat.vi.Capittel

A Wat willē wi hier toe seggē? sullē
wi dan in dye sonde volherdē/op
dat die ghenade douerhant neme/dat si
verre van ons Hoe soudē wi in sondē wil
len leuē/daer wi af gestoruē sijn En weet
ghi niet/dat wi alle dye in Jesum christū
gedoopt zijn/die sijn in sinē doot gedoopt
So sijn wi ymmer met hē begrauē/door
dat doopsel indē doot/op dat ghelijck als
christus is verweet vāden doodē door die
heerlicheit sijns vaders/alzo sullē wi oor
in een nieu leuē wādelē/Eñ ist dat wi mz
hē geplant sijn geworđē/tot geliker door
so sullē wi oor der verrisenisse gelijc zijn/
B Wāt wy wetē dat onse oudē mensce met
hē gecruyst is op dat dat sondich lichaem
viere dat wi voort meer der sonden nyet
en dienē/Wāt wie gestoruē is/die is ghe
rechtueerdiget vāden sondē

Sijn wy dan met christo gestoruen/so
geloouē wi/dat wi oor met hē leuē sullen
Eñ wetē dat cristus vādē doodē verweet
voordt niet meer en sterft/dye doot en sal
voort aē ouer hē nyet heerscappē/Want
dat hi gestoruē is/dat is hi der sondē ghe-
storuen tot eenē male/Maer dat hy leeft
dat leeft hi gode/Also hout ghi v oor daer
voor/dat ghi der sondē gestoruē sijt/eñ go
de leuet/door Jesum christum onsen here
C So en laet nu die sonde niet heerscapē
in uwē sterfelikē lichaē om gehoorsaem
te sijn sinē lustē/Noch en begeeft uwe le
dē der sondē niet tot wapenē der onghe-
rechticheit/maer begheeft v seluen gode
als die daer wt dē doodē leuēdich sijn/eñ
uwe ledē gode tot wapene der gerechtic
heit/Want die sonde en sal ouer v niet cō-
nē geheerscappē/Aēgesiē ghi niet onder
die wet en sijt maer onder die genade

Hoe dā/sullē wi zōdigē om dat wi niet
onder die wet maer onder die genade zijn
Dat si verre van ons/En wetet ghi niet
dz dē welkē ghi v begeeft tot eenē knech
te/in gehoorsaēheit/des knechtē sijt ghij
dien ghi ghehoorsaē sijt/het si der sonden
totter doot/of der gehoorsaemheit totter
rechtueerdicheit/Maer god si gedanckt
D dat ghy knechtē der sondē gheweest zijt/
maer nu gehoorsaē gewordē van herten
den voorbeelde der leeringe/dē welcken

ghi ouer gegeuē sijt/want nu ghi vry zijt
gewordē vander sonde/sijt ghi knechten
gewordē der gerechticheit/

Ic wil menscelic daer af sprekē om der
broosheit ws vleeschs wille gelijc als ghi
v ledē begeuē hebt te dienste/der onrey-
nicheit/eñ vāder eender ongerechticheit
totter andere/also begeeft v ledē nu oock
te dienste der gherechticheit/op dat si hei
lich werden/wandt doen ghij der sonden
knechten waerdt/doen waerdt ghij vry
vander gerechticheyt/Wat baten hadt
ghi dan tot dier tijt/dies ghi v nu scaemt
Want dat eynde sulcker dingē is de doot
Mer nu ghi vādē sondē vry sijt eñ knech
ten der gerechticheit gewordē/hebt ghij
uwe vrucht dat ghi heilich werdet/ende
dat eynde is dat eewich leuen/want dye
doot is der sonden soldye/maer dye gaue
gods is dat eewijge leuen in christo Jesu
onsen heere

Dat.vij.Capittel/

A En weet ghi niz lieue broeders (wāt
ic spreke mettē ghenen dye de wet
weten) dat die wet heerscapt ouer dē mē
sce alzo lange als hi leeft/wandt een wijf
die onder dē mā is alzo lāge als dye man
leeft/is si verbondē aen die wet/maer ist
dat die man sterft/zo is si los vander wet
die den man aēgaet Ist dat si nu by eenē
anderē man is/die wijle die man leeft/zo
wert si eē ouerspeelderse geheetē/maer
ist dat die man sterft/soo is si vry vander
wet/alzo dat si gheen ouerspeelderse en B
is/ist dat si bi eenē anderen man is

Alsoo sijt ghi oock mijne broeders der
wet ghestoruen/door dat lichaem christi/
dat ghi bi eenen anderen sijt/te wetē/by
dien die vanden dooden verweckt is/op
dat wi gode vrucht brenghen/want wen
wi inden vleesch waren/doen waren die
sondighe lusten (die welcke hen door dye
wet roerden) gheweldich in onsen leden
om den doot vrucht te bringen/Maer nu
sijn wi vander wet los ende haer af ghe-
storuen/die ons gheuanghen hielt/alzoo
dat wy dyenen sullen in een nieuwe we
sen des geests/ende niet inden oudē we-
sen der letteren.

Wat willen wi dan nv segghē/Js die
wet sonde? dat si verre maer die sonde en
kende ic niet/dan door die wet/Wāt ic en
wiste vander list niet/waert dat dye wet
C niet en hadde geseit en laet v niet gelustē
Maer doen nam die sonde eē oorsake aēt
gebodt/eñ verwecte in mi alderley luste
want sonder die wet was die sonde doot/
Jck leefde voortijts sonder wette/Maer
doen dat ghebot quam/waert dye sonde
weder leuende/Jc sterf/Eñ het wert be-
uondē/dat dat gebot mi tottē doot reycte/
dat mi nochtās tottē leuē gegeuen was/
Wāt die sonde nam een oorsake aent ge-
bot/eñ bedrooch mi eñ doode mi door dat
selue ghebot Die wet is ymmer heilich/
recht eñ goet

Jst dat/dat daer goet is/mij eenē doot
geworđē/dat si verre/maer op dat die zon
de verschijne/hoe si sonde is/heeft sy my
door dat goet den doot ghewracht/op dat
die sonde ouer die mate zōdich worde dor
tgebot/want wi wetē dat die wet geeste-
lic is/maer ic ben vleesscelic onder die zon
de vercocht wāt ic en weet niet/wat ic doe
wāt ic en doe niet dat ic wil/maer dat ic ha
te dat doe ic/Jst dat ic dat doe dat ick nyet
en wille/so consentere ic/dat die wet goet
si/So en doe ic nv dat selue niet maer die
sonde diein mi woōt/wāt ic weet dz in mi
dat is in minē vleesce/niet goets en woōt
dwillē heb ic wel/mer volbringē dat goet
en vinde ic niet/wāt dat goet/dat ick wil/
en doe ic niet/maer dat quaet dat ick niet
en wil/dat doe ic/Jst dat ic doe dat ic nyet
en wil/so en doe ic dat selue niet/mer dye
sonde die in mi woont

D So vinde ic nv een wet in mi/ic die dat
goet wil doen dat mi dat quaet aēhangt/
Wāt ic heb luste aē gods wet/na dē inwē
digē mēsce/mer ic sie eē ander wet in mi
nen ledē/die daer strijt tegē die wet in mi
nen gemoede eñ mi geuāgen neēt inder
sondē wet/die welcke in minen ledē is/ic
allendige mensce wie sal mi verlossen vā
dē lichaē des doots/Jc dācke god door Je
sum christum onsen heere Aldus diene ic
nv mettē gemoede der wet goods/maer
mettē vleesch der wet der sondē

Dat.viij.Capittel/

Aldus zo en is nv niet verdoemlics A
aē dē genē die aen Christo Jesu zijn
die niet na den vleesch en wādelen maer
na den geest/Wāt die wet des geests die
daer leuēde maect in Christo Jhesu heeft
mi vry gemaect vāder wet der sondē/eñ
des doots/wāt dat der wet onmogelick
was/vā dyes wegē si oot door dat vleesch
gecranct waert/dat dede god/eñ seynde
sinen sone in dye gedaente des sondigen
vleeschs/eñ verdoēde dye sonde int vlee-
sce/door sonde/op dat die gherechticheyt
vander wet geheischt/in ons veruult sou
de werden wi die nv niet na den vleesch
en wandelē/maer na dē geest

Wāt dye daer vleeschelic zijn/die zijn
vleeschelic gesint/maer die geestelic zijn/
die zijn geestelic gesint/maer vleescelick
gesint zijn/is die doot/eñ geestelic gesint
zijn/is leuē eñ vrede/want vleeschelic ge-
sint zyn/is een viantscap tegē god/om dz
het den geeste gods niet onderdanich en
is/want het en vermachs oock niet/daer
om dye vleesschelic gesint zijn en mogen
gode niet behagē

Ghi en zijt niet vleesscelic maer ghee- B
stelic/ist anders dat gods geest in v woōt.
want wie gods geest niet en heeft/die en
is niet zijn/maer ist dat christus in v is/zo
is het lichaem/tis waer/doot/om der son
den wille/maer die gheest is dat leuē/om
der gherechticheit wille/Jst dat dan den
gheest des gheens/die Jesum vandē doo-
den verwect heeft in v woont/zo sal oock
die selue/die christum vanden doodē ver-
wect heeft/uwe sterffelike lichamē leuē-
de maken/om dyes wille dat sinen geest
in v woont

Aldus zijn wi nv schuldenaers/lyeue
broeders niet den vleessce dat wy na den
vleesch leuē/Want ist dat ghi na dē vlee-
sce leuet/soo sult ghy moeten steruē/mer C
ist dat ghi door dē geest des vleeschs wer
ken/doodet/so sult ghi leuen/want die de
gheest goods drijft/die sijn kinderē gods/
want ghi en hebt gheenen knechteliken
gheest ontfangen/dat ghi weder om vre
sen moetet/maer ghi hebt enen kindelij-

ken gheest ontfaen/door welcken wi roe pen/Abba/lieue vader/Dye selue gheest versekert onsen gheest/dies dat wi gods kinderē zijn/Sijn wi dan kinderē/so zijn wi ooc erfgenamē/te wetē/gods erfghe namen/eñ mede erfghenamē christi/Ist dat wi anders medelidē/op dat wy oock mede totter heerlickheit verheuen wer- den

D Want ick hout dair voor/dat het lijdē
deser tijt der heerlicheit niet werdich en si die aen ons geopēbaert sal werdē/wāt dat eindelick verwachten der creaturen wacht na dye opēbaringe der kinderen gods/aengesien die creature der ydelhz/ onderworpē is/sonder harē wille/maer om dies wille diese onderworpē heeft/op hope/wāt dye creatuere oot vrp werden sal/vandē dienste des verganckelikē we sens totter heerliker vryheit der kinderē gods/Want wy wetē dat alle creatuere versucht te samē/eñ benaut haer noch al toos

E Niet alleene si/maer wi oot selue/die
de eerste vruchtē des geests hebben/ver suchtē bi ons seluē nae die kintscap ende wachtē na ons lichaēs verlossinghe/wāt wi zijn wel salich geworden nochtans in- dē hope/maer den hope dyemē siet/en is geenen hope/Wāt hoe canmē dies geho pen/datment siet/mer ist dat wi dies ho pen/dat wi niet en sien/so verwachtē wi dies door lijdsaemheit.

Desgelijcs helpt dē geest/onse onsterc heit oot op/wandt wi en weten niet wat wi bidden sullen/alsoo het behoort/maer die gheest voortreedt ons selue machtelic biddende/met onwtsprekekeliken sucht- ten/mer die de herten ondersoect/die we tet wat des geests moet si/wandt hi voor treedt die heiligē biddende/nae dien/dat
F gode behaget/Want wi weten dat dē ge
nen dye gode beminnen alle dinghen tē besten dienen/die na dat opset geroepen sijn/Want die welcke hi te voren voorsiē heeft/die heeft hi oot geoordineert/dat sy gelijcformich sijn souden/den eenen beel

de sijns soons/op dat dye selue de eerste geborene si/onder vele broederen/Ende die welcke hi geoordineert heeft/dye he- uet hi oot geroepen/eñ die hi gheroepen heeft/die heeft hi oock gerechtuaerdicht Ende die hy gherechtuaerdighet heeft/ die heeft hi oot heerlic gemaect/

Wat willen wy nv hier toe segghen? Is god voor ons/wye mach teghen ons sijn/dye welcke oock sinen eyghenē soon niet en heeft ghespaert/maer heeft hem voor ons alle ouer ghegeuen/hoe en sou- de hi ons met hem niet alle dingē schinckē Wie wilt dye wtuercorenen gods beschul dighen/God is hier dye daer rechtuaer- diget/Wie wilt verdoemen/Christus es
hyer dye ghestoruen is/ya vele meer dye G
oock verwect es/dye welcke ter rechter handt goods is/eñ voortreet ons bidden de/

Wie sal ons schepden vander liefden goods/Tribulatie/of bangicheit/of ver- uolginghe/of hongher/of naecktheyt/of pericule/of sweerdt/ghelijck ghescreuen
staet/Om uwent wille werden wy ghe- psal/xliij
doot/den geheelen dach/wi zijn gerekēt/ voor slach scapen/maer in allen dien ver- winnen wi verre/om des gheens wille/ dye ons bemint heeft/Want ick bens se- ker/dat noch doot/noch leuen/noch ingel noch vorstdōme/noch machticheden/noch tegenwoordige/noch toecomende/noch hoochte/noch dyepte/noch gheen ander creatuere en mach ons schepden vander liefden gods die in Christo Jesu is onsen heere

Dat.ix.Capittel A

Ick segghe die waerheyt in christo/ eñ en liege niet/dies mi getuyghe- nisse gheeft mijn conscientie inden heyli ghen gheest/dat ic groote truericheit eñ smerte zōder onderlaet in mijn hert heb be/Ic heb gewenscet verbānet te zijn van Christo/voor mijn broeders/dye mijn magē zijn na dē vleesce/dye daer zijn vā Israel ter welker is die kintscap/eñ de heerlichz eñ

die testamenten/eñ die wet/eñ die Gods
dienst/eñ die beloofren der welker die va
ders oor zijn/wt welken Christus af coēt
na den vleesche/die daer is God ouer al/
gebenedijt inder eewicheit/Amē

Maer sulcs en segge ic niet/dat goods
B woort daeromme wt si/want het en zijn
niet alle Israhelitē/die vā Israel zijn/oor
niet alle die Abrahās saet zijn/en zijn dair
omme oor kinderē/maer in Isaac sal v dz
saet genoemt sijn/dat is Nyet en syn dat
gods kinderē/dye na den vleesche kinder
sijn/maer die kinderen der beloofte wer-
den voor saet gerekent/Want dit es een
woort der beloofte/daer hi spreect/Om de
sen tijt wil ic comen/eñ Sara sal eenen so
ne hebben

C Niet alleen en ist met dien alsoo/Mair
ca/iiij/d/ oor doē Rebecca van eenē groot ginck/te
wetene van Isaack onsen vader/eer dye
kinderen geborē warē eñ noch goet/noch
quaet gedaen en hadden/op dat dat voir
nemē Gods/staende zoude bliuen na der
verkiesinge/waert tot haer geseyt/nyet
wt verdienste der werckē/maer wt ghe-
nade des beroepers.alsoo.die groter.sal
den minderen dienstbaer werdē.gelijck
gescreuē staet/Jacob heb ic bemint/mair
Esau heb ic gehatet.

ix/xxxiij/d Wat willen wi dan hier segghen: Is
dan god ongerecht: dat si verre/want hi
spreect tot Mosen Den welckē ick gena-
dich ben/dien ben ic ghenadich/ende des
welcs ic ontferme/dies ontferme ic/Dus
en leget nv niet aen yemāts wille of loo
pen/maer aen gods ontfermen/wāt die
scrifture seghet tot Pharao/Effen daer
Exodi,v.a omme heb ic v verwect/dz ic mine macht
aen v soude betoonē/op dat minen name
vercondicht werde in allen landē/Aldus
ontfermt hi nv/dies hi wilt/eñ verhardt
dien hi wil

D So segt ghi tot mi/wat besculdicht hy
dan ons: Wie can sinen wille wederstaē
Jere.xvi/ Ja lieue mensch wie sijt ghi dan/dat ghy
Isaie,xlv. met gode rechten wilt: Spreect oock een
werck tot sinē meester/Waer om maect
ghi mi alsoo/En heeft een potbacker niet
macht wt eenen clompe te makē een vat
ter eerē/eñ dat ander ter oneerē/Daerō-

me doen God gramscap wilde bewisen/
eñ cont doen/zijn vermogen.so heeft hy
met groter gedoochsaemheit voort ghe-
brocht die vaten der gramscapē.die daer
toe berept gemaect sijn totter verdoeme
nissen.op dat hi dat rijcdom zijnder heer-
licheit cont soude doen.ouer die vatē der
ontfermherticheit.die hi berept heeft tot
ter heerlicheyt.dye welke hi gheroepen
heeft niet alleen wt den ioedē.maer oock
wt den heyden.gelijck hi oock door Osee E
spreect. Ic wil dat mijn volck heeten.dat Osee/ij/p.
mijn volc niet en is Eñ die liefste die niet
die liefste en is.eñ het sal gescieden in die
plaetse/daer tot hen ghesept waert Ghy
en zijt mijn volc niet.zullen si ghenoemt i/petri/ij/
werden.kinderen des leuendigē Gods

Isaias roept voor Israel/Wairt dat ge
tal der kinderē vā Israel ware/gelijc dat F
zant aen dye zee/zo en sal nochtans maer Isaie/x/e/
dat ouer gebleuene salich werden.want
daer is dat woort dat dair voleindet eñ af
scortet in der gerechticheyt/want god sal
eē vercort woort opter aerdē maken/Eñ
gelijc Isaias daer voor seit/Waert dz ons
die heere Zabaoth geen saet en hadde la
ten ouerbliuē/zo waren wi gelijck Sodo
ma geworden/eñ gelijc als Gomorra

Wat willen wy nv hier seggen: Dat G
willen wi seggē/Die heiden die niet nae
die gerechticheit en hebben gestaen heb
ben dye gerechticheit vercregen/Maer
ic segge vander gerechticheit/dye wt dē
geloone comt/Israel heeft na die wet der
gerechticheit gestaen/eñ en is totter wet
der gerechticheit die andere niet voorco-
men/Waer omme dat: daer omme dat si
het niet wt den geloone/Maer als wt dē
verdiensten der wercken soecken/Want
si hebbē hen aenden steen des aēloopēs
gestooten/ghelijc ghescreuen staet/Siet
daer/ic legge in Sion eenen steen des aē
loopens/eñ een kepe der argernisse/en-
de wie aen hem glooft/die en sal nyet te
scanden werden. A

Dat.x.Capittel

Lieue broeders mijns hertē wen-
sche is.eñ ic smeke oor God voor Is
rael.dat si salich souden werden Want ic
geue hen dies ghetupghenisse dat si met

nerstigher lief den beroert sijn om God/
mair met onuerstande/Wãt si en beken
nẽ die gerechticheit niet die God achtet
eñ soeckẽ haer eygẽ gherechticheit op te
rechtẽ/eñ en zijn alzo/der gherechticheit
die voor gode gheldet/niet onderdanich
Want christus is der wet eynde/daer aẽ
rechtuerdich werdt/wye daer aen ghe-
looft

Moses scrijft wel vãder gerechticheit die
B wt der wet coimt/welke mẽsche dit doet/
leui/xviij.a die sal daer inne leuẽ/Maer die gherech
deu.xxx.c ticheit wt dẽ geloue seit alzo/En segt niet
Johelio:ij in uwer herrẽ wie wil op climmen tẽ he-
mel/dat en is niet anders/dã christũ tair
af halẽ/of wie wil nederdalẽ in die diepte
dat en is niet anders dã christum vãden
doodẽ halen Maer wat seyt di scriftuere
dat woort is v na/te wetene in uwẽ mont
eñ in uwer herten

Dit is dat woort vãdẽ ghelooue/dat wy
predikẽ/Wãt ist dat ghi met uwẽ monde
belijt Jesum/dat hi die heere si eñ gelooft
in uwer herten/dat hẽ god vãdẽ dooden
verwect heeft so wert ghi salich/Wãt ist
datmẽ vã hertẽ gelooft/so wertmẽ recht
uerdich/eñ ist datmẽ mettẽ mõde belijdt
so wertmẽ salich/Wãt die scriftuer seyt/
Wie aẽ hẽ gelooft/die en sal niet te scãdẽ
werden

C Daer en is gheen onderscheet/Het is
Ysa/viij.d altemale een heere rijck ouer alle/die hẽ
aenroepẽ/Wãt wie dẽ name des heeren
Johe:ij:a/ aenroepen sal die sal salich werdẽ/Maer
hoe sullẽ si aẽroepẽ/aẽ diẽ si niet en gelo-
uen eñ hoe sullẽ si gelouẽ/vã dien si nyet
gehoort en hebbẽ/eñ hoe sullẽ si horẽ son-
der predicãt/eñ hoe sullẽ si predikẽ/ist dat
si niet gesondẽ en werdẽ/gelijc gescreuẽ
staet/Hoe lieflic zijn die voetẽ der geẽder
D die den vrede vercondigẽ/die dat goede
Isai/iij/b/ vercondigẽ/Maer si en zijn niet alle den
euangelio gehoirsaem/wãt Isaias seyt/
Heere wie heeft predikẽ gholooft/Alzo co
met geloue wt die predicacie/eñ die predi
catie/doir dat woort Gods/Maer ick seg
ge/en hebbẽ si het niet gehoort/tes wair
haer geluyt is immer wt gegaẽ in allen
den lande/eñ hare woordẽ in alle dye we
relt

Maer ic segge en heuet Israel niet be-
kẽt/Tẽ eersten spreect Moises Ick wil v deu/xxxi
tot benijdender nauolginge verwecken
ouer dien/dat mijn volc niet en is eñ ouer
een onuerstandich volc/wil ick v vertoo- Isaie.v.
nen/eñ Isaias is coene/eñ seyt/Ick ben
gheuonden vanden ghenen/die mi niet
ghesocht en hebben/eñ ben verschenen
den ghenen die niet na mi geuraecht en Isaie/vi
hebben/Eñ tot Israel spreect hi/Den ge-
heelen dach heb ick mijn handen wt ghe
strect/totten volcke dat hem niet en laet
seggen/eñ weder spreect mi A

Dat.xi.Capittel.

SO segge ic nv/heeft dan God zijn
volc van hem gestotẽ/dat si verre
want ic ben oock een Israelijt vanden saet
Abraham/wt dẽ ghestachte Ben Jamin/
God en heeft zijn volck niet van hem ge
stoten/welcke hi te voren voorsien heeft/
Of en weet ghi niet wat die scrift seyt vã i/re.xix/
Elia/hoe hi voor God treet/teghen Isra-
el eñ seyt/Heere sy hebben v prophceten
gedoodet/eñ hebben uwe outaren wtge
grauen/eñ ic ben alleen ouergheblenen
eñ si staen mi na mijn leuen/Maer wat
seyt hem die godlike antwoort/Ic heb mi
laten ouerbliuen seuen duisent mannen
die haer knien niet en hebben gebuycht
voor Baal/Also ist oock met desen ouerble
uenen na die verkiesinghe der ghenaden
nv tot deser tijt vergaẽ Ist wt genadẽ ge
schiet/zo en is die verdiẽte niet/anders en
soude genade geẽ genade sijn/Maer ist
wt verdiẽstẽ/so en is genade niet/anders
en waer verdiẽte geen verdiente

Hoe dã/Dat Israel gesocht heeft/dat B
en heeft hi niet vercregẽ/mair die verkie
sen heuet vercregẽ/die andere zijn v̄hart
Gelijc gescreuẽ staet/god heeft hen gege Isaie/vi/
uẽ eenẽ stekẽdẽ geeste/oogẽ dat si niet en
siẽ/eñ oorẽ dz si nz en horẽ tot op dẽ dach vã
heden/eñ Dauid spreect/Laet hare tafele psal/lxix
tot eenẽ strick werdẽ/eñ tot eẽder vãgin
ge/eñ tot eender argherniste/eñ hen ter
vergeldinge/Verblint haer ooghẽ dat si
niet en sien/eñ buiget hare ruggẽ altoos

Also seg ic nv hebbẽ si daer omme aen
gelopen/om dat si vallen soudẽ dat si ver
re/maer wt haren valle/is dẽ heidenẽ die

salicheit toe ghecome͂/op dat hijse totter
benide͂der nauolginge verwecke͂ soude/
Want ist dat hare͂ val/der weerelt rijcdō
is/eñ haer afneme͂ is der heide͂ rijckdom
hoe vele meer/waret also/waert dz haer
volheit daer ware/Met v heide͂ spreke ic
Wāt ae͂gesie͂ ic der heide͂ apostel be͂/wil ic
C mijn ambacht prijsen/of ic die mijn vlee-
sce zijn tot neerstiger nauolginge mocht
verwecke͂/eñ haircer sommige salich ma
ken wāt waert dat hare verliesinge der
werelt versoeninge ware/wat ware dat
anders dan als of me͂ dat leue͂ vande͂ doo
de͂ name? Is dat bestach heilich/so es dat
ooc geheele deech heilich/eñ is dz die wor
tel heilich is/so zijn ooc die tacke͂ heilich

Maer of nu sommige vāde͂ tacke͂ ghe-
broke͂ sijn/eñ ghi /dе͂ ghi eene͂ wilde͂ olijf
boom waert/sijt ghi onder hen gegriffet
eñ deelachtich geworde͂ der wortele͂ ende
des saps des olijf booms/soo en beroemt
v niet tege͂ die tacke͂/maer beroemt ghij
v tege͂ hen/so en draecht ghi de wortel im
mer niet/maer dye wortel draecht v/So
segt ghi/Die tacke͂ sijn gebroke͂ dat icker
in gegriffijt soude werde͂ Tis wel gespro
ken Si sijn gebroke͂ om haers ongeloofs
wille/maer ghi staet door tgheloone En
sijt nyet stout/maer vreest/En heeft god
den natuerlijcken tacken niet ghespaert
dat hi v messchie͂ ooc niet en spare

Dair omme ae͂scout die goetheit eñ de͂
ernste gods/De͂ ernste ae͂ die gene die ge
valle͂ sijn/maer die goetheit ae͂ v also ver
re als ghi aen die goethept blijft/anders
sult ghi ooc af gehouwe͂ werden/eñ die ā
der/ist dat si niet en bliue͂ in dat ongeloue
sullen si in gegriffijt werden/God canse
wel weder in griffijen/Want ist dat ghy
wt den natuerlike͂ wilden olijfboom wt
gehouwe͂ sijt/ende teghen dye natuere
inden goeden olijfboom gegriffijt/hoe ve
le meer werden die natuerlike/in gegrif
fijt in haren olijfboom

Ic en wil v niet verhouden lieue broe
ders dese verholentheit op dat ghy nyet
bi v seluen cloec en sijt/Blintheit is Isra-
hel eens deels toe gheuallen/alsoo lan
ge tot dat die volheit der heidenen in ge-
gaen si/eñ alsoo dat geheel Israhel salich

werde Gelijc gescreuen staet/Wt Zion D
sal comen/dye daer verlosse eñ af keere/ Isaie:lv:d:
dat ongodlic wesen van Jacob/Ende dit
is mijn testament tot hen/als ic haer son
den wech sal nemen/Nae den euangelio
houde icse voor vianden/om uwent wille
maer na dye verkiesinghe heb ickse lyef
om der vaderen wille

Gods gauen ende roepinghe en mo-
gen hem niet berrouwen/want gelijker
wijs als ghi voortijts oock niet aen gode
en hebt ghelooft/maer nu hebt ghy ont-
fermhertichept verreghen ouer haren
ongeloue/alsoo en hebben dye gene ooc
niet wille͂ gelooуen aen die ontfermher-
ticheit/die v ghesciet is/op dat si oock ont
fermhertichеit vercrighen/want god he
uet al onder dat ongheloоue besloten op
dat hi alder ontfermen soude

O welcke ee͂ diepte des rijcdoms/bey
de der wijsheit ende der kennisse goods
hoe geheelick ombegripelic sijn sine oor-
deelen eñ ongrondeerlic sine wege͂/wāt
wie heeft des heeren sin bekent? of wie is
zijn raetgeuer geweest? of wie heeft hem
yet te voren ghegheuen/dat hem weder
werde vergouden? want van hem ende
door hem/ende tot hem sijn alle dinghen Isaie/xl/c
hem si prijs inder eewicheit.Amen. ij:co:ij.d

Dat.xij.Capittel.

Ick vermane v lieue broeders door A
die ontfermherticheit gods/dat ghi
uwe lichae͂ begeuet/tot een offerhande/
Die daer leue͂dich heilich/eñ gode beha-
gelic is/welcke is uwe͂ redelike͂ gods die͂
ste/eñ en stelt v nyet gelijc deser weerelt
maer laet v verāderen door vernieuwin
ge ws sins/op dat ghy proeuen muecht/
welc daer si/den goede/de͂ wel behagelijc
ke͂ eñ de͂ volcomene wille gods wāt ic seg
ge door die genade die mi ghegeue͂ is/ye-
gelike͂ onder v/dat niemāt breeder vā he͂
en houde/dā he͂ behoorte hooort te hou-
den/maer dat hi matelick van he͂ houde/
een yegelic na dat hem god wt ghedeelt
heeft die mate des gheloofs

B Want gelijckerwijs als wi in eenē lich
i.co/xij/b/ aem vele ledē hebbē maer alle ledē nyet
ephe/xliij/ eenderley werc en hebbē/Also zijn wi ve
le/een lichaē in christo/Maer onder mal
canderē is deene des anderē lidt/eñ heb-
ben menigerlei gauē na der genadē/die
ons gegeuē is/Heeft yemant prophetie/
so si si dē geloue heel gelijc Heeft yemant
een ambacht/so neme hy dyes anbachts
ware/Leert yemāt/zo neme hi der leerin
ge ware/Vermaent yemāt/soo neme hy
dies vermanēs waer Geeft yemant/zoo
geue hi eenuuldelic/Regeert yemāt/so si
C hi sorchuuldelic/Oeffent yemāt ontferm
herticheit so doe hijt met luste

Die liefde si ongheuarwet/Hatet dat
arge/Hangt dē goedē aen/Sijt met broe
derliker liefden onder malcanderē vriē-
delic/Deene voorcome dē āderē met eer-
biedinge/En sijt niet traech in uwē voor-
nemē/Sijt vierich indē geest/Dient v in-
dē tijt/Sijt vrolick in hope/verduldich in
tribulatie/Gestadich int gebet/Neemt v
der hepligē nootdorft aen/Staet na dat
ghi geerne herbercht/Gebenedijt dye v
veruolgē Gebenedijt eñ en vermaledijt
niet/verblijt v mettē vrolikē/Eñ weenet
mettē weenēdē/Hebt eēderley moet/eñ
pro/xi/a sinne onder malcāderen/En achtet niet
wat hooch is:maer maect v dē nederē ef-
fen/En hout v seluē niet voor cloeck/En
loont niemādē quaet met quade/Bener
stiget die eerbaerheit tegen elckē Ist mo
D gelic also vele als aē v is so hebt met allē
mēscē vrede/

En wreket v seluē niet mijn alder lief-
ste/maer geeft ruymte der gramscappē
gods/Wāt daer staet gescreuen Die wra
ke is mijn/ick wil v verghelden/seyt dye
heere

Ist dat uwē viāt hongert/so spijst hem
dorstet hē so geeft hē te drinckē/Wāneer
ghi dat doet/so sult ghi vierige kolē op zijn
hooft vergaderē/En laet v dat quade nz
verwinnē/Mer verwint dat quade met
goeden

Dat.xiij.Capittel

A E En yegelijc si der ouerhz eñ macht
onderdanich/Wāt daer en es geē
macht/dan vā gode/Die macht dye ouer

al is/die is van gode geoordineert/alzoo
dat so wie hem tegē die macht set/die we
derstaet goods ordinantie/maer die we
derstaen/dye sullē ouer hen een oordeele
ontfaen want die machtighe en zijn niet
den goeden wercken maer den quaden
te vreesen/En wildi die macht nyet vree-
sen/so doet goet/zo sult ghi lof vander sel
uer hebben/maer doet ghi quaet so vree-
set/want si en draecht dat zweert nyet te B
vergeefs/si is goods dienersse/eē wraker-
se ouer dien/die quaet doet/Aldus sijt nv
wt noot onderdanich/niet alleen om der
straffinge wille/maer oock om die conscie-
tie wille/Om dies wille moet ghi ooc scot
geuen/wandt si zijn goods dienaers/die
sulcken bescuddinge sullen onderhoudē.

Aldus geeft nv yegelijcken wat ghij C
sculdich sijt/dien schot/die den scot behoo-
ret/dien tol/dien tol behoort/dien vreese/
dien vreese behoordt/dien eere/dien eere
behoort/En sijt niemanden yet sculdich/
dan dat ghi v onder malcanderē bemint
want wie den anderen bemint/die heeft
die wet veruult/want dat daer gheseit is
ghi en sult gheen ouerspel doen/Ghy en
sult niet doodē/Ghi en sult niet stelē ghij
en sult gheen valsch getuygenis geuen/
V en sal niet gheclusten/ende isser eenich
ander ghebodt meer/dat woordt in desen
woorde besloten/Ghi sult uwen naesten
beminnen als v seluen/Die liefde en wet
den naestē niet quaets/dus is nv die lief D
de der wet veruullinge. gala/v:

Ende want wi sulcks weten/te weten
den tijt/dat dye vre daer is/vanden slaep
op te staen/Aengesien dat onse salicheyt
nv naerder is dan doen wijt gheloofden
Den nacht is vergaen ende den dach es
by gecomen/dus laet ons afleggen die
werkē der duisternissē/eñ aēdoē de wapē
des lichts/Laet ons eerbaerlic wādelen
als indē dage/niet in brassen eñ suppē nz
in camerē/eñ weeldicheit/nyet in kiuen
eñ benidinge maer doet aē/dē here Ihe
sū christū/Eñ en doet niet na des vleesch
cloecheit/om sinē lust te boetē

Dat.xiiij.Capittel

D En onsterckē int geloooue ontfāct A
eñ en verwerret die cōsciētie nyet

Deene gelooft/hi mach alderhāde eten/
maer die onsterc is/dye etet moes/maer
die welcke etet/die en verachte dien/niet
die niet en etet/Eñ die niet en etet/die en
oordeele diē niet/die daer etet/Want god
heeft hē ontfangē/Wie sijt ghi dye eenē
vreēdē knecht oordeelt:hi staet of vallet si
nē heere/eñ hi mach wel oprecht werdē/
want god can hē wel oprechtē/Deē hout
dē eenē dach/voor dē anderē/maer dāder
hout alle dagē gelijc/eē iegelic si zijs sins
seker/die op die dagē hout/die doe het dē
heere/eñ die daer niet op en hout/die doe
het oock dē heere Wie dat etet/dye etet dē
heere/want hi danct god/die welcke niet
en etet/die en etet dē heere niet/eñ dāct
god/want onser geē en leuet hem seluen
B ende onser gheene en sterft hem seluen/
Leuē wi/so leuē wi dē heere/steruē wi.zo
steruē wi dē heere/Daer omme wy leuē
of wi steruē/so zijn wi des heerē/wāt dair
toe is christus oock ghestoruē eñ verresen/
eñ weder leuēdich gewordē:dat hy ouer
doode eñ leuēdige een heere si.

Maer ghi waer omme oordeelt ghy u-
wē broeder:of ghy andere wat veracht
ghi uwē broeder/wi sullē alle voor dē rech
stoel christi daer gestelt wordē/gelijck alst
iij/b gescreuē staet/Also warachtelic als ick le
ue/sept die heere/mi sullē alle kniē gebui
C get werdē/eñ alle tongē sullē gode belidē
ii/b Dus sal dan een yegelic gode rekenscap
voor hem seluen gheuen/daer omme en
laet ons deene den anderē nyet oordeelē

Maer dat oordeelt vele meer dat nye-
mant sinen broeder eenigen aenstoot oft
argernisse daer en stelle/Ic weet eñ bins
seker indē heere Jesu/dat niet ghemeyn
en is aē hē seluē/dā die het voor gemeyn
rekent/diē seluē ist gemeyn/Maer ist dz
v broeder ouer v spise bedroeft werdt/soo
en wādelt ghi nu niet na der liefden/Lie
ue en verderft dien niet met uwer spisen
om welcs wille christus gestoruē is/daer
omme maket dat onsen scat nyet verlas-
tert en werde/want dat rijcke goods en
D is niet etē eñ drinckē/maer gerechticheit
eñ vrede eñ bliscap indē heylighē gheest/
wie christo daer inne dienet/dye is Gode
behaechlick/ende den mensken beproeft/

Daer omme laet ons daer na staē dat
toten vrede dient eñ so wat tot beteringe Tit.iii/ b/co/viij
onder malcanderē dienet/Lyene/en ver-
stoort gods werc niet om der spisen wille
Het is/tis waer/allet reyn/Maer het en
is diē niet goet/dye het met eenē aēstoot
sijnder conscientien etet/Het es vele be-
ter dat ghi gheen vleesch en etet/ende en
drinct gheenen wijn/of dat/daer aē hem
v broeder stootet of argert/of ōsterc wert
Hebt ghi tghelooue/zo hebbet bi v seluē/
voor gode/Salich is/dye hem seluen geē
conscienchie en maecht/ in dyen/dat hy
aen neemt/wye daer ouer wanckelet/ist
dat hijt etet/die is verdoemt/want het en
gaet niet wt den ghelooue Maer zo wat
niet wt den ghelooue en gaet/dat is son-
de/

Dat.xv.Capittel

Maer wi die sterc sijn/sullen der on- A
stercker gebreckelicheit draghen/
ende gheen behaghen aen ons seluē heb
ben Maer een yeghelick onder ons stel-
le hem alzo/dat hi sinē naestē behage tot-
ten goede ter beteringe/wandt christus
oock gheen behaghen aen hem seluen en
hadde/maer ghelijck ghescreuen staet/
De lachteren der gheender die v lachter
den sijn ouer mi geuallen/Mer wat ons
voor ghescreuen is/dat is ons tot eender psal/lxviij:
leeringhe ghescreuen/op dat wi door lijd
saemheit ende troost der schrifturen ho-
pe souden hebben/God der lijdsaemheit
ende des troosts gheue v/dat ghy onder
malcanderen alleleens gesinnet sijt nae
Jesum christum/op dat ghi eenmoedelic B
met eenen monde/god dē vader ons hee
ren Jesu christi prijset Daer omme ontfā
ghet malcanderen/ghelijc als v christus
ontfanghen heeft/tot gods prijs/

Maer ic segghe/dat Jhesus christus eē
dienaer der besnijdinge si gheweest/om
der waerheit gods wille/om te beuestigē
die beloften gods den vaderen ghescieet
dat die heyden gode soudē prijsen om der
ontfermherticheit wille/ghelijc ghescre-
uen staet/Daer omme wil ick v louen on
der die heiden/ende uwen name singen/
Ende weder sept hi/Verblijdt v ghi hey

deu/xxxij/ f deue met sinē volck Eñ weder louet god
psal/c/ xvi alle heydene/eñ verhoget hē alle volcke
Isa/xi/c Eñ weder om sept Isaias Het sal zijn die
wortel Jesse/eñ die op staē sal/om te heer
scappē ouer die heydē/op diē sullē die hey
den hopē/God des hoops veruulle v mz
alder blijscappē eñ vrede/int geloouē/op
dat ghi die volheit hebt door den hope/in
C die cracht des heiligē geests
Ic weet seer wel van v lieue broeders
dat ghi selue vol goedertierenheyts sijt/
veruult met alder kennisse/also/dat ghij
v onder malcanderē cont vermanē/mair
ic heb v een weynich stoutelic gescreuen
lieue broeders/om v te vermanē/om der
genadē wille/die mi gegeuē is van gode
dat ic een dienaer christi soude sijn/onder
die heydē te offerē dat euangelion gods/
op dat die heidē een offerhande werden/
gode aengename/geheilicht door dē hey
ligen geest/daer omme can ick mi beroe-
men/door Jesum christum/dat ic met god
liken sakē omga/Want ic en derf niet mz
D allen sprekē waer christus dat selue nyet
en werct door mi/dye heidē gehoorsaē te
makē/wor woirdē eñ werkē/wor cracht d
teekenē eñ d wōderē/eñ door cracht des
geests gods/also dz ic vā Jerusalē aen/eñ
al om tot Illyricon toe/allet met dē euan-
gelion christi veruult hebbe
Eñ also eergierich ben ic geweest/dat
euangelion te predikē niet waer christus
name bekēt was/op dat ic nz op een vreēt
fundament en soude timmerē/maer ghe
E lijc gescreuē staet/Den welckē vā hē niet
Isa/lij/d en is vercondicht/die sullēt siē/eñ die wel
ke niet gehoort en hebbē/sullent verstaē
Dat is oic die sake/daer om ic dicwile be
hindert ben/tot v te comen/Mair nv ick
niet meer ruymte en hebbe in desen lan
dē/maer hebbe eē verlangē tot v te comē
vā vele iaren herwaerts/Als ic in Hispa
niē sal reysen/wil ic tot v comē/wāt ic ho-
pe/dat ic daer door reysen eñ v sien sal/eñ
van v derwaerts geleyt mach werdē/al-
so nochtās dat ic mi te voren een weinich
F met v vermake
Mer nv vare ic te Jerusalē waert/om
den heiligē te dienen wāt die van Mace
donia eñ Achaia hebbē willichlic een ghe

meine hantreykinge bereyt/den armen
heiligen te Jerusalem Si hebbēt willich
lic gedaē/eñ zijn oock hare schuldenaers
want ist dat die heidē haerder gheestelijc
ker goedē deelachtich zijn gewordē/so ist
billicks/dat si hen oock in vleeschelijken
goedē dienst bewisen/Als ic nu sulcs vol-
bracht hebbe/eñ hen dese vrucht besegelt
hebbe/wil ic door v te Hispaniē treckē/eñ
ic weet/als ic come/dat ick met volder be
nediginge des euāgelijs christi comen sal G
Mer ic vermane v lieue broeders/door
onsen heere Jesum christum/eñ door dye
liefde des geests/dat ghi mi helpt vechtē
met bidden voor mi/tot god/op dat ic ver
lost werde vanden ongeloouigen in Ju
dea/Eñ dat minen dienst die ic te Jerusa
lem doe/aengename werde den heyligē
op dat ic met bliscappen tot v come/door
dē wille gods/eñ mi met v vermake/dye
god des vreedts si met v allen Amen

Dat.xvi.Capittel.

Ick beuele v onse suster Phebe/die
welcke indē dienst der gemeynten A
is tot Kenchrea/dat ghi se onfangt inden
heere/ghelijc dat betaemt den heyligen
ende doet haer bijstant/in alle sakē/daer
inne si uwer behoeft/Want si heeft oock
velen bistant gedaen/oic mi selue/Grue
tet Priscan/ende Aquilan/mine hulpers
in cristo Jesu/die welke hare halsen voor
mijn leuen ouer gegeuen hebben/Den
welcken ic niet alleen en dancke/maer al
le die gemeynten onder die heyden/Ooc
gruetet die ghemeynten in haren huse/
Gruetet Epeneton minen lyefsten/dye
welcke die eersteling is onder die van A-
chaia in christo/Gruetet Mariam die ve B
le aen v gearbeit heef/Gruetet Androni-
con/eñ Junian mine magē/eñ mine me-
de geuangene/die welcke vermaerde a-
postolen sijn/eñ voor mi gheweest in chri
sto/Gruetet Amplian minen beminden
indē heere/Gruetet Vrbanum onzē hul-
per in Christo/Eñ Stachyn minē bemin
dē/Gruetet Apollen den geproefden in
Christo. Gruetet die daer zijn van Aristo-
balus ghesin/Gruetet Herodionen mij-
nē macch/Gruet die dair van Narciscus

gestune syn/indẽ heere. Gruetet Triphe
nā eñ Triphosam/die welcke ghearbeyt
hebbẽ indẽ heere. Gruetet Persidā mȳ-
nen beminde/die welcke vele heeft gear
beyt indẽ heere. Gruetet Ruffum dẽ wt
vercorenẽ indẽ heere/eñ sine eñ mȳ moe
der. Gruet Asincriton/Phlegonten/her
man/Patrobā/Hermen/eñ die broeders
bi hen. Gruetet Philologon eñ Julian/
Nereon/ eñ sine suster eñ Olympan/eñ
alle die heyligẽ by hen. Gruetet v onder
malcanderen mettẽ heyligẽ cusse/Dye
C gemeynten christi gruetẽ v
Ic vermane v lieue broeders/dat ghi
merct op die gene die dair tweedracht eñ
argernisse oprechten/neffens die leerin-
ge die ghy geleert hebt/eñ wijct vanden
seluen/Want sulcke en dienen den heere
Jesu christo niet/maer haren buyck ende
door soete predicatie/eñ pluytsce woordẽ/
verleyden si die onsculdigs herten/want
uwe gehoorsaemheit is onder alle mẽscẽ
wt gegaen Daer omme verblide ick mi
ouer v/Maer ic wil dat ghy wijs sijt opt
goede/eñ eenuuldich opt quaet. Eñ God
des vreedts vertrede den duuel onder u-
we voeten binnẽ corte. Die ghenade ons
D heeren Jesu christi si met v
U doen gruetẽ Timotheos mijn hul-
per/eñ Lucios eñ Jason/ende Sosi pater/
mine magen/Ic Tertius gruete v ick die
desen brief gescreuen hebbe inden heere
Gaios mine eñ der geheelder gemeintẽ
weert/gruetet v/Erastus der stadt rent-
meester gruet v/eñ Quartus dye broed
die genade ōs herẽ Jesu cristi si mz v allẽ.
Eñ dien/die v stercken can/na luydin
ge mijns euāgelion eñ predicatie van Je
su christo/het welcke gepredict is/op den
aert der ontdeckinge der verholentheyt
twelcke van alder weerelt tidẽ herwers
verswegen geweest is/Maer nu geopẽ-
baert/ooc condt gedaen/door der prophe
tẽ scriftuerẽ/wt beuele des eewigẽ gods
die ghehoorsaemheyt des gheloofs op te
rechten/onder allen heyden/dien seluen
god/die alleene wijs is/si prijs door Jesū
christum inder eewicheit Amen

Tot dẽ Romeynẽ

Gheseynt van Corintho door Pheben
die inden dienst der gemeynteu tot Ken
chrea was

Den eersten epis-tel Pauli tottẽ Co-rinthen

Dat. I. Capittel.

PAulus ghe- A
roepẽ tot eenẽ apostel Jhe
su cristi/door dẽ wille gods
eñ Sosthenes eẽ broeder
der gemeintẽ gods tot Co
rinthẽ/dẽ geheilichdẽ in christo Jesu/den
geroepenẽ heiligẽ met alle diẽ/die dẽ na-
me ons heerẽ Jesu christi aẽroepẽ in alle
harẽ eñ onsen plaetsen
Genade si met v eñ vrede/vā gode on
sen vader/eñ dẽ heere Jesu christo
Ic dācke mijnen God altijt vā uwent
wegẽ/voor die genade die v gegeuẽ is in
christo Jesu/dat ghi door hẽ in allẽ stuckẽ B
rijc gemaect sijt/in alderley woordẽ eñ in
alderley kẽnisse gelijc dan dye predicatie
vā christo in v crachtich gewordẽ is/alsoo
dat ghi gẽẽ gebrec en hebt/aẽ eenige ga-
uẽ/eñ en verwachtet nz dā dye opẽbarin
ge ons heerẽ Jesu christi/die welcke v ooc
beuestigẽ sal totten eynde toe dat ghi on
straeffelic sijt indẽ dage ons heerẽ Jhesu
christi. Wāt god is ghetrou/door welken
ghi geroepẽ sijt totter gemeynscap zijns
soons Jesu christi ons heerẽ
Eñ ic vermane v lyeue broeders/door
dẽ naẽ ons heerẽ Jesu cristi/dat ghy alle
leẽs gesint zijt/eñ en laet geẽ tweedracht
onder v zijn/mair dat ghi volcomẽ zijt in ee
nẽ sin eñ eẽdley meinige/wāt mi is te vo
rẽ gecomẽ/door die wt Chloes gesin/van
v/dz twist onder v si/Mer ic segge daer af
dat onder v/die een seit/Ic bẽ pauwelsch
die āder/Ic bẽ apostelsch/die derde/Ic bẽ
kepisch/die. iiij/ic bẽ cristich hoe is cristus
nu in stuckẽ gedeelt? Es dā Paulus voor
v gecruust? of sijt ghi in Pauwels naẽ ge-
doopt? Ic dāc god/dz ic niemāt onder v ge
doopt en heb dā alleẽ Crispū eñ Gaiō/op
(datme

mãt en mach seggẽ/dat ic in minẽ name
hadde gedoopt/Ic heb ooc des Stepha-
na huysgesin gedoopt/Anders en weet
ic niet/of ic eenige ander gedoopt hebbe/
C Want christus en heeft mi niet geson
den om te doopẽ/maer om dat euangeli-
on te predikẽ/niet met wijsh; in woordẽ/
op dat het cruce christi nyet wech gheno-
men en werde/Wãt dat woort vãdẽ crui
ce is een dwaesheit/diẽ/die verloren wer
den/maer ons/wi die salich werdẽ is het
een crachte gods/Wãt daer is gescreuẽ/
Ic wil die wijsheit der wijsen te nyet ma-
ken/eñ dat verstãt der verstãdiger wil ic
Isa/xix/e/ verwerpẽ/Waer sijn die wijsen: waer zijn
Isa/xxix die scriftgeleerdẽ: waer sijn die ondersoe
kers deser werelt: En heeft god die wijs-
heit deser weerlt niet tot dwaesheit ghe-
maect.

Want aẽgesien dat dye weerelt door
hare wijshept/god in sijnder wijshept n;
en bekende/behaechde het god wel/door
sotachtige predicatie salich te makẽ/dye
daer aen geloouẽ Want die iodẽ teekenẽ
heysscẽ/eñ die grieckẽ na wijsheit vragẽ/
Maer wi predikẽ den gecruystẽ christũ/
den iodẽ een argernisse/eñ den griecken
een dwaesheit/maer dien dye geroepen
sijn/beide iodẽ eñ grieckẽ/predikẽ wi chri
stum godlike cracht eñ godlijke wijshept
Wãt die godlike dwaesheit is wijser dan
die mẽscẽ sijn/eñ die godlike swachept is
stercker dan die menscẽ sijn

D Mensiet lieue broeders uwen roepe/
Niet vele wijse na den vleesche/niet vele
machtige/niet vele edele en sijn geroepẽ
maer wat dwaes is voor die weerelt/dat
heeft god wtuercorẽ dat hi die wise te scã
de soude maken/eñ wat onsterck is voor
die weerelt/dat heeft god wtuercorẽ/dat
hi wat sterc is te scãdẽ soude maken/Eñ
dat onedele voor die weereldt/eñ dat ver
achte heeft god wtuercoren/eñ dat daer
niet en is/op dat hi te nietẽ soude doẽ dat
yet is/op dat hem gheẽ vleesch voor hem
en beroeme Van welcken ghi ooc af coẽt
in Christo Iesu/die welcke ons van Gode
gemaect is tot eender wijsheit/eñ tot eẽ-
Iere/ix der gerechticheit ende tot eender verlos-
singe/op dat (gelijc gescreuen staet) wye

hẽ beroemt/die beroeme hẽ des heeren/

Dat.ij.Capittel/

Ende ic lyeue broeders doẽ ick tot u A
quam/so en quã ic nyet met hogen
woorden/of hooger wijsheit/om u te ver-
condigen die predicatie van christo: want
ic en gaf my nyet wt onder u/dat ick yet
wiste/dan alleen Iesum christum/den ge
cruystẽ/Eñ ic was bi u met onstercheyt/
eñ met vreesen/eñ met grooten beuẽ/eñ
mine woirt eñ mijn predicatie/en was n;
in hubscen woorden menscelijker wijsh;
maer in bewijsinge des geests ende der
cracht/op dat u geloove niet en sta op mẽ
scẽ wijsheit/maer op gods cracht

Maer daer wi af sprekẽ/dat is eẽ wijs- B
heit/die den volmaectẽ eygẽ is/eñ niet eẽ
wijsheit deser weerelt/noch ooc niet der
ouerster der weerelt/die welcke te laestẽ
ophouden moetẽ/Maer wi spreken van
der godlijcker wijsheit/die in verholẽth;
is/eñ verborgẽ leget/die welcke god voor
die weerelt geoordineert heeft/tot onser
heerlichept/welcke geene van den ouer-
sten deser weerelt bekent en heeft/want
haddẽ si die bekent/si en haddẽ den heer
der heerlicheit niet gecruyst/maer ghe-
lijc ghescreuẽ staet/Dat geẽ ooge gesien Isa/lxiiij
en heeft/eñ geẽ oore gehoort en heeft/eñ
in geens mẽscẽ herte gesteghẽ en is/dat
god bereydt heeft/dien ghenen die u be-
minnen

Ons heeft god geopẽbaert door sinen C
geest/wãt die geest ondersoeckt alle din-
gen/ooc die diepte der godh;/wãt welckẽ
mẽsch weet/wat indẽ mensce is/dan dye
geest des mẽscẽ/die in hẽ is: Also en weet
ooc niemãt wat in gode is/dan dye geest
gods/wi en hebbẽ dẽ geest vã deser nyet
ontfangẽ/maer dẽ geeste wt god/op dat
wi weten mogẽ/wat ons vã gode gegeuẽ
is/dwelc wi ooc sprekẽ/niet met cloecken
woordẽ mẽsceliker wijsh;/maer m; cloec
kẽ woordẽ des heiligẽ geests eñ oordeelẽ
geestelike sakẽ geestelic/wãt die natuer-
lic mẽsce en verneeẽt vãdẽ geest gods n;
Het is hẽ eẽ dwaesh; eñ en cãs n; bekẽnẽ
wãt het moet geestelijkerwijs geoordeelt
zijn die geestelic oordeelt allet/eñ hi en wert
vã niemãdẽ geoordeelt/wãt wie heeft des

heerē sinne bekēt: of wie wil hem onder
wisen: maer wi hebbē christus sin

A Dat.iij. Capittel

ENde ic lyeue broeders/en conste nz
met v sprekē als met gheestelijken
maer als met vleesschelijkē/gelijck als met
iongē kinderē in christo/Jc hebbe v melc
te drincken gegeuē eñ niet spise/Wāt ghij
en conste noch niet/oock en condt ghi nu
noch niet/wāt ghi noch vleeschelic sijt/wāt
aēgesiē dz benidigen twist eñ tweedracht
onder v sijn/en sijt ghi dā niet vleeschelic/
eñ wādelt na mēschelicker wijsen: wāt alst
B deene seit/ic bē Pauwelsch/eñ die ander
ic bē Appolsch/en sijt ghi dā niet vleesche
lic/Wie is Paulus/Wie is Apollo: Si zijn
dienaers/door welcke ghi gheloouich zijt
gewordē/eñ dat selue gelijc dye heere ee/
nē yegelikē gegeuē heeft/Jc hebbe ghe-
plant/Apollo heeft begotē/maer god he-
uet dz groeyē gegeuē/Also en is nu noch
die daer plantet/noch die dair begiet/yet
maer god die dat groeyē geeft/

Maer die daer plantet/eñ die dáer be-
giet/is die eene gelijck die andere/eñ ye
gelic sal sijn loon ontfaen na sinē arbeyt/
C Wāt wi sijn gods hulpers/ghy sijt gods
ackerwerc/eñ gods getimer/ic nā goods
genadē die mi gegeuē is/hebbe dat fun-
dament geleyt/als eē wise timmermees-
ter/eē ander tymmert daer op Maer eē
yegelick sie toe/hoe hi daer op tymmere/
Eē andere fundament/tis waer/en can
niemāt geleggē/behaluē dyē/dat geleyt
is/welcke is Jesus christus/ist dat yemāt
op dit fundament timmert/gout/siluer/
edel steenē/hout/hoy/stoppelē so sal eens
yegelicks werc opēbaer werdē/den dach
des heerē salt claer makē/het welck met
ten viere geopēt sal werdē eñ hoedanich
eēs yegelicx werc si/sal dat vier proeuen
Ist dat yemāts werc blijft/dat hi daer op
getimmert heeft/so sal hi dat loō ontfaē/
maer ist dat yemāts werc verbernt/soo
sal hi scade lidē/maer hi sal salich werden
D alsoo nochtās/als door viere.

ij En weet ghi niet dat ghi goods tēpel
zijt/eñ dat die geest gods in v woont/Ist
dat yemāt den tēpel gods scheyndet/dyen
sal god scheyndē/Wāt dē tēpel gods is hei

lich/dien sijt ghy/Niemāt en bedriege hē Roma/J:
seluē/die welcke hē onder v/dunckt wijs
zijn/dye werde eē sot/op dese weerelt/op Job/v/b
dat hi wijs mach zijn/want deser werelt psal/xciij/
wijsheit is sotheit bi god/wāt daer is ghe
screuē/Die wise begrijpt hy in hare loos-
heit Eñ weder/Dye heere weet der wij-
ser gedachtē/dat si ydel sijn/Daer omme
niemant en beroeme hem eens menschē/
Het is al uwe/het si Paulus of Appollo/
Het si Kephas of dye weerelt/Het si dat
leuē of die doot/Het si dat tegēwoordige
of dat toecomēde/Allet ist uwe eñ ghi zijt
christi/mer cristus is gods Dat.iiij.Ca

DAer voor houde ons alle mā/te we A
tene voor Christus dyenaers ende
huysheuders ouer gods verholēthz/Nu
en soect men niet meer aen dye huyshou-
ders/dā dat si getrou geuonden werden
het is mi dat minste/dat ic vā v geoordeelt
werde/of vā eenē menschelikē dage/Jc en
oordeele mi seluen oock niet/Jc bē wel my
niet mede weetēde/maer daer inne en bē
ic niet gerechtueerdicht/Het is die heere
die my oordeelt/Daer omme en oordeelt
nyet voor den tijt/tot dat die heere come/
die welcke oec int licht sal brengē/wat in
duysternisse verborgen is eñ dē raet des
hertē opēbarē/als dan sal eenē yegelijkē
lof van gode toecomen B

Maer sulcs lieue broeders hebbe ic op
mi eñ op Apollo bediet/om uwēt wille/dz
ghi aen ons sout leerē/dat niemāt hoger
vā hē seluē en houde/dā nu ghescreuē is/
op dat hē deene niet tegē den anderē om
yemāts wille op hē en blase/wāt wie he-
uet v voort getogē/wat hebt ghi dat ghij
niet ontfangē en hebt/maer ist dat ghij
ontfangē hebt/wat beroemt ghi v dan/als
die het niet ontfangen en hadde/Ghi zijt
nu al sat gewordē/ghi sijt nu al rijc gewor
dē/ghy heerscapt sonder ons/eñ oft God
wilde/dat ghi heerscapte/op dat wy oock
met v heerscappen mochtē

Mi dunct/god hebbe ons apostolē voor C
die alōminste daer gegeuē/recht als dye
der doot toe gescict zijn/wāt wi zijn eē scou
spele gewordē der weerelt eñ dē ingelen
ende den mēschen/wi sijn sotten om chri-

stus wille/maer ghy sijt cloeck in Christ-
to.wi broesch/ende ghy sterck/Ghy heer
lic/eñ wi veracht tot desen vrē toe/sijn wi
hongierich eñ dorstich eñ naect/eñ wer-
den met vuystē geslagē/eñ en hebbē geē
seker plaetse/eñ arbeydē eñ werckē met
onsen eygē hādē Mē scheldet ons/eñ wy
gebenedidē/mē veruolcht ons/eñ wi lij-
dēt/mē lastert ons/eñ wi smekē/Wy zijn
als vuylnisse der werelt eñ alle mās ver
D worpsel.
Ic en scriue v sulcs niet/dat ic v bescā-
mē soude/maer ick vermane v als mine
lieue kinder/Wāt al waert dat ghi thien
dusent leermeesters hadt in Christo/soo
en hebt ghy nochtans niet vele vaders/
want ic hebbe v ghebaert in christo Iesu
Ephes.v: doirt euangelion/Dair omme vermane
ic v/zijt mijne nauolgers Om dier saken
philip/iij/ wille heb ic Timotheon tot v gesondē/die
welke mijne lieue sone is/eñ ghetrouwe
inden heere/dat hi v vermane mijnder
wegen/die daer gaen in christo/gelijc als
ic aen allē eyndē in alle ghemeyntē leere
Sommige blasen hen op/als of ic niet tot
v en soude comē Mair ic wil zeer corteli cs
tot v comē/ist dat die heere wil/eñ beken
ne niet die woordē der opgheblasender/
maer die cracht/Wāt dat rijke Gods en
staet niet in woorden/maer in cracht/wat
wils ghi/Sal ic metter roedē tot v comen
of met liefde ende sachtmoedigē geeste

Dat.v.Capittel

A DAer gaet eenē gemeynē roep/dat
hoerderie onder v liedē si eñ sulke
hoerderie/daer oock die heydē niet af en
wetē te segghē/dat iemant zijns vaders
wijf hebbe/eñ ghi zijt opgheblasen/eñ en
hebt niet vele meer rouwe gedraghē/op
dat/die dat werc gedaē heeft/vā v lieden
gedaē werde/Ic(tes waer)als die mettē
lichaem niet dair en ben/nochtās mettē
geest tegēwoordich/hebbe nv al als tegē
woordich besloten ouer diē/die sulcs alsoo
gedaē heeft/indē name ons heeren Iesu
christi/in uwer vergaderinge met mijnē
B geest/eñ metter cracht ons heeren Iesu
christi/hē dē duuel ouer te geuē/tot eenē
verderuen des vleeschs/op dat dē geest
salich werde inden daghe des heeren Ie

su.
Uwe beroeminghe en is niet fijn/en
weet ghi niet dat een weinich deseins/dz
geheele deech versueret/Daerom vaget
dat oudē deessem wt/op dat ghi een nieu
we deech sijt ghelijc als ghi ongedeseme
sijt/Wāt wi hebbē ooc eē paeschlam dat
is christus/voor ons geoffert/Daer ōme
laet ons paeschē houdē/niet indē ouden C
deesseme/noch ooc niet indē deeseme/der
boesheit entwarcheit/maer in soete deech
der loutterheit ende der waerhiet
Ic heb v gescreuē inden brief/dat ghy
niet te doē en sout hebben mettē boeleer
ders/maer dat en meyne ic te malē nyet
vādē boeleerders in deser werelt/of van
dē gierighē of vanden rouers maer nu
heb ic v ghescreuen/dat ghi niet met hen
te doē en sout hebbē/te wetene/Ist dat ie
māt is/die hem een broeder laet noemē/ D
eñ is een boeleerder/of een gierige/of eē
aenbidder der afgodē/of eē schelder/of eē
dronckaert/of een roeuer/met diē seluen
en sult ghi ooc niet etē Wāt wat gaē my
die daer buytē sijn/aen/dat icse soude oor-
deelen/En oordeelt ghi niet die daer bin
nē zijn/Maer God sal die daer buitē zijn
oordeelen/Doet van v seluen wt wie dair
boese is

Dat.vi.Capittel

HOe derf yemant onder v/die eeni- A
ge sake heeft tegē eenē anderē/hē
late oordeelē/voor dē ongerechtighen/eñ
niet voor den heiligen En wetet ghi niet
dat die heilighen die werelt oordeelē sul-
len/Ist dat dan die werelt van v gheoor-
deelt sal werden/en sijt ghi dan niet goet
genoech/snooder saken te oordeelen/We
tet ghi niet dat wi ouer die ingelē/oordee
lē sullen:hoe vele meer/ouer dese tijtlike
nootdorst:daerom ist dat ghi oordeels hā
delinge hebt.vander nootdorst/se nemet
die verachste inder gemeynten/die selue
set tot rechters Dat segge ic v ter scandē
En is so geheelic gheen wijse onder v/of
doch niet eene/die daer conde oordeelen
tusschē broeder eñ broeder/maer een broe
der metten anderen laet hem oordeelen B
daer toe voor die ongelouighe/

Het is al een misdaet onder v/dat ghi
met malcāderen rechtet Waeromme en
laet ghi v niet lieuer onrecht doē/Waer-
omme en laet ghi v niet vele lieuer scade
doē/maer ghi doet onrecht eñ doet scade
eñ sulcs aen die broederē/en weet ghi niet
C dat die ongherechtighe/dat rijke Gods
niet en sullē beeruē/En laet v niet verlei
dē/noch die boeleerders noch die dieners
der afgodē/noch die ouerspeelders/noch
die wekelinghē noch die knechtkē scepn
ders/noch die dieuen/noch die gierighe/
noch dye dronkaerts/noch dye scelders
noch die roeuers en sullē dat rijke Gods
beeruē/eñ sulc sijt ghi sommige geweest
maer ghi zijt afgewasscē/ghi zijt ghehey
licht ghi zijt gerechtuerdicht/doir dē na-
me des heerē Jesu/eñ doir dē geeste ons
Gods

Ic hebs al macht/maer het en orboirt
mi niet al/Jck hebs al macht/mair ick en
wil onder gheens macht zijn/die spise dē
buyc/eñ dē buyc der spijsen/Maer God
sal den buyc eñ die spise te nyeute maken
dat lichaem niet der hoerderie maer den
heere/eñ die heere dē lichaem Wāt God
heeft dē heere verwect eñ sal ons ooc ver
weckē/doir sine cracht En wetet ghi niet
dat uwe lichamē/ledē christi zijn/Soude
ic nv die ledē christi nemē/eñ hoeren ledē
daer af makē/dat si verre van my/Of en
weet ghi niet/dat/wie der hoerē aenhāct
die is een lichaē/wāt si sullē (seyt hi) twee
in een vleesch zijn/Maer wie den heere
D aenhanct/die is een geest.

Vliet die hoerderie/Alle sonden die de
mensche doet zijn buytē zijn lichaē/mair
so wie hoereert/die sondighet aen sijn ey-
gen lichaē/Of en wetet ghi niet/dat uwe
lichaem eenē tempel des hepligē geests
is/dē welkē ghi van gode hebt/eñ en zijt
niet uwes selfs/Wāt ghi zijt diere ghecocht
Daeromme so prijset God aē uwen lijue/
eñ in uwē geest/die welcke Gods zijn

Dat.vij.Capittel

A Van dien ghi mi gescreuē hebt/āt-
woorde ic/Het is dē mēsche goet/
dat hi geen wijf en raecke Maer om der
hoerderie wille/heb eē yegelic zijn eygē

totten Corinthen Ca.vij

wijf/eñ elc wijf hebbe harē eygenē man
Die mā volde dē wijue die sculdige goet
willicheit/desgelijcs dat wijf dē mā/Dat
wijf en es haers lichaēs nyet machtich/
maer die mā/desgelijcs die mā en is zijns
lichaēs niet machtich/maer dat wijf/En B
vercort malcāderē nyet/het en si wt bey-
der consent/eenē tijt lanc/dat ghy v tottē
vastē eñ biddē ledeget eñ comt wederom
me te samē/op dat v die duuel nyet en tē-
tere om uwer oncuysheit wille

Maer sulcs segge ic wt toelatinge/eñ
niet wt ghebot/Jck wilde lieuer dat alle
menschē warē gelijc ic bē/maer een yege
lic heeft zijn eyghen gaue vā God/deene
aldus/die ander also/Jc segge/tes waer/
dē weduwarē eñ dē weduwē Het is hē
goet/dat si ooc bliuē/gelijc ic/Maer ist dz
si hen niet en onthoudē/zo laetse trouwē C
Het is beter trouwen dan bernen

Den getrouden gebiede/niet ic/maer
dye heere/dat/dat wijf haer niet en late
scepdē vā dē mā/maer ist dat si haer laet
scepdē/dat si sonder trouwē/bliue/of hair
metten man versoene/eñ dat die mā dat
wijf niet van hem en laet

Eñ den anderen segge ick/niet die he-
re/ist dat een broeder een ongelouich wijf
heeft/eñ die selue latet haer beuallen by
hem te woenen/dye en scepde hem nyet
van haer Eñ ist dat een wijf/eenen onge
louighen man heeft/eñ het latet hem be
uallen by haer te woenen/dye en scepde
haer niet van hem/wandt die ongelouij
ge mā/is geheilicht/doirt twijf/eñ dat on
gelouige wijf is geheylicht door den mā
anders warē uwe kinderē onreyn/mair
nv zijn si heilich Jst dat die onghelouighe
hē scepdt/so laet hē/hē scepdē/die broeder
of die suster en is niet geuāgē in sulkē ge
ualle/maer in vrede heeft ons God ghe-
roepen/Maer wat weet ghi wijf/of ghij
dē mā salich zult maken/of ghy mā/wat
weet ghi of ghi dat wijf sult salich makē/
dan/gelijc God eenē yegeliken heeft wt
ghedeelt

Een yegelic so hem die heere gheroe- D
pen heeft zo wandelt hi/eñ also ordinere
ict in allē gemeinten/is iemant besnedē

geroepẽ/die en make geenẽ voorslof/Es
yemãt geroepẽ indẽ voorslof/dye en laet
hẽ niet besnidẽ/die besnidinge en is nyet
eñ die voorhuyt en is nyet/maer dye ver
uullinge der gebodẽ Gods/Eẽ yegelijke
bliue inden roepe/daer hi inne geroepẽ
is/Sijt ghi een knecht geroepẽ zo en sor-
ge di niet/doch/cont ghi vrij gewerdẽ/soo
gebruycke dies vele lieuer/Wãt wie een
knecht gheroepẽ is indẽ heere/die is een
vrije des heerẽ/Desgelikẽ wye een vrije
geroepẽ is/die is een knecht christi/Ghy
zijt dier gecocht/en werdet niet der men
schẽ knechten/Lieue broeders waerinne
een yegelic geroepẽ is/daerinne bliue hi
bi God

Vanden maechdẽ en hebbe ic gheen
E gebot des heerẽ/Mer ic segge mijn goet
dinckẽ/als ick ontfermherticheit vercre
ghẽ heb vã dẽ heere ghetrou te sijn/Soo
meine ic nu salc si goet/om der tegẽ woor
diger noot wille/dat het den mensce goet
si/also te sijn Sijt ghi aen een wijf gebon
dẽ/so en soect nyet los te werdẽ/Mer zijt
ghi los vãdẽ wijue/so en soect geen wijf/
Ist dat ghi trouwet/soo en hebt ghi nyet
ghesondicht Eñ is dat een maecht trou-
wet/so en heeft si niet ghesondicht Noch-
tãs sullẽ sodanige/tribulacie wir tvleesch
hebben/Maer ick verschoonde u gher-
ne

Maer dat segghe ic lieue broeders/den
tijt is cort/voordt/is dat die meyninghe/
die daer wijuen hebben/dat si zijn als of
si geen en hadden/eñ dye daer wenẽ/als
of si niet en weendẽ/eñ die hen verblidẽ/
als of si hen niet en verbliden eñ die daer
copẽ/als of sise niet en gebruyctẽ/Wandt
dat wesen op dese werelt vergaet
F Ic wil dat ghi sonder sorghe zijt/Wye
ongehuwet is/die sorghet/wat dẽ heere
aengaet/hoe hi dẽ heere behaghe/Mair
wie huwet/die sorget/wat der werelt aẽ-
gaet/hoe hi den wijue behage/eñ is ghe-
deelt/Een wijf eñ een maecht/die onge-
houwet is/die sorget wat den heere aen-
gaet/dat si heylich si/beyde aenden lijue
eñ oock aenden geest/Maer dye huwet/
die sorget wat der werelt aengaet/hoe si

dẽ manne behage/Maer sulcs segge ick
tot uwen orboir/niet dat ic u eenẽ stric aẽ
dẽ hals worpe/mair dair toe dat u wel aẽ
staet/eñ dat u om dẽ heere gestadelic zijn
laet ombehinderlic

Maer ist dat hẽ yemãt laet dunckẽ/dat G
hẽ qualic aen staet met sijnder maget/ist
dat si ouer den tijt gegaen is/eñ moet al-
so ghescieden/so doe wat hi wil/hi en son-
dicht niet/laetse huwẽ/Maer wie in zijn-
der herten vast voor neemt/eñ en is nyet
benoot Maer heeft macht sijns willens
eñ besluyt sulcs in zijnder hertẽ/sine ma-
ghet te behoudẽ/die doet wel/Eyndelick
wyese besteet te huwelic/doet wel/mair
wiese nz te huwelick en besteet/dye doet
beter/Een wijf is aen die wet gebonden
alsoo langhe als haer man leeft/maer ist
dat haer man ontslaept/so is si vrij te ver
huwen/den welken si wilt/alleen dat het
inden heere gesciede/maer saliger is si/
ist dat si also blijft/na mijnder meyningẽ
Ick houde dat ick oock den geest Goods
hebbe

Dat.viij. Capittel. A

VAn dien afgoden offer/wetẽ wi al
let/wat wi weten souden/Maer
dat weten blaest op/eñ die liefde betert
Ist dat hem iemant laet duncken/dat hi
iet weet/die en weet noch niet/gelijc mẽ
weten soude/Maer ist dat iemandt God
bemint/die selue is van hem bekent

Soo weten wy nu/vander spijsen des
afgoden offers/dat een afgod in die wee-
relt niet en si.eñ dat geen ander God en B
si.dan die eenige.Eñ hoe wel der zijn die
goden ghenoemt werden.het si inden he
mel of opter aerdẽ(Wantter zijn veel go
den eñ vele heeren)so en hebben wi noch
tans maer eenen God.den vader vã wel
ken alle dinghen zijn.eñ wi in hem.ende
eenen heere Jesum christum.doir welkẽ
alle dinghen zijn.eñ wy doir hem.

Maer alle man en heeft dat wetẽ niet. C
wandt sommyghe maken hen noch een
conscientie ouer den afgodẽ.eñ etẽt voor

afgodē offer/daer mede wert haer consci
entie(ter wile si soo ontsterck is)beulect/
Maer die spise en vordert ons voor gode
niet/Etē wi/zo en sullē wi daerōme nyet
beter zijn/en etē niet zo en sullē wi daerō
me niet minder sijn.

Mair siet toe/dat dese uwe vryheit/niet
D en gerake tot eenē aēstoot der onstercker
Wandt ist dat v (die de kennisse hebt)ye
mant ter tafelē sie sitten/inder afgoden
huis/en wert sijn conscientie(aengesien
si onsterc is)niet verorsaect/dat afgodē of
fer te etē?eñ die onstercke broeder sal alzo
ouer uwe kennisse vergaē/om welcs wil
le christus gestoruē is/Maer als ghi also
sondicht aē die broederē/eñ slaet haer on
stercke conscientie/zo sondicht ghi aē chris
to/Daeromme ist dat die spise minē broe-
der argert/so en wilde ic geen vleesch in-
der eewicheit etē/op dat ic minē broeder
niet en argere

Dat.ix.Capittel.

A EN bē ic nz eē apostel?en bē ic nz vrij
en heb ic onzē here Jesum cristū nz
gesien/En bē ic dē anderē geen Apostel/
so bē ic v nochtās een Apostel/Wāt dē se-
gel mijns Apostels ambachts/zijt ghi in-
dē heere/Wāneermē mi vraecht zoo ant
woorde ic also/En hebben wi niet macht
te eten eñ te drinckē/en hebbē wi ooc niet
macht eene suster tot eenen wijue mede
al omme te leydē/gelijc die ander aposto
lē/eñ die broeders des heerē eñ Kephas
Of hebbē alleen/ic ende Barnabas niet
macht dat te doen Wie reist immermeer
op sijn eygē soldie/Of wie plantet eenē
wijnberch/eñ en etet nz vā zijnder vrucht
Of wie weidet een cudde/eñ en etet niet
vādē melc der cuddē.

Spreke ic dat op mēschē wyse/en seyt
B die wet sulcs niet ooc Wāt in die wet moi
si staet gescreuē/Ghi en sult den osse den
muyl nyet toe stoppen/dye daer dorscht/
Sorcht God voor die osschē/of en seyt hijt
niet geheelic om onsent wille/Want het
is immer om onsent wille gescreuē/wāt
die daer ploecht/die sal op hope ploegen.
eñ die daer dorsschet/die sal op hope dors-
schē/dat hi des gheens hope deelachtich
werde Ist dat wi v dat geestilike hebben

totten Corinthen Ca.ix
ghesaeyt Ist groot of wy v vleesschelike
oegsten/maer ist dat andere deser macht
aen v deelachtich zijn/waerōme niet ve-
le meer wi.

Wi en hebben sulke macht nyet ghe
bruyct/maer wi verdragent al/op dat wi
dē euangelio vā christo gheen hindernis
se en makē/En weet ghi niet/dat die dair
wercken inden tempel/die generen hen
des tempels/eñ die den outaer dienē/ge-
nieten des outaers/Also heeft dye heere
beuolen/dat dye dat euangelion vercon-
dighen/zullen hen oock vanden euange-
lio generen/maer ic en hebbe dies geen
ghebruyct

Ic en scriue ooc daeromme niet dair af C
dat het met mi also gehouden soude wer
den/Het ware mi lieuer/dat ic storue/dā
dat my yemandt mijnen roem te nyete
soude maken/Wandt dat ick dat euange
lion predike/en derf ick mi niet beroemē
Want ick moet het doen/Ende wee my/
waert dat ick dat euangelion niet en pre
dicte/Doe ict gerne/zo werdet mi ghelo-
net/Maer doe ict ongherne/zo is my dat
ambacht doch beuolē/Waeromme wert
mi dan nu ghelonet/te wetene/daerom
me dat ic predike dat euangelion/eñ doe
dat selue vrij om nyet op dat ick mijnder
vryheit nyet en misbruycke int predics
ambacht

Want hoe wel ic vrij ben van alleman
zo heb ic mi seluen nochtans alleman tot
eenen knecht gemaect/op dat ic haerder
vele soude winnen/Dē ioeden bē ick ghe
wordē/als een ioede/op dat ic dye ioeden
winnē soude/Dē genē die onder die wet
zijn/ben ic geworden als onder die wet op
dat ic/die gene die dair onder die wet zijn
winnē soude/dē genē die sonder wet zijn
ben ic als sonder wet geworden(hoe wel
ic nochtans niet sonder Gods wet en bē
maer bē in die wet christi)op dat ic die zō- D
der wet sijn/soude winnē.Dē onstercken
bē ic gewordē als onsterc/op dat ic die on
stercke winnē soude/Ic bē alle mā/alder
ley gewordē/op dat ic geheelic/immer zō
mige salich soude makē/Sulcs doe ic om
des euangelions wille/op dat ick sijnder
gemeynscap deelachtich werde

En weter ghi niet/dat die gene/die na
den prijs lopē die lopē alle/mair eene ver
crijcht dat cleynoet/Loopt alsoo dat ghijt
grijpet/een yeghelic die daer strijdet/ont
hout hē alles dings/eñ die/also dat si een
verganckelike/crone ontfaē souden maer
wi een onverganckelike/Ick lope alsoo
niet als opt onseker/Ic vechte alsoo/niet
als die in die lucht slaet/maer ick temme
mijn lichaem eñ dwinge hē/op dat ic niet
dē anderē en predike eñ selue verworpe-
lic werde

Dat.x.Capittel

A Exo.xiij.c: IC en wil v lieue broeders niet ver-
houdē/dat onse vaders zijn alle on
Exo/xi.b/ der die wolke gheweest/eñ zijn alle doir
Exo.xij.b die zee gegaē/eñ zijn alle onder Moysen
ghedoopt/met der wolckē eñ met der zee
eñ hebbē alle eenderhande geestelike spi
se gheeten ende hebben alle eenderhande
geestelike dranc gedroncken/Si dronckē
vādē geesteliken steen die daer na quam
Welkē steen was christus/Maer aē hair
der vele en hadde God geen welbehagē
want si zijn neder geuallen inder woestij
nen.

B Dat is onse voorbeelt gewordē/op dat
wi ons des quaets niet en soudē latē ghe
Nu/xi/b/ lusten/gelijc als die gene lust haddē/En
exo/iij/ g/ werdet ooc niet dienaers der afgodē/ge-
Nu/viij/ a lijc als der geender zommige geworden
numeri:ij: zijn/als gescreuē staet/Dat volc sat neder
om te eten eñ te drinckē/eñ stondt op om
te spelen Ooc en laet ons geen hoerderie
nu/xxvij/ i bedriuen/gelijc sommige onder die gene
hoerderie bedreuē/eñ vielē op eenē dach
drie eñ tweentwintich duysent En laet
nume/xij/ ons christum ooc niet tēterē gelijc zommi
ge vanden genē/hē tēteerdē eñ worden
vādē slangē vernielt/En murmureerdt
ooc niet als zommige der gheender mur
mureerdē/eñ wordē vernielt doir dē ver
deruer

Sulcs ghesciedē hen alle tot eenē voor
beelde/maer het is ghescreuen tot onser
C vermaninge/op welke dat einde der we
relt gecomē is/alsso/dat wie hē laet dunc-
ken/dat hi staet mach wel toesien/dat hy

niet en valle/V en heeft noch gene dan
menschelike tētatie beuaē/wāt God ghe
trouwe is/die v niet en laet tēterē bouen
v vermogē/maer hi maect neffens die tē
tatie een wt comē/dat ghijt condt verdra
ghē/Daer omme mijn alderliefste/vliet
vander afgoden dienst

Als mettē voorsieningē spreke ic/oor-
deelt wat ic segge/Dē kelc der gebenedij
dinge/die welke wi gebenedien/en is diē D
niet die ghemeynscap des bloets christi
dat broodt dat wi brekē/en is dat niet die
gemeynscap des lichaēs christi/Wāt wy
vele zijn een broot/eñ een lichaē/wāt wy
alle eens broots deelachtich zijn/Aensiet
Israelen na dē vleesch/die welke dē offer
eten/en sijn die niet inder ghemeynscap
des outaers.

Wat sal ic dā nv seggē/sal ic seggē dat E
dē afgod yet si/of dat/der afgodē offer iet
si/Maer ic segge/dat so wat die heydē of-
ferē/dat offerē si dē duuelen eñ niet gode
Nv en wil ic niet dat ghi inder duuelē ge
meynscap zijn zult Ghi en cont niet ghe-
lijc des heerē kelc eñ der duuelē kelc ghe
drinckē ghi en cont niet gelijc deelachtich
gezijn des heerē tafele/eñ der duuelē ta-
fele/Of willē wi dē heere tortte Sijn wy
stercker dan hi/Ick hebs tes waer/alles
macht/maer het en is niet al oorboirlic/Ic
hebs alles macht/maer het en betert niet
al/Niemāt en soecke wat dz sine is/mair
een yegelic wat eens anderen is F

Allet wat veyl is op die vleesch marct psal. xxiij/
dat etet/eñ en ondervraecht niet/op dat
ghi die conscientie verschoenet/wāt dye
aerde is des heeren eñ wat daer inne is/
Maer ist dat v iemāt vādē ongelouigen
nodet/eñ ghi wilt daer gaē/so etet al wat
v voorgeset wert/eñ en vraecht niet op dz
ghi die consciētie verschoēt Maer waert
dat yemāt tot v seyde dit is afgodē offer
so en etet niet/om dies wille/die v dat te
kēnē geeft/op dat ghi die conscientie ver
schonet/niet ws selfs/maer des anderen
wāt waeromme soude ic mine vrijheit la
tē oordeelē van eens anders conscientie
Want ist dat ict met danc segginge genie G
te/wat soude ic dā verlastert werdē ouer
dien/daer ic voor dancke.

Ghi etet nu of drinckt of wat ghi doet/
ſo doet het alle tot Goods prijs/Sijt den
ioedē onaenſtoetelic beyde den grieken
eñ dē ioeden/eñ der gemeyntē Gods/ge
lijc als ic mi ooc alle man in alderleye be
haechlic make/eñ en ſoecke niet wat my
maer wat velen toedraechlic is/dat ſi ſa
lich werdē/Sijt mijne nauolgers/gelijc
als ic christi

Dat.xi.Capittel

A Ic loue v lieue broeders/dz ghi mijs
ephe.iij/ ghedinct in allē ſtucken/eñ houdet
die inſettingē/gelijc als icſe v ghegeuen
hebbe/Maer ic late v weten/dat christus
is eens yegelics mās hooft maer die mā
is des wijfs hooft/eñ god is christus hooft
Een yegelick mā die daer bidt of prophe
teert/eñ heeft wat opt hooft/die ſcheindet
ſijn hooft/maer een wijf dye daer bidt/of
propheteert/met ombedectē hoofde/dye
ſcheyndet haer hooft/Wāt het is effen al
B ſo vele/als of ſi geſchorē ware En wilt ſi
haer niet bedeckē ſo ſnijdemē haer oock
dat hayr af/maer nv het qualick ſtaet dat
een wijf af geſneden hair hebbe of geſcho
rē ſi/ſo laetſe dat hooft bedecken

Maer die man en ſal dat hooft niet be
decken/Wāt hi is Gods beelt eñ heerlic
heit/maer dat wijf is een eere des mans
Wāt die man en is niet vādē wijue/mair
dat wijf is vādē mā/eñ die mā en is nyet
geſcapē om des wijfs wille/maer dz wijf
om des mans wille/Daer omme ſal dat
C wijf een macht opt hooft hebbē/om der
inghelen wille/Nochtans en is noch dye
man ſonder dat wijf/noch dat wijf ſonder
den man inden heere/Wāt als dat wijf
vādē man/alſo comt die mā ooc wt twijf
mer allet van gode

Oordeelt bi v ſeluen oft wel ſtae dat eē
wijf ombedect voor gode bidde/of en leret
die natuere ooc niet/dat eenē mā een on
ere is iſt dat hi lanc hayr voedet/eñ dē wij
ue een eere iſt dat ſi lanc hair voedet/dat
hairs is haer tot eenē decſel ghegheuen/
Maer is iemant onder v die luſt te kijuē
heeft/die wete dat wi die wiſe niet en heb
ben/noch dye gemeynte Gods ooc niet
D Maer op dat ic mijn gebot doe/ſo en lo
ue ic niet/dat ghi nz op betere wiſe/mair

op die archſte wiſe te ſamē coēt Tē eerſtē
wāneer ghi te ſamē comt inder gemein
ten/hore ic/datter ſplittingē onder v zijn
eñ eens deels geloue ict/Want daer moe
tē ſplittingē onder v ſijn/op dat die gene
die geproeft zijn opēbaer onder v werdē
Als ghi nv te ſamē comt met malcādērē
ſo en houtmen daer des heerē auont ma
le niet wāt een yegelic neemt te vorē zijn
eygen auontmael onder dē eten En die
eene is hongierich eñ die ander is dronc
ken/En hebt ghi gheen huſen/daer ghy
eten eñ drincken moecht/of veracht ghi
die gemeynte Gods/eñ beſcamet die ge
ne/die daer niet en hebbē/wat ſal ick ſeg
gen/ſal ic v louen/hier inne en loue ick v E
niet mat/xxvi/
Ic hebt vādē heere ontfangē/dat ick v luce/xxij/
ghegheuē hebbe/wāt die heere Jeſus in
der nacht/doē hi verradē waert/nā hi dat
broot eñ danckte/eñ brack eñ ſprac/Nemet
etet/dat is mijn lichaē dat voor v gebrokē
wert/ſulcs doet tot mijnder gedinckeniſ
ſe Deſgelijcs ooc dē kelc/na dē auontma
le/eñ ſprac/deſen kelc is een nieuwe teſta
ment in mijnē bloede/ſulcs doet/alſo dic
wile ghi drinct/tot mijnder gedinckeniſ
ſe.
Wāt ſo dicwile ghi van deſen broode F
etet/eñ vā deſen kelck drinct/ſult ghy des
heerē doot vercondighē/tot dat hi comt/
die welke nu onwerdich vā deſen broode
etet/of vā dē kelc des heerē drincket/dye
is ſculdich aē dat lichaem eñ bloet des he
rē Maer dye menſche proeue hem seluē
eñ alſo ete hi vā dien brode/eñ drincke vā
dien kelc/wāt wie onwerdich etet eñ drīc
ket/die etet eñ drincket hem ſeluē/dat oor
deele/Daer mede/dat hy nyet en onder
ſchept dat lichaem ons heeren G
Daer omme zijn ooc zo vele crancken
ende onghesonde onder v/ende een goet
deel ſlaeppen/wandt waerdt dat wi ons
ſeluen oordeelden/ſo en worden wy nyet
gheoordeelt/maer als wi geoordeelt wer
den/ſoo werden wi vanden heere getal
cht/op dat wi niet metter werelt verwōt
en worden. Daeromme mijne lieue broe
ders/wanneer ghi te ſamen comt te etē.
ſo verbeyde die eene den anderen/maer

hongert yemandẽ die ete thuis/op dat
ghi niet tot een oordeele tſamẽ en comt/
Dat ander wil ick oordineren/als ick co-
me.

Dat.xij. Capittel.

A Vande geeſtelikẽ gauẽ/en wil ic u
lieue broeders niet verhoudẽ/ghi
weter dat ghi heydẽ zijt geweeſt/eñ tottẽ
ſtommẽ afgodẽ henẽ gegaẽ/gelijc ghi ge
leit waert/daer omme doe ic u condt/dat
niemãt Jeſum en veruloect/die doir den
geeſt Gods ſpreect/Eñ niemant en can
Jeſum eenẽ heere geheetẽ/dã doir dẽ hei
ligen geeſt

Daer zijn menigerley gauẽ/maer het
is eenẽ geeſt/eñ daer zijn menigerhande
ambachtẽ/maer het is een heer/eñ daer
zijn menigerley crachtẽ/maer het is een
God/die daer alderley in alle mã werckt
In eenẽ yegelikẽ vertoonẽ hen die gauẽ
des geeſts/tot gemeynẽ orboirdẽ eenen
B wert gegeuẽ doir dẽ geeſt te ſprekẽ van-
der wijſheit/Dẽ anderẽ wert gegeuẽ te
ſprekẽ vãder kẽniſſen na dẽ ſeluen geeſt
Eenẽ anderẽ dat geloue/indẽ ſeluẽ geeſt
Eenẽ anderẽ die gaue/geſont te maken
indẽ ſeluẽ geeſt/Eenẽ anderẽ wonderẽ
te doẽ/Eenẽ anderẽ prophetie/Eenẽ an
derẽ/geeſten te onderſceydẽ/Eenẽ ande
rẽ menigerley tongẽ/Eenẽ anderẽ tõgẽ
wt te leggẽ/Dit werct al die ſelue eenige/
geeſt/eñ deelet eenẽ yeghelikẽ tſine toe
na dat hi wilt

Want gelijc/als een lichaem is/eñ heeft
C nochtans vele ledẽ/maer alle eẽs lichaẽs
hoe wel haerder vele zijn/zijn ſi nochtãs
een lichaem/Alzoo oock chriſtus/Wãt wi
zijn in eenen geeſt/alle tot eenẽ lichaẽ ge
doopt/wi zijn ioedẽ of grieckẽ/knechtẽ of
vrye/eñ zijn alle met eenẽ geeſt gedrenct
Want dat lichaẽ en is oock niet een lidt/
maer vele/Waert dat die voet ſprake/ic
en ben geen hant/daer omme en ben ick
geen lidt des lichaẽs/en ſout om dies wil
le/geen lidt des lichaẽs zijn/Eñ waert dat
dat oore ſprake/ic en bẽ dat ooge niet/dair
omme en ben ic gheen lidt des lichaems

en ſout om dies wille gheen lidt des lich
aems zijn/Waert dat dat gheheele licha-
me dat ooghe ware/waer bleue dat ghe
hore/eñ waert dat hi geheel dat ghehore
ware/waer bleef dat ruecke

Maer nu heeft God die ledẽ geſet/een
yegelic ſonderlinc aent lichaẽ/gelijc hi ge
wilt heeft/Waert dat alle ledẽ een lidt wa
ren/waer bleue dat lichaem/Nu zijnder
der ledẽ vele/maer dat lichaẽ is eene/dat D
ooge en can totter hant niet geſeggẽ/ick
en behoeue uwer niet/maer vele meer/
die ledẽ des lichaems die ons dunckẽ die
onſterckſte te zijn/zijn die nootſakelickſte/
eñ die ons die oneerlicſte dunckẽ ſijn/dẽ
ſeluẽ doẽ wi die meeſte eere aẽ eñ die ons
qualic aenſtaẽ die verciertmẽ te meeſten
Wãt die ons wel aẽſtaẽ/die en behoeuẽs
niet Mer God heeft dat lichaẽ alzo vermin
ghet/eñ dẽ behoeuẽden leden de meeſte
eere gegheuen op dat gheen ſplittinghe
int lichaem en ſi/maer dat die leden voor
malcanderen gelijc ſorgen/eñ iſt dat een
lidt lijdet/zo lijden alle leden mede/eñ iſt
dat een lidt heerlic wert gehoudẽ/ſo ver
bliden hen alle leden mede

Ghi zijt dat lichaem chriſti/eñ leden on
der malcanderen Eñ God heeft inder ge
meynten geſet/ten eerſten die apoſtolẽ/
tẽ anderen die propheten/ten derdẽ dye
leeraers/daer na die wonderdaders/dair
na die gauẽ ghezont te maken/Helpers/
Regierders/menigerley tonghen/Zijn
ſi alle apoſtolen zijn ſi alle propheten/zijn
ſi alle leeraers/zijn ſi alle wonderdaders
hebben ſi alle gauen gheſont te maken/
ſpreken ſi alle met tonghen connen ſi alle
wt legghen Staedt na die beſte gauen/
ende ick wijſe u noch eenen coſteliikeren
wech

Dat.xiij.Capittel

Al ſprake ic met menſchen ende in
ghelen tonghen/ende en hadde A
die liefde nyet/zo ware ick een luydende
coper of een clinckende belle/ende al conſ
te ick propheteren/ende wiſte alle ver-

holentheit/eñ alle kennissen/ende hadde
alle geloove also dat ick berghe versette/
eñ en hadde die liefde nyet/so en ware ic
niet Eñ al waert dat ic alle mijn have dē
armē gave eñ lyet mijn lichaē bernē/eñ
en hadde die liefde niet/soo en waert my
niet nutte.

B philip/ij/ Die liefde is langmoedich eñ vriēde-
lic/Die liefde en benijt niet/dye liefde en
verscalcket nyet/si en blaset haer seluē nz
op/si en stellet hair niet scrimpelic/si en soe
ket dat hare niet/si en laet haer niet ver-
bitterē/si en denct geen arch/si en verbli
det haer niet over dye ongherechticheit/
maer verblijdt haer metter waerheit/sy
verdraget al/si gelovet allet/si hopet al-
let/si lijdet allet/die liefde en vervalt nim
mermeer/Alist nochtans dat die prophe
tien ophouden sullen/eñ die tonghen op
houden sullen/eñ die kennisse ophouden
C sal

Want onse weten is stuckwerc/eñ on-
se propheterē is stuckwerc/Maer als dat
volcomene sal comen/soo sal dat stuckwerc
ophouden/ Doen ick een kint was/doen
sprac ic gelijc een kint/eñ oordeelde gelijc
een kint eñ hadde kintlijcke voornemen
Maer doen ic een man waert/dede ick af
so wat kintlijc was/Wi sijn nu door eenē
spiegel/in eenen donckeren woorde/mer
dan van aensichte te aensichte/Nu bekē
ne ick stucs wijs/maer dan sal ick bekēnē
ghelijc ic bekent ben/Nu blijft geloove
hope/liefde/dese drie/maer die liefde is de
grootste onder desen

Dat.xiiij.Capittel.

A Staet na de liefde/haect na die gee
stelike gaven/maer aldermeest dz
ghi propheteren muecht/Want die met
der tongen spreect/die en spreect den mē-
scen niet/maer gode/want niemandt en
hoordt hem/Maer wie propheteert dye
spreect den menscen ter beteringe ende
vermaninge/eñ ter troostinge/Wye mz
der tongen spreect/die betert hem seluen
maer wie propheteert die betert die ghe
meynte/Jc wilde dat ghi alle met tongē
spraect/maer vele meer dat ghy prophe-
teerdet/Wāt die daer propheteert is gro
ter dā die met tōgē spreect/het en si dā/dz
hijt oock wt legge dat die ghemeinte daer
af gebetert werde/Maer nu lyeve broe-
ders/waert dat ic tot u quame eñ sprake/
met tongen/wat waer ic u orboorlic?als
ic niet met u en sprake door openbaringe
of door kennisse/of door prophetie/of door
leeringhe

Het heeft hem doch oock also/indiē din
gen die daer luyden eñ nochtans niet en
leven/Het si een pipe of een herpe/als si
niet onderscheidelic gelupt van hen en ge
ven/Hoe can men geweten wat gepepē
oft geharpt is?Eñ ist dat die basuyne/eē
ombescheidelike gelupt geeft/wye wil hē
totten strijt bereydē?Alsoo oock ghi/ist dat
ghi met tongen spreect/eñ en geeft geen
onderscheydelike sprake/hoe can men ge-
weten wat ghesproken is?want ghy sult
inden wint spreken

Also menigerley aerdt der stemmen
is inder weerelt/eñ der seluer/en es geē
ombediedelic/Ist dat ick nu niet en weet
der stēmen bediedinge/so sal ic onduitsch C
sijn dien die daer spreect/e ñ die daer spre
ket sal mi onduytsch sijn/also oock ghi/wāt
ghi na den gheestelijcken gaven haeckt/
so staet daer na/dat ghi volle genoch heb
bet totter beteringe der gemeinten

Daer omme/dye welcke met tongen
spreect/die bidde also/dz hijt oock wt legge
Ist dat ick metter tonghen bidde/soo bid
det minen gheest/maer mijnen sinne en
bringt niemanden vruchte/Hoe sout dan
sijn?Te wetene also/Jc wil bidden mettē
gheest/ende wil oock mettē sin bidden

Anders ist dat ghy gebenedijt mettē
gheest/Hoe sal die dye in dye plaetse des D
leekens staet/Amen seggen/op uwe dāc-
segginghe/Aenghesien hy niet en weet/
wat ghi segt/Ghi segget wel fijn dancke
maer die andere en wert daer niet af ge
betert/Jc dancke minen god/dat ick met
meer tonghen spreke dan ghy/maer ick
wil inder ghemeynten lyever vijf woor-
den spreken/door minen sin/op dat ic dye
andere oock onderwise/dan anders thien
duysent woorden metter tongen E

Lieve broeders en wert nyet kinder
in dye verstandenisse maer inder boosh;
sijt kinder/maer in die verstandenisse sijt

volcomē/in die wet staet gescreuē Jc wil
met anderen tongen eñ met anderē lip-
pen/sprekē tot desen volc/eñ si en sullen
mi ooc also niet horē/sept die heere/Dair
omme sijn die tongē tot eenē tekē/niet dē
gelouigē maer dē ongheloui ghē/Eñ die
prophecie niet dē ongelouigē mair dē ge
louigen

Waert nv/dat die geheele gemeinte
te samē quame/op een plaetse/eñ sprakē
alle met tongē/eñ daer quamē leekē oft
ongeloouige inne/en soudē si nyet seg gē
F dat ghi ontsinnich waert/Maer waert
dat si alle propheteerdē/eñ dair quame dā
eē ongeloouige of een leeke inne/die sou-
de vandē seluē alle gestraft werdē eñ vā
allen geoordeelt eñ so soude dat verborgē
sijns herten opēbaer werdē/eñ hy soude
also op sijn aensicht vallen/godt aenbid-
den eñ belidē/dat god warachtich in v si.

Hoe ist dā nv lieue broeders/als ghy
te samen comt so heeft een yegelic eenen
psalm/hi heeft een leringe/Hi heeft een
tonge/hi heeft een openbaringe/hi heeft
een wtleggingge/Latet al gescieden ter be
teringe/Jst dat yemāt met der tonghen
spreect/dat twe hi zijn anderde of tē meestē
zijn derder/eñ deene na dē anderē/eñ ee
ne legge het wt/Maer en is hi gheen wt
legger zo zwijge hi onder die ghemeynte
eñ spreke hē selu en eñ gode

Die propheteerders laet sprekē/haer
tweeder of derder/eñ die andere laet oor
deelē/maer ist dat een opēbaringhe ghe-
schiet eenē anderē/die daer sit/zo zwijge
die eerste/Ghi cont wel alle geprophete-
rē/deene na den anderen/op dat si alle le
G ren eñ alle vermaēt werden/eñ die gees-
ten der propheten zijn der propheten on-
derdaen/Want God en is geen God der
groe/iij/c: tweedracht maer des vreets/ghelijck in
allen gemeynten der heilighen

Uwe vrouwē laet zwighen in die ghe
meynte/Want het en zal hen nyet toege
laten werden/dat si spreken maer onder
danich zijn/gelijc dye wet ooc zept/maer
willen si yet leerē/soo laetse thuys haren
mans vragē/Het staet den vrouwē qua-
lic/ond die gemeynte te sprekē/Of is dat
woort Gods van v wtgecomē of is het al

leen tot v comen/Jst dat hem yemāt laet
duncken dat hi een propheet si/of geeste
lic die bekēne wat ic v scriue Wāt het zijn
des heerē gebodē/mair is yemant onwe
tende/die si onwetende/Daeromme lie-
ue broeders staet na propheterē/eñ en be
let niet met tongen te spreken

Dat.xv.Capittel.

A
IC doe v cont/lieue broeders/dz euā
gelion dat ick v vercondicht hebbe
dwelc ghi ooc ontfanghē hebt/in welken
ghi ooc staet wir welkē ghi ooc salich wer
det/in welker manieren ict v vercondicht
hebbe/ist dat ghijt behouden hebt het en
ware dan dat ghi om niet geloof t hadt

Want ic hebbe v ten voorsten gegeuē
dwelc ghi ooc hebt ontfanghen/dat chris-
tus gestoruen si voor onse sonden na der
scriftueren/eñ dat hi begrauen si/eñ dat
hi verresen si op den derden dage na die
scriftuere/eñ dat hi gesien ghewordē is
van Kephas/daer na vandē tweluē/dair
na is hi gesien ghewolden van meer dan
ouer vijf hondert broederen op eenē tijt/
dier noch vele leuen/maer zommige zijn
ontslapen/daer na is hi gesien geworden
van Jacobo/daer na van allen den aposto
len.

Ten laetsten na allen/is hi ooc vā my B
als der ontijdeliker ghebooren/ghesien cphe/iij
geworden/Want ic ben die minste onder
die apostolen/als ic die nyet weerdich en
ben/dat ic een apostel heete Daeromme
om dat ic die gemeynte gods veruolcht
hebbe/maer van Gods genaden/ben ic
dat ick ben/eñ zijn ghenade aen mi/en is
niet te vergeefs geweest/maer ic hebbe
vele meer gearbeit/dā si alle/niet ic mair
Gods genade/die bi mi is/Het si nv ic/of
die gene/also hebben wi gepredickt eñ al
so hebt ghi geloeft

Maer ist dat christus ghepredickt wert
dat hi vandē doodē si verresen/hoe seggē
dan zommige onder v/die verrisenisse der C
dooden en si nyet En is dye verrisenisse
der dooden niet/so en is christus ooc nyet
verresen/Maer en is christus niet verre

C sen so is onse predicatie te vergeefs/so is
v geloue oor te vergeefs/So werdē wy
oor geuōdē valsce ghetuyghē Gods/dat
wi getuycht hebbē teghē God/dat hi cris
tum verwect hebbe/dien hi niet verwect
en heeft/ist dat die doodē niet en verrisen
Wāt ist dat die doodē niet en verrisen/so
en is christus oock nyet verresen/Maer
en is christus niet verresen/so is v ghelo-
ue ydel/so syt ghi noch in uwen sondē/so
syn die gene oock die in christo ontslapen
zyn/verloren/Hopē wi alleē in desen leuē
op christum/so syn wi die ellendichste on
Collo/i der alle menschen.
Maer nv is christus verresen vādē doo
den/eñ die eerstelinc gewordē/onder diē
die daer slapē/Wāt door eenē mēsche dye
doot/eñ doir eenē mensche die verrisenis
se der doodē comt/Wāt ghelijck als si in
Adam alle steruen/also sullē si in christo al
D le leuendich gemaect werdē/een yeghe-
like in zynder ordinātie/die eerstelinghe
christus/daer na die christum toebehoren
die welke zyn sullē tot synder toecomen-
der tijt/Daer na dat eynde/Als hy gode
eñ dē vader dat rijc ouerleuerē sal/wan-
neer hi wech nemē sal/alle heerscapie eñ
alle ouerheit ende macht/Maer hi moet
heerscapen tot dat hi alle sine viandē on-
der sine voetē legge
Die laetste viant/die wech genomen
wert/is die doot/Wāt hi heuet hem allet
onder sine voetē gedaē/Maer als hi seit
dat het al onderdaē si/so ist openbaer/dat
wt genomē is/diet hem al onderdaē heeft
Eñ alst hem al onderdaē syn sal als dan/
sal die sone oock selue onderdaē syn/dien
diet hem al onderdaen heeft/op dat God
al in allen si.

Of wat maken si anders die hen laten
doopē/ouer die doodē/ist dat dye dooden
geens sins en verrisen? wat laten si hen
doopē ouer die dooden/eñ wat staen wy
alle vrē in sorge/bi onsen roē/diē ic hebbe
in christo Jesu onsen heere/sterue ick alle
dage/Heb ic mēscheliker wijs tot Ephe-
so tegē wilden dieren geuochtē/wat hel-
pet mi ist dat die doode nyet en verrisen?
Laet ons etē eñ drinckē wāt morgē sullen

totten Corinthen I Ca.xv.

wi steruē/En laet v niet verleydē/quade Isai.xxij.b
clappinge verderft goede zeden/Waket
recht op/eñ en sondicht niet/wāt sommy
ghe en wetē niet vā gode/dat segghe ick
v ter scaemten

Maer yemant mocht seggen/Hoe sul- E
len die doodē verrisen? eñ met hodanigē
lichaē sullē si comē/Ghi sot/dat ghi saeyt
eñ wert niet leuendich gemaect/het en si
dat het sterue/eñ welc saeit ghy? niet dat
lichaem en saeyt ghi dat werdē sal/mair
een bloot coornē/te weten taruwen of ee
nich der anderē/Maer God geeft hē ge
lijc hi wilt/eñ eenē yegelikē van diē sadē
syn eyghen lichaem

Alle vleesch en is niet eenderley vlee-
sce/maer een ander vleesch is der mēscē/
een ander der beestē/een āder der vissce/
een āder der vogelē/Eñ daer syn hemel
sce lichamen/eñ aertsche lichamen/mair
die hemelsce hebben een ander heerlick
heit/ende een ander die aertsche/Eē an-
der claerheet heeft dye sonne/een ander
claerheit heeft die mane/een ander claer
heit hebben die sterren/want een sterre
gaet te bouen die andere na die claerheit
also oor die verrisenisse der dooden/daer
wert gesaeyt verganckelic/eñ sal opstaē
onuerganckelic/Daer wert ghesaeyt in
oneeren/eñ sal verrisen in heerlickheyt/
Daer werdt gesaeyt in brooscheyt/eñ sal
verrisen inder cracht/Daer wert gesayt
een natuerlic lichaem/eñ daer sal opstaē
een geestelic lichaem

F Heeft men een natuerlick lichaem/so gene.
heeftmen oor een geestelick lichaem/Al-
so ist oock ghescreuen/Dye eerst mensch
Adam is gemaect int leuen/eñ die laetste
Adam int geestelic leuen Maer dat gees
telike lichaem en is niet dat eerste/maer
dat natuerlike/daer na dat gheestelijke
Die eerste mensche is vander aerde/ende
aertsche/die andere mensch is vandē he
mel/eñ hemels/Hoedanich die aertsce is
also danich zijn oor die aertschen /eñ hoe-
danich die hemelsche is/so danich zijn die
hemelschen oock Ende ghelijck wy

dat beelt des aertschē gedragē hebbē/al-
so zullē wi dat beelt des hemelscē oor dra-
ghen.

Daer af segghe ick lieue broeders/dat
vleesch eñ bloet dat rijke Goods niet en
connē beeruē ooc en sal dat verganckelic
niet beeruē dat onuerganckelic/Siet ick
segge v een verholēcheit/wi en sullē niet
alle ontslapē/maer wi sullē alle verādert
G werdē/eñ dat onuerhuets/eñ in eenē oo-
genblic ter tijt der laetster basuynē/wāt
die basuyne sal gelupt geuē/eñ die doodē
sullē verrisen onuerganckelick/eñ wi sul-
lē verandert werden/Want dit verganc
kelike moet aendoen dat onuerganckeli
ke/eñ dit sterckelike moet aentreckē die
onsterflicheit

Wanneer dit onuerganckelike sal aē
doē/dat onuerganckelicke eñ dit sterffeli
ke sal aendoē dat onsterffelicheit/dan sal
veruult werdē dat woort dat gescreuē is
den doot is verslondē in die ouerwinnin
ge/doot waer is uwē prickele Helle wair
is v victorie/dē prickele des doots is/dye
zōdaer eñ die cracht der sonden is die wet
Maer gode si danc/die ons dē zeghe ge-
geuē heeft/doir onsen heere Jesum christ
tum Daeromme mijn lieue broeders sijt
vaste/ombeweechlic eñ rijc inden werck
kē des heerē altoos/aengesien ghi weter
dat uwē arbeyt niet verganckelick en is
inden heere

A Dat.xvi.Capittel

VAnder hantreyckinge/die dē hei
ligē geschiet/gelijc ic dē gemeyntē
in Galatia beuolē heb/also doet oock ghi
op der sabbatē eene/legge by hē seluē eē
yeghelike onder v eñ vergadere/so wat
hē wel doenlic is/op dat als ick come dye
hantreickinge dan niet eerst te vergade-
rē en si/Als ic dair comē bē/die welke ghi
doir brieuen daer voor aensiet/die wil ick
seyndē/dat si uwe weldaet ouerdrage te
Jerusalē Maer is het waerdt dat ic oock
daerwaerts reyse/so sullē si met mi reizē
Ic wil tot v comē/als ic doir Macedony-
an trecke/Wāt doir Macedonian wil ic
wandelē/maer bi v sal ic messchijn bliuē.
of ooc daer winteren/op dat ghi mi geley
det/waer ic henen reyse

Ic en wil v nu niet siē inder ouervaert
wāt ic hope/ic wille wat tijts bi v bliuen/ B
ist dat het die heere toelaet/Maer ick sal
tot Epheso bliuē/tot sinxtē toe/Want mi
is een grote eñ crachtige duere opē ghe
daen/eñ daer zijn vele wederpartijders.
ist dat Timotheus comt/so siet toe/dat hi
sonder vrese bi v si/Wandt hi beschickt dat
werc des heeren ooc/ghelijc ic/dat hē nu
niemant en verachte/maer geleydet hē
in vrede/dat hi tot mi come/want ick ver
wachte zijnder metten broederen

Eñ van Apollo(wetet)dat ic hē zeer ve C
le vermaendt hebbe/dat hy tot v quame
metten broederen/eñ het en was geens
sins sinen wille dat hi nu quame/Maer
hi sal comen alst hem ghelegen zijn sal
waket/staet int ghelooue/doet manlic/eñ
sterct v/alle uwe dinghen laet in die lief-
de gaen

Maer ic vermane v lieue broeders/ghi
kēnet dat huys Stephane dat si die eers
telinghen in Achaia zijn/eñ hebben hen
seluen gheoordineert te dienste den hey-
ligen/op dat ghi ooc sulken onderdanich
zijt/eñ allē die mede werckē eñ mede ar-
beyden Ic verblide mi ouer die toecomst
Stephane eñ fortunati eñ Achaici/Wāt
si hebben v gebrec veruult/si hebben mij
nen eñ uwen geest vermaect Bekennet D
die sulcke zijn

Die gemeynten in Asia gruetten v/v
grueten zeer inden heere Aquilas eñ Pris
cilla metter ghemeynten in haren huise
Alle die broeders/gruetten v/Gruettet
v onder malcanderen met den heilighen
cusse.die groetre met mijnder hant Pau
li Ist dat yemant den heere Jesum christ-
tum niet en bemint/die is Anathema Ma
haram motha/Die genade des heerē Je
su christi si met v/Mijn liefde si met v allē
in Christo Jesu Amen.

Hier eynt die eerste totten Corinthē

Ghesonden wt Asia doir Stephanen
eñ Fortunaten eñ Achaicon eñ Timoteū

Die ander epistel Pauli tottē Corin
A then

Dat.J.Capittel

PAulus eē a-
postel Jesu christi doir den
wille Gods/eñ broeder Ti
motheos
Der gemeintē/tot Co-
rinthē met allen heiligē in geheele Acha
ia.
Genade si met v eñ vrede vā God on-
sen vader/eñ onsen Heere Jesu christo
Ghebenedijt si God die vader/ons he
ren Jesu christi/dye vader der ontferm-
herticheyt eñ god alles troosts die ōs troos
tet in alle onse tribulacie op dat wi soudē
cōnē troostē/die dair zijn in alderlei tribula
cie/mettē trooste/daer mede wi getroost
werdē vā God. Wāt gelijc als dē lijdens
B christi vele ouer ons comt/also comt oock
vele troosts ouer ons door christum
Maer wi hebben tribulatie of troosts/
so ghesciet het v te gode Ist tribulacie so
gesciedet v tot troost eñ salicheyt (welke sa
licheit crachtich is/ist dat ghi lijdt in dier
maten gelijc wi liden) Ist troost/so gescie
det v ooc tot troost eñ salicheit/Daerom
me staet onsen hope vaste voor v/Aenge
sien wi wetē/dat/ghelijc ghi des lijdens
deelachtich zijt/so zult ghi ooc des troosts
deelachtich zijn.
Wāt wi en willē v niet verhoudē/lie-
ue broeders/onse tribulatie/die ons in A
sia gesciet is/doē wi bouē matē bezwaert
warē eñ bouen macht/also dat wi ons le
uēs verweechden/eñ beslotē haddē/wy
moestē steruē/Maer dat gesciede daerō
me/dat wi ons betrouwē niet op ons sel
uē en soudē stellen/maer op god/dye de
doodē verwect/die welke ons vā sulken
doot verlost heeft/eñ noch daghelics ver
lost/eñ hopen/dat hi ons ooc voort aē ver
lossen sal door hulpe uwer voorbiddinge
voor ons/op dat ouer ons voor dye gaue

die ons gegeuē is/wie veel personē/vele C
dancs ghesciede.
Wāt onsen roem/is dat getuygenis-
se onser consciētiē dat wi in eēuuldicheit.
eñ godliker loutterheit/niet in vleesche-
liker wijsheit/maer inder genadē Gods
gewādelt hebbē op der werelt/maer al-
dermeest bi v Wāt wi en scriuē v niet an
ders/dā dat ghi leset/eñ te vorē wetet/eñ
ic hope dat ghi ons tottē eynde toe oock
also beuindē sult/gelijc ghi ons eēs deels
beuōdē hebt/Wāt wy sijn uwē roem zijt
op des heerē dach/eñ op al sulkē betrou-
wē dacht ic dāder reyse tot v te comē/op
dat ic v anderwerf/een weldaet soude be
wisen/eñ door v tot Macedonian soude
reisen/eñ wederomme vā Macedonian D
tot v comē/eñ vā v geleyt wordē in Jude
am.
Hebbe ic daeromme lichtuerdicheyt
gebruyct/doē ic sulcs dachte? of zijn mine
gepeysen vleeschelic? Niet also/maer by
my is ia/ia/eñ neen is neen/Maer o ee-
ne getrouwe God/dat onse woort aen v
niet ia eñ neen geweest en is/Wāt die so-
ne Gods Jesus christus/die onder v/doir
ons gepredickt is/door mi/eñ Siluanon
eñ Timotheon/die en was niet ia eñ neē
maer het was ia in hem/Wāt alle gods
beloofften die zijn Ja in hem/eñ zijn Amē
in hem/gode tot eenē prijs door ons/maer
het is God die ons beuesticht met v/en-
de ons gesalft eñ besegelt/ende in onser
herten dat pandt des geests gegheuen
heeft

Dat.ij.Capittel

IC roepe God aen tot eenen getuy- A
ge op mijn siele/dat ic v lieden ghe
spaert/niet weder tot Corinthon ghero-
men en ben/Niet dat wi heeren ouer v
gelooue zijn/maer wi zijn hulpers uwer
blijscapē/wāt ghi staet int geloue/Maer
ic besloot sulcs bi my seluē/dat ic niet we
der in droefheit tot v en quame/want ist
dat ic v bedroeue/wie ist die mi vrolic ma-
ke/dā die gene die vā my bedroeft wert/
eñ dat selue heb ick v ghescreuen/op dat
ick niet/als ic quame/dye een droefheyt
ouer die ander en soude hebben/ouer die
welkē ic mi verblidē soude/aēgesiē ic my

dies betrouwe/dat mijne bliſcap/uwer
B alder ſi/Wãt ic ſcriue v in groter tribula-
tiẽ eñ benuatheit des hertẽ met vele tra
nen/niet om dat ghi bedroeft ſout werdẽ
maer op dat ghi die lief de ſout bekennẽ/
die welke ic hebbe/ſonderlinge tot v

Iſt dat yemandt eenighe droeffeniſſe
heeft aengedaen/die en heeft mi niet be-
droeft niet dan een weynich/op dat ick v
alle niet en beſware Het is ghenoch/dat
die ſelue vander ghemeynten alſoo ghe-
ſtraeft is/op dat ghi hẽ nu voort aen dies
te meer vergeeft eñ trooſt/op dat hi niet
in alte grote droefheit en verdrincke dair
C omme vermane ic v/dat ghi die lief de aẽ
hẽ/den voortganc laet hebbẽ/Wãt daer-
omme heb ic v oec geſcreuẽ/dat ic beken-
nẽ ſoude/of ghi geproeft zijt/gehoirſaem
te ſijn in allen ſtuckẽ Dẽ welken ghi yet
vergeeft/diẽ vergheue ic oec/Wãt iſt dat
ic oec yemandẽ yet vergeue/dat verghe-
ue ic om uwent wille/in chriſtus ſtadt/op
dat wi niet bedrogẽ en werdẽ vanden du-
uel/Want ons en is niet onbekent/wat
hi in den ſin heeft.

Maer doe ick tot Troada quã/om dat
euãgelion chriſti te predikẽ/eñ mi eẽ duer-
re open gedaẽ was/indẽ heere en hadde
ic gene ruſte in mijnẽ geeſt/dat ic Titõ dẽ
broeder niet en vont/mair ic maecte mijn
afſceydinge/eñ voer wt tot Macedonia
Maer God ſi gedanct/die ons altoos dat
D velt helpt behoudẽ in chriſto/eñ opẽbairt
den ruec zijnder kẽniſſe doir ons/in allen
plaetſen/Wãt wi zijn gode eenẽ goeden
ruecke chriſti/beyde onder die gene die ſa
lich werdẽ/eñ onder die gene die verlorẽ
werdẽ/Deſen/eenẽ ruec des doots/tottẽ
doot/maer die ghene eenẽ ruec des leuẽs
totten leuẽ/eñ wie dooch daertoe/wandt
wi en zijn niet/gelijc ſommiger vele/dye
metten woorde Gods cremerie bedriuẽ/
maer als wt louterheit/eñ als wt God/
voor gode/ſprekẽ wi in chriſto

Dat iij. Capittel

A BEginnen wi dan ons ſeluẽ weder
te prijſen/of behoeuẽ wy ghelijck
ſommige/dye loof brieuẽ aẽ v/of loof brie-
uen aen v/Ghi zijt onſen brief in onſe her-
tẽ geſcreuẽ/die bekẽt eñ geleſen wert/vã
allẽ menſchẽ/dien ghi opẽbaer geworden
zijt/dat ghi eenẽ brief chriſti zijt/doir onſen
dienſt toebereit/eñ niet met yncte geſcre
uẽ/maer mettẽ geeſt/des leuẽdigẽ Gods
niet in ſtenẽ tafelẽ/maer in vleeſchelijkẽ
tafelẽ des hertẽ/Eẽ ſulcken betrouwen
hebbẽ wi doir chriſtum tot God/nyet dat
wi duechlic ſijn vã ons ſeluẽ yet te dẽckẽ
als van ons ſeluẽ/maer dat wi yet duegẽ
dat is vã gode/die ons oec duechlick ghe
maect heeft/dienaers/des nyeuwẽ teſta B
ments te ſijn/niet der litteren/maer des
geeſts/wandt die litter doodet/maer die
geeſt maect leuendich

Maer iſt dat dat ambacht/dat doot die
litterẽ doodet/eñ in die ſtenẽ is ghebeel-
det/claerheit hadde/alſo dat dye kinderẽ
vã Iſrael dat aenſicht Moiſi niet en coñdẽ
aengeſien om die claerheit ſijns aẽſichts
wille/die nochtans ophout/hoe en ſoude
niet vele meer/dat ambacht dat dẽ geeſt
geeft/claerhiet hebbẽ/wãt iſt dat dẽ dieñſt C
die de verdoemeniſſe predickt claerheyt
heeft/Hoe vele meer is den dienſt/die de
gerechticheit predickt/ouervloediger in-
den claerheit/wãt oec dat ander vele dat
verclaert was/en is nyet verclaert tegẽ
deſe ouermatige claerheit/wãt iſt dat dat
claerheyt hadde/dat ophoudet/hoe vele
meer ſal dat clairheit hebbẽ dat dair blijft.

Nu wy dã al ſulkẽ hope hebben/ſo ge
bruycken wi groter vrijheyt/eñ en doen
niet ghelijck Moyſes die een deckſel voor
zijn aenſicht hinck/alſo dat die kinderẽ vã
Iſrael niet opſien en conden/op dat eyn-
de dies dat ophout/maer hare ſinnẽ zijn
verhart/want tot op den dach van hedẽ
blijft dat ſelue deckſel/bedeckt ouer den ou
den teſtamendt/als zij leſen/Het welke
in Chriſto ophout/Maer tot op den dach D
van heden/als Moyſes gheleſen werdt
is dat deckſel voor haer hert gehanghen/
Maer waert dat het hem bekeerde tottẽ
heere ſo worde dat deckſel af gedaen/want
die heere is die gheeſt/maer ſo waer den
geeſt des heeren is/dair is vrijheit/maer
nu ſpieghelt haer in ons alle des heeren
claerheit van ontdeckten aenſicht/eñ wy
werden verclaert in dat ſelue beeldt van
der eender claerheit totter andere/als vã

dē heere/die daer is die geest

Dat.iiij.Capittel

DAeromme want wi een sulck am
bacht hebben na diē ons ontferm
A herticheit gesciet is/so en werdē wi nyet
luesich/maer wi wisen vā ons oneerlijke
scāde/eñ en wādelē niet in loesheit/noch
wi en valschē oec Gods woort niet/mair
opēbaren die waerheit eñ bewisen ons
wel tegen alder menscē conscientiē voor
gode

Is nu onse euangelion bedeckt/so ist
in dē ghenē bedect die verloeē werdē/on
der welkē/die God deser werelt verblint
heeft/der ongelouigher sin/also dat hen
niet en schijnet die verlichtinge des euā
gelions vāder claerheit christi/dwelc es
dat effenbeelt Gods/Wāt wi en predikē
ons seluē niet maer Jesum christum/dat
die die heere si/mair wi uwe knechtē om
Jesus wille/Wāt God die daer heet/dat
B licht wt der duysternisse/hier voor lichtē
die heeft eenē clarē scijn in onser herten
gegeuen op dat doir ons/soude opstaen
die verlichtinge vāder kennisse der claer
heit Gods/in dien aensicht Jesu christi

Wi hebbē sulckē scat in aertschē vatē
op dat dye cracht ist dat si bouen blijft/si
Gods/eñ niet vā ons/Wy hebben ouer
al tribulatie/maer wi en werden niet be
naut/Wi werdē gedrongē/maer wy en
versagen niet/wi lijden veruolginghe
maer wi en werdē niet verlaten/wi wer
den verdruct/maer wi en vergaē niet eñ
wi dragē altoos omme dat steruē des he
ren Jesu christi aē onsen lichaem/op dat
oec dat leuē dē heerē Jesu/aē onsen lich
aem geopēbaert werde.

Want wi die leuē/werdē altoos indē
C doot gegeuē om Jesus wille/op dat oock
dat leuē Jesu geopēbaert werde aen on
sen sterffeliken vleesch/Daeromme soo
is nu den doot machtich in ons/maer dat
leuē in v/maer want wi dē seluē geest des
geloefs hebbēs(na dat gescreuē staet/Ic
heb gelooft daer omme heb ic gesprokē)
so hebbē wi oec ghelooft/daer om so spre
ken wi oec/eñ wetē/dat die/die dē heere
Jesum heeft verwect/sal ons oec verwec

kē door Jesum/eñ sal ons met v daer stel
len/Want het es mi al om te doen op dat psal.c.xv.
die ouer ghaende ghenade/doir veelder
danckegginge God rijkelijc prijse D

Daeromme en werdē wi niet luesich/
mair of onsen wtwēdighē mēsch verdwi
net so wert nochtās dien inwēdigē vā da
ge te dage vernieuwet/wāt onse tribula
tie die tijtlic eñ licht is/maect een eewij
ge/eñ bouē alle mate gewichtige heerlic
heit/ons/die niet op en sien op dat siēlike
maer op dat onsienlike/wāt wat sienlic
is dat is tijtlic/maer wat onsienlike is dz
is eewich

Dat.v.Capittel

EEnde wi weten ist dat ons aertsche A
huis deser tenten gebroken wert
dat wi een timmeragie hebben van Go
de getimmert/een huis niet met handen
gemaect/dat eewich is inden hemel/eñ
ouer dat selue haken wi oec na onse huy
singe die vanden hemel is/eñ verlangē
dat wi daer mede ouercleet werden/also
nochtās/ist dat wi ghecleet eñ niet bloot
geuonden en werden/want die wile wy
in deser tenten zijn/zo versuchten wy eñ
zijn bezwaert/om dat wi lieuer nyet ont
cleet/maer ouercleet wilden werden/op
dat/dat sterflike worde verslonden van
den leuen/Maer die ons tot dien seluen
bereydet dat is God/die ons dat pandt
des geests gegeuen heeft

Maer wi zijn altoos getroost eñ wetē/ B
dat also lange als wi thuys sijn inden lich
aem so wandelen wi in vreemden landē
int af wesen vanden heere/want wi wā
delen int ghelouee ende en sien hem niet/
Maer wi zijn ghetroost eñ hebben vele
meer lusten buytē den lichaem te wan
delen/eñ thuis te zijn biden heere/Daer
omme sijn wi oec naerstich/wi zijn tuis
of wi wandelen in vreemden landen/dat
wi hem welbehagē wāt wi moeten alle
geopēbaert werden voor den rechtstoel
christi op dat een yegelic ontfae aē sinen
lichaem/na dat hy ghedaen heeft het zy

goet of quaet/Want wi dan wetẽ/dat die
C heere te vreesen is/so gaen wi properlick
mettẽ mensc ẽ omme/maer gode sijn wy
openbaer/Jck hope ooc/dat wi in uwẽ cõ
scientien opẽbaer sijn

Wi en prijsen ons ooc niet weder/mer
wy geuen v een oorsake te beroemẽ van
ons/op dat ghi hebbet te beroemẽ tegen
die gene/die hen naden aensiene beroe-
men eñ nyet na der herten/Wãt doẽ wy
te vele/soo doen wijt gode/Sijn wy ma-
tich/so zijn wy v matich/Want dye liefde
christi dringet ons also/aengesiẽ wi achtẽ
dat/ist dat eene voor alle ghestoruẽ is/so
zijn si alle gestoruen/Eñ hi is daer omme
voor allen gestoruẽ/op dat die ghene dye
daer leuẽ/niet hen seluẽ en leuen Maer
dien/die voor hen gestoruẽ eñ verresen is

Daer omme van nu voort aẽ/en kẽnẽ
wi niemãdẽ na dẽ vleesche/eñ al hebben
wi christum na dẽ vleesche gekent/so en
kennẽ wi hẽ nochtãs nu niet meer/daer
D omme isser eenige nyeuwe creatuere in
christo/soo is dat oude vergaen/Siet/het
is al nieuwe gewordẽ/maer dat al vã go-
de/die ons met hẽ seluen versoent heeft
door Jesum christum/eñ ons gegeuẽ/dat
ãbacht dat dye versoeninge predict/wãt
god was in christo eñ versoende die wee-
relt met hẽ seluẽ/eñ en rekẽde hen hare
sondẽ niet toe/eñ heeft onder ons opghe
recht dat woort vãder versoeninge

So zijn wi nu bootscappers in cristus
stadt/als of god door ons vermaende/soo
biddẽ wi nu in christus stadt/laet v versoe
nen met gode/want hi heeft dẽ ghenen/
die van geender sondẽ en wiste voor ons
tot sonde gemaect/op dat wi voor hẽ sou-
den werdẽ die gerechticheit/die voor go-
de geldet

Dat.vi.Capittel.

A Ende wi vermanen v als medehul
pers/dat ghi die genade gods niet
te vergeefs en ontfaet/Wãt hy seyt/Jck
Isa/xlix/c hebbe vander aengenamẽ tijt verhoort/
eñ hebbe v in dien dage der salicheyt ge-
holpen/Siet/nu is dẽ aẽgenamẽ tijt/nu
is den dach der salicheit/maer en laet õs
niemandẽ eenige argernisse geuẽ op dat
onse ambacht niet verlastert en werde/

maer laet ons in allen dingen ons bewij
sen als die dienaers gods/ B

Met grooter verduldicheit/met tribu
latien/met nooden/met benautheit/met
slagen/met geuangenissen/met oploopẽ
met arbeyt/met waken/met vasten/mz
cuysheit/met kennisse/met langmoedic-
heit/met vriẽdelicheit/met den heyligen
geest/met ongeverweder liefdẽ/met dẽ
woorde der waerhz/metter cracht gods/
door wapene der gerechticheit/ter rech-
ter eñ ter slincker handt/door prijs ende
smaet/door quaet gherucht/eñ goet ghe-
rucht/als verleiders/ende nochtans wa
rachtighe als die ombekende ende noch
tans bekent/als die steruende/eñ siet wi
leuẽ/als die gecastijde/eñ nochtans nyet
ghedoodet/als die truerighe/maer altijt
vrolic/als die arme maer die nochtãs ve-
le rijc maken/als die niet en hebbẽ/ende
nochtans al in hebben

O ghi Corinthen/onsen mont heeft hẽ C
open ghedaen tot v/onse hert heeft hem
wt gebreyt/Van onsent wegen en derft
ghi v niet benauwen/maer dat ghi v be-
naut dat doet ghi wt herteliker meynin
ghe/Jck spreke met v als met kinderen/
die ghelijcken loon met ons hebbẽ/daer
omme breydt ghi v ooc wt

En trecht niet aent vreemde iock met
den ongheloouigen/Want wat ghe niet
heeft die gerechticheit metter ongerech
ticheit? Wat ghemeinscap heeft dat licht
metter duysternisse? Hoe coẽt cristus mz
Belial ouer een/of wat deel heeft die ge- D
loouige met den ongeloouigen/wat ghe
lijckenisse heeft den tempel gods/mettẽ
afgoden/Ghi sijt den tempel des leuen-
dighen gods/ghelijc god spreect/Jck wil
in hen woonen/ende in hen wandelẽ/eñ
ick wil haer god sijn/eñ si sullẽ mijn volc
sijn/Daer om gaet wt/midden van hen/
ende scheyt v af/seyt die heere eñ en ruert leui/xx
nyet onreyns aen/soo wil ick v ontfaen/ Isa/lij/
ende v vader sijn/ende ghi sult mine sonẽ Iere/xj
ende dochteren sijn/seyt die almachtige
heere.

Dat.vij.Capittel

Als wi nu sulcke beloften hebben A
mine alder lyefste/soo laet ons vã

alder beuleckinge des vleeschs ende des
geests ons reynigen/eñ voort varē met
der heylichmakinge inder vreesen gods
Vater ons/wi en hebben niemãden leet
ghedaen/ wi en hebben niemanden ver
ongelijct/Wi en hebben niemanden be-
broghen/Sulcs en segge ic nyet om v te
verdoemen/Want ick heb voor gheseyt/
dat ghi in onser hertē zijt om mede te ster
uen/eñ mede te leuen/Ic ben zeer vrij te-
B gen v/ic roeme vele van v/ic ben veruult
met troost/ic ben oueruloedich in bliscap
pen/ in alle onse tribulatie/Wandt wen
wi in Macedonia quamen/en hadde on-
se vleesch geen ruste/maer ouer al/warē
wi in tribulatien wtwendigen strijdt/in-
wendighe vreese/Maer God die de ver-
achte troost/vertrooste ons door dye toe-
comst Titi.

Nyet alleen door sine toecomst/maer
oock door den troost/daer mede hi getroost
was aē v/eñ vercondichde ons/uwe ver
langen uwen weenen/uwe sorchfuldige
neersticheyt om mi/also dat ic mi noch meer
verblide/wãt dat ic v door den brief true-
rich hebbe gemaect/en berouwet my nz
Eñ oft mi beroude/als ic sie/dat den brief
v messcien/oock een verlanck bedroeft he-
uet/so verblide ick mi nochtans nv/nyet
C daer af/dat ghi bedroeft sijt gewordē/mer
1.petri.ij. dz ghi bedroeft sijt gewordē tot berouwe/
Want ghi sijt godlic bedroeft ghewordē
op dz ghi ymmer van ons niewers inne
scade en sout hebben/Wandt die godlike
truericheit werct ter salicheit een berou
we/dat niemanden en berout/Maer die
truericheit der weerelt werct den doot

Siet dat ghi godlic bedroeft sijt gewor
den/welcken neersticheit heeft in v ghe-
wracht/daer toe verãtwoordinge/onwil
le/vreese/verlanghen/vierige begeerte/
wrake/Ghi hebt v bewesen in allen stuc-
ken/dat ghi reyn sijt aen der daet/ Daer
omme al ist dat ic v gescreuen hebbe/soo
en ist nochtans niet ghesciet om dies wil
D le/diet onrecht ghedaen heeft/Maer om
dies wille dat onse neersticheit openbaer
bi v soude werden/open wi hebben ouer
v voor gode

Daer omme sijn wi getroost gewordē
dat ghi getroost sijt/mair wi hebben ons
noch meer oueruloediger vblijt vã dier
bliscapē Titi/wãt sinē geest is vermaect
aen v allen.wãt wat ic voor hem vã v be
roemt hebbe/en ben ic niet te scandē ge-
wordē/maer gelijct alst al warachtich is/
dat ic tot v gesprokē hebbe/alsoo is oock on-
sen roem voor Tito/warachtich ghewor-
den/Eñ hem is ouer hertelike wel tot v/
wãneer hi uwer alder gehoorsaēheit ge-
dinct/hoe ghi hem met vreesen eñ beuen
hebt ontfangē/Ick verblide my dat ic on
der v in allē stucke derre coene sijn. A

Dat.viij.Capittel.

ICk doe v condt lieue broeders/die ge
nade gods/dye inden gemeyntē te
Macedonia gegeuē is/wãt hare bliscap
was daer ten alder vloedichsten/doen sy
door vele tribulatien beproeft wordē/Eñ
of wel haer armoede diepe is/heeft noch
tans ouer geuloept als een rijcdom/in al
der eenuuldicheit/want na allen vermo
gen/dat getuyge ic/eñ bouen vermogen
waren si van selfs gewillich/eñ smeectē
ons met vele vermanens/dat wi ontfan
gen souden die weldadē eñ gemeynscap
der hantreykinge/die daer ghesciet den
heylighen/ende niet ghelijck wi hooptē
maer si begauen hen seluen eerst dē hee
re/daer na ons/door den wille gods/dat
wi Titum moesten vermanen/op dat hy
ghelijck hi te voren hadde begonst/alsoo
oock onder v sulke weldaet soude wt rech
ten.

Maer ghelijck als ghi in allen stucken B
rijck sijt/int ghelooue eñ int woort/eñ in
die kennisse/eñ in alderhande neersticheyt
ende in uwe liefde tot ons/also maket dat
ghy oock in deser weldaet rijck sijt/Nyet
en segghe ic/dat ick yet ghebiede/Maer
want die ander/soo neerstich sijn/so proe
ue ick uwe liefde oock/of si rechter aerdt
si/Wandt ghi weet die genade ons hee
ren Jhesu christi/dat/al ist dat hy rijck es
wert hi nochtans arm om uwent wille/
op dat ghi door sijn armoede rijc sout wer
den.

Ende ick gheue mijne wel meynen
hier inne/wãt sulcs is v oirboorlic ghi dye
begõst hebt/voor dat iare herwerts niet

alleē dat te doen/maer dat ooc te willen/
C maer nv volbringt oock dat doē/op dat/
gelijc als daer is een geneycht gemoede
te willē/alsō si daer ooc een geneycht ge.
moede te doē/vā dien dat ghi hebt/Wāt
ist dat den geneychdē moet daer is so es
eene aengename/na dien hi heeft/nyet/
na dien hi niet en heeft

Niet en gesciet dat tot dier meynige
dat die andere ruste hebbē soudē/eñ ghy
tribulacie/maer dat het gelijc si/so diene
uwe oueruloedicheit haren gebreke/de.
sen dieren tijt lanc/op dat hare oueruloe
dicheit hier na diene uwē ghebreke/Eñ
gesciede dat het gelijc is/gelijc ghescreuē
staet/Dye vele verghadert/die en heeft
Ex/xvi.b/ gheen oueruloet/eñ die weynich verga.
dert/en heeft geen gebrec/Gode si danck
die sulke narsticheit aen v gegeuen heeft
in dat herte Titi/Wāt hi onfinc/tes wair
die vermaninge/maer wāt hi so zeer ner
stich was/is hi vā selfs tot v gereyst

Eñ wi hebben eenē broeder met hem
D gesonden/die dē lof heeft aent euangelio
door alle gemeyntē/niet alleen dat/mair
hi is ooc geoordineert vādē gemeynten
tot onsen wādelgeselle inder ghenaden
die onder v gepredict wert tot prijs des
heeren/eñ om uwē geneychde ghemoet
te treckene eñ verhoedē dat/dat ons nye
mant van deser volheit weghē en verlas
tere/die doir onsen ambacht wtgerecht
wert/eñ sien daer op dat het redelick toe
gae/niet alleen voor den heere/maer ooc
voor die menschen.

Ooc hebben wi met hem gesondē on.
sen broeder/dien wi dicwile beuondē heb
ben in vele stuckē/dat hi nerstich si/mair
nv vele nerstiger/eñ dat hebbē wi gedaē
in groten toeuerlate tot v het si vā Titus
wegen(die welke mijne gheselle eñ hul
per onder v is)of vander broeders wegē
die welke apostolē der gemeyntē/eñ ee.
nē prijs christi zijn/Toont nv die bewisin
ge uwer liefden/eñ ons beroems van v/
aen desen/ooc openlick voor die ghemeyn
te.

Dat.ix.Capittel

A Maer vander handtreykinghe aen
die heilighen/en is mi niet vā no.
de v te scriuen/wāt ic weet uwe geneicht
gemoet/dair ic af beroeme/bi diē vā Ma
cedonia/eñ segge Achaia/is ooc bereit ge
weest voor dat iaer/eñ uwe sorchfuldighe
nersticheit heefter vele verwect.Wi heb
ben die broeders daeromme ghesonden
dat onse beroeminghe vā v/niet te niete
en soude werdē in deser sakē/eñ dat ghy
bereyt zijt/gelijc als wi vā v gheseyt heb
bē/op dat niet(waert dat die vā Macedo
nia met mi quamē/eñ v onbereydt von.
dē)wi te scādē en wordē/ic en wil niet seg
gē/ghi/aen sulker vermetētheit des be.
roemens

Maer ic hebt vā node aēgesien die broe B
ders te vermanē/dat si te voren tot v too Ec/xxix/
gē/om te spoedighē dese te vorē beloof de
benedidinge/dat si bereyt si/also/dat het
sā een benedidinge/eñ niet een giericheit
Ic meyne wie dat spaerlick saeyt/die salt
ooc spaerlick oogstē/eñ wie daer saeyt in
benedidinghe/die sal ooc oogsten in bene
didinge/Een yegelic/na dat hi te vorē in
zijnder herte vercorē heeft/niet wt true.
richeit noch wt noot/Wāt eenē vroliken
geuer heeft God lief

C
psal/cxi

God can maken/dat alderley genade
ouer rijkelic in v si/dat ghi in allen dingē
alderhande ghenochheit voor v hebt/eñ
rijc zijt in alderley goede werckē/gelijck
gescreuē staet hi heeft wtgestroeyt eñ dē
armē gegeuē/Sijne gerechticheit blijft
inder eewicheit/Die den saeier/saet reict
die sal immer ooc broot ter spijsen reykē
eñ sal v saet vermeerderen/eñ dat gewas
se uwer gerechticheit laten wasschen/op
dat ghi rijc zijt in allen dinghen/tot alder
eenuuldicheit/die doir ons gode dācbair
heit werct

Wandt dye handtreykinghe/deser D
aelmoessen/en veruult nyet alleen/
dat ghebreck der heylighen/Maer het
es oock oueruloedich daer inne/Dat ve.
le Gode dancken/Door desen beproef dē
dienst/ende prijsen Gode/ouer uwe on.
derdanige belijdinge des euangelijs cris
ti/eñ ouer uwe eenuuldige gemeyn n scap

met hen eñ met allē/eñ ouer hare gebet
voor v/dē welkē verlanckt na v/om der
ouer gaender ghenadē Gods wille/in v
Gode si danck/voor zijn onwtsprekelike
gaue

Dat.x.Capittel.

A
IC Paulus vermane v voor die sacht
moedicheit eñ beleeftheit christi/ic
die tegenwoordich onder v/veracht ben/
maer int afwesen bē ic stout tegē v/mair
ick bidde v dat mi niet vā node en si/door
dat betrouwē/doir welke ic stout geacht
werde/coene te sijn ouer sommighe/dye
ons scatten/als of wi na den vleesche wā
delē Wāt hoe wel wi indē vleesch wande
lē so en strijdē wi nochtās niet na vleesce
liker wisen/Wāt die wapenen onser rid-
B dersçap en sijn niet vleescelic/mair mach
tich voor voor Gode/om te verstoren die
beuestingen/daer mede wi verstorē dye
radē/eñ alle hoochte die haer verheft te-
gē die kennisse Gods/eñ nemē geuāgen
alle verstant/onder die gehoirsaemheyt
christi/eñ sijn bereit te wrekē alle onghe
hoirsaemheit/wanneer uwe gehoirsaē-
heit veruult is/Oordeelt ghi na dat aen-
sien
Verlaet hē yemāt daer op/dat hi chris
C tus si/die dincke sulcs oock wederomme
bi hē/dat gelijc als hi christijs is/alsoo zijn
wi ooc Christijs/Eñ of ick mi wat breder
beroeme vāder macht/die welke ons die
heere gegeuē heeft/om te beterē eñ niet
om te verderuē/so en wilde ic niet te scan
den werdē Dat segge ic dat ghi v niet en
latet dunckē/als of ic v met brieuē hadde
willē veruarē/Wāt die brieuē (segghē si)
zijn zware eñ sterc/maer die teghenwoor
dich; des lichaems is broesch eñ die rede
ne verachtelick Wie al sulcke een is/dye
dincke dat/gelijc wi sijn met woorden in
den brieuē int afwesen/alsoo sijn wi oock
metter daet tegenwoordich
D Wāt wi en derrē ons seluē niet aēme
tē noch oordeelē na sommige/die hen sel-
uē louen/maer wāt si hen seluen na hen
seluen meten/eñ oordeelē hen seluē na hē
seluē/en verstaen si niet/Maer wi en be-
roemē ons seluē niet ouer die mate mair
niet dan na die mate des regels/dair ons
God mede af gemetē heeft die mate/om
ooc tot v toe te reykē/Wāt wy en varē nz
te verre/als of wi niet aē v en haddē ghe
reyct/wāt wi sijn immer ooc tot v toe ge-
comē met den euangelio christi/eñ wi en
beroemen ons niet ouer die mate in vreē
dē arbeydē eñ hebben hope/wanneer v
ghelouue nu in v wascht/dat wi na onsen
regel/voorder sullen comen/eñ dat euan
gelion ooc predikē/dē genē die aen dā der
side vā v wonen/eñ ons niet en beroemē
in dien/dat met vreemden regule bereit
es.

A Jeremi/ix

Dat.xi.Capittel

MAer wie hem beroemt/die beroe-
me hem des heeren Want die en
is niet beproeft die hem seluē looft/mair
dien die heere looft/Oft God wilde/dat
ghi mi een weynich dwaesheits int goe-
de af naemt/doch ghi nemet my int goe-
de af/Want ic beminne v ernstelick met
godliker ernsteliker liefdē/want ic heb-
be v eenen man te huwelic gegeuen/dat
ic christo een reyne maget toe soude brin-
gen/maer ic vreese dat gelijc die slanghe
Heuam verleide/met haren bedroch/al-
so ooc uwe sinnen verruct mochten wer
den/vander eenuuldicheit in christo/wāt
ist dat die/die daer tot v comt/eenen ande
ren Jesum predicte dien wy nyet geyre-
dict en hebben/of dat ghi eenen anderē
geest ontfingt/dien ghi niet ontfanghen
en hebt/of een ander euangelion/dat ghi
niet aen genomen en hebt/so verdroecht
ghise billics
Want ic achte dat ick niet minder en
si/dan die hoghe Apostolen en sijn/Eñ al B
ben ic slechte met redene/ic en ben noch-
tans niet slecht in die kennisse/Doch ick
ben bi v ouer al wel bekent/Of heb ic ge
sondicht/dat ick mi vernedert hebbe/op
dat ghi verhoecht sout worden/want ick
hebbe v dat euangelion om niet vercon-
dicht/eñ hebbe andere ghemeynten be-
roeft/eñ soudie van hen genomen/dat ic
v prediken soude Eñ doen ic bi v teghen-
woordich was/eñ ghebrec hadde/en was
ic niemanden beswairlic/wandt die broe
ders die van Macedonia quamē/veruul

den mijn ghebrec/eñ heb mi v in allẽ stuc
ken ombeswaerlic gehouden/eñ wil my
oot noch also houdẽ

a Also sekerlic als dye waerheyt christi
in mi is/so en sal my desen roem in dẽ lã
den Achaie nyet onder nomen werden/
Waer omme dat/dat ic v niet lyef en sou
de hebben: God weet het/Wat ic doe eñ
doen wil/dat doe ic daer omme dat ic die
oorsake soude af houwen den genen/dye
oorsake soecken dat si beroemen mochtẽ
dat si zijn gelijc wi/want sulcke apostolẽ
eñ bedriechlike arbeyders/verstellẽ hen
tot christus apostolẽ/eñ dat en es oot geẽ
wonder/wãt hi die duuel selue verstellet
hem tot eenẽ ingel des lichts/Daer om
me en ist niet groot/of sine dienaers hen
oot verstellen/tot dienaers der predikin
b ge vander gerechticheit prediken

Daer omme segge ic anderwerf/dat
niemant en meine/dat ic dwaes si/En is
dat niet so ontfanct my als eenẽ dwaes/
dat ic mi oot een weinich beroeme/wat ic
nv spreke/dat spreke ic/niet na den heere
Maer als inder sotheit nv wi int beroe
men ghecomen sijn/Aengesien dat hen
vele na den vleesch beroemẽ/so wil ic my
oot beroemẽ/want ghi verdraecht de sot
ten geerne/wãt ghi cloec sijt/Ghi verdra
get ist dat v yemãt tot knechtẽ maect Ist
dat v yemãt screyndet/ist dat v yemãt ont
neemt/ist dat hẽ yemant ouer v verheft/
ist dat v yemãt int aensicht slaet Dat seg
ge ic nader oneerẽ/als of wi onsterc ghe
c worden waren

Waer op nv yemãt coene is (ic spreke
in sotheit) daer op bẽ ic oot coene/Sy sijn
Ebreen/ic oot/Si sijn Israelitẽ Ic oot/Si
sijn Abrahãs saet/Ic oot Si sijn dienaers
christi/Ic oot/Ic spreke dwaeslic/Ic bẽ ve
le meer/In arbeydẽ ouervloedigher/In
slagen ouermatiger/In geuanckenissen
ouervloediger/int steruẽ dicwijlder Vã
den ioden heb ic vijfwerf/.xl. slagẽ eenen
min/ontfangẽ/Ic ben driemael met roe
den geslagen/Eens gesteẽt/Drye maele
scipbrekinge geledẽ Dach eñ nacht heb

be ic ouer ghebracht in die diepte der zee f
Ic heb dicwile gereyst/Ic ben in pericule
geweest te watere/onder die moordena
ren/onder die ioden/onder die heydẽ/in
steden/in die woestinen/op die zee/eñ on
der die valsce broederẽ/in vermoeytheit
eñ in arbeyt: in wakẽ/in hõger/eñ dorst/
in vele vastens in couwe eñ naectheit

Sonder tghene dat wtwendich is/te g Deu .xv.
werene mine dagelicse neersticheit/mij
ne sorge voor alle gemeynten/wie is onc
sterc eñ ic en werde nz onsterc/wye wert
geargert/eñ ic en berne niet Ist dat ic mi
beroemen soude/so wil ic mi mijnder on
stercheit beroemẽ/God eñ de vader ons
heeren Jesu christi welcke die gebenedij
de is inder eewicheit/weet dat ic nyet en
lieghe/Te Damasco dye prouoost des co
ninc Areta/verwaerde die stat der Da
mascenerss/eñ wilde mi gripẽ/eñ ic wert
in een mande ter vẽster wt door die mue
re neder gelaten/ende ontlyep wt sinen
handen.

Dat.xij.Capittel.

Dat beroemẽ en is mi ymmer gee
nen oorboor/nochtans wil ic comẽ a
op die gesichten eñ openbaringẽ des hee
ren/Ic kenne eenẽ mẽsce voor veerthien
iaren/is hy indẽ lichaẽ gheweest/dat en
weet ic niet/of is hy buyten den lichame
gheweest/dat en weet ick oock niet: God
weet/die selue werdt op ghetrocken tot
inden derden hemel/ende ick kenne dyẽ
seluen mensche/of hy inden lichaem oft
buyten den lichaem geweest si/en wete
ick niet/God weet/Hy waert ontrocken
int paradijs/ende hoorde wtsprekelijcke
woorden/die welcke gheen mensche ghe
segghen en can/Daer af wil ick my roe
men/maer van my seluen en wil ick my
niet roemen/dan mijnder krancheit/eñ
waert dat ick mi beroemen wilde/zoo en
dede ick niet dwaeslick/Want ick wilde
die waerheit segghen/Maer ick onthou
de mi dies/op dat my nyemant hoogher
en achte/dan hi aen mi en siet/of van my
en hoort

B Eñ op dz ic mi niet en verheffe der ho-
ger opēbaringen is mi gegeuē een ghe-
breec int vleesch des Satanas engel/dye
mi met vuysten soude slaen/op dat ic my
niet en verheffe/daer voor ic dē heere drie
mael gesmeect hebbe/dat hi vā mi soude
gaen/eñ hi heeft tot mi geseit/Laet v ghe
noegen aen mijnder genadē/wāt cracht
wert door broosheyt stercker/Daer om-
me wil ic mi ten alderliefsten beroemen/
mijnder broosheyt/op dat die crachte cri-
sti in mi woone/Daer omme duncke ick
mi goet in broosheidē/in smaet/in nodē/
in veruolgingē/in anxtē/om christus wil
le/Wāt als ic broosch ben/so ben ic sterck
C Ic ben eē sot gewordē ouer dat beroe
men/daer hebt ghi mi toe gedwonghen
Wāt ic soude vā v gelooft werdē/aēghe-
sien ic niet minder en bē/dan die hooghe
apostolē en zijn/hoe wel ic nyet en bē/so zijn
nochtans eens apostels teekenen onder
v ghesciet/met alder verduldicheyt/met
teekenē/eñ met wonderē/eñ met daden/
welke ist/daer inne ghi minder geweest
zijt/dan die ander gemeyntē/sonder dat ic
selue v niet en hebbe bezwaert/vergeeft
mi die sonde/Siet/ic bē bereyt tē derden
mael tot v te comē eñ en wil v niet bezwa
ren/Wāt ic en soecke dat uwe niet/maer
v/want dye kinderē en sullē den ouders
geen scattē vergaderē/maer die ouders
den kinderen
Mer ic wil alte geerne daer leggē eñ
daer geleget werdē voor uwe sielen/hoe
D wel ick v altezeer beminne/eñ nochtans
weinich bemint werde/Maer laet alzoo
zijn/dat ic v niet en hebbe bezwaert/mer
want ic een tuyscer was/hebbe ick v met
bedroch geuangē/Hebbe ic oec yemādē
verongelijct/door dier eenige/dye ic tot v
gesonden hebbe/Ic heb Titon vermaent/
eñ met hē ghesondē eenē broeder/Heeft
Titus v oec verongelijct/En hebben wy
niet in eenē geest gewandelt/En hebbē
wi niet in eenreley voetstappē gegaen/
Laet ghi v weder dunckē/dat wi ons ver
antwoordē/wi sprekē in christo voor god/
Maer dat gesciet al/mijn alder liefste/
v ter beteringē/wāt ic vreese/als ic come
dat ic v niet vijndē en sal/gelijc ic wil/ende
ghi mi oec niet en sult vijndē gelijck ghy
wilt/datter geenē haet/benidinge grant
scap/twist/achtersprake/oorēblaser/opge
blasentheit/partidinge/en sijn/dat ic niet
weder en come eñ mi God verootmoedi-
ge bi v eñ moete rou draghen ouer vele/
die te voren gesondicht/eñ geē boete ghe
daē en hebbē/voor die onreynicheit ende
hoerderie eñ weeldicheit/die si ghedaen
hebben

Dat.xiij.Capittel.

Ick come nu ten derden male tot v/ A deu/xvij/b
In tweer of drier mont sal alderlei mat xviij/b
sake staen/Ic hebt v te voren gheseyt/eñ Io/viij/c
segt v te voren/als tegenwordich/ten an-
deren mael/eñ scrijft nu int afwesen/den
genen die te voren gesondicht hebben eñ
alle den āderē/Als ic weder come/en wil
ic niet sparen/Want ghi soeckt/dat ghy
dies eens gewaer sout werden/die in mi
spreect cristus/die welcke onder v niet on
sterc en is maer is machtich onder v/Eñ
al ist dat hi gecruyst is/inder onsterchept
so leeft hi nochtans/inder cracht goods/
Eñ al ist dat wi oec onsterc sijn in hē/so le
uen wy nochtans met hem inder cracht
gods onder v
Ondersoect v seluen/of ghi int geloue B
sijt/proeuet v seluen/of en kendt ghi v sel
uen niet/dat Jesus christus in v is/het en
si dat ghi verworpen sijt/Ic hope dat ghi
bekennet/dat wi niet verworpen en zijn
Maer ic wensche voor gode/dat ghi nyet
quaets en doet/niet op dat wi beproeuet
en schijnen/maer op dat ghi dat goet/ende
wi ghelijcke verworpen sijn/want wy
en connen niet tegen die waerheit/mair C
voor die waerheyt/Maer wy verblijden
ons als wy onsterc zijn/eñ ghy machtich
zijt/Ende dat selue wenschen wy oock/te
weten v volcomenheyt/Daer omme ic
oock sulcs scriue/op dat ic niet als ic tegē-
woordich ben/scerpheit en moet gebruyc
ken na der macht/die welcke mi die hee-
re om te beteren ende niet om te verder-
uen ghegheuen en heeft.
Ten laetsten lyeue broeders/verblijt
v/sijt volcomen/Troostet v/hebt eender- D
ley moedt ende sinne/sijt vreedsaem/zoo
sal God der lief den ende des vreeds met

v sijn/Gruetet v onder malcanderē met
den heyligen cusse. Alle heylighen grue
ten v. Die ghenade ons heeren Jesu chri
sti/eñ die liefde gods/eñ die gemeinscap
des heylighen geests si met v allē Amen

Hier eyndet die ander tottē Corinthē
Gesonden van Philippen in Ma
cedonia door Titon ende
Lucaon

Dye Epistel pauli totten galaten

Dat. J. Capittel

A Paulus een A.
postel: niet vā menscen: mair
door Jesum christum/eñ god
den vader/dye hem verwect
heeft vandn dooden/eñ alle broeders die
bi my sijn

Den gemeynē in Galatia

Ghenade si met v eñ vrede van god dē
vader/eñ onsen heere Jhesu Christo/dye
hem voor onse sonden gegeuē heeft/dat
hi ons verlossen soude/van deser teghen
woordiger arger weerelt/nae den willle
gods ons vaders/den welken si prijs vā
eewichheyt tot eewichheyt Amen

My verwondert dat ghi v so geringe
af laet keeren/van dien dye v geroepen
B heeft: door die genade christi/op een āder
euangelion/dat nochtās niet anders en
is/dan datter sommige sijn/die v verwer
ren/eñ willen dat euangelion christi ver
keeren/Maer al waert oock dat wi of een
ingel vanden hemel v predickte/anders
dan dat wi v gepredict hebben/dat si ver
uloect/Gelijc wi nv geseyt hebbē/so seg-
gē wi ooc anderwerf/Ist dat yemāt v pre
dict/anders dan dat ghi ontfangen hebt
dat si veruloect/Predike ic dan nv dē mē
schen of gode te dienst/of dēcke ic dē men
schen behaechlic te sijn/waert dat ic dē mē
schen noch behaechlic ware/so oen ware

ick christus knecht niet

Ic doe v condt/lieue broeders/dat/dat C
euangelion/dat van mi gepredict is/niet
menschelijc en is/Want ick en hebs van
gheenen mensche ontfanghen noch ghe
leert/Maer door die openbaringhe Jhe
su christi. Want ghi hebt yemmer wel ge-
hoort mijne wandelinge voortijts inder
iootscap/Hoe ick die gemeynte gods/bo-
uen maten veruolchde/ende verstoorde-
se/eñ nam toe inder iootscap/bouen vele
mijns ghelijcken/onder mijnder natien
ende was neerstigher dan alle die ander
om der vaders insettingen

Maer doent gode wel behaechde/die
mi van mijnder moeder lichaem af ghe- D
scepden heeft/ende gheroepen door sine
ghenade/dat hi sinē sone in mi soude opē-
baren/dat ick hem doort euangelion ver
condighen soude/onder die heydenē/ter
stont voere ick toe/ende en bespraick my
nyet daer ouer/met vleesche ende bloet
ick en quam ooc nyet te Jerusalem/tottē
genen/die voor mi apostolen warē/mair
ick tooch henen/in Arabiam/ende quam
weder om tot Damascon/Daer na ouer
drie iaren/quam ic te Jerusalem om Pe-
trum te sien/ende bleef vijfthyen dagen
bi hē/maer der andere apostolen en sach
ick gheen/dan Jacobum des heeren broe
der/Ende wat ick v scriue/god weet/dat
ic niet en lieghe

Daer na quam ic in die landen Syrie
ende Cilicie/maer ic was den christen ge
meynten in Judea/ombekent/Si haddē
alleen gehoort/dat/die ons voortijts ver-
uolchde/die predickt nv dat geloue/het
welcke hi voortijts verstoorde/ende pree
sen god ouer mi.

Dat. ij. Capitel. A

Daer na ouer veerthien iaer/tooch
ick weder opwaerts te Jherusalē
met Barnabas/ende nā Titon oock met
my/ic tooch op wt eender openbaringe/
ende bespraick my met hen ouer den euā
gelio/dat ic predike onder die heydenen
mer besondt mz diē/die dat aēsien haddē
op dz ic nz te vergeefs en liepe of geloopē

en hadde/Titus en waert oock niet ghe-
dwõghẽ hẽ te besnijden die met mi was/
hoe wel hi een griecke was/Eñ dat/om
zommiger neffens in gebrochter valscer
broeders wille/die neffens in ghecomen
warẽ/om te bespien onse vrijheit die wy
hebben in christo Jesu/dat si ons geuãgẽ
souden nemẽ/den welken wi doẽ ter tijt/
niet en weken/onderdanich te sijn/op dz
die waerheit des euangelions bi v bliuẽ
B soude

Maer van diẽ/die dat aensien hadden
hoedanich si voortijts gheweest syn/daer
en lept mi niet aẽ/Wãt god en achtet dat
aensiẽ der mẽscẽ niet Die dat aẽsien had-
den en hebbẽ wi niet ãders geleert/mer
weder omme doen si sagẽ dat mi dat euã
gelion aen die voorhuid/betrout was/ge-
lijc als Petro dat euãgelion aẽ die besnij
dinge/wãt die met Petro crachtich is ge
weest/in dat apostelsch ãbacht onder dye
besnidinge die is met mi ooc crachtich ge
weest onder die heidẽ/eñ si bekendẽ dye
ghenade dye my ghegheuen was/Jaco-
bus ende Kephas eñ Johãnes/dye voor
calomnẽ aengesiẽ waren/gauẽ si mi ende
Barnabe die hant/eñ vereenichden hen
met ons/dat wi onder die heydenẽ/ende
si onder die besnidinge soudẽ prediken/al
leẽ dat wi der armer gedẽkẽ soudẽ/dwel
ke ic neerstich bẽ geweest te doen

C Maer doẽ Petrus te Anthiochian quã
wederstont ic hẽ onder die ooghẽ/Want
daer was clachte ouer hẽ gecomẽ/Wãt
te vorẽ eer sommige vã Jacobo quamen
at hi met den heydẽ/Maer doẽ si quamẽ
onttroc hi hẽ eñ scepde hẽ daer af/om dat
hi die vãder besnijdinge vreesde/eñ dye
andere ioedẽ veysdẽ met hẽ al te samen
also dat ooc Barnabas verleit waert/wir
hair veyzẽ/mer doẽ ic sach/dz si niet recht
en wandeldẽ na die waerheit des euan-
gelijs/sprac ic tot Petrum opelick/Ist dat
ghi die een ioede zijt/heydenschelic leeft/
eñ niet Joetschlic waerom dwinckt ghy
dan die heyden/Joetschelic te leuen/hoe
wel wi ioedẽ vã naturẽ/nyet sondaers
wt dẽ heyden en zijn Nochtans want wi

weten/dat die mensche doir die wercken
der wet/nz rechtuaerdich en wert/mair
doir dat geloue aen Jesu christo/sõ hebbẽ
wi oock aen Jesum christum ghelooft/op D
dat wi gerechtuerdicht souden werden/
doir dat geloue aen Jesu christo/eñ nyet
door dye wercken der wet

Daer omme en wert geẽ vleesch/door
die wercken der wet gherechtueerdicht/
maer soudẽ wi dye daer soeckẽ door chris-
tum gerechtueerdicht te wordẽ/ooc noch
selue sondaers geuondẽ werdẽ so en had
dẽ wi van christo nyet meer dan sonden/
Maer dat si verre/Ist dat ic dat/dat ic ge-
broken hebbe weder om timmere/so ma
ke ic mi seluẽ tot eenẽ ouertreder/maer
ic bẽ der wet/door die wet gestoruẽ/op dat
ic gode leue Jc bẽ mz christo gecruist/ende
ic leue/nochtãs nu niet ic/Maer christus
leeft in my/wãt wat ic leue indẽ vleesche
dat leue ic int gelooue des sone gods/die
my lief gehadt heeft/ende hẽ seluen voor
mi ouer ghegheuen heeft Ick en werpe
die genade gods niet wech/Want ist dat
door die wet gerechtichept comt/so is cri-
stus te vergeefs gestoruen

Dat.iij.Capittel A

O ghi onuerstandighe galaten/wye
heeft v betoeuert/dat ghi der wair
heit niet ghehoirsaem en sijt/den welkẽ
Christus Jesus voor die ooghen betoont
is/dat hi onder v ghecruyst si/Dat wil ic
alleen van v leerẽ/Hebt ghy den gheest
door die wercken der wet/of door dye pre
dicatie vanden gheloue ontfanghẽ/sijt
ghi also onuerstandich Inden geest hebt
ghi begost/wilt ghi dã nu int vlees voort
varẽ. Hebt ghi dan so vele te vergheefs
geleden/ist anders te vergeefs Die v nu
den gheest gheeft/ende doet sulcke dadẽ
õder v/doet hijt door die werkẽ der wet
of door die predicatie des gheloofs/gelijc
Abraham gode heeft ghelooft/ende het
is hem gherekent voor ghererhticheit zo
bekẽnet ghi ymmer nu/dat dye daer zijn
vanden geloue/dat zijn Abrahams kin
deren

B Die scriftuer heeft dat te voorẽ versien dat god die heyden door tgheloove recht veerdiget/Daer omme vercondiget si Abrahe/in v saet sullẽ alle heiden ghebenedijt werdẽ/also werdẽ nv/die daer sijn vã den geloove/gebenedijt mettẽ gheloovigen Abraham/Wãt alle die met der wet werckẽ ommegaẽ/die sijn onder die vermaledidinge Wãt daer staet gescreven/ Vermaledijt si alle man/die niet en blijft in alle dien/dat gescrevẽ is in desen boec der wet/dat hijt doe/Wãt dã niemãt door die wet gerechtveerdicht en werdt voor god/zo ist opẽbaer/dat de gerechtige door tgeloove levẽ sal/Die wet en is geẽ gheloove/maer die mẽsce dyese doet/sal daer door levẽ.Christus heeft ons vander vermaledidinghe der wet verlost/doen hy eẽ vermaledidinge voor ons waert/wãt daer staet gescrevẽ Vermaledijt is al die gene/die aent hout hangt/op dat die gebenedide Abrahe onder die heydẽ soude comẽ/in christo Jesu/eñ dat wi den beloef den geest:also soudẽ ontfangẽ/door tghe loove.

Aba/ij/a/ Roma/Jr leui/rvi/c:

deu/rxi/d

15 A Lieve broeders/ic wil na mẽscelijcker wisen sprekẽ mẽ en veracht doch eẽs mẽscẽ testamẽt niet(alst bevesticht is)ende men doet daer ooc niet toe/nv is pymmer die beloofte Abrahe eñ sinẽ sade toe ghesept/Hi en sept niet in dyesadẽ/als in velen/maer als in eenẽ/eñ door v saet/dwelke is Christus Maer ic segge daer af/dat testament/dat van gode bevesticht is op christum/en wert niet wech genomẽ/dat die beloofte op soude houdẽ door die wet/ die welcke gegevẽ is/over vyer hondert eñ dertich iaer daer na/Want waert dat die erffenisse door die wet verworvẽ worde/zo en worde het niet door dye beloofte gegevẽ/Mer god hevet Abrahe door die beloofte vry gescinct

Wat sal dã die wet?Si is daer toe gedaen/dat des overtredẽs meer soude werdẽ/tot dat het saet quame/diẽ die beloofte gesciet is/eñ is over gerepet vãdẽ inghelen door die hãt des middelaers/een middelaer en is niet eens eenigẽ middelaer/

Maer god is eene/Hoe?is die wet dã teghen gods beloofte/dat si verre/waert dat een wet ghegheven ware/dye daer levendich conde maken/so quame die ghe- D rechticheit warachtelic vander wet/mer die scrifture hevet al onder die sonde besloten/op dat die beloofte soude comẽ wt tgeloove aen Jesum christum ghegheven den ghenen dye daer gheloven/Maer eer dan het gheloove quam /Soo worden wi onder die wet verwaert/eñ ghesloten op dat geloove/dat daer gheopenbaert soude werden.

Also is dye wet onse dwangmeester gheweest/op Christum/dat wy door dat gheloove rechtvaerdich souden werden maer nv dyt ghelove gecomen is/en zijn wi niet meer onder den dwangmeester/ want ghi sijt alle gods kindere door tgeloove aen christo Jhesu/ Wandt hoe vele uwer ghedoopt sijn/ dye hebben Christum aengedaẽ/Hier en is geẽ iode noch griecke/Hyer en is gheene knecht noch vrye Hier en is geen man noch wijf/wãt ghi sijt altemale eene in christo Jesu.mer sijt ghi christus/zoo sijt ghi pymmer Abrahams saet/ende na die beloofte/erfghenamen.

Dat.iiij. Capittel

Ic segge also lange als die erfgename een kint es/so en is onder hem A eñ eenẽ knecht geen onderscept/al es hy wel heere alder goden/mair hi onder die momboors eñ regeerders totten bescepden tijt vandẽ vader toe/Also wi oec/doẽ wi kinderẽ warẽ/warẽ wi gevangen onder dye wtwẽdige insettingẽ/Mer doen dien tijt vervult wert/seynde God sinen sone/die daer geborẽ is van eenen wive/ eñ onder die wet gedaẽ/op dat hi die/dye onder die wet warẽ/verlossen soude/dat wi die kinderscap soudẽ ontfangẽ/Want ghi dã kinderẽ sijt/zo heeft god sinẽ geest gezondẽ in v hertẽ/die roept Abba lieve vader/also en is nv hier geẽ knecht meer maer inckel kinderẽ/eñ sijnt kinderẽ/so sijnt ooch erfghenamen gods door christum

B Maer ter tijt doen ghi god niet en kẽ-
den/diende ghi dien/die van naturẽ geẽ
goden en ſijn/Maer nu ghy god bekent
hebt(ia vele meer vā god bekent ſijt/hoe
keerdet ghy v dan omme/weder tot den
brooſten eñ behoefliken inſettinghẽ/den
welken ghi vā nieus aen/dienẽ wilt/ghi
houdet dagẽ eñ maendẽ eñ feeſtẽ/eñ iair
like tiden/Ic vreeſe/dat/dat ic meſtien/te
vergeefs aen v ghearbeit en hebbe/Sijt
doch gelijc ic/wāt ic bẽ gelijc ghi

Lieue broeders(ic bid v)ghy en hebt
mi gheen leedt gedaẽ/wāt ghi weret/dat
ic v in brooſcheit na dẽ vleeſce/dat euāge-
lion gepredict hebbe/ten eerſtẽ male/eñ
mine aenuechtingen/dye ic leet nae den
vleeſce/die en hebt ghi niet veracht noch
verſmaet/maer als eenẽ ingel gods ont-
fangt ghi mi/ya als Jeſum chriſtum/hoe
waert ghi doen ter tijt alſo ſalich? Ic ben
uwe getuyge/waert dat mogelick waer
geweeſt/ghi hat uwe oogen wt getrockẽ
eñ mi gegeuen/Ben ic dan alſo uwe viāt
gewordẽ/dat ick v die waerheit voor hou
de?

C Si ſijn eernſtich om v/niet fijn/maer
ſi willen v van my afuallich maken/dat
ghi om hen eernſtich ſout ſijn/Ernſtelijc
na volgen is goet/alſt altoos geſcyet om
dat goede/eñ niet alleen als ic tegenwoor
dich bi v ben

Mijn lieue kinderẽ/die ick anderwerf
met benauthept bare/tot dat chriſtus in
v een geſtelte crige/ic wilde dat ic nu bi v
ware/eñ mijn ſtemme veranderẽ conde
want ic ben verſtoort aen v

Segt mi/ghi die onder die wet zijn wilt
en hebt ghi die wet niet gehoort/wāt daer
D ſtaet geſcreuẽ/dat Abrahā hadde twee zo
gene/xvi/ nen/eene vander maerten/den anderen
eñ/xxi/a vander vrijer/Maer die vander maerde
was/is na den vleeſce geboren/maer die
vander vrijer is door die beloofte geberen
Die woorden bediedẽ wat/want deſe wi
uen ſijn die twee teſtamentẽ Deene van
den berch Sina/die ter knechtſcap baert
die welcke Agar is/Wandt Agar heet in
Arabia/den berch Sina eñ hy ſtreckt tot
Jeruſalem toe/dat te deſer tijt is/ende en
is niet vry met ſinẽ kinderen

Maer dat Jeruſalem dat daer bouẽ is Isa/liiij/a
dat is die vrije/dye is onſer alder moeder
Want daer ſtaet geſcreuẽ Sijt vrolic ghy
die niet en baert/eñ breect hier voor ghy
die niet zwaer van kinde en gaet/wandt
dye eenſame heuet vele meer kinderen
van die den man heeft/Maer lyeue broe-
ders wi ſijn na Iſaac/kinderẽ der beloof-
ten

Maer gelijc als te dier tijt/dye na den gene/xxi a
vleeſch geboren was/veruolchde dẽ ghe
nen die na den geeſt geboren was/Alſoo
gaet het nu oock toe/Maer wat ſeyt dye
ſcriftuere/Stoot die maert wt met harẽ
ſone/wandt der maerten ſoon en ſal niet
eruen/metten ſone der vrijer/So en zijn
wi nu lieue broeders/niet der maertẽ kin
der/maer der vrijer. A

Dat.v. Capittel

Soo blijft nu ſtaende inder vryhept/
daer ons chriſtus mede beurijt he
uet/eñ en laet v niet weder omme in dat
knechtſcappige ioc verbijnden/Siet/ick
Paulus ſegge v/iſt dat ghi v laet beſnidẽ
zo en is v chriſtus niet oorboorlick/Ander
werf getuyge ic eenẽ yegeliken menſce/
die hem laet beſniden/dat hi noch der ge
heelder wet ſculdich is/eñ ghi ſijt af ghe-
uallen van chriſto/wanneer ghi door dye
wet rechtueerdich wilt werden/eñ hebt
der genaden gemiſt/maer wi verrwach B
ten inden gheeſt des hoops/dat wy door
tgelooue rechtuaerdich zijn/want in cri-
ſto Jeſu en geldet noch beſnijdinge/noch
voorſlof yet/maer die liefde die door tge-
looue werct. Ghi liept fijn/wie heeft v op
gehouden/der waerheit geen gehoor te
geuen? Sulcke wijſmakinghe en is niet
van diẽ die v gheroepen heeft/Een wey-
nich deeſſems verſuert dat geheel deech

Ic betrouwe mi tot v inden heere/dat
ghi niet āders geſint en ſult zijn Voort wie
v verſtoort/die zal zijn oordeele dragen hy
ſi wie hi wille/Lieue broeders/iſt dat ic die
beſnijdinge noch predike waeromme lij-
de ic dan veruolginge/ſo hadde die arger
niſſe des cruys opghehouden Oft God
wilde/dat ſi oock wtgheroept wordẽ/die v
verſtorẽ Maer ghi lieue broeders ſijt tot
ter vrijheit geroepen/alleene ſiet toe/dat

ghi die vrijheit dē vleessche geen ruymte
en laet werdē/maer doir die lief de dient
die eene den anderen Want alle wetten
werden in eenen woorde veruult In diē
Hebt uwen naesten lief/ghelijc v seluen.
Maer ist dat ghi v onder malcāderen bi-
tet/eñ etet/soo siet toe dat ghi niet onder
malcanderen verteert en werdet

Maer ic segge daer af/Wandelt inden
gheeste/so en sult ghi die lusten des vlee
sches niet volbringhen/want dat vleesch
ghelustet teghen den gheest/eñ den gee
ste ghelustet tegen dat vleesch/Die selue
sijn tegen malcanderen:also dat ghi niet
en doet/wat ghi wilt/wandelt ghi inden
geest/so en sijt ghi niet onder die wet/die
werken des vleeschs sijn openbaer/als
daer sijn/ouerspele/hoerderie/onreynic-
D heit/weeldicheit/afgoderie/toeuerie/vi-
antscap/kijuagie/benidinge/gramscap/
stridinge/tweedracht/secten/haet/moort
dronckēscap/ouertollige brasserien/ende
dier ghelijcken/van welcken ic v te vorē
ghesept/hebbe/eñ voorsegghe noch/dat
die sulcs doen/en sullen dat rijcke goods
niet beeruē Maer die vrucht des geests
is/lyefde/bliscap/vrede/lanckmoedicheyt/
vriendelicheit/goedertierenheit/gelove.
sachtmoedicheit/cuysheit/dye welcke so-
danige zijn/teghen die en is die wet niet/
Maer die welke Christijs zijn/die hebbē
haer vleesch gecruyst/metten lusten eñ
begherlicheden

Dat.vi.Capittel

A Ist dat wi inden geest leuen so laet
ons ooc inden geest wandelen/en
laet dier ydelder eeren nyet gierich zijn/
onder malcanderē te ontstellen/eñ te ha
ten/Lieue broeders/ist dat een mensche
eenich tijt vā eenen gebrer verhaest wer
de/so onderwijst hem met sachtmoedigē
geest/ghi die geestelic zijt/Eñ siet op v sel
uen/dat ghi ooc niet getemteert en wert
Deene draghe des anders lasten/eñ soo
sult ghi dye wet christi veruullen/Ist dat
hem yemant laet dunckē dat hi yet si/so
hi doch niet en is/die bedriecht hem seluē
Een yegelic proeue zijns selfs werck/eñ
alsosal hi dan aen hem seluen roem heb-
ben/eñ niet aen eenen anderen/Wandt

elck sal sinen last dragen B

Maer die met den woorde onderwesen
wert/die deele mede alderleye goet/diē
die hem onderwijst. En doolt niet/God
en laet hem niet bescimpen/Wandt wat
die mensche saeit/dat sal hi oogsten/Wie
op dat vleesch saeit/die sal vandē vleesch
dat verderuen oogstē/Maer wie op den
geest saeit/die sal vanden geest dat eewij
ge leuen oosten/Laet ons goet doē sonder
verdriet Wandt tot zijnder tijt sullen wy
ooc sonder ophouden oogsten Als wy dā
nu tijt hebben/so laet ons goet doen aen
alle menschen/maer aldermeest aen des C
geloofs gesinde

Siet/met hoe vele woorden heb ick v
gescreuen met eygender hant/Die daer
wel willen ghebaren inden vleesche/die
dwingen v te besniden/alleen dat si niet
metten cruce christi veruolcht en souden
werden/Want ooc si selue/die hen besnij
den laten/en houden die wet nyet/maer
si willen dat ghi v besnijden laet/op dat si
vā uwē vleesch beroemen moghē Maer
het si verre van mi/te roemen/dan alleē
vanden cruce ons ons heeren Jesu cristi
doir welken mi die werelt gecruyst is eñ
ic der werelt/Want in christo Jesu en gel D
det noch besnijdinghe/noch voorhuyt/
maer een nieuwe creature Eñ hoe vele
dat na desen regel wandelen/ouer dye si
vrede eñ ontfermherticheit/eñ ouer diē
Israels Gods Voortaē en make mi nye-
mant meer moeyte/Want ic draghe/dye
litteekenen des heeren Jesu aen mijnen
lichaem/Dye genade ons heeren
Jhesu christi/si met uwen
geest/lieue broe-
ders A-
mē

Eynde totten Galaten

D

Die epistel pauli totten Ephesien

Dat.I.Capittel.

A Paulus een Apostel Jesu christi/doir dẽ wille Gods/dẽ heiligẽ tot Epheso/eñ dẽ ghelouighẽ aẽ cristo Jesu

¶ Ghenade si met v eñ vrede vã gode onsen vader/eñ dẽ heere Jesu christo.

Gebenedijt si God/eñ die vader Jesu christi/die ons gebenedijt heeft met alderley geestelike benedidinge/indẽ hemelscẽ wezẽ doir cristũ/gelijc hi ons vercoren heeft/doir dẽ seluẽ/eer der werelt gront geleget was/dat wi heilich eñ onstraeflic voor hẽ inder liefdẽ soudẽ zijn/eñ heeft õs geordineert totter kintscap/tegẽ hẽ/wir Jesum cristũ/na dẽ welbehagẽ/zijns willẽs/tot lof der heerlicheit zijnder genadẽ doir welke hi ons aẽghename heeft ghemaect inden beminden

Aẽ welkẽ wi hebbẽ ope verlossinghe
B doir zijn bloet/te wetene die vergeuinge der sondẽ/na dẽ rijcdõ zijnder genadẽ/die welke hi ouergescuddet heeft op õs/wir alderlei wijsheit eñ voorsichtich; eñ heeft ous latẽ wetẽ/die verholẽtheit zijns wils na sinẽ welbehagẽ eñ heeft dat selue voorgeset doir hẽ/dat het gepredickt soude werdẽ/doẽ dẽ tijt vervult was/op dat alle dinc te samẽ beuaẽ soude werdẽ wir cristũ/beide dat indẽ hemel/eñ ooc inder aerdẽ is/ eñ hẽ ondertanich werde/doir welkẽ wi ooc tottẽ erfdeele ghecomẽ zijn wi die te vorẽ geordineert zijn na dat voornemen des geẽs/die alle dinc werct/na dẽ raet zijns willẽs/op dat wi eẽ wesen soudẽ vercrigẽ te loue zijnder heerlicheit/wi die te vorẽ op christum hooptẽ

Dies zijt ghi ooc/dair ghi gehoort hebt
C dat woort der wairheit/te wetene/dat Euãgeliõ vã uwer salichiet aẽ welc ghi ooc gelooft hebt zijt ghi versegelt gewordẽ met tẽ geeste der beloftẽ/dz is met dẽ heiligẽ geest/die welke dz pãt onser erffenissẽ is.

tot onser verlossinge/wi die zijn eygẽdõ zijn/te loue sijnder heerlicheit.

Daerõ ooc ic na diẽ ic gehoort heb/van dz geloue bi v aẽ dẽ here Jesu eñ vã uwer liefdẽ tot allẽ heilighẽ zo en houde ic niet op/te dãckẽ voir v/eñ gedincke uwer in minẽ gebede/dz die god õs herẽ Jesu cristi/die vader der heerlich;/gaue v dẽ geest der wijsheit eñ der opẽbaringe tot zijns selfs kẽnisse eñ verlichte die oogẽ uws verstãts/dz ghi bekẽnẽ muecht/welke daer D
si dẽ hope ws roeps/eñ welke si dz rijcdõ des heerlikẽ erffenisse/aẽ sinẽ heiligẽ eñ welke dair si die ouergaẽde grooth; zijnder cracht aẽ õs/wi die gelooft hebbẽ na der werckinge zijnder machtiger sterch; die welke hi gewracht heeft in cristo/wẽ hi hẽ vã dẽ doodẽ verwect heeft/eñ geset tot zijnder rechter hãt/int hemelsce wesen ouer alle vorstdomme/ghewout/macht/ heerscapie/eñ al wat ghenoẽt mach werdẽ nz alleẽ in deser werelt mair ooc inder toecomẽder eñ heeft alle dingẽ õder sine voetẽ gedaẽ/eñ heeft hẽ geset voor alle dingẽ/tot eenẽ hoofde der gemeintẽ/welke dair is zijn lichaẽ eñ die volheit dies/die alle in allen veruult Dat.ij.Capittel

Ende ooc v/dẽ ghi doot waert/door gebrekẽ eñ zõdẽ/in welkẽ ghi voortijts gewãdelt hebt/na dẽ lope deser werelt eñ na dẽ vorste der ouerh;/die inder lucht regneert/te wetene na diẽ gheeste die zijn werc heeft/in dẽ kiderẽ des õgeloefs onder welkẽ wi ooc alle voortijts/õse wãdelige gehat hebbẽ/mz lustẽ õs vleeschs eñ dedẽ dẽ wille des vleeschs eñ des verstãts/eñ warẽ ooc kinderẽ der grãscapẽ van natueren/gelijc als die andere A

Mair god die dair rijc is/vã õtfermherticheit/doir sine grote liefde/dair mede hi õs bemint heeft/dẽ wi doot warẽ indẽ zõdẽ/heeft hi õs mz cristo leuẽdich gemaect B
wãt wt genadẽ zijt ghi salich gewordẽ eñ heeft õs met hẽ verwect/eñ met hẽ geset in dat hemelsce wezẽ/doir Jesum cristũ/ op dz hi toonẽ zoude indẽ toecomẽdẽ tidẽ die ouergaẽde rijcdõmẽ zijnder genaden mz zijnder vriẽdelich; ouer õs/doir Jesum cristũ/wãt wt ghenadẽ zijt ghi salich ghewordẽ/wir dz geloue eñ dz selue niet wt v

Het is Gods gaue/niet wt dē werckē op
dat hē niemāt en beroem e Wāt ghi zijt
C zijn werc gescapē/doir Jesum christū tot
goedē werckē/tot welkē ons God te vo.
rē bereyt heeft/dat wi daer inne wādelē
souden

Daeromme ghedinct dat ghi die voor
tijts geweest zijt heydē na dē vleesce/eñ
diē voorhuyt genaēt wordet/vā diē die ge.
naēt zijn die besnijdinge na dē vleesche
die metter hāt gesceit/dat ghi ter seluer
tijt/sonder cristo waert/daer omme ghi
vreēde gehoudē waert/vāder borgerscap
Israel/eñ waert gastē indē testamēte der
beloofte Daerō ghi genē hope en hadt/
eñ waert zōder God in die werelt/mair
nu ghi die in cristo zijt/eñ voortijts verre
geweest/zijt nu na gewordē doir dz bloet
D christi

Wāt hi is onse vrede/die wt beydē/eē
heeft gemaect/eñ heeft afghebrokē dye
middel wāt/die dē tuyn tusschē ons was
te wetene die viātscap/daer mede/dat hi
doir zijn vleesce wech heeft genomē/dye
wet ď gebodē also verre als si scriftelic be
uaē warē/op dz hi wt twee eenē nieuwē
mensce soude sceppen/om in hē vrede te
makē/eñ dat hi beide versoenē soude mz
gode in eenē lichaem/doir dat cruce/eñ
heeft viantscap gedoodet doir hē seluen
eñ is gecomē/heeft vercondicht int euā.
gelio/dē vrede v/ghi die verre waret/eñ
dē genē die na warē/Wāt doir hē hebbē
wi dē toegāc alle beyde in eenē geest/tot
ten vader

So en zijt ghi nu niet meer gasten eñ
vreēdelingē/maer borgers met dē heili.
gē/eñ huis gesinde Gods/ghetimmert
op dē grōt der apostolē eñ der prophetē
daer Jesus cristus dē hoecsteē is/op wel.
kē(welker hāde timmeragie/in malcan
derē geuoecht wert/die wascht/tot eenē
heiligē tēpel indē here/op welkē ghi ooc
mede getimmert werdet tot eē der woē
stede Gods indē geest

A Dat.iij.Capittel.

Om deser sakē wille/ick Paulus die
gheuāgene om Jesus cristus wille/
voor v heydē/Na diē ghi gehoort hebt vā
dē ambacht der genadē/die mi gegeuen
is aē v(wāt mi is cont gedaē dese verho.
lentheit doir openbaringe/ghelijc ic daer
bouē gescreuē hebbe opt corste/daer aē/
ist dat ghijt leset merchen muecht/mijn
verstāt aē die verholētheit cristi/het wel
ke niet conten is gedaē indē voorledē tij
dē/der mēscē kinderē/als het nu geopen
baert is sinē heiligē apostolē eñ prophe.
tē door dē geest/Dat die heydē soudē zijn
mede erfgenamē eñ medelinich/eñ me.
de genotē zijnder beloofte in cristo/door
dat euāgeliō/dies ic eē dienaer gewordē
bē/na der gauē wt der genadē Gods/die
mi gegeuē is/na die werckinghe sijnder
cracht B

Mi dē alderminstē onder alle heyligē
is gegeuē/dese genade onder die heydē
om te vercōdighē die ongrondelike rijck
dōmē cristi/eñ te verlichtē alle menschē/
welke daer si die gemeynscap der verho
lētheit/die vander weerelt tot hier toe v
borgē geweest is in gode/die alle dingen
gescapē heeft/doir Jesum cristū op dz nu
cōdt soude werdē/dē vorstēdōmē eñ ouer
heidē indē hemel/aē der gemeyntē/dye
menichfuldige wijsheit die god geeft na
dat opsette vander weerelt herwaerts/
het welke hi bewesen heeft in cristo Jesu
onzē heere/doir welkē wi vrijheit eñ toe
ganc hebbē/indē betrouwē doir dat gelo
ue aē hē/Daer omme bid ic dat ghi niet
luesich en werdet om mijnder tribulaci
en wille/die ick voor v lide/die welke v ee
nē prijs sijn C

Om dies wille buyge ic mijne knyē te
gē dē vader ons heerē Jesu cristi/dye de
rechte vader is/ouer allet wat vad heet
indē hemel eñ opter aerdē/dat hi v geue
na diē rijckdōme zijnder heerlicheit met
cracht sterc te werdē/doir sinē geest aē dē
inwēdigē mēsce/eñ christū te wonē doir
dat geloue in uwē herten/eñ doir die lief
de ingewortelt/eñ gegront te werdē op
dat ghi vermuecht begripē met allē hey
ligē/welke daer si die breide/eñ die lēgde
eñ die diepte/eñ die hoochte/ooc te bekē
nē die liefde cristi die doch alle kēnisse te D
bouē gaet/op dat ghi veruult werdet mz
alderley Gods volheit

Maer die daer cā wt ouervloet doē/allet

dat wi biddē of verstaē/na die cracht/die
daer werct in ons/Diē si prijs inder ghe
meyntē die in cristo Jesu is/tot alder tijt
vā eewicheit tot eewicheit Amen

Dat.iiij.Capittel.

A Soe vermane ic Paulus geuāgen
inde heere/v nv/dat ghi wandelt
gelijc het uwē roepe betaemt/daerinne
ghi geroepē sijt/met alder ootmoedich.
heit eñ sachtmoedicheit/met lanckmoe.
dicheit/eñ verdraecht deene dē anderē
inder liefdē/eñ sijt nernstich te behoudē
die eenicheit indē geeste/doir den bandt
des vreeds/Een lichaem/eñ eenen geest
gelijc ghi oor geroepē sijt/op eenderley
hopinge ws roeps/een heere/een gelo.
ue/een doopsel/een God eñ vader onser
alder/die daer is bouē ons allen/eñ door
B ons allē/eñ in ons allē
Aenē yegelikē onder ons is gegeuen
roẏ/ die genade/na die mate der gauē christi
daerom seyt hi/hi is opgheuaren in dye
hoochte eñ heeft die geuāckenisse geuā.
gē gelept/eñ heeft dē mēscē gauē gege.
uē/Dat hi opgeuarē is/wat ist dā dat hy
eerst is nedergheuaren in dye onderste
plaetsen der aerdē/die nederwaerts ge
uarē is/dat is die selue die op geuarē is/
ouer alle hemelē/op dat hijt al veruullē
soude

C Eñ hi heeft sommige tot Apostolē ge
set/sommige tot prophetē/zommige tot
Euāgelistē/zōmige tot heydē eñ leraers
dair mede die heiligē alte samē geuoecht
wordē/doir gemeynē dienst te beterē dz
lichaē cristi/tot dat wi alle die een dē an.
derē die hātreyckē/tot eenderley ghelo
ue/eñ kēnisse des soons Gods/een volco
mē mā werdē/die daer si inder matē/des
volcomē oudertoms cristi/op dat wi niet
meer kinderē en zijn/eñ ons latē waeyē
eñ wyegē vā alderley wijnde der leerin
gen/doir scalcheit der mēscē/eñ costelike
loesheit daer mede si tot ons sluppē om
ons te verleydē
D Maer laet ons op recht zijn inder lief.
den/eñ wassē in allē stuckē/aē diē/die dz
hooft is cristus/wt welkē dat gehele lich
aē te samē geuoecht/eē lit aē dāder hāt

doir alle instellinge/daer doir deē dē an.
derē hātreyckinge doet/na dē werc eēs
yegelijkē lids/in zijnder matē/eñ maect
dat dat lichaē wascht/tot zijns selfs bete
ringe/eñ dat allet inder liefden

So segge ic nv/eñ getuyge/in dē hee
re/dat ghi niet meer en wandelt gelijck E
die andere heyden wandelen/inder ydel
heit haers sins/die verduystert zijn in ha
rē verstandt/eñ zijn verureemt vanden
leuen dat wt gode is/doir die onwetent
heit die in hen is/doir die blijntheyt haers
hertē/die welké/wandt si verkeert zijn/
zo hebben si hen seluen ouergegeuen der
wellusticheit alsodat alderley onreinich
heit haer werckinghe in hen heeft met
der giericheit/maer ghi en het cristum
also niet gheleert/ist dat ghy anders vā
hē gehoort hebt eñ in hē geleert zijt gelijc
in Jesu eē op recht wesen is

So legt nv vā v af/na die voorledene
wandelinge/den ouden mensce/die wt F
lusten der dolingen verderft/Maer ver
nieut v indē geest ws gemoets/eñ trect
aen den nyewen mensce die na gode ge
scapen is/in op rechter gerechticheit eñ
heilicheit Daeromme legt af die luege.
ne/eñ spreect die waerheit/een yegelick
met sinen naesten/wānt wi onder malcā.
derē ledē sijn Wert gram/eñ en sondicht
niet/En laet die sonne niet ondergaen psal/iiij
ouer uwe tornicheit/en geuet den laste.
raers oor geen ruymte Wye ghestolen
heeft/dye en stele nyet meer/maer hi ar.
beide eñ doe mettē handen wat behoor.
lics/op dat hi hebbe te geuē den behoeuē
den

En laet geen vuyl gheclap wt uwen
monde gaen/maer wat nuttelick es ter
beteringe/daert noodt doet/dat het oor. G
boirlic si om horen eñ en bedroeft niet dē
heilighē geest Gods/daer mede ghi ver
segelt zijt op dē dach der verlossinge Alle
bitterheit/eñ verbolgentheit/eñ toornic
heit/eñ geroep eñ lasteringe si verre vā
v/met alre boesheyt/maer zijt onder malcā.
derē vrientelic: hertelic eñ vergeuet deene dē

anderē/gelÿc als God v vergheuē heeft
in christo Dat.v.Capittel.

A SO zÿt nv Gods nauolgers als die
lieue kinderē/eñ wādelt inder lief
dē/gelÿc als cristus ons bemint heeft/eñ
hē seluē ouer gegeuē voor ōs/tot eē offer
hāde eñ gaue/gode tot eenē soetē ruec̃k/
Hoerderie eñ alle onreynicheit/of gieric
heit en laet niet vā v geseit werdē/gelÿc
dē heiligē betaēt/noch scādelike woordē.
eñ sotte clapperie.eñ gecberie eñ wat hē
niet tot der saken en rÿmet/Maer vele
meer dācsegginge/Wāt dat zult ghi we-
tē/dat geē boeleerder/noch onreinighe/
noch geirighe(welke is een afgoods die
naer)erffenisse en heeft indē rÿke christi
eñ Gods/En laet v niemādē verleyden
B met vergeefschē woordē/Wāt om deser
wille coēt die grāscap Goos ouer die kin
derē des ongeloofs/daerō en sÿt ghi niet
haer mede genoetē/wāt ghi waret voor
tÿts duisternisse/maer nu zÿt ghi eē licht
inden heere

Wādelt gelÿc die kinderē des lichts/
Die vruchte des geests is/alderley goe-
dertierēheit eñ gerechticheȝ eñ waerheit
eñ proeuet wat daer voor Gode welbe-
haechlic si/eñ en hebt geē ghemeynscap
mettē onuruchtbarē werckē der duister
nisse/maer straeftse vele meer/Wāt wat
heymelic vā hen gesciet/dat is oec scāde-
lic/te seggē Allet wat vādē licht gestraeft
wert/dat wert opēbair Eñ allet wat opē
baer wert/dat is licht Daerō seyt hi/ont
C waect ghi die slaept/eñ staet op vādē doo
Isai/lx/a/ dē zo sal v christus verlichtē

So siet nu toe/hoe ghi voorsichtelick
wādelt/niet als die onwÿzē/maer als die
wÿsen/eñ losset dē tÿt/wāt het is boesen
tÿt Daerom en werdet niet onuerstan-
D dich maer verstādich wat daer des hee-
ren wille si/eñ en suypt v niet vol wÿns/
daer eē ongeordineert wezen wt volcht/
Maer werdet vol geests ende spreeckt
onder malcanderen van psalmen ende
lof sanghē/eñ geestelike liedē/singhet eñ
spelet dē heere/in uwē herten/ende seg
get altÿt dāc voor alle mēschē gode dē va
der/indē name ons heerē Iesu christi/eñ
zÿt onder malcāderē onderdanich inder

vreesen Gods E

Die wÿuē moetē onderdanich zÿn ha
rē mānē als dē heere/Wāt die mā is des
wÿfs hooft gelÿc als christus oec dȝ hooft
der gemeintē is/eñ hi is zÿs lichaēs gezōt
maker Eñ gelÿc nu die gemeynte cristo
onderdanich is/also oec die wÿuē haren
mannē in allē dingē/Ghi mānē bemint
v wÿuē/gelÿc als cristus dye gemeynte
bemint heeft/eñ heeft hē seluē voor hair F
gegeuē/op dat hise soude heiligē eñ heef-
se gereinicht doir dȝ water bat int woort
op dat hi hē daer soude stellē eē heerlike
gemeynte/die niet en hebbe eenige vlec
ke noch rumpele/of dies yet/maer dat si
heilich eñ onstraeflic si

Also sullē die mās haer wÿuē oock be
minnē als haer eygene lichaēmē Wie zÿ G
wÿf lief heeft/die bemint hē seluē Want
niemant en heeft oopt sÿn eygē vleesch
ghehatet/maer hi voeydet eñ voeystert
dat/gelÿc als oec die heere die gemeinte
Wāt wi zÿn ledē zÿns lichaēs eñ vā sinē
vleesche eñ vā sinē ghebeente Om dies
wille sal een mēsce vader eñ moeder ver
latē eñ sinē wÿue aēgehāgē/eñ twee sul-
lē eē vleesch zÿ die verholētheit is groot gene/ij/a/
Maer ic segge vā cristo eñ der gemeyn-
tē Doch ghi oec/een yegelic beminne zÿ
wÿf/als hē seluen/eñ dat wÿf vrese den
man Dat.vi.Capittel.

O Ghi kinderē zÿt gehoirsaē uwē ou- A
ders indē heere/wāt dat is behoor Exo/xx/b
lic/Eert v vader eñ v moeder/dat is dat
eerste gebot/dat eē beloofte heeft/Op dȝ
v wel ga/eñ lange leuet op der aerdē/eñ
ghi vaders en verwect v kinderen nyet
tot toornicheit maer voeytse op/inder on-
derwisinge eñ vermaninge aēdē heere
Ghi knechtē zÿt gehoirsaē uwē lichame
likē heerē/met vreesen eñ beuē in eēuul-
dicheit ws hertē/als cristo/niet met dieē-
te alleē voor oogē/als dē mēscē te behagē
maer als die knechtē cristi.dat ghi sulkē
wille Gods doet vā hertē met goetwillic
heit Laet v dunckē.dat ghi den heere die
net eñ niet dē mēscē/eñ wetet/wat goet
een yegelic doet.dat sal hi ontfaen vādē B
heere/Hi si een knecht of eē vrÿe Eñ ghi
heerē doet oec dat selue tegē hen/eñ ver

B later dat dieyghẽ/eñ wetet dat ooc uwe
heere inden hemel is/eñ voor gode en is
geen aensien der personen

Ten laetstẽ mijn broeders/betrachti
get u indẽ heere/eñ inder macht/zijnder
stercheit/trect aẽ/dat harnisch Gods/dat
ghi mocht bliuẽ staẽ/tegẽ dẽ listighẽ aen
loep des duuels Wãt wi en hebbẽ niet te
strijden met vleesch eñ bloet/maer met
vorstẽ eñ machtigẽ/met dẽ wereltregen
ten der duysternisse in deser werelt/met
dẽ geesten der boesheit onder dẽ hemel/
Om dies wille so aẽgrijpt dat harnisch
Gods/op dat ghi moecht wederstaen in
dẽ quadẽ dage/eñ in allen dingen bereyt
C zijn.

So staet nu/omgordet uwe lẽdenen/
metter waerheit/eñ aẽgetoghẽ metten
creeft der gerechticheit/eñ gescoept aen
uwe voetẽ met bereydinge des euãgeli-
ons vãdẽ vrede in allẽ dingẽ/eñ aẽgrijpt
dẽ scilt des gheloofs/met welken ghi wt
muecht blusscẽ alle vierige pilẽ des boos-
wichts/eñ dẽ helm der salicheit/neẽt aen
u/eñ dat zweert des geests/welke is dat
woort Gods/ Eñ biddet gestadelic in al-
le dat u toe comt met biddẽ eñ smekẽ in-
dẽ geesteñ waket daer toe met allẽ aen-
houdẽ eñ smeke/voor alle heylighen eñ
voor mi/op dat mi dat woort gegeuẽ wer
de/met vrijmodigẽ opẽdoẽ mijns mõts/
dat ic bekent mach makẽ die verholent-
heit des euãgelions/ouer welken ic dye
bootscap voere/inder ketenen/op dat ick
daer inne vrijlic handelẽ eñ sprekẽ mach
gelijc het behoort

Maer op dat ghi ooc wetet/hoe het mi
D mi staet/eñ wat ic make/salt u al cont doẽ
Tychicos mijn lieue broeder eñ ghetrou
we dienaer indẽ heere/dẽ welkẽ ick tot u
gezõdẽ hebbe/om des selfs wille/dat ghi
vernemẽ sout hoe het met mi staet/ende
dat hi uwe hertẽ trooste/Vrede si dẽ broe
derẽ/eñ liefde met geloue/vã God dẽ va
der eñ den heere Jesu christo/Ghenade si
met allẽ die daer lief hebbẽ onsen heere
Jesum christum/onuerderflick Amen

Eynde totten Ephesien

Den epistel pauli totten Philippen, sen

Dat.I.Capittel.

PAulus eñ Ti- A
moteus/knechtẽ Jesu cristi.
Allẽ heiligẽ in cristo Jesu
tot Philippen met dẽ biscopẽ
eñ dienaren

Genade si met u eñ vrede vã God on-
sen vader/eñ dẽ heere Jesu christo

Ic dãcke mijnẽ god/also dicwile als ic
uwer gedinc(dwelc ic altijt doe/in allẽ mi
nẽ gebede voor u alle/eñ doe dat ghebet
met bliscapẽ)ouer uwe gemeynscap aẽt
euãgelio/vãdẽ eerstẽ daghe aẽ/tot noch
toe/eñ bẽ des seluẽ in goedẽ betrouwen/
dat die in u dat goede werc begost heeft/
die salt ooc vol voerẽ tot aẽ dẽ dach Jesu
christi/gelijc het mi behoorlic is/dat ick in
dier matẽ vã u allẽ houde/Daerom/dat
ic u alle in mijn herte hebbe/als dye met
mi deelachtich zijn/der genadẽ in mijnẽ
bãdẽ/verantwoordinge eñ beuestinghe
des evangelions

Wãt god is mijn getuige/hoe mi na u B
allẽ verlanct vã grõde des hertẽ in Jesu
cristo/eñ aldair õme bid ic dat uwe liefde
ymmer meer eñ meer rijck werde/in al
derley kẽnisse/eñ in alderley ondervijn-
dinge/dat ghi proeuẽ muecht/wat dz bes
te si/op dat ghi loutter eñ onaenstotelick
zijt/op den dach Jhesu cristi/veruult met
vruchtẽ der gerechticheit/die daer comẽ
door Jesum cristũ tot dẽ prijse eñ lof gods

Maer ic laet u wetẽ/lieue broeders/dat
hoe het met mi staet/dat en is mair meer
tot voorderinge des euãgelijs ghebuert
Also dat mine bãdẽ vermaert gewordẽ
zijn indẽ geheelẽ recht huse/eñ bi alle mẽ
scẽ/eñ vele broeders/wt minẽ bãden be-
trouwẽ tot dẽ here genomẽ/dies te stout
ter gewordẽ zijn/dz woort te sprekẽ zõder
ontsicht/Sommige(tes waer)prediken
cristũ ooc om hate eñ twistinge/eñ zõmy

ge wt goeder meininge Die anderē ver
condigē cristū wt twistinge eñ niet lout.
terlic/wāt si meynē dat si een tribulatie
tot mijnē bandē sullē toe doē/maer dese
wt liefdē/wāt si weetē/dat ic totter verāt
woordinghe des euangelijs hier ligghe
C Maer wat is dā/dat cristus mair ver
condicht en werde in alder manierē/het
gesciede in rechter manierē/of toeuallic
so verblide ic mi nochtās daerinne/ende
wil mi ooc verblidē/Wāt ic weete dat my
dat selue ter salicheit gelucket doir uwe
gebet/eñ hātreyckinge des geests Jesu
cristi/gelijc ic eyndelic verwachte eñ ho.
pe/dat ic in geenderley stuc te scande en
sal werdē/maer dat met alder vrydicheit
gelijc als anders altijt also ooc nu cristus
groot gemaect werde aen mijnē lichaē/
Het si doir leuē of doir doot/Wāt cristus
is mijn leuen/ende steruen mijn gewin.
ne:

Mair wāt int vleesch te leuē/mi vrucht
baer is tot dē werckē/en is mi niet kōdt/
Het welke ic verkiesen sal/Wāt ic werde
met tweederley gedrongē/Ic hebbe lust
af te sceydē/eñ bi cristo te zijn/Het welke
ooc veel beter ware/maer het is noodsa.
keliker int vleesch bliuē/om uwēt wille
Eñ in goedē betrouwē weet ic/dat ic bli.
D uē eñ bi v allē zijn sal/tot vorderinghe eñ
tot bliscapē des geloofs/op dat uwē roē
rijc werde in christo Jesu/aē mi doir mij.
ne toecomst wederom tot v

Voert alleē weerdelic na dē Euāgelio
christi/op dat ic come eñ sie v/of hoere vā v
in minē afwesen/dat ghi gelijc wel staet
in eenē geeste eñ in eender sielē/eñ met
ons strijt ouer dat geloue des euāgelijs/
eñ v in genē wech en laet veruarē/vādē
wederpartijders/welcke hen een bewij
singhe der verdoemenisse is/maer v der
salicheit/eñ dat selue vā gode Want v is
gegeuē te doē/dat ghi niet alleē aē chris.
to en geloost/maer ooc om hem lijdet/eñ
hebt dē seluē strijt diē ghi aē my ghesien
hebt eñ nv van mi hoort

A Dat.ij.Caittel.

Es nv onder v/eenighe vermanin
ge/eenigē troost der liefdē is eeni
ge gemeynscap des geests/is eenige her
telijke liefde ende ontfermherticheit/so
veruullet mijn bliscap/dat ghi eēs moets
eñ sins zijt/ghelike liefde hebt/niet door
twist of ydel ere mair door die ootmoedic
heit achtet v onder malcāderē selue/ene
dē anderē ouerste/eñ een yegelick en sie
niet op dat sine/Maer op dat des ande.
ren is

Een yegelic si gesinnet/ghelijck Jesus
cristus ooc was/die welke/hoewel hy in
godliker gedaētē was/en heeft hijs niet
eenē roef geachtet/gode ghelijck te sine/
Maer heeft hē seluē verniet eñ die ghe.
daēte eens knechts aēgenomē/eñ is ge
wordē gelijc een ander mēsch/eñ aē ghe.
bare/als een mēsche gheuondē/heeft hē
seluē vernedert/eñ is gehoorsaē ghewor
dē totter doot toe/ya totter doot des cru.
cē/Daerom heeft hē God ooc verhoocht B
eñ heeft hē eenē name gegeuē/die bouē Hebre.ij.
alle namē is/dz indē name Jesu/hen bui.
gē soudē/alle die knien die inden hemel/ Esa/xliij/
eñ opter aerdē/eñ onder der aerden zijn
eñ dat alle tongē belijdē soudē/dat Jesus
cristus die heere si tot eenen prijs Gods
des vaders

Also mijn alderliefste/gelijc ghy altijt
gehoirsaē zijt geweest/niet alleē in mijn
der tegēwoordicheit/mair ooc vele meer
nv in minē afwesen/volbrengt uwe salich
hiet met vresen eñ beuē/Wāt het is god
die in v werct/beyde dat willē eñ dat wē
om dat hi een welbehagē aen v heeft

Doet alle dingē sonder murmurerin
ge/eñ verwerringe/op dat ghi sijt sonder
scult/eñ loutter/eñ Gods kinder ōstraeflijc/ Deu/xxxij/
felic/midden onder desen ongeslichtē eñ
verkeerdē ghesiachte/onder welkē ghy
schijnet/als een lichte sterre/in der wee.
relt/daer mede/dat ghi houdet dat woort
des leuens/mi tot eenē roem aēdē dage
christi/als ic die niet te vergeefs ghelopē
noch te vergeefs gearbeyt en hebbe/eñ
al ist dat ick gheoffert werde/op die offe.
rande eñ Gods dienst ws geloofs/so ver C
blide ick mi/ende verblide mi met allen/
verblijt ghi v ooc dies seluen/eñ verblij.
det v met my

Ic hope inden heere Jesu dat ic Timo
theon cortelic tot v sal seynden/dat ic ooc

goets moets si/als ick verneē hoe het mi
v staet Wāt ic en hebbe ghenē die so ghe
heelic mōns sins si/die so vā aerde voor v
sorghet/Wāt si soeckē alle dat hare/nyet
dat Jesu christi is/Eñ ghi weter dat hi be
proeft is/Wāt gelijc een kijnt den vader
heeft hi met mi gediēt aēdē euāgelio/dē
seluē hope ic/sal ick vā stondē aē seyndē/
als ic beuōdē hebbe hoe het met mi staet
Maer ic betrouwe indē heer/dat ic oock
selue corttelic comen sal

Ic hebt voor nootsakelic aengesiē den
broeder Epaphroditen tot v te seynden/
die mijn hulper eñ mede strijder/eñ uwe
D Apostel eñ mijnder nootdorst dienaer is
Wāt hi na v allē verlāghē hadde eñ was
hoochlic becōmert om dat ghy ghehoort
hadder/dat si cranc was gheweest Eñ hy
was tes maer/doot siec/maer God heeft
zijnder ontfermt/niet alleē zijnder/maer
oor mijnder/op dat ick nyet die een droef
heit ouer die ander en soude hebben

Eñ ic heb hem des te haester gesondē
op dat ghi hē siet/eñ weterom vrolic wer
det/eñ dat ic te min droefheits soude heb
bē so ontfanct hē nv inden heere met al-
der bliscapē/eñ hebt sulke in erē/Wandt
om des wercs christi wille/is hi den doot
so na ghecomen/doē hi zijn leuē cleyn be
dacht/op dat hi v gebrec aē mijnē dienst
veruullen soude.

Dat.iij.Capittel

A Voortaen lieue broeders verblijt
v indē heere/Dat ic v altoos een-
derley scriue/en verdriet mi niet/eñ maect
v dies te sekerder Siet op die hondē/siet
op die quade arbeiders/siet op dye vā eē
snijdinge/Wāt wi zijn die besnijdinghe/
wi die gode dienē indē gheeste/eñ beroe
mē ons vā christo Jesu/eñ en troostē ons
niet op dat vleesch/hoe wel ic oock hebbe
dat ic mi des vleesch vertroostē mocht/ist
dat hem een ander laet duncken/dat hy
hebbe dat hi hem des vleesch vertrooste
Ic vele meer die optē achstē dach besne-
dē hē/eene wt dē volcke vā Israel des ge
slachts Ben Jamin/een hebreeusche wt
den Ebreē/eñ na die wet/een phariseeus

na der naerstichheit een veruolgher der B
gemeyntē/na der ghererchticheit inder
wet/geweest onstraeflic

Maer wat nu ghewin was/dat hebbe
ic om christus wille voor scade gheachtet
Wāt ic achte het si al scade/om des ouer
gancs wille der kennissen Jesu christi mijns
heerē/om welcs wille ict aller voor scade
gerekent hebbe/eñ achte het voor drec/op
dat ic christū gewinne/eñ beuondē wer-
de in hē/eñ niet en hebbe die gerechtich
heit die wt der wet/maer die door dat ge
loue christi compt/te wetene die ghererch
ticheit die van gode compt/int ghelooue/
te bekennen hem ende die cracht zijnder
verrisenisse/eñ die ghemeynscap zijnder
lidenen/dat ic sinen doot heel ghelijc wer
de/of ick oock der verrisenisse vandē doo
den ghemoeten mochte

Niet dat ict nv ontfanghen hebbe/of C
nv volcomen si maer ic stae daer na/of ic
dat selue oock grijpen mochte/daer inne
ick ghegrepen ben van christo Jesu/Mij
ne broeders ick en scatte my seluen noch
niet/dat ict ghegrepen hebbe/maer een
segge ick/Ick vergheete/wat daer achter
is/eñ strecke mi/dat daer voor is/eñ stae
na die voorghesette mate/na die cleyno-
die/welke voorhout die roepinge Goods
van bouen her in christo Jesu/Hoe vele
onser nv volcomen zijn/die laet ons also
ghesinnet zijn/eñ sout ghi yet anders ge
sinnet zijn dat laet v gode openbarē/toch
daer toe wi tot noch toe ghecomen zijn/
so laet ons wandelen na eenen regel/eñ
ghelijc ghesint zijn

Volget mi lieue broeders/ende siet op D
die/die alsoo wandelen/ghelijck ghi ons
tot eenen voorbeelde hebt wāt vele wā
delē vā welkē ic v dicwile gheseyt hebbe
maer nv seg ic oock met weenen/die viā
den des cruys cristi/der welker eynde is
die verdoemenisse/ende dien/den buyck
een Godes/ende haer eere tot scanden
werdt/der gheender dye aerdtschelick
ghesint zijn Maer onse borgherscap
is inden hemel Van waer wi oock ver
wachten den salichmaker Jhesum

christum des heren/die welcke sal verclā
ren dat lichaẽ onser nietheit/dat het heel
gelijc werde den lichame zijnder claerh;
na der werckinge/daer hi hẽ oock mede
alle dingen can onderdoen

Dat.iiij.Capittel.

A Also mijn lieue eñ gewẽschte broe
ders/mijn blijscap eñ mijn crone
blijft also indẽ heere staen/Die Euodian
vermane ic/eñ dye Syntychen vermaẽ
ic/dat si eens sins zijn/Ja ic bidde oock v/
mijn aerdige gade/neemtse tot v/dye te
samẽ met mi gestredẽ hebben/ouer den
euāgelio met Clemẽt eñ dẽ anderen mij
nen hulppers/der welcker naemen zijn
inden boec des leuens/Verblijt v inden
B heere/alle tijt/eñ anderwerf segghe ick/
verblijdet v/Laet uwe beloofthept/allen
menscẽ bekent zijn/die heere is bi En soe
get niet maer in allen dingẽ laet uwe be
dinge int gebet eñ smeekẽ met dancseg-
ginge kenlic werdẽ voor god/Eñ die vre
de gods/die te bouẽ gaet alle sinnen/be-
ware uwe herten/eñ sinne in christo Jhe
su.

Voort lieue broeders/wat warachtich
is/wat redelic/wat gherecht/wat cuysch
wat liefelic is wat wel luyt is enige duech
de/is eenigẽ lof/daer dinct na/het welke
ghi oock geleert eñ ontfangẽ/eñ gehoordt
C eñ gesiẽ hebt aen mi/dat doet/soo sal dye
heere des vreedts met v zijn/Ic bẽ hooch
lic verblijt indẽ heere/dat ghi eenich tijt
weder vergroent sijt van my te houden
gelijc ghi te voren van mi gehoudẽ hebt
want ghi waert verhaest/Dat en segge
ic niet om des gebrecs wille/want ic heb
geleert onder welcke ic ben/mi te laten
genoegẽ Ic weet verniet te zijn/eñ weet
oock hooch her te varẽ/Ic bẽ ouer al/eñ in
allen dingen gesticht/beyde/versaedt sijn
eñ honger liden beyde/ouervloedichlick
hebbẽ/eñ gebrec lidẽ. Ick vermach allet
door dien/die mi machtich maect cristus
D Doch ghi hebt wel gedaẽ/dat ghi v mijn
der tribulatien aen genomẽ hebt

Maer ghi van Philippen weet/dat
van begin des euāgelijs/doẽ ic wt trooch
van Macedonia/gheene gemeynte my
mede gedeelt en heeft/na der rekeninge

der inneminge eñ wt geuinge/dan ghy
alleene/Want tot Thessellonien sondet
ghy tot mijnder nootdorst eens/eñ daer
na noch eens/Niet dat ic dat ghescencke
soecke/maer ic soecke die vruchte/dat si o-
ueruloedich si in uwer rekeninge/Wāt
ick hebbe alle dinc/eñ hebbe oueruloede
lic/ic ben veruult/doen ic ontfinc door E-
paphroditon/dat van v quam/eenẽ ruec
der soeticheit een offerhande gode aen-
genaeme/eñ behaerhlic/Mijne god ver-
uulle alle uwe nootdorst/na sinen rijcdō/
Inder claerheit in christo Jesu

Open god eñ onsen vader si prijs/vā
eewicheit tot eewicheit Amen/Gruetet
alle heylighen in christo Jhesu/Die broe-
ders dye by mi sijn Grueten v/Alle hei-
ligen grueten v/maer sonderlinghe dye
van des keysers huyse. Die ghe-
nade ons heerẽ Jesu christi si
met v allen.A-
men.

Eynde totten Philippẽsen

Die Epistel Pauli totte Collossen

Dat. I. Capittel.

A Paulus een a
postel Jesu christi/door den
wille gods/eñ broeder Ty
motheos.
¶ Den heiligẽ tot Collos
sen/eñ den gelooiigẽ broederẽ in christo
Genade si met v/eñ vrede van god on
sen vader/eñ den heere Jesu christo
Wi dancken god eñ dẽ vader ons hee
ren Jesu christi/ende bidden altijt voor v/
na dien wi gehoort hebbẽ/vã uwẽ geloo
ue/aẽ cristum Jesum/eñ vã uwer liefdẽ
tot allen heyligẽ om der hopingẽ wille/
die v op geleget is indẽ hemel/van welc
ker ghi gehoort hebt/door dat woort der
B waerheit in euãgelio/dat tot v gecomen
is/gelijc ooc in alle de werelt/eñ is vrucht
baer/gelijc ooc in v/vã diẽ dage aen doen
ghijt gehoort hebt/eñ bekẽt dye genade
gods inder waerheit/gelijc ghi gheleert
hebt van Epaphra/onsen lieuẽ mede die
naer/die welcke een getrouwe dyenaer
christi voor v is/dye ons ooc geopẽt heeft
uwe liefde inden geest
Daer omme ooc wi/vã diẽ dage aen/
doen wijt gehoort hebbẽ/en houden wy
niet op voor v te biddẽ eñ bidden dat ghi
veruult werdet/met kennisse sijns wils
in alderley geestelike/wijsheit eñ verstãt
dat ghi wandelt weerdelic/den heere tot
alle behagẽ/eñ vruchtbair sijt in alle goe
den werc/eñ wasset inder kẽnisse gods
eñ gestercket werdet/met alder cracht/
na zijnder heerlicheit macht in alder ver
duldicheit/eñ langmoedicheyt met blij
scappen ende danc segget den vader/die
ons bequaem gemaect heeft/totten erf
deele der heiligẽ int licht
C Die welcke ons verlost heeft vander
ouerheyt der duysternisse/eñ heeft ons
ouer geset in dat rijcke des soons zijnder
liefden/aen welcken wi hebben die ver
lossinge/door zijn bloet/te wetene de ver

geuinge der sonden/welcke is een recht
beeldt/des onsiẽlikẽ gods/die eerst gebo
rene voor alle creatuerẽ/Wãt door hem
ist allet gescapẽ/dat indẽ hemel eñ opter
aerdẽ is/dat siẽlike eñ dat onsiẽlike/Het
sijn die thronẽ of heerscappiẽ of vorstẽdõ
men/of ouerheiden/Het is al door hẽ/eñ
tot hẽ gescapẽ/eñ hy is voor allen/eñ het
staet al te gader in hem.
Eñ hi is dat hooft des lichaẽs/te wete
ne der gemeynten/die welcke is dat be
ginsel/eñ die eerstgeborene vãdẽ doodẽ/
op dat hi in allẽ dingẽ den voorgãc hebbe
Want het is dat welbehaghẽ gheweest/
dat in hẽ alle volheit woonẽ soude/eñ al
let door hem versoent soude werden/te
gen hem seluen/het si opter aerdẽ/oft in
den hemel/daer mede dat hi vrede maect
door dat bloet/aen zijn cruce voor hem sel
uen
Eñ dye voortijts vercreẽdet eñ vyã
dẽ waert/door die vernuft in quadẽ wer
ken/maer nu heeft hi v versoent met dẽ
lichaem sijns vleeschs/door den doot/op
dat hi v daer soude stellen/heylich eñ on
straflic/eñ ombesculdelic/voor hem seluẽ
ist dat ghi anders int gheloue blijft ge
grondt eñ vast eñ ombeweechlic/vã der
hopinge des euangelijs/dwelcke ghi ge
hoort hebt/het welcke gepredict is onder
alle creatuere die onder dẽ hemel is/des
welcs ick Paulus dyenaer ghewordẽ
ben

Nu verblide ick mi in minen lidene/
die ic voor v lide/ende ic veruulle dat onc
breken der tribulatien Christi/aen mijn
lichaem voor sijn lichaẽ/Het welcke dye
ghemeynte is/der welker ic een dienair D
ghewordẽ ben/na den predic ambacht
dat mi ghegeuẽ is onder v/metter volhe
yt te prediken dat woort gods/te weten
die verholentheit dye verborghen is ge
weest/vander weerelt aen/ende vandẽ
tijden aen/maer nu geopẽbaert is sinen
heilighen/dien het god heeft gewilt cõdt
doen/welcke daer si dat heerlijcke rijcdõ
deser verholentheyt onder den heyde
nen (welcke is Christus in v)dye daer
is dye hopinghe der heerlickheyt/dyen

wi vercondigen eñ vermanen alle men
scen Eñ wi leeren alle menscen met alle
wijsheit/op dat wi eenen yegelijken mē
sce daer volcomen stellen in christo Jesu/
daer aen ic arbeide/eñ hake na die werc
kinge des geens/die in mp werckt met
cracht

Dat.ij.Capittel.

A Maer ic late v weten/welke een kā
pe dat ic hebbe om v eñ die te Lao
dicea/ende alle die minen persoon inden
vleesce niet gesien en hebbē/op dat hare
herten vermaect werdē/die te samen ge-
nesticht zijn inder liefden/tot allen rijck-
dommē des vollē verstāts/die daer is in
die kennisse der verholentheit gods des
vaders/eñ christi/in welcken verborgen
liggen alle scattē der wijsheit eñ der ken
nissen.

Ic segge daer af/dat v niemant en be
driege met vernuften woordē/Wāt hoe
wel ic na den vleesce nyet daer en ben/so
ben ic nochtans inden gheest met v/ver
blide mi eñ sie uwe ordinantie/eñ die vas
ticheit ws geloofs aen christum/Gelijck
ghi nu dē heere Jesum christum ontfan-
B gen hebt/so wandelet in hem eñ sijt ghe
wortelt/eñ gebouwet in hem/eñ sijt vast
in tgeloue/gelijc ghi geleert sijt eñ sijt in
dē seluē ouervloedich met dancsegginge

Siet toe/dat v geen roouer en weder
vare door die philosophie eñ loose verley
dingen/na der mēscē insettingē/ende na
der werelt insettinge/eñ niet na christū/
Wāt in hem woont dye geheele volheyt
der godheit lichamelic/eñ ghi sijt dies sel
uen vol/die welcke is dat hooft alder vor
stendommē/eñ ouerheit/in welckē ghy
oor besnedē sijt/metter besnidinghe son
der hādē door aflegginge des sondigē lic
haēs indē vleesche/te wetene metter be
snidinge christi/in diē dat ghy met hē be-
grauē zijt/door dat doopsel/in welckē ghi
oor zijt verresen/door dat geloue dat god
werct/welcke hē verwect heeft vanden
dooden

C Eñ heeft v oor met hē leuendich ghe-
maect/doē ghi doot waret indē sonden/
eñ inder voorhuyt ws vleeschs/eñ heeft
ons quijt gescinct alle sonden/eñ wt ghe-

wischt dat hātscrift tegē ons/door scrifte-
like insettinge bewesen/het welcke tegē
ons was/eñ heeftse wt dē middel gedaē/
eñ aen dat cruce gehecht/eñ heeft wt ge-
togē/dye vorstēdommē eñ machtige/eñ
heeftse te siē gedragē met vrijmoedichz/
eñ een heyrpronckē wt hen gemaect wt
hem seluen

So en laet v nu niemāt conscientie ma
ken ouer spijse of ouer dranc/of ouer ees
deels dagē/te wetene/der vyerdaghē/of
nieu maēdē/of sabbathen/het welcke is
die scaduwe vā diē dat toecomende was
maer dat lichaē selue is in christo/en laet D
v niemāt die mate ontrecken/die na ey-
gen verkiesinghe henen gaet in ootmoe
dicheit eñ geestelicheit der ingelen/dies
hi noyt eenich ghesien en heeft/ende es
sonder sake op geblasen/in sinen vleesce-
lijcken sin/ende en hout hem niet aē dat
hooft/wt welcken dat gheheele lichaem
door aensettinge/ende bi voeginge/hāt-
reyckinghe ontfaet/ende hem aen mal-
randeren onthout/ende also wasset tot-
ter grootheit/die hē god geeft

Ist dat ghy dan nu gestoruen sijt met
christo vanden weereltliken insettingen
wat laet ghi v dan vangen met insettin-
ghen/als of ghi leuendich waerdt/Dye
daer segghen/ghi en sult dat niet aē roe-
ren/ghi en sult dat niet eten noch drinkē
ghi en sult dat niet aen doen/dwelc hem
seluē onder die hāt verteert/eñ is na ge-
bodē eñ leeringe der mēschē/die welcke
wel eenē scijn der wijsh; hebbē/door selue
wtgecorene geestelichz eñ ootmoedichz/
eñ daer door dat si dat lichaē nz en sparē/
eñ aē dat vleesch geenē cost en leggē tot
zijnder nootdorst

Dat.iij.Capittel

Sijt ghi nu mz cristo verresen/so soect
wat daer bouē is/daer christus is/ A
sittēde ter rechter hāt gods/Sijt dies ge
sinnet wat daer bouē is/nz dat opter aer
dē is Wāt ghi sijt gestoruen/eñ v leuen is
verborgē mz christo in gode/mer als chri
stus v leuē hē opēbarē sal/dā sult ghi oor
opēbaer werdē mz hē inder heerlicheyt
So doodet nu uwe ledē die opter aerdē zijn
hoererie/onreinichz/lust/quaet begeertē
oncuisheit eñ die giericheit/welck afgod

derie is/om welcker wille dye gramscap
gods ouer die kinderen des ongeloofs
comt/in welcken ghi oec voortijts gewā
B delt hebt doē ghi daer inne leefdet.
i.petri.ij. Maer legt nu allet van v/dye toornic
heit/verbolgētheit/boosheit/lasteringe/
scandelike woorden wt uwen monde/en
lieget nyet onder malcanderē/treet den
ouden mensch met sinē wercken wt/eñ
trecket dē nieuwen aē/die dair vernieut
wert totter kennisse gods/na sijns selfs
beelde die hem gescapē heeft/daer nyet
en is/griecke/iode/besnijdinge/voorhuyt/
ongryecke/Schyta/knecht/vrije/Maer
allet/eñ in allen christus
Soo trecket nu/als dye wtuercorene
gods heilighen eñ beminde/hertelijcke
ontfermen/vriendelicheit/ootmoedichz
sachtmoedicheit/langmoedicheit/eñ die
eene neemt vanden anderen int goed e
eñ vergeeft die eene den anderen/Ist dz
yemant eenighe clachte heeft/tegen dē
anderen/ghelijc als christus v vergeuen
heeft/alsoo oec ghy. Maer bouen alle dat
so trecket aen die liefde/daer is den bant
der volcomenheit eñ die vrede goods be
C houdē/die ouerhandt in uwē herten/tot
welcken ghi oec geroepē sijt in eenē lich-
aem/eñ sijt dancbaer
Laet dat woort gods rijckelic in v wo
nen/in alderhande wijsheit/leeret ende
vermaent v seluen/met psalmen/eñ lof
sangen eñ geestelike lieden/inder ghe
naden/eñ singet den heere in uwe hertē
eñ allet wat ghi doet met woordē of met
wercken/dat doet allet inden name des
heeren Jesu/eñ danckt gode den vader
door hem
Ghi wiuen sijt uwen mannen onder-
danich/alsoot behoort inden heere/Ghy
mannen bemindt uwe wiuen/eñ en sijt
niet bitter tegen hen/Ghi kinderen zijt
gehoorsaem den ouders in alle dinghen
want dat is den heere behaechlick/Ghy
vaders en kijft niet tegen uwe kinderē.
D op dat si niet cleinmoedich en werdē ghi
knechten sijt gehoorsaem in allen dingē
uwen lichaemliken heeren niet met diē
ste voor oogē/als den menscen te behagē
maer met eenuuldichept des herten eñ
met goods vreese/Allet wat ghi doet/dat
doet van herten/als den heere ende niet
den menschen/eñ wetet dat ghi vanden
heere ontfaen sult/dye vergeldinge des
erfenis/Want ghi dienet den heere chri-
sto/Mer wie onrecht doet/die sal ontfaē
wat hi onrechts gedaen heeft/eñ gheen
aensyene der personen en ghelder/ghy
heeren wat recht eñ ghelijc is/dat bewijs
set den knechten/eñ wetet/dat ghy oock
eenen heere inden hemel hebt A

Dat.iiij.Capittel.

Hout v aen dat ghebet/eñ waket in
dat selue dancsegginghe/eñ biddet
oock mede voor ons/op dat ons God dye
duere des woorts open doe/te sprekē dye
verholentheit christi/daer omme ic oock
gebonden ben/op dat ick dat selue soude
openbaren/alsoo ick soude spreken. Wan-
delt inder wijsheit tegen dye daer buytē
sijn/eñ losset den tijt. Uwe redene sy alle
tijt inder genaden met soute gecnedet
dat ghi wetet/hoe ghi eenen yeghelijkē B
antwoorden sult
Hoe het met mi staet/sal v condt doē Ty-
chicos die lieue broeder eñ getrouwe die
naer/eñ medeknecht in den heere/den
welcken ic tot v gesonden hebbe/om dat
selue/dat ick verneme/hoe het met v staet/
eñ dat hi vermane uwe herten/met O-
nesimo den ghetrouwen eñ lyeuē broe-
der die welke vādē uwen is/die v al cont
doen sullen/hoe het hier staet C
Het gruetet v Aristarchus mine me
de ghevangene/ende Marcus die neue
Barnabe/van welcken ghi gebodē hebt
ontfangen/ist dat hi tot v coēt/so ontfāct
hem. Ende Jhesus die daer heet Justus
die wt der besnidinge sijn/Dese sijn allēē
mine hulpers aent rijc gods/die mi een
troost ghewoorden zijn/Het gruet v Epa
phras/die vanden uwen is/een knechte
christi/ende altijt sorchfuldelic arbeit voor
v met ghebeden/op dat ghi volcomē blij
uet staen/ende veruullet met alle wille
gods/Ick gheue hem een ghetupghenis
se/dat hi neerstige sorchfuldicheyt voor v D
heeft/eñ voor die te Laodicea eñ te Hiera
poli/Het gruetet v Lucas dye medecijn
meester/die beminde/eñ Demas. Grue

tet die broederen tot Laodicea ende Nym
phen/eñ die ghemeynte in sinen huyse/
Ende die epistole bi u ghelesen is/so ma
ket/dat si oor inder gemeynten te Laodi
cea ghelesen werde/Ende dat ghi die vā
Laodicea leset/ende segghet Archippo/
Siet op dat ambacht dat ghi ontfangen
hebt indē heere/dat ghi dat selue volbrē
get/Mine groete met mijnder Paulus
hant/Ghedinct mijnder bandē. Dye ge
nade si met u Amen

Ghescreuen van Roomen doot Ty-
chicon eñ Onesimon

Dye eerste Epistel Pauli tottē Thes-sellonicers

Dat. I. Capittel.

A PAulus ende
Siluanus eñ Timoteos/
Der ghemeynten te
Thessellonijsch in gode dē
vad eñ dē here Jesu cristo
Genade si met u ende vrede van gode
onsen vader eñ den heere Jesu christo
B Wi dancken gode alle tijt voor u alle
eñ gedencken uwer in onsen gebede zō
der onderlaet/als wi gedēckē/ws werc
int geloue/eñ uwen arbeit in der liefdē
eñ uwer verduldicheyt inder hopinghē
welcke is onse heere Jesus christus/voor
gode onsen vader. want lyeue broeders
van gode bemint/wi weten/hoe ghi wt
uercorene sijt/dat onse Euangelion by u
C is gheweest/niet alleen int woort/maer
beyde inder cracht eñ indē heiligē geest/
eñ in groter volh;/gelijc ghi wetet hoeda
nich wi ōder u geweest zijn om uwē wille
Ende ghi sijt onse nauolgers ghewor
den/ende des heeren/eñ hebt dat woort
ontfanghen onder veel tribulatien met
bliscappen inden heiligen geest/also dat
D ghi een voorbeelt gheworden sijt/allē ge
loouigen in Macedonia eñ Achaia/wāt
van u is dat woort des heeren wt gegaē
niet alleē in Macedonia eñ Achaia/mer

in allen plaetsen is uwe geloue aen god
wt ghebroken/also dat niet vā noode en
is/u yet te seggē/wāt si selue verkondigē
vā u/wat ingāc wi tot u gehadt hebbē/
eñ hoe ghi bekeert zijt tot god vādē afgo
den/te dienen den leuendigē eñ wārach
tigen god/eñ te verwachten zijnen sone
vanden hemel/dē welckē hi op verwect
heeft vādē doodē/Jesū die ons vlost heeft
vāde toecomēde grāscap Dat. ij. Ca

Want ghi weter oor/lieue broeders
van onsen ingāc tot u/dat hi niet
tevergheefs geweest en is/maer als wi A
te voren ghelеden hadden/eñ ons smaet
aen ghedaen was/te Philippen (gelijck
ghi wetet) waren wi nochtans vrijmoe-
dich u te seggen dat euangelion Goods
met grooten strijde. Wandt onse verma
ninghe en is niet gheweest tot dolinghe
noch tot onreinicheit/noch met list/mer
ghelijc wi van gode geproeft zijn/dat ōs B
dat euangelion is betrout te predikē/al-
so spreken wi/niet als of wy den menscē
wilden behaghen/maer Gode/die onse
herten proeft.
Want wi noyt met smeekelikē woor
den om gegaē en zijn/gelijck ghi wetet/
noch na die giericheit/ghelaget/God is
dies getuyge/noch wi en hebbē oor gee
nē prijs gesocht vāden lieden noch van u
noch van anderen/wi haddē u oor zwaer
mogē sijn als apostolen christi/maer wy
zijn moedelic midden onder u gheweest
gelijc ee nvoedster haer kint voedstert
also hebbē wi hertsen lust aē u gehadt u
mede te deelē/nz alleē dat euāgeliō gods
mer oor onse leuen/daer om om dz wy u
lief hebbē gecregē
Ghi sijt wel gedachtich lieue broeders
onsen arbeyt eñ onse moeyte. wāt dach
eñ nacht arbeidedē wi/dz wi nyemāden
ond u bezwaerlic en soudē zijn/eñ predictē
onder u dz euāgeliō gods/god is die ghe-
tuyge eñ ghi/hoe heylichlic eñ gerechte- C
lic eñ onstraflic wi bi u/die gelouich wa
ret/geweest zijn/gelijc ghi wetet/dz wi ge
lijc eē vad zijn kider/u vmaēt eñ getroost
eñ betuicht hebbē dz ghi sout wādelē wer
delic voor god/die u geroepen heeft tot si
nē rijc/eñ tot zijnder heerlicheit

Daer omme wi god oec ſonder onder
laet dancken/dat ghi doen ghy van ons
ontfinct dat woort der godliker predikin
ge/ontfinct ghijt niet als menſcen woort
maer gelijc alſoot dan warachtelic is/als
gods woort/het welcke oock weert in v/
ghi die gelooft/want ghi ſijt nauolghers
geworden lieue broeders/der gemeyntē
gods in Iudea/in chriſto Ieſu/dat ghi ef.
fen dat ſelue geleden hebt/vā uwē bloet
vrienden dat die gene vanden ioden ge.
leden hebben die welcke oock den heere
Ieſum gedoodet hebben/eñ ſine prophe
ten/eñ hebben ons veruolcht/ende en be
hagen gode niet/eñ ſijn allen menſchen
teghen eñ weeren ons den heydenen te
ſeggen/dair mede ſi ſalich mochten wer
den/op dat ſi hare ſondē veruullē altoos
D Want dye gramſcap is te hans eyndelic
ouer hen gecomen

Maer wi lieue broeders/na dyen wy
uwer een wile berooft ſijn gheweeſt nae
den aenſichte/niet na der herten/hebbē
wi des te meer gehaeſt/v aenſicht te ſien
met grooten verlangē Daer omme heb
ben wi tot v willē comē(ic Paulus)twee
mael/eñ Satanas heeft ons belet/want
wie is onſen hope of bliſcap/of crone des
roems? En ſijt ghijt niet/voor den heere
Ihesu chriſto tot ſijnder toecomſt? ghi ſijt
ymmers onſe prijs eñ bliſcap.

Dat.iij.Capittel

A Dairom en hebben wijs niet meer
willen verdragen/ende hebbē ons
wel laten behaghen/dat wi alleen tot A.
thenen ghelaten worden ende hebbē ge
ſonden Timotheon onſen broeder eñ die
naer gods/ende onſen hulper inden euā
gelio chriſti/v te ſtercken ende te verma.
nen van uwe ghelooue/dat niemāt weec
en worde in deſe tribulatien/den welckē
ghi wetet/wi begeuen ſijn/Ende doē wi
bi v waren/ſeydent wi v te voren/dat wi
tribulatie ſouden moeten hebben/gelijc
B ooc gheſciet is/ende ghi wetet/Daer om.
me en hebbe ics ooc niet langher verdra
ghen ende heb wt ghesonden dat ic v ge.
loope ſoude bekennen/op dat v niemen

die temteerder/ niet en hadde ghetemp.
teert/ende onſen arbeyt te vergeefs wor
de

Mair nu Timotheos tot ons van v ge A
comen is/ende ons vercondicht heuet v
ghelooue ende liefde/ende dat ghi onſer
altijt ten beſten gedinct ende verlanget
na ons te ſyen/ghelijc ons ooc na v/Doē
ſijn wi lieue broeders/ghetrooſt ghewor
den aen v/in alle onſe tribulatie eñ noot
door uwe ghelooue/want nu ſijn wi leuen
dich/Aenghesien ghy inden heere ſtaet/
want wat danc ſouden wy gode connen
vergheldeu om v:voor alle deſe blijſcap/
die wi van v hebbē voor onſen gode? Wy
bidden dach eñ nacht/dat wi ſien mogen
v aenſicht/ende veruullen/iſt dat yet aē
uwen ghelooue gebreect

Mair hi god onſe vader ende onſe hee O
re Ieſus chriſtus/ſcicke onſen wech tot v
Die heere vermeerdere v/ende late dye
liefde vol werden onder malcanderē/eñ
teghen alle menſchen/ghelijc wi oock te
ghen v ſijn/dat uwe herten gheſterct eñ
onſtraflic moghen ſijn inder heylicheyt
voor Gode onſen vader/ende op dye toe
comſt ons heeren Ieſu chriſti/met alle ſi.
ne heylighen

Dat.iiij.Capittel.

Voort aen lieue broeders/biddē wy A
v ende vermanen inden heere Ie.
ſu na dien ghi van ons ontfanghen hebt
hoe ghi ſult wandelen ende Gode beha.
ghen/dat ghi altoos volder wert/wandt
ghi weet welcke gheboden wi v ghegihe
uen hebben door den heere Ieſum/want
dat is den wille gods/uwe heilichmakin
ghe/dat een yeghelick weete ſijn vadt te
beſitten in heylichmakinghe ende eere:
niet inder luſt ſuycten/gelijc die heyden
die van gode niet en weten/Eñ dat nye.
mant te verre en grijpe noch ſinen broe.
der en verongelijcke in die handelinghe B
want die heere is die wreker ouer dat al.
le/gelijc wi v te vorē geſeyt eñ betuycht
hebbē/wāt god en heeft ons niet geroe.
pē totter onreynicheypt/maer totter hey
lichmakige/wie nu vacht/die en vacht nz

eenen mensche/maer god/die sinē heyli
gen geest heeft ghegeuen in ons
Vander broederliker liefden en was
ons gheen noot te scriuen/want ghy zijt
selue van gode gheleert v onder malcan
deren te beminnen/ ende dat doet ghij
oock aen allen den broederen die in ghe
geheele Macedonia sijn. Maer wy ver-
manen v lieue broeders dat ghi noch vol
der wert/eñ staet daer nae/dat ghy stille
zijt/eñ dat uwe bescict/eñ arbeyt metten
handen/gelijc wi v gebodē hebbē/op dat
ghi eerbaerlic wandelt tegē die/die dair
C bupten zijn/eñ niets en behoeft.
Maer lieue broeders/wi en willē v nz
verhouden van dien/dye daer slapen/op
dat ghi niet truerich en sijt gelijc die ande
re/die gheenen hope en hebben. Wāt ist
dat wi geloouen/dat Jesus gestoruen eñ
verresen is/so sal god die daer ontslapen
sijn ooc door Jhesum met hem bringhen/
D Want dat seggen wi v als een woort des
heeren/dat wi die leuen/eñ ouer blijuen
inder toecomst des heeren/en sullen dye
gene niet voor comen die daer slapē/wāt
hi die heere selue sal met eenen veltghe-
crijsch/eñ stemme des ouersten yngels
eñ metter basuynen goods neder dalen
vanden hemel/eñ die doodē in christo sul
len eerst verrisen/Daer na wi die leuen/
eñ ouerbliuen/sullen te gader met dyen
seluen op getrocken werden indē wolkē
den heere te gemoete inder lucht/ende
sullen alsso bi den heere zijn altijt/so troo-
stet v nv onder malcanderen met desen
woorden.

Dat.v.Capittel.

Maer vanden tijden eñ vren lyeue
broeders en is niet vā noode te scri
A uen/want ghi weter seluē seker/dat den
i/petri/ iij dach des heerē/gelijc eē dief inder nacht
sal comen/Wāt als sy sullē seggē/Het is
vrede/Het is sonder sorge/soo sal hen dat
verderuen snellic ouervallen/ghelijc als
den smerte des beuruchten wijfs/eñ en
sullen niet ontuliē/Maer ghi lieue broe-
ders en sijt niet inder duysternisse/dat v
dien dach grijpe als een dief/ghi zijt alte
male kinderē des lichts/eñ kinderē des
daechs/Wi en sijn niet vāder nacht noch

vander duysternisse
B So en laet ons niet slapē/gelijc die an
derē/maer laet ons waken eñ nuchterē
zijn/want die daer slapen/die slapen des
nachts/eñ die daer droncken zijn/die zijn
des nachts droncken/Maer wy dye des
daechs sijn/sullen nuchteren zijn/aenge-
daen metten creeft des gheloofs eñ der
liefden/eñ mettē helm des hoops op die
salicheit/want god en heeft ons niet ghe
set tot gramscappen/maer dye salicheyt
te verweruen/door onsen heere Jhesum
christum die voor ons gestoruen is/op dat
wy waken of slapen/te samen met hē le-
uen sullen/Daer om vermaent v onder C
malcanderen eñ stichtet die eene den an
deren/gelijc ghi doet
Maer lieue broeders wi bidden v/dat
ghi bekennet/die ghene/die aen v arbey
den/eñ v voorstaen indē heere/eñ verma
nen v/houdtse dies te meer inder liefden
om haers wercs wille/eñ sijt vreedsaem
met hen/wi vermanen v noch lieue broe
ders/vermaent die onzedige/troostet dē
cleynodighe/verdraecht die broosche/sijt
langmoedich tegen alle menschen/Siet
toe dat niemant quaet met quade en ver
ghelde/Maer stae altoos nae dat goede
onder malcanderen eñ teghen alle men
schen/Sijt altijt vrolic/biddet sonder on-
verlaet/sijt dancbaer in allen/wandt dat
is den wille gods in christo Jesu aen v D
Den gheest en blusschet niet wt/Die
prophetie en verachtet niet Proeuet al/
eñ dat goede behout Midet allen quadē
scijn/Eñ hi die god des vreedts/heilighe
v doir eñ door/eñ uwen geheelen gheest
eñ ziele eñ lijf/moeten behouden werdē.
onstraflic op die toecomst ons heeren Je
su christi/Getrouwe is hi die v roept/dye
welcke het oock doen sal/Lieue broeders
biddet voor ons. Gruetet alle broeders
met den heyligen cusse Ic bezweere v bi
den heere/dat ghi dese epistel laet lesen/
allen heyligen broederen. Die ge
nade ons heeren Jhesu chri
sti si met v
Amen.

Eynde totten Thessellonicers deerste

Dye ander Epistel Pauli tottē Thes, sellonicers

Dat.I.Capittel

A Paulus ende
Siluanus eñ Timotheos
¶ Der gemeynten van
Thessellonicē in Gode on-
sen vader/eñ den here Je
su christo
¶ Ghenade si met v/eñ vrede van Go-
de onsen vader/eñ den heere Jesu christo
Wi sullen god danckē altijt om v/lie
ne broeders/gelijc het behoorlic is/want
B v geloone wascht zeer/eñ die liefde eens
yegeliken onder v/neemt toe onder mal
canderē/also dat wi ons uwer beroemē/
onder die gemeynten goods/van uwer
verduldicheit eñ geloone/in allen uwen
veruolgingē eñ tribulatien/die ghi ver
draecht/totten bewijsinge des gerechtē
oordeels gods/op dat ghi weerdich wer-
det/totten rijcke gods/ouer welken ghy
ooc lijdet/ist dat het anders recht is bi go
de/te vergelden/tribulatie den ghenen
die v tribulatie aen doen/maer v ghi die
tribulatie lijdet/ruste met ons/wāneer
C nv die heere Jesus geopenbaert sal wer
den vanden hemel/met dē ingelē zijnder
cracht/eñ met vlammēden viere/wrake
sal geuen/ouer die ghene die god niet en
kennen/eñ ouer die gene die den euāge
lio ons heeren Jesu christi niet gehoorsaē
en sijn:dye welcke pijn sullen lijden/dat
eewige verderuen vandē aensichte des
heeren/eñ vander heerlickheyt zijnder
stercten/als hi comen sal/om hem te ver
claren in sinen heyligen/eñ wonderlick
te werden in allen geloouigen Want on
D se getuygenisse aen v tot deser tijt hebt
ghi ghelooft/Eñ daer toe bidden wy ooc
alle tijt voor v/dat onse God v weerdich
make des roeps eñ veruulle alle wel be
hagen der goetheit/eñ dat werc des ghe
loofs inder cracht/op dat aen v gepresen
worde den name ons heeren Jesu christi
eñ ghi aen hē/na der genaden ons gods
eñ des heeren Jesu christi A

Dat.ij.Capittel

Maer ic bidde v lieue broeders bi der
toecomst/ons heeren Jesu christi/
eñ onser versaminge aen hem/dat ghi v
niet haest en laet bewegen van uwen sin
noch veruaren/noch doir geest/noch dor
woordt/noch noch doir brief/als van ons
gesonden/dat den dach christi voorhandē
si/En laet v niemant verleydē in gheen-
derley wise/want hi en coēt niet/het en
si dan/dat den afuallete voren come/eñ
geopenbaert werde die mensche der son
den/eñ dat kint der verderuinge/die daer
is een wederpartijder/eñ hē verheft bo-
uen allet dat God of Gods dienst heet/al
so dat hi sitte inden tempel Gods/als eē
God/ende gheeft hem wt/dat hi God si/
En gedinct ghi niet/dat ic v sulcs sey- B
de/doē ic noch bi v was/eñ wat het noch
ophout/wetet ghi/dat hi gheopenbaert
werde tot zijnder tijt.want die verholēt
heit der boosheit roert haer nv al reede/
zōder dat/die het nv ophout/moet wech
gedaen werdē/eñ als dā sal dye boosach
tige geopenbaert werden/den welcken
die heere sal dooden metten gheest zijns
monts/eñ sal zijns een eynde makē/door
dye verscijninghe zijnder toecomst/dies
welcks toecomst gesciet/na der werckin
ge des duuels/met alderley luegenach-
tige crachten eñ teekenen eñ wonderen
eñ met alderley verleydinge tot onghe-
rechticheit/onder dye gene die verloren C
werdē/daer voor/dz si die liefde der wair
heyt nz en hebbē ontfaē/dat si salich wer
den/Dair omme sal hen god crachtelike
dolinge seyndē:dat si der luegen gelouē
op dz geoordeelt wordē alle die der waer
heyt niet ghelooft en hebben/maer lust
gehadt aen die ongerechticheit.
Maer wi sullē God dancken altijt om
v beminde broeders/vanden heere dat
v God van begin vercoren heeft ter salic
heit in der heilichmakinge des gheests/
eñ int geloue der waerheit daer inne hy

D u geroepē heeft doir ons euāgeliō/tot ee
nē eygendom der heerlicheit ons heerē
Jesu christi

So staet nu lieue broeders/en hout al
die insettinghen/dye ghi geleert zijt/het
si doir onse woorden/of epistel Maer hy
onse heere Jesus christus/eñ God die vā
der/die ons heeft bemint/ende ghegheuen
eenen eewighen troost/ende eenen
goeden hope/doir ghenade/dye verma
ne uwe herten/ende stercke u in alderlei
leringe/eñ goede werck

Dat.iij.Capittel.

A Voort lyeue broeders/biddet voor
ons/dat dat woort des heeren loo
pe ende ghepresen werde/ghelijck bi u/en
de dat wy verlost werden vanden onaer
digen ende argen menschen. Want dat
geloone en is niet alle mans dinc/Mair
die heere is getrouwe/dye sal u stercken
eñ bewaren voor dat arghe/Wi betrou
wen op u inden heere/dat ghi doet ende
doen sult wat wi u ghebieden Die heere
rechte uwe herten tot der liefden Gods
ende tot der verduldicheit christi

B Lieue broeders wi ghebieden u/inden
name ons heeren Jesu christi dat ghy u
onttrecket van allen broeder/die dair on
oordineerlic wādelt/eñ niet nader inset
tinghe/die hi vā ons ontfaen heeft Wāt
ghi weter/hoe ghy ons sult nauolghen/
Wandt wi en zijn nyet ongheoordineert
onder u gheweest wy en hebbē dat broot
oock van nyemanden om nyet ghenomen/
maer met arbeyt eñ vermoetheyt
dach eñ nacht hebben wi ghewracht/op
dat wi nyemanden onder u beswaerlick
en souden zijn/Niet daeromme/dat wy
dies gheen macht en hebben/maer dat
wi ons seluen u tot eenen voorbeelt sou
den gheuen/ons na te volghen/Eñ doe
C wi by u waren gheboden wi u sulcs/dat
ist dat yemant niet en wil arbeyden/die
en sal oot niet eten:

Want wi hooren dat sommighe onder
u ongheoordineerdelick wandelen ende
en arbeyden niet/Maer bedriuen curi
oesheit/Sulken ghebieden wi ende ver
manense/doir onsen here Jesum christū
dat si met stillen wesen arbeyden/ ende
haer eyghen broodt eten/Maer ghi lie
ue broeders/en werdet niet verdrietich
wel te doen/Ist dat yemant onsen woor
de niet ghehoirsaem en is/dien teekent
op doir eenen brief/eñ en hebt nyet met
hem te doen/op dat hy bescaemt werde/ D
Nochtans en hout hem niet als eenē vy
andt/Maer vermaendt hem als eenen
broeder

Eñ hi die heere des vreets/geue u vre
de/altoos eñ in alder manierē/Die hee
re si met u allen/Die gruette met mijn
der handt Pauli dat is/dat teken
in allē brieuen/alsoo scriue
ick Die ghenade ons
christi si met u
allen A
men

Eynde totten Thessellonicers

Die eerste epistel pauli tot Timotheon

Dat. I. Capittel

A PAulus eē Apostel Jesu christi na dē beuele Gods/ons salichmakers/eñ des heeren Jesu christi/die onsen hope is Timotheo mijnē sone vā aerde/door dat geloue

Genade ontfermherticheit /vrede van gode onsen vader/eñ onsen heere Jhesu christo:

Gelijck ic v vermaent hebbe/dat ghy tot Epheso bliuē sout/doē ic in Macedonian tooch/eñ zommigē sout gebiedē dat si niet anders en leerdē/noch oock gheen acht en soudē hebbē op die fabulē/eñ der gheslacht registers/die gheen eynde en hebbē eñ bringē vragē op/meer dan beteringe in gode aent geloue/Wandt die hooft summe des gebodts is/Liefde van reynder hertē eñ goeder conscietiē/ende
B vā ongeuerwedē geloue/vā welkē zommige hebbē ghemist/eñ zijn ommeghekeert tot onnuttē geclap/willē der scriftuerē meesters zijn/eñ en verstaen nyet wat si segghen noch wat si setten.

Maer wi wetē/dat die wet goet is/ist dat se yemant recht ghebruyckt/eñ weet sulcs/dat dē gerechtē geen wet gegeuen en is/maer dē ongerechtigē/eñ dē ongehoirsamē/dē ongodlikē eñ sondarē/den onheyligē eñ onreinē/dē vader vermoorders/dē moeder vermoorders/den doot slagers/den boeleerders dē knechtken sceinders/dē mēsch dieuē/dē luegenarē/dē meyneedigē/eñ ist dat yet anders der heilsamer leeringe tegē is/na dē euangelio der heerlicheit des salighē Goods/het welke mi betrout is
C Eñ ic dancke diē die mi bercachtighet heeft in cristo Jesu onsen heere/dat hi mi voor getrouwe geacht heeft/eñ geset in

dat ambacht/ic die te voreē een lasteraer eñ een veruolger/eñ een smaet doender was maer mi is ontfermherticheit ghescyiet/wāt ic hebt onwetēde gedaē in ongeloue Dies is te rijker geweest die genade ons heerē Jesu christi/doir dat ghe loue/eñ die liefde in cristo Jesu

Wāt dat is ymmer warachtich/eñ eē dierbaer woort/dat Christus Jesus gecomē is in die werelt/die sondaers salich te D
makē/onder welkē ic die principaelste bē Maer daeromme is mi ōtfermherticheit gesciet/op dat Jesus christus aē mi alder eerst alle lancmoedicheit soude toenē/tot eenē exempel dē genē/die aē hē gelouen soudē totte eewighē leuē/Eñ gode dē coninc der eewicheit dē onuergāckeliken eñ onsiēlikē/eñ alleē wijsen/si eere/ende prijs van eewicheit tot eewicheit Amen

Dit gebot beuele ick v/mijn zoō Timothee/na dē voor gegaene prophetiē ouer v/dat ghi indē seluē oefent een goede riddersc ap doir dat geloue/eñ goede consciētie/welke zommige vā hen gestotē eñ aē dat geloue sceepbrekinge geledē hebbē/Onder welkē is Hymenios eñ Alexander/welke ic dē duuel hebbe gegeuē/dat si gecastijt onderwesen werdē/niet meer te lasteren

Dat. ij. Capittel

SO vermane ic nv/datmē voor alle A
dingē eerst doe biddē/gebedē voir biddinge eñ dācleggingе voor alle menscē voor alle coningē eñ voor alle ouerhz op dat wi een gerustelic eñ stille leuē mogē leidē in alder goddiēsticheit eñ redelicheit Wāt sulke is goet/daer toe oock aēgenaē voor gode/onsen salichmaker die welke wil/dat alle mēscē genezē eñ tot kēnisse der waerheit comē/wāt daer is eē god eñ eē middelair/tusscē god eñ dē mēscē te wetene/die mēsce Jesus cristus/die hem seluē voor alle mēscē te eē verlossinge gegeuē heeft dat sulcs tot sijnder tijt gepre B
dickt soude werdē/dair toe ic eē prediker eñ apostel geset bē(ic segge die waerheit in cristo eñ en liege niet)een leeraer der heyden int geloue eñ inder waerheit

So wil ick nv/dat die mannen biddē in allē plaetzē eñ op heffen heilige hāden

ſonder tornicheit/eñ weder willẽ/Deſge
likẽ die wijuẽ/dat ſi in cierlikẽ clede met
ſcamelheit eñ eerbaerhiet haer vercierẽ
niet met geulochtẽ haire of gout of perlẽ
of coſtelike gewaet/maer dat wel betaẽt
dẽ wijuẽ die goddiẽſticheit bewijſen/wir
D goede werkẽ/Een wijf lere in ſtilheit mz
alder onderdanicheit Ic en geſtade eenẽ
wijue niet dat ſi lere noch oock niet dat zy
des mans heere ſi/mair ſtille ſi Wãt Adã
is eerſt gemaect/daer na Heua/Eñ Adã
en waert niet verleit/mair dz wijf waert
verleyt/eñ heeft die ouertredinge inge-
bracht/Si ſal nochtãs ſalich werdẽ/door
kinderbarẽ/iſt dat ſi blijft int gheloue eñ
in die lief de/eñ in die heylichmakinghe
met der eerbaerheit

A

Dat.iij.Caittel.

DAt is ymmer ſekerlic warachtich
iſt dat yemãt een biſcop ambacht
begeert/diẽ geluſtet eens goedẽ wercs/
Een boſſcop ſal onſtraflic ſijn/niet dã eẽs
wijfs mã/nuchterẽ/eerbaer/zedich/gaſt
vry/bequaẽ om lerẽ/geen wijndroncker
niet bitich/niet ſcãdelics gewins gierich
mer beleeft/niet kijfachtich/niet gierich
die ſinẽ eygẽ huſe wel voor ſta die gehoir
ſaem kinder hebbe met alder redelicheit
iſt dat yemãt ſinẽ eigẽ huſe niet en weet
voor te ſtaẽ/hoe ſal hi die gemeynte gods
B beſorgẽ/niet nieuwe int geloue/op dz hy
hẽ niet op en blaſe/eñ dẽ laſteraer int oor
deele valle/hi moet oock een goet getuige
nis hebbẽ/vã diẽ die daer buyten zijn/op
dat hi dẽ laſteraer nz en valle indẽ ſmaet
eñ ſtric.

Deſgelijcs/die dienaers ſullẽ redelick
zijn/niet met twee tongẽ ſpekẽde/geen
wijnſuppers niet gierich ſcandelics ghe
wins/die de verholentheit des gheloofs
hebbẽ in reinder conſcientiẽ/eñ die ſelue
laet mi te vorẽ onderſoeckẽ daer na laet
menſe dienẽ/wanneer ſi onſtraflic zijn

Deſgelijcs/die wijuẽ ſullẽ ſijn redelick
C geen laſterſſen/nuchterẽ/getrou in allẽ
dingẽ Die dienaers laet een yegelijken
ſijn eens wijfs mã/die harẽ kinderẽ wel
voorſtaẽ eñ harẽ eygẽ huiſen Maer dye
welke wel dienen/die verweruẽ hen ſel-
uẽ eenẽ goedẽ tract eñ een grote vrijheyt
int geloue in chriſto

Sulcs ſcriue ick di/eñ hope op dalder D
eerſte tot v te comẽ/maer waert dat ickt
vertrocke/dat ghi wetet/hoe ghi ſult wã
delẽ in dat huyſe Gods/welke is die ghe
meynte des leuẽdighẽ Gods/een pilaer
eñ eenẽ vaſten gront/Eñ kenlick/groot
is die godlike verholentheit/dye welke
daer is geopẽbaert indẽ vleeſch gerecht
uerdicht inden geeſt/dẽ inghelẽ verſche
nẽ/dẽ heydẽ gepredickt/geloofd vander
weerelt/op ghenomen inder heerlich-
heit

Dat.iiij.Capittel

DIe geeſt ſeyt beſcreydelick dat zom- A
mige indẽ laetſtẽ tijden af ſullen
tredẽ vãdẽ geloue/eñ aẽhangen dẽ dolẽ-
dẽ geeſtẽ eñ leringhen der duuelen/door
die/die in geueynſtheit lueghẽ ſprekers
zijn/eñ brandtekẽ in hare conſciẽtie heb-
ben/eñ verbiedẽ te huwelikẽ/eñ te midẽ
die ſpiſe/diẽ god geſcapẽ heeft/te nutten
met danckſegginge/dẽ gelouigen/eñ den
genẽ die de waerheit bekẽt hebbẽ/Wãt
alle creatuere Gods/is goet/eñ niet ver
werpelic dat met danckſegginge ontfan
gẽ wert/wãt het wert gheheylicht doir B
dat woort Gods/eñ dat gebet/iſt dat ghy
den broederẽ ſulcs voorhout/ſo ſult ghy
een goet dienaer chriſti ſijn opgeuoet in-
dẽ woordẽ des geloofs eñ der goeder lee
ringe/die ghi tot noch toe geuolcht hebt.
Maer der ongheeſteliker/eñ der ouder-
wijfſcher fabulen ontſlaet v C

Maer oefendt v aen der goddienſtich-
heyt/Wãt die lijf like oefeninghe is wey
nich nutte/maer dye goddienſticheit is
tot allen dinghen nutte/eñ heeft dye be-
looſte deſes eñ des toecomendens leuẽs
dat is ymmer ſekerlic waer/eñ een dier
baer woort/Want daer toe arbeydẽ wy
oock/eñ ons wert ſmaet aengedaen/dat
wi opten leuendigen God gehoopt heb-
ben/die welke die ſalichmaker alre mẽ-
ſcen is/ſonderlinge der gelouiger/ſulcs
gebiet/eñ leert/Niemandt en verachte
dine ioncheit/maer zijt een voorbeelt dẽ
gelouigẽ/int woort/in die wãdelinge/in
die liefde/inden geeſt/int gheloue/inder
cuyſheit

D Doet naerſticheit met leſen/met ver-
manē/met leerē/tot dat ic come/En ver-
ſuymt die gaue niet/die v gegeuē is/wir
die prophetie/met opleggingе der hant
der ouderē/Sulcs neēt waer/daer mede
gaet omme/op dat v toenemē opēbair ſi
voor alle mā/Hebt acht op v ſeluē/eñ op
die leeringe/volhert in deſen ſtuckē/wāt
iſt dat ghi ſulcs doet/ſult ghi v ſalichma-
ken/eñ die v horen

Dat.v.Capittel

A Den oudē en ſceldet niet/maer ver
maēt hē als eenē vader/die ionge
als die broeders/die oude wijuē/als dye
moederē/die ionge als dye ſuſteren/met
alder cuyſheit/Eeret die weduwen/dye
welke rechte weduwen ſijn/maer iſt dat
eenige weduwe kinderē of neuen heeft/
ſulke laet te vorē leerē/dat haer eygē hu
ſen godlic ſijn/eñ dē ouders ghelijcs ver-
geldē/Wāt dat is wel ghedaē eñ aēgena
me voor gode/Maer die welke een rech
te weduwe is/die niemādē te beſorgē en
B heeft/eñ eenſaem die heeft harē hope op
God geſtelt/eñ blijft indē gebede eñ ſme
kē dach eñ nacht Maer die in wellusten
leeft/die is leuēde doot/Sulcs gebiet/op
dat ſi onbeſculdelic zijn/Maer iſt dat ye-
māt die ſine ſonderlinge zijn huis gheſin
ne/niet en beſorcht/die heeft dat gheloue
verloechent/eñ is arger dan een onghe-
louighe

En laet geen weduwe vercorē werdē
onder tſeſtich iarē/eñ die daer gheweeſt
ſi eens mans wijf/eñ die eē ghetuygeniſ
ſe hebbe/der goeder werckē/iſt dat ſi kin
derē opgeuoet heeft/iſt dat ſi gaſt vrij ge
weeſt is/iſt dat ſi der heiliger voetē ghe-
waſſchē heeft/iſt dat ſi dē genē die tribu-
C lacie lijdē/hantreykinge heeft gedaē/iſt
dat ſi alle goede werckē gheuolcht heeft
Der ionger weduwē ontſlaet v/Wandt
als ſi weeldich zijn gewordē tegē Chriſtū
ſo willē ſi huwelikē/eñ hebbē haer oorde
le/dat ſi dat eerſte geloue gebrokē hebbē
daer bi ſijn ſi luye/eñ leerē omlopē door
die huſen/Niet alleē en ſijn ſi luye/maer
ooc clapachtich eñ curioes/eñ ſprekē/dat
niet ſijn en ſoude

So wil ic dat die ionge weduwē hou-
wē/kinder dragē/huyſhoudē/dē weder-
partijder geen oorſake en geuē te ſceldē/
Wāt ſommige zijn nu/omgekeert na dē
Satana toe/Iſt dat eenich gelouich mā/
of eenich gelouich wijf weduwen heeft/
die beſorghe die ſelue/eñ en laet die ghe-
meynte niet bezwaert werdē op dat die
gene die rechte weduwē zijn/ghenoech
muegen hebben.

Die ouders die wel verſtaē/die houde-
mē tweeuoudiger eeen weerdich/ſonder D
linc die daer arbeydē indē woorde eñ in- deu/
der leeringe Wāt die ſcriftuere ſeyt/ghi i/co
en ſult dē oſſe dē mont niet toebindē die deu
daer dorſſchet/Eñ een arbeyder is zijns
loens weerdich/Teghē eenē oudere/en
ontfanct geē clachte/ſonder twee of drie
getuyghē/Die daer ſondighē die ſtraeſt
voor allen/op dat die ādere ooc vreſe hebbē

Ic betuyge voor God/eñ dē heere Ie-
ſu chriſto/eñ den wtuercorē inghelē/dat
ghi ſulcs/ſonder achterdeele/eñ nyet en
doet ter ſidē wt/En legt niemādē die hā
dē haeſt op/En maect v ooc niet deelach-
tich vreēder ſondē/Hout v ſeluer cuyſch/
en drinct nyet meer water/maer beſicht
een weynich wijns/om ws maechs wil-
lē/eñ dat ghi dicwile cranc zijt.

Sōmiger mēſcē ſondē zijn te vorē open
baer/eñ gaē voor henē tē oordeele/mair
ſommiger volgē na/des ghelijcs ooc dye
goede werckē ſijn te vorē opēbaer/eñ die
hen anders hebbē en cōnē hen niet ver-
berghen

Dat.vi.Capittel

A Die knechtē die onder dat ioc ſijn/
die houdē hare heerē alderley ee
re weerdich/op dz dē name Gods eñ die
leeringe niet verlaſtert en werde/eñ die
gelouige heerē hebbē die en verachtē ſe
nz om dz ſi broeders zijn mair ſi ſullē vele
meer diēſtachtich zijn/wāt ſi gelouich/eñ
bemint/eñ der weldaet deelachtich zijn

Sulcs leert eñ vermaēt/Iſt dz iemant
anders leert eñ nz toe en valt/dē heelſa
ſamē woordē ōs herē Ieſu criſti eñ der le-
ringe vāder goddiēſtichz die is opgebla- B
zē eñ en weet nz/mair is quelēde in vragē
eñ woortſtriden wt welken ſpruyt haet/
twiſt/laſteringe/quaet vmoedē ſchoolge
kijf/ſulker mēſcē/die bedoruē ſinnē heb-

bē/eñ der waerheit beroeft zijn/die daer
meynē goddiēsticheit si om geniets wil-
le/Doet v vā sulkē Maer het is eē groot
geniet/wie goddiēstich is/eñ laet hē ghe
noeghē Wāt wi en hebbē niet in die wee
relt gebracht/Daeromme ist openbaer
dat wi daer ooc niet wt en sullē draghen/
Maer als wi voetsel eñ decsel hebben/
so laet ons vernuecht zijn/Wāt dye daer
rijc willē werdē die vallē in becoringe eñ
strickē/eñ vele sotte eñ scatelike luste/die
C welke die mēscē versinckē int verderuē
eñ verdoemenisse Wāt giericheit is een
wortel alles quaets /Welke dē zommigē
heeft gelustet/eñ zijn vādē ghelooue ghe-
dwaelt eñ hebbē hen seluē gemengt on-
der vele smertē/Ghi mēsce Gods vliet
sulcs/maer staet na die gerechticheit/dat
ghelooue die lief de/die verduldicheit die
sachmoedicheit/Strijt eenē goedē strijt.
des geloofs/aengrijpt dat eewige leuen
daer toe ghi ooc geroepē zijt/eñ beleden
hebt een goede belijdē/voor vele getuy-
ghen

Ic gebiede v voor God/die alle dingē
leuēdich maect/eñ voor christo Jesu dye
onder Pontio Pilato een goede belidin-
ge betuycht heeft/dat ghi hout dz gebot/
sonder vlecke ombesculdelick tot op dye
verschijninghe ons heerē Jesu christi die
welke hi bewisen sal tot sijnder tijt/die sa
lige/eñ alleē geweldich/die coninck alre
coningē/eñ heere alder heerē/die alleen
onsterflicheit heeft/die daer woent in eē
licht/daer niemāt toecomē en cā/welke
geē mēsch gesiē en heeft noch gesiē en cā
diē si eer eñ eewich rijc Amen.

D Dē rijkē vā deser werelt gebiet/dat si
niet na hogē dingē en staē ooc niet op die
onsekere rijcdōmē/maer op dē leuēdigē
God/die ons daer geeft rijckelic alderlei
te orboren dat si goet doē/rijc werdē van
goedē werckē/gerne geuē/ghemeensaē
zijn/hen seluē scatgaderē enē goedē grōt
opt toecomēde/dat si aēgripē dat eewige
leuen.

O Timothe bewaert die bijlegginge/
eñ scuwet die ongeestelike vergeestelike
woordē/eñ dat gekijf der valscer beroem
der kēnissen/welke zōmige wt hebbē ge
geuē eñ hebbē des geloefs gemist/Dye
genade si met v Amen

¶ Gescreuē vā Laodicea/die dair is eē
hooft stadt des lāts Phrygia Pacatiana

Die ander epistel pauli aen Timotheon

Dat.I.Capittel A

Paulus eē Apostel Jesu christi/door den
willē Gods om te predikē
die beloofte des leuēs in
christo Jesu

Mijnē lieuē sone Timotheo

Genade/ontfermherticheit/vrede vā
gode dē vader eñ onsen heere Jesu chris-
to.:.

Ic dancke gode/diē ic diene vā mijnen
voorouders her/in reinder cōsciētiē/dz ic
sonder onderlaet ws ghedincke in minē
gebede/dach eñ nacht/eñ mi verlāge v B
te siē(wanneer ick op v tranen dencke)
op dz ic mz bliscapē veruult worde/eñ ver
mane mi des ongeueynsdē geloofs in v
het welke te voorē ghewoont heeft in uwe
groot moeder Loide/eñ in uwe moeder
Eunike/eñ bē seker dat ooc in v is

Om welker sakē wille/ic v vermane/ C
dat ghi verweckt die gaue Gods/dye in v
is/door die opleggingē mijnder handen
Wāt God en heeft ons niet gegeuē den
geest der vreesen/maer der cracht eñ der
lief de/eñ der eerbaerheit/Daerōme en
scaēt v des getuygenis ons heeren niet
noch mijnder die gebōdē bē/maer lijt v
met dē euāgelio/gelijc ick na dye cracht
gods dye ons salich heeft gemaect/eñ ge
roepē met eenē heiligē roepe/niet na on
sen wercken/maer na sinen opset eñ ge-
nade/die ons gegheuen is in christo Jesu
voor die tijt der werelt/maer nu geopen
baert door die verschijninghe ons salich
makers Jesu christi die dē doot die macht
heeft ghenomen eñ dat leuen eñ een on

verganckelic wesen int licht ghebracht/ doir dat euāgelion/tot welkē ic geset bē eē prediker eñ apostel/eñ leraer der hey denē/om welker sakē wille/ic sulcs lijde maer ic en en scame mi niet/Wāt ic weet aē wiē dat ic gelooft hebbe/eñ hi can my mijn bileggingē bewarē tot genē daghe toe

D Hout v na dz voorbeelt der heelsamer woordē/die ghi vā mi gehoort hebt/vant geloue/eñ vāder lief den/in christo Jesu/ Dese goede bileggbinghe bewaert/doir dē heiligē geest/die in ons woēt/dat weet ghi dat hen vā mi gekeert hebbē alle die in Asia zijn/onder welkē is Phigelus eñ Hermogenes Die heere geue ontfermhertlicheit dē huse Onesiphori/want hy heeft mi dicwile vermaeckt/eñ en heeft hē mijnder ketenē niet gescaēt/mair wē hi te Roomē quā socht hi ten aldernaerstichstē/eñ vant mi/Die heere geue hem dat hi ontfermhertlicheit vijnde bi dē heere in genen daghe Eñ hoe vele hy mij te Epheso gedient heeft weet ghi tē alder besten.

Dat.ij.Capittel

A So sterct v nv mijn sone/wir die genade in Christo Jesu eñ so wat ghi va my gehoort hebt/doir vele getuygen dat beueelt getrouwē mēscē/die daer bequaē zijn ooc andere te leerē/Lijt v als eē goede strijder Jesu christi Niemandt en strijt/eñ vlechtet hē in der neringē onledicheit/op dat hi diē behage/die hē totten strijde heeft aenghenomen/eñ ist dat yemāt oock dē kamp slaet/en wert hi doch niet ghecroont/hi en slae dē kampe dan wettelic/Die acker mā die dē acker bouwet/sal eerst der vruchtē genietē Merct wat ic segge die heere sal v verstāt in allē dingen gheuen

Hout in gedinckenisse Jesum christū.
B die verresen is vādē dooden/wt dē sade David/na mijnē euangelio/in welkē ick mi lijde/tottē bādē toe/als een quaet dader/Maer Gods woort en is niet gebondē/Daeromme lide ickt allet om der wtvercorene wille/op dat si die salicheit ooc verrigē in christo Jesu met ewiger heerlicheit

tot timotheon ij Ca ij

Dat is immer sekerlic warachtich/zijn wi mede gestoruē so sullē wi mede leuen Lijdē wi/so sullē wi mede heerscapē Verloechenē wi/so sal hi ons ooc verloechenē En gelouē wi niet/so blijft hi getrouwe/ hi en can hē seluē niet loechenen/Sulcs vermaēt hen/eñ betuycht voor dē heere dat si niet om woordē en twisten/dwelck niet nutte en is/dā die gene af te keeren die daer toehoren

Benerstiget v gode eenen beproefden
eñ ombesculdeliken arbeyder/dye daer C
recht snijdet dat woort der waerheit/ontslaet v des ongheestelikē ydelē geclaps/ wāt het voordert vele aē dē ongodliken wesen/eñ haer woort dat etet om hē/gelijc dē cancker/onder welken is Himenios eñ Philetus/die welke der waerheit gemist hebbē/eñ seggē dat die verrisenisse nv al gesciet is/eñ hebbē sommiger geloue verkeert

Maer die vaste gront blijft staen/ende heeft desen segel Die heere kennet die sine/eñ hi trede vā ongherechticheit/wye dē name christi aenroept/In eenen groten huyse en sijn niet alleen/guldene eñ siluere vaten/maer ooc houttene eñ aerdene/eñ sommighe ter eerē/zommighe ter oneeren/Ist dan dat hem yemant vā sulken lieden reynicht/die sal een geheylicht vat zijn tot der eerē/den huysheere oorboirlic/eñ tot allen goeden wercken bereyt

Vliet die lustē der ioncheit/eñ staet na D
der gherechticheyt na den ghelooue/der liefden/den vrede/met alle dien/die den heere aenroepen van reynder herten/ Maer der sottachtigher vraghen/eñ die niet en leeren ontslaet v Want ghi weet dat se nyet dan twist voort en bringhen/ Een knecht des heeren en sal nyet kijfachtich zijn/maer vaderlick teghen alle menschen/leerachtich/die de quade dragen can/dye met sachtmoedicheit straffe die wederspannighe/of hen God eens boete ghaue/die waerheit te bekennen ende weder nuchteren te werdē vā des duuels strick die van hem geuangē zijn na sinen wille.

A Dat.iij.Capittel

Maer dat sult ghi weten dat totten laet
sten dagen/gruwelike tidingen in sul
len treden/Want daer sullen menschen zijn die
van hair seluen houden gierich/stout hoeuer
dich/lasteraers/den ouders ongehoirsaem/
ondanchaer/ongeestelic/onuriendelic/stuer
rich/scenders/oncupsch/ongoedertieren
wilt/verraders/pijlike/opgeblasene/die
meer beminnen dye wellust dan God/dye
B wair hebben dz gelate eens goddiensliger wan
delinge/maer hare cracht verloechense
en keert v van sulken/Wt den seluen zijn/die te
huyse doorlopen/en leyden die wijfkens ghe
vangen/die met sonden beladen zijn/en geleit
werden met meniger lusten/leeren altoos
en en connen nimmermeer totter kennis
sen der waerheit comen

Maer gelikerwijs als Jannes/en Jam
bres Moysi wederstonden also wederstaen
oic dese der waerheit/Het zijn menscen van
verdoruen sinnen ombequaem totten ghelooue/
maer si en sullens niet wt voeren Want hair
dwaesheit sal allen man openbaer werden ge
C lijc als dier gheender oic was/Maer ghi
hebt achteruolget mine leeringe mijne
wijse/mine opset/mijn gelooue/mine lanc
moedicheit/mine liefde/mine verduldic
heit/mine veruolginge/mine liden/hoeda
nige mi gescietzijn te Antiochia te Jconi
um/te Listran/welke veruolginge ic daer
verdroech/En wt allen heeft mi die heere
verlost/En alle dye godlic leuen willen in
Christo Jesu/moeten veruolginghen lijden/
Die quade menschen en die verleyders/va
ren voort totten argsten verleiden en laten hen
verleiden

Maer blijft ghi in dien dat ghi gheleert
D hebt/en onderuonden/Aengesien ghi weet
van wien ghi geleert hebt En want ghi van
kints op/die heylige scrift wetet/can v die
selue wijs maken ter salicheit/doir dat ghe
loue in christo Jesu/Want alle scrifture
van gode in gegeuen/is nutte ter leeringe
ter straffinge/ter beteringe/ter onderwi
singe inder gerechticheit/dat een mensce
Gods vol maect si/tot allen goeden werck
A ghescict

Dat.iiij.Capittel

So betuyge ic nv voor God en den
heere Jesu christo/die daer toecomende
is te oordeelen/die leuendighe en die doode
bi zijnder verschijninghe/en sinen rijc/Pre
dict dat woort/hout vry aen/het si tydelic
of ontydelick/straeft/dreycht/vermaent
met alder lanckmoedicheit en leeringhe
Want het sal eenen tijt zijn/dat si die heelsa
me leringe niet en sullen verdragen/maer
na haren eygen lusten/sullen si hen seluen lee
raers op laden/na dien hen die oren ioecken
en sullen die oren vander waerheit keeren/
en hen tot fabulen keeren/Maer zijt ghy
nuchteren ouer al/lijt v/doet dat werc eens
euangelischen predikers/volbrinct v ambacht
wettelic

Want ic werde nv geoffert/en den tijt B
mijnder ontbindinge/is voorhanden/Jck
heb eenen goeden kamp gestagen/ic heb den
loop volbrnct/ic heb gelooue gehouden/Nv
voortaen so is mi bi gheleghet/die crone
der gerechticheit/die welke mi die heere
geuen sal/in dien dage/die gerechte rechter
Niet alleen mi/maer oic allen/die sine ver
schijninge lief hebben Beneerstiget dz ghy
haest tot mi comt

Want demas heeft mi verlaten/en de
se werelt lief gecregen/en is tot Thessel C
lonica gereyst/Titus tot Dalmatien/Lu
cas is alleen met mi/Neemdt Marcum
tot v/ende bringt hem met v/Want hi is
mi nutte totten dienst/Tychicon heb ick
tot Epheson ghesonden/den mantel dien
ic tot Troade liet by Carpo/bringt meden
als ghi comt/en die boecken/mair sonder
linge dat Pergament/Alexander die co
perslager heeft mi veel quaets bewezen
die heere betale hem na sinen wercken/
voor welken wacht ghi v noch/Want hy
heeft onsen woorden zeer wederstaen.

In mijnder eerster verantwoordinge
en stont niemant bi mi/maer si verlieten
mi alle/Het en si hen niet toe gherekent
Die here stont mi bi/en sterctte mi/op dat
dye predicatie des te breeder door my wt D
soude comen/en dat alle heyden souden
hooren/en ic ben verlost van des leeus ka
ken/En die heere sal my verlossen van al
len quaden werck/ende salich maken tot
sinen hemelschen rijc/den welcken si prijs

van eewicheit tot eewicheit Amen.
Gruet Priſcan eñ Aquilan eñ dz huys Oneſephori/Eraſtus bleef tot Corintho maer Trophymon liet ic te Mileto crāc Doet neerſticheit dat ghi voor dē winter comt/Het groetet v Eubulos eñ Pudēs eñ Linus/eñ Claudia/ende alle broeders/ Die heere Jeſus chriſtus ſi met uwē gee ſte/Die genade ſi met v Amen

A
Den eerſtē Epiſtel aen Titon

Dat.J.Capittel.

PAulus een knecht gods/eñ een apoſtel Jeſu chriſti/te prediken dat ghelooue der wtuercorene gods/eñ die kenniſſe der waerheit/welcke totter goddienſticheit leydet/op hope des eewighē leuens dwelc belooft heeft die onluegenachtige god/voor dē tidē der weerelt/maer hi heuet ſijn woort geopēbaert tot ſijnder tijt door mijn predikinge/die mi betrouwet is na den beuele gods ons ſalichmakers
Tito mijn ſone vā aerde na dat gemeine geloove
Genade/eñ ontfermherticheit vrede vā god den vader/eñ den heere Jeſu cri. ſto onſen ſalichmaker
B
Daer omme liet ic v tot crete/dat ghy voort ſout volbrēgē daer ict gelatē hebbe eñ beſettē die ſteden/in elcke ſtadt byſondere/met ouders/gelijc ic v geoordineert hebbe/iſt dat iemāt is ombeſcultelic/eēs wijfs man/dye gelouige kinderē hebbe/ niet beruchticht met ſwelgerie/of ongehoorſaēheit/Wāt eē biſſcop ſal ombeſculdelic ſijn/als een huyſhouder goods/niet hooch van hē ſeluē houdē/nyet toornich/ niet wijnſuppich/niet bitich/nz gierich ſcādelics gewins/maer gaſtvry/goedertieren/eerbaer/gerecht/heilich cuyſch/vaſt houdēde op dat ſekere woort/der leeringe/op dat hi machtich ſi te vermanē/door die heelſame leeringe eñ te ſtraffen dye

wederſeggers
Wāt daer ſijn vele wederſpānige eñ C
onnutte clappaerts eñ verleyders/ſonderlinge die wt der beſnidinge/dē welkē mē dē mont moet ſtoppen/die daer ghe heele huyſen verkeerē/eñ leerē dat niet en dooch/om ſcandelicks ghewins wille Eene wt hen heeft geſeit/haer eygē propheet/Die Chreters ſijn altoos luegenaren geweeſt/quade beeſtē/eñ luye buycken.Dit getuygenis is warachtich/om dier ſakē wille ſtraeſſe ſcerpelic/op dat ſi geſont ſijn int geloue.eñ dat ſi niet en ach
ren op die ioodſce fabulē/eñ mēſcē ghebo D
dē/welcke die waerheit afkeerē/Dē reynē iſt allet reyn/maer dē onreynē eñ dē ongelouigē en is niet reyn/maer onreyn is beide harē ſin eñ hare conſciētie//ſi ſeggen dat ſi god kēnē/maer mettē werckē verloochenē ſi het/Aēgeſiē ſi dye gene zijn aen welckē god een vereyſen heeft/ende en geuē geen gehoore/eñ ſijn tot allē goedē werc ombequaem

Dat.ij.Capittel. A

SPreect ghi/wes der heelſamer leeringe wel betaemt/Den ouders dat ſi nuchterē zijn/degelic beleeft/gezōt int geloue/in der liefdē/inder verduldicheit/dē oudē wijuē des gelikē/dat ſi hen houdē/gelijct dē heiligē betaēt/dat ſi geē laſtereſſē en ſijn niet wijnſuipich/goede leeraerſſe/dat ſi dē iongē wijuē eerbaerheit muegē leerē/haer mānē beminnen kinderē beminē dat ſi beleeft zijn/cuiſch haer huys bewaren/ goedertieren/onderdanich haren mānē op dat het woort gods/niet verlaſtert en werde/deſgelijcs
vermaēt die iōge mānē dat ſi beleeft zijn B
Ouer al/ſtelt v ſeluē tot eenē voorbeelde der goed werckē/eñ hout v inder leeringe onſcadelic eñ degelic/eñ dz woort heelſaē eñ onbeſculdelick/op dat die wederpartider hē ſcame/eñ nyet en hebbe dat hy vā ons quaets ſegge Dē knechtē dat ſi harē heerē onderdanich ſijn/in allē dingē behaechlic/niet weder en tantelen/nz heimelic en ontſtelē maer alle goede getrouwicheyt bewijſen/op dat ſi die leringe gods ons ſalichmakers/in allen ſtucken vercieren

Want die salichmakēde genade gods
is verschenen allen menschen eñ onder-
wijset ons dat wi sullen verloechenē dat
ongodlike wesen eñ die wereltlike lustē/
eñ eerbaerlick/gerechtelick eñ godlic le-
uen in dese weerelt/eñ verwachten den
D salighen hoope/ende verschijninghe der
heerlicheit des groten Goods/ende ons
salichmakers Jesu christi/die hem seluen
voor ons ghegheuen heeft/op dat hi ons
verlossen soude van alder ongherechtic-
heit/eñ reynighen hem seluen een volck
tot eenen eyghendom/dat daer naerstich
ware tot goeden werken/Sulcs spreect
eñ vermaent/eñ straeft met alder macht
En laet v niemant verachten

Dat.iij.Capitel

A Vermaentse dat si den overstendō-
men eñ den machtighen onderda-
nich zijn/der ouerheyt ghehoirsaem/tot
allen goeden werck bereyt zijn nieman-
den en lasteren/niet en kiuen/betecft zijn
alle sachmoedicheit bewijsen/teghen al-
len menschen/want wi waren oock voor
tijts onwijse onghehoirsaem/dwalende
dienende den lusten ende menigherleye
wellusten/eñ wandelen in boesheit ende
in nijt/eñ waren haetelick/eñ hatēde on-
der malcanderen

Maer doen die vriendelicheit eñ lief-
te tot den menschen Goods ons salichma-
B kers verscheen/niet om die wercken der
gerechticheit dye wy ghedaen hadden/
mair na zijnder ōtfermherticheit maecte
hi ons salich doir dat badt der wederghe-
booiten eñ vernieuwinghe des heiligen
geests/den welken/hi rijckelic ouer ons
wtghestort heeft/doir Jesum christū on-
sen salichmaker/op dat wi door des selue
genade gerechtuaerdicht/erfgenamen
des eewighen leuens souden zijn na der
hopinghe dat is immer sekerlic warach-
tich

Sulcs wil ic dat ghi drijft/op dat die ge-
C ne die aen gode gelouich zijn geworden/
nersticheit doen/in goeden wercken dye
sonderlincste te zijn Sulcs is goet eñ nut-
te den menschē/Maer der sotter vragen
der gheslacht registers/des twists ende
strijdts ouer die wet/ontslaet v/wandt si

tot titon Ca.iij

zijn onnutte eñ ydel Eenen afuallighen
mensce scuwet/als hi eēs eñ anderwerf
vermaent is/eñ weet dat eene soedany-
ghen verkeert is/eñ sondicht/als die hē
seluen veroordeelt heeft

Als ick tot v seynden sal/Arteman of D
Tychicon/so comt haestelic tot mi tot Ny-
copolin/want aldaer heb ic besloeten dē
winterlegher te hebben Zenan dē scrift
geleerden eñ Apollō seyndet met nerstic-
heit voor/op dat hen niet en gebreke/laet
oock die onse leerē in goedē werckē die sō-
derlickste te zijn/ist dat het de nootdorst
heyschet/op dat si niet onvruchtbaer en
zijn het groetē v alle die met mi zijn
groetet alle die ons bemin-
nen int gheloue/Die
ghenade zy
met v al-
len

Gescreuen wt Nicopoli In macedonia

Dye Epistel Pauli aen philemon

Dat. I. Capittel.

A Paulus die ghe
bōdē Jesu christi/eñ Timo
theos dye broeder Phile.
moni/den lieuen eñ onsen
hulper/eñ Apphian der be
minder/ eñ Archippo/onsen mede stry.
der/eñ der gemeynten in sinen huse
Genade si met v/eñ vrede vā gode on
sen vader/eñ den heere Jesu christo
Ick dancke minē god eñ gedincke ws
altoos in minē gebede na dien ick hoore
vāder liefden/ende den geloue/welcke
ghi hebt tot den heere Jesum christum/
eñ alle heiligen/dat onse gemeyne gelo.
ue in v crachtich werde/door kennisse al
des goets/die in v is aē christo Jesu/mer
ic heb een groote blischap/eñ troost aen
uwer liefden. Wāt die heiligē syn herte.
lic vermaect/door v lieue broeder
Daer omme hoe wel ic een groote vri
B heit in christo hebbe/v te gebiedē/so wat
v toe behoort/maer om der liefden wille
vermane ic v vele lieuer/ic die een sooda
nighe ben/te wetene/een oude Paulus/
maer nv oec een gebondene Jesu christi/
So vermane ic v om myns soons wille/
Onesimon/dien ic gebaert heb in mynē
bandē/die welke voortyts v ōnutte/mer
nv di eñ mi wel nutte is/dyen hebbe ick
weder gesonden Ontfanckt hem/dat is
myn herte/Want ic wilde hem bi mi be
houden/dat hi my in dyne plaetse soude
dienen/inden bandē des euāgelijs/mer
sonder dinen wille en wilde ics niet doen
op dat v goet niet bedwonghen en soude
syn maer gewillich
C Wellicht daer omme is hi eenen lan.
gen tyt ontweken/dat ghi hem eewelijc
weder sout ontfaen/nv niet meer als ee.
nen knecht/mair meer dā eenen knecht
eenen lieuen broeder/sonderlinghe my/

hoe vele meer di/beide na den vleesce eñ
na den here/Ist dat ghi mi nu hout voor
uwen geselle/so ontfanct hem als mi sel
uen/Ist dat hi v eenige scade gedaen he.
uet/of schuldich is dat rekent mi toe/Ick
Paulus hebt gescreuē met mynder h.
ic wilt betalen/ic swighe/dat ghi v seluen
mi schuldich zyt Ja lieue broeder/laetet.
toe/dat ic mi aen v vermake/in den heere
Laeft myn herte inden heere/
D Ic hebbe wt toeuerlate uwer gehoor
saemheyt gescreuen/want ick weet/dat
ghi daer bouen sult doen/dat ick segghe/
Eñ bereyt my mede dye herberge/wāt
ic hope/dat ic doer v gebet/v geschēct wer.
de/Het gruete v Epaphras myn mede
geuanghene in Christo Jhesu/Marcus/
Aristarchus/Demas/Lucas/myn
ne hulpers/Dye ghenade
ons heeren Jesu chri
sti si met uwen
geest. A.
men

A Dat.I.Capittel.

Petrus eē apos
tel Jesu christi. Den wtuerco
renen vreemdelingē hyer eñ
daer in Pōto/Galatia/Capa-
docian/Asia eñ Bithynia na dye voorsie-
ninge goods des vaders/inder heylich-
makinge des geests/tot der gehoorsaēhz
eñ totter bespringige des bloets Ihū xpi
Genade eñ vrede vermeerdere hē bi v/
Ghebenedyt si God eñ die vader ons
heeren Jhesu christi/dye ons nae sijnder
grooter ontfermherticheit heeft weder
gebaert/tot eenē leuēdigē hope/door die
verrisenisse Jesu christi vādē dooden tot
eē onuergāckelic eñ ōbeulect/eñ onuer-
werkelic erffenisse/dye daer behoudē is
indē hemel/op v/die door die cracht gods
int geloone bewaert werter ter salicheit
welcke bereit is/dat si ontdect werde ter
laetster tijt/in welcke ghi v verblidē sult
ghi die eenē cleinē tijt (ist dat het sijn sou-
de) truerich sijt/in menigerlei tētatie/op
dat die beproeuinge aē uwē geloue wer-
de beuōdē vele costeliker/dā dat vergāc-
kelike gout/dat door tvier ondersochtet
wert/tot lof/prijs/eñ eere/als nu geopen
baert wert Jesus christus. dē welckē ghi
niet gesiē en hebt/eñ nochtans lief hebt
B aē welckē ghi ooc gelooft/eñ noch niet en
siet/eñ om des gheloofs wille/sult ghy v
verblidē met onwtsprekeliker eñ heerlij
ker bliscappē eñ dat eynde ws gheloofs
daer af bringē/te wetene der sielē salichz
Na welcke salicheit hebbē gesocht/eñ
ondersocht die prophetē die vāder toeco-
mēder genadē op v gheprophetéert heb
bē eñ ōdersocht/op welke/eñ hoedanige
tijt die geest christi die in hē was/bediede
eñ te vorē betuycht heeft die lidenē die in
christo sijn/eñ die heerlicheyt daer na/dē
welkē dz geopēbairt is/wāt si en hebbēt
hen seluē nz gedaē/maer ons/dwelc nu
v vercōdicht is/door die gene die v dz euā
gelion vercōdicht hebbē/door dē hepligē
geest vādē hemel gesondē/dwelcke oock
C dē ingelē gelustet te scouwen
Daer om zo begordet die lēdenen ws
gemoets/sijt nuchterē/eñ settet met ge-

heelē wagē/ws hoops op die genade die
v aēgebodē wort/door die opēbaringe Je
su christi/als kinderē der gehoorsaēheyt/
nz gelijcformich der voorledenē lusten u-
wer onwetēthz/maer na diē/die v geroe
pē heeft eñ heilich is/sijt ghy ooc heylich
in alle v wādelinge/na diē dat gescreuē
staet/Ghi sult heilich zijn/wāt ic bē heilich
Eñ aēgesiē ghi dē vader aēroept/dye
sonder aēsiē der personē ordeelt/na eens
yegelikē werc/zo leydet uwe wādelinge
die tijt uwer pelgrimagie mz vreesen eñ
wetet/dz ghy nz met vergāckelikē siluer D
of gout verlost en sijt/vā uwe ydele wan
delinge/indē vaderlikē insettingē/mair
mettē dierbarē bloede cristi/als eens on
sculdigēs/eñ ombeulectē lās/dye te vorē
tis/waer/voirsiē is/voor beginne der we
relt/maer geopēbaert tē laetstē tidē/om
uwēt wille/ghi die door hē gelooft aē god
die hē verwect heeft vādē doodē/eñ hem
die heerlichz gegeuē/op dat ghy geloone
eñ hope tot god mochtet hebbē
Eñ maket uwe sielē cuysch door de ge
hoorsaēhz indē geest/tot ongeveynder
broederliker liefdē/eñ hebt v onder mal
cāderē/vierichlic lief/wt reynder herten
als die daer weder geborē zijn/nz wt ver
gāckelikē/maer wt onuergāckeliken sa
de/te weten wt den leuendighen woorde
goods/dat daer ewelic blijft/Na diē/alle
vleesch is gelijck grasch/eñ alle heerlichz
des mēscē/gelijc eē bloeme des graschs/
Dat garsch es verdorret/eñ dye bloeme
afgeuallen/mair des heerē woort blijft
inder eewicheit/ Dat.ij.Capittel

So legget nu af alle booshz eñ alle A
list/eñ geueynsthz/eñ haet/eñ alle
achtersprekē/eñ sijt begeerich/na dz ver-
stādige ongeualschte melc/als dye nieu
geborē kinderkēs/op dz ghy door dz selue
opwasset/ist dz ghi āders hebt gesmaect
dz die heere vriēdelic is/tot welkē ghi ge-
comē sijt/als tottē leuēdigē steē/die vādē
mēscē verworpē/maer voor God wtuer
corē eñ costelic is/Eñ ooc ghi als die leuē-
dige steene/timmert v tot geestelikē hui
sen/eñ tot een heylich priesterscap/om te
offerē geestelike offerādē die gode aēge
name zijn door Jesum christum/

B Daer omme ſo iſt inder ſcriftuerē be-
uaē/Siet daer/Jc legge eenē wtuercore
nen coſtelikē hoerſteē in Zion/ende wie
aen hem gelooft/die en ſal niet te ſcāden
Pal/c.xvij werdē/V nu ghi die gelooft is hi coſtelic/
Jſaie.viij Maer den ongelouigē is diē ſteen/dye
die timmerliedē verworpē hebbē tot ee-
nen hoerſteē geworde/eñ tot eenē ſteene
des aenſtootēs/eñ tot eenen kepe der ar
gernisse/die hen ſtootē aē dat woort ende
en geloouē niet daer aē/daer ſy op geſet
Exo.xix.B zijn/Maer ghi ſijt dat wtuercorē geſlach
te/dat coninclike prieſterſcap/dat heilige
volc/dat volc des eygēdoms dat ghi ver-
condigē ſout die duechdē/dies die v ghe-
roepē heeft/wāder duyſterniſſe tot ſinen
wonderlikē lichte/Ghi die voortijts geē
volc en waert/maer nu gods volc ſijt/eñ
Oſee/ij/b. dier god niet en ontfermde/maer nu on
Roma/ix fermt heeft

C Lieue broeders/ic vermane v/als die
vreēdelinge eñ pelgrims onthout v van
den vleeſcelikē luſtē/die welcke tegē die
ſiele ſtridē/eñ leydet eene goede wande-
linge/onder die heidē/op dat die gene die
van v achterclap ſprekē/als vā quaetwē-
ders/uwe goede werckē ſiē/eñ gode prijſ
ſen/alſt nu aen dē dach comē ſal

Sijt onderdanich alre mēſceliker or-
dineringe/om des heerē wille/het ſi den
coningē/als dē ouerſtē/of dē ſtathouders
als den gezōdē vā hē tot wrake der quaet
daders/eñ tot loue der weldoēders/wāt
dat is die wille gods/dat ghi met weldoē
verſtopt/die onwetētheit der ſotter mē-
ſcen Als die vrye/eñ niet als of ghi die vri
heit tot eenē decſele der booſheit hat/mer
als die knechte gods/Sijt eerbiedich te-
gen alle mēſcē Bemint dye broederſcap
Vreeſt god/Eert dē coninc.

D Ghi huyſknechtē ſijt dē heerē onder-
danich met alder vreeſen/niet alleē den
goedertierenē eñ beleefdē/maer oec dē
ombeleefdē/want dat is die genade/Jſt
dat yemāt om der conſciētiē wille te gode
droefheit verdraecht/eñ lidet mz onrech
te/wāt wat prijs is dat/iſt dat ghi om miſ
daet wille ſlagē lidet/Mer iſt dat ghi om
weldaet wille lidet/eñ gedoocht dat/dat
is genade bi god

Wāt daer toe ſijt ghi geroepē/aēghe
ſien dat chriſtus oec geledē heeft voor ōs
eñ ons een voorbeelt gelatē/dat ghi ſine
voetſtappē ſout nauolgē/die welcke geē
ſonde gedaē en heeft/noch daer en is ge-
ne bedroch in ſinē monde geuondē/dye
welcke niet weder en ſcoude/doē hi ghe-
ſcoudē wert/niet en dreychde/doē hi leet
Maer hi gaft diē op/die daer recht ordee
let/die welcke onſe ſondē ſelue gheoffert
heeft/aen ſinē lichaē/op dat hout/op dat Jſaie/liij b
wi ſonder ſonde ſoudē zijn/eñ der gerech
ticheit leuē/door welcs ſtramē ghi gezōt
ſijt gewordē/want ghi waert gelijck die
dwalende ſcapē/mer ghi ſijt nu bekeert
totte herde eñ biſſcop uwer ſielē

Dat.iij.Capittel.

Des gelijcken ſullē die vrouwē ha-
ren mannē onderdanich ſijn/op
dat oec die gene die niet en geloouē aen A
dat woort door der vrouwē wādelinghe/
ſonder woorde gewonnē wordē/als ſi aē
ſiē uwe cuyſce wādelinge/inder vreeſen
der welcker vercieringe en ſi niet wtwē
dich in haer vlechtē/eñ omhāginge des
gouts/of aē doene der cleederē/maer die
vbōrgē mēſce des hertē inder onuerdērflic
heit/eēs ſachtē eñ ſtillen gheeſts/welcke
voor god pruyſich is/wāt alſo hebbē hen
oec voortijts/die heilige vrouwē verciert
die harē hope op god ſettē/eñ harē man-
onderdanich warē/Gelijc Sara Abrahe B
gehoorſaē was/eñ hiet hē heere/der wel
ker dochters ghi gewordē ſijt/iſt dat ghi
wel doet eñ geē ſcruſel en vreeſt

Des gelijckē ghi mānē/wonet bi hen
met vernufte/eñ geeft dē wijflikē als dē
brooſchtē inſtrumēte/ſine eere/als oock
mede erfgenamē der genadē des leuēs/
op dz v gebedē niet behindert en werdē

Maer eindelic/ſijt alteſamē gelijc ge
ſint/medelidēde broederlic/hertelic vrien
delic/En betaelt nyet quaet met quade/
noch ſceldēde woordē mz ſceldēde woordē
mer daer tegē gebenedijt/eñ wetet/dat
ghi daer toe geroepē ſijt/dz ghi dye bene
didinge beeruē ſult/wāt wie dz leuē wilt
lief hebbē/eñ goede daghen ſien/dye be-
dwinghe ſijn tonghe dat hi nyet quaets
en ſpreke/Ende oock ſijne lippen /datſe

niet en bedriegē/Hi keere hē vādē quaet
eñ doe goet/Hi soeke vrede/eñ achter uol
ge dien Wāt die oogē des heerē siē op de
gerechtige/eñ zijn oorcn op hare gebedē
maer dat aēsicht des heerē siet op die ge
ne die daer quaet doē

C Eñ wie ist dye v scadē conde/ist dz ghy
na dat goede staet/Salich sijt ghi/ist dat
ghi ooc lijdet om der gerechticheit wille
Isa/viij/c/ En vreest haer tortē niet/maer heyliget
god den heere in uwer hertē/Sijt altijt
bereit te antwoordē alle man dye gront
heyscht/des hoops die in v is/eñ dat met
sachtmoedicheit eñ vreesen/eñ hebt een
goede conscientie/op dat die gene dye van
v achterclap sprekē/als vā misdadigen/
dat si te scādē werdē/dz si uwe goede wā
delinge in christo bescimpt hebbē

Want het is beter/ist dē wille goods/
dat ghi om weldaets wille lidet/dan om
quaet daets wille Wāt ooc christus eens
voor onse sondē geledē heeft dye gerech-
te voor die ongerechtige/op dat hi ōs go-
D de soude offerē/eñ is gedoodet na dē vlee
sce maer leuēdich gemaect na dē gheest/

In dien seluē is hi ooc henē gegaē/eñ
ge/vi/b/ heeft gepredict dē geestē in die geuāghe
nisse/die voortijts ongelooulich warē doē
men eens der godliker langmoedicheit
verwachte in diē tidē vā Noe/doemē die
arcke bereide/in welcker weinich/dat is
acht sielē behoudē worden door twater/
het welcke v nu ooc salich maeckt inden
doopsel/dat door tgene bediet is/Nz dz af
doē der vuilicheit des vleescs/mer dz ver
bont der goeder conscientiē met gode/door
die verrisenisse Jesu christi/die welke ter
rechter hāt gods indē hemel is geuarē/
eñ die ēgelē/eñ die machtige eñ die crah
ten sijn hē onderdaē

Dat.iiij.Capittel.

A Want nu christus int vleesche voor
ons geledē heeft/so wapēt v oock
mettē seluē sin/wāt wie int vleesch lijdet
die houdet op vādē sondē/dat hy voortaē
so wat noch ouerbliuēde tijts is indē vlee
sce/niet der mēscen lustē maer den wille
gods leue/Wāt het is genoch/dat wi den
voorgaēdē tijt des leuēs ouer ghebracht
hebbē/na heydēscē wille/doē wi wandel

den in vulyscheit/lustē/dronckēscap/bras
serie/supperie/eñ in vereyseliker afgode B
rijen.

Eñ het geeft hen vreēdt/dat ghi niet
met hen en loopt in dat selue vermēgen
des ongeordineerdē wesens/eñ lasteren
v/die welcke rekeninge sullē geuē/dyen
die bereit is te ordeelē dye leuēdige ende
die doodē/wāt daer toe is ooc dē dooden
dat euāgelion vercondicht/op dat si ghe-
ordeelt wordē nae dē mēsche int vleesch/
maer indē geest gode leuē/Mer dat einde
alder dingē is na gecomē

So sijt nu matich eñ nuchterē totten
gebede/mair voor alle dingē hebt onder pro/x/
malcādere ēē brenēde liefde/wāt die lief
de bedect ooc der sondē menichfuldicheit
Sijt gast vrij onder malcāderen sonder
murmureringe/eñ deene diene dē ande
ren een yegelic metter gauen die hi ont
fangē heeft/als dye goede huyshouders
der menigerley genadē gods/Ist dat ye
māt sprecct/dz hijt spreke als gods woort
Ist dat yemāt een ābacht heeft/dat hijt C
doe als wt den vermogē/dat god verleēt
op dat ghi god in allen dingē prijset/door
Jesum christum/Dē welckē si prijs ende
ghewout van eewicheit tot eewicheit A-
men.

Ghi beminde/en laet v dye hitte/onsē
v niet vreēt geuē(dye v gemoet dat ghij
geproeft sout werdē)als of v wat seltzāes
ghemoetede/Maer sijt deelachtich der
lijdenen christi

Sijt vrolic/op dat ghy oock ter tijt der
openbaringe zijnder heerlicheit blijscap
ende verhuegingh e muecht hebben/sa-
lich zijt ghi/Ist dat v smaet aenghedaen
wert ouer den name Jhesu christi/want
die gheest/die eenen gheest der heerlick-
heit ende goods is/rustet op v/by hen es
hy verlastert/maer bi v is hi gepresen

Mer niemant en lijde onder v als een D
moordenair/of dief/of misdadige/of vreēts
goets begeerlic/mer ist dz iemāt lide/als
eē cristē/soo en scame hi hem niet/Maer
hi prijse God in dier saken/ Wandt het
es tijdt/ dat het oordeele beghinne aen

den huse gods Maer ist dat eerst aē ons/ wat eynde wilt werden met dien/die dē euangelio gods niet en ghelooue/Eñ ist dat die gerechtige naulick behouden en wert/waer wil die ongodlijke/eñ die son der verschinen/Daer omme die welcke daer lidē na gods wille/dye beuelē hare sielē/als den getrouwē scepper/met goe den wercken

Dat.v.Capittel.

A Die ouders die onder v zijn/verma ne ic die mede ouders eñ een ghe tuyghe der lijdenē die in christo zijn/ende mede deelachtige der heerlicheit/die ge openbaert sal werdē/Weydet dye cudde christi die onder v is/eñ versietse niet ge. dwongē/maer willich van selfs/nyet wt scandelics gewins ghesoecke/Maer wt geneychdē ghemoede/niet als die heer. schapt ouer die erffenisse/Maer werdet voorbeeldē der cuddē/so sult ghi(als dye ouerste herder verschinen sal)die onuer welkelike croone ontfaen.

B Des gelijckē ghi iōgers/sijt dē ouders onderdanich Alte samē sijt onder malcā derē/ōdanich eñ bewiset daer in die oot moedichz wāt god wederstaet dē houeer digē/maer den nederē geeft hi ghenade Soo vernederdt v nu onder dye mo. ghende handt Goods/dat hy v verhoge tot zijnder tijt. Alle uwe sorchvuldichept werpt op hē/wāt hi sorget voor v

Sijt nuchterē eñ waket/wāt uwe we derpaertider die duyuel gaet ronts om. me/gelijc een grimmēde leeu/eñ soeckt welckē hi verslijndē mochte/diē weder. staet vastelijc int ghelooue/eñ wetet/dat ghi volvoeret/dat selue lidē/dat ghi met uwer broederscap inder weerelt hebt

C Maer die god alre genadē/die v geroe pen heeft/tot zijnder eewiger heerlichz/ in christo Jhesu/die selue sal v/ ghi dye ee. nen cleynē tijt lijdet/volmaectelic berei den/sterckē/crachtigē/grondē/den seluē sy prijs eñ macht/vā eewicheit tot eewic. heit Amen

D Door uwē ghetrouwē broeder Silua. non/als ic achte heb ic v een weynich ge screuē/om te vermanē/eñ te betuyghen dat dat die rechte genade goods is/daer inne ghi staet. het gruet v/die vergadert is te Babilonia/ende mijn soon Marcus gruetet v onder malcāderē met den cus. se der liefden/Vrede si met allē die in cri. sto Jesu sijn Amen

Dye ander Epistel sinte Peeters

Dat.I.Capittel.

A SImon petrus een knecht eñ apostel Jhesu chri. sti. Den ghenen die met ons gelijcke ge. looue vercregen hebbē inder gherechtic heit/die onse god gheeft/eñ die salichma. ker Jesus christus

Genade ende vrede vermeerdere hē bi v/door die kennisse goods eñ Jesu chri. sti ons heeren

Na dat alderley zijnder godliker crachte wat totten leuen eñ godlike wādelinge dienet/ons ghegeuen is/door diens ken. nisse die ons geroepē heeft/wt sine heer licheit eñ duechde/ Door welcke ons dye dierbare eñ alder grootste beloofte ghe. geuen zijn/te wetene dat ghi door dat sel ue mede deelachtich werdet/der godlijc ker natueren/ist dat ghi vliet die vergāc kelike lust der weerelt

So doet alle uwe neerstichelt dair toe eñ reyct daer in uwen geloue duechde/eñ B inder duecht bescheydenheit/eñ in bescey denheit maticheit/eñ inder matichz ver duldicheit/eñ inder verduldichz goddyē sticheit/eñ inder godiēstichz broederlijke liefde/eñ inder broederlijker liefdē ghe meyn liefde/Wāt ist dat sulcs rijkelic by v is/so en sal v niet luye noch onvrucht baer latē zijn inder kennissen ons heeren Jesu christi/maer dē welkē sulcs nyet ge reet en is/die is blint/eñ tast metter hāt/ eñ vergetet der reyninge zijnder voorle dender zonden

Dair omme lieue broeders wet des te meer neerstichz/uwē roep eñ verkiesin. C ge vast te makē/wāt ist dz ghi sulcs doet/ zo en sult ghi niet vallē/eñ alsoo sal v rijcke lic dair gereict werdē dē ingāc tottē ewi

gē rijc ons herē eñ salichmakers Jhū xpi
Daer om en wil ict niet nersuymen/v
altoos sulcks te vermanen/ Hoe wel
ghijt weet eñ gesterct sijt/inder tegēwoor
diger wairheit/wāt ic achte het behoirlic
te zijn zo lāge/als ic in deser huttē bē v te ō
weckē eñ te vermanē.wāt ic weet dat ic
mine hutte haest af leggē moet/ghelijck
mi die heere Jesus christus oor gheopen-
baert heeft/maer ic wil naersticheit doē/
dat ghi ouer al hebt na minē wtganck/
sulcs in gedinckenisse te houdē
Want wi en hebbē den cloeckē fabu
len niet geuolcht/doē wi v condt gedaen
hebbē/die cracht eñ toecomst ons heerē
Jesu christi/mair wi sijn aenscouwers ge
weest/sijnder maiesteyt/Doē hi vā gode
den vader eer eñ prijs ontfinck/door een
stemme die tot hē gescrede vander groot
D pruytscer heerlicheit/in deser manieren
Dit is mijn lieue sone/in diē ic een welbe
hagen hebbe/Eñ dese stēme hebben wy
gehoort vādē hemel gebracht/doē wi mz
hē warē optē heyligē berch
Wi hebbē eē vast prophetelic woordt
eñ ghi doet wel dz ghi daer op achtet/als
op een licht/dat daer scijnt in een donkere
plaetse/tot dat den dach aēcomt/ende die
morgē sterre op gae in uwē hertē Eñ dat
sult ghi voor dat eerst wetē/dat gheē pro
phecie inder scrift en gesciet wt eygēder
wtlegginge wāt daer en is noch noyt ge
ne prophecie wt mēscelikē wille voort ge
bracht/maer die heilige mēscē gods heb-
ben gesprokē/gedreuen vādē heylighen
gheest Dat.ij.Capittel.

A Daer warē oor valsce prophetē ondō
den volc/gelijc oor onder v valsche
leeraers sullē sijn/die neffens inbringen
sullē verderflike sectē/eñ verloochenen
den heere dyese gecocht heeft/eñ sullē eē
snelle verdoemenisse ouer hen seluē brin
gen/eñ vele sullē hare verderffenisse na
volgē/door welke den wech der waerhz
verlastert sal werdē eñ door ghierichept
met versierdē woordē/sullē si aē v comē-
scappē Ouer welckē dat ordeele vā ouer
lange niet traech en is ende hare verdoe
B menisse en slaept niet
Want ist dat god dē ingelē/die geson

dicht hebbē/niet gespaert en heeft/mair
heeftse met ketenē der duysternisse ter
hellē verstotē/eñ ouer gegeuē/dat si tot
ordeel gehoudē werdē eñ en heeft nz ge
spaert/die voorledene weerelt/maer be
waerde Noe den prediker/der gerechtic
heit/sijn achster/ende bracht die diluuie o
uer die weerelt der ongodliker/eñ heeft
die stedē Sodoma eñ Gomorra tot asscē
gemaect/omme gheheert eñ verdoemt
daer mede een exēpel geset den genē die
toecomēde ongodlic zijn souden/eñ heeft
verlost den rechtuaerdigē Loth/die ver-
druct was van de oneerbare wādelinge
der afgriseliker/Wāt doen hi rechtuaer
dich onder hen woonde/dat hijt siē eñ ho
ren moeste/queldē si die gerechtige siele
van dage te dage/met harē ongerechtē
werckē/Die heere weet die godsalighe/
wt der temtaciē verlossen/maer die on-
gerechtige behoudē tottē daghe des oor C
deels om te pijnigen
Nochtās alder meest die gene/dye na
dē vleesch inder lust der onsuuerheit wā
delen/eñ die heerschappijen verachten/
stoutmoedich/hooch vā hen seluē houdē/
niet ontsiē die maiesteitē/te lasteren/soo
nochtās de ingelē/die nochtās vā stercē
eñ cracht groter sijn/niet en verdragen
dat lasterlic ordeele/tegē hen vādē heere
Maer si sijn gelijc die onuernuftige dye
ren/die natuerlic tot vaen eñ worgē ghe
borē sijn/verlasterē dat si niet en bekēnē/
eñ in harē worgē sullē si verworcht wer-
dē/eñ dz loō der ōgerechtichz dair af brēgē
Si achtē voor wellust dat tijtelick wel
leuē/Sy zijn vleckē eñ vuylichept/si lep-
dē eē leckerlic leuē/vā uwer liefdē/si bras
sen wel vādē uwē/si hebbē ogē vol ouer-
speels/hare sondē en is nyet te weerē/sy
lockē aē hen die lichtuerdige sielē/si heb-
bē eē herte doordreuē met gierichz/kinde
re der ōmaledijdinge/si hebbē verlaten
dē rechtē wech/eñ zijn dwalēde gegaē/eñ
hebbē na geuolcht dē wech Balaam des
soons Bosor/dye welke beminde dz loon
der ongerechtichz/mer hi hadde eē straf
singe zijnder ouertredinge/dat stōme last-
barige diere sprac mz mēscē stēme/eñ be
lette des prophetē dwaesheyt.

D Dit sijn fonteynen sonder water/eñ
welcken vanden wijnt storme omme ge
dreuen/den welken behoudē is een donc
ker duysternisse inder eewicheit/wandt
si maken gelupt van opgeswollen woor
den/daer niet na en volcht/ende trecken
door weeldicheit totter lust des vleeschs
die ghene/die recht ontloopē waren/eñ
nv in dolinghe wandelen eñ belouē hen
vryheit/daer si selue knechtē der verder
uenisse sijn/want van wyen yemanden
verwonnen is/dies knecht is hi ghewor
den/want ist dat si ontulucht sijn der on
Johā/viij suuerheit der weerelt/door dye kennisse
Roma/vi des heeren/eñ salichmakers Jesu christi
maer werden weder omme in die selue
geulochten ende verwonnen/is hen dat
leste arger geworden dan dat eerste. Wāt
het ware hen beter dat sy den wech der
gerechticheit niet bekent en hadden/dā
dat si dien bekennen/eñ hen keeren vā
den heyligen gebode dat hen gegeuē is/
Hen is gebuert/dat warachtige gemey
ne segwoort Den hont etet weder op/dat
hi gespout heeft/eñ die suege wētelt hair
na der wassinge weder inden dreck

Dat.iij.Capittel

A Dit is die ander epistel die ick v scri
ue/ghi beminde/in welckē ick ver
wecke eñ vermane uwen loutteren sin/
dat ghi der woordē gedinct/dye v te vorē
geseyt zijn/van die heilige propheten eñ
ons gebots/wi die apostolen des heeren
eñ salichmaker sijn

Eñ weet dat ten eersten/dat indē laet
sten dagen sullen comen bespotters/dye
na hare eyghen lusten wandelen/eñ seg
gen/waer is die beloofte sijnder toecōst/
B want na dyen dat dye vaders ontslapen
gene/i/a. zijn/blijuet al/gelijc het van beginsel der
creatueren geweest is/Maer moetwil
lens en willen si nyet weten/dat den he
e/vij/a mel voortijdē oec was/daer toe die aerde
wt water eñ int water staēde bleuē/door
gods woort/eñ nochtans waert tot dyer
tijt door die selue met der diluuiē verdor
uen Eñ diē hemel die noch is/eñ die aer
de sijn door sijn woort onderhouden/dat
si den viere behouden werden indē dach
des oordeels/eñ verdoemenisse der on

godliker mensch en

Maer een dinc si v onverborgen/ghy
beminde/dat eenen dach voor den heere
is/ghelijc dusent iaer/eñ duysent iaer ge
lijc eenen dach/Dye heere en vertrect de C
beloofte niet/als zommighe dye vertrec
kinghe achten/maer hi is langmoedich
op v/eñ en wilt niet dat yemant verlorē
werde/Maer dat hem alle man ter boe
ten geue Des heeren dach sal comen in
der nacht/in welckē die hemelē doorgaē
sullen met groten craken/Eñ die elemē
ten sullen van hitten smelten eñ die aer
de eñ die wercken dye daer inne sijn/sul
len verbernen

Als nv dit allet sal vergaen/hoe sule
ghi dan gesciet sijn met heylighe wande
linghe/eñ godliken wesen/dat ghi wach
tet eñ haestet totter toecomst des daechs
des heeren/in welcken die hemelen van
den viere vergaen/eñ die elementē van
hitten smelten sullen/Maer nieuwe he
melen eñ een nyeuwe aerde nae zijnder
beloofte wachten wi/in welken gerech
ticheit woonet

Daeromme mijne beminde/Nu ghy
daer op wachtet/soo doet nersticheit dat
ghi voor hē ombeulect eñ onstraeflick in
den vrede beuondē wert/eñ die lancmoe
dicheit ons heerē Jesu christi/achtet voor
uwe salicheit/als ooc onse lieue broeder
Paulus/na der wijsheit die hem gegeuē
is/ghescreuē heeft/ghelijc hi ooc in allen
brieuen daer af spreect/In welkē sommy
ghe dingē zwaer zijn te verstaen/welke
die ongeleerde/eñ lichtuerdige verwer
rē/gelijc ooc die andere scriften/tot haer
der eygender verdoemenisse

Maer ghy mine beminde/want ghy
dat te voren weet/soo bewaert v dat ghy
niet door dolinghe der afgriselijker met
hen verleydet en werdt/eñ ontuallet wt
uwer eygender vasticheit Maer wascht
inder ghenaden eñ inder kennissen ons
heeren eñ salichmakers Jesu chri
sti/Dyē seluen si prijs nv eñ
tot eewighen tijden
Amen

Eynde der epistolen Petri

Die eerste epistel sinte Johannis

Dat.J.Capittel

A DAt daer
vā beginsel was/dat
wi gehoort hebbē/dz
wi ghesiē hebbē met
onsen ooghē/dat wy
bescouwet hebbē/eñ
onse hādē getast hebbē/vādē woorde des
leuēs/eñ dat leuē is verschenē/eñ wi heb
bē gesien/eñ getuygen eñ vercondigē v
dat leuen dz eewich is dwelc bi dē vader
was/eñ is ons verschenē/Wat wi gesien
B eñ gehoort hebbē/dat vercondigē wy v/
op dat ghi oock gemeinscap met ons hebt
eñ onse gemeynscap si metten vader/eñ
met sinē sone Jesu christo/eñ sulcs scriuē
wi v/op dat ghi v verblijt/eñ uwe bliscap
vol si.
Eñ dat is die vercondige die wi vā hē
gehoort hebbē/eñ v vercondigē/dat god
een licht is/eñ in hē en is gheen duyster-
C nisse Ist dz wi seggē/dat wi gemeynscap
met hē hebbē/eñ wādelē in duysternisse
so liegen wi/eñ en doē die waerheit niet
maer ist dat wi int licht wādelē/gelijc hy
int lichte is/so hebbē wi gemeynscap on-
der malcāderen eñ dat bloet Jesu christi
maect ons reyn van allen sonden
Ist dat wi seggē/wi en hebbē geen sō-
D de/so verleydē wi ons seluē/eñ die waer
heit en is niet in ons/Maer ist dat wi on
se sondē belijdē/so is hi getrou eñ gerecht
dat hi ons die sondē verlatet/eñ reinicht
ons vā alder ongerechticheit Ist dat wy
seggē dat wi niet gesondicht en hebbē so
makē wi hē tot eenē lueghenaer/eñ zijn
woort en is niet in ons

Dat.ij.Capittel

A MJne kinderkēs sulcs scriue ic v op
dat ghi niet en sondicht/ende of ye
mant sondighet/so hebben wi eenē voor-
spreker bi God/Jesum christum/die ghe-

recht is/ eñ die selue is die versoeninghe
voor onse sonden/niet alleen voor onse sō
den Maer oock voor der gheheelder wee
relt Eñ daer aen bekennen wi dat wi hē
bekent hebben/ist dat wi sine ghebooden
houden Wie daer seyt ic hebbe hem ghe
kent/eñ en hout sine geboden niet/die is
een liegenaer Eñ in sulkē en is gheen
waerheit/Maer wie sine woorden hout/
in sulken is warachtelick die liefde gods
volcomē/Daer aen bekennen wi dat wi
in hem zijn/Wie daer seyt dat hi in hem
blijft/die sal oock wādelē ghelijc als hi ghe B
wandelt heeft

Broeders ick en scriue v gheen nieu-
we ghebot/Maer dat oude ghebot/dat
ghi van beghin hebt ghehadt/Dat oude
ghebot is dat woort dat ghi gehoort hebt
Wederomme een nieuwe ghebot scriue
ick v/Dat daer warachtich is bi hē/ende
bi v/Wandt die duysternisse is vergaen/
Ende dat warachtighe licht schijnt nu/
Wie daer seyt/hi si int lichte/ende hatet
sinen broeder/dye is noch in duysternisse
Wie sinen broeder bemint dye blijft int
lichte/ende daer en is gheen arghernis-
se bi hem/Maer wie sinen broeder hatet
die is in duysternisse/ende wādelt in duy
sternisse/ende en weet niet waerwaerts
hi gaet/Wandt die duysternisse hebben
zijn oogen verblijnt

Kijnderkens ick scriue/v/dat v dye
sonden verlaten werden doir sinen na- C
me/Jck scriue v vaders Wandt ghi hebt
bekent dien Die van beghinne is/ Jck
scriue v ionghelinghen/Wandt ghi hebt
dat boeswicht verwonnen/ Jck scriue v
kinderen/Wandt ghi hebt den vader be
kent/Jck heb v vaderen ghescreuen/dat
ghi dien bekendt hebt/Die van beghin-
sel is/Jck heb v ionghelinghen ghescre-
uen/dat ghi sterck zijt/Ende dat woordt
Gods bi v blijft/eñ dat boeswicht verwō
nen hebt
Hebt niet lief die werelt noch soo wat
in dye werelt is Ist dat yemant die wee-
relt lief heeft/in dien en is dye liefde des
vaders niet/Wandt allet wat in die wee

relt is(te wetene die lust des vleesch/eñ lust der oogen/eñ hoochmoet der goedē en is niet vādē water/maer vander wee relt/eñ die weerelt vergaet met haerder lust/Maer wie dē wille gods doet/die bliuet inder eewicheit

Kinderē/het is dye leste vre/eñ gelijc ghi gehoort hebt/dat die tegen christ coēt eñ nv sijn vele tegenchristen ghewoorden Daer wt bekennen wy/dat dye leste vre is/Si sijn van ons wt ghegaen/maer sy en waren niet van ons/want waert dat si van ons gheweest waren/soo waren si
D ymmers bi ons gebleuē/maer op dat sy openbaer souden werden/dat si niet alle van ons en sijn

Eñ ghi hebt dye saluinghe van dyen/ die heilich is/ende ghi wetet alderley Ic en hebbe v niet ghescreuen als of ghi die waerheit niet en wist/maer ghy weetse/ ende wetet dat geen luegē wt der waerheit en comt/Wie is een luegenaer/dan die daer loochent/dat Jesus dye christus si/Dat is die tegenchrist die den vader eñ den sone loochent/Wye den sone loochēt die en heeft oec den vader niet/Wat ghy nv gehoort hebt van begin/dat blijue by v/Ist dat bi v bliuet/wat ghi van beghin gehoort hebt/so sult ghi oec bi den sone eñ bi den vader bliuē/ende dat is die belooste dye hy ons belooft heeft dat eewighe leuen

Sulcs heb ic v gescreuen van dien die v verleydē/eñ die saluinghe die ghi van hem ontfanghen hebt/blijft bi v/ende en behoeft niet/dat v yemandt leere/maer gelijc v die saluinghe alderley leert/so ist warachtich/ende en is gheen luegen eñ ghelijcse v ghelcert heeft/so blijft by dat selue/Ende nv/kinderkens blijft bi hem op dat/als hi geopenbaert wert/dat wy vrijmoedicheit hebben/ende niet te scanden en werden voor hē/in zijnder toecoēst Ist dat ghi weet dat hi gherecht is/so bekennet oec/dat/soo wie recht doet/dye is van hem geboren

Dat.iij.Capittel.

A Siet welcken liefde heeft ons dye vader ghegeuen/dat wi gods kinderen souden heeten/Daer om en kent

ons die weerelt niet/want sy en kennet hem niet/mijn beminde/wi sijn nv gods kinderen ende het en is noch niet verscenen/dat wi sijn sullen/Mer wi wetē alst verscinen sal/dat wi hem ghelijc sijn sullen/Want wi sullen hem sien ghelijc hy is/ende een yegelic dye sulcken hope heuet/die reinicht hem/ghelijc als hy oock reyn is/wie sonde doet/die doet oec ongerechticheit/ende die sonde is ongherechticheit/Eñ ghi wetet dat hi is verscenen op dat hi onse sonden wech soude nemē/ eñ die sonde en is nyet van hē/wye in hē blijft die en sondicht niet/wie daer sondighet/die en heeft hem niet ghesien/noch gekent.

Kinderē en laet v niemant verleiden B
wie recht doet/dye is gherecht/ghelijck als hi gherecht is/wie sonde doet/dye is vanden duuel/want die duyuel sondicht van beghin/Daer toe is die sone Goods verschenen/dat hi die wercken des duyuels soude ontbinden/wie wt gode gheboren is dye en doet gheen sonde/wandt sijn saet blijft bi hem/ende en can niet gesondighen/want hi is van gode geboren daer aen bekentmen/welcke dye kinderen gods ende die kinderen des duiuels sijn/wie niet recht en doet/dye en is van gode niet/eñ wie sinē broeder niet lief en heeft

Want dat is die boodscap die ghi ghehoort hebt van beghinsel dat ghi v onder malcanderen lief sout hebben/niet ghe- a
lijc Cain/die vanden argen was/eñ doode sinē broeder/Ende waer om doode hy hem/dat sine wercken quaet waren/eñ zijns broeders gerecht/En verwondert v niet mine broeders/of v die weerelt hatet/Wi wetē dat wi vanden doot door gecomen sijn in dat leuen/Want wi beminnen die broeders/Wie den broeder nyet en bemint/die blijft inden doot/Wie sinē broeder hatet/die is een doodslager/Eñ ghi wetet dat een doodslagher/dat eewige leuē niet en heeft bi hem bliuende

Daer aen hebben wi bekendt dye liefde Dat hy sijn leuen voor ons ghelaten heeft/ende wi sullen oock dat leuē

D voor die broeders latē/Maer als yemāt
deser weerelt goeden heeft/eñ siet sinen
broeder gebrer hebbē/eñ sluyt sijn herte
voor hē toe/hoe blijft die liefde gods bi hē
Mine kinderē en laet ons niet lief hebbē
met woordē/noch metter tongen/maer
metter daet/eñ met der waerheit

Daer aen bekēnen wy dat wi wt der
waerheit sijn/eñ onsen herten wijs ma-
kē voor hē/dat ist/dat onse herte verdoēt
dat grooter is/dan onse herte/eñ beke n
net alle dingē/Ghi beminde ist/dz ōs ōse
herte niet eñ verdoēt/so hebbē wi vrij eē
vrijmoedicheit tot god/Eñ ist dat wi bid
den/sullē wi van hē ontfangē Want wy
houdē sine gebodē/eñ doē wat voor hem
behaechlic is/

Eñ dat is sijn gebot/dat wi geloouen
aēdē name zijns zoons Jesu christi/eñ be-
minnē ons onder malcāderen/gelijck hi
ons gebot gegeuē heeft/Eñ wie sine ge-
bodē hout/die blijft in hē/eñ hy in hē/Eñ
daer aen bekēnē wy/dat hi in ons blijft/
aendē geest/die hi ons gegeuē heeft

A Dat.iiij.Capittel.

GHi beminde/en gelooft eenen ye
geliken geest niet/maer proeuet
die geestē of si vā gode sijn/wāt daer sijn
vele valsce prophetē wt gegaē in die we-
relt/Daer aen bekennet dē geest goods
Een yegelic geest die daer belijdt/dat Je
sus christus gecomē is in dat vleesce/dye
is van gode/Een yegelic gheest die daer
nzen belijt dat Jesus christus gecomē is
B in dat vleesche/dye en is nyet van Gode/
Ende dat es dye gheeste des teghen
christus/van welken ghi hebt ghehoort
dat hi comt/eñ is nu scoon in die werelt/

Kinderkēs/ghy sijt vā gode/eñ hebt
die gene verwonnē/wāt die in ons is die
is grooter/dā die in die werelt is/Si zijn
vāder werelt/daer omme spreken si van
der weerelt/eñ die weerelt hoort na hen
wi sijn vā god/eñ wie god bekēt/die hoo-
ret na ons/die niet van god en is/dye en
hoort niet na ons/Daer aē bekēnē wy dē
geest der waerheyt/eñ den geest der do-
lingen/

Ghi beminde/laet ons onder malcan
derē lief hebbē/wāt die liefde is van god

eñ wie lief heeft/die is vā gode geborē eñ
kēnet god/wie niet liefen heeft/die en kē
net god niet/wāt god is dye liefde/Daer
aen is verscenē die liefde gods/dat God
sinē eengeborē soon gesondē heeft in die
weerelt/dat wi door hē leuē soudē/Daer
inne staet die liefde/Niet dat wi God be- C
mint hebbē/mer dz hi ōs bemīt heeft/eñ
sinē sone gesondē tot eēder versoeninge
voor onse sonden

Ghi beminde/heeft ons god alsoo be-
mint/so sullē wi ons ooc onder malcande
ren beminnē/Niemant en heeft god opt
gesien/Ist dat wy ons onder malcāderē
beminnē/so blijft god in ons/eñ sijn siele
is volmaect in ons/Daer aē bekēnē wy/
dat wi in hem blijuen/ende hi in ons/dat
hi ons van sinen gheest ghegeuen heeft
Ende wi hebben ghesien ende getuygē
dat die vader den soon ghesonden heuet
tot eenen salichmaker der weerelt/Dye
welcke nu belijdet/dat Jhesus gods sone
is/in dien blijft god ende hi in gode/Ende
wi hebben bekent ende ghelooft/die lief D
de die god in ons heeft

God is die liefde/ende wie in die liefde
blijft/die blijft in god/ende God in hem/
Daer aen is die liefde volmaect by ons/
op dat wi een vrimoedicheyt hebben in
dē dage des oordeels/want ghelijc als hi
is/zo sijn wi oock in die werelt. Vreese en
is niet inder liefden/maer die volmaeck
te liefde/drijft die vreese wt/want die vre
se heeft pijn/maer wie vreest/die en is nz
volmaect inder liefden.

Laet ons hē beminnē/want hy heeft
ons eerst bemint/Ist dat yemant seyt ic
beminne God/ende hatet sinen broeder
die is een luegenaer/want wie sinē broe
der niet en bemint/dien hi siet/hoe cā hi
god beminnen/dien hi niet en siet/Ende
dat gebot hebbē wi van hem/dat zo wye
god bemint/dat die ooc sinen broeder be A
mint

Dat.v.Capittel.

WIe daer gelooft/dat Jhesus is chri
stus/die is van gode geboren/Eñ
zo wie daer bemint dē genē dye gebaert
heeft/die bemint ooc den genen die van
hem gheboren is/ Daer aen bekennen

wi dat wi gods kinderē beminnē/als wi
God beminnē/eñ sine ghebodē houden
Wāt dat is die lief de Goods/dat wy sine
gebodē houdē/eñ sine gebodē en syn niet
zwaer/Wāt allet wat vā Gode geborē is
verwint die werelt/eñ onse gheloue dat
is victorie die de werelt verwonnē heeft
Maer wie ist die de weerelt verwinnet
dan die daer gelooft dat Jesus/Gods so-
ne is.·.

Dese ist die daer comt/met water eñ
B bloet/Jesus christus/niet met water alle
ne/maer met water eñ bloet/Ende dye
geest ist die dair getuiget/dat dye gheest
waerheit is/Wāt drie syn die daer getuy
gen/die geest/eñ dat water eñ dat bloet/
eñ die drie zijn een/Ist dat wi der mēschē
getuigenisse ontfaē Gods getuygenisse
is groter Want Gods getuygenis is dz/
dat hi getuycht heeft vā sinen sone/wye
daer gelooft aen dē sone Gods/die heeft
Gods getuygenisse bi hē/wie gode nyet
en gelooft/die heeft hē tot eenen lueghe-
naer gemaect/wāt hi en heeft niet ghe-
looft aen dat getuygenis Dat God ghe-
tuycht heeft van sinen sone/Eñ dat is dz
getuygenis/dat ons God dat eewige le-
uen heeft gegeuē/Eñ sulcs leuē is in sinē
sone/Wie den sone Gods heeft/die heeft
dat leuē/wie dē sone Gods niet en heeft/
die en heeft dat leuen niet

Sulcs heb ic v gescreuē ghi die gelooft
aē dē name des sone gods/op dz ghi weet
C dat ghi dat eewige leuē hebt/eñ dat ghy
gelooft aē dē name des sone Gods/Eñ dz
is die vrijheit die wi hebbē tot hē/dat/ist
dat wi yet biddē/na sinē wille/so hoort hi
ons Eñ ist dat wi weten/dat hi ons hoort
wat wi biddē/so wetē wi dat wi dye bede
hebbē/die wi vā hē gebeden hebben

Ist dat yemāt siet sinē broeder sondy-
ghē eene sonde/niet tottē doot/die sal bid
den/eñ hem geuē dat leuen/den ghenen
die daer sondicht niet tottē doot/Daer is
een sonde totter doot/daer voor en segge
ict niet dat iemāt bidde/Alle ongherech-
ticheit is sonde/eñ het is sommighe son-
de totter doot

Wi wetē dat so wie vā gode geborē is
D die en sondicht niet/maer dye gheboorte

van gode/ hout hē/eñ dat boeswicht en
sal hē niet aen tasten wi weten dat wi vā
gode zijn/eñ die geheele werelt leget int
arge/Maer wi weten/dat die sone gods
becomē is/eñ heeft ons eenē sin gegeuē
dat wi den warachtigē bekennē/eñ zijn
inden warachtigē/in sinen sone Jesu cri-
to Dese is warachtige God/eñ dat eewy
ge leuē/Kinderē hoet v voor die afgoden
Amen

Die ander epistel Johannis

Dat.J.Capittel

DJe ouder A
Der wtuercoren der
vrouwē/eñ harē kin
derē/die ic lief heb in
der wairheit oor alle
die de waerheyt be-
kent hebbē/om der waerheyt wille/dye
in ons blijft eñ bi ons syn sal inder eewic
heit

Genade ontfermherticheyt/vrede vā
God den vader/eñ vādē heere Jesu cri- B
to/den sone des vaders/inder waerheyt
eñ inder lief den

Ic ben zeer verblijt dat ic geuondē heb
be/onder uwe kinderen/die inder waer-
heit wandelē/gelijc wi dā eē gebot vādē
vader ontfāgē hebbē/eñ nu bid ic v/vrou
we/niet als een nieuwe gebot scriue ic v
maer dat wi gehat hebbē vā beghin dat
wi ons onder malcāderē beminnē/eñ dz
is die lief de dat wi wandelen na sinē ge-
bot

Dat is dat gebot/ghelijc ghi ghehoort
hebt vā begin /op dat wi in dat selue wā- C
delē/wāt vele verleyders zijn in die wee
relt gecomē/die niet en belijden Jesum
cristū/dat hi in dat vleesch gecomē is/De-
se is die verleyder eñ Tegenchrist/Siet
voor v/dat ghi niet en verliest/wat ghy
ghewrocht hebt/mair volle loon ontfaet

Wie ouertreet en̄ en blijft niet/in die lee
ringe christi/die en heeft genē God/Wie
inder leeringe christi blijft/die heeft bey-
de den vader en̄ den sone
D Ist dat yemāt tot u comt/en̄ en bringt
dese leeringe niet/die en neemt niet in u
huis/en̄ en gruettet hem oock niet/Wāt
wie hem gruettet die heeft gemeynscap
met sinen boesen wercken Ick hadde u
vele te scriuen/maer ic en wilde niet wt
zedelen en̄ inct/maer ick hope tot u te co-
men/en̄ mondelick met u te spreken/op
dat uwe bliscap volcomē si/Het groetē
u die kinderē uwer suster der wtuercorē
der Amen.

Die derde Epistel sinte Johannis

A Dat.J.Capittel

DJe ouder. Gaio den beminde die ic lief hebbe inder wairheyt
Mine beminde/Jc wensce in allen stuc-
ken/dat het u wel ga/en̄ gesont zijt/gelijc
het uwer sielen wel gaet/Jc ben zeer ver
blijt/doen die broeders quamen/en̄ ghe-
tuychden van uwer waerheit/gelijc ghi
wādelt inder waerheit/Jc en hebbe gee
groter bliscap/dan dye/dat ic hore/mijne
kinderen inder waerheit wandelen.
Mijne beminde/ghi doet getrouwelic
B wat ghi doet/aen die broederen en̄ gastē
die vā uwer waerheit getuyget hebben
voor die gemeinte en̄ ghi hebt wel gedaē
dat/ghijse geleydet hebt werdelick voor
gode/want om sijns naems wille sijn si
wtgetogē/en̄ en hebbē vādē heydē nyet

genomē/So sullē wy nu ontfaen/op dat
wi der waerheit hulpers werden
Jc hebbe der gemeynten gescreuen
maer Diotrephes/die onder hen dē voor C
ganc wilt hebben/en ontfanct ons nyet
daeromme als ic come/wil ic hē verma-
nen zijnder werckē/die hi doet/en̄ crijscht
met boesen woordē ouer ons/en̄ en laet
hem daer aen niet genoeghē/hi selue en
ontfanct die broeders niet/en̄ weret diē/
die het doē willen/en̄ stoetse wt der ghe-
meynten
Mijne beminde/en volcht den quade D
nyet na/maer den goede/Dye wel doet
dye is van God/Dye quaet doet/dye en
siet God niet/Demitrios heeft getuige
nisse van alle man/en̄ vander waerheyt
en̄ wi getuygē ooc/en̄ ghi wetet dat ons
getuygenis warachtich is/Jc hadde ve-
le te scriuē/mair ic en wilde niet met inc
te en̄ pennen tot u scriuē/Jc hope u corts
te sien/so willē wi mondelic met malcan
deren spreken/Vrede si met u Het
gruetten u dye vrienden/
Gruetet die vriende
met namen A-
men
Hier eyndet die derde Epistel Johānis

Die epistel aen die Ebreen

A Dat.I.Capittel

NA dien dat
god voortijts menichma
le eñ menigherley wyse
gesproken heeft/tottē va
derē/doir dye propheten
heeft hi ten laetstē in desen dagē tot ons
gesprokē doir dē sone/dē welkē hi gheset
heeft tot eenē erfgename alder dingen
doir welkē hi ooc dye werelt ghemaeckt
heeft/Die welke wāt hi dat schijnsel zijn-
der heerlicheit is/eñ dz rechte beelt zijns
wesens/eñ draget alle dinghen metten
woordē zijnder cracht/eñ heeft die reinin
ge onser sonden doir hē seluē ghemaect
so heeft hi hē geset totter rechter handt
der maiesteyt/inder hoochte/alsoo vele
beter geworde dan die ingelen als hy te
male vele eenē anderen name voor hen
B beeruet heeft
al/xviii Psalmus.ii Wāt tot welkē ingel heeft hi oyt ghe-
seyt/ghi sijt mijn sone/hedē heb ic v ghe-
baert Eñ weder ic sal hē een vader sijn
al/xvi eñ hi sal mi een sone sijn/Eñ daer hi we-
al/xcvij der den eerstghebootene in die weerelt in
bringt/seyt hi/eñ alle Gods ingelen sullē
hē aenbiddē/Eñ vādē ingelen spreect hi
C tes waer/Hi maect sine ingelē geesten/
al/ciiij eñ sine dienaers vier vlammen/Vāden
sone God/uwē stoel duert van eewicheit
tot eewicheit/Dat septer/ws rijcks is ee
nē oprechten zepter/Ghi hebt bemindt
die gerechticheit/eñ gehatet dye onghe-
rechticheit Daeromme heeft v gesaluet
God dijn heere/met dē olie der bliscapen
D bouen uwe mede gesellen
al/ci/ Eñ/ghi heere/hebt die aerde vā begin
gegront/eñ die hemelē zijn uwer handē
werckē/die selue sullē vergaē/maer ghy
sult bliuē/eñ si sullē allē veroudē gelijc eē
cleet/eñ gelijc een gewaedt sult ghi se ver
anderē/eñ si sullē hen veranderē/Maer
ghi sijt die selue/eñ uwe iarē en sullē niet
afnemē/Maer tot welkē ingel/heeft hy

oeyt geseyt/Sit tot mijnder rechter hāt
tot dat ic uwe viandē legghe tot eender
bāckē uwer voetē/En sijn si niet altema
le dienstbarige gheesten/wtghesepnt te
dienste/om dier wille/die de salicheit be-
erven sullen

Dat.ij.Capittel A Exo/xx/a/

DAerromme sullen wy des te meer
waer nemen/dies/dat wi horē/op
dat wi niet te eeniger tijt en verloepen
Want ist dat dat woort vast ghewordē is
dat doir die ingelē gesproken is/eñ een
iegelike ouertredinge eñ ōgehoirsaem-
heit/heeft zijn rechte loon ontfanghen/
Hoe willē wi ontulien/ist dat wi sulcken
salicheit verachten die welke si na diē dz
si begonst heeft/eñ doir dē here gesprokē
gewordē is/so is si op ōs beuesticht/doir
die gene diet gehoort hebbē/doir dat me-
de getuygē Gods/met tekenē/wonderē
eñ menigerley crachtē/eñ met wtdelin-
ghe des heiligen geests na sinen wille.·.
Want hi en heeft den ingelen niet on
derdaen/die toecomende werelt/daer af
wi spreken/maer het getuyghet een op
een plaetse eñ spreect/Wat is die mensce B
dat ghi sijns ghedinct/eñ des menschen psal/viij
soon/dat ghi hem besoect/Ghi hebt hem
eenen cleynen tijt der ingelen laten der-
uē/met prijs eñ eeren hebt ghi hem ghe
croent eñ ghi hebt hem gheset ouer dye
wercken uwer handen/ Ghy hebbet al
onderdaen tot sinen voeten/In dien dat
hijt hē al heeft onderdaen soo en heeft hy
niet gelatē/dz hē nz onderdaē en si Mair
nv en siē wi noch niet/dat hē allet ōderdaē
is mair diē die eē cleine tijt der ingelē ge
derft heeft/siē wi dat het Jesus is doir lij
dē eñ dē doot gecroōt mz prijs eñ eerē/op C
dat hi vā Gods genadē voor alle dē doot
soude smaken
Wāt het betaēde diē/om diēs wille al
le dinghen zijn/eñ doir diē alle dingē zijn
die daer vele kinderē totter heerlicheyt
heeft gebracht/dat hi dē hertoge hairder
salichz/doir lidē volcomē soude makē/aen
gesiē/si alle vā eenē comē/beide die daer
heiliget/eñ die daer geheiliget werden/
Om dier sakē wille en scaemt hi hē oock
niet/hen broeders te heetē/eñ seyt/ic wil

psal/xxi psal/xvij Isa/viij/ D uwē name minē broederē vercondigen/
eñ middē inder gemeyntē di lof singen/
Eñ weder/Ick wil mijn betrouwē op hē
settē/Eñ weder/Siet/daer/Ick eñ mine
kinderē welcke mi god gegeuē heeft

D Na dyē/dat nu die kinderē vleesch eñ
bloet hebbē/is hijt oock gelijcker maten
deelachtich geworde/op dat hy door den
doot die macht soude nemē/dien/die des
gewout hadde/dat is dē duuel/eñ die sou
de verlossen die door die vreese des doots
in hare geheele leuē der knechtscap ver
bōdē warē/wāt hi en neēt nergēt die en
gelē aē hē/daer wt moest hi alle sins sinē
broederē gelijc werdē/op dz hi ōtfermher
tich soude werdē eñ een getrouwe hoge
priester/voor gode/om die zōdē des volcs
te versoenē/Wāt daer inne hy gheleden
heeft/eñ getēteert is/can hi helpē die ge-
ne die getēteert werdē.

Dat.iij.Capittel

A WAer wt ghi heilige broeders/ghy
die des hemelschē roeps deelach
tich sijt/neēt waer des apostels eñ hogē
priester onser belijdinge Jesum christum
die daer getrouwe is/diē die hē gemaect
heeft(gelijc als Moses)in sinē geheelen
huse/mer dese is groters prijs weerdich
dā Moses/na diē/dat dye eē groote eere
aēt huys heeft/die het bereydt/Wāt een
B yegelic huys wert vā yemandē berept/
Maer diet al berept/dat is god/Eñ Mo-
ses/tis waer/was getrou in sinē geheelē
huse/als eē knecht/tot eene ghetugenis
dies/dat geseit soude werdē/Maer chris-
tus als een soon in sinē huse/welke huis
sijn wi/ist dat wi āders die vrijh eñ dē roē
des hoops vast behoudē tottē eynde toe

psal/xciiij/ Daer omme gelijc die heylige gheest
seyt/Hedē/ist dat ghi hoorē sult sine stem
me/so en verhart uwe hertē niet/als ge
schiede in die verbitteringe/indē dage der
tētatiē inder woestinē/daer myn uwe va-
C ders tēteerdē/si proefdē eñ saghē mijne
wercke veertich iaer lanc/daer omme ic
ontstelt wert ouer dit geslachte/eñ sprac
altoos dolē si metter hertē/mer si en wis
tē mine wegē niet/datick oock zwoer in
mijnder toornicheit/si en soudē tot mijder
rustē niet comē/Siet toe/lieue broeders

dat niet eenige tijt in yemāden onder u
een arch herte des ongheloofs en si/dat
daer af trede vādē leuēdigē god/Maer
vermanet u seluē/alle dage/alsoo lāghe/
het hedē heetet op dat nyemant onder u
verhert en werde/wt bedroch der sondē D

Wāt wi sijn christus deelachtich ghe-
wordē/ist dat wi āders dat beginne zijns
wesens tottē eynde toe vast behoudē/al-
so lange geseit wert Hedē ist dat ghi sine
stēme hoorē sult/zo en verharet dine her
tē niet/gelijc inder verbitteringe gescye
dē/Wāt zōmige diese hoordē verbitterdē
hen/maer niet alle die vā Egiptē wt gin
gē/door Mosen/Maer ouer welke wert
hi ontstelt veertich iaer lāc/Eñ ist niet al
zo/dat ouer die gene die daer sondichden
der welcker lichamē inder woestinē ver-
uielē/Eñ dē welckē zwoer hy/dat si nyet
in zijn ruste en soudē comē/dā dē ongelo-
uigē/eñ wi siē/dat si niet en hebbē connē
in comē om des ongeloofs wille

Dat.iiij.Capittel

SO laet ons nu vreesen/dat wi dye A
beloofte in te comē tot zijnder rus-
tē niet en verlatē/eñ yemāt wt ons ghe
uondē werde/dat hi daer butē bliue/wāt
het is ons ooc vercōdicht/gelijc dē genen
maer dat woort/der prekinge en hielp dē
genē niet/doē dat geloue daer niet toege
daē en wert/vā dē genē/die het hoorden
gelijc hi sprac/dat ic zwoer in mijder toor
nicheit/si en sullē tot mijnder rustē nyet
comē/Eñ tis waer/doē die werckē vā aē
begin der weerelt warē gemaect/sprack
hi op eē plaetse vādē seuēdē daghe alsoo
Eñ god heeft gerust optē seuēstē dach vā
alle sine wercken Eñ hier weder in dese
plaetse/Si en sullē niet tot mijnder rustē
comē

Na dyē dat het nu noch achter is/dat B
zōmige totter seluer sullē comen/eñ dye gene/ij/a
dien het eerst vercondicht is/en zijn niet
daer toecomē/om des ongheloofs wille/
bescept hi weder eenē dach/na sulcker lā
ger tijt/eñ segget heden/door David/ge psal/
lijc geseit is/Heden/ist dat ghy sine stem-
me hooren sult/soo en verhart uwe her-
ten niet/Want waert datse Josue tot rus
te hadde ghebracht/en soude hy daer na

C niet vā eenē anderē dage gesept hebbē/
daeromme is dē volcke Gods noch een
ruste achter gelatē/Wāt wie tot sijnder
rusten gecomē is/die rustet oor vā sinen
werckē/gelijc als God van sinen
So laet ons nu haestē in te comen tot
deser rustē/op dat niemāt en valle in dat
selue exempel des ongheloofs/Wāt dat
D woort Gods is leuēdich eñ crachtich/eñ
scerper dan eenich twee snijdich zweert
eñ doir dringet tot dat sceydet siele ende
geest/oor tsamē stellinge eñ march/eñ is
een rechter der ghedachtē eñ sinnen des
herten/eñ voor hē en is gheen creatuer
onsienlic Maer het is allet bloet eñ voor
sinen oogē daer geneiget/vā diē hebben
wi te spreken Dat.v.Capittel.

Want wi dan eenē grotē hogē pries
A ter hebbē/Jesum christum dē so-
ne Gods/die in die hemelē geuarē is/so
laet ons die belidinge houdē/Wāt wi en
hebbē niet eenē hogē priester die niet en
conde medelijdē hebbē met onser broos-
heit/Maer die ouer al getempteert is/na
die gelikenisse/sonder sonde/Daerōme
laet ons toetreden met vrijmoedichept/
totten ghenadē stoel/op dat wi ontferm-
herticheit ontfaen/eñ genade vijndē op
dien tijt als ons hulpe van node sijn sal
Wat een yegelike hoghe priester dye
wt dē mēscē genomē wert/die wert ghe
set voor die mēscē tegē God/op dat hi ga
uen eñ offerādē/voor die sondē offere/die
B daer medelijdē cā/ouer die daer onwetē-
de zijn eñ dolen/na diē hi oor selue omuaē
is met onsterchelt/Daeromme hy oock
sal gelijc voor dat volck/also oor voor hem
seluē offerē/voor die sonde/eñ nyemandt
en neemt hē seluē die eere aē/Mair dye
oor van gode geroepē si gelijc als Aaron
Also oor christus en heeft hē seluē niet
heerlic gemaect dat hi hoge priester sou-
de werden/maer die tot hē gesept heeft/
Ghi sijt mijn sone/hedē heb ic u gebaert
C Gelijc hi oor op eene andere plaetse sept
Ghi sijt een priester inder eewicheit/na
die oordinācie Melchisedech Eñ hi heeft
inden dagen sijns vleeschs gebeden eñ
smekingē met sterckē geroep eñ tranē
geoffert/tot dien/die hē vander doot con

de salich makē/eñ is oor verhoort/daerō
me dat hi God in eerē haddē/eñ hoe wel
hi Gods sone was/heeft hi nochtās/aen
dien/dat hi leet/gehoirsaemheit geleert
eñ doē hi is volepndet/is hi allen die hem
gehoirsaem zijn/een oorsake der eewiger
salichz gewordē/vā gode eē hoge priester
genaēt/na die oordinācie Melchisedech
Waer af wi een grote eñ zware rede
ne hebbē wt te leggen aengesien ghi lue
sich zijt geworden te horen/eñ ghi die lee
raers sout zijn vāder tijt wegen/behoeft D
ghi weder om/datmen u dat eerste scool
recht der godliker woorden leere/eñ zijt
gewordē die dat melck behoeuē/eñ nyet
der stercker spisen/Wāt eē yeghelick die
noch melc nuttet/die is ombesocht aē dat
woort der gerechticheit/wāt hi is eē ionck
kint/maer dē volcomenē behoort stercke
spise/die doir gewoēte/hebbē geoefende
sinnē tot eenen onderscept des goedens
eñ des quadens Dat.vi.Capittel

Daerōme laet ons die leeringe vā-
dē beginne cristelics leuēs onder
wegē latē/eñ latet ons totter volcomen-
heit varē/niet weder grōt leggē der boe A
tē/ouer dē doodē werckē/eñ des geloefs
aē God/des doopsels/der leeringhe/der
hādē opleggiṅge der doodē verrisenisse
eñ des eewigē oordeels/eñ dat willen wy
doen/ist dat het God anders toelaet/wāt
het is ommogelick dat die gene die eens
verlicht sijn/eñ ghesmaect hebbē die he-
melsche gaue/eñ deelachtich geworden
zijn des heiligē geests/eñ gesmaect heb-
bē dat goede woort Gods/eñ die crachtē
der toecomender werelt/ist dat si ontual
lē/dat si wederomme vernyeuwet soudē
werden ter boetē/die daer wederomme
hen seluen dē sone Gods crucen/eñ voir
spot hebben.
Wandt dye aerde die den reghen
drinct/die dicwile ouer haer comdt/ende
bequame crupt draecht/den ghenen die-
se bouwen ontfanckt benedidinghe van
Gode/Maer dye doornen ende distelen B
draecht/die is onduchtich/eñ der maledi
dinge nae der welcker eynde totter ver-
berninge reyct/maer wy verlaten ons
ghi alder liefste beters tot u eñ dat die sa

licheit naerder si/al ist dat wi also sprekē/
Wāt god en is nz ōgerecht/dz hi vergete
ws wercs/eñ arbeits/der liefdē/die ghy
bewezē hebt aē sinē naē/doē ghi dē heili
gē diēdet/eñ noch dient/Mer wi begerē
dat een yegelic vā v/die selue naersticheit
bewise/op dat dē hope volcomen werde
tottē eynde toe/dat ghi nz luesich en wer
det/mer nawolgers ō geēder/die wort ge
loue eñ lāgmoedichz/die beloofte beeruē
Want als god Abrahā beloofde/doen
hi bi geenē meerderē te zweerē en hadde
C zwoer hi bi hē seluē eñ sprack/Warachte
lic ic wil v gebenediē eñ vermeerderē/eñ
also bleef hi langmoedich eñ heeft die be-
loofte vercregē/Die mēscē zweerē bi ee-
nen grooterē dā si zijn/eñ dyē eedt is dat
eynde alles twists/tot eēder beuestinge
D onder hen/Maer doē god dē erfgenamē
die beloofte ouervloedich wilde bewisen
op dat sinē raet niet en soude wāckelen/
heeft eenē eedt daer tusscē gheset/op dat
wi tusscē twee onwāckelijke dingē(daer
door het ommogelic is/dat god soude lie-
gen)eenē sterckē troost hebbē/wi die toe
geulucht zijn/te houdē aē dē voir gesettē
hope/wt welkē wi hebbē/als enē sekerē
eñ vastē āckere onser sielē/die ooc ingaet
in dat binnēste des voorhāctsels/daer dye
voorlooper voor ons is ingegaen/Jesus
een hoge priester geworden inder eewic
heit na die oordinātie Melchisedech

Dat.vij.Capittel

A Dese Melchisedech was eē coninc
tot Salē een priester des aldēhoochstē/die Abrahe te gemoete ginck/doen hi
vāder coningen slach weder quā/eñ ghe
benedide hē/dē welckē Abrahā die thien
de alder goedē gaf/Ten eersten wert hy
vertaelt een coninc der gerechtichz/daer
na is hi een coninck Salem/dat is een co
ninc des vreedts/zōder vader/zōder moe
der/sonder geslacht/eñ en heeft noch be-
gin der dagē noch eynde des leuēs/mer
hi is gelijct dē sone gods/eñ blijft priester
inder eewicheit
Beschouwet/hoedanich die is/dyē oock
Abrahā die patriarch thiēde geeft vāder
veroeuerde buete Tis waer die kinderē
Leui/als si dat priesterscap ontfangē/heb
ben si een gebodt/die tiēde vādē volck te
nemē na die wet/dat is vā harē broederē
hoewel si ooc wt dē lendē Abrahe ghero-
men zijn/Mair die/diēs geslachte onder B
hen niet genoēt en wert/die nā die thien
de van Abrahā/eñ gebenedide den ghe-
nen/die de beloofte hadde/Nv ist sonder
alle weder sprekē alsoo/dat dat mindere
vanden beteren gebenedijdet wert/Eñ
hier nemen dye sterflike menschen dye
thiende/maer daer betuycht hi/dat hi le
ue/Eñ dat ic also segge/Het is oock Leui/
die thiende neemt vertiendet door Abra
ham/want hi was ymmer noch in die lē
den sijns vaders/doē hē Melchisedech te
gemoete ghinc.
Is dā die volcomēheit door dat Leuijt
sce priesterscap gesciet/wāt onder den sel
uen heeft dat volck die wet ontfaen/wat
is dā vā noode/dat een ander priester op
come/na die oordinantie Melchichedech/
eñ niet na die oordinantie Aaron/Want
waer dz priesterscap verādert wert/daer
is ooc vā node dat die wet verādert wer
de/Wāt vā diē sulcs geseit is/die is vā ee
nē āderē geslacht/wt welckē noyt geene
des outaers gediēnt en heeft Wāt het
is voor in/opēbaer dz vā Juda wt gegaē C
is onse heere/tot welkē geslacht Moses
nz gesprokē en heeft vāder priesterscap
Eñ het is noch claerder/Ist dat na der
oordinātie Melchisedech/eē āder priester
opcoēt/die welke niet na de wet des vlee
scelikē gebots gemaeckt is/maer na die
cracht des oneindelikē leuēs/want hi be
tuicht/ghi sijt eē priester inder ewichz na
die oordinātie Melchisedech/wāt dair me
de gesciet eē wechnemige der voorgaen
der wet/om haerō ōsterchz eñ ōnutheyt
wille/wāt die wet en heeft nz volēynt/eñ
eē inbringt/eenē beterē hope/door welc-
ke wi tot gode genaken
So is ooc eenē eet gezworē/Dye geue
sijn zōder eet priesters geworde/mer dese
mz dē eet/door diē/dye tot hē spreect Dye
here heeft gezworē/eñ en sal hē niet rou-
wē/ghi sijt eē priester inder eewichz/nae
die oordinātie Melchisedech/Also vele eēs
beterē testamēts/wtreicker is Jesus ge-
worden

D Eñ der geender sijn vele/dye priesters
worde/daerom/dat hē dye doot weret te
bliuen/Maer dese om dat hi blijft inder
eewicheit/heeft hi een onuerganckelick
priesterscap/daer wt hi ooc salichmaken
can eewelic/die doir hē te gode comē/eñ
leuet altijt dair om ons verbiddēde voor
te treden

Wāt eē sulkē hogē priester betaēt ons
te hebbē/die daer waer heylich/onscul-
dich ombeulect vādē zōdarē afgesceidē eñ
hoger geworde dā dye hemel is/dien nz
dagelics van node en ware/gelijc genen
hogē priesterē/eerst voor sijn eygē sonde/
offerande te doē/daer na voor des volcks
sonde/wāt dat heeft hi gedaē/doē hi hem
seluē eens offerde Want die wet/set mē-
schē tot hogē priesterē/die daer broeheit
hebbē/maer dat woordt des eets/dat na
A die wet geseyt is/set dē zoō eewelic volco-
mē

Dat.viij.Capittel

1 Die somme dies/dat ghesept is/is
dese/Wi hebben eenē sulckē hoo-
gē priester/dye ghesetē is/totter rechter
sidē des stoels der maiesteyt indē hemel.
eñ een bediender der heiliger goedē/eñ
des wararhtigen tabernakels/welken
God opgherecht heeft/eñ niet een men
sche/Wāt een yeghelijke hoghe priester
wert ingeset om te offerē gauē eñ offerā
de/Daer wt eest van node/dat dese oock
wat hebbe dat hi offere/Waert dat hi nv
opter aerdē ware/zoo en ware hi nz pries
ter allsser zijn/die na die wet/die gauē of-
Ex/xxv/b/ ferē die welke dē beeldē/eñ den scaduwē
der hemelscer goedē dienē/gelijc die god
like antwoort tot Mosen seide doē hi den
tabernacule soude volmaken Siet toe/
sprac hi/dat ghyt allet maect na dē beelde
dat v opten berch getoont is

B Maer nv heeft hi eē vele āder ambacht
vercregē/also vele als hi eens beterē tes-
taments middelaer is/Dwelcke ooc op
betere beloofte geset is/Wāt waert dat
dander eerste/onsculdich geweest ware
so en worde geen ruymte tot eenē ande-
rē gesocht/Wāt hi besculdichtse eñ sept
Siet die dagē comē sept dye heere/dat ic
ouer dat huys Israhel/eñ ouer dat huys
Juda een nyeuwe testament wil volepn

den/niet na diē testamēt dat ic gemaect C
hebbe met haren vaderē/in dien daghe/ Iere/xxi.a
doē ic hare hant greep/omse wt dē lande
Egyptē te leydē/Wāt si en zijn in minen
testament niet gebleuē/eñ ic en heb hair
der ooc geen achte geslaghen spreect dye
heere

Wāt dat is dat testamēt dat ic maken
wil dē huse Israel na desen dage/spreect
die heere/Ic wil mijne wet in harē sinnē
geuē/eñ in haer hertē wil icse scriuē/Eñ D
wil hen een God sijn/eñ si sullen my een
volc sijn/eñ niemāt en sal sinē naestē lee-
ren/noch niemant sinē broeder/eñ seggē
Kekēt dē heere/wāt si sullē mi alle kēnē/
vādē minsten tottē meestē/wāt ic wil ge
nadich sijn haerder ongerechtichept eñ
harē sondē/eñ haerder ongerechtichept
en wil ic niet meer ghedinckē/In diē hy
sept/eē nieuwe verout hi dat eerste/mair
so wat veroudet eñ veriaert is/dat is by
sinē eynde.

Dat.ix.Capittel

A
1 DAt eerste(tes waer)hadde ooc zijn Ex/xliij/b
rechtuerdichmakinge des Gods
diensts eñ wtwendige heylichept/want
daer was een tabernacule berept/ende
die eerste was/die daerinne die cādelair
was eñ die tafele eñ die scoubroodē/eñ de
ze heet die heilige/maer achter dat ande
re voorhancsel/was dē tabernacule/dye
daer heet/die alderheilicste/die hadde dz
gulden wyeroers vadt/eñ die arcke des
testaments/ouer al met goude ouerdect
In welke was die guldene gelte dye dat
hemels broot hadde/eñ die roede Aaron
die gegroenet hadde/eñ die tafelen des
testamēts/maer bouē daer ouer waren
die Cherubim der heerlicheit/dye ouer
scaduwē dē genadē stoel/van welken nv
niet deen na dē anderē te seggē en is

Doē nv sulcs berept was/ginghē dye
priesters altijt in dat eersten tabernacu-
le eñ volepndē den Gods dienst/In dat
andere ginc die hoge priester alleē eens B
int iaer/niet sonder bloet dat hy offerde leui/xvi/b
voor sijns selfs eñ des volcs onwetētheit
Daer mede die heilige geest betekēt/dat
den wech der heilichiet noch niet geopē-
baert en waer/waert dat dē eerste sinen

stant noch en hadde/dwelcke is die gelijc
kenisse/op desen tegēwoordigen tijt/nae
welcke gauē eñ offerādē geoffert werdē
eñ en constē niet volcomē gemakē/na der
consciētiē/dē genē/die dair gods diēst doet
alleē met spise eñ drāc/eñ menigerley do
pinge/eñ vleesceliker rechtueerdich ma
kinge/die tot op die tijt der beteringe zijn
ingeset

Maer christus is doer gecomē eē hoge
priester der toecomēder goedē/door eenē
grooterē eñ volcomēderen tabernacule
die niet metter hāt gemaect en is/dat is
die niet vā deser creaturē en is noch oec
niet door der bockē of caluerē bloet/want
hi is door zijn eygē bloet/eēs in dat heyli-
ge ingegaē/eñ heeft eē eewige verlossin
ge geuondē/Wāt ist dat dat bloet der os-
sē eñ der bockē/eñ die asscē vāder coe ge
sprēget/die onreyne heilighet tot der lic-
haēliker reinichz/hoe vele meer dz bloet
christi/die hē seluē sonder schult/door den
heiligē geest gode geoffert heeft/sal onse
consciētiē reinigē vādē dodē werckē/om
C dē leuēdigē god te dienē

Eñ daer omme is hi oec eē middelaer
des nieuwē testamēts/op dat na der ge-
scieder doot/totter verlossinge vādē ouer
tredingē die ōder dē eerstē testamēt wa-
ren/die beloofte ontfaē/die dair geroepē
zijn totter eewiger erffenissē/wāt waer
eē testamēt is/daer moet dē doot gescien
dies/die dat testamēt maect/wāt eē testa
mēt wert vast door die doodē/Anders en
heuet noch geē macht als hy noch leeft/
diet gemaect heeft/Waer wt oec dat eer
ste niet sonder bloet opgerecht en wert/
Wāt als Moses wt gesprokē eñ alle ghe
bodē na der wet vertelt hadde/nā hi dat
bloet der caluerē eñ der bocken/met wa
ter eñ puerpuer wolle eñ hyssopē:eñ be
sprēgde dat boec eñ allet volc/eñ sprac/dz
is dat bloet des testamēts dat god v ghe-
bodē heeft Eñ dē tabernacule/eñ alle va
tē des gods diēst/besprēgde hi des gelijc-
kē met bloede/Eñ het wert by nae/allet
met bloede gereinicht na die wet/eñ son
der bloetstortē en gesciet gheē vergeuin
D ghe/

So ist/tis waer vā noode/dat dye beel-

dē der hemelscer dingē met sulckē gerei
nicht wordē/Maer dye hemelsche selue/
met beterē offer/dā die zijn Wāt christus
en is niet ingegaē in dat heilige met han
dē gemaect/dwelc is een beeldenaer der
warachtiger/mair indē hemel selue/om
nu te verscijnē voor dē aēsichte gods/oec
niet dat hi hē seluē dicwile soude offeren
gelijc als die hooge priester alle iare in dz
heylige gaet/met vreēdē bloede/anders
hadde hi dicwile moetē lidē/vā beginne
der weerelt tot noch toe Mer nv int eyn
de der weerelt is hy eēs verscenē/door zijn
eygē offerāde/om die sonden wech te ne
men/Eñ gelijc dē mēscē is geset/eens te
steruē/eñ daer na dat oordeele/alsso is cri
stus eēs geoffert om wech te nemē veel
der mēscē sondē/maer tē anderen male
sal hi sonder sonde verscijnē/dē genē dye
hē verwachten/tot salicheit

Dat.x.Capittel A

Want dye wet heeft dē scaduwe
vādē toecomedē goeden/niet dat
wesen der goedē selue/daer alle iaer een
derley offerādē zijn/die si altijt eñ ymmer
meer offerē/eñ en can die gene dye daer
toe gaē niet volcomē gemaken/anders
haddē si op gehoudē geoffert te werden
waert dat die gene die in gods dyēst zijn/
geē consciētie meer en haddē vāden son-
dē/als si eēs gereynicht warē/maer dair
en gesciet niet meer dā eē gedinckenisse
der sondē alle iaer/wāt het is ōmogelick
door ossen eñ bocs bloet sondē af te leggē

Daer om/daer hi in die weerelt comt B
spreect hi/Offerāde eñ gauē en hebt ghi leui/xv
niet gewilt/maer ghi hebt mi een lichaē psal/xxxix
toe bereit/der brātofferāde eñ sondoffer
hāde en heeft v nyet gelustet/doē sprac ic
siet ic come/Int beghinsel des boecks es
van mi gescreuen/dat ic o god/uwen wil
le doē soude/Daer bouen als hi ghesept
hadde/Offerāde eñ gauē/brātoffer ende
zōdoffer en hebt ghi nz gewilt/v en heeft
haerder oec nz gelustet/die welke na die
wet geoffert werdē/doē sprac hi/siet ic co
me om te doē/god/uwē wille/daer neēt
hi dz eerste wech/op dz hi dat āder in sou-
de settē/in welkē wille wi geheylicht zijn/
eēs voor dofferāde des lichaēs Jesu cristi.

C Eñ eē ygelick priester/is ingheset/dat
hi alle dage gods dienst plege/eñ dicwils
eenderley offerande doe/die welcke dye
sondē niet en connē af genemē/Mair de
se/doē hi eē offerāde voor die sonden geof
fert hadde/dye eewelic vā weerdē is/soo
is hi gesetē ter rechter hant goods/ende
wacht voort ane/tot dat sine viādē tot eē
der bāckē zijnder voetē geleget werden
wāt met eēder offerāte heeft hi die gehei
lichde inder eewichz volmaert/Dat ghe
tuycht ons ocr die heylige geest/Wāt na
Jere/xxxi/f/ diē dat hi te vorē geseit heeft/dz is dat tes.
tamēt/dat ic hen makē wil/na diē daghē
seit die heere/Jck wil mijn wettē in haer
herte geuē/eñ in hare sinnē wil icse scrij.
uē/eñ haerder sondē eñ haerder onghe.
rechticheȝ en wil ic nyet meer gedincken/
Maer waer sulcke vergeuinge is/daer
en is geē offerāde meer/voor die sonden/
So wi dā nv/lieue broeders/die vrijhz
hebbē tottē ingāc in dat heilige/door dat
bloet Jesu/welc hi ons bereit heeft tot ee
nē nieuwē eñ leuēdigē wege/wir dz voor
hāchsel/dat is door zijn vleesch/eñ hebben
D eenē hoogē priester ouer dat huys gods
So laet ons toegaē/mȝ warachtiger her
tē/in vollē geloue/bespreēct in onser hertē
vāder booser cōsciētiē/eñ gewasscē aē dat
lichaē met reynē water/eñ laet ons ōwā
kelic houdē/aē die belijdinge des hoops
Wāt hi is ghetrouwe diese beloost heeft
Eñ laet ons onder malcāderē ons selfs
waer nemē tot een verweckinge der lief
dē/eñ goede werckē/eñ onse vergaderin
ge niet verlatē/gelijc zōmige eē manier
hebbē/maer onder malcāderē vermanē
eñ dat so vele meer/so vele ghi siet/dz den
E dach naket
Wāt ist dat wi moetwillichlic sondigē
na diē/wi die kēnisse der waerhz ōtfāgē
hebbē/so en is ons geē offerhande meer
achterbleuē/mer eē veruaerlic verwach
u/xvij/b tē des oordeels/eñ des viers wreethz/die
die viādē verslindē/Wāneer yemāt dye
wet Mosi breect/die sterft sonder ontfer
minge/door twee of drie getuygē/hoe ve
le/meint ghy/argerder quellinge sal hy
weerdich sijn/die dē sone goods met voe
tē treet/eñ dat bloet des testamēts ōrein
achtet/in welckē hi geheilicht is/eñ den
geest der genadē screndet/wāt wi weten
dē genē/die dair seyt/Die wrake is mijn
ic wil vergeldē seyt die heere/Eñ weder
Die heere sal zijn volc oordeelē/Het is ver deu/xxxij/e
uaerlic in die hāden des leuēdigē goods
vallen F
Gedinct der voorledēder dagē/in welc
kē ghi verlichtet/eenē grootē strijdt des
lidēs verdragē hebt/eēs deels door smaet
eñ tribulatie eē gaeyspelē gewordē/ten
āderē deele gemeinscap gehadt/metten
genē/die sulckē wāderinge leidē/wāt ghi
hebt mede geledē met mine bādē/eñ dē
roof uwer goedē mȝ bliscappē ōtfāgē als
ghi die in v seluē wetet/dz ghy eē betere
eñ bliuēde haue indē hemel hebt/en wer
pet nv nȝ vā v uwe vrihz/die eē grote we. G
derlooninge heeft/Verduldichz is v van Abac/ij/a
node/op dz ghi dē wille gods doet/eñ ont
fāct die beloofte/Wāt noch eē cleyn wey
nich/so sal hi comē/dye daer comē sal/eñ
nȝ vertoeuē/mer die gerechte sal des ge
loofs leuē/eñ ist dz hy wijct/zo en sal mijn
siele geē behagē aē hē hebbē/wy en zijn nȝ
des wijkēs ter verdoemenissē/mer des
geloofs/om die siele te vlossē Dat.xi.ca.

Het geloue is een seker betrouwen gene/i/a
dies/dz te hopē is/eñ het scict hē na A
tgene/dz nȝ en scijnt/Door dz hebben dye
oudē getuygenisse vercregē/door dat ge
loue merckē wi/dat die weerelt bereit is
door gods woort/dz sienlike dingē ghewor
dē sijn/dair door die ōsienlike bekēt wordē ge/iiij/a
Door tgeloue heeft Abel/gode eē gro.
ter offerāde gedaē/dā Cain/door welckē
hi getuygenisse vercregē heeft/dat hi ge
recht si/als god ghetuychde ouer sine ga
ue eñ door den seluen spreect hi noch/hoe
wel hi gestoruē is
Door dat geloue wert Enoch wech ge
nomē/dz hi dē doot nȝ sien en soude/eñ en B
wert nȝ geuōdē/daer om/dz hē god wech gene/v/d
nā/wāt voor zijn wech nemē/heeft hi ge
tuygenis gehat:dz hi gode behaecht heb
be/Want sonder gheloue ist ommoghe
lic god te behagen/wandt wie tot god co
men wil/die moet geloouen/dat hy si/eñ
den ghenen die hem soecken/een betael
der sal zijn

Door dat geloue heeft Noe god geee-
ret/ eñ die arcke berept/ tot eender salich
heit sijns huis/ doen hi een godlic beuele
ontfinc vādē dingē die noch niet ghesien
en werdē/ door welcke God dye weerelt
verdoēt/ eñ is een erfgename der gerech
O ticheit geworden/ dye door dat geloue coēt
Door tgeloue wert gehorsaē/ die daer
genaēt is Abrahā/ wt te gaē int lant/ dz hi
tot eē erffenisse soude ontfaē/ eñ ginc wt
eñ en wiste niet waer hi henen quam

Door dat geloue is hi eē vreēdelinck
geweest in dat beloofde lant/ als in eenē
vreēdē lāde/ eñ woonde in tentē met Jsa
ac eñ Jacob/ dē mede erfgenamē der sel-
uer beloofte/ Want hi verwachte na een
stadt/ die eenē grondt heeft/ der welcker
timmermeester is god.

ge/xxi/a Door dat geloue ontfinc Sara oock
cracht/ dat si beuruchtwert eñ baerde o-
uer dē tijt haers ouderdōs/ wāt sy achte
hem getrou die het belooft hadde

gene/xv.a Daer omme zijn oot vā eenē/ hoe wel
verstoruēs lichaēs geborē/ gelijc die ster
ren aēdē hemel/ na der menichte/ eñ ghe
lijc dat zāt aē dē cāt der zee/ dat ontellic is

D Alle dese sijn gestoruē na dat geloue/
eñ en hebbē die beloofte niet ontfangen
mair die van verre gesiē/ eñ hen daer op
vertroost eñ daer aen gehāgē Eñ hebbē
bekēt dat si gastē eñ vreēdelinghē opter
aerdē sijn/ wāt die sulcs seggē/ dye bewij
sen/ dat si een vaderlant soecken/ Eñ tis
waer/ waert dat si op die gedacht haddē/
van welcker si wt gegaē warē/ hadden si
ymmers tijt weder omme te keerē/ mer
nu begeerē si eēder beterder/ dair omme
en scaēt hē god haerder niet/ haer god te
heetē/ wāt hy heeft hen eene stat berept

Door dat geloue offerde Abrahā/ Jsa
ac doē hi getēteert wert/ eñ gaf ouer den
eenghebornene/ daer inne hi die beloofte
ontfangē hadde/ vā welckē gheseit was/
in Jsaac sal di dijn saet geheetē werden/
eñ dachte/ God can oot wel vādē dooden
verweckē waer wt/ hi hē oot tot eē gelijc
kenisse weder nam

ge/xxvii/c Door dat geloue ghebenedijde Jsaac
ge/xlviii/ dien toecomēdē dingē dē Jacob eñ Esau
Door dat geloue gebenedide Jacob/ doē

hi sterf beyde die sonē Josephs/ eñ aēbe-
de zijns cepters scerpte

Door dat geloue dede Joseph die ver gene/l/d
manige vādē wtgāt der kinderē vā Jsra
el/ doē hi sterf/ eñ geboot vā sinē gebeētē Exo/ii/a

Door tgeloue/ wert Moses dye maē
dē verborgē vā sinē oudrs/ doē hi geborē was A
dair om dat si sagē/ hoe scoonē kint hy eē
was/ eñ en vreesdē des conincs gebot niet

Door dat geloue/ loochende Moises
doē hi groot wert/ een sone der dochterē
Pharao te heetē/ eñ vercoos vele lieuer
mettē volcke gods ongemac te lijdē/ dan
die tijtlike vermakinge der sondē te heb
ben/ eñ achtede dē smaet cristi voor meer
der rijcdom/ dā die scattē Egipti/ wāt hy
sach op die looninghe.

Door dat geloue verliet hy Egiptē eñ
en vreesde die wreetheyt des conincs niet/ wāt
hi hielt op dē onsienlikē/ als of hi hē saghe

Door dat geloue hielt hi dat paesschen Exo/xii.b
eñ dat bloetstortē/ op dat die/ die de eerste B
geboorte doode/ hen niet en rake Exo/xiiii

Door dat geloue gingē si door die roo
de zee/ als door drooge lāt/ dwelc die Egip
teneers oot na wildē proeuē eñ verdrōkē

Door dat geloue vielē die muerē Jeri- Josue/vi/e
cho/ doē si seuē dagē omringt worden

Door dz geloue en vderf die hoere Ra Josue/ii/a
hab niet met dē ongelouigē/ doē si die ver
spieders met vrede ontfinc

Eñ wat sal ic meer seggē/ dē tijt wert
mi te cort/ als ic soude vtellē vā Gedeon/ G
vā Barac/ eñ Sāpson eñ Jephthahe eñ
Dauid/ eñ Samuel/ eñ die prophetē/ dye
welcke dye coninccrijckē hebbē vwonnen/
gerechticheyt gewracht/ dye beloofte vcre-
gē/ der leeuwē kakē verstopt/ des vyers
cracht wtgeblust/ die scerpte des zweerts
ōtgaē/ si zijn crachtich geworde wt der crā
heyt/ si zijn sterc geworden inden strijt/ sy hebbē
dye heyrlagers der vreēder vtiaecht/ dye
wiuē hebbē die hare vāder dooder verri
singe weder ontfangē

Die āder zijn wtgespānē/ eñ en hebben
geē verlossinge ōtfāgē/ op dz si die verrisenis-
se die beter is/ vcrigē soudē/ die āder heb-
bē spot eñ geesselen onderuonden/ daer
toe banden ende ghevanckenissen/ Si
zijn ghesteent/ vā een gehouwē/ getem-

teert/doir slachte des zweerts gestoruē/
si zijn al omme gegaē in pelsen eñ geytē
vellē/met gebrec telijdē/met tribulatiē/
met ōgemac/die welcker die werelt niet
weerdich en was eñ zijn dolēde gegaē in
die woestinē/op die bergē/in die spelunc
ken eñ holen der aerden.

Alle dese hebbē doir dat geloue getui
genis vercregē/eñ die beloofte niet ont-
fangē/Daer omme/om dat God wat be
ters voor ons voorsiē heeft/op dat si niet
sonder ons volepnt en souden werden
A

Dat.xij.Capittel

Daer omme wi oor/wāt wi een sulc
ke wolcke der getuyghē om ons
hebbē/laet ons af legghē/allet wat ons
druct/eñ die aencleuelike sonden/eñ laet
ons lopē doir die verduldicheit dē kamp
die ons voorgeleget is/eñ opsien op den
hertoge des geloofs eñ dē volepnder Je
sum/die welke doē hē die bliscap voorge-
leget was/leet hy dat cruce met verach-
tinge der scādē/eñ heeft hē geset ter rech
B ter hant des stoels Gods/Gedēct diē die
prouer/iij/ een alsulkē teghē sprekē vādē sondarē te
gē hē seluē gheledē heeft/dat ghi niet af
en laet in uwē gemoede eñ mādt werdet
wāt ghi en hebt noch niet totten bloede
toe wederstaē met tegē strijdē teghē die
sonde eñ hebt vergetē des troosts/die tot
v spreect als tottē kinderen/Myne sone
en achtet niet cleyne dye castijdinge des
heerē/eñ en laet niet af als ghi vā hē ge
straeft wert/Wāt diē die heere lief heeft
diē castijt hi/eñ geesselt eenē yegelikē so-
ne/dien hi ontfaet

Ist dat ghi die castijdinge verdraecht
C so biet v God hē seluē als den kinderen/
Maer waer is eē sone diē die vader niet
en castijt/syt ghy sonder castidinghe der
welker si alle deelachtich syn geworden
so syt ghi bastaerdē eñ geen kinder/Oock
ist dat wi die vaders ons vleesch tot casti
ders hebbē gehadt/en soudē wi dan niet
vele meer onderdanich werden/den va-
der der geestē/eñ leuē/Eñ tes waer/dye
gene hebbē ons een weynich dagē gecas
tijt na harē duncken/Maer dese tot nut
heit/op dat wi die heiliginge aengrijpē/
Alle castidinge als si daer tegēwoordich
is/en wert si niet aengesien voor een vro D
lic/Maer voor een droef dinc/Maer hier
na sal si een vreedsame vrucht der gerech
ticheit geuen/Dē genen die daer doir ge
oefent zijn

Daer omme rechtet die nedergelate
ne hādē weder op/eñ die ontloste knyen
eñ doet rechtē loop met uwē voetē/op dz
niet dat lamme wtghestoten en werde
Volcht na dē vrede teghen allenā/eñ die
heylinginge/sonder welke niemāt den
heeren sal sien/Eñ siet toe dat niemant Deut/xxix/
Gods genade en versuyme/op dat nyet
eenige bitter wortel op en wasse/eñ niet
een werringe en make eñ vele doir dye
selue veronreynicht werdē/op dat nye-
mant een hoereerder en si/of een ongees
telike/ghelijc Esau/die om zijnder spisen
wille syn eerst geboirte vercocht/Maer
wetet/dat hi daer na doen hi die benedi-
dinge eruē wilde/verworpē is/Wāt hy
en vant geen ruymte der boetē/hoe wel
hise met thranen versocht E

Wāt ghi en zijt niet ghecomen tot ee- Ex/xix/xx/
nen berghe diemen tasten mach eñ met
vier bernde/eñ totten donckeren/eñ dui
sternisse eñ onwedere eñ totten ghelup
de der basuynen/eñ totter stemme der
woorden/dwelcke hen weygerden/diet
hoordē/dat hen dat woort niet geseyt en
soude werdē/want si en mochtens nyet
verdragē/wat daer geseyt waert/Ende
waert dat een dier den berch aenroerde
sout gesteent of met eenen ghescutt doir
scoten werden/Ende alsoo veruaerlick
was dat ghebare/dat Moses sprac/Ic bē
veruaert eñ beue

Maer ghi syt gecomē totten berge Zi F
on/eñ tot der stadt des leuēdighē Gods/
tottē hemelschē Jerusalem/eñ totter me
nichte veelre duzēt ingelē/eñ tot gemeȳ
tē der eerstgheborene dye indē hemel in
gescreuē zijn/eñ tot god dē rechter ouer
alle/eñ tot dē geestē der volcomēder ghe
rechtiger/eñ tottē middelaer des nyeu-
wē testamēts Jesu/eñ tottē bloet der be
sprēginge/dat daer beter spreect/dā dat
bloet Habels G

Siet toe dat ghi v dies niet en weigert gene/iiij.
die met v spreect wāt ist dat die gene niet

ontulucht en sijn/die hen weygerdē/doē
hi opter aerdē sprac/vele min wi die ons
dies weygerē/die vādeu hemel spreeckt
welcs stemme tot dier tijt dye aerde be-
weechde/maer nv belooft hi eñ spreeckt.
Noch eens/en wil ic niet alleē bewegen
die aerde/maer oor dē hemel/Maer dat
hi seyt/noch eens/bediet die veranderin
ge der beweechliker dingē/Dairomme
wāt wi dat onbeweechlike rijck ontfan
Deu/iiij/b gen/hebben wi ghenade/doir welke wy
Gods dienst doen/gode behaechlic/met
ontsich eñ vresen/want onse God is een
verterende vier

Dat.xiij. Capittel

A BRoederlike liefde laet bliuē/Gast
vrij te zijn en vergetet niet wandt
Gene/vi/b doir dat selue hebben sommighe sonder
haer weten/ingelen geherberght/Ghe-
dinct der gebondenen/als die mede ghe
bondene eñ der geender die ongemack
lijden/als ghi die oor selue inden lichaem
zijn/Eerlic si die bruyloft/eñ onbeuleckt
die camer/maer die hoereerders eñ ouer
speelders sal god ordeelē/Die wādlinge
si sonder giericheit/eñ laet v genuegen
Deu/xxxi. aē dien dat daer is Want hi heeft geseyt
Josue/i/b ic en wil v niet verlaten noch versuymē
also dat wi derrē seggē die heere is mijn
psal/c/xv/ hulper/eñ en wil niet vresen wat mi een
et/lo mensche doē sal/Gedinct uwer voorgan
gers/die v dat woort Gods geseyt hebbē
B der welker wtganc aēschouwet eñ volget
haren geloue

Iesus Christus/ghisteren eñ heden/eñ
hi oor inder eewicheit/En laet v niet mz
menigerley eñ vreemde leeringhe om
voeren/Want het is goet/dat herte doir
genade beuestighē/nyet met spisen doir
welke geen nutticheit en hebben ontfan
gen/die daerinne gewandelt hebbē/Wi
hebben eenē outaer waer af/geē macht
C en hebben te eten die dē tabernacule die
nen/Want so welcker dieren bloet door
den hoghen priester in dat heilige gedra
gen wert/voor die sonden/der seluer lich-
amen werden buyten den heirleger ver
bernt/Daerom Jesus oor/op dat hy dat
volc doir sijn eygen bloet soude heiligen
heeft hi geledē buytē voor die poorte/So

laet ons nu tot hem wtgaen/buytē dē le
ger eñ sinē smaet dragē/Wāt wi en heb-
ben hier geen bliuende stadt Maer dye
toecoemende soecken wi

Soo laet ons nu offeren doir hem dye
offerande des loofs gode altijt/dat is die
vruchte der lippen/die sinen name belij
den Maer der weldaet eñ des mede dee
lens en vergetēt niet/Want met sulckē
offerande verdient men hem wel God/
Sijt gehoirsaem uwen voorganghers/
eñ doet v onder hen want si waken ouer
uwe sielen/als die daer reke̅scap voor ge/
uen sullen/op dat si dat met bliscapē doē
eñ niet met suchten want dat en is v niet
voordraeghelick/Biddet voor ons.

Wi verlatē ons daer op dat wi eē goe
de conscientie hebben in allen dingē/eñ
willen goede wandelinge leyden/Mair
ick vermane v sulcs ouervloedelic te doē
op dat ic v opt cortste wedergebracht wer
de

God des vreets die vanden doden wt
geleyt heeft den groten herde der scapē
doir dat bloet des eewighen testaments
onsen heere Jhesum christum/die make D
v bequaem in allen goeden wercke/om
sinen wille te doē/eñ doe v/wat behaech
lic is voor hem doir Jesum christum Den
welken si prijs van eewicheit tot eewich
heit Amen

Maer ick vermane v/lieue broeders/
hout dat woort der vermaninge int goe
de Want ic heb opt cortste tot v gescreuē
Kennet den broeder Timotheon/diē wy
van ons gelaten hebben met welkē/ist
dat hi corts comt/wil ick v sien/Gruetter
alle uwe voorgangers/eñ alle heilighen
Het gruetten v dye broeders in
Italien/Die ghenade si
met v allen A-
men
Eynde totten Ebreen

Hier beghint die Epistel Jacobi

Dat.J.Capittel.

A

Jacobus eē knecht gods/eñ des heē Jesu cristi/dē tweelf geslachtē/dye daer zijn hier eñ daer/Glijschap te vorē mine lieue broe
ders/achtet inckel bliscap/als ghi in me
nigerley tētacie valt/eñ wetet/dat v be-
proef de geloove/verduldicheit wercket/
laet die verduldicheit een volcomē werc
hebben/op dat ghi sijt volcomē eñ geheel
eñ gheē gebrer en hebt

Maer ist dat yemāt onder v gebrec he
uet aen wijsheit/die bidde van gode/dye
daer gheeft een vuldelic/eñ en verwites
niemāden/so salse hem gegeuen werdē/
Maer hi bidde int geloove/eñ en twijfel
niet/Wāt wie daer twifelt/dye is gelijck
een water wage der zee/die vanden wij-
de gedreuen eñ beweecht wert/sulc men
sce en dincke niet/dat hi yet vandē heere
ontfangen sal/Een wāckelmoedich mā
B is ongestadich in alle sine wegē.

Eē broeder dye neder is/beroeme hē
sijnder hoocheit/eñ die daer rijc is beroe
me hē sijnder nederheyt/Want gelijc eē
bloeme des garsch/sal hi vergaē/Die zō-
ne gaet op metter hitten/eñ dat garsch
verwelct/eñ die bloeme valt af/eñ zij hub
sce gedaente verderft/Also sal dye rijcke
in sijnder hauen verwelcken

Salich is die man/die temptacie ver-
draecht/wāt na diē dat hi gheproeft is sal
hi die crone des leuēs ontfaē/welke god
den ghenen belooft heeft/die hē lief heb-
ben/Niemāt en segghe als hy getēteert
wert/dat hi van gode getempteert wer-
de/Want god en is gheen tempteerder/
totten quaden/Hi en temteert niemādē
maer een yegelic wert ghetemteert als
hy van sijnder eygēder lust af getogē eñ

gelocket wert/daer na/als die lust ontfā
gen heeft/baert si die sonde/eñ als die zō-
de volbrnot is/baert si den doot

C En doolt niet lieue broeders/Alle goe
de gaue eñ alle volcomē gaue/comt van
bouen nederwaerts/vanden vader der
lichten/bi welcken en is gheen verande
ringe/noch wisselinge der duysternissen
Hi heeft ons na sinen wille door dz woort
der waerheit gebaert/op dz wi eerstelin-
ge sijnder creaturē soudē sijn

Daer om lieue broeders/Een yegelic
mēsce si snel te hooren mair laetueerdich
te sprekē/eñ laetueerdich tot gramschap
pen/want des mensen grāscap en doet
niet wat voor god recht is

Daer omme so legget af alle onsuuer
heit/eñ alle boosheit/eñ ontfanghet dat
woort/eñ latet met saechtmoedicheyt in
geplant sijn/dat uwe siele can salich ma
ken/Sijt doenders des woorts ende niet
hoorders alleen/daer mede ghi v seluen
bedriecht/Want ist dat yemant een hoor
der des woorts is/eñ niet een doēder/die D
is gelijc eenē man/die sijn lijflic aēsicht in
dē spiegel bescouwet wāt na diē dat hi hē
bescouwet heeft/gaet hi van dair/eñ ver
getet hoe hi gestelt was/Maer soo wye
doorscouwet in die volcomen wet der vri
heit/eñ daer inne volherdt/eñ en is niet
een vergetelic hoorder/maer een doēder
die selue sal salich sijn in sijnder daet

Ist dat hem yemant laet duncken dat
hi god diene/onder v eñ en hout sine ton
ge niet inden toom/maer verleydet sijn
herte/dies godsdienst is ydele/Een rey-
ne eñ ombeulect goods dienst voor God
den vader is dese/Die weesen eñ wedu-
wen in hare tribulatie besoeken/ende hē
vander weerelt ombeulect te behouden

Dat.ij.Capittel A

Lieue broeders en houdes nz dair
voor/dat dat gheloove aen Jhesu
christo onsen heere/der heerlicheit/aēsie-
ninge der personen lijde/wandt waert
dat in uwer vergaderinghe quame/een
man met eenen gulden vinger rinc/eñ
met eenen heerliken cleede/eñ dair qua
me oor een arme in eenen onsuuerē clee
de/eñ ghi siet op diē/die dat heerlike cleet

dꝛaget/eñ ſpꝛaket tot hẽ/Sit hier opt beſ
te/eñ ſpꝛaket tottẽ armen/ſtaet ghi daer
of ſittet hier onder die voetbanc mijnder
voeten/Iſt recht dat ghi ſulc onderſcheet
bi v ſeluẽ maect/eñ oordeelt na argen ge
B dachten

Hoordt toe mijne lieue bꝛoeders/En
heeft God niet vercoren/die arme op de-
ſer werelt/die aent ghelouerijck zijn/eñ
erfgenamen des rijcs/welck hy belooft
heeft/dẽ genẽ die hẽ lief hebbẽ/mair ghi
hebt dẽ armẽ oneere getaẽ/En ſijnt niet
die rijkẽ die v verweldighẽ/eñ trecken v
voor die gerichtẽ/En verlaſteren ſi nyet
den goeden name/daer ghy ghenaemt
ſijt?

Iſt dat ghi die coninckliken wet volbꝛen
det/na der ſcrift/Hebt u wen naeſten lief
C als v ſeluen/ſo doet ghi wel/maer iſt dat
ghi die perſonẽ aenſiet ſo doet ghi ſonde
eñ werdet geſtraeft vander wet als dye
ouertreders/Wãt iſt dat yemãt die hee-
le wet hout/eñ ſondiget aen eenẽ/dye iſt
gheheelic ſculdich Wãt die daer gheſeyt
heef ghi en ſult gheen ouerſpele doẽ/dye
heeft ooc geſeyt/ghi en ſult niet doodtſlaẽ
Iſt dat ghi geen ouerſpele en doet/mair
ſlaet doot/ſoo ſijt ghi een ouertreder der
wet/Alzo ſpꝛeket eñ alſo doet/als die daer
doir die wet der vrijheyt geoordeelt ſullẽ
werdẽ Ouer diẽ ſal een oordeele ſonder
ontfermhertichheit gaen/die gheen ont-
fermhertichheit gedaẽ en heeft/eñ die õt-
fermhertichheit beroemt haer teghẽ dat
oordeele

Wat helpet lieue bꝛoeders/Iſt dat ye
mant ſeyt/dat hijt gelooue hebbe/ende
en heeft nochtans die wercken niet? can
dat gelooue hẽ ooc ſalich gemakẽ? waert
dat een bꝛoeder of ſuſter bloot ware ende
gebꝛec haddẽ der dagelijcſcher voedingẽ
eñ yemãt onder v tot hen ſpꝛake/god be
rade v/Warmet v ende verſadet v/eñ en
geeft hem niet/ſoo wat des lichaẽs noot
dorft es/wat ſout het hen helpẽ? Alſo ooc
dat gelooue/iſt dat die werckẽ niet en he
uet/zo is het doot in hẽ ſeluen/
D Maer yemant mocht ſeggẽ/Ghi hebt
dat geloue eñ ic hebbe die werckẽ/toont
mi v geloue met uwẽ werckẽ/zoo wilick

mijn geloue v oock toonen met mijnen
werckẽ/Ghi gelooft dat een God is/ghy
doet wel daer aen/die duuelẽ gelouẽ ooc
eñ beuen

Wilt ghi wetẽ ydel menſce/dat dat ge
looue ſonder werckẽ doot ſi? En is Abꝛa
hã onſe vader/niet doo die werckẽ recht
uaerdich gewordẽ/doẽ hi ſinẽ ſoon Iſaac
op dẽ outaer offerde? daer ſiet ghi/dz dat
geloue mede gewꝛacht heeft aẽ ſine wer
ken/eñ door die werckẽ is dat geloue vol
uoert/eñ die ſcrifture is veruult/die daer
ſpꝛeect/Abꝛahã heeft gode ghelooft/eñ is
hẽ tot gerechticheyt gerekent/eñ is een
vꝛiendt gods geheeten/Soo ſiet ghi nu/
dat die menſce door die werckẽ rechtuer
dich wert/niet door dat gelooue alleene/
Des ghelijcken die hoere Rahab/en is ſi
niet door die wercken gerechtueerdicht/
doen ſi die bodẽ ontfinc/ende leyde ſe eenẽ
anderen wech wt/Want gelijck als dat
lichaẽ ſonder gheeſt/doot is/alſo is dat ge
looue ooc ſonder wercken doot

Dat.iij.Capittel

Lieue bꝛoeders/Alle mã en onder
winde hẽ niet leeraer te zijn/ende
weter/dat wi des te meer oordeels ontfaẽ A
ſullẽ/want wi ſondighen altemale vele/
Maer wie ooc in ghenen woorde en ſon-
dicht die is een volcomẽ man/eñ cã oock
dat geheele lichame indẽ toom houden/
Siet/die paerdẽ houdẽ wi in toomẽ/dat
ſi ons gehoirſaem zijn/eñ betuyghẽ dat
geheele lijf/Siet/dye ſcepen/Hoe wel ſi
ſo groot zijn/eñ vã ſterckẽ wijndẽ gedꝛe-
uẽ werdẽ/werdẽ ſi nochtãs omgebuicht
met eenẽ cleynẽ roeder/waerwaerts hi
wil/diet regeert Alſo is die tonge ooc een
cleyn lit/eñ beſcict grote dingen B

Siet een clein vier/welken boſch ſte-
ket ane/eñ die tonge is ooc een vier/een
werelt vol ongherechticheit/Alſo is dye
tonghe onder onſen ledẽ/eñ beuleckt dat
geheele lichaẽ/eñ ontſteect alle onſe wã-
delinge/als ſi vander hellen onſtekẽ is

Want alle natuere der dierẽ eñ der
vogelen/eñ der ſlangẽ/eñ der zee dieren
werdẽ getemt/eñ zijn getemt vãder mẽ
ſceliker natuerẽ/maer dye tonge en can
geen menſce getemmẽ/dat onruſtighe de

nele/vol dootlics venijns/Door haer ge-
benedien wi God dē vader/eñ door hair
vermaledien wi die menschē na Goods
gelikenisse ghemaeckt/Wt eenē monde
gaet gebenedinge eñ vermaledidinghe
Lieue broeders het en soude also niet zijn
Vloeyt oock een fonteyne wt eenen gate/
soete eñ bitter? can ooc/Lieue broedes/ee
nē vijchboom olie/of eenē wijnstoc vijgē
gedraghē Also en can oock een fonteyne
niet sout eñ soet water gegeuen
Wie is wijsch eñ met kēnisse verciert
onder v? die toone met sine goede wande
D linge/sine werckē/in dye sachtmoedichz
der wijsheit Maer hebt ghi bittere beni
dige eñ twist in uwer hertē soo en beroe
met v nz eñ en lieget nz tegē die wairheit
Want dat en is die wijsheit niet/die van
bouē nederwaerts comt/maer aerdtsch
menscelic eñ duyuelsch/Wāt waer benij
dinge eñ twist is/daer is ongestadicheit
eñ alle quade hanteringe Maer die wijs
heit vā bouē/is ten eerstē cuysch/dair na
vreedsaem beleeft/gedwaē/vol ontferm
herticheits/eñ goeder vruchtē/onpartij
dich/sonder geueynstheit Die vrucht der
gerechticheit wert gesaeypt in vrede/den
genen die den vrede houdē Dat.iiij. Ca

A Van waer is strijt eñ oorloge onder
v? en ist niet dair wt/wt uwē wel
lustē/die daer strijdē in uwē ledē Ghi zijt
begeerich eñ en hebt niet/Ghi benijdet
eñ hatet/eñ en connes nyet vercrighen/
ghi strijt ende oorloghet/eñ en hebt niet
daerom dat ghi niet en biddet/Ghi bidt
eñ en ontfangbet niet Daerom dat ghy
qualic bidt/Te wetene/daer toe/dat ghijt
met uwen wellusten verteret Ghi ouer
speelders eñ ouerspeelderssen/en weet
ghi niet/dat der werelt vrientscap/gods
viantscap is/Wie der werelt vriendt sijn
wil die sal Gods viant zijn/Of laet ghi v
dunckē/dat die scrifuerē te vergeefs seg
ge/Dē geest die in v wonet gelustet tegē
dē hate/eñ geeft noch meer der genade.
B So sijt nv gode onderdanich/Weder-
/c. staet dē duuel/zo vliet hi vā v/Ghenaket
tot gode/so ghenaket hi tot v/Reinighet
die hādē ghi sondaers/eñ maect uwe her
tē/cuysch ghi wanckelmoedige/Sijt ellē
dige eñ draget rouwe/eñ wenet/V lachē
vkere hē in wenē/eñ uwe bliscap in droef
hz Nedert v voor God so sal hy v verhogē
En spreect genē achterclap onder malcā
derē/bemide broeders/Wye achterclap
spreeckt eñ oordeelt sinē broeder/die ach
terclapt die wet/eñ oordeelt die wet/maer C
oordeelt ghi die wet/so en sijt ghi geē doē 1/pe/v/b/
der der wet maer eē rechter/Daer is eē
wet geuer/die can salich maken eñ ver-
wemē/wie sijt ghi/dye enē āderē oordeelt.
Wel aē ghi die nu segt/hedē of morgē
willē wi in dese of in die stat gaē/eñ willē
daer eē iaer liggē eñ comēscapē/eñ winē
ghi die niet en wetet/wat morgē sijn sal
Wāt wat is uwe leuē/het is eenē dompe
die eenē cleynē tijt duerct/maer daer na D
verdwijnt hi/daer voor ghi seggē sout/le
uē wi/eñ willet God/so willē wi dit of dz
doē/Maer nu beroēt ghi v in uwē hooh
moet/Alle sulkē roē is quaet/wāt die dair
weet goet te doē/eñ en doets nyet diē ist
sonde Dat.v.Capittel

Wel aē nu ghi rijke/wenet/eñ huy
let/ouer uwe allēdicheit/die ouer
v comē sal/V rijcdō is veruuilt V cleederē A
zij motgetich ghewordē V gout eñ siluer
is verroestet Eñ harē roest sal v tot eenē
getuygenis zijn/eñ sal v vleesch wt eten
gelijc eē vier/ghi hebt v scattē vergadert
aē die laetste dagē/Siet/dat loon der ar-
beyders die uwe lāt/in gheoorgstet heb-
bē/eñ vā v vercortet is/dat crijscen eñ dz
roepē der oogsters/is voor die orē des he
rē Sabaoth ghecomē/ghi hebt wel ghe
leeft opter aerdē/eñ uwe wellust gehadt
eñ uwe hertē geweidet als op eenē slach
dach/ghi hebt dē gerechtē veroordeelt eñ
gedodet.eñ hi en heeft v niet wederstaē
So zijt nu lācmoedich.lieue broeders
totter toecōst des heerē toe Siet eē acker B
mā vwacht die costelike vrucht der aerdē
eñ is lācmoedich daer ouer.tot dz hi den
morgē regē ōtfae eñ dē auōt reghē/Sijt
ghi ooc lācmoedich eñ sterct uwe herten
wāt die toecōst des heerē is gecomē/Ev-
suchtet niet tegē malcāderē lieue broed.s
op dat ghi niet verdoēt en werdet.Siet.
die rechter is voor die duere.Mine lieue
broeders nemet tot eenē exempel onge-
mac te lidē.eñ der lācmoedichz die prophe
tē die tot v gesprokē hebbē idē name des
(heeren

Siet/wi prijſen ſalich die geledē hebben
Die verduldicheit Job hebt ghi gehoort
eñ dat eynde des heerē hebt ghi gheſien
Wāt die heere is ontfermhertich eñ een
ontfermer
C Maer voor alle dingē/mijne broeders/
math v. f/ en ſweret niet/noch bi dē hemel/noch bi
der aerdē/noch bi gheenen anderen eet/
Maer v woort ſi Ja/dat Ja is/eñ neē/dat
neen is/op dat ghi niet in geveynſtheit en
vallet/Heeft yemandt ongemack onder
v/die bidde/Js yemandt goedts moets
onder v/die ſinge pſalmē/Js yemāt crāc
die roepe tot hē die ouders/vāder gemeyn
tē eñ laetſe over hē bidden eñ ſaluē met
olie indē name des heerē/eñ dat ghebet
des geloefs ſal dē cranckē helpen/eñ die
heere ſal hē oprechten/eñ iſt dat hi zōden
D heeft ghedaen/ſullen ſi hem vergheven
math/v/ zijn.
Die eene belide den anderē zijn zōden
eñ biddet voir malcāderē/op dat ghi ge-
iij/re/iiij/a zōt wordet Des gerechtē gebet vermach
vele/alſt dadich is/Elias was een men-
ſce/gelijc als wi zijn/Eñ hi bat een gebet
dat het niet reghenē en ſoude/eñ het en
regende niet opter aerdē drie iaer eñ ſes
maenden/eñ hi bat weder/eñ die hemel
gaf dē regē eñ die aerde bracht hair vruch
te Lieve broeders/iſt dat yemant onder
v vander waerheit dwaelt/eñ yemāt be
keert hē/die ſal weten/dat/wye den ſon-
daer bekeert heeft/vāder dolinghe zijns
weechs/die heeft een ſiele vādē doot ghe
holpē eñ ſal ghedenckē die menichte der
ſonden

Die Eepiſtel ſint Judas

A Dat.J.Capittel

JUdas een knecht Jeſu chriſti/Eñ
een broeder Jacobi/dē
geroepenē die daer ge
heilicht zijn in Godten
vader/eñ behouden in
Jeſu chriſto v ſi vele ontfermhertichept

eñ vrede/eñ liefde
Ghi beminde/doē ic alle neerſticheit de
de om v te ſcriven/vāder gemeynder ſa-
licheit/bē ic benoodicht v te ſcriven eñ te
vermanē/dat ghi int ghelove voort door
vechtet/dat eēs dē hieligē voorgegevē is B
Wāt daer zijn ſommige mēſchē neffens ij/pe/ij/a
in gecomē/vā dien voortijts gheſcreven
is/tot ſulken oordeele/die zijn ongodlike/
eñ treckē die genade Gods op die wellus
ticheit/verloechenen God/dat hy alleen
die heere ſi/ende den heere Jeſum chriſ-
tum
Maer ic wil v vermanē/dat ghi dit we Nu/xiiij/
tet op een male dat die heere/doē hy dat
volc wt Egyptē halp/Tē anderen male
verdede hi die daer niet en geloofdē/ooc ij/pe/ij/b
die ingelē die haer vorſtēdom niet en be-
hielden/Maer verlietē huyſinge/heeft
hi behoudē tot eenē oordeele des groten
daechs/met eewigē bādē onder die donc
kerheit/Ghelijc Sodoma eñ Gomorra/ gene/xix
eñ die omliggēde ſtedē/die gelijkerwijs
als deſe/wtghehoereert hebbē/eñ na ee C
nen anderē vleeſch gegaē ſijn/tot eenen
exempel geſet ſijn/eñ dragē die pijne des
eewigē viers Deſgheliics/ooc deſe dro-
mers die dat vleeſch bevlecken/die heer
ſcapiē verachtē/eñ die maieſteyten ver-
laſteren
Doē Michael die overſte ingel tegen
den duvel twiſtede/eñ hē beſprack over D
den lichaem Moſes/en dorſte hi dat oor-
deele der verlaſteringe hē niet opleggē.
maer ſprac/Dye heere ſtraeffe v/Maer
deſe verlaſterē dz ſi niet en wetē/eñ wat
ſi na natuerlic bekēnē/gelijc die onrede-
like dyere/daerinne vdervē ſi hen/Wee
hen wāt ſi ſijn dē wech Cain gegaē/eñ ſi
zijn wtgheſtort/doir dat loon inder dolin
ge des Bilaams/eñ ſijn vergaen in den
oploop Core
Deſe levē van uwer liefden goedē/eñ bene/iiij/b
ſijn die vuyllicheit/eñ braſſen wel ſonder Nu/xxiv/
ſorge/weydē hen ſelvē/wolkē ſonder wa Nu/xvi/
ter/vādē wijnde omghedrevē/kale/ont
vruchtbare boemē/tweewael verſtorvē
eñ wtgewortelt/wilde barē der zee/dye
hare eygē ſcande wtſcuymē/dolende ſter
rē/dē welkē dat dōckere der duiſterniſſē

E inder ewicheit behouden is
Tot sulkē heeft gepropheteert Enoch
die sevenste van Adam/ende ghesprokē
Siet/die heere is gecomen/met vele dui
sent heilighen/om teghen alle man oor-
deele te houden/ende om te straeffen al-
le hare ongodlijke om alle dye wercken
haerder ongodliker wandelinghe/daer
mede si ongodlick gheweest sijn/om alle
dat harde/dat die ongodlike sondaers te
gen hem gesproken hebbē
Dese zijn murmureerders/claghers
die na hare lusten wandelen/ende haren
mondt spreect opgeblasene woorden/eñ
houden hen na den aensiene/om nuttic-
F heits wille/mair ghi mijn beminde/ver
ij/pe/iij/a/ manet v der woordē/die voorsept zijn vā
ij/timo.iij a dē Apostolē ons heeren Jesu christi/doen
si v seiden/dat ter lester tijt/sullen bespot
ters sijn/die na haren eyghenen lusten
des ongodlics wesen wandelen/dese sijn
die daer secten maken/sinlike/die geenē
geest en hebben
Maer ghi mijne beminde/temteert v
seluē/op onse alderheilichste geloue/door
den heilighen geest/eñ biddet eñ behou-
det v inder liefden Goods/eñ verwacht-
tet die ontfermherticheit ons heeren Je
G su christi totten eewigen leuen/Eñ deser
ontfermt eñ onderscheptse/Maer die ge-
ne maect salich eñ rucse wt den viere/eñ
hatet den bevlecten roct des vleeschs
Dien dye v can behoeden sonder aen-
stoot/eñ stellen voor dat aensicht sijnder
heerlicheit/ontstraeflic met bliscapē/diē
gode die alleene wijs is/onsen sa-
lichmaker/si prijs eñ maies-
teit/eñ rijck eñ macht
nu/eñ tot alder-
eewicheit A
men
Hier eyndet die Epistel Jude

Die Openbaringhe Johannis

Dat.I.Capittel

DIt is die opē baringhe Jesu christi die hem god gegeuen heeft sinē knechtē te betonen / wat corts gheschiedē sal/eñ heeftse bediet eñ gesonden doir sinē ingel/tot sinē knecht Johānes die betuycht heeft dat woort Gods eñ dz getuygenisse vā Jesu christo/Wat hi gesien heeft/Salich is die daer leset/eñ dye daer horē die woordē der prophetiē eñ behoudē so wat daer inne gescreuē is want den tijt is na

Johānes dē seluē ghemeyntē in Asia/ Genade si met v eñ vrede/vā diē die daer is/eñ die daer was/eñ die daer comt/eñ vādē seuē geestē/die daer zijn voor sinen stoel/eñ vā Jesu christo/dye welke is dye getrouwe getuyge eerst ghebōrene van dē doodē/eñ een vorst alre coninghen opter aerdē/die ōs bemint heeft/eñ gewassen vādē sondē met sinē bloede/eñ heeft ons tot coningē eñ priesteren ghemaect voor gode eñ sinē vader/dē seluen si prijs eñ rijc van eewicheit tot eewicheit Amē Siet/hi comt mettē wolckē/eñ alle oogē sullē hē sien/eñ die hē ghestekē hebbē eñ alle geslachten der aerdē sullē huylē/Ja Amē/Jc bē die A eñ die O/dat beghin eñ dat eynde seit die here/die daer is/eñ die daer was/eñ die daer comt/die almachtighe

Ick Jhoannes uwe broeder eñ medegenote aen tribulacie aē rijck/eñ aē dye verduldicheit Jesu christi/was in dat eylant Pathmos/om des woorts gods wille, eñ des getuygenis Jesu christi/ic was

indē geest op den sondach/eñ hoorde achter mi een grote stēme/als eender basuynē/die sprac/Jc bē die A/eñ die O/die eerste eñ die laetste/eñ wat ghi siet dat scrijft in een boec/eñ seynt dat tot dē ghemeyntē in Asia/tot Epheson/eñ tot Smyrnen eñ tot Pergamon/eñ tot Thyatiras eñ tot Sardis/eñ tot Philadelphian/eñ tot Laodicean

Eñ ic keerde mi omme om te sien na der stemmen die met mi sprac/eñ als ick D
mi keerde sach ic/seuē goudē candelaers eñ middē onder dē goudē cādelarē/eenē die was eens mēschen soon ghelijck/dye was gecleet met eenē lijndē keele/eñ begordet om die borste met eenē guldē gordel/maer sijn hooft eñ sijn haer was wit gelijc witte wolle/als die snee eñ sijn oogē gelijc een vier vlamme/eñ sijn voetē gelijc als een gloeyende metael/eñ sine stemme gelijc groot water ruysschē ende hadde seuē sterrē in zijnder handt/eñ wt sinē mondt ginck een scerp tweesnijdich sweert Eñ sijn aensicht lichtede ghelijck die clare sonne

Eñ als ic hē sach viel ic tot sinē voetē als een doode/eñ hi legede sijn rechte handt op mi eñ sprac tot mi En vreest niet/Jck bē die eerste eñ die laetste eñ leuēdich eñ ic was doot/eñ siet ic ben leuēdich vā eewicheit tot eewicheyt/eñ hebbe die sleutels der hellē eñ der doot/Scrijft so wat ghi ghesien hebt/eñ wat daer is/eñ wat gesciedē sal hier na/die verholētheit der seuē sterrē/die ghi gesien hebt in mijnder hant eñ die seuē goudē cādelaers/Die seuē sterrē sijn ingelē der seuē gemeyntē/ eñ die seuē candelaers die ghi gesiē hebt sijn seuen gemeynten

Dat.ij.Capittel

ENde dē inghele tot Epheso scrijft/ A
Dit seyt die daer die seuē sterrē in sijnder rechter hant hout/die daer wandelt middē onder die gulden candelaers Jc weet uwe werckē eñ uwen arbeyt eñ uwe verduldicheit/eñ dat ghi dye quade niet ghedraghē en cont/eñ hebtse ondersocht die daer seggē dat si apostolē sijn eñ en sijns niet/eñ hebse luegenaers ghevonden/ende hebt verdraeght ende hebt ge

ledē om mȳns naēs wille hebt ghi gear
B bept/eñ en sijt niet ghewordē/Maer ick
hebbe tegē v dat ghi die eerste liefde ver
latē hebt/Gedinct waer af ghi geuallen
sijt eñ doet boete/eñ doet die eerste werc.
kē/Js des niet/so sal ic v haest comē/eñ u.
wē cādelaer bewegē vā sijnder plaetsen
ist dat ghi geen boete en doet/Maer ghi
hebt dat ghi die werckē der Nicolaitē ha
tet/welke ic oor hate/Wie oorē heeft dye
hore/wat die geest dē gemeintē sept/wie
v wit diē sal ic tetē geuē vādē houte des le
uēs/die daer is middē idē paradise gods
C Eñ dē ingel der gemeyntē tot Smyr.
ne scrijft/dit sept die eerste eñ die laetste/
die doot was/eñ es leuendich geworden
Jc weet uwe werckē eñ uwe tribulacie/
eñ uwe armoede(mair ghi sijt rijc)eñ die
verlasteringe vādē genē die daer seggē/
dat si Joedē sijn/eñ en sijns niet/maer zȳ
des duuels scole/En vreest dier gene/dz
ghi lijden sult/Siet die duuel/sal sommi
ge vā v/in die geuāgenisse werpē/op dat
ghi geproeft wert/eñ sult seuē daghē tri.
bulacie hebbē/Sijt ghetrou totter doot
toe/so wil ic v die crone des leuens geuē/
Wie oorē heeft/die hore/wat die geest dē
D gemeynten sept/Wie verwint/diē en sal
geen leet gesciedē vā dier andere doot.
Eñ den ingel der gemeyntē tot Par.
gamon scrijft/Dit sept die daer heeft dat
scerpe tweesnijdinghe sweert/Jc weet u
we werckē eñ waer ghi woent/dat daer
des duuels stoel is/eñ houdet mijnen na
me/eñ en hebt mijn geloue niet verloo.
chent/eñ in mijnē daghē Antipas mijne
getrouwe getuyge/die bi v gedoodet is/
daer die duuel woent/Maer ic heb wey.
nich tegē v/dz ghi altair hebt die aē die le
rige Balaā houdē/die welke leerde door
Balac eē argernisse op stellē voor die kin
derē vā Jsrael te etene der afgodē offer/
eñ hoerderie bedriuē/Also hebt ghi oock
die aen die leeringe der Nicolaiten hou
A dē/dat hate ick/Doet boete/Js des nyet.
so sal ic v haest comē eñ tegē hen oorlogē
doir dat sweert mijns monts Wie ooren
heeft/die hore/wat die geest der gemeyn
tē sept/Wie verwint/diē wil ic tetē geuē
vādē verborgē hemels broodt/eñ wil hē
geuē eenē wittē steē/eñ optē steē eenen
nyeuwē name ghescreuē/dē welkē nie.
māt en kent/dā die hē ontfaet
Eñ scrijft dē ēgel der gemeintē tot Thi
athira/Dit sept die sone Gods die ooghē
heeft gelijc die viervlāmē/eñ sine voetē
gelijc als metael Jc weet uwe wercken/
eñ uwe liefde/eñ uwē dienst eñ v geloue
eñ uwe verduldichz/eñ uwe laeste werc.
kē maer dā die eerste/maer ic hebbe een
luttel teghē v/dz ghi dat wijf Jesabel die
daer sept/dz si eē propheterse si/laet leerē
eñ vleidē mine knechtē/hoererē/eñ afgo E
dē offer etē/eñ ic hebbe haer tijt gegeuē Siete/pu/a
dat si haer hoerderie soude beterē eñ en
heeft nz gebetert/Siet ic werp se in eē bed
de/eñ dye met haer ouerspele bedreuen
hebbē in grote tribulatie/Jst dat si hare
wercken niet en beterē/eñ hare kinderē
wil ic metter doot dodē eñ alle gemeȳte
sullē bekenen. dat ick ben/die de nieren
eñ hertē ondersoect/eñ sal eenē yegelikē
onder v na sinē werckē geuen. G
Maer ic segghe v/eñ dē anderē dye tot
Thyatira sijn die sulke leeringhe nz en
hebbē/eñ die de diepte des duuels nz be.
kēt en hebbē(als si seggen)Jc en wil ge.
nē anderē last op v werpē/Nochtās wat
ghi hebt dat hordet/tot dat ic come/ende
wie daer verwint eñ hout mine werckē
tottē eynde toe/diē wil ic macht gheuen
ouer die heydē/eñ hi salse regerē met ise
rē roedē/eñ gelijc eens potbackers vadt
sal hise te stuckē brekē. gelijc ic vā mijnē
vader ontfangē hebbe/eñ wil hē die mor A
gensterre geuen Wie oorē heeft/die hore
wat die geest dē gemeȳtē seit Dat.iij.ca
Ende den inghel der gemeyntē tot
Sardis scrijft/dit seit/die de seuen
geestē gods heeft/eñ die seuē sterren/Jc
weet v werckē/wāt ghy hebt den name
dz ghi leeft:eñ sijt doot/Sijt wacker.eñ
sterct dz ādere dz steruē wil wāt ic en heb
v werkē nz vol geuōdē voir god.so gedinct
nv hoe ghi ōtfāgē eñ gehoort hebt/ende
hout dz eñ doet boete.ist dz ghi nz en wa.
ket so sal ic ouer v comē ghelijc eē dief eñ
en wettet nz.in welke vre ic ouer v comē
sal Ghi hebt weinich namē.ooc in Sar.
dis.die hare clederē nz vuil ghemaect en
hebbē/eñ si sullē mz mi wandelē in wittē

gewaet/wāt si zijns weerdich/Wye ver-
wint die sal mettē wittē clederen gecleet
werden/eñ ic en sal haren name niet wt
den boecke des leuēs doen/eñ ick wil ha
ren name voor minē vader/eñ voor sine
ingelen belidē/Wye ooren heeft die hore
wat die geest den ghemeynten seghet
B Eñ dē ingel der gemeynten tot Phila
delphia scrijft/Dit seyt die heilige/die wa
rachtighe/die daer heeft den sluetel Da-
uid/eñ opē doet/eñ niemāt toe en sluitet
die toesluytet/eñ niemāt opē en doet/Ic
weet v werckē/Siet/Ic hebbe eenē opē
dore voor v gegeuen/eñ niemāt en canse
toegheslupten/wāt ghi hebt een cleyne
cracht/eñ hebt mijn woort behouden/eñ
en hebt mijnen name niet verloechent/
Siet/ic salder geuē wt der scholē/die dair
seggē/dat si iodē zijn eñ en zijns niet/mair
liegē/Siet/ic wil se makē dat si comē sullē
eñ aēbedē tot uwē voeten/eñ bekennen
dat ic v bemint hebbe
Wāt ghi hebt gehoudē dz woort mijn
der vduldicheit/wil ic ooc v houdē voor die
vre der becoringe die ouer alle die geheel
werelt comē sal/om te becorē/die dair wo
C nē opter aerdē Siet ic come haestelic hout
wat ghi hebt/op dz niemāt v crone en ne
me Wie verwint/diē wil ic makē tot een
pilaerne indē tēpel mijs Gods/eñ en sal
niet meer wtgaē/eñ wil op hē scriuē den
name mijns Gods eñ dē name des nieu
wē Jerusalēs der stat mijs gods/die vā
dē hemel nedēdaelt vā god/eñ minē nieu
wē name/wie orē heeft die hore wat dye
geest den gemeyten sept
Eñ scrijft dē ingel der gemeyntē tot La
odicea/dit seit Amē/die getrouwe eñ wa
rachtige getuyge/dat beginne d' creatue
rē gods/Ic weet v werckē/dat ghy noch
cout noch warm en sijt/Och of ghy cout
of warm waert maer wāt ghi lauwe zijt
eñ noch cout noch warm so sal ic v wtwer
pē tot minē mōde Ghi segt ic bē rijc ende
D rijc ghewordē eñ en behoef niets eñ en
weetet nz dz ghi allēdich eñ iammerich/
arm blijnt/eñ naect zijt/Ic rade v/dz ghy
gout vā mi coopt/dz mz vier/doirviert is/
dz ghi rijc werdet/eñ witte cledrē/dz ghi
v aēdoet/eñ die scāde uwer naectheit niet

geopēbaert en werde/Eñ saluet uwe oo
gē met oogē salue/dat ghi sien muecht.
Diē ic lief hebbe/diē straeffe eñ castie ic
so sijt nv ernstich/eñ doet boete/Siet ick
bē voor die duere getredē eñ cloppe/ist dz
yemāt mine stēme hoort/eñ die duere o-
pē doet tot diē sal ic ingaē/eñ dat auōtma
le met hē houdē/eñ hi met mi/wye d'wic
diē wil ic geuē met mi op minē stoel te sit
tē gelijc ic d'wōnē heb eñ bē gesetē mz mi
nē vader op sinē stoel/Wie oorē heeft dye
hore/wat die geest dē gemeynten zept

Dat.iiij.Capittel A

Daer na sach ic/eñ siet/eē duere was
opē gedaē indē hemel/eñ die eers-
te stēme die ic gehoort had met mi sprekē
als eē basune/die sprac sijcht herwaerts
Ic wil v d'toonē wat na desen gescriedē sal
eñ ter stōt was ic indē geest/eñ siet/Eenē
stoel waert indē hemel geset/eñ op den
stoel sat eene/eñ die daer sat was gelijck
aē te siē als die steē Jaspis eñ Sardis/eñ
om dē stoel was eenē regēboge/gelijc aē
te siene als eē Smaragde eñ om diē stoel
warē vierētwintich stoelē/eñ op die stoe-
lē satē vierētwintich ouders met wittē B
clederen ghecleet ende op hare hoofden
waren gouden cronen
Eñ vā diē stoel gingen wt blixemē/don
deren eñ stēmē/eñ seuē fackelē met vier-
brandē voor dē stoele welke die seuē gees
tē Gods zijn/eñ voor dē stoel was eē gla-
sen zee/gelijc dē christalle eñ middē inden
stoel/eñ om dē stoel/vier dierē vol oogen
voor eñ achter/eñ dat eerste dier was ge
lijc eenē leeuw/eñ dat ander dier gelijck
eenē calue/eñ dat derde dier/hadde een
aensicht gelijc eenē mēsce/eñ dat vierde
dier/gelijc eenē vliegēdē Aerne/ende die
vier dierē hadde een yegelic ses vlogelē C
eñ buytē rontomme eñ binnen vol oogē
eñ en hadden gheen ruste dach eñ nacht
eñ sprakē/heilich/heilich/heilich is God
die heere/die almachtighe die daer was/
eñ die daer is/ende die daer comt.
Ende doen die dierē/prijs ende eere en
de danc gauen/dien/die daer opten stoel
sat/die daer leeft vā eewicheit vielen die D
vierentwintich ouders voor dien dye op
den stoel sat ende aenbaden dien die daer

leeft vā eewicheit tot eewichept/eñ wor-
pē hare cronē voor dē stoele/eñ spraken
Heere ghi sijt weerdich prijs eñ ere ende
cracht te ontfaen/wāt ghi hebt alle din-
gē gescapē/eñ om dinē wille hebbē si dat
wesen eñ sijn gescapen

Dat.v.Capittel

A Ende ic sach inder rechter hant des
geens die optē stoel sat/een boeck/
binnē eñ buytē gescreuē/besegelt met se
uē segelē/eñ ic sach eenē sterckē ingel pre
dikē/met luyder stēmē/Wie is weerdich
dat boec opē te doē/eñ sine seghels te bre-
kē eñ niemāt indē hemel noch opter aer
dē/en conste dat boec opē gedoē noch aen
gesien/eñ ic weēde zeer/dat niemāt wer
dich genōdē en waert/dat boec opē te doē
eñ te lesen/noch aentesien

Eñ eē vādē ouders sprack tot my/En
weēt niet/Siet die leeuwe die daer is vā
dē geslacht Juda die wortel Dauid heeft
B verwōnē op te doē dat boec/eñ sijn seuē
segels te brekē/eñ ic sach eñ siet middē in
dē stoel eñ der vier dierē/eñ middē onder
den ouders/stont een lam als oft verwor
get ware/eñ hadde seuē hoornē eñ seuē o
gē/welke zijn die geestē Gods/gesonden
in alle dat lāt eñ het quā eñ nā dat boeck
C wt der rechter hant dies dye opten stoel
sat.·.

Eñ doē het dat boec nā/doen vielē die
vier dierē/eñ die vierentwintich ouders
voor dat lam/eñ haddē/een yegelike har
pē eñ goudē scalē/vol gerucks/dwelc dye
gebedē der heiligē sijn/eñ songē eē nyeu-
we liet eñ spraken/Ghi sijt weerdich dat
boec te ontfaē/eñ sine segelē opē te doen
Wāt ghi zijt verworget eñ hebt ons ghe
cocht met uwen bloede wt alderley ghe
slacht/eñ tōgē eñ volc eñ natien/eñ hebt
ons gode gemaect tot coningē eñ prieste
ren eñ wi sullē regneren opter aerden

Eñ ic sach eñ hoorde een stēme veelder
ingelē om dē stoel/eñ rōt om die dieren/
eñ rontōme die ouders/eñ haer ghetal
D was veel dusent mael/duzēt/eñ spraken
met groter stēmē/Dat lam dat ghedoot
is/is weerdich te ontfaē cracht/eñ rijcdō
eñ wijsheit/eñ sterchept eñ eere eñ prijs
eñ gebenedidinge/eñ alle creatuere dye

indē hemel is/eñ opter aerdē/eñ onder
der aerdē eñ inder zee/daer zijn/eñ allet
wat daerinne is/hoorde ic seggē/tot dien
die optē stoel sat/eñ tot dē lam/Ghebene
didinge eñ ere/eñ prijs eñ rijc vā eewichz
tot eewichz/eñ die vier dierē seydē/Amē
eñ die vierentwintich ouders vielē neder
eñ aēbadē diē/die daer leeft vā eewicheit
tot eewicheit

Dat.vi.Capittel

Ende ic sach/doē dz lā der zegelē een A
opēdede/eñ ic hoorde der vier die-
rē eē seggē/als met eē der dōderstēmen/
coēt/eñ siet/eñ ic sach/eñ siet/eē wit paert
eñ die daer op sat/hadde eenē boge eñ hē
waert gegeuē eē crone eñ hi gic wt/om
te verwinnen

Eñ doēt dē āderē segel opēdede/hoorde
ic dz ād dier seggē/coēt eñ besiet/Eñ daer
gic wt eē ād paert dz was root eñ die daer
op sat/waert gegeuē dē vrede vād aerdē
te nemē/eñ dz si ben ond malcāderē sou-
dē vworgē eñ hē waert eē groot zweerdt
ghegheuen B

Eñ doēt dē derdē segel opēdede/hoorde
ic dz derde dier seggē/coēt eñ besiet/eñ ic
sach/Eñ siet eē zwart paert/eñ dye daer
op sat/hadde eē wage in zijnder hāt/eē ick
hoorde eē stēme middē ond dē vier dierē
seggē/eē maet tarwē om eenē pēninc/
eñ drie matē gerstē om eenē pēnic eñ dē
olie ende den wijn en doet geen leet

Eñ doēt dē vierdē segel opēdede/hoor
ic die stēme des vierdē diers/seggē/comt
eñ besiet/eñ siet eē vael paert/eñ die dair
op sat dies name hiet die doot eñ die hel-
le volchde hē na eñ hē wert macht gege-
uē te doden op die vier hoecken ō aerdē
mettē zwerde eñ hōgher eñ metten doot C
vādē dieren opter aerden

Eñ doēt dē vijfstē zegel opēdede sach ic
ond dē outair die sielē ō geēō die vworcht
waren om des woorts gods wille/eñ om
des getugenis wille dz si haddē/eñ riepē
mz luid stēmē eñ sprakē/here ghi heilige
eñ warachtige/hoe lāge oordeelt ghi eñ
en wreket ons bloet nz/aen die gene dye
opter aerdē woenē/eñ hen wordē ghege
uē/eenē yegelikē een wit gewaet/eñ tot
hen waert geseyt dz si noch eē luttel tijts

ruſtē ſoudē/tot dat vuult wordē hare me
de knechtē eñ broeders/die ooc noch ghe
doodet ſoudē werdē/gelijc als ſi
D Eñ ic ſach dat het dē ſeſtē ſegel opēde de
ma/xxiiij/c eñ ſiet daer wart eē grote aertbeuige eñ
die zōne wart zwart gelijc eenē hairē ſac
eñ die mane wart gelijc bloet/eñ die ſter
rē des hemels vielē op die aerde/gelijck
als eenē vijchboō zijn vijghē af worpt/als
hi vā grotē winde beweget wert/eñ den
hemel ontweec gelijc eē in eē gerolt boec
eñ alle bergē eñ eplādē wordē vā haren
plaetzē beweecht eñ die conigē opter aer
dē eñ die ouerſte/eñ die rijke eñ die hooft
liedē/eñ die machtige/eñ alle knechtē eñ
alle vrije vborgē hen indē ſpelonckken/eñ
Iſaie/ij/b ſteērootzē aē die bergē/eñ ſprakē totten
Oſee/x/c/ bergē/eñ ſtenē valt op ōs/eñ vbercht ōs
luc/xxiij/c/ voor dz aēſicht dies die optē ſtoel ſit/eñ vā
der grāſcapē des lās Wāt dē grotē dach
zijnrō grāſcapē is gecomē/en wie cā ſtaēde
A gebliuē/

Dat.vij.Capittel

ENde dair na ſach ic vier ingelē ſtaē
op die vier hoeckē d aerdē die hiel-
dē/die vier wijndē d aerdē/dz genē wint
ouer die aerde en ſoude blaſen/noch ouer
die zee/noch ouer enigē boō/eñ ſach eenē
āderē ingel opſtijgē vād zōnē opgāc/dye
had dz waertekē des leuēs gods/eñ riep
mz groter ſtēmē tottē vier ingelē dē wel
kē gegeuē is/der aerdē eñ d zee te ſcadē/
eñ ſprac En ſcadet der aerdē nz noch der
zee/noch dē boemē/tot dz wi die knechtē
ons Gods tekenē aen hare voorhoofden
Eñ ic hoorde dz getal d geēd die getekēt
wordē hondert eñ.xliiij.duzēt/dye gete-
kēt warē vā allē geſlachtē d kinderē vā
B Iſrael/vādē geſlachte Iuda twelf duſent
getekēt/Rubē/twelf duzēt getekēt/Vā-
dē geſlachte Gad/xij.duzēt getekēt vādē
geſlachte Aſſer/xij.duzēt getekēt/vāden
geſlachte Naphthali.xij.duzēt getekent
vādē geſlachte Manaſſe.xij.duzēt ghete
kēt/vādē geſlachte Simeō.xij.duzēt ghe
tekēt/vādē geſlachte Leui.xij.duzēt gete
kēt/vādē gheſlachte Iſſachar:xij.duſent
getekēt/vādē geſlachte Zabulō/xij/dui
zēt getekēt/vādē geſlachte Ioſephs/xij/
duzēt getekēt vandē geſlachte BēIami
xij.duzent gheteekent.

Daer na ſach ic/eñ ſiet/een grote ſcare A
welke niemāt getellen en conde/wt allē
heidē eñ volckē eñ tōgē/ſtaēde voor den
ſtoel/eñ dat lam/ghecleet mz witten ghe
waet/eñ palmē in hare hādē/riepē mz lu
der ſtēmē eñ ſprakē Salicheit ſi dien dye
opte ſtoel ſit onzen God eñ den lam/Eñ
alle ingelē ſtondē om dē ſtoele eñ om die
ouders eñ om die vier dierē/ende vielen
voor dē ſtoel/op hare aeſichtē eñ aēbaden
eñ ſpraken/Amē/gebenedidige eñ prijs
eñ wijſhz eñ dāc/eñ eer eñ cracht/eñ ſterc
hz ſi onzē god vā eewichz tot ewichz Amē
Eñ der ouders ātwoorde eene/eñ ſprac
tot mi/wie zijn deſe mettē wittē ghewaet
gecleet/eñ vā waer zijn ſi gecomē/eñ ick
ſprac tot hē/heere ghi wetet/eñ hi ſprack
tot mi Deſe zijnt die wt groter tribulaci
en gecomē zijn/eñ hebbē hare ghewaet
gewaſſcē/eñ hebbē haer gewaet wit wit
tet/int bloet des lās/daerōme zijn ſi voor
dē ſtoele Gods eñ dienē hē dach eñ nacht
in ſinē tēpel/eñ die optē ſtoel ſit ſal ouer
hen woenē hen en ſal niet meer honghe
rē/noch dorſtē/noch die ſonne en ſal oock
op hen niet vallē/noch eenige hitte/wāt
dat lam middē indē ſtoel/ſal ſe regerē/eñ
leidē/tottē leuēdigē water fonteinē/eñ
God ſal afwaſſen alle tranen van haren
ooghen A

Dat.viij.Capittel

ENde went dē ſeuēſtē ſegel opēde de
wart een ſtilte indē hemel/bi een-
der haluer vrē.en ic ſach ſeuē ingelē dye
tradē voor god eñ hen wordē ſeuē baſunē
gegeuē/eñ eē ander ingel quā eñ trat by
dē outaer eñ had eē goudē wieroecs vat
eñ hē wart veel ruecwercs gegeuē/dat
hi ſoude geuē vāden gebedē alder heilp-
gē op dē outaer voor dē ſtoel/eñ dē roeck
des ruecwercs vādē gebedē der heyligē B
ginc op vād hāt des ingels voor gode/eñ
de ingel nā dz wieroecs vat eñ vuldet mz
vier/vādē outaer/eñ werpt opter aerdē
eñ dair geſcieden ſtemmen ende donder
ende blixem/ende aertbeuinghe
Eñ die ſeuen ingelen met dē ſeuē baſu
nē haddē hen bereit om te baſuynē/Eñ
die eerſte ingel baſuinde eñ dair wart ha
gel eñ vier mz bloet gemengt/en viel op

C die aerde eñ dat derde deel der bomē ver
berndc/eñ allet groene gars verbernde
Eñ die ander ingel basuynde/ende daer
voer gelijc enē grotē berch met vier ber
nende in die zee/eñ dat derde deel der zee
wert bloet/eñ dat derde deel der leuēdy
ger creaturē storuē/eñ dat derde deel đ
scepen worden verdoruen

Eñ die derde ingel basuynde/eñ daer
viel eē grote sterre vādē hemel/die bern
de gelijc eē fackel/eñ viel op dat derde deel
der waterstromē/ouer die water fontey
nē/eñ die name der sterrē hiet alssene eñ
D vele mēscē storuē vādē waterē/om dat si
bitter warē gewordē/eñ die vierde ingel
basuynde/eñ dat derde deel der zōnē/eñ
dat derde deel der manen/ende dat der
de deel der sterren wert ghestagen/alsoo
dz hair derde deel verduistert wert/ende
dē dach dat derde deel niet en sceē/eñ die
nacht des gelikē/Eñ ic sach/eñ hoorde ee
nē ingel vliegē middē doir dē hemel/eñ
seggē/met luyder stēmē Wee/wee/wee/
dē genē die opter aerdē woenē voor dye
andere stemmē der basuynen/der dryer
ingelē die noch basuinē sullē Dat.ix.Ca

A ENde die vijfste ingel basuynde/eñ
ic sach eē sterre geuallē vandē he-
mel opter aerdē/eñ hē wert dē slueteltot
tē putte des afgrōts gegeuē/eñ hy dede
dē putte des afgrōts opē/eñ daer ginck
op eenē roec eēs grotē ouēs Eñ die zōne
eñ die luchte wert v̄duistert vāden roeck
des puts/Eñ wt dē roec quamē sprincha
nē op die aerde/eñ hē wert macht gege-
uē/ghelijck die sprinchanen op die aerde
macht hebbē/eñ tot hen wert geseyt/dat
si niet quetsen en souden dat gras opter
aerdē/noch geē groene noch genē bome
maer die mēschē die dz tekē gods nz aen
B hare voorhoofdē en hebbē/eñ het waert
hen gegeuē dat sise niet en soudē doodē/
maer vijf maēdē quellen/eñ hare quale
was gelijc eē quale des scorpioēs/als hy
eenē mēsce houwet eñ in diē seluē dagē/
sullē die mēscē dē doot soeckē eñ niet vijn
dē/si sullē begerē te steruē/eñ die doot sal
van hen vlien

Eñ die sprinchanē sijn gelijc dē rijpair
dē die tē oorloge bereit zijn/eñ op haren
hoofde gelijc cronē dē goude ghelijck/eñ
haer aēschijnē gelijc der mēscē aēschinē/
eñ haddē haire gelijc wijuē hair/eñ hare
tādē warē gelijc der leeuwē tādē/eñ had
dē pātsierē/gelijc iserē pātsierē eñ dz ra-
telē haerder vloegelē/gelijc dat ratelen
aēdē wagē der rijpaerdē/die int oorloge
lopē/eñ haddē stertē gelijc dē scorpionen
eñ daer warē angenē aē hare sterten/eñ
hare macht was/die mēscē vijf maēdē te
scadē/eñ haddē ouer hen eenē coninc/ee- C
nē ingel wt dē afgrōt/dies name hiet it
Hebreeusch Abaddō/eñ it griersch/heeft
hi dē name Apollyō/deene Wee is wech
siet/daer comē noch twee ween na dien

Eñ die seste ingel basuynde/eñ ic hoor
de eē stēme wt dē vierhoerkē/des guldē
outaers voir god/die sprac tottē sesten in
gel die de basuyne hadde/ōtbint die vier
ingelen gebōden aen den groten water
stroō Euphrates/eñ die vier ingelē wor-
dē ontbōdē/die bereit warē op eē vre/eñ
op eenē dach/eñ op eē maēt eñ op eē iaer
dat si dat derde deel der mēscē soudē dodē
Eñ dat getal der ruyterliker crieghers D
was veel duzēt mael duzēt eñ ick hoorde
hair der ghetal eñ also sach ick die rijpair
dē int gesicht eñ die daer op satē/dz si had
dē vierige eñ gele/eñ solphersce pātsierē
eñ die hoofden der rijpaerden gelijc die
hoofdē der leeuwē/eñ wt harē mōde gīc
vier eñ roec eñ solpher/vā dezē driē plagē
wert dz derde deele đ mēscē gedoodet/vā
dē vier eñ roeck eñ solpher die wt haren
mōde gīc/wāt hare macht was in haren
mōt/eñ in harē stertē/eñ hare stertē wa
ren den slangen gelijc/eñ haddē hoofdē
eñ mettē seluē deden si scade

Eñ die anđ mēscē die nz gedoodet en wor
dē vā dezē plagē noch boete en dedē voor
die werckē hairđ hādē op dz si nz en aēbe
dē/die duuelē/eñ guldē siluere/erene/ste
nē/eñ houttē afgodē/die welke noch siē/
noch horē noch wādelē en cōnē die oor nz
geboetet en hebbē hare moordē noch ha
re toeuerie/noch haere hoerderye/noch
hare dieuerie Dat.x.Capittel

ENde ic sach eenē āderē sterckē in- A
gel vādē hemel af comen die was
mz eēđ wolckē gecleet eñ enē regēbooch

op zijn hooft/eñ zijn aēschijn gelijc die zonne
eñ sine voetē gelijc vier pilaernen/eñ hy
hadde in zijnder hāt eē boeckē opē ghe-
daē/eñ hi sette sinē rechtē voet op die zee
eñ dē slinckē op dye aerde/eñ hy crijschte
met luder stēmē/gelijc eenē leeu briescht
B eñ doē hi crijschte/sprakē die seuē dōders
haer stēmē/Eñ ic wildese scrijuē/Eñ doē
die seuē dōders haer stēmē gesprokē had
dē doē hoorde ic eene stēme vāden hemel
seggē tot mi/Besegelt so wat die seuē dō-
ders gesprokē hebbē die selue en scrijft nz
Eñ dē ingel diē ic sach staen op dye zee
C eñ op die aerde/hief zijn hāt op tē hemel/
eñ zwoer bidē leuēdigē vā eewichz tot ee
wichz/die dē hemel gescapen heeft eñ soo
wat daer inne is/dat voort aē geenen tijt
meer en sal zijn/mer in diē dage der stem
mē des seuēdē ingels/als hi basuynē sal
zo sal die verholēthz gods vnleynt werdē
gelijc hy sinē knechtē eñ prophetē heuet
vercondicht

Eñ ic hoorde eē stēme vādē hemel we-
der mz mi sprekē eñ seggē/gaet henē ne-
met dz opē boeckē vāder hāt des ingels/
die op die zee/eñ op die aerde staet/eñ ick
D ginc henē tottē ingel eñ sprac/Geeft my
dat boeckē/eñ hi sprac tot mi/neēt wech/
en verslijndet/eñ het sal uwē buic ver bit
terē/mer in uwē mōde salt zoet zijn/gelijc
huenich/Eñ ic nā dz boeckē vander hant
des ingels eñ verslijndet/eñ het was mi
nē mōde gelijc soet huenich/ Eñ doē ickt
getē had wert minē buic verbittert eñ hi
sprac tot mi/ghi moet weder prophetérē
dē volckē eñ heidē eñ tōgē/eñ vele conin-
ghen.

Da.xi.Capittel

A Ende mi wert eē ryet gegeuē/eenē
stockē gelijc/eñ sprac/Staet op eñ
metet dē tēpel gods/eñ dē outaer/eñ die
daer inne aēbedē eñ dē binnēsten Choor
des tēpels werpt wt/eñ en metes nz wāt
hi is dē heidē gegeuē/eñ si sullē die heili-
ge stat tweētwintich maēdē vertreden/
ic wil minē tweē getugē geuē/eñ sy sullē
prophetérē.M.CC.eñ tsestich dagē/ghe
cleet mz sackē/Dese twee olijf boomē eñ-
B twee fackelē/staēde voor dē God ō aerdē
Eñ ist dat hen yemāt wil scadē/zo gaet
dat vier wt harē mōde eñ verteeret hair

viādē/eñ ist dz hen yemāt wil scaden/dye
moet alzo gedoot werden/Dese hebben
macht den hemel te sluten dat het nyet
en reegene in diē dagē/haerder prophe-
cie eñ hebbē macht ouer dz water/te ver-
āderē in bloet/eñ die aerde met alderley
plage te slaē/zo dicwile als si willen

Eñ wāneer si haer getuygenis geeyndt
hebbē/so sal dz dier/dz wt dē afgrōt op sti
get/eenē strijt tegē hen houden/eñ salse
verwinnē/eñ salse dooden/eñ hare licha C
men sullē liggē opter stratē der grooter
stat/dye daer heet geestelic/Sodoma eñ
Egiptē/daer onse heere gecruyst is/Eñ
zōmige vādē volckē/eñ geslachtē eñ tōgē
sullē haer lichamē/drie dagē/eñ eenē hal
uē siē/eñ en sullē hare lichamē nz in gra-
uē latē leggē/eñ die opter aerdē woonen
sullē hen verblijdē ouer hen/eñ sulle wel
leuē/eñ gescincke onder malcāderē sein-
dē/wāt dese twee prophetē queldē die op
ter aerdē woonden

Eñ na drie dagē eñ eenē haluē/voer die D
geest des leuēs vā god in hen/eñ si tradē
op hare voetē/eñ eē groote vreese viel o-
uer diese sagē/eñ si hoordē een lude stem-
me vāden hemel tot hen seggen/Stijcht
op/Eñ si stegen op inden hemel/in eēder
wolcken/eñ haer vianden sagense/ende
inder seluer vren wert een groote aerdbe
uen/ende dat tiende deel der stat viel/eñ
inder aertbeuinghe/wordē seuē duizent
mānē der mēscen gedoodet/eñ die ādere
wordē beureest/eñ gauē prijs dē god des
hemels/dat āder wee is wech/siet dz der-
de wee sal corts comen A

Dat.xij.Capittel.

Ende die seuēste ingel basuynde/eñ
dair geschieden groote stemmen in
den hemel/die spraken/die rijckē der we-
relt zijn ons heeren/ende zijns Cristi ge-
worden/Ende hi sal regneren van ewic-
heit tot eewicheit/ende die vierentwin-
tich ouders die voor god op hare stoelē sa
ten/vielen op haer aēsichten ende aen-
baden god/eñ sprakē/wi dācken v heere
almachtige god/ghi dye sijt eñ waert/eñ
toecomēde sijt/dat ghi uwe grote cracht
hebt aē genomen eñ geregneert/eñ dye
(heidē

zijn toornich geworde͞/eñ uwe gra͞scap is
gecome͞/eñ de͞ tijt der doode͞/te ordeelen/
eñ te geue͞ dat loo͞ dine͞ knechten den pro
phete͞ eñ de͞ heillige͞/eñ die͞ die uwe͞ name
vreesen/de͞ cleine͞ eñ de͞ grote͞ eñ te verder
ue͞/die dye aerde verdoruē hebbē/Eñ dē tē-
pel gods wert opē gedaē indē hemel/eñ
die arcke zijns testamēts wert in sinē tē-
pel gesiē/eñ daer gesciedē blixemē/ende
dōdere/eñ aertbeuen/eñ eenen grooten
hagel
B Eñ daer verscheē eē groot teekē inden
hemel/Eē wijf metter sonnē gecleet/eñ
die mane onder hare voeten/eñ op haer
hooft eē crone vā tweelf sterrē/eñ si ginc
groot/eñ crijschte eñ was in kinsch node
eñ gequellet/dz si soude barē/eñ daer ver
sceē eē ādere teekē inden hemel/eñ siet ee
nē grotē roodē draec/die had seuē hoofdē
eñ tiē hoornē/eñ op sine hoofdē seuē croo
nē/eñ sinē steerte tooch dat derdē deel der
sterrē des hemels/eñ worpse op de aerde
Eñ diē draec trat voir dz wijf/die baren
soude/op dz/als si gebaert hadde/hi haer
C kint soude verslindē/eñ si baerde eē zoon
eē mānekē/die alle heidenen soude rege
rē met dē yserē roede/eñ haer kint wert
onruct tot god/eñ tot sinē stoel/eñ dz wijf
ontuluchte in die woestine/dair hadde si
eē plaetse vā gode bereit/dz si aldaer ghe
uoedt soude werdē duysent/twee hōdert
ende tsestich dagen
Eñ daer verhief eenē strijt indē hemel
Michael eñ sine ēgelē stredē tegē dē dra-
ke/Eñ dē draec street eñ sine ingelē/ende
en vermochtē niet/hair stede en wert oock
nz meer indē hemel geuōdē/eñ dē grotē
draec/die oude slāge/die daer heet die dui
uel/eñ Satanas wert wt ghewórpē/dye
de geheel weerelt verleit/eñ wert gewor
pē op die aerde/eñ sine engelē wordē ooc
geworpen.
Eñ ic hoorde eē grote stēme/die sprac in
dē hemel/Nv is dye salichz/eñ dye cracht
eñ dz rijc ons gods gewordē/eñ die mach
te zijns cristijs/wāt die verworpē is/dye-
se dach eñ nacht voor gode besculdichde/
eñ si hebbē hē verwōnē/dor des lās bloet
eñ door dat woort haerder getuygenisse/
D eñ en hebbē hare leuē niet lief gehat/tot

ter doot toe/Daer ōme verblijct v ghi he
melē/eñ die daer inne woonē/wee dē ge
nē die opter aerdē woonē/eñ op dye zee/
wāt die duiuel comt af tot v/eñ heeft een
grote toornichz/eñ weet/dat hi luttel tijts
heeft.
Eñ doē diē draec sach dz hy verworpen
was op die aerde/veruolchde hi dat wijf
die dat mānekē gebaert hadde/eñ dē wi
ue wordē twee vlogelē gegeuē vā eenen
grootē aerne/dz si in die woestijne soude
vliegen op haer plaetse/daer sy geuoedt
wert eenē tijt/eñ twee tidē/eñ eenen hal
uē tijt/voor dz aēsichte der slāgē/eñ die slā
gescoot na dat wijf wt harē mōde eē wa
ter/gelijc eenē stroō/dat hijse verdrinckē
soude/eñ die aerde halp dē wiue/eñ dede
harē mōt opē eñ verslinde dē stroō/dyen
dē draec wt sinē mōde scoot/eñ den draec
wert toornich ouer dz wijf eñ ginc toe om
te stridē/tegē die ādere vā harē sade/dye
daer gods gebodē houdē/eñ hebbē dz ge
tugenis Jesu cristi/eñ ic trat aē dat zandt
der zee

Dat.xiii.Capittel.

Ende ic sach eē dier wt der zee stijgē A
dz had seuē hoofdē eñ.x.hoornē eñ
op sine hoornē.x.cronē/eñ op sine hoofdē
namē der lasterigē/eñ dz diere dat ic sach
was gelijc eenē lupaert/eñ sine voetē ge
lijc beerē/eñ sinē mōt gelijc eēs leeuwen
mont/ende die draec gaf hem sine cracht
ende sinen stoel ende een groote macht/
ende ick sach zijnder hoofden een als oft
wotlic gewont ware/ende sine wotlijcke
wonde ghenas/Ende dat geheele aerdt
rijc verwonderde hē dies dyers/eñ aen-
baden den draeke/die dē diere die macht
gaf/ende aenbaden dat dier ende sprakē
Wie is den diere ghelijck/ende wye kan
teghen hem georlogen
Ende hem werdt ghegheuen eenen
mont om te spreken grote dinghen ende B
grote lasterenghe/ende hem wert ghege
uen/ Dat het met hem duerde/twee een
veertich maenden lanck/ende het dede
sinen mōt opē totter lasteringe tegē god
om te lasterē sinē naē eñ sinē tabernakel

ende die inden hemel woonē/ende hem
wert gegeuen te strijden teghen die hei-
ligē/eñ die te ōwinnē/eñ hē wert macht
gegeuē ouer alle geslachtē eñ tongē/eñ
heidē eñ alle die opter aerdē woonē aen-
badēt/dier namē niet gescreuē en zijn in
dē leuēdigē boec des lās/dat gedoodet is
vā begin der werelt/Heeft yemāt ooren
die hoore/Ist dat yemāt in die geuancke
nisse leit/die sal in die geuāckenisse gaen
Ist dat yemāt mettē zweerde doodet/die
moet mettē zweerde gedoot werdē/hier
is die verduldichz/eñ dat geloue der hei
C lighen

Eñ ic sach eē āder diere opstigē vāder
aerdē/eñ hadde twee hoornē/gelijc als dz
lā/eñ sprac gelijc die drake eñ het wet alle
die macht des eerstē diers/voor hem/eñ
het doet dat dye aerde/ende dye daer op
woonē/aēbedē dz eerste dier welcs dotli
ke wōde heel gewordē was/eñ doet groo
te teekenē/also dz het oor vyer vāden he-
mel doet vallē op die aerde/voor die men
scē/eñ verleit die opter aerdē woonē/om
der teekenē wille/die hē gegeuē zijn te doē
voor dz diere/eñ seit dē genē die opter aer
D dē woonē/dat si dē dyere een beelt souldē
makē/dz die wōde des zweerts hadde/eñ
leuēdich gewordē was

Eñ hē wert gegeuē/dat het dē beelde
des diers dē geest gaf/dat des diers beel
de sprac/eñ dat het maecte dat so welcke
des diers beelt niet aē en badē/gedoodet
werdē/eñ het maecte alte samē dye cley-
ne eñ groote/die rijcke eñ armē/die vrye
eñ knechtē dz het hē eē tekē in hare rech-
te hāt/of aē hair voirhooft gaf/dz niemāt
coopē of vercoopē en cā/het en si dz hy dat
teekē of dē name des diers of dat ghetal
zijns naēs hebbe/hier is wijsh3/Die ver
stāt heeft/dye ouer legge dat ghetal des
diers/wāt het es eēs mēscē getal/eñ zijn
getal is/seshōdert eñ sessentsestich

A **Dat.xiiij.Capittel**

Ende ic sach daer eē lā staēde opten
berch Ziō eñ m3 hē hōdert eñ.xliiij
M.die haddē dē name zijns vads gescre-
uē aē haer voorhooft/eñ hoorde eē steme
vādē hemel/als eens grootē waters/eñ
gelijc eē stēme eēs grootē dōders/eñ dye
stēme die ick hoorde/was als der herpen
speelders/die op hare herpē spelē/eñ sin
gē gelijc eē nieuwe liet/voor dē stoel ende
voor die.iiij.dierē eñ die ouds/eñ niemāt
en cōde dz liet geleerē/dā dye.C.eñ.xliiij.
M.die gecocht zijn vāder aerdē/dese zijnt
die m3 wijuē n3 besmeten zijn/wāt si zijn
maechdē/eñ volgen den lā nae/waer het
henē gaet/dese zijn wt dē mēscē gecocht/
tot eerstelingē gode eñ dē lā/eñ in haren
mōt en is geē valschs geuōdē/wāt si zijn B
onstraflic voor den stoele gods

Eñ ic sach eenē āderē ingel vliegē mid-
den door dē hemel/die hadde een eewich
euāgeliō om te vcōdigē den genē dye op
ter aerdē sittē eñ woonē/eñ alle heidē eñ
geslachtē/eñ tōgē eñ volckē eñ sprac met
luder stēmē/Vreest god eñ geeft hē dē prij
se/wāt zijns ordeels vre is gecomē/eñ aē
bedet diē/die gemaect heeft hemel ende
aerde eñ zee/eñ die waterfonteinē/eñ eē
āder ingel volchde na die sprac/Sy is ge-
uallē/si is geuallē/Babilō/die grote stat/
wāt si heeft mettē wijn haers hoerderie
alle heidenen gedrenct

Eñ die derde ingel volchde nae dese eñ
sprac m3 luydē stemē Ist dz yemāt dat dier
aenbidt eñ zijn beelt/eñ neemt dat teekē
voor zijn hooft of aen zijn hāt/die sal van-
dē wijn der grāscapē gods drinkē/dye in
gescēct eñ louter is in zijnē grāscapē kelc
eñ sal gequelt werdē met vier eñ solpher C
voor die heilige ingelē/eñ voor dat lā/Eñ
den roock haerder pijnen sal op climmen
van eewicheit tot eewicheyt/Ende si en
hebben gheen ruste dach ende nacht/dis
dat dier ende zijn beeldt hebben aenghe
beedt/ende ist dat yemandt zijn teeken
heeft ontfaen/Hier is verduldicheyt der
heylighen/Hier zijn die daer houden dye
gheboden goods/ende dat gheloue aen
Jhesu.

Ende ick hoorde een stemme vanden
hemel tot mi seggen/Scrijft Salich zijn
die dooden dye inden heere steruen/van
nu aen/Ja/dye geest seyt/dat si rusten vā
haren arbeyt/wandt hare wercken vol-
ghen hen na/Ende ick sach/ende siet een
witte wolcke/eñ eenē op die wolcke sittē

die gelijc was eens mēscen soon/die had-
de een gulden croone op zijn hooft/eñ in
sijnder hant een scerpe sichte/Eñ een an
der ingel ginc wt dē tempel/die crijschte
met luyder stemmen tot dien/die op dye
wolcke sadt/Slaet aen met uwen sichte
D eñ maeyt/Want die vrie te maeyen is ge
comen/want den oost der aerdē is dorre
geworden/eñ die op die wolcke sat/sloech
aen met sinen sichte/aen die aerde/ende
die aerde wert geoost.

Eñ een ander ingel ginc wt den tēpel
indē hemel/die hadde ooc eenen scerpen
sicht/Eñ een ander ingel ginc wt den ou
taer/die hadde macht ouer dat vier/ende
riep met grooten gecrijsch tot dyen/dye
den scerpen sichte hadde/eñ sprac/Slaet
aen met uwen scerpen sichte/eñ snijt de
rancken der aerden/wāt hare druyuen
sijn rijp/Eñ die ingel sloech aen met sinē
sichte aen die aerde/ende sneet den wijn
berch der aerden/ende worpse in diē gro
ten kelder der gramscappen gods/ende
die kelder wert buyten der stadt ghetre
den/ende dat bloet ghinck vandē kelder
tot aen die toomen der paerden/door du
sent seshondert velden weechs

Dat.xv.Capittel

A Ende ick sach een ander teeken in-
den hemel/dat was groot eñ won
derlic/seuen ingelen die hadden dye seuē
laetste plagen/wandt met dien seluen is
die gramscap goods voleyndt/ende sach
als een glasen zee met vier gemengt/eñ
die den zeghe behouden hadden aen dat
diere/ende aen sinen beelde/eñ aen sinē
teeken ende zijns naems ghetal/Doen
si stonden aen die glasen zee/ende haddē
gods harpen/ende songen/dat liedt Mo
B si des knechts goods/ende dat lyedt des
lams/ende spraken/Groot ende wonder
lic zijn dine werken/Heere almachtighe
god/gherecht ende warachtich zijn uwe
weghen/ghi coninc der heylighen/wye
en soude v niet vreesen/Heere/ende uwē
C name prijsen:wandt ghi sijt alleene hey
lich/want alle heyden sullen comen ende
aenbeden voor v/wandt uwe rechtueer
dichmakingen zijn openbaer geworden
D Daer na sach ic/ende siet/doen waert

den tempel des tabernakels des getuy-
genisse open ghedaen/ende wt den tem- D
pel ghinghen die seuen inghelen/dye de
plagen hadden/gecleedt met reynē blin
kenden lijnwaet/ende hare borsten om-
gordt met gulden gordelē/ende eene der
vier dyeren gaf den seuen ingelen/seuē
gulden scalen/vol gramscapen gods dye
daer leuet van eewichheyt tot eewichheyt/
ende den tempel wert vol roocs vander
heerlicheit gods/ende van zijnder cracht
Ende niemandt en conste inden tempel
gegaen/tot dat dye seuen plagē der seuē
ingelē voleynt soudē werdē Dat.xvi.ca A

Ende ic hoorde een groote stemme
wt den hemel/die sprac totten seuē
ingelen/gaet henen/ende gietet dye sca-
len der gramschappen wt op dye aerde/
Ende die eerst ghinc henen ende goot si-
ne scale wt op die aerde/ende daer wert
eenen boosen ende argen zweere aen de
menschen/die dat teeken des diers had-
den/ende dye zijn beelt aenbaden/Ende
die ander inghel goot sine scale wt in die
zee/ende het wert bloet als eens dooden
ende alle leuendighe siele sterf in die zee/
Ende die derde inghel goot sine scale wt
in die waterstroomē/eñ in die waterfon-
teinē/eñ het wert bloet/eñ ic hoorde den
ingel seggē/Heere/ghi zijt gherecht/die
daer is/eñ die daer was/ende heilich/dat
ghi sulcs geordeelt hebt/wāt si hebbē dat
bloet der heiligē eñ der prophetē wt ghe
stort/eñ ghi hebt hen bloet te drinckē ghe
geuē/wāt si zijns weerdich/Eñ ic hoorde
eenē āderē ingel wt dē outaer seggende
Ja/Heere almachtige god/v ordeelē zijn
warachtich eñ gerecht B

Eñ die vierde ingel goot sine scale wt/
in die zonne/eñ hē wert gegeuē/die men
siē heet te makē met viere/eñ dē mēscen
wert heet vā groter hittē/eñ lasterdē dē
naē gods/dye macht heeft ouer desē pla-
gē/eñ en dedē geē boete om hē dē prijs te
geuē/Eñ die vijfste inghel goot sine scale
wt optē stoel des diers/eñ zijn rijck wert
verduystert/eñ si atē hare tōgē vā smer-
tē/eñ lasterdē god inden hemel/om hare
smertē/eñ om hare zweerē/eñ en deden
geē boete voor hare wercken.

En die seste inghel goot sine scale wt/
C op den grootē waterstroō/Euphrates/
eñ dat water verdroochde/op dat den co-
ningē dē wech berept soude wordē vādē
opgāc der zōnē/Eñ ic sach wt dē mōde des
draecs/eñ wt dē monde des diers/eñ wt
dē monde des valscē prophetē/drie onrei
nē beestē gelijc dē vorscē gaē/wāt het zijn
geestē der duyuelē/die doē dat teekenen
wt gaē/tottē coningē opter aerdē/eñ op
dē geheelē omloop der weerelt/omse te
vergaderē indē strijt geēs grootē daechs
des almachtigē gods/Syet/ic come/als
een dief/Salich is/die dair waect eñ hou
det zijn cleederē/dat hi niet naect en wā-
dele/eñ mē sine scāde nz en sie/eñ hi heef-
se vergadert op eē plaetse/die daer int E
D breeusch heet Arma gedon

mde/xxiij
ij/petri/v/ En die seuēste ingel goot sine scale wt
in die lucht/eñ daer ginc een stēme wt vā
dē hemel/wt dē stoel/die sprac/Het is ge-
sciet/eñ daer wordē stēmē eñ donders eñ
blixemē/eñ daer wert eē groote aertbe-
uinge/dz sulke niet geweest en is sint ter
tijt/dat mēscē opter aerdē gheweest zijn/
sulke aertbeuinge also groot/Eñ wt der
grooter stat wordē drie deelē/eñ die stedē
der heidenē vielē/Eñ die groote Babilō
wert gedaecht voor gode/haer te geuen
dē kelc des wijns/vā zijnder verbolgēder
grāscappē/eñ alle eylādē ontuluchtē/eñ
geene bergē en wordē geuōden/eñ eenē
grootē hagel als eē pōt viel vādē hemel/
op die mēscē/Eñ die mēscē lasterdē God/
ouer die plage des hagels/want sine pla
ge is zeer groot Dat.xvij.Capittel

A EEnde eē vādē seuē ingelē die de seuē
scalē haddē/quā eñ sprack met my
eñ seide tot mi/Comt/ic wil v dat oordeel
der grooter hoerē vertoonē/dye daer op
vele waterē sit/mz welker dye coningen
opter aerdē gehoereert hebbē/eñ drōkē
gewordē zijn vādē wijn haerder hoerde-
rije/die daer wonē opter aerden/Eñ hy
bracht mi indē geest inder woestijnē/Eñ
ic sach dz wijf sittē op een rosijnverwich
dier/dat was vol namen der lasteringe
ende hadde seuē hoofdē eñ tyē hoornen/
eñ dz wijf was gecleet mz scarlakē/eñ ro
sijn varwe/eñ ouerguldet mz goude/eñ

edele steenē/eñ peerlē/eñ hadde eē guldē B
kelc inder hāt vol vereizēs/eñ ōsupuerhz
haerder hoerderie/eñ aē haer voorhooft
gescreuē/dē naē/die verholēthz/die groo
te Babilō/die moeder der hoerderijē/eñ
alder vereilingē opter aerdē/eñ ick sach
dz wijf drōkē vādē bloede der heyligē/eñ
vādē bloede der getugē Jesu/eñ ick ver-
wōderde mi zeere/doē icse sach
En die ingel sprack tot mi/waer om v-
wōdert ghi v/ic wil v die vholēthz vāden
wiue seggē eñ vādē dyer dzse draecht/eñ
heeft seuē hoofdē/eñ/x.hoornē/dat diere
dz ghi gesiē hebt/is geweest/eñ en is niet
eñ sal op stigē vādē afgrōt eñ sal gaen in
die vdoemenisse/eñ si sullē hen vwonde-
rē die opter aerdē wonē/d welker namē
nz gescreuē en staē in dē boec des leuens/
vā begi der werelt/als si dz dier siē dz het
geweest is/eñ nz en is/eñ hier is den sin/
die de wijsh heeft
Die.vij.hoofdē/zijn.vij.bergē/op welkē
dz wijf sit/eñ zijn.vij.conigē/die vijf zijn ge
uallē/eñ die eene is/eñ dye ād en is noch C
nz gecomē/Eñ als hi coēt/so moet hi een
corte tijt bliuē/eñ dat dier dat geweest is
eñ nz en is/dat is die achste/eñ is vādē le
uenē/eñ gaet in dye vdoemenis/Eñ dye
tiē hoornē die ghi gesiē hebt/dz zijn die.x.
conigē die dz rijc noch nz ōtfāgē en hebbē
mer gelijc de conigē/sullē si eē vre macht
ōtfaē na dē diere/dese hebbē eē meinige
eñ sullē hare cracht eñ macht dē diere ge
uē/dese sullē tegē dz lā stridē/eñ dz lā salse
vwinē/wāt het is eē heer alrē heeren/eñ
eē conic alrē conigē/eñ mz hē/die geroepe
ne/eñ wtuercorē eñ gelouige
Eñ hi sprac tot mi/die wateren die ghy
gesiē hebt/daer die hoere sit.zijn volcken
eñ scarē.eñ heidē eñ tongē.eñ die.x.hoor
nē die ghi gesiē hebt op dz dier.dye sullen D
die hoere hatē.eñ sullēse woest makē eñ
naect/eñ sullē haer vleesch etē/eñ sullēse
mz vier vbernē/wāt god heuet hen gege
uē in haer hertē/te doē zijn meinige/eñ eē
derlei meinige te doē/eñ dz rijc den dye-
re te geuē.tot dz die woordē gods voleynt
werdē.eñ dz wijf die ghi gesiē hebt.is die
grote stat.die dz rijc ouer die coningē der
aerden heeft.

Dat.xviij.Capittel

A Ende daer na sach ic eenē anderē in
gel neder dalē vādē hemel die had
de een groote macht/eñ die aerde waert
verlicht vā zÿnder claerheit/eñ crÿschte
wt macht met luyder stēmē/eñ sprac/sy
is geuallē/Si is geuallē/dye groote Ba-
bilon/eñ is eē wooninge der duuelē ghe
Isa/xiij/c/ worde/eñ eē bewaringe alre onreynder
Iere/xv/a geestē eñ eē bewaringe alder onreinder
viātliker vogelē/Wāt alle heydē/hebbē
vādē wÿn der grāscappē haerder hoer-
derie gedrōckē/eñ die coningē opter aer
dē hebbē met haer hoerderie bedreuen/
Eñ hare coopliedē zÿn rÿc geworde/van
B der cracht haerder weeldichedē
Eñ ic hoorde eē ander stēme vādē he-
mel/die sprac/gaet wt vā haer mÿn volc
dat ghi haerder zōdē niet deelachtich en
wert/op dz ghy nz wat vā haerder plagē
en ontfaet/wāt hare zōdē hebbē tot indē
hemel geuolcht/eñ die heere heeft haer-
der pÿlichz gedacht/betaeltse gelÿck si v
betaelt heeft/ende maket haer tweeuou
dich na hare werckē/eñ met dē welcken
kelcke si v ingescinckt heeft/scinckt haer
tweeuoudich in/also vele als si haer heer
lic gemaect heeft/eñ weeldich gheweest
C is/so vele quellinge eñ leet scinct haer in
wāt si seit in haerder herte Ic sit eē conin
ghinne/eñ en sal geē weduwe sÿn/eñ ick
en sal geē leet siē/Dair om sullē hare pla
gē op eenē dach comē/die doot/leet eñ hō
ger/eñ si sal met vier verbernt werden/
wāt god die heere diese ordelē sal/is sterc
Eñ si sullēse beweenē/eñ hen ouer hair
beclagē/die coningē opter aerdē/die met
haer gehoereert/eñ lust bedreuē hebben
als si dē roockhaers brāts siē sullē/vā ver-
re staēde/om der vreezē wille haerdē quel
lingē/eñ sprekē/wee/wee/die groote stat
Babylon/die stercke stadt/op eē vre es v
ordeel gecomē/eñ die coopliedē opter air
dē sullē weenē/eñ rouwe dragē bi hen sel
D uē/dat niemāt haer ware niet meer coo
pē en sal/die ware des gouts eñ siluers/
eñ edel gesteēs/eñ die peerlē/eñ zÿdē/eñ
purpuer eñ scharlakē/eñ alderlei Thinē
hout/eñ alderley vatē vā yuorē Eñ alder
ley vatē vādē costelikē houte/eñ vā meta
le/eñ vā yserē eñ kaneel/en Thimiaē/eñ
saluē eñ wieroock/eñ wÿn eñ olye/eñ bloe
mē vā meele/eñ tarwe/eñ vee/eñ scapē/
eñ paerdē/eñ wagenē/eñ lichamē eñ sie-
len der menscen

Eñ dat oeft der lustē dÿnre sielē is vā
v geweke/eñ allet wat vol eñ claer was/
is vā v gewekē/eñ ghi en sult sulcks niet
meer vÿndē/Die coopliedē sulcker ware
die vā haer rÿc sÿn gewordē sullē vā ver-
re staē om der vreezē wille haerder quel-
lingē/weenē eñ rou dragē eñ seggē/wee E
wee/die groote stadt/die gecleet was mz
sidē eñ purpuer/eñ scarlakē eñ ouergul-
det was met gout eñ edele gesteēten eñ
peerlē/wāt sulcke rÿcdomme is in eendē
vren verwoest

Ende alle sciphеerē/eñ alle die met sce F
pē omgaē/eñ sciplied die in die zee arbei
dē/stonden van verre/eñ crÿschtē/doē sy
haers brants roock sagen/eñ seyden/wye
is ghelÿc der grooter stat/Eñ si worpen
stof op haer hoofden eñ crÿschten/ween-
den ende droeghen rouwe/ende seyden
wee/wee/die groote stadt in welcke alle
die daer scepen in die zee hadden/rÿc zÿn
ghewolden/van haerder waren.wandt
si is in eender vren verwoest

Verblÿdet v ouer haer hemele/ende
ghy heylighe apostolen ende propheten
want God heeft uwe oordeele aen haer
gheoordeelt/Ende eene stercke enghele
hief eenen grooten steen op/als eenē mo
lensteen/ende worp dien in dye zee/ende
sprac/Alsoo sal dye groote Babylon met
eenen storm verworpen/ende niet meer G
gheuonden werden/ Ende die stemme
der herpen speelders/ende der musÿck
speelders/pÿppers/en basuyners/en sal
niet meer in v gehoort werden/eñ geen
handtwercs man eenichs handtwercks
en sal niet meer in v gheuonden werdē/
ende dye stemme der muelen en sal niet
meer in v gehoort werden/ende die stem
me des bruydegoms ende der bruyt/en
sal nyet meer in v ghehooret werden
Wandt uwe coopluyden waren vorsten

opter aerden/want door uwe toouerye hebben gewolt alle heidē/ende dat bloet der propheten/ende der hepligen is in haer ghevonden geworden/ende alder geender die opter aerden gedoodet zijn/

Dat.xix.Capittel

A

DAer hoorde ic een stemme der groter scaren inden hemel/die sprakē Halelupa/Salichept ende prijs/eñ eere ende cracht si gode onsen heere: want sij ne oordeelen sijn warachtich eñ gerecht/ dat hi die groote hoere veroordeelt heeft die welcke die aerde met haerder hoerte rie verderuet/eñ heeft dat bloedt zijnder knechten van haerder hant ghewroken ende si spraken ten anderen male/Halelupa/ende dpen roock gaet op/van eewichept tot eewichept/Eñ die vieren twintich ouders/ende die vier dperen vpelen neder/ende aenbaden god die optē stoel sat/ende spraken/ Amen/Hallelupa/eñ een stemme ginc vanden stoel/Looft onsen god alle sine knechten/ende die hem vreesen/beide clepn ende groot

B

Ende ick hoorde een stemme eender grooter scaren/ende als een stemme der grooter wateren/ende als een stemme der sterchen donders/dpe spraken Halle luia/Want die almachtige god heeft dat rijc inghenomen/laet ons verblijden eñ vrolick zijn/ende hem den prijs gheuen/ Want die bruploft des lams is ghecomē ende sijn wijf heeft haer berept/eñ haer wert ghegeuen/haer te cleedē met repnder ende blinckender siden/Dpe zijde es die rechtueerdichmakinghe der heiligē Ende het spreecht tot mi/Salich zijn/die totten auontmale des lams gheroepen zijn/ende het spreect tot mi Dese warachtighe woorden sijn Goods/ende ick vpel voor hem tot sinen voeten/om hē te aenbidden/ende hi spreecht tot mi/Siet toe/ en doets niet/Ick ben v medeknecht eñ uwe broeder/ende der gheender dpe dat gheetuyghenisse Jhesu hebben/Aenbidt god/Dat ghetupgenis Jesu/is die geest der prophetien

Apocalipsis Ca.xix

Eñ ick sach den hemel open ghedaen ende siet daer/een wit paert/eñ dpe daer op sat/hiet ghetrouwe ende warachtich ende oordeelt ende strijdet met gherechticheit/Maer sine ooghen zijn ghelijc eē C
vier vlamme/ende op zijn hooft vele cronen/ende hadde eenen name ghescreuē die niemandt en wiste dan hi selue/ende was ghecleedt met eenen cleede dat met bloede besprengt was/ende sinen name heet gods woort/Ende hem volchde na dat hepr inden hemel/op witte paerden ghecleedt met witter ende repnder sidē Ende wt synen monde ghinck een scerp zweerdt/dat hi die hepden dair mede soude slaen/Ende hp salse regeren met der yseren roede/eñ hi treedt dpe persse des wijns/der verbolghender gramscappē des almachtighen goods/ende heeft eenen name ghescreuen/op zijn cleedt ende op sijn dpe/also/Een coninck alder coninghen/eñ een heer alder heeren.

Eñ ic sach eenē ingel in die sonne staē D
eñ hi crijschte met groter stemmen ende sprack tot allen voghelen/die middē onder den hemel vlieghen/Comt eñ versament v totten groten auontmale Goods dat ghi dat vleesch der coninghen eñ der hooftlieden etet/eñ dat vleesch der sterker eñ der paerden eñ der gheender die daer op sitten eñ dat vleesch alder vrier eñ knechtē/beide der cleinder eñ der groter/eñ ic sach dat diere eñ die coninghen opter aerden eñ haer heir versamendt/om eenen strijt te houden/met dien dpe op dat paerdt sat ende met sinen heir

Eñ dat diere waert ghegrepen ende met hem die valsche propheet/dpe de tekenen voor hem dede/dair welke hp verlepde/dpe dat litteken des diers ontfinghen ende dpe dat beeldt des diers aenbaden/dese bepde worden leuendich inden vierighen poel ghewoorpen/die met solpher bernde/ende die andere sijn ghedoodet metten zweerde des gheens dpe op dat paert sat/dat wt sinen monde ginc ende alle voghelen worden sat van harē vleesch

Dat.xx.Capittel

A Ende ic sach eenē engel vanden he-
mel dalen/die hadde dē sluetel tot-
ten afgront:eñ eene groote ketene in zijn
der hant/eñ hi greep den drake die oude
slange/welcke die duuel is.eñ die Sata-
nas/eñ bant hē duysent iaer/eñ worp hē
indē afgront/eñ bant hē/eñ besegelde bo
uen daer op/dat hi die heyden niet meer
verleidē en soude/tot dat voleyndet wor-
den duysent iaren/eñ daer na moet hi ee
B nen cleynen tijt los werden.
Eñ ic sach stoelē/eñ si satē daer op/ende
hen wert gegeuē dat oordeele/eñ die sie-
len/der onthoofder om des getuygenis
Jesu/eñ om des woort gods wille/eñ die
dat dier noch zijn beelt niet aēgebeet en
haddē/eñ die zijn litteekē nz aē haer voor
hooft noch op haer hāt ontfaē en haddē/
dese leefdē eñ regneerdē met christo duy
sent iaer/Maer die andere dodē en wor
dē niet weder leuēde/tot dat dusent iaer
voleynt wordē/Dit is dye eerste verrise-
nisse/Salich is die eñ heylich/die deel he
uet/aē die eerste verrisenisse/ouer sulcke
en heeft die andere doot geē macht/mer
si sullē priesters gods eñ christi zijn eñ mz
hē regnerē dusent iaer
C Eñ als duysent iaer voleint zijn/sal die
Satanas los werdē wt zijnder geuāckē-
nisse/eñ sal wt gaē om te verleidē die hei
dē/in die vier hoeckē der aerdē/dyē Gog
eñ Magog/om se te vgaderē in enē strijt
der welcker getal is gelijc dat sant aē die
zee/Eñ si tradē op die breetheit der aerdē
eñ omringdē dē heyrleger der heiligen/
eñ die beminde stadt/eñ dat vier viel vā
god wt dē hemel/eñ verterdese/Eñ dye
duuel diese verleide/wert geworpē indē
vierigē poel/eñ solpher/daer dat dyer eñ
eñ die valsce propheet was/eñ wordē ge
quelt dach eñ nacht/vā eewicheyt tot ee-
wicheit.
Eñ ick sach eenē grootē wittē stoel/eñ
D diē/die daer op sat/voor welcs aensichte,
vluchte dye aerde/eñ den hemel/eñ hen
en wert geene stede geuondē/eñ ick sach
dye doode/beyde groot ende cleyne voor
god staē/eñ die boekē wordē opē gedaē
eñ een ander boec wert opē gedaē/welc

is des leuens/eñ die doodē wordē geoor-
deelt na die scrift indē boecken/nae hare
werckē/eñ die zee gaf die doodē die daer
inne warē/eñ die doot eñ die helle gauen
die doodē die daer inne warē/eñ si wordē
geoordeelt een yegelijc na zijn werckē/eñ
die doot eñ die helle wordē geworpē indē
vierigē poel/Dit is die tweede doot/Eñ
die niet gescreuē en wert gheuonden in
dat boec des leuens/die wert geworpen
indē vierigē poele

Dat.xxi.Capittel.

A Ende ic sach enen nieuwen hemel
eñ een nieuwe aerde/wāt diē eer-
sten hemel/eñ die eerste aerde verginck
en die zee en is niet meer Eñ ic Johānes
sach die heilige stadt/dat nieuwe Jerusa
lē vā god wt dē hemel neder dalē/toe be-
reyt als een bruyt haren man/eñ hoorde
een groote stēme vā dē stoel die sprac/siet
daer/eenē tabernacule gods mede by dē
mēscē eñ hi sal by hen woonē/eñ si sullen
zijn volc zijn/eñ hy selue god met hen/sal
haer god zijn/eñ god sal alle tranē vā ha-
ren oogē af wiscē/eñ die doot en sal nyet
B meer sijn noch rouwe/noch gherrijsche/ Isa/xxv/c.
noch smerte en sal niet meer zijn/wandt
dat eerste is vergaē/eñ die op dē stoel sat Isa/xlv.c
sprak/siet/ic maect allet nieuwe/ende hy
spreect tot mi/scrijft/wāt dese woordē zijn
C warachtich eñ seker
Eñ hi sprac tot mi/Het is gesciet/Ic bē
dye A eñ O/dat begin eñ dat eynde/Ick
wil dē dorstigē vā der fonteinē des leuen
dē waters om niet geuē/Wye verwinct
die salt allet beeruē/eñ ic sal zijn god zijn/
eñ hi sal mijn sone zijn/Mair dē vreesach
tigē eñ ongelouigē/eñ dē grouwelikē/
eñ dootslagers eñ boeleerders/eñ toouē
naers/eñ dē afgoddiscē/eñ allen lueghe
neers/dier deel/sal zijn indē poel/die met
vier eñ solpher bernt/welcke die tweede
doot is/
Eñ tot mi quā eē vā dē seuē ingelē/dye
welcke die seuē scalē vol hadden/der laet
ster seuē plagē eñ sprac met mi eñ seyde/
Coēt ic wil u dat wijf toonē/die bruyt des
lābs/eñ voerde mi indē gheest op eenen
grootē eñ hoogē berch/eñ toōde my dye
groote stat/dz heilige Jerusalē/neder da

lende wt den hemel vā god/ende hadde
die heerlicheit gods/eñ haer licht sterre
was gelijcdē alder edelstē steē/dē Cristal
linen Jaspis/eñ hadde groote eñ hooghe
muerē/eñ hadde tweelf poortē/eñ op die
poortē tweelf ingelē eñ namē gescreuen
welcke sijn die tweelf geslachten der kin
derē vā Jsrael/Vādē oostē drie poorten
Vādē noordē drie poortē/Vādē suidē drie
poortē/vādē westē drie poortē/eñ de mue
re der stat had tweelf grōdē eñ in diē sel
uē die namē der tweelf apostolē des lās

Eñ die met mi sprac hadde een gulden
riete/dat hi die stadt soude metē/eñ haer
poortē eñ muerē/eñ die stadt leit viercāt
Eñ hare lengde is so groot als die breide
E eñ hi mat die stadt mettē riete/op tweelf
dupsent veldē weechs/die lēgde/eñ brep
de/eñ die hoochte der stadt sijn gelijck/eñ
hi mat haer mueren hondert eñ vier eñ
veertich ellē/na die mate eens mensche
die de engel heeft/Eñ die timmeringhe
hairder muerē was vā Jaspis/eñ die stat
vā louterē goude/gelijc dē reynen glase/
eñ die grondē der muerē eñ der stat/wa
ren met alderley edel gesteēten verciert
F Den eerstē gront was eē Jaspis/Dē an
derē eē Saphyr/Die derde eē Chalcedo
nie/Dē vierdē eē Smaragd/Dē vijfsten
eē Sardonich/Dē sestē eē Sardis/Dē se
uenstē eē Chrysolit/Dē achtē een Beril
le/Dē negēdē Topasier/Dē tiēde eē Chri
sopras/Dē elfstē eē Hiachint/Diē tweelf
stē/eē Amethist

Eñ die tweelf poortē warē peerlē/Eñ
eē yegelike poorte was vā peerlē/eñ die
stratē der stadt warē louter gout/als een
doorluchtich glas/Eñ ic en sach geenē tē
pel daerinne/Wāt die here/dye almach
tige god is harē tēpel eñ dat lās/Eñ die
G stadt en behoeft geēder sonnen/noch ma
nen/dat si hair schijne/wāt die heerlicheit
gods verlichtse/eñ dat lās is haer lichte/
Eñ die heydē die daer salich werdē/wan
delē indē seluē lichte/eñ die coningen op
ter aerdē sullē hare heerlichz in die selue
bringē/eñ hare poortē en werdē sdaechs
niet geslotē/wāt daer en sal geenē nacht
zijn/eñ daer en sal niet gemeyns in gaen
eñ dz daer afgriselichz wet/eñ luegē met

die gescreuē zijn indē leuēdē boec des lams

Dat.xxii.Capittel

Ende hi toonde mi eenen louteren A
waterstroome/des leuēdigen wa
ters/claer gelijc eē Cristal/die ginc vādē
stoele gods/eñ des lās/middē op haerder
stratē/eñ op beyde siden des stroōs stont
hout des leuēs/dat droech tweelfderley
vruchte/eñ gaf sine vruchtē alle maēden
eñ die bladerē des houts diēdē tot die ge
sonthz der heydē/eñ daer en sal niet ver
bānēs meer zijn/Eñ die stoele gods ende
des lās sal daer inne zijn/eñ sine knechtē
sullē hē dienē/eñ zij aēsicht siē/eñ sinē na
me sal aē haer voorhooft zijn/ende daer en
sal geenē nacht zijn/eñ nz behoeuē eender
luchtē/of des lichts der zōnē/wāt god de
here salse vlichtē/eñ si sullē regnerē van
eewicheit tot eewicheit B

Eñ hi sprac tot mi/Dese woordē zijn se
ker eñ warachtich Eñ god dye here der
heiliger prophetē/heeft sinē ingel gezon
dē te toonē sinē knechtē tgene dz cortelic
gesciedē moet/siet/ic come geringe/Sa
lich is die daer hout dye woorden der pro
phecie in dezē boec/eñ ic bē Johānes dye
sulcs gesiē eñ gehoort heeft Eñ doē ict ge
hoort eñ gesiē hadde/viel ic neder om te
aēbedē tottē voetē des ingels/die mi sulc
vertoōde/eñ hi spreect tot my/siet toe/en
doets niet/Wāt ic ben dine medeknecht
eñ uwer broederē der prophetē/eñ d geē
der die daer houdē die woordē dees boec
Aēbidt god C

Eñ hi seit tot mi En segelt dye woordē
der prophetiē in dezē boec nz/Wāt dē tijt
is na/wie scadet/die scade noch/ende dye
vuyl is/die make hem seluen noch meer
vuyl/eñ zo wie rechtuaerdich is/die recht
ueerdige hem noch/eñ wie heilich is/die
heilige hē noch/eñ siet/ic come haestelick
eñ mijn loō mz mi/eenē iegelikē te geuen
gelijc zijn werkē zijn sullē/ic bē die A eñ dye
O/dz begi eñ dz einde/deerste eñ de laet
ste/Salich zijn die daer doē sine gebodē/op
dz hare macht aēdē hout des leuēs sy/eñ
ter poortē ingaē in die stat/wāt butē zijn D
die hōdē/eñ die toueners en die hoereer
ds/eñ die dootslagers eñ dye afgodissche/
eñ alle die de luegē beminnē eñ doē

Ic Jesus heb be gesonden minē ingel
v sulcs te getuyghen/aen die gemeyntē
Ick ben die wortel/eñ den aert Dauids/
een claer morgensterre/Ende die gheest
ende die bruyt seggē Comt/ende wie het
hoort/die spreke/Comt/ende wien dorst D
die come/eñ wye daer wil/dye neme dat
water des leuens/om niet.
Ende ic betuyge allen dye daer hoorē
die woorden der prophecien in desen boe
ke ist dat yemant daer toe set/so sal God
op hem toe setten/die plaghen/die in de-
sen boeck ghescreuen staen/Ende ist dat
yemant daer afdoet vanden woordē des
boecs/deser prophetiē soo sal god syn deel
afdoen vanden boeck des leuens eñ van
der heyligher stadt/ende van dien/dat in
desen boec gescreuē staet Die sulcs getui
ghet/seyt/Ja/ic come haestelic/A-
men/Ja/comt heere Jhesu
die genade ons herē
Jhesu christi/sy
met v al
lē A-
mē

Eynde der heymeliker opēbaringē
ende des heelen nieuwē testaments

Hier na volcht nu die tafel om te
vynden dye euangelien eñ
epistolen/diemen int
heele iaer hou-
det.

Om lichtelijck te vinden die Epistolen eñ Euangelien/ so suldi sien op tesen. A. B C. D. die op die cantē van desen boeck staē. Altoos onder oft aen die lettere/ daer begint dat Euangelie ofte die Epistole van dien dage.

¶ Den eersten sondach indē Aduent

Epistel. Eñ nv dat wetende namelijck dē tijt/ totten Rompnen int. xiij. Capittel D
De Euangelie. Doē si naectē Jerusalem. Mathei int. xxi. Capittel. A

¶ Des woondaechs

Epistel/ Daerom lieue broeders sijt lanckmoedich. Jacob int. v. capittel B
Euangelie. Eñ Jesus is weder gekeert in de cracht des heyligen geest. Luce int. iiij. Ca. C

¶ Des vridaechs

Epistel. Segget ghi al wat der saliger leerē. tot Titum int. ij. capittel A
Euangelie. Eñ als Jesus in Jerusalē quam. Mathei int. xxi. capittel B

¶ Van ons lieue vrouwe indē Aduent

Epistel. Die HERE sprack tot Achas. Jesaie int. vij. capittel B
Euangelie/ Eñ in die seste maent. Luce int J. capittel. C

¶ Opten tweedē sondach indē Adūēt.

Epistel/ Wat ons voor gescreuen is. Totten Romeynen int. xv. capittel B
Euangelie. Eñ daer sullen teekenē gheschieden/ Luce int. xxi. capittel E

¶ Des woonsdaechs

Epistel. Siet ic sal minē engel seyden. Malachie/ int. iij. capittel A
Euang. Voorwaer ic seg v. Mathei. xi B

¶ Des vrydaechs

Epistel/ Maer nu spiegelt hem in ons allen. ij. tottē Chorintien. iij D
Euangelie/ Siet ic seynde. Marci. J A

¶ Opten derden sondach.

Epistel/ Also moet ons elck houden voor die int eerste tottē Chorint. int. iiij. capittel A
Euangelie/ Eñ doen Joannes verhoorde inden kercker/ Matthei. xi A

¶ Opten quatertemper swoondaechs/

Epistel/ Die HERE sprack tot Achas/ Jesaie int. vij. capittel B
Euang/ Eñ in de seste maēt. Luce. J C

¶ Des vridaechs

Epistel/ Een roede sal daer comen Esaie int xi. capittel A
Euang. Eñ Maria stont op. Luce. J D

¶ Des saterdaechs

Epistel/ Maer ic bid v lieue broeders. ij. Thessalonicenses. ij A
Euang/ Eñ indē. xv. iare. Luce. iij. Capit. A

¶ Opten vierden sondach.

Epistel/ Verblijt v indē HERE/ totten Philippensen/ iiij. capittel A
Euangelie/ Eñ dit is die getuychenisse Joannis. Joannes. J C

¶ Des woonsdaechs.

Epistel/ Maer dit eē si v onuerborgen ghi beminde. ij. Petri. iij. B
Euang. Eñ doē hi sach vele. Math. iij. B

¶ Opten vridach

Epistel. Gy segt hedē oft morgen. Jacobi int iiij. eñ. v. capittel D
Euangelie. Joānes ghetuycht vā hem. Joannes int. J B

¶ Opten Kersauont

Epistel. Paulus eē dienaer Christi Jesu. tottē Romeynen. J A
Euang. Als Maria die moeder. Math. J C

¶ Opten kersnacht deerste misse.

Epistel/ Wāt die salichmakēde genade Gods tot Titum. ij C
Euang. Eñ inden. xv. iare/ Luce. iij. A

¶ In de tweede misse

Epistel/ Maer doen die vriendelicheyt. tot Titum int. iij. capittel B
Euangelie. Spraken die herde. Luce. ij C

¶ In die derde misse.

Epistel/ Na dien dat God voortijts. tottē Hebreen. J. Capittel A
Euangelie/ Inden beghinne was dat woort. Joannes. J A

¶ Op sinte Steuens dach.

Epistel. Stephanus vol gheloofs. int werck der apostolen. vi C
Euangelie. Siet ic seynde tot. Mat. xxiij D

¶ Op sint Jans euangelisten dach

Epistel. Die God vreest sal goet doen. Ecclesiasticus int. xv. capittel A
Euangelie/ Seyde hi tot haer/ volcht. Joannes. xxi E

¶ Op alder kinder dach.

Epistel. Eñ ic sach/ eñ siet een lam/ inde open

baringe Joannes.xiiij A
Euan. Siet so heeft die engel. Mat.int.ij. C
¶ Opten sondach na kersdach
Epistel/Also lãghe als die erf genamẽ.totten Galaten.iiij.capittel A
Euang. Eñ sijn vader eñ moe. Luce.ij. E
¶ Eñ dese selue epistele eñ euãgelie leestmẽ oock van onser lieuer vrouwen dach/tusschen kermisse eñ lichtmisse
¶ Opten iaersdach.
Epistel/Eer dan dat ghelooue quamp. totten Galathen.iij.Capittel D
Euang. Eñ doẽ die acht dagen. Luc.ij. C
¶ Opten Dertien auont.
Epistel. Maer wi wetẽ so wat de wet sept.totten Romeynen.iij.capit. C
Euangelie. Eñ na dat Herodes ghestoruen. Mathe.ij. D
¶ Opten dertien dach
Epistel. Staet op Jerusalem werdt verlicht. Jesaie int.lx.capittel A
Euang. Doẽ Jesus geborẽ was. Mat.ij A
¶ Den eersten sondach na dertien dach
Epistel/Jck vermane v mijn lieue broeders/totten Romeynen.xij. A
Euang. Eñ doẽ Jesus twaelf ia. Luce.ij E
¶ Des woonsdaechs
Epistel. Daerom so en laet die sonde gheen. totten Romeynen.vi B
Euang. Des ander daechs. Joan.J D
¶ Des vridaechs
Epistel/Wãt daer en is geen aensiender der personen.totten Romeynen.ij. B
Euangelie. Ende na dat Jesus verhoort. Mathei int.iiij.capittel. B
¶ Op die octaue vã dertiendach.
Epistel/Jc sal v belidẽ HERE. Jesaie int.xij. capittel A
Euang. Doẽ quã Jesus wt. Matthei.iij D
¶ Opten tweedẽ sondach na dertien dach
Epistel. Eñ hebben menigerley gauẽ.totten Romeynen.xij B
Euangelie/Wert eẽ bruyloft. Joan.ij A
¶ Des woonsdaechs
Epistel/Welcker ic een dienaer gewordẽ ben totten Colossensen.J D
Euangelie/Wee v ghi scriftgeleerden/Matthei.xxiij B
¶ Des vridaechs.
Epistel. Dat is ymmer sekerlijc waer/eñ een geloofelijc woort.J.tot Thimotheũ.iiij G
Euangelie. Eñ hi seyde/wiẽs is. Luc.xiij. D
¶ Opten derden sondach
Epistel/En houdt v seluẽ niet voor wijs.tottẽ Romeynen.xij C
Euãg. Eñ na dat Jesus. Mathei.viij A
¶ Des woonsdaechs
Epist. Wãt dat is sekerlic waer J.Thim.J C
Euang. Eñ Jesus omginc. Mat.iiij D
Epistel. Het is dẽ mensche goet dat hi.J.Chorinten.vij A
Euãg. Een edel man reysde. Luce.xix B
¶ Opten vierden sondach
Epistel/En sijt niemant yet schuldich. totten Romeynen.xiij G
Euang. Eñ Jesus int schip. Mathei.viij C
¶ Opten woonsdach.
Epistel/Ghelijck nv door eens menschen sonde.totten Romeynen.v. D
Euang. Eñ het gesciede. Luce.viij D
¶ Des vridaechs.
Epistel/Hout v aen dat gebet eñ waect.tottẽ Colossensen.iiij. A
Euang. eñ si brachten tot hẽ. Marci.x B
¶ Opten.v.sondach
Epistel/Daer om so treet nv aẽ als die vercoren. Collossen.iij B
Euang. Dat rijc der hemelen. Math.xiij/D
¶ Des woonsdaechs/
Epistel Siet aen lieue broeders uwe roepinge.J.Chorint.J D
Euang. Eñ hi ginc weder wt. Marci.ij B
¶ Des vridaechs.
Epistel/Wãt Christus doẽ wi noch cranc waren.totten Romeynen.v A
Euangelie. Hoe vele groote dinghẽ hebben wi. Luce.iiij D
¶ Op den besloten tijt geheeten Septuagesima alsmen Alleluya laet
Epistel. En weet ghi niet:dat die gene.J.totten Chorintien.ix D
Euãg/Dat rijc der hemelẽ/Math.xx. A
¶ Opten woonsdach
Epistel. Daerom so laet ons nv haesten.totten Hebreen.iiij C
Euangelie. Ende si ginghen van daer. Marcus int.ix.capittel E
¶ Des vridaechs.
Epistel. Maer wi lieue broeders nae dien wij uwer een.J.totten Thessaloni.ij D

Euang. Eñ het geschiede doẽ. Luc. ix A
¶ Op den sondach Sexagesima
Epistel/ Wãt ghi verdraecht die sottẽ geerne
wãt ghi wijs sijt. ij. Chorint. xi D
Euang. Doẽ nu vele volcx. Luc. viij A
¶ Opten woonsdach.
Epistel/ Gedẽct dien die alsulckẽ teghen spre-
ken. tottẽ Hebreen. xij B
Euang/ Die met mi niet en is: Math. xij C
¶ Opten vrijdach
Epistel/ Maer wi lieue broeders na dien wij
ij. Thessalonicenses/ ij D
Euangelie. Maer doẽ hem ghewaecht wert
Luce. xvij E
¶ Opten sondach Quinquagesima
Epistel/ Al waert dat ic met menscelikẽ. tottẽ
j. Chorinthien. xiij A
Euangelie/ Hi nam tot hem die twaelf/ ende
seyde tot haer. Luce. xviij E
¶ Opten asschen woonsdach
Epistel/ Dit seyt de HEERE/ Johel int. ij C
Euang/ Eñ als ghi vast/ Mathei/ vi C
¶ Opten donderdach
Epistel/ Ezechias die was/ Jesaie int/ xxxviij/
capittel A
Euang/ Eñ na dat Jesus vãdẽ/ Mat/ viij/ A
¶ Opten vrijdach
Epistel/ Dit seyt die HEERE Roept/ Jesaie
int/ viij/ capittel A
Euãg/ Ghi hebt gehoort/ Matthe/ v G
¶ Opten saterdach
Epistel/ Ist dat ghi die/ Jesaie/ lviij C
Euãg/ Eñ doent auont was/ Marc/ vi/ G
¶ Den eersten sondach in de vasten
Epistel/ Wij vermanen v als mede hulpers/
ij/ totten Chorin/ vi A
Euãg/ Doẽ is Jesus gelept/ Mat/ iiij A
¶ Opten maendach
Epistel/ Dit seyt de HEERE Siet ic/ Ezechiel
int/ xxxiiij/ capittel C
Euang/ Maer als die sone/ Mat/ xxv C
¶ Opten dinxdach/
Epistel/ Hoort dẽ HEERE alsmen/ Jesaie int
lv/ capittel B
Euang/ Het was eẽ vader/ Matthe/ xxi D
Opten woonsdach
epistel/ Helias quã te Bersaba/ int derde boec
der Coningẽ/ int/ xix/ Capittel A
Euãg/ Doẽ antwoordẽ sommige vanden scri
ben eñ phariseen/ Math/ xij C

¶ Opten donderdach
epistel/ Eñ dat woort des HEEREN/ Ezechie-
lis/ xviij/ A
euang/ Doẽ seyde Jesus tottẽ Jodẽ/ Joãnes
int/ viij/ capittel D
¶ Opten vrijdach
epist/ Die siele die sondicht/ Ezechiel int/ xviij/
capittel E
Euang/ Daer na was eẽ feest/ Joan/ v A
¶ Opten saterdach
epist/ Wi vermanẽ v lieue broeders/ j/ totten
Thessalonicen/ v C
euãg/ Eñ na ses dagen/ Matthe/ xvij A
Den tweeden sondach in die vasten/
epist/ Voort aẽ lieue broeders/ j/ totten Thes-
salonicensen/ iiij A
euangelie/ Ende Jesus ghinck wt van daer/
Mathei/ xv C
Des maendaechs
epistel/ Nu HEERE die v volc/ Daniel int. ix
capittel D
euang/ Ic gae wech/ eñ ghi/ Joã/ viij C
Des dinxdaechs
epist/ Staet op eñ gaet in Sareptã/ int derde
boec der coningẽ/ int/ xvij/ capittel B
euang/ Doẽ heeft Jesus totten scharen/ Mat
thei/ xxiij A
Des woonsdaechs/
epist/ HEERE God mijns vaders Symões/
Judith int/ ix/ capittel A
euang/ Eñ Jesus ginc op/ Mathe/ xx. B
Des donderdaechs
epistel/ Vermaledijt is dẽ mensche/ Hieremi
as int/ xvij/ capittel A
euãg/ Ic en can niet van mi seluẽ/ Joan/ v/ E
oft ander/ Het was eẽ rijc man/ Luce/ xvi E
Des vrijdaechs/
epistel/ Joseph sprac tot sinẽ broede/ Genesis
int/ xxxvij/ capittel B
euãg/ Het was eẽ vader des/ Mathe/ xxi/ D
Des saterdaechs
epist/ Rebecca seyde tot haren sone/ Genesis
int/ xxvij. capittel A
euang. Eñ hi seyde/ een mẽsce/ Luc. xv C
Opten derden sondach
epistel/ So sijt nu Gods nauolghers/ totten
Epheseen/ v A
euangelium/ Eñ hi dreef eenen duuel/ Lucas
int/ xi/ cappittel B
Des maendaechs/

epistel Naaman die velt hooftman. int vierde boeck der coningen int. v. capittel A
euang. Hoevele grote dingen / Lucas / iiij. D

Des dinxdaechs

epistel. Eñ een wijf ouder. int vierde boec der Coningen int vierde capittel A
euang / Ist sake dat v broeder / Mat / xviij C

Des woonsdaechs

epistel. Ghi sult vader eñ moeder eeren / Exodi int / xx / capittel C
euang. Doē quam tot hē / Mathei. xv A

Opten donderdach.

epistel / Dat woort dat vāden HEERE. Hieremias int sevenste capittel A
euangelie. Eñ hi stont op uter scolen / Lucas int / iiij / capittel G

Des vridaechs

epist / Eñ dat volc had twist tegē / Numeri int xx. capittel A
euangelie / Maer hi moeste door Samarien / Joannes / iiij A

Des saterdaechs

epistel / Het was eē man woonende in. Daniel int. xiij. capittel A
Euangelie / Jesus ghinc aenden olijberch / Joannes. viij. A

Opden vierden sondach in de vasten

epistel / Wāt het staet ghescreuē dat Abrahā. totten Galaten. iiij C
Euang / Daer na voer Jesus / Joan. vi A

¶ Opten maendach

Epistel / In die tijt quamen twee hoeren / int derde boec der coningē / int derde capit. C
Euangelie / Eñ der ioden paesschen was by / Johannes int tweede capittel C

Des dinxdaechs

epistel / Die HEERE sprac tot Mose Gaet af. Exodi. xxij B
euangelie. Maer middē inder feesten / Johānes. vij B

Des woonsdaechs

Epistel Werdet gewasschē / Jesaie int eerste capittel C
euangelie / Ende Jesus ghinc voorbi / Johannes / ix A

Opten donderdach.

Epistel / Also reysde si henen / in. iiij / boeck der coninghen / int vierde / Capittel C
Euangelie / Eñ het ghesciede daer na. Lucas int / vij / capittel C

Oft anders Euangelie. Mijn vader werckt tot noch / Joannes. v C

Des vridaechs /

epistel / Eñ na desen geschiede / int derde boec der coningen / int / xvij / capittel D
euangelie / Daer lach een crancke / Joannes int elfste capittel A

Des satherdaechs

epistel / Inden bequamen tijt / Jesaie int / xlix / capittel C
euangelie / Ick ben dat licht der weerelt / Joānes int achste capittel / B

Opten vijfsten sondach in die vasten

epistel / / Maer Christus is daer gecomen / tot ten Hebreen / ix C
euangelie / Wie onder v can mi eender sondē. Joannes int / viij / capittel E

Des maendaechs

epistel / Eñ dat woort des HEEREN is anderwerf / Jonas / iij / A
euangelie / Ende die phariseen ende hoochste Joannes int sevenste capittel E

Des dinxdaechs

epistel / Levert ons Danielē / Daniel int / xiiij / capittel E
euangelie / Daer na trooch Jesus om. Johannes int / vij / Capittel A

Des woonsdaechs

epistel / Ghi en sult niet stelen. Levitici int. xix capittel C
euangelie / Het was kerckwijnge / Joannes int thiende capittel E

¶ Des donderdaechs /

epistel / Wi biddē v en wilt / Daniel int derde capittel D
euangelie / Maer daer badt hem een / Lucas int sevenste capittel E

Des vridaechs

epistel / HEERE al die v laten / Hieremias int xvij / capittel B
euangelie / Doen vergaderden die hoge / Johannes / xi E

Des saterdaechs.

epistel / Coemt laet ons gepeynsen / Hieremias int / xviij / capittel B
euangelie / Nu gaet dat oordeel / Joannes int xij / capittel E
Oft anders dye euangelie / Dese dinghen sprack / Johannes int seventiende capit / A

Op den Palmsondach

Epistel/Een yegelijc si gesint so Christus Je.
sus/totten Philippen.ij A
Euangelie. Die passie. Ende het gheschiede/
Mathei. xxvi/ A
Opten maendach
Epistel/Die HEERE heeft mijn oore/Jesaias
int l. Capittel C
Euangelie/Des dagen voor paesschen. Joan
nes int. xij. capittel A
Des dinxdaechs
Epistel/HEERE ghi hebt mi ghetoont/ Hie.
remias int. xi. capittel D
Euangelie/Die passie/Eñ na twee daghen/
Marc. xiiij A
Des woonsdaechs
Epistel/Wie heeft onsen horen/ Jesaias int
liij/capittel A
Euangelie/Die passie/Die feeste des soetten
broots. Luce. xxij A
Opten witten donderdach
Epistel/Wâneer ghi nu te samen coemt. int
J. totte Chorintien. xi D
Euangelium/Voor die feest vâ paesschen/Jo
annes. xiij A
Opten goeden vridach
Euang. Passie. Doen Jesus dese dingen. Jo.
annes int. xviij. eñ. xix. al wt A
Opten paeschauont.
Epistel. Hierom/Sijt ghi nu opgestaen/ tot.
ten Collossensen. iij A
Euangelie. Inden auont vanden vierdaghe
Mathei. xxviij A
Opten paeschdach
Epistel/Daerom purgeert wt den oudê dee.
sem. J. totten Chorinthien. v B
Euan. Eñ doen die sabboth/Marc. xvi A
Opten maendach
epistel. Petrus slinê mont op doêde. int werc
der apostolen. x E
Euan. Eñ siet twee wt haer. Luc. xxiiij. B
Des dinxdaechs
Epistel. Ghi mannê lieue broeders. int werc
der apostolen. xiij D
euâg/Maer wê si dair af sprakê/Luc. xxiiij/ E
Des woonsdaechs.
epistel/Die God Abrahams/int werc der apo.
stolen int derde capittel C
Euang/Daer na opêbaerde Je. Joan. xxi. A
Des donderdaechs.
epistel/Die enghel des HEEREN/int werck
der apostolen int achtste capittel E
euang. Maria stôt aê dat graf. Joan. xx C
Des vridaechs
Epistel/Want Christus is oec eens voor onse.
J. Petri int. iij. capittel D
euangelie. Die elf discipulen ginghen. Mat.
theus dat. xxviij. capittel D
Des saterdaechs
epistel. Hier omme so legt nu af alle boosheyt
J. Petri int tweede capittel A
euangelie/Eñ op eenen dach des sabboths. Jo
hannes int. xx. Capittel A
Op den eersten sondach na paesschen
Epistel. Want al dat van God geboren is. J.
Joannes int. v A
euangelie/Des auonts opten seluen. Johan
nes. xx E
Des woonsdaechs
epistel Sijt uwe voorgâgers onderdanich. tot
ten Hebreen. xiij C
Euangelie Doen Jesus opgestaê was. Mar
cus int. xvi. capittel B
Des vridaechs
Epistel. Den rijcken vâ deser werelt ghebiet
J. tot Thimoteum. vi D
Euang. Maer ten lesten doen die. elf. Marci
int/xvi. capittel B
Den tweeden sondach na paesschen
Epistel. Want Christus oec gheleden heeft. J
Petri int. ij D
Euang. Ic ben een goede herder. Joâ. x C
Des woonsdaechs
Epistel/Eñ weet dat ghi niet met vergâcke.
liken. J. Petri. J D
Euan/Maer na der Sabbathê. Luc. xxiij/ A
Opten vridach
Epistel Ic vermane u lieue broeders. totten
Romeynen/xvi C
Euâg. Doê quamen tot hê. Mathei. ix B
Opten derden sondach.
Epistel. Lieue broeders ic vermane u als die
vremde. J. Petri. ij B
Euang. Ouer eê weynich. Joannes/xvi C
Des woonsdaechs
Epistel/Mijns kinderkês sulc/J/Joâ. ij/ A
Euan. Doe stont eê mage op/Johâ. iij. D
Des vridaechs
Epistel/Maer dat segge ic/dat u niemât. tot.
ten Collosten. ij B
euang. Ic een licht bê gecomê/Joan. xij C

Den vierdensondach na paesschen
epistel. Wãt alle goede gaue eñ alle Jacobus
int eerste capittel C
Euang. Maer nu gae ic. Joannes.vi B
Des woonsdaechs
Epistel. Ghi sijt alte samen kinderen. deerste
totten Thessalonicensen.v B
Euang. Heylige vader bewaertse/ Joannes
int.xvij.capittel B
Des widaechs.
Epistel. Maer vanden tijden ende stondẽ. J
totten Tessalonicensen.v A
Euang. Lieue kinderen/ic ben. Joannes int
xiij/capittel D
Opten vijfsten sondach na paesschen
epistel. Maer ghi sult sijn werckers des. Ja.
cobus int eerste capittel D
Euang. Voorwaer ic seg v. Joan.xvi E
Opten maendach in die cruysdagen
epistel. Daerom belijt malcanderẽ v sonden.
Jacobus int vijfste capittel D
Euang. Ende hi seyde tot hem/wie is. Lucas
int.xi.capittel A
Des dinxdaechs
epistel/ Daerom wil ick dat die mannen sullẽ
bidden. J. tot Thimoteum.ij C
Euã. En oordeelt niet. Mathei.vij. A
Des woonsdaechs
epistel. Eenen yegelijcken van ons is ghege
uen totten Epheseen/iiij B
Euangelie. Dese dingen sprac Jesus/Johan.
nes.xvij A
Op ons HEEREN hemeluaerts dach
epistel/ Dat eerste sermoẽ/tis waer/int werc
der apostolen.J A
Euang. Maer tẽ lestẽ doẽ. Marc.xvi B
Des vrydaechs daer na
epistel. Der menichte der gelouigẽ.int werc
der apostolen.iiij G
Euan. Eñ siet ic wil seyn. Luc.xxiiij G
Opten sondach na hemeluaerts dach
Epistel. Hierõme so sijt nu nuchteren. J. Pe.
tri int.iiij.capittel C
Euan. Wãneer die vertrooster. Joan.xv D
Des woonsdaechs
epistel. Ghi hebt hem eenẽ cleynẽ tijt/totten
Hebreen int.ij.capittel B
Euãg. Ist dat ghi in mi blijft. Joan.xv B
Opten vridach.
epistel/ Een yeghelijck blijue in die roepinge.

J. totten Chorintien.vij D
Euan. Ic een licht. Joannes.xij. G
Opten pinxter auont
epist/ Maer het gesciede doẽ Apollo. int werc
der apostolen.xix A
Euã. Hebdi mi lief/so hout mijn. Joã.xiiij. B
Opten pinxterdach
epistel. Eñ wen dẽ pinxterdach veruult was
int werck der apostolen/ij A
Euan. Wie mi lief heeft die sal. Joan.xiiij C
Des maendaechs.
epistel. Petrus sinen mont opdoẽde. int werc
der apostolen.x F
Euan. Also heeft God die werelt. Joã.iij B
Des dinxdaechs
epistel. Doẽ die apostolẽ. int werc der apostolen int.viij/capittel C
Euangelie. Voorwaer ic segge v. Johannes
int.x.capittel. A
Des woensdaechs inden quatertemper
epistel. Het gesciede vele teekenen. int werc
der apostolen.viij A
Euang. Eñ hi riep die.xij. Lucas.ix A
Des vrydaechs.
epistel Ghi mannẽ van Jsrael hoort. int werc
der apostolen.ij D
Euangelie. Eñ het geschiede op eenen dach.
Lucas.v D
Des Saterdaechs
epistel/ Optẽ nauolgendẽ Saboth. int werc
der apostolen.xiij F
Euang. Ende hi stont op uter scholen. Lucas
int.iiij.capittel G
Opten heyligen driuuldicheyts dach/
epistel. Daer na sach ic eñ siet/in Apocalipsi/
int vierde capittel A
Euã. Daer na was een mensche. Joã.iij. A
Des dinxdaechs
epistel. Niet en is alle vleesch eẽderley. J. totten Chorintien.xv E
euangelie. Wanneer si v in leyden sullen. Lucas int. xij/capittel B
Opten woensdach
epistel. Ende als dan sal die boosachtighe. ij.
totten Thessalo.ij B
euangelie/ Doen ghinghen tot hem sommighe. Lucas.xx E
Opt heylich sacraments dach
epistel/ Wanneer ghi nu te samen coẽt/J. totten Chorintien.xi D

Euangelium/want mijn vleesch is die rechte Johannis.vi. H

Des vridaechs

epistel Abraham heeft God gelooft.tottē Galaten.iij A
euangelie. Hi seyde tot sinen discipulen/ Lucas.xvij A

Den eersten sondach na drieuuldicheyts dach

epistel.Wāt God is die liefde.J.Joan.iiij B
euang. Het was eē rijc man. Luce.xvi. C

Des woonsdaechs

epistel/Daerom so doot nu v leden.tottē Collossensen/iij A
euang.En wilt niet meynen/Mat/v C

Des vridaechs.

epistel/Lieue broeders ic bidde v ghi en hebt/ totten Galaten/iiij/ B
euangelie. Hi seyde tot sinē discipulen. Lucas int seuentiende capittel A

Den.ij.sondach na driewuldicheyts dach

epist/En verwondert v niet/J.Joan.iij C
Euang.Het was een mensche/Luc/xiiij D

Des woonsdaechs

Epist.Die stēme der menichtē in den bergē. Jesaie int/xiij/capittel A
euang/Doē gingē tot hē die/xij/Luce/ix B

Des vridaechs

epistel/Singt metter trompetten/Johel int ij/capittel A
euang/Eñ een wijf had/Lucas/viij/ E

Opten derden sondach

epistel.Daerom verootmoedicht v nu onder die.J/Petri int/v/capittel B
euang/Het naerdē tot hē alle/Luce/xv A

Des woonsdaechs

Epistel/Daerom so trect nu aen/totten Collossensen int derde capittel B
euan.Sijt haestelijc goetwillich.Mat.v D

Opten vridach

epistel.Lieue broeders en denct.Jacob.ij. A
euāg/Eñ die HEERE trooch.Marci.xi B

Opten vierden sondach.

epistel/Wāt ic houde daer voor dat.totten Romeynen.viij D
euang/Daerom sijt bermhertich.Luc.vi. E

Des woonsdaechs

epistel.Ghebenedijt si God eñ die vader. totten Ephe.int.J.capittel A
euang/ Een man had twee sonē/Mat.xxi C

Opten vrydach

epistel/Ick wil v vermanen/op dat ghij eens weet/Jude/J/ B
euang/Eñ sijn discipulē hebbē.Mat.xvij. B

Opten vijfsten sondach

epistel/Maer alte samen sijt eenmoedich ghe. sint.J.Petri/iij B
Euan.Eñ het geschiede doē.Luc.v A

Des woonsdaechs

epistel/So vermane ic v nu/datmen voor allē J.Thimothei.ij A
euang.Salich sijn die oogen/Luce.x D

Des vridaechs

epistel/Mijn broeders wat batet hem dat yemant.Jacobi.ij C
euang. Hi seyde tot sommige.Luce.xviij B

Opten sesten sondach

epistel/Weet ghij niet dat wi alle dye/totten Romeinen.dat seste capittel A
Euan/Eñ ic seg v ten si/Mathei.v C

Des woonsdaechs

epistel.Segget ghi alle wat der saligher leeren/tot Thitum.ij. A
euā/Eñ si brachten tot hē.Marci/x B

Des vridaechs

epist.Maer hebt ghi bitterē.Jaco.iij A
euā.Eñ si quamē aen dāder side.Mar.v/ A

Opten seuenden sondach/

epist.Ic wil menschelic daer af spreken/ tottē Romeynen/vi C
euā/In dien tidē doē vele volcx.Mar/viij A

Des woonsdaechs

epistel.Aldus en is nu niet verdoemelicx. totten Romeynen/viij A
euang.Eñ die phariseen sijn/Math/xvi/ A

Des vridaechs

epist/Daer om sijt onderdanich.Jaco/iiij B
euang/In dien tidē ginc/Mathei/xij A

Op den achtsten sondach

epist/Aldus sijn wi nu sculdenaers/totten Romeynen int achtste capittel C
euāg/Wacht v voor den valschē/Mat/vij/ B

Des woensdaechs

epistel/Want Christus doen wij noch cranck waren/totten Romeynen/v A
euang/Eñ Joānes antwoorde/Marc/ix E

Des vridaechs

epistel/Daerom ghi heylighe broeders/tottē Hebreen/iij A
euangelium. Wee v ghi scriftgeleerde/Mattheus int/xxiij/capittel B

Opten neghenden sondach/
Epistel. Dat is onse figuer ghewoorden/ Dye eerste epistel totten Chorin.x. B
Euang. Mer hi sprac tot sinen/ Luce/xvi. A
Des woonsdaechs
epistel. Ick wil mẽscelijc daer af spreken. tottẽ Romeynen.vi. C
Euangelie. Wie inden cleinstẽ ghetrouwe is die is oock inden grooten. Luce.xvi/ C
Des vridaechs
epistel. Siet toe lieue broeders/ dat tot gheender. Totten Hebreen dat derde.ca. C
Euan/ Mer doe hi noch sprac. Luce.xi. F
Den tienden sondach
epistel/ Ghi weet dat ghi heidenẽ sijt geweest deerste totten Chorinthien.xij. A
Euang. Eñ als hi na bi quam/ Luce.xix. F
Des woonsdaechs
epistel/ Niet en is alle vleesch eenderley. deerste totten Chorinthien.xv. E
Euang. Eñ doe nv dẽ dach. Marci.vi. E
Des vridaechs
epistel. Daer om mijn liefste. vliet vandẽ diẽste. deerste totten Chorin.x. C
Euang. Doe begost Jhesus. Math/xi C
Opten elfsten sondach
epistel. Ic doe v condt lieue broeders. deerste totten Chorinthien.xv. A
Euang. Hi seide tot sommige. Luce.xviij. B
Des woonsdaechs
epistel. Ick heb alle dinghen macht/ deerste totten Chorinthien.vi. C
Euangelium. Ende dye Phariseen ghingen vt/ Marci int.viij.capittel B
Des vrydaechs.
epistel/ Want wat danc connen wi God. deerste totten Thessalo.iij. C
Euangelie/ Ende Jhesus ghinck wt vã daer Mathei.xv.capittel C
Opten.xij.sondach
epistel/ Een sulcken betrouwen. Die tweede totten Chorinthien. tderde ca. B
Euangelium. Ende wen hij weder wt ghinc Marci. tseuende ca. D
Des woonsdaechs
epistel. Want wi en prekenons seluen niet.ij totten Chorinthien.iiij.capittel B
Euan. In diẽ tidẽ seide Jesus/ Mat.xi. D
Des vridaechs.
epistel. Die ouders die veel regeren. deerste tot Thimotheum.v.capittel. C
Euangelium. Doe begonst Jhesus te verwiten. Mathei.xi. C
Den/xiij.sondach
epistel. Nv is immer de beloofte Abrahã/ Totten Galathen/iij. C
Euangelium. Salich sijn die ooghen die daer sien. Luci int tiende D
Des woonsdaechs
epistel. Wi weten ist dat ons aertsche.ij. tottẽ Chorinthien.v. A
Euan. Eñ hi ginc door casteelẽ. Luce.xiij. D
Des vrydaechs
epistel. Dair om ghij heilighe broeders. tottẽ Hebreen/iij. A
Euan. Siet toe/ waect eñ bidt. Marci/xiij. D
Opten.xiiij.sondach/
epistel. Wãdelt indẽ geest. tottẽ Gala.v. G
Euã. Eñ het gesciede doe hi/ Luce.xvij/ C
Des woonsdaechs/
epistel/ En treet gheen mensch ioc aen/ deerste totten Chorinthien/vi/ G
Euan. Maer doe hẽ geuraecht. Luce.xvij/ E
Opten vrydach
epistel/ Een yegelic si gesint. tottẽ Phi.ij. A
Euã. Daerõ waect wãt ghi/ Mat.xxiiij D
Opten.xv.sondach.
epi. Ist dz wi indẽ geest leuẽ. tottẽ Gal.vi. A
Euã. Niemãt en mach twee herẽ Mat.vi. C
Opten woonsdach
epis. Eñ danc segget dẽ vader/ Collocẽ.i. B
Euã. Voort aẽ hebt ghi gehoort/ Mat.v. F
Opten vridach.
epistel. Daer om lieue broeders sijt lanckmoedich/ Jacobi.v. B
Euan. Doe gingen die Pharize. Mat/xij. B
Opten.xvi.sondach.
epis/ Daerõ bid ic dz ghi/ tottẽ Ephesi.iij C
Euan. Eñ tgesciede daer na. Luce.vij. C
Des woonsdaechs
epis. Maer dz seg ic/ dz v nie. Collo.ij. B
Euan. Eñ daer na ghinc hi wt/ Luce.v. F
Des vridaechs
epistel. Oft en weet ghi niet dat dye. Deerste totten Chorinthien.vi. B
Euã. Eñ hi quã tot Bethsaidã. Mar/viij. C
Opten.xvij.sondach.
epistel/ So vermane ick v nv Paulum gheuanghen/ totten Ephesien.iiij/ A
Euan. Eñ tgesciede dz hi quã/ Luce.xiiij. A

Des woonsdaechs quatertemper
Epistel Hieremie int.viij/ A
Euange/Eñ een wt dẽ volcke/Marci.ix C
Des vridaechs
epistel/Ozeas/int.xiiij.capittel. D
Euan/Hi seide haer eẽ gelikenisse/lu/xviij. A
Opten saterdach/
epistel/Want daer was eenẽ tabernakel bereit
totten Hebreen.dat neghenste Capitel/ A
Euan/Eñ hi seide dese gelikenisse/lu.xiij. B
¶ Opten.xviij.sondach
epistel/Ick dancke mijnen God altoos/deerste
totten Chorinthien deerste capittel A
Euã/Doe die phariseen hoor/Mat/xxij: D
¶ Des woonsdaechs
epistel/Paulus een apostel Jhesu Christi.I.tot
Thimotheum dat.i.capittel A
Euangelie/Het waren tot dier seluer tijt/Luce
int.dertienste capittel A
¶ Des vridaechs
epistel/Wie daer ghelooft/dat Jhesus is Chris/
tus Johannis int.v.capittel A
Euã/Doe si nv tot Capernaũ/Math/xvij/ D
Opten.xix.sondach
epistel/Vernieuwet indẽ geest/totten Ephesi
en/int vierde capittel E
Euangelium/Doen ghinc Jhesus in een scep.
ken/Mathei.ix/ A
¶ Des woonsdaechs/
epistel/Maer wij lieue broeders/nae dien/ope
eerste epistel tottẽ Thessa/ij/capit/ D
Euã/Voort aẽ hebt ghi gehoort.Mat/v/ E
¶ Des vridaechs
epistel/Wãt al dat van God gheboren is.I.Jo.
hannis int.v/capittel A
Euangelium/Doen quam Jhesus in die deelẽ
Mathei/int.xvi. C
¶ Opten.xx/sondach
epistel/Daer õ so siet nv tot/Ephesi/v/ca/ D
Euangelium/Ende Jhesus antwoorde eñ sep.
de/Mathei/xxij/Capittel A
¶ Des woonsdaechs
epistel Maer wi gebiedẽ v lieue broeders/ij/tot
ten Thessalonicensen/iij/capittel. B
euang/Hi seyde oor tot dien/lucas/xiiij C
Des vridaechs
epistel/Daerom gelijckerwijs dat door eenẽ/
totten Romeynen/v/capittel/ B
Euang/Salich sijdt ghij/als v/Luce/vi/ D
¶ Opten/xxi/sondach
epistel/Ten laetstẽ mijn broedrs/Ephe/vi/ B
Euã/Eñ daer was eẽ coninckxkẽ/Johã/iiij/ G
¶ Des woonsdaechs
epis.Wãt wi en hebbẽ nz/Thimo/vi/ B
Euangelium Ende Jhesus quam in Petrus
huys/Mathei/viij/ B
¶ Opten vridach/
epis/Vernieuwet indẽ geest/Ephesi/iiij/ E
Euã/Maer salich syn uwe ogẽ/Mat.xiij C
¶ Opten/xxij/sondach/
epistel/Ende ben dat seluein goeden betrou.
wen/Philippenses/I/capittel A
Euan/Daer om ist dat rijc/Mathei/xviij D
¶ Des woonsdaechs
epistel/Paulus een apostel Jhesu Christi/I/tot
Thimotheum/i/capittel/ A
Euãg/Eñ hi ginc weđ in dye scole/Mar/iij/ A
¶ Des vridaechs.
epistel/Wandelt ghelijc die kinderen des lichts
totten Ephesien/v/capittel C
Euangelium/Ter stont hier nae heeft Jhesus/
Mathei/xiiij C
¶ Opten/xxiij/sondach
epistel/Broeders sijt mijn naeuolghers/totten
Philippense/tderde capittel D
Euangelium/Doen ghinghen dye Phariseer/
Mathei/xxij/capittel B
¶ Des woonsdaechs
epistel/Wij dancken God altijdt/I/totten Thi
salonicensen.deerste capittel F
Euang/Hi riep sijn/xij/apostelen/Mat/x/ F
¶ Des vridaechs
epistel/Vander broederlijcker liefden/I/totte
Thessalonicensen/iiij/ca/ F
Euan/Eñ doe quã tot hem/Marci/vij F
¶ Opten/xxiiij/sondach
epi/Daerõ oot wi vãdẽ dagẽ aen/Col/i/ B
Euan/Eñ doe Jesus dese woordẽ/Mat/ix C
¶ Des woonsdaechs
epistel/Jc danc God dien ic diene/ij/Thi/i/ F
Euan/Eñ daer na doe Jesus sat/Mat/xxiiij/ A
¶ Des vridaechs
epi/Jc en wil v niet vswigẽ/Romanos/xi C
Euã/Eñ doe/hi optẽ olyberch sat/Mat/xiij/ F
¶ Opten/xxv/sondach
epistel/Siet die daghen comen seit die HEE
Hieremie/xxiij/ B
Euan/Daer na voer Jesus ouer/Joh/vi/ B
¶ Des woonsdaechs
epi/Wi dãckẽ Gode altijt/voor v/Thessa/i/ F

Euan/Eñ Jes[illegible]s int scip gaẽde/Mat/viij C

Des vridaechs

epistel/Daer õ en scaẽt [illegible] ny/ij/Thim.i.ca/ C

Euan/Siet toe/waect eñ bidt/Mar/xiij. D

Op die kercwijr ge

Epistel/Eñ ick Johannes sach die heilige stat dat nieuwe Hierusalẽ/Apocalipsis/xxi A

Euang/Ende hi tooch daer in ende hi ghinck Luce int.xix.capittel/ A

Hier na volgẽ die epistolẽ eñ euãgeliẽ van den heilighen/die men binnen den iare op die heilighe daghẽ houdt

Op sinte Andries dach.

Epistel Want ist dat ghi met uwẽ monde Jesum belijdt/Romanos/x/ B

euang/Eñ Jesus wãdelẽde.Matth/iiij. C

Op sinte Barbelen dach

epistel/Ghi hebdt mijn woninghe verheuen Ecclesiasticus.li.capittel B

euang/Dan sal dat rijc vã heme/Mat/xxv/ A

Op sinte Niclaes dach/

epistel/Siet een groot priester/Ecclesiasticus int/xliij. G

euang/Laet v lendenẽ omgort/Lu/xij/ E

Op onser vrouwẽ ontfanckenisse/

epistel/Die HERE heeft mi besetẽ vãden beghinsele/Prouerbiorũ.viij/ C

euãg/Dit is tboec vã ghebootẽ/Mathe.i. A

Op sinte Thomas dach

epistel/Daerõ so en sijt ghi nv/Ephe/ij/ D

euang/Thomas een vãdẽ.xij.die/Joh/xx/ E

Op sinte Pauwels bekeeringe

[illegible]pistel/Paulus veruolchde noch/ Int werck der Apostelen/ix/ A

euang/Doe antwoorde Petrus/Mat/xix/ D

Op onser lieuer vrouwẽ lichtmisse.

epistel/Siet ick sal mijnen enghel/Malachie int derde Capittel A

euãg/Eñ doe die dagẽ haerõ reinic[illegible]/Lu/ij/ D

Op sinte Peeters verheffinge

[illegible]pistel/Wãt een yegelic hoge priester/totten Hebreen/v/ B

euãg/doe quã Jesus in die deelẽ/Mat/xvi/ C

Op sinte Mathijs dach

Epistel/Eñ in dien dagẽ stũt Petrus/int werc der Apostelen int eerste Capittel. C

[illegible]uãng/In dien tide seide Jesus/Mat/xi D

Op onser vrouwẽ boodscap

[illegible]pistel Die HERE sprac tot [illegible]/Jesaie int [illegible]/capittel B

euang/Eñ in die seste maẽt/Lu/i/ C

Op sint Joris dach/

epistel/Maer de gerechtige/sullẽ inder eewicheit leuẽ/int boec der wijsheit/v/ A

euan/Jc ben een rechte wijnstoc/Joh/xv/ A

Op sinte Marcus dach/

epi/So betuge ic nv voor Gode/ij/Ti/iiij/ A

euan/Daer na teikẽde hi/Luce/x/ A

Op sinte Philips eñ Jacobs dach

epistel/Dan sullẽ die gerechtige/Int boeck der wijsheit/v/capittel/ A

euan/Eñ hi sprac tot sinẽ discipulẽ/Joh/xiiij A

Vindinge des heilichs crucs

epistel/Jc betrouwe mi tot v indẽ HERE/ghi en sult anders niet/Galaten/v/capittel B

euang/Daer was eẽ mensce/Joh/iij A

Op sint Jans gheboorte

epistel/Hoort ghi eylandẽ/eñ ghi/Jesaie/in dat xlix/capittel A

euan/Eñ die tijt Elizabeth quã/Luce/i/ E.

Sinte Peeter eñ [illegible] Pauwels

epist/In die selue tijt sloech Herodes/int werck der Apostelen/xij/ A

euan/Doe quã Jesus in die deelẽ/Mat/xvi C

Op sinte Pauwels gedenckenisse/

epi/Maer ic doe v cõdt lieue broe/totte Gal/i/ C

euãg/doẽ antwoorde Petrus/Mat/xix/ D

Onser vrouwen visitarie

epistel/Siet dese coemt springende/Canticis/ int ij/capittel B

euãg/Eñ Maria stõt op in diẽ dã/Luc/i/ D

Scheydinghe der apostolen/

epistel/Want ist dat ghi met uwen mont belijt/totten Romeynen/x B

euãg/Eñ hi riep sijn/xij/apost/Matthe/x A

Op Marien Magdalenẽ dach/

epistel/Wie sal een wise vrouwe vindẽ/Prouerbiorum.xxxi/capittel B

euang/Maer daer badt hẽ een/Luce/vij/ E

Op sint Jacobs dach

epist/Die gerechtige sullẽ blincken/Int boeck der wijsheit/iij B

euan/Doe is tot hẽ gecomẽ/Mat/xx/ C

Op sint Annen dach

epist/Gelijc sinte Marien Magdaleenen dach

euang/Dit is dat boeck der geboort/Mat/i/ A

Sinte Peeter ad vincula

Epistel eñ euangelie als bouẽ op sinte Peeters eñ Pauwels dach geteekent is

Op sinte Lambrechts dach

Epistel/Ic meyne/so wie dat werkelick saeyt ij.Chorint.ix.ca. B
Euang/Voorwaer voorwaer ick segge Johānis int.xij.capittel. D
Op onser lieuer vrouwē hemeluaert
Epistel/Eñ in alle dingē heb ick rust/Ecclesiasticus int.xxiiij.capittel A
Euangelie/Het gesciede doe si/Luce.x. G
Op sinte Barthelmeeus dach/
Epistel/Wi weten dat den ghenen dye God/ Romanos.viij. E
Euā.Eñ daer stont oock enē twist.Lu.xxij C
Op sint Jans onthoofdinge
Epistel/Der gerechtiger ontbeidinge is blij scap/Prouerbiorū int tiende A
Euang.Herodes had wtgesent/eñ dede Joannē vanghen/Marci.vi.capittel C
Op onser vrouwen gheboorte
Epistel ende euangelie ghelijc op onser vrou ...anckenisse gheteekent staet
...heilichs cr... verheffinghe
...egelic si gesint Philippē/ij. A
Euā.Daer was eē mensce Johā.iij. A
Op sinte Matheus dach/
Epi.Eē yegelic vā ons is gege/Epe.iiij. B
Euan/Doe gint Jesus in een/Matt.ix A
Op sinte Michiels dach
Epistel/Eñ daer stont eenen groten strijt op ...pocalipsis/xij/ A
Euan.Op dye selue tijt quamen tot Jhesum sijn discipulen/Mathei.xviij.capittel. A
Op sinte Lucas dach/
Epi.So betuge ic nu voor Gode.ij.Ti.iiij. A
Euang.Daer na teekende hi/Luce.x. A
Op sinte Simon eñ Judas dach
Epi/Wi wetē dat dē genē die.Rom.viij. E
Euan.Dat is mijn gebot/Johan.xv. B
Op alder heilighen dach
Epis.Eñ ick sach eenē anderē en.Apocalipsis int.vij.capittel A
Euan.Jesus siende die scarē/Mathei.v. A
Op alder sielen dach
Epistel.Maer broeders/wij willen dat ghij weet/J.Thessalo.iiij.cap/ C
Euang/Maer als dye sone des menschen sal comen in sijn heerlicheit/Math/xxv. C
Op sinte Martens dach.
Epistel eñ euangelie/ghelijck bouen op sinte Niclaes dach ghetekent staet/
Op sinte Katelinen dach

Epistel/Ghi hebt mijn woninghe verheuen Ecclesiasticus/int.li.ca. B
Euang/Dat rijc der hemelen is ghelijc tien maechden/Mathei/xxv. A

Dat Register des boecx.

a.b.c.d.e.f.h.i.k.l.m.n.o. A.B.C.D.E.F.G.H.I.K.L.M.N.O.P.Q.R.S.T.V.X.Y.Z.Aa.Bb.AA.BB.CC.DD.EE.FF:GG.HH.II.KK.LL.MM.NN.OO.PP.AA.BB.CC.DD.EE.FF.GG.HH.JJ.KK.LL.MM..aa.bb.cc.dd.ee.ff:gg.hh.ii.kk.ll.mm.nn.oo.pp.qq. Dit sijn alle quaternē behaluen.aa.eñ.MM.dat sijn triternē/ende.R.Bb.AA.eñ.qq.dat sijn quinternen
Eñ inden eersten.a.b.en vindy gheen.g.wāt in di eplectse behoort die Carte te staen.

Gheprint ende gheeyndt in dye vermaerde coopstadt van Antwerpē.
Inden Jare ons HEEREN
M.CCCCC.eñ.xxvi.dē.
.vi.dach vā Septem-
ber/By my
Jacob vā
Lies-
uelt
wonende tot Antwerpen op dye
Cammerpoort Brugghe

Is God met ons/Wie mach ons lettē

Fortitudo mea Deus